R. P. D. ANTONINVS

DIANA

PANORMITANVS:

CLERICVS REGVLARIS, DOCTOR
CELEBERRIMVS CORAM S. D. N. ALEXANDRO VII.
Epiſcoporum Examinator, & S. Officij Regni Siciliæ Conſultor,

COORDINATVS;

SEV

OMNES RESOLVTIONES MORALES
EIVS IPSISSIMIS VERBIS AD PROPRIA LOCA, & materias fideliter diſpoſitæ, ac diſtributæ.

Sed Titulis nouis, Notis Marginalibus, & Indicibus neceſſariis, clarâ luce, & clariori diſpoſitione illuſtratus, ac in nouem Tomos digeſtus, nunc primùm prodit;

Per V. P. MARTINVM DE ALCOLEA, *Monachum Carthuſienſem ex Regali Cœnobio de Paulari.*

TOMVS SECVNDVS.

LVGDVNI,
Sumptibus IOANNIS-ANTONII HVGVETAN, & GVILLIELMI BARBIER.
M. DC. LXVII.
CVM APPROBATIONIBVS ET PERMIS.

ADMONITIO
BIBLIOPOLARVM
AD LECTOREM.

BENEVOLE Lector, *Rogamus te vt attendas ad Ordinem Dianæ coordinati, & videas quomodo processerit illius Author in disponendis ad propria loca materiis. Cerne igitur Tractatum Primum* De celebratione Missarum, &c. *continentem in 1. p. Dianæ r. 1. in 2. p. r. 68. in 3. p. r. 19. in 4. p. r. 13. in 5. p. r. 37. in 6. p. r. 16. in 7. p. r. 5. in 8. p. r. 2. in 9. p. r. 12. in 10. p. r. 47. & in 11. p. r. 28. in hoc tomo continere r. 250. Secundum Tractatum.* De Præcepto Diuino, &c. *includentem in 2. p. Dianæ r. 10. in 3. p. r. 20. in 4. p. r. 6. in 5. p. r. 27. in 6. p. r. 3. in 8. p. r. 1. in 9. p. r. 11. in 10. p. r. 13. & in 11. p. r. 12. in hoc tomo includere r. 101. Tertium Tractatum* De præcepto Ecclesiastico audiendi Missam in die Festo *amplectentem in 2. p. Dianæ r. 2. in 3. p. r. 2. in 4. p. r. 3. in 5. p. r. 6. in 7. p. r. 1. in 10. p. r. 14. & in 11. in 8. p. r. 1. p. r. 1. in hoc tomo amplecti r. 30. Quartum Tractatum* De Sacramento Extremæ-Vnctionis, *habentem in 3. p. Dianæ r. 16. in 5. p. r. 21. in 9. p. r. 5. in 10. p. r. 6. & in 11. p. r. 2. in hoc tomo habere r. 50. Quintum Tractatum* De Sacramento Ordinis, *referentem in 2. p. Dianæ r. 7. in 3. p. r. 18. in 4. p. r. 11. in 5. p. r. 14. in 6. p. r. 6. in 7. p. r. 1. in 8. p. r. 37. in 9. p. r. 7. in 10. p. r. 13. & in 11. p. r. 5. in hoc tomo referre r. 120. Sextum Tractatum.* De Sacramento Matrimonij, *dantem in 2. p Dianæ r. 9. in 3. p. r. 111. in 4. p. r. 117. in 5. p. r. 16. in 6. p. r. 10. in 8. p. r. 2 in 9. p. r. 33. in 10. p. r. 18. in 11. p. r. 36. & in 12. p. r. 1. in hoc tomo dare r. 253 Hæc ege & Vale.*

SYLLABVS TRACTATVVM HVIVS TOMI SECVNDI.

INDEX

INDEX

Tractatuum, & Resolutionum huius Tomi Secundi.

Vltimus numerus paginam indicat.

TRACTATVS PRIMVS,

De celebratione Missarum iuxta Decreta Vrbani VIII. Et de sanctissimo Eucharistiæ Sacramento; atque de omnibus Ritibus occurrentibus antea, & postea, & in ipsamet Missarum celebratione. pag. 1.

possit

possit alteri applicare, & pro eo stipendium accipere? Et docetur Sacerdotem qui tenetur dicere Missam pro sola præsentia, non posse aliud stipendium accipere pro applicatione valoris Missæ Ex part.5. tr. 14. & Misc. 2. ref.45. p.19.

40. An Sacerdos possit applicare partem Missæ sibi competentem, & pro illa stipendium accipere? Ex p.6. tr.6. & Misc.1.ref.8. ibid.

41. An pro fructu sibi competenti possit Sacerdos accipere aliud stipendium pro Missa dicenda? Ex quo deducitur in praxi hoc non esse admittendum ex eo quod pro actione dubia quis acciperet stipendium certum; nec illi suffragatur bona fides. Et notatur quod Sacerdos qui tenetur in aliqua Ecclesia celebrare pro cultu illius, vel commoditate populi tantum absque obligatione applicandi sacrificium, non potest pro illius applicatione aliud stipendium accipere. Item quæritur, an in graui necessitate Sacerdotis, cui nequeat aliter occurri, liceat plura stipendia iusta vnius Missæ recipere pro sufficienti vita Clericalis sustentatione? Et an qui pluribus debet Missam, non ex stipendio accepto, sed ex liberali promissione, possit vnica Missa pluribus satisfacere? Ex quibus sequitur, quod si in aliqua Religione est consuetudo, vel statutum, quod ex beneuolentia, vel gratitudine erga amicos Fundatoris, Protectoris, Benefactoris, necessitatum communium Regni, Ciuitatis, aut communitatis, & etiam ex regula pro defunctis, &c. dicantur aliquot Missæ, potest nihilominus Sacerdos stipendium accipere ab alio, & illi sacrificium applicare. Et an peccet mortaliter Sacerdos, qui differt per tempus notabile dicere Missam pro eo à quo accepit stipendium, pro quo curiosus casus in §. penultimo huius Resolutionis inuenietur. Et tandem docetur Sacerdotem non posse applicare Missas coniunctim, & in confuso, vel associatas, sed debere dicere Missas pro singulis, &c. Ex p.11.tr.7. & Misc.7.ref.27. p.20.

42. An sacerdos possit directè offerre sacrificium Missæ pro aliquo infideli, Turca, Hebræo, Cathecumeno, &c. & ab illis accipere consuetum stipendium? Et docetur Sacerdotem non posse accipere stipendium pro Missa dicenda, & applicare fructum Missæ ipsi Sacerdoti proprium, & peccare contra iustitiam exhibendo pro certo stipendio munera incerta, & fructus Missæ incertos, stante opinione probabili tantùm. Quod est non posse Sacerdotes duas pitantias accipere pro eadem Missa, vnam quatenus applicat fructum Missæ medium, quem pro determinatis personis ex vsu Ecclesiæ celebrans offerre solet, & alterum quatenus applicat fructum sibi proprium. Ex p.10.tr.12. & Misc.2.ref.21. p.21.

43. An qui tenetur in aliqua Ecclesia celebrare sine sacrificij applicatione, vt vulgo dicitur Con la sola presenza, possit aliud stipendium pro illa Missa accipere, & alteri applicare? Ex p.2. tr.14. ref.80. p.23.

44. An qui tenetur in aliqua Ecclesia celebrare, vt vulgo dicitur, Con la sola presenza, possit aliud stipendium pro illa Missa accipere, & alteri applicare? Ex p.4.tr.4.& Misc.ref.16. p.24.

45. An quando solùm constat Capellanum teneri quotidie celebrare in tali Ecclesia, vel Altari, teneatur applicare valorem Missæ pro Fundatore Capellaniæ? Ex p.6. tr.6.& Misc. 1.ref.13. ibid.

46. An Sacerdos possit accipere duplex stipendium, vnum pro applicatione sacrificij, alterum pro officiatura Missæ? Et infertur non posse Sacerdotes accipere duo stipendia pro vna Missa, applicando vni fructum medium, & alteri suum specialissimum: vel applicando vni Missæ satisfactionem, & alteri impetrationem. Et an si aliquis Sacerdos acceptis pluribus stipendiis iustis bona fide iuxta opinionem apud se probabilem, applicauerit multis vnicam Missam, teneatur postea cognita veritate supplere, vel alias Missas applicando, vel stipendia restituendo? Et tandem notatur, quod Sacerdos ordinatus, & celebrans cum Episcopo potest illud sacrificium alteri applicare. Ex part.11.tr.8. & Misc.8.ref.67. pag.

47. An Sacerdos peccet mortaliter differendo celebrationes Missarum ad longum tempus? Et quod tempus sit ita longum? Ex part.2.tract.14.ref.25. p.17.

48. Quid per modicum tempus intelligatur in responsionibus sacr. Congr. ad Decreta Vrbani VIII. de celebr. Missarum? Ex p.9.tr.6.& Misc.1.ref.54.alias 55. ibid.

49. An Sacerdos pauper, qui pro die occurrenti non habet eleemosynam pro Missa celebranda, possit Missam celebrare, & illam applicare pro primo offerente stipendium, quem Deus scit futurum primum? Ex p.2.tr.14.ref.15. p.28.

50. An detur aliquis casus in quo Sacerdoti liceat Missas celebrare anticipatò? Ex p. 2.tr. 14 ref.16. ibid.

51. An Sacerdos qui præterita die applicauit Missam prò Petro, & nihil postea celebrando Missam de applicatione sacrificij cogitauit: quod est quærere, an Sacerdos in Missa actualiter, vel virtualiter debeat applicare sacrificium pro eo qui dedit stipendium? Ex part. 2. tr. 14. ref.47. ibid.

52. An requiratur intentio saltem virtualis in eodem tempore Missæ ad applicandum fructum sacrificij cui præbuit stipendium? Ex p.5.tr.14.& Misc.2.ref.65.p.29.

53. An Sacerdos post consecrationem possit applicare fructum sacrificij Missæ pro quo stipendium acceperat, si antea non applicauerat? Et hoc procedit ex illa quæstione an actio sacrificij Missæ essentialiter consistat tantùm in consecratione vtriusque speciei? Et docetur multos Doctores tenere in sumptione Eucharistiæ totam essentiam sacrificij Missæ consistere. Ex p.10.tr.12. & Misc. 2. ref.27. ibid.

54. An si Sacerdos Regularis applicet Missas contra intentionem Superioris, valeat talis applicatio? Et notatur, quod si Sacerdos Regularis non faceret vllam applicationem Missæ, licet Prælatus illam Missam applicaret; non haberet dicta Prælati applicatio vllum effectum? Ex part. 2. tract. 14. Ref.72. p.30.

55. An Missa Conuentualis possit applicari? Et alij duo casus proponuntur. Primus, quod possit Capellanus, quando licitè, & ex honestate potest vacare à celebratione Missæ impositæ, in tali casu possit celebrare Missam non pro stipe, quod est clarum, sed pro charitate in suî vtilitatem, vel Parentum, aut amicorum. Idem intellige, si Prælatus mihi quotidie celebrare præcipiat in genere. Secundus, quod si Capellanus obligatus ad quotidie celebrandum ægrotaret per duos menses, non tenetur per alium celebrare, nec ipse factus sanus relictas Missas dicere. Ex p.5.tr.14. & Misc.1.ref.51. ibid.

56. An Parochus teneatur celebrare pro suis ouibus, & quoties; & an teneatur illis aliquas Missas applicare? Et quid, si adsit consuetudo in contrarium? Et an hæc consuetudo obliget sub mortali quando de hoc onere non constat ex tabulis Ecclesiæ vel ex præcepto Episcopi? Ex part.2.tr.14. ref.26. p.31.

57. An Parochus in illis diebus, in quibus tenetur Missas celebrare, vt populus eam audiat possit pro ea manualem eleemosynā recipere? Ex p.4.tr.4.& Misc.ref.232.ibid.

58. An Sacerdos simplex nullo impedimento detentus peccet mortaliter non celebrando, modo communicet in Paschate, nec adsit scandalum, vel contemptus? Et docetur simplicem Sacerdotem ter, aut quater celebrantem in anno, & præcipuè in Natalis Domini die, Resurrectionis, & Pentecostes, minimè peccati mortalis reum esse. Ex p.2.tr.14. ref.19. ibid.

59. An Capellanus ægrotans per aliquos dies teneatur per alium Sacerdotem Missas celebrare? Ex part.2.tr.14. ref.27. ibid.

60. An Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, si per mensem sit infirmus, teneatur pro illo tempore Missas compensare? Ex p.4.tr.4 & Misc.ref.238. p.32.

61. An Sacerdos obligatus quotidie celebrare possit ex causa maioris honestatis vnam Missam in hebdomadam

emittere? Et an aliquando non solum vnam, sed alteram Missam possit talis Sacerdos ex causa honestatis relinquere? Et cursim notatur, quod in tali die non potest Sacerdos Missam pro alio celebrare, & accipere ab illo stipendium. Et asseritur ex aliqua congruente necessitate posse Capellanum per annum quater, vel sexies celebrare pro se ipso. Vel sibi valde coniuncte ad specialem gratiam Dei obtinendam. Ex p.2.tr.14.resl.28.ibid.

62. An in obligatione celebrandi detur paruitas materie? Et an ex aliqua ingruente necessitate liceat Capellano ad Missam quotidie obligato, aliquando per annum quater, vel sexies celebrare pro seipso, vel sibi valde coniuncto ad specialem gratiam Dei obtinendam, non vero pro alio in vtroque casu, à quo stipendium recipiat? Ex p.5.tr.5. resl.23. ibid.

63. An Sacerdos obligatus quotidie celebrare possit semel in hebdomada omittere Sacrificium, etiamsi institutio dirigatur ad locum, & celebrare pro alio, accepto stipendio? Et docetur talem Capellanum posse quater, aut septies per anaum celebrare pro se ipso, vel sibi valde coniuncte, patre, matre, & benefactore. Ex p.10.tr.14. & Misc.4. resl.39. alias 37. ibid.

64. An Capellanus obligatus singulis diebus Missam pro aliquo celebrare, possit in quolibet anno aliquando pro se, vel pro aliis Sacrificium applicare? Et notatur primo, quod Sacerdos obligatus ad dicendam Missam quotidianam pro aliquo, non tenetur tres Missas in die Natiuitatis Domini pro eo celebrare, sed tantum vnam, & alias duas potest sibi applicare. Secundo, quod nullus Sacerdos, nec etiam Parochus tenetur de precepto tres Missas in die Natiuitatis Domini dicere, cum ad id nullo iure obligetur, sed tantum de consilio. Tertio, quod Sacerdos Missæ quotidianæ additus possit in die omnium defunctorum non pro Institutore Capellaniæ. Sed pro aliquo particulari defuncto Missam applicare. Et quæritur, an intentio Ecclesiæ sit, vt Sacerdotes in illa die omnium defunctorum non pro particularibus defunctis; sed generaliter pro omnibus defunctis offerant Sacerdotes omnes Sacrificium? Ex p.4.tr.4.& Misc.resl.86.p.33.

65. An Sacerdos, qui simplici beneficio cum onere Missarum gaudet, possit pro hoc munere idoneum substitutum deputare? Et cursim notatur, quod si in institutione Capellaniæ expresse disponatur, vt Capellanus per seipsum celebret, tunc per alium substitutum satisfacere non potest. Ex p.4.tr.4. & Misc. resl.87.p.34.

66. An Episcopus possit compellere Capellanum, vt per seipsum celebret, si in fundatione positum fuit, quod Capellani celebrent? Et notatur, quod tunc taliter Beneficiatus, vel Capellanus possit cogi ad Presbyteratum, quando in fundatione exprimeretur, quod debeat actu esse Sacerdos, & per seipsum seruire in beneficio. Etiamque aduertitur Capellaniam non esse Sacerdotalem nec actu, nec aptitudine, si in fundatione dictum sit Capellanum debere celebrare Missas, & ita potest prouideri simplici Clerico annorum 14. Ex p.2.tr.14.resl.18.ibid.

67. An Sacerdos, qui certis diebus ex accepto stipendio, vel ex fundatione Capellaniæ debet dicere Missam de Beata Virgine, de Spiritu Sancto, vel de Requiem, possit illis diebus dicere Missam currentem in Missali præscriptam? Ex p.2.tr.14.resl.31.ibid.

68. An Sacerdos accipiens stipendium pro dicenda Missa Spiritus Sancti, Beatæ Virginis, vel cum aliqua collecta, dicens postea Missam in illa die currentem, peccet mortaliter? Ex p.3.tr.6.& Misc.2.resl.62.p.64.

69. An Sacerdos possit dicere Missam Assumptionis, Natiuitatis, &c. Beatæ Virginis, quando dicta Missa à laicis exigitur? Ex p.3.tr.6. & Misc.2. resl.101. ibid.

70. An sit dicenda Missa Assumptionis, Natiuitatis, &c. Beatæ Virginis extra dictarum Festiuitatum? Ex p.4. tr.4. & Misc. resl.39.ibid.

71. An Sacerdos possit dicere Missam aliquam de Passione, quæ in hebdomada Sancta recitatur, si illa à laicis cum eleemosyna petatur? Et an vero pro Missa de Passione longa, & magna Sacerdos satisfaciat, si dicat Missam de Festo etiam semiduplici, aut infra octauam, vel dicenda sit Missa de Passione votiua in fine Missalis posita? Idem est dicēdum de petente Missam de Spiritus Sancto, de SS.Trinitate, ac SS.Corporis Christi, non quæ eo tempore habentur, dicenda sunt, sed votiua assignata in fine Missalis. Ex p.3.tr.6.& Misc.2.resl.102.p.36.

72. An quis pro Missis hebdomadæ Sancta possit dicere Missas votiuas? Et an pro Missa longa de Passione satis impleat Sacerdos, si celebret de Festo, etiā semiduplici, aut infra octauam? Et an ex declaratione Congregationis Rituum prohibeatur dicere Missas votiuas in iis diebus, in quibus prohibetur fieri de Festo duplici, argumento à fortiori sumpto, nempe infra octauam Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, in Feria 4. Cinerum, in hebdomada maiori, in Vigiliis Natiuitatis Domini, & Pentecostes? Et an peccet mortaliter Sacerdos, qui Prophetias semper omitteret in Missis Quatuor temporum, vel sequentiam in Festis, aut pro his Missas alias diceret? Et docetur omittentes ex industria sequentiam Defunctorum in eorum Missis in die 2. Nouembris, in die obitus, in anniuersariis, &c. Peccare tantum venialiter. Et quid, si omittentur Gloria, Credo, vel tres Orationes, Hanc igitur, & communicantes, quæ in Festiuitatibus Paschatis, Ascensionis, Natiuitatis, &c. dici solent? Et quid dicendum est, si Sacerdos omitteret scienter in Canone pauciora verba, aut preces, v.g. ab illis Nobis quoque peccatoribus vsque ad Per Christum Dominum nostrum; vel aliquid ex duplici Memento cum clausula, ei annexa, an semper sit lethale? Ex p.9.tr.8. & Misc.3. resl.53.ibid.

73. An in feria V. hebdomadæ sanctæ possint Sacerdotes Missam priuatam dicere in aliquo Oratorio, etiam post dictam Missam solemnem? Et alia curiosa circa celebrationem Missæ huius diei, & Sabbati sancti inuenies in textu huius Resolutionis, maximè si in dictis diebus incidat festum Annunciationis, vel alterius Sancti solemnis. Ex p.11.tr.5. & Misc.5. resl.32. p.37.

74. An si festum Annunciationis veniat in die Sabbathi maioris hebdomadæ, sint in illa die celebrandæ plures Missæ in Ecclesiis? Et quænam Missa dicenda sit in illa die? Ex p.2. tr.14. resl.22. p.39.

75. Supposita opinione probabili, quod in Sabbatho sancto possit à quolibet Sacerdote, secluso scandalo, in aliquo Sacello dici Missa priuata, quæritur, an dicenda sit Missa Resurrectionis cum Vesperis? Et discutiuntur omnes difficultates, quæ contingere possunt in prædicto casu circa Introitum, Prophetias, Credo, & alia; etiamsi Festum Annunciationis inciderit in prædicta die. Et docetur, quod si in Sabbatho sancto inciderit Festum Annunciationis, & quis audierit Missam dicti Sabbathi, vt satisfaciat præcepto, tenetur audire Vesperas, secus autem peccabit saltem venialiter. Ex p. 11. tr. 8. & Misc.8. resl.66. ibid.

76. An licitum sit Regularibus in Festis duplicibus dicere Missas votiuas cum Gloria in excelsis Deo? Et an sit licitum Regularibus in Festis duplicibus Missas votiuas Spiritus sancti, B.Virginis Mariæ, vel Defunctorum celebrare? Ex p.11. tr.2. & Misc.2. resl.3. p.41.

77. Vtrū Sacerdos, qui in diebus Dominicis, vel in aliis Festis duplicibus celebret aliam Missam votiuam, v. g. vel de Requiē, &c. peccet mortaliter? Ex p.2.tr.14.resl.30.ibid.

78. An Sacerdos obligatus dicere Missas D. Gregorij teneatur illas dicere sine interruptione, & omnes de Requiem? Ex p.2.tr.14.resl.32. ibid.

79. An sit laudabile Missam Defunctorum, & Officium sibi applicari, decantari, & exequias celebrare, quasi ipse mortuus sit? Ex p.5.tr.13.& Misc.1.resl.2.p.42.

80. An Missa Regularibus concessa possit ab aliis dici in ipsorummet Regularium Ecclesiis? Et quid de Missa Sanctissimi Rosarij? Ex p.2. tr.14. resl.74. ibid.

81. Quando

81. Quando quis beatificatus est, & concessa fuit facultas, vt Sacerdotes certæ Religionis possint de illo Missam celebrare, vt concessum fuit in Beatificatione nostri Beati Andreæ Auellini; quæritur in tali casu, an omnes alij Sacerdotes sæculares, & Regulares possint celebrare Missam de eo Beato in Ecclesia assignata in Decreto Beatificationis? Et deducitur priuilegia non esse extendenda de persona ad personam, etiam si adsit similitudo rationis. Et quod quando verba alicuius rescripti, & priuilegij sunt satis clara, & certam habent significationem, nulla adhibenda est extensio, & interpretatio, sed tenor, & forma priuilegij est obseruanda. Et quod gratia censetur concessa iuxta verba supplicationis. Ex p.2. tract.15. & Misc.1.ref.53.p.43.

82. An Missa certis Regularibus concessa pro aliquo Beato possit ab aliis dici, etiam in ipsorum Regularium Ecclesiis? Ex p.3.tr.addit.ref.2. ibid.

83. An in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis, quando casus occurrit, debeant cantari duæ Missæ, vna de Festo post Tertiam, alia de feria post Nonam, & an Ecclesiæ Regularium dicantur Collegiatæ? Et an in Ecclesiis Regularium duæ Missæ sint cantandæ in prædicto occurrenti casu? Et cursim aduertitur, quod Prælatis Ecclesiarum Cathedralium, Collegiatarum, & Conuentualium obligatio incumbit, vt in talibus Ecclesiis quotidie saltem vnam Missam celebrari curent. Ex part.2. tr.14.ref.76. p.44.

84. An in Collegiatis, & Cathedralibus Ecclesiis possit aliquando sine peccato mortali Missa solemnis relinqui? Et an in dictis Ecclesiis sint duæ Missæ cantandæ eadem die, quando in Feriis Quadragesimalibus, & aliis Feriis priuilegiatis occurrit Festum duplex, vel semiduplex alicuius Sancti? Et an hoc non procedat in Ecclesiis Regularium: nam in ipsis non debent cantari duæ Missæ, quando occurrit similis casus, sicut in Ecclesiis Collegiatis? Ex part.10.tract.12. & Misc.2. ref.40. ibid.

85. An Regulares duas Missas celebrare teneantur, occurrente Festo cum feria in Quadragesima, aut alias priuilegiata? Ex p.6. tr.8. & Misc.3.ref.11. p.45.

86. An relinquere Missam solemnem in nostris Ecclesiis diebus Festiuis sit peccatum mortale? Vbi multa discutiuntur de vi consuetudinis. Et deducitur, quod non omnis consuetudo obligat ad culpam mortalem, sed illa quæ inducta est cum tali intentione per modum obligationis, & præcepti. Et quod quando est dubium, an consuetudo fuerit introducta cum intentione obligandi, non obligat. Ex p.3.tr.2.ref.8. ibid.

87. An relinquere Missam solemnem in nostris Ecclesiis sit peccatum mortale? Et explanatur, quod quamuis nullo iure teneantur Religiosi ad Chorum professi nondum ordinati in Sacris ad Horas Canonicas, tenentur tamen ex longa, sancta, & recepta consuetudine iam præscripta in vnaquaque Religione. Ex p.4.tract.4. & Misc.ref.6. p.46.

88. An admodum RR. PP. Oliuetani commorantes in Abbatia Viuoldana teneantur singuli ad diurnam Missarum celebrationem? Et an etiam Generalis non possit eis præcipere hanc diurnam celebrationem? Et docetur Generalem non posse præcipere Religiosis subditis, quæ sunt absolutè extra Regulam, sed quæ expressè, vel tacitè in ea continentur. Et aduertitur, quod vsus, obseruantia, praxis, & consuetudo, leges, & statuta interpretantur. Ex part.10. tract.16. & Misc.6. ref.42. alias 41. p.47.

89. An licitum sit celebrare Missam in Altari, in quo Episcopus celebrauit ea die, absque eius licentia? Et an Canon, & præceptum circa hoc sit in vsu, vel contraria consuetudine sit abrogatum, & ideò non obliget? Ex p.10.tract.12. & Misc.2.ref.24. p.49.

90. An Sacerdos possit dicere Missam ante matutini Officij celebrationem? Ex p.2.tr.14.ref.36. ibid.

91. An Sacerdos possit aliquando eodem die plures Missas celebrare? Et pro praxi huius quæstionis septem casus in textu huius Resolutionis assignantur, sed aliqui eorum abierunt in desuetudinem. Ex part. 2.tr.14.ref. 56. ibid.

92. An quando Parochus possit celebrare duas Missas, possit etiam hoc facere non solum in diebus festiuis, sed etiam in ferialibus? Et notatur, quod quando dicitur posse bis celebrare, intelligitur etiam ter, aut sæpius, si toties occurrat necessitas eodem die. Et aduertitur, quod in prædictis casibus requiritur, vt Sacerdos, vel Parochus ita celebrans sit semper ieiunus, hoc est, quod in prima Missa non recipiat ablutionem, sed solum Corpus & Sanguinem: & aliter non poterit dicere secundam Missam. Sed quid est faciendum in feria sexta Parasceues, si inaduertenter Parochus, qui in feria quinta Cœna Domini debebat reseruare in sola vna Parochia sanctissimum Sacramentum, & reseruauit illud in duabus Parochiis? Et si accidat casus, quod antequam Sacerdos sumat ablutiones sciat gentium multitudinem tunc ex itinere aduenisse, sitque dies festiuus, & non sit alius Sacerdos, an possit iterum celebrare? Item an sit licitum, vbi est raritas Sacerdotum, & magna frequentia populi, vt est in India, eodem die plures Missas celebrare, quando Sacerdos non potest vna satisfacere toti populo? Item, an ad communicandum infirmum morti vicinum, & vbi consuetudo est, vt defunctus sine sacrificio non sepeliatur, possit Sacerdos post primam Missam celebrare secundam? Ex p.10.tr.16. & Misc. 6.ref.23. alias 22. p.50.

93. Quomodo Sacerdos habens duas Parochias, & Ecclesias debeat celebrare in feria quinta hebdomadæ Sanctæ? Et an quando Parochus duas Missas dicere tenetur, debeat petere licentiam ab Episcopo? Et notatur posse simplicem Sacerdotem duas Missas in vno die celebrare, si ingens fidelium multitudo Missam audire deberet, & secus si exigua, v.g. decem, aut viginti, & non est alius Sacerdos qui celebrare posset. Et an non tantùm bis, sed ter, & quater Sacerdos possit eodem die celebrare, si causa subsit, quæ binam celebrationem honestauerit? Ex p.11.tr.5.& Misc.5.ref.33. p.51.

94. An licitum sit Sacerdoti cœptam Missam inchoare, si superueniat vir illustris, qui id petat, & alius Sacerdos non adsit qui celebret? Et alia curiosa circa præsentem casum pertractata inuenies in textu huius Resolutionis, etiam pro diebus ferialibus, & personis minùs illustribus. Ex p.11.tr.5. & Misc.5.ref.45. p.52.

95. An Missa incepta possit, superueniente aliquo Principe iterum inchoari? Idem est de superuenientibus Marchione, Comite, Cardinali, & Episcopo. Et an hoc fieri possit dicto Euangelio, imò vsque ad oblationem exclusiuè? Et non approbatur id, quod aliqui Sacerdotes faciunt addendo tempus meditandi non assignatum in Rubricis Missalis, quia nouam cæremoniam, & cultum peculiarem addunt ab Ecclesia non præscriptum. Ex p.11.tr.12. & Misc.2.ref.11. p.53.

96. An qui in die Natiuitatis Domini facit officium Diaconi, & sumit Eucharistiam ex manu celebrantis, possit postea dicere saltem duas Missas? Et notatur, quod Cardinalis qui in Sacello Pontificio dicit Missam Natiuitatis Domini ante mediam noctem, non potest postea dicere alias duas Missas. Et aliud nouum dubium reiicitur pro hac difficultate, scilicet, an ex eo quod Sacrificium possit sufficere pluribus, Sacerdos satisfaciat vnico Missæ sacrificio pro multis obolis oblatis cum onere celebrandi, ablato nomine stipendij, & mutato in oblationem? Ex p.11. tract.4. & Misc.4. ref.43. p.54.

97. An in nocte Natiuitatis Domini Sacerdos nolens celebrare omnes tres Missas, sed vnam tantum, possit relinquere primam Missam, & dicere secundam, & si placuerit tertiam? Eadem est ratio, si Sacerdos vnam Missam vellet celebrare in die. Ex p.2.tr.14.ref.39. p.55.

Index Tractatuum,

sumere? Ex quo deducitur, quid est sentiendum, si reliquiæ cibi deglutiantur post mediam noctem, an impediant celebrationem Missæ, vel Eucharistiam sumere? Ex p.6.tr.7. & Misc.2.res.15. ibid.

117. *An si quis ante cubitum apponeret in os aliquid ad paulatim liquefaciendum propter distillationem capitis, vel faucium raucedinem, si duret post mediam noctem, censeatur die sequenti ieiunus, ita vt possit Missam celebrare, aut communicare? Ex quo infertur, an qui casu traiecit aliquid reliquiarum in dentibus ex cibo cœnæ præcedentis relictarum, censeatur ieiunium frangere pro communione, vel Missæ celebratione?* Ex p.7. tr.12. & Misc.3. res.10 alias 8. ibid.

118 *Virum Sacerdos, qui mane solet deglutire aliquid ex propriis vnguibus, vel papyri, &c. possit celebrare Missam? Ex quo deducitur mulierem terram, aut similem comedentem, siue illam comedat ob delectationem, quod est comedere per modum cibi; siue comedat, vt calorem minuat, quod est comedere per modum medicinæ non posse post istorum sumptionem sumere Eucharistiam.* Ex p.2.tr.14.res.52. p.68.

119. *An si quis mane deglutiat chartam, cretam, frustulum ligni, aut quid simile non comestibile, possit celebrare, aut sacram Eucharistiam sumere?* Ex part.3. tr.4. res.38. ibid.

120. *An sumptio tabachi in folio, puluere, & fumo impediat celebrationem Missæ, & communionem? Et infertur, quod si quis per nares aliquantulum aquæ, vel similia sumat, non frangit ieiunium naturale. Et an si quid per modum respirationis attrahit, quod possit nutrire, verbi gr. vaporem aliqualem, etiam in quantitate quæ sufficiat ad aliqualem nutritionem, an inquam, hoc impediat celebrationem Missæ, aut Eucharistiam sumere? Et quid si granum aliquod paruum quis inops sumeret ad masticandum pro confortatione capitis sine intentione comedendi, si casu in stomachum descenderet? Et an si quis deglutiret in magna quantitate nummos aureos, vel aliquid de plumbo, de ossiculis aliquorum fructuum, de fragmentis metallorum, de vitro, de lapillulis, ligno duriori, & similibus, violet naturale ieiunium?* Ex p.5.tr.13. & Misc.1. res.21 ibid.

121. *An sumptio tabachi ante celebrationem Missæ, vel communionem frangat ieiunium naturale?* Ex p.8.tr.7. & Misc.res.3. p.71.

122. *An sumere tabachum in Ecclesia sit peccatum mortale? Et an si dentibus conteratur, frangat ieiunium Eucharisticum? Et quid si per nares assumatur?* Ex p.10. tr.16.& Misc.6. res.24.alias 23. ibid.

123. *Num dubitans, an aliquid cibi, vel potus sumpserit, possit Missam celebrare, vel communicare? Et an quoties dubitat, an hora duodecima sonuerit, comedit, bibitve, aut os abluendo dubitat, an aliquam guttam deglutierit, vel si dentibus quidpiam masticans dubitat, an deglutiuerit, vt in vtramque partem inclinare possit, si deponat dubium practicum, possit celebrare, & Eucharistiam sumere?* Ex part.3. tract.4.resol. 29. pag.72.

124. *An si reliquiæ præcedentis diei, quæ hærent inter dentes sponte, & voluntariè deglutiantur, impediant communionem, & Missæ celebrationem? Et quid, si remaneat aliqua notabilis, & magna reliquia, etiam si casualiter deglutiatur? Et an si quis aliquantulum aquæ per nares attrahat, quæ in stomachum transmittatur, maneat impeditus ad celebrationem Missæ, vel sumptionem Eucharistiæ? Idem dicendum est, si quid per modum respirationis attrahatur, etiam si possit nutrire, vel alterare, vt muscam, vel quid simile.* Ex p.3. tr.4. res.37. p.73.

125. *An reliquiæ cibi si transiiciantur ex industria, impediant communionem, & Missæ celebrationem? Et de multis aliis casibus agitur, in quibus quis potest communicare, & sacrificium facere non ieiunus. Et quid, si reliquia sit magna, & notabilis, etiamsi casualiter deglutiatur? Et asseritur, quod quando esset præceptum communicandi, & infirmus non possit sine graui nocumento omittere potionem, posset sumere Eucharistiam non ieiunus. Et notatur, quod si ægrotus non posset res suas transmittere possit communio dari imposita parua parte Hostiæ in vino in cochleari. Etiamque cursim aduertitur, quod si Sacerdos aduertit se non esse ieiunum, potest pergere in sacrificio, licet aduertat ante consecrationem.* Ex p.4.tr.4. & Misc.res.104. ibid.

126. *An in ieiunio pro Missa celebranda, vel communione sumenda detur paruitas materiæ? Et quid est dicendum si musca, aut aliquid minimum casu intrauit in os apertum, an obstet Missæ celebrationi, vel communioni?* Ex p.5.tr.5.res.12. p.74.

127. *An in ieiunio Ecclesiastico detur paruitas materiæ excusans à peccato mortali?* Ex p.6. tr. 7. & Misc. 3. res.8. ibid.

128. *An particula consecrata frangat ieiunium naturale? Et cursim docetur nulli, etiamsi Sacerdos sit, extra celebrationem licere in die bis communicare. Et notatur Sacerdotem posse pluries celebrare, non solùm in Festo Natiuitatis Domini, sed etiam vrgente aliqua necessitate, qualis esset ad moribundum communicandum, vel ad satisfaciendum duabus Parochiis, quarum curam habet vnus solus Parochus. Et cursim aduertitur, quod prohibitum est Sacerdoti sacrificanti de sacrificio non participare, modò ieiunus celebret. Etiamque notatur Sacerdotem non ieiunum posse sacrificare ad dandum Viaticum moribundo, & in dicto casu posse etiam consecrare non in azymo, sed in fermentato, si panis azymus non adsit, & sine aliquibus vestibus ad hoc ministerium assignatis: & quamuis vestes, aut vasa non sint benedicta, aut consecrata?* Ex part. 11. tract. 6. & Misc.7. res.15.p.75.

129. *An pro euitando mortis periculo possit quis celebrare non ieiunus? Ex quo deducitur, quod excommunicatus, etiam nominatim denuntiatus ob fugiendum mortis periculum celebrat, non peccat.* Ex part 3. tract.3. resol. 39. p.76.

130. *An Sacerdos possit celebrare post cibum ad communicandum infirmum, qui est in articulo mortis? Et notatur quod in tribus præcipuè casibus possint Sacerdotes non ieiuni sumere Eucharistiam, & illam non consecrare. Primò propter integritatem Sacrificij, vt quando Sacerdos aquam pro vino in Calice posuit, & illam postea post sumptionem Hostiæ assumpsit: tunc enim vel de nouo debet consecrare Hostiam, & Calicem, vel saltem Sanguinem propter integritatem sacrificij. Secundò quando post assumptionem Calicis, & eius ablutionem vidit Reliquias Hostiæ in Patena, vel Corporali, tunc licet Sacerdoti sumere illas Reliquias. Et hoc intelligendum est de Reliquiis Hostiæ à se consecratæ, etiam si sint paruæ, vel magnæ quantitatis: secus verò de Reliquiis ab alio Sacerdote in altera Missa consecratis. Tertiò quando celebrans post consecrationem recordatur se non esse ieiunum, vel si post consecrationem hostiæ Sacerdos deficiat, si adsit alius Sacerdos non ieiunus, debet sacrificium illud perficere, & communicare, dummodo alius Sacerdos ieiunus ibi non adsit.* Ex part. 2. tract.14. resol. 66. ibid.

131. *An Sacerdos possit celebrare non ieiunus pro communicando infirmo tempore mortis?* Ex part. 3. tract. 4. res.33. p.77.

132. *An Sacerdos possit celebrare Missam non ieiunus, pro consecranda particula ad communicandum moribundum? Ex quo cursim deducitur, quod potest Sacerdos bis celebrare sacrum in eodem die ad communicandum infirmum. Et quod licet Sacerdoti non ieiuno celebrare, vt seipsum in articulo mortis communicet.* Ex p.5. tr.3. res.35. ibid.

133. *An Sacerdos, qui prius Missam celebrauit, possit*

aliam Missam in eodem die celebrare ad dandum Viaticum infirmo? Et an pro dando viatico infirmo constituto in articulo mortis possit Sacerdos inchoare Missam post meridiem vsque ad Nonam? Idem est de celebratione ante auroram ex eadem causa, imo statim post mediam noctem potest Missa celebrari? Et an qui mane sumpsit Eucharistiam, possit iterum sumere vespere, si incidat in periculum mortis per modum viatici? Ex p.11.tr.7. & Misc.7.res.21.p.78.

134. *An Sacerdos non ieiunus possit in articulo mortis celebrare, vt se communicet? Et breuiter docetur, quod praeceptum diuinum debet praeualere Ecclesiastico, quando vtrumque in eadem persona cadit? Et notatur, quod necessitas dandi Viaticum moribundo sufficit, vt Sacerdos, si non habeat copiam confessarij, possit sine confessione celebrare? Et aduertitur hanc sententiam procedere etiam quo ad Sacerdotem excommunicatum? Et tandem cursim docetur, quod si Sacerdos, vel laicus sint in articulo mortis, nec adsit, qui eos sacramentaliter absoluere possit, possint communicare sine confessione?* Ex part.5.tr.3. res. 36.p.79.

135. *An pro communicando infirmo periclitanto liceat in mari, vel flumine celebrare Missam, & hoc etiam sit licitum in diebus festiuis? Et docetur per nullum inferiorem Papa ob quamcumque necessitatem posse alicui concedi facultatem celebrandi in naui existente in mari, aut flumine? Et notatur licere etiam deferre Sacram Eucharistiam in nauigiis, quia id minus difficultatis habet?* Ex part.5.tr.3. res.40. ibid.

136. *An Sacerdos pro audienda confessione infirmi moribundi possit relinquere Missam inchoatam etiam post consecrationem?* Ex p.5.tr.3.res.70.p.80.

137. *An Sacerdoti non omnino caeco, si possit videre Calicem, & Hostiam, licitum sit celebrare, non obstante quod non possit legere, si memoriter sciret Missam de Requiem, vel de Beata Virgine? Et an cum supradicto Sacerdote sic celebrante assistere debeat Diaconus, vel alius Sacerdos, vt illum adiuuet ad colligenda fragmenta ex Hostia supra Patenam, vel corporalia relicta? Et an sit peccatum, iusta de causa Sacrum sine libro celebrare? Et quid, si non adsit iusta causa? Et obiter notatur, quod in casu, quo Elector fiat caecus eum nihilominus cum aliis Electoribus debere admitti ad eligendum, & docetur quomodo se gerere debeat caecus in praedicto casu?* Ex p.9.tract.9. & Misc.4. resol.30. ibid.

138. *An Sacerdos caecus possit valide celebrare? Et aduertitur caecum, qui sine Pontificia dispensatione consecraret, grauiter peccaturum? Et an possit cum illo fieri talis dispensatio?* Ex part.5. tract.6. resol.17. ibid.

139. *An Sacerdos possit celebrare capite cooperto ex aliqua infirmitate? Et aduertitur facultatem dispensandi celebrare capite cooperto ad Summum Pontificem spectare?* Ex part. 2. tract. 14.res.58. p.81.

140. *De quibusdam defectibus corporis in ordine ad celebrandam Missam, v.g. quidam Sacerdos Missam celebrando non potest quando se signat signo Crucis manu tangere frontem, neque sumere Eucharistiam manu dextera, sed tantùm sinistra; quaeritur, an isti defectus inducant irregularitatem, vt absque dispensatione celebrare non possit? Et docetur, quod Rubricae Missalis non omnes sunt praeceptiuae, sed aliquae sunt directiuae tantùm: Et explanatur, quales obligent ad mortale, & quales verò non.* Ex part. 11. tract.1.& Misc.2. res.51. ibid.

141. *An secluso scandalo, & contemptu, liceat sine causa iusta celebrare extra Ecclesiam?* Ex part.2. tract.14. res.38. p.82.

142. *An celebrare extra locum sacrum sit peccatum mortale? Et additur, quod praeter peccatum mortale, nullam tamen poenam suspensionis, vel interdicti ipso iure incurrunt huiusmodi violatores.* Ex part.11. tract.4. & Misc.4.res.2. ibid.

143. *An Sacerdos Missam nouam celebrans possit se in medio Altaris ad populum vertere, & oblationes ab ipso sponte factas accipere? Et notatur, quod tamen non debet circuire Ecclesiam* Ex part.2. tract.14. res. 50. p.83.

144. *An vsus Missarum siccarum sit licitus? Et docetur, quod in Ecclesiis Regularium relinquere Missas cantatas diebus festiuis non est peccatum mortale. Et quaeritur, an Episcopus in aliena Dioecesi possit celebrare Missam solemnem cum paramentis Pontificalibus?* Ex p.11.tr.6. & Misc.6.res.23. ibid.

145. *An Sacerdos celebrans Missam cum voluntaria distractione peccet mortaliter? Sed maior difficultas est, si Sacerdos cum voluntaria distractione recitat Canonem. Et an Sacerdos Religiosus possit extra Conuentum Missas dicere, quas tenetur soluere ipsimet Conuentui, & postea in ipso conuentu resarcire?* Ex p.11. tract.7. res.11. p.84.

146. *An de Missa sit argumentandum, ac de Horarum Canonicarum recitatione?* Ex part.11. tr.1. & Misc.1. res.10. p.85.

147. *An prosit sacrificium Missae si applicetur à Sacerdote pro anima existente in Purgatorio, quam vult Deus? Et in §.penultimo huius Absolutionis alij multi, & diuersi casus breuiter adducuntur pro explicatione sacrificij, &c.* Ex p.11.tr.6. & Misc.6.res.3 p.87.

148. *An si Sacerdos applicet Missam existenti in peccato mortali, sacrificium illud reponatur in thesauro Ecclesiae, cùm non prosit Sacerdoti quoad satisfactionem ex opere operato? Et an si Sacerdos obliuiscatur applicare alteri Missam, illius fructus redeat ad ipsum? Et notatur, quod cùm celebratur Missa pro anima Purgatorij, non solùm applicandam esse illi satisfactionem, sed etiam impetrationem.* Ex p.11.tr.6. & Misc.6.res.40. p.83.

149. *An Sacerdos celebrans in peccato mortali peccet tripliciter, nempe quia indignè consecrat, indignè offert, & indignè sumit Corpus? Et an saltem peccet duplici peccato, & quia conficit, & quia sumit Sacramentum? Et an etiam Sacerdos celebrans in peccato mortali committat duo peccata, vnum videlicet, quia celebrat in peccato, alterum, quia omisit confessionem illius peccati: & ideò Sacerdos qui celebrat Missam in peccato, & sacram Eucharistiam non ab ipso consecratam quam plurimis dispensauit, an vnum tantùm peccatum committeris?* Ex p.2.tr.14.res.24. p.89.

150. *An Sacerdos peccet speciali peccato sacrilegij, si non solùm sumat Eucharistiam in peccato mortali, sed cum etiam in peccato mortali retinet antequam species sacramentales corrumpantur? Et hac Resolutio pendet ex illa difficultate, an Sacramentum Eucharistiae continuò gratiam augeat, quamdiu in nobis manet? Ex quibus concluditur, an Sacerdos, si accipiat Eucharistiam in peccato mortali, siue statim post communionem peccauerit, teneatur sub obligatione noui peccati mortalis ad contritionem, vel confessionem procurandam antequam species corrumpantur? Idem est de obligatione laici quoad conterendum, non verò confitendum?* Ex p.11. tr. 7. & Misc.7.res.47. ibid.

151. *An Sacerdos in peccato mortali celebrans, si antequam species sacramentales corrumpantur, eliciat actum contritionis, recipiat gratiam ex opere operato Eucharistiae? Et vtrum solius Baptismi sit proprium, vt eius effectus redeat, vel an hoc etiam commune sit saltem aliis Sacramentis characterem imprimentibus? Et an Sacerdos recipiens vnam partem Hostiae in peccato recipiat gratiam Sacramenti, si antequam alteram partem Hostiae manducet per contritionem in gratia constituatur? Et an si Eucharistia poneretur in stomachum hominis miraculosè sine eo, quod intraret per manducationem, adhuc causet gratiam? Et quid quando per respirationem non voluntariè, sed casu per nares, vel per os quis attraxisset in stomachum paruum fragmenti particulae*

cula consecrata? Ex p.11.tr.7.& Misc.7.res.48.p.91

152. An Sacerdos excommunicatus celebrans committat duplex peccatum, sciens se teneri vinculo peccati, & censura? Et an iste Sacerdos, neque vt duo peccata, neque vt circunstantiam aggrauantem eiusmodi circumstantias confiteri tenetur? Ex part.2. tract. 14.res.12. p. 92.

153. An Sacrificium Missa remittat peccata venialia ex opere operato? Et an sit satis probabile Sacramentalia remittere peccata venialia? Ex part.3.tract.4. res.39. p.93.

154. An ita stricte requiratur lumen accensum in Missa Sacrificio, vt sine eo nunquam Sacrificare liceat, imo additur, quod si lumen extinguatur ante consecrationem, nec haberi possit, relinquenda sit Missa, etiam si necesse esset consecrare ad dandum Viaticum moribundo? Et an sit peccatum mortale lampadem accensam ante Sacramentum non conseruari? Et an sit solum per dimidiam horam, aut aliquid amplius sine lumine existeret Eucharistia, peccatum graue committatur? Et quid, si per integrum diem hoc Sacramentum in Ecclesia Sacrario sine lumine esset? Et an sit praeceptum vt ante Eucharistiam in Templis semper lumen ardeat? Et docetur, quod extat preceptum de lumine, quando defertur Sacramentum foras? Ex causa tamen illud etiam omitti potest, vt cum ad agretum longe distantem defertur, nec commode cum lumine fieri potest? Ex part.9.tract.6. & Misc.1.res.33. alias 34.ibid.

155. An Sacerdos in necessitate celebrans cum vno lumine olei vel adipis peccet mortaliter? Et cursim notatur, quod celebrare vnica candela cera ex causa necessitatis est tantum peccatum veniale? Et aduertitur Sacerdotem neque peccare mortaliter, si celebret Missam in Altari, in quo Imago crucis non existit? Ex part.2.tr.14. res.45.ibid.

156. Vtrum Sacerdos in casu necessitatis e seclusa etiam scandalo, possit celebrare cum lumine olei? Et an ob causam non tamen grauem valde celebrari possit cum vno cereo, vel igne ardente in oleo, aut seuo, modo scandalum absit? Ex part.2.tr.14.res.67.p.94.

157. An si Minister extinguat candelam à parte Epistola ante finitum Euangelium S. Ioannis, peccet venialiter? Et infertur nullum esse peccatum celebrare extra necessitatem cum vno lumine, vel ad summum esse tantum peccatum veniale? Et cursim docetur preces pro praeparatione Missa non esse dicendas ante Missam de Requiem, et quod omitti debent, quia Psalmi habent Gloria Patri, qui quid solemnitatis, & suauitatis habent? Et an in praedictis Missis de Requiem omitti debeant oscula crucis in amictu, stola & manipulo induendis, tum quia prohibentur in Missa solemni, tum quia non osculatur Sacerdos librum in Missa defunctorum, nec Minister osculatur ampullas, quas celebranti porrigit? Ex p.10. tr.12.& Misc.2.res.20.ibid.

158. An Sacerdos peccet mortaliter celebrando Missam sine Ministro, ne careat Missa in die festo, vel pro dando moribundo viaticum, aut quid aliud simile? Ex part.2.tr.14.res.43.ibid.

159. An possit excusari consuetudo celebrandi Missam absque Ministro, vt in Germania locis? Et supponitur iure Ecclesiastico necessarium esse Ministrum in celebratione Missa prater Sacerdotem? Et notatur licitum esse Sacerdoti celebrare sine Ministro ad dandum Viaticum infirmo? Idem dicendum est, ne careat ipse Sacerdos, aut populus Missa in die festo? Et an Sacerdos possit Missam iam coeptam cum Ministro prosequi sine illo, quando Minister abiit, & expectatus non venit? Et an in casibus necessitatis, in quibus licitum est sine Ministro celebrare, etiam si adsit famina, qua possit ministrare, potius sit sine Ministro celebrandum, quam vtendo famina ministerio, etiam in casu, quo vir nesciat respondere, sciat autem ministrare non potest famina respondere, & vir ministrare? Ex part.10.tract.15. & Misc.5. res.26.ibid.

160. An Sacerdos in casu necessitatis possit faminam in responsione ministram adhibere in celebratione Missarum? Ex part.2.tr.14. res.44. p.96.

161. An Sacerdos celebrans Missam, si alium non habeat, possit vti Ministro excommunicato non denunciato? Et quid in graui necessitate, si talis sit excommunicatus denunciatus & vitandus? Ex part.5.tr.9. res.91. ibid.

162. An Sacerdos peccet mortaliter, si in aliquo loco, vbi non adest Missale, celebraret Missam? Et an Sacerdotes, quibus debilis est facultas videndi, si memoria careant, possint dicere Missam sine Missali? Ex part.2. tract.14. res.46. ibid.

163. An Sacerdos vtens Missali Romano possit celebrare iuxta Ritum receptum in loco, per quem transit etiam si discrepet à Romano, tam in Ecclesia saculari, quam Regulari? Ex part.4.tract 4. & Misc.res.95.ibid.

164. An Sacerdos in celebrando non obseruans Rubricas Missalis, peccet mortaliter? Et quid, si vnam, vel alteram Rubricam non obseruaret, aut si in rebus substantialibus Sacrificij deliquerit? Ex part.1.tract.14. res.55. ibid.

165. An sit peccatum veniale dicere Missam, & manus non abluere? Et quid est sentiendum de manuum lotione post Missam? Et infertur, an mulier tempore menstrui, aut partus saltem ex consilio abstinere à communione debeat, nisi causa vrgeat? Et quid, si macula perpetua sit, vt fluxus sanguinis, aut lepra? Ex par.10. tr.12.& Misc.2.res.19.p.97.

166. An Sacerdos, cum sacris vestibus se induit, peccet mortaliter relinquendo Orationes positas in Missali, quas se induendo Sacerdotes dicere solent? Et aduertitur Regulas Missalis non obligare ad mortale, nisi contineant essentiam, seu quasi essentiam Sacrificij, reliquas vero non esse pracepta, sed consilia, & instructiones? Ex part.2.tr.14. res.41.ibid.

167. An in casu necessitatis possit Sacerdos celebrare sine stola, manipulo, aut cingulo; vel celebrare in tali casu necessitatis cum stola, manipulo, aut cingulo non benedicto? Et an extra casum necessitatis semper sit mortale & notatur primo, quantum ad materiam Sacrarum vestium. v.g. amictum, & albam debere esse linea, cateras vero ex quacumque alia decenti materia; nec multum refert, cuius ea sit coloris. Secundo aduertitur stolam posse deseruire pro manipulo, & manipulum pro stola. Tertio, si cingulum perfringatur, & vtraque pars sufficiat ad cingendum, vtraque est benedicta, & potest deseruire celebrationi Missa. Adde plus, quod si cingulum ita frangatur, vt neutra pars sufficiat ad cingendum; potest cingulum sic fractum necti. Quarto, casulam, manipulum, & stolam seruire ab vtraque parte posse, etiam si vnica tantum consecratione ab Episcopo sacrata essent, vt si gemino colore afficerentur ad varios dies festos. Item, quod supradicta vestes tunc consecrationis formam amittunt, cum ita scinduntur, vt apta amplius non sint ad eos vsus, ad quas sacrantur, alioquin formam consecrationis retinent etiamsi aliqua pars, qua sacrata non est, vna cum filo prophane assuatur. Ex part. 2. tractat. 14. resol.57. ibid.

168. Vtrum cingulum perdat benedictionem, si ita frangatur, vt neutra pars sufficiat ad cingendum Sacerdotem, licet ipsum aliquo modo vniat partes separatas? Ex part.2.tr.15. & Misc.1.res.4. p.98.

169. An si cingulum sit fractum, possit Sacerdos partes separatas connectere, & ita celebrare? Ex quo infertur quod Alba amittit benedictionem, separatis manicis. Et an Sacerdos peccet mortaliter celebrans sine necessitate cum cingulo non benedicto, aut fracto; aut sine stola, vel manipulo, aut cum illis non benedictis? Ex part.

doque nullum peccatum caremonias aliquas, qua inter principales non adnumerantur, sine contemptu pratermittere; verbi gratia, omittere crucem aliquam, manuum eleuationem, pectoris tunsionem, &c. Et an peccet mortaliter Sacerdos celebrans solemniter, qui Epistolam, vel Euangelium, quod à Ministre cantatur, non legit? Ex p.5.tr.5.res.45.ibid.

187. *An Sacerdos, qui omittit in Missa voluntariè* Credo, *seu* Gloria, *peccet mortaliter? Et quid si omittatur in Canone nomen alicuius Sancti, vel tempore Paschali ea que interponuntur in* Communicantes, *aut in actione,* Hanc igitor oblationem? Ex part.2.tract.14. & res.59. p.109.

178. *An peccet Sacerdos qui in Missa solemni non recitat, sed tantùm audit*, Gloria, Credo, Epistolam, Euangelium, & Prophetias, *qua in Hebdomada maiori leguntur inter ipsa Missarum solemnia, dum ea ab aliis recitantur, aut canuntur? Et an Sacerdos in Missa mortuorum, quando dicenda est* Sequentia, Dies iræ, *&c. si illam voluntariè omittat, peccet mortaliter? Et notatur, quod Rubrica Missalis non sunt preceptiua, sed directiua.* Ex part.9. tract.6. & Misc.1. res.19. ibid.

189. *An Sacerdos in Missa maiori peccet, si non legat submissa voce Epistolam, & Euangelium, postea à Subdiacono, & Diacono canendum?* Ex part.2. tract.14. res.42. ibid.

190. *An Sacerdos in Missa solemni teneatur recitare submissa voce Epistolam, & Euangelium?* Ex p.5. tr.13. & Misc.1.res.95. ibid.

191. *An qui secluso scandalo, & contemptu in Missa relinqueret Epistolam, vel Euangelium, peccaret mortaliter? E quid dicendum est de* Gloria, *vel* Credo, *si omittantur in Missa? Et notatur non esse peccatum mortale relinquere* Communicantes, *&* Hanc igitor oblationem, *que interponi solent in Festis Natiuitatis, Resurrectionis, & Pentecostes. Et an teneatur Sacerdos illa repetere, si ex inconsideratione illa omitteret? Et adducitur Regula generalis, quod in Missa nihil est repetendum, nisi probabiliter quis dubitet, se aliquid essentiale omisisse. Imo, nisi quando certò dubitat, eo quod non sufficiat quodcumque dubium.* Ex p. 10.tr.15. & Misc.5. res.42. p.110.

192. *An Sacerdos qui omitteret in Canone Missa, verbi gratia sex, aut octo nomina Sanctorum, excusaretur à peccato mortali ratione paruitatis materia? Et cursim docetur, quod si in consecratione Calicis omittatur ea pars,* Noui, & æterni Testamenti; *vel si quis inter Latinos latinè celebrans formam consecrationis Graco, vel Hispano sermone conciperet, an sit mortale, vel tantùm veniale? Et quid si in Missa Epistola, Euangelium, aut Offertorium scienter omitterentur, an sit peccatum mortale? Et quid si omitteretur* Gloria, *vel* Credo, *aut tres prima Orationes? Et infertur, quod si omittatur in Baptismo magna pars caremoniarum, quas Ecclesia prascribit, an sit peccatum mortale* Ex part. 10. tractat. 10. & Misc. 6. resol. 37. alias 36. p.111.

193. *An Sacerdos, qui ex intentione non nominat aliquem Sanctum eorum, qui in Canone Missa ponuntur, peccet mortaliter?* Ex part.2. tractat. 14. res.49. ibid.

194. *An Sacerdos Regularis peccet mortaliter si in Canone Missa pro nomine Episcopi ponat nomē Generalis sua Religionis? Et an in Collectis Missa nullus Sacerdos possit aliquid addere sub pœna peccati mortalis prater Orationem solitam pro Rege, & eius prole, & exercitu?* Ex p.2.tr.14.res.40. ibid.

195. *Aliqua curiosa circa Ritus in ordine ad celebrationem Missa obseruantur. Primò an Sacerdos, dum lauat manus, debeat recitare totum Psalmum cum* Gloria Patri, *in Cornu Epistola? Secundò notatur, quod Generalis, & Prouincialis Regularium, dum Missam cantant, possint sedere ad partem Euangelij, sicut facit Episcopus pracisè loquendo de sessione, quia Prelati Abbates Regulares in eodem loco sedeat: cateri verò celebrantes sedere debent ad cornu Epistola. Tertiò obiter aduertitur Sacerdotem sine stola, & cotta transferendo Pyxidem, in qua custoditur Eucharistia Sacramentum ad aliud Altare, non peccare mortaliter, sed solùm venialiter, etiam si hoc faciat coram aliquibus videntibus. Ex quo infertur, quod laicus etiam in peccato mortali existens, hoc Sacramentum tangens, vel in casu necessitatis deferens illud ad infirmum, non peccat mortaliter. Quartò etiam obiter quaritur, quid sit modus communicandi; & pro modo, & in exemplum adducuntur aliqui casus. Tandem interrogatur, an Orationes septem Psalmorum Pœnitentialium a Sacerdote in fine Litaniarum dicenda sint genu flexo, an stante? Idem est, quando in Choro recitantur Litania in diebus Rogationum, quod stantes recitanda sunt Orationes?* Ex part. 10. tractat. 13. & Misc.3. res. 34. p. 112.

196. *Duo casus curiosi circa materiam Eucharistia. Primus, an succus elicitus ex vuis passis sit in Sacramento Eucharistia materia consecrabilis, in quo fama est consecrare Ægyptios? Secundus, an Hostie rubea, quibus litera aliquando obsignantur, sint materia Sacramenti Eucharistia? Et an panis ex lacte, vel aqua artificiali rosacea, oleo, butyro, ouis, saccharo, vel aliquo alio liquore predominante sufficiat ad consecrationem? Et cursim docetur vinum nimis decoctum non esse materiam consecrabilem.* Ex p.7.tr.12.& Misc.3. res.8.alias 6. p.113.

197. *An massa panis coagmentata cum aqua maris validè consecretur? Et quid de iusculo quod vulgo dicitur* Pan cotto? *Et quid dicendum, si farina triticea coagmentetur, & subigatur aqua rosacea? Idem est de qualibet alia aqua ex floribus, aut herbis distillata. Et quid si parua quantitas admisceatur aqua naturali? Et an mica panis madefacta, & digitis compressa, & facta quasi massa cruda, sit consecrabilis? Et cursim aduertitur, quod mustum est materia consecrabilis, si tamen coquatur, non erit postea materia sufficiens consecrationis Sanguinis. Et infertur, quod Baptismus collatus cum aqua maris est validus.* Ex part.9. tract.9. & Misc.4. res.59. alias 58. p.114.

198. *An panis ex amylo, seu amido sit materia apta Sacramenti Eucharistia? Et adducitur modus faciendi Hostias in Sardinia.* Ex part.10. tract. 16. & Misc.6. res.39. alias 38. p.115.

199. *An offa panis in vino sit materia vtriusque, vel alterius consecrationis? Et pro firmanda doctrina huius quastionis, qua tota est subtilis, curiosa, & docta, aliqua alia obiiciuntur, verbi gratia, quod vinum congelatum potest consecrari, quamuis non sit proximè potabile, nisi priùs liquefiat: & quod mustum in vuis inclusum non est materia consecrabilis: quia succus inclusus in ipsis acinis nondum ex illis expressus, non est propriè demonstrabilis, &c. Et notatur particulas appositas in Tabernaculo non esse consecrabiles. Et an si Hostia in clauso Calice contineantur, non sit de consecratione earum dubitandum? Et quid, si in aliqua arca magna, eaque clausa paucula contineantur Hostia, aut cantarus vini reseruetur, an valeat super his consecratio?* Ex part. 9. tractat. 8. & Misc. 3. res.66. alias 65. ibid.

200. *An consecrare in musto absque necessitate sit tantum peccatum veniale? Et an sit necessitas sufficiens celebrandi in musto absque peccato, si non adsit vinum in die festo, ita vt auditio Missa omitteretur? Idem dicendum est pro adimplendo precepto annua communionis, & à fortiori in articulo mortis pro dando infirmis Viatico. Et asseritur consuetudinem introductam in aliquas Ecclesias consecrandi in musto in certo quodam anni die*

esse

vitur tempore consecrationis, sit tamen consecratio. Ex p.3. tr.6. & Misc.2. res.103. ibid.

218. *An si Sacerdos habuit intentionem consecrandi particulas positas in Pixide, quæ non fuit à Sacrista, vel ab ipso posita super corporale, sed in cornu Altaris, an inquam, particula illa habenda sint tanquam consecrata? Et aduertitur, quod si Sacerdos, qui ante se habet duas Hostias, putat se vnicam habere, & intendat vnam consecrare, nihil determinãdo, vtramque futuram consecratam. Idem dicendum est de particulis, quod est valde notandum ad tollendos scrupulos.* Ex p.5. tr.14. & Misc.2. res.19. p.129.

219. *Quidam Sacerdos post offertorium reposuit Pixidem in Tabernaculo plenam particulis, & clauso Tabernaculo, postea tempore cõsecrationis habuit actualem intentionem dictas particulas consecrandi, quæritur, an eo vere consecratæ remanserint? Et deducitur, an Sacerdos cæcus possit consecrare Hostiam ante se positam, quam nullo sensu perciperet? Et an panis in arca, & vinum in dolio apposita, valide consecrentur, modo existant coram Sacerdote, si ipse omnem materiam consecrabilem sibi moraliter præsentem consecrare intenderet? Et an valide consecretur à Sacerdote Hostia, quæ sit post parietem? Et an si in Altari ponatur Pixis argentea cum particulis tegmine lineo occlusa; vel si in arca claudatur fiscella panis plena, nonne erunt particulæ illæ, vel panis materia consecrabilis? Et an particulæ appositæ sub Mappa Altaris, vel sub Corporali, vel Missali valide consecrentur? Et quid est faciendum in supradictis casibus, si contigerint facti in praxi?* Ex p.7. tr.10. & Misc.1. res.7. p.130.

220. *An Sacerdos possit consecrare Hostiam post tergum, vel parietem existentem? Et quid, si ante Hostia post tergum, si per speculum cerneretur? Et an panis in Sacrario contentus valide consecretur? Ex quo cursissime infertur, quod absolutio data moribundo in domo incluso non est valida. Et quæritur, an Hostia sub linteo sit materia cõsecrabilis?* Ex p.10. tr.16. & Misc.6. res.41. alias 40. p.132.

221. *An Sacerdos, quando ante consecrationem extendit manus super Calicem, & Hostiam, dicens* Hanc igitur oblationem, *an inquam, tunc debeat pollices subtus manus, vel supra in modum Crucis tenere?* Ex p. 3. tr. 6. & Misc.1. res.104. p.132.

222. *Olim allatæ fuerunt mihi duæ dubitationes. An Sacerdos, qui omitteret in consecratione particulam* enim, *conficiat Sacramentum, vel saltem peccet mortaliter? Secundo, quid, si dicat,* Hic est enim calix, *S. pro X. vtendo? Et deducitur, an si Sacerdos dicendo tantum* Te absoluo, *& relinqueret* in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, *secluso scandalo, & contemptu, peccet mortaliter? Et quid, si in forma Baptismi omitteret* Amen, ego, in. *& diceret.* Baptizo te nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, *an ratione paruitatis materiæ non peccaret mortaliter? Et an Sacramentum Baptismi ministratum sub hac forma.* Ego te baptizo in nomine Patria, & Filia, & Spiritua Sancta, *sit validum?* Ex p.2. tr.27. & Misc.3. res.14. p.133.

223. *An si quis in omnibus tribus Missis dici solitis successiuè, & immediatè in die Natiuitatis Domini relinqueret particulam* enim, *in consecratione Corporis, vel Sanguinis, peccaret mortaliter? Et supponitur omittentem in consecratione particulam* enim, *in cæteris diebus & Missis non peccare mortaliter, secluso scandalo & contemptu. Sed quid est dicendum, si prædictæ tres Missæ in die Natiuitatis Domini non dicantur successiuè, & immediatè vna post alteram, sed prima dicatur post mediam noctem, altera in Aurora, & tertia tempore solito, an in isto casu, si celebrans Sacerdos omitteret in consecratione in prædictis tribus Missis particulam* enim, *peccet mortaliter? Idem est dicendum, si in prædictis casibus in qualibet Missa diei Natiuitatis Domini Sacerdos omitteret in Canone tria nomina alicuius Sancti.* Ex p.10. tr.16. & Misc.6. res.32. alias 31. ibid.

224. *An in forma consecrationis Eucharistiæ, si deseratur verbum* est, *dicendo* Hoc corpus meum, *valida sit consecratio? Et an grauissimè peccet, qui ipsum verbum* est, *non exprimeret? Et docetur in forma consecrationis corporis, & sanguinis Christi esse de substantia ipsius formæ, ac de necessitate Sacramenti verbum* est *nec posse substitui aliud verbũ, v.g.* fiat conuertatur, *loco illius. Et quid est sentiendum de assertione nouatorum asserentium satis esse ad cõsecrationem verba ista,* accipite, & mandocate hoc Corpus meũ, & accipite, & bibite hũc Sanguinẽ meum? Ex p.10. tr.16. & Misc.6. res.35. alias 34. p.134.

225. *An sit valida consecratio, si Sacerdos loco illorum verborum* Hoc est Corpus meum, *dicat,* Hoc corpus est meum, *vel* meum est hoc corpus? *Et de aliis variationibus verborum consecrationis agitur. Et notatur non esse peccatum mortale deserere ex forma consecrationis particulam* enim, *dummodo non efficiatur ex contemptu; secus autem si omitteretur aliqua ex particulis essentialibus, in quo casu notatur non solum adesse peccatum mortale contra præceptum Ecclesiæ in materia Religionis, sed etiam contra præceptum naturale in eadem materia Religionis, quia facit irritam formam consecrationis, &c.* Ex p.5. tr.14. & Misc.2. res.78. p.135.

226. *An si Sacerdos loco verborum consecrationis* Hoc est Corpus meum, *diceret,* Hæc est enim caro mea, *conficeret Sacramentum?* Ex p.5. tr.14. & Misc.2. res.76. p.136.

227. *An si Sacerdos loco illorum verborum* Hoc est Corpus meum, *dicat,* Hic est Corpus meum, *valide consecraret? Et de aliis multis mutationibus verborum consecrationis agitur.* Ex p.5. tr.14. & Misc.2. res.77. ibid.

228. *An si Sacerdos habeat intentionem consecrandi tantum panem, & non vinum, remaneat adhuc panis consecratus? Et infertur, quod si Sacerdos vellet consecrare, & non tamen efficere Sacrificium, ita vt voluntas non offerendi Sacrificium prævaleret, & esset magis efficax, an tunc nihil prorsus efficeret? Et cursim deducitur quod si Sacerdos prius cõsecrauit Calicem, quam Hostiã, factum tenet.* Ex p.10. tr.16. & Misc.6. res.62. p.137.

229. *An Missa, in qua Sacerdos consecrauit panem absque vino, sit verè, & propriè Sacrificium? Et an ex dicta Missa possit Sacerdos accipere consuetum stipendium? Et an præceptum consecrandi in vtraque specie sit diuinum, vel tantum Ecclesiasticum? Et cursim deducitur posse Papam dispensare, & de facto dispensasse, vt sacrificium Missæ in sola specie panis absque vino fieret.* Ex p.10. tr.16. & Misc.6. res.63. p.139.

230. *Quidam Sacerdos cõsecrauit sanguinem non cõsecrata Hostia, postea pœnitentia ductus vult illam consecrare; quæritur, an debeat consecrare etiam aliud vinum? Et quid, si Sacerdos post consecrationem vtriusque speciei aduertat Hostiam non esse ex legitima materia, sed ex hordeo, vel corrupta materia, an inquam, in tali casu sit repetenda consecratio vtriusque speciei? Et an si ante consecrationem Hostiæ, & vini agnoscat Hostiam non esse triticeam, vel esse corruptam, quid est faciendum? Et cursim docetur, quod si Sacerdos existens in Altari recordetur se non esse ieiunum, possit pergere, licet id aduertat ante consecrationem. Et an quando defectus in vtriusque consecratione accidisset, & panis, aut vinum sumptum iam esset, non debeat in alia materia consecratio suppleri ex eo, quod iam Sacerdos ieiunus non esset; & quia tunc, re vera, non fuit factum, nec perfectum, nec imperfectum Sacrificium, sed tantum fuit fictum. Sed aduerte, obsecro, quid est faciendum, quando nondum fractum est ieiunium, si tunc fortasse ex defectu intentionis, vel formæ neutram speciem Sacerdos non consecrauit; tenebitur ne Sacerdos secrete iterare, & consecrare, antequam sumat species non consecratas, ne perseueret in inchoata fictione, nec sumendi potum, & cibum per modum Sacramenti, quod verum Sacramentum*

Index Tractatuum,

ad

ad labium Calicis, & sumere ante purificationem, vel remoto scrupulo possit vna cum purificatione illam deglutire? Ex p.6.tr.6.& Misc.6.resol.17.ibid.

248. *An liceat Sacerdoti post ablutionem sumptam consumere particularum fragmenta, si in alia Missa fuerunt ab alio Sacerdote praeconsecrata? Ex quo infertur, quod si pars aliqua Eucharistiae, quae in Pixide seruatur, inter communicandum populum, in linteum, vel corporale Altaris ceciderit, etiam si sit minimae quantitatis, non potest à Sacerdote sumi post ablutionem, sed in Sacrario reponi debet, ac conseruari. Et an laicis infirmis post assumptam Hostiolam simul cum ablutione, vel paulo post liceat Reliquias Sacramenti tradere inuentas in Calice, vel in Pixide? Et aduertitur, quod caeteris laicis post finitam communionem danda non sint praedicta Reliquia, etiam si ablutionem non sumpserint, nisi simul dentur cum priori formula.* Ex p.6.tr.6. & Misc.1.resol.23. p.153.

249. *An Sacerdos inueniens fragmentum Hostiae ex Sacrificio alterius Sacerdotis teneatur reponere illud in Sacrario, vel possit illud assumere? Et quid, si Sacerdos, finita iam Missa, & reuersus ad Sacristiam inueniat aliquas Reliquias ex his, quas consecrauerat, possitne illas adhuc sumere?* Ex p.9.tr.6. & Misc.1.resol.36.alias 37. ibid.

250. *Subduntur alia practicabilia circa Eucharistiam. Primo, an si Sacerdos, finita iam Missa, & reuersus ad Sacristiam, adhuc sacris vestibus indutus inueniat aliquas Reliquias, & particulas ex his, quas consecrauerat, remanentes in Patena vel Calice, possit adhuc illas consumere? Secundo, an qui edens, vel bibens in dubio, an sit audita hora duodecima noctis, possit sequenti die Missam dicere, vel communicare? Idem est dicendum de illo, qui assumens aquam ad os abluendum dubitat, an aliquam guttam transierit. Necnon de illo, qui dentibus quidpiam masticans dubitat, an aliquid deglutierit; & de illo, qui adhaeret dicto aliquorum dicentium sibi horam noctis duodecimam non sonuisse, aliis sonuisse affirmantibus. Tertio docetur, quod vbi est tantum vnum horologium, si duodecima hora noctis sonare incipiat, non tenetur aliquis statim in prima pulsatione desistere à cibo, vel potu: Si crastino Missam dicere velit, vel Sacram Eucharistiam sumere. Quarto probatur, quod quantumcumque horologium reputetur regulatum, licitum esse post omnes pulsus per quadrantem comedere, & sequenti die celebrare, vel communionem recipere. Quinto firmatur, quod quando in vrbe plurima audiuntur horologia, possumus nos conformari vltimo, & tunc post omnes pulsus comedentes per moram salutationis Angelicae possumus sequenti die Missam celebrare, vel communionem sumere. Sexto notatur, quod non potest Episcopus cogere Parochum, vt ministret necessaria Presbyteris volentibus celebrare in sua Parochia.* Ex p.10.tr.13. & Misc.3.resol.54. p.154.

Nunc autem sequuntur omnes aliae difficultates, & quaestiones pertinentes etiam ad hunc *Tract. 1. de celebrat. Missar. huius tom.2.* quae mistae, vel dispersae sunt, aut author obiter tangit in reliquis aliis Tomis, Tractatibus, & Resolutionibus, vt ita facilius, & expeditius pateat aditus ad omnes difficultates, & quaestiones huius totius operis.

An sufficiat oratio mentalis ad Missam dicendam? Ex p.5.tr.12. ex resol.44. *Quae nunc inuenietur in* tom.4.tr.3.de Bulla Cruciatae resol.148.

An Sacerdos satisfaciat, si partes Missae cantatae, quas Sacerdos submissa voce legere per Rubricas debet, si illas dicat tantum mentaliter? Et an possint Mendicantes, & qui illorum priuilegiis vtuntur celebrare Missam de Sanctissimo Sacramento in quintis Feriis, nouem lectionibus non impeditis, etiam Aduentus, & Quadragesimae; & de Conceptione B. Virginis in Sabbathis, etiam nouem lectionibus non impeditis? Et docetur priuilegium concessum Sacerdoti, vt possit celebrare Missam tempore interdicti, & cessatione à Diuinis, extendi ad ministrum seruientem. Et an Rubricae Missalis de stando, sedendo, capite discooperto, inclinato, vel hoc, aut illo modo non habeant vim legis, & praecepti, sed sint directiuae, & Regulae, vt magis piè, & religiosè Missa solemnis dicatur, quae etiam seruari debeat in Missa priuata. Et cursim explanatur, quod licentia celebrandi Missam in lingua vulgari non conceditur nisi à Papa, & ex graui necessitate. Et quod mutare pro arbitrio notabiliter in Sacrificio Missae vestes sacras quo ad solum colorem, aut formam, est culpa mortalis. Ex p. 10. tr. 11. ex resol.1.16.17.& 33. & ex tr.13.resol.4. & in p.9. tr.7. ex resol.67. *Quae hic reperientur* in tom.3. tr.6. de Horis Canonicis resol.55. 66.68.45.& 49.

Quidam angebatur magnis scrupulis, an habuerit intentionem requisitam consecrandi? Et an aliqui satis probabiliter asserant essentiam Sacrificij consistere in sola consecratione? Et an Sacerdos satisfaciat praecepto audiendi Missam, si illam dicat cum notabili, & voluntaria distractione? Et quaeritur etiam, quando Canon Missae incipiat, an à Te igitur, *vel à* Communicantes, *vel a verbis* Qui pridie, *& quando Canon finiat, an vsque ad* Libera nos, *vel vsque ad* Consumptionem? *Et an licitum sit à Ministro existente in peccato petere celebrationem Missae, vt quis satisfaciat praecepto Ecclesiae audiendi Missam in die festo, vel sumendi Eucharistiam tempore Paschatis? Et an hoc intelligatur, siue Minister sit paratus, siue non; siue sit vnus Parochus, siue non? Et notatur, quod semper Primicerius S. Marci Veneti celebrat tertiam in Missa, quae ante mediam noctem dicitur in dicto templo in nocte Natiuitatis Domini.* Ex p.3.tr.6.ex resol.68. & ex p.8.tr.7.ex resol.89. & ex p.10.tr.11.ex resol.6.& 63.& in tr.14.ex resol.37. alias 35. *Quae hic sunt infra in hoc ipsomet* tom.2.tr.3. de auditione Missae resol.1.4.16.& 11.

Cum Concilium Tridentinum asserat sess.22. cap.17. Sacramenta tribus perfici, materia, forma, & intentione Ministri; & cum intentio sit triplex, habitualis, virtualis, & actualis; quaeritur, quaenam sit sufficiens ad validè consecrandum in Sacrificio Missae? Et an in verbis formae huius consecrationis detur paruitas materiae? Et quid, si in fine verborum consecrationis quis non proferat M. *valde distinctè, & illud* T? *Et an in verborum consecrationis interruptione detur paruitas materiae? Et an in coniunctione materiae, & formae huius consecrationis detur paruitas materiae? Et an cum Sacerdos, dum celebrat, tria praestet; primo quidem consecrat; secundo ministrat sibi ipsi; tertio suscipit Sacramentum, tamen hoc non obstante, si est in peccato mortali, vnum tantum peccatum committat? Et an qui Missam celebrat cum excommunicatione minori, peccet mortaliter, vel saltem venialiter? Et an solus Baptismus, & Poenitentia, vel etiam sumptio Eucharistiae, & alia Sacramenta conferant gratiam, recedente fictione?* Ex p. 2. tr. 17. ex resol. 32. & ex p.5. tr.3. resol.39. 40. & 41. & in tr.7.ex resol.4. 5. Non desinam, & in p.10.tr.16.ex resol.28. alias 27.& in p.3.tr.4. ex resol. 56. & in p.5. tr.13. ex resol.30. *Quae nunc inuenientur* in tom.1. tr. 1. de Baptismo resol.1.5. 6.7.19.12.15. & 25.

Quam intentionem debeant habere Sacerdotes nouiter ordinati, quando cum Episcopo in Missarum solemniis concelebrant? Et an Sacerdos, si dum ordinatur, intelligat iam verba consecrationis à socio prolata esse, teneatur ipse non proferre vlterius verba consecrationis? Ex p.3.

Index Tractatuum,

Et

Et an si in illa die occurrat festum Annunciationis B. Virginis sit necessaria licentia Episcopi pro celebratione Missarum in illa die? Et explanatur, quanam hora Missam in illa die dicendam esse; an, antequam Missa solemnis illius diei incepta sit, possit dici? Et an nemini licitum sit Feria quinta in Cœna Domini post finitum Sacrificium solemne illius diei, & Sacramentum reconditum priuatim celebrare, tametsi antea licitum sit? Et an Sacerdotes sumentes species Corporis, & Sanguinis Christi recipiant maiorem gratiam, quam laici sumentes tantum Corpus Christi? Et notatur, quod si Sacerdos ponit obicem ad gratiam in susceptione Corporis, si iustificetur per contritionem ante sumptionem Sanguinis, recipiet gratiam. Et an si quis proximè ante medium noctis cœnauit in die Dominica incidenti in Vigilia Natiuitatis Domini, possit statim post medium noctis sacrificare? Et an omnes teneantur sub mortali abstinere se à cibo, & potu aliquo tempore post Missæ celebrationem, & Eucharistiæ sumptionem? Ex p. 9. tr. 7. ex res. 24. & in p. 5. tr. 13. ex res. 29. & in p. 3. tr. 4. ex res. 44. *Quæ hic sunt infra in proximo sequenti* tr. de Communione res. 46. 35. & 86.

Nota, obsecro, quod infra in prædicto proximo tractatu seq. de Communione sunt aliquæ curiosæ difficultates, aliquæ mistæ pro isto tract. de celebratione Missarum, & illo de sacra Communione, & aliquæ aliæ quæstiones pertinentes specialiter ad istum tract. tantum, quas omnes ibi reperies in res. 1. 32. 33. 34. 35. 38. 45. 46. 54. 55. 56. 74. 81. 86. 97. 98. & 101.

Similiter nota, quod in tom. 4. tr. 1. de Altaribus priuilegiatis *sunt quamplurimæ, & diuersæ quæstiones pro Missa celebranda, & modo celebrandi in prædictis Altaribus priuilegiatis, & aliæ singulares difficultates circa celebrationem Missæ pro aliis diuersis casibus specialibus & non mistis, quas omnes facillimè ibidem reperies signanter* in res. 4. 5. 6. & 7. & à res. 15. vsque ad res. 23. & in res. 24. 25. 26. 33. 34. 35. 36. 37. 38. & 39. *& non in aliis prædictis tractatus.*

Aduerte etiam, quod in tom. 4. tr. 2. de Oratoriis priuatis *totus est plenus difficultatibus, & quæstionibus pro Missa celebranda in Oratoriis priuatis Cardinalium, Episcoporum, Regularium, Nobilium, Sæcularium, Carcerum, &c. de licentia, & sine licentia Episcopi, & virtute Bullæ Cruciatæ, quas inuenies in Resolutionibus hic assignatis, & non in aliis prædicti tractatus, videlicet* in res. 1. 3. 4. 5. 6. & à res. 9. vsque ad res. 18. & in res. 20. 21. 22. 23. 25. 27. 28. 31. 34. 37. 38. 40. 42. 47. 48. 49. 52. 54. & 55.

Multi dissentiuntur circa cultum Beatificatorum pro dicenda Missa, vel commemoratione facienda illorum in Missa. Ex p. 4. tr. 4. ex res. 231. *Quæ nunc inuenietur* in tom. 3. tr. 6. de Horis Canonicis res. 91.

An si dicatur Missa pro diuersis rationibus, & concessionibus Indulgentiarum, possit Sacerdos cum vna Missa duas, tres, quatuor, vel plures animas à pœnis Purgatorij eximere? Ex p. 10. tr. 16. ex res. 14. *Quæ hic reperietur* in tom. 4. tr. 5. de Indulgentiis res. 14.

An si Sacerdos mala fide in Ecclesia polluta celebret, remaneat consecrata? Et notatur Sacerdotem celebrantem in Ecclesia polluta ante reconciliationem non incurrere irregularitatem, imò nec suspensionem ab ingressu Ecclesiæ. Ex p. 6. tr. 6. ex res. 28. *Quæ hic est* in tom. 9. tr. 1. de Immunitate Ecclesiæ res. 115.

An non solum pro Cathecumenis mortuis, sed etiam pro viuis possit Missa offerri? Ex p. 5. tr. 12. ex res. 9. *Quæ nunc inuenietur* in tom. 4. tr. 5. de Indulgentiis res. 39.

An pro illo, qui mortuus est in duello cum signo contritionis, sed ex defectu Confessarij non fecit confessionem, & sepultus est tamen extra Ecclesiam, & non in loco sacro, possit quis offerre Missam? Et docetur, quod excommunicato non denunciato possit applicari Missa, si ostendat signa contritionis, aut si mortuus est in illis. Et quæritur etiam, an pro dictis excommunicatis toleratis liceat publicè orare, & sacrificia offerre? Et an si excommunicatus toleratus petat offerri pro se sacrificia communia, peccet? Et an pro excommunicato iam per contritionem iustificato liceat applicare sacrificium Missæ ante obtentam absolutionem? Et an Sacerdos possit orare pro excommunicatis in Memento Missæ, *etiam si sint denunciati? Et docetur, quid facere debeat Sacerdos, si excommunicatus denunciatus intrat in Ecclesiam, dum Missa celebratur. Et an si quis celebret in Ecclesia à se interdicta, fiat irregularis? Et an excommunicatus excommunicatione minori, si celebret, incurrat irregularitatem, vel excommunicationem maiorem? Et an si laicus absoluat ab excommunicatione maiori morientem, quæritur, an absolutio sit valida, ita vt pro eo quis possit facere Missas celebrare, & communia suffragia offerre?* Ex p. 4. tr. 4. ex res. 192. & ex p. 5. tr. 9. ex res. 74. 76. & 77 & in p. 3. tr. 4. ex res. 132. alias 133. & in p. 5. tr. 9. ex res. 92. 59. 3. & 7. & in p. 3. tr. 4. iterum ex res. 132. alias 133. *Quæ nunc inuenientur* in tom. 5. tr. 1. de Excommunicatione res. 66. 137. 139. 140. 211. 136. 21. 182. 210. & iterum 211.

An sit peccatum mortale dicere Missam tempore interdicti, omissa vna circumstantia ex requisitis in cap. Alma mater, *vt, v. g. facere sacrum apertis ianuis, &c. Et an prohibitus celebrare in loco delicti, possit celebrare, v. g. in Ecclesia PP. Capucinorum, vel Carmelitarum prope Vrbem existente? Et an licitum sit celebrare coram personis interdictis? Sed difficultas est, si persona interdicta expelli non possit, quid est faciendum? Et an, desiciente Clerico tempore interdicti, possit Sacerdos accipere laicum ad seruiendum Missæ? Et an interdicto casu possit celebrare cum duobus Ministris laicis? Et an interdictus ab ingressu Ecclesiæ possit in Cœmeterio Missam celebrare? Et interdictus ab ingressu Ecclesiæ, si in ea celebret, fiat irregularis?* Ex p. 5. tr. 10. ex res. 66. 65. 88. & 76. alias 65. 64. 87. & 75. & ex p. 4. tr. 4. ex res. 123. & in p. 10. tr. 13. ex res. 2. *Quæ hic reperientur* in tom. 5. tr. 4. de Interdicto res. 5. 7. 8. 18. 6. & 15.

An Episcopus possit præcipere Clerico peregrinaturo sub pœna suspensionis, ne dicat Sacrum in itinere, & peregrinatione per aliam Diœcesim? Ex p. 3. tr. 3. ex res. 74. *Quæ hic est* in tom. 5. tr. 1. de Excommunicatione res. 99.

An qui suscepit Ordinem sacrum ante legitimam ætatẽ, vel sine dimissoriis, vel extra tempora incidat in suspensionem, & si celebret, incurrat irregularitatem? Et an ad incurrendam hanc suspensionem, & irregularitatem requiratur dolus, vel saltem culpa lata, & mortalis, ita vt ignorantia etiam crassa, si affectata non sit, à suspensione & irregularitate excuset? Et an, qui ita tamen ordinatus est cum dolo, & si tamen postea, facta pœnitentia, celebret credens id sibi licere sine dispensatione, incurrat irregularitatem? Et notatur recipientem ordinem ante legitimam ætatem posse celebrare, illa completa, sine alia dispensatione. Ex p. 3. tr. 4. ex res. 191. & 181. alias 192. & 182. & in p. 5. tr. 10. ex res. 32. & 34. *Quæ nunc inuenientur* in tom. 5. tr. 3. de suspensione res. 39. 41. 40. & 43.

An suspensus ex ordinatione ante legitimam ætatem; si cantat Epistolam, vel Euangelium in eadem Missa, incurrat irregularitatem? Et notatur, quod Sacerdos in ordinatione incurrens hanc suspensionem non fit irregularis consecrando simul cum ordinante. Et quæritur etiam, an laicus celebrans Missam incurrat irregularitatem? Et an Clericus excommunicatus incurrat irregularitatem, si faciat coram se celebrare? Et an Clericus sodomita sit suspensus, & si celebret incurrat irregularitatem? Et an, & si peccatum occultum communiter irregularitatem non pariat lege Canonum, ab hac tamen lege excipiatur homicidium, & peccata, quibus est annexa excommunicatio, & censura, nam si in illa celebratur, incurritur irregularitas, & si hæc celebratio occulte fiat à suspenso, vel excommunicato? Et an prohibitum sit Inquisitori Generali Hispaniarum, vt non possit cum Hæreticis pœniten-

pœnitentibus dispensare, vt Missam celebrent? Ex p.5. tr.10.ex ref.37.& in p.4.tr.2.ex ref.77.&57.& in p.2. tr.17.ex ref.69.& in p.7.tr.11.ex ref.48.& in p.4.tr.2. ex ref.48. *Quæ hic reperientur* in tom.5.tr.5.de Irregularitate ref.18.22.31.37.137.& 50.

De laicis, & Ecclesiasticis non Sacerdotibus Missam celebrantibus; & an supradicti abiurare debeant de leui, & de aliis pœnis, quibus supradicti puniendi sunt, agitur. Et an ad violationem Bullarum Greg. XIII. & Clem. VIII. & Vrban. VIII. super hoc, sufficiat vnam Missam semel celebrare? Et an, si Sacerdos non consecret panem, aut vinum ex eo, quod sit in peccato mortali &c. vt in §. vltimo huius Resolutionis casus rarus, & grauis explanatur. Ex p.4.tr.7.ex ref.12. *Quæ hic est* in to.5.tr.12. de pœnis S.Inquisitionis ref. etiam 12.

An sit symonia recipere aliquid pro labore externo, v.g. iter agere vnius leuca ad dicendum Sacrum, expectare quotidie per horam, vel aliud tempus ad celebrandum, &c. Ex p.11.tr.6.ex ref.34. *Quæ nunc inuenietur* in tom.5. tr.7.de symonia ref.15.

An Religiosus, qui celebrat aliquas Missas ad intentionem alicuius amici, sciens dictum amicum stipendium pro illis accipere, peccet contra paupertatem, & includatur in Bulla Clem. VIII. Et an, qui in ludo lucratus est lectionem aliquarum Missarum, possit pro illis accipere stipendium; vel ille, qui perdidit, teneatur recipere tale stipendium, & soluere, &c. Ex p.1.tr.6. ex ref.9.& in p.9.tr.6.ex ref.24.alias 25. *Quæ nunc inuenientur* in tom.7.tr.3.de paupertate Religiosa ref.7.& 61.

An Superiores Regularium, qui non legunt Decreta Vrbani VIII. de celebratione Missarum temporibus statutis, sed post aliquos dies, incidant in pœnas? Et an Regulares in Missis Festorum, quæ Episcopus præcipit seruare in sua Diœcesi, debeant permutare Ritum suarum Religionum? Sed aduertitur, quod in Concionibus & Lectionibus quas iidem Regulares ad populum in prædictis diebus habuerint, debent sese conformare Euangeliis, & Epistolis, quibus Clerici sæculares vtuntur illis festiuis diebus. Et an priuilegia Mendicantium sint reuocata per Concilium Tridentinum quoad celebrandum tempore interdicti? Ex p.5.tr.14.ex ref.15. & in p.3. tr.2.ex ref. 108.& 133. *Quæ hic reperientur* in tom.7.tr.1. de Regularibus ref.18. 34.& 125.

Quomodo se gerere debeat Episcopus consecratus, qui in celebratione Missæ suæ consecrationis Hostiam simul, & Calicem consecrat cum celebrante? Et an sit laudabilis talis consuetudo; quod idem est de Sacerdotibus in prima Missa concelebrantibus. Et notatur, quod hic casus olim contingebat in Summo Pontifice, quod solemniter celebrante Presbyteri Cardinales olim concelebrabant; & idem seruabatur in Sacerdotibus, qui Episcopo rem diuinam solemniter facienti assistebant; sed neuter casus est in vsu. Et obiicitur de iure diuino esse, vt qui consecrat, simul sumat, quæ consecrat; ergo si omnes concelebrantes vtramque speciem consecrarunt, omnes debent vtramque speciem sumere, neque in hoc Ecclesia potest dispensare. Et an in supradictis casibus si Episcopus celebrans Missam, illam quatenus satisfactoriam offerat pro anima Petri, alius vero concelebrans pro anima Pauli; & alius pro anima Antonij, &c. cuinam harum trium animarum, re ipsa. proderit? Et an concelebrantes cum Episcopo integrum fructum illius Sacrificij ex opere operato referant? Et si Episcopus consecretur, & Sacerdotes ordinentur in die Natiuitatis Domini, post sumptam communionem, & facta consecratione cum Episcopo celebrante, an possit postea quilibet eorum dicere duas Missas? Et an sola consecratio Episcopi, vel etiam si tantum sit electus, & confirmatus tribuat ei priuilegium cap. fin. de priuileg. in 6. *Altaris portatilis.* Ex p.12. tr.1. ex ref.89. 90.91.92. 94.& 102. *Quæ hic reperientur* in to.4.tr.8.de consecratione Episcopi ref.etiam 89.90. 91.92.94.& 102.

Aduertitur, quod Ecclesia non violatur, quamuis excommunicatus non toleratus celebret in ea, nec Altare, & paramenta sacra polluuntur per vsum talium excommunicatorum. Etiamque notatur, quod excusatur à peccato Sacerdos celebrans, in Ecclesia polluta, quoties pollutio contigerit post captum Canonem, imò tenetur Missam prosequi. Idem est, si excommunicatus denunciatus intret in Ecclesiam in eodem tempore, & non vult egredi. Et tandem docetur posse celebrari in Ecclesia polluta ad dandum Viaticum moribundo, & seruare in ea Eucharistiam pro infirmis. Ex p.11. tr.8. ex ref.22. & 3. *Quæ nunc inuenientur* in tom.9. tr.1. de immunitate Ecclesiæ ref.131.& 144.

An aliquando in aliquo casu, vrgente necessitate, quis possit celebrare absque præuia confessione, vel contritione? Et pro praxi huius quæstionis lege curiosum casum in textu huius Resolutionis. Ex p.10. tract.12. ex ref.16. §.vlt. *Quæ hic reperietur* in tom.1.tr.3.de Pœnitentia. ref.176.

Aduerte, quod in prædicto tom.1.& tr.3. de Pœnitentia, *sunt quam plurimæ difficultates, & Resolutiones pro diuersis casibus, qui occurrere possunt, vt in illis Sacerdos possit celebrare, si est in peccato, absque præuia confessione, & qui contingere etiam possunt in ipsamet celebratione, & in quibus etiam discutitur, an Sacerdos teneatur, vel non teneatur postea post celebrationem,* quam primum confiteri, &c. *quos casus in prædicto tractatu consequutiuos inuenies signanter à* ref. 140. vsque ad ref.190. inclusiue, & in tr.5.præcitati to.1. ref.33.

An sit licitum sequi vnum horologium quoad ieiunium Ecclesiasticum, & alterum quoad ieiunium naturale pro Missarum celebratione, in ipsamet media nocte? Et cursim docetur, quod potest homo speciebus Sacramentalibus sumptis per totam vitam sustentari. Ex p.10. tr.15.ex ref.29.& in p.11.tr.6.ex ref.35. *Quæ hic sunt* in tom.4.tr.6.de Ieiunio ref.102.& 95.

An Sacerdos, qui ex confessione sibi facta cognouit in vino, in quo facturus est Sacrum, esse mistum venenum, & non potest, aut omittere Sacrum, aut petere aliud vinum sine suspicione reuelatæ confessionis; teneatur vinum sic mistum sumere, & Deo se commendare, & hoc etiam quamuis Sacerdos esset in mortali statu, & non possit confiteri, quia tunc debet prouidere sibi omni meliori modo, quo possit de contritione? Ex p.5. tr.11.ex ref.46. *Quæ nunc inuenietur* in tom.1. tr.8. de sigillo Confessionis ref.23.

An si quis Sacerdotem inuadat stantem in Altari, & Diuina celebrantem, an Sacerdos possit intermittere Sacrum, & se defendere, & si cum moderamine iusto offendentem occidat, Missam perficere licitum sit ei? Ex p.5.tr.4.ex ref.1. *Quæ hic reperietur* in tom.8.tr.5.de Homicidio, ref. etiam 1.

An absoluendus sit Sacerdos sub conditione, qui inchoata Missa post introitum, voce commissa, cadens ad interitum rueret? Ex p.3.tr.3.ex ref.2. *Quæ hic est* in tom.1. tr.4.de Absolutione sacramentali ref.56.

An si ex permissione Diuina anima Patris defuncti filio appareat, rogetque Missarum sacrificia pro se offerri, an inquam, filius teneatur sub mortali ad prædictas Missas? Ex p.9.tr.9.ex ref.61. alias 6. *Quæ nunc inuenietur* in tom.8.tr.10.ref.12.

An heres constitutus in graui necessitate excusetur à solutione Legati pro Missis celebrandis pro animabus Purgatorij? Et an eleemosyna largienda pauperibus possit applicari pro Missis celebrandis ad subleuandas animas Purgatorij? Et an Beneficiarius omittens Horas Canonicas satisfaciat, si eleemosynam non distribuat pauperibus, sed celebret Missas pro animabus Purgatorij? Ex part.7.tr.10. ex ref.14. *Quæ hic est* in tom.6. tr.8. de Testamentis ref.58.

TRACTA

TRACTATVS II.

De Præcepto Diuino, & Ecclesiastico Sacræ Communionis; atque de cæteris aliis quotidianis Communionibus, & etiam pro articulo mortis. p.155.

1. An Sacramentum Eucharistiæ sit necessarium necessitate medij, ad salutem ita vt detur præceptum diuinum positiuum sumendi hoc Sacramentum? Ex quo infertur primo præceptum diuinum Eucharistiæ sumendæ obligare in articulo mortis, etiam si mors sit violenta, & authoritate iudicis inflicta? Secundo, in reliqua vita toties, quoties tali remedio opus est ad perseuerandum in statu gratiæ? Tertio, quando quis prudenter putat se non amplius habiturum commoditatem in tota vita Eucharistiam sumendi? Et obiter notatur non esse licitum consecrare in materia dubia? Ex part.3.tr.6. & Misc.2.ref.95. ibid.
2. An si non adesset præceptum sumendi Eucharistiam, potuisset quis saluari, si non haberet propositum illam recipiendi? Ex part.5.tr.13. & Misc.1.ref.28. p.156.
3. An Hæretici teneantur præcepto communicandi singulis annis contento in cap. omnis vtriusque sexus de pœnit.& remiss. Et cursim docetur omnes fideles baptizatos comprehensos esse in præcepto dicti cap. & tantum excludi ab ipso Infideles? Ex part.10.tr.16.& Misc.6. ref.33.alias 32.ibid.
4. An præceptum sumendi Eucharistiam obliget Infideles? Et quid de præcepto confessionis? Et an vere Hæretici obligentur præcepto confitendi singulis annis? Ex part.8.tr.7. & Misc.ref.81.p.157.
5. An pueri tempore, quo sunt capaces recipiendi Sacramentum Pœnitentiæ, sint etiam capaces recipiendi Sacramentum Eucharistiæ? Et cursim docetur, quod pueri non obligantur ad Communionem vsque ad 12. annum? Sed infertur peccare Parentes puerorum, & Confessarios non sinentes illos communicare statim, ac peccare norunt? Et docetur, quod pueri non communicantes in Paschate nec excommunicatione, nec pœnis canonicis ligantur vsque ad 14. annum? Ex part.3.tract.6. & Misc.2.ref.70.ibid.
6. An pueri tempore, quo sunt capaces recipiendi Sacramentum Pœnitentiæ, sint etiam capaces recipiendi Eucharistiam? Et obiter docetur ad lucrandum Iubilæum pueros, qui possunt confiteri esse etiam ad Sacramentum Eucharistiæ admittendos. Ex part.3.tract.addit.ref.19. p.158.
7. An si ex incuria Sacerdotis, dum alios communicat, porrigeret Eucharistiam infanti genuflexo non habenti vsum rationis, reciperet gratiam? Et resolutio huius quæstionis pendent ex illa, an infantes ante vsum rationis sint capaces fructus spiritualis, quem Eucharistia ex opere operato confert? Et an antiquitus fuerit consuetudo in Ecclesia in variis Prouinciis conferendi Eucharistiam infantibus? Et an si puer, aut amens nunquam doli capaces inueniant casu Eucharistiam, & comedant, accipiant gratiam, licet non sint capaces manducationis sacramentalis? Ex part.10.tr.11.& Misc.1. ref.18.ibid.
8. An qui præuidet impedimentum futurum, vt in tempore Paschatis Eucharistiam accipere non possit, teneatur præuenire tempus, & illam sumere? Et an ita præueniens, non sequuto impedimento tempore ab Ecclesia constituto, teneatur iterum communicare? Et asseritur, quod qui præuidit se in Paschate à communione impediturum iri, non tenetur tempus præscriptum præuenire, dummodo intra eum annum semel communicauerit? Ex part.3.tr.4. ref.42.p.159.
9. An qui indignè in Paschate sumpsit Eucharistiam, incurrat in excommunicationem latam ab Ordinario contra transgressores præcepti Communionis. Ex part. 3. tract. addit. ref.14.p.160.
10. An si quis in Paschate Eucharistiam non sumpsit, teneatur postea quam primum communicare? Ex p.3. tr.4.ref.41. ibid.
11. An qui in Paschate non communicauit, teneatur statim initio sequentis anni Eucharistiam sumere? Ex p.5.tr.14.& Misc.1.ref.3. ibid.
12. An qui in Paschate communicauit indigne satisfaciat præcepto Ecclesiæ? Et an teneatur statim agere pœnitentiam, & iterum communicare? Ex part.3.tr.4. ref.43. p.161.
13. An præceptum annuæ Communionis adimpleatur per sumptionem indignam Eucharistiæ? Ex quo infertur: quod qui indigne communicaret non incurreret pœnas, vel censuras Ecclesiasticas, quæ contra transgressores huius legis imponerentur. Et an præuidens se impediendum esse à Communione tempore Paschali, teneatur Communionem præuenire? Et quid, si post Dominicam Resurrectionis credis impediendum esse à Communione, an obligeris Hebdomada Sancta communicare? Et an, si alicubi, (vt est in Hispania;) adsit priuilegium implendi præceptum annuæ Communionis per totam Quadragesimam; teneatur quis in illo tempore sumere Eucharistiam, si præuideat non posse illam sumere tempore Paschali? Ex part.11. tract.7. & Misc.3. ref. 29. ibid.
14. An excommunicati, suspensi, & interdicti excusentur à præcepto annuæ Communionis? Et an si possint absolui, & nolint absolui eo fine, vt non communicent in Paschate, peccent contra præceptum? Et an, qui sumere Eucharistiam vno, aut altero die ante, aut post quindecim dies Paschales designatos pro adimpletione præcepti, adhuc satisfaciat præcepto? Et an, qui non communicauit intra illos quindecim dies assignatos ab Ecclesia pro adimplendo præcepto annuæ Communionis, teneatur amplius communicare? Vel an, elapso anno, teneatur etiam sub præcepto communicare? Et an si quis communicauit ex deuotione in Natali Domini, & postea transgressus est præceptum in Paschate, an possit expectare vsque ad sequens Natale, in quo annum complet? Et quid, si non communicauit à Ianuario vsque ad Pascha? Et quid, si communicauit post Ianuarium ante Pascha? Ex part. 11.tract.7. & Misc.7. ref.14. p. 162.
15. An si quis in Paschate sumat Eucharistiam in Ecclesia Cathedrali satisfaciat præcepto? Ex part.9. tr.9. & Misc.4.ref.65.alias 64.p.163.
16. Quidam conuersus, seu laicus Religiosus sumpsit tempore Paschali Eucharistiam à Sacerdote suæ Religionis simul cum ipso commorante in viridario eiusdem Religionis, quæsierunt, an satisfaceret præcepto annuæ Communionis? Quod est quærere, an Regulares, qui communicant more laico, teneantur, vt impleant præceptum Paschalis Communionis, illam sumere de manu proprij Prælati, cum ipse sit proprius Sacerdos ipsorum? Et docetur Regulares posse ministrare Eucharistiam pro præcepto Ecclesiæ aduenis, & peregrinis, qui nullum domicilium habent? Item operariis, qui conuentionem faciunt per aliquod tempus ad laborandum in Conuentu, & Parochia carent? Item seruis, & famulis, & famulo non solato possunt ministrare Eucharistiam tempore Paschali pro adimpletione præcepti, & in articulo mortis Viaticum, Extremam Vnctionem, & sepulturam? Sed difficultas est, an sæculares communicantes tempore Paschatis in Ecclesia Cathedrali satisfaciant præcepto? Et notatur, quod Religiosi possunt ex priuilegiis mi-

duobus casibus illam conferre, & peccatum mortale remittere, ac delere potest? Ex part.3.tr.6.& Misc.2. res.98.ibid.

33. *Quando communicanti confertur gratia sacramentalis? Et pro praxi huius quæstionis proponuntur diversi casus in textu huius Resolutionis? Et notatur Eucharistiam non causare gratiam toto tempore, quo est in stomacho, sicut nec toto tempore manducationis? Etiamque advertitur nullo modo aliquem recipere maiorem gratiam, quia sumit maiores, aut plures Hostias?* Ex part.3.tr.6.& Misc.2.res.96.p.176.

34. *An detur maior gratia sumenti duas species, quam sumenti unam?* Ex part.3.tr.6.& Misc.2.res.97.ibid.

35. *An Sacerdotes sumentes speciem corporis, & sanguinis Christi recipiant maiorem gratiam quam laici sumentes tantum corpus Christi? Et an si accidit, quod Sacerdos ponat obicem in sumptione corporis Christi, si ante sumptionem sanguinis redditur in gratia, ex sumptione sanguinis recipiat gratiam?* Ex part.5.tr.13.& Misc.1.res.29.p.177.

36. *De Communione quotidiana? Et notatur non esse Diffinitum iure Divino positivo, an sæpius uno die liceat communicare; sed tantum Ecclesia prohibet Communionem iterari eodem die?* Ex part.11.tr.7.& Misc.7. res.15.ibid.

37. *An Eucharistia possit sumi quacunque hora diei?* Ex part.11.tr.7.& Misc.7.res.22.p.179.

38. *An Sacerdos existens in peccato mortali possit sine peccato mortali sumere Eucharistiam, ne perveniat in manus Hæreticorum, non tamen sumendo illam, sicut sumunt fideles, nempe communicando, sed solummodo abscondendo, ac si in aliquo foramine reconderet? Et notatur, quod si periculum sit, ut Eucharistia perveniat, vel male tractetur ab Hæreticis, vel Infidelibus, possit sumi à non ieiuno, etiam laico, si Sacerdos desit? Et an etiam, præsente Sacerdote, possit laicus in tali casu illam accipere?* Ex part.11.tr.6.& Misc.6.res.2.ibid.

39. *An Sacerdos extra casum necessitatis possit pro devotione tantum, si non adsit alius Sacerdos, administrare sibi Eucharistiam, secluso scandalo? Idem est dicendum de Diacono, si non adsit Sacerdos, vel alius Diaconus, qui illi ministrent Eucharistiam ex devotione? Et in prædicto primo casu, præsente Diacono, an debeat Sacerdos potius Eucharistiam sumere ex manibus Diaconi, quam ex propriis?* Ex part.11.tr.7.& Misc.7.res.42. p.181.

40. *An Sacerdos possit communicare se ipsum extra Missam? Et an hoc non solum in casu necessitatis, sed etiam devotionis causa? Et in talibus, si adsit Diaconus, an possit Sacerdos communicare se ex eo, quod Sacerdos debet propriis manibus se ipsum communicare, quando Diaconus illi Sacramentum defert tempore mortis?* Ex part.2.tr.14.res.53.p.182.

41. *An dictus Sacerdos in tali casu possit se communicare qualibet hora diei post meridiem?* Ex part.2.tract.14. res.54.ibid.

42. *An Sacerdos corpus Christi ab alio Ministro pro devotione, seu in die Parasceves sumens debeat stolam Ecclesiastico præcepto adhibere*, cap.Eccles.distinct.23. *Et an huiusmodi Decretum sit usu abrogatum?* Ex part.2.tract.14.res.20.ibid.

43. *An recipiens Eucharistiam contra præceptum aliquod humanum committat duo peccata, unum contra prohibitionem illam, alterum, quia communicat indigne? Et an hæc circumstantia sit explicanda in confessione? Et deducitur, an dupliciter peccet, qui se ingurgitat, quo tempore erat indictum ieiunium, nam & temperantiam, & Ecclesiasticam ieiunii legem violat?* Ex part.5.tr. 13.& Misc.1.res.62.ibid.

44. *An qui accedit ad Communionem cum distractione voluntaria, aut cum affectu alicuius peccati venialis, communicando peccet venialiter?* Ex p.3.tr.4.res.32.p.183.

45. *An quis possit in die Veneris Sanctæ communicare? Et notatur licere indiscriminatim omnibus Sacerdotibus in die Sabbathi Sancti privatim celebrare, & qui voluerit in dicta die Missam celebrare; & ante solemnem, poterit Missam Sancti in ea die contingentis, aut votivam aliquam celebrare?* Ex p.4.tr.4.& Misc.res.237.ibid.

46. *Quidam Episcopus volebat punire Parochum, qui ministravit Eucharistiam aliquibus in die Veneris Sanctæ, quæsivit à me Antistes ille, quid sentirem? Et quæritur, an sit licita administratio Eucharistiæ in die Parasceves, secluso scandalo? Et notatur non posse Episcopum punire Sacerdotem, qui secluso scandalo, & secrete Missam privatam dixit in Sabbatho Sancto. Et an sit licitum in illa die celebrare, & in tali casu non sit necessaria licentia Episcopi, & quanam hora dicenda sit? Et an nemini licitum sit Feria quinta in Cœna Domini post finitum Sacrificium solemne illius diei, & Sacramentum reconditum privatim celebrare, tametsi antea licitum sit? Et infertur, quod si in Sabbatho Sancto acciderit Festum Annunciationis B. Virginis possit Episcopus ordinare, ut in singulis Ecclesiis Missæ celebrentur.* Ex p.9. tr.7.& Misc.2.res.24.p.184.

47. *An laici in Missa Nativitatis Domini, quæ post mediam noctem canitur, vel in aliis, quæ statim postea dicuntur, possint Sacram Eucharistiam sumere? Et cursim docetur sacram Communionem posse recipi quolibet hora diei, etiam post meridiem. Et advertitur Regulares ex privilegio celebrando fermè tribus horis ante auroram posse tunc in suis Missis, si velint licitè laicis Sacram Eucharistiam ministrare.* Ex part.9.tract.7.& Misc.2. res.41.p.185.

48. *An si quis post pollutionem voluntariam, vel fornicationem postea confiteatur, peccet tamen venialiter sumendo Eucharistiam intra unum diem sine aliqua iusta causa? Et an sit peccatum accedere ad recipiendum Sacramentum Eucharistiæ ante diem integrum post quodcumque peccatum mortale, etiam si homo sit de illo contritus, & confessus?* Ex part.3.tr.4.res.30.ibid.

49. *An post pollutionem voluntariam, si eodem die pœnitens confiteatur, faciat contra consilium Rubricæ Missalis sumendo Eucharistiam, & peccet venialiter?* Ex part.5.tr.13.& Misc.1.res.65.p.186.

50. *Utrum sit licitum coniugatis die habita copula Eucharistiam sumere, vel sit minus, vel magis expediens? Et docetur ex Sancio, quod habenti pollutionem nocturnam non est consulendum abstinere ab Eucharistia suscipienda, præsertim si causa non fuisset voluntaria, imo etiam si fuisset voluntaria, vel fornicationem aliquis noctu commisisset, & ab ea confiteretur? Etiamque infertur invalidam esse votum de non communicando die habita copula? Et an supposito, quod quis nolit curare distractionem expellere, non est sanum consilium non communicare?* Ex part.3.tr.6.& Misc.7.res.71.ibid.

51. *An sit culpa venialis eodem die Communionis ad uxorem accedere voluptatis causa? Et an sit culpa venialis accedere ad Eucharistiam post pollutionem, aut copulam carnalem, quam aliquis absque peccato mortali passus fuerit, vel habuerit? Et an saltem sit peccatum veniale accipere Eucharistiam absque alia iusta causa post pollutionem voluntariam, aut fornicationem noctis præcedentis, etiam confessione præmissa? Et quid, si adest menstruum, aut lepra?* Ex part.10.tr.16.& Misc.6. res.34.alias 33.p.187.

52. *An post susceptam Eucharistiam in eadem die sit peccatum veniale petere debitum causa captandæ voluptatis? Et an sit eadem ratio de copula habita ante sumptionem Eucharistiæ?* Ex part.6.tr.6.& Misc.1.res.14. p.188.

53. *An Sacerdos Chiragra impeditus possit ministrare Eucharistiam non pollice & indice, sed aliis digitis? Et de aliis dubiis circa ministrationem Eucharistiæ agitur. Primo, an Sacerdos ministrans Eucharistiam extra Mis-*

sam

fam omittendo ceremonias, vt luminis accensi, confessionis generalis absolutionis venialium, &c. peccet mortaliter, si absque vllu causa illas ceremonias omittat? Secundo, an Sacerdos possit deferre Eucharistiam moribundo valde festinanter currendo? Tertio, an Sacerdos possit vehi equo ad prabendum Viaticum moribundo longe distanti, & in hoc casu aliqua aduertuntur, quæ contingere possunt in praxi? Et infertur, an Sacerdos non ieiunus possit Missam celebrare ad communicandum alium, vel se ipsum in articulo mortis? Quarto, an laicus in aticulo mortis, si non adsit alius Minister, possit non solum ipse cum suis manibus sumere Viaticum, sed etiam illud alius ministrare? Quinto, an cum infirmus particulam deglutire non possit, Sacerdos illam ponere in cochleari argenteo cum parue iure etiam calido, vt ita infirmus facilius in stomachum transmittat, vel saltem hoc possit fieri intra parum aqua, vel vini, si aliter non possit infirmus particulam deglutire? Ex part. 10. tr. 16. & Misc. 6. resol. 80. ibid.

54. An si cadat super barbam alicuius Hostia, vel fragmentum, sit ipsa barba lauanda? Et quid, si sanguis cadat super barbam Sacerdotis? Ex part. 10. tract. 12. & Misc. 2. resol. 10. p. 89.

55. An si particula cadat super manum, v. g. communicantis, sint virtute Rubrica Missalis manus lauanda, & aqua in Sacrarium infundenda? Et quid, si cadat super vestem Monialis vel in terra, tabula, panno prophano vel aliqua alia re, vel super barbam communicandi, vel si laicus particulam sustulerit è terra, &c. Et quid est faciendum, si in supradictis locis, & partibus ceciderit aliquia è sanguine? Et quid, si ex Hostia, vel Sanguine aliquid ceciderit in panno sacro, videlicet, super maniculum Alba, Mappam, linteum, seu Pallam, &c? Ex part. 10. tract. 13. & Misc. 3. resol. 49. p. 190.

56. An dubius, si sit duodecima hora noctis, comedat, possit mane communicare; vel si sit dubius, si comederit post mediam noctem? Ex quibus infertur non solum in materia stricta, & propria iustitia, sed etiam in aliis materiis esse meliorem conditionem possidentis, quando superuenit dubium? Ex part. 10. tract. 12. & Misc. 2. resol. 17. p. 191.

57. An detur paruitas materia respectu temporis excusans a mortali, si quis comedat post mediam noctem, & postea sumat Eucharistiam? Et dubitatur, quantum temporis in tali casu possit haberi pro minimo? Et aduertitur, quod cum media nox sit finis & complentum antecedens dies, quando Sol incipit ascendere ad nostrum hemisphaerium, si quis noctu ex aspectu stellarum, vel aliunde sciret cognoscere eamdem mediam noctem, & tempus parum illud, in quo sol nostro hemisphaerio accedere incipit, licet ante illud tempus sonuissent omnia horologia loci, potest absque fractione ieiunij naturalis sequentis diei comedere, & bibere vsque ad illud tempus, in quo nouit solis ascensum incepisse? Et an detur paruitas materia quoad cibum, & potum in Ordine ad sumptionem Eucharistia? Et vtrum cadens in flumen & demersus casu, & violenter deglutiat, & traiiciat in stomachum aquam siue in paruu, siue in magna quantitate, & siue statim totaliter eiiciat, siue non, censeri debeat ieiunus, ac possit recipere Eucharistiam? Et infertur deglutientem casu, & violenter, & prater intentionem globulum ex saccharo, vel alium cibum, aut potum sibi dormienti, vel non aduertenti in os apertum, & guttur ab altero immissum, censeri ieiunum, vt possit communicare, vel celebrare eodem die, sicut cum attrahitur ad stomachum musca, aut aliud animal ex improuiso intrans in os apertum? Idem est, si aliquid descenderet ab extra, etiam alicuius quantitatis, ita quod homo non perciperet, vel intenderet illud deglutire, sed sicut saliua descenderet in stomachum, non impediet Communionem? Et tandem notatur, quod credens esse mediam noctem communicauit, poterit post mediam noctem iterum communicare, etiam si post priorem Communionem cibum sumpserit, dummodo sit ante mediam noctem? Ex part. 10. tr. 16. & Misc. 6. resol. 49. alias 48. p. 192.

58. An in articulo mortis tempore pestis teneatur Parochus Eucharistiam infirmis ministrare? Ex part. 5. tr. 3. resol. 53. p. 194.

59. An Sacerdos mutus possit tempore necessitatis Eucharistiam aliis ministrare? Ex part. 5. tr. 6. resol. 18. ibid.

60. An in articulo mortis, si alius non adsit, possit sumi Eucharistia à Sacerdote excommunicato nominatim, vel publice clerici percussore? Ex part. 5. tract. 3. resol. 49. ibid.

61. An in articulo mortis, absente Parocho, si periculum est in mora, licitum sit Religiosis ministrare Viaticum? Et an in tali casu, adueniente Parocho, teneatur infirmus iterum Eucharistiam ab illo recipere? Et supponitur, quod Religiosi contrahunt Papalem excommunicationem, qui Clericis, aut laicis Sacramentum Extrema Vnctionis, vel Eucharistia ministrant, vel matrimonia eorum solemnizant, non habita prius Parochi licentia speciali. Sed notatur primo hoc non procedere in Religioso ministrante Eucharistiam alteri Religioso, quantumuis in eo peccaret. Secundo, Religiosum bona fide procedentem vel etiam cum ignorantia crassa, & prabentem hoc Sacramentum Eucharistia laico ex prasumpto consensu Pastoris, non incurrere hanc censuram. Tertio, non incurrere censuram Religiosum, qui in necessitate ministrat hoc Sacramentum infirmo, quia videlicet abest Pastor, vel quamuis adsit, si iniustè negat infirmo Viaticum. Ex part. 5. tr. 3. resol. 51. p. 195.

62. An liceat Regularibus in articulo mortis prabere secularibus Viaticum, si absit proprius Parochus? Et an tibi ægrotanti, & ex deuotione communicanti possit Religiosus Eucharistiam ministrare, sed non possit per vicos, & plateas solemniter deferre Eucharistiam? Et notatur, quod solis Religiosis Clericos, aut laicos communicare prasumentibus est statuta excommunicatio, ipso facto incurrenda, soli Sedi Apostolica reseruata, ad quam non incurrendam sufficit quæcumque ignorantia, vel causa probabilis, nec hæc excommunicatio contrahitur, si vel Religiosi aliis Religiosis, etiam sine licentia suorum Prælatorum, vel Clerici sæculares aliis laicis, vel Religiosis hoc Sacramentum administrent? Etiamque aduertitur, quod huius Eucharistia administratio non requirit antecedentem iurisdictionem, sed sufficit quæcumque probabilis spes futura ratihabitionis; vnde Sacerdos, qui sine iurisdictione hunc actum exerceret, non incurreret irregularitatem? Ex part. 9. tr. 9. & Misc. 4. resol. 64. alias 63. ibid.

63. An in articulo mortis Regulares possint ministrare Viaticum suis familiaribus sine licentia Parochi? Idem est de Sacramento Extrema-Vnctionis? Et quid est dicendum de aliis quibuscumque infirmis, etiam in mortis articulo constitutis vbique, an in casu necessitatis possint Regulares illis supradicta Sacramenta ministrare? Ex part. 5. tr. 3. resol. 52. p. 196.

64. An Sacerdos in articulo mortis debeat sibi ipsi ministrare Eucharistiam, si Diaconus adsit, vel an Diaconus possit propriis manibus in os Presbyteri Eucharistiam immittere? Ex part. 5. tr. 3. resol. 48. p. 197.

65. An si non extet Sacerdos, sed tantum Diaconus possit isto in magno Festo Eucharistiam sibi, & aliis ministrare? Non est dubitandum in extrema necessitate, seu in articulo mortis posse Diaconum Viaticum ministrare? Et doceturquod si Parochus, vel Episcopus, imo Summus Pontifex ex iniquitate nollet concedere facultatem Diacono, vt in articulo mortis communicet ægrotum, posset in tali casu Diaconus deferre Sacramentum infirmo moribundo ex voluntate, & commissione Christi? Sed quid est dicendum de laico, potestne in articulo mortis,

mortis, absente Sacerdote, se ipsum, vel alios communicare? Et infertur, quod in casu necessitatis potest laicus, & debet corpus Christi tangere, vt si in aliquo loco immundo iaceret? Et cursim docetur, quod si laicus existens in peccato mortali deferat ad infirmum in articulo mortis Eucharistiam, non peccat mortaliter? Ex part. 9. tr. 6. & Misc. 1. ref. 38. alias 39. ibid.

66. An in casu extremæ necessitatis; si Minister idoneus non adsit, possit laicus se ipsum communicare? Et in articulo mortis, & in dicto casu, an possit laicus aliis Viaticum ministrare? Et notatur, quod si magnum Festum adsit & Sacerdos sacrificare non posset, possit quidem in tali casu; scandalo cessante, ex Sacrario Eucharistiam accipere, & se ipsum communicare, si alius Sacerdos non adsit, & hoc etiam præsente Diacono? Ex part. 3. tr. 4. ref. 47. p. 198.

67. An laicus in articulo mortis, si Sacerdos non adsit possit se ipsum communicare, & alios? Et deducitur quod propter periculum irreuerentiæ potest laicus Eucharistiam tangere, ne Eucharistia veniat in manus Infidelium, &c. Et docetur laicum ministrantem in tali casu Eucharistiam moribundo in statu peccati mortalis non peccare mortaliter; nec etiam Sacerdotes ministrantes Eucharistiam in peccato mortaliter non peccare mortaliter? Et cursissime infertur, an Sacerdos possit sine veste sacra, & extra officium Missæ Sacramentum Eucharistiæ conficere, vt ægrotus moribundus impleat præceptum diuinum sumendi in dicto articulo Viaticum? Ex part. 5. tr. 3. ref. 47. p. 199.

68. An si sit præsens Parochus, vel alius Sacerdos, & nolint communicare infirmum existentem in periculo mortis, possit laicus, supradictis renuentibus, & prohibentibus, infirmo Sacram Communionem porrigere? Et an in hoc casu Diacono tantum, & non laicis hoc permissum sit? Et docetur non posse fieri legem, qua statuatur, quod neque in casu necessitatis extremæ possit laicus Eucharistiam ministrare? Et infertur, quod Regularis, vel alius Sacerdos possit ministrare infirmo Viaticum, si Parochus præsens nolit illud ei ministrare, nec ad hoc illis licentiam concedere? Etiamque aduertitur infirmum qui satisfecit præcepto sumendi Viaticum è manibus sui Parochi, posse ab illo, vel aliis post aliquos dies in eadem infirmitate recipere Eucharistiam etiam non ieiunum? Et notatur non esse mortale, si laicus existens in mortali reuerentiæ, & honoris causa Eucharistiam deosculetur? Ex part. 11. tr. 7. & Misc. 7. ref. 43. ibid.

69. An qui sumpsit Eucharistiam tempore Paschatis; teneatur sub mortali illam sumere in articulo mortis? Et, notatur, quod adest præceptum diuinum, quod obligat sumendi Eucharistiam tempore mortis, etiam si tempore Paschatis fuerit sumpta? Ex part. 5. tr. 3. ref. 42. p. 201.

70. Infirmus in articulo mortis quonam præcepto teneatur Viaticum sumere, & si illud non sumat, an peccet tantum venialiter? Et an infirmus; qui semel Eucharistiam sumpsit in anno, si illam in mortis articulo omittat ex negligentia, peccet? Et quæritur, quando ergo lex diuina suscipiendi Eucharistiam, si non in mortis articulo, obliget? Et pro praxi huius vltimæ difficultatis alij casus adducuntur in §. Quandonam, huius Resolutionis? Et notatur, etiam seclusa aliqua Ecclesiæ determinatione, omittentem per tres, vel quatuor annos Communionem præcepti Diuini reum esse, & illum constringere, quamuis alij aiunt, seclusa determinatione Ecclesiæ nullius peccati reum esse, qui toto vitæ tempore vsque ad mortis articulum, vel periculum omitteret Communionem? Et an Eucharistia sit medium necessarium ad salutem? Ex part. 9. tract. 9. & Misc. 4. ref. 47. alias 46. p. 202.

71. An qui paulo ante, v. g. 8. vel 15. dies communicauerit, teneatur iterum in articulo mortis communicare? Ex part. 5. tr. 3. ref. 41. p. 203

72. Quidam infirmus antequam in mortis periculum incidit, Sacram Eucharistiam ex deuotione sumpsit, quæritur; an teneatur iterum communicare? Et an qui in Pascha communicauit; si in articulo mortis non communicet ex negligentia quadam sine contemptu, peccet mortaliter? Et cursim docetur non esse mortale omittere Eucharistiam in articulo mortis, nisi adsit contemptus? Ex part. 3. tr. 4. ref. 40. p. 204.

73. An qui sumpsit Eucharistiam ieiune, & post prandium incidit in periculum mortis, possit iterum Eucharistiam sumere? Et an qui paulo ante articulum mortis sumpsit Eucharistiam, maneat liber ab obligatione præcepti sumendi Eucharistiam pro eo articulo? Ex part. 4. tr. 4. & Misc. ref. 197. ibid.

74. An qui mane communicauit; vel Missam dixit, & postea eodem die incidit in periculum mortis, possit adhuc non ieiunus Sacrum Viaticum sumere? Et an in tali casu non solum posse, sed teneatur talis iterum Eucharistiam sumere, siue mors sit naturalis, siue violenta? Et an sit præceptum diuinum de sumenda Eucharistia in articulo mortis, vel an hoc præceptum non sit diuinum? Et asseritur, quod quando concurrunt duo præcepta, maius præponderat & est anteponendum, vt est in supradicto casu, in quo concurrunt præceptum diuinum de sumenda Eucharistia, & præceptum Ecclesiasticum de ieiunio, & non sumenda Eucharistia bis in die. Et docetur eum, qui tempore Paschatis communicauit, amplius non teneri, secluso scandalo, in articulo mortis communicare. Ex part. 5. tr. 3. ref. 33. ibid.

75. An qui mane Missam dixit, vel Sacram Eucharistiam sumpsit, si post prandium incidat in articulum mortis, possit eodem die iterum communicare? Et notatur in articulo mortis toties ex præcepto Eucharistiam esse sumendam, quoties post sumptionem amissa est gratia per peccatum mortale. Ex part. 6. tr. 6. & Misc. 1. ref. 28. p. 206.

76. An qui in articulo mortis sumpsit Viaticum; teneatur illud sumere, si peccauit mortaliter? Ex part. 5. tract. 3. ref. 43. p. 207.

77. An si quis in articulo mortis recipiat à suo Parocho Viaticum, & postea lapsus est in peccatum, si iterum illud peteret; deberet Parochus ministrare? Et explanatur, quando in eadem infirmitate possit infirmo non ieiuno, qui recipit Viaticum, iterum Sacrum Viaticum ministrari? Ex part. 11. tr. 6. & Misc. 6. ref. 17. ibid.

78. An reus ad mortem damnatus; si pridie Eucharistiam ex deuotione sumpsit, possit in ipso die supplicij denuo illam sumere; si cibum ex inaduertentia sumpsit? Et quid, si forsan cibum aduertens sumpsit, si postea pœnitens factus vellet communicare? Et docetur saltem damnatum ad mortem, si iudex nollet expectare, posse; imò debere Eucharistiam non ieiunum accipere eodem die supplicij; si ieiunus non possit? Sed aduertitur se eodem die plectendum capite teneri ieiunare; donec sumpserit Eucharistiam, modo ieiunare possit absque notabili incommodo, sicut etiam ægrotus, si commode potest, tenetur accedere ieiunus ad Eucharistiam sumendam? Et asseritur duobus, aut tribus diebus, imo & pluribus sequentibus, si adhuc perseuerat mortis articulum, vel periculum, posse infirmum non ieiunum communicare? Ex part. 9. tr. 6. & Misc. 2. ref. 41. alias 42. q. 208.

79. An ille, cui Princeps iubet mortem inferri eadem die absque dilatione, sit communicandus etiam non ieiunus? Et notatur non esse necessarium tempus viginti horarum inter sumptionem Eucharistiæ, & suscipientis mortem intercurrere? Imo docetur posse Sacramentum Eucharistiæ ministrari damnatis ad patibulum ante vnam horam mortis? Et an quamuis pridie ad mortem esset sumpta Eucharistia à damnato, si tamen deuotionis causa ipso die mortis vellet iterum se communicare, esse magis pium illi Eucharistiam dare, quam communionem impedire? Ex part. 3. tr. 6. & Misc. 2. ref. 59. ibid.

80. An damnato ad mortem sit danda Eucharistia, etiam si non sit ieiunus? Et quid; si post horam ad patibulum

esset

aliquando licitum esse accipere Eucharistiam sine ieiunio, vt si prudenter timeatur perventuram in manus infidelium, vel hereticorum, aut ab incendio absumi. Et quid est agendum, si in tali casu esset Sacerdos non ieiunus, & laicus ieiunus; vel laicus esset excommunicatus, & ieiunus, Sacerdos non quidem censura impeditus, sed non ieiunus? Et quid, si Sacerdos esset excommunicatus, laicus vero non? Vlterius, si Sacerdos, peracta consecratione, pereat, nec alius Sacerdos adsit ieiunus, si non ieiunus adsit, an iste debeat perficere Sacrificium? Et quid, si in prædicto casu, si est, qui celebrat in Pontificalibus, & deficit, & non sit alius Episcopus; an simplex Sacerdos possit supplere simplici, & ordinario modo, quæ desunt? Et in dicto casu, pereunte Episcopo, verum sit præferendus simplex Sacerdos ieiunus alteri Episcopo non ieiuno, vt perficiat, quæ desunt? Et an Sacerdos post longam Communionem factam immediatè post Sacrificium possit vasa purificare, & reliquias, seu fragmenta, quæ supersunt consumere; etiamsi Reliquiæ fuerint consecratæ in ea Missa, vel ab alio in alia Missa? Ex p.10.tr.13. & Misc.3.ref.53.p.210.

Hic vero transcribuntur cæteræ aliæ quæstiones, pertinentes simul ad istum, Tractatum 2. de Communione huius tomi secundi, quas omnia volumina authoris in tenebris offusas, & occlusas habent, vt ita citius omnes Resolutiones, & difficultates huius totius operis reperiantur.

AN Pontifex potuerit prohibere, ne laici sumant Communionem sub vtraque specie? Et an iure Divino præcepta sit Communio sub vtraque specie? Et an qui sub vna sola specie communicat, impleat præceptum, quo dicit, Nisi manducaveritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, &c. *Et notatur, quod hodie Cardinalis Diaconus; ministrans Summo Pontifici communicat sub vtraque specie; vt similiter Rex Franciæ in sua inauguratione. Et quæritur, an aliquando sit licitum laico sanguinem sumere? Et an Pontifex sicut potuit præcipere tantum vsum panis, potuit etiam præcipere vsum sanguinis? Et notatur olim in Græcia mox fuisse iis infirmis, qui ægritudine speciem panis deglutire non poterant, solam speciem vini argentea cochlea in os infundi. Et quid est dicendum de consuetudinibus Græcorum, Æthiopum, Moscovitarum, & Parisijs in Conventu Cluniacensi, & de Diacono Cardinali in Missa Papali Romæ, & aliis Cardinalibus, quibus in prædicta Missa Papali ministratur Eucharistia sub vtraque specie? Et an Pontifex possit eximere aliquem à præcepto annuæ Communionis? Et an Pontifex teneatur ad præceptum Communionis? Et an quamuis Pontifex peccet mortaliter, si illud non observet, non incurrat tamen excommunicationem, nec possit declarari, aut Ecclesiastica sepultura privari? Et an Pontifex possit præceptum annuæ Communionis penitus abrogare? Et an quamuis abrogaret in totum, & in solidum, & quamuis peccaret, valeret tamen prædicta abrogatio? Et an in primitiua Ecclesia fuerit præceptum quotidie communicandi? Et advertitur, quam cautè debeant procedere Confessarij in concedenda laicis Communione quotidiana. Et an Pontifex possit præbere facultatem, vt Eucharistia ministretur infantibus ante vsum rationis? Et an hoc expediat, & teneatur hoc facere, quando infantes sunt in articulo mortis, quia præceptum sumendi Eucharistiam extat etiam iure Divino? Et quid circa hoc factum sit in diversis locis, & Regionibus? Et an si infantes casu invenirent Hostiam, vel vinum consecratum, & ex gula, & levitate puerili Sacras species sumerent, acciperentne gratiam Sacramentalem? Et an Summus Pontifex possit concedere, vt sæpius in die Eucharistia sumatur? Et advertitur, eodem die sæpius communicare, non esse prohibitum iure Divino. Et an in aliquo casu, non obstante Ecclesiastica prohibitione, possit quis sumere Eucharistiam bis in die, & Sacerdos duas Missas celebrare? Et an Cardinalis in Missa Papali Nativitatis Domini sumens Eucharistiam è manu Pontificis possit antea saltem duas Missas dicere? Et an Pontifex possit dispensare, vt Sacerdos celebret, vel laicus sumat Eucharistiam, fracto ieiunio? Et an Pontifex possit dispensare, vt laici in mortis articulo ministrent Sacramentum Eucharistiæ sibi, & aliis? Et an Diaconus Sacram Eucharistiam ministrans ex commissione Sacerdotis in peccato mortali, peccet mortaliter? Et docetur, quod Sacerdos non potest extra Missam bis, aut ter communicare in die Nativitatis Domini. Et an si laicus existens in peccato mortali deferat Eucharistiam ad infirmum ob extremam necessitatem illius, qui nullum aliud Sacramentum recipit, peccet mortaliter?* Ex p.8.tr.1. ex ref.24.25.26.27.45.87.89.48. & 57. *Quæ nunc inuenientur* in tom.3.tr.1.de Potestate Pontificis à ref.49.inclusiuè, vsque ad ref.56.etiam inclusiuè, & in ref.8.

An possit Pontifex ob grauissima crimina aliquem priuare Communione, etiam in hora mortis ex iusta causa, non quidem tollendo præceptum diuinum, sed tollendo ægroto potestatem illud observandi? Et an Pontifex possit dispensare, vt aliquis ante Communionem non confiteatur, dummodo eliciat actum contritionis de peccatis mortalibus commissis? Et an Summus Pontifex potuerit, & de facto concesserit facultatem Regularibus, vt possint distribuere laicis sacram Eucharistiam absque licentia proprij Pastoris toto anno, excepto Festo Paschatis Resurrectionis? Ex p.8.tr.1.ex ref.79.§.vlt.& ex ref 51.& 88. *Quæ hic reperientur* in tom.3.tr.1.de Potestate Pontificis ref.2.30. & 40.

An in aliquo casu sumptio Eucharistiæ in peccato mortali possit esse licita? Et an si vnus testis etiam Paganus dicat moribundum postulasse Eucharistiam, danda sit ei? Et an qui Sacram Communionem ministrat in excommunicatione minori, peccet mortaliter, vel saltem venialiter? Et an ad fructum sacræ Communionis requiratur positiuus consensus illam recipiendi, vel sufficiat, quod non resistat? Et an qui non potest confiteri, & sumit Eucharistiam, putando se habere contritionem, si habeat tantum attritionem, adhuc ex sumptione Eucharistiæ obtineat gratiam? Ex p.5.tr.13.ex ref.74.& in tr.3.ex ref.21.& in p.3.tr.4.ex ref.56.& in p.5.tr.13.ex ref.32.& 31. *Quæ hic sunt* in tom.1.tr.1.de Baptismo ref.12.34.14.22.& 23.

An sit saltem peccatum veniale recipere Eucharistiam ante Confirmationem? Ex p.4.tr.4.ex ref.50. *Quæ nunc inuenietur* in tom.1.tr.2.de Confirmation. ref.16.

An si Sacerdos in Missa Eucharistiam ab aliis consecratam in peccato mortali multis ministret, debeat in confessione hanc circumstantiam explicare, & committat vnum peccatum, an plura? Et an sit probabilis illa sententia, quæ docet Sacerdotem in peccato mortali aliis sacram Eucharistiam ministrantem non peccare mortaliter? Et obtenta opinione contraria, an sufficiat, vt se accuset Eucharistiam ministrasse in peccato mortali sine expressione, & numero personarum, quibus ministrauit? Et an, qui in statu peccati mortalis, & non ieiunus sumit Eucharistiam, peccet dupliciter, & teneatur in confessione hoc explicare? Et an infirmus periculosè ægrotans possit sumere Eucharistiam non ieiunus post interuallum sex dierum, imo trium dierum? Et an si aliquis perpetrauit aliquod delictum carnale in die, quo ad Eucharistiam accessit, teneatur in confessione postea aperire hanc circumstantiam? Ex p.1.tr.7.ex ref.41.59.& 32.& in p.4.tr.4.ex ref.195. *Quæ hic reperientur* in tom.1.tr.7.de circumstantiis ref.40.41.54.& 57.

Index Tractatuum,

An Sacerdos excommunicatus ex sola administratione Eucharistiæ, quamuis non celebret, incurrat irregularitatem? Ex p.4.tr.2.ex ref.90. Quæ hic est, in tom.5.tr.5. de Irregularitate ref.28.

An si Sacerdos proprius iniustè neget licentiam alteri confiteri peccata, eliciendo actum contritionis poterit Sacramentum Eucharistiæ sumere? Et an aliquando in aliquo casu excommunicatus possit, vrgente necessitate, Eucharistiam sumere sine præuia confessione, aut contritione? Et pro praxi huius vltimæ difficultatis inuenies pulchrum casum in §. vltimo huius resolutionis. Ex p.3.tr.4.ex ref.79. & in p.10.tr.12. ex ref.16.§.vlt. Quæ nunc inueniuntur in tom.1.tr.3. de Pœnitentia ref.39. & 176.

Nota quod in prædicto tom.1. & tract. 3. de Pœnitentia reperies quamplurimas difficultates, in quibus dubitatur, an quis possit sumere Eucharistiam, sine præuia confessione, & an postea teneatur, vel non teneatur quam primum confiteri, & quamuis non plene omnes dicantur pro isto tractatu de Communione, sed pro Sacerdote celebrante absque confessione, lege illarum doctrinam, & non te pigebit, maximè si aliquid earum pleaè pro isto tractatu accommodac, signanter ibi à resol. 140. vsque ad ref.190. inclusiuè.

An laicus, qui habet peccata reseruata, vrgente necessitate, possit communicare sine præuia confessione? Et quid, si cum reseruatis habeat aliqua alia peccata mortalia, an teneatur ista confiteri cum inferiori, cui confiteri ista poterit antequam recipiat sacram Communionem? Et quid, si tantum habeat peccata venialia cum reseruatis? Ex p.3.tr.4.ex ref.103.alias 104.& ex p.9.tr.3.ex ref.11. & in part.5.tract.13.ex ref.10. Quæ hic reperientur in tom.1.tr.5.de Reseruatis, ref.32.33.& 35.

An Confessarius possit imponere pœnitentiam, ne quis recipiat Eucharistiam tali die? Et si talem pœnitentiam pœnitens acceptet, an teneatur illam adimplere? Et an pœnitens teneatur talem pœnitentiam acceptare? Et notatur, quod qui singulis mensibus obligatus est sumere Eucharistiam, non peccat mortaliter, si sex, vel octo dies Communionem distulerit. Et an expediat Prælatis Religionum priuare susceptione Eucharistiæ suos subditos causa illos mortificandi; nec hoc expediat Confessariis circa suos pœnitentes? Et an Communiones, quæ præfinita sunt fieri ex consuetudine, possit Prælatus imperare, quæ vero præfinita non sunt, non possit iubere; quia ad id, quod est super Regulam, non potest obligare? Et notatur, quod sumptio Eucharistiæ absolutè possit imponi sub pœnitentia, sed eam acceptare non tenetur pœnitens. Ex p.10.tr.15.ex ref.47.& ex p.9.tr.6.ex ref.56.alias 57.& in p.3.tr.4.ex ref.114.alias 115. Quæ hic sunt in tom.1.tr.6.de Satisfactione Sacramentali ref.14.24. & 13.

An publicus vsurarius, vel publicus concubinarius, si non sint absoluti à Confessario, & petant communionem, possit Confessarius eam negare, dicendo eos esse in publico peccato? Et an si Minister Missæ, vel Sacrista quærat à Confessario celebrante, an apponenda sit particula pro Communione, v.g. Petri, quem confessus est, quid debeat respondere talis Sacerdos? Et docetur, quod debet respondere Confessarius, vt ab ipsomet pœnitente hoc requiratur, vt ita magis sigillum Confessionis seruetur. Ex p.9.tr.11. ex ref.17. & 45. Quæ nunc inuenientur in tom.1.tr.8.de sigillo Confessionis, ref.22. & 66.

An qui in peccato mortali, vel excommunicatione communicat in Paschate, impleat præceptum Ecclesiæ de Communione? Et an licitum sit à Ministro existente in peccato mortali petere celebrationem Missæ, vt quis sumat Eucharistiam pro adimplendo præcepto Communionis in Paschate, & siue talis Minister sit paratus, siue non, siue sit suus Parochus, siue non? Ex p.10.tr.11.ex ref.7. Quæ hic est infra in proximo sequenti tract. de Auditione Missæ in die festo ref.15.

An Parochus teneatur tempore pestis ministrare Eucharistiam cum periculo vitæ? Et an, si Sacerdos non habeat superpelliceum, possit sine illo ministrare Viaticum ægroto? Et an Eucharistia sit præmittenda infirmo morienti, antequam Parochus illum inungat Sacramento Extremæ-Vnctionis? Ex p.3.tr.4.ex ref.173.alias 174.& in p.9.tr.6. ex ref.45.alias 46 & in p.5.tr.3.ref.92. Quæ hic sunt infra in tr.4. de Extrema vnct.ref.26.19.& 23.

An communicans in peccato mortali obtineat liberationem animæ è Purgatorio, si tales liberatio concedatur sub onere communionis? Ex p.10. tr.16. ex ref.13. Quæ nunc inuenientur in tom.4.tr.1. de Altaribus priuilegiatis ref.5.

An in Grangiis possint Regulares constituere Oratoria, & ibi familiaribus, & vassallis possint ministrare Eucharistiam? Et quid, si adsit prohibitio Episcopi? Et quid est dicendum, si ad id eligantur virtute Cruciatæ, quod idem inferitur de Sacerdote sæculari? Et quid, si ministrent Eucharistiam in aliquo alio Oratorio priuato? Et an in die Paschatis virtute Cruciatæ possit quis in Oratorio priuato alicuius domus sumere ex deuotione Eucharistiam, vel sine Bulla in Ecclesiis Regularium? Et an virtute Cruciatæ possit aliquis sumere Eucharistiam ab alio Sacerdote sine licentia proprij Parochi? Et an vir Nobilis, si ex iusta causa non potest Ecclesiam adire, possit in suo Oratorio priuato in Paschate ad implendum præceptum Eucharistiam sumere, petita à Parocho licentia, & iniustè negata? Et quid, si simul habeat Bullam Cruciatæ, an possit prædictum præceptum, adimplere in suo Oratorio priuato? Ex p.9. tr.1. ex ref.13.15.8.9. & 25. & in p.4. tr.4. ex ref.14. & 81. Quæ hic reperientur in tom.4.tr.2.de Oratoriis priuatis, ref.12.29.45.46.58. 44.& 57.

Quidam vouerat singulis Festiuitatibus Annunciationis B.Virginis Communionem, sed Festum illud incidit in Feria sexta hebdomadæ Sanctæ, quæritur an illa die teneatur sacram Synaxim sumere? Ex p.6.tr.6.ex ref.19. Quæ hic est in tom.8.tr.4. de Voto ref.46.

An quando duobus diebus immediatis occurrunt duo Iubilæa, quorum quodlibet eorum requirit Communionem, teneatur, qui vult illa lucrari, bis Eucharistiam sumere? Et an si in Iubilæo dicatur, quod efficiatur Communio die Dominica, an quis satisfaciat communicando alia die hebdomadæ? Et an pueri, qui ex defectu ætatis Eucharistiam suscipere non valent, satisfaciant communicando spiritualiter; vel in tali casu an sit commutanda Communio in aliud opus pium? Idem est dicendum de infirmis, & patientibus tussim, vomitum, vel quid simile. Et an si quis suscipiat Eucharistiam in peccato mortali, lucretur postea Iubilæum, si in vltima Iubilæi periodo per actum contritionis sit in gratia? Ex p.4.tr.4. ex ref.166.& in p.5. tr.12.ex ref.17.& in p.3. tr.4. ex ref.147. alias 148. Quæ nunc inuenientur in tom.4.tr.4.de Iubilæo ref.51.52.& 53.

An si quis excommunicatus in Pascha non velit procurare absolutionem cum tamen possit, peccet contra præceptum Communionis? Ex p.5.tr.9.ex ref.88. Quæ hic reperietur in tom.3.tr.1.de Excommunicatione ref.130.

An si quis moriatur, & constet publicè non communicasse in Paschate, possit sepeliri in loco sacro? Et quid, si hoc sit occultum? Ex part.5.tr.3.ex ref.100. Quæ hic est in tom.8.tr.8.de casibus occur.temp.mortis ref.4.

An Sacerdotes, qui possunt in interdicto Missam dicere, possint etiam communicare absque celebratione? Et an laici, quibus tempore interdicti licitum est in aliquibus diebus Missam audire, possint in illis Sacram Eucharistiam sumere? Et deducitur, quod tempore interdicti, si occurrat præceptum sumendi Eucharistiam, vt in Paschate Resurrectionis, possit dari sæcularibus omnibus. Ex p.5.tr.10.ex ref.83.& 84.alias 82.& 83. Quæ nunc inuenientur in tom.5.tract.4. de Interdicto ref.9. & 10.

An

An hæretico negatiuo iam destinato ad comburendum, sit Sacra Eucharistia conferenda? Ex p.5.tr.3.ex res.78. *Quæ hic reperietur* in tom.5.tr.8. de hæreticis res.27.

An Inquisitores possint punire sumentes in Communione maiores, vel plures Hostias, seu particulas? Et an Inquisitores possint procedere contra non recipientes Sacramentum Eucharistiæ semel in anno? Ex part.4. tr.8.ex res.96.& 38. *Quæ hic sunt* in tom.5.tr.10.de Inquisitoribus res.84. & 87.

De Donatistis, & Hæresiarchis; & an vero supra dictis sit deneganda Eucharistia? Et an etiam Hæreticis relapsis sit deneganda Eucharistia? Ex part.4. tr.7. ex res.23. & 26. *Quæ nunc inuenientur* in tom.6.tr.12.de Pœnis S.Inquisitionis res. etiam 23. & 26.

An Episcopi sub peccato mortali teneantur consuetudinem mulierum incedendi nudato pectore extirpare, & tales fœminas à sacra Synaxi repellere? Et an adultus possit offerre Sacerdoti pecuniam, vt illi ministret sacram Eucharistiam, si aliter Sacerdos nolit illam illi ministrare? Ex p.10.tr.12.ex res.30. & in p.5.tr.7.ex res.16. §. Vnde, *Quæ hic reperientur* in tom.7.tr.5.de scandalo res.11. & 4.

An Episcopi possint denunciare, vt euitentur Regulares, si solemniter Sacramentum Eucharistiæ ministrent? Et an sorores Tertiariæ possint a Sacerdotibus suarum Religionum sumere Viaticum? Et an equites militares D.Ioannis, D.Iacobi, Alcantara, &c. decenter accedant accincti ense, & pugione ad sacram Communionem? Et an cæteri laici, non obstante consuetudine contraria, si hoc fecerint, nullum peccatum committant, imò nec irreuerentiam? Ex p.6.tr.8.ex res.30.& in p.3.tr.2.ex res.35.& 30. *Quæ hic sunt* in tom.7.tr.1.de Regularib.res.350.42.& 99.

An licitum sit sequi vnum horologium quoad ieiunium Ecclesiasticum, & alterum quoad ieiunium naturale, & Eucharisticum in eadem media nocte, &c. Et cursim docetur, quod possit homo speciebus sacramentalibus sumptis sustentari per totam vitam. Ex p.10.tr.15.ex res.29.& in p.11.tr.6.ex res.35 *Quæ nunc inuenientur*, in tom.4. tr.6. de Ieiunio res.105. & 94.

An ex iure antiquo, & nouo prohibita sit ministratio Eucharistiæ tempore interdicti? Ex p.11. tr.1. ex res.101. *Quæ hic reperietur* in tom.4. tr.8. de Consecratione Episcopi res.101.

Asseritur, quod necessitas periculi mortis existimatur moraliter quasi extrema, ideo docetur omnibus parturientibus, & proficiscentibus ad bellum posse tempore interdicti ministrari Eucharistiam. Ex p.12. tr.2. ex res.33. *Quæ hic est* in tom.9. tr.7. de Cardinalibus res.126.

Aduertitur, quod in Ecclesia polluta ad dandum Viaticum moribundo, potest quis celebrare, & seruare Eucharistiam pro infirmis. Et an si quis à satellitibus fugiens intraret in cubiculum ægrotantis, vbi ipsum communicandum Sacerdos cum sanctissimo Sacramento aduenisset, & ibi à dictis birruariis comprehensus fuisset, antequam Sacerdotem tangeret, an inquam, is Immunitate Ecclesiæ gauderet? Et supponitur reum Sacerdotem tangentem sacram Eucharistiam deferentem gaudere Immunitate Ecclesiæ. Et quid, si se commiscuerit inter illas personas, quæ per plateas associant venerabile Eucharistiæ Sacramentum? Et an Sacerdos, v.g. indutus cotta, & stola extra Ecclesiam portans Eucharistiam ad infirmum possit capi, à satellitibus de licentia Episcopi? Ex p.11. tr.8. ex res.23. & in p.1. tr.1. ex res.28. & in p.6.tr.1.ex res.25. *Quæ nunc inuenientur* in tom.9. tr.1.de Immunitate Ecclesiæ res.144.12.& 134.

An extet præceptum de lumine accenso, quando defertur Sacramentum foras ad communicandum infirmum? Et an ex causa possit illud omitti? Ex p.9. tr.6. & Misc.1. ex res.33. alias 34. *Quæ hic est supra in hoc ipsomet* tom.2.tr.1.de celebratione Missarum res.154.

Nota, quod supra in hoc ipsomet tom. 2. tract. 1. de celebratione Missarum, *sunt multæ difficultates simul pertinentes ad istum* tract. 2. de Communione, & *aliquæ earum pertinent ad istum tract. tantum, quæ sunt speciales, & notabiles. Sed illas omnes ibi facillimè reperies in Resolutionibus hic designatis, & non in aliis præcitati tractatus, videlicet.* a res. 111. vsque ad resol. 128. & in resol. 133. 134. 135. 1 9 150. 151.154.165.195.205.238.241.242.243.244.248. & 250.

TRACTATVS III.

De Præcepto Ecclesiastico audiendi Missam in die festo. p. 221.

1. *QVIDAM scrupulis angebatur, an habuerit intentionem implendi præceptum Missæ, & dicendi Horas Canonicas; ideo benignam aliquam opinionem impensè à me postulabat. Et hoc dubium oriebatur, quia sciebat quod præter attentionem internam necesse esset ad implendum præceptum dicendi Horas Canonicas, & audiendi Missam intentio formalis, vel virtualis, qua quis vult dicta præcepta adimplere. Ex quo deducitur, quod si quis audiat Missam ex deuotione, putans non esse diem festum, an teneatur postea aliam Missam audire? Ex quo etiam aduertitur satisfacere præcepto, qui vult Missam audire, vel recitare Officium cum voluntate expressa non adimplendi præceptum recitandi Officium, & audiendi Missam, nec opus esse mutare animum in tempore habili, & applicare pro implendo præcepto Missam illam auditam, & Officium recitatum. Et etiam infertur, quid est sentiendum de Sacerdotibus dubitantibus, an habuerint intentionem requisitam consecrandi Hostiam, an illis tantum præcipiatur proferre verba consecrationis attentè, & deuotè, non autem vt proferat eum intentione aliqua actuali volendi consecrare, aut satisfaciendi præcepto obliganti ad consecrandum?* Ex part. 3. tract. 6. & Miscell. 2. resolut. 68. ibidem.

2. *An, si quis audiat Missam sine interna attentione, satisfaciat præcepto Ecclesiæ? Ex quo infertur satisfacere cum præcepto Ecclesiæ de audiendo Sacro, qui tempore Sacri legit Horas Canonicas, ad quas obligatur. Et notatur, quod qui audit integram Missam, si simul duas partes duorum Sacerdotum audit, etiam satisfacere præcepto audiendi Missam.* Ex p. 4. tr.4. & Misc. res. 107. p.222.

3. *An qui voluntariè sine attentione interna audiret Missam, teneatur postea aliam iterum audire? Idem videtur dicendum de recitatione Officij diuini.* Ex part.10. tr.15. & Misc.5.res.2. ibid.

4. *An si quis audiat Missam impositam pro pœnitentia à Confessario sine interna attentione, satisfaciat? Idem est de recitatione Rosarij à Confessario imposita, si quis sine interna attentione recitat. Et an qui audit Missam ex præcepto Ecclesiæ in diebus festiuis sine interna attentione, satisfaciat præcepto? Et an Sacerdos satisfaciat præcepto Ecclesiæ de audienda Missa diebus festiuis, si Missam dixerit cum voluntaria distractione? Et an prædictus Sacerdos peccet mortaliter, si cum voluntaria distractione celebrat Missam non de præcepto, sed de Feria, vel de Sancto, & non in die Festo? Et obiter quæritur, quando Canon Missæ incipiat, an à Te igitur, vel à* Communicantes, *vel an vero à verbis.* Qui pridie quam pateretur, *& quando finiat, an vsque ad* Libera nos, *vel vsque ad sumptionem?* Ex part. 10. tr.11. & Misc.1. res.6. p.223.

tisfaciat præcepto? Et an quis vnica Missa possit satisfacere pluribus vnam Missam petentibus sine stipendio? Ex p.4.tr.4.& Misc.ref.196. ibid.

21\. *An qui audit Missam post finitum Euangelium, satisfaciat præcepto? Et quid, si ab Offertorio vsque ad benedictionem Sacerdotis intersit? Et curtissime docetur, quod quis non tenetur Missæ interesse, nisi vsque ad missionem, vel benedictionem Sacerdotis; & ideo non tenetur audire Euangelium S. Ioannis, si in principio Missæ audiuit aliud primum Euangelium.* Ex part.5.tr.14.& Misc.2. ref.70. p.234.

22\. *An in auditione Missæ detur paruitas materiæ? Et an si quis non intersit consecrationi, & sumptioni, vel parti Canonis, licet reliqua omnia Missæ audiat, non satisfaciat præcepto?* Ex p.5. tr.5. ref.44. ibid.

23\. *An qui accedit ad audiendum Sacrum, dum Præfatio dicitur, & non sit aliud, teneatur illud audire? Et an peccet mortaliter, qui non assistit consecrationi, licet totam Missam audiat? Et an qui tamen vsque ad consecrationem interesse possit, censeatur adstrictus vsque ad illam assistere, cum in illa parte præceptum de audiendo Sacro nequeat impleri quoad substantiam?* Ex p.3.tr.6. & Misc.2. ref.69. p.235.

24\. *An qui adest præsens, & audit totam Missam, dempto tempore consumptionis Sacrificij adimpleat præceptum? Et Resolutio huius quæstionis pendet ex illa, an consumptio sit de substantia Sacrificij Missæ? Et infertur eum, qui de Ecclesia egreditur, quando Sacerdos vult consecrare, & finita consecratione, statim regreditur peccare lethaliter, nec satisfacere præcepto. Et quid dicendum est de eo, qui tempore non solum sumptionis, sed etiam consecrationis ingreditetur Sacristiam ad afferendum aliquid necessarium, an satisfaciat præcepto de audienda Missa in die festo? Et quid etiam, si quis exiret extra Ecclesiam ad faciendum, vel deferendum aliquid ad Missam necessarium?* Ex p.10.tr.14. & Misc.4.ref.48. alias 46. ibid.

25\. *An si quis adesset præsens tempore consecrationis, satisfaceret præcepto Missæ? Et quid, si quis voluntariè, & sine necessitate exeat ante consecrationem, & vtraque facta redeat, an censeatur omisisse partem notabilem, ita vt non impleat præceptum Missæ? Et quid, si omisisset à consecratione inclusiuè, vsque ad Pater noster, etiam inclusiue? Et deducitur, an essentia Sacrificij consistat in consecratione, vel communione? Et an, qui venit in medio Missæ vltimæ, teneatur saltem audire illam partem, quæ restat? Sic etiam Feria sexta hebdomadæ Sanctæ non tenetur quis adesse Officio illius diei, etiam occurrente Festo. Et an qui tempore consecrationis ingressus fuisset Sacristiam, vt afferret aliquid ad Sacrificij cultum necessarium, satisfaciat præcepto audiendi Missam? Et docetur eum satisfacere præcepto audiendi Missam, etiam si in illa audienda voluntariam mentis euagationem, & distractionem haberet. Idem est in recitatione Horarum Canonicarum.* Ex part.5.tr.13. & Misc.1.ref.61. p.236.

26\. *An qui audit Missam ab vno Sacerdote à consecratione vsque ad finem, & postea ab alio vsque ad consecrationem, satisfaciat præcepto? Et non est dubium, quod satisfacit, si priorem partem Missæ prius audiat, & posteriorem posterius. Et an aliquis possit adimplere præceptum audiendi Missam, sine graui violatione, si simul tempore audiat à duobus Sacerdotibus, ab vno à principio Missæ vsque ad consecrationem, & ab altero simul tempore à consecratione vsque ad finem? Et docetur posse aliquem eodem tempore tres Missas audire, & satisfacere præcepto, voto, & pœnitentia. Idem est, si imponatur à Confessario pœnitentia audiendi, v. g. duas Missas, quas pœnitens potest eas audire simul tempore à duobus Sacerdotibus.* Ex p.5.tr.14.& Misc.2.ref.52. ibid.

27\. *An qui audit duas partes Missæ successiuè, diuidendo partes substantiales, satisfaciat præcepto? Et docetur non satisfacere præcepto Confessarij de audiendis Missis duabus illum, qui simul tempore ambas audiret, quod aliqui asserunt de illo etiam, qui ex voto, vel pœnitentia sibi iniuncta tenetur audire plures Missas. Et quæritur, an essentia Sacrificij consistat in sola consecratione?* Ex p.8.tr.7. & Misc.ref.89. p.237.

28\. *An Petrus satisfaciat præcepto Missæ, qui eodem tempore Sacrum duorum Sacerdotum media ex parte audiuit; nempe Missam vnius Sacerdotis vsque ad consecrationem, & Missam alterius Sacerdotis à consecratione vsque ad finem? Et quid, si quis has duas dimidias Missas audiat successiuè, quamuis non seruet ordinem? Et an, qui duplicem Missam audire tenetur, possit eas simul audire, dum eæ in duplici Altari simul celebrantur?* Ex p.2.tr.17. & Misc.3. ref.18. ibid.

29\. *An quis satisfaciat præcepto, si simul audiat Missam à duobus Sacerdotibus, ab vno ab initio vsque ad consecrationem, & ab alio à consecratione vsque ad finem? Et an quis possit breuissimo temporis interstitio, & intra duo minuta Missam audire, si in quatuor, vel decem, v.g. Altaribus variæ Missæ, proportionata temporis anterioritate, sic celebrentur? Et an quis possit eodem tempore tres Missas, quæ à tribus Sacerdotibus celebrantur audire, & satisfacere pœnitentiæ iniunctæ à Confessario audiendi tres Missas? Idem est de illo, qui ex vi præcepti, voti, & pœnitentia obligatur audire tres Missas.* Ex p.10.tr.15.& Misc.5.ref.3.p.238.

30\. *An eadem actione duobus præceptis satisfacere possimus? Et ad roborandam sententiam negatiuam diuersi casus adducuntur in textu huius Resolutionis. Et hæc quæstio maximè proponitur pro præcepto audiendi Missam in die festo.* Ex p.11.tr.1. & Misc.1.ref.3.p.239.

His vero adduntur reliquæ omnes difficultates, quæ simul pertinent ad istum *Tractatum 3. de Audienda Missa in die festo, huius Tom. 2.* quæ mistæ, vel diuagantes latent in cæteris Tomis, Tract. & Ref. huius totius operis, vt ita suauius, & facilius reperiantur omnes quæstiones.

AN Rubrica Missalis de stando capite discooperto, inclinato, stando, vel surgendo, vel hoc, aut illo modo non habeant vim legis, aut præcepti, sed solum sint directiuè, vt magis piè, & Religiosè dicatur, & audiatur Missa solemnis, quæ communiter seruantur etiam in auditione Missæ priuatæ? Ex p.10. tr.11. ex ref.33. *Quæ nunc inuenitur* in tom.3.tr.6.de Horis Canon.ref.45.

An si Episcopus ferat excommunicationem in eos, qui non audiunt Sacrum in Parœcia, excommunicatio sit nulla? Et deducitur, quod stante consuetudine, & priuilegiis, non tenentur fideles audire Missam, & concionem diebus Dominicis, & Festiuis in templis Parœcialibus? Ex p. 10. tr.13. ex ref.25. *Quæ hic reperietur* in tom.3.tr.3.de Potestate Episcopi ref.87.

An tempore pestis possit Episcopus dispensare in præcepto audiendi Missam in diebus festiuis cum omnibus domi reclusis propter suspicionem pestis, vel in tali casu quid est faciendum? Et an peccet mortaliter, non audiendo Missam in diebus festiuis, qui in nocte proxima se inebriat, & se facit impotentem audiendi Missam die sequenti? Et an qui dubitat. Si hodie sit dies festiuus, teneatur Missam audire? Et an Scholares, famuli Milites, aduenæ, peregrini, hospites extranei, & alij similes ad quemcumque locum confluentes, & ibidem per maiorem partem anni residentes cum animo tamen ad patriam suam redeundi, secluso scandalo, non teneantur audire Missam diebus festiuis illius loci? Et quid de peregrinis, quorum

sibi

sibi prohibitum, teneri audire aliam Missam, vt adimpleat preceptum. Sed quid dicendum est de audientibus Missam in Oratoriis Episcoporum, & Regularium, & in Oratorio alio priuato ex priuilegio Cruciata? Ex p.4. tr.4. ex ref.76. & in p.5. tr.10. ex ref.77. alias 76. & in p.9. tr.1. ex ref.3. *Quæ nunc inueniuntur* in tom.4. tr.2. de Oratoriis priuatis, ref.55.52. & 42.

Nota, quod in prædicto tom. 4. & tract. 2. de Oratoriis priuatis, *sunt multæ aliæ difficultates mistæ pro aliis diuersis casibus circa auditionem Missæ in dictis priuatis Oratoriis, quos ibidem inueniet* in ref.2. 3. 7. 8. 27. 28. 35. 36. 37. 38. 40. 48. 49. 51. 52. 53. 55. 57. 58. 4. 5. 9. 10. 12. 31. 33. 39. & 41. & non in aliis præcitati tractatus.

TRACTATUS IV.

De Sacramento Extremæ-Vnctionis. pag. 241.

1. *AN in casu extremæ necessitatis, si non adsit Oleum benedictum ab Episcopo, possit Sacerdos illud benedicere, vel vti Oleo non benedicto ad vngendum moribundum? Et an saltem Sacerdos ex commissione Episcopi possit prædictum oleum benedicere? Et an si ægrotus superuixerit, vngendus esset iterum sub conditione cum oleo benedicto ab Episcopo si tunc adsit? Et an solum ex præcepto, vel ex necessitate Sacramenti requiratur, vt oleum Extremæ-Vnctionis sit benedictum ab Episcopo? Et an si fortè non esset aliud oleum, quam Chrisma sit peccatum de facto illo inungere infirmum moribundum? Et an si Sacerdos per errorem contulit hoc Sacramentum Extremæ-Vnctionis cum sacro Chrismate, nihil sit repetendum? Et an peccet mortaliter Sacerdos, qui oleo veteri, & non ab Episcopo eo anno benedicto vngeret infirmos? Et an infirmi, qui omnino à natiuitate visu, vel auditu carent, sint in periculo mortis vngendi? Et cursim docetur, quod qui carent membris vngendis, vel organo, vngendi sunt in parte proxima membri, vel organi deficientis?* Ex part.10. tr.16. & Misc.6. ref.81. ibid.

2. *An si deest oleum Extremæ-Vnctionis, possit Parochus Sacramentum illud ministrare cum Chrismate? Et vtrum valeat Sacramentum Extremæ-Vnctionis, si fiat sacro Chrismate? Et docetur quod si Sacerdos per errorem contulit hoc Sacramentum cum sacro Chrismate, nihil est repetendum? Et dubitatur, an sit peccatum veniale ministrare Sacramentum Extremæ-Vnctionis non in forma Crucis? Et an oleum consecratum præcedenti anno, si superfit, & non sit combustum, possit in necessitate misceri cum oleo benedicto præsentis anni, si hoc non sufficiat? Et si postquam ea mistio facta est, afferatur aliud oleum nouum, quod censeatur sufficere pro toto illo anno, an comburi statim debeat iuxta vsum Ecclesiæ illud oleum mistum ex nouo & veteri, vel possit seruari?* Ex part.10. tr.11. & Misc.1. ref.13. p.242.

3. *Vtrum, si pro administratione Sacramenti Extremæ-Vnctionis addatur oleo consecrato maior quantitas olei non consecrati, remaneat, hoc non obstante, consecratum? Et quid est dicendum de oleo addito Chrismati? Eadem est ratio additionis ad aquam benedictam.* Ex part.12. tr.3. & Misc.3. ref.15. p.242.

4. *An oleo benedicto Extremæ Vnctionis simul, vel variis viribus non possit admisceri, nisi pars adiecta sit minor quantitate primum ab Episcopo benedicta? Idem cursim infertur dicendum de aqua benedicta, quod si aqua non benedicta aquæ benedictæ superaddita censetur acquirere benedictionem?* Ex part.9. tract.6. & Misc.1. ref.43. alias 44. p.244.

5. *An liceat Parochis mittere oleum Extremæ-Vnctionis ad infirmos, vt eo vngantur? Et docetur antiquos Patres Vnctionem curatiuam infirmis adhibuisse, etiam per non Sacerdotem, sed oleo benedicto à Sacerdotibus, non ab Episcopo pro materia Sacramenti Extremæ-Vnctionis?* Ex part.9. tr.6. & Misc.1. ref.42. alias 43. p.245.

6. *An vna gutta olei sit sufficiens in vnaquaque Vnctione ad conferendum Sacramentum Extremæ-Vnctionis? Ex quo infertur vnam guttam aquæ sufficere ad validitatem Baptismi.* Ex part.5. tr.4. ref.276. alias 177. p.246.

7. *Quidam Sacerdos vnxit infirmum cum oleo veteri, quæritur, an peccauerit mortaliter? Ex quo sequitur esse peccatum mortale, vel oleum benedicere alio die, quam Feria quinta Parasceues, vel illud singulis annis non renouare. Et notatur, quod si Sacerdos per errorem vngeret infirmum non oleo, sed sacro Chrismate nihil esse repetendum.* Ex part.5. tr.4. ref.175. alias 176 ibid.

8. *An moribundo sit ministranda Extrema-Vnctio cum oleo alterius anni? Et docetur, vrgente articulo mortis, perfici posse Sacramentum Extremæ-Vnctionis breuissima, & tenui linitione vnius oculi, auris, manus, narium, & oris, etiam absque signo Crucis, & sub vna forma communi* Per istam sanctam Vnctionem, &c. *Et an sit necessaria vnctio pedis?* Ex part.5. tr.3. ref.90. ibid.

9. *An si Parochus portet domi oleum Extremæ-Vnctionis, timens de nocte ad moribundum vngendum vocari, seclu'o scandalo, peccet mortaliter? Et quid, si post vnctionem factam, vt se citius expediat, Parochus non reuertit oleum ad solitum locum? Et docetur non debere Parochum sine lumine Extremam-Vnctionem deferre. Et notatur, vrgente periculo mortis, posse Sacerdotem sine Ministro administrare hoc Sacramentum, atque etiam sine alia solita precautione præuia.* Ex p.5. tr.3. ref.91. ibid.

10. *An tempore pestis possit Sacerdos vngere vnam tantum partem dicendo consuetam formam. v. g.* Per istam sanctam vnctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per visum, auditum, odoratum, gustum, & tactum, *vel an sit necessarium in prædicto casu saltem velocissimè sine forma Crucis vngere vnum oculum, vnam manum, aurem, narem, & os, & dicere* Per istas sanctas vnctiones, &c. *Et an extra casum necessitatis, si Sacerdos faceret vnctiones non in forma Crucis, minimè peccet lethaliter?* Ex part.3. tract.4. ref.167. alias 168. p. 247.

11. *An liceat ministrare infirmo peste laboranti Extremam-Vnctionem vngendo vnicum corporis sensum, v. g. manum solam, vel oculum solum, ac vti forma verborum generali.* Per istam sanctam Vnctionem indulgeat tibi Deus quidquid per visum, auditum, odoratum, gustum, & tactum deliquisti! *Et in §. vltimo huius Resolutionis assignantur tres casus, in quibus saltem Sacramentum istud posset à Sacerdote per vnicam vnctionem perfici.* Ex part.5. tr. 3. ref.80. ibid.

12. *An Parochus vngendo infirmum, si reliquerit vnctionem. v.g. aurium, vel oculorum, teneatur iterum ministrare Sacramentum? Et an saltem debeat suppleri Vnctio partialis omissa? Et quid, si tempus notabile intercessit; an tunc debeant singulæ Vnctiones repeti? Et additur, quod multi tenent, quod non sint Vnctiones omnes Sacramento huic intrinseca, ac essentiales, sed vnicam Vnctionem sufficere de necessitate Sacramenti in administratione Extremæ Vnctionis. Et an seclu'o scandalo & contemptu, hoc Sacramentum omittere, vel nullum sit peccatum, vel tantum veniale?* Ex part.10. tr.22. & Misc 2. ref.32. p 248.

13. *An sit de necessitate Sacramenti Extremæ-Vnctionis, vt sensus, qui vngitur, nominetur? Quod sit de necessitate præcepti non est dubitandum. Et an si omitteres dicere* Per hanc sanctam Vnctionem, *esto vngeres, Sacramentum non conficeres; & secus si solum illud ver-*

bum sanctam, relinqueres? Et quid, si imperatiuo modo peccatorum remissionem promitteres, dicens, Per hanc sanctam Vnctionem remittatur tibi quidquid peccasti per visum, &c. Et an omissio illorum verborum, Per pussimam misericordiam, sit essentialis? Et notatur, quod potest Sacramentum Extrema-Vnctionis à pluribus Sacerdotibus valide confici, si vnus aliquam functionem efficiat, & formam ei respondentem proferat, alter vero reliquam perficiat. Et si post vnam, vel alteram Vnctionem peractam, & formas partiales eis respondentes prolatas Minister interiret, possit Sacerdos reliqua absoluere. Et quid est faciendum, si absoluisset quidem Vnctionem aliquam, si nullam formam adhuc protulisset? Et notatur ex priuilegio posse Regulares conferre Extremam-Vnctionem familiaribus Regularium, hospitibus, iter agentibus, peregrinantibus. Architectis, aut cuiusvis artis, aut Officij Officialibus, qui in Monasterio operam dant, siue sint exteri, siue ciues illius Vrbis, & his, qui Ecclesia Immunitate gaudent, & omnibus tandem laicis, quibus contingit intra Conuentum septa repentino casu hoc Sacramento indigere; & etiam iis, quibus in prædiis, seu Grangiis Regularium hoc euenerit. Ex part.9. tract.7. & Misc.2. ref.56.p.249.

14. An Sacramentum Extrema-Vnctionis, si in forma non exprimatur sensus, qui vngitur, sit validum? Et docetur non esse de essentia huius Sacramenti, quod oleum sit ab Episcopo benedictum. Ex quo infertur, an hoc etiam admitti debeatur in benedictione Chrismatis pro Sacramento Confirmationis? Ex part.10. tract.12. & Misc.2. ref.32.p.250.

15. An forma deprecatiua in Sacramento Extrema-Vnctionis, sit de necessitate Sacramenti? Et an debeat iterari hoc Sacramentum sine conditione, si aliquis illud conficeret sub forma indicatiua? Et an sit sufficiens hæc forma? Vngo te oleo sancto, & Deus tibi remittat quidquid peccasti, &c. Et notatur, quod verba formæ huius Sacramenti sunt ista. Per istam sanctam Vnctionem, & suam pussimam misericordiam indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti per visum, &c. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. quæ quidem vltima verba In nomine Patris, &c. non sunt necessaria neque de necessitate præcepti. Et an illa verba, sanctam, & pussimam, sint substantialia? Et quid de illis verbis suam misericordiam, & de particulis illis per visum, per auditum, &c. Ex part.3. tractat.4. ref.174. alias 175. p.251.

16. An sit peccatum ministrare Sacramentum Extrema-Vnctionis sub his tantum verbis. Per istam sanctam Vnctionem indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti? Et aliqua alia explanantur pro verbis contentis in consueta forma huius Sacramenti. Et tandem docetur esse mortale amplecti opinionem probabilem circa formas, & materias Sacramentorum, relictis certis, & præscriptis ab Ecclesia. Ex part.12. tr.1. & Misc.1. ref.18. p.252.

17. An qui in forma Extrema-Vnctionis omitteret illa verba per suam misericordiam. conficeret Sacramentum? Ex quo deducitur, quid est sentiendum de omissione illius particulæ: Per istam Vnctionem. Ex p.3. tr.4. ref.179. alias 180. p.253.

18. An supradictæ Vnctiones facienda sint in modum Crucis saltem ex necessitate præcepti? Ex part.3.tr.4. ref.177. alias 178. p.254.

19. Notantur aliqua circa Ritus administrandi Sacramentum Extrema-Vnctionis. Et an omittere recitationem Psalmorum, & Litaniarum, & omnia, quæ in Manuali dicenda præscribuntur, dum infirmus vngitur, sit peccatum mortale, si absque necessitate omittantur? Et an Sacerdos vnum saltem Clericum debeat adhibere, si possit, qui illum iuuet in Orationibus, & responsionibus? Et an in casu necessitatis Sacerdos non habens Clericum, neque alium, possit vti in responsionibus ministerio fœminæ sine peccato? Et an Sacerdos in defectu olei eiusdem anni possit vti oleo veteri alterius anni? Et cursim docetur neque esse de præcepto singulis annis oleum infirmorum renouari? Et an Extrema-Vnctio administranda sit cum superpelliceo, stola, & lumine? Et an in casu necessitatis, si prædicta non extarent, possit Sacerdos, his non adhibitis Extremam-Vnctionem ministrare? Et deducitur, an liceat ad præbendum Viaticum dicere Missam sine indumentis? Et an Sacerdos, si non haberet superpelliceum, possit sine illo ministrare Viaticum infirmo morituro? Ex part.9.tr.6. & Misc.1. ref.45. alias 46.ibid.

20. Quando Sacramentum Extrema-Vnctionis conferat gratiam? Et asseritur, quod tametsi plures Vnctiones fiant in hoc Sacramento, tamen videtur vna sufficere ad essentiam Sacramenti siue fiat in capite, siue in pectore, &c. Ex part. 3. tractat.4. ref.178. alias 179. p.255.

21. An Sacerdos, si vngendo infirmum moriatur, possit alius perficere Vnctiones prætermissas? Et an possit Presbyter vnus vnam partem vngere, & alius aliam in necessitate? Ex part.5.tr.3. ref.87. ibid.

22. An in aliquo casu licite possint plures Sacerdotes ministrare simul Extremam-Vnctionem alicui moribundo? Et an satis sit in administratione huius Sacramenti vnam guttam olei stillare? Ex part.5.tract.3. ref.88. p.256.

23. An Confessio sit præmittenda antequam Parochus inungat moribundum? Et an sit peccatum mortale conferre Sacramentum Extrema-Vnctionis infirmo, antequam susceperit Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ? Ex part.5.tr.3. ref.92. ibid.

24. An sit absoluendus moribundus, qui non vult recipere Extremam-Vnctionem? Ex quo infertur esse peccatum mortale omittere ex negligentia graui Sacramentum Confirmationis? Et cursim quæritur, an sit præceptum sumendi Extremam-Vnctionem tempore mortis? Ex part.5.tr.3. ref.97. ibid.

25. An Sacramentum Extrema-Vnctionis sit suscipiendum sub onere peccati mortalis, & illud sub eodem onere teneatur Sacerdos Ordinarius in tempore necessitatis ministrare? Et notatur in casu necessitatis, si Pastor absit, vel non possit, aut nolit iniuste hoc Sacramentum infirmo ministrare, tunc inferiorem Sacerdotem posse, renuente Parocho, hoc officium facere ex præsumpta licentia Pontificis, & Ecclesiæ? Ex part.3.tr.4. ref.169. alias 170.p.257.

26. An Parochus teneatur tempore pestis ministrare Extremam-Vnctionem, & Eucharistiam cum periculo vitæ? Et quid, si saltem peste laborantes confessi sunt, an Parochus tuta conscientia in tali casu non teneatur Sacramentum Extrema-Vnctionis illis ministrare cum periculo vitæ? Et an Sacramentum Pœnitentiæ teneantur Parochi ministrare ouibus suis etiam cum periculo vitæ? Ex part.3.tr.4. ref.173. alias 174.ibid.

27. An Parochus tempore pestis teneatur cum periculo vitæ ministrare Sacramentum Extrema-Vnctionis? Et an in aliquo casu possit Parochus excusari à ministratione pœnitentiæ, vt quando esset certus moraliter infirmum non habere conscientiam peccati mortalis? Ex part.5.tr.3. ref.93. p.258.

28. An ægrotus, si non fuerit confessus in articulo mortis, teneatur Parochus cum periculo vitæ Sacramentum Extrema-Vnctionis illi ministrare? Et quid, si aliquis peste infectus, qui, antequam inciderit in amentiam, incidit in peccatum mortale, de quo solum habuit attritionem, an tunc Parochus teneatur cum periculo vitæ hoc Sacramentum ministrare, nisi Pastor esset valde necessarius, ex cuius morte multis immineret periculum spirituale? Ex part.5.tract.3. ref.83.ibid.

29. An si ægrotus sit morti proximus, & non inueniatur Parochus, possit simplex Sacerdos, etiam Regularis Sacramentum Extrema-Vnctionis infirmo ministrare? Et

Et an si extra casum necessitatis, absente Parocho Sacerdos infirmum vngeret, in excommunicationem præter peccatum mortale incurreret; vel an hæc excommunicatio restricta sit tantum pro Religiosis? Ex part.5.tr.5. ref.82.ibid.

30. *An excommunicatus nominatim, vel suspensus possit in articulo mortis ministrare infirmo Sacramentum Extremæ Vnctionis? Et quid tamen si ægrotus confessus fuerit?* Ex part.5.tr.3. ref.81. p.259.

31. *An in articulo mortis aliquando sit ministranda Extrema-Vnctio ab excommunicato denunciato, & hoc etiam tempore interdicti? Et quid, si saltem aliud Sacramentum non sit possibile ministrari?* Ex part.5.tr.3. ref.89. ibid.

32. *An tempore interdicti possit moribundo conferri Extrema-Vnctio, quando non potest recipere Sacramentum pœnitentiæ? Et an in dicto casu possit hoc Sacramentum ministrari ab excommunicato, & etiam denunciato Ministro?* Ex part 5.tr.10. ref.78.alias 77.ibid.

33. *An moribundus sensu carens sit vngendus tempore interdicti, non valens alia Sacramenta recipere, si non habeat Bullam Cruciatæ?* Ex part.3.tr.4. ref.170. alias 171.ibid.

34. *An Sacerdos tempore pestis possit vngere infirmum non digito, sed virga oblonga, vt citò contactum effugiat?* Ex part.3.tr.4. ref.166.alias 167.p.260.

35. *An Sacerdos infirmis peste morientibus possit Sacramentum Extremæ Vnctionis ministrare virgula argentea oblonga, &c? Et an in tali casu liceat Parocho ministrare Extremam-Vnctionem vngendo quidem omnes quinque sensus, sed vnam aurem, vnum oculum, vnam narem, pedem, manum, & deinde vtendo hac forma omnes singulas partiales sub vna totali amplectente, dicendo* Per istas sanctas Vnctiones indulgeat tibi Deus quidquid per visum, auditum, olfactum, gustum, & tactum deliquisti? Ex part.5.tr.5. ref. 79. ibid.

36. *Quo tempore sit danda infirmis Vnctio-Extrema?* Ex part.5.tr.4.ref.172. alias 173. ibid.

37. *Quonam tempore infirmitatis debeat Sacerdos inungere moribundum?* Ex p.5.tr.3. ref.95. p.261.

38. *An Sacramentum Extremæ-Vnctionis collatum infirmo non graviter, vel periculosè laboranti, sit validum? Et an si postea periculosè laboret, sit ei denuo Sacramentum ministrandum? Et an in dubio, (non loquor in causa opinionis,) an morbus de se, vel in hoc individuo sit periculosus, possit Extrema-Vnctio ministrari? Et an in hoc casu ministranda sit Extrema-Vnctio sub conditione?* Ex part.9.tract.6. & Misc.1. ref.44.alias 45. ibid.

39. *An in eadem infirmitate possit Sacerdos aliquem denuo inungere? Et notatur, quod non est necessarium, vt infirmus recuperet sanitatem, & postea incidat in similem, vel alium morbum, & simile periculum, sed satis est, si manente infirmitate, v.g. hecticæ, vel hydropisi euadat periculum mortis, & post aliquod tempus iterum incidat in periculum mortis, tunc enim toties, quoties hoc accidit, potest iterari hoc Sacramentum?* Ex part.5.tr.5. ref.96.p.262.

40. *An perseuerante periculo alicuius infirmitatis, in qua sumpta est Extrema-Vnctio, si adueniat periculum alterius infirmitatis, possit æger denuo inungi? Et quid, si antiquum periculum, quod iam desierat, reddit, an iterum, ac tertio, vel quoties aduenit periculum, possit infirmus inungi, maxime in ægritudinibus diurnis, vt in hydropisi, & similibus? Et an sit peccatum mortale absque necessitate non repetere formam Extremæ-Vnctionis in singulis membrorum Vnctionibus? Et quid sentiendum est in prædicto casu de nullitate, aut valore Sacramenti?* Ex part.10.tr.11. & Misc.1.ref.11. ibid.

41. *An Sacerdos moribundus possit seipsum vngere?* Ex part.5.tr.3 ref.94. p.263.

42. *An Parochus, si cognoscat per confessionem puerum nunquam actualiter peccasse, teneatur ministrare illi Extremam-Vnctionem?* Ex part.5.tr.4. ref.180. alias 181. p.264.

43. *An puer sit vngendus Sacramento sub conditione, quando dubitatur, si habeat vsum rationis? Et quid, si dictus puer recepisset Sacramentum Pœnitentiæ etiam sub conditione?* Ex part.3.tr.4. ref.168.alias 169.ibid.

44. *An pueris danda sit Extrema-Vnctio, si non sint capaces Sacramenti Eucharistiæ, sed tantum Pœnitentiæ? Et asseritur in articulo mortis pueris doli capacibus, & aptis confiteri dandum esse Viaticum.* Ex p. 5. tr. 6. & Misc.2. ref.89. ibid.

45. *An pueri tunc in articulo mortis sint vngendi, quando sunt capaces Sacramenti Eucharistiæ? Et notatur, quod si dubitetur puerum non habere vsum rationis esse adhuc sub conditione vngendum.* Ex part.5. tractat.5. ref.85. ibid.

46. *Vtrum adulto in articulo mortis recenter baptizato sit illi Sacramentum Extremæ-Vnctionis ministrandum? Et an in tali casu sub conditione administranda sit ei Extrema Vnctio?* Ex part.3.tr.4. ref.171. alias 172. p.265.

47. *An Extrema-Vnctio sit ministranda adulto in periculo mortis statim post Baptismum susceptum?* Ex part.5. tr.5. ref.86. ibid.

48. *An mutus, surdus, & cæcus à natiuitate sit vngendus Extrema-Vnctione? Et asseritur, deficiente organo alicuius sensus, locum organi esse vngendum; quod etiam fieri debet, quamuis homo tale organum nunquam habuerit, & proinde nunquam exterius per illud peccauerit, quin potius peccare desiderio illius illius sensus.* Ex part.5.tr.6.ref. 11. ibid.

49. *An mulieri deficienti in partu sit ministrandum Sacramentum Extremæ-Vnctionis? Et infertur hoc Sacramentum non esse ministrandum iis, qui non laborant infirmitate, licet in magno vitæ periculo versentur, & sic non est ministrandum gerentibus bellum, aut existentibus in mari cum periculo mortis, aut damnatis ad mortem per supplicium à iudice.* Ex part. 10. tract.12. & Misc.2. ref.9. p.266.

50. *An illis, qui in amentiam inciderunt, sit in periculo mortis ministranda Extrema Vnctio, licet hoc Sacramentum nunquam petierint? Et an in tali casu phreneticus, vel furiosus, si resistat, sit ligandus, vel fortiter tenendus, vt recipiat Extremam-Vnctionem, exclusis tamen laicis ad tollendum scandalum?* Ex part.5. tr.5. ref.84. ibid.

Nunc autem transcribuntur aliquæ aliæ paucæ difficultates pertinentes simul ad hunc *Tractat.4. de Sacramento Extremæ-Vnctionis, huius tom.2.* quæ dispersæ sunt, vel errantes diuagantur per reliquos alios Tomos, Tract & Ref. vt ita commodius reperiantur omnes quæstiones huius totius operis.

AN Pontifex possit præcipere vsum Sacramenti Extremæ-Vnctionis, & contra transgressores pœnam imponere? Et an sit præceptum suscipiendi in articulo mortis Sacramentum Extremæ-Vnctionis? Et dum tale præceptum non extat, secluso scandalo & contemptu, an omissio huius Sacramenti, non inducat peccatum mortale non solum in infirmis, sed etiam à fortiori in illis, qui curam gerunt de ipsis, vt in coniuge. Domino, Patre, tutore, &c. Et an per accidens hoc Sacramentum possit esse alicui ad salutem necessarium? Et an Pontifex possit præbere facultatem Presbyteris benedicendi oleum Extremæ-Vnctionis? Et an Pontifex possit præbere facultatem, & permittere, vt tempore pestis ex penuria

TRACTATVS V.

De Sacramento Ordinis. p. 267

num? Et an contactus physicus, & non moralis instrumentorum sit de necessitate Sacramenti ordinis? Et an Sacerdos ordinatus cum Calice, & Patena non consecratis debeat iterum ordinari cum conditione? Et quid est dicendum de Subdiacono, & Diacono? Ex part.10. tr.15. & Misc.5.res.20. ibid.

8. *An ordinandus Sacerdos debeat de necessitate Sacramenti tangere Hostiam, vel aliam materiam Ordinis? Et an sufficiat non solum tangere Hostiam, sed Patenam tantum, imo & solum Calicem?* Ex part.3.tr.4. res.184. alias 185.p. 271.

9. *Quidam Diaconus, cum Ordinem Sacerdotalem sumeret, tetigit Calicem cum Patena, sed non tetigit Hostiam, quæsiuit à me postea, an talis contactus sit de necessitate Sacramenti? Et quid, si tangat tantum Calicem, in quo est Patena cum Hostia, non vero tangat ipsam Hostiam, nec Patenam? Et quid est sentiendum, si tantum tangat Hostiam solam, & non Patenam, neque Calicem? Et an saltem ordinandus tenetur tangere Calicem & Patenam? Et an contactus physicus instrumentorum in ordinatione sit de necessitate Sacramenti, vel tantum de necessitate præcepti?* Ex part.2.tr.16. & Misc.2.res.3. p.272.

10. *An qui in Ordinatione Sacerdotij tetigit tantum Calicem, & non Patenam, validè ordinatus fuerit?* Ex part.6.tr.8. & Misc.3.res.19. p.273.

11. *An Sacerdos, qui in Ordinatione tetigit Calicem, & non Patenam possit pro Missis dicendis accipere stipendium, nisi denuo ordinetur sub conditione? Et an contactus physicus Patenæ requiratur de necessitate Sacramenti? Et vtrum sit æqualis ratio de contactu Hostiæ, ac de contactu Calicis, & Patenæ? Et deducitur, an contactus physicus sit necessarius pro validitate in Ordine Sacerdotij, & aliorum Ordinum? Et an sit futura valida consecratio, si Episcopus porrigat panem extra Patenam? Idem est dicendum de vino extra Calicem?* Ex part.10.tr.16. & Misc.6.res.88. ibid.

12. *An Sacerdos, si in Ordinatione tetigerit Patenam, sed non Hostiam, sit sub conditione ordinandus? Et quid, si in Patena Hostia non esset? Idem est dicendum de eo, qui ordinaretur solo tactu Calicis, non tangeas Patenam. Et an peccet mortaliter iste, qui immediatè Hostiam non tangeret in supradicto casu? Et an saltem ordinandus debent de necessitate Sacramenti tangere immediatè Calicem simulque Patenam? Et an si in porrectione Calicis, in Calice non fuerit appositum vinum, talis ordinatio fuerit valida, an vero nulla, & iteranda? Superest etiam alius singularis, & curiosus casus, videlicet Ioannes Sacerdos consecrandus accedens ad Episcopum Patenam, & Calicem porrigentem, siue turbatus, siue aliunde non tetigit nuda manu Patenam, siue Calicem, sed digitos Episcopi, & mediante manica Albæ Calicem, quæritur, an valida sit ordinatio, an vero sub conditione iteranda?* Ex part.10.tr.13. & Misc.3. res.30. p.274.

13. *Quidam suscepit ordinem Presbyteratus, & in Calice non fuit vinum appositum, quæritur, an Sacramentum fuerit inualidum, & sic denuo ordinandus? Et quid, si in Patena non sit Hostia triticea?* Ex part.3. tract.4. res.185. alias 186.p.276.

14. *An in ordinatione Sacerdotum, si per incuriam Magistri Cæremoniarum in Calice non apponatur vinum, ordinatio sit nulla? Et quid, si in Patena non sit Hostia triticea? Et quid est agendum si esset probabile non defuisse vinum in Calice; & quid, si esset certum non fuisse vinum in Calice? Et obiter aduertitur, quod Innocentius III. non mandauit reiterare Sacramentum Confirmationis factum cum oleo sine balsamo.* Ex part.4. tr.4. & Misc.1.res.11. ibid.

15. *An sit valida ordinatio, si porrecta Patena cum Hostia vinum intra Calicem ex incuria non apponatur? Et quid est faciendum in praxi, quando casus in facti contingentia accideret? Et deducitur peccare mortaliter, qui malitiosè consecraret, vel ordinaretur cum vna tantum specie.* Ex part.6.tr.8.& Misc.5.res.22.

16. *An si Episcopus proferat verba formæ, antequam applicetur materia, vel è contra, Ordo sit iterandus?* Ex part.5.tract.13. & Misc.1. res.48.p.277.

17. *An Episcopus possit supplere aliquem defectum ordinationis quouis tempore? Et an, quando supplendus est aliquis defectus Ordinum, non sit necessarium iterari omnes ritus Ordinum, sed ille solum, in quo defectus commissus fuerit? Et an sine peccato possit suppleri prædictus defectus, qui Episcopus induatur vestibus sacris?* Ex part.5.tr.14.& Misc.res.63.p.278.

18. *An si in aliqua ordinatione non fuit, v.g. applicata debita materia, possit die sequenti adhiberi, non expectando aliam ordinationem? Et an sit necessarium, vt in Ecclesia, vel alio publico loco defectus suppleatur, vel sat sit in secretiori loco? Et an defectus possit suppleri à quocumque Episcopo? Et asseritur in defectu substantiali iteranda solum esse ea, quæ omissa sunt, vel de quibus dubitatur. Et an liceat eodem die tam minores, quam maiores iterare; vel an magis consultum sit minores ordines cum Subdiaconatu vno die, & duobus sequentibus Diaconatum, & Sacerdotium suscipere? Et quæritur an aliquis Episcopus Ordines, aliaque Pontificalia exercere possit in loco exempto de licentia Ordinarij illius loci, nulla ab Episcopo, (intra cuius Diœcesim locus ille exemptus est,) irrequisita licentia? Et quid si locus exemptus ad nullam Diœcesim pertineat?* Ex part.9.tr.8.& Misc.3. res.29. ibid.

19. *An si adsint opiniones pro validitate, vel nullitate alicuius ordinis, teneatur in hoc casu, quis ordinem denuo recipere? Ex quo infertur, quod Sacerdos, & Episcopus, si non tetigit vasa sacra, aut illud instrumentum, in cuius porrectione imprimitur Character, tenetur iterare ordinem sub conditione, & secus autem, si quis sumeret Diaconatum & Subdiaconatum. Et an contactus vasorum sacrorum, aut instrumentorum, v.g. Calicis cum Patena, & Hostia in Sacerdotio sit de essentia Sacramenti, ita vt sine illo non sit verus ordo? Et breuiter notatur Sacerdotem, qui immediatè tetigit Patenam, licet non tetigerit Hostiam, posse tuta conscientia exercere Ordinem Sacerdotalem, nec teneri illum iterare. Et aduertitur, quod sola oblinio, aut solus timor non est sufficiens ad verum dubium, aut probabilitatem, vt illico Ordo iterandus sit?* Ex p.5.tr.13. & Misc.1.res.47.p.279. & ad pedem literæ sicut in §.1. dictæ Resolutionis in prædicta part.5.tr.14.& Misc.2.res.64. *Sed hic tantum Resolutio prima hic assignata transcribitur.*

20. *Quam intentionem habere debeat Sacerdos nouiter ordinatus, quando cum Episcopo in Missarum solemniis concelebrat?* Ex part.5.tr.4. res.50. p.280.

21. *An Sacerdos cum ordinantur, si intelligit iam verba à socio prolata esse, teneatur ipse non proferre vlterius verba consecrationis?* Ex p.5.tr.14.& Misc.2.res.82.ibid.

22. *An Episcopus conferat etiam Episcopalem Ordinem? Et an oporteat Episcopum Ordinari ab Archiepiscopo, vel à Summo Pontifice? Et an saltem Episcopus debeat à tribus Episcopis consecrari?* Ex part.8.tr.2.res.3. ibid.

23. *An solus Episcopus sit Minister Ordinarius Sacramenti Ordinis? Et aduertitur à quocumque vero Episcopo, siue Hæretico, siue Schismatico, siue Catholico, conferri posse validè Sacramentum Ordinis, peccabit tamen lethaliter, si Sacramentum hoc ministret, quando id facere prohibetur ab Ecclesia?* Ex part.8.tr.2.res.2. p.281.

24. *An Episcopus suspensus, excommunicatus, interdictus, depositus, degradatus, vel hæreticus validè conferat Ordines? Et aduertitur Ordinationes factas à supradictis Episcopis esse irritas quo ad exercitium Ordinum, non quoad validitatem?* Ex part.8.tr.2. res.1. ibid.

25. *An Episcopus suspensus à collatione Ordinum minorum possit adhuc conferre Ordines maiores? Et an saltem in prædicto casu possit Episcopus conferre Tonsuram? Et quid, si suspendatur à collatione certi Ordinis?*

Et

Index Tractatuum,

possit

possit quis ordinari ulibi titulo beneficij? Et an possit Episcopus ordinare illum, qui in sua Diœcesi nullum habet beneficium, si hac sola intensione illi confert? Et an supradictus Episcopus in tali casu possit dispensare in interstitiis cum illo prouidendo, & in illegitimitate ad Ordines, sicut potest Episcopus domicilij? Ex part.11.tr.4. & Misc.4.ref.1.p.293.

55. *An Episcopus, vt aliquem iusto titulo ordinet, possit beneficium illi conferre immediatè ante Ordinationem, & illum statim postea ordinare? Et quid, si beneficium sit tenue trium, vel quatuor aureorum? Et quid est sentiendum, si beneficio tenui adiungatur patrimonium?* Ex part.10. tract.11. & Misc.1. ref.48. p.294.

56. *An qui habet plura beneficia in diuersis Diœcesibus, possit ab omnibus illis Episcopis ordinari? Et an hoc etiam præter Episcopum originis, vel domicilij, à quo etiam poterit ordinari?* Ex p.8.tr.2.ref.23.p.295.

57. *An sola actualis possessio beneficij, ita vt non solus titulus, & collatio sufficiat, vt quis ab Episcopo possit ordinari?* Ex p.8.tr.2.ref.24. ibid.

58. *An Episcopus possit ordinare aliquem, qui in sua Diœcesi haberet pensionem?* Ex p.8.tr.2.ref.26. ibid.

59. *An Episcopus possit triennalem familiarem non sibi subditum ad Ordines promouere?* Ex part. 8. tract. 2. ref.27. ibid.

60. *An hoc priuilegium extendatur ad Episcopos titulares?* Ex p.8.tr.2.ref.28.p.296.

61. *An, vt Episcopus ordinet suum familiarem triennalem, sufficiat vltimum annum esse inceptum?* Ex part.8. tract.2. ref.29. ibid.

62. *An seruitium triennale, sufficiat esse inceptum ante assumptionem ad Episcopatum?* Ex p 8.tr.2.ref.30.ibid.

63. *An familiaris Episcopi per triennium in regione remota possit ab illo ordinari?* Ex p.8.tr.2. ref.31.ibid.

64. *An Episcopus possit ordinare suum familiarem, seruientem tamen illum in Ciuitate, sed extra domum?* Ex p.8. tr.2. ref.32. ibid.

65. *An Episcopus possit ordinare famulum sui familiaris triennalis? Et supponitur istum famulum inseruisse familiari Episcopi per triennium.* Ex part.8. tr.2. ref.34. p.297.

66. *An famulus familiaris Episcopi, qui tamen eius expensis alitur, possit ab illo Ordinari, & gaudeat priuilegio Concilij Tridentini* sess.23.c.9.de reformatione: *Et cursim deducitur familiares familiarum Cardinalium frui priuilegio familiarium Cardinalis. Et notatur, quod si Episcopus conferat beneficium in ea Diœcesi, potest statim suum familiarem ordinare, non expectato triennio, sicut si daret beneficium cuique extraneo, posset illum statim ordinare, quod etiam procedit in famulo familiaris Episcopi.* Ex p.4.tr.4.& Misc.ref.145. ibid.

67. *An Episcopus, si conferat beneficium familiari in sua Diœcesi, possit illum ordinare, non expectato triennio?* Ex p.8.tr.2.ref.37. ibid.

68. *An Episcopus debeat statim conferre beneficium suo triennali familiari, vt possit illum ordinare? Et quid intelligatur per verbum* statim, *an intelligatur, cum primum vacauerit?* Ex p.8.tr.2.ref.33.p.298.

69. *An Episcopus possit suo familiari triennali dimissorias concedere?* Ex part.8. tract.2. ref.36. ibid.

70. *An Episcopus possit dispensare in interstitiis, quando ordinat familiarem suum?* Ex part.3. tract.4. ref.189. alias 190. ibid.

71. *An Episcopus possit cum suo familiari triennali dispensare in interstitiis? Et quid etiam super illegitimitate ad minores Ordines?* Ex p.8.tr.2.ref.35. ibid.

72. *An qui scit Italice, non autem Latine legere, possit ab Episcopo initiari prima Tonsura, & quid, si nesciat scribere?* Ex p.5.tr.14.& Misc.2.ref.27.p.299.

73. *An mutus, surdus, & cæcus possint ordinari? Et quid de surdastro, qui difficulter audit? Et quid est dicendum de illis, qui impeditioris sunt linguæ, aut blæsi, vt Moyses; aut balbi, vt Demosthenes; nisi fortè notabilem difficultatem loquendi haberent? Et quid est sentiendum de carente visu oculi sinistri, qui dicitur oculus Canonis?* Ex p.5.tr.6.ref.22. ibid.

74. *Ex quadam huius Regni ciuitate relata hæc quæstio mihi fuit: Possit ne quidam Religiosus surdaster ad sacros Ordines promoueri?* Ex p.2.tr.17.& Misc.3.ref.20.ibid.

75. *Vtrum Religiosus, qui parum intelligit linguam Latinam, sit ad sacros Ordines, & præsertim ad Sacerdotium admittendus? Idem est dicendum de Cantoribus, Canonicis, & Præbendatis Ecclesiæ Cathedralis. Et notatur, quod examen de scientia, & doctrina Regularium ad recipiendos Ordines debet fieri ab Episcopo. Sed aduertitur, quod Episcopi hac in re suam exonerant conscientiam cum conscientia Prælatorum ipsorum commendatitiis literis plenam, atque omnimodam fidem adhibende.* Ex p.2.tr.16.& Misc.2.ref.29.alias 31.p.300.

76. *An Regulares non bene linguam Latinam callentes possint ab Episcopis ordinari?* Ex p.3.tr.2.ref.86. ibid.

77. *De irregularitate ex ignorantia. Et an Regulares non multum literati sint ordinandi? Et an sufficiat, quod constet Dominis Episcopis per literas testimoniales suorum Prælatorum Religiosos Ordinandos esse examinatos, & sufficienter literis instructos ad suscipiendos Ordines?* Ex p.4.tr.2.ref.74.p.301.

78. *An priuilegium quorundam Abbatum conferendi Ordines minores duret adhuc, non obstante Concilio Tridentino* sess.25.cap.10.de reformatione? *Et notatur supradictos Abbates posse suis subditis sæcularibus dare literas dimissorias ad Ordines, neque hoc priuilegium derogare Concilium Tridentinum.* Ex p.4.tr.4. & Misc.ref.147. ibid.

79. *Quidam Abbas Benedictinus contulit Ordines minores quibusdam non sibi subditis, qui postea alios Ordines susceperunt, & in illis ministrauerunt; quæritur, quid in hac re statuendum? Et an dicti Ordines sint saltem reiterandi sub conditione? Et quæritur, an prædicti, Abbates possint conferre Ordines tam Sæcularibus, quam Regularibus, qui speciales literas dimissorias à suis superioribus habuerint? Et an, si aliquis subditus sæcularis ordinaretur à supradictis Abbatibus, valeat quidem ordinatio, & sit tantum illicita, non autem inualida? Et aduertitur, quod priuilegium clausum in corpore iuris in generali derogatione nunquam censetur comprehendi.* Ex p.5.tr.13.& Misc.1.ref.93. p.302.

80. *An Abbates Infulati possint conferre Ordines minores laicis sibi non subditis, si licentia Episcopi existat? Idem est dicendum de Regularibus alterius cuiuscunque Religionis, Ordinis, vel instituti, etiam si habeant literas dimissorias suorum Prelatorum Regularium. Et an aliqui Abbates hodie possint suis subditis conferre ordines aliquos maiores?* Ex p.7.tr.11. & Misc.2.ref.42.p.304.

81. *An Abbates non benedicti possint conferre primam Tonsuram, & Ordines minores sibi non subditis? Et an possint supra dictos Ordines conferre Nouitiis?* Ex p.11. tr.2.& Misc.2.ref.30.p.305.

82. *An Abbates benedicti possint conferre Diaconatum, & Subdiaconatum suis subditis? Et quid ergo non subditos? Et an vbi Concilium Trident. non est receptum, nulla sit super hoc difficultas? Et an Abbates cõmunicantes possint illa facultate vti?* Ex p.11.tr.2.& Misc.2.ref.40.p.306.

83. *An Abbates possint Clericis sæcularibus sibi subditis literas dimissorias concedere? Et quid, si huiusmodi Prælatus esset Ordinarius priuatiuè ad Episcopum, & haberet ius visitandi, & Synodum congregandi?* Ex part.3. tract.2. ref.95. p.307.

84. *An priuilegium concessum Regularibus, vt possint initiari sacris Ordinibus extra tempora, extendatur etiam ad Nouitios? Et cursim docetur posse Superiorem concedere dimissorias supradictis Nouitiis, & Ordinari ab Abbatibus, qui possunt subditos professos ordinare. Et asseritur ex declaratione Clem. VIII. facta Monachis*

An

103. *An in ætate requisita ad ordines suscipiendos detur paruitas materiæ? Et notatur, quod si esset quis in principio sequentis diei, v.g. hodie impletur ætas 24. annorum post dimidiam noctem, potest ordinari Sacerdos. Et cursim infertur, quod licet requiratur septennium completum ad sponsalia, si tamen sunt in vltimo die septennij, sat est, si ille sit inceptus.* Ex p.5. tr.5. res.17. p.322.

104. *Quidam Religiosus inchoauit annum vigesimum tertium hora vigesima tertia diei, sed mane in eodem die recepit Ordinem Diaconatus quæritur, an peccauerit, & in suspensionem inciderit tanquam ordinatus ante legitimam ætatem? Et notatur, quod stando in rigorosa sententia, quod annus debeat esse iam inceptus, sufficiat tamen ad singulos ordines, vt per vnum medium diem annum inchoatum fuisse.* Ex p.2.tr.16. & Misc.2.res.27. alias 29. ibid.

105. *An qui vespere ingreditur annum assignatum pro aliquo ordine suscipiendo, possit mane præcedenti illum sumere? Et notatur ad recipiendum, v.g. Subdiaconatum sufficere viginti duo anni non per vnum integrum diem, nec per vnam horam, sed sufficere, si sint inchoati per vnum, vel dimidium quadrantem, hora. Et docetur Episcopum posse dispensare, si deficiant ordinando duo, vel tres dies ad ætatem debitam ad suscipiendos Ordines.* Ex p.9 tr.9.& Misc.4.res.51.alias 50. ibid.

106. *An si in aliqua ordinatione Officialis Episcopi protestatur Episcopum nolle ordinare irregulares, v.g. carentes patrimonio, &c. tales, hoc non obstante, ordinentur? Et quid est faciendum, quando ita casus acciderit in praxi? Et notatur, quod non debent Episcopi accedentes ad Ordines prohibere sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne accedant cum impedimento occulto censuræ, irregularitatis, &c. quin potius debent illos absoluere, & dispensare in casibus, quibus possint eos dispensare, & absoluere.* Ex p.5.tr.13.& Misc.1.res.66.p.323.

107. *An census redimibilis sufficiat ad patrimoniũ Clerici? Et an sufficiat patrimonium ab alio donatum sub conditione, vt cesset statim, ac ordinando de sustentatione prouisum sit? Et notatur, quod hoc passim admittendum non est. Et aduertitur aliquem non posse promoueri ad sacros Ordines ad titulum beneficij, si titulus sit de futuro. Et an quis possit Subdiaconatum, vel Diaconatum recipere ad titulum beneficij præsentis, licet fructibus illius non statim potiretur, sed solum post receptum Presbyteratum illius frui inciperet? Et an aliquis possit promoueri ad Ordines ad titulum Coadiutoriæ? Et quid maximè, si Coadiutoria habeat de præsenti congruam sustentationem? Et aduertitur, quod impetrato beneficio, sed prohibita possessione à iudice sæculari non posse aliquem sacros ordines sumere.* Ex p.9. tr.8. & Misc.3. res.25. p.324.

108. *An Episcopi in Regno Siciliæ possint ordinare Subdiaconum, qui pro patrimonio tantum vncias vndecim annuales habet, & multa alia circa patrimonium? Et notatur, quod si aliquis Subdiaconus initiatur Diaconatu, aut Sacerdotio ostendens testimonium patrimonij renunciati, vel alienati, & tacens renunciationem factam, non incurrit pœnas statutas contra eos, qui absque patrimonio ordinantur. Et docetur Graduatum in iure Canonico, aut in Sacra Theologia sine titulo, aut patrimonio posse ordinari. Sed an vero contra hoc obstet declaratio Cardinalium?* Ex p.4.tr.4. & Misc. res.52. ibid.

109. *An in patrimonio necessario ad sumendos sacros Ordines detur paruitas materiæ?* Ex part.5. tract.5. res.20. p.325.

110. *An Clericus possit alienare patrimonium absque licentia Episcopi, si aliunde acquisiuit beneficium, vel alia bona sufficientia pro victu? Et an si absque Episcopi licentia patrimonium vendas, permutes, obliges, aut aliquo modo alienes, antequam habeas, vnde viuere possis, nulla sit talis alienatio? Et aduertitur bona patrimonialia, ad quorum titulum ordinatus es, non ob inde fieri bona Ecclesiastica, tametsi priuilegio fori bonorum Ecclesiasticorum gaudent.* Ex part.9. tract.8. & Miscel.3. resol.23. ibid.

111. *An qui suscepit primam Tonsuram, vel minoribus Ordinibus initiatur animo non ascendendi ad alios Ordines, sed gaudendi priuilegio fori, & exemptione à tributis, peccet mortaliter?* Ex part.2.tract.16.& Misc.2.res.20. alias 22. p.326.

112. *An suscipientes primam Tonsuram, & Ordines minores solum causa euadendi iudicem sæcularem, peccent mortaliter? Et quæritur obiter, an suscipientes Ordines minores sine confirmatione peccent mortaliter, vel Episcopus illos ordinans?* Ex part.10. tract.16. & Misc.6. res.61. p.327.

113. *An ordinatus Ordinibus sacris ante pubertatem teneatur continere? Et quid, si adeptus pubertatem votum castitatis in ordine Sacro contento non ratificans? Et an prædictum votum à parentibus, vel tutoribus absque causa aliqua irritari possit? Ex quibus deducitur, votum solemne expressum in Religione approbata ante pubertatem emissum, nisi post pubertatem ratificetur, non obligare. Imo hodie votum expressum solemne professionis non valet vsque ad decimum sextum annum completum; & ideo idem dicendum erit de initiato ante decimum sextum annum, nempe eum non teneri continere. Et an sit validum votum, & inualidum matrimonium contractum ab eo, qui Ordinem sacrum accepit, ignorans illi annexum esse votum Castitatis? Et quid est dicendum, si quis suscipiat sacros Ordines cum intentione expressa non vouendi Castitatem, an, hoc non obstante, teneatur Castitatem seruare?* Ex part. 10. tract. 16. & Misc. 6. res.84. p.328.

114. *An Sacer ordo susceptus per vim, & metum imprimat characterem? Et deducitur, quod si ordinatus per vim, & metum recipit ordinem sine voluntate recipiendi Sacramentum, sed solum simulate, hic quidem ordinem non suscipit, quia inualidè ordinatur. Item, cum quidam ordinatus Subdiaconus obtinuisset ab Episcopo declaratoriam fuisse ordinatum per vim, & metum, sed postea petens dispensationem à Summo Pontifice, vt ad alios Ordines sacros promoueri posset; dubitatum fuit à quibusdam in Dataria, an iste talis deberet saltem sub conditione sumere ordinem Subdiaconatus? Item quæritur, an ordinatus per vim, & metum teneatur ad votum continentiæ? Et an prædictus possit licitè contrahere matrimonium? Et an etiam teneatur ad recitandum officium Diuinum? Et docetur, quod quocumque metu initiatus, quantumuis graui, si postea ratificet verbo, aut facto semel vtens Ordine accepto sine vlla coactione, non erit iam in posterum sibi integrum resilire, sed continentiæ, & obligationi officij Diuini subiacebit, sicut cæteri sponte ordinati; & hoc autem intelligendum est, si sciens, & prudens exerceat, secus vero, si per errorem, quo quis ad Ordinis Obseruantiam existimat se esse adstrictum. Et infertur, quod professio debet fieri à sciente, & volente; & quod professio tacita inducitur faciendo propria opera professorum.* Ex part.10. tract.13. & Misc.3. res.18. ibid.

115. *An ordo per vim, & metum susceptus impediat, & dirimat matrimonium? Et an sic ordinatus teneatur ad seruandam Castitatem, vel possit valide contrahere?* Ex p.3.tr.4.res.192.alias 193.p.330.

116. *An vir, consentiente vxore, possit ad Sacerdotium promoueri, si ipsa Religionem non ingrediatur, etiam si sit iuuenis, dummodo voueat castitatem? Et notatur semper esse necessarium professionem vxoris in Religione siue sit senex, siue iuuenis, vt possit vir ad Episcopatum promoueri. Et quid, si ad Cardinalatum vir promoueatur?* Ex p.4.tr.4.& Misc.res.129. ibid.

117. *An Clerici sacris Ordinibus initiati peccent mortaliter, si non deferant habitum Clericalem, & coronam in*

Nunc vero sequuntur cæteræ omnes aliæ difficultates, & resolutiones, quæ errantes latent, vel obiter annotantur in reliquis aliis Tomis Tractatibus, & Resolutionibus huius totius operis, quæ simul etiam pertinent ad istum *Tract. 5. de Sacramento Ordinis*, vt ita citius, & commodius inueniantur omnes difficultates, & quæstiones.

Et

Et an in verbis formæ huius Sacramenti detur paruitas materiæ? Et an in coniunctione materiæ, & formæ huius Sacramenti detur paruitas materiæ? Et an in interruptione formæ huius Sacramenti detur paruitas materiæ? Et an qui ministrat Sacramentum Ordinis cum excommunicatione minori peccet mortaliter, vel saltem venialiter? Et an qui ministrat Sacramentum Ordinis inualide, teneatur cum periculo vitæ, & honoris hunc defectum manifestare? Et an sit peccatum mortale ministrare Episcopo exercenti Ordines in peccato mortali? Et an ad valorem Sacramenti Ordinis in adultis requiratur positiuus consensus suscipiendi illud, vel sufficiat, vt non resistant? Ex p.2.tr.17.ex ref.32.& in p.3.tr.4.ex ref.17. & in p.5. tr.5. ex ref. 39. 40. & 41. & in tract.13. ex ref. 55. & 32. & tract. 7. ex ref. 4. §. Non desinam. Quæ nunc inuenientur in tom.1.tr.1.de Baptismo ref.1. 3.4.5.6.9.22.& 18.

An Episcopus si cum materia legitima proferat verba formæ huius Sacramenti Ordinis absque intentione, si postea intentionem adhibeat, nihil efficiat? Et an Ordine assumpto vinculum matrimonij in infidelitate contractum dissoluatur? Ex p.10.tr.13.ex ref.20.& in p.9.tr.7. ex ref.47. Quæ hic sunt infra in tr.proximo sequenti de Matrimonio ref.100.& 125.

An in Sacramento Ordinis exprimenda sit persona suscipientis, quando exprimenda sit in forma huius Sacramenti? Et obiter quæritur, quid præstare teneantur ij, qui Ordinem susceperunt ab Episcopo dubitante de suo Baptismo? Ex p.10.tr.16. ex ref.93.& 29. alias 19. Quæ nunc inuenientur in to.1.tr.1. de Baptis. ref.61.& 79.

An minores Ordines possint ministrari sine lumine absque mortali culpa? Ex p.10. tr.11. ex ref.40. Quæ hic est, supra in tr.2.de Communione ref.81.

An quando Episcopus sacros celebrat Ordines licitum sit incipere Missam post Vesperas, aut Nonam, si actus Ordinis inceptus est ante meridiem? Et an cum Sacerdotes Ordinantur, & cum Episcopo consecrant, possit vnusquisque applicare illud Sacrificium cui voluerit? Ex p.10.tr.12.ex ref.22.& in p.5.tr.14.ex ref.112. Quæ hic sunt supra in tr.2.de celebrat Missar.ref.108.& 35.

An Episcopus ministrans Ordines sacros statim post Missam sine aliis vestibus, peccet mortaliter? Ex p.7.tr.10. ex ref.31. Quæ nunc inuenietur in tom.1.tr.2.de Confirmatione ref.9.

An Episcopus conferendo Ordines minores in peccato mortali peccet mortaliter? Ex p.3.tr.6. ex ref.67. Quæ hic reperietur in tom.3.tr.3.de Episcopis, ref.80.

An Episcopus in peccato mortali successiue ordinans centum personas committat centum peccata, vel vnum tantum? Et an teneatur in confessione explicare numerum personarum in prædicto casu? Ex p.9. tr.9. ex ref. 67. alias 66. §. vlt. Quæ hic est in tom.1. tr.7. de circumstantiis ref.164.

An Episcopus ordinans subditum alienum ex ratihabitione incurrat suspensionem Concilij Tridentini sess.23.cap.8. Et sunt aliqui alij casus, in quibus datur excusatio ab ea censura, quos ex Suarez decisos inuenies in corpore huius Resolutionis. Et an in receptione Ordinum minorum nulla requirantur interstitia? Sed etiam quæritur, an Abbas in casibus, in quibus primam Tonsuram, & minores Ordines conferre potest, possit dispensare in interstitiis? Ex p.5. tr.10. ex ref.38. & 40. Quæ nunc inuenientur in tom.5.tr.3. de suspensione ref.26. & 45.

Nota, quod in prædicto tom.5.& tract.3.de suspensione à ref.22.inclusiuè vsque ad ref.60.etiam inclusiue,& in ref.66. sunt quamplurimæ, & diuersæ quæstiones omnes mistæ pertinentes ad hunc, & illum tractatum; ideo casu ita misto occurrente ad illum, & ad præcitatas Resolutiones hic signatas, & non ad alias supradicti tractatus.

An sit credendum Episcopo promouenti ad Ordines non sibi subditum, dicenti in titulo collationis Ordinum se promouisse illum ex licentia proprij Episcopi? Et an illegitimus dispensatus, vt Clericus fiat, censeatur dispensatus ad Ordines minores, vel tantum ad primam Tonsuram? Et quid dicendum est, si dispensatio dicat, vt ordinetur in Clericum? Et an dispensatus ad Ordines, censeatur dispensatus ad Ordines sacros? Et quid, si Pontifex vteretur his verbis, dispenso tecum ad omnes Ordines? Et an dispensatio concessa Subdiacono, vt possit vxorem ducere, liberet eum à recitatione officij Diuini? Et quid est dicendum si fingamus Titium matrimonium ratum contraxisse cum Catharina, & deinde clam ad Diaconi, vel Subdiaconi Ordinem esse promotum, an, &c. Et circa hoc aliqua alia notabilia explanantur Ex p.8.tr.3.ex ref.30.& in p.9 tr.8. ex ref.22.& in p.8.tr.3.ex ref.34 Quæ nunc inuenientur in tom.3. tr.2. de dispensationib. ref.81.54 & 52.

An, mortuo Pontifice, non sit prohibitum sacro Collegio Cardinalium dare Reuerendas ad Ordines? Ex p 5. tr.2. ex ref.9. Quæ hic est in tom.9. tr.7. de Cardinalib ref.7.

An quando quis dubitat, an habeat legitimam ætatem ad Ordines, possit eos recipere? Ex p.4.tr.3.ex ref.21. Quæ nunc inuenietur in tom.4.tr.6.de Ieiunio ref.2.

An initiatus Ordinibus minoribus, & sacris, non suscepta Tonsura, sit irregularis, & teneatur dictam Tonsuram sumere? Et an irregularis possit initiari prima Tonsura? Ex quo infertur, an prima Tonsura sit Ordo: Et an si Episcopus alterius seruum scienter ordinet, absente vel ignorante Domino, seruus fiat liber, & Episcopus duplicatum pretium Domino reddere teneatur? Et an seruus, si sciente, vel non contradicente Domino, Ordines recipiat, fiat liber? Et an Clericus, qui lapsus est in hæresim, possit exercere Ordines? Et quid ob suspicionem hæresis, ex qua cõsurgat infamia? Et an exercens Ordinis officium, quem non habet, sit irregularis, si illud præstet absque intentione vsurpandi Ordinis vsum? Et supponitur, quod irregularis efficitur, qui ministrat in Ordine, quem non habet. Sed limitatur primo ad Ordines sacros, nam si in minoribus ministres, non erit irregularis. Secundo, vt ministret scienter, & non ex ignorantia, putans bona fide se habere talem Ordinem. Tertio, vt ministret solemniter. Et tandem quæritur, an supradicta irregularitas solos Clericos, aut etiam laicos comprehendat? Et an mulier, quæ erumpente ipsa natura in masculum transiit, possit initiari sacris Ordinibus inconsulto Summo Pontifice? Et quid de Hermafrodito, in quo præualet sexus virilis? Ex p.6. tr.8. ex ref.26.& in p.4.tr.2.ex ref.88.& in p.7.tr.7.ex ref.54. alias 53. & in p.4 tr.4. ex ref.18. & in p.10.tr.11.ex ref.21.& in tr.13.ex ref 36. Quæ hic reperientur in tom. 5.tr.5.de irregularitate, ref.13.12.57.146.24.& 61.

Nota, quod in supradicto tom.5. & tract.5. de irregular. à ref.13. vsque ad ref.18. inclusiue, & aliquid in aliis resolutionibus præcitati tractatus sunt multa alia diuersa quæstiones omnes mistæ pertinentes ad istum, & illum tractatum, & ideo si ita casus mistus occurrerit, curre ad illum, & lege, vbi facillime inuenies quiquid requiris, & si non reperis, perlegere illum non te pigebit.

An Clericus Ordinatus per saltum, ante legitimam ætatem, vel per alienum Episcopum absque dimissoriis, vel cum dimissoriis falsis, vel per Episcopum excommunicatum, suspensum, vel depositum gaudeat priuilegio Canonis? Et si degradatus restituatur, vel si degradatus moriatur, & resurgeret, an debeat iterum Ordinari? Ex p.9.tr.4.ex ref.5.& 29. Quæ hic sunt in tom.5.tr.2.de Percussione Clerici ref.41.& 38.

Asseritur expositos pro legitimis esse habendos ad omnes Ordines, neque vlla dispensatione Pontificis, aut Episcopi indigere. Ex p.10.tr.16.ex ref.96. Quæ nunc inuenietur in tom.6.tr.1. de Legibus ref.32.

An possit aliquis dare, vel accipere, aliquid pro collatione Ordinum quorumcumque? Ex p.9.tr.2.ex ref.28. Quæ hic reperietur in tom.4. tr.1.de Altarib.priuil. ref.40.

Quis potest in hac irregularitate dispensare ex illegitima Ordinum receptione, & vsu? Et an Confessarius per Bullam Cruciata, vel Episcopus possit commutare votum assumendi Ordines Sacros? Et si ita vouens frangeret votum an esset sacrilegus fornicando? Et an si talis

matrimonium contraheret, (quamuis peccaret) an possit petere debitum? Et an Confessarius per Bullam Cruciatæ possit absoluere à suspensione in cursa propter ordinationem ante legitimam ætatem, vel contractam ob defectum tituli, secundum opinionem aliquorum; vel ob malam ordinum susceptionem; & an hoc fieri possit siue in Sacramento, siue extra illud, siue suspensio sit à iure, siue ab homine; siue pœnalis, siue nominatim; siue ex delicto publico, siue occulto? Idem est dicendum de habentibus priuilegium. Et an suspensio lata à Pio II. extendatur ad Episcopos ordinatos ante legitimam ætatem? Ex p.10.tr.11.ex ref.22.& in part.1.tr.11.ex ref.64. & in part.5.tr.10. ex ref.53. & in part.4. tract.4. ex ref.115. & in part.1. tract.11. ex ref.115. *Quæ nunc inueniuntur* in tom.4 tr.3.de Bulla Cruciatæ ref.132. 120.128.129.& 139.

De Clericis Sacris Ordinibus initiatis matrimonium ineuntibus, & an supradicti Sacrilegium committant, & sint de hæresi suspecti, & qua pœna puniendi sint? Et an qui sine uxoris licentia, & in sæculo degentis suscipit Ordines Sacros sint supradictis mulctandi pœnis? Ex part.4. tract.7. ex ref.4.& 5. *Quæ hic reperientur* in tom.5. tract.12. de Pœnis Sanctæ Inquisitionis ref. etiam 4. & 5.

An Regulares possint in foro conscientiæ uti priuilegiis suis, quæ sunt expressè reuocata per Concilium Tridentinum, vt v.g. an possint ordinari ante legitimam ætatem, &c. Ex part.3. tract. 2. ex ref.59. *Quæ nunc inuenietur* in tom.7. tract.1. de Regularibus.

Nota, quod in prædicto tom.7. & tract.1.de Regularibus, *sunt multa alia quæstiones, & difficultates omnes mista pertinentes ad vtrumque tractatum videlicet ad istum de Sacramento Ordinis, & ad illum de Regularibus. & ideo si fortè ita aliqua mista quæstio occurrat, in illo, vel isto tractatu eam reperies, & signanter require illam ibi in Resolutionibus hic assignandis, & non in aliis præcitati tractatus, scilicet*, in ref. 126. 127.128. 129. 130. 187. 188. & 259.

An negotiatio prohibita sit etiam Nouitiis nondum sacris Ordinibus initiatis? Et an Beneficiarius tantum in minoribus Ordinibus initiatus possit sine peccato mortali negociationem exercere? Et an saltem, qui habet beneficium Ecclesiasticum, sed nondum est Ordinatus in Sacris possit negociare per se ipsum? Et an qui in loco domicilij vult suscipere Sacros Ordines, & nimis distat à loco originis, in quo natus est, sit habenda fides Parochi de ætate? Et an Episcopus possit illum ordinare, si eius Parentes de necessaria ætate deposuissent? Ex part.7. tr.10. ex ref.21.& in part.1. tract. 8. ex ref.73. & in p.11.tract.3.ex ref.27. *Quæ hic reperientur* in tom.6. tract.5.de Contractibus ref.183.184.& 161.

An Pater, aut mater in necessitate constituti possint vendere filium, aut permutare, aut alio quocumque contractu filium alienare, si sit Sacris Ordinibus initiatus? Ex part.7.tract.7.ex ref.8. *Quæ hic est* in tom.7.tract.8. de Seruis, & Mancipiis resol.9.

An Pater teneatur donare aliquid filio pro sacris Ordinibus suscipiendis? Et an iure obligationis naturalis Pater ad id teneatur, atque officio iudicis Ecclesiastici, ad id compelli possit Pater? Et an si faciat talem donationem ad suscipiendos Ordines reuocare eam Pater non possit, & etiam propter ingratitudinem? Et an bona Patris donata filio in titulum patrimonij computentur inter legitimam, & veniant in diuisionem bonorum cum aliis fratribus? Et an donatio facta pro patrimonio ad suscipiendos Ordines sit in foro conscientiæ retro donanda donatori? Et an Clericus sic ordinatus nullam incurrat suspensionem, atque teneatur retrocedere donationem? Et an donatio facta Clerico inopi, vt ad Subdiaconatum promoueri possit, si ipse statim post susceptos Ordines moriatur, debeant ad donatorem bona donata reuerti, vel transmittantur ad hæredes donatarij? Et quæritur, quando donatio Patris filio Clerico facta, censeatur facta in frau-dem gabellarum? Ex part.8. tr.6. ex ref.91. 92. 135. & 130. *Quæ nunc inueniuntur* in tom.6. tract.7. de Donationibus ref.41. 42. 139. & 44.

An Clericus irregularis, & qui ordinatus est cum falsis dimissoriis, vel sine illis gaudeat priuilegio fori? Et quid, si ordinatus est ante legitimam ætatem, vel per Symoniam, aut extra tempora? Ex part.3.tract.1. ex ref.62. & in part.4.tr.1.ex ref.26. *Quæ hic reperientur* in tom.5. tr.2. de Immunitate Ecclesiastica ref.145.& 146.

Nota quod in prædicto tom.9. & tract.2. de Immunitate Ecclesiastica, *sunt aliqua alia diuersa difficultates, & quæstiones pro gaudendo priuilegio fori cum talibus requisitis Ordinum, & si fortè ita occurrit casus mistus require illam ibi signanter* in ref. 64. 127. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 145. 146. 149. 153. 154. *& in aliis præcitati tractatus.*

TRACTATVS VI.

De Sacramento Matrimonij. p.332.

1. *AN maior vsus rationis requiratur ad contrahenda sponsalia, quam ad peccatum mortale?* Ex part.3. tract.4.ref.272.alias 273.ibid.

2. *An sit peccatum mortale contrahere sponsalia ante septennium completum?* Ex p.3.tr.4 ref.274.alias 275.

3. *An septennium requisitum ad contrahendum sponsalia esse debeat omnino completum? Et quid, si duo tres, octo, vel decem dies ad complendum septennium desint? Et an in foro conscientia valida sint, sponsalia etiam multo ante septennium contracta, si malitia suppleat ætatem?* Ex part.3.tr.4. ex ref.273. alias 274. p.333.

4. *An sufficiat ad valide contrahenda sponsalia diem vltimum septennij incœptum esse? Et asseritur, quod ad valorem sponsalium non requiritur ætas mathematicè completa, vnde septennium non physicum, sed morale requiritur. Et an ob defectum duorum, vel trium dierum, aut vnius hebdomadæ, vel dimidij anni defectus impedimentum non sit, quin septennium completum esse dicatur?* Ex part.9. tr.7. & Misc. 2. ref.65. ibid.

5. *An sponsalia valida sint, si vsus rationis ante septennium in contrahentibus reperiatur? Et an ad sponsalia valide contrahenda sufficiat rationis vsus, qui ad lethale peccatum sufficit? Et notatur sponsalia ob defectum ætatis, vel vsus rationis nulla posse postea fieri valida, si post legitimam ætatem, & vsum rationis expressè, vel tacitè ratificentur à sponsis; modo sponsi sciant à seipsis antea inita sponsalia fuisse inualida. Quod si nesciant sponsalia fuisse inualida non fient valida per ratificationem simul habitando, vel sibi oscula tanquam sponsis imo pingendo, vel mittendo munera, &c. sed debent consentire de nouo.* Ex part.9.tr.7. & Misc. 2.ref.63. ibid.

6. *An sponsalia metu graui contracta valida sint, si iuramentum accedat; vel iuramentum seruandum sit, donec relaxetur? Et an tale iuramentum minimè obliget, & ita non indigeat relaxatione? Et notatur iuramentum metu extortum non solum non confirmare contractus alias inualidos, sed nec etiam obligare, & proinde nulla indigere relaxatione.* Ex p.3.tr.4. ref.277. alias 278.p.334.

7. *An in sponsalibus sufficiat consensus fictus? Et resolutio huius dubij pendet ex illa quæstione, an promissionis contractus sine animo se obligandi vero, sed tantum ficto, obliget promittentem? Et cursim docetur eum, qui fictè promisit aliquam ducere, tantum teneri ratione damni illati, si corrupit, non aliter. Et etiam deducitur, quod qui fictè promisit, & sub ea spe Virginem decipit, teneri implere promissum, etiam si disparis conditionis sit vel in nobilitate, vel in diuitiis, dummodo re vera nullum aliud signum exterius fuerit, quo indicaret dolo promittere?* Ex p.3.tr.4.ref.204. alias 205. p.335.

8. *An*

8. *An si in sponsalibus fictis iuramentum apponatur, non tamen animo se obligandi, oriatur obligatio praestandi, quod promissum est? Et an ex hoc non oriatur obligatio iustitiae erga compartem, vel per talem promissionem non inducatur impedimentum publicae honestatis?* Ex p.5. tr.14. & Misc.2.res.33. ibid.

9. *An sponsalia impuberum ita firmentur iuramento, ut neutri liceat pubertatem adepto resilire? Et quid maxime in praedicto casu parte inuita?* Ex part.3. tract.4. res.245.alias 246.p.336.

10. *An impuberes possint resilire à sponsalibus iuramento firmatis, postquam ad annos pubertatis peruenerint?* Ex part.3.tr.4.res.287.alias 288 ibid.

11. *An quis puber factus possit statim resilire à sponsalibus, non expectata alterius pubertate? Et notatur factum puberem, si vult, debere statim reclamare, alias si in mora fuerit, censebitur tacite sponsalia confirmare, & statim dicitur fieri, quod intra triduum fit?* Ex part.3. tr.4.res.281.alias 282 ibid.

12. *An in contractu sponsalium valide apponatur poena persoluenda ab iniuste resiliente? Sed notatur iniuste resilientem non teneri soluere poenam ex pacto resilienti impositam, etiamsi iuramento firmetur?* Ex part.3.tr.4. res.210.alias 211. ibid.

13. *An sponsa possit resilire à sponsalibus, quando sponsus permittit se ab alia impudice tangi per oscula, amplexus, &c? Et quid, si huiusmodi oscula, & tactus forte essent frequentes? Et an sponsalia, etiam si iurata sint, dissoluantur si alter ex contrahentibus fornicationem admiserit?* Ex part.3.tr.4. res.282.alias 283.p.337.

14. *Foemina Nobilis contraxit sponsalia cum Caio, quaeritur, an possit ea dissoluere propter oscula, & tactus impudicos cum altera? Et difficultas est, utrum liceat utrique sponso à sponsalibus resilire, quando uterque fornicationem commisit post sponsalia? Et notatur, cum sponsalia valida sunt, tunc si post cognitam causam ad dissoluenda sponsalia, quis cognoscat carnaliter sponsam amittit ius dissoluendi sponsalia. Idem est, quando vir copulatus matrimonio cum uxore post cognitum eius adulterium eam cognoscit, quod amittit ius petendi diuortium? Et quid, si supradicta sponsalia erant nulla ipso iure, an per copulam valida fiant, si contingat ipsa copula cum scientia illius defectus, qui erat in sponsalibus? Et quid, si sponsus ignorat ius resiliendi, & cum ea ignorantia cognoscit sponsam, an censeatur sponsalia ratificare? Et notatur, quod in foro interiori conscientiae sponsus non amittit ius resiliendi, si accedat ad sponsam sine animo perseuerandi in sponsalibus? Et an accedens ad sponsam absque animo cedendi proprio iuri, possit resilire à sponsalibus, & solum recompensare damnum? Imo non teneatur recompensare damnum illatum, quando accedens protestatur sponsae se ad ipsam accedere cum voluntate non renunciandi iuri resiliendi à prioribus sponsalibus? Et an quae supra dicta sunt de fornicatione carnali locum habeant in spirituali, scilicet in haeresi & maxime quando Haeretici cohabitatio est innocenti periculosa?* Ex part.10.tr.11. & Misc.1.res.18. ibid.

15. *An liceat utrique sponso à sponsalibus resilire, quando uterque fornicationem commisit post sponsalia?* Ex p.3. tr.4. res.283.alias 284.p.338.

16. *Utrum sponsus possit contrahere matrimonium, quando aliquo occulto vitio laborat, cuius si alter conscius esset, posset iuste à sponsalibus resilire? Ex quo infertur quamdam virginem post sponsalia corruptam potuisse sponsum defectus occulti ignarum cogere matrimonium contrahere & stare sponsalibus? Et cursim deducitur, an adulter ex iustitia possit licite exigere debitum à coniuge illius adulterij ignara?* Ex p.3.tr.4. res.286.alias 287.ibid.

17. *An si sponsa tempore sponsalium pulchra esset, dissoluantur sponsalia, ea facta notabiliter deformi? Et an valde magna deformitas debet esse sponsi, quae de nouo accidens det sponsae ius resiliendi? Idem est de vehementi suspicione morbi Gallici, & de oris graueolentia?* Ex part.3.tract.4. res.284.alias 285.p.339.

18. *An nulla dotis promissione praeuia possint dissolui sponsalia ob paupertatem sponsae superuenientem? Et quid, si illa sponsalia essent iuramento firmata? Et notatur, quod si sponso subito accedat noua haereditas, qua eius status plurimum melioretur, ita ut sponsa sit tam multum inaequalis illi, non ideo potest sponsalibus renunciare. Eadem est ratio, si sponsae noua haereditas accedat?* Ex part.3.tr.4. res.285.alias 286.ibid.

19. *An sponsalia inter consanguineos inita cum conditione, si Papa dispensauerit, sint valida, & obligent in conscientia, impetrata dispensatione? Et an liceat utrique contrahenti ante, & post impetratam à Pontifice dispensationem, altero inuito, à sponsalibus resilire? Et an hoc etiam procedat, si talis promissio fuerit iuramento confirmata? Et an si magna expensa facta sint causa talis promissionis pro impetranda dispensatione, resiliens à dictis sponsalibus teneatur illas restituere? Et infertur consanguineos contrahentes matrimonium per verba de praesenti sub conditione, si Papa dispensauerit, incurrere in excommunicationem latam in Clementina unica de consang.* Ex part.3.tr.4. res.289.alias 290.p.340.

20. *An pactum appositum in contractu matrimoniali, vel sponsalibus, quod vir perpetuo habitet in domicilio uxoris, sit validum? Et an si pactum fuerit iuramento confirmatum liceat resilire, & mulier teneatur virum sequi? Et obiter notatur valere pactum, ne quis possit ingredi religionem, quod frequenter fit in remissionibus iniuriarum & hoc etiam si non solum pactum sit temporale, sed etiam perpetuum?* Ex part.3. tr.4. res.211.alias 212.ibid.

21. *An sponsalia iurata dissoluantur ex mutuo consensu, etiam si iuramentum intuitu pietatis emissum fuerit? Et supponitur sponsalia ex mutuo contrahentium consensu dissolui, & hoc intelligendum est de sponsalibus puberum, nam de impuberum sponsalibus alia est iuris dispositio, quippe impuberes sponsalia contrahentes resilire non possunt, quousque pubertatem nacti sint, & merito, ne passim resiliant, & passim contrahant? Et aduertitur, quod adueniente pubertate, qui prius illam attigerit resilire potest, nec opus habet expectare pubertatem alterius, quimmo statim ac pubertatem attigerit, reclamare debet alioquin sponsalia firmauit, ac si post pubertatem illa contraxisset? Et an pro foro conscientiae sufficiat, si interius reclamatio fiat, vel an teneatur illam manifestare coram Episcopo, vel eius Vicario, & ipsis deficientibus coram honestis personis?* Ex part.9.tract.7. & Misc.2. res.77.alias 76.p.341.

22. *An si sponsalia communi consensu dissoluantur, hoc non obstante, oriatur ex eis impedimentum publicae honestatis? Et breuissime deducitur, quod durat impedimentum publicae honestatis etiam post mortem alterius sponsi?* Ex part.3.tr.4. res.221.alias 222.p.342.

23. *An si sponsalia dissoluantur ex mutuo consensu, cesset impedimentum publicae honestatis ortum ex illis? Et quid est dicendum, si morte alterius dissoluerentur? Et an hoc impedimentum oriatur ex sponsalibus ficte celebratis, videlicet ore tenus absque consensu interiori? Idem est de matrimonio ficte contracto ex defectu consensus?* Ex part.11.tr.5. & Misc.5.res.12. ibid.

24. *An ex sponsalibus nullis ex defectu consensus, vel ob aliud impedimentum occultum oriatur impedimentum publicae honestatis? Et an dato casu, quod sponsus de facto contraheret cum sorore sponsae suae de praesenti, teneatur ad priorem redire, si autem coniunctio carnalis accederet cum secunda, tunc neutram possit accipere in uxorem, sin vero cum posteriore contrahat sponsalia, ea nulla sint, proinde quae cum priori contraxit, solum sunt valida? Et notatur, quod ex sponsalibus conditionatis nullum oritur impedimentum publicae honestatis, donec conditio fuerit impleta?* Ex part.9.tr.6. & Misc.1.res.51. alias 52.p.345.

25. *De quibusdam sponsalibus?* Ex part.11.tr.2. & Misc.2. res.70. p.344.

Index Tractatuum,

Ecclesiæ

Ecclesiasticis beneficij? Et ex his oriuntur duæ difficultates? Prima, an dos data filiæ spuriæ ad ipsius hæredes transeat? Secunda, an in euentu, quod Pater plus dotis dedit filiæ spuriæ, quam valeant totius vitæ alimenta, possint, constante matrimonio, repeti quoad excessum? Ex part. 11. tr. 4. & Misc. 4. res. 25. p. 355.

47. *An auus teneatur dotare neptem? Et quid in casu, quo neptis Patrem inopem habeat si tamen mater diues est? Et an Patruus nequaquam obligetur sobrinas dotare? Et an frater teneatur dotare sororem? Et quid si soror tantum vterina sit? Et quid si sit consanguinea, v. g. ex eodem Patre, sed ex alia matre fratri coniuncta? Et aliqua alia circa has sorores, & etiam sorores clericorum pro dote, & alimentis illarum discutiuntur in textu huius Resolutionis?* Ex part. 11. tr. 4. & Misc. 4. res. 26. p. 357.

48. *An filius teneatur dotare matrem nubere volentem? Et deducitur, quod mater obligata non est per se filias dotare, aut donationes propter nuptias filiis constituere, nisi vrgens aliqua, & rationabilis causa intercederet? Et notatur probabilius esse in vtroque foro licitum esse viro regulariter, inuita vxore, dotare filiam prioris matrimonij ex bonis non solum immobilibus, sed etiam mobilibus, aut pecuniis per secundam vxorem adductis? Et cum Pater præ omnibus coniunctis obligatus sit filias alere, & dotare, an illius hæres eadem obligatione teneatur?* Ex part. 11. tr. 4. & Misc. 4. res. 27. p. 358.

49. *De his, quæ in nuptiis donata sunt à consanguineis, vel amicis sponsi, & contra, cui acquirantur?* Ex part. 11. tr. 4. & Misc. 4. res. 28. p. 359.

50. *De donis factis à sponso, sponsæ? Idem est de donis, quæ socer nurui concessit, & largitus est?* Ex part. 11. tr. 4. & Misc. 4. res. 29. p. 360.

51. *De vestibus, & ornamentis datis sponsæ à sponso in ipso die nuptiarum? Et super hoc tria tempora distinguuntur, ante nuptias, in nuptiis, & post nuptias? Et tandem concluditur, quod circa hoc maxime est attendenda consuetudo?* Ex part. 11. tr. 4. & Misc. 4. res. 30. ibid.

52. *Quinam dicantur infantia, & qui pubertati proximi? Ex quibus quæritur in matrimonialibus, quinam sunt proximi pubertati, ad hoc vt eis matrimonium concedi debeat?* Ex part. 11. tr. 7. & Misc. 7. res. 39. p. 361.

53. *An quod dictum est de sponsalibus, dicendum sit de matrimonio, videlicet, vt sit validum, si illud Parentes contrahunt, præsentibus, & tacentibus filiis? Et an sit validum matrimonium, quando puella tacet, & nullus pro ea respondet, vel opus sit, vt respondeat Pater, vel mater, aut Tutor? Et quid, si in tali casu extranei repromittant?* Ex part. 3. tr. 4. res. 271. alias 272. p. 362.

54. *An saltem peccet venialiter, qui loqui valens contraheret matrimonium per signa, & nutus?* Ex part. 3. tr. 4. res. 247. alias 248. p. 363.

55. *An contrahere matrimonium ante legitimam ætatem sit peccatum mortale?* Ex p. 3. tr. 4. res. 275. alias 276 ibid.

56. *An sit peccatum mortale contrahere matrimonium vltimo die, quo completur legitima ætas? Et an satis sit si non solum prima dies anni duodecimi in fœmina, & decimi quarti in viro sit incepta, sed etiam si tres dies, aut etiam decem dies ex ea ætate deficiant? Et notatur validum esse matrimoniũ contractum ante legitimam ætatem, si malitia suppleat ætatem?* Ex p. 3. tr. 4. res. 276. alias 277. p. 364.

57. *An in ætate requisita ad matrimonium detur paruitas materiæ? Et notatur ad valorem matrimonij non requiri, vt dicta ætas sit mathematice completa, sed moraliter, vt quando contrahentes ab ea distarent non solum per tres, aut decem dies, sed etiam per vnum, aut alterum mensem?* Ex part. 5. tr. 5. res. 16. ibid.

58. *An filius teneatur contrahere matrimonium quod Pater promiserit, aut præcipit? Et notatur licite filios posse inire hoc, vel illud matrimonium, Parentibus inuitis, aut resistentibus, erit tamen illicitum contrahere matrimonium, illis non certioribus factis? Et cursissime docetur Parentes non posse exhæreditare filios, neque eis dotem negare, quia contrahunt matrimonium, illis inuitis? Et aduertitur Parentes, qui coactione sufficienti ad mortale compellunt filios ad matrimonium non incurrere excommunicationem latam in Tridentino sess. 24. c. 9. Et an Tridentinum loquatur tantum de Dominis temporalibus, & Magistratibus habentibus iurisdictionem in foro exteriori, seculari, vnde neque Parochus, neque Episcopus, si compellerent ad matrimonium, in dictam excommunicationem non incurrerent. Imo neque Reges, & Imperatores, quamuis habeant dictam iurisdictionem?* Ex part. 4. tr. 4. & Misc. res. 132. p. 365.

59. *An filius peccet mortaliter, si non ducat dignam, quam Pater vult, sed aliam ducat æque dignam? Et notatur filium Magnatis, quem Pater non vult alere secundum qualitatem personæ, non peccare mortaliter, si inscio, atque inuita Parente fœminam diuitem, & Nobilem ducat genere aliquantulum inferiorem?* Ex part. 6. tr. 7. & Misc. 2. res. 21. ibid.

60. *An matrimonium inter absentes contractum per Procuratorem, vel per literas coram Parocho, & testibus sit Sacramentum? Et infertur contrahentes sub peccato mortali teneri curare, vt sint in gratia illo tempore, quo Procuratores eorum nomine contrahunt? Et notatur ætatem, & diuersitatem sexus nullius esse momenti in Procuratore, & ideo fœmina potest contrahere in tali casu matrimoniũ pro viro? Etiamque aduertitur, quod Procurator non debet excedere suum mandatum, alioquin matrimonium est nullum? Et cursim docetur, quod dicta Procuratio non est necesse, vt efficiatur coram Parocho, ac testibus, licet coram dictis postea sit ineundum matrimonium? Item, quod dictum est de matrimonio per Procuratorem contracto, dicendum est, si per literas contrahatur?* Ex part. 3. tr. 4. res. 249. alias 250. ibid.

61. *An Procuratore misso ad contrahendum, si mandans in amentiam incidat, matrimonium sit validum? Ex quo infertur, quod Baptismus furiæ tempus receptus petitus ante furiam validus est. Idem est in Sacramento Pœnitentiæ, potest enim absolui, qui ante amentiam dedit signa contritionis.* Ex p. 3. tr. 4. res. 248. alias 249. p. 366.

62. *An, si omittantur denuntiationes, matrimonium sit validum? Et notatur primo contrahentes ante denunciationes factas peccare mortaliter; & ita dicendum est de Parocho tali matrimonio assistente. Secundo, quod in tali casu, videlicet, quando denunciationes ante nuptias factæ non sunt, post nuptias ante consummationem matrimonij faciendas esse ex Concilio Tridentino, vt si fortè impedimentum dirimens subsit ante copulam fornicariam detegatur, nisi Episcopo consulto, videatur eas omnino intermitti. Tertio, quod non possunt, sola authoritate Parochi, prætermitti denunciationes, si timetur malitiosè matrimonium impediendum licet postea efficerentur, antequam dictum matrimonium consumetur, quia hoc spectat ad Episcopum, cum facile possit adiri?* Ex part. 3. tr. 4. res. 240. alias 241. p. 367.

63. *An quando matrimonium initum est absque denunciationibus, sit peccatũ mortale consummare, antequam præmittantur? Et an coniux teneatur debitum reddere alteri coniugi petenti ante denunciationes? Et notatur, quod si contingat casus, in quo matrimonium statim contrahi bono communi, vel speciali contrahentium, expediat maxime, neque sit recursus ad Ordinarium, qui in prædictis denunciationibus dispenset, poterunt contrahere absque vlla culpa matrimonium coram Parocho & testibus, Parochusque, & testes adesse poterunt?* Ex part. 9. tr. 8. & Misc. 3. res. 19. p. 367.

64. *An prætermittere vnam de dictis Denunciationibus sit peccatum mortale, vbi plura de Denuntiationibus? Et an Parochus, qui id suo arbitrio faceret, grauiter puniendus esset ab Episcopo? Et notatur denunciationes non posse fieri extra Ecclesiam, etiam si locus sit aptus, vt ad multorum notitiam perueniant? Et an vero in tribus diebus festiuis continuis, vt in Paschate possint fieri dictæ denunciationes? Et an sit peccatum mortale, si Parochus efficeret dictas proclamationes in tribus diebus festi-*

uis

aliis

aliis licentiam dare, ut matrimonio assistant? Ex part.3.tr.4. res.232.alias 233. ibid.

85. An Parochus excommunicatus non toleratus licet valide tamen illicite assistat matrimonio? Et an in praedicto casu nec ipsi contrahentes peccent, dum coram illo contrahunt? Et an tamen, si Parochus ab Episcopo, aut ab alio competente iudice prohibitus sit assistere matrimonio, aut licentiam conferre, si id efficiat, quamuis peccet, valide tamen efficiat, quia simplici prohibitione non priuatur dicta potestate? Ex part.5.tr.9.res.79. ibid.

86. An Parochus excommunicatus non toleratus valide licentiam conferat Sacerdoti, ut assistat matrimonio? Et notatur non solum valide Parochum excommunicatum licentiam hanc praebere, sed etiam licite, quod est valde notandum? Ex part.5.tr.9. res.80. p.382.

87. Quidam Parochus publice grauiter percussit Clericum, & statim dedit licentiam Sacerdoti ministrandi omnia Sacramenta suis Parochianis, quaeritur, an matrimonia, quibus praefuit, fuerint valide contracta? Et an in tali casu contrahentes non peccent? Et notatur Parochum excommunicatum, etiam non toleratum non solum valide, sed etiam licite assistere matrimonio? Etiamque docetur Parochum excommunicatum toleratum, & non declaratum, si assistat matrimonio, vel det licentiam assistendi, non peccare neque venialiter, & si non est toleratus, peccabis tantum venialiter? Et aduertitur, quod si aliquis habet alicubi domicilium, & migrat ad illud recreationis causa breui rediturus, possit contrahere coram Parocho illius breuis habitationis, seu temporis, &c. Ex part.11. tr.5. res.10. ibid.

88. De licentia, quam potest dare Parochus, vel ordinarius assistendi matrimonio? Pro quo varij & curiosi casus apponuntur in textu huius Resolutionis, & etiam pro ipso Parocho tantum? Ex p.11.tr.3.& Misc.3.res.32.p.383.

89. Quaedam practicabilia circa Parochum, & eius licentiam assistendi matrimonio ad ornatum Concilij Tridentini sess.24.c.1.de reformatione? Pro quibus, varij, singulares & curiosi casus adscribuntur in corpore huius Resolutionis? Ex part.11.tr. 3. & Misc.3.res.34. p.386.

90. Quisnam sub nomine ordinarij comprehendatur ad ornatum Concilij Tridentini sess.24.cap.1. de reformatione, & aliorum textuum, & Canonum? Et docetur Episcopum, & Archiepiscopum in sua Diocesi, & aliquando comparatione suffraganeorum, Cardinalem respectu subditorum Ecclesiae sui tituli, Legatum Pontificis in Prouincia suae legationis, Capitulum, Sede vacante, seu eius Vicarium, Abbates Ecclesiae nullo Episcopo subiectae, omnes praedictos comprehensos esse sub nomine ordinarij? Et an Vicarius Generalis Episcopi, vel Prouisor dicendus sit Ordinarius? Et quid de Vicariis forensibus? Et an ut Vicarius Generalis queat per se assistere matrimonio etiam debeat esse Sacerdos, & quid de Parocho? Et quid est sentiendum de Abbatibus Commendatariis perpetuae Abbatiae, habentibus iura Episcopalia, ut est Abbatia Farfensis, &c. Et an Magister Scholae Salmanticensis respectu Scholasticorum, qui in Matricula scripti sunt, an sit Ordinarius eorundem Scholasticorum, possitque valide assistere eorum matrimoniis, & aliis assistendi licentiam dare? Ex part.11.tr.3. & Misc.3.res.35.p.388.

91. De testibus necessariis ad contrahendum valide matrimonium? Et an sit necessarium hos testes esse rogatos? Et an sufficiat, quamuis vi detenti, & repugnantes intersint, modo percipiant contractum celebratum? Et an praedicti testes pro validitate matrimonij debeant esse omni exceptione maiores? Et an testes simul cum Parocho interesse debent matrimonio, vel sufficiat successiue coram illis explicent contrahentes consensum? Et an peccent mortaliter, qui contrahunt coram Parocho coacto, quod non procedit quoad testes? Et an ad constituendum Procuratorem pro matrimonio contrahendo, non sit necessaria certa aetas, nec qualitas alia praeter eam, quam ius naturale exposcit ad explicandum consensum nomine alterius, nimirum usum rationis? Et an matrimonium initum coram testibus, & Parocho, si iste sit intrusus, non obstante quod adsit error communis, an adhuc matrimonium sit validum? Ex part.11.tr.3. & Misc.3.res.33. p.390.

92. An excommunicatus vitandus sit admittendus ut testis in causis matrimonialibus? Et quid, si sit toleratus? Et in causis Fidei non est dubitandum? Et notatur, quod assistentia Parochi excommunicati, etiam non tolerati contrahentibus matrimonium valida est? Ex part.11. tr.4. & Misc.4.res.21. p.391.

93. An ad valorem matrimonij sufficiat, ut Parochus & testes audiant contrahentes, vel opus est illos videre? Ex part.8.tr.7.& Misc.res.68. p.392.

94. An sit validum matrimonium initum coram Parocho ad id non specialiter vocato, sed casu transeunte? Et in textu huius Resolutionis adducitur pulchrum factum pro praxi praedictae difficultatis. Ex part.10.tr.13. & Misc. 3. res.26. ibid.

95. An sint à matrimonio arcendi, qui Fidei rudimenta nesciunt? Et an saltem Pater noster, Aue Maria, Credo, & Decalogum, debeant scire? Et cursim infertur statuere impedimenta matrimonij non ad Episcopum, sed ad Pontificem spectare. Ex p.4.tr.4.& Misc.res.85.p.393.

96. Quisnam est minister Sacramenti matrimonij? Et notatur Ministrum id est Sacerdotem ante Concilium Tridentinum non fuisse necessarium; at postea esse necessarium, & pertinere ad essentiam matrimonij Ministrum talem, & testes. Ex p.3.tr.4.res.253. alias 254. ibid.

97. Quaenam sit materia, & forma huius Sacramenti? Et quaenam sit materia, & forma in matrimonio contrahendo per Procuratorem inter absentes? Ex p.3.tr.4.res.250. alias 251.ibid. p.394.

98. An Parochus teneatur sub mortali interrogare sponsos de mutuo consensu? Et notatur non teneri Parochum interrogare contrahentes, an aliquod impedimentum habeant, ne contrahere possint. Ex part.3. tr.4. res. 293. alias 294. ibid.

99. An Parochus, si intellecto consensu contrahentium, non dicat, ego vos coniungo in nomine Patris, &c. peccet mortaliter? Ex part.3.tr.4. res.255. alias 256. ibid.

100. An si Parochus, dum matrimonium contrahitur, sit distractus, & non aduertit ad ea, quae tunc efficiuntur, dictum matrimonium sit validum? Et quid est dicendum de testibus in praedicto casu? Et an, si Parocho contradicente, celebratur matrimonium, sit validum? Et cursissime infertur, an si Sacerdos proferat super materiam legitimam formam Sacramentorum absque intentione, v.g. abluendi, vel consecrandi, etiam si postea intentionem adhibeat, nihil efficiat? Ex p.10.tr.13.& Misc.3.res.20. ibid.

101. An matrimonium initum coram Parocho, & testibus sit validum, si consensus contrahentium intelligatur per interpretem? Idem est, si fiat matrimonium per literas incognita lingua. Ex p.10.tr.13.& Misc.3.res.17.p.395.

102. An tempore Aduentus, & Quadragesimae sit peccatum mortale traducere sponsam solemniter in domum sponsi, & conuiuia solemnia facere? Et asseritur omnem traductionem sponsae in domum sponsi, etiam absque solemnitate interdictum esse Feriarum tempore. Et an liceat hoc tempore Feriarum consummare matrimonium? Ex part.3.tr.4.res.265.alias 266.p.396.

103. An nuptiae sint prohibitae in die Sabbathi ante aduentum? Idem quaeritur à Vesperis ante diem Cinerum? Et an, si tempore prohibito Aduentus, & Quadragesimae adhibeatur solemnis benedictio nuptiarum, aut traducatur solemniter sponsa ad domum sponsi, aut adhibeant conuiuia aut alia laetitiae signa, peccent mortaliter sponsi talia facientes? Ex part.3.tr.4. res.201.alias 202.p.397.

104. An nuptiae prohibeantur à primis Vesperis Sabbathi ante primam Dominicam Aduentus? Ex p.3.tr.addit. res.26. ibid.

105. An Orationes, & ceremoniae, quae pro secundis nuptiis destinatae sunt, possint tempore prohibito Aduentus, & Quadragesimae ministrari? Et notatur, quod licet ubi sit consuetudo, ut etiam secundae nuptiae benedicantur, quando alter

lentes contrahere adsit aliquod impedimentum dirimens? Et notatur in dubio an res egeat dispensatione, posse Episcopum declarare non desiderari dispensationem, vel ad cautelam dispensare. Ex p.4.tr.3.ref.17. p.409.

132. An dubius de impedimento dirimente matrimonium possit, hoc non obstante, illud contrahere? Et docetur per Canones licitum esse inire matrimonium cum dubietate impotentiæ ad coeundum. Et quæritur, an ille, qui bona fide contraxit, possit liberè petere, & reddere debitum quando nouit alterum dubitare de valore matrimonij? Et an si matrimonium sit contractum, sed nondum consummatum, & ante consummationem incidat dubium de impedimento, teneatur reddere, vel an teneatur ingredi Religionem, vt liberum relinquat alterum coniugem? Et an dubitans de iure suo, si post diligentem inquisitionem magis propendeat in eam partem sibi ius non assistere, quid facere debeat? Et an dubitans de valore matrimonij, quod contraxerat, nondum habita certitudine coniugis prioris præmortuæ, debitum interim a coniuge sua exigere possit? Ex part.10.tr.13. & Misc.3.ref.7. ibid.

133. Vtrum sit validum matrimonium contractum cum falso errore alicuius impedimenti? v.g. vt si quis contraxit existimans coniugem mortuam, esse viuam, & tamen sciebat matrimonium esse nullum contractum superstite coniuge, &c. Ex p. 3. tract. 4. ref. 292. alias 293. p.411.

134. An si lis oriatur de validitate alicuius impedimenti, filij illo medio tempore nati sint legitimi reputandi? Et quid, si illis prohibitum sit pœna excommunicationis, ne possint simul cohabitare, an adhuc filij pro legitimis debeant haberi? Idem erit, ac multo magis, si interposita fuerit appellatio. Et supponitur filium natum ex matrimonio bona fide alterius Parentis inito esse vere legitimum, non solum quoad Parentem habentem bonam fidem, sed etiam quoad alium malam fidem habentem. Ex part.10.tr.11. & Misc.1.ref.62. ibid.

135. An pro valore matrimonij sequi aliquis possit opinionem singularem contra communem? Idem quæri potest de valore professionis. Et an hoc procedat, quando ipsa opinio est dubia, secus vero si esset clara? Et notatur, quod licet in dubio pro matrimonio præsumendum sit, & iudicandum, tamen hoc procedit, quando in matrimonio contrahendo, vel contracto datur paritas personarum, secus data imparitate. Etiamque docetur in foro conscientia tam quoad sponsalia, quam quoad matrimonium dubitantem liberandum esse in dubio æquali, cum melior sit conditio possidentis. Et quid dicendum est in foro externo? Ex p.10.tr.13.& Misc.3.ref.19.p.412.

136. An sit licitum contrahere matrimonium cum impedimento dirimente ex timore mortis, vel alterius grauis damni; & quid de multis aliis casibus? Ex p.3.tr.6.& Misc.2. ref.85.p.413.

137. An in matrimonio ex metu graui contracto possit resilire, qui liber à metu est, nec particeps illius fuit? Ex p.3.tr.4.ref.228.alias 229.p.414.

138. An matrimonium ex leui metu contractum valeat iure naturali, & positiuo? Et quid, quando re vera leuis extorquet consensum, vt sine eo metu non fieret? Ex p.3. tr.4. ref.229. alias 230. ibid.

139. An metus grauis à lege iustè incussus irritet matrimonium, si iudex, v.g. intendat delinquentem cogere per illum metum ad contrahendum? Et pro praxi huius quæstionis adducuntur speciales casus. Et deducitur validam esse professionem, dum vir minatur mortem vxori in adulteria repertæ, nisi Religionem profiteatur, quando minatur mortem authoritate iudicis infligendam, secus vero, si minaretur propria authoritate. Etiamque infertur, si quis minetur reo, v.g. latroni iustam accusationem, nisi certum contrahat matrimonium, id valere. Et tandem quæritur, an quando cogens fuit particeps culpæ metus alteri illati, maneat obligatus ad non resiliendum, & teneatur postea contrahere cum coacto, si velit? Ex p.9.tr.8.& Misc.3.ref.27. ibid.

140. An si iudex secundum allegata iuste cogat ad matrimonium, licet à parte rei illa coactio sit iniusta, adhuc tamen matrimonium illud sit validum Ex p.9. tract. 8. & Misc.3. ref.26.p.415.

141. An si quis ex metu cogatur matrimonium contrahere, licet in genere, si postea contrahat, matrimonium sit validum? Et notatur matrimonium ex graui metu contractum esse nullum non solum ex iure Ecclesiastico, sed etiam inspecto iure naturali. Et aduertetur ea, quæ dicta sunt locum habere in constitutione Procuratoris ad matrimonium ex graui metu fiat, erit nulla iure naturali, & positiuo, & per consequens matrimonium nullum. Et docetur, quod si Parentes cogerent filios ad matrimonium ineundum, non incurrerent in excommunicationem latam in Concilio Tridentino, sess. 24. cap.9. de matrimonio. Et tandem, notatur, quod matrimonium erit validum, si iudex cogat iustè matrimonium contrahere secundum allegata & probata, iniustè tamen secundum rem, vt si cogat aliquem contrahere cum fœmina post promissionem fornicante. Ex part.4. tract.4. & Misc.ref.33. p.416.

142. An impotens cum impotentia perpetua, & cognita possit inire matrimonium in ordine ad castè viuendum? Ex part.4 tr.4. & Misc.ref.75. ibid.

143. An matrimonium initum sub conditione honesta per verba de præsenti, vt contraho tecum, si Pater tuus voluerit, adueniente conditione efficiatur validum absque alio nouo consensu? Sed notatur, quod stando in prima sententia affirmatiua, requiritur vt conditio adimpleatur coram Parocho & testibus, vel vt Parochus, & testes cognoscant conditionem esse adimpletam. Sed ex contraria sententia infertur. Si post euentum conditionis ante nouum consensum præstitum, alter aliud contrahat matrimonium, peccat quidem contra fidem præstitam, at validum esset matrimonium, quam prius tantum habebat vim sponsalium. Etiamque deducitur, si duo consanguinei contrahant coram Parocho, & testibus per verba de præsenti sub conditione, si Papa dispensauerit, non esse matrimonium absque nouo consensu post obtentam dispensationem Papæ. Ex p.3.tr.4. ref.290.alias 291. p.417.

144. An si vnus promittat matrimonium, & alias acceptet, non tamen repromittendo, maneat promittens obligatus? Ex quo alij quatuor casus deducuntur circa promissionem matrimonij, & sponsalium. Ex p.3.tr.4. ref.243. alias 244. p.418.

145. Difficilis est illa quæstio, an si quis inualide contraxit ob defectum consensus, vel cum impedimento dirimente, obtenta dispensatione, teneatur iterum consentire ante Parochum & testes? Ex p.2.tr.15.& Misc.1.r.5. ibid.

146. An matrimonium nullum ratione consensus ex parte vnius reualidetur postea, si ipse solus consentiat? Ex p.5.tr.2.& Misc.1. ref.27. p.419.

147. Vtrum ad reualidandum matrimonium filia contractum sufficiat adhibere consensum post longum tempus? Et notatur, quod licet in contrahendo matrimonio non sit necessarium consensum vtriusque coniugis simul tempore præstari, tamen exigitur simultas moralis, ita vt non magnum interuallum inter vnius & alterius consensum distet, magnum enim interuallum est, quando annus intercedit. Ex p.3.tr.4 ref.291. alias 292. ibid.

148. An qui fictè contrahit matrimonium, iterum teneatur verè, & ex animo contrahere? Et quid, si sit longè disparis conditionis in Nobilitate, aut diuitiis, quando re vera nullum signum adfuit, quo indicari posset non serio promitti præter disparitatem? Et cursim docetur, quod deceptor ad matrimonium non obligatur in multis casibus, & in 5. vlt. huius Resolutionis quinque casus assignantur pro praxi. Ex p.3. tr.4.ref.246.alias 247. ibid.

ſi

dones, vel Eunuchos, & impediat matrimonium? Et docetur triplicem esse speciem Eunuchorum. Et explanatur, quod loquendo de Sacramentis, quæ non sunt de necessitate salutis, vt Confirmatio, matrimonium, & extrema Vnctio, satis sit, quod Minister in eorum administratione sequatur opinionem probabilem, relicta probabiliori, & tutiori. Et sequitur, quod in conflictu opinionum illa est sequenda, quæ fauet valorem matrimonij. Ex p.12. tr.3. & Misc. res. 4. p.433.

167. *An vt mulier transire possit ad secundas nuptias, sufficiat præsumptio verisimilis, & probabilis de morte viri: Et an Confessarius in conscientiæ foro id ipsi permittere possit, & iudex in foro externo, si post celebratas nuptias causam intelligeret, neque mulierem punire, neque à secundo viro separare deberet, donec cognitum esset priorem maritum adhuc viuere?* Ex part.3.tract.4. res. 213. alias 214. p.435.

168. *Quis commisit adulterium cum promissione ficta contrahendi post obitum viri, quæsiuit postea, an contraxerit impedimentum? Et an data, quod dicta promissio sit facta serio, & ex animo, tamen hoc non obstante, requiratur, vt ab altero acceptata sit, neque satis est ad contrahendum hoc impedimentum tacita acceptatio, sed requiratur promissio mutua, & reciproca?* Ex part.3 tr.4. res. 197. alias 198. p.436.

169. *An promissio adulteri ficta inducat impedimentum matrimonij? Ex quo infertur, quod fictè rebaptizans, in foro conscientiæ excusatur ab irregularitate; & fictè præferens heresim non incurrit pœnas, & censuras hæreticis impositas. Et quæritur, an promissio de matrimonio contrahendo, vt inducat impedimentum, debeat esse externa, & acceptata, vel an taciturnitas obligationem, & acceptationem inducat?* Ex part. 9. tract. 7. & Misc.2. res.26. ibid.

170. *An si quis adulterauit cum coniugata cum promissione sumendi illam in vxorem, mortuo marito, possit absque dispensatione Pontificis matrimonium illud inire, si dum commisit adulterium, nesciebat impedimentum dirimens ex illo prouenient? Idem est, si interfecit virum ad finem contrahendi matrimonium, si ignorabat inuincibiliter ex hoc crimine non potuisse sequi matrimonium absque dispensatione Pontificis. Et an, vt incurratur hoc impedimentum sufficiat, vt vnus contrahentium sciat huiusmodi impedimentum, vel requiratur scientia ex parte vtriusque contrahentis? Et infertur, an affinitas ignorata ante matrimonium dirimat illud? Ex quo cursim etiam deducitur, quod si quis haberet copulam cum matre, & haberet copulam cum filia ignorando inculpabiliter impedimentum affinitatis, nam si hoc non obstante, contraheret cum ista sine præuia dispensatione, matrimonium esset nullum.* Ex part.10.tr.13.& Misc.3. res.51. p.437.

171. *An homicidium ab adultero, & adultera perpetratum animo, & intentione contrahendi matrimonium inter se, si ea intentio non significetur exterius, inducat impedimentum dirimens? Et infertur, quod Inquisitores excommunicantur, qui odio, vel amore ducti iniustitiam reis faciunt. Et quid, si odium, vel amor sit omnino occultus, & nullo signo, aut opere exteriori manifestatus, aut indicatus? Ex quibus etiam deducitur, quod Ecclesia actus omnino interiores nec prohibere, nec præcipere potest. Et notatur, quod si aliquis occidat virum animo ineundi matrimonium cum vna ex filiabus Titij, contraheret impedimentum cum qualibet earum.* Ex p.9. tr.7. & Misc.2. res.25. p.438.

172. *An impedimenta criminum sint per dissuetudinem sublata? Et pro praxi huius difficultatis septem casus assignantur in textu huius Resolutionis. Et aduertitur, quod Confessarij pœnitentibus incestuosis, vxoricidis, &c. non debent imponere onus, vt si contrahere volunt, dispensationem obtineant. Sed si aliquis scrupulosus, hoc non obstante, dispensationem super his petere velit, eam Episcopus conferre poterit.* Ex part. 3.tr.4.res.258. alias 259. ibid.

173. *Dubius de valore matrimonij post bimestre tempus, si illud non confirmauit, quid facere debeat?* Ex p.4. tr.3. res.41. ibid.

174. *An coniux dubitans de valore matrimonij possit petere, & reddere debitum? Et an coniux dubitans, si præmiserit sufficiens examen de valore matrimonij, & adhuc dubius manet, poterit ne vti matrimonio non solum reddendo, sed etiam petendo; & hoc verum sit etiam quando moraliter est impossibile, adhibita diligentia, posse vinci dubium? Et an, quando dubium valoris matrimonij oritur ex dubio impedimenti impotentiæ, tunc vterque coniux possit reddere, & petere debitum? Sed difficultas est, an coniux dubitans de valore matrimonij, si ante debitam diligentiam petat debitum, teneatur alter ei reddere? Difficultas adhuc superest, an si coniux dubitans de valore matrimonij contrahendi, illud ineat, possit adhuc reddere, & petere debitum? Et quid, si vterque coniux mala fide contraxit, an neuter possit petere, nec reddere debitum? Et quid est dicendum, si coniuges habeant rationes probabiliter matrimonium valere, quamuis probabilius iudicentur matrimonium non teneri; an possint in tali casu reddere, & petere debitum? Et vtrum dubitans de valore matrimonij à se bona fide contracti, quia dubitat de seruitute alterius, possit, ac teneatur, reddere debitum? Et an coniux, qui bona fide contraxit, si postea non dubitet dubio suspensiuo, sed potius opinetur matrimonium esse nullum, non solum possit reddere, sed etiam petere debitum.* Ex part.4.tract.3.res.15. p.439.

175. *An qui bona fide contraxit, postea dubitans de valore matrimonij, & adhibita diligentia non constet veritas, possit adhuc non solum reddere, sed etiam petere debitum? Et notatur, quod coniux non tenetur regulariter credere alteri asserenti etiam, sub iuramento, se vel non consensisse ab initio, vel aliud dirimens impedimentum subesse, atque adeo dubio deposito potest petere debitum. Et quid, si adsint aliæ sufficientes circumstantiæ, & coniectura, &c. an tunc nec reddere, nec petere possit debitum?* Ex p.3.tr.4.res.194 alias 295. p.440.

176. *An fœmina, quæ contraxit matrimonium cum impedimenta dirimente, si hoc postea sciat, teneatur reddere debitum in tempore, quo petit dispensationem, si adsit periculum vitæ? Et cursissimè quæritur, quid, si vterque id sciat? Et notatur, quod in casu supradicto, si ad Pontificem non pateat accessus ex inopia, vel ex alia iusta causa, potest Episcopus in dictis impedimentis dispensare.* Ex p.4.tr.4.& Misc.res.48. ibid.

177. *An impetrata dispensatione matrimonij nullius, coniux impedimenti conscius teneatur aperire alteri matrimonium contractum fuisse irritum? Et docetur quid in prædicto casu esset faciendum. Et quid est agendum, quando reualidatur matrimonium nullum, quia vni deficit consensus verus; an in tali casu sufficiat, vt renouet consensum, absque eo, quod alter, qui verè & legitimè consensit, hoc sciat, & iterum de nouo consentiat?* Ex part.4. tract.4. & Misc. res.49. p.441.

178. *An in negatione debiti coniugalis detur paruitas materiæ?* Ex p.5.tr.5.res.14. p.442.

179. *Coniux quando teneatur reddere debitum petenti sub onere peccati mortalis?* Ex p.5.tr.14.& Misc.2.res.36. ibid.

180. *Vtrum coniux teneatur reddere debitum alteri petenti cum peccato veniali, verbi gratia, quoad situm, &c. Et notatur, quod vir habens votum castitatis, si petit, vxor tenetur reddere debitum. Etiamque aduertitur probabile esse non peccaturam coniugem reddendo debitum incestuoso; qui scilicet peccauit cum ipsius vxoris consanguinea ante dispensationem quia non cooperatur peccato alterius.* Ex part.3. tract.4.res.295. alias 296. ibid.

cam, vel ob periculum sanitatis, vel abortus, &c. Ex p.9.tr.8.& Misc.3.res.44.p.451.

197. *An coniux excusetur à peccato mortali, si voluntariè delectetur in commotione sensitiua orta ex imaginatione coniugis absentis? Et supponitur abesse probabile pollutionis periculum.* Ex p.3.tr.4.res.199.alias 200.p.453.

198. *An sit licita inter coniuges delectatio de copula cogitata vt præsenti, quando ipsa copula est illis interdicta ob aliquam causam? Et in textu huius Resolutionis adducuntur diuersi casus pro praxi supradictæ difficultatis. Et deducitur, quod si absit periculum pollutionis, non est peccatum mortale coniugibus delectari morosè de copula cogitata tanquam præsenti, dum absentes sunt.* Ex p.3.tr.4.res.223.alias 224.ibid.

199. *An delectatio coniugis cum fœmina aliena habeat non solum malitiam contra Castitatem, sed etiam contra iustitiam? Et docetur licitum esse coniugibus delectari de copula maritali, ac si præsens esset, etiam si inde consurgat membri pudendi alteratio & commotio absque pollutionis periculo. Et aduertitur non esse licitum coniugibus ligatis voto castitatis delectari de copula legitimè habita, vel habenda, & hoc etiam procedit, si coniux emiserit votum castitatis absque consensu alterius coniugis, ratione cuius non deobligatur à debiti redditione.* Ex part.3.tr.6.& Misc.2.res.73.p.454.

200. *An coniuges vtentes copula causa voluptatis peccent venialiter? Et notatur non esse peccatum, neque veniale contrahere matrimonium ob pulchritudinem, vel diuitias.* Ex p.3.tr.4.res.215.alias 216. ibid.

201. *An copula coniugalis inita propter delectationem inducat peccatum veniale? Et sequitur, quod, qui reddit debitum postulanti illud ex sola voluptate, an similiter peccet? Ex quibus colligitur coniugatos peccare venialiter, quando cibis calidis, aut vnguentis, oleis, musco, & aliis medicamentis vtuntur ad excitandam, & magis accendendam voluptatem. Et notatur copulam inter coniugatos ob sanitatem tuendam, vel conseruandam non includere culpam venialem, &c. Et an actus coniugalis factus solum ad euitandam incontinentiam eius, qui petit debitum, seu ob propriam fornicationem vitandam, sit culpa venialis? Et quid in casu, quo petens debitum carnis molestiis non vexetur, si satis sit probabiliter timere vexandum fore? Et an si vir causa delectationis petit debitum cum sitne variatione, peccet fœmina venialiter reddendo, aut an absolutè possit negare?* Ex p.11.tr.2.& Misc.2. res.41. ibid.

202. *Aliqua notabilia circa copulam coniugalem. Primo, an incitantes amentes ad copulam peccent mortaliter? Et quomodo teneantur hanc circumstantiam confiteri? Et quid maximè de incitante amentem habentem votum castitatis? Secundo, an copula inita inter coniuges causa voluptatis sit peccatum veniale? Ex quo infertur posse coniuges inchoare copulam delectationis causa, & postea eam non absoluere, dummodo non subsit periculum pollutionis alterius coniugis, & vxor inchoata ea copula contenta sit. Tertio, an quando aliquis accedit ad suam vxorem, imaginatur fœminam pulchram, quo ardentius actum coniugalem exerceat, peccet mortaliter? Idem iudicium est de aspectu picturæ in illum finem.* Ex part.11. tract.8.& Misc.8.res.35.p.457.

203. *An coniuges peccent etiam venialiter, si actum matrimonialem exerceant causa vitandæ fornicationis? Ex quo cursim infertur, quod qui matrimonium ineunt causa vitandæ fornicationis, siue sint senes, siue iuuenes non peccare venialiter.* Ex p.3.tr.4.res.218.alias 219.p.458.

204. *An coniuges peccent venialiter, si exerceant actum coniugalem causa valetudinis conseruandæ? Et quid, si occurris aliud medium accommodatum pro conseruanda valetudine?* Ex p.3.tr.4.res.217. alias 218. ibid.

205. *An coniuges etiam sine peccato veniali, ne seminatio noceat saluti, vel ob aliam iustam causam possint cœptam copulam obrumpere? Et an hoc sit peccatum mortale, si coniuges etiam consentiant? Et an cessante in vtroque coniuge pollutionis periculo, non peccet maritus mortaliter, si cœptam copulam ante seminationem abrumpat, ne proles generetur, modo id faciat vxore consentiente, aut non rationabiliter inuita; dummodo mulier etiam non seminet, alioquin etiam maritus seminare debet, ne alterius semen frustra effundatur? Et notatur eum, qui versatur in ipso actu fornicario teneri se retrahere ante spermatismum, etiam si complex iam seminat; imo etiam, si ex vi prioris commotionis post retractionem esset futura seminatio extra vas.* Ex p.3.tr.4.res.226.alias 227.p.459.

206. *An vir debilis, vel infirmus possit sine peccato mortali incipere copulam cum vxore in vase legitimo, & non effundere?* Ex p.3.tr.6.& Misc.2.res.94.ibid.

207. *Quidam inchoabat copulam cum vxore, & postea ob morbi periculum ex eius consensu se retrahebat, verum ex hoc aliquando sequebatur pollutio; quæsitum à me fuit, an talis actus esset licitus? Et an non peccet de nouo, qui inchoata fornicatione cum aliqua se retrahit, antequam seminet, quamuis propter naturæ impetum semen sit emittendum extra vas, naturale; & eo casu teneatur se retrahere, quia omni tempore ante completam fornicationem tenetur desistere, & eam non consummare; vnde eo in casu pollutio non censetur volita, sed permissa? Et quid in isto vltimo casu si fœmina iam seminauerit; an, hoc non obstante, non tollat obligationem seminandi, & consummandi actum malum, quantum est ex parte alterius? Et an peccent coniuges, qui in signum matrimonij coniugalis se amplectuntur, si prævideatur sequutura pollutio? Et ex supradictis pendet decisio multorum casuum circa pollutionem euenientem etiam in vigilia, &c. Et tandem quæritur, an liceat præbere medicinam ad corrumpendum semen, vt postea possit eiici?* Ex part.6.tract.6.& Misc.1.res.37. ibid.

208. *An propter notabile damnum salutis corporeæ possit coniux negare debitum petenti, etiam si in illo adsit periculum incontinentiæ? Et propter ordinarios dolores, quos fœminæ in partu solent pati, possint debitum maritis negare? Et an possit negari debitum coniugi ebrio? Idem est de coniuge amente, & furioso, dum tales sunt. Et quid tamen, si periculum sit, quod ebrius extra ebrietatem, aut furiosus extra furorem effundat semen, vel in aliud incontinentiæ peccatum elabatur; an teneatur alter coniux in ipsa ebrietate, & furore reddere debitum?* Ex part 6.tract.7.& Misc.2.res.64.p.460.

209. *An licitum sit coniugibus non absoluere copulam, sed illam incipere delectationis causa, dummodo non subsit periculum pollutionis alterius coniugis, & vxor inchoata ea copula contenta sit? Et an si periculum sit, quod ebrius extra ebrietatem, aut furiosus extra furorem effundant semen, vel in aliud incontinentiæ peccatum elabantur, teneatur alter coniux in ipsa ebrietate, & furore reddere debitum? Et an licitum sit fœminæ aliquando ex iusta causa semen emittere, vt concipiat? Et an vxor, vel quæcumque alia fœmina statim post copulam se inuertens, vt semen emittat, ne concipiat, & generet, peccatum mortiferum committat ex natura sua, nisi aliqua causa rationabilis excuset, &c.* Ex part.10.tract.14. & Misc.4.res.57.alias 55. ibid.

210. *An coniux sanus teneatur reddere debitum coniugi amenti, si iste ad aliam accessurus sit, vel se polluturus sit? Et notatur vxorem rationis competem posse à viro in sano debitum petere. Et quid, si adsit periculum, quod insanus extra vas seminet? Et aduertitur, quod quando ambo coniuges sunt amentes esse separandos, ne carnaliter coniungantur. Et an peccet mortaliter, qui eos ad copulam incitaret? Et an coniugi ebrio, dum vsu rationis priuatus est, teneatur eius coniux reddere debitum? Et quid si fortè esset periculum incontinentiæ in coniuge ebrio? Et aduertitur, si vterque coniux ebrius est, licere concubitum inter illos, cuius contrarium dictum est de amentibus.* Ex p.9.tr.7.& Misc.2. res.4.p.461.

225. An

225. *An vir teneatur dimittere vxorem adulterantem, & persistentem in adulterando? Et quid dicendum est de vxore quoad virum adulterantẽ, & perseuerãtem in adulterando? Et an saltem peccet maritus mortaliter, si vxorem in adulterio pertinaciter perseuerãtem non dimittit, si adsit periculum incertitudinis prolis, substituendique falsum heredem?* Ex p.9.tr.8. & Misc.3. ref.40. ibid.

226. *An ex adulterio publico oriatur diuortium, ita vt possit adultera Religionem ingredi? Et an in hoc casu sit necessaria innocentis licentia; vel an sufficiat, si id sciat innocens, nec contradicat, cum possit? Et an si vxor, sententia data à iudice sæculari de eius adulterio, detrudatur in Monasterium, si intra biennium illius reclusionis, Vir illã non repetat, poterit Religionem profiteri? Et asseritur, vt supra dicta adultera profiteatur in Religione non esse necessarium, vt innocens etiam ad Religionem transeat, vel votum Castitatis emittat, sed posse manere in sæculo absque vllo voto. Idem est dicendum, si innocens Religionem ingrediatur.* Ex part.9.tr.8. & Misc.3. ref.61. alias 60. p.471.

227. *An vir, qui post sententiam diuortij latam adulterium commisit, teneatur reconciliari cum vxore nocenti dimissa? Et notatur, quod quando res est integra ex parte innocentis, eo quod iam statum mutauit factus professus, vel Sacris initiatus, manifestum est nullum superesse ius innocenti ad reconciliandum adulteram? Et quid, si coniux sit Nouitius tantum, vel solum in Minoribus constitutus? Idem est, si tantum impediatur voto simplici extra Religionem tamen, quod potest redire ad suam coniugem nocentem, licet peccet, cum se exponat periculo violandi votum, tenebiturque reddere debitum, sed non exigere? Et quando vterque coniux est adulter, & vnus ex eis vitam emendauit alter vero minime liceat ne coniugi emendato petere diuortium?* Ex part.9.tr.8. & Misc.3. ref.19. p.472.

228. *An copula sodomitica imperfecta, quia semen non fuit emissum, pariat iustam causam diuortij? Et quid est dicendum de actu bestialitatis, & brutalitatis? Et asseritur dari veram diuortij causam marito, cum cuius vxore alius pollutionem habuit inter crura, ipsa volente, & consentiente? Et an oscula, amplexus, & tactus habita ab vxore cum viro alieno sint causa Diuortij?* Ex part.9. tr.8. & Misc.3. ref.37. p.475.

229. *An si vir expellat vxorem à domo negans necessaria alimenta, & ex hoc illa fornicetur, sit viro concedendum diuortium? Et quid, si vir ea intentione vxorem repulisset, alimentisque priuasset, vt necessitate compulsa adulterium committeret? Et an si vxor metu graui cadenti inconstantem virum fornicetur, an inquam, per illam fornicationem à marito separari debeat?* Ex part.9. tr.8. & Misc.3. ref.38. p.474.

230. *An ex parte fœmina tactus impudici, & pollutio inducant iustam causam diuortij? Et infertur, an concubitus consummatus cum fœmina mortua præbeat causam ad celebrandum diuortium?* Ex part.11. tract.5. & Misc 5. ref.46. ibid.

231. *An quando mulier prudenter putauit maritum mortuum esse, si fornicata sit, & vir superueniat, possit ex hoc ipso petere diuortium? Et quid quando existimans eum, cum quo rem habuit, esse proprium maritum, aut si per vim absolutam cogitur, & opprimitur ab alio? Et an quemadmodum maritus carnaliter cognoscendo eius vxorem post adulterium ab ea commissum, censeatur remisisse adulterium quoad effectum petendi separationem matrimonij, ita & contra vxor patiendo se carnaliter cognosci à marito adultero, &c? Et in textu huius Resolutionis cursim apponuntur septem casus, in quibus notatur licere diuortium ob alias causas præter adulterium, sed hæc separatio non debet in perpetuum fieri?* Ex part.11.tr.5. & Misc.5. ref.47. p.475.

232. *Aliqua notabilia, & sex casus circa diuortium matrimonij obseruantur?* Ex part.11. tr.5. & Misc.5. ref.37. p.476.

233. *An detur casus, in quo mulier teneatur reuelare filium spurium cum periculo vitæ, & famæ? Et an huic mulieri non debeatur denegari absolutio, & pœnitentia, si nolit reuelare tale delictum?* Ex part.11.tr.2. & Misc.2. ref.33. p.477.

234. *An teneatur adultera aliquando reuelare peccatum suum, vt impediat damna legitimorum heredum? Et asseritur filium non teneri aliquando credere matri attestanti in articulo mortis se esse adulterinum? Et docetur non solum adulteram, sed etiam adulterum teneri ad restitutionem dictorum damnorum in hereditate? Et datur Regula confessario, quomodo se gerere debeat in supradicto primo casu? Et tandem notatur quod si duo cognouerunt eandem mulierem, ita vt plane incertum sit quis eorum sit Pater, an vterque ex æquo debeat concurrere ad prolis sustentationem, & ad restitutionem faciendam marito, & filiis eius, si mulier fuit maritata, & cognoscitur certo, quod filius non sit legitimus, &c.* Ex part.11.tr.6. & Misc.6. ref.56. alias 55. p.478.

235. *An adulter, qui filium suscepit ex adulterio, illumque relinquit inter filios mariti adultera, præter alimenta teneatur etiam occurrere damno hereditatis, quæ legitimis heredibus adimitur, vel damno dotis, (& de hoc casu olim interrogatus fui,) quam Pater putatiuus tradidit puellæ spuriæ, credens eam esse propriam filiam? Et notant confessarij, quod in isto casu adulter tenetur restituere saltem alimenta prolis impẽsa à tertio anno ætatis & deinceps, quando Parens tenetur filium alere, etiam si non fuerit causa suppositionis?* Ex part.2.tr.17. & Misc.3. ref.55. p.479.

236. *Quædam mulier multas pecunias per adulterium acquisiuit, quæritur, an marito sint restituenda? Et an prædicta pecunia restituenda sunt saltem pauperibus, vel ei, qui dedit? Et quid, si tale pretium ab iis acceperit, qui potestatem, alienandi non habent, vt Religiosi, filijfamilias, &c.* Ex part.2.tr.17. & Misc.3. ref.7. p.480.

237. *Aliqua notabilia, & practicabilia circa crimen incestus. Primo, an si quis habeat rem cum muliere in tertio, & quarto gradu cum sua vxore coniuncta, sibique eodem gradu affine, impediatur à petitione debiti? Secundo, si quis extraordinariè polluat fœminam aliquam emittens semen post extractum è vase naturali membrum, quamuis postmodum casu illabitur semen in naturale vas, an nulla resultet affinitas? Tertio, an si semen alicuius viri ope dæmonis deferatur in vterum fœmineum, contrahatur affinitas, quia illi non sunt facti vna caro, nec sibi adhæserunt? Quarto, an contrahatur affinitas, si vir seminet, fœmina vero non seminante?* Ex part.3. tract.5. & Misc.1. ref.19. ibid.

238. *An ad contrahendam affinitatem necesse sit non solum virum, sed etiam fœminam seminare? Et curssime infertur ad consummationem matrimonij requiri etiam seminationem fœminæ. Et deducitur etiam, quod si viro seminante, mulier non seminauerit, idque partibus constet, an possint Religionem ingredi, sitque probabile, quod per professionem soluatur matrimonium atque adeo pars in sæculo relicta possit aliud matrimonium inire. Etiamque sequitur, quod si vir in eadem circumstantia, mortua vxore aliam accipiat, cum qua consummet matrimonium, an idcirco impediatur Ordines Sacros accipere, quia ex eo capite non erit bigamus? Et tandem quæritur, an quando copula fornicaria est, Iure naturali oriatur affinitas?* Ex part.3.tr.addit. ref.11.p.481.

239. *An affinitas ex copula fornicaria contracta impediat matrimonium post Baptismum contrahendum? Ex quo infertur, quod si quis in infidelitate fornicatus est cum Titia, postea baptizatum non prohiberi, vt in vxorem non ducat filiam, vel sororem eiusdem Titiæ.* Ex part.3. tr.4. ref.261. alias 262. p.482.

240. *An ex matrimonio rato, & non consummato oriatur impedimentum affinitatis, vel tantum publicæ honestatis?* Ex p.6.tr.8.& Misc.3. ref.25. ibid.

241. *Quis scienter accessit ad consanguineam vxoris suæ*

Index Tractatuum,

ignorabat tamen prohibitionem, & pœnam iuris, quæritur an stante dicta ignorantia, egeat dispensatione ad petendum debitum debitum? Sed difficultas magis est, quando coniux habeat tantum ignorantiam solius pœnæ impositæ, videlicet ne petatur debitum, sciat tamen prohibitum esse à iure? Et an ad incurrendam excommunicationem, suspensionem, interdictum, irregularitatem, inhabilitatem, &c. non sufficiat, quod sciam opus esse prohibitum, sed vt sciam de pœna, idque prohiberi sub pœna excommunicationis, suspensionis, interdicti, irregularitatis, inhabilitatis, &c? Ex part. 3. tr. 5. & Misc. 1. ref. 12. ibid.

242. *Quis gradus consanguinitatis per copulam priuet à iure petendi debitum? Et an coniux consentiens incestui amittat ius petendi à coniuge incestuoso, qui contraxit affinitatem? Et an priuetur à iure petendi, qui per metum cadentem in virum constantem cogitur ad copulam? Et an, qui contraxit affinitatem, vel cognationem cum scientia iuris, & facti, sed cum ignorantia pœnæ petendi debitum, illam incurrat?* Ex p. 11. tr. 5. & Misc. 5. ref. 38. p. 483.

243. *An opinio, quod affinitas contrahatur, nisi fœmina etiam cum viro seminet, sit probabilis? Ex quo tres casus valde notandi in fine huius Resolutionis inferuntur? Et etiam notatur ex penetratione vasis fœminæ absque seminatione, itemque ex seminatione extra vas fœmineum naturale affinitatem non nasci. Vbi an seminatio fœminæ sit necessaria ad generationem?* Ex p. 11. tr. 5. & Misc. 5. ref. 26. p. 484.

244. *An si pœnitens laboret ignorantia debeat confessarius illum admonere, si fructus non speratur? Si matrimonium, v. g. ob latens impedimentum inualidum sit? Si maritus ob castitatis votum ante nuptias editum, vel ob incestum post nuptias cum coniugis consanguinea commissum facultate petendi debitum priuatus sit, &c. Et aduertitur, quod cauere confessarius debet, ne in supradictis, & aliis similibus casibus interroget pœnitentem specialibus interrogationibus, sed contentus sit intelligere, an pœnitens in eis laboret inculpata ignorantia?* Ex part. 3. tr. 4. ref. 80. p. 486.

245. *An incestuoso inique petenti debitum possit sine peccato coniux innocens illud reddere? Et an in tali casu non solum coniux possit reddere, sed tenetur? Et notatur in gratiam innocentis permitti aliquando posse incestuoso debiti tacitam petitionem? Et aduertitur impetrata dispensatione prædicti impedimenti, integre incestuosum recuperare ius petendi debitum, ac si nunquam affinitatem contraxisset, nec ad hanc impetrationem consensus innocentis requiritur, quam dispensationem concedere potest Episcopus saltem ex consuetudine, & ex priuilegiis Sedis Apostolicæ Superiores Religionum, & quibus ipsi commiserint, eamque concedere possunt? Et tandem quæritur, an coniux, si adulterium committat, alter coniux, qui voto perpetuæ castitatis est obstrictus, teneatur ei debitum petenti reddere?* Ex part. 9. tr. 8. & Misc. 3. ref. 32. ibid.

246. *An vxoratus impeditus petere debitum possit absque dispensatione illud petere, ne periculo proximo exponatur labendi in peccata carnis? Ex quo infertur, quod coniux non tenetur reddere debitum viro lepra, morbo Gallico, &c. infecto, etiam si in grauia peccata carnis labatur, debitum non reddendo?* Ex part. 9. tr. 8. & Misc. 3. ref. 33. p. 487.

247. *An sit probabilis opinio aliquorum asserentium non esse peccatum mortale copulam initam in Ecclesia ab vxoratis absque causa? Et docetur, quando dicatur Ecclesia polluta ex effusione seminis in illa, & ad hoc quid requiratur. Pro quibus in textu huius Resolutionis aliqui casus explanantur?* Ex part. 11. tr. 8. & Misc. 8. ref. 34. p. 488.

248. *An ex matrimonio nullo oriatur impedimentum publicæ honestatis?* Ex part. 9. tr. 6. & Misc. 1. ref. 49. alias 50. p. 489.

249. *An ex matrimonio clandestino oriatur impedimentum publicæ honestatis? Ex quo infertur hoc impedimentum publicæ honestatis non contrahi ab Infidelibus, vnde si quis sponsalia in infidelitate cum aliqua contraxisset, eaque obiisset ante matrimonium consummatum, conuersus posset eius sororem in vxorem accipere?* Ex part. 9. tr. 6. & Misc. 1. ref. 52. alias 53. ibid.

250. *An cognatio legalis orta ex adoptione imperfecta dirimat matrimonium? Et supponitur duplicem esse adoptionem, vna est perfecta, & altera imperfecta? Et notatur ex adoptione imperfecta neque oriri impedimentum impediens?* Ex part. 4. tr. 4. & Misc. ref. 120. p. 490.

251. *An ex adoptione imperfecta oriatur impedimentum cognationis legalis? Et notatur, quod licet adoptio dirimat in linea recta vsque ad quartum gradum descendentium, non tamen ascendentium? Et an post Concilium Tridentinum hoc impedimentum solum dirimat vsque ad secundum gradum inclusiue?* Ex part. 9. tr. 6. & Misc. 1. ref. 53. alias 54. ibid.

252. *An inter filios adoptiuos possit esse matrimonium, vt non obstet impedimentum cognationis legalis? Et aduertitur impedimentum cognationis legalis non procedere inter adoptiuum, & filiam naturalem adoptantis, si sit illegitima?* Ex part. 4. tr. 4. & Misc. ref. 121. p. 491.

253. *An mater post transitum ad secundas nuptias priuetur educatione filiorum? Et notatur, quod si maritus vxorem Tutricem filiorum relinquat, exprimens etiam, si ad secundas nuptias transeat, non amittere tutelam, neque iudicis officio ab ea expelli posse, Sed superest difficultas, cum mater secundo nubens amittat filiorum tutelam ipso iure etiam in conscientia, quæritur, an sufficiat ad hanc pœnam incurrendam matrimonium ratum esse, tamen si consummatum non sit?* Ex part. 10. tract. 13. & Misc. 3. ref. 12. ibid.

Nunc vero transcribuntur aliæ multæ difficultates, & quæstiones, quæ simul pertinent ad istum *Tract. 6. de Sacramento Matrimonij huius tom. 2.* & dispersæ sunt in cæteris aliis Tomis, Tractatibus & Resolutionibus huius totius operis, vt ita clarior, & expeditior pateat aditus ad omnes difficultates & Resolutiones.

A*N Pontifex possit infantem ante vsum rationis sacris Ordinibus initiatum reddere inhabilem ad matrimonium? Et an Pontifex possit dispensare, vt sacris Ordinibus initiatus matrimonium contrahat, vel Religiosus vxorem ducat, aut Socer sumat in vxorem nurum suam? Et an matrimonium inter fratrem, & sororem suam sit irritum? Et quid, si matrimonium ineatur inter priuignum, & nouercam, vel priuignam & vitricum socrum & generum, & plura alia circa supradicta? Et an si quis Iudæus sit subditus Regis Infidelis an in illis seruandis impedimentis subiaceat eidem Regi? Et quid est dicendum, si prædictus Iudæus sit subditus Romano Pontifici (vt Romæ Iudæi degentes,) an ei subiaceant in statutis impedimentis in Ecclesia pro solis baptizatis? Et an Ecclesia, habeat potestatem ad irritandos contractus immediate, & directè ad reddendos eos nullos, & habeat potestatem, ad irritandas personas ad tales contractus, quod est irritare ipsos contractus indirectè? Et an Princeps Gentilis possit dissoluere matrimonia rata suorum subditorum? Et cur Pontifex matrimonium spirituale Episcopi cum Ecclesia per consecrationem Episcopi, consummatum magis dissoluere possit, quam carnale consummatum?* Ex part. 8. tr. 1. ex ref. 43. 72. 73. 67. 68. 69. 70. 71. 74. 75. 76. 77. 81. 59. 60. 61. 62. 63. 65. 64. & in p. 4. tr. 4. ex ref. 93. & in tr. 3. ex ref. 97. & in p. 8. tr. 3. ex ref. 93. & in p. 11. tr. 4. ex ref. 40. *Quæ omnes nunc inuenientur* in tom. 1. tr. 1. de Potestate Pontificis quoad Sacramenta, à ref. 76. vsque ad ref. 100. inclusiue, *in quibus sunt supradictæ difficultates, & alia quam plurimæ quæstiones circa matrimonium, & potestatem Pontificis in illud, & circa eius dispensationem, ideo si ita casus pro vtroque mistus occurrat, adi illum, & inuenies quidquid desideras in præcitatis Resolutionibus, & non in aliis.*

Nota,

Nota, quod in prædicto tom. 3. tract. 2. de Dispensationibus, *reperies etiam alias quamplurimas difficultates omnes mistas pertinentes ad dispensationes circa diuersa impedimenta matrimonij, & ideo si quæstio sit circa aliquam dispensationem matrimonij, curre ad prædictum tractatum, vbi facillime quicquid tibi occurrerit inuenies, signanter* in res. 75. 76. & res. 83. vsque ad res. 167. *& aliquid in aliis.*

An incestus cum consanguinea non sit impedimentum proueniens ex iure naturæ, neque ex iure diuino positiuo, neque de iure humano iniunctum? Ex part. 8. tract. 3. ex res. 81. *Quæ hic reperietur* in tom. 3. tr. 2. de Dispensationibus res. 113.

An Commissarius Bullæ Cruciatæ possit dispensare in aliquo impedimento matrimonij? Et an ille primus gradus, in quo potest commissarius dispensare, intelligendus sit in vtraque linea transuersali & recta? Et notatur, quod si denunciationes culpabiliter omissæ essent, etiam si matrimonium contractum sit ante Parochum, & testes, non possit in tali casu commissarius dispensare? Et quæritur quando dicatur impedimentum occultum, vt possit commissarius Bullæ dispensare? Et an quando commissarius dispensat in impedimento, opus sit, vt qui ignorauit impedimentum, certior de illo efficiatur? Et vtrum ad matrimonium inualidum ob impedimentum occultum ratificandum, cessante impedimento, oporteat alterum coniugem certiorem facere de nullitate prioris matrimonij? Ex part. 1. tract. 11. ex res. 116. 117. 118. & 119. *Quæ hic sunt* in tom. 4. tr. 3. de Bulla Cruciatæ res. 140. 141. 142. & 143.

An vt maritus promoueatur ad Cardinalatum, opus sit, vt vxor ingrediatur Religionem, vel sufficiat, vt remaneat in sæculo cum voto castitatis, siue sit in senili, siue in iuuenili ætate constituta? Et an dignitas Cardinalatus statim post matrimonium contractum per verba de præsenti expires? Ex part. 5. tr. 2. ex res. 39. *Quæ nunc inuenietur* in tom. 9. tr. 7. de Cardinalibus res. 21.

An Capitulum Sede vacante habeat facultatem dandi licentiam assistendi matrimonio? Et an possit cognoscere causas matrimoniales? Ex part. 8. tr. 4. ex res. 49. & 22. *Quæ hic reperientur* in tom. 3. tr. 5. de Capitulo Sede vacante res. 28. & 27.

An matrimonium possit ministrari sine lumine absque lethali culpa? Et an in articulo mortis, absente Parocho, si periculum est in mora licitum sit Religiosis matrimonia solemnizare? Ex part. 10. tr. 11. ex res. 40. & in p. 5. tr. 3. ex res. 51. *Quæ hic sunt* supra in tr. 2. de Communione res. 81. & 61.

An quis incurrat irregularitatem, si matrimonio assistat tanquam Parochus, cum tamen Parochus non sit? Ex part. 10. tr. 11. ex res. 21. *Quæ nunc inuenietur* in tom. 5. tr. 5. de Irregularitate res. 24.

An suspensio triennalis ab officio imposita Sacerdotibus, qui matrimoniis clandestinis interfuerint, & etiam Parochis, quamuis non interfint, si scientes talia matrimonia non prohibuerint, sit correcta, seu ablata per Concilium Tridentinum, quando Parochus, vel alius assistit matrimonio clandestino inualido defectu numero testium? Et quid, si supradicti assistant matrimonio valido, clandestino tamen ob denunciationum omissionem, an etiam in hoc casu habeat locum pœna suspensionis? Ex part. 10. tr. 13. ex res. 14. *Quæ hic reperietur* in tom. 6. tr. 1. de Legibus res. 33.

An suspensus ab officio, quia interfuit matrimonio clandestino, non sit suspensus à beneficio? Et notatur quod vigore Concilij sess. 24. c. 1. de matrimonio Parochus, aut alius Sacerdos, etiam Regularis, qui ausus fuerit coniungere, aut benedicere alienos Parochianos absque licentia proprij Parochi suspensus manet, &c. Et an in hoc casu cesset pœna excommunicationis contra Religiosos matrimonia solemnizantes secundum Declarationem Cardinalium? Et an qui durante matrimonio ignoranter suscipit Ordines, incurrat suspensionem? Et aliqua alia disseruntur in textu huius Resolutionis circa hanc vltimam difficultatem, durante, & soluto matrimonio in prædicto casu? Ex part. 5. tr. 10. ex res. 53. & 59. *Quæ hic sunt* in tom. 5. tr. 3. de Suspensione res. 62. & 61.

An contrahentes in peccato mortali non peccent mortaliter, quatenus conficiunt Sacramentum, sed quatenus suscipiunt? Et an Infidelis tenens in Baptismo infantem, si postea Fidem recipiat, possit valide coniugari cum persona baptizata, aut cum Parentibus eius? Idem est, si persona Infidelis baptizet infantem? Et an qui in Ecclesia instar Patrini tenuit infantem in domo iam baptizatum, contrahat impedimentum Catechismi non dirimens, sed impediens? Et an hodie contrahatur hoc impedimentum, vel sit sublatum per Concilium Tridentinum sess. 22. c. de reformatione matrim. Et an, qui per errorem leuabit filium Petri, existimans se Pauli filium leuare, contrahat cognationem? Et an coniux quæ per ignorantiam filium mariti leuabit in Baptismo, teneatur arceri à petitione debiti? Et an qui post partum vxoris statim ob periculum baptizauit infantem, astantibus tamen multis, qui hoc facere poterant, dubitatum fuit, (etiam si grauiter peccauerit.) an priuatus remanserit iure petendi debitum? Eadem est ratio vxoris erga virum? Et an Episcopus, commissarius Generalis Bullæ cruciatæ, & confessarij Regularium ex commissione suorum Prouincialium possint dispensare circa supradictum impedimentum? Et quid, si in dicto casu pater, aut mater baptizat, aut tenet filium ex malitia, vel ignorantia extra casum necessitatis, &c? Et an vxor simul cum marito filium alterius in Baptismo suscipiens, nulla authoritate prohibitum reperiatur? Ex part. 10. tr. 16. ex res. 28. alias 27. & 89. & in p. 3. tr. 4. ex res. 259. alias 260. & 3. & in p. 5. tr. 3. ex res. 25. & in p. 9. tr. 7. ex res. 61. *Quæ nunc inuenientur* in tom. 1. tract. 1. de Baptismo res. 11. 95. 100. 103. 104. & 94.

Cuidam Confessario olim hic casus accidit. Quædam mulier inter confabulationes cum viro sibi in matrimonium coniungendo, dicebat illi verba non quidem turpia, sed amatoria, & affectuosa, vnde postea in pollutionem, & distillationem incidebat sine tamen vlla delectatione, vel periculo alicuius consensus, quia erat timorata conscientiæ? Interrogatus fuit, an peccauerit mortaliter, & si nollet desistere ab his confabulationibus an esset ei deneganda absolutio? Et in §. vltimo huius Resolutionis datur Regula generalis Confessariis, vt possint in hac materia casus particulares decidere ex pollutione præuisa? Et an Parentes sint absoluendi, qui nolunt ad colloquium admittere filium, qui indignum matrimonium contraxit, vel si non indignum saltem multum inæquale? Ex p. 2. tr. 15. ex res. 31. & in p. 4. tr. 4. ex res. 182. *Quæ hic reperientur* in tom. 1. tr. 4. de Absolutione sacramentali res. 37.

An sit peccatum in confessione explicandum, quando vxorati tempore habita copula, vel extra verba amatoria, & impudica cum vxoribus fuerint colloquuti? Et quid, si in actu coniugij nimiam carnis delectationem fuerint experti? Ex part. 3. tr. 4. res. 52. §. vlt. *Quæ hic est* in tom. 1. tr. 3. de Pœnitentia res. 196.

An si vir, vt possit coire cum vxore propria, cogitet alienam, teneatur hanc circumstantiam in confessione aperire? Et an si quis polluat vxoratum, teneatur in confessione explicare hanc circumstantiam? Et quid, si vxoratus polluat aliquem alium? Et an sit circumstantia aperienda in confessione copula inter coniugatos habita in Ecclesia, vel loco Sacro? Et an Sponsus, & Sponsa de futuro, & cum eis carnaliter se commiscentes teneantur hanc circumstantiam in confessione explicare? Et vtrum copula vxoricidæ, vel adulterij cum promissione matrimonij sit circumstantia in confessione aperienda? Et de aliis quatuor casibus agitur? Et an circumstantia modi in copula coniugali sit in confessione aperienda? Et an in aliquo casu modus copulæ in cōiugatis non sit peccatum mortale, nec saltem veniale? Et an vxor teneatur reddere debi-

tum,

quod

quod maritus condidit sub cernicali pugionem, vt eam interficiat, si aliud non superest remedium, an possit illum peruertere? Ex part. 5. tr. 4. ex ref. 3. 47. & in p. 3. tr. 6. ex ref. 54. & in p. 5. tr. 5. ex ref. 19. & 8. *Quæ hic reperientur* in tom. 8. tr. 5. de Homicidio ref. 21. 68. 74. 33. & 24.

An vxor adulterij accusata, & falsis testibus se tuens, aut apponendo (licet falso,) simile adulterium marito viro, an teneatur dotem, aut alia bona suo marito restituere, quæ illa alioquin propter mulieris adulterium lucrari deberet, vel ad quid teneatur? Ex part. 3. tr. 5. ex ref. 52. *Quæ hic est* in tom. 6. tr. 1. de Legibus ref. 106.

An vxor possit consumere in vsus honestos vigesimam partem redditus sine licentia mariti? Ex part. 5. tr. 5. ex ref. 34. *Quæ nunc inuenientur* in tom. 8. tr. 7. de Furto, & Restitutione ref. 21.

Virum maritus habens copulam cum vxore, si ex magna corporis agitatione sequatur abortus, incidat in censuras? Et an si maritus vxorem verberasset, vnde illa furore percita abortum fecisset, incurrat pœnas abortus? Et an stante rationabili causa aliqua liceat aliquando sterilitatem in vxoratis procurare? Et an vxor experta periculum mortis in partu possit sumere medicamentum, vt sterilis euadat? Et aliqua diuersa difficultates explanantur contingentes in muliere grauida, & infirma, ægrotante ad mortem, nisi abortus sequatur cum medicamentis? Ex part. 5. tr. 14. ex ref. 90. & in p. 7. tr. 5. ex ref. 30. 33. 34. 35. 36. 37. & 38. *Quæ hic reperientur* in tom. 5. tr. 6. de Abortu à ref. 56. vsque ad ref. 47. inclusiuè.

An licitum sit metu mortis contrahere matrimonium cum impedimento dirimente, si vere in eorum animo sit contrahere tantum exterius, non vero consummare, vel habendi animum consummandi? Et an licitum sit volenti adulterium committere, consulere, vt cum certa persona fornicetur? Et an peccet maritus, si apponeret occasionem vxori, vt adulteretur? Ex part. 3. tr. 6. ex ref. 48. §. Tertio licitum, & in tr. 5. ex ref. 37. & 18. *Quæ hic sunt* in tom. 7. tr. 5. de Scandalo ref. 76. 34. & 41.

An solus metus reuerentialis sine minis, aut alicuius mali timore censeatur cadere in virum constantem in contrahendo matrimonium? Idem quæritur de precibus importunis, etiam si cum ipsis non adsit metus reuerentialis? Et quæstio huius Resolutionis defertur ad rescindendos contractus vxorum, maxime si sint lucratiui, & qui à liberalitate proficiscuntur? Et an contractus onerosi sint validi, si ex metu graui sint celebrati iure naturali? Et quid ex iure ciuili, excepto matrimonio? Et an vxor, & filij possint aliquando post mortem viri, vel Parentum occultare bona creditorum? Et an in iudicio vocati, si compellerentur sub iuramento aperire, si nihil abstulerint ex bonis mariti, vel Parentum, teneantur in conscientia veritatem dicere, necne? Et quid, si obligarentur ex vi, & virtute excommunicationis, &c? Et an filij, & vxor succedentes Patrem, & maritum per intermediam personam hæreditantes Maioratum, vel bona vinculata, teneantur soluere debita Patris, vel mariti post eius mortem? Et an Pater, vel mater peccent mortaliter grauando legitimam filiorum gratuitis donationibus, vel minuendo onerosis, sed fictis contractibus? Et an Pater possit alienare bona sua ad hoc, vt à filiis legitimam auferat? Et an minor 25. annorum curatorem habens possit sine eius consensu matrimonium contrahere? Ex part. 3. tr. 5. ex ref. 20. & 120. alias 119. & in part. 5. tr. 14. ex ref. 57. & in p. 6. tr. 7. ex ref. 20. & in p. 1. tr. 8. ex ref. 84. & in p. 8. tr. 7. ex ref. 10. *Quæ nunc inuenientur* in tom. 6. tr. 3. de Contractibus ref. 118. 115. 158. 207. 108. & 159.

¶ *Vxor cuiusdam Nobilis viri secundum consuetudinem aliarum mulierum suæ conditionis solebat facere moderatas donationes, & eleemosynas, postea maritus hoc sciens vxori prohibuit? Quæsitum à me fuit an non obstante dicta prohibitione, vxor possit sine scrupulo dictas eleemosynas facere? Et quæritur etiam quæ quantitas particularis potest dari ab vxore, nesciente viro? Et explanantur septem casus, in quibus vxores possunt facere eleemosynas, &c?* Ex part. 2. tr. 15. ex ref. 33. & ex p. 5. tr. 8. ex ref. 34. & in p. 2. tr. 15. ex ref. 23. alias 25. *Quæ hic sunt* in tom. 4. tract. 7. de Eleemosyna ref. 35. 34. & 36.

An vxor, quæ ludo exponit pecunias mariti, quas alienare non possit, teneatur restituere id, quod cum dictis pecuniis lucratus est, ac proinde qui cum ea perdidit, non possit sibi compensare de rigore iuris, quando postea alio ludo lucratur ab eadem vxore? Et an quando vir dicit velle, vt vxor non ludat, intelligatur non tamen in totum foras illi claudere, sed ad moderandum ne nimiam quantitatem ludat? Et quamnam quantitatem possit vxor ludere? Et explanantur septem casus, in quibus, qui ludunt cum muliere coniugata possunt retinere lucrum sine onere restitutionis? Et an maritus notabilem quantitatem in ludo amittens teneatur ipse, vel collusores restituere vxori? Et quid est dicendum si amiserit bona dotis, quæ in specie erant conseruanda? Et cursim explanatur matrimonium valere, quamuis coniux habeat animum non seruandi fidem alteri coniugi? Ex part. 7. tr. 9. ex ref. 8. 10. 11. 18. & 25. *Quæ nunc inuenientur* in tom. 6. tr. 4. de Ludo ref. 18. 22. 24. & 25.

An qui ab vxore lucraretur aliquam quantitatem, teneatur restituere marito, vel possit restituere eidem vxori? Ex part. 3. tr. 2. ex ref. 98. *Quæ hic reperietur* in tom. 7. tr. 2 de Paupertate Religiosa. ref. 59.

An maritus ex bonis communibus acquisitis possit facere donationes? Et infertur non posse maritum ex bonis communibus absque licentia vxoris Maioratum instituere; filiis alterius coniugis dotem constituere, aut alimenta præbere, imo nec Parentibus, si indigeant, sed de eius bonis tenetur eos alere, nec si hominem occiderit vir potest pecuniarum pœnam ex bonis communibus soluere? Et an vxores possint inscio marito aliquid donare? Et an mortis causa donare mulier, quæ non potest contractum facere absque consensu mariti, siue curatoris, aut duorum propinquorum, ita disponente lege, seu statuto municipali, quæri solet? Et an donum factum Ecclesiæ ex vnanimi consensu coniugum, aggrauet superuenientem alteri medietatem illius doni dari Ecclesiæ? Et alia quam plurima difficultates circa donationes inter ipsos coniuges, &c. Et tandem quæritur, an donatio sit valida, si in contractu matrimonij apponatur conditio turpis, aut impossibilis? Et si in foro externo, vel interno dubium sit, an contrahentes matrimonium hanc conditionem non seriò sed ioco adiecerint, præsumendum sit, quod ioco adiecta sit? Ex part. 8. tr. 6. ex ref. 10. 11. 25. 126. 113. 28. 31. 29. 16. 27. 19. 20. 32. 24. 30. & 35. *Quæ omnes per hunc ordinem inuenientur* in tom. 6. tr. 7. de Donationibus à ref. 56. vsque ad ref. 70. & in ref. 140.

An stante statuto, quod vxor sine consensu viri testamentum facere non possit, an valeat saltem ad pias causas? Et an legatum sub conditione, si non nupserit, sit validum? Ex part. 7. tr. 6. ex ref. 28. alias 29. & in p. 3. tr. 5. ex ref. 57. *Quæ hic reperientur* in tom. 6. tr. 8. de Testamentis ref. 35. & 42.

An mulier nupta nominari possit à tertio executrix, & commissaria testamentaria? Ex p. 8. tr. 5. ex ref. 5. *Quæ hic est* in tom. 6. tract. 9. de Executoribus testamentorum ref. 7.

An vxor, quæ sepulchrum non elegit, sepelienda sit in sepulchro viri? At, si datur casus, quod duos, aut plures viros & maritos habuerit, sepelienda sit in sepulchro vltimi viri? Et an si moribundus committat vxori electionem suæ sepulturæ, talis electio fieri debeat eo viuente? Ex p. 5. tr. 3. ex ref. 108. & 105. *Quæ nunc inuenientur* in tom. 8. tr. 8. de Casibus occurr. temp. mortis ref. 9. & 13.

An pater, aut mater in necessitate constituti possint vendere filium, aut permutare, vel alio quocumque contractu alienare,

TRACT.

TRACTATVS PRIMVS
DE CELEBRATIONE MISSARVM,
Iuxta Decreta Vrbani VIII.

ET DE SANCTISSIMO EVCHARISTIÆ SACRAMENTO: atque de omnibus Ritibus occurrentibus antea, & postea, & in ipsamet Missarum Celebratione.

RESOLVTIO PRIMA.

An Episcopi vigore Concilij Trident. possint reuocare Missas in fundatione appositas. Ex parte 2. tractatu 14. Resolutione 1.

§. 1. RESPONDEO negatiuè. Et ita declarant decreta sacræ Congregationis *in Bulla* §. 2. Ratio est, quia Concil. loquitur de Missis & Anniuersariis defunctorum relictis, non autem de impositis in fundatione, & ita antea docuerant Homobonus *in exam. eccles. part.* 1. *tract.* 4. *c.* 14. *quæst.* 129. Riccius *in praxi*, *tom.* 1. *resol.* 341. *num.* 4. Ragucius *in vaso eccles. discipl. de Episcopis*, *quæst.* 6. *num.* 86. Piasecius *in praxi Episcop. part.* 2. *cap.* 3. *art.* 5. *num.* 3. Vgolinus *de potestat. Episc. cap.* 61. *num.* 1. Franciscus Leo *in Thes. for. Ecclesiast. part.* 2. *cap.* 11. *num.* 33. Sorbus *annot. ad compend. priuileg. ver. Missa* 3. *versic. notandum.* Garsias *de benefic. tom.* 2. *part.* 7. *cap.* 1. *n.* 131. & hanc sententiam docuit etiam ex nostris P. Naldus *ver. Missa*, *n.* 8. cum Posseuino *de offic. Curati*, *c.* 12. *n.* 25.

2. Ex his apparet, stante dicta declaratione Illustrissimorum Cardinalium, modò non esse amplectendam opinionem Henriquez *lib.* 9. *cap.* 22. *n.* 6. Mirandæ *in mann. tom.* 1. *q.* 41. *art*...*c.* 24. & aliorum asserentium, potuisse Episcopum, ex vi Tridentini, Missas requisitas in fundatione alicuius beneficij, reducere ad minorem numerum Missarum; nam, vt diximus, Concilium loquitur de Missis, & Anniuersariis, relictis in aliqua Ecclesia, quæ vulgò *dotationes* dicuntur, non autem de Missis impositis beneficio, seu Capellaniis in fundatione.

RESOL. II.

An possint Episcopi Missas, quæ post Concilium relicta fuerunt, ad minorem summam reducere?

Et quid, si ante Concilium Tridentinum fuerunt imposita? Ex p. 2. tract. 14. Resol. 2.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docuit Naldus *in summ. ver. Missa*, *n.* 9. Posseuinus *de offic. curat. c.* 2. *n.* 25. *q.* 9. Garsias *de benef. tom.* 2. *part.* 7. *cap.* 132. & alij.

2. Sed modò in decreto contrarium decernunt Cardinales *in* §. 2. & ita antea docuerant Riccius *part.* 4. *decis.* 25. *n.* 4. Rodriquez *in qq. reg. tom.* 1. *q.* 43. *art.* 13. Hieron. à Sorb. *in annot. ad compen. priuil. ver. Missa* 3. Confectos *in priuil. Mendic. tit.* 19. *de celebr. Miss. cap.* 3. Miranda *in manual. pract. tom.* 1. *q.* 41. *art.* 4. & Passarellus *canon.* 60. *de remedio Missarum*, ita ait respondisse etiam Congregationem Card. 7. Febr. 1573. Possunt igitur Episcopi reducere Missas ad sommam minorem, si ante Conc. Tridentinum fuerunt impositæ: & ita nouissimè docuit Bonacina *de Sacram. disp.* 4. *q. vlt. punct.* 7. §. 2. *n.* 11. Sup. hoc infra in principio Ref. 7. & in Ref. 13. 9. Nota.

RESOL. III.

An reductio Missarum sit ab Episcopo facienda in Synodo? Ex p. 2. tract. 14. Res. 3.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Bonacina *de Sacram. disp.* 4. *q. vlt. punct.* 7. §. 2. *n.* 9. Garsias *de benefic. tom.* 2. *part.* 7. *cap.* 1. *n.* 134. & alij. Negatiuam sequuntur Henriquez *lib.* 9. *cap.* 22. *n.* 6. *in glossa*, *littera P.* Reginaldus *tom.* 2. *lib.* 25. *cap.* 17. *n.* 214. Barbosa *de potest. Episc. part.* 2. *alleg.* 28. *n.* 11. Molfesius *in summ. tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 37. *num.* 29. Nauarr. *cap.* 25. *n.* 138. Miranda *in manuale Prelat. tom.* 1. *q.* 41. *art.* 24. & alij.

2. Quid ego sentiam, dicam breuiter. In multis Episcopatibus, decretum Conc. est receptum; in aliis verò non. Vbi non est receptum, procedit opinio negatiua; vbi est receptum, affirmatiua sententia tenenda est Nam Conc. Trident. præscribit istam formam, nempe reductionem Missarum ab Episcopo faciendam esse in Synodo.

RESOL. IV.

An Generales Religionum possint absque Capitulo, sicut diximus probabiliter de Episcopis, ad summam minorem reducere Missas? Ex p. 2. tract. 14. Res. 4.

§. 1. REspondeo negatiuè cum Barbosa *de potest. Episcopi*, *part.* 2. *alleg.* 28. *num.* 12. Miranda Sup. hoc infra in Resol. 12. in principio.

tom.1. quaest.41.art.24. Rodriq. *tom.1. quaest.43.art.13.* Nauarr. *cap.25.num.138.* & alij. Ratio est, quia Episcopi id facere possunt ex iure communi, neque quoad eos Conc. statuit ius nouum, sed statuit antiquum seruari; quo verò ab Abbates & Generales, ius nouum constituit. Ergo, &c.

RESOL. V.

An prædicta facultas moderandi Missas comprehendat etiam anniuersaria, & officia pro defunctis? Ex p.2. tract.14. Resol.5.

Sup. hoc in Ref. seq. & infra in Ref. 11. cursim in principio.

§. 1. Affirmatiuè respondet sacra Congregatio Archiepiscopo Neapolitano, vt Garsias *de benefic.tom.1.part.7.cap.1.n.13.* Naldus *in summa, verb. Missa, n.* 10. Galletus *in Margarita casuum conscientia, vers. Missa, n.4.* Riccius *in praxi, part.1. resol.341. n.2.* Piasecius *in praxi Episcop. part.2.cap.3. num.15.* & Stephanus Quaranta *in summa Bullarij, verb. Missa,* & alij stradiderunt.

RESOL. VI.

An prohibitio moderandi Missas facta Episcopis in Decreto de celebratione Missarum, comprehendat etiam anniuersaria, & officia defunctorum? Ex part.6. tr.7. & Miscell.2. Resol.40.

Sup. hoc in Ref. præterita, & infra ex doctrina Ref. 11. in principio.

§. 1. Affirmatiuè respondet Ioannes Antonius Nouarins *in summa Bullarum, tit. de Missarum celebratione, num.8.* vbi sic ait. Ampliatur tertiò, vt prædicta prohibitio moderandi Missas comprehendat etiam anniuersaria & officia pro defunctis, & respondisse sacram Congregationem Eminentissimorum Cardinalium N. Archiepiscopo Neapolitano testatur Garsias, Naldus, Riccius, & Piasecius. Ita Nouarins.

2. Sed nouissimè aduersùs illum insurgit Merolla *tom.3.disp.7.cap.5.dub.16.num.389.* nam supra citati Doctores non loquuntur de supradicta prohibitione Vrbani VIII. sed de concessione facta Episcopis à Tridentino, vt possint reducere numerum Missarum; & dicunt in ea etiam includi anniuersaria, & officia pro defunctis. Et hoc declarauit sacra Congregatio; & probatus manifestè: nam omnes Doctores ab ipso allegati scripserunt anteqnam fieret hæc prohibitio ab Vrbano, vt clarè patet. Verùm verò dicta ampliatio benè adaptetur huic prohibitioni, ita vt extendatur ad anniuersaria & officia defunctorum, probabilius existimo non extendi saltem quoad officia defunctorum. Et ratio est, quia hæc prohibitio est correctoria iuris communis, (Concilium enim Tridentinum ius commune constituit) ergo non est extendenda vltra casum, in quo loquitur: quia correctio legum est odiosa: cùm ergo loquatur tantùm de reductione Missarum, vt ex se patet, non erit, extendenda ad officia mortuorum, quæ Missæ non sunt.

RESOL. VII.

Quanam facultas per Decreta Sacra Congregationis de celebratione Missarum sublata sit Episcopis, & Generalibus Religionum, & Ordinum reuocandi Missas ad minorem numerum? Ex part. 6. tract.6. & Miscell. 5. Resol.10.

Sup. hoc supra in Ref. 2. cursim in fine, & infra in Resol. 13. §. Nota. in principio.

§. 1. Resolutio huius difficultatis pendet ex intelligentia verborum sacræ Congregationis. Ibi, *Ac primò districtè prohibet*, &c. Sed secundùm Marchinum *de Sacram. Ordinis tract.3. part.5.cap.19. num.31.* per dicta verba non censetur reuocatum priuilegium moderandi Missas & anniuersaria à testatoribus ante Tridentinum relicta, quorum maximus est numerus: nam Decretum supradictum Sanctissimi D.N. Vrbani prohibet eam solam Missarum reductionem, quæ post Tridentinum acceptatæ fuerunt, vt optimè notatur in Synodo Florentina sub die 18. Maij 1627. §.5. *de Missarum celebrat.* & satis declarant illa verba Decreti; aut post Concilium imposita. Deinde non videtur per hoc decretum derogatum Episcopis, quin possint moderari Missas alicui Ecclesiæ relictas; nondum tamen ob tenuitatem Eleemosynæ ab eadem Ecclesia acceptatas: nam Decretum hoc loquitur manifestè de oneribus Missarum impositis; non est autem onus impositum nisi post acceptationem, & intentio eiusdem sola est, vt numerus Missarum relictus & acceptatus adimpleatur. Quare ante acceptationem non abstulit Episcopis facultatem, quæ illis de iure communi competebat, alterandi & moderandi eas Missas. Et ita sentit Marchinus te cum multis viris doctis communicata, saluo tamen meliori iudicio, ait ipse, & sub censura Ecclesiæ.

Sup. hoc in Ref. 2. not. præteritæ, & in eodem §. ad medium, à vers. secundo non videtur, &c.

RESOL. VIII.

An per Decreta Sacra Congregationis fuerint reuocata priuilegia Regularium circa legata Missarum. Ex part.6. tract.6. & Miscell. 1. Ref.11.

§. 1. Respondeo affirmatiuè, vt patet in illis verbis. *Id verè, vt deinceps*, &c. Sed obseruat Philibertus Marchinus *de Sacramento Ordinis tract.3. part.5.cap.20.num.7.* quòd post euulgata dicta decreta Sanctissimus D. N. Vrbanus VIII. die 23. Iulij 1626. ad petitionem Deodati Lomellini Procuratoris Generalis Minimorum S. Francisci de Paula concessit Fratribus eiusdem Ordinis Cœnobij Ianuensis, vt legata Missarum perpetua & oneri annexo imparia ad rationem quinquaginta scutorum monetæ Romanæ pro qualibet Missa quotidiana reducerentur: decernitque per celebrationem Missarum sic reductarum saluti animarum eorum, quorum intentione Missæ sic reductæ fundatæ fuerunt, suffragari, perinde ac si illæ verè, realiter, & cum effectu celebrarentur: dictæque domus correctorem, & fratres desuper à quoquam quauis auctoritate molestari, perturbari, vel inquietari non posse. Et hoc priuilegium afferre Peyrinum ego alibi etiam notaui; quo quidem in pari causa, vt docet sectè Marchinus per communicationem, non modò aliæ eiusdem Ordinis domus, sed etiam aliarum Religionum familiæ, quæ communicant in prædictis priuilegiis perfruuntur.

Sup. contento in hac Ref. in Ref. seq.

RESOL. IX.

An post Decretum Vrbani VIII. Regulares habeant aliquod priuilegium, cuius vigore possint hodie, vt olim reducere Missas ad minorem numerum? Et breuiter discutitur, quod dato esset tale priuilegium pro Minimis, & Minoribus, an talis gratia aliis Religionibus per communicationem suffragari possit. Ex part. 10. tract.16. & Miscell.6. Ref.67.

§. 1. Ex Marchino, & Peyrino ego olim docui, Vrbanum VIII. post euulgatum illud decretum concessisse, die 23. Iulij 1626. Fratribus Minimis Cœnobij Ianuensis, vt legata perpetua

Docuit in Ref. præterita.

Missarum

Miſſarum, & oneribus imparia reducere poſſint ad rationem quinquaginta ſcutorum monetæ Romanæ pro qualibet Miſſa quotidiana. Quo priuilegio per communicationem pariter fruentur & aliæ domus eiuſdem Ordinis, & aliæ Religiones, quæ communicant in priuilegiis. Et ita hanc ſententiam præter Caſpenſem à me alibi adductum docuerunt etiam Petrus Marchant *in Trib. Sacr. tom.* 2. *tract.* 2. *part.* 2. *tit.* 4. *quæſt.* 2. *reſol.* 5. Garcias *in Summa Theol. Mor. tract.* 3. *difficult.* 10. *dub.* 4. *num.* 22. Pellizzarius *in Man. tom.* 2. *tract.* 6. *cap.* 3. *n.* 8. & me citato Pater Lugo *de Sacram. lib.* 5. *cap.* 12. *quæſt.* 9. *num.* 96.

2. Verùm hanc opinionem acriter impugnat Pater Magiſter Lezana *in Summ. QQ. Regul. tom.* 4. *verb. Miſſa num.* 31. quia ſecundum Praxim Religionum, gratiæ conceſſæ per Breuia particularia à Summo Pontifice; vel Sede Apoſtolica alicui domui, vel Conuentui non ſolent communicari aliis, neque eiuſdem, neque diuerſæ Religionis domibus, alias magna confuſio, & abſurda inde ſequerentur; ſed etiam quia Pontifex in dictis litteris non concedit facultatem reducendi talia onera Miſſarum, ſed ipſe ea reducit de conſiliu Dominorum Cardinalium Congregationis Concilij. Si autem hoc factum Pontificis communicaretur aliis Religionibus habentibus communicationem cum Minimis, procul dubio non eſſet ipſis neceſſarium recurrere pro talium onerum reductione ad Sedem Apoſtolicam, ſed vti hac reductione, & innumeris aliis, quæ quotidie fiunt ab eadem Sede, quod eſt abſurdum, & contra quotidianam experientiam, qua conſtat, omnes Religiones ſolitas eſſe recurrere ad ſacram Congregationem ſingolis vicibus pro ſimilibus reductionibus. Similiter, ſi talis gratia ſuffragari poſſet aliis Religionibus, etiam dici poſſet, quod cum ſacra Congregatio concedit facultatem alicui Religioni faciendi, v. g. aliquam alienationem, vendendi ſcilicet aliquam vineam, vel domum, poſſent aliæ Religiones propter communicationem priuilegiorum vti ipſa, quod eſt abſurdum.

3. Vndè ex his, non obſtante auctoritate Peyrini, Marchini, Caſpenſis, Marchantij, Garciæ, Pellizzarij & Lugo *vbi ſupra*, ego nunc ſententiæ Patris Lezanæ adhæreo, & quidem nimis me vrget ſtylus Curiæ Romanæ contra ſententiam adductam, & contra Doctores citatos.

4. Nec obſtat aliud priuilegium Vrbani VIII. conceſſum Fratribus Minoribus; nam ad ſummum, vt obſeruat Tamburinus *de Sacr. Miſſa lib.* 3. *cap.* 1. §. 4. *n.* 17. eſto propter reductionem Miſſarum quotidianarum illi non obligarentur ad Pontificem confugere: obligarentur tamen propter alias reductiones non quotidianas, & quando reductio inſtat, vt fiat extra Capitulum. Adde conceſſionem dictam ſolùm loqui de reductione facienda in primo Capitulo, & non amplius; quare ſi occurrat facienda alia reductio poſt illud Capitulum, certè ad ſanctam Sedem erit recurrendum.

5. Caueant igitur Regulares à ſententia Marchini, & aliorum; nam Praxis Romanæ Curiæ demonſtrat, illos debere pro reductione Miſſarum ad ſanctam Sedem recurrere, vt re vera in caſu contingenti recurſant omnes Regulares.

RESOL. X.

An Generales Religionum poſſint diſpenſare, vt certarum Miſſarum cum multis collectis celebratione, plurium Miſſarum oneribus Regulares ſubditi ſatisfaciant? Ex part. 2. tract. 14. Reſ. 6.

Sup. hoc in Reſol. ſeq.

§. 1. RESpondeo, quòd hoc licitum erat, vt obſeruauit Rodriquez *tom.* 1. *q.* 43. *art.* 13. Bartholomæus ab Angelis *in exam. Confeſſ. dial.* 5. §. 764. Fraxinellus *de ſacerd. oblig. ſect.* 7. §. 9. & Confertius ait, ex priuilegio Iulij II. & Leonis X. potuiſſe Regulares, ex diſpenſatione Generalis vnius Miſſæ celebratione, cum nouam collectis, vel inferioris numeri ſatisfacere pro nouem Miſſis, etiamſi ſpecialiter de *Requiem*, vel de aliis Sanctis dicendæ fuiſſent. Sed modò ſacra Congregatio *in ſupradicta Bulla* §. 4. reuocat ſimilia priuilegia, & indulta. Ergo, &c.

à lin. 9. ex verſ. Deinde

RESOL. XI.

An Superiores Regulares poſſint reducere Miſſas ad minorem ſummam?

Et an Regulares ſatisfacere queant plurimis Miſſis debitis per vnam Miſſam, additis in ea tot commemorationibus, quot Miſſæ debitæ erant dicendæ? Ex p. 11. tract. 2. & Miſcell. 2. Reſ. 4.

§. 1. CIrca hanc difficultatem Bruuis *part.* 2. *tr.* 8. *cap.* 1. *prop.* 8. & 9. aſſerit, quod poſſunt Generales Regolarium ex cauſa reducere ad minorem numerum Miſſas, quæ vocantur Miſſæ dotationum, & anniuerſariorum, non ſolùm in capitulis Generalibus, & Prouincialibus; ſed etiam extra illa. Deinde addit, quod Prælati generales poſſunt diſpenſando facere, vt ſubditi Regulares ſatisfacere queant pluribus Miſſis debitis per vnam Miſſam additis in ea tot commemorationibus, quot Miſſæ debitæ erant dicendæ: poſſintque ſuam facultatem ad id faciendum aliis committere. Et hoc ex priuilegio Leonis X. & Martini V. quod huius tenoris eſt: De cætero perpetuis futuris temporibus poſſint in vna Miſſa facere commemorationes nouem, quæ ſatisfacient ex Apoſtolica diſpoſitione pro 9. Miſſis debitis, vel minorem numerum deſcendendo, qui etiam ſatisfaciat pro tot Miſſis præmiſſis, quot fient commemorationes; & quidem tam plenè, vt conſcientiæ eorum penitus exonerentur a promiſſionibus, & fidelibus tantopere ſuffragentur; ac ſi diuerſis diebus integraliter Miſſas impoſitas ſigillatim celebraſſent: Quid clarius? Quod quidem priuilegium valere non ſolum pro Miſſis receptis; verum etiam pro recipiendis, cum verba priuilegij ſint abſoluta, & abſtrahant à differentiis temporis, vt conſiderant, patebit: quod confirmatur ex verbis, quæ præfati priuilegij verba præcedunt, in quibus expreſsè habentur; Vt commemorationes dictæ ſuffragentur fidelibus, qui dederint eleemoſynas pro Miſſis dicendis, vel quos in poſterum dare contigerit. Deinde ſubiungit: Vt Generalis diſpenſet pro Miſſis dicendis, &c. iuxta tenorem præhabitum, &c. Et quod poſſit hanc facultatem Generalis aliis committere, probat, quia hæc gratia facta eſt potiſſimum Ordinibus Regularibus, deinde perſona Generalis tanquam prima, per quam ad alia ſui Ordinis membra, ad eam poſtea influendam, diffundi debet, qui autem per alium facit per ſeipſum facere videtur. Secundo, quia omnis poteſtas ordinaria eſt delegabilis, hæc autem eſt ordinaria, vtpotè in perpetuum conceſſa, & officio perpetuo annexa. Nec obiicias, quod hæc poteſtas eſt extraordinaria; nam licet ita ſe habeat, ſitque poteſtas delegata, eſt tamen ſubdelegabilis poteſtas delegata, quando datur à ſupremo Principe delegatis ad vniuerſitatem cauſarum, cuiuſmodi eſt hæc, quæ à Papa conceſſa eſt in vſum reducenda, iuxta vſum poteſtatis cuiuſlibet Generalis, vt conſtat ex *cap. fin. de offic. deleg. & ex cap. cum cauſam, de appellat.* Non obiicias ſecundo, electam fuiſſe perſonam induſtriam, & iudicium; nam reſpondebitur non ita eſſe, quando eligitur perſona incognita, & indeterminata; niſi per qualitatem futuram, ſicut in hoc priui-

Sup. hac doctrina ſupra in Reſ. 4. 5. & 6.

Sup. hoc in Reſ. præterita.

Sup. hoc ibid.

legio, vt docent Sylu. *verb. delegatus q.* 8. Ex quibus patet, quod Generales possunt hanc facultatem fratribus subditis committere, vt de facto committunt suis Commissariis, seu Visitatoribus, quos in Prouincias mittunt cum potestate vniuersali ad omnes causas, qui ac etiam Generales hoc priuilegio, nisi raru vti debent, & cum hac conditione, vt præter prædictas commemorationes pia opera subditorum applicent pro tata necessitatis cuiusque Missas commendantis. Hæc Bruno.

2. Sed quidquid sit de tali Priuilegio Leonis X. & Martini V. assero prorsus non esse admittenda in Prouinciis vbi Decreta Sacræ Congregationis vsu recepta sunt, quod necessarium erat Patrem Brunum aduertere. Dico igitur. Decreta iussu Vrbani VIII. edita *de celebrat. Miss. die* 21. *Iunij* 1625. §. 3. sic haberet; Id verò vt deinceps obseruetur exactius, Sacra Congregatio eadem auctoritate reuocat priuilegia, & indulta omnia quibusvis personis, Ecclesiis, ac locis piis, tam secularibus, quàm regularibus cuiuscumque Ordinis, Congregationis, & instituti quamcumque ob causam concessa, quibus indulgetur, vt certarum Missarum, vel anniuersariorum celebratione, aut aliquibus Collectis, seu Orationibus plurium Missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat. Et in fine Pontifex apponit clausulam derogatoriam amplissimam omnium priuilegiorum, & ipsemet Pater Brunus fatetur raró Generales his priuilegiis vti, non enim, ait audiui, quod in Religione Minorum illius vsus vsquam fuerit, & credo quod in aliis Ordinibus, illius vsus si fuit, rarissimus extitit, ipseque ex graui causa. Sed absolutè nunc dicendum est talia priuilegia fuisse ab Vrbano Octauo in dictis Decretis reuocata, vnde caueant Regulares doctrinam Patris Bruni ad praxim deducere.

RESOL. XII

An aliquando sine licentia Papæ, vel Sacræ Congregationis possit Superior Regularium, vel Sacerdos sæcularis reducere Missas ad numerum minorem?

Et notatur, quod si testator reliquisset, vt suus hæres in singulos annos eroget tantam pecuniam, vt celebrare proipso curet tot Missas: tunc si temporis decursu adauctum sit Missæ stipendium, teneri hæredem maiorem pecuniæ summam erogare, ne Missarum numerus minuatur. Ex p. 7. tr. 12. & Miscell. 3. Res. 22. aliàs 20.

Sup. hoc in Res. seq. & lege Doctrinam Res. 1. post seq. signanter §. Deinde.

§. 1. CAsus potest in praxi sæpius accidere, v. g. An habens onus celebrandi Missam quotidianam, vel Missas singulis annis cum assignatione certi stipendij, aut æquiualentis, vti fructuum domus, agri, &c. tunc correspondentis eleemosynæ currenti tempore impositionis onēris, si augeatur stipendium aut decrescant fructus domus, agri, census, &c. possit ille Sacerdos, qui onus celebrandi suscepit, dicere tot Missas, quot sunt fructus, quos percipit singulis annis correspondentes salario statuto, vel consuetudine aucto, cum dimunitione Missarum etiam ad medietatem? In tali casu Genuensis *de Eccles. Tricen.* 6. *q.* 179. docet hæredes teneri adiungere stipendium conueniens data capacitate hæreditatis. Sed Bordonus *in conf. regul.* 1. *res.* 25. *n.* 37. putat Sacerdotem in tali casu tot Missas dicere posse, quot fructus colliguntur habito respectu ad incrementum salarij, quando aliàs stipendium ab initio assignatum non excedebat taxam eleemosynæ consuetæ. Probatur, Tum quia stipendia Missarum ab initio assignantur à testatoribus, vel de eorum commissione ab hæredibus non ad placitum proprium, sed habito respectu ad eleemosynam, quæ statuto, vel vsu fuit introducta tunc temporis; ergo signum est voluntatem testantium in impositione huiusmodi onerum esse, vt quantitas Missarum commensuretur quantitati stipendij currentis, ergo aucto stipendio cursu temporis, minuendus est numerus Missarum. Nec obstat dictum Genuens. supracitati asserentis, nequaquam minuendum esse numerum Missarum; sed eo casu augendum esse pretium ab hæredibus, ducti ea regula, quod si testator cogitasset, aut fuisset interrogatus de hac re, ita vero similiter disposuisset, consequenter si præuidisset hoc, non diminuisset numerum Missarum, sed potius stipendium auxisset: Quia, vt ait Fraxinell. cit. potius seruatur oppositum, testatores enim intendunt minus grauare hæredes præterquam quod argumentum huiusmodi ab hæredibus exigendum est fomentum discordiarum & litium, ita quod stipendium promissis necesse esset expendere in litibus, quæ hisce temporibus inficiuntur iniquitare, & odiis, auiditate, & auaritia Notariorum, Procuratorum, & Iudicum. Deinde hac tempestate hæredes conueniunt cum Sacerdotibus de stipendio currente tempore conuentionis, consequenter vigore huiusmodi pacti Sacerdotes nullum ius videntur habere ad augmentum salarij: alij verò assignant rationabilem proprietatem, vnde dicta regula his cautionibus destruitur.

2. Nec obstat dicere Primò, quia huiusmodi diminutio est quædam reductio, quam solus Papa facit. Secundò, quia qui tenuem acceptauit Capellaniam quotidianam, singulis diebus tenetur celebrare donec à Papa fiat reductio. Tertiò, quia hoc est mutare voluntatem testatoris, quod solius est Papæ. Nam respondet Bordonus ad primum, Missarum reductionem spectari dupliciter, vno modo, quatenus numerus Missarum diminuitur authoritatiuè, & per dispensationem, in quo sensu loquitur obiectio, & sic solus Papa dispensat; altero quatenus numerus Missarum diminuitur ex æquitate, & iustitia, quæ non patitur, vt Sacerdos celebret gratis, quod stipendio promisit, & in hoc non est necessaria Papæ facultas: Quod suadetur à simili de relaxatione voti per dispensationem, quæ solius est superioris; & commutationem propria authoritate, posita rationabili causa.

3. Ad secundum dicit esse disparem rationem de tenui stipendio; de quo in obiectione, respectu cuius cùm Capellanus ab initio fuerit contentus, ratio dictat, vt in futurum id sibi non displiceat, stando promissis, ex vulgatis enim iuribus, quod semel placuit, amplius displicere non debet. Et de stipendio congruenti, de quo in nostro casu, & non de primo; vnde promissio intuitu stipendij congrui regulanda est ex congruitate stipendij, consequenter sicut variatur mutatione temporis ita variari debet numerus Missarum, quod accidere non potest in casu obiectionis, in quo Capellanus promisit stare tali stipendio tenui, vt sic.

4. Ad tertium asserit id non esse mutare mentem testatoris, sed secundum eius mentem facere, qui non intendit sacerdotem gratis, aut cum tenui stipendio obligare ad celebrandum, cùm ab initio congruentem eleemosynam designauerit, aliàs voluntas eius esset incongrua, & iniusta, quæ seruanda non est, Glos. *ver. voluntatem, cap. tua nobis, de testam.* Et ita hanc opinionem Bordoni tenet etiam nouissimè doctus, & amicissimus P. Raphael Auersa *de sacr. Euchar. q.* 11. *sect.* 18. Ego verò nolo circa illam sententiam meam proferre, sed eius resolutionem S. Congregationi remitto.

5. Nota tamen, quòd si testator reliquisset, vt suus hæres in singulos annos eroget tantam pecuniam, Sup. hoc infra in Res. 16.

niam, vt eelebrari pro ipso curet tot Missas: tunc si temporis decursu adauctum sit Missæ stipendium, teneri hæredem maiorem pecuniæ summam erogare, ne Missarum numerus minuatur, eo quod hæc ipsa videtur intentio testatoris; sed Auersa *vbi suprà*, putat in tali casu ponderanda esse verba testamenti. Si enim testator dicat: iubeo, vt meus hæres curet tot Missas pro me celebrari, tenebitur hæres augere stipendium. Si autem dicat: iubeo vt meus hæres tantam pecuniam eroget in Missas pro me celebrandas, videbitur potius intentionem suam coarctare ad illam pecuniæ summam.

RESOL. XIII.

An Sacerdos peculiaris, vel Superior Regularium, non obstantibus Decretis felic. mem. Vrbani. VIII. possit in aliquo casu reducere Missas ad numerum minorem, vt si v. g. deficerent notabiliter redditus relicti pro Missis dicendis?

Et an si totum Capitale Capellania periisset sine culpa Sacerdotis, vel Conuentus, cui Missarum onus incumbit, possit prorsus à celebratione cessare?

Et notatur, quod per hoc decretum Vrbani VIII. non censetur priuilegium reuocatum moderandi Missas, & Anniuersaria à Testatoribus ante Tridentinum relicta, quorum maximus est numerus, sed solum earum Missarum reductionem, quæ post Concilium acceptata fuerunt.

Et cursim docetur, quod Episcopis licet moderare Missas alicui Ecclesiæ, siue ante, siue post Tridentinum relictas, nondum tamen, siue ob tenuitatem eleemosynæ, siue ob aliam causam ab eadem Ecclesia acceptatas. Ex p. 10. tr. 16. & Misc. 6. Res. 65.

Sup. hoc in Res. præterita, & in Res. seq. §. Deinde.

§. 1. HVnc casum pertractat nouissimè Pater Lugo *de Sacram. lib. 5. cap. 12. quæst. 9. num. 97.* vbi pro negatiua sententia adducit Azorium *tom. 2. l. 6. cap. 24. quæst. 6. & tom. 3. lib. 12. cap. 6. quæst.* 4. quia reductio Missarum non pertinet ad authoritatem priuatam, sed ad Papam, vel principem, cuius est ex iusta causa posse commutare voluntatem testatoris, aut fundatoris; cum talis vtique commutatio elaudatur io reductione Missarum.

2. Sed affirmatiuam sententiam tenet Bordonus *in consil. Regul. to. 2. resol. 25. q. 26.* & Auersa *de Sacram. Euchar. quæst. 21. sect. 28. §. quod si.* Et hanc sententiam tanquam probabilem amplectitur Pater Lugo *vbi supra.* Probatur primò, quia talis esse videtur mens fundatoris, seu testatoris, vt scilicet celebranti detur congruum stipendium, ne grauetur Sacerdos ad celebrandum sine debita compensatione. Quare si totum capitale Capellaniæ periisset sine culpa Sacerdotis, vel Conuentus, cui Missarum onus incumbit, posse prorsus à celebratione cessare, dicunt Auersa *supra*, & Bordonus *quæst.* 21. cum aliis, quia pariter talia præsumitur intentio fundatoris; & cùm beneficium detur propter Officium, destructo beneficio cessare debet Officium, id est onus, seu debitum eidem annexum. Probatur secundò, nam in humano contractu locationis non tenetur conductor soluere pensionem integram, quando propter grandinem vel alluuionem, vel simili causa depereunt agri fructus. Ergo similiter Sacerdos non tenetur dicere Missas omnes impositas, quando notabiliter decrescunt redditus. Ad fundamentum oppositum respondetur, reductionem Missarum considerari posse dupliciter; primò modo, quatenus numerus Missarum minuitur authoritate, seu per dispensationem, in quo sensu procedit illud argumentum, & loquuntur iura, siue decreta tam Tridentini, quàm Vrbani VIII. & sic solus Pontifex, & qui habent ab illo facultatem, reducere possunt. Secundo modo, quatenus numerus Missarum minuitur ex æquitate, seu iustitia, quæ non patitur, vt Sacerdos faciat gratis, aut minori pretio quod faciendum suscepit sub stipendio iusto; & in hoc non requiritur potestas Pontificis; aut Principis, sed quisque potest in suo contractu iustitiæ medium à contrahentibus intentum seruare, nec hoc est commutare testatoris voluntatem, sed operari iuxta mentem ipsius, qui noluit, aut gratis, aut stipe minori cogere Sacerdotem ad celebrandum, cum ab initio congruum stipem designauerit, alioquin eius voluntas esset iniusta, quæ seruari non debet, iuxta Gloss. *in cap. tua nobis verbum voluntatem de testam.* Hucusque Pater Lugo.

3. Sed ego, vt verùm fatear, habeo magnam difficultatem quoad hanc opinionem post decreta Vrbani VIII. satis clara, quæ affert, & sequitur doctus, & accuratus Auctor Pater Tamburinus, *Opusc. de Sacram. Missæ. lib. 3. cap. 1. §. 2. num.* 1. vbi sic ait: Casus est huiusmodi. In Ecclesia, v. g. Sancti Petri adest obligatio singulis diebus celebrandi vnam, vel plures Missas, sed deficientibus propter varios casus redditibus ad hunc finem assignatis, facto computo, tunc non sufficit pecunia, nisi ad duas Missas in hebdomada, Quæritur, An Episcopi, & Generales Religionum respectiuè pro suis, hodie (nam olim poterant ex Tridentino) possint statuere, vt omissis cæteris, duæ prædictæ Missæ dumtaxat celebrentur? Sacra Congregatio respondet, *suprà*, *num.* 7. Non posse, sed esse ad Pontificem recurrendum. Et quia quæsitum fuit, an quando ita tenue est, vel euasit legatum, seu redditus, vt non inueniatur Sacerdos, qui velit tantum onus cum tam parua eleemosyna subire: & si recurratur ad Pontificem, totum, vel magna pars redditus, in necessariis expensis, consumenda sit, an, inquam, tunc possit Episcopus? Respondit eadem Congregatio, adhuc esse recurrendum ad Pontificem, & tunc solum posse Episcopum, quando in ipsa beneficij erectione fuit fortè expresè concessum, vt id Episcopus posset. Ita Tamburinus. Vide etiam ipsum §. 3. *num.* 90. 91. 95. qui semper in casibus reducendi Missas ad minorem numerum exposcit authoritatem Pontificis. Quòd etiam notauit Gauantus *in man. Episc. verb. Missa, n. 55. & 56.* Idem docet Marchinus *de Sacram. Ordinis tract. 3. part. 2. cap. 19. num. 26. iuncto num.* 30. & Pelizzarius *tom. 2. tract. 6. cap. 3. num.* 47.

4. Et quidem cum dicta Decreta absolutè loquantur, absolutè intelligenda veniunt, & cum non distinguant, nec nos distinguere debemus, prout faciunt Doctores citati; Sacra enim Congregatio iudicium circa reductionem Missarum videtur simpliciter priuatiuè quoad alios voluisse sibi reseruare; ergo, &c. Et ita nostram sententiam magis clarè, & genericè docet Pater Lezana *in Summa tom. 4. verb. Missa, num.* 37. vbi sic ait: Si verò prædicti fructus vsu temporis etiam sine culpa Conuentus valdè diminutus fuerit, & expensæ quoad victum, & vestitum maiores, non propterea licet Religiosis propria authoritate numerum Missarum diminuere, sed recurrendum est ad Sacram Congregationem, vel ad Generales Religionum pro illarum reductione respectiuè, & iuxta ipsarum qualitatem, & dicta supra *num.* 30. & 31. Tum quia propter hanc causam in impositione huiusmodi perpetuarum Missarum assignatur maius stipendium, quam pro Missis quotidianis. Tum quia Concilium Tridentinum *sess. 25. cap.* 4. pro huiusmodi casu concessit Episcopis, & Generalibus dictam facultatem reducendi Missas ad minorem numerum. Tum denique ex declaratione Sacræ Congrega

gregationis in Responsione ad primum dubium circa prædicta decreta de celebratione Missarum. Ita Lezana: Vnde difficulter admitto multa, quæ circa præsentem difficultatem adducit noster Pater Vidal post hæc scripta visus in *Arca Theol. Mor. tit. de Iust. Inquis. 2. per totam:* Nam plura argumenta, quæ adducit, probant, Missas quidem ex iustitia reducendas esse ad minorem numerum; sed non ex hoc sequitur, posse fieri sine Sacræ Congregationis licentia: Nam hoc iudicium ipsa potuit, & voluit sibi reseruare ex dignis motiuis, & rationibus. Ergo stante eius prohibitione, non est metaphysicandum circa verba decreti; quod patet ex stylo Curiæ, & praxi Romana.

Sup. hoc supra cursim in fine Res. 2. & magis late in Res. 7.

5. Nota tamen, quod per hoc decretum non censetur priuilegium reuocatum moderandi Missas, & anniuersaria à Testatoribus ante Tridentinum relicta, quorum maximus est numerus: nam decretum Vrbani prohibet solam eam Missarum reductionem, quæ post Tridentinum acceptatæ fuerunt, vt optimè notatur in Florentina Synodo sub die 18. Maij 1627. §. *de Missar. celebrat.* & satis declarant illa verba; aut post Concilium imposito. Secundò non videtur per hoc decretum derogatum Episcopis, quin possint moderari Missas alicui Ecclesiæ relictas; nondumtamen ob tenuitatem eleemosynæ ab eadem Ecclesia acceptatas: nam decretum hoc loquitur manifestè de oneribus Missarum impositis. Non est autem onus impositum, nisi post acceptationem: & intentio eiusdem sola est, vt numerus Missarum relictus, & acceptatus adimpleatur. Quare ante acceptationem, non abstulit Episcopis facultatem, quæ illis de iure communi competebat, alterandi, & moderandi eas Missas. Et ita ex Marchino, me etiam citato tenet Pater Lugo *vbi suprà num. 94. & 96.*

Sup. hoc in Res. 2. not. præteritæ ad medium, à vers. deinde, & cum eodē Marchino hic citato, infra in Res. 14. §. Deinde paulo post initium à Vers. Ideo non obstante.

6. Sed ego hanc sententiam olim docui sub censura, & nunc prorsus puto, resolutionem præsentis dubij expectandam ab Oraculo Sacræ Congregationis; licet Pellizzarius *tom. 2. tract. 6. cap. 3. num. 16.* & Pater Tamburinus *loco citato num. 9.* putet, non esse improbabile, quod Episcopis liceat moderari Missas alicui Ecclesiæ, siue ante, siue post Tridentinum relictas, nondum tamen siue ob tenuitatem eleemosynæ, siue ob aliam causam ab eadem Ecclesia acceptatas.

RESOL. XIV.

An in aliquo casu Prælatus Regularis, & quilibet alius Sacerdos priuata authoritate possit minuere numerum Missarum, non obstante Decreto Vrbani VIII. de Celebratione Missarum?

Et docetur, quod quando intelligentia verborum alicuius Decreti habet aliquam difficultatem, standum est consuetudini quæ est optima legum interpres.

Idem est dicendum de legibus, & statutis. Ex p. 10. tr. 14. & Miscell. 4. Res. 40. aliàs 38.

Sup. hoc lege doctrinam duarum præteritarum Resolutionum.

§. 1 Affirmatiuam sententiam docet Pater Vidal, *in Arca Theol. Mor. tit. de Iustitia Inquisit. 2. per totam, vbi num. 5.* firmat, quod possit Superior Regularis minuere numerum Missarum ad ratam eleemosynæ debitæ iuxta taxam: si tamen non voluntariè neque sponte acceptauerit numerum illum Missarum cum paruo, & tenui stipendio minori taxato (vt supponitur non fuisse.) Nec obstat Decretum Congregationis, quod neque Episcopi possint onera Missarum moderare, reducendo illas ad minorem numerum, sed habeatur recursus ad Sedem Apostolicam, quando datur aliqua necessitas: ergo multò minus poterit hic & nunc quisquam alius minuere numerum Missarū; ergo falsa opinio. Respondetur Primò: Ibi Decretum loqui, vt clarè colligitur ex verbis ipsius, de moderatione illarum Missarum, quæ propter grauia onera adimpleri non possunt, quod non verificatur in casu nostro: ideò. Secundò dici potest, ibi Decretum loqui de moderatione illarum Missarum, quæ spontè cum tenui eleemosyna acceptæ fuerunt, quod non militat in præsenti nostro casu: ergo. Tertiò, quod alicui debetur ex Iustitia, non potest auferri eo inuito; sed iustum stipendium debetur celebranti ex iustitia; ergo ipso inuito non potest auferri, quod ita non esset, si non posset minuere numerum Missarum, neque in conscientia quis tenetur habere recursum ad Sedem Apostolicam, quando clarè cognoscit ex Iustitia sibi deberi iustum stipendium pro Missa celebranda iam acceptis: cum ex iustitia tantum teneatur celebrare illum numerum Missarum, cui correspondet iustum stipendium: ergo nihil facit contra nostram opinionem tale Sanctissimum Decretum, quod insuper loquitur de diminutione Missarum authoritatiuè, & per dispensationem, non verò ex æquitate, & iustitia, vt currit in casu nostro, quæ non patitur, vt Sacerdos gratis sacrificet: ideò in hoc non est necessaria Papæ facultas.

2. Nec obstat Secundò: Idem Decretum præcipit, vt absolutè tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerunt, etiamsi stipendia sint incongrua, & exigua: ergo, &c. Respondetur pro tunc ibi loqui S. Congregationem de Missis acceptis spontè, & liberè cum incongrua, & exigua eleemosyna; non verò de Missis acceptis inuoluntariè cum exigua eleemosyna: nam neque etiam S. Congregatio potest cogere aliquem, vt cedat iniustè iuri suo, quod habet supra iustum stipendium pro Missa celebranda, vt militat in præsenti nostro casu: vnde promissio celebrandi tot Missas, videtur regulanda ex congruitate iusti stipendij, quod dum variatur cursu temporis, variari etiam debet numerus Missarum, vt inter contrahentes seruetur æqualitas, & iustitia: ergo, &c.

Sup. doctrinam contentam hoc §. ad medium §. seq. à vers. Ideo, etiam. & in alia eius annot.

3. Deinde addit idem P. Vidal, *num. 25.* quod quicquid affirmatur de Superiore Regularium, vt possit diminuere numerum Missarum, quando cursu temporis, vel augetur stipendium, vel diminuitur pecunia, verificari etiam data paritate, & proportione de quolibet Sacerdote, qui possit variare numerum Missarum mutatione stipendij ab initio assignati, vel diminutione pecuniæ sine suo consensu, & permissione, cùm ab initio promissio, & obligatio fuerit celebrandi tot Missas, quot erunt eleemosynæ correspondentes iuxta taxam eleemosynæ consuetæ, & congruæ in illo tempore, in quo actualiter Missæ celebrantur: Ideò non obstante Decreto S. Congregationis dicendum est, posse nunc Episcopos, & Superiores Religionum moderari Missas relictas alicui Ecclesiæ, nondum tamen ob incongruam, & tenuem eleemosynam acceptatas, quoniam Decretum illud loquitur apertè de oneribus Missarum impositis: at non censetur onus impositum, nisi post acceptationem, & intentio prædicti Decreti tantùm fuit, vt adimpleatur ille numerus Missarum relictus, & spontè acceptatus: ideò ante acceptationem non abstulit ab Episcopis, & ab aliis Superioribus facultatem illam: quæ de iure communi, vel speciali per Priuilegia conueniebat alterandi, & moderandi eas Missas iuxta stipendium statutum, & consuetum: Ita sentit Marchinus, *de Sacram. Ordinis, tract. 3. part. 2. cap. 19. num. 32.* cum multis viris doctis consuetis, vt ipse testatur. Ideò etiam modò post Decretum S. Congregationis, *de Missarum celebrat.* posse Sacerdotem licitè priuata authoritate ob stipendij tenuitatem numerum Missarum diminuere ad

Sup. hoc similiter in Res. annot. primæ huius Res.

Sup. contento in hoc Vers. vsque ad difficultatem seq. cum eodem Marchino hic citato, & aliis in Res. præterita §. Nota. ante medium, vers. Secundo. & in alio §. eius annot.

Sup. hac doctrina lege infra doctrinam Res. 18.

& aliarum Ref. eius annot. & supra in §. Nec obstat. huius Ref.

ad ratam eleemosynæ à lege, vel consoetudine præscriptæ; dommodò tamen non obstante tenui eleemosyna Sacerdos ille io acceptandis Missis spontè, & expressè non se obligauerit ad tot Missas celebrandas, quot præscriptæ fuerint ad rationem attributæ eleemosynæ, quamuis incongruæ, & exiguæ, quia tunc tenetur stare promissis iuxtà illud axioma: quod semel placuit, amplius displicere non debet. At si solùm acceptauerit eas tenues, & incongruas eleemosynas oblatas com intentione, ac promissione adimplendi omoem iustam obligationem; ortam à recta ratione, & æquitate: tunc io tali casu licitè ad se indemnem seruandum, & ob tuendum suum legitimum ius, potest tot celebrare Missas; quot sufficiunt ad iustum stipendium constituendum; aliàs vellet quid iniustom ille, qui tenui eleemosyna totum Sacrificiom sibi soli postularet, cùm intenderet sine causa priuare Sacerdotem suo legitimò iure, quod habet vt pro qoalibet Missa tribuatur ei stipendium taxatum à legitima potestate; & hoc esset omninò contrà æquitatem, & iostitiam. Et hæc omnia asserit Pater Vidal, vbi plura ad ea firmanda ingeniosè excogitat.

4. Sed nou carent aliqua difficultate; nam Decretum Sacræ Congregationis nullam adhibet distinctionem, sed absolute omnem reductionem Missarum, priuata auctoritate faciendam prohibet. Deindè etiamsi intelligentia verborum Decreti haberet aliquam difficultatem, standum esset consuetudini, quæ est optima Legum Interpres, vt patet *ex leg. Minimè, ff. de legib. leg. si de interpretatione, ff. eod. tit. cap. Cum dilectus, de consuetud.* Syluan. *cons.* 88. *num.* 57. Tiraq. *de nobilit. cap.* 10. *num.* 9. Afflict. *Neapol. decis.* 166. *n.* 9. *& decis.* 173. *num.* 3. Menoch. *cons.* 32. *n.* 44. *& cons.* 390. *num.* 21. *& cons.* 577. *n.* 2. *&* 3. *vol.* 3. Mascard. *de probat. concl.* 1415. *num.* 10. Brunor. à Sole *in locis communib. verb. consuet.* 6. Cardos. *in praxi Iudicum, & Aduocat. eod. verb. num.* 3. Card. Pereira *in leg. Si curatorem. Cod. de in integr. restitut. minor. verb. Contractum, num.* 29. Bellet. *disquisit. Cleric. part.* 1. *tit. de Clerico debitore,* §. 12. *num.* 27. Mendez à Castro *in praxi Lusit. lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 12. Camill. Borell. *in Summa omnium decis. tit.* 14. *num.* 88. Cenced. *pract. & canon. quest. lib.* 1. *quest.* 3. *num.* 11. Vndè statuta è praxi, & obseruantia ipsorom, atqoe ità provt retro practicata, & obseruata fuerunt, interpretanda, & vel restringenda, vel extendenda veniunt. Guid. Papa, *decis. Gratianopol.* 30. *num.* 1. *&* 2. Petrus Heigius, *quest.* 17. *num.* 44. *lib.* 2. Carolus de Grassis *de except. ad mater. statutor. except.* 3. *num.* 13. Aymo Cranetta *consil.* 735. *num.* 14. *part.* 4. Tiberius Decianus *respons.* 32. *n.* 17. *vol.* 5. Hartmannus Pistoris *quest.* 16. *num.* 11. *& num.* 18. *lib.* 1. Sicut enim *de Legibus in leg.* 37. *ff. de legib.* pro regola traditur: Si de interpretatione legis quæratur, in primis inspiciendum esse, quo iure Ciuitas retro in eiusmodi casibus vsa fuerit, cùm optima legom interpres sit consuetudo. Ità qooque idem ad statuta transferendum, & accommodandum erit. Vsque adeò, vt interpretatio statutorum è consuetodine, praxi, & obseruantia desumi debeat, etiamsi proprietas verborum Statuti repugnet, Ioan. de Amicis, *cons.* 42. *num.* 16. *&* 17. Ernet Dothmann. *resp.* 48. *num.* 54. *vol.* 4. Ardetan. Mascard. *de general. Statut. interpretat. concl.* 2. *n.* 157. Sed postquam dictum Decretum emanauit, consuetudo, & obseruantia subseqoens demonstrauit, reductionem Missarum hodie, non priuata authoritate, sed à Sacra Congregatione in quocunque casu faciendas esse, & ideò in facti contingentia ad illam omnes recurrunt. Quæ confirmantur ex stylo Curiæ, & Praxi Romana. Ergo, &c. Ideo ego, omnia; quæ à Patre Vidal, *vbi suprà*, apposui, eidem Sacræ Congregationi determinanda relinquo.

Sup. hoc infra ex latissima doctrina Ref. 88. signanter in §. Et tandem à principio, & in eo. 3. tr. 6. in Ref. 118. §. Quod patet. ad medium, à vers. Vnde. & in aliis multis earum notationum.

Sup. hoc in Ref. 1. not. præteritæ & in eodē §. in fine, & in Ref. 2. etiam in eodē §. in eius principio, & in multis aliis annotationū prædictorū §§.

RESOL. XV.

An in aliquo casu, nonobstantibus Decretis Vrbani VIII. possit pecunia relicta pro Missis non inuestiri in bonis fructiferis?

Et aliqui casus in textu huius Resolutionis adducuntur pro praxi prædictæ difficultatis.

Et quæritur, an Regulares faciant contra præsentem prohibitionem, si recipiant onus celebrandi Missam quotidianam per centum annos absque implicatione pecuniæ ad talem effectum soluta? Ex part. 10. tract. 16. & Miscell. 6. Ref. 72.

§. 1. DE hoc interrogatus à quibusdam Regularibus adducebant mihi Peyrinum *in Formulario littera A. cap.* 11. *num.* 2. vbi ait, posse ex dicta pecunia ædificari domum aliquam in vsum, & commodum ipsius Ecclesiæ, posse restaurari ipsam Ecclesiam, seu eius domum & habitationem, quando minatur ruinam, posse extingui censum aliquem, solui debitum, ac solitum singulis annis ab ipsa Ecclesia. Idem docet Bord. *in Curs. Reg. tom.* 1. *resol.* 25. *num.* 44. *penes Tambur. vbi inf.*

Sup. hoc infra lege doctrinā §. vlt. Ref. 21. & pro omni contento in hac Ref. in tom. 7. tr. 1. Ref. 119. ferè per totam.

2. Sed ego tunc negatiuè sententiæ adhæsi, & qoidem contra Peyrinum in specie, si domus ædificanda, seu restauranda deseruiat ad percipiendos annuos fructus, nempe vel per locationem ipsius domus, vel ob culturam alicuius agri, vbi debeant habitare coloni ad percipiendos agri fructus; licitum erit in hoc implicare eam pecuniam; quia sic verè reddet annuos fructus ad sustinendum onus Missarum celebrandarum. Si autem domus non ad hoc deseruiat, sed tantùm ad habitationem, vel commoditatem eorundem Clericorum, seu Religiosorum inseruientium Ecclesiæ, id non erit licitum, quia hic non est fundus fructifer, nec similiter ad reparandam ipsam Ecclesiam. Nec demum potest talis pecunia implicari ad extinguendum censum: quia id esset potius extinguere debitum quàm acquirere nouum fundum fructiferum. Hæc, inquam, noo licent absque concessione Sedis Apostolicæ. Et hæc omnia docet Auersa *de Sacr. Euchar. quæst.* 11. *sect.* 18. cui ego addo Tambur. *opusc. de Sacr. Missæ, lib.* 3. *cap.* 1. §. 6. *num.* 14. Pelliz. *in Man. Reg tom.* 5. *tract.* 6. *cap.* 3. *num.* 24.

3. Et qoidem probatur hæc opinio ex natura implicationis, quæ importat acquisitionem nouorum fructuum ex re frugifera ab alio empta, quæ alias non erat propria emptoris, aut saltem fiat propria ratione fructuum: siquidem implicatio auget nouos fructus implicanti, quos antea non percipiebat: alioqui gigneret effectum contrarium, nempe onus absque nooo commodo, tum ex ipsis Decretis *de celebrat. miss.* §. *præterea?* vbi decernitur, pecuniam datam pro oneribus Missarum inuestiendam esse in bonis immobilibus frugiferis; quod non euenit, nisi ex implicatione acquiratur ius lucrandi nouos fructus. Ergo, &c.

4. Verùm Pellizzarius ex his *num.* 54. quærit, an regulares faciant contra præsentem prohibitionem, si recipiant onus celebrandi Missam qootidianam per centum annos absque implicatione pecuniæ ad talem effectum solutæ. Et respondet negatiuè cum sub præsentem prohibitionem cadant solum onera Missarum perpetua, quale non est onus celebrandi per centum annos, quamuis aliàs in fauorabilibus perpetuom dicatur tempus infra centum annos, & multò magis spatiom centum annorum: quod item procedit in odiosis, in quibos perpetuum propriè significat tempus non habens certum finem, iuxta *leg. iurisperitus, ff. de excus. tutor.* Et hanc sententiam præter Pelliz.

tenet etiam Bord. *num.*17. Tambur. *num.*16. Lezana *in Summa tom.*4. *verſ. Miſſa, num.*17.

5. Verùm ego puto cum Auerſa *loco citato*, quod quamuis ita ſit ex vi decretorum : tamen ex debito ipſius rei, non eſſet integrum Clericis, aut Religioſis tunc reſidentibus in ea Eccleſia, vel Monaſterio, expendere tunc, & inſumere pecuniam ſuo commodo, & arbitrio, ac relinquere ſucceſſoribus onus Miſſarum celebrandarum : ſed oporteret ea hac parte ita implicare pecuniam, vt ſaltem pro toto tempore quo durabit onus, annuos fructus reddat. Quod etiam notabit Tamburinus, *vbi ſuprà.*

RESOL. XVI.

An ſi Petrus reliquit centum aureos pro centum Miſſis in aliqua Eccleſia celebrandis, ſi augeatur ſtipendium Sacerdotibus, teneatur hæres, data capacitate hæreditatis, ſupplere illam eleemoſynam? Ex part. 2. tr. 14. Reſ. 17.

Sup. hoc ſupra in reſol. 12. §. vlt. ſed lege eam à principio.

§. 1. RESpondeo affirmatiuè, quia teſtator non reliquit pecuniam ſimpliciter pro eleemoſyna ſoluenda, ſed pro Miſſis celebrandis, & ſi præuidiſſet augmentum ſtipendij, non dimineret Miſſarum numerum, quia hæreditas eam eſſet ſuffectura. Ita Homobonus de Bonis *in exam. Eccl. part.* 1. *tract.* 4. *cap.* 13. *quæſt.* 18. Riccius *in praxi part.* 3. *reſ.* 364. *num.* 1. Genuenſis *in practicabilibus Eccleſ. tricen.* 6. *quæſt.* 179. Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat.* 29. *num.* 7. & alij.

RESOL. XVII.

An Legatum Miſſarum tranſeat ad hæredes nominatim non deſignatos?

Ex quo ſequitur Sacerdotem obtinentem Capellaniam, de cuius fundatione nullo modo conſtat, ſed illud tantum certum eſt teneri ad celebrandum quotidie in tali Eccleſia, vel Altari cum ſtipendio conuenienti: ſequitur, inquam, ſupradictum Sacerdotem teneri applicare valorem Miſſarum pro Fundatore Capellaniæ. Ex part. 9. tract. 8. & Miſcell. 3. Reſ. 69. alias 68.

§. 1. TItius v. g. condidit teſtamentum, & inſtituit ſuos hæredes Franciſcum, & Ioannem, poſtea in quodam Capitulo dicti teſtamenti, grauat infraſcriptos hæredes ſoluere annuatim Eccleſiæ Matriti centum aureos, pro celebratione Miſſarum in ſubſidium animæ ſuæ : quæritur, an mortuo Franciſco, & Ioanne, alij hæredes teneantur ſoluere dictum legatum? Et negatiuè reſpondet doctus Iuriſconſultus Petrus Surdus *tom.* 1. *conſ.* 123. *num.* 17. vbi ſic ait: Etſi legatum annuum relictum Ciuitati, vel Eccleſiæ, in perpetuum, duret vltra centum annos ſecundum opinionem Iaſonis, & aliorum (quam reprobamus;) tamen illud non habet locum, quando onus impoſuit in perpetuum infraſcriptis hæredibus; quia cùm propter verbum, infraſcriptis, onus extinguatur cum perſona priorum hæredum, facit Cotta mem. inc. hæredis in fi. Id quod multò magis vendicabit locum in præſenti facto, in quo præter dictam reſtrictionem, alibi teſtator in eadem parte teſtamenti loquutor de ipſis hæredibus; quæ verba faciunt onus eſſe perſonale, propter dictionem, ipſis, quæ perſonaliſſima eſt, *l. generaliter in fin. de off. Præfid.* cum aliis apud Nattam *in conſ.* 163. *n.*8. Et licet appellatione hæredis veniat etiam hæres hæredis, tamen hoc fallit quando dictum eſt de ipſis hæredibus, ipſe, eſt perſonaliſſima, vt dicit in terminis Baldus *in conſ.* 304. *vol.* 5. vbi allegat dicto §. hæc verba. Et infert, quod prohibitio alienandi eo modo concepta, non producitur ad hæredem hæredis. Et hanc deciſionem dicit mirabilem, & ſingularem Iaſon *in l. filiusfam. §. diui. n.* 151 *ff. de leg.* 1. vbi Ferdin. *n.* 188. dicit corde tenendam. Ripa *num.* 111. vbi idem dicit, quando dictum eſt de infraſcriptis hæredibus, Socinus Iunior *in conſil.* 144. *n.* 14. *vol.* 3. Natta *d. conſil.* 163. *n.*8. Alciatus *in conſil.* 424. *n.* 3. Cagn. *in l.* 2. *num.* 46. *verſ.* 2. *principaliter, Cod. de pact. inter emptor. & vendit.* vbi ait idem eſſe in pronomine, *Hoc.* Cotta in d. memor. incip. Hæredis, in princip. Tiraquellus, *de retract. conuent. §.* 1. *gl.* 6. *n.* 25. quia vbi eſt demonſtratio perſonæ, diſpenſatio non tranſit in hæredem : *l. Seruus, in princip. ff. de ſtatu liberis.* Rolandus *in conſilio* 59. *n.* 28. *& ſeq. vol.* 3. Cephalus *conſilio* 352. *num.* 17. *& ſequent.* Menochius *conſilio* 82. *num.* 158. Hæc omnia Surdus.

2. Sed contrariam ſententiam tenuit Rota in vna Romanenſis Vineæ die 20. Februarij 1581. coram Cantuccij *in deciſ. diuerſ. Rotæ, par.* 2. *deciſ.* 140. vbi ita aſſerit : Nibilominus relicta ad pias cauſas nominatim ab vno hærede cenſetur tacitè repetita ab eius ſubſtituto & ab eo debentur. Ita Romanus *in Authent. Similiter, in* 15. *Speciali. n.* 65. *& in* 20. *ſpeciali in fine, ante n.* 79. *per text. in l.* 3. §. *Lucius ff. de aliment. & cibar. leg. quem text ita intelligit*, ibi Bartolus in princip. poſt gloſſam, idem Bartolus in l. Mela, in princ. verſic. Item quod relictum nominatim. ff. en titul. de alimentis, & cibar. lega. Romanus *conſil.* 388. *n.* 5. Alexander *in l. licet Imperator. n.* 11. & ibi Iaſon, *n.* 38. idem Alexander *in l. Si duobus, §. primo,* alias circa finem princip. verſ. & idem videtur dicendum, & ibi Iaſon, *n.* 14. *&* 15. *de leg.* 1. idem Iaſon *in l. Si fundum, §. Stichum, n.* 4. *ff. eod. cit. Secin. reg.* 310. *n.* 35. *propè finem.* Decius *conſil.* 182. *n.* 2. *verſ. & ad hoc etiam facit. & conſil.* 273. *n.* 1. *ad finem.* Ruinus *conſil.* 116. *n.* 3. *&* 4. *lib.* 3. *& conſil.* 76. *ſub n.* 17. *lib.* 5. Tiraquellus *de priuileg. piæ cauſ. priu.* 36. Gratianus *conſil.* 5. *num.* 24. *lib.* 2. Andreas de Beleet. *in repet. l. prima, num.* 228. *Cod. de Sacroſanct. Eccleſ. Moder.* Vtinen. *de conieſtur. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 2. *n.* 16. & fuit reſolutum coram R. P. D. Decano in vna Romanen. Fideicommiſſi, ſiue Legati, 16. Ianuarij 1581. quæ reſolutio fuit poſtea coram eodem confirmata 3. Martij eiuſdem anni, & inſuper allegatus text. in l. Lucius Titius ff. de fideicommiſſ. libert.

3. Non obſtat Pariſius *conſil.* 86. *n.* 77. *lib.* 2. concludens poſt Decium *conſil.* 173. *num.* 1. *&* 2. quòd fauore piæ cauſæ ſubſtitutio facta in vno caſu non debet extendi ad alium, quando ſubſtitutio piæ cauſæ fuit limitata ad certum caſum. Quia Decius loquitur in caſu, in quo pia cauſa fuit vocata ſine ſubſtituta principaliter in pœnam hæredis, & non pro ſalute animæ teſtatoris : vel in caſu, in quo ſi fieret extenſio, reſultaret abſurdum, quod quis ſine culpa priuaretur, & contra voluntatem teſtatoris, prout ipſemet Decius reſpondet *d. conſ.* 273. *col. vltima, verſ. non obſtant allegata, & verſ. Vnde ad allegata.* At ſecus in caſu noſtro, in quo Teſtator ſubſtituit pauperes pro anima ſua, & ſic conſilium Decij facit pro hac parte. Hucuſque Sacra Rota.

4. Vnde puto ab eius ſententia non eſſe tecedendum; & ſic interrogatus de caſu propoſito in hac reſolutione affirmatiuè reſpondi : Tum quia piorum legatorum interpretationem, à mente, & voluntate legantium petendam eſſe præcipiunt viri excellentes iuris diuini, ac humani. Comitolus Reſponſorum Moralium *lib.* 7. *quæſt.* 5. *n.* 2. & quàdo ea caſu ſuperueniente colligitur præſumptio, quod ſi teſtator cogitaſſet, ita diſpoſuiſſet, talis mens debet attendi per text. *in l. Tale pactum, in fin. & in l. Acutiſſimi, Cod. de fideicommiſſis,* iuncta Gloſſ. *& in l. generaliter, Cod. de Inſtitutionib. & ſubſtitutionib. ſub conditione factis,* Syluester *verb. Teſtamentum* 1. *q. vlt. concl.* 8. Comitol. Reſponſorum Moralium, *lib.* 7. *q.* 8. *n.* 4. Tum quia Teſtatoris voluntas dicitur

dicitur euidens quando colligitur ex coniecturis, *l. licet Imperator. ff. de leg.* 1. *& leg. non ad ea de conditionibus & demonstrationibus.* Abbas *consil.* 68. 2. *par.* Tum quia testatoris voluntas coniecturata idem operatur quod expressa, *l. Si seruus plurium*, §. *fin. de legat.* 1. præsertim quando illam interpretamur coniecturis non captiosis. Comitolus. *Responsorum Moralium*, *lib.* 7. *quæst.* 13. *num.* 4. post Syluestrum, Couarruuiam, & Nauarrum, ibidem citatos. Tum quia pium est, voluntatem Testatoris piè interpretari, Comitolus, respons. moralium, *lib.* 7. *quæst.* 14. *num* 9. Tum quia illa interpretatio semper facienda est, quæ fauet animæ. Constan. Roger. *de Iur. Interp. vers.* 8. *Videamus, num.* 2. immò cum de fauore animæ agitur, verba latè semper sunt accipienda, vt notat Bartolus in *Authent. Sacramenta puberum. Cod. Si aduer. vend.* Galarat. *renuntiat.* 23. *num.* 4. Tum denique, quia cùm tractatur de commodo, & vtilitate animæ, recurrendum est ad verisimilem Testatoris voluntatem, quæ licet aperta non sit, est tamen omninò seruanda, *Leum res in princ. ff. de leg.* 1. *l. Sicut cæteri. Cod de testament.* Mant. *de coniectur. vltim. voluntat. libro* 3. *titul.* 19. *numer.* 1. *&* 2. Vbi probat in testamento, si quid dubium, vel ambiguum scriptum sit, illud benignè interpretandum, & seruandum id, quod credibile est esse cogitatum: *l. cum in testamento. ff. de rebus dub.* Baldus *in lege fin. in vltim. not. Cod. de hæred. instit.*

Sup. hoc infra in Ref. 41. & multis aliis Ref. & 55 eius Primæ annot.

5. Vnde ex his dicendum est, & sequitur contra Marchinum, Sacerdotem obtinentem Capellaniam, de cuius fundatione nullo modo constat, sed illud tantum certum est teneri ad celebrandum quotidie in tali Ecclesia, vel in tali Altari cum stipendio conuenienti, sequitur inquam ex dictis, supra dictum Sacerdotem teneri applicare valorem M[i]ssarum pro Fundatore Capellaniæ. Et ita hanc sententiam ex omnibus superius adductis tenet Bariola, *consil.* 14. *per totum.* Vide etiam Sylnium *in Resolut. Var. tom.* 2. *verb. Missa* 4. *in Respons. ad* 1.

RESOL. XVIII.

Quando stipendium Missæ fuerit ab Episcopo taxatum vel à consuetudine, si petens Missam non det stipendium integrum & iustum, an possint Sacerdos ab vno, vel à diuersis tot parua huiusmodi stipendia accipere, quæ iuste eleemosynæ æquivaleant, & vnum tantum pro omnibus illis Missæ Sacrificium offerre?

Et quid, quando adsit expressa promissio de dicenda Missa pro illo paruo stipendio? Ex p. 2. tr. 14. Ref. 7.

Sup. hoc supra ex Ref. 14. lege doctrinam §. Nec obstat secundo. & §. seq ad medium, à vers. Ideo etiam. & infra vide Ref. 19. & 21.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Rodriquez *in summ. tom.* 4. *c.* 52. *n.* 4. Corduba *lib.* 1. *q.* 4. *dub.* 4. Angles *in Flor. part.* 1. *q. de valore Missæ, art.* 2. *concl.* 2. *appen.* 2. Nugnus *in* 3. *p. tom.* 1. *q.* 83. *art.* 1. *dub.* 9. *concl.* 2. Fernandez *in exam. Theol. moral. part.* 3. *cap.* 5. §. 9. *n.* 3. Vasquez *in* 3. *p. tom.* 3. *disp.* 234. *cap.* 3. *n.* 18. Fillucius *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 6. *num.* 188. Scorzia *de sacrif. Miss. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 4. Fraxinellus, & Suarez *vbi infra.* Et ratio est, quia iniusta est eius postulatio, qui pro tenui stipendio totum peteret sacerdotis obsequium, & cum ipsi sacerdoti manifesta iniuria fiat, meritò potest se idem[que] seruare.

Sup. hoc in Ref. 1. not. præteritæ & in eisdem §. & in Ref. 2. ad medii §. 4.

2. Verum est, quòd Corduba, Homobonus de Bonis *in exam. eccles. part.* 1. *tract.* 4. *c.* 13. *quæst.* 118. & & Fraxinellus *de oblig sacerd. sect.* 4. *concl.* 1. §. 2. *n.* 1. limitant hanc sententiam, & dicunt, non procedere, quando adsit expressa promissio, de dicenda Missa pro illo paruo stipendio, alioquin victus fidelitatis violaretur.

3. Sed hæc limitatio, vt bene obseruat Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 86. *sect.* 4. stando in rigore, iustitiæ, non videtur necessaria, quia tali sacerdoti fit iniuria. Cogitur enim ob paupertatem inæquale stipendium acceptare. Potest ergo, non obstante priori pacto, se indemnem seruare; sicut famulus, aut operarius, cui condigna merces non tribuitur, potest damnum suum resarcire, etiamsi in principio ob paupertatem coactus sit pacisci pro iniusto, & inæquali stipendio, & similiter, qui ob necessitatem cogitur triticum emere iniusto pretio, potest sine iniustitia, alia via, se indemnem seruare. Ita Suarez, & post illum noster Molfesius *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 17. *n.* 89. qui citat Reginaldum, & Mitandam. Ita vsque modo in hoc casu probabiliter quis consulere poterat.

4. Sed nunc contrariam opinionem docent Illustrissimi Cardinales *in decreto*, §. 3. & antea docuerunt multi DD. quos citat, & sequitur Bonacina *de Sacram. disp.* 4. *q. vlt. punct.* 7. §. 2. *num.* 8. licèt pro sua opinione adducat aliquos authores, potius contrariam sententiam docentes.

RESOL. XIX.

An quando stipendium Missæ est aliquo in loco taxatum, & Sacerdos, qui nihil habet, vnde viuat, possit deinde ad iusti stipendij rationem Missas applicare? Ex p. 5. tr. 15. & Miscell. 1. Ref. 52.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Peyrinus *de priuil. tom.* 3. *c.* 1. *n.* 26. per ea, quæ ego ipse adduxi *in* 1. *p. tract.* 14. *resol.* 7. Neque, ait ille, huic opinioni videtur obstare decretum sacræ Congregationis de celebratione Missarum. §. 2. vbi Congregatio sub obtestatione diuini iudicij mandat, vt tot Missæ dicantur, quot fuerunt præscriptæ, quamuis recepta stipendia sint exigua, & incongrua. Nam debet intelligi, quando Sacerdos omninò voluntariè, non coactus paupertate, contentus fuit oblato stipendio, & expressè promisit se tot Missas integras dicturum; quo modo etiam limitauit Suarez, & tunc tenebitur magis ratione fidelitatis, & præcepti, quàm iustitiæ. Ita Peyrinus.

Quæ hic est Ref. antecedens, & infra lege doctrinam Ref. 1. post. seq. & supra ex Ref. 14. vide § Nec obstat secundo. & §. seq. ad medium. à vers. Ideo etiam.

2. Sed contrariam sententiam ego docui *vbi supra*, nam dictum decretum absolutè loquitur, & vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus; & verba decreti sunt ita clara, vt aliquam expositionem minimè admittant, & ita etiam sentiunt docti recentiores à me consulti.

RESOL. XX.

An Sacerdos, qui accipit stipendium ab aliquo pro Missa applicanda, teneatur ei applicare fructum ex opere operantis, & orationes, aliaque, quæ in Missa fiunt? Ex p. 5. tr. 14. & Misc. 2. Rel. 80.

§. 1. FRequens & curiosus est casus, fortassè (amice Lector) non aliam, quàm affirmatiuam sententiam exspectabis. Sed negatiua opinio habetur in thesibus Theol. Colleg. Romani Societ. I a s v *lib.* 8. *n.* 173. & illam docet Coninck *de Sacram. q.* 83. *art.* 1. *dub.* 10. *nu.* 195. & post illum doctos Hurtadus *de Sacram. disp.* 5. *de sacrificio Missæ, diffic.* 8. *in fine.* vbi sic ait: Obseruandum est celebrantem non teneri ad applicandum Sacrificium, nisi quoad fructum ex opere operato pro eo, à quo stipendium accipit, non verò quoad fructum ex opere operantis, nec alius exigitur nisi prior ille, aliàs Sacerdos non satisfaceret,

ret, quando ex malo fiue celebrat. Ob eamdemque rationem credimus non esse obligationem offerendi pro illo Orationes, aliaque quæ in Missa fiont. Hæc ille quæ etiam docuit magis clarè *in disput.4. difficult.* 15. Sed aliqui hanc opinionem non admittunt; nam si talis opinio esset vera, frustrà dantes stipendium pro Missis studium adhiberent ad inueniendos Sacerdotes optimæ vitæ ad illas dicendas, quod quidem consulunt Doctores communiter esse faciendum, vt patet apud Fagundez *pr.1 lib.3.c.6. nu.* 22. Nam obstante supradicta Hurtadi opinione, cùm celebrans Missam pro stipendio non teneatur applicare fructum ex opere operantis, neque orationes, aliásque Missæ actiones; idem esset pro stipem dantibus celebrare ad eorum intentionem tam malos, quàm bonos Sacerdotes. Sed hoc videtur absurdum, & contra praxim, ergo, &c. Ideo tu cogita.

RESOL. XXI.

An Sacerdos recipiens exiguum stipendium ab aliquo pro Missa dicenda, teneatur totum fructum ei applicare stantibus Decretis Vrbani VIII.?

Et an pecunia relicta Monasterio cum onere perpetuo celebrandi Missas, implicari possit super bona Monasterij ipsius, assignando talem fundum, quod subster illi oneri, aut faciendo fabricam necessariam? Ex p. 10. tr.16.& Misc.6.Res.71.

Sup. hoc lege supra doctrinam Res. 18. & 19. & aliorum ssearum notationum.

§. 1. NEgatiuam sententiam nominatim contra me docet Pater Tamburinus *opus. de Sacr. Miss.l.3.num.*53. & ideò asserit; Sacerdotem, recipientem exiguam stipem pro Missa, non teneri totum fructum offerenti applicare, nec, si id faciat, teneri ad restitutionem quia non est credibile, voluisse Sacram Cõgregationem fraudare Sacerdotes iusta mercede: Quando verò præcipit, vt stipendia, quantumuis incongrua, & exigua etiam data ab vna persona Missæ præscriptæ celebrentur, præcipit quidem, vt celebrentur Missæ ad eleemosynam præscriptam, sed iuxta tamen, seu rationem dictæ eleemosynæ, non verò ad merum arbitriom dantis.

2. Verùm ego non recedo à sententia, quam docui, quidquid asserat Pater Tamburinus, & præter Cardinalem de Lugo, Auersam, & alios, illam nouissimè, me citato tenet Trulleneh. *de Sacram. lib. 3. c.8. dub.11.n.8.* & me citato Bassæus *in Flor.v., Missa, 3.num.*10. & me citato Pater Franciscus Lugo *de Sacra.l.5.c.12.q.5.n.44.46. & 57.* in quibus asserit, stantibus apertis verbis decreti Pontificij, hanc omninò sententiam in praxi tenendam, & præter alias rationes', quas penes ipsum videbis, sic argumentatur, Vel Sacerdos reperit alium, qui maius stipendium afferat pro Missa, vel nullum. Si reperit, cur non maius recipit, dimitteos stipendia tenuiora? si non reperit, non debet iniustum reputare, quod ob raritatem offerentium stipes, & copiam Sacerdotum acceptantium, vel etiam quæritantium ita decrescit, vt debeat hic & nunc iustum existimari. Quod, si quando stipendia, præsertim antiqua mutatione temporum reddita sint iniusta simpliciter, recurrendum erit ad legitimum superiorem, vt Missæ reducantur ad numerum minorem. In aliquibus tamen casibus puto, admitti posse opinionem, quam contra me tenet P. Tamburinus, quando v. g. Sacerdos id dantibus stipendia significat, vel illos monet de taxa iustæ mercedis, & sic ex ipsorum consensu Missas ad rationem talis taxæ reducit. Vel quando multi simul stipes alicui tribuunt, vel pro cunctis iuxta quantitatem ipsarum sacra faciat, vel in similibus casibus, nulla fit iniuria dantibus stipendia, si Sacerdos pro singulis Missis taxatam stipem recipiat. Ita Coninc. *q. 81. n.* 194. nec alij dissentiunt. Similiter, si Sacerdos rogatus dicere decem Missas, v. g. recepit inuolutam charta pecuniam, putans esse iustum stipendium, & postea reperit esse dimidiatum, iustè posse ad ratam minuere numerum Missarum, illo monito, qui petiit Missas, vel etiam non monito, quoties ex iusta causa non potest. Vnde hæc omnia non esse contra decreta Cardinalium, quæ planè non loquuntur in his casibus, docet & meritò Pater Lugo *vbi suprà, num.* 51.

3. Sed hic obiter quæro, An pecunia relicta Monasterio cum onere perpetuo celebrandi Missam, implicari possit super bona ipsius Monasterij exempta à simili onere, assignando talem fundum Monasterij, quod subster illi oneri, aut faciendo fabricam necessariam. Et affirmatiuam sententiam tenet Laurentius *de Peyrinis in formul.littera A,c.11.n.2.* Sed ego prorsus contrariæ sententiæ adhæreo, tum ex natura implicationis, quæ importat acquisitionem nouorum fructuum ex re frugifera ab alio empta, quæ aliàs non erit propria emptoris, aut saltem fiat propria ratione fructuum, siquidem implicatio auget nouos fructus implicanti, quos antea non percipiebat: alioqui gigneret effectum contrarium, nempe onus absque nouo commodo; Tum ex ipsis decretis *de celebrat. Missar. §. præterea*: vbi decernitur, pecuniam datam pro oneribus Missarum, inuestiendam esse in bonis immobilibus frugiferis; quod non euenit nisi ex implicatione acquiratur ius lucrandi nouos fructus Et ita hanc sententiam ex Bordono tenet Pellizarius *in Man.to.2.tract.6.c.3.n.60.* cui ego addo Lezanam *in in Summa Quæst.Regul.to.4.ver. Missa, n.* 3. & Tamburinus *opusc.de Sacram. Missa,lib.3.cap.1.§ 6.num.* 9.

Sup. contento in hoc §. lege supra doctrinam Res. 15. & in p.7 tr.1.Res. 129.fere per totam.

RESOL. XXII.

De taxa Missarum. Pro quo discutitur, an Sacerdos pauper quando singulis diebus celebrat, possit a quibuscumque Missas offerentibus eleemosynas, aut stipendia accipere etiam super taxam determinatam ab Episcopo, vt habeat pro victu moderato, veste decenti, &c.? Ex p.11.tr.1. & Misc.1.Res.24.

§. 1. IOannes Caramuel *fundament.*59.§.2 *num.*1250. sic asserit, videtur aliquibus locis Diana summa inconsequentia laborare. Ego hoc dubium propono. Sunt qui dicant Sacerdotem pauperem, modò singulis diebus celebret, posse à quibuscumque Missas offerentibus, elemosynas, aut stipendia accipere, etiam supra taxam determinatam ab Episcopo, vt habeat pro victu moderato, veste decenti, & domo congrua; pro emendis libris, conuenientibus professioni suæ, videlicet spiritualibus, moralibus, canonicis, Theologisve, quod ipsum nonnulli ad alios eorum casus extendunt. Vide Dianam *part.2 tract.14. resol.*8.

2. Sunt qui dicant Notarios, Commissarios, & cæteros iustitiæ ministros, si stipendia ipsi à lege statuta non sufficiant ad honestè viuendum posse supra taxam accipere quantùm modestia, & prudentia requirat. Vide Dianam *part.2. tract.17.resol.*60.

Quæ nunc hanc sequetur. Sed lege infra doctrinam §. Item.Res.41 & aliorum eius not. 1. Res.60. citata in lin vlt. §. 2. huius Res. inuenietur in tom. 8. tr.4. res. 60.

3. At Diana ex his duabus sententiis priorem negat, posteriorem admittit, cùm tamen videatur consequentia doctrinæ postulare, vt admittatur vtraque, vel reiiciatur vtraque; nam disparitatem non percipio. Hucusque Caramuël.

4. Sed puto, Dianam rectè priorem sententiam negare & admittere secundam, non enim est par ratio inter vtramque.

5. Et quoad primam patet ex aperta & rotunda declaratione Cardinalium; Vnde ad demonstrandam etiam

etiam ex tationibus disparitatem rationis inter has duas sentent as, & quòd non possit quis philosophari ex secunda ad primam, apponam hic verba doctissimi Patris Dicastilli, qui me citato, *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 5. *disputat.* 4. *dub.* 19. *numer.* 339. sic asserit.

6. Asserendum est, Sacerdotes pauperes non posse pro vna Missa accipere, nisi vnicum stipendium, illud videlicet, quod lege, aut communi æstimatione, aut consuetudine taxatum est, *vt sequent. dubit.*

7. Probatur efficaciter hæc sententia. Primò, quia (quicquid fuerit olim, & ex natura rei, de quo mox dicam) iam sacra Cardinalium Congregatio in decretis §. 3. Teste Diana supra, sub obtestatione diuini iudicij mandat ac præcipit, vt absolutè tot Missæ à Sacerdotibus celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint? ita vt ij, ad quos pertinent, suæ obligationi non satisfaciant aliter, quinimmò grauiter peccent, & ad restitutionem teneantur. Quia verò intellexi non deesse aliquem qui ab illa lege seu decreto dicat excipiendos esse pauperes, & non credendum volu isse illos comprehendere, esset enim contra ius naturæ, aut naturalem pietatem & æquitatem illos comprehendere; oportet etiam hæc ratione probare quòd alij fecerunt, antequam lex citata consideretur. Probatur ergo secundò ratione ex natura rei, quia qui accipit pro ministerio plus quàm iustum stipendium commensuratum ad suam sustentationem per ordinem ad ministeria, quibus sustentari potest, non minus peccat contra iustitiam, quàm venditor, qui vendit rem vltra iustum pretium, aut mercenarius qui exigit vltra mercedem, vel miles vltra stipendium; sed prædicti peccant contra iustitiam, ergo & ille.

Sup. hoc infra in Resol. 41. §. Item. Vbi hoc extendit ad grauem, & non extremam necessitatem. &c.

8. Nec refert, quòd Sacerdos sit pauper, nec enim potest ob paupertatem, seclusa extrema necessitate (de qua nunc non agimus) quidquam accipere inuito Domino vltra stipendium iustum; sicut nec venditor ob similem paupertatem potest quicquam accipere vltra iustum pretium, nec mercenarius vltra mercedem, nec miles vltra stipendium.

9. Respondent aliqui, stipendium debere assignari per ordinem ad sustentationem personæ; Sed persona pauper non potest illo stipendio communi sustentari. Ergo maius stipendium poterit accipere.

10. Contra hoc tamen est primò, quia si respectu Sacerdotis pauperis illud commune stipendium non est æquale & iustum, quia non sufficit ad integram sustentationem; eodem modo non erit æquale & iustum respectu sustentationis diuitis, quia etiam diuiti debetur sustentatio, atque adeò etiam diues poterit vltra accipere.

11. Secundò quia quamnis stipendium ministrorum Ecclesiæ assignandum sit per ordinem ad sustentationem personæ, non debetur integra sustentatio pro vno tantùm ministerio, sed pro omnibus, quibus possunt occupari tales ministri; Missa autem non est integra diei occupatio; sed vnius horæ, vnde rectè Vasquez suprà contra Sotum, & Canum posteà referendos, probat, pro officio Missæ non deberi Sacerdoti stipendium sufficiens ad victum totius diei, sed tantùm ad partem victus, quia quamuis dignus sit operarius Euangelij mercede sua pro victu & sustentatione; non tamen omnes eodem modo. Nam si is, qui toto die in Ecclesiastico ministerio legendo studendo, docendo, ministrando Sacramenta, &c. occupatur, aut toto die ad hæc, aut ad alia ministeria, prout occurrerit occasio obligatus existit (qua ratione obligatur Parochus) nihil amplius meretur, quàm moderatum victum, & vestitum suum, aut familiæ, quo pacto quæso tantumdem etiam mereri poterit, qui vna tantum hora totius diei in celebratione Missæ occupatur? quo solo ministerio non impeditur Clericus, quò minus possit alia honesta via aliquid lucrari ad vitam sustentandam, vt habetur *cap. Clericus victum* 91. *dist.* atque hac ratione taxantur ab Ecclesia stipendia per ordinem ad laborem, & occupationem ministerij. Vnde maius stipendium taxatur pro solemni Missa quàm pro priuata, & aliud stipendium assignatur pro funere, aliud verò pro Vigilia, seu nocturno officij, & sic de aliis: Signum ergo est quodlibet horum esse veluti inadæquatum ministerium, cui non integra debetur sustentatio, sed commensurata, & partialis.

12. Dicet tam aliquis: non est cogendus Sacerdos pauper mendicare, aut alio indecenti modo victum, vestitum, & habitationem quærere, vt patet ex Tridentino *sess.* 22. *c.* 2. *de reform.*

13. Respondetur, si pauper est: fideles ex misericordia, aut charitate debere illi subuenire; ipsum tamen non posse res alienas vsurpare, seclusa extrema necessitate, & ne cogatur mendicare ad Episcopum potius pertinet vel eum non ordinare, vel de necessariis prouidere.

14. Dicet adhuc, in necessitate accipere duplicata stipendia non esse intrinsecè contra iustitiam; alias non possent Episcopi, nec Pontifex numerum Missarum in Capellaniis, aut in aliis piis legatis imminuere; quod est omninò falsum, & contra decretum Tridentini *sess.* 25. *c.* 4. *de reformat.*

15. Respondetur, nec Episcopos, nec Pontificem posse id facere ex mera sua voluntate; posse tamen per interpretationem voluntatis institutoris, vel per dispensationem cum causa iusta, & rationabili, ex quo potius sequitur. Sacerdotes non posse sua auctoritate plusquam commune stipendium accipere, cùm ad proportionandum, & commensurandum stipendium cum ministerio & onere; quando stipendium videtur minus & inæquale, authoritas superioris debeat intercedere.

16. Propter prædictas rationes aliqui viri docti nostræ Societatis, etiam ante decretum citatum, cum aliis putabant de hac re consulti oppositum nostræ assertionis, non esse practicè probabile, & sanè mihi parum, aut nihil probabilitatis habere videtur opinio, quæ asserit, Sacerdotes pauperes posse duplicata stipendia accipere pro vna Missa ad suæ personæ sustentationem, vel etiam ei seruientis, aut familiæ, quando vnicum stipendium ad id non sufficit, sistendo in terminis iuris naturalis. Et hæc omnia docet Dicastillus *vbi suprà.*

17. Dico igitur, iustum vnius Missæ stipendium non esse ex quantitate necessaria ad quotidianum victum desumendum, sed ex quantitate laboris impensi in fauorem illius, qui stipem concessit. Cùm ergo semihoræ labor & occupatio sufficienter tertia parte sustentationis illius diei compensari videatur, nullatenus integra illius diei sustentatio expostulari potest; quod optimè confirmatur, tum ex communi vsu, & æstimatione fidelium, & plurium diœcesum legibus taxantibus stipem congruæ vnius diei sustentationis insufficientem, quæ leges, & consuetudines non sunt dicendæ iniustæ tum ex eo quod pro Missa solemni abundantior stipes exigitur, quàm pro priuata, & pro Missa tali tempore, & hora recitanda, quàm pro Missa illis circumstantiis carente, & pro duabus Missis vna die recitatis, quàm pro vnica, quòd licitum non esset, si pro qualibet Missa integra illius diei sustentatio concedi deberet. Neque obstat proprium Sacerdotis munus esse sacrificium offerre, inde enim solum infertur præcipuam illius diei sustentationem ob sacrificium

ficium colligendam esse, an nullatenus infertur adæquata colligi debere: cum plura alia sint munera Sacerdotis, ex quibus sustentatio peti potest. Quod si occasio ea munera exercendi non se offert; non ideò petens Missam defectum supplere debet, alias si à sacrificando impeditus esset sacerdos, vel si esset expeditus non inueniret qui sacrificium concessa stipe expostularet, posses ab eo, cui pœnitentiæ, vel Eucharistiæ Sacramentum ministrat, sustentationem illius diei integram exigere, quod nemo concedet: signum ergo est Sacerdotem altari seruientem de altari viuere debere pro quantitate obsequij impensi, ac proinde non integrum vnius diei victum pro vno sacrificio expostulare posset, sed ad summum partem illius præcipuam.

18. Vndè ex his omnibus apparet, me olim rectè dixisse non posse Sacerdotem pauperem accipere plura stipendia pro vna Missa, ratione sustentationis diurnæ.

19 Nec obstat alia opinio, quam docui, & adducit Caramuel contra me, nempè Notarios posse accipere maiora stipendia pro sustentatione diurna, nam, vt dicta *resol. 60. tract.* 17. apparet, ego loquutus sum, quando pro varietate temporum taxa Notariorum effecta sit iniusta; tunc enim procederet illa opinio Molinæ, & aliorum, & non aliter, quod non procedit in casu missæ, in quo supponimus taxam esse iustam, & quæ quidem non debetur, neque taxatur in ordine ad diurnam sustentationem: Ergo est dispar ratio contra Caramuelem inter vtrumque casum, nec benè, & licitè potest inferri consequentia ex casu à me adducto de taxa Notariorum ad taxam Sacerdotum pro Missa dicenda.

Quæ hic est in to.8. tr.4. res. etiã 60.

RESOL. XXIII.

Vtrum Sacerdos pauper possit pro vna Missa accipere tot stipendia, quot sufficiant ad eius diurnam sustentationem?

Et an talis Sacerdos possit accipere id, quod necessarium est ad sustentandum Patrem, & Matrem, quando sunt constituti in tali necessitate, quod non possint sustentari nisi mendicando? Ex part.2.tr.14.Res.8.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam probabilem putauit Ioan.de la Cruz *in direct. consc. part.2. de sacrif. Missæ, quæst.1.dub.7.* Ledesma *in sum.part.1. de Sacram. Euchar. cap.18. concl.8.* Molfesius *in summ. tom.1.tract.3.cap.16.n.57.* & illam absolutè docent, & sustinent Sotus *de iustit. lib 9. quæst.3. art.1. & in 4. distinct.15. quæst.2. art.1.* Canus *de loc. Theol. lib.12. cap.13. ad 10. argum.* Beia *part.1.cas.12.* Dom. Montagnolus *cap.26.* Angelus *verb. Missa, num.52.* Rodriquez *in summ. tom.1. cap.251. n.4. & tom.4.cap.52. num.5.* Fernandez *in exam.Theol.mor.part.3.cap.5.§.8. num.3.* qui citant Honcalam, & Tabienam, Petrus de Aragon. *in 2.2. quæst.85.art.3.§.his tamen non obstantibus*, & nouissimè Didacus Nugnus *in 3.part. tom.1. quæst.83.art.1.dub.10.concl.4.* Debet tamen talis Sacerdos celebrare quotidie si potest, deinde debet esse contentus victu moderato, domo humili, veste trita, licèt decenti, & quòd seruiat illi persona stipendij. Aliqui volunt, quòd possit etiam accipere ad emendos aliquos libros, si ille Theologus, vel Iurista sit, & libri illi sint necessarij ad exercenda aliqua ministeria spiritualia, si conueniens est, & vtile Ecclesiæ, quòd talis Sacerdos exerceat illa ministeria.

Sup. hoc in res. præterita, sed lege infra doctrinam §. Item. res.41. & cũ aliis paucis DD. in res. 46. signanter in §. Itaque. nõ ante medium, à vers. Vnde aliqui, & in tom. 4. tract.7. Vide obiectionẽ Caramuelis in §. Progredior. res.51. & lege eam per totam.

2. Deinde, secundùm aliquos potest etiam talis Sacerdos accipere id quod necessarium est ad sustentandum patrem, & matrem, quando sunt constituti in tali necessitate, quòd non possint sustentari, nisi mendicando. Quia sicut non decet Sacerdotem mendicare; ita non decet patrem, & matrem illius, hoc facere: tenetur enim Sacerdos illos domi habere, & necessaria ad victum tribuere. Hæc ferè omnia Nognus *vbi suprà*, & ante illum, sapientissimus Magister Orellana apud Vegam *in summ. tom. 2. cap. 41. cas.1.* & ipse Vega.

3. Sed hæc opinio modò corruit. Nam sacra Congregatio *in decretis §. 3.* sub obtestatione diuini iudicij mandat, ac præcipit, vt absolutè tot Missæ à Sacerdotibus celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint. Ita vt ij ad quos pertinent suæ obligationi non satisfaciant; quinimò grauiter peccent, & ad restitutionem teneantur.

4. Etiam hanc sententiam priùs communiter docuerunt DD. Pitigianus *in 4. sent. tom.1. disp.13. q.2. art. 6. in fine.* Filliuc. *tom.1. tract.5. cap. 6. num.* 1.88. Ioan. de la Cruz, Ledesma, Molfesius *vbi suprà.* Naldus, *verb. Capellania, num. 11.* Miranda *tom. 1. quæst. 41. art. 23. concl. 5.* Lessius *lib. 2. cap. 24. dub. 5. num. 28.* Nauarr. *cap. 25. num. 92.* Posseuinus *de offic. Curs. cap. 2. num. 24.* Frainellus *obligat. sacer. sect. 4. concl. 2. §. 3.* Azor. *part. 3. lib. 12. cap. 6. quæst. 2.* Suar. *in 3. part. tom. 3. disp. 88. sect. 4.* Vasquez *in 3. part. tom. 3. disp. 234. cap. 2.* & alij penes ipsos; nam Sacrificium Missæ non est institutum ad sustentandam Sacerdotis vitam, quia Sacerdos promoueri nequit, nisi habeat patrimonium sufficiens, vt patet ex *cap. non licet, &c. Episcopus, de præbend.* Ergo, &c. Deinde, non est iustum, vt Sacerdos, qui operam suam locat tantummodo ad semihoram, in qua totum Missæ sacrificium absoluit, exigat integrum cibum diurnum, cùm tantùm per semihoram laboret.

RESOL. XXIV.

An qui ignoranter, vel cum aliqua opinione sibi probabili celebrauit contra Decretum de celebratione Missarum, tenetur reficere Missas, aut stipendia restituere?

Et notatur, quod in casu prohibito per Sacram Congregationem non erit peccatum mortale, sed tantum veniale, & absque obligatione restitutionis retinere sibi partem stipendij.

Et quid, si talis decipiat alterum Sacerdotem dicendo se non accepisse nisi dimidiata stipendia? Ex part.8.tr.7. & Miscell. Res.75.

§. 1. NEgatiuè respondet Bordonus *in consil. Regul. resolut. 25. quæst. 23. num. 22.* Tum, quia obligatio restituendi oritur ex formali læsione iustitiæ, vt omnes docent; sed hic nulla est huius generis læsio; ergo ad nihil tenetur. Minor suadetur, quia sic celebrans bona fide, vel ex opinione, intendit satisfacere, & prudenter credit, cùm agat ex opinione; ergo quantum est ex parte sua, non peccauit, consequenter ad nihil tenetur, quia obligatio restitutionis supponit culpam saltem venialem, immò quidam requirunt mortiferam cum Sanchez *lib. 1. cap. 23. n. 160.* quarum vtraque cùm absit, dicendum est, non adesse obligationem restituendi. Tum quia vbi non est culpa, vt in casu nostro, cùm egerit bona fide, & ex opinione probabili, quæ excusant à mortali. Nauar. *consil. 4. de vsur. num. 4.* per *cap. Capellanus ad restitutionem.* Tum quia stante dicta opinione satisfecit; ergo ad nihil tenetur. Tum quia ad hoc vt quis teneatur ad restitutionem, necesse est, vt adsit formalis violatio iustitiæ, id est, vt sciat se lædere tertium, Megal. 1. 2. *lib. 2. cap. 1. 31. num.* 31. ergo cùm hîc ignorauerit huiusmodi læsionem, ad restitutionem non tenetur. Verum quidem est, quòd charitas eum cogit ad orandum pro iis, à quibus stipendia recepit.

Sup. hoc infra cursim in fine Res. 28. & in Res. 41. etiam breuiter à medio §. Dico. & in Res. 46. §. vlt. paulo post initium à vers. Si aliqua.

cepit. Neque dicas, post ſtorem bonæ fidei teneri de eo, quo factus fuit, ditior, postquam deuenit in malam fidem; quia iste Sacerdos in nullo fuit factus ditior, siquidem illa stipendia respondent labori, & occupationi in celebrando; præterquam quòd illa regula non habet locum in onerosis neque Sacerdos censetur factus ditior, ita quòd ea regula hîc nulla ratione locum habet. Huculque Bordonus.

2. Sed nouissimè aduersus illum insurgit Raphaël Auersa *de sacram. Euchar. q. 15. sect.* 17. affirmatiuam sententiam docens, quia licèt in tali casu Sacerdos sic celebrans non teneatur ratione iniustæ acceptionis, tamen adhuc tenebitur ratione rei acceptæ. Sicut quandocumque quis bona fide accepit rem, quam putauit suam, vel putauit iusto titulo acquirere; si postea deprehendit, rem non fuisse suam, aut non iusto titulo acquisitam, tenetur vtique restituere, seu satisfacere. Debebit ergo ille Sacerdos, cognita veritate, vel aliam Missam celebrare, & applicare, vel stipendium restituere. Intelligitur tamen, dummodò possit: alioqui si per impotentiam excusatur, ex hoc alio capite cessat interim obligatio.

Sup. hoc in duabus Res. seqq. & infra in Res. 28. & lege doctrinam aliarum Res. eius primæ not.

3. *Nota* tamen hic etiam Bordonum *vbi supra quæst.* 18. *num.* 28. docere quòd etiam in casu prohibito per sacram Congregationem, non foret peccatum mortale, sed tantùm veniale, & absque obligatione restitutionis, retinere sibi partem stipendij; quia nec verba prohibitiua huius rei sunt ita grauia, nec materia ipsa adeò grauis, & hoc non intelligit solùm in vna, aut paucis Missis, sed absolutè absque limitatione. Quod tamen non est facilè admittendum, quinimò si quis recepit ab aliquo integra stipendia pro magno Missarum numero, & decipiat alterum Sacerdotem, dicendo se non accepisse nisi dimidiata, eumque hoc dolo inducat ad ea acceptanda, grauiter delinquet, & ad restitutionem obligabitur. Si tamen patefacta veritate, eum inducat, vt sciens, & volens consentiat, potest quidem excusari, nec circa hoc extat difficultas. Et hæc omnia etiam contra Bordonum aduertit Auersa *loc. citat.*

RESOL. XXV.

An Sacerdos, qui eleemosynam accipit pro dicendis Missis, possit postea per alios satisfacere minori pitantia sine peccato, & onere restitutionis. Ex p. 5. tr. 14, Resol. 10.

Sup. hoc in Res. præterita § vlt. & in Res. seq & infra in Res. 28. & pro doctrina contenta ad medium §. 1. & huius Res. & eius vers. dummodo. lege infra §. Sed dices. huius Res. & late in alia Res. eius not.

§. 1. TRes præcipuas inuenio in hac materia DD. opiniones. Prima est Dominici Soto *lib. 1. de iust. q. 3. art.* 1. Rodriquez *in summ. tom. 1. c. 243. n.* 51. Suarez *in 3. p. q. 83. art. 6. disp. 86. sect. 3. vers. hac verò occasione*, & aliorum asserentium, Sacerdotem licitè id facere, nec ad aliquam restitutionem teneri; dummodo ipse sit Curatus, aut eius populi curam habens nam cùm talis Sacerdos, vt supponitur, iustum stipendium aliis concedat, nulli facit iniuriam, si ipse pro cura, onere, & sollicitudine reliquum sibi retineat.

2. Secunda opinio est Viguetij apud Barrholomæum ab Angelis *in exam. ordin. dial.* 1. § 510. Petri de Ledesma *in sum. tom. 1. de sacram. Eucharist. c.* 58. *concl.* 13. qui citat Nauarr. Cordub. & Maiorem, Anton. Fernand. *in Exam. Theol. mor. p. 3. c. 5. §. 9. n.* 6. Petri de Aragon. *in 2. 2. q. 85. art. 5. dub. vlt.* Lucij Ortiz, *in sum. c. 16. n. 76.* & aliorum asserentium, omnes Sacerdotes, tam habentes, quàm non habentes curam animarum, non posse aliis minora stipendia dare, & sibi aliquid retinere. Limitant tamen hanc sententiam, nisi ex lege, vel consuetudine, vel ex voluntate, saltem tacita commendantium, dantiumque maiora sti-

pendia, sit ordinatum, atque receptum, vt aliqua pars illorum remaneat penes ipsos.

3. Tertia opinio, cui tanquam probabiliori adhærebam olim, est Gabrielis Vasquez *in 3. p. tom. 3. disp. 234. c. 4. n.* 30. Naldi *in summ. ver. Missa*, 2. 4. Homoboni *de exam. Eccles part. 1. tract. 8. c. 14. q.* 13. 1. Fraxinelli *de oblig. Sacerd. sect. 3. prænot. 5. §. 4. n* 5. Emmanuelis Sà *ver. Missa, n.* 45. & aliorum, qui docent opinionem affirmatiuam, etiam quoad omnes Sacerdotes, siue sint Curati, siue non, duabus tamen concurrentibus conditionibus.

4. Prima est, vt talia stipendia ipsi dentur Sacerdoti pro Missis ab eo celebrandis, vt sic ipse Sacerdos dominium dictorum stipendiorum acquisierit, & non sit simplex dispensator, vt Missarum dicendarum curator. Secunda est, vt eam partem stipendij pinguioris alteri Sacerdoti præbeat, quæ sit iustum stipendium, lege, aut consuetudine præfinitum. Quibus suppositis, hæc sententia probatur, quia Sacerdos dominium accepti pinguioris stipendij, acquisiuit tum obligatione dicendi Missas pro alio: ergo, vt dominus, dato iusto stipendio, per alium Sacerdotem obligationem adimplendo, nullam iniustitiam committit. Confirmatur, nam Sacerdos, qui ex dato sibi pingui stipendio, mercedem iusti stipendij pro Missa dicenda dat alteri, nulli infert iniuriam: non quidem alteri Sacerdoti celebraturo, quia datur ei iustum stipendium, neque illi pro quo celebranda est Missa, quia pro eo Missa offertur eiusdem valoris ex iusto stipendio, ac si ex pinguiori diceretur. Ergo licitè eam partem, iustũ stipendium excedentem sibi retinet.

Sup hoc dispensatore late infra in Res. 27. & Vide supra ad medium §. 1. huius Res. vers. dummodo ipse.

5. Sed dices, licitum hoc etiam videtur illi Sacerdoti, qui stipendium accepit, vt curaret Missas dicere, nam etiam talis dispensator Missarum dat Sacerdotibus celebraturis iustum stipendium; ergo nulla eis infertur iniuria, & iniustitia. Respondeo, negando consequentiam, infertur enim illis iniuria, non quia illis non tribuitur iustum stipendium, sed quia totum stipendium, quod ex voluntate donantis ad ipsos pertinebat, minimè datur. Ita olim circa præsentem quæstionem sentiebam.

6. Sed modò sacra Congregatio *in* §. 5. contrarium determinat, sic enim ait sacra Congregatio, omne damnabile lucrum ab Ecclesia remouere volens, prohibet Sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam cum certa eleemosyna, ne eandem Missam alteri, parte eiusdem eleemosynæ sibi retenta, celebrandam committat. Vltra DD. citatos alios inuenies hanc quæstionem tractantes, qui sunt Riccius *in praxi, p. 5. resol. 363. n. 1. & 2.* Naldus *ver. Missa, n.* 201 Io. de la Cruz *in direct. consc. 1. 2. q. 1. dub. concl.* 1. Cenedus *in qq. Canonicis, q. 27. per totam.* Iterum Riccius *part. 3. resol. 309. per totam, n.* 30. Valerus *in differ. vtriusque fori, ver. Missa, differ. 2. per totam.* Rodriquez *in sum. tom. 4. c. 51. n.* 2. Filliucius *tom. 1. tract. 5. c. 6. n.* 186. Molfesius *in sum. tom. 1. tr. 3. c. 16. n.* 10. Vega *in sum. tom. 2. c. 41. cas.* 3. Hieron. Llamas *in 3. part. Methodi, c. 13. §.* 18. Guttierrez *lib. 1. can. qq. c. 59. n.* 32. Zanardus *in director. Theol. p. 1. tract. de Eucharist. c. 13. n.* 7. Syluius *in 3. p. q. 83. art. 1. quæritur 17. in fine*, & alij.

RESOL. XXVI.

An post Decreta Vrbani VIII. possit quis sine peccato celebrare per tertium retinendo sibi partem stipendij? Et quid si retenta fuerit maior pars stipendij? Ex p. 6. tr. 8. & Misc. 3. Res. 10.

Sup. hoc in Res. præteri-

§. 1. AFfirmatiuam sententiam tenet nouissimè Franciscus Bordonus *in Consiliis Regula-*

 riam

rium resolut. 25. *num.* 18. Quia Decretum VRBANI VIII. non damnat contrariam opinionem, sed eius vsum tantùm, cum in decreto, non constet de huiusmodi reprobatione, & ad hoc facere videntur dicta superius *sub quæstione 6.* Ergo ex hac prohibitione contra rem aliàs licitam non videtur inferendum peccatum mortale. Tum quia decretum vtitur simplici verbo, *Prohibet*, quod ea se non magis inducit vnum quàm alterum peccatum, ergo aliundè deducendum est peccatum mortale, nempè ex grauitate materiæ, & voluntate Legislatoris obligandi ad mortale; vt de communiori docet Sanchez *lib. 6. à cap. 4. num. 29.* Sed in casu nostro neutrum reperitur; nun intentio obligandi ad mortale, quia ista vbi non exprimitur, neque sufficit vt tale propositum habuerit Papa, quia propositum in mente retentum nihil operatur; neque id colligitur ex contextu aliorum decretorum, ex quibus simul collatis potius colligitur oppositum, nam in Decreto §. *Deinde*, intendit obligare sub mortali cum obligatione restitutionis, vt tot celebrentur Missæ, quot sunt stipendia etiam congrua, ibi. *Sub obtestatione Diuini iudicij mandat, ac præcipit*; & infrà subdit, *sua obligationi non satisfaciant, quinimò grauiter peccent, & ad restitutionem teneantur.* Ecce quot verbis vrgentibus vtitur, & geminatis, quæ magnum mysterium indicant peccati mortalis cum restitutione: & ne quis dubitaret de his, expressit suam intentionem Sacra Congregatio; ergo si hoc idem voluisset in nostro præsenti casu, expressisset, *arg. l. vnic. §. Sin autem. Cod. de caduc. toll. l. si seruus. §. Prætor ait, ver. Non dixit, ff. de a. quir. hæred.* Barbosa *litter. l. num. 32.* Neque pars stipendij est notabilis quantitas, cum sit minor pars retenta, quàm tradita, vt in casu supponitur; imò tradita etiam minori parte, & retenta maiori non videtur peccare mortaliter, quod est secundum probandum, quia non desumitur quantitas notabilis seu grauitas materiæ, neque ex Sacrificio, neque ex notabilitate respectiuè ad fructum, quod sit peccatum mortale ex notabili quantitate; suadetur illud primum, quia stipendium attenditur ratione laboris, seu potius oneris, & obligationis ciuilis, quam contrahit Sacerdos ad celebrandum, ergo ex hoc capite non fit contra grauem materiam; suadetur etiam secundum, quia notabilis quantitas ea censetur, in qua infertur graue damnum proximo, vt de communi tradit hanc Regulam Bonacin. *disp. 2. de restitut. quæst. 8. part. 1. num. 7.* Sed in casu nostro nulli infertur damnum neque leue, non defuncto, cum illi æquè sat sfiat, non Sacerdoti, cum voluntate non inuitus recipiat illam stipem congruentem secundum taxam. Deinde quando aliquis tradit stipem duplam, vel maiorem Sacerdoti amico, censetur potius donare excessum, quam dare pro stipendio, quia solùm amici solent hoc liberalitatis signum monstrare, & magni viri suam vrbanitatem, quam non intendunt computare in stipendium taxatum. Vide aliquid apud Dianam *resolut. 11. & 12. de celebrat. Miss.* Huc vsque Bordonus; sed ego hanc sententiam non admitto, *in p. 1. tractat. 14. resol. 10.* & in loco paulò suprà citato non facio pro Bordono, nam loquor in casu quo stipendium pingue fuit datum, non solùm pro Missa celebranda, sed etiam intuitu personæ, quæ Missam celebrare debebat.

ta & cum eodem Bordono hîc citato in §. vlt. Ref. 1. post præteritam. & infra in Ref. 28. & lege etiam doctrinam Resolutionum annotationũ sequentium huius Ref.

Sup. hoc in Ref. 2. not. ſ q & in alio § eius annot.

Quæ hic sunt infra Ref. 29. & 30. Quæ hic est Ref. antecedens.

RESOL. XXVII.

An detur casus post Decreta Vrbani VIII. in quo quis possit sibi retinere aliquid de stipendiis datis pro Missis dicendis?

Et in textu huius Resolutionis in exemplum huius quæstionis adducitur specialis, & curiosus casus.

Sed quid dicendum est de alio dubio, quando Sacerdos recipit stipendium pingue pro Missis dicendis à se, & reperit alium Sacerdotem, qui velit sponte dicere Missas illas pro multò minori stipe, an possit excessum retinere? Ex p. 10. tr. 16. & Misc. 6. Res. 68.

§. 1. AFfirmatiuè respondent aliqui, vt Pellizzarius *in Man. tom. 1. tractat. 6. cap. 3. num. 13.* vbi sic ait: Addo quod si Religiosus electus in executorem testamenti curaret minori stipendio celebrari alibi Missas præscriptas à testatore, quam celebrentur in loco ipso testatoris, ideoque minorem pecuniæ summam insumeret in celebratione dictarum Missarum, tuta conscientia retinere posset residuum illud pecuniæ, quod item expendisset, si Missæ in loco testatoris celebratæ fuissent. Et hoc titulo industriæ ab eo adhibitæ in Missarum procurationem, ad quam industriam non tenebatur: proportionaliter, vt dicunt doctores communiter eum, qui rem alienam vendit ex commissione illius, qui est dominus ipsius rei, si sua sponte illam transferat in alium locum, vbi carius venditur, acquirere excessum illum pretij, tanquam fructum suæ industriæ specialis, ad quam non tenebatur. Nec obstat declaratio sacræ Congregationis polita post decreta *de celebrat. Miss. §. ad nonum.* vbi habetur, Sacerdotem, cui offertur eleemosyna maior solita pro celebratione Missæ; teneri integram illam eleemosynam tribuere Sacerdoti, cui Missam celebrandam committit, nec posset retinere vllam partem illius; si quidem declaratio expressè loquitur de Sacerdote suscipiente Missam à se celebrandam; non autem de Sacerdote, qui tanquam executor testamenti curat, vt Missæ præscriptæ in testamento ab aliis celebrentur; Religiosus autem in præsenti casu se habet hoc posteriori modo. Hæc omnia Pellizzarius, quem sequitur etiam Pater Tamburinus *opusc. de Sacr. Missæ lib. 3. cap. 1. § 5. n. 16.*

Sup. hoc lege supra Ref. 25 per totam, & signanter § Prima est. ad fin 3. & vers. non sit simplex. & in § Sed dices. ad fin. 3. vsque in finem dictæ Ref.

2. Sed prorsus contrariam sententiam sustinendam esse puto, & audiui his diebus à fide dignissimo, hanc opinionem inter aliquas fuisse damnatam à sacra Congregatione Iudicis in Manuele Patris Pellizzarij: Vnde meritò nostram sententiam docuit nouissimè Pater Franciscus Lugo *de Sacram. lib. 5. cap. 12. quæst. 5. n. 50.* vbi ita asserit: Nota pariter illos qui petunt Missas, teneri communiter ex iustitia dare iustum stipendium, nisi Sacerdotes spontè contenti sint minori. Verùm, etsi reperiant Sacerdotem, qui minùs acceptare velit, tenentur adhoc iustum, & integrum stipendium dare qui vel ex testamento, vel ex alia commissione grauantur curare certum Missarum numerum, intelligendo iuxta morem, & praxim loci, Quia defunctus, & quiuis alius, qui commisit Missas pro se dici, percipiet maiorem fructum ex quantitate simul eleemosynæ. Ita ille: cui adde Fagundez *part. 2. lib. 3. c. 10 num. 10.* & amicissimum, & doctissimum Patrem Auersam *de Sacr. Euchar. q. 12. sect. 7. §. tenentur etiam.* Non est igitur audiendus magis Pellizzarius, & Tamburinus.

3. Verùm quid dicendum in alio dubio, quando Sacerdos recipit stipendium pingue pro Missis à se dicendis, & reperit alium Sacerdotem, qui velit spontè dicere Missas illas pro molto minori stipe, an possit excessus retinere. Affirmatiuam sententiam ego olim docui, & docet nouissimè, me citato, Martinus de San. Ioseph. *in Mon. Confessarior. tom 1. lib. 1. tract. 17. de Eucharistia, num. 8.* vbi sic ait: [Pero si los Sacerdotes, à quien repartio las Missas el Sacerdote, que se quiso exonerar de la carga dellas, voluntariamente; y por modo de donacion graciosa perdonassen al Sacerdote alguna parte del estipendio grueso, que auia recebiedo, o toda la demasia, me parece que se podra quedar iustamente con ello el que repartio las Missas,

Sup. contentis in hoc & seqq. §§. infra in Ref. 30. & 31. & pro parte lege doctrinam alterius Ref. positæ in Ref. 1. huius not.

Missas, porque aqui no ay negociacion, ni ganancia, que es lo que quiso quitar la sacra Congregacion, solamente interueniente el titulo de mera, y pura donacion: porque assi como la prohibicion Apostolica no se estiende à los Sacerdotes, que quieren celebrar graciosamente, assi tampoco à los, que libre, y graciosamente perdonad la parte del estipendio que les pareciere.] Ita ille; Cui adde, præter Auersam, Fraxinellum, me citato Lezanam, *verb. Missa num. 35.* & me citato Pellizzarium *vbi suprà num.* 14.

3. Itaque sicut potest Sacerdos gratis celebrare pro alio, condonans illi totum stipendium Missæ, sic vtique potest condonare partem, nec hoc prohiberi supradictis decretis, quæ non tollunt exercitium misericordiæ, vel liberalitatis, vt neque tolluntur per taxam Missarum.

4. Verùm licet hæc opinio speculatiuè loquendo probabilis sit, tamen in praxi vel nunquam, vel nimis circumspectè reducendam esse puto, nam vt rectè obseruant vterque Lugo Ioannes, & Franciscus, ille *de Sacram. Euchar. disp.* 21. *num.* 32. hic *lib.* 3. *cap.* 11. *quæst.* 7. *num.* 74. prudenter timeri potest, ne celebrans non omninò liberè, seu liberaliter accepto onus dicendi Missas, & remittat stipendij partem, præsertim si sit pauper, & egens, & non amicissimus commendanti, sed potius ex aliquo metu cedat iuri suo. Quia forsan alioqui non darentur sibi tales Missæ, vel in futurum aliæ non dabuntur, vel quid simile veretur. Et ideò Martinus de San Ioseph, *vbi supra*, asserit: [Es necessario mirar, como se haze esto, que sino es pura donacion, sino por que engano, ò miedo, ò por otro respecto perdonan, aura iniusticia de parte del Sacerdote, que repartio las Missas con obligacion de restituir, y crece la dificultad, con que dispone el Derecho, que, donare suum nemo præsumitur, *leg. cum de indebito*, 25. *vers. si vero, ff. de probationibus, l. Campanas, ff. de oper. libertor. l. fin. C. de nouat.* Y assi para la seguridad de la conciencia, es necessario, que sea clara, y pura donacion.] Adde, quod aliquando petens Missas à Regularibus offerat stipendium auctius positiuè intendens eas ab ipsis Regularibus, & non ab aliis: idque ad effectum acquirendi maius illud meritum, quod in Missæ Sacrificio pendet ex opere operantis, & potest sperari auctius ex Missis per Sacerdotes Religiosos celebratis, quam ex Missis per Laicos Sacerdotes dictis; tunc enim non censeo, quod Regulares possent modo dicto retinere illum excessum stipendij, cùm talis retentio rationabiliter præsumi possit fieri, inuito domino offerente; qui stipendium ita pingue non dedisset, si credidisset Missas celebrandas esse ab aliis, quam à Regularibus.

RESOL. XXVIII.

An Sacerdos post Decreta Vrbani VIII. prabens aliis minus stipendium, quam accepit pro Missis dicendis, peccet mortaliter?

Et an Sacerdos, qui vel ignoranter, vel cum opinione sibi probabili violat prædicta Decreta, teneatur vel reficere Missas, vel stipendia restituere? Ex part. 10. tr. 16. & Misc. 6. Res. 69.

§. 1. NEgatiuè respondet doctus, & amicissimus Pater Bordonus *in Conf. Regul. tom.* 1. *res.* 15. *num.* 28. putat enim in decretis Vrbani VIII. non contineri, nisi simplicem prohibitionem, quæ non potest obligare, nisi ad peccatum veniale; vtpotè non continentia vllam pœnam grauem, quoad hanc partem, nec vllam clausulam, ex qua colligatur grauitas obligationis; cuiusmodi sunt illæ aliæ, sub

Sup. hoc supra in Res. 24. §. vlt. & in Res. 25. & 26. & lege etiam tres Res. hanc sequentes.

obtestatione Diuini iudicij: Et suæ obligationi non satisfaciant, quinimò grauiter, &c. quæ in iisdem Decretis apponuntur, quoad alias partes: Constat autem, quod si sacra Congregatio sub eadem grauitate obligationis voluisset adstringere etiam in isto casu, id expressisset, iuxta *leg. vnic. §. fin. autem C. de caduc. tollen.* Præterea non vrget obligatio restituendi ex damnificatione, nisi quando infertur graue damnum: at in nostro casu nulli infertur graue damnum, non ei, pro quo dicitur Missa; cùm Missa reuera dicatur: non Sacerdoti celebranti, cùm voluntariè recipiat stipendium taxatum; non danti stipendium, cùm ipse hoc vnum intendat, vt dicatur Missa. Et hanc opinionem Bordoni tanquam probabilem admittit Pater Tamburinus *de Sacr. Missæ l.* 3. *cap.* 1. §. 5. *num.* 6. & illum non audet damnare Pellizzarius *in Man. tom.* 2. *tract.* 6. *cap.* 3. *num.* 23. Sed aliorum iudicio iudicandam reliquit.

2. Verùm ego hanc sententiam olim reprobaui, & præter Auersam, & Peyrinum refellit nouissimè, me citato Pater Lugo *de Sacr. lib.* 5. *cap.* 12. *quæst* 7. *num.* 77. Probatur ex verbis Decreti, §. 4. ibi: *Volens omne damnabile lucrum ab Ecclesia remouere, prohibet*, &c. Quippe quamlibet speciem, aut occasionem lucri turpis ab Ecclesia remouere, materia sufficiens est, vt grauiter præcipiatur, & seria voluntas obligandi grauiter indicatur ex tali motiuo proposito. Nec hic attendendum est damnum iniustè illatum alicui, sed indecentia tam sordidæ negotiationis, quæ satis capax est præcepti grauiter obligantis secundùm se, quamuis in aliquo casu particulari possit esse veniale peccatum ex paruitate pecuniæ retentæ, vel etiam indecentiæ secutæ; vnde soluitur fundamentum contrariæ sententiæ. Et ideò ex his me citato infert Pater Lugo, Sacerdotem, qui vel ignoranter, vel cum opinione sibi probabili violauit prædicta decreta, teneri, vel reficere Missis, vel stipendia restituere, sicut ille, qui bona fide rem accepit, quam putauit se acquirere iusto titulo, teneri dicimus ad restitutionem, quando competit, se deceptum fuisse.

Sup. hoc lata supra in Res. 24. & in aliis §§. eius primæ nor.

RESOL. XXIX.

An supra dicta prohibitio extendatur ad Capellam, cui pro paucis Missis pingue stipendium respondet, si per alium Sacerdotem Sacra officiantur, data ei stipe iusta & consueta? Ex part. 2. tract. 14. Res. 12.

§. 1. PVto, quòd Decreta sacræ Congregationis in hoc casu non extenduntur: quia illud reliquum retinetur titulo beneficij & Capellaniæ, non enim tribuitur tantum pro Missis dicendis. Vide Philiarchum *in summ. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. Cenedum *in qq. Can. quæst.* 27. *num.* 12. *in fin.* Possevinum *de offic. cur. cap.* 2. *num.* 18. Ledesmam *in summ. tom.* 1. *de Euchar. cap.* 19. *concl.* 13. & doctissimum Villalobos *in summ. part.* 1. *tract.* 8. *diffic.* 17. *num.* 2. Et tandem ita declarauit sacra Congregatio.

RESOL. XXX.

An Sacerdos, qui à viro amicissimo accipit pro dicenda Missa duplicatum stipendium, possit per alium Sacerdotem satisfacere, dato ei iusto stipendio? Ex p. 2. tr. 14. Res. 12.

§. 1. REspondeo cum distinctione. Vel enim illud duplicatum stipendium datum fuit præcisè, & simpliciter pro Missa: vel datum fuit non solùm pro Missa dicenda, sed etiam intuitu personæ, quæ

Sup. hoc supra in resol. 27. §. verum quid. vsque in finem

dictæ ref. & in ref. 26. prope finem vers. Deinde. sed lege eas per totas.

Missam celebrare debebat, vt potè, quia amicus, vel coniunctus. Si in primo casu, puto non satisfacere, secus autem in secundo.

RESOL. XXXI.

An Sacerdos, qui per alterum Sacerdotem Missam celebrare facit, possit retinere excessum consueti stipendij, si sponte condonetur?

Et asseritur Episcopum non posse ordinare, quod Sacerdotes non dicant Missas pro minori stipendio à lege taxatum. Ex part. 2. tract. 14. Res. 13.

Sup. hoc supra in resol. 27. §. Verum quid.

§. 1. Respondeo affirmatiuè, dummodo excessus stipendij alteri Sacerdoti manifestetur, & illud plus scienter ab illo, & gratis relaxetur; & ita nemini dubium est, vt notat Ioan. de la Cruz *in direct. conscient. part. 2. de sacrificio Missæ, quæst. 2. dub. 8. concl. 1.* & Homobon. *de exam. Eccles. part. 1. tract. 4. cap. 14. quæst. 191.* Sacerdotem posse sibi retinere pecuniam, quam pro sacro faciendo accepit, si illud gratis ab alio fieri procuret.

2. Et Villalobos *in summ. p. 1. tract. 8. diff. 15. n. 4.* asserit, Episcupum non posse ordinare, quòd Sacerdotes non dicant Missas pro minori stipendio à lege taxato, nam vnusquisque potest liberè condonare quicquid vult; & ita in decisione huius dubij (licèt immeritò his diebus aliqui contradixerint) mecum consentiunt multi viri docti Societatis Iesu, & is nostræ Religionis, de hac re à me consulti, quibus adde Illustrissimum de la Riba Vicarium Generalem, etiam de hac re à me consultum.

RESOL. XXXII.

An quis possit diminuere Missas in compensatione damni dati non obstantibus Decretis Vrbani VIII.

Et pro praxi huius quæstionis fingitur curiosus casus in textu huius Resolutionis. Ex p. 10. tr. 56. & Miscell. 6. Res. 66.

§. 1. Fingamus, quod aliquis sæcularis commendasset alicui Monasterio, v. g. centum Missas, eæque celebratæ essent, nihilominus pro recuperando stipendio ipsarum, aliquas expensas fecerit Monasterium, eo quod qui ipsas commendauerat, nolebat illud soluere, si postes idem sæcularis alias Missas eidem Monasterio commendasset, posset Monasterium compensare damnum sibi allatum, diminuendo in his centum Missis id quod consumpserat in stipendio aliarum recuperando. Ratio est, quia sicut Sacerdos accepto stipendio tenetur ratione iustitiæ Missas celebrare, ita etiam commendans Missas tenetur ratione iustitiæ in vtroque foro stipendium tribuere. Cum autem in obligationibus Iustitiæ, detur compensatio, ita & in præsenti. Ita docet Lezana *in Summa quæst. regul. tom. 4. verb. Missa, num. 34.* cui adde Pellizarium *in Man. regul. tom. 2. tract. 6. cap. 3. num. ..* & ante illos Peyrinus *in Priuileg. Minim. tom. 3. cap. 1. num. 37.* Nec obstat huic responsioni decretum Sacræ Congregationis præcipiens, vt absolutè celebrentur tot Missæ, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint; si quidem Sacra Congregatio loquitur de Missis debitis, ex stipendio; cum tamen in præsenti casu Missæ, quæ modo dicto omittuntur ad faciendam iustam compensationem, non possint dici debitæ ex stipendio, quantumuis solutum fuerit stipendium ipsis respectiuè correspondens, quippè quod, dato iure compensationis, fictione, vt ita dicam, iuris, non censetur solutum pro Missis, sed in compensationem damni alias iniustè illati, & consequenter, quoad inducendam obligationem, celebrandi dictas Missas, perinde se habet, ac si re vera non fuisset solutum.

2. Sed hæc opinio nunquam mihi placuit, & postea inueni, non placuisse docto Patri Tamburino *de Sacram. Missæ lib. 3. cap. 1. §. 3. num. 103.* Nam, ait ipse, fac Missas celebrandas esse pro anima purgante, vel pro impetranda sanitate alicuius, non erit æquum, vt hi patiantur damnum in re tam graui ob delictum debitoris illius, etiam si anima, & infirmus ad eundem debitorem pertineant. In illo igitur solum casu prædictam recompensationem admittentem, quo constaret, totum damnum esse solius debitoris, & nullo modo tertij.

RESOL. XXXIII.

An, si quis, v. g. accipit stipendium pro vna Missa sufficiens ex iustitia ad mortale, si Missam non dicat, teneatur illud restituere?

Et an Sacerdos, qui liberaliter promittit alicui vnum Sacrum animo se obligandi, si promissum non impleat, peccet mortaliter?

Et docetur pluribus petentibus sine stipendio Sacrum à Sacerdote posse vna Missa satisfieri.

Ex quo infertur, quod Religiosi, qui ex vi suæ Regulæ, & Constitutione tenentur certis diebus offerre Sacrificium pro defunctis sui Ordinis, pro Capitulis, & Benefactoribus, possent licitè offerre idem Sacrificium pro aliis, à quibus stipem acceperint. Ex part. 10. tract. 15. & Miscell. 5. Res. 43.

§. 1. De boc casu nouissimè interrogatus, & pro negatiua sententia adducebant me ipsum, & Sanchez *lib. 1. de matrim. disp. 25. num. 25.* asserens, omissionem vnius Missæ, pro qua receptum est stipendium, non esse peccatum mortale.

2. Sed ego affirmatiuè respondi, & addo Dicastillum *de Sacrament. tom. 1. tract. 5. disp. 4 dub. 12. n. 422.* vbi sic ait: Illud autem mihi omnino verum videtur, quando quis accepit stipendium satis magnum, ita vt tantumdem furto ablatum esset materia grauis furti, si non dicat sacrum, & retineat stipendium, peccare mortaliter: nam retineret siue titulo pecuniam considerabilem, eamque deberet restituere: titulus enim retinendi est ob causam dicendi Sacrum, atque ipsa oblatio sacri est, sub cuius conditione datur.

3. Respondebit tamen aliquis: Ille factus est dominus stipendij, & solum illi remansit obligatio offerendi Sacrum. Ea autem obligatio præcisè, vt est obligatio sacri dicendi, non censetur materia grauis: ergo nec est peccatum mortale, nec tenetur ad restitutionem: pecunia enim possidetur sub obligatione suscepta: obligatio autem non est de re graui. Totum ergo peccatum consistit non in retinenda ipsa pecunia, cuius iam factus est dominus sub eo onere, & obligatione dicendi Missam: sed consistit in eo, quòd non impleat obligationem, quæ obligatio non est de re graui iuxta dictam opinionem.

4. Nihilominus ita fit dominus Sacerdos illius pecuniæ, vt semper remaneat obnoxia restitutioni sub conditione, si non impleatur; cumque conditio dicendi Missam non impleatur, retentio pecuniæ iam est retentio rei grauis in materia iustitiæ sine titulo; atque adeò peccatum mortale est illam retinere: deficitque titulus retinendi, deficiente impletione illius muneris, & obligationis, sed qua conditione data fuit, & ob eam causam.

5. Respondebit quis secundò, talem Sacerdotem posse retinere pecuniam, si Missa dicatur etiam per alium,

alium, dato illi stipendio communi, quod exiguum est, & non materia grauis iustitiæ. Nemo autem grauius peccat, quàm sit grauitas obligationis, qua tenetur: Ergo si solum tenetur ad id, quod in se leue est, non potest committere culpam grauem.

6. Respondeo posse contingere vt quis efficiendo rem, quæ in se non est materia grauis, excuset culpam grauem, quam non excusaret, si rem illam alioqui leuem non faceret, v. g. si quis dat Petro aliquid pretio graui æstimabile sub conditione leui eundi ad talem, aut talem locum, aut faciendi aliquid quod leue est, & ille accipiat sub ea conditione, quamuis facere illud, leuis res sit: si tamen non faciat, & retineat quod datum illi fuit, erit retentor rei graui sub titulo, tenebiturque rem acceptam restituere sub mortali: grauitas enim non pensanda est ex parte conditionis non impletæ, sed ex parte rei acceptæ, & retentæ sine titulo: quia illi data non fuit, nisi dependenter à tali conditione quantumuis leui: qua deficiente, deficit etiam titulus donationis, per quam transferebatur dominium. Sic ergo in nostro casu, quamuis dicere sacrum in se non sit materia grauis, nihilominus grauis materia pecuniæ data Sacerdoti sub ea conditione dicendi Sacrum, retinetur sine titulo, eo ipso quod Sacrum non dicatur; ac proinde grauitas materiæ non pensanda est ex parte conditionis, quæ non impletur; sed ex parte pecuniæ quæ retinetur, & data non fuit, nisi sub conditione illa, quantumuis leui, aut dependenter ab illa conditione; itavt, si non impleatur conditio, resultet obligatio restituendi totam illam grauem pecuniam, quæ obligatio est iustitiæ, & sub mortali. Hucusque Dicastillus doctè, & solidè vt semper solet.

7. Vnde ex his patet responsio ad instantiam adductam pro negatiua sententia; nam in illo casu supponitur stipendium Missæ non esse sufficiens ex iustitia ad mortale.

Sup. hoc io. 8. tr. 4. Res. 3. § vlt.

8. Nota verò: Sacerdotem, qui liberaliter promittit alicui vnum Sacrum animo se obligandi, si promissum non impleat, non peccare mortaliter tenet me citato Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disp. 4. quæst. 16.* qui etiam *quæst. 14.* docet me citato pluribus petentibus sine stipendio posse vna Missa satisfieri, quod tenet etiam Martinus de San Ioseph, *in man. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 17. de Eucharistia, n. 4.* Escobar *in Theolog. mor. tract. 1. examin. 11. cap. 4. num. 96. in fine*, Lezana *in QQ. Regul. tom. 4. verb. Missa, n. 21.* Dicastillus, *vbi supra, dub. 19. num. 364.* quia cùm Missæ Sacrificium sit infiniti valoris, æqualiterque prosit omnibus secundum cuiuslibet deuotionem, nec vnus ex participatione alterius in re minima lædatur; hinc est, quod qui dedit stipendium, vt pro illo offerretur, non debet esse rationabiliter inuitus, vt pro aliis idem Sacrificium ex charitate offeratur. Vnde ex his infertur, quod Religiosi, qui ex vi suæ Regulæ, & Constitutionum, tenentur certis diebus offerre Sacrificium pro defunctis sui ordinis, pro Capitulis, & Benefactoribus, possunt licitè offerre idem Sacrificium pro aliis, à quibus stipem acceperunt; quia Sacerdoti solùm prohibetur offerre idem Sacrificium pro multis, quibus ex iustitia, ratione stipendij accepti, tenetur, non verò prohibetur offerre pro vno ex iustitia, & simul offerre pro alio, ex sola liberalitate, vel charitate. Hoc enim ipsa Ecclesia aliquo modo præsupponit: siquidem idem Sacrificium, quod in memento pro viuis, obtuli pro Petro, qui ad celebrandum pro eo me conduxit; simul etiam pro defunctis, in memento pro mortuis, præcepit offerre: ergo.

Sup. hoc infra in Resol. 36. §. Notandum est, & in Res. 41 § vlt. ante mediũ, à vers. Aliàs etiam, & inferius in tr. 3. Res. 10. § 2.

Sup. hoc infra in Res. 41. §. Hinc sequitur, & in Res. 147. in fine, à vers. Verum est.

His tamen non obstantibus, non nego contrariam sententiã esse probabilem: quam tuetur nouissimè Bossius *de conscient. to. 1. p. 1. tit. 1. §. 401. cum seqq.* cũ Tamb. *opusc. 3. de Sacrif. Missæ, lib. 3. cap. 1. §. 3. num. 9. & seqq.*

RESOL. XXXIV.

An sacerdos diebus festiuis possit accipere pro vna Missa duplicatum stipendium? Ex p. 2. tr. 14. Resol. 9.

§. 1. Affirmatiuè respondet Homobon. de Bonis *in exam. Eccl. p. 1. tr. 4. c. 13. q. 120.* & in hanc opinionem videtur inclinare Bonacina *de Sacrament. disp. 4. q. vlt. punct. 8. n. 121.* Et ita determinauit Congregatio Pœnitentiariæ Mediolanensis *in summario, decis. 7.* quam inuenies apud Fraxinellum *de oblig. Sacerd. post sect. 5. fol. mihi 101.* Sed hæc opinio damnatur in decreto Cardinalium, *in § 3.*

RESOL. XXXV.

An, cùm Sacerdotes ordinantur, & cum Episcopo consecrant, possit vnusquisque applicare illud sacrificium cui voluerit? Ex p. 5. tr. 14. & Misc. 2. Res. 112.

Sup. hoc inf. in Resol. 46. prope finem à vers. Nota hic, & in Resol. 147. §. Nota hic. & pro omni contento in hac Resol. melius in to. 4. tr. 8. Res. 92.

§. 1. Casus est curiosus, & ad illum respondet Ludouicus Mæratius *in D. Thomam tom. 3. tract. de Sacram. Eucharist. disput. 38. sect. 8. num. 4.* vbi sic ait: Dum plures Sacerdotes simul consecrant, & consecrando simul vnum, idemque sacrificium Missæ offerunt, ad eorum quemlibet perinde pertinere illius applicationem, atque si solus offerret, quia quilibet est illius totius vera causa per se independenter ab alio, vnde & potest independenter ab alterius voluntate illud integrè cui voluerit applicare, quod sic à singulis applicatum diuersis personis, proderit omnibus, quibus applicabitur, quia prodesse debet alicui; nulla autem ratio est, cur vni potius, quàm alteri prosit. Sic ille.

RESOL. XXXVI.

An Sacrificium pro pluribus oblatum prosit singulis, ac si pro vno tantùm offerretur?

Et notatur primò, Sacerdotem vna Missa satisfacere pluribus petentibus vnam Missam, dummodo ab illis non sit acceptum stipendium.

Secundò, eodem sacrificio satisfacere, & pro voto, & pro eo, qui eleemosinam ad faciendum Sacrum dedit. Ex p. 5. tr. 14. & Misc. 2. Res. 81.

Pro hac quæstione lege doctrinam §. vlt. Res. seq. & ex Resol. præterita §. Nota verò, post mediũ, à vers. Vnde ex his, &c.

§. 1. Negatiuè respondet Præpositus *in 3. part. D. Thom. quæst. 83. art. 1. dub. 7.* Henriquez *lib. 9. cap. 17. num. 5.* Mercerus *de sacram. quæst. 83. art. 1. dub. 7.* Azorius *p. 1. lib. 10. cap. 21. quæs. 2.* Sotus *de Iust. lib. 9. quæst. 2. art. 2.* Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 79. sect. 11.* Coninc. *de sacram. quæst. 83. art. 1. dub. 3.* & alij penes ipsos.

2. Sed affirmatiuam sententiam docet ex Thomistis Caietanus *in 3. part. quæst. 79. art. 5.* & Petrus Soto *de Euchar. lect. 7.* ex Theologis Socie. IESV, Vasquez *in 3. part. tom. 3. disput. 231.* & Gaspar Hurtadus *de sacram. disput. 3. de sacrificio Missæ, diffic. 8.* Idem etiam tenet Petrus Nauarra *de restitutione lib. 2. cap. 2. num. 268.* Corduba *lib. 1. quæst. 3.* & alij penes ipsos.

Sup. hoc supra in Resol. 33. §. Nota verò, & in aliis eius not. secundo.

3. Notandum est tamen quod si quis in secunda sententia stare vellet, duo notabilia corollaria ex ea posset inferre. Primum, Sacerdotem vna missa satisfacere pluribus petentibus vnam Missam, dummodo ab illis non sit acceptum stipendium, & ita docet Hurtadus *vbi supra disp. 4. diffic. 15.* Secundum, eodem sacrificio satisfacere & proprio voto, & pro eo qui

eleemosynam ad faciendum sacrum dedit.

4. Sed hæc primam sententiam negatiuam sequentes minimè admittunt, & ideò in Thesibus Theologicis publicè assertis in Collegio Romano Societatis IESV à Marcione Sfortia Pallauicino *lib. 8. num. 173. & 174.* sic habetur: Hoc sacrificium non habet valorem satisfactorium infinitum, alioquin frustra esset pro vno, vel pluribus defunctis, multa sacrificia offerre, & posset sacerdos eodem sacrificio satisfacere, & proprio voto, & stipem offerenti, vel liceret ei idem sacrificium, quod applicat stipem offerenti, applicare sibi, & aliis. Sic ibi.

5. Verùm non potest Sacerdos, qui accepit stipem à pluribus, vnico sacrificio cunctis satisfacere, quia asserunt Doctores secundæ sententiæ, cùm duplex eleemosyna pro eodem die accipi non possit, sequitur per sacrificium vnius diei duplici stipi non satisfieri; & de hoc non est dubitandum post decreta sacræ Congregationis *de celebrat. Missarum*, quæ ego adduxi *in 1. part. tr. 14. resol. 7. & 8.* Vnde eruditissimus Torreblanca *in pract. iur. lib. 2. cap. 9. num. 6.* non bene me adduxit pro contraria sententia. — quæ hic sunt supra Resol. 55. & 25.

RESOL. XXXVII.

An Sacerdos possit applicare diuersos fructus vnius Missæ diuersis personis, & ab illis duplicata stipendia accipere?

Et docetur Sacerdotem posse idem sacrificium offerre pro eo, à quo accepit eleemosynam, & simul pro alio ex sola liberalitate, vel charitate, & gratitudine. Ex p.6. tr.6. & Misc.1. Ref.9.

§. 1. Vt verbi gratia dicendo Missam de Spiritu Sancto, vel de Beata Virgine, & applicando vni illam Missam ad aliquod beneficium à Deo impetrandum; alteri verò applicando eandem Missam in satisfactionem peccatorum alicuius defuncti, vel viuentis. Et affirmatiuam sententiam docet Philibertus Marchinus *de Sacram. Ordinis tract. 3. part. 2. cap. 16. num. 17.* quam testatur se vidisse seruari in praxi à valde doctis & timoratis Religiosis, & sustinuisse Patrem Talca insignem Theologum Societatis IESV & rationes adducit, eo quod isti duo fructus impetrationis & satisfactionis sunt separabiles, & realiter distincti. Ergo licebit Sacerdoti se obligare ad vnum, & non ad alium: ergo dum offert impetrationem pro vno, & satisfactionem pro altero, poterit duo stipendia recipere. Deinde si Sacerdos tenetur vni vtrumque effectum applicare, vel tenetur ex natura sacrificij id postulante, vel ex pacto & contractu inter ipsum, & dantem stipendium: non ex primo capite, quia illi duo fructus sunt distincti realiter, & de facto separantur, vbi Missa offertur pro viuo existente in peccato mortali, cui potest Missa prodesse solùm quoad impetrationem, non quoad satisfactionem. Neque tenetur ex pacto, quia neque Sacerdos intendit se obligare ad applicandos binos fructus, neque Missam petens, Sacerdotem ad vtrumque effectum obligauit, cùm id non expresserit. Ergo, &c. — Sup. hoc eur. sim infra in Ref. 46. §. Ex his. in princ. & in Resol. 548. lege doctrinam eius §. vlt. in principio.

2. Nec valet dicere, quod qui dat stipendium pro Missa, censetur velle tam impetratorium, quàm satisfactorium fructum; nam rogatus vtrumque vellet, & stipendium pro vtroque est sufficiens. Ergo Sacerdos iniustè agit, si integrum fructum illi non confert. Nam respondetur ex dictis, negandum esse antecedens, quia propositum in mente retentum nihil operatur, vt clarè patet *ex l. quidquid astringendæ, de verb. oblig.* ibi *nisi palam verbis exprimatur*, &c. Quinimò in motiuo, & fine, quem habent Missam petentes, conijcienda est illorum voluntas: finis autem interdum est sanitas ægrotantis; cui applicatio satisfactionis, quæ ex Missa prouenit, prorsus repugnat; interdum est bonus exitus rerum temporalium, vel quid simile; neque quicquam cogitant de peccatorum suorum satisfactione, imò sæpissimè sunt in statu peccati mortalis, dum pro aliquo temporali beneficio impetrando Missam sibi celebrari curant, ac proinde norunt se esse fructus satisfactorij incapaces. Non ergo approbandum est, vt vniuersaliter verum, petentes Missas, integrum ex eis fructum velle, nisi aliud exprimant. Et tandem in tali casu non recipiuntur bina stipendia, quasi sint pretia duplicis Missæ fructus, sic enim esset simonia, sed accipiuntur pro seruitute, & obligatione applicandi pro vno satisfactorium, pro altero impetratorium fructuum: quæ quidem seruitus & obligatio cùm sit duplex, & diuersis personis ob diuersos fines applicabilis, sitque vtraque pretio æstimabilis, potest vtique duplici stipendio compensari: & hæc omnia docet Marchinus *vbi supra*, licet asserat supradictis nonnihil aduersari decreta sacræ Congregationis *de celebrat. Missar.* quæ si alicubi non essent non recepta, aliquis posset dicere opinionem Marchini tanquam probabilem amplecti posse.

3. Sed ego puto absolutè contrariam sententiam tenendam esse, quam tuetur Nauarra *de restit. lib. 2. cap. 2. dub. 6. num. 243.* Posseuinus *de offic. Curat. c. 2. q. 7. num. 25.* & Bonacina *de Sacrament. disp. 4. q. vltim. punct. 8. num. 55.* quia sacerdos sic faciens excedit taxam sibi debitam, & ab Episcopo præscriptam, quæ quidem debetur, & præscribitur non in ordine ad applicationem fructus impetratorij, vel satisfactorij, sed in ordine ad laborem, vel sustentationem ipsius sacerdotis. Ergo, &c. Adde quod, vt rectè obseruat Graffius *de celebrat. Missar. tom. 2. cons. 3.* qui petit celebrari Missam, intendit obligare sacerdotem ad id quod est vtilius, & quantum licitè potest, & omni meliori modo. Ergo, &c.

4. Notandum est hic etiam, Marchinum *vbi supra c. 17.* docere etiam sacerdotem posse idem sacrificium offerre pro eo, à quo accepit eleemosynam, & simul pro alio ex sola liberalitate, vel charitate & gratitudine. Et ratio est, quia sacerdoti prohibetur solùm eandem Missam dicere pro multis, quibus de iustitia, ratione stipendij accepti tenetur. Non verò prohibetur offerre pro vno cui debet, ex iustitia, & simul pro alio ex sola liberalitate, vel charitate, & stante Missæ sacrificij valore infinito, tam secundum virtutem intensiuam, quàm extensiuam, vnde æqualiter prodest multis ac paucis secundum cuiuslibet deuotionem, sed de hac quæstione alibi dictum est. — Alibi in Ref. præterita lege eius doctrinam, & alterius vers. eius not. 4.

RESOL. XXXVIII.

An Sacerdos possit duplex stipendium pro vna Missa accipere, applicando vni partem solitam, & alteri suam partem? Ex p.2. tr.54. Ref.14.

§. 1. Affirmatiuam sententiam tuentur Molfesius *in sum. tom. 1. tract. 3. c. 15. n. 40.* Bartholomæus ab Angelis *in exam. Confess. dial. 5. §. 507.* & multos graues viros docuisse hanc sententiam, notat Homobonus *de exam. Eccles. p. 1. tract. 4. c. 15. q. 125.* quam ipse etiam probabilem vocat, & Gauantus *in comment. ad Rubr. Miss. tom. 1. p. 3. tit. 12. n. 19.* contrariam sententiam, quam ipse tenet, vocat probabiliorem. Ergo hæc sententia est probabilis. — Sup. hoc in tribus Ref. seqq. & in 4. §. Et ideò, & cursim in resol. 46. §. Ex his à fortiori.

2. Et illam cum aliqua limitatione docet etiam Fillincius *tom. 1. tract. 15. cap. 6. num. 152.* vbi ex Nauarr. asserit sacrificantem posse partem sacrificij sibi debitam applicare iis, pro quibus teneretur. Sed quia

nescitur

nescitur quanta sit, addit, arbitrari partem trium Missarum posse supplere vni, quæ dicenda esset, & applicanda tota vni; quod seruare poterunt ij, qui cùm receperint multa stipendia, non possunt omnibus satisfacere. Ratio huius opinionis hæc est, qoia vt obseruat Henriquez *lib.9.c.21.n.7.* valor Missæ specialis, qui competit sacerdoti, est eiusdem rationis cum valore medio, qui competit illi, pro quo offertur propter stipendium sacrificij Missæ, & potest dictum valorem specialem sacerdos alteri applicare, quod etiam tenet Naldus *sum. par.1. lib. 2. cap. 14.* Fernandez *in exam. Theol. mor. in sum. verb. Missa, n.12.* Philiarchus *in part.3.cap.5.§. 2. n.4.* Sotus *in 4. dist. 11. q. 2. art. 5. & dist. 13. q. 2. art. 1.* Nauarr. *c. 25. num. 92. & 111.* Scorzia *de sacrificio Missæ, lib.1.c.9.n.2.* Nugnus *in 3. part. tom.1. q.83. art. 1. dub. 3. in fine*, & alij; licèt non minùs probabiliter Bonacina *de Sacram. disp. 4. q. vlt. punct. 8. n.16.* Suarez *in 3. p. tom. 2. disp. 79. sect. 9. in fine*, & alij contrarium asserant. Sed circa præsentem quæstionem vide *infra in resol.* 80.

Quæ hic est infra Ref.43.

RESOL. XXXIX.

An Sacerdos valorem Missæ specialem sibi debitum possit alteri applicare, & pro eo stipendium accipere?

Et docetur Sacerdotem, qui tenetur dicere Missam pro sola præsentia, non posse aliud stipendium accipere pro applicatione valoris Missæ. Ex p.5.tr.14. & Misc.2. Ref.45.

Quæ hic est Ref. antecedens, & in duabus Ref. seqq. in Ref. 3. seq. §. Et Ideo. & infra in Ref. 46. §. Ex his à fortiori. & quamuis recitanter, lege tamen infra doctrinam §. vlt. Ref. 229.

§. 1. DE hac quæstione actum est *in 1. part. tractat. 14. resol. 14.* & pro parte affirmatiua adduxi aliquos Doctores, qui tamen non scripserunt post decreta Missarum edita à Sanctissimo Domino Vrbano VIII. Ideo nunc pro tali sententia adducam Bartholomæum à Sancto Faosto, qui post dicta decreta ponderata, & in suo libro reposita, etiam opinionem affirmatiuam docuit, vt patet *in tractat. de Euchar. lib. 2. quæst. 138.* & clariùs *quæst. 58.* vbi postquam firmasset posse Sacerdotem portionem suam alteri tribuere, statim subdit hæc verba. Ex quo rectè infertur posse Sacerdotem pro vna Missa duplex stipendium accipere, vt pro vno portionem suam tribuat, & pro alio solitam partem applicet. Ita ille. Et hanc opinionem Peyrinus *de priuileg. tom. 3. cap. 1. num. 15.* admittit in casu, quo in aliquo Monasterio paupere creuisset adeò Missarum numerus, vt ei satisfacere minimè possent Sacerdotes ibi commorantes, nec haberent vnde possent dictas Missas aliis data stipe commendare.

2. Sed hæc opinio mihi displicet; nã in supradictis decretis Vrbani VIII. sacra Congregatio præcipit sub obtestatione diuini iudicij, vt absolutè tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint. Tot Missæ igitur sunt dicendæ, quot sunt eleemosynæ, non fructus medius, & specialis applicandos? Et ita hanc sententiam in terminis dictorum decretorum Vrbani VIII. docet, & mordicus tenet, Paolos Fraxinellus *de Sacerdotum obligationibus, in edit. 7. sect. 3. prænot. 3. num. 3. & seqq.* cui adde nouissimè Ioann. de Lugo *de sacrament. Eucharist. disp. 21. sect. 2. num. 33.* Et hanc sententiam docet etiam omninò videndus noster Megalius *var. resol. tom. 2. resol. 179. per totam*, vbi plures pro hac firmanda opinione rationes adducit. Et ita etiam tenet Rodriquez *in summa, tom. 2. cap. 48. num. 2.*

Sup. hoc, quod hîc docetur, late infra in Ref. 43. 44. 45. & 46. & in Ref. 41. §.

3. Adde quod si Faostus *loco citato quæst. 156.* docet, Sacerdotem, qui tenetur dicere Missam pro sola præsentia, vt asserunt, non posse aliud stipendium accipere pro applicatione valoris Missæ, quia vnica Missa non meretur nisi vnicum stipendium ex dictis decretis, nescio quomodo postea teneat in casu, de quo loquimur, posse Sacerdotem accipere pro vna Missa duplicatum stipendium, cùm in vtroque casu eadem sit ratio; decreta videlicet supradicta prohibentia duplicata stipendia pro vna Missa accipere. Ad auctores verò quos pro sua firmanda sententia adducit Faustus, & ego *vbi suprà*, adduxeram, respondeo, vt dictum est, scripsisse ante decreta Vrbani VIII. & ideo nihil faciunt pro hac firmanda sententia. Ad illam verò doctrinam, posse scilicet Sacerdotem applicare partem sibi debitam, respondeo non esse certam, & aduersùs illam præter multos alios insurgit nouissimè Iacobus Granado *in 3. p. de Sacram. contrꝫ. 6. tract. 14. disp. 8. num. 3.* & Suarez immeritò pro se Faustus adducit; nam in calce sectionis contrariam sententiam apertissimè docet, & Miranda, qui pro se etiam Faustum adducit, in fine articuli secutus Suarez, ab opinione Fausti recedit. Dicendum est igitur non posse Sacerdotem partem sibi debitam ex opere operato in in sacrificio Missæ alteri applicare, ex decretis sacræ Cõgregationis Sacerdotibus interdici pro applicatione dictæ partis aliud stipendium accipere, vt ex verbis supra relatis patet. Et quidem qui dat stipendium pro Missa intendit & vult sibi applicare valorem medium certum, non autem incertum, & manentem sub opinione Doctorum. Adde, vt optimè obseruat Rodriquez *in summa, tom. 2. cap. 48. num. 4.* & alij. [Que la limosna, y pytanza no se da por applicar el fruto de la Missa; porque este es espiritual, y dandose por el, se cometeria simonia: sino da se como estipendio temporal, attento que el que sirue en el Altar, bien es que reciba estipendio, con que se sustente; el qual est pendio està tassado del Obispo; y assi recibiendo mas de limosna por vna Missa, peccara el Sacerdote, y estara obligando à restitucion, pues lleua mas estipendio del que merece.] Et ita hanc sententiam ante decreta Vrbani VIII. decreuerat etiam Congregatio Pœnitentiariæ Mediolaoensis anno 1617. vt patet apud Fraxinellum *vbi suprà*, post *sect. 5.* in summario Decisionum dictæ Congregationis. vbi *num. 16.* sic habetur. Non potest Sacerdos Missam celebrans se ipsum speciali illo valore priuare, qui sibi celebranti debetur, illúmque aliis applicare, vt duplicatam pro eodem Missæ mercedem accipiat. Ita *ibi*.

Hic, & supra in Ref. 17. §. vlt.

RESOL. XL.

An Sacerdos possit applicare partem Missæ sibi competentem, & pro illa stipendium accipere? Ex p.6. tr.6. & Misc. 1. Ref.8.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Philibertus Marchinus *de Sacramento Ordinis, tr. 3. part. 2. c. 16. n. 7.* nam si talis fructus est alteri applicabilis: certè afferri non potest Theologica ratio solida, cur Sacerdos pro tali obligatione applicandi huiusmodi fructum non possit aliquod distinctum stipendium accipere. Tum etiam qoia omne opus bonum, non quatenus est meritorium; sed quatenus est satisfactorium est applicabile alteri ab ipso operante; imò sacram ipsam communionem solent laici pro aliis offerre: Ergo multò magis fructum Missæ sibi proprium poterit celebrans aliis elargiri, & absque Simoniæ labe in pactum deduci. Deinde potest Sacerdos sibi ipsi applicare fructum Missæ medium seu specialem, quem pro aliis offerre potest; ergo poterit etiam fructum sibi proprium applicare alteri, & consequenter duas pitancias accipere. Huc vsque Philibertus Marchinus.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Ref. & in ref. seq. & in Ref. 1. post seq. §. Et ideo. & infra in Ref. 46. eu sim in principio. §. Ex his à fortiori.

2. Sed ego hanc sententiam maximè post Decreta celebrationis Missarum satis reprobaui *in 5. part. tract. 14. resol. 45.* cum multis Doctoribus, quibus nunc

Quæ hic est Ref. antecedens.

addo Gauantum *in Rubricis Missalis part.* 3. *tit.* 12. *n.* 29. Dico igitur non posse Sacerdotem pro vna Missa duplicatum stipendium accipere, applicando v.g. vni fructum Missæ medium, & alteri fructum Missæ sibi proprium, cui ipse renunciat, & cedit. Et hanc sententiam tenet nouissimè Persicus *de offic. Sacerd. lib.* 2. *dub.* 2. *n.* 102. & contrariam damnat.

RESOL. XLI.

An pro fructu sibi competenti possit Sacerdos accipere aliud stipendium pro Missa dicenda?

Ex quo deducitur in praxi hoc non esse admittendum ex eo, quod pro actione dubia quis acciperet stipendium certum: nec illi suffragatur bona fides.

Et notatur, quod Sacerdos, qui tenetur in aliqua Ecclesia celebrare pro cultu illius, vel commoditate populi tantum absque obligatione applicandi Sacrificium, non potest pro illius applicatione aliud stipendium accipere.

Item quæritur, an in graui necessitate Sacerdotis, cui nequeat aliter occurri, liceat plura stipendia iusta vnius Missæ recipere pro sufficienti vitæ clericalis sustentatione?

Et an qui pluribus debet Missam non ex stipendio accepto, sed ex liberali promissione, possit vnica Missa pluribus satisfacere?

Ex quibus sequitur, quod si in aliqua Religione est consuetudo, vel statutum, quod ex beneuolentia, vel gratitudine erga amicos Fundatoris, Protectoris, Benefactoris, necessitatum communium, Regni, Ciuitatis, aut Communitatis, & etiam ex Regula pro defunctis, &c. dicantur aliquot Missæ, potest nihilominus Sacerdos stipendium accipere ab alio, & illi Sacrificium applicare.

Et an peccet mortaliter Sacerdos, qui differt per tempus notabile dicere Missas pro eo, à quo accepit stipendium, pro quo curiosus casus in §. *penult. huius Res. innuetur.*

Et tandem docetur Sacerdotem non posse applicare Missas coniunctim, & in confuso, vel associatas, sed debere dicere Missas pro singulis, &c. Ex p. 11. tr. 7. & Misc. 7. Res. 27.

§. 1. NOuissimè affirmatiuè respondet Pater Thomas Hortadus *1. tract. 2. disp. 4. resol.* 171. *cum sequen.* & ex eadem Religione Pater Remigius *in summa tractat.* 5. *disput.* 4. §. 7. *num.* 2. vbi sic ait, [El fruto de las misas es de tres modos; El primero es el fruto general, y es el que la Iglesia aplica à todos los fieles viuos y difuntos: El segundo es el fruto medio, y es el que responde à aquellos por quienes se ofrece la Missa: El tercero es special, que responde al Sacerdote, como ministro publico.]

2. [Conforme esta dottrina enseñan, que no obstante el decreto, puedo el Sacerdote pobre recibir por vna Missa mas estipendios ofreciendo por el voo el fruto medio, y por el otro el valor que corresponde al Sacerdote, porque es de la misma calidad que el fruto medio; y como dixe el Padre Leandro de mayor satisfacion: Quia Sacerdos celebrans dixe proximior est sacrificio omni alio pro quo medium fructum applicat.] Ita ille; qui vt vides hanc sententiam tanquam probabilem admittit, & illam Pater Hurtadus asserit non paruum solatium afferre pauperibus Religiosis, & aliis.

3. Sed ego puto prorsus nec à Religiosis, vel aliis illam minimè in praxi deducendam esse, & præter Eminentissimum Lugo, & alios Doctores, quos alibi adduxi, nouissimè negatiuam sententiam tenet Ioannes de Soria *in epilogo summarum p.* 2. *tr.* 1. *sect.* 5. *disp.* 2. §. *circa stipendium*, vbi sic ait; Potest etiam partem sacrificij sibi conuenientem alteri applicare, non tamen tanquam pro integro sacrificio, sed vt pro vna tertia, sed contrarium nunc omninò tenendum propter decreta Vrbani Octaui. Idem etiam docet me citato Pater Franciscus Lugo *de Sacram. l.* 5. *cap.* 15. *q.* 4. *num.* 32. & ex eadem Societate nominatim contra Hurtadum Doctissimum Bardi *in Selectis l.* 10. *quæst.* 12. *num.* 6. *cum sequenti.* Itaque etiam secluso decreto Vrbani Octaui, puto contrariam sententiam non esse sustinendam, nam incertum, & controuersum est apud Doctores, num valor iste personalis possit alteri applicari, & ideo est contra iustitiam pro certo stipendio dare aliquod incertum, nihil de tali incertitudine manifestando danti eleemosynam, nam si ei aperiretur velle pro stipendio accepto, solùm applicare valorem hunc personalem, proculdubio nemo esset adeo insanus, vt vellet eleemosynam erogare pro re adeo dubia.

Alibi in tribus præcedentibus Ref. & in Ref. seq. §. Et ideo. & infra in Ref. 46. cursim in principio §. ex his à fortiori.

4. Probatur secundò conclusio, quia incertum est, an valor iste personalis etiam triplicatus, adæquet valorem vnius integræ Missæ, pro qua celebranda datur integrum stipendium, & quamuis Marchinus *loc. cit.* dicat, valorem hunc esse æqualem valori medio, hoc tamen, vel non probat, vel inefficaciter probat diuinando. Sed dato, & concesso, esse veram contrariam sententiam spectando rem ipsam secundùm se, nihilominus post decretum Sacræ Congregationis sustineri non potest; nam in primo Paragrafo, Sacra Congregatio prohibet ne accipiantur plura stipendia pro iisdem Missis celebrandis, quæcumque exigua sit eleemosyna, siue etiam Sacerdos acceperit ab vna, siue à pluribus personis, & declarat accipientem non satisfacere suæ obligationi, peccare mortaliter; & ad restitutionem teneri; ex hoc decreto duo colligo, quæ confirmant vtramque conclusionem superius à me positam. Primò enim prohibet Pontifex pluralitatem stipendiorum pro eadem Missa; & ideo prohibitio ista confirmat secundam conclusionem, per quam dixi post publicationem huius decreti sustineri non posse priorem sententiam: neque valet dicere per hoc decretum prohiberi: ne idem Sacrum pro multis celebretur, pro quibus ratione stipendij ex iustitia tenetur Sacerdos Missam applicare; non autem prohiberi quin valor personalis alteri applicetur; & ab eodem aliud stipendium recipiatur: non valet inquam hoc dicere, tum quia dubium est num talis valor possit in alium trãsferri, vt supradictum est, tum etiam quia si posset transferri, & id esset licitum. Pontifex non prohibuisset absolutè pluralitatem stipendiorum pro eodem Sacro, sed declarare debuisset sumi non posse pro applicatione eiusdem valoris siue specialissimi, aut personalis: sed cùm absolutè prohibeat pro eadem Missa pluralitatem stipendiorum, intelligi debet, quod prohibitio feratur in Missa secundùm omnem valorem, quem continet, & alteri applicari potest. Et hæc omnia docet Bardi, & Lugo *locis citatis.*

5. Dico igitur sententiam Hortadi, & aliorum esse refellendam, nec in praxi deducendam, quia iustè non potest accipi pro re, vel actione dubia pretium, vel stipendium certum, sed quamuis sit probabile competere celebranti talem fructum specialissimum, & hunc aliis applicari posse, tamen vtrumque dubium est, cùm à multis probabiliter negetur. Incerta simul est quantitas talis fructus, an. s. adæquet fructum medium. Non ergò potest certum stipendium accipi pro applicatione fructus ita dubij. Vnde soluuntur argumenta contrariæ sententiæ, quæ hîc Romæ ab omnibus Ministris huius Curiæ detestatur, & meritò quidem. Et ideò infert Bardi *vbi suprà*, à Sacerdote resarciendum damnum illatum iis à quibus plures eleemosynas recepit pro iisdem Missis, & hoc

vel

vel restituendo excessum supra legitimum stipendium, vel celebrando alias Missas, easque applicando personis illis, à quibus plura accepit stipendia pro quantitate stipendiorum, neque dicto Sacerdoti suffragatur bona fides, quia nolo eum teneri solùm ratione rei acceptæ iam consumptæ, secundùm quam forsitan non est factus ditior, sed volo illum teneri ratione contractus innominati, do vt facias, hoc est, do eleemosynam, vt pro illa facias Sacrum: bona autem fides non tollit obligationem illam quæ reperitur inter contrahentes, vt omnes fatentur.

Sup. hoc supra ex doctrina Res. 24. & ex aliis eius primæ annot.

6. Hanc verò quæstionem hic pertractare iterùm volui, ne Lectores mixi auctoritate amicissimi Patris Bardi, vel Patris Hurtadi, me pro affirmatiua sententia in posterum addocant, vt ipsi non benè fecerunt, nam licet ego olim in illam inclinauerim, tamen postea, vt optimè obseruat Pater Lugo, *vbi supr.* negatiuam sententiam modicus docui *in p. 5. tract.* 14. *resolut.* 45. *& part. 6. tract. 6. resolut.* 8. nec enim pudet in meis operibus dissentire ab aliqua sententia quam docueram, exemplo D. Augustini, & omnium Magistri D. Thomæ; idem fecit Sanchez retractando se, & mutando plures sententias in summa, quas de matrimonio docuerat. Idem fecit Rodriquez, Portel, ipse Suarez, & Vasquez.

Quæ hic sunt supra Resol. 39. & 40.

7. Rectè itaque ex eadem Societate Pater Franciscus Amicus, qui inter Theologos ætatis nostræ prima subsellia obtinuit, sic asserit *in curs. Theol. tom. 7. disp. 33. sect. 12. num.* 385. Hoc tamen constanter, ac fideliter pronuncio, me nunquam affectu impugnandi, sed studio inquirendi veritatem, & Authores legisse, & sententias examinasse, quo fit, vt non semel, vel ex assidua Doctorum lectione, vel ex publica, & frequenti disputantium concertatione, vel ex diuturna, ac sedula mentis commentatione, quasi è tenebris oborta luce eandem sententiam, quam semel, vt veram statuimus, bis, aut ter mutauerimus, eligentes potius mutabiles videri, quàm cum præiudicio agnitæ veritatis pertinaces haberi. Ita ille, & ego.

8. Nota hic obiter, quod Sacerdos, qui tenetur in aliqua Ecclesia celebrare pro cultu illius, vel commoditate populi tantùm absque obligatione applicandi sacrificium, non potest pro illius applicatione aliud stipendium accipere; sed contrarium non est improbabile etiam post decreta Vrbani VIII. Ita Soria, *vbi supra*, & alij.

Sup. hoc cũ eodem Soria hic citato infra in Resol. 46 & in aliis eius primæ not.

9. Item, quia iuxta probabilem sententiam, quam amplectuntur Angelus, Syluester, Nauarrus, quos sequitur Lessius *lib. 2. cap. 12. num.* 71. Nauarra *lib. 3. cap. 1. n.* 375. Filliucius *tract.* 22. *num.* 145. licet etiam probabiliter in valde graui Sacerdotis necessitate, cui nequeat aliter occurri, plura stipendia iusta vnius Missæ recipere pro sufficiente vitæ clericalis sustentatione. Nec decreta Cardinalium anni 1625. loquuntur in hoc casu, cùm non intendant iuri naturali derogari. Ita Pater Lugo *vbi supra num.* 688. Sed in hoc puto procedendum esse cum magna cautela, ne Sacerdos putet se esse in graui necessitate, in qua non est, nec aliter huic necessitati occurri poss., nisi sumendo duplicatum stipendium, ideo in facti contingentia omnia benè perpendat, & cum viris Doctis, & piis statum suum consulat. Alibi etiam à nobis dictum est, quod qui pluribus debet Missam non ex stipendio accepto, sed ex liberali promissione, potest vnica Missa pluribus satisfacere, quod nouissimè docet Ioannes Soria *loco citato*, nec hoc prohibitum esse in decretis Vrbani, quæ solùm loquuntur, quando Missa debetur ex iustitia multis ratione multiplicis stipendij recepti. Vide Thomam Hurtadum *vbi supra num.* 178. *cum seq.* & tandem sic ait; Decretum autem, consuetudo, aut lex solùm prohibet eandem Missam dicere pro multis, pro quibus ex iustitia tenetur offerre ratione stipendij accepti, hæc enim lex solùm taxat pro Missis dicendis stipendium; non verò prohibet quòd offeratur pro aliis ex promissione, liberalitate, & misericordia. Quare opinio Thomistarum de infinitate valoris sacrificij Missæ, non solum theoricè, & speculatiuè est vera, sed etiam practicè quantùm ad obligationem pro aliis multis, dummodo non sit ex accepto stipendio. Quare maximè fauorabilis est animabus Purgatorij, pro quibus ex æquo potest offerri, ac pro illo, qui stipem donat; & potest contingere, quod in illo pro quo offertur ex gratitudine maiorem fructum causet, quàm in alio, qui stipendium dedit, quia in illo maior est deuotio, iuxta cuius mensuram causatur fructus satisfactionis. Ita Hurtados.

Quæuis non plenè sup. hoc lege tamen supra doctrinam Ref. 22. & signanter §. Et quoad. & §. Nec tenetur, & in Res. 13. & in tom. 4. tr. 7. Res. 51. § Progredior.

Alibi supra in Res. 33. §. Nota vero, à lin. 5. & in Resol. 36. §. Notandum est. & infra in tr. 5. Res. 20. §. 2.

10. Hinc sequitur, quod si in aliqua Religione est consuetudo vel statutum, quod ex beneuolentia vel gratitudine erga amicos fundatores, protectoris, benefactoris necessitatum communium Regni, Ciuitatis, aut Commonitatis dicantur aliquot Missæ: potest nihilominus Sacerdos stipendium accipere ab alio, & illi applicare sacrificium.

Sup. contento in hoc, & seq. §. 14. 14 in Res. 33. §. Nota vero. ad medicũ, vers. Vnde ex his. & lege infra Res. 147. in fine.

11. Vnde Remigius *vbi supra num.* 3. dicit, [Es tambien muy probable, que los Religiosos que estan obligados por la Regla y constituciones de la Orden, dezir Missa por los difuntos della, pueden ofrecer la Missa por otro de quien han recibido estipendio.]

12. Nota etiam hic, quòd peccat mortaliter Sacerdos, qui nimium differt dicere Missam pro eo, à quo accepit stipendium; tempus notabile, ego alibi cum multis Doctoribus existimaui esse spatium vltra mensem, Leander existimat spatium vltra tres, at magis larè loquitur Hurtadus *vbi supr. resol.* 18. *n.* 103. puto tamen hanc materiam non esse ampliandam, sed potius restringendam: nam si huiusmodi Missæ dici iubeantur causa impetrationis, vt puta pro aliqua necessitate, notabiliter dilatæ damnum spirituale, vel temporale importare possunt; si verò ratione satisfactionis, præcipuè animarum Purgatorij, tunc etiam plana est iniquitas, cùm eas acerbissimis doloribus cruciatas debito à se suffragio differat liberare. Et Marchinus putat quòd Sacerdos tenetur restituere eleemosynam acceptam, si Missa celebranda erat pro beneficio aliquo temporali impetrando, & ob culpabilem eius moram, vel nullo modo, vel segnius est impetratum; violatio enim iustitiæ obligationem parit restituendi. Sed huic sententiæ, non adhæret Pater Hurtadus *loco citato num.* 198.

Alibi infra in Res. 47. & in alia eius not.

13. Et tandem nota, quod aliqui, quos citat & sequitur noster Alphonsus de Leone *quæst. 7. sect.* 10. *& quæst. 8. sect.* 14. *de Capellanis*, asserunt debere Sacerdotem sigillatim, ac distinctè dicere singulas Missas pro singulis, qui petierunt illas. At Bonacina *de Sacr. disp. 4. quæst. vlt. punct. 7. §. 3. num.* 1. & Auersa *de Sacr. Euchar. quæst. 11. sect. 17. §. admittunt*, posse Missas applicari coniunctim, & in confuso. Si nimirum Sacerdos qui recepit à quatuor personis quatuor stipendia, dicat totidem Missas pro cunctis, ita vt singulæ pro tota prosint omnibus; dum omnes Missæ dicantur intra latitudinem temporis concessi. Ego autem existimo hanc secundam sententiam in rigore sufficere, prima tamen magis mihi placet, & eius modus accommodatior, & vsitatior est.

RESOL. XLII.

An Sacerdos possit directè offerre Sacrificium Missæ pro aliquo Infideli, Turca, Hebræo, Cathecumeno, &c. & ab illis accipere consuetum stipendium?

Et docetur Sacerdotem non posse accipere stipendium pro Missa dicenda, & applicare fructum Missæ ipsi Sacerdoti

cerdoti proprium, & peccare contra iustitiam exhibendo pro certo stipendio munera incerta, & fructus Missa incertos, stante opinione probabili tantum. Quod est, non posse Sacerdotes duas pitancias accipere pro eadem Missa, vnam quatenus applicat fructum Missa medium, quem pro determinatis personis ex vsu Ecclesie celebrans offerre solet: & alteram, quatenus applicat fructum sibi proprium. Ex part. 10. tr. 12. & Misc. 2. Resol. 21.

§. 1. Affirmatiuè respondet Tamburinus, *Opusc. de Sacrif. Missa, lib. 3. cap. 2. §. 2.* quia licèt Sacrificium Missæ illis non prosit, quoad meritum; siquidem infidelis, qui propter priuationem gratiæ est Dei inimicus, non est in statu meriti; neque prosit quoad satisfactionem, quia satisfacere pœnæ quis non potest, dum est in peccato mortali; neque enim pœna vlla remittitur ei, cui actu debetur pœna æterna: prodest tamen quoad impetrationem, quatenus eis impetrari possunt, mediante Sacrificio aliqua bona temporalia, immò & spiritualia, vt sunt aliquæ bonæ inspirationes, & auxilia, vt Deus aliquantulum placatus eos infideles vocet ad fidem. Dices, non licebit ergo Sacerdoti integram stipem accipere; siquidem nec integrum Missæ fructum ei attribuere potest. Respondeo neque actu peccatori potest celebrans applicare totum fructum; & tamen nunquam hunc scrupulum iniecisti Sacerdoti, quasi non possit à sibi cognito peccatore integram stipem accipere. Dico igitur, ex vna parte, fructum impetrationis tanti esse, vt superet omnem æstimabilitatem pecuniæ: & ex alia infidelem, vel peccatorem offerentem eleemosynam velle interpretatiuè illud, quod velle rationabiliter potest. Cum igitur possit solùm participare de fructu impetrationis; hanc solam, & nihil præterea velle, præsumendus est. Ità Tamburinus.

2. Sed contrà illum stat Hieronymus Garcia *in Summa morali, tract. 3. diffic. 1. dub. 6. punct. 3. num. 25.* sic; [Digo lo segundo, el Sacrificio de la Missa puede ofrecerse per los Catecumenos, y infideles indirectè & sub generali quadam ratione, pero no en particular por este, ò aquel. [Ità ille; cui adde Marchinum *de Sacram. Ordinis, tract. 3. part. 2. cap. 7. num. 6.* ità aientem: Dicendum est, Missæ Sacrificium offerri posse pro Cathecumenis, & infidelibus indirectè, & sub generali quadam ratione, sed non in particulari pro hoc, vel pro illo. Si videlicet offeratur Missa pro conuersione infidelium, vt sic, vel pro conuersione hæreticorum Galliæ, aut Germaniæ; vel pro salute totius mondi, quod minimè prohibetur: imò in Missali extat Missa pro schisma tollendo, & pro pace Ecclesiæ vniuersalis: & Sacerdos in Canone, offerens profert hæc verba: Pro omnibus orthodoxis, pro Ecclesia tua Sancta, vt eam pacificare, custodire, & adunare digneris toto orbe terrarum. Ratio etiam suffragari potest, quia tunc Sacrificium non offertur directè pro illis, qui sont extrà Ecclesiam, seu solùm directè offertur pro nostræ fidei propagatione: atque ità per se solùm intenditur Ecclesiæ bonum, licèt ex hoc nonnihil etiam spiritualis fructus in Paganos, & in infideles redundet, quod est indirectè pro infidelibus offerre. Tunc verò offeretur directè hoc Sacrificium pro illis, quandò offeretur pro aliquo bono ipsorum temporali, vel spirituali, descendendo in particulari ad hanc, vel illam personam: & hoc modo contendimus, nec licere, nec, si fiat, vllo modo prodesse his, pro quibus offertur. Hæc Marchinus.

Sup. hoc in tom. 4. tr. 1. ref. 39. § sed nota. & in alio §. eius annot.

3. Verùm resolutio huius difficultatis pendet ex illa quæstione, an Sacerdos directè possit offerre Sacrificium Missæ pro infidelibus. Et negatiuæ sententiæ adhæret Castrus Palaus, *tom. 4. disp. 22. punct. 5. num. 4.* Leandrus *de Sacrament. tom. 2. tract. 8. disp. 2. quæst. 6.* Machadus, Lublinus, Huertos, Camerota penes ipsum; Granadus *in 3. part. D. Thomæ, controu. 6. tract. 14. cap. 6. num. 3.* Hurtadus *de Sacram. disput. 11. de Sacrificio Missæ, difficult. 4.* Azorius, *tom. 1. lib. 10. cap. 22. quæst. 1.* Caspensis *in Curs. Theol. tom. 2. tract. 23. disp. 1. sect. 4. num. 4.* Vasquez *disp. 227. cap. 3. & seq.* Sotus *in 4. dist. 11. quæst. 2. art. 7.* asserentes, Sacrificium Missæ, nec licitè, nec validè offerri posse pro non baptizatis viuis. Et in primis non posse pro illis licitè offerri, probatur ratione desumpta ex consuetudine; quia Ecclesia non baptizatis, quantumuis Cathecumenis, denegat publicas orationes in Missa, excepto die Parasceues, ex peculiari priuilegio, in signum generalis redemptionis in eo die pro omnibus à Christo exhibitæ; in aliis autem diebus potiùs petit vt infideles conuertantur: ergo Ecclesia hac consuetudine satis denotat, se nolle, & prohibere quòd fiant orationes publicè pro non baptizatis: ergo multo fortius prohibet, & non vult Sacrificium Missæ pro illis offerri, quia istud maius est Orationibus publicis, & non minùs publicum quam illæ. Deinde non posse pro illis validè offerri probatur; quia Eucharistia vt Sacramentum non prodest illis, cùm tantùm sit instituta in Sacramentum baptizatis: ergo nec vt Sacrificium; quia etiam vt Sacrificium confert suos effectus instar Sacramenti ex opere operato. Consequentia patet, quia mirum esset & nullo fundamento affirmari potest, Christum Eucharistiam in Sacramentum pro baptizatis tantùm instituisse: & eandem in Sacrificium, quam etiam vt sic, instar Sacramenti, instituit, pro non baptizatis instituisse. Et hæc videtur expressa sententia D. Augustini, *lib. 1. de anima, & eius orig. cap. 9. ante med. in 7. tom.* vbi aduersus Vincentium Pelagianum probat, pro paruulis decedentibus ante Baptismum Sacrificium offerri non posse, eò solùm, quia non sunt per baptismum, vel Martyrium regenerati. Quis enim (inquit) offerat Corpus Christi, nisi pro eis qui sunt membra Christi? Nemo autem fit membrum Christi, nisi aut Baptismate in Christo, aut morte pro Christo. Cùm ergo hæc ratio non solùm paruulos, sed viros adultos non Baptizatos comprehendat; efficitur ex sententia Augustini, pro ipsis offerri Sacrificium non posse: quod ipse Augustinus *eo lib. cap. 11.* expressis verbis indicauit. Idem clarissimè expressit Concil. Bracharen. 1. *can. 35.* & Chrysostom. *homil. 69. ad Popul. Antiochen. & sermon. 3. in Epistol. ad Philippen. in morali exposit. D. Thom. quæst. 79. artic. 7. ad 2.* Ratio efficax est; quia non est credendum, Christum Dominum Eucharistiam in ratione Sacrificij instituisse pro iis, pro quibus in ratione Sacramenti non instituit; neque effectum Sacrificij communicandum esse, quibus Sacramenta communicari non possunt. Præterea, si Sacrificium Missæ ex opere operato effectum habere posset in non baptizatis; vt quid Ecclesia Cathecumenos, peractis Orationibus, & finita lectione Euangelica, excludebat? ne oblationi, consecrationi, & consumptioni præsentes essent.

4. Scio tamen, & concedo, opinionem affirmatiuam esse satis probabilem, quam tenent Suarez, Bellarminus, Henriquez, Layman, Sà, Cardinalis Lugo, Filliucius, Scotcia, Fagundez, Bonacina, Syluius, Villalobos, Ledesma, Ludouicus de San Iuan, quos citat Leandrus *vbi suprà*; quibus ego addo Lessium *in 3. part. D. Thomæ, quæst. 83. art. 1. dub. 9. num. 53.* Trullench. *de Sacram. lib. 5. cap. 8. dub. 4. num. 6.* Auersam *de Sacrament. Eucharist. quæst. 15. sect. 10.* Præpositum *in 3. part. quæst. 83. art. 1. dub. 11. n. 218. in fin.* Martinum de San Ioseph *in Mo-*

nita Confessariorum. tom. 1. *lib.* 1. *tract.* 10. *de Eucharist. num.* 14. Vvigers 3. *part. quæst.* 83. *dub.* 12. *num.* 61. Mercerum *de Sacrament. quæst.* 83. *dub.* 3. *num.* 9. & nouissimè Dicastillum *de Sacramentis tom.* 1. *tractatu* 5. *disputation.* 2. *dub.* 3. *num.* 47. qui asserit, posse offerri Missam pro bono ipso infidelium, vel spirituali, vel etiam temporali, vel in communi, vel in particulari, pro hac, aut illa natione, vel persona. Quod probatur ex vsu veteris legis, in qua fiebant sacrificia, vt pro Dario, 1. *Esdra* 6. pro Spartiatis, 1. *Machabæorum* 12. pro Heliodoro, 2. *Machabæorum* 3. quia ratio sacrificij non erat tunc limitata: Ergo idem nunc licet propter eandem causam, quia nostrum sacrificium magis sufficiens, & magis vniuersale existit, quia sacrificium cruentum pro omnibus, quoad sufficientiam, fuit oblatum à Christo. Sed istud non est minus vniuersale quoad efficaciam: ergo. Neque hoc est omnino alienum ab vsu Ecclesiæ; nam ita factum esse in Ecclesia, ex multis Sanctis Patribus probant Henriquez, & Suarez *vbi supra*, & ita intelligunt Paulum 1. *ad Timotheum* 2. vbi præcipit aut commendat orationes, & oblationes pro omnibus fieri, & pro Regibus, qui tunc infideles erant. Quem locum omnes Græci, & Latini Patres interpretantur de obsecrationibus, quæ fiunt in Missa, & oblatione impetratoria.

5. Verùm licet hanc opinionem affirmatiuam, vt dixi, existimem esse probabilem; non tamen admittenda videtur opinio Patris Tamburini, videlicet, posse Sacerdotem recipere stipendium ab infideli, vt ei sacrificium Missæ applicet. Et ratio est, nam infidelis, dando stipendium pro Missa, præberet stipendium certum credens, quod sit capax fructus sacrificij Missæ, vt suppono, maximè si ad hoc faciendum à Sacerdote induceretur: & Sacerdos ei præberet fructum incertum: Nam (vt visum est, nec negari potest) opinio contraria, quam ego teneo, negat pro infidelibus posse offerri sacrificium Missæ. Quod confirmatur authoritate ipsius Patris Tamburini: nam vbi supra *lib* 3. *cap.* 1. §. 3. *num.* 67. verè, & rectè docuit, Sacerdotem non posse accipere stipendium pro Missa dicenda, & applicare fructum Missæ ipsi Sacerdoti proprium; & adducit rationem: quia, quod talis fructus sit alteri applicabilis, est res satis incerta: Fideles autem, cùm afferunt stipem certam, non sunt fructu incerto satisfaciendi. Ergo idem debebat docere in casu quo sacerdos acciperet stipendium ab infideli pro Missa dicenda: nam vt visum est, sacrificium Missæ posse infidelibus applicari, res satis incerta est, vnde infidelis si sciret hoc, stipendium non daret. Et ideò Dicastillus *vbi supra, tractat.* 2. *disput.* 1. *dub* 9. *num.* 219. optimè, & verè docet Sacerdotem peccare contra Iustitiam exhibendo pro certo stipendio munera incerta, & fructus missæ incertos, stante opinione probabili tantùm: nam qui dat certum stipendium, nullo modo vult se subijcere incertitudini opinionum. Ita ille, quæ omnia applicanda sunt in casu nostro. Ergo. Opinionem tamen Tamburini admitterem in casu quo infidelis sciret diuersitatem opinionum, quæ inter Doctores extant, vel hoc Sacerdos innueret: tunc quidem posse recipere stipendium pro Missa dicenda, non dubito.

Sup. hoc in quatuor præcedẽtibus resol. & infra in Resol. 46. cursim in pr. §. Ex his à fortiori, & quamuis recitanter lege infra doctrinam §. vlt. resol. 219.

6. Et ideò ex dictis refellendus est nouissimè Pater Leandrus *vbi supra de Sacrament. tom.* 2. *tractat.* 8. *disput.* 4. *quæst.* 10. asserens posse sacerdotem duas pitantias accipere pro eadem Missa: vnam, quatenus applicat fructum Missæ medium, quem pro determinatis personis ex vsu Ecclesiæ celebrans offerre solet: & alteram, quatenus applicat alteri fructum sibi proprium, cui ipse renunciat, & alteri cedit. Sed hanc opinionem, Cardinalis Lugo, & ego cum multis aliis sæpiùs improbauimus: & improbat Tamburinus, & Dicastillo *vbi supra*, & nouissimè Antonius Rutens ex Ordine Minorum, *de Sacrificio Missæ lib.* 1. *disput.* 1. *quæst.* 2. *dub.* 2. *num.* 7. vbi sic ait: Quæres, si verum est, Sacerdotem posse fructum ex opere operato specialiter sibi prouenientem alteri pro libito applicare: an vnica Missa possit satisfacere duobus stipendiis, applicando vni fructum medium, qui communiter applicatur, & alteri fructum hunc specialem sibi proprium? Respondeo nullo modo licere: Primò, quia fructus hic nullus est, cùm Sacerdos est in mortali, ideoque fructus huic applicatus esset incertus, & sæpe nullus, cùm tamen fructum aliquem certum applicare teneatur. Secundò, ignota est quantitas huius fructus, quem puto maiorem fructu medio. Denique, qui dato stipendio rogat Missam, intendit sibi applicari fructum medium, qui communiter applicatur ei, pro quo offertur sacrificium; & Sacerdos recipiens eleemosynam, tacitè ad id se obligat: ideoque licet applicaret fructum hunc specialem duorum sacrificiorum, non satisfaceret obligationi. Ita ille, cui adde, me citato Auersam *de Sacramento Eucharist. quæst.* 11. *sectione* 10. Carpenium *in cursu Theologico tom.* 2. *tractatu* 13. *disputat.* 3. *sectione* 8. *num.* 1 9. & me citato Garciam *in Summa morali, tractatu* 2. *difficultate* 10. *dubit.* 4. *num.* 14. *&* 15. & præter rationes adductas, præcipua est, quia qui dat stipendium pro Missa, intendit, & vult sibi applicari valorem certum; non autem incertum, & dubium, & manentem sub opinione Doctorum: incertum autem est, an Sacerdos possit illam partem in alium transferre: similiter est incertum, & valdè dubium, an habeat effectum ex opere operato, etiam quoad satisfactionem. Ergo, &c.

7. Reassumendo itaque omnia quæ dicta sunt in hac Resolutione assero, Sacerdotem non posse pro infidelibus directè Sacrificium Missæ in persona Christi, & Ecclesiæ pro ipsis offerre, vt fructum ex opere operato in illis habeat; atque adeò non posse ex illis coniunctum stipendium accipere pro Missa dicenda.

RESOL. XLIII.

An qui tenetur in aliqua Ecclesia celebrare sine sacrificij applicatione, vt vulgò dicitur, Con la sola presenza, *possit aliud stipendium pro illa Missa accipere, & alteri applicare?* Ex part. 2. tract. 14. Resol. 80.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Alphonsus de Leone, vir huius literaturæ consultissimus, *in tract. de Iubilæo part.* 3. *quæst.* 20. *num.* 27. Vbi sic asserit. Quando datur stipendium, non pro applicatione sacrificij, sed pro cultu Ecclesiæ, vel commoditate populi: tunc potest Sacerdos aliam eleemosynã accipere pro applicatione sacrificij, absque peccato & obligatione restitutionis. In dubio autem nõ præsumitur datum, vel relictum pro cultu Ecclesiæ, sed pro applicatione sacrificij, nisi aliud constet ex claris verbis testatoris, vel circũstantiis personarũ. Vnde cum fratres in Oratorio, seu eorũ Ecclesia faciũt celebrare festis diebus, vel ob commoditatẽ ipsorum, vt Missam audiant, & ibi communicent, & aut ob commoditatem gentis vicinæ absque alia expressione: non intelliguntur Sacrificij applicationem velle, vt in praxi vidi multoties consultum, & practicatum à viris timoratis & doctis. Ita ille. Et antea hanc sententiam docuerunt etiam Fraxinellus *de oblig. Sacerd. sect.* 4. *concl.* 4. §. 8. & Homobon. de Bonis *de exam. eccles. part.* 1. *tractat.* 4. *c.* 13. *quæst.* 121.

Sup. hoc in tribus res. seqq. & supr. in res. 17. §. vlt. & in res. 39. §. Adde, & in res. 41. cursim in §. Nota hic.

2. Sed his non obstantibus, nouissimè negatiuam sententiam tenet Gauantus *in comm. ad rubr. Missalis tom.1.p.3.tit.12.n.5.* vbi ita ait. Qui tenetur alicubi celebrare absque applicatione Sacrificij ad diuinum cultum tantùm: ita debet ibi celebrare, vt nullo modo accipiat stipendium ab alio, vt illi applicet Sacrificium sibi liberum, quod expressè vetuit sacra Concilij Tridentini Congregatio in Declarationibus Decreti *de celebrat. Miss.* sub Vrbano VIII. emanati. Ita Gauant. Verba verò sacræ Congregationis hæc sunt. Ad quartum respondetur, Sacerdotes quibus diebus tenentur Missas celebrare, ratione Beneficij, seu Capellæ, legati, aut salarij, si eleemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa vtrique obligationi satisfacere. In quibus verbis sacra Congregatio absolutè, & sine vlla distinctione videtur prohibere Sacerdotibus, ne pro vna Missa duplicatum stipendium accipiant; vnde corrueret etiam opinio posita *suprà in resolutio.* 14. Ratio horum omnium esse potest, quia stipendium non datur pro Sacrificio ipso, & fructu spirituali: nam hoc esset simonia, sed exhibetur pro labore estrinseco, quod est pretio æstimabile. Vnde Episcopus, his omnibus consideratis, statuit quantitatem iusti stipendij. Ergo vna Missa non meretur, nisi vnicum stipendium iuxta Episcopi tasationem, nisi occurrerent aliæ circumstantiæ, quas supponimus non accidere in casu nostro.

Quæ hic est supra Ref. 35. & in aliis eius annot. primæ.

RESOL. XLIV.

An, qui tenetur in aliqua Ecclesia celebrare, vt vulgò dicitur: Con la sola presenza, *possit aliud stipendium pro illa Missa accipere, & alteri applicare?* Ex p. 4. tr.4 & Misc.Res.16.

§. 1. PRo affirmatiua & negatiua sententia *in part. 1.tract.14.resol.*80. adduxi aliquos Doctores, & pro affirmatiua sententia etiam post decreta Sanctiss. D.N. Vrbani VIII. stat Bartholomæus à S. Fausto *in tract. de Iubilæo lib.1.q.*81. vbi sic ait. Quando Sacerdoti datur stipendium non pro applicatione sacrificij, sed pro cultu Dei, vel commoditate populi, potest tuta conscientia aliud stipendium accipere pro applicatione sacrificij. Hinc confratres qui faciunt in Oratorio celebrare diebus festiuis, vel ob commoditatem ipsorum, vt Missam audiant, aut ob commoditatem vicinæ gentis absque alia expressione, non intelliguntur sacrificij applicationem velle. Ita ille, & nouissimè in terminis dictorum decretorum Vrbani VIII. hanc etiam opinionem tenet Ludouicus à Cruce *in expositione Bullæ Cruciatæ, disp. 3. dub. 19.n.* 21. vbi sic ait. Nec dictis obest declaratio sacræ Congregationis sub anno 1626. dum ait, Sacerdotes quibus diebus tenentur Missis celebrare ratione beneficij capellæ, legati, aut salarij, si eleemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa vtrique oneri satisfacere. Respondetur enim intelligi dum Sacerdotes prædicti celebrare tenentur pro peculiari alicuius intentione. Hæc ille. Et tandem hanc sententiam non obstante decreto Vrbani VIII. nouissimè docet etiam Homobonus de Bonis *in consult. cas. conscient. vol. 2. part. 5. respons.* 63. Vnde corruit argumentum quod Gauantus pro sua adducebat sententia, nempe Cardinales Concilij sic determinasse, nam eorum responsio non intelligitur in casu nostro, quando Sacerdos non habet obligationem peculiarem applicandi valorem pro alicuius intentione: vide etiam Fraxinellum *in editione nouissima de Sacerd. obligat. ad dicendam Missam, sect. 4. concl. 6. §. 8. num. 1.*

Quæ hic est Ref. antecedens & in duabus Ref. seq. & supra in Ref. 17. §. vlt. & in Ref. 39. §. Adde. & in Ref. 41. cursim in §. Nota hic.

2. Verùm his non obstantibus sententiam negatiuam nouissimè tuetur & docet doctus Augustinus Barbosa *in tract. de officio Parochi, cap. 11. num.* 11. & pro hac sententia adducit aliam decisionem sacræ Congregationis diuersam ab illa, quam attulit Gauantus editam *die 1. Septembris* 1629. Vnde immeritò Turrianus *in select. part. 2. disp. 31. dub. 16.* asseruit hanc sententiam nullam habere probabilitatem, & procedere ex ignorantia; sed iste author, vt alibi dictum est, rigidè, se gerit in censurandis aliorum opinionibus, vt docti viri eiusdemmet Societatis fatentur.

RESOL. XLV.

An quando solum constat Capellanum teneri quotidie celebrare in tali Ecclesia, vel Altari, teneatur applicare valorem Missæ pro Fundatore Capellaniæ? Ex p. 6. tr.6. & Misc.1.Res.13.

§. 1. HÆc dubitatio habet locum præsertim in antiquis Capellaniis, quæ quibus conditionibus seu oneribus fundatæ fuerint ignoratur, sed solùm certum esse potest ex antiquo vsu & sacelli obligationibus in tali Altari tot Missas in anno, mense, hebdomada, vel die celebrandas. Et quidem in tali casu negatiuam sententiam circa quæstionem propositam tenet Philibertus Marchinus *de Sacramento Ordinis tract.1.part.2.cap.27.n.5. & seq.* Putat enim non esse Sacerdotem onerandum applicatione Sacrificij, nisi manifestè constet de tali obligatione; & consequenter posse alteri fructum Missæ applicare & nouum stipendium accipere. Et ratio est, quia *in leg. quidquid adstringenda ff. de verb. oblig.* hæc verba habentur. *Quicquid adstringendæ obligationis causa dictum est, id, nisi palam verbis exprimatur, omissum esse intelligendum est, aut certè secundum promissorem interpretamur, quia stipulatori liberum fuit verba latè concipere.* Sic ibi. Hinc ortum fuit illud axioma. *Propositum mente retentum nihil operatur.* Ergo si fundator non se declarauit per verba importantia Missæ fructum, nulla oritur in Capellano obligatio ad illius applicationem, & sibi fundator debet imputare, si mentem suam non aperuit: Imò in dubio præsumendum est, si voluisset, vtique declarasset. Secundò, lex quælibet etsi iusta, non ligat subditum, nisi sit ei sufficienter promulgata & intimata, seu nisi habeat claram legis notitiam: sed onus applicandi sacrificium est quasi lex priuata, & contractus quidam onerosus, qui expressa contrahentium voluntate perficitur. Ergo Sacerdos non est onerandus onere applicationis sacrificij, nisi habeat claram de illo notitiam. Tertiò in dubio melior est conditio possidentis suam libertatem. Ita Marchinus.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Ref. & in Ref. seq. & supra in Ref. 17. §. vlt. & in Ref. 39. §. Adde. & in Ref. 41. cursim in §. Nota hic.

2. Sed contrariam sententiam docet Bonacina *de Sacramentis disp.4.quæst.vlt.punct.7.§.2.n.*13. Gauantus *in Rubricis Missalis part.3.tit.*12. *num.*5. Homobonus *in Exam. Eccles. part.1. tract.4. cap. 13. quæst. 121. in fine.* Quibus adde nouissimè Ghilinum *in summa verb. Missæ celebratio, num.* 23. vbi sic ait. Quando nullo modo constat de fundatione Capellaniæ, cùm nulla reperiatur scriptura, sed solùm constat ipsum Capellanum teneri quotidie celebrare in tali Ecclesia, vel in tali Altari, tenetur obtinens Capellaniam Missæ valorem applicare pro fundatore Capellaniæ. Ratio est, quia fundator censetur sibi voluisse consulere omni meliori modo, applicando sibi Missæ valorem, cùm agatur de salute animæ, & de qua præsumendum est vnumquemque curam habere, & etiam quia Capellaniæ regulariter loquendo solent institui cum onere applicandi Missæ sacrificium pro fundatore.

Sic

Sic ille. Et hunc casum videtur definiuisse Sacra Congregatio in declarationibus Decreti *de celebrat. Miss. in ordine ad 4. dubium*, vbi sic habetur. Ad 4. Sacerdotes, quibus diebus tenentur Missas celebrare, ratione beneficij, seu Capellæ, legati, aut salarij, si eleemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa vtrique obligationi satisfacere.

3. Verùm ad omnia hæc argumenta conatur respondere Marchinus; & ad auctoritatem Sacræ Congregationis putat decretũ illud loqui de Capellis, quæ habẽt onus applicandi pro fundatore sacrificium, non de iis quibus simplex celebratio, seu officiatura cũ tenoi eleemosyna iniuncta manet. Sed an hæc opinio sit probabilis aliis iudicandum relinquo, mihi enim non placet, & ideò nouissimè illam refellit auctor casuum conscientiæ Bononiæ discussorum anno 1654. mense Februario, *cas. 1. fol. 9.* Auctorem dictorum casuum asserunt esse P. Carolum Zimbertum Societatis Iesv.

RESOL. XLVI.

An Sacerdos possit accipere duplex stipendium, vnum pro applicatione sacrificij, alterum pro officiatura Missæ?

Et infertur, non posse Sacerdotes accipere duo stipendia pro vna Missa, applicando vni fructum medium, & alteri summum specialissimum: vel applicando vni Missa satisfactionem, & alteri impetrationem.

Et an, si aliquis Sacerdos, acceptis pluribus stipendiis iustis bona fide iuxta opinionem apud se probabilem, applicauerit multis vnicam Missam, teneatur postea, cognita veritate, supplere, vel alias Missas applicando, vel stipendia restituendo?

Et tandem notatur, quod Sacerdos ordinatus, & celebrans cum Episcopo potest illud sacrificium alteri applicare.

Ex p. 12. tr. 8. & Misc. 8. Res. 67.

Alibi in tribus præced Res & supra in Res. 17. §. vlt. & in Res. 39. §. Adde. & in Res. 41. cursim in §. Nota hic. quamuis nõ dicãs plenissimè super hac quæst.

§. 1. SÆpiùs in praxi accidit hic casus, & de illo alibi à nobis pertractatum est, & me citato, illum latè discutit affirmatiuam sententiam tenendo Eminentissimus D. Meus Card. Lugo *de sacram. Eucharistia disput. 21. sect. 1. n. 19. cum seqq.* Idem docet, me citato Leander *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disput. 4. quæst.* 12. & me citato, Hermannus Busembaum *in Medulla Theolog. Moral. lib. 6. tract. 3. cap. 3. dub. 1. num.* 7. & me citato, Garzias *summa Theolog. Moral. tract. 3. diffic. 10. dub. 3. num.* 6. & me citato, Pellizzarius, *in Man. Regular. tom. 2. tract. 6. cap. 3. num.* 20. Idem etiam docet Pater Tamburinus *opusc. de sacrificio Missæ lib. 3. cap. 1. §. 3. num.* 14. sic asserens; Dubitabis an liceat Sacerdori accipere duplicem eleemosynam, alteram pro præsentia, seu quam vocant officiaturam, alteram pro intentione, seu applicatione?

2. Respondeo, quando constat petentem Missam, dato stipendio, etiam integro, solùm voluisse præsentiam, potest accipere aliud integrum stipendium pro applicatione, & è contrario. Ratio est, quia stipendium pro præsentia, recipitur propter laborem extrinsecum Missæ, quo in tali loco, vel tempore Missa assumitur celebranda: stipendium verò pro applicatione pro ipso sacrificio, eo modo, quo supra §. 1. *num.* 2. fieri sine labe simoniæ posse docuimus. Ita Tamburinus, qui postea *num.* 25. respondet ad declarationem Cardinalium, & dicit non esse contra eum: ipsa enim solùm loquitur de iis qui habent capellaniam, legatum, vel solarium cum onere applicandi pro fundatore, non verò de iis, qui ad præsentiam solam obligantur: fuisset enim iniustum, si iis, qui præsentiam solùm debent, & applicatio est sua, prohibuisset, ne quod in sua est potestate, aliis dare potuissent. Sed audiamus Dicastillum *de Sacrament. tom. 1. tract. 4. disput. 4. dub. 23. num.* 436. vbi sic ait: Tota difficultas est, supposita quadam Bulla Vrbani VIII. & declaratione Congregationis Concilij anno 1626. à qua quæsitum fuit; An qui tenentur ratione beneficij, capellæ, legati, aut solarij, possint etiam manualem eleemosynam pro Missis votiuis, aut defunctorum recipere, & vnico Missæ sacrificio vtrique oneri satisfacere? Congregatio respondit, prædictos quibus diebus tenentur celebrare ratione beneficij, Capellæ, legati, aut solarij, si eleemosynas pro aliis Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa vtrique obligationi satisfacere. Propter hæc verba Gauantus, Barbosa, & Diana, quos refert Lugo *disput. citata, num.* 20. putant non licere. Sed ipse Lugo cum Suario, Vazquio, & aliis licere putat, & testatur de communi sententia, pluresque ex iis, qui scripserunt post eam Bullam, & responsum censere ibi sermonem esse de Sacerdote, qui ratione prædictorum obligatur certis diebus celebrare pro aliquo, & de hoc ait non posse vtrique satisfacere. Quæ doctrina mihi placet, & rectè ab eodem Lugone confirmatur. Ego sanè legi per otium Bullam, & nihil est quod cogat aliter sentire, sicut neque in alia simili, quam refert Barbosa *tractat. de offic. Parochi cap.* 11. *num.* 1. addit etiam Lugo postea sententiam mutasse Dianam, & qui cum Gauanto senserat *tract. illo* 14. *resolut.* 80. *in 2. part.* nostram sequi. Diana tamen *in 4. part. tract. 4. resolut.* 16. non omninò videtur hoc sentire: Quamuis enim principio videatur huic sententiæ fauere; Quæ hic est supr. Res. 43. circa finem, & laudat Barbosam, & testatur de noua alia declaratione facta 1. Septembr. 1629. & taxat Torrianum, quod acerbiùs inuehatur in eam Barbosæ sententiam. Ita Dicastillus. Et tandem hanc sententiam tenet Pater Auersa *de Sacrament. Eucharist. quæst. 11. sect. 17.* Quæ hic est supr. Res. 44.

3. Sed licet hæc opinio tantorum Doctorum auctoritate fulciatur, tamen circa illam ego semper habui maximam difficultatem, vt optimè obseruat Dicastillus, & Garzias locis citatis, quia video declarationes Congregationis esse nimis claras pro sententia negatiua; & primò contra Cardinalem Lugo in ordine ad Parochiam stat declaratio, quam ego adduxi *in part. 4. tract. 4. resolut.* 16. & generaliter pro omnibus Sacerdotibus nunc inuenio aliud Responsum 1627. Sacræ Congr. Episcopo Fragariensi tenoris sequentis: an Sacerdotes qui nulla alia obligatione, in confraternitatibus, vel in Monasteriis Monialium celebrant, quàm pro ornatu Ecclesiæ, vel vt Cõfratres vel Moniales satisfaciant præcepto audiendi Missam, possint vltra stipendium quod recipiunt à confraternitate, vel Monialibus, aliud stipendium recipere? Die 9. Ianuar. & 6. Februar. 1627. Sacr. Congreg. Illustriss. Cardinalium Concilij Trid. interpretum respondit, non posse. Cosmus Cardin. de Torres. Franciscus Paluccius Secretarius. Hanc declarationem adducit Paz Iordanus *tom. 1. lib. 4. tit. 2. n.* 516. *fol.* 340. Quæ hic est supr. Res. 44.

4. Itaque huic declarationi, vt patet, non possunt applicari, nec adaptari interpretationes adductæ à Cardinali Lugo, Dicastillo, & aliis pro alia declaratione emanata ann. 1626. nam in ista posteriori ad Episcopum Fragariensem supponitur apertè Sacerdotes non habere aliam obligationem dicendi Missam; nisi *con la sola presenza*, vt vulgò dicitur, id est sine applicatione sacrificij; & tamen Congregatio respondit non posse recipere nisi vnum stipendium, etiamsi celebrent pro sola officiatura. Et ideò præter Gauantum, & alios à me alibi adductos, nouissimè Angelus Possentius *in Recollectione quæstionum Moralium, verb. Missa, cap. 4. n.* 22. Stantibus decretis Vrbani VIII. docet, Sacerdotem qui in aliqua tene-

tur Ecclesia, pro illius cultu, vel populi commoditate, citra sacrificij obligationem applicandi, non posse pro illius applicatione aliunde stipendium accipere. Ita ille: cui etiam adde Ioannem de Sotia *in Epilogo Summarum part. 1. tract. 5. disp. 1. §. Circa stipendium.* Ratio verè pro supradicta sententia videtur esse, quia cùm stipendium Missæ detur ad sustentationem Sacerdotis, consequens est, vt si Sacerdos accipit stipendium ab aliquo pro illa Missa, non habeat ius accipiendi rursus stipendium ab alio pro eadem missa: cessat enim titulus sustentationis exigendæ.

5. Vnde ex his optarem Emin. Card. Lugo nunc dù est adscriptus inter Purpuratos Patres Sacræ Congregationis Concilij Tridentini, vel suam sententiam defendere, & firmare, vel alteram ita per Sacram Congregationem determinari, vt non sit amplius locus Doctorum interpretationibus.

6. Aliqui verò asserunt supradictas Cardinalium declarationes pro negatiua sententia procedere, quando res est dubia: secus autem quando expressè offertur eleemosyna pro sola præsentia, & non pro applicatione, & adducunt declarationem Congregationis Concilij die 13. Iulij 1630. asserentis, quod quando in fundatione beneficij, seu Capellæ expressè cautum est: non teneri celebrantem ad applicationem sacrificij, eo casu poterit celebrans accipere nouum stipendium, & vnica Missa satisfacere obligationi beneficij, seu capellæ, & item danti nouum stipendium. Hæc ille. In qua Gauantus *in Rubric. Missalis, part. 3. titul. 12. num. 5.* obseruat verbum *expressè*, sed in declaratione facta Episcopo Traguriensi videtur nullam obligationem supponi pro applicatione sacrificij, sed tantùm stipendium dabatur pro officiatura: & tamen Congregatio respondit, tales Sacerdotes non posse aliud stipendium pro applicatione Missæ accipere. Ideò, vt dixi, optarem Sacram Congregationem in posterum claram resolutionem præsentis dubij procedere: etsi quidem ab ipsis Eminentissimis Cardinalibus considerandum videtur, quod quamuis stipendium ministrorum Ecclesiæ assignandum sit per ordinem, ad sustentationem personæ, non debetur integra sustentatio pro vno tantùm ministerio, sed pro omnibus, quibus possunt occupari tales ministri. Missa autem non est integra diei occupatio, sed vnius horæ. Vnde rectè Vasquez probat, pro officio Missæ non deberi sacerdoti stipendium sufficiens ad victum totius diei, sed tantùm ad partem victus, quia quamuis dignus sit operarius Euangelij mercede sua pro victu, & sustentatione, non tamen omnes eodem modo: Nam si is, qui toto die in Ecclesiastico ministerio, legendo, studendo, docendo, ministrando Sacramenta, &c. occupatur, aut toto die ad hæc, aut ad alia ministeria, prout occurrerit occasio, obligatus existit (qua ratione obligabitur Parochus) nihil ampliùs meretur, quàm moderatè victum, & vestitum suum, aut familiæ; quo pacto quæso tantumdem etiam mereri poterit, qui vna tantùm hora totius diei in celebratione Missæ occupatur? Quo solo ministerio non impeditur clericus, quo minus possit aliqua honesta via aliquid lucrari ad vitam sustentandam, vt habetur *cap. Clericus victum 87. distinct.* atque hac ratione tamen ab Ecclesia stipendium per ordinem ad laborem, & occupationem ministerij.

7. Itaque non esset secundùm æquitatem iustitiæ, vt Sacerdotibus integra detur sustentatio pro sola Missa, nec Ecclesia id vult, imò propterea strictè cauit, ne quis ordinetur sine beneficio, aut patrimonio, vt habetur *cap. non licet, cap. Episcopis, cap. tuis, & etiam secundum Apostolum de præbendis*, & in Tridentino *sess. 21. cap. 2. de reformat.* Et sanè *in cap. illo non licet, & cap. Episcopus; & cap. secundum Apostolum*, iubetur Episcopo, vt alat Sacerdotem, quem sine bonorum possessione ordinauerit. Quod si casu aliquo post ordinationem in paupertatem deuenerit Sacerdos aliquis, non est liber ab illa sententia Domini *Genes. 3.* in sudore vultus tui vesceris pane. Quapropter arte aliqua, vel agricultura quærat sibi victum (vt dicitur *cap. Clericus 91. dist.*) fugiat otium laborando, præbeat bonum exemplum, imitetur Apostolum. Ideò D. Hieronymus relatus *cap. nunquam, de consecrat. distinct. 5.* assignat varia officia in quibus potest se exercere Clericus, potiùs quàm propria auctoritate vsurpet sibi aliorum bona: non enim instituit Christus Dominus sacrificium Missæ instar mechanicæ artis ad sustentandam vitam corporalem Sacerdotum, sed ad alendam vitam omnium spiritualem. Vnde aliqui putant nihil probabilitatis habere id quod aliqui recentiores Thomistæ, vt referunt Corduba, & Petrus Nauarra (inter quos, vt refert Henriquez, est Bannez) qui omnes dicunt pro vna Missa licere accipere à multis stipendia necessaria pro soluendis debitis, emendis libris, alendis parentibus, aut sororibus, qui vnum cum sacerdote reputantur. Et id quod Paulus asserit; *Qui altari seruit, de altari viuere debet*: intelligendum est iuxta occupationem, & laborem ministerij, nisi velint hi Auctores concedere, quod qui dixerit duo responsoria pro vno defuncto, possit exigere integrum victum illius diei, quia ministrauit altari; quod nullo modo concedendum est: imò Sotus, & Petrus Nauarra ea eo, quod stipendium est debitum iustitiæ, & habet suam proportionem, & ordinem ad laborem, vel occupationem; compulsi sunt concedere tantumdem posse accipere pro Missa Sacerdotem diuitem, quantum potest accipere pauper; vel certè tenentur asserere paupertatem nihil referre ad hanc rem, sed esse iniustum & imminutum stipendium illud commune taxatum ab Episcopis. Quod absurdum ne concederent Henriquez, & Rodriquez, in aliud non minùs absurdum inciderunt: nimirum Sacerdotem diuitem, eo ipso quod accipit stipendium, & ait pro illo se dictum Missam, cedere iuri suo plus accipiendi. Sed cur, quæso, non idem potest dici de paupere, qui eodem modo accipit commune stipendium, & idem promittit. *Sup. comēto in hoc vers. Vnde, supra in ref. 22.& 23. & lege doctrinam aliorum §§. not. ref. 2. huius annotationis.*

8. Ex his omnibus apparet, rectè Sacram Congregationem in supracitatis declarationibus noluisse Sacerdotibus permittere pro Missa, nisi vnicum stipendium. Et tandem considerent Eminentissimi Patres, quod stipendium non præbetur Sacerdoti pro Sacrificio ipso, seu pro fructu illius: nam hoc esset simonia, vt rectè obseruat Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 4. dub. 16. num. 350.* & alij communiter, sed præbetur, vt dictum est, in ordine, & in subsidium iuæ sustentationis. At in nostro casu ex vno stipendio accepto iam Sacerdos ex illa Missa obtinuit debitam sustentationem ab Ecclesia præscriptam pro illo die: Ergo alterum stipendium non potest accipere, quia acciperet id quod sibi de iure minimè competit.

9. Ex his à fortiori infertur, reiiciendas esse opiniones aliquorum recentiorum asserentium, posse Sacerdotes accipere duo stipendia pro vna Missa, applicando vni fructum medium, & alteri suum specialissimum, vel applicando vni Missæ satisfactionem, alteri impetrationem. Eliminandæ sunt ab Ecclesia Dei istæ nundinationes cum sanguine Christi. Et has sententias ego alibi reprobaui, & reprobat nouissimè doctus P. Antonius Escobar *in sua erudita Theologia morali parua, editionis vltimæ, tractat. 1. examin. 11. cap. 4. num. 64.* & me citato Possentius *in Recollect. qq. mor. verb. Missa, cap. 5. num. 5.* si aliquis verò Sacer *Sup. his duabus primis diffic. huius §. supra in ref. 37.& 38. & in aliis annot. primę huius ref. 38.*

Sup. hac bona fide, supr. in Res. 24. & in fine Res. 28. & in Res. 41. §. Dico. ad medium.

Sacerdos acceptis pluribus stipendiis iustis bona fide inata opinionem apud se probabilem applicauerit multis vnicam Missam, existimans, & intendens iis simul satisfacere, non teneri postea cognita veritate supplere, vel alias missas applicando, vel stipendia restituendo, censet Bordon. *tom. 1. var. resol. 25. quæst. 23. num. 22.* quia talis Sacerdos non peccauit contra iustitiam: attamen quamuis hic non teneatur ratione iniustæ acceptionis, tenetur adhuc ratione rei acceptæ, sicut qui bona fide rem accepit, quam putauit esse suam, vel se iustu titulo comparare, si postea nouerit, aut rem non esse suam, aut non iustè sibi acquisitam, tenetur equidem restituere, vel satisfacere, nisi per impotentiam excusetur. Et ita me citato tenet Pater Franciscus Lugo *de Sacram. tom. 1. lib. 1. cap. 12. quæst. 4. num. 41.* & Pater Auersa *de sacram. Eucharist. quæst. 11. sect. 17. §. quod si sacerdos quispiam.*

Sup. hoc notato supra in Res. 35. & infra in Resol. 147. §. Nota hic. & lege etiã doctrinam alterius Res. earum notationum

Nota hic obiter quod Sacerdos ordinatus celebrans cum Episcopo, potest illud sacrificium alteri applicare, quia causa est illius. Ita Ioannes de Soria in Epilogo summarum *part. 2. tract. 1. sect. 5. disput. 2. §. circa stipendium.* Meratius *tom. 3. de Eucharist. disp. 38. sect. 8. num. 4.* & Escobar *vbi supra num. 61.* vbi ait, Sacerdotes celebrantes cum Episcopo, posse singulos cui voluerint integrè, & independenter voluntate alterius Missam applicare, quia singuli sunt vera causa per se totius sacrificij, ac si vnus solus offerret. Ita Escobar.

RESOL. XLVII.

An Sacerdos peccet mortaliter differendo celebrationes Missarum ad longum tempus?

Et quod tempus sit ita longum? Ex part. 2. tract. 14. Resol. 25.

Sup. hoc supra in Res. 41. § Nota etiam. & infra in Resol. seq.

§. 1. Communiter affirmatiuè respondent DD. quos citat, & sequitur Bonacina *de Sacram. disput. 4. q. vltim. punct. 7. §. 5. num. 2.* & præter illos docet etiam hanc sententiam Homobonus *in exam. Eccl. part. 1. tract. 4. cap. 14. quæst. 132.* Fernandez *in exam. Theol. p. 3. c. 5. §. 51. n. 4.* & alij.

2. Sed quod tempus sit ita longum, vt mortale peccatum constituat, non explicant, & in hoc est difficultas, & Sacerdotes sunt anxij. At Villalobos *in sum. part. 1. tract. 8. dub. 18. n. 2.* explicauit. Et quia codex rarus est, ponam eius verba: [Paraceme podria vn Sacerdote cargarse de 50. ò 60. Missas, y dichas aquellas, de otras tantas. A este tono podran los Conuentos encargarse mas, ò menos, conforme al numero de Sacerdotes, que tuuieren.] Idem docet etiam Ledesma *in sum. tom. 1. c. 18. concl. 17.*

RESOL. XLVIII.

Quid per modicum tempus intelligatur in responsionibus Sacræ Congregationis ad Decreta Vrban. VIII. de celebratione Missarum? Ex part. 9. tract. 6. & Misc. 1. Res. 54. aliàs 55.

Sup. hoc in Res. præterita, & sup. in Resol. 41. §. Nota etiam.

§. 1. Fuit à Sacra Congregatione quæsitum: *Decimo super quinto eiusdem Congregationis Decreto, quo inter cætera statuitur in hæc verba:* Eleemosynas verò manuales, & quotidianas pro Missis celebrandis ita demùm iidem accipere possint, si oneribus antea impositis ita satisfecerint, vt noua quoque onera obire valeant: alioquin omnino abstineant ab huiusmodi eleemosynis, etiam sponte oblatis, in futurum recipiendis, & capsulas auferant, &c. *Quæritur, an hoc Decretum prohibeat absolutè, quominus accipiant nouas eleemosynas ij, qui acceptis non satisfecerunt, & quid si congruo tempore possint omnibus satisfacere?*

2. Responsum verò fuit ita à Sacra Congregatione: *Ad decimum respond. Non prohiberi absolutè, ac propterea, etsi oneribus iam susceptis non satisfecerint, posse tamen noua etiam onera suscipere Missarum celebrandarum, dummodo infra modicum tempus possint omnibus satisfacere.*

3. Sed dicta verba explanans Peyrinus *de privil. tom. 5. constit. 9. Vrbani VIII. fol. mihi 381.* sic ait: [Per modicum tempus hic intelligo spatium trium annorum, quo spatio terminantur Officia, vt plurimùm Regularium: cùm enim hæc Decreta sint odiosa, attenta præsertim Mendicantium paupertate, debent ita interpretari, vt minùs lædant, quàm fieri potest: & cùm quid sit modicum tempus, arbitrarium sit, vt docent Tuschus *lit. T, concl. 37. num. 12.* Menochius *de arbitr. lib. 2. casu 31. n. 5.* ideò per modicum tempus hic intelligo spatium trium annorum; seu omninò remittendum esse Iudicis arbitrio, considerantis circumstantias loci, temporis, personarum, &c.] Ita ille.

4. Verùm talem expositionem, quod modicum tempus in dictis verbis Sacræ Congregationis intelligatur spatium trium annorum, omninò reiiciendam esse existimo. Nam doctus Pater Thesaurus *in praxi, part. 2. verb. Missarum onera, in fin.* existimat, spatium octo, vel decem dierum, & non vltra, intelligi per modicum tempus. Ego verò cum Ledesma, & Villalobos, vt me citato, obseruat Lezzana *tom. 4. verb. Missa, num. 39.* putaui spatium 50. aut 60. dierum ad plurimum esse modicum tempus.

5. Vnde ex his apparet, opinionem Peyrini, tanquam laxam, & improbabilem reiiciendam esse. Nec putent Lectores nostram sententiam non esse satis benignam: nam Pellizzarius *in Man. Regular. tom. 1. tract. 5. c. 9. sect. 3. n. 72.* me citato, & Eminentissimo Cardinali Lugo, sic ait: [Iudicio supradictorum Authorum modicum tempus censebitur spatium 50. aut 60. dierum: notabile autem tempus erit, quod excedit tale spatium. Verùm hæc doctrina, licet sit valdè rationabilis in casu quo supradictus numerus Missarum vni, ac eidem promittatur ex stipendio; cùm sic præsumatur cedere iuri suo, & esse contentus tali dilatione, vtpote sciens ab vno Sacerdote non posse dici tot Missas, nisi tanto temporis interuallo: in casu tamen, quo illæ plures Missæ petantur à diuersis, & quidem non scientibus illum Sacerdotem esse aliis multis Missis oneratum; non videtur talis doctrina ita facilè admittenda, (idque ob rationes adductas §. præced.) nisi Sacerdos præmoneat petentes se iam esse obligatum ad tot, vel tot Missas, & nihilominus petentes alias Missas ab eo exigant; nam sic præsumuntur cedere iuri suo, & consequenter non poterunt conqueri de dilatione. Quanquam nisi Missa petatur pro aliqua instanti necessitate, iudicio prudentis, non patiente moram, probabile sit, Sacerdotem sine dicta præmonitione posse se simul obligare ad 15. aut 20. Missis, etiam à diuersis petitas ex stipendio, & hoc ex interpretatiua voluntate ipsorum petentium.] Ita Pellizzarius.

6. His tamen non obstantibus, me citato, nouissimè nostram sententiam approbat Doctissimus Hier. Garcia *in sum. mor. tr. 3. diffic. 10 dub. 8. n. 4.* sic asserens: [Solo pues esta la dificultad en senalar el tiempo, que ha de pasar, para que sea pecado mortal la omission de las Missas. Los Legistas in l. *Si cùm dies, ff. de recept. arbitr. ad verbu Papiniani: Si intra modicum tempus, dederit pœnam, &c.* disputan qual sea *modicum tempus*, y communmente responden, teste Menochio *de arbitr. iudic. lib. 2. cent. 1. casu 8. n. 10. ad finem*, que se ha de estar à juizio de buen varon, considerada la materia, y calidad de las personas: y assi en vna decision de la Rota *in causa Bononiensi* (teste Marchino vbi *supra*

pra,n.5.) se resoluio, que le era lecito al Sacerdote recebir nueuas cargas de Missas, si dentro de vn mes podia cumplir con las ya recebidas de otras, si ya las Missas no piedesen mas breuedad. Otros Iurisconsultos lo estienden à dos meses, y se colige *ex Can. præsentium, 7.q.1.* donde no se llama ausente el, que por enfermedad faltò dos meses à la Iglesia. Lo mismo consta del Concilio Tridentino *sess.23 de reform. c.1. & sess.24.c.12.de reform.* donde se llama *modicum tempus*, quando falta dos meses vn Canonico al Coro, luego segun esta cuenta parece, que podra tomar vn Sacerdote hasta 60. Missas de vna vez, y las Iglesias, proportione seruata, segun tuuiere Capellanias; saluo quando son por algun caso occurrente. Contestan con esta dotrina Ledesma, Villalobos, Diana, Lugo, y à este modo, proportione seruata, podran los conuentos encargarse de mas, ò menos cantidad, segun el numero de los Sacerdotes que tuuiere. En la Religion de Santo Domingo ay ley, que no reciban los Religiosos de vna vez mas que 50. Missas. En nuestra Religiõ ay precepto riguroso, que no se reciban Missas sin registrarlas al Prelado, diziendole las, que tiene por dezir, para que no cargue mas de las que puede cumplir en dos meses à los mas largo.] Hæc ille.

RESOL. XLIX.

An Sacerdos pauper, qui pro die occurrenti non habet eleemosynam pro Missa celebranda, possit Missam celebrare, & illam applicare pro primo offerenti stipendium, quem Deus scit futurum primum? Ex part. 2. tr.14. Res.15.

§. 1. AFfirmatiuè aliqui viri docti respondent. Ita Henriquez *lib.9.c.21.n.2.* Vega *in sum.to.2.c.41.cas.5.* Fernandez *in exam.Theol. mor.p.3.c.5.§.9.n.5.* Fraxinel. *de oblig.sacerd.sect.5.pranot.5.§.5.n.1.* Petrus de Aragona *in 2.2.q.85.art.3.* Petr. à Nauarr. *de restit.lib.2.c.2.n.373.* Rodrig. *in sum.tom.1.c.242.n.9.* Henriq. *lib.8.c.21.n.2.* & alij quamplures recentiores, quorum sententiam probabilem vocauit noster Molfes. *in sum.tom.1.tr.3.c.16.n.28.* & Reginald. *in praxi, tom.2.lib.25.c.17.n.211.* Ratio est, quia licet opus illud sit præteritum respectu nostri, in Dei tamen acceptatione, & æternitate est præsens, vnde respectu Dei acceptantis est ita recens, & præsens, ac si eodem momento offerretur.

2. Sed his non obstantibus, contrariam sententiã docuerunt Riccius *in praxi, p.3.res.361.n.3.* Barbosa *de potest. Episc.p.2. alleg.24.n.12.* Homob. *de examin. Eccl.p.1.tr.4.c.14.quæs.130.* Ioan. de la Cruz *in direct. consc.p.3.de sacrif.Missæ, q.1.dub.8.concl.1.* Fagundez *de præcept.Eccl.p.1. lib.9.c.9 n.10.* Corduba *lib.1.q.4. dub.6.* Coninch *de sacram.q.83.art.5.dub.9.n.168.* Filliuc. *tom.1.tr.5.c.3.n.79.* Molfesius, Reginaldus, Suar. & nouissimè mordicùs docet hanc sententiam doctissimus Petr. Cenedo *in qq.Canonic. q.28.n.6.*

3. Et licet Illustrissimi Cardinales in decreto Vrbani VIII. nihil de hac quæstione attingant, tamen antea ex mandato Clementis VIII. sub die 15. Nouembris 1605. sententiam superiùs positam, tanquam pluribus hominibus periculosam, fidelium scandalis, & offensionibus obnoxiam, atque à vetusto Ecclesiæ more nimium abhorrentem improbarunt, & condemnarunt. Declarationem Cardinalium adducit de verbo ad verbum Cenedus *vbi supra*, & Riccius.

RESOL. L.

An detur aliquis casus, in quo Sacerdoti liceat Missas celebrare anticipatè? Ex p.2.tr.14. Res.16.

§. 1. REspondeo dari, & erit, si ex obligatione alicuius Capellæ teneatur Missas certas singulis hebdomadis celebrare, vel in posterum pro certa intentione, quia tunc si aliter non exprimatur in fundatione Capellaniæ, potest Sacerdos in antecedente hebdomada tales Missas celebrare. Ita Riccius *in praxi p.3.resol.338.* Petrus de Ledesma *in summ. p.1. de Sacram. Euchar.c.18.concl.17.* Rodriquez *in sum.tom.1. c.253.n.8.* Reginald. *in praxi, tom 3.lib.23.c...n.237.* & alij, licet Fernandez respondeat cum distinctione *in exam.mor.Theol.p.3.c.5.§.9.n.5.*

RESOL. LI.

An Sacerdos, qui præterita die applicauit Missam pro Petro, & nihil postea celebrando Missam de applicatione Sacrificij cogitauit; quod est quærere, an Sacerdos in Missa actualiter, vel virtualiter debeat applicare Sacrificium pro eo, qui dedit stipendium? Ex part.2. tract.14. Resol.47.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Vasqu. *in 3.p. tom.1. disp.138. c.6. n.76.* putat enim, vt sacrificium alicui applicetur, & vt tale ei prosit, debere à voluntate offerentis proximè, vel remotè procedere. Vnde si quis offerat Missam, & hæc voluntas postea in celebrationem ipsius Missæ nullo modo influat, vt neque proximè, neque remotè eius causa sit, voluntas illa proderit per modum impetrationis: at verò sacrificium ipsum non item. Putat igitur Vasquez, applicationem Missæ debere fieri actualiter, vel virtualiter tempore eiusdem sacrificij: philosophatur enim eodẽ pacto de applicatione, ac de intentione conficiendi sacramentum. In hanc sententiam incidunt Berarducius *in sum.Corona, p.4.c.5.n.9.* Beia *p.1.cas.23.* & Fraxinell. *de oblig.sacerd.sect.4.concl.4.§.7.n.1.* qui putant, Sacerdotem in *Memento*, debere applicare valorem Missæ eis, pro quibus tenetur celebrare. Sup. hoc in resol seq & infra in Res. 147.§.vlt. ad medium ver. Verum est.

2. Sed si hæc sententia amplectenda esset, multis scrupulis agitarentur sacerdotes. Ideo contrariam opinionem probabilem esse puto, quam tenent Suar. *in 3. p.tom.3.disp.13.sect.3.concl.2.* Bonac. *de sacr.disp.1.q.3. punct.2.§.1.n.11.* & Molfesius *in sum.tom.1.tr 3.cap.4. n.13.* Distinguendum est igitur in hoc casu. Vel præterita die Sacerdos absolutè applicat pro Petro fructum sacrificij die crastina offerendi, & tunc valet talis applicatio, licet postea in Missa nihil de tali applicatione sacerdos cogitet. Vel non applicat determinatè, sed habet voluntatem crastina die applicandi, & in hoc casu talis applicatio minimè valet.

3. Vnde contra Vasquez, est dispar ratio inter applicationem, & intentionem conficiendi sacrificium. Quia voluntas, qua offertur sacrificium, non est necesse, vt sit operatiua sacrificij, sed solùm applicatiua fructus eius: & ideò fieri potest per simplicem voluntatem, quæ antecedat ipsum sacrificium, & posteà nihil circa ipsum operetur. At verò intentio conficiendi Sacramentũ, debet esse intentio operatiua conficiendi ipsum sacrificium, & ideò quãdo nihil actualiter, seu virtualiter operatur, non est ad sacramentũ sufficiens: neque est propriè voluntas efficax eius. Ex his apparet quod ad applicandũ sacrificiũ non requiritur intentio, quæ virtualiter duret tẽpore sacrificij, sicut requiritur ad cõficiendum sacramentum. Vnde sufficit, quod sacerdos applicet absolutè sacrificium tali die offerendũ, modò talis intentio non fuerit posteà reuocata.

RESOL.

RESOL. LII.

An requiratur intentio saltem virtualis in eodem tempore Missæ, ad applicandum fructum Sacrificij, cui præbuit stipendium? Ex p. 5. tr. 14. & Misc. 2. Ref. 65.

§. 1. Affirmatiuam sententiam tenet Granado *in 3. part. de Sacrament. controuerſ. 4. tract. 5. diſp. 4. ſect. 2. num.* 14. quia non aliter prodest, vel applicatur alicui fructus boni operis, aut Sacrificij, quàm offerendo illud pro tali persona; sed vt offeratur pro tali persona, requiritur intentio saltim virtualis offerendi pro illa, & non satis est quòd aliquando id quis voluerit. ergo vt alicui prosit bonum opus, vel sacrificium Missæ, necessaria est virtualis intentio. Maior videtur certa, quia si pro alio offeratur, illi non prodest. Minorem probo, quia illa oblatio debet esse voluntaria; sed sola habitualis voluntas non reddit oblationem voluntariam, ergo requiritur saltem virtualis. Minor patet, quia sola habitualis voluntas non sufficit, vt ratione illius aliquid fiat, sed perinde se habet, ac si non esset, propterea enim docent Doctores nec ad meritum, nec ad Sacramentum illam sufficere. ergo non potest dici voluntariè factum, aut oblatum, quod habituali voluntate fit. Concedendum ergo necessariò est requiri intentionem, seu voluntatem offerendi, quæ saltem virtualiter maneat tempore oblationis boni operis, vel sacrificij Missæ. Ita Granado. Vnde secundùm suam sententiam applicatio Missæ pro illo, qui dedit eleemosynam, esset facienda actualiter, vel virtualiter tempore eiusdem sacrificij.

Quæ hic est Ref. antecedens, & in alio §. & vers. eius not.

2. Sed quia casus est quotidianus, etsi hæc opinio esset vera, multi sæculares præbendo stipendium fraudarentur applicatione sacrificij Missæ, & Sacerdotes grauiter peccarent. Ideo ne deseras videre me ipsum *in part. 1. tractat. 14. resol. 47.* vbi negatiuam sententiam docui, quam, me citato, tenet nouissimè Ioannes de Lugo *de Sacram. diſput. 8. ſect. 6. num. 93.* cui adde etiam Hurtadum *diſp. 4. de Sacram. in genere, difficult. 5.* & Coninck *de Sacram. quæſt. 64. art. 8. dub. 2. num. 76.* quia quamuis intentio habitualis non sufficiat ad efficiendum Sacramentum, neque ad efficiendum Sacrificium, quia ad id requiritur intentio factiua, quod conuenire nequit intentioni non perseueranti actualiter in se, neque virtualiter in aliquo effectu sui, sufficit tamen ad applicandum valorem, seu fructum Sacrificij faciendi ex alia intentione actuali, aut virtuali, quia ad applicandum valorem, aut fructum Sacrificij, non est necessaria intentio factiua Sacrificij, neque valoris illius, sed sufficit intentio applicatiua valoris futuri Sacrificij faciendi ex alia intentione, & respiciens ipsum valorem, vt purum obiectum, & non vt effectum. quia ex eo tantùm quòd celebrans tunc quando fit Sacrificium, aut antea, velit suum Sacrificium aut existens, aut postea futurum alicui prodesse, dicitur illi sufficienter applicare valorem: ad id autem sufficit intentio habitualis, quia sufficit intentio non factiua, aut purè volitiua. Igitur possum hodie, verbi gratiâ, applicare alicui sacrificium, quod cras, vel infra dies aliquot celebrabo, manebitque ei applicatum, etsi de illo nihil amplius cogitem, modò non habeam voluntatem contrariam ante celebrationem, quia in tali casu voluntas non debet me mouere ad aliquid vlteriùs operandum, sed solùm mouere diuinam voluntatem, aut statim, ac sacrificem, eius fructum alteri applicet. Secus est de confectione Sacramenti, quam libera mea voluntas physicè debet causare applicando potentiam mutiuam ad actum externum operandum.

RESOL. LIII.

An, Sacerdos post consecrationem possit applicare fructum Sacrificij Missæ, pro quo stipendium acceperat, si antea non applicauerat?

Et hoc procedit ex illa quæstione, an actio Sacrificij Missæ essentialiter consistat tantum in consecratione vtriusque speciei?

Et docetur multos DD. tenere in sumptione Eucharistiæ totam essentiam Sacrificij Missæ consistere. Ex p. 10. tr. 12. & Misc. 2. Ref. 27.

§. 1. Resolutio huius dubij pendet ex illa quæstione, an actio Sacrificij Missæ essentialiter consistat tantùm in sola consecratione vtriusque speciei: & affirmatiuam sententiam docent communiter Doctores. Probatur primò hæc opinio ex forma, qua ordinantur Sacerdotes per verba illa: *Accipe potestatem offerendi Sacrificium.* Constat autem characterem Sacerdotalem, qui per illa verba datur, directè esse ad consecrandum Corpus Christi, nec habere primarium alium effectum supernaturalem; ergo formaliter actus consecrandi Corpus, & Sanguinem Christi est idem quod actus sacrificandi.

Sup. hac quæst. infra in tr. 3. Ref. 14 ex doctrina eius §. 1. & 2. & in Ref. 15. § Sed ego, & in Ref. 27 cursim, & recitatiue in fine § Sed. & in tom. 9. tr. 7. lege §. Aliqui. ac ſ. 11 [?]

2. Probatur secundò, ex illo principio, quod Christus in Missa sit principaliter offerens, & quòd Sacerdos exercere debeat actionem sacrificandi in persona Christi, qui non minus in Missa, quàm in Cruce est offerens principalis, vt docet Tridentinum, *ſeſſ. 22. cap. 2.* & communiter Patres. Sed quando Sacerdos sumit Eucharistiam, nullum actum exercet in persona Christi; neque vllum est signum sensibile, quod hoc significet: quin potiùs illa, quæ immediatè antecedunt sumptionem, scilicet illa verba, *Domine non sum dignus, &c.* & illa, *Corpus Domini nostri Ieſu Christi, custodiat animam meam*, &c. in reliqua aliqua præter consecrationem, aperta sunt signa nominis agentis in persona propria: nec explicari potest quomodo sumptio Eucharistiæ, absque actiones, & verba tribui possint Christo, vt principali operanti; quod tamen facilè intelligitur, & explicatur in ipsa forma consecrationis. Ergo in hac & non in aliis consistit essentia Sacrificij.

3. Verùm, his non obstantibus, non dicunt Doctores asserentes fractionem pertinere ad essentiam Sacrificij. Ita Canus, *de Locis Theol. lib. 12. c. 13. ad 4. argum.* & Valentia, *tom. 4. diſp. 6. quæſt. 9. punct. 1. §.* Probant primò ex facto Christi *Matthæi 26. Marci 14. & Lucæ 22.* dum panem consecratum fregit, præcepitque, vt nos idem faciamus; illa enim verba, *Hoc est corpus meum, quod pro vobis traditur:* iuxta textum Græcum idem sonant, atque pro vobis frangitur, vt notat Vasquez *diſp. 222. num. 11.* Probant secundò ratione, nam fractio, seu passio Christi in Cruce, vt habetur, *de consecrat. diſt. 1. Canone, Cum frangitur:* qui desumptus fuit ex D. Prospero. Idem docet Algerus, *lib. 1. de Sacrament. Corporis Christi.* Fractio ergo pertinet ad rationem Sacrificij commemoratiui passionis Christi, perinde atque consecratio. Item, non desunt etiam Doctores tenentes in sumptione Eucharistiæ totam essentiam Sacrificij Missæ consistere. Ita Albertus *in 4. diſt. 13.* Ledesma, *1. part. Quarti, quæſt. 23. art. 4. in fine,* & alij, quia ad rationem Sacrificij requiritur aliqua immutatio in Christo, qui est res oblata. Nulli autem alij actioni Missæ videtur posse tribui ratio immutationis, nisi sumptioni, per quam aliqua ratione Christus immutatur,

Sup. hac fractione late & cum multis DD. in tom. 3. tr. 1. Ref. 101. §. 2. à lin. 6. à vers. nam Guilielmus.

Sup. hoc infra in tr. 3. Ref. 14. § 1. à principio vsque ad medium, & in tom. 9 tr. 7. Ref. 12 in §. Aliqui.

tatur. Imò etiam si quis velit ad rationem actionis Sacrificij Missæ, quia incruentum Sacrificium est, nullam requiri in Christo immutationem; nulla est alia actio melior, & aptior, quam sumptio ipsa, vt in ea constituatur ratio Sacrificij; quia Sacrificij incruenti ratio consistit in repræsentatione Sacrificij cruenti: hoc autem sumptione ipsa repræsentatur, iuxta verba Pauli, *Quotiescumque manducabitis, &c. mortem Domini annunciabitis.* Quamuis ergo etiam consecratione repræsentetur, putant adhuc hi Auctores meliùs sumptione rationem actionis Sacrificij repræsentari; ideò totam essentiam in eo constituunt. Itaque in ea actione consistit integra essentia Sacrificij, quæ victimam immutat: atqui sola Sacramenti consumptio victimam immutat; quia per hanc destruitur esse sacramentale, quod Christus, vt victima habet in hoc Sacramento. Confirmatur, quia consecratio est tantùm victimæ præparatio, quæ ad Sacrificium non pertinet, nisi dispositiuè; alioqui etiam Incarnatio pertinuisset ad Sacrificium cruentum Crucis, quia per illam præparata fuit victima Crucis.

Sup. hoc infra in Resol. 147. §. vlt. ad medium, vers. Quod si ante, & lege eam paulo ante à vers. Ex his infert Dicastil. lus.

Sup. hoc quamuis recitatur infra lege §. vlt. Res. 229.

4. His suppositis, ad casum propositum affirmatiuè videtur respondendum ex his, quæ docet Pater Tambur. *Opusc. de Sacrif. Missa, lib. 2. cap. 2. §. 10. n. 7.* vbi sic ait: Ex probabili sententia, docente, Sacrificij essentiam consistere in consecratione simul, & in consumptione, probabile etiam erit posse applicari fructum Missæ toto tempore ante prædictam consumptionem, quia iam in hac sententia offertur actio facienda, non iam facta. Ita ille. At ego prorsus huic sententiæ non adhæreo, stante diuersitate opinionum; vnde in casu nostro, pro stipendio certo Sacerdos præberet danti eleemosynam fructum, & applicationem incertam: nam, vt visum est, magis communis opinio est, quòd in sola consecratione consistit tota essentia Sacrificij Missæ: Ergo peracta consecratione, non potest ampliùs dictum Sacrificium applicari; quod quidem, si sciret qui præbet stipendium, non illud præberet pro Missa applicanda post dictam consecrationem: nam vellet Missam cum fructu incerto, & posito sub opinione.

RESOL. LIV.

An, si Sacerdos Regularis applicet Missas contra intentionem Superioris, valeat talis applicatio?

Et notatur, quod si Sacerdos Regularis non faceret vllam applicationem Missæ, licet Prælatus illam Missam applicaret, non haberet dicta Prælati applicatio vllum effectum. Ex p. 2. tr. 14. Res. 72.

Sup. cōtenta in hac res. 147. §. vlt. inter mediū, & finem, à vers. Nota secundo.

§. 1. Respondeo, dictum Regularem peccare quidem contra votum, sed applicationem Missæ contra mentem Superioris validam esse, quia Christus Dominus liberum actum celebrationis & consecrationis instituit, vt tota applicatio pendeat ex Sacerdotis libera intentione. Ita Syluest. *ver. Missa primò, n. 12.* Angelus *vers. eodem, n. 36.* Henriq. *lib. 9. cap. 21. n. 6.* Fagund. *tract. 1. lib. 3. cap. 10. n. 4.* Villalobos *in summa. part. 1. tract. 8. dub. 11. n. 2.* & ita determinasse Theologos Salmantinos notauit Rodriq. *in sum. tom. 1. cap. 241. concl. 10.* & alij.

2. Ista opinio est probabilis, sed contrariam etiam non minus probabilem existimo, quam docet nouissimè doctus Fraxinell. *in tract. de oblig. Sacerd. sect. 6. § 7. n. 1.* & Gauantus *in comment. ad Rubric. Missal. p. 3. tit. 12. n. 28.* Nec valet argumentum Suarez *in 3. part. tom. 3 disp. 79. sect. 9.* positum suprà, nam respondetur esse disparem rationem inter intentionem consecrationis, & applicationem Missæ, nam intentio Sacerdotis in consecratione, est de essentia Sacrificij. Ideo non potest Prælatus illam irritare, aliàs non esset Sacrificium. At quòd valor Missæ huic, vel illi applicetur, non est de essentia Sacrificij, & ideo si à Prælato alteri, quàm ei, in quem Sacerdotis intentio dirigitur, applicetur, est Sacrificium. Hanc etiam opinionem docuit Scot. *quodlib. 20.* Corduba *lib. 1. quæst. 3. opin. 6.* Ledesma *2. 4. quæst. 16. art. 14.* & alij.

3. Notandum est verò, cum Villalobos *vbi suprà, n. 3.* quòd si Sacerdos Regularis non faceret vllam applicationem Missæ, licet Prælatus illam Missam applicaret, non haberet dicta Prælati applicatio vllum effectum, quia Prælatus non est minister Sacrificij, sed hoc procederet stante prima opinione, non autem in secunda sententia.

RESOL. LV.

An Missa Conuentualis possit applicari?

Et alij duo casus proponuntur. Primus, quod Capellanus, quando licitè, & ex honestate potest vacare a celebratione Missæ imposita, in tali casu possit celebrare Missam non pro stipe, quod est clarum, sed pro charitate in sui vtilitatem, vel parentum, aut amicorum.

Idem intellige, si Prælatus mihi quotidie celebrare præcipiat in genere.

Secundus, quod si Capellanus obligatus ad quotidie celebrandum ægrotaret per duos menses, non tenetur per alium celebrare, nec ipse factus sanus relictas Missas dicere. Ex p. 5. tr. 13. & Misc. 1. Res. 51.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Peyrinus *in Priuil. tom. 3. cap. 1. n. 20.* vbi sic ait: Existimo quòd dicta Missa conuentualis possit applicari pro quocumque voluerit Prælatus; non enim apparet vllum præceptum, neque diuinum, neque humanum in contrarium. Vnde intrat regula, quòd omnia sunt concessa, quæ non inueniuntur prohibita. Ita ille, qui citat Cordubam, Rodriquez, & nostrum doctum amicissimum Trimarchi, quibus ex eadem Religione adde nouissimè P. Francisc. de Nigro *in add. ad Ruyz, p. 1. præsup. 1. quæst. 15.* & ex nostro P. Leone *de offic. Capellani, quæst. 8. sect. 18. n. 188.* quorum opinionem ego teneo, seclusa consuetudine in contrarium; & ideo non est audiendus Bonac. *disp. 4. de Sacram. quæst. vlt. punct. 7. §. 2. num. 7.* Fraxinellus *de oblig. sect. 4. concl. 4. §. 16.* & alij, asserentes Missam conuentualem non posse applicari ei, qui dedit stipendium.

2. Notandum est etiam hîc obiter quòd dictus Peyrinus *loco citato, num. 23.* quærit, an possit Capellanus, quando licitè, & ex honestate potest vacare à celebratione Missæ imposita, an, inquam, in tali casu possit celebrare Missam non pro stipe, quod clarum est, sed pro charitate in sui vtilitatem, vel parentum, aut amicorum. Et respondet affirmatiuè, quia dura nimis esset captiuitas obligare pauperem Sacerdotem, vt nullo vnquam tempore posset pro se, vel suis vnam Missam dicere, & colligo clarè ex *dicto cap. significatum*, ibi, *salua honestate*, id est, æquitate; at honestas, & æquitas talem indulgentiam concedunt. Colligo etiam ex illa clausula eiusdem capitis, *Nec sibi liceat hoc illi subtrahere sine causa voluptatis.* Ergo si non licet talem vacantiam assumere causa voluptatis corporalis, & temporalis, licebit quidem causa deuotionis, & charitatis, ac voluptatis spiritualis. Idem intellige si Prælatus mihi quotidie celebrare præcipiat in genere: nam hoc præceptum etiam humano modo intelligendum est, cùm

Sup. hoc lege infra doctrinam res. 61. 62. & 63.

cùm sit humanum, humanitas autem, seu æquitas vacationem concedit. Ita Peyrinus, vide etiam de Nigro *in addit. ad Ruyz, part. 1. præsup. 1. quæst. 1.* Nota etiam quòd idem Peyrinus *num.* 24. tenet, quòd si Capellanus obligatus ad quotidie celebrandum ægrotaret per duos menses, non teneri per alium celebrare, nec ipse factus sanus relictas Missas dicere, quia breue tempus intelligitur spatium duorum mensium, & cùm fundator mentem suam non explicuerit, se non intendere dare stipendium nisi quotidie celebranti, quacumque causa exclusa, non est credendum quòd voluerit tam strictè obligare: vnde enim viuet pauper Capellanus infirmus, qui nihil habet præter stipendium Missæ, si eo paruo tempore, quo plus indiget, tenetur alteri stipendium elargiri. Hæc Peyrinus, & ante illum Bariola *in aphorism. littera C. verb. Capellanus.* vbi sic ait: Capellanus ægrotans toto anni spatio potest excusari per bimensem tantùm à Missis celebrandis singulo anno, occasione infirmitatis. Ita ille, & tandem nouissimè hanc sententiam, me citato, tenet Ioan. de Lugo *de sacr. Euchar. disp. 21. sect. 1. num.* 49. qui ridet Vegam *in summ. cap. 28. cas.* 14. & P. Stephan. de Auila *in manuscript.* asserentes Capellanum per duos menses infirmum, non teneri per alium celebrare; & idem etiam docet Franciscus de Nigro *in addit. ad Ruyz, part. 1. præsup. 1. q. 1.* quæ omnia à fortiori magis probabilem faciunt sententiam, quam ego docui *in 4. part. tract. 4. resol.* 238. cum Hurt. nempe Capellanum infirmum Missas omissas pro vno mense non teneri compensare.

Sup. hoc infra in Resol. 59. & 60.

Quæ hic est infra Resol. 60.

RESOL. LVI.

An Parochus teneatur celebrare pro suis ouibus, & quoties; & an teneatur illis aliquas Missas applicare? Et quid, si adsit consuetudo in contrarium? Et an hæc consuetudo obliget sub mortali, quando de hoc onere non constat ex tabulis Ecclesiæ, vel ex præcepto Episcopi? Ex part. 2. tr. 14. Res. 26.

§. 1. RЕspondeo Curatum debere in diebus Dominicis, & in festis, quibus populus tenetur audire Missam, celebrare per se, vel per alios ex iusta causa. Ita Villalobos *in sum. part. 1. tract. 8. dub.* 14. *num.* 5. Ioan. de la Cruz *in direct. consc. part. 2. de sacr. Missæ, quæst. 1. dub. 8. concl.* 3. Syluius *in 3. part. quæst. 83. art. 1. quæritur* 17. & alij.

Sup. hoc in Res. seq.

2. Sed licet, vt diximus, teneatur celebrare in his diebus, non tamen infertur, quòd teneatur pro populo dictas Missas applicare, & ideo potest stipendium ab aliis pro supradictis Missis, sine scrupulo accipere, nisi adsit consuetudo in contrarium. Contra Nugnum *in 3. part. tom. 1. quæst. 83. art. 1. dub. 9. concl. 2. fol. mihi 901. col.* 1. Parocho enim, vt bene obseruat Syluius *vbi suprà*, non debentur prouentus pastorales præcisè, vt celebret ad intentionem populi, sed ratione totius officij pastoralis.

Sup. hoc in Res. seq. ad mediũ, vers. Hoc supposito.

3. Et etiam si adsit, putat Possevinus *de officio Curati, cap. 2. num.* 4. & Fraxinellus *de oblig. Sacerdot. sect. 3. concl. 2. §. 1. num.* 4. & alij, hanc consuetudinem non obligare sub mortali, quando de hoc onere non constat ex tabulis Ecclesiæ, vel ex præcepto Episcopi, cùm in præiudicium alicuius non sit inducenda obligatio, sine claris probationibus. Circa hanc quæstionem vide etiam Vasquez *in 3. part. tom. 3. disp. 232. cap. 1. num.* 12. Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 86. sect.* 1. Filliucium *tom. 1. tract. 5. cap. 6. num.* 174. & alios.

RESOL. LVII.

An Parochus in illis diebus, in quibus tenetur Missas celebrare, vt populus eam audiat, possit pro ea manualem eleemosynam recipere? Ex part. 4. tract. 4. & Miscell. Res. 232.

§. 1. SVpponendum est, Parochum ex vi beneficij parochialis non teneri ad offerendam Missam pro populo, quia obligatio Parochi ad id nullo iure scripto, nec consuetudine introducta probari potest, nec ex institutione beneficij parochialis deducitur, quia ex hoc tantùm deducitur obligatio Parochi ad celebrandam Missam, vt populus eam audiat; ita ego *in tract. de celebratione Missarum*, & nouissimè Hurtado *de Sacram. disp. 4. de sacrific. Missæ, diffic.* 16. Hoc supposito, quæritur, an Parochus in dicto casu, quando celebrat, vt Parochiani Missam audiant, possit pro applicatione Sacrificij eleemosynam accipere ab alio: Et negatiuam sententiam, teste Gellio *in 8. select. Canon. cap. 28. num.* 4. & Barbosa *in collect. declarationum, vers. Missarum eleemosyna, §. vlt.* determinauit sacra Cardinalium Congregatio *sub die 1. Septembris* 1629. sic asserens; Missam quibus diebus tenentur Parochi celebrare, non possunt pro ea manualem eleemosynam recipere.

Sup. hoc; quod hic supponitur, in Res. præterita §. 1.

Sup. hoc ibidem in §. Sed licet.

RESOL. LVIII.

An Sacerdos simplex nullo impedimento detentus peccet mortaliter non celebrando, modo communicet in Paschate, nec adsit scandalum, vel contemptus? Et docetur simplicem Sacerdotem ter, aut quater celebrantem in anno, & præcipuè in Natalis Domini die, Resurrectionis, & Pentecostes minimè peccati mortalis reum esse. Ex p. 2. tr. 14. Res. 19.

§. 1. PEccare mortaliter respondit Ioan. de la Cruz *in direct. part. 2. de sacr. Missa. quæst. 1. dub. 2. concl.* 2. Villalob. *in summ. part. 1. tract. 7. dub. 49. n.* 1. Homobonus *in exam. Eccles. part. 1. tract. 4. cap* 14. *quæst.* 133. Spina *in specul. testam. gloss. 3. n.* 63. & alij DD. communiter.

2. Sed contrariam sententiam probabilem puto cum Bonacina *de Sacram. disp. 4 quæst. vlt. punct. 7. n.* 10. & illam docet D. Bonau. *in 4. dist. 12. art. 2. quæst.* 2. Victor. *in summ. n.* 94. Caietan. & alij.

3. Nota verò, quòd DD. pro contraria sententia citati docent simplicem Sacerdotem ter, aut quater celebrantem in anno, & præcipuè in die Natalis Domini, Resurrectionis, & Pentecostes minimè peccati mortalis reum esse, nec teneri aliis vicibus celebrare. Vide Fernandez *in exam. Theol. Moral. part. 3. cap. 3. §. 6. num.* 1. & Pirigianum *in 4. tom. 1. dist. 13. quæst. 2. art.* 1.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 1. ex lata doctrina Res. 102. prope finem §. Dicce.

RESOL. LIX.

An Capellanus ægrotans per aliquos dies teneatur per alium Sacerdotem Missas celebrare? Ex p. 2. tr. 14. Resol. 27.

§. 1. NEgatiuè respondent DD. Sed difficultas est assignare numerum dierum, Molfes. *in summ. part. 1. tract. 6. cap. 1. num.* 79. Riccius *in part. 1. res. 340. n.* 5. Graffius *tom. 2. cons. lib. 3. de præben. diff. 2. num.* 5. Fraxinellus *de obligat. Sacerd. sect. 4. conclus. 4. §.* 13. Barbosa *de potestate Episcopi, part. 2. alleg.* 24.

Sup. hoc in Res seq. & supra in Res. 55. §. vlt. ad medium, à vers. Nota etiam.

 num. 31.

n. 31. Homobon. *de exam. Eccles. part.* 1. *tract.* 4. *cap.* 23. *quæst.* 122. putant hanc sententiam esse admittendam, si Capellanus ægrotaret per octo, vel decem dies. Petrus à Nauarra *de restitutione, lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 210. si per spatium vnius, vel duorum mensium Capellanus ægrotaret, non obligat illum ad celebrandum. Non enim (vt asserit) credibile est fundatorem voluisse ita strictè obligare, cùm suam mentem non explicaret, nec certe est rationabile tantùm emungere. Sic ille, & Naldus *in summ. vers. Missa, n.* 11. Quorum sententiam impugnat Genuensis *in praxi cap.* 47. *num.* 2.

2. Ego verò si Capellani infirmitas perdurauerit vsque ad 15. dies; non obligarem illum ad Missas celebrandas.

RESOL. LX.

An, Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, si per mensem sit infirmus, teneatur pro illo tempore Missas compensare? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Res. 238.

Sup. hoc in Res. præterita, & in alio §. & vers. eius not.

§. 1. MVlti putant in tali casu tempus vnius mensis esse satis laxum ad excusandum Sacerdotem, ne Missas compenset; sed excusari docet Hurtadus *de Sacram. disp.* 4. *de sacrificio Missæ, diffic.* 1. vbi sic ait. Si Capellanus infirmitate, aut alio impedimento non voluntario impeditus existat, non tenetur Missas pro paruo tempore, nempè pro vno mense omissas compensare, nisi constitutio aliqua, aut nota consuetudo id non permittat, quia id potest de mente fundatoris prudentissimè præsumi. Ita ille, qui citat Layman; vnde rectè asseruit Mercerus *de Sacram. in* 3. *part. D. Thomæ quæst.* 83. *art.* 2. *propos.* 2. *n.* 1. quòd obligatio celebrandi quotidie intelligenda est moraliter, & regulariter, quia alioqnin esset onus intolerabile, nisi sit tale beneficium, & talis consuetudo, vt obliget ad prouidendum quotidie Ecclesiæ de sacrificio per se, vel per alium, tunc enim maiori rigore vrgebit hæc obligatio quotidiana.

RESOL. LXI.

An Sacerdos obligatus quotidie celebrare, possit ex causa maioris honestatis vnam Missam in hebdomada omittere.

Et an aliquando non solum vnam, sed alteram Missam possit talis Sacerdos ex causa honestatis relinquere?

Et cursim notatur, quod in tali die non potest Sacerdos Missam pro alio celebrare, & accipere ab illo stipendium.

Et asseritur ex aliqua ingruente necessitate posse Capellanum per annum quater, vel sexies celebrare pro seipso, vel sibi valde coniuncto, ad specialem gratiam Dei obtinendam. Ex p. 2. tr. 14. Res. 28.

Sup. contenso in hoc §. 1. & in fine huius Resol. in duabus res. seqq. & supra lege doctrinam §. Notandum. res. 55.

§. 1. REspondeo affirmatiuè, si institutio Missæ dirigatur ad personam Sacerdotis his, vel similibus verbis: Eligatur Capellanus, qui quotidie celebret; non autem si adiungat, per se, vel per alium: neque enim si institutio Missæ dirigatur ad locum: vt si scilicet dicatur quotidie Missa in tali Ecclesia, vel in tali Capella, &c. tunc enim Sacerdos, qui huiusmodi onus habet, sine vlla vacantia, tenetur quotidie celebrare. Ita Zanardus *in direct. Theol. part.* 1. *de sacrif. Miss. cap.* 13. *in principio*, Fraxinellus *de obligat. Sacerd. sect.* 4. *concl.* 4. §. 1. Bonacina *de Sacram. disp.* 4. *quæst. vlt. punct.* 7. §. 2. *num.* 16. & 17. & alij penes ipsos.

2. Hoc vnum aduertam, quod ipsi non notarunt, Nauarrum in casu proposito putare aliquando Sacerdotem non solùm vnam, sed etiam alteram Missam posse ex causa honestatis relinquere. Ita ille *tom.* 1. *consil. lib.* 3. *de prab. consil.* 6. *num.* 5.

3. Sed hanc sententiam impugnat Nald. *in summ. verb. Missa, num.* 6. qui probabiliter tamen *in num.* 7. asserit ex aliqua ingruente necessitate posse Capellanum per annum quater, vel sexies celebrare pro se ipso, vel sibi valde coniuncto ad specialem gratiam Dei obtinendam: nam hoc non ei denegaret Capellaniæ institutor, si de tali casu cogitasset, vel interrogatus fuisset. Potest igitur Capellanus obligatus ad quotidie celebrandum, ex consuetudine introducta, relinquere vnam Missam in hebdomada. Nota tamen, quòd non potest in tali die celebrare Missam pro alio, & accipere stipendium, Ita DD. communiter.

Sup. hoc in resol. 1. not. præteritæ ad medium, à vers. Nō negarem. & in Res. 2. §. Secundo probatur. ante mediū, vers. Nam. & infra in resol. 64. §. 1.

RESOL. LXII.

An in obligatione celebrandi detur paruitas materiæ?

Et an ex aliqua ingruente necessitate liceat Capellano ad Missam quotidie obligato aliquando per annum quater, vel sexies celebrare pro seipso, vel sibi valde coniuncto ad specialem gratiam Dei obtinendam, non vero pro alio in vtroque casu, à quo stipendium recipiat? Ex p. 5. tr. 5. Res. 23.

Sup. hoc in principio, & in fine res. præteritæ, & in res. seq. & in alio §. casū pr. marū notationū.

§. 1. VIdetur affirmatiuè respondendum ex doctrina Naldi *in summa, vers. Missa n.* 7. vbi sic ait: An autem præfatus Capellanus obligatus ad Missam quotidie possit eo die cuiusque hebdomadæ, quo sibi liberum est, Missam omittere, pro alio celebrare conferente sibi stipem specialem. Respondendum censeo negatiuè, nam consuetudo illa omittendi Missam semel in hebdomada fundata est *in præd. cap. significatum, de præbend.* vbi ex causa honestatis & maioris deuotionis id ei conceditur. Ergo cessante causa, cessat etiam illa iuris indulgentia, quinimò addo id satis exprimi in præfato *cap. significatum*, vbi in fine subditur non ei licere transferre se ad aliam Ecclesiam. Non negarem tamen ex aliqua ingruente necessitate licere eidem Capellano aliquando per annum, puta quater, vel sexies celebrare pro se ipso, vel sibi valde coniuncto ad specialem aliquam Dei gratiam obtinendam, id enim non negaret pius Capellaniæ institutor, si de tali casu cogitasset, vel interrogatus fuisset. Ita Naldus, cui adde Homobonum de Bonis *in consult. moral. tom.* 2. *part.* 7. *respons.* 52. Sed aliquis posset dicere hos auctores non præbere hanc licentiam ex paruitate materiæ, sed ex præsumpta voluntate testatoris, nisi dicatur talis voluntas præsumi ex ipsa paruitate materiæ.

Sup. hoc in §. vlt. resol. præteritæ à lin. 3. & in aliis eius not.

RESOL. LXIII.

An Sacerdos obligatus quotidie celebrare, possit semel in hebdomada omittere Sacrificium, etiam si institutio dirigatur ad locum, & celebrare pro alio, accepto stipendio?

Et docetur talem Capellanum posse quater, aut sipties per annum celebrare pro seipso, vel sibi valde coniuncto, patre, matre, & benefactore. Ex part. 10. tr. 14. & Misc. 4. Res. 39. alias 37.

Sup. hoc supra in resol. 61. in principio, & in fine, & in res. 62. in principio, & supra in res. 55. lege doctrinā §. Notandū.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Pater Vidal, *in Arca Theol. Mor. tit. de Iustitia, Inquisit.* 1. per totam, in qua firmat, quod Sacerdos obligatus quotidie celebrare, potest tuta conscientia semel in hebdomada se abstinere à celebratione Missæ quouis modo loquatur Testator, ac exstet institutio Capellaniæ: at si illa die, in qua non tenetur celebrare

secundùm Testatoris intentionem, voluerlit celebrare, potest licitè applicare illud Sacrificium ad suum beneplacitum secundum alterius intentionem, & accipere aliud stipendium.

2. Probatur hæc opinio Primò: nam hæc obligatio ad quotidie celebrandũ secundùm determinatæ personæ intentionem, est intelligenda moraliter, prudenter, & regulariter, alias esset onus intolerabile. Ita sentit Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 86. sect. 1. vers. de Beneficiis in fine.* Sed ob fugiendum tale inconueniens, debemus expressè asserere, & affirmare, posse liberè Sacerdotem pro vna vice in hebdomada applicare Missam secundum alteriùs intentionem: nam aliàs semper esset onus intolerabile. Confirmatur; Hæc obligatio ad quotidie celebrandum, secundùm alicuius determinatæ personæ intentionem, cadit sub præcepto affirmatiuo: ergo obligat quidem ad semper, sed non pro semper, hoc est in pluribus diebus; non verò in omnibus: ergo saltem pro vna vice in hebdomada poterit ad suum beneplacitum pro alio celebrato, & accipere nouum stipendium

3. Secundò probatur; qui non tenetur aliquid alicui determinatæ personæ elargiri, potest tuta conscientia illud elargiri ad suum beneplacitum; id ex praxi clarè deducitur: ergo similiter Sacerdos, qui non tenetur semel in hebdomada celebrare pro aliqua determinata persona, supposito quod velit celebrare poterit celebrare ad suum beneplacitum, & accipere nouum stipendium. Confirmatur; Nam vt affirmant Doctores, principaliter Naldus *in summa, verb. Missa, num. 7.* Diana, *tract. 14. de celebrat. Miss. resol. 28.* & Alphonsus de Leone, *tractat. de Iub. part. 3. quæst. 20. num. 22.* potest ex aliqua vrgenti necessitate Capellanus per annum quater, aut pluries celebrare pro seipso, vel sibi valde coniuncto, id enim ei non denegaret Capellaniæ Institutor, si de tali casu interrogatus fuisset: ergo hoc idem possumus nos asserere de vna Missa in hebdomada; maximè quia cognoscere & scire tenebatur Capellaniæ fundator Sacerdotem semel in hebdomada non teneri celebrare: ergo cùm possit pro aliquo alio ad suum beneplacitum celebrare, poterit accipere etiam nouum stipendium ex eo, quod applicatio manet ipsi libera. Et hæc omnia, & alia etiam docet Vidal. *vbi suprà.*

Sup. hoc in Res. 1. not. præteritæ §. vlt. à lin. 5. & in Res. 2. ad medium. vers. Non negarem. & infra in res. seq. §. 1.

4. Sed ego prorsus negatiuam sententiam sustinendam esse puto, & contrarium asserere est contra sensum communem omnium Doctorum, & contra Praxim. Et quidem si Auctores, qui vsque adhuc scripserunt desudant ad excusandos Sacerdotes, si ter vel quater in anno applicent pro seipsis Sacrificium ex tacita concessione institutoris Capellaniæ, quid quæso dicerent de opinione Patris Vidal, qui docet posse 60. Missas non sibipsis, sed aliis cum stipendio applicare; Sed asserit Pater Vidal, quod in isto casu interrogatus institutor Capellaniæ respondet, vt etiam in primo, quem ego, & alij concedimus. Verùm iudica tu amice Lector, si adest eadem ratio in vtroque casu: nam in primo institutor remittit tantùm tres, vel quatuor Missas singulis annis pro ipsomet Sacerdote; in secundo casu remittit Missas 60. pro aliis dicendis cum stipendio, quod ipse antea Sacerdoti tradiderat. Itaque dicendum est, non esse negandum Sacerdotem, siue Capellanum ad quotidie pro aliis celebrandum obligatum, posse aliquoties in anno, vt quater, vel septies pro seipso, vel pro aliquibus sibi valdè coniunctis ad specialem aliquam gratiam obtinendam; vel pro anima sui Patris vel Matris, vel carissimi amici, aut benefactoris celebrare. Tum quia credibile est quòd pius quotidianæ Missæ vel Capellaniæ institutor, si de tali casu præcogitasset, vel interrogatus fuisset, hoc minimè negasset. Tum quia nimis graue, ac intolerabile ónus esset Sacerdoti, si obligationem naturalem, & charitatem in seipsum, vel in proprios Parentes, & in præcipuos amicos aut benefactores omnino ei præcluderet; & toto tempore vitæ suæ quotidie pro aliis celebrare deberet; pro se autem aut pro iis, quibus plurimum debet, nunquam posset Sacrificium offerre. Sed hæc omnia cessant in casu superius posito, in quo Sacerdos non vacaret ex iusta causa, sed ex motiuo auaritiæ ad duas eleemosynas lucrandas eadem die.

5. Nec obstat dicere cum Patre Vidal, quod esset onus intolerabile, quotidie pro institutore Capellaniæ celebrare: nam nos concedimus; posse vnam vacantiam pro septimana accipere honestatis causa; sed supposito, quod Sacerdos hanc vacantiam nollet accipere, sed vellet satisfacere, negandum est Patri Vidal esse onus intolerabile pro institutore Capellaniæ celebrare; sed potius esse obligationem iustitiæ stante pacto inito cum ipso quotidie celebrandi. Dicendum est itaque prout alibi docui, Sacerdotem posse semel in hebdomada, causa maioris honestatis Missam prætermittere, si in fundatione Capellaniæ fuit electa persona, vt si dicatur: Eligatur Sacerdos qui quotidie celebret; aut volo, vt Sacerdos electus ad hanc Capellaniam quotidie celebret; secus, si in fundatione Capellaniæ non electa fuerit persona, sed tantùm habita fuit ratio loci, aut Missæ celebrandæ, vt si in fundatione dicatur: Volo, vt dicatur Missa quotidie in tali Ecclesia, aut Capella, &c. quia tunc tenebitur Sacerdos absque vlla intermissione quotidie celebrare. Nego itaque absolutè, Capellanum in die quo potest Missam omittere, posse si velit pro alio celebrare, & stipendium accipere. Et ita vt dixi docent communiter Doctores Riccius, Gauantus, Homobonus, Bonacina, & alij, quos citat, & sequitur Martinus *de Sacram. Ordinis, tract. 3. part. 2. cap. 23. num. 8.* quibus Adde Alphonsum de Leone, Campanilem, Nauarrum, Sanctum Carolum Borromæum, quos citat, & sequitur Fraxinellus, *de obligat. Sacer. sect. 4. concl. 4. §. 3. num. 1.* & me citato docet etiam nouissimè Pater Leandrus, *de Sacrament. tom. 2. tract. 8. disp. 5. quæst. 18.* qui etiam *quæst. 17.* obseruat obligatum ad quotidie celebrandum, posse semel in hebdomada à celebratione abstinere, non solùm titulo honestatis, sed etiam itineris, vel oblectationis casu, quia consuetudine est introductum, & hoc ob humanam fragilitatem, vt Capellanus obligatus ad quotidie celebrandum, possit vnam Missam in hebdomada omittere: Ergo licitè, etiamsi id fiat quauis de causa. Ita Leandrus.

Alibi in resolutionibus not. 1. huius Res.

RESOL. LXIV.

An Capellanus obligatus singulis diebus Missam pro aliquo celebrare, possit in quolibet anno aliquando pro se vel pro aliis Sacrificium applicare?

Et notatur primo, quod Sacerdos obligatus ad dicendam Missam quotidianam pro aliquo, non tenetur tres Missas in Die Natiuitatis Domini pro eo celebrare, sed tantum vnam, & alias duas potest sibi applicare.

Secundo, quod nullus Sacerdos, nec etiam Parochus tenetur de præcepto tres Missas in die Natiuitatis Domini dicere, cum ad id nullo iure obligetur, sed tantùm de consilio.

Tertio, quod Sacerdos Missa quotidiana addictus possit in die defunctorum omnium non pro Institutore Capellaniæ, sed pro aliquo particulari defuncto Missam applicare.

Et quæritur, an intentio Ecclesiæ sit, vt Sacerdotes in illa die omnium defunctorum non pro particularibus defunctis,

ctis, sed generaliter pro omnibus fidelibus defunctis offerant Sacerdotes omnes Sacrificium illius diei? Ex p.4.tr.4.& Misc. Ref. 86.

Sup. hoc supra in Ref. 61. §. vlt. à lin. 3.& in Ref. 62. ad medium, à vers. Non negatem. & in Ref.63. §. Secundo probatur. à lin. 8. & vers. Nam.

§. 1. AFfirmatiuè respondent Naldus *in summa, ver. Missa, num.* 7. & Homobon. de Bonis *in exam. Eccl.part.* 3. *tract.*14.*c.*14.3.*resol.*2. vbi sic ait. Probabiliter puto ex aliqua ingruenti necessitate Capellanu licere aliquando per annum, puta quater, vel sexies pro seipso, vel sibi coniuncto ad aliquam à Deo gratiam obtinendam celebrare, id enim pius Capellaniæ institutor non negasset, si de tali casu cogitasset, vel de hoc interrogatus fuisset. Ita ille.

2. Notandum est etiam hîc obiter primò, quòd Sacerdos obligatus ad dicendum Missam quotidianam pro aliquo, non tenetur tres Missas in Natiuitate Domini pro ea celebrare, sed tantùm vnam, & alias duas potest sibi applicare, quia institutio Missæ nihil aliud imponit, quàm quòd Sacerdos quotidie, vel in omnibus festis celebret. Sed qui in die Natiuitatis Domini vnam Missam applicat institutori, celebrat in illo die. Ergo vna Missa institutori satisfacit. Deinde nullus Sacerdos, nec etiam Parochus tenetur de præcepto tres Missas dicere in die Natalis, cùm ad id nullo iure obligetur, sed tantùm de consilio; ergo neque tres Missas applicare tenebitur; & ita hanc sententiam docet Fraxinellus in editione nouissima *de Sacerdotum obligationib. ad Missam, sect.*4.*concl.*4.§.21.

Sup. his infra in Ref. 200. §.1.& 2.

3. Nota etiam secùdò, Sacerdotem Missæ quotidianæ addictum posse in die omnium defunctorum non pro institutore capellaniæ, sed pro aliquo particulari defuncto Missam applicare. Ita Alphonsus de Leone *de Iubilaeo part.* 3. *num.* 21. *ad finem.* Sed talem Sacerdotem in dicta die Commemorationis omnium defunctorum non pro aliquo defuncto particulari, sed pro omnibus defunctis in Purgatorio existentibus vniuersaliter celebrare posse, imò debere, docet ex multis rationibus Fraxinellus *loc.cit.* §. 21. *per totum*, vbi conatur probare intentionem Ecclesiæ esse vt Sacerdotes in illa die non pro particularibus defunctis, sed generaliter pro omnibus defunctis offerant sacrificium.

RESOL. LXV.

An Sacerdos, qui simplici beneficio cum onere Missarum gaudet, possit pro hoc munere idoneum substitutum deputare?

Et cursim notatur, quod si in institutione Capellaniæ expressè disponatur, vt Capellanus per se ipsum celebret, tunc per alium substitutum satisfacere non potest. Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 87.

§. 1. NEgatiuè respondet Riccius *in praxi tom.* 1. *resol.* 340. *num.*6. arguendo à Rectore parochiano infirmo qui non potest deputare Vicarium, sed munus deputandi pertinet ad Episcopum, vt dictum fuit per Rotam 6. *Octobris* 1583. coram Seraphino.

2. Sed in nostro casu ego contrariam sententiam teneo: puto igitur idoneum substitutum ab ipso Capellano deputari posse, & non ab Episcopo, & ad argumentum Riccij respondeo quòd non est eadem ratio de substitutione Capellani & Vicarij Parochi; Capellanus enim Missam tantùm celebrare tenetur, Vicarius autem Parochi præter onus celebrandi, onus habet curæ animarum, ergo à solo Episcopo rectè debet Parocho infirmo substitui, & ita hanc sententiam docet Fraxinell. *de oblig. Sacerd. ad Missam, sect.* 4.*concl.*4. §. 14. *num.*5.

Sup. hoc lege doctrinam §.1.& 2. Ref. seq & alterius Ref. eius primæ not.

3. Nota tamen quòd si in institutione Capellaniæ expressè disponatur vt Capellanus per seipsum celebret, tunc per aliom substitutum satisfacere non potest, vt declarauit sacra Cardin. Congregatio, & testatur Campanili *in diuer. iur. Can. rubr.*7.*cap.*6. *nu.* 13.

RESOL. LXVI.

An Episcopus possit compellere Capellanum, vt per se ipsum celebret, si in fundatione positum fuit, quod Capellani celebrent?

Et notatur, quod tunc taliter Beneficiatus, vel Capellanus possit cogi ad Presbyteratum, quando in fundatione exprimeretur, quod debeat actu esse Sacerdos, & per se ipsum seruire in beneficio.

Etiamque aduertitur Capellaniam non esse Sacerdotalem nec aptitudine, nec actu, si in fundatione dictum sit Capellanum debere celebrare Missas, & ita potest prouideri Clerico annorum 14. Ex p.2. tr. 14. Ref.18.

Sup. hoc lege doctrinam Ref. præteritæ, signanter §. vlt. & in tom.4. tr. 1. Ref. 21. à principio.

§. 1. COngregatio Cardinalium respondet negatiuè his verbis. Episcopus non potest compellere obtinentem Capellam, vt ipsemet celebret, licèt in eius fundatione disponatur, quòd Capellani celebrent, nam istis oneribus Missarum, rectè per substitutum satisfit.

2. Hanc declarationem ponit Homobonus *in exam. Eccles.p.*1.*tract.*4.*c.*13.*q.*122. Bonacina *de Sacr. disp.*4.*q.vlt.punct.*7.§.1.*n.* 1. Campanil. *in diuers. iur. Can. Rubr.*7.*c.* 6. *n.* 13. Barbosa *de potestate Episcopl. p.*2.*alleg.* 24.*n.* 29. & alij penes ipsus, cum Piasec. *in prax. p.*2.*c.*3.*a.*5. *n.*4. vbi etiam notat, quòd tunc taliter beneficiatus, vel Capellanus posset cogi ad presbyteratum, quando in fundatione exprimeretur, quòd debeat esse actu Sacerdos, & per se ipsum seruire in beneficio.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 3. Ref. 113. §. Notandum est, & in Ref. 2. not. præteritæ §. 1. post medium. à vers. Et ratio.

3. Nota etiam Capellaniam non esse sacerdotalem, nec actu, nec aptitudine, si in fundatione dictum sit Capellanum debere celebrare Missas, & ita potest prouideri simplici clerico annorum 14. Nam nisi expresse caueatur à testatore, quòd Sacerdos per seipsum hoc agat, semper potest per alium celebrare. Vide Gonzales *ad reg.*8. *Cancel.gloss.*5.*n.* 24.

RESOL. LXVII.

An Sacerdos, qui certis diebus ex accepto stipendio vel ex fundatione Capellania debet dicere Missam de Beata Virgine, de Spiritu Sancto, vel de Requiem, possit illis diebus dicere Missam currentem in Missali præscriptam? Ex p.1. tr.14. Ref.31.

Sup. hoc in Ref. seq.& in tom. 4. tr. 1. Ref. 10. ex doctrina eius §. vlt.

§. 1. REspondeo affirmatiuè, si in illis diebus incidat solemnitas alicuius Sancti, & Sacerdos afficiatur maiori deuotione in Missa de dicto Sancto, aliter peccaret. Ita Fagund. *de præcept. Eccles. p.*1. *lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 6. Gauantus *in comm. ad Rubr. Missal. tom.*1.*par.*3.*tit.*13.*num.* 10. & 21. Peirinus *in priuileg. Minimorum, tom.*1.*const.*5. *Leonis X. num.* 2. Fraxinellus *de oblig. Sacerd. sect.*4. *concl.*4.§. 4. Syluius *in* 3. *p. quæst.*7.*art.*9. *ad* 5. Azotius *p.*1.*lib.*10. *cap.*32. *quæst.*5. Emanuel Sà *ver. Missa, num.* 48. Homobonus *de exam. Eccl.p.* 1. *tract.* 4. *cap.* 14. *q.* 126. & alij communiter. Ratio est, quia omnes Missæ sunt æqualis valoris, ex opere operato, vt notat D. Thom. *in* 4. *dist.*45.*q.*2.*art.* 3.*q.*1. *ad* 5. & licèt, cæteris paribus, Missa de requie magis defunctis prodesset, cùm eius preces ad animarum liberationem directè fundantur, supplere tamen potest maior Sacerdotis deuotio, vel Sancti illius intercessio, cuius suffragium in Missa imploratur. Et licèt testator dixerit, quòd singulis

diebus

diebus dicatur, v. g. Missa de B. Virgine, vel de requie: hæc verba tamen intelligenda sunt ciuili modo, & moraliter, nam non debet præualere voluntas testatoris, Ecclesiæ ordini, & ritui. Et de hac re instruendi sunt simplices, ne scandalo afficiantur, dum petentes Missam pro mortuis, non audiant Missam de requie, sed de Sancto. Sed in hac quæstione absolutè, & sine vlla limitatione, aut scrupulo loquitur Villalobos *in sum.tom.1.tr.8.diff.91.n.9.* vbi sic asserit. [El que esta obligado à dezir vna Missa, v. g. de nuestra Señora, y dize la del dia, cumple bastantemente, como sea sin scandalo, que el dezir esta Missa, ò aquella, es accidental.] Idem etiam docet Ioan. de la Cruz *in direct.consc.par.2.de Sacrific.Missa,q.4.dub.2.concl.2.* Vide etiam Ledesmam *in sum.tom.1.cap.24.consil.6.* & Suarez *in 3.part.tom.3.disp.83.sect.3.*

RESOL. LXVIII.

An Sacerdos accipiens stipendium pro dicenda Missa Spiritus Sancti, Beatæ Virginis, vel cum aliqua collecta, dicens postea Missam in illa die currentem, peccet mortaliter? Ex p.3.tr.6.& Misc.2. Res.62.

Sup. hoc in Res. præterita, & in tom. 4.tr.1. ex lata doctrina Res.10.§.vlt. & adhuc magis ample ibi in Res.26. lege eius doctrinam.

§. 1. SÆpiùs in praxi occurrere solet casus iste; & ad illum negatiuè respondet Petrus Nauarra *de restit.lib.2.c.2.n.248.* vbi sic asserit. Petenti Missam de Spiritu sancto, de Defunctis, vel de alio Sancto, vel vt Orationem de salute, vel de B. Virgine, &c. apponat, non tenetur Sacerdos acquiescere; nisi ob specialem illum laborem non debitum, eleemosynam augeat, quod non solùm probo ex eo, quod, vt Syluester *in ver. Missa,q.8. dicto 5.* sentiunt & alij multi, nulla Missa est defuncto, vel cuipiam alteri salubrior, quàm diei, sed etiam ex eo, quòd cùm taxatur Missæ labor, non cum iis circumstantiis, sed simpliciter taxatur. Vnde importunas has conditiones Sacerdos non tenetur admittere, nisi specialiter promitteret, tunc enim tenetur ex vi promissionis, & veracitatis sub veniali peccato implere, sicut aliam quamuis promissionem, quæ non impleta non damnificaret proximum notabiliter. Licèt Syluester *ver. Missa,* peccatum esse mortale contendat, cùm dicat infideliter agere, & non satisfacere; quod tunc verùm duntaxat putarem, cùm ad has conditiones, vel similes eleemosyna notabiliter augeretur. Hæc Nauarra, quæ omnia notabiliter à Confessario sunt aduertenda, & addenda *resol.31.tract.de celebrat. Missarum in 2. part.* quidquid in contrarium asserant Fraxinellus *de obligat. Sacerd.sect.4.concl.4.§.4.n.6.* Rodriquez *tom.2.c.44.n.9.* & alij.

Quæ hic est Res. antecedens, &c.

RESOL. LXIX.

An Sacerdos possit dicere Missam Assumptionis, Natiuitatis, &c. Beatæ Virginis, quando dicta Missa à laicis exigitur? Ex p.3.tr.6. & Misc.2.Res.103.

Sup. hoc in Res. seq. & lege etiam doctrinam alterius Res. eius not. primæ.

§. 1. NEgatiuè respondet Gauantus, vir in his materiis versatissimus *in comm. ad rubricas Missalis, tom.1.part.4.tit.27.n.8.* vbi sic asserit. Quid agendum quando Missa votiua exigitur de Assumptione B. Virginis, de Natiuitate eiusdem, & eiusmodi? dici potest de B. Virgine ex quinque votiuis pro diuersitate temporum accommodatis, cum intentione ad honorem Assumptionis B. Virginis, &c. aliàs enim dedecet, vel dicere, *Gaudeamus omnes in Domino, diem festum,* &c. vel immutare tunc verba, *diem festum,* in *commemorationem,* neque laicorum causa violandæ sunt Rubricæ. Ita ille.

2. Non desinam tamen adnotare nostrum Castaldum *in praxi cærem.lib.1.sect.6. cap.4. num. 1.* contrariam sententiam docere, sic enim ait: Missa votiua de quolibet Sancto, ac quacumque festiuitate, de qua iuxta Rubricas Missalis per anni circulum celebratur, dici potest assumendo eam, quæ in die festo habetur, accommodando orationem, vbi habetur *Natiuitas*, vel *Festiuitas*, dicendo *commemoratio*, vel *memoria*, omittendo vbi habetur *hodie*, cum præfatione propria si eam habeat, tamen sine *Gloria* & *Credo*. Si celebretur Missa votiua de Assumptione B. Virginis, vel de Sancta Agatha in introitu *Gaudeamus*, vbi habetur *diem festum celebrantes*, dicetur *memoriam celebrantes*. Sic Castaldus, & ante illum Alcozer *in cærem.tract.1.gloss.4.*

RESOL. LXX.

An sit dicenda Missa Assumptionis, Natiuitatis, &c. Beatæ Virginis extra dictarum Festiuitatem? Ex p.4.tr.4. Misc. Res.39.

§. 1. EGo *in 3.part.tract.6.resol.102.* docui hoc fieri esse reprehensibile, non enim ex indiscreta laicorum deuotione violandæ sunt Missalis rubricæ; dixi tamen quòd si Sacerdos aliquis hoc faceret sine scandalo, aut superstitione, quòd non peccaret mortaliter, ex his, quæ adduxi *in 2. part.tract.14. resol.55.*

Quæ nunc hanc sequetur, & lege Res. præteritam.

2. Verùm nouissimè aduersùs me acriter insurgit P. Megalius *resolut.var.tom.1.resol.187.num.18.* contrariam sententiam tenens ex authoritate Bullæ Pij V. positæ *in principio Missalis*, vbi in virtute sanctæ obedientiæ præcipit Sacerdotibus vt Missam nonnisi iuxta ritum, modum, & normam, quæ per Missale, quod ab ipso traditum est, dicant, aut legant. ergo, &c.

Quæ hic est infra Res. 164. Et sup. contento in hoc §. Verum, & seq. in Res. præterita, & lege etiam doctrinam Res. seq.

3. Sed optimè obseruat Fillincius *tom.1.tract.5.c.5.num.140.* dictum præceptum piissimi Pontificis non obligare cum tanto rigore ad obseruantiam singularum regularum Missalis, sed iuxta grauitatem earum; generaliter autem obligat ad obseruandum ritum Missalis, & non ad introducendum alium, quod accideret, vt obseruat Ioannes Præpositus *in 3.part.D.Thom. quæst.83.art.4.dub.3.num.187.* quando quilibet pro suo arbitrio Sacrum faceret secundum aliud Missale; sed hoc non accidit in casu nostro, nam Sacerdos dicit Missam positam in Missali Romano, licèt affixa die & tempore cuius mutatio secluso scandalo, aut aliqua superstitione non videtur transgressio ita grauis vt peccatum mortale possit constituere. Et ita hanc sententiam docet Tannerus *tomo. 4. disputat. 5. quæstion. 10. dubitat. 1. numero. 6.* vbi sic ait. Non obstat Bulla Pij V. præfixa nouo Missali, vbi omnibus in virtute sanctæ obedientiæ præcipitur, vt Missam iuxta ritum illius Missalis legant, sensus enim duntaxat, est, vt non fiant Missæ seu votiuæ, seu de tempore, nisi prout in nouo Missali præscribuntur; non autem prohibetur ne vna Missa in aliam eiusdem Missalis commutetur, vt ex contextu patet. Ita ille. Nec aliter sentiunt Gauantus, & noster doctissimus & amicissimus P. D. Antonius Caramuelus, quos citat Megalius; nam ipsi asserunt quidem dictas Missas non esse celebrandas, quod etiam ego asserui, & nunc assero, sed non dicunt, quòd si Sacerdos aliquis de facto illas celebret, sit de peccato mortali dãnandus, & hoc ego probabiliter nego, propter allatas rationes, & propter authoritatem nostri P. Castaldi & Alcoçer asserẽtium absolutè posse supradictas Missas celebrari, & ideo in tali casu Sacerdotem non peccare mortaliter, sentiunt etiam multi viri docti Societatis IESV, & Dominicanæ familiæ de hac re à me consulti.

RESOL.

RESOL. LXXI.

Sup. prima diffic. huius tituli cursim, & recitanter, in tom. 1. tr. 6. ex lata doctrina Resol. 88. in fine, & vide etiã doctrinam Resolutionũ annotationum sequentium huius Res.

An Sacerdos possit dicere Missam aliquam de Passione, quæ in Hebdomada Sancta recitatur, si illa à laicis cum eleemosyna petatur?

Et an verò pro Missa de Passione longa, & magna Sacerdos satisfaciat, si dicat Missam de Festo etiam semiduplici, aut infra Octauam, vel dicenda sit Missa de Passione votiua in fine Missalis posita?

Idem est dicendum de petente Missam de Spiritu Sancto, de SS. Trinitate, ac Sacramento Corporis Christi, non quæ eo tempore habentur, dicenda sunt, sed votiuæ assignata in fine Missalis? Ex p. 3. tr. 6. & Misc. 2. Res. 102.

Sup. hoc lege doctrinam Res. præteritæ, & Res. & §§. eius notationum.

§. 1. HIc casus his diebus in praxi accidit, & in illo magna contentio fuit inter viros doctos ego pro affirmatiua sententia adduxi Henriquez *lib. 9. c. 23. n. 6. in glossa littera M*, & Fagundez *de præceptis Eccl præc. 1. lib. 3. c. 9. num. 6.* vbi ex Nauarro asserunt, Sacerdotem pro Missa de Passione longa, & magna satisfacere, si dicat Missam de Festo, etiam semiduplici, aut infra Octauam. Ex quibus verbis apparet, dictos Authores putare dictam Missam dici posse in diebus ferialibus.

Sup. hac Missa longa de passione, ex doctrina res. seq. signãter § 2 post medium, à vers. Vnde.

2. Sed ego apud Nauarrum hanc opinionem non legi, & tunc contrariam sententiam tenui, quia, vt optimè notat Castaldus *in praxi cærem. lib. 2. sect. 6. c. 4. n. 1.* de tempore, & festis mobilibus, Missæ votiuæ non celebrantur, & ideo de Passione, Spiritu sancto, Sancta Trinitate, ac sacramento Corporis Christi; non quæ eo tempore habentur, sed votiuæ assignatæ in Missali Romano dici debent. Sic ille; vnde Ioannes Alcoçer *in cærem. tr. 1. glossa* 4. ita asserit. [Aduiertase, que pidiendose alguna Missa votiua de passion, no se hà de dezir de las de la semana santa, con la passion de alguno de los Euangelistas, sino la que entre las Missas votiuas se pone al fin del Missal.] Vide etiam Gauantum *in comment. ad rub. Missalis, tom. 1. part. 4. tit. 17. num. 2.* vbi docet, quòd Missa festiuitatis corporis Christi non potest dici nisi in eius festo, & octaua; & extra illam dicenda est Missa votiua de Sacramento in fine Missalis posita, cui nihil addi debet, neque sequentia inconsulta Sede Apostolica. Ita etiam Missæ illæ de Passione dicuntur in Hebdomada sancta tantùm, & extra illam, Missa de Passione in fine Missalis posita dicenda est. An verò secluso scandalo, & superstitione talis recitatio sit peccaminosa, ex principiis alibi à nobis positis determinandum est. Verùm negare non possumus, quin saltem sit reprehensibilis: non enim ex indiscreta laïcorum deuotione violandæ sunt rubricæ.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 6. ex lata doctrina resol. 88. in fine.

RESOL. LXXII.

An quis pro Missis Hebdomadæ Sanctæ possit dicere Missas votiuas?

Et an pro Missa longa de Passione satis impleat Sacerdos, si celebret de Festo, etiam semiduplici, aut infra Octauam?

Et an ex declaratione Congregationis Rituum prohibeatur dicere Missas votiuas in iis diebus, in quibus prohibetur fieri de Festo duplici, argumento à fortiori sumpto, nempe infra Octauam Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, in Feria 4. Cinerum, in Hebdomada maiori, in vigiliis Natiuitatis Domini, & Pentecostes?

Et an peccet mortaliter Sacerdos, qui Prophetias semper omitteret. in Missis quatuor temporum, vel Sequentiam in Festis, aut pro his alias Missas diceret?

Et docetur omittentes ex industria Sequentiam defunctorum in eorum Missis in die 2. Nouembris, in die obitus, in Anniuersariis, &c. peccare tantum venialiter.

Et quid, si omitterentur Gloria, Credo, *vel tres orationes.* Hanc igitur, & Communicantes, *quæ in Festiuitatibus Paschatis, Ascensionis, Natiuitatis &c. dici solent?*

Et quid dicendum est, si Sacerdos omitteret scienter in Canone pauciora verba, aut preces, v. g. ab illis Nobis quoque peccatoribus, *vsque ad* Per Christum Dominum nostrum, *vel aliquid ex duplici* Memento, *cum clausula ei annexa, an semper sit lethale?* Ex p. 9. tr. 8. & Misc. 3. Res. 53.

§. 1. VIdetur negatiuè respondendum: nam feriæ dictæ Hebdomadæ excludunt non solùm dies festos duplices, sed etiam duplices secundæ classis; vnde festiuitas D. Francisci de Paula, & Annuntiationis B. Virginis, si occurrant in dictis feriis, transferuntur; ergo quo pacto dici potest, quòd sit licitum in dictis feriis dici Missa votiua?

2. Sed hoc non obstante, nouissimè affirmatiuæ sententiæ adhæret Quintanaduẽñas *in Theol. mor. tom. 1. tract. 7. singul. 40. num. 2.* vbi sic ait: Quòd verò pro his Missis possit Missa votiua priuata (non solemnis, aut conuentualis) dici, minus ambigo; cùm hæc dici queat quocunque die, dum officium non sit duplex; & licet Officium Hebdomadæ Sanctæ sit maius, & duplicibus etiam festis præferendum; attamen duplex non est in eo gradu, quo Missæ propriæ excludunt votiuas, ita vt hæ regulariter dici nequeant Vnde Emmanuel Rodriguez *tom. 1. q. 43. art. 8.* ex Nauarro *cons. 16. n. 8.* ait: Pro Missa longa de Passione satis implet Sacerdos si celebret de festo, etiam semiduplici, aut infra Octauam. Consulam tamen Sacerdotem, vt tunc non publicè, sed in priuato Oratorio celebret. Hucusque Quintanaduẽñas.

Supra hac Missa longa de Passione ex doctrina ref. præteritæ §. 1. ad medium.

3. Verùm ego puto contra illum prorsus non esse recedendum à sententia negatiua ex decreto sacræ Congregationis: & ita hanc sententiam docet Gauantus in Rubricas Missalis, *part. 1. tit. 4. n. 3. littera O.* vbi sic asserit. Dicendum est prohiberi Missas votiuas in iis diebus, in quibus prohibetur fieri de festo duplici, argumento à fortiori sumpto, nempè infra Octauam Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, in Feria 4. Cinerum, in Hebdomada maiori, in vigiliis Natiuitatis Domini, & Pentecostes. Et ita declarauit sacra Congregatio Rituum die 28. Augusti 1627. Hæc Gauantus vnde caueant Episcopi opinionem Patris Quintanaduẽñas in eorum Diœcesibus practicari.

4. Notandum est etiam hîc, quòd supra etiam obseruaui, dictum Quintanaduẽñas loco citato *singul. 39.* quærere, an peccaret mortaliter Sacerdos, qui Prophetias semper omitteret in Missis quatuor Temporum; vel Sequentiam in festis; aut pro his Missis alias diceret? Et negatiuè respondet, saltem si Missæ sint priuatæ, & scandalum absit. Et primò existimat, & probat hoc ex Granado *contr. 6. de Euch. tract. 14. num. 3.* statuente: Quando pars, quæ omittitur, non esset necessaria ad ordinariam Missæ integritatem, quia solet non dici, vt Symbolum, vel Gloria, vel tres Orationes, facilius posse à culpa mortali excusari eius omissionem: ergo cùm Prophetiæ, vel Sequentiæ dici non soleant in ordinariis Missis, immò semel, aut iterũ in totius anni decursu tantum dicantur, & sine illis integra Missa dicatur; harum omissio venialis solum culpa erit sine causa, & cum hac nec venialis. Præterea; quia Sequentiæ non ex præcepto, aut decreto, sed ex priuilegio Nicolai Papæ introductæ sũt, vt refert, Durandus *lib. 4. de Rit. c. 22.* ergo non erit lethalis earum omissio. Et in hoc casu idem Quintanaduẽñas asserit non esse attendendum in omissione hac, an sit magna, vel exigua pars, seu quantitas, quæ in Missæ celebratione

Sup. hoc infra in res. 188. §. 1. ante medium, & post mediũ, quamuis ibi pro illarum lectione in Missa solemni.

Sup. his infra in res. 186. §. Vnde à lin. 4. & in resol. 187. & in aliis earum notationum pro hac quæst.

tione omittitur; sed an sit ex substantialibus, vel ad sacrificium conficiendum, vel ad integram Missam ex ordinariis perficiendam. Hinc omittere scienter in Canone pauciora verba, aut preces; v.g. ab illis: *Nobis quoque peccatoribus*, vsque ad: *per Christum Dominum nostrum*; vel aliquod ex duplici Memento cum clausula ei annexa, esset lethale, quia & in Canone, & semper dicuntur; non verò esset, si in eodem omitteretur id, quod in ordinariis Missis dici non solet, sed in singularibus festiuitatibus Paschatis, Ascensionis, Natiuitatis, Epiphaniæ, &c. v.g. id quod additur precibus; Hanc igitur; ac precibus; Communicantes. Sic Fillluc. *to.* 1. *tr.* 5. *cap.* 5. & Diana *part.* 2. *tr.* 14. *ref.* 59. Sicut nec iuxta hos Doctores esset lethale omittere Gloria, & Credo, quia sine his integra Missa ex ordinariis dicitur; secus Epistolam, vel Euangelium, cùm sine his non dicatur: nam sunt, vt cum Suario *disp.* 88. *sect.* 3. loquar, veluti membra principalia, & necessaria huius corporis heterogenei. Nec obstat prædictis Ecclesiæ antiqua consuetudo in legendis Prophetiis, & dicendis sequentiis; à tempore nempe Nicolai Papæ, SS. Ambrosij, Augustini, & aliorum antiquorum, vt videre licet apud Rodulphum *prop.* 23. Durand. *lib.* 2. *cap.* 12. & Tritbem. *lib.* 4. *cap.* 22. quia quantumuis vetustissima, sub mortali obligare non valet. Sic antiquissimus obtinuit mos, vt ab introitu Missa audiretur, & qui ab Euangelio audiret, non peccaret grauiter diebus festis; sicut nec Sacerdos, qui Gloriam, aut Credo, omitteret: ergo similiter, &c. Et hæc omnia pro sua firmanda sententia docet Quintanadueñas vbi suprà. Sed an probabiliter, iudicent alij. Non deseram tamen adnotare, quòd post hæc scripta inueni, Bordonum in *Consil. Regul. to.* 2. *res.* 64. *n.* 33. docere, omittentes ex industria sequentiam Defunctorum in eorum Missis in die 2. Nouemb. in die obitus, in Anniuersariis, &c. peccare tantùm venialiter; quæ opinio confirmat opinionem Quintanad. sed alij de hoc valdè dubitant, tum quia illa omissio est quantitas notabilis, tum etiam quia versatur circa materiam grauem ab Ecclesia specialiter pro illis diebus assignatam, vnde supradictis opinionibus non assentior.

Sup. hoc infra lege doctrinam per totam Res. 192. & Res. & §. eius vlt. not. pro hac quæst.

Quæ hic est infra Resol. 187. & in aliis eius not. & pro Epistola & Euangelio contentis in hoc textu infra in Res. 191. & in aliis eius annot. pro has quæst.

Sup. hoc infra in Res. 181. §. vlt.

RESOL. LXXIII.

An in Feria V. Hebdomada Sancta possint Sacerdotes Missam priuatam dicere in aliquo Oratorio, etiam post dictam Missam solemnem?

Et aliqua curiosa circa celebrationem Missa huius diei, & Sabbathi Sancti inuenies in textu huius Resolutionis, maximè si in dictis diebus incidat Festum Annunciationis, vel alterius Sancti solemnis. Ex p. 5 1. tr. 5. & Misc. 5. Res. 32.

Sup. hac quæstione curiam in Res. nat. seq. & in eodem §. lin. penult. & vlt. & in tom. 8. tr. 4. Res. 46. §. vlt.

§. 1. QVæro ante responsionem huius dubij, an in dicto die licitum sit celebrare? Et negatiuè respondet nouissimè Andreas Saussay Doctor Parisin. in *Panoplia sacerdot. lib.* 1. *p.* 2. *c.* 9. *art.* 2. §. 1. vbi sic ait: S. Francisci fertur Epistola ad omnes Fratres suos, in qua iubet, etiamsi in suis Monasteriis plures Sacerdotes adsint, vnam celebrari Missam, adeo vt vnus sit qui celebret, cæteri communicent. Hanc Epistolã Eckius in Enchiridio, vt S. Francisci genuinam, ait non agnosci ab eius Ordinis professoribus, nec à se tamen reiici: loqui enim auctorem, non de quolibet die, sed de Feria V. in Cœna Domini tantùm, in qua scilicet Ecclesiæ Catholicæ vetus est consuetudo, vt in vnaquaque Ecclesia, Missa solemnis, à solo qui præest sacerdote, celebretur, reliquis Sacerdotibus, si in ea plures sunt, sola communione vel assistentia (vt aiunt) contentis. Elicitur priscus ille mos ex Ordine Romano, ante annos fermè 800. edito, vbi sub titulo de Cœna Domini, hæc habentur: *Fractis autem oblatis, communicent Presbyteri primò, posteà Diaconi, & cæteri omnes, & ita perficiatur Missa.* Antea florebat Alcuinus, qui in libro quem conscripsit *de diuinis officiis*, ex veteri Ecclesiæ politia, c. de Cœna Domini, expressè scribit: *Dum cantatur antiphona ad communionem, interim Clerum & omnem populum communicare.* Cui consonat liber Sacramentorum S. Gregorij, vbi expleta Chrismatis consecratione, peractisque mysteriis, hæc rubrica subiungitur: *Pontifex vadit ante altare, & communicat omnis populus in ordine suo.* Et verò hac die qua Christus Eucharistiæ Sacrificium instituit, solus ipse sacrificauit, cæteri omnes qui ei in mensa assidebant (quamuis tunc fuerint ab eo Sacerdotes ordinati) ipso porrigente diuinum munus susceperunt. Ob reuerentiam igitur Christi solius hac die celebrantis, & suis manibus discipulos communicantis, conueniens esse nemo pius & prudens negauerit, vt ipsa die qualibet in Ecclesia, vnica liturgia celebretur ab vno, eoque primario Sacerdote, reliquis discipulorum instar adstantibus, & summa modestia & humilitate de eius manibus suscipientibus corporis & sanguinis agni immaculati (qui Pascha nostrum immolatus est) Sacramenta veneranda. Cæterùm & huic fauet consilio id quod Marcus Francolin. *in lib. de horis Canonicis c.* 30. *n.* 4. narrat suo tempore accidisse: Scilicet, Cardinalem Sauellium Pontificis Vicarium in Vrbe, quibusdam Sacerdotibus Sacrificare volentibus in die Cœnæ Domini, prohibuisse ne ea die sacrificarent. Porrò Parisiis contrarium morem vsurpari conspicimus, & passim in Gallia, dicunt etiam in Hispania. At an procedat de facto, vel de iure, ipsi uideriut qui faciunt. Excusari tamen censeo, ex tolerantia Episcopi, qui videt, nec prohibet. Hucvsque Saussay. Ideo Layman *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 4. *num.* 9. & Azor. *to.* 1. *lib.* 10. *cap.* 24. *quæst* 5. dicunt, talem consuetudinem esse seruandam, quia videtur obtinuisse vim legis, præsertim in aliquibus conuentibus; & Persicus *de officio sacerdotis lib.* 1. *dub.* 6. *num.* 40. testatur; Sacram Congregationem Rituum decreuisse, quod eo die celebretur vnicum sacrificium in singulis Ecclesiis. Vide etiam Bonacinam *de Eucharist. quæst.* 7. *punct.* 2. *num.* 17. Ex his patet non benè dixisse Amicum *in Curs. Theolog. tom.* 7. *disp.* 33. *sect.* 10. *num.* 306. hanc sententiam solùm Franciscum docuisse.

2. Verùm his non obstantibus, communis Doctorum sententia est in contrarium, quam sequitur Emin. Card. Lugo *de Sacram. Euchar. disp.* 20. *n.* 14. qui testatur nullum decretum, extare in contrarium: & Garzias vbi infra, asserit, de declaratione Cardinalium adducta non constare authenticè.

3. Dicendum est igitur, quod in feria v. in Cœna Domini, communis est Doctorum sententia nullam esse obligationem abstinendi à Sacrificio, neque ex iure scripto, quia nullum est, neque ex consuetudine quæ vim legis habeat. Nam esto pluribus Ecclesiis introductum sit vnicam Missam solemnem celebrari, in qua omnes Sacerdotes communicent, id non est introductum per modum obligationis, sed deuotionis, vt aptius Apostolorum communio de manu Christi Domini commemoretur. Adde prædictam consuetudinem abrogatam iam esse, cùm passim videamus eo die Sacrificium celebrari tam Romæ, quàm extra. Vide Franciscum Lugo *de Sacram. tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 5. *q.* 3. *n.* 26. qui nostram sententiam satis firmat, & respondet ad argumentum consuetudinis adductum à Saussay, & aliis aduersariis vbi suprà. Vide etiam Doctores inferius vitandos, vno ore asserentes neque iure, neque consuetudine esse prohibitum in feria v. hebdomadæ Sanctæ Missam celebrare.

4. Hoc supposito, difficultas est, an Missa in dicta die possit à Sacerdotibus celebrari finita iam Missa solemni. Et affirmatiuam sententiam tenet nouissimè

Sup. hoc infra in tr. 2. Resol. 46. §. Notãdum.

cursim in fine.

mè Pater Dicastillus *de sacram. to. 1. tr. 5. disp. 4. dub. 2. n. 29.* vbi sic ait; Vasquez quamuis doceat licere illo die, & nec consuetudine aliqua nec iure scripto esse prohibitum, adeoque nullam licentiam requiri, quam videtur requisiisse Sotus; obseruat tamen tanquam valdè obseruandum, eo die solùm licere celebrare antequam Missa solemnis finiatur, & Corpus Christi in locum designatum recondatur. Nam postea iam incipit officium Parasceues, cùm statim Vesperæ dicantur; in Parasceue autem (vt dicemus) non licet celebrare. Verùm quamuis hoc in illa ipsa Ecclesia publicè, ita faciendum videatur, non video cur in alio priuato, & semoto Sacello, aut Oratorio non possit Missa celebrari? maximè, si sit rationabilis causa, qualis esset si dies esset festus, & non omnes potuissent commodè adesse tempore aliarum Missarum: neque in his casibus, & cum his circumstantiis puto Vasquium negaturum: solùm enim videtur loquutus de Missis dicendis in eodem templo. Cur enim in alio templo, vbi nondum reconditum est venerabile Sacramentum licebit adhuc celebrare; quamuis alibi iam sit reconditum, & non licebit in aliis Sacellis, aut locis ab omni templo separatis; imò adhuc in his licere putarem, quamuis in omnibus illius oppidi Ecclesiis iam esset reconditum, dummodo seruetur tempus consuetum, in quo licet alioquin celebrare. Ratio autem Vasquij de Vesperis iam inceptis, & de officio Parasceues iam incipiente, parum firma est, vt postea videbimus; ideo ad vsum iam non vlterius celebrandi recurrendum est, non ad præceptum celebrandi in Parasceue, quæ nondum aduenit. Ita ille.

5. Sed, vt verùm fatear, sententiam Patris Vasquez video communiter à Doctoribus amplecti, & ita docet Castrus Palaus *tom. 4. tract. 22. disputat. vnica, punct. 7. nu. 2.* Hurtadus *de sacrificio Missæ.* Quintanadueñas *tom. 1. tract. 4. singul. 5. num. 6.* Franciscus Lugo *de Sacrament. tom. 1. lib. 5. cap. 5. quæst. 3. n. 26.* Garzias *in summa Theolog. moral. tract. 3. difficult. 2. dub. 3. punct. 1. n. 5.* Leander *de Sacram. tom. 2. tr. 8. disp. 5. q. 20.* & Caspensis *in Curs. Theolog. tom. 1. tractat. 23. disputat. 3. sect. 2. num. 44.* vbi sic ait; Dicendum est, licitum esse non solùm Prælatis Ecclesiarum, sed etiam quibuscumque aliis Sacerdotibus, Missam priuatam celebrare in Feria V. maioris hebdomadæ. Et ita tenet communis sententia, quia nulla datur lex, neque præceptum id prohibens; neque opposita consuetudo: hæc enim quamuis detur in Ecclesiis, non tamen quasi ea obligatione, sed ex deuotione ad imitandum Apostolos, qui eo die de manu Christi acceperunt communionem, & per contrariam consuetudinem abrogata est; & ita videmus viros doctos, & timoratæ conscientiæ, eo die celebrare: hoc autem intelligendum esse antequam finiatur Missa solemnis, & recondatur Christi corpus, vt rectè obseruat Vasquez; quia immediatè post incipit dies Parasceues, cum statim Vesperæ dicantur. Ita ille.

6. At non deseram hic adnotare in fauorem sententiæ affirmatiuæ Patris Dicastilli, heu quondam mihi amicissimi, stare ea eadem Societate præstantissimum Theologum Ioannem Præpositum *in 3. part. D. Thomæ q. 83. art. 2. dub. 2. n. 128.* vbi sic ait; Dico, quod non est illicitum Feria V. hebdomadæ Sanctæ præter sacrum solemne, vltrà celebrare. Probatur; Nulla lex, vel consuetudo obligat, vt ea die plura sacra non fiant: nam quod pauci celebrent, non arguit eos non posse, vel consuetudinem id prohibere, cùm remanente potestate celebrandi, id variis de causis possit contingere, vt quia Sacerdotes impediuntur confessionibus, quia denudantur altaria, vel quia ad imitationem Apostolorum cupiunt communicare ex manu Præpositi, vel Rectoris Ecclesiæ. Confirmatur ea praxi; in plerisque enim templis præter solemne Sacrum aliqua alia solent celebrari, Episcopis non repugnantibus.

7. Non est verò necessitatis, vt ea Sacra celebrentur ante solemne, quamuis id sit decentius. Hæc ille; in quibus vltimis verbis sententiam affirmatiuam Dicastilli contra Vasquez videtur admittere. Quod etiam probatur: nam supposita sententia, quæ hodie communior appellanda est; quod in Sabbatho Sancto licitum sit priuatas Missas dicere, difficultas est, an dicere quis possit Missam ante solemnem. Negat Castr. Palaus, Baunius, & alij: nam adhuc durat tempus mœroris, & nondum incæpit solemnitas Resurrectionis, ob quam prohibitio cessat, & hoc idem indicant alij: Affirmant verò Hurtado *de Missa disp. 4. diffic. 3.* Martinon *disp. 40. n. 5.* Cardin. Lugo *num. 13.* & me citato Francisc. Lugo *num. 36.* & Dicastillus *num. 38.* Garzias *num. 17.* Ergo sicut in Sabbato Sancto dici potest Missa adhuc existente tempore Passionis, idem dicendum est quod in Feria V. etiam incœpto tempore Passionis possit dici Missa illius diei.

Sup. hac diffic. in Res. 1. post seq. §. Vnde ex his omnibus ante mediam, & infra in tr. 2. Res. 45. §. vlt. & in Res. 46. §. Notandum. post medium à vers. difficultas.

8. Sed his non obstantibus, ego non audeo recedere à sententia P. Vasquez, & aliorum, quam præter Doctores citatos approbat etiam Andreas Saussay, vbi supra: sic enim asserit; Vasquez fatetur congruentius esse, vt eo die reliqui omnes Sacerdotes præter Præpositum (aut qui eius legitimè impediti vices gerit) à celebratione abstineant, & ad imitationem Apostolorom de manu illius, tanquam de manu Christi, Eucharistiam accipiant. Addit, & monitum optimum (vbi vsus præualet, nimirum vt Sacerdotes singuli Sacrũ faciant Feria V. in Cœna Domini) ea die, solum licere celebrare, antequã Missa solemnia finiatur, & Corpus Christi in locũ designatum recondatur: nam postea mox incipit officium Parasceues, cùm statim Vesperæ dicantur, & in Parasceue in memoriam mortis, & sepulturæ Domini à celebratione Sacrificij sit abstinendum. Ita Saussay, cui etiam adde Auersam *de Sacram. Eucharist. q. 11. sect. 15.*

9. Vnde ea superius dictis apparet quid faciendum sit anno futuro 1655. in quo festum Annunciationis B. Virginis incidit in Feriam quintam hebdomadæ Sanctæ.

10. Dico igitur ab Episcopis assignandos esse plures Sacerdotes pro singulis Ecclesiis vt in illa die celebrent, vt sine scrupulo, & commodè populus possit satisfacere præcepto audiendi Missam, ratione illius festiuitatis; sicut faciendum esset si Festum Annunciationis caderet in diem Sabbathi Sancti, & adeò Pater Tamburinus *opusc. de Sacrific. Missæ l. 1. cap. 6. §. 1. num. 2.* sic ait, Incipit talis Missa priuata Sabbathi Sancti à Kyrie eleison, exclusis Prophetiis, & Litaniis, quæ solùm in Missa solemni recitantur & iis exclusis, obligabuntur fideles audire, si possunt quando fortè dies Sabbathi Sancti sit festiuus ex præcepto. In quo casu tam Sabbatho, quàm die Iouis plures Missæ possent, non obstantibus mœrore passionis Domini, in Ecclesiis offerri, quot scilicet, ad satisfaciendum populo moraliter necessaria iudicabuntur. Ita Tamburinus; cui etiam adde Franciscum Lugo *de Sacram. lib. 5. cap. 5. q. 4. n. 3.* ita asserentem; Iuxta consuetudinem autem, qua ego vidi per annos quadraginta, tam in America quàm in Hispania, & Italia, censeo publicè posse celebrari Missas priuatas de consensu superioris, quando festum incidit in Sabbathum Sanctum: nam id factum est aliquando, & causa suppetit sufficiens faciendi, nec consuetudo contraria præualere potuit in euentu tam raro. Sic ille.

Sup. hoc in Res. seq. per totam, & in Res. 1. post seq. §. 1. sed lege eam per totam, & infra in tr. 2. Vide doctrinam. §. vlt. Res. 45. & ex Res. 46. §. Notandum, & §. vlt.

11. Et tandem non deseram hic apponere verba Patris Hieronymi Garziæ *in summa tract. 3. difficult. 2. dub. 4. punct. 3. num. 16.* sic asserentis; Pero que seria si cayese alguna fiesta en esta dia? La mayor

parte

parte de los Dotores concuerdan, que seria pecado mortal dexar de oyr Missa; porque en tal caso como dize bien Marchino num. 8. concurren dos cosas, dia de fiesta, y sacrificio que se celebra, y assi paraque puedan los fieles cumplir con este precepto, dan lugar los señores Obispos paraque en cada Iglesia se digan dos Missas rezadas: assi lo ordenò el señor Arcobispo de Zaragoza el año de 1639. que cazò en este dia San Iorge, fiesta colenda en esta Ciudad y yo fuy vno de los que la dixeron en esta casa.]

12. Et Cardinal Lugo *ubi supra n.*20. toma el Cielo con las manos contra los que tienen por opinion, que no se puede celebrar en este dia, y no obstante este sentir dizen que si cae fiesta en el, puede dar licencia el Obispo para que se digan algunas Missas rezadas paraque el Pueblo pueda cumplir con el præcepto; pareceele à este Autor, que no hablan consequenter; porque si està prohibido por la Iglesia, mal puede dar licentia el Obispo, pero quando tenga esto absurdo, en opinion de estos Autores, en la nuestra que affirmamos, que con causa se puede dezir, ningun absurdo se siegue. Ita ille, cui adde Leandrum *de Sacramentis to.*2.*tract.*8. *disp.*5.*q.*25. vbi sic ait; De facto anno 1606. occurrente festo Anunciacionis in Sabbatho Sancto, plures Missæ celebratæ fuerunt in Toletana diœcesi, quam ego etiam tali die in hoc nostro Complutensi Collegio celebraui. Hæc Leander. Quæ quidem omnia à fortiori procedunt si festum Annunciationis incideret in Feria V. Nam, vt optimè obseruat Emin. Card. Lugo, *& omnes Doctores citati, vbi suprà*, nullus Canon in iure prohibet, ne dicto die Missæ celebrentur, vt prohibetur pro die Sabbati Sancti; & tamen hoc non obstante, satis probabiliter plures Doctores vt visum est, docent per consuetudinem Canonem prohibentem celebrare Sabbatho Sancto fuisse abrogatum: Et ideò si festum Annunciationis in illud incideret plures Missas dicendas esse, vt fideles præcepto satisfacerent, vt factum fuit in Hispania anno 1606. & anno 1639. ergo à fortiori dicendum est in casu nostro in die Feriæ V. maximè accedente licentia, & ordinatione Episcoporum. Vide præter Doctores citatos Ioannem de Garzia *in Epilogo summarum p.*2.*tr.*1.*sect.*5.*disp.*2.§.*circa recitationem*. Possevinum *in recollect. qq. Moral. verb. Missa*, c. 1. *n.* 19. Escobar *in Theolog.moral.tr.*1.*exam.* 11.*c.*4.*n.*49.

Sup. hac licentia infra in tr. 2. ex Res. 46 lege § vlt. & §. Notandum. ad medium, à vers. quod vero.

13. Verùm difficultas est, quænam Missa eo die dicenda sit.

Sup. hac diffic. in §. vlt. Res. seq. & in aliis §§. eius tiois.

Respondeo non esse dicendam Missam de Annunciatione, quia Missa, & officium dictæ diei transfertur post tempus Paschale, sed dicenda erit Missa diei currentis: nam licet aliqui Doctores asserant in casu quo festum Annunciationis inciderit in Sabbatum Sanctum, dicendam esse Missam de B. Virgine, & non Missam Resurrectionis; hoc ipsi dixerunt, quia Missa Resurrectionis non habet Introitum; sed in nostro casu Missa feriæ V. non caret Introitu: ergo illa dicenda erit, & non de Beata Virg.

RESOL. LXXIV.

An si Festum Annunciationis veniat in die Sabbathi maioris Hebdomadæ, sint in illa die celebrandæ plures Missæ in Ecclesiis? Et quænam Missa dicenda sit in illa die? Ex p. 2. tr. 14. Res. 21.

Sup. hunc in Res. præterita. §. Dico igitur. & seqq. & in § 1. resl. seq. & infra in tr.

§. 1. HOc dubium potest in praxi sæpius contingere; & ego puto vtramque opinionem, nempe affirmatiuam, & negatiuam esse probabilem. Negatiuam docuit Villalobos *in sum p.*1. *tract.*8. *dub.* 20.*num.*4. & quia Codex rarus est, ponam eius ver-

ba. [El ano de 1606. que cayo la annunciacion en Sabado consultò el Obispo de Salamanca letrados para este caso, y resolnieron, que no se dixesse, y lo mismo fue en Valladolid adonde estaua a la sazon la corte, y no sabemos que en parte ninguna se aya hecho lo contrario.]

2. Sed contrariam docuit doctissimus Ledesma *in summa tom.* 1. *de sacram. Eucharist. cap.* 19. *conclus.* 5. Fernandez *in exam. Theol. mor.p.*3. *cap.*5. §. 5. *num.* 2. Sylvius *in* 3.*p. quæst.*83.*art.*2. noster Molfesius *in summa tom.*1.*tract.*3.*cap.*17. *num.* 41. & nouissimè Io. de la Croz *in direct. consc. part.* 2. *in sacr. Missæ, quæst.* 2. *dub.*2.*concl.*1. vbi asserit. Anno 1617. occurrente festo Annunciationis in Sabbatho sancto plures Missæ celebratæ sunt in singulis Ecclesiis Toletanæ Diœcesis.

1. ex Res. 45 lege §. vlt. & ex Res. 46. §. Notandum, & vlt.

3. Si petas verò, quænam Missa dicenda sit in illa die. Respondit Ledesma *ubi suprà*, vel Missa B. Virginis, vel Missa ordinaria illius diei, cum introitu tamen Missæ Resurrectionis sequentis diei. Rationes verò pro parte negatiua huius dubij, inuenies apud Vasquez *in* 3.*part.tom.*3.*q.*83.*art.* 3. *disp.* 233. *cap.* 2. *num.*23. Pro parte verò affirmatiua apud Suarez etiam *in* 3.*p.tom.*3.*disp.*80.*sect.*1.*vers. tertius dies*. Vide etiam Pitigianum *in* 4. *tom.* 1. *dist.*13.*q.* 2. *art.* 2. Ego autem consulerem sententiam affirmatiuam. Vide etiam circa præsentem quæstionem, Gauant. *in comment. ad Rubr. Missal.tom.*1.*part.*4.*tit.*10.*num.*43.

Sup. hoc in Res. 2. not. præteritæ, & signanter §. penult. & vlt. Res. seq. & in Res. præterita §. Verum. & seq. & infra in tr. 2. Res. 45. cum sim in fine.

RESOL. LXXV.

Supposita opinione probabili, quod in Sabbatho Sancto possit à quolibet Sacerdote, seclusò scandalo, in aliquo Sacello dici Missa priuata, quæritur, an dicenda sit Missa Resurrectionis cum vesperis?

Et discutiuntur omnes difficultates, quæ contingere possunt in prædicto casu circa Introitum, Prophetias, Credo, & alia, etiam si Festum Annunciationis inciderit in dicta die.

Et docetur, quod si in Sabbatho Sancto inciderit Festum Annunciationis, & quis audierit Missam dicti Sabbathi, vt satisfaciat præcepto, tenetur audire vesperas, secus autem peccauit saltem venialiter. Ex p. 11. tr. 8. & Misc. 8. Res. 66.

§. 1. ALibi satis probaui contra Vasquez, Castrum Palaom, Saussay, Azotium, quibus adde Iordanum *to.*1.*lib.*4.*tit.*1.*n.* 111. non esse peccatum seclusò omni scandalo in Sabbatho Sancto celebrare, & dicere Missam Resurrectionis.

Alibi in Res 1. post præteritam § dico. & in Res. præterita per totam, & infra in tr. 1. ex Res. 41. lege doctrinam eius §. vlt. & ex Res. 46. §. Notandum. & §. vlt.

2. Stando igitur in hac sententia, & quod Missa priuata in illa die dicenda sit de Resurrectione, difficultas est, an dicenda sit vt Missa solemnis, videlicet cum vesperis? Casus est curiosus, practicabilis, & à pluribus non pertractatos. Itaque negatiuam sententiam docet noster P. Castaldus *in Caremon. lib.* 3. *sect.*18.*cap.*7.*num.*2. vbi sic ait; Cùm enim hæc Missa non habeat Introitum, facta contritione, in qua dicitur Psal. *Iudica me Deus*, immediatè à *Kyrie eleison* incipit Missa; in qua non dicitur Credo, neque Offertorium, & in Præfatione dicitur, *Te quidem Domine omni tempore, sed in hac potissimum nocte.* Infra actionem. *Communicantes, & noctem Sacratissimam celebrantes*, cum *hanc igitur*, propria, *Agnus Dei* non dicitur, & loco postcommunionis dicitur Antiphona *Vespere autem Sabbati*, sine Psalmo, postquam dicitur oratio *Spiritum nobis, &c.* & *Ite Missa est* cum duplici *Alleluya*; Ita ille.

3. Verùm ego adhæreo sententiæ affirmatiuæ, nempè in Sabbatho Sancto dici posse Missam priuatam, vt dicitur Missa solemnis cum Vesperis; Vnde licèt

Gauantus teneat in dicto die non esse recitandas Missas priuatas, tamen supposita probabilitate nostræ sententiæ, asserit dicendam esse Missam cum Vesperis. Sic itaque asserit *in Rubric. Missalis part. 4. tit. 10. num. 44.* Quo casu fortè sufficit incipere à Confessione, qua finita dicat Sacerdos *Kyrie eleison*, de more, & reliqua cum vesperis vsque ad finem Missæ. Ita ille. Et post illum Leand. *de Sacr. to. 2. tr. 8. disp. 5. q. 27.* Et pro hac sententia adducendus est etiam Eminentissimus D. meus Card. Lugo *de Sacr. Eucharist. disp. 20. sect. 1. nu. 21.* vbi sic ait; Infertur secundo in Missis priuatis illa die non esse legendas prophetias, quia illæ non sunt pars Missæ, sicut nec benedictio Cerei; sed pertinent ad officium cantandum solemniter cum choro. De litaniis posset magis dubitari; nam Micrologus *cap. 53. de Sabbatho Sancto*, dicit, quòd à litaniis solebant incipere qui Missam priuatim celebrant: sed tamen hoc non est in vsu; quia litaniæ revera non pertinent ad Missam, vnde qui ea præcepto Missam illam audiunt, non obligantur ad audiendas litanias. Ita ille, & post illum Hermannus Basembaum *in Medulla Theol. Moral. lib. 6. tract. 3. cap. 3. dub. 3. in respons. ad* 2. Ergo si Cardinalis Lugo, & alij excludunt tantùm à Missis priuatis dicendis in illa die prophetias & litanias, dicendum est includere vesperas: nam si vellent vesperas excludere, aut facerent vt nominatim fecerunt de litaniis, & prophetiis, clarum est ea vulgatis iuribus quod inclusio vnius est exclusio alterius, vt patet *ex l. cum prætor, ff. de iudic. l. cum maritus, C. de procuratorib. l. quamuis C. de pignorib. l. ait Prætor. §. Sed quod Papinian. ff. de minorib. cap. nonne, de præsumpt.* & docet Surd. *decis. 195. num. 12.* Menochius *cons. 106. num. 14.* & alij communiter. Ergo, &c.

4. Rectè itaque etiam hanc sententiam sequendo Tamburin. *in opusc. de sacrificio Missæ lib. 1. c. 6. §. 1. n. 2.* sic ait; Incipit autem talis Missa priuata Sabbathi Sancti à Kyrie eleison exclusis prophetiis & litaniis, quæ solum in Missa solemni recitantur; Ita ille. Ergo si ex Missa priuata Tamburinus excludit solùm prophetias & litanias, necessariò dicendum est includere vesperas.

5. Nec obstat dicere in fauorem sententiæ Castaldi, quod nimis indecens & indecorum videtur vesperas summo mane recitare: nam respondeo negando esse indecens in nostro casu dicere vesperas summo mane: nam cùm licitum sit & decens, vt suppono, dicere Missam in illa hora; ergo licitum erit & decens dicere etiam vesperas. Probo consequentiam, quia in illa die vesperæ sunt pars Missæ, & eius accessorium: ergo debent sequi naturam sui totius, & sui principalis iuxta vulgatam regulã, quod accessorium sequitur naturam sui principalis iuxta *l. etiam Cod. de iur. dotium, & regula accessorium de regul. iuris in 6.* ac exornat Menochius *cons. 58. n. 13.* Surdus *de aliment. tit. 9. q. 31. num. 8.* & alij ergo, &c.

6. Itaque assero quod si vesperæ illius diei dicerentur ab aliquo summo mane extra Missam, tunc vtique ea recitatio indecens appareret; Sed quando dicuntur cum Missa vt eius pars; nullam indecentiam continere dicendum est, cùm in tali casu vesperæ, vt eius pars, induantur natura & priuilegio Missæ: ergo, &c.

7. Vnde ex his infero, quod si in Sabbathum Sanctum incideret festum Annunciationis, & quis audiret Missam dicti Sabbathi, vt satisfaceret præcepto, quando Sacerdos recitaret in Missa Vesperas, si ipse tum extra Ecclesiam egrederetur, vel voluntariè distraheretur, peccatum veniale committere dicendum erit. Probatur, nam vesperæ in illa die sunt pars Missæ: Sed in illa die propter festum Annunciationis quis tenetur audire missam: ergo peccat venialiter si non audit Vesperas, nam relinquit audire partem Missæ.

8. Nota verò quod post hæc scripta Eminentissimum D. meum Cardinalem Lugo audiui vt magis clarè mens eius mihi innotesceret, & inueni illum nostræ sententiæ adhærere, & illam in praxim deduxisse: nam quoties celebrauit Missam priuatam in Sabbatho Sancto, recitauit illam cum Vesperis, & testatus est sic etiam fecisse plures Patres inclytæ Societatis IESV, & ita obseruari in Hispania. Et hoc anno 1654. in Ecclesia Sanctæ Marthæ in qua omnes Sacerdotes in illã confluentes dicunt Missam in Sabbatho Sancto, hoc anno, inquam, Capellani instabunt Missas dicendas esse cum Vesperis, & ita scio aliquos Sacerdotes fecisse. Et hanc sententiam nouissimè tenet Bartholomæus Corsetus in Praxi Sacrorum Rituum *p. 2. tract. 1. cap. 8. nu. 25. in fine fol. 88.* & Claudius Arnaud *in Epitome Sacrorum Rituum tract. 1. p. 4. tit. 10. num. 23. fol. 245.*

9. Vnde ex his omnibus licèt Gauantus *vbi suprà* asserat hoc dubiũ esse magis fugiendũ, quã dicendum; ego tamẽ satis probabiliter firmo, Missã priuatã in die Sabbathi Sancti esse recitandam cũ Vesperis, & ideò non adhæreo nostro Castaldo, quin etiam ab ipso dissentior dum asserit *vbi sup. à nu. 1.* vt dicta Missa non antea celebretur quàm in Ecclesiis incipiant, vel saltem incipere probabiliter possint officia Paschalia: nam licèt hanc opinionem Castrus Palaus & alij tenuerint, mihi magis placet posse dici summo mane: Ita docet Dicastillus *de Sacramentis tom. 1. tract. 5. disp. 2. dub. 2. num. 38.* quia nihil est quod cogat in contrarium, & piorum vsus ita habet, teste Cardinali de Lugo *loco cit. num. 23.* Idem docet Leander *de Sacram. tom. 2. tract. 8 disp. 5. quæst. 28.* Hurtadus *disp. 4. de sacrif. Missæ diffic. 9. in finem* Hieronym. Garzias *in summ. tract. 3. diffic. 2. dub. 4. punct. 3. num. 17.* cum aliis, & hic Romæ in Ecclesia Sanctæ Marthæ in die Sabbathi Sancti summo mane Sacerdotes incipiunt celebrare Missas priuatas. Ergo, &c.

Sup. hoc supra in aes. 73. §. Non est ante medium, & infra in tr. 2. aes. 45. § vlt. & in aes. 46. § Notandum. post medium, à vers. difficultas.

10. Et tandem hic quæro, an si aliquis Sacerdos vellet in Sabbatho Sancto dicere Missam priuatam, posset dicere aliam Missam extra Missam cadentem illius diei. Et affirmatiuè me citato tenet Leander *vbi supra q. 17.* vbi sic ait; Qui autem voluerit Missam priuatam in Sabbatho Sancto celebrare, poterit dicere Missam ordinariam illius diei, aut cum introitu Missæ die Resurrectionis, vel incipiendo à Kyrie eleison, finita confessione, vt dicit Gauantus, aut Missam Sancti in illa die concurrentis, aut votiuam B. Virginis. Ita ille. Cui adde; me etiam citato Hermannum Busembaum *in Theol. Mor. l. 6. tract. 3. c. 3. dub. 3.* & me citato Caspensem *in curs. Theol. tom. 2. tract. 23. disp. 3. sect. 2. num. 56.* & me citato Machadum *de perf. confess. tom. 1. lib. 4. p. 1. tr. 11. docum. 11. num. 5.* Idem docet Trulleneb. *de Sacram. lib. 3. cap. 8. dub. 9. num. 10.* Idem docet Escobar *in Theologia Morali parua vltimæ editionis tract. 1. Exam. 11. cap. 4. nu. 49.* Hurtadus *disp. 4. de Sacrific. Missæ diffic. 3.* & alij. Sed ego modò figo pedes, & firmiter assero in tali die non esse celebrandam aliam Missam quàm Resurrectionis, modo quo supra dictum est, & ita docet Dicastillus *de Sacr. to. 1. tr. 5. disp. 4. dub. 2. n. 37.* & alij: nam cum Missa, & officium illius diei sit ritu duplici, rubricis Missalis magis conforme & consentaneum est non dicere Missam votiuam, quam in duplicibus aduertunt non esse dicendam.

Sup. hoc in §. vlt. aes. præteritæ, & in alios eius nos.

11. Dicere Missam Annunciationis, vel alterius Sancti, si incidat in illum diem, non probo, cum tunc non celebretur, sed transferatur illud festum. Dicere Missam cum introitu sequentis diei Domi-

nicæ

nicæ Resurrectionis, non mihi placet; nam esset confundere Missas inter se, & Missa Sabbati Sancti ex institutione non habet introitum.

RESOL. LXVI.

An licitum sit Regularibus in Festis duplicibus dicere Missas votiuas cum Gloria in excelsis Deo?

Et an sit licitum Regularibus in Festis duplicibus Missas votiuas Spiritus Sancti, Beatæ Virginis Mariæ, vel Defunctorum celebrare? Ex p. 11. tr. 2. & Misc. 2. Res. 3.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Bruno *de priuileg. Regul. part. 2. tract. 8. cap. 1. prop. 4.* vbi sic ait, Regularibus licitum est in festis duplicibus Missas votiuas Spiritus Sancti, Virginis Mariæ, vel Defunctorum pro libito celebrare, & in eisdem, ac aliis omnibus votiuis canticum Angelorum, seu Gloria in excelsis Deo, & etiam pro libito dicere. Duas habet partes hæc propositio; Prima priuilegium non est, sed commune ius, quo non solum Regulares, verùm etiam sæculares vti possunt in Missis priuatis, vt tenent Suarez *de Eucharist. disput. 83. sect. 3. & disput. 88. sect. 3. conclus. 1. maximè in §. in quo est.* Portell. *in addit. verb. Missa §. 8. & alij*: Et probatur, quia alia ratio est de obligatione Sacerdotis, vt conformetur festo illius diei in recitando diuino Officio, alia verò vt cõformetur in dicenda Missa cum Rubricis Missalis. Hæ enim Rubricæ iuxta Doctores minus obligant, quam aliæ, non enim est præceptum de Missa, aut tali Missa dicenda, sicut est de Officio dicendo. Dixi priuatis, quia aliter in solemnibus asserendum iuxta *capit. Quidam, & cap. Creatura, de celebrat. Miss.* de quibus, & aliis vide citatum Suarez. Secunda autem pars propositionis probatur ex concessione Alexandri IV. facta Minoritis, per Bullam quæ habetur *in compend. priuileg. Mendic. verb. Missa quoad modum* §. 4. his præcisè verbis; Alexander IV. concessit Fratribus Minoribus, vt in Missis votiuis Spiritus Sancti, & Virginis Mariæ, Gloria in excelsis Deo, necnon Sequentiæ competentes tam in solemnitatibus cantare, quam dicere possint in priuatis, non obstante statuto generali, videlicet capite Consilium, extra de celebratione Missarum, in quo Pontifex Innocentius III. statuit, vt in Missis commemorationis, seu votiuis licet dicatur propria præfatio, non tamen Hymnos Angelicus, seu Gloria in Excelsis, vt inter commemorationem, & solemnitatem differentia ostendatur. Verum cum hæc concessio non extendatur nisi ad votiuas de Spiritu Sancto, & de Virgine Maria, alia concessio Sixti IV. adducenda est, quæ refertur à Roder *tomo 1. qq. Regul. quæst. 43. artic. 15.* his verbis: Concessit Fratribus Minoribus de Obseruantia, vt possint dicere in omnibus Missis votiuis Gloria in Excelsis Deo. Ita Bruno. Sed displicet mihi id quod asserit Brunus absolutè licitum esse in festis duplicibus dicere Missas votiuas; nam hoc est illicitum, & ex Rubricis saltem venialiter peccaret; licet aliqui asserant mortaliter; & sic docet ipsemet Suarez ab ipso adductus; Et ideo me citato Dicastillus *de Sacrament. tomo. 1. tractat. 5. disputat. 4. dub. 14. num. 273.* sic asserit: Statuendum secundò, Quosdam putare per se loquendo non esse licitum, Missam aliam celebrari ab eo, qui pro arbitrio suo potest dicere, & omittere Missam absque obligatione; nam sicut liberum est Missam dicere & omittere, ita etiam aliam celebrare. Quæ doctrina verissima est, si de obligatione sub mortali agamus; neque enim videtur sub mortali latum præceptum dicendi Missam de Feria, aut de Sancto, ita Suarius *disput. 83. sect. 3.* Reginald. *lib. 26. num. 208.* Syluester *verbo Missa.* Henriquez *lib. 9. cap. 23. num. 5. in Commentario littera H.* vbi plures alios refert, inter quos Sotum, & Medinam, quibus adde Dianam cum multis aliis, quos refert 2. *part. tract. 14. res. 30. 32. & 32. & 4. part. tract. 4. Miscellaneo, resol. 39.* vbi docet id esse reprehensibile, & affert aliquos, qui putant esse mortale contra nonnullos alios, Azor, etiam *loco cit.* dicit esse dubiam quæstionem, quando fit sine aliqua rationabili causa, & probabilius putat esse peccatum mortale. Vnde vt minimum concederet esse veniale. Hæc Dicastillus. Caueant ergo Sacerdotes præsertim seculares, imò & Regulares ex doctrina Patris Bruni in festis duplicibus Missas dicere, quia etiam Regulares de hoc non habent priuilegium, & vi Rubricarum saltem qui vtuntur Missali Romano, tenentur sub peccato veniali in festo duplici, & in Dominicis Missas votiuas non celebrare; ergo, &c.

Sup. hoc lege resolutiones not. penult. huius res. & pro parte in tom. 4. tr. 1. re res. 41. § vlt. post medium, vers. vnde infert. & in lin. 4. ante finem huius res.

Sup. hac displicentia signanter in res. seq. & in alia vers. eius annot.

Prima, & tertia res. citatæ in hoc textu nunc hanc sequentur, aliæ verò duæ hic sunt supra res. 67. & 70.

Sup. hoc pro regularibus lege vers. à not. primæ huius res.

RESOL. LXVII.

Vtrum Sacerdos, qui in diebus Dominicis, vel in aliis festis duplicibus celebrat aliam Missam votiuam v. g. vel de Requie &c. peccet mortaliter? Ex p. 2. tr. 14. Res. 30.

§. 1. REspondeo negatiuè. Ita Miranda *in Manuali Prælat. tom. 1. q. 41. art. 21. concl. 3.* Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 83. sect. 3. concl. 1.* Zanardus *in direct. Theol. par. 1. de sacram. Euchar. c. 12. q. 14.* Hier. Llmaa *part. 3. Methodi, cap. 5. § 14.* & alij, quicquid in contrarium asserat Barthol. ab Angelis *in exam. confess. dial. 5. §. 466.* & Angelus *ver. Missa, num. 33.* Ratio est, quia sicut Sacerdos potest liberè dicere, vel non celebrare Missam, ita etiam & aliam celebrare, & in rigore præceptum dicendi Missam v. g. de Sancto, de feria, &c. non videtur latum sub onere peccati mortalis, nisi aliud circumstantiæ suadeant, & scandalum adsit, & ideo cum Villalobos *in summ. p. 1. tract. 8. dist. 31. num. 5.* non damnarem reum peccati mortalis, Sacerdotem illum, qui in diebus festiuis Apostolorum Virginis, & Domini nostri, diceret aliam Missam.

Sup. hoc lege doctrinā res. præteritæ, signanter ad medium, à vers. Sed displicet. & in tom. 4. tr. 1. res. 41. §. vlt. post medium. vers. vbi docet.

RESOL. LXVIII.

An Sacerdos obligatus dicere Missas D. Gregorij teneatur illas dicere sine interruptione, & omnes de Requie? Ex p. 2. tr. 14. Res. 32.

§. 1. REspondeo negatiuè, & præter DD. quos citat, & sequitur Bonacina *de Sacram. disp. 4. quæst. vlt. punct. 7. §. 3. num. 6. & 7.* tenet hanc sententiam Homobonos de Bonis *in examine Eccles. part. 1. tract. 4. cap. 14. q. 127.* Quod non teneatur dicere Missas de Requie, patet ex dictis superiori resolutione. Quòd verò possit illas cum interruptione celebrare, patet. Nam Missarum obligationes, licèt ad locum relatæ interruptionem non admittant, tamen ad Sacerdotis personam relatæ ciuili modo, & moraliter intelliguntur, vt salua honestate, ac deuotione Sacerdotis quantum fieri potest, magis continuè celebrentur. Vide etiam Beiam *p. 1. cas. 24.* Sed post hæc scripta inueni Gauantum *in comment. ad Rubric. Missal. tom. 1. p. 1. tit. 5. littera D.* contrarium docere, nempe valere quidem supradictas Missas si discontinuentur, sed non vt eas quas instituit S. Gregorius: sed tu

tene cum supradictis DD. quibus adde Fraxinellum *de oblig. Sacerd. sect. 8. concl. 6. §. 5. num. 1. & 2.*

RESOL. LXXIX.

An sit laudabile Missam defunctorum, & officium sibi applicari, decantari, & exequias celebrare, quasi ipse mortuus sit? Ex part. 5. tract. 13. & Miscell. 1. Resol. 2.

Sup. hoc in tom. 4. tr. 1. Resol. 21. §. Sed hic obiter.

§. 1. DE hoc casu olim interrogatus fui ab Excellentissimo Duce Alcalense huius Regni Protege, & morem hunc in Lotharingia vigere testatur Lucas Pinellus *de Missa part. 2. cap. 7. dub. 3.* quem ipse defendit, atque etiam tuetur ac laudat Bartholomæus à S. Fausto *de Sacrament. Eucharist. lib. 2. quæst. 148.* ne fortè postea hæredes, vt sæpè fit, negligentes sint in huiusmodi suffragiis faciendis. Hinc ex eadem ratione motus Laurentius de Peyrinis *in privileg. Minim. tom. 3. cap. 1. num. 21.* docuit licere alicui facere sibi celebrari officium, & Missam defunctorum dum viuit; & de Missa docet etiam Navarrus *tom. 1. lib. 3. consil. de celebrat. Missarum, consil. 6.* Homobonus *in exam. Ecclesiast. part. 1. tract. 7. cap. 14. quæst. 117.* Zerola *in praxi Episcoporum, part. 2. vers. Missa*, quibus adde Barbosam *in collectan. Doctorum ad Concil. Trident. sess. 22. cap. 3. num. 8.* qui tamen limitant hanc sententiam, modò in Missa non dicantur illæ orationes, quæ supponunt aliquem esse iam mortuum, vt Oratio, *Inclina Domine*, in qua habentur hæc verba, *quam de hoc sæculo migrare iussisti*; & hoc ne mendacium committatur. Sed hanc limitationem non esse necessariam, putat Faustus *loco citato*, quia etiam in Missis de Requiem, quæ dicuntur pro iis, qui iam sunt in Purgatorio, dicitur in Officio Missæ, *ne cadant in obscurum, ne absorbeat eas tartarus.* In qua oratione Ecclesia orat, ne animæ defunctorum ad pœnas ignis detrudantur, cùm tamen illæ iam in eodem igne sint, & tamen dum sic orat, nullum mendacium committit, quia ne committatur, sufficit quòd Ecclesia repræsentet illas animas Christo ac si tunc essent agonizantes, & pro iis orat, vt à Purgatorij pœnis liberentur. Sic etiam in casu, de quo loquimur, vt veritas salua persistat, sufficit si Sacerdos oret pro viuis, & repræsentet eos Christo Domino, ac si iam essent mortui: modus autem anticipatè loquendi vsitatissimus est in sacris Scripturis.

2. Verùm ego contrariæ sententiæ adhærendum esse puto, quam tuetur Layman *lib. 5. tr. 5. cap. 2. n. 15.* vbi sic ait. Talem consuetudinem nullo modo introducendam arbitror, sed potius tollendam si introducta est, tum quia ritibus, & ordinationi Ecclesiæ Romanæ conformis non est, tum quia non video quam vtilitatem talis sacrificandi modus habere possit. Nam ex sacrificio duplex potissimùm fructus prouenire solet, vnus est ex opere operato & infallibilis, quatenus oblatio fit in Christi persona, & hic fructus statim prouenit ei, pro quo offertur, si capax est, nec potest in futurum suspendi, consequenter eiusmodi sacrificia non liberabunt hominem à Purgatorio, si contingat eum post mortem reum esse, sed solùm conferent ad remissionem pœnæ temporalis consequendam, dum viuus est, cuiusmodi fructum etiam quis per alia sacrificia similiter consequi potest. Alter est fructus, qui per modum impetrationis prouenit, quatenus cum sacrificio iuncta sunt Ecclesiæ suffragia, siue preces, & hæ quidem secundùm propriam tum institutionem, tum significationem referuntur ad solos mortuos, & non nisi impropriè, & imperitè, ne dicam superstitiosè, viuis applicari possunt. Accedit quòd Sacerdos in his suffragiis propria sua intentione, non possit mutare intentionem Ecclesiæ. Intentio autem Ecclesiæ est, vt Missa, quæ dicitur de Requie, & Officium funebre dicatur pro mortuis; nam ad eum finem collectæ & preces factæ sunt: ergo inutiliter, & infructuosè, ne dicam superstitiosè, dicuntur pro viuis, quippe præter, aut contra Ecclesiæ intentionem, & hæ sunt rationes, quas pro sua firmanda sententia adducit *vbi suprà* Layman, quam ego libenter sequor, & docet etiam Fraxinellus *de Sacerd. obligat. sect. 4. præm. 4. §. 4.* licèt malè pro hac sententia Nauarrum adducat.

3. Restat modò respondere ad argumentum Fausti & Peyrini. Dico igitur ad vitandam negligentiam hæredum posse viuos sibi applicare Missas de Sanctis, Missas pro remissione peccatorum, &c. quæ quidem Missæ fuerunt ab Ecclesia pro viuis institutæ, & non Missas de Requie, quæ ex institutione, & significatione ad solos mortuos referuntur, hoc enim est de directo contrariare ritibus Ecclesiæ Romanæ, & confundere eius ordinationes; diuersa enim officia & Missis ipsa instituit & assignauit pro viuis, & pro defunctis.

4. Nec exemplum adductum à Fausto de illis verbis, quæ in Missa de Requie dicuntur, *Ne cadat in obscurum, ne absorbeat eam Tartarus*, &c. valeat in fauorem sententiæ, quam reprobamus, nam in illis verbis Sacerdos se accommodat sensui instituto, & intentioni Ecclesiæ, quæ sic illam Missam pro iam mortuis ordinauit, & instituit. At in nostro casu Sacerdos ageret contra institutionem, & mutaret intentionem Ecclesiæ. nam eius intentio est, vt Missa de Requie dicatur pro mortuis, & ad hunc finem preces & collectas composuit, pro viuis autem alia sacrificia ordinauit, ergo, &c. Vnde contra Nauarr. & alios *vbi suprà*, etiamsi in Missa de Requie non diceretur oratio, *Inclina Domine*, vt mendacium euitaretur adhuc ex rationibus adductis dicendum est pro viuis Missam de Requie celebrare permittendum esse.

5. Nota tamen quòd post hæc scripta inueni Franciscum de Nigro *in addit. ad Raiz. part. 2. reg. 3. quæst. 5.* hanc quæstionem pertractare, & pro sententia quam ego suprà docui cum Layman, adducere etiam Puteum *de Sacram. Missæ, lib. 1. diff. 4. q. 1. n. 2.* & P. Trimarchi, & ideo ita omnino tenendum esse puto.

RESOL. LXXX.

An Missa Regularibus concessa possit ab aliis dici in ipsorummet Regularium Ecclesiis?

Et quid de Missa Sanctissimi Rosarij? Ex p. 1. tract. 14. Resol. 74.

§. 1. NEgatiuam sententiam docui in casu Missæ prima vice, nobis concessæ de B. Andrea contra nonnullos Theologos, vt *infrà, in tract. Miscell.* videri potest; & ita declarasse sacram Rituum Congregationem die 19. Nouembr. 1622. testatur nouissimè Gauant, *in comment. ad Rubr. Missæ, 1. p. 3. tit. 10. n. 16.* qui etiam *p. 4. tit. 15. n. 11.* notat, quòd vbi celebratur festum sanctissimi Rosarij ex Decreto Greg. XIII. ne dicatur ea Missa, quæ nomine Rosarij circumfertur, quia concessa tantùm Ordini Prædicatorum à sacra Rituum Congregatione die 25. Iunij 1622. & prohibita fuit aliis, eodem die, sed fiat Missa vt in festo sanctæ Mariæ ad Niues, quod obseruatur in æde Lauretana ex Synodo Diœcesana 1626. vel in Natiuitate, mutato nomine in Festiuitatis, quod fit Bononiæ, sed illud prius magis placet. Ita Gauantus.

Sup. prima diffic. huius Res. in duabus Resol. seqq. & in to. 3. tr. 6. ex Resol. 91. §. Notadum est. vsque in finem dictæ Resol. & in tom. 9. tr. 5. latè in Res. 21.

RESOL. LXXXI.

Quando quis Beatificatus est, & concessa fuit facultas, ut Sacerdotes certa Religionis possint de illo Missam celebrare, ut concessum fuit in Beatificatione nostri Beati Andreæ Auellini, quæritur in tali casu, an omnes alij Sacerdotes sæculares, & Regulares possint celebrare Missam de eo Beatificato in Ecclesia assignata in Decreto Beatificationis?

Et docetur priuilegia non esse extendenda de persona ad personam, etiam si adsit similitudo rationis.

Et quod verba alicuius rescripti, & priuilegij, quando sunt satis clara, & certam habent significationem, nulla adhibenda est extensio, & interpretatio, sed tenor, & forma priuilegij est obseruanda.

Et quod gratia censetur concessa iuxta verba supplicationis. Ex part. 2. tract. 15. & Misc. 1. Res. 55.

Sup. hoc in Res. præterita, & in Res. seq. & in to. 3. tr. 6. resol. 91. à § Notandum est. Vsque in finem dictæ Resol. & latè in to. 9. tr. 5. Res. 21.

§. 1. Videtur respondendum affirmatiuè, quia fauores, & priuilegia sunt amplianda, ex *cap. olim, de verb. signif. l. beneficium, ff. de constit. Princip. l. hoc modo, ff. de condit. & demonstr. & l. cum quidam, ff. de lib. & posthum.* vbi gloss. plura refert, & Azeued. *tom. 6. lib. 9. tit. 18. lib. 10. num. 5.*

2. Sed hæc opinio mihi non placet, sicut & multis doctissimis viris de hac re à me consultis, & illam reprobat ex Societate Aloys. Turrian. *in 2. 2. tom. 1. c. 13. dub.* 8. & ex nostra Religione P. Molfesius *in summa, tom. 1. tract. 11. cap. 6. num.* 51. & ita fuisse determinatum per Theologos Salmanticenses, testatur est mihi ex Prædicatorum familia vir doctissimus, & amicissimus, M. Dominicus de los Reys, confessarius quondam Serenissimi Principis Philiberti. Ratio est, primò, quia Alexander III. *in cap. de reliq. & venerat. Sanctorum*, prohibuit aliquem colere cultu publico, sine Apostolicæ sedis facultate, sed talis facultas non videtur concessa omnibus Sacerdotibus, ex eo quòd certæ Religionis Sacerdotibus expressè concedatur. Ergo, &c. Probatur minor, nam clarè apparet per facultatis formam subintellecta restrictio, & inclusio vnius, vt loquuntur Doctores, est exclusio alterius, ex authoritate *leg. cum prætor, ff. de iudic. & l. maritum, C. de procurat.*

3. Secundò, in dictis Bullis Pontificiis pro dicenda Missa Beatorum designantur à Summo Pontifice dies, & personæ; sed, vt respondit sacra Congregatio, & Cardinalis Bellarminus, teste Turriano, Missa non potest dici extra illum diem; ergo neque ab aliis personis, præter illas ibi assignatas.

Sup. hoc in Res. 2. not. præterita, §. 2. ante medium, vers. diei, loci, & temporis, & in Res. 3. §. Sed quæritur. & in to. 3. tr. 3. Res. 90. §. 2. post medium, lege doctrinã vers. Nota etiam. & in resol. 4. not. præcedentis §. 2. ad medium, à vers. idem dicendum est de Sacro voto.

4. Tertiò, priuilegia, & gratiæ censentur solummodo concessæ iis personis, quæ sunt in priuilegio expressæ, sed in nostro casu priuilegium dicendi Missam conceditur Sacerdotibus illarum Religionum. Ergo, &c. Minor patet ex contextu Bullarum. Maior probatur à Martino Bonac. *tract. de leg. disp. 1. quæst. 3. punct. 7. §. 2. num.* 1. & aliis. Tum quia priuilegia ad eos solùm extenduntur, ad quos extenditur intentio concedentis, sed intentio concedentis non censetur ad alios extendi, quàm ad eos, qui exprimuntur in priuilegio. Ergo, &c.

5. Hinc ex communi Doctorum sententia notauit Salas *de leg. disp. 14. sect. 9. num.* 48. & Suarez *lib.* 8. *cap. 26. num* 11. priuilegia non esse extendenda de persona ad personam, etiamsi adsit similitudo rationis; nam vis priuilegij non est posita in ratione, sed in voluntate concedentis, ideo non satis est, quòd in alia persona sit similis ratio, si voluntas concedentis ad illos non extendatur; non autem censetur extendi, si non exprimatur; nam inter homines, voluntas non operatur nisi vt significata. Ergo, &c.

6. Quartò gratia censetur concessa iuxta verba supplicationis, vnde Princeps precibus sibi porrectis solet se accommodare, *l. si preces, ff. de legibus, & c. inter dilectos, §. cæteri de fide instrum.* Simon de Prætis *de interpret. vlt. volunt. tom. 2. lib. 3. interpret. 2. dub. 1. solut. 8. num.* 23. Moneta *de commut. vlt. volunt. cap. 6. concl. 6.* Mattienzo *lib. 5. recopil. tit. 11. lib. 29. num. 1.* Iason *in l. Gallus, in 1. lect. §. idem credendum, n.* 10. *ff. de lib. & posth.* Loaz *de matrimonio Regis Angliæ, dub. 5. num.* 28. Catheran. *concl. 19. num.* 2. Menochius *lib. 1. cons. 33. num. 14 & lib. 2. cons. 180. n.* 1. Parisius *lib. 4. cons. 3. num.* 58. & Mandel. *lib. 2. consil.* 281. *num.* 15. vbi ait, quòd si aliquid non fuerit petitum in supplicatione, esset absurdum dicere, quòd censeatur concessum; sed in proœmio, & tenore Bullæ Beatificationis dicti B. Andreæ, Clericos regulares Missam pro ipsis postulasse apparet, & non pro omnibus. Ergo concludendum est, Summum Pontificem ipsis, & non aliis, talem gratiam concessisse. Quod ex verbis ipsius Bullæ ita manifestum est, vt frustrà argumentationes pro confirmanda hac opinione congerere mihi videar, ideo hoc vnum addam. Quòd quando verba alicuius rescripti, & priuilegij sunt satis clara, & certam habent significationem, nulla est adhibenda extensio, & interpretatio; sed tenor, & forma priuilegij est obseruanda, vt obseruauit Salas *sect. 9. num.* 53. Bonac. *§... num.* 3. Marius Antoninus *lib. 5. resol. 17. num.* 11. Franc. Bec. *cons.* 32. *num.* 3. Bald. *in l. 1 § si is qui, in lect. antiqua in fin. ff. de exercit. act.* Tiraquell. *in l. si vnquam, in ver. libertis, num. 8. Cod. de reuoc. don.* & Surdus *tom. 1. cons.* 140. *num.* 21. vbi asserit, ad vnguem seruandum esse priuilegij tenorem, & non esse recedendum à forma verborum ipsius; sed in dictis Bullis Pontificiis verba sunt satis clara, & certam habent significationem: ergo nulla est adhibenda interpretatio, & extensio, sed forma ipsarum est obseruanda.

Sup. hoc infra lege doctrinam §. Cõfirmatur secundo. ref. 88. & in to. 6. tr. 5. ex res. 60. §. Negãdum. à lin. 5. & ex Resol. 190. §. 2. ad lin. 7. & in tom. 4. tr. 3. ex res. 28. § 2. prope finem, à vers. Nã ex proœmio. & in to. 9. tr. 7. ex resol. 97. §. Probatur eo quod.

7. Restat modò respondere ad argumentum in principio positum. Dico igitur, fauores, & priuilegia tunc esse amplianda, quando id recta ratio permittit rationabiliter fieri posse, seruata verborum proprietate, quod fieri non posse in nostro casu patet ex rationibus supra adductis; & ita asserunt Bonacina, Salas, Suarez, & alij. Vide Dec. *in cap. sanè, de priuilegiis, num.* 10.

RESOL. LXXXII.

An Missa certis Regularibus concessa pro aliquo Beato, possit ab aliis dici etiam in ipsorum Regularium Ecclesiis? Ex part. 3. tract. addit. Res. 2.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Res. & in to. 3. tract. 6. ex Res. 91. à §. Notãdũ est, Vsque in finem, & in tom. 9. tr. 5. res. 21. & in to. 3. tr. 3. ex res. 90. & §. 2. post medium lege vers. Nota etiam.

§. 1. Ex multis rationibus negatiuam sententiam docui *in part. 2. tract. 1. miscell. resol.* 55. sed nouissimè, me citato, aduersùs hanc sententiam insurgit Magilius *in prompt. Theolog. tom. 1. verb. Canonizatio Sanctorum, num.* 1. vbi tenet cum Castro Palao *tract. 4. disp. 1. punct. 5. §. 5. num.* 4. licere beatificatos, vt beatificatos, colere recitatione horarum, processionibus solemnibus, & sacrificio Missæ, non solùm in locis & prouinciis, pro quibus est hoc concessum, sed etiam in aliis.

2. Verùm hæc opinio summoperè mihi displicet, & ideo negatiuam sententiam iterum doceo: & præter rationes ibi adductas, nunc addo hanc sententiam expressè determinasse sacram Cardinalium Congregationem die 19. Nouembris 1622. teste Augustino Barbosa *de officio Parochi, cap. 11. num.* 34. & Barthol. Gauanto *in enchirid. Episc. verb. Missa ritus, n.* 8. quod etiam probat Lucas Castellinus *tract. de canonizat. Sanctorum cap. 2. punct. 1. §. 6. num. 6. & 7.* ex ipsis Bullis

Sup. his pro loco lege §. vlt. Resol. 3. not. præteritæ, & in to. 3. tract. 3. ex Resol. 90. §. pro die, & tẽpore lege §. 1. post medium, vers. Nota etiam. & vide alios vers. eiūs adnot. & in Res. 1. huius not. lege §. Sed quæritur. &c.

Pontificiis, in quibus conceduntur supradicta Beatificatis cum clausulis restrictionis diei, loci & temporis; vnde Eminentiss. Dominus meus Cardinalis ab Auria, & Illustrissimus Senatus huius vrbis Panormi, ex speciali priuilegio & decreto Sacræ Congregationis die 2. Augusti 1625. obtinuerunt, vt Missa & Officium concessa Clericis Regularibus pro nostro B. Andrea Auellono diceretur à Clericis sæcularibus & Regularibus in aliis Ecclesiis dictæ ciuitatis. Et ideo ex bis opinio Castri Palai, quam contra me sequitur Megalius, à Reuerendissimo Magistro sacri Palatij Romæ admissa non fuit, & liber ille ibi anno præterito venalis non erat, licèt vt verum fatear eius auctor aliàs sit vir doctissimus. Inuigilent igitur Ordinarij, ne in eorum diœcesibus opinio supradictorum Auctorum deducatur in praxim, & contrauenientes, me consulente, sine debita animaduersione minimè derelinquant.

RESOL. LXXXIII.

An in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis, quando casus occurrit, debeant cantari duæ Missæ, vna de Festo post Tertiam, alia de Feria post Nonam; & an Ecclesia Regularium dicantur Collegiatæ?

Et an in Ecclesiis Regularium duæ Missæ sint cantandæ in prædicto occurrenti casu?

Et cursim aduertitur, quod Prælatis Ecclesiarum Cathedralium, Collegiatarum, & Conuentualium obligatio incumbit, vt in talibus Ecclesiis quotidie saltem vnam Missam celebrari curent. Ex p. 2. tr. 14. Res. 76.

Sup. hoc in §. Sed quid. Res. seq.

§. 1. Hic casus frequenter solet accidere, nec ita facilè eius solutio apud Doctores inuenitur. Gauantus *in comment. ad rubric. Missalis, tom. 1. part. 3. tit. 10. num.* 8. affirmatiuam sententiam docet, & *num.* 11. asserit, ita declarasse sacram Rituum Congregationem in his verbis: [Tanquam de re grauissima statuit sacra Congregatio Missam de feria priuilegiata in Cathedralibus & Collegiatis nullatenus omittendam esse, sed omnino astantibus Canonicis, & assignata distributionum portione cantandam esse, aut cum Diacono & Subdiacono; aut, si eorum copia non suppetit, absque eis, & post Nonam, non obstante quacumque consuetudine contraria, quam sacra eadem Congregatio sustulit, & in posterum admitti vetuit, & addit pœnas contentas in Bulla Pij V. quæ præceptum continet.] Ita Gauantus. Non reticebo tamen contrariam sententiam docere nostrum P. Andream Castaldum *in sua praxi cærem. lib. 1. sect. 6. cap. 3. n.* 20. Sed dicet aliquis, an si opinio Gauanti esset vera, & de dicta declaratione Cardinalium constaret authenticè: an, inquam, in Ecclesiis Regularium duæ Missæ essent cantandæ? Respondeo negatiuè. Nam declaratio supradicta loquitur de Collegiatis sæcularibus: & contra Portel. *in dub. Regul. ver. Missa num.* 7. & alios Ecclesiæ Regularium non dicuntur Collegiatæ, vt probat Rodriquez *qq. Regular. tom. 1. quæst. 43. art.* 12. & in terminis nostri casus Villalobos *in sum. tom. 1. tr. 8. diff. 19. num.* 4. vbi sic ait [En las ferias de Quatro temporas, Vigilias, y Rogaciones, siendo dobles, ò semidobles en las Iglesias Cathedrales, y Collegiales se dizen dos Missas, vna de la fiesta à la prima, y otra de feria despues de nona, conforme à las Rubricas del Missal Romano. Los Religiosos no estan obligados à dezirlas, porque sus Iglesias no son Collegiales.] Ita ille. Notandum est etiam cum Layman *in Theol. mor. lib. 6. tract. 5. cap. 3. num* 5. Filliucio *tom. 1. tract. 5. cap. 4. num.* 104 & aliis penes ipsos, quòd Prælatis Ecclesiarum Cathedralium, Collegiatarum & Conuentualium obligatio incumbit, vt in talibus Ecclesiis, quotidie saltem vnam Missam celebrari curent. Sed Victoria *in sum. num.* 94. absolutè negat mortaliter peccari, si aliquo die Missa in his Ecclesiis intermittatur.

Sup. hoc in Res. nat. præterita, § Nota tamen. & infra in Res. 85.

Sup. hoc notato pro parte Ecclesiarũ Cathedraliũ & Collegiatarum in Res. seq. & pro parte Conuentualium late infra in Resol. 86. & in aliis eius annot.

RESOL. LXXXIV.

An in Collegiatis, & Cathedralibus Ecclesiis possit aliquando sine peccato mortali Missa solemnis relinqui?

Et an in dictis Ecclesiis sint duæ Missæ cantandæ eadem die, quando in Feriis Quadragesimalibus & aliis Feriis occurrit Festum duplex, vel semiduplex alicuius Sancti?

Et an hoc non procedat in Ecclesiis Regularium, nam in ipsis non debent cantari duæ Missæ, quando occurrit similis casus, sicut in Ecclesiis Collegiatis? Ex p. 10. tr. 12. & Misc. 2. Res. 40.

Sup. hoc in Res. præsenta prope finem, à vers. Notãdũ est.

§. 1. Affirmatiuè respondet Tamburinus, *Opus. de Sacrific. Missæ, lib. 1. cap. 6. §. 2. num. 1. & seqq.* vbi sic ait: quamuis aliqui in Rectoribus eiusmodi Ecclesiarum, mortale peccatum agnoscant, si aliquo die in hoc deficiant, tamen probabile est (præscindendo ab aliqua particulari talis Ecclesiæ obligatione) Missam siue priuatam, siue solemnem semel vel bis omittere in hebdomada, non esse saltem mortale. Ratio est, quia nullus est obligandus sub culpa lethali, nisi manifestè constet de præcepto obligante; at non apparet tale præceptum, nec quòd tantùm onus susceptum fuerit à Collegiatis, eo ipso quod Collegiatæ sint. Dices cum aduersariis; omittere talem Missam, fore primò scandalum: Secundò, contrà consuetudinem Ecclesiarum: Tertiò; contrà *cap. Cum creatura, de celebrat. Missarum.* Respondeo ad Primum, non fore ad summum, nisi meram populi admirationem. Ad Secundum, hanc non esse consuetudinem acceptatam sub mortali, quia de hac non constat. Ad Tertium, nego colligi præceptum graue ex dicto capitulo, quod hic exscriptum, iam profero. *Cum Creatura non habeat quod pro meritis respondeat Creatori, &c.* & infrà: *mandamus, quatenus nullum in vos torporem negligentia irrepere permittatis, quo minus, & pro Anniuersariis Defunctorum, & pro Festo, vel Feria, secundùm temporum congruentiam Missarum solemnia conuentualiter celebretis.* Hæc Canon. Vbi nota primò illud, *Mandamus*, quòd ex aliquibus bonis Doctoribus non notat præceptum sub mortali: Nota secundò illud, *secundum temporum congruentiam*, & illud, *Torporem*, quæ solum notant moueri Prælatum, vt sine tempore, temporum officia, & Missæ, iuxtà Rubricas, non omittantur: non igitur nouum præceptum asserunt. Hucusque Tamburinus.

Sup. hoc verbo *Mandamus*. infra in Res. 140. §. Adde. prope finem, vers. nec in Rubricis. & in Res. 171. §. Sed aliquis, prope finem. & in tom 6. tr. 1. in Res. 58. §. Et tandem. ad medium, & §. Et circa, in principio, sed lege eam per totam, & signanter etiã alias Res. annotationum prædictorũ §§.

2. Sed huic opinioni non possum adhærere, cum aduersetur communi sententiæ Theologorum, & Canonistarum: Vnde Hieronymus Garcias *in Theolog. moral. tract. 3. difficult. 2. dub. 3. num.* 1. sic asserit: [Conuienen en primer lugar Theologos, y Canonistas fundados en el derecho *cap. Cum creatura, de celebr. Missa.* y en las Rubricas del Missal, que los Prelados ò aquien tocare el gouierno de las Iglesias Catedrales, y Colegiales, estan obligados debaxo de culpa graue à mandar celebrar cada dia Missa cantada, ò solenne, auiedo suficiente numero de Sacerdotes, y Ministros para ello: podria empero escusar alguna causa grauissima, como quemarse la Iglesia, pestilencia grande,

grande, citiar la Ciudad el enemigo, y otras semeiantes. Contra esto de los textos citados, y de la praxis, y costumbre vniuersal, ò immemorial, de todas las Iglesias, tan assentada ya, que doxarlo de hazer causaria grande escandalo en el pueblo, el qual paga por este fin las decimas à los Ministros de la Iglesia, y les dexan otros muchos bienes temporales.] Ita ille coi adde, me citato Leandrum *de Sacram.tom.* 2.*tract.* 8.*disput.*5.q.8.

Sup. hoc in ael. prateri ta.

3. Sed quid dicendum de obligatione celebrandi Missam de Feria priuilegiata? Tamburinus, *vbi supra num.* 6. putat, si omittatur, non peccari mortaliter; quia non manifestè constat de tam rigoroso praecepto: At timenda est primò dicta declaratio Sacrae Congregationis: Secundò Rubrica Missalis id disponens. Respondeo ad primum. De tali declaratione non constare authenticè: Ad secundum, quod Rubrica has duas Missas, nempe currentis Festi, & Feriae priuilegiatae, iniungens praeceptum (vt alia interim taceam) non denotat: ait enim, *Cantantur, seu dicuntur duae Missae*; Quae non sunt verba imperatiua. Immò, etiamsi diceret, *Cantentur*, non statim probaretur praeceptum sub mortali; nam verba imperatiua non semper praeceptum graue important. Ita ille.

Sup. hoc latissimè in to. 6.tr.1.Resol. 29.& in aliis eius not.primae.

4. Verùm talem doctrinam, me citato meritò refellit Garzias *num.*3.cuius verba haec sunt: [La mayor difficultad està, si en las Ferias priuilegiadas, quales son las de Quaresma, Vigilias, Quatro Tempoтas, y Rogaciones, quando concurren con Santo doble, ò semidoble; si ay obligacion sub culpa graui de dezir dos Missas, como dispone el Missal, vna de Santo post Tertiam, y otra de la Feria post Nonam. Algunos Autores dizen, que no obliga sub culpa graui Lo primero, porque la Rubrica del Missal solo dize, *Dicuntur, vel cantantur duae Missae*; luego basta dezir la vna cantada, y la otra rezada; pues pone la disiunctiua *vel*. Lo segundo, porque estas palabras no son preceptiuas, sino monitorias. Pero lo contrario defienden con razon Giuanto, Marchino, ni disiente Diana Lo primero, porque à quella Rubrica que dize, *post Tertiam vna, & altera post Nonam dicantur*: es de cosa grauissima, y obliga debaxo de culpa mortal, pues da à entender, que cantar dos Missas, non solo es Ritu, ò ceremonia, sino expresso mandato de la Rubrica, la qual quieren Pio V. y Clemente VIII. Vrbano VIII. que se obserue, pues en sus bulas se manda con precepto de obediencia, que se obseruen las reglas del Missal, yes esta vna de las principales; de suerte que assi como se canta cada dia Tertia, y Nona, assistiendo, y hallando se presentes los Canonigos; y seria su omission graue, assi tambien no basta que la Missa ferial sea rezada, sino que se cante como se cantan las Horas. Lo segundo, porque no ay mas razon que sea cantada la vna, que la otra, y pues la Republica obliga à cantar Missa, y pone ambas: luego à las dos deue comprender. Lo vltimo, porque la congregacion de Ritos à 16. de Mayo de 1626. mandò debaxo de las penas que Pio V. pone en sus Bulas del Breuiario, y Missal, que en las Cathedrales,y Colegiales despues de Nona se diga la Missa de la feria priuilegiada, y que assistã à ella los Canonigos, y que se les assigne por ellos distribuciones, con loqual da à entender que corre obligacion de dezir se.] Et ita hanc sententiam tenet etiam nouissimè Leandrus *vbi supra quaest.* 9. Igitur si aduersus superiùs dicta contrarium in aliquibus Ecclesiis Collegiatis efficeretur, statim Episcopi seuerè puniant Canonicos, & Superiores hoc permittentes.

Sup hoc in Ref.praeterita ad mediũ, à vers. Sed dicet ali.

5. Nota tamen, quod optimè Leandrus *quaest.* 10. me citato obseruat, superiorem sententiam non procedere in Ecclesiis Regularium, nam in ipsis non debent cantari duae Missae, quando occurrit casus sicuti in Ecclesiis Collegiatis. Et ita etiam, me citato tenet Bordonus *in Consil. Regul. tom.* 1. *resolut.* 26. *num.* 25. & me citato Garcias, *vbi supra, num.*8. Vide etiam Pellizarium *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.*9.*sect.*2. *num.* 33. Lezanam *in summa, tom.*4. *verb. Missa, num.* 49. & Nigrum *in Addition. ad Ceremonial.* Ruyz *praesupp.* 2. *quaest.* 9.

quis,& in 16. sol.seq.

RESOL. LXXXV.

An Regulares duas Missas celebrare teneantur, occurrente Festo cum feria in quadragesima, aut alias priuilegiata? Ex part.6. tract.8. & Misc.3. Ref.11.

§. 1. Negatiuam sententiam ego docui *in tract. de celebrat. Missar. resol.*76. Sed nominatim contra me affirmatiuam sententiam modicus tuetur eruditus Zypaeus *in consultationibus Canonicis, lib.* 3. *de celebrat. Missar. consult.* 2. *per totam*: sed ego non discedo à sententia negatiua probabili, quam docui, & nouissimè, me citato illam sequitur etiam Franciscus Bordonus *in Consiliis Regularium resolut.* 25. *num.* 25.

Quae hic est supr.Ref.83. ad medium, à vers. Sed dicet, & in §. vlt.Ref.praetenta.

2. Notandum est etiam hic obiter, Merollam *tom.* 3. *disput.*6. *cap.*8. *dub.* 22. *num.* 126. nominatim contra me docere, priuilegium faciendi celebrare Missam in aliquo Oratorio priuato non posse extendi de loco ad locum, & contrarium asserere putat improbabile; Sed iste Author bona eius venia, aliquando nimis audacter se gerit in censurandis aliorum opinionibus, & id ò iterum affirmatiuam sententiam probabilem puto, quam praeter Nouarium, & Megalam à me adductos *in part.* 4. *tract.* 4. *resol.*208. etiam nouissimè tenet, me citato Leo Zambellus *in Repertorio Morali, verb. Missa, num.*46. vbi sic ait; Missa potest celebrari in Oratorio nobilis ex priuilegio e.g. Bononiensis, qui ad Ferrariam petrexit vt ibi inhabitet, non obstante quod habuerit dictum priuilegium, pro suo Oratorio Bononiae; est enim priuilegium istud personale, & non locale. Ita ille.

Sup. hoc in tom. 4. tr.2. Resol. 33.& 34.

Quae nunc inuenietur in tom.4. tr. 2.Ref.33.

RESOL. LXXXVI.

An relinquere Missam solemnem in nostris Ecclesiis diebus festiuis sit peccatum mortale?

Vbi multa discutiuntur de vi consuetudinis.

Et deducitur, quod non omnis consuetudo obligat ad culpam mortalem, sed illa quae inducta est cum tali intentione per modum obligationis, & praecepti.

Et quod quando est dubium, an consuetudo fuerit introducta cum intentione obligandi, non obligat. Ex p.3. tract.2.Ref.8.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Peregrinus *in comm.ad nostras constit. part.*1.*cap.*1.*litt. E.* vbi sic ait: In Ecclesiis nostris, in quibus solet, & potest solemniter Missa cani, si id omitteretur ex aliqua iusta causa, non peccaret Superior, neque alij. Si verò ex negligentia Superior, vel qui causa principalis esset huius omissionis, mortaliter peccaret, non solum ratione scandali, si scandalum oriretur apud saeculares, sed etiam secluso scandalo, quia cum illa consuetudo sit conformis canonibus, & consuetudini generali Ecclesiae, eius transgressio ex negligentia est peccatum mortale, cum sit materia grauis. Ita ille.

Sup.hoc in Ref seq. & supra in Ref. 83.circum, in fine,& infra in Ref. 144. §. Verùm.

2. Sed haec opinio mihi non placet, quia non omnis consuetudo obligat ad culpam mortalem, sed illa, quae inducta est cum tali intentione per modum obligationis, & praecepti, vt notat Suarez *de leg. lib.*7.

Sup.hoc in tom. 6. tr.2. lege doctri-

nam Ref. 16. & signanter in tom. 3. tr. 6. Ref. 17. §. 1. ante medium, vers. Demas de loqual, & in Resol. 19. §. nec obstat, à princ. vsq; ad medium. & in Ref. 94. §. ad secundum. & seq. & §. vlt.

lib.7.cap.14. num.6. Azorios *part.1.lib.5.cap.18.q.5.* Rebellius *part.1.lib.1.q.5. num.17.* Reginaldus *tom.1. lib.13.cap.23. n.244.* Filliucius *tom.2.tract.27. cap.3. num. 49.* Becanos *in part.2. tract.3. cap.8. q.1. num.4.* Vasquez *in part.2.disput.177.cap.2.in fin.* Layman *in Theol.mor.lib.1.tract.4.cap.24.num.2.* Fagundez *part.4. lib.1.cap.2. num.14.* Granadus *in part.2. D.Thom. controu.7.tract.3.part.2. disput.16.sect.2.num.13.* Villalobos *in summ. tom.1.tract.13. diffic.2. num.7.* & alij. & ideò beoe asseruit Glossa *in cap. frustra, disput. 8.* ad consuetudinem necessarium esse, vt eo animo, & intentione seruetur, vt ius in posterum fiat. Ratio est clara, qoia primò actus agentium non transgrediuntur intentionem eorum. Secundò, de ratione legis est, vt fiat iotentione obligandi. Tertio, quia nemo se obligat sine intentione, vt in voto, & professione constat.

3. Hoc soppofito, sic argomentatur. Consuetudo, quam affert Peregrinos, oritur ex oostra Regula: nam ideò cantamus Missam solemnem in diebus festiois, quia Constitutiones *part.1. cap.1.* asserunt, quod Missa solemnis diebus festiuis celebretur. Sed oostræ Constitutiones, vt patet, uoo obligant ad peccatom mortale. Ergo necessariò sequitur, quod neque consuetudines ex illis ortæ ad illam obligabunt, cum accessoriom seqoatur naturam principalis, vt tradit *lex Cum principalis, & lex, nihil dolo, ff. de regul. iur.* Et notant communiter DD. quos ad satietatem adducit Barbosa *in collect. tom.3. lib.5. sexti Decr. regul. 42. num. 1.* & Menochius *volum.1. consil.58. num.13.* Deinde dictam consuetudinem non fuisse introductam cùm intentione obligandi, vltra supradictum argumentom, patet ex senio communi omnium Patrum nostræ Religionis, qui in Capitulis generalibus tam difficulter, etiam io casibus magni momenti, noluerunt imponere præcepta obliganria sub mortali, conformando in hoc seipsos nostris coostitotionibus, quæ ad culpam noloerunt obligare; & ideò tandem in Capitulo celebrato anoo 1622. fuerunt abrogata omnia præcepta imposita sub mortali aliis præteritis Capitulis. Et reuerà in caso de quo loquimur, quis potest cogitare, cùm Regola nos non obliget sub onere peccari mortalis canendi Missam, quod nostri hoc onus ipsis, & nobis voluntariè, & sub hac intentione imponere voluerint; quod factum minimè esse ex hoc apparet, quia nemo ante Peregrinum ex oostris Patribus senioribus dixit vnquam, hanc consuetudinem introductam esse cum intentione obligandi ad mortale. Quod si hoc esset, ipsi necessariò deberent scire, & si scirent, vtique dixissent.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 2. Ref. 58. 19. & 20. & ibi in tr. 1. in fine Ref. 41. & in tom. 3. tr. 6. Ref. 17. ex lotissimo eius doctrina, prope finem §. 1. à vers. Imoq; quãdo, & ibi io Ref. 94. §. Vel secondò, ad mediũ, vers. Vnde, & in tom. 4. tr. 4. Ref. 16. §. vlt. & ibi in tr. 6 Ref. 51. §. vlt.

4. His omoibus addendum est, quod quando adest dubium, an consuetudo fuerit introducta cum intentione obligandi, non obligat, vt docet Suarez *de leg. lib.7. cap.15. num.13.* licet contrariom tutius esse asserant Reginaldus *in praxi tom.1. lib.13. cap.23. num.124.* & Azorius *part.1. lib.4. cap.18. q.5.* qoia in dubio nemo præsumitur velle obligari, oec expedit multiplicari præcepta, vbi moraliter certa non sunt: ergo cùm in nostro caso saltem dobij simus, an dicta consuetudo canendi Missam fuerit à nostris Patribus introducta com intentione obligandi, illam non obligare dicendum omuinò est.

5. Confirmantur omnia sopradicta ex his, quæ adducit Gauantus *in comment. ad rubr. Missalis, tom.1. part.3. tit.11. num.14.* vbi sic ait: Collegiatæ Regulares (quæ tamen minùs collegiatæ dicuntur) tenentur ad Missam in choro, ex vi regulæ tantùm, & consuetudinis interpretantis regulam. Ita ille. Sed regula nostra, & consuetudo, vt sopra ostensom est, non obligant nos sub onere peccati mortalis dicere Missam in choro: ergo illam omittere minimè culpa lethalis erit. Nec valet dicere cum Peregrino, qood talis consuetudo sit conformis canonibus, & consoetudini generali Ecclesiæ: oam hoc concedendo, non inde sequitur, nec deduci potest, qood nostra consuetudo obliget ad mortale.

6. Verùm bis oon obstantibos, si nostri Soperiores Missam non canerent sine iusta causa, essent seuerè puniendi, & si adesset scandalum, peccarent mortaliter, alioquin minimè.

RESOL. LXXXVII.

An relinquere Missam solemnem in nostris Ecclesiis sit peccatum mortale?

Et explanatur, quod quando nullo iure teneantur Religiosi ad chorum professi nondum ordinati in Sacris ad horas canonicas, tenentur tamen ex longa, & recepta consuetudine iam præscripta in vnaquaque Religione. Ex p.4.tr.4. & M.ic.Ref.6.

Quæ hic est Ref. antecedens, & infra in Ref. 144. & supra in Ref. 83. cursim prope finem, a vers. Notandum est.

§. 1. NEgatiuam sententiam docui contra Peregrinoom *in 3. part. tract. 2. resol. 8.* sed ipse iterum *in addit. quæst. 11.* eandem opiononem mordicus defendit, & licet fateatur hanc obligationem non procedere ex vi nostræ consuetudinis, asserit tamen procedere ex vi consuetudinis vniuersalis Ecclesiæ, & ex vi Canonum.

2. Sed miror quidem suam sententiam Peregrinum defendere ex vi Canonum, cùm communiter Doctores asserant, Regulares non teneri ad Officium diuinum, sob quo ipse includit Missam solennem, ratione alicuius textus iuris Canonici, constanterque firment in toto corpore iuris Canonici non adesse Caoonem impoocntem hanc obligationem Regularibos, sed teneri ad Horas canonicas ratione coosuetudiois iam præscriptæ in vnaquaque Religione: & ideò nouissimè Iacobus Gordonus *in Theol. moral. tom.2. lib.6. q.2. cap.6. §.3. num.22.* sic ait: Restat ergo cùm nullus extet Canon de hac re, aut constitutio Ecclesiæ, Regulares ad Horas canonicas tantùm obligari ex longa, sancta, & recepta consuetudine. Ita ille, qui citat Sotum, Medinam, & Caietanom: sed audiamos Lessium *lib.2. c.37. dub.9. c.49.* sic asserentem. De Religiosis ad chorum professis nondum ordinatis, communis sententia Doctorum est, teneri ad Horas canonicas: difficultas est, quo iure teneantur, non enim iure Canonico scripto, cùm nullus Canon ea de re extet, nec iure naturæ, quia non pertinet ad essentiam Religionis, neque ex vi voti, aut professionis, quia voto se ad hoc non astringũt? nec tenentur ratione eleemosynarum, quibus viuunt, quia non dantur com hoc onere, sed vt viuant secundum suum iostitutum. Itaque solùm videntur teneri præcepto consoetudinis vbique receptæ: & ita etiam hanc sententiam docent Faustus *de Horis canonicis lib. 1. q.55.* Bonacina *disput.1. quæst. 2. punct.2. num. 1.* Tanneros *in 2.2. D.Thomæ disp.5. quæst.1. dub.4. num.145.* Suarez *de Relig. tom.2. lib.4. cap.17. num.2. & seq.* Villalobos *in summ. tom.1. tract.24. difficult.9. num.7.* & alij penes ipsos. Vnde si in aliqua Religione non adesset talis consuetudo, quod negamus, esset dicendum, illos Religiosos non esse astrictos ad Horas canonicas persoluendas.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 6. à Ref 14. vsque ad Ref. 17. inclusiuè, & in Ref. 24. §. vlt. & in Ref. 56. §. Secundò, & §. Ad id & in tom. 5. tr. 5. Ref. 30. §. Quæro tertiò, & seqq. & in tom. 4. tr. 3. Re. 20. § penul. cursim post medium, vers. & ideò.

3. Verùm his non obstantibus P. Peregrinus docet, quod sub nomioe Officij diuini includitur Missa solemnis, & quod præcipiatur tribus in locis apud Canones, vt Regulares Officium diuinum persoluant: ergo tenentur ad Horas canonicas, & per consequens ad Missas solemnes, quæ comprehenduntur nomine Officij diuini ex vi Canonom, & iuris positiui, & textus qui hoc præcipiunt asserunt esse *cap. dolentes, de celebratione Missarum, cap. cùm creatura,*

eodem

eodem titulo, *& in Clem.* 1. etiam *eodem titulo*.

4. Sed vt verum fatear, quando hanc sententiam legi, prima facie vehementer stupui, quod apud veteres, & recentiores scriptores tam doctos tale præceptum in iure canonico non fuerit inuentum, vt supra visum est, & quod P. Peregrinus solus his nostris temporibus inuenerit, & ideò statim ad textus, & ad expositores cucurri, & cùm legerim *cap. dolentes*, *& cap. cum creatura*, nec vllum verbum inueni, quod comprehendat Regulares, vt legenti patebit, aliquam difficultatem mihi præbuit *Clem.* 1. vbi Concilium Viennense loquitur etiam de Regularibus, & ideò cùm paululum suspensus hæsissem, statim e nubias fugauit Filliucius *tom. 2. tract. 23. cap. 4. num.* 133. vbi postquam quæsierat, an Ecclesiæ sæculares, siue Cathedrales, siue Collegiatæ obligentur ad Officium in choro, tandem quærit, an Ecclesiæ Regulares obligatæ sint ad eiusmodi Officium, & ita affirit. Respondeo esse obligatas iuxta cuiuscumque consuetudinem, & institutum, ex *Clem. 1. de celebr. Missar.* nam etiam Ecclesiæ Regulares connumerantur cum Cathedralibus, & Collegiatis. Dixi *iuxta cuiuscumque institutum*, quia Religiosi non tenentur ad Officium in choro ratione proprij beneficij, cùm id non habeant, neque propterea quod viuant ex eleemosynis, vel bonis Ecclesiasticis, quia non dantur eum hac conditione, neque etiam est ius Canonicum vniuersaliter obligans Religiosos ad id, sed pendet ex peculiari cuiusque instituto & consuetudine, vt dictum est. Hæc Filliucius.

5. Vnde dicendum est dictam *Clem.* 1. non asserere absolutè Regulares esse obligatos ad Officium diuinum persoluendum, sed ad id teneri iuxta cuiuscumque consuetudinem, & institutum, & ita etiam possent interpretari *cap. dolentes, & c. cum creatura*, si de Regularibus loquerentur. Verùm cùm P. Peregrinus concedat in nostra Religione non adesse institutum, neque consuetudinem obligantem sub mortali ad canendam Missam solennem in diebus festiuis: ergo constanter dicendum est illam relinquere non esse peccatum mortale, sicut esset si relinquerentur Horæ canonicæ, ad quas persoluendas consuetudo præscripta iam obligat. Non bene igitur P. Peregrinus dicit nos teneri ad canendam Missam sulemnem ex vi Canonum, sed optimè cum Gauanto *ad rubr. Missalis, tom. 1. part. 3. tit. 11. num. 4.* dicendum est, Regulares ad id teneri ex vi regulæ & consuetudinis interpretantis regulam, quam nos, & ipsemet Peregrinus negamus in nostra Religione adesse cum obligatione culpæ lethalis: ergo, &c. quæ omnia confirmantur. Nam si nos teneremur dicere Missam solemnem ex vi Canonum, & consuetudinis vniuersalis Ecclesiæ, vt vult Peregrinus, teneremur illam dicere in diebus ferialibus, vt patet ex *d. Clem. 1. & cap. dolentes, & cap. cùm creatura de celebrat. Missarum.* Sed nos hoc non facimus. Ergo dicendum est ad illam nos non teneri virtute dictorum Canonum.

6. Respondet Peregrinus hoc esse verum, sed potest esse quòd per viuæ vocis oraculum licentiam non canendi quotidie Missam obtinuisset Religio ab aliquo Summo Pontifice, quia illis temporibus passim erat in vsu concedere similes facultates per viuæ vocis oraculum. Verùm si hæc opinio Peregrini admittenda foret, certi essemus de transgressione Canonum & consuetudinis (vt vult ipse) vniuersalis Ecclesiæ, dum in nostra Religione non fuerit cantata solemnis Missa in diebus ferialibus, & incerti essemus de excusatione transgressionis, nam ipsemet peregrinus loquitur cum formidine, & præsumptiuè, quam quidem licentiam à Peregrino præsumptam difficulter adfuisse dicendum est, cùm non sit credibile in re tanti momenti si Patres essent obligati ex vi Canonum, & consuetudinis vniuersalis Ecclesiæ ad canendam Missam diebus ferialibus, si hoc non facerent ex priuilegio Summi Pontificis, vt præsumit Peregrinus, non, inquam, vt dixi, credibile est in re tam graui, quoad memoriam posteram, & in honorem Religionis, & ad securitatem conscientiarum, si de tam solemni priuilegio in Archiuo S. Syluestri, vel alio in loco mentionem aliquam non reliquissent; sed hoc non inuenitur; neque Patres seniores de tali priuilegio vnquam mentionem fecerunt. Ergo necessariò dicendum est non adfuisse, & ita est, quia reuera necessarium non erat, cùm Regulares, vt dictum est, atque satis probatum, non teneantur dicere Missam ex vi Canonum, sed ex consuetudine præscripta in vnaquaque Religione: sed in nostra Religione non fuit accepta consuetudo, vt Missa solemnis caneretur diebus ferialibus, sed tantùm diebus festiuis, & hoc sine onere peccati mortalis: ideò Patres sine vllo Pontificis priuilegio dictam Missam solennem in diebus ferialibus non dixerunt, neque nos his etiam temporibus dicimus, non, vt dictum est, ratione alicuius priuilegij, sed quia in Religione non habemus consuetudinem illam canendi.

7. Igitur contra P. Peregrinum cum communi sententia omnium Doctorum, tam veterum, quàm recentiorum, dicendum est, Regulares non esse obstrictos sub mortali ad Officium diuinum, & Missam solennem in choro canendam ex vi alicuius Canonis, vel consuetudine vniuersalis Ecclesiæ, sed ex regula, & vi consuetudinis præscriptæ interpretantis regulam. In nostra verò Religione recepta est cõsuetudo obligans sub mortali ad persoluendas Horas canonicas, etiam extra chorum, non autem ad canendas Missas solennes in diebus ferialibus; festiuis verò diebus illam canimus, sed non cum obligatione peccati mortalis, quæ omnia patent ex superiùs adductis, ex quibus etiam patet responsio ad alia, quæ adducit pro sua firmanda sententia Peregrinus.

RESOL. LXXXVIII.

An admodum RR. PP. Oliuetani commorantes in Abbatia Viuoldana teneantur singuli ad diurnam Missarum celebrationem?

Et an Generalis non possit eis præcipere hanc diurnam celebrationem?

Et docetur Generalem non posse præcipere Religiosis subditis, quæ sunt absolutè extra Regulam, sed quæ expressè, vel tacitè in ea continentur.

Et aduertitur, quod vsus, obseruantia, & praxis, atque consuetudo, leges, & statuta interpretantur. Ex p. 10. tr. 16. & Misc. 6. Res. 42. aliàs 41.

§. 1. Respondeo negatiuè: Et licet prima facie videantur obstare verba apposita in Rescripto Clem. VIII. die 22. Maij 1592. tamen ego contrarium puto: Vnde illa per extensum apponam; sic enim ibi Pontifex asserit: *Octo ad minus Monachorum*, &c. *qui omnes ibidem Conuentum constituant, ac iuxta ipsius Congregationis regularia instituta viuere, & eidem Ecclesiæ in Diuinis, horas Canonicas statutis temporibus decantando, ac Missas singulis diebus celebrando deseruire, &c.* puto igitur ex dictis verbis adesse quidem obligationem quotidie celebrandi, sed non à singulis Monachis.

2. Moueor ad id tenendum, quia non est incredibile S. Pontificem, dum ad seruiendum dictæ Abbatiæ introduxerit ad administrationem RR Monachos Oliuetanos, velle eos ibi viuere contra morem, & vsum suæ Religionis, & imponere illis onus, ad quod vigore suarum Constitutionum non tenerentur,

tur. Sed in eorum Constitutionibus *part.* 1. *cap.* 6. 2. sic habetur: *Singuli Sacerdotes, singulis diebus Dominicis, & solemnibus infra hebdomadam occurrentibus Missam celebrare teneantur: ij verò Monachi, qui stant ex ea parte chori, in qua stat hebdomadarius, quotidie per illam hebdomadam Altaris sacrificium offerant.* Ita ibi. Ergo dicendum est in verbis Bullæ adesse obligationem, vt in dicta Abbatia quotidie Missæ celebrentur, sed non à singulis Monachis, sed eo modo, quo in aliis Monasteriis, secundum morem, & vsum Religionis, & secundum præceptum Constitutionis, solitum est ab ipsis celebrari. Alioquin sequeretur magna difficultas. An etiam Generalis possit eis præcipere hanc diurnam celebrationem. Etenim certum est, neque Generalem posse præcipere Religiosis subditis quæ sunt absolutè extra regulam, sed quæ expresse, vel tacitè in illa continentur, vt docet D. Thomas in 2. 2. *quæst.* 104. *art.* 5. *ad* 3. Vasquez *in part.* 1. *disput.* 134. *cap.* 4. *num.* 21. Lessius *lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 9. *num.* 76. Azorius *tom.* 1. *lib.* 13. *cap.* 11. *quæst.* 9. Sanchez *in Summa tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 15. Suarez *de Relig. tom.* 3. *lib.* 10. *cap.* 8. *num.* 6. Valentia *tom.* 3. *disp.* 7. *quæst.* 3 *punct.* 2. Castrus Palaus *tom.* 3. *tract.* 16. *disp.* 4. *punct.* 2. *num.* 7. & alij. Sed Regula PP. Oliuetanorum, vt supra visum est, neque expressè, neque tacitè onus dictum celebrandi continet, sed expressè firmat contrarium. Ergo videtur, quod Superior diurnam hanc celebrationem Monachis in dicta Abbatia commorantibus imponere minimè posset. Dicendum est igitur Pôtificem in dicta Bulla voluisse, vt singulis diebus in Monasterio dictæ Abbatiæ Missæ celebrentur, sed non à singulis iuxta morem, & Constitutiones Religionis.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 6. Res. 14. prope finem, à vers. Et nota etiam.

3. Confirmatur primò hæc opinio, quia verba dispositionis debent declarari, & restringi ad qualitatem adiectam, vt tradit Surdus *lib.* 2. *consil.* 179. *num.* 40. & 41. Casanate *cons.* 44. *num.* 29. & alij quos adducunt Castillo, Soto, Maior, *Comr. tom.* 5. *cap.* 9. *à num.* 1. cum Salgado *de Retentione Bullarum, part.* 1. *cap.* 15. *num.* 51. Sed in Bulla Pontificis sic habetur: *ac iuxta ipsius Congregationis regularia instituta viuere, & eidem Ecclesiæ singulis diebus Missam celebrando deseruire*, sic ibi. Si itaque Monachi ex mente Pontificis tenentur viuere, & singulis diebus celebrare, iuxta ipsius Religionis mores, & Instituta: nam particula, *Et*, æqualiter copulat præcedentia cum sequentibus, vt idem sit de vno, quàm de alio, vt docet Menochius *cons.* 56. *n.* 95. Parisius *vol.* 1. *cons.* 95. *n.* 6. Natta *tom.* 4. *cons.* 573. *n.* 14. Sequitur onus celebrandi Missas assignatas à Pontifice, explicandum esse secundum Religionis mores, vsum, & instituta, quæ, vt supra visum est ex verbis Constitutionum, obligant, vt singulis diebus à Monachis in Ecclesia celebretur, sed non à singulis.

Sup. hoc lege supra doctrinam Res. 61. §. Quarto gratia, & lege §§ à vers. eius annot.

4. Confirmatur secundò, quia rescripta recipiunt interpretationem ex narratis precum, siue supplicationis, ita vt exinde, vel extendenda, vel restringenda, vel supplenda, vel declaranda veniant, vt obseruat Ripol. *tract. de Regularib. cap.* 22. *num.* 56. Chachetanus *decis.* 23. *num.* 44 & *decis.* 38 *num.* 9. Grammaticus *decis.* 203. *n.* 201. & 203. Surdus *decis.* 268. *n.* 15. & *decis.* 219. *n.* 15. Riccius *consil.* 55. *n.* 60. *vol.* 1. & alij. Sed Bullam Clem. VIII. certum est fuisse fundatam super capitula iam stabilita inter Commendatarium, & Religionem Oliuetanam, & secundum præscriptum dictorum capitulorum, postea fuisse factam petitionem. Verum inter alia Capitula adest illud, tenoris sequentis. Quartò, che li PP. Religiosi accettino il carico di mantenere à detta Chiesa per li diuini Officij continuamente, & à perpetui tempi, otto Sacerdoti da farc la residẽza, messe, hore canoniche, nell'hore solite alla loro Religione, & conuenienti: & ogni giorno celebrare li Diuini Officij. In quibus verbis clarè apparet & Religionem non se obligasse, vt octo Missæ dietim à singulis Monachis celebrentur, sed vt singulis diebus celebrentur Diuina Officia. Quæ quidem verba verificantur quoad celebrationem Missarum, si non octo, sed aliquæ Missæ celebrentur, secundum morem dictæ Religionis. Ergo, &c.

5. Et tandem confirmatur tertiò, quia vsus, obseruantia, & consuetudo, leges interpretantur; vnde in *l.* 19. *ff. de legib.* sic habetur: *Si de interpretatione legis quæratur, in primis inspiciendum esse, quo iure Ciuitas retrò in eiusmodi casibus vsa fuerit, cùm optima legum interpres sit consuetudo*, ita ibi: quod etiam probatur ex *cap. cùm dilectus, de consuet.* vt obseruat Enenkelius *de priuilegiis Ciuilis, lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 2. Vvamesius *de iure Pontif. vol.* 1. *cons.* 12. *num* 7. Reinkingk *tract. de Regimine Seculari & Ecclesiastico lib.* 2. *Class.* 2. *c.* 2. *n.* 29. & *cap.* 11. *n.* 6. Harprechtus *in Instit. tom.* 1. §. 15. *tit. de Excusat. Tutorum, n.* 50. & *tom.* 3. §. 3. *tit. de locat.* & *conduct. n.* 71. Menochius *cons.* 32. *n.* 44. Syluanus *cons.* 88. *n.* 27. & alij: quinimmo omnium actuum, & dispositionum interpres est consuetudo, vt docet Ripol. *tr. de Regul. cap.* 47. *n.* 39. Solorzanus *de Indiarum iure, tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 24. & *seq.* Surdus *de Aliment. tit.* 2. *q.* 66. *n.* 4. Mollerus *lib.* 1. *Semestrium cap.* 13. *n.* 4. Natta *cons.* 406. *n.* 25. & 28. *tom.* 2. Vvesembecius *cons.* 266. *n.* 84. *part.* 6. & ideò quamlibet dispositionem, regulam recipere à consuetudine, dixerunt Cagnolus *in Repet. ad leg. Si quis maior, C. de transact.* Vvesembecius *vbi supr. n.* 85. Surdus *decis.* 223. *à n.* 11. quæ omnia approbat etiam Hulricus Hunnius *in sua Encyclopedia iuris, part.* 1. *tit.* 4. *cap.* 4. *num.* 18. & *seqq.* & adeò vera sunt, vt docuerit Amicus *cons.* 42. *n.* 16. & 17. Ernestus Cothmannus *vol.* 4. *cons.* 48. *n.* 14. Aldetanus Mascardus *de interpret. statut. concl.* 2. *n.* 156. & Hunnius *vbi supr. tit.* 5. *cap.* 7. *n.* 73. quòd interpretatio Statutorum, ea consuetudine, praxi, & obseruantia subsequenda declumi debeat, *etiamsi proprietas verborum ipsius statuti repugnet*, quod etiam docet de priuilegiis Solorzanus *vbi supra*, vir sapientissimus, & eruditissimus.

Sup. his sope. in Res. 14. §. Sed non carent. paolò post initiũ, & in tom. 3. tr. 6. ex Res. 94. §. deinde & ex Res. 135. §. Quod patet. ad medium, à vers. Vade. & in tom. 6. tr. 2. ex Res. 31. §. 1. in fin. & in tom. 5. tr. 1. ex Res. 27. §. Sed his. à linea 3. & in tom. 7. tr. 1. Resol. 53. §. Nec obstat, circiter ad medium, & in aliis §§. earum annotationum.

Sup. hac interpretatione in Res. 1. not. præteritæ. & in eodẽ §. ad medium, à vers. Vnde. & in a es. 3. etiam in eodem §. ad medium, & etiam à vers. Vnde. & in aliis multis earũ annotationũ.

6 Sed post Bullam Clem. VIII. vsus, obseruantia, & consuetudo, ipsis Abbatibus Commendatariis scientibus, videntibus, & consentientibus, etiam tempore sancti Caroli Archiepiscopi, semper fuit, vt in dicta Abbatia, singulis quidem diebus celebrentur Missæ, sed non à singulis Monachis. Ergo ita intelligenda, & explicanda sunt verba rescripti Pontificij, de quibus est difficultas. Et quidem, si ex decennij lapsu, ratione consuetudinis scripturæ interpretationem, vt tradit vterque Molina, Theologus, & Iurisconsultus, hic *de Primog. lib.* 2. *cap.* 6. *n.* 57. ille *de Instit. tom.* 3. *tr.* 4. *disp.* 590. *concl.* 9. Gutierrez *pract. qq. lib.* 3. *q.* 62. *n.* 26. & alij, quanto magis dicendum est secundum consuetudinem subsequutam, interpretandam esse scripturam, de qua loquimur, cùm non solùm tempus decennij sit elapsum, sed tempus 40. annorum, & plus. Itaque ea omnibus supradictis existimo, dictos Monachos, cùm non obligentur expressè ad præcisum numerum Missarum, posse adiuuari vacationibus, quibus mos, & constitutio Religionis illis largitur, vel saltem tantum teneri ad celebrandum, secundum morem, & consuetudinem obseruatam post dictam Bullam Clem. VIII. Ita ego sentio, saluo aliorum meliori iudicio, & ideo rogo dictos RR. PP. Oliuetanos, vt circa præsens dubium non acquiescant solo meo voto; sed quærant saltem votum vnius, vel alterius viri docti, quibus superius dicta libenter corrigenda submitto.

RESOL

RESOL. LXXXIX.

An licitum sit celebrare Missam in Altari, in quo Episcopus celebrauit ea die absque eius licentia?

Et an Canon, & praeceptum circa hoc sit in vsu, vel contraria consuetudine sit abrogatum, & ideo non obliget? Ex part. 10. tract. 12. & Misc. 2. Ref. 24.

§. 1. NEgatiuè respondet Paz Iordanus, Episcopus Traguriensis *in suis Elucubrationibus tom. 2. lib. 4. tit. 1. n.* 149. vbi sic ait: In locis, in quibus alias permittitur celebratio, illa censeatur prohibita quotiescumque Episcopus ea die super ipso Altari celebrauerit, *cap. in Altare vlt. de Consecr. distinct.* 2. quòd & si loquatur de Missa cantata, atque adeò ex vi literæ de illa tantùm intelligendum videatur vt nonnullis placuit: tamen ex Decreto Concil. Altisiod. *cap.* 10. *ex gloss.* auctoritate *in d. cap.* ex consuetudine optima legum interprete; atque ex doctrina Ang. *verb. Altare, 5. fin.* Tabien. *ead. quaest. penult.* Sylu. & Armill. *eod. verb.* Homob. de Bonis, *tract. 4. quaest.* 139. Gauant. *thes. Sacr. rit. par. 1. tit. 20. tu. F. vers. Illud.* generaliter accipitur, etiam de Missa priuata, reuerentia namque debita Episcopo, propter quam id statutum fuisse admonet Gloss. *in d. cap. fin.* militat in vtroque casu: & quamuis Azor. *part. 1. lib. 10. cap. 27. quaest.* 10. testetur dictum Canonem alicubi consuetudine contraria derogatum; Gauantus tamen *l. c.* fatetur in Mediolanen. Prouincia, ea quæ decet reuerentia custodiri; prout etiam in his partibus seruari, possum & ipse testari. Hucusque Iordanus.

2. Verùm, non obstantibus; Scortia *de Sacrif. Missæ, lib. 2. cap. 14. num.* 6. Castrus Palaus, *tom. 4. tract. 22. punct. 9. num.* 15. Layman, *lib. 5. tract. 5. c. 6. num.* 10. testantur, præceptum hoc consuetudine fere vbique esse abrogatum, Et nouissimè Pater Diestillus *de Sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 8. num.* 150. docet, hoc præceptum non esse in vsu, atque adeò non obligare. Vnde ego puto propter reuerentiam debitam Dominis Episcopis in casu contingenti, semper ab ipsis esse licentiam petendam: sed si non petatur, existimo sine vllo peccato posse celebrari, & non esse scrupulis locum dandum.

3. Nota, quòd post hæc scripta inueni Franciscum de Nigro, *in Addit. de celebr. Miss. part. 6. Animad. 8. quaest.* 10. ex Bartholomæo de Sancto Fausto docere supradictum Can. *in Altari, de Consecr. distinct.* 1. intelligendum esse de Missa Solemni, & Pontificali, non autem de Missa particulari, & de Altari, in quo Episcopus tanquam particularis Sacerdos celebrat, & probat ex verbis Textus, *ibi*: In quo Episcopus Missam cantauit. Et addit, quòd hic Canon videtur desuetudine abrogatus; & forsitan olim locum habebat, cùm Episcopus in proprijs Ecclesijs, & in sua Diœcesi pontificaliter Missam cantabat.

RESOL. XC.

An Sacerdos possit dicere Missam ante Matutini Officij celebrationem? Ex part. 2. tract. 14. Ref. 36.

§. 1. PEccare mortaliter, si Sacerdos hoc faceret, sentiunt non ignobiles Authores, quos inuenies in numero paulò minus quàm 30. apud doctissimum Ceuedum *in suis canonicis quaestionibus q. 3. n.* 7. quorum sententiam ipse mordicus tuetur & probat tum ratione consuetudinis, tum ex rubricis Missalis editis ex authoritate Romani Pontificis: vbi dicitur, quòd Sacerdos celebraturus accedat ad sacrificium Missæ Matutino saltem absoluto. Et hanc opinionem tenent etiam ex neotericis Pitigianus *in tom. 5. dist.* 53. *q. 2. art.* 10. & Zanardus *in direct. Theol. p. 1. de Euchar. c. 9. quaest.* 7.

2. At contrariam sententiam probabiliorem esse iudico & in praxi sine vllo scrupulo amplectendam, & præter Doctores 20. quos citat & sequitur Barbosa *de potestate Episcop. p.... alleg.* 24. *num.* 15. docet etiam hanc sententiam Layman *lib. 4. tract. 5. c. 4. n.* 5. Ioan. de la Cruz *in director. consc. part. 1. praecept. 3. art. 3. dub. 4. concl.* 2. Raphaël de la Torre *in 2. 2. tom. 1. controuers.* 8. *disp. 2. n. 6. & 7.* Villalobos *in sum. t. 1. tr. 8 d. ffic. 50. n.* 1. Ratio est quia, vt ait Sylnius *in 3. part. quaest. 83 art.* 1. ex sui institutione, matutinales preces, & sacrificium Missæ nullam habent connexionem, neque vllum ordinem, nam preces horariæ adinnentæ sunt, vt eis exhiberetur cultus diuinus Deo, supplendo pro populo. Mysterium verò Eucharistiæ à Christo institutum est, vt recoleretur memoria Passionis eius, in quo nulla connexio inuenitur, quare vnum ad aliud requiratur.

3. Ad argumenta in contrarium, respondetur ad primum, negando adesse talem consuetudinem obligantem ad peccatum mortale. Ad secundum respondetur, in Missali Romano nullum esse verbum præceptiuum, & ex modo quo illa regula ponitur, apparet ibi nihil nouum statui, sed solum declarari, & proponi quod fieri solet & expedit. Imò *ibidem* expressius admonentur Sacerdotes vt priùs aliquantulum vacent orationi.

RESOL. XCI.

An Sacerdos possit aliquando eodem die plures Missas celebrare. Sup. in generali interrogatione lege infra ex ref. 146 §. Ad dubium, & aliu §. eius annot.

Et pro praxi huius quaestionis septem casus in textu huius Resolutionis assignantur, sed aliqui eorum abierunt in desuetudinem. Ex p. 2. tt. 14. Ref. 56.

§. 1. MVlti, vt Palud. D. Anton. Turrecr. Dorand. & alij apud Doctores, *vbi infra*, affirmatiuè respondent, & ex neotericis docet etiam hanc sententiam Valentia *tom 4. disp. 6. q. 11. punct. 3. ad* 7. Henriquez *lib 9. cap. 30. art. 7.* & Nauar. *in man. c. 25 n* 93. & alij. Casus autem, in quibus id liceat, dummodo Sacerdos sit ieiunus, ad septem reducunt. Primus, in die Natiuitatis Domini nostri. Secundus, quando iam ferè dicta Missa, superuenit Pontifex, Episcopus, aut habens quasi Episcopalem iurisdictionem ordinarius Prælatus, Rex, vel aliquis Princeps sæcularis, aut etiamsi superuenirent aliqui itinerantes in die præcepti festo. Tertius, si cùm finit Missam, nuntiatur ei, quòd intrat defuncti corpus sepeliendum cum Missa. Quartus, si non est seruata Eucharistia, & nuntiatur aliquem in articulo mortis esse, debet iterum celebrare, & dare ægroto viaticum. Quintus, ob benedictionem nuptiarum, quando aliqua necessitas, aut magna congruentia vrget. Sextus, ob rationabilem causam iudicatam à bono, & cordato viro, ob quam videatur necessarium, vel congruentissimum, vt Missa secundò dicatur, quod habetur *cap. consulnisti, de celebr. Miss.* Septimus porrò, quando vnus Sacerdos præficitur duabus Ecclesijs Parochialibus, ob illarum paupertatem.

Pro primo casu contento ed lin. 71 huius textus in Ref. seq. Et §. 2. not. prætecite, & pro secundo latè infra in Ref. 94 & in aliis eatum annotationū pro istis casibus, & pro tertio, quarto, & septimo casu contentis etiam in hoc §. 1. in Resol. seq. & in aliis eius annot. pro istis casibus.

2. Sed ob multiplicitatem Sacerdotum bi casus abierunt in desuetudinem, & solus primus, & vltimus in his nostris regionibus obseruatur, vt bene obseruat Llamas *part. 3. Meth. cap. 5. §. 17. in fine.* Ioan. de la Cruz *in director. consc. p. 2. de sacr. Missa, q. 2. dub. 3. concl. 3. in fine.* Sylnius *in 3. p. q. 83. art. 2. ad* 5. Scorzia *de sacram. Missa, lib. 2. c. 16. n. 2.* Molfesius *in sum. tom. 1. tract. 3. c.... num. 46.* Vgolin. *de potest. Episcopi, c. 16. n. 4.*

Vasquez

Vasquez *in 3. p.tom.3. disp.232. c.5. n.48.* Pitigianus *tom.1. in 4. dist.13. q.2. art.3.* Nugnus *tom.1. in 3. p. q.83. art.2.* Suarez *tom 3. in 3.p.dist.8. sect.3.* & alij. Vnde Sacerdotes considerent in aliis casibus quid facere debeant, & attendant consuetudinem locorum, & regionum, & celebrent de licentia Episcopi, vt obseruat Posseuinus *c.2. n.7.*

RESOL. XCII.

An quando Parochus possit celebrare duas Missas, possit etiam hoc facere non solùm in diebus Festiuis, sed etiam in diebus Ferialibus?

Et notatur, quod quando dicitur posse bis celebrare, intelligitur etiam ter, aut sæpius, si toties occurrat necessitas eodem die.

Et aduertitur, quod in prædictis casibus requiritur, vt Sacerdos, vel Parochus ita celebrans sit semper ieiunus, hoc est, quod in prima Missa non recipiat ablutionem, sed solum corpus, & sanguinem, & aliter non poterit dicere secundam Missam.

Sed quid est faciendum in Feria sexta Parasceues, si inaduertenter Parochus, qui in Feria quinta Cœna Domini debebat seruare in vna Parochia Sanctissimum Sacramentum, & reseruauit illud in duas Parochias?

Et si accidat casus, quo antequam Sacerdos sumat ablutiones, sciat gentium multitudinem tunc ex itinere aduenisse, sitque dies Festiuus, & non sit alius Sacerdos, an possit iterum celebrare?

Item, an sit licitum, vbi est raritas Sacerdotum, & magna frequentia populi, vt est in India, eodem die plures Missas celebrare, quando Sacerdos non potest vna celebratione satisfacere toti populo?

Item, an ad communicandum moribundum infirmum morti vicinum; & vbi est consuetudo, vt defunctus sine Sacrificio non sepeliatur, possit Sacerdos post primam Missam celebrare secundam? Ex part.30. tract.16. & Misc.6. Ref.23. alias 22.

Supr. hoc in tom.3. tr.1. Ref.54.§ Sed ego ante medium.

§.1. AFfirmatiuè respondet Suar. *in 3. part.tom.3. disp.8.sect.3.§.sextus autem casus.* Sed aduersus illum insurgit Nugnus rectè, vt obseruat Cardinalis de Lugo *resp.mor.lib.1.dub.14.* dicens, hanc sententiam esse omnino improbabilem, & non esse veram dicit Marcus de los Huertos *de Sacrificio Missæ q.13.* & non adhæret huic sententiæ Trullench. de *Sacram.lib.3.cap.8.dub.1.n.4.* vbi si asserit: Dico tertiò, quando Sacerdos habet duas, vel tres Parochias, potest duas, vel tres Missas in die celebrare, ita communis DD. hoc autem intellige, modo Parochus non possit commodè habere coadiutorem: In quo tamen standum erit consuetudini: vt bene Villalobos *par.1. tract.8.diff.21.n...* Intellige etiam, id procedere in diebus festis, non verò in feriatis, vnde non placet, quod dicit Suarez, nimirum, etiam id licere in diebus feriatis, si populus sit sufficiens, nam tunc nec ex parte Sacerdotis, nec populi reperitur magna necessitas, quod requirit dictum *cap.Consuluisti,* & sufficit, vt alternatiuè Missam in vna Parochia vna die, & alteram in alia Parochia: admitterem tamen ego sententiam Suarez in aliquo die feriato, in quo populus abstinet se ab opere seruili in honorem alicuius Sancti, illiusque festum celebrant, & ex alio capite occurrit necessitas celebrandi in altera Parochia. Ita Trullench. Sed ego puto absolutè, sententiam Patris Suarez esse probabilissimam, & tutam in praxi, & illam sustinet Leandrus *de Sacram. tom.2.tract.8. disp.5.q.38.* Cardinalis de Lugo *vbi suprà n.2.* qui citat etiam Ioannem de la Cruz Dominicanum, & Gasparum Hurtadum. Hanc etiam sententiam Suarez docet, nouissimè Pater Dicastillus *de Sacrament. tom.1. tract. 5. disp. 4. dub. 3. n.39.* Castrus Palaus *tom. 4. tract.22. punct.7. num.9.* & Amicus *in Curs. Theol. to.7. disp.33.Scol.11.n.316.* Et vt aduersus Nugnum, & alios hæc opinio remaneat satis probabilis, non grauabor hic apponere verba Martini de San Ioseph. *in Mon.Confessar.to.1.lib.1. tract.53.de Euchar.n.7.&* 8. vbi sic ait: [Al Sacerdote le esta probibido celebrar mas de vna vez al dia, por Derecho Ecclesiastico, cap. *Sufficit de Consecratione dist.1.* cap. *Consuluisti,* cap. *Referente, de Celebration. Missar.* Saluo el dia de Nauidad en que se pueden dezir tres Missas, soluo tambien los casos de necessidad, como lo dize Inocentio III. *dict. cap. Consuluisti,* y contrauenir à este precepto, es pecado mortal, en que conuienen los Doctores. El caso de necessidad, en que puede el Sacerdote celebrar mas de vna Missa, es quando tiene dos Parroquias en diuersos pueblos, que el vno porsu pobreza non tiene cura, podra dezir dos Missas, para que cada pueblo pueda oir Missas las fiestas, d. cap. *Consuluisti.* Es cosa esta recibida en la practica, y communemente admitida de los Doctores, y tengo por probable la opinion de Suarez que dize, que no solamente en las fiestas, sino en otro qualquiera dia podra dezir Missa en ambas Iglesias, si en ambas ay suficiente numero de Fieles, que quieran oir Missa cada dia, y pudele fundar en el mismo capitulo *Consuluisti.* Pero como aduirte Villalobos *tract. 8. de Miss. diffic. 55.* no ha de tomar el Sacerdote lauatorio en la primera Missa, que si le tomasse, no seria licito dezir a segunda, ni en el dia de Naoidad.] Ita ille. Vnde Dicastillus, & alij penes ipsum vbi suprà putant, quod quando Parochus alterius oppidi est ægrotus, aut absens, poterit secundò alius Sacerdos ibi celebrare, qui iam in sua Ecclesia celebrauit. Aduerte, quod quando dicimus posse bis celebrari, intelligimus etiam ter, aut sæpius, si toties necessitas occurrat eodem die, vt Suarius, & alij notarunt. Quidquid dicat Fagondez *in primo præcepto Ecclesiæ, lib. 3. cap.17.* & ante illum Henriquez, *lib.9. cap.30.num.7.* ex textu, cap. *Consuluisti, citato,* in quo textu non est sermo magis de duplici, quàm de multiplici, vt legenti constabit. Sed ad hoc, vt Sacerdos possit bis, aut ter celebrare in casibus, in quibus id licet, iuxta superiùs dicta, requiris, quod sit ieiunus; vnde in priori Missa non debet sumere ablutiones, aliter dicere non poterit secundam. Ita DD. communiter. Notandum est hic obiter cum Trullench. *de Sacram. lib.3.c.8. dub.2.n.6.* quod in hoc casu Sacerdotem duas Parochias habentem, in Feria quinta Cœnæ Domini solùm posse reseruare Sanctissimum Sacramentum in vna Parochia, nam Feria sexta sequenti sumitur vna particula vino mixta, & cùm iam non sit ieiunus, non poterit idem facere in alia Parochia. Quod si inaduertenter in duabus Parochiis Sanctissimum Sacramentum reseruauit, ait Suarez *suprà,* & bene, vt in priori Ecclesia sumat Sacram Eucharistiam sine vino, vt maneat ieiunus, & sic poterit in altera Parochia Sacram Eucharistiam seruatis seruandis sumere. At si in priori sumpsit particulam cum vino, in secunda non sumat Sacramentum, sed illud reseruet in Sacrario. Hoc tamen intellige, casu quo commodè Missa extra Ecclesiam in altari portatili celebrari non possit, aliter enim non posset pluries celebrari quia cessat necessitas, vt bene Ledesm. *in Summ. tom.1.c.19.de Eucharist. post.7.conclus.* & cum Villalobos *suprà, n.8.* Ad hunc casum reduci potest, si Sacerdos, antequam sumat ablutiones, sciat gentium multitudinem tunc ex itinere aduenisse: sitque dies Festus, & non alius Sacerdos, posse iterum celebrare, vt probabiliter docet Villalobos, *suprà, n.9.* cum Suarez *loco citato.* Sed hæc mihi non placent, & quoad primum, quia id non potest semper fieri, nec decet; maximè si cœli inclementia non permittat, vt quando pluit,

ningit,

Supr. hoc in Ref. præterita.

Sup. hoc ibidem, & infra in Ref. seq. in principio, & in Resol. 118. §. Sed, inter mediū & finem, à vers. Confirmatur. & in Ref. & §. not. primæ huius Ref.

Sup. hoc lauatorio in fine Ref. seq.

Sup. bis ter, aut sæpius in Ref. seq. prope finem, §. Nota etiam.

Sup. hoc in Resol. seq. à lin. 6.

Supr. hoc in Resol. not. præterita, §. Nota etiā. & in Resol. præterita. §. 1. cursim in vers. Secundus casus. & infra in hac ipsamet Ref.

ningit, ventuſque tantus eſt, vt vix poſſit locus aptus, decenſque parari pro Sacro; imò & pro populo, qui non videtur tunc iis inclementiis exponendus, & cogendus ad Sacrum audiendum. Alij verò eam neceſſitatem inſufficientem indicant; putant enim ſatisfieri præcepto audiendi Miſſam, ſi Fideles aſſiſtant etiã extra templum, quamuis non videntes, nec audientes: quod ſatis probabile eſt; ſæpè tamen non permittet inclementia cœli. Vide Dicaſtillum *n.* 49. Secundum verò caſum, Ego difficulter admitterem, quia nulla eſt neceſſitas; nam vel illa multitudo peregrinantium inculpabiliter tardè venit, & tunc non peccauit; Si autem culpabiliter, non tollitur peccatum audiendo Miſſam, ſed per pœnitentiam. Ita ex Lugo Dicaſtil. *n.* 47. qui tamen non probabilem contrariam ſententiam tenet. Et ideò Amicus *in Curſ. Theol. to. 7. diſp 33. ſect. 11. n.* 318. hæc omnia ſuſtinet; primò licitum eſſe Sacerdoti ſecundam Miſſam celebrare, præſertim in die Feſto, ſi poſt primam ſuperuenerit magna multitudo peregrinorũ, qui Miſſam eo die non audierunt. Nam quod cenſetur debitũ reſpectu Parochi ad ſatisfaciendum deuotioni, & obligationi ſuorum Parochianorũ, cenſebitur ſaltem licitum cuilibet Sacerdoti ad ſatisfaciendum obligationi, & deuotioni populi. Secundò licitum eſſe, vbi eſt raritas Sacerdotum, & magna frequentia populi, vt eſt in India, eadem die plures Miſſas celebrare, quando Sacerdos non poteſt vna ſatisfacere toti populo: qua de cauſa Paulus III. peculiari Bulla edita anno 1549. quæ incipit, Paulus Epiſcopus, conceſſit, vt poſſint Presbyteri Societatis in locis Infidelium bis de die Miſſam celebrare. Quod fecit cùm ad ſcrupulos tollendos, vbi, & quando non eſſet tanta neceſſitas, tum ad hoc ipſum tutius practicãdum. Tertiò licitum etiam eſſe Sacerdoti ad communicandum infirmum morti propinquum, ſecundam Miſſam celebrare. Ratio eſt, quia maxima illa vtilitas, quam percepturus eſt infirmus ex hoc Sacramento in eo articulo multis præualere videtur huic legi, de vna tantũ in die Miſſa celebranda, præſertim cùm Pontifices concedant, ſuadente neceſſitate, facultatem ſecundam Miſſam celebrandi, quia autem negauerit in hoc caſu vrgere neceſſitatem? Et tandem Quartò, vbi viget conſuetudo, vt defunctus ſine Sacrificio non ſepeliatur, poſſe Sacerdotem poſt primam Miſſam celebrare ſecundam pro defunctis: præſertim cùm in hoc caſu ſpecialiter ius permittat Sacerdoti ſecundam Miſſam celebrare. Hæc omnia, vt dixi, Amicus *vbi ſuprà.*

Sup. hac doctrina lege infra in tr. 3. ex Ref. 10. §. vlt. ad medium, & ex Ref. 13. §. 1. ad medium, verſ. Adde, & ex Ref. 18. §. vlt.

Sup. hoc in Reſol. ſeq. §. Negatiuè.

Sup. hoc in Ref. præterita §. 1. verſ. Quartus. & infra in Ref. 128. § Sed inter mediũ & finẽ, verſ. Cõfirmatur. & latè in Ref. 133. &c.

Sup. hoc quarto in Ref. præterita §. 1. verſ. Tertius.

RESOL. XCIII.

Quomodo Sacerdos habens duas Parochias, & Eccleſias debeat celebrare in Feria quinta Hebdomada Sancta?

Et an, quando Parochus duas Miſſas dicere tenetur, debeat petere licentiam ab Epiſcopo?

Et notatur poſſe ſimplicem Sacerdotem duas Miſſas in vno die celebrare, ſi ingens fidelium multitudo Miſſam audire deberet, & ſecus ſi exigua, v. g. decem, aut viginti, & non eſt alius Sacerdos, qui celebrare poſſet.

Et an non tantùm bis, ſed ter, & quater Sacerdos poſſit eodem die celebrare, ſi cauſa ſubſit, quæ binam celebrationem honeſtauerit? Ex part. 11. tr. 5. & Miſc. 5. Ref. 33.

Sup. hoc, quod hic ſupponitur, ſupra in Ref. 91. & in Ref. 101. ſeq. &c.

§. 1. SVppono cum Eminentiſſim. Domino meo Card. Lugo *de Sacram. Euchariſt. diſp.* 20. *ſect. 1. num.* 47. & aliis communiter Sacerdotem habentem duas parochiales Eccleſias, quibus ſolus ipſe abſque coadiutore miniſtrat, & in vtraque eſt populus auditurus Miſſam, poſſe bis celebrare. Sed difficultas eſt, quomodo debeat celebrare in Paraſceue. Ad hoc dubium reſpondet ex Syluio, & Ioanne de la Cruz, Pater Leander *de Sacramentis tom. 1. tract. 8. diſput. 5. quæſt.* 40. vbi ſic ait; Notent Paſtores quod Feria VI. Paraſceues non poſſunt officium, quod in Miſſali continetur, facere, niſi in vna Eccleſia, ne vel communicent non ieiuni in ſecunda, vel officium peragant in prima, ſine vſu calicis, & contra morem Eccleſiæ. Sic ille. Ioannes Præpoſitus *in 3. part. D. Thomæ quæſt. 83. art. 2. dub. 2. num.* 130. ſic ait: Quid facturus ſit paſtor habens duas parochias, ſi Feria V. maioris hebdomadæ conſecrauit hoſtiam in monumento reponendam, an ſcilicet poſſit in die Paraſceues in vtraque parochia communicare, & officium illius diei in vtraque parochia celebrare? ratio dubitandi eſt, quod Sacerdos immittat partem hoſtiæ in vinum non conſecratum. Aliqui cenſuerunt id poſſe, etiam ſumpto vino; verùm id meritò paſſim reiicitur, quia neque ius, neque auctoritas oſtendit licere, non ſeruato ieiunio, eo die communicare. Itaque videtur dicendum primò, Paſtorem debere ſubſtituere alterum pro alterutra parochia ſi facilè id poſſit.

Sup. hoc in Ref. præterita poſt medium, à verſ. Notandam, eſt hic obiter.

2. Dicendum ſecundò, ſi non poſſit procurare alium, pridie in alterutro loco non conſecret hoſtiam reponendam in monumento, ſi parochiæ ſint vicinæ.

3. Dicendum tertiò, quod ſi parochiæ ita diſtent à ſe inuicem, vt populus vnius non poſſit ad Eccleſiam alterius conuenire, vel quacunque alia de cauſa id non poſſit commodè fieri, ita vt videatur in vtroque loco debere celebrare Officium Paraſceues, in priori non ponatur vinum & aqua in calice, vt ſolam Hoſtiæ partem ſine ablutione ſumere poſſit, & ieiunus poſſit celebrare in ſecundo loco: quod ſi vinum, vel ablutionem ſumpſerit, non poteſt ſecundò celebrare, ſed eo caſu debet hoſtiam pridie conſecratam, in ſecundo loco decenter in ſacriſtia reponere.

4. Dices, Sacerdos non poteſt celebrare, niſi ſeruatis ritibus Miſſalis, quos non poteſt ſeruare in primo loco, ſi velit in ſecundo celebrare.

5. Reſpondetur, id quidem oſtendere, quod ſecundo loco diximus, ſcilicet eſſe magis conſultum, vt eo die ſolùm in vno loco officium celebretur, non videri tamen concludere nullo vnquam euentu aliter fieri poſſe.

6. Dico ergo, ſacerdotem graui de cauſa poſſe celebrare, etiamſi forte ritus non ita grauis ſeruari non poſſet, quod in noſtro caſu contingit: nam ritus mittendi vinum in calicem, & mittendi particulam hoſtiæ in vinum, non videtur ita grauis, vt ſi ſeruari nequeat, frequens aliqua Parochia debeat carere officio illius diei, præſertim accedente conſuetudine Epiſcopis & ſuperioribus Eccleſiaſticis ſatis perſpecta. Hucvſque Præpoſitus. Vide etiam Suarez *tom. 3. diſp.* 80. *ſect.* 3. & Amicum *in Curſ. Theol. tom. 7. diſp. 33. ſect. 11. num.* 317. Dico, itaque in tali caſu Parochum non habere obligationem erigendi pro die Paraſceues duplex ſepulchrum in vtraque Eccleſia, ſed poterit tantùm in principaliori. Ratio eſt, quia cùm debeat Sacerdos in die Paraſceues particulam Hoſtiæ præcedenti die conſecratæ ſimul cum vino in Calice poſito ſumere, non poſſet iterum non ieiunus communicare: nam vt idem Sacerdos poſſit ſecundam Miſſam celebrare, vel in prædicto caſu iterum communicare, ſupponi debet ieiunus, vt omnes docent *ex cap. ex parte, de celebrat. Miſſar.* vbi Pontifex prohibet ſecundam Miſſam Sacerdoti, qui poſt primam, purificationem accepit. Quod ſi fortè Parochus hanc futuram difficultatem non præuidens, in vtroque templo tumulum erexit: tunc vel in vno tantùm ſacramentum ſumat, & cæremoniam abſoluat, & in altero Sacramentum in ſecreto ac

decenti loco recondat: vel certe in primo templo omittat illam cæremoniam sumendi particulam Hostiæ consecratæ cum vino, vt citato loco monet Suarez, cùm talis cæremonia non censeatur essentialis. Hoc autem intelligitur, vbi seruatur Romana consuetudo de consumenda Hostia die Parasceues, quæ præcedenti die Iouis exposita fuit in sepulchro. Vide etiam Caspensem *in curs. Theol. tom. 2. tract. 23. disp. 3. sect. 1. num. 51.*

7. Verùm an quando Parochus potest, vt supra suppositum est, dicere duas Missas; teneatur petere licentiam ab Episcopo.

8. Negatiuè respondet Tamburinus *opusc. de sacrif. Missæ lib. 1. cap. 6. §. 3. n. 1.* Pluries (ait) in eodem die celebrare fas est, quando quis præest duabus Ecclesiis, & ni bis in die sacrificet, sacro careret alterutra. Idem esset, vbi rari sunt admodum Sacerdotes, vt in Anglia, Hibernia, & nonnullis partibus Germaniæ, & in Indiis (adde & Tunesi, & in tota Africa, & in regionibus quibuscunque infidelium, in simili necessitate Christianorum ibi forte degentium) quilibet enim Sacerdos, quamuis non sit parochus, poterit ibi requirente necessitate, pluries celebrare in die, etiam nulla petita licentia ab Episcopo fortè ibi præsente, vel vicino; quia vbi ius commune facultatem concedit, ab alio expectanda nequaquam est. Ita ille.

Sup. hoc in Res. præterita prope finem, à vers. vbi est raritas.

9. Sed contrariam sententiam docet Hieronymus Garzia *in summ. Theol. mor. tract. 3. diffic. 2. dub 5. n. 8.* [Aduierten (ait) los Dotores citados, al Parocho que tuuiere muchas Parroquias, que no reserue el Iueues Santo el Sanctissimo Sacramento en ambas Parroquias, porque no podra sumir ambos el Viernes Santo, si ha de guardar la ceremonia de la Iglesia que es echar la particula en las abluciones, y despues sumirlo todo; y assi caso que reserue en ambas partes el Sanctissimo Sacramento, por no dexar sin monumento à alguna de las Parroquias; vna de dos, ò busque vn Sacerdote, para que lo saque del monumento, y suma en la vna, ò sino, no eche en la primera, donde el Viernes le sacare, la particula, sino suma la Hostia sola, y en la otra podra sumir Sacramento, y abluciones, en la segunda Parroquia podrà sacarlo del monumento, però reseruarlo sin sumirlo, hasta, el Sabado, ò el Domingo, porque en ningun caso se puede sumir, no estando ayuno] *ex cap. ex parte, de celebr. Missar.*

10. [El caso que es propuesto con las condiciones dichas, todos los Autores lo admiten, y esta *in viridi obseruantia*, pero con todo ello se pide licencia al Obispo vna vez para toda la vida, y de hecho escriuiendo esto me refiere vn Parrocho, que el hà pedido estos dias licencia al Señor Arzobispo para hazerlo, y que sin ella no se atreuen, y aun Barbosa *de officio parochi cap. 11. num. 9.* Alphonsus de Leone *de offic. capellani, quæst. 8. sect. 17. cas. 1.* quieren se pida licencia à la congregacion de Ritos cuyo vltimo Autor refiere, que la pidieron los de Austria la superior, donde por la penuria de los Sacerdotes à causa de la expulsion que dellos hizieron los Hereges, y la concediò dicha Congregacion como queda dicho.

Sup. hoc in Res. præterites post medium, à vers. Ad hunc casum. & in alio vers. eius nor.

11. Nota etiam hic obiter, posse etiam simplicem Sacerdotem duas Missas in vno die celebrare, si ingens fidelium multitudo Missam audire deberet, secus si exigua decem vel viginti, & non esset alius Sacerdos qui celebrare posset. Moueor tum authoritate Leonis Pontificis *epist. 91. ad Dioscor. cap. 2.* qui manifestè indicat eo casu duplicem Missam dici posse ab eodem inquam Sacerdote, nam à diuersis nihil noui diceret; Tum argumento deducto ex parocho duarum, qui secundùm omnium sententiam duas Missas celebrare eodem die potest, ne vnius Ecclesiæ Parochiani priuentur commoditate audiendi Sacrum: ergo impedire ne plures absque sacrificio remaneant, sufficiens causa est bis sacrificandi. Et ita sustinet Suarez *disp. 80. sect. 3. in fine.* Ægid. de Coninch *dub. 3. circa finem.* Nec dissentit Layman *dicto lib. 5. tract. 5. cap. 4. num. 6.* Et docet absolutè Castrus Palans *tom. 4. tractat. 22. punct. 7. num. 9.* qui etiam petit an non tantùm bis, sed ter, & quater possit Sacerdos eodem die celebrare si causa subsit, quæ binam celebrationem honestauit. Et affirmatiuè respondet, quia cùm binam celebrationem sola necessitas concedat, & trinam concedere poterit. Vnde Sacerdos trium Ecclesiarum præfectus, triplicem Missam celebrare poterit.

Sup. hoc in Res. præterita ad mediū, à vers. Aduerte, quod quando.

12. Cæterùm existimo grauiorem causam requiri pro trina, & quaterna celebratione, quàm pro bina, vtpotè res rarò, vel nunquam visitata. At stante ea grauiori causa, sacrificium multiplicari poterit, sed raò, vel nunquam credo eam causam euenturam, nisi in præfectura trium Ecclesiarum, quæ ex vrgentissima tantùm causa concedi potest, & grauiori quidem quàm ea quæ communiter expostulatur ad duarum Ecclesiarum præfecturam. At ea præfectura concessa, potest Sacerdos in prædictis Ecclesiis eodem die celebrare: nam eò ipso quo quis pluribus Ecclesiis præficitur, à superiore approbata est Sacrificij repetendi necessitas. Aduerto vt rem omninò indubitatam, nunquam repeti sacrificium posse, si in Missa ablutio sumpta est: quia præceptum celebrandi ieiunè, ob prædictas causas, & occasiones occurrentes derogari non potest. Sed de hac quæstione alibi ego dixi.

Sup. hoc in Res. præterita ad mediū, vers. no hade comar el Sacerdote el lauator.

RESOL. XCIV.

An licitum sit Sacerdoti captam Missam inchoare, si superueniat vir illustris, qui id petat, & alius Sacerdos non adsit, qui celebret?

Et alia curiosa circa præsentem casum, pertractata inuenies in textu huius Resolutionis etiam pro diebus Ferialibus, & personis minus illustribus. Ex part. 11. tract. 5. & Misc. 5. Res. 45.

§. 1. Affirmatiuam sententiam tenet Pater Franciscus Bardi *in selectis lib. 10. quæst. 11. n. 3.* & præter Henriquez, Azorium, Layman, Fagundez, Scorzia, & Emmanuelem Sà ab ipso citatos, hanc sententiam tenet etiam Castrus Palaus *tom. 5. tract. 22. punct. 11. num. 4.* & Marchinus *de Sacram. ordinis, part. 3. cap. 16. num. 4.* & doctus amicissimus Pater Hieronymus Garzia *in summa Theolog. Moral. tract. 2. difficultat. 8. dub. 6. punct. vlt. num. 32.* sic asserens: Finalmente à cerca boluer à comenzar la Missa dizen Salzedo *in pract. crimin. cap. 45. pag. 126.* Rodriguez *in summa part. 1. cap. 144.* que no es licito boluerla à comenzar, aunque sobreuenga alguna gente que no hà oydo Missa, y no queda otra por dezir Pero Nauarro, y otros dizen lo contrario que si llegare de camino, ò por otra ocasion legitima vn Cardinal, vn Obispo, o vn grande, que podria comenzar de nuouo, aunque huuiese dicho la Epistola, y que deue azerlo: y de hecho sucedio esto en nuestra Señora del Pilar della Ciudad este Setiembre de 1642. porque llegò el Eminentissimo Cardinal Triuultio, y dezia el Sacerdote el Credo, y le mandò boluer à comenzar el Euangelio, la razon desta dotrina es, porque si puede vno dezir dos Missas en vn dia, paraque las oyga el pueblo, quando el cura tiene dos Parro-

Sup. hoc aliquid supra in Resol. 91. §. 1. vers. Secundus, & infra in Res. seq.

chias

chias, luego maior podrà repetir vn pedazo, de Missa, sic ille. Et ideò hanc opinionem probabiliorem existimat Villalobos *in summa tom.1. tract.8. diffic.31. num 9.*

2. Itaque asserunt in tali casu posse Sacerdotem repetere Missam inceptam vsque ad Offertorium exclusiuè, ita Bardi *vbi suprà*, qui postea subdit, si quis velit nos cogere ad respondendum, num sit peccatum graue repetere omnia, etiam vsque ad Canonem exclusiuè, dico qood quamuis ad damnandum aliquem Sacerdotem id facientem, non habeamus efficax argumentum; nihilominus ad asserendum eum temerè operari, sufficit authoritas Theologorum, qui non admittunt repetitionem: nisi eorum, quæ antecedunt offertorium, & etiam in re ista satis videtur congruentia prædicta, proinde licet non apertè damnarem repetentem vsque ad Canonem, neque possem illum excusare à peccato graui: tamen apud me res est valde dubia.

3. Ita ille: sed ego sine formidine puto in tali casu Sacerdotem repetentem Missam vsque ad Canonem exclusiuè peccare mortaliter: non enim parum concedimus, vt dictum est, si liceat ei repetere vsque ad Offertorium exclusiuè: Et quidem non desunt Authores asserentes obligationem, quæ fit in Offertorio esse vnam ex partibus essentialibus Sacrificij Missæ.

4. Sed hic potest curiosiùs inquirere, an repetitio supradicta, quando superuenit vir magnæ notæ, & illustris, fieri possit etiam diebus ferialibus? Et affirmatiuè respondet Bardi *loco citato num.* 10. quia, ait ipse, etsi præceptum de Sacro non vrgeat, nihilominus, quia nos non fundamus sententiam nostram in adimpletione præcepti, sed potius in iusta & honesta deuotione personæ magnæ dignitatis, idcirco consequenter discurrentes, asserere possumus, etiam diebus ferialibus id esse licitum, decet enim Episcopos, & alios fideles quotidie sacrum integrè audire; & scire cupis propter quas personas liceat Sacerdoti repetere Missam inceptam, dico esse Principes supremos non recognoscentes superiorem; item Proreges, Cardinales, Nuntios Pontificum, Episcopos, Oratores Regum, Magnates Hispaniarum, Inquisitores Maiores, Commissarios Cruciatæ, Præsides supremorum Consiliorum Regis, non autem eorum Consiliarij, &c. nec etiam eos, qui vulgò dicuntur *Titolati*, nisi forsitan inueniantur in terris, in quibus dominium habeant.

5. Et tandem quærit Pater Bardi *vbi supra num.* 11. si repetitio Missæ, modo quo supra dictum est, efficeretur pro personis ordinariis, & infimæ conditionis, an Sacerdos in tali casu peccaret grauiter? Et respondet se non dubitare quin sit peccatum veniale, quia est contra praxim Ecclesiæ, quæ pro personis tantùm qualificatis id permittit: at non possum firmiter, & constanter asserere esse peccatum lethale, sed id remitto prudentiæ, & iudicio Theologorum. Ita Bardi, sed ego sine formidine assero in tali casu Sacerdotem lethale peccatum committere; esset enim transgressio in re graui propter irreuerentiam erga Missæ Sacrificium, vt patet ex consuetudine Ecclesiæ, quæ talis actio cohonestat in ordine ad illustres personas, non autem quoad infimas, & exiguæ notæ.

6. Verùm omnia superius dicta procedunt in sententia affirmatiua supradictorum Authorum, mihi autem magis placet sententia negatiua, quam tuetur Pater Thomas Tamburinus *opusc. de sacram. Missæ, lib.* 5. *cap.*7. §.8.*num.*2. vbi sic ait: Concedunt aliqui si superueniat Princeps, vel Prælatus, vel processio populi, vel similes, audituri que sint sacrum, posse Sacerdotem interrumpere Missam, & iterum incipere si alius sacerdos non sit, & celebrans solùm progressus fuerit vsque ad Oblationem exclusiuè, non verò si vltra; imo id in praxi obseruatum esse testatur Nauarrus, & Henriquez.

7. Mihi quidem hæc concessio non placet, sicuti nec placuit supra, quod propter similem aduentum posset ab eodem bis eodem die celebrari. Ratio est, quia eiusmodi aduentus non affert tantam necessitatem, quæ superare possit irreuerentiam interruptionis Missæ, quandoquidem illi, cùm non suppetat alia Missa, ad integram audiendam non obligentur: Maximè ergo laudandum est decretum Mediolanense, in quo absolutè cauetur, ne quis Missam semel inchoatam repetat: id quod praxim à Nauarro allatam, nec solido fundamento nixam, meritò corrigit. Hæc Tamburinus, & licet aduersus illum insurgat Pater Bardi *vbi supra*, sciat vir doctissimus, & amicissimus opinionem Patris Tamburini, præter Gananrum, Rodriquez, & Diaz, ex eius Societate, docere fortissimum commilitonem, & qui apud me instar plurium est, nempe Iacobum Granadum *in 3.part. D. Thom. controu.6. tractat.* 14. *disput.* 10. *num.*4. sic asserentem: Post inchoatam verò Missam non expedit illam iterum inchoare, etiamsi persona magnæ authoritatis adueniat, & dies sit Festus. Vnde strictè sub excommunicatione præcipit Synodus Hispalensis, *tit. de celebrat. Missarum, cap.*8. ne peracta confessione inchoetur iterum Missa, licet adueniat persona cuiuslibet dignitatis. Huc vsque Granadus. Agnosce amice Lector, nostram sententiam firmatam esse à duabus Synodis Prouincialibus, in quibus tot sapientissimi Antistites, & Theologi, ac Canonistæ extitere. Et Pater Hermannus Busenbaum *in medulla Theologia moralis lib.6. tractat. 3. cap.4. dub.3. num.*5. obseruat, opinionem affirmatiuam non esse in vsu, & ad ea, quæ contra Tamburinum affert Pater Bardi responderi potest, talem actionem non posse cohonestari ex deuotione personæ insignis dignitatis & notæ: nam illa deuotio est potiùs repellenda tanquam indiscreta, nec dignitas illustris personæ potest, nec debet aliquid operari contra reuerentiam debitam venerabili sacrificio Missæ. Non nego tamen opinionem affirmatiuam Patris Bardi, & aliorum esse probabilem.

RESOL. XCV.

An Missa incepta possit, superueniente aliquo Principe iterum inchoari?

Idem est de superuenientibus Marchione, Comite, Cardinali, & Episcopo.

Et an hoc fieri possit dicto Euangelio, imo vsque ad Oblationem exclusiuè?

Et non approbatur id quod aliqui Sacerdotes faciunt, addendo tempus meditandi non assignato in Rubricis Missalis; quia nouam ceremoniam, & cultum peculiarem addunt ab Ecclesia non præscriptum. Ex p. 10.tr.12.& Misc,2.Ref.11.

§. 1. NEgatiuè respondet Tamburinus, *Opusc. de Sacrif. Missæ, lib.2. cap.* 7. §. 8. *num.* 2. Ratio est, quia eiusmodi aduentus non affert tantam necessitatem, quæ superare possit irreuerentiam interruptionis Missæ, quandoquidem illi, cùm non suppetat alia Missa, ad integram non audiendam non obligentur. Maximè ergo laudandum est decretum Medinlanense, in quo absolutè cauetur, ne quis Missam semel incboatam repetat: Id quod praxim à Nauarro illatam, nec solido fundamento nixam, meritò corrigit. Ita ille. Sup hoc in Ref. præterita, & si placet, lege vers. eius annot.

2. Sed sententiam Nauarri, & aliorum satis probabilem esse existimo, quam præter Scottiam, & Layman, à Tamburino citatos, approbat nouissimè Pater Dicastillus *de sacram. tom.1.tract.5.disp.4. dub. 13. num. 253.* vbi sic ait: Quæri vlteriùs potest, an incepta Missa possit iterum à principio inchoari superuentu alicuius viri Principis & illustris superuenientis post generalem peccatorum confessionem, aut post Gloria in excelsis Deo, vel post Epistolam quoque recitatam? Respondetur cum Nauarro, & Azorio *supra*, & aliis, posse; hæc enim sufficiens causa videtur iterum Missam inchoandi. Exemplum ponit Azorius in Cardinali, Episcopo, Marchione, Comite. Ego quidem non solùm dicta Epistola, sed dicto etiam Euangelio fieri posse puto; imò vsque ad obligationem exclusiuè: est enim eadem ratio de Euangelio, & de symbolo, illaque quasi antiphona quæ præcedit Offertorium, & in Missali appellatur *Ad Offertorium*.

3. Nota hic obiter, Dicastillum *vbi supra, n.269.* non approbare id quod faciunt aliqui Sacerdotes, addendo tempus meditandi, non assignatum in Rubricis Missalis. Sic itaque asserit: Hinc etiam est, quod cùm idem sit de cæremoniis, atque de verbis, siue detrahendis, siue addendis præter assignatas à Pontifice; & inter alias cæremonias, & ritus colendi Deum in Missa numerentur tria illa tempora orandi, aut meditandi; leuerissimè scilicet in *Memento* primo pro Viuis, & in *Memento* secundo pro Defunctis? ac tandem tertiò post sumptionem Corporis, vbi in Canone Missæ dicitur in Rubrica illius, *Quiescit aliquantulum in meditatione Sanctissimi Sacramenti.* Hinc, inquam, est addere quartam orationem, seu meditationem, & quartum tempus sic quiescendi, & orandi etiam mentaliter, esse nouam quandam cæremoniam, quam tamen addunt aliqui plus nimium deuoti, qui antequam sumant Corpus Christi in Missa per aliquod tempus cum illo in manibus perseuerant orantes: quod etiamsi mentaliter faciant in illo situ, & habitu corporis perseuerantes, iam addunt alium similem cultum ei quem posteà meditando exhibent ex præscripto Ecclesiæ post sumptionem eiusdem corporis: quod ostendit, illum esse peculiarem cultum ab Ecclesia præscriptum. Ergo nouum addunt contra Ecclesiæ præscriptum. Ideò illos appellaui plus nimium deuotos: vnusquisque tamen in suo sensu abundet. Hæc ille.

Sup.his, & doctrina huius § lege infra Res. 185. & 186. & vide etiā alias Res. earum primarum annot.

RESOL. XCVI.

An qui in die Natiuitatis Domini facit Officium Diaconi, & sumit Eucharistiam ex manu celebrantis, possit posteà dicere saltem duas Missas?

Et notatur, quod Cardinalis qui in Sacello Pontificio dicit Missam Natiuitatis Domini ante mediam noctem, non potest postea dicere mane alias duas Missas.

Et aliud nouum dubium reiicitur pro hac difficultate, scilicet, an ex eo, quod sacrificium possit sufficere pluribus, Sacerdos satisfaciat vnico Missæ sacrificio pro multis obolis oblatis cum onere celebrandi, ablato nomine stipendij, & mutato in oblatione, &c. Ex p.11. tr.4. & Misc.4. Res.43.

Sup hoc in tom. 3. tr. 1. Res. 54. § vlt. & ne deterius hic infra legere Res. 28. per totam, & signanter §.

§. 1. Affirmatiuè respondet Hieronymus Columbus *de Hierarchia lib.4. cap.70. n.14.* vbi sic ait: Obiter in hoc loco occasione eorum qui sibi licitum esse putant cessare sæpiùs à sacrificio; non pigeat à simili alium scrupulum tollere, An Sacerdotes, qui in die Natali Domini in Missa solemni Diaconi officium gerentes communicant de manu Episcopi, possint eadem die celebrare saltem alias duas Missas constitutas. Ratio dubitandi istorum est, quod facultas in illa recipiendi per Eucharistiam, solùm Sacerdotibus data est in repetito ter Missæ sacrificio: Sed Presbyter illa die velut Diaconus Pontifici ministrans, de manu illius communicat, non igitur illa die poterit veluti Presbyter offerre sacrificium, sed saltem se legitimè poterit excusare. Respondeo, quod hæc excusatio non petita, est accusatio manifesta modicæ deuotionis, & scrupulosæ conscientiæ, quæ à 1600. annis vsque adhuc nulli venit in mentem; quod si ex quotidianis distributionibus Sacerdotum hac die singulis tribus Missis centum aurei assignarentur, nemo esset qui se triplici sacræ actionis munere prohiberet: atque tunc omnes simul Doctores conuenirent, memores illius regulæ iuris, quod priuilegia sunt amplianda, non restringenda, & quod Presbyter communicans de manu Episcopi in vna Missa velut Diaconus, non per hoc cessat esse Presbyter illa die, sed ad horam tantùm impedit ministerium illud inferius Episcopo, ac per hoc non amittit ius celebrandi reliquas Missas, quæ illius diei diuersis horis sunt deputatæ: hoc etiam stante iuxta Suarij, ac meliorum Doctorum sententiam, quod tota hac die sacratissima, à noctis dimidio incipiendo liceat omnes, ac singulas Missas celebrari à quolibet Sacerdote censuris canonicis non impedito, & hoc maximè deceat illa die exhiberi triplici sacrificio munus diuinæ Maiestatis ob memoriam tergeniti Saluatoris, primò velut Verbum ab æterna mente Parentis: Secundò corporaliter de Maria Virgine factus homo: Tertiò quotidie spiritualiter in corde suorum fidelium. Qua inquam ter repetiti actione sacrificij hac die viro spirituali, nulla maior toto anni curriculo spiritualis suauitas, ac iucunditas, ac pinguedo spiritus esse potest: Vnde à nullo penitus atque penitus renuenda est. Ita ille.

Sed, ad hin. 4. & in tom. 4. tract. 8. Vide doctrinam Res. 74.

2. Sed prorsus hæc opinio est reiicienda, vtpote, primò contra praxim, & sic Romæ in Ecclesia D. Petri Canonicus, qui facit officium Diaconi in prima Missa, & sumit Eucharistiam à celebrante, posteà non celebrat, & idem facit Eminentissimus Cardinalis qui in Sacello Pontificio ministrat vt Diaconus in Missa Papali, & recipit species sanguinis à Pontifice; nam postea non audet celebrare, vt obseruaui alibi cum Cardinali Lugo.

Sup. hoc in Res. 1. & § 1. not. seq. in fine.

3. Et ratio est, quia Sacerdos qui sumpsit Eucharistiam more laïcorum, non potest in illa die amplius celebrare; priuilegium enim dicendi tres Missas in illa die, conceditur celebrantibus: Ideò si semel Sacerdos sumpsit Eucharistiam more laïcorum, amisit ius in illa die ad sacrificandum. Nemo enim potest sumere Eucharistiam extra, & vltra Missam.

Alibi in to. 3. tr. 1. Res. 14. §. At superest. & ex Res. 2. not. primæ huius Res. vide eius §. & Resol. 3. dictæ annot.

4. Nota etiam hic cum Dicastillo *de Sacrament. tom.1. tractat.4. disput.9. dub.17. num.410.* quod Cardinalis qui in Sacello Pontificio dicit Missam Natiuitatis ante mediam noctem, non potest posteà dicere mane alias Missas, quia cùm iam celebrauerit pro die Natiuitatis ex prædicta Indulgentia Papæ concedentis, aut mandantis anticipare eam actionem intra ipsam solemnitatem, & festum, non censetur pro tali Cardinali manere locus celebrandi post mediam noctem, sicut posset, si non celebrasset. Qua ratione si esset præceptum non dicendi bis Matutinum in eodem festo, & ex priuilegio posset quis (id quod nunc possumus) dicere Matutinum pro die sequenti anticipatè, scilicet ante Solis occasum, aut mediam noctem, non posset iterum dicere post mediam noctem, quia vtens tali indulgentia, censetur dixisse pro illa die, & celebrare, ad quam spectat illud Matutinum Officium.

5. Vnde ex his non sunt admittenda ea, quæ asserit

ferit Caramuel *in Theolog. fundam. fundam.* 30. §. 13. *num.* 515.

6. Nota etiam hic obiter aliam singularem opinionem supradicti Hieron. Columbi *vbi suprà c.* 62. *n.* 14. vbi sic ait; Ex his iam satis patere potest responsio ad omnes rationes quorundam, qui falso ac metaphorico illo suo stipendij nomine, & principio negant vnicum Missæ Sacrificium sufficere posse pluribus, qui singuli diuersis temporibus mobilia, vel immobilia bona Ecclesiæ contulerunt, aut sigillatim Sacerdoti simul obolos tribuunt cum onere celebrandi. Nos autem stipendij nomen ab hoc ministerio penitus, atque penitus interdicimus, ac iuxta Christi Euangelium asserimus pro multis offerri hoc Sacrificium, ab eoque neminem spontè aliquid offerentem excludi posse, atque adeò eorum dona, & munera, & Sancta sacrificia illibata à Sacerdote pro singulis offerenda esse, quæ singulis iuxta singulorum pietatem, ac Religionem proficiant.

7. Et sic ex dictis iam pariter refutata manet DD. quorundam opinio indiscreta, qui falsis eiusmodi suis fundamentis innixi, putant, vt cùm Sacerdos rogatus ab aliquo pro eo obtulit Sacrificium, si iste fortasse nihil ei tribuat, hunc posse à Sacerdote citari apud iudicem pro mercede. Sed qui talia indigna faceret, esset quidem, me iudice, dignus suspensione ab executione Sacri Ministerij, quod ita vilipendit. Ille autem, qui ei non aliquid tribuit, hoc solum pro pœna ferret, quod nullus imposterum Sacerdotum pro eo aliquid spontè daret. Missa nempè, obligatio spontanea interpretatur, non coacta. Vnde Sacerdotes qui in suis titulis, aut capellis quomodocumque prouisis de hostiis, & vino & cera celebrant, si sæpè etiam sine vllo offertorio rogentur à laicis pro se Missas agere, indignum videtur velle ab eis in exteriori iudicio aliquid extorquere. Ita ille.

8. Sed aliqua ex his cautè legenda sunt, ne dicam amplius, sunt enim contra torrentem omnium D.D. & contra Praxim totius Ecclesiæ, quam Columbus non veretur improbare; ideò protius est reiiciendus.

RESOL. XCVII.

An in nocte Natiuitatis Domini Sacerdos nolens celebrare omnes tres Missas, sed vnam tantum, possit relinquere primam Missam, & dicere secundam, & si placuerit tertiam?

Eadem est ratio, si Sacerdos vnam Missam vellet celebrare in die. Ex p. 2. tr. 14. Ref. 39.

§. 1. ALiquis forsitan negatiuam sententiam amplectendam esse putabunt: sed affirmatiuam docuit Zanardus *in direct. Theol. p.* 1. *de Euchar. c.* 9. *quæst.* 7. Vgolinus *de potestate Episcop. c.* 16. *n.* 3. Petrus Ledesma *in sum. tom.* 1. *de sacram. Euchar. c.* 19. *post.* 9. *concl.* quem postea sequutus est Villalobos *in sum. p.* 1. *tr.* 8. *diffic.* 25. *n.* 3. & quia codex rarus est, ponam eius verba. [Verdad es que se podria dezir de noche qualquiera de las tres Missas, que es cosa accidental dezir esta, o aquella.] Et eadem ratio militat, si Sacerdos vnam Missam vellet celebrare in die, tunc enim posset dicere tertiam, vel secundam Missam; quidquid Gauantus putet, dicendam esse vel primam, vel tertiam, & potiùs tertiam, cuius Oratio cum Officio concordat. Ita ille *in comment. ad Rubr. Miss. tom.* 1. *part.* 4. *tit.* 3. *num.* 6.

RESOL. XCVIII.

An Sacerdos in nocte Natiuitatis Domini possit tres Missas ante auroram celebrare? Ex p. 2. tr. 14. Ref. 35.

§. 1. NEgatiuè respondet Villalobos *in sum. p.* 1. *tract.* 8. *diffic.* 22. *n.* 3. Fernandez *in exam. Theol. mor. p.* 3. *c.* 5. §. 7. *n.* 3. Vgolinus *de potestate Episcopi, c.* 16. *n.* 6. Faguodez *de præcept. Eccl. tract.* 1. *lib.* 3. *c.* 16. *n.* 3. Petrus de Ledesma *in sum. tom.* 1. *c.* 19. *concl.* 9. *fol. mihi* 128. Didacus Nugnus *in* 3. *p. tom.* 1. *q.* 82. *art.* 2. *ver. sed est dubium, fol. mihi* 504. Miranda *in manuali prel. p.* 1. *q.* 40. *a.* 8. *concl.* 2. Nauarr. *in sum. c.* 25. *n.* 5. Ioan. de la Cruz *in direct. consc. p.* 2. *de sacrif. Missa, q.* 2. *dub.* 1. *concl.* 3. Syluest. Ang. Tab. Arm. *ver. Missa.* & alij. Probatur hæc opinio, nam in Rubr. Missalis ita statuitur. Secundò, quia in ipso Canone dicitur *communicantes, & noctem sacratissimam celebrantes*, pro prima Missa; pro aliis verò duabus dicitur, *& diem sacratissimum celebrantes.* Hanc etiam opinionem docet Acosta *in expositione Bullæ Cruc. q.* 32. & Squillante *de oblig. cler. p.* 1.

Sup. hoc in Ref. seq. & in Ref. 1. post seq. §. Notandum.

2. Sed mihi contraria sententia semper visa est probabilior, & illam sæpius in praxi consului. Vnde miror à Nugno *vbi suprà*, improbabilem vocari. Sed iste author nimis audacter in censurandis opinionibus se gerit, maximè sapientissimi Patris Suarez, qui nostram tuetur sententiam *in* 3. *p. tom* 3. *disp.* 80 *sect.* 4. quam sequitur etiam nouissime Puteanus *in* 3. *p. q.* 83. *a.* 1. Layman *lib.* 4. *tr* 5. *c.* 4. *n.* 4. Vazquez *in* 3. *p.* 3. *tom.* 3. *disp.* 232. *cap.* 3. *n.* 3. Reginaldus *in praxi, tom* 2. *c.* 9. *sect.* ... *lib.* 4. *n.* 134. Coninch *in* 3. *p. q.* 83. *a.* 2. *dub* 4 *num.* 218. Syluius *in* 3. *p. q.* 73. *art.* 2. Molfesius *in sum. tom.* 1. *tract.* 3. *c.* 10. *n.* 22. Zanardus *in direct. Theol p.* 1. *Euchar. c.* 9. *quæst.* 7. Scorzia *de sacr. Miss. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 5. Ratio est quia *in cap. nocte sancta de consecr. dist.* 2. absolutè conceditur, vt nocte Natiuitatis Missæ celebrentur sine vlla distinctione.

3. Ad primum argumentum contrariæ sententiæ respondetur cum Vasquez, quod prædictæ rubricæ intelligendæ sunt de Missis conuentualibus & solemnibus, vt priuata Missa de nocte post mediam noctem dicatur, secunda in aurora, tertia verò in plena die. Ad secundum argumentum respondetur cum Suarez, non obstare, quòd in prima Missa dicatur, *communicantes, & noctem sacratissimam celebrantes*, non item in duabus, reliquis, sed, *communicantes, & diem sacratissimum celebrantes*; quia in diuini Officij recitatione, verba non referuntur semper ad tempus in quo dicuntur, sed in illud pro quo repræsentando & commemorando dicuntur: vnde etiam si in prima Missa dicatur, *& noctem sacratissimam venerantes*, nemo tamen negat, quin talis Missa priuata dici possit in plena diei luce.

4. Malè igitur, vt dicebam, hæc opinio tot authoribus, & rationibus fulcita improbabilis à Nugno vocatur, est enim probabilissima & tutissima in praxi, quicquid etiam in contrarium post hæc scripta inueni sensisse Bonacinam *de Sacram. disp.* 4. *q. vlt. punct.* 9. *n.* 9.

RESOL. XCIX.

An in nocte Natiuitatis Domini Missæ tres dici possint ante auroram?

Et author à quadam impugnatione defenditur, quod nimis gratum erit lectoribus.

Et docetur non esse peccatum mortale asserendum, Nisi adsit veritas clara, & præceptum clarum.

Et adducitur, quòd ex principiis intrinsecis, vel extrinsecis, & hae duo, etiam vnum sine altero facere opinionem probabilem. Ex patr. 10. tr. 12. & Misc. 2. Res. 58. alias 57.

Sup. hoc in Res. præteritas, & in Res. seq. §. Notandum.

§. 1. Negatiuè nominatim contra me respondet M. Ghetius *in Thesauro Animæ, tom. 3. verb. Missa, cap. 2. quæst. 2.* tum quia non licet de nocte celebrare nisi ex ordinatione, & licentia Ecclesiæ: quæ tamen nihil ordinauit nisi de Missa mediæ noctis. Ergo, &c. tum etiam quia sic vsu receptum est: tum tertiò quia tantùm in prima Missa dicitur in Canone: *Communicantes, & noctem sacratissimam celebrantes,* quod euidens indicium est, posse tantùm de nocte celebrari Missam primam; & hæc si considerasset Diana non reprehenderet Nugnum de audacia in censurandis opinionibus, quia iste vir laxat habenas conscientiæ, & sine ratione, & ideo alios loquentes veritatem carpit. Ita ille.

2. Sed ad suptadictas rationes quas M. Ghetius adducit pro sua firmanda sententia, ego sigillatim respondi. Vnde ipse debebat meas responsiones refellere: ideò ad illas me remitto, & ita nostram affirmatiuam sententiam tenent, me citato sapientissimus Cardinalis Lugo *de Sacramento Eucharistiæ disput. 20. sect. 1. num. 25.* & me citato Garcias *in Theolog. moral. tractat. 3. difficult. 2. dub. 5. num. 4.* & me citato Dicastillus *de Sacrament. tom. 1. tractat. 5. disput. 4. dub. 9. num. 72.* & me citato Baucius *tractat. de obligat. Sacerd. in Miscellan. ad Sacrament. Eucharist. quæst. 45.* & me citato Raphaël Auersa *de Sacrament. Eucharist. quæst. 11. sect. 15.* qui nominatim Nugnum impugnat, & testatur de Praxi Vrbe Romæ sub oculis Pontificis, & etiam me citato Caspensis *in cursu Theologico, tom. 2. tractat. 23. disput. 3. sect. 2. num. 61.* qui asserit esse communem sententiam, & sine controuersia, & me citato Pater Lugo *de Sacrament. Eucharistiæ, disput. 10. sect. 5. num. 26.* asserit de veritate huius opinionis non posse hodie dubitari, & me citato Ioannes Henriquez *in QQ. Pract. sect. 22. quæst. 19.* & me citato Martinus de San Ioseph, *in cap. Ausos. de Confess. tom. 5. lib. 1. tractat. 15. num. 16.* & me citato Leandrus *de Sacrament. tom. 2. tractat. 8. disput. 5. quæst. 32.* & me citato Gesualdus *in Theolog. moral. tom. 1. tract. 15. cap. 1. num. 19.* & me citato Bissæus *in Flor. Theol. moral. verb. Missa, num. 7.* & me citato Stephanus à Sancto Gregorio *de Sacrament. lib. 3. cap. 31. num. 6.* & me citato Franciscus de Nigro *de celebr. Miss. part. 6. animad. 2. num 4.*

3. Videt modo M. Ghetius quot viri docti nominatim nostram sententiam communi calculo approbarunt, quibus adde nouissimè doctissimum Amicum *in cur. Theol. tom. 7. disput. 33. sect. 52. num. 330.* Tamburinus *in opusc. 3. de sacrificio Missæ, lib. 1. capite 6. §. 4. num. 3.* Mastrorat. *in Resolut. Pastor. tract. 4. cap. 4. quæst. 5.* Castrum Palaum *tom. 4. tract. 22. punct. 5. num. 13.* Opatouium *de Sacrament. disput. 2. de Eucharist. quæst. 2. num. 27.* Lessium *in part. 3. quæst. 36. artic. 2. num. 73.* Zambellum *in repertor. moral. verb. Missa, num. 24.* Tambutinum *de iure Abbatum tom. 2. disput. 5. quæst. 7. num. 3.* Marchinum *de Sacrament. Ordin. tractat. 3. part. 3. cap. 7. num. 9.* Moscosum *in Summa tract. 5. cap. 3. num. 10.* Escobar *in Theol. moral. tract. 1. exam. 11. cap. 4. num. 95.* Mercerum *de Sacrament. quæst. 83. art. 2. propos. 3. num. 1.* Præter Puteanum, Layman, Suarez, Vasquez, Reginaldum, Coninch, Syluium, Molfesium, & Scortiam, quos omnes citaui *in part. 2. tractat. 14. resolut. 35.* Sed audiat Ghetius Magistrum Serra Dominicanum sic asserentem *in suis claris, & eruditis Commentariis ad 3. partem D. Thomæ, quæst. 83. art. 2.* Qua hora sit Missa celebranda explicat D. Thomas *hic ad 3. & 4.* & ait, regulariter Missa debet celebrari in die, & non in nocte, regulariter inquit: nam vt *Can. Nocte, de consecrat. distinct. 5.* dicitur: Nocte sancta Natiuitatis Domini Saluatoris Missas celebrent Presbyteri: ex quibus verbis, quidam non improbabiliter (quidquid alij dicant) colligunt, non solùm vnam, sed omnes tres Missas illius solemnitatis posse nocte celebrari à Sacerdotibus priuatis, cùm absolutè eis facultas conferatur Missas celebrandi, nec admonentur, vt dicta prima Missa expectent diem ad alias dicendas. Nec obstat in præfatione, & in Canone duarum posteriorum Missarum dici, sacratissimum diem: nam si propter hoc non possent dici in nocte, neque prima potest dici in die, cùm in eius præfatione, & Canone dicatur sacratissimam noctem. Nec obstat etiam quod ait D. Thomas in nocte Natalis Domini Missa celebratur: nam quamuis non plurali, sed singulari nomine vtatur Missa: ratio tamen quam subiungit, propter hoc quod Dominus in nocte natus est, indicat tres omnes dici posse in nocte, cùm æqualiter procedat de omnibus Missis: singulare etiam sæpe sumitur pro plurali, aut illud non excludit. Hucvsque Serra, & ante illum ex eadem Religione Michaël Zanardus *in Director. Theolog. part. 1. de sacram. Euchar. cap. 9. quæst. 7.* & Marcus de los Huertos, teste Garcia *vbi supra*, quem quidem Auctorem ego adhuc videre non potui.

4. Ad id verò quod asserit supra Magister Ghetius, me carpere loquentes veritatem: dico, me manus dare omnibus Scriptoribus, & tanquam Magistros venerari, solum nulli cedo quoad modestiam in scribendo, vt passim patet in meis operibus. Vnde miror quo pacto me carpere Doctorum scripta ipse asserere potuerit. Et quod Nugnum dixerim rigidè aliorum opiniones censurare, igitur ex hoc sequitur, me carpere aliorum scripta, vt vult Ghetius? vel me non existimasse Nugnum virum Doctissimum? vti etiam sæpius vocaui Sotum, Victoriam, Canum, Ledesmam, Ioannem de la Crux, Sousam, & alios qui tanquam ex equo Troiano, è Sapientissima Prædicatorum Familia prodiere, in qua ego plures viros amicissimos, & mihi addictissimos habere scio, qui benè norunt, quantum ego eorum sanctissimo, & illustrissimo ordini deferam. Quod verò Nugnus terminos transgrediatur in censura opinionum, patet ex multis, & ex ista de qua in hac resolutione fuit sermo, quæ cùm doceatur à magnis viris, etiam à Patribus Dominicanis, tamen ab ipso nota improbabilitatis inuritur. Olim loquens cum admodum R. Magistro de los Reys Confessario Principis Philiberti, viro docto, ab eo audiui Nugnum ex suis Castris Commilitonem in hoc aliquando defecisse. Quod ego etiam notaui in Patre Turriano. Et tamen aliquis ex Patribus Societatis Iesu, non ægrè hoc tulit, neque aduersum me insurrexit, vt facit Magister Ghetius. Imò Eminentissimus Cardinalis de Lugo sæpius in suis operibus sequens meam sententiam, supradictum Turrianum in censura aliquarum opinionum reprehendit.

5. Ad id verò quod etiam Magister Ghetius affirmat (an modestè, vel non iudicent alij) videlicet me laxare sine ratione habenas conscientiæ; assero, quod ego in meis operibus nimis circumspectè, & cõsideratè procedo in selectione opinionum, vt sine liuore legentibus patet: nam multas reprobo, multas remitto Lectoribus iudicandas; multas tantùm simpliciter refero, & si sæpius benigníoribus adhæreo, vel earum probabilitatem ostendo, quando opinio benigna est probabilis, non laxat habenas conscientiæ, & vult Magister Ghetius, sed iugum Domini suaue, & leue reddit, facileque Christi Fidelibus Sacramentum pœnitentiæ præbet. Quare sunt conscientiæ rigidis

gidis sententiis premendæ, si benignis opinionibus leniri possunt? Quare scopuli, & laquei semitæ addendi sunt, vt inuia euadat? Quare ad Rupes est quis compellendus, vt exinde præcipitetur, si absque vllo offendiculo, in itinere plano, ad ambulandum eum constituere possumus? Quis reum declaret quem probabilitas asserere potest innocentem? non sunt animæ illaqueandæ vinculis, sed potius scelera, quando fieri potest, arcenda, & eliminanda. Rectè dixit Villalobos *in summa tom. 1. tract. 24. difficul. 9. n. 8.* [A mi se haze riguroso condenar à nadie à pecado mortal, no siendo el derecho claro.] Et ideò vbi non constat de præcepto, non est obligatio sub mortali imponenda, vt obseruat Soarez *in 3. parte, tom. 3. disp. 26. sectione 3.* Hinc omnium Magister D. Thomas *Quodlib. 9. articul. 15 in corpore*, docuit, non esse peccatum mortale asserendum, nisi adsit veritas clara. Idem *in primam 2. quæst. 107. art. 4.* in corpore docet, Legislatores modestatè debere præcepta imponere, sic enim ex Augustino asserit. In quibus quidem legibus humanis etiam Augustinus ait esse moderationem attendendam, ne conuersatio Fidelium onerosa reddatur. Ita sanctus Doctor, quidem exardesceret in aliquos scriptores multiplicantes peccata mortalia, vbi præceptum non est clarum, quod quidem facere non deberent ex ratione Angelici Doctoris quam supra adduxit, videlicet ne conuersatio Fidelium onerosa reddatur, obligationum, & onerum multiplicatio, non infert sanctitatem. O quot miserè damnarentur, quos probabilitas opinionum saluat. Dicendum est igitur contra Magistrum Ghetium, quod si quis sententias benignas, dummodo sint probabiles, docet quod non laxat conscientiæ habenas, sed facilius ad lauream Empyream Christianos promouet.

6. Opiniones verò benignas, quas ego in meis operibus sequor, omnes esse probabiles, patet ex principiis intrinsecis: nam semper ad illarum firmitatem, validas, nec contemnendas rationes adduco. Patet etiam ex principiis extrinsecis: nam nullam sententiam doceo, quam non fulciam auctoritate plurimorum Doctorum. Et hæc duo, etiam vnum sine altero, facere opinionem probabilem communis est sententia, teste Martino de S. Ioseph. *in man. Confessar. tom. 1. lib. 1. tract. 24. de Pœnit. num. 13.* Carolo de Baucio *in casibus conscientiæ singularibus cas. 281.* Ioseph de Ianuario *de cas. reser. resolut. 37.* Marco Vidali *in Arca Theol. mor. tit. de Duello inquis. 2. num. 6.* Layman *lib. 1. tract. 1. cap. 5. §. 1.* Machado *de perfecto Confess. tom. 1. in discur. Pract. art. 2. §. 5. num. 3.* Lugo *de principiis Theol. mor. par. 5. cap. 3. num. 4.* Leandro *de Præceptis Ecclesiæ, tract. 5. disp. 4. quæst. 17.* & aliis. Quod verò multæ ex istis opinionibus antea laterent, & ego ex variis Doctoribus in meis operibus collegerim; quid ad rem? nihil officit: nam, vel istæ opiniones sunt probabiles, vel non; si non sunt probabiles, non solum in meis operibus vnitæ, sed etiam apud suos Auctores dispersæ essent censurandæ; nam iniustum, & ridiculum esset, Originale intactum relinqui, & exemplar deleri: Si probabiles verò sunt, quare sub modio, & in abscondito delitescere debebant? Quare non erant, ad communem omnium vtilitatem in proscenium deducendæ? sunt meræ nugæ: Qui facit malum odit lucem. Si opinio benigna probabilis est, non est sub pallio tegenda, solis lumen aspiciat, omnibus clarescat, ab omnibus sciatur, vt leuamen Pœnitentibus, solamen Confessariis inferat;

Alibi in tom. 8. tr. 1. Res. 1. & in omnibus aliis eius not.

quibus, vt alibi probauimus tutè in praxi licitum est sequi opinionem probabilem, probabiliori, & tutiori relicta. Non debemus igitur multiplicare obligationes minimè præceptas, cum satis difficile sit satisfacere præceptis.

7. Et ideo ad confirmationem supradictorum, & in mei defensionem non grauabor hîc apponere verba doctissimi Fratris Hieronymi Garciæ *in sua Summa morali tractat. 1. difficultate 5. dub. 3. num. 3.* vbi ita asserit. [De lo dicho se colige quan iniustamente se quexan los que sienten que en materias morales aya diuersidad de opiniones; ante es particular merced de Dios, en que resplandece su diuina prouidencia, pues ha criado, y cria cada dia tan differentes ingenios para que dellos naciessen diuersos pareceres, y opiniones, con que no fuesse vnico el camino obrar en las aciones morales, sino antes tan multiplicado, dilatado, y ancho, quanto lo son los sentimientos en las materias controuersas, y dudosas, demas de que con la variedad de opiniones se haze mas suaue el yugo de Christo, porque qoiça si en las materias morales no huuiera sino vn camino, que dara muchoinas peligroso a las conciencias que fauorable; pues apretarlas demasiadamente es affligir y atormentar à las almas temerosas, y lleuarlas de escrupulos, y no se puede negar, sino que en esto ha andado muy bien Diana, aunque algunos poco doctos han venido à dezir que ha ensanchado las conciencias, y dar licencia para pecar, pues es cierto que no enseña opinion que no sea probable per principia intrinseca, aut extrinseca, y assi sin razon le calumnian.] Hæc ille.

8. Verum piaculum existimarem, si non apponerem hîc per extensum verba pij, & sapientissimi viri Ioannis Gersonis Cancellarij Parisiensis, *in lib. 4. parc. 3. de vita spirit. l. O.* sic asserentis: Doctores Theologi non debent esse faciles ad asserendum aliquas actiones vel omissiones esse peccata mortalia. Imò nec venialia, præsertim sub verbo vniuersali, maximè cum obseruatio communis obuiatur, obuiatque vbi non sunt certissimi de re. Nam per huiusmodi assertiones voluntarias, rigidas, duras & nimis strictas in rebus vniuersis (id est in opinionibus) nequaquam eruuntur homines à luto peccatorum, sed in illud profundius, quia desperatius demerguntur. Hinc etiam generantur scrupuli inquietatiui simplicium, vt eis sit solidum nihil. Nam si beatus est vir, qui semper est pauidus, & veretur peccata sua: obseruandum tamen est illud Terentianum, *ne quid nimis & ne in scirpo nodum quærant.* Demum quid prodest, imò quid non obest coarctare plus iusto mandatum Dei quòd est latum nimis? Quid igitur expedit amarius, grauiusque reddere illud Christi iugũ, quod suaue est & onus leue? nam & si contẽptus ex hac laxatione, & dulcedine apud aliquos improbos maior oriatur, habentes velamen malitiæ libertatem: at apud alios benè institutos gratiarum resonabant actiones. Præstabitur etiam sedulius seruitium Domino, cuius mandata grauia non sunt, quippe qui non vult nos tentari, & grauari supra id quod possumus. Hucusque Ioannes Gerson: cuius verba verè aurea, vtinam aliqui in scribendo & consulendo obseruarent.

9. Et tandem claudam hanc resolutionem cum M. Serra ex inclyta Religione Dominicana sapientissimo Theologo qui in *2. 2. D. Th. tom. 2. epist. ad Lectorem.* sic ait: Quia ad doctrinam moralem plurimum refert scire eius auctores etiam iuniores, ideò nonnullorum nomina cum eorum sententiis hic commemorare mihi valdè expediens visum est, *Benigniores præterea opiniones, aut amplector, aut earum probabilitatem non reiicio, ne plurimis claudam cælum, sed omnibus viam Domini faciliorem demonstrem.* Ita Serra, ergo qui docet opiniones benignas, dummodo sint probabiles, non laxat (vt vult Ghetius) habenas conscientiæ, sed vt dicit Serra, viam Domini suauem reddit.

RESOL.

RESOL. C

An saltem Parochus in die Natiuitatis Domini teneatur tres Missas celebrare?

Et an nullus alius Sacerdos in illa die teneatur tres Missas dicere?

Et notatur in nocte Natiuitatis Domini posse ante auroram Sacerdotes celebrare omnes tres Missas.

Etiamque cursim aduertitur, quod Religiosi, quibus ex priuilegio licèt vna hora ante diem celebrare, possunt duabus horis cum dimidia; imo & vno quadrante ante ortum solis celebrare. Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Res. 236.

Alibi pro vtroque cõtento in hoc §. supra in Ref. 64 §. Notandum, post mediũ vers. Deinde.

§. 1. DIxi *saltem Parochus*, quia, vt alibi probatum est, nullus Sacerdos in illa die tenetur tres Missas dicere; sed difficultas est quoad Parochum, & affirmatiuam sententiam docet Henriquez *in sum. lib. 9. cap.* 30. *num.* 6. vbi affirmat, Parochum teneri tres Missas dicere eo die.

2. Verùm contrariam sententiam tenendam esse puto, quam docet Bellettus *in §. is qui Cler. part.* 2. §. 28. *num.* 2. Quia sicuti Parochiani eo die non tenentur, nisi vnum Sacrum audire, nec Parochi plura dicere, secluso scandalo, & contemptu. Deinde Ecclesia concedit ex priuilegio tres offerre Missas in die Natalis Domini; ergo nemo tenebitur ex obligatione illas celebrare.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Ref.

3. Notandum est tamen hîc obiter contra dictum Bellettum *loco citato*, & alios, in nocte Natiuitatis Domini posse ante Auroram Sacerdotes celebrare omnes tres Missas, & ita præter Doctores quos *in tract. de celebrat. Missarum* citaui, docet nouissimè Guilielmus Meteerus *de Sacram. in 3. part. D. Thomæ q. 83. art. 2. propos. 3. num.* 1. Gaspar Hurtado *de Sacram. disp. 4. de sacrific. Missæ, difficult.* 4. Puteanus *in 3. p. D. Thomæ quæst.* 83. *art.* 2. quia *in canone, nocte sancta, de consecr. dist.* 1. absolutè; & sine vlla distinctione id concedit; quòd verò in Rubrica Missalis tria tempora diuersa assignentur pro tribus Missis, non obstat, quia id tantùm efficitur pro Missis solemnibus.

Sup. hoc magis latè etiã quoad tempus in Ref. seq. & in aliis eius primæ annot.

4. Nota etiam secundò, quòd Religiosis, quibus ex priuilegio licet vna hora ante diem celebrare, possunt duobus horis, & dimidia, imò & vno quadrante ante ortum Solis celebrare. Ita Hurtado *vbi suprà*, & ego alibi.

RESOL. CI.

Sacerdos in qua hora possit incipere Missam?

Et infertur Religiosos, quibus ex priuilegio concessum est per horam ante diem celebrare, posse etiam per tres horas ante ortum solis Missas dicere.

Et quæritur etiam an Regulares possint illico post Matutinum, aut post duas horas mediæ noctis celebrare ex priuilegiis.

Et an pro infirmo communicando liceat celebrare etiam media nocte? Ex p. 2. tr. 14. Res. 33.

Sup. hoc infra in n. 2. Ref. 47. in doctrina §. 1. ad medium.

§. 1. REspondeo quoad inceptionem licitum esse incipere Missam in ipso initio Auroræ, sic sentiunt communiter DD. qui conueniunt nomine Auroræ intelligi crepusculum diei, vel primam Solis irradiationem; neque hoc debet consistere in indiuisibili, sed Missa potest celebrari, quando iam est proxima talis irradiatio.

Pro omni contento in hoc §. Itaque. In tom 9. tr. 7. ex Ref. 49. à §. Etenim, vsque ad §. Hæcque, exclusiuè & vide §§. not. seq.

2. Itaque prima opinio est Reginaldi *in praxi tom. 1. lib. 29. cap. 9. num.* 173. qui asserit per quadrantem horæ licitum esse celebrare ante primam Solis irradiationem. Secunda opinio est Homoboni *in exam. Eccles. part. 1. tract. 4. cap. 14. quæst.* 536. Henriquez *lib. 9. cap.* 24. *num.* 5. Ægidij de Coninch. *in 3. part. quæst. 83. art. 2. dub. 4. num.* 257. vbi ait, Initium diei, quo Missæ possunt incipi, est initium Auroræ, aut circa illud semihora, aut circiter, ante ortum Solis. Tertia opinio est Azor. *part. 1. lib. 10. cap. 25. quæst.* 5. Scortiæ *de sacr. Miss. lib. 1. cap. 15. num.* 8. qui nomine Auroræ, intelligunt spatium vnius horæ cum quadrante ante radios solares manifestos. Quarta opinio probabilior est, Ioan. de la Cruz *vbi infrà conclus.* 2. Pelegrini *in compend. nostrorum priuileg. part. 1. tit. Missa.* Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 80. sect.* 4. Ant. Fernandez *in exam. Theol. mor. part. 3. c. 5. §. 14. n.* 3. Posseuini *de off. Curati, cap. 8. num.* 28. & aliorum asserentium omnes Sacerdotes posse celebrare per horam cum dimidia ante Solis ortum. Imò aliqui addunt posse anteuerti dictum tempus, vt Missa finiatur horæ & dimidia incipiente ante Solis radios manifestos, quod est asserere, posse Missam incipi duabus horis ante Solis radios apertos. Quam sententiam sequutus est etiam Rodriquez *in sum. part. 1. cap. 47. num.* 1. & Fernandez *vbi supra*, & Paludanus & Victoria cum Pitigiano, *in 4. tom. 1. dist. 13. quæst. 2. art.* 4.

Sup. hoc in Ref. 1. post seq. §. Sed his. ad lin. 7. & infra prope fin. Ref. 107. & lege §§. not. præteritæ.

3. Ex his inferunt Suarez & alij, Religiosos quibus ex priuilegio concessum est per horam ante diem celebrare, posse etiam per tres horas ante ortum Solis Missas dicere, quicquid in contrarium asserat Layman *lib. 4. tract. 5. c. 4. num.* 3. & Vasquez *in 3. p. tom. 3. disp. 233. cap.* 3. *num.* 27. vbi asserit posse tantùm per duas & dimidiam horam, non autem per tres horas. Sed plus ego addam cum Io. de la Cruz *in direct. consc. p. 2. de sacr. Miss. q. 2. dub. 1. concl. 3. in fin.* posse illico post matutinum, aut post duas horas mediæ noctis Missas celebrari ex priuilegiis.

Et pro contento in hoc §. En his, lege §. vlt. ref. præteritæ & infra in Ref. &c.

Sup. has duas horas in ref. seq. & lege alium §. eius primæ not.

4. Non reticeam Henriquez *lib. 9. cap. 24. num.* 5. facultatem concedere Sacerdoti celebrandi ante Auroram ob honestam causam, vt, v. g. commodè iter suum perficiat. Sed hoc non admittit Layman *vbi suprà*, est enim contra canonem, & consuetudinem vniuersalis Ecclesiæ. An autem pro infirmo communicando liceat celebrare etiam media nocte, negat Henriquez *vbi suprà*, sed tu contrarium tene cum Victoria, *de Euchar. num.* 95. & Layman *loco cit.* & aliis.

Sup. hoc infra in Ref. 103. §. penult. & in alio § posito in annot. prima dicti §.

RESOL. CII.

An Regulares, qui inter se habent communicationem priuilegiorum, possint, translata media nocte post duas horas celebrare Missam?

Et difficultas est, an Regulares hodie possint vti priuilegio concesso ab Alexandro VI. super hoc vel sit reuocatum per Concilium Tridentinum, & Bullam Pij V? Ex p. 10. tr. 12. & Misc. 2. Res. 25.

Sup. hoc in Ref. præterita §. Ex his, cursim in fine, & infra ex Ref. 110. lege doctrinam §. Sed nostram. à lin. 5.

§. 1. AFfirmatiuè respondent ex priuilegio Alexandri VI. Martinus de San Ioseph. *in Monit. Confess. tom. 1. lib. 1. tractat.* 14. *de Euchar. num.* 54. Ludouicus Caspensis, *in Cur. Theol. tom. 2. tract.* 23. *disp. 3. sect. 2. num.* 60. Dicastillus *de Sacram. tom. 5. tr. 5. disput. 4. dub. 4. num.* 19. Leandrus, *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disp. 6. quæst.* 4. & Cardinalis de Lugo *de Euchar. disput. 20. sect. 5. num. 27. & 30.* vbi sic ait: Maior est facultas, quæ ex concessionibus Alexandri VI. relati ab Emanuele Rodriquez, *in Bullario Regularium, Bulla* 13. Alexander VI. possunt Monachi Benedictini facere sacrum duabus horis post mediam noctem; quod licet concessum fuerit soli Conuentui de Monteserrato, posteà tamen Clemens VIII. in Bulla 22. relata vbi suprà, extendit facultates

illius

illius Conuentus ad totam Congregationem. Et quidem, licèt in aliis Monasteriis non militet eadem ratio, propter quam illud priuilegium concessum fuit tali Ecclesiæ; adhuc videtur concessum omnibus, quia Benedictini per communicationẽ participant priuilegia Familiæ Cisterciensium Hispaniæ ex Concessione Clementis VIII. & Cistercienses illi participant priuilegia Ordinis S. Hieronymi ex concessione Gregorij XIV. Huic autem Ordini Pius IV. concessit, vt priuilegia extenderentur ab vno Conuentu ad alios omnes, etiam non existente in illis eadem causa: quare de primo ad vltimum, ij, qui participant priuilegia dictæ Congregationis Benedictinorum, videntur habere adhuc illud priuilegium. Ita Lugo. Verùm Tamburinus in dictis verbis, putat, Cardinalem de Lugo excludere Monasterium a dicto priuilegio; sic itaque asserit: *Opusc. de Sacrif. Missa, lib. 1. cap. 5. §. 4. num. 12.* Addit idem de Lugo non posse quempiam vti hac concessione nisi in Ecclesia vt habet priuilegium, non verò vt habet Rodriquez, in Monasterio. Sed non deest pro Rodriquez defensio, nam nomine Ecclesiæ veniunt etiam Religiosorum claustra, vt ex Sacris textibus, & Glossa, notat Laurentius de Peyrinis. Vtrumque igitur est probabile. Ita Tamburinus; cuius sententiæ, licèt ego adhæream, tamen puto contra ipsum Cardinalem Lugo à priuilegio supradicto non velle monasteria excludere; quod patet, si attentè legatur Martinus de San Ioseph *vbi suprà*, nam citando, & sequendo verba Cardinalis Lugo in dicto priuilegio Alexandri VI. non solùm includit Ecclesias Regularium, sed etiam eorum Monasteria. Et ideò Hieronymus Garcias *in Summa Morali tract. 3. diff. 4. dub. 1. punct. 2. n. 15.* rectè sic obseruat [Parece que este Auctor (loquitur de Cardinali Lugo, *vbi suprà*) hable de los Monges, quando dizen Missa fuera de su Monasterio, en cuyo caso, no podrian vsar del, y no habla de otros Monasterios, y de otros Religiosos, que participan.] Ita ille. Vide etiam Villalobos *in Summa tom. 1. tract. 8. diffic. 21. num. 10.*

Sup. hoc infra in Resol. 109. §. Non esse, & in Resol. 110. §. 1. cursim in fine, & §. seq.

2. Sed quicquid sit de hoc, difficultas est an Regulares hodie possint vti dicto priuilegio, & negatiuè respondet Garcias, *vbi suprà, num. 14.* putat enim dictum priuilegium, & si quæ sont similia fuisse reuocata per Concilium Tridentinum, & Bullam Pij V. & citat pro hac sententia Sorbum, Nauarrum, Azorium, Salzedum, Rodriquez, Fagundez, Marcum de los Huertos, Peyrinum, Lezanam, & Ascanium Tamburinum, quibus adde Persicum *de Officio Sacerdot. lib. 1. cap. 5. dub. 18. num. 149.*

3. Verùm ego non recedo à sententia negatiua, quam olim docui, & quam me citato docet Martinus de San Ioseph *vbi suprà*; cui adde Cardinalem de Lugo, *n. 28.* Dicastillum, *num. 68.* Thomam Tambusinum, *n. 14.* Ludouicum de San Iuan, *in Summa, quæst. 12. de Sacram. Euchar. art. 3. dub. 1.* Ludouicum Carpensem *in Cur. Theol. tom. 2. tract. 23. disp. 3. sect. 2. num. 60.* Ad Concilium Tridentinum, & ad Bullam Pij V. in quibus se fundat Garcias, & alij. Respondeo, Tridentinum non reuocare priuilegia, sed tantum velle Ordinarios curare, ne Missæ celebrentur horis indebitis; non celebrantur autem horis indebitis Missæ, quæ celebrantur tempore, quo ex facultate Superioris licet; nec ex illa generali loquutione censentur reuocata priuilegia Religiosorum; id quod etiam aduertit Rodriquez *in Summa, c. 245. num. 1. & in QQ. Regular. q. 43. n. 5.* Additque huius sententiæ fuisse viros doctos, quibuscum rem hanc communicauit. Dicendum est itaque, hodie posse Regulares, stante dicto priuilegio Alexandri VI. dicere Missas in suis Ecclesiis, & Monasteriis, duabus horis post mediam noctem.

RESOL. CIII.

Dato, & non concesso dictum priuilegium Alexand. VI. fuisse reuocatum à Concilio Tridentino, an hodie Regulares possint saltem ex priuilegio Pij V. concessum post Tridentinum celebrare tribus horis ante ortum solis?

Et quid post meridiem, an inquam, etiam infra duas horas post meridiem; imo vsque ad tres horas celebrare possint?

Et notatur non solum Sacerdotem Regularem, sed etiam quoscumque posse statim & illico post mediam noctem celebrare ad dandum Viaticum ægroto extremè laboranti; & si sint ieiuni possint ad tres horas post meridiem celebrare ad dandum Viaticum ægroto moribundo.

Et an in his casibus sit necessaria licentia Episcopi, si adsit?

Et notatur non esse peccatum mortale celebrare Missam vsque ad horam nonam. Ex part. 10. tractat. 12. & Misc. 2. Res. 26.

§. 1. NEgatiuam sententiam mordicos tenet nouissimè doctus Pater Hieronymus Garcias *in Summa Morali tract. 5. difficul. 8. dub. 1. punct. 2. num. 17.* cuius verba hic per extensum apponam; sic itaque asserit: [La duda solo està en la inteligencia destos priuilegios, si se ha de tomar de mas à mas el tiempo que ellos dan, de lo que arriba pusimos por derecho comun, ò solo como suena la letras dellos: Suarez, *sect. 4. citata, §. tertia exceptio.* Rodriquez, *tom. 1. QQ. Regul. quæst. 42. artic. 2.* Mirand. *tom. 1. quæst. 40. art. 10. concl. 2.* Tamburinus, *quæst. 7. citata, num. 4.* Diana, *part. 2 de celebrat. Missar. tract. 14. resolut. 9.* Gau nt. *part. 1. tit. 15. num. 1.* pretenden, que los priuilegios han de obrar sobre todo el tiempo señalado arriba en el punto passado, porque de razon del priuilegio, es que obre sobre el derecho comun, y sino obrase de mas à mas todo lo que concede, no seria de prouecho, lo qual no se ha de dezir, porque lo contrario està expressado *cap. Si Papa. de Priuil. in 6.* de suerte que dizen, que supuesto que de derecho comun en la opinion muy probable, y segura quo hemos puesto arriua, se puede dezir dos horas antes de salir el Sol, que dando el priuilegio vna hora, se podra dezir tres horas antes de salir el Sol: porque ay en el Verano hora y media de crepusculo, ò aurora, y media antes que se pueda dezir Missa, segun lo determinamos en el punto passado, son dos horas, y vna que añade el priuilegio, vienen à ser tres horas. Pero esta opinion esplicada con esta latitud, no la tengo por segura, ni aiustada à la mente de los Pontifices, que concedieron los priuilegios, y assi respondo, y digo con Azor. *tom. 1. lib. 10 cap. 25. quæstione 3.* Fagundez, *cap. 17. num. 4. & 5.* Vasquez *cap... num. 27.* Bauny, *quæst. 7. & 13. citatis*, que en el presente caso los priuilegios tantùm valent, quantum sonant, y que los Pontifices se fundan, no en la opinion problable de los Theologos, que alargan media hora à la aurora; ni en casos extraordinarios, que occurre necessitad; sino en lo que tiene vez de derecho, comun, que es la regla del Missal, la qual dize, que se celebre Missa ab aurora vsque ad meridiem, y assi todo lo que passaren desto los priuilegios, esso han de obrar, y no mas, y de lo dema se sigue grande inconueniente, como se vè en este caso: en Verano amanece, y rompe el crepusculo, ò alba à las tres, y vn quarto; en nuestra opinion se puede començar media hora antes del crepusculo, que seria à las dos, y tres quartos, si à esto añadiessemos

Quæ est Resol. 1. post præteritam. in §. Ex his, & supra in Res. 100. §. vlt. & infrà in tractat. 2. Res. 47. §. vltim. prope fine. à vers. Vnde. & in tom. 9 tr. 7. Res. 49 §. Et si nostra priuilegia.

vna

vna hora de priuilegio, vendria à ser à la vna, y tres quartos; este excesso en realidad de verdad que seria contra las reglas del Missal, contra la mente de los Pontifices, y contra la praxis, y costumbre de la Iglesia, y se escandalizaria quien lo viesse; luego los priuilegios no se han de estender tanto, sino solo lo que añaden desde la aurora, y desde medio dia.] Ita ille.

2. Sed his non obstantibus, Ego non recedo à sententia, quam docui & præter Doctores vbi suprà adductos à Garcia, docet nouissimè me citato Pater Leandrus *de Sacram. tom. 1. tract. 8. disput. 6. quæst. 3.* Idem docet, me citato, doctissimus Pater Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disput. 4. dub. 4. num. 55.* vbi sic asserit: Addunt multi apud Dianam citandum, ita intelligendum esse hoc præceptum, vt Missa finiatur sub principium auroræ, seu crepusculi; ita vt possit inchoari media hora ante crepusculum. Potest igitur Missa iuxta hanc doctrinam inchoari per duas ferè horas ante ortum Solis, aut etiam integras, quia parum pro nihilo reputatur. Vnde Religiosi, qui gaudent priuilegio celebrandi vna hora ante diem, possunt per tres horas ante ortum Solis absque alio priuilegio Missam inchoare. Legatur Diana 2. *part. tractat. 14. resol. 33.* & Lugo citandus, qui rectè ad hominem impugnat Vasquium; quòd sicut in meridie, non obstante, quòd talis terminus assignetur, putat esse accipiendum tempus moraliter, etiamsi sit aliquanto post meridiem; ita à parte ante moraliter sit accipiendum. Ita Dicastillus; cui adde Thomam Tamburinum *Opusc. de Sacrificio Missa, lib. 1. c. 6. §. 4. num. 5.* Tannerum, *tom. 4. disp. 5. quæst. 10. dub. 4. numero 63.* Hieronymum Rodriquez *in Compen. QQ. Regular. resol. 25. num. 1.* & me citato, Quintanaduenas, *in Instruct. ordin. part. 5. §. 10. num. 1.* & me citato, Pellizzarium *in Man. Regul. tom. 2. tractat. 8. cap. 2. sect. 1. subsect. 1. num 97.* vbi sic ait: Quæres quo tempore, & qua hora possint Regulares celebrare Missam. Respondeo, quòd licèt iure communi non possit celebrari Missa, neque ante auroram, neque post meridiem, nisi in casu raro, ac existente rationabili causa; vt tradunt communiter Doctores apud Laymann, *lib. 5. tractat. 5. cap. 4.* & suadet vniuersalis consuetudo Ecclesiæ: Regulares tamen, ex priuilegio bullato Gregorij XIII. concesso Patribus Societatis Iesu, cum licentia proprij Prælati possunt celebrare vna hora ante auroram, & vna hora post meridiem; adeoque possunt inchoare Missam tribus horis ante Solis ascensum, & infra duas horas post meridiem. Ita Suarez, *disp. 80. sect. 4.* & probatur ex eo, quòd cùm priuilegium debeat operari aliquid vltra ius commune; priuilegium istud, concedens facultatem celebrandi vna hora ante auroram, & vna post meridiem, debet intelligi, vt concedat facultatem celebrandi vna hora ante, aut post tempus illud, quo iure communi licitum est celebrare: vnde fit, quòd cùm etiam sine priuilegio liceat celebrare duabus horis ante ascensum Solis, & infrà horam post meridiem; vi priuilegij licebit celebrare tribus horis ante auroram, & infra duas post meridiem imò & vsque ad tres horas iuxtà Dianam *part. 2. tract. 14. resol. 34.* pro se citantem Ioannem de la Cruz. Hucusque Pellizzarius. Vide etiam Trullench *de Sacram. lib. 3. cap. 8. dub. 13. n. 7.* Vnde satis probabilem & tutam in praxi puto sententiam affirmatiuam, quam olim docui, & ante me, & post me tot viri sapientissimi docuerunt.

Sup. hoc in Ref. nunc seq. §. 1. per totum, & infrà prope finem Ref. 107. vers. & adducit, &c.

Quæ hic est Ref. 1. post præteritam.

Quæ nunc hanc sequetur, in eius §. vlt. & infra in Ref. 105. §. Nota. & in Ref. 109. & 110.

3. Nota hic obiter, non solùm Sacerdotes Regulares, sed etiam quoscunque posse statim, & illicò post mediam noctem celebrare ad dandum Viaticum ægroto extremè laboranti. Ita, me citato, tenet Dicastillus, *vbi supra, n. 73.* per benignam legis interpretationem, quæ in isto casu non videtur obligare. Idem, me citato, tenet etiam Leandrus, *vbi suprà, quæst. 5.* & me citato, Cardinalis de Lugo *de Euchar. disp. 10. sect. 1. num. 26.* & plures alij: quicquid in contrarium nominatim contrà me asserat doctus, & amicissimus Garcias *vbi suprà, punct. 1. num. 3. in fine*, cui adde Trullench *de Sacrament. lib. 3. cap. 8. dub. 23. n. 2.* qui hoc tantùm concedit post vnam horam transactà media nocte: Sed tu ne discedas à nostra sententia, quam etiam tenet Caspensis, *in Cur. Theolog. tom. 2. tract. 23. disp. 3. sect. 2. num. 63.* Martinus de San Ioseph *in monit. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 14. de Euchar. n. 13.* & Auersa *de Sacram. Euchar. q. 11. sect. 15.* qui etiam notat cum Vasquez ad dandum Viaticum infirmo periclitanti, posse Sacerdotem ieiunum celebrare ad tres horas post meridiem; quod etiam docet Caspensis *vbi suprà*, Castrus Palaus, *tom. 4. disput. 21. punct. 7. num. 14.* & Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disp. 6. quæst. 12.* An verò in his casibus sit necessaria licentia Episcopi, si adsit, aliqui affirmant; ego verò puto non requiri cum Ioanne Præposito *in 3. part. D. Thomæ, quæst. 83. art. 2. dub. 4. n. 240.*

Sup. hoc in Ref. 1. post præteritam, cursim in fine, & infra in Ref. 133.

§. Et hoc medium.

Sup. hoc ad tres horas, infra in Resol. 131. §. Sed hic.

4. Et tandem nota Tannerum, *tom. 4. disput. 5. quæst. 10. dub. 4. nu. 61.* admittere tanquam probabilem opinionem Nauarri, & aliorum asserentium non esse peccatum mortale celebrare Missam vsque ad horam nonam; sed hoc mihi displicet, vt alibi probaui.

Alibi in Resol. seq. & in aliis eius primæ not.

RESOL. CIV.

Sacerdos in qua hora possit finire Missam?

Et notatur cursim Sacerdotem Festo die ratione itineris impeditum posse Missam incipere vna hora post meridiem.

Etiamque docetur, quod Religiosi ex suis priuilegiis possunt celebrare vsque ad Nonam inclusiuè, id est vsque ad tres horas post meridiem. Ex part. 2. tractat. 14. Resol. 34.

§. 1. RESpondeo, vsque ad meridiem inclusiuè. Verum est, quod Ioannes Andreas *c. 1. de celebr. Miss.* Fernandez *in exam. Theol mor. p. 3. c. 5. §. 14. n. 1.* & Vasquez *in 3. p. tom. 3. disp. 232. c. 4. n. 37.* asserunt posse incipi Missam non multo post transactum meridiem, neque enim res hæc, quæ moralis est, ita mathematicè considerari debet: sed licèt hoc asserant, non assignant tamen tempus.

2. Ego verò multas opiniones circa tale tempus inuenio. Prima est Azorij *p. 1. lib. 10. cap. 25. quæst. 6.* qui asserit tertiam horæ partem sufficere, vt Sacerdos dicatur mortaliter peccare, differendo Missæ celebrationem post meridiem. Secunda opinio est Layman *lib. 4. tract. 5. c. 4. n. 4.* & Homoboni *in exam. Eccl. p. 1. tract. 4. c. 14. quæst. 114.* asserentium tale tempus esse mediam horam. Tertia opinio est Martini Bonacinæ *de Sacram. disp. 4. q. vlt. punct. 9. num. 6.* qui asserit spatium trium quadrantium sufficere ad peccatum mortale. Quarta opinio est doctissimi Syluij *in 3. p. q. 83. art. 2.* asserentis Sacerdotem posse celebrare post meridiem, dummodò non attingat spatium vnius horæ.

3. Religiosi verò ex suis priuilegiis, vt notat Ioan. de la Cruz *in direct. consc. part. 2. de sacr. Miss. q. 2. dub. 1. concl. 4.* possunt celebrare vsque ad Nonam inclusiuè, id est, vsque ad tres horas post meridiem. Notandum est etiam cum Henriquez, Miranda, Suarez, & aliis, quos citat & sequitur Layman *vbi suprà*, Sacerdotem festo die ratione itineris impeditum, posse Missam incipere vna hora post meridiem.

Sup. hoc in quatuor Resol. seqq. & in Ref. præterita §. vlt. & infra in Ref. 146. §. Ex his. & in tom. 3. tr. 6. Ref. 66. §. 1. ad medium, Vers. Et tamen. & in tom. 9. tr. 7. Ref. 49. §. de priuilegio. post mediū, à vers. Imo. Sup. hoc in Ref. præterita §. Sed his. post mediū & signanter in fine, & in aliis not. vlt. dicti § & pro Sacerdote. contento in lin. 6. huius §. in Ref. 1. post seq. ad medium, vers. O quādo. & infra in Ref. 146. §. Supradictam. ad medium, vers. Quinimo, &c.

Resol.

RESOL. CV.

An Sacerdos, paulo post meridiem possit Missam dicere? Ex part.4. tract.4. & Misc. Res.105.

Sup. hoc in Res. prætetita, & in aliis eius primæ annot.

§. 1. TEmpus legitimum celebrandi est antemeridianum, ita vt ante meridiem inchoari debeat Sacrum, & sic negatiuè quidam respondit in casu contingenti ad dubium præsentis resolutionis.

2. Verùm ego contrarium docui, per ea quæ adducit Ioannes præpositus *in 3. part. D. Thom. quæstione* 83. *art.* 2. *dub.* 4. *num.* 143. vbi sic ait: Plures recentiores notant nos non debere esse magnopere anxios de meridie, sed paulo post meridiem posse Sacrum celebrari, quia res hæc moralis, quæ non est lege determinata, non definitur termino indiuisibili ex ipsamet consuetudine, & parum reputatur pro nihilo. Sic ille.

RESOL. CVI.

An quis licitè possit dicere Missam vsque ad primam horam post meridiem?

Et non est dubitandum, quod ratione itineris possit Missa celebrari ad primam horam post meridiem; & in solemni Festo quando officium finitur ad horam secundam, in ea possit Missa inchoari; vt populus, vel pars populi audiat in illa hora Missam. Ex part. 5. tract. 53. Res.7.

Sop. hoc in Resolutionibus, & §§. positis in 1. annot. vlt. huius Res.

§. 1. DIcam quid sentiat Philippus de la Cruz *en su Norte de Confessores, tr.* 10. §. 3. *corol.* 2. *fol. mihi* 161. vbi sic ait. [Hasta medio dia, que son las doze se puede dezir Missa sin opinion. Lo que haze dificuldad es saber si se puede dezir Missa despues dellas, y no conprehendemos los Obispos, Patriarcas, Arcobispos que pueden dezir Missa antes de amanecer, y despues de medio dia, y dar licencia para dezilla a esta hora, y antes que amanezca, y de noche por alguna causa ò necessidad, segun lo tiene Paludano, y san Antonio. y lo que por epiqueya sin licencia del Obispo interueniendo alguna necessitad celebran en los dichos tiempos, como lo resuelue Nauarro. No hablamos tampoco de quando ay alguna fiesta principal, y se acaba el Officio à las dos, se puede dezir Missa, porque no quede el pueblo, ò parte del sin oyrla. O quando alguna camina que podra llegando cerca de la vna dezir Missa, como no sea despues, segun lo tiene Manuel Rodriguez. Supuesto lo dicho podrasse dezir Missa dadas las doze, hasta la vna sin exceder mas. Assi lo vemos puesto en vso, y que los Pontifices lo ven, y los Obispos aquien es de oficio les compete su dispensacion, no hablan sino que lo permiten, y puesto que no hemos de andar midiendo los tiempos, y no consistir in indiuisibles, y que los relojes no siempre andan vniformes, antes siempre sucede vnos andar medie hora antes, ò despues de otros, y assi serà quedando el vltimo las doze, à la media hora despues del primero vendà a ser, que respecto del vltimo, aunque la Missa se diga à la vna, serà en orden al primero relojo las doze y media. No obstante esta razon, sino por las antecedentes se puede dezir generalmente hasta la vna, y si de aqui se excediesse el Sacerdote pecaria mortalmente.] Hæc ille, qui magis amplè loquutur, quàm Ioannes Præpositus; quem citaui *in 4. p. tr. 4. res.* 105. Sed contrariam sententiam docent communiter Doctores.

Sup. hoc infra in Resol. 146. §. Supra dictam. &c.

Sup. hoc supra in fine Res. 104.

Sup. hoc in duabus Res. prætetitis, & in duabus seqq. & infra in Res. 146. §. Ex his. & supra in Res. 105. §. vlt. & in tom. 3. tr. 6. res. 66. §. 3. ad medium, vers. Et tamen. & in tom. 9. tr. 7. res. 49. §. De priuilegio. post mediũ à vers. Imò.

RESOL. CVII.

An in prohibitione celebrandi post meridiem detur paruitas materiæ? Ex part. 5. tr. 5. Res. 58.

§. 1. HAnc quæstionem, me citato *in tract. de celebrat. Miss. resol.* 34. pertractat Pater Lugo *de Sacrament. Euchar. disp.* 20 *sect.* 1. *n.* 37. & dicit tempus prohibitionis ne celebretur post meridiem, non esse accipiendum mathematicè, sed moraliter. Vnde aliqui dicunt posse tertia parte horæ post meridiem inchoari Missam. Alij extendunt ad semihoram, alij ad tres ferè quadrantes, alij ad horam non integram. Verùm ipse Lugo non excusat ita celebrantes propter paruitatem materiæ, sed quia quod intra illum terminum fit, reuera intra debitum terminum & tempus fit obligationis. Sed Bonacina *de Sacram. disp.* 4. *quæst. vlt. punct.* 9. *num.* 9. videtur supradictos excusare ratione paruitatis materiæ, ex exemplo quod adducit de laborantibus in diebus festiuis: sic enim asserit: Mihi media via incedenti ad peccatum mortale videtur requiri spatium trium quadrantum, vel etiam horæ, sicut enim spatium horæ sufficit ad contrahendum mortale peccatum, quoties opera seruilia in die festo exercentur; ita si quis per horam post meridiem non perficiat Missam, non videtur à mortali excusandus præcisa iusta causa. Ita ille.

Quæ hic est supra resol. 104. & in multis aliis eius primæ not.

2. RESOL. LVIII. *pag.* 158. *in fine resol.* adde: Et idem videtur docere Fagund. *pr.* 1. *lib.* 3. *c.* 18. *n.* 6. vbi videtur agnoscere paruitatem materiæ ex parte temporis in celebratione Missæ; nam postquam dixit esse peccatum mortale notabiliter ante auroram sacrificare, subdit. Videndum nunc est, quænam sit ista notabilitas, vt inde mortale, vel non mortale colligamus. Et adducit Azorium *tom.* 1. *lib.* 10. *c.* 25. *q.* 6. dicentem, tertiam partem horæ esse tempus notabile ante lucem, & sufficere ad peccatum mortale, Et Henriq. *lib.* 9. *c.* 24. *n.* 5. *in fine*, dicentem dimidium horæ ante lucem sufficere ad peccatum mortale, quam sententiam ipse Fagundez sequitur, vnde videtur indicare minus spatium temporis sufficere ad peccatum veniale, non ad mortale. Sed circa præsentem quæstionem ne deseras videre vbi suprà Lugum inter Theologos nostri temporis nemini secundum.

Sup. hoc supra in res. 101. §. 1. & 2. & in resol. 103. §. Sed his. ad fin. 7. & in tom. 9. tr. 7. res. 49. §. Etenim, & seqq.

RESOL. CVIII.

An possit Sacerdos incipere Missam vna hora integra post meridiem sine priuilegio, & causa?

Et notatur posse aliquando differri Missam vsque ad horam Nonam; & primo hoc facere possunt Religiosi, non tamen absolutè, sed ratione itineris, vel ex alia iusta causa.

Secundo an in funere Regis, aut Principis possit Missa incipi ante meridiem, & protrahi vsque ad Vesperam, vel Nonam, vel quartam horam post meridiem: & quando Episcopus sacros celebrat Ordines, tunc enim licitum est incipere Missam post Vesperas, aut Nonam si actus Ordinis ante meridiem cœptus est, eademque ratio est in Sabbatho Sancto.

Tertio ratione itineris, aut alterius necessitatis, an possit inchoari Missa à quolibet Sacerdote vna hora post meridiem.

Et tandem quæritur, an si Sacerdos in casu sibi non concesso celebraret duas, vel tres horas post meridiem, & aliquis audiret talem Missam, an iste satisfaceret præcepto de audienda Missa in die festo?

Ex quo quis potest deducere quoddam absurdum, sed dissoluitur, videlicet, an quis possit satisfacere præ-

cepto audiendi Missam pro die Dominica, si in ipsa Dominica audiret Missam, quæ in Capella Papali dicitur ante mediam noctem, quando dies Natalis Domini incidit in Feria 2. Ex p.10. tr. 12. & Misc. 2. Res.22.

Sup. hoc quávis non tam plenè, & absolutè, lege tamen si placet doctrinã quatuor prætetitarum Res. & aliarum earum primarum annotationũ.

§. 1. NEgatiuè respondet Tamburinus *Opusc. de Sacram. Missa, lib.*1.*cap.*6.§.4.*n.*22. Opatonius *de sacram. tract. de Eucharist. disput.*11.*quæst.*2. *num.*2. Franciscus de Nigro *in Addit. ad Ruyz par.*6. *Animad.*2. *quæst.* 10. Hieronymus Garcias *in summa tract.*3.*diffic.*8.*dub.*1.*punct.*1.*num.*12. quod confirmatur ex priuilegio Gregorij XIII. quod adducit Amicus *in Cur. Theol. tom.*7. *disput.* 35. *sect.*12. *num.* 529. nempe, posse Patres Societatis per vnam horam incipere Missam post meridiem. Ergo sine priuilegio apparet hoc non esse licitum. Quod etiam confirmatur ex auctoritate Doctorum, quos citat, & sequitur Castrus Palaus *tom.*4. *tract.*22. *punct.*7. *num.* 14. nempe, ex recepta consuetudine, posse vna hora post meridiem Missam inchoari, quando in die festo ratione itineris, aut alterius necessitatis inchoari non potuit. Ergo non erit licitum præter hos casus.

2. Verùm, his non obstantibus, affirmatiuam sententiam docet Pater Leandrus *de sacrament. tom.* 2. *tract.*8.*disp.*6.*quæst.*11. vbi tenet, Missam posse incipi vna hora integra post meridiem: & testatur de communi vsu, & praxi Clericorum. Et ideò Martinus de San Ioseph *in monit. Confessar. tom.*1.*lib.*1. *tractat.*14. *Euchar. tom.*13. sic ait: [Y aun sin priuilegio, ni causa alguna, me parece que podran dezir Missa qualesquiera Sacerdotes à la vna del dia, porque assi està puesto en costombre, que ha preualecido contra la ley: y en Madrid he oydo tañer à Missa despues de la vna y media del dia.] Ita ille.

3. Nota tamen, posse aliquando differri Missam vsque ad horam nonam. Et primò hoc facere possunt Religiosi ex priuilegio, non tamen absolutè, sed ratione itineris, vel ex alia iusta causa, vt docet me citato, Dicastillus *de sacram. tom.*1. *tract.*5. *disp.*4. *dub.*5. *num.*84. & me citato, Auersa *de sacram. Euchar. q.*11. *sect.*5. & alij. Secundò, in funere Regis, aut Principis potest Missa incipi ante meridiem, & protrahi vsque ad Vesperam, vel Nonam, Henriquez *lib.*9. *cap.* 14. *num.*6. *litt. A.* dicit, ita practicatum fuisse Salmanticæ in funere Reginæ, & finitam Missam hora 4. post meridiem. Fagundez *precept.*1. *lib.*5. *cap.*17. *num.*19. Quid id ipsum dicendum putat, quando Episcopus Sacros celebrat Ordines, tūc enim licitum est incipere Missam post Vesperas, aut Nonam, si actus Ordinationis ante meridiem cœptus est; & ob eandem rationem poterit in Sabbato Sancto incipi longè post meridiem Missa ob longum officium Ecclesiasticum, vt docent ipsi Doctores cum Nauarro *de orat. noct.* 3. *n.* 144. Tertiò, certum est ex Suar. Rodriguez, & aliis, vt notat Dicastillus *vbi supra num.*76. & 82. posse vna hora post Meridiem Missam inchoari à quolibet Sacerdote, quando in die Festo ratione itineris, aut alterius necessitatis inchoari non potuit, & hoc ex recepta consuetudine, vt cum aliis obseruat Castrus Palaus *tom.*4. *tract.*22. *punct.*7. *n.*4.

Sup. hoc supra in Resol. 103. §. Sed his. in fine, & & cursim in Res. 104. §. vlt. & magis latè infra in duabus Res. seqq.

Sup. hoc supra in Res. 104. cursim in fine, & in Res. 106. etiã breuiter ad medium, & infra in Res. 146. §. Supra dictam. in fine.

4. Sed difficultas est, an Sacerdos in casu non sibi permisso celebraret Missam duas, vel tres horas post meridiem, & aliquis audiret talem Missam, iste satisfaceret præcepto? & negatiuè videtur respondere Pasqualigus, decis. 515. *numero* 8. quia præceptum audiendi Missam videtur subordinatum præceptu non celebrandi transacta tali hora diei: atque adeò videtur obligare ad audiendam Missam intra illud tempus, intra quod de iure communi potest celebrari, atque adeò nisi audiatur, non satisfacit præcepto. Verùm illum impugnat Leandrus *de Præceptis Ecclesiæ, tractat.* 2. *disput.* 1. *quæst.* 26. quia præceptum sanctificandi Festa, quod includit abstinentiam ab opere seruili; & auditionem Missæ incipit à media nocte, & desinit in mediam noctem: Ergo, qui quacumque hora harum viginti quatuor audierit Missam, dummodo pro illa die dicatur, præcepto illius satisfaciet. Nec obstat, quod præceptum audiendi Missam coarctetur ad tempus præscriptum à iure communi pro celebratione. Vnde dicendum esset, quod si aliquis induceret Sacerdotem ad dicendam Missam duas, vel tres horas post meridiem; peccaret vtique, sed satisfaceret præcepto audiendi Sacrum. At quicquid sit de hoc certum est, quod qui extra tempus præscriptum à iure audiret Missam, quæ diceretur vel consuetudine, vel ex dispensatione, aut priuilegio, certum est, inquam, quod is satisfaceret obligationi audiendi Missam.

5. Nec supradictis obstat, quod ex sententia Leandri sequeretur, quemlibet satisfacere præcepto audiendi Missam, si in die Dominica audiret Missam, quæ in Capella Papali dicitur ante mediam noctem, si Natiuitas Domini incideret Feria secunda: Sed hoc dicere videtur absurdum: Ergo. Respondeo enim, audientem talem Missam non satisfacere præcepto: Primò, quia, vt docet Cardinalis Lugo *de Euchar. disput.* 15. *sect.* 5. *num.* 56. & alij, illa Missa non dicitur in die Dominica, sed in die Feriæ secundæ Natiuitatis, quæ aliquantulum anticipatur à Papa pro illo loco. Sed cùm hæc opinio non placeat Patri Dicastillo, *vbi supra tract.* 4. *disput.* 9. *dub.* 17. *numero* 404. ideò ipse obseruat, intra diem solemnitatis Ecclesiasticæ non omnia munia, seu actiones, & functiones, quæ in tali die permittuntur, aut requiruntur quouis tempore, seu hora illius diei esse licita, aut permissa, sed aliqua in quibusdam horis, alia in aliis. Sic videmus Sacrum (excepto die Natiuitatis) non posse dici sine priuilegio tempore nocturno, sed tantùm sub aurora vsque ad meridiem, aut aliquanto post, plus minusve, iuxta varias sententias. Prætereà, vt rectè notat Thom. Sanchez *Consiliorum Moralium lib.* 7. *cap.* 2. licet quoad contractus, & alia huiusmodi, dies incipiat à media nocte; tamen quantum attinet ad Officium Diuinum, & celebrandum Ecclesiasticas Solemnitates, incipiat dies à Vesperis. Pro qua sententia refert D. Thomam *Quolibet.* 5. *art.* 28. *in corpore*, Caietanum *verb. Hora.* & alios Doctores. Nihilominus non omnes Horæ Canonicæ dici possunt post Vesperas, & Completorium, sed tantùm Matutinum, & Laudes; Prima verò, Tertia, Sexta, & Nona nonnisi saltem post mediam noctem, secluso speciali priuilegio. Atque hac ratione dicendum est de Missa, non posse dici post Vesperas, sed posteà sub Auroram; quia pro eo genere celebritatis est determinata quædam temporis latitudo. non quia nondùm simus intra diem Festiuitatis Ecclesiasticæ, ita vt si per nefas diceretur Sacrum, non diceretur intra Festum, cùm iam simus in illo; sed quia intra ipsam diem non sumus in horis legitimis ad id faciendum. Vnde, si Pontifex dispenset, vt per aliquas horas aliquando anticipetur, vel postponatur Missa; non censetur dispensasse, vt dicatur extra diem, indulgendo vt possit prius, vel postea celebrari. Iuxta hanc ergo doctrinam dicendum est, Pontificem pro Sacello suo de quo agimus, dispensare, vt Sacrum celebretur ante mediam noctem pro solemnitate Natiuitatis; illud tamen Sacrum spectat ad diem Natiuitatis; non quia anticipetur dies Ecclesiastica festi Natiuitatis, quæ à Vesperis iam incepit; sed quia permittit, aut fortè mandat, vt tale Sacrum dicatur ante horas solitas in aliis diebus: (hoc enim vbique gentium fit

Sap. hoc inf. in tr.3. Res. 11. §. penult. & vlt. & in Res. 12 à lin. 3. & seqq.

illa

illa nocte celebrando ſtatim poſt mediam noctem) ſed etiam ante horam ſolitam in cæteris Eccleſiis pro illa nocte; &, vt hoc fiat diſpenſat io ieiunio ſeruari ſolito, vt poſſit Cardinalis celebrare. Hucuſque Dicaſtillo; Ex qoibus pater reſponſio ad argumentum adductum contrà doctrinam Leandri.

6. Negandum eſt enim, ſi Vigilia Natiuitatis venerit in Dominica, per illam Miſſam impleri præceptum Miſſæ audiendæ io Dominica; tùm quia eo ipſo, quòd Pontifex illam Miſſam non computet pro Dominica; ſed pro ſequenti Feſtiuitate, cenſetur non approbare illam Miſſam pro præcepto Dominicæ; tùm qoia eò ipſo, quòd Eccleſia determinat tempus intrà quod poſſint dici Miſſæ Domioicæ, vel Feſti colendi, cenſetur conſequeoter velle, vt non in aliud tempos differatur Miſſæ auditio præſertim ſi Miſſa vlterius temporis oon compotetur in Eccleſia pro illa die, ſed pro die altera quæ in aliquibos horis communicat cum præcedenti qooad aliquas functiones, non verò quoad Miſſam. Dicendum eſt itaqoe cum *Patre Leandro*, aliquem adimplere præceptum audiendi Miſſam, ſi audiret Sacrum celebratum poſt duas, vel tres horas poſt meridiem: nam licèt Sacerdotes ſic celebrantes peccarent; Audientes tamen illam Miſſam ſatisfacerent præcepto.

RESOL. CIX.

An Regulares poſſint vigore priuilegiorum celebrare ex iuſta cauſa vſque ad Horam Nonam incluſiuè?

Et in textu huius Reſolutionis aſſignantur aliqua cauſa iuſta pro hoc faciendo.

Sed quæritur, an dicta priuilegia per Concilium Tridentinum ſeſſ. 22. ſint reuocata? Ex p. 10. tr. 15. & Miſc. 5. Reſ. 27.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 103. §. Sed his. in fine, & in Reſ. 104. §. vlt. & in Reſ. 108. §. Nota tamen. & infra in Reſ. ſeq. in principio.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Tamburinos, *opuſc. de Sacrificio Miſſæ, lib. 2. cap. 6. §. 4. n. 24.* ex conceſſione Eugenij IV. facta Congregationi Sanctæ Iuſtinæ, & poſtea *n. 25.* ſubdit: Iuſtam autem caoſam iudico qoodlibet impedimentum quo quis propter rationem alicuius momenti non poteſt antea Miſſam incipere. Dico (alicuius momenti) ſi quidem non ſufficit ſolum vt non commodius celebres, nec ex eo, quod tardius è lecto per ſegnitiem exſorrexeris, nec vt ſtipem cum ea non indigeas lucrari valeas, &c. è contra ſufficiet, præter iter faciendom infirma valetudo quo tardius cogaris è lecto, vel è tecto exire, ſtudium neceſſarium ad concionem vel ſimile, ſi poſt Miſſam illi ſtudio vacare non poſſis, negotium alicoios momenti, quod differri non poteſt, moltitudo confeſſionum, ſi poſt Miſſam illis ſatisfacere non valeat, imò, & confeſſio incepta, quam ægrè differre pœnitens ferat, & eleemoſyna, qua ad victum indigeas, & his non abſimilia potius morali iudicio, qoam certa regula definienda. Semper ergo præ oculis habendum erit, debere intercedere aliquam neceſſitatem, nec quidem maximam, cùm ſimos in priuilegiis, quæ in nullius ſunt præiudicio, nec verò modicam, cùm ſimus in re non leui. Ita ille.

2 Nota tamen, quod Pater Lezana *in Summa tom. 1. cap. 21. num. 2.* putat hodie non valere hoc priuilegium, qood etiam docet Panuinus *in Priuileg. maxim. tom. 1. Conſtitutionica, Pij V. §. 7. num. 19.* & Naldus *ver. Miſſa num. 30.* qoia Pios reuocauit omnia priuilegia Regularibus ad id conceſſa, quam Conſtitutionem, refert Naldos *vbi ſuprà.*

3 Sed his non obſtantibus ego ſententiam Patris Tamburini ante ipſum docui, quam poſtea tenent me citato Cardinalis Lugo *de Sacram. Euchar. d. 20. ſect. 1. n. 42.* & me citato Leandrus *de Sacram. Part. 2. tract. 8. diſp. 6. quæſt. 10.* & me citato Martinos de S. Ioſeph. *in Mon. Confeſſ. tom. 1. lib. 1. tract. 24. de Euchar. num. 14.* qoam iterum nunc magis explico & declaro.

4. Dico itaque ex dicto Priuilegio Eugenij IV. poſſe Regulares ratione itineris, & ex iuſta cauſa differre Miſſam vſque ad tres horas poſt meridiem, quod etiam non eſt vniuerſaliter verùm, ſed in æqoinoctio, nam in ſolſtitio hyemali nona hora attingit ſoIom ad ſecundam poſt meridiem cum quadrante; in ſolſtitio autem æſtiuo vſque ad horam tertiam poſt meridiem cum tribus qoadrantibos.

5. Non eſſe verò reuocatum dictum priuilegium Eugenij IV. patet ex his, quæ docoi alibi, & me citato docet Cardinalis Lugo, *vbi ſuprà, num. 29.* qui loquens de quodam ſimili priuilegio ſic ait: Circa illud tamen dobitari poteſt. An ſit reuocatum per Concilium Trident. *ſeſſ. 22.* decreto de euitandis in celebratione Miſſæ. Nam Fagundez *vbi ſuprà, n. 3.* cum aliis dicit eſſe reuocata ibi omoia eiuſmodi priuilegia, quia nimirum Concilium inter alia prohibet ne Sacerdotes aliis, quàm debitis horis celebreot, & in fine addit, non obſtantibus priuilegiis, ac conſuetudinibus quibuſcunque. Ita Cardinalis Lugo, & tandem pro hac ſententia alibi adduxi doctom Dicaſtillum *de Sacrament. tom... tract. 5. diſp. 4. dub. 4. num. 68. qui num. 70.* explicat Bullam Pij V. & *n. 71.* hæc addit: mihi perſoadeo noſtrum Suarium grauioribus fortaſſe occupatum ſtudiis non legiſſe, aut non ſatis attentè prædictum motum proprium Pij V. qoem ſi legiſſet, proculdubio non dixiſſet. Pius Quintus ſpeciali qoodam motu proprio vetuit omnes nocturnas, vel matutinas Miſſas.

Alibi ſupra in Reſ. 102. §. Sed quidquid. ſed lege eam per totam, ſicut etiam Reſ. 103. & infra ex Reſ. ſeq. §. 1. in fine, & §. Sed hanc.

Alibi in Reſ. 2. noſ. præteritæ, §. Sed his. ad lin. 3. & in Reſ. 3. §. Idem etiam.

RESOL. CX.

An Regulares poſſint dicere Miſſas vſque ad horam Nonam?

Et quid de alio priuilegio Leonis X. dicendi Miſſam ſtatim poſt mediam noctem? Ex part. 11. tract. 2. & Miſc. 2. Reſ. 2.

Sup. hoc ſed minus ample ſupra in Reſ. 103. §. Sed his. curſim in fine, & in Reſ. 104. §. vlt. & in Reſ. 108. §. Nota. & in Reſ. 109.

§. 1. Hoc dubium pertractat Brunus *part. 2. tr. 8. cap. 1. propoſ. 3.* & reſpondet affirmatiuè ex priuilegiu ſpeciali, ac primò ex conceſſione Leonis X. in præcedenti propoſitione præcitata huius tenoris. Conceſſit vt de licentia ſoorom Soperiorum poſſint celebrare poſt meridiem, præſertim diebus quando eſt de audienda Miſſa præceptum, & quando fratres debent ambulare, ſeu de via veniunt, & non poſſunt ante meridiem applicare ad locum, vbi commodè poſſunt Miſſam audire, vel honeſtè celebrare. Secundò, ex coonceſſione Sixti IV. facta etiam Minoribus, quam refert Chriſtoph. *à cap. font. poſt Collectorem priuileg. Mendic. in ſuo compend. priuileg. verb. celebratio Diuinorum* §. 6. his verbis; conceſſit quod Fratres Minoris Obſeruantiæ Sacerdotes, poſſint cauſa neceſſitatis poſt horam ſtatutam ab Eccleſia celebrare: verum cum hæ duæ conceſſiones in aliqoo deficiant; Primò, in hoc, quod tempus non determinit, ſed indeterminatum relinquit, nec quidquam Regularibus concedit; niſi cum licentia Superiorum; Secundò, quod etiam tempos non determioet, cum inter Doctores ſit dioerſitas opinionum, quod tempus ſit ſtatutum ab Eccleſia ad Miſſas legitimè celebrandas, ſitque limitata per caſum neceſſitatis, ea propter ad alias conceſſiones procedendum eſt. Probatur ergo tertiò ex conceſſione Innocentij VIII. relata ab eodem Chriſtoph. *poſt collect. priuileg. Mendic. in citatis compend. & verbo* §. 7. & 9. Conceſſit Fratribus Ordinis prædicatorum Congregationis Hiſpaniæ reformatis, quod poſſint celebrare Miſſam per horam poſt meridiem,

præsertim quando prædicatur in Conuentibus, vel fiunt solemnia officia. Sed cum hæc concessio partim sit priuilegium, videlicet in eo, quod dat facultatem dicendi Missam hora post meridiem, partim non, cum secundus casus exprimat in quibus de iure licet sine priuilegio celebrare, vt tradit citatus Roder. ideò aliam ampliorem sine vlla limitatione adducemus ex Eugenio IV. registratam *in dicto compend. priuileg. Mendic. verbo Missa quoad tempus* 1. *his planè verbis:* Concessit quod Fratres Minores possint celebrare Missam vsque ad horam nonam post meridiem sine scrupulo conscientiæ: Omitto eamdem concessionem factam Cælestinis itinerantibus à quodam Eugenio, relatam à Ioan. de la Crux *de statu Relig. l.* 2. *cap.* 5. *dub.... conclus.* 2. cum illa proximè posita Eugenij IV. sit amplior, tum ex eo, quod non terminat tempus ad Nonam, cum hac dictione, exclusiuè, tum etiam ex eo, quod ad omnes Regulares Sacerdotes extenditur, hæc autem ad solos itinerantes Quod si obiicias Trident. *sess.* 22. *cap.* 1. Respondebimus vt supra in proximè præcedenti propositione, videlicet non reuocare hoc priuilegium.

Sup. hoc, & contento in tribus seqq. §. lege supra ex doctrina Resol. 102. §. Sed quid. quid. & ex Resol. 109. §. Non esse.

2. Instabis, Pium V. constitutione ante memorata quoad dictam Missarum celebrationem Regularium priuilegia reuocasse, Respondetur hoc priuilegium, sicut etiam alia priuilegia, quoad celebrationem Missarum, restituta fuisse, vt vniuersaliter probauimus de omnibus priuilegiis *in tract. de priuil. in comm.* Hæc omnia Pater Brunus; Quæ quidé satis cõfirmant à me dicta in loco, quem, vbi infra, citat Dicastillus.

3. Sed hanc sententiam me citato ita absolutè prolatam non admittit Cardinalis Lugo, sed illam limitat, sic itaque asserit *de Sacrament. Eucharist. disp.* 20. *sect.* 1. *num.* 42. In hoc etiam puncto locum habent exceptiones in primo puncto positæ de Episcopo ter agente, de celebratione necessaria ad dandum Viaticum ægrotos & de personis habentibus priuilegium: quod eo facilius concedi potest ad postponendam, quam ad anticipandam horam, quo hæc obligatio ortum magis habet ex voluntate subditorum, qui ob suam commoditatem recesserunt ab antiqua consuetudine tardius celebrandi. Priuilegium autem magis amplum videtur, quod concessit Eugenius IV. Congregationi S. Iustinæ, celebrandi in itinere, vel ex causa iusta, vsque ad nonam inclusiue, prout habetur in Bulla XI. Eugenij IV. in Bullario Regularium apud Rodriquez. Vnde limitandum est, quod cum Ioan. de la Cruz dicit Diana *tomo* 1. *tractat. de celebrat. Missarum resolut.* 34. vbi supponit, illud priuilegium esse absolutum; cum tamen solum sit ad certos casus itineris, vel alterius causæ. Dicit etiam horam nonam esse vsque ad tres horas post meridiem: quod etiam non est vniuersaliter verum, sed in æquinoctio: nam in solstitio hyemali nona hora attingit solum ad secundum post meridiem cum quadrante: in Solstitio autem æstiuo vsque ad horam tertiam post meridiem cum tribus quadrantibus, vt latè Francolinus *de tempor. hor. c.* 10. ita Lugo.

Quæ hic est supra Resol. 104. §. vlt.

4. Idem etiam me citato docet Dicastillus *de Sacrament. tomo.* 1. *tract.* 5. *disp.* 4. *dub.* 5. *num.* 84. vbi ita ait, Aduertendum præterea est, Religiosos, qui habent communicationem priuilegiorum, sicut anticipare Sacrum, ita postponere vsque ad horam nonam; id enim concessit Eugenius IV. Benedictinis de Monte Serrato, vt notauimus *dub. præced. §. Ex Benedictinis.* Adde Dianam *part.* 2. *resolut.* 34. *in edit. anni* 1635. vbi sic ait, Religiosi verò ex suis priuilegiis, vt notat Ioannes de la Cruz *in directorio, &c.* possunt celebrare vsque ad nonam inclusiuè, idest, vsque ad tres horas post meridiem. Hoc tamen priuilegium videtur esse illud, quod concessit Eugenius IV. Congregationi S. Iustinæ, & habetur in Bulla XI. illius Papæ; ibi tamen conceditur, non ad arbitrium, sed in itinere, & ex causa iusta; vnde nisi talis causa sit, non licebit. Ita ille.

Vt in annot. præterita.

5. Sed nostram, & Bruni sententiam contra Dicastillum, & Lugo posse sustineri existimo, nam quidquid sit de priuilegiis ab ipsis adductis, priuilegium Eugenij IV. à Bruno adductum loquitur absolutè, & sine vlla limitatione. Ergo idem dicendum videtur de alio priuilegio, quod idem Brunus adducit, videlicet dicendi Missam statim post mediam noctem ex concessione Leonis X. relata *in supplem. concess.* 275 *& in Compend. priuileg. Mendic. verb. Missa.* 2. §. 6. his præcisè verbis: Concessit Fratribus Minoribus de Obseruantia, vt de licentia Superiorum possint celebrare illico post Matutinum, de æstate verò quando noctes sunt breuiores, etiam ante Matutinum Chori, vel infra, dummodo celebraturus illud per se, aut cum socio dixerit, prout consuetum est in ordine, cum Prima. In qua concessione notandum est, quod Pontifex non dat Regularibus absolutam facultatem celebrandi Missas illico post Matutinum, aut post mediam noctem, sed cum duabus limitationibus: Prima, vt Missæ dicantur de licentia Superiorum; Secunda, vt si Missæ dicendæ sunt illico post mediam noctem, persolutum sit Matutinum cum Prima, hæc autem secunda limitatio non mediocrem ingerit difficultatem, qui enim fieri potest, vt Missæ celebrentur ante Matutinum Chori, cum Chorus in Ordine Minorum prædicto, Matutinum media nocte incipiat, & quod Prima cum Matutino antea recitari debeat; sequeretur enim inde Missas inchoari debere ante mediam noctem, & inchoationi eiusmodi obstaret, quod Prima deberet antea recitari, quæ nihilominus ante mediam noctem recitari minime potest. Verum hæc difficultas facile soluitur, si dicatur, quod possunt dici Missæ ante Matutinum Chori omnino persolutum, potest enim illico post mediam noctem Prima recitari, & statim inchoari Missa, dum Matutinum persoluitur. Adiunge, quod illa conditio dicendi Matutinum cum Prima non est sic obligatoria, vt non valeat priuilegium, si prius non recitetur. Nam ea conditio non ponitur vt restrictiua concessionis, sed vt quid requisitum secundum ius commune Ecclesiæ, & Ordinis, quæ recitatio, cum iam non sit ex iure requisita quoad Matutinum, vt post Sotum tenent Suarez, Rodericus, & alij, nec etiam quoad Primam, cum Ecclesia, nec Ordo iam quidquam circa hanc recitationem ex iure, aut ex consuetudine habeat, possunt dicti Regulares Missas celebrare Prima minimè recitata, vt tenet citatus Rodericus *art.* 3. imò nec recitato Matutino, si adsit aliqua necessitas, ac ex consequenti valet priuilegium non recitata Prima, & Matutino; Ita Bruno; Cui adde Dicastillum *vbi supra,* qui testatur se audiuisse à fide dignis prædicti Ordinis, & aliorum, Congregationem Montis Cassini eiusdem Ordinis habere priuilegium celebrandi statim post mediam noctem. Et ideò *num.* 65. sic ait, Hoc dixerim propterea, quod Matriti iam olim ante viginti annos mihi legisse contigit litteras Patris Antonij de Mendoza Societatis Iesu Assistentis pro Hispania, datas anno 1595. decimasexta Martij ad Patrem Franciscum de Porres, tunc Prouincialem, cuius verba sunt: [Su compannero de N. R. podra dezir Missa post mediam noctem, y à todos los que caminaren, da licentia nuestro Padre para poderlo hazer. Yo embiarè vn priuilegio impresso, que me dizen lo han impresso agora los Benitos.] Hactenus in litteris. Cum ergo Assistens Hispaniæ vir per se ipsum, & pro munere suo tantæ auctoritatis, testetur Reuerendum admodum Patrem nostrum Claudium Aquauiuam bonæ memoriæ eam facultatem concessisse, nec ab ipso, nec à Successore admodum

Sup. hoc supra lege doctrinam Resol. 102. & §. eius primæ not.

dum Reuerendo Patre nostro Mutio Vitellescho, moderno Præposito Generali, reuocatam suam prædictam facultatem, saluo meliori iudicio, existimo posse nos vti prædicta facultate, maximè re communicata cum Superiore, vt in hac facultate ampliori sequamur, & seruemus eandem restrictionem, quam supra diximus in celebrando vna hora ante auroram seruari debere, ita vt hoc priuilegium, & amplior facultas censeatur concessa ad normam, & modum alterius minoris vsus, & facultas non concedatur, nisi primariò omnibus Superioribus, deinde iis, quibus ipsi commiserint, idem iudicium sit de hac facultate ampliori. Hæc Dicastillus, quæ omnia applicanda etiam existimo Patribus nostræ Religionis Clericorum Regularium, & aliarum Religionum.

RESOL. CXI.

Quomodo tempus mediæ noctis in præceptis Ecclesiasticis sumendum sit?

Quod facit pro ieiunio naturali circa Missæ celebrationem. Ex p.7.tr.11.& Misc.2.Ref.55.

§. 1. CVriosa & noua est quæstio, & pro eius resolutione Io.Caramuel *in reg. D.Bened.disput.* 101.n.1328.tres conclusiones ponit. Prima est: Nullū horologiū esse infallibile, ideò nulli necessariò standū esse. Secūda: Omnia horologia habere vim opinionis probabilis, nisi ita exorbitent, vt eorum error clarè, & euidéter cognoscatur. Tertia: Horologia accurata horæ quadrāte à veritate deuiare. Vnde infert, quod temerarius non erit, qui cęlauerit vrbis horologia, quæ à stolidis sæpius diriguntur, integro quadrante exorbitare. Ideo quadrāte horæ antequam sonet duodecima, incipit dies sequens probabiliter; & æquè probabiliter antecedens dies finitur quadrante postquam sonuerit hora. Qui in pago, aut in eremo fuerit, vbi solùm est vnum horologium bene regulatum, probabiliter potest credere illud plusquam horæ quadrante à veritate exorbitare.

Sup.hoc inf. in Ref. 150. §. Et tandē. ad medium, & infra in hac ipsamet Ref. in fin.§ Sed hæc. & latè inferius in tr. 2. Ref. 57.à princi-pio, vsque ad §. Quod autem.

2. Sed quid si Petrus haberet horologium exquisitissimum mediæ noctis tempus præcise indicens? Respondeo adhuc in tali casu tempus non debere mathematicè, sed ciuiliter, ac moraliter accipi. Dies notabiliter incepisse dicitur, cùm eius octaua pars effluxit, nempe post mediam noctem hora tertia. Dies leniter est inchoata cùm harum trium horarum effluxit quasi octaua pars, nempe hora omin.22.sect.30. Non puto præcepta Politica, siue Ecclesiastica ea fuit, siue sæcularia, tam exactè posse tempus decernere, vt reus sit qui sublatis aliis inconuenientibus, differat opus præceptum vno quadrante: quia aliàs Ecclesia rebus faciendis mathematica tempora indiceret, non moralia; quod est contra vniuersorum opinionem. Ita Caramuel.

3. Sed hæc opinio videtur communiter reprobata à Doctoribus, dum loquuntur de præcepto horarum Canonicarum, de præcepto ieiunij, festorum obseruatione, & similibus, & ex illa sequeretur, quod quis statim post horam duodecimam noctis posset Completorium dicere, & satisfacere præcepto Horarum Canonicarum, vel posset comedere carnes, & obseruare ieiunium, imò mane communionem sumere, & satisfacere præcepto ieiunij naturalis pro sumptione Eucharistiæ. Et tamen Doctores controuertunt: vt alibi visum est, si etiam dato primo pulsu horæ duodecimæ media nocte dicenda sit elapsa, ita vt præcepta præteriti diei, vel futuri dicantur elapsa, vel incepta: & omnes concordant quod finito vltimo pulsu horæ duodecimæ expirent, & incipiant præcepta affixa diebus; & ita docent Doctores, quos ego citaui

Alibi in ac. nos.seq.

in part.3.tract.4.resol.36. quibus nunc addo Præposit. *in 1.2. D.Thom.q.19. art.6.dub.5.n.8.* & Em.Lugum *de Euchar. disp. 15.sect.2. n.37.* Non desinam tamen adnotare quod sententiam Caramuelis approbat noster Pasqualigus vir doctus *decis.338.n.6 & seq.*

Quæ omnia hanc sequ- tur, in §. vlt. in principio, & in aliis §§. & vers. eius nat. & in §. not. primæ huius ref.

4 Nota verò quod Caramuel *disp. 40. n.463.* ex suo principio quod præcepta Ecclesiæ debeant intelligi non mathematicè, sed moraliter non approbat, quod ego olim docui, nempe annum oportiatus debere computari de momento ad momentum, ita vt si professio efficiatur quatuor aut sex horas ante decimum sextum annum sit inualida: putat enim nouitiatus annum decere esse integrum moraliter, hoc est, secundum æstimationem prudentem: sed me citato Caramuelis sententiam non approbat Bordon.*tract. de profess.Regul.cap.4 q.10.* vbi docet professionem factam per semihoram ante ætatem requisitam esse inualidam.

Docuit in ref. 118. & 159. tom. 7. tract.1 & in aliis §§. eatum annota-tionum.

RESOL. CXII.

An si sonuerit vnum horologium, possit quis comedere in media nocte, donec aliud sonuerit, & die sequenti celebrare?

Et notatur, quod si tantùm sit vnum horologium, vbi cæpit sonare duodecima hora, aliquis biberet, licet quando sonaret vltimus pulsus desiisset bibere, non poterit die sequentis celebrare aut communicare.

Ex quo infertur, quod qui buccellam habet masticans, & audit primum pulsum horæ duodecimæ noctis, tenetur incontinenti de ore eiicere buccellam, si die sequenti velit Missam celebrare, vel Eucharistiam sumere.

Si tamen masticat buccellam de materia carnis, & dies sequens sit ieiunij, non tenetur illam eiicere, etiam sub veniali. Ex p.3.tr.4.Ref.36.

§. 1 AFfirmatiuam sententiam docuit Sanch. *de matrim.tom.1.lib.2.disput.41.n.4.* aduersus quem nouissimè insurrexit Emanuel Rodriquez *in noua editione suæ summæ, tom.1.cap.105.n.6.* vbi asserit, [Y que ozendo la media noche esta comiendo y beuiendo, no puede comulgar el dia figuiente pues el precepto de no comulgar, auiendo comido obliga, aunque este en duda si es media noche, porque otros reloxes sonaron despues. Esta conclusion es contra Thomas Sanchez, el qual dize si despues sonare otro relox puede comulgar, attento que son como vnas probables opiniones, y cada vna le puede seguir, aloqual respōdo que en este precepto de celebrar en ayunas no nos auemos de atar à probabilidades.] Ita Rodriquez, & ante illum docuit etiam hanc sententiam Io.Salas *in p.2. D.Thom.tr.8.disp vnicu,sect.25.n.164.*

Sup.hoc in Ref.seq. & infra in Ref. 150. § Et tandem. cus. fim in fine.

2. Sed mihi his non obstantibus placet magis opinio Sanchez, quidquid assertant Rodriquez, & Salas. Dico quod si diuersa sint horologia, & aliquorum sonuerit hora duodecima, aliquorum non sonuerit, potest qui tunc soluit ieiunium naturale, communicare die sequenti, & siue illa dies, siue sequens sola sit ieiunij, potest dubitans cœnare, & edere carnes, perinde ac si essent duæ opiniones probabiles, quarū vtramque licet sequi, & amplecti. Neque enim teneor ego sequi vnum horologium, nisi fortè antecedenter illud assumpserim ad ieiunium ordinandum, iuxta illius horas, neque etiam in hoc casu, si vnum aliquantulum post aliud subsequenter sonuerit, illius horas sequi teneor; & ita hanc opinionem præter Sanchez tenet etiā Fagundez *de præceptis Ecclesiæ, præc.4. lib.1. cap.10.n.3.* Sancius *in selectis, disp.42.n.18.* & Villalobos *in summa tom.1.tract.1.difficult. 21. num. 17.* vbi sic asserit. [Si ay diuersos relojes, se ha de iuzga, co-

mo si huuiesse dos opiniones probables, que puede eligit la que quisiere, saluo si vno dellos fuesse tal que de ordinario no anduuiesse bien concertado.] Sic ille. Ad argumentum verò Rodriquez respondeo, quod quando quis operatur cum opinione probabili, vt est in casu nostro, non operatur irreuerenter circa Sacramentum.

Sup. hoc lege doctrinā Ref. præteritæ per totā, & signanter §. Sed hæc. à medio vsque in finem, & in Ref. seq. in fine, vers. Y se aduierta. & vide etiā doctrinā Ref. 2. post seq. & infra ex Ref. 150. §. Et tandem.

3. Notandum est verò hic cum supradictis Doctoribus, quod si tantum sit vnum horologium, & vbi cœpit sonare duodecima, aliquis biberet, licet quando sonaret vltimus pulsus desiisset bibere, non poterit die sequenti communicare, quia quando primus pulsus horæ auditur, iam est hora expleta, & horologium est tantùm testis id indicans; & licet diuersi sint pulsus, id euenit, quia nequit vno pulsu, hora duodecima indicari: sicut vno pulsu hora prima indicatur. Ex quibus infert Sancius *vbi supra in selectis, disput. 42. num. 20.* quod qui buccellam habet masticans, & audit primum pulsum horæ duodecimæ noctis; tenetur incontinenti de ore eiicere buccellam, si die sequenti Sacramentum Eucharistiæ velit sumere, vel Missam celebrare; postquam verò buccellam eiecerit, non renebitur esse nimis anxius ad abluendum os. Si tamen masticat buccellam de materia carnis, & dies sequens sit ieiunij, non tenetur illam eiicere, etiam sub veniali, non enim cum tanto rigore illud præceptum positiuum obligat semoto contemptu. Ita Sancius.

Sup. hoc in tom. 4. tr. 6. ex Ref. 18. §. vlt. inter medium, & finem, vers. Nam primò, & vers. Secundò asserit.

RESOL. CXIII.

An si diuersa sint horologia, & vnum sonuerit horam mediæ noctis, aliud verò non, possit qui tunc bibit, vel comedit, Missam dicere, vel communicare sequenti die? Ex p. 4. tr. 3. Ref. 19.

Sup. hoc in Ref. præterita, & infra in Ref. 250. §. tandem, cum fin in fine.

§. 1. Affirmatiuè respondet Ioannes Sancius *in selectis disput. 53. num. 3.* vbi sic ait: Si horologia diuersa sint, ad pulsationem primi poterit refectio fieri: sicut enim in odiosis ad vltimum potest appellari, ita possunt comedentes post horam duodecimam noctis ab vno horologio designatam crastino Eucharistiam sumere, si aliud horologium sonuisse constet esse expleto. Ita ille, & ante illum alter Sancius *de matrimon. tom. 1. lib. 2. disputat. 41. num. 40.*

2. Sed nouissimè aduersus hanc opinionem insurgit Merolla *tom. 1. disput. 3. cap. 3. corollar. 11. num. 139.* vbi sic ait: Falsum est id quod subdunt aliqui, id est Sanchez, quod scilicet si diuersa sint horologia, & vnum sonuerit horam mediæ noctis, aliud verò non, potest qui tunc soluit ieiunium naturale communicare sequenti die, quia est veluti si essent duæ rationes, vel opiniones probabiles, liceret enim vtram illarum amplecti. Hoc, inquam, falsum est, quia in pari causa melior conditio præcepti possidentis, & opiniones probabiles sunt tantùm speculatiuæ, & ideò homo tunc debet se gerere, ac quando factum est dubium. Ita Merolla.

3. At, pace huius viri docti, affirmatiuam sententiam non falsam, sed probabilem, & tutam in praxi esse existimo, & ideo illam non solùm tuentur vterque Sanchez *vbi supra*, sed etiam Fagundez *prac. 4. lib. 1. cap. 20.* Pharaonius *tract. de sacrament. Pœnit. in appendice sess. 3. cas. 14.* Vega *in summa, tom. 1. capite 14. cas. 12.* & Villalobos *in summa, tom. 1. tractat. 1. difficult. 21. num. 7.* Vbi ita ait. [Si ay diuersos reloxes, se ha de iuzgar como si huuiesse dos opiniones probables que puede elegir la que quisiere, saluo si vno dellos fuesse tal, que de ordinario no anduuiesse bien concertado, y se aduierta que el primer golpe que da el reloxes la hora, y ansi si benio tras el, aunque no aya acabado de dar todos los golpes el relox, no podiá comulgar esse otro dia.] Sic ille; verùm post hæc scripta inuenio sententiam Merollæ docere etiam Salas *in 1. 2. tom. 2. tract. 8. disput. vnica, sect. 25. num. 264.* vnde vtraque opinio est probabilis.

Sup. hoc supra in Ref. 111. §. Sed hæc. à medio vsque in finem, & in Ref. 112. §. vlt. Sed lege etiā doctrinam Ref. seq. & alterius Ref. earum annotationum.

RESOL. CXIV.

An si quis comedat, vel bibat vsque ad vltimum ictum horology designantis horam mediæ noctis, possit die sequenti celebrare, vel communicare?

Et an, qui post pulsum primum horæ quadrantis, vbi solent pulsare ante horas, seu pulsus maiores, in media nocte biberet, aut comederet, possit Missam celebrare, aut communionem sumere? Ex p. 6. tr. 6. & M.sc. 1. Ref. 34.

Sup. hoc supra ex Ref. 111. lege doctrinā §. Sed hæc, & ex Resol. 112. §. vlt. & in Ref. 113. prope finem, vers. Y se aduierta. & infra ex Ref. 150. §. Et tandem.

§. 1. Curiosum est dubium, & illud negatiuè respondet Ioannes Præpositus *in p. 1. 2. D. Thomæ, quæst. 29. art. 6. dub 5. num 8.* Vbi sic ait: Si esset vnum horologium, & vbi cœpit sonare duodecimam aliquis biberet, licet quando foret vltimus pulsus, desisteret bibere, non posset die sequenti communicare: quia cùm primus pulsus horæ sonat, iam hora est expleta, & horologium tantùm est testis id indicans: & si diuersi pulsus sint, id euenit, quia nequit vno pulsu duodecima indicari, sicut indicatur prima hora vno pulsu, quod omnino videtur verum, & videtur intelligi respectu locorum, in quibus non est vsus præludiorum in horologiis. Verùm vbi est talis vsus, dubium esse potest, quando sit signum elapsæ horæ, an initio præludij, an postquam incipit primus pulsus horæ. Ad quod videtur dicendum, quod per se loquendo hora sit expleta, quando inchoatur præludium. Ita mihi retulerunt varij horologiorum directores à me super hac re consulti. Ex quo sequitur, quod per se loquendo si quis in talibus locis biberet in initio præludij horæ duodecimæ, sequenti die non posset communicare, quia ab initio præludij incipit sequens dies, & per consequens eo die non esset ieiunus ieiunio naturali. Hæc Præpositus, & ex parte Sanchez, & alij quos ego alibi citaui.

Sup. hoc inf. in §. seq. ante medium.

2. Non desinam tamen hic adnotare affirmatiuam sententiam probabilem esse secundum opinionem Martini Bresseti Societatis Iesv, *de conscientia, lib. 4. cap. 11. num. 107.* vbi sic asserit: Probabile videtur horam duodecimam durare moraliter vsque ad vltimum sonum; adeoque interim bibentem & comedentem non violare ieiunium vel naturale, vel Ecclesiasticum sequentis diei. Sed post hæc scripta inueni aliud dubium apud P. Lugo *de Sacr. Euchar. disp. 15. sect. 2. n. 37.* an qui post primum pulsum horæ quadrantis vbi solent pulsari ante horas, seu pulsus maiores, in media nocte biberet, aut comederet, posset communionem sumere. Et negatiuè respondet Lugo, quia cùm incipit pulsari primus pulsus quadrātis est completa alia hora 12. & incipit hora alterius diei. Sed nouissimè Trullench *in Decal. tom. 1. lib. 3. cap. 2. dub. 4. n. 8.* putat hoc mathematicè verum esse, quia tamen moraliter pulsus leuiores quadrantis, & primus pulsus horæ maioris, computari possunt pro vnico tempore, & quasi compleri totam horam vsque primum pulsum horæ maioris, & si Bresseti probabile putet vsque ad vltimum pulsum; ideò aliquis in tali casu posset dicere non esse à communione abstinendum.

Sup. hoc ad medium §. præteriti huius Ref.

RESOL

RESOL. CXV.

An Sacerdos, qui noctu misit ad raucedinem faucium leniendam saccharum in os paulatim deglutiendum, si illud durauerit post mediam noctem, & dubitat, an reliquas partes illius in stomachum traiecerit, possit Missam celebrare?

Et an reliquiæ cibi, etiam si deglutiantur post mediam noctem, non impediant communionem, aut celebrationem? Ex part. 2. tract. 14. Ref. 51.

Sup. hoc in duabus Ref. seqq.

§. 1. NEgatiuè respondeo cum communi sententia DD. hi sunt Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 16. sect. 4.* Vasquez etiam *in 3. part. tom. 3. disp. 211. cap. 3. num. 31.* Reginaldus *in praxi, tom. 2. lib. 29. cap. 6. num. 119.* Bonacina *de Sacram. disp. 4. quæst. 6. punct. 2. num. 7.* Molfesius *in summ. tom. 1. tract. 3. cap. 10. n. 13.* Coninch *de Sacram. quæst. 80. art. 8. num. 48.* & Syluius *in 3. part. quæst. 80. art. 8. fol. mihi 248. col. 1.* vbi sic ait: Solueretur ieiunium, si quis nocte misisset in os aliquid sacchari, & eius aliquid traiecerit post mediam noctem, & quia tam saccharum, quàm aliqua liquescentia communiter deglutiuntur, ideò qui tale quippiam ante somnum accepit, non potest die sequenti communicare, nisi moraliter sit certus, quòd ante mediam noctem totum deglutiuerit, vel, quod residuum erat, abluerit. Sic ille.

2. Nec valet dicere, quòd illud non sumitur illo die ab extrinseco, nec traiicitur per modum cibi, sed per modum saliuæ. Nam respondetur, illam esse quamdam successiuam manducationem, quæ ex parte fit eodem die, & cùm illa materia imponatur, vt paulatim deglutiatur ex intentione sumentis, tandiu durat eiusdem comestio, donec ipse totam deglutiuerit, sicut si paulo ante mediam noctis horam imponerem aliud cibos ori, eósque donec media esset audita, manderem, & deglutirem eos, nullo modo possem eo die communicare. Hæc communiter asserunt DD.

3. Non reticeam tamen, contrariam sententiam docere Tabienam *verb. communicare, §. 49.* vbi concedit, id quod præterito die intra os sumptum est, etiamsi data opera deglutiatur in sequente, non soluere ieiunium naturæ, neque impedire perceptionem Eucharistiæ, quia (inquit) ad hoc opus est sumptione alicuius rei exterioris, quæ fit eodem die. Igitur necesse est, vt res aliqua eo die in os mittatur. Pro hac sententia faciunt, Durandus, Gabriel, Paludanus, qui concedendo reliquias cibi, etiamsi deglutiantur, non impedire communionem, reddunt hanc rationem; quia eo die non fuerunt in os immissæ, quæ quidem ratio, vt diximus, militat in casu nostro. Et sic ex neotericis, sententiam Tabienæ amplexus est Bartholom. ab Angel. *in exam. confess. dial. 4. §. 214. littera A.* vbi sic asserit. Quod dictum est de salina, & de reliquiis cibi, & huiusmodi, dicendum est de eo, qui in sero accipit aliquid in ore pro voce, vel pro alio, quod remanet; non enim venit ab extrinseco post mediam noctem, nec propter hoc ille non esset ieiunus. Ita ille.

Sup. his reliquiis cibi in Ref. 1. not. præteritæ, §. 2. prope finem, & in Ref. 2. post medium, §. 1. & lege infra doctrinam Ref. 124. & alterius eius not.

RESOL. CXVI.

An cum quis cubitum iret, ori saccharum imposuit, & nescit postea, an ante mediam noctem liquefactum fuerit, possit adhuc Missam dicere, aut Eucharistiam sumere?

Ex quo deducitur, quid est sentiendum, si reliquiæ cibi deglutiantur post mediam noctem, an impediant celebrationem Missæ, vel Eucharistiam sumere? Ex part. 6. tract. 7. & Misc. 2. Ref. 15.

§. 1. QVia casus est frequentissimus, pro affirmatiua sententia ego *in part. 1. tract. 13. ref. 51.* adduxi ex inclyta Dominicanorum familia Tabienam & Bartholomæum ab Angelo: quibus nouissimè addo, ex Societate IESV Stephanum Baony *in Theol. Moral. part. 1. tract. 10. quæst. 22.* vbi sic ait: An pro ieiunio sit habendus proindéque ad Eucharistiam idoneus, qui pridie eiusdem diei, quo eam sumpturus erat, cùm cubitum iret, ori saccharum imposuit, ad faucium raucedinem tollendam, maximè si nescit certò, ex tali substantia, ecquid residui aliquid ori ac palato adhæserit post mediam noctem, quod calore ac halitu liquefactum in stomachum penetrauerit.

Quæ hic est Ref. antecedens, & in Ref. seq.

2. Mihi ea mens est, ac sententia, eiusmodi rebus ieiunium non solui, consequenter sumptionem Eucharistiæ non impediri: ita iudicandi auctores habeo viros eruditos ac graues, nec secus in hac controuersia sensisse video Theologos, qui ea de re disserunt *in 3. part. D. Thomæ:* neque aliter Summarum scriptores. Tabiena enim scribit his verbis *verb. Communicare §. 49.* id quod præterito die intra os est sumptum, etiamsi data opera deglutiatur in sequente, non soluit ieiunium naturæ, neque impedit perceptionem Eucharistiæ. Quòd Tabiena ait, affirmat quoque Barthol. ab Angelo *in Exam. Confessar. Dialog. 4. §. 214. littera A.* Quod dictum est, inquit, de saliua & de reliquiis cibi, & huiusmodi, dicendum est de eo, qui serò accipit aliquid in ore pro voce, vel pro alio, quod remanet, non enim venit ab extrinseco post mediam noctem, nec propter hoc ille non esset ieiunus. Ita ille. Ad horum authorum testimonia accedit & ratio. Solui non potest ieiunium, nisi sumptione rei alicuius externæ, idque eo die, quo ad refectionem, aut voluptatem accipitur, secundùm Palud. Gabriel & Durand. quod & probatur. Cibi reliquiæ, quæ adhæsêre palato ac dentibus, cùm postridie eius diei, quo sunt sumptæ, deglutiuntur ab homine, omnium opinione non faciunt, vt Eucharistia censeatur indignus, quia ieiunus est, cuius rei causa haud dubiè non est alia, quàm quia eo die, quo ad communionem acceditur, non sunt prædictæ cibi reliquiæ in os illatæ: at facit pro opinione præsenti hæc ratio. Ergo, &c. Huc vsque Bauny.

Sup. hoc in Resol. 1. not. præteritæ §. vlt. ad medium, & in Resol. 2. § 1. post mediũ. Sed lege infra doctrinã Ref. 124. & alterius eius not.

3. His tamen non obstantibus licèt supradictæ rationes, quas affert Baony, fuerint vbi suprà à me adductæ, adhuc negatiuæ sententiæ ego adhæreo, cùm sit communis teste nouissima instructione Hispalensi *pro ordinandis parte 5. §. 9. num. 2.* quia aliquid sacchari, quod paulatim post mediam noctem atteritur, & deglutitus, non est annumerandum inter reliquias cibi, sed est verus cibus; & quædam successiua manducatio, quæ ex parte fit eo ipso die. Et ita hanc sententiam præter Doctores quos citaui *dicta resol. 5.* tenet etiam Fagundez *in præcept. 4. Ecclesiæ lib. 3. cap. 5. num. 16.* Persicus *de offic. Sacerd. lib. 1. cap. 3. dub. 6. num. 60.* Et nouissimè Ioannes Vviggers de *de Sacrament. in 3. part. D. Thom. quæst. 80. artic. 8. num. 37.*

RESOL. CXVII.

An si quis ante cubitum apponeret in os aliquid ad paulatim liquefaciendum propter distillationem capitis, vel faucium raucedinem, si duret post mediam noctem, censeatur die sequenti ieiunus, ita vt possit Missam celebrare, aut communicare?

Ex quo infertur, an qui casu traiicit aliquid reliquiarum in dentibus ex cibo cœnæ præcedentis relictarum,

censeatur ieiunium frangere pro communione, vel Missæ celebratione? Ex part. 7. tract. 12. & Misc. 3. Resol. 10. alias 8.

§. 1. SÆpius hanc quæstionem pertractaui; sed quia sæpiùs in praxi occurrere solet, sæpiùs de illa redibit sermo, & negatiuam sententiam docui *in part. 1. tract. 14. resol. 51.* cum Suarez, Vasquez, Reginaldo, Bonacina, Molsesio, Coninch, & Sylvio; quibus nunc addo Eminentissimum Dominum meum Cardinalem de Lugo, *de Sacram. Euch. disp. 15. sect. 2. num. 37.* Raphaëlem Auersam *de Sacram. Eucharist. quæst. 8. sect. 8.* Hurtadum *de Sacram. Euchar. disp. 9. difficult. 15.* Alphons. de Leone *de offic. Capell. quæst. 8. sect. 17. cas. 2. num. 146.* Faguodez *in Præcept. Eccles. part. 3. lib. 3. cap. 5. num. 26.* Præpositum *in 3. part. quæst. 80. art. 8. dub. 1. num. 39.* Perficum *de Offic. Sacerd. lib. 1 cap. 3. dub. 6. num. 60.* Sancium *in selectis disp. 42. num. 21.* Matthæum de Rubæis *in Rubr. Miss. cap. 9. num. 3.* & Iacobum Marchantium *in Resolut. Pastor. tract. 4. cap. 2. quæst. 3. cas. 3.* vbi sic ait. Qui casu traicit aliquid reliquiarum in dentibus ex cibo cœnæ præcedentis relictarum, non censetur etiam ieiunium frangere, ob dictam rationem. Aliud foret, si quis saccharum in ore posuerit paulatim liquefaciendum, & ante mediam noctem necdum totum traiecerit: est enim successiua quædam manducatio, & cibi sumptio. Vnde si quis indormiret cum sacchaṙo in ore, de quo dubitet, an ante mediam noctem totum deglutierit, teneat se non ieiunum. Ita ille.

Quæ hic est supra Resol. 115. & in Resol. 116.

Sup. hoc eundem in Resol. non præteritæ §. vlt. ad medium, & in Resol. 2. §. Mihi, prope finem, & vide infra Resol. 124. & aliam eius not.

2. Sed quia sæpiùs per litteras consultus fui à pluribus eniæ an sententia affirmatiua, pro qua ego, *vbi suprà*, adduxeram Tabienam, & Bartholomæum à Sancto Angelo, ab aliquo Auctore existimaretur probabilis, nunc assero P. Amicum Societatis Iesu illam nouissimè tanquam probabilem admittere, sic enim asserit, *in Curs. Theol. tom. 7. disp. 27. sect. 1. num. 5.* Dubium est de sacchaṙo, quod retineretur in ore ad temperandas capitis distillationes, an impediat Eucharistiæ sumptionem. Affirmat Suarez *disp. 68. sect. 4.* & communiter reliqui. Negare tamen videtur Tabiena, *verbo, communio*, & alij docti viri, quos ego consului, qui addunt, hanc opinionem tutam esse in praxi. Et sanè non videtur improbabilis, cùm talis liquor in stomachum descendat per modum salinæ Ita Amicus, vir quidem in Theologia Scholastica, & Morali optimè meritus. Tu Lector iudica.

RESOL. CXVIII.

Virum Sacerdos, qui mane solet deglutire aliquid ex propriis vnguibus, vel papyri, &c. possit celebrare Missam?

Ex quo deducitur mulierem terram, aut simile comedentem, siue illud comedat ob delectationem, quod est comedere per modum cibi, siue comedat, vt colorem minuat, quod est comedere per modum medicinæ, non posse post istorum sumptionem sumere Eucharistiam. Ex part. 2. tract. 14. Resol. 52.

Sup. hoc in Resol. seq. & in aliis 55. eius not.

§. 1. NEgatiuè respondet Henriquez *in summ. lib. 8. cap. 49. num. 2. & in gloss. litt. O.* Nugn. *tom. 1. in 3. part. quæst. 50. art. 8.* vbi putat, falsam esse sententiam modernorum, dicentium, quòd si quis deglutiat aliquid ex propriis vnguibus, vel papyri, vel sanguinis proprij vulneris, & alia similia, quæ neque habent rationem cibi, neque potus, neque etiam medicinæ, non est impedimentum ad sumptionem Eucharistiæ; Diuus namque Thomas dicit *in solut. ad quartum argumentum*, nihil referre, quòd aliquid horum nutriat, vel non nutriat. Vnde assumi per modum cibi, vel potus, solùm distinguitur ab eo, quod est assumi per modum salinæ; atque ideò quæcumque res exterior, est ad hoc impedimentum, aliàs enim si medicina esset nociua, non esset impedimentum.

2. Sed hæc opinio est nimis rigida. Ideo probabiliorem puto opinionem Sum. Coronæ *pag. 4. cap. 4. num. 65.* & Ioan. de la Cruz *in direct. consc. part. 2. de Euchar. quæst. 5. dub. 4. concl. 2.* Et quia codex rarus est, ponam eius verba, itaque sic ait. Qui comedit modicum papyri, aut aliquid simile, non habens rationem cibi, aut medicinæ, potest iuxta sententiam probabilem sumere Eucharistiam. Ex quo infert (& est casus, de quo olim fui à nobilissimo viro interrogatus) mulierem terram, aut simile comedentem, siue illo comedat ob delectationem, quod est comedere per modum cibi; siue comedat, vt colorem minuat, quod est comedere per modum medicinæ, non posse post istorum sumptionem sumere Eucharistiam.

Quoad hoc infra ex doctrina Resol. 120. §. 1. ante medium, à vers. puto euidente que la tierra.

RESOL. CXIX.

An si quis mane deglutiat chartam, cretam, frustulum ligni, aut quid simile non comestibile, possit celebrare, aut sacram Eucharistiam sumere? Ex part. 3. tract. 4. Resol. 38.

§. 1. HAnc quæstionem ego discussi *in tract. de celebrat. Missarum, resol. 52.* & pro parte negatiua adduxi Henriquez, & Nugnum, quibus nunc addo Villalob. *in summa, tom. 1. tract. 7. diffic. 39. num. 1.* Reginaldum *tom. 2. lib. 29. cap. 6. num. 118.* Naldum *in summa, verb. Eucharistia, num. 10.* & Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 4. cap. 6. num. 18.* & Scotiam *de sacrif. Missæ lib. 2. cap. 7. num. 1.* vbi sic asserit. Ieiunium ad sumendam Eucharistiam non tantùm Ecclesiasticum esse debet, sed etiam naturale; ita vt excludat & cibum, & potum, & medicinam, reliquas cæteras, etiamsi non nutriant, vt papyrum, &c.

Quæ hic est Resol. antecedens, & in Resol. seq. §. Verum, modo, ad medium, à vers. Et licet. & in tom. 1. tr. 3 Resol. 191. Nota hic.

2. Sed his non obstantibus, in dicta resolutione, sententiam affirmatiuam tenui, & adduxi Summam Coronam, & Ioan. de la Cruz, quibus nunc addo Lodouicum de S. Iuan. *in summa part. 1. tract. de Eucharist. quæst. 7. art. 10.* & Sancium *in selectis disp. 42. num. 23.* vbi sic ait. Infertur etiam quòd qui parum papyri, aut alterius rei non comestibilis deglutisset, possit communicare: solus enim cibus, aut potus impedit communionem. Ita ille, & hanc sententiam probabilem putat Ledesma *in summa, tom. 1. de Sacram. Eucharistia, cap. 23. conclus. 4.* ita asserens. [Ay vna duda, si vno inaduertidamente traga vn poco de papel, ò de otra cosa, que no tiene razon de comer, ni de beuer, si el tar podra comulgar. En esta dificuldad algunos dizen, que si, por no ser manjar, y otros dizen que no, por que parece que en este caso tienen lugar derechos traydos. A esta dificultad se responde, que ambas sentencias son probables, y se pueden seguir.] Sic ille, & ego.

RESOL. CXX.

An sumptio Tabachi in folio, puluere, & fumo impediat celebrationem Missæ, & Communionem?

Et infertur, quod si quis per nares aliquantulum aqua, vel similia sumat, non frangit ieiunium naturale.

Et an si quid per modum respirationis attrahit, quod possit nutrire, v. g. vaporem aliquem etiam in quantitate, quæ sufficiat ad aliqualem nutritionem, an inquam, hoc impediat celebrationem Missæ, aut Eucharistiam sumere?

Et quid, si granum aliquod paruum quis in os sumeret, ad

ad masticandum pro confortatione capitis sine intentione comedendi, si casu in stomachum descenderet?
Et an si quis deglutiret in magna quantitate nummos aureos, vel aliquid de plumbo, de officulis aliquorum fructuum, de fragmentis metallorum, de vitro, de lapillulis, ligno duriori, & similibus, violet naturale ieiunium? Ex part. 5. tract. 13. & Misc. 1. Res. 1.

Sup. hoc in duabus Res. seqq. & in secunda in §. eius vlt.

§. 1. CAsus est curiosus, & quotidianus, & de illo loquens Franciscus de Nigru *in addit. ad Ruiz. part. 1. pras. 4. num. 32. quæst.* 18. sic ait: An vsus tabachi ante Missam sit licitus? vtuntur omnes communiter, & dicunt non esse illicitum, & præcipuè Hispani. Ego tamen laudarem contrarium, quia sæpissimè descendit in gutture, & videtur potiùs reuerentia, & video timoratos scrupulizare. Ita ille. Sed absolutè vsum tabachi ante communionem nouissimè damnat doctus & eruditus Antonius de Leone *in qq. moral. de Cocholate, part. 2. §. 4. num.* 10. *& seq.* & quia codex rarus est, ponam hic per extensum eius verba. [De los tres modos en que el tabaco se vsa, que son en hoja, en humo, y en poluo, assiento que todos tres quebrantam el ayuno natural, por lo qual ninguno se puede vsar antes de la sagrada Communion. En quanto al primero, que es traer la hoja en la boca para desflemar, no ay duda, pues vna vez, o otra siempre passa algun sumo al estomago, y lo mismo se dize del poluo. En quanto al segundo, que es el humo, parece que tiene alguna duda. [Sed ipse putat violare ieiunium, quia fumus aliquo modo nutrit, & ideo affert aliqua exempla multorum, qui ex solo fumu multu tempore vixerunt, & postea subdit.] Ni contra esto se sigue, que todas las vezes que vno entrasse donde vuiesse humo, siendo como es, forçoso tragar alguno, quebrantaria el ayuno natural, porque entonces falta la vuluntad, la opilacion y la acion, que son circunstantias que en tabaco concurren. Por lo qual declaro, que el ayuno natural quebranta con la menor parte de comida, o beuida, y que no es necessario que esto sea de cosa verdaderamente potable, o comestible, sino que basta que el que en ello es agente lo aplique por beuida, o comida, y lo embie al

Sup hoc supra prope finem Resol. 118.

estomago, pues es euidente que la tierra, el barro, el carbon, la carcoma, la cera, y otra cosas deste modo ni sustentan moralmente, ni son comestibles, ni potables, y ay mugeres que las comen por vicio, y no ay duda de que todas con estas especies quebrantan el ayuno natural. Y es à mi juyzio tan delicado esta preceto, y verdadera esta doctrina, que si por gusto se comiera alguno vn perdigon de plomo, o vna moneda, me pareceria que auia quebrantado este ayuno, y que no podia aquel dia recebir la sagrada Comunion. Y colijo de lo dicho, que aunque el humo de suyo no es comestible, ni potable segun el vso comun de los hombres, segun el particular de algunos es potable, y los que vsan el tabaco en humo, lo beuen, y esta fraze es propria de los que desta yerba escriuen. Y quantos exercen este vicio del humo, le passan al estomago por gustu, vuluntad, y aplicacion del mismo modo que si cumieran, o beuieran vn gran regalo; y lo tienen por tanto sustento, que en haziendo costunbre en ello, se les enfloqueze el estomago si tardan en beuerla; pues con estas calidades y circunstancias quien dira que no quebranta el ayuno natural?] Huc vsque Antonius de Leon, qui etiam pro hac firmanda sententia duo Concilia Prouincialia adducit, & primum est Limense III. *Act.* 3. *cap.* 20. vbi sic habetur. Prohibetur sub reatu mortis æternæ Presbyteris celebraturis, ne tabachi fumum, seu tabachi puluerem naribus, etiam prætextu medicinæ, ante Missæ sacrificium sumant. Alterum Concilium est Mexicanum III. *lib.* 3. *tit.* 15. §. 13. vbi sic dicitur. Præcipitur ne vllus Sacerdos ante Missæ celebrationem, aut quæuis alia persona ante communionem, quidquam tabachi per modum fumalis euaporationis, aut quouis modo percipiat. Et licèt dicta Concilia vt prouincialia non obligent extra prouinciam, tamen afferunt magnam auctoritatem huic sententiæ, maximè cùm fuerint approbata à sacra Cardinalium Congregatione.

2. Verùm his non obstantibus negatiuæ sententiæ ego adhæreo, & ideo suppono cum Ioan. de Lugo *de Sacram. Euchar. disp.* 14. *sect.* 2. *num.* 28. *&* 33. duo requiri, vt naturale ieiunium soluatur ad impediendam sumptionem Eucharistiæ. Primum quòd sumatur aliquis cibus & potus. Secundum quòd talis cibus & potus sumatur per actionem, quæ sit comestio & potatiu. Prima conditio probatur ex VII. Concilio Toletano *can.* 2. vbi sic dicitur. Nullus post cibum potúmque quemlibet minimum sumptum, Missas facere præsumat. Secunda conditio patet ex Filliuc. *to.* 1. *tr.* 4. *cap.* 8. *n.* 286. Mercero *de Sacr. quæst.* 80. *art.* 8. Layman *lib.* 5. *tr.* 4. *c.* 6. *n.* 18. Reginald. *to.* 2. *lib.* 29. *cap.* 6. *n.* 119. Marchantio *in Candel. de Sacr. Euchar. tr.* 4. *c.* 2. *quæst.* 2. *cas.* 4. *in fine.* Bonac. *de Sacr. disp.* 4. *quæst.* 6. *punct.* 2. *n.* 16. Fausto *de Sacr. Euchar. lib.* 2. *quæst.* 379. Sylu io *in* 3. *part. quæst.* 80. *art.* 8. Tanneru *to.* 4. *disp.* 5. *quæst.* 8. *dub.* 4 *n.* 78. Fagundez *pr.* 3. *lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 14. Coninck *de Sacram. quæst.* 80. *art.* 8. *n.* 47. Pingiano *in* 4. *sent. tom.* 1. *dist.* 8. *quæst.* 3. *art.* 2. Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 68. *sect.* 4. 9. *quæres rursus*, asserentibus sumere aliquid per modum cibi, vel potus esse accipere aliquid ore, quod propria actione vitali per os traiiciatur in stomachum.

3. Hoc supposito respondeo ad quæstionem propositam negatiuè. nam tabachus in folio & puluere sumitur per nates, ergo non frangit naturale ieiunium, quia non sumitur per actionem comestiuam, quæ solo ore efficitur. & ideo Suar. & Fagund. *vbi sup.* docent, quòd si quis per nares aliquantulum aquæ sumat, non frangit ieiunium naturale, quia illa aqua non potest dici sumpta per modum potus, quæ tamen certum est, quòd frãgeret ieiunium naturale, si per os sumeretur. Vnde Cælestinus *in Compend. Theol. moral. tract.* 8. *cap.* 3. *dub.* 5. sic habet. Non frangit ieiunium Ecclesiasticum, atque ideo potest sine scrupulo communionem sumere, quando quis aliqnantulum aquæ per nares attrahit, vel similia, quæ in stomachum transmittuntur. Ita ille. cui etiam adde Barthul. à S. Fausto *de sacr. Euchar. lib.* 2. *q.* 382. sic asserentem: si aliquis aliquãtulum aquæ per nares attrahat, quæ in stomachum transmittatur, non frangit ieiunium naturæ, nec manet impeditus ad sumendam Eucharistiam, quia non fuit per modum cibi, aut per modum potus transmissa in stomachum. Ita Faustus & ne auctore careat nostra sententia, sciàs ex supradicta ratione docere illam nostrum doctum & amicissimum P. Alphons. de Leone *de offic. Capell. q.* 8. *sect.* 17. *cas.* 2. *n.* 134. vbi ita ait: Non frangere ieiunium docti plerique dixerunt de his, qui ante Missæ celebrationem tabachum, vt vocant, in folio, vel in puluere recipiunt. nam primò casu de folio tantùm potest contingere traiectio humoris alicuius ex capite manantis in stomachum, & secundo casu de puluere fit attractio per nares, & licèt aliqua eius pars traiiciatur in stomachum, non impedit, vt dixi, de aqua attracta per nares. Hæc Leo contra alium Leonem.

Sup. hoc infra in Resol. 124. §. vlt.

4. Sed quid dicendum quando tabachus sumitur in fumo? Antonius de Leone *vbi suprà*, vt visum est, docet frangere ieiunium naturale; verùm ego respondeo negatiuè. Primò, quia licèt fumus tabachi nutriret, & per os sumeretur, non descendit in stomachum, sed statim per nates exit. ergo non frangit ieiunium; etenim, vt docet Filliucius, & Doctores à me superiùs citati, vt cibus frangat ieiunium naturale, necesse est vt traiiciatur in stomachùm. & ideo Io. Præpositus

positus *in 3.p.q.80.a.8.n.39.* tunc asserit sumptionem tabachi impedire communionem quando transmittitur per os in stomachum. Secundò respondeo quòd etiamsi aliud ex fumo tabachi in stomachum descenderet, adhuc non frangeret ieiunium naturale, quia recipitur in stomachum per modum respirationis, non autem per actionem, quæ fit comestio, vel potatio, ergo non frangit ieiunium. Et ideo Suar. *in 3. part. tom. 3. disput. 68. sect. 4. §. quæres rursus.* Figundez *prec. 3. lib. 3. c. 5. n. 14.* Pitigianus *in 4. tom. 2. dist. 6. q. 3. art. 2.* Villalobos *in summa tom. 1. tract. 7. diffic. 39. n. 5.* Alexius Troislet *de sacram. Euc. 5. p. 2. sect. 27.* Bonacina *de Sacram. disp. 4. q. 6. punct. 2. num. 6.* Lugo *de sacram. Euch. disp. 15. sect. 2. n. 33.* asserunt, si quid per modum respirationis attrahatur, quod possit nutrire, hoc non impedire sumptionem sacramenti, quia illud non est comedere, nec bibere, nec est sumere per modum cibi, vel potus. quando aliquid huiusmodi ore accipitur, quod per se & propria actione vitali in stomachum traiicitur, comedendo, vel bibendo. Ita Suarez *vbi suprà.* & alij. Hinc in terminis casus nostri de fumo sic asseruit Iacobus Granado ex Societ. Iesv doctiss. Theologus *in 3. p. de Sacr. contr. 6. tr. 10. disp. 8. n. 4.* Si quis respirando attraxerit vaporem aliquem etiam in quantitate, quæ sufficiat ad aliqualem nutritionem, posset adhuc ad Eucharistiam accedere, quia id non sumitur per modum cibi. Ita Granados. Adde quòd si contraria opinio esset vera, sequeretur, quòd si quis ex industria aperto ore fumosum halitum carnis in magna quantitate, tempore, v.g. Quadragesimæ, respirando attraheret, non solùm ieiunium naturale, sed etiam Ecclesiasticum solueret, quod est absurdum, & ideo, vt reor, nullus Confessarius, si quis se accusaret per totum manè alicuius vigiliæ ex industria in culina permansisset hauriendo fumum Perdicum, Caponum, &c. nullus, inquam, Confessarius talem de peccato mortali damnaret, & ob id à communione illa die arceret. Ad exempla verò quæ Antonius de Leone adducit, quòd multi ex sumptione fumi multos dies vixerunt, respondet Dandinus *de anima lib. 2. com. 51. digress. 25.* non esse facilè credenda. Et ideo nostram sententiam docet etiam Alphonsus de Leone *loco citato*, asserens tabachum in fumo sumptum non impedire communionem.

5. Verùm modò discutiendum est an si folia tabachi, vt apponuntur ab aliquibus in nare, apponuntur in ore, impediant communionem? Et respondeo cum Alphonso de Leone & Ioanne Præposito in 3. *part. q. 80. art. 8. dub. 1. num. 39.* quòd tunc impeditur communio per sumptionem tabachi quando per os sumitur, & in stomachum transmittitur, quia sumitur per modum cibi. Igitur si nihil de illo in stomachum traiiciatur, non impeditur communio. Sicuti Coninck *de Sacram. q. 8. art. 8. num. 148.* Petrus Mattheus *in rubr. Miss. cap. 9. num. 3.* Mercerus *de Sacram. quæst. 80. art. 8. notab. 1.* Bonacina *de Sacram. disput. 4. quæst. 6. punct. 2. num. 9.* & alij dixerunt licere aromata ori imponere ante communionem, ad vitandum noxium aerem, eaque etiam dentibus conterere, modò de illis nihil deglutiatur. Imò Tannerus *tom. 4. disp. 5. quæst. 8. dub. 4. num. 79.* & Faustus *de Sacrament. Eucharist. lib. 1. quæst. 381.* docent quòd si quis aliquid aromaticum ore circumferat, sed nihil ex intentione deglutit, nisi minimum quid per modum succi inseparabiliter saliuæ immixtum, non frangit ieiunium naturale, atque adeò posse Eucharistiam sumere; secundùm Lorichium *in thesauro ver. Missa num. 21. §. 3.* non impedit communionem si quis granum aliquod paruum in os sumeret ad masticandum, pro confortatione capitis, sine intentione comedendi, si casu in stomachum descenderet. Antonius tamen de Leone supponit semper aliquid de tabacho in stomachum transmitti impediens communionem. Restat modò respondere ad alia argumenta, quæ pro sua sententia adducit dictus Antonius de Leone. Dico igitur non esse admittendum illud principium, res non comestibiles, neque nutritiuas si ab agente sumantur cum applicatione & intentione sumendi illas per modum cibi, frangere ieiunium Eucharisticum; non est, inquam, hoc admittendum, nam si res, quæ sumuntur, à parte rei, non sunt cibi, non possunt frangere ieiunium, intentio enim & applicatio agentis non potest facere de non cibo cibum, & Concilia, & Canones, vt suprà visum est, solos cibos prohibent, ergo de illis cibis loquuntur, qui in stomacho alterari, & concoqui possunt. Et licèt Granadus *de Sacram. contr. 6. tract. 10. disp. 8. num. 6.* & alij, quos ego retuli *in 3 part. tract. 4. resol. 38.* faueant contrariæ sententiæ, tamen alij, quos ego ibi sum sequutus, probabiliter asserunt rem non comestibilem neque nutritiuam, etiamsi sumatur ab agente per modum cibi, non frangere ieiunium. Et hanc sententiam præter Doctores ibi adductos cum Cælestino, Alphonso de Leone & Vega *in Espejo de Curas tom. 1. cap. 10. §. 17. num. 161.* tenent nouissimè, me citato, duo docti recentiores, Ioannes Sancius in editione Lugdunensi *disput. 42. n. 23.* & Ioannes de Lugo *de Sacram. Euchar. disp. 15. sect. 2. num. 29.* & probatur, quia, ait Lugo, si cibus sit in quantitate notabili, nullum videtur esse discrimen inter ieiunium naturale, & Ecclesiasticum, nisi excuset materiæ paruitas; sed certum est quòd si aliquæ materiæ adductæ ab Antonio de Leone sumerentur in magna quantitate, non frangerent ieiunium Ecclesiasticum, ergo neque naturale. & ideo cum dicto de Lugo contra dictum de Leone, dicendum est quòd si quis deglutiret in magna quantitate nummos aureos, non violaret neque ieiunium Ecclesiasticum, neque naturale, & ideo dicendum est contra Leonem de plumbo, & ego addo de officulis aliquorum fructuum, de fragmentis metallorum, de vitro, de lapillulis, ligno duriori & similibus & ratio horum est, quia nomine cibi non intelliguntur nisi ea, quæ, per se loquendo, alterari possunt à stomacho. Nec valet dicere in fauorem Leonis, & contra Lugo, quòd aurum nutrire videtur, nam in medicamentis interdum adhibetur, nam respondeo cum Dandido *de Anima lib. 1. com. 53. digress. 25.* quòd præterquam medicamentum quatenus medicamentum est, nutrire non debet, sed qualitate quapiam alterare, aut efficere viuentis substantiam aurum illud exiguæ quantitatis, in puluerésque contusum, potione aliqua temperatum sit oportet, vt à calore superari queat, alioqui si integrum deuoraretur, vt est in casu, de quo loquitur Lugo, cum excrementis eiicitur. Vnde ex supradictis infero non benè Nugnum *in 3. p. q. 80. art. 8.* dixisse improbabile esse quòd aliqui asserunt transglutientem papyrum communicare posse, & adducit pro sua sententia D. Thomam *vbi suprà ad 4.* eo quòd dicat non referre quicquam ad soluendum ieiunium naturale, quòd illud, quod assumitur, nutriat, vel non, dummodo assumatur per modum cibi. At his verbis S. Doctor suam non monit sententiam, cùm solùm asserat nihil referre ad soluendum ieiunium naturæ, quando illud quod assumitur, esset in tam modica quantitate vt non nutriat, quod ego etiam assero. Sed non dixit D. Thomas nihil referre ad frangendum naturale ieiunium illud quod assumitur, esse, vel non esse nutritiuum, quod tamen asserere necessarium esset, vt sententia Nugni faueret, & hæc omnia contra illum docet Sancius *in selectis, disput. 42. numero 23.* Sed dato, & non concesso, quòd res non nutritiuæ frangerent ieiunium naturale, dicendum est non frangere illud, nisi sumantur per actionem comestiuam vt suprà satis probatum

Quæ hic est supra Ref. 118. & in aliis eius not. primæ, & secundæ.

Sup. his lege doctrinam Ref. præteritæ, & Ref. eius annot. & in tom. 1. tract. 3. Ref. 191. §. Nota hic.

probatum est, quod non accidit in sumptione tabachi de qua loquimur, cùm fumatur per nares, vel per modum respirationis, vel in stomachum non traiiciatur, ergo, &c.

6. Ad auctoritatem verò Conciliorum Prouincialium Limensis, & Mexicani, quæ pro sua sententia adducit Leo, respondeo quòd in illis partibus fursitan tabachus sumitur in tali modo, vt ferè semper ad vomitum prouocet, & ideo rectè ab illis Conciliis eius sumptio prohibita fuit, & hoc ego colligo apertè ex Synodo Episcopatus Canariarum, relato ab ipso Leone. vbi in constitutione *de vita & honestate Clericorum, fol.* 228. sic habetur. [Item ordenamos que ningun Clerigo antes de dezir Missa, ni dos horas despues de auerla dicho tome tabacho sub pœna excommunicationis latæ sententiæ] ex quibus verbis apparet sumptionem tabachi non prohiberi nisi ratione vomitus. nam aliàs non prohiberetur per sumptam Eucharistiam, etenim post illam non solùm tabachus, sed omnis cibus sumi potest. & hæc dicta sufficiant in defensionem sumptionis tabachi, quem tamen ego non sumo.

RESOL. CXXI.

An sumptio Tabachi ante celebrationem Missæ, vel communionem frangat ieiunium naturale? Ex part.8. tract.7.& Misc. Ref.3.

Sup hoc latè in Ref præterita, & in Ref. seq. §. vlt.

§.1. Affirmatiuam sententiam nominatim contra me tenet P. Lezana *in summa quæst. Regular. tom.3.verb.Eucharistia, quoad Regulares, num.*18. vbi sic ait; De tabachi sumptione noua quæstio est, propter nouum vsum, forsan abusum huius sæculi, an impediat communionem. Aliqui enim respondent negatiuè, Diana 5. *part. tract.* 13. *resolut.* 1. Quod mihi non placet; quia tabachus verè est nutrimentum, vt constat ex multis experientiis plurium, qui ex ipso solo sustentati sunt: verè etiam est medicina; hoc enim prætextu sumitur, sumitur etiam non casu, sed ex intentione, & proposito, vt suppono: & quod sumatur per nares non tollit quo minus talis actio sit comestio, & si non communis, & ordinaria, sed extraordinaria, qualis esset si ægroto edere per os non potenti aliquis liquor daretur per nares, & inde ad stomachum deueniret. Quare, credo, quòd, siue sumatur in puluere, siue in fumo, siue in folio, siue per os, siue per nares, nisi sit in tam parua quantitate, vt moraliter certum sit, nihil ipsius substantiæ ad stomachum peruenisse, impedire communionem. Ita ille.

2. Sed ego iterum non discedo à sententia, quam *vbi suprà*, docui, & quam, me citato, tenet nouissimè Marchantius *in resolut. Pastor. tractat.* 4. *in Appen. ad cap.* 2. vbi sic asserit. Quæstio quotidiana est, an liceat ante Missam, vel communionem, sumere tabachum, siue per modum fumi, siue per modum pulueris, siue per modum folij, quod masticatur, & expuitur illicò? Sæpe respondi, id non parum indecens esse; & ita consuetudinem illam planè ablegandam à Sacerdotibus, & Ministris Altaris, tamquam corruptelam. Peccati tamen mortalis absolutè, & per se condemnare non ausus fui. Quia non frangit ieiunium tabachi sumptio, nisi quando per os sumitur, & in stomachum transmittitur; nempe tunc per modum cibi sumitur. Et licèt fumus tabachi per os sumatur, non tamen per modum cibi sumitur, aut potus; nec ideò sumitur, vt per se & ex intentione in stomachum traiiciatur comedendo, vel bibendo, quod est propriè per modum potus, vel cibi sumere; quin potius per nares exit. Quod si etiam aliquid ex fumo in stomachum recipiatur, vt aliqui dicunt, id tamen magis fit per modum respirationis, quàm per actionem quæ sit comestio, vel potatio. Sed etiamsi tabacho aliquis humor commoueatur in capite, qui forsan in stomachum potest defluere, non tamen est manducatio; ideò strictè, & per se loquendo, ordinariè non impedit, tanquam frangens ieiunium. Nam ad fractionem ieiunij passim duo requirunt Doctores, scilicet quòd sumatur aliquis cibus, vel potus, & quidem sumatur per actionem, quæ sit manducatio, & potatio; ad quod requiritur quòd sit traiectio per os in stomachũ propria actione vitali. Hæc Marchantius; cui adde ex Societate IESV Antonium de Escobar *in Theolog. moral. tractat.* 7. *exam.*6.*cap.* 5.*numer.* 62. ita asserentem: Tabachinæ pulueres, fumus, aut folium prohibet à communione? Puluis aut fumus minimè, qui nullam cibi, aut potus rationem habet per nares traiectos. At folium in os admissum, si ad stomachum traiiciatur integrum, (nempe aliqua folij particula) prohibet à Communione; secus si per modum saliuæ aliqua folij resolutio deglutiatur. Sic ille.

3. Hanc etiam sentẽtiam, me citato, approbat Pater Auersa *de sacrament. Eucharist. quæst.*8.*sect.*8.§.3.*&* 6. docens non impediri communionem, aut celebrationem per sumptionem tabachi in puluere, aut folio, aut fumo. Et hanc sentiam tanquam probabilem, me citato, admittit Michadns *tom.*1.*lib.* 2. *part.*4.*tractat.* 8. *document.* 4. *numer.* 3. *&* 4. & absolutè, me etiam citato, illam tenet Pasqualigus *in praxi de ieiun.decis.* 438. Vnde aduersùs amicissimum Patrem Lezanam remanet satis probabilis nostra opinio, quam sequuti sunt tot viri docti.

4. Hæc tamen dicta esse volo in rigore loquendo; nã ob reuerentiã debitam Sacramento, consulo, vt à sumptione tabachi abstineatur, maximè in folio per os, propter periculum illud traiiciendi in stomachum.

5. Ad rationes P. Lezanæ respondeo, quod dato, & non concesso, quòd tabachum sit nutritiuum, vel sumatur per modum medicinæ; tamen hoc non obstat quando sumitur in puluere, & fumo per nares, quia non sumitur actione comestiua, vel potatiua sine qua non frangitur ieiunium naturale, vt ego satis firmaui in loco à P. Lezana citato. Et ideo, si sumatur in folio per os, & aliquid in stomachum descendat, certum est, quòd frangit ieiunium; nam ita descendit in stomachum actione comestiua, & per modum cibi; ergo, nisi aliquid descendat in stomachum ex casu, & præter intentionem; seu, vt dixit Escobar. *vbi supra*, deglutiatur per modum saliuæ aliqua folij resolutio, non autem aliqua folij particula.

Nota etiam, quòd post hæc scripta inueni nostram sententiam, me citato, docere etiam Leandrum *de Sacramentis, tomo* 1.

RESOL. CXXII.

An sumere Tabachum in Ecclesia sit peccatum mortale?

Et an, si dentibus conteratur frangat Ieiunium Eucharisticum?

Et quid, si per nares assumatur? Ex part.10.tract.16. & Misc.6. Ref.24. aliàs 23.

§.1. Qvoad primum respondeo affirmatiuè, si sumatur Romæ in Ecclesia D.Petri, & eius porticu, & Hispaniæ, si sumatur in Ciuitate, & Diœcesi Hispalensi, stantibus prohibitionibus Sanctissimi D.N. Innocentij X. & Vrbani VIII. sed difficultas est, quid dicendum in aliis Ecclesiis, & affirmatiuè respondet Pater Pasqualigus *in qq. Canonicis. cent.* 2. *quæst.*

quæst. 175. quia sumptio tabachi in Ecclesia, & eiusdé actus non est mala, qoia prohibitio, & proinde malitia ipsius nou coarctatur intra terminos Diœcesis Hispalensis, intra quos coarctatur prohibitio; sed ideò est prohibita, quia mala; vnde vbique retinet suam malitiam. Itaque putat sumere tabachum in Ecclesia, ex genere suo esse peccatum mortale, nec fieri veniale, nisi ex leuitate materiæ. Ratio est, quia huiusmodi peccatum est dignum, quod puniatur pœna excommunicationis, vt constat ex præfata constitutione Vrbani VIII. in qua ponit excommunicationem ipso facto incurrendam pro tali peccato; ergo cum excommunicatio non possit imponi nisi pro peccato mortali, cap. *Romana & cap. dilecto.* de sententia excommunicationis, & docent communiter, huiusmodi peccatum erit mortale. Præsertim quia punitur tali pœna, tanquam de se peccatum, & non quia prohibitum. Vnde non potest dici, quod sit mortale, quia sub mortali prohibeatur à Pontifice, non autem quia de se non sit mortale. Nam Pontifex mouetur ad prohibendum sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ ex indecentia, & irreuerentia, quam continet, & quia vult extirpare abusum tam scandalosum. Vnde supponit, quod contineat talem malitiam, quæ excommunicatione puniri possit.

2. Verùm consultus hic casus à me cum viris doctis senserunt contra Patrem Pasqualigum, non esse peccatum mortale, quod nouissimè docuit Eminentiss. Cardinalis de Lugo *in respons. moral. lib. 1. dub. 9. numero* 7. vbi loquens de sumptione tabachi, sic ait: Monuerim tamen, ne id in Ecclesia, vel eius ambitu fiat, cum propter reuerentiam illorum locorum Sanctissim. D.N. Vrbanus VIII. id in Diœcesi Hispalensi prohibuerit, vt vidimus: quæ prohibitio licet ad alias Prouincias non extendatur, supponit tamen sine irreuerentia aliqua loci Sacri id fieri non posse. Ergo, dum asserit prohibitionem illam non extendi ad alias prouincias, sumptio tabachi in Ecclesia non est mala, quia mala; & ideò Cardinalis vbi suprà tantum monet, ne in Ecclesia sumatur, ergo talis sumptio non erit peccatum mortale, licet sine aliqua irreuerentia loci fieri non possit. Itaque sumptio tabachi in Bulla Vrbani VIII. fuit materia excommunicationis, non quia sit mala ex genere suo, sed propter nimiam irreuerentiam & graue scandalum cum quo sumebant in Diœcesi Hispalensi.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Ref. latissime.

3. Quoad secundum dubium, videlicet, an sumptio tabachi frangat ieiunium Eucharisticum, latè de hac quæstione actum est nobis alibi, & quando sumptio tabachi fit per nares, certum est, quod non frangit ieiunium, & ita me citato, tenet Leandrus *de sacram. to. 2. tract. 7. disp. 5. quæst.* 10. & alij communiter. Difficultas est, quando folium tabachi ore sumitur, & dentibus conteritur ad sputa, & flegmata ex ore proiicienda. Aliqui Theologi à Cardinali Lugo consulti prorsus responderunt, talem sumptionem tabachi non impedire communionem: quia non est necesse, quod aliqua substantiæ pars traiiciatur in stomachum, vt ij effectus fiant, imò summa cura adhibetur, ne aliquid transeat, quia propter summam eius mordicitatem, & acrimoniam, vehementer læderet stomachum, vt constat experientia, si aliqua ex succo guttula casu deglutiatur, reluctante statim stomacho ad nauseam, & vomitum prouocato; quare continuo spuitur quidquid saliuæ in ore cum herba illa commisceretur. Potest tamen sufficere applicatio ad linguam & os, vt virtutem transmittat in stomachum; videmus enim sufficere aliquando quod applicetur ad nares, vt similes ferè effectus causet, licet tunc nihil per fauces traiiciatur; quanto magis sufficiet quod in ore, & lingua habeatur? Secũdo, quia licet non possint qualitates eædem, quæ sunt ipsa herba traiici sine subiecto, & per consequens sine aliqua particula substantiæ, possunt tamen producere similes qualitates in medio, & in lingua, quæ porosa est, & participat eamdem tunicam cum ore stomachi, quæ qualitates productæ in medio deferunt secum virtutem ad eos effectus producendos. Sic enim videmus etiam, si vino generoso os abluatur, & si nihil traiiciatur per fauces, apparere effectus confortato capite, atque etiam stomacho per consensum partium, & per communicationem qualitatum similium, quod non minus poterit in tabacho contingere. Plures alias probationes pro hac sententia adducit Lugo *vbi supra n. 6. & 7.* vbi sic ait: Hæc & alia magistri illi pro praxi sua, & aliorum tuenda afferebant, quæ mihi ad minus eam licitam probant, quando aliquis ea solum intentione herbam illam ori applicat, vt sine traiectione substantiæ operetur effectus, quos sine illa traiectione per attractionem, vel per productionem solum similium qualitatum operari potest, quicumque illi sint, & curando, prout omnes curare solent, ne succus, vel quidquam aliud in stomachum traiiciatur. Si enim tunc aliquid ex succo mixtum cum saliua transierit, hoc erit præter intentionẽ, & casu, sicut de guttula aquæ, vel vini, qua os abluitur dici solet, atque adeo non violabitur ieiunium naturale. Hæc ille; quæ nimis plausibilia erunt tabachistis.

RESOL. CXXIII.

Num dubitans, an aliquid cibi, vel potus sumpserit, possit Missam celebrare, vel communicare.

Et an quoties quis dubitat an hora duodecima sonuerit, comedit, bibit, vel aut os abluendo dubitat an aliquam guttam deglutierit; vel si dentibus quidpiam masticans dubitet, an deglutierit, vt in vtramque partem inclinare possit, si deponat dubium practicum, possit celebrare, & Eucharistiam sumere? Ex p. 3. tr. 3. Ref. 29.

§. 1. NEgatiuam sententiam docent Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 2. diffic. 41. n. 40.* Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 1. diffic. 11. num. 6.* Fagundez *p. 3. lib. 3. cap. 5. num.* 18. vbi asserunt, quòd dubitans, an sit audita hora noctis duodecima, & comedat, aut bibat, non potest die crastino sumere Eucharistiam, quia possessio est pro præcepto communicandi, seruato ieiunio naturali; tum, quia nulla est possessio ex parte communicantis, vt in dubio eius conditio potior sit.

Sup. hoc infra in Ref. 250. § Nota etiam in principio. & latè inferius in tr. 2. Ref. 56. &c.

2. Sed his non obstantibus, aduersùs Sanchez insurgit nouissimè Sancius *in selectis, disp. 42. per totam*, vbi acriter illum impugnat, & probat, quòd quoties quis dubitans, an hora duodecima noctis sonuerit, comedit, bibitve, aut os abluendo, dubitat an aliquam guttam deglutiuerit, potest sacram Eucharistiam suscipere, si deponat dubium practicum, iudicans quòd hic & nunc sibi liceat suscipere, quantumcunque perseueret in dubio speculatiuo. Et ad argumenta contraria respondet, & rationes pro sua sententia adducit, quæ sunt adeò probabiles, vt existimem hanc sententiam in praxi tutam & securam esse.

Sup. hoc in Resol. 1. not. præterita, & in eodem §. post mediũ, vers. Idem à fortiori. & in Ref. 1. per totam doctrinam illius.

3. Et post hæc scripta inuenio etiam Layman *in Theol. moral. lib. 1. tract. 1. cap. 5. §. 4. n.* 36. contra Sanchez hanc sententiam tanquam probabilem etiam admittere, sic enim asserit. Nunquid Sacerdos dubitans, an noctis medium cœnando excesserit, altera die sacrificare poterit? Negat Sanchez, quia in tali dubio tutior pars eligenda videtur propter reuerentiam Sacramenti. Sed existimo non improbabiliter, permitti posse Sacerdoti, vt in tali casu sacrificet, etiam propter deuotionem, ac nulla cogente necessitate, quia lex ecclesiastica de ieiunio communicaturis seruando

non

non videtur tam arctè constringere conscientias in casu dubio. Simili modo respondetur, si dentibus quidpiam masticans, dubitet, an deglutinerit, vt in vtram partem inclinare possit, quòd ab sacra communione abstinere non teneatur, quia in eiusmodi casibus fauorabilia præsumere licet, ne conscientiæ nimis adstringantur. Ita Layman, & ego, quæ valde notanda sunt, quia quotidiana, & multos scrupulos sedabunt, nec in alijs auctoribus passim obuia.

Sup. hoc in § & vers. not. præteritæ, & infra in tr. 2. Ref. 56 §. 2.

RESOL. CXXIV.

An reliquia præcedentis diei, quæ hærent inter dentes, si spontè, & voluntariè deglutiantur, impediant communionem, & Missæ celebrationem?

Et quid, si remaneat aliqua notabilis, & magna reliquia, etiam si casualiter deglutiatur?

Et an si quis aliquantulum aquæ per nares attrahat, quæ in stomachum transmittatur, maneat impeditus ad celebrationem Missæ, vel sumptionem Eucharistiæ?

Idem dicendum est, si quid per modum respirationis attrahatur, etiam si possit nutrire, vel alterare, vt musca, vel quid simile. Ex part. 3. tr. 4. Ref. 37.

Sup. hoc in Ref. seq. & supra in Ref. 115. §. vlt. ad medium, & in Ref. 116. § 2. prope finem, & in Ref. 117. § 1. prope finem, quamuis hic casu, & non sponte deglutiatur reliquiæ.

§. 5. AFfirmatiuè respondet Gabriel Vasquez *in 3. part. tom. 3. disp.* 211. *c. 4. art.* 30. vbi ita. Si reliquiæ cibi non deglutirentur casu, sed ex industria, impedirent sumptionem Eucharistiæ, quia cùm de industria deglutirentur, non sumerentur per modum saliuæ, sed per modum cibi. Filliucius *tom. 5. tract. 4. cap. 8 n.* 136. sic asserit. Qui reliquias cibi ex cœna recentes casu traiicit, nec etiam frangit, si tamen aduertantur, antequam deglutiantur, debent exspui, quia tunc viderentur de nouo comedi; idem docet Nugnus *in 3. part. tom. 5. q. 80. artic.* 8. ita loquens; Colligitur, quòd si reliquiæ cibi remanentes in ore ex intentione transglutiantur, sunt impedimentum ad communionem pro illo die; imò videtur mihi, quòd si remaneat aliqua notabilis, & magna reliquia, etiamsi casualiter transglutiatur, si postea cognoscatur, est homo impeditus ad communicandum pro illo die. Sic Nugnus, & ante illum Paludanus *in 4. dist. 8. quæst. 2. art* 2. *concl.* 5. & videtur apertè sententia D. Thomæ *in 3. p. q. 80. art.* 8. *ad* 4. & in illam inclinat Layman *in Theol. lib. 5. tract. 4. cap. 6. num.* 18. Et ratio (vt dictum est) erit. Primò, quia talis actio videtur noua comestio, cùm ex vi prioris non sequatur, sed noua actio voluntaria fiat. Secundò, quia iam non videtur id sumi per modum saliuæ: vide etiam Fagundez, Suarez, & alios *vbi infrà*, Barthol. ab Angelis *in exam. confess. dial.* 4 §. 214. Reginaldum *tom. 2. lib. 29. cap. 6. num.* 119. & Muttinum *in Theol. mor. de sacr. Eucharist. q.* 10.

2. Sed si aliquis voluntariè tales reliquias deglutiret, & postea communicaret, non damnarem de peccato mortali, nam contraria sententia videtur probabilis, vt visa est Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 68. sect.* 4. qui citat doctissimum Tabienam; & illam tenet Henriquez *in summ. lib. 8. cap. 50. n. 4. in glossa litera V*; & tanquam probabilem admittit etiam Io. de la Cruz *in direct. conscient. p. 2. q. 5. dub. 4. concl.* 2. vbi sic ait: Item, quæ manent in ore ex extrema cœna, si casualiter, imò licet aduertenter, secundùm aliquos, non impediunt sumptionem Eucharistiæ. Ita ille. Vide etiam Molfesium *in summa tom 1. tract. 3. cap.* 10. *n.* 53. Pitigianum *in 4. tom. 1. dist.* 18 *q. 3. art.* 3. Chamerotam *de Sacram. tract. 4. cap. 10. dub.* 9 & Rodriguez *in sum. tom. 1. cap.* 103. *n.* 3. vbi ita asserit. [Por tragar vno vna reliquia de manjar que le quedo entre los dientes, no queda impedido para comulgar, porque esto no se traga por modo de manjar, sino por modo de saliua, pero si la reliquia fuere tal que se parta entre los dientes tragandose no podra comulgar.] Et Coninch *de Sacramentis q. 80. art. 8. n.* 47. pro hac sententia duas adducit rationes. Prima est, quia deglutitio talium reliquiarum pertinet potius ad manducationem præcedentis diei, quàm præsentis; deinde cùm dictæ reliquiæ hodie nullo modo ab extrinseco ori imponantur, non sumuntur iam per modum cibi, sed per modum saliuæ. Ergo non impediunt communionem, etiamsi voluntariè deglutiantur. Sed his non obstantibus consulendum est dictas, reliquias, quantum commodè fieri potest, exspuere.

Sup. hoc in Ref. 1. not. præteritæ. §. Aduertunt.

3. Notandum est tamen hìc obiter, quòd si quis aliquantulum aquæ per nares attrahat, quæ in stomachum transmittatur, non manet impeditus ad sumptionem Eucharistiæ, quia non fuit per modum cibi, aut per modum potus transmissa. Idem dicendum est, si quid per modum respirationis attrahatur, etiamsi possit nutrire, vel alterare, vt musca, vel quid simile. Et ita docent Fagundez *de præceptis Ecclesiæ, præc. 3. cap. 5. n.* 14. & alij.

Sup. hoc supra in Ref. 120. § Hoc supposito cursim à lin. 5.

Tom. II.

RESOL. CXXV.

An reliquiæ cibi, si traiiciantur ex industria, impediant communionem, & Missæ celebrationem?

Et de multis alijs casibus agitur, in quibus quis potest communicare, & Sacrificium facere non ieiunus.

Et, quid, si reliquia sit magna, & notabilis, etiam si casualiter deglutiatur?

Et asseritur, quod quando esset præceptum communicandi, & infirmus non possit sine graui nocumento omittere potionem, posset sumere Eucharistiam non ieiunus.

Et notatur, quod si ægrotus non possit res suas transmittere, possit communio dari imposita paruâ parte Hostiæ in vino in cochleari.

Etiamque cursim aduertitur, quod si Sacerdos aduertit se non esse ieiunum, potest pergere in Sacrificio, licet aduertat ante consecrationem. Ex part. 4. tract. 4. & Misc. Ref 104.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Io. Præpositus *in 3. part. D. Thom. q. 80. art. 8. dub. 5. n.* 40. vbi sic ait: Idem dicendum de reliquiis ciborum pridie sumptorum, quæ interdum hærent inter dentes, dicendum, inquam, non impedire communionem, si casu transmittantur, quia dicuntur transmitti per modum saliuæ, secus si transmittantur de industria. Ita ille, & post illum nouissimè Gaspar Hurtado *de Sacram. disp. 9. de Eucharistia, diffic.* 55.

2. Sed ego *in 5. part. tract. 4. resol.* 37. contrariam sententiam probabilem censui, & illam docet Petrus Ochagauia *de Sacram. tract. 1. de Eucharistia effectibus, quæst. 15. num.* 7. vbi ita asserit: Ieiunium naturale non soluitur ex eo, quòd reliquiæ cibi quæ inter dentes manserunt ex die præterito, postea in stomachum traiiciuntur, etiam ex industria. Hæc ille. & hanc opinionem probabilem etiam putat Tannerus *tom. 4. disp. 5. quæst. 8. dub. 4. num.* 99. vbi contrariam tutiorem tantum vocat.

Quæ hic est Ref. antecedens, & lege etiã §§. eius primæ not.

3. Aduertunt tamen alij, & inter illos Ludouicus de San Iuan *in summ. tom. 1. quæst. 7. art. 10. de sacram. Euchar. dub. 3. concl.* 1. [que si la reliquia es tan grande que es menester mascarla primero con los dientes, pareçe, que se quebranta el ayuno, porque se come y traga a manera de manjar y no de saliua.]

Sup. hoc in Ref. præterita § Sed si, post mediũ, vers. Por targat.

4. Notandum est hìc obiter quod Toletus *lib. 2. cap. 28. num.* 4. asserit quòd quando esset præceptum communicandi, & infirmus non posset absque graui

G nocu

nocumento omittere potionem, posse sumere Eucharistiam non ieiunum; sed hoc non admittit Præpositus *loc. citato dub.* 2. *nu.* 42. nam in tali casu communio potest sine peccato differri, nec Ecclesia censetur velle obligare ad communicandum eum, qui non potest ieiunus communicare.

Sup. hoc infra in n. 2. Res. 53. §. vlt. Et signanter in fine, &c.

5. Nota etiam pro praxi quòd si ægrotus non possit res suas transmittere, possit communio ei dari imposita parua parte hostiæ cum vino in cochleari. Ita Præpos. *vbi suprà.* vide etiam Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 67. *sect.* 6. §. *secundus casus, post medium, & disp.* 71. *sect.* 3. *sub finem.*

Sup. hoc post consecrationem infra in Res. 130. §. vlt. in principio, & signanter in Res. 230. §. Nec obstat, ad medium, vers. Aliquorum. & in tom. 1. tr. 3. Res. 162. §. 1. prope finem vers. Si quis ante.

6. Tandem nota quòd Sacerdos si aduertit se non esse ieiunum, potest pergere secundum aliquos in sacrificio, licèt aduertat ante consecrationem; sed alij probabiliùs id negant, excepto casu, quo non potest sine nota ab Altari recedere, in quo casu idem dicendum de eo, qui est in scamno communicantium, vt communicet. Sic Præpositus *num.* 4.

RESOL. CXXVI.

An in ieiunio pro Missa celebranda, vel communione sumenda, detur paruitas materia?

Et quid est dicendum, si musca, aut aliquid minimum casu intrauit in os apertum, an obstet Missa celebrationi, vel communioni? Ex part. 5. tractat. 5. Resol. 12.

Sup. hoc in Res. seq. & infra in tr. 2. Res. 57. §. Quod autē. & sequ. in tom. 1. tr. 6. Res. 47. §. 1. cursim prope finem, vers. sicut deglutire,

§. 1. ALiqui, teste Hurtado *de Sacrament. Eucharist. disput.* 9. *difficult.* 15. existimant tantùm esse peccatum veniale Eucharistiam sumere post sumptionem cibi, & potus in parua quantitate ob leuitatem, seu paruitatem materiæ; & Gotfredus & Præpositus docuerunt ad sumptionem Eucharistiæ sufficere ieiunium Ecclesiasticum, quia ieiunium ad eam prærequisitum præcipitur ab Ecclesia: ergo eodem modo intelligendum est, quo Ecclesia intelligit ieiunium, quod pro diebus ieiunij præcipit.

2. Sed prorsus contrariam sententiam tenendam esse puto. Dico igitur esse lethale crimen ieiunium naturale frangere ante communionem sumpta quantumlibet minima parte cibi, nisi per modum saliuæ, aut respirationis sumatur, vel attrahatur. Nam materia prohibita ab Ecclesia non est, quod quis non sumat cibum, vel potum absolutè, sed quod non suscipiat Eucharistiam post cibum, vel potum; huiusmodi autem præceptum violatur simpliciter in suo actu principali, etiamsi ieiunium in parua materia solutum sit: & ita docet Hurtado *vbi supra,* cui adde Ioannem de Lugo *de Sacrament. Eucharist. disputat.* 15. *section.* 2. *num.* 22. Præpositum *in* 3. *part. quæst.* 80. *art.* 8. *dub.* 1. *num.* 39. Sancium *in select. disputat.* 51. *num.* 1. Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *disputat.* 68. *section.* 4. Vasquez *disput.* 211. *cap.* 3. Ochagauiam *de sacrament. Eucharist. tractat.* 2. *quæst.* 12 *num.* 7. Turrianum *de instit. tom.* 1. *disputat.* 21. *dub.* 1. *num.* 6. & alios penes ipsos. Vnde puto contrariam sententiam esse improbabilem, & ideò in Concilio Toletano VII. *Can.* 2. relato *in cap. nihil, quæst.* 1. dicitur, nullus post cibum, potumque quemlibet minimum sumptum Missas facere præsumat.

3. Non desinam tamen hîc adnotare ea quæ docet Granado *in part. de Sacram. contr.* 6. *tract.* 10. *disput.* 8. *num.* 8. vbi sic ait: Tabiena & Heuriquez dicunt, si musca, aut aliquid minimum casu intrauit in os apertum, non obstare communioni, quia id non est manducare. Et quidem si minimum aliquid inaduertenter traiiciatur, eo ipso censetur traiici per modum saliuæ, ac proinde non soluere ieiunium. An verò quantitas muscæ sit adeò minima, vt de illa hoc verificetur, incertum mihi est. Pater Thomas Sanchez ait non obstare communioni, quòd quis inaduertenter calicem deglutierit. Pater Ildefonsus Rodriquez ait, aquam quam putamen auellanæ capit, esse minimam. Res restringenda potius, quàm extendenda est. Huc vsque Granado.

Sup. hoc infra in Res. 151. § Sed iste. cursim ad medium, & inferiùs in tr. 2. Res. 57. §. Notandum est. prope finem, sed lege eum per totum.

RESOL. CXXVII.

An ieiunio Eucharistico detur paruitas materia excusans à peccato mortali? Ex part. 6. tract. 8. & Misc. 3. Res. 8.

Sup. hoc in Res. præterita, & infra in tr. 2. Res. 57. §. Quod autem, & seq. & in tom. 1. tr. 6. Res. 47. §. 1. prope finē, vers. sicut deglutire.

§. 1. PRo affirmatiua sententia conatur P. Pasqualigus *in decis.* 335. *per totam,* multas adducere rationes, licèt in fine sic asserat. Hæc quidem & alia quæ possent adduci, probabilem faciunt hanc opinionem, non tamen audeo aliquid determinare, & Lector melius poterit rem ponderare; non tamen assentior P. Dianæ citato dicenti hanc sententiam esse improbabilem. Ita ille. Sed hanc sententiam esse falsam ante me dixit Persicus *de Sacrificio Missæ lib.* 1. *cap.* 3. *dub.* 5. *num.* 4. Et Suarez *tom.* 3. *disp.* 66. *sect.* 4. asserit non esse practicè probabilem; & Ego iterum improbabilem puto, cum sit contra communem opinionem Theologorum & Casuistarum, qui in puncto materiam pertractarunt, videlicet. An in ieiunio Eucharistico detur paruitas materiæ; & vsque adhuc nullum inuenio Auctorem, qui affirmatiuam sententiam doceret. Probatur nostra opinio ex auctoritate Concilij Toletani 7. *cap.* 2. quod refertur *in cap. nihil* 7. *q.* 1. vbi statuitur. Vt qui cibum potumque quamlibet minimum sumptum Missas facere præsumpserit excommunicetur. Ergo clare patet in ieiunio Eucharistico non dari paruitatē materiæ inducens tantum peccatum veniale; nam pœna excommunicationis non fertur nisi propter peccatum lethale. Dicere autem quod Concilium loquitur de quantitate minima, quæ non solueret ieiunium Ecclesiasticum; gratis dicitur, nam absolutè pronunciauit esse excommunicandum qui celebrauit post cibum sumptum in quauis quantitate minima, ergo exclusit omnem paruitatem materiæ.

2. Porbatur secundò ex auctoritate Rubric. *c.* 9. vbi sic habetur: *Si [...]nus non est ieiunus post mediam noctem etiam post sumptionem solius aquæ, vel alterius potus, aut cibi in quantumcunque parua quantitate, non potest communicare, nec celebrare.* Ita ibi. Ergo necessariò sequitur nō dari paruitatē materiæ in ieiunio Eucharistico, cum Rubrica dicat quod post cibum sumptum in quantumuis parua quantitate, non potest quis communicare, vel celebrare, sed peccatum veniale non impedit sumptionem Eucharistiæ; Ergo dicendum est in tali casu, peccatum mortale adesse. Quod etiam probatur in dicta Rubrica paulò infrà vbi subdit; *Quod si lauando os deglutiatur stilla aquæ præter intētionem non impedit communionem, quia sumpta fuit per modum saliuæ.* Si ergo stilla aquæ, ideo secundùm Rubricam non impedit communionem, nec frangit ieiunium Eucharisticum, quia sumitur per modum saliuæ; clarè patet in hac materia non dari paruitatem materiæ, cùm nulla maior paruitas materiæ excogitari potest, quàm stilla aquæ, & tamen vt visum est impediret communionem, & ieiunium Eucharisticum frangeret, si non sumeretur per modum saliuæ. Ergo. Et quidem si in ieiunio naturali pro sumptione Eucharistiæ danda esset paruitas materiæ inducens tantum peccatum veniale, aperiretur ianua

ianuä multis absurdis in assignanda quantitate paruitatis materiæ, nam si aliquis diceret v. g. vnam stillam aquæ esse paruitatem materiæ, alter respondebit, & quare non duæ, tres, vel quatuor; & non deficerent qui opinionem Ildephonsi Rodriquez, quam adducit Pasqualigus in praxi deducerent, nempe parum aquæ, quam putamen auellanæ capit, esse paruitatem materiæ; quod quidem apertè esset contra textum *in cap. ex parte, de celebratione Missarum*, vbi statuitur, quod Sacerdos qui in Missa sumpsit ablutionem non possit progredi ad vlteriorem Missam celebrandam. Ex quo textu, vt obseruat Præpositus *in 3. part. D.Thomæ quæst.8. art.9. de Sacram. Euchar. num.*39. Vasquez *tom.3. disp.*211. *cap.*3. *num.*28. & alij, id quod suprà probatum est apertè constat, nempè non dari paruitatem materiæ in ieiunio Eucharistico, & deo minimam sumptionem impedire communionem; cùm in Missa parum à Sacerdotibus sumi soleat pro ablutione, sumitur enim parum vini. Rectè igitur ex veteribus dixit Durandus *in 4. distinct.* 8. *quæst.* 4. *num.* 13. eum qui post minimum cibum, aut potum Eucharistiam sumit, esse præuaricatorem præcepti, sed præuaricator non dicitur, nisi qui mortaliter peccat. Ergo, &c. Dicere autem quod Durandus loquitur de modico cibo, quale, non solueret ieiunium Ecclesiasticum, gratis dicitur, & ideo Vasquez & Pereirus *vbi suprà* illum citant pro nostra sententia. Pro qua etiam facit omnium Magister D. Thomas *in 3. part. quæst.* 80. *artic.* 8. *in corpore*, vbi docet dupliciter aliquem impediri à sumptione Eucharistiæ, primò secundùm se, & sic impeditur quis ob peccatum mortale; secundò ob prohibitionem Ecclesiæ & sic impeditur post cibum & potum. Sed primum impedit sub peccato mortali. Ergo etiam secundum. Nec valet dicere quod in his verbis de paruitate materiæ, nec verbum quidem D. Thomas. Nam respondeo se magis explicare, ibidem *in respons. ad* 5. vbi asserit, post sumptionem cibi, & potus in quantumcumque parua quantitate non licere communionem recipere. Ergo excludit omnem paruitatem materiæ, & supponit in illa peccatum mortale; nam cum peccato veniali licitum est sumere Eucharistiam, & tamen ipse dicit, quod non licet illam sumere post sumptum cibum in quantumuis minima quantitate. Et quidem si pro digna susceptione Eucharistiæ ex præcepto Ecclesiastico, certum est quod requiritur ieiunium naturale, quod minima parte cibi, aut potus dissoluitur, sequitur hanc etiam minimam partem etiam præceptum voluisse comprehendere.

RESOL. CXXVIII.

An particula consecrata frangat ieiunium naturale?

Et cursim docetur nulli, etiam si Sacerdos sit, extra celebrationem licere in die bis communicare.

Et notatur Sacerdotem posse pluries celebrare, non solum in Festo Natiuitatis, sed etiam vrgente aliqua necessitate; qualis esset ad moribundum communicandum; vel ad satisfaciendum duabus Parochiis, quarum curam habet vnus solus Parochus.

Et cursim aduertitur, quod prohibitum est Sacerdoti sacrificanti de sacrificio non participare modo ieiunus celebret,

Etiamque notatur Sacerdotem non ieiunum posse sacrificare ad dandum Viaticum moribundo, & in dicto casu posse etiam consecrare non in azymo, sed in fermentato, si panis azymus non adsit, & sine aliquibus vestibus ad hoc ministerium assignatis, & quamuis vestes, aut vasa non sint benedicta, aut consecrata.

Ex part.11. tract.6. & Misc.6. Resol.15.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Fagundez *in precept. Eccles. precept.*3. *lib.*3. *cap.*7. *num.*11. vbi sic ait: Nulli verò, etiamsi Sacerdos sit, extra celebrationem licet in die bis communicare, vt docent communiter Doctores. Et ratio est, quia id vetat Ecclesiæ consuetudo vniuersalis, quæ consuetudo obligat sub præcepto: deinde, quia si secundò quis communicet, cùm in prima communione sumat ablutionem, iam secundò communicare non poterit ieiunè, vt patet; imò quamuis ablutionem non sumat, sed solam particulam hostiæ, iam ieiunus non communicabit secundo, ac proinde non licitè. Enimverò Sacerdotibus si in die natalitij Domini conceditur ter celebrare post communionem ante ablutionem digitorum sumptam, id quidem ex priuilegio est, quod excedere non possunt absque graui, & lethali culpa. Ita ille.

2. Sed contrariam sententiam tenet Pater Thomas Hurtado; putat enim particulam consecratam non frangere ieiunium naturale, & ideò de chocolata, & tabaco, *tract.*2. *cap.*9. §.3. *num.*125. quærit. [Si vn Sacerdote comulgò sin celebrar, si podrà celebrar?] Et sic respondet: [El caso no le visto en ningun Autor, y me parece puede succeder, que vn Sacerdote comulgue por su deuocion, sin tomar labatorio, y assi pregunto, si este tal podrà celebrar, si se ofrece alguna ocasion forzosa, ò necessidad vrgente? Supongo por cosa cierta, que a ningun seglar, ni Sacerdote que no celebra, no puede comulgar dos vezes al dia: assi lo tienen todos los Theologos, y Sumistas, con Santo Thomas 3.*part. quæst.*80. *art.*10. *ad* 4. *& alibi*. Probo hoc esse de iure diuino, & quamuis non sit de iure diuino, ita tenet vniuersalis Ecclesiæ consuetudo: quæ cùm sit in materia grauissima, obliga à pecado mortal. Supongo mas contra Fagundez, que la Hostia consegrada, si no se toma el labatorio, no quebranta el ayuno natural, que la Iglesia manda se tenga antes de la sagrada comunion: y assi, el dia de Natiuidad, que se dizen tres Missas, sin tomar mas del Sanguis, no se disputa en el præcepto del ayuno, sino en el que ay de no dezir mas de vna vez Missa. La razon es llana, pues los Concilios, y San Agustin, que hazen mencion deste præcepto del ayuno, solo probiben el comer, ò beber algo de los mantenimentos naturales, y vsuales, y esto por la reuerencia, y veneracion que se deue à este Santo Sacramento: *Hoc placuit Spiritui Sancto, in honorem Sancti Sacramenti*, dize San Agustin, y el auer comulgado primero, no quita la nouedad que se requieren para esta veneracion, siendo esta Pan, y manteniento celestial: porque si bien sustenta el cuerpo, y el que le come conuierta las especies en substancia: pero no come substancia de pan, sino cuerpo de Christo, y assi no quebranta el à y vno natural; lo qual suponen como cierto todos los Theologos, y sumistas: y assi, el no poder vn seglar comulgar dos vezes, nos es per falta del ayuno, si no por la costumbre de la Iglesia, que lo prohibe. Esto supuesto, respondo, que si vn Sacerdote comulgò sin tomar el labatorio, puede celebrar segunda vez, si se le ofrece necessitad vrgente.] Ita ille. Confirmatur hæc opinio ex Patre Amico *in Curs. Theol. tom.* 7. *disput.* 27. *sect.*2. *num.*14. & aliis, vbi sic ait: Sacerdotem posse pluries celebrare, non solùm in festo Natiuitatis Domini, sed etiam vrgente aliqua necessitate, vt habetur *cap. Consuluisti, de celebrat. Missar.* qualis esset ad moribundum communicandum, vel ad satisfaciendum duabus Parœciis, quarum curam ha-

Quoad hoc lege suprà doctrinam Resol. 96. & Res. eius secundæ not. & in tom. 4. tr. 5. Resol. 94.

Sup. hoc, & duobus casibus seqq. supra in Res. 91. & in aliis 55. eius annot. & pro

moribundo latè infra in Ref.133 à §. 2. & in aliis eius not. pro hoc casu. Et pro contéto in vers. cum prohibitum sit, huius textus, magis latè in to. 4. tr.8. ex Ref. 90. § Vnde non. & in alia vers. eius not. sed lege eam per totam & nō pigebit.

beret Parochus, & non posset propter paupertatem Vicarium sustinere; in his enim duobus casibus concedunt communiter Doctores, posse Sacerdotem pluries in die celebrare, & consequenter communicare, cùm prohibitum sit Sacerdoti sacrificanti de sacrificio non participare, *cap. comperimus, de Consecrat. dist.* 2. modò ieiunus celebret, aliàs in his casibus non liceret non ieiunum celebrare. Ita Amicus. Ergo particula consecrata non frangit ieionium naturale; nam secunda vice celebrans, ab Amico, & aliis Doctoribus communiter, dicitur celebrare ieiunus. Vnde ex bis sequeretur, quod si quis laicus bis sumeret Eucharistiam, peccaret quidem, quia bis communicauit contra prohibitionem Ecclesiæ, sed non peccaret, quia contra præceptum Eucharistiam sumpsit non ieiunus; etenim particula consecrata in prima communione non fregit ieiunium naturale; & idem dicendum esset de Sacerdote bis celebrante sine causa, si in prima Missa non sumpsit ablutionem.

Alibi in to. 4.tr.6.Resol. 94.

3. Dices, ex hac opinione, quam docet Hurtadus, sequeretur non esse verum id quod alibi firmauimus, nempe quod si quis sumeret tempore ieiunij quantitatem notabilem formularum consecratarum, frangeret ieiunium; nam si sumptio Hostiæ sacræ non frangit ieiunium naturale, neque dicendum est frangere ieiunium Ecclesiasticum. Respondeo primò, quod nostra opinio roboratur magis auctoritate Patris Fagundez: sed stando in opinione Patris Hurtadi, respondeo esse disparem rationem in vtroque casu, nam in casu de ieiunio naturali, sumptio particulæ consecratæ, non est contra finem præcepti, quæ est reuerentia debita tanto Sacramento; sed in casu de ieiunio Ecclesiastico, sumptio magnæ quantitatis formularum est contra finem præcepti, quæ est maceratio carnis per vnicam tantum comestionem concessam in die ieiunij: nam vt infrà probabo ex Lessio, & aliis, quis nutriretur, & viueret, si tantùm particulas consecratas comederet: ergo. Sed si tibi non arridet hæc responsio, dicam cum Fagundez quod per sumptionem particulæ consecratæ frangitur ieiunium naturale. Ergo, & per sumptionem magnæ quantitatis formularum frangitur etiam ieiunium Ecclesiasticum, vt supra à nobis probatum est.

Sup. hoc primo in Resol. prima post seq. & in aliis eius primæ not. & pro secundo infra in Ref. 205. §. 2. ad medium, hoc est vt Sacerdos conseceret, in fermétato, &c. Sup. his versibus infra in Ref. 278. §. vlt. in principio, & in aliis Resol. & §§. eius annot. pro hac quæstione, & pro Alibi posito in lin. penult. huius textus, in Ref. & §§. designatis in hac & præterita not. Sup. contéto in hac Ref. in

4. Nota hic obiter, Patrem Hurtadum *vbi supra* §. 6. *num.* 144. & 152. sic asserere: [Muy probable es, y seguro en la practica, dezir y a consejar, que vn Sacerdote, que no esta ayuno, pueda dezir Missa, para comulgar à vn enfermo, que esta tan peligroso que no puede esperar, y ay gran peligro que muera sin recebir el Viatico: y que puede vn Sacerdote consagrar en pan, que no sea azimo, sino con leuadura: pero no sin todo genero de vestiduras Sacramentales, porque el tener los Sacerdotes vestiduras particulares para celebrar los sacrificios, es de iure gentium: bien es verdad que podrá celebrar, sin que estas vestiduras, ò vasos esten consagrados. Ita ille; sed de his omnibus alibi à nobis pertractatum est.

RESOL. CXXIX.

An pro euitando mortis periculo possit quis celebrare non ieiunus?

Ex quo deducitur, quod si excommunicatus, etiam nominatim denunciatus ob fugiendum mortis periculum celebrat, non peccat. Ex part. 5. tract. 3. Resol. 39.

§. 1. AD hanc quæstionem respondeo non posse Sacerdotem in eo casu celebrare Missam, cùm celebratio exigeretur in contemptum Ecclesiæ, & præceptorum eius, quia tunc esset intrinsecè mala; quando verò exigeretur ad alios fines, vt ad audiendam Missam, tunc respondemus secundò cum Syluestro *in summ. verb. Eucharistia* 2. *num.* 10. posse Sacerdotem in eo casu celebrare quia iura positiua excusant à culpa eos, qui in his strictis casibus agunt contra sua statuta, quod potest probari à simili: nam qui excommunicatus etiam nominatim denunciatus ob fugiendum mortis periculum celebraret, non peccaret, vt constat ex *cap. Clerici, de Clerico excommunicato ministrante*, in quo culpa temeritatis requiritur ad hoc vt affectus censura Ecclesiastica celebrando peccet, quæ temeritas non reperitur instante ea necessitate; ergo etiam Sacerdos non ieiunus, qui prædicta necessitate coactus celebraret, excusaretur à culpa. Secundò probatur, quia præcepta positiua Ecclesiæ non obligant cum tanto rigore, neque obstat *cap. Apostolica, de Clerico excommunicato ministrante*. In quo denotatur suspensum celebrantem cum ignorantia, peccatum committere. Respondetur enim ibi esse sermonem de ignorantia culpabili, quam quisque debuit tollere, quamque textus ille appellauit crassam & supinam, aut erroneam, cum quia non est mirum hominem peccare celebrando, si eo modo ignorauit, suspensionem. At verò ex hoc non sequitur peccatum committere eum, qui censura aliqua ligatus celebrat ad euadendam mortem, quia tunc est in maxima necessitate constitutus, & eadem est ratio de celebrante ad euadendum simile periculum, cùm ieiunus non est. Hæc Ocbagauia *de Sacramentis, tract. 2. de Eucharistia, quæst. 12. num. 15.*

107. tr. 5. ex Ref. 76. lege doctrinam à §. Et ideo primo, vsque in finem dictæ Ref. & vide Ref. & §§. eius annotationū, & ex illis inferes quid est sentiendum pro quæstionibus huius Resol.

RESOL. CXXX.

An Sacerdos possit celebrare post cibum ad communicandum infirmum, qui est in articulo mortis?

Et notatur, quod in tribus præcipuè casibus possunt Sacerdotes non ieiuni sumere Eucharistiam, & illam consecrare.

Primo propter integritatem Sacrificij, vt quando Sacerdos aquam pro vino in Calice posuit, & illam postea post sumptionem Hostiæ assumpsit; tunc enim vel de nouo debet consecrare Hostiam, & Calicem, vel saltem Sanguinem propter integritatem Sacrificij.

Secundo, quando post assumptionem Calicis, & eius ablutionem vidit Reliquias Hostiæ in Patena, vel corporali, tunc licet Sacerdoti sumere illas Reliquias. Et hoc intelligendum est de Reliquiis Hostiæ à se consecratæ, etiamsi sint parua, vel magnæ quantitatis; secus vero de Reliquiis ab alio Sacerdote in altera Missa consecratis.

Tertio, quando celebrans post consecrationem recordatur se non esse ieiunum; vel si post consecrationem Hostiæ Sacerdos deficiat, si adsit alius Sacerdos non ieiunus debet Sacrificium illud perficere, & communicare, dummodo alius Sacerdos ibi non adsit. Ex part. 2. tract. 14. Ref. 66.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docuit Maior *in 4. dist. 19. quæst. 3. ad 5.* & Zanardus *in direct. confess. part. 1. tract. de Eucharist. cap. 7.* & Zambranus *in decis. cas. tempore mortis, cap. 4. de Eucharist. dub. 6. num. 3.* in casu quo moriens non posset recipere aliud Sacramentum, cessante omnino scandalo. Videtur in hanc sententiam incliuare, & adducit sex rationes pro hac sententia, quam probabilem vocat, Filliucius *tom. 1. tract. 4. cap. 8. num. 242.* contra Vasquez *in 3. part. tom. 4. disp. 211. cap. 5. num. 61.*

Sup. hoc in duabus Ref. seqq. & supra in Resol. 128. §. vlt. cursim in principio, & infra in Ref. 578. §. vlt. in fine, & in tom. 3. tr. 1. Ref. 1 ad medium §. 1. & seq. &c.

2. Sed communis opinio omnium DD. contrarium

rium docet. Et ratio est, quia maior ratio habenda est reuerentiæ huius Sacramenti, quàm necessitatis proximi, & tale præceptum obligat infirmum, cùm decenter, & reuerenter Sacramentum confici, & sumi potest. Ita Ledesma *in summ. tom. 1. cap. 13. de Euchar. concl. 5. dub. vlt.* Nauarr. *cap. 25. num. 88. seu 51.* Toletus *lib. 2. cap. 13.* Syluius *in 3. part. quæst. 80. art. 8.* Armill. *verb. Missa n. 25.* Syluius *verb. Missa, 1. quæst. 7. d. 2. cas. 3.* D. Antoninus *part. 3. tit. 13. cap. 6. §. 2.* Henriquez *lib. 3. cap. 46. num. 1. & cap. 50. num. 2.* Victoria *in summ. num. 83.* & Sotus *in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 2.* & omnes recentiores.

3. Notandum est verò hîc, quòd Sacerdotes in tribus præcipuè casibus, possunt non ieiuni sumere, & consecrare Eucharistiam. Primò, propter integritatem Sacrificij, vt quando Sacerdos aquam pro vino in calice posuit, & illam postea post sumptionem hostiæ assumpsit, tunc enim vel de nouo debet consecrare hostiam, & calicem, vel saltem sanguinem tantùm propter integritatem Sacrificij. Ita D. Thomas *in 3. part. quæst. 83. art. 6. ad secundum.* Tabiena *verb. communicare, §. 41.* Victoria *in summ. n. 101.* Henriquez *lib. 8. cap. 50. num. 3.* Sotus *in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 6.* & alij.

Super hoc primo infra in Res. 230. cursim prope finem §. 2. vers. y no hace al caso.

4. Secundus casus est, quando post assumptionem calicis, & eius ablutionem, videt reliquias hostiæ in patena, vel corporali, tunc licet Sacerdoti sumere illas reliquias. Ita contra Paludanum *in 4. dist. 9. quæst. 1.* D. Antoninum *part. 3. tit. 13. cap. 6. §. 9.* Rosellam *ver. Euchar. 3. §. 13.* asserunt communiter DD. vt Caietanus *in summ. ver. Missa.* Sylu. *ver. Eucharist. 3. §. 8.* Victoria *in summ. num. 83.* Nauarr. *cap. 25. num. 89.* Henriq. *in summ. lib. 8. cap. 50. num. 2.* Armilla *verb. Missa, §. 26.* & alij. Ratio est, quia totius omnino hostiæ, & calicis consumptio, prout includit etiam sumptionem ablutionis, censetur vna actio, ad ipsam communionem decenter perficiendam pertinens. Ergo illæ reliquiæ per modum vnius cibi, & complementi vnius integri conuiuij, & Sacrificij sumuntur. Vnde hæc doctrina intelligenda est de reliquiis hostiæ à se consecratæ, quia secus videtur de reliquiis ab alio Sacerdote in altera Missa consecratis, quia talis assumptio non esset completio, vt suprà diximus, conuiuij à Sacerdote parati, & supradicta procedunt, etiamsi reliquiæ post ablutionem inuentæ, sint paruæ, vel magnæ quantitatis, contra Sotum *in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 8.*

Sup. hoc laté infra in Res. 245. 246. 247. & in Res. 249. in fine, & in Res. 250 & inferius in tr. 2 Res. 101 lege § vlt.

Sup. hoc in Resol. 4. not. præteritæ, & in aliis eius primæ annot.

5. Tertius casus est, quando celebrans post consecrationem recordatur se non esse ieiunum, vel si post consecrationem hostiæ deficiat, si adesset Sacerdos alius non ieiunus, deberet Sacrificium illud perficere, & communicare, dummodo alius Sacerdos ieiunus ibi non adesset. Ita ex *cap. nihil 7. quæst. 1.* docet Ægidius de Coninch *de Sacrament. quæst. 80. art. 8. num. 63.* & Villalobos in *summ. part. 1. tract. 7. disp. 39. à num. 12.* Vasquez *in 3. part. tom. 3. disp. 211. cap. 5.* & Syluius *in 3. part. quæst. 60. art. 8.*

Sup. hoc etiamsi ante cõsecrationé recordatur de hoc, supra in Res. 225. §. vlt. & c & pro secunda, & vltima difficult. huius §. infra in Res. 238. à lin. 6. & in aliis eius primæ not. pro hac quæst.

RESOL. CXXXI.

An Sacerdos possit celebrare non ieiunus pro communicando infirmo tempore mortis. Ex p. 3. tr. 4. Res. 33.

§. 1. DE hac difficillima quæstione egi *in tract. de celebrat. Missarum, resolut. 66.* & pro parte negatiua adduxi multos Doctores, quibus nunc addo Homobonum de bonis *in exam. Eccles. part. 1. tract. 5. cap. 11. quæst. 99.* Fagundez *præced. 3. lib. 3. cap. 5. num. 22.* Paludanum *in 4. dist. 8. quæst. 2. art. 1. concl. 2.* Coninch *de Sacram. quæst. 80. art. 8.* & Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 68. sect. 5.*

Quæ hic est Res. antecedens, & in Resol. seq. & supra in Res. 228. §. vlt & infra in Res. 178 in fine, & in tom. 3. tr. 1. Res. 1. ad medium §. 1. & cum iisdé Zambrano, & Laymanianum, in §. 2. huius Resol. citatis infra in tr. 2. Res. 53. §. An vero. prope finem, vers. Quemadmodum.

2. Non reticeam tamen, quòd pro parte affirmatiua præter Maiorem, Zanardum, & Zambranum, quos *loco cit.* adduxi, tenet etiam hanc sententiam Philiarchus *de officio sacerdotis tom. 1. part. 1. lib. 2. cap. 2. per totum,* & Fernand. de Heredia *in disp. mixtis de Sacram. tit. de Euchar. dist. 1. punct. 8. dub. 2. n. 8.* vbi vocat hanc opinionem probabiliorem, & illam probabilem etiam tenet Layman in casu necessitatis, si infirmus videlicet moriturus aliud Sacramentum Pœnitentiæ, aut extremæ Vnctionis suscipere non possit, & scandalum cesset. Ita ille in *Theol. mor. lib. 5. tract. 4. cap. 6. num. 21.* sed absolutè hanc sententiam tanquam probabilem admittit Petrus Matthæus *in annot. ad rubricas Missalis part. 1. cap. 9. num. 1.*

RESOL. CXXXII.

An Sacerdos possit celebrare Missam non ieiunus pro consecranda particula ad communicandum moribundum?

Ex quo cursim deducitur, quod potest Sacerdos bis celebrare Sacrum in eodem die ad communicandum infirmum.

Et quod licet Sacerdoti non ieiuno celebrare, vt seipsum in articulo mortis communicet. Ex part. 5. tract. 3. Res. 35.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Nugnus *tom. 1. in 3. part. quæst. 80. art. 8.* Marchantius *de Sacram. in resol. 99. pastor. de Euchar. tract. 4. cap. 2. q. 4. cas. 5.* Tanneros *tom. 4. disp. 5. quæst. 8. dub. 4. num. 87.* Hurtad. *de Sacr. Euchar. disp. 9. diffic. 17.* Præpositus *in 3. part. quæst. 80. artic. 8. dub. 2. num. 47* Mercerus *de Sacr. in 3. part. quæst. 80. art. 8.* & Ochagauia *de Sacr. tract. 2 de Euch. quæst. 12. num. 13.* vbi sic ait. Nec pro cõmunicando ægroto in extremis licet Sacerdoti non ieiuno Missam celebrare; quia licèt præceptum non communicandi in ægritudine sit diuinum, & præceptum de seruando ieiunio ante communionem sit Ecclesiasticum; ægrotus in hoc casu non tenetur communicare, quia tunc nullam habuit copiam Sacramenti, Sacerdos verò non tenetur ei ministrare Sacramentum in eo casu, quia solùm illud potest ministrare iuxta ritum & ordinem Ecclesiæ; Ecclesia verò solùm ostendit debere Sacerdotem celebrare ieiunum cum vestibus sacris, &c. & hunc ordinem seruare magis interest, quàm sine illo exhibere Sacramentum, quod tunc necessarium non est. In quo casu, quia præceptum de ieiunio est iuris communis, non potest Episcopus, vt malè aliqui docent, dispensare, & ideo hanc sententiam præter DD. citatos tenet etiam Kellisonius *in 3. part. tom. 2. quæst. 80. art. 8. cas. 7.* & alij, quos ego ipse citaui *in 1. part. tract. 14 resol. 66.* &, me citato, docet nouissimè Ioannes de Lugo *de Sacram. Euchar. disp. 15. sect. 3. num. 68.*

Sup. hoc in duabus præcedentibus Resol. & in aliis earum primarum annotationum.

Quæ hic est Res. 1. post præteritam.

2. Sed ibi pro contraria sententia adduxi Zambranum, Zanardum & Maiorem, quibus nunc addo ex Societate Iesu insignem Theologum Iacobum Granado *de Sacram. in 3. part. contro. 6 tract. 10. disp. 8. num. 12.* vbi sic ait: Vtrùm autem possit Sacerdos celebrare non ieiunus ad communicandum aliquem in articulo mortis, dissensio est. nam licèt conueniant Authores id licere Sacerdoti, vt se ipsum in articulo mortis communicaret, plerique tamen negant id posse fieri, vt alteri det Eucharistiam. Suarez licèt in hanc communem sententiam magis videatur propendere, in illa *disp. 68. sect. 5.* dicit oppositum videri sanè probabile, idque absolutè amplectitur Maior *in 4. dist. 9. quæst. 3. ad 5.* ait enim licere Sacerdoti post meridiem consecrare, vt deferat Eucharistiam ægroto, consulit tamẽ vt id faciat non cele-

Sup hoc magis late in Res. 5. post seq.

Sup. hoc cõsilio infra in

tr.2.Ref.67. §.1.post medium, vers. Quod ex eo, & in aliis eius not.

brando Missam, & sine vestibus sacris, quod nimia licentia est, & apud Zambianum *cap.3 de Euch.dub.6.* legi possunt plura in fauorem huius doctrinæ, quæ inde confirmari potest, quòd lex charitatis, vtpote diuina, videtur magis obligare Sacerdotem, vt succurrat morituro, illique det viaticum in maxima necessitate, quàm præceptum Ecclesiasticum ieiunij, quod non obligat in tot casibus hactenus explicatis. Sic etiam alia præcepta non seruantur, vt in extrema hac necessitate succurratur infirmis, potest enim Sacerdos se ipsum moriturum extra Missam communicare, si alius Minister desit, potest bis celebrare Sacrum in eodem die ad communicandum infirmum, ergo poterit etiam non ieiunus, ob eandem rationem, celebrare. Huc vsque Granado, cuius sententiam, quando infirmus moriturus aliud Sacramentum, videlicet Pœnitentiæ, aut Extremæ Vnctionis suscipere non possit, & scandalum cesset, admittunt Layman *lib.5.tract.4.cap.6.num.21.* & Faustus *de Sacram. Euchar.lib.1.quæst.393.*

Sup. hac bina celebratione in Ref. seq. lege doctrinam à §. 2. & §§. eius anot. pro isto casu.

RESOL. CXXXIII.

An Sacerdos, qui prius Missam celebrauit, possit postea aliam Missam in eodem die celebrare, ad dandum Viaticum infirmo?

Et an pro dando Viatico infirmo constituto in articulo mortis, possit Sacerdos inchoare Missam post meridiem vsque ad Nonam?

Idem est de celebratione ante auroram ex eadem causa; imo statim post mediam noctem potest Missa celebrari.

Et an qui mane sumpsit Eucharistiam, possit iterum sumere Viaticum, si incidat in periculum mortis? Ex part.11.tract.7.& Misc.7.Ref.21.

§. 1. SVppono probabiliter, posse Sacerdotem non ieiunum celebrare pro ministrando Viatico infirmo in articulo mortis constituto. Et ita docent Doctores, quos ego citaui *in part.8. tractat.1. resol.78.*

Quæ hic est in to.3. tr.1. Ref.1. & hic supra in tribus præcedētibus Ref. Et sup. prima difficultate posita in titulo huius ref.&discussa in hoc textu supra in Resol.91. §.1. vers. Quartus. & in Resol.92. prope finem, vers. Tertio. licitum,& in Ref.128.§. Sed. inter medium, & finem, & in Resol.132. cursim prope finē, vers. potest his.

2. Sed maior difficultas est in casu proposito, an post ablutionem sumptam in prima Missa, possit iterum Sacerdos celebrare ad communicandum infirmum. Et negatiuè respondet Eminentissimus Cardinalis Lugo *de Eucharist. disput.20. sect.1. num.44.* vbi sic ait: Secundus casus est quando esset necesse celebrare ad dandum Viaticum ægroto: in quo casu ferè omnes conueniunt posse secundò celebrari eadem die: quia iura illa supra allegata excipiunt casum necessitatis. Quæ autem maior necessitas potest occurrere? sed rarissimè aut nunquam continget: quia si Sacerdos iam accepit Sacramentum & ablutionem, non poterit non ieiunus iterum celebrare; si verò non accepit Sacramentum potest, & debet partem suæ hostiæ reseruare, quam ad infirmum deferat. Solùm ergo potest fingi, quòd accepta hostia & nondum accepta ablutione nuncietur ei de periculo ægroti, & non sint aliæ particulæ consecratæ in Ecclesia, & tunc abstineat ab ablutione, & iterum celebret; qui casus magis est metaphysicus quam moralis, quare ex consuetudine contraria non potest argui (vt aliqui arguunt) ad probandum non licere, quia reuera, cùm casus nunquam datur, non potest esse contraria consuetudo. Ita Lugo; & alij, quos citat & sequitur Tamburinus *de cas. tempor. mortis cap.3. dub.6. num.9.* & Leander *de Sacrament. tom.2. tract.8. disp.5. quæst.34.* Idem etiam docet Pater Auersa *de Sacram. Euchar. quæst.11. sect.15.*

3. At his non obstantibus, licèt cum formidine contrariam sententiam videatur docere Pater Franciscus Lugo, heu quondam noster, qui dum viueret scio ex intimis præcordiis me peramasse, is igitur *de Sacrament.tom.1.lib.5.cap.5.quæst.5.num.48.* sic asserit; Ego certè per intrinseca principia non video cur non sit probabile posse Sacerdotem etiam post sumptam ablutionem dicere secundam Missam ad communicandum moribundum. Nam probabilis est aliquorum sententia, dicentium posse Sacerdotem celebrare non ieiunum ad communicandum moribundum. Alionde certum est posse dicere secundam Missam ob eandem causam. Cur ergo Sacerdos, qui Missam dixit, & non est ieiunus, non possit dicere secundam Missam ad communicandum moribundum, saltem quando non potest æger aliud Sacramentum recipere, subindeque nequit si sit in peccato mortali cum attritione alio medio saluari? Quia Missa dicta per se non obest, nec violatio ieiunij per se. Concurrentia verò vtriusque simul non videtur præponderare saluti vnius animæ; quæ forsan sumpto viatico saluabitur, non sumpto damnabitur. Ego nihil definio propter extrinsecam Doctorum auctoritatem. In contingentia facti perpendat doctus Sacerdos, quid suggerat prudens charitas. Hucusque Pater Lugo. Tu Lector iudica, nam vrget me communis sententia Doctorum in contrarium.

4. Sed hîc oritur alia difficultas, an pro dando viatico constituto in articulo mortis, possit inchoari Missa post meridiem, vsque ad Nonam; Et dico, quod ex Vasquez, Pater Hurtadus *disp.4.* de sacrificio Missæ *difficult.5.* docet, primò, consuetudine receptum esse, vt quando Missa solemnis inchoata ante meridiem, durat post meridiem, quamuis multo tempore post, Missa priuata possit inchoari quamdiu solemnis durat. Secundò addit, quod, ob necessitatem succurrendi infirmo ne decidat absque viatico, possit ex epycheia Missa priuata inchoari multo post meridiem, vsque ad horam scilicet nonam.

Sup. hoc supra in Ref. 103. §. Nota hic, prope finem. à vers. qui etiam notat.

Sup. hoc supra in Resol. 106. ante mediū. vers. No hablamos. & infra in Ref. 146. §. Supradictū. in principio.

5. Et hoc idem tenet Leander *de Sacram. tom.2. tract.8. disp.6. quæst.12.* Et quæ dicta sunt de celebratione vsque ad horam nonam pro dando infirmis viatico idem dicendum est de celebratione ante Auroram ex eadem causa, & ita tenet Eminentissimus Lugo *de Sacram. disp.20. sect.5. num.26.* qui ex Vasquez, Layman, & me etiam citato asserit, Missam in tali casu posse celebrari statim post mediam noctem, & licet hoc neget Henriquez *lib.9. cap.24. num.5.* & alij penes ipsum, tamen non est recedendum à nostra sententia, quam etiam me citato docet Leander *de Sacrament. tom.2. tract.8. disput.5. quæst.5.* quia maioris momenti est ægroto succurrere viatico, quàm statim post mediam noctem celebrare, cùm illud sit de præcepto diuino, istud verò solùm ex consuetudine prohibitum.

Sup. hoc supra in Resol. 101. cursim in fine, & magis latè in Ref. 103. § Nota hic. in principio.

6. Sed si quæras hic obiter, an qui manè sumpserit Eucharistiam, possit iterum sumere vespere, si incidat in periculum mortis per modum viatici. Olim firmiter negauit Eminentissimus Lugo, ego mendicus affirmaui. Habet ille suos sequaces, & ita præter alios alibi à me citatos, tenet eius germanus frater doctus Pater Franciscus Lugo *de Sacrament. lib.4. cap.9. quæst.4. num.26.* Magister Candidus *tom.2. disp.2. art.26. dub.8.* Pontius *in Curs. Theol.*

Sup. hoc infra in tr.2. Resol.73. ad lin.7. & in Ref.74.& 75. & in Ref.81. §. Sed quia. & in tom.3. tr.1. Ref.54. §. Secundus casus. & seqq.

7. Habeo, & ego meos commilitones, & præter alios à me alibi adductos, ita tenet Kellisonius *in 3.part. quæst.80. art.11.not.2.* Turrianus *in summa part.2.*

*part.2. cap.*58. *dub.*2. *num.*2. & Pasqualigus *in Theol. tom.*2. *disp.*109. *sect.*5.*n.*17. Vnde apparet vtramque sententiam esse probabilem, sed nostram in auxillom & consolationem infirmorum, puto practicabiliorem esse, vt illam sæpius practicarunt Patres inclytæ Societatis Iesv.

RESOL. CXXXIV.

An Sacerdos non ieiunus possit in articulo mortis celebrare, vt se communicet?

Et breuiter docetur, quod preceptum diuinum debet præualere Ecclesiastico, quando vtrumque in eadem persona cadit.

Et notatur, quod necessitas dandi Viaticum moribundo sufficit, vt Sacerdos, si non habeat copiam Confessarij possit sine confessione celebrare.

Et aduertitur, hanc sententiam procedere etiam quoad Sacerdotem excommunicatum.

Et tandem cursim docetur, quod si Sacerdotes, vel laicus sint in articulo mortis, nec adsit qui eos sacramentaliter absoluere possit, possint sine confessione communicare. Ex p.5.tr.3.Ref.36.

Sup. hoc supra in Ref. 132.in §.Sed. cursim ad fin.

§. 1. RE spondeo affirmatiuè, si aliunde sacram Eucharistiam habere nequeat, & ita docet Ioannes de Lugo *de sacram. Euch. disput.* 15. *sect.* 4. *num.*69. vbi sic ait: Si ponatur Sacerdos ipse moriturus, vel occidendus, nec possit aliter viaticum sumere nisi ipse celebret, tunc potest ipse non ieiunus celebrare ad communicandum pro viatico, quia non plus est celebrare, quàm communicare absque ieiunio, quare dispensatus ad hoc videtur etiam dispensatus ad illud. Idem etiam docet Layman *lib.* 5. *tract.* 4. *cap.*6. *num.* 20. & ante illum Zimbranos *de sacramento Eucharistiæ cap.* 3. *dub.*6. *num.* 1. vbi sic ait. Sacerdos sine dubio potest celebrare non ieiunus, vt se ipsum communicet propinquum morti vel naturali, vel violentæ. Ita ille, & hanc sententiam videtur etiam docere Nugnus *tom.* 1. *in* 3. *part. quæst.*80. *art.*8. vbi docet, quod præceptum diuinum debet præualere Ecclesiastico, quando vtrumque in eadem persona cadit: sed in nostro casu præceptum diuinum communicandi concurrit in eadem persona cum præcepto Ecclesiastico non sumendi Eucharistiam post cibum: ergo, &c. Sed non desinam hic adnotare hanc sententiam non approbare, malè tamen, Faustum *de sacrament. Eucharist. lib.* 1. *quæst.* 393.

Sup hoc inf. in tr.1. Ref. 74 §. Restat. & in aliis eius not.

Sup.hoc in tom.1. tr. 1. Ref 155. & in aliis eius primæ not.

2. Notandum est etiam hic obiter quod necessitas dandi viaticum moribundo sufficit, vt Sacerdos, si non habet copiam Confessarij, possit sine confessione celebrare. Et ita ex Suarez & Coninck docet Ioannes de Lugo *de sacram. Euchar. disput.*4.*sect.*4. *num.*107. qui etiam *num.*111. docet hanc sententiam procedere etiam quoad Sacerdotem excommunicatum, non pro viatico alteri ministrando, potest absque absolutione celebrare, quando necessitas vrget, sicut potest, vt dictum est, absque confessione id facere, qui mortaliter peccauit. Vide etiam Sylium *in* 3.*part. quæst.*80. *art.*4. *dub.* 2. vbi sic ait: Si Sacerdotes, vel laicus sint in periculo mortis, nec adsit qui eos sacramentaliter absoluere valeat, possunt communicare sine confessione, & si non essent hostiæ consecratæ, posset Sacerdos celebrare, non solùm pro sui, sed etiam alterius periclitantis necessitate. Sic ille, & ego.

Sup.hoc in Ref.not.seq. §.1.ante medium, verf. Tertiò si.

Sup.hoc in tom. 1.tr. 1. Ref. 15.§.1. ad medium, à verf. Propter quam.

RESOL. CXXXV.

An pro communicando infirmo periclitante liceat in mari, vel flumine celebrare Missam, & hoc etiam sit licitum in diebus festiuis?

Et docetur per nullum inferiorem Papa ob quamcumque necessitatem posse alicui concedi facultatem celebrandi in naui existente in mari, aut flumine.

Et notatur licere etiam deferre sacram Eucharistiam in nauigiis, quia id minus difficultatis habet. Ex p.5. tr.3.Ref.40.

Sup.hoc in tom.4. tr.1. Ref.12 § penult. & vlt.

§. 1. COmmuniter Doctores negatiuam sententiam tenent, tum ob consuetudinem, tum ob periculom versaudi sanguinem, tum quia vix est locus honestus in mari, in quo decenter Sacerdos possit Missam celebrare. Ita D.Anton. *part.*3. *tit.*13. *cap.*6.§.4. Nauarrus *cap.*25 *num.*82. Suarez *in* 3.*part. tom.*3.*disput.*81.*sect.*3. Kellisonius *in* 3 *part. quæst.*83. *art.* 3. *dub.*1. Angelus *verb. Missa, num.*40. Syluester *eodem ver. quæst.* 5. *dict.*2. Vasquez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.*233. *cap.*1. §.*cæterùm.* Præpositus *in* 3.*p.*&*q* 83. *artic.*3.*dub.*1.*num.*148. Tannerus *tom.*4.*disput.*5.*q.*10. *dub.*2. *num.* 28. Armilla *ver. Missa*, §. 4. Sotos *in* 4. *dist.*23. *art.*3. & *ibi* Paludanus *quæst.*2. & Villalobos *in sum. tom.*1. *tract.*8 *diffic.*23.*num* 4. Lezzana *in qq. regular cap.*71.*num.*16. Filliucius *tom.*1.*tract.*5.*cap.*4. *num.*116. Molfesius *in sum.tom.*1.*tract.*3.*cap.*10 *num.* 32. Reginaldus *tom.*2. *lib.*29.*cap.*7 *sect.*3. *num.* 179. Homobonus *in exam. Ecclef.part.*1. *tract.*4.*cap.* 14. *quæst.*137. Azorius *p.*1 *lib.*10. *cap.*26 *quæst.*6. Pitigianus *in* 4.*tom.*1.*dist.*13. *quæst.*1.*art.*2. Ioan. de la Cruz *in direct. consc. part.*2. *q.*3. *de sacrificio Missæ, dub* 1. *concl.* 2. Chamarota *de Sacram. tract* 4 *de sacrificio Missæ,dub.*15. Tabiena *ver. Missa*,§.8. Summa Astensis *part.*1 *lib.*4.*tit.*14.*art.*4.*quæst.*8. Bartholomæus ab Angelis *in exam. Confess. dial.* 5.§. 620. Zanardus *in direct. Theol. part.* 1. *de sacram. Euch.cap.*14. Ledesma *in sum.tom.*1. *tract.at.de sacram. Euchar.cap.*20. *dub.*4. Henriquez *lib* 9.*cap.*27. §.3. Faustus *de Euchar.lib.*2. *quæst.*173.

2. His tamen non obstantibus, non desunt Doctores affirmatiuam sententiam docentes, & ita nouissimè hanc sententiã tenet Iacobus Granado *in* 3. *part. D.Thom. de sacram. contr.*6. *tract.*13. *disput.*13. *num.* 2. & *seq.* vbi citat Dorandum *in ration. lib.* 4. *cap.*1.*num.* 41. Scottiam *de sacrificio Missæ,lib.*2. *cap.* 13. *num.* 5. Valterum *de triplici cœna cap.* 4. *cœna* 3. quibus ego addo ex eadem Societate Paolum Layman *in Theol.moral. lib.*5. *tractat.*5. *cap.*5 *num.*6. Gasparem Hurtadum *de sacram.disput.*4.*de sacrificio Missæ, diffic.* 5. vide etiam Sà, & Graffium, quos citat & videtur sequi Mercerus *de sacram. quæst.*83. *art.* 3. *propos.*1. Itaque si in flomine, aut mari magna tranquillitas sentiatur, vt nollum sit procellæ, aut tempestatis indicium, vel qoidquam aliud, quod nauim, vel triremem possit in vnam, vel alteram partem notabiliter mouere, & aliunde præter celebrantem sit alius Sacerdos, qoi mann firmiter teneat Calicem post consecrationem, non videtur, mortaliter loquendo, accidere posse, vt in eo breoi tempore, quod est à consecratione ad sumptionem, accidat sanguinis effusio; & si præter spem in tarissimo casu eueniret, non ideò priuandi sunt nautæ in mari diebus festiois, & in mortis articolo tam singulari solatio, & remedio.

3. Adde, quod in triremi, vel in naoi, præsertim magna, potest facilè designari non minùs, sed magis fortasse decens, quàm multa Oratoria, in quibus celebrari solet, & quàm tentoria, & maris litora

tora vbi necessitate vrgente celebratur, & ipsa platea nauigij potest mundari, & ornari, odoriferisque rebus deleri fœtor picis, vel alius quilibet malus odor. Et quod hac in re præcipuum est, erigi potest Altare, quod ornetur sericis ornamentis, mappisque mundissimis, vbi Altare portatile reponatur cum suis corporalibus, & vestibus non minùs pretiosis, quàm quæ sunt in Ecclesiis, & sacellis. Vnde patet responsio ad rationes, quæ pro contraria sententia adducuntur.

Sup. hoc in a ref. not. præterita prope fin. vers. Et maximè. 4. Nota tamen quod Coninck *de sacram. quæst.* 83. *art.* 3. *dub.* 1. *num.* 216. docet per nullum inferiorem Papa, ob quamcumque necessitatem posse alicui concedi facultatem celebrandi in naui existente in mari, aut flumine, posse tamen hanc licentiam Papam concedere, tradit etiam Turrianus *in sum. part.* 2. *cap.* 70. *dub.* 1. *conclus.* 4. Verum Iacobus Granado *vbi supra num.* 6. tenet hanc licentiam posse in casu necessitatis concedere Episcopum cum cautione iam declarata, quam tamen non facilè ait esse credendam, nec cuiuslibet Sacerdotis, aut nauræ iudicio committenda, cùm res sit magni momenti. Necessitas autem erit, ne magna multitudo in nauigiis non audiat Sacrum in diebus Festiuis, cùm ad terram descendere nequeat, aut infirmitas aliquorum, qui sine viatico discederent, si non celebraretur in mari.

5. Nota etiam ex dictis, licere etiam deferre sacram Eucharistiam in nauigiis, quia id minùs difficultatis habet, dummodo capacitas sit sufficiens, vt locus decens, & separatus illi designetur. Ita Iacobus Granado *loc. cit. num.* 7. Et omnia superiùs dicta in præsenti resolutione, dicta esse volo ex mente supradictorum Authorum, quibus adde nouissimè post hæc scripta visum Ioannem de Lugo *de sacrament. Euchar. disp.* 20. *sect.* 3. *n.* 80. adi illum, & non pigebit, etenim doctè, vt semper solet, hanc pertractat quæstionem.

RESOL. CXXXVI.

An Sacerdos pro audienda confessione infirmi moribundi possit relinquere Missam inchoatam etiam post consecrationem? Ex p. 5. tr. 3. Ref. 70.

§. 1. AD hunc casum, qui faciliter euenire potest in villis, sic respondet Zambranus *de sacram. Pœnitentiæ, cap.* 4. *dub.* 6. *num.* 5. Si quis Sacerdos, quando est celebrans, petatur pro confessione alicuius pœnitentis in articulo mortis, si non sit alius potest Missam inchoatam etiam post consecrationem relinquere, seruante interim aliquo Eucharistiam, & secum deferat aliquam formam consecratam, & extremam vnctionem ad infirmum, & audita eius confessione, & data Eucharistia & extrema vnctione (remissis tamen Psalmis Pœnitentialibus ad Ecclesiam post Missam) reseruatur ad perficiendum Sacrum, quod si confessio fuerit ita longa, vt media hora perfici nequeat, transacta dicta media hora Sacerdos absoluat dictum moribundum, eo monito, vt post dictum Sacrum aliqua occasione eum accersat, & postea illum de nouo audiat, & absoluat. Ita Zambranus *loco citato.*

RESOL. CXXXVII.

An Sacerdoti non omninò cæco, si possit videre Calicem, & Hostiam, licitum sit celebrare, non obstante quod non possit legere, si memoriter sciret Missam de Requiem, vel de Beata Virgine?

Et an cum supradicto Sacerdote sic celebrante assistere debeat Diaconus, vel alius Sacerdos, vt illum adiuuet ad colligenda fragmenta ex Hostia supra Patenam, vel Corporale relicta?

Et an sit peccatum iusta de causa Sacrum sine libro celebrare?

Et quid, si non adsit iusta causa?

Et obiter notatur, quod in casu, quo Elector fiat cæcus, eum nihilominus cum aliis Electoribus debere admitti ad eligendum: & docetur quomodo legere debeat cæcus in prædicto casu. Ex part. 9. tract. 9. & Misc. 4. Ref. 30.

§. 1. RESpondeo affirmatiuè, vt ex sapientissimo Vasquez docet Ioannes Præpositus insignis Theologus Societatis IESV, *in* 3. *part. quæst.* 83. *art.* 3. *dub.* 4. *num.* 168. vbi sic ait: Requiritur etiam liber qui saltem contineat Canonem, vt communiter Doctores, ne in re tam ardua memoria hominem fallat: vnde communiter docetur, eum qui audet rem diuinam sine libro facere, peccare mortaliter: non est tamen improbabile quod censent aliqui, non esse peccatum iusta de causa sacrum sine libro celebrare, si absit scandalum, & errandi periculum. Videri potest Vasquez *disput.* 233. *cap.* 3. *fine*, qui docet, eos qui propter debilitatem visus non possunt legere, possunt tamen sufficienter Hostiam, & Calicem videre, permittendos celebrare, si Missam sufficienter memoriter teneant. Videri etiam potest Suarez *disput.* 81. *sect.* 6. *conclus.* 1. §. *Quartò requirunt.* Ita Præpositus, cui adde nouissimè Pellizzarium *in Man. Regul. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 2. *sect.* 2. *subsect.* 1. *n.* 130. — Sup. hoc eundem in Ref. not. seq. — Sup. hoc inf. in Ref. 162.

2. Existimo tamen cum supradicto Sacerdote sic celebrante, assistere debere Diaconum, vel alium Sacerdotem, vt illum adiuuet ad colligenda fragmenta ex hostia supra Patenam, vel Corporale relicta, si forsitan dictus Sacerdos celebrans, illa non videret. Et ita Pater Cæsar del Bosco, vir doctissimus, & amicissimus testatus est mihi, consuluisse eminentissimum Dominum meum Cardinalem de Lugo in quadam Congregatione facta ex ordine Patris Mutij Vitelleschi Generalis Societatis, in ordine ad cæcitatem Patris Viualdi Ianuensis eiusdem Societatis.

3. Et ideò ego annis elapsis consului quemdam Parochum, cuius oculis omnes litteræ duplicabantur, & ideò legere non poterat, potuisse celebrare quotidie, si memoriter sciret Missam de Requie: iste tamen Parochus fragmenta Hostiæ optimè videbat.

4. Notandum est hic obiter, quod in casu, quo elector fiat cæcus, eum nihilominus cum aliis Electoribus debere admitti ad eligendum, non quidem faciendo sibi scribi nomina eorum, quos intendit eligere, iniuncto scriptori iuramento de fidelitate seruanda, vt vult Castellinus *de elect. capit.* 5. *numer.* 60. Sed accendendo ad aures scrutatorum, ibique suum suffragium aperiendo, iuxta formam antiquam, de qua *in cap. Quia propter, de elect.* sic quippe facilius euaditur periculum infidelitatis, retento etiam secreto nomine eligentis; & alioqui, vbi forma alicuius actus in totum seruari nequit, explicari debet eo meliori modo, quo potest. — Sup. hoc in tom. 8. tr. 9. Ref. 1.

RESOL. CXXXVIII.

An Sacerdos cæcus possit validè celebrare?

Et aduertitur cæcum, qui sine Pontificia dispensatione consecraret, grauiter peccare.

Ea

Et an possit cum illo fieri talis dispensatio? Ex part. 5. tract. 6. Res. 17.

Sup. hoc inf. ex doctrina res. 219. §. 1. ante medium, à vers. Vnde Sotus. & in alio §. eius annot.

§. 1. VIdetur negatiuè respondendum, quia quis non cognoscit, ita se habet ac si esset absens, non enim potest habere euidentiam rei præsentis. Sed respondeo affirmatiuè cum Ioanne Præposito *in 3. part. q. 74. art. 2. dub. 2. num.* 12. vbi sic ait. Cæcus qui ex relatione alterius nouit panē sibi esse præsentem, cumque potest facilè tangere, validè consecrat, etiamsi non tangat, vel alio sensu actu percipiat. Aduerte tamen cæcum qui sine Pontificia dispensatione consecraret, grauiter peccaturum. Ita ille, & ante illum Coninck *de Sacrament. q. 74. art. 2. dub. 1. num. 9.*

2. Non desinam tamen hic adnotare Nugnum *in 3. part. q. 74. art. 2. dub. 4. ad secundum argumentum*, docere Sacerdotem cæcum validè consecrare, sed putat quod non possit fieri cum illo talis dispensatio. Sed tenet contrariam sententiam cum Præposito, & Sotus *in 4. dist. 9. q. 1. art. 2.* refert dispensatum fuisse aliquando cum Sacerdote cæco, vt celebraret, & ideò Ochagauia *de Sacr. tr. 1. de Euchar. q. 6. n.* 11. sic ait. Notādum est dum dicimus rem debere esse præsentē secundum cognitionem, nomine cognitionis comprehendi vel notitiam oculorum, vt cùm quis videt Hostiam consecrandam, vel notitiam tactus, vt cùm quis non videt Hostiam, cam tamen tangit, quia est à tergo. Propter quam rationem dixit Sotus *loc. cit.* se vidisse Tridenti quemdam Episcopum cæcum ex dispensatione Summi Pontificis celebrantem Sacrum. Sic ille.

RESOL. CXXXIX.

An Sacerdos possit celebrare capite cooperto ex aliqua infirmitate?

Et aduertitur facultatem dispensandi celebrare capite cooperto ad Summum Pontificem spectare. Ex part. 2. tract. 14. Res. 58.

§. 1. REspondeo negatiuè, si non adest licentia Episcopi, seu Prælati cum Regularibus. Ita Homobonus *de exam. Eccles. par. 1. tr. 4. cap. 15. q. 145.* Scorzia *de sacrif. Miss. lib. 3. c. 4. n. 2.* Henriquez *lib. 9. cap. 26. n. 2.* Fagundez *de precept. Eccles. part. 1. lib. 3. c. 11. n. 33.* Layman *in Theol. moral. lib. 5. tr. 5. c. 6. n. 6.* & notat Scorzia Gregorium XIII. vix dispensasse cum Niceæ Episcopo, vt pro infirma valetudine, publicè (excepto tamen Canone celebraret.

2. Verum est quod notat Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 83. sect. 3.* & Filliuc. *tom. 1. tract. 5. c. 5. num.* 152. Syluius *in 3. part. quest. 83. art. 5. in fin.* Si grauis infirmitas id exigeret, nec posset tamen facilè dispensatio postulari, id posse sine graui culpa. Sed Petrus de Ledesma *in sum. tom. 1. de sacrament. Eucharist. cap. 21. concl. 7.* absolutè docet non esse peccatum mortale seclusо scandalo, & contemptu celebrare cooperto capite, sine licentia Episcopi. Et in hanc sententiam inclinat Villalobos *in summ. part. 1. tract. 8. dub. 29. num.* 11. secluso tamen tempore Canonis. Opinio Ledesmæ mihi videtur probabilis, non est enim grauis materia, vt possit inducere peccatum mortale, si non adsit scandalum, & contemptus. Sed post hæc scripta, facultatem dispensandi cooperto capite spectare ad Summum Pontificem, docet Gauantus *in comment. ad Rubric. Missal. tom. 1. part. 1. tit. 2. littera F.* & ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem super negotia Episcoporum die 2. Ianuar. 1590. & Sacram Rituum Congregationem die 31. Iulij 1616. affirmat.

RESOL. CXL.

De quibusdam defectibus corporis in ordine ad celebrandum Missam, v. g. quidam Sacerdos Missam celebrando non potest, quando se signat signo Crucis manu tāgere frontē, neque sumere Eucharistiam manu dextera, sed tantùm sinistra; quæritur, an isti defectus inducant irregularitatem, vt absque dispensatione celebrare non possit?

Et docetur, quod Rubricæ Missalis non omnes sunt preceptiuæ, sed aliquæ sunt directiuæ tantùm: & explanatur quales obligent ad mortale, & quales verò non. Ex p. 11. tr. 2. & Misc. 2. Res. 51.

§. 1 QVidam Sacerdos Missam celebrando, non potest quādo se signat signo Crucis manu tangere frontem, neque sumere Eucharistiam manu dextera, sed tantùm sinistra. Quæritur, an isti defectus inducant irregularitatem, vt absque dispensatione Pontificiā celebrare minimè possit? Et more meo breuiter, & resolutoriè deueniendo ad punctum difficultatis negatiuè respondeo; quia tunc ex defectu corporis inducitur irregularitas, quando (vt ait Magister Cornejo *in 3. part. Diui Thomæ, tom. 2. tract. 5. disput. 12. quest. 2.*) talis defectus facit omnino hominem inhabilem ad celebrandum, vel quod non possit celebrare sine notabili deformitate, aut horrore. Et hoc habetur in *cap. Exposuisti, & cap. Presbyterum, de corpore vitiatis*, & communiter tenent Doctores, vt Gibalinus *de Irregul. cap. 3. part. 2. quest. 2. num. 2.* Vallensis *in Paratitlis ad ius Can. lib. 1. tit. 20. n. 2.* Toletus *lib. 1. cap. 63. num. 3.* Sayrus *de Cens. lib. 6. cap. 7.* Suarez *disputat. 57. sect. 2. numer.* 15. Castrus Palaus *tom. 6. disputat. 6. punct. 11. numero 3.* Præpositus *in 3. part. D. Thom. quæst. 5. de irregularit. dub. 14. num* 513. Layman *lib. 1. tract. 5. part. 5. capit. 7. num. 5. & 6.* Sotus *in 4. distinct. 25. quæst. 3. articul. 3.* Henricus Busembaum *in medulla Theolog. moral. lib. 3. capit. 5. dub. 5.* Ioannes Vvigers *in supplement. 3. part. D. Thomæ quæst. 27. dub. 9. numer.* 37. Mercerus *etiam in supplement. ad 3. part. quæst. 74. dub. 53. numer. 4.* Gesualdus *in Theolog. moral. tom. 2. tractat. 25. cap. 2. numer. 2.* Reginaldus *tom. 2. lib. 30. numer. 46.* Lessius *in 3. D. Thomæ cap. 7. de irregularit. dub. 1. numero 53. & seqq.* Antonius Blondo *de Censuris part. 2. articul. 15. num. 3.* Molina *de iustit. tractat. 3. disput. 70. num. 2.* Henriquez *lib. 14. cap. 8.* Auila *de Censur. part. 3. disput. 3. dub. 1.* Ioannes de la Cruz *in direct. part. 2. de irreg. ex defectu corporis, conclus. 2.* Filliucius, Coninck vbi infra, & alij penes ipsos.

Quāuis minimè plenè sup. hoc lege tamen hic, & non pigebit, in tom. 3. tr. 1. doctrinam Res. 102.

2. Sed in nostro casu ex defectibus superius dictis Dominus Consulens non redditur inhabilis ad celebrandum, nec celebrando cum dictis defectibus, celebrat cum notabili deformitate, & horrore. Ergo non est irregularis. Probatur minor, nam quæso quis diceret, horrorem, & deformitatem notabilem apparere, quando Dominus Consulens dicendo Missam, & signando se signo Crucis non tangeret frontem, & sumendo Sacram Hostiam, illam sumeret cum manu sinistra, & non dextera: ergo quidem talem deformitatem, & horrorem in his non agnosco. Deinde hæc omnia difficulter circumstantes obseruabunt, & si obseruarent, notabilem deformitatem, & horrorem non inducerent, vt dixi: ergo nullam irregularitatem inducunt.

3. Confirmatur nostra opinio, nam si sumere Sacram Hostiam cum manu sinistra esset res indecens, & quod deformitatem induceret, vtique Sacerdotes inclitæ Religionis Dominicanæ non sumerent

merent

merent Hostias in Sacrificio Missæ manu sinistra, vt faciunt, ergo.

4. Item considerandum est, quod non sumus in casu quo Sacerdotium esset suscipiendum, sed in suscepto; nam vt obseruat omnium Magister, D. Thom. *in 3. par. q 82. art. vlt. ad 3.* dicendum est non esse eandem regulam in ordine ad susceptionem Ordinum, & administrandum in susceptis. Ratio est, quia is qui ordinem suscipere debet, hoc ipso quod est inhabilis ad eos exercendos, est etiam irregularis, & inhabilis ad eos recipiendos. Qui verò iam ordinatus est, si talis defectus superueniat, dummodo per illum non reddatur notabiliter deformis, potest exercere illa officia, à quibus non impeditur. Quod etiam notauit Palaus, Præpositus, & alij vbi supra, quibus adde Fillincium *tom. 1. tr. 19. c. 6. n.* 158. Coninch *de Sacram. disp.* 18. *dub.* 13. *num.* 106. vbi sic ait; Quando defectus ordinato superueniant, tantum prohibent eum Ordinis vsum, quem sine scandalo, aut periculo exercere non potest. Ita ille. Sed hæc non accidunt in caso nostro, vt suppono. Ergo.

5. Nec obstat dicere, per Rubricas Missalis Sacram Eucharistiam esse sumendam manu dextera; Nam respondeo, quod hoc in Rubricis asseritur, non quia talis cæremonia contineat in se aliquod particulare significatum, vt eleuatio, & fractio Hostiæ, & similia; sed ad maiorem commoditatem ipsa natura dictante se efficere; omnes enim actiones manu dextera complentur.

Sup. hoc infra in Res. 172. §. Sed aliquis. in principio vsque ad medium, & in aliis eius primæ not.

6. Adde: quòd Rubricæ Missalis non omnes sunt præceptiuæ, sed aliquæ sunt directiuæ. Vnde docet Antonius Escobar, & Mendoza *in Theolog. moral. tract. 1. exam. 11. par. 1. cap. 4. num.* 41. & alij, non omnes Missalis Regulas ad mortale obligare, sed tantùm illas, quæ sacrificij essentiam, vel quasi essentiam continent. Et illas Rubricas esse præceptiuas tenet Marchinus *de Sacram. Ordin. part. 3. tr. 3. cap. 6. num* 4. quæ frangunt aliquam legem Canonicam in corpore iuris contentam, vt de seruando ieiunio, integrando Sacrificio, de ara consecrata, de loco celebrandi non probibito, de præmittenda Confessione post lethale, de benedictione vestimentorum, & eiusmodi, quorum singula in corpore iuris sunt expressa. Eas verò Rubricas dici directiuas, quæ nec in toto iure Canonico continentur, nec in Rubricis ponuntur cum verbis importantibus præceptum, qualia sunt *Mandamus, præcipimus, & similia.* Quæ omnia cùm non inueniantur in nostro casu, vt de se patet, in illo nullam culpam agnosco. Et dato quod cæremoniæ, de quibus loquimur si omitterentur per se aliquam culpam inducerent, quia omittuntur in casu nostro ex iusta causa, nullam culpam inducere dicendum erit.

Sup. hoc in Res. nos. præteritæ, & in eodem §. ad mediũ, à vers. Quod probatur.

Sup. his verbis infra in Res. 172. §. Sed aliquis. prope finem, vers. qualia sunt. & in aliis eius annot.

7. Non desinam etiam hic obseruare, quòd forsitan Dominus Consulens possit sumere Sacram Hostiam etiam manu dextera; nam licet non possit ad os suum illam appropinquare, videndum est an saltem possit, quasi faciendo Orationem demisso capite, illud adeò inclinare, vt recipiat in ore Eucharistiam intra digitos manus dexteræ existentem, & sic in rigore, & literaliter obseruaretur Rubrica Missalis. Suppono tamen hanc capitis inclinationem pro sumenda Sacra Synaxi è manu dextera posse fieri absque magna deformitate, vt quidem reor, quod cùm sit res consistens in facto, remitto videndam sapientissimis Theologis cum Domino Consulente commorantibus. Verùm omnia à me superiùs dicta, ducta esse volo saluo aliorum meliori iudicio, & præsertim doctissimi, & Illustrissimi Antistitis ipsius Consulentis.

RESOL. CXLI.

An, secluso scandalo, & contemptu, liceat sine causa iusta celebrare extra Ecclesiam? Ex part. 2. tract. 14. Res. 38.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Sotus *in 4. sent. dist.* 13. *quæst. 2. art.* 3. & post illum Emanuel Sà correctus ex Magistro Sacri Palatij *ver. Missa, n.* 20.

Sup. hoc in Res. seq. cum eodem Soto, & Sà, tantum hic citatis in tom. 4. tr. 8. Res. 81. paulo post initiũ, vers. Non desunt Doctores.

2. Sed peccare mortaliter Sacerdotem celebrantem extra Ecclesiam sine iusta causa, asserunt communiter DD. Villalobos *in sum. p. 1. tract. 5. diff. 23. n.* 1. Homobonus *in exam. Eccl. p. 1. tr. 4. c. 14. q.* 137. Sylnius *in 3. p. quæst. 83. art. 3. concl.* 4. Io. de la Cruz *in direct. consc. p. 2. de sacrif. Mis. q. 83. dub. 1. concl.* 1. Fillincius *tom. 1. tr. 5. c. 4. q. 8. num.* 115. & alij penes ipsos, & clarè hoc determinatur & colligitur ex *c. sicut, c. sic ergo, c. nullus, de consecr. dist.* 1. Et meritò quidem ratione honoris & reuerentiæ tanto Sacramento debitæ, & cùm materia ipsa grauis sit, consequenter obligatio præcepti ex suo genere sub mortali videtur. Cæteras rationes vide apud citatos DD.

RESOL. CXLII.

An celebrare extra locum sacrum sit peccatum mortale?

Et additur, quod præter peccatum mortale nullam tamen pœnam suspensionis vel interdicti ipso iure incurrant huiusmodi violatores. Ex part. 51. tract. 4. & Misc. 4. Res. 2.

§. 1. PRo sententia negatiua, secluso scandalo & contemptu alibi adduxi Sotum, & Sà, quibus nunc addo Ludouicum Lopez *in instructorio conscientiæ to. 2. c. 79. ante §. superest*, & horum sententiam nouissimè inuenio nolle reprobare Franciscum Lugo *de sacram. lib. 5. cap. 6. qu. 2. num.* 20. vbi sic ait: Fateor hanc secundam sententiam esse communem, & tutam, & veram, & omninò tenendam in praxi. Quod autem quidam oppositam notare velint, & nimis liberam, absurdamuè compellent, non omninò probo, cùm habeat pro se, præter Sot. & Sà viros planè doctos & pios, Magistrum etiam sacri Palatij cum aliis DD. quorum opera correctus Sà retinuit adhuc illam sententiam, quam etiam Azor. iudicat probabilem, dum hanc secundam solum vocat probabiliorem.

Alibi in Res. præterita, & si fortè hic scire velis casus, in quibus, & cum quibus circunstantiis, hoc licitum sit, illos inuenies in tom. 4. tr. 2. à Res. 18. vsque ad 22. inclusiue.

2. Plures item huius secundæ partis Auctores nullam notam inurunt primæ. Sanè sicut rigor antiquorum Canonum moderatus fuit quoad templorum consecrationem, vt iam sufficiat templi benedictio, vel sola deputatio Prælati; Sic etiam videtur consuetudine temperari; quatenus non requiratur summa necessitas, sicut olim requirebatur in *cap. sicut non alij, de consecrat. dist.* 1. sed honesta commoditas sufficiat ad celebrandum extra locum sacrum; dum autem commoditas honestatur deuotione particulari frequenter celebrandi, vel audiendi sacrum, quod aliter raro fieret, prima sententia putat excusari mortale peccatum, quod secunda sententia probabilior negat. Hucusque Lugo.

3. Sed ego puto certissimè affirmatiuam sententiam tenendam esse, quicquid asserat Lugo, & sententia Soti, & Sà est singularis, & contra communem, contra praxim Ecclesiæ, & prohibetur in *cap. nullus, de consecr. dist.* 1. & in Concilio Tridentino *sess. 22. cap. de euitandis in celebr. Miss.* & præter Doctores quos etiam, me citato adducit Lugo *vbi supra num.*

prà n. 19. hanc sententiam, me citato tenet Leander *de Sacram.tom.2.tract.8.disputat.6.quaest.*15. Vvigers *in 3. part. D.Thomae qu.*83.*dub.*14. *num.*66. Tannetus *tom. 4. quaest.* 10. *dub.* 2. *num.*28. Mercerus de *Sacram. qu.*83. *artic.*3. *propos.*1. qui omnes nominatim contra Sotum, & Sà merito insurgunt.

4. Hanc etiam sententiam praeter Hinojosam *in direct. tr. de poenis verbo baptismus fol.* 321. docet Martinus de San Ioseph *in mon.confess.tom.*1.*l.*1.*tract.*14. *de Euchar.num.*6. Bassaeus *in floribus verbo Missa v.n.*1. Tamburinus *opus. de sacrificio Missae lib.*1. *cap.*4. §.1. *num.*2. Cardinalis Lugo *de Euchar.disput.*20. *num.*48. Machadus *to.*1. *l.*4. *part.*1. *tract.*11. *docum.*1. *n.*2.

5. Et quidem si ad panem terrestrem manducandum, sunt domus & certa loca deputata 1. Cor. 11. *Numquid non habetis domus ad manducandum, &c.* quanto magis decet, vt non vbique & quouis in loco, sed in locis tantum Deo sacratis sacrosancta mysteria celebrentur, & panis ille diuinus comedatur, Praepositus *in 3. part.* D.Th. *q.*83. *art.*3. *dub.*1. *n.*146. & Amicus *in Cur. Theolog. to.*7. *disp.*33. *sect.*12. *n.*331. & 332. vbi sic ait, Sotus putat vix vnquam per celebrationem extra locum ad diuinũ cultum deputatum peccari mortaliter, modo absit contemptus. Quae sententia merito non probatur à Vasquez *disp.*233. *cap.*1. *in fine*, eò quòd iura non nisi in necessitate concedant Missarum celebrationem extra loca Deo consecrata, vt habetur *Canon. 1. de consecrat. dist.*1. consecrationem, inquit, Ecclesiarum, & Missarum celebritates non alibi, quam in sacratis Domino locis absque magna necessitate fieri debere, liquet omnibus. Vbi verbum, *Debere*, praeceptum importat, quod cùm sit in materia graui, obligat ad mortale. Ita Amicus.

Sup hoc Verb. debere in tom. 3. tr. 6. ex Ref. 129. §. Ad responsionẽ. cursim ad lin. 1. & in tom. 6. tr. 1. ex doctrina Ref. 55. Signanter prope finem §. 1. à vers. aequipollentia vero. & in tom. 7. tract. 1. ex doctrina Ref. 106. §. Sed. cursim & recitatiue ad lin. 7. & late, & melius in to. 9. tr. 7. ex doctrina Ref. 010. paulo post initiũ, à vers. nam licet. & §. seq.

6. Et contra Sotum nominatim ex ipsomet ordine Patrum Praedicatorum insurgit etiam Magister Marcus Serra *in 3. part. D. Thomae quaest.* 83. *artic.* 3. Dicendum est igitur, extra casum necessitatis praeceptum esse Ecclesiasticum obligans sub mortali, vt Missa tantum celebretur in Ecclesia consecrata, aut benedicta ab Episcopo, vel in Oratorio ad diuinum cultum dedicato, & ab Ordinario designato.

7. Vnde caueant Sacerdotes ab opinione Soti, & Emanuelis Sà, non obstante ea, quae in eorum fauorem adducit Pater Lugo, *vbi supr.* & ideò non deseram aduersus illos apponere hîc verba Patris Dicastilli *de Sacram. tom.*1. *tract.*5. *disp.*4. *dub.*6. *num.*85. & 86. vbi sic ait: Quapropter merito reiicitur ab aliis Sotus *in 4. distinct.* 13. *q.*2. *art.*3. qui dixit non opus esse magna necessitate, vt in hoc mortale peccatum excusetur. Quae doctrina (ne amplius dicam) falsissima est, nam *capite nullus*, id praecipitur sub comminatione depositionis, & *cap. sicut, de consecrat. distinct.* 1. expressè dicit Pontifex non licere extra Ecclesiam celebrare, nisi summa coëgerit necessitas.

8. Minus adhuc probabile est, quod ibidem asserit Sotus & cum eo Sà *verba Missa n.*26. scilicet nõ esse mortale etiam absque necessitate dicere Missam extra Ecclesiam, & absque vlla alia facultate, si absit contemptus, & scandalum, quod sanè absurdum satis esse probat Suarius *disp.*81. *sect.*3. nam etiamsi ex deuotione quis celebret in sua priuata domo, & secretè, peccat mortaliter, transgrediendo scilicet Ecclesiasticum praeceptum in re grauissima. Ita etiam contra Sotum Nauarrus *cap.*15. *num.*31. & alij Doctores communiter, inter quos Diana citandus cum multis. Hucvsque Dicastillus.

9. Heu quondam noster, mortuus est enim dum haec scribo, & quidem intra spatium vnius anni amisi ex Societate Iesu tres Sapientissimos, & amicissimos Viros Patrem Antonium Quintanaduenas, P. Franciscum Lugo, & Patrem Ioannem de Dicastillo. Omnes eodem cogimur, omnium versatur vrna, serius ocyus sors exitura.

10. Nota tamen, quod praeter peccatum mortale, nullam tamen poenam suspensionis; vel interdicti ipso iure incurrunt huius praecepti violatores, quicquid affirmet Syluest. *verb. Missa* 1. *quaest.*3. §.5. & Henriq. *l.*9. *c.*27. *moti ex c. Episcoporum. de priuil. in* 6. quia ibi non est sermo de celebrantibus extra locum sacrum, sed de celebrantibus, vel celebrare facientibus in loco interdicto per censuras Ecclesiae, quibus Ecclesiae ingressus interdicitur. Sicuti bene notarunt Suar. *disp.* 81. *sect.* 3. non longè à principio, Aegid. *q* 83. *art.* 3. *dub.* 1. Poena verò depositionis, quae à Syluestro Papa *in dicto c. nullus presbyter*, imponitur, non ipso iure, sed ferenda est, vt ex textu constat; & ita etiam docet Castrus Palaus *tom.*4. *tr.*22. *punct.*8. *num.*3.

RESOL. CXLIII.

An Sacerdos Missam nouam celebrans possit se in medio Altaris ad populum vertere, & oblationes ab ipso sponte factas accipere?

Et notatur quod tamen non debet circuire Ecclesiam. Ex part. 2. tract. 14. Ref. 50.

§. 1. Respondeo affirmatiuè, & ita declarauit Sacra Congregatio, vt notat Homobonus *de exam. Eccles. part.* 1. *tract.*4. *cap.*13. *quaest.*117. & Naldus *in summ. ver. Missa, num.* 19. non debet tamen circuire Ecclesiam.

RESOL. CXLIV.

An vsus Missarum siccarum sit licitus?

Et docetur, quod in Ecclesiis Regularium relinquere Missas solemnes diebus festiuis non est peccatum mortale.

Et quaeritur, an Episcopus, in aliena Dioecesi possit celebrare Missam solemnem cum paramentis Pontificalibus? Ex part. 11. tract. 6. & Misc. 6. Ref. 23.

§. 1. Affirmatiuè respondet Mercerus *de Sacram. in 3. part. D. Thomae, q.*83. *dub.*2. *in respons. ad 3. argum.* vbi sic ait: Respondetur Missas siccas esse illicitas. Ratio est, quia continet falsitatem. Primò in factis, dum Sacerdos vestitus sacris, accedit ad altare luminaribus incensis, legit Introitum, Orationes, Epistolam, Euangelium, &c. vsque ad Canonem, & simulat se celebrare, nec tamen celebrat, quia non consecrat. Secundò, in verbis est falsitas, quia legit Orationes promittentes sacrificium; & tandem, gratias agit, quasi sacrificasset, nec tamen sacrificauit. Hinc abrogatae sunt per synodum Iprens. sub Martino Rhythouio *tit.*15. *c.*10. & per secundam Cameracens. *tit.*3. *c.*7. quia continent irrisiones Dei, vt dixit Ionnes Eckius *ar.*23. *ad lib. Annotationu oblatum Carolo V.* Dices, S. Dionysius *Ecclesiastica hierarch. cap.*7. *p.*2. dicit, Cathecumenis praesentibus fieri sacrum solemne pro defuncto, Cathecumeni verò non poterant interesse sacrificio: ergo Missa Cathecumenorum erat sicca. Secundò Feria sexta Parasceues, Sacerdos ad Altare accedit sacris vestibus, & facit Missam imperfectam. Tertiò, Missas siccas approbant Guido de Monte Rocherij, *tract.* 4. *Manipuli Curatorum, cap.*7. *item Sacerdotale Roman. & Manualia quarundam Ecclesiarum.* Respondetur ad primum, S. Dionysius non describit Missam, etiamsi quidam

inter

interpretes ſic verterint, ſed Orationes pro Defunctis, quibus Catechumeni poterant intereſſe, vt alij melius verterunt. Ad ſecundum Reſpondetur: In Paraſceue fit participatio Sacrificij pridie oblati, rectè proinde ad altare, vt ad Dei menſam, & à Sacerdote Sacris induto, vt conſummaure Sacrificium. Ad tertium reſpondetur, Guidonis auctoritatem nullam eſſe, alijs omnibus diſſentientibus, vt neque Sacerdotalis Romanus, neque Manualium illorum, cùm à priuatis ſint compoſita, & non ſint approbata ab Epiſcopis. Huculque Mercerus; cui adde Syluium *in 3. part. qu. 83. art. 2 quæſt. 2.* quem citat, & ſequitur Thomas Hurtado *in var. tom. 1. tract. 2. cap. 7. reſol. 28. à num. 312. & num. 316.* ſic ait: Ego vero dico, quod licet ex natura rei, aut ex lege non ſit illicita Miſſa hæc, & ſic permitti debeat in illis Eccleſijs vbi viget conſuetudo illam dicendi, dummodo non fiat ex ſuperſtitione aliqua, tamen in illis Prouincijs vbi non eſt conſuetudo quod Sacerdos ſacris veſtibus indutus. ſicut cum ſacrificium eſt celebraturus, ad Altare accedat, vt Miſſam ſiccam dicat, exiſtimo grauiter peccare, & ab Ordinario puniendum, quia rem conſuetam inducit contra morem Patriæ, & quæ poteſt eſſe anſa quod innocentes ſcandalizentur; ſacræ enim veſtes Sacerdotales ex Eccleſiæ inſtitutione ſolùm ordinatæ ſunt ad ſacrificium perficiendum, quo ceſſante illis vtendum non eſt in altari coram populo, niſi, vt dixi, conſuetudo inuexit. Et paulò poſt *n. 320.* ſubdit, quod vbi non eſt conſuetudo dicēdi tales Miſſas, ſiccas, nullatenus ſunt introducendæ, aut dicendæ: Vbi autem eſt conſuetudo, permitti poſſunt. Hæc enim facit, quod omnia iſta, in eo ſenſu ſimulato non accipiantur, & ſint potius fidelium ſolatia, quam Dei, & Chriſti irriſiones.

2. Sed his non obſtantibus, non deſunt Auctores Miſſas ſiccas non damnantes; quos citat & ſequitur amiciſſimus & doctus Pater Lezana *in ſumma t. 4. verb. Miſſa num. 56.* vbi ſic ait: Quamuis dixerim ex communi ſententia non licere propter quamcumque neceſſitatem celebrare ſupra mare, ſeu flumē in naui; propter periculum effuſionis ſanguinis ex motu nauis, id tamen intelligitur loquendo de Miſſa communi, & ordinaria, quæ fit cum conſecratione Corporis, & Sanguinis Chriſti, non tamen de Miſſa, vulgò, *Sicca*, appellata, in qua Introitus, Epiſtola, Euangelium, & aliæ Orationes, conſecratione prætermiſſi, dicuntur, prout habetur in noſtro Cæremoniali *lib. 2. Rubrica 55.* & docent Henriquez *lib. 6. de Miſſa cap. 27. num. 3.* Fagundez *de primo Eccleſ. præcepto, lib. 3. cap. 10. numero 14.* ex Azorio *tom. 1. inſtit. mor. lib. 7. cap. 7. q. 6.* Quomodò autem ea dici poſſit ſiue in mari, ſiue in terra, lege Henriquez *d. cap. 27.* & Portellum *in Reſponſion. part. 3. caſu 26.* Id quoque habetur loco relato ex noſtro Cæremoniali, vbi etiam in fine illius Rubricæ ſic dicitur: Hoc etiam modo Miſſa ſicca coram infirmis dici poterit, ſi pro deuotione illam audire volunt, cùm Miſſa cum conſecratione in eorum domibus non celebrari ſinatur. Hucvſque Pater Lezana. Sed ego, vt verum fatear ſententiæ Patris Hurtado magis adhæreo, nempè, vſum Miſſarum ſiccarum non eſſe illicitum, vbi ſolitum eſt illas ſic dici; ſecus autem vbi talis conſuetudo non adeſſet.

3. Verùm hîc obiter nota, dictum Hurtadum *vbi ſupra, num. 304.* nominatim contra me docere, quod in Eccleſijs Regularium relinquere Miſſam cantatam diebus feſtiuis, ſit peccatum mortale. Sed Ego iterum quicquid ipſe aſſerat, non recedo à ſententia quam olim docui, & quam me citato tenet Pellizarius *in man. Regul. tom. 1. tract. 5. cap. 9. num. 30.* & me citato Petrus Creſcentius *in Præſid. Rom lib. 3. n. 63.* & me citato Leander *de Sacram. tom. 2. tr. 8. diſp. 5. q. 11.*

Sup. hoc ſupra in fine reſ. 83. à verſ. Notandum eſt. & in reſ. 86. & 87.

An relinquere Miſſam ſolemnem, aut maiorem in noſtris Conuentibus in dominicis, ac aliis feſtis, ſit peccatum mortale? Affirmaret Peregrinus, ſi quidem hoc ipſum affirmat loquendo de omiſſione Miſſæ ſolemnis in ſuis Eccleſijs, vt refert Diana. Sed longè probabilius, imò certiſſimè reſpondeo, non eſſe peccatum mortale, imò nec veniale, ſecluſo ſcandalo, aut alia circumſtantia. Quia, vt ait Gauantus *tom. 1. par. 3. tit. 11. num 4.* Eccleſiæ Regulares tenentur ad Miſſam in Choro ex vi regulæ tantùm, & conſuetudinis, aut conſtitutionis interpretantis regulam: ſed nec Regula noſtra, nec Conſtitutiones, aut conſuetudo obligat nos ad peccatum, nec dum veniale, ſaltem in hac parte: Ergo. Ita Leander; quibus adde Peyrinum *in priuileg. Minim. tom. 3. cap. 1. num. 20.* & Marcum Vidalem *in Arca Theolog. mor. tit. de Horis Canonicis, inſpect. 1 n. 34.* Vnde ex dictis patet reſponſio ad argumentum. quod contra me facit Hurtadus; nego enim adeſſe conſuetudinem obligatoriam ad culpam mortalem, vt Regulares dicant Miſſam ſolemnem ſingulis quoque diebus Dominicis in Choro, ſaltem in mea Religione, vt adeſt conſuetudo obligatoria ad mortale, quod Clerici profeſſi perſoluant extra Chorum Horas Canonicas.

4. Et tandem nota, dictum Hurtadum *vbi ſupra c. 6. reſol. 22. n. 236.* nominatim contra me docere, quod Epiſcopus poſſit in aliena Diœceſi celebrare Miſſam ſolemnem cum Pontificijs paramentis. Sed Tu contra Hurtadum, ne deſeras negatiuam ſententiam tenere, quam præter Doctores à me alibi adductos tenet me citato Squillante *de priuil. Epiſc. part. 1. c. 3. n. 4.* vbi teſtatur de praxi omnium Epiſcoporum. Idem etiam docet Sanchez *in Opuſc. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 50. n. 2.* Baunyus *in Theolog. moral. tom. 2. tract. 8. q. 18.* Leſſius *in 3. part. D. Thomæ cap. 2. de ſuſpenſione, n. 7.* Et vide etiam Patrem Theſaurum in Praxi *part. 2. c. 4. n. 3.*

Sup. hoc infra in tr. 5 reſ. 12. § vltim. & in tomo 3. tr. 1. reſ. 77. lata § 2.

RESOL. CXLV.

An Sacerdos celebrans Miſſam cum voluntaria diſtractione peccet mortaliter?

Sed maior difficultas eſt, ſi Sacerdos cum voluntaria diſtractione recitat Canonem.

Et an Sacerdos Religioſus poſſit extra Conuentum Miſſas dicere, quas tenetur ſoluere ipſemet Conuentus, & poſtea in ipſo Conuentu reſarcire? Ex p. 11. tract. 7. & Miſc. 7. Reſ. 11.

§. 1. Affirmatiuè reſpondent Doctores, aſſerentes in recitatione horarum eſſe neceſſariam internam attentionem. Sed negant Doctores, qui tale præceptum in recitandis horis Canonicis non agnoſcunt. Sed maior difficultas eſt, ſi Sacerdos cum voluntaria diſtractione recitatet Canonem. Nouiſſimè Pater Tamburinus *opuſc. de ſacr. Miſſ. lib. 2. cap. 3. num. 8. & 9.* aſſerit, quod diſtractus voluntariè, in iis Miſſæ partibus, quæ ad Canonem non pertinent, ſi eas ritè operetur (etiam cùm celebrat ex præcepto) non audeo dicere eum peccare mortaliter. Ratio eſt, quia eæ Miſſæ partes non excedunt rationem rationis ad Deum. Cùm igitur probabile ſit (vt modò vidimus) recitare orationes de præcepto cum voluntaria diſtractione non eſſe mortale, probabile etiam erit in caſu noſtro, quod ſi per notabile tempus voluntariè diſtractus eas Miſſæ partes, quæ Canonem continent, reciter, ſeu peragat, peccabit mortaliter, ſiue Miſſa celebretur de præcepto, ſiue de feria. Ratio, quæ me ad id mouet, eſt diſcrimen, quod intercedit inter Miſſæ ſacrificium, & cæteras orationes. Hę enim ſunt meræ allocutiones ad Deum:

Sup. hoc in tom. 3. tr. 6. reſ. 47. & in aliis eius primæ, & ſecūdæ annot. & ſup diffic. contenta à lin. 5. huius textus cum eodem Tamburino hic citato infra in tr. 4. reſ. 4. §. Sed ſi. & ne deſeras videre cæteras reſ. & ſſ. eius not. ad roborandam doctrinam huius quæſtionis.

at

at Missa est insuper sacrificium, hoc est actus Religionis excellentissimus, quo profitemur Deum summè venerari, vt supra suo loco notauimus. Videtur autem mihi grauis esse irreuerentia, quod quis dum profitetur Deum summè per suam actionem venerari, cum illo irreuerenter per voluntariam distractionem se gerat, & in tanto ministerio, de quo tremunt Angelorum Ordines, omnia alia cogitare velit, quàm mente attendere ad quod operatur. Adde & morale periculum aliquid graue omittendi, vel non ritè operandi, &c. non audet dicere eum peccare mortaliter, secus autem si voluntariè Canonem recitaret.

2. At ego his diebus interrogatus de hoc casu à quodam Religioso, negatiuè respondi, & nunc inuenio nostram sententiam docere sapientissimum, & amicissimum Patrem Franciscum Bardi in suis eruditis quæstionibus moralibus nouissimè editis communem vtilitatem totius Reipublicæ literariæ; sic itaque asserit *lib. 8. quæst. 6. numero* 8. Quæ dicta sunt de attentione debita in recitandis horis, intelligi etiam debent in recitandis alijs precibus, in audiendo sacro, & in ipso conficiendo, quamvis quidam recentior discrimen agnoscat, dicatque grauiter peccare Sacerdotem, si tempore notabili partem canonis voluntariè distractus recitet, discrimen autem ex nullo alio capite colligit, nisi ex eo quòd reliquæ orationes sunt meræ allocutiones ad Deum, Missa verò est sacrificium, quo Deum ipsum veneramur, proindè grauis videtur irreuerentia, quòd quando quis profitetur per suam actionem Deum colere, irreuerenter se gerat.

Super hoc in Ref. not. sec. & præcentur.

Sup. hoc in audiendo Sacro, infra in tr. 3. Ref. 3. & in alijs eius not. positæ ad lin 6. prædictæ Ref.

3. Contra hunc recentiorem vrgeri poterit; nam vtroque modo Deus colitur, nempè & orationibus, & sacrificio; proindè in vtroque irreuerentia debet existimari grauis, vel leuis, & ad summum, quamvis demus distractionem voluntariam in actione sacrificij esse maiorem, posset quis dicere esse maiorem intra latitudinem peccati venialis, & superesset ipsi recentiori ostendendum, maioritatem hanc pertingere ad culpam lethalem quod tamen non probat neque ratione, neque authoritate, nam legi neminem, qui tale ponat discrimen; Authores enim qui dicunt esse grauem culpam se distrahere voluntariè in recitandis horis Canonicis, hoc ipsum sustinent de auditione & celebratione, quando saltem est de præcepto; addo etiam, quòd in Canone preces etiam continentur; proinde discrimen quod recentior ille putat interuenire, est omnino reiiciendum.

4. Sed si hic obiter quæras, potest ne Sacerdos Religiosus extra Conuentum Missas dicere, quas tenetur soluere ipsemet Conuentus, & postea in ipso Conuentu resarcire? Respondet Villalob. non posse absque licentia Prælati, & notitia, quia iudicat hoc assimilari Missis dictis pro futuris intentionibus; sed meo iudicio videtur absolutè hoc negari non posse: quia si licet secundùm prædictum patrem Missas soluere pro aliquo illo ignorante, ad quas tenetur soluendas, cur si conuentus debitor est circa determinatas Missas, non poterit quis pro illis soluere, & postea resarcire? dicendum ergo hoc non esse illicitum dummodò duo obseruentur, Primum, vt Missa dicatur semper cognita primò obligatione, & debito circa determinatas Missas: Secundò, vt ne dissipentur pro aliquo accidenti aliquæ ex Missis, quas tenentur dicere siue conuentus siue Religiosus particularis. Et hæc omnia docet Ioannes de Soria *in epilogo summarum part. 2. tract. 1. sect. 5. disput. 2. §. circa applicationem.*

RESOL. CXLVI.

An de Missa sit argumentandum, ac de Horarum canonicarum recitatione? Ex part. 11. tract. 1. & Misc. 1. Resol. 10.

§. 1. Casus non inuenitur apud plurimos, & de illo sic affatur Caramuel *in Theol. fundamentali fundam. 43. §. 46. numero* 1125. Consequentia doctrinæ postulare videtur, vt ex officio diuino ad Missæ lectionem veniamus.

2. Inquiro igitur, Anne de celebratione sacri, sicut de lectione horarum erit philosophandum?

3. Vt melius intelligas dubium, adnotato, multa probabiliter de officio diuino teneri, quæ debent ad Missam extendi.

4. Primò enim potest aliquis satisfaciendi officio diuino quacumque hora teneri.

5. Secundò potest illud iterū iterumque recitare.

6. Tertiò potest quis matutinas (aut alias horas) subdiuidere? Ita vt post mediam primi nocturni partem negotijs alijs satisfaciat, & tandem reliquos psalmos legat.

7. Quartò potest ordinem psalmorum & lectionum inuertere; in quibus omnibus, aut nullum aut veniale committitur, si hæc omnia fiant sine rationabili causa. Hinc veniens ad Missam.

8. Quæro primò. An possit aliquis Missam dicere quacumque hora? hoc est an possit illam quis legere ante auroram, aut post meridiem? Et si non possit, cur non posse dicatur? si ad præceptum recurritur non videtur sufficere; Nam Diana docet *part. 7. tr. 11. resol.* 12. dati præceptum indicens officij Canonici partes talibus horis dici, & tamen affirmat eum, qui non seruat has horas, peccare tantummodo venialiter: Ergò si consequentiam teneas, debebis dicere, eum qui vespere celebraret, peccare venialiter, aut disparitatem ob oculos ponere.

Quæ nūnc inuenietur in tom. 5. tr. 6. Ref. 72. & in alijs eius primæ not.

9. Quæro secundò, cur non possis bis, aut ter eadem die celebrare? si ob reuerentiā mysterij te non posse illud dicas; quid si celebrando pluries maiorem reuerentiam haberes? Cur non poteris etiam eadem die pluries communicare? Quis finis ab Ecclesia intenditur, quo non deficiat interdum in communi, & frequentissime in aliquo particulari? an saltem in tali casu posset aliquis sequi probabilem illam sententiam, quæ docet cessare legis obligationē in particulari, cum cessat totus legis finis in eodem particulari?

10. Quæro tertiò; An qui celebrat, possit legere vsque ad Canonem & posteà denudare se, & ire ad sua negotia, & post aliquas horas reuerti, & Missam absoluere?

11. Quæro quartò. An possit quis in Missa ordinem orationum inuertere sine mortali, Missamque Epistola, & Euangelio claudere?

12. Quæro quintò: An sit probabilis illa sententia, quæ docet, posse horas Canonicas lingua quacumque recitari, & si probabilis sit. An idem de Missa dici debeat? Et si hoc non, in quo consistat decisionis disparitas? Hucusque Caramuel.

Sup. hoc pro Missa infra in §. vlt. huius Ref. & in alio vers. eius not.

13. Sed ego protius puto non esse philosophandum de Missa ac de horis Canonicis, nam alioquin posset quis dicere, horæ Canonicæ possunt dici in latrinis, ergo licitum erit in latrinis celebrare Missam, quis benè potus, & cibis onustus potest dicere horas Canonicas, ergo & sic etiam poterit celebrare Missam.

14 Licitum est persoluere horas Canonicas sedendo, & cooperto capite, ergo licitum erit eodem modo Missam dicere, Licitum est persoluere officium verbi gratia in vltima hora ante mediam noctem, & postea transacta media nocte statim dicere Ma-

cutinum, & Laudes sequentis diei: Ergo licitum erit in dictis temporibus Missam celebrare.

15. Sed hæc, & similia concedere est nimis absurdum, & falsissimum: ergo non est verum dicere absolutè, vt videtur asserere Caramuel, philosophādum esse de celebratione sacri, ac de lectione horarum.

16. Dico itaque, quod in celebratione Missæ propter reuerentiam in ordine ad conficiendum Sacramentum, & offerendum sacrificium, Pontifices in iure Canonico, & Rubricis Missalis circa dictam celebrationem multa præceperunt, quæ non mandarunt in recitatione horarum Canonicarum: Ergo non rectè dicitur à Caramuele philosophari de horis Canonicis ad Missam.

17. Ex his igitur respondendum est ad quæsita Caramuelis; Vnde ad dubium primum respondeo negatiuè; nam dico, quod Missæ celebrandæ sunt ab aurora vsque ad meridiem, post meridiem verò nemini licet Missam inchoare ex consuetudine iam recepta, & à Pio V. sub pœna suspensionis ferendæ approbata in Bulla, quæ incipit, *Sanctissimus in Christo Pater*, & tradunt Suarez *disput.* 80. *sect.* 4. Vasquez *disput.* 232. *cap.* 4. Layman *lib* 5. *cap.* 4. *num.* 4. Bonacina *disput* 4. *de Sacrament. disput. vlt. punct.* 9. *num.* 6. Ægid. de Coni- ch 83. *artic.* 2. *dub.* 4. *in fine.* Nam esto antiquo tempore cum ieiunium protrahebatur vsque ad Solis occasum, licitum esset hora tertia pomeridiana sacrum facere; at cessante ea consuetudine, simul etiam vsus, & consuetudo cessauit hora tertia post meridiem celebrandi, quinimò consuetudine firmatum est vltra meridiem plus, minusve Missa inchoetur, tametsi contrarium docet Nauarr. *cap.* 25. *n.* 87. Viuald. *in Candelab. cap. penult. de Eucharist. n.* 50. Pitigianus *disput.* 13. *q.* 12. *art.* 4. Lamas 3. *p. method. cap.* 5. §. 18. quibus fauet D. Thomas *quæst.* 83. *artic.* 2. aliique antiqui Patres apud Vasq. supra, asserentes hora tertia post meridiem Missam absque vllo priuilegio dici posse, quia eo tempore Christus se Patri æterno cruentè obtulit. Non igitur esse potest indecens, si ea hora incruente immoletur, eaque de causa testatur Nau. se sæpe cùm iter ageret hora tertia post meridiem celebrasse. Sed nullatenus hæc sententia etiam vt probabilis admittenda est, cùm manifestè repugnet consuetudini receptæ, & introductæ, & ab Ecclesia Romana approbatæ. Alias inutilia essent priuilegia concedentia facultatem celebrandi hora post meridiem, si iure communi spectato, omnes possent non solùm vna hora, sed tribus horis post meridiem celebrare. Quod si roges quantum temporis spatium differre debeat Sacerdos post meridiem celebrationem, vt moraliter peccare censeatur, respondeo per horam debere esse, quia alias non videtur nimia dilatio.

Sup. hoc sup. in Ref. 104. vsq; ad Ref. 108. inclusiuè, & in Ref. 103. §. vlt. & in tom. 3. tr. 6. Ref. 66 §. 3. ad medium, à vers. Et tādem. & in to. 9. tr. 7. Ref. 49. §. De priuilegio. post medium, à vers. Imo.

18. Supradictam doctrinam limitare debes, ne procedat casu quo post meridiem Missa solemnis, & concio ad populum finita sit, nam eo casu introducta est consuetudo, vt eo finito officio aliquæ Missæ priuatæ dicantur, ne plures sacri auditione careant. Deinde limita in necessitate communicandi ægrotum, satisfaciendi populo, vel peregrinis sero accedentibus, poterit enim in his necessitatibus Sacerdos ieiunus Missam inchoare duabus, vel tribus horis post meridiem: maximè ex dispensatione Episcopi, si ibi adsit. Valet enim Episcopus ex rationabili causa facultatem concedere post meridiem celebrandi, sicuti potest concedere, vt ante auroram celebretur. Ex priuilegio autem Pontificis, omnibus Religiosis aliqua iusta causa intercedente concessum est vna hora post meridiem celebrare. Quinimò Sacerdotem, qui ratione itineris, vel alia de causa non potuit die festo ante meridiem celebrare, posse hora post meridiem Missam inchoare ex recepta consuetudine testantur Henriq. *lib.* 9. *cap.* 24. *num.* 6. Suar. *disput.* 80. *sect.* 4. Rodr. *q.* 43. *art.* 2. Mirand. *Man. Prælat. tom.* 1. *q.* 40. *art.* 11. Layman *lib.* 5. *sum. tr.* 5. *c.* 4. *n.* 4.

Sup. hoc sup. in Ref. 106. cursim ante mediū, vers. No hablamos. & in Ref. 133. §. Sed hic.

Sup. hoc supra in Ref. 104. in fine, & in Resol. 106. ad medium, & in Ref. 108. §. Nota. prope finem.

19. Ex his itaque patet non esse licitum de horis Canonicis in hoc casu argumentari ad Missam ratione consuetudinis, & rigore Bullæ Pij V. qua quidem consuetudine iam non valet argumentum ex doctrina adducta à Diana, qui loquitur de consuetudine sub veniali obligante ad dicendas horas horis consuetis.

20. Ad dubium secundum respondeo, semel tantùm celebrare Sacerdotem posse, quia semel tantùm Christus mortuus est, colligūt omnes Doctores cum D. Thom. *q.* 83. *art.* 2. tum ex Ecclesiæ consuetudine, tum ex Alexand. III. *in cap. sufficit, de consecr. dist.* 1. sed præcipuè ex Innocent. III. *in cap. consuisti, de celebr. Miss.* vbi consultus Pontifex an Presbyter duas Missas valeat celebrare; respondit, quod excepto die Natiuitatis Domini, nisi causa necessitatis suadeat, sufficit Sacerdoti semel in die vnam Missam solummodo celebrare. Item ex Honorio III. *in c. se referente, eod. tit. vbi vtitur verbo Mandamus.*

Sup. hoc sup. in Ref. 91. & in omnibus aliis eius not. ad textum, & in to. 3. tr. 1. Resol. 54. §. Sed ego.

21. Et quidem si eminentissimus Dominus meus Cardinalis Lugo & alij, non concedunt constitutum in articulo mortis posse sumere Eucharistiam, si mane illam sumpsisset ex deuotione, & si communiter Doctores non admittont, vt laïci quotidie sacram synaxim sumerent, quis quæso supradictorum responderet ad hos casus Caramuelis.

22. Ad dubium tertium respondeo, quod Missa est quædam structura, & quoddam opus artificiosum ex præscripto Ecclesiæ constans ex certis partibus, certo ordine inter se dispositis, & ideò ad vnitatem actionis, quæ est ipsa, etiam requirit continuitatem, & vnitatem temporis: hinc enim fit, vt quemadmodum modica, & breuis interruptio verbi gratia ad tussiendum, vel excreandum reputatur pro nulla, & si fiat sine causa, & ad tempus aliquanto longius, vt communiter fit in Missa solemni, quando post Euangelium habetur concio, neque etiam est peccatum, ita & longa, & notabilis ad quodcunque tempus, si fiat sine causa, probabilius est, quod possit esse peccatum mortale, & quod verè tollat illius vnitatem, dum tollit compositionem, & coniunctionem partium, & temporis continuitatem.

23. Vnde quod dicitur, consueuisse in Missæ celebratione S. Philippus Nerius, vt absoluta consecratione, & dicto Agnus Dei, dimitteret socium, & clauso ostio domestici oratorij, in quo celebrabat, per duas, vel tres horas solus vacaret contemplationi, & posteà communicaret, & sacrificium totum perficeret, vt habetur in eius vita *lib.* 2. *c.* 1. *pag.* 83. & iterum *in compend. eiusdem vita cap.* 2 *pag.* 27. Dicendum est hoc fecisse ex peculiari Dei instinctu, & motione, quæ sine dubio est supra omnes Ecclesiæ leges, *cap. duæ sunt* 19. *q.* 2.

24. Ad dubium quartum respondeo etiam negatiuè, quod apertè probatur ex verbis Pij V. in principio Missalis, vbi ait: Mandantes, & strictè omnibus, & singulis in virtute sanctæ obedientiæ præcipientes, vt Missam iuxta ritum, modum, ac normam, quæ per Missale à nobis nunc traditur, decantent, ac legant, &c. cum autem hæc res grauis sit, vtpote ad diuinum cultum spectans, tantumque ministerium ritè, & ordinatè geri debeat; iure optimo omissio huius præcepti, vel commissio contra illud, peccatum est ex genere suo mortale, quamuis ex leuitate materiæ sæpe possit esse veniale, aut ex naturali inaduertentia possit quis ab omni peccato excusari.

25. Et ideò ita sunt ordinata, quæ in Missa dicuntur, vt extra propria loca, & variato ordine non

rectè

rectè cohæreant, ita D.Thomas *q.83.art.6.ad 5.* Syluester *verb.Missa 1.q.3.* Suatius *disput.83.sect.3.* Toletus *lib.2.cap.9.*

26. Quibus adde Dicastillum *de Sacram.tom.1. tract.5.disput.4. dub.13.n.161.* Vnde in rubrica Missalis, vbi agitur de defectibus in celebratione Missarum occurrentibus §. 5. cuius titulus est, *De defectibus formæ*, in fine dicitur, si valde probabiliter dubitat se aliquid essentiale omisisse, iteret formam, saltem sub tacita conditione: si autem non sunt de necessitate sacramenti, non resumat, sed procedat vlterius. Hæc ibi.

Sup. hoc in tom. 3 tr.6. Resol 49. §. His,post medium,cursim in vers. Et qua ratione. Sed lege eã per totam.

27. Et tandem ad dubium quintum respondeo, Missam non posse celebrari vulgari lingua, tum ex vsu, & praxi Ecclesiæ, tum ex Tridentino *sess. 22. cap.* 8. maximè cùm multæ parabolæ, ænigmata, & mysteria non ita commodè in linguam vulgatem transferri possint, & conuerti, vt optimè obseruat Dicastillus *cit.num.* 270. faciunt etiam contra Caramuelem ea, quæ docet Azorius *tom. 1. lib.8. cap. 36. q.6.* ibi: Verum quidquid Luterani, &c.

RESOL. CXLVII.

An prosit sacrificium Missæ, si applicetur à Sacerdote pro anima existente in Purgatorio, quam vult Deus?

Et in §. penult. huius Resolutionis alij multi, & diuersi casus breuiter adducuntur pro applicatione sacrificij, &c. Ex p.11. tr.6. & Misc.6. Res.39.

§. 1. NEgatiuè ex Nauarro respondet noster Pater Verricelli doctus quidem, & diligens *in qq. Moral. tractat.1. quæst.21.* quia potestas consecrandi, & offerendi data est homini: ergo vt humano modo ea vtatur: non autem humano modo offert, si non nisi miraculosè, & supernaturaliter cognoscibile sit pro qua anima sacrificium offerat: etenim non humaao modo, sed supernaturaliter cognosci posset quam animam Purgatorij Deus, aut Beata Virgo vellet liberari: deinde causa prima determinatur obrectiuè à causa secunda, ergo neque Deus se determinat ad remittendam pœnam purgatorij animæ Petri; siquidem cùm non sit determinatus Deus à causa secunda, remanet indifferens & indeterminatus, atque adeò nihil producit: Ergo remanet illa Missa vlla absque applicatione, & sic in thesauro Ecclesiæ, prout cætera sacrificia non applicata. Et ideò hanc sententiam ante Verricelli docuit etiam Tamburinus *opusc. de sacrif. Missæ, lib.2. cap.2. §9. num.17.* vbi sic ait: si quis applicet sic Missam, Applico pro ea anima quam vult Deus, tunc sacrificium nulli prodesse, sed remanere eius fructum in Thesauro Ecclesiæ. Ratio est iam dicta; quia ex ipso Christi instituto, Sacerdotis, non verò Dei est applicare fructum Missæ. Determinet igitur in hunc, vel similem modum Sacerdos: Offero pro ea anima quam Deus videt magis indigere, vel minùs indigere, &c. nam sic quia determinata est Sacerdotis intentio, vtique iuxta illam acceptabit Deus. Pari modo Ecclesiæ quando ex stipendio annuo debent multas Missas celebrare pro variis defunctis, satis erit si celebrantes applicant pro iis, quibus eo die v.g. illæ Missæ debentur, eas enim Deus videt quibus debeantur. Ita ille. Itaque dicendum est, quod applicare sacrificium, vel dirigere ad voluntatem Dei, vel ad scientiam Dei, si primo modo, sacrificium nulli prodest, quia nihil determinatur à Sacerdote, secus autem in secundo modo, quia tunc Sacerdos determinat intentionem suam: ergo notentur hæc ab his, qui oneribus Missarum pressi, nesciunt quo ordine, & quo pacto teneantur illas applicare, nam in tali casu, vt patet ex dictis satisfaciunt suo muneri, si illas applicent prout Deus videt dictas Missas ab ipso Sacerdote deberi, & esse applicandas.

Sup. hoc sup. in Ref.35. & in Resol.46. prope finem, à vers. Nota hic. & in to. 4. tr. 8. lege doctrinam Resol. 92. à principio.

2. Nota hic obiter primò, cùm plures Sacerdotes consecrant hoc sacramentum, ad quemlibet illorum perinde pertinere applicationem illius, ac si solus esset, eo quod vnusquisque eorum verè consecrat, non vt partialis (vt aiunt) causa, sed vt totalis, ac proinde ad ipsum sine alterius voluntate pertinet hoc sacrificium integrè applicare cui voluerit: cumque effectus illius infinitus sit, perinde proderit illis, quibus à singulis Sacerdotibus applicabitur; ac si ab vno solo Sacerdote vni tantùm applicaretur. Alterum est cùm vnus Sacerdos consecrauit solum corpus Christi, quia morte, aut alio impedimento sanguinem consecrare non potuit, ab alio autem Sacerdote supplente defectum prioris consecratur sanguis, ad posteriorem pertinere applicationem sacrificij, quia cum ante consecrationem sanguinis non sit sacrificium, & consecratione sanguinis perficiatur, ille solus Sacerdos dicetur sacrificare, qui sanguinem consecrat, ac proinde ad ipsum pertinebit applicatio sacrificij ad priorem. Quocirca ego non video qua ratione posterior Sacerdos debeat, vel aliquo vinculo teneatur ad intentionem prioris se conformare, vt recentiores nonnulli arbitrantur, nec solùm sub culpa mortali, sed etiam neque sub veniali. Et ita docet Vasquez *in 3. part. tom. 3.disput.* 231.*cap.6. num* 41. Verùm obseruat, & bene Castrus Palaus *tom.4. tract.*22. *punct.6. num.16.* quod in tali casu deberet secundus Sacerdos præcedentis Sacerdotis intentioni se conformare, tametsi obligatus non sit, quod docuit etiam Conin. *in 3. part. quæst.83. art.1. dub.9. consil.9.* ex his infert Dicastillus *de Sacrament. tom.1. tract.5. disput.3. dub 7. num.* 175. Sacerdotem, qui post consecratum corpus nondum applicuit sacrificium, posse ante consecrationem Calicis applicare, illa enim consecratione perficit sacrificium, tuncque censetur sacrificare. Item quamuis Sacerdos consecrauerit corpus, intendens sacrificare pro vno, potest ante consecrationem Calicis mutare intentionem, & applicare pro alio, cui, & non priori proderit sacrificium. Quod si ante perfectam vtriusque speciei consecrationem non applicuit sacrificium, nullus restat amplius locus applicandi, cùm enim iam sit sacrificium peractum, non est cur censeatur, aut sit factum ea intentione, quæ nullo modo existit ante, vel simul cum ipsa actione sacrificij. Verum est, quod vt alibi, pro applicatione habitualem applicationem celebrantis sufficere, nimirum intentionem offerendi pro tali persona, quæ præcesserit, & retractata non sit, quia voluntas applicandi Missæ fructum non mouere debet ad aliquid alterius operandum, sed solùm mouere diuinam voluntatem, vt statim ac sacrificium offeratur, eius fructum applicet alteri. Secus est in sacramentis, vbi voluntas conficiendi me mouere debet ad faciendam externam actionem, ad quam concurrere non possum moraliter, & humano modo nisi perseueret intentio, vel actualis, vel saltem virtualis. Nec ad applicationem Missæ requiritur certa propinquitas temporis, quo talis applicatio præcesserit, quia dum non retractatur, censetur permanere moraliter, & habitualiter, & per consequens sufficiens. Et ita me citato docet Franciscus Lugo *de Sacrament. lib.5. cap.3. quæst.3. num.*10. quidquid in contrarium asserat Granadus *in 3. part. contr. 3. tract.5.disp.4. sect.3. n.*14. Vasquez, & alij. Nota secundò in applicatione fructus sacrificij Missæ præualere celebrantis intentionem, quamuis aliquando peccet contra iustitiam, vel obedientiam, vel fi-

Sup. hoc sup. in Ref. 53. à §. His suppositis.

Alibi sup. in Ref.51.& 52.

Sup. hac applicatione sup.in Ref. 54.

delitatem, hæc applicatio est actus potestatis ordinis, & immediatè fit in persona Christi, quare nó pendet ab Ecclesiæ, vel Superioris intentione, sed à libera voluntate celebrantis. Sic enim instituit Christus ob liberum exercitium consecrationis, & celebrationis vt applicatio Missæ fiat immediatè suo nomine (sicut effectio Sacramentorum) & per consequens quantumuis superior conetur applicare Missæ fructum alicui, nihil efficiet, si celebrans eum non applicet. Et ratio est, nam in contractibus, & in votis, & in similibus, operatur subditus vt persona principalis, in Missæ verò celebratione, ac applicatione quilibet Sacerdos operatur, vt immediatus Christi minister, independens ab omni humana potestate. Sed de hoc ego alibi. Peccaret tamen mortaliter Religiosus applicando Missam contra intentionem Superioris. Verum est, quod quando Superiores præcipiunt pro deuotis amicis, Prælatis, Principibus, vel pro conuersione Gentilium, aut hæreticorum, vel pro communibus necessitatibus Missas offerri, non teneri subditos obedire sub mortali. Quia nec Superiores intendunt obligare subditos in hoc casu sub mortali, cùm illas potius commendent, quam præcipiant. Nec apparet iusta ratio cogendi sub mortali subditos ad has Missas dicendas, nisi forsan pro aliquo Principe à quo Respublica Christiana maximè pendeat, & est doctrina probabilis. Et ita docet Fagundez *p. 1. lib. 3. c. 10. n. 6.* & Franciscus Lugo *vbi supra num.* 28.

Sup. hoc peccato in Ref. not. præteritæ. Sup. hoc supra ex Ref. 33. lege doctrinam §. Nota vero. ad medium, & ex Ref. 41. §. Hinc sequitur. & seq.

RESOL. CXLVIII.

An si Missa applicetur existenti in peccato mortali, Sacrificium illud reponatur in thesauro Ecclesiæ, cum non prosit Sacerdoti celebranti illud quoad Satisfactionem ex opere operato?

Et an si Sacerdos obliuiscatur applicare alteri Missam, illius fructus redeat ad ipsum?

Et notatur, quod cum celebratur Missa pro anima Purgatorij, non solum applicandam esse illi satisfactionem sed etiam impetrationem? Ex part. 11. tract. 6. & Misc. 6. Ref. 40.

§. 1. ATtende quæsò, Amice lector, nam Doctores communiter affirmatiuè respondent cum Suarez. Vnde Mercerus *in 3. part. D. Tho. q. 83. dub. 8. n. 4.* si quæritur an effectus hic remissionis pœnæ impeditus per obicem detur fictione recedente. Respondetur neg. sed si incapax sit ille, pro quo offertur, manet in thesauro Ecclesiæ: ideò expedit sic offerre, vt si is pro quo offertur non indigeat aut iuuari non possit, prosit aliis, vni, vel pluribus quibus Sacerdos voluerit. Ita ille: cui adde Auersam *de Sacram. Eucharist. q. 11. sect. 10.*

2. Sed mihi non displicet opinio Henriquez quam tuetur piissimus, & sapientissimus Pater Iacobus Granad. ex Societate Iesu. sic itaque asserit *in 3. p. D. Tho. contr. 6. tr. 14. disp. 7. sect. 3. n. 13.* Secunda difficultas est an si sacrificium Missæ non prosit ei pro quo offertur, aut non impetret eam rem, pro qua offertur, reponatur in Ecclesiæ Thesauro? Respondetur, variè iuxta varios casus explicandam esse hanc difficultatem. In primis enim accidere potest, eum pro quo offertur Missa, non esse capacem totius fructus pro eo statu, quem tunc habet, v.g. si offeratur pro peccatore, cui licet prosit ad obtinendam veniam, non tamen ad satisfactionem. Et quidem Suarez existimat eam satisfactionem nullo modo in futurum prodesse posse eiusmodi peccatori, ac proinde vel statim applicandam esse alteri, vel reponi in thesauro Ecclesiæ. Mihi certè placet opinio Henriq. *lib. 9. c. 15. §. 2.* existimantis, eam satisfactionem reseruari in mente Diuina, vt applicetur illi peccatori cum in Dei gratiam redierit. Probaturque ratione, quia sacrificium hoc licitè & sanctè offertur pro peccatore: ergo illi applicari potest quidquid ex opere operato tribuitur illi pro quo offertur sacrificiũ: ergo si pro eo statu id applicari non potest in actu secundo, manebit in actu primo, vt ablato obice peccati mortalis, statim conferatur. Sic enim homini bona fide accedenti ad Eucharistiam, sed sine dispositione ad gratiam, licet tunc non detur gratia, datur posteà, cùm tollit obicem peccati, vt *tr. 9.* diximus, & id est adhuc magis verum in aliis Sacramentis. Hucusque Granado: cuius opinio non solum noua, & curiosa, sed nimis deuota, & pia, & præbens occasionem fidelibus, vt magis libenter, & largius conentur offerre Missas pro amicis, & coniunctis, etiam si sciant esse in statu peccati mortalis, nam illa sacrificia eis proderunt non solùm quoad fructum impetratorium, sed etiam satisfactorium, recedente obice peccati. Immensa bonitas Dei, & munifica ad indulgendum natura.

Sup. hoc infra ex Ref. 151. lege doctrinam § Itaque, ad medium à vers. Aliqui.

3. Sed hic oritur dubium, an si Sacerdos obliuisceretur applicare alteri Missam, illius fructus redeat ad ipsum? Negatiuè respondet Henriquez Franc. Lugo *fol. 251.* Ioannes Vvigers *in part. quæstione 83. dub. 10. numero 54.* & alij, quia Deus celebrantis intentione non confert Missæ fructum; nec Sacramentorum valorem. At ego existimo, quod quoties Sacerdos nulli alteri applicat fructum sacrificij, censetur sibi applicare, idque per intentionem virtualem, seu interpretatiuam, quia quoties non applicat fructum bonorum operum alteri, à se censetur velle sibi applicare; item ex alia intentione qua maximè suis bonis operibus intendit sibi prodesse quantum potest; vnde ex hac parte nullus fructus manet inapplicatus Si autem applicet fructum ei, qui non indiget, vel non est capax, tunc putandum est, fructum redire ad applicantem, nec remanere in thesauro Ecclesiæ (de fructu applicato viuis loquor) Ratio est, quia censetur quispiam habere voluntatem interpretatiuam satisfaciendi obligationi, applicando fructum alteri, & casu quo fructus illi non possit prodesse, reseruandi sibi eo modo ac si non applicasset, iuxta illud Psalm. 34. *Oratio mea in sinu meo conuertetur*, & Matt. 10. *Pax vestra reuertetur ad vos*, idque ex similitudine columbæ probari potest, quæ Gen. 8. *non inueniens vbi pes eius requiesceret, ad arcam reuersa est*: ita fructus sacrificij, cùm non prodest ei cui applicatur, censetur reuerti ad applicantem, nisi intentione aliqua actuali, vel virtuali aliter disponat, aliàs enim si applicans non esset talis intentionis, fructus remaneret in thesauro Ecclesiæ, & hanc sententiam tenet Rutheus *de sacrificio Missa lib. 1. disp. 5. q. 3.* & præter alios Authores, instar multorum vnum adducam, nempè Lessium *in 3. part. D. Th. q. 83. art. 1. dub. 9. n. 54.* vbi sic ait: Dices. Ergo si Sacerdos obliuiscatur applicare alicui sacrificium, nullus inde proueniet fructus ex opere operato. Respondetur; Quidam dicunt posse postea applicari. Sed hoc parum est credibile: Quia sicut Sacramentum consistens in actione, solum potest applicari dum fit à ministro: tunc enim non alias est in eius potestate: ita etiam Sacrificium, tantum potest applicari dum fit, tunc enim tantommodo est in potestate ministri. Confirmatur, quia effectus qui datur ex opere operato, non potest suspendi arbitrio ministri, sed statim datur causa posita. Vnde aliter dicandum quando alteri non applicat, censetur implicitè applicare sibi, & sic fructum ex opere operato habet sacrificium in Sacerdote. Ita ille, & hanc sententiam Tamburinus *opusc. de Sacramento Missæ*

Missæ lib. 2. cap. 2. §. 12. nu. 2. probat magis, quia in Missa Sacerdos asserit, Offero tibi pro innumerabilibus peccatis meis, & pro omnibus fidelibus defunctis, vt mihi, & illis prosit ad salutem.

Sup. hoc supra lege doctrinam Ref. 37. & § eius primæ not.

4. Nota tamen hîc cum Granado *vbi supra n.* 13. quod cum celebratur Missa pro anima Purgatorij, nó solum applicandam esse illi satisfactionem, sed etiam impetrationem, quia hæc etiam illi maximè prodest, vt Deus inspiret alijs bona opera, quæ pro illa anima applicet, & sic magis pro illa satisfiat. Sed si aliquis quærat, an omnibus omnino iustis, qui viuunt, & pertinent ad Ecclesiam militarem, pro quibus saltem in generali offertur sacrificium Missæ, vt supra vidimus *sect.* 9. suaderique potest primò, quia id in nulla lege fundamentum habet, non in Diuina, quam nullibi Christus Dominus præcepit offerri sacrificium Missæ pro omnibus fidelibus, & applicari iustis satisfactionem pro pœna, Nec in lege Ecclesiastica, tum quia de illa non constat, tum quia si Ecclesia id statuisset, designasset vtique quantum satisfactionis applicandum esset singulis iustis, cùm possit magis, aut minus illis applicari: hoc autem nunquam Ecclesia fecit: nec denique fundamentum habet in lege naturali, quia natura non dictat sacrificium Missæ debere offerri ad eum finem. Secundò, quia si quoties sacrificium Missæ offertur, relaxaretur aliqua pœna singulis fidelibus iustis, cùm illi sint penè innumeri, oportet pœnam, quæ relaxatur, esse maximam, & penè incredibilem. Præterea, cùm Missæ, quæ celebrātur quotidie, sint quàm plurimæ, nullus iustus esset cui superesset aliqua pœna peccatorum, quod est planè falsum. His tamen non obstantibus contraria sententia magis mihi placet quam ex Bor. Nau. Tolet. tenet Granad. *loc. cit. sect.* 2. *n.* 7. quia sacrificium Missæ relaxat ex opere operato pœnam illius, pro quo specialiter offertur, vt dictum est: ergo etiam relaxabit pœnam eorum iustorum pro quibus generaliter offertur. Consequentia probatur, quia generalis oblatio est generalis applicatio sacrificij: sed sacrificium habet vim infallibiliter relaxandi pœnam iis iustis, quibus applicatur: ergo. Minor patet, quia quod applicatio sit particularis, aut generalis, non obstat quominus sit applicatio: ergo nec obstabit, quominus censeatur sacrificium esse aliquomodo illius, qui generaliter applicatur: ergo quomodocunque applicetur sortietur effectum, si subiectum alioqui sit capax. Ad argumenta Suarez respondet Granadus, & hæc opinio est nimis consolatoria pro fidelibus existentibus in gratia.

RESOL. CXLIX.

An Sacerdos celebrans in peccato mortali peccet tripliciter, nempe quia indignè consecrat, indignè offert, & indignè sumit corpus?

Et an saltem peccet duplici peccato, & quia conficit, & quia sumit Sacramentum?

Et an etiam Sacerdos celebrans in peccato mortali committat duo peccata, vnum videlicet quia celebrat in peccato, alterum quia omisit confessionem illius peccati: & ideo Sacerdos, qui celebrat Missam in peccato, & sacram Eucharistiam non ab ipso consecratam quam plurimis dispensauit, an vnum tantum peccatum commiserit? Ex part. 2. tract. 14. Resol. 24.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 1. ex Ref. 11. §. vlt.

§. 1. REspondeo negatiuè cum Azorio *p.* 1. *lib.* 10. *c.* 31. *q.* 11. Homobono *de exam. Eccles. p.* 1. *tract.* 4. *c.* 16. *quæst.* 147. Henriquez *lib.* 8. *de Euchar. c.* 45. *num.* 2. Fagundez *de præcept. Eccles. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 8. Et addunt rationem, quia consecrare, offerre & sumere Sacramentum sunt actus subordinati ad rectam sumptionem, sed diuersi actus, quando alij alijs subordinantur, non efficiunt diuersa peccata, vt docet D. Thom. *in part.* 2. *quæst.* 72. *art.* 6. Ergo, &c.

2. Et licèt multi putent, in hoc sacrilegio tres esse peccati prauitates, puto tamen vnius tantùm peccati adesse deformitatem, nam Missa vnum est sacrificium, licèt ex tribus partibus sit confectum, consecratione videlicet, oblatione & sumptione: igitur, sicut supradictæ partes vnum constituunt sacrificium, ita Sacerdos in peccato celebrans, vnum tantùm peccatum admittit, quod tribus in partibus consistit, nempe in indigna consecratione, indigna oblatione, & indigna sumptione.

3. Et hanc opinionem probabilem vocat Nugnus *in* 3. *part. tom.* 1. *quæst.* 82. *art.* 5. licèt ipse putet, Sacerdotem celebrantem in mortali, peccare duplici peccato, & quia conficit, & quia sumit Sacramentum.

4. Nota etiam ex eodem Azorio cum multis alijs, quos adducit Bonacina *de Sacr. disp.* 4. *quæst.* 6. *punct.* 1. *n.* 33. Sacerdotem celebrantē in peccato non committere duo peccata, vnum videlicet quia celebrat in peccato, & alterum, quia omittit confessionem illius peccati. Ratio est, quia confessio in illo tempore, obligat in ordine ad communionem, & vbi est vnum propter aliud, est vnum tantùm, licèt contrarium doceat noster Molfes. *in sum. tom.* 1. *tract.* 3. *c.* 8. *num.* 50. & alij.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 7. Ref. 56. §. 1. & ibi in tr. 3. Ref. 186. §. 2.

5. Ex his apparet, me olim rectè respondisse, quemdam Sacerdotem, qui celebrauit Missam in peccato mortali, & sacram Eucharistiam non ab ipso consecratam quamplurimis dispensauit, vnum tantùm peccatum commisisse.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 7. lege doctrinam Ref. 40.

RESOL. CL.

An Sacerdos peccet speciali peccato sacrilegij, si non solum sumat Eucharistiam in peccato mortali, sed etiam cum peccato mortali retineat, antequam species sacramentales corrumpantur?

Et hæc Resolutio pendet ex illa difficultate, an Sacramentum Eucharistiæ continuo gratiam augeat, quandiu in nobis manet?

Ex quibus concluditur, an Sacerdos, si accipiat Eucharistiam in peccato mortali, siue statim post communionem peccauerit, teneatur sub obligatione noui peccati mortalis ad contritionem, vel confessionem procurandam, antequam species corrumpantur?

Idem est de obligatione laici quoad conterendum, non verò confitendum. Ex part. 11. tract. 7. & Misc. 7. Ref. 47.

§. 1. CAsus est curiosus, & à paucis pertractatus, cuius resolutio pendet ex illa difficultate, an Sacramentum Eucharistiæ continuò gratiam augeat, quamdiu in nobis manet.

Sup. hac difficult. infra in tr. 2. Ref. 33. §. 2. post medium, à vers. Vnde. & signanter in duobus §§. seqq. & in tom. 5. tr. 10. Ref. 84 ante medium, vers. Ex dictis.

2. Et affirmatiuam sententiam tenent Doctores, quos citat, & sequitur Cardinalis Lugo *de sacram. Euchar. disp.* 12. *sect.* 2. *n.* 46. Probatur hæc opinio, quia hoc Sacramentum causat gratiam per modum cibi nutrientis, quare susceptio, & manducatio se habet solùm, vt conditio, & applicatio, non vt virtus agendi: Ergo dum cibus fuerit in stomacho poterit operari, siquidem habet secum totam virtutem, & ibi adest totum Sacramentum; ergo sicut in primo instanti potuit; ita etiam poterit agere in toto tempore sequenti; causa enim necessaria debitè applicata, non est cur non operetur.

3. Et quoad hoc non requirit actum magis intensum, aut maiorem deuotionem; sed putant sufficere

ficere diuturniorem durationem actus, ipsamque maiorem perseuerantiam, esse maiorem dispositionem.

4. Amicus verò vbi infrà, putat hoc Sacramentum augere gratiam, dum manet in stomacho, si dispositio augeatur, & non accidere, nisi aucta dispositione subiecti: Nam sicut causæ naturales ad meliorem applicationem passi, melioremque dispositionem subiecti, intentiorem, perfectioremque producunt effectum: Ita Sacramenta ad meliorem dispositionem subiecti intensiorem producunt gratiam: igitur aucta dispositione subiecti, augetur gratia Sacramentalis, cùm hæc producatur ad instar effectus naturalis; hanc etiam sententiam tenet Franciscus Lugo *de Sacrament. lib. 4. cap. 4. quæst. 5. num. 9.* Ysambert. *in 3. part. tom. 2. q. 79. disputat. 3. art. 2.*

5. Verùm negatiuam sententiam sustinent Doctores, quos nouissimè adducit, & sequitur Pater Dicastilius *de Sacrament. tom. 1. tractat. 4. disputat. 8. dub. 3. num. 40. cum sequent.* qui respondet ad argumenta Cardinalis Lugo, idem docet Martinus *in 3. part. tom. 4. disputat. 44. sect.* 2. Castrus Palaus *tom. 4 tract. 21. punct. 9. §. 1. num.* 10. Pasqualigus *in Theolog. tom. 2. can. 517. sect. 5. n. 27.*

6. Probatur hæc opinio: Primò, nam promissio gratiæ facta est manducanti, Ioan. 6. qui autem species Sacramentales in stomacho continuat, & digerit, non manducat, vt per se patet: nam manducare, est cibum ex ore in stomachum traiicere. Secundò, sequeretur gratiam successiuè produci pro toto eo tempore, quo species in stomacho durant. Tertiò reliqua Sacramenta non conferunt gratiam, nisi in aliquo determinato instanti, quo elapso, non amplius gratiam conferunt: ergo neque hoc Sacramentum gratiam confert, nisi in aliquo determinato instanti, quo transacto, non ampliùs gratiam causat. Quartò digestio specierum non est vsus Sacramenti, vel actio libera, sed merè naturalis: ergo non potest virtute illius gratia sacramentalis augeri, quia hæc non est promissa nisi liberè vtenti hoc Sacramento: alioqui posset illud dormienti collatum gratiam conferre. Quintò sequeretur, maiorem gratiam recepturum illam qui plures, aut maiorem accipit Hostiam; immò qui debiliorem habet stomachum, quia diutiùs in eo manent species sacramentales.

Sup. hoc in §§. not. præterita, &c.

7. Et hæ sunt oppositæ sententiæ circa præsentem difficultatem, quas ego omnes probabiles esse puto; quo supposito, stando in opinione affirmatiua, cui ego magis olim etiam adhæsi. Oritur dubium propositum in titulo resolutionis, & ad illud negatiuè respondet Cardinalis Lugo *de Sacrament. Eucharist. disput. 12. sect. 2. num* 64. vbi sic ait: Hinc obiter infero, si homo acciperet Eucharistiam in statu peccati, licet in ipsa sumptione peccauerit, non tamen teneri sub obligatione noui peccati mortalis ad contritionem statim procurandam, antequam species corrumperentur, vt posset accipere fructum illius Sacramenti. Diximus enim, quod etiamsi tunc confiteretur, non ideò Eucharistia daret illi gratiam Sacramentalem: nam licet cibus sit adhuc in stomacho, non tamen prodest, nisi prout cibus voluntarius, seu voluntariè acceptus; tunc autem non potest eo modo prodesse, quia acceptio voluntaria facta fuit in statu peccati, perseuerantia autem sola non sufficit, nisi prout coniuncta cum voluntaria acceptione illius cibi. Multò autem minùs teneretur homo tunc ad confessionem statim faciendam antequam species corrumpantur ex hoc capite (quidquid sit de obligatione Sacerdotis, quam primùm confitendi, quam imposuit Ecclesia in Tridentino) tum quia præceptum præmittendæ confessionis solùm videtur fuisse de præmittenda confessione ante ipsam communionem, nec verba Pauli, ex quibus colligitur, illud videntur indicare, dum dicit: *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat, &c.* vbi probatio illa solùm ante esum, & potum requiritur: tum etiam, quia illud præceptum positiuum confitendi post communionem ante corruptionem specierum parum vtilitatis, & multum afferret nocumenti; est enim nimis incertum, & dubium tempus illud, quo species perseuerant incorruptæ, & extra notitiam humanam, atque adeò esset res anxietatibus plena, aliunde verò vix esset spes, quod ille qui voluit indignè sumere Eucharistiam, vellet postea mutato consilio confiteri ad tollendum obicem Sacramento iam suscepto; non ergo expediebat legem positiuam fieri de confessione tunc facienda. Ita Lugo.

8. Sed affirmatiuam sententiam tenet Pater Amicus *in curs. Theolog. tom. 7. disput. 25. sect. 2. num. 42.* vbi sic asserit: Sequitur quartò peccare speciali peccato sacrilegij, non modò, qui ad hoc Sacramentum accedit cum peccato, sed etiam qui peccat, dum illud retinet in stomacho, cùm non minorem iniuriam Sacramento irroget, qui illud accipit in peccato, quàm qui illud in peccato retinet: atque hoc corollarium, me iudice, admittere debent etiam aduersarij, nam etiamsi in eorum sententia dum Christus perseuerat in stomacho, non causet gratiam magna tamen illi iniuria irrogatur, peccando eo tempore, quo per sacramentalem præsentiam intra nos est.

9. Dices hinc sequi, communicantem non solùm obligari ad confitendum peccatum ante Sacramentalem manducationem commissum, ne hoc Sacramentum indignè suscipiat, sed etiam post Sacramentalem manducationem patratum, ne indignè hoc Sacramentum intra se retineat: nam si eadem irrogagatur iniuria per manducationem, ac per indignam retentionem, eadem erit obligatio ante, ac post Sacramentalem manducationem commissum peccatum per confessionem expiandi.

10. Respondeo quoad confessionem negari potest sequela, eo quod præceptum illud diuinum ab Apostolo traditum 1. *Corinth.* 11. de non manducando pane, & bibendo calice Domini, nisi præuia probatione sui, quam probationem Trid. *sess. 13. cap. 7.* interpretatur de præuia confessione, vbi peccati mortalis conscientia stimulauerit, iuxta praxim, & declarationem Ecclesiæ non obligat, nisi ante Sacramentalem sumptionem, non autem post, nisi solos Sacerdotes, idque ex speciali præcepto Eucharistiæ, quoad contritionem verò omninò censeo talem hominem teneri ad actum contritionis eliciendum, ne iniuriam irroget sacramentali præsentiæ Christi. Hucvsque Pater Amicus, cui adde Leandrum *de sacram. tom. 2. tract. 7. disp. 11. q. 19.*

11. Itaque sumens Sacramentum indignè tenetur conteri, vel confiteri, quandiu species incorruptæ manent, siue tempore communionis fuerit in peccato, siue statim post communionem peccauerit, quia toto tempore, quo Christus in illo adest, ponit obicem Sacramento, & retinet Christum in vase immundo. Ergo tenebitur pro toto illo tempore conteri, aut tollere obicem. Verum est, quod per accidens poterit ab hac obligatione eximi propter probabilitatem contrariæ opinionis.

12. Verùm quid ego sentiam, dicam breuiter. Sententia Patris Amici videtur nimis mihi scrupulosa, licet probabilis, ideò adhæreo magis opinioni Cardinalis Lugo asserentis, Sacerdotem non teneri sub

nouo

nouo peccato mortali elicere actum contritionis, si indignè sumpsit Eucharistiam, & species adhuc in stomacho non sunt corruptæ.

RESOL. CLI.

An Sacerdos in peccato mortali celebrans, si antequam species sacramentales corrumpantur, eliciat actum contritionis recipiat gratiam ex opere operato Eucharistiæ?

Et verum solius Baptismi sit proprium, vt eius effectus redeat, vel an hoc etiam commune sit saltem aliis Sacramentis characterem imprimentibus?

Et an Sacerdos recipiens vnam partem Hostiæ in peccato recipiat gratiam Sacramenti, si antequam alteram partem Hostiæ manducet, per contritionem in gratia constituatur?

Et an si Eucharistia poneretur in stomacho hominis miraculosè sine eo, quod intraret per oris manducationem, adhuc causet gratiam?

Et quid, quando per respirationem non voluntariè, sed casu per nares, vel per os quis attraxisset in stomachum parum fragmenti particulæ consecratæ? Ex part. 11. tract. 7. & Misc. 7. Ref. 48.

Sup. hoc infra in t. 2. ref. 13. §. Nō desinam. cursim ad medium. vers. si vero accedat.

§. 1. EX diuersitate opinionum, quas in superiori resolutione adduximus, oritur diuersa resolutio præsentis dubij, & ideò ad illum negatiuè respondet Pasqualigus *in Theol. to. 2. cont. 117. sect. 3. n. 26.* vbi sic ait. Ex dictis colligitur contra Caiet. Palud. Suar. Coninch. *n. 48.* Chellion *ver. hinc sequitur secundo.* Mercer. *ver. dices tertiò*; Auer. *ver. nec* S.Th. locis citatis pro prima opinione, eum qui indignè suscipit Eucharistiam non percipere fructum; etiam si postea quandiu species durant in stomacho pœniteat, & conteratur, aut etiam confiteatur, vt notat Præpos. *3. part. q. 79. art. 1. dub. 3. num. 12. verbo ex his deduce,* Hurtad. *disp. 8. de Eucharist. diffic. verb. deinde,* & alij adducti pro secunda sententia. Ratio est, quia vt habetur *ad Corinth. 11. Qui manducat, & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit.* Vnde iam in sumptione illius Sacramenti iudicatus est, & idem non potest amplius esse ad vitam, cùm fuerit ad mortem. Deinde ipsa manducatio est iam completa, & habuit obicem, ne produceret suum effectum; Vnde non potest amplius producere, quia gratia datur dignè manducantibus, non autem qui digni fiunt, postquam manducauerunt. Ita ille.

2. Sed ego probabiliter adhæreo sententiæ affirmatiuæ, & præter Doctores à Pasqualigo adductos, illam tenet Hermānus Busembaum *in medulla Theolog. moral. lib. 6. tr. 3. c. 1. dub. 7.* Trull. *de Sacram. lib. 3. c. 5. dub. 2. n. 2.* Leand. *de Sacram. to. 2. tr. 7. disput. 15. q. 18.* Franciscus de Lugo *de Sacram. lib. 4. cap. 4. q. 1. n. 10.* Martinon. *in 3. part. tom. 4. disp. 18 sect. 2. n. 25. & 26.* & sapientissimus Lessius *in 3. part. q. 69. art. 10. dub. 3. num. 22.* vbi sic asserit, verum solius baptismi sit proprium, vt eius effectus redeat.

Sup hoc & contento in sequentibus §§. melius & magis latè in tom. 1. tr. 1. Ref. 24. & 25.

3. Respondeo, probabilissimum est id etiam commune esse aliis Sacramentis characterem imprimentibus.

4. Probatur duplici ratione. Prima est D. Thomæ quæ si aliquid valet in Baptismo, etiam valet in Confirmatione, & Ordine. Secunda ratio est, nisi posset illa gratia recuperari, non benè prospectum esset hominibus in hac imbecillitate vitæ, qua gratia facilè amittitur. Quod patet, quia per hæc Sacramenta Confirmationis, & Ordinis constituuntur homines in quodam statu immobili, ad quem opus habent gratia Sacramentali: Ergo nisi gratia, quæ datur ad huius status functiones, possit recuperari, manebit homo obligatus ad functiones sine gratia illis functionibus propria, quod non est consentaneum suaui prouidentiæ Dei.

5. Eodem argumento probari potest reuiuiscere etiam gratiam Sacramenti Matrimonij, quia hoc Sacramentum tribuit statum immobilem. Item Extremæ-Vnctionis, quia hoc Sacramentum non potest repeti manente statu eiusdem morbi; cùm tamen hæc gratia in illa extrema lucta sit tantoperè necessaria.

6. Idem facilè probari potest de Pœnitentia, hoc Sacramentum potest esse informe, idest sine effectu, salua substantia. Probatur, quia non teneor peccatum mortiferum secundò confiteri, quod antea in confessione, etsi informi, explicui, vt omnes fatentur; Ergo hoc peccatum non remittitur per sequentem absolutionem, alioquin in sequenti confessione fuisset explicandum: ergo remittitur per præcedentem, cuius effectus fuerat impeditus.

7. De Eucharistia res est magis incerta: est tamen satis probabile in quodam casu, scilicet, si quis in peccato communicauerit, & ante corruptionem specierum pœnitentiam concipiat. Ita Lessius.

8. Dicendum est igitur, si quis indignè communicauit, & postea, dum species permanet in stomacho, sufficienter disponatur ad gratiam, illum verè perceptum esse fructum Sacramenti.

9. Et Suarez *disp 63. sect. 7.* probat id concedi non solum non esse inconueniens, sed maximè dignum Christi benignitate, & efficacia in redimendo, & saluando hominem. Nam si ad hunc finem venit in hominem, per hoc Sacramentum, vt illum sibi vniat, & in itinere veniens (vt sic dicam) non inuenit illum dispositum; antequam verò discedat, homo se conuertit, ac disponit, cur non operabitur in illo effectum, propter quem ad eum Sacramentaliter venit?

10. Itaque dicendum est, quod Eucharistia potest fictè suscipi, vel cum aperto sacrilegio, vel bona fide situmatur cum aperto sacrilegio cognoscentis se indignè communicare; nec tollatur obex ante consumptas species Sacramentales, nullum operatur effectum, recedente postea fictione; nam qui sic manducat indignè, iudicium sibi manducat, vt inquit Apostolus 1. *Corinth. 11.* scelus immane committens. Ergo non est, cur fructum inde percipiat; Vnde tam grauiter delinquit, cùm præsertim iterari facilè Sacramentum, & dignè recipi possit. Alioqui Sacerdos, qui cum indignitate sibi nota contra ius, & fas celebrat grauissimis criminibus, & censuris innodatus, sæpius etiam quotidie per longam vitam reciperet in fine vitæ contritus gratiæ cumulum ingentem ex tot sacrilegiis horrendis, quod apparet satis absurdum. Ita sentiunt S. Thomas *in 4. d. 4. quæst. 3. ar. 2. quæst. 3. ad 3.* Durandus, Maior, Palud. ibi, Cano, Syluester, & alijs quos sequitur Suarez *sup. disp. 63. sect. 8.* Fillin. *tra. 1. n. 143.* Bonac. *disp. 1. q 6. punct. 3.* Coninch. *q. 62. nu. 78.* & Henriq. *lib. 1. cap. 5. num. 7.* Palaus *tom. 4. tract. 18. punct. 9 num. 6.* Villalob *tom. 1. tract. 7. diffic. 32. num. 1.* Trullench, & Layman supra, Auersa *de Euchar. quæst. 7. sect. 1.*

Sup. hoc supra ex Ref. 148. lege doctrinam: § Sed mihi.

11. Si verò tollatur obex ante consumptas species, probabile quidem est conferri fructum sacramenti. Nam promissio gratiæ facta fuit huic Sacramento propter Christum manducatum; non ratione solius manducationis, sed ratione quoque termini manentis, & per manducationem applicati, iuxta id *Ioan. 6. Qui manducat me, viuet propter me, rursus in me manet, & ego in illo*, vbi Augustinus *tr. 26.* ait, *manducare Christum est illum manentem in se habere.* Dum ergo manet Christus in stomacho sub speciebus, efficax est ad producendam gratiam iuxta dispositionē subiecti;

subindeque posita sufficiente dispositione, confert gratiam ex opere operato; quia manet adhuc Sacramentum cum efficacia sibi propria.

12. Et hæc omnia etiam notat, & docet Pater Lugo *de sacram. lib. 1. cap. 3. quæst. 5. num. 34. & 35.* quæ quidem satis grata, & consolatoria Lectoribus fuisse reor.

Sup. hoc inf. in tr. 2. lege doctrinam §. vlt. Ref. 35.

13. Verùm ex his facilius oritus resolutio alterius dubij, videlicet, an Sacerdos recipiens vnam partem Hostiæ in peccato, recipiat gratiam Sacramenti, si antequam alteram partem Hostiæ manducet per contritionem in gratiam constituatur.

14. Negatiuè respondet Bonacina *de sacrament. disp. 4. q. 4. punct. 2. n. 4.* negant Henriquez, Bonacina, Vasquez *supra*, nam hic iudicium sibi manducat ex Apostolo.

15. Non est autem æquum, vt quis per eandem refectionem pariat sibi iudicium, & gloriam. Quare Patres aiunt, huic Eucharistiam inutilem, & mortiferam esse, nec dignum reputant, vt ex vi receptionis initio sacrilegæ, vllus ei gradus gratiæ postea conferatur.

16. At ego adhæreo sententiæ affirmatiuæ, & ideò putat Leand. *vbi sup. n. 17.* in tali casu dictum Sacerdotem recipere fructum, & gratiam Sacramenti, siue per sumptionem secundæ partis hostiæ, siue per primam solam, aut simul cum secunda, si species nondum erant corruptæ. Ratio est, quia adhuc tunc Eucharistia habet vim conferendi gratiam ex opere operato; Ergo, cùm alias Sacerdos sit sufficienter dispositus, verè eam conferret.

17. Et citat pro hac sententia Suarez, & Coninck, quibus ego addo Cardinalem Lugo *de Euch. disp. 12. sect. 2. n. 64.* eius Germanum Patrem Franciscum Lugo *de sacram. lib. 4. cap. 4. quæst. 8. num. 6.* Castr. Palaum *tom. 4. tractat. 21. punct. 9. §. 1. n. 7.* Pasqual. *loc. cit. num. 28.* quia ait ille, quando sumitur secunda pars hostiæ, adhuc durat vsus Sacramenti.

18. Et hanc sententiam docet Trullench *de sacrament. lib. 3. cap. 5. dub. 2. num. 2.* & Dicastill. *de sacrament. tom. 1. tract. 4. disp. 8. dub. 2. num. 26.* Dicendum itaque, quod illæ particulæ, quæ denuò sumuntur, sunt gratiæ causatiuæ, & non inueniunt obicem in subiecto. Est autem ibi tunc verè sumptio corporis Christi. Quod autem priùs fuerit impedimentum pro priori parte specierum, non sufficit, vt sit impedimentum pro posterioribus partibus, perinde atque in agentibus naturalibus, etiamsi initio applicationis agentis passum sit indispositum, deinde verò disponatur effectus ille, qui à prioribus partibus agentis erat causandus, causabitur postcà eo ipso, quod passum incipiat esse dispositum.

19. Præterea si quis cum minori dispositione, simpliciter tamen sufficienti, accipiat primam partem Eucharistiæ crescat tamen dispositio, quando accipit sequentes, recipit maiorem gratiam ex opere operato. Ergo pari ratione, si quis sit simpliciter indispositus in prima, & pro secunda iam sit simpliciter dispositus, recipiet gratiam virtute secundæ. Ita ille.

20. Sed hic pro curiosis apponam difficultatem, an si Eucharistia poneretur in stomacho hominis miraculosè, sine eo quod intraret per oris manducationem, adhuc causaret gratiam?

21. Et negatiuè respondet Pater Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 63. sect. 7. ante 2. concl.* Sed affirmatiuam sententiam tenet Eminentissimus Lugo *de Sacram. Eucharist. disp. 12. sect. 7. 115.* vbi sic ait: Ego sanè non inueni adhuc rationem satis efficacem, contra eum qui concederet prædictam sequelam, & admitteret quod si tunc ille homo sciret quid secum ageretur, & vellet recipere illud Sacramentum, reciperet quidem effectu sacramenti, quod proportio sibi naturalis suadere videtur, & ratio supra posita, quod scilicet manducatio sit mera conditio applicationis, quare si causa alio modo applicetur, non est cur non possit operari. Immò posset hoc ipsum confirmari ex facto miraculoso, quod à probatis Auctoribus narratur contigisse cuidam Comiti Gallo, iuxta Massiliam, qui dum esset morti proximus, & mala stomachi dispositione prohiberetur à communione Eucharistiæ, quam ardenter exoptabat, allatam sibi hostiam, & super stomachum positam, aperto diuinitus pectore suscepit, & statim obiit.

22. Quam historiam suppresso nomine, refert & approbat P. Salmeron *tom. 9. in Euangel. tract. 33. ante 3. argum.* in quo casu non videtur credibile, Sacramentum non habuisse effectum ex opere operato, vt quid enim eam vs ille fauor, nisi ad communicandum fructum Eucharistiæ? Ita Lugo.

23. Vnde vtramque sententiam ego probabilem esse puto, & ideò cum Suarez consentit Conin. *de Sacram. quæst. 70. art. 1. dub. 2. num. 43.* Et cum Cardinali adhæret Leand. *de Sacram. tom. 2. tract. 7. disp. 11. quæst. 16.* sed ego sententiam Patris Suarez, & Coninch habere vim magnam putarem, quando quis per respirationem non voluntariè, sed casu per nares, vel per os attraxisses in stomachum paruum fragmentum particulæ; In his enim casibus vt cogita, valde dubito, si Eucharistia illi conferret gratiam. Quia ex constitutione Christi Eucharistia confert gratiam per manducationem, apertè hoc probat Suarez, & alij ex apertis verbis Sacræ Scripturæ.

24. Sed iste talis qui per nares, vel os respirando attraxit fragmentum Hostiæ, non attraxit illud in stomachum actione comestiua; ergo. Minor probatur, nam si quis sumeret per nares parum aquæ, vel per os, v. g. muscam per attractionem spiritus, iste talis non frangeret ieiunium naturale, sed posset sacram sinaxim sumere. Et rationem adducunt Doctores communiter, & ipsemet Cardinalis Lugo, quia tunc illa aqua, vel musca non intraret in stomachum per actionem comestiuam, nec ille talis diceretur manducasse.

Sup. hoc in Ref. 126. §. vlt. ad lin 3. & inf in tr. 2. lege doctrinam §. Notandum, per totum, Ref. 57.

25. Ergo, & in casu nostro Eucharistia attracta respirando per nares, & per os non causaret gratiam, quia non descendet in stomachum per manducationem; ideò vt dixi, vt cogita: nam casus sunt curiosi, & à nullo Auctore pertractati.

RESOL. CLII.

An Sacerdos excommunicatus celebrans committat duplex peccatum, sciens se teneri vinculo peccati, & censura?

Et an ille Sacerdos neque vt duo peccata, neque vt circumstantiam aggrauantem eiusmodi circumstantias confiteri teneatur? Ex p. 2. tr. 14. Ref. 22.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Homobonus *de exam. Eccles. part. 1. tract. 4. cap. 16. quæst. 147.* Molfesius *in sum. tom. 1. tract. 3. cap. 8. num. 88.* Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 66. sect. 1. conclus. 1.* Bonacina *de sacram. disp. 4. q. 6. punct. 1. n. 34.* cum Nugno, Henriquez, & aliis.

Sup. hoc inf. in tr. 2. Ref. 41. & in to. 1. tr. 3. Ref. 186. §. Obseruo, & lege doctrinam alterius Ref. eius not.

2. Sed contraria videtur etiam probabilis, quam tuetur Vasquez *in 3. part. tom. 3. disput. 106. cap. 1. num. 6.* quia talis Sacerdos excommunicatus celebrans, non facit contra duas obligationes specie distinctas, quia in hoc casu lex humana positiua prohibet idem, quod lege diuina prohibitum erat ob eandem rationem, quam motiuam nominat, & ita prohibitio accedendi ad hoc sacramentum, intuitu

Reli

Religionis exhibetur. Ideo Sacerdos, neque vt duo peccata, neque vt circumstantiam aggrauantem, eiusmodi circumstantias confiteri tenetur.

RESOL. CLIII.

An Sacrificium Missæ remittat peccata venialia ex opere operato?

Et an sit probabile Sacramentalia remittere peccata venialia? Ex part. 3. tract. 4. Resol. 39.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Didacus Nugnus *in 3. part. tom. 1. quæst. 83. artic. 1. conclus. 6.* & hanc sententiam probabilem putat, licèt contrariam tanquam probabiliorem teneat Ioan. de la Cruz *in direct. conscient. part. 2. de sacrificio Missæ, quæst. 1. dub. 4. concl. 6.* vbi sic asserit. Probabile est hoc sacrificium remittere peccata venialia ex opere operato infallibiliter, & ita docuit frater Gasias de Mondrago in nostro insigni collegio Sancti Gregorij Vallisoletani; sed oppositum est probabilius, nam idem videtur esse de peccatis venialibus, ac de mortalibus. Nam etsi sacrificium Crucis habeat dictos effectus ex opere operato, tamen ex voluntate diuina variè per varia media applicatur; per Sacramenta enim applicatur ex opere operato, & infallibiliter, non sic verò per sacrificia. Ita la Cruz.

2. Sed ego Nugno libenter adhæreo, nam sacrificium Missæ ordinatur ad remittenda peccata, sed non potest remittere mortalia ex opere operato. Ergo saltem venialia; deinde satis probabile est sacramentalia remittere venialia. Ergo à fortiori sacrificium Missæ, quia excellentius est.

Sup. his Sacramentali bus cū eodē Nugno; & aliis in to. 1. tr. 3. ex doctrina Ref. 1. cursim in fine.

RESOL. CLIV.

An ita strictè requiratur lumen accensum in Missæ Sacrificio, vel sine eo nunquam sacrificare liceat?

Imo additur quod si lumen extinguatur ante consecrationem, nec haberi possit, relinquenda sit Missa etiam si necesse esset consecrare ad dandum Viaticum moribunda.

Et an sit peccatum mortale lampadem accensam ante Sacramentum non conseruare?

Et an si solum per dimidiam horam, aut aliquid amplius sine lumine existeret Eucharistia, peccatum graue committatur?

Et quid si per integrum diem hoc Sacramentum in Ecclesia Sacrario sine lumine esset?

Et an sit praceptum, vt ante Eucharistiam in Templis semper lumen ardeat?

Et docetur, quod extat praceptum de lumine, quando defertur Sacramentum foras.

Ex causa tamen illud etiam omitti potest, vt cum ad agrotum longè distantem defertur, nec commodè cum lumine fieri potest? Ex part. 9. tra. 6. & Misc. 1. Ref. 33. aliàs 34.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam tenet Pater Quintanadueñas *in Theolog. moral. tom. 1. tract. 4. singul. 1. num. 2.* vbi dicendum existimat, quòd si ob notabilem, seu ob grauiter culpabilem Parochi, vel eius, cuius cura hæc commissa est, negligentiam, per integrum diem, ipso sciente, & consentiente, lampas accensa non sit coram Tabernaculo; peccatum mortale ab eo committeretur: & hoc videtur dicendum, etiam remoto scandalo: quia, si hoc intercedat, non est dubium. Probatur ex sententia Doctorum asserentium, ita strictè requiri lumen accensum in Missæ Sacrificio, vt sine eo nunquam sacrificare

Sup. coatento in hoc &

liceat, vt loquitur Lugo *de Eucharistia, disp. 20. sect. 2. num. 77.* & addit ex Fagundez sententia *cap. 2. in 2. Præcep. num. 19.* Imò addunt aliqui, si lumen extinguatur ante consecrationem, nec haberi possit, relinquendam esse Missam, etiamsi necesse esset consecrare ad dandum Viaticum moribundo. Sed cùm hoc præcipuè sit, ne Eucharistiæ Sacramentum sine lumine existat; licèt simul etiam sit propter Sacrificij celebrationem; dicendum saltem erit, quòd per integrum diem hoc Sacramentum in Ecclesiæ Sacrario sine lumine esse, sine graui culpa non licebit: quia defectus hic est iure graui contra antiquissimam Ecclesiæ consuetudinem tuto celebrandi cum lumine, tum illud apponendi coram Tabernaculo: & eadem reuerentia digna est Eucharistia in Altaris Sacrificio oblata, ac in Sacrario custodita: & licèt hic non ita manifestè Hostia consecrata pateat, & consecratio ibi, & non hic exerceatur: at consecrationis terminus, seu effectus, à quo consecratio dignitatem suam sumit, in oblata Hostia inuenitur: & excessus manifestationis, ita breui tempore durans, vberiùs compensatur perseuerantia per spatium vnius diei. Vnde, si solum per dimidiam, aut integram horam, aut aliquid ampliùs, sine lumine existeret Eucharistia, peccatum graue non committeretur.

seq. vers. cum eodem Fagundez hic citato tantum, in tom. 3. tr. 1. Ref. 1. §. Et tandem.

2. Sed, his non obstantibus, de tali consuetudine vniuersali dubitat Iacobus Marchantius *in resol. Past. tract. 4. c. 5. quæst. 4.* vbi sic ait: Quæreret verò hic potest quis, an sit etiam præceptum, vt ante Eucharistiam in templis semper lumen ardeat? Respondent aliqui, licèt expressum in iure non reperiatur, consuetudinem tamen vniuersalem Ecclesiæ habere vim præcepti. Ita Victorelius, Emanuel Sà, & quidam alij. Sed hanc consuetudinem non esse ita vniuersalem, patet ex multis Ecclesiis parochialibus, maximè ruralibus: vbi propter paupertatem hactenus non fuit solitum lumen continuum accendi. Et licèt Episcopi eam consuetudinem introducere conentur variis Decretis, tamen videmus vix obseruari à subditis ob paupertatem. Disceptant enim illi de expensis, quorum sit eas ferre, an Ecclesiæ, an decimas percipientium, an communis populi; sicque Decretorum exequutio vel differtur, vel non fit. Extat porrò præceptum de lumine, quando defertur Sacramentum foras, *cap. Sanè de celebrat. Missar.* Ex causa tamen illud etiam omitti posset, vt cùm ad ægrum longè distantem defertur, nec commodè cum lumine fieri potest. Ita Marchantius. Verùm ego opinioni Patris Quintanadueñas adhæreo.

Sup. hoc præcepto infra in n. 2. Ref. 53. cursim in fine § Verum & magis latè in alio §. eius annot.

RESOL. CLV.

An Sacerdos in necessitate celebrans cum vno lumine olei vel adipis peccet mortaliter?

Et cursim notatur, quod celebrare vnica candela cerea ex causa necessitatis est tantum peccatum veniale.

Et aduertitur Sacerdotem neque peccare mortaliter, si celebret Missam in Altari, in quo imago Crucis non existit? Ex part. 2. tract. 14. Ref. 45.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Riccius *p. 3. decis. 213. num. 1.* Fagundez *tract. 1. lib. 3. cap. 2. num. 17.* Reginaldus *tom. 2. lib. 19. cap. 9. num. 196.* Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 81. sect. 6.* Fernandez *in exam. theol. p. 3. c. 5. §. 13. num 12.* Villalobos *in sum. p. 1. tract. 8. diffic. 26. num. 4.* Vasquez *in 3. p. tom. 3. d. 235. cap. 3. num. 26.* Molfesius *tom. 1. tract. 3. cap. 12. num. 7.* & alij.

Sup. hoc in Ref. seq.

2. Sed negatiuam sententiam probabilem putat Zanard. *in direct. Theol. part. 1. de sacrif. Miss. c. 14. in fin.* Pitig. *in 4. tom. 1. disp. 13. q. 2. art. 3.* Nugnus *in 3. p. q. 83. art. 3. dub. 3. fol. mihi 509. col. 1.* Graff. *p. 2. lib. 2. c. 45.*

Sup. hoc infra in Ref. 184. §. Nota tamen. *c.43.q.1.* Azorius *p.1.lib.8.cap.58.q.15.* & Homobonus *de exam. Eccl. p.1.tr. 4. cap. 15. q. 143.* qui etiam tenet Sacerdotem, neque peccare mortaliter, si celebret Missam in altari, in quo imago Crucis non existit, & citat multos, quibus adde Villalobos *in sum. p.1.tract.8.diffic.26.n.6.*

Sup. hoc in fine Ref seq. & infra in Ref. 157. § 1. post mediũ vers. Et quidem. 3. Nota etiam, quòd celebrare cum vnica candela ce cea ex casu necessitatis, putauit Nigrus *vbi suprà*, esse tantum peccatum veniale.

RESOL. CLVI.

Vtrum Sacerdos in casu necessitatis, seclusò etiam scandalo, possit celebrare cum lumine olei?

Et an ob causam non tamen grauem valde celebrari possit cum vno cereo, vel igne ardente in oleo, aut seuo, modò scandalum absit? Ex part. 2. tract. 14. Resol. 67.

Sup. hoc in Ref. praeterita. §. 1. NEgatiuam sententiam docet Henriquez *lib.9. de Missa, c.26. num.4. & cap. 29. n. 7.* vbi ex consuetudine à tempore Apostolorum introducta, & ex authoritate multorum Patrum, probat vsum celebrandi cum lumine cerei igniti, & in hanc sententiam inclinat Bellarm. *lib. 2. de Missa, c.14.*

2. Sed ego existimo in graui necessitate, & scluso scandalo, & contemptu, non esse mortale peccatum celebrare cum lucerna ex oleo, quia olim in Sanctuario lampades in cultum Dei ardebant, vt ait D.Thom. *in part. 2. q.101. art. 1. ad secundum*, & ita Sacerdotem celebrantem non damnarem, ait Suarez *in 3. part. tom. 3. disp.81. sect.6.* quem postea sequitur Fagundez *de prac. Eccles. tract.1 lib.3.c.3. num. 17.* licèt addant, hoc ante factum, n m esse consulendum.

3. Sed ego in tali necessitate; constitutus, si non adesset aliorum scandalum, cum lumine olei celebrarem. Vide *suprà q. 45.* & mecum sentit Reginaldus *in praxi, tom. 1. lib.29. cap. vlt. part.3. sect. 6. num. 196.* Filliucius *tom. 1. tract. 5. c. 4. num. 126.* & nouissimè Laymao. *lib.5. tract.5. c.6. num.17.* vbi ita ait: [Licet communi Ecclesiarum consuetudine receptum sit, vt lumen sit geminum, & in cera, ob causam tamen,
Sup. hoc in §. vlt. Resol. praeteritæ, & infra in Ref. seq. § 1. post mediũ, à vers. Et quidem. etiam non valdè grauem, celebrari posset cum vno cereo, vel igne ardente in oleo, aut seuo, modò scandalum absit.] Ita ille.

RESOL. CLVII.

An si Minister extinguat candelam à parte Epistolæ ante finitum Euangelium S. Ioannis, peccet venialiter?

Et infertur nullum esse peccatum celebrare extra necessitatem cum vno lumine, vel ad summum esse tantum peccatum veniale.

Et cursim docetur preces pro præparatione Missæ non esse dicendas ante Missam de Requiem, eo quod omitti debent, quia Psalmi habent Gloria Patri; *qui quid solemnitatis, & suauitatis habent.*

Et an in prædictis Missis de Requiem omitti debeant oscula crucis in amictu, stola, & manipulo induendis; tum quia prohibentur in Missa solemni, tum quia non osculatur Sacerdos librum in Missa, defunctorum, nec Minister osculatur ampullas, quas celebranti porrigit. Ex part. 10. tr. 12. & Misc. 2. Ref. 20.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Franciscus de Nigro *de Ordine celebrandi Missam, part. 3. §. 11. q. 3.* vbi sic ait: Quæres, an sit peccatum, saltem veniale extinguere candelam ex parte Epistolæ, antequam explicet Euangelium S. Ioannis? Aliqui Ministri; vel auari, vel pigri extinguunt alteram candelam: Sed vt ait P. Trimarchi peccant saltem venialiter (modò non reperiatur in iis crassa ignorantia) quia Pij V. Constitutione vetitum est in celebratione Missæ alias vsurpare cæremonias, nisi quæ eius mandato præscriptæ sunt, atque editæ. Ità ille. Sed cùm in medio Euangelij S. Ioannis, Clerici soleant extinguere dictum lumen, vt possint postea statim alterum extinguere, ne Sacerdos cogatur illas expectare: ideò puto in tali casu nullum adesse peccatum veniale, quia parum pro nihilo reputatur: nec Bulla Pij transgreditur, vt vult Nigrus. Et quidem si aliqui penes Leandrum *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disp.7. quæst. 10.* asserunt, nullum esse peccatum celebrare extra necessitatem cum vnico lumine; vel ad summum, vt vult Hurtadus, Fagundez, & alij, quos citat, & sequitur Leandrus *loco citato*; esse tantùm peccatum veniale, certè durum videtur dicere cum Nigro, Clericum, qui extinguit lumen à parte Epistolæ, non adhuc finito Euangelio Sancti Ioannis, peccare venialiter. Sup. hoc supra in §. vlt. Ref. 155. & in fine Ref. 156.

2. Notabis obiter dictum de Nigro *vbi suprà, § 11. num. 1.* asserere, Preces pro præparatione Missæ non esse dicendas ante Missam *de Requiem*, eò quòd omitti debent, tùm quia prohibentur diei ab Episcopo ante Missam defunctorum, ex *Carem. Pap. lib. 2. sect. 2. cap. 26. & 28.* tùm quia Psalmi habent *Gloria Patri*, quod nescio quid solemnitatis & suauitatis habet. Ità ille. Gauantus *in Rubrica Missalis, part. 2. tit. 3. num. 5.* asserit, dictas Preces omitti posse, sed non debere, vt vult Nigrus; & communiter dicuntur. Idem etiam Nigrus *vbi suprà num. 2.* sic ait: Quæres, an omitti debeant oscula crucis in Amictu, Manipulo & Stola induendis? Probabile est, quòd omitti debeant; tum quia prohibentur oscula rerum in Missa solemni; tùm quia non osculatur Sacerdos librum in Missa Defunctorum, nec minister osculatur ampullas, quas Celebranti porrigit. Sic ille. Sed communiter contrarium obseruatur, & tenet Gauantus *loco citato*.

RESOL. CLVIII.

An Sacerdos peccet mortaliter celebrando Missam sine Ministro, ne careat Missa in die festo, vel pro dando moribundo Viaticum, aut quid aliud simile? Ex p. 2. tractat. 14. Resol. 43.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Fernandez *in exam. Theol. mor. p.3. c.5. §.4. n.8.* Barthol. ab Angelo *in exam. Confess. dial. 5. §. 401.* quem postea secutus est Bonacina *de Sacrament. disput. 4. quæst. vlt. punct. 9. num. 33.* Sup. contenta in hac Ref. infra in Ref. sequ. §. Sed hic. ted lege eam per totam.

2. Sed ego puto non peccare, & ideo in magna necessitate, qualis est diei festi, aut dandi moribundo Viaticum, vel quid simile, celebrationem Missæ sine ministro licitam esse censeo. Ita Villalobos *in summa. part. 1. tract.5. diffic. 34. num. 2.* Pitigianus *in 4. tom. dist. 13. quæst. 2. art. 5. in fin.* Squillante *de oblig. Cler. p. 2. dub. 23. num. 69.* & Sylius *3. p. q. 83. art. 5.* asserit, ita facientem non damnare. Vide Fagundez *tract. 1. lib. 3. cap. 21. num. 6.* Homobonum de Bonis *in exam. Eccles. par. tract. 4. cap. 15. quæst. 146.* & alios.

RESOL. CLIX.

An possit excusari consuetudo celebrandi Missam absque Ministro, vt in Germania locis?

Et supponitur iure Ecclesiastico necessarium esse Ministrum in celebratione Missæ præter Sacerdotem.

Et notatur licitum esse Sacerdoti celebrare sine Ministro

nistro ad dandum Viaticum infirmo.

Idem dicendum est, ne careat ipse Sacerdos, aut populus Missa in die Festo.

Et an Sacerdos possit Missam iam cœptam cum Ministro prosequi sine illo, quando Minister abiit, & expectatus non venit?

Et an in casibus necessitatis, in quibus licitum est sine Ministro celebrare, etiam si adsit fœmina, quæ possit ministrare, potius sit sine Ministro celebrandum, quam vtendo fœmina ministerio, etiam in casu, quo vir nesciat respondere, sciat autem ministrare, non potest fœmina respondere, & vir ministrare? Ex part.10.tr.15.& Misc.5.Res.26.

§. 1. SVppono contra Glossam *in cap. quoque de Consecrat. dist. 2. vers. ipse tertius*, Emanuelem Sà, *vers. Missa, num.* 17. Nauarrum, *cons. 6. de corpore vitiatis*, quem citat, & sequitur Zerol. *in praxi Episc. part. 2. vers. Missa, §. tertio.* Suppono inquam contra dictos Auctores iure Ecclesiastico necessarium esse Ministrum in celebratione Missæ præter Sacerdotem, & est communis sententia omnium Doctorum, quem sequitur D. Thomas *in 3. part. quæst.* 113. *art. 5. ad* 12. Suarez, *tom. 3. disp. 87. sect. 2. conc. 2.* Fagundez *princ. 1. lib. 3. cap. 21. num. 4.* & alij penes ipsos, sed difficultas est an in aliquo loco, vt in Germania possit excusari consuetudo in contrarium, & videtur negatiuè respondendum; Tum quia Parochi plerique leui sumptu possunt alere eiusmodi ministrum, & adhuc facilius Parochi omnes possunt vel per se, vel per ludi moderatorem vnum vel alterum puerum ad huc instruere, vt etiam cum parentum solatio Missis ministrent, præterquam quod etiam suos æditùos quamuis rusticos, adhibito nonnullo studio ita informare possunt, vt experientia testatur. Denique etiamsi prorsus impossibile esset habere ministrum respondentem, non possent tamen iure communi licitè sine Ministro celebrare nisi in necessitate, vt superius diximus. Quare communi iure excusari non potest hæc consuetudo à peccato mortali.

2. Verum hoc non obstante talem consuetudinem non audet damnare Layman, *lib. 5. tract. 5. cap. 6. a. 13.* vbi sic ait. Quod verò ad consuetudinem attinet, quæ in quibusdam Germaniæ locis viget, vt Sacerdotes sæculares maximè in pagis Missam sine Ministro respondente celebrent, eam tanquam abhorrentem ab Ecclesiæ traditione etiam in Germania nostris Canonibus decretis (vti videre est in Basil. Concil. *sess. 21. cap. de iis, qui in Missa, &c.* Concilio Moguntino Anni 1549. *c. de Missa officio rectè peragendo*) Episcopi emendare deberent. Interim verò dum viget, ac toleratur, non potest Sacerdos damnari, si ita celebret. Ita ille, cui etiam adde Adamum Tannerum *tom. 4. disp. 5. quæst. 10. dub. 6. a. 91.* sic asserentem. Nihilominus tamen quia in quibusdam Prouincialibus Germaniæ Conciliis quiddam hac in re indultum est, vt dictum, eademque est ratio aliorum Episcoparuum, in quibus passim nemine contradicente, saltem in pagis absque Ministro respondente celebratur, hinc meritò videri potest communi iuri per consuetudinem derogatum, præsertim si seruetur moderatio in Synodo Ratisponensi, & Brixiensi præscripta. Hæc Tannerus.

Sup. hoc in Res. præterita.

3. Sed hic obiter nota Primò licitum esse Sacerdoti celebrare sine Ministro ad dandum viaticum infirmo. Ita Doctores, quos citat, & sequitur Leandrus *de Sacram. tom. 1. tract. 8. disp. 7. quæst. 53.* quibus adde Præp. *in 3. part. quæst. 83. art. 3. dub. 7. num.* 177. Lessium *in 3. part.* D. Thomæ, *quæst. 503. dub. 10. num. 67.* Trullench *de Sacram. lib. 3. cap. 8. dub. 23. num. 3.* & me citato Tamburinum, *opuscul. de Sacram. Missa, lib. 1. cap. 7. §. 5. n. 4.* cum Amico *in Cur. Theol. tom. 7. disp. 33. sect. 12. n. 369.* Serra *in 3. part. quæst. 83. art. 5. §. An vero*, & Auersa *vbi infra.* Secundò licitum erit Sacerdoti sine Ministro celebrare, ne ea careat ipse, aut populus Missa in die festo. Ita me citato Auersa *vbi infrà*, Leandrus *vbi suprà, quæst.* 54. & me citato Auersa *de Sacram. Eucharist. q. 11. sect. 9. §. quod si contingat.* Præpositus, *vbi suprà*, & etiam me citato Dicastillus *de Sacrament. tom. 1. tract. 5. disputat. 4. dub. 12. num.* 234. qui *num.* 136. aduertit quod etiam poterit Sacerdos Missam iam inceptam cum Ministro prosequi sine illo, quando Minister abiit, & expectatus non venit. Defectus Ministri non est tantæ, & tam vrgentis necessitatis, vt propterea incepta Missa, maximè si eam obtulit, debeat omitti. Sup. hoc ibidem.

4. Addit etiam ex Soto, & aliis in casu necessitatis in quo diximus licere sine Ministro celebrare, etiamsi adsit fœmina, quæ possit ministrare potius esse sine Ministro celebrandum, quàm vtendum fœminæ ministerio, quia hoc expressius est iure prohibitum, & de se quid indecens, magisque vitandum. Imo Vasquez contra quemdam suppresso nomine relatum contendit in casu, quo vir nesciat respondere, sciat autem ministrare, non posse fœminam respondere, & virum ministrare. Quam sententiam præsertim improbat Vasquez, & improbabilem iudicat si ex eo tantùm capite fiat quod vir sciat ministrare, & non respondere: hanc enim necessitatem nullam iudicat Vasquez ad celebrandum Missam, sed potius esse omittendam, vt sæpè inculcat tam in materia de Eucharistia, quàm de Sacrific. Missæ, sed de hoc iam diximus, & aliquando potest occurrere necessitas celebrandi non seruatis omnibus, quæ expressè requiruntur, & communiter pro celebranda Missa: sola verò responsio fœminæ non est adeò indecora vt alibi. Sup. hoc, & contentis in §§. seqq. huius Res. in Res. seq.

5. Potest tamen, ait Dicastillus, & Cardinalis Lugo quod si sit vir, qui nesciat respondere, & fœmina sciat, illa non accedens ad Altare respondeat, & vir ministret. Vnde me citato Leandrus, *q. 56.* admittit posse Sacerdotem in casu necessitatis admittere fœminam ad ministerium mediatum, seu remotum vt sibi ex loco remoto respondeat, non verò ad ministerium immediatum, seu proximum vt v.g. administret vrceolus, &c. Et ideò non est audiendus Luzzinus *in Summa, tom. 1. vers. Missa, n. 4.* vbi sic ait: Puto autem casu quod immineret necessitas celebrandi, puta dies festus, vel aliquid simile, & seruitor nullus adesset, illicitum est sine vllo prorsus Ministro sacrificare. Hinc D. Laurentius vt refert Ambrosius, *lib. 1. offic. cap.* 41. Sixto Pontifici cum ad supplicium duceretur dixit. Tu nunquam Sacrificium sine Ministro offerre consueueras. Scio quendam Theologum tanti fœminas facere, vt etiam det eis facultatem respondendi Sacerdoti in Missa. Iste est Suarez, qui in *Comment. 3. p. D. Thomæ, tom. 3. disp. 87. sect. 1. circa finem*, sic ait: Quamuis remotè possint fœminæ interdum respondere Sacerdoti, vt ex choro facere solent in Missa solemni, tamen proximè ad Altare respondendo, ministrare aquam, & vinum præstando, & alia similia faciendo, nec possunt, nec debent. Quod inuentum, & distinctio de respondente proximè ac remotè ad Missam antiquioribus Magistris semper displicuit, de quorum numero Dominicus Soto, *in 4. disp. 13. quæst. 2. art. 5.* ait. Citius anderem egomet mihi respondere, & ministrare, quam fœminam ad id muneris admittere. Ita Luzzinus.

6. Sed à nobis superius dicta satis probabilia sunt & non debebat dictus Auctor ita acriter contra Patrem Suarez insurgere, & de illo mirari, sed potius debebat insurgere contra Nugnum, qui vt alibi adnotauimus in *3. part. can. 83. art. 6. dub. 1.* apertè docet Alibi in Res. seq §. 1. & 2.

cet fœminam posse immediatè, & proximè Sacerdoti ministrare, quod omninò negandum esse puto, cùm sit contra communem Doctorum sententiam, & contra Ecclesiæ consuetudinem, & contra Nugnum insurgit nouissimè Tamburinus *opusc. de Sacrificio Missa, lib. 1. cap. 7. §. 5. num. 3.* & Trullench. *de Sacram. lib. 3. cap. 8. dub. 22. num. 2.* & me citato Pater Auersa *de Sacram. Euchar. quæst. 11. sect. 9. §. si verò nullus.*

RESOL. CLX.

An Sacerdos in casu necessitatis possit fœminam in responsione ministram adhibere in celebratione Missarum? Ex part. 2. tract. 14. Res. 44.

Sup. hoc in Res præterita i §. Addit. vsque in finem dictæ Res.

§. 1. Negatiuè respondet Layman *lib. 4. tract. 5. cap. 6. num. 13.* Homobonus *de exam. Eccl. p. 1. tract. 4. c. 15. q. 146.* Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 88. sect. 1.* Villalobos *in summ. p. 1. tract. 8. diffic. 34. n. 1.* Ioan. de la Cruz *in direct. consc. p. 2. de sacr. Missa, q. 3. dub. 5. concl. 1.* Zanardus *in direct. Theol. p. 1. de sacr. Missa. c. 15. in fine,* Pit gianus *in 4. tom. 1. disp. 13. q. 2. art. 5. in fine.* Fernand. *in exam. Theol. p. 3. c. 5. §. 4. n. 7.* Squillante *de oblig. Cler. part. 2. dub. 23. n. 70.* Molfesius *in sum. tom. 1. tract. 3. c. 10. n. 40.* & alij ex authoritate *cap. 1. de cohab. Cler. & mul.* vbi dicitur, vt nulla fœmina ad altare præsumat accedere, aut Presbytero ministrare.

2. Sed non reticebo, Didacum Nugnum *in 3. p. tom. 2. p. 83. art. 6. dub. 1. fol. mihi 516. col. 2.* contrariam sententiam docere, nempe quòd si non sit vir, vel ille non possit ministrare, quòd tunc debet fœmina & respondere, & ministrare: nam ex hoc nullum sequitur inconueniens, & ex alia parte fit sacrificium debito modo, sine confusione, & verificantur salutationes ad populum, & responsiones. Ad argumentum contrarium respondet, illa verba intelligenda, extra tempus grauis necessitatis, hoc enim manifestè significat verbum illud, *non præsumat*, in nostro enim casu fœmina non præsumit, sed hoc facit ex commissione Sacerdotis, propter stantem necessitatem: & Sacerdotem ita celebrantem, nempe cum fœmina, non peccare mortaliter, putauit Syluius *in 3. p. q. 83. art. 5. in respons. ad 12.* sed tu tene primam opinionem.

RESOL. CLXI.

An sacerdos celebrans Missam, si alium non habeat, possit vti Ministro excommunicato non denunciato?
Et quid in graui necessitate, si talis sit excommunicatus denunciandus, & vitandus? Ex part. 5. tract. 9. Res. 91.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet Cornejo *in 3. part. tract. 5. de excomm. disp. 10. §. 4. ex errore 8. dub. 2.* cui adde Suarez *disp. 12. sect. 1.* & Turrian. *lib. 2. de excomm. disp. 11. dub. 1.* quia in tali Ministro potest considerari, vel indignitas personæ si est in peccato mortali, & hæc ratio non impedit, quia ad inseruiendum Missæ non est status gratiæ necessarius, vel prohibitio Ecclesiæ comparatione talis officij, & hæc credi potest pro tali euentu suspendi ab Ecclesia, quæ doctrina intelligenda est, quando grauis vrgeret causa faciendi Sacrum, aliàs, vt sæpe diximus, Concilium Constantien. nullum fauorem concederet excommunicato: vnde etiamsi non sit denunciatus, priuatur hac communicatione. Notat etiam Turrianus quòd si loquamur de excommunicato vitando post denunciationem, idem dubium esse potest, an in casu necessitatis possit inseruire Missæ, in quo consideranda est grauitas necessitatis.

RESOL. CLXII.

An Sacerdos peccet mortaliter, si in aliquo loco, vbi non adest Missale, celebraret Missam?
Et an Sacerdotes, quibus debilis est facultas videndi, si memoria calleant, possint dicere Missam sine Missali? Ex part. 2. tract. 14. Res. 46.

§. 1. Hanc quæstionem indecisam reliquit Suarez *in 3. p. & disp. 81. sect. 6.* & in affirmatiuam sententiam videtur inclinare Reginaldus *tom. 2. lib. 29. cap. 9. part. 2. sect. 6. num. 191.* & docet apertè Fagundez *tract. 1. lib. 3. cap. 21. n. 13.* Vasquez *in 3. part. tom. 4. disp. 233. cap. 3. n. 26.* & Filliucius *tom. 1. tract. 8. cap. 5. num. 127.* Sup. contra to in hac Res. supra Res. 157. § per totam.

2. Sed ego cum Layman *lib. 4. tract. 5. cap. 6. n. 17.* Villalobos *in sum. p. 1. tract. 8. diffic. 36. n. 5.* & Ledesma *in summ. tom. 1. de Euchar. cap. 10. post 8. concl.* puto in tali casu Sacerdotem non peccare, dummodo sit ita instructus, & de sua memoria confidens, vt moraliter non dubitaret posse se omnia integrè dicere sine Missali, quamuis non sine alio libro loco Missalis, ne notam aliquam incurrat apud alios. Hinc Vasquez *vbi suprà*, putauit Sacerdotes, quibus debilis est facultas videndi, si memoria calleant, posse.

RESOL. CLXIII.

An Sacerdos vtens Missali Romano possit celebrare iuxta Ritum receptum in loco, per quem transit, etiam si discrepat à Romano, tam in Ecclesia sæculari, quam Regulari? Ex part. 4. tr. 4. & Misc. Res. 95.

§. 1. Vt si, v. g. quis transiret per monasterium Monachorum D. Benedictini, D. Dominici, &c. & respondet affirmatiuè Ioannes Præpositus *in 3. part. quæst. 83. art. 4. dub. 5. num. 190.* quod non tantùm intelligit de Ecclesia sæculari, sed etiam de Regulari, & ideo Religiosum, vel sæcularem transeuntem per monasterium quod vtitur alio Missali quàm Romano, posse in eo monasterio celebrare iuxta ritum ibidem receptum, neque videri in hac parte plus permittendum existenti in Ecclesia sæculari quàm in loco regulari, quia non est potius priuilegium respectu Religiosorum, quàm respectu sæcularium, vt propterea sit dicendum externas personas posse celebrare in Ecclesia sæculari, iuxta illius ritum, non verò in regulari, cùm singulæ Ecclesiæ non minus regulares, quàm sæculares relinquantur antiquæ consuetudini. Ex quo deducitur idem dicendum si ritus celebrandi Missam in proprio loco & alieno discrepet à Romano, scilicet aliquem foris existentem posse celebrare iuxta ritum receptum in loco vbi celebrat, & hæc omnia docet Præpositus *loco cit.* quæ aliqui non approbant, & nescio circa hanc quæstionem an aliquid sit declaratum à sacra Cardinalium Congregatione.

RESOL. CLXIV.

An Sacerdos in celebrando non obseruans Rubricas Missalis peccet mortaliter?
Et quid, si vnam, vel alteram Rubricam non obseruaret, aut

aut si in rebus substantialibus Sacrificij deliquerit? Ex part. 2. tract. 14. Res. 55.

Sup. Doctrina huius Res. lege Res. not. seq. & signanter infra ex Res. 172. §. Sed aliquis, & supra ex Resol. 140. §. Adde à principio.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docuit Azorius *p. 1. lib. 10. cap. 29. quaest. 6.* Bonacina *de Sacram. disp. 4. quaest. vlt. punct. 7. §. 3. num. 3.* Pitigianus *tom. 1. in 4. sent. dist. 13. quaest. 2. art. 4. in fine*, & alij. Nam si Breue Pij V. quod in principio Missalis ponitur, cum attentione consideretur, obseruantia rituum ac caeremoniarum Missalis, in sacro faciendo, obligare videtur ad mortale.

2. Ego verò, si Sacerdos contrarium faceret, non damnarem de peccato mortali. Nam contrariam sententiam asserentem, dictas rubricas non obligare sub onere peccati mortalis esse probabilem, asserunt etiam DD. citati, & Possevinus *de offic. Cur. c. 2. num. 16.* cum aliis. Et ego puto ita omninò esse tenendum, vt docet Fagund. *tract. 1. lib. 3. c. 21. & seq.* quae intelligenda sunt si vnam, vel alteram rubricam non obseruaret, non autem si nullam, aut si in rebus substantialibus Sacrificij delinqueret, vt alibi dictum est.

Alibi in fine Res. 1. post seq.

RESOL. CLXV.

An sit peccatum veniale dicere Missam, & manus non abluere?

Et quid est sentiendum de manuum lotione post Missam?

Et inferitur an mulier tempore menstrui, aut partus saltem ex consilio abstinere à communione debeat, nisi causa vrgeat?

Et quid si macula perpetua sit vt fluxus sanguinis, aut lepra? Ex part. 10. tr. 12. & Misc. 2. Res. 19.

§. 1. DE hoc casu interrogatus fui à quodam Sacerdote: asserebat ille, sententiam negatiuam tenendam esse: sed ego ei fortiter obstiti, asserens Sacerdotem, qui aduertenter celebrat non lotis manibus, venialiter peccare: & ita tenet Granadus *in 3. part. D. Thomae, contr. 6. tract. 10. disputat. 9. num. 13.* vbi sic ait: Superest, vt breuissime dicamus de aliis maculis corporis, quae susceptioni Eucharistiae possent obstare. Et in primis si macula perpetua sit, aut nimium diuturna, v.g. fluxus sanguinis, aut lepra; non ideò priuandus est homo Eucharistia; vt rectè Sotus, *dist. 12. quaest. 1. artic. 7.* Suarez, *disputat. 68. sect. 1.* & alij. Mulier verò tempore menstrui, aut partus saltem ex consilio abstinere debet, nisi causa vrgeat; vt Sanctus Dionysius Alexandrinus *in Epistola qua refertur, tom. 3. Biblioth. Con. 2.* affirmat, sequunturque Suarez, & alij; nunquam tamen erit mortale, per se loquendo. Denique non lotis manibus celebrare, aut non abluta facie ad Eucharistiam accedere, viri docti dicunt esse peccatum veniale; si aduertenter fiat, quia est contra reuerentiam tanto Sacramento debitam. Vndè S. Augustinus in illo *sermone* 244. Erubescimus, inquit, ac timemus Eucharistiam manibus sordidis tangere. Haec Granadus; cui adde nouissimè Martinum de San Ioseph *in Monita Confessar. tomo 1. libro 1. tractatu 8. de Eucharistia numero* 28. [Pareceme (ait) que será pecado venial celebrar sin lauarse las manos, y rostro, por la indecencia; però sino huuo ocasion de lauarse, no ser à pecado.] Idem etiam docet Pater Leandrus *de Sacrament. tom. 2. tractat. 7 disput 6. quaest. 16.* Vide etiam Trullench *de Sacrament. libro 1. capite 8. dub. 20. numero 1.* & Suarez *in 3. part. tom. 2. disp. 82. sect. 1.* qui excusant à peccato mortali eos, qui deserunt lotionem manuum ante Missam. Ergo peccabunt venialiter.

Sup. hoc in Res. not. seq. & in eod. §.

Sup. hoc infra in tr. 2. in fine Res. 51.

2. Sed quid dicendum de manuum lotione post Missam? Ad hoc dubium sic respondet Nigrus, *in Addit. ad Ruyz p. tr. 3. §. 1. numero 5.* An Celebrans explicata Missa teneatur lauare digitos? Auctor noster, Ganantus, Sperelius, & Castaldus; affirmant; & ità vtuntur non pauci Viri graues. Alij verò negant, & fundantur, quia ablutio ista post Missam non praecipitur; sicut iubetur antequam induat se Vestimentis Sacerdotalibus. Ego sequor vsum affirmantium. Ità ille. Sed ego puto, quod talis lotio, si omittatur, non constituat peccatum veniale; quia lotio ante Missam praecipitur, non autem post Missam.

RESOL. CLXVI.

An Sacerdos, cum sacris se induit vestibus, peccet mortaliter relinquendo Orationes positas in Missali, quas se induendo Sacerdotes dicere solent?

Et aduertitur Regulas Missalis non obligare ad mortale, nisi contineant essentiam, seu quasi essentiam Sacrificij, reliquas vero non esse praecepta, sed consilia, & instructiones? Ex part. 2. tract. 14. Res. 41.

§. 1. PEccare mortaliter, si hoc faceret aduertenter putauit Syluius *in 3. p. q. 83. art. 6.* qui citat Nauar. & Azorium.

2. Sed nimis rigorosè loquuntur hi DD. Ideo puto, dummodo id faciat sine contemptu, non peccare Sacerdotem, supradictas Orationes relinquentem. Et ita praeter DD. 8. quos citat, & sequitur Hyppobonus *de exam. Eccles. p. 1. tom. ... tract. 4. cap. 15. quaest.* 245. docet etiam hanc sententiam Layman *lib. 4. tr. 5. c. 5. n. 12.* Vega *in summa, tom. 2. cap. 41. cas. 9.* Pitigianus *in 4. tom. 1. dist. 13. quaest. 2. art. 10. dub. 4* Fernandez *in exam. Theol. p. 3. cap. 5. §. 13. num. 4.* Scorzia *de sacrif. Missae lib. 2. c. 8. num. 24.* Fagundez *tract. 1. lib. 3. cap. 21. n. 9.* Ratio est, quia nullum adest praeceptum, seu lex praecipiens, dictas Orationes à Sacerdote dicendas sub onere peccati mortalis, & quaedam in Missali positae pertinent ad decentiam, & consilium, non autem ad necessitatem & obligationem. Vide Fagundez *loco cit. & num. 32.* vbi probat regulas Missalis non obligare ad mortale, nisi contineant essentiam, seu quasi essentiam sacrificij, reliquas verò non esse praecepta, sed consilia & instructiones.

Sup. his Regulis in fine Res. 1. post praeteritam sed lege etiã Res. & §§. eius primae not.

RESOL. CLXVII.

An in casu necessitatis possit Sacerdos celebrare sine stola, manipulo, aut cingulo, vel celebrare in tali casu necessitatis cum stola, manipulo non benedicto?

Et an extra casum necessitatis semper sit mortale?

Et notatur primo, quantum ad materiam sacrarum vestium, v.g. amictum & albam debere esse linea, caeteras vero ex quacunque alia recenti materia, nec multum refert, cuius ea sit coloris.

Secundo aduertitur stolam posse deseruire pro manipulo, & manipulum pro stola.

Tertiò, quod si cingulum perfringatur, & vtraque pars sufficiat ad cingendum, vtraque est benedicta, & potest deseruire celebrationi Missae.

Adde plus, quod si cingulum ita frangatur, vt neutra pars sufficiat ad cingendum, potest cingulum sic fractum necti.

Quarto casulam, manipulum, & stolam seruire ab vtraque parte posse, etiam si vnica tantum consecratione ab Episcopo sacrata essent, si gemino colore afficerentur ad varios dies festos.

Item quod supradictae vestes tunc consecrationis formam amittunt, cum ita scindantur, vt apta amplius non sint ad eos vsus, ad quos sacrantur, alioquin formam consecrationis

secrationis retinent, etiamsi aliqua pars, quæ sacrata non est vna cum filo prophano assuatur. Ex p.2.tr.14. Res.57.

Sup.contẽto in quatuor lin. primis huius textus infra in Res. 170. & 171. & in tom. 1. tr.2. Res.9.§. Nam.ad medium. Sup.hac dif. fic.in Resol. 1. not. præteritæ, §.vlt. & in Res. 2. ad mediũ, & infra in Res. 169 §.2. ad lin.7. &c.

§.1. EXtra casum necessitatis, esse mortale fatentur omnes, Nugnus *tom.1.in 3.p.quæst.83. art.3. dub.vlt.in fin.* Bonacina *de sacram.disp.4.q.vlt.punct.9. num. 27.* Vasquez *tom. 3. in 3. part. disp. 233. cap.3. n.38.* & alij, *ex cap. vestimenta, de consecr. distinct.1.* Difficultas consistit in casu necessitatis, vt quando Sacerdos in die alicuius festi esset in loco, vbi non inueniretur aliquod indumentum ex supradictis, vel in alio casu grauis necessitatis. Hieronym. Llamas *p.3. cap.5. §.16.* putat in tali casu Sacerdotem semel, vel bis posse celebrare, sine aliquo indumento non benedicto. Ioan. de la Cruz *in direct.consc.part.2. de sacrif. Missa, quæst.3.dub.4.concl.2.* Petrus Ledesma *in summa tom.1. de Sacrament. Eucharist. cap.21. conclus. 3. dub.9.* Suarez *in 3.part.tom.3. disput.83. sect.3. dub.1. in fin.* Coninch *vbi infra*, & Filliucius *tom. 1. tractatu 5. cap.5. num. 149.* putant in casu necessitatis, posse Sacerdotem celebrare sine aliquo indumento, ex dictis.

2. Nota verò circa præsentem quæstionem de vestibus sacris, quantum attinet ad materiam, amictum, & albam debere esse lineam, cæteras verò ex quacumque alia materia. Nec multum refert, cuius ea sit coloris, etsi in Missali pro certis temporibus, certi colores designentur: nam talis ordinatio præceptiua non est, sed directiua. Ita Homobonus *de exam. Eccles. part.1. tract.4.cap.15. quæs.144.* & alij.

Sup hoc colore in tom. 3. tr. 6. Res. 49. lege eius doctrinam signanter prope fin. §. His tamen.

3. Nota etiam secundò, stolam posse deseruire pro manipulo, & manipulum pro stola, quia talia indumenta non habent figuram determinatam. Ita Villalobos *in sum.p.1.tr.8.dub.28. n.3.* & alij.

Sup.contẽta in hoc §. in tribus resol. seqq. per totas, & infr.in in Res. 184. §.Nota etiã. mutans Diana sententiã in hoc vlt.citato §.

4. Nota tertiò, si cingulum perstingatur, & vtraque pars sufficiat ad cingendum, vtraque est benedicta, & potest deseruire celebrationi Missæ. Adde plus, quod si cingulum ita frangatur, vt neutra pars sufficiat ad cingendum, potest cingulum sic fractum necti. Ita Coninch *de Sacrament. quæst 83. art.3. dub.3. num.250.* Emanuel Sa *ver. Missa, n.12.* & Ioan.de la Cruz *vbi suprà.*

5. Nota quartò, casulam, manipulum, & stolam seruire ab vtraque parte posse, etiamsi vnica tantùm consecratione ab Episcopo sacrata essent, vt si gemino colore afficererut ad varios dies festos. Item supradictæ vestes tunc consecrationis formam amittunt, cùm ita scinduntur, vt aptæ ampliùs non sint ad eos vsus, ad quos sacrantur, alioquin formam consecrationis retinent, etiamsi aliqua pars, quæ sacrata non est, vnà cum filo profano assuatur. Ita Azorius *part. 1. lib. 10. cap. 28. quæs. 9. & 10.* & Bartholomæus ab Angelo *in examin. confess. dial. 5. §.275.*

RESOL. CLXVIII.

Vtrum cingulum perdat benedictionem, si ita frangatur, vt neutra pars sufficiat ad cingendum Sacerdotem, licet aliquo modo vniat partes separatas? Ex part.2. tr.15. & Misc.1. Res.4.

Sup.contẽto in hac res.in §. Nota tertiò. Res.præteritæ, & in duabus Res. seqq.& infr. in Res. 184. §.Nota etiã.

§. 1. IN simili casu cingulum benedictionem amittere putat ex Paludano Franc. Pitigianus *in 4. sent.tom.1. dist.3.q.2.art.4.* & hanc sententiam videtur etiam docere Bonacina *de sacram. disp.4.q. vltim. punct.9. n.26.* & Valerius Reginaldus *in praxi tom.2. lib.29.c.6.sect.3.n.160.*

2. Sed ego contrariam sententiam puto esse probabiliorem, quam tuetur noster P. Molfes. *in summ. tom.1. tract.3. c.12. n.33.* & præter Suarez, & Scorziam, quos ipse citat; tenet etiam hanc opinionem ex neotericis, Coninch *de sacram. q.83. art.3. dub.3. n.251.* vbi sic asserit: si cingulum ita frangatur, vt neutra pars sufficiat ad cingendum Sacerdotem, amittere benedictionem. Secus si longior pars adhuc sufficeret ad cingendum: aliqui tamen putant, etiam in prima fractione licere partibus simul nexis vti. Ita Emanuel Sà *verb. Missa, n.12.* Hæc Ægidius.

mutans in hoc §. Diana sententiam.

RESOL. CLXIX.

An si cingulum sit fractum, possit Sacerdos partes separatas connectere, & ita celebrare?

Ex quo infertur, quod Alba amittit benedictionem, separatis manicis.

Et an Sacerdos peccet mortalier celebrans sine necessitate cum cingulo non benedicto, aut fracto, aut sine stola vel manipulo, aut cum illis non benedictis? Ex p.5. tr.13. & Misc.2. Res.92.

§. 1. NEgatiuam sententiam contra me nouissimè docet Ioan. de Lugo *de sacr. Euchar. disp.20. sect.4.n.100.* vbi sic ait: Petes quando cingulum rumpitur, ita vt neutra pars sufficiat, an vtraque iterum connexa possit absque noua benedictione vsurpari. Affirmat Diana. Communis tamen sententia id negat, & meritò, quia sicut Alba amittit benedictionem separatis manicis, quia singulæ partes separatæ non sufficiunt, idem dicendum videtur de cingulo. Ita ille, cui adde Tannerum *tom.4 disp.5.q.10.dub.3.n.3.* & Hurtad. *disp.4. de sacrif. Missa, diffic.12.*

Sup.hoc sup. in Res. 167. § Nota tertiò & in res. 168. & inf.in Res.seq.& in res. 184. §. Nota etiam. mutans in hoc §. vltim. Diana sententiam, & pro amissione benedictionis vide in tom 9. tr. 1. Res. 130 §. Sed ipse. ad medium.

2. Sed nostram sententiam præter Doctores à me *vbi supra* citatos, inuenio nouissimè docete Cœlestinum *in compend. Theolog. moral. tract.8. cap.5. quæs.8.* vbi ita asserit. Quæres, an Sacerdos peccet mortaliter celebrans sine necessitate cum cingulo non benedicto, aut fracto? Respondeo, quod non, quod idem dico de celebrãte Missam in casu necessitatis sine stola, manipulo, vel cingulo, vel cum illis vestibus non benedictis, non autem extra necessitatem. nisi quod cingulum, vt dictum est, quod quidem cingulum etiã inseruire potest, licet sit ita fractum, vt neutra pars sufficere per se possit, & necesse sit partes simul cõnecti. Hæc Cœlestinus. Idem docet etiam Iacobus Marchantius *in candelab. sacram. tr.4. quæstionum Pastor. c.4. de celebr. Miss. q.2.* vbi testatur de praxi, passim enim asserit, videmus, licet cingulum frangatur, solere vtrãque partem connecti sine alia benedictione. Et tandem nouissimè nostram sententiam, me citato, tanquam probabilem admittit Franciscus de Nigro *in add. ad Ruiz p.1. præsup.4. num.42. quæs.:8.* qui etiam testatur de praxi. Vnde puto vtramque sententiam probabilem esse.

Sup hoc sup. in Res. 167 à lin.5. & cursim pro parte in § vlt. resol seq. & inf. in Resol. 171. §. 1. ad mediũ, vers. in necessitate.

RESOL. CLXX.

An Sacerdos possit celebrare sine cingulo benedicto, vel cum eo, & toto fracto & abrupto?

Et an sit peccatum mortale celebrare sine Missali benedicto ex eo, quod in Pontificali reperitur benedictio pro Missalibus? Ex p.2.tr.14.Res.68.

§. 1. MOrtaliter peccare sic celebrantem, putauit Filliuc, *tom.1. tract.5. cap.5. n.148.* Villalobos *in summ.part.1.tract.8.dub.28.num 8.* Vasquez *in 3.part.tom.3. disput.133.cap.4. num.38.* Molfesius *in summ.part.1. tractat.1. cap.12. num.31.* Ioan. de la Cruz *in direct. consc. part. 2. de sacrific. Missæ, quæst.*

Sup. hoc sup. in quinque primis lin. Resol. 167. & infra in Resol. 171.

& pro parte lege doctrinam duaru præcedentiu Ref. & aliorum §§.earu primarum annot.

quæst.3. dub.4. conclus. 20. Nognus *in 3. part. tom.1. quæst.83.art.3. conclus.3.* Suarez *in 3.part.tom.3. disp.* 82. *sect.3.* §.2. cum Nauarr. *in Manual. cap.25.n.84.* qui asserit, contrariam opinionem non esse tutam, atque ideò in Missali Romano inuenitur bendictio cinguli, ac benedictio pro aliis sacerdoralibus indumentis, quaoi vniuersalis Ecclesiæ consuetudo obseruat. Et quod dicitur de aliis indomentis, dicendum etiam videtur de cingulo, est enim eadem ratio.

Sup hac sta. ct oue in Resol. præcenta. & in aliis eius primæ not.

2. Sed contraria sententia probabilis etiã apparet, ideò Sacerdos, qui sine necessitate celebraret cum cingulo non benedicto, peccaret tantùm venialiter, vel cum eo, & toto fracto, & abrupto, & hoc ratione paruitatis materiæ. Ita docuit Henriquez *lib.9. de Missa,c.19.n 5 .in gloss.lit. A, & B.* Paludanus *in 4. dist.13.q.2.art.5.* Richard. *ibid q.4. art.3.* Sotus *ibid. dist.13.q.2.* & doctissimus Syluester *ver. Missa,1.n.2.* Sà *ver. Missa, n.*10. & Fagundez *tract.1. lib.3. c.23. num.*13. est enim, vt diximus, materia leuis, & indumentum minus in se considerabile, quam quodcumque aliud; imò indumentum non est, sed indumentorum ligatura.

3. Ad argumentum verò de benedictione posita in Pontificali, respondeo, quod ibi reperiuntur etiam benedictiones pro Missalibus, & pro libris Ecclesiasticis, & tamen non est peccatum lethale, celebrare sine Missali benedicto.

Sup.hoc sup. in Ref.167.à lin. 5. & in aliis eius not. & melius ad rem infra in Ref. 172 §.penol prope fin. à v. 51.Sed difficultas.

4. Nota tamen quod celebrare cum cingulo non benedicto, ex causa iusta, non erit neque peccatum veniale; Iusta verò causa erit necessitas audiendi, vel celebrandi Missam ex præcepto alicuius festiuitatis seruor magnæ deuotionis, necessitas superandi tentationes aliquas, etsi Sacerdotes pauperes habeant stipem pro celebrando sacro.

RESOL. CLXXI.

An in præcepto celebrandi cum vestibus sacris detur paruitas materiæ? Ex p.5.tr.3.Ref.62.

Sup. omni contento in hac Ref.sup. in Ref. 167. §.1.& in aliis eius primæ & secundæ not. & in Ref. 170. & fioe omnib. vestibus lege infr.§.vlt. Ref. 178. & vide alias resol. & §§. annot.primę dicti §. & in tom.1. tr.2. ex Ref.9. §. Nam,ad medium. Quæ hic est Ref. antecedens, & lege etiam Ref. nos.præteritæ.

§. 1. Negatiuè respondet Filliocius *tom.1 .tract.5. cap.5. num.* 149. vbi sic ait: Quæro an liceat in aliquo casu sacrificare sine vestibus? Respondeo, & dico primò sine omnibus in nullo casu licet, etiam ob periculum mortis, si saltem adiungatur contemptus fidei, esset enim magna irreuerentia, & scandalum in necessitate sine vna, vel altera, præsertim ex minoribus, vt stola, vel cingolo, non esse mortale. Dico secundò ex materiæ leuitate vix potest excusari à mortali, quia quælibet earum vestium est sufficiens ad peccatum mortale, si voluntariè omittatur. Ita Filliocius. Sed ego probabiliter puto ratione paruitatis materiæ non peccare mortaliter Sacerdotem celebrantem cum cingulo non benedicto, vel aliquo alio vice cingoli fungente. Vide Doctores penes me ipsum *in 2. part. tr.14. resol.* 68. & hanc sententiam me citato probabilem putat nouissimè Franciscus de Nigro *in addit. ad Ruiz p.1 præf.4. num.42.q.28.*

RESOL. CLXXII.

An Mappa, seu Tobaleæ sint benedicendæ?
Et de earum numero etiam agitur.
Et an in necessitate possit Sacerdos vti linteis prophanis, eaque postea reddere domino ad pristinum vsum prophanum applicanda.
Et an in casu necessitatis possit tantùm vna Mappa præter Corporale in sacrificio Missæ adhiberi.
Et an extra casum necessitatis sit peccatum mortale celebrare cum vna tantùm Mappa, & Corporali?
Et difficultas est in supradictis casibus gradus necessitatis assignare: sed pro praxi in textu huius Resolutionis aliqui gradus assignantur.
Et tandem docetur Regulas Missalis esse præceptiuas, quæ tangunt aliquam legem Canonicam in corpore iuris contentam, vt de seruando ieiunio, de Ara consecrata, &c. eas verò Rubricas dici directiuas, quæ nec in toto iure Canonico continentur, nec in Rubricis ponuntur cum verbis importantibus præceptum, qualia sunt, mandamus, præcipimus, *& similia.* Ex p.10. tr.11. & Misc.1.Ref.5.

§. 1. Negatiuam sententiam docet Amicus *in cursu Theol.tom.7. disp.33.sect.2.n.362.* vbi sic ait: Requiruntur subtus corporale ad minimum duæ pallæ lineæ, vel vna duplicata, tametsi decentius est, vt sint tres, vti Missalis Rubrica præscribit, quarum saltem vna debet totam superiorem Altaris superficiem tegere. Hæ pallæ non necessariò debent esse benedictæ: quin addunt Syluester *verb. Benedictio, q.5.* & Emanoel Sà *verb. Missa,n.7.* in necessitate posse sacerdotem vti lineis prophanis, eaque postea reddere domino ad pristinum vsum profanum applicanda. Quod fieri non potest, si sint benedictæ. Ita ille, cui adde Lessium *in 3.p.q 83. art.2. n.87.* Fagundez *præcept.1 .lib.3.cap 22.n.16.* Suarez *in 3.p.tom.3. disp.*81. *sect.6.* Reginaldum *tom.2.lib.29.cap.9. sect.7. n.194.* Persicum *de offic. Sacerdot.lib.5.c.8.dub.8 n.64.* Zanardum *in direct. Theol part.1 .de Sacram. Eucharist.c.14.* Petrum Foliensem *in idea Theol.Sacram. c.26.resol.2.* Ludouicum à S.Iuan *in sum.de Eucharist.q.11.art.13. dub.1.concl.3.* Moure *in Medulla cas.conscientiæ,part.3. c.5.§.1.n.9.* Ledesmam *in sum.tom.1. c.10.de Euchar. concl.6.* Filliucium *tom.1 .tr.5.c.4 n.529.* Villalobos *in summ. tom.1.tract.8. diffic.26. n.1.* Bonacinam *tom.1. disp.4.q.vlt.punct 9.n.34.* Trullench *de Sacram.lib.3. cap.8. dub.16.n.8.* Bassæum *in Florib.Theol.mor. verb. Missa, 5.n.4.* Layman *lib.5.tr.5. cap. 6. n.11. in fine.* Adamum Tannerum *tom.4. disp.5. q.10. dub.3.n.48.* Vvigers *in 3.p. q.83. dub.15. n.74.* Vasquez *in 3.p. tom.3. disp.235. cap.3. n. 23.* Castrum Palaum *tom 4. tract.21.punct.6.n.1.* Azorium *tom.1.lib.10.c.38.q.8. in fin.* & alios.

2. Sed his non obstantibus affirmatiuam sententiam alij tenent, nempe Mappas Altaris debere esse benedictas: & ita docent Gauantus *in Rubrica Missalis part. 1. tit.10. littera S,* Cardinalis Lugo *de Sacrament. Eucharist.disput.20.sect.4.num.76.* Leandrus *de Sacrament.tom.2 tract.8 disput.7.quæst.11.* Caspensis *in cursu Theolog.tom.2. tract.23. cap.3. sect.4.n.78.* quibus adde sapientissimum Patrem Ioannem Dicastillum *de sacrament. tom.1. tract.5. disp.4. dub.9.num.* 154. qui acriter hanc sententiam sustinet, & obseruat plures DD. pro negatiua sententia adductos scripsisse ante Missalis reformationem Clementis VIII. & alios, qui post ipsos scripserunt minùs caute loquutos fuisse. Quod apertè probatur: nam *in dicta Missali, §.20. de præparatione Altaris,* sic habetur: Hoc Altare operiatur tribus Mappis, seu Tobaleis mundis ab Episcopo, vel alio habente potestatem benedictis, superiori saltem oblonga, quæ vsque ad terram pertingat, duabus aliis breuioribus, aut vna duplicata. Sic ibi. Et rursus *in cap.10. de defectibus* in celebratione Missæ occurrentibus, paribus verbis ponitur defectus, si vestes sacerdotales, & Mappæ non sint benedictæ: ergo sicut necessariò, vt docet Marchinus *de sacram.Ordin.tract.3.p.3.cap.14.n.1.* & alij communiter, vestes sacerdotales sunt benedicendæ, ita & Mappæ Altaris. Vnde propria benedictio earum apponitur in fine Missalis.

3. Sed aliquis posset ad supradictas Rubricas respondere; & ad primam desumptam *ex §. 20.* dicendum videtur esse tantum directiuam, & non præceptiuam: & ideo Doctores adductos vbi supra pro negatiua sententia loquutos fuisse quoad necessitatem: Doctores vero pro affirmatiua sententia loquutos fuisse quoad congruitatem. Ita Tamburinus *Opusc. de Sacrif. Missa, lib. 1. cap. 5. §. 2. n. 2.* vbi asserit, quod non habemus in dictis Rubricis Missalis, vnde cum tanto rigore eiusmodi benedictio mapparum exigatur. Et me citato, docet Garsia *in Summa Theol. mor. tract. 3. difficul. 8. dub. 3. punct. 1. num. 11.* [Que la regla del Misal en vna cosa, que no es de instancia del Sacrificio, sino tambien para mayor ornato, y reuerencia, no se ha de creer que oblique con tanto rigor.] Ad alium verò auctoritatem Rubricæ, *ex cap. 10. de Defectibus, &c.* dicendum videtur, quod licet iisdem verbis Rubrica loquatur de benedictione vestium Sacerdotalium, ac de benedictione mapparum; non sequitur quod ex ipsis oriatur eadem obligatio: nam benedictio vestium Sacerdotalium est de necessitate, benedictio verò mapparum ex decentia. Itaque regula Missalis de benedictione vestium, est præceptiua; de benedictione verò mapparum, est directiua. Quod probatur ex doctrina Marchini *de Sacram. Ordin. tract. 3. part. 3. cap. 6. num. 3.* & aliorum asserentium, illas regulas Missalis esse præceptiuas quæ tangunt aliquam legem Canonicam in corpore iuris contentam, vt de seruando ieiunio, integrando Sacrificio, de Ara consecrata, de loco celebrandi non prohibito, de præmittenda Confessione post lethale, de benedictione vestimentorum, & eiusmodi; quorum singula in corpore iuris sunt expressi. Eas verò Rubricas dici directiuas, quæ nec in toto iure Canonico continentur, nec in Rubricis ponuntur cum verbis importantibus præceptum; qualia sunt, *mandamus, præcipimus*, & similia. Cùm itaque benedictio vestium Sacerdotalium contineatur in iure Canonico, vt notat Marchinus *vbi supra*, non autem mapparum; sequitur regulam Missalis de illa loquentem esse præceptiuam: regulam autem de benedictione mapparum; quæ in iure non inuenitur neque in Missali ponitur sub verbis importantibus præceptum, vt patet legentibus, directiuam tantùm esse dicendam videtur. Ergo &c. Sed sufficiat mihi in gratiam Lectorum superiùs dicta exeogitasse; nam cum dubium sit arduum, & pugnantes inter se inueniantur Doctorum sententiæ; Ego finalem Resolutionem huius Quæstionis Sacræ Rituum Congregationi remitto.

Sup. hoc lege supra ex Ref. 140. doctrinam §. Adde. in principio. & Ref. 164. & 166. & quamuis cursissime vide tamen in tom. 6. tr. 1. doctrinam per totam Ref. 27. & signanter §. Item.

Sup. hoc signanter in Ref. 1. not. præteritæ, & in eodem §. & cum eodem Marchino tantùm hic citato.

Sup. his verbis supra in Ref. 84 §. 1. prope finē. & in Ref. 140 §. Adde. prope finē. & in tom. 6. tr. 1. Ref. 58. §. Et rādem. ad medium, & §. Et circa. in principio. sed lege cā per totam, signanter alias not. Prædictorum §§.

4. De numero autem Mapparum, non est minor controuersia inter Theologos: nam Vasquez *tom. 3. disputat. 233. cap. 3. num. 21.* Suarez *tom. 3. disp. 81. sect. 6.* Fagundez *Precept. 1. lib. 3. cap. 21. num. 10.* Reginaldus *tom. 2. lib. 29. cap. 9. num. 194.* Henriquez *lib. 9. cap. 28. num. 3.* Toletus *lib. 2. cap. 2. n. 6.* Amicus, Emanuel Sà, *vbi suprà*, cum aliis docent, sufficere ad ornatum Altaris duas tantùm mappas. Sed hæc opinio non videtur admittenda, & plures ex citatis Auctoribus scripserunt ante Reformationem Missalis Clementis VIII. in quo vt visum est, suprà, statuitur Altare esse ornandum tribus mappis, vna oblonga, quæ vsque ad terram pertingat, duabus aliis breuioribus, vel vna duplicata. Et ità tenet post dictum Missale Auersa *de Euchar. quæst. 11. sect. 13.* Leandrus *de Sacram. tom. 1. tract. 8. disputat. 7. quæst. 10.* Cardinalis Lugo *de Euchar. disput. 20. sect. 4. num. 96.* Hurtadus *de Sacrif. Missa, disp. 4. difficul. 9.* Persieus *de Officio Sacerd. lib. 1. cap. 4. dub. 8. num. 59.* Gauantus *in Rubr. Missalis, par. 1. tit. 20.* & alij. Quod etiam colligitur *ex cap. Si per negligentiam, de Consecr. dist. 2.* vbi requiruntur trina lintea, præter Corporale. Nisi tamen Aliquis dicat cum Amico, & aliis *vbi suprà*, Rubricam Missalis, præscribentem tres Mappas, loqui de decentia, non de necessitate: & ita Doctores asserentes, sufficere duas mappas, loquutos fuisse quoad necessitatem, non verò quò ad congruitatem; vt loquuti sunt requirentes tres Mappas.

5. Non desinam tamen hìc aduotare licèt, vt probatum est, pro ornatu Altaris requirantur tres Mappæ, & hæ benedictæ; tamen Auersam *de Sacram. Euchar. quæst. 11. sect. 13.* Leandrum *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disp. 7. qu. 11.* & à fortiori Layman, Sà, Trullench, Bassæum, Castrum Palaum, Azorium, vbi suprà, docere saltem ex causa necessitatis adhiberi posse Mappas non benedictas, sed communes Laicorum, quæ etiam posteà ad suos vsus eis reddi possunt. Et ideò Garcias *in Summa Theolog. mor. tract. 2. difficul. 8. dub. 3. punct. 1. num. 12.* sic ait: [Aduierte, que si vno no tuuiere manteles, podria despues poner vna toalla limpia en lugar dellos, y despues la podria aplicar à otros vsos, aunque fuesen profanos, como antes estaua applicada. Fagundez dize, que puede el Sacerdote poner el lienzo, que tiene para limpiarse el sudor, si es limpio; y despues puede vsar del, como antes en opinion prouable. Item Tannerus *tom. 4. disput. 5. quæst. 10. dub. 3. n. 48.* Vuiggers *in 3. par. q. 83. dub. 15. num. 74.* Fagundez *Præcep. 1. cap. 23. num. 13.* Azorius *tom. 1. lib. 10. cap 28. q. 8.* & alij docent etiam in casu necessitatis posse vnam tantùm Mappam præter Corporale in Sacrificio Missæ adhiberi. Sed difficultas est in supradictis Casibus gradum necessitatis assignare, Tamburinus *opusc. de Sacrif. Missa cap. 3. §. 1. num. 4. & cap. 5. §. 2. n. 1.* me citato, asserit, quòd gradus necessitatis non est hìc valdè strictè accipiendos. Quare necessitas audiendi, & celebrandi Sacrum die Festiuo, feruor deuotionis, & tentato voluntas tentationem eo remedio superandi, imò & Sacerdoti non diuiti opportunitas eleemosynæ, satis superque in prædicta paruitate, etiam à veniali celebrantem excusabit. Ità Tamburinus; cui adde etiam, me citato, Marchinum, *de Sacram. Ordin. tract. 3. cap. 14. num. 2.*

Sup. hac diffic. quamuis recitanter suprà in § vlt. Ref. 170.

6. Et tandem pro coronide huius Resolutionis, si Aliquis curiosus inquirat: An extrà casum necessitatis sit peccatum mortale celebrare cum vna tantum Mappa & Corporalibus: Leandrus *de Sacrament. tom. 2. tractat. 8. disputat. 7. quæst. 15.* resolutoriè respondit, tantùm esse veniale; mortale verò sine vlla Tobalea, cum solis Corporalibus: Quia celebrare primo modo, leuis; secundo verò maxima esset irreuerentia. Ità ille; cui adde Mouram *in Medulla Casuum Conscientia, part. 3. cap. 5. §. 11. numero 11.* sic asserentem: Quale peccatum est facere Sacrum sine his linteis? Respond. sine Tobalea, & Corporalibus esset mortale; cum Tobalea, & Corporalibus sine secundo linteo, esset veniale. Hæc Moura, qui citat Rodriquez, Toletum, & alios.

RESOL. CLXXIII.

An Sacerdos possit celebrare in Patena, & Calice nondum consecratis, & cum vestibus non benedictis, si alius Sacerdos bona fide cum ipsis Missam antea celebrasset?

Et asseritur Ecclesiam pollutam non egere noua reconciliatione, si in ea bona fide ab aliquo Sacerdote celebratum est. Ex part. 2. tract. 14. Ref. 69.

§. 1. RESpondet negatiuè Fagundez *tract. 1. lib. 3. cap. 21. num. 15.* & ita asserit respondisse multos Patres Societatis Iesv.

Sup. hoc in Ref. seq. & in aliis eius primæ not.

2. Sed

2. Sed ego contrariam sententiam probabilem etiam esse existimo: nam in prima celebratione à Sacerdote bona fide facta, iam consecrata remanserunt. Vnde postea non indigent alia noua consecratione, vel benedictione. Et ita Castrus *lib. 2. de leg. disput. poenalium. cap. vltim.* asserit, Ecclesiam pollutam non egere noua reconciliatione, si in ea bona fide ab aliquo Sacerdote celebratum est. Quam sententiam docuit etiam post illum Auila *de cens. part. 5. disput. 7. dub. 3. conclus. 1.* & Emmanuel Sà *verb. Ecclesia*, licet Portel. *in addit. ad dubia Regul. ver. Ecclesia, num. 5.* in contrariam videatur inclinasse sententiam. Sed nostra, vt diximus, probabilis est, & tuta in praxi.

Sup. hoc magis latè in tom. 9. tr. 1. ex Ref. 139. & 140. & hic infra in Ref. sequ. cursim in §. 1. & in Ref. 177. §. vlt. ad med. & in alia Ref. earum notationũ.

RESOL. CLXXIV.

An si in Calice, & Patena non consecratis quis celebret bona fide, remaneant consecrata?

Ex quo infertur, quod Ecclesia polluta non eget reconciliatione, si quis in ea bona fide celebrauit. Ex p. 5. tr. 13. & Misc. 1. Ref. 60.

Quæ hic est Ref. antecedenti, & inf. in Ref. 177. § Nota. & pro peccato in primis lineis Ref. 1. post seq.

§. 1. Affirmatiuam sententiam ego docui *in p. 1. tract. de celebrat. Missar. resol. 69.* Sed nouissime contra me surgit amicissimus P. Lugo *in 3. part. tom. 2. de sacrament. Eucharist. disput. 20. sect. 4. num. 91.* Verùm aduersùs illum nominatim in mei defensionem colluctatur Franciscus de Nigro *in addit. ad Ruiz, part. 6. animaduers. 8. num. 4.* vbi sic ait: Vtrum Calix, & Patena nondum consecrata ex eo tantùm consecrata remaneant, si cum eis bona fide ante consecrationem celebretur? Negat Lugo, affirmat Diana, & licet ipse nullum Authorem pro sua sententia adducat, tamen illam docet P. Trimarchi, & probabilem putat P. de Peyrinis, quibus adhæreo. Posset probari primò hæc sententia, quia Ecclesia polluta non eget alia reconciliatione, si quis in ea bona fide celebrauit. Igitur Calix etiam non egebit consecratione, vel benedictione, postquam in illo celebratum est. Antecedens non continet doctrinam falsam, vt contra Dianam ait Lugo, sed continet doctrinam veram, & grauium, ac classicorum Theologorum, Castri *lib. 2. de leg. pœn. cap. vltim.* Emanuelis Sà *verb. Ecclesia, num. 19.* Auilæ *de censur. part. 5. disput. 7. dub. 3. conclus. 1.* Henriquez *lib. 9. de Missa, cap. 27. num. 6.* & aliorum. Et patet, quia sacrificij dignitas habet, vt sanctificet locum sine alia reconciliatione. Consequentia verò probatur, quia sicut Ecclesia sanctificatur per sacrificium, ita & Calix. Et P. Trimarchi, qui Dianam defendit, dicit contra Lugum, quod paritates Doctorum non debent currere quatuor pedibus, sed duobus tantùm modo humano. Secundò probatur, quia per contactum sanguinis Christi sanctificatur Calix. Ergo non indiget alia consecratione, vel benedictione: nam quærit P. Trimarchi à Lugo, cur requiritur consecratio in Calice? respondebit Lugus, quia Calix non consecratus est materia prophana, & per consecrationem non est amplius prophana, sed sacra. Sic argumentatur, sed per contactum sanguinis Christi Calix iam non est amplius materia prophana, sed sacra, quod nemo negabit: ergo & Calix non consecratus non eget consecratione, si in eo bona fide celebretur. Huc vsque Nigro pro me contra Lugum, vnde canendum est mihi illud Ouidianũ,

Sup. hoc in Ref præterita, §. 3. ante medium, & in aliis eius not.

Sup. hoc in Resol. not. præteritæ.

Sæpe premente Deo, fert Deus alter opem.

2. Notandùm est etiam nostram sententiam præter Doctores citatos, docere nouissimè etiam Cælestinum *in compen Theol. moral. tract. 8. cap. 5. quæst. 9.* vbi sic ait: Vtrum Sacerdos possit celebrare in Patena, & Calice nondum consecrato, si alius Sacerdos bona fide cum ipsis Missam ante celebrauit? Respondeo quod sic, quia per talem Missam bona fide celebratam benedicta remanserunt. Ita ille. Et reuera, quia alia consecratione non dicendum est indigere Calicem, & Patenam, per contactum sanguinis, & corporis Christi sanctificata.

RESOL. CLXXV.

Vtrum Calix, qui vsum aureum amisit, & iterum postea deauratur quoad illam superficiem, quæ tangit Sanguinem Christi, debeat de nouo consecrari, & idem quæritur de Patena?

Et deducitur, quod Ecclesia retinet suam consecrationem, quando paulatim reficitur, in qua pars noua censetur consecrata hoc ipso, quo consecratæ additur.

Etiamque cursim infertur, quod Ecclesia amittit suam consecrationem, quando præcipua pars parietum simul corruet? Ex p. 2. tr. 15. & Misc. 1 Ref. 3.

§. 1. Affirmatiuè respondent communiter DD. sic Pitigianus *in 4. sent. tom. 1. disput. 13. q. 2. art. vnic.* Molfes. *in sum tom. 1. tr. 3. c. 12. num. 53.* Petr. Ledesma *in sum. tom. 1. de sacram. Eucharist. c. 21. fol. mihi 148.* Scortia *de sacrif. Missæ, lib. 2. cap. 14. num. 8.* Bartholom. ab Angel. *in exam. Confess. dial 5.* §. 324. qui citat Syluestrum, Angelum, Armillam, & Tabienam, *verb. Calix*, & alij communiter, vt dixi. Et ratio est, quia consecratio fit propter contactum corporis, & sanguinis Domini, id autem in quo proximè fit contactus, non est consecratum. Ergo consecrandum: & ita certam esse hanc sententiam putant aliqui, vt Reginald. qui *in praxi, tom. 2. lib. 29. cap. 9. sect. 6. n. 199.* contrariam docet periculosam.

2. Sed his non obstantibus, probabiliorem ego puto cum Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 5. cap. 6. num. 7.* & illam amplexus est Ægid de Coninch *de Sacram. quæst. 83. art. 3. dub. 3. num. 246.* quam his rationibus probat. Quia cùm res semel consecrata nunquam amittat consecrationem, quamdiu manet eadem, & integra, vt docet D. Thom. *in 3. part quæst. 83. art. 3. ad 3.* & communiter Doctores, difficile videtur, cur Calix consecrationem perdat per deaurationem, cùm non frangatur, nec ita mutetur, quin maneat idem. Videtur ergo omnino eam retinere simili ratione, qua Ecclesia retinet suam consecrationem, quando paulatim reficitur, in qua pars noua censetur consecrata hoc ipso, quo consecratæ additur.

Sup. hoc lege doctrinã Ref. not. seq.

3. Sed aduersùs hanc rationem consurgit Suarez *in 3. p. tom. 3. disput. 81. sect. 7.* & Pitigianus *vbi suprà*, & alij, dicendo hoc verum esse, quando pars quæ additur, est minùs principalis. Sed in casu nostro; licet pars argentea Calicis videatur principalior quoad magnitudinem materiæ, tamen quoad vsum id quod per deaurationem additur, principalius est; quia tangit & continet immediatè sanguinem Christi. Ergo. Hæc Pitigianus, & alij.

4. Sed contra, nam ex hoc sequeretur, primò Calicem recenter deauratum posse dici alium à præcedenti. Secundò eum in ratione Calicis, & vsus quem habet ad sacrificium, destrui, si interius aurum omnino deteratur, quæ tamen communiter negantur. Vtraque autem sequela probatur, quia res absolutè dicitur destrui, ac fieri noua, quando secundum suam præcipuam partem simul destruitur, aut renouatur. Et patet in Ecclesia, quæ amittit suam consecrationem, quando præcipua pars parietum simul corruit. Et ob has rationes ait Ægidius, viri quidam doctissimi putant hanc sententiam esse probabiliorem

Sup. hoc in tom. 9. tr. 1. lege doctrinam per tot.

Ref. 130. & signanter in primis §§. liorem: at ego addo, quod probabilem illam etiam vocauit ex aduersatiis Gabriel Vasq. nam in 3. p. q. 83. art. 2. disp. 233. c. 3. n. 3 2. contrariam sententiam, quam ipse tenet, vocat tantum probabiliorem. Ergo secundum Vasquez, sententia Ægidij est probabilis. Ad argumentum Pitigiani in principio positum, respondetur, quod illa noua deauratio censetur consecrata, hoc ipso quo consecratæ additur.

RESOL. CLXXVI.

An qui celebrat in Calice non consecrato, vel ligneo, præter peccatum mortale, incurrat aliquam pœnam?

Et an Calix, qui modicissimum foramen habebat in fundo cuppæ, quod tamen promiserat artifex ita artificiosè concinnare, vt vix præteritus defectus apparere posset, idque sine vlla Calicis immutatione, an inquam, in tali casu consecrationem amiserit? Ex p. 11. tr. 8. & Misc. 8. Ref. 31.

Sup. doctrina contenta in primis sex lin. huius Res. lege ac fol. 1. post præteritam, & alias eius primæ not. quamuis nō dicant plenè sup. hoc.

§. 1. AD hoc dubium negatiuè respondet doctus Pater Tamburinus *opusc. de sacrificio Missa, lib. 1. cap. 1. §. 3. num. 1. cum sequent.* vbi probat, peccatum mortale committi à celebrante in Calice, vel patena non consecratis, quia fit contra præceptum in re graui, certum est. Quare hic solum quærimus, an in fore incurratur aliqua pœna. Bonacina sic habet: Contra eum, qui vtitur Calice ligneo, aut Calice non consecrato constituta est pœna depositionis ab officio, & beneficio, *cap. vltim. de celebration. Missar.* Hæc Bonacina: quod fortasse sumpsit à Suario, qui sic ait: Et ideò in *cap. vltimo de celebratione Missarum,* deponitur Sacerdos, qui sine sacro Calice consecrauerit.

2. Sed amabo te, adeamus prædictum caput vltimum, & videamus quid Episcopo Brixiensi scribat in illo Honorius Tertius: Literas tuas (inquit) recepimus, continentes quod cum super excessibus Presbyteri Ecclesiæ Sanctæ Brigidæ inquireres, confessus est, quod eum quadam die hostiam, & calicem non haberet, in pane fermentato, & scypho ligneo Missarum solemnia celebrare præsumpsit. Et infra. Intellecto iterum, quod prædicta Ecclesia per malitiam dicti Presbyteri multipliciter lædebatur, inquisitionis officium iterans, ex eius confessione inuenisti, quod idem sine igne sacrificabat, & aqua. Cùm igitur vel ex aperta malitia, vel nimia desipientia peccasse probetur, mandamus, quatenus officio, & beneficio perpetuo ipsum priues. Hæc Honorius.

3. Vbi vides primò, hanc non esse pœnam vniuersalem, sed illi peculiari Presbytero inflictam. Secundò, esto eiusmodi pœnam velis extendere ad omnes; certè ad omnes similiter delinquentes. At si bene notas, vt notauit ibidem Glossa, Sacerdos ille quatuor peccata commisit. Primò celebrauit in pane fermentato, quod non licet in Ecclesia Occidentali. Secundò in scypho ligneo. Tertiò sine igne, hoc est, sine candelis accensis. Quartò sine aqua, vino consecrando commiscenda erat; & contra hos omnes excessus, illa pœna priuationis officij, & beneficij fulminatur à Pontifice. Quomodo ergo ad celebrantem in Calice non consecrato tantùm, extendere velis? Tertiò, licet qui in scypho ligneo celebrauit, supponatur in vase non consecrato celebrasse, & licet item supponamus, in hoc Sacerdotem illum duntaxat, & non in aliis deliquisse, certè, quis non videt minus esse in Calice aureo, vel argenteo non consecrato celebrare, de quo casu nos loquimur, quàm celebrare in ligneo scypho non consecrato? Cum igitur paria peccata non sint, cur pari pœna puniantur? Hucusque Tamburinus.

4. Sed ego non audeo discedere ab affirmatiua sententia Doctorum, quam nouissimè tenet Dicastillus *de Sacrament. tom. 1. tract. 5. disp. 4. dub. 9. n. 172.* vbi sic ait: Contra eum autem, qui vtitur Calice ligneo, aut non consecrato, constituta est pœna depositionis ab officio, & beneficio, *cap. vltim. de celebrat. Missar.* in quo Episcopus non potest dispensare, cùm sit inferior Papa. Ita ille, cui adde Franciscum Lugo *de Sacr. lib. 5. c. 8. q. 2. n. 6.*

5. Sed hic incidenter quæram, quid dicendum de quodam Calice, qui modicissimum foramen habebat in fundo cuppæ, quod tamen promiserat aurifex ita artificiosè concinnare, vt vix præteritus defectus apparere posset, idque sine vlla Calicis immutatione? an inquam in tali casu consecrationem amiserit? Et affirmatiuè respondeo cum Tamburino *vbi supr. § 5. num. 1.* quia propter illud foramen, vnde sanctissimæ species exudabant, aptum nequaquam remanserat ad sacrificium. Sed tu cogita quid dicendū si foramen factum fuisset in medio, vel principio calicis, nam in tali casu non videtur absolute inceptum remansisse ad sacrificium. Ergo.

RESOL. CLXXVII.

An si Sacerdos dicat Missam in Altari non consecrato, remaneat Altare consecratum?

Et an possit Sacerdos celebrare in Calice, & Patena nondum consecratis, & cum vestibus non benedictis, si alius Sacerdos bona fide cum ipsis antea celebrauit?

Et quid etiam, si Sacerdos celebrasset mala fide?

Idem asseritur de Patena, de Corporali, de Pixide, de Custodia, seu Sphera immediatè tangentibus sacras species. Idem de Ecclesia violata, quod reconciliatur, nempe sacrificium Missæ ibi celebratum. Ex p. 9. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 18.

§. 1. AFfirmatiuè ex Pasqual. respondet Bordon. *tom. 2. resol. 83. num. 19.* tum ex D. Chrysostomo *homil. 20. in 2. ad Corinth.* ibi: *Lapis quidem natura est; sanctum autem fit, quoniam Corpus accipit Christi.* Sed tunc lapis, seu altare dicitur accipere Corpus Christi, quando in eo celebratur: ergo celebratione consecratur: tum quia consecratur altare, vt receptione virtutis spiritualis reddatur aptum ad diuinum cultum: sed magis redditur aptum per contactum Corporis Christi, quàm per verba formalia consecrationis: ergo celebratione consecratur; non enim minùs operatur factum, imò plusquam verbum, *l. non tantum, ff. rem ratam hab.*

2. Nota ex dictis Bordonum, *vbi supr. n. 5.* aduersus Dominum meum de Lugo, docere, me citato, quod si aliquis diceret Missam in Calice non consecrato, Calix consecratus maneret: quod etiam præter Doctores à me alibi in mei fauorem adductos, tenet hanc sententiam ex Soc. IESV, P. Anton. de Escobar *in Theol. moral. tract. 1. exam. 1. prac. 1. Eccles. c. 4. n. 95.* vbi sic ait: Addo posse Sacerdotē celebrare in Calice, & Patena non iā consecratis, & cum vestibus nondum benedictis, si alios Sacerdos bona fide cum ipsis antea celebrauit, quia in prima celebratione iam fuerunt consecrata. Ita ille. At Bordonus *vbi sup.* tenet hanc sententiā, etiamsi Sacerdos celebrasset mala fide, quod etiā docet Emanuel Sà *verb. Ecclesia, n. 19.* quia bona, aut mala fides Calicem non consecrat, aut execrat; sed Sāguis, & Corpus Iesu Christi in ipso, & Patena ministratum: & sicut Sacerdos ad huiusmodi virtualem consecrationē nihil confert, cùm tota pendeat à confectione Sacramenti, ita neque illius bona,

Alibi sup. in Res. 173. & 174. & pro peccato in sex primis lin. res. præteritæ.

Sup. hoc in tom. 9. tr. 1. ex cōsequētia doctrinæ Res. 139. § 1. in fin. & in alio vers. eius not.

na, vel mala fides obesse, vel prodesse potest huiusmodi sacrationi, per quam Calix effectus est aptum vas, & sanctum ad huiusmodi ministerium. Nota etiam, quòd post hæc scripta inueni nostram sententiam contra Eminentissimum Lugo docere etiam Nald. *in Sum. verb. Ecclesia*, *n.* 24. &, me citato, Polach *in Aphor. confess. Missa, fol.* 32. *n.* 4. *& fol.* 374. *n.* 2. &, me etiam citato, Elig. Bass. *in Flor. Theol. mor. verb. Missa*, 5. *n.* 1. vnde nostra sententia remanet satis probabilis, quam nouissimè approbat ex Soc. Pellizz. *in Man. Reg. tom.* 2. *tr.* 8. *c.* 6. *sect.* 3. *n.* 101. & me citato Ioan. Henriquez *in q. pract. sect.* 22. *q.* 53. Non nego tamen, sententiam Card. Lugo esse satis probabilem, quam nouissimè tuetur Leand. *de Sacr. tom.* 1. *tr.* 8. *disp.* 7. *q.* 31. Sed in mei fauorem vide etiam Bannyum *in Theol. mor. tom.* 1. *tr.* 6. *q.* 13.

3. Post hæc autem scriptis mandata, legi Tamburinum *Opusc. de Sacrific. Missæ, lib.* 1. *cap.* 1. *§.* 4. *num.* 1. *& seqq.* docentem, me citato, probabilem esse nostram sententiam, asserentem, Calicem, & Vestes remanere consecratas, & benedictas, si in illis non consecratis, & non benedictis, aliquis Sacerdos sacrificatet, etiam (addit ipse) si mala fide celebrer in illis. Idem asserit de Patena, de Corporali, de Pixide, de Custodia, seu Sphæra, immediatè tangentibus sacras species: putat enim, omnia supradicta acquirere sufficientem consecrationem, seu benedictionem, eo ipso, quòd in illis sacra ministeria exhibentur, quia iam continguntur suo modo à Sanctissimo Christi Corpore, vnde omnis benedictio promanat: & licèt Calix, v.g. deputetur ad Sacrificium per consecrationem factam ab habente potestatem, quod Sacri Canones semper requirere videntur; tamen æquiualenter, imò eminenter, talis deputatio habetur per sacratissimum contactum Corporis Christi. Idem etiam putat probabiliter de Ecclesia violata; reconciliari, nempe, per Sacrificium Missæ ibi celebratum. Et respondet ad argumenta, quæ in contrarium satis etiam probabiliter adduxit Eminentissimus Dominus meus Cardinalis de Lugo, quem nouissimè nominatim contra me sequitur Dicastillus *de Sacram. tom.* 1. *tr.* 5. *disp.* 4. *dub.* 9. *n.* 198. Sed aduersùs viros doctissimos, præter Authores citatos, oppono alium virum non minùs doctum, P. Ægidium Coninch *de Sacram. q.* 66. *art.* 2. *dub. vnico, n.* 15. *vbi sic asserit*: [Licèt Patres dicant, Christum sanctificasse aquas, iisque eam vim dedisse suo contactu, dum baptizaretur: non instituit autem eo contactu suum Baptismum, sed Baptismum Ioannis suscepit: moraliter tamen aquas consecrauit, (sicut contactu Sanguinis consecratur Calix, si quis celebter in non consecrato;) iisque dictam vim meruit.] Ita ille, & iterum ego. Vtraque igitur sententia sua non caret probabilitate, vt diximus.

Pro Pixide late in Ref. 1. post seq. &c. & pro Custodia Lona, seu Sphæra ibid. in fine §. Nec.

Sup. hoc in tom. 9. tr. 1. Ref. 139 §. 1. & in alia Ref. eius not. & hic supra in Ref. 173. § 2. cursim ad medium, & in Ref. 174. §. 1.

RESOL. CLXXVIII.

An in consecratione Altaris loco Reliquiarum possit apponi frustulum corporalis?

Et an pro Altari fixo sit necessarium in eius consecratione appositio Reliquiarum?

Et an pro communicando infirmo, ne decedat sine Viatico possit Sacerdos celebrare sine vestibus sacris, & sine Altari, hoc est Ara consecrata, vel an hoc concedatur ad vitandum mortem tantum?

De Sacerdote non ieiuno non est dubitandum in prædicto casu, quod potest celebrare ad dandum moribundo Viaticum. Ex p. 11. tr. 6. & Misc. 6. Ref. 25.

§. 1. DIscrepant Doctores, & maximè pro Altari fixo sit necessaria in eius consecratione appositio Reliquiarum. Thomas Hurtadus *Var. tom.* 1. *tract.* 2. *c.* 6. *res.* 23. *num.* 254. Scortia *de Sacrif. Missæ, lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 4. & alij affirmant. Sed negatiuè respondendum est. Sic docent Panormitanus, *cap.* 1. *de Consecrat. Eccles. à num.* 2. Suarez *disp.* 81. *sect.* 5. Ægydius de Coninch *quæst.* 83. *art.* 3. *dub.* 1. *nu.* 241. Vasquez *disput.* 233. *cap.* 2. *num.* 16. Layman *lib.* 5. *sum. tractat.* 5. *cap.* 5. *num.* 8. Franciscus Lugo *de Sacram. tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 7. *q.* 5. *num.* 11. Dicastillus *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 5. *disp.* 4. *dub.* 9. *n.* 146. Gaspar Hurtadus *de Sacr. disp.* 4. *difficul.* 8. Auersa *de Sacram. Euchar. quæst.* 11. *sect.* 13. Leander *de Sacr. tom.* 2. *tract.* 8. *disput.* 7. *quæst.* 6. cum aliis. Verùm gratis admisso, quod antiquo tempore fuerit præceptum ne vllum altare consecretur absque reliquiis Sanctorum in ipso inclusis, dicendum necessariò est consuetudine abrogatum esse. Etenim Altaria ita multiplicata sunt ex necessitate, vt vix pro tot Altaribus reliquiæ certæ Sanctorum possint inueniri; nulla igitur est obligatio includendi ibi reliquias. Neque obstat Ecclesiam in Introitu Missæ orare Dominum per merita Sanctorum, quorum reliquiæ ibi sunt, quia intelligi debet conditionaliter, si ibi sint, præstat enim hunc sensum: *Oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum, quorum reliquiæ hic sunt*, id est quorum reliquiæ, hic fuerint, & omnium Sanctorum. Ita Palaus *tom.* 4. *tr.* 22. *punct.* 9. *num.* 5.

2. His suppositis, an si quis vellet stare in opinione asserente reliquias necessariò requiri in consecratione Altaris, quæritur an loco ipsarum possit apponi frustulum corporalis? Et affirmatiuè respondet Thomas Hurtadus *vbi suprà*, *tract.* 2. *cap.* 6. *res.* 24. *num.* 262. Probat hoc ex facto Leonis Primi, qui vt ex Panormitano, Syluester *verb. Altare num.* 4. & Tabiena, *num.* 6. referunt, ad consecrationem cuiusdam Ecclesiæ dedit partem Corporalis, & Corporis Christi, vt loco reliquiarum poneretur. Quare summus Pontifex Leo dedit partem Corporalium, vt loco Reliquiarum poneretur, & declarauit Corporale summam esse Reliquiam, si enim vestes & indumenta alicuius Sancti & Crux Christi ex contactu habentur, & sunt Reliquiæ, quæ in magna habentur veneratione, & in consecratione Ecclesiæ, vel Altaris poni possunt; cùm corporalia tangant corpus Christi verum, absque dubio magna est reliquia. Deinde si frustulum illius sindonis, quo Corpus Christi mortuum inuolutum fuit pro magna Reliquia habemus, quis dubitat quod in consecratione Altaris loco Reliquiarum posset constitui, vt qui Corpus Christi viuum tangit, & continet, estque Corporis Christi in Altare indumentum: ergo etiam non est minori veneratione digna, non quidem solùm profert significationem quam habet, sed etiam propter contactum. Hæc omnia Hurtadus.

3. Sed licèt ingeniosè excogitata sint, mihi verò non placent; nam Corporalia licèt tractari debeant cum reuerentia, & ideò à laicis non tangenda, vel ab aliis nisi à Diacono lauanda; tamen nunquam in Ecclesia Dei tanquam Reliquiæ habita, & æstimata sunt, nec tanquam reliquiæ populo exposita ad adorandum. Nec obstat argumentum Patris Hurtado de instrument. Passionis Christi, & de S. Sindone: nam dicta instrumenta habuerunt contactum physicum Corporis Christi, & ideo tanquam Reliquiæ Ecclesia adorat & proponit, quod dici non potest de Corporali. Et ideò si aliqua particula casu super Tapetum v.g. ceciderit, certum est, quod nemo diceret quod illa pars Tapeti, quæ tetigit Corpus Christi esset tanquam Reliquia habenda, & æstimanda, & posse apponi in consecratione Altaris: sed vt dicit Rubrica post absolutionem remaneret vt prius destinata ad solitos vsus. Et licèt Corporalia benedican-

tur, & destinentur ab Ecclesia ad retinendas Sacras species in Sacrificio Missæ; non tamen ex eorum contactu habentur ab Ecclesia pro Reliquiis, vt ex contactu physico Corporis Christi habentur Crux, Spinæ, Lancea, & alia instrumenta Passionis. Ad factum verò Leonis Papæ quod adducit Pater Hurtados, respondeo quod de illo nimis dubito; nam quo pacto est credendum Sanctum Pontificem dedisse pro consecratione Altaris partem Hostiæ Sacræ; nam sententia Durandi, *lib. 1. Rational. diuin. officior. cap. 7. num. 21.* & Ioannis Andreæ *in cap. Placuit, de consecrat. dist. 1.* asserentium, loco Reliquiarum particulam hostiæ consecratæ apponi in Ara posse, sustinenda non est, sed omninò reprobanda. Est enim contra reuerentiam debitam Sacramento illud corruptioni exponere, atque ita relato Panormit. docet Vasquez *disp. 233. cap. 2. nu. 17.* Ægidius de Coninch. *q. 83. art. 3. dub. 2. num. 242.* Suarez *disp. 8. sect. 5.* Emmanuel Sà, *verb. Altare in fine.* Cardinalis Lugo *de sacr. disp. 20. sect. 3. n. 75.* Castrus Palaus *tom. 4. disp. 22. punct. 9. n. 5.* Fagundez, *præcept. 1. lib. 3. c. 22. n. 6.* Dicastillus *de sacr. tom. 1. tract. 5 disp. 4. dub. 9. num. 147.* & ideò vt dixi non est credendum D. Leonem id fecisse. Vnde sicut tale factum in ordine ad particulam Hostiæ suspectum, & apochriphum redditur, etiam redditur suspectum in ordine ad Corporale: & quidem in tanta Reliquiarum multitudine, quæ Romæ extabant, nescio qua ratione loco earum D. Leo potuerit, vel voluerit frustulum Corporalis mittere.

4. Non deseram tamen in fauorem Patris Hurtadi hic obseruare, Patrem Franciscum Lugo *de Sacr. lib. 5. c. 7. quæst. 1. num. 13.* admittere, Leonem Pontificem misisse pro consecranda Ecclesia frustulum Corporalis loco Reliquiarum. Et hanc sententiam tanquam probabilem admittit Pater Amicus *in curs. theol. tom. 7. disp. 33. sect. 12. numer. 349.* vbi sic asserit: Refert Syluester ex Panormitano quod Leo Papa deficientibus Reliquiis posuerit partem Corporalis, & Eucharistiæ in consecratione cuiusdam Ecclesiæ. Sed hæc sententia sicut de parte Corporalis probabilis est, ita de parte Eucharistiæ omninò absurda, & indigna. Ita ille. Sed ego, vt dixi, nimis dubito de facto illo Leonis Papæ quod sit apochriphum, non solum ex eo quod dicitur Pontificem illum misisse pro Consecratione Ecclesiæ partem Hostiæ, quod ipse Amicus fatetur esse absurdum, & indignum; sed etiam ex eo quod dicitur misisse partem Corporalis; nam quo pacto credendum est, vt vult Amicus, hoc Pontificem fecisse ex defectu Reliquiarum, quis credere potest tunc Romæ non extitisse Reliquias, vt Pontifex fuerit coactus, loco ipsarum, frustulum Corporalis mittere? Nisi forsitan aliquis dicat fuisse frustulum alicuius Corporalis miraculosi, quod tunc Romæ extabat, vt nunc plures extant in Italia, & Hispania.

* Pro diffic. de vestibus sacris contenta in hoc §. supra in Ref. 118. §. vlt. in fine, & in Ref. 132. §. 2. ad mediũ, vers. consuluit, & in Ref. 171. ad fin. §. & infra in tr. 2. Ref. 67. §. 1. post mediũ, vers. quod ex eo. & inferiùs in tr. 4. Ref. 19. §. vlt. ad lin. 8. & in tom. 3. tr. 1. Ref. 1. §. Potest etiam tertio. & in Ref. 2. §. Sed. in fine, Ref. 155. §. 1. & vlt. & pro Sacerdote non ieiuno contento in hoc §. in Ref. 1. huius not. & in eodem § in principio, & in Ref. 6. in §. Sed hæc. & supra in Ref. 130. 131. & 132. & pro contento in lin. vlt. huius Ref. in tom. 7. tr. 5. Ref. 76. § Secundo. & in alio §. eius not.

5. Nota etiam hic obiter, Patrem Hurtadum *vbi supra, cap. 2. res. 2. num. 22.* docere, quod pro communicando infirmo, ne decedat sine viatico, celebrare potest Sacerdos sine * vestibus Sacris, sine Altari, hoc est Ara consecrata, quia hæc, & similia requiruntur ex mero iure positiuo. Sed pace viri docti, hoc in praxi non deducerem per ea quæ docent Tannerus *tom. 4. disp. 5. q. 10. dub. 3. num. 41.* Ioannes VVigers *de sacr. in 3. p. D. Thom. q. 83. dub. 14. n. 63.* Marchinus *de sacr. ordin. tr. 3. p. 3. c. 14. n. 5.* Martinus de San Ioseph *in mon. confess. t. 1. lib. 3. tr. 16. de Eucharist. n. 14.* Garsias *in summa tr. 3. diffic. 7. dub. 4. punct. 2. n. 22.* Et licet ego probabiliter teneam cum ipso Hurtado, posse Sacerdotem non ieiunum celebrare ad dandum Viaticum infirmo, in hanc tamen sententiam descendo præter alias rationes, quia video Ecclesiam in multis casibus permittere ex iusta causa & necessitate Sacerdotes non ieiunos licitè celebrare. Sed non inuenio Ecclesiam vsque adhuc aliquo casu permittere Sacerdotem celebrare absque Vestibus, & absque Altari, & ego solùm concederem ad vitandam mortem. Ergo.

RESOL. CLXXIX.

An Pixis in qua reponitur Eucharistia necessario sit benedicenda?

Et quid dicendum est de Sphæra, seu Luna, in qua reponitur Hostia publice ad populum & de Festicula argentea, in qua Summus Pontifex sumit Sanguinem in Missa Papali?

Et docetur esse præceptum, vt Corporalia, Patena, Calix, & Ara debeant esse benedicta, aut consecrata.

Et cursim aduertitur Pixidem non posse cum particulis in ea consecratis reponi in Tabernaculo, nisi post assumptionem sanguinis.

Et infertur, quod vbi est eadem ratio dicitur adesse eadem legis dispositio non extensiuè, sed comprehensiuè?

Ex part. 10 tract. 11. & Misc. 1. Ref. 3.

§. 1. NOuissimè mordicùs affirmatiuam sententiam nominatim contra me tenet doctissimus Pater Dicastillus *de Sacr. tom. 1. tract. 5. disp. 4. dub. 9. num. 193.* cuius sententiam sequuti sunt ex neotericis VViggers *in 3. part. D. Thomæ, quæst. 83. dub. 16. n. 76.* Amicus *in Cur. Theol. tom. 7. disput. 33. sect. 12. n. 360.* Marchantius *in Tribun. sacr. tra. 2. part. 2. tit. 4. quæst. 2. dub 6.* Mercerus *de Sacram. quæst. 83. art. 3. propos. 3. num. 5.* Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disp. 7. q. 35.* Reginaldus, *tom. 2. lib. 29. cap. 9. num. 281.* Granadus *in 3. part. contr. 6. tract. 14. disp. 12. num. 6.* Hurtadus *de Sacrificio Missæ, disp. 4. difficult. 10.* Ioan. de la Crux *in Direct. Consc. de Sacrific. Missæ, quæst. 3. dub. 3.* Zanardus *in Direct. Theol. part. 1. de Sacram. Euchar. cap. 14.* Gauantus *in Rubr. Missalis, part. 2. tit. 1. n. 3. litera P,* cum aliis.

Sup. hoc in Ref. seq. §. 1. post mediũ, à vers. Ex his. vsque in finem Ref. & in Ref. 1. post præteritam, cursim paulo post initiũ. §. Post hæc.

2. Et vt verum fatear, validis rationibus fulcitur hæc sententia. Nam Calix, & Patena cum Corporali ideo consecrantur, & benedicuntur, quia tangunt Corpus & Sanguinem Christi; vt patet ex Diuo Thoma *in 3. par. quæst. 82. art. 3.* Sed Pixis tangit etiam Corpus Christi, ergo debet benedici. Quia vbi est eadem ratio, debet etiam esse eadem iuris dispositio; vt patet *ex leg. Illud ff. ad leg. Aquil. leg. Si postulauerit. §. 2. ff. ad leg. Iul. de Adulter. leg. Quidam nummularios. ff. de edendo, leg. Nauta. § fin ff. Nautæ, caup. leg. à Titio. ff. de Furtis. leg. Illud. Cod. de Sacros. Eccles. §. si igitur, Instit. quod cum eo.* Gloss. *verbo, Italia, in cap. 1. de tempor. ordin. lib. 6.* Et vbi est eadem ratio, dicitur adesse eadem legis dispositio, non extensiuè, sed comprehensiuè; *ex leg. His solis, vers. satis etiam cautè putamus. Cod. de reuocandis donat. d. leg. Illud. Cod. de Sacros. Eccles. leg. Item veniunt. §. ait Senatus. ff. de petit. hæred.* Tiraquellus *in leg. Si vnquam, verbo libertis, num. 45. & 46.* Rebuffus *ad leg. in lege censoria 203. vers. Itemque de seruis vers. Colligitur ff. de verb. signif. pag. mihi 647.* Surdus, *decis. 276. num. 8.* Gutierrez, *pract. lib. 3. quæst. 17. num. 84. cum seqq.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. §. 7. proœm. num. 105.* Rectè itaque dixit Ludouicus à San Iuan *de Sacram. Euchar. quæst. 11. art. 15. dub. 4. concl. 2.* [Et cierto auer precepto, de que los corporales, ara, y calix esten beneditos, ò consagrados: porque han de tocar el cuerpo de Iesu Christo Señor nuestro: luego si esto vasos (videlicet Pixis) le han de tocar, precepto ay tambien en el mismos derecho, que esten consegrados: de manera que, quando no aya precepto expresso aylo virtual dedozido del expresso.] Ita ille.

Sup. hoc cum plurimis DD. & tenentibus in tom. 7. tr. 1. Ref. 504. §. Sed ego, ad medium, à vers. Et quidem. & in aliis multis not. & pro aduerbiis non extensiuè, sed comprehensiuè contentis ad lin. 15 huius textus, in supra dicta Ref. § Confirmatur, & multis aliis eius annot.

3. Nec

3. Nec obstat dicere cum Nugno *in 3.part.quæst.83.art.3.dub.4. ad 5.* quod est dispar ratio inter Pixidem, Patenam, & Corporale; quoniam Corporale, & Patena, & manus Sacerdotis tangunt Corpus Christi in ipso Sacrificio. Nam respondeo primò cum Gretia *in Summa Theol. mor. tract.3. difficult.8. dub.3. punct.2. num.31.* Que no tiene mas santitad el Sacramento in heri, que in facto esse. Respondeo secundo, quod in Pixide non solum reponuntur, & conseruantur particulæ; sed etiam consecrantur in actu Sacrificij, vt consecratum vinum in Calice; quod patet ex vsu ordinario; reponuntur enim supra Aram cum Calice, & Hostia, & omnia simul à Sacerdote consecrantur: & ideo Pixis non potest poni intra Tabernaculum, nisi post assumptum Sanguinem; quia omnes benedictiones, & cæremoniæ Sacerdotis cadunt sub patena is in ipsa contentis; sunt enim pars illius Sacrificij: ergo Pixis tangit Corpus Christi in ipsomet Sacrificio, ac ideo benedicta esse debet, vt Corporale. Vnde corruit responsio Nugni; & si aliquid robur haberet, forsitan procederet in Fistula argentea, in qua Summus Pontifex sumit Sanguinem in Missa Papali, vel in Sphæra, seu Lunula; in qua reponitur Hostia publice exponenda in ostensorio ad populum.

Sup. hoc infra in Ref. 232. & 233.

Sup. hoc in Ref. 1. post præteritam, paulo post initium §. Post hæc.

4. Sed instabis cum Tamburino *Opusc. de Sacrificio Missæ lib. 1. cap. 1 § 6. num. 2.* esse, non obstantibus supradictis, disparitatem rationis inter Calicem, & Pixidem; siquidem in Calice per se, & semper fit consecratio Sanguinis, in Pixide verò non nisi per accidens, si quando adsunt multæ Particulæ consecrandæ: per se enim Corpus Christi in manibus Sacerdotum consecratur. Ergo non est mirum, si Calix sit consecrandus; & Pixis non benedicenda. Respondeo hanc distinctionem in ordine ad reuerentiam debitam Eucharistiæ nullus est, qui non videat esse metaphysicam; sicque ex illa sequeretur neque Patenam, neque Corporale esse consecrandum, vel benedicendum; quia in ipsis per accidens Corpus Christi consecratur: nam, vt vult Tamburinus, Corpus Christi per se consecratur in manibus Sacerdotis: sed hoc dicere est absurdum: ergo, &c.

5. Et hæc dicta esse volo in fauorem amicissimi Patris Dicastilli cui ita addictum me esse profiteor; vt ad tuendas eius opiniones, meas impugnare minimè erubescam. Sed his non obstantibus, existimo contrariam sententiam, quam ego docui esse satis probabilem, & vt talem illam admittunt ipsimet aduersarij, Dicastillus, & Amicus locis citatis; nam & illam absolutè præter DD. alibi à me citatos, & superius adductos, tenent Io. Præpositus *in 3. part. quæst.83. art.3. dub.5. num.171.* & me citato Martinus de San Ioseph *in Mon. Confess. tom.1. lib.1. tract.16. de Euch. n.57.* Castrus Palaus *tom.4. tract.22. disp. vnica, punct.6. n.7.* Tamburinus *vbi supra*; quibus adde nouissimè Magistrum Serra *in 3. part. quæst.83. art.3. dub. vnico*, asserentes, Pixidem non requiri ex necessitate esse consecratam, vel benedictam; quia nullibi cauetur; & præcepta imponenda non sunt absque firmo fundamento.

Docuit in Ref. not. primæ huius Ref.

RESOL. CLXXX.

An intra Pixidem vbi Sacramentum reseruatur, debeat permanere aliqua palla ex ligno confecta, & benedicta?

Et an Pixis benedici debeat? Ex part. 2. tract. 15. & Misc. 1. Ref. 2.

§. 1. Affirmatiuè respondet Vasquez *in 3. p. disp. 233. c. 4. n. 36.* vbi ait: Existimo ex consuetudine necessarium, vt intra pyxidem, in qua Sacramentum seruatur, sit vas aliquod ex lino, quod benedictione corporalis benedictum sit. Nam quandiu celebratio Missæ durat, Corpus Christi semper esse debet supra pallam corporalem benedictam, quæ sindonem repræsentat, qua Christi Corpus mortuum in sepulchro inuolutum fuit, ita etiam finita Missa quamdiu Corpus Christi seruatur. Hæc ille.

2. Sed hæc sententia mihi non placet, & consuetudo quam assert Vasquez est in contrarium. Ad argumentum verò respondetur ex Nugno *in 3. part. tom 5. q. 83. art. 3. dub. 5.* in his rebus non valere argumentum à paritate rationis, est etiam differens ratio, quoniam corporale tangit Corpus Christi in ipsomet Sacrificio: vnde licet non sit sanctior confectio Corporis Christi, quàm ipsummet Corpus consecratum, ac præsens perseuerans. Tamen propter conficiendum Sacramentum sunt necessaria vasa consecrata, non autem propter custodiendum. Ex his patet responsio ad illam quæstionem, an pyxis, in qua Corpus Christi seruatur, benedici debeat. Reginaldus *in praxi, tom. 2. lib. 29. c. 9. sect. 6. n. 201.* Molfesius *in sum. tom. 1. tract. 3. c. 12. n. 55* Pet. de Ledesma *in sum. tom. 1. de sacr. Euchar. c. 21. fol. mihi 150* affirmant, & in hanc sententiam videtur inclinare Pitigianus *in 4. sent. tom. 1. dist. 13. q. 2. art. vnic.* cum aliis.

Sup. hac diffic. latè in Ref. præterita per totā, & cursim in alio §. eius primæ not.

3. Sed in rigore mihi placet opinio negatiua, quam tuentur, & docent Paludanus *in 4. dist. 13. q. 1. art 4.* Tabiena *ver. Euchar. num. 31.* Syluest. *eodem ver. 3. q. 4.* Sotus *in 4. dist. 13. q. 1. art. 3.* & ex neotericis Nugnus *vbi sup.* Azorius *p. 1. lib. 10. c. 27 quæst. 7.* Henriq. *lib. 9. c. 8.* & Vasquez *loco citato* vbi asserit, pyxidem non esse benedicendam, eo quòd nullo iure id præcipiatur. Quòd verò in Pontificali pro illa peculiaris benedictio assignetur, non satis est, vt dicamus necessariò esse benedicendam. Nam & in Pontificali assignantur benedictiones pro aliis ornamentis Altaris, & pro vasis Reliquiarum, & pro campanis, quæ tamen omnia non semper benedicuntur.

RESOL. CLXXXI.

An si quis lauet Corporalia ante primam lotionem factam à Diacono, peccet venialiter? Ex part. 11. tr. 3. & Misc. 3. Ref. 16.

§. 1. Negatiuè respondet noster doctus Siculus Pater Tamburinus *opusc. de Sacrament. Missæ l. 1. c. 2. §. 2. num. 1.* vbi sic ait: Certum est corporalia, purificatoria, & similia lauari saltem ex conuenientia debere à Diacono in vase ad hoc præparato, lotionemque mittendam esse in piscinam sacram, vel sacrarium, quòd, hic, nihil aliud est, nisi locus in pariete, seu sub terram defossus, & ab aliis profanis vsibus separatus, in quem hæc lotio, & similia proiici ob reuerentiam, solent.

2. Secundò. Notant autem communiter Doctores hoc intelligendum esse de prima lotione, nam hac, per Diaconum habita, possunt laici sine scrupulo, & fœminæ, præsertim Sacræ Virgines, ea melius lauare, tergere, & reficere.

Sup. hoc in Ref. not. seq. §. 1. ad medium, à vers. Eaque de causa.

3. Tertiò. Dubium ergo superest, at si laicus sine necessitate ea in prima lotione lauet, peccet; & non peccari quidem mortaliter certum sit, quia non est materia grauis. Peccari autem venialiter multi supponunt, ex eo quia si ea tangere, ex ipsorum sententia, iis non licet sub culpa veniali, multo magis non licebit lauare.

4. Verùm probabile est, nec esse veniale, licet sit optimum consilium vt à Diacono, vel Subdiacono,

vel

vel habentibus ad id priuilegium in prima lotione lauentur: Ratio est, tum quia Doctores supra probabiliter docentes, non esse veniale tangere, videntur etiam probabiliter docere, nec esse lauare: in lotione enim nil aliud tandem interuenit, vt idem Suarez ibidem fatetur, nisi quidam contactus, tum quia vt ibi, ita hic, non constat impositam esse obligationem sub vllo præcepto. Ita Tamburinus.

5. Sed hæc opinio mihi non placet, est enim contra communem, vnde præter alios Dicastillus de *Sacrament.to.1.tr.5.disput.4.dub.11.n.227.* docet hoc prohiberi per Canones, quod nulla consuetudine abrogatum est, nec ait cum Syluestro rationabiliter abrogari, quod etiam auctoritate plurimorum Franciscus Lugo *de Sacrament.lib.5.cap.8.num.62.quæst.7.* & Castrus Palaus tradunt *tomo 4. tr. 22. punct.10. num.13.* Vnde Regulares secundùm aliquos, habentes priuilegium tangendi, & lauandi corporalia, non possunt illa lauare, nisi post primam lotionem factam à Diacono; & ideò Magister Hinojosa *in Directorio decisionum Regularium verbo corporalia fol.* 155. sic asserit:

Sup. hac cōcessione in Ref. seq.§.1. in fine, à vers. Las quales.

Corporalia, & Calices tangere reuerenter concessit Sixtus IV. omnibus fratribus Clericis, vel laicis. Concessit etiam omnibus Monialibus Sanctæ Claræ, & Sororibus Tertij Ordinis Minorum, quòd possint corporalia, & purificatoria contingere, dum tamen prius lota sint à Fratribus. Ecce clarè, & expressè non conceditur dictis personis lotio prædictorum Inuenies enim maximum rigorem in iure propter periculum alicuius reliquiæ corporis, vel sanguinis Domini ibi detentæ. Quapropter nisi corporalia sint prius lota à ministris, scilicet Sacerdote, vel Diacono, lauari non possunt ab alijs Fratribus, & Monialibus; immò nec à Subdiacono, quia omnibus rigorosè prohibetur huiusmodi lotio, nisi Diaconis, non tamen negatur Fratribus etiam laicis tangere corporalia, vel calices, quia non est periculum in hoc, & absolutè conceditur per priuilegia.

6. Nihilominus Calistus III. concessit, vt Fratres laici possint calices contingere, lauare corporalia, & alia ornamenta Ecclesiastica, quam concessionem vsus interpretatur, quòd præcedere debeat lotio à competenti ministro, vt dictum est. Ita Hinojosa.

7. Sed verum vt fatear, non video ad quid deseruiret priuilegium concessum Regularibus lauandi, si illa non possent lauare, nisi post lotionem factam à Diacono, nam hoc absque priuilegio licitum est etiam laicis: Ad id verò, quod asserit Pater Tamburinus, posse laicos absque culpa veniali tangere corporalia; ergo, & lauare, nego antecedens, & iam alibi hanc sententiam ego non approbaui, nam quidem difficilè discedo ab aliqua opinione, quam video communiter docere Doctores.

Alibi in Ref. seq.

RESOL. CLXXXII.

An laici tangentes Calicem, Patenam, & Corporalia peccent saltem venialiter?

Et quid de alijs Clericis inferioribus?

Et quid est sentiendum de contactu Aræ & de contactu Patenæ à parte extra, seu inuersa & de contactu calicis in pede, maximè si pes est amouibilis, vel cupa calicis à parte exteriori?

Et aduertitur Regulares habere multa priuilegia concessa Sacristis, & laicis, vel conuersis Regularium vt possint supra dicta tangere.

Et cursim docetur corporalia, & purificatoria post primam lotionem posse fœminis maximè Virginibus integrè lauanda, & reficienda tradere. Ex part.10. tr.11. & Misc.2.Ref.2.

§. 1. NEgatiuè ex Soto respondet Tamburinus *Opusc.de Sacrificio Missæ, lib.1.cap.2.§.1.n.12.* Sed ego affirmatiuæ sententiæ adhærendum esse puto: vnde, cùm Emanuel Sa *verb. Sacra. num.* 3. dixisset, Sacra tangi à Laicis sine contemptu, aut nullum peccatum est, aut leuissimum: rectè Magister sacri Palatij in Editione Romana sic correxit: Sacra tangi à Laicis sine contemptu non est peccatum mortale. Rectè, inquam, sic correxit. quia ita docent communiter Doctores, & præcipuè Patres Societatis Iesu: vnde præter Suarez, & Coninch. à Tamburino adductos, hanc sententiam tenet Dicastillus statim citandus, Amicus *in Cur.Theol.tom.7. disp. 33. sect.12.num.378.* Laymann. *lib.5.tract.5.cap.6. num.19.* Vasquez *in 3.part.tom.3. disp.223.cap.4.num.37.* Præpositus *in 3.part.quæst.83.num.3.dub.5.num.172.* Sanchez *in Summa, tom.2.lib.2.cap.43.num.27.* Castrus Palaus, *tom.4.tract.22.disp.vnica, punct.10. num.13.* Reginaldus *tom.2.lib.29.cap 9.part.2.sect.7.n.202.* Tannerus, *tom.4.disp.5.quæst.10.dub.3.num.50.* & alij:

Sup. hoc in Ref. præterita cursim ex doctrina §.vlt. signanter ad medium, & in §.Tertio, & seq.

Dico igitur, quod esto Laicis, & Clericis inferioribus permissum non sit sacra vasa, & corporalia tangere extra necessitatem; si tamen id faciant secluso contemptu, non censetur culpa grauis, sed venialis tantum ob materiæ leuitatem. Intercedente verò causa aliqua rationabili, nullam esse culpam, firmant Suarez, Coninch. Layman, Vasquez, & Sanchez *supra.* Eaque de causa Corporalia, & Purificatoria post primam lotionem fœminis, maximè Virginibus, integrè lauanda, & reficienda traduntur; quia hoc munus exactius, quam viri, præstare possunt; vti bene notarunt prædicti Doctores. Vide Garziam *in Theolog.moral.tract.3.difficult.8.dub.4.punct.3. num.29.* Villalobos *in Summa, tom.1.tract.8. diffic.29.n.3.* qui nominatim Sotum impugnat; quod idem fecit Ledesma *in Summa, tom 1.cap.22. concl.* 2. vbi sic ait:

Sup. hoc cursim in fine §. 2. Ref. præteritæ.

[Duda es si los Seglares, y mugeres, tocando el Caliz, y la Patena immediatamente, si es pecado, y lo mismo es en tocar los corporales, y el Ara. En esta dificultad el P.M. Soto enseña, que no auiendo menos precio, quiçano es pecado aun venial, y si lo es, es leuissimo pecado. Digo lo primero, que el tocar el Caliz consagrado, y las demas cosas ya dichas immediatamente es pecado en los seglares, y mugeres, aunque no aya menos precio. Esto se prueua lo primero de los derechos citados, que prohiben el tal toccamiento. Lo segundo se prueua del vso de toda la Iglesia. Todos hazen escrupulo de tocar estas cosas. Dico lo segundo, que no auiendo menos precio, no sera pecado mortal, pero serà pecado venial, si se haze sin causa y necessidad. Que no sea pecado mortal, consta del comun consentimento de todos los Fieles, porque ninguno haze escrupulo de pecado mortal. Tambien consta, porque la materia no es tan graue, que aya obligacion de pecado mortal. Que sea pecado venial, se prueua con las razones del primo dicho. Las quales se confirman, porque los summos Pontifices han dado Priuilegio à los Religiosos, para que los legos puedan tocar los Calizes, y otras cosas semejantes, Luego ello de si no es licito.] Ita ille; cui adde Caspensem *in Curs. Theol. tom. 2. tract.23. disput.3.sect.5.num.88.* Sotum etiam impugnantem Io.de la Cruz *in Direct. Conscien. part. 2. de Sacr. Missæ quæst.3.dub.4.concl.3.* & Martinum de San Ioseph *in Man. Confess. tom.1. lib. 1. tract. 16. de Euchar.num.18.*

Sup. hoc in Ref. præterita à medio §. Sed hæc. & seq.

2. Sed an saltem sententia negatiua quam impugnauimus contra Tamburinum sit admittenda in contactu Patenæ à parte externa, seu inuersa, & in contacto Calicis in pede, maximè si pes sit amouibilis. Affirmat sapientissimus Dicastillus *de Sacram. tom.1.tract.5.disp.4.dub.9. num.* 191. Sed tu cogita: nam

nam etiam dicendum esset Laicum non peccare venialiter, si tangeret Cupam Calicis à parte exteriori, cùm militet eadem ratio, quæ in Patena. Itaque absolutè non est recedendum ab affirmatiua sententia, quæ, vt dixi, communis est inter Theologos, & præcipuè in Schola Societatis. Et quidem si Laici, tangendo Corporalia, & Vasa sacra, neque peccarent venialiter; ad qoid deseruirent Priuilegia tot Pontificum concessa Sacristis Regularium, vt possint illa tangere? Vide, præter Doctores citatos, Marchantium *in Tribun.sacr.tract.2. part.2.tit.4. question. 2.dub.6.*

RESOL. CLXXXIII.

An liceat vasa, vestes, ligna, aliaque cultui diuino dicata in prophanos vsus conuertere, dummodo non maneant in eadem forma? Ex part.5. tr.13. & Misc.1. Ref. 76.

§. 1. OLim de hac re magna mihi quæstio fuit cum quodam Religioso, qoi negatiuam sententiam mordicus tenebat, nixus authoritate *c.ligna, dist.* 1. vbi habetot quòd ligna Ecclesiæ dirutæ non debent ad alios vsus destinari, nisi ad aliam Ecclesiam, vel ad profectum Monasterij, quem profectum explicat ibi glossa, vt deseruiant in Capitulo, dormitorio, &c. vide etiam *c. Altaris, eadem dist.* & Azorium *p.1.lib.9.c.9.quæst.7.*

2. Sed ego non auderem de peccato mortali damnare eum, qui mutata forma dictarum rerum illas in vsus profanos conuerteret, & ita hanc sententiam docet Castr. Palaus *tom.1. tract.8. disp.1. punct.6. numero* 25. vbi sic ait. Si benedictio, vel consecratio deperdatur alicni, videri potest licitum esse rem, quæ benedicta & consecrata fuit, profanis vsibus deseruire posse. Quis enim negabit ex calice confracto vas aliquod profanum confingi posse, & ex veste aliqua sacerdotali iam rupta, aliquam profanam componi posse, aliàs esset obligatio hæc omnia perdendi. nam cùm cultui diuino deseruire non possint, restat vt omnino consumantur, quod videtur durum. Præterea nulla videtur rebus sacris irreuerentia fieri ex eo quòd earum materia profanis vsibus aptetur, siquidem numquam est verum dicere res sacras profanis vsibus aptari. Item destructa, v.g. forma Calicis, iam calix ille amisit consecrationem, & consequenter iam non est sacer. ergo est profanus. ergo poterit vsibus profanis deseruire. Quid enim ex præterita consecratione in illa materia remanet, ob quod prohibearis vsui communi materiam illam aptare, siquidem communis est; propter hæc censeo probabile, secluso scandalo, nullum, vel leuissimum peccatum in hac applicatione interuenire. Ita Palaus, qui etiam respondet ad textus supracitatos pro negatiua sententia. nam loquuntur de rebus in eamdem formam manentibus, ac fuerunt applicatæ, de illis enim est verum dicere, quæ semel consecrata sunt, non debent ad laicorum vsus reuerti. Non nego tamen ex decentia conuenire vt ea, quæ vsibus sacris dicata sunt, etiam mutata forma in vsus profanos, minimè conuerti debere, qnod nego probabiliter est, ita facientem peccare mortaliter.

RESOL. CLXXXIV.

An sufficiat, si in celebratione Missæ adsit Crux, vel imago Crucifixi in tabula, vel pariete?

Et an non sit peccatum mortale, sed ad summum veniale celebrare sine imagine Crucis, vel Crucifixi, si commodè haberi possint?

Et an si cingulum frangatur, vt neutra pars per se possit deseruire, etiam si nodo partes nectantur, egeat noua benedictione, & secus vero, si antequam omnino diuidatur, reficiatur, vel adhibito nodo firmetur; quia tunc adhuc est vnum cingulum?

Idem est dicendum, quando altera pars sola est sufficiens.

Et docetur ex duplicata Stola, vel Casula, seu Planeta posse fieri duas; quia plures possunt simul vna benedictione benedici, & etiam si separentur, possint retinere suam figuram.

Et an quando vestes Sacerdotales sunt tales, vt funiculis connectantur, etiam si dissoluantur, non amittant benedictionem; sicut diximus de Calice, & Cupa, quando pes est amouibilis, cochleaque nectitur. Ex p. 10.tract.15. & Misc.5. Ref.28.

§. 1. NEgatiuè respondet Gauantus *in Rubrica Missalis part.1.tract. 10. littera D.* sed nouissimè affirmatiuam sententiam docuit Pater Tamborinus *opusc.de Sacram. Missa, lib.1.cap.5.tit.6 num.* 2. vbi sic ait: Olim inter curiosos Rubricarum contentio fuit, an obseruetur Rubrica, quæ Crucem in Altari dum fit Sacrum expostulat, si adsit Crucis, vel Crucifici effigies depicta in tabula vel pariete? Satis obseruati Rubricam affirmabant aliqui, quia iam adest Crux; Negabant alij, quia præter illam Iconem depictam ad parietem, requirebant iuxta Rubricæ aliam crucem super Altare inter candelabra, & ob oculos Sacerdotis tum ad orandum, tum ad incensandum.

2. Dico vtrosque sensisse probabiliter, sed à me contra Gauantum audiri libentiùs affirmantes. Neque enim eiusmodi requisita adhiberi debent, sed ritu Metaphysico, sed morali, & humano. Quis autem moraliter amplius Crucem requirat, si Crucem habeat in prospectu (licet non inter Candelabra) ad qoam, & orare, & incensare, & quælibet circa illam officia exhibere possit? Ita Tamburinus, coi ego libenter adhæreo, & in eius fauorem adduco etiam Patrem Trimarchum, & Agrifolium Ordinis Minimorum, quos citat, & sequitur Franciscos de Nigro *ad Carem.* Ruiz *part. 1.præsup.3.num.*2. vbi sic asserit: Quæres, vtrum in Altari, cuius Icon est ipsamet Crucifixi figura, collocanda etiamsit alia Crux inter ipsa Candelabra, Respondet affirmatiuè Gauantus *loc. cit. vers. Quæritur præterea.* Negat autem Pater Trimarchi, quia ad orandum, & Crucem incensandum satis est imago illa crucifixi in tabula depicta: Et in hoc Collegio Iesu Mariæ in Altari Crucifixi nunquam ad celebrandum ponitur alia Crux, & tamen adsunt viri doctissimi, & cæremoniarum vsus studiosissimi, & etiam tenet Pater Agrifolius. Hæc ille, vnde putò sententiam Tamburini esse probabilissimam.

3. Nota tamen hic obiter non esse peccatum mortale, sed ad summum veniale celebrare sine imagine Crucis, vel Crucifixi, si commode haberi possent, ita contra nonnullos, quos citat Fagundez *part. 1.lib. 3.cap.*22. *num.* 32. docet me citato Leandrus *de Sacram.tom.2.tract* 8.*disp.7.quæst.*23. Sup. hoc supra in fine §. 2 Ref. 155.

4. Nota etiam hic obiter me discedere ab opinione quam docui cum aliis *in p.2. tract. 15. resol.*4. & quam non improbabilem putaoit Tamburinus *opusc.de Sacrament. Missa, l.1. cap.3.* §.3. *num.*4. Dico igitur quod si cingulum frangatur, vt neutra pars per se possit deseruire etiamsi nodo partes nectantur, eget noua benedictione, secus verò, si antequam omninò diuidatur, reficiatur, vel adhibito nodo firmetur, tunc enim adhuc est vnum cingulum. Idem iudicium est, quando altera pars sola est sufficiens.

Docuit in Ref. quæ hic est supra Ref. 168. & in Ref. 167. § Nota tertio. & in Resol. 169. & 170. §.2. ad lin.4.

ficiens. Illud autem mihi placet, quod docet idem Sà *verb. Missa, num.* 11. ex duplicata Stola, vel Casula seu Planeta posse fieri duas, quia plures possunt simul vna benedictione benedici, & etiamsi separentur, possunt retinere suam figuram.

5. Illud etiam mihi non displicet, quod obiter dicit Bonacina *disp. 4. quæst. vltima, punct. 9.* quando vestes tales sunt, vt funiculis connectantur etiamsi dissoluantur, non amittere benedictionem, imò testatur Bonacina ita seruari. Vnde si pluuiale, vel casula habeat partes sic ex intentione diuisas, vt funiculis annecti & dissolui possint, vt ea ratione commodius afferuentur, plicentur, &c. non videntur amittere consecrationem sicut diximus de calice, & cuppa quando pes est amouibilis, cochleaque nectitur. Et his etiam adhæret Dicastill. *de Sacr. t. 1. tract. 5. disp. 4. dub. 10. num. 210. & 211.*

RESOL. CLXXXV.

An in præcepto Pij V. non addendi aliquid in Missa præter præscripta, detur paruitas materia?

Idem est de omissione illarum rerum, quæ in Officio Missæ dicendæ, & recitandæ ordinantur, in Missali.

Vnde excusatur à mortali Sacerdos, qui omisit recitare Graduale post Epistolam. Ex part. 5. tractat. 5. Resol. 63.

Sup. hoc supra ex Res. 95. lege doctrinam §. vlt. & infra Res. 194.

§. 1. Affirmatiuè respondeo cum Hurtado *disput. 4. de Sacrificio Missæ, diffic. 12.* vbi sic ait. Conueniunt Doctores addere aliquid ex suo, quod non ordinatur in Missali, esse peccatum, quia prohibuit Pius V. in Bulla præfixa in initio Missalis Romani iussu ipsius impressi, quòd non est mortale, quando parua aliqua Oratio additur ex deuotione, & non recitatur alta voce coram populo. Ita ille.

Quæ nunc hanc sequetur.

2. Qui etiam putat idem dicendum, vt suprà visum quoque est, *resolut. 45.* in omissione illarum rerum, quæ in officio Missæ dicendæ & recitandæ ordinantur in Missali. Vnde Franciscus Sylvius *in 3. part. D. Thom. quæst. 83. art. 6.* Obserua celebrantem teneri ad omnia, quæ præscribuntur in Missali, ita vt nihil possit addere, aut omittere, ne Sacerdotes aliis quàm debitis horis, néve ritus alios, aut alias cæremonias & preces in Missarum celebratione adhibeant, ait Concilium Tridentinum *sess. 22.* & Pius V. *in Missali* strictè præcepit, vt Missam iuxta ritum, modum, ac normam quæ in eo traditur, decantent ac legant. Non dubitamus tamen quin aliter facientes aliquando peccent solùm venialiter, cùm enim leuitas materiæ soleat aliàs à mortali excusare, non est ratio cur in præsenti non excuset. Ita Sylvius. Vnde ego in facti contingentia excusaui à peccato mortali Sacerdotem, qui omisit recitare graduale post Epistolam. vide suprà *in resolut. 45.*

Vt in annot. præterita.

RESOL. CLXXXVI.

An in omissione aliquarum rerum, quæ dicuntur, vel aguntur in Missa, detur paruitas materia?

Et an peccet mortaliter omittens Gloria, *vel* Credo, *vel commemorationem aliquam?*

Et quid de omittente in Canone nomen alicuius Sancti, vel tempore Paschali ea, quæ interponuntur in Communicantes, *aut in Actione;* Hanc igitur oblationem, &c.

Et an si paulo post quis recordetur, non debeat repetere, quia moraliter non contingit hæc fieri sine aliqua interturbatione, & incommoditate?

Et notatur, quod non sit nisi veniale, & quandoque nullum peccatum cæremonias aliquas, quæ inter principales non annumerantur sine contemptu prætermittere, v. g. omittere Crucem aliquam, manuum eleuationem, pectoris tunsionem, &c.

Et an peccet mortaliter Sacerdos celebrans solemniter, qui Epistolam, vel Euangelium, quod à Ministro cantatur, non legit? Ex part. 3. tr. 5. Res. 45.

§. 1. Ad hoc dubium ita respondet Nugnus *in 3. part. q. 83. artic. 4. dub. 2. conclus. 2.* vbi sic ait: Ex paruitate materiæ aliquando erit solùm peccatum veniale aliquid istorum omittere; patet, quia religio est virtus moralis habens materiam grauem, & materiam leuem, & res certissimá est, quòd non dicere vnum kyrie eleison, est leuis materia. ergo tantùm erit peccatum veniale illud omittere; quæ autem sit grauis, vel quæ leuis materia, iudicio viri prudentis & timoratæ conscientiæ iudicandum est, & cùm hæc res secundùm se sit grauissima, semper est timendum, & nihil ex electione omittendum est; præcipuè in Canone, vbi faciliùs efficitur peccatum mortale aliquid omittere. Mihi res grauis videtur ex intentione non velle nominare aliquem Sanctum eorum, qui ibi ponuntur. Ita Nugnus, nimis quidem scrupulosè.

Sup. hoc in Res. præterita, §. 2. & lege etiam Res. & §. eius primæ not.

Sup. hoc infra in Res. 193. & in aliis eius annot.

2. Vnde ego in recitatione etiam sacri Canonis puto dari paruitatem materiæ, & ideo nouissimè Cœlestinus *in compend. Theol. moral. tract. 8. c. 5. q. 10.* ita asserit. Quæres an peccet mortaliter omittens voluntariè *Credo*, vel *Gloria in excelsis*? Respondeo quòd non. Filliucius *tom. 1. tract. 5. cap. 5. num. 155.* idem putat de omittente in Canone nomen alicuius Sancti, vel tempore Paschali ea quæ interponuntur in communicantes, aut in Actione: Hanc igitur oblationem, &c. Ita Cœlestinus, quod ego ante illum docueram *in part. 2. tract. 14. resol. 59.* & docet nouissimè, me citato, Franciscus de Nigro *in addit. ad Ruiz part. 2. regul. 6. q. 1.* & etiam, me citato, Faustus *de sacram. Euchar. lib. 2. qu. 266.* Et tandem idem tenet Marchantius *in qq. regular. de Sacram. tract. 4. cap. 5. quæst. 4. fol. mihi 586.* vbi sic ait: Quæro an aliquas cæremonias omittere inter celebrandum, vel addere, semper sit peccatum mortale? Respondetur primò, in his etiam excusare posse rationabilem causam, vel leuitatem materiæ. e. g. omittere *Credo*, vel *Gloria*, vel commemorationem aliquam, facilè excusatur à mortali, quia non sunt partes simpliciter necessariæ ad Missam, nec quid notabile ad integritatem Missæ spectans consistunt. Nec si paulo pòst quis recordetur, debet repetere, quia moraliter non contingit id fieri sine aliqua interturbatione & incommoditate. Similiter dic non esse nisi veniale, & quandoque nullum peccatum cæremonias aliquas, quæ inter principales non adnumerantur, sine contemptu prætermittere. v. g. omittere Crucem aliquam, manuum eleuationem, pectoris tunsionem, &c. Vide etiam Ioannem de Lugo *de Sacram. Euchar. disput. 20. sect. 4. num. 107.* qui, me citato, sentit non peccare mortaliter Sacerdotem celebrantem solemniter, qui Epistolam, vel Euangelium, quod à Ministro cantatur, non legit, & hoc ex leuitate materiæ, eo quòd tunc non omittatur Epistola, vel Euangelium in Missa, si quidem cantatur solemniter à Ministris ad quos spectat; illa autem lectio, quæ omittitur, videtur esse magis priuata, non tam pro populo, quàm pro ipso Sacerdote. Potest ergo eadem materia, quæ est grauis, si omninò omittatur, esse leuis, si non ab vtroque, sed ab vno solo cantetur, vel legatur.

Sup. his & seqq. Pro Gloria, & Credo, & Oratione aliqua in Res. seq. & infra in Res. 19. §. 1. & in Res. 192. §. 2. ante mediū, & supra in Res. 72. §. vlt. paulo post initiū, & post medium, & pro omittente nomen alicuius S. in Canone, in Res. not. præterita, &c. aut quæ interponuntur in Communicantes, aut in actione, Hanc igitur. infra in Res. 191. §. Notandum. &c. & pro repetitione istorū contenta in hoc textu. ibi in § Sed quid.

Et sup. his Epistola, & Euangelio, inf. in Res. 189. & in aliis eius not.

RESOL.

RESOL. CLXXXVII.

An Sacerdos, qui omittit in Missa voluntariè Credo, *seu* Gloria, *peccet mortaliter?*

Et quid si omittit in Canone nomen alicuius Sancti, vel tempore Paschali ea, quæ interponuntur in Communicantes, *aut in actione*: Hanc igitur oblationem? Ex p.2.tr.14.Ref.59.

Sup. contentis in aac Ref. 19 præcedente ref. à principio, signanter à lin. 4. Vnde, & in aliis eius not. pro his quæstionibus.

§. 1. FOrtè non peccare putauit Nugnus *tom. 1. in 3. part. quæst.* 83. *art.* 4. *dub.* 2. *ad* 5.

2. Sed sine vlla formidine, & absolutè docet non peccare mortaliter, sed venialiter ex materiæ leuitate, Filliucius *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 155. & idem putat, vt diximus, si omittitur in Canone nomen alicuius Sancti, vel tempore Paschali ea, quæ interponuntur in *Communicantes*, aut in actione, *Hanc igitur oblationem*: quod vltimum est maximè notandum.

RESOL. CLXXXVIII.

An peccet Sacerdos, qui in Missa solemni non recitat, sed tantum audit Gloria, Credo, Epistolam, Euangelium, & Prophetias, *quæ in Hebdomada maiori leguntur inter ipsa Missarum solemnia, dum ea ab aliis recitantur, aut canantur?*

Et an Sacerdos in Missa Mortuorum, quando dicenda est Sequentia, Dies iræ, &c. *si illam voluntariè omittat, peccet mortaliter?*

Et notatur, quod Rubricæ Missalis non sunt præceptiæ, sed directiuæ. Ex part. 9. tract. 6. & Misc. 1. Ref. 19.

Quæ nunc hanc sequentur, & in ref. 2. post seq & infra in Ref. 195. prope finem §. 2. & sup. in Ref. 186. prope finem.

§. 1. EGo *in part.* 2. *tract.* 14. *resol.* 42. firmaui cum multis Doctoribus, Sacerdotem in Missa solemni non legentem submissè Epistolam, & Euangelium, non peccare: vnde Moscosus *in sum. tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 14. sic ait: [Es opinion comun, que quando en la Missa ay Diacono, y Subdiacono, no esta obligado el Sacerdote à rezar en secreto el Euangelio, ni la Epistola; y assi lo pratican algunes hombres doctos.] Ita ille. Postea Eminentissimus Dominus meus de Lugo hanc sententiam impugnauit, quam ego iterum defendi *in part.* 5. *tr.* 13. *ref.* 95. licet nouissimè cum Lugo, me citato, sentiat Hieronymus Garcia *de obligat. Sacer. tract.* 3. *diffic.* 8. *dub.* 6. *punct.* 2. *num.* 18. Sed supposita nostra sententia, tanquam probabili: quia Rubrica Missalis non est præceptiua, sed directiua, vt me citato, docet etiam nouissimè Pellizarius *in Man. Regular. tom.* 1. *tr.* 5. *cap.* 9. *sect.* 2. *num.* 35. ad propositam difficultatem de *Gloria*, & *Credo*, eodem pacto ipse respondet affirmatiuè. Itaque *num.* 36. sic asserit: [Vtrum verò eodem modo excusari possit à peccato. Sacerdos solemniter celebrans, qui secretè non recitat *Gloria*, aut *Credo*, aut Prophetias, quæ in hebdomada maiori leguntur inter ipsa Missarum solemnia, dum ea ab aliis recitantur, aut canuntur. Respondeo, posse excusari, tum ob rationes allatas §. *præced.* tum quia non appatet ratio, cur dicendi sint satisfacere obligationi diuini Officij, qui recitat in Choro solùm audiendo Lectiones, Capitula, Orationes, &c. & non satisfaciat Sacerdos solemniter celebrans, solùm audiendo *Gloria*, *Credo*, & Prophetias, cùm videatur militare par ratio in vtroque casu: vnde sicut *cap. prec. sect.* 1. *q.* 10. §. *Verum quidem est*, asserumus recitantes in Choro modo supradicto satisfacere propriæ obligationi, solùm audiendo: ita & idem asserendum est in præsenti casu de Sacerdote solemniter celebrante: cùm *Gloria*, *Credo*, & Prophetiæ in Missa solemni dici possint per alios, non Sacerdotis celebrantis, sed chori, & aliorum Ministrorũ.] Hucusque Pellizarius. Sed defendendo nostram sententiam tãtùm in ordine ad Epistolam, & Euangelium, dico illam tenere, præter Doctores à me alibi citatos, Qu ntanaduenam, Authores Instructionis ordinandorum, editæ iussu Martini Realis, vt patet, me citato, *part.* 5. §. 1. *n.* 7. & etiam me citato, Ioannem Henriquez, *in* 99. *pract. sect.* 21. *q.* 10. vbi sic ait: [Mas probable es, que de ninguna manera esta obligado el Sacerdote à dezir rezado lo, que el Diacono, y Subdiacono han de cantar, si no basta oytlo, como lo dize Diana. Et ideò sapientissimus Sanch. *in opusc. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. *dub.* 13. *anim.* 3. docuit, Sacerdotem celebrantem cum Diacono, & Subdiacono meliùs facere, si dum ipsi dicunt Epistolam, & Euangelium, attente audiat, quàm si secretò dicat. Vnde Moscosus *in sum. tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 14. sic ait: [Es opinion comun, que quando en la Missa ay Diacono, y Subdiacono, no esta obligado el Sacerdote à rezar en secreto el Euangelio, ni la Epistola; y assi lo practican algunos hombres doctos.] Ita ille, & iterum ego.

Sup. his Prophetiis supr. in Ref. 72. §. Notandum. in principio, quamuis ibi pro illarum omissione in Missa priuata.

2. Notandum est etiam hic obiter, Patrem B or-donum *tom.* 2. *resol... num...* docere, Sacerdotem in Missa Mortuorum, quando dicenda est Sequentia, *Dies iræ, &c.* si illam voluntariè omittat, non peccare mortaliter: quia non est pars substantialis Missæ, sed tantùm int. g a is. Sed de dictis opinionibus Patrum Pellizzarij, & Bordoni, tu cogita.

Sup. hac Sequentia *Dies iræ*, sup. in fine Ref. 72.

RESOL. CLXXXIX.

An Sacerdos in Missa maiori peccet, si non legat submissa voce Epistolam, & Euangelium, postea à Subdiacono canendum? Ex p.2.tr.14.Ref.42.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Fernandez *in exam. Theol. part.* 3. *cap.* 5. §. 13. *n.* 15. & Emanuel Sà *ver. Missa, n.* 51.

Sup. hoc. in Ref. præterita, & in aliis eius primæ not.

2. Sed negatiuè respondendum est cum Vega *in sum. tom.* 2. *cap.* 41. *cas.* 7. qui citat Rodriquez. Idem docuit Villalobos *in summa, p.* 1. *tractat.* 8. *difficult.* 31. *num.* 4. qui malè citat Nauarrum tanquam contrarium sentientem: nam Nauarrus *in orat. Miss.* 78. & *in Manuali cap.* 10. *num.* 44. *seu* 46. negatiuam sententiam docet, & multis rationibus probat, tum quia in Missali hoc non præcipitur, tum quia nullo alio Canone, seu iure in Missa solemni imponitur recitari secretò Epistolam, & Euangelium. Et licet aliqui id faciant, multa sunt consueta, quæ non sunt præcepta. Malè igitur, vt dixi, à Villalobos Nauarrus pro contraria sententia citatur.

RESOL. CXC.

An Sacerdos in Missa solemni teneatur recitare submissa voce Epistolam, & Euangelium? Ex p.5. tr. 13. & Misc. 1. Ref. 95.

§. 1. AD hoc dubium ita respondet P. Lugo *de Sacram. Euchar. disp.* 20. *sect.* 4. *n.* 107. Posset forte excusari à peccato graui Sacerdos solemniter celebrans, qui Epistolam, quam Subdiaconus cantat, non recitat, vel Euangelium, quod à Diacono cantatur, prout excusatur à Vega, & aliis, quos affert & sequitur Diana *p.* 2. *tr.* 14. *ref.* 42. qui tamen falsò supponit id in Missali non præcipi: nam re vera præcipitur expressè ibi in rubricis Missæ solemnis. Ita ille.

Sup. hoc la duabus Ref. præteritis, & in aliis nos. primæ Ref. 186.

2. Sed aduersùs illum nominatim, nouissimè me defendit ex viro docto P. Trimarchi Franciscus de Nigro *in addit.ad Petrum Ruyz de celebrat. Missar. part.6.animaduers.8.num* 2. vbi sic ait: an lectio Epistolæ, vel Euangelij celebranti solemniter præcipiatur in Rubricis Missalis Romani. Negat Diana, affirmat Lugo, dicens quod falsò supponit hoc in Missali non præcipi, siquidem re vera præcipitur expressè ibi in rubricis. Verùm P. Trimarch. tuetur Siculum Dianam, dicens, quod Dianæ intentum cum asseruit quod in Missali non præcipiatur, nihil aliud fuit, nisi quod illa rubrica, seu cæremonia non est præceptiua, sed tantùm directiua. Hæc Niger. Dicendum est igitur, quod licet in rubricis Missalis dicatur quod Sacerdos in Missa solemni legit Epistolam, & Euangelium, non autem sequitur ex hoc, ibi dictam recitationem præcipi cum peccati obligatione; & hæc erat quæstio à me ibi agitata. Et ideo vti ego loquutus sum in dicta resolutione, ita sunt etiã loquuti ante me Doctores omnes hanc quæstionem pertractantes. Vnde Villalobos *in sum. tom.1. tract.8. diffic.* 31. *n.*4. ita asserit. [El Sacerdote no està obligado è dezir la Epistola, y Euangelio, no obstante que lo digan los Ministros; porque no ay derecho ninguno, que obligue à esto, ni lo manda el Missa.] Ita ille & ante illum Petrus Ledesma *in sum. tom.* 1. *cap.*24. *conclus.* 5. sic asserens. [El Sacerdote que dize Missa cum Diacono, y Subdiacono, no esta obligado à dezir el por si la Epistola, y e Euangelio en secreto: la razon es, porque no ay derecho ninguno, que obligue al tal Sacerdote à dezir la Epistola, y el Euangelio; y el Missal de Pio V. no pone tal obligacion.] Et tandem ita etiam loquutus est Ludouicus à San Iuan *in sum.quæst.*11.*artic.*23. *de Sacrament. Eucharist. difficult.*8. Igitur ego in dicta resolutione docui iisdem verbis id, quod ante me docuerunt supradicti viri docti.

3. Et post hæc scripta inueni ea, quæ ego docui, docere etiam, me citato, Bartholomæum a Sancto Fausto *de sacram. Euchar.lib.*2. *quæst.*278. vbi sic asserit: An Sacerdos cantans Missam cum Diacono, & Subdiacono, teneatur secretò recitare Epistolam, & Euangelium. Affirmant aliqui; communis tamen opinio, veriorque sententia id negat, & meritò quidem, quia nullum de hoc extat iuris decretum quod Sacerdotem ad hoc obliget, neque etiam Missale Romanũ iussu Pij V. editum huius ordinationis meminit; & licet aliqui id faciant, multa sunt consueta, quæ non sunt præcepta; vnde satis est à Ministris Epistolam, & Euangelium audire. Hæ Faustus. Hinc satis probatum remanet contra amicissimum P. Lugo, me non falsò supponere, in Missali non præcipi Sacerdotibus Missam solemnem cantantibus recitare submissa voce Epistolam, & Euangelium, re vera enim ibi id non præcipitur, & hoc ego negaui, & iterum cum citatis Doctoribus nego. Solùm igitur directiuè tenentur ex rubricis Missalis Sacerdotes in in Missis solemnibus Epistolam, & Euangelium submissa voce recitare, non autem præceptiuè.

RESOL. CXCI.

An qui seclusò scandalo, & contemptu in Missa relinqueret Epistolam, vel Euangelium, peccaret mortaliter?

Et quid dicendum de Gloria, *vel* Credo *si omittantur in Missa?*

Et notatur non esse peccatum mortale relinquere Communicantes, *& Hanc igitur oblationem, quæ interponi solent in Festis Natiuitatis, Resurrectionis, & Pentecostes.*

Et an teneatur Sacerdos illa repetere, si ex inconsideratione illa omitteret?

E adducitur Regula generalis, quod in Missa nihil est repetendum, nisi probabiliter quis dubitet se aliquid essentiale omisisse.

Imo, nisi quando certò dubitat, eo quod non sufficiat quodcumque dubium. Ex p.10. tract.15. & Misc.5. Res.42.

§. 1. Videtur prima facie negatiuè respondendum, quia si quis in Missa relinqueret *Credo*, & *Gloria*, non peccaret mortaliter, vt me citato docet nouissimè Leandrus *de Sacrament.tom.*2.*tract.* *tn*8. *d.*7. *quæst.* 58. & me citato Martinus de San Ioseph *vbi supra*, tamen aliquando longius est *Credo*, & *Gloria*, quam Epistola, & Euangelium: Ergo. Sup. his Credo, & Gloria supra in Ref. 186 §. Vnde. à lin. 4. & in aliis eius not. pro hac quæst. & pro Epistola & Euangelio, infra in Ref. 192. §. Sed hæc. ad lin 9. & sup. in Ref. 72. §. vlt. post medium, vers. Secus Epistolam.

2. Sed hoc argumentum nihil officit, & opinioni affirmatiuæ adhærendum esse puto cum Martino de San Ioseph *in monit. Confess. tom.*5. *lib.*1. *tract.*53. *de Eucharist.n.*12. D. castillo *de Sacram.tom.*1.*tract.*5. *disput.*4. *dub.*13. *num.*156. vbi sic ait: Vnde si omittatur aliquid eiusmodi ex vrgenti aliqua necessitate (quæ vix potest contingere) sine reuerentia, nullum erit peccatum. Neque in hoc vim habet, vt probetur omittere Euangelium, aut Epistolam non esse mortale peccatum; paruitas materiæ secundum se consideratæ, & quod sæpe Euangelium pauciora verba habeat, quàm *Gloria*, & *Credo*: nam paruitas, vel grauitas materiæ in hac re non sumitur ad eum modum, quo secundum probabiliorem opinionem sumitur in orationibus, etiam in horis Canonicis; nimirum pensata quantitate verborum orationis; sed consideratur secundum quod Missa est quoddam ens artificiale morale constans certis quibusdam partibus, ex quibus certa ordinis dispositione confluentibus ens illud artificiale resultet. In quodam autem composito artificiali aliquæ partes esse possunt magis principales, & necessariæ ad illius constitutionem, quam aliæ. Vide illarum defectus, etiamsi ipsæ in quantitate sint minores quam aliæ, magis deformant, aut deturpant ens illud artificiale, quam defectus aliarum partium etiam maiorum. Sicut enim in statua v.g. alicuius Sãcti, etiamsi ex veste ipsa defluente, vel ex aliquo insigni, puta ex ense, quem habet in manu, quandoque maior pars abscindatur quam sit pars nasi, barbæ, oris, aut oculorum, non ita illarum partium defectus deturpat, atque harum. Nam deficiente ense, aut illo sinu, vel parte vestis sine qua ab initio potuit esse talis imago, non tantus est defectus, atque defectus nasi, & aliorum, etiam minorum in quantitate. Sic etiam in Missa defectus hymni Angelici, & Symboli Nicæni, sine quibus ens illud artificiale, quod dicitur Missa, potest consistere, non tanti momenti censetur, etiamsi maior sit illorum verborum quantitas, quàm Epistolæ, aut Euangelij: quia his deturpatur, & deformatur consuetum illud ens artificiale, quod est Missa; cùm tamen sine Symbolo, aut Gloria sæpe consueta forma consistat. Facilius nihilominus posset excusari à mortali, si in Missa solemni Sacerdos non dicat priuatim Epistolam, vel Euangelium, sed solùm contentus à ministris: atque ea ratione excusat Diana *tract. illo* 4. *resol.* 42. cum Vega, Rodriquez, Nauarro, qui Nauarrus docet in Missali non præcipi, quod fortè ita erat tempore Nauarri, postea verò præceptum est expressè. Itaque non Diana (quem in hoc accusat Lugo) sed Nauarrus est, qui dixit non præcipi in Missali. Diana verò solùm contendebat Nauarrum non esse contrariæ sententiæ, sed huius; & ad id probandum protulit Nauarri doctrinam citatis duobus locis, & aliquas rationes illius. Hucvsque Dicastillus. Quæ hic est sup. Ref. 189. & in aliis eius not. pro hac quæst.

3. Notan

Sup. hoc supra in Res. 186. § Vide ad lin. 8. & in Res. 187. & in Res. 72. §. vlt. post medium.

3. Notandum hîc obiter, me satis probabiliter dixisse non esse peccatum mortale relinquere: Communicantes, vel Hanc igitur oblationem, quæ interponi solent in Festis Natiuitatis, Resurrectionis, & Pentecostes; & ita me citato tenet Dicastilhus *vbi suprà*; & me etiam citato Leandrus *quæst.* 61. Vide etiam Ioannem Henriquez *in qq. pract. sect.* 2. *q.* 17.

4. Sed quid dicendum si aliquis v.g. in in die Pentecostes, ex inconsideratione omitteret. *Communicantes*, & *Hanc igitur oblationem*, teneretur postea illa repetere: Et respondeo negatiuè ex doctrina generali quam contra Vasquez docet Dicastillus *loco citato, num.* 166. nempe in Missa nihil repetendum, quod non sit de substantia, etiamsi sine scandalo, aut nota fieri possit, sed vlterius pergendum: Nam in rubricis Missalis, vbi agitur de defectibus in celebratione Missarum occurrentibus §. 5. *cuius titulus est*: *De defectibus formæ in fine*, dicitur: Si valdè probabiliter dubitat se aliquid essentiale omisisse, iteret formam, saltem sub tacita conditione: si autem non sunt de necessitate sacramenti, non resumat; sed procedat vlterius.

Sup. hac repetitione supra in Res. 186 §. 2. post medium & vers. Nec si paulo post.

5. Talia autem sunt verba, de quibus nunc agimus, quæ non sunt de necessitate Sacramenti: Ergo illa iam omissa, etiamsi quis secretò possit, non sunt repetenda; sed pergendum vlterius. Si verò quis probabiliter dubitet, aut credat omisisse aliquid pertinens ad essentiam consecrationis, potest, & debet, vt aduertit Missale, etiam post longam moram repetere sub conditione prædicta, saltem tacita, quia tunc nullum est periculum, licet priùs protulerit.

6. Ad hoc autem vt talis repetitio fiat, non sufficit quodcunque dubium: sæpè enim verba proferimus ex vsu; imò aliquando etiam attentè, quorum posteà non recordamur, an fuerint prolata, quando reflectimur; quia, vt postea recordemur, & fiat memorabile, non tantùm fuit necessarium attentè cogitare; sed etiam cogitare cum aliquali reflexione, quod dicamus. Vndè scropulosi debent omnino quiescere in hoc; nec repetere, etiamsi non recordentur. Tantùm ergo est facienda repetitio: quando certò vel probabiliter constat de omissione eorum, quæ sunt de necessitate formæ.

RESOL. CXCII.

An Sacerdos, qui omitteret in Canone Missa v.g. sex aut octo nomina Sanctorum, excusaretur à peccato mortali ratione paruitatis materiæ?

Et cursim docetur quod si in consecratione Calicis omittatur ea pars Noui & æterni testamenti, *vel si quis inter Latinos latine celebrans formam consecrationis Græco vel Hispano sermone conciperet, an sit mortale, vel tantum veniale?*

Et quid, si in Missa Epistola, Euangelium, aut Offertorium omitterentur scienter, an sit peccatum mortale?

Et quid, si omitteretur Gloria, *vel* Credo, *aut tres primæ orationes?*

Et infertur, quod si omittatur in Baptismo magna pars cæremoniarum, quas Ecclesia præscribit, an sit peccatum mortale? Ex part. 10. tr. 16. & Misc. 6. Res. 37. alias 36.

Sup. hoc supra in Res. 72. lege doctrinā vers. Hinc omittere. §. vlt. & infra in Res. seq. & in aliis eius not.

§. 1. Affirmatiuè respondet Bernal *de Sacrament. disputat. 6. sect. 4. num.* 93. vbi sic ait: Mutationem facere interdum erit contra Religionem mortale. Vt si omittatur in Baptismo magna pars cæremoniarum, quas Ecclesia præscribit; aut in Consecratione Calicis ea pars: Noui, & æterni testamenti: vel si quis inter Latinos Latinè celebrans, formam Consecrationis Græco, vel Hispano sermone conciperet. Interdum erit peccatum contra Religionem veniale. Nempe si mutatio ratione leuitatis materiæ non afferat grauem irreuerentiam, aut indecentiam: vt si ex cæremoniis baptismi scienter omittat Parochus vnam aut alteram; & Sacerdos in Missa partem aliquam exiguam Canonis, vt octo, vel decem nomina Sanctorum: cur enim hæc non sit materia leuis? Ita ille.

2. Sed hæc opinio, pace viri docti, videtur mihi aliquantulum laxa; non enim in Canone reputanda est materia leuis talis omissio; sed potius grauis, & ideò Pater Suarez *in 3. part. Diui Thomæ, tom.* 3. *disp.* 83. *sect.* 3. explicauit materiam leuem in omissione vnius nominis, vel alterius alicuius Sancti; vnde ex illo sic asserit Iacobus Granado *in 3. part. contrактu.* 6. *tract.* 14. *disputat.* 14. *num.* 3. si pars notabilis earum, quæ in Missa semper dicuntur, v.g. Euangelium, Epistola, Offertorium, scienter omittatur, erit peccatum mortale, vt rectè Henriquez *lib.* 9. *cap.* 30. §. 3. & Suarez proximè relatus, qui bene addit, quando pars, quæ omittitur, non esset necessaria ad ordinariam Missæ integritatem, quia solet non dici, vt Symbolum, vel Gloria, vel tres orationes, facilius posse à culpa mortali excusari eius omissionem. Similiter bene docet, non esse mortale omittere minimam partem Canonis, v.g. vnum, aut alterum nomen alicuius Sancti. Ita ille. Cui adde, & me citato, Leandrum *de Sacrament. tom.* 1. *tr* 8. *disp.* 7. *quæst.* 61. & me citato Dicastillum, *de Sacrament. tom.* 1. *tractatu* 5. *disput.* 4. *dub.* 13 *num.* 257. Et ideò apponam hic verba Patris Tamburini, *opusc. de Sacrament. Missæ, lib.* 2. *cap.* 5. §. 1. *num.* 4. vbi sic ait: Omittere vnum Verbum in Canone, esse mortale, aliqui affirmant: Sed certè licet minor omissio sufficiat ad constituendum mortale in Canone propter eius reuerentiam, quam in aliis Missæ partibus, tamen omittere vnum, aut alterum verbum, non excedere lineam leuitatis, meritò communiter censent Doctores. Ita ille.

Sup. in an. not. vlt. huius Res.

Sup. his Epistola, Euangeliū, &c. in Res. præterita, & in alio §. eius not. primæ pro hac quæst.

Sup. hoc Symbolo, & Gloria, &c. supra in Res. 191. & in aliis eius not pro hac quæstione, & prosequentibus à vers. Similiter huius textus in Res. not. primæ huius Res.

3. Itaque ego puto contra Bernal, quod relinquere octo nomina Sanctorum in Canone Missæ sit peccatum mortale; non auderem tamen de hoc damnare, si aliquis tria tantum nomina relinqueret ex auctoritate Patris Garziæ *in Summa Theol. mor. tract.* 3. *difficul.* 8. *dub.* 6. *punct.* 2. *nu.* 20. vbi sic ait: [La commun opinion y cierta es que dexar dos, ni tres palabras (ego adderem & quartam) en el Canone no es materia sufficiente para pecado mortal.] Ita ille.

Sup. hoc & seq in hoc §. in Resolutionibus not. primæ huius Res. & lege Res. hanc sequētem, &c.

RESOL. CXCIII.

An Sacerdos, qui ex intentione non nominat aliquem Sanctum eorum, qui in Canone Missa ponuntur, peccet mortaliter? Ex part. 2. tract. 14. Res. 49.

§. 1. Peccare mortaliter putauit Didacus Nugnus *in 3. part. tom.* 1. *quæst.* 83. *art* 4. *dub.* 2. *concl.* 4.

2. Sed quia in hac materia datur etiam paruitas materiæ ego puto, Sacerdotem hoc facientem, culpæ lethali minimè esse reum Colligitur hoc ex Homobono de Bonis *in exam. Eccles. p.* 1. *tract.* 4. *c.* 16. *q.* 152. & absolutè tenet hanc sententiam Fillincius *tom.* 5. *tr.* 5. *cap.* 5. *n.* 155.

Sup. hoc eū eodem Nugno supra in Res. 186. §. 1. in fine, & in Res. 192. §. Sed. in principio, ad lin. 6. & in fine dictæ Res. sed lege eam per totam, & vers. eius primæ not. & infra in Res. 223. cursim in §. vlt. & supra in Res. 187. §. 2.

RESOL. CXCIV.

An Sacerdos Regularis peccet mortaliter, si in canone Missa pro nomine Episcopi ponat nomen Generalis sua Religionis?

Et an in Collectis Missæ nullus Sacerdos possit aliquid addere sub pœna peccati mortalis, præter Orationem solitam pro Rege, & eius prole, & exercitu? Ex p.2.tr.34. Res.40.

1. §. RESpondeo affirmatiuè ex declaratione Cardinalium, quæ sic asserit: Cùm Cæsar Episcopus Nouariensis in Hispaniis Nuntius Apostolicus esset, fuit coram eo dubitatum, an Religiosi peccarent mortaliter in Canone Missæ dicendo commemorationem pro Episcopo loci, in cuius locum ponebant Superiorem Ordinis; consulta ab ipso Nuntio sancta Sede Apostolica respondit eos mortaliter peccare, cùm sit ad vnguem Missale obseruandum; nec in Collectis Missæ posse aliquid addi sub eadem pœna præter Orationem solitam pro Rege, & eius prole, & exercitu.

Sup. hoc supra lege doctrinam resol. 185 & §. eius primæ annot. & etiam secundæ.

2. Hanc declarationem inuenies apud Rodriquez *in sum.tom.4.c.51.n.13.* vbi tamen addit, [que no condenaria à pecado mortal, lo que no teniendo noticia desta declaracion, ni sabiendo ser authentica añadir algo en la collecta.] Post hæc scripta, inueni hanc declarationem Cardinalium adducere etiam Villalob. *in summ.p.1 tract.8.diffic.31.n.3.* Portel. *in dub.Regul. ver.Missa, num.14.*

RESOL. CXCV.

Aliqua curiosa circa Ritus in ordine ad celebrationem Missæ obseruantur.

Primo, an Sacerdos dum lauat manus debeat recitare totum Psalmum cum Gloria Patri in cornu Epistolæ?

Secundo notatur, quod Generalis, & Prouincialis Regularium, dum Missam cantant, possint sedere ad partem Euangelij, sicut facit Episcopus, præcisè loquendo de sessione: quia Prælati, Abbates, Regulares in eodem loco sedent, cæteri verò celebrantes sedere debent ad cornu Epistolæ.

Tertiò obiter aduertitur Sacerdotem sine stola, & cotta transferendo Pyxidem, in qua custoditur Eucharistiæ Sacramentum ad aliud Altare, non peccare mortaliter, sed solùm venialiter, etiamsi hoc faciat coram aliquibus videntibus.

Ex quo infertur, quod laïcus etiamsi in peccato mortali existens, hoc Sacramentum tangens, vel in casu necessitatis deferens illud ad infirmum, non peccat mortaliter.

Quarto etiam obiter quæritur, quis sit modus communicandi, & pro modo, & in exemplum adducuntur aliqui casus.

Tandem interrogatur, an Orationes septem Psalmorum Pœnitentialium à Sacerdote in fine Litaniarum dicendæ sint genu flexo, an stante?

Idem est, quando in choro recitantur Litaniæ in diebus Rogationum, quod à stantibus recitandæ sunt Orationes. Ex p.10.tr.13. & Misc.3. Res.34.

§.1. DIfficultas est, an Sacerdos, dum lauat manus debeat recitare totum Psalmum cum Gloria Patri in cornu Epistolæ. Gauantus putat versum Gloria Patri dici posse cùm reditur in medio Altaris, & caput inclinatur; sed hoc non placet Patri Bordono *in consil.Regul.tom.2.resol.64.n.9.* quia si ad *Gloria Patri*, inclinatur caput, sine dubio persistere debet vsque ad illius finem in cornu Epistolæ, & post redire ad medium Altaris; aliter actum inclinationis capitis præstare non potest, quia capitis humiliatio fit sine motu locali personæ. Confirmatur, quia *Gloria Patri* est pars Psalmi: ergo in cornu Epistolæ dicendus sicut dicitur Psalmus; totius enim, & partis idem ius est, *leg.quæ de tota 75. ff.de rei vendic. cap. Pastoralis 28. §. Item cùm totum. ff. de off. deleg.* Hæc Pater Bordonus, cui ego adhæreo, stante auctoritate viri magni Petri Ruiz *in ordine celebrandi Missas, part. 3. §.6.* vbi sic ait: Tum iunctis ante pectus manibus facta ibi inclinatione accedit ad cornu Epistolæ, vbi stans ministro aquam fundente lauat manus, id est extremitates digitorum pollicis, & indicis ambarum manuum, dicens totum Psalmum, cum *Gloria Patri, Lauabo inter innocentes manus meas, &c.* quo finito Celebrans lotis manibus eas tergit, & illis ante pectus iunctis reuertitur ante medium Altaris, vbi stans, &c. Ita ille; qui, vt vides, vult vt totum Psalmum *Lauabo*, cum *Gloria*, recitent in cornu Epistolæ.

2. Notat idem Bordonus, *num.* 17. quod Generalis, & Prouincialis, dum Missam cantant, possunt sedere ad partem Euangelij, sicut facit Episcopus, loquendo præcisè de sessione, ratione loci: quia honorandi sunt, cùm non solum comparentur cum Episcopis, sed etiam cum Patriarchis, & Primatibus, Rodriquez *tom.1.quæst.12.art.5.* & quia Principes sunt in suis Religionibus, ex eodem Rodriquez *q. 68. art.3.Compend.r.folur.90.num.33.* & quia Prælati Abbates Regulares in eodem loco sedent, *Cæremon. Canon.Regular.S.Saluat.cap.17.* Deinde Gauantus *par.1. tit.17.num.6.* dicit Celebrantem ideò sedere ad latus Epistolæ, vt cedatur locus Euangelij Episcopo sedenti, si adsit; Sed Episcopi non solent sedere in Ecclesiis Regularibus: ergo talis locus est proprius Generalis, & Prouincialis.

3. Notat etiam *num.* 20. Sacerdotem sine Cotta, & Stola transferendo Pixidem in qua custoditur Eucharistiæ Sacramētum ad aliud Altare, non peccare mortaliter, sed solùm venialiter, etiamsi hoc faciat coram aliquibus videntibus; quia non conficit per hoc Sacramentum, neque ad id munus deferendi præcisè requiritur deputatiō; ex quo laïcus etiamsi in peccato mortali existens illud tangens, vel etiam in vsu necessitatis deferens ad infirmum non peccat mortaliter ex Paludano *in 4.dist 5.q.2.concl.3.* & ex ipso Suarez *in p.3.tom.3.disp.72.sect.4.* ergo à fortiori Sacerdos illud præcisè deferens in Tabernaculo, neque proinde tangens immediatè, non peccat mortaliter. Confirmatur in sententia eorum, qui asserunt Ministrantem illud in peccato mortali, non peccare mortaliter, ergo à fortiori neque qui illud tangit mediatè. Quæ rationes licet probent formaliter in ordine ad tactum, nihilominus coadiuuant etiam in ordine præcisè ad decentiam Sacrorum indumentorum, quorum omissio in eo casu non infert tantam irreuerentiam, quantam inducit peccatum mortale in Ministro, vel alio tangente Sacratissimum Christi Corpus. Ita Bordonus.

Sup. his infr. in tr. 2. ex resol. 65. § Sed quid. prope finē, à vers. Tum deniq; & in §. Itaq; etiam prope finē, à vers. Etenim & in aliis eorum not.

4. Quæro hic, quid sit modus communicandi? Posseuinus *de offic. Curati cap.8.n.5.* sic ait: Communio non benè datur cum sola Pyxide, quia semper fragmenta cadunt, quæ si non excipiantur à Patena retenta inter indicem, & medium digitum sinistræ manus, cadunt insensibiliter in terram, etiamsi particulas diligenter à minutissimis fragmentis purgaueris ante Consecrationem. Applica Patenam, & experientia veritatem docebit: saltem in magnis communionibus. Sed hoc est contra consuetudinem, & contra Rubricam Missalis, *tit.10. num. 6.* vbi habentur hæc verba: *Manu sinistra Pyxidem, seu Patenam cum Sacramento.* Ergo stat in potestate Sacerdotis vti Pyxide, vel Patena. Quod patet ex illa particula, *Seu*, nam propria vis huius dictionis est, vt disiunctim, seu alternatiuè accipiatur, vt patet *ex leg. 1. §. sublata, ff. ad Trebell. leg. si quis ita legauerit, ff. de auro, & argento legato, leg. generali,* & docet Menochius *consil. 738. num. 1. & 8.* Alexander *consil. 79. num. 5. vol. 5.*

Natta

Natta *conf.650.num.6.* Geminianus, *conf.28. num.11.* & alij, quos citat Cenedus, *singul. 15. num.1.* Addit Possevinus, supra, quod tutum non est Pyxidem esse valdè repletam propter periculum, ne particulæ in eis tractandis cadant: Addit etiam, quod nec etiam securum est communicare particulis positis super Patenam, quia potest fieri, vt illas tantùm appropinques communicando, vt communicandus sola respiratione possit particulas è Patena deiicere. Sed absolutè, ex Patre Trimarcho, non placet Francisco Nigro *in ordin.celebr. Missam, part.7. Regul.7.num.7.* Siquidem Patenæ vsus inter communicandum conceditur ab Ecclesia, vt patet ex citata Rubrica: Placet verò Trimarchi, si sermo sit in aliquo casu, id est, si Sacerdos ponat plures & plures particulas, siquidem propter multitudinem particularum periculum est, quod respiratione personæ communicandæ, particulæ è patena deiici possint: addit, & bene Possevinus, bonum non esse, quod celebrans, dum communicat, particulas digitis teneat in maiori parte illius, quia cùm celebrans communicabit, oportebit tangere os personæ communicandæ, & consequenter celebrans vix euadet, quin digitos madefaciat; ex quo deinde non paruum incommodum sentiet, cæteræ particulæ hærendo digitis, & ægrè se euellentes, vnde si teneatur in minori parte illius tota Sacramenti administratio euadet munda. Addit etiam, & benè, quod celebrans cauere debeat inter communicandum, ne porrecta particula digitos tergat dentibus, vel ori communicatæ personæ; nam scrupulus est, indecentia, & in mulieribus communicandis aliquid mali habere videtur. Hæc omnia Niger, vbi supra, quæ adnotare volui, quia quotidiana.

5. Sed si aliquis curiosus hic quærat, an Orationes septem Psalmorum Pœnitentialium à Sacerdote in fine Litaniarum dicendæ sint genu flexo, an stante? Item & quando in Choro recitantur Litaniæ in diebus Rogationum. Stantes esse recitandas, docet noster Castaldus *in suo Caremon. edition. sub anno 1613. lib. 2. cap. 18. num. 40.* & Gauantus *ad finem Breuiarij, sect. 10. cap. 1.* Sed negatiuam sententiam tenet Bordonus *in Consil. Regul. tom. 2. resol.64. num. 3.* Tum quia initium, & medium recitatum fuit ab omnibus genuflexis, ergo & reliquum, cùm finis, & mediorum sit eadem ratio, *leg. Oratio, ff. de spons.* Constat autem de genuflexione principij, & mediorum, ergo ex illorum qualitate infertur conditio finis. Tum quia stare denotat Resurrectionem Christi, quem Sacerdos repræsentare non potest in recitatione Psalmorum Pœnitentialium, cùm simul oret cum alijs pro remissione peccatorum, tam propriorum, quàm aliorum cum ipso in Choro psallentium. Nec obstat, quod in alijs Officijs Hebdomadarius stet, ex *Rubrica 34. num. 4.* quia est pro Officio ordinario; quia in illis designat Christum stantem in sua Resurrectione: in his autem quæritur à peccatis resurrectio: ergo genuflexione, quæ pœnitentiam indicat quærenda. Ita Bordonus.

6. Sed ego non recedo ab opinione Patris Castaldi, & Gauanti, & ita in praxi obseruatur non solùm in nostra Religione, sed etiam communiter. Et ad argumentum Patris Bordoni obstat Rubrica Breuiarij, *tit. 24. §.4.* vbi sic habetur. In Ferijs aduentus, Quadragesimæ, & quatuor Temporum dicuntur preces feriales, etiam ad Vesperas, si non sequatur festum: ad Completorium dicuntur consuetæ de Dominica, sed flexis genibus. Dicuntur autem preces flexis genibus ab Hebdomadario vsque ad versum *Dominus vobiscum.* Ita ibi. Ex quibus verbis apparet non esse admittendum id quod docet Pater Bordonus, quod quando initium & medium recitatum fuit flexis genibus, ergo & reliquum: nam hoc esse falsum patet ex dicta Rubrica.

RESOL. CXCVI.

Duo casus curiosi circa materiam Eucharistiæ.

Primus, an succus elicitus ex vuis passis sit in Sacramento Eucharistiæ materia consecrabilis, in quo fama est consecrare Ægyptios?

Secundus, an Hostiæ rubeæ, quibus literæ aliquando obsignantur, sint materia Sacramenti Eucharistiæ?

Et an panis ex lacte, vel aqua artificiali rosacea, oleo, butyro, ouis, saccharo, vel aliquo alio liquore prædominante sufficiat ad consecrationem?

Et cursim docetur vinum nimis decoctum non esse materiam consecrabilem. Ex part. 7. tract. 12. & Misc. 3. Ref. 8. alias 6.

§. 1. QVæro primò, an succus elicitus ex vuis passis, sit in Sacramento Eucharistiæ materia consecrabilis. Hunc casum apud neminem inuenio, nisi nouissimè apud Franciscum de Amico *in cursu Theolog. tom 7. disp. 16. sect. 3. n. 34.* vbi affirmatiuè respondet, sic enim ait: Deducitur quintò, posse consecrari in succo expresso ex vuis passis, in quo fama est consecrare Ægyptios: quia talis succus est vinum, eoque perfectius, quo absque aqueo humore perpurgatius. Nec obstat, quod vuæ ex quibus exprimitur, sint passæ: nam hoc non variat succum intra folliculos contentum: secus si ob nimiam siccitatem opus esset ad exprimendum humorem, nimia copia aquæ, quia tunc amitteret rationem communis & vsualis vini. Ita Amicus. Sed aliquis posset dicere quod vua passa ratione siccitatis nimis consolidatur, & ideò eius succus nimis incrassatus, & densus videtur habere magis rationem cibi quàm potus; vt lege Bonacina *de sacram. disp. 4. q. 1. punct. 2. n. 3.* docet, vinum nimis decoctum non esse materiam consecrabilem, quia mutat speciem, nec est propriè vinum. Verùm ego audiui à viris fide dignis, quod ex vuis passis optimũ elicitur vinum, licet apponantur vuæ passæ intra aquam, nisi esset aqua in maxima quantitate, & tunc quantitatem aquæ non obstare dicendum erit, si succus elicitus inebriaret, nam tunc vinum esset, & nihil quantitas aquæ apposita officeret.

Sup. hoc iam in Ref. 200. §. vlt.

Sup. hoc vino decocto cursim, & recitatiuè in Ref. sequent. Quoad secundum, in fine.

2. Quæro secundò, an hostiæ rubeæ, quibus literæ aliquando obsignantur, sint materia Sacramenti Eucharistiæ. Hunc etiam casum apud neminem inueni, solùm ad ipsum negatiuè respondet Eminentissimus Dominus meus Cardinalis de Lugo, qui sic asserit *de Sacram. Euchar. disp. 4. sect. 1. n. 4.* Sequitur panem debere esse ex farina triticea, & aqua naturali coagmentatum; alioquin si fiat ex aqua rosacea, lacte, oleo, vel alio liquore prædominante, non sufficiet, quia non est panis vsualis, & multò minùs, si misceatur butyro, ouis, saccharo, & similibus. Hæc est partim contra Caietanum, quem sequuntur aliqui recentiores dicentes panem ex lacte, vel aqua artificiali esse veram materiam: quia aqua solùm requiritur ad vniendas partes farinæ. Cæterum mihi videtur ad minus illa esse materia valde dubia. Vnde etiam infertur, quid dicendum sit ad dubium nuper exortum de quodam Sacerdote, qui ad occultandum finem sacrilegum, voluit consecrare hostiam quamdam ex illis, quibus solemus litteras sigillare, admixtam scilicet cum cinnabrio, vt fieri solet; quæ quidem ad minus est materia dubia, & meo iudicio inualida, quia per illam mixtionem alteratur notabiliter, & extrahitur à pane vsuali. Ita ille.

Sup. hac aqua rosacea in Ref. seq. in principio, à lin. 5. & infra in Ref. 207. à §. quæro secundo.

3. Sed color rubeus, quia est res accidentalis, vide-

tur non officere, non enim mutat substantiam tritici. Difficultas igitur consistit in casu de quo loquimur, an cinnabrium mixtum in dictis hostiis obstet, ne illæ possint esse materia Sacramenti. Et quidem per ea quæ adducit D. Thom. *in 3.p.q.74. art.3.ad 3.* & ibi Ioan. Præpositus *n.* 24. si cinnabrium apponatur in notabili quantitate, non essent materia consecrationis; secus autem si parum apponeretur, nam in isto casu non irritaretur consecratio, quamuis esset illicitum cum talibus hostiis consecrare. Et ita hanc sententiam probabilem esse tenet acutissimus, & sapientissimus P. Antonius Perez Societatis IESV, de hac re à me consultus.

4. Sed his non obstantibus non recedo à sententia Eminentissimi Domini mei; nam vt verum fatear, tales hostiæ non videntur, nec sunt panis vsualis, & ad hanc rem moralem, vt optimè obseruat Raphaël Aversa *de sacr. Euchar. q.2. sect. 3.* potius attendi debet conditio materiæ vsualis ad cibum hominum, quàm ratio physica specificæ quidditatis. Ergo.

RESOL. CXCVII.

An massa panis coagmentata cum aqua maris validè consecretur?

Et quid de iusculo, quod vulgo dicitur Pan cotto?

Et quid est dicendum, si farina triticea coagmentetur, & subigatur aqua rosacea?

Idem est de qualibet alia aqua ex floribus, aut herbis distillata.

Et quid, si parua quantitas admisceatur aquæ naturali?

Et an mica panis madefacta, & digitis compressa, & facta quasi massa cruda, sit materia consecrabilis?

Et cursim aduertitur, quod mustum est materia consecrabilis, si tamen coquatur, non erit postea materia sufficiens consecrationis sanguinis.

Et infertur, quod Baptismus collatus cum aqua maris est validus. Ex part. 9. tract. 9. & Misc.4. Resol. 59. alias 58.

§. 1. HOs casus non inuenies apud plures pertractatos; & quoad primum negatiuè respondet Fagundez *de prac. Eccles. prac. 3. lib. 2. cap. 1. n. 14.* vbi sic ait: Idem dicendum est, si farina triticea coagmentetur, & subigatur aqua rosacea: nam si tota aqua, aut maior pars illius (& idem de qualibet aqua ex floribus, aut herbis stillata) sit rosacea, ex tali panis materia non fiet Sacramentum: si verò parua quantitas admisceatur naturali aquæ, non mutabit substantiam materiæ, quia probabilissimum est, conuerti ab alia parte maiori aquæ naturalis, præsertim adiuncta coctione, in qua odoriferæ aquæ vtplurimum exhalantur; & sic non impediet, quominus ex illo pane fiat Sacramentum, cùm sit, & maneat vsualis; illicitè tamen fiet, & contra vsum communem consecrandi, ac conficiendi. Et ratio, ac fundamentum est: quia panis communis, & vsualis, sicut non fit, nisi ex tritico; ita non fit etiam nisi ex aqua naturali, & vsuali, & vtraque res est necessaria æqualiter, vt huiusmodi panis coalescat: ac proinde sicut panis ex alia farina non potest esse materia huius Sacramenti, ita nec etiam ex alia aqua nisi naturali. Oppositam tamen sententiam, scilicet esse validum sacramentum in pane confectum ex aqua rosacea, licet grauissimè peccaret, qui hoc tentaret efficere, tenet Caietanus *in 3. p. quæst. 75. art. 7.* & ante ipsum tenuit Alexander Alensis *4. p. q. 32. membro 5. art. 1.* quibus consentit Sà *verb. Missa, num. 4.* Probant, quia panis confectus ex aqua rosacea est essentialiter, & verè panis, solumque ab alio differt in odore, & melius reficit hominem, quàm si esset ex aqua naturali confectus. Deinde quia aqua non est pars essentialis panis, sed materia transiens, & concurrens ad panem, in fieri, non autem in facto esse: est enim panis tertium quid resultans ex admixtione aquæ, & farinæ, per decoctionem pastæ: & cum dicimus panem, qua panis est, habere formam substantialem, non debemus concipere panem tanquam compositum quoddam ex duobus entibus naturalibus; sed ex materia aquæ, & ex materia farinæ, expulsis suis formis substantialibus, integrari vnam materiam totalem, in quam actione ignis introducitur forma substantialis panis: & quamuis ignis multum exhalet de materia aquæ, non videtur tamen negandum, semper aliquid de materia illa remanere in pane. Denique quia, si aqua maris, & fluuij, differrent specie, panis ex altera illarum confectus esset aptus ad consecrationem; ergo, & si aqua rosacea differat specie ab aqua naturali, poterit ex ea confici verus panis. Cæterum hæ rationes non sunt adeò firmæ, vt hanc sententiam veram efficiant: licet enim panis confectus ex aqua rosacea sit essentialiter, & verè panis; tamen non est panis vsualis, qui in alimentum communiter assumatur, vt patet, & ex hoc solo principio, & fundamento non est vera materia huius Sacramenti: sicut ob eandem causam non etiam materia illius, panis aqua maris confectus, ac subactus. Hucvsque Fagundez.

Sup. hac aqua rosacea in Ref. præterita, §. Quæro secundo. & latè infra in Ref. 107. §. Quæro secundo.

2. Sed hæc opinio non caret difficultate: & ideò contra ipsum sic argumentor. D. Thom. *in 3. p. quæst. 74. art. 7. ad tertium,* dixit: Si farina admisceatur aqua, non posset ex eo confici Sacramentum, quia non esset verus panis. Ita ille: Sed aqua maris, vt idem asserit *quæst. 66. art. 4. ad primum,* est vera aqua, & ideò Baptismus collatus cum aqua maris est validus: ergo panis confectus cum aqua maris esset verus panis, & ideò materia consecrabilis. Videtur itaque dicendum cõtra Fagundez, quod sufficit vt panis dicatur vsualis, si sit confectus cum aqua naturali, siue maris, siue fluminis, siue putei; siue fontis: nam licet istæ aquæ differrent specie, sunt tamen omnes aquæ naturales; secus verò dicendum est de aqua rosacea, nam non est aqua naturalis. Hoc dubium ego explorare volui, quia accepi à fide dignis, in Calabria pauperes, quia non habent pecuniam ad soluendum gabellam salis, efficere panem cum aqua maris.

3. Quoad secundum respondeo: Iusculum panis cocti, non esse materiam consecrabilem. Primò, quia licet olim fuerit panis assatus, nunc tamen est panis elixus, in quo fieri non potest consecratio, vnde quis inualidè consecraret in his, qui Italicè dicuntur *Virmicelli*, *Tagliarini*, *Maccheroni*. Secundò, & meliùs, quia agente igne, & aqua, panis ille effectus est quoddam mixtum artificiale, & quid diuersum à pane vsuali: vnde non dicitur simpliciter panis, ita vt multi asserant non posse sumi in collatione serotina ieiunij, nec votum ieiunandi in pane, & aqua, adimpleri, si sumeretur iusculum panis cocti. Tertiò, mustum est materia consecrabilis, si tamen coquatur, non erit posteà materia sufficiens consecrationis sanguinis: ergo, &c.

Sup. hoc in Ref. præterita §. 1. prope finem.

4. Nec obstat dicere, quod mica panis madefacta, & digitis compressa, & facta quasi massa cruda, sit materia consecrabilis, vt tradit Cardinalis Lugo *de Sacram. Eucharist. disput. 4. num. 5.* Hurtadus *disput. 1. difficult. 3.* Ochagauia *tractat. 1. quæst. 5. num. 15.* & alij; quia per talem mutationem nullo modo amisit coctionem, aut esse panis. Ergo, &c. Non inquam hoc obstat. Primò, quia multi negant talem materiam esse consecrabilem. Ita Trullench.

de

de Sacrament. lib. 2. cap. 2. dub. 1. num 8. & Fagundez *in præcept.* 3. *Eccles. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 12. docet, quod tanta potest esse compressio, vt panis vsualis non sit, nec materia consecrabilis; imò, & vt speciem panis mutet iterum in massam. Respondeo secundò, esse dispatem rationem inter vtrumque casum: nam mica panis madefacta calore tantùm digitorum difficile potest in massam crudam transmutari: sed in nostro casu, ex potentia, & vi ignis agentis, panis ille verè efficitur quoddam mistum artificiale, diuersum quid à pane vsuali, vnde vulgo vocatur, *Minestra*: ergo non erit amplius materia consecrationis corporis. Si tamen omnia supradicta viris doctis non placebunt, eis libenter adhæream, & sufficiet mihi illis materiam speculandi præbuisse.

RESOL. CXCVIII.

An panis ex Amylo, seu Amydo fit materia apta Sacramenti Eucharistiæ?

Et adducitur modus faciendi Hostias in Sardinia. Ex part. 10. tract. 16. & Misc. 6. Res. 39. aliàs 38.

§. 1. PRima sententia affirmat, ita Paludanus *in* 4 *dist.* 11. *dist.* 1. *art.* 4. *conclus.* 5. quia id fit ex substantia, & medulla tritici, Henriquez etiam *lib.* 8. *cap* 9. putat amylum esse aptum, si ex illo tosto, & in farinam redacto nouus conficiatur panis; pro qua sententia citat Caietanum, & Sotum; quod Adamo Tannero *disp.* 5. *de Eucharist.* 1. *dub.* 3. non videtur improbabile; Quod idem putat Palans, *tom.* 4. *tract.* 21. *punct.* 4. qui tuam sententiam vocat tantum probabiliorem.

2. Secunda sententia negat, ita tenent Doctores, quos citat, & sequitur Leandrus *de Sacrament. tom.* 2. *tract.* 7. *disput.* 8. *quæst.* 9. quibus ego addo Palaum *vbi suprà*, Martinum de San Ioseph *in Mon. Confess. tom.* 1 *lib.* 1 *tract.* 2. *de Eucharist. num.* 1. Dicastillum *de Sacrament. tom.* 1. *tract.* 4. *disputat.* 2. *dub.* 2. *num.* 25. qui cum aliis putat, hoc esse verum, etiam si admittamus, non differre specie physica à pane. Ratio vero est, quia non censetur panis communis, & vsualis, nec simpliciter panis; & sane cum ex tritico madefacto exprimatur aqua non modica, corruptio videtur inde resoluare; cuius indicium est teterrimus odor aquæ, qua madefit, & ipsius etiam tritici. Hæc autem corruptio videtur alterius rationis, quam ea, quæ fit cum conteritur inter molas molendini, quæ contritio per se requiritur ad panem; & sane corruptio illa, quæ fit amylo, non tendit ad panem, quæ fit in molendino; facta autem ea corruptione, (proinde atque cum fit ex vino acetum,) non manet simpliciter forma, nec panis simpliciter, & ideò neque idonea materia consecrationis. Cuius etiam corruptionis signum est non leue, quod panis confectus ex amylo diuersæ virtutis est, quam si fieret ex ipso tritico mola contrito. Adde, quod non sufficeret esse eiusdem speciei cum pane vsuali, nisi sit simpliciter panis, qualem diximus non esse confectum ex amylo.

3. Tertia opinio distinguit, quam nouissimè tuetur Augustinus Bernal *de Sacrament. disputat.* 17. *sect.* 2. *num.* 17. Vel enim amylum est perfectum, & absolute amylon, & ex hoc non videtur posse fieri materia consecrabilis, quia non videtur posse fieri verus, & vsualis panis, Nam ad perfectum conficiendum amylum ponitur triticum in aqua per plures dies, & tunc plane videtur substantialiter corrumpi: tum quia continua illa madefactio, & humefactio valde contraria est siccitati granis inclusæ, eamque penitus destruit, tum deinde quia triticum ipsum acescit, & pessimum odorem emittit, tum demùm quia massa ex amylo confecta valde insipida est & minimè panem sapit, aut redolet. Quæ omnia simul sumpta indicant tantam corruptionem quantam subit vinum, dum in acetum abit.

4. Vel amylum est imperfectum solum modo, & inchoatum, ita scilicet vt ex tritico per aliquod breue tempus madefacto, & emollito, & minime fœtido, vel acido exprimatur lactens humor, & ex illo amylum. Ex hoc enim amylo naturali aqua subiecto, & ad calorem ignis allato fiet panis consecrationi aptus. Nam & retinebit substantiam, & modum essentialem panis triticei, & vsualis, etsi supra communem delicatioris, & pretiosioris. Hæc enim circumstantia non officit, sed potius in Sacramenti reuerentiam cedit. Sicut non desinit Rex, aut Princeps alius panem triticeum comedere, propterea quod *ex arcistæ* flore, qui pollen dici solet subtilissimè, & artificiosissimè collecto panis ei conficiatur. Addo cum eisdem, materiam istam, non solum posse esse validam, sed etiam licitam, vbi eius vsus existat. Similem enim alium in Sardinia vigere viri graues, & fide digni referunt, nempe conficiendi hostias ex massa confecta & humore lacteo ex simila madefacta expresso, post exsiccationem aqua naturali in massam redacto, & iuxta communem hostias faciendi modum ad ignis calorem cocto. Hucusque Bernal. Sed ego non recedo à sententia negatiua superius posita, & certum puto ex omnium sententia esse peccatum mortale in pane ex amylo confecto Eucharistiam consecrare; nam saltem est materia dubia, sicut ex hac ratione esset peccatum grauissimum consecrare in Tipha, seu secala, quia valde dubium est Tipham esse veram speciem tritici; alij negant, alij affirmant, & sic de similibus.

RESOL. CXCIX.

An offa panis sit materia vtriusque, vel alterius consecrationis?

Et pro firmanda doctrina huius quæstionis quæ tota est subtilis, curiosa & docta, aliqua alia obiiciuntur, v. g. quod vinum congelatum potest consecrari, quamuis non sit proxime potabile, nisi prius liquefiat & quod mustum in vuis inclusum non est materia consecrabilis, quia succus inclusus in ipsis acynis nondum ex illis expressus, non est proprie demonstrabilis, &c.

Et notatur particulas oppositas in Tabernaculo non esse consecrabiles.

Et an si Hostia in clauso calice contineantur, non sit de consecratione earum dubitandum?

Et quid, si in aliqua arca magna, eaque clausa paucule contineantur Hostiæ, aut cataratus vini referuetur, an valeat superiùs consecratio? Ex part. 9. tract. 8. & Misc. 3. Res. 66. aliàs 65.

§. 1. CAsus est curiosus, & inter duos viros Doctissimos agitatus, videlicet, inter Eminentiss. Cardinalem de Lugo, & Patrem Ioannem Dicastillum. Ratio dubitandi est in primis pro Panc. quia adhuc perseuerat in ratione Panis, & per modum cibi: ergo nihil deficit, vt possit consecrari. Pro vino verò, quia etiamsi sit intra poros, seu foramina panis, adhuc est vinum, & quasi in vasculis, seu receptaculis. Nam si fierent ex metallo, auro, argento, aut alia materia vascula tam parua, sicut sunt pori, & cauitates panis, & diceret verba Sacerdos cum sufficienti intentione, & aliis requisitis ad valorem, non apparet cur negandum sit, consecrationem valere: parum ergo refert, quòd vascula, & receptacula sint ex pane.

2. Verum negatiuam sententiam docet, Eminentissimus Cardinalis, *de Euchar. disput. 4. sect. 1. num. 12.* vbi sic ait: fit consequenter, si vinum esset imbibitum in offa panis, non posse tunc consecrari, licet possit antea consecratum retinere tunc consecrationem: ratio autem discriminis est, quod tempore consecrationis debet designari per Pronomen, *Hic*, dum autem continetur intra micam panis, non bene designaretur: illud enim non solum est vinum, sed etiam panis: at verò semel consecratæ species possunt retinere Christi sanguinem; quia ad hoc non est necesse, quod possint designari per illud Pronomen. Ita Lugo.

3. Sed Dicastillus aduersus illum, de Sacramentis *tom. 1. tract. 4. disp. 2. dub. 5 n. 91. & 92.* sic asserit: Esto Pronomen debeat significare substantiam, cuius sunt illa accidentia, & substantia non solum sit vinum, sed etiam panis, quid tamen si Sacerdos supra materiam panis, & vini coniunctam dicat vtriusque materiæ formam: Hoc est corpus meum, &, Hic est sanguis meus, dirigendo intentionem priorum verborum ad panis, & posteriorum ad vini materiam? Vnde sumitur etiam argumentum, quia, si de facto ponantur multæ particulæ panis simul; & (si velis) non omnes sint panis triticei, & Sacerdos dicat verba: Hoc est corpus meum, dirigendo intentionem non ad omnes, sed ad aliquas; etsi omnes habeat simul & permixtas coram se, tunc nemo negabit consecrare illas, ad quas dirigit; & non obstabit, quòd sint loco coniunctæ particulæ, ad quas non direxit intentionem, vel quæ non sunt panis triticei, etiamsi Pronomen, *Hoc*, ex se aptum esset ad significandas omnes particulas; sufficit enim, quòd dirigatur, & restringatur per intentionem proferentis ad capacem, & intentam materiam. Pari ergo ratione etiamsi panis, & vinum in offa sint loco coniuncta, & quasi penetrata, poterit Sacerdos, dicens: *Hoc est corpus*, dirigere, ad panem, & dicens: *Hoc est corpus*, dirigere ad panem, & dicens: *Hic est sanguis, &c.* dirigere ad vinum. Eodem modo possemus dicere de grano vuæ; nisi enim obstaret quod supra diximus, esse scilicet, ibi mustum per modum cibi (adeò vt frangeret Ieiunium, & censeretur manducare, qui vuas eo modo comederet) etiamsi aliæ partes vuæ, quæ non sunt ille succus, sint simul cum musto, sufficeret, quòd intentio Sacerdotis dirigatur ad mustum, vt Pronomen, *Hic* significaret mustum, imò licet ad omnia ibi contenta dirigeret intentionem, & vellet significare per illud Pronomen, non obstaret, quominus saltem materia capax consecraretur; sicut consecrarentur particulæ triticeæ, quæ sunt simul cum non triticeis, etiamsi Sacerdos vellet omnes consecrare; tunc enim verba, quæ sunt sufficientia consecrare materiam capacem, non impedirentur ab effectu in tali materia propter simultatem localem materiæ incapacis (vt aiunt Iuristæ, loquentes de Contractibus, Conuentibus, Dispositionibus, & similibus) vtile per inutile non vitiatur.

4. Propter hæc, & alia quæ omitto, existimo satis probabile quòd vtraque materia possit consecrari validè, quamuis illicitè, dummodò vtraque maneat sensibilis; Quia, si tam parua esset guttula vini, vt intra panem confunderetur, defectu sensibilitatis desineret esse consecrabilis. Sicut particula vini ingenti copia aquæ infusa; etiamsi physicè nondum sit in aquam conuersa, non est consecrabilis, consecrabilis alioquin si maneat adhuc sensibilis, vt si vel conglaciata, vel ita crassa sit, vt post infusionem adhuc maneat sensibilis. Negandum ergo est, vinum intra cauitates panis receptum, non manere in ea offa sub ratione potus, & sufficienter sensibile, vt potetur. Quod si dicimur offam comedere, non verò potare, hoc est propter panem, qui vt crassior & sensibilior materia præualet: in vua verò omnia sunt per modum cibi, vt dixi. Hucusque Pater Dicastillus.

5. Sed ego, vt verum fatear, magis adhæreo opinioni Eminentissimi Cardinalis, qui poterat in fauorem suæ sententiæ adducere duos doctissimos viros Molanum Professorem Louaniensem in *Commen. Theol. Pract. tract. 4. cap. 7. concl. 3. num. 33.* & Corneium Carmelitanum Professorem Salmanticensem, qui *in 3. part. tract. 4. quæst. 75. art. 5.* hæc asserit: Obiicies, vinum congelatum potest consecrari, quamuis non sit proximè potabile, nisi prius liquefiat: ergo etiam mustum, quamuis non sit proximè potabile, nisi mediante expressione. Consequentia videtur euidens, & antecedens probatur, quia species vini consecrati retinent sanguinem Christi post congelationem: vnde si contigerit calicem consecratum congelari, debet liquari, & sumi, vt præcipitur in Missali? ergo etiam poterat à principio consecrari. Respondetur negando consequentiam quòd licet admittamus cum Suarez, & Vasquez, contra Sotum & Valentiam, esse eiusdem speciei, quod tamen ipse Soto negauit; nihilominus expressum est in forma potabili: minime non expressum, sicut propter eandem rationem non potest consecrari vinum, quo panis madefit, quamuis retineat speciem, & naturam vini, quia solùm non est in forma potabili. Ita Corneio, quem nouissimè sequutus est etiam Theologus Complutensis Pater Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 7. disp. 8. quæst. 32.* — Sup. hoc vino congelato, infra in Ref. 201 §. 1. & 2. & in Ref. 202 § 2. à lin. 2. & in Ref. 203. à principio.

6. Itaque ex dictis assero, offam in vino non esse consecrabilem quoad species sanguinis; quia illud vinum non potest tempore consecrationis designari per Pronomen, *Hic*. Dices per Pronomen, *Hic*, potest designari vinum in Calice coopertum, vel in aliquo vasculo contentum: ergo poterit per Pronomen, *Hic*, etiam designari in nostro casu vinum contentum in offa panis. Respondeo, vinum in Calice cooperto, & in vasculo recluso, contineri ibi per modum potus, & ideo potest designari per Pronomen, *Hic*, sed quando continetur in offa, non continetur per modum potus, sed per modum cibi: ergo non est designabile per pronomen, *Hic*; nam illa offa tunc non solùm est vinum, sed etiam panis. Sicuti v. g. mustum extra vuam est consecrabile, sed non est consecrabile intra vuam, quia in vua non continetur per modum potus, sed per modum cibi, vt rectè obseruat ipse Pater Dicastillus, & alij communiter. Sic & in nostro casu, vinum illud intra offam non continetur per modum potus, sed per modum cibi, vnde diceretur quis manducare illam offam, non bibere. Ergo vinum in ipsa contentum, non erit materia consecrabilis, sicut mustum in vuis inclusum. Et ita hanc sententiam, post hæc scripta, præter Doctores citatos, inueni etiam docere doctissimum Patrem Amicum *in cursu Theologico, tom. 7. disput. 16. sect. 3. num. 36.* & Patrem Auersam, *tract. de Sacram. Euchar. quæst. 1. sect. 5.* sic asserentem. Non sufficit ad consecrationem ipse vuarum succus inclusus in suis acinis, nondum ex illis expressus; tum quia talis materia non se habet per modum potus, sed potius per modum cibi. Nam vuas propriè manducamus, nec rectè de vua diceretur hic potus, sed rectè dicitur hic cibus: Tum etiam, quia succus inclusus in ipsis acinis, non est propriè demonstrabilis, sicut oportet ad verificanda verba consecrationis per Pronomen demonstratiuum sub quo proferuntur. Quare etiam si physicè loquendo, eiusdem speciei substantialiter sit talis succus in vuis reclusus, atque expressus; tamen in eo statu non est ad consecrationem aptus. Hinc similiter infertur, non videri consecrabile vinum — Sup. hoc musto latè in Ref. seq.

num

num imbibitum in buccella panis, aut in ſpongia, aliove ſimili corpore poroſo. Quamuis, ſi poſt conſecrationem imbibatur, conſeruabitur ibi ſanguis Domini, donec vini ſpecies ſiccentur, & ſimpliciter corrumpantur; quia quoad hoc etiam plus requiritur ad conſecrandum, quàm ad conſeruandum. Ita Auerſa.

7. Nec obſtat dicere, quod vinum conſecratum adhuc miſtum pani conſeruat Chriſti ſanguinem: ergo eſt aptum conſecrationi ſanguinis. Conſequentia probatur; nam eadem diſpoſitio requiritur ad conſeruationem ſanguinis, quæ requiritur ad conſecrationem eiuſdem. Nam reſpondeo negandò conſequentiam, eiuſque probationem. Ratio diſcriminis, quoniam ad conſecrationē requiritur, vt materia ſanguinis poſſit initio conſecrationis demonſtrari per modum potus, quemadmodum & materia corporis per modum cibi: non eſt autem hoc neceſſarium ad conſeruandum ſanguinem. Cùm igitur nequeat vinum perfuſum pani, demonſtrari per modum potus, non erit aptum conſecrationi, quia ad conſeruandum ſanguinem ſufficit, vt retineat ſpecies vini, etiamſi non retineat illas in forma potus.

8. Quæres, cur non eſt neceſſarium, vt vinum in conſecratione ſit in forma potabili, non autem poſt conſecrationem? Reſpondetur rationem eſſe, quia in conſecratione debet verificari Pronomen, quo ſanguis per Pronomen, *Hic*. demonſtratur per modum ſpiritualis potus: facta autem ſemel conſecratione, non eſt amplius neceſſaria talis demonſtratio, ſed ſufficit, ſi tantum retineat ſpecies vini. Et hæc omnia docet Amicus loco citato: vnde ſatis remanet confirmata opinio Eminentiſſimi & amantiſſimi Domini mei Cardinalis de Lugo.

Sup. hoc infra in Ref. 219 quamuis ibi particulæ ſunt appoſitæ in Pixide, & Pixis in Tabernaculo clauſo, & ſi quanter ſup hoc in Ref. 220. §. Quin etiam.

9. Nota hîc obiter, particulas appoſitas in Tabernaculo non eſſe conſecrabiles: ſed nouiſſimè Leandrus *de Sacram tom.* 2. *tract.* 7. *diſput.* 8. *quæſt.* 63. contrarium docet, & ait, poſſe validè conſecrari; quia (ait ipſe) ſufficienter demonſtratur contentum per proximum continens: at in hoc caſu Sacrarium, ſeu Tabernaculum eſt proximum continens: ergo illo demonſtrato, demonſtratur & contentum. Sed hæc opinio mihi non placet, & non diſcedo à negatiua quam docui, & quam etiam docet Baſſæus *in Flor. Theol. verb. Euchariſtia* 1. *num.* 15. Ieſualdus *in Theol. mor. tom.* 1. *tract.* 8. *cap.* 6. *num.* 7. Caſtrus Palaus *tom.* 4. *tract.* 21. *diſp. vnica, punct.* 6. *n.* 5. Auerſa *de Sacram. Euchar. quæſt.* 2 *ſect.* 3. Gabrias *in Summa Theol. mor. tract.* 3. *diſ.* 9. *dub.* 1. *punct.* 6. *num.* 38. Et ad argumentum Leandri negandum eſt cum Palao, particulas in Tabernaculo exiſtere ibi tanquam in continenti, quòd ſenſu percipi poſſit. Tannerus verò ponit alium caſum, *tom.* 4. *quæſt.* 2. *dub.* 2. *n.* 66. ait enim, quod licet ſi panis, aut vinum ſuo proprio vaſe, etiam clauſo, contineatur, v. g. Pyxide Euchariſtica ille, hoc vero Calice, ſeu ampulla clauſa, valere conſecrationem. Nam & pari modo ac ſenſu de loculis clauſis dicimus; *Hæ ſunt pecunia*; & de poculo clauſo; *Hoc eſt vinum*. Imo verò etiamſi hoſtiæ clauſo Calice contineantur, non videtur de conſecratione dubitandum; quia & hic iuxta præſentes circunſtantias, & Eccleſiæ vſum, ſatis deſignatur contentum ſub ſpeciebus panis. At verò ſi in aliqua Arca magna, eaque clauſa, paucula contineantur hoſtiæ, aut cantharus vini repoſitus aſſeruetur, non valebit conſecratio, ob contrariam rationem. Eadem ratione, ſi in aliquo vaſe proprio vini, puta cantharo, vel ampulla vini clauſa, aliqua forte ſit hoſtia repoſita, non videtur valere eius conſecratio, etiamſi verba conficiendi corporis Chriſti adhibeantur; quia nec iuxta communem vſum, nec iuxta particulares circumſtantias vaſe illo demonſtrato cenſetur demonſtrari, ſeu contentum ſub hoſtia: ſed vel ampulla ipſa, vel vinum in ea contentum. Hæc Tannerus, quæ ſecundum eius mentem dicta eſſe volo.

Sup. contentis in hoc verſ. infra in Ref. 219. §. 1. ad medium, à verſ. Et ideo vinum. & in alio §. eius loc.

RESOL. CC.

An conſecrare in muſto, abſque neceſſitate, ſit tantum peccatum veniale?

Et an ſit neceſſitas ſufficiens celebrandi in muſto abſque peccato, ſi non adſit vinum in die Feſto, ita vt auditio Miſſæ omitteretur?

Idem dicendum eſt pro adimplendo præcepto annuæ communionis, & à fortiori pro dando infirmis Viatico in articulo mortis.

Et aſſeritur conſuetudinem introductam in aliquas Eccleſias conſecrandi in muſto incerto quodam anni die eſſe omnino corrigendam, vt hæc conſuetudo obſeruatur in Luſitania in Eccleſia maiori Brachare.

Et docetur ſuccum ex vua non perfectè matura eſſe conſecrabilem, ſecus autem ex vua acerba.

Item ſuccum ex vuis paſſis elicitum, eſſe materiam conſecrabilem. Ex part. 10. tr. 11. & Miſc. 1. Reſ. 37.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet nouiſſimè doctus Pater Martinus de San Ioſeph *en los Auiſos de Confeſſores, tom.* 2. *lib.* 1. *de Euchariſt. tract.* 2. *num.* 13. vbi ſic ait: [Yo no hallo razon, que haga fuerça à que ſea pecado mortal conſagrar el moſto pues es ſuficiente materia declarada por Derecho; y me parece, que donde ay coſtumbre ſerà licito dezir Miſſa con el, y fuera de neceſſitad no excederà de pecado venial, procurando euitar la indecentia de que lleue horruras, ò hezes: porque la coſtumbre que ay de no celebrar con el, no hallo que ſea obligatoria à pecado graue, pues no conſta ſe introduxo como obligatoria: y no auiendo ſe introduzido con actos, y animo de obligarſe, no ſe peca contrauiniendo à ella: Quia actus agentium non operantur vltra fines eorum *cap. Ad audientiam de Decimis. l. Non omnis. ff. ſi cert. petat. leg. In agris. ff. de acquir. rer. Dominio.* Y aſſi no aprieta eſto el Padre Hurtado, *de Euchariſt. diffic.* 9. ni Pedro de Ledeſma 2. *part. de Euchariſt. c.* 4. *concl.* 15. que ſolamente dize ſerà pecado conſagrar el moſto, no auiendo neceſſitad, y Henriquez *lib.* 8. *c.* 12. §. 1. dize ſolamente, que no es coſa decente celebrar con el.] Hucuſque Martinus.

Sup. hoc in Ref. præterita §. Itaque, ante mediũ, curſim in verſ. ſicuti v. g. muſtum.

2. Sed negatiuæ ſententiæ ego adhæreo cum Suarez, Fagundez, Fillincio, Villalobos, Bonacina, Gauanto, Layman, Machado, & aliis, quos citat, & ſequitur Leandrus *de Sacrament. tom.* 2. *tract.* 7. *diſp.* 8. *quæſt.* 33. Quibus ego addo Caſtrum Palaum, *tom.* 4. *tract.* 21. *punct.* 4. *num.* 7. vbi ſic ait: Liquor vero expreſſus ex vuis maturis, ſed non defœcatus, quique muſtum communiter appellatur, materia eſt conſecrationis, quia abſolutè eſt vinum; ſed non eſt decens: ideoque abſque vrgenti cauſa graue peccatum eſſet ea vti materia ad conſecrationem. Ita ille, quã citat Vaſquez, & Coninch. Vide etiam Ieſualdum *in Theol. mor. tom.* 1 *tract.* 2. *c.* 2. *n.* 7. Dicendum eſt itaque, Sacerdotem abſque neceſſitate conſecrando in muſto, peccare mortaliter, non ſolum propter prohibitionem Canonis adducti, ſed etiam propter conſuetudinem Eccleſiæ in re graui, ex rationibus à me alibi adductis, obligantem ad culpam mortalem, & propter irreuerentiam erga tam venerabile Sacramentum, quia, vt optimè obſeruat Leſſius *in* 3. *part. Diui Thomæ, quæſt.* 74. *art.* 5. *num.* 24. muſtum plurimas fæces commixtas habet, quæ non ſunt conſecrabiles.

3. Sed ſi aliquis quærat, an ſit neceſſitas ſufficiens celebrandi in muſto abſque peccato, ſi non adſit vinum in die Feſto; ita vt auditio Miſſæ omitteretur?

Et

Et affirmatiuè respondet Baunyus *in Theol. moral. tom. 1.tract.5.quæst.9.dub.2.* cuius verba per extensum apponam, quia etiam descruient ad confirmationem eorum, quæ superius diximus; sic itaque asserit: An vinum recens, quod mustum communiter appellant, materia sit Calicis in hoc Sacramento? Omnino, quia mustum est verum vinum formaliter, idque potabile, etsi non defœcatum. Ita Iulius Papa de Consecratione, *distinct.2. Canone, Cùm omne crimen.7.* vbi habet racemum exprimi in Calice posse, in eiusque succu Sanguinem posse confici. Secundo, quia etiamnum mos quarundam est Ecclesiarum, certo vt die anni vuæ exprimantur in Calice; deque illis sic expressis fiat consecratio: quem tamen Scholastici improbant, vt alienum à cultu Sacramento huic debito. Enimuero, cum mustum non nisi rustici, aut è vulgo rudi ac impolito homuli ac fœminæ, & quidem delibandi tantum causa bibant; nempe quia impurum, quia turbidum, quia fæcibus plenum: ab eo cuique est ob Dei ac Sacramenti reuerentiam abstinendum, citca grauem necessitatem; vt si vinum deesset, nec haberi aliunde die festo posset, quo fidelibus ex præcepto incumbit interesse sacro Missæ officio, Hucusque Baunyus. Idem dicendum esset pro adimplendo præcepto annuæ Communionis, si non adessent particulæ consecratæ, & vinum. Et à fortiori hoc procederet in articulo mortis pro dando Viatico infirmis: nam in his casibus adesset grauis, & maxima necessitas: & ideo posset Sacerdos celebrare, & consecrare in musto. Notat tamen cum Bizozero *de Sacram. par.4.c.2. n.16.* quod in his casibus deberet prius interponi pannus inter vuam, & Calicem, vt humores grossiores ex vua expressa remanerent in panno.

4. Non deseram tamen hìc obseruare, præter Baunyum *loco citato*, alios etiam Doctores asserere, consuetudinem introductam in aliqua Ecclesia consecrandi in musto, esse omnino corrigendam. Sed hoc non admittit Tannerus, *tom.4.disp.5.quæst.2. dub. 5.n. 144.* sic enim ait: Quod in nonnullis locis fieri solet, vt, certo quodam anni die, in musto ex vuis in Calice expresso fiat Consecratio, Suarez probandum non putat, sed potius corrigendum, & tollendum. Idem ferè sentit Vasquez *disp.175.c.1.num.7.* vbi ait, eam consuetudinem non esse intolerabilem, si fieret non in solo musto, sed in vino iam defœcato, cui aliqua particula musti expressi adiungeretur. Sed mihi maiore consideratione res digna videtur, & cùm *in cap. Cùm omne crimen, de Consecrat. dist. 2.* dicatur: Si necesse fuerit, posse botrum in Calice exprimi, & aqua misceri, & ita confici, cur non etiam ob egregiam aliquam causam antiquissimæ institutionis, à Sanctis forsan Authoribus deriuatæ, publicæque ædificationis, & deuotionis, similis consuetudo licitè retineatur, iuxta communem & antiquum Ecclesiæ alicuius ritum, à Pontificibus vtique scitum, & nusquam hactenus improbatum; Hucusque Tannerus. Et hanc consuetudinem obseruari in Lusitania in Ecclesia Maiori Brachatæ, testatur Fernandez de Moure *in Medulla Cas. Conscientiæ part.3. cap.4. §.3. num.6.* in qua sexto die Augusti Dominicæ Transfigurationis à Sacerdote exprimuntur matura botra in Calice consecrando in gratiarum actione pro anni vbertate & fructibus. Sed tales consuetudines, vt dixi, non admittunt communiter Doctores.

5. Notandum est hìc obiter, Amicum, ex Syluestro, *in Curs. Theol. tom.7.disp.16.sect.3.num.32.* docere, succum ex vua non perfectè matura esse consecrabilem; secus autem ex vua acerba.

Alibi supra in Res. 196. à principio.

6. Nota etiam, me alibi obseruasse dictum Amicum, *vbi suprà*, docere, succum ex vuis passis elicitum, esse materiam consecrabilem. Sed video, hanc sententiam impugnare nouissimè Adamum Opatouium *de Sacrament. tract. de Eucharist. disp.2. quæst.3. num. 30.* vbi sic ait: Succus ex vuis passis eductus non intrat materiam Calicis. Vnde Æthyopes grauiter peccant, (si verum est, quod de illis narratur) quod vuas passas ad celebrationem Missæ adhibent, & ex his liquorem ad consecrationem eliciunt. Ita ille.

RESOL. CCI.

An in Germaniis, vel aliis locis validè Sacerdos consecret in vino paulo ante congelato in Calice?

Ex quo infertur, quod in aqua congelata non potest fieri validè Baptismus.

Et notatur, quod grauiter peccaret, qui in vino congelato consecraret.

Et aduertitur, quod si vinum consecratum congeletur, non desinere esse Christum sub speciebus, & ideo aliud vinum minimè consecrandum est, sed debet liquefieri, & sumi.

Et an sit peccatum mortale in vino, quod in Hispania vocatur Hypocrassum, *& in vino aqua misto, & in alio vino vulgo dicto* agua pie, *consecrare, vel sint tamen materia sufficiens, & consecrabilis?* Ex part.3. tract.6.& Misc.2. Res.100.

§.1. NEgatiuè respondent Dicastus, Nugnus *in 3. part. tom.1. quæst.74. art 5.* Armilla *ver. Eucharistia, num.19.* Alanus *lib.1. de Eucharist. cap.11.* Henriquez *lib. 8. cap. 12. num. 3.* & alij, quia vt in aqua congelata non potest fieri validè Baptismus, sic nec in vino congelato, validè fieri potest Eucharistia; adde quòd vinum congelatum, quatenus congelatum est, non est potabile, sed comestibile; ergo, &c.

Sup. hoc in Res. seq. §.2. à lin.7. & §. vlt. & supra in Res. 199. §. Sed ego. circa ad lin. 7. vers. Obiicies. & infra in Res. 203 in principio.

2. Verùm affirmatiuam sententiam ego teneo, quam tuentur Emanuel Sa *ver. Missa, num. 2.* Angelus *eodem ver. num.23.* Sotus *in 4.dist.9. quæst.1. art.5.* Layman, Suarez, Coninch, & Fagundez *vbi suprà*, Filliucius *tom. 1. tract. 4. cap.4. num. 87.* Reginaldus *tom.2.lib.19. cap.2.num.25.* Villalobos *in summa, t.1. tract.3.diffic.7. num.2.* Syluius *in 3.part.quæst.74.ar.5.* & alij, quia vinum per congelationem non corrumpitur substantialiter; ergo, &c. Deinde, vinum congelatum, etsi non sit in actu secundo potabile, tamen potest esse materia proxima consecrationis, quia hæc non consistit in vsu Sacramenti, vt Baptismus, sed in confectione eiusdem; quare sufficit quòd eius materia sit natura sua potabilis, etsi ob aliquod accidens actu potari non possit; vnde patet responsio ad argumentum contrarium.

3. Notandum est tamen, quòd grauiter peccaret, qui tale vinum consecraret, quòd si tamen priùs congelatio solueretur, non puto improbabile contra Fagundez *part.3.lib.1.cap.3.num 10.* licitè ipsum consecrari, & ita docet Coninch *de Sacram.quæst.74. art. 5.num. 17.* quamuis deceret aliud sumere, & omninò suadendum est, quando commodè fieri potest, vt obseruant Suarez *in 3.part.tom.3.disp.45.sect.1. in fine.* & Layman *infrà*.

Sup. hoc in Res. 1. not. præteritæ, in principio. & infra in Res. 1. post seq. §. Sed an. & pro contento à lin. 2. huius §. lege § vlt. Res. 1. huius not.

4. Aduerte etiam cum Layman *in Theol. mor. lib. 5.tract.4.cap.2.num.6.* contra Alanum *lib.1.de Euchar. cap.11.* si vinum consecratum congeletur, non desinere esse Christum sub speciebus, & ideo minimè aliud vinum consecrandum est. Vnde Missale Romanum monet, si contingat vinum consecratum in calice congelari, debere liquefieri, & sumi.

Sup. hoc in Res. 2. not. præteritæ §. Æquè certum.

5. Sed quia hodie apud Hispanos efficitur quoddam vinum, quod ipsi vocant *Hypochrasso*, ponam hìc verba Petri de Ledesma *in summa, tom.1. de sacrament. Eucharistia, cap.4. conclus.15.* vbi sic asserit. [Es

duda

duda si el vino adobado con cosas, odorosas y con cosas semeiantes, es materia deste Sacramento que se pueda consacrar. Se responde, que si la mezcla desta cosa es tanta, ò el cozer con ellas de tal qualidad, que corrumpa la substantia de vino, no sera materia deste sacramento. Y para ver quando la corronpe totalmente, se hà de acudir à la experiencia de los sentidos, y al iuyzio de los hombres prudentes. Y lo mismo se ha de desir del vino aguado, y de vn vino que llama agua pie. Pero hase de auertir, que consacrar en estos liquores, que ay duda si son materias deste Sacramento, es pecado mortal de sacrilegio.] Ita ille.

RESOL. CCII.

An Sacerdos consecrando vinum congelatum peccet mortaliter?

Ex quo infertur peccare Ministrum vtentem materia dubia, vel forma dubia, omittendo certam, etiam si sequatur opinionem de veritate, & sufficientia probabilem, aut speculatiuè probabiliorem.

Et notatur, quod si vinum prius fuerit congelatum, & postea liquefiat, non est improbabile licitè consecrari; quamuis minus decenter.

Et quid est faciendum, si vinum in Missa ante consecrationem, etiam post oblationem congeletur, an tunc debeat Sacerdos aliud de nouo infundere, & oblatum consecrare? Ex part. 10. tr. 12. & Misc. 2. Res. 8.

Sup. hoc in Res. præterita, § notandum est. & in Res. seq. §. Sed an. & & hic infra lege § vlt. huius Res.

§. 1. NEgatiuam sententiam ex Vasquez docet Gaspar Hurtadus *de Euchar. disp. 10. difficul. 10. in fine*, vbi sic ait: Addit Vasquez, *num.* 18. non esse peccatum in vino congelato consecrare, quamuis hoc sit contrà consuetudinem Ecclesiæ, quia non fit contrà prohibitionem aliquam latam, neque dicta consuetudine introductam, quia non seruatur tanquam necessaria, & obligans. Ita ille; & post illum nouissimè Tamburinus *Opusc. de Sacrif. Missa, lib. 2. cap. 8. § 8. num. 14.*

Alibi in Res. 1. not. præteritis §. 1. & 2. & in Res. 2. & supra in Res. 199. §. Sed ego. cursim ad lin. 7. vers. Obiicies. & lege etiam §. vlt. huius Res.

2. Sed hanc opinionem minimè admittendam esse puto: nam licèt Ego alibi cum multis Doctoribus firmauerim, vinum congelatum esse materiam Sacramenti Eucharistiæ; tamen contrariam Sententiam esse probabilem, non est dubitandum, & illam absolute præter Armillam, Martinum Ledesmam, Cardinalem Alanum, Henriquez, & alios, firmant nouissimè Magister Araujo, nunc meritò ad Episcopatum assumptus, *in 3. part. quæst. 74. art. 8. num. 52.* & ex Societate Iesu Sapientissimus Lessius *etiam in 3. part. quæst. 74. art. 5. num. 24.* Ergo si quis consecraret in vino congelato, consecraret in materia dubia, vt obseruat Syluius *in 3. part. quæst. 74. art. 5.* Fagundez *præcept. 3. lib. 3. cap. 3. num. 10.* & alij. Ergo peccaret mortaliter: nam rectè obseruat Amicus *in Cursu Theolog. tom. 6. disp. 16. sect. 3. num. 36.* numquam esse licitum in materia Sacramentorum, relicta materia certa, vti probabili, & minùs certa, quando certa commodè haberi potest, tum ob periculum frustrandi Sacramentum, cùm hoc non tam pendeat ex opinione hominum, quàm ex institutione Christi; tum ob damnum spirituale, quod infert proximo, priuando illum fructu Sacramenti: eoque peccatum est maius, quò Sacramenti vsus, & fructus ad salutem est magis necessarius. Ita ille, cui adde Mercerum *de Sacrament. quæst. 60. artic. 8. quæritur 3.* vbi sic ait: Sequitur, grauiter peccare ministrum vtentem dubia materia, vel forma, omittendo certam, etiamsi sequatur opinionem de veritate, & sufficientia probabilem, aut etiam speculatiuè probabiliorem. Ratio est, quia in hoc casu, minister exponit se periculo nihil faciendi, quod est Sacrilegium. Vt enim Sacrilegium est ministrare Sacramentum fictum, & falsum, ita quoque sine causa exponere se illi periculo; quia in moralibus perinde est quippiam facere, & exponere se periculo id faciendi. Hæc Mercerus. Vide etiam Iacobum Marchantium *in Resolut. Pastor. de Sacrament. tractat. 1. cap. 1. quæst. 3.* Opatouium *de Sacrament. in communi, disp. 1. quæst. 5. num. 43.* Araujum *in 3. part. D. Thomæ, quæst. 60. art. 8. dub. 4. num. 42.* Medinam *in part. 2. quæst. 19. art. 6.* Fuliensem *in Idea Sacrament. cap. 2. Resol. 3.* Dicastillum *de Sacram. tom. 1. tract. 1. disp. 1. dub. 8. num. 113.* Filliucium *tom. 1. tract. 1. cap. 4. num. 69.* Patrem Lugo *de Sacram. in genere, cap. 1. quæst. 4. num. 55.* Bonacinam, *de Sacram. disp. 1. quæst. 2. punct. 2. num. 32.* qui citat Henriquez, Coninch, Valentiam, Nugnum, Reginaldum, & Suarez.

Sup. hoc lege Res. 5. & vers. not. seq.

Sup. hoc infra tract. 4. Res 16. §. vlt. ad medium, & in Res. 40. etiam §. vlt. ad mediam, vers. nimirū, supponētes, & in tom. 2. tr. 1. lege doctrinam per totam Res. 5. & si vacas otio vide alias eius notationum.

3. Confirmatur hæc opinio: nam Sacerdos consecrando vinum congelatum, violaret consuetudinem totius Ecclesiæ in vino liquido consecrantis. Hanc autem consuetudinem non obligare ad mortale, est negandum; nam est consuetudo in re graui, quæ versatur circa materiam ipsius Sacramenti, & habet omnes alias Præsumptiones, quæ indicant (vt alibi à nobis probatum) ipsam habere vim legis, vt obseruant vno ore Doctores omnes. Et ideò hanc sententiam ego olim docui, & me citato docet Leandrus *de Sacrament. tom. 2. tract. 7. disp. 8. quæst. 37.* & me citato Martinus de San Ioseph *in Auis. de Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 2. num. 12.* quibus adde Coninch *de Sacrament. quæst. 74. art. 5. num. 127.* Ochagauiam *de Sacrament. Euchar. tractat. 3. quæst. 9. num. 7.* Garciam *in Summa Theol. mor. tract. 3. diffic. 9. dub. 1. punct. 2. num. 14.* Serram *in 3. part. D. Thomæ, quæst. 74. artic. 3.* Fagundez *Præcept. lib. 2. cap. 3. num. 10.* Mercerum *de Sacrament. quæst. 74. art. 3. num. 4.* Villalobos *in Summa tom. 1. tractat. 7. difficul. 7. num. 2.* Suarez, *tom. 3. disp. 45. sect. 1.* Vviggers *de Sacrament. in 3. par. quæst. 74. art. 5. num. 41.* & Castrum Palaum *tom. 4. tractat. 21. punct. 4. num. 8.* Et tandem Reuerendissimus Magister Candidus *tom. 3. disquis. 2. dub. 42. num. 55.* concludit, esse immane Sacrilegium in vino congelato consecrare: quod iisdem verbis ante illum docuerat etiam Sotus *in 4. dist. 9. q. 1. art. 5. in fine.*

4. Sed audiamus verba aliquorum Doctorum. Ioannes Præpositus *in 3. par. quæst. 74. artic. 5. num. 49.* sic ait: Aduerte tamen, non posse sine graui peccato vinum congelatum consecrari, tum quia prior sententia non est planè improbabilis, & meritò censeri potest materia dubia, vt docent varij, quam non licet in hoc Sacramento sumere propter aliqualem necessitatem, quæ possit videri excusare; tum quod sit contrà consuetum modum procedendi Ecclesiæ in re graui.

5. Franciscus Araujo *in 3. part. quæst. 74. art. 8. dub. 1. num. 52.* vinum congelatum non potest licitè consecrari propter consuetudinem in contrarium, quæ habet vim legis: necnon quia propter probabilitatem contrariæ opinionis, Consecrans exponeret se periculo non conficiendi Sacramentum, quod semper vitandum est, nisi fortè in casu grauis necessitatis.

6. Raphaël Auersa *de Sacram. Eucharist. quæst. 2. sect. 5.* Fatendum est, illicitum fore consecrare Vinum actu existens congelatum. Quamuis enim Vasquez *num.* 18. dicat, Auctores affirmantes, posse tale vinum validè consecrari, debere etiam concedere, posse licitè; quia nullo præcepto id prohibetur: tamen ob dubium aliquod validitatis ex parte opposita, & ob reuerentiam Sacramenti, & consuetudinem Ecclesiæ, dici debet id esse illicitum. Non est igitur, vt dixi admittenda opinio Hurtadi, & Tamburini.

7. Nota

Sup. hoc in Ref. præterita. §. Notandum. ad lin. 2.

7. Nota tamen, quod si vinum priùs fuerit congelatum, & posteà liquefiat, non est improbabile licitè consecrari, quamuis minus decenter; quia est verum vinum, & actuali potationi aptum, sed congelatione aliqualiter immutatum. Sic Suarez *disput. 45. sect. 1. in fine.* Ægydius Coninch *quæst. 74. art. 5. in fine*, & Palaus *vbi suprà*, Dicastillus *de Sacrament. tom. 1. tract. 4. disp. 2. dub. 5. num. 87.* qui citat Henriquez, Valentiam, & Vasquez. Puto tamen, & consultissimum iudico, si vinum in Missa ante Consecrationem etiam post oblationem congeletur, Sacerdotem aliud denuò infundere debere, & oblatum consecrare. Ita ex Suarez Dicastillus.

RESOL. CCIII.

An vinum congelatum sit sufficiens materia consecrationis?

Et an Sacerdos consecrans vinum congelatum peccet mortaliter? Ex part. 11. tractat. 1. & Misc. 1. Resol. 17.

Sup. hoc supra in Ref. 201. §. 1. & 2. & in Ref. 201. §. 2. à lin. 2. & in Ref. 199. § 2. Sed ego. cursim ad lin. 7 vers. Obijcies.

§. 1. NEgatiuè videtur respondere nominatim contra me Caramuel *fundam. 67. §. 1. num.* 1325. vbi sic ait; Inquiro an possit consecrari vinum congelatum?

2. Respondet Ausonius Noctinot in summa Dianæ *verb. Eucharistia materia num. 2.* his verbis: Vinum si sit congelatum (vt sæpè contingit in Germania, immò etiam in Mediterranea Hispania, nempè in Castella, Legione, &c.) validè consecratur, non tamen licitè, & probat, quia vinum per congelationem non corrumpitur quoad substantiam, potabile enim adhuc manet potentia, qua lique fieri potest, & sumi; sed videtur hæc potentia remota.

3. Sed ego iterum doceo, quod ex me docuit meus Compendiator Pater Antonius Cottonius ex Tertio Ordine D. Francisci vir quidem doctus, eruditus, & omni commendatione dignus; Dico igitur probabilius esse, vinum congelatum esse sufficientem materiam consecrationis, & ita hanc sententiam, me citato tenet Leander *de Sacram tom. 2. tom. 7. disputat. 8. quæst. 36.* vbi citat pro hac opinione 23. Doctores, quibus ego addo Calpensem *in cur. Theo. tom. 2. tract. 22. disputat. 2. sect. 3. num. 17.* Amicum *in cursu Theol. tom. 7. disput. 16. sect. 3. num. 35.* Præpositum *in 3. part D. Thomæ q. 74. art. 5. num. 48.* Mercerium *de Sacram. quæst. 74. art. 5. num. 4.* Vvigers *vbi supra*, Opatonium *de Sacrament. tract. de Euchar. disp. 2. quæst. 3. num. 32.* Franciscum Lugo *de Sacram. lib. 4. cap. 2. quæst. 5. num. 26.* Martinum de San Ioseph *in man. confess. tom. 1. lib. 1. tract. 2. de Euchar. num. 11.* Castrum Palaum *tom. 4. tract. 21. punct. 4. num. 8.* Baucium *in Theol. moral. tom. 1. tract. 5. q. 9. dub. 4.* & me citato Hieronymum Garaiam *in summa tract. 3. difficul. 9. dub. 1. punct. 2. num. 14.* Antonium de Escobar *in pract. Confess. part. 1. lib. 3. cap. 3. num. 52.* Ioannem de Soria *in Epilogo summarum part. 2. tr. 1. sect. 1. disp. 7. §. circa materiam*, Petrum à Sancto Ioseph *in idea Theol. Sacrament. cap. 16. resol. 1. obseruat 4.* Thomam Tamburinum *vbi infra num. 11.* Ioannem Pontium *in curs. Theol. disp. 44. quæst. 3. conclus. 1. num. 22.* Pasqualigum *in Theol. tom. 2. disp. 91. sect. 4. num. 16.* Dicastillum *de Sacram. tom. 2. tract. 4. disp. 2. dub. 5. num. 86.*

4. Probatur, quia materia consecrationis est vinum; sed vinum congelatum est simpliciter & absolutè vinum; ergo est sufficiens materia consecrationis. Confirmatur, quia non minor virtus requiritur ad conseruationem, quam ad primam productionem, vt docet probabilior sententia in 2. Physicorum: sed sanguis Christi Domini potest conseruari sub speciebus vini congelati, vt dictum est. Ergo, & potest primò produci, ac proinde in vino congelato reperitur sufficiens materia consecrationis.

5. Sed obijcies: Vinum non est materia Eucharistiæ, nisi quatenus est per modum potus: sed eo ipso quod congeletur, non retinet modum potus: Ergo non est materia Eucharistiæ. Confirmatur. Aqua congelata non est materia baptismi, quia non est apta ad abluendum: Ergo vinum congelatum non erit materia Eucharistiæ, quia non est aptum ad potandum. Respondetur, distinguendo maiorem, vinum enim non est materia Eucharistiæ, quando non retinet substantiam vini, aut certè opus esset magna aliqua transmutatione, vt fieret opus, quia verò congelatum retinet substantiam vini, & exiguo calore aut humiditate potest ita liquefieri, vt potari possit, absolutè censetur esse potus. Et sanè si obiecto esset efficax, probaret nec posse sanguinem Christi Domini sub speciebus congelatis conseruari, quia nunquam est Christus Dominus sub speciebus vini, nisi vt per modum potus animam reficiat. Ad confirmationem, concesso antecedente, negatur consequentia. Ratio verò discriminis est, ablutionem esse materiam Proximam baptismi, & ita dum aqua ita est congelata, vt non possit abluere, non sufficere ad conficiendum hoc Sacramentum; potari autem non pertinere ad essentiam, sed ad vsum Eucharistiæ, & ideò ad materiam illius sufficere id, quod est absolutè vinum, & facili transmutatione liquefieri potest, vt probatur.

6. Deinde, negandum igitur in nostra sententia vinum congelatum non esse per modum potus, licet difficilius potetur, & assignanda disparitas inter vinum, & vuam; quia vua, & quidquid in ea est cibus est, & moraliter habetur vt cibus potius, quam potus: Vinum verò conglaciatum adhuc habetur vt potus, nec moraliter censetur in hominum æstimatione vt cibus: multum autem hoc refert ad rem moralem, & institutionem Sacramentorum, quæ moralis entitas est, licet in physicis fundata. Et quidem in die ieiunij quantumuis prohibitum sit manducare, nemo dixerit vino congelato solui ieiunium, supposita vera sententia quod nullus potus vinalis frangat ieiunium Ecclesiasticum: Signum ergo est, illum non esse cibum, ergo erit potus, & est vinum: Ergo potus vini. Nam neque esse cibum, neque potum, nemo dixerit.

7. Ex quibus patet responsio ad argumentum Caramuelis, vt vinum congelatum efficiatur potabile esse in potentia remota; nam hoc nihil officit.

8. Æquè certum est conseruari sanguinem Christi in speciebus congelatis iuxta communem sententiam, quam approbat Missale Romanum, præcipiens illas species liquefieri, & sumi à Sacerdote vt consecratas; quia reuera vinum per congelationem non amittit formam vini, cum post liquefactionem maneat vinum sicut antea, ex quo fit posse etiam consecrari validè, dum congelatæ sunt: neque obstat, prout sic non esse potum liquidum, quia licet non sint potus facilis, est tamen simpliciter potus; possunt enim potari, si prius vel alio medio, vel saltem ipsius oris calore dissoluantur; sicut etiam nuces sunt simpliciter cibus, licet necesse sit eas prius confringere, vt possint manducari. Immò in rigore etiam vinum congelatum, si paulatim deglutiatur, potatur, nec soluit ieiunium siue paulatim, siue simul totum deglutiatur, quia semper habetur vt potus. Sup. hoc in Ref. 1. not. seq. §. Aduerte.

9. Concludo igitur, quod vinum congelatum retinet eundem naturæ statum in substantia, ac si congelatum non esset, mutata solum qualitate raritatis in densitatem. Deindè, quia si vinum congelatum retinet Christi Sanguinem, quod ante congelationem

nem consecratum erat; Ergo etiamsi congelatum sit, erit apta materia ad consecrationem. Consequentia est manifesta, quia vtrobique requiritur eadem veritas, scilicet quod ibi sit sanguis Christi ex vi verborum.

Alibi supra in Ref. 201. §. Notandum est. & in Ref. 202. in principio, & in §. vlt.

10. Sed an Sacerdos consecrans in vino congelato peccet mortaliter, negatiuè respondent Vasquez, & Hurtadus alibi à me adducti, quibus nunc addo Patrem Thomam Tamburinum *opusc. de Sacram. Missæ lib.2. cap.8. §.8. n.14.* Sed hæc opinio mihi displicet, nec illam prorsus admitto, & ideò Sacerdotem in tali casu peccare mortaliter docet Martinus de San Ioseph, vbi supra, cui adde Leandrum *de Sacram. tom.2. tract.7. disp.8. quæst.37.* Ochaganiam *de Sacr. Euchar. tract.1. quæst.9. num.7.* Præpositum *in 3. part. quæst.74. art.5. num.49.* Garziam *in summa tom.3. diffic.9. dub.1. punct.2. num.14.* Aucrsam *de Sacram. Euchar. quæst.2. sect.5.* Fagundez *part.3. lib.2. cap.3. num.10.* Serram *in 3 part. quæst.... art.5.* Vuigers *num.41.* Mercerum *n.4.* Castr. Palaum *tom.4. tract.21. punct.4. n.8.* Villalobos *tom.1. tract.7. diffic.7. n.2.* Suarez *tom.3. disp.45. sect.2.*

11. Nota verò, Amice Lector, opinionem carissimi Caramuelis, quam supra impugnauimus non carere probabilitate, & illam præter Alanum, Henriquez, Armillam, Martinum, Ledesmam, Angles, & alios docet nouissime Pater Lessius *in 3. part. quæst.74. art.5. num.24.* vbi sic ait:

12. De vino solidè gelato dubium est, quidam enim putant esse idoneum, quæ sententia non est improbabilis. Verius tamen videtur, non esse idoneum, siue ibi sit species vini, siue non. Ratio est, quia non est potabile, sicut nec in vuis. Ita ille, sed hæc ratio iam supra satis soluta remansit.

13. Vndè ex solidissimis rationibus magis hanc sententiam probat, & tenet doctissimus Episcopus Araujo *in 3. part. D. Thom. quæst.74. art.5. dub.1. n.52.* firmans vinum congelatum non esse materiam aptam pro consecratione; Sed tu ne deseras opinionem affirmatiuam, quam supra firmauimus, est enim communior, & magis validis vallata rationibus, ex quibus respondetur faciliè ad ea, quæ in contrarium aduersarij adducunt.

RESOL. CCIV.

An valide consecrari possit materia cuiusvis paruitatis, dummodo sit sensibilis?

Et an materia, quæ ob sui paruitatem nullo sensu exteriori percipi potest, consecrari possit?

Et an materia consecrabilis debeat esse sensibilis ab ipsomet Sacerdote, vel sufficiat, quod sit sensibilis respectu alterius, qui habet sensum magis acutum? Ex part.1. t. tract.6. & Misc.6. Ref.36.

§. 1. NEgatiuè respondet nouissimè Pater Pasqualigus *in sua Sacra Doctrina, tom.2. disp.92. sect.2. num.9.* vbi sic ait: Dicendum est materiam consecrandam non posse esse minimam, quamuis sit sensibilis, sed debere esse tantæ quantitatis, vt possit applicari per modum cibi, aut potus, alioquin non consecrabitur. Probatur: Hoc Sacramentum est institutum à Christo sub ratione cibi, & potus: ergo nisi materia sit tanta, vt tanquam signum sensibile sit applicabilis ad cibandum, non habet rationem materiæ, quia non est illud signum, quod est institutum à Christo. Confirmatur: Sacramentum nedum debet esse sensibile, sed etiam sensibili modo applicabile: Ergo materia, quæ non est talis, non est sufficiens. Confirmatur secundò: si non esset applicabilis, non haberet significationem Sacramentalem, quia hæc fundatur in ratione cibi; & ratio cibi non solum dicit substantiam cibatiuam, sed etiam quod possit deseruire ad cibandum, sine autem significatione Sacramentali non habetur Sacramentum. Obiicies: Paruitas materiæ non variat essentialiter materiam: ergo non facit quod non possit consecrari. Respondetur: Non variare materiam quoad substantiam; variare tamen quoad rationem signi sensibilis, quia facit quod non sit illud signum sensibile, quod est institutum à Christo. Obiicies secundò: Si ab Hostia consecrata separetur aliqua minima particula, manet sub ipsa corpus Christi, sicuti etiam maneret forma panis si Hostia non esset consecrata: Ergo, cùm eadem materia, quæ sufficit ad factum esse, sufficiat etiam ad fieri, poterit minima particula consecrari. Respondetur: Si talis minima particula ita separetur, vt tamen moraliter habeant rationem eiusdem cibi cum hostia, continere corpus Christi: secus autem si non habeat rationem eiusdem cibi, quia tunc desinit esse illud signum sensibile, quod requiritur ad Sacramentum. Et hoc modo intelligendum Concilium Tridentinum *sess.13. & can.3. de Eucharist.* dum definit sub qualibet parte separata manere corpus, & sanguinem Christi, intelligit enim de parte, quæ retinent rationem cibi partialis respectu totius, à quo pars separetur. Hucvsque Pasqualigus.

2. Sed hanc opinionem refellendam esse puto, cùm sit contra commonem sententiam Doctorum, & præcipuè D. Thomæ *in 3. quæst.74. art.2.* Dicu igitur omnem materiam cuiuslibet paruitatis, sensibilis tamen, esse consecrabilem, nam illud omne potest consecrari validè quod est verè panis, aut vinum pronomine *hoc*, aut *hic* more humano demonstrabile; sed huiusmodi est pars quantumuis exigua, si more humano sensibilis sit: Ergo est valide consecrabilis. Minor patet; quia cùm panis, & vinum non sint substantiæ viuentes, non habent terminum paruitatis, seu minimum naturale, vt vocari solet; proinde in quantalibet exigua parte, esse, & saltem aliquantisper conseruari possunt, ac proinde sunt verus panis, & verum vinum; cumque possint naturaliter, siue humano more per aliquem percipi sensum, possunt humano, & ordinario more pronominibus *Hoc*, vel *Hic* designari, & dici.

3. Aduerte, vt materia censeatur apta consecrata ex parte sensibilitatis non requiri, vt visu percipiatur, vel etiam possit percipi à ministro consecrante, sed sufficere si possit percipi tactu, vel gustu, quia per illos sensus potest haberi sufficiens certitudo de præsentia materiæ, quæ ad consecrationem requiritur, & quod ita sentiri potest, potest demonstrari per pronomen *hoc*, vnde particula panis, quæ propter suam paruitatem non potest visu percipi, potest validè consecrari, si tactu vel gustu percipi possit. Dixi si sit sensibilis, quia si substantia panis remaneat sub particula omninò insensibili, ea non poterit consecrari: cum enim Sacramentum sit signum sensibile, saltem dum ipsum conficitur, requirit aliquid sensibile, quod in casu suppositionis nullum est: idem ex forma potest confirmari, nam pronomen *hoc* in forma designat aliquid sensu perceptibile, & proinde si nihil tale sit præsens consecranti, is non poterit dicere, *hoc*. Et ita nostram sententiam docet Lessius *in 3. part. quæst.74. art.2. dub.1. num.4.* Bernal *de Sacram. disp.29. sect.4. num.24.* Cardinal. Lugo *de Sacram. Eucharist. disput.4. sect.4. num.108. cum seqq.* Præpositus *in 3. part. quæst.74. art.2. dub.1. num.4.* Dicastillus *de Sacr. tom.1. tract.4. disp.2. dub.13. num.230.* Toletus *lib.2. cap.15. n.5.* Henriquez *lib.8. cap.14. num.4.* Reginaldus *tom.1. lib.9. num.17.* Martinon. *de Sacram. Euchar. disp.29. sect.3. num.20.*

Amicus *in curs. theol. tom.7. disp.16. sect.8. num.182.* Castrus Palaus *tom.4. tract.21. punct.6. num.6.* Filliucius *tom.2. tract.4. quæst.5.* Franciscus Lugo *de sacr. l.4. cap.1. quæst.4. n.33.* Suarez *in 3. part. to.3. disp.43. sect.7.* Vasq. *disp.71. n.x.* Hurtadus *de Sacr. disp.11. diffic.17.* Coninch *de sacr. quæst.74. art.2. dub.2.* Taunerus, *to.4. disp.5. quæst.2. dub.2. num.52. cum seqq.* Valentia *tom.4. disp.6. quæst.2. punct.x.* Nugnus *in 3. p. quæst.74. art.2. diffic.1. conclus.2.* Caspensis *in curs. theol. tom.2. tract.22. disp.2. sect.8. num.48.* Cornejo *in 3. part. quæst.74. art.2. dub.2.* Mercerus *de Sacram. quæst.74. art.2. n.4.* Vvigers *in 3. part. quæst.74. art.x.* Auersa *de Sacram. Euchar. sect.2. quæst.2.* Leander *de sacr. to.2. tract.7. disp.8. q.81.* Opatouius *de sacr. tract. de Euchar. disp.2. quæst 5. n.51.* Sotus *in 4. dist.9. quæst.1. art.2.* Ochagauia *de Sacr. tract. de Euchar. quæst.6. num.6.* Petrus à Sancto Ioseph *in theol. sacram. cap.16. resol.3.* Pitigianus *in 4. dist.51. quæst.6. art.5.* Chamerota *de Euchar. cap.1. dub.3.* Angles *quæst.1. art.3. diffic.3.* Bartholomæus ab Angelo, *dial.4. §.330.* Victoria *de Euchar. quæst.56.* Viualdus *de Euchar. cap.3. num.14.* Villalobos *in summa tom.1. tract.7. diffic.8. num.5.* Ioann. de la Cruz *in direct. quæst.1. de materia Euchar. dub.4. concl.1.* Ludouicus à San Iuan *in 4. sent. de Eucharist. quæst.1. art.6. dub.1. conclus.3.* Petrus de Ledesma *in summ. tom.1. cap.4. de Euchar. concl.5.* Serra *in 3. part. quæst.74. art.2.* Moscosus *in summa tract.4. cap.2. n.4.* Martinus de San Ioseph *in mon. confess. tom.1. l.1. tract.2. de Euchar. num.17.* Fernandez *in medull. Casuum conscientiæ, part.3. cap.4. §.5. num.3.* & alij penes ipsos. Vidisti, amice Lector, aduersus quantam nubem Testium ausus est se opponere Pater Pasqualigus, ad cuius argumenta, quibus nixus docuit opinionem singularem, optimè respondet Nugnus *in 3. part. quæst.74. art.2. diffic.1.* Auersa *de Sacram. Euchar. quæst.2. sect.2.* & Amicus *in curs. Theol. tom.7. disp.16. sect.8. num.134. cum seqq.* Dico igitur cum ipsis quod non valet dicere hoc Sacramentum est institutum vt cibus; sed ad rationem cibi requiritur aliqua determinata sensibilitas. Respondeo; esse institutum vt cibum, non materialem, qui vt corpus reficiat determinatam requirit quantitatem, sed vt spiritualem, qui vt animam reficiat, certam quantitatem non poscit. Vrges. Est institutus vt cibus spiritualis media sumptione corporali, sed vt cibus sit corporaliter sumptibilis certam requirit quantitatem. Sed contra; nam sumptio corporalis est tantum conditio applicans, qua posita, Sacramentum ipsum propria virtute reficit spiritualiter animam, conditio autem cùm non debeat operari, non requirit certam quantitatem. Nec sufficit asserere quod non quæcumque minima quantitas aquæ sufficit ad Baptismum: ergo neque quæcumque minima quantitas panis ad hoc Sacramentum. Respondeo: disparitatem esse, quoniam materia Sacramenti Baptismi non est aqua, nisi vt abluens: at non quævis minima aqua moraliter abluit: Panis verò est materia Eucharistiæ, vt continens Christum; quælibet autem minima quantitas panis potest continere totum Christum indiuisibiliter existentem.

4. Vnde ex his omnibus corruit fundamentum Pasqualigi; & contra illud insurgit Dicastillus *de Sacram. tom.1. tract.4. disp.2. dub.13. n.240.* notat enim quod Sacramentum Eucharistiæ non consistit primariò in vsu, sed in esse permanenti; duplex enim est finis Sacramenti Eucharistiæ, proximus scilicet, & remotus: Proximus est, vt in ea contineatur Christi Corpus, aut Sanguis sub accidentibus sensibilibus panis & vini; ad hoc autem sufficit quæuis parua materia: Finis verò remotus, & secundarius est vsus & sumptio Eucharistiæ; ad quem finem licèt aliqua parua quantitas materiæ per se sola non sit sufficiens, vt possit sumi præ paruitate, est nihilominus sufficiens ad primarium finem explicatum. Quibus accedit, quod etiamsi illa particula per se sola non possit deseruire, vt sumatur edendo, aut potando; si tamen coniungatur cum aliis poterit, etiamsi aliæ sint æquè paruæ; ex illis enim in aceruum, seu cumulum loco coniunctis potest fieri vnus cibus: seu potus sufficiens vt sumatur, sicut potest fieri sufficiens vt sentiatur, & designetur. Ergo, &c. Vide etiam Valentiam *tom.4. disp.6. quæst.2. punct.x.* & Cardinalem Lugo *de Sacram. disp.4. sect.4. num.112. & 113.*

5. Sed ex his quæro primò, an materia quæ ob sui paruitatem nullo sensu exteriori percipi potest, consecrari possit? Sotus *in 4. dist.9. quæst. vnica, art.1.* Valentia *disp.6. quæst.2. punct.2.* Henriq. *lib.8. cap.14.* & Adamus, *quæst.x. dub.2.* partem affirmatiuam tuentur, quia ex vi consecrationis tantùm, fit vt loco substantiæ panis & vini succedat sub accidentibus eorum Corpus aut Sanguis Christi: ergo sub quauis quantitate; quantumuis imperceptibili per sensus, sub qua sit substantia panis, aut vini, validè fiet consecratio. Maior verò *in 4. dist.11. quæst.2.* Vasquez *disp.171. cap.2.* Suarez *disp.41. sect.7.* & Ægidius *dub.2.* partem negatiuam tradunt; quia tunc materia illa non potest pronomine *hoc* ad sensum exteriorem demonstrari: ergo nequit validè consecrari, quia consecratio fit ex vi demonstrationis, & significationis verborum formæ. Verùm ego ex istis sententiis cum Dicastillo *vbi supr. de Sacr. tom.1. tract.4. dist.2. dub.13. à num.x36.* vtramque probabilem esse puto.

6. Quæro secundò, an materia consecrationis debeat esse sensibilis ab ipsomet Sacerdote consecrante? Negant Sotus *in 4. dist.9. quæst. vnic. art.1.* Ægidius *quæst.73. art.3. dub.2.* Lugo *disp.4. num.116.* quia existimant sufficere quod sit sensibilis respectu alterius, qui habet sensum magis acutum. Alij respondent debere esse sensibilem ab ipso consecrante, quia nihil facit ad rem quod materia sit sensibilis ab alio, nisi etiam sit ab eo, qui conficit Sacramentum; neque enim Sacerdos potest demonstrare per pronomen *hoc*, quod ipsi nullo modo est sensibile: ergo. Sic Vasquez, & Hurtado *loc. cit.* Ochagauia *loc. cit. n.7.* Cornejo *loc. cit. dub.2. pag.328.* & alij, quos refert Leander *de Sacr. tom.2. tract.7. disp.8. quæst.82.*

7. Sed ego adhæreo primæ sententiæ, quam tuetur Amicos *in Curs. Theol. tom.6. disp.16. sect.8. n.134.* vbi docet, ad præsentiam materiæ consecrandæ non esse opus, vt illa cognoscatur ab ipso consecrante, sed sat esse si cognoscatur ab alio, ex cuius relatione certus Sacerdos esse possit. Neque apparet, ex quo capite sit necessarium, vt materia consecranda debeat ab ipso consecrante agnosci, cùm possit illam demonstratiuo pronomine ostendere, etiamsi illam ipse non cognoscat cognitione visiua aut tactiua propria, modo fiat certus ex cognitione visiua, aut tactiua alterius.

RESOL. CCV.

An Sacerdos Græcus sub peccato mortali teneatur sequi consuetudinem suæ Ecclesiæ, & consecrare in fermentato, ita vt Sacerdos Græcus peccet consecrando in azymo, & Sacerdos Latinus consecrando in fermentato, etiam secluso scandalo, & cum magna necessitate, vt ob communicandum infirmum, &c.

Et an Sacerdos Latinus possit in Græcia sequi morem Græcorum, & Græcus morem Latinorum existens apud Latinos?

Et docetur non solum posse licitè, sed teneri Sacerdotem Græcum transeuntem per Ecclesias Latinas in azymo consecrare, & peccare mortaliter, si aliter faciat;

quia

quia priuilegium illis concessum ad consecrandum in fermentato, intelligendum est, quando celebrant in suis propriis Ecclesiis.

Et notatur non licere Sacerdoti Latino in templo Græcorum, quod in Ecclesia Latina existat, in fermentato consecrare: neque etiam aliis fidelibus Latinis ibidem in eodem fermentato communicare. Ex p.3. tr.6. & Misc.2. Ref.99.

Sup. hoc ex Ref. seq lege §. Nota et à & § Non defeiam. & seq.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Nugnus *in 3. part. tom. 1. quæst. 74. art. 4. conclus. 6.* vbi sic ait: Peccare mortaliter Græcum si consuetudinem suæ Ecclesiæ non seruet, videtur mihi rigurosum dicere, quia cùm nostra consuetudo sit melior, non videtur res grauis, quod ille sequatur, vel non sequatur consuetudinem suæ Ecclesiæ; imò credo, quod si esset apud nos aliquis Sacerdos Græcus, quod melius faceret, si consecraret in azymo. Ita ille.

2. Sed hæc opinio est contra communem, & ideo refellenda, vnde ex ipsamet Dominicanorum familia Iuan. de la Cruz *in director. conscientiæ, part. 2. de Eucharistia, quæst. 1. dub. 2. conclus. 2.* ita asserit: Sacerdos tenetur seruare ritum suæ Ecclesiæ, peccabit enim Latinus consecrando in fermentato, & Græcus consecrando in azymo, etiam secluso scandalo, & cum magna necessitate: vt ob communicandum infirmum: nam discedere priuata auctoritate à ratinabili vsu suæ Ecclesiæ in re grauissima, vt est ista, est peccatum mortale. Imò Pius V. in motu incipiente, *Prouidentia Romani Pontificis*, 13. Kalendas Septembris ann. 1566. reuocat licentias Græcorum Latino more, & Latinorum Græco ritu Missas, ac alia diuina officia celebrandi hactenus concessas. Ita Ioan. de la Cruz, Layman *in Theolog. mor. lib. 6. tract. 4. c. 2. num. 4.* Villalobos *in summ. tom. 1. tract. 7. diffic. 6. n. 2.* & alij.

Sup. hoc in aef. seq. paulo post initium, à vers. Hoc supposito. & in aliis eius annot.

3. Verùm, an Sacerdos Latinus possit in Græcia sequi morem Græcorum, & Græcus morem Latinorum existens apud Latinos, sic videtur posse explicari. In monasteriis, vel Ecclesiis, quæ sunt Græcis in Ecclesia Latina destinatæ, vbi seruatur ritus Græcorum, seruare deberent Græci vsum fermentati; & similiter Latini vsum azymi in Ecclesiis, quas sibi suisque ritibus proprias babent in Græcia: quia perinde est, ac si singuli versarentur in sua Ecclesia. Latinus etiam iter agens per Græciam, aut Græcus per Occidentem, potest (vbi nullum est scandali periculum) retinere suum ritum, quamuis si conformaret se Ecclesiæ in qua versatur, non esset damnandus. Et hæc omnia docent Syluius *in 3. part. quæst. 64. art. 4.* Coninch *de Sacrament. quæst. 74. art. 4. dub. 3. num. 117.* Filliucius *tom. 1. tract. 4. cap. 3. n. 83.* & alij.

Sup. contēto in hoc §. in Ref. 1. not. præteritæ, §. Nota etiam, & § Nota secúdo. & pro sequentib. in hoc §. ibid. in §. Non defesá. & in seq. & leg. etiam §. vlt.

4. Non est igitur audiendus Ledesma *in 4. p. 1. quæst. 15. art. 4. dub. 2.* vbi docet, non solùm posse licitè, sed etiam teneri Sacerdotem Græcum, transeuntem per Ecclesias Latinas in azymo consecrare, & peccare mortaliter, si aliter faciat; quia priuilegium illis concessum ad consecrandum in fermentato, intelligendum est, quando celebrant in suis propriis Ecclesiis. Verùm hanc opinionem Ledesmæ rectè improbat Fagundez *præc. 3. lib. 2. cap. 2. num. 9.* nam vt *suprà* dictum est, potest Sacerdos Latinus transiens per Græciam celebrare, vel ritu Græcorum, vel ritu Latinorum, & similiter Græcus transiens per loca Latinorum.

Sup. hoc in Ref. not. seq. §. vlt.

5. Et tandem notandum est hic etiam cum Suarez in *3. part. tom. 3. disp. 44. sect. 3. §. illud verò*, Coninch, & aliis *vbi supra*, non licere Sacerdoti Latino in templo Græcorum, quòd in Ecclesia Latina existat, in fermentato consecrare, neque etiam licere aliis fidelibus Latinis ibidem in eodem fermentato communicare, quia illud est speciale priuilegium Græcis largitum, quo vti non possunt Latini, neque illo gaudent.

Sup. hoc in Resol. seq. §. Nota secundo. ad medium, à vers. Porro. & melius in quatuor vlt. lin. dictæ Ref.

RESOL. CCVI.

An Sacerdos Latinus in Ecclesia Latina possit consecrare in fermentato ad communicandum infirmum moribundum, si non habeat alium panem?

Eadem est ratio de Sacerdote Græco in Ecclesia sua.

Et idem est etiam, si populus diuidebet sacrificio priuari.

Et quid est dicendum ad euitandum mortis periculum, si Sacerdos Latinus non consecret in fermentato.

Et notatur, quod Sacerdotes Græci per Latinam Ecclesiam, & Latini per Græcam peregrinantes, sicubi propriam Ecclesiam propriis institutis viuentes non habeant, in qua sint, possint Græci in azymo, & Latini in fermentato celebrare, conformando se Ecclesiæ, in qua existunt, non tamen ad id tenentur.

Etiamque aduertitur, quod Latini Sacerdotes in Græcia commorantes, si permittantur sibi propriam Ecclesiam habere, tenentur consecrare in azymo, & è contra Græci in terris Latinorum consecrare debent in fermentato.

Sed in Ecclesia Græcis inter Latinos permissa nefas est Latinis consecrare in fermentato, & è contra.

Et an in casu, quo Græcus esset incola apud Latinos, vbi sunt Templa deputata ad seruandos Ritus Græcorum, teneatur seruare Ritus Græcorum, & propriæ Ecclesiæ? Ex p. 10. tract. 16. & Misc. 6. Ref. 40. alias 39.

§. 1. SVppono, quod Ecclesiæ Latinæ non est necessarium necessitate præcepti consecrare in pane fermentato, sed in azymo. Et è contra Ecclesiæ Græcæ necessarium præcepti necessitate non est, consecrare in azymo, sed in fermentato. Est assertio totius Ecclesiæ Latinæ, atque adeò verè Catholicæ, & proinde ad fidem pertinens. Vtraque pars quatenus negat, liquet. Quoniam Ecclesiæ Latinæ licitum est consecrare in azymo, & Græcæ in fermentato; proinde nec illi necessarium est necessitate præcepti celebrare in fermentato, nec huic in azymo. Pars etiam vtraque quatenus affirmat etiam claret, nam Ecclesiæ Latinæ nefas est celebrare in fermentato, & Græcæ in azymo: Ergo illi necessarium est necessitate præcepti consecrare in azymo, & huic in fermentato. Hoc supposito, quæritur, quid dicendum in casu necessitatis, vt supra, & pro parte affirmatiua plura argumenta adducit amicissimus, & doctissimus Pater D. castillus *de Sacrament. tom. 1. tractat. 4. disputat. 2. dub. 4. num. 67.* Primò quia non facilè, & absque vrgenti ratione videtur asserendum legis diuinæ obligationem cessare ob fortuitum humanæ obstaculum. Secundò, quia materia huius legis humanæ consecrandi in azymo, aut fermentato secundum se valde indifferens est, & si rectè expendatur, multò magis quàm vsus vestium sacrarum in Missa, cùm in azymo, aut fermentato celebrare soleat Ecclesia pro diuersitate Nationum, nec iudicet irrogari irreuerentiam Sacramento, quamuis in alterutro pane fiat; nunquam tamen celebrare sine vestibus Sacris, non censetur esse irreuerentia Sacramenti, neque vlla est, aut fuit (quod sciam) Regio, aut Natio, quibus permissum sit sine vestibus sacris cele-

Sup. hoc in aef. præterita, §. 2. ad medium, & supr. ad medium §. vlt. Ref. 128. & iofr. in tr. 2. Ref. 1. §. vlt. prope fin. à vers. Notat etiam.

brare. Tertiò lex hæc non est vniuersalis totius Ecclesiæ, sed partis: ita vt oppositum liceat in alia Ecclesia, nec iudicetur incongruum: ergo in casu necessitatis, & articuli mortis, censeri posset non incongruum id permittere in gratiam, & beneficium moribundi. Quartò non defuerunt Pontificibus rationes, quibus non censeatur indecens, sed maximè congruum, vt Græci figentes domicilium apud Latinos, adhuc in fermentato celebrent: ergo non desunt rationes, quibus id permittatur Latino Sacerdoti in gratiam moribundi. Neque apparere videtur, maiorem esse rationem, aut vrgentiorem causam, vt Græcus in fermentato celebret inter Latinos permanenter degens, quàm vt idipsum faciat Latinus in casu prædictæ necessitatis, cùm ibi simpliciter non cogat necessitas, hic verò maxima. Quintò, non minus est præceptum negatiuum Ecclesiæ vniuersalis non communicandi non ieiunè, quàm sit præceptum Ecclesiæ Latinæ non celebrandi in fermentato, & tamen propter vrgentem necessitatem moribundi, & propter seruandum præceptum diuinum communicandi permittitur ægroto non ieiuno, saltem semel in ægritudine periculosa communicare, imo sæpius, iuxta multorum sententiam, vt cum illis dicemus *disput.* 9. *dub.* 17. Ergo cùm non celebrare in fermentato tantùm sit præceptum quoddam humanum, non videtur obstare quominus, vt hoc seruetur, censeatur, præceptum diuinum non habere locum. Confirmatur, quia magis communis sententia docet (vt videbimus suo loco) licitum esse non ieiuno celebrare, aut communicare ob graue scandalum vitandum. Cur ergo non licebit propter vrgētem maximè causam, secluso scandalo, in fermentato celebrare? Propter aliquas rationes ex his aliqui recētiores, quamuis meritò propter auctoritatem Doctorum, & supradictam rationem, negatiuam partem tutiorem putent; affirmatiuam, secluso scandalo, & perturbatione non audent damnare. Ita Tannerus *de Eucharistia disput.* 5. *dub.* 4. in quam sententiam, ne eam, sola multitudo in contrarium me retardat. Hucvsque Dicastillus, cuius vltima verba retundunt audaciam aliquorum recentiorem, qui facilè, & sine vlla formidine solent à receptissimis Doctorum sententiis recedere.

2. Itaque circa præsentem difficultatem negatiuæ sententiæ adhærendum est, & præter Doctores à Dicastillo citatos, hanc sententiam tenet etiam nouissimè Augustinus Bernal *de sacram. disp.* 27. *sect.* 4. §. 2. *n.* 37. & Castrus Palaus *tom.* 4. *tract.* 21. *punct.* 5. *n.* 5. Opatouius *de Sacrament. tract. de Eucharist. disp.* 2. *quest.* 2. *n.* 26. Dico igitur, Sacerdoti Latino in Ecclesia Latina licitum non esse vti fermentato, neque Sacerdoti Græco in Ecclesia Græca, etiamsi populus diu debeat Sacrificio priuari, & proximus absque Viatico decedere, quia vtilitas communis priuatis commodis præferri debet. At ad vtilitatem communem Ecclesiæ pertinet ritus præscriptos in Sacramentis conficiendis obseruare. Ergo hæc vtilitas cuilibet alteri vtilitati præferenda est. Adde præceptum communicandi in articulo mortis, & audiendi Sacrum diebus festiuis neminem obligare, nisi quando Sacrificium fieri potest seruatis legibus, & ritu ab Ecclesia præscripto: ergo, &c. Concedo tamen quod posset licitè Sacerdos Græcus in Ecclesia sua panem azymum adhibere, & Latinus in sua fermentatum ad euadendum mortis periculum, dum tamen istud in Ecclesiæ, vel Religionis contemptum non ei inferretur, siue intenderetur. Prior pars est clara: quia lex humana cum tanto periculo non obligat; consecrare autem in azymo determinatè, & in fermentato determinatè, lex humana dumtaxat est. Posterior pars æquè est certa, quia

Quoad hoc in tom. 7. tr. 5. lege ex Resol. 76. §. vlt. & etiam §. Secundò. & signãter sup. hoc vide alium vers. eius not.

tunc ei periculo succumbere, esset infidelibus, quatenus infidelibus cedere, atque adeò in grauem Religionis iniuriam, quorum vtrumque intrinsecè malum est, & per consequens legi naturali, & diuinæ prohibitum.

3. Nota etiam hic obiter primò, quod Græci per Latinam Ecclesiam, & Latini per Græcam peregrinantes, sicubi propriam Ecclesiam propriis institutis, viuentes non habeant, in qua sint, possunt Græci in azymo, & Latini in fermentato celebrare, conformando se Ecclesiæ in qua existunt. Fundamentum est, quod iam significauimus: in legibus scilicet merè positiuis posse vnumquemque se accommodare consuetudini loci, per quem transit. Non puto tamen improbabilem sententiam Auersæ *de Sacrament. Eucharist. q.* 2. *sect.* 4. Vasquez *disput.* 274. *cap.* 3. & aliorum posse Sacerdotem peregrinantem extra propriam Ecclesiam teneri ad consecrandum iuxta morem suæ Ecclesiæ, Latinum scilicet in azymo, & Græcum in fermentato; quia quamuis admittamus, peregrinos teneri aliis legibus, & consuetudinibus loci in quo existunt, non tamen lege consecrandi in fermentato, aut in azymo, quia lex hæc sic peculiariter recepta à subditis, vt vnuiquisque morem suæ Ecclesiæ, in qua habet domicilium, seruet; idque putant constare ex praxi approbata à Sede Apostolica, iuxta Leonem IX. Epistola illa citata: & Eugenium IX. supra.

Sup. hoc in Res. præterita, §. Verùm. ad medium.

4. Nihilominus probabilius est quod prius dicebamus, posse scilicet se accommodare Ecclesiæ, non tamen ad id teneri, sed vtrumlibet posse facere, vel in azymo, vel in fermentato celebrare. Itaque si Latinus Sacerdos inter Græcos, aut Græcus inter Latinos peregrinetur, aut negotij causa breui tempore commoretur, pro libito licitè poterit siue azymo, siue fermentato ad consecrationem vti.

5. Nota secundò quod Latini Sacerdotes in Græcia commorantes, si permittantur ibi propriam Ecclesiam habere, tenentur consecrare in azymo, & similiter Græci in terris Latinorum propriam habentes Ecclesiam consecrare tenentur in fermentato: est etiam assertum communissimum, & omnino certum, vtpote traditum à Leone IX. *in epist.* 1. *c.* 29. & persuadet vsus, vt Græcorum Romæ, & Latinorum Constantinopoli, vel etiam in Æthyopia. Ratio verò est, quoniam hoc ipso, quod permittantur propriam habere Ecclesiam, perinde se habent Latini ac si inter Latinos, & Græci ac si inter Græcos essent. Porrò in Ecclesia Græcis inter Latinos permissa nefas est Latinis consecrare in fermentato. Sicut etiam in Ecclesia Latinis inter Græcos permissa nefas est Græcis consecrare in azymo. Quia priuilegium iis solis conceditur, quibus Ecclesia. Quocirca Romæ in Ecclesia Græcorum non permitteretur Latinorum quispiam fermentatum adhibere. Sicut neque in reliquis Missæ cæremoniis Græcorum ritum imitari, nisi forte Sacerdos Latinus in Ecclesiæ Græcæ, vel Græcus in Latinæ Parochum, Capellanum, Vicarium, aut Beneficiarium eligeretur: tunc enim non solùm non posset, verùm etiam non deberet eius rei morem in omnibus sequi, quod proxima conclusione clarius constabit. Hæc omnia docent Bernal, & Dicastillus vbi supra, cum aliis communiter.

Sup. hoc in principio, §. Verùm. not. præteritæ.

Sup. hoc in Res. præterita, §. vlt. & in quatuor vlt. lin. huius Res.

6. Non desinam tamen hic adnotare Leandrum *de sacram. tom.* 5. *tract.* 7. *disp.* 8. *quest.* 25. docere quod casu quo Græcus esset incola apud Latinos, vbi sunt templa deputata ad seruandos ritus Græcorum, sicuti sunt Romæ, Panormi, & alibi, non teneatur seruare ritum propriæ Ecclesiæ. Nam non est credibile, displicere Ecclesiæ Latinæ, vt Græci in ipsa commorantes non sequantur ritum suum, imo & ipsius Christi Domini. Ita Leandrus supra, qui pro hac senten

Sup. hoc in Res. not. præteritæ, §. 1. & 2. & §. Verù. ad medium.

ſententia adducit Granadum, Petrum Ledeſmam, & Nugnum.

7. At ego contrariam teneo ſententiam, quam ſupra, & olim docui cum Vaſquez, Suarez, & aliis, quos, me etiam citato, adducit Leandrus *vbi ſuprà*, qui notat Monteſinum in manuſcriptis, docuiſſe, quod ſi Sacerdos Latinus exiſtens in ſua Latina Eccleſia (v.g. Romæ) vellet conſecrare in Templo illo Græcorum, non poſſet conſecrare in fermentato, & ſi Græcus vellet Romæ conſecrare, non in ſuo Templo, ſed in alio, non poſſet licitè conſecrare in azymo.

Docuit in §§ not. prætertur.

8. Ex ſupradictis non mihi placet opinio Ledeſmæ, qui exiſtimat Græcos peregrinos teneri Latinæ Eccleſiæ ſe conformare, ſi quando in ea verſentur; non autem è contra Latinos, quia hæc differentia abſque fundamento eſt. Deinde obſerua, non obſtantibus dictis, non licere latinis in Græcorum templis, quæ habent in Eccleſia Latina, conſecrare in fermentato. Vide Dicaſtillum *vbi ſupra*, & alios.

Sup hoc in Ref. præterita, §. Non eſt igitur. & lege etiam ibi doctrinam §. Verùm, à medio, & pro vlt. difficul. huius Ref. ibid. in § vlt.

RESOL. CCVII.

De quibuſdam quæſitis circa aquam naturalem neceſſariam in ſacrificio Miſſæ, & Baptiſmo.

Et an panis ex aqua roſacea factus ſit materia apta Euchariſtiæ?

Et an ſi in ſacrificio Miſſæ infundatur vino parum non aqua naturalis, ſed aquæ roſaceæ, vel ex aliis herbis, aut floribus extracta, conficiatur Sacramentum?

Et an peccet mortaliter Sacerdos, ſi aquam roſaceam, aut artificioſam miſceat in Miſſa?

Et quid dicendum eſt, ſi in caſu neceſſitatis non poſſit alia aqua haberi?

Et an ſit peccatum mortale miſcere in Miſſa aquam calidam vino, etiamſi aqua ſit naturalis? Ex p.6. tr.7.& Miſc.2.Ref.18.

§. 1. VT hæc Reſolutio Lectoribus non malè oleat, de aqua roſacea, & aliis aquis ex herbis, vel floribus extractis erit non incurioſus ſermo.

2. Quæro igitur primò, an in caſu neceſſitatis Baptiſmus poſſit conferri ſub conditione cum aqua roſacea, vel ex herbis extracta. Reſpondeo, nouiſſimè affirmatiuam ſententiam tanquam probabilem admittere Stephanum Bauny *in Theol. Moral. tract.2. q.4.* vbi ſic aſſerit. Infertur ſecundò ob contrariam rationem, in ſudore corporis, humoribus expreſſis ab herbis, floribus, aut oculis conferri non poſſe, quia non ſunt vera aqua ſimpliciter dicta elementaris, & vſualis ſecundum communem vſum, & conceptionem hominum. Non deſunt tamen, qui pro extrema neceſſitate contrarium ſentiant, quia non conſtat, an tales humores ſpecie differant ab aqua naturali: ergo vt minimum materia ſunt dubia Sacramenti: at materiæ dubiæ ſemper locus eſt in neceſſitate ex Reginaldo *loc. cit. n.13.* quia ſub pœna peccati mortalis eſt conſulendum proximo periclitanti de anima, cùm id fieri poſſit ſine certa Dei offenſa: at vtrumque hic concurrit. Primò periclitatio de ſalute, cùm eius obtinendæ ſpes nulla ſit ordinariè ſine Baptiſmo. Secundò concurrit etiam culpæ priuatio, cùm in tali caſu Authores nullam agnoſcant: neceſſitas enim extrema irreuerentiam excuſat, quæ ea ceſſante in ſacramentum admitteretur, Miniſtro ſe ſua ſponte exponente per vſum talis materiæ periculo nihil faciendi. Hæc ſententia non eſt improbabilis, quam qui ſequetur in neceſſitate extrema ſpirituali pueri, Baptiſmum non dabit, niſi ſub conditione hoc modo. Si aqua qua vtor eſt materia Baptiſmi ſufficiens, ego te baptizo, ſi non es, non te baptizo: ſic enim admittendi ſacrilegij periculum vitatur, vt ante eſt probatũ. Hucuſque Bauny. Cui etiã adde aliquos viros doctos ex eadem Societate IESV de hac re à me conſultos: & publicè hanc ſententiam in Collegio Panormitano P. Franciſcus Bardi tanquam probabilem docuit.

Sup. hoc in tom.1. tr.1. Ref.53.& ſingulàter paulò poſt initium, à verſ. Et reuerà.& ſeqq. & in tom.3. tr.1. Ref.3.§. Tertiò poſſet. & lege etiam §. Imo plus.

3. Sed aduerſus hanc ſententiam contra Puteanum, Tannerum, Chamerotam, & alios recognoſce meipſum *in part.5. tract.5. reſol.1.* & me citato noſtrum Patrem Lantfrancbum *tom.2. opuſc.1. cap.4. n.7. vſque ad num.16.*

Quæ hic eſt in tom.1. tr.1. Ref.53.

4. Quæro ſecundò, an panis ex aqua roſacea factus ſit materia apta Euchariſtiæ. Reſpondeo negatiuè cum Diuo Thoma omnium magiſtro *in 3. part. q.74. art.7. ad 3.* & aliis quos citat & ſequitur Perſicus *de offic. ſacerd. lib.1. cap.12. dub.2. n.19.* & Bonacina *tom.1. diſp.2. q.2. punct.1. n.4.* cum Ioanne Vvigers *de ſacram. in 3. part. quæſt.74. art.3. n.17.* Et ratio eſt, quia tam differt aqua roſacea ab elementari, quam farina triticea ab ea quæ eſt talis. Ergo vt variatio formæ idoneæ conſecrationi officit, ita & variatio ſuſtantialis liquoris, quo farina in hoc Sacramento miſcebitur. Confirmatur, ſuccus herbarum, aut florum in fornace expreſſus vi ignis non eſt aqua niſi ſimilitudine, & cum addito: dicitur enim aqua roſacea, verbi gratia, & non ſimpliciter aqua. Deinde ſi aqua roſacea ſpecie phyſica eſſentiali non differret à naturali: ſaltem diſtinguitur forma artificiali, & vſuali, quod in Sacramentis ſufficit.

Sup. hoc ſupra in Ref. 196 §. Quæro ſecundò, ad lin. 8. & in Ref. 197. ad lin. 5.

5. Non deſinam tamen hic adnotare Caietanum non ſolùm ſacra Purpura, ſed etiam litteris Eminentiſſimum *in 3. part. q.74. art.7.* in dubium hanc ſententiam poſuiſſe. Et ideò ſic aſſerit. Circa aquam, ex qua fit panis pro Sacramento, vide rationem litteræ in calce articuli, ad probandum, quod oportet eſſe aquam veram, & naturalem, & ſuſcipe illam vt rationabilem. An autem ſit neceſſaria, cogitatione opus eſt, & ratio eſt eadem cum ſuperiùs dicta de diuerſis ſpeciebus granorum componentium panem, quia enim ad Sacramentum ſufficit, quod ſit verus panis, ſi panis verus poteſt fieri ex aqua artificiali, puta roſacea, conſequens eſt, quod non eſt de neceſſitate Sacraméti aqua naturalis. An autem panis confectus ex farina, & aqua roſacea, eſſet verus panis, experientia comprobandum eſſet, videndo in quo differret ab aliis panibus: nam ſi ſolo odore roſarum differre appareret, crederem ipſum eſſe eiuſdem ſpeciei cum aliis, cùm aqua non ſit pars eſſentialis panis, ſed materia tranſiens eiuſdem; non enim permanet aqua ſecundum ſeipſam in pane, ſed panis eſt tertia res reſultans ex commiſtione farinæ & aquæ per paſtæ decoctionem: non eſt autem remotum diuerſarum ſpecierum res poſſe eſſe materiam tranſeuntem reſpectu alicuius vnius etiam homogenei, vt patet de his ex quibus generatur ſanguis. Hucvſque Caietanus, ſed contra illum inſurgit nominatim Fagundez *in precep. Eccleſ. precept.3. lib.2. cap.1. n.14.* Coninch *de Sacram. q.74. art.3. n.46.* Layman *lib.5. tract.4. cap.1. n.3.* Et ad argumentum Caietani, quod panis ex aqua roſacea confectus non videatur differre eſſentialiter ab aliis panibus, quidquid ſit de differentia eſſentiali; reſpondeo differre ſaltem forma artificiali, & vſuali, quæ in materia ſacramentali ſpectanda eſt. Nota tamen Valentiam *tom.4. diſput.6. quæſt.2. punct.1* docere ſententiam Caietani non eſſe improbabilem: ſed Sotus *in 4. diſt.9. quæſt.1. art.7.* dicit non eſſe tutam; ideò tu iudica.

6. Quæro tertiò, an ſi in ſacrificio Miſſæ infundatur vino parũ non aquæ naturalis, ſed aquæ roſaceæ, vel ex aliis herbis, aut floribus extractæ conficiatur Sacramentum. Reſpondeo cum Ioanne Molano in Compendio Theologiæ practicæ *tr.4. cap.7. concl.4.*

num. 39. licitum esse non posse aquam rosaceam pro naturali in Missa cum vino misceri: sed si misceretur, valida esset consecratio; & ita in terminis docet Angelicus Doctor *in 3. part. quest. 74. art. 7. ad 3.* vbi sic ait. Quia admistio ad vinum non est de necessitate Sacramenti, non refert quantum ad Sacramenti necessitatem, quæcumque aqua misceatur vino, siue naturalis, siue artificialis, vt rosacea: quamuis quantùm ad conuenientiam Sacramenti peccet, qui aliam aquam miscet, nisi naturalem, & veram: quia de latere Christi pendentis in cruce aqua vera profluxit, non humor phlegmaticus; vt quidam dixerunt, ad ostendendum quòd corpus Christi erat verè compositum ex quatuor elementis, sicut per sanguinem fluentem ostendebatur, quòd erat compositum ex quatuor humoribus. Ita D. Thomas. Peccaret igitur mortaliter Sacerdos, si aquam rosaceam, aut artificiosam misceret in Missa: faceret enim contra præceptum, & consuetudinem in re graui.

7. Sed quid dicendum in casu necessitatis, quando non possit alia aqua haberi. Et licere tunc affirmat Paludanus *in 4. distinctione 11. quæst. 1. artic. 6. conclus. 3.* Verùm aduersùs illum insurgit Persicus *de offic. Sacerdot. lib. 1. cap. 2. dub. 7. num. 53.* vbi *num. 55.* etiam quærit pulchrum dubiolum. An sit peccatum mortale miscere in Missa aquam calidam vino, etiamsi sit naturalis, & affirmatiuè respondet, quia sic faciens faceret contra consuetudinem Ecclesiæ, & nouum ritum introduceret. Et ita hanc sententiam præter Persicum docet etiam Fagundez *in precept. 2. Ecclesia lib. 2. c. 4. num. 14.* aliqui verò de hac re à me consulti putant hoc esse nimis durum, quia non est mutatio grauis ritus. Concedo tamen, quòd si in aliqua frigidissima regione esset consuetudo miscere aquam calidam, ne forte vinum congeletur, posse sine vllo peccato id fieri.

RESOL. CCVIII.

Quidam Sacerdos in Calice multas guttulas aquæ infundebat, quæsiuit, an ita faciendo toties peccauerit?

Et an Sacerdos possit infundere octauam partem aquæ, proportionabilem vino?

Et an aqua in vinum non conuersa ante consecrationem, immediatè in Christi sanguinem conuertatur?

Et an si fiat conuersio aquæ in vinum in illo medio tempore, in quo profertur forma, prolatis tamen illis verbis: Hic est Calix. *an tunc illa pars vini, quæ fit ex aqua, conuertatur in sanguinem Christi?* Ex part. 3. tract. 4. Res. 49.

§. 1. Respondi minimè, & adduxi Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 3. c. 2. n. 9.* vbi sic asserit. Non ita sollicitè, ac scrupulosè curandum est Sacerdoti, vt aquam valdè modicam, vel vnam guttulam effundat (quod nescio, an satis conueniens sit, præsertim si fiat cum sollicitudine, ob quam fieri possit, vt phantasia, & sensu deluso nihil omninò effundatur: sed plures guttas effundere potest, imò etiam octauam, vel decimam partem proportionalem. Ita Layman, vbi docet opinionem, quam noster P. D. Paulus Aresius Episcopus Dottonouensis, vir doctissimus, & amicissimus, olim ante omnes neotericos publicè in nostris scholis tenuit, & postea typis mandauit, *in disput. de aqua transmutatione in sacrificio Missæ*; nempe immediatè Christi sanguinem conuerti. Quam sententiam docet etiam Coninch *de Sacrament. quæst. 74. art. 3. dub. vnico,* qui testatur Romæ publicè defensam anno 1606. & iterum anno 1608. Pes. *in 3. part. quæst. 74. artic. 8. disput. 2.* Scort. *de sacrificio Missæ, lib. 4. cap. 1. num. 13.* Toletus *lib. 2. cap.* [Sup. hoc in Res. seq. §. vlt.]

25. *num. 4.* Iansenius *in concordia cap. 131.* Petrus Sotus *lect. 4. de Eucharist.* Alanus *de Sacrament. lib. 1. cap. 13.* & aliquos affert Layman *vbi suprà*, & noster Aresius *sect. 7.* Et hanc sententiam probabilem putant ipsimet aduersarij, vt patet apud Ledesmam *vbi infrà*, in illis verbis. [Esto es le mas probable, y que tiene mas aparencia,] quicquid in contrarium asserat Fernandez Heredia *disp. de Sacram. Baptism. part. 3. dub. 1. num. 9.* Homobonos *de exam. Eccles. p. 1. tract. 4. cap. 10. quæst. 86.* Ioan. de la Cruz *in direct. conscient. part. 2. de Sacram. Eucharist. quæst. 1. dub. 3. concl. 2.* Syluius *in 1. part. quæst. 74. art. 8.* Villalobos *in summa tom. 1. tract. 7. diffic. 7. num. 5.* Sotus *in 4. distinct. 9. quæst. 1. art. 6.* Nugnus *in 3. part. quæst. 74. art. 8.* Suarez *in 3. p. tom. 3. disp. 45. sect. 4.* Valentia *tom. 4. q. 2. disp. 6. punct. 1.* Azorius *tom. 1. lib. 10. cap. 30. q. 3.* Henriquez *lib. 8. cap. 14. in glossa littera D.* Ledesma *in sum. tract. de Eucharist. cap. 8. concl. 8.* & alij, quos citat, & sequitur Fagundez *prec. 3. lib. 2. cap. 4. num. 8.* Pitigianus *in 4. sent. tom. 1. dist. 11. quæst. 7. dub. 5.* Graffius *tom. 1. lib. 3. conf. 3. num. 29. de celebrat. Missarum*, & Hyacinthus Petron. *in opusc. de necessitate præconuersionis aquæ in vinum, cap. 12. per totum.* Vide etiam Reginaldum *tom. 3. lib. 29. cap. 2. num. 17.*

2. Sed hîc obiter in gratiam curiosorum ponam pulchrum dubium stando in hac opinione, an si fiat conuersio aquæ in vinum in illo medio tempore, in quo profertur forma, prolatis tamen illis verbis: *Hic est Calix*, si tunc illa pars vini, quæ fit ex aqua, conuertitur in sanguinem Christi: Patet Suarez *vbi suprà in 3. part. tom. 3. disp. 45. sect. 4.* negatiuam sententiam docet, quia illud pronomen *Hic*, ostendit materiam præsentem: sed illa pars non est præsens, nec vinum, in illo instanti, in quo profertur illud pronomen. Ergo deinde si alia materia adduceretur de nouo, & fieret præsens in illo medio tempore, non consecraretur. Ergo neque ista, quoniam minùs est præsens res quæ non est.

3. Sed aduersùs illam affirmatiuam sententiam tenetur Nugnus *in 3. part. q. 74. art. 8. in fine*, & docet, quòd talis materia maneret consecrata, quoniam intentio ministri, cùm sit religiosa, refertur ad instans in quo fit consecratio, sed tunc est illa materia præsens, & sufficiens. Ergo, Et ad argumentum Suarez respondet, quòd etiam in illo instanti, in quo profertur illud pronomen, est illa materia moraliter præsens, quoniam suppositis dispositionibus erit præsens in minima distinctione temporis, & vt ait Aristoteles, quod parùm distat vt fiat, nihil distare videtur. Ad confirmationem quidquid sit de antecedenti, negat consequentiam, quia ibi est omninò per accidens, quòd fiat præsens materia in breuissimo illo tempore: in nostro autem casu suppositis dispositionibus, quæ ex natura rei ordinant conuersionem ad illud instans, est per se. Et hæc omnia Nugnus. Sed quia Confessariis speculatiua non ita placebunt, ideò ad alia practicabilia deueniamus.

RESOL. CCIX.

An si à Sacerdote gutta aquæ in vino non misceatur, ex paruitate materiæ excusetur à mortali?

Et notatur, quod si aqua non fuerit in vinum conuersa ante consecrationem, conuertitur tamen immediatè in sanguinem? Ex part. 5. tract. 5. Res. 56.

§. 1. Nostri temporis hæretici, vt refert Bellarm. *lib. 4. de Euch. cap. 10.* censent mixtionem aquæ cum vino pro consecratione Calicis esse indifferentem, & liberam. [Sup. hoc supra in tr. 1. Res. 57. cursim in fine §. Quod autem. Sed quo]

2. Sed

ad hoc ne deferas lege-redoctrinam Ref. 46. in in to.3.tr.1.

2. Sed contraria sententia prorsus est tenenda, & ideo ad dubiom propositum respondeo negatiuè cum Ioanne de Lugo *de sacr. Euch. dispnt.* 15. *sect.* 2. *n.* 22. vbi sic ait: Dato quòd materia parua secundùm se non possit ab Ecclesia prohiberi grauiter, quando tamen est materia magna in ordine ad significationem, potest, vt gutta aquæ in Calicem mittenda propter mysterium & significationem præcipitur ab Ecclesia sub mortali. Ita ille.

Sup. hoc in Ref. præterita §. 1. ad lin. 14. à vers. nempe immediatè, & lege eam vsque in finem.

3. Notandum est etiam hîc in gratiam amicissimi & doctissimi viri Pauli Aresij Episcopi Tortonensis, quòd si aqua non fuerit in vinum oonuersa ante consecrationem, conuertitur immediatè in sanguinem, & ita docet præter DD. alibi à me relatos nouissimè, me etiam citato, Ioaones de Lugo *de sacr. Eucharist. disp.* 4. *sect.* 4. *num.* 48. & Ioannes Præpolitus *in* 3. *part. q.* 74. *art.* 8. *dub. vn. num.* 58.

RESOL. CCX.

Quidam Sacerdos post consecrationem Sanguinis inuenit in calice aliquas guttas separatas à vino, & illas cum purificatorio ante sumptionem sanguinis abstersit, quaritur, an illæ guttæ fuerint consecratæ? Ex part. 2. tract. 17. & Misc. 3. Ref. 16.

Sup. hoc in Ref. seq.

§. 1. REferam, quæ de hac quæstione apud authores inuenio. Coninch. *de Sacram. q.* 74. *art.* 2. *dub.* 3. *n.* 43. hæc asserit. Nota legitimam intentionem consecrationis calicis, secundùm communem, & optimam praxim, ferri solùm circa omnem humorem consecrabilem, qui in calice per modum continui, aut quasi continui continetur, vt comprehendat etiam aquam vino permixtam, & guttas vini, quæ proximæ continuo liquori calici intrinsecus adhærent, ita vt parua calicis agitatione reliquo vino misceantur. Tales enim guttas vini, vel priùs abstergi, vel cum reliquo vino consecrari omnino expedit, ne materia non consecrata, misceatur consecratæ. Quære, nisi consecrans aliud expressè intendat, censetur communiter hanc totam materiam, & nullam aliam consecrare, & consequenter, nec guttas remotiores circa extremum labrum calici adhærentes. Quamuis magis expediat, priùs omnes guttas, præsertim remotas, abstergere, & tunc simpliciter omnem materiam consecrabilem, quæ est in calice, consecrare. Hæc Ægidius.

2. Sed Martinus Bonac. *tract. de Sacr. disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 6. *n.* 7. absolutè asserit, omnes vini guttas, quæ sunt in calice, licèt separatas à vino manere consecratas, & reddit rationem; nam intentio Sacerdotis ferri videtur circa totam materiam in calice existentem, quæ demonstrator per particulam *hic*, vt patet à simili de consecratione plurium hostiarum in eodem vase existentium.

3. Ex his existimandum erat peccasse mortaliter Sacerdotem illum, qui vini guttas existentes in calice, post consecrationem abstersit, nam erant consecratæ.

4. Attamen illi, pro sua consolatione, contrariam sententiam, apud Reginaldum, demonstrani, sic enim ait *in praxi tom.* 2. *lib.* 28. *cap.* 2. *num.* 19. Si aliquæ sunt guttæ vini, vel extra calicem, vel in calice separatæ à toto vino, quod in calice ipso continetur eas probabiliter iudicari non consecratas, ob defectum intentionis; namque intentio habenda circa materiam calicis est, vt Sacerdos intendat consecrare illud, quod per modum vnius continui potabile existit intra calicem. Sic ille.

RESOL. CCXI.

An guttæ vini, quæ sunt in Calice separatæ à vino, quod est in fundo Calicis, remaneant consecratæ? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 32.

§. 1. HIc casus frequenter accidit, & affirmatiuam sententiam docet Bonacina, quem ego adduxi *in tract.* 3. *miscellan. resol.* 16. sed contrarium tenendum est, nam hæc videtur esse communis, & optima Ecclesiæ intentio consecrandi omnem liquorem consecrabilem, qui per modum vnius continui in calice continetur. Et ita præter Reginaldum, & Suarez docet nouissimè Layman *in Theol. mor. lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 2. *num.* 14. Quæ hîc est Ref. antecedens.

2. Quod autem tenet Coninch *de Sacrament. quest.* 74. *art.* 2. *dub.... num.* 43. eas quoque vini guttas consecrari, quæ intra calicem reliquo liquori proximæ adhæreot, vt leui calicis commotione admisceantur, difficultatem etiam habet secundùm Layman *loco citato* nam determinari non potest, quanta omnino esse debeat talium guttarum propinquitas; fatetur enim ipsemet Coninch remotiores non consecrari. Neque verò potest consecratio (sicuti neque alterius Sacramenti confectio) pendere à futuro euentu contingente, vt nimirum eæ solum guttæ consecrentur, quas postea continget calicis agitatione reliquo liquori commisceri. Dicendum est igitur illud vinum consecrati, quod per modum vnius continui potabile existit in fundo calicis.

RESOL. CCXII.

An si in campo in aliqua Ecclesia non reperiatur Hostia, sed tantum particula, liceat Sacerdoti cum ea celebrare? Ex part. 5. tr. 13. & Misc. 1. Ref. 80.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Marchantius *in Candelabr. Sacram. qq. Pastoral. tract.* 4. *cap.* 5. *quest.* 3. *cas.* 6. *fol.* 185. vbi sic asserit. Si haberi maior Hostia non possit, an ex minoribus liceat adhiberi? Respondeo in Missa priuata & secreta id fieri posse, cùm non inueniatur præceptum in contrarium, gratiusque videri Deo sic celebrare, quàm non celebrare, licèt non sit festus dies, maximè si non sit periculum de scandalo, tunc enim id etiam vrgente causa publicè fieri nihil vetaret. Ita ille, & ego. Sup. contento in hac Ref. in Ref. seq.

RESOL. CCXIII.

An si v. g. non inueniatur Hostia magna, possit Sacerdos celebrare, & consecrare particulam paruam? Et an licitum sit, si adsit ad minus iusta causa, & necessitas aliqua? Ex part. 6. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 55.

§. 1. DE hoc casu his diebus interrogatus fui. Et aliqui negatiuè respondebant, quia est de necessitate præcepti, vt Hostia sit rotunda, ac debitæ magnitudinis: nam etsi magnitudo, aut paruitas non obstent, quò minùs per se loquendo validè consecratur materia, non licèt tamen Sacerdoti in quantalibet magna quantitate, aut modica id facere, ob ingentia incommoda, certaque peccandi pericula, quibus talis actio exposita patet. Sup. contento in hac Ref. in Ref. Præterita.

2. Sed hæc omnia admittenda essent, si Sacerdos consecraret Hostiam quantitatis modicæ sine aliqua iusta causa; secus autem si hoc faceret ex aliqua necessitate; & ideò non grauabor hic apponere verba

instructionis ordinandorum pro Archiepiscopatu Hispalensi, quæ nouissimè anno 1640. iussu Inquisitoris Martini Real viri quidem docti & amicissimi edita fuit: vnde *in part.5.§.8.num.4.* sic habetur. [Es necessario que la ostia de la Missa sea mayor que la forma que se à los seglares. Respondeo. Que si no ay mas que esta forma se puede dezir en secreto Missa con ella, y si es dia di fiesta para que eum plan con el precepto otros muchos se puede, y aun se deue, y se los auisera antes si fuere necessario para que no se escandalizen. Assi lo sientan Vatones doctos, quibus ego libenter adhæreo.

RESOL. CCXIV.

An oblatione Hostiæ iam facta, si offeratur Sacerdoti particula pro communicando laico, possit illam consecrare?

Et quid, si Præfatio iam esset incœpta?

Et an, quando hoc fit, debeat oblatio eius fieri mente concepta? Ex part.2.tr.14.Res.71.

Sup. hoc lege magis latam doctrinam in Res. seq.

§. 1. Negatiuam sententiam videtur docere Bonacina *de Sacram. disput.4. quæst. vlt. punct.2. num.6.* Sed contrariam sententiam probabilem etiam esse puto, quam nouissimè docet Bartholomæus Gauantus *in comment. ad Rubricas Missalis, tom.1.p.3. tit. 10. n. 19.* non tamen hoc fieri debet remotius ab oblatione Hostiæ, puta iam cœpta Præfatione, & quando fit, efficiatur oblationi eiusdem mente concepta, sed magis amplè circa præsentem quæst. loquitur Possenuinus *de off. Curati, cap.2.n.17.* vide illum.

RESOL. CCXV.

An si detur Sacerdoti particula pro communicandis laicis non solum post offertorium, sed etiam post Præfationem ante consecrationem, possit illas adhuc consecrare, facta oblatione dictarum particularum mente concepta? Ex part.6.tr.6.& Misc.1.Res.7.

§. 1. Posse oblatione dictarum particularum mente concepta post offertorium ante præfationem vrgente aliqua causa iusta, docui eum Gauanto *in part.2.tr.14.resol.71.* Nunc tamen addam secundum Philibertum Marchinum *de Sacramento Ordinis tr.3.part.1.c.4.n.15.* etiam fieri hoc posse post præfationem; quia ait ille, oblatio particularum, neque de necessitate sacrificij, neque ex vi legis præceptiuæ coniungi debet cum grandioris hostiæ oblatione, sed sufficit vtrasque simul tempore consecrationis in eodem corporali reperiri, vt omnes verba consecratoria æqualiter recipiant. Neque video maiorem rationem, cur ante præfationem id admitti debeat, minimè verò post cœptam Præfationem, cùm in neutro casu nullam oppositam legem habeamus. Ita Marchinus. Cuius sententiam videtur etiam docere Megalius *in Promptuar. tom.2. verb. Eucharistiæ materia, n.7.* vbi asserit facta oblatione ante consecrationem posse Sacerdotem recipere particulas ad aliquos communicandos, & illas vnà cum hostia iam oblata consecrare. Nota quòd non dicit facta oblatione ante præfationem sed ante consecrationem, ergo etiam post Præfationem.

Quæ hic est Res. antecedens.

RESOL. CCXVI.

Quæritur, an illæ particulæ, quas quis inscio Sacerdote, consecrandas apposuit in corporali, remaneant consecratæ? Ex part.2. tractat.17. & Misc. 3. Resol.19.

§. 1. Ex communi DD. sententia, negatiuè respondendum est: nam materia consecranda debet determinari per intentionem consecrantis, vnde Conninch *in 3.part. quæst.74. art.2. dub.3. num.39.* ait: Si sacerdote omnino inscio essent appositæ aliquæ hostiæ consecrandæ, non posset censeri has velle consecrare, etsi essent posi æ in corporali, quia voluntas non potest ferri in omnino incognitum. Intentio autem consecrandi, quæ includitur præcisè in voluntate celebrandi sacrum, tantùm necessariò fertur circa materiam, quam manibus tenet tempore consecrationis, vel quæ est in calice: nisi aliquæ circumstantiæ cogant eam ad alia extendi. Ad quod necessarium est, vt hæ sint cognitæ à Sacerdote, quia intentio, vt dictum est, non fertur in omnino incognitum. Ita etiam Summa Angelica *ver. Euchar.1.§.26.*& Tabiena *ver. Euchar. 2. §.4.* cum Barthol. ab Angelis *dialog.4.§.380.* & alij.

Sup. hoc infra in Resol. 211. §. Sed in gratiam, circum ad medium, vers. vlt. docet.

2. Sed quia aduersùs hanc sententiam, inuenio neotericum quemdam disputantem, in gratiam lectorum non reticeam eius verba. Igitur Didac. Nugnus *tom.2. in 3. part. quæst. 74. art. 2. difficult. vlt.* ait, Quòd si hostiæ positæ addatur alia, sacerdote inscio, consecratio vtriusque valida est. Ratio est, quoniam dum sacerdos non habet irreligiosam intentionem, semper intelligitur, & præsumitur habere religiosam intentionem, quam debet habere; quæ talis est: Mea intentio est consecrare istam hostiam, quia credo istam futuram esse præsentem, si tamen fuerit alia præsens, mea intentio est illam consecrare. Et licet hoc non dicat expresse, dicit tamen virtualiter, & includitur totum hoc in eo, quòd est habuisse rectam intentionem; aliud est, si habuit à principio formalem intentionem non consecrandi, nisi istam, quia tunc si fortè apponatur alia, nullum est sacramentum. Hæc Nugnus. Nec valet dicere, quòd materia consecranda debeat esse aliquo modo, vt diximus, determinata per intentionem consecrantis, vt probant Suarez *in 3. part. tom. 3. disp.43. sect.6.* Vasquez *in 1.part.tom.3. disp.71. cap.1.num.6.* Henriquez *lib. 8. cap. 14. num 5.* Toletus *lib. 2. cap. 25. num. 6.* & alij. Nam, respondet Nugnus, quòd etiam in isto casu determinatur materia ex intentione Sacerdotis, quoniam quando accedit ad consecrandum, debet habere intentionem consecrandi illam quam habet præsentem, atque adeò non impedit quòd si alia, quam ipse apposuit à principio. An hæc opinio sit sequenda, videant viri docti.

RESOL. CCXVII.

Quidam Sacerdos in Sacristia habuit intentionem consecrandi particulas, quæ quidem in Pixide super Altare in cornu Epistolæ fuerunt ex errore appositæ, non autem super Aram, quæritur, an remanserint consecratæ, si Sacerdos amplius de illis non meminerit?

Et cursim notatur, quod si Pixis posita super Corporale non aperitur tempore consecrationis, sit tamen consecratio? Ex part.3.tr.6.& Misc.1.Res.103.

§. 1. Hic casus frequenter potest accidere, & ego in facti contingentia negatiuam sententiam docui, quam tuetur Pater Suarez *in 3.p. tom.3. disp.43. sect.6.* Et ratio est, quia intentio ministri debet esse rationabilis, non esset autem talis, si ministet intenderet consecrare particulas, positas extra Aram. Ergo in tali casu non est præsumendum Sacerdotem di-

Sup. hoc in Res. & infra in Res. 211. §. Sed in gratiam, in principio.

ctas

ctas particulas consectare voluisse: & ideò nouissimè hanc sententiam docet Bartholomæus Gauantus *in rubricas Missal.tom 1.par.3.tit.7.n.4.* vbi sic ait. Quod hic dicitur de ordinaria materia consecranda in Missa, intellige etiam quando plures particulæ ponuntur super altare, vt consecrentur, & in actuali consecratione non recordatur illarum Sacerdos, sed eius tantùm quam in manibus habet, tunc enim omnes sunt consecratæ. Debent tamen esse præsentes intra atam, non extra eam, inquit Suarez, aliàs non æstimaret illas consecratas esse. Ita Gauantus.

2. His tamen non obstantibus, contrariam sententiam probabilem esse putat Taunerus *in 3. part. D. Thomæ, disp.2.dub.2. num.* 76. quia etsi primò, & per se non sit hæc voluntas Ecclesiæ, adeóque nec ipsius consecrantis, vt hostiæ extra corporale consecrentur, tamen ex hypothesi facta, quod per inaduertentiam naturalem, hostiæ rationabiliter, & voluntate quidem non retractata sint ad consecrationem destinatæ, & in altari quamuis alieno situ positæ per accidens, & consequenter, idque meritò ac iure velle tam Ecclesiam, quàm Sacerdotem consecrantem, vt hostiæ etiam cum eiusmodi situm, quem diximus, habent, (non verò, si omninò extra altare sint positæ) consecrentur; præsertim cùm ordinariè alioqui, vel scandalum, vel saltem perturbatio grauis oriri soleat, si quando tali casu hostiarum propositarum consecratio non valeret. Hæc Taunerus, qui tamen postea cum formidine loquitur, & suadet non esse recedendum à sententia negatiua. Nota tamen obiter, quòd si pyxis posita super corporale, non aperitur tempore consecrationis, fit tamen consecratio. Ita omnes Doctores.

RESOL. CCXVIII.

An si Sacerdos habuit intentionem consecrandi particulas positas in Pixide, quæ non fuit à Sacrista, vel ab ipso posita super corporale, sed in cornu Altaris, an inquam, particulæ illæ habendæ sint tanquam consecratæ?

Et aduertitur, quod si Sacerdos, qui ante se habet duas Hostias, putat se vnicam habere, & intendat vnam consecrare, nihil determinando, vtramque futuram consecratam.

Idem est dicendum de particulis, quod est valdè notandum ad tollendos scrupulos. Ex part. 5. tract. 14. & Misc.2. Res.19.

Quæ hic est Ref. antecedens, & infra in Ref. 231. §. Sed in gratiam, in principio.

§ 1. DE hoc casu in praxi frequentissimo ego *in 3. part. tract. 6. resol.* 103. adduxi aliquos Doctores hoc dubium in terminis pertractantes; nunc verò in gratiam studiosorum libet per extensum referre circa præsentem quæstionem verba Philippi Gamachæi *in 3. p. D. Th. q. 74. cap. 4. fol.* 343. vbi sic asserit. Tertiò occurrit difficultas, si Sacerdos, v.g. posuerit supra Altare tres, aut quatuor panes cum animo, & intentione consecrandi, sed per obliuionem, & inaduertentiam duo remanserunt in cornu Altaris, nec sunt in loco debito supra Corporale, vel etiam illic posuerit in loco debito, sed postea Diaconus abstulit duos, quia cognouit non esse necessarios, posuitque ad latus inscio Sacerdote. Causa dubitandi est, quia ex vna parte videntur isti duo panes verè consecrati; cùm Sacerdos ab initio habuerit intentionem, nec reuocauerit, & materia sit pars propinqua satis præsens, & verba generaliter prolata absque restrictione. ergo, &c. E contra verò non placet aliis hæc sententia, quia etiamsi Sacerdos ab initio voluerit talem materiam consecrare, non tamen voluit tali in loco extra Corporale, & sacram pallam, quia hoc non licet, sed includit aliquod peccatum, & Sacerdos pius, ac probus non censetur intendere id, quod malum est.

2. Suarez *disp.* 43. *sect.* 6. credit tales panes non esse tunc consecratos, quia intentio necessaria ad confectionem Eucharistiæ non est quocumque modo intelligenda, sed solùm si materia habeat præsentiam debitam, & legitimam, quam iuxta morem Ecclesiæ conuenienter, & sine peccato habere debet: atqui illa non est conueniens, sed planè illicita, vt reponatur ad latus Altaris extra sacram pallam. ergo, &c. Confirmatur, si enim interrogatus fuisset Sacerdos ante Missam, verùm vellet tali loco panem consecrare, proculdubio dixisset se nolle, imò malle omnino non celebrare, quia id esset manifestum peccatum. Hinc ergo apparet nullam prorsus fuisse eius intentionem. Tertiò dici nequit suppleri hunc defectum Sacerdotis per intentionem Ecclesiæ, quatenus ipse voluit quod vellet Ecclesia, non enim Ecclesia vult etiam consecrationem hoc modo, & tali loco fieri, sed potiùs absolutè prohibet. ergo. Magis tamen placet opposita sententia: nimirum huiusmodi panes verè tunc consecrari. Probatur, quia etiamsi Sacerdos non proposuerit tali loco consecrare, & apposuit consecrandum, nec mutauit, aut reuocauit sententiam, fuit quoque materia idonea, vtpotè verus panis, & in distantia sufficiente ad veram consecrationem, quia super Altare, & verba consecrationis generaliter absque vlla restrictione prolata fuerunt; & quamuis Sacerdos ex hypothesi noluisset consecrare in tali loco si animaduertisset, tamen reuera non habuit istum nolendi actum, sed potiùs contrariam actionem elicuit, voluitque absolutè consecrare, nec de vlla exceptione cogitauit. ergo, &c. Deinde à simili argumentari possumus, quia nec pius Sacerdos vellet eam celebrare, si putaret se esse in peccato mortali, sed mallet omnino abstinere, nec tamen id impedit, quin sit vera consecratio ab eo facta in tali peccato, quod tunc ignorauit, etiamsi post Missam fortasse recordetur; quamuis enim voluisset, si sciuisset; tamen reuera absolutè voluit, quia impedimentum ignorauit. ergo à pari, &c. Tertiò non etiam obstat, quod dictum fuit de intentione Ecclesiæ, alia enim intentio circa substantiam Sacramenti, alia circa modum, & conditiones, vel circumstantias morales, & Ecclesia prohibet quoque offerri sacrificium in loco profano sine sacris vestibus in statu peccati, vel excommunicationis, nec tamen ista omnia simpliciter impediunt veram Eucharistiæ confectionem, si fortè hæreticus & impius Sacerdos ex hypothesi eo modo conficere voluerit; concurrunt enim omnia essentialia, vtpotè materia, forma, & Minister simul cum intentione, & potestate characteris. ergo in præsenti quæstione idem etiam dicendum. Vnde sequitur grauiter peccare Sacerdotem, facta iam consecratione, si tales hostias irreuerenter habeat, & contrectet, tanquam verum panem, vel conuertat in profanos vsus, quia etiamsi fateamur nostram hanc sententiam non esse indubitatam, nihilominus valde est probabilis, sufficitque saltem ad timorem incutiendum, vt Sacerdos non se exponat periculo sacrilegij. Neque tamen etiam concludimus hostiam habendam esse tamquam certissimè infallibiliter consecratam; res enim aliqua difficultate non caret, sed dicimus videri consecratam; simúlque in hoc dubio consilium damus vt Sacerdos non sumat, nec distribuat seorsim talem hostiam, sed ponat cum altera hostia, de cuius consecratione sit certus, & ita eam manducet, aut alteri mandocandam præbeat. Ita Gamachæus.

3. Sed ego *vbi suprà* cum Suarez & Nauarro, quibus nunc addo Mercerum *de Sacrament. quæst.* 74. *art.* 1.

art.2. num.3. absolutè docui supradictas particulas non esse consecratas; licèt adduxerim pro contraria sententia Tannerum, qui tamen cum formidine loquitur. Verum modò non desinam hic adnotare Ioannem Præpositum *in 3.part.D.Thom.quæst.74. art.2. dub.3.num.19.* affirmatiuam sententiam absolutè tamquam probabilem docere, quia, ait ille, Sacerdos qui aduertit reponi formulam vnam, vel plures, vt eas simul cum principali consecret, habet voluntatem consecrandi; decernens tamen priùs eas decenter collocare supra Corporale, ita vt respectu illarum formularū non tantùm habeat actum qui explicatur, per *volam consecrare*, & sit solùm voluntas volendi, sed habet eum, qui explicatur per *volo*, & est præsens voluntas consecrationis futuræ; ex qua voluntate etiam in futurum procedit in Sacro. Nec elid tur ea voluntas ex eo, quòd ex naturali inaduertentia non reposuerit super Corporale huiusmodi formulas ante consecrationem. Vnde communiter excusatur à peccato, eo quòd inculpatè omittat formulas ante consecrationem super Corporale reponere, & verè consecrat, quia non obstante naturali inaduertentia eius, quod facere debuerat, manet virtualis intentio has formulas consecrandi. Hæc Præpositus *vbi supra.* Cuius sententiam licèt egò, vt dixi, contrariam teneam, non tamen tamquam improbabilem audeo damnare.

4. Aduertendum est etiam hic obiter cum Præposito *num.* 14. Mercero *loco citato*, & aliis communiter, quòd si Sacerdos, qui ante se habet duas hostias, putat se vnicam habere, & intendat vnam consecrare, nihil determinando, vtramque futuram consecratam; idem dicendum de particulis; quod est valde notandum ad tollendos scrupulos.

RESOL. CCXIX.

Quidam Sacerdos post Offertorium reposuit Pixidem in in Tabernaculo plenam particulis, & clauso Tabernaculo postea tempore consecrationis habuit actualem intentionem, dictas particulas consecrandi, quæritur, an re vera consecrata remanserint?

Et deducitur, an Sacerdos cæcus possit consecrare Hostiam ante se positam, quam nullo sensu perciperet?

Et an panis in arca, & vinum in dolio apposita, valide consecrentur, modo existant coram Sacerdote, si ipse omnem materiam consecrabilem sibi moraliter præsentem consecrare intenderet?

Et an valide consecretur à Sacerdote Hostia, quæ sit post parietem?

Et an, si in Altari ponatur Pixis argentea cum particulis tegmine lineo occlusa; vel si in arca claudatur fiscella panis plena, non ne erunt particulæ illæ, vel panis materia consecrabilis?

Et an particulæ apposita sub Mappa Altaris, vel sub Corporali, vel Missali, valide consecrentur.

Et quid est faciendum in supradictis casibus, si contigerint facti in praxi? Ex p.7.tr.10.& Misc.1.Ref. 7.

Sup. hoc supra in Ref. 199. §. vlt. & infra in Ref. seq. lege §. Qui etiam.

§. 1. Hic casus nouissimè in facti contingentia, accidit, & pro parte affirmatiua posset quis dicere: Primò, pronomen, *hoc*, non semper significat rem aliquam realiter præsentem: nam à Dialecticis sæpè sumitur ad significandam rem, quam solo intellectu fingimus præsentem: ergo ad veritatem formæ non est necessaria realis materiæ præsentia. Secundò, si materia deberet esse præsens celebranti, hoc ideò esset necessarium, vt aliquo sensu perciperetur: sed hoc non est verum; quia Sacerdos cæcus posset consecrare hostiam ante se positam, quam nullo sensu perciperet, Vnde Sotus, *in 4. dist. 9. quæst. prima, artc. secundo*, testatur se vidisse Episcopum cæcum in Concilio Tridentino cum licentia Pontificis celebrare. Tertiò in nostro casu, vt patet, nec indiget probatione, materia, num videtur satis distans à Sacerdote, nec officit quod sit clausa in Tabernaculo; quia non est necesse, vt validè consecretur, quòd tota distantia inter materiam, & ministrum sit oculis peruia, ita vt nullum corpus interiectum sit: Et ideò vinum, & panis in arca, & in dolio apposita validè consecrarentur, modò existant coram Sacerdote, si ipse omnem materiam consecrabilem sibi moraliter præsentem consecrare intenderet: Nam possunt demonstrari per particulas: *Hoc est corpus meum*, vel *Hic est calix sanguinis mei*; ergo non est necesse, vt validè consecretur, quod tota distantia inter materiam consecrandam, & ministrum consecrantem sit oculis peruia, ita vt nullum corpus interiectum sit. Tum quia, corpus interiectum inter materiam consecrandam, & Ministrum consecrantem, non tollit moralem præsentiam, & propriissime potest per illam vocem, *Hoc est*, vel *Hic est*, designari, seruata eius proprietate & significatione; Ergo. Et ideo Ioannes Maior *in 4.sent.dist.10. quæst. 1.* asseruit, validè consecrari à Sacerdote hostiam, quæ sit post parietem.

Sup. hoc Episcopo cæco infra in §. Superest. huius Ref. ad medium. & supra in Ref.138.

Sup. his infra in principio §. Verum. huius Ref. & cursim etiā in aliis §§. seqq. & & supra in Ref. 199. prope finē, à vers. At vero.

2. His tamen non obstantibus, ego existimo, in casu de quo loquimur, Sacerdotem non solùm illicitè, sed etiam inualidè consecrasse. Dico igitur, quod materia consecrationis debet esse præsens Sacerdoti, quia verba illa: *Hoc est corpus meum*, *Hic est calix sanguinis mei*, cùm non dicantur tantùm recitatiuè, seu historicè; sed etiam formaliter, & assertiuè, significant ex se rem aliquam præsentem. Et Christus ipse ea protulit circa materiam præsentem, quod etiam Ecclesia obseruat.

Sup. hoc infra in fine §. Exempla. huius Ref. & in Ref. seq. in principio.

3. Dubium est autem qualis debeat esse eiusmodi præsentia. Nonnulli putant, materiam ita debere esse præsentem, vt verbi consecrationis vel realiter, vel intentionaliter ad eam perueniant. Sed contra, nam prætetquam quod in nostra sententia, vox Sacerdotis non operatur physicè conuersionem panis: quamuis sic eam perficeret, posset ex communi opinione, agere in materiam distantem, quam per sonum, aut per speciem illius intentionalem realiter non attingeret. Dicendum ergo requiri, vt materia consecranda moraliter sit præsens Sacerdoti. Pronomina quippe demonstratiua *Hoc*, & *Hic*, absolutè prolata, & sine alia designatione rei demonstratæ, non nisi in materiam valdè propinquam, & moraliter præsentem cadere solent: quare cùm formæ consecrationis eiusmodi pronomina contineant, necesse est vt materia per illas consecranda moraliter sit præsens. Vbi obseruandum est, ad hanc præsentiam moralem, duo requiri: Primò, vt materia consecranda physicè parum distet à consecrante: Secundò, vt consecrans aliquo sensu eiusmodi materiam percipiat, vel ratione sui, vel ratione continentis, quia aliàs per pronomen demonstratiuum non posset eam designare, aut quod sub ea latet.

4. Concedo itaque, vt dixi, quòd non sit necesse, vt materia ipsa in se videatur, aut videri possit, sed sufficit si videatur in re eam continente; ad quod requiritur, vt hæc sit talis, quæ ex communi vsu solet destinari ad eiusmodi res continendas: ita vt ea visa in his circumstantiis, facilè concipiam tale quid in ea contineri. Hinc ostendendo marsupium plenum auro, vsitatissimo loquendi modo, & verè dico. Hoc est aurum. Igitur continens, & contentum, quoad præsentiam per modum vnius designantur. Ex his apparet in casu nostro Sacerdotem validè particulas non consecrasse, quia dum erant in Pixide, & clausæ in Tabernaculo, materia Sacramenti non erat præsens

sens coram Sacerdote, neque ratione sui, neque ratione continentis: Ergo? Et hanc nostram sententiam in terminis, vt dici solet terminantibus, docet Coninch *de Sacrament. quæst.* 74. *art.* 2. *dub.* 1. *num.* 22. Auersa *de Sacrament. Euchar. quæst.* 2. *sect.* 2. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 3. *num.* 99. Bonacina *de Sacrament. Euchar. disput.* 4. *sect.* 2. *punct.* 6. *num.* 9. & Marchantius *in quæstione inst. part.* 2. *tractat.* 4. *cap.* 1. *quæst.* 1. *cas.* 2.

5. Superest modò respondere ad argumenta contraria in principio Resolutionis apposita, & ad primum, Respondeo negando consequentiam, quia, quando particula, *hoc*, vel *hic*, ponitur sine circumstantiis eam ad aliud significandum determinantibus (vt fit in forma consecrationis) semper designat rem realiter præsentem. Ad secundum, respondeo negando maiorem, nec enim est necessarium, vt materia actu aliquo sensu percipiatur; sed vt possit percipi, quantum est ex parte sua, vt patet ex dictis. Dico igitur Sacerdotem cæcum valide consecrare posse materiam præsentem, quam coram se habet, quamuis illam non videat. Quia non est necesse, vt materia consecranda, actu videatur; sed sufficit vt sit præsens moraliter, & designetur per particulam: *Hoc est*, *Hic est*, quidquid asserat Nugnus *in tertia parte, tomo primo, quæstione* 74. *articulo secundo, dub: o primo*. Ad tertium, respondetur, omnia in eo contenta nihil officere; nam concedo materiam in Tabernaculo positam, non esse nimis distantem à Sacerdote; hoc tamen non obstante, non dicitur præsens moraliter, neque potest designari per verba: *Hoc est*: ex superiùs adductis, quia videlicet non est præsens, nec ratione sui, nec ratione continentis.

Sup. hoc supra ante medium §. 1. huius Res. à vers. Vnde. & in alia Res. eius not.

6. Exempla verò in contrarium adducta toto cœlo differunt à casu nostro; nam in dictis casibus, licèt materia in se ipsa non sit præsens sensibus, est tamen præsens in aliquo ipsam continente, quod sufficit, vt dictum est, quia in eo casu per metonymiam secundum quam sumitur continens pro contento, materia potest demonstrari pronomine *hoc*, vel *hic*. Ad auctoritatem denique Ioannis Maioris, asserentis posse consecrari materiam existentem post parietem, Respondeo cum Valentia *tom.* 4. *disp.* 6. *quæst.* 2. *punct.* 3. & aliis, eius sententiam esse falsam.

Sup. hoc supra in duabus vlt. lin. § 1. huius Res. &c.

7. Verùm, licèt omnia supradicta ego teneam, & putem in hoc casu particulas occlusas in Arca, non remansisse consecratas, cogitandum tamen Lectoribus relinquo, an contrarium probabiliter possit quis asserere; nam Tabernaculum non interponitur inter ministrum consecrantem, & materiam consecrandam, absque vlla habitudine ad illam, vt interponitur paries; quare rectè sentiunt Doctores citati contra Maiorem, & vt obseruat Ochagauia *de Sacr. Euchar. distin.* 1. *quæst.* 6. *num.* 13. hostia existens post parietem, non dicitur contineri in pariete. Ergo. Sed Tabernaculum in nostro casu, verè continet particulas, & interponitur inter Sacerdotem consecrantem, & materiam consecrandam, veluti continens, & conseruans illam: Ergo cùm habeat rationem continentis, & conseruantis materiam, non videtur tollere sufficientem moralem præsentiam; vnde negandum est, quod *suprà* tanquam certum admittitur, nempe in nostro casu materiam non esse præsentem coram Sacerdote, neque ratione sui, neque ratione continentis.

Sup. hoc supra ad medium §. 1. huius Res. & vers. Et ideo. & in alio vers. eius not.

8. Et quidem, ego non video, quare panis in arca clausus, sit materia consecrabilis, & non particulæ in Tabernaculo occlusæ, cùm in vtroque casu sit par ratio, nempe quia continet in se materiam consecrandam, moraliter præsentem, & quæ potest designari è Sacerdote per illam vocem, *Hoc est*.

9. Nec valet dicere hanc doctrinam procedere de immediato, & proximo continente materiam consecrandam, vt dicunt Doctores communiter, de Pixide clausa continente particulas; sed, in casu de quo loquimur, Tabernaculum solum continet Pixidem, pixis verò proximè continet materiam consecrandam: Ergo. Respondeo, quòd Tabernaculum communiter dicitur conternare, & continere Sacramentum non obstante, quòd Sacramentum sit in pixide. Vel posset quis respondere in nostro casu Pixidem, & Tabernaculum à Sacerdote designari per modum vnius: Ergo poterit valida fieri consecratio, quia hìc, & nunc, secundùm morale iudicium, materia censetur præsens. Adde, quod si in Altari ponatur Pixis argentea cum particulis tegmine ligneo occlusa, vel si in arca claudatur Fiscella panis plena, nonne erunt particulæ illæ, vel panis materia consecrabilis? & tamen nec arca proxime tangit & continet panem, nec tegmen illud ligneum particulas, sed Pixis, & Fiscella: Ergo & in casu nostro erunt materia consecrabilis particulæ in Pixide occlusæ intra Tabernaculum; Dicendum est igitur, quod sicut arca & Fiscella, vel Pixis, & tegmen lineum per modum vnius continent panem, & ideò ille sit materia consecrabilis; nam continens, & contentum idem reputantur; sic & in casu nostro, sint Tabernaculum, & Pixis per modum vnius, continentia particulas; Ergo & illæ erunt materia consecrabilis præsens moraliter, & designabilis per pronomen *Hoc*.

10. Confirmatur hæc opinio; nam si particulæ appositæ in Tabernaculu non remanerent consecratæ, idem dicendum esset de particulis appositis sub mappa Altaris, vel sub Corporali, vel in Missali; & ita in specie tenet Coninch *de Sacramentis quæst.* 74. *art.* 1. *dub.* 1. *num.* 21. Ochagauia *de Sacrament. Eucharistia, tract.* 1. *quæst.* 6. *num.* 13. & Layman *in Theolog. moral, lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 2. *num.* 10. asserentes particulas in Tabernaculo, & sub mappa appositas, non esse materiam consecrabilem. Sed Doctores grauissimi, vt Caspensis *in Cursu Theologico, tom.* 2. *tractatu* 22. *disput.* 2. *sect.* 6. *num.* 36. Candidus *tom.* 3. *disquisit.* 2. *art.* 2. *dub.* 61. & alij, asserunt particulas sub mappa, vel Missali positas validè consecrari. Ergo etiam secundum ipsos de occlusis in Tabernaculo dicendum videtur. Ideo tu cogita. Et quidem Cardinalis de Lugo perpendens vt reor difficultates ex vtraque parte, *de Sacram. Euchar. disput.* 4. *sect.* 7. *num.* 123. dixit, quòd hostia existens in Sacrario valde dubium est, an possit consecrari ergo per Lugum non est certum hostias in Tabernaculo appositas non esse consecratas. Itaque pro praxi, quando casus acciderit, puto dictas particulas assumendas esse à Sacerdote post assumptum sanguinem, vt in casu simili obseruat Gamachæus *in* 3. *p. q.* 74. *cap.* 4.

Sup. hoc in §. vlt. Res. seq.

RESOL. CCXX.

An Sacerdos possit consecrare Hostiam post tergum, vel parietem existentem?

Et quid, stante Hostia post tergum, si per speculum cerneretur?

Et an panis in Sacrario contentus valide consecretur?

Ex quo curssissime infertur, quod absolutio data moribundo in domo incluso non est valida?

Et queritur, an Hostia sub linteo sit materia consecrabilis? Ex part. 10. tr. 16. & Misc. 6. Res. 41. alias 40.

§. 1. NOn posse consecrari Hostiam existentem post murum, seu parietem, nec hostiam existentem à tergo, si à Sacerdote manibus non tangatur, ex Suarez, Valentia, & aliis tradit Dicastillus *de Sacrament. tom.* 1. *tractat.* 4. *disputat.* 2. *dub.* 11. *numer.*

Sup. hoc pro Hostia existente post parietem, in fine §. 1. res. præteritæ, & in alio §. eius not.

mer. 192. *&* 203. Sed nouissimè has quæstiones pertractans Pater Bernal *de Sacrament. disputat.* 29. *sect.* 2. *numer.* 11. sic ait: Asserto tertio. Si materia sit propè, nec tamen quæat in se, vel in alio, cum quo moraliter faciat vnum, sensu aliquo à Sacerdote percipi, necesse est, vt vel aliquo alio signo ab ipso designetur, vel per aliquod artificium actu, & re ipsa ab eo sentiatur; Declaro partes ambas in pane, qui esset trans parietem. Non enim esset sufficienter sensibilis, vt valide consecrari posset, quidquid reclamet Maior: quia nec possit sentiri in se ipso, vt supponimus, nec in pariete, quia cum isto non faceret vnum per se. Cæterum validè consecraretur, si Sacerdos extenso intra parietem brachio, & intento in eum panem digito consecrationis formam proferret: vel si disposito vno, vel altero speculo panem illum actu conspiceret. Similiter non posset panem à tergo positum validè consecrare nuda verborum prolatione: quia non est aptè præsens, vt designetur pronomine *Hic*, aut *Hoc*: si tamen digitum in eum converteret, vel ipsum in speculo conspiceret, validè consecraret. Nam & nihil communius, & humano consortio accommodatius, quam rem à tergo existentem intento in eam digito eiusmodi pronominibus afficere. Et rursus id quod per speculum cernitur non est intentionalis species, vt ea Philosophia suppono, sed obiectum ipsum, quod sui speciem emittit: proindè dum per speculum modo dicto conspicitur, optimè hoc nuncupatur. Imò quamuis species in speculo cerneretur, sufficeret ad validam materiæ consecrationem; quoniam independenter ab ea, vel opposita opinione, quoties speculo vtimur ad rem à tergo, vel trans parietem conspiciendam, intento in speculum digito, dicimus. Hunc esse Petrũ, & ipsissimum Petrum indicare censemur. Vndeà fortiori colligo, si panis post parietem positus odoratu Sacerdotis perciperetur, verè consecrandum. Quia rẽ, quam odore percipimus, pronomine *Hoc*, & *Hic*, aptissimè, & communissimè donamus, Hucusque Bern.

Sup. hoc supra in Ref. 199. §. vlt. & lege etiã Ref. not. seq. à principio. 2. Qui etiam *num.* 10. quærit, an panis in Sacrario contentus validè consecraretur, & putat distinguendum. Vel enim in Sacrario solum esset panis in tanta quantitate, vt Sacrarium, non iam Sacrarium, sed panis arca videretur, & tunc validè consecrari potest, quoniam aptè diceretur; *Hoc est panis*. Si tamen in Sacrario panis esset modicus, & simul esset alius iam consecratus, inualidè consecraretur, quoniam ineptè diceretur: *Hoc est naturalis panis*. Sicut incluso in supremo Sacrarij annulo, perperam diceremus ostcolo pomo, iste est mundus. Rursus si solus esset panis non consecratus in ea quantitate, qua solet consecratus reseruari, non consecraretur validè, quia de illo dici non posset: iste est panis; sicut nunc dicere non possumus, ostenso Sacrario clauso: Hæ sunt hostiæ consecratæ: At possumus dicere: Iste est Christus, velut ostenso Regis tentorio, iste est Rex? Ergo quia Christus in Sacrario non est modo naturali, ac proinde nec sicut Rex in tentorio, sed modo supernaturali factus cibus viatorum; proinde in appellationibus admittendis cibum imitatur. Hæc

Alibi in Ref. prætetita, & lege etiam §. not. prætetitæ. Bernal. Verum quoad hoc vltimum ego alibi satis probaui, quod pyxis plena particulis in Tabernaculo clauso non consecrarentur validè à Sacerdote habente intentionem consecrandi; quam sententiam postea me tamen non citato tenuit Pater Pasqualigus *in qq. Can. tom.* 1. *cent.* 1. *quæst.* 30. *per totam.* Verum nouissimè affirmatiuam sententiam, tanquam probabilem admittit Leandrus *Encharist. tom.* 2. *tractat.* 7. *disput.* 8. *quæst.* 63. vbi sic ait: An Hostia existens in Sacrario, aut Tabernaculo clauso possit validè consecrari. Probabiliter respondeo: Posse validè, (quamuis non licitè) si alias id sciret non ea relatione alterius, sed ex semetipso. Quia (vt nuper est habitum) sufficienter demonstratur contentum per proximum continens: at in hoc casu Sacrarium, seu Tabernaculum est proximum continens: ergo illo demonstrato, demonstratur & contentum.

3. Nec contra hanc doctrinam potest desumi argumentum ex dictis à nobis 2. *par. tract.* 5. *disp.* 2. *q.* 31. nempe quod absolutio data moribundo in domo inclusio, non sit valida: ergo nec in casu præsenti erit valida consecratio. Quia profectò, est dispar ratio, cũ ibi, & absit præsentia sufficiens, cum tantum sit ex relatione alterius, & obstet prohibitio Clementis VIII. Hic vero & adest præsentia sufficiens, vt constat ex dictis, & non obstat prohibitio aliqua. Ita Leandrus. Sed ego non recedo à sententia, quam docui.

4. Sed si aliquis hic inciden.er quærat, an hostia sub linteo sit materia consecrabilis. Negat Coninch *de Sacram. quæst.* 74. *art.* 5. *dub.* 1. *num.* 12. Sed mihi placet distinctio Leandri *vbi supra, quæst.* 62. Dico igitur, quod si hostia sit post linteum, ita vt linteum non se habeat, vt continens, tunc etiamsi alias cognoscatur, nequit consecrari. Si verò sit cooperta, vel inuoluta linteo, aut corporali, & alias notum sit Sacerdoti, optimè potest consecrari. Quia tunc cum corporale illud se habeat tanquam continens, demonstrato continente, demonstratur & contentum. Nam per figuram metonymiam continens pro contento sumitur. Ita ille, qui citat Vasquez, quibus ego addo doctissimum Episcopum Araujo Dominicanum *in* 3. *part. D. Thomæ, quæst.* 74. *art.* 2. *dub.* 2. *num.* 34. vbi sic ait: De materia à tergo existente, si Sacerdos vertat faciem, vel manu illam teneat, tunc enim existimo consecrabilem esse cum doctissimis Theologis, quia videtur sic constitui coram Sacerdote: peccaret tamen grauiter, qui ita consecraret, propter irreuerentiam, & propter periculum non conficiendi hoc Sacramentum, cui nemo se exponere potest, saltem sine vrgenti necessitate, in qua, vt infra referam, licet vti materia non omnino certa, iuxta aliquos Doctores, nec materia inter quam, & consecrantem interponatur aliquod corpus opacum, quod non se habeat per modum continentis, vel cooperculi, tunc illis relinquitur talis materia incapax, vt designetur pronomine, *hoc*, Dixi quod si tale corpus non habeat se vt continens, vel cooperculum; nam si hoc munus gerat, non obstabit, continens namque, & coopertum non tollunt quin contentum, & coopertum designentur pronomine, *hoc*, propriissimè enim, & vsitatè pronomen, *hoc*, prolatum super continens, & cooperculum, designat rem contentam, & coopertam. Ite Araujo. Sup. hoc in §. vlt. Ref. prætetitæ.

RESOL. CCXXI.

An Sacerdos, quando ante consecrationem, extendit manus super calicem, & Hostiam dicens: Hanc igitur oblationem, *an inquam tunc debeat pollices subtus manus, vel supra in modum crucis tenere?* Ea part. 3. tr. 6. & Misc. 2. Ref. 104.

§. 1. Decisionem huius casus non facilè apud Authores inuenies, & de illo olim ego interrogatus fui ab Excellentissimo Principe D. ANTONIO ARAGONA, ET MONCATA Duce Montis alti, heu quondam Domino meo amantissimo. Plures Patres Societatis IESV, tunc pollices in tali casu subtus manus tenendos esse docuerunt.

2. Sed ego contrariam sententiam mordicus sustinui; & ita tenet, & fuisse decisum Rotæ testantur Petrus de Reyna *in ceremon. de la Missarazada,* §. 8. *num.* 4. *litera Q.* & Ioannes Alcoçer *Missa cerem. tract.*

tract. 2. gloss. 8. vbi sic asserunt. [Quando dize el celebrante, *Hanc igitur oblationem*, &c. hà de tener la palma de las manos sobre la Hostia, y calix, non pegadas al calix, sino en el ayre, cerca del, que esso quieren dezir à quellas palabras, *versus, ac supra calicem.* Y los pulgares han de estar en la parte superior cruzados, el derecho sobre el yzquierdo, como se respondio en Roma.] Ita supradicti DD. Et ita obseruatur in tota nostra Religione, & etiam obseruabat supradictus Religiosissimus PRINCEPS, cuius praeclaras virtutes, & genetis magnitudinem, silendo venerabor; quia vt asserebat de Imperatrice Placidia Cyril. Alexãdr. *lib. de fid.* omnis sermo noster eius nobilitate inferior est, & fatetur absque rubore se victum. Verùm pro nunc satis, mihi feliciter erit huic mearum Resolutionum Moralium tertiae parti cum Augusto eius NOMINE finem imposuisse.

RESOL. CCXXII.

Olim allatae fuerunt mihi duae dubitationes.

An Sacerdos qui omitteret in consecratione particulam enim, *conficiat Sacramentum, vel saltem peccet mortaliter.*

Secundò, quid si dicat: Hic est enim Calis, *S, pro X, vtendo.*

Et deducitur, an si Sacerdos dicendo tantùm, Te absoluo, *& relinqueret,* in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, *secluso scandalo, & contemptu peccet mortaliter?*

Et quid, si in forma Baptismi omitteret Amen, Ego, In, *& diceret:* Baptizo te nomine Patris, & Filij, Spiritus Sancti, *an ratione paruitatis materiae non peccet mortaliter?*

Et an Sacramentum Baptismi ministratum sub hac forma, Ego te Baptizo in nomine Patria, & Filia, & Spiritua Sancta, *sit validum?* Ex part. 2. tr. 17. & Misc. 3. Res. 14.

Sup. hoc in Ref. seq. in princip. & in Ref. 2. post seq. §. vlt. & in Ref. 1. post seq. in fin. §. Dixi. & in tom. 1. tr. 2. Ref. 4. §. 1. & in Resol. 57. cursim in principio §. vlt.

§. 1. AD primam dubitationem respondet Fernandez *in suo exam. theolog. par. 3. cap. 4. §. 6. n. 2.* & Didacus Nugnos *in 3. p. tom. 1. q. 78. art. 2.* dictum Sacerdotem conficere Sacramentum, sed peccare mortaliter. Et si arguas, ait ille, contra hoc, quoniam illa particula est res leuissima, & ex alia parte verè sacramentum conficitur sine illa: Ergo licet habeat forma aliquam imperfectionem, sine illa, erit tamen imperfectio leuissima, atque adeo ex paruitate materiae, erit tantùm peccatum veniale illam omittere. Respondetur, quod licet illa particula secundum se sit leuissima, tamen prout continetur in forma, res grauis est, quoniam maximè conueniebat ad excellentiam istius Sacramenti, vt expressè significaretur certitudo consecrationis, & vniuersa Ecclesia ponit illam particulam, tanquam rem grauem. Haec Nugnus.

2. Sed ego his non obstantibus, consolui talem Sacerdotem conficere sacramentum, & contra Nugnom peccare tantùm venialiter: nam sine illa particula *enim*, adhuc saluatur sensus ipsius formae Ergo. Et leuitas materiae excusat à peccato mortali: & ita sentiunt Henriquez *lib. 8. cap. 16. n. 4.* Coninch *in 3. part. q. 78. art. 2. dub. 2. n. 37.* Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 59. sect. 1.* Sed ponam hic pro tollendis scrupulis aurea verba Petri de Cabrera *in 3. part. de sacram. q. 60. art. 8. disp. 2. n. 2.* Quando mutatio (ait ille) & secundum rei veritatem, & secundum aestimationem ipsius ministri, accidentaliter se habet ad formam sacramenti, nec tollit eius veritatem, tunc minister peccabit tantùm venialiter propter leuitatem materiae immutatae, vel additae. Imò crediderim, quod etiamsi id faciat ex contemptu, non peccabit mortaliter, dummodo contemptus sistat intra limites illius leuis materiae. Etenim contemptus diuinae legis, determinatus ad materiam peccati venialis, solùm est culpa venialis. Et Soto existimat hoc esse probabile. Quo fit, vt qui in forma Eucharistiae praetermitteret illam particulam *enim*, non peccaret mortaliter. Haec Cabrera. Sicut etiam, vt notat Valentia ex Soto *tom. 4. disp. 7. q. 1. punct. 3.* si Sacerdos dicendo tantùm *Te absoluo*, &c. relinqueret, *in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*, secluso scandalo & contemptu, non peccaret mortaliter. Et secundum Bonac. & alios *de sacr. disp. 2. q. 2. punct. 4. n. 16.* qui in forma Baptismi omitteret, *Amen, Ego, In*, & diceret, *Baptizo te nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*, ratione paruitatis materiae, non peccaret mortaliter. Et haec circa primam dubitationem.

Sup. his in tom. 1. tr. 4. Ref. 7. significater prope finem, &c. & pro dictione *Ego*, concerna in hoc teatu in tom. 1. tr. 1. Ref. 4. §. 1. in fine, & in Resol. 60. §. Tertio. ante medium, à vers. Certũ est & pro dictione *Amē*. in praedicto §. & vers. & pro particula *in*, ibi in Ref. 57.

3. Quoad secundam, respondi eodem pacto, nempe Sacerdotem conficere sacramentum, & non peccare nisi tantum venialiter, secluso scandalo, & contemptu. Ita Pitigian. *in 4. sent. p. 2. dist. 3. q. 2. art. 14.* Ratio est, quia illa littera *s*, communi modo concipiendi, non tollit significationem substantialem. Quamuis enim in rigore vox illa, *calis*, habeat aliam significationem, quàm *calix*, tamen quatenus profertur in ipso actu consecrationis vini, significat calicem ex communi modo percipiendi, & per consequens deprauatio, & corruptio illius vocis, non reddit irritum sacramentum, nam talis variatio non censetur substantialis, sed accidentalis. Habeo pro hac opinione omnes illos Authores, qui asserunt sacramentum Baptismi administratum sub hac forma, *Ego te baptizo in nomine patria, Filia, & Spiritua sancta*, validum esse. Hi sunt D. Thom. *in 3. p. q. 60. art. 7. ad 3.* Angel. *ver. Baptisma, 2. n. 15.* Tabiena *eod. verb. 3. n. 15.* D. Anton. *3. p. tit. 14. cap. 23. §. 3.* Sotus *in 4. dist. 1. q. 1. art. 7.* Suar. & alij. Excusabitur etiam, vt dixi, à peccato mortali ratione leuitatis materiae. Salua, &c.

Sup. hac formam in tom. 1. tr. 4 Ref. 5. §. Dico igitur. ante mediũ, à vers. Maios constat. & in alio §. eius not.

RESOL. CCXXIII.

An si quis in omnibus tribus Missis dici solitis successiuè, & immediatè in die Natiuitatis Domini relinqueret particulam enim, *in consecratione Corporis, vel Sanguinis, peccaret mortaliter?*

Et supponitur omittentem in consecratione particulam enim, *in caeteris diebus, & Missis non peccare mortaliter, secluso scandalo, & contemptu.*

Sed quid est dicendum, si supradictae tres Missae in die Natiuitatis Domini non dicantur successiuè, & immediatè vna post alteram, sed prima dicatur post mediam noctem, altera in Aurora, & tertia tempore solito: an in isto casu, si celebrans Sacerdos omitteret in consecratione in praedictis tribus Missis particulam enim, *peccet mortaliter?*

Idem est dicendum in supradictis casibus, si in qualibet Missa diei Natiuitatis Domini Sacerdos omitteret in Canone tria nomina alicuius Sancti. Ex part. 10. tract. 16. & Misc. 6. Ref. 32. alias 31.

§. 1. SVppono contra Reuerendissimum Candidum *tom. 3. disput. 2. art. 4. dub. 4.* & alios, omittentem in consecratione particulam *Enim*, non peccare mortaliter, secluso scandalo, & contemptu, quia illa omissio videtur materia leuis, & ita tenent Doctores, quos etiam me citato adducit Leandrus *de sacram. tom. 2. tract. disp. 9. q. 4.* & me citato Dicastillus *de sacram. tom. 1. tract. 4. disp. 3. dub. 5. n. 63.* & me citato Auersa *de Sacram. Eucharist. quaest. 6. sect. 2.* & me citato Martinus de San Ioseph *in Mon. Confess. tom. 1. lib. 2. tr. 3. de Euchar. n. 4.* & me citato Garzias in

Sup. hoc, quod hic supponitur in Ref. praeterita, & in Ref. seq. in fin. §. Dixi. & in Resol. 5. post seq. §. vlt. & in to. 1. tr. 1. Ref. 4. §. 1. & in Resol. 57. §. vlt. cursim in principio.

in Summ. Theolog. moral. tractat. 3. difficult. 9. dub. 2. punct. 2. num. 12. Sed difficultas est, an Sacerdos dicendo tres Missas in die Natiuitatis, si omitteret particulam, *Enim*, peccaret mortaliter. Hunc casum à nemine pertractatum inuenio, nisi nouissimè à Patre Bernal *de sacrament. disput. 39. sect. 2. §. 1. num. 42.* vbi asserit: Mediam viam, & mediam iudicio, rectissimam tenent Marsil. & Ledesm. quos sequitur Suarez *disp. 59. sect. 1. § sed quaeres.* Nempe, omissionem vocu ae, *Enim*, non esse mortalem, quia materia leuis est; cùm haec vox non solùm non pertineat ad essentiam formae, sed nec ad ipsius substantiam, & simul sit vna duntaxat vocula: nam tria haec simul sumpta procul dubio materiam leuem efficiunt. Si tamen ex contemptu nasceretur omissio, addunt iidem doctores, non excusandum à mortali: quia grauitatis actionis, & Christi exemplum, & totius Ecclesiae praeceptum, & consuetudo, contemptu illo attinguntur; ac proinde grauem illum efficiunt: multoque certius grauis, seu multo grauior esset, si non solùm in consecratione vnius speciei, sed vtriusque, vel non tantùm in vno Sacro, sed in pluribus omitteretur, praesertim in vno die, v. g. in die Natali Domini: nam in omnibus tribus Missis vocem, *enim*, omitteret, fortassis etiam contemptu secluso, Doctores mortalis damnarent. Hucusque Bernal.

Sup. his sup. in Ref. 192. signanter in fin. & in Ref. 193. & in aliis 55. earū notationū. pro hac quaestione.

2. Et quidem ex eius doctrina sequeretur etiam quod licet Sacerdos omittens nomen, v.g. duo, vel tria alicuius Sancti in Canone Missae, ratione paruitatis materiae, non peccaret nisi venialiter; tamen si omitteret ex Canone tria nomina alicuius Sancti in omnibus tribus Missis diei solitis in die Natiuitatis, non venialiter, sed fortasse mortaliter peccaret, vt docet Bernal de particula, *enim*, cuius opinio an procedere debeat in Missis diei solitis illo die à Superioribus, v.g. Religionum, qui dicunt vnam Missam post mediam noctem, alteram in aurora, & tertiam tempore solito, cogitandum relinquo, nam in dictis Missis non videntur illae paruae materiae moraliter coalescere in vnum: & efficere materiam grauem, nam non dicuntur successiuè, & immediatè vna post aliam, vt dicuntur tres Missae priuatae, si simul recitarentur, & ideò, vt dixi, tu cogita. At aliquis posset dicere, quod paruae illae materiae non videntur coalescere in vnum, si Missae dicerentur in diuersis diebus, secus autem si dicerentur vnico die, vt in casu nostro.

RESOL. CCXXIV.

An in forma consecrationis Eucharistiae, si deseratur verbum est, *dicendo*: Hoc corpus meum, *valida sit consecratio?*

Et an grauissimè peccet, qui ipsum verbum est, *non exprimeret?*

Et docetur, in forma consecrationis Corporis, & Sanguinis Christi esse de substantia ipsius formae, ac de necessitate Sacramenti verbum est, *nec posse substitui aliud verbum, v.g.* fiat, *connectatur, loco illius.*

Et quid est sentiendum de assertione nouatorum asserentium satis esse ad consecrationem verba illa, Accipite, & manducate hoc Corpus meum, & accipite, & bibite hunc Sanguinem meum. Ex p. 10. tr. 16. & Misc. 6. Res. 35. alias 34.

§. 1. AD hoc dubium sic respondet Augustinus Bernal *de Sacram. disput. 39. sect. 2. num. 26.* vbi sic ait: Non requiritur ad validam panis, aut vini consecrationem, vt verbum, *est*, exprimatur, seu vocaliter pronuncietur. Haec assertio quamuis à nemine quod sciam, affirmetur, à nemine tamen quod nouerim, negatur, nec existimo, negabitur. Nam virtualiter ab omnibus traditur. Nam etsi Doctores omnes ad validam consecrationem exigunt verba ista: *Hoc est corpus meum: Hic est Sanguis meus*, exigunt tamen, vt apponantur eo modo, quo in tractatu de Sacramentis in genere exigunt, vt adhibeantur verba, quae Christus instituit. Vnde sic argumentor: Verba sacramentalia tunc sufficienter proferuntur, quando iuxta receptum loquendi morem, & vsum eam habent significationem, quam Christus exigit: atqui memorata verba, licet ore non exprimatur verbum, *est*, tamen iuxta receptum loquendi morem, vsum, & stylum, habent significationem illam, quam Christus exigit: ergo ad validam consecrationem non requiritur, vt verbum, *est*, ore proferatur. Maior in confesso est apud omnes, & latè confirmata manet *in disp. 6. sect. 1.* Minor claret, quia iuxta receptum loquendi morem, quamuis in oratione verbum substantiuum non exprimatur, subintelligitur, redditurque idem sensus, qui verbo illo expresso redderetur, idque non solùm apud cultiores, & Laconismi affectatores, sed etiam apud alios, nec solùm apud Latinos, quorum nobis vsus ad probationem sufficeret, sed etiam apud caeteros, non tantùm prophanos, sed etiam sacros. Ex. gr. *Psalm. 1. v. 1. Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum.* Psalm. 45. v. 1. *Deus noster refugium, & virtus, adiutor in tribulationibus*, & v. 8. *Dominus virtutum nobiscum, susceptor noster Deus Iacob.* Psalm. 115. v. 1. *O Domine, quia ego seruus tuus, ego seruus tuus, & filius ancillae tuae:* & alia plura in Psalmis occurrentia, quae propterea libentius affero, quia notissima, & quia morem istum probant in tribus linguis Hebraea, qua primum Psalmi conscripti, Graeca, in quam ex 72. conuersi, & Latina, in quam ex 72. versione translati. Quapropter verba ista: *Hoc corpus meum, Hic sanguis meus*, eundem habent significatum, & sensum, quem habent, dum expresso verbo illo dicimus: *Hoc est Corpus meum, Hic est Sanguis meus.*

2. Hinc patet longè distare thesim ab assertione nouatorum asserentium, satis esse ad Consecrationem verba ista, *Accipite, & manducate hoc Corpus meum. Accipite, & bibite hunc Sanguinem meum.* Qui enim hoc dicunt, omnino negant necessarium esse verbum *est*, siue expressum, siue subintellectum, imò à consecrationis forma illud penitus amandant, cum Corpus, & Sanguinem in quarto casu constituant. Nos autem cum omnibus Catholicis in recto dicimus, *Corpus, & Sanguis*, & verbum *est*, saltem subintellectum essentialiter ad consecrationem exigi pronunciamus.

3. Interrogat tamen aliquis, an voluntariè, & citra contemptum omittere expressam prolationem vocalem verbi *est*, ipsum subintelligendo, esset peccatum mortale.

4. Respondeo, affirmando; quia citra substantiam actionis grauissimae omnium, quae in Ecclesia exercentur, & quae à Sacerdote, vt Ecclesiae Ministro, & in Christi nomine exercetur, discedere ab eo ritu, quem Christus tenuit, & Ecclesiae commendauit, & ipsa Ecclesia perpetuo sequitur, grauis deordinatio est: proinde graui culpa carere non potest, saltem per se, & nudè spectatum; nam per incogitantiam aliquo modo vincibilem ab illo exprimendo abstinere, graui Dei offensione vacaret; graui autem, & leui, si verbum *est*, reticeres ad euadendam necem, quam aliquis tibi, si verbum illud exprimeres, minaretur, non quidem in odium fidei, vel Ecclesiae contemptum, sed ob aliquem alium finem neutri contrarium. Hucusque P. Bernal *vbi supra.*

5. Sed haec opinio, pace viri docti, mihi displicet, & illam refellit Praepositus *in 3. par. q. 78. art. 2. dub. 1. n. 10.* vbi sic ait: Verbum *est*, significat, Corpus esse sub

ſub ſpeciebus, non poteſt validè fieri conſecratio, ſi dicatur: *Hoc ſit Corpus meum*, quia per illam formam non tam deſignatur eſſe, quàm fieri. Vide D.Thom. in corpore, & alios. Nec etiam hæc forma eſt legitima: *Hoc fiat Corpus meum, hic panis conuertatur in Corpus meum*, hic ponatur *Corpus meum*. Immò neque hæc: *Hoc ſit Corpus meum*: quia non deſignatur, quod corpus ſit ſub ſpeciebus, ſed dicitur, vt ſit. Item apud Latinos non eſt legitima forma: *Hoc Corpus meum*, quia apud illos non videtur in ſimili forma loquendi vſitatè ſubaudiri, *eſt*, & proinde prædicta forma non æquiualet communi.

6. Dixi, apud Latinos, quia apud Græcos forma eſt legitima, cùm apud illos, ſicut apud Hebræos facilè ſubaudiatur, *eſt*. Confirmatur ex forma conſecrationis Calicis apud Lucam, in qua in Græco deeſt verbum. Ita Præpoſitus, cui adde Coninch *in ſacram.q.78.art.2.dub.2.n.38.* ita aſſerentem. Nota, etſi certum ſit, eſſe de eſſentia vtriuſque formæ, vt ſaltem implicitè ponatur in iis verbum, *eſt*, aliqui tamen putant, non eſſe de eſſentia, vt expreſsè ponatur, ſed ſufficere, vt ſubintelligatur. Primò, quia cum Hebræi ſemper non ſoleant illud exprimere, Chriſtus non videtur id expreſſiſſe. Secundò, quia non habetur in Syriaco, nec etiam in forma Calicis apud Lucam, vt habetur in Græco. Quidquid autem de hac re ſit, grauiſſimè peccaret, qui ipſum non exprimeret, & vt minimum eſſet dubia Conſecratio. Quia communiter Doctores volunt, eſſentiale eſſe, vt exprimatur. Nec argumenta in contrarium allata quidquam conuincunt. Nam in illis linguis ſecundum conſuetudinem loquendi facilius verbum, *eſt*, intelligitur. In lingua autem Latina, ſecundum communem loquendi modum nullus eſſet ſenſus, ſi quis diceret: *hoc Corpus meum*. Nec ſolemus ita loqui, quare videtur inualida fore talis conſecratio. Ita Coninch. Vide etiam Hurtadum *de ſacram. Euchariſt. diſp.3.difficul.5.* Amicum *in Cur.Theolog. tom.7.d.24. ſect.1.n.7.* Dicaſtillum *de ſacrament.tom.1. tract.4.d.5. dub.5. n.61.* Palaum *tom.4.tract.21.punct.7.n.1.* Vvigers *in 3.p. q.78. art.3. n.3.* Tannerum *tom.4. diſp.5. quæſt.3.dub.1.num.11.* Leandrum *de ſacrament.tom.2. tract.7. diſput.9. quæſt.2.* Layman *lib.5.tract.4.cap.3. num. 1. & 2.* aſſerentes, verba formæ Corporis, & Sanguinis Chriſti: *Hoc eſt enim Corpus meum. Hic eſt enim Calix Sanguinis*, eſſe omnia de ſubſtantia, ac de neceſſitate Sacramenti, dempta tantum particula, *enim*.

Sup. hac particula *enim*, ſupr. in Reſ. 222. & in princip. Reſ. 223. & infra in §. vlt. Reſ. ſeq. & in to. 1. tr. 1. Reſ. 4. §. 1. & in Reſol. 17. in principio §. vlt.

7. Verùm in fauorem ſententiæ Patris Bernal ego adducam alium celebrem Auctorem, & is eſt ſapientiſſimus Pater Leſſius, qui *in 3. part. D.Thomæ, q.78. art.1. n.9.* Vbi ſic ait: Verbum, *eſt*, non videtur neceſſariò exprimendum; nam apud Lucam non exprimitur in forma Sanguinis: & Hebræi nunquam ſolent exprimere; vnde nec Dominus expreſſiſſe credendus eſt. Neceſſariò tamen ſubintelligitur iuxta phraſim Hebræam. Neque ſine graui peccato poteſt omitti. Ita ille. Tenent itaque hanc ſententiam duo viri doctiſſimi, Leſſius, & Bernal. Sed ego prorſus puto, non eſſe recedendum à ſententia, quam docui, communi calculo Doctorum approbata.

8. Dico igitur, verbum, *eſt*, in forma conſecrationis Corporis, & Sanguinis Chriſti eſſe de ſubſtantia ipſius formæ, ac de neceſſitate Sacramenti, nec poſſe ſubſtitui aliud verbum loco illius: nam vt optimè obſeruat Caſpenſis *in Cur.Theol. tom.2. tract.21. diſp.7.ſect.8. n.68.* verbum *eſt*, cum ſit ſubſtantiuum ſignificat ſubſtantialem, & realem præſentiam Corporis Chriſti: id quod per verbum, *eſt*, in aliis rebus ſignificare ſolemus; ſic namque dicimus, hic lapis eſt ſubſtantia; *hoc corpus eſt viuens*. Vnde per verbum, *eſt*, affirmamus abſolutè, *Corpus Chriſti eſſe contentum ſub ſpeciebus*; atque ita ſi quis efficeret orationem imperfectam, & non modi indicatiui, verè non ſignificaret realem præſentiam Corporis Chriſti, nec conſecraret: vt ſi diceret, *Vtinam hoc eſſet corpus meum*: vel alias ſimiles orationes, quia oratio conſecrationis debet eſſe abſoluta, & efficax, quæ expreſsè ſignificet id quod efficit, & quæ efficiat id quod ſignificat. Vide etiam Araujo *in 3.p. D.Thomæ, q.78.art.6. dub.1.n.2.* Gesualdum *in Theol.mor. tom.1. tract.9.cap.1.n.6.& 18.* Mercerum *de ſacram. Euchar. q.6.ſect.2.* Vnde ex dictis patet etiam, non bene dixiſſe Patrem Bernal ſuam ſententiam à nemine affirmari, nec à nemine negari: nam vt viſum eſt, indiuidualiter, & in terminis affirmatur à Leſſio, & negatur à Præpoſito, & Coninch, quibus poſt hæc ſcripta addo Iacobum Granado *in 3. part. Diui Thomæ, contr.6. tractat. 8. d.5. num. 3.* vbi firmat, quod materia conſecrationis debet conſtare ex verbo, *eſt*, & ſi illud ſubticeatur, nulla erit conſecratio.

ERSOL. CCXXV.

An ſit valida conſecratio, ſi Sacerdos loco illorum verborum, Hoc eſt corpus meum, *dicat*: Hoc corpus eſt meum, *vel*: Meum eſt hoc corpus?

Et de aliis variationibus verborum conſecrationis agitur.

Et notatur non eſſe peccatum mortale deſerere ex forma conſecrationis particulam enim, *dummodo non efficiatur ex contemptu: ſecus autem ſi omitteretur aliqua ex particulis eſſentialibus, in quo caſu notatur non ſolum adeſſe peccatum mortale contra præceptum Eccleſiæ in materia Religionis, ſed etiam contra præceptum naturale in eadem materia Religionis, quia facit irritam formam conſecrationis, &c.*
Ex p.5.tr.24.& Miſc.2.Reſ.78.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Fagundez *pr.3. lib. 2. cap.6. num.11.* Granados *in 3. part. de Sacrament. contr. 6. tractat. 8. diſput. 5. num. 2.* & Præpoſitus *in 3. part. quæſt.78. art.1. dub.2. num.19.* quia huiuſmodi verba ita tranſmutata non ſignificant conuerſionem panis, ad quam ſignificandam illud pronomen *hoc*, debet poni, ac collocari in loco tali, vt non accipiatur pro Corpore Chriſti indeterminatè, ſed pro ſubſtantia ſingulari contenta ſub ſpeciebus panis: in ea autem mutatione verborum ſignificat Corpus Chriſti indeterminatè. Igitur quando quis dicit, *Hoc corpus eſt meum*, vel, *Meum eſt hoc corpus*, mutat ſenſum verborum, quæ denotabant conuerſionem panis in Corpus: particula enim, *hoc*, non denotat corpus, ſed rationem ſubſtantiæ communem pani, & Corpori Chriſti Domini; ſed qui dicit: *Hoc corpus eſt meum*, aut *Meum eſt hoc corpus*, nullam tranſmutationem indicat, vt ex terminis ipſis manifeſtum eſt. Ergo, &c.

2. Sed pro curioſis & ſpeculatiuis non deſinam hic adnotare affirmatiuam ſententiam docuiſſe Franciſcum Pitigianum *in 4. ſentent. tom. 1. diſtinct. 8. quæſt.2. artic. 5.* vbi ſic ait: Tranſpoſitio verborum aut variat ſenſum formæ, aut non; ſi non variat, conſecratio fit, & ideo ſi quis diceret: *Hoc eſt meum corpus*, verè conſecrat; ſi autem variat, vt ſi diceretur, *Meum corpus eſt hoc*, non fieret conſecratio ſecundum aliquos, quia illud pronomen demonſtratiuum, *hoc*, dicendo, *Hoc eſt corpus meum*, in primo inſtanti prolationis demonſtrabat ſubſtantiam panis, atque adeo ſi diceretur, *Meum corpus eſt hoc*, eſſet ſenſus, quod corpus Chriſti eſt panis, quod

tamen est falsum. Cæterùm hoc non credo verum; nam falsum est pronomen *hoc* demonstrare substantiam panis, sed demonstrat hoc ens, quod est corpus Christi in vltimo instanti prolationis verborum, atque adeò idem est sensus, dicendo, *Hoc est corpus meum*, & *meum corpus est hoc*. Ita Pitiganus, qui pro hac sententia citat se ipsum *infra in art. 9.*

3. Verùm circa præsentem quæstionem Gamachæus insignis Theologus inclytæ Sorbonæ Parisiensis *in 3. part. D. Thom. quæst. 78. cap. 2. verb. iam quod spectat*, sic philosophatur. Quod attinet ad transpositionem verborum, censemus valere adhuc consecrationem, si Sacerdos diceret, *Hoc corpus meum est*, dummodo poneret virgulam statim post pronomen *hoc*, & simul coniungeret tres alias voces, quia esset tunc idem sensus, ac si nihil transponeret, & pronomen *hoc* retineret vagam & indeterminatam significationem, vt posset vtrumque conuersionis terminum demonstrare, à quo, & ad quem; non enim pronomen tunc sumeretur possessiuè, sed propriè substantialiter, quatenus denotaret veritatem Dominici corporis. Idem iudicium si diceres, *est hoc corpus meum.* modò non diceres interrogatiuè, sed absolutè enunciatiuè nec pronomen adiectiuè sumeretur, vt quadraret cum substantiuo *corpus*, sed substantiuè absolutè per se ad denotandam præsentiam corporis Christi. E diametro verò inualida esset forma, dicendo, *meum est hoc corpus*, propter oppositas rationes, quia pronomen demonstratiuum cum sumeretur adiectiuè, non substantiuè, sumeretur etiam possessiuè, & ad denotandam possessionem, vel dominium, ac si simpliciter diceretur, *Hic panis ad me pertinet*. *Hic panis est meus*. non autem demonstraret realem præsentiam corporis Dominici, & certè in ista loquendi formula pronomen demonstratiuum indicaret præcisè solum panem, non ipsum Christi corpus, indicaret solum terminum à quo, non terminum ad quem, vt omnes facilè vident, sicque non exprimeret conuersionis substantialis mysterium, sicut hic necesse est. Huc vsque doctus Gamachæus.

Sup. hoc supra in Resol. 222. & in principio ac. sol. 213. & in fine §. Dixi, Resol. 214. & in to. 1. tr. 1. Resol. 4. §. 1. & in Resol. 57. §. vltim. in principio.

4. Notandum est etiam hic obiter contra Fagundez *pr. 3. lib. 2. cap. 6. num. 17.* & Ludouicum de San Iuan *de Sacram. Eucharist. quæst. 2. artic. 2. difficult. 2.* non esse peccatum mortale deserere ex forma consecrationis particulam, *enim*, dummodo non efficiatur ex contemptu. Vide me ipsum *in 1. part. tract. 3. Miscell. resolut. 14.* cum Granado & Præposito *vbi supra*, quia hæc particula non est essentialis, & deseruit tantùm ad connexionem verborum; secus autem si omitteretur aliqua ex particulis essentialibus. In quo casu notat Hurtadus *de Sacram. disput. 3. de Eucharist. difficult. 7.* non solùm adesse peccatum mortale contra præceptum Ecclesiæ in materia Religionis, sed etiam contra præceptum naturale in eadem materia Religionis, quia facit irritam formam consecrationis. Immò credit tunc esse duplex peccatum mortale contra virtutem Religionis, alterum commissionis contra præceptum naturale, quod æquiualenter est negatiuum, quia omissione particulæ essentialis fit positiua irreuerentia Sacramento Eucharistiæ, quia ea omissione irritatur alterum omissionis contra præceptum Ecclesiæ, quod formaliter, & æquiualenter est affirmatiuum, quia contra ipsum omittitur res præcepta, non attenta positiua aliqua irreuerentia in Sacramentum.

RESOL. CCXXVI.

An si Sacerdos loco verborum consecrationis Hoc est corpus meum, *diceret*, Hæc est enim caro mea, *conficeret Sacramentum?* Ex part. 5. tr. 15. & Misc. 2. Resol. 76.

§. 1. Dubium est curiosum, & ad illud negatiuè respondet Mercerus *de Sacrament. quæst. 78. art. 2.* Pitiganus *in 4. sent. tom. 1. dist. 8. quæst. 1. art. 5. §. si autem variatio.* Palatius *in 4. sentent. dist. 8. disp. 3.* Coninck *de Sacram. quæst. 78. art. 2. dub. 3. num. 38.* & Præpositus *in 3. part. D. Thom. quæst. 78. art. 2. dub. 2. num. 21.* quia vox *caro* ex sua significatione, & vsu communi non æquiualet voci, *corpus*, cùm corpus dicat aliquid constans carne, ossibus, neruis, &c. quod confirmatur. nam in hoc Sacramento ex vi verborum non ponitur sola caro, sed etiam iam relata. ergo vox *caro* non adæquat significatum vocis *corpus*, & eius, in quod panis conuertitur, & proinde non potest loco vocis corpus validè substitui. Vnde in hanc opinionem inclinat Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 59. sect. 2.*

2. At his non obstantibus non desunt præstantissimi Theologi affirmatiuam sententiam docentes, vt Estius *in 4. sentent. dist. 8. §. 11. verb. Porrò.* Ioan. de la Cruz *in Direct. part. 2. de Euchar. quæst. 2. dub. 1. concl. 1.* Henriquez *lib. 8. cap. 16. num. 2. in gloss. litt. O.* Iacobus Granado *in 3. part. de Sacrament. controu. 6. tract. 8. disput. 5. num. 5.* quia *Ioannis 6.* dum Dominus promittetet institutionem Eucharistiæ, non semel vtitur nomine *carnis*. *Caro mea verè est cibus. Qui manducat meam carnem*, &c. Vnde sanctus Cyprianus, seu Auctor serm. *in Cœna Domini*, ait Christum consecrasse, dicendo, *Hac est caro mea*. Deinde vsitatissima phrasis est nomine *carnis* intelligere corpus humanum, immò & ipsum hominem. *Omnis caro corruperat viam suam. Videbit omnis caro salutare Dei. Verbum caro factum est.* In hymno etiam canit Ecclesia, *Verbum caro panem verum, Verbo carnem efficit.* & frequenter inuenitur apud Patres Christum Dominum dedisse nobis in hoc Sacramento carnem, & sanguinem. ergo qui nomine carnis vteretur, nihil substantiale mutaret, ac proinde conficeret Sacramentum. Negandum est igitur auctoribus contrariæ sententiæ, quòd caro non significet idem, quod corpus, quia caro etiam includit ossa, & partes heterogeneas. nam, vt dictum est, & corpus dicitur caro, & homo caro, & caro distinguitur etiam contra sanguinem seorsim consecratum, sicut distinguitur corpus. Et ita hanc posteriorem sententiam præter Doctores citatos tenet etiam Fagundez *pr. 3. lib. 2. cap. 6. num. 19.* Vnde existimo vtramque sententiam probabilem esse, sed mihi affirmatiua magis placet, in quam etiam inclinat Vasquez *in 3. part. tom. 3. disp. 199. cap. 4. num. 30. & 31.*

RESOL. CCXXVII.

An si Sacerdos loco illorum verborum: Hoc est corpus meum, *dicat* Hic est corpus meum, *valide consecraret?*

Et de aliis multis mutationibus verborum consecrationis agitur. Ex part. 5. tract. 14. & Miscel. 2. Resol. 77.

§. 1. Negatiuè respondet Layman *lib. 5. tr. 4. cap. 3. n. 2.* vbi sic ait. Si aliqua verborum forma vsurpetur

vsurpetur diuersam significationem habens, non erit valida consecratio, v.g. *Illud est corpus meum. Hic est corpus meum. Hic panis est corpus meum. Hoc est corpus Christi.* Ita ille.

2. Sed affirmatiuam sententiam tenet Faustus *de Euchar. lib. 1. quæst.* 110. quia licèt hæc mutatio sit legibus Grammaticæ contraria, tamen in communi modo loquendi retinet & sensum, & significationem & idem dicendum est, si quis diceret, *Hac est corpus meum*, & *Hunc est corpus meum*, aut *Hoc est corpus meus*, vel *corpum meum.* Hæc enim mutatio est accidentalis, & in illa retinetur idem sensus, & significatio verborum, licet error committatur contra regulas grammaticales. Ita Faustus.

3. Verùm ego circa præsentem quæstionem assero cum Granado *in 3. p. de Sacrament. contr. 6. tract. 8. disp. 5. num. 2.* Fagundez *pr. 3. lib. 5. cap. 6. nu.* 14. & aliis, quòd si particula *hoc*, in consecratione mutetur in particulam *hic*, sumptam pro aduerbio, nulla erit consecratio, quia sensus est longè diuersus non enim significatur substantialis conuersio panis in Christum Dominum, sed eius solùm in præsentia; si verò sumeretur pro masculino pronomine, perinde ac si diceretur, *Hic cibus est corpus meum*, mutatio est accidentalis, & non obstat veritati consecrationis, non igitur bene Layman absolutè asseruit cum hac forma, *Hic est corpus meum*, non consecrari.

RESOL. CCXXVIII.

An si Sacerdos habeat intentionem consecrandi tantum panem & non vinum, remaneat adhuc panis consecratus?

Et infertur, quod si Sacerdos vellet consecrare, & non tamen efficere Sacrificium, ita vt voluntas non offerendi Sacrificium prævaleret & esset magis efficax, an tunc nihil prorsus efficeret?

Et cursim deducitur, quod si Sacerdos prius consecrauit calicem, quam Hostiam, factum tenet? Ex part. 10. tr. 16. & Misc. 6. Res. 62.

§. 1. RESolutio hæc composita à me fuit occasione quarundam Conclusionum, de quibus statim, & fore nimis gratam Lectoribus spero. Dico igitur, quod in tali casu, Hostiam non remanere consecratam, senserunt aliqui, quos tacito nomine citat Innocentius, & D. Thomas *vbi infrà*: & hanc sententiam tanquam probabilem nouissimè defensam fuisse in Sorbona Parisiensi die 10. Iulij 1646. patet in quibusdam Thesibus Theologicis propugnatis ab Armando Borbonio, Principe de Conty, & impressis in principio Disputationis Antonij Ricardi, de libero Arbitrio editæ Parisiis anno 1646. Sic enim in dictis Conclusionibus habetur: Tota essentia sacrificij Missæ consistit in consecratione vtriusque speciei: licet earum sumptio ad illius integritatem pertinere dicenda, nequaquam tamen verbalis oblatio, fractio, aut distributio Sacramenti. Ne cum dispensatione quidem Ecclesiæ potest vna species sine alia consecrari; imo probabilitate non caret, eum inualidè tentaturum conficere Corpus Christi, qui id tentaret animo non conficiendi sanguinis; sicut & probabile est non potuisse Apostolos in triduo mortis Christi consecrare. Sic ibi.

Sup. hac dispensatione, magis latè, citat in Res. seq. §. 2. ad medium, vers. Tum quia. & in tom. 3. tr. 1. ex lata doctrina Res. 47. §. Vnde ex his. & seqq.

2. Probari potest hæc opinio, Primò, quia nulla pars præcipuè essentialis alicuius totius, potest habere rationem partis, nisi quando actualiter est in toto, constituens illud simul cum altera parte; ergo cum vtraque species panis, & vini sint partes essentiales huius Sacramenti, vt dictum est, neutra potest sine altera consecrari: Antecedens patet, quia pars abscissa, separata à toto, iam non est pars, sed totum quoddam per se. Et consequentia probatur, quia per consecrationem fit pars essentialis Eucharistiæ.

3. Secundò, in sacramento Extremæ Vnctionis sunt etiam diuersæ formæ partiales, sicut in Eucharistia, nihilominus nulla earum seorsim habet effectum, vsquequò ponatur vltima, & tunc omnes simultate morali causant; ergo similiter in Eucharistia forma consecrationis panis non causat vsque dum ponatur forma vini.

4. Et licet Cardinalis Lugo hanc sententiam ita absolutè prolatam non admittat, tamen debito modo explicatam, vt ipse putat, docet non esse absurdam: sic itaque asserit *de Eucharist. disput. 19. sect. 8. num.* 103. Contraria sententia hæc, si debito modo explicetur, prout ab eius Authoribus fortasse intelligebatur, non est absurda, sed vera. Suppono enim id quod communiter nostri Theologi supponunt, & docent, Christum scilicet ita instituisse hoc Sacramentum, vt simul instituerit illud in ratione Sacrificij nec voluerit fieri Sacramentum sine Sacrificio, nec Sacrificium sine Sacramento; nec Sacerdotibus dederit duas potestates disparatas, sed vnicam, ad sacrificandum, & conseruandum; ita vt neque extra Sacrificium consecrare possent, neque absque consecratione possent Sacrificium offerre, vt probat cum aliis Suarez *disput. 43. sect. 3. §. dico, primò.* Hinc autem fit, vt si Sacerdos vellet consecrare, non tamen offerre Sacrificium, ita vt voluntas non offerendi Sacrificium præualeret, & esset magis efficax, tunc nihil prorsus efficeret: sicuti dici solet iuxta communem sententiam multorum de homine baptizato, qui vellet matrimonium contrahere, non tamen recipere Sacramentum; aut de eo qui vellet emittere professionem Religiosam, non tamen obligare se in perpetuum, & aliis casibus similibus, in quibus dantur intentiones contrariæ, & ideò actio fit irrita, nisi secunda intentio sit minus efficax, vt explicuimus *supr. in tractat. de Sacrament. in comm. disput. 8. sect. 8.* Si ergo Christus voluit, hæc duo esse connexa, nec posse separari consecrationem Sacramenti ab oblatione sacrificij, consequens est, vt qui vellet consecrare Eucharistiam, nullo tamen modo offerre Sacrificium, nihil faceret, quia vellet aliquid, ad quod non accepit potestatem à Christo. Vnde si consecratio vtriusque speciei sit de essentia huius Sacrificij, vt mox dicemus, & admittunt recentiores Theologi communiter consequens est, vt qui vult consecrare hostiam solam, & non offerre Sacrificium, sed excludendo oblationem Sacrificij, nihil faceret, quia non habet potestatem ad consecrandum, nisi per modum Sacrificij. De facto tamen omnes Sacerdotes consecrantes, siue per errorem, siue ex industria, vnam speciem sine alia, validè consecrant; quia non excludunt omnino efficaciter intentionem sacrificandi, sed volunt consecrare meliori modo, quo possunt, atque ideo volunt, saltem implicitè per consecrationem hostiæ, v.g. inchoare Sacrificium taliter, vt quantum est ex se, possit impleri per consecrationem Calicis, si apponatur: vnde iam habent tunc aliquam intentionem offerendi partialiter in consecratione Hostiæ. Cæterùm si Sacerdos aduertens, non posse offerri Sacrificium absque consecratione vtriusque speciei, & præuidens non posse consecrari vtramque, vellet consecrare vnam, excludens omnino intentionē offerendi etiam partialiter, vel inchoandi Sacrificiū per illam consecrationem, per voluntatem omnino efficacem, modo explicato, tunc dicimus, quòd non consecraret, quia voluntas consecrandi debet esse ad minus voluntas implicita offerendi partialiter seu inchoandi oblationem Sacrificij: & in hoc sensu prædicta sententia vera esset. Hucusque Cardinalis Lugo.

5. Sed ego circa præsentem quæstionem affirmatiuam sententiam sustinendam esse puto, nec aliter sentiendum existimo. Et ita docet D. Thom. *in 3. par. quæst. 78. art. 6.* & ibi Araujo, Vvigers, Nugnus, Durandus *in 4. dub. 8. quæst. 3.* D. Bernardus *Epist. 69. ad Guidonem.* Innocentius *lib. 4. de officio Missæ, cap. 23.* & ex neotericis Raphaël Auersa *de Sacrament. Eucharist. quæst. 11. sect. 5. §. hinc factum est*, quibus adde latè, & doctè, vt semper solet Magistrum Cornejo Carmelitã Professorem S. Theologiæ celeberrimæ Academiæ Salmaticensis *in 3. part. D. Thomæ, tract. 4 quæst. 74. art. 2. disput. 1. dub. 1. per totum*, vbi affert rationem, quia Christus prius consecrauit panem, quàm Calicem; ergo toto illo tempore fuit consecrata vna species sine altera: patet consequentia, quia prius dixit, *Hoc est corpus meum*, & verum dixit; ergo factum tenuit.

6. Et confirmatur, quia ex communi vsu Ecclesiæ, statim vt Hostia consecratur, proponitur populo adoranda ante consecrationem Calicis; ergo vna species validè consecratur, altera non consecrata. Dices, hoc ideo esse, quia altera species, scilicet vini, est statim immediatè consecranda. Sed contra, quia forma consecrationis panis, nec quantum ad significationem, neque quantum ad efficaciam, pendet à forma consecrationis vini; ergo si quis eam proferat supra panem, cum intentione consecrandi, manebit consecratus, quamuis siue per ignorantiam, siue per obliuionem, siue per malitiam, siue quia morte præuentus, non consecret deinde vinum. Consequentia patet, & antecedens probatur, & quidem de significatione certior res est, quam probatione indigeat, quia significatio formæ panis totaliter, & adæquatè completur his verbis, *Hoc est Corpus meum*, quæ independentem significationem habent à forma vini, & è conuerso: de efficacia verò probatur, tum quia causalitas istarum formarum commensuratur significationi: cum igitur significatio earum sit mutuo independens, ita & efficacia. Tum etiam, quia præsentia Corporis Christi, sub speciebus panis, non pendet ex futura præsentia sanguinis, sub speciebus vini, quia statim ac proferuntur verba, illicò Christus est præsens sub speciebus, ergo efficacia formæ Corporis, independens est à forma sanguinis: probatur antecedens, quia ad veritatem locutionis de præsenti, requiritur, quod res significata sit simul tempore, cum ipsa significatione locutionis. Vnde ex his puto, quod si Sacerdos prius consecrauerit Calicem, quàm Hostiam, factum teneret, neque ex facto Christi colligitur dependentia essentialis vnius consecrationis ab altera, sed tantum, quod ille ordo consecrandi sit in præcepto.

Sup. hoc infra, in Res. 230 §. Sed si, & in tom. 4. tr. 8. ex doctrina Res. 69. signanter ad lin. 6. & vers. Probatur.

7. Et ita hanc nostram sententiam veram esse existimant aliqui, vt negatiuam superius positam plusquam falsam esse putent, neque admittendam esse interpretationem Cardinalis de Lugo docet nouissimè nominatim contra ipsum P. Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 1. dub. 12. num. 236.* vbi sic asserit: Statuendum in primis est, tamquam certum, consecrationem vtriusque materiæ Eucharistiæ non esse de necessitate Sacramenti, esse tamen de necessitate præcepti, non consecrare vnam sine altera. Primum patet ratione, quia panis consecratur ante vinum, & à populo adoratur tamquam sacramentum Eucharistiæ prius tempore, quam vinum consecretur; & verba ipsa consecrationis satis indicant; debent enim esse vera, saltem cum primum finiuntur, & eorum significatio completur. Illa autem verba, *Hoc est Corpus inum*, completam iam habent suam significationem, antequam vinum consecretur: Ergo tunc habebunt situm eff:ctum. Non me latet Innocentium tetulisse quorumdam sententiam, qui dixerunt, consecrationem vnius tantum speciei fore inualidam: quos tamen in aliquem bonum sensum conatur explicare, vbi latè contendit, quod qui vellet consecrare, & non offerre Sacrificium, nihil faceret, si ea voluntas non sacrificandi præualeret supposito, quod Christus voluerit hoc Sacramentum non fieri sine Sacrificio, vt latè ibi probat, & rectè, si loquamur de vtriusque speciei consecratione; implicat enim esse vtriusque consecrationem, & non esse Sacrificium (saltem id satis est probabile) sed non video quorsum id asseratur, & latè declaretur. Nam, licet id totum concedatur, non est ad rem præsentem: hic enim agimus de consecratione vnius speciei; hæc autem non est Sacrificium. Vnde si quis per ignorantiam, aut malitiam vellet non sacrificare, sed alterutram speciem solam consecrare, id validè efficeret, quia verè consecraret, & non sacrificaret. Quidquid sit de alia quæstione, an posset, si quis vellet non sacrificare, sed vtramque consecrare, quamuis enim hoc non validè possit, casu, quo voluntas non sacrificandi præualeat; non est cur non possit illud prius; cum vtraque voluntas possit impleri, nempe, & consecrare vnam partem, & non sacrificare, reiicienda est, nec admittit explicationem Lugonis, imo ab omnibus exploditur, vt ipse quoque Lugo prius concesserat *num. 102.* nec video quo fundamento possit dicere hic auctor, quod qui vult consecrare hostiam solam, & non offarre Sacrificium, nihil faceret, neque enim hæc pugnant; quia consecrare hostiam solam non est institutum à Christo, vt sit Sacrificium; quod adeò verum est, vt seclusa ignorantia, quæ vellet consecrare solam hostiam, non posset velle sacrificare, quia sola hostiæ consecratio non sacrificatio. Vel ergo concedat hic auctor, quod non possit validè consecrare hostiam, volendo illam tantum consecrare (quod non puto concederet) vel concedat, quod licet velle vtramque speciem consecrare, fieri non possit validè cum voluntate præualente non sacrificandi; consecrare tamen vnam speciem non sit impossibile, etiam cum voluntate non sacrificandi. Quod enim addit debere tunc habere voluntatem inchoandi sacrificium, & offerendi Sacrificium partialiter, non video quid iuuat. Nam illa consecratio non potest esse partialis Sacrificij intenti, quia non intenditur. Si verò dicat habere debere intentionem faciendi id, quod re vera est aptum esse partem Sacrificij, verum est, sed id non est habere voluntatem inchoandi Sacrificium, quod non intendit, sed faciendi id, per quod si vellet, posset inchoare Sacrificium. Sed quis quæso credet illos Auctores voluisse in hoc sensu loqui? Et hæc omnia docet Dicastillus in fauorem nostræ sententiæ, qui plura alia adducit contra Cardinalem Lugo.

Sup. hoc. & doctrina sequent. in hac Res. in Res. seq. à §. Verum. & seqq. & latè in tom. 3. tr. 1. Res. 47.

8. Restat modo respondere ad argumenta contraria superius adducta: & ad primum respondeo cum Cornejo *loc. cit.* negando eius consequentiam, quia eodem argumento probaretur, species panis consecratas, conseruari non posse, in facto esse, non manentibus speciebus vini consecratis; quod hæreticum est, & contra communem vsum Ecclesiæ reseruantis in sacrario species corporis, non seruatis speciebus vini: ad probationem autem respondetur, quod quando vna species consecratur sine alia, quamuis non fiat pars actualis Eucharistiæ, hoc est, quæ simul cum altera parte constituat actualiter Eucharistiam satis est, si fiat pars in potẽtia proxima, ad quod sufficit quod per talem consecrationem fiat verus cibus, aut verus potus spiritualis; nam sicut in corporalibus, solus cibus seorsum à potu, & independenter ab illo, & è conuerso habet virtutem reficiendi distinctam à virtute, quam habet potus, ratione cuius est in potentia proxima pars vnius inte-
gri

gri conuiuij, ita in hoc Sacramento solæ species panis seorsum habent virtutem reficiendi animam, & ita sunt in potentia partes conuiuij spiritualis, quod est Eucharistia, quam constituet de facto, & in exercitio, eo ipso, quod altera pars existat sine aliquo alio superaddito, quia vt species panis consecratæ sint actu pars huius Sacramenti, & in exercitio componant, & integrent Eucharistiam, nihil eis deficit in se ipsis, sed solum deficit coëxistentia alterius partis.

9. Ad secundum argumentum respondetur admittendo minorem, & negando consequentiam: cuius disparitatis ratio esse potest, quod in Sacramento Extremæ Vnctionis singulæ formæ partiales non præstant singulis vnctionibus hunc effectum, quando realiter existunt; sed postea, quando fit vltima Vnctio; nam tunc moraliter vniuntur, & omnes simul tribuunt suos effectus propriis materiis partialibus, & solum pro tunc fiunt partes integrales illius Sacramenti, & non antea; secus verò in Sacramento Eucharistiæ: cuius discriminis ratio desumitur ex diuersitate formæ vtriusque Sacramenti, adducenda in solutione sequenti. Cæteras responsiones videbis penes Corneium *vbi suprà*.

RESOL. CCXXIX.

An Missa, in qua Sacerdos consecrauit panem, absque vino, sit verè, & propriè Sacrificium?

Et an ex dicta Missa possit Sacerdos accipere consuetum stipendium?

Et an præceptum consecrandi in vtraque specie sit Diuinum, vel tantum Ecclesiasticum?

Et cursim deducitur posse Papam dispensare, & de facto dispensasse, vt Sacrificium Missæ in sola specie panis absque vino fieret? Ex part. 10. tract. 16. & Misc. 6. Res. 63.

§. 1. DIximus in superiori resolutione, Sacerdotem consecrantem Hostiam sine Calice verè consecrare, sed difficultas est, an Missa ita celebrata posset dici verè sacrificium. Et affirmatiuè respondet D. Antoninus, Turrecremata, Adrianus, Maior, Gabriel, & alij, quos refert & sequitur Fagundez *in quinque præcepta Ecclesiæ, præcept. 2. lib. 3. cap. 5. n. 2.* & nouissimè *in Decalogum, præcept. 2. lib. 2. cap. 40. num. 11.* Bonacina *disput. 4. de Eucharist. quæst. vlt. punct. 2. num. 5.* Sanchez *de matrim. lib. 8. disput. 6. num. 6.* Castro Palao *tom. 1. tract. 3. disput. 6. punct. 3. in fine*, Marchinum *tract. 5. part. 2. cap. 2. n. 16. & 17.* quibus adde Cassalium *de Sacrificio, lib. 2. cap. 25.* Pitigianum *in 4. dist. 13. q. 2. art. 3.* Ruardum *art. 16. contra Lutherum*, Nugnum *in 3. part. quæst. 3. art. 1. concl. 4.* & alios.

Sup. hac difficult. infra in tt. 5. Res. 15. §. 2. ad medium, cursim à vers. Y asiones de essencia & infra in §. Verum. huius Res. & lege etiam aliam latam doctrinam res. eius nos.

2. Ratio est; tum, quia Sacrificium Christi cruentum essentialiter repræsentatur per consecrationem vnius speciei, nam eo ipso, quod ex vi verborum sub speciebus vini constituitur solus Sanguis, & sub speciebus panis solum Corpus eo ipso repræsentatur Christi corpus exangue, & consequenter mortuum. Tum quia sicut ratio Sacramenti permanet essentialiter in vnica sola specie Eucharistiæ: ita similiter ratio Sacrificij. Tum, quia Sacrificium dicitur ex hoc, quod homo facit aliquid sacrum in Dei honorem, ex D. Thoma 2. 2. *quæst. 85. art. 3. ad 3.* At per actionem solam consecrandi panem in corpus Christi, fit aliquid sacrum in Diuinum cultum, nec consecratio vnius speciei pendet ex consecratione alterius: ergo. Tum, quia, si de essentia huius Sacrificij esset expressa repræsentatio mortis Christi, vt aduersarij dicunt; etiam fractio Hostiæ, quæ significat fractionem ossium Christi; & sumptio quæ significat sepulturam, essent de essentia huius Sacrificij; at consequens negant aduersarij, cum quibus disputamus: ergo. Tum, quia graues Theologi probabile censent, posse Papam dispensare: & de facto dispensasse, vt sacrificium Missæ in sola specie panis absque vino fieret. Tum, quia dantur multi casus, in quibus licet sacrificare absque consecratione vini, quod post Maiorem *in 4. dist. 9. quæst. 3.* Adrianum *eadem dist. quæst. 6.* enumerant Azorius *Moral. instit. tom. 1. lib. 10. cap. 19. quæst. 2.* & Stephanus Fagundez *de 5. Ecclesiæ præceptis, part. 1. lib. 3. cap. 5. à num. 10. ad 15.* Primus, ab omnibus concessus est, vbi Sacerdos per inaduertentiam, aut errorem, panem solummodo consecrasset; nec posset absque scandalo, & offensione adstantium monere, vt deferretur vinum consecrandum? nam tunc præceptum de sacrificando sub vtraque specie non obligaret cum tanto periculo Sacerdotis, qui facilè de incuria accusari posset, & deponi; necnon cum tanto adstantium scandalo, quod iure naturali euitandum est: fortius enim est præceptum iuris naturalis præcepto diuino sacrificandi sub vtraque specie. Secundus, si post consecrationem sub specie panis appareret vinum, aut in specie vini consecrati appareret caro: tunc licebit Sacerdoti sacrificium perficere in vna specie, ex S. Thoma *3. part. quæst. 8. artic. 4. ad 3.* Tertius casus est, vbi consecrato pane ob subitum hostium incursum, Sacrificium perfici non posset imminente mortis periculo. In his ergo, & similibus casibus Sacrificium in sola specie panis peractum, & consummatum, esset verum Sacrificium quoad substantiam; & tamen consecratio sub specie vini deficeret: ergo ad essentiam huius Sacrificij, vtriusque speciei consecratio non prærequiritur.

Sup. hac dispensatione cursim in Res. præterita in fine §. 1. vers. Noque cum dispensatione. & magis latè in tom. 1. tr. 1. Res. 47. §. Vnde ex his. & seqq. & in §. 1. not. præteritæ, ante mediũ, vers. Y vemos que el Pontifice.

Sup. hoc tertio casu in Res. seq. §. vlt.

3. Verum his non obstantibus ego negatiuæ sententiæ adhæreo asserenti consecrationem vtriusque speciei esse de essentia sacrificij, & hanc sententiam tuetur D. Thomas *in 3. part. q. 76. art. 2. ad 1. & quæst. 80. art. 12. ad 3.* & ex neotericis Vasquez, & Suarez, Hurtadus, Cardinalis de Lugo, Granadus, Filliucius, Azorius, & alij, quos citat, & sequitur Leandrus *de Sacrament. tom. 2. tract. 8. disp. 1. qu. 27.* quibus ego addo Garciam *in summ. tract. 3. diffic. 1. dub. 4. punct. 3. num. 11.* Araujum *in 3. part. D. Thomæ, quæst. 74. art. 1. dub. vlt.* Corneium *ibidem tract. 4. de Euchar. disp. 1. dub. 2.* Biunium *in Theol. moral. tom. 1. tract. 5. quæst. 9. dub. 6.* Trullench *de Sacrament. lib. 3. cap. 7. dub. 5. num. 9.*

Sup. hoc in Res. præterita signanter in §. Et ita. & seqq. & latè in tom. 3. tr. 1. Res. 47. à lin. 2.

4. Probatur hæc opinio, quia sacrificium Missæ institutum est, vt ad viuum exprimeret sacrificium cruentum Crucis: sed ad hoc maximè necessaria est consecratio vtriusque speciei; ergo ea absolutè pertinet ad essentiam sacrificij Missæ. Minor probatur, quia in eo maximè elucet repræsentatio sacrificij cruenti, quod ex vi verborum solum Corpus constituitur sub speciebus panis, & solus Sanguis sub speciebus vini, ac proinde mysticè loquendo tractatur ea victima pretiosa, & Sanguinis effusio in memoriam reuocatur: & quamuis in sola consecratione vnius speciei exprimeretur aliquo modo passio Christi Domini, quatenus solum Corpus, aut solus Sanguis constitueretur ex vi verborum, & propterea quæuis species sufficeret ad Sacrificium; adhuc tamen illa repræsentatio non esset perfecta, & adæquata. Ex quo consequenter inferunt, multò magis propriè dici, ad sacramentum Eucharistiæ sufficere quamlibet speciem sine altera, quam ad rationem sacrificij. Etenim Eucharistia, vt sacramentum est, consistit in speciebus continentibus Christum Dominum ad sanctificandam animam suscipi-

entis, & id absolutè continetur in sola specie panis, aut vini: & propterea Sacerdos cum primum sumit speciem panis, percipit gratiam, quæ ex hoc sacramento prouenit, vt *tractat. 11. disput. 2.* in fine dictum est: at verò Eucharistia prout est sacrificium, consistit in viua quadam expressione Sacrificij cruenti, ac proinde non censetur omnino absolutè peractum, donec ad viuum exprimatur Passio Christi Domini, & effusio Sanguinis eius: vnde non obtinetur fructus Sacrificij, aut saltem non totus, licet hostia mysticè mactata sit per consecrationem panis, & vini, modo explicato, & propterea quoties consecratur panis, obligat strictè præceptum consecrandi Calicem.

5. Sed licet ego ex dictis huic sententiæ negatiuæ, vt dixi, adhæream, existimo tamen opinionem affirmatiuam probabilem esse; sicut etiam existimo probabilem esse sententiam asserentium, præceptum consecrandi in vtraque specie esse Ecclesiasticum, licet sententia asserens esse diuinum sit probabilior, & cui ego adhæreo, & cui adhæret nouissimè Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 1. dub. 13. n. 238.* & recentiores communiter.

6. His suppositis, ad secundum dubium propositum in titulo resolutionis respondeo negatiuè, nempe Sacerdotem in Missa consecrantem Hostiam sine Calice non posse accipere stipendium pro illa Missa;
Alibi supra in Ref. 42. §. Et ideo. & in Ref. 53. à §. His suppositis. & in aliis Ref. & §§. eorum annotationum.
& ratio est, quia vt alibi firmauimus, dantes stipendium, volunt applicationem, & fructum sacrificij Missæ certum, & non positum sub opinione: ergo Sacerdos non potest licitè accipere stipendium certum pro fructu incerto; nam si dantes stipendium hoc scirent, vtique illud non probarent.

RESOL. CCXXX.

Quidam Sacerdos consecrauit Sanguinem, non consecrata Hostia, postea pœnitentia ductus vult illam consecrare; quæritur, an etiam debeat consecrare aliud vinum?

Et quid, si Sacerdos post consecrationem vtriusque speciei aduertat Hostiam non esse ex legitima materia, sed ex hordeo, vel corrupta materia, an inquam, in tali casu sit repetenda consecratio vtriusque speciei?

Et an si ante consecrationem Hostiæ, & Vini Sacerdos agnoscat Hostiam non esse triticeam, vel esse corruptam, quid est faciendum?

Et cursim docetur, quod si Sacerdos existens in Altari recordetur se non esse ieiunum, possit pergere, licet id aduertat ante consecrationem.

Et an, quando defectus in vtrinsque consecratione accidisset, & panis, aut vinum sumptum iam esset, non debeat alia materia consecratio suppleri ex eo, quod iam Sacerdos ieiunus non esset; & quia tunc, re vera non fuit factum, nec perfectum, nec imperfectum Sacrificium, sed totum fuit fictum.

Sed aduerte, obsecro, quid est faciendum, quando nondum fractum est ieiunium, si tunc fortasse ex defectu intentionis, vel formæ neutram speciem Sacerdos non consecrauit; tenebitur ne Sacerdos secretè iterare, & consecrare, antequam sumat species non consecratas, ne perseueret in inchoata fictione, nec sumendi potum, & cibum per modum Sacramenti, quod verum Sacramentum non est?

Et an detur ratio veri Sacrificij, si prius consecretur vinum, deinde panis?

Et vtrum, si post consecrationem panis Sacerdoti immineret periculum vitæ, teneatur vinum consecrare, inchoatum, & imperfectum remaneat Sacrificium?
Ex part. 10. tract. 12. Misc. 2. Ref. 13.

§. 1. QVæstio procedit, etiam si Sacerdos v.g. post consecrationem vtriusque speciei aduertat Hostiam non esse ex legitima materia, sed ex hordeo an inquam in tali casu sit repetenda consecratio vtriusque speciei? Sapientissimus Pater Suarez, *disp. 86. sect. 1. §. Atque ex his:* magis propendet, vt fiat consecratio vtriusque speciei, eò quòd ordo Consecrationum videatur Sacrificio essentialis, qui non seruatur, si in eo casu non consecraretur vinum de nouo. Et hanc sententiam tenet Nugnus *in 3. p. tom. 1. quæst. 83. art. 6. dub. 2. post concl. 1.* & Villalobos *in Summa, tom. 1. tract. 8. difficul. 32. num. 3.* vbi sic ait: [Si el Sacerdote antes de la consagracio naduierte que la hostia estaua corrupta, ò no era de trigo, quitada aquella, tome otra, y la ponga en su lugar, y la ofrezca por lo menos mentalmente, y prosigua del lugar donde dexò segun el Missal Romano, mas si lo aduertiesse despues de consagrada, ò auiendola recebido, tome otra, y haga la ofrenda, como queda dicho, y comience la consagracion desde las palabras, *Qui pridie quam pateretur*; y tome la primera despues de auer recebido la sangre, ò de la à otro que la reciba, ò la guarde con reuerencia. Y no haze al caso si tomò ya la primera, que no està ayuno, para recebir la segunda, porque es de mayor importancia la perfecion del Sacrificio, que recebide ayuno. Mas si aduirtio en ello, despues de auer recebido
Sup. hoc ieiunio supra in Ref. 130. § Notandum.
la sangre, ha de poner de nueuo pan, y vino con agua, y ofrecerlo, y consagrar, començando desde las palabras *Qui pridie* y luego tomar ambas las especies, y proseguir la Missa: loqual se haze, porque el Sacrificio no quede imperfecto, y se guarde el orden deuido.]

2. Verùm ego magis adhæreo contrariæ sententiæ, quam tuetur Dicastillus, *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 4. dub. 95. num. 293.* Gaspar Hurtadus, *de Sacrificio Missæ, disp. 4. diffic. 13.* vbi sic ait: Si fortè, aut malitia Sacerdotis; aut quia panis non fuit triticeus, & tempore Consecrationis non fuit agnitus, non consecretur Hostia, sed tantùm vinum; posteà consecranda est hostia, vt essentialiter perficiatur sacrificium, & non est necessarium posteà iterùm aliud vinum post Hostiam consecrare, quia ad perfectionem essentialem Sacrificij non est necessarium, quòd priùs consecretur Hostia, quàm vinum, nam consecratione vtriusque, quocumque ordine facta, mactatur mysticè homo Christus separatione mystica Corporis, & Sanguinis inter se vi verborum consecrationis facta. Ità ille; cui adde ex eadem Societate Ioannem Præpositum *in 3. part. quæst. 83. art. 6. num. 192.* & Moscosum, *in Summa, tract. 5. cap. 6. n. 4.* sic asserentem: [Si ante de la consagracion del Caliz, se conociesse, que la Hostia es de ceuada, ò està corrompida, aunque sea de trigo, hase de poner otra de pan de trigo, y no la auiendo, ha de cessar la Missa; y si esto se entendiesse despues de la consagracion del vino, que se ponga otra Hostia, y se consagre sola, sin boluer à consagrar otro vino, porque el orden no es de essencia, ni tan necessario, que en semejante caso no se cumple sin el. Idem etiam docet Garcias *in Summa, tract. 3. diffic. 9. dub. 2. punct. 4. num. 38.* Vide etiam Ludouicum à San Iuan, *de Sacram. Euchar. quæst. 7. art. 16. diffic. 8.*

3. Nec obstat dicere, quòd ex hac opinione sequeretur, quòd, quo casu defectus fuerit in vtraque materia, & vsque post consecrationem aduertatur; non sit necessariò supplendus: respondet Præpositus ità esse, si rationem Sacrificij spectemus, & obligationem ortam ex iure diuino ad perficiendum Sacrificium, quia nullum fuit Sacrificium etiam inchoatum: ergo nulla est obligatio ex iure diuino illud perficiendi: immò, si sumpta sit Hostia non consecrata;

consecrata; videri possit Sacerdotem non posse consecrare, & sumere; quia non est ieiunus, & proinde communicare non potest. Aliquorum tamen sententia poterit, quia si, Sacerdos existens in Altari recordetur, se non esse ieiunum; potest pergere, licet id aduertat ante consecrationem. Quòd si nec Hostiam nec Vinum sumpserit; debebit aliam materiam accipere, consecrare & consecratam sumere; quia saltem lege Ecclesiastica Sacerdos existens in Altari, non debet communiter discedere, nisi sacrificauerit, & per consequens tenetur adhibere ea, quæ sunt necessaria ad sacrificandum. Vndè in his circumstantiis potest accipere nouam materiam, consecrare, & sumere; potestque preces, & ritus anteà adhibitos omittere, si sit periculum scandali.

Sup. hoc supra in Ref. 125. §. 2. & lege alium §. & vers. il lius not. pro hac quæst.

4. Notandum est etiam hic cum Suarez *vbi suprà, disp.* 8; *sect.* 1. §. *Secundò etiam*; quòd doctrina superiùs adducta procedit quando defectus accidit in consecratione vnius tantùm speciei, & altera fuit ritè consecrata: nàm si defectus in vtriusque consecratione accidisset, & panis, aut vinum sumptum iam esset; non deberet in alia materia consecratio suppleri: quia tunc reuera non fuit factum, nec perfectum, nec imperfectum Sacrificium, sed totum fuit fictum; & ideò tunc non obligat præceptum de integrando, seu perficiendo Sacrificio, & alioqui obligat præceptum non conficiendi, vel sumendi hoc Sacramentum post cibum & potum: ergo tunc hoc præceptum seruandum est, & ideò aliter iudicandum est de tempore ante sumptionem, quando nondum fractum est ieiunium: nam tunc, si fortasse ex defectu intentionis, vel formæ neutram speciem consecrauit; tenebitur secretè iterare, & consecrare antequam sumat, & quàm primùm possit, non ex vi præcepti perficiendi Sacrificiũ substantialiter inchoatum; quia hoc reuera nondum obligat, sed ex vi præcepti non fingendi aliquid falsum in hoc ministerio, & consequenter non perseuerandi in inchoata fictione, nec sumendi potum, & cibum per modum Sacramenti, quod verum Saramentum non est, nec dandi aliis occasionem adorandi merum panem, & vinum.

5. Sed si aliquis Curiosus inquirat, An iuxtà sententiam horum Auctorum inueniatur ratio Sacrificij, si priùs consecretur vinum, deinde panis? Suppooo graue committi Sacrilegium, si consecratio hoc modo fiat. Respondetur tamen, eo casu Sacrificium videri perfectum, quia nostrum Sacrificium incruentum solùm requirit, vt mysticè repræsentetur victima sine sanguine; seu vt repræsentetur corpus & sanguinem separari; quod fit in fine totius consecrationis, quæcumque partialis consecratio prior ponatur.

Sup. hac quæst. supra in Ref. 225. §. Et confirmatur. & melius in tom. 4. tr. 8. Ref. 69. signanter à n. 6. & vers. Probatur.

6. Petes secundò, Vtrùm si post consecratum panem Sacerdoti immineret vitæ periculum; teneretur vinum consecrare? Respondetur, Casum ægrè poni posse, quia vini consecratio, citissimè potest perfici, & citissimè species consecratæ sumi possunt: si tamen casus ponatur, probabile est non teneri: neque eo casu tàm censebitur voluntariè offerre iam imperfectum Sacrificium, quàm relinquere inchoatum imperfectum, quod ob apertum vitæ discrimen videtur licitum; in ea circumstantia nulla censetur Deo irrogari iniuria à Sacerdote. Nec obstat, quod Sacrificium remaneat imperfectum; quia Sacerdos ad illam imperfectionem solùm permissiuè se habet. Et hæc omnia docet idem Præpositus *vbi suprà, art.* 2. *dub.* 8. *num.* 57.

Sup. hoc in Ref. præterita, cursim in fine, §. 2. vers. Tertius casus.

RESOL. CCXXXI.

An si in Pixide continente plures particulas consecratas misceatur aliqua non consecrata, possit validè Sacerdos illam consecrare, si non dignoscitur?

Et quid, si misceatur vna gutta vini non consecrati cum vino iam consecrato?

Vel an Sacerdos licitè, & validè possit consecrare sub conditione omnes particulas, vt non remaneat mista consecratis illa alia non consecrata?

Idem dicendum est de gutta vini infusa in calice iam consecrato?

Et an Sacerdos possit consecrare dimidiam partem Hostiæ designans quam partem vellet consecrare?

Et an si Sacerdos in Sacristia dixit velle consecrare Pixidem cum particulis, & postea Sacrista, ipso non vidente, dum legeret Euangelium, apposuit Pixidem in Altari in cornu Epistolæ, an inquam, illæ particulæ dicendæ sint consecratæ, licet Sacerdos de illis in consecratione Hostiæ non meminerit? Ex part. 9. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 65. alias 64.

§. 1. NEgatiuam sententiã mordicus sustinet Eminentissimus Dominus Card. Lugo *de Sacr. Euchar. disp.* 4 *sect.* 7. *num.* 136. vbi sic ait: Infero secundo probabiliter sequi, si multis Hostiis consecratis misceatur vna non consecrata, non posse postea illam consecrari, dum non dignoscitur, quæ sit, quod ex dictis videtur colligi; quia illa Hostia secundum talem statum non potest determinatè ostendi, & designari. Adde, quòd sæpè contingeret illam Hostiam esse infra alias consecratas, & per consequens non haberet præsentiam sufficientem: sicut si tegeretur Tabula, vel Lapide superposito; nam licet cum aliis simul posset consecrari; quia omnes illæ per modum vnius habent præsentiam; tamen ipsa seorsim ab aliis non habet prædictam præsentiam expeditam secundum se. Nemo enim in communi sermone loquens de vno nummo aureo posito in profundo loco sub mille aliis argenteis, & omnino latente, dicet: hæc moneta aurea; illæ enim voces, quando ad vnam solam ex multis applicantur, intelliguntur de illa, quæ est in prospectu, non de illa, quæ omnino latet, Ita ille; qui postea, vt semper solet, acutè, & solidè respondet ad plura argumenta, quæ in contrarium adduci poterant. Hanc etiam sententiam tenet Garcias *in Theol. mor. tract.* 3. *difficult.* 9. *punct.* 2. *num.* 16. & 17. vbi sic ait: [Infiero de lo dicho, que si hecha la consagracion se mezclase vna gota de vino con las species Sacramentales, no podria consegrarse, porque no podra verificarse el pro nombre, Hoc, pues, no puede señalar en particular la materia; lo mismo es si mezclasen vna Hostia no consagrada con otras consagradas, y no se conociese. Ni vale dezir, que si aquella Hostia estuuiera debaxo de las demas quando se consagrauan todas, quedara consagrada; luego aora tambien lo hà de estar, que a esto respondo concediendo el antecedente, y negando la consequencia; porque en aquel caso todas quedauan consagradas, pues estauan todas presentes, per modum vnius, pero acà, no pueden señalarse las ocho que se han de consagrar, y no se han de consagrar mas, que alla todo se consagra, Ni tampoco vale dezir, que si vno quiere consagrar la mitad de la Hostia, podra señalando qual, y sera valida la consagracion: como la tienen Suarez, Vazquez, y con otros, ser verdad, que no podra señalar distintamente la linea, que diuide lo consagrado, de lo que no lo es; luego lo mismo hemos de dezir en nuestro caso; que a esto respondo, que para que valga la consagracion

consagracion de la media Hostia, basta que humano modo se pueda distinguir, aunque no pueda señalarse metafisicamente el vltimo termino, y por lo menos ya se puede señalar la vna parte distinta de la otra quando se hà de consagrar; però en el caso que arriba pusimos de mezclar la Hostia no consagrada, o gota de vino con lo demas consagrada, no se puede señalar ni a vn humano modo, lo que se ha de consagrar, y assi no corre la misma razon.] Ita ille.

2. Sed affirmatiuam sententiam tenet nominatim contra Lugo, Amicissimus Pater Auersa *de Sacram. Encharist. quæst. 2. sect.* 2. vbi ita asserit: Dubitatur quoque num hæc determinatio debeat fieri modo accommodato ad humanam notitiam, ac designationem eiusdem Sacerdotis consecrantis, idest si admisceantur aliquæ Hostiæ non consecratæ aliis consecratis, quæ discerni non possint; vel vinum non consecratum vino consecrato, & Sacerdos determinet consecrare illud quod consecratum non est, an talis determinatio valeat, & sufficiat ad conficiendum Sacramentum. Non valere, & non sufficere censet Lugus, eò quòd non benè adaptetur Pronomen *Hoc*, absque determinata notitia, ac designatione certæ materiæ. Videtur tamen valere, & sufficere. Nam certè in sententia asserente, aquam in Calice non conuerti immediatè in sanguinem, quando adest aqua mista vino, humana notitia, ac designatione discerni non potest vtrumque, & tamen Sacerdos intendens consecrare, verè conficit Sacramentum sanguinis Domini. Ita Pronomen *Hoc*, satis adaptatur super illam materiam, quæ te ipsa determinata est, licet humano modo non discernatur. Hucusque Auersa.

3. Verùm, hoc non obstante, posset quis in fauorem Cardinalis de Lugo asserere, quòd in casu apposito à Patre Auersa, Pronomen, *Hoc*, non solùm adaptatur super materiam determinatam, sed etiam illa humano modo discernitur: nam maior pars quæ est in Calice, est vinum: quòd à Sacerdote non solùm designatur, sed videtur; quod quidem non accidit in casu particulæ non consecratæ inter alias non consecratas, admixtæ, & ideò super illam non potest adaptari Pronomen, *Hoc*, sicut non adaptaretur si Eques inter decem viros plebeios permixtus diceretur, Hic est Eques. At sententiam Patris Auersæ docet Laymann *in Theol. mor. lib. 5. tract. 4. cap. 2. num.* 11. vbi sic ait: Simile est si contingat, formulas non consecratas Hostiis confundi, seu misceri; potest ac debet totus cumulus ad Altare deferri, vt Sacerdos intendat consecrare illas tantùm, quæ consecrationem non acceperunt. Etenim necesse haud est, vt Sacerdos omnes partes materiæ consecrandæ distinctè, ac sigillatim cognoscat, & intendat. Ita ille.

4. Verùm, quid Ego sentiam dicam breuiter. Assero itaque cum Lugo non posse absolutè illam solam particulam consecrari; puto tamen posse consecrari sub conditione: nam optimè potest Sacerdos in eo casu intendere consecrare quicquid ibi est panis non consecratus, aut totum quod in Pyxide est sub conditione si non est consecratum; & hoc fatetur, & concedit ipsemet Lugus. Difficultas tamen est, an in tali casu Sacerdos debeat ita consecrare. Lugus negat, vbi supra *num.* 139. sic enim asserit: An verò possit licitè consecrare sub conditione omnes vt non maneret mixta illa alia non consecrata, non video necessitatem sufficientem ad reiterandam formam sub conditione super illas omnes Hostias consecratas; omnia enim inconuenientia possent alia via facile vitari, dando, v.g. singulis in Communione duas ex illis particulis; sic enim certum est, singulos accipere aliquam Hostiam consecratam. Alioqnin liceret etiam iterum sub conditione consecrare Calicem, in quem post consecrationem casu infusa fuisset gutta vini non consecrati: quod tamen nemo admittet, quia nulla est necessitas reiterandi formam, cum non sequatur inconueniens ex eo, quod totum sumatur per modum vnius. Ita ille. Sed Ego contrariæ sententiæ adhæreo, quam docet Paulus Laymann vbi supra, *lib. 5. tract. 4. cap. 2. num.* 52. cui adde Leandrum *de Sacram. tom. 2. tract. 7. disp. 8. quæst. 79.* vbi nominatim contra Eminentissimum Cardinalem de Lugo firmat in tali casu, posse, & debere Sacerdotem consecrare sub conditione omnes illas formas, vt non maneret mixta consecratis illa alia non consecrata, quia sufficiens ad reiterandam formam, adest necessitas, cùm non possint facilè inconuenientia futura vitari (quicquid Lugo dicat) etiam dando singulis in communione duas particulas. Primò: quia licet tunc esset certum, singulis accipere aliquam Hostiam consecratam etiam esset certum, aliquem eorum adorare, & sumere aliquam Hostiam non consecratam, pro consecrata. Secundò, quia si non vna solùm, sed tres, aut plures Formæ non consecratæ, mixtæ essent pluribus consecratis; tunc saltem non esset certum singulos accipere aliquam Hostiam consecratam. Ergo sufficiens esset necessitas, vt omnes illæ Formulæ sub conditione consecrarentur. Hæc omnia Leandrus.

5. Et post hæc scripta inuenio hanc sententiam docere etiam nominatim contra Cardinalem Lugum, in suis eruditissimis Disputationibus Scholasticis, & Moralibus de Sacramentis Doctissimum Patrem Ioannem D. castillum, qui in editione Antuerpiana apud Cæsarem Ioachin Trognæsium anno 1646. *tom. 5. tract. 8. disput. 2. dub. 5 a. num.* 127. sic asserit: Quæres, an, & quomodo possit valide consecrari vna Hostia non consecrata admixta aliis consecratis, ita vt dignosci non possit? Respondeo (quidquid aliquid dicant) posse consecrari intentione conditionali, qua quis totam materiam, & singulas Hostias velit consecrare, si non sint consecratæ; tunc enim Pronomine, *Hoc*, omnes, & singulas Hostias designat, etsi inutiliter iam consecratas designaret: quod admittit Lugo, *disput. 4. numer.* 139. & satis per se patet. Deinde posset singillatim repetita consecratione super vnamquamque, licet enim malè faceret sic absolutè proferendo verba super singulas, tamen, si faciat, certò consecrabit illam, quæ non erat consecrata, etiamsi consecrans ignoret, quæ sit ex illis: quod etiam videtur satis clarum. Addit Lugo non videri necessarium ad euitanda inconuenientia illam Hostiam consecrare, quia ea inconuenientia possunt facilè vitari alia via, dando scilicet in Communione duas ex illis particulis, sic enim certum esset singulos accipere Hostiam consecratam. Verùm neque sic video omnia inconuenientia vitari: nam tunc aliquis illorum vel communicaret non ieiunus, vel exponeretur periculo sic faciendi, vel saltem (vtcumque melius succedat) simul comedet panem visualem, & Eucharistiam: quod si non est necessarium ad perfectionem Communionis (vt solet esse necessarium in ablutione post acceptam Hostiam) aliquod apparet inconueniens, & in consecratione conditionali non ita apparet. Accedit, quòd communiter solet doceri, non licere dare Hostiam non consecratam peccatori (etiam id scienti) quamuis sit ad vitandum graue damnum; & licet non ignorem paucos esse, qui putent licere simul apposita adorando Hostia consecrata cæteris præsentibus, quos refert Diana *4. part. tract. 4. resol.* 47. nemo tamen, quem viderim, docet id absque vrgente necessitate. Ergo non ita vitantur inconuenientia, vt Lugo putat: ideo tunc satius esse puto sub conditione consecrare

Quæ hic est infra in tr. 2. Ref. 31. & in ferius in tr. 6 Ref. 136 §. Notandum

ad mediũ, verſ. Quarto licere, & in §. ſeq.

conſecrare (in quo non video inconuenieus) totam materiam modo prædicto. Qu.d autem faciendum ſit de gutta vini infuſa Calici iam conſecrato, quæ non poteſt aſſignari per Pronomen, *Hic?* Ego dixerim verè poſſe co...crari etiam per modum vnius dicta forma ſub conditione ſuper totam materiam, ſicut diximus de H..ſtiis, vel potius ſic ſumendum totum; ſicut quando muſca, vel aliqua alia res (quæ faciliùs poſſ.t extrahi, & ſiccari, & comburi, & mitti cineres in Piſcinam; iuxta Miſſalis præſcriptum.) ſumenda e.. ſimul cum ſanguine: nam in noſtro caſu non eſt ..parabilis illa particula. Hucvſque Dicaſtillus contra Lugo.

6. S.d n.. ius fauorem poteſt adduci Rubrica Miſſalis, *tit. de Defect.bus, &c. num.* 8. vbi ſic habetur: Si ſumend. S...gu...m particula remanſerit in Calice, d.gito ad lab.um Calicis eam adducat, & ſumat ante purificationem, vel infundat Vinum & ſumat. In quo vltimo modo à Rubricà appoſito quis bibit Vinum vſuale, & ſimul Panem Euchariſticum comedit, imò in hoc caſu, etiam poteſt accidere vt ſumat Euchariſtiam non ieiunus: nam poteſt prius Vinum non conſecratum bibere, quàm illam particulam deglutire. Ergo modus ille diſtribuendi particulas binas à Cardinali Lugo appoſitus, non videtur continere abſurda, quæ in ipſo notauit Dicaſtillus. Reſpondere tamen quis poſſet, eſſe diſparem rationem inter vtrumque caſum: nam in caſu Miſſalis, particula illa conſecrata neceſſariò debet ſumi à Sacerdote, nec alius modus inuenitur, niſi appoſitus in illa Rubrica: ſed in noſtro caſu, particula illa non conſecrata poteſt ſumi alio modo, videlicèt illam validè conſecrando, vt concedit ipſemet Lugus: Ergo debet conſecrari, & non miniſtrari, vt ipſe vult, cum illis inconuenientibus notatis à Leandro, & Dicaſtillo, quæ tamen ratione neceſſitatis non poſſunt euitari in caſu appoſito in Miſſali, & ideò ex neceſſitate permittuntur. Secundò dicendum videtur, quod caſus appoſitus ab Eminentiſſimo Lugo, poſſet ſaltem practicari, ſi illæ particulæ conſecratæ, in qua mixta fuit particula non conſecrata, conſeruarentur in Tabernaculo & ſumerentur a ſingulis Sacerdotibus in Miſſa poſt ſumptum Sanguinem, non binæ, vt ipſe vult, ſed vna poſt vnam, tunc quidem non ſequerentur abſurda, quæ notauit Dicaſtillus, & Leandrus, vt de ſe patet. Ergo, &c. Sed nec talis modus videtur admittendus: nam Sacerdos in M.ſſ. non poteſt ſumere particulas præconſecratas poſt ſumptam Hoſtiam, & Calicem, niſi ex aliqua neceſſitate, vt patet ex conſuetudine Eccleſiæ. At in noſtro caſu Sacerdos celebrans non habet neceſſitatem ſumendi illas particulas, eo modo, vt præſcribit Cardinalis Lugo: nam poteſt illas conſecrare ſub conditione, vt ipſemet concedit, & relinquere, vt alij modo conſueto illas ſumant. Ergo, &c. Cùm itaque modus appoſitus ab Eminentiſſimo Domino meo Cardinali de Lugo, in ordine ad diſtribuendas illas particulas non conſecratas, non careat maximis difficultatibus, vt viſum eſt, & ſatis probatum; exiſtimo in caſu contingenti, Sacerdotem poſſe dictas particulas ſub conditione conſecrare, eo pacto quo ſupra ex Leandro, & Dicaſtillo notauimus. Si quis autem ſequi vellet opinionem Eminentiſſimi Cardinalis, habebit etiam Auctorem ex noſtra Religione, nempe D. Sylueſtrum de Afflicto nunc Epiſcopum Nocere, qui hìc Romæ in ſu. L..ctura ſententiæ Cardinalis adhæſit, qui quidem Eminentiſſimus quantæ ſit auctoritatis, nemo neſcit, ſi literas ſcit. Et hæc ſatis dicta ſint in difficili, & curioſa Quæſtione, non ſatis apud plures Auctores obuia.

Sup. hoc infra in Ref. 247. §. Sed pro. paulo poſt initiũ, verſ. Reſpondeo.

7. Sed in gratiam curioſorum, ponam hìc etiam aliud dubium difficile, & practicabile; videlicet, Quid dicendum ſit, ſi Sacerdos in Sacriſtia dixit velle conſecrare Pyxidem cum particulis, & poſtea Sacriſta ipſo non vidente, dum legeret Euangelium, appoſuit Pyxidem in Altari in cornu Epiſtolæ; an inquam illæ particulæ dicendæ ſint conſecratæ, licet Sacerdos de illis in conſecratione Hoſtiæ non meminerit? Hic caſus fuit alibi à me pertractatus; nunc addam Auctores præter ibi citatos. Dico igitur, quod negatiuam ſententiam tenet Magiſter Candidus *in Diſquiſit. Moral. tom.* 3. *diſquiſ.* 2. *art.* 2. *dub.* 72. *num.* 87. Ioannes Vviggers *de Sacrament. in* 3. *part. quæſt.* 74. *art.* 2. *num.* 3. & Caſtrus Palaus *tom.* 4. *tractat.* 21. *diſput. vnica, punct.* 6. *num.* 3. vbi docet, quod formulæ, ſi inſcio Sacerdote in Altari eſſent depoſitæ, ipſeque Sacerdos illarum ignarus eſſet, nullatenus conſecrarentur, quia nullam intentionem, etiam virtualem habuit illas conſecrandi. Secus verò eſſet, ſi ipſe Sacerdos, vel alius ex eius beneplacito eas formulas conſecrandas ante Offertorium deferret: nam eo ipſo voluntatem habet eas conſecrandi, ex qua voluntate conſecrantur, tametſi tempore conſecrationis illarum obliuiſcatur. Quod intelligendum eſt, dummodo ſint ſuper Altare ſacrificij, hoc eſt ſuper Aram; nam ſi iuxta exiſtant, & illarum oblitus fuerit, nequaquam ſunt conſecratæ, quia non eſt præſumendum Sacerdotem indebitè, & illicitè conſecrationem facere voluiſſe. Et ita etiam me citato tenet Auerſa *de Sacrament. Euchariſt. quæſt.* 2. *ſect.* 2.

Alibi ſuprà in Ref. 217. & 218.

Sup. hoc, quod hic docetur magis latè ſuprà in Ref. 216.

8. Confirmatur ſupradicta opinio ex alia ſimili, quam adducit Garcias *in Theol. mor. tract.* 3. *difficult.* 9. *dub.* 3. *punct.* 5. *num.* 18. vbi ſic ait: [Difficultad tiene eſte caſo: Saco vn vaſo de formas para conſagrar, ò quando ſalgo à dezir Miſa lleuo en la patena diez, ò doze formas para dar la comunion antes de offrecerlas, con las acciones de la Miſa y viento, ſe cae vna dellas ſin verlo yo, y ſe pone debaxo el corporal, ò palia; ofrezco; y conſagro las que tengo ſobre la patena, o vaſo: Pregunto, la que ſe cayò quedarà conſagrada? Parece que ſi, porque para conſagrarla la ſaquè yo, y tune entonces intencion actual de conſagrarla, luego aora tendrè yo virtual, luego eſo baſtarà: Con todo eſo lo contrario tengo por mas cierto; porque aunque es verdad que al principio ſe incluyò en la intencion actual, pero diſpues quando ofreci, y conſagrè la exclui, pues mi intento no fue conſagrar mas de lo que tenia delante, y, la que eſtaua debaxo del corporal no lo eſtaua.] Ita ille.

9. Sed hoc non obſtante affirmatiuæ ſententiæ adhæret Leandrus *de Sacrament. tom.* 2. *tract.* 7. *diſputat.* 8. *quæſt.* 83. & Ioannes Præpoſitus *in* 3. *par. D. Thomæ, quæſt.* 74. *artic.* 2. *dub.* 3. *num.* 19. ſic aſſerens: Difficultas eſt de ſequenti caſu: Contingit aliquando Sacerdoti exiſtenti in Altari afferri à miniſtro formulas conſecrandas, & poni quidem ſuper Altare, ſed extra corporale, ibique relinqui à Sacerdote id aduertente: Difficultas, inquam, eſt, num eo caſu ſint conſecratæ? non videntur conſecratæ, quia Sacerdos non videtur habere intentionem conſecrandi eas extra corporale poſitas, cùm id abſque peccato facere non poſſit, non eſt autem præſumendum velle peccare. Reſpondetur, moraliter loquendo, cenſendas conſecratas; Sacerdos enim, qui inter celebrandum aduertit reponi formulam vnam, vel plures, vt eas ſimul cum principali conſecret, habet voluntatem conſecrandi, decernens tamen prius eas decenter collocare ſuper corporale, ita vt reſpectu illarum formularum non tantum habeat actum, qui explicatur per, volam conſecrare, & ſit ſolum voluntas volendi, ſed habet eum, qui explicatur per,

volo,

volo, & est præsens voluntas consecrationis futuræ, ex qua voluntate etiam in futurum procedit in sacro, nec eliditur ea voluntas ex eo quod ex naturali inaduertentia non reposuerit super corporale huiusmodi formulas ante consecrationem; vnde communiter excusatur à peccato, eo quod inculpatè omittat formulas ante consecrationem super corporale reponere, & verè consecrat, quia non obstante naturali inaduertentia eius quod facere debuerat, manet virtualis intentio has formulas consecrandi. Hucvsque Præpositus; & ego probabilem vtramque sententiam esse puto, licet priori adhæream.

RESOL. CCXXXII.

An Sacerdos post consecrationem particularum possit illas ponere in Tabernaculo, vel extra Aram, aut dare alteri Sacerdoti Pyxidem, vt illas in alio Altari populo distribuat?

Et an possit admitti, quod ante sumptionem Calicis detur aliis communio? Ex part. 5. tract. 13. & Misc. 1. Res. 72.

Sup. hoc in Res. seq. & supr. in Res. 179. §. Nec obstat. ad mediũ, vers. & ideo pyxis.

§. 1. CAsus est curiosus, & potest in praxi accidere, & ad illum ita respondet Ioannes de Lugo *de sacrament. Eucharist. disput. 30. sect. 2. n. 69.* vbi sic ait: Quæsitum est, an super ara consecrata debeant poni etiam particulæ consecratæ, an sufficiat, quod ibi sint tempore consecrationis; post verò propter loci angustias ponantur extra in alia parte Altaris supra aliud Corporale. Respondi, debere esse super aram, sicut & Hostiam illam, quam Sacerdos sumit: nam licet Sacerdos intendat hanc Hostiam maiorem sibi sumere, & illas minores aliis dare, hoc parum referri, cùm ex institutione huius sacrificij nulla sit differentia, quare posset Sacerdos ex ipsa hostia maiori dare partem aliquam ei, qui vult communicare, & rursus ex minoribus sibi sumere, quia tota est vnica victima, & per modum vnius offertur absque vllo discrimine. Vnde in Rubricis Missalis præcipitur, quod particulæ illæ ponantur super Corporale, vel ante Calicem, aut in aliquo Calice, vel vase mundo consecrato retro post Calicem.

Sup. hoc in Res. 1. not. præteritæ. sed lege infr. doctrinã ac- fol. 241. & aliarum eius not.

Quod autem non sufficiat solùm quando consecrantur esse super aram, constat clarè, quia ara non tam requiritur ad sustentandam Hostiam tempore consecrationis, quàm tempore præcedenti & sequenti; quando enim cõsecratur, non est Hostia super aram, sed in manibus Sacerdotis: ergo magis requiritur ara ad tempus præcedens, & subsequens. Vnde obiter infero, minus ritè facere aliquos, quos vidi statim post consecrationem dare vas cum particulis consecratis alteri Sacerdoti, vt eas in alio Altari populo distribuat. Hoc, inquam non ritè fit; nam sicut ex Hostia sua Sacerdos non debet dare partem vsque ad finem sacrificij, sic nec de illis particulis, quæ sunt etiam victima illius sacrificij, non minus offeruntur, quàm Hostia maior, & ideo omnes orationes, oblationes, & benedictiones sequentes æquè spectant ad illas, nec ante sumptionem à Sacerdote est victima perfectè, & integrè sacrificata, minus etiam congruit, vt alius participet prius de sacrificio, quàm ipse Sacerdos, qui est principaliter offerens, & sacrificans respectu aliorum, vnde in omnibus Liturgiis, & ritualibus, ac Regulis antiquis semper primo loco ponitur communio Sacerdotis celebrantis, & postea communio Cleri & populi, nec videtur ille ordo facilè peruertendus. Faciliùs posset admitti, quod ante sumptionem Calicis daretur aliis communio, quia Christus non solùm ante sumptionem, sed etiam ante consecrationem Calicis videtur dedisse Apostolis Corpus, vt ex contextu Euangelij colligi potest. Et hæc omnia docet Lugo *vbi supra*, licet aliqui viri docti ex eadem Societate mecum de hac opinione disserendo à Lugo dissentiant.

RESOL. CCXXXIII.

An toto tempore Missæ debeant particulæ consecratæ, manere super Altare, ad Aram?

Et cursim docetur, an sufficiat, vt prædictæ particulæ sint super Aram, quando consecrantur, vel debeant esse in manibus Sacerdotis consecrantis?

Et breuissimè asseritur posse Sacerdotem ex ipsa Hostia maiori dare partem aliquam volenti communicare, & ex minoribus sibi sumere. Ex part. 10. tract. 15. & Misc. 5. Res. 41.

§. 1. CAsus est practicabilis, & ideò sæpius in proscenium deducendus est, & illum pertractans sæpè insisto P. Dicastillo *tom. 1. de sacrament. tract. 5. d. 4. dub. 8. num. 148.* vbi sic ait: Dubitabit aliquis, an super ara particulæ consecratæ debeant esse toto tempore Sacri, vel sufficiat ibi esse tempore consecrationis, vel ponere in alia parte Altaris super aliud Corporale? respondet Lugo *disput. 20. num. 69.* debere esse super ara, sicut illam Hostiam quam Sacerdos sumit. Nam licet Sacerdos intendat hanc Hostiam maiorem sibi sumere, & maiores aliis dare; hoc parum refert (inquit Lugo) cum ex institutione huius Sacrificij nulla sit differentia; quare posset ex ipsa Hostia maiori dare partem aliquam volenti communicare, & ex minoribus sibi sumere, quia tota est vnica victima, & per modum vnius offertur sine discrimine. Vnde in Rubricis Missalis præcipitur vt particulæ illæ ponantur super Corporale, vel ante Calicem, aut in aliquo Calice, vel mundo consecrato retro post Calicem: nec sufficit esse super aram, quando consecrantur, quia ara non tam requiritur ad sustentandam Hostiam tempore cõsecrationis, quàm tempore præcedente, & subsequente: quando enim consecratur, est in manibus Sacerdotis, & non super aram. Hæc omnia probabilia, & decentissima sunt, sed non cogunt Lugonis rationes. Nam ad sacrificandum requiritur ara, non postea præcisè ex vi sacrificij, ita vt quando fit sacrificium, fiat super aram, & non extra illam: supra aram verò censetur fieri, etiamsi Hostia sit in manibus Sacerdotis, dummodo Sacerdos manus habeat eleuatas, licet aliquantulum, respondentes tamen spatio, in quo est ara. Vnde, si tunc poneret se ad alterutrum cornu Altaris, quando non est fixum, & totum consecratum, non diceretur celebrare supra aram, sed extra; intra aram verò celebrare dicitur, non quia ipsi aræ, aut corporali, aut mappis tegentibus aram, sed quia manus Sacerdotis tenent Hostiam eleuatam supra aram. Cumque Hostiæ paruulæ, si multæ sint, non sint, nec moraliter esse possint in manibus Sacerdotis, necesse est, vt tempore consecrationis sint in corporali tegente aram, ita vt subtus ara ipsa sit; alioquin consecratio, illarumque transubstantiatio extra aram fieret. Frustra ergo contendit Lugo, aram non requiri, vt Hostia sit super illam tempore consecrationis, & cùm Hostia maior modo explicato, & paruæ particulæ supra aram esse debeant: quod verò postea perseuerent super aram, nullo iure probatur, quin possint statim in ipsa pyxide, & in ipso quoque hierophylacio condi, cuius oppositum nullo iure efficaciter probatur. Quod enim Lugo ait illas quoque particulas ibi esse per modum vnius victimæ, verissimum est; hoc tamen non cogit vt dicamus non posse illam Hostiam post consecrationem

Sup. hoc in Res. præterita, & supr. ex doctrina ac- fol. 179. §. Nec obstat. ad medium, vers. & ideo Pyxis.

Sup. hoc in Res. 1. not. præteritæ, paulo post initium, à vers. quare posset. & si placet lege doctrinã aliarum eius not.

eatra

extra aram poni, aut etiam deferri ad aliud Altare, & ibi ab alio Sacerdote distribui: quod negat Lugo. Sicut enim etiamsi sint per modum vnius victimæ, possunt non consumi à Sacerdote, dummodo aliam partem materiæ tunc consecratæ sumat; ita poterit pro vsu fidelium aliqua pars materiæ ad alium locum deferri, dummodo remaneat quantum sufficit ad integritatem Sacrificij. Quod autem tunc contingat vt in alto Altari, aut loco fortè aliqui priùs participent de illo pane, hoc per accidens est, & nihil refert: sicut neque quod omnes orationes, oblationes, & benedictiones sequentes etiam spectent ad illas, sicut ad Hostiam maiorem, eo quod sint vna victima; imò propterea possunt inde accipi relicta alia Hostia, quia cum sint victima, & manente illa parte maneat eadem victima, satis est hoc ad integritatem sacrificij, & sacrificium non erat consummandum in illis per illarum sumptionem: consummatio etiam sufficiens fit per consumptionem alterius materiæ, non illius, atque hoc sufficit. Itaque decentius fit, vt Lugo præscribit: sed, si aliud pro commoditate populi aliter fiat, nihil video in hoc esse peccati. Hucvique Dicastillus.

2. Sed ego alibi sententiæ Cardinalis de Lugo adhæsi, & me citato, adhæret etiam Pater Leandrus *de Sacrament. tom. 2. tract. 8. disput. 7. quæst. 9.* vbi firmat particulas debere apponi, & esse supra aram non solùm dum consecrantur, verùm etiam post earum consecrationem vsque ad communionem Sacerdotis (nisi fortè grauis contingat alicuius infirmi communicandi necessitas.) Ratio est primò, quia ara non tam requiritur ad sustentandam Hostiam tempore consecrationis, quàm tempore præcedenti, & sequenti. Secundò quia non solùm Hostia magna, sed etiam aliæ particulæ sunt victima illius sacrificij, cum non minùs offerantur, quàm Hostia maior: ergo omnes oblationes, & benedictiones sequentes æquè spectant ad illas. Tertiò, quia non congruit, nec docet vt alius participes priùs de sacrificio, quàm ipse Sacerdos, qui est principaliter offerens. Sed vt visum est, hæc non vrgent apud Dicastillum; vnde ego puto vtramque sententiam esse probabilem, sed affirmatiuam probabiliorem.

RESOL. CCXXXIV.

An Sacerdos celebrans possit in aliquo casu Hostiam à se consecratam reponere in Sacrario, & ex illo particulam, ex præconsecratis ab alio assumere?

Et quidam Parochus nullam habens maiorem Hostiam, veritus populi scandalum aliquod, aut murmur, dum minorem Hostiam consecrasset, in eleuatione Hostia ostentauit alteram quandam maiorem Hostiam, quæ asseruabatur in Pyxide, vt exponeretur in die solemni populo: quæritur, an ille prudenter hoc fecerit, vel quid facere debuerit? Ex part. 5. tr. 13. & Misc. 1. Ref. 96.

§. 1. Porrige aures, amice Lector, casus enim est curiosus, & de illo ego olim interrogatus fui. Nam quidam Sacerdos in vltima Missa oblitus est consecrare Hostiam exponendam post prandium in Oratione quadragesimarum horarum. Quæsierunt tunc à me, an potuisset dictus Sacerdos sumere particulam à Sacrario ex præconsecratis ab alio Sacerdote, & Hostiam ab ipso consecratam conseruare ad effectum publicè illam exponendi postea, supposito quod non esset vltra tempus celebrandi aliâ Missam. Et licitè hoc posse fieri ex Henriquez defendit Stephanus Fagundez *pr. 1. lib. 3. cap. 4. n. 26.* vbi sic ait: Si autem vnus Sacerdos post consecrationem statim moriatur, & alter perficiat Missam illius, ex vtroque celebrante fiet vnus Minister, & vnum sacrificium essentiale, cui qui astiterit, satisfaciet præcepto audiendi Sacri, vt docet Henriquez *lib. 9. de Missa, cap. 9. n. 2.* Dices, essentia sacrificij consistit in consecratione, & consumptione vnius Sacerdotis sacrificantis, hic autem sunt duo, non vnus Sacerdos. Ergo non potest dici vnum sacrificium. Respondeo essentiam sacrificij consistere in noua consecratione, & consumptione Hostiæ, & vini in eodem sacrificio facta, non tamen ab eodem Sacerdote. Vnde multi Parochi dum renouant Eucharistiam, consumunt Hostiam ab alio consecratam; eam verò, quam consecrant, reponunt in Sacrario, & fit integrum, perfectum sacrificium Missæ, & licitè id faciunt; vt optimè docet idem Henriquez *loco allegato*, quia non est opus, vt consecratio, & consumptio fiat ab vno Sacerdote, opus est tamen, vt in eodem sacrificio detur noua consecratio, & noua consumptio, quamuis noua Hostia consecretur, & alia præconsecratio consumatur. Ita ille, quod etiam iterum docet infra *in cap. 5. n. 20.*

2. Sed hanc sententiam nullo modo probabilem esse putat Ioannes Præpositus *in 3. part. D. Thomæ, quæst. 83. art. 1. dub. 7. num. 50.* vbi probat Sacerdotem celebrantem necessariò debere sumere Hostiam, quam in eo sacro consecrauit; siue etiam aliam sumat, siue non, quia sumptione sola Hostiæ in eo Sacro consecratæ ostendit se illi sacrificio consentire; nullo verò modo sumendo Hostiam præconsecratam; quæ impertinenter se habet ad hoc sacrificium. Adde quod cum iuxta Henriquez sit pars essentialis sacrificij sumptio, talis nullo modo dici potest sacrificare, quia, vt dictum est, non cuiuis Hostiæ sumptio pertinet ad quodlibet sacrificium, sed sumptio Hostiæ in eodem Sacro consecratæ, hæc enim sola ad illo sacrificio respicitur, ad id quod dicit de quorumdam Pastorum praxi, dico inde non posse sumi argumentum, cùm procedat ex ignorantia, sitque omnino corrigenda; vnde si quando Pastores velint renouare Hostiam, quæ est in remonstrantia, debent duas Hostias consecrare, & vnam illarum sumere, similiter Sanguinem, deinde sumere antiquam ante ablutionem.

3. Hanc etiam sententiam tenet Bartholomæus à Sancto Fausto *de Sacrament. Eucharist. lib. 2. quæst. 19.* & Phil. Gamachæus Regius Professor in inclyto Museo Sorbonico, *tom. 3. summæ Theologiæ in 3. part. D. Thom. post quæst. 79. in tractat. de Sacrificio Missæ, cap. 5.* in quo probat, quod licet essentia sacrificij Missæ consistat in consecratione, & non in sumptione: tamen docet Sacerdotem debere Hostiam eamdem manducare, quam in Missa confecit, & non alteram ab alio Sacerdote præconsecratam; & praxim aliquorum Parochorum sic facientium in renouatione Eucharistiæ non approbat, & hoc etiam supponit Syluius *in tertia parte, quæstione 82. articulo 4. & quæstione 83. articulo primo: Quæritur secundo, conclusione 4. ad septimum argumentum*, & Bartol. ab Angelo *in examin. confess. dialogo 5. §. 558.* Post hæc scripta inueni nostrum charissimum Patrem Lugo *de Sacramento Eucharist. disput. 19. sect. 5. num. 76.* subtiliter more suo, & neruosè hanc sententiam docere, asserentem Henriquez, & Fagundez in hac quæstione parum Theologicè loquutos fuisse.

4. Sed non desinam etiam hic adnotare, & apponere aliud pulchrum dubium positum à Iacobo Marchantio *in resolut. Pastoral. ad Candelabrum de Sacrament. tract. 4. cap. 5. quæst. 3. in fine*, vbi sic ait: Quidam Parochus nullam habens maiorem Hostiam

 N

stiam, veritus populi scandalum aliquod, aut murmur, dum minorem Hostiam consecrasset, in eleuatione Sacramenti ostentauit alteram quamdam maiorem Hostiam, quæ asseruabatur in Pyxide, vt exponeretur in die solemni populo. Quæritur, an ille prudenter hoc fecerit? Respondetur cum in Missa debeat exhiberi populo adoranda Hostia in illo sacrificio consecrata, & oblata, talem cautelam non esse approbandam; meliùs tamen, meo iudicio, fecisset, si & maiori isti Hostiæ alteram paruam consecratam per illud sacrificium simul adiunxisset, quod facilè fieri poterat, exhibendo vtramque adorandam. Sic enim satisfaceret cæremoniæ huic sacræ, quia Hostia sacrificij huius populo ad adorandum exhibenda præcipitur. Ita Marchantius.

RESOL. CCXXXV.

An Sacerdos, sumpto iam Corpore, si videt consecrasse Calicem per inconsiderationem cum sola aqua, debeat non solùm vinum apponere, sed de nouo consecrare aliam Hostiam incipiendo ab illis verbis, Qui pridie quàm pateretur?

Vel an sufficiat in tali casu statim vinum apponere, & incipere ab illis verbis, Simili modo?

Et an hoc intelligatur casu, quo Sacerdos celebraret publicè, non autem secretò?

Et an Sacerdos peccet mortaliter, si cui fortè hoc acciderit, inopinato casu turbatus non susciperet, nec consecraret vinum?

Et docetur Rubricas Missalis esse doctrinales, & non inducere præceptum. Ex part. 2. tractat. 14. Resolut. 70.

Sup. hoc in Res. seq. §. At his. ante mediam, à vers. Si verò lege eius doctrinam, etiã à principio dicti §.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docuit D. Thomas *in 3. p. quæst. 83. art. 6. ad quartum.* Paludanus *in 4. dist. 11. q. 1. art. 2.* & Syluester *ver. Eucharist. 2. q. 10. num. 14.* Ratio est, quia aliter faciendo, non seruaretur debitus ordo consecrandi, & ideo Pius V. in suo Missali ordinauit, vt hic defectus tali pacto suppleatur.

2. Sed cum omni reuerentia D. Thomæ, Doctori maximo debita, puto contrariam sententiam esse probabilem. Sufficit igitur, vt Sacerdos in tali casu statim vinum apponat, & incipiat ab illis, *Simili modo, &c.* consecrando Calicem, quia talis modus sufficiens ad supplendum defectum, & aptior, vt sine scandalo efficiatur, & populus non intelligat inaduertentiam, & defectum Sacerdotis. Et contrarium facere, vt D. Thom. putat, non esset sacrificium perficere, sed potius nouum, & integrum facere imperfecto relicto. Et licet Hostia fuerit à Sacerdote consumpta, quamdiu non consumitur Calix, adhuc actio sacrificandi, & substantia sacrificij moraliter durat, quamuis consumpto Corpore, solus Calix postea consecretur, non censetur vna species confici sine altera. Nam subsequens consecratio sanguinis moraliter cum priori consecratione Hostiæ coniungitur, & sic ex vtraque conficitur vna actio moralis, & vnum morale sacrificium. Et sic patet responsio ad argumentum contrariæ sententiæ.

3. Ad Rubricas Missalis respondeo, vt sæpe dictum est, esse doctrinale, & non inducere præceptum, sed tantum instruere, & consilium præbere. Authores verò qui docent nostram sententiam aduersus D. Thom. sunt Scotus *in 4. distinct. 8. quæst. 3.* ipsemet D. Thomas *in 4. distinct. 11.* Nauarrus *in manuali cap. 25. num. 91.* Angelus *ver. Missa, num. 17.* Villalobos *in sum. part. 1. tract. 8. dub. 32. num. 5.* & omnes ferè neoterici. Hæc opinio fuit postea approbata in Missali iussu Clement. VIII. edito.

4. Notandum est verò, quod aliqui asserunt, opinionem D. Thomæ practicandam esse casu, quo Sacerdos celebraret secretò, non autem publicè: nam in primo casu si Hostiam iterum consecraret, non adesset scandalum, secus autem si publicè Missam diceret. Ita explicant mentem D. Thomæ Nugnus *in 3. part. tom. 1. quæst. 82. art. 6. dub. 2. conclus. 1.* & Ioannes de la Cruz *in director. conf. part. 2. de Sacrificio Miss. quæst. 5. dub. 1. conclus. 1.* qui citat Ledesmam, & Syluius *in 3. part. quæst. 80. artic. 8. cas. 2.* Vide etiam Henriquez *in summa lib. 9. capite 37. num. 3.* quæ quidem omnia probabiliter dicta sunt.

5. Notandum est etiam cum Nauarro, & Syluio *vbi supra*, quod Sacerdos non peccaret mortaliter, si cui hæc fortasse acciderint, si inopinato casu perturbatus, non susciperet, nec consecraret vinum, vt supra ex diuersis sententiis, necessariò consecrandum. Sup. hoc in Res seq. §. 1. post mediũ, à vers. Sacerdos tamen.

RESOL. CCXXXVI.

An Sacerdos, qui per errorem consecrauit solum panem, si non possit postea sine sui nota, & populi turbatione consecrare Sanguinem, sit ei licitum in Sacrificium pergere, sine vini consecratione?

Et an Sacerdos excusetur à mortali peccato, si per inconsiderationem naturalem, vel turbationem Sacrificium in simili euentu non perficeret: quod & de similibus euentibus dicendum est?

Et est diligenter notandum, quia eiusmodi perturbatio etiam viris doctis accidit. Ex p. 10. tr. 12. & Misc. 1. Resol. 14.

§. 1. Negatiuam sententiam docet Cornejo *in 3. part. tractat. 4. quæst. 74. disput. 2. dub. 2. num. 1. & 2.* vbi ait, quod etiamsi scandalum sequatur, adhuc non licet relinquere Sacramentum imperfectum: tum, quia illud scandalum non esset datum, sed acceptum; neque esset scandalum pusillorum, sed Pharisæorum: proinde non debet Sacerdos propter illud vitandum, à consecratione Calicis abstinere. Et ideò optimè aduertit Ioannes Præpositus *in 3. part. quæst. 83. artic. 1. dub. 8. num. 56.* in his casibus posse facilè occurri astantium, & populi scandalo, si de veritate doceantur: quia præmissa monitione, si perseueret offensio, potest censeri scandalum acceptum, non datum. Adde, quod si huiusmodi licentia concedatur, Sacerdos plurimis euentibus poterit indicare, se posse consecrare panem sine vino: quod cedet in grauem huius Sacramenti irreuerentiam. Sacerdos tamen excusabitur à peccato, si propter inconsiderationem naturalem, vel perturbationem, sacrificium in simili euentu non perficiat; quod & de similibus euentibus dicendum, & est diligenter notandum, quia huiusmodi perturbatio etiam viris doctis accidit, qui non statim accusandi sunt peccati mortalis, si sumpta hostia aduerterint vinum non fuisse in Calice, neque tamen vino accepto de nouo consecrarint. Vide D. Thomam *in 3. part. quæst. 83. art. 6. ad 5.* & ibi Nugnum *dub. 2. §. Respondetur, quod si fortè.* Sup. hoc in Res. præterita, §. vlt.

2. At his non obstantibus, ad dubium propositum Hurtadus *de sacrific. Missæ, dist. 4. diffic. 13.* sic ait: Si Sacerdos post consecrationem antequam finiatur Officium, cognoscat defectum consecrationis vini, quia loco vini fuit apposita aqua, aut acetum, aut alia materia insufficiens; si nequeat absque timore prudenti grauis moræ sui, aut grauis pertur-

batio

bationis adstantium, consecrare Sanguinem; non tenetur eum consecrare, sed potest absque illius consecratione Missam finire: quia præceptum affirmatiuum perficiendi essentialiter sacrificium, quamuis sit diuinum non obligat cum timore prudente tanti damni. Si verò non sit prædictus timor, perficiendum est essentialiter sacrificium, consecrando Sanguinem, vt patet, & non consecrando aliam Hostiam, quando agnoscitur defectus cõsecrationis vini ante sumptionem Hostiæ consecratæ: in quo Doctores conueniunt. Ita ille. Et ideò Adrianus *in 4. quæst. 6. de Eucharist.* quæ incipit, *Viso de impedimento. §. Pro responsione*, & Maior *in 4. distinct. 9. quæst. 3. §. Tertiò arguitur*, asserunt, si Sacerdos per errorem solùm panem consecrauit, qui vinum sine magna offensione adstantis populi consecrare nequeat, vt quia mittendus est per mediam plebem aliquis, qui vinum ferat, posse eum in sacrificio pergere sine vini consecratione. Quod etiam censet probabile Azorius *tom. 1. libr. 10. capit. 19. quæst. 3. §. Maior.* Et hanc sententiam docet etiam Fagundez *præcept. 1. libr. 4. capit. 5. num. 10.* Marchinus *de Sacrament. Ordinis, tractat. 3. part. 2. capit 1. num. 16.* & alij quos citat, & sequitur Leandrus *de Sacram. tom 2. tract. 7. disput. 5. quæst. 24.*

Sup. hoc in Ref. nos. præcent. à principio, & signanter in §. 2.

RESOL. CCXXXVII.

Quid facere debeat Sacerdos, qui perficit sacrificium ab alio inceptum, si dubitetur Hostiam fuisse consecratam?

Et an in tali casu debeat solùm incipere à consecratione, cæteris omissis? Ex part. 10. tr. 12. & Misc. 2. Res. 12.

Sup. hoc le doctrinã h Ref. sequ.

§. 1. VIdetur vnum de duobus posse facere; nimirum aliam Hostiam sumere, eamque consecrare simul consecrando sub conditione aliam relictam à Sacerdote, de qua dubium est, an sit consecrata, & vtramque postea sumere: Vel posse nouam Hostiam consecrare, illam verò de qua dubitatur, an sit consecrata, sumere post sumptionem vtriusque speciei à se consecratæ, antequam sumat purificationem. Ita Syluester *verb. Eucharistia, n. 12.* Tabiena *verb. Missa 30.* Henriquez *lib. 9. cap. 4. n. 4.* Bartholomæus ab Angelis *dial. 5. §. 561. 562. & 569.* cum alijs.

2. Sed doctus Pater Dicastillus *de Sacram. tom. 1 tractat. 5. disput. 4. dub. 16. num. 311.* docet in tali casu Sacerdotem frustra adhibere aliam Hostiam, nec posse. Probatur primò, quod frustra: nam ille secundus Sacerdos solùm debet tunc celebrare, vt sacrificium de quo dubium est, an sit inceptum, non maneat inceptum, sed perficiatur: ad hoc autem sufficit, quod nulla alia hostia adhibita, illam ipsam hostiam præcedentis Sacerdotis sub conditione consecret. Nam vel ille alius Sacerdos consecrauit illam, vel non. Si consecrauit, iste secundus sub conditione proferens verba, illam non consecrat, sed perficit sacrificium inceptum ab alio: ratione cuius perficiendi (si fortè inceptum fuit) iste alius suscipit hoc munus. Si verò ille prior non consecrauit, iste secundus consecrat; vult enim consecrare sub conditione, si alter non consecrauit. Quo casu nullo modo manet sacrificium aliquo non integrum; iam enim ab hoc posteriori vtriusque specie consecratio fit. Ad quid ergo est necessaria illa Hostia? Probatur secundò, quod non possit adhiberi Hostia illa alia. Nam ius, & potestas, quam habet secundus Sacerdos incipiens, non à principio Missæ, sed à consecratione, solùm est ius perficiendi sacrificium alterius, ne scilicet imperfectum maneat, quod fortè inceptum fuit. Si autem ipse per se totam materiam necessariã sacrificij addat, addendo vnam Hostiam certo non consecratam, & vinum etiam non consecratum; sanè censetur integrè absolutè sacrificare, potius quàm alienum sacrificium perficere. Ad sacrificandum autem integro illo modo, incipiendo à consecratione, cæteris omissis non habet ius, nec potest sic certò, & indubitatò facere: solùm enim debet in dubio quidem integrè sacrificare; nempe, si ille alius non incepit sacrificium: certò autem sacrificare integrè illo modo nullo iure licet; nam ad euitandum periculum manendi sacrificium alterius imperfectum, sufficit consecrare sub conditione illam ipsam Hostiam, vt iam probauimus. Quare à principio intrinseco, & ratione ex natura rei petita magis placet hæc opinio, quàm opposita sententia, cui solùm desero propter Doctorum illius auctoritatem. Et hæc omnia docet Dicastillus *loco citato.* Vide etiam Præpositum *in part. quæst. 83. artic. 6. num. 192.* qui docet in tali casu, Sacerdotem debere tantùm consecrare Hostiam sub conditione: quod etiam tenet Villalobos *in summa tom. 1. tractat. 8. difficult. 32. num. 15.*

RESOL. CCXXXVIII.

An si Sacerdos moriatur post consecrationem, si adsit alius Sacerdos, teneatur sub peccato mortali perficere sacrificium?

Et in tali casu, an hoc facere debeat Sacerdos, etiam si non sit ieiunus, aut sit excommunicatus, aut irregularis?

Et quid in tali casu est faciendum, si quando Sacerdos moritur, vel infirmatur, iam consecrauerat vtramque speciem: & quid quando tantùm consecrauerat vnam speciem?

Et quid est agendum, si constet Sacerdotem esse mortuum in Missa, & non constet in qua parte Missa mortuus fuerit?

Et aduertitur in prædictis casibus, quod si nullus inueniri potest Sacerdos, non esse licitum laico Sanguinem, aut Hostiam sumere; vnde Hostia conseruanda est in Pyxide, & Calix in Sacrario.

Et si vini species corrumpantur, antequam inueniatur Sacerdos, qui eas sumat, in piscinam proiicienda sunt. Ex p. 9. tr. 6. & Misc. 1. Res. 18.

§. 1. AFfirmatiuè respondent communiter Doctores: quia integritas sacrificij est de iure diuino. Ergo necessarium est, quod sacrificium inceptum perficiatur, atque adeò quando non est possibile hoc fieri ab eodem Sacerdote, debet fieri ab altero. Et in tali casu debet hoc facere Sacerdos, etiamsi non ieiunus, vel sit excommunicatus, aut irregularis. Hæc sententia, vt dixi, est communis, & probabilior. Negatiuam verò sententiam puto etiam probabilem; & vt talem, illam admittit Ludouicus de San Iuan *in summa quæst. 7. art. 17. difficult. 11.* Villalobos *in summa, tom. 1. tractat. 8. difficult. 32. n. 15.* Sotus *in 4. distinct. 13. quæst. 2. artic. 6.* Pellizarius *in Man. Regu. tom. 1. tract. 5. cap. 9. sect. 1. n. 15.* Si quidem in Concil. Tolet. VII. relato in cap. *Nihil, 7. quæst 1.* dicitur: *Censuimus conuenire, vt in eo casu sit liberum alteri Episcopo, vel Presbytero, consecrationem exequi officij cœpti.* Loquitur autem Concilium de præsenti casu, sicque videtur indicare, Sacerdotem quidem posse, si velit, explere sacrificium modo supradicto relictum imperfectum; non tamen teneri: quod sentit Sot. *in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 6. §. 4.* hinc colligens, Sacerdotem non teneri explere sacrificium ab alio

Sup. hoc in Ref. seq. cursim in § Cõcludo. ad lin. 4. & in §. vlt. ad lin. 6. & pro Sacerdote ieiuno. ib. in fin. & inf. in tr. 2. Res. 101. cursim in §. Nota. post mediũ, vers. vlterius si Sacerdos, & supra in Res. 110. §. vlt. à lin. 2.

inchoatum, nisi ex accidente ad vitandum scandalum.

2. Sed casus de quo est quæstio, potest contingere dupliciter. Primò, quando Sacerdos qui moritur, vel infirmatur, iam consecrauerat vtramque speciem. Secundò quando tantùm consecrauerat vnam speciem. Si primo modo contingat, res facilis est: omnes enim Doctores conueniunt in hoc, quod debet secundus Sacerdos incipere ab illa parte Missæ, in qua alius finiuit: itaque debet perficere sacrificium, nihil repetendo, atque adeo si Sacerdos mortuus est in ipsa sumptione Sacramenti, debet secundus Sacerdos tantùm sumere species Sacramentales remanentes. Si verò secundo modo contingat, tunc est dubium, & diuersitas inter Doctores: Aliqui enim dicunt, quod debet secundus Sacerdos, non solùm consecrare Sanguinem, sed etiam priùs alteram Hostiam, & postea suo tempore sumere vtramque, & Sanguinem. Ita docet Innocentius in lib. 4. de Myster. Missa, cap. 22. Quam sententiam D. Thom. in 4. dist. 8. q. 1. art. 4. dicit esse probabilem: ipse tamen docet oppositam, tanquam probabiliorem. Aliqui dicunt, quod licet vtroque modo fieri possit, consultius tamen est non consecrare alteram Hostiam. Et hæc omnia docet Nugnus in 3. part. tom. 1. q. 8. art. 6.

Sup. hoc dubio lege doctrinam ref. not. seq & ea illa inferes, quid potest fieri in hoc dubio, & in resol. seq §. vlt. cursim post mediũ vers. Si reperis.

3. Sed si constet, Sacerdotem esse mortuum in Missa, sed non constat in qua parte Missæ mortuus fuerit. Respondet Serra in cit. qu. 83. art. 6. D. Thom. quod quidam dicunt debere ponere aliam hostiam, & aliud vinum in Calice, & vtramque hostiam, ac vtrumque Calicem consecrare, alterum simpliciter, alterum sub conditione. Mihi probabilius videtur, satis esse, hostiam, & calicem, quæ inuenit in Altari, sub conditione consecrare, & non debere aliam hostiam, & vinum apponere: sicut, etsi certum esset primum Sacerdotem consecrasse Hostiam, & nesciretur consecrasse vinum, sufficere t quod in Altari inuenit consecrare secundum Sacerdotem. Ita Serra, qui optimè aduertit, quod in tali casu, si nullus inueniri posset Sacerdos, non esset licitum laïco Sanguinem, aut Hostiam sumere: quia laïco non licet sacrificium perficere. Vnde Hostia reseruanda esset in Pyxide, & Calix in Sacrario. Et si species vini corrumperentur, antequam inueniretur qui eas sumeret Sacerdos, in piscinam proiiciendæ essent. Alij dicunt, licere laïco species consecratas, etiam vini sumere, non ad perficiendum sacrificium, sed ob reuerentiam Sacramenti. Quæ omnia confirmat etiam Ludouicus à San Iuan, vbi sup. diffic. 12.

Sup. hoc lege doctrinã Res. præteritæ.

Sup. hoc inf. in tr. 2. Res. 98. §. vlt. & in tom. 3. tr. 1. Res. 49. §. Sed si. post medium; & seqq.

RESOL. CCXXXIX.

An si Sacerdos moriatur post consecrationem Corporis Christi, possit alius Sacerdos sequenti die sacrificium perficere?

Et an, deficiente Sacerdote post consecrationem Hostiæ, alius, qui prædictum sacrificium perficere potest, debeat esse ieiunus, & nulla censura ligatus, & possit celebrare contritus, si desit copia Confessarij, & si reperiat Hostiam ab alio consecratam, satis sit, vt consecret Calicis vinum, & prosequens sumat vtramque speciem?

Et aduertitur de Officio Veneris Sancti, quod in illo die non integratur, nec perficitur sacrificium, cùm vtraque species fuerit die externo iam consecrata, & sumpta, sed sumitur à Sacerdote tantùm Hostia præcedentis sacrificij, & ideò illud Officium non vocatur, nec est Missa, nec sacrificium. Ea p. 10. tract. 11. & Misc. 1. Res. 4.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam nouissimè docet Tamburinus *opusc. de Sacrific. Missæ lib. 2. cap. 8. §. 1. num. 6.* vbi sic ait: Quid fiet, si nullus adsit, qui Missam perficere eodem die possit; adsit tamen qui à loco distanti vocatus, die sequenti possit? Emanuel Sà in genuina impressione sic de hac re disseruit: Quod si desit qui Missam perficiat, sequenti die perficiatur, aut sumatur ab alio Sacerdote in alia Missa Sacramentum. Non placuit hoc dictum ei, qui illud expurgauit, quare sic reposuit. Quod si desit qui perficiat, sequenti die sumatur ab alio in alia Missa Sacramentum. Citatque Suarium, Diuum Thomam, Azorium, Sotum, & Toletum. Hinc ergo oritur quæstio, an opinio genuina Auctoris, dicentis posse perfici die sequenti prædictam imperfectam Missam, sit probabilis, ac propterea immeritò expuncta? Certè non video, cur possit eodem die perfici, vt omnes concedimus, immo iniungimus etiam post sex, vel septem horas; vt contingeret, si defectus occurreret summo mane, & Sacerdos suppleturus inueniretur circa meridiem; non possit autem die immediatè sequenti. Illa enim mora in tali defectu non debet iudicari longa ita vt continuari eadem Missa non possit die sequenti. Sicut enim die Veneris Sancti consumptio tunc exhibita continuat Missam diei præcedentis; nam propterea dicitur complementum sacrificij præteriti: ita in casu nostro, &c. Hucusque Tamburinus.

2. Sed ego existimo, non esse recedendum à correctione Reuerendissimi Magistri Sacri Palatij, & ideo constanter assero, sacrificium illud non posse perfici die sequenti; sed illa Hostia conseruanda, vt postea à Sacerdote vel laïco communicaturo sumatur. Hinc nostram sententiam apertè docet doctus, & amicissimus Pater Auersa, *de sacram. Eucharist. q. 11. sect. 2.* vbi loquens de officio feriæ sic ait: respondetur communi sententia, illa die in Ecclesia non offerri sacrificium; vt etiam patet ex eo, quod Sacerdos solum corpus, & non Sanguinem sumit. Et ratio redditur, quia ea propriè die celebratur sacrificium ipsum cruentum mortis Christi. Dum verò in Offertorio nominatur sacrificium; non sumitur hoc nomen pro actione sacrificandi, sed pro re, quæ per se apta est sacrificio, nempe ipsum sacramentum. Sæpe enim sacrificium sic sumi solet, non pro actione, sed pro re, seu materia sacrificij. Quare nullatenus admittendum est quod ait Nugnus *hic art. 1.* ex peculiari dispensatione Christi Ecclesiam eo die Parasceues ita celebrare. Certè enim nec apparet talis dispensatio, nec est necessaria. Similiter nec approbandum est, quod aliqui dicunt, ea die compleri sacrificium inchoatum die præcedenti. Tum quia iam illud sacrificium erat completum: & vna consecratio non nisi per vnam sumptionem debet compleri, & consummari in ratione sacrificij. Tum quia sacrificium vna die inchoatum, non potest compleri alia die, nec post notabilem interruptionem. Vnde si deficiente Sacerdote post consecrationem, non inueniatur alius, nisi die sequenti, non poterit iam compleri illud sacrificium. Ita in terminis contra Tamburinum Auersa. Vide etiam ipsum *sect. 16. §. 10.*

3. Probatur hoc etiam ex Rubrica Missalis, *cap. de defectibus vini, num. 8.* vbi notatur, quod si expectando aliquamdiu haberi possit materia apta illius speciei, cuius defectus deprehenditur, expectandum esse, ne sacrificium remaneat imperfectum. Vbi dicitur, aliquandiu, quia si esset nimis expectandum, adhuc non esset vna moraliter actio. Iudicet modo Lector, si verbum Rubricæ, videlicet, aliquandiu possit verificari, & adaptari, vt vult Tamburinus, si Sacerdos suppleat defectum Missæ hodiernæ sequenti die; & quo pacto in tali casu posset aliquis dicere, sacrificium illud moraliter esse vnam actionem

nem

nem. Vnde aduersus Patrem Tamburinum obiiciam doctissimum Theologum suæ Societatis, Patrem Azorium *tom. 1. lib. 10. c. 33. quæst.* 1. sic asserentem: Si Sacrificium non compleatus; tunc species consecratæ seruari debent in Pixide, vel in alio Vasculo, vt in die proximè sequenti insumantur. Deinde, quamuis Glossa in eo capite doceat, Sacrificium perfici non posse, quia Missa post meridiem inchoari quidem nequit; at si ante meridiem inchoata fuerit; iure continuatur, atque finitur. Ita Azorius; qui, vt vides, negat expressè Missam, de qua est quæstio, esse perficiendam sequenti die; & solùm concedit posse in eadem die Sacrificium illud perfici. Sed Ego, vt verum fatear, non discedo à sententia Glossæ *in cap. nihil. 7. quæst.* 1. docentis Sacrificium illud non esse perficiendum post meridiem. Et quidem Doctores, loquentes de hoc casu, asserunt, Sacrificium esse perficiendum ab alio Sacerdote, si sit ad manus, si illico inueniri potest, si præsto adsit, &c. Et ideo hanc sententiam tenet etiam ex Societate Pater Tannerus, *tom. 4. disp. 5. quæst. 10. dub. 7. num.* 110. vbi sic ait: Si quis substantialis in Missa defectus accidit; semper quoad fieri potest, supplendus est. Dixi vero quoad fieri potest; quia si defectus multo post tempore, verbi gratia post prandium, vel horam à consummato ministerio, animaduersus fuerit, aut alioqui impedimentum intercedat, quo minus per quandam moralem continuationem suppleri possit; ipsa impossibilitas ab eius defectus suppletione excusat. Ita ille. Ergo si Tannero non videtur esse moralem continuationem paucas horas, imo vnam, ad supplendum defectum substantialem Missæ; quid quæso diceret in casu nostro; in quo vult Tamburinus Sacrificium hodie inceptum, posse perfici die sequenti? Non est igitur recedendum à sententia negatiua. Ad id verò, quod asserit de Officio Veneris Sancti, patet responsio ex his, quæ dixit Auersa *vbi supra*; quia in illo die non integratur nec perficitur Sacrificium, cùm vtraque species fuerit die externo iam consecrata; sed tunc sumitur à Sacerdote tantùm Hostia præcedentis Sacrificij, & ideo illud Officium non vocatur, nec est Missa, nec Sacrificium. Et concedendo Patri Tamburino, vt illud Officium sit complementum Sacrificij præteriti; negamus tamen, in illo perfici, seu integrari Sacrificium alterius diei; vt est in casu, de quo est quæstio: sed tantum assumitur Hostia præconsecrata in Missa præcedentis diei: Ergo est dispar ratio inter vtrumque casum.

4. Concludo igitur, quod si inter celebrandum penitus deficiat ipse Sacerdos celebrans, ita vt prosequi, & Missam complere non possit: debebit alius Sacerdos, si adsit, supplere defectum, & complere Missam. Ita docet S. Thomas, aliique communiter, & habetur in Rubrica Missalis. & ex Concilio Toletano 7. *c. nihil* 7. *q.* 1. vbi & redditur ratio: Cum enim simus omnes vnum in Christo; nihil contrarium diuersitas personarum firmat, vbi efficaciam prosperitatis vnitas fidei repræsentat. Si tamen citò inueniatus alius Sacerdus, qui defectum suppleat: alioqui post nimiam dilationem iam non esset vna moraliter actio per continuationem moralem. Itaque Missa heri cœpta non potest hodie perfici; quia hac distantia temporis dicendum est, omnino tolli vnitatem moralem Sacrificij.

Sup. hoc magis latè in Res. præterita, & in alio §. eius primæ not.

5. Non deseram tamen hic adnotare, potuisse Patrem Tamburinum in fauorem sententiæ Emanuelis Sà, quam defendit, adducere Henriquez *lib. 9. cap. 40. num.* 1. vbi sic ait: si Sacerdos post consecrationem Hostiæ deficiat; potest alter Sacerdos, & interdum tenetur, si nullum habeat impedimentum (vt quia nulla censura ligatus est, & manet ieiunus) perficere illam Missam ex generali præcepto Ecclesiæ: potestque celebrare contritus, si desit copia Confessarij; quia grauior res est de integritate Sacrificij, quam de præmittenda tunc Confessione. Si reperit Hostiam consecratam ab alio; satis est, vt consecret Calicis vinum, & prosequens consumat vtramque speciem. Si non reperiatur Sacerdos ieiunus, differre licet perfectionem Missæ in alterum diem. Ita ille; qui, vt vides, apertè docet sententiam Emanuelis Sa: & opinionem Henriquez non esse improbabilem putat Fagundez *de Præcept. Eccles. præc.* 1. *lib.* 3. *cap.* 18. *num.* 24. Sed ego non discedo à contraria, quam docui.

Sup. hoc in Res. not. præterita.

Sup. hoc magis latè in tom. 1. tr. 3. Res. 156.

Sup. hoc in Res. præterita, §. Sed casus ad medium, vers. Si vero. & pro Sacerdote ieiuno, &c. ibidem ad lin. 6. & in aliis eius primæ not. pro Sacerdote ieiuno, vel non ieiuno.

RESOL. CCXL.

An si Sacerdos moriatur post sumptam speciem panis, debeat alius perficere Sacrificium, & sumere tantum species sanguinis, vel quid est faciendum? Ex p. 10. tract. 12. & Misc. 2. Res. 15.

§. 1. PRima opinio affirmat, in tali casu non esse Sacrificium absolutè illum. Et ideò Henriquez, *lib. 9. cap. 40. num.* 3. sic ait: Si Sacerdos post consumptam Hostiam deficiat relicto Sanguine, iam perfecta videtur substantia Sacrificij, & eum effectu etiam in his, pro quibus offertur: sumptio enim Sanguinis non confert nouum gratiæ gradum: Calix verò relictus debet ab altero Sacerdote, integrè sub vtraque specie celebrante, consumi: & perindè est sumere Sanguinem vtriusque Calicis, ac sumere plures Hostias. Asserunt itaque doctores in tali casu non esse necessarium perfici Sacrificium ab alio, quia in vna sola specie saluatur essentia Sacrificij maximè in sumptione vnius tantùm, quidquid sit de Consecratione vtriusque: cumque iam vtriusque speciei consecratio præcesserit, videtur iam essentialiter perfectum Sacrificium. Quod autem supersit sumendus Sanguis, non obest; potest enim ille sumi ab alio Sacerdote in alia Missa, sicuti solet sumi materia panis consecrati in alia Missa. Et hanc opinionem tenet Bonacina.

2. Secunda opinio ait: Quòd perficiendum est Sacrificium, & Sacerdus in tali casu, qui Sacrum morientis post sumptionem Hostiæ absoluit, potest absque noua consecratione panis, & vini, solum Sanguinem iam consecratum accipere. Et hanc opinionem adducit Franciscus Nigro *in Addit. ad Cærem.* Ruyz, *part. 7. §. 9. num.* 8. & ait esse tutam in Praxi.

3. Tertia opinio est D. Thomæ, *in 3. par. quæst.* 83. *art. 6. ad* 4. qui tenet, quòd Sacerdos in tali casu debet panem nouum, & nouum vinum consecrare, & sumere vnà cum Sanguine, qui non fuit sumptus à defuncto celebrante. Et hanc opinionem veriorem putat Nigrus *vbi suprà.*

4. Quarta opinio putat, in tali casu Sacerdotem non posse sumere solas species Sanguinis, vt vult secunda opinio, nec debere consecrare nouum vinum, vt vult Tertia opinio; sed tantùm consecrare nouum Corpus, & sumere illud cum speciebus vini iam consecrati à primo Sacerdote. Ità obseruat Henriquez, qui semper paucis verbis sapientissimè multa complectitur: nàm postquàm dixisset verba à nobis vbi suprà allata; statim subdit: Quòd si malit perficere eam Missam, non licet ei sumere solum Sanguinem relictum; & perficere Missam cum sequentibus Orationibus: nàm sic celebrans, quamuis suppleat vicem alterius deficientis; debet sumere vtramque speciem, vt patet in aliis casibus. Quidam eo casu (si haberi possit vinum) putant

præceptum esse, vt qui in Sacrificiu sumit, consecret vtramque speciem, propter mysterium significationis. At satis est, vt primo deficiente post vnam speciem consecratam, alter Missam perfecturus, consecret alteram, & sumat vtramque, vt dictum est; quia vterque se habet, vt vnus Minister partialiter concurrens ad vnum Sacrificium. Ita Henriquez.

5. Verùm ego ex his opinionibus secundam approbo, & illi adhæreo, quam nouissimè docet sapientissimus, & amicissimus Pater Dicastillus, *de Sacrament. tom. 1. tractat. 5. disput. 4. dub. 16. num.* 109. Dico itaque quòd quamuis concedam substantiam Sacrificij esse, quantùm ad essentiam, perfectam in Consecratione; adhuc ad consummationem Sacrificij pertinet sumptio; adestque præceptum sumendi id, quod in Sacrificio oblatum est. Ideò probabilius puto, Missam illam esse perficiendam ab alio Sacerdote, sumendo solùm Sanguinem.

RESOL. CCXLI.

An deficientibus particulis, possit Sacerdos partem Hostiæ alteri præbere? Ex part. 2. tract. 14. Res. 37.

Sup. hoc in tribus Res. seqq. & attende quod notatur in textu sup. §. 2. huius Res. in Res. seq. in eius §. 1. prope finem, à vers. Vnde. & lege alium vers. notationum prædictarum Res.

§. 1. PRo infirmo moribundo ne sine viatico decedat, posse affirmant DD. Difficultas consistit, an ratione deuotionis alicuius sumendæ Eucharistiæ, liceat hoc facere.

2. Multi negant, vt Zambranus *dec. cap. 3. dub. 6. num. 7.* & alij. At ego probabiliter contrarium sentio, cum Syluestro *verb. Euchar. 3. n. 15.* Angelo *ver. Missa, n. 27.* Grassio *decis. p. 1. lib. 2. c. 38. num. 31.* Scorzia *de sacr. Miss. lib. 4. c. 29. n. 12.* Zanardo *in direct. Theol. p. 1. de sacr. Euchar. cap. 9. n. 15. & cap. 10. num. 31.* & Homobono de bonis *exam. Eccles. p. 1. tract. 4. c. 11. quæst. 110.* Emmanuele Sà *ver. Euchar. num. 15.* Ratio est, quia Sacerdos sic faciens vtilitati fidelium consulit, nec vllam iniuriam facit Sacramento, cùm in singulis particulis, quamuis exiguis, Christus contineatur.

RESOL. CCXLII.

An ad communicandum fidelem ob solam deuotionem Sacerdos possit frangere Hostiam? Ex part. 3. tr. 4. Res. 34.

§. 1. NEgatiuè respondent Zanardus *in director. Confessar. part. 1. de sacram. Eucharist. cap. 9. q. 15.* & Grassius *par.... lib. 2. cap. 38. n. 31.* vbi asserit non modica pœna dignum esse Sacerdotem frangentem Hostiam, vt laicum communicet, cùm ipse debeat recipere totam hostiam, *ex cap. relatum, de consecrat. dist. 2.* vnde ex incuria impressorum non bene supradicti auctores fuerunt adducti pro affirmatiua sententia *in mea resolut. 37. tract. de celebrat. Missarum.*

Quæ hic est Res. antecedens, & in duabus Res. seqq. & supra ex Resol. 232. paulo post initium, lege vers. Quare posset. & alium vers. eius not.

2. His tamen non obstantibus contrarium docui in dicta resolutione, nempe posse Sacerdotem frangere Hostiam pro communicando fideli, ob solam deuotionem, & multos DD. adduxi, quibus nunc addo Antonium de Literatis *in summa, part. 2. cap. 22. n. 10.* & alios, quos citat, & sequitur Ioannes Sancius *in selectis, disp. 22. n. 23.* vbi sic asserit: Aliquoties accidere potest, non fuisse consecratas paruas hostias, Hispanè *formas*, quas suscipiant communicaturi, sciat Sacerdos ei non esse vetitum partem Hostiæ diuidere ad communicandum fidelem quolibet die velit ob solam deuotionem; nec in hoc efficitur iniuria, vel irreuerentia sacrificio, quia sicut participes fiunt adstantes fructuum spiritualium illius, sic meritò & fiunt fructus reales realiter Hostiæ suscipiendo partem. Ita Sancius, qui etiam respondet ad canonem, quem adducit Grassius, nam ibi solùm decernitur detestabilem esse consuetudinem quorundam Sacerdotum plurimas eodem die celebrantium Missas, non tamen in omnibus sacram Hostiam sumentium, sed tantùm in postrema sacrificatione; sed hoc diuersum est ab assertione nostra. Ergo, &c.

RESOL. CCXLIII.

De casibus particularibus, in quibus Sacerdos potest dare partem suæ Hostiæ communicaturo.

Et an Sacerdos peccet mortaliter, si sine causa partem suæ Hostiæ laicis communicaturis præbeat? Ex p. 10. tract. 11. & Misc. 1. Res. 70.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Res. & in Res. 232. paulo post initium, lege vers. Quare posset. & alium vers. eius annot.

§. 1. QVæstionem, an Sacerdos possit aliquando partem suæ Hostiæ laicis communicaturis præbere, ego sæpiùs pertractaui; & me citato, postea pertractat Tamburinus *Opusc. de Communione, c. 6. §. 6. num. 30.* & me citato, Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 7. disput. 4. quæst. 17.* & me citato Martinus de San Ioseph *in monita Confessar. tom. 1. lib. 1. tract. 9. de Euchar. num. 16.* Sed nemo ex nobis ad plures casus particulares deuenit, quomodo deuenisse nunc obseruo accuratissimum Patrem Dicastillum *tom. 1. de Sacrament. tractat. 4. disputat. 11. dub. 6. num. 115.* vbi, me citato, sic ait: Si post oblationem superueniat aliquis communicaturus, & non sit aliud Sacrum, aut si sit, non est commodum expectare alium Sacerdotem; non mihi videtur à ratione alienum, illi personæ, cui gratiam hanc velit Sacerdos impendere, dare particulam propriæ Hostiæ, seclusa aliqua prohibitione. Et in hoc sensu etiam intelligerem conditionem, quam requirunt Auctores, dum dicunt licere, si non sit alia formula; nempe, si nec ibi, aut in alio Altari tunc facilè reperiatur alia particula, & aliquis qui illam administret: vt sit necessarium expectare. Ratio huius assertionis est, quia nec ex natura rei, institutionis scilicet Sacramenti, nec ex iure Canonico communi, aut ex alio capite constat, id esse prohibitum. Atque in primis, id non esse prohibitum ex institutione Sacramenti, aut Sacrificij, satis videtur constare. Primò ex eo, quòd ad integritatem Sacrificij id non est necessarium, vt patet; cùm in qualibet parte specierum panis, & vini tantundem sit. Secundò, quia hoc ipsum fuit in vsu in Ecclesia Dei, vt distributor Sacramenti frangeret illud, sicut & Christus fecit, qui benedixit, ac fregit, deditque Discipulis: quem etiam duo Discipuli cognouerunt in fractione panis. Ita Paulus 1. *ad Corinthios 10. vers. 16. Panis* (inquit) *quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini est?* vt notant Expositores ad eum locum, & ad alios textus, vbi de fractione fit mentio. Legatur ibi Cornelius à Lapide. Itaque frangere hunc panem, & fragmenta distribuere, satis fuit vsu receptum, præsertim apud Orientales, qui solebant panem facere non eleuatum, sicut nos, sed latum, & subtilem, qui erat buccellatus, id est, delineatis buccellis; vnde Græcè appellabatur Βλωμιὸς ἄρτος Buccellatus panis, qui frangi solebat per lineas designatas, atque adeo non habet aliquid, quod non congruat institutioni. Tertiò, quando erat vsus dandi Fidelibus etiam Laicis sanguinem, ex eodem vasculo consecrato accipiebatur pro aliis, & ex vi Sacrificij non tenebatur Sacerdos separatam

ſeparatam pro ſe materiam conſecrare, & nihil ex illa diſtribuere, aut quaſi educillare, Nam & Chriſtus de vno & eodem calice dixit: Bibite ex eo omnes. Cur ergo in pane tenebitur ſeparatam quandam partem non frangendam ſibi ſeruare, & nihil de illa aliis conferre? Iam vero videndum eſt, an ſit aliqua iuris prohibitio. Hanc ego in iure aliquo communi non inuenio. Nam quæ dicuntur ab aliquibus de *capite Relatum de Conſecratione, diſtinct. 2. & cap. Comperimus eadem diſtinct.* indigna ſunt quæ audiantur. Nam in priori Textu ex Concilio Toletano, 12. ſolum mandatur (contra quoſdam aliter facientes) vt, qui ſæpius in die celebrat, in ſingulis Miſſis communicet. In poſteriori verò contra aliquos aliter facientes ſtatuitur à Gelaſio Papa, vt non alterutram, ſed vtramque ſpeciem Sacerdos celebrans ſumat. Vnde fruſtra Graffius ob talem legem, & ſine fundamento dixit, teſte Diana *in illa reſ. 24. part. 3.* non modica pœna dignum eſſe Sacerdotem frangentem hoſtiam, vt Laicum communicet. Vtrum autem ſit prohibitum, per ſpecialem aliquam legem Synodalem in Diœceſi aliqua, mihi non ſatis conſtat; niſi forte in Toletana, non ſolum in Synodalibus anni 1622. ſub Sereniſſimo Ferdinando Infante Cardinali, ſed longe ante illud tempus. Vbi tamen id prohibitum fuerit, ſtandum erit prohibitioni. Nec probo ſententiam Ioannis Sanchez *in Selectis, diſputat. 22. num.* 21. qui ait nullam eſſe culpam, etiam ea prohibitione poſita: ſi enim fieret ſine cauſa rationabili, non video cur, qui ſciens & volens faceret, non peccaret: De mortali verò præcepto, non auſim affirmare eſſe mortale ſine cauſa facere, quia non videtur materia grauis irreuerentiæ, idque à fortiori docet Ioannes Sanchez, *ſupra* citatus. Quæ autem cauſa ſufficiat prudentis iudicio videtur relinquendum. Ego non putarem requiri grauiſſimam. Vnde putarem ſufficere, quod ſic communicaturus non habeat aliam Miſſam, vel cogatur diu expectare, donec aliud Sacrum celebretur, aut in ſequentem diem differre. Quin etiam ſufficientem exiſtimarem cauſam, quod aliqua perſona grauis, aut nobilis velit communicare tunc, vt poſtea mature ſe expediat ad negotia: imo & famuli, qui vt tempeſtiuè ſint expediti ad exhibenda ſeruitia, velint communicare, nec facile poſſint ſine officiorum diſpendio expectare. Addiderim ſatis eſſe, ſi fiat, ne diu expectet ipſe Sacerdos pro afferenda particula; poteſt enim pergere in Miſſa ad Offertorium, & Conſecrationem, daturus partem ſuæ Hoſtiæ. Auctores, qui ex rationabili cauſa licere putant, innumeri ſunt, & præter alios relatos apud Dianam. Hucuſque Dicaſtillo.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens.

2. Itaque, vt vidiſti amice Lector, hic vir doctiſſimus putat, Sacerdotem dantem partem Hoſtiæ Laico communicaturo abſque cauſa, non peccare mortaliter; & cauſam iuſtam putat, quod ſic communicaturus non habeat aliam Miſſam, vel cogatur diu expectare, donec aliud Sacrum celebretur, aut in ſequentem diem differre. Item, ſi aliqua perſona grauis, vel nobilis velit communicare tunc, vt poſtea mature ſe expediat ad negotia; imò ſi famuli, vt tempeſtiue ſint expediti ad exhibenda ſeruitia, velint communicare; nec facile poſſint, ſine officiorum diſpendio, expectare. Et ſatis eſſe, ſi fiat ne diu expectet ipſe Sacerdos pro afferenda particula.

RESOL. CCXLIV.

An ſi in campo particula non inueniatur, poſſit Sacerdos dare partem ſua Hoſtia moribundo?

Et an hoc etiam in aliis caſibus extra periculum mortis liceat, dummodo rationabilis cauſa ſubſit; vt ſi quiſpiam magna deuotione ad Euchariſtiam accederet, & non eſſet formula, qua illi porrigi poſſet, &c.

Et docetur Sacerdotem non peccare mortaliter, qui cum particulam communicaturo porrigere facilè poſſet, dat partem paruam ex ſua Hoſtia conſecrata Ex p. 5. tract. 3. Reſ. 54.

§. 1. RESpondeo affirmatiuè cum Paludano *in 4. diſtinct. 12. quaſt. 1. art. 5. concluſ. 2.* Syluestro *Euchar. 2. qu. 10. §. 7.* Antonino *part. 3. cap. 6. §. 3.* Henriquez *lib. 9. cap. 30. num. vlt.* Chapeauilla *de ſacram. Euchar. quaſt. 28.* & Iacobo Granado *de Sacrament. in 3. part. contr. 6. tract. 13. diſp. 3. num. 3.* vbi ſic ait. Et quidem ſi infirmus eſſet in mortis articulo, nec formula inueniretur, poſſet ſine dubio Sacerdos partem Hoſtiæ reſeruare, & infirmo porrigere. Illa ille. vbi *num. 4.* rectè docet, quod etiam ego docui *in 2. part. tract. 14. de celebratione Miſſarum, reſol. 37.* cum multis Doctoribus, hoc etiam in aliis caſibus extra periculum mortis licere, dummodo rationabilis cauſa ſubſit; vt ſi quiſpiam magna deuotione ad Euchariſtiam accederet, & non eſſet formula, quæ illi porrigi poſſet, quia hoc nō obſtat integritati ſacrificij, ad quam ſolùm pertinet conſumere illud ſub vtraque ſpecie; quòd verò aliqua pars vnius ſpeciei alteri tribuatur, licèt ſine cauſa malum ſit, quia eſt contra Eccleſiæ morem, & minùs perfectam conſumptionem hoſtiæ immolatæ, poteſt tamen cohoneſtari aliquo rationabili fine. Neque contra hanc doctrinam vrget vllo modo, quod legitur in Miſſali *titulo de defectibus in miniſterio occurrentibus, verſ. ſi Sacerdos.* Nam ibi ſolùm dicitur. Si Sacerdos, qui iam conſecrauerat ſaltem vnam ſpeciem, in morbum incidat, perficiendam eſſe ab altero Sacerdote Miſſam, qui illum priorem, ſi adhuc viuat, efficiet participem Hoſtiæ, ab ipſo conſecratæ, porrigendo illi partem, & ſumendo ſibi aliam, quamuis ſit alia formula conſecrata, hæc potiùs infirmo porrigenda ſit. Vbi planè loquitur de Sacerdote, qui dum celebrat in morbum incidit, nec negat in aliis caſibus poſſe dari partem Hoſtiæ volentibus Euchariſtiam ſuſcipere.

Quæ hic eſt ſupra Reſ. 241. & etiam pro aliis caſibus extra periculum mortis. & in Reſ. 242. & 243. & in aliis verſ. earum annot.

2. Nec valet dicere quòd Gelaſius Papa *de conſecr. diſt. 2. c. comperimus,* ſcribens Maiorico, & Ioanni Epiſcopis, arguit quoſdam in ſacrificio Miſſæ integra Sacramenta non ſumentes, & mandat vt vel integra Sacramenta percipiant, vel ab integris arceantur; ergo non debet hic modus diſpenſandi tolerari. Reſpondetur ibi Pontificem arguere quoſdam, & meritò, qui in ſacrificio alteram tantùm partem, videlicet corporis Chriſti, accipiebant, & ab altera, videlicet cruoris ſacri, abſtinebant, qui longè diuerſi ſunt ab illis, qui vtramque partem ſub vtraque ſpecie ſumunt, ſed vnam particulam alterius ſpeciei pro ægro reſeruant, vt ex antè dictis facilè colligi poteſt.

3. Non deſinam tamen hîc adnotare aliquos docere Sacerdotem non peccare mortaliter, qui cùm particulam communicaturo porrigere facilè poſſit, dat partem paruam ex ſua Hoſtia conſecrata. Cuius ſententiæ eſt nouiſſimè Ioannes Sancius *in ſelectis, diſp. 22. num. 21.* vbi ſic ait. Quapropter conſtitutio ſynodalis edita *anno* 622. à Sereniſſimo Infante Cardinali, prohibens ex Hoſtia diuidi particulam ad laici communionem, intelligi ad ſummum debet, quando facilè aliæ formulæ apponi poſſent. Imò nec in hoc caſu inuenio culpam, cùm nullo præcepto ſit prohibitum ex Hoſtia diuidi particulam, nec quidquam intereſt, quòd poſſit vitari diuiſio ex eo quòd aliæ ſupereſſent formulæ. Sic ille.

4. Verùm contrarium ego teneo cum Granado *vbi ſuprà,* & Emanuele Sà *ver. Euchariſtia, num. 15.* vbi ſic ait: Poteſt Sacerdos communicaturo dare par-

tem suæ Hostiæ, si alia non est. Ita ille. Vide etiam Ochagauiam *de Sacram. tract. de Euchar. quæst.* 4. *n.* 52. & Posseuinum *de officio Curati, cap.* 8. *n.* 13.

RESOL. CCXLV.

An Sacerdos, finita Missa, si in Sacristia inueniat aliquod fragmentum in Patena, vel Calice, possit illud sumere?

Et an ex accidenti, quando reliquia non possunt conseruari sine maiori irreuerentia, in ea enim circumstantia non solùm Reliquia præsentis sacrificij, sed etiam præteritorum assumi possunt ab ipso Sacerdote non ieiuno; etiam postquam à multo tempore ab Altari recessit? Ex p. 3. tr. 4. Res. 45.

sup. hoc infra in Res. 246. 247. & in fine Res. 249. & in Res. 250. & supra in Resol. 250. & supra in Res. 130. §. penult. & infra in tr. 2. lege §. vlt. Res. 101.

§. 1. Hic casus frequenter potest accidere, & ideo negatiuam sententiam sustinendam esse puto: nam hoc licitum erit dum Sacerdos in Altari persistit, quia tunc eiusmodi reliquiarum assumptio refertur ad vnum, idemque conuiuium, & sacrificium, quod planè absolutum non censetur, dum Sacerdos in altari manet: secus autem si ab illo decesserit, vt est in casu proposito. Et ita docent Layman *Theolog. mor. lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 6. *n.* 22. Coninch *de sacrament. quæst.* 80. *art.* 8. *n.* 64. Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 68. *sect.* 6. Villalobos *in sum. tom.* 1. *tract.* 7. *diffic.* 39. *n.* 16. Ioan. de la Cruz *in direct. conscient. part. de sacram. Eucharist. quæst.* 5. *dub.* 4. *conclus.* 3. Fagundez *pr.* 3. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 3. vbi sic ait: Existimo non posse Sacerdotem per se loquendo prædictas reliquias sumere, postquam ab altari recessit, quia iam expleuit, perfecitque ministerium suum: secus tamen esset ex accidenti, quando illæ non possunt conseruari sine maiori irreuerentia; in ea enim circumstantia non solùm reliquiæ præsentis sacrificij, sed etiam præteritorum absumi possunt ab ipso Sacerdote non ieiuno, etiam postquam à multo tempore ab Altari recessit. Ita ille, & ego. Igitur pro praxi dicendum est, quod si in Ecclesiis, vbi plures successiuè celebrantur Missæ, aliquis Sacerdos in sacristia inueniat in Calice, verbi gratia, aliquod fragmentum, tunc alius Sacerdos ieiunus existens ad dicendam Missam celebret in illo Calice, vt fragmentum illud ieiunus accipiat; sin verò id accidat in aliqua Ecclesia, vbi vna Missa tantùm celebratur, & ibi non reseruatur Sacramentum, tunc Sacerdos non ieiunus potest tale fragmentum accipere, quia illud reseruari sine maiori irreuerentia non potest. Notentur hæc pro praxi, quia forsitan apud neminem inuenies.

RESOL. CCXLVI.

An Sacerdos finita Missa, si in Sacristia sacris Vestibus adhuc non spoliatus inueniat aliquod fragmentum in Patena, vel in Calice, possit illud sumere? Ex part. 5. tr. 14. & Misc. 2. Res. 43.

Quæ hic est Res. antecedens, & in Res. seq. & infra in Res. 249. in fine, & in Resol. 250 & supra in Res. 130. §. Secundus casus. & infra in tr. 2.

§. 1. Hic casus est frequentissimus, & negatiuam sententiam cum multis Doctoribus ego docui *in* 3. *part. tractat.* 4. *resolut.* 45. secluso tamen vno casu, de quo etiam vide Ioannem de Lugo *de Sacrament. Eucharist. disput.* 15. *sect.* 4. *num.* 82. & Ioannem Præpositum *in* 3. *part. quæst.* 80. *art.* 8. *dub.* 2. *num.* 46. Non reticeam tamen in gratiam curiosorum hic adnotare, affirmatiuam sententiam admittere, & tenere nouissimè Iacobum Granad. *in* 3. *part. D. Thom. de Sacrament. controuers.* 6. *tractat.* 10. *disp.* 8. *num.* 11. vbi sic ait: Si post bibitum Sanguinem, & post ablutionem inueniat reliquias in Patena, potest Sacerdos illas sumere, dum est in Altari. Imò aliqui extendunt, vt non solùm liceat, dum Sacerdos est in Altari, sed etiam si ad Sacristiam redierit, dummodo vestibus sacris indutus adhuc sit, quia sumptio illarum particularum pertinet ad integritatem sacrificij, quæ diuino iure præcepta est Sacerdoti: aliunde verò cùm non sit absolute noua communio, sed perfectio præcedentis, videtur posse peragi ab eo, qui initio communionis fuit ieiunus, & nondum deposuit vestes sacerdotales. Ita ille. Quod est valde notandum, licet ergo contrariæ sententiæ tanquam communiori, & probabiliori adhæream, non damnarem tamen de peccato supradictam sententiam Granadi sequentem.

lege §. vlt. Res. 103.

RESOL. CCXLVII.

An liceat Sacerdoti in Sacristia, dum adhuc sacris vestibus est indutus sumere Reliquias Hostiæ inuentas in Calice?

Et cuius quantitatis oporteat esse huiusmodi Reliquias?

Et an si celebrans, sumpto Sanguine, videat particulam Hostiæ in fundo Calicis, possit digito deducere particulam ad labium Calicis, & sumere ante purificationem, vel remoto scrupulo possit vna cum purificatione illam deglutire? Ex part. 6. tr. 6. & Misc. 5. Res. 57.

§. 1. Negatiuam sententiam docet Marchinus de Sacramento Ordinis *tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 2. *num.* 20. vbi sic ait: Hæc doctrina temperanda est, vt non procedat in Sacerdote, qui iam in Sacellum se recepisset, etiamsi tunc incipiat videre reliquias, quas in Altari non discernebat. Nam postquam ab Altari Sacerdos discessit, iam compleuit totum suum Misterium, propterea post sumptionem ablutionis, si in sacellum reuersus reliquias Sacramenti, in quibus totus Christus asseruatur, iterum manducet, sequitur, quod nefas est, eum bis eadem die sacram Communionem recepisse. Ita ille. Et hanc sententiam cum multis Doctoribus ego docui *in* 3. *par. tr.* 5. *res.* 45. quibus etiam adde Persicum *de offic. Sacerdot. lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 122.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Res. & in aliis earum annot.

2. Sed pro affirmatiua sententia *in* 5. *part. tr.* 54. *resolut.* 43. adduxi Iacobum Granado, qui licet videatur loqui ex aliorum sententia, tamen illam non improbat; sed clarè hanc opinionem affirmatiuam tenet Ioannes Baptista de Fabris *in Manual. Ordinandorum cap.* 51. *num.* 142. vbi sic asserit: Si celebrans sumpto Sanguine videt particulam Hostiæ in fundo Calicis; vel sumpta purificatione reperiat super Patena, vel Corporali aliquod fragmentum eiusdem hostiæ præassumptæ, quid faciet? respondeo in primo casu, vel digito deducat particulam ad labium Calicis, & sumat ante purificationem, vel remoto scrupulo vna cum purificatione deglutiat. In secundo casu fragmenta potest sumere etiam non ieiunus, & extra Altare in Sacristia. Hæc ille. Cui adde ex nostris Patrem Megallum *in Promptuario tom.* 2. *verb. Eucharistia Sacramentum suscipiens, num.* 24. vbi sic asserit: Ego probabilem etiam censeo sententiam, quam in praxi seruant aliqui Sacerdotes docti, & timoratæ conscientiæ, vt scilicet prædictas reliquias sumant etiam post recessum ab Altari, & priusquam Missæ paramenta dimittant, si illas in Calice, vel in Patena inueniant. Et ratio huius praxis est, quia sumptio harum reliquiarum post Missam relictarum est complementum eiusdem actionis, & sacrificij: & consequenter tota hæc actio censetur vna, & fieri à ieiuno, quando fiat ab eo, qui eam ieiunus inchoauit, & interim nihil sumpsit, quod ex institutione

Quæ hic est Res. 5. post præteritam.

Quæ hic est Res. antecedens.

Sup. hoc supra in Res. 231. §. Sed in eius ad lin. 3.

tione Ecclesiæ sumere non teneatur; & sic nihil nisi ablutionem, quæ fit ad perfectam consummationem eiusdem sacrificij ad quam perfectam consummationem cùm pertineat prædicta sumptio reliquiarum, nulla est ratio, cur liceat eas sumere priusquam Sacerdos recedat ab Altari, & non liceat statim postquam recessit, cùm non obstante recessu adhuc non sit perfectè consummatum sacrificium ob prædictas inaduertenter relictas reliquias. Et præterea magis reueretur Sacramentum, si statim sumantur etiam post recessum ab Altari, quàm si relinquantur in patena, aut in Calice, & maxime sine lumine; & facile possunt interim decurrere & perire. Huc vsque Megalius.

3. Sed si quæras hîc obiter, cuius quantitatis esse oporteat huiusmodi reliquias, vt licitè post absolutionem sumi possint. Respondet Sotus *in 4. dist. 12. quæst. 5. art. 8. ad* 8. sic asserens. Si magnam hostiæ portionem in linteolis post lotionem Sacerdos inueniret, consilium esse, illam in pyxide reseruare in crastinum. & in hanc sententiam inclinat Henriquez *lib* 8. *cap.* 50. *n.* 1. *& in glossa litera G.* Sed ego puto nullam inter magnas & paruas particulas differentiam assignandam esse: nam est eadem omninò ratio omnium, cùm pertineant ad eamdem actionem sacrificandi per modum vnius, & integra dictione sumuntur: quare non est quantitas attendenda. Ita Suarez *tom* 3. *disp.* 68. *sect.* 6. *cas.* 2. Reginaldus *in praxi tom.* 2. *lib.* 29. *cap.* 6. *num.* 113. Fagundez *part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 24. & aliis.

RESOL. CCXLVIII.

An liceat Sacerdoti post ablutionem sumptam consumere particularum fragmenta, si in alia Missa fuerunt ab alio Sacerdote præconsecrata?

Ex quo infertur, quod si pars aliqua Eucharistiæ quæ in Pixide seruatur, inter communicandum populum in linteum, vel corporale Altaris ceciderit, etiamsi sit minima quantitatis, non potest à Sacerdote sumi post ablutionem, sed in Sacrario reponi debet, & cõseruari?

Et an laicis infirmis post assumptam hostiolam simul cum ablutione, vel paulo post liceat Reliquias Sacramenti tradere inuentas in Calice, vel Pixide?

Et aduertitur, quod cæteris laicis post finitam communionem danda non sunt prædicta Reliquiæ, etiam si ablutionem non sumpserint, nisi simul dentur cum priori formula? Ex part. 5. tr. 6. & Misc. t. Ref. 23.

§. 1. DIctum est suprà posse Sacerdotem consumere reliquias particularum à se consecratarum inuentas post ablutionem: sed difficultas est, si fuerunt præconsecratæ ab alio in alio Sacrificio: & nouissimè sententiam affirmatiuam docet Philibertus Marchinus *de Sacrament. Ordinis tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 3. *num.* 19. vbi sic asserit. Ampliatur, vt non minus liceat Sacerdoti post sumptam ablutionem consumere præconsecratas reliquias ab alio, quàm à se ipso, si in Patena vel Calice reperiantur. Primò quia diuersitas Ministri non videtur ad rem facere, cum sit circunstantia accidentalis. Secundò sic audiui practicari in multis Religiosis eximiæ doctrinæ & sanctitatis. Tertiò difficile est rectè scire, an illæ reliquiæ inuentæ post ablutionem sint ex præconsecratis ab alio, vel à se ipso; cùm sæpissimè in patena vel calice reperiantur etiam particulæ præconsecratæ ab alio. Quartò in die Parasceues post sumptionem ablutionis Sacerdos consumit reliquias præconsecratas die præcedenti, si quæ in patena, vel in calice remaneant: ergo idem licebit omni tempore. Ita Marchinus.

Sup. hac diffic. in Ref. seq. & supra in Ref. 190. cursim in fine §. Secundus casus, & breuiter etiã infra in tr. 2. in fine Ref. Ref. 101.

2. Sed contrariam sententiam tenent communiter Doctores, vt Vasquez *in 3. part. tom. 3. disput.* 211. *cap.* 5. *num.* 55. Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. disp.* 68. *sect.* 6. *casu* 2. Reginal. *in praxi tom.* 2. *lib.* 29. *cap.* 6. *num.* 123. Fagundez *part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 29. Persicus *de offic. Sacerd. lib.* 1. *dub.* 12. *num.* 118. Bonacina *de Sacrament. disp.* 4. *quæst.* 6. *punct.* 2. *num.* 15. Megalius *in Promptuario, tom.* 2. *verb. Eucharistia Sacramentum suscipiens, num.* 23. Coninch *de Sacramentis quæst.* 80. *art.* 8. *num.* 67. & alij. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 4. *cap* 8. *n.* 239. Sotus *in 4 dist.* 12. *quæst.* 1. *art.* 8. Victoria *in summa num.* 83. cum aliis. Et ratio est, quia absumptio harum reliquiarum in alia Missa præconsecratarum non est completio conuiuij à celebrante parati.

3. Dicendum est igitur reliquias Eucharistiæ non in illo sacrificio, sed in alio præcedente consecratas, vel in sacrario repositas ad communicandum populum regulariter loquendo consumendas esse ante ablutionem, nec posse post ablutionem consumi, quia non pertinent ad idem sacrificium, ac proinde nec ad eamdem actionem sacrificandi, & ideò non possunt per modum vnius cum Sacramento tunc consecrato post ablutionem à Sacerdote sumi. Quare infertur, quòd si pars aliqua Eucharistiæ, quæ in pyxide seruatur inter communicandum populum, in linteum vel corporale altaris ceciderit, etiamsi sit minimæ quantitatis, non potest à Sacerdote post ablutionem sumi, sed in sacrario reponi debet ac seruari.

4. Non desinam hic aduocare citatum Marchinum etiam in Ordine ad Laicos suam sententiam extendere: sic enim asserit, *vbi suprà num.* 16. Ampliatur in laicis infirmis, quibus post sumptam hostiolam simul cum ablutione, vel paulò post licebit reliquias Sacramenti tradere inuentas in calice, vel in pyxide; sicut moris est in Religione Sanctæ Mariæ Fuliensis Ordinis Cisterciensis, & passim vidi in praxi apud multos in multis ciuitatibus, & oppidis. Et ratio esse potest, quia sumptio illa reliquiarum ob minimum temporis moram censetur vna & eadem actio moralis cum manducatione hostiolæ, quam ieiunus accepit, vt diximus de Sacerdote; & ideò erit licita. Ita ille.

Sup. contento in hoc & seq. §. infra in tr. 2. Ref. 101. §. 1. & 2.

5. Sed contrarium docet Fagundez *part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 31. vbi sic ait: Rogabis an possint huiusmodi reliquiæ inuentæ dari alicui ex his, qui communionem Eucharistiæ acceperunt, præsertim post sumptam aquam. Respondeo huiusmodi reliquias dari per se loquendo non posse laicis post sumptam ablutionem, quia hoc non pertinet ad eorum ministerium, censetur enim eorum actio perfectè consummata in ipsa prima sumptione ipsius Sacramenti; quare nec illis etiam dandæ sunt post finitam communionem, etiamsi ablutionem non sumpserint, nisi simul dentur cum priori formula, quia tunc censetur vna moralis communio: post hanc verò primam communionem non possunt laici iterum communicare per se loquendo, illa autem sumptio reliquiarum est vera communio, si per se ac separatim fiat. Ergo, &c. Hæc Fagundez. Cui adde etiam Persicum, Vasquez, Reginaldum, Suarez, Bonacinam locis citatis: vide etiam Caietanum *tom.* 2. *opuscul. tract.* 3. *de celebrat. Missar. quæst.* 1. *ad* 3. Tabienam *verb. Missa quæst.* 41. *num.* 43. *in fine.* Armilla *eod. verb. num.* 26. *in fin.* Et Henriquez *lib.* 8. *cap.* 50. *num.* 2. *in gloss. litera H. & P.* Vnde ex his, vt verum fatear, non possum his duabus Marchini opinionibus adhærere, quæ tamen an sint probabiles, remitto aliorum iudicio.

RESOL. CCXLIX.

An Sacerdos inueniens fragmentum Hostiæ ex Sacrifi-

cio

cio alterius Sacerdotis teneatur reponere illud in Sacrario, vel possit illud assumere?

Et quid, si Sacerdos, finita iam Missa, & reuersus ad Sacristiam inueniat aliquas Reliquias ex his, quas consecrauerat, possitne illas adhuc sumere? Ex part. 9. tr. 6. & Misc. 1. Res. 36. alias 37.

Asseruit in Res. præterita, & supra in fine § Secundus casus Res. 130. & infra in tr. 2. circum in fine Res. 401.

§. 1. NEgatiuam sententiam cum pluribus Doctoribus olim asserui, cum Vasquez, Coninch, Layman, & aliis: nam, licèt Sacerdos possit absumere reliquias sui Sacrificij, non tamen alterius. Verùm nouissimè Castrus Palaus *tom. 4. tract. 21. disp. vnica, punct.* 13. *num.* 20. in contrariam sententiam inclinat. Nam reliquiarum consecratio, & consumptio pertinet ad rationem Sacrificij accidenta iam, cùm sine formarum consecratione, & consumptione, perfectio Sacrificij consistat: sola vnica Hostia, & calice consecratis, & sumptis. Ergo, si ob Sacrificij complementum potest Sacerdos post sumptam ablutionem reliquias à se consecratas sumere; poterit similiter, quæ ab aliis consecratæ fuerint: siquidem earum sumptio æquè pertinet ad Sacrificium. Item, ad Sacerdotem pertinet consumere posse, non solùm formulas à se consecratas; sed etiam quæ ab aliis sunt consecratæ. Ergo vtrasque consumere poterit, dum ab Altari non recedit: quia, dum est in Altari, non censetur moraliter finita consumptio, nec conuiuium peractum. Sed circa præsentem quæstionem vide Leandrum *de Sacrament. tom. 2. tract 7. disp. 5. quæst.* 32. qui etiam *q.* 31. docet, quòd si Sacerdos finita Missa, & reuersus ad Sacristiam inueniat aliquas particulas ex his, quas consecrauerat, remanentes in Patena, vel Calice, possit adhuc illas consumere. Sed pro contraria sententia citat meipsum, & alios.

Sup. hoc supra in Res. 245. 246. & 247 & infra in Resol. & seq. & in aliis earum annot.

RESOL. CCL.

Subduntur alia practicabilia circa Eucharistiam.

Primò, an si Sacerdos, finita iam Missa, & reuersus ad Sacristiam, adhuc sacris vestibus indutus inueniat aliquas Reliquias, & particulas ex his, quas consecrauerat, remanentes in Patena, vel Calice, possit adhuc illas consumere?

Secundò, an qui edens, vel bibens in dubio, an sit audita hora duodecima noctis, possit sequenti die Missam dicere, vel communicare?

Idem est dicendum de illo, qui assumens aquam ad os abluendum dubitat, an aliquam guttam transiecerit.

Necnon de illo, qui dentibus quidpiam masticans dubitat, an aliquid deglutierit, & de illo, qui adhereret dicto aliquorum dicentium sibi horam noctis duodecimam non sonnisse, aliis sonuisse affirmantibus.

Tertio docetur, quod vbi est tantum vnum horologium, si duodecima hora noctis sonare incipiat, non tenetur aliquis statim in prima pulsatione desistere à cibo, vel potu, si crastino Missam dicere velit, vel sacram Eucharistiam sumere.

Quarto probatur, quod quantumcumque horologium reputetur regulatum, licitum esse post omnes pulsus per quadrantem comedere, & sequenti die celebrare, vel communionem recipere.

Quinto firmatur, quod quando in vrbe plurima audiuntur horologia, possumus nos conformari vltimo, & tunc post omnes pulsus comedentes per moram salutationis Angelicæ, possumus sequenti die Missam celebrare, vel communionem sumere.

Sexto notatur, quod non potest Episcopus cogere Parochum, vt ministret necessaria Presbyterio volentibus celebrare in sua Parochia. Ex part. 20. tract. 13. & Misc. 3. Resol. 54.

§. 1. AT quid dicendum si Sacerdos finita iam Missa, & reuersus ad Sacristiam, inueniat aliquas particulas (ex his quas consecrauerat) remanentes in patena, vel calice, possit adhuc illas consumere. Et negatiuè ego olim cum communi Doctorum sententia respondi, nisi dictæ particulæ, seu fragmenta commodè, reuerenter seruari non possint: sed obseruaui postea aliquos Doctores, paucos tamen affirmatiuam sententiam docere; quibus nunc addo Patrem Leandrum *vbi suprà, quæst.* 31. quia ait ipse huiusmodi reliquiæ sunt eiusdem met Sacrificij; ergo earum sumptio erit completio eiusdẽ Sacrificij: ergo optimè poterit eas in Sacristia Sacerdos, præcipuè si adhuc Sacris vestibus indutus maneat, consumere. Secundò, quia Sacerdos licitè potest accipere dicta fragmenta, post iam finitam Missam, & absolutum totaliter Sacrificium, dummodò ipse in Altari permaneat: ergo etiam poterit in casu posito, si incontinenti id faciat, quia quod sic fit, fieri simul dicitur. Et hanc sententiam ex Neotericis tenet etiam nouissimè Martinus de San Ioseph *in Monit. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 8. de Euchar. num.* 7. vbi sic ait: [Lo mismo es el que despues de tomada la ablucion, ya dichas las oraciones postreras, halla algunas Reliquias en la patena que podrà recibillas, porque toda es vna occision, y vn combite, no importa sea grande la particula: porque consagrada per vn mismo Sacerdote, pertenece à vn mismo Sacrificio, y à su consompcion. Iten, si el Sacerdote se deruuo mucho tiempo en dar la comunion, y despues hallas las particulas, y Reliquias, podra tomar las por la misma razon, que toda es vna accion moral; mas si ya se apartò del Altar, y despues hallò las Reliquias, no podra tomarlas, porque no se reputa por vna accion moral. Però tengo por bien probable, que aunque se aya ido à la Sacristia el Sacerdote, como no aya desnudado las vestiduras sagradas, podra recibir las particulas pequeñas que hallare en la patena, porque pertenecen aun mismo Sacrificio, y le haze assi totalmente completo, y porque por mas diligencia que se ponga, ay peligro de que se pierdan: y porque recibiendole, luego que se llega a la Sacristia, iuzga el Derecho, que se haze la accion en el altar, pues, ea quæ continuò fiunt inesse videntur, *leg. lecta, de rebus creditis*, porque aunque la diccion, *continuò* tollit omnem moram, *cap. cæterum*, vbi Abbas, *num. 4. de rescriptis leg. Qui vxorem, ff. de iniusto rapto*, mas debet intelligi ciuiliter, id est horis, & temporibus competentibus, apostilla ad Abbatem *proœmio decretalium, vers. rex pacificus num.* 3. Caldorinus, *cons.* 88. *vers. Item illud verbum, quod est* 8. *de offic. legat.* Augustinus Barbosa *de Axiomatib. iur. axiom.* 68. *n.* 2. Cardinal. Tuschus *pract. conc. tom. 2. lit. C. conc.* 977. *num.* 3. Surdus *cons.* 313. *num.* 24. demas de que interuallum modicum temporis non inducit diuersitatem actuum, *leg. plerique*, 33. *ff. de ritu nupt.* A que añado, que si cessa el peligro de perdese las reliquias grandes, que se hallan despues que el Sacerdote llega à la Sacristia, y se pueden poner en el Sagrario, es mucho major medio.] Ita ille.

Sup. hoc supra in Res. 245. 246. 247. & in fine Res. 249. & in Res. 130. §. penult. & in fine Res. 401.

2. Nota etiam hîc contra Eminentissim. Dominum meum Cardinalem Lugo, *de Sacram. Euchar. disput.* 15. *num.* 4. & alios, quod edens, vel bibens in dubio, an sit audita hora duodecima noctis, possit sequenti die communicare; quia melior est conditio possidentis. sed sic est, quod in hoc casu potius possessio stat pro libertate volentis communicare, quàm pro præcepto communicandi, seruato ieiunio. Et ita me citato tenet Leandrus, *quæst.* 4. & omninò videndus Ioannes Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tract. 4. disput. 9. dub.* 27. *num.* 197. *cum seqq.* qui nostram sententiam

Sup. hoc dubio supra in Res. 123. à lin. 5. & latè infra in tr. 2. Res. 56. & in alio §. eius not.

sententiam contra Cardinalem Lugo doctè, & subtiliter, vt semper solet, defendit. Et idem me citato contra Cardinalem Lugum, tenet nouissimè Pater Verricelli *in QQ. moral. tract. 1. quæst. 7. num. 15.* Quod etiam nominatim contra Lugom firmat nouissimè ex Societate doctus Pater Bardi *de Conscientia, discept. 6. cap. 11. part. 3. §. 2. per totum.* Idem à fortiori dicendum est de illo, qui assumens aquam ad os abluendum, dubitat, an aliquam guttam traiecerit; nec non de illo, qui dentibus quidpiam masticans aliquid deglutierit: nam hi optimè poterunt crastino communicare; sicut demum poterit ille, qui adhæret dicto aliquorum dicentium sibi horam noctis duodecimam non sonuisse, alijs sonuisse affirmantibus. Quia præceptum, de non nisi ieiunè ad Eucharistiam accedendo, non est impositum dubitanti, sed certo scienti non esse ieiunum. Quam vltimam sequelam, etiam concedit Lugo *loco citato num. 43.*

Sup. his sequẽtibus in Ref. 1. non. prætetitæ §. 1. ad lin. 5. & in §. vlt. prope finem. vers. Simili modo. & in Ref. 2. § sed. lege eam per totum.

3. Et tandem obseruandum est Leandrum *vbi suprà, quæst. 7.* firmiter docere, quod vbi est tantùm vnum horologium, si duodecima hora noctis sonate incipiat, non teneri aliquem statim in prima pulsatione desistere à cibo, vel potu, si crastino Eucharistiam sumpturus est. Quod probat varijs rationibus, & testatur, quod sic senserunt aliqui Doctores Complutenses à se consulti. Qui posteà me citat adducentem Bresserum; & poterat etiam in fauorem suæ sententiæ adducere Caramuelem, & nostrum Patrem Pasqualigum quos ego alibi adduxi qui latè probat, quod quantumcunque horologium reputetur regulatum, licitum esse, post omnes pulsus, per quadrantem comedere, & sequenti die communicare. Et Pater Verricelli *in QQ. Moral. tract. 1. quæst. 7. num. 13.* de quo firmat; si vnicum sit horologium, quod censeatur regulatum, & designet duodecimam noctis, comedens deinde per semiquadrantem, poterit sequenti die communicare. Et posteà *num. 16.* firmat quod quando in Vrbe plurima audiuntur horologia, possum conformari vltimo, & tunc post omnes pulsus comedens, per moram salutationis Angelicæ, possum sequenti die communicate.

Sup. hoc supra in Ref. 111. §. Sed hec. ad medium, & in Ref. 112. §. vlt. & in Ref. 112 in fine, & in Ref. 114.

Alibi in Ref. 1. not. præteritæ, & in eodem §. sed. lege etiam eius §. 1 tr. 2. & latè infra in tr. 2. Ref. 57. à principio vsque ad finem §. Quod autẽ. & pro vlt. difficultate huius § in Ref. 2. & 3. not. primæ huius §.

4. Sed ego non discedo à contraria sententia, quam docui: nam vt optimè obseruat Castrus Palaus *tom. 1. tract. 1. disput. 2. punct. 7. num. 2.* in nostro casu, grauitas, vel paruitas materiæ desumenda est, à communi sensu Ecclesiæ, & fidelium; sed communiter fideles Sacrilegium putant, etiam breuissima mora post mediam noctem manducare: ergo, &c. Et tandem nota hîc obiter; quod non potest Episcopus cogere Parochum vt subministret necessaria Presbyteris volentibus celebrare in Parochiali, vt declarauit Sacra Congregatio Rituum, 10. Iunij 1602. & obseruat Giuantos *in Manuali Episcoporum, verb. Parochorum munera in Additionib. num. 6.* & Barbosa *de Officio Parochi, part. 1. cap. 11. n. 51.* & sic ego consultus his diebus, respondi contra quendam Episcopum.

TRACTATVS SECVNDVS
DE PRÆCEPTO DIVINO, ET ECCLESIASTICO
Sacræ Communionis: atque de cæteris alijs quotidianis Communionibus etiam pro articulo mortis.

RESOLVTIO PRIMA.

An Sacramentum Eucharistiæ sit necessarium necessitate medij ad salutem, ita vt detur præceptum diuinum positiuum sumendi Sacramentum?

Ex quo infertur primo præceptum diuinum Eucharistiæ sumendæ obligare in articulo mortis, etiam si mors sit violenta & authoritate iudicis inflicta?

Secundo in reliqua vita toties, quoties tali remedio opus est ad perseuerandum in statu gratiæ?

Tertio, quando quis prudenter putat se non amplius habiturum commoditatem in tota vita sumendi Eucharistiam?

Et obiter notatur non esse licitum consecrare in materia dubia? Ex part. 3. tr. 6. & Misc. 2. Ref. 95.

Sup. hoc in Ref. seq. & infra in Ref. 72. §. Dicendum. & signãter ad medium. Et pro alijs tribus casibus contẽtis in hoc §. signanter ibidem. §.

§. 1. Affirmatiuè respondent Becanus *de Sacram. c. 23. quæst. 4. n. 2.* Layman *in Theol. moral. lib. 5. tr. 4. c. 5. n. 2. & seq.* Syluius *in 3. p. q. 70 a. 11. quæritur 1. concl. 1. & 2.* Henriq. *lib. 8. c. 3. n. 2.* Emanuel Sà *verb. Eucharistia, n. 1.* & alij, quos citat, & sequitur Pagund. *de præcept. Eccles. præcept. 3. lib. 1 cap. 3. num. 4.* vnde ex hac opinione inferunt. Primò præceptum diuinum Eucharistiæ sumendæ obligare in articulo mortis, etiamsi mors sit violenta, & authoritate iudicis inflicta. Secundò in reliqua vita quoties tali remedio opus est ad perseuerandum in statu gratiæ. Et tertiò aliqui addunt quando quis prudenter putat se non ampliùs habiturum commoditatem communicandi in tota vita; tunc enim meritò debet sè munire contra tentationes postea euenturas. Probatur hæc opinio ex verbis Ioannis 6. *Nisi manducaueritis carnem filij hominis, non habebitis vitam in vobis*, & ex Luc. 13. *Nisi pœnitentiam egeritis, non intrabitis in regnum cælorum*; in quibus locis eodem tenore, & forma verborum proponit Christus sumẽdum sacramentum Pœnitentiæ, & sacramentum Eucharistiæ, ergo, &c. Hæc opinio est probabilis.

Quãdonam. & in tom. 3. tr. 1. Ref. 5 3. §. Sed dices. à lin. 5. & seq. & in Ref. 57. §. Probatur prima. & seq.

2. Sed contrariam etiam probabilem esse existimo, quam tuetur Coninch *de Sacram. quæst. 73. art. 3. num. 36. & 44.* Ferrariensis *contra gentes lib. 4. cap. 61.* Alexander de Ales *in 4 part. quæst. 51. memb. 14.* Syluester *verb. Eucharistia 3. num. 1.* Fernandez de Heredia *de Eucharistia, dist. 2. part. 2. dub. 2. per totum*, & Villalobos *in summa, tom 1. tract. 8. diffic. 34. num. 4.* vbi sic ait: [El Sacramento de la Eucharistia, no es medio necessario in voto para alcançar la bienauenturança. Queremos dezir, que si no huuiera precepto de comulgar, se pudiera vno saluar sin tener proposito de recebirle. Esta conclusion es de San Thomas, Cayetano, Rodriquez, Ledesma, Suarez, Hosio, y Pedro de Nauarra; y parece que se colige del Concilio Tridentino *sess. 7. can. 4.* que como dize del

Baptismo,

Baptiſmo, que es neceſſario para la ſalud, y lo miſmo de la Penitencia *ſeſſ.14.can.3.* tambien lo dixera de la Euchariſtia. El fundamento de la concluſion, es, porque para alcançar la bienauenturança, ſolo es neceſſario eſtar en gracia, y perſeuerar en ella haſta el fin de la vida, y la gracia cierto es que ſe da por la penitencia, y los demas Sacramentos y no ſolo per eſte. La perſeuerancia en gracia es fauor ſpecialiſſimo de Dios, y no es efeto propsio deſte Sacramento, aunque ayuda mucho para ello y aſſi nu ex medio neceſſario eſte Sacramento.] Ita ille. Igitur ſecundùm hanc ſententiam, negandum eſt ſacramentum Euchariſtiæ eſſe medium neceſſarium neceſſitate ſalutis pro omnibus qui ſaluandi ſunt; ſed tantùm medium vtile, ac morali neceſſitate neceſſarium ad conſeruandam vitam ſpiritualem gratiæ. Notat etiam ex his Villalobos *in ſumma, tom.5.tract.7. diffic.5. num.5.* [que no es licito conſagrar en materia dudoſa, porque como recebir eſte Sacramento nos es medio neceſſario para ſaluacion; no ay moral neceſſidad para que ſe conſagre en materia dudoſa.] Et ita etiam docet Fagundez *præcept.3.lib.2.c.1.n.17.* etiam ſtando in prima opinione, quia tale præceptum diuinum neceſſarium neceſſitate ſalutis, non obligat niſi quando decenter & reuerenter ſumi poteſt.

Sup. hoc ſupra in tr. 1. Reſ. 105. §. 2. ad medium, à verſ. vt ob communicandam. & in Reſ. 106. paulo poſt initium à verſ. Hoc ſuppoſito. & in Reſ. 128. curſim ad medium §. vlt.

RESOL. II.

An ſi non adeſſet præceptum ſumendi Euchariſtiam, potuiſſet quis ſaluari, ſi non haberet propoſitum illam recipiendi? Ex part.5.tr.53.& Miſc.5.Reſ.28.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & infra in Reſ.70. §. Dicendum. & ſignanter ad medium à verſ. Probatur. & in tom. 3. tr. 1. Reſ. 53. §. Sed dices. à lin.5.& ſeqq. & in Reſ.57. §. probatur primo. & ſeq.

§. 1. QVod eſt quærere, an Euchariſtia ſit peculiariter neceſſaria ad vitam æternam neceſſitate diſtincta à pura neceſſitate præcepti, & non orta ex illa. Aliqui aſſerunt ſacramentum Euchariſtiæ in re, vel in voto ſub diſiunctione eſſe peculiariter neceſſarium adultis neceſſitate medij ad vitam æternam. Vide Becanum *de Sacram. cap. 15. quæſt.7.* & probatur ex Ioan. 7. *Niſi manducaueritis carnem filij hominis, non habebitis vitam in vobis.*

2. Verùm contrariæ ſententiæ adhæreo, quam communiter tuentur recentiores, vt Suarez, Vaſquez, Coninck, Laymann, & Tannerus, quos citat & ſequitur Hurtadus Complutenſis *de Euchar. diſp. 1. difficult.6.* quibus adde Villalobos *in ſumma tom.1. tract.7. diffic.34. num. 2. & 3.* vbi ſic ait. [El Sacramento de la Euchariſtia recido in re, no es medio neceſſario para la bienauenturança, ne in voto, queremos dezir, que ſi no vuiera preceto de comulgar, ſe pudiera vno ſaluar ſin tener propoſito de recebirle. El fundamento deſta concluſion es, porque para alcançar la bienauenturança ſolo es neceſſario eſtar en gracia, y perſeuerar en ella haſta el fin de la vida, y la gratia cierto es, que ſe da por la penitentia, y los demas Sacramentos, y no ſolo por eſte la perſeuerantia en gracia es fauor eſpecialiſſimo de Dios, y no es efeto proprio deſte Sacramento, aunque ayuda mucho para ello; y aſſi no es medio neceſſario eſte Sacramento. Confirma ſe, porque ſi Dios reuocara aora la inſtitucion deſte Sacramento, con todo eſſo ſe pudieran los hombres ſaluar ſin intento de recebirle: y ſi fuera neceſſario neceſſitate medij, no lo negara la Igleſia à los paruulos, mayormente en el articulo de la muerte.] Ita ille, & alij, qui reſpondent ad teſtimonium Ioannis.

RESOL. III.

An Hæretici teneantur præcepto communicandi ſingulis annis contento in cap. omnis vtriuſque ſexus de pœnit. & remiſſ.?

Et curſim docetur omnes fideles baptizatos comprehenſos eſſe in præcepto dicti cap. & tantum excludi ab ipſo Infideles? Ex part.10. tract.16.& Miſc.6. Reſ.35. alias 32.

§. 1. NEgatiuam ſententiam tenet Pater Bernal *de Sacram.diſp.44.ſect.3.§.1.num.70.* vbi ſic ait: Nomen Fidelis in præſenti propriè eſt accipiendum, nam regula, quæ docet, verba *onera*, qualia ſunt omnia præceptiua, propriè, & ſtrictè capi debere, cùm adeò generalis ſit, ſine vrgente ratione non debet exceptionem pati: Sed nulla eſt ratio, quæ exceptionem adhibere cogat: Ergo nomen, Fidelis propriè capiendum eſt. Maior, & conſequentia probatione non indigent. Minorem aſtruo deſtructione rationum in contrarium. Prima eſt: Si Fidelis propriè ſumeretur, comprehenderet Catechumenum. Contra, quia non poteſt comprehendere non ſubditum Eccleſiæ; ſed Catechumenus eſt Eccleſiæ non ſubditus: ergo nomen Fidelis in hac lege, licèt propriè capiatur, Catechumenum non comprehendit. Sic Eccleſia iubet, adultum 21. annorum ieiunare: non tamen comprehendit Mahometanum id ætatis apud Chriſtianos degentem.

2. Altera contrariorum ratio erat. Si nomen Fidelis, propriè ſumeretur, ab hac lege liber eſſet baptizatus, hoc ipſo quod in hæreſim occultam incideret. Contra verò; tum quia ſicut dum quis non probatur malus præſumitur bonus: hic dum baptizatus non probatur infidelis præſumitur, & cenſetur fidelis, ac proinde per legem hoc nomine comprehenditur. Tùm etiam quia qui ſemel aliqua lege, vel præcepto conſtringitur, ab eius obligatione non liberatur, niſi per voluntatem ſuperioris, qui in ea lege diſpenſare poteſt: At baptizatus, qui in hæreſim ſiue occultam, ſiue manifeſtam incurrit, cum iam communionis lege conuentus fuerit, non liberatur ab eius obligatione; quia non eſt vnde colligamus, Eccleſiam velle, vt obligationem illam exuat: ergo, &c.

3. Poſtrema fuit ratio, quia iuxta Tridentinum *ſeſſ.14.cap.5.* Sacerdotes à Chriſto fuerunt conſtituti Iudices, ad quos deferrentur crimina omnia, in quæ fideles incidiſſent: Si autem nomen fidelis, ſtrictè caperetur, non teneretur quis ea confiteri crimina, quæ poſt baptiſmum in hæreſi commiſiſſet. Sed contra: Nam ipſummet Concilium in eodem *cap.* paulò antea ſtatuit, integram peccatorum confeſſionem omnibus poſt baptiſmum lapſis iure Diu no neceſſariam exiſtere: Ergo licet fidelis apud Tridentinum pro omni baptizato capi debeat, non tamen in capite *omnis vtriuſque.* Primò, quia Trident. iam præmittit, quid ſignificare velit nomine, fidelis, nempe baptizatum lapſum: quod non præſtat cap. *Omnis*, &c. Secundò, quia Tridentinum non potuit eo nomine comprehendere ſolùm fidelem propriè ſumptum: caput autem, *Omnis vtriuſque*, potuit; Cum liberum Eccleſiæ ſit legem ſuam ad hæreticos extendere, vel non extendere.

4. Deindè compellor: quia ſolos illos comprehendit lex, quorum reſpectu, pœna, quam tranſgreſſoribus minatur, & imponit, vera pœna eſt, & grauis, ſiue acerba, & ipſos à legis violatione deterrere poteſt: Atqui pœna, quam lex iſta minatur, eſt, vt tranſgreſſor viuens careat ingreſſu Eccleſiæ, & mortuus Eccleſiaſtica ſepultura: quæ quidem reſpectu hæretici non eſt pœna, nec acerba, nec mala, proinde nec illos legis violatione deterrens: Ergo credibile non eſt, hanc legem ad illos dirigi, ipſoſque comprehendere.

5. Poſtremò,

5. Poſtremò, quia non parum videtur dedecere Eccleſiam, quod hac lege Communionis annuæ vellet hæreticos aſtringere. Primò, quia eam faceret ſuperuacaneam, Nam hoc ipſo, quod velit aſtringere Catholicos, iam declarat, præcepto diuino teneri ipſos etiam Gentiles ad annuam communionem; vt ſupra docuimus; ac proinde iam hac poſita declaratione, tenentur hæretici præcepto Diuino ad Communionem annuam: ergo non eſt cur Eccleſia illos ſuo præcepto comprehendat, tanquam præcepto, ſed ſolùm tanquam explicatione, ſicut comprehendit Gentiles. Nam neque ſuo præcepto magis illos aſtringet, quàm aſtringantur diuino: nec magis nos adducet ad Communionem annuam. Quorſum igitur eos præcepto iſto liget? Secundò quia pœna, quam Eccleſia transgreſſoribus minatur eſt, vt viuentes arceantur ab ingreſſu Eccleſiæ, & morientes careant Eccleſiaſtica ſepultura. At eiuſmodi pœnam ridebunt hæretici: adeò non adducentur ad legis obſeruationem. Hucvſque Bernal.

6. Sed licet hæc omnia ingenioſè excogitata ſint, vt verum fatear, opinio contraria eſt communis, vt ipſemet Bernal fatetur: nam vt optimè obſeruat Amicus *in Cur. Theol. tom. 7. diſp. 29. ſect. 6. num. 59.* cum aliis, ſub nomine fidelium omnes Adulti baptizati intelliguntur: ſed hæretici ſunt adulti baptizati. Ergo ligantur hoc præcepto. Et Pontifex in cap. *Omnis vtriuſque ſexus*, tulit legem generalem pro ſuis ſubditis in Eccleſiæ gremio exiſtentibus. Sed hæretici ſunt eius ſubditi, neque ſunt extra Eccleſiam: ergo comprehenduntur in illo præcepto generaliter, & abſolutè prolato, & lex generaliter loquens generaliter intelligenda eſt, & vbi abſolutè loquitur, abſolutè, & ſine vlla diſtinctione ſumi debet, ex iuribus vulgatis.

7. Vide rectè Trullench *in Decal. tom. 1. lib. 3. cap. 5. dub. 2. n. 2.* docuit abſolutè omnes fideles baptizatos comprehenſos eſſe in præcepto dicti cap. *Omnis.* Et ideò excluſit ab ipſo tantùm infideles: Ergo &c. Vide etiam Rocaful. *in Praxi Theol. Mor. tom. 1. lib. 5. de præcept. Eccleſ. cap. 3. n. 19.* Tamburinum *opuſ. de Euchar. cap. 4 §. 1. n. 2.*

Sup. hoc pro Iudelibus in Reſ. ſeq.

RESOL. IV.

An præceptum ſumendi Euchariſtiam obliget Infideles?

Et quid de præcepto Confeſſionis?

Et an verò Hæretici obligentur præcepto confitendi ſingulis annis? Ex part. 8. tract. 7. & Miſc. Reſolut. 81.

Sup. hoc cur. ſiu ex doctrina Reſ. antecedentis in §. eius vlt.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Suarez *in 3. p. tom. 3. quæſt. 80. diſput. 69. ſect. 2. dub. 1.* & nouiſſimè Stephanus Baunius *in Theol. mor. part. 1. tract. 5. de ſuſcipientibus Euchariſtiam, q. 1.* Ratio eſt, quod verba Chriſti imponentis præceptum ſunt generalia, Io. 6. *Niſi manducaueritis carnem Filij*, &c. nec ad Apoſtolos ſolos reſtricta, vt patet ex contextu capitis citati, vbi Iudæi eum de multis interrogant, rogantibuſque, vt ſibi panem daret de cœlo verum, ſubiecit: *Ego ſum panis vitæ*, & cætera quæ ad futuri Sacramenti cæremoniam, inſtitutionem, & vſum ſpectant: quare cùm inter eos, infideles multi eſſent, qui tamen Chriſti legem ferentis poteſtati ſuberant, quin ad eos quoque præceptum pertineat ſumendæ Euchariſtiæ, mihi non eſt dubium: itaque eos duplicis peccati reos eſſe ſub vitæ finem, narrat *loc. cit.* Suarez, quorum peccatorum primum ſit omiſſi Baptiſmi, alterum non ſuſcepti Sacramenti, contra præceptum Chriſti, *Niſi manducaueritis*, &c. Hucvſque Baunius, cui adde Vaſquez *in 3. part. tom. 4. q. 90. art. 2. dub. 1.* & Petrum à S. Ioſeph *in idea Theol. mor. lib. 5. cap. 8. reſ. 2.*

2. Sed ego negatiuæ ſententiæ adhæreo, quam tuetur Sotus *in 4. diſt. 18. q. 1. art. 3.* Sanchez *in ſumm. tom. 1. lib. 1. cap. 12. num. 15.* Candidus *tom. 3. diſquiſ. 5. art. 26. dub. 6.* Quia, ait ipſe, qui fecit votum ingrediendi aliquam Religionem, ſolùm tenetur ad ingreſſum Religionis: non tamen ad leges, & præcepta illius Religionis, antequam ingrediatur; ſed Baptiſmus eſt ingreſſus in Eccleſiam: ergo quamuis omnes teneantur ad Baptiſmum, & ad ingreſſum in Eccleſiam, non tamen tenentur ad leges, & præcepta, quæ ponuntur pro his, qui ſunt iam in Eccleſia. Ad argumentum verò Suarez, & Baunij, reſpondeo diſtinguendo, quod lex diuina communicandi ponitur pro omnibus iuxta naturam rei, vt ſcilicet obliget omnes exiſtentes in vnitate Eccleſiæ per Baptiſmum, concedo; quod verò ponitur vniuerſaliter pro non exiſtentibus in Eccleſia, quales ſunt infideles, nego.

3. Verum concedo ſententiam Suarez eſſe probabilem, ſed nota non procedere etiam quoad præceptum confeſſionis, nam eſt diſpar ratio; præceptum enim Euchariſtiæ obligat per ſe, & propter ſe, confeſſionis nō item, ſed tantùm ſuppoſito peccato, quod deleri poteſt virtute clauium, ob quam cauſam Sacerdotis abſolutio, dicitur eſſe iuriſdictionalis actio, in Trident. *ſeſſ. 14. cap. de abſolut. & can. 9.* Ergo eſt ab eo exercenda tantùm in ſubditos, tam quoad ſe, quam quoad peccata, cuiuſmodi nemo Infideles eſſe dixerit, reſpectu admiſſorum ab iis ante Baptiſmum, à quo ſic obliterantur omnia, nulla vt eorum ſuperſit memoria. Vide Vaſquez *vbi ſupra.*

4. An verò Hæretici obligentur præcepto confitendi ſingulis annis, negarunt aliqui recentiores, quia *in cap. omnis vtriuſque ſexus*, ſermo eſt de ſolis fidelibus, & in Concilio Tridentino quoties de hac obligatione ſermo habetur, ſemper reperitur illa particula *fideles*, vt patet *in ſeſſ. 14. cap. 5. & can. 8.* ſed hoc argumentum optimè refellit, & partem affirmatiuam tuetur Pater Lugo *de Sacrament. Pœnit. diſp. 15. ſect. 7. num. 545.*

RESOL. V.

An pueri tempore, quo ſunt capaces recipiendi Sacramentum Pœnitentiæ, ſint etiam capaces recipiendi Sacramentum Euchariſtiæ?

Et curſim docetur, quod pueri non obligantur ad Communionem vſque ad 12. annum.

Sed infertur peccare parentes puerorum, & Confeſſarios non ſinentes illos communicare ſtatim ac peccare norunt.

Et docetur, quod pueri non communicantes in Paſchate, nec excommunicatione, nec pœnis Canonis ligantur vſque ad 14. annum. Ex part. 3. tract. 6. & Miſc. 2. Reſol. 70.

§. 1. Negatiuè reſpondet Vaſquez *in 3. par. tom. 3. diſput. 214. cap. 4. num. 38.* Henriquez *lib. 8. cap. 5.* Fagundez *part. 3. lib. 1. cap. 5. n. 20. & 21.* Comitolus *in reſponſ. lib. 1. quæſt. 17.* Suarez *tom. 4. diſp. 36. ſect. 2.* Nauarrus *in Man. cap. 21. n. 5.* Azorius *tom. 1. lib. 7. cap. 41. quæſ. 10.* Tolet. *lib. 6. cap. 15. n. 3.* Coninch. *de Sacram. q. 80. art. 12. dub. 4. n. 102.* Pilliucius *tom. 1. tr. c. 7. n. 192.* Salas *de legib. diſp. 14. ſect. 13. n. 127.* Martinus Fnnes *in ſpeculo morali part. 3. cap. 5. n. 8.* Tannerus *in 3. part. D. Thom. diſp. 5. q. 8. dub. 5. n. 15.* Zambranus *de caſ. tempore mortis, cap. 3. dub. 2. n. 7.* Villalobos *in ſum. tom. 1. tract. 7. diffic. 42. n. 6.* & aliis communiter aſſerentibus, prius aduenire pueris tempus obligationis præcepti confeſſionis, quàm communio-

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & in tom. 1. tr. 3. & Reſ. 45. § vlt. ad medium, à verſ. Dicendum. & in aliis eius primæ not. & curſim infra in Reſ. 96 §. 2. prope fine. verſ Tertio. & in tom. 4. tr. 4 Reſ. 54. §. vlt. ad m...

diem, à verf. Quæ alos minos, & ibi in tr. 6. Ref. 68. Sign. inter in §. Et tandem. per totum, & ne deseras legere dictâ Ref. per totam, & si places etiam alias ... tionum, vt facilius dissolues hanc quæst. & vide etiam §. vltim. huius Ref. & alium eius not.

nis; nam minor rationis vsus, & discretio requiritur ad confitendum, quàm ad communicandum. Et Conradus *in respons. part. 1. q. 54. in fine*, docet, quod pueri non obligantur ad communionem vsque ad 12. annum.

2. Sed his non obstantibus, nouissimè Ioannes Sancius, vir quidem doctus, *in selectis disput. 26. per totam*, mordicos contendit, & probat absolutè pueris ministrandam Eucharistiam, postquam ad annos discretionis peruenerint, neque distinguendum esse inter tempora confessionis, & communionis: nam vtriusque rei præceptum imponitur sine vlla distinctione *in cap. omnis vtriusque sexus, de pœn.* Nec minor discursus requiritur ad præceptum confessionis, quàm communionis; imò si rectè perpendantur præcepta, maior ad confessionis, quàm ad communionis: quæ omnia per partes, & accuratè probat, & pro hac sententia adducit Tabienam *ver. excommunicare, num. 3.* D. Antoninum *3. part. tit. 9. cap. 8. §. 2. & part. 3. tit. 14. cap. 12. §. 5.* & Paludanum, qui in rebus moralibus est instar omnium, *in 4. sentent. dist. 12. q. 1. n. 15.* vbi sic asserit: Et dicitur annus discretionis, non pubertatis, qui sunt anni nubiles in fœmina 12. & 14. in masculis, sed postquam est doli capax, cùm scilicet potest mortaliter peccare, tunc obligatur ad præceptum de confessione, & per consequens de communione, quæ simul dantur; quia ex quo potest peccare, debet remedium confessionis, & communionis adhiberé. Ita Paludanus, & D. Antoninus.

3. Ex quibus omnibus infert, secundum se loquendo, peccare parentes puerorum, & Confessarios non sinentes illos communicare statim ac peccare norunt, cùm causa sint transgressionis præcepti. Excusantur tamen à peccato, quia sequuntur opinionem contrariam, quam supra retulimus. Notat tamen dictus Sancius, quod etiam stando in sua opinione, pueri non communicantes in Paschate, nec excommonicatione, nec pœnis Canonicis ligantur vsque ad annum decimumquartum, & probat hoc ex multis Authoribus. Et hæc omnia Sancius multum conducentia ad conducendos scrupulos Confessariorum, si dedissent, vel dare vellent pueris communionem; in quo casu multos anxios, & indeterminatos cognoui, sed secundum Sanctium a perplexitate liberi erunt: nam statim ac notum erit eis, pueros vsum rationis habere, poterunt illi sacram Communionem exhibere.

Sup. his in tom. 1. tr. 3. Resol. 50. §. vls. per totũ, & in aliis eius duarum annotasionum.

4. Verùm primam opinionem ego teneo, quam etiam ex neotericis tenet Iac. Granado *in part. 2. contr. 7. tractat. 3. part. 1. disput. 6. num. 37.* vbi docet præceptum annuæ communionis non obligare ante decennium, quia doctores ita intellexerunt hoc præceptum. Sed his non obstantibus puto opinionem Sancij esse probabilem, quam nouissimè tenet etiam doctus Castrus Palaus *in Opere morali tom. 1. tractat. 3. disput. 1. punct. 24. §. 2. num. 7.* lege illum, & non pigebit.

Sup. hoc, quod hic docetus magis latè cum eodem Granado hic citato, & aliis infra in Resol. 19. §. 2. à medio vsque in finem, & in tom. 4. tr. 6. Ref. 68. §. Et tandem. prope fin. & seq.

RESOL. VI.

An pueri tempore, quo sunt capaces recipiendi Sacramentum Pœnitentiæ, sint etiam capaces recipiendi Eucharistiam?

Et obiter docetur ad lucrandum Iubilæum pueros, qui possunt confiteri, esse etiam ad Sacramentum Eucharistiæ admittendos. Ex p. 3. tr. addit. Ref. 19.

§. 1. NEgatiuam sententiam ego docui *in par. 3. tract. 6. resol. 70.* cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Præpositum *in 3. part. quæst. 80. art. 15. dub. 2. num. 58.* Ludouicum de San Iuan *in luco Sacerdotum q. 7. de Euch. art. 15. dub. 1. concl. 1.* Grassium *in decis. aur. part. 5. lib. 2. cap. 38. n. 15.* Scortiam *de sacris. Missæ, lib. 4. cap. 29. n. 5.* Cordubam *in summ. q. 60. ver. 11.* Bonacinam *de sacram. disp. 4. q. 7. punct. 2. num. 3.* & alios penes ipsos. Sed ibi pro contraria opinione, quam probabilem existimaui, adduxi Ioannem Sancium: verum aduersus illum acriter insurgit nouissimè Ioan. Merlinus Societ. Iesu, *tractat. de frequent. Euch. r. dict. 1. cap. 1. & seq.*

Quæ hic est Ref. antecedens, & reciprocè ... ſiter in aliis §§. & verſ. eius primæ not.

2. At his non obstantibus opinionem Sancij tenet ex eadem Societ. IESV, vt ibi notaui, Castrus Palaus *in Opere morali, tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 24. §. 2. num. 7.* cui nunc addo Philippum de la Cruz *in Thesaur. Eccles. tract. 1. §. 1. num. 3.* vbi docent ad lucrandum Iubilæum pueros qui possunt confiteri, esse etiam ad Sacramentum Eucharistiæ admittendos, sic ait. [Esta es dotrina de San Antonin. *3. part. tit. 14. cap. 12. §. 4. & 5.* y Paludano *in 4. dist. 12. quæst. 1. n. 15.* que se comprehende en estas breues palabras. *Et dicitur annus discretionis, non pubertatis, qui sunt anni nubiles in fœmina 12. & 14. in masculo, sed postquã est doli capax, cùm scilicet potest mortaliter peccare, tunc obligatur ad præceptum de confessione, & per consequens de communione, quæ simul dantur, quia ex quo potest peccare, debet remedium confessionis, & communionis adhiberi.* Y assi esto Doctores enseñan que ygualmente el que tiene vso de razon, tiene obligacion a la confession y a la comunion, laqual dotrina mas que ningun dotos la trahe y defiende con grande agudeza Iuan Sanchez, en quien toda esta disputa se puede ver, laqual concluy con estas palabras. *Cuilibet puero statim ac peccare nouerit distinguendo inter bonum, & malum, ministrari debet Eucharistia, licet sexto, aut septimo anno: nam præceptum de annua confessione, & suscipienda Eucharistia eodem tempore obligat fideles, statim verò ac quis scit peccare, obligatur præcepto confessionis annuæ*, guidandose por esta dotrina los confessores, pueden amonestar que comulguen a los tales para ganar las indulgencias.] Ita ille. Sed ne discedas à prima opinione, tanquam communiori, & probabiliori.

RESOL. VII.

An si ex incuria Sacerdotis, dum alios communicat, porrigeret Eucharistiam infanti genuflexo non habenti vsum rationis, reciperet gratiam?

Et resolutio huius quæstionis pendet ex illa, an infantes ante vsum rationis sint capaces fructus spiritualis, quem Eucharistia ex opere operato confert?

Et an antiquitus fuerit consuetudo in Ecclesia in variis prouinciis conferendi Eucharistiam infantibus?

Et an si puer, & amens nunquam doli capaces inueniant casu Eucharistiam, & comedant, accipiant gratiam, licet non sint capaces manducationis sacramentalis? Ex part. 10. tract. 11. & Misc. 1. Resolut. 18.

§. 1. REsolutio huius dubij pendet ex illa quæstione, An infantes ante vsum rationis sint capaces fructus spiritualis, quem Eucharistia ex opere operato confert? Et negatiuè respondet Alexander de Ales *4. part. q. 51. n. 2. art. 3. §. 1.* Paludanus *in 4. dist. 9. quæst. 4. art. 3.* Maior *q. 1. §. Prima est, dans paruulo Corpus Christi.* Gabriel *quæst. 2. art. 3. dub. 4.* Caietanus *3. par. quæst. 80. art. 12. in q. sua 1. §. Quoad Tertium.* Syluester *verb. Eucharistia 3. q. 5.* Petrus Sotus *lect. 8. de Eucharist.* inclinat Dominicus Sotus *in 4. distinct. 12. quæst. 5. art. 9. sub finem.* Et quod caput est, illam docere videtur Catechismus Romanus, *de*

Sup. hac quæst. & doctrina huius textus in to. 3. tr. 2. Ref. 51. §. vlt. sed lege eam a principio.

Sacra

Sacram. Euchar. §. Sed ne fortè; vbi ait, infantes idoneos non eſſe, vt hoc Sacramentum accipiant, & comedant. Vnicum fundamentum huius ſententiæ eſt, quoniam ad percipiendum fructum huius Sacramenti requiritur Sacramentalis manducatio: hæc autem requirit actualem notitiam huius Sacramenti, quæ in infantibus, & perpetuò amentibus eſſe non poteſt. Maior probatur: nam hoc Sacramentum datur per modum cibi nutrientis; qui neceſſario ſequirit actum vitalem ipſius viuentis, ſine quo cibus non nutrit.

2. Sed his non obſtantibus, ego ſententiæ affirmatiuæ adhæreo, quam tuetur Coninch *in 3. part. quaſt. 80. art. 9. num 77.* Præpoſitus *in 3. q. 80. art. 9. n. 50.* Cardinalis de Lugo, *de Euchariſt. diſp. 13. n. 8.* Serra *in 3. part. q. 80. art. 9.* Suarez *diſp. 62. ſect. 4.* & Ledeſma *1. part. 4. quaſt. 21. art. 9. dub. 5.* Quia, ait iſte, ad hoc aliquando dabatur illis, vt augeretur gratia. Secundò, quia ſi Epiſcopus ordinaret puerum, reciperet puer gratiam, licèt Epiſcopus malè ageret, ordinando illum ante tempus. Tertiò; puer baptizatus eſt in gratia: ergo eſt probatus. Probatur conſequentia: quia ad hoc ſolùm præcipiebat Paulus, quòd probarentur homines ante ſumptionem Euchariſtiæ, ad ſciendum, ſc licet, ſi erant in gratia, ſic ad minus per coniecturas, & ſigna. Confirmatur, nam non minus paruuli ſunt capaces gratiæ nutritiuæ, quæ datur per Sacramentum Euchariſtiæ; quàm roboratiuæ, quæ datur per Sacramentum Confirmationis; cùm vtraque ordinetur ad ſpiritualem vitam augendam: atqui paruuli ſunt capaces gratiæ roboratiuæ per Sacramentum Confirmationis, vt conſtat ex vſu Eccleſiæ, quæ illos etiam ante rationis vſum confirmare ſolet: ergo etiam erunt capaces gratiæ nutritiuæ per Sacramentum Euchariſtiæ. Vide Syluium *3. part. q. 80. art. 9.*

Sup. hoc, & contento in hoc §. in Reſ. not. præterit. § Sed his non obſtantibus.

3. Sed præcipua ratio noſtræ ſententiæ deſumitur ex conſuetudine, quæ antiquitus fuit in Eccleſia in variis Prouinciis, conferendi Euchariſtiam infantibus, conſtat ex Dionyſio *cap. 7. de Eccleſiaſtica Hierarchia*, & ex Cypriano, *lib. de Lapſis*, & ex Gregorio magno *in ſuo Miſſali veteri, quod Romæ extat*: & id maximè indicat Tridentinum, *ſeſſ. 21. cap. 4.* & id fuiſſe in Hiſpania conſuetum, ſupponit Concilium Toletanum II. *Can. 11.* At ſi Euchariſtia non poſſet infantibus prodeſſe quoad fructum augmenti gratiæ, ad quem primariò, & principaliter inſtituta eſt; dicta conſuetudo fuiſſet illicita: quia contrà reuerentiam cuiuſcumque Sacramenti eſt, illud adminiſtrare, quando fruſtrandum eſt ſuo primario, & principali fructu. Id autem nequit Eccleſiæ attribui, præſertim quia Tridentinum, *ſeſſ. 21. cap. 4.* affirmat, dictam conſuetudinem, ſi fuit, non eſſe damnandam. Vnde ex Arcudio teſtatur Lugo in Eccleſia Græca vigere talem conſuetudinem: ſed in Eccleſia Latina, conſuetudine introducta eſt prohibitio conferendi Euchariſtiam infantibus ante vſum rationis, adhuc in articulo mortis, & ſatis conuenienter: quia ex vna parte nullum eſt præceptum diuinum, quo teneamur infantibus Euchariſtiã conferre; quia de eo non conſtat: & ex altera parte, in collatione Euchariſtiæ infantibus multa contra reuerentiam Euchariſtiæ poſſunt accidere, præſertim poſtquam ex præcepto Eccleſiæ ſola ſpecies panis laicis confertur; quia hæc ab infantibus pro ætate infantili difficilè deglutiretur. Vide Leſſium *in 3. part. q. 80. art. 9. num. 24.*

Sup. hoc in §. not. præteritis.

Sup. contentis in hoc §. lege doctrinam Reſ. & § annot. primæ huius Reſ.

4. Ex his ego olim interrogatus reſpondi, perpetuò amentem, qui ad Tabernaculum Sacramenti acceſſit, dum Eccleſia erat clauſa, & particulas conſecratas ſumpſit, recepiſſe gratiam, & fructum ſpiritualem huius Sacramenti. Et ità ex Cardinali Lugo Pater D. caſtillus *de Sacrament. tom. 1. tractat. 4. diſp. 9. dub. 11. n. 204.* notat, quòd ſi puer, aut amens ex natiuitate, nunquam doli capax, inueniat caſu Euchariſtiam, & comedat: accipiet gratiam. Et ità ſenſiſſe Theologos in Hiſpania ipſi teſtantur.

5. Nota hîc obiter, Amicum *in Cur. Theol. tom. 7. diſp. 28. ſect. 2. num. 10.* docere contrà Vaſquez, paruulos, & perpetuò amentes non eſſe capaces manducationis Sacramentalis; licèt, vt diximus, ſint capaces fructus, & nutritionis huius Sacramenti: tamen ſententiam Vaſquez defendit Hurtadus *de Sacram. Euchar. diſp. 9. difficul. 19.* & probat, infantes eſſe capaces Sacramentalis ſumptionis Euchariſtiæ, non minus quàm Baptiſmi, Confirmationis, & Ordinis, & id ſupponunt communiter Doctores, & meritò, quia Euchariſtia eſt infantibus Sacramentum, non minus quàm Baptiſmus, Confirmatio, & Ordo; quia vt diximus ex opere operato confert illis augmentum gratiæ, quod non efficeret, ſi non eſſet illis Sacramentum.

RESOL. VIII.

An qui præuidet impedimentum futurum, vt in tempore Paſchatis Euchariſtiam accipere non poſſit, teneatur præuenire tempus, & illam ſumere?

Et an ita præueniens tempus, non ſequuto impedimento tempore ab Eccleſia conſtituto, teneatur iterum communicare?

Et aſſeritur, quod qui præuidet ſe in Paſchate à communione impeditum iri, non tenetur tempus præſcriptum præuenire, dum modo intra eum annum ſemel communicauerit? Ex part. 3. tractat. 4. Reſol. 42.

§. 1. Affirmatiuè reſpondent Syluius *in 3. part. qu. 80. art. 11. quæritur 3.* Nugnus etiam *3. p. quaſt. 80. art. 11. diff. 2.* Fagund. *præc. 3. lib. 1. cap. 6. num. 5.* & alij. Ratio eſt, quia præceptum communionis non limitatur ad tempus Paſchæ ad tollendam obligationem ante iſtud, præuiſo impedimento impediente illam.

Sup. hoc infra in Reſ. 13. recitantes in §. Ex his. à lin. 6. & in tom. 1. tr. 3. ex doctrina Reſ. 65. Signãter in fine, & in tom. 5. tr. 9. Reſ. 21. § 5. ante mediũ.

2. Non reticebo tamen contrariam ſententiam docere Pitigianum *in 4. ſentent. tom. 1. diſt. 9. quaſt. 3. art. 9.* Azorium *tom. 1. lib. 7. cap. 41. quaſt. 13.* & alios quia nec vſus Eccleſiæ id habet, nec ille qui ieiunare tenetur & audire ſacrum, tenetur anticipare tempus, ſi præuideat futurum impedimentum, quo die proprio non poſſit. Ergo, &c.

3. Sed ſi quis ſtare vellet in prima opinione, quæritur, an ita præueniens, non ſequuto impedimento tempore ab Eccleſia conſtituto, teneatur iterum communicare. Negatiuè reſpondeo cum Fernandez de Heredia *in diſp. de Sacram. tract. de Euchariſtia, p. 8. dub. 1. num. 10.* Ratio eſt, quia ex *cap. omnis vtriuſque ſexus, de pænit. & remiſſ.* licitum eſt de conſilio proprij Sacerdotis extra Eccleſiæ tempus communionem differre; quo caſu communione extra tempus facta ſimpliciter ſatisfit Eccleſiæ. Ergo ex præſumpta voluntate eiuſdem Eccleſiæ, etiam anticipatio propter præuiſum futurum impedimentum admittenda eſt. Quo caſu ſatisfactum ſimpliciter eſſe præcepto Eccleſiæ dicendum erit. Probatur conſequentia: fieret enim anticipatio in hoc caſu de conſilio cuiuſlibet viri docti, & pij; at hoc præceptum Eccleſiæ ſubſtantialiter terminatur ad communionem intra annum faciendam, accidentaliter verò ratione congruentiarum ad tales, ſeu intra tales dies; quod ex textu conuincitur *in dict. cap. omnis*, ibi, *Hi ſaltem in anno.* & ibi, *ad minus in Paſcha.* Quis enim illa verba ad ſubſtantiam præcepti, hoc verò ad

Sup. hoc in Reſ. 1. not. præteritæ, & in eodem §. ad medium à verſ. Alias,

præcepti circumstantiam non retulerit? Ergo hac anticipata communione, facta quidem ex voluntate adimplendi præceptum Ecclesiæ, quidquid sit postmodum de secuto accidentaliter impedimento, præcepto Ecclesiæ, satisfiet, cessante dierum Ecclesiæ congruentia, propter congruentem etiam eorumdem dierum anticipationem, quæ sanè faciliùs debet, quàm dilatio admitti. Ita Fernandez, & ante illum Suarez *in 3.p.tom.3.disp.70.sect.2.circa finem.*

4. Sed plus addit Layman *in Theol.mor.lib.5.tr.4.cap.5.num.9.* vbi asserit, quod qui prævidit se in Paschate à sacra communione impeditum iri, non tenetur tempus præscriptum præuenire, dummodo intra eum annum semel communicauerit. Ita ille, quod est valde notandum: vide Coninch *de Sacrament. quæst.80.art.11.dub.4.conclus.2.*

RESOL. IX.

An qui in Paschate sumpsit Eucharistiam, incurrat in excommunicationem latam ab Ordinario, contra transgressores præcepti communionis? Ex p.3. tract. addit. Res.14.

§. 1. QVidam Theologus affirmatiuam sententiam docuit, sed contrarium dicendum est per ea quæ adduxi *in part.3.tract.4.resol.45.* vbi contra Nugnum, & Syluium docui, sumentem indignè Eucharistiam in Paschate satisfacere præcepto Ecclesiæ, & præter Doctores ibi citatos, tenent etiam hanc opinionem Vasquez *in 3. part. tom.3. disp.214. cap.4.* cui etiam adde Petrum Ochagauiam *de sacram. tract.2. de Eucharist. q.15. num. 6.* qui indiuidualiter respondet ad casum huius resolutionis, sic enim ait. [Implet præceptum sumendi Eucharistiam in Paschate, qui indignè, & cum conscientia peccati mortalis illam sumit. Probatur, nam alia præcepta impleri possunt per actum continentem in se peccatum lethale, vt ille, qui die ieiunij nimis replet stomachum cibis in eo vnico prandio, quod licitum est ieiunantibus, posset quidem peccare lethaliter, & tamen sine dubio satisfaceret præcepto ieiunij. Item is, qui in peccato mortali susciperet Sacramentum Baptismi, satisfaceret præcepto diuino suscipiendi Baptismum. Secundò probatur idē responsum ratione D.Thom. 1.2.q.100.*art.*9. quia lex quæ præcepit aliquem actū, præcipit substantiam eius, non verò modum, nisi modus sit de essentia actus secundum se, vel prout cadit sub lege (qua ratione attentio est de essentia orationis.) At verò suscipere Eucharistiam cum dispensatione debita, non est modus essentialis Sacramenti Communionis; nam si quis indignè communicat sacramentaliter communicat. Vnde ad primum argumentum respondetur, dignum cultum, seu reuerentiam huius Sacramenti esse finem huius præcepti, non materiam eius. Ad secundum respondetur, illud verbum, *reuerenter*, vel denotare reuerentiam extrinsecam, vel intrinsecam, quam petit hoc Sacramentum ex natura sua & iure diuino, non humano. Inde ille qui cūm reuerentia intrinseca, sine extrinseca tamē communicaret, non violaret præceptum Ecclesiasticum de suscipienda Eucharistia, sed diuinum. Vnde qui indignè communicaret, non incurreret pœnas, vel censuras Ecclesiasticas, quæ contra transgressores huius legis imponerentur, quia in rigore seruaret præceptū, & legem Ecclesiæ.] Ita ille, & ego.

Quæ hic est infra Res.2. post seq. & in aliis eius not.

Cum eodem Ochagauia hic citato infra Res.15. §. Ex his.

RESOL. X.

An si quis in Paschate Eucharistiam non sumpsit, teneatur postea quamprimùm *communicare?* Ex p.3. tract.4.Res.41.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Nugnus *in 3.part.tom.1.q.80.art.11.diffic.2.concl.3.* Pitigianus *in 4.sent.tom.5.dist.9.q.3.art.9.* Fagundez *præc.3.lib.1.cap.6.n.2.* Azorius *tom.1.lib.7.cap.40.q.1.* Coninch *de Sacrament. q.80. art.11.dub.4.* Suarez *in 3.part.tom.3. disput.70.sect.2.* Layman *in Theol. mor. lib.5.tractat.4. cap.5.num.8.* Grassius *part.1.lib.2.cap.38. num. 25.* Syluius *in 3.part. qu. 80. art.11. quæritur 4.* & alij asserentes, quod qui in Paschate seu iusta, seu iniusta causa Eucharistiam non sumpserit, postea cum primùm commodè potest, communicare debeat, vt quantò diutius differat, tantò magis peccatum augeat. Et ratio est, quia non conceditur terminus annuus, vt tunc cesset obligatio, sed vt adimpletio non possit vlterius differri, sicut in contractibus, quando statuitur tempus vltra quod non potest differri solutio, si tunc non fiat, obligatio non extinguitur, sed perseuerat.

Sup. hoc in Res.seq. & si placet, lege doctrinam Res. eius not. & inf ex Res. 14 §. Dices. & seqq.

2. Sed contrariam opinionem puto etiam probabilem esse, quam docent Sotus *in 4.dist.18 quæst.1. art.4.* Syluester *ver. Eucharist.q.15.* Tabiena *ver. communicare, quæst.7.* D. Antoninus *part.2. tit.9. cap.9. §.3.* Valentia *tom.3. disp.6.q.8. punct.4.* Armilla *verb. communio, num.6.* Medina *in instruct.confess.lib.1.c.14. num.42.* Valentia *in summa, quæst.148.* Ledesma 2.4. *quæst. 2. artic.5. dub. 2.* Ioannes de la Cruz *in direct. conscient. part.2. de Sacram. Eucharist. quæst.5. dub.7. conclus.4.* Toletus *lib.6. cap.18.* & Emanuel Sà *verb. Eucharistia num.7.* vbi sic ait: Qui in Paschate transgressus præceptum non communicauit, non peccat iterum mortaliter, si postea non communicet: semel enim tantùm id præceptum obligat, scilicet in Paschate, vt præceptum de confessione, semel solùm quolibet anno. Ita ille.

RESOL. XI.

An qui in Paschate non communicauit, teneatur statim, *initio sequentis anni Eucharistiam sumere?* Ex p.5. tr.13.& Misc. 1.Res.3.

§. 1. VTinam hic casus frequenter non accideret, & affirmatiuam sententiam tenent communiter Doctores, quos citaui *in 3. cap.tract.4. resolutione 130.* quibus nunc addo Ochagauiam *de Sacram.tract.1. de Eucharist.q.15.n.4.* Hurtadum *de Sacrament.disputat.10. de Eucharist. difficult.3.& disput. de Pœnitent. difficultat. 12.* Verùm ibi cum aliquibus negatiuam sententiam probabilem esse putaui. Sed scio contra me quemdam Theologastrum mussitasse, immeritò tamen: nam præter Doctores ibi citatos, non solùm hanc sententiam probabilem esse, sed probabiliorem putat ex Societate IESV Iacobus Granado *in 3. part. de Sacrament. contr. 6. tractatu 10. disputat. 4. number. 4. & sequent.* vbi sic ait: Oritur difficultas, an qui intra Paschatis tempus non sumpsit Eucharistiam, teneatur ex vi præcepti Ecclesiastici sumere, cùm primùm postea possit, an non, sed sine nouo peccato differri liceat vsque ad aliud Pascha. Aliqui asserunt, huiusmodi hominem teneri ad Eucharistiam accedere, cùm primum possit; nihilominus contraria sententia probabilior est, quia quando aliquod præceptum est pro tempore aliquo determinato, elapso illo tempore cessat obligatio, nisi adsint circumstantiæ aliud suadentes; sed sumptio Eucharistiæ præcepta est pro tempore Paschali, nec sunt circumstantiæ suadentes, obligationem post illud tempus perseuerare.

Quæ nunc inuenietur in tom.1. tr. 3.Res.55. & signāter hic in Res. præterita, & infra in Res. 14. §. Dices. & seqq.

Ergo

Ergo elapſo Paſchate ceſſat prædicta obligatio. Maior patet in præcepto audiendi Sacrom die feſto, aut ieiunandi in peruigilio, aut in Quadrageſima, elapſo enim eo determinato die, vel tempore, ceſſat obligatio. Minor quoad priorem partem certa eſt ex Decreto Innocentij ſupra adducto. Quoad poſteriorem verò probatur, quia nulla circomſtantia ſpecialis eſt quæ ſuadeat hanc obligationem ex vi Eccleſiaſtici præcepti durare, vt patebit reſpondẽdo ad argumenta. Nunc ſolùm aduerto gratis aſſeri ab aduerſariis, Eccleſiam præcepiſſe doo, ſcilicet & ſoſcipi Euchariſtiam in Paſchate, & non vlterius differri: nam eodem modo dici poſſet, cùm Eccleſia præcipit auditionem Sacri ſingulis diebos Dominicis, præcipere auditionem eo die, & non vlteriùs differri illud opos diuini cultus, quod ab ipſa præſcriptum eſt, vt fideles ſatisfaciant diuino præcepto communionis. Hucvſque Iacobus Granadus *loco citato*, cuius quidem opinio, vt diximus, probabilis eſt, non tamen probabilior, vt ipſe putat, & ita noſtram ſententiam docet etiam Præpoſitus *in 3. part. D.Thom. quæſt.*80. *artic.*11. *dub.*2. *numer.*63. *in fine*, vbi ſic ait: Aduerte primùm ſententiam dicentem, eum qui non communicauit in die Paſchatia, non teneri elapſo tempore communicare, non eſſe omnino improbabilem, ſi abſit ſcandalum, & ſtatuta particularia propter multitudinem Doctorum in id conſpirantium. Sic ille.

2. Non deſinam tamen hic adnotare Ioannem de Lugo *de Sacram.Euchariſt.diſp.*16.*ſect.*4.*n.*66. circa præſentem quæſtionem viam mediam tenere, docet enim non extingui obligationem communicandi elapſo termino Paſchatis, ſed negat, quod ipſa vlterior obligatio nouam ſemper colpam afferat. Vide illum, & non pigebit.

RESOL. XII.

An qui in Paſchate communicauit indignè, ſatisfaciat præcepto Eccleſiæ?

Et an teneatur ſtatim *agere pœnitentiam, & iterum communicare?* Ex p.3.tr.4.Reſ.43.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & ſupra eniſim in primis lineis Reſ. 9. & ioſ in tr. 3. Reſ. 15. ante medium §. 1. verſ. quãuis.

§. 1. NEgatiuè reſpondent Syluius *in 3. p. q.*80. *art.*11. *quæritur* 2. & alij; quia cùm præceptum Eccleſiæ ſit quædam explicatio, & determinatio præcepti diuini, non eſt dubitandum, qood intendat præcipere communionem talem, qualem Chriſtus præcepit, id eſt, piam, & religioſam. Et ita hanc ſententiam docet Nugnos etiam *in 3. p. q.* 80. *art.*1. *diffic.*2. *dub. vlt.*

2. Sed ego affirmatiuam ſententiam probabiliorem eſſe iudico, quia Eccleſia nihil aliud præcipit, quàm vt in Paſchate Corpus Domini ſumatur. Ergo licet communicans indignè ſacrilegium faciat, tamen quoad ſubſtantiam implet præceptum Eccleſiæ. Et ita docent Fagundez *pr.*3. *lib.*1. *c.*6. *n.*4. Pitigianus *in* 4. *tom.*1. *diſt.*9. *q.*3. *art.*10. Azorius *tom.*1. *lib.*7. *c.*41. *qu.*12. Lopez *in inſtruct. part.*1. *cap.*11. *§. reuocari*. Sotus *de iuſtit. lib.*2. *q.*3. *art.* 10. Suarez *in 3. part. tom.* 3. *diſp.*70. *ſect.*2. & alij, quos citat, & ſequitur Villalobos *in ſum. tom.*1. *tr.*7. *diffic.*42. *num.*6 vbi ſic aſſerit. [Aunque vno comulgue eſtando en pecado mortal, y peque en ello, cumple con eſte preceto. La razon es, porque la ley que manda hazer alguna coſa, manda la ſubſtancia, y no el modo, y aſſi el preceto del Baptiſmo ſe cumple, aunque ſea en pecado mortal, y fauorece eſto el eſtilo de la Ygleſia, que no obligat à boluer à comulgar al que deſta manera comulgo.] Igitur qoi indignè in Paſchate Euchariſtiam ſumpſit, ſatisfecit præcepto Eccleſiæ, nec teneatur ſtatim agere pœnitentiam; & iterum communicare, vt Doctores contrarij ſentiunt.

RESOL. XIII.

An præceptum annuæ communionis adimpleatur per ſumptionem indignam Euchariſtiæ?

Ex quo infertur, quod qui indignè communicaret, non incurreret in pœnas, vel cenſuras Eccleſiaſticas, quæ contra tranſgreſſores huius legis imponerentur.

Et an prævidens impediendum eſſe à communione tempore Paſchali, tenearis communionem præuenire?

Et quid, ſi poſt Dominicam Reſurrectionis credis impediendum eſſe à communione, an obligeris Hebdomada Sancta communicare?

Et an ſi alicubi (vt eſt in Hiſpania,) adſit priuilegium implendi præceptum annuæ communionis per totam Quadrageſimam, tenentur quis in illo tempore ſumere Euchariſtiam, ſi prævidet non poſſe illam ſumere tempore Paſchali? Ex part. 11. tract. 7. & Miſc.7.Reſ.29.

§. 1. AFfirmatiuæ ſententiæ olim adhæſi, & me citato nouiſſimè tenet Leander *de Sacrament. tom* 2. *tractat.*7. *diſput.* 3. *quæſt.* 26. & me citato Baſſæus *verb. Communio ſacra, num.* 14. & me citato Cupenſis *in Curſ. Theol. tom.*2. *tract* 22. *diſp.*9. *ſect.*7. *num.*74. & me citato Geſoaldus *in Theol. Mor. tom.*1. *tract.*12. *cap.* 4. *num.* 21. & me citato Dicaſtillus *de Sacrament. tom.*1. *tractat.* 4. *diſputation.*10. *dub.*9. *numero* 125. & me citato Cardinalis Lugo *de Euchariſtia diſput.* 26. *ſection.*4. *numer.*83. & me citato Martinus de San Ioſeph *in monit. confeſſ. tom.*1. *tractatu* 9. *de Euchariſt. numer.* 14. & me citato Franciſcus Lugo *de Sacrament. lib.*4. *capit.*10. *quæſt.*5. *num.*29. quibus adde Caſtrum Palaum *tom.*4. *tract* 21. *punct.* 15. *num.* 12. Trullench *de Sacram. tom.*1. *lib.*3. *cap.*5. *num.*13.

Sup. hoc in Reſ. prætereſita, & in aliis eius not.

2. Verùm nouiſſimè Pater Paſqoaligus *in Theolog. tom.*2. *diſput.*118. *ſect.*13. *num.*66. negatiuam ſententiam tenet, quia præceptum Paſchalis communionis quoad ſubſtantiam eſt diuinum. Ergo non impletur per indignam communionem. Antecedens probatur. Præceptum diuioum communionis extra articolum mortis eſt indeterminatum, & ab Eccleſia determinatum eſt, vt executioni mandetur in Paſchate, ita vt Præceptum Paſchalia commonionis de Euchariſtico non habeat niſi determinationem temporis pro exequendo diuino: Ergo quoad ſubſtantiam eſt diuinum. Conſeqoentia porbatur. Præceptum dioinum de communione obligat ad communionem dignam, quia cadit etiam ſuper actum internum. Ergo.

3. Dices, Eccleſiam determinaſſe præceptum diuinum qooad ſobſtantiam communionis, non quoad modum dignitatis, atque adeò determinaſſe extra, & vltra præceptom dioinum, contra. Determinauit præceptum diuinum quoad obligationem ipſios, ita vt obligatio impoſita à Chriſto, & relicta, vt determinaretur ad tempus Paſchatis: ergo cùm obligatio diuina ſit oon ſolùm de ſobſtantia communionis, ſed etiam de modo ſumendi dignè, includitur obligatio iſta in præcepto Eccleſiæ, & determinatio Eccleſiæ non eſt vltra, & extra præceptum dioinum. Ita ille. Sed egn non recedo à ſententia, quam docui, & qoam eſſe commonem nemo negabit, & ad argumentum Paſqualigi, & aliorum aſſerentium, quod Eccleſia determinat præceptum diuinom. Sed dioinum non ſolùm obligat ad ſuſcipiendum, ſed ad dignè ſuſcipiendum: ergo etiam Eccleſia.

4. Reſpondet vterque Logo, Dicaſtillos, & alij.

Dico igitur data maiori propositione argumenti, distinguo minorem, præceptum diuinum affirmatiuum quo præcipimur accipere, nego minorem; præceptum diuinum negatiuum quo præcipimur non accipere indignè, concedo minorem; boc autem præceptum oon determinatur ab Ecclesia, quin semper, & omnes obligat, solùm determinat præceptum affirmatiuum communicandi, determinando tempus, boc autem etiam, vt diuinum, solùm ipsam susceptionem mandat, quæ potest benè fieri; quod autem non fiat malè, per aliud præceptum negatiuum naturale diuinum prohibetur. Quapropter si quis in articulo mortis indignè communicauit & postea confiteatur, & doleat, non tenetur iterum communicare, quia præceptum affirmatiuum iam impleuit, quod tantum erat suscipiendi Eucharistiam. Responsiones ad alia argumenta videbis apud citatos auctores.

5. Ex his infert rectè Ochagania *de Sacrament. tract.2. de Euchar.quæst.*15.*num.*6. cum aliis, qui indignè communicaret non incurreret pœnas, vel censuras Ecclesiasticas, quæ contra transgressores buius legis imponerentur, quia in rigore seruaret præceptum, & legem Ecclesiasticam. Sed hic oritur difficultas, an præuidens te impediendum esse à communione tempore Paschali, tenearis communionem præuenire? videns teneri, ne contingat vltra aunum communiooem differri. E cootra est, quia per illam anticipatam communionem non videris satisfacete posse præcepto communicandi in Paschate. Aliàs si impedimentum non eueniret, vt consideratum est, oon esses obligatus tempore Paschali communicare, cùm iam præcepto communicandi in Paschate satisfeceris. Verùm de hac quæstione alibi à nobis actum, nunc assero tanquam omnino veram, si post Dominicam Resurrectionis credis te impediendum esse à communione, obligari bebdomada sancta communicare, quia eo tempore opus præceptum plenè exequeris, sicuti si hora decima cognoscis impediendum esse ab auditione Missæ, teneris ante eam horam Missam audire, quia præcepto audiendi Missam eo tempore teneris.

Sup. hoc cũ eodẽ Ochagania hic citato supra in Ref. 9. & sup.his seqq. in Ref. not. primæ post seq. & in aliis eius primæ annot.

Sup.hoc magis latè in Ref.not.seq. §.Sed si.

Alibi supra in Ref. 8. & in aliis eius primæ annot.

6. Verùm ex his oritur dubium curiosum, an si alicubi (vt teste Remigio *in pract. confess. tractat.*3. *cap.*3. §.1.*num.* 3. & aliis est in tota Hispania) adsit priuilegium implendi præceptum annuæ communionis per totam quadragesimam, teneatur quis io illo tempore sumere Eucharistiam, si præuideat non posse illam sumere tempore Paschali? Affirmatiuè respondent aliqui, sed Patri Dicastillo *de Sacram. tom.*1.*tract.*4. *disp.*10. *dub.*6.*num.*161. hoc non videtur certum, & clarum, maximè si propriè loquendo non sit latum præceptum communicandi inter omnes illos dies, sed concessum priuilegium (vt fieri potest) quo quis eo ipso quod communicet intra quadragesimam, non tenetur in illis quindecim diebus communicare: aliud enim est, babere priuilegium vt præceptum, quod nondum incipit vrgere, censeatur impletum pro illo tempore, in quo vrget per actum exhibitum ante illud tempus; aliud verò, extendere præceptum, vt vrgeat non solùm in illo tempore, quo ante vrgebat, sed etiam in tempore antecedenti: quando enim solum priuilegium est, vt possit antecedenter impleri per actum exhibitum in tempore, quo nondum vrget non tenetur quis anticipare actum, etiamsi præuideat per totum tempus in quo vrget præceptum fore impeditum ad exhibendum talem actum. Quapropter si quis habeat (vt habent nonnulli) priuilegium anticipandi Horas Canon. ante tempus, in quo obligant, etiamsi videat se forè legitimè impediendum à recitatione Horarum toto tempore in quo vrget præceptum, non tenetur anticipare vtendo suo priuilegio, quia nondum est tempus in quo vrget lex, & præceptum.

7. Hic ratione vsus, qui iam percrebuit, recitandi Horas Matutinas sequentis diei quasi ex priuilegio tacitè concesso hora quinta, idest audita quarta sub vesperum præcedentis diei; non censetur habere vim cogendi eum, qui videt se impediendum toto sequenti die, vt legat antecedenter Horas Matutinas. Hæc Dicastillus, quæ quidem satis probabiliter dicta esse mihi videntur.

RESOL. XIV.

An excommunicati, suspensi, & interdicti excusentur à præcepto annuæ Communionis?

Et an si possent absolui, & nollent absolui eo fine vt non communicarent in Paschate, peccarent contra præceptum?

Et an, qui sumeret Eucharistiam vno, vel altero die ante, vel post quindecim dies Paschales designatos pro adimpletione præcepti, adhuc satisfaciat præcepto?

Et an, qui non communicauit intra illos quindecim dies assignatos ab Ecclesia pro adimplendo præcepto annuæ Communionis, teneatur amplius communicare? vel an elapso anno, teneatur etiam sub præcepto communicare?

Et an si quis communicauit ex deuotione in Natali Domini, & postea trangressus est præceptum in Paschate, an possit expectare vsque ad sequens Natale, in quo annum complet.?

Et quid, si non communicauit à Ianuario vsque ad Pascha?

Et quid, si communicauit post Ianuarium ànte Pascha?

Ex part.11.tr.7.& Misc.7.Ref.14.

§.1. PVtat Pater Auersa *de Sacram. Euchar. q.*8. *sect.*3.*vers.*3. quòd si quis inueniatur censura aliqua impeditus, tenebitur præter aliam omnem obligationem, hoc speciali titulo absolutionem procurare quantùm in ipso fuerit, ad boc vt communicare valeat.

2. Sed ego puto cum Leandro *de Sacram.tom.*2. *tract.*7. *disp.*1.*quæst.*33. Isambert. *in* 3 *part. D.Thomæ quæst.*80. *disput.* 6. *art.*2. *ver. & aliis tertio notandum*, quòd supradicti excusaotur ab obseruantia huius præcepti, & proinde non teneantur etiam ex hoc capite procurare absolutionem, vt satisfaciant huic præcepto. Quia ratione excommunicationis & interdicti, prohibiti sunt ab Ecclesia Sacramentorum esse participes. Ergo excusantur si per eos non stet vt absolutio detur.

Sup. hoc infra in tr. 3. Ref. 14. ex doctrina §. vlt. inter principium, & medium, cursim in vers. in qua disparitatẽ. & in tom.5. tract.1. Ref. Ref.129. ex doctrina §. Deinde.& in Ref. 130. ad lin.11.

3. Sed plus addit Pater Pasqualigus *in cur. theol. tom.*2. *disp.*118. *sect.*9. *num.* 42. quod si prædicti possent absolui, & nollent absolui eo fine vt non communicarent in Paschate, peccarent contra præceptum; quia vellent in causam illius transgressionis secundùm citatos Doctores. Quod tamen habet difficultatem; Quia quamdiu sunt impediti, non obligantur præcepto, & proinde non habet locum præcepti, transgressio, cum ibi tantùm sit vbi viget obligatio. Quòd autem velint differre absolutionem in hunc finem ne communicent in Paschate, non est velle transgredi præceptum, sed velle impedire ne superueniat obligatio præcepti. Et faciunt ea, quæ dixi in praxi ieiunij *decis.* 320. *num.* 3. *& sequen.* de iis, qui assumunt laborem noo necessarium in eum finem, vt postea fatigati non teneantur ieiunare. Ita Pasqualigus.

4. Sed si quæras hîc obiter, an qui sumeret Eucharistiam vno aut altero die ante, vel post illos quindecim

Sup. hoc lege doctrinã Ref. not. seq.

quindecim Paschales designatos pro adimpletione præcepti, adhuc satisfaceret præcepto. Et affirmatiuè respondet Pasqualigus *vbi supra sect. 6. num. 30.* quia ait ille, sumus in iis, in quibus terminus præfixus tempori non est indiuisibilis, sed habet latitudinem: & proinde moraliter tempus designatum accipiendum est. Nam cùm parum & nihil æquiparentur, *l. quamuis ff. de condit. & demonst. & cap. coram dilecto, de offic. de leg.* dum parum abest tempus à præscripto, censetur non abesse, & proinde quæ fiunt in ipso, censentur fieri in tempore præscripto.

5. Sed ego magis adhæreo negatiuæ opinioni, quam tuetur Ioannes Præpositus *in 3. partem D. Thomæ quæst.* 80. *art.* 11. *dub.* 2. *num.* 58. quia in præceptis affixis tempori, tempus debet commensurari indiuisibiliter & non moraliter, vt vult Pasqualigus; & ideò Præpositus *vbi supra*, sic asserit. Porrò ita necesse est hoc tempore communicare; vt etiam is, qui pridie Palmarum quacumque ex causa communicauit, teneatur rursum intra illos dies communicare; quod etiam existimo dicendum de eo, qui communicasset per modum Viatici, quia qui propter instans mortis periculum sumpsit Viaticum ante illos dies, non eximitur ab obligatione communionis in Paschate, & præcedentes dies etiam proximi non sunt tempus aptum executioni præcepti communionis Paschalis, cùm in illis nondum vigeat præceptum, vnde per sumptionem Eucharistiæ proximis diebus Dominicæ Palmarum non satisfacit præcepto de Eucharistia sumenda in Paschate, ergo eum obligetur communicare in Paschate, tenetur rursus inter illos dies Eucharistiam sumere. Ita Præpositus.

Sup. hoc infra in Res. 24. §. vlt. inter mediũ, & finem, à vers. §. Secus si non.

6. Et quidem communiores Doctores loquentes de præcepto annuæ Communionis, asserunt ad implendum esse intra illos quindecim dies, qui incipiunt à Dominica Palmarum vsque ad Dominicam in Albis inclusiuè. Ergo inclusiuè contra Pasqualigum sentiunt, aliquem paulò ante vel post dictos quindecim dies Sacram Eucharistiam sumentem, non adimplere præceptum Ecclesiasticum; sicuti si quis statim post mediam noctem recitaret horas canonicas præteritim diei, non satisfaceret præcepto, sicuti non satisfaceret, si paulò ante mediam noctem recitaret officium subsequentis diei.

7. Rectè itaque dixit Eminentis. Lugo *de Sacram. Euchar. disput. 16 sect. 5. num. 62.* Nomine Paschatis non intelligitur solus dies Resurrectionis, sed quindecim dies à Dominica Palmarum vsque ad Dominicam in Albis inclusiuè, iuxta communem vsum & declarationem Eugenij IV. Imo in aliquibus locis extenditur tempus ad totam Quadragesimam, ita vt qualibet eius die satisfieri possit præcepto.

8. Dices, ex hac opinione sequeretur, quod qui non communicauit intra illos quindecim dies, non teneretur amplius communicare.

Docuit supra in Res. 10. & 11. lege doctrinã alterius Res. positæ in annot. Res. 1. huius not.

Respondeo, hanc sententiam cum multis Doctoribus satis probabiliter me olim docuisse, & esse verè probabilem etiam Aduersarij admittunt, & me citato Dicastillus *de Sacram tom. 1. tract. 4. disput. 10. dub. 6. num.* 536. & me citato Leander *de Sacram. tom. 1. tract. 7. disput. 3. quæst.* 29. Præpositus *in 3. part. quæst.* 80. *art.* 11. *dub.* 2. *num.* 63. Valentia *tom. 4. disput. 6. quæst. 8. punct.* 4.

9. Vel respondeo secundò, si quis non adimpleuerit præceptum intra tempus Paschale, tenetur eo elapso etiam sub præcepto communicare, nam quando tempus præscribitur à lege vt terminus, quousque differri possit obseruantia præcepti, eo elapso non extinguitur obligatio. Ratio est, quia quod principaliter tunc intenditur, est substantia ipsa actus præcepti, & tempus solum præscribitur vt terminus, vltra quem non liceat differre obseruantiam actus præcepti; tum quia hoc præceptum de semel communicando in Paschate est determinatio præcepti diuini, ne vlterius differatur quam par sit; Tum quia hoc ipsum indicet lex per illa verba. Ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum suscipiens: & clarius Tridentinum *sess. 13. can. 9. Si quis,* inquit, *negauerit omnes & singulos Christi fideles teneri saltem in Paschate ad communicandum, &c.* quibus verbis Concilium declarat principalem intentionem Ecclesiæ esse ne vltra annum huius Sacramenti susceptio differatur.

10. Ex hac verò opinione non sequitur quòd præceptum de communicando tempore Paschali adimpleri possit post vnum, vel alterum diem, sed facto præcepto, & non adimpleto suo tempore elapsis quindecim diebus remanet adhuc præceptum communicandi. Itaque licet hoc præceptum sit affirmatiuum, est tamen simul virtualiter negatiuum quatenus includit prohibitionem de non differendo vltra annum hoc Sacramentum.

11. Ex dictis sequitur stando in hac opinione, continuò peccare eum, qui cùm possit communicare non communicat: sicut continuò peccat ille, qui cum possit restituere non restituit. Quid si quis, inquies, ex deuotione communicauit in Natali, & postea transgressus est præceptum in Paschate, an possit expectare vsque ad sequens natale, in quo annum complet? Negat Suarez: quia hoc inquit est per accidens, per se autem seruandum est Ecclesiasticum præceptum de annua communione. Quod probabile est, inquit Amicus *in cur. theol. tom. 7. disp. 26. sect. 1. num. 49.*

12. Nota Lector aliam mediam opinionem circa discussam difficultatem, & est Patris Ioannis Pontij *in cur. theol. disp. 44. quæst. 9. concl. 6. num.* 101. videlicet, eum qui non communicauit à Ianuario vsque ad Pascha, si omittat communicare in Pascha, teneri adhuc ad communicandum, vi præcepti de communicando semel in anno aliquando ante Ianuarium sequentem. Si verò communicauit post Ianuarium ante Pascha, & omisit communicare in Paschate non teneri vi huius præcepti ad communicandum postea vsque ad sequens Pascha: quia satisfecit præcepto de communicando semel in anno, & transiuit tempus limitatum per alteram partem præcepti de communicando in Paschate.

RESOL. XV.

An si quis in Paschate sumit Eucharistiam in Ecclesia Cathedrali, satisfaciat præcepto? Ex part. 9. tr. 9. & Misc. 4. Res. 65. alias 64.

§. 1. Affirmatiuè respondere Doctores, quos citat, Sanchez *de Matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 27. num.* 1. asserentes, Archipresbyterum Ecclesiæ Cathedralis esse Parochum totius Diœcesis, & posse quæcumque Sacramenta in tota illa ministrare. Et ita indiuidualiter in casu nostro tenet Genuensis *in Praxi cap. 76. num.* 22. Possetinus *de Officio Curati, cap. 7. num. 57.* Sà *verb. Sacramentum num.* 4. Barbosa *de Officio Parochi, part. 2. cap. 20. num.* 12. Piasecius *in Praxi, part. 2 cap. 3. art. 3. num.* 26. & Gesualdus *in Theol. mor. tom. 1. tract. 12. cap. 4. num.* 20. vbi sic ait: Quæritur, an quilibet fidelis possit Eucharistiam aliaque Sacramenta in sua Cathedrali Ecclesia recipere, relinquendo Parochiam propriam? Respondetur affirmatiuè, nam Cathedralis Ecclesia in qualibet Ciuitate est Parochia communis, & vniuersalis

Sup. hoc in Res. seq. §. Sed difficultas.

totius Ciuitatis, & Archipresbyter potest appellari proprius Pastor totius Ciuitatis, sicut Episcopus totius Diœcesis, vt habetur *in cap. quicumque* 22.*quæst.* 1.*& ex cap.præcipimus* 12.*quæst.* 5. Ita Gesoaldos.

2. Sed ego puto, quòd qui communionem sumeret in Ecclesia Cathedrali, sine licentia proprij Parochi, vel Episcopi, non satisfaceret præcepto Ecclesiæ de Eucharistia sumenda, nam nullo iure probatur Ecclesiam Cathedralem esse communem totius Diœcesis: vnde Archipresbyter, & Parochus Ecclesiæ Cathedralis possunt tantùm ministrare Sacramenta in sua Parochia. Tamen quando Archypresbyteratus est quædam præbenda, cui ex officio esset annexum audire Confessiones omnium Diœcesis illius, tunc esset proprius Sacerdos, & ordinarius in tota illa, & proinde posset ministrare Eucharistiam in Paschate omnibus ad Cathedralem confluentibus. Et in hoc sensu est vera opinio affirmatiua; sin aliter illam non approbo. Et ita tenet Eligius Bassæus *in floribus Theol. verb. Communio Sacra num.* 13. & Sanchea vbi suprà, cum Trullench *tract. de iure Parochi, cap.* 5. *num.* 10. vbi sic ait: Obserua quosdam eaistimare Parohianos satisfacere præcepto Ecclesiæ, si Eucharistiam sumaor in Ecclesia Cathedrali suæ Diœcesis à Parocho, seu Archipresbytero illius: nam putant Archipresbyterum, seu Parocbum prædictum posse audire Confessiones, & consequenter administrare omnia Sacramenta etiam Eucharistiam omnibus fidelibus illius Diœcesis absque licentia proprij. Verius tamen, & tenendum est, vt Praxis confirmat, talem Parochum non posse alienis ouibus absque proprij licentia Encharistiam, aut alia Sacramenta ministrare: nisi esset alicubi Presbyter deputatus, ad quam possent omnes de Diœcesi gratia recipiendi Sacramenta confluere, quòd raró contingit: nam in consuetudine positum est, solùm habere potestatem in sua Parochia. Ita Trullench. verum Panormi vel ex licentia ab Archiepiscopis largita, vel ea consuetudine, omnes confluentes ad Ecclesiam Cathedralem pro sumenda Eucharistia tempore Paschatis, adimplent præceptum, & accipiunt schedulam signatam, vt illa possint demonstrare proprio Parocho.

RESOL. XVI.

Quidam Conuersus, seu laicus Religiosus sumpsit tempore Paschali Eucharistiam à Sacerdote sua Religionis simul cum ipso commerante in viridario eiusdem Religionis, quæsierunt, an satisfaceret præcepto annuæ communionis?

Quod est quærere, an Regulares, qui communicant more laico, teneantur, vt impleant præceptum Paschale communionis, illam sumere de manu proprij Prælati, cum ipse sit proprius Sacerdos ipsorum?

Et docetur Regulares posse ministrare Eucharistiam pro præcepto Ecclesiæ, aduenis, & peregrinis, qui nullum domicilium habent.

Item operariis, qui conuentionem faciunt per aliquod tempus ad laborandum in Conuentu, & Parochia carent.

Item seruis, & famulis, & famulo non soluto possunt ministrare Eucharistiam tempore Paschali pro adimpletione præcepti, & in articulo mortis Viaticum, Extremam-Vnctionem, & sepulturam.

Sed difficultas est, an sæculares communicantes tempore Paschatis in Ecclesia Cathedrali satisfaciant præcepto?

Et notatur, quod Religiosi possunt ex priuilegiis ministrare Eucharistiam extra tempus Paschale, & sumere Viaticum: & possunt dare Viaticum, quando non potest expectari Parochus, aut consensus eius, & in dicto casu datur Regula ad hoc magis securè faciendum.

Et tandem firmatur, quod tacita licentia, & ratihabitio Parochi, etiam si sit de futuro, sufficit ad validè, & licitè ministrandam sacram Eucharistiam, & Extremam-Vnctionem, secus de matrimonio, & confessione. Ex p.11.tr.7.& Misc.7. Res.28.

§.1. RE spondi negatiuè, si ex probabilibus rationibus non scirent Prælatum in hoc coosentire, & hanc opinionem nouissimè inuenio docere nostrum Patrem Pasqualigum *in theol.tom.* 2. *disp.* 518. *sect.* 7. *num.* 31. vbi asserit: Colligitur, Regulares qui commonicant more Laico teneri, vt adimpleant præceptum Paschalis communionis, illas sumere de manu proprij Prælati, cùm ipse sit proprius Sacerdos ipsorum, & quamuis iuxta Constitutionem Clement. Octaui deputet plures Confessarios, qui audiant confessiones suorum subditorum, non tamen ipsis censetur concessa facultas administrandi Eucharistiam, cùm hæc sit diuersa ab ipsa; nec adsit illa necessitas, quod talis facultas aliis deputetur, sicut adest de facultate audiendi confessiones. Nec facultas quam habent ea priuilegio administrandi Eucharistiam suffragatur, quia est concessa solùm in ordine ad sæcolares. Ita ille.

2. Nota hîc obiter, quod etiam alibi adnotauimus, stantibus priuilegiis posse hodie laicos seruientes intra monasterium Religiosis, satisfacere præcepto annuæ communionis, sumant Eucharistiam ab illis. Imò absolutè desunt qui doceant eam obligationem adeundi Parochum, restringendam esse ad eos, qui non degunt intra Monasterium. Nam degentes in loco excmpto à cura Parochorum, videntur licitè posse communionem sumere in iis locis, in quibus degunt; tum quia sicut ibi possunt sepeliri inconsultis Parochis, ita etiam videntur ibi posse Sacramenta sumere, vt colligit Bonacina supra ea iis, quæ docet Sanchez *lib.* 3. *de matrim. disp.* 23. *num.* 12. & docet Dicastillus *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 4. *disp.* 10. *dub.* 7. *num.* 173 Vnde Remigius *in pract. confess. tr.* 3. *cap.* 3. §. 1. *num.* 5. sic ait, [Los peregrinos, que passan de camino sin tener domicilio: y los jornaleros que se alquilan por algun tiempo, y no han tomado vezindad en el lugar en que se hallan, ni tienen intento de morar alli la mayor parte del año, cumplen con el precepto comulgando en las Iglesias de los Religiosos: tambien los criados de la Religion, que viuen dentro della con sugecion à los Prelados, porque en esto no se haze iniuria à los Parrocos, en cuyo fauor se hizo à quella limitacion del dia de Pascua] Ita ille; cui adde Ioannem de Soria *in Epilog. summ. part.* 2. *tr.* 2. *sect.* 1. *disp.* 7. §. *circa ministrum*, vbi sic asserit: Regulares possunt Eucharistiam administrare illis, qui nullum domicilium habent. Item operariis, qui conuentionem faciunt per aliquod tempus ad laborandum in conuentu, & parochia carent. Item possunt administrare hoc Sacramentom cum Sacramento Extremæ-Vnctionis seruis, & famulis conuentus: & idem est dicendum de seruo, & famulo non soluto, qui extra clausuram de nocte cum muliere sua pernoctat, si infirmitatem patiatur in ipso cænobio, quos in suis Ecclesiis possunt sepelire, quando sepulturam non elegerint.

Alibi infra in Res. 15. in principio, & in Res. 21. §. Notandum. & in Res. 22. §. penult. & in tom. 7. tr. 1. Res 58. §. vlt. in fine & in alio vlt. §. eius not.

3. Sed difficultas est an sæculares communicantes tempore Paschatis in Ecclesia Cathedrali, satisfaciant præcepto? Et negatiuè respondet Dicastill. *vbi supra num.* 170. & alij, quos alibi adduxi, & nunc adhæret Paschal. *vbi supra num.* 5. Cùm enim Episcopus resideat in Ecclesia Cathedrali, & sit vniuersalis pastor totius Diœcesis, potens omnibus immediatè

Alibi in Res. præterita.

diatè ministrate Sacramenta, Cathedralis quoque est Ecclesia vniuersalis propria omnium, & ideo possunt omnes ad ipsam concurrere pro recipienda Paschali communione, nam censetur recipere à proprio pastore, cùm nomine Episcopi Sacramenta in ipsa ministrentur. Idem etiam docet Martinus de San Ioseph *in mon. confess. tom. 1. lib. 1. tract. 9. de Euchar. num.* 11. Et ideò supposita consuetudine, vt mihi constanter aliqui asserunt adesse, dicendum est. Magistrum Capellanum Cathedralis Ecclesiæ Ciuitatis Panormi (dulcis patria mea) posse administrare omnia Sacramenta, etiam matrimonium aliis Parochianis alterius parochiæ, & hæc vt dixi stante consuetudine, quæ iurisdictionem præbet non habenti. Et ita in fauorem dicti Magistri Capellani latè probauit doctissimus, & amicissimus Pater Vincentius Tancredi Societatis Iesu in quodam voto, quod subscripserunt ex eadem Societate Pater Franciscus Bardi, & Pater Franciscus Tamburinus, Pater Auersa ex Clericis Minoribus, Pater Magister Lezana Carmelitanus, & ego ipse.

4. Nota tamen hic obiter, quod Religiosi possunt ministrare Eucharistiam extra tempus, quo satisfaciendum sit præcepto de communione in Paschate, & tempus sumendi viatici est extra controuersiam, quia habent ad hoc à summis Pontificibus priuilegia, quod etiam possint dare viaticum, quando non potest expectari Parochus, aut cõsensus, eius est sententia communis, quia tum potest bene præsumi consensus Parochi. Sed talis præsumptio consensus ipsius non sufficit, vt detur communio Paschalis, quia facilè potest differri illa communio donec habeatur consensus expressus eius; & interea potest quis tum ex deuotione communicare, & recipere fructum Sacramenti, cum animo communicandi ad satisfaciendum illi præcepto, quando aderit Parochus, & dederit consensum. Ita Ioannes Pontius *in curs. Theolog. disp. 44. quæst. 12. concl. 2. num.* 107. Putat tamen Leander *de Sacram. tom. 1. tract. 7. disp. 3. quæst.* 18. & alij penes ipsum, quod pro communicandis Laicis tempore Paschali ad implendum præceptum sufficiat probabilis spes, aut præsumptio, quod Parochus approbabit postea id quod gestum fuerit.

Sup. hoc infra in Ref. 61. & in aliis eius primæ not.

Sup. hoc infra in §. vlt. Ref. 21. & lege etiam §. not seq.

5. Vide Fagundez *de præcepto Eccles. part. 3. lib. 1. cap. 5. num.* 11. & Trullench *in decal. tom. 1. lib. 3. cap. 5. dub. 2. num.* 10. vbi firmat, quod tacita licentia, & ratihabitio Parochi, etiamsi sit de futuro, sufficit ad validè, & licitè ministrandam Sacram Eucharistiam, & Extremam-Vnctionem quæ non requirunt ad sui validitatem iurisdictionem; secus dicendum de confessione, & matrimonio. Idem etiam docet Martinus de Sen Ioseph *in mon. confess. tom. 1. lib. 1. tract. 9. de Eucharist. num.* 10.

Sup. hoc, & contenta in hoc §. infra in Ref. 62. §. vlt. & lege etiam §. not. præteritæ, & infra in tr. 4. lege à lin. 4. Ref. 29.

Et pro cõfessione in tom. 1. tr. 5. Ref. 24. §. Vnde. & in tr. 5. Ref. 5. §. vlt. & in tom. 7. tr. 1. Ref. 120. § 2. in fine, &c. Sed lege earum doctrinam per totas.

RESOL. XVII.

An Regulares ex priuilegio possint ministrare laicis Eucharistiam pro adimplendo præcepto annua communionis?

Et quid pro aduenis, & peregrinis? Ex part. 11. tr. 7. & Misc. 7. Ref. 4.

Alibi in dubus Ref. seqq. & in prima §. Assertis secundo. & seqq. & infra in Ref. 40. §. Nota.

§. 1. Alibi pro affirmatiua pro sententia adduxi Ioannem de la Cruz, Bejam, Rodriquez, Baunium, & alios, quibus nunc plures addam, quorum verba per extensum apponam, & inter illos primus agmen ducat Ioannes Henriquez *in qq. moralibus fol.* 15. vbi sic ait, [Traen à cerca de la comunion en la Parroquia en tiempo di Pasqua vn priuilegio Iuan de la Cruz, y Manuel Rodriquez concedido por Nicolas V. y Iulio II. à los Padres de Guadalupe para que todos los fieles, que comulgaren en su Iglesia ocho dias antes de Paqua, ò ocho dias despues satisfagan y camplan con el precepto de la communion, como si comulgassen en la Paroquia, à este priuilegio no le han dado tanto credito algunos, como à otros por ser en disfauor de las Parroquias: y assi infiere Fagundez citadu por Diana, que en vna ciudad de Portugal quiriendo los Padres de San Francisco gozar de la participacion deste priuilegio, y praticarlo en su Iglesia, lo contradixeron los curas di vna parroquia; y despues de auerse pleiteado fuertemente, fue sententiando en fauor de los Padres do San Francisco verdad sea que aqui no auia necessidad de mucho pleito, pues la comunion de los priuilegios concedidos à qualquier Conuento de Religiosos, es tan cierta à todas las Religiones.

2. Remigius *in pract. confess. tract. 3. cap. 3. §. 1. num.* 6. Es tambien probable que cumplen los fielea con el precepto de la communion, comulgando en las Iglesias de qualquiera Religion aprobada, por vn priuilegio de Iulio II. y Nicolao V. concedido à los Padres de Guadalupe de que todas communican, y por vna sentencia dada en fauor de los Padres de San Francisco, en confirmacion deste priuilegio contro los Curas, como refiere Fagundez apud Dianam. mas no conuiene que esto se haga sino raras vezes con mucha pruden ia y cautela por euitar escandalos, y discordias.]

3. Ioannes de Soria *in Epilogo summ. part. 2. tract. 1. sect. 1. disp. 7. §. circa ministrum.* Item possunt Regulares virtute suorum priuilegiorum in die Paschatis ad implendum præceptum annuæ communionis peregrinis, & aduenis Eucharistiam ministrare: quia in hoc nulla fit parochis iniuria: imo Pater Rodriquez tenet quoslibet, & alios sæculares communicandu apud Regulares satisfacere Ecclesiæ præcepto.

Sup. his latè infra in Ref. 21. & in aliis §§. & vers. eius primæ not.

4. Martinus de San Ioseph *in mon. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 5. de Euchar. num.* 14. [En rigor pueden los Religiosos en sus Conuentos dar à los seglares la comunion Pascual, por vn priuilegio de Nicolao V. concedido al Monasterio de nuestra Señora du Guadalupe, y estendido por Pio IV. à todos los Conuentos de la Orden de S. Geronimo, de que participan todos los Mendicantes y yo juzgo tambien que es problable, aunque aconsejo, que en el tiempo Pascual se abstengan los Religiosos deste priuilegio. Alguuos Auctores niegam con ansia, que se pueda vsar deste priuilegio Granados *tract. 12. disp. 2. n.* 3. Fagundez *precept. 2. lib. 1. cap. 3. num.* 16. Portel *v. Sacramentorum administ. num.* 6. Henriquez *lib. 8. cap. 55. lit. B.* Nauarr. *cap. 21 num.* 52. dan por razon que es contra el Derecho comun, y que assi se ha de interpretar. estrechissimamente Diana *6. part. tract. 7. res.* 58. Trae cierta declaracion de los señores Cardenales en contrario. Todo esto no quita la probabilirad de neustra opinion, no lo primiero porque todos los priuilegios son extra ius commune, que son leyes priuadas *l. 1. in lege quod fauore 6. C. de legib.* y siempre han de obrar algo de nueuo los priuilegios, *cap. si Papa vers. si autem de priu. in 6. l. 3. in princip. ff. de iur. iuran. l. si quando 109. ff. de leg. 1. leg. fin. ff. nequid in loco publico,* y hasta el priuilegio de Pio IV. no podian dar los Religiosos à los fieles la comunion Pascual. Concedio esto Pio IV. luego pueden darle, y queriendo interpretar este priuilegio estrechamente, sera quitarle del todo, porque no tiene mas lances, ni admite otras interpretaciones estrechas, ni largas, que poder dar, ò nò dar la communion Pascual, y ya queda probado, que el priuilegio ha de obrar algo de nueuo, y este de que tratamos loque obra, es poder dar los Religiosos la comunion Pascual:

Quæ hic est infra Ref. 20 & in aliis eius primæ annot.

Ni

Ni se deue dar credito al Padre Diana, quando trae declaracion de los señores Cardenales en contrario, pues como prouare abaxo, paraque hagan fee estas declaraciones, han de parer autenticas, y firmadas del Señor Cardenal Presidente de la Sacra Congregacion, y legalizadas del Secretario della, y de mas desto han de ser promulgadas con los requisitos, que las demas leyes, y muchos de los Autores citados por la opinion contraria, no disputan la question de Pio IV. porque no tuuieron notitia del.]

5. Ludouicus de San Iuan *in sum. quæst. 8. de Eucharist. art. 3. diffic. 3.* hanc etiam sententiam absolutè, & sine formidioe tenet, & Leander de *Sacram. tom. 5. tract. 7. disp. 3. quæst. 19.* putat etiam hanc sententiam esse probabilem,

6. Idem etiam existimat Tamburinus *opus. de communione cap. 4. §. 4. à num. 51. vsque ad num. 55.* Quod si aduersus hoc priuilegium obucias verisimile non esse Pontificem voluisse parochorum iurisdictioni derogare, & ab eorum cura, & sollicitudine oues proprias eximere; facilè satisfacies negando hoc priuilegio iurisdictioni parochorum derogari, & ab eorum iurisdictione oues extrahi. Tum quia Pontifex est potissimus parochus, ex cuius licentia, & facultate hæc administratio fit. Tum quia parochis specialibus non admittitur facultas administrandi Eucharistiam suis ouibus, sed retenta eorum facultate alij in eorum leuamen, & adiutorium designantur. Quæ omnia manifestè patent in facultate concessa pro administratione pœnitentiæ, quam Religiosi quolibet ante tempore præstant, nec tamen obinde iurisdictioni parochorum derogatur, nec ab eorum cura oues eximuntur. Quod si iterum obiicias per non vsum priuilegium prædictum amissum esse; obstat, quia per non vsum non amittitur priuilegium, quod in grauamen aliorum non cedit, sicuti prædictum est priuilegium. Neque priuilegium cedens in aliorum grauamen amittitur per non vsum, nisi grauati præscribant aduersus priuilegiatum. At nulla est parochorum præscriptio aduersus Religiosos prædicto priuilegio gaudentes, cùm à tempore Pij IV. & V. omnes Pontifices successores priuilegia à Pio IV. & V. concessa Religiosis confirmauerint. Adde hoc priuilegium Religiosis concessum esse, non vt ex obligatione illo vtantur, sed vt vtantur eo pro suo arbitratu. Quoties autem sic est priuilegium concessum, non amittitur per non vsum.

7. Adde, priuilegium hoc, etsi non fuisset acceptatum à Religiosis Sancti Hieronymi (quibus primò concessum est) potuisse, & posse acceptari à Religiosis aliorum Ordinum participantibus de priuilegiis dictorum Religiosorum S Hieronymi: præter quàm quòd non potest dici amissum hoc priuilegium per renunciationem factam à Regularibus: cum non constet talem renunciationem fuisse acceptatam à Papa: & alioqui renunciatio priuilegij debeat perfici acceptatione eius, qui priuilegium concessit, possitque renuncians mutata voluntate velle vti priuilegio sibi concesso, vsque dum sit acceptata eius renunciatio (vt benè ostendit Bordonus *tom. 2. resol. 52. num. 112.* in simili) Accedit, quòd difficile est Religiosos amittere sua priuilegia per præscriptionem, sicque iuxta paulò ante dicta possent Regulares in præsentia velle vti præfato priuilegio, etsi antea vsi non fuissent.

Vide etiam circa præsentem quæstionem præter Doctores citatos, Samuellium *de sepulturis tract. 1. contr. 15. concl. 5. num. 20. cum seq.*

Alibi in Resolutionibus not. primæ. præteritæ huius Res.

8. Sed vt alibi obseruaui, Eminentiss. Cardinalis Lugo, *de Euchar. disp. 18. num. 49.* circa priuilegium Nicolai V. videtur dubitare, primò, quia dicitur concessum à Nicolao V. anno 1458. quod constat esse manifestè falsum, quia illo anno erat Papa Pius Secundus, qui Calixto III. successit, qui successerat anno 1455. Nicolao V. Ex alio *c. dubitat*, secundò, quia Rodriquez in Bullario Regular. vbi alias bullas eiusdem Papæ congerit, illius Bullæ non meminit. Sed hæc non admodum mouent Patrem Dicastillo *de Sacram. tom. 1. tract. 4. disp. 11. dub. 4. num. 67.* nam in primo potuit esse error in scriptura in vna littera seu nota numeri, quem errorem aliqui alij secuti sint, maximè cum alioquin constet in eo conuentu sic seruari, & haberi tale priuilegium. In secundo vero capite argumentum est negatiuum quod omiserit illud Rodriquez fortè, vel oblitus, vel quia cum illud fuisset collatum prius pro solo illo Conuentu, non notauit, nec sola illa Bulla omittitur ab eo Auctore, sed aliæ, quis vult hominem cogere, vt omnia colligat priuilegia, cùm nec Seraphinus, nec Barbosa, nec alij qui hæc postea ex instituto collegerunt potuerint omnia congerere? Addit Lugo si illud fuit solum viuæ vocis oraculum, iam cessasse, & reuocatum fuisse per Vrbani VIII. generalem reuocationem, quod verum esset, si non fuissent à Pio Quarto, & Pio V. extensa per Bullas eiusmodi priuilegia, & concessa aliis Monasteriis, & per alios Pontifices, aut etiam illos aliis Religiosis per Bullas omnia priuilegia antea quouis modo collata.

9. Verùm his omnibus non obstantibus, ego prorsus puto supradictam sententiam non esse à Regularibus practicandam, etiam secluso scandalo, & rixis cum Parochis stante clara declaratione Eminentissimorum Cardinalium facto verbo cum Sanctissimo à me adducta *in part. 6. tract. 7. res. 58.* & licet ad hanc declarationem teneatur respődere Tamburinus, & Martinus de San Ioseph *vbi supra* tamen me citato illam tuetur Dicastillus *vbi supra disp. 11. dub. 5. num. 56. & 97.* Vnde merito sententiam superius expressam in fauorem Regularium non ausus est docere nouissimè Pater Vrbanus ab Ascensione *in Theolog. moral. tract. 2. dist. 5. cap. 1. Regula 4.* Castro Palaus *tom. 4. tract. 25. punct. 19. num. 5.* Suarez *de Religion. tom. 4. tract. 10. lib. 6. cap. 3. num 6.* Pellizar. *tom. 2. tractat. 8. cap. 3. sect. 3. num. 195.* & alij. Quæ hic est infra Res. 20.

RESOL. XVIII.

Referuntur aliqua opiniones circa Regulares in ordine ad ministrandam Eucharistiam sæcularibus tempore Paschatis, & in articulo mortis, & etiam familiaribus, & seruitoribus actualiter sibi seruientibus & intra Monasterium commorantibus, & etiam extra Monasterium degentibus? Ex part. 15. tract. 2. & Misc. 2. Res. 56.

§. 1. POsse circa hoc plura Regulares vigore priuilegiorum docet Pater Chassaing *de priuilegiis Regular. part. 1. tract. 8. cap. 2. per totum*, & ideo asserit; Primò, quod Regulares possunt Eucharistiam ministrare in Paschate, & in articulo mortis suis familiaribus, & seruitoribus actualiter sibi seruientibus, & intra Monasteria, aut loca eorundem commorantibus, & sub eorum obedientia viuentibus, ac similiter eisdem extra Monasteria degentibus, qui hac sumptione præcepto de recipienda Eucharistia satisfaciunt.

Sup. hoc infra in Ref. 21. §. Notandum est. & in Ref. 22. §. penult. & supra in Ref. 16. §. Nota hic. & pro articulo mortis contento in hoc §. 1. infra in Ref. 63. & in tom. 7. t. 1. Ref. 88. §. vltim. in fine, & melius in alio §. vltim. eius not.

2. Nec obstat Concilium Tridentinum *session. 24. cap. 15. de reformat.* non concedere hanc facultatem; nisi familiaribus commorantibus intra Monasteriorum septa, non autem familiaribus commorantibus extra septa Monasteriorum, quod similiter

liter declarauit Congregatio Cardinalium sub Gregorio XIV. ergo non possunt Eucharistiam ministrare omni tempore famulis extra septa Monasteriorum morantibus, cum clausula reuocatoria priuilegiorum sit iuncta decreto Tridentini.

3. Respondetur primo, ex Roder. *tom.* 1. *quæst.* 56. *art.* 14. Tridentinum esse quoad hoc, & cætera priuilegia reuocatum à Pio V. vt diximus *in tract. de priuilegiis in communi*, ita vt dicto priuilegio sicuti aliis in foro conscientiæ vti possint.

4. Respondetur Secundò, Priuilegia Regularium fuisse absolutè in vtroque foro, non obstante Tridentino confirmata, *vt in dicto tract.* 10. ac propterea illam declarationem Cardinalium interpretum Tridentini, sicut & alias, nihil officere illi priuilegio, sicut nec aliis priuilegiis, cum non sint declaratiuæ nisi sensus Tridentini: Deinde non esse tanti ponderis, vt sæpius diximus, quod possint priuilegia authentica, & authenticè confirmata eneruare. Ac sic tenent citatus Rodericus, Marcel à Sancto Benedicto *in Scholio in Compend. priuileg. Fulsens. verb. Familiares*, §. 1. & 2. *& alij*.

5. Respondetur Tertiò, sub clausula reuocatoria illius capitis non comprehendi priuilegia Mendicantium, cum non exprimantur, quod fieri debet, vt alibi diximus ex Pio V. & Doctoribus.

Sup. hoc in duabus Res. seqq. & in Res. præterita, & infra in Res. 23. § Nota quod.

6. Asserit Secundò, Quod Regulares possunt Eucharistiam ministrare fidelibus, & die eo quo præcepto Ecclesiæ satisfacere volunt, & sic satisfacere præcepto. Probatur primò, ex concessione Pij V. in præcedenti propositione allegata, qua vetatur Episcopis, & Rectoribus, vt non possint cogere Parochianos ad iterum sumendam Eucharistiam, si semel illam tempore Paschali sumpserint de manibus Regularium. Et ex Concessione Nicolai V. facta Religiosis de Guadalupe anno 1458.

7. Nec obiicias, Tridentinum reuocasse hoc priuilegium, cum aliàs probauerimus non reuocasse; *Nec item opponas non vsum illius priuilegij*; quoniam etiam demonstrauimus alibi, non solum non abrogare priuilegia Regularium, quin & si abrogaret, quæ in vsu non confirmata fuerunt.

Sup. hoc in Res. not. seq. & præterita.

8. Asserit Tertiò, quod licet Regularibus Eucharistiam in die Resurrectionis Dominicæ sæcularibus porrigere, etiam vt Ecclesiæ præcepto satisfaciant.

Sup. hoc infra in Res. 23. § Hoc supposito. & seqq. & in alia Res. eius not.

9. Nec obstat sententia Sacræ Congregationis, inserta Breui Innocentij X. in causa Regularium Ciuitatis Burdigalensis contra Illustrissimum Archiepiscopum illius Ciuitatis illam confirmantis, nouissimè emanata, in qua sic pronunciatur Instantibus Regularibus, &c. Sacra Congregatio asserit, Archiepiscopum Burdigalensem non posse prohibere Regularibus habentibus priuilegia Apostolica, vt à Dominica Palmarum vsque ad Dominicam in Albis inclusiuè administrare non valeant personis sæcularibus Sacramentum Confessionis. Posse tamen eisdem prohibere, vt personis sæcularibus in die Paschatis non administrent Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, etsi dictæ personæ sæculares in alia die satisfecerint præcepto Ecclesiæ hac de re edito. In qua duo notanda sunt, Primùm Congregationem prædictam respondendo querelæ Regularium, decernere Archiepiscopum Burdigalẽsem non posse prohibere, quin Regulares in quindena Paschali non audiant sæcularium confessiones. Secundùm quod notandum est, dictam Congregationem motam à semetipsa, absque vllâ querela ipsi oblata decernere, dictum Archiepiscopum posse prohibere, ne die Resurrectionis Dominicæ sæcularibus Eucharistiam ministrent. Ex quibus concluditur, posse Regulares ex priuilegio die Resurrectionis Eucharistiam sæcularibus porrigere, quia sine illo non possent, cùm iure prohibeantur; non posse tamen si ab Archiepiscopo prohibeantur; ergo propositio nostra, quæ asserit absolutè posse illam ministrare die Resurrectionis, etiam satisfaciendo Ecclesiæ præcepto, non subsistit.

10. Responderi posset, primò. Hanc Constitutionem, esse Decreti Congregationis Cardinalium dumtaxat confirmantium, ac propterea nihil aliud operari, præter id quod tale decretum operatur, quod cum nullum alium effectum habeat, nisi illum quem habet sententia Doctorum sicut *in 1. de priu.* in comm. probatum est. Nec similiter prædicta Constitutio, seu confirmatio alium effectum habebit, vt de confirmatione in genere, in proximè citato tractatu etiam probatum fuit: cumque alij DD. non mediocris litteraturæ, & famæ in priuilegio euidenti fundati, existiment posse Regularem dare Eucharistiam die Resurrectionis Dominicæ ad præcepto Ecclesiæ satisfaciendum, etiam Episcopo prohibente, cum sit Pontificia concessio; ac ex consequenti independens à voluntate Episcopi, sicque Regularis in illius Priuilegij possessione, ideò illius iuri standum est, cum melior sit pars possidentis.

11. Respondetur Secundò, quòd supponendo dictam Constitutionem habere vim legis, & sententiæ, non propterea per illam derogari huic priuilegio, quoniam licet quoad confessionem in quindena Paschæ sit sententia, non tamen talis est, quoad Eucharistiæ administrationem, circa quam non fuerat ad Sedem Apostolicam pronocatum, & quoad illam Congregatio pronunciat nemine audito, & conquerente; & sic pronunciatum Papa confirmat, vt ex dicta Constitutione, seu sententia constat, cumque inauditum possidentem, nec Congregatio, nec Papa, nec quilibet alius iudex à possessione vellet deiicere præsumatur, maximè cum hoc ius Regularium sit ius quæsitum, quod non facilè tollitur, nisi partibus super hoc contradictoriè auditis, iuxta Regulam ab Vrbano VIII. positam, vt alibi diximus; Nullatenus credibile est dictam Congregationem, & Papam, illa sententia velle huic priuilegio verè iuri quæsito, sibique ignoto, cum extra corpus iuris vagetur, derogare.

12. Et tandem asserit Quartò, Quod licet Regularibus, inuitis Parochis, Eucharistiam pro viatico ministrare sæcularibus in mortis articulo existentibus. Ita tenet in sententia nostra de ministranda Eucharistia in Paschate Ioannes de la Cruz *de stat. Relig. lib.* 2. *cap.* 5. *dub.* 5. *concl.* 2. Sic etiam absolutè censet Pottel. *in addit. ad verbum, Sacramentorum administratio.* Probatur ex eo quod Nicolaus V. Bulla inchoata, *Scimus populos*, & Sixtus IV. Bulla, *Vestris in hac.* Minoribus facultatem ministrandi Eucharistiam fidelibus concedentes, diem vnicum Resurrectionis Dominicæ exceperunt; ergo cum exceptio firmet Regulam in contrarium, possunt iisdem in vi illarum concessionum (solo illo die excepto) Eucharistiam ministrare; ac consequenter in mortis articulo.

Sup hoc, & seq. quamuis non tam plenè, lege tamen infra doctrinam Res. 62. & aliarum eius primæ not.

13. Nec obstat Clementina Religiosi, *de priuil.* & *Dudum*, *de sepult.* prohibentes Regularibus administrare Eucharistiam sæcularibus in articulo mortis absque licentia Parochi, quoniam tunc habetur licentia Papæ, qui summus est Parochus, & sicut inuito, & contradicente Parocho, posset quis de licentia Episcopi illam administrare sæcularibus, sic à fortiori de licentia Papæ. Accedit, quod illæ duæ Clementinæ reuocatæ sunt à Pontificibus priuilegia confirmantibus, non tamen consulerem Regularibus hoc vti priuilegio, nisi vrgente aliqua rationabili causa.

Sup. hoc in Res. not præteritæ, §. Notandum. in principio. & in aliis eius not.

14. Et

Alibi in Resolutionibus præteritatū annotationum huius Res.

14. Et hæc omnia asserit Pater Bruno, *vbi supra*, quæ quidem alibi à nobis in pluribus reiecta sunt in variis locis nostrorum operum, & ideò caueant Regulares illa ad praxim reducere. Vide præter alios Patrem Amicum *in Cur. Theol. tom. 7. disp. 31. sect. 3. n. 57. cum seq.* qui negat Regulares posse ministrare Sacramentum Eucharistiæ, in articulo mortis, vel pro præcepto annuo adimplendo absque licentia Parochi. Vide etiam Cardinalem Lugo *de pœnit. disp. 18. sect. 2. n. 52. & 53.* prorsus negantem posse Regulares ministrare Viaticum absque licentia Parochi, vt nouissimè docet Andreas Mendo *in Bull. Cruc. disp. 15. cap. 4. n. 40.*

RESOL. XIX.

An Sacerdos Regularis tempore Paschali possit ministrare Eucharistiam sæcularibus, vt adimpleant præceptum Ecclesiasticum annuæ Communionis? Ex part. 2. tr. 14. Res. 73.

Sup. hoc in Res. seq. & supra in Res. 17. & in Res. 58. §. Assero secundo. & seqq. & infra in Res. 23. §. Nota quod.

§. 1. NEgatiuè respondet Suarez *de Relig. tom. 4. tractat. 10. lib. 9. cap. 3. num. 8.* Portel *in dubiis regular. tom. 1. ver. Sacramentorum administratio, num. 5.* Villalobos *in summa, part. 1. tract. 7. dub. 47. n. 4.* Nugnus *tom. 1. in 3. parte, quæst. 83. art. 4. concl. 5.* Et in hanc negatiuam sententiam videtur inclinare Fagundez *de præcept. Eccles. tractat. 3. lib. 1. cap. 5. num. 16.*

2. Sed affirmatiuam sententiam non ignobiles authores docuisse constat: hi sunt Ioan. de la Cruz *de stat. Religios. lib. 2. cap. 5. dub. 4. concl. 3.* Beia *in respons. part. 4. cas. 4.* Rodriquez *tom. 1. reg. q. 56. art. 3.* Sorbo *in compend. priuil. ver. communicare*, & alij. Et hoc ex priuilegio Nicolai V. concesso Monasterio Beatæ Mariæ de Guadalupe Ordinis Diui Hieronymi anno 1458. Quod priuilegium confirmauit viuæ vocis oraculo Paulus III. deinde Pius IV. facultates concessas particulariter huic Monasterio, fecit communes omnibus Monasteriis eiusdem Ordinis, vt probat Rodriquez *tomo primo, quæst. 55. articul. 9.* Qua concessione, & extensione posita, id est, quod tale priuilegium sit commune omnibus aliis Monasteriis supradicti Ordinis D. Hieronymi, sequitur euidenter posse per communicationem eo frui, & vti omnes alios Mendicantes, ac proinde sequitur, posse Sacerdotem regularem ministrare Eucharistiam laicis tempore Paschali, & fideles satisfacere præcepto annuæ Communionis in Ecclesiis Regularium, & in Lusitania ita fuisse iudicatum in causa Fratrum Minorum, cum quodam Parocho, testatur Fagundez.

3. Nec supradictum priuilegium videtur per non vsum reuocatum. Nam priuilegia Minorum, & per consequens aliorum Ordinum, sunt à Pio IV. confirmata ex certa scientia, & de plenitudine potestatis, quæ verba, vt notat Rodriquez *to. 1. q. 8. art. 3.* confirmant priuilegia, per non vsum reuocata. Adde etiam, quia idem Pontifex non solùm confirmauit, sed de nouo concessit dicta priuilegia, & sic de nouo concessit Minoribus per communicationem dicta priuilegia Nicolai V. & Pauli III. Deinde nouissimè Paulus V. confirmauit, & de nouo roborauit priuilegia Minorum & Prædicatorum, etiam per non vsum reuocata. Alia verò argumenta in contrarium inuenies soluta apud Beiam. Vnde ex dictis remanet satis probabilis ista sententia. Sed ego consulerem, vt Regulares in tali casu faueant Parochis, & talem sententiam in praxim non deducant.

RESOL. XX.

An sæculares satisfaciant præcepto Communionis Paschalis, si sumant Eucharistiam in Ecclesiis Regularium?

Et explanatur priuilegia Regularium non interire per non vsum nisi post centum annos? Ex part. 6. tr. 7. & Misc. 2. Res. 58.

Alibi in Res. præterita, & supra in Res. 17. & in Res. 18. §. Assero secundo. & seqq & infra in Res 23. §. Nota quod.

§. 1. ALibi hanc quæstionem tetigi, & pro affirmatiua sententia adduxi aliquos Doctores; quibus nunc addo Stephanum Bauny *in Theolog. Moral. p. 1. tract. 5. q. 19.* vbi firmat Religiosum mendicantem idoneum ministrum esse dandæ Eucharistiæ eam postulanti alio die quàm Paschæ, quia Leo X. omnibus in Franciscana familia regularibus, aliisque religiosum institutum profitentibus in aliquo Ordine mendicantium, facultatem ministrandi sæcularibus Christi corpus concessit, omnibus præterquam Paschæ, & articuli mortis, vel eius periculi: quam à Pio V. renouatam in constitutione 38. declarant hæc eius verba. *Ipsique fideles Sacramentum Eucharistiæ (resurrectionis Dominicæ festiuitate excepta) sumere, eisque illud per fratres huiusmodi, scilicet mendicantes administrari valeat; nec ad illud faciendum per locorum Ordinarios, aut Ecclesiarum Rectores, seu alios quoscumque, illorum licentia minimè requisita, etiam sub censuris Ecclesiasticis, aut aliis pœnis cogi, vel compelli possint.* Quod & à Paulo eius nominis V. eisdem Regularibus concessum esse anno 1557. patet ex eius bulla cuius est hoc initium, *Ex Clementia Sedis Apostolicæ prouisione:* ergo cùm exceptio in non exceptis firmet regulam *ff. de milit. testam. §. final.* Sequitur præfatos Pontifices excludendo solum diem Paschæ in ea opinione fuisse, vt crederent, alios omnes eiusmodi esse, quibus Eucharistiam fidelibus porrigi à Regularibus nihil repugnet.

2. Et tunc satisfieri præcepto Ecclesiastico, de Communione quotannis recipienda circa Pascha probatur. Per communionem factam aliquo die de iis, qui continentur hebdoma antecedente Pascha, aut altera, quæ illud subsequitur, impletur præceptum communionis annuæ: non possunt ergo honestè, ac licitè cogi sæculares, qui die Cœnæ communicarunt in aliqua mendicantium Ecclesia, vt iterum id faciant in sua parochia, ipso die Paschæ.

3. Obiicitur. Cùm dies Paschatis in citato priuilegio intelligi debeat non materialiter pro solo resurrectionis die: sed formaliter pro toto tempore, quo lex Ecclesiastica de communione percipienda impleri potest, hoc est, à Dominica Palmarum, vsque ad Dominicam in Albis inclusiuè, vt declarauit Eugenius IV. tenétque Suarez *in 3. part. disp. 82. sect. 2.* malè à nobis est dictum, quolibet die, excepto Paschæ, posse fideles intra duas hebdomadas citatas ad effectum satisfaciendi præcepto de Communione annua communicare in Ecclesiis Mendicantium. Respondendum est primò falsum esse Paschæ nomen in Bullis Pontificum extendi ad totum tempus, quo lege Ecclesiæ satisfieri debet præcepto de communione: ita Beia *part. 4. casu 4.* & sic non sequi fideles posse communicare die Paschæ in Ecclesiis mendicantium, etsi possint die Cœnæ. Dici etiam posset nullum ab hac obiectione fieri doctrinæ nostræ præiudicium: cùm concessione Nicolai V. facta religiosis B. Mariæ de Guadalupe anno 1458. Pontificatus eius quarto, liceat omnibus Christi fidelibus de eorum manu ac in illorum Ecclesia sacro pane refici, die Paschæ, absque Episcopi aut Parochi licentia.

4. Additum à Paulo III. huic priuilegio & aliud,

quo

quo Cœnobitis prædicti Monasterij fas esse volunt, admittere ipso die Paschæ ad Eucharisticum epulum, quotquot ad eos commearent, tam intra, quàm extra septa Monasterij; modò ne hi sacrum alibi, quàm in Templis, aut Oratoriis facerent, quæ ipsis subessent. *Compend. Ordin. D. Hieronymi*, §. 2. & 6. Rodriq. *in quæstionib. regular. tom. 1. quæst. 56. art. 5.* Quare cùm quæ licent vni Ordini Pontificis Indulgentia, censeantur hoc ipso indulta atque concessa Mendicantibus, vt habetur in compendio priuilegiorum eorumdem Ordinum *verb. Communicatio*, ob quam causam Peregrinus *in compend. priuil. Ordin. Cleric. S. Syluestri de Vrbe, part. 2. tit. Confirmatio priuilegiorum*, §. 4. dictos Clericos asserit gaudere priuilegiis omnibus, & singulis, quæ concessa sunt, & conceduntur postmodum Societati Iesv, & non solùm ad instar, sed æquè principaliter, non videtur negari posse fideles satisfacturos præcepto de Communione annua, cùm eam quocumque die è Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis in Ecclesiis Mendicantium acciperent: sed id ego illis vt faciant non sum Author, ob scandalum.

5. Obiicitur secundò. Sublatum esse hoc priuilegium Mendicantium, tam per Concilium, quàm non vsum, cùm nunquam reperiantur, qui sacro die Paschæ communionem dent fidelibus in suis, hoc est Mendicantium Ecclesiis: & inter Catholicos pauci sunt, aut nulli, qui existiment se conscientiæ suæ facturos satis, si tali communione contenti forent, factaque in eo loco. Sed respondendum est primò, supponi falsum in antecedenti, nempe Religiosorum priuilegia abrogata esse per Concilium, quia priuilegium in cuius reuocatione certa forma exigitur, non censetur reuocatum ea non seruata. Antonin. Diana *tr. 2. de dub. regul. resol. 68.* Sed Societati Iesv concessum est à Gregorio XIII. summi beneficij loco, & consequenter omnibus Regularibus, qui communicant eius priuilegiis, vt hæc antiqoata, imminuta, aut sublata per Pontificem censeri nunquam possint, nisi dictæ Societatis Patribus auctoritate eiusdem Pontificis ea reuocatio iuridicè innotuerit: ita Flauius Cherubinus *in compend. Bullar. tom. 2. constit. 1. Greg. XIII. scholio* 2. & ante illum M. Antonius de Amatis *decis.* 17. At de hac reuocatione quando, quid, & per quem Religiosis dicti Ordinis, voluntate S. Sedis vnquam innotuit? Nihil ergo eis per Concilium est ablatum, quo ante illud gauderent indulgentia Pontificis.

Quæ nũc inuenietur in tom. 7. tr. 1. Ref. 261. & in aliis eius not. & signãter ibi in §. vlt. Ref. 261. & in aliis eius annot.

6. Ad non vsum quod attinet. Respondeo primò Benedictinis concessum esse per quandam Bullam, ne indulta eorum Ordini priuilegia per non vsum interirent ante centum annos. Respondendum secundò, de iure communi quadraginta annorum spatium exigi, vt contra priuilegia præscribatur per non vsum, aut contrariũ. Cordub. *in compend. verb. absolutio quoad sæculares* 2. §. 19. Dico amplius Benedictinis priuilegia sua non perire per non vsum, aut contrarium, nisi post centum annos. Ioannes de la Cruz *lib. 2. cap. 3. dub. 2. concl. 2.* Rodriquez *tom. 1. q. 8. art. 2. & tom. 3. q. 51. art. 5.* imo ne interirent vnquam per aliquem, aut plures actus oppositos, vllo etiam longissimo tempore: sed vt iis arbitrio suo vti semper possent, licet obsita longo situ, penéque emortua viderentur per non vsum, iisdem S. Benedicti discipulis è Congregatione S. Iustinæ in Italia indulsit Eugenius PP. IV. Testimonio Ludouici Portellij *in addit. ad dub. Regul. verb. priuilegium.* Diana *tract. 1. de dub. resol.* 88. Respondeo tertiò, vt non vsus sit indicium renunciationis priuilegij, quæ voluntaria esse debet, tria sunt necessaria secundum Panormitanum *in cap. cùm accessissent, de constit.* Ludouicum de Beia, & Portellium *locis* paulò ante *citatis*.

Sup. hoc in §. vlt. not. sequ. & in multis aliis eius annot. primæ, & secundæ.

Quæ nũc est in tom. 7. tr. 1. Ref. 256.

7. Primum, vt qui non vtuntur priuilegio, sciant se eo gaudere, illo tamen vti nolint; quia renun-

ciatio est expressa voluntas abdicandi à se totum ius & facultatem priuilegij: id autem esse qui possit sine eius notitia, cùm voluntas, vtpote facultas cæca, non feratur in incognitum, explicari facilè non potest: nam consensus non fertur ad ignorata: ergo nec desitio iuris voluntaria ad non cognita.

8. Secundò. Ad iacturam priuilegij voluntariam requiritur, vt aliquoties sese obtulerit occasio eo vtendi, quæ tamen fuerit neglecta. Tertiò vt fuerit in non vtente facultas, eaque non impedita. At contẽdo nihil istorum contra Religiosos facere: non primũ quia cùm Romani Põtifices simul ac sederunt in clauo Ecclesiæ, gratias, priuilegia, immunitates, cæteraque illis à suis prædecessoribus concessa renouent ac confirment, & priuilegium de Paschali Communione in monasteriis Ordinis B. Mariæ de Guadalupe sæcularibus administranda, sit per communicationem, & nouam concessionem, ita eisdem Mendicantibus attributum, ac si speciatim fuisset illis concessum, dici sanè nec potest, nec debet eius vim iniisse omnem decursu totius illius internalli, quod ad præscriptionem centenariam contra ea priuilegia Papæ postulant.

9. Deficit item secunda conditio, quæ est voluntas renunciandi tali priuilegio: nam contendo id Religiosis nunquam venisse in mentem: plurimos autem, ac verè ferè omnes nesciisse se Papæ benignitate, potuisse die ipso Paschæ ad communionem in suis Ecclesiis sæculare admittere: quod cùm ipsos in præsenti non lateat, poterunt, si volent, in suum, ac fidelium commodum, vti Papæ beneficentia, & ita singulos domi suæ in Paschate sic impartiri Eucharistiam, vt eam hi iterum non teneantur suscipere in Parochia: quod tamen si me audient, non facient.

10. De occasione vtendi hac facultate, hoc habeo, quod dicam, eam non defuisse Regularibus, in praxim tamen reuocatam non esse: quod se posse nescirent, aut si sciebant, expedire non credebant: quod ego quoque censeo. Hucusque Stephanus Baunv, & ante illum Bartholomæus a S. Fausto *de Eucharist. lib. 2. quæst.* 80.

11. Sed omnibus supradictis latè discussis à viro docto, & erudito libenter adhæterem, nisi obstaret de directo declaratio in Epistola Sacræ Congregationis ad Eminentissimum Principem, & Dominum meum Cardinalem Boncompagnum Archiepiscopum Neapolitanum tenoris sequentis.

Conquesti sunt coram Sanctissimo Domino Rectores Ecclesiarum Parochialium istius ciuitatis de Patribus Theatinis, & Societatis Iesv, *quod asserere audent, personas Laicas assumentes in eorum Oratoriis, seu Congregationibus Eucharistiæ Sacramentum in die Paschatis Ecclesiæ præcepto satisfacere: cumque id minimè sit permissum, sed fideles sacram Communionem tempore Paschali à proprio, vel ab alio de ipsius Sacerdotis licentia suscipere teneantur, Sanctitas sua iussit Eminentiæ suæ significandum, & sub pœna suspensionis à diuinis, & aliis sibi bene visis id prohibeat præfatis Religiosis: moneatque ipsos Laïcos Sacramentum Eucharistiæ, vt de manu proprij Parochi teneri suscipere, vt Ecclesiæ præcepto satisfaciant: ita igitur pro sua pastorali pietate omnino curabit Eminentia vestra, cui me humillimè commendo. Romæ die* 20. *Martij* 1638.

Sup. hoc pro PP. Societatis Iesv in tom. 7. tr. 1. lege §. vlt. ac Ref. 262. & si placet vide alias Ref. & not. primæ dictæ Ref.

Eminentiæ vestræ Reuerendissimæ

Humillimus seruus

Cardinalis Verospivs.

P RESOL.

RESOL. XXI.

An Regulares virtute suorum priuilegiorum possint ministrare Eucharistiam vagis, aduenis, & peregrinis in die Paschatis, ad implendum præceptum annuæ Communionis?

Vel an teneantur supradicti confluere ad Ecclesiam Cathedralem, & Matricem pro adimplendo præcepto Communionis?

Et notatur, quod seruis, & domesticis intra Conuentum degentibus in morte, & in die Paschatis possunt Religiosi ministrare Eucharistiam, Extremam-Vnctionem, & Confessionem.

Et idem dicendum est de famulo coniugato, qui noctu dormit extra Conuentum, & si intra Conuentum sit in articulo mortis, possit illi dari Extrema-Vnctio, secus verò si moritur extra Conuentum.

Etiamque aduertitur, quod Religiosus, qui cum licentia certò præsumpta, & moraliter certa Parochi alieni ministrat Eucharistiam in articulo mortis, & in die Paschatis, non peccat, nec incurrit censuram? Ex p.3.tr.2.Ref.12.

Sup. hoc supra in Ref. 17.§. Inanes. & infra in Resol. seq. §. Nota tamen. cusim post mediũ. vers. Tertius est. & in to. 6. tr. 1. Ref. 45. §. 2. ad medium, à vers. Vnde Regulares.

§. 1. NEgatiuè respondet Peregrinus *in scholiis ad nostra priuilegia, part. 2. tit. communicare, §. 2.* quia ex Decreto Eugenij IV. apparet supradictos adipisci incolatum quoad Sacramenta Confessionis, & Communionis tempore Paschatis, licet ibi modico tempore steterint. Præterea dici potest hos teneri confluere ad Ecclesiam Cathedralem, & Matricem, quia videtur esse Parochia vniuersalis totius Diœcesis. Ita ille.

2. Sed ego contrariam sententiam tenendam esse puto, quam præter Sanch. *de matr. tom. 1. lib. 3. disp. 73. n. 17.* tuetur nouissimè Ascanius Tamburinus *de iure Abbat. tom. 1. disput. 5. quæst. 3. num. 6.* Laurentius Portel. *in dubiis Reg. ver. Sacrament. administratio, n. 6.* qui citat Rodriquez. Et hanc sententiam docet etiam Fagundez *præcep. 1. lib. 1. cap. 8. num. 5.* quia exceptio diei Paschatis apposita *in Clement. 1. de priuileg.* fuit introducta in fauorem Parochorum, & vt saltem eo tempore, & die omnes Parochi ad suam Parochiam confluerent: sed in nostro casu nulla fit Parochis iniuria, nam dicti non sunt Parochi; ergo, &c. Adde, quod in tali casu Regulares ministrant Eucharistiam ex tacita licentia proprij Parochi: nam cum ipse illis in alias regiones proficiscentibus hanc licentiam non restrinxerit, videtur illam virtualiter concessisse, videlicet vt possint Eucharistiam sumere in die Paschatis vbicumque voluerint.

Restat modo respondere ad argumenta Peregrini. Et,

3. Ad primum dico, quod non obstat Decretum Eugenij IV. quia fuit concessum in fauorem peregrinorum ad tollendos eorum scrupulos, non tamen eos obligauit, vt alienis Parochis subiicerentur, sed reliquit eos iuris communis dispositioni. Ita Sanchez, Rodriquez, & Henriquez, quos citat, & sequitur Fagundez *vbi supr.* Vel dic cum Portel, quod in illo Decreto Summus Pontifex intellexit, vt ibi vagi v. g. tunc etiam pro paruo tempore communicent, id est, à potente Eucharistiam ministrare, non autem limitat, quod sit Parochus, vel hic, aut ille, sed mens eius est, quod satisfaciant communicando ibi in illo incolatu.

4. Ad secundum respondeo cum Portel, & Sanchez *vbi supra*, quod nullo iure probatur, vt Cathedralis sit communis omnium Diœcesis, neque vllo textu probatur, vagos, & peregrinos ad illam debere confluere.

5. Notandum est etiam hic obiter cum Portel *loco citato num. 9.* quod seruis, & domesticis intra Conuentum degentibus in morte, & in die Paschatis possunt Religiosi ministare Eucharistiam, & Extremam-Vnctionem, & Confessionem. Et idem dicendum est de famulo coniugato, qui nocte dormit extra Conuentum, huic enim poterunt eadem Sacramenta ministrari: est enim commensalis continuus, ac de isto, si intra conuentum sit in articulo mortis, cum semper ferè vixerit intra Conuentum, ac de stipendio illius, puto illi dandam esse à Fratribus Extremam-Vnctionem: secus autem si sit extra Conuentum. Ita Portel, qui citat priuilegia Pontificum, quæ an sint hodie reuocata per Bullam Vrbani VIII. vide Leonem *de offic. confess. tom. 2. re. collect. 10. n. 50.*

Pro ministratione Eucharistiæ in Paschate, & morte cõtenta in hoc §. supra in Ref. 18. §. 1. & 2. & in aliis eius primæ not. & pro Vnctione, infra in Ref. 63. & pro Confessione in tomo 2. tr. 5. Ref. 24. §. Quæro octauo. & in aliis eius not.

6. Nota etiam quod Religiosus, qui cum licentia certò præsumpta, & moraliter certa Parochi alieni ministrat Eucharistiam in articulo mortis, & in die Paschatis, sciens certò moraliter, quod Parochus amicus id velit, non peccat, neque incurrit censuram, quia habens talem certitudinem moralem de Parochi voluntate, de eius licentia facere censetur. Ita Suarez *in 3. part. tom. 3. disput. 72. sect. 2. ver. hinc*, quem citat, & sequitur Portel *vbi suprà num. 7.*

Et pro cõsensu in hoc § vid. supra in Ref. 16. §. penult. prope finem à vers. Patat tamen. Vsque in finẽ dictæ Ref. & infra in tr. 4. lege a lin. 4. Ref. 29.

RESOL. XXII.

An Regulares sine incursione censurarum possint ministrare Eucharistiam in die Paschatis ad implendum præceptum Equitibus Hierosolymitanis, D. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, &c.

Et cursim infertur idem esse de Sacramento Extremæ-Vnctionis.

Et supponitur non licere, sub pœna excommunicationis Papalis Regularibus iure communi administrare Eucharistiam, & Extremam-Vnctionem sine licentia Parochi.

Possunt tamen ministrare Eucharistiam extraneis Religiosis, etiam tempore Paschali ad impletionem præcepti Communionis, quando absunt a loco vbi sunt eorum Prælati.

Et docetur Equites Hierosolymitanos esse verè Religiosos, & posse confiteri cum Confessario non approbato ab Episcopo.

Et quid de aliis Equitibus D. Iacobi, Alcantara, Calatraua, &c.

Et notatur Regulares sine incursione censura posse in multis casibus præbere sæcularibus Eucharistiam pro adimplendo præcepto tempore Paschatis. Et in corpore huius Resolutionis assignantur quinque pro praxi huius quæstionis.

Et etiam quæritur, an Parocho deficiente, aut nolente per se Eucharistiam ministrare, nec licentiam concedere, possint Religiosi etiam sæcularibus illam porrigere, ad implendum annuæ communionis præceptum?

Et aduertitur posse Regulares ministrare Eucharistiam tempore Paschatis suis familiaribus.

Et an hoc priuilegium extendendum sit ad famulos coniugatos dormientes noctu extra monasterium?

Et notatur Regulares posse hospitibus sæcularibus, si in eorum monasteriis infirmentur ad mortem ministrare Sacrum Viaticum, Extremam-Vnctionem, & sepulturam in suis Ecclesiis absque licentia Parochi, & hoc ex pluribus Pontificiis priuilegiis. Ex p. 10. tr. 11. & Misc. 1. Ref. 31.

§. 1. SVppono non licere sub pœna excommunicationis Papalis Regularibus iure communi admini

Sup. hoc quod hic supponitur,

Iaft. in Ref. 41. à lin. 1. & in aliis eius not. & in to. 3. tr. 1. Resol. 40. §. Notādum est. & pro parte infra in Ref. 1. huius not. §. 2. à lin. 4.

administrare Eucharistiam sine licentia Parochi, propter Clement. *Religiosi de priuilegiis.* vbi id statuitur. Possunt tamen, hoc non obstante, extraneis Religiosis ministrare Eucharistiam, etiam tempore Paschatis, & ad impletionem præcepti Communionis, quando absunt à loco, vbi sunt eorum Prælati. Ratio est, quia nec in hoc fit iniuria Parochis, cùm illi Religiosi Parochis non subdantur: & præsumatur licentia Prælatorum istorum, nec contradicat Clement. *Religiosi de priuileg.* qui solum est in fauorem Parochorum, & quoad ipsorum subditos.

Sup. hoc lege doctrinā a lin. 4. §. Resol. 1. not. præterite. & alterius §. eius not.

2. His suppositis intrat quæstio in titulo resolutionis apposita, & ad illam affirmatiuè respondet Franciscus Nigrus *in Addit. ad Caremon. Ruiz part. 2. regul. 7. num. 21.* vbi sic ait: An comprehendat hæc censura Regulares, qui ministrant Eucharistiam in diu Paschatis Equitibus Hierosolymitanis; Negat P. Trimarchi, quia Equites Hierosolymitani sunt verè Religiosi, siquidem in professione emittunt Vota essentialia Religionis, Obedientiæ, Castitatis, & Paupertatis. Confirmatur, quia vt docent Sanchez *in selectis disput. 49. num. 10.* Diana *part. 3. resol. mor. tr. 3. de Dubiis regul. 30.* Chilinus *in verb. Equites Hierosolymitani* possunt confiteri cum Confessario non approbato ab Episcopo, sicut cæteri Religiosi: siquidem Tridentinum *sess. 23. cap. 15. de Reform.* nihil innouauit circa approbationem Confessariorum Regularium: & ideò Regulares, qui Sæcularium non audiunt confessiones, non egent Episcopi licentia: ergo & à quibuscumque Regularibus possunt recipere Eucharistiam in die Paschatis. An hoc idem dicendum sit de Equitibus Sancti Iacobi, Calatrauæ, Alcantaræ, Montesæ, &c. Affirmant qui tenent esse veros Religiosos: negant qui docent non esse veros Religiosos. Huc vsque Nigrus.

Quæ nunc inuenietur in tom. 7. tr. 1. Ref. 99. & ibi in Resol. 100. & in Ref. 96. §. 1. & in fin. Ref. 87. & in to. 2. tr. 3. Resol. 22. § Quoad secundum. & in tom. 3. tr. 1. Ref. 39. §. vlt. & in Ref. 79. § Ex quibus ante mediū, vers. Et tandē. & in tom. 9. tr. 2. Ref. 161. prope fin.

3. Sed hæc opinio mihi non placet, quia si esset admittenda, sequeretur, quod etiam Religiosi non incurrerent in censuram, si administrarent Sacramentum Extremæ-Vnctionis Equitibus Hierosolymitanis, Diui Iacobi, &c. quia est eadem ratio, & prohibitio quoad administrationem Extremæ-Vnctionis, ac Eucharistiæ, pro adimplendo præcepto annuæ communionis, vt rectè docet Palaus *tom. 4. tract. 21. punct. 15. num. 5.* & Pater Lezana *in Summa tom. 3. verb. Extrema-Vnct. num. 4.* Adde, quod malè Nigrus pro sua sententia me adducit vbi supra: nam vt legentibus patet, ibi ego refero tantum illam sententiam, & aliis iudicandum relinquo: imo assero, esse contra praxim, & consuetudinem receptam. Vnde Leandrus *de Sacrament. tom. 1. tract. 5. disput. 13. quæst. 47.* pro negatiua sententia me adducit: licet ipse adhæreat sententiæ asserenti probabiliter, vt ipse putat, Equites Diui Ioannis, Diui Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, &c. posse confiteri cuilibet simplici Sacerdoti non approbato ab Episcopo: quod etiam nouissimè docet Pater Martinus de Sancto Ioseph *en los Auisos de Confessores, tom. 1. lib. 1. tractat. 14. num. 4.* quia dicti milites sunt verè Religiosi. Sed non est recedendum à negatiua sententia, quam tuetur Pelliazarius *in Man. Regul. tom. 2. tract. 8. cap. 2. sect. 1. subsect. 1. num. 16.* licet malè, vt fecit Nigrus, pro affirmatiua sententia me adducat.

4. Nota tamen hic obiter, Regulares sine incursione censuræ posse in multis casibus præbere sæcularibus Eucharistiam pro adimplendo præcepto temporе Paschatis, quos enumerat Nigrus *vbi sup. n. 22.* Primus est, si accedat communicandus, asserens habere se facultatem communicandi vbicumque voluerit à suo Parocho, vel ab Ordinario, licet licentiam non habeat in scriptis: in hoc casu potest Regularis illi credere, & eum communicare: nam non est præsumendus quis tam immemor suæ salutis, vt tantum scelus velit, sine necessitate præsertim committere. Secundus est, si communicatur quis in propria Parochia in die verbi gratia Iouis Sancti, vt satisfaciat præcepto Ecclesiæ; & postea in die Paschæ, ob deuotionem tanti Festi vult communicare in Ecclesia Regularium; tunc sine aliquo scrupulo potest com municari à Regularibus. Tertius est si accedentes ad recipiendam Eucharistiam à Regularibus, sint peregrini, transeuntes, Curiales, & Mercatores. Quartus est, si accedit persona impotens Parochiam adire, & licentiam petere; si tempus implendi præceptum Paschale cogeret, & io hoc casu obligabitur, qui communicauit, deinde cùm primum poterit Parocho satisfacere: qui Parochus non poterit eum cogere ad iterum communicandum in Parochia. Quintus est, quando Parochus in aliqua villa, vel pago, vel rure non adest; vel non posset, vel nollet suum Officium exequi, & tempus præceptum Ecclesiasticum adimplendi vrgeret, tunc Regulares Eucharistiam ministrare possunt Fidelibus in suis Ecclesiis ob Communionem Paschalem.

Sup. hoc magis latè in Ref. seq. & in aliis §§. eius not.

Sup. hoc supra latè in Ref. 21. & in Ref. 17. § Ioannes. & in tom. 6. tr. 1. Ref. 45. §. 2. ad medium, à vers. Vnde Regulares.

5. Scio Eminentissimum Dominum meum Cardinalem Lugo *de Eucharist. disput. 18. num. 53.* docere, Parocho deficiente, aut nolente per se Eucharistiam ministrare, nec licentiam concedere, non posse Religiosos illam sæcularibus porrigere ad implendum annuæ Communionis præceptum. Sed nouissimè contrariæ sententiæ adhæret Leandrus *de Sacramente tom. 2. tractat. 7. disput. 3. quæst. 24.* putat enim in tali casu posse Regulares Eucharistiam ministrare, saltem de licentia præsumptiua Papæ, vel Episcopi, quam etiam in hac necessitate rationabiliter censentur concedere absente Parocho, aut præsente, sed nolente id efficere per se, aut licentiam dare: quia licet hæc necessitas non tantum vrgeat, quantum necessitas mortis articuli; vrget tamen sufficienter ad licitè Eucharistiam in prædictis casibus ministrandam. Et ideo vtramque sententiam probabilem esse existimo.

6. Nota etiam hic, posse Regulares ministrare Eucharistiam tempore Paschatis suis familiaribus sæcularibus. Sed an hoc priuilegium sit extendendum ad famulos coniugatos, dormientes noctu extra Monasterium, dubitat Lezana *in sum. tom. 3. verb. Eucharistia, n. 9.* Sed præter Leandrum alibi à me adductum concedit nouissimè Tamburinus *Opusc. de Commun. cap. 4. §. 4. n. 48.*

Sup. hoc in Ref. præterita. §. Notandum est. & in aliis eius not. pro has quæst.

7. Et tandem non desinam etiam hic remissiuè adnotare, Regulares posse hospitibus sæcularibus, si in eorum monasteriis infirmentur ad mortem, ministrare sacrum Viaticum, Extremam-Vnctionem, & sepulturam in suis Ecclesiis absque licentia Parochi, & hoc ea pluribus Pontificum priuilegiis, quæ adducit Peyrinus *de priuileg. Minim. tom. 1. Const. 2. Iulij II §. 37. n. 92. 93. & 94.* Lezana *in sum. tom. 3. verb. Eucharist. n. 10. & verb. Extrema-Vnct. n. 5.* eum Tamburino *Opusc. de Commun. cap. 5. §. 5. n. 9.*

Sup. hoc lege doctrinam Ref. 54. & infr. in tr. 4. Ref. 13. signanter §. penult. & lege etiam §. vlt. & in tom. 7. tr. 1. Ref. 88. §. vlt. in princip. & in sæpradictis pro ministratione Viatici, & Extremæ-Vnctionis. Sed pro sepultura in dicto tom. 7. & tr. 1. ea Ref. 2. 3. §. 1. & vlt.

RESOL. XXIII.

An Episcopus possit prohibere Regularibus, ne ministrent Sacramentum Eucharistiæ in die Paschatis?

Et notatur per diem Festum Paschatis Resurrectionis Dominicæ non intelligi solum diem Paschatis, sed totum tempus, quo currit præceptum Ecclesiastici annuæ Communionis.

Et an fuerit vsu receptum priuilegium Regularibus concessum, vt possint ministrare sæcularibus Eucharistiam vt impleant præceptum Communionis?

Et notatur, quod Iesuitæ habent amplissima priuile

uilegia circa confessionem, & prædicationem, sed cursim aduertitur stylum Curiæ esse contrarium. Ex part. 9. tract. 9. & Misc. 4. Res. 27.

Sup. hac diffic. in tom. 3. tr. 1. Res. 40. §. penult. & vlt. & hic in Res. præterita, §. Nota tamen, ante mediũ, cursim in vers. Secundus. & in tom. 4. tr. 2. Res. 57. §. 2. ante medium, à vers. si sumant Eucharistiã, & in Res. 58. §. Sed cõtra, cursim ad 2. & Vide doctrinam Res. hanc sequentis.

§ 1. SVppono Paulum III. in Bulla anno 1549. Societatis Iesu concessa, asserere, Regulares excepto Resurrectionis die, omnibus Christi fidelibus Eucharistiam ministrare posse.

2. Difficultas est, an dicta verba intelligenda sint de die Paschatis materiali, an de die Paschatis formali, videlicet quo præceptum Paschalis Sacræ communionis impletur, & de hoc vltimo, verba Sanctorum Pontificum intelligenda esse tradunt Suarez, Vasq. Coninch, Layman, Sanchez, Fagund. Miranda, & Bonacin. quos citat, & sequitur Castrus Palaus *tom. 4. tract. 21. disp. vnic. punct. 19. n. 3.* Quibus adde Lessium *in 3 part. D. Thomæ q. 82. art. 3. dub. vnico, n. 12.* Peirscum, *de officio Sacerdotis, lib. 3. cap. 6. dub. 3. n. 51.* Lezana in Summ. *tom. 3. verb. Eucharistia, n. 2.* Et Amicum *in curs. Theol. tom. 7. disp. 31. sect. 3. n. 58.* vbi sic ait. Notandum per diem festum Paschatis Resurrectionis Dominicæ, non intelligi solum diem Paschatis, vt intellexerunt compilatores nostrorum priuilegiorum præcitato loco, sed totum tempus, quo currit præceptum Ecclesiasticum annuæ communionis, vt nostræ Constitutiones exponunt. *part. 7. cap. 4.* in explicatione litt. D, modò enim vna die intra hoc tempus Paschale quis in sua Parochia præceptum annuæ communionis adimpleuerit, poterit reliquis diebus, etiam ipso Paschatis die in nostris Templis communicare, Parochi licentia minimè requisita: alioqui sequeretur, quod nulla alia die, præter quam ipsa die Paschatis, fideles præceptum annuæ communionis in suis Parochiis, adimplerent. Nam ideò hæc excipitur, vt in ea, suis in Parochiis, præceptum adimpleant: ergo si sola dies Paschatis excipitur, in qua nostris in Templis communicare non possint, sola ea die poterunt in propriis Parochiis præceptum adimplere, cum nequeat illud adimplere in nostris Templis absque Parochi licentia. Sic ille. Itaque dicendum est, non diem Dominicum Resurrectionis materialem, sed formalem, id est, quo præceptũ Paschalis communionis adimpletur, supradictis priuilegiis intelligi. Quia intentio Pontificis in excipiendo Resurrectionis die à priuilegio Religiosis concesso Eucharistiam ministrandi fuit intactum, & illæsum conseruare præceptum latum in cap. Omnis vtriusque sexus, de pœnitent. & remissionib. quo cauetur omnes obligatos esse de manu proprij Parochi tempore Paschali communionem accipere, vt eo facto proprium pastorem recognoscant. At hic finis nullatenus obtineretur, si omnes à Religiosis accipere communionem præceptam possint, tametsi non possint eam in die Dominico Resurrectionis accipere. Atque ita posse Religiosos communionem concedere eo die Resurrectionis omnibus illis, qui præcepto communionis Paschalis satisfecerunt, vel intentionem habent sequentibus diebus satisfaciendi. Vide omninò Remigium Scropha *in qq. Moral. q. 35.* per totam, in qua me citato, hanc sententiam latè firmat, & tuetur.

Sup. contento in hoc, & duobus §§. seqq. lege supra in Res. 58. doctrinã §. Nec obstat sententia. & seqq. & in fin. Res. 1. not. præteritæ.

3. Hoc supposito, videtur negatiuè ad difficultatem propositam respondendum; quia Pontifex non prohibet Regularibus ministrare Eucharistiam Sæcularibus in die Paschatis, qui ex deuotione illam sumunt: ergo non possunt Episcopi hoc illis prohibere; non enim possunt tollere priuilegia, quæ Papa Regularibus concessit.

4. Sed his non obstantibus, non desunt Doctores asserentes, in verbis Pontificum superius positis, excipi ipsum primum diem Paschæ, itavt in eo non liceat Regularibus sacram Eucharistiam ministrare, etiam ex deuotione sumentibus, etiamsi iam præcepto satisfecerint. Quod probatur ex illis verbis concessionis Xysti IV. & Leonis X. præterquam in die Resurrectionis Dominicæ, & Nicolai V. præterquam in festo Paschæ Resurrectionis Dominicæ, vbi Pontifices expressè excipiunt ab illa concessione ipsum diem Resurrectionis Dominicæ, videlicet primum diem Paschæ: nam in eo Dominus resurrexit. Ratio exceptionis est, quia hoc priuilegium est contra ius commune. Et hanc sententiam tenet Trullench *in Praxi sacrament. lib. 3. cap. 7. dub. 1. num. 9.* Nauarrus *in man. cap. 21. n. 52.* Henriquez *lib. 8. c. 55. n. 1. & in Glossa lit. D.* Azor. *tom. 1. lib. 7. cap. 30. quæst. 7.* & alij Vnde ex his facta Congregatio Concilij declarauit, posse Episcopos hoc Regularibus prohibere; quæ declaratio emanauit cum subscriptione Sanctissimi D.N. Innocentij X. & est tenoris sequentis.

Sup. hoc pro Sacram. Cõfessionis in tom. 5. tr. 1. lege latam doctrinam Res. 40. & aliarum eius primæ not. Et pro Eucharistia, in §. Nec obstat sententia. & seqq. Res. 1. not. præteritæ.

5. *Die 9. Iuly 1644. Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilij Tridentini interpretum post maturam discussionem censuit Archiepiscopum Burdegalensem non posse Regularibus habentibus priuilegia Apostolica, vt à Dominica Palmarum vsque ad Dominicam in Albis inclusiuè, administrare non valeant personis sæcularibus Sacramentum Confessionis; posse tamen eisdem prohibere, vt personis sæcularibus in die Paschatis non administrent Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum; etiamsi dictæ personæ sæculares in alia die satisfecerint præcepto Ecclesiæ hac de re edito Ioannes Baptista Cardinalis Pamphilius. Et hæc declaratio habetur impressa in Allegatione Ioannis Naldi pro Patribus Societatis Iesu contra Episcopum Angelopolitanum in summario, num. 10.*

6. Nota, quòd *in part. 1. tract. 14. resol. 73.* adduxi quoddam priuilegium Pij IV. ex quo Ioan. de la Cruz, & alij existimauerunt posse Regulares ministrare sæcularibus Eucharistiam, vt impleant præceptum Communionis; sed modò puto tale priuilegium nullo pacto admittendum esse, ex his, quæ adducit Castrus Palaus, vbi supra *num. 5.* & *e* me citato, Trullench *num. 8.* non enim tale priuilegium fuit à Regularibus vsu receptum: priuilegium autem vt vim habeat, acceptationem illius requirit.

Quæ hic est supra ac. fol. 19. & in aliis eius an. not.

Sup. hoc quamuis recitantes in tom. 3. tr. 1. ex Res. 36. attente lege §. Notãdum est hic. Vbi dicitur, sup. hoc priuilegio, Nisi Ordinariis, & Parochis, nõ inuitis, &c. & in tom. 7. tr. 1. ex Res. 291. lege §. 2. prope finem, à vers. per quod, & in aliis eius not.

7. Nota etiam hic obiter, in supracitata allegatione §. 49. hæc haberi: Iesuitæ habent priuilegia propria Gregorij XIII. & aliorum Pontificum, quæ longum esset recensere, quæ circa Confessionem, & prædicationem amplissima sunt, nec videntur reuocata, per Concilium Tridentinum, vel saltem, quæ reuocata essent, videntur reconcessa à Paulo V. de anno 1606 in citata Bulla, quæ incipit: Quantum Religio, in qua confirmantur priuilegia Societatis, cum clausulis amplissimis, vt diximus; & quia consonant viuæ vocis oraculo Pij V. in quo eisdem Patribus confirmantur priuilegia reuocata per Concilium Tridentinum, quod viuæ vocis oraculum prætendi, etiam potest dici debere Bullam, per illam Bullam Pauli V. ac per consequens non comprehensam in reuocatione generali huiusmodi oraculorum facta per Gregorium XV. & Vrbanum VIII. Ita ibi, & §. 71. asserit quod per quamcumque derogationem non intelligatur derogatum priuilegiis concessis Societati, nisi tribus distinctis vicibus ipsis Patribus derogatio fuerit intimata, & insinuata. Sed licèt hæc omnia satis plausibilia erunt Regularibus & præsertim nostræ religioni, quæ gaudet omnibus priuilegiis concessis Societati, tamen circa supradicta maximam habeo difficultatem; & præter alias rationes, video stylum Curiæ esse contrarium, de cuius vi etiam in conscientia agit Pellicionius in quinquagena Quæstionum vtriusque iuris, *quest. 15. cap. 3.* & alij. Sed de his alibi etiam à nobis actum est.

Sup. hac derogatione latè in tom. 7. tr. 1. Res. 162. per totam, & in aliis eius not.

Alibi in Resolutionib. præteritarũ notationum huius §. vlt.

RESOL.

RESOL. XXIV.

An si quis sumpserit Viaticum, v.g. Feria secunda Hebdomadæ Sanctæ, si postea non moriatur extra tempus Paschale, vel conualescat, teneatur iterum Eucharistiam sumere ad satisfaciendum præcepto annuæ Communionis?

Et quid, si in prædicto casu vna die ante Dominicam Palmarum talis infirmus sumpserit viaticum: an detur paruitas materiæ in isto casu, ita vt illa communione satisfaciat etiam præcepto Paschalis Communionis?

Et infertur, quod si Petro in pœnitentiam iniungeretur, vt intra quindecim dies communicaret, & alias vouisset, ac simul præcepisset Prælatus intra eosdem dies communionem facere, & si cum eisdem occurrerit dies Paschalis Communionis, tenebitur ad quadruplicem Communionem faciendam, intra illos quindecim dies; nam cum vnica communione illis obligationibus satisfacere non potest.

Sed cursim docetur, quod vno, atque eodem actu potest quis satisfacere pluribus præceptis. Ex p. 10. tr. 11. & Misc. 1. Res. 39.

§. 1. CAsus est curiosus, & practicabilis; & ad illum affirmatiuè respondet doctissimos, & amicissimos Quintanaduenas *in Theol. moral. tom. 1. tract. 4. singul. 11. n. 4. & sequentibus.* Et sopponit primò, duo esse distincta præcepta hæc; aliud Diuinum commonicandi io mortis articulo, aliud humanum, seu Ecclesiasticom communicandi quotannis in Paschate. Secundò sopponit, hæc duo præcepta dici posse in præsenti casu absolutè concurrere in diuerso tempore: cùm primum tunc obliget, illo tantum die Dominicæ Palmarum, & secundum illis quindecim diebus, scilicet ab ea Dominica ad Dominicam in Albis inclusiuè.

2. His suppositis, sic in fauorem suæ sententiæ argumentatur. Quoties præcepta distincta, etiamsi earum merita sint eiosdem speciei, sob diuersis temporibus permanent, & obligant; non potest illis satisfieri vnico actu: ergo oec his doobus præceptis, cum distincta omnino sint, & in diuerso tempote concurrant, & obligent: diuersum enim tempus est vna dies, scilicet Dominica Palmarum, ac quindecim dies ab illa numerati, etiamsi in illis Dominica contineatur; quia continens, & contentum distincta sunt absolutè, licet simul secundom qoid, id est, secundum exiguam partem eius diei, quam continent quindecim dies, sint idem. Confirmatur, quia si Petro io pœnitentiam iniungeretur, vt intra quindecim dies communicaret, & aliàs vouisset, ac simul præcepisset Prælatos intra eosdem dies Communionem facere, tenebitor ad triplicem Commonionem faciendam intra illos dies, immo ad qoadruplicem, si cum eisdem concurrerent dies Paschalis Communionis: nam vt quadruplici illi obligationi vnica Commonione satisfaceret, necessarium erat, vt vel certo, vel probabiliter saltem cognouisset Petrus diuersam noo esse Commonionem impositam à Confessore, vel Superiore præter illam, ad quam ex voto, & præcepto Ecclesiæ adstringebatur: ergo cùm nec obstet, nec prudenter præsumator, quod Christos, & Ecclesia præcipientes intra illos quindecim dies Communionem Viatici, & Paschalem, vna pro vtriosque obseruantia contenti sint; duas omnino exigunt.

3. Verùm his non obstantibus, negatiuam sententiam tuetur Pellizzarius *in Manuali Regular. tom. 2. tractatu 5. capite 3. sectione 2. numero* 87. vbi sic asserit: Quærere hic etiam posset quis, an Religiosos communicans per modum Viatici Feria secunda Hebdomadæ Sanctæ, si iudicio Medicorum sit moriturus intra tempus præscriptum ad Communionem Paschalem, sed superuiuat pluribus diebus post sumptum Viaticum; teneatur iterum communicare ad implendom præceptum Communionis Paschalis? Respondeo, non teneri, & probatur, tum quia vno, ac eodem actu satisfieri potest ploribus præceptis, vt bene ostendit Sanchez *libro primo Moralium, capite decimo quarto, numero quinto.* Tum quia hæc videtur esse mens interpretatiua Ecclesiæ, qoatenus hoc ipso, quod supponit Commonionem factam per modum Viatici esse vltimam; non censetur velle in isto casu obligare ad aliam Communionem, nempe ad Paschalem: idque procedit etiam in caso, quo præfatus Religiosus esset perfectè conualiturus; dummodo communicauerit intra tempos præscriptum ad Paschalem Communionem. Secus; si non communicasset intra tale tempos: tunc quippe iterum deberet communicare: idque, etsi Viaticum sumpsisset vna die tantum ante præfatum tempus: in hoc enim non videtur admittenda paruitas materiæ; cùm ab instanti indiuisibili incipiat dictum tempus, & in instans indiuisibile terminetur. Hucusque Pellizzarius. Et licet Quiotanaduenas *vbi suprà* acutè conetur respondere ad argumentum Pellizzarij; tamen ego existimo huius sententiam satis probabilem; & ita etiam sentiunt multi Viri docti à me consulti. Et sententiam Pellizzarij videtur etiam apertè docere Tamburinus *Opuscul. de Communione, cap. 5. §. 3. numero 7.* vbi admittit, per vnam sumptionem posse quis satisfacere præcepto annuæ Communionis, & præcepto sumendi Eucharistiam in articulo mortis.

Sup. hoc supra in Res. 14. §. Sed ergo. signãter ad medium, & lege etiam §. Sed si.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 6. Res 50. per totam, signanter in §. Sed difficultas. & in aliis eius not.

RESOL. XXV.

An Sacerdos, qui ministrat aliis cum peccato mortali in Missa, vel extra Missam Sacram Eucharistiam, peccet mortaliter? Ex p. 2. tr. 14. Res. 23.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Valentia *tom. 4. disput. 9. punct. 1.* Suarez *in 3. part. tom. 3. sect. 16.* Coninch *de Sacrament. quæst. 64. artic. 6. dub. 1. num. 35.* Villalobos *in sum. part. 1. tract. 4. dub. 14. num. 1.* Filliucios *tom. 1. tract. 4. cap. 9. quæst. 9. n. 271.* & alij communiter.

2. At contrariam opinionem probabilem puto cum Syluio, & Cabrera *in 3. part. quæst. 64. artic. 6.* & illam docet Vasqoez *in 3. p. tom. 2. disp. 136. cap. 3. n. 38.* Petrus de Reyoa *in summula sacram. tract. 4. n. 6.* Ioan. de la Cruz *in direct. consc. p. 2. q. 4. dub. 3. concl. 1.* Ledesma *in sum. tom. 1. cap. 6. concl. 8. diffic. 5.* Nognos *in 3. part. tom. 1. quæst. 64. art. 6. diffic. 1. concl. 2.* & alij. Nempe talem Sacerdotem in peccato mortali ministrantem, non peccare mortaliter. Ratio est, quia qui ministrat Eucharistiam consecratam, noo est minister Dei, ad iostificationem proximè, sicut in aliis Sacramentis, sed tantom est veluti applicans actiua passiuis; in aliis autem Sacramentis, Sacerdos simul conficit, & ministrat Sacramentum, non autem in hoc, non enim est idem conficere, & aliis ministrare. Cætera verò Sacramenta in actione, & vsu consistunt, Sacramentum verò Eucharistiæ post consecrationem permanet. Ergo, &c.

Sup. hoc in duabus Res. seqq. & in tom. 1. tr. 1. ex latissima doctrina aesol. 10. signãter in fine, & in Res. 11. & ibi in tr. 2. es Res. 5. §. 2. à lin. 3. & iterum ibi in tr. 7. in Res. 15. §. Item Henriquez. & in aes. 40. §. Imo. & in fine Res. 41. & in Resol. 163. §. Nota tamen. & in tom. 4. tr. 6. in Res. 156. §. vlt. ad medium, & cursim hic infra in fine Res. 67.

RESOL. XXVI.

An qui ministrat Eucharistiam in peccato mortali peccet mortaliter? Ex part. 3. tr. addit. Res. 5.

Quæ hic est Res. antecedens, & in omnibus aliis eius not.

§. 1. PRo negatiua sententia plures Doctores adduxi *in part. 2. tract. de celebrat. Missarum, resol. 23.* sed cuidam Theologastro nimis laxa visa est hæc opinio, immeritò tamen. nam est probabilissima. Et ita præter Vasquez, Ledesmam, Nugnum & alios, quos *ibi* citaui, tenet nouissimè hanc sententiam, me citato, amicus noster doctus Barbosa *tract. de officio Parochi, cap. 20. num. 17.* vbi sic ait. Prinsquam Parochus Eucharistiam administret, si habeat conscientiam peccati mortalis, debet præparare se ad gratiam per confessionem, vel saltem per contritionem; non peccabit tamen mortaliter, si sit in peccato mortali ministrans, quia qui ministrat Eucharistiam consecratam, non est minister Dei ad iustificationem proximè, sicut in aliis Sacramentis, sed tantùm est veluti applicans actiua passiuis, in aliis namque Sacramentis sacerdos simul conficit, & ministrat Sacramentum, non autem in hoc, non enim est idem conficere, & ministrare. Ita mecum Barbosa.

RESOL. XXVII.

Quidam Sacerdos Capellanus cuiusdam Parochiæ existens in peccato mortali ministrauit per multos menses ægrotis sacram Eucharistiam, quæritur, an toties in tali administratione peccauerit mortaliter? Ex part. 2. tr. 17. & Misc. 3. Res. 13.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Res. & in omnibus aliis not. Res. 25. præcedentis.

§. 1. VIdetur omnino affirmatiuè respondendum. Nam istud ministerium est actus per se pertinens ad Ordinis Sacramentum, & ideo minister concurrit per characterem ad talem actum, vt minister religionis & ex officio. Item, quia hoc ministerium immediatè versatur circa Sacramentum omnium sanctissimum, atque adeò exigit sanctitatem in ministro, qui si in peccato ministrat, peccat mortaliter. Et tandem cùm hoc sacramentum sit cæteris excellentius, propter realem Christi præsentiam, si peccat mortaliter, alia sacramenta in mortali conferens, multo magis conferendo hoc sacramentum, quod nisi à ministro consecrato, & ex officio conferri non potest. Et sic hanc opinionem sequuntur D. Thomas *in 4. dist. 5. quæst. 2. art. 2. qu. 4. ad* 2. Paludanus *di. 13. quæst. 1. art. 4. concl. 1.* Richardus *dist. 13. art. 1. quæst.* 3. Sotus *quæst. 1. art. 4.* Suarez *disp. 16. sect. 4. & disp. 72. sect. 4.* Valentia *tom. 4. disp. 6. quæst. 10. punct. 1.* Bonacina *de Sacram. disp. 4. quæst. 5. punct. 2. num. 3.* & alij.

2. Verùm oppositam sententiam docuerunt Henricus *quodlibet. 6. quæst. 30.* Martinus de Ledesma *in 4. part. 1. quæst. 5. art. 6. dub. 3.* & Petr. de Ledesma *in summa, tom. 1. de Sacram. in communi, cap. 6. concl. 8. diffic. 5. fol. mihi 13.* nempe non esse peccatum mortale, sed tantùm veniale, aliis extra Missam Eucharistiam ministrare. Ratio est, quia licèt hoc ministerium per se spectet ad potestatem characteris, & ad ministrum tantùm ex officio, non tamen est actio causatiua gratiæ, per se loquendo, quia minister in casu non est per se causa gratiæ, sed tantùm conditio sine qua non; nempe causa applicans. Nec tangit nisi species materiales, quæ sanctitatem in se non habent, nisi sicut signa. Item, quia id olim fecerunt laici, & posset minister digitos panniculo circumuoluere, ne species consecratas immediatè tangat Et tandem, quia si quis corpus Christi tetigisset, cùm super terram ambulauit existens in peccato mortali, non peccasset mortaliter. Ergo, neque modò aliis Eucharistiam in peccato administrans. Hæc sententia videtur mihi probabilis, quam etiam visa est Pet. de Cabre. *in 3. p. D. Thom. de Sacram. q. 64. ar. 6. disp. 1. §. 5. n. 17.* ex quo supra est ista decisio. Et sic respondendum est ad superius quæsitum, dictum sacerdotem administrantem ægrotis Eucharistiam in peccato mortali, non peccasse nisi venialiter. Salna, &c.

RESOL. XXVIII.

An qui ministrat Eucharistiam peccatori, peccet duplici peccato? Ex part. 4. tr. 4. & Misc. Res. 103.

§. 1. DVo peccata committere docent aliqui, vnum contra proprium officium, alterum cooperationis peccati proximi. Sed alij, vt notat Ioan. Præpositus *in 3. part. D. Thomæ quæst. 80. art. 5. dub. 6. num. 23.* non improbabiliter putant, vnum numero peccatum committere, in hoc consistens, quòd Sacramentum conferatur indigno, quod necessariò inuoluit peccatum recipientis, & proinde ex eo capite non multiplicetur peccatum ministri.

RESOL. XXIX.

An in dubio, vtrum peccator sit publicus, vel occultus, danda sit ei Eucharistia? Ex part. 4. tr. 3. Res. 54.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Petrus de Ochagavia *tract. 2. de Euchar. effect. quæst. 10. num. 4.* vbi sic ait. In casu dubio quo dubitatur, an peccatum sit publicum, vel non, vel an factum quod publicum est, sit peccaminosum, vel non, conferendum est Eucharistiæ sacramentum, quia in pari causa & delicto melior est conditio possidentis suam libertatem; sed iste homo in eo casu possidet suam libertatem accedendi ad hoc Sacramentum. ergo non ei denegandum. Ita ille, qui citat etiam Ledesmam.

RESOL. XXX.

An si Sacerdos sciat ex confessione aliquod delictum alicuius non emendatum, si occulte petat Eucharistiam, sit illi deneganda?

Et deducitur, quod Sigillum confessionis ita obligat, vt finita ea neque cum ipso pœnitente possimus amplius de illa loqui, nisi de speciali licentia illius, & non solum loqui, sed neque etiam vultu, aut factis exprobrare peccata illius possumus? Ex part. 3. tract. 4. Res. 46.

§. 1. SI absit periculum infamiæ, esse in tali casu denegandam Eucharistiam docent Pitigianus *in 4. sen. tom. ... dist. 9. quæst. 1. art. 15.* Fernandez de Heredia *de Euchar. part. 8. dub. 1. num. 3.* Vasquez *in 3. part. tom. 3. disp. 209. cap. 5. num. 52.* qui citat Alexandrum, D. Thomam, Durandum, & Ledesmam. Idem docent Suarez *in 3. p. tom. 4. disp. 33. sect. 6. n. 2.* Victoria *in summ. num. 80.* Tabiena *verb. communio, §. 3.* Angelus *ver. Eucharistia 3. §. 20.* Ratio est, quia sic consulitur & sigillo & sacramento; sigillo, quia non reuelatur, cùm occultè negetur; sacramento verò, quia non datur indigno.

Sup. hoc quæuis pro publicis cōcubinariis & vsurariis in tom. 1. tr. 8. Res. 22 §. 1. ad medium, ad vers. hinc fi.

2. Sed tu omnino contrariam sententiam tene, quam tuentur Valentia *tom. 4. disp. 6. quæst. 8. punct. 3.*

Nauarrus

Nauarrus *cap.* 21. *num.* 55. Paludanus *in* 4. *dist* 9. *art.* 1. *concl.* 3. Coninch *in* 3. *part. quæst.* 80. *art.* 6. Layman *in in Theol. mor. lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 6. *num.* 9. Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 3. *disp.* 36. *num.* 14. D. Antoninus *part.* 3. *tit.* 14. *cap.* 12. §. 2. Adrianus *col.* 2. *quæst.* 3. Nugnus *in* 3. *part. tom.*.. *quæst.* 80. *art.* 6. *diffic.* 1. Syluester *verbo Eucharistia* 3. *num.* 7. Armilla *ver. confessor*, *n.* 7. Henriquez *lib.* 8. *cap.* 59. *num.* 3. & Fagundez *part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 23. vbi has adducit rationes; quia illa negatio quæ fit occultè, per accidens est quòd fit occulta, cùm de se sit publica, fit enim in occulto foro pœnitentiæ, ad dirigendum actum humanum extremæ administrationis ipsius Sacramenti. Notitia autem confessionis vti non potest homo ad dirigendos actus externos aliorum. Secundò finita confessione finitur Sacramentum, cuius sigillum ita obligat, ea finita, vt neque cum ipso pœnitente possimus ampliùs de illa loqui, nisi de speciali licentia illius; nec solùm loqui, sed nec etiam vultu, aut factis exprobrare peccata illius possumus, quantumuis occultissimè id faciamus, nihil enim minùs scimus, quàm quod per confessionem scimus. Ergo nec etiam negare Eucharistiam, tantumuis occultissimè petat, cùm ea negatio sit quædam exprobratio. Et tandem notitia confessionis nullum commercium habet cum actionibus publicis; quæ enim Confessarius via Confessionis scit, scit vt Deus: & quando Eucharistiam negat, negat vt homo; quare vna notitia iuuare alteram non potest. Hæc omnia Fagundez. Vnde patet responsio ad argumentum contrariæ sententiæ; negandum est enim, quòd in tali casu non frangatur sigillum confessionis, si non potest ostendi alia rationabilis causa.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 2. Res. 55. & in alio §. eius no.

RESOL. XXXI.

An liceat ministrare peccatori scienti, & petenti sibi dari Hostiam non consecratam ad sacrilegium ipsius, & graue damnum vitandum?

Et an debeat Sacerdos in tali casu proponere Hostiam consecratam adorandam, & à tergo post illam non consecratam, ita vt Hostia non consecrata non videatur, nec adoretur, vel possit Sacerdos saltem simulare se Eucharistiam in os illius immittere, licet ad hoc facere non teneatur? Ea part. 4. tr. 4. & Misc. Res. 47.

Sup. hoc infra in tr. 6. Res. 136. §. Notandum. ad mediũ, à vers. Quarto licere. & in §. seq. & supra in tr. 1. Res. 231. §. Et post. post medium.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet D. Thom. *in* 3. *part. quæst.* 80. *art.* 6. *ad* 2. Caietanus Ricardus, Durandus, Paludanus, Gabriel, Maior, & Sotus, quos citat & sequitur Gabriel Vasquez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 209. *cap.* 4. *num.* 40. quibus adde Suarez *tom.* 3. *disp.* 67. *sect.* 4. §. *circa tertiam obiectionem.* Valentiam *tom.* 4. *disp* 8. *quæst.* 8. *punct.* 4. §. *denique hic notetur.* Reginaldum *tom.* 2. *lib.* 29. *cap.* 4. *num.* 49. Henriquez *lib.* 6. *capit.* 22. *num.* 4. Ledesmam *in summ. tom.* 1. *de sacram. Eucharist. cap.* 12. *dub.* 7. §. *toda via quedan dos difficultades.* Didacum Nugnum *in* 3. *part. tom.* 1. *quæst.* 80. *art.* 6. *diffic.* 2. *in fine*, & alios penes ipsos. Ratio est, quia perniciosa & execrabilis est simulatio in Sacramentis, & in tali casu ministrans quantum est ex se alios ad idololatriam inducit, cùm exponat ad adorandam hostiam non consecratam pro consecrata.

2. Verùm his non obstantibus opinio negatiua suaderi potest, quia Sacerdos in tali casu iam proponit adorandas hostias consecratas, nec obstat quòd inter illas apponit non consecratam, nam intentio adorantis non tendit expressè & formaliter ad quamlibet hostiam à Sacerdote propositam adorandam, sed ad Christum, qui cùm sub aliis hostiis contineatur, ministratur iam verum obiectum adorationis, ea ratione, qua non adorant fideles pilum, v.g. conglutinatum hostiæ consecratæ, sed solum Christum. Nec obstat quòd fictio & simulatio in Sacramentis sit perniciosa, quia adest in tali casu iusta causa illam efficiendi, & ideo potest Sacerdos fingens absoluere pœnitentem ad vitandam infamiam non absoluti, vt quotidie efficitur quando inuenitur pœnitens indispositus, & circumstantes vident illum confiteri; quapropter Sacerdos minimè peccare videtur vbi grandi occulto peccatori abstinenti à communione periculum immineret, si ministraret hostiam non consecratam pro consecrata, hoc modo, videlicet proponendo Hostiam consecratam adorandam, & à tergo post illam non consecratam, vel alio modo, ita vt Hostia non consecrata, nec videatur, nec adoretur. Vnde hanc sententiam ex veteribus tenet Altisiodorensis *in summ. lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 5. Albertus Magnus *in* 4. *dist.* 13. *ar.* 20. quos refert Suarez *vbi supra*, tenet etiam Bonauentura *in* 4. *dist.* 9. *art.* 2. *quæst. vlt. in fine*, & ex neotericis hanc sententiam docuere nostris temporibus Henricus Vilalobos, & Ludouicus de San Iuan, & quia eorum codices non ita facilè inueniuntur, ponam hic verba per extensum Villalobos *in sum. tom.* 1. *tract.* 7. *diffic.* 38. *num.* 7. sic ait. [No es licito dar la hostia non consagrada por el peligro que ay de la idolatria, mas si la forma que le ha de dar la tuuiesse secreta, de manera que los fieles no la pudiessen adorar con consentimiento del pecador, seria licito darlela para euitar algun gran escandalos pues alli no auia peligro de idolatria.] Ita ille. Ludouicus verò de San Iuan *in sum. tom.* 1. *quæst.* 7. *de Euchar. art.* 8. *diffic.* 3. sic asserit. [Sera licito dar al pecador oculto, vna hostia no consagrada con su consentimiento, para que no se infame con quien viere, que no comulga, porque no se comete sacrilegio en la comunion, ni se infama al proximo y como es licito dar la absolucion cautelosa, tambien lo es dar la communion, pero se ha de aduertir que esta conclusion no se ha de practicar si no en casos raros con sabiduria del pecador, y proponiendole delante otra hostia consagrada que el y el pueblo adoren.] Ita ille. Sed ego puto non esse discedendum à prima sententia negatiua, quam præter Doctores citatos fusè pertractat Ioannes Sancius *in selectis disp.* 35. *per totam*, & respondet ad argumenta contraria quæ supra adduximus, & ipse adducit; non tamen audeo posteriorem sententiam affirmatiuam nota improbabilitatis inurere.

3. Notandum est tamen hîc, quòd esto Hostiam non consecratam loco consecratæ porrigere accedenti communicare minimè Sacerdoti liceret, potest tamen saltem simulare se Eucharistiam in os illius immittere, licèt ad hoc facere non teneatur; & ita hanc sententiam docet Henriquez *lib.* 6. *cap.* 22. *num.* 4.

RESOL. XXXII.

An possit aliquis ita accedere ad Eucharistiam, vt non accipiat gratiam, neque peccatum committat?

Et infertur, quod quamuis hoc Sacramentum per se primo non sit institutum à Christo ad conferendam primam gratiam, sed ad conferendum argumentum illius, tamen in duobus casibus illam conferre, & peccatum mortale remittere, ac delere potest. Ea part. 3. tract. 6. & Misc. 2. Res. 98.

§. 1. NEgatiuè respondet Sotus *in* 4. *distinct.* 12. *quæst.* 1. *artic.* 4. cui videtur accedere Richardus *in* 4. *dist.* 9. *quæst.* 2. *art.* 2. Adrianus *de Eucharistia, quæst. vnica*, & Maior *in* 4. *dist.* 9. *quæst.* 1

Quamuis non plenè sup hoc. lege tamen in tom. 2. tr. 5.

ex Ref. 12. doctrinam §. Non desinam. à principio vsque ad medium, vers. In quibus casibus. & vide etiã aliam Ref. not. primæ præcitati §. & pro contento in fine huius §.1. à vers. Item. in vers. not. seq.

quia, vel accedens discussit sufficienter conscientiam suam, vel non discussit: si primum, cùm nullum obicem ponat, gratiam recipiet; si secundum, indignè accedit, & per consequens nouum sacrilegium committit. Item, vel accedit, cum attritione, quæ potetur contritio, & sine dubio recipiet; vel cum attritione quæ sit cognita, & putata attritio, & ita indignè accedit, & peccatum committit. Ergo, &c.

2. Sed his non obstantibus ex Caietano, Alense, Bonauentura, contrariam sententiam docent Suarez *tom. 3. disp. 63. sect. 1. §. ex his infero*, & Fagundez *præcep. 3. lib. 4. cap. 1. num. 14.* quia potest quis diligenter discutere conscientiam, & non recordari de peccato aliquo mortali, cùm tamen reuera illud habeat, & potest accedere tunc ad communionem sine vllo prorsus dolore, merè negatiuè se habens, cùm conscientiam peccati mortalis non habeat, is quidem non peccabit sic accedendo, eo quòd arbitrio suo fecerit sufficientem diligentiam à culpa excusantem, non tamen consequetur gratiam, quia habet obicem peccati obliti, & nullum Sacramentum habet vim delendi, remittendique peccata mortalia absque dolore illorum. Hæc omnia Fagundez, qui alias rationes etiam adducit pro hac firmanda opinione, vnde quia hic casus frequenter potest accidere, ideo accedentes ad Eucharistiam habeant dolorem generalem suorum peccatorum.

3. Ex his infertur, quòd quamuis hoc Sacramentum per se primò non sit institutum à Christo ad conferendam primam gratiam, sed ad conferendum augmentum illius; tamen in duobus casibus illam conferre, & peccatum mortale remittere, ac delere potest. Primò cùm quis diligenter discussit conscientiam suam, & nullius culpæ conscius fuit, tunc si cum dolore accedat ad communionem, ex attrito per Eucharistiam fiet contritus, & recipiet primam gratiam. Secundus casus est, cùm quis memor est peccati mortalis, & de illo habet attritionem, quam putat esse contritionem, si vrgeat necessitas communicandi, & Sacerdos non adsit; tunc quidem iste virtute sacramenti Eucharistiæ accedens ad illud, ex attrito fiet contritus, & primam gratiam acquiret.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 1. ex doctrina Ref. 23. in fine, à vers. Ex illa. Sed lege eam per totam.

RESOL. XXXIII.

Quando nam communicanti conferatur gratia sacramentalis?

Et pro praxi huius quæstionis proponuntur aduersi casus in textu huius Resolutionis?

Et notatur Eucharistiam non causare gratiam toto tempore, quo est in stomacho, sicut nec toto tempore manducationis?

Etiamque aduertitur nullo modo aliquem recipere maiorem gratiam, quia sumit maiores, aut plures Hostias? Ex part. 3. tr. 6. & Misc. 2. Ref. 96.

§. 1. Respondeo cum Syluio *in 3. part. quæst. 79. art. 2.* Fagundez *pr. 3. lib. 4. c. 1. n. 3.* Henriquez *lib. 8. c. 43. n. 1.* & aliis penes ipsos, hoc Sacramentum gratiam conferre in eo instanti, in quo verum est dicere, nunc facta est sumptio, & immediatè antea non erat; licèt hoc instans notum nobis non sit, sed Deo; quòd quidem non est quamdiu hoc Sacramentum est in ore; nam si quis illud sumeret in ore, & postea aliqua de causa non deglutiret, non acciperet gratiam sacramentalem. Sumptio ergo perfecta est, quando deglutitur, & transit per guttur, tunc enim dicitur iam perfecta manducatio, & comestio, licèt Becanus *de Sacram. cap. 22. quæst. 6. n. 2.* teneat gratiam sacramentalem dari cùm Hostia sumpta est, etiamsi non sit transmissa; alioquin ægroti qui Hostiam præ infirmitate non possunt transmittere, non acciperent gratiam, quod videtur absurdum. Ita Becanus.

2. Non desinam hîc apponere sententiam Nugni *in 3. part. quæst. 79. art. 1.* sic asserentis; Eucharistia habet totum suum effectum in instanti, quod tamen instans potest esse à principio sumptionis specierum, ab illo scilicet instanti, in quo primum verum est dicere, nunc sumptum est Sacramentum, & receptum in stomacho, vsque ad instans, in quo verum est dicere, totum Sacramentum, hoc est, species sacramentales sunt conuersæ in substantiam hominis. Itaque si homo accedat cum sufficienti dispositione, statim in illo primo instanti habet effectum: si verò accedat sine illa, & postea habet dispositionem durantibus speciebus, recipiet effectum sacramentalem in primo instanti, in quo habuerit dispositionem. Vnde hæc sententia concedit Sacramentum habere suum effectum in instanti, & est magis pia, & extollit excellentiam specierum sacramentalium, quòd scilicet possint causare gratiam toto tempore quo permanet. Hæc omnia Nugnus. Ex his infertur cum Henriquez *vbi supra lib. 8. cap. 43. n. 1.* & aliis, quòd consequitur effectum gratiæ sacramentalis, qui postquam hoc Sacramentum deglutiuit, statim illud euomuit, & si sumpta vna parte Hostiæ moriatur homo, non sumpta alia parte illius, etiam in tali casu consequitur effectum Sacramenti.

Sup. hoc latè supra in tr. 1. Ref. 151.

Sup. hoc tempore in §. sequent. & in aliis eius not.

3. Notandum est etiam ex dictis cum Ioan. de la Cruz *in directorio conscientiæ part. 2. de Eucharistia, quæst. 4. dub. 1. conclus. 2.* & aliis, Eucharistiam non causare gratiam toto tempore, quo est in stomacho, sicut nec toto tempore manducationis, alias esses melioris conditionis communicando te sub multis hostiis; quod falsum est, & puniuntur vt superstitiosi per Inquisitores, qui sunt multum soliciti se communicare sub multis hostiis, vt diutiùs duret corpus Christi in stomacho; nec est idem de cibo corporeo, cùm iste operetur per conuersionem sui in substantiam aliti, & sic successiuè. Ita Ioan. de la Cruz.

Sup. contento in hoc & seq. §. supra in tr. 1. Ref. 150. à §. 1. vsque ad §. Et hæc. & in tom. 5. tr. 10. Ref. 84. ante medium, à vers. Ex dictis.

4. Et licèt secundùm Coninch *de Sacrament. quæst. 79. art. 1. dub. 1. num. 42. conclus. 5.* & alios, probabile sit, si dum interim species integræ manent in stomacho, melioretur dispositio communicantis etiam gratiam sacramentalem augeri; tamen ipsemet Coninch adnotat, ex hoc nullo modo, per se loquendo, aliquem recipere maiorem gratiam, quia sumit maiores, aut plures hostias, aut, quia diutius hæret in iis sumendis, aut digerendis etsi per accidens hæc longior mora posset esse occasio, vt quis maiorem gratiam accipiat, quatenus interim plures, ac perfectiores actus charitatis elicit; qua etiam ratione si vnus diutius expectet antequam communicet, quàm alius, hæc mora potest ei esse occasio maioris gratiæ percipiendæ, quatenus potest interim meliùs se disponere plures actus charitatis eliciendo. Quare hæc sententia non debet dare occasionem aliquibus, qui id satis superstitiosè curant, vt inter communicandum plures hostias suscipiant, quo diutius in stomacho hæreant, atque ita maiorem gratiam suscipiant. Ita Coninch. Vide etiam aduersùs plures hostias, vel maiores sumentes Fagundez *præc. 3. lib. 4. cap. 1. num. 15.* Syluium *in 3. part. quæst. 79. art. 1.* & alios.

Sup. hoc in Ref. 2. not. præteritæ cursim in §. Probatur. & in Ref. 2. in principio.

RESOL. XXXIV.

An detur maior gratia sumenti duas species, quam sumenti vnam? Ex part. 3. tract. 6. & Misc. 2. Resol. 97.

Sup. hoc in Res. seq. & in tom. 3. tr. 1. Res. 112. §. Verum mihi. post medium.

§. 1. SVppono tanquam certum, quòd excepto Sacerdote celebrante nemo iure diuino tenetur communicare se sub. vtraque specie; & quòd Ecclesia habuit iustissimas rationes præcipiendi laicis communionem sub vna sola specie. Hoc supposito, quæritur, an celebrans, qui sumit duas species, recipiat per se maiorem gratiam, quàm laicus qui recipit vnam.

2. Respondeo negatiuè cum Syluio *in 3. part. quæst.* 80. *art.* 12. *quæritur* 2. Coninch. *de Sacram. quæst.* 80. *art.* 12. *dub. vnico, num.* 119. & aliis communiter; quia vel reciperet maiorem gratiam ex parte symboli, vel ex parte rei contentæ; non prius, nam seclusa re contenta, symbolum non causat gratiam: non posterius, quia eadem res continetur sub singulis speciebus; ergo, &c.

3. Non desinam tamen adnotare contrariam sententiam docuisse Alensem *part.* 4 *quæst.* 53. *mem.* 1. & Gasparum Cussal *lib.* 2. *de cœna, & calice cap.* 25. & nouissimè hanc sententiam probabilem putat Fagundez *part.* 3. *lib.* 4. *cap.* 4 *num.* 2. *in fine.* & Becanus *de Sacram. cap.* 22. *quæst.* 7. *num.* 4. vbi sic ait: Probabile est maiorem gratiam dari per sumptionem duarum specierum, quàm vnius tantùm. Primò, quia vnaquæque species per se confert suum effectum, & vna non dependet ab altera; ergo si ambæ simul sumantur, vnaquæque confert suum peculiarem effectum; ergo duæ plus conferent quàm vna sola. Secundò, quia probabile est Sacramenta physicè operari; ergo necesse est vnam speciem non minus physicè concurrere, quàm alteram. Ergo si vna physicè confert vnum gradum gratiæ, altera confert alterum gradum, & sic plus conferent duæ species, quàm vna. Ita Becanus, & Fagundez, qui tamen his non obstantibus, negatiuam sententiam tenens, & respondent ad supradicta argumenta, & ita omninò tenendum est.

RESOL. XXXV.

An Sacerdotes sumentes species Corporis, & Sanguinis Christi recipiant maiorem gratiam, quam laici sumentes tantum Corpus Christi?

Et an, si accidit, quod Sacerdos ponat obicem in sumptione Corporis Christi, si ante sumptionem sanguinis redditur in gratia, ex sumptione sanguinis recipiat gratiam? Ex part. 5. tr. 13. & Mis. 1. Res. 29.

Sup. hoc in Res. præterita & in tomo 3. tract. 1. Res. 102. §. Verum mihi. ad medium.

§. 1. PRima opinio negat. Ita Caietanus *in 3. part. quæst.* 80. *art.* 12. Sotus *in 4. dist.* 12. *quæst.* 1. *art.* 12. Ledesma *in 1. part.* 4. *q.* 21. *art.* 12. *dub.* 1. Suarez *in 3. part. tom.* 3. *disp.* 63. *sect.* 2. Coninck *de Sacrament. quæst.* 79. *art.* 1. *num.* 34. & Villalobos *in summ. tom.* 1. *tract.* 7. *difficul.* 31. *num.* 2. & alij; quod probatur, quia sumenti Eucharistiam confertur ex opere operato gratia, quia sumit sacramentaliter Christum, eiusque corpus & sanguinem; sed qui sumit vnam tantùm speciem, non minus perfectè sumit sacramentaliter Christum, eiusque corpus & sanguinem, quàm qui sumit vtramque, vt patet. ergo non minus gratiæ confertur sumenti vnam tantùm speciem, quàm sumenti vtramque, si aliàs sint æqualiter dispositi.

2. Secunda opinio affirmat, quam ex Alensi, Casalio, Arboreo, Vasquez, tenet nouissimè Hurtadus Complutensis *de Eucharistia disp.* 10. *difficult.* 6. quod etiam sensit Clemens VI. *in Bulla ad Regem Angliæ anno* 1541. in qua illi concessit vt ad gratiæ augmentum sub vtraque specie communicaret; & ratione probatur, quia quælibet species ratione sui diuerso modo specifico significat, & confert gratiam. ergo quælibet ratione sui confert diuersum & peculiarem gradum gratiæ, quia quodlibet ratione sui diuerso modo specifico, quam species vini significant, & conferunt gratiam quia species panis significant, & conferunt gratiam, vt satiantem, quia illam significant, & conferunt tanquam cibus; species verò vini significant, & conferunt illam vt refrigerantem, quia illam significant, & conferunt vt potus; ergo, &c. Vnde ego puto vtramque sententiam probabilem esse.

Sup. hoc supra in tr. 11 ex Res. 154. lege doctrinam à §. Verum, vsque ad §. Sed hic.

3. Notandum est tamen hîc cum Villalobos *vbi suprà, n.* 3. quòd stando etiam in prima opinione. [Si sucediesse que el Sacerdote vuiesse puesto estoruo para la gracia, quando recibio la Hostia antes que recibiesse el Caliz, tuuisse contricion, ya en tal caso era otra sumcion moralmente hablando, y recibiria gracia, como fuera tanbien si recibiera dos formas, y antes de recebir la segunda, tuuiera contricion.] Sic ille.

RESOL. XXXVI.

De communione quotidiana?

Et notatur non esse definitum iure diuino positiuo, an sæpius vno die liceat communicare, sed tantum Ecclesia prohibet communionem iterare eodem die? Ex p. 11. tr. 7. & Misc. 1. Res. 55.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 8. Res. 52. ex eius lata doctrina cursim in fine.

§. 1. ALiqui Auctores Hispani annis elapsis opinati sunt, dum quis lethali culpa minimè teneatur, præstat, eum diebus singulis communicare quàm abstinere, quæcumque illius sit dispositio, velit nolit Confessarius, qui malè aget si postulanti laico pœnitenti ad communicandum, facultatem concedere hanc noluerit.

2. Hanc sententiam nouissimè tuetur Magister Antonius Bernaldus de Braojos in quodam libello impresso Compluti per Franciscum Buxepum, in quo ex pluribus fundamentis firmat hanc conclusionem; [Esto supuesto, la conclusion segura, cierta, y verdadera es, que à qualquier Christiano, quando se halla sin conciencia de pecado mortal, ò se la tiene, se confiessa como deue (como no falte à las obligaciones del precepto) aunque se vea con tibiezas, ò imperfectiones; sera licito, santo, y loable el comulgar cada dia: y esto sera mejor, que dejar de comulgar, aunque sea por temor, reuerencia, ò humildad. Vease al Dotor Geronimo Perez en su suma Theologica en el tratado de esta materia; Al Dotor Iuan Sanchez en la disputa 22. de sus selectas; Al Padre Marsilla en el memorial Compostelano y sus adiciones; Al Dotor Don Antonio de Rojas en la preparacion Eucharistia; Al Padre Molina en su instruccion de Sacerdotes en el tratado 7. cap. 4. §. 1.

3. Et tandem his omnibus ego etiam addo nouissimè Martinum de San Ioseph. *in mon. Confess. tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 8. *de Euchar. num.* 2. vbi sic asserit; [Por ninguna ley diuina ni humana està prohibido à los seglares comulgar cada dia vna vez, auiendose primiero examinado, y no teniendo conciencia de pecado mortal; ni los Concilios piden otra disposicion, por lo qual el Concil. Trident. *sess.* 12. *cap.* 6. dize, que desea que todos los Fieles comulguen cada dia: à la verdad, delatar de ordinario la communion, no es nueua disposicion sino tentacion, porque comunmente por dexar de comulgar, no se consigue mas deuocion, respecto, y amor de Dios; antes le ama, y respecta mas el que por su amor, y paraque remedie sus flaquezas le recibe con frequencia, aunque se halle con pecados veniales, y tibieza de espiritu con distraciones, y falta de deuo-
cion

cion sensibile al fin el que llegare sinpecado mortal recipir à gracia ex opere operato. Y no me atreeciera à consejar à nadie, que se aparte de la communion coridiana, aunque viua vida ordinaria, proque de llegarse à Dios con conocimiento de sus misterios y deseo de emendarlos, se siegue major gloria de Dios, que à todos conbida à que le reciban por flacos, y misorables que sean. Muy saludablo consejo es, que los que comulgan cada dia, se desembaracen de los cuydados y ocupaciones del mundo, y traten de oracion y recogimento, y anhelen por la perfecion de vida, y procuren deuocion actual con santas consideraciones; pero estas preparaciones, y disposicion son para alcançar mas gracia, y mas fruto espiritual. Ita ille.

4. Sed ego prorsus existimo hanc sententiam ita absolutè prolatam, non esse admittendam, vtpotè contra communem opinionem Doctorum, & contra Praxim Ecclesiæ, & vsum omnium Confessariorum, & ideò Suarez *in 3.part.tom.3. disp. 49. sect. 4. ver. dico tertio*, sic ait: Videtur sanè rarò esse alicui consulendum, vt ordinaria consuetudine frequentius, quàm octauo quoque die communicet. Ita significant Doctores citati, & ita sentiunt prudentes & experti viri in hac materia; & communis Ecclesiæ vsus non parum fauet. Doctores quos retulerat, sunt D.Thomas Bonauentura, Ricardus, Paludanus, Gabriel, Adrianus & Petrus Soto; Vasquez verò *tom. 3 in eamdem 3. part. tom. 3. disp. 214. cap. 3. num. 27.* sic asserit: In Ecclesia maximè vsitatum video, vt frequentius, quàm octauo quoque die, rarò & non nisi hominibus probatæ virtutis, singulis autem diebus rarissimè & paucissimis hoc Sacramentum concedatur. Huius tamen rei iudicium certius piis, & doctis Confessariis relinquitur. Lege Nunnium Capitonem *in 3. part. quæst. 80. art. 10. conclus. 10.* cuius est, rarissimè, & ferè nunquam est concedendum non Sacerdotibus, præcipuè sæcularibus quotidie communicare. Ocnagauia *tract. 2. de Euchar. quæst. 16. num. 4.* Generaliter non est fidelibus consulendum, vt frequentius quàm octauo quoque die Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum suscipiant. Probatur primò ex consuetudine Ecclesiæ, secundùm quam communiter non recipitur hoc Sacramentum frequentius. Et post alias probationes subiicit: Paucissimis ac non nisi maximos in virtute profectus consecutis concedenda est Eucharistia quotidiana. Verumtamen huius negotij perfectum iudicium reseruandum est piis & doctis Confessariis, qui iuxta qualitatem pœnitentium maiorem, aut minorem frequentiam suadere poterunt.

5. Idem docet Filliucius *tom. 1. tract. 4. de Euchar. cap. 7. quæst. 6. concl. 3. num. 199.* vbi de hoc agit sutibens: Non potest esse eadem ratio omnium, sed prudentia iudicioque opus est. Nam qui continent, & religiosi frequentius communicare possunt, quám laici & coniugati per se loquendo. Idem etiam Dionysius Richelius sentit *in 4. dist. 11. quæst. 5. vers. si autem quæratur*, vt & Durandus *eadem dist. quæst. 5. num. 6.* Antoninus *3. part. tit. 14. cap. 12. §. 5.* Sotus *in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 10. vers. tertia nihilominus*, Nicolaus de Orbellis *in 4. dist. 12. quæst. 1.* Vega *1. part. summæ cap. 61. cas. 23.*

6. Eiusdem sententiæ Ledesma *est in summa de Eucharistia Sacramento diffic. 27. per totam*, & Emanuel Rodriquez *1. tom. summæ cap. 65. conclus. 2. §. Auiso à los Confessores*, Ioannes à Cruce *directorij conscientiæ de Eucharistia quæst. 5. dub. 5. concl. 2.* Idem etiam docet Astensis *lib. 4. tit. 17. art. 3. quæst. 1.* Sylnester *Eucharistia 3. quæst. 15. vers. septimum*; Raynesius *1 pars. summæ verb. Eucharistia cap. 26. ad initium*, Curradus *responsorum casuum conscientiæ part. 1. quæstione 57.* Ludouicum Granatensem in eandem sententiam referens; & iure, quoniam ita hic pissimus author docet, Ludouicus à Sancto Ioanne Euangelista *lucis Sacerdotum 1. par. quæst. 7. de Eucharist. art. 13. dub. 1. concl. 2. appendice 1.* Ludouicus Lopez *instructorij conscientiæ 2. p. c. 66.* ferè per totum, maximè *vers. Præterea descendendo*, Toletus *in summ. l. 6. c. 19. n. 3.* vbi ait: Non eadem frequentia omnibus consulenda est præsertim laicis; & accedens ad designandum cuique hominum generi, quàm ei expedire putat, subdit: Rusticis, mancipiis, & similibus menstruam sufficere, aliis maioris iudicij, sed negotiis implicitis, aut curis familiæ decimo quinto quoque die, reliquis negotiis etiam debitis, sed non magis eis immersis quam Scholastici sint, coniugatis item minus distractis octauo. Statimque subiungit, frequentior communio non est in vniuersali consulenda, sed remittendum hoc est ad iudicium Confessariorum, qui in his, & aliis considerabunt diligenter, quid in particulari cuique sit magis expediens. Villalobos his accedit *manualis 4. cap. num. 18.* Corona Confessorum *4. par. de Sacram. Euchar. §. de frequentia huius Sacramenti, ver. sed melius cum aliis*, Henriquez *l. 8 summæ c. 54. n. 3. & 4.* Ægidius Coninch *de Sacram. quæst. 80. art. 10. num. 81.* Tannerus *tom. 4. disput. 5. de Eucharist. quæst. 8. dub. 9. nu. 128. & 129.* Valentia *t. 4. disp. 6 qu. 8 punct. 4. vers. sextò cùm hæc ita se habeant*, Ricardus *in 4. distinct. 12. art. 6. qu. 1. in corpore*; Syluius *3. part. quæst. 80. art. 10.* Sebastianus Episcopus Oxoniensis *3. part. quæst. 80. post artic. 2. quæst. 1. num. 38.* Alensis *4. part. quæst. 11. art. 4. §. 1.* Lorichius *to. 1. Thesauri Theologici, verbo Sacramentum Eucharistia num. 16. vers. Duodecimò quotidie*; Lucius *in summa ad quartum præceptum Ecclesiæ nota 1. vers. No le esta bien*, & alij, quos adducit & sequitur Pater Franciscus Lugo *de Sacram. lib. 4. cap. 9. quæst. 6. num. 57.* Pater Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tract. 4. disput. 9. dub. 18. num. 414. cum seq.* Pater Ioannes Perlinus *de frequentia & vsu Sacræ Eucharistiæ distin. 5. cap. 2.* quibus adde Eminentissimum Cardinalem Lugo *de Sacram. Eucha. disp. 17. per totam*, in qua latè & doctè, vt semper solet, has duas propositiones variis rationibus firmat.

7. Prima est, non expedire omnibus istis indifferenter cuiusque status & vitæ sint, quotidianam communionem, neque eis esse vtiliorem, licet alioquin non sit illicita. Secunda est, eum, qui in re tanti ponderis errare noluerit, non se suo arbitrio debere ducere, sed standum sibi iudicio prudentis Confessarij, vel Patris Spiritualis, cuius erit hanc frequentiam plus, minusuè extendere pro maiori, vel minori ipsius aptitudine.

8. Hinc Sapientissimus Lessius *in 3. part. Diui Thomæ quæst. 80. art. 10.* sic ait: Aduerte tamen, quia varia sunt hominum negotia, & animarum occupationes, satis esse vt sæculares octauo quoque die accedant: id enim sufficit ad fructum animorum, & habetur ratio reuerentiæ huius Sacramenti: difficile enim est sæcularibus crebriùs conueniens tempus huic sacratissimæ actioni impendere, & sese debitè præparare. Qui autem planè à mundo sunt segregati, & toti rebus spiritualibus dediti (quales debent esse Religiosi & hisce similes) ij sæpius possunt communicare, habita tamen ratione ædificationis proximorum, & consuetudinis locorum. Ita Lessius.

9. Dico itaque cum Mercero *de Sacram. qu. 80. art. 10.* quòd considerando actum communicandi ex suo genere, consultius esse frequenter communicare, quàm rarò.

10. Secundò considerando hunc actum in particulari, quia ordinariè tot sunt vitæ humanæ impedimenta animum distrahentia, vt sæcularibus difficile

cile sit sæpius se debitè præparare, non esse consulendum vt frequentius communicent, quam semel octauo quoque die. Sic enim humanæ infirmitati sufficienter fructu huius Sacramenti subuenietur, & habebitur ratio reuerentiæ huic Sacramento debitæ.

11. Tamen non est hic vna omnium regula. Nam continentibus frequentius quàm coniugatis conuenit communicare; & Religiosis ac Sacerdotibus, aliisque Clericis qui à mundo abstracti se totos spiritualibus dedunt quàm laicis. Et ita in hoc pœnitentes debent stare prudenti arbitrio Cõfessarij.

12. Nota etiam cum Ioanne Vvigers *in 3. part. qu.80. art.10. n.44. & aliis vbi supra*, Confessarios in hoc magis cautè debere procedere cum fœminis, quæ facilius subducuntur illusionibus Dæmonum & vt ait Ioannes Ponrius *in cur. theolog. disp. 44. quæst.11. concl.4. num.* 104. propter vanam gloriam, quæ multùm præualere solet apud mulieres. Claudam hanc resolutionem cum verbis D.Bonauenturæ *in 4.dist.12. punct.2.quæst.1.* Si ergo quæritur vtrum expediat frequentare alicui? Dicendum, quòd si videat se esse in statu primitiuæ Ecclesiæ, laudandum est quotidie communicare: si autem in statu Ecclesiæ finalis, vtpotè frigidum & tardum, laudandum est quòd raro: Si autem medio modo, se debet habere; & aliquando debet cessare, vt addiscat reuereri, aliquando accedere, vt inflammetur amore. Quia tali hospiti debetur honor, debetur & amor, & tunc secundùm illam partem, secundum quam viderit se melius proficere, ad illam magis declinet; quod homo solùm experientia discit. Omnes ergo rationes ad primam partem pro frequentia, intelligantur salua debita præparatione, quæ in paucissimis est, vt semper. Ita Seraphicus Doctor, qui etiam *lib.2.de Profectu Religiosorum cap. 77.* hæc asserit: Vix aliis ita Religiosus esse videtur, & Sanctus (exceptis Sacerdotibus) quin semel in septimana sufficiat eum ex consuetudine communicare, nisi specialis causa quandoque vel ratio plus suadeat, infirmitas superueniens, vel singulariter festiuitas solemnis.

Sup. hoc in Res & §. not. primæ huius Res.

13. Quid ad hæc respondebit Bernaldus, Sancius, & alij superius adducti, ad quorum rationes, & auctoritates Sanctorum Patrum, quas pro firmanda eorum sententia adducunt, solidè & latè respondent Cardinalis Lugo, & Ioannes Perlinus *locis citatis*?

14. Notandum est hic obiter non esse definitum iure diuino positiuo, an sæpius vno die liceat communicare (hinc S. Leo III. celebrauit interdum septies, interdum nonies eodem die apud Bar. *tom.9. anno* 816.) sed id relictum est prudentiæ quam ius naturale dictat, scilicet cauendam esse frequentiam, quæ Sacramenti contemptum parere posset. Id circò Ecclesia prohibet communionem iterari eodem die. *cap. Consuluisti de celebratione Missarum, & cap. sufficit de consecratione dist.* 1. in quibus de celebrantibus sermo est, sed hinc desumitur argumentum ad laicos communicantes etiam in Natali Christi, quo alioqui Sacerdos potest ter celebrare ex priuilegio, quam collectionẽ vsus Ecclesiæ approbauit, & præcepto confirmauit, ne Sacramentum vilescat per nimiam frequentiam. Non modica res est (inquit Alexan. *cap. sufficit*) vnam Missam facere, & valde felix est qui vnam dignè celebrare potest. Et ita docet Ioannes Præpositus *in 3.part. quæst.*80. *art.* 10. *num.*51.*in fine*, cum Mercero ibidem, & aliis.

Sup. contento in hoc §. in tom.3. tr. 1. Res.54. §. 3 & 4.

RESOL. XXXVII.

An Eucharistia possit sumi quacumque hora diei? Ex part. 11. tr.7. & Misc.7.Res. 22.

§. 1. Affirmatiuè respondeo cum Auersa *de Sacrament. Eucharist. quæst.8.sect.* 3. Bonac. *de Euchar.quæst.7.num.*14. & Io. Præposito *in 3.part. quæst.*80 *art.*10. *num.* 3. Sed de hoc habet magnam difficultatem Pater Pasqualigus *in Theol.tom.* 2. *disp.* 109.*sect.3. num.*17. quia prohibitio sumendi Eucharistiam sequitur prohibitionem celebrandi, vnde cùm sub mortali adsit prohibitio non celebrandi, neque ante Auroram, neque post meridiem, & in Rubrica Missalis, & ex communi interpretatione, videtur adesse etiam prohibitio non sumendi Eucharistiam extra dictum tempus. Ita ille.

Sup. hoc infra in Res. 41. & signãter in Res. 47. per totã. & in tom.3. tr.1. Res.56. §. penult. Et tandem post.

2. Verùm hoc non obstante, quicquid asserat Pasqualigus, puto non esse recedendum à communi sententia Doctorum. Dico igitur, communionem esse licitam qualibet hora diei, modo communicaturus sit ieiunus, & absit scandalum, quia nulla obstat lex, aut consuetudo habens vim præcepti. Ad argumentum verò adductum à Patre Pasqualigo, neganda est consequentia, & ideò licet interdictum sit Sacerdotibus celebrare ante Auroram, tamen ex hoc non sequitur esse interdictum laicis communicare ante Auroram, vt patet, & asserunt Doctores, quos ego alibi adduxi, ergo. Et si argumentum Pasqualigi procederet, sequeretur; quòd sicut Sacerdotibus est concessum in die Natiuitatis ter celebrare, ita concessum esset laicis ter communicare, non enim video rationem, quare laici debeant sequi sacerdotes in prohibitionibus, & non in concessionibus; tamen Doctores clamant odia esse restringenda, & fauores ampliandos. Itaque dicendum est, non valere argumenta de Missa ad communicationem, vel de prohibitione celebrandi ad prohibitionem communicandi, & ideo in feria sexta Parasceue prohibetur Sacerdotibus celebrare ab Innocentio Primo *epist.* 1. *ad decen. cap.*4. vt patet *in cap. Sabbato, de consecrat. dist.*13. & tamen hoc non obstante Pater Pasqualigus, me etiam citato, adducit Suarez, Vasquez; & alios Doctores asserentes in illa die laicos posse communicare.

Alibi in Resol. not. præteritæ.

Sup. hoc infra in Resol. 45. & 46. & in tom. 8. tr.4. Res.46.

3. Sed quia nunc existimo contrariam sententiam tenendam esse, stante declaratione Congregationis Sacrorum rituum, puto hoc non officere contra nos, nam hoc non procedit ex prohibitione facta Sacerdotibus, ne possint celebrare in Parasceue, sed procedit ex prohibitione Pij V. in Rubrica, Missalis.

4. Dicendum est itaque, posse in quacumque hora diei Eucharistiam sumi, & ita hanc sententiam præter Doctores citatos tenet Mercerus *de Sacram. quæst.*8. *art.*10.*num.*6. Suarez *in part.tom.* 3. *disp.* 69. *sect.*4. Emanuel Sà *ver. Eucharist. num.* 19. doctus Pater Tamburinus *opusc. de commun.* §. 1. *num.* 5. Et Ioannes de Soria *in epiloge summarum part.* 2. *tract.* 1. *sect.*1.*disp.* 1. §. *circa præceptum*, vbi sic ait: Non datur tempus determinatum ad communionem, nec præceptum circa hoc inuenitur, itaque nihil interest, quod sit communio ante, vel post meridiem, nisi scandalum aliquod, seu irreuerentia Sacramenti sequatur.

RESOL. XXXVIII.

An Sacerdos existens in peccato mortali possit sine peccato mortali sumere Eucharistiam, nè perueniat in manus Hæreticorum, non tamen sumendo illam sicut sumunt fideles, nempe communicando, sed solum modo abscondendo, ac si in aliquo foramine reconderet?

Et notatur, quod si periculum sit, vt Eucharistia perueniat, vel male tractetur ab Hæreticis, vel Infidelibus,

bus, possit sumi à non ieiuno, etiam laico, si Sacerdos desit.

Et an etiam, præsente Sacerdote, possit laicus in tali casu illam accipere? Ex part. 11. tr. 6. & Misc. 6. Res. 2.

Quoad hoc in tom. 2. tr. 1. Res. 12. §. vltim. post post mediũ, à vers. Ita Lugo. sed lege eam per totam.

§. 1. OLim ex Hispania de hoc casu interrogatus fui, & ad me miserunt quandam scripturam in qua pro opinione affirmatiua plura argumenta adducebantur sub nomine Doctoris D. Francisci Palomini, & Ledesma, Qualificatoris Sancti Officij Inquisitionis Cordubensis; quæ quidem scriptura erat tenoris sequentis: Vtrum peccaret mortaliter Sacerdos, qui consumeret Eucharistiæ Sacramentum cum animaduersione status peccati lethalis sine præuia confessione, vel contritione in extrema necessitate, v.g. hostium incursus infidelium à quibus iniuriosè tractaretur tantum Sacramentum. Explico difficultates duplici conclusione proprio discursui innixus, & nullius authoritate fretus; sub censura tamen cuiuslibet melius sentientis, & Sanctæ Matris Ecclesiæ: atque adeò sit prima conclusio:

2. Si talis Sacerdos in tali casu consumeret Eucharistiæ Sacramentum eo modo quo alij fideles communicant extrà hunc casum peccaret mortaliter. Hæc conclusio adeò certa est, vt non indigeat probatione, cùm non sit maior ratio cur alij fideles communicantes in statu peccati mortalis extrà hunc casum peccent mortaliter, & non iste. Sit secunda conclusio:

3. Si talis Sacerdos in tali casu consumeret Eucharistiæ Sacramentum non vt alij fideles communicant extra hunc casum, sed materialiter, vt si absconderet in foramine parietis, non peccaret mortaliter: Hoc ausim dicere nullius authoris authoritate fretus, sed non contemnendis rationibus innixus. Probatur primò conclusio paritate, & doctrina probabili Thomæ Sanchez, qui *tom. 3. lib 9. disput. 26. nu. 4.* asserit: Patrem, qui susciperet infantem qui domi baptizarit, non vt susceptor, & intendens exercere cæremoniam Ecclesiæ, sed materialiter, vt si reciperetur humi videlicet, in lecto non contracturum cognationem spiritualem, nec arceri à petitione debiti: ergo cùm in nostro casu similem distinctionem faciamus, non peccabit mortaliter Sacerdos si non se disponat. Probatur secundò conclusio, quia in hoc casu Sacerdos solum est materialiter abscondens, & materialiter manducans, ad abscondendum autem non requiritur status gratiæ, si enim absconderet in foramine parietis non peccaret mortaliter, ergo ad abscondendum corpus Christi Domini non requiritur status gratiæ. Sed agè, iam rationem efficacissimam proponamus, & quæ multorum videri omnino probabilem reddit meam assertionem, & cum duplici titulo competere possit Sacerdoti in tali casu obligatio se disponendi, & quia minister est, & quia recipiens est; si probauero non competere illi obligationem se disponendi, quia recipiens est, arctior enim est obligatio in recipiente quam in ministrante, cùm nullus quem ego viderim, dixit præter me, posse vnquam Sacerdotem recipere Sacramentum Eucharistiæ cum aduertentia peccati mortalis sine nouo peccato, nullus renuet concedere non competere illi obligationem se disponendi, quia minister est. Probo igitur non competere illi obligationem se disponendi, quia recipiens est, quia cùm in hoc casu Sacerdos non se habeat vt subiectum rationale, sed sicut recipere posset paries in foramine, non est attendenda in eo dispositio motalis, seu spiritualis; sicut in opinione probabili quando Sacerdos non solemniter baptizat, etiamsi existat in peccato mortali, non tenetur se disponere, eo quod in hoc casu se habeat quasi laicus: ergo cùm in nostro casu Sacerdos se habeat quasi subiectum non rationale, non peccabit mortaliter si non se disponat. Ex quo infero talem debere esse dispositionem ad hoc Sacramentum recipiendum, qualis est receptio eius, si hæc sit materialis physica, & realis tantum requiritur dispositio in eadem linea, scilicet materialis physica, & realis tantum: Si sacramentalis sit, requiritur dispositio moralis, seu spiritualis, & quia receptio Sacramenti Eucharistiæ in nostro casu est physica realis, & materialis tantum, non requiritur dispositio moralis, seu spiritualis. Probatur quartò non minus efficaciter, quia Sacerdos in hoc casu per se tantum obligatur ad abscondendum Euchristiæ Sacramentum, si enim absconderet in loco toto & decenti, satisfaceret suæ obligationi, sed ad abscondendum corpus Christi Domini sufficit satis superque est receptio, seu manducatio materialis; ergo non tenetur Sacramentaliter recipere, ac per consequens non tenetur se disponere. Maior, & consequentia constant, & probatur minor, quia non minus absconditum manetet Eucharistiæ Sacramentum receptione physica materiali, & reali, quam Sacramentali: ergo ad abscondendum corpus Christi Domini satis superque est receptio, seu manducatio materialis physica, & realis. Ex dictis infero locum Pauli, qui de dispositione requisita ad hoc Sacramentum recipiendum loquitur, scilicet: Probet autem seipsum homo, &c. qui manducat & bibit indignè, &c. intelligendum esse de manducatione Sacramentali non de materiali physica & reali tantum. Infero secundò, Sacerdotem in tali casu si post aliquam actionem factam indicaret iudicio erroneo fuisse peccatum mortale, cùm tamen sit in gratia, recepturum argumentum gratiæ non ex opere operato, sed ex opere operantis: non ex opere operato, cùm hoc argumentum annexum sit manducationi Sacramentali, & ex opere operantis, cùm vt suppono sit in gratia, & aliàs bonum actum exerceat. Idemque dictum existimo si talis Sacerdos in tali extrema necessitate reciperet Eucharistiam receptione materiali physica & reali, existimans esse in gratia cùm vere esset. Infero tertiò, nostram conclusionem non solum habere locum in casu in quo vrgens necessitas non fineret Sacerdotem se disponere media confessione, videlicet contritione, imò positiuè nolentem se disponere, cùm non habeat obligationem. Hæc dicta sint sub censura Ecclesiæ.

4. Verùm his non obstantibus, tunc ego prorsus negatiuæ sententiæ adhæsi ex rationibus quas nouissimè inuenio apud doctum Patrem Thomam Hurtado *t. 2. tr. 11. cap. 9. resol. 9. num. 321. cum seqq.* vbi sic ait: Casum singularem hic afferam, de quo rogatus sum in hac Vniuersitate Hispalensi anno præterito 1639. & in hoc anno 1641. & est, an Sacerdos degens in præsidio contra fideles, si audiat campanam ad strepitum, vulgò *Rebato*, pulsari, veritusque prudenter ne Hæretici Ciuitatem capiant, & Eucharistiam sacrilegè rapiant, & deludant, vt in Terminione, & alibi fecerunt, aduertatque talis Sacerdos se in mortali peccato existere, sicque species sumpsit Sacramentales sine contritionis, vel Sacramentalis confessionis præmissione; an inquam, talis Sacerdos mortaliter peccauerit, cùm ita Sacramentum consumpserit, ac si in Arca reconderet, vel in foramine absconderet, vt infideles non inuenirent, & ita non sicut cæteris fideles recipit, nempè communicãdo, sed solummodo abscondendo. Ita Hurtadus, qui postea probat hanc sententiam; nam si huiusmodi Sacerdos potuit actum contritionis elicere ad id obligatus fuit sub mortali, & contrariũ asserere temerarium est, & omnino improbabile. Ita tenent omnes Doctores Catholici,

tholici, neque est qui contrarium insinuet, & ratio est euidens, quam tradidit S. Thomas *3. part. quæst.* 80. *art.* 3. 4. & 5. quia extat præceptum diuinum de non recipiendo Sacramentum cum conscientia peccati mortalis, vt constat ex Apostolo 1. *Corinth. cap.* 11. *Qui manducat indignè, iudicium sibi manducat.* Quem locum in hoc sensu intelligunt omnes ferè Patres Ecclesiæ, & Concil. Trident. *sess.* 13. *cap.* 13. Videri potest Cardinalis Bellarminus, *lib.* 4. *de Sacr. Euchar. cap.* 17. & 18. Deinde in hoc casu solum est necessarium abscondere Sacramentum, ne ad manus infidelium deueniat, qui irreuerenter in illud insurgunt, & ad hoc solum in omni Christiano viget obligatio: ergo si in pectore possit abscondere, qua debetur reuerentia, contritionem eliciendo, ad hoc tenetur. Probatur euidenter consequentia, quia si quis in loco decenti valeret Sacramentum reponere, ad id tenebitur, & etiamsi in luto non collocare potest, tenetur ad non collocandum; quod autem spurcatius lutum? quis locus obscœnior anima in mortali existente? ergo si possit hanc culpæ tollere fæditatem per contritionem, tenebitur omninò ad tollendum. Iterum dico de hoc non posse esse hæsitationem inter fideles, & Catholicos. Alias etiam rationes inuenies apud dictum Hortadum, & responsiones ad argumenta contrariorum, & ad ea quæ superius adducta sunt.

Sup. hoc infra in Resol. 101. § Nota, in principio, & cursim in Ref. §. & vers not. primæ huius Ref. & in to. 3 tr. 1. lege § Sed quid. Res. 54.

5. Nota hic obiter, quod si periculum sit ne Eucharistia pereat, vel malè tractetur, potest sumi à non ieiuno, etiam à Laico si alius desit: imò probabiliter potest etiam præsente Sacerdote laicus accipere. Ita ex Cardinali Lugo docet nouissimè Pater Hermannus Busembaum Societatis Iesu *in Medulla Theol. mor. l.* 3. *tr.* 3. *cap.* 2. *dub.* 2. *num.* 2.

RESOL. XXXIX.

An Sacerdos extra casum necessitatis possit pro deuotione tantum, si non adsit alius Sacerdos, administrare sibi Eucharistiam, secluso scandalo.

Idem est dicendum de Diacono, si non adsit Sacerdos, vel alius Diaconus, qui illi ministrent Eucharistiam ex deuotione.

Et in supradicto primo casu, præsente Diacono, an debeat Sacerdos potius Eucharistiam sumere ex manibus Diaconi, quàm ex propriis? Ex part. 1 c. tr. 7. & Misc. 7. Res. 42.

Sup. hoc in Ref. seq. §. 1. & 2. & infra Ref. 16. §. vltim. & in to. 3. tr. 1. cursim in §. penult. Et tandem. Ref. 56.

§. 1. NEgatiuè respondet Pater Pasqualigus *in Theolog. tom.* 2. *disput.* 108. *sect.* 7. *num.* 36. vbi sic ait: Dicendum Sacerdotes extra necessitatem, etiamsi scandalum absit, non posse per se ipsos Eucharistiam sumere, desumitur ex Concilio Tridentino *sess.* 13. *cap.* 8. vbi ponit tantùm duos modos sumendi Eucharistiam, alterum de manu Sacerdotis, & per seipsum, & hunc coarctat ad Sacerdotes celebrantes. Probatur. Sacerdos non celebrans, & sumens Eucharistiam, sumit tanquam ouis pascenda cibo illo spirituali, & non vt Sacerdos; ergo non potest per se ipsum sumere. Antecedens patet. Quia vt Sacerdos habet tantùm duos actus proprios confectionem Eucharistiæ, & ministrationem. Ministratio autem non potest exerceri, nisi sit adiuncta iurisdictio saltem ex priuilegio, aut ex commissione, & proinde dicit exercitium Pastoris in ordine ad oues. Ergo cùm Sacerdos sit ouis, quando non sumit, vt Sacerdos celebrando, debet sumere vt ouis. Consequent probatur; quia vt ouis dicit ordinem, & subiectionem ad pastorem, à quo pascendus est. Ita ille.

2. Sed ego non recedo ab affirmatiua sententia, quam olim docui, & mecitato tenet nouissimè Leandrus *de Sacram. tom.* 2. *tract.* 7. *disp.* 4. *quæst.* 14. & me citato sapientissimus Dicastillus *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 4. *disp.* 11. *dub.* 6. *n.* 103. *cum seqq.* Dico igitur non solùm in casu necessitatis, verùm etiam deuotionis causa, veluti si magna occurrat festiuitas, & Sacerdos sacrificare nequeat: tunc enim optimè poterit ex sacrario Eucharistiam accipere, & seipsum communicare. Quia non est necessarium, quod minister huius Sacramenti sit (sicut in aliis) distincta persona à suscipiente: ergo cùm ipsemet Sacerdos sit proprius huius Sacramenti Minister, optime poterit se ipsum communicare.

Sup hac deuotione signanter in Ref. 2 not. præteritæ, & in eodem §. vlt.

3. Deinde in Concilio Nicæno 1. *Can.* 14. conceditur, vt Diaconi etiam extra necessitatis articulum, possint absente Sacerdote communicare. Sacerdos autem est ordinarius minister huius Sacramenti, & simul est Diaconus, atq; adeo potiori ratione hoc facere poterit, nec apparet aliquod ius in contrarium, vt probat Dicastillus, penes quem etiam inuenies responsionem ad argumenta, quæ ad supra in sui fauorem adduxit Pasqualigus: & ideò præter Doctores supra, & à me alibi citatos hanc sententiam tenet Martin. de San Ioseph *in mon. conf. tom.* 1. *lib.* 1. *tr.* 5. *de pænit. n.* 7. vbi sic ait: [Quando los Sacerdotes, que no celebran, quisieren comulgar por deuotion, se podran dar à si mismos el Santissimo Sacramento, sino ay otro Sacerdote que se le de, ni aya peligro de escandalo.] Idem tenet Castrus Palaus *tom.* ... *tract.* 21. *punct.* 18. *num.* 10. sic asserens: Dixi legem consuetudine introductam, ne quis extra Missæ sacrificium sibi Eucharistiam ministret. At hæc lex non est eo rigore recepta, quin vrgente aliqua rationabili causa, tametsi non extrema omitti possit. Quocirca Sacerdos infirmus, qui celebrare commodè non potest, poterit cessante scandalo è Sacrario Hostiam consecratam sumere, cùm non adsit alius, qui ministret, quia non in alienam personam, sed in propriam iurisdictionem à Christo datam administrandi Eucharistiam exercet. Neque in hoc Sacramento opus est, ministrum à suscipiente distingui, patet in die Parasceue, in quo Sacerdos seipsum communicat, tametsi non consecret. Ita Palaus.

Sup. contento in hoc, & seq. §. infra in Ref. 65. & lege doctrinam alterius §. eius primæ not.

4. Cui etiam adde doctissimum Amicum *in curs. theol. tom.* 7. *disp.* 31. *sect.* 2. *num.* 39. cuius hæc sunt verba; Extrà verò articulum mortis, vel ad præceptum Ecclesiasticum adimplendum, vel sola deuotionis causa, probabilior opinio fert, posse Sacerdotem & Diaconum absente Sacerdote, si nullum sit scandalum, seipsos communicare. Et colligitur ex Concilio Nicæno 1. *Can.* 14. vbi conceditur Diacono, absente presbytero, facultas seipsum communicandi ex præconsecratis, nulla mentione facta de mortis articulo, vel periculo. Idem à fortiori licebit Sacerdoti, si vel celebrare non possit, vel non habeat omnia ad celebrandum requisita, nullusque alius Sacerdos adsit. Hæc Amicus, vt remaneat satis firmata contra Pasqualigum nostra sententia.

5. Et hanc opinionem contra Fagundez, & Præpositum putat Leand. *vbi supra quæst.* 15. etiam procedere si in prædicto casu adesset Diaconus, posset enim Sacerdos se ipsum propriis manibus communicare. Sup. hoc in Ref. & §. not. seq.

6. Primò, quia Sacerdos est minister ex officio. Secundò, quia Sacerdos debet seipsum communicare, quando Diaconus tempore mortis illi Eucharistiam defert. Ergo etiam poterit in nostro casu seipsum propriis manibus communicare. Ita ille.

7. Sed quidem dubium est, an præsente Diacono debeat Sacerdos potius Eucharistiam sumere ex manibus Diaconi, quàm ex propriis? Ex doctrina Vasquez videtur sequi, quod tunc potiùs deberet ex manibus Diaconi; docet enim, quòd deferente

Sup. hoc in Ref. seq. §. Obseruat. & infra in Ref. 66. §. vlt.

Diacono Eucharistiam Sacerdoti infirmo, etiamsi Sacerdos possit propriis manibus, deberet tamen potiùs ex manibus Diaconi communicare: Vnde idem diceret, si Sacerdos non posset celebrare, & vellet communicare, vel ad præceptom implendum, vel deuotionis causa, & non adesset nisi Diaconos.

Sup. hoc in Res. 1. not. præteritæ, & magis latè infra in Resol. 64.

8. Oppositum autem colligitur ex Durando *in 4. distinct. 13. quæst. 4. num. 7.* & Suarez *disput. 72. sectione 3.* affirmantibus, in eo caso debere Sacerdotem infirmum propriis manibus, si posset Eucharistiam sumere. Quod mihi probabilius est. Etenim decentius est, vt Sacerdos propriis manibus consecratis Christi Corpus sumat, quàm permittat illud sibi ministrari manibus Diaconi non consecratis. Cùm enim nulla sit indecentia seipsum communicare: nam licet in reliquis Sacramentis requiratur distinctio personarum, ministrantis, & suscipientis, in hoc tamen nulla requiritur inter ministrantem, & suscipientem distinctio; & cùm ex alia parte maior sit reuerentia huic Sacramento debita, vt illud non nisi consecratis manibus Sacerdotis contrectetor, congruentius erit in eo casu potius suis, quàm Diaconi manibus Sacerdotem communicare.

RESOL. XL.

An Sacerdos possit communicare seipsum extra Missam?

Et an hoc non solùm in casu necessitatis, sed etiam deuotionis causa?

Et in talibus si adsit Diaconus, an possit Sacerdos communicare se ex eo, quod Sacerdos debet propriis manibus seipsum communicare, quando Diaconus illi Sacramentum defert tempore mortis? Ex p. 2. tr. 14. Res. 33.

Sup. contento in hoc & seq. §. in Res. præterita, à principio vsque ad §. Et hanc. & infra in Res. 66. §. vlt. & in to. 3. tr. 2. Res. 55. §. penult. Et tandem post.

§. 1. NOn posse, nisi in casu necessitatis, docet Filliucius *tom. 1. tract. 4. cap. 9. n. 285.* Armilla *ver. Communio. num. 8.* Caietanus *eodem ver.* Villalobos *in summa tom. 1. tract. 7. cap. 48. num. 1.*

2. Sed ego contrariam sententiam probabiliorem esse iudico, nempe posse Sacerdotem, non solùm in casu necessitatis, sed etiam deuotionis causa, seipsum communicare extra Missam ex præconsecratis, vbi tamen non esset, nisi ipse tantùm Sacerdos; quia in hoc Sacramento non requiritur, vt in aliis, vt minister sit persona distincta à suscipiente, & sic in die Parasceues communicat se ipsum, noo consecrando. Et hanc sententiam docet Syluius *in 3. part. quæst. 82. artic. 4.* Homobonus *de exam. Eccles. part. 1. tractat. 4. cap. 14. num. 106.* Fagundez *tract. 3. lib. 3. cap. 3. num. 7.* cum Suarez *in 3. part. tom. 3. disput. 72. sect. 3.* Sed supradicta doctrina in praxi tenenda est: secluso scandalo, quod quidem scandalum facilè ipse Sacerdos vitare poterit, monendo astantes ne scandalum patiantur: nam ita facere in illo casu sibi licet.

Sup. contento in hoc §. in Res. 1. not. præteritæ, à §. Et hanc. & in Res. 2. in eodem §. & pro parte & articulo mortis contento in hoc textu, infra in Res. 64.

3. Obseruat tameo Fagundez, quod si in tali casu adesset Diaconus, non posse tunc Sacerdotem se ipsum communicare, quia adest minister ex priuilegio competens. Sed hæc limitatio mihi non placet. Nam ex ipso Fagundez *ibid.* Filliucio, & Villalobos *vbi sup.* Sacerdos debet propriis manibus se ipsum communicare, quando Diaconus illi Sacramentum defert tempore mortis, vt docet Durandus *in 4. dist. 13. q. 4.* Ergo etiam poterit se ipsum propriis manibus in nostro casu communicare, etiamsi adsit Diaconus: nam etiam Diaconus tempore mortis est minister competens. Et tamen (vt diximus) tunc Sacerdos non ex manibus Diaconi, sed suis debet sacratissimam Eucharistiam accipere. Ergo idem facere debet in casu nostro.

RESOL. XLI.

An dictus Sacerdos in tali casu possit se communicare qualibet hora diei post meridiem? Ex part. 2. tt. 14. Res. 54.

§. 1. REspondeo affirmatiuè, cum Azorio *part. 1. lib. 10. cap. 25. quæst. 7.* Syluio *in 3. part. quæst. 80. art. 10.* Henriquez *lib. 8. cap. 54. num. 5.* Emmanuel Sà *verb. Eucharist. num. 19.* & aliis, quia nullo iure prohibetur, qualibet hora communicare, dummodo absit scandalum, & qui se communicare petit, ieiunus sit: nam prohibitio in hoc casu non cadit super consecrationem non faciendam post meridiem à multo tempore, non autem contra sacram Communionem tunc suscipiendam. Et ita etiam docet hanc opinionem Zinardus *in direct. Theol. part. 1. de Eucharist. cap. 9. quæst. 17.* licet Coninch *de Sacram. quæst. 80. art. 10. num. 85.* & alij asserunt, ex reuerentia tanti Sacramenti debita, non esse extra necessitatem permittendum, vt aliquis sub vesperam, & qualibet hora diei communicet.

Sup. hoc lege supra latam doctrinam Res. 17. & infra Res. 47. signanter in fine §. 1. & in tom. 3. tr. 2. Res. 56 cursim in §. Et tandem. 1.

RESOL. XLII.

An Sacerdos corpus Christi ab alio Ministro pro deuotione, seu in die Parasceues sumens, debeat stolam Ecclesiastico præcepto adhibere cap. *Eccles. dist. 53.*

Et an huiusmodi Decretum sit contrario vsu abrogatum? Ex part. 2. tract. 14. Res. 20.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Naldus *in summ. verb. Missa. num. 6. & verb. Sacerdos, num. 6.* Homobonus *de exam. Eccles. tract. 4. part. 1. cap. 11. quæs. 106.* si Sacerdos sit in his partibus Italiæ, cùm passim in hac prouincia hoc obseruetur.

2. Sed Azorius *part. 1. lib. 1. cap. 28. quæst. 12.* contrarium asserit: putat enim, huiusmodi decretum esse vsu abrogatum. Et hanc sententiam docet etiam Pitigianus *in 4. tom. 1. distinct. 13. quæst. 2. art. 5. in fine, fol. 610.* & nouissimè Gauantus *in comment. ad Rubr. Miss. tom. 1. part. 4. tit. 8. num. 7.*

RESOL. XLIII.

An recipiens Eucharistiam contra præceptum aliquod humanum committat duo peccata, vnum contra prohibitionem illam; alterum, quia communicat indignè?

Et an hæc circumstantia sit explicanda in confessione?

Et deducitur, an dupliciter peccet, qui se ingurgitat, quo tempore erat indictum ieiunium, nam & temperantiam, & Ecclesiasticam ieiunij legem violat? Ex part. 5. tract. 13. & Misc. 1. Res. 62.

§. 1. CAsus est practicabilis, maximè in excommunicatis, & nouissimè contra me affirmatiuam sententiam docet Theophilus Raynaudus *de monitor. part. 2. cap. 2. num. 17.* vbi sic ait. Quamuis non sit duplex peccatum communicare absque confessione, eo quod tunc non præcipiatur per se, sed tantum ratione Communionis, vt rectè statuunt Vasquez *1. part. distinct. 208. num. 24.* & Suarez *tom. 4. 3. part. distinct. 35. sect. 3.* contra Canum *relect.*

Sup. hoc supra in tr. 1. Res. 152. & in tom. 1. tr. 3. Res. 186. §. Obserua. & ibi in tr. 7. lege doctrinam Res. 57.

relect. de pœnit. part. 4. tamen ſi peccatum tale ſit, vt non modò inuehat defectum gratiæ, ſed etiam ſpecialiter ſit annexa ex præcepto Eccleſiæ repulſa à communione, (quale eſt peccatum propter quod quis excommunicatione percuſſus eſt) non dubito quin excommunicatus ſuperſtite ea labe ad Euchariſtiam accedens duplici mortali peccato contaminetur, altero contra legem de perceptione Euchariſtiæ in gratia, altero contra legem de abſtinendo ab Euchariſtia per tempus excommunicationis; ſicut dupliciter peccat, qui ſe ingurgitat, quo tempore indictum erat ieiunium: nam & temperantiam, & Eccleſiaſticam ieiunij legem violat, & ita rectè in præſenti negotio Bonacina *quæſt.* 6. *de Euchariſt. part.* 1. *num.* 34. contra Vaſquez 3. *part. diſt.* 207. *n.* 5. cui ſuffragatus videtur Diana *part.* 2. *tract.* 14. *reſol.* 22. Hucvſque Raynaudus.

Quæ hic eſt ſupra in tr. 3. Reſ. 152.

2. His tamen non obſtantibus ego cum Vaſquez iterum negatiuam ſententiam doceo, quia vtrumque præceptum eſt ex eodem motiuo Religionis, cuius intuitu legiſlatore humano remouetur ille indignus ne recipiat Euchariſtiam; ſed plura præcepta non multiplicant peccata, quando oriuntur ex eodem motiuo. Ergo talis circumſtantia non eſt explicanda in confeſſione, quia non variat ſpeciem. Et ita nouiſſimè hanc ſententiam docet etiam Ioannes de Lugo *de ſacrament. Euchariſt. diſput.* 14. *ſect.* 1. *num.* 20. vbi quo ad praxim exiſtimat hanc doctrinam eſſe veram, nec oportere explicare vtrumque illud præceptum, quia licet præceptum humanum non habeat fortaſſe totum motiuum quod habet præceptum diuinum; hæc tamen habet totum motiuum, quod habet præceptum humanum, nempe remouere ab hoc Sacramento indignos, ex quo motiuo remouentur ab Eccleſia excommunicati, etiam quando ſunt in ſtatu gratiæ, propter indignitatem aliquam præcedentem, licet non ſint nunc peccatores; ſicut & remouentur non ieiuni, propter eamdem reuerentiam Sacramenti, licet ſint in gratia. Ille ergo qui explicat ſe accepiſſe Euchariſtiam indignè, ſeu in ſtatu peccati, iam explicat ſufficienter malitiam, quæ ſumitur etiam ex prohibitione Eccleſiæ, ſcilicet ſe peccaſſe contra præceptum remouens indignos ab hoc Sacramento, in quo motiuo conuenit vtrumque præceptum. Ergo, &c.

RESOL. XLIV.

An qui accedit ad Communionem cum diſtractione voluntaria, aut cum affectu alicuius peccati venialis, communicando peccet venialiter? Ex part. 3. tract. 4. Reſ. 31.

Sup. hoc cũ eodem Sancio in §. ſeq. citato, infra in Reſ. 50. §. 2. poſt medium, curſim in verſ. Quarto ſanum.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondit Pilliucius *tom.* 1. *tractatu* 4. *cap.* 7. *num.* 206. vbi ſic ait: Poteſt euenire, vt peccatum veniale ſit circumſtantia actus communicandi, vt ſi fiat ob vanam gloriam, vel quia cum diſtractione voluntaria, & ſic procul dubio erit peccatum veniale, quia ille actus non habet circumſtantias debitas, quarum vna eſt, vt fiat ob bonum finem, & ſine actuali euagatione, ſaltem voluntaria. Ita ille, & Reginaldus *tom.* 2. *lib.* 29. *cap.* 6. *q.* 2. *n.* 100. cum aliis.

2. Contrariam ſenteotiam docet Sancius *in ſelectis diſputationibus, diſput.* 23. *num.* 32. vbi aſſerit. Secundò reſponderur in noſtra opinione nullum peccatum committi ob communionem cum diſtractione. Nec obſtat, quod qui erat diſtractus, peccet venialiter præter peccatum in quo eſt, quia attentio eſt de ſubſtantia orationis, cùm enim ſit loquutio ad Deum, attentè loqui debemus, aliàs irreuerentia fieret ei, cum quo loquimur. At ſuſcipere Euchariſtiam, cùm non ſit loquutio, ſed manducatio, non requirit ſub præcepto attentionem, bene tamen ſub conſilio, nec iniuria fit cibo ſi diſtractè ſumatur, quapropter qui conſulit, vt quis diſtracta mente non accedat ad Euchariſtiam, non conſulit id ob reuerentiam; cùm nulla irreuerentia fiat, ſed vt à peccato ceſſet, qui eſt in illo. At ſuppoſito, qood conſilium attentionis ſequi nolit, non ob id retrahendus eſt à communione, cùm melius bonum ſit adhuc ſine attentione communicare, quàm à ſacra menſa recedere ob defectum attentionis. Sic Sancius.

3. Pro qoa ſententia faciunt Sà *ver. Euchariſtia, num.* 22. Petrus de Ledeſma *in ſumma, tom.* 1. *de Sacrament. Euchariſt. cap.* 21. *concluſ.* 5. vbi ita ait. [No peca venialmente, el que llega à eſte Sacramento con conciencia y affecto de pecado venial, porque llegar con pecado venial à eſte ſacramenro no es contra precepto alguno, ni importa irreuerencia ninguna, luego, no es pecado venial. Verdad es que puede acontecer que la miſma obra de comulgar ſea pecado venial particular, por hazerſe con pecado venial. Lo primero, ſi la tal obra de comulgar ſe ordena al fin del pecado venial, como ſi vno colmogaſſe por vana glotia, de ſuerte que la vanidad fueſſe el motiuo para comulgar. Lo ſegundo, ſi el pecado venial conſiſtieſſe en alguna irreuerencia exterior en el recebir del ſacramento, como ſi al tiempo del comulgar eſtuuieſſe vno ablanda palabras octoſas, ò de burla, ò hizieſſe otra coſa ſemejante.] Sic Ledeſma. Sed aliqui abſolutè aſſerunt, qui cum affecto, vel actuali peccato veniali ſacramentum Euchariſtiæ ſumit, committere aliud veniale cuiuſdam irreuerentiæ, ac ſacrilegij: ita Doctores, quos citat, & ſequitur Layman *in Theol. mor. lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 6. *n.* 3.

RESOL. XLV.

An quis poſſit in die Veneris Sancta communicare?
Et notatur obiter, licere indiſcriminatim omnibus Sacerdotibus in die Sabbathi Sancti priuatim celebrare; & qui voluerit in dicta die Miſſam celebrare, & ante ſolemnem poterit Miſſam Sancti in die contingentis, aut votiuam aliquam celebrare. Ex part. 4. tract. 4. & Miſc. Reſ. 237.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Francolinus *de Horis canonicis cap.* 30. *num.* 12. & videtur docere Innocentius I. *in epiſtol.* 2. *ad Decentium, capit.* 4. & refert *in canon. Sabbati, de conſecr. diſtinct.* 3. dum ait, traditionem Eccleſiæ habere in iſto biduo (id eſt, in Feria ſexta, & in Sabbato Sancto) Sacramenta penitus non celebrari; & Miſſale Romanum ita aſſerit: Hodie (id eſt, Feria quinta) Sacerdos conſecrar duas Hoſtias, quarum vnam ſumit, alteram reſeruat pro die ſequenti, in qua non conficitur Sacramentum: reſeruat etiam aliquas particulas conſecratas, ſi opus fuerit pro infirmis; ergo ſolùm infirmis licet in ea Feria ſexta communicare.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & ſupra in reſ. 37. curſim in fine §. Verum. & in tom. 8. tr. 4. Reſ. 46.

2. His tamen non obſtantibus affirmatiua ſententia vera eſt, quam docent Vaſquez, Suarez, Layman, & Tannerus, quos citat, & ſequitur Gaſpar Hurtado *de Sacrament. diſput.* 4. *de ſacrificio Miſſæ difficult.* 3. quia id in nullo iure prohibitum inuenitur. nam Innocentius *in dicta Epiſtola* loquitur de celebratione, non de communione, dicit enim in illa die non celebrari, id eſt, non con-

secrari : prohibet igitur celebrationem in consecrando, non verò in ministrando. Ad auctoritatem verò Missalis Romani respondetur, quòd dum ordinat, vt reseruetor Euchatistia pro infirmis, non prohibet quòd reseruetur pro sanis, & ipsis non liceat, sed tantùm infirmis. Nec valet dicere, quòd licèt hoc non sit prohibitum de iure, est tamen probitum de consuerudine, cùm in illa die fideles sacram Communionem non accipiant; nam respondeo, quòd etiamsi regulatiter ea die fideles non communicent, id tamen non umittitur regulariter, quasi ex consuetudine id prohibente, & quasi necessarium ea die non communicare, sed quia est congruens, cùm sit dies maximi mœroris.

Sup. contento in hoc §. in Res. seq. in §. Notandum est, à lin. 5. & in aliis eius primæ, & secūdæ annot.

3. Notandum est etiam hîc obiter cum Mercero *de Sacram. in 3. part. D. Thoma quæst.* 83. *art.* 2. *prop*osit. 2. *num.* 2. contra Francolinom *vbi suprà num.* 8. *&* 9. licere indiscriminatim omnibus Sacerdotibus in die Sabbati sancti priuatim celebrare, vnde ait Hurtado *vbi suprà*; qui voluerit Missam in dicta die celebrare, & anta solemnem, poterit Missam Sancti in ea die contingentis, aut votiuam aliquam celebrare. Vide me ipsum *in tract. de celebratione Missarum.*

In Res. quæ hic est supra Res. 74. & 10 aliis eius secundæ not. & etiam primæ.

RESOL. XLVI.

Quidam Episcopus volebat punire Parochum, qui ministrauit Eucharistiam aliquibus in die Veneris Sancta, quæsiuit à me Antistes ille, quid sentirem?

Et quæritur, an sit licita administratio Eucharistia in die Parasceues, secluso scandalo?

Et notatur non posse Episcopum punire Sacerdotem, qui secluso scandalo, & secrete, Missam priuatam dixit in Sabbatho Sancto.

Et an sit licitum in illa die celebrare, & in tali casu non sit necessaria licentia Episcopi, & quanam hora dicenda sit?

Et an nemini licitum sit Feria quinta in Cœna Domini post finitum Sacrificium solemne illius diei, & Sacramentum reconditum priuatim celebrare, tametsi antea licitum sit.

Et infertur, quod si in Sabbatho Sancto acciderit Festum Annunciationis B. Virginis, possit Episcopus ordinare, vt in singulis Ecclesiis Missa celebrentur. Ex part. 9. tract. 7. & Misc. 2. Res. 24.

Sup. hoc in Res. præterita, & supra cursim in fine §. Verum. Res. 37. & in tom. 8. tr. 4. Res. 46.

§. 1. RESpondi, non debere illum punire: quia, licet Sacra Congregatio die 9. Maij, 1606. declarauerit, seruandam esse vniuersalis Ecclesiæ consuetudinem non ministrandi, nisi infirmis in die Parasceue Sacramentum, vt testatur Gauantus *in Rubrica Missalis, part.* 4. *titul.* 9. *num.* 25. & licèt Barbosa *de potest. Parochi, cap.* 20. asserat aliam declarationem eiusdem Congregationis datam sub die 19. Februarij, 1622. & probet hanc sententiam Francolinus *tractat. de Hor. canon. cap.* 30. *numero* 10. ex Innocentio I. *in Epistol.* 1. *ad Decent. cap.* 4. & & refertur in Can. *Sabbatho. de consecrat. distinct.* 3. Et Missale Romanum dicat: *Hodie* (id est, Feria quinta) *Sacerdos consecrat duas Hostias, quarum vnam sumit, alteram reseruat pro die sequenti, in quo non conficitur Sacramentum: reseruat etiam aliquas particulas consecratas, si opus fuerit pro infirmis.* Ergo solùm infirmis licèt in ea Feria sexta communicare.

2. Tamen, his non obstantibus, non desuut Doctores asserentes, in die Parasceue licitam esse administrationem Sacramenti Eucharistiæ, per se, & secloso scandalo. Et ita, præter Suarez, & Vasquez, quos citat, & seqoitur Quintanadueñas *tom.* 1. *tract.* 4. *singul.* 6. *num.* 4. tenet, me citato, Leander *de Sacrament. tom* 2. *tract.* 8. *disp.* 5. *quæst.* 24. Fragosus *de Rep. tom.* 2. *lib.* 10. *disp.* 21. §. 7. *num.* 19. Ex Dominicanorum Familia Reuerendissimus Candidus, Magister Sacri Palatij, *tom.* 3. *disquis.* 2. *articul.* 28. *dub.* 12. *fol.* 324. Ioan. de la Cruz *in Direct. de Sacrific. Missæ, quæst.* 2. *dub.* 2. *conclus.* 1. & ante omnes Magister Ledesma *in Summa, tom.* 1. *de Sacram. Eucharist. cap.* 19. *conclus.* 5. *fol. mihi* 123. Idem docet Castrus Palaus *tom.* 4. *tractat.* 22. *punct.* 7. *num.* 3. Tannerus *tom.* 4. *disput.* 5. *quæst.* 10. *dub.* 4. *num.* 57. Bassæus *in Flor. Theolog. verb. Missa*, 3. *num.* 7. Fagundez *de Præcept. Eccles.* 1. *lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 14. Syluius *in* 3. *part. quæst.* 83. *art.* 2. *Quæritur* 3. Layman *lib.* 5. *tractat.* 5. *capit.* 2. *assert.* 7. Hurtadus *de Sacrificio Missæ, disput.* 4. *difficult.* 2. &, me citato, Pellizzarius *tractat. de Mon. capit.* 6. *quæst.* 3. *num.* 9. & alij. Vnde Machadus *lib.* 4. *parte* 1. *tractat.* 11. *docum.* 11. *num.* 2. obseruat, ita Matriti in Parochia S. Martini obseruari in praxi. Et ratio est: quia Innocentius in dicto testimonio tantùm loquitor de celebratione, non de Communione; & Missale Romanum, dum ordinat, vt reseruetur Eucharistia pro infirmis, non prohibet, quòd reseruetur pro sanis, & ipsis non liceat, sed tantum infirmis; sed id ordinat, & præcipit pro infirmis, quia ipsis in periculo existentibus est sub præcepto necessaria, & non sanis. Nec id prohibitum est iure consuetudine iotroducto; quia, etiamsi regulariter ea die fideles non communicent; id tamen non omittitur regulariter, quasi necessariom sit ea die non communicare; sed, quia est congruens, quia est dies maximi mœroris. Cùm itaque in casu nostro, stante affirmatiua opinione supradictorum Doctorum Parochus communicando Parochianos, culpam non commisit: ergo non erat puniendus ab Episcopo, quia pœna supponit culpam. Deinde dici potest in fauorem Parochi, quòd ei non constabat authenticè de dictis declarationibus Sacræ Congregationis: vnde stante Decreto Vrbani VIII. illum non obligabant. Verùm, suppositis dictis declarationibus, ego nunc existimo, in Feria sexta Parasceue non esse administrandam Eucharistiam, nisi infirmis. Purpuratorum Patrum oracula venerari oportet, nec sapere plusquam oportet sapere.

3. Notandum est etiam hîc obiter, non posse Episcopum punire Sacerdotem, qui secluso scandalo, & secreto Missam priuatam dixit in Sabbatho sancto: quia hoc fecit sine culpa, stante opinione Doctorum; ergo pœna plectendus non est. Quod autem licitum sit in illa die celebrare, contra Nauarrum, Francolinum, & Vasquez, docent Suarez, Fagoundez, Guttierez, Sotus, & Cardinalis de Lugo, quos citat, & sequitur Quintanadueñas *loco citato, numero* 8. quibus ego addo, me citato, Caspensem *in Cursu Theolog. tom.* 1. *tract.* 23. *disput.* 3. *sect.* 2. *numer.* 5. Mercerum *de Sacrament. quæst.* 83. *art.* 2. *propos.* 2. &, me citato, Leandrum *de Sacram. tom.* 2. *tractat.* 8. *disput.* 5. *quæst.* 26. Granadum *in* 3. *part. contr.* 6. *tract.* 14. *disp.* 10. *num* 3. Marchinum *de Sacram. Ordin. tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 8. *num* 5. Lessium *in* 3. *part. D. Thomæ, quæst.* 83. *art.* 2. *num.* 72. Amicum *in Cursu Theolog. tom.* 7. *disp.* 33. *sect.* 10. *num.* 312. Syluium *in* 3. *part. D. Thomæ, q.* 83. *art.* 2. Quòd verò in tali casu non sit necessaria licentia Episcopi, tenet Eminentissimus Dominus meus de Lugo, & Fagund. citat, & sequitur Quintanadueñas *vbi sup.* Difficultas est, supposito, quod sit licitom dicere Missam priuatam, secluso scandalo, in die Sabbathi sancti, quanam hora dicenda sit? Ad hoc dubium sic respondet Castr. Pal. *tom.* 4. *tr.* 23. *disp. vnic. punct.* 7. *n.* 5. [Illud

Sup. hoc in Res. præterita §. vlt. & supra in tr. 1. Res. 73. §. Dico igitur. & io Res. 74. & io Res 75. §. 1. quàmuis in istis tribus Res. vlt. quæstia sit pro die festo, &c.

Sup. hoc in §. vlt. huius Res.

Sup hoc in Res. 1. not. præteritæ, cursim in eodem §. & in Resol. 2.

verò

§. Non est verò. & in Res. 4. §. Vide ex his omnibus. ante mediũ.

verò certum existimo, stante probabilitate contrariæ sententiæ affirmantis, quemlibet Sacerdotem celebrare priuatim posse; nemini id esse licitum, antequam Missa solemnis incepta sit: quia vsque ad illud tempus memoria realis Passionis ab Ecclesia colitur, quo durante cultu, nullum est sacrificium celebrandum, ex d. cap. *Sabbatho, de consecr. dist. 3.* Ob hanc enim rationem diximus, nemini licitum esse

Sup his post finitum Sacrificium latè sup. in tr. 1. Res. 71 à §. Hoc supposito. & seqq & pro antea, in dicta Res. §. 1. a fin. 2. & §§ seqq & in alio § eius primæ annot.

Feria quinta in Cœna Domini post finitum sacrificium solemne illius diei, & Sacramentum reconditum, priuatim celebrare, tametsi antea licitum esset.] Ita ille.

4. Verùm Eminentissimus Lugo hoc non admittit. Et nouissimè Doctus Pater Hieronymus Garxia *in sum. moral. tr. 2. diffic. 2. dub. 4. punct. 3. n. 17.* sic ait. [Tambien aduierten muchos, que dado que se diga alguna Missa priuada, que no se comience sino algo tarde, quando ya estan dichas las Profecias, y demas Oficio en las Iglesias principales, y se comiença la Missa solemne con *Alleluya*, se tocan las campanas, y se toman ornamentos blancos. Però Lugo *n. 16* dize, que no ay que forman desto escrupulo, porque ya que la Iglesia anticipa esto Oficio, tambien se puede dexir Missa anticipamente la Missa solemne, y Nona, tambien con alguna causa en este dia se puede dexir Missa por la mañana, y vemos à muchos Obispos doctos, y pios, que lo hazen assi, quando en sus Capillas, y Oratorios, dan en esta dia Ordenes.] Ita ille.

5. Sed cum Castro Palao contra Cardinalem de Lugo consentit ex eadẽ Societate P. Persicus *de offic. Sacerd. lib. 1. cap. 4. dub. 8. n. 51.* Azorius *tom. 1. lib. 10. cap. 24 §. Si quæras* Suar. *in 3. part. tom. 3. disp. 80. sect. 2.* Fagund *part. 1. lib. 3. cap. 15. n. 17.* Pelizzar. *in Man. Regul. tom. 2. tr. 8. cap. 2. sect. 1. n. 198.* Amicus *tom. 7. disp. 32. sect. 10. n. 312. in fin.* non est tamen negandum, sententiam Eminentissimi Cardinalis esse probabilem: & illam etiam tenet Hurtad. *de Sacr. Missa, disp. 4. diffic. 2.*

Sup. hoc supra in tr. 1. Res. 73. § El Cardenal. cursim ad lin 5. Sed lege etiã alias Resol. & §§. annot. primæ, § Notãdum. huius Res & signãter in ipsomet §. ad mediũ, vers. Quod verò.

6. Ex his sequitur, quod si in Sabbatho sancto acciderit Festum Annunciationis B. Virginis, posset Episcopus ordinare, vt in singulis Ecclesiis Missæ celebrentur. Et ita P. Garxia *vbi sup. n. 16.* testatur factum fuisse in Diœcesi Cæsaraugustana anno 1639. quod etiam factum fuisse in ciuitate Neapolitana testatus noster Pater Leone *de Capel. sect. 57. n. 178.* sed de his omnibus *alibi in tract. de celebr. Missar.* Scio aduersus sententiam supradictam de Missa priuata in Sabbatho sancto licitè dicenda, contrarium docere nouissimè Castrum Palaum *vbi sup. n. 4.* Sed ipse fatetur, nostram sententiam esse probabilem, & à viris timoratæ conscientiæ in praxi reductam, quod etiam concedit Pater Persicus *vbi sup. n. 51.* An verò contra nostram sententiam adsit aliqua declaratio Cardinalium, nescio: si adest, amplius huic opinioni non adhæreo; si non adest, illam iterum teneo.

RESOL. XLVII.

An laici in Missa Natiuitatis Domini, quæ post mediam noctem canitur, vel in aliis, quæ statim postea dicuntur, possint sacram Eucharistiam sumere?

Et cursim docetur, sacram Communionem posse recipi qualibet hora diei, etiam post meridiem.

Et aduertitur Regulares ex priuilegio celebrando fermè tribus horis ante auroram, posse tunc in suis Missis, si velint licitè laicis sacram Eucharistiam ministrare. Ex p. 9. tr. 7. & Misc. 2. Res. 45.

Sup. hoc supra in Res. 37. per tot.

§. 1. NEgatinè respondet Pater Bordonus *tom. 2. res. 56. n. 61.* vbi sic ait: Tertium, quod in

Tom. II.

& in Res. 41. & cursim in alio § earum annot.

ea nocte laici non possint recipere sacram Communionem suadetur. Tum quia illud priuilegium sumendi Corpus Christi ea nocte, concessum fuit solis Sacerdotibus in actu celebrationis: ergo non est extendendum ad laicos, & non celebrantes; priuilegium enim vni personæ concessum, non extenditur ad aliã, etiam propter identitatem rationis, cap. *sanè, de priuil.* Tum quia, ea nocte excepta, Sacerdos non celebrat nisi intra Auroram, & Nonam, hoc est meridiem, ex communi Doctorum apud Bonacinam *q. fin. de Missa, p. 9. n. 2.* Dianam *p. 1. tr. 14. res. 33.* ergo neque laicus Sacramenta recipere potest extra illud tempus, quia tempus laici regulatur in hoc à tempore Presbyteri volentis celebrare, cum eædem rationes militent in vtroque. Tum quia ita vsus inoleuit, vt sacra Communio recipiatur solùm intra huiusmodi tempus à sanis; & cùm huiusmodi consuetudo rationabilis, & legitima sit, & loco legis non extantis succedat, vt lex seruanda est, cap. *In rebus, 7. dist. 1.* Bonacina *q. 7. de Eucharist. p. 1. n. 14.* cum Syluestro, Sà, & Angelo *ver. Eucharistia.* Tabiena *Missa 6.* Henriq. Suar. Pollenino, *cap. 8. n. 8.* docet sacram Communionem posse recipi qualibet hora diei, etiam post meridiem, quia nulla extat prohibitio, & sic videntur excludere ab hac sacra refectione nocturnum tempus. Hucvsque Bordonus.

Quæ hic est sup. in tr. 1. Res. 101. & in aliis eius secũdæ nor. & etiam tertiæ

2. Sed hæc opinio pace viri docti mihi non placet, & praxis, atque consuetudo est in contrarium: nam fere in omnibus Ecclesiis Soc. IESV, nostræ Religionis, & aliarum, in supradictis Missis ministratur laicis Sacramentum Eucharistiæ. Dicere autem hoc fieri ignoranter, & illicitè à viris tam piis, & doctis, absurdum manifestum apparet. Deinde ego nõ inuenio iura prohibentia laicis sumptionem Eucharistiæ in illa hora. Et si dicas, quod iura prohibent Missas dicere ante Auroram Sacerdotibus: ergo & laicis communicare. Respondeo retorquendo argumentum: si laici non possunt sumere Eucharistiam ante Auroram quia Sacerdotes neque possunt celebrare: ergo quãdo Sacerdotes, vt est in casu de quo loquimur, possũt dicere Missas, licebit etiam & laicis communicare. Vnde ego puto, Regulares ex priuilegio, celebrando fermè tribus horis ante Auroram, vt ex Rodriquez, Fillinc o, & Bonacina tenet Castrus Palaus *tom 4. tr. 22. disp. vnic. punct. 7. n. 13.* posse tunc in suis Missis, si velint, licitè laicis sacram Eucharistiam ministrare: nullam enim video prohibitionem in contrarium extare. Itaque dicendum est, laicos in nocte Natiuitatis posse sacram Synaxim sumere in Missis, quæ post mediam noctem in illa solemnitate celebrantur.

Sup. hoc in Res. nos primæ huius Res. & in alio §. ibi annotato.

Sup. hoc supra in tr. 1. Res. 100. §. vlt. & in Res. 101. §. 82 his. & latè in Res. 103. & in to. 9. tr 7. Res. 49 §. Et si.

RESOL. XLVIII.

An si quis post pollutionem voluntariam, vel fornicationem, postea confiteatur, peccet tamen venialiter, sumendo Eucharistiam intra vnum diem sine aliqua iusta causa?

Et an sit peccatum accedere ad recipiendum Sacramentum Eucharistiæ ante diem integrum post quodcumque peccatum mortale, etiamsi homo sit de illo contritus, & confessus? Ex p. 5. tr. 4. Res. 30.

Sup. hoc in Res. seq. & in prima, post seq. §. 2 ante mediũ, vers. Imò. & in Res. 2. post seq. § 2. paulo post init. à vers. Hucvsq. Bernal.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Villalobos *in sum. tom. 1. tractat. 7. diffic. 57. n. 11.* Didacus Nugnus *in 3. par. tom. 1. quæst. 80. art. 8. concl. 10. & 11.* cum Ioanne de la Cruz *in directorio conscientiæ, part. 2. de Sacrament. Eucharist. quæst. 5. dub. 3. concl. 2.* vbi sic asserit: Pollutio procedens ex peccato mortali, cuius non præcessit confessio, impedit communionem, secus si præcessit, cùm nullum peccatum mortale per confessionem dimissum communionem impediat sub mortali. Erit tamen peccatum

veniale illam ſumere ratione cuiuſdam corporalis immunditiæ, niſi aliàs inſtet præceptum, aut neceſſitas defendendi honorem, aut ſpecialis deuotio tunc communicandi. Ita ille.

Alibi infra in Reſ.98. §. 2. inter medium & finem, verſ. Secundo.

2. Sed hæc ſententia (vt alibi notauimus) diſplicet Sancio *in ſelectis, diſput.23. num.30.* vbi ita ait. Qui in pollutionem, ſeu coitum incidit poſt talis facti confeſſionem, non eſt à communione excludendus, licèt peccatum veniale eſſe concedant Nugnus, & Ochagauia ratione corporalis immunditiæ, quibus tamen non credo ? imò quanam ratione Concilio Tridentino aduerſari non videatur, percipietur haud difficile; ait enim *ſeſſ.13.c.7.* illū dignè, & ſanctè Euchariſtiam ſuſcipere, qui nullius criminis mortalis eſt ſibi conſcius, aut ſi ſit conſcius, dignè accedet ſe per confeſſionem probando. Igitur aſſerere deleto iam peccato per confeſſionem, adhuc fidelem non eſſe dignum Euchariſtiæ ſuſcipiendæ quia ſi ſuſcipiat, peccatum veniale ſit commiſſurus, aduerſari Concilio videtur manifeſtè, cùm ſequatur eum non accedere tunc ſanctè, ac dignè, cùm actionem exerceat ex mente horum auctorum intrinſecè malam, & culpabilem. Nec obſtabit diſtractio, licèt habeatur, cum per pœnitentiam ſit cauſa, à qua ortum habuit, interrupta, & diſtractio peccatum non erit, dum faciat quis quantum in ſe eſt ad expellendam illam. Hæc omnia Sancius,

3. Vnde à fortiori apparet refellendum eſſe Nauar. *de pœnitentia, diſt.6.cap.1.* cui adhæret Marſilius *in 4.quæſt.6.art.6.* aſſerentem eſſe peccatum mortale, accedere ad recipiendum ſacramentum Euchariſtiæ ante diem integrum poſt quodcumque peccatum mortale, etiamſi homo ſit de illo contritus & confeſſus.

RESOL. XLIX.

An poſt pollutionem voluntariam, ſi eodem die pœnitens confiteatur, faciat contra Conſilium Rubricæ Miſſalis ſumendo Euchariſtiam, & peccet venialiter? Ex part.5.tr.13.& Miſc.1.Reſ.65.

Sup. hoc in Reſ. præterita. & in aliis eius prima, & ſecundæ annot.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docet mordicus Ioannes Sancius *in ſelectis, diſp. 23. num.30.* vbi negat in tali caſu contra aliquos Doctores peccatum veniale adeſſe, quia, ait ille, in Concilio Tridentino *ſeſſ.13.cap.7.* ſtatuitur illum ſanctè & dignè Euchariſtiam ſuſcipere, qui nullius criminis mortalis eſt ſibi conſcius, aut ſi ſit conſcius, dignè accedere, ſe per confeſſionem probando. Igitur aſſerere deleto iam peccato per confeſſionem adhuc fidelem non eſſe dignum Euchariſtiæ ſuſcipiendæ, quia ſi ſuſcipiat, peccatum veniale ſit commiſſurus, aduerſari Concilio videtur manifeſtum, cùm ſequatur eum non accedere tunc ſanctè & dignè, cùm actionem exerceat ex mente horum auctorum intrinſecè malam culpabilem. Nec obſtat in rubrica Miſſali conſuli, habentem pollutionem nocturnam à celebratione abſtinere, (quòd herclè non conſulit Pontifex vt particularis Doctor, ſed vt caput Eccleſiæ, in quo video aliquos deceptos, nam vt particularis Doctor non poteſt Eccleſiæ vniuerſali regulas præſeribere.) non, inquam, obſtat; nam eſto vt caput rubricam illam tradit, id efficit intra ſphæram probabilitatis, ſicut dum beatificat aliquem Sanctum, vt Eccleſiæ caput munere beatificandi fungitur, & tamen per beatificationem ſolùm conſequitur quòd probabilius ſit talem Sanctum in gloria eſſe collocatum. At dicet quis ſe non experiri carnis tentationes à ſe auferri; imò nec minui, quamuis quotidie Euchariſtiam ſumat. Quanam ergo ratione Sancti inquiunt aduerſùs carnis tentationes Euchariſtiam maximè proficere? Animaduertat ille non Euchariſtiam dari, vt tentationes auferat, ſed vt fortitudinem præſtet ad illas vincendas; hocque maius donum eſt in habentibus fomitis peccatum. Huc vſque Sancius.

2. Sed in tali caſu culpam venialem adeſſe docet Ioan. de la Cruz *in direct. conſcient. p.2. de Euchariſtia, quæſt.5. dub.3.* Nugnus *in 3.part. quæſt.80.art.8. concluſ.10. & 11.* Ochagauia *de ſacrament. Euchariſt. tract.2. quæſt.11. num.5.* & nominatim aduerſùs Sancium inſurgit nouiſſimè Ioannes de Lugo *de Sacr. in Euchar. diſp.15. ſect.1. num.4.* omnino videndus.

3. Cauendum eſt etiam ab illis verbis à Sancio enūciatis, v.g. Summum Pontificem per beatificationem declarare, quòd probabilius ſit, talem Sanctum in gloria eſſe collocatum, quæ quidem verba non demonſtrant certitudinem gloriæ Sanctorum, & in prima editione non inueniuntur, ſed appoſita ſunt in Additionibus ſecundæ editionis poſt mortem Authoris. Vnde credi poteſt (debeo enim excuſare amiciſſimum virum) ex aliquo errore irrepſiſſe.

RESOL. L.

Vtrum ſit licitum coniugatis die habita copula Euchariſtiam ſumere, vel ſit minus, vel magis expediens?

Et docetur ex Sancio, quod habenti pollutionem nocturnam, non eſt conſulendum abſtinendi ab Euchariſtia ſuſcipienda, præſertim ſi cauſa non fuiſſet voluntaria, imo etiam ſi fuiſſet voluntaria, vel fornicationem aliquis noctu commiſiſſet, & ab ea confiteretur?

Etiamque infertur inualidum eſſe votum de non communicando die habita copula?

Et an ſuppoſito, quod quis vellet curare diſtractionem expellere, non eſt ſanum conſilium non communicare? Ex part.3.tr.6.& Miſc.2 Reſ. 71.

§. 1. EſSe coniugibus conſulendum poſt habitam copulam nocte ſaltem antecedente non recipere Euchariſtiam, docent 20. Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez *de matrim. to.1. lib.9. diſp.13. n.4. & 5.* quibus ego addo Salazar, inſignem Theologum Societatis *in tract. de freq. commun. cap.9. §.1. & ſeq.* & non pauci aſſerunt eſſe peccatum veniale accedere ad Euchariſtiam ſuſcipiendam ipſo die habitæ copulæ.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. §. Sed nouiſſimè, & in aliis verſ. & Reſ. eius not. & infra in Reſ. 96. prope finem, verſ. Secundo. & in tom. 3. tr.1. Reſ.52. lege doctrinam eius §. Hæc ſententia.

2. Non reticeam tamen contrariam ſententiam docere Sancium *in ſuis ſelectis, diſp. 23.* per totam, vbi ait primò, etſi conſulendum ſit coniugatis à copula abſtinere, vt Euchariſtiā ſuſcipiant, dato tamen quòd à copula abſtinuerint, non eſt illis conſulendum, quòd non communicent, ſed potiùs è contra, quia ex communione maxima bona naſcuntur. Et hoc procedit, etiamſi coniugati copulam habuiſſent, cauſa voluptatis, non enim ſunt diſſuadendi à communione, quamuis meliùs egiſſent, ſi à copula abſtinuiſſent, nec ex hoc datur illis occaſio à copula non abſtinendi, nam ſemper conſulendum eſt ab illa abſtinere ob reuerentiam Sacramenti. Secundò docet quòd habenti pollutionem nocturnam, non eſt conſulendum abſtinere ab Euchariſtia ſuſcipienda, præſertim ſi cauſa non fuiſſet voluntaria, imò etiam ſi fuiſſet voluntaria, vel fornicationem aliquis noctu commiſiſſet, & ab ea confiteretur vero dolore ſui criminis pœnitendo, conſultius aget communicando, quàm non, cùm ex communione gratiæ ſacramentalis, auxilia ad præcauenda peccata, remiſſionem venialium, & alia nobis occulta bona comparet ille, ex abſtinentia verò ſolùm meritum reuerentiæ. Tertiū infert Sancius inualidum eſſe votum de

Sup. hoc cū eodem Sancio in duabus præcedentibus reſol.48.& 49. & in aliis verſ.& §. poſitis in annot. prima & ſecunda dictæ Reſ.48.

de non communicando die habitæ copulæ, quia est de minori bono. Quartò sanum consilium esse distractionem mentis expellere curare ad deuotiùs faciam Eucharistiam suscipiendam; at supposito quòd quis nolit curare distractionem expellere, non est sanum consilium non communicare, quia tunc gratia sacramentali, & aliis fructibus priuaretur, & alias distractiones perseuerarent, & quia cum illa communicare non est peccatum, nec veniale irreligiositatis. Ex his omnibus apparet, quòd siue coniuges petierint, siue reddiderint debitum, consultius agent communicando quàm abstinendo, supposito, quòd à copula non se retraxerunt; quamuis meliùs egissent, si à copula abstinuissent in ordine ad suscipiendam Eucharistiam. Et hæc omnia asserit Sanciua *vbi suprà*, sed, an probabilitet, remitto me iudicio aliorum, ego enim primam sententiam sequor.

Sup. hoc quarto magis latè supra in Ref. 44.

RESOL. LI.

An sit culpa venialis eodem die communionis ad vxorem accedere voluptatis causa?

Et an sit culpa venialis accedere ad Eucharistiam post pollutionem, aut copulam carnalem, quam aliquis absque peccato mortali passus fueris, vel habueris?

Et an saltem sit peccatum veniale accipere Eucharistiam absque alia iusta causa post pollutionem voluntariam, aut fornicationem noctis praecedentis, etiam confessione præmissa?

Et quid, si adsit menstruum, aut lepra? Ex part. 10. tr. 16. & Misc. 6. Res. 34. alias 33.

Sup. hoc in Res. seq.

§. 1. NEgatiuam sententiam, & bene docet ex Sanchez Pater Tamburinus *opus. de Eucharist. cap. 3. § 6. num.* 8. Nec obstat dicere, esse regulariter veniale accedere ad Eucharistiam post copulam exactam ob delectationem: ergo per ipsum debet esse etiam veniale accedere ex voluptate ad vxorem, post accessum ad Euchatistiam: par enim irreuerentia apparet vtrobique, vel certè vtrobique nulla. Responden negando adesse parem rationem: nam copula habita ex declaratione solet afferre, vt ibidem diximus ex eodem Sanchez, mentis hebetudinem, magnamque distractionem, quæ voluntaria distractio in bona sententia superius allata, ab en qui communicat propter reuerentiam fugienda est; at, peracta iam communione, mentem ad alia negotia sponte distrahere non prohibemur. Ita Tamburinus.

2. Sed nouissimè Bernal *de Sacram. disp. 43. sect. 1. num* 1. plus docet, nempe nullam esse culpam etiam venialem accedere ad Eucharistiam post pollutionem, vel copulam carnalem, quam aliquis absque peccato mortali passus fuerit, vel habuerit. Quamuis enim aliqui cum Suarez *disp. 68. sect.* 2. censeat regulariter, esse culpam venialem post actum coniugalem ex nimia concopiscentia habitum, eadem die communicare. Rectiùs tamen alij, cum Vasquez *quæst. 77. art. 7.* in commentario, id negant, propter adductam rationem, & addere possumus, quia alioquin etiam peccati venialis damnandus esset, qui post cibum, aut potum per nimiam venialem concupiscentiam nocte præcedente sumptum, Eucharistiam sumeret. Hucusque Bernal; qui etiam addit, quod nec est grauis obligatio abstinendi à communione post maculam corporalem peccato mortali contractam, v. g. pollutionem voluntariam, aut fornicationem, nisi Confessarius communionis dilationem iniungat. Ratio prioria partis est, quia simpliciter accedit ad Eucharistiam dignè, seu non indignè, qui accedit in gratia. Ratio alterius partis est; quia iustæ possunt subesse causæ, propter quas Confessarius eam dilationem prudenter præcipiat, vt in pœnam præteritæ culpæ, vel in præseruationem ab imminenti, &c. Cui etiam addo Angelum Possentium *in Summula de sacrament. Euchar. tit. Eucharistia sumptio à coniugatis, & fornicariis, num.* 2. & Leandrum, *de Sacrament. tom. 2. tract. 7. disp. 6. quæst. 3. 4. & 5.* vbi quærit, An saltem sit peccatum veniale accipere Eucharistiam absque aliqua iusta causa, post pollutionem mortalem, etiam confessione præmissa. Et respondet negatiuè cum Coninch, Hurtado, & aliis, addens non bene dixisse Lugum, hanc sententiam grauissimis Doctoribus fulcitam esse, singularem, & falsam. Deinde quærit, an sit peccatum veniale accedere ad Eucharistiam ipso die habitæ coniugalis copulæ, causa voluptatis exercitæ: & respondet negatiuè. Et tandem quærit, an saltem sit consulendum coniugatis vt ipso die habita copula Eucharistiam non recipiant. Et respondet: quòd licèt consulendum sit coniugatis, vt nocte præcedente communionem à copula abstineant, (vt in hoc bene omnes DD.) dato tamen, quod non abstinuerint, non est consulendum illis, quod non communicent, si alia non adsit causa. Quia suscipere Eucharistiam eo die, quo habita est copula, nullum est peccatum, vt *quæst.* 4. est habitum: ergo. Sic Sancius *disput.* 23. *per totam*, Medina, & Marcilla apud ipsum. Sic etiam ex parte D. Gregor. *respons.* 10. *ad interrog. D. Augustini*, & refertur in cap. *vir cum propria* 33. *quæst.* 4. vbi sic dicitur: Si quis sua coniuge, non cupidine voluptatis captus, sed solum liberorum creandorum gratia vtitur, de sumendo Corporis Dominici, Sanguinisque mysterio, suo est relinquendus iudicio: Quia à nobis non debet prohiberi accipere. Vbi Gloss. *vers. prohiberi*, ait, id est, *dissuaderi*: & cum hac limitatione hanc nostram sententiam docet Sanchez cum aliis, plusquam viginti Doctoribus pro opposita sententia Dianæ citatis. Et in hanc sententiam inclinat Ægidius *loca cit.* Hæc Leandrus.

Sup. hoc in Ref. præterita & in aliis eius primæ not. & infra in hac ipsamet Ref. in diuersis aliis vers. & cum aliis DD.

Sup. hoc supra in Ref. 48. & in aliis eius primæ, & secundæ not.

Sup. in Ref. not. præteritæ.

Sup. hoc in Ref. præterita & in aliis eius primæ not.

3. Sed de his omnibus quæstionibus remitto me ad ea, quæ alicubi docui: non deferam tamen hîc apponere quæ post hæc scripta inueni apud Dicastillum *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 9. dub. 14. n.* 245. vbi me citato, sic ait: Non me latet, Auctores non paucos sentire, eum, qui peccatum carnale commisit, vt fornicationis, aut pollutionis, debere per aliquod temporis spatium, vt per diem abstinere sub veniali à communione, etiam præmissa confessione, nisi adsit iusta causa communicandi. Probant, tum quia, qui per aliquod temporis spatium non abstinet, videtur aliquam irreuerentiam Christo, puritatis, & castitatis auctori, facere; tum, quia, sicut indecens est, vt pollutus accedat ad conuiuium Principis, ita indecens est, vt carnali peccato pollutus ad tantum Sacramentum accedat; tum, quia huiusmodi non mediocriter solent abstrahere mentem à Diuinia, atque adeò impedire deuotionem, cum qua sumi debet hoc Sacramentum: hæ tamen omnes rationes ad summum probant, congruum quiddam esse, non verò obligatorium: nam qui iam confessus, & purificatus accedit, iustus, & amicus Dei, nullam facit irreuerentiam accedendo, nec censetur ad mensam tanti Principia venire pollutus. Idque multo potiori ratione locum habet in pollotione, quæ contingit absque vlla colpa, vt si contingit ex dæmonis suggestione contra voluntatem patientis, vt auertatur à communione: & in omnibus prædictis locum etiam habet hæc doctrina, quando adest iusta causa eodem die communicandi, Quod etiam, vt dixi, seruandum est pro coniugatis. Aliquoa refert Vazquez expresè docens, nullum esse peccatum, etiam veniale, qui post nocturnam pollutionem cum peccato, vel siue peccato, vel post quodcumque aliud

Docuit in Resol. & §§. positis in tribus primis annotationibus huius Res.

Et pro omni contento in hoc §. ibidem, & signanter supra in Res. 42. &c.

peccatum accedit ad celebrandum: deleto peccato per confessionem. Eamque sententiam probabilem putat Bonacina *disput. 4. quæst. 6.* quamuis absolutè doceat, esse peccatum veniale celebrare, quoties non adest iusta causa cum Suario, Valenza, Reginaldo, & aliis quos refert, asserentes vnica die saltem abstinendum esse ex decentia, nisi adsit iusta causa iudicio prudentis Confessarij. Quod sanè optimum consilium est: non tamen (vt dicebam cum aliis Auctoribus) video præcisam obligationem sub peccato adhuc veniali, siue quando adest menstruum, iut lepta, secluso horrore, quem causatet leprosus celebrans in publico, siue post pollutionem etiam mortalem, siue post actum coniugalem redditum mortalem ex fine, aut aliter, dummodo præcedat rite Confessio. Ita Dicastillus.

Sup. his mēstruo, aut lepra supra in tr. 1. Res. 165. §. 1. ante medium, à vers. Et in primis.

RESOL. LII.

An post sumptam Eucharistiam eodem die, sit peccatum veniale petere debitum causa captanda voluptatis?

Et an sit eadem ratio de copula habita ante sumptionem Eucharistia? Ex part. 6. tract. 6. & Misc. 1. Resol. 14.

Sup. hoc in Res. præterita.

§. 1. DE hoc casu fuit olim mihi magna altercatio cum quodam viro Religioso, qui affirmatiuam sententiam mordicus sustinebat, quam tuetur Beja *part. 1. cas.* 8. qui citat Syluestrum, Caietanum, & Albertum Magnum, quibus addo Paludanum *in 4. distinct. 9. q. 3. art. 2. conclus.* 3. D. Antoninum *in 3. part. tit. 13. cap. 6* §. 10. Angelum *verb. Eucharistia 3. num.* 44. asserentes coniugatos petentes copulam eodem die, quo susceperunt sacram Synaxim, peccare venialiter; & hoc propter irreuerentiam, quæ infertur Sacramento.

2. Verùm mihi tunc, & etiam nunc negatiua sententia placet, quia nullibi reperitur talis prohibitio; nec videtur tanta indecentia, quæ culpam constituat: nec debemus laqueos coniugatis inicere. Et quia non est eadem ratio de copula habita ante sumptionem Eucharistiæ & post; nam ante desiderabatur abstinentia à copula, vt congrua dispositio ad receptionem corporis Christi: at post sumptionem corruptis speciebus Sacramentalibus talis abstinentia à copula licita non videtur necessaria ad finem vllum per se intentum ab Ecclesia. Et ideò hanc sententiam sustinet Tabiena *ver. communicare quæst.* 37. *num. 43. in fin.* vbi dicit hoc tantùm esse consilium. Victoria *in summa quæst.* 87. Sanchez *de matr. lib. 9. disp. 13. num.* 17. Reginaldus *tom. 2. lib. 29. cap. 6. quæst. 7. num.* 517. Magalius *in Prompt. tom. 2. ver. debitum coniugale num.* 6. Marchinus *de Sacramento Ordinis tract. 3. part. 3. cap. 2. num.* 17. & alij.

RESOL. LIII.

An Sacerdos chiragra impeditus possit ministrare Eucharistiam non pollice, & indice, sed aliis digitis?

Et de aliis dubiis circa ministrationem Eucharistia agitur. Primo, an Sacerdos ministrans Eucharistiam extra Missam omittendo caremonias vt luminis accensi, confessionis generales, absolutionis venialium, &c. peccet mortaliter, si absque vlla causa illas caremonias omittat?

Secundo, an Sacerdos possit deferre Eucharistiam moribundo valde festinanter, currendo?

Tertiò, an Sacerdos possit vehi equo ad prabendum Viaticum moribundo longe distanti, & in hoc casu aliqua aduertuntur, qua contingere possunt in praxi?

Et infertur, an Sacerdos non ieiunus possit Missam celebrare ad communicandum alium, vel seipsum in articulo mortis?

Quarto an laicus in articulo mortis, si non adsit alius Minister, possit non solum ipse cum suis manibus sumere Viaticum, sed etiam illud aliis ministrare?

Quinto, an cum infirmus particulam deglutire non possit, possit Sacerdos illam ponere in cochleari argentea cum paruo iure etiam calido, vt ita infirmus facilius in stomachum transmittat, vel saltem hoc possit fieri intra parum aqua, vel vini, si aliter non possit infirmus particulam deglutire? Ex part. 10. tract. 16. & Misc. 6. Res. 80.

§. 1. AFfirmatiuè respondet P. Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 7. disp. 4. quæst.* 19. Et ratio est, quia tota manus Sacerdotis est consecrata; imò & in casu necessitatis putat, talem Sacerdotem ita debere Eucharistiam ministrare.

Sup. hoc infra in Res. 81. §. Et tandem.

2. Sed mihi magis placet opinio negatiua, quam præter Possuinum, & Bonacinam à Leandro adductos tenet etiam P. Franciscus Lugo *de Sacram. lib. 4. cap. 12. quæst. 4. num.* 18. Dico igitur Sacerdotem, qui propter chiragram, vel aliam infirmitatem non potest Eucharistiam indice, ac pollice ministrare, non posse licitè illam aliis digitis conferre; licet enim tota manus sit consecrata; consuetudo fert vt Sacramenta, quæ non sunt absolutè necessaria, quoad realem receptionem, conferantur indice, ac pollice, nec ab vsu communi recedendum est. Concedo tamen in extrema, vel grauissima necessitate posse quibuslibet digitis Eucharistiam ministrare.

3. Nota hic etiam obiter Leandrum *vbi supra, quæst.* 28. docere, Sacerdotem administrantem Eucharistiam extra Missam, omittendo cæremonias, vt luminis accensi, confessionis generalis, absolutionis venialium, &c. peccare mortaliter, si absque causa vlla rationabili, eas cæremonias omittat. Quia quod accendatur lumen, quando extra Missam sacra Eucharistia dispensatur, expressè habetur *in cap. sanè, de celebratione Missarum.* Ergo omissio huius, saltem, cæremoniæ non est censenda leuis irreuerentia.

4 Verùm ego puto, quod quamuis soleat lumen accendi, & confessio generalis præmitti cum quibusdam precibus, quæ non possunt omitti sine rationabili causa, nam aliqualem irreuerentiam continere omissio voluntaria talium rituum, quos Ecclesia præscribit: hæc non ita rigorosè præcipi, vt ipsorum omissio, secluso tum scandalo, tum contemptu, sit mortale peccatum, sed solum veniale. Et ita præter Suarez, & alios à Leandro adductos tenet nouissimè Pater Lugo *loco citato num. 23. ad cap. verò, sanè,* respondeo, quod loquitur quando Eucharistia defertur ad infirmos, & tunc quia grauiter puniuntur transgressores, grauis culpa supponi videtur, & rituale quoque Romanum, præcipit Eucharistiam deferri cum lumine.

Sup. hoc supra in tr. 1. Res. 154. cursim in fine, vers. Extat. & infra in Res. 51. §. 1.

5. An verò Sacerdos possit deferre Eucharistiam moribundo valdè festinanter currendo, discrepant Doctores: Bonacina *vbi suprà, num.* 9. & Barbosa *de Potest. Parochi cap. 10. num.* 46. negant propter irreuerentiam Sacramenti, indecentiam, & irrisionem Ministri, quæ ex illa festinatione orietur cum quibus Ecclesiasticum, & diuinum præceptum sumendi Eucharistiam in mortis articulo obligare non videtur. Et ideò Martinus de San Ioseph *in Men. Confess. tom. 5. lib. 1. tract. 5. de Euchar. num.* 17. sic ait: [Ni està obligado à lleuar el Sanctissimo Sacramento al enfermo, si ha de ir corriendo; porque repugnar a la reuerencia deuida a tan alto Sacramento, ni el precepto de lleuarle à los enfermos, obliga

con

con peligro de que tengan al Parroco por necio; puede, y deue darſe prieſſa: pero no ha de perder la deuida modeſtia, ni decencia que ſe perderia con ir corriendo.]Ita ille. Affirmatiuam ſententiam ſuſtinet Quintanadueñas *in Theol. Mor. to.* 1. *tract.* 4. *ſingul.* 8. *num.* 1. niſi eam magnam irreuerentiam feſtinatio afferat, quæ periculum gignat decidendi in terram Sacramentum, aut Parochum cum illo, vel verum aliquod (non puerile, aut phariſaicum) ſequatur populi ſcandalum. Hæc autem rariſſimè eueniunt; nam qui veloci curſu Euchariſtiam deferri videat, exiſtimare debet, periculum eſſe in mora. Et ſi Parochus propterea ab inſipientibus irrideatur, non ideò ab adminiſtrationis obligatione excuſabitur. Si enim iuxta Theologos in 2. 2. *quæſt.* 185. quilibet tenetur honorem, famam, & vitam prodigere, vt proximo in extrema neceſſitate ſpirituali ſuccurrat, cur Parochus illam leuem irriſionem ſuſtinere non tenebitur, cùm ex charitate, & iuſtitia obligatus ſit oui ſuæ in mortis articulo ſubuenire Sacramentorum adminiſtratione? Nec irreuerentia ex feſtinatione orta ea eſt, vt excuſet ab hoc præcepto, eique vtilitas ſuſcipientis, ob quam inſtituta eſt Euchariſtia, præponderat, & ob eam cedit quaſi iuri ſuo Sacramentum. Quemadmodum aliquid irreuerentiæ eſt, quod à Sacerdote non ieiuno Miſſa celebretur, & tamen poteſt, ad communicandum alium, vel ſe ipſum in mortis articulo, vt docent Zambranus *de Euchar. cap.* 3. *dub.* 6. *num.* 1. Laymann. *lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 6. *num.* 20. & alij Sicut & ſi quid irreuerentiæ ſit, vt Laicus propriis manibus Hoſtiam conſecratam tangat; poteſt tamen & eam ſibi in mortis naturalis, vel violentæ diſcrimine miniſtrare, ſi abſit aliquis Sacerdos, vel Diaconus, vt ſentiunt Filliucius, Suarius, Coninch, Chapeauilla, Reginaldus, Granadus, & alij apud Dianam 3. *part. tract.* 4. *reſol.* 47. *&* 5. *part. tract.* 3. *reſol.* 47. contra Hurtadum, Propoſitum, Fauſtum, Tannerum, Fagundez, & Ochagauiam. Hinc patet ad rationem Barboſæ. Hucuſque Quintanaduenas.

Sup. hoc cũ iiſdem de authoribus hic citatis ſupra in tr. 1. Reſ. 131. & in aliis eius not.

Quæ hic sũt infra Reſ. 66 & 67. & etiã in Reſ. 65. à § Sed quod. & ſeqq. & in Reſ. 68. à lin. 5. vſque ad § His ſuppoſitis, & infra in hac ipſamet Reſ. § ſed 6. ad medium, à verſ. Si vero. & in tom. 3. tr. 1. Reſ. 56. ſignanter § Sed. & in tom. 1. tr. 2. Reſ. 5. § Ex his. in principio, & ibi in tr. 3. Reſ. 148 § 1. ante medium, à verſ. Reſpondeo.

6. Vnde ex his rectè circa præſentem difficultatem diſcurrit Pater Lugu *vbi ſuprà num.* 16. & ideò cum ipſo aſſero, quod in hac re prudenter conferendæ ſunt irreuerentia Sacramenti, & irriſio Sacerdotis cum neceſſitate, vel vtilitate recipientis, vt appareat quid rationabilius ſit. Certe quoties Parochus miniſtraturus Baſptimum, vel Pœnitentium, vel Extremam Vnctionem, probabiliter timet, proximum in peccatu mortali deceſſurum, niſi feſtinet, & currat; fatentur Doctores, illum debere currere feſtinanter, etſi nondum integrè ſit indutus, aut ingruat pluuia, vel pruina, vel æſtus, aut Sacerdos ſit irridendus; vt fatuus; Tenetur enim non ſolum honorem, & famam, ſed etiam vitam exponere pro ſolute ſuarum ouium, quando verſantur in extrema neceſſitate ſpirituali. Vnde colligo 1. quoties infirmus nequit aliud Sacramentum præter Euchariſtiam recipere, prudentérque timetur eius damnatio, niſi recipiat Viaticum; hoc eſſe miniſtrandum, etſi Sacerdos debeat currere feſtinanter, & omittere ritus accidentales Communionis; quia tunc neceſſitas morientis præponderat reuerentiæ Sacramenti. Secus verò ſi non vrgeat talis neceſſitas; quippe ſola Communionis vtilitas non præponderat Euchariſtiæ venerationi.

7. Sed ſi aliquis curioſus inquirat, an Sacerdos poſſit vehi equo ad præbendum Viaticum moribundo longè diſtanti, Poſſeuinus, & Barboſa *vbi ſuprà* aſſerunt non poſſe, niſi loci conſuetudo id permitteret, & equus eſſet manſuetus, addentes, quod quamtumuis ſit defatigatus, debet non tradere Euchariſtiæ pixidem ferendam Laico, ſed hinc inde à Laicis ipſe humeris ſuſtentetur, vel burſa collo appenſa portet Euchariſtiam. Verum Quintanaduenas *loco citato ſingul.* 8. *num.* 2. ad hoc dubium ſic reſpondet: niſi prudenter timeatur, pixidem Euchariſtiæ, vel Sacerdotem cum ea in terram caſurum, poteſt ille equitans eam deferre. Quod periculum non aderit, cum in manſueto equo, vel in mula, aut aſino iter ageret. Quod ſi contingat, quod nimis diſtet ægroti domus, & equus non inueniatur, Parochuſque ob debilitatem non poſſit totius itineris curſu ſolus deferre, adhibeat ſibi alium Sacerdotem, vel Diaconum in Sacerdotis abſentia, ſocium, qui eam etiam deferat, vel, quod facilius eſt, collo appendat in burſa. Si verò contingeret, quod nec Sacerdos, nec Diaconus adſint qui poſſint in hoc caſu iuuare deferentem; nec hic queat abſque iuuamine: Laicus iuuet, ac deferat, iuxta ſententiam Laymann *lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 7. *num.* 4. Coninch. *quæſt.* 2. *art.* 3. *num.* 23. & Dianæ 3. *part.* 4. *ſect.* 4. *reſol.* 47. docentium, poſſe Laicum Euchariſtiam miniſtrare moribundo, ſi abſint Sacerdos, & Diaconus. Quod probabile reputat Valentia *tom.* 4. *diſp.* 6. *quæſt.* 10. *part.* 1. licet intolerabilis opinio vocetur. à Soto: Sed immeritò: nam id nec naturali, nec diuino præcepto repugnat: immo nec Eccleſiaſtico; quia *cap. perueniat. diſt.* 2. *de conſecr.* loquitur extra caſum neceſſitatis. Nec conſuetudo obſtat; nam hæc adeſſe in præſenti nequit: quia cùm illa ſit actuum repetitio, & hic caſus rariſſimè, aut nunquam eueniet, non poteſt circa eum eſſe propriè conſuetudo. Per quod patet ad ſecundam dubij partem. Et hæc omnia docet Quintanaduenas *vbi ſuprà*; Et quidem contra Cardinalem de Lugo nominatim contra me aſſerentem, non poſſe Laicum miniſtrare Euchariſtiam moribundo; oppono eius Fratrem Germanum Patrem Franciſcum de Lugo, qui nouiſſimè, me citato *de Sacram. lib.* 4. *cap.* 11. *quæſt.* 1. *num.* 11. & alios penes ipſum noſtram ſententiam tenentes, nempe Laicum in articulo mortis, ſi non adſit alius miniſter poſſe non ſolùm ipſum cum ſuis manibus ſumere ſacrum Viaticum, ſed etiam illud aliis miniſtrare.

Quæ hic eſt infra Reſ. 66. & in aliis eius annot.

8. Nota hic obiter, Marcum Serium *tom.* 1. *de officio & poteſtate Parochi diſp.* 5. *difficul. vnica, quæſt.* 21. *num.* 15. obſeruare Patrem Ioſephum de Auguſtino virum quidem doctiſſimum ex Societate Ieſu, & Conciuem noſtrum amantiſſimum, cum infirmus particulam deglutire non poſſet, illam poſuiſſe in cocbleari argenteo cum paruo iure, vt in ſtomachum facilius tranſmitteret, ſed, vt verùm fatear, hæc praxis mihi non placet, reuerentia debita tanto Sacramento: non enim decet ponere illud in iure, propter carnis pinguedinem in ipſo admixtam: ſed potius intra parum aquæ, vel vini; quæ quidem ordinantur, & ſunt inſtituta ad confeſſionem huius Sacramenti. Sed ſi forſan Medici exiſtimarent hæc infirmo detrimentum allatura; tunc particulam in iure calido apponi concederem; & forſan in hoc caſu ita practicauit Pater Auguſtinus, *vbi ſuprà*.

Sup. hoc ſupra in tr. 1. Reſ. 125. §. Nota etiam, & infra in Reſ. 98. § 1. in fine.

RESOL. LIV.

An ſi cadat ſuper barbam alicuius Hoſtia, vel fragmentum, ſit ipſa barba lauanda?

Et quid, ſi ſanguis cadat ſuper barbam Sacerdotis? Ex part. 10. tr. 12. & Miſ. 2. Reſ. 10.

§. 1. AD Primum negatiuè reſpondet Tamburinus *Opuſc. de Sacrif. Miſſa, lib.* 2. *cap.* 8. §. 8. *num.* 3. vbi ſic ait: Simile quid de illius viri barba dicendum eſt; ſi enim fragmentum capere Sacerdos modeſtè poteſt, & ſine viri offenſione, accipiat; ſecùs,

Sup. hoc lege doctrinã Reſol. ſeq. & ſignanter prope finem, à verſ. quid eſt faciendũ.

ctis, Deo commendet. Quòd si potuit accipere, ne deinde sit sollicitus tentare, vel præcipere prædictæ barbæ lotionem; meliùs enim est vitare turbationem fidelium, quàm Rubricarum apicem, eiusmodi cautelas præcipientem obseruare. Ita ille. Sed hæc opinio mihi non placet, nec enim Ecclesiæ Rubricæ præcipiunt turbationem Fidelium, sed reuerentiam, quam ipsi debent diuinissimo Sacramento; ideò puto in tali casu lotione barbam esse purgandam, & aquam reponendam in pisciuam. Sic Doctores citandi.

Sup. hoc in vers. not. præteritæ.

2. Sed quid dicendum, si sanguis caderet super barbam Sacerdotis? Pater Tamburinus *vbi suprà* fuit nimis indulgens in barbas sæcularium; sed Bartholomæus ab Angelis *Dial.* 5. §. 713. est nimis rigidus in Sacerdotum barbas; putat enim in tali Casu barbam Sacerdotis post trinam lotionem esse abradendam, & comburendam. Mihi placet opinio, quam refert, & sequitur Trullench *de Sacram. lib.* 3. *cap.* 8. *dub.* 23. *num.* 16. asserens, in isto casu sufficere, si repetita lotione Sacerdos barbam purget. Et hanc sententiam tenet etiam Dicastillus *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 5. *disp.* 4. *dub.* 15. *num.* 301. vbi sic ait: Addit Bartholomæus ab Angelis, barbam Sacerdotis post trinam lotionem abradendam, & comburendam esse, quoties Christi Sanguis super barbam Sacerdotis ceciderit. Quod tamen facilè ferent Monachi, quibus plerisque familiare est, barbam ad cutem rasitare; quod & multi alij Clerici Regulares, & sæculares etiam faciunt. Italis verò, & Germanis Sacerdotibus Sæcularibus, & non paucis etiam Regularibus, qui more gentis barbicolæ sunt, durum satis in praxi videtur, quorum causam tuendam suscepit Bonacina *suprà*: tum quia (inquit ille) non est vsu receptum (quasi verò res esset tam frequens, vt ex vsu, & frequentia possemus sumere argumentum;) tùm quia Sacerdotes aut obligandi essent ad non deferendam barbam (quidni obligentur?) imò ad non nutriendam cæsariem more fœminarum, (quod non pauci faciunt:) aut saltem (inquit ille) aliquando cogerentur ludibrij notam subire abrasa, & combusta barba. Quamobrem putat Bonacina sufficere, si repetita lotione barbam purgent, iuxta receptam consuetudinem. Hucusque Dicastillus.

RESOL. LV.

An si particula cadat super manum v.g. communicantis, sint virtute Rubricæ Missalis manus lauandæ, & aquæ in Sacrarium infundendæ?

Et quid si labatur super veste Monialis, vel in terra, tabula, panno prophano, vel aliqua alia re, vel super barba communicantis, vel si laicus sustulerit è terra, &c?

Et quid est faciendum, si in supradictis locis, & partibus ceciderit aliquid è sanguine?

Et quid, si ex Hostia, vel Sanguine aliquid ceciderit in panno sacro, videlicet super manicam Albæ, Mappam, linteum, seu pallam, &c? Ex part. 10. tr. 13. & Misc. 3. Res. 49.

§. 1. NEgatiuam sententiam tenet Pellizzarius, *tract. de Monialibus, c.* 10. *sect.* 3. *subsect.* 1. *num.* 241. vbi sic ait: Quod si hîc obiter quæras, an casu, quo particula consecrata labatur super veste Monialis communicantis, aut super aliqua alia re, vel etiam super manibus ipsiusmet Monialis, obseruari debeat rubrica Missalis, quæ ita habet: Si ceciderit (hostia scilicet consecrata) extrà corporale in mappam, seu alio quouis modo in aliquod linteum, mappa, vel linteum huiusmodi diligenter lauetur, & lotio ipsa in Sacrarium effundatur. Respondetur, quòd cùm ista Rubrica loquatur expressè de mappis, seu linteis, non videtur extendenda ad alios similes casus; & consequenter neque ad eos, qui hic proponuntur; idque iuxtà communem regulam, quod vbi agitur de obligatione imponenda, stricta interpretatio facienda est; præter quam quod obseruantia istius rubricæ esset valdè onerosa in casibus hic propositis, vt facilè consideranti constabit; verumtamen est, quod in simili diligenter inspiciendum est, num in loco, super quo cadit hostia consecrata, adsit aliquod illius fragmentum; &, si quod est, aliquo ex modis indicatis attollendum est reuerenter, quin etiam esse valdè decens, vt Moniales ipsæ abluerent rem illam, super qua cadit particula consecrata; idque ad maiorem reuerentiam Sacramenti. Quæ omnia confirmari maximè possunt ex doctrina, quam tradit Suarez, *disp.* 85. *de Eucharist. sect.* 1. nimirum ea, quæ in Missali proponuntur sub titulo, de Defectibus, solùm esse instructiones quasdam doctrinales (non verò speciales constitutiones inducentes nouam obligationem) & quidem datas iuxta doctrinam probabilem; non tamen magis obligare, quam res ipsas, aut doctrinam in qua eæ fundantur. Ita docti viri à me consulti, & præsertim P. Zanettus alibi citatus. Hucusque Pellizzarius, quem sequitur Baucius *in Miscellan. Casuum Conscient. tom.* 2. *post Opusc.* 4. *in Appendice, quæst.* 7.

Sup. hæc & aliquibus aliis casibus contentis in hac Res. lege doctrinam Res. præteritæ, & signanter §. 1.

2. Sed ego contrariæ sententiæ adhæreo, & puto Rubricam Missalis non apponere illa exempla, & casus taxatiuè, sed demonstratiuè; respexit enim ad casus, quæ ordinariè contingere poterant: vnde non ex hoc sequitur minimè extendendam esse ad alios, & similes casus, in quibus militat eadem ratio: Et ita Rubricam illam intellexerunt omnes ferè Doctores, vt apparet exemplis adiacendis, quæ ponit Franciscus Nigro *in Additionibus ad Petrum Ruyz de ord. celebrandi Missam, part.* 2. *regul.* 7. *num.* 5. vbi sic ait: Quæres quid præstare teneatur celebrans, si particula Communionis ceciderit in terra. Respondetur, quod locus radi debet, quantùm sufficit; hoc est, quanta est superficies terræ tactæ, & rasum reiici debet in Sacrarium: Si vero ceciderit in tabula, eadem ratione fiat: quòd si in panno profano, tunc lauari debet per tres vices, & ablutio reponi debet in Sacrarium, vt aliqui dicunt, quos sequitur P. Trimarchus; licèt nonnulli dicant, quod pannum lotum scindi debet, & comburi; verùm hoc fit, si ceciderit de Sanguine, vt ait Posseuinus *de Officio curati, cap.* 8. *num.* 4. lauari ergo solùm debet ob reuerentiam Sacramenti etiamsi fragmentum non possit discerni, & tunc pannum pluries lauari debet, non verò comburi, vt docent Henriquez *lib* 8. *cap.* 28. *num* 4. Sotus *in* 4. *dist.* 10. *quæst.* 2. *art.* 8. Gauantus *in Comment. rub. Missal. part.* 3. *tit.* 10. *num.* 15. & alij; si autem ceciderit in panno Sacro, videlicèt super manicam Albæ satis erit si lauetur, & fiat vt supra sine scissione; Posseuinus *loco citat.* Et hæc omnia sunt conformia *Rub. Missal. de defectib. in Minist. occurrentib.* Quid est faciendum, si cadat Sacramentum super barbam communicandi: quod satis est si barba pluries lauetur, si quidem barbæ magis parcendum est, quàm tapetibus, & aliis pannis. Quid si Laicus, præueniens Sacerdotem, particulam sustulerit è terra? Posseuinus *loc. cit.* docet, quod lauari debent manus Laici, & ablutio reponenda est in Sacrarium propter eandem rationem. Et hæc omnia docet Nigrus *vbi suprà*, & communiter Doctores. Dicendum est itaque in prædicta Rubrica comprehendi casus similes; nam vt ego alibi probaui, casus in quo militat eadem ratio, dicitur comprehensus in casu expresso; vt notat Glossa communiter recepta, *cap.* 1. *verb. Italia, de tempor. Ordinan. in* 6.

Sup. hoc signanter in Res. & § annot. prima huius Res.

RESOL.

RESOL. LVI.

An dubius, si sit duodecima hora, noctis comedat, possit mane communicare, vel si sit dubius si comederit post mediam noctem?

Et infertur non solum in materia stricta, & propria iustitia, sed etiam in aliis materiis esse meliorem conditionem possidentis, quando superuenit dubium? Ex part.10. tr.12. & Misc.2.Ref.17.

Sup. hoc supra in tr. 1. Ref. 125. à lin. 5. & in Ref. 150. §. Nota. & infra in Ref. 90. in fine §. Sed. cursim tum Dicastillo hic infra citato.

§ 1. RESolutio hæc erit, vt reor, Lectoribus satis curiosa. Et negatiuam sententiam tenet cum multis Pater Franciscus Lugo *in Discursu Prauio ad Theologiam moralem; part. 1.cap. 2. quæst. 30. num.* 176. cui adde Doctissimum Ouiedum *in pract.2. D.Thomæ, tract. 5.contr. 4. punct. 7. num. 44. & 45.* Probatur Primò; quia præceptum communicandi ieiunè semper obligat. Ergo cùm accedis ad Eucharistiam dubitans an sis ieiunus, dubitas an violes præceptum communicandi ieiunè. Cumque nulla sit pro tua libertate professio, quæ tale præceptum antecedat, sequitur in dubio pro præcepto iudicandum esse. Probatur Secundò: nàm qui dubitat an sit ieiunus, dubitat an sit dignus. Ergo ne manducet indignè, probare debet se ieiunum esse. Probatur Tertiò: nàm vnusquisque probare debet fundamentum suæ intentionis, aliàs succumberet, *leg. Et qui dicit. ff.de Probationib.leg. Actor, quod asseuerat. Cod. eodem, leg. Qui accusare. Cod.de edendis, traditque.* Decius, *consil.* 564. *num.* 1. & multis relatis, Mascardus *de Probationibus, verb. Qualis. conclus.*1253. *num.* 3. & 4. Sed fundamentum exigentis Eucharistiam est esse ieiunum; Ergo dum non probat hoc fundamentum certus de ieiunio, petit immerito Communionem.

Sup. hoc in fine Ref. 1. not. prætéritæ, & in Ref.2.in eodem §. cursim ad medium.

2. Sed Eminentissimus Cardinalis, Lugo *de Euchar.disp.*15.*sect.*2.*num.*42.circà dubia supradicta, sic ait: Ego media via procederem; inuenio enim magnum discrimen inter illa duo Dubia: & sicut non est restringendum hoc ieiunium,& præceptum, quandò dubitamus, an aliquid traiecimus, vel non, sic non est danda nimia licentia comedendi & bibendi, quoties nocte aliquis euigilat, & posteà manè communicandi hoc prætextu, quod nunquam scierit quota esset hora, atque ideò dubius sit an post mediam noctem cibum, vel potum sumpserit. quod certè contrà praxim, & mentem Fidelium aperte est: fateri ergo debemus, eum qui mane communicare vult, debere positiuè scire saltem probabiliter, se non post, sed omninò ante mediam noctem comedisse, aut bibisse. Ità Cardinalis Lugo.

3. Verùm (ò varia hominum iudicia) totum contrarium tenet doct.ssimus Arriaga *in Cursu Theol, tom.*3. *disp.*25.*sect.*5.*num.*54. ità enim asserit: Si quis vesperi dubitans an sit audita duodecima comedat, vtrùm possit die sequenti communicare? Negat benè Pater Sanchez, *suprà, num.* 40. quia tunc nulla possessio stat pro libertate; non enim fuerat anteà in potestate communicandi; quin potiùs possessio est ex parte præcepti, quia certum est esse præceptum de non communicando, nisi sim ieiunus; per dubium autem ieiunium non liberor ab eo præcepto certo. Aliud tamen video ego circà eundem casum dubium, an si quis vesperi, reputans vt omninò certum esse ante duodecimam noctis, comedat, postea verò mane incipiat dubitare, an post mediam noctem comederit, eo quod videatur sibi nimis exiguum tempus elapsum à comestione vsque ad eam horam, quodque sufficere non possit ad explendas eas sex, aut quinq; horas à media nocte ad tempus quo dubium incipit; an, inquam, in tali casu possit communicare? Respondeo consequenter ad doctrinam traditam omninò posse; nàm ille fuit in possessione ieiunij vsque ad dubium subortum; per dubium autem nemo extrahitur à possessione bonæ fidei; hinc constat differentia inter illum & præcedentem casum: nam in præcedenti nunquam fuit homo in possessione ieiunij, cùm dum comedit incœperit dubitare, an esset post duodecimam, & consequenter an violaret illius diei ieiunium: at in secundo casu incœpit à possessione ieiunij, & posteà primò dubitauit. Hucusque Arriaga.

4. His tamen non obstantibus, ego non recedo à sententia, quam olim docui. Puto igitur in supradictis casibus, non solùm quando dubium est de tempore, sed etiam quando dubium est de comestione, licitum esse mane sacram Eucharistiam sumere. Et ità nostram sententiam me citato defendit latè Pater Dicastillus, *de Sacrament.tom.*1. *tract.*4.*disput.*9.*dub.*17. *quæst.*4. *num.*297. cuius verba accipe. Concludo non non esse locum sententiæ Lugonis, quæ media est inter cœterorum Auctorum sententias, inter quas prima mihi placet, quæ in casu dubij putat licere, si siue dubium sit comestionis, & potationis, siue temporis modo prædicto; & præter dicta impugnando hanc mediam sententiam, alia suppetunt in illius primæ probationem, & dictorum confirmationem; quæ iam subiicio.

5. Nota primò ius ad aliquid certo tempore agendum, vel recipiendum, &c.posse acquiri, & haberi multo tempore ante illud, ità vt quamuis ego non habeam hodie, v.g. ius agendi, vel recipiendi hodie, sed agendi, vel recipiendi cras; hodie nihilominus possum habere illud ius pro crastina die. Sic Beneficiarius, v.g.hodie habet ius percipiendi in posterum statis temporibus fructus annuos. Hinc est, vt censeatur possidere ius. Hac ergo ratione potest intelligi, quod hodie quis habeat acquisitum ius petendi, & accipiendi cras Sacramentum communionis, aut celebrandi. Sic Parochianus hodie ius habet petendi, & accipiendi Sacramentum cras à suo parocho, si non sit legitimum impedimentum: sic Sacerdos legitimè promotus habet hodie ius celebrandi singulis diebus, si non sit legitimum impedimentum.

6. Nota Secundò cum meliori sententia, non solùm in materia strictæ, & propriæ iustitiæ, sed in aliis materiis esse meliorem conditionem possidentis; quandò superuenit dubium, vt in variis locis, explico, & videri potest Sanchez, *lib.*2.*de Matrim.disp.*42. *n.*32. & *lib.*1.*in Decalogum, cap.* 10. *num.* 11. *in fine.* Ioannes Sanchez *in Selectis,* cum pluribus aliis apud ipsos, atque in vniuersum quotquot generaliter docent in dubio legis, aut voti nullam esse obligationem, tenentur id ipsum sentire. Quæ doctrina satis communis est. Hinc est, si semel supponamus possessionem iuris, de quo proximè dicebamus in præcedenti notatione, etiamsi superueniat dubium, quod facta diligentia pelli non possit; possidentem posse pergere, & iure suo, perindè atque si non superuenisset dubium. Alioquin inter cœtera inconuenientia sequeretur, quòd tantum posse dubia causa, atque causa certa; nam certa causa quid quæso ampliùs efficeret, quàm impedire effectum? hoc autem etiam dubia causa facit in sententia prædicta, nostræ contraria.

Sup. hoc in tom. 8. tr. 1. Ref. 2. & in aliis eius an. not.

7. Ex his facilè est probare nostram sententiam, quia in nostro casu ex parte communicaturi supponitur ius acquisitum communicandi singulis diebus, in quibus non sit impedimentum iuxtà dicta in prima notatione. Hoc autem ius hodie possidet pro omnibus sequentibus diebus, quæ possessio est, &

durat

durat tota vita? Ergo, vt hoc iure, quod possidet, non possit vti; necesse est superueniat aliquod impedimentum certum; nàm iuxtà dicta in secunda notatione solum impedimentum dubium non est satis. Atqui in nostro casu, siue dubium sit de comestione, siue de hora comestionis, est impedimentum dubium; possessio verò iuris ad communicandum præsupponitur certa. Ergo non potest illi obstare impedimentum illud dubium. Hoc totum amplius declaratur ex solutione argumentorum secundæ sententiæ. Et hæc omnia asserit Dicastillus, *loco citato*, qui postea respondet ad argumenta, quæ adducuntur contra nostram sententiam; quam præter ipsum, Laymann, & Sancium à me alibi abductos, amplexi sunt me nominatim citato, doctissimus, & amicissimus Ioannes Caramuel nunc meritò Episcopus Misienfis, & Suffraganeus Moguntinus *in Theol. moral. lib. 3. cap. 1. disp. 1. num.* 1353. & me citato Bossius *in Mor. tom. 1. part. 2. tit. 1.* § 46. *num.* 1712. & me citato Leandrus, *de Sacram. tom. 2. tract. 7. disp. 5. quæst.* 5. & me citato Pasqualigus *in Praxi de Ieiun. decis.* 445. & 446. & me citato tanquam probabilem nostram sententiam admittit Trullench, *de Sacram. lib. 3. cap. 6. dub. 5. num.* 24. & me etiam citato Tamburinus *Opusc. de Communione cap.* 2 § 7. *num.* 29. Dicendum est itaque (siue dubium sit suprà tempus, siue sit suprà comestionem) posse quemlibet manè sumere Eucharistiam. Sed circà dubia proposita, præter Doctores citatos vide Spinolam *Opusc. de Electione, disp. vlt. sect. 7.* & me citato Auersam *de Sacram. Euchar. quæst. 8. sect. 8.*

Alibi in Resolutionibus & §§. not. primæ, huius Res.

RESOL. LVII.

An detur paruitas materiæ respectu temporis excusans à mortali, si quis comedat post mediam noctem, & postea sumat Eucharistiam?

Et dubitatur quantum temporis in tali casu possit haberi pro minimo?

Et aduertitur, quod cum media nox sit tunc, & completus antecedens dies, quando sol incipit ascendere ad nostrum hemisphærium, si quis noctu ex aspectu stellarum, vel aliunde sciret cognoscere tandem mediam noctem, & tempus paruum illud, in quo sol ad nostrum hemisphærium accedere incipit, licet ante illud tempus sonuissent omnia horologia loci, potest absque fractione ieiunij naturalis sequentis diei comedere, & bibere vsque ad illud tempus, in quo nouit solis ascensum, incepisse?

Et an detur paruitas materiæ quoad cibum, & potum in ordine ad sumptionem Eucharistiæ?

Et vtrum cadens in flumen, & demersus casu & violenter deglutiat, & traiiciat in stomachum aquam, siue in parua, siue in magna quantitate, & siue totaliter statim eiiciat, siue non, censeri debeat ieiunus, ac possit recipere Eucharistiam?

Et deducitur deglutientem casu & violenter & præter intentionem globulum ex sacchare vel alium cibum & potum sibi dormienti, vel non aduertenti in os apertum, & in guttur ab altero immissum censeri ieiunum, & possit communicare, vel celebrare eodem die, sicut cum attrahitur ad stomachum musca, aut aliud animal ex improuiso intrans in os apertum?

Idem est, si aliquid descenderet ab extra in stomachum, etiam alicuius quantitatis, ita quod homo non perciperet, vel intenderet illud deglutire, sed sicut saliua descenderet in stomachum, non impediat communionem?

Et tandem notatur, quod credens esse mediam noctem communicauit, poterit post mediam noctem iterum communicare, etiam si post priorem Communionem cibum sumpserit, dummodo sit ante mediam noctem? Ex part. 10. tractat. 16. & Misc. 6. Res. 49. alias 48.

§. 1. Affirmatiuam sententiã tenet Pater Pasqualigus *in praxi de ieiunio, decis.* 158. & 443. *vbi num.* 10. sic asserit: Cùm igitur non possit tempus mediæ noctis exactè obseruari, nec etiam quatenus benè, vel malè indicatur ab horologiis, vt constat ex dictis: remanet, quod præceptum non obliget ad exactè obseruandam mediam noctem, quocumque modo nobis innotescat: sed quod sufficiat, quod moraliter ieiunium incipiat à media nocte, seu ab illo tempore, quod moraliter habetur pro media nocte, atque adeò quod exigua pars temporis post medium noctis mathematicum computetur pro ipsa media nocte, ita vt etiam si medium noctis mathematicum, aut vt indicatum per horologia, comedatur, aut bibatur, dummodo per exiguum tempus id fiat, possit adhuc censeri ieiunium incipere à media nocte.

Sup. hoc supra in ca. 1. Res. 112. à lin. 5. vsque in finem §. sed hæc. & in Res 130. §. Et idem. ad mediam, & §. vlt.

2. Præterea: si continuetur comestio post exiguum tempus post mediam noctem etiam indicatam per horologia, sicut comestio est diei præcedentis, ita etiam paruum illud tempus, quod continuatur, tradatur ab ipsa comestione, vt ab operatione diei præcedentis, vt moraliter censeatur tempus diei præcedentis; quia cùm non sit dies præcedens separandus mathematice à die subsequenti, sed tantum moraliter, potest operatio diei præcedentis trahere ad se aliquid modicum de die subsequenti; & facere quod fiat separatio completa operatione.

3. Denique hic habet locum etiam paruitas materiæ: ratione cuius censeri potest non solùm ieiunium naturale illius diei, quia ad modicum initium ipsius protrahitur comestio præcedentis diei. Tunc enim datur paruitas materiæ excusans saltem à mortali, quando materia quæ est obiectum præcepti est diuisibilis; quia tunc exigua portio huius materiæ non fundat grauem dissonantiam ad rectam rationem, & præceptum: nec tollitur substantia rei præceptæ, sed ad summum secundum quid. Sic exigua comestio carnium in die ieiunij, exercitium operis seruilis per exiguum tempus in die festo, anticipatio comestionis in exiguo tempore ante meridiem in die ieiunij, & alia huiusmodi, ratione paruitatis materiæ excusant à mortali, & etiam à veniali, si adsit aliqua causa. Vnde cum præcipiatur ieiunium naturale pro toto tempore illius diei, quod antecedit Eucharistiam, si aliquod exiguum de hoc tempore detrahatur, ita vt non incipiat statim à media nocte, erit paruitas materiæ detracta de tempore illius diei: quæ non erit computanda. Ita ille: & postea *num.* 14. hæc subdit: Dubitari tamen potest, quantum temporis in tali casu possit haberi pro minimo. Resp. debere esse solum tantum, quantum detrahi potest à subsequenti die, ita tamen, vt adhuc dies censeatur moraliter integer; alioquin si non censeretur integer, neque etiam censeri posset, quod esset seruatum ieiunium pro illa die. Hoc autem non debet esse aliqua integra hora, quia cum qualibet hora sit pars integrabilis diei, si vna deficiat, non erit dies integer. Hucusque Pasqualigus.

Sup. hoc in Res. 1. not. præterita, §. 1. & 2. & in Res. 2. in eodem §.

4. Sed hæc omnia licèt ingeniosè excogitata sint; sunt tamen contra communem praxim Ecclesiæ: vnde prorsus videntur reiicienda, & ideò rectè Pater Bossius contra Pasqualigum inuehitur *in Mor. tom. 1 part. 2. tit. 1.* §. 46. *num.* 1732. sic asserit: Ad hanc autem moralitatem explicandam plures congerit Pasqualigus, vbi etiam asserit dari posse paruitatem materiæ respectu temporis excusans à mortali; ita vt etiam si quis post exiguum tempus post mediam

diam noctem etiam indicatam per omnia horologia, quæ dederint omnes pulsus horæ duodecimæ, seu designantes, mediam noctem esse completam, comeuat, ista comestio non soluat ieiunium naturale illius diei sequentis: nec fundat grauem dissonantiam ad rectam rationem, & præceptum, nec tollatur substantia rei præceptæ, sed ad summam secundum quid. Quæ tamen quoad ieiunium naturale pro communione facienda videntur contra communem praxim Ecclesiæ, & vsum fidelium, qui semper putarunt violari ieiunium naturale, & impediri sumptionem Eucharistiæ, si post designatam mediam noctem per omnia horologia non errantia, datis omnibus pulsibus mediæ horæ diei antecedentis cibus, vel potus de nouo sumatur: & sicut non datur paruitas materiæ quoad cibum, vel potum (vt supra ostensum est) ita iuxta consuetudinem Ecclesiæ, & fidelium vsum non datur paruitas materiæ, quoad tempus (licet in cæteris, de quibus Pasqualigus, detur iuxta eiusdem Ecclesiæ consuetudinem, & communem doctorum sententiam) & si post vltimum pulsum omnium horologiorum, quæ assumuntur ad indicandam mediam noctem, liceret comedere, & bibere post exiguum tempus sequens, non baberemus certam regulam mediæ noctis, & seruandi ieiunium naturale pro communione, cum diuersimodè à diuersis posset tempus exiguum intelligi. Supposito igitur, quod moraliter loquendo, & iuxta communiorem existimationem, & loci consuetudinem media nox censeatur completa, vltra non poterit de nouo sumi cibus, vel potus absque ieiunij naturalis sequentis diei violatione: & moralitas illa, iuxta quam attendendum est mediæ noctis complementum, in eo consistere videtur, vt excludatur punctum, & indiuisibile mathematicum, sed admittatur aliqua parua latitudo, & extensio, saltem iuxta extensionem pulsuum indicantium vltimam horam diei antecedentis, & vt non teneatur quis buccellam panis, vel alterius cibi præsumptam exponere statim ac percipitur signum mediam noctem indicans. Ita Bossius, & DD. communiter. Nota tamen quod cum media nox tunc sit, & completus antecedens dies quando Sol incipit ascendere ad nostrum hemisphærium; si quis noctu ex aspectu stellarum, vel aliunde sciret agnoscere eamdem mediam noctem, & tempus paruum illud, in quo Sol nostro hemisphærio accedere incipit, licet ante illud tempus sonuissent omnia horologia loci, posset absque fractione ieiunij naturalis sequentis diei comedere, & bibere vsque ad illud tẽpus, in quo nouit Solis ascensum incepisse; nam Ecclesia obligat nos, vt nos conformemus horologiis solum in supplementum, scilicet, quia ordinariè, & communiter aliter mediæ noctis cognitio non potest haberi.

5. Quod autem non detur paruitas materiæ quo ad cibum, & potum in ordine ad sumptionem Eucharistiæ contra eumdem Pasqualigum, ego satis alibi probaui, & probant communiter Doctores, & nouissime Bernal *de Sacramentis, disputat. 44. sectione 1. num.* 8. vbi docet, non esse mirum, si in hoc præcepto non detur materia leuis: nam licet modicissimus esus, aut potus in seipso spectatus, leuis sit in ordine tamen ad finem intentum, qui est reuerentia tanto Sacramento debita, & forsan etiam significatio Christi, vt nostri præcipui cibi, non est leuis, sed grauis. Sicut etiam appositio modicissimæ aquæ in vino consecrando in se quidem leuis est, in ordine tamen ad significationem, grauis, ideoque grauiter obligat: & ita me citato hanc sententiam tenet Bossius *in moral. tom. 3. tit.* 22. §. 1. *numero* 13. asserens opinionem Pasqualigi esse improbabilem.

Alibi in tr. 1. Res. 126. & 127. & in alio vers. earum annot. & infra in §. sequ. huius Res.

Sup. hoc supra in tr. 1. Res. 209. & quoad hoc in tom. 3. tr. 1. lege doctrinam Res. 46.

6. Dicendum est itaque, materiam huius præcepti, non esse comestionem, aut potationem leuem, sed esse ipsam sumptionem Eucharistiæ, quæ sumptio prohibetur, si præcessit comestio: neque enim peccat tunc quis, quia comedit, sed quia communicat postquam comedit: quæ materia magni momenti est. Et ita docet Diceastillus *de sacram. tom. 1. tract. 4. disp. 9. dub. 17. q. 2. n. 68.* & ideò me citato hanc sententiam nominatim contra Pasqualigum tenet Leandrus *de sacram. tom. 2. tract. 7. disp. 5. quæst. 3.* & me citato nouissimè Bossius *tom. 3. tit. 22. tractat.* 1n. §. 1. *num.* 15. asserentes contrariam sententiam esse improbabilem. Vide etiam Martinum de San Ioseph *in man. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. de Eucharist. num. 5.* Caspensem *in Cur. Theolog. tom. 2. tract. 22. disput. 9. sect. 4. n. 44.*

7. Notandum est hic obiter, quod Bossius *vbi supra num.* 19. quærit, vtrum si quis cadens in flumen, & demersus casu, violenter deglutiat, & traiiciat ad stomachum aquam siue in parua, siue in magna quantitate, & siue statim totaliter eiiciat, siue non; censeri debeat ieiunus, vt possit recipere Eucharistiam. Et affirmatiuè contra Pasqualigum *decis.* 320. respondet. Probatur hæc opinio auctoritate Tabienæ Magistri sacri Palatij *ver. communicare. n.* 51. vbi inter alias conditiones, quas ait requiri ad fractionem ieiunij prærequisiti ad sumptionem Eucharistiæ, ponit hanc, nempe, vt deglutiatur quid per modum cibi, id est ex intẽtione, si enim aliquid descenderet ab extra etiam alicuius quantitatis, ita quod homo non perciperet, vel non intenderet, illud deglutire, sed sicut saliua descenderet, non impediret. Ita Tabiena. Ad Doctores autem quos Pasqualigus adducit, respondet Bossius, solùm asserere frangi hoc ieiunium, quando aliquid sumitur per modum cibi, vel potus, quod in hoc casu non contingit, quia per modum respirationis aqua violenter traiicitur, seu potius attrahitur ad stomachum violenter, & præter intentionem attrahentis, qui non solum non vult comedere, aut bibere, sed nec vellet aquam intrare in os. Neque ex magna quantitate aquæ traiectæ infertur, aut inferri potest, actionem traiiciendi fuisse potationem, quia fuerit motus, quo per se primò aqua traiecta sit ad stomachum: nam aqua in hoc casu per respirationem solùm attrahitur ad stomachum consequutiuè, dum respirando attrahitur aër, sicut cùm aqua attrahitur ad os per fistulam in aqua immersam, & licet in progressu, durante submersione post attractum aërem continuatione respirationis attrahatur successiuè multum aquæ immediatè in stomachum, nihilominus semper sola respiratione, seu per modum respirationis traiicitur, non verò per veram potationem. Vnde non magis frangitur hoc ieiunium ad Communionem requisitum, quàm si per vim media fistula violenter alicui in os immissa, & penetrante guttur, aqua, aut alius liquor transmitteretur ab extrinseco in illius stomachum præter illius intentionem, & voluntatem, seu quocumque alio modo per vim in stomachum Sacerdotis, vel Laici infunderetur aqua, vel vinum, aut alius liquor, hoc enim casu non censebitur vllo modo solutum ieiunium, & impediri celebrationem, aut S. Communionem: nec præsumi debet, aut potest, Ecclesiam velle excludere à celebratione, vel Eucharistiæ sumptione eum, qui talem passus est vim. Itaque non videtur credibile, Ecclesiam ob talem deglutionem aquæ casualem, & respectu deglutientis merè materialem actionem, & inuoluntariam, & violentam velle addere afflictionem afflicto, & priuare Sacerdotem iure celebrandi, aut communicandi; & etiam in hoc casu nulla possit cogitari irreuerentia erga Sacramentum, cùm talis deglutio non fuerit

Sup. hoc lege doctrinã Res. & §§. not. seq.

R actus

actus motalis, nec vllo modo volita in se, vel in aliquo actu antecedente, & fuerit traiectio merè materialis, & deglutiens ad summum tantum dici possit non ieiunus materialiter, & physicè, non verò moraliter, & humano modo. Vnde ex his infert Bossius *num.*21. deglutientem casu, & violenter, & præter intentionem globulum ex saccharo, vel aliũ cibum, aut potum sibi dormienti, vel non aduertenti in os apertum, & guttur ab altero immissum censeri ieiunum, vt possit celebrare, vel communicare eo die: quia in his casibus traiectio illius cibi, vel potus ad stomachum, non est per modum cibi, & potus, scilicet non est vera comestio, vel potatio, seu potius est per modum respirationis, scilicet respirando, & attrahendo aërem, & consequenter, seu consequutiuè illum cibum, vel potum aëri annexum, & coniunctum, seu immixtum, sicut quando attrahitur ad stomachum musca, aut aliud animal ex improuiso intrans in os apertum; ipsemet enim traiiciens, seu deglutiens, & natura ipsa intendit tantum refrigerium per respirationem, ipsumque respirationis motum elicere, & aërem attrahere, cui attractioni postea per accidens, & consequitur propter intimam illius coniunctionem cum aëre, & organo ipso respirationis sequitur attractio illius cibi, vel potius non soluitur hoc ieiunium, nec impeditur receptio Eucharistiæ.

Sup. hoc supra in tr. 1. Ref. 126. §. vlt. & in Resol. 151. §. Sed iste. cursim, ad medium.

8. Sed hæc omnia ex mente Bossij dicta esse volo; nam Cardinalis Lugo, & Pasqualigus ab eius doctrina recedunt, licèt Bossius ad argumenta, & instantias Cardinalis de Lugo, & Pasqualigi conetur respondere; sed ego propter reuerentiam debitam tanto Sacramento, quidquid sit de probabilitate speculatiua horum dubiorum, si in facti contingentia acciderent, puto in tali casu abstinendum esse à sumptione sacræ Eucharistiæ.

9. Noto hîc obiter cum Bernal *vbi suprà n.*11. quòd si credens iam esse mediam noctem, communicet; & postea deprehendat, se communicasse ante mediam noctem, poterit post mediam noctem iterum communicare, etiamsi post priorem communionem cibum sumpserit, dummodo sit ante mediam noctem, quia suo iure vtetur.

RESOL. LVIII.

An in articulo mortis tempore pestis teneatur Parochus Eucharistiam infirmis ministrare. Ex part. 5. tr. 3. Ref. 53.

Sup. hoc infra in tr. 4. Ref. 26. §. 2. cursim ad medium, & in §. vlt. ad lin. 6.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam tenet Mancinus *in practica visitandi infirmos, pract.* 8. *dub.* 58. vbi docet quòd quamuis non sit necessarium simpliciter hoc sacramentum, tamen est necessarium moraliter, quia auxilium, quod per hoc sacramentum, datur, moraliter necessarium censetur ad perseuerandum in iustitia per pœnitentiam recuperata, & vincendas tentationes illo tempore occurrentes. Vel etiam, quia potest conferre gratiam primam, quam imperfecta pœnitentia priùs non contulit. Et hanc sententiam docet etiam Iacobus Marchantius *in candelabr. Sacram. tract.* 6. *de Extrema-Vnctione, lect.* 3. *fol.* 387. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 5. *num.* 99. *&* 100. & alij quos ego alibi adduxi, & adducit Philibertus Marchinus *de bello diuino, part.* 3. *capit.* 2. *num.* 2.

Alibi in Ref. not. prætertiæ.

2. Sed ipse ibi *num.* 4. *& seq.* & meritò contrariam sententiam docet cum Philiarcho *de officio Sacerdotis, lib.* 4. *cap.* 3. Maiolo *de irregular. lib.* 2. *c.* 20. *num.* 3. Benzonio *in speculo Episc. lib.* 1. *disp.* 1. *quæst.* 1. *conclus.* 6. Tabiena *verb. Episcopus, num.* 5. & aliis. Et ita definiuit Gregor. XIII. *anno* 1572. *die* 10. *Decembr.* in quadam Epistola ad Cardinalem sanctæ Praxedis Carolum Borromæum, nunc inter Diuos euocatum, auditis Cardinalium votis sequentis tenoris *die* 10 *Decembris* 1577. Facta Sanctissimo relatione in Consistorio, Sanctissimus decreuit scribendas esse simpliciter literas ad Cardinalem sanctæ Praxedis, die 13. eiusdem mensis Congregatio censuit scribendas esse literas in hanc formam. Parochi tempore pestis teneantur omnino residere in suis Ecclesiis parochialibus, & si non resideant, agendum contra eos ex decreto *c.* 1. *sess.* 25. & seruata forma ibi præscripta; ministrent verò Parochianis peste infectis sacramenta Pœnitentiæ & Baptismi per alios, licèt Alciatus diceret quòd ex duobus vltimis verbis videatur prohiberi, ne Parochi etiam volentes per se ipsos, hæc duo sacramenta ministrent, tamen tota Congregatio dixit, quòd ista erat mens Sanctissimi in prohibendo hæc Parochis ad commodum Parochianorum, qui sani essent. Hi enim verisimiliter nollent conuersari cum Parochis euntibus ad infirmos peste. Ita sacta Congregatio. & hæc opinio intelligenda est, vbi Parochus pestilentum confessiones audiuit, & absoluit; secus autem si infirmus non valuit confiteri, quia amisit loquelam, vel est surdus, vel si adsit tantùm Diaconus pro administratione huius Sacramenti.

Sup. hoc infra in tr. 4. Ref. 26. signanter in §. vlt.

RESOL. LIX.

An Sacerdos mutus possit tempore necessitatis Eucharistiam aliis ministrare? Ex part. 5. tractat. 6. Resol. 18.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Gratianus *in discepsat. tom* 3. *cap.* 407. *num.* 6. vbi sic ait. Quamuis Eucharistia non debeat deferri ad infirmos, nisi per Presbyterum, *cap. peruenit, de consecr. distinct.* 2. tamen stante necessitate, aut absentia, vel impedimento Sacerdotis, cùm de hoc quæreretur, dixi posse concedi, vt Diaconus deferat, solus enim Sacerdos consecrare potest verbis à Christo institutis, sed consecratam administrare potest etiam mutus Sacerdos. Ita ille.

RESOL. LX.

An in articulo mortis, si alius non adsit, possit sumi Eucharistia à Sacerdote excommunicato nominatim, vel publico Clerici percussore? Ex part. 5. tractat. 3. Res. 49.

§. 1. VIdetur negatiuè respondendum ex Kellisonio *in* 3. *part. quæst.* 82. *art.* 3. *in fine*, vbi sic ait. Quando periculum esset, ne aliquis moreretur sine viatico, eo quòd Pastor non adsit, nec ab eo possit peti venia, tunc quilibet Sacerdos censura non impeditus posset ministrare. Ita ille. quia licèt Eucharistia sit necessaria, non tamen est ita necessaria sicut Baptismus, & pœnitentia, & ita non debet concedi administratio Eucharistiæ cum indecentia Ministri prohibiti ab Ecclesia.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 1. Ref. 15. §. 1. prope finé. vers. Vnde non est audiendus. & lege etiam § not. seq.

2. Sed his non obstantibus, putat Zambranus *de Sacram. Euchar. cap.* 3. *dub.* 7. *num.* 2. quòd si infirmus periclitans possit recipere Eucharistiam, & non pœnitentiam, nec aliud sacramentum, vt si Sacerdos esset mutus, tunc posset licitè Eucharistiam recipere, etiam ab excommunicato nominatim, & ab alio quocumque, à quo posset recipere in tali articulo absolutionem sacramentalem. Et in

Sup. hoc in tom. 1. tr. 1. Ref. 19. §. Verum.

hoc

hoc tantum casu admitto sententiam Suarez *3. part. tom. 3. quæst. 82. art. 3. disput. 72. sect. 4. in fine*, & Ledesmæ *de Extrema Vnctione, cap. 5. dub. vlt.* asserentium absolutè posse recipi Eucharistiam à quocumque ministro a quo posset recipi absolutio (quæ quidem sententia sic generaliter proposita non est improbabilis, etiamsi possit recipere aliud sacramentum.) Probatur, quia necessitas caret lege, *cap. sicut, de consecrat. dist* 1. Sed in dicto casu, in quo non potest recipi aliud sacramentum, est summa necessitas, quia non ita facilè haberi solet vera contritio sine sacramento, ab iis maximè, qui spiritualibus exercitiis non sunt dediti; ergo in tali casu danda est Eucharistia etiam à Ministris aliàs prohibitis. Hæc enim ratione verior, & communior sententia, magisque Tridentino conformis id admittit de sacramento Pœnitentiæ pro articulo mortis. Et hæc omnia docet Zambranus *vbi suprà.* Cui adde Chapeauillám *de sacram. Euchar. quæst.* 4. vbi sic ait. Sicut pro sacramento pœnitentiæ in necessitate vocantur quicumque Sacerdotes, quantumuis præcisi, & hæretici, ita etiam vocari poterunt pro sacramento Eucharistiæ. Neque hoc in fauorem hæreticorum, & huiusmodi malorum Ministrorum, sed solùm ipsorum fidelium in necessitate existentium, sic enim censuræ latæ sunt in odium iniquorum, vt non cedant in grauissimum detrimentum bonorum fidelium. Ita ille, quæ intelligenda sunt secluso scandalo, aut infamia Religionis.

RESOL. LXI.

An in articulo mortis absente Parocho, si periculum est in mora, licitum sit Religiosis ministrare Viaticum?

Et in tali casu adueniente Parocho, an teneatur infirmus iterum Eucharistiam ab illo recipere?

Et supponitur, quod Religiosi contrahunt Papalem excommunicationem, qui Clericis, aut laicis Sacramentum Extremæ-Vnctionis, vel Eucharistiæ ministrant, vel matrimonium eorum solemnizant, non habita prius Parochi licentia speciali.

Sed notatur primò hoc non procedere in Religioso ministrante Eucharistiam alteri Religioso, quantumuis in eo peccaret.

Secundò Religiosum bona fide procedentem, vel etiam cum ignorantia crassa, & præbentem hoc Sacramentum Eucharistiæ laico ex præsumpto consensu Pastoris non incurrere hanc censuram.

Tertiò non incurrere censuram Religiosum qui in necessitate ministrat hoc Sacramentum infirmo, quia videlicet abest Pastor, vel quamuis adsit, si iniustè negat infirmo Viaticum. Ex part. 5. tract. 3. Resolut. 51.

Sup. hoc in Res. seq. & in alius eius primæ not.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Toletus *in sum. lib. 1. cap. 36. num. 2.* vbi sic ait: Secunda excommunicatio habetur *in Clement. Religiosi, de priuil.* vbi Religiosi contrahunt Papalem excommunicationem, qui Clericis, aut laicis sacramentum extremæ Vnctionis, vel Eucharistiæ ministrant, vel matrimonia eorum solemnizant, non habita priùs parochialis Presbyteri licentia speciali; & hoc procedit etiamsi administratio fieret in articulo mortis, secundùm Cardinal. *in d. Clement. qu.* 1. etiam in defectu Parochi, vt notat Syluest. *ver. excommun. 7. cas.* 14. Ita Toletus & alij apud Rodriquez *in qq. regul. tom. 1. quæst. 56. art. 5.* & apud Fagundez *lib. 3. p. 3. cap. 2. num. 19.*

Sup. hic in Res. not. præteritæ, §. Notandum est hic, in princip. & sup. in Res. 18. §. penultim. & in Res. 22. §. 1. & pro parte infr. in tr. 4. Res. 29 prope finé, & in alio § posito in not. §. 3.

2. Sed affirmatiuam sententiam tenendam esse puto, quam tuetur Ioannes Præpositus *in 3. part. q.*

82. *art.* 3. *dub.* 2. *num.* 17. vbi explanans dictam Clement. à Toleto adductam, sic ait. Notandum primò eam non habere locum in Religioso ministrante Eucharistiam alteri Religioso, quantumuis in eo peccaret, quia per Clericos passim intelliguntur Clerici sæculares parochis subiecti. Notandum secundò Religiosum bona fide procedentem, & ex præsumpto consensu Pastoris præbentem hoc sacramentum laico, &c. non incidere in Canonem, quantumuis fortè Pastor non consentiat, quia canon requirit præsumptionem, quæ eo casu non interuenit. Imò ne quidem incidere, si procedat, ex ignorantia crassa, quia talis ignorantia non sufficit ad præsumptionem, ad quam requiritur notitia, vel saltem ignorantia affectata ipsius legis, per quam fertur censura. Notandum tertiò, neque incurrere censuram eum, qui in necessitate ministrat infirmo sacramentum, quia videlicet abest Pastor, vel alius ab eo delegatus, vel quamuis adsit, iniustè negat Viaticum, quia in eo casu minister non peccat; nec potest dici præsumere, cùm facultatem tacitam ab Ecclesia habeat. Hucvsque Præpositus. Et ita hanc sententiam docet etiam Ioannes de Lugo *de sacram. Euchar. disp.* 18. *sect.* 2. *num.* 53. Fagundez *lib.* 3. *pr.* 3. *cap.* 2. *num.* 20. Hurtadus *de sacram. Euchar. disp.* 11. *difficul.* 6. Tannerus *tom.* 4. *disp.* 5. *q.* 8. *dub.* 8. *num.* 185. Peyrinus *in priuil. Minim. tom.* 1. *constit.* 26. *Leonis X.* §. 9. *num.* 15. Suarez *de Religione tom* 4. *tract.* 3. *lib.* 9. *cap.* 3. *n.* 2. Ochagania *de Sacram. tract.* 3. *quæst.* 4. *num.* 14. qui asserit in tali casu adueniente Parocho non teneri infirmum iterum Eucharistiam ab illo recipere. Vnde rectè infert Zimbranus *de sacram. Euchar. cap.* 3. *dub.* 7. *num.* 7. Regulares & alios etiam Sacerdotes teneri se conformare nostræ sententiæ, quando infirmus non posset recipere aliud sacramentum, quàm Eucharistiam, ne exponat morientem in periculo æternæ damnationis.

huius notationis. Et pro notato primo posito ad lin. 4 huius §. 2. in Res. sequ. §. Notandũ est hic. in fin. & supr. in Res. 22. §. 1. Et pro notato posito ad lin. 8 huius textus in Res. sequ. §. Notandũ. à lin. 6. & pro notato tertio huius textus in Res. seq. & in alio eius primæ not. & si adsit Parochus, sed iniustè negat Viaticũ, infr. in Res. 68 §. Hinc.

RESOL. LXII.

An liceat Regularibus in articulo mortis præbere sæcularibus Viaticum, si absit proprius Parochus?

Et an tibi ægrotanti, & ex deuotione communicanti possit Religiosus Eucharistiam ministrare, sed non possit per vicos, & plateas solemniter deferre Eucharistiam?

Et notatur, quod solis Religiosis Clericos, aut laicos communicare præsumentibus est statuta excommunicatio ipso facto incurrenda, & soli Sedi Apostolicæ reseruata, ad quam non incurrendam sufficit quæcumque ignorantia, vel causa probabilis: nec hæc excommunicatio contrahitur, si vel Religiosi aliis Religiosis etiam sine licentia suorum Prælatorum, vel Clerici sæculares aliis laicis, vel Religiosis hoc Sacramentum administrent.

Etiamque aduertitur, quod huius Eucharistiæ administratio non requirit antecedentem iurisdictionem, sed sufficit quæcumque probabilis spes futuræ ratihabitionis: Vnde Sacerdos, qui sine iurisdictione hunc actum exerceret, non incurreret irregularitatem. Ex p. 9. tr. 9. & Misc. 4. Res. 64. alias 63.

§. 1. NEgatiuè respondet Trullench *in tract. de iure Parochi cap. 5. num* 11. vbi sic ait: Si laicis infirmis vrgeat necessitas, & adest periculum moriendi absque Viatico, existimat Coninch. 3. *par. quæst.* 82. *art.* 3. *num.* 32. posse tunc Religiosos ministrare laicis Eucharistiam ex priuilegio, quod (inquit) Paulus III. concessit Societati Iesu. Attamen verius censeo, id non posse etiam in hoc casu, quamuis non adsit copia proprij Parochi, qui eam ministraret,

Sup. hoc in Res. præterita, & lege illam per totam, & sup. in Res. 16. §. Nota tamé. & in Resol. 18. lege singularem

doctrinam à §. Et tandẽ. & inf in Ref. 65. post medium, à vers. Et in casu. & in Ref.68. signanter §. Hinc infertur.

nistraret, vt cum Syluestro, & aliis docet Sayrus *in Thesauro, lib. 3. cap. 29. n. 30.* quia hoc Sacramentum non est necessitatis. Nec obstat (inquit Sayrus) *cap. pœnitentes, dist. 50.* quia intelligitur, vt in morte detur Viaticum, per illos scilicet, qui possunt: & sic intelligitur *cap. quod in te de pœnit. & remiss.* vbi consecutiue conceditur Viaticum ad pœnitentiam: quod verum est, vt cui exhiberi potest vnum, possit & aliud, non tamen à quocumque, cum & illa non sit patis necessitatis. Ita Trullench.

2. Sed contra ipsum, & Sayrum affirmatiua sententia Coninch tenenda est, quam tuetur etiam Fagundex *de precept. Eccles. lib. 3. cap. 2. n. 20.* Vasquez *disp. 219. cap. 4. in fin.* Henriqoez *lib. 8. cap. 55. n. 1.* Castrus Palaus *tom. 4. tract. 21. disp. vnica, punct. 20. n. 8.* vbi ait: In articulo mortis, si velis sæpius communicare, cum ea repetita Communio non ex obligatione, sed ex deuotione fiat, sine dubio possunt tibi Religiosi Eucharistiam ministrare, quia illa Communio esto fiat in mortis articulo, id per accidens est, cùm iam obligationi feceris satis, vt bene notauit Suar. *tom. 4. de Relig. tract. 10. lib. 9 cap. 3. n. 13.* Nec tamen obinde infertur, tibi ægrotanti, & ex deuotione communicanti, posse Religiosum per vicos, & plateas deferre Eucharistiam, quia illa solemnis ministratio Parochorum est propria. Suar. *dict. c 3. n. 12.* Quare exceptio solùm intelligitur de Communione in articulo mortis ex obligatione, quam Religiosi, & Sacerdotes sæculares facere non possunt, nisi periculum adsit decedendi sine Viatico, nisi ipsi administrent. Nam stante ea necessitate omnibus Sacerdotibus tam Religiosis, quàm sæcularibus concessi est à iure in *c. Quod in te. de pœnit. & Remiss.* facultas Eucharistiam ministrandi. Nam esto prædictum caput solùm loquatur de Pœnitentiæ Sacramento, omnes Doctores ad Eucharistiam per Viaticum sumendam ob grauem illius necessitatem extendunt. Adde, si ob periculum mortis absente sacerdote est concessa facultas Diacono ministrandi Eucharistiam, à fortiori Sacerdoti concessa erit. Hæc Palaus. Vnde prorsus negatiuam sententiam respuendam esse puto. Et ideo rectè dixit Amicus *in curs. Tueol. tom. 7. disp. 31. sect. 3. num. 61.* Vrgente necessitate, posse Religiosos Viaticum ægroto ministrare. Et hanc sententiam tenet Pellizzarios *in Manual. Regular. tom. 2. tractat. 8. capit. 3. section. 3. num. 199.*

Sup. hoc inf. in Ref. 68. §. Sed hic breuiter.

3. Nec obstat quod Paul. III. concessit Religiosis Societatis Iesv, vt possint Eucharistiam in articulo mortis ministrare, si necessitas vrgeat: nam necessitate vrgente iure communi omnibus Sacerdotibus ea facultas concessa est: vt quid ergo Pontifex eam exceptionem fecit, cùm nihil videantur ea verba operari? Respondeo, id factum esse ob maiorem securitatem. Etenim cùm sint plures, grauesque Doctores negantes Eucharistiam à Religiosis administrari posse in articulo mortis absque Parochi speciali licentia, tametsi ægrotus esset sine Viatico decessurus, vt docuerunt Syluester *verb. excommunicatio, 7. excommunicatio, 14. num. 32. dub. 3.* Nauarrus *cap. 21. num. 52.* congruum fuit eam exceptionem necessitatis vrgentis exprimere, vt ea expressa omnis occasio dubitandi tolleretur. Sic Suarez *tom. 4. de Relig. tr. 10. lib. 9. cap. 3. n. 15.* Palaus, & alij.

Sup. hoc in Ref. præterita, à lin. 2. & in aliis not. postrę ad lin. 5. dictæ Ref. Sup. hac ignorantia ibidem à lin. 8. §. 2. vers. Notandum secundò.

4. Notandum est hic obiter primò, quod solis Religiosis, Clericos, aut Laicos communicare præsumentibus, est statuta excommunicatio ipso facto incurrenda, soli Sedi Apostolicæ reseruata, vt habetur *in Clement. Religiosi, de Priuileg. & excessibus Priuileg.* ad quam non incurrendam sufficit quæcumque ignorantia, vel causa probabilis, vt colligitur ex verbo *præsumpserint*, quo prædicta Clementina vtitur, quod expressam scientiam latæ excommunicationis requirit: nec vllam habet rationabilem causam excusationis. Præterea notanda est limitatio ad Clericos, & Laicos: non enim hæc excommunicatio contrahitur, si vel Religiosi aliis Religiosis, etiam sine licentia suorum Prælatorum, vel Clerici sæculares aliis laicis, aut Religiosis hoc Sacramentum administrent. Nec valet argumentum à simili in pœnalibus, quia hæ non contrahuntur nisi sint in lege expressæ.

Sup. hoc ibidem, ad lin. 4. §. 2. vers. Notandum primò. & supra in Ref. 22. §. 1.

5. Nota secundò, quod huius Eucharistiæ administratio non requirit antecedentem iurisdictionem, sed sufficit quæcumque probabilis spes futuræ ratihabitionis: quia cùm non sit actus iudicialis, non necessariò requirit antecedentem iurisdictionem, ex qua procedat, sed sufficit tantùm futura, in cuius præsumptione fundetur. Cæterùm etsi hoc Sacramentum ministrare absque iurisdictionis potestate, ex natura sua sit mortale (quod tamen variis modis excusari potest) nullam tamen habet annexam censuram, aut pœnam. Neque Sacerdos, qui sine iurisdictione hunc actum exerceret, incurreret irregularitatem; quia hæc non incurritur, nisi exercendo actum ordinis nondum suscepti: hic autem non exerceret actum ordinis nondum suscepti, cùm proprius ordo huius actus sit Presbyteratus, sed tantùm actum iurisdictionis, quam non haberet, propter quem non incurritur irregularitas. Et hæc omnia docet Amicus *vbi supra, num. 52. & sequentibus.*

Sup. hoc supra in Ref. 16. §. vlt. & lege etiam alių §. positum in not. penult. dictæ Ref.

RESOL. LXIII.

An in articulo mortis Regulares possint ministrare Viaticum suis familiaribus sine licentia Parochi?

Idem est de Sacramento Extremæ-Vnctionis.

Et quid est dicendum de aliis quibuscumque infirmis, etiamsi in mortis articulo constitutis vbique, an in casu necessitatis possint Regulares illis Sacramenta supradicta ministrare? Ex part. 5. tract. 3. Resol. 52.

§. 1. AFfirmatiuè respondeo, & ita docet Iacobus Mancinus *in pract. visitandi infirmos, pract. 8. dub. 2.* Vnde *in compendio nostrorum priuilegiorum, verb. communicare*, §. 3. sic habetur. Presbyteri nostræ Congregationis Sacramentum Eucharistiæ etiam pro viatico constitutis in articulo mortis, & sacramentum Extremæ-Vnctionis ministrare possunt cæteris Clericis & Fratribus nostræ Congregationis, item mercenariis, famolis, operariis, & seruis nostræ Congregationis quos tunc reperiri contigerit, & in mortis articulo, & quoties de illo dubitari contigerit, etiam Diœcesanorum locorum, & Sacerdotum curatorum quorumcumque, etiam in quorum ciuitatibus & Diœcesibus ac Ecclesiarum parochialium respectiuè Ecclesiæ, & loca ipsius Congregationis tunc & pro tempore fuerint, aut aliorum quorumcumque licentia minimè obtenta, nec petita, & in casu, quo non daretur licentia petendi spatium propter repentinam necessitatem, possunt sacramenta supradicta ministrare etiam aliis quibuscumque personis infirmis, etiam in mortis articulo constitutis vbique in casu necessitatis supradicto, etiam nulla ad hoc per nos petita, nec nobis concessa licentia. Pius IV. nostræ Congregationi. Et confirmatum à Pio V. *anno Domini 1567. Idibus Februarij*, vt patet in nostris priuilegiis *m. 5.* & in Bullario Romano *tom. 2. Bulla 31. sub Pio V. §. 17. fol. 216.* quæ incipit, *Ad immarcescibilem*, &c.

Sup. hoc supra in Ref. 18. & in Ref. 21. §. Notãdum est. & in Ref. 22. §. vlt. & infr. in tr. 4. Ref. 15. §. penult. & signanter §. vlt. & in tr. 7 tr. 1. Resol. 88. §. vlt. in fin. sed lege illum per torum.

Sup. hoc in Ref. præterita, & in aliis eius primæ not.

RESOL.

RESOL. LXIV.

An Sacerdos in articulo mortis debeat sibiipsi ministrare Eucharistiam, si Diaconus adsit, vel an Diaconus possit propriis manibus in os Presbyteri Eucharistiam immittere? Ex p.5.tr.3.Res.48.

Sup. hoc supra in Res. 39. ex eius doctrina, à lin. 5. §. penult. & vlt. & in Res. 40. §. vlt.

§. 1. AD hunc casum ita respondet Præpositus *in 3.part.q.82.art...dub.1.num.11.* Petes an si Sacerdos ægrotet, nec adsit alius Sacerdos, qui ei ministret Eucharistiam, possit Diaconus illi ministrare? Aliqui negant. Sed respondetur posse, quia est magis congruum, vt Diaconus ministret; quàm vt ægrotus propriis manibus sumat. Ita ille. Sed Durandus *in 4. dist. 13. quæst. 4.* & Chapeauilla *de Sacrament. Eucharist. quæst. 17.* putant in tali casu Sacerdotem propriis manibus debere accipere Eucharistiam. At mihi magis placet prima opinio: vnde Ochagauia *de sacram. tract. 3. de Euchar. q.4. n.6.* sic ait: Si Diaconus Sacramentum Eucharistiæ alicui Presbytero in casu necessitatis dispensaret, posset illud propriis manibus in os Presbyteri immittere, quia in casu necessitatis (quo nomine comprehendimus eum casum, in quo desit Presbyter, qui possit dispensare Eucharistiam, & adsit ægrotus, qui ratione articuli mortis tenetur Eucharistiam recipere) absolutè conceditur Diacono dispensatio Eucharistiæ, & ex vi suæ ordinarionis aliquid habet, quo redditur capax huius potestatis delegatæ: ergo suis propriis manibus potest sacramentum in os Presbyteri immittere.

RESOL. LXV.

An si non extet Sacerdos, sed tantum Diaconus, possit iste in magno Festo Eucharistiam sibi, & aliis ministrare?

Non est dubitandum in extrema necessitate, seu in articulo mortis posse Diaconum Viaticum ministrare.

Et docetur, quod si Parochus, vel Episcopus, imo Summus Pontifex ex iniquitate nollet concedere facultatem Diacono, vt in articulo mortis communicet ægrotum, posset in tali casu Diaconus deferre Sacramentum infirmo moribundo ex voluntate, & commissione Christi.

Sed quid dicendum est de laico, potest nè in articulo mortis, absente Sacerdote seipsum, vel alios communicare?

Et infertur, quod in casu necessitatis potest laicus, & debet Corpus Christi tangere, vt si in aliquo loco immundo iaceret.

Et cursim docetur, quod si laicus existens in peccato mortali deferat ad infirmum in articulo mortis Eucharistiam, non peccat mortaliter. Ex p.9. tr.6. & Misc.2. Res.38. aliàs 39.

Sup. hoc supra in Res. 59. §. Deinde. & seq. & ex Res. not. seq. lege §. Sed quæro hic.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Quintanadueñas *in Theolog. mor. tom. 1. tract. 4. singul. 8. n. 4.* vbi sic ait: [Imò & in casu non adeò ingentis necessitatis, leges communes aliquando transgredi licet administraturo Sacramenta. Sic Diaconus (non alius ipso dignitate inferior) non solùm in mortis articulo, sed in magno Festo, v. g. Natiuitatis Domini, aut Conceptionis B. Virginis, vel simili, si Sacerdos absit, poterit ex Sacrario Eucharistiam educere, & seipsum, ac alios communicare.]

2. Sed vt verum fatear, Doctores communiter, quando concedunt facultatem Diacono ministrandi Eucharistiam sine licentia Sacerdotis, loquuntur de extrema necessitate, seu articulo mortis pro dando Viatico. Dixi, *sine licentia Sacerdotis*: nam quanta requiratur necessitas, vt Diaconus ex commissione Pre-

Quamuis recitantur sup.

sbyteri possit Eucharistiam ministrare; respondent Doctores, sufficere causam quæ prudenti iudicio videatur iusta, vt quo Sacerdos aliis grauibus functionibus sit occupatus, v.g. studiis, Concioni, Confessionibus excipiendis, Infidelium conuersioni: his & similibus casibus, si non posset alius Sacerdos facilè haberi, administratio huius Sacramenti posset Diacono committi: non enim videtur mens Ecclesiæ, vt functiones Ecclesiæ, & animarum saluti tam vtiles retardentur, vel omittantur: quo casu adsit solus Diaconus, cui administratio Sacramenti possit committi. Non videtur ergo requiri extrema necessitas, seu impotentia ex parte Sacerdotis, imò nec videtur requiri extrema necessitas ex parte communicantium, sed sufficit iusta causa, vt adimpletio præcepti Communionis annuæ, Iubileum promerendum, &c. Et ita docet Præpositus *in 3.p.q.82.art.3 dub.1.n.10.*

hoc, lege tamen in tom. 5. tract 5 ex Res. 23. doctrinã § Difficultas. & §. Sed quæro hic.

3. Nota etiam hic obiter, Nuñum *in 3.p.to.2.q.82. art.3 concl.2.* docere, quod si Parochus, vel Episcopus, imò summus Pótifex ex iniquitate nollet cócedere facultaté Diacono, vt in articulo mortis cómunicet ægrotũ, posset in tali casu Diaconus deferre sacramentũ infirmo moribũdo, ex volũtate, & cómissione Christi.

Sup. hoc inf. in Res. 68. §. Cõfirmatur ex simili. & seq. & in §. 1. not. præteritæ, recitanter in fine.

4. Sed quid dicendum de laico, potestne in articulo mortis, absente Sacerdote seipsum, vel alios cómunicare? Negatiuam sententiam docet nouissimè Matheus Serra *in 3 p. D. Th. q.82. ar.3.* vbi sic ait: [De Subdiacono, & aliis inferioribus, etiã laicis, probabile videtur recentioribus nonnullis, si non adsit Sacerdos idoneus, aut Diaconus, posse infirmo in extremis constituto Corpus Christi ministrare, nã id nec naturali, nec diuino, nec ecclesiastico iure prohibitum est. Sed hæc opinio, quam tenuisse quendã Henricum refert Syluester *ver. Euchar. 3. q. 4.* intolerabilis appellatur à Magistro Soto *in 4. dist. 13. q. 2. art. 5. ad fin.* & meritò. Tum quia hoc nunquã est auditũ fuisse factum, cùm tamen casus ex se rarissimus nõ sit, sed sæpe cótingat, præsertim in locis exiguis, non adesse Sacerdoté, aut Diaconum, qui infirmũ in extremis constitutum cõmunicare possit. Tum etiã, quia si Diaconus potest de mãdato Presbyteri, aut in eius absentia hoc sacramétũ ministrare, hoc ideo est, quia, vt dicitur in can. *Diaconus, d. 23.* Diaconus, dum ordinatur, ad ministerium cósecratur, Subdiaconus verò non est minister Sacerdotis, sed Diaconi, sicque non participat ex officio Sacerdotis posse ministrare hoc Sacramétum. Tum denique, quia quãuis laico in necessitate Corpus Christi tangere licitum esse concedat D. Thom. *in 3. part. q. 83.* in nullo tamen casu admittit licere ei illud aliis ministrare. Sed *in 4. dist. 1. q. 13. art. 3. quæstiunc. 1. ad tertiũ*, dicit: In casu necessitatis potest, & debet Corpus Christi tãgere, etiamsi sit peccator, vt si in aliquo loco immundo iaceret: sed non est simile de dispésatione Sacramenti, quia receptio huius Sacraméti non est necessitas. Vnde ei, qui non potest sacramentaliter manducare, dicendum est: *Crede, & manducasti.*

Et pro primo contento in hoc §. Sed quid, in duabus Resol. seqq. & in tertia à lin. 5 vsque ad §. His suppositis. & supra in Res. 59. §. An vero. & in tom. 3. tr. 1. Res. 56. §. Sed. & in to. 1. tr. 2. Res. 5. cursim in principio. §. Ex his. & ibi in tr. 3. Res. 148. §. 1. ad medium, à vers. Respõdeo.

Sup. hoc inf. in Res. 67. §. Sed ego. post mediũ. vers. Confirmatur secundo. & supra in tr. 1. Res. 195. cursim in §. Notat. paulo post initium.

5. Quod diximus de ministratione huius Sacramenti respectu aliorum, dicendum videtur de ministratione illius respectu suipsius. Vnde in necessitatis articulo, vt si Sacerdos sit peste laborans, vbi alij timẽt ei appropinquare, inquit Caiet. *in sum. ver. Cõmunio.* potest extra sacrificiũ Missæ per seipsum sumere Eucharistiam. Et idem videtur dicendum de Diacono, quãdo alias sine Viatico deberet mori. De laico quãuis nonnulli Recentiores id asserant, nullatenus est concedendum: nam cui non licet aliis ministrare hoc Sacramentum, nec sibi ministrare licet. Nec obstat exemplum Reginæ Scotiæ, quæ in Anglia martyrium subitura, Eucharistiam quam apud se seruabat, sumpsit propriis manibus. Nam Eucharistiam nõ tam sumpsit, vt seipsam communicaret, quàm vt eam ab Hæreticorum iniuriis eriperet. Et quamuis eam

Sup hoc pro laico in duabus Resol. seqq. & in tertia à lin. 5. & supra in Res. 53 §. An vero. in fine. & in tom. 5. tr. 1. Resol. 56.

Sed. & in tom. 1. tr. 2. Ref. 5. §. Ex his. in principio, & in tr. 3. Resol. 148. §. 1. ad medium, à vers. Respondeo.

solùm sumpsisset, vt seipsam communicaret, dici de illa posset, quod de S. Apollonia ait Mag. Soto *lib. 5. de iustit. quæst. 1. art. 5. ad finem*: Quòd cùm esset fœmina, acuminisque adeò iuris inscia, per inuincibilem ignorantiam sit excusanda] Hucvsque Sotta, validè suam sententiam confirmans; quam etiam nominatim contra me firmauit Eminentissimus Dominus meus de Lugo *alibi* à me adductus.

6. Sed, his non obstantibus, sententiam affirmatiuam, cui adhæsi, non dubito esse minùs probabilem, quam nouissimè tuetur sapientissimus Lessius *in 3. part. quæst. 81. art. 3. num.* 8. Mercerus *de Sacramentis, quæst. 82. art. 3. num. 3.* Præpositus *in 3. part. quæst.* 82. *art 3. dub. 1. num.* 12. quibus adde Castrum Palaum *tom. 4. tract. 21. disp. vnica, punct. 17. num.* 8. qui illam satis probat. quia nec iure diuino laïcis interdicta est Eucharistiæ ministratio, nec iure Ecclesiastico, in necessitate extrema. Nam textus in cap. *Peruenit.* loquitur extra casum necessitatis: expresè enim dicit, *Horrendum, & detestabile facinus esse, absque vlla necessitate per laïcos, vel fœminas deferri ægris Eucharistiam.* Ergo, stante necessitate, maximè extrema, nullum erit facinus. Quod non leuiter confirmat Eusebius *lib. 6. Historiar. cap. 36.* asserens, olim viros sanctos misisse Viaticum per laïcos necessitate vrgente. Neque obstat, solis Diaconis inueniri concessum, vrgente necessitate. Nam inde non infertur, laïcis denegatum esse; sed solùm infertur non esse illis expresè concessum; benè tamen potest esse concessum virtute, & interpretatiuè, spectata Ecclesiæ pietate. Neque item obstat, quòd præsenti tempore non videamus vnquam à laïcis Eucharistiam ministrari; id enim prouenire potest ex eo, quòd casus necessitatis non occurrerit, vel non occurrerit publicè, sed occultè, & ministratio Eucharistiæ occulta fuerit.

Sup. hoc in Ref. & §§. not. præteritæ.

7. Adde in prædicto casu, non solùm alteri, sed sibimet ipsi ministrare Eucharistiam posse. Nam, licet consuetudine Ecclesiæ statutum sit, teste Trident. *sess. 13. cap.* 8. vt laici à Sacerdotibus Communionem accipiant, itemque ne extra Missæ Sacrificium aliquis sibimet Eucharistiam ministret; lex hæc cessare præsumitur in casu extremæ necessitatis, ne tanto bono, & fortè sibi necessario moriturus priuetur. In cuius testimonium adduci solet factum illud Mariæ Reginæ Scotiæ, quæ proxima martyrio sacram Eucharistiam, quam apud se retinebat, sumpsit. Quòd si dicas, id fecisse, vel ex dispensatione speciali Pontificis vnde constat sic à Pontifice specialiter dispensatum?

8. Itaque nostra sententia in Schola Patrum Societatis Iesu est communior: nam illam tenent Suarez, Layman, Filliucius, Reginaldus, Præpositus, Palaus, Granadus, Valentia, Coninch, quibus adde nouissimè Escobar *in Theolog. moral. tract. 7. exam. 6. cap. 4. num.* 62. &, me citato Quintanadueñas *in Theol. moral. tom. 1. tract. 4. sing. 8. num.* 3. omnes ex Societate; &, me etiam citato, Leander *de Sacrament. tom. 1. tract. 7. disp. 4. quæst.* 13. &, me citato, Magister Lezzana *in Summa qq. Regul. tom. 3. verb. Eucharistia, num.* 15. Vide modò, quàm immeritò dixerit Sotus, nostram sententiam esse intolerabilem. Est enim satis probabilis, ne dicam, probabilior, quàm contraria. Obseruandum est etiam cum Lessio, *vbi suprà, num.* 16. quòd laïcus existens in peccato mortali, si deferat ad infirmum in articulo mortis, vt diximus *suprà*, Eucharistiam, non peccat mortaliter, quia non est minister consecratus ad hoc.

Sup. hoc infra in Res. 67. §. vlt. & in tom. 3. tr. 1. Ref. 56. §. vlt. & in tom. 1. tr. 2. Ref. 5. cursim in principio §. Ex his. & hic supra in tr. 1. Ref. 195. §. Notat. paulo post initium, à vers. ex quo laicus.

9. Nota etiam, quòd stando in contraria sententia, affirmatiuam tamen admittit in vno casu doctissimus Pater Amicus *in Cur. Theol. tom. 7. disp. 31. sect. 2. num.* 26. sic enim asserit: [Vnum duntaxat excipio casum, in quo existimo licitè posse moribundum è manibus laïci communicare. Si, nimirum, moribundus conscius peccati mortalis, non habens copiam Confessarij, haberet copiam Eucharistiæ, licitè posset tunc illam per manus laïci sumere. Quia cum hoc Sacramentum, iuxta probabilem sententiam, interdum faciat de attrito contritum, conferendo primam gratiam; posset tunc moribundus cum sola contritione tantùm putata hoc Sacramentum sumens, iustificari; sine quo in tali casu decederet ex hac vita cum peccato æternùm damnandus. In hoc igitur casu omninò censeo locum habere epicheiam, quæ Authore Aristotele 5. *Eth.* 10. est correctio, siue emendatio legis, iuxta legislatoris mentem, qui si talem casum præuidisset, illum in sua lege non comprehendisset. Etenim tandiu seruanda est lex, quandiu seruari potest absque iniustitia: vbi autem absque iniustitia seruari non potest, mens legislatoris non est, vt ea seruetur, sed potiùs per epicheiam corrigenda erit. Atqui iniquum foret, in tali casu legem seruare, non communicando per manus laïci infirmum in tali periculo constitutum; cùm esset, illum probabili periculo æternæ mortis exponere. Confirmatur: nam in eo euentu, respectu talis infirmi, Eucharistia non esset tantùm medium vtile, sed etiam saltem probabiliter necessarium ad salutem ergo, sicut nulla lex humana priuare potest hominem in extremo vitæ; medio ad salutem necessario; ita nec in tali casu poterit lex humana priuare moribundum Communione per manus laïci.

10. Nec refert primò, quòd non sit certum, in tali casu Eucharistiam collaturam primam gratiam: nam sufficit, vt sit tantùm probabile, cùm in extremo vitæ licitum sit, & interdum teneamur adhibere media etiam probabiliter ad salutem necessaria. Nec refert secundò quòd talis infirmus possit conari ad contritionem eliciendam; quia, cùm hæc difficilè eliciatur, poterit ad maiorem salutis securitatem, vti medio faciliori, ac tutiori.] Ita Amicus. Vide etiam Lezzana *vbi suprà*, & Ioannem Vvigers *in 3. part. quæst. 82. art. 3. conclus. 3.*

RESOL. LXVI.

An in casu extremæ necessitatis, si Minister idoneus non adsit, possit laicus seipsum communicare?

Et in articulo mortis & in dicto casu, an possit laicus aliis viaticum ministrare?

Et notatur, quod si magnum Festum adsit, & Sacerdos sacrificare non posset, possit quidem in tali casu, scandalo cessante, ex Sacrario Eucharistiam accipere, & se ipsum communicare, si alius Sacerdos non adsit, & hoc etiam præsente Diacono? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 47.

Sup. hoc in Ref. præterita, §. Sed quid. & §. Quod. & in duabus Ref. seqq. & supra in Ref. 53. § An vero. in fine. & in aliis §§. earum annotationum.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Bonacina *de Sacram. disp. 4. quæst. 5. punct. 1. num. 6.* Zambranus *de cas. tempore mortis, cap. 3. dub. 6. num. 6.* & alij penes ipsos; quia non est ita necessarium sumere Eucharistiam tempore mortis, vt laicus possit propria auctoritate sibi illam ministrare.

2. At ego contrariam sententiam teneo cum Filliucio *tom. 1. tract. 4. cap. 9. num.* 285. Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 72. sect.* 3. Coninch *de Sacram. quæst.* 82. *art. 3. num.* 23. & Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 4. cap. 7. num.* 4. vbi sic ait. Si aliquis seu clericus, seu laicus in mortis art. constitutus, ministrum idoneum non habeat, à quo Eucharistiam sumat, nihil obstare videtur, quo minùs se ipsum communicare, possit (scandalo cessante) exemplo Reginæ

Scotiæ,

Scotiæ, quæ in Anglia martyrium subitura, sacramentum Eucharistiæ quod secum habebat, propriis manibus sumpsit.

Sup. consento io hoc §. in Ref. not. præteritæ §. Sedquid. & in Ref. a. & 3. latè, & in tom. 3. tr. 1. Ref. 56. §. Sed. & in tom. 2. tr. 3. Ref. 48. §. 1. ante mediú, à verf. Respondeo.

3. Imò contra Fagundez *precept. 3. lib. 3. cap. 1. num. 10.* Sylvestrum *ver. Eucharistia quæst. 4.* & alios, putant aliqui non solùm laicum posse in periculo mortis, si non adsit Sacerdos idoneus, se ipsum, sed etiam alios communicare. Et licèt hæc opinio intolerabilis vocetur à Soto *in 4. sent. dist. 23. quæst. 1. art. 3.* tamen mihi probabilis videtur cum Valentia *tom. 4. disp. 6. quæst. 10. punct. 1. in fine*, & illam docet nouissimè Layman *vbi suprà*, & Coninch; nam id nec naturali, nec diuino Christi præcepto repugnat; neque vllus canon Ecclesiasticus reperitur, qui id prohibeat; quia *cap. peruenit. dist. 2. de consecrat.* loquitur extra casum necessitatis. Nec valet Ecclesiæ consuetudo in contrarium. Nam respondeo, quòd fieri potest longissimo tempore, licèt hoc factum numquam fuerit, saltem, vt aliis innotesceret: non quòd hoc facere illicitum sit, sed quia casus ex se ipso rarissimus sit.

Sup. hoc supra in Ref. 29. §. 1. & 2. §. 11 haoc. & seqq. & in Ref. 40. per totam, & in tom. 3. tr. 1. Ref. 56. cursim in §. Et tandem post.

4. Notandum est tamen hic obiter, quòd si magnum festum adsit, & Sacerdos sacrificare non possit, posse quidem eum tali casu, scandalo cessante, ex sacrario Eucharistiam accipere, & se ipsum communicare, si alius sacerdos non adsit, & hoc etiam præsente diacono. Ita Suarez, Layman, Coninch, & nos alibi.

RESOL. LXVII.

An laicus in articulo mortis, si Sacerdos non adsit, possit se ipsum communicare, & alios?

Et deducitur, quod propter periculum irreuerentiæ potest laicus Eucharistiam tangere, ne Eucharistia veniat in manus Infidelium, &c.

Et docetur laicum ministrantem in tali casu Eucharistiam in peccato mortali, non peccare mortaliter?

Et cursissimè infertur, an Sacerdos posset sine veste sacra, & extra officium Missæ Sacramentum Eucharistiæ conficere, vt ægrotus moribundus impleat præceptum diuinum sumendi in dicto articulo Viaticum?

Ex part. 5. tr. 3. Ref. 47.

Sup. co otento in hoc & seq. §. dempta difficult. not. seq. supra in Ref. Præterita, §. 1. 2. & 3. & in aliis eius primæ, & secundæ not.

§. 1. Negatiuam sententiam docet Hurtadus *de sacram. Euchar. disp. 11. diffic. 3.* Præpositus *in 3. part. quæst. 82. art. 3. dub. 1. num. 11.* Faustus *de sacra Euchar. lib. 1. quæst. 112.* Tannerus *tom. 4. disp. 5. quæst. 8. dub. 8. num. 182.* Fagundez *part. 3. lib. 3. cap. 1. num. 10.* & Ochagauia *de Sacram. tract. 3. de Euchar. quæst. 4. nu. 7.* Probatur ex *canone 38. Concilij Carthag.* vbi cùm solùm in casu necessitatis concedatur facultas ministrandi sacramentum Diacono, expressè videtur etiam in casu necessitatis denegatam fuisse facultatem Subdiaconis & aliis inferioribus ministrandi hoc sacramentum alis. Huius autem conclusionis ea est ratio, quia cùm hoc sacramentum non sit medium necessarium ad salutem, potius seruandum est ius humanum constituens ministrum legitimum huius sacramenti, quàm ministrando illud in articulo mortis ad augendam gratiam ægroti, quia præceptum Eucharistiæ in eo casu non obligat. Quod ex eo apparet satis esse probabile, quia aliàs ne ægrotus isto augmento gratiæ priuaretur, & vt impleret præceptum Eucharistiæ, posset Sacerdos sine veste sacra, & extra officium Missæ sacramentum Eucharistiæ conficere, quia hæc tantùm sunt constituta de iure humano, quod nullus audebit affirmare. Aliqui recentiores aduersantur huic conclusioni, & opponunt nobis Reginam Scotiæ, quæ cùm ad martyrium duceretur, Eucharistiam, quam seruauerat, deuotè

Sup. his pro veste sacra supra in 11. 1 Ref. 172. §. vltim. & in aliis eius primæ not. & pro extra Officium

sumpsit. Verumtamen propter hæc nostram resolutionem deserere non debemus, huiusmodi enim Regina potuit sibi Eucharistiam dispensare, vel bona fide credens id sibi licere, vel media dispensatione ad id concessa. Hoc vsque Ochagauia.

Missæ consecrare, in dicto tr. aef. 132. §. 2. ad medium, à verf. confsulit tamen.

. . 2. Sed ego cum multis Doctoribus *in 3. part. tract. 4. resol. 47.* affirmatiuam sententiam tenui, quam probabilem esse fatentur ipsimet aduersarij, vt Faustus, Tannerus, & Præpositus *vbi suprà*. & hanc sententiam tenet etiam Mercerus *de Sacram. quæst. 82. art. 3. num. 3.* Chapeauilla *de sacram. Eucharistia quæst. 6.* Regnald. *tom. 1. lib. 29. cap. 5. quæst. 5. num. 93.* &, qui apud me instar multorum est, Iacobus Granado *de Sacram. in 3. part. contr. 6. tract. 11. disp. 1. num. 4.* vbi contra Sotum, Henriquez, Sylvestrum, & alios docet probabile esse non solùm Subdiaconum, sed etiam laicum infirmo morienti posse dispensare Eucharistiam, quia licèt ministrare Eucharistiam ex officio conueniat soli Sacerdoti, non constat ex diuino iure prohibitum laico in casu necessitatis, & sine solemnitate. Ius verò Canonicum id non prohibuit in simili necessitate, nam licèt administratio Eucharistiæ absolutè prohibeatur laicis in illo canone *Peruenit*, eodem modo prohibetur omnibus qui non sunt Sacerdotes: ergo sicut Diaconi excipiuntur in necessitate, excipi poterunt laici, vt succurratur infirmo morienti. Confirmatur primò, quia olim Eucharistia per laicos deferebatur ad infirmos, vt testatur Eusebius *lib. 6. hist. cap. 34.* ergo eodem modo liceret in extrema necessitate, etiamsi Sacerdos eam non mitteret. Confirmatur secundò, quia propter periculum irreuerentiæ potest laicus Eucharistiam tangere, imò & se ipsum communicare, ne Eucharistia veniat in manus infidelium, à quibus indignè tractetur: ergo etiam ad succurrendum infirmo morituro licebit laico tangere, & dispensare sacram Eucharistiam. Ex quo sequitur, posse laicum in mortis articulo sibi ipsi porrigere Eucharistiam. Et hæc omnia docet Iacobus Granado *vbi suprà*. Vnde satis remanet probabilis sententia affirmatiua, quam ego olim docui, licèt contrariæ insurgat nouissimè Pater Ioannes de Lugo *de sacramento Eucharistiæ, disp. 18. sect. 1. num. 22.* Sed, vt dixi, nostra sententia est satis probabilis.

Qua hic est Ref. antecedens.

Sup. hoc in Ref. 1. not. seq. §. Sed quid. prope finé, à verf. Tum denique, & in aliis eius nonot.

3. Nota etiam laicum in tali casu ministrantem Eucharistiam moribundo in statu peccati mortalis, non peccare mortaliter. Ita Suarez, vt obseruat Tannerus *vbi suprà*, & docet etiam Chapeauilla, & apud me certum est, qui teneo etiam Sacerdotes Eucharistiam ministrantes in peccato mortali, non peccare mortaliter. Vide Ochagauiam *de Sacramentis, tract. de Eucharistia, quæst. vlt. num. 2.*

Sup. hoc supra in Ref. 65. §. Itaque. & in aliis eius not. & pro vltima difficult. cósecota à verf. qui teneo. huius §. supra in Ref. 25. & in aliis eius annot.

RESOL. LXVIII.

An si sit præsens Parochus, vel alius Sacerdos, & nollent communicare infirmum existentem in periculo mortis, possit laicus super dictis renuentibus, & prohibentibus infirmo sacram communionem porrigere?

Et an in hoc casu Diacono tantum, & non aliis hoc permissum sit?

Et docetur non posse fieri legem, qua statuatur, quod neque in casu necessitatis extremæ possit laicus Eucharistiam ministrare?

Et infertur, quod Regularis, vel alius Sacerdos possit ministrare infirmo Viaticum, si Parochus præsens nollet eis ministrare, nec ad hoc licentiam concedere?

Etiamque aduertetur infirmum, qui satisfacit præcepto sumendi Viaticum è manibus sui Parochi, posse ab illo, vel aliis post aliquos dies in eadem infirmitate reci-

pere Eucharistiam etiam non ieiunum.

Et notatur non esse mortale, si laicus existens in mortali, reuerentia, & honoris causa Eucharistiam deosculetur? Ex part. 11. tr. 7. & Misc. 7. Res. 43.

§. 1. CAsum non inuenio à nemine in terminis pertractatum; Et sine vlla difficultate negatiuè respondent Doctores, quos citat, & sequitur Pasqualigus *in Theol. tom. 2. contr. 108. sect. 7. num.* 41. vbi sic ait; Dicendum est non posse laicum sibi Eucharistiam sumere, aut aliis ministrare, vrgente quacunque necessitate, etiam ex commissione. Habetur *ex cap. peruenit de consecrat. dist.* 2. vbi dicitur horribile, & detestabile, quòd laici Eucharistiam deferant ad alium. Quod autem est horribile, & detestabile, nec vrgente necessitate fieri potest. Probatur, ministratio Eucharistiæ fundatur in Sacerdotio; ita vt ratione ipsius conueniat, & in tantùm Diaconis potest committi, in quantùm sunt ex vi Ordinis speciales ministri Sacerdotis: Laici autem neque sunt Sacerdotes, neque communicant in officio Sacerdotis, vt communicat Diaconus; Quando autem aliquis actus conuenit ratione Ordinis, non potest exerceri à non habente ordinem, vt inductione constat, & censetur prohibitus cæteris omnibus. Confirmatur. Distributio corporis Christi est quædam potestas supra ipsum, quia est actus consequens ex potestate ipsum conficiendi: Laïci autem nullam habent potestatem supra corpus Christi. Ita ille.

Sup. his supra in Res. 65. à §. Sed quid. vsque ad §. Nota etiam: & in Res. 66. & 67. & supra in Res. 53. §. An vero. in fine, & in to. 3. tr. 1. Res. 56. §. Sed. & in tom. 1. tr. 2. resol. 5. Ex his. & ibi in tr. 3. resol. 48. §. 1. ante medium, à vers. Respondeo.

2. Sed ego sæpius alibi cum multis Doctoribus satis probabiliter affirmatiuam sententiam docui, & nunc iterum doceo, & illam, me citato, latè & doctè, vt semper solet defendit Pater Thomas Hurtadus *tom. 1. tract. 5. cap. 6. resol. 63. §. 2. num.* 1483. *cum seq.* & hanc sententiam probabilem putat Pater Hermannus Busembaum *in medulla Theol. moral. lib.* 3. *tract.* 3. *cap.* 2. *dub.* 1. *num.* 3. Martinus de San Ioseph *in mon. confess. tract.* 5. *cap.* 4. §. 9. *num.* 1. Dicastill. *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 4. *disp.* 11. *dub.* 3. *num.* 92. *in fine*, vnde sapientissimus Lessius *in* 3. *part. D. Thom. quæst.* 82. *art.* 3. *num.* 8. sic ait; Dispensatio Eucharistiæ inferioribus Diacono committi non posse, nisi fortè in illo casu, quo infirmus sine viatico esset moriturus: tunc enim videtur etiam laïco permitti posse, modo scandalum absit. Probatur; quia non est contra ius diuinum, aut contra vllum Canonem, aut contra aliquam Ecclesiæ consuetudinem, quæ vim legis habeat; præsertim, cùm exempla antiquitatis non desint. Nam olim Eucharistia solet dari in manus deferenda domum, & etiam aliquando per pueros mitti ad infirmos. Ita ille, & alij à me alibi adducti.

Sæpius, & alibi in resolutionibus, & §§. not. prætcritæ.

3. Et ratio est, tum quia iure solum humano prohibitum est laico attingere Eucharistiam *cap. peruenit, de consecr. dist.* 2. ius autem humanum non videtur in tali euentu obligare, sed potius cædere grauiori præcepto diuino quo fideles tenentur in articulo mortis communicare; tum quia olim permissum fuit fidelibus secum deferre Eucharistiam sequenti die sumendam, immò etiam permissum fuit laicis deferre Eucharistiam ad infirmos tempore necessitatis teste Eusebio *lib. 6. histor. Ecclesiast. cap.* 36. vt diximus. Ergo etiam hoc tempore videtur permittendum vt laici in articulo mortis sibi Eucharistiam administrare possint, & aliis.

4. Deinde concedunt doctores in periculo irreuerentiæ, quam hoc Sacramentum pati posset, vt laicus possit illud propriis manibus contrectare, sumere, & si necesse fuerit, etiam alteri tribuere, vt si nimirum eo tempore esset aliquis infirmus viatico egens, cui per Sacerdotem, vel Diaconum ministrari non posset: Ergo hoc ipsum facere poterit in casu necessitatis, si desinit legitimus minister: Confirmatur: nam iura concedunt, si fortè particula consecrata ceciderit intra pectus, & vbera fœminæ, vt ipsa possit propriis manibus illam sumere. Cur illam in casu necessitatis sumere non possit ex ipsa pixide, vt propriæ consulat saluti?

5. Vnde ex his patet responsio ad argumenta adducta in contrarium à Patre Pasqualigo, Dico igitur iure optimo Patres Concilij appellasse detestabile, & horribile crimen, & temerariam præsumptionem, quod Laici sine vrgente necessitate porrigerent. Eucharistiam, & illam suis manibus tangerent, quibus sacrarium ingredi est prohibitum.

6. Et quando Laicus in casu necessitatis Eucharistiam porrigeret, non esset actus auctoritatiuus quasi laicus auctoritate vel ordinaria, vel delegata Sacramentum dispensaret, nullam enim ad hoc habet auctoritatem, sed vt succurreret proximo extremè indigenti in articulo mortis de viatico, quod de iure diuino tenetur accipere, si potest. Quare Laicus id præstaret ex licentia præsumpta Summi Pontificis, qui prudenter censetur dispensare in sua lege humana, vt diuina obseruetur, nec enim, vt illa obseruetur, hæc omittenda est.

7. Et quidem Pontifex potest in hoc dispensare, vt fatentur contrarij, nec negari potest: ergo semper quod occurrat necessitas articuli mortis, & non adsit copia ministri Ecclesiastici, censetur adesse præsumpta Papæ voluntas, vt Laicus possit ministrare. Consequentia est euidens, quia Epicheya, quæ est legis emendatio, vt ait D. Th. 2. 2. q. 120. *art.* 1. dictat sequi id, quod poscit iustitiæ ratio, & communis vtilitas.

Sup. hac dispensatione magis latè, in tom. 3. tr. 1. resol. 56.

8. Itaque *textus in dicto cap. peruenit*, loquitur extra casum necessitatis, expressè enim dixit horribile, & detestabile facinus esse absque vlla necessitate per Laicos, vel fœminas deferri ægris Eucharistiam, Ergo stante necessitate maximè extrema, nullum erit facinus.

9. Neque obstat solis Diaconis inueniri concessum vrgente necessitate, nam, vt optimè obseruit Castrus Palaus *tom.* 4. *tract.* 21. *punct.* 17. *num.* 8. & alij, Inde non infertur Laicis denegatum esse, sed solùm infertur non esse illis expressè concessum, benè tamen potest esse concessum virtute, & interpretatiuè, spectata Ecclesiæ pietate, vt supra diximus.

10. Neque enim obstat, quod præsenti tempore non videamus vnquam à laicis Eucharistiam ministrari: id enim prouenire potest ex eo, quod casus necessitatis non occurrerit, vel non occurrerit publicè, sed occultè, & ministratio Eucharistiæ occulta fuerit.

11. His suppositis, difficultas est, an procedant si Parochus, vel alius Sacerdos præsens adesset, & nollet moribundum communicare, & prohiberet laicis, ne ipsi hoc facerent, an non obstante tali prohibitione, possent ipsi adhuc infirmo Sacram Eucharistiam ministrare? Et affirmatiuè respondeo, nam vt optimè obseruat Dicastill. *de sacram. tom.* 1. *tract.* 4. *disp.* 11. *dub.* 5. *num.* 91. & alij. Perinde omnino casus necessitatis censetur, quando in articulo mortis non vult Sacerdos per ipsum facere, aut committere, atque si non esset Sacerdos.

12. Sed supra fundauimus probabiliter absente Sacerdote posse laicum communicare in articulo mortis infirmum. Ergo poterit hoc etiam facere, eo præsente, & moribundum communicare nolente, quia tunc haberetur tanquam absens.

13. Confirmatur ex simili dubio, quod putant Doctores, an quando in extrema necessitate Sacerdos nec vult dare, nec Diacono permittere, liceat nihilominus.

Sup. hoc supra in resol. 65. §. Nota his. & ca

14. Et

sim, & recitatiue in alio §. eius not. & lege doctrinam Res. & §§. annot. seq. huius res.

14. Et licet Syluester, & Petrus Sotus, aliique nõnulli, negent posse Diaconum ministrare Eucharistiam etiam in necessitate extremè indigenti, quando Sacerdos negat, etiam iniquè, facultatem. Probant aliqui, quia ex Concilio Carthaginensi non debet Diaconus in præsentia Presbyteri, nisi iussus Eucharistiam ministrare. Præterea sumptio huius Sacramenti non est necessaria tanquam medium; sed solum ex præcepto, quod in eo casu, sicut in aliis similibus non obligat; quia in eo casu non potest Diaconus contra voluntatem Presbyteri ministrare. Tandem quia quando adest immediatus superior, & hic repugnat, non licet recurrere ad voluntatem interpretatiuam alterius superioris; alias Episcopo iniustè, & iniquè negante iurisdictionem, vel approbationem ad audiendas confessiones alicui sacerdoti digno, liceret huic ex interpretatiua voluntate Pontificis, aut Christi Domini Confessoris munus exercere, quod falsum est, & nemo audebit concedere. Nihil ergo refert quod Sacerdos ille sua abutatur potestate, quia licet iniustè id faciat, tamen denegat licentiam, sine qua Diaconus non potest tale munus obire.

15. His tamen non obstantibus contraria sententia est tuta in praxi, posse scilicet Diaconum in eo casu necessitatis, iniustè renuente Presbytero ministrare, & docent graues Authores Sotus *in 4. dist. 13. q. 1. art. 3.* Henriquez *l. 8. c. 54. n. 2.* Suarius *disp. 72. sect. 1.* Valentia *disp. 6. quæst. 10. punct. 1.* Rodriquez *tom. 1. quæst. regul. quæst. 56. artic. 8.* & alij multi; Nam quando non est præsens Episcopus, aut præsbyter, qui id possit Diacono committere, poterit ille facere ex præsumpta interpretatiua voluntate id potentis committere: Immo iure ipso communi Canonis 14. Concilij Nicæni 1. est illis in eo casu concessum.

16. Ergo & in casu nostro, quando Sacerdos nollet ministrare Eucharistiam infirmo existente in articulo mortis, & prohiberet laico, ne id faceret, dicendum est, laicum, hoc non obstante posse ei Eucharistiam ministrare, ex præsumpta, & interpretatiua voluntate Ecclesiæ & Summi Pontificis, qui in tali casu ex rationibus adductis ab Hurtado *vbi suprà* censetur dispensare in præcepto, & licentiam laicis concedere.

17. Confirmatur secundò nostra sententia ex opinione Patris Hurtadi *num.* 1491. vbi putat valdè probabile non posse fieri legem, qua statuitur, quod neque in casu extremæ necessitatis possit laicus porrigere Eucharistiam, quia sumptio Eucharistiæ in hoc casu est de iure diuino, contra quod non potest ius humanum, quod sicut non potest prohibere, quod laicus non leuet Eucharistiam de terra, vbi indecenter iacet, quia hæc indecentia, est contra ius reuerentiæ debitæ Sacramento; ita non potest prohibere, quod laicus non porrigat Eucharistiam infirmo in extremis posito: cui incumbit obligatio iuris diuini sumere viaticum. Ità ille

18. Quæ omnia maximè, & à fortiori procedunt in casu nostro ad firmandum, non posse Parochum, neque alium Sacerdotem, nolente communicare infirmum, prohibere laico, ne Eucharistiam infirmo ministret.

Sup. hoc supra in Res. 61. §. Sed. ad medium, à vers. Notandum tertio. & quamuis non plenè sup. hoc ex Res. 65. lege doctrinam §. Nota hîc.

19. Hinc infertur, quod Regularis, vel alius Sacerdos possit ministrare infirmo viaticum, si Parochus præsens nollet ei illud ministrare, nec licentiam ministrandi illis præbere, & hoc ex tacita, & interpretatiua licentia, & authoritate Summi Pontificis; Ita Pater Hermannus *in medulla Theologia mor. lib. 6. tract. 3. cap. 2. dub. 1.* & Martinus de San Ioseph *in mon. confess. tom. 1. lib. 1. tract. 5. de pœnit. num.* 15. vbi sic ait; [Tambien podrà dar el Viatico el Religioso, aunque el cura este presente, si injustamente no quiere darsele el à su Patroquiano, porque puede el Religioso en este caso tener la presumpta del Obispo, ò del Summo Pontifice; Et voluntas ex coniecturis declaratur. Ita ille: sic & in casu nostro. Ergo, &c.

Sup. hoc supra in resol. 62. § 2. a lin. 6. sed lege eam per totã, & si placet alias Res. & §§. eius primæ not.

20. Sed hîc breuiter notanda sunt duo; Primò, infirmum qui satisfecit præcepto sumendi Viaticum è manibus sui Parochi, posse post aliquot dies in eadem infirmitate illud sumere è manibus cuiuscumque Regularis, si haberet priuilegium, vt in Oratorio Domus suæ possit dicere Missam; nam in illo Regularis posset celebrare, & postea infirmum etiam non ieiunum communicare; Ita Pater Hermanus loco citato.

21. Secundò nota, non esse mortale, si laicus existens in peccato mortali, reuerentiæ, & honoris causa deosculetur Eucharistiam, licet Sotus dicat fortassè esse mortale, sed certè ait Suarez, non videtur esse tale; & ita docet Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tract. 4. disp. 21. dub. 5. num. 101.*

RESOL. LXIX.

An qui sumpsit Eucharistiam tempore Paschatis, teneatur sub mortali illam sumere in articulo mortis?

Et notatur, quod adest præceptum diuinum, quod obligat sumendi Eucharistiam tempore mortis, etiam si tempore Paschatis fuerit sumpta? Ex part. 3 tr. 3. Res. 42.

Sup. hoc infra in Res. 70. §. Ad cõfirmationẽ. & §. Verum, ad lin. 5. & in Res. 72. §. 2. ad lin. 4. & in Res. 74. §. Restat modo, post medium, à vers. eum, qui tẽpore. sed lege eam per totã, & alias eius primæ not. & ex Res. 2. huius Res. Vide §. 1. & alias Res. eius primæ not.

§. 1. Seclusо contemptu negatiuè respondet Caietanus, Armilla, & Sà quos citaui *in 3. part. tract. 4. resol.* 40. quibus nunc addo Martinum Ledesmam *in 1. part. quæst. 21. art. 2. dub.* 11. Victoriam *in sum. num.* 86. & hanc sententiam probabilem esse docet ex Suarez Adamus Tannerus *tom. 4. disp. 5. quæst. 8 dub. 5. num.* 109.

2. Verùm ego contrariam sententiam teneo cum Granado *de Sacram. in 3. part. contr. 6. tract. 10. disp. 3. num 9.* Præposito *in 3. part. quæst. 80. artic. 11. dub. 1. num.* 54 Hurtado *de sacram. Eucharist. disp. 10. diffic. 2.* & aliis. Dico igitur quòd si quis in Pascha communicauit, qui post menses incidat in mortis periculum, per similem communionem non satisfaciet obligationi communicandi in articulo mortis, quia ea communio morali iudicio non potest dici habere rationem Viatici; vnde si quis data copia communicandi negligat, mortaliter peccat, & qui ita se gereret, malè audiret.

Sup. hoc in Res. 1. not. præteritæ, à principio vsque ad §. Nec obstat. & infra in Res. 74. §. Restat a lin. 10 à vers. Nec valet, sed lege eã per totam, & alias eius primæ not.

3. Et pro supradictorum confirmatione, nota; quòd adest præceptum diuinum, quod obligat sumendi Eucharistiam tempore mortis, etiamsi tempore Paschatis fuerit sumpta. Ita contra Caietanum, Syluestrum, Armillam & alios docent Hurtadus *vbi suprà*, & communiter DD. Ita vt Ochagauia *de Sacram. tract. 2. de Eucharistia, quæst. 14. num.* 4. asserat hanc sententiã neminem sine temeritate negare posse. Probatur hæc opinio ex Concilio Carthag. IV. *can.* 77. quod à Leone IV. approbatum fuit, dum absolutè, & absque vlla limitatione præcipitur eis, qui in infirmitate, (subintellige periculosa) sint, vt viaticum accipiant, & non leuiter deducitur ex Concilio Niceno I. *can.* 12. qui refertur *can. de his* 26. *quæst.* 6. dum Eucharistia sumenda in fine vitæ dicitur viaticum necessarium, & consuetudine Ecclesiæ, in qua Eucharistia in articulo mortis sumitur, tanquam quid ex obligatione necessarium, etiamsi tempore Paschatis sumpta fuerit. Consuetudo autem, qua aliquid fit tanquam ex obligatione necessarium, vel supponit præceptum antea latum, vel si non supponit, ipsa consuetudine introducitur.

RESOL.

RESOL. LXX.

Infirmus in articulo mortis quonam tempore teneatur viaticum sumere, & si illud non sumat, an peccet tantum venialiter?

Et an infirmus, qui semel Eucharistiam sumpsit in anno, si illam in mortis articulo omittat ex negligentia, peccet?

Et quæritur, quando ergo lex diuina suscipiendi Eucharistiam, si non in mortis articulo, obliget?

Et pro praxi huius vltimæ difficultatis alij casus adducuntur in §. Quandonam, huius Resolutionis?

Et notatur, etiam seclusa aliqua Ecclesiæ determinatione, omittentem per tres, vel quatuor annos Communionem, præcepti diuini reum esse, & illum constringere, quamuis alij aiant seclusa determinatione Ecclesiæ, nullius peccati reum esse, qui toto vitæ tempore vsque ad mortis articulum, vel periculum omitteret communionem?

Et an Eucharistia sit medium necessarium ad salutem?

Ex part. 9. tr. 9. & Misc. 4. Res. 47. alias 46.

Sup. hoc lege §. vltim. Res. præteritæ, & infra in Res. 74. §. Restat. à lin. 10. à vers. Nec valet. sed vide eã per totam, & alias eius primæ annot.

§. 1. AD hoc dubium sic respondet ex Societate IESV P. Baunyus *in Theolog. moral. tract. 5. de Euchar. quæst.* 54. vbi sic ait: Contendunt alij, sumptionem hanc non ad diuinam, sed Ecclesiasticam institutionem referendam esse, quibus ego calculum meum adiungo, hac maximè ratione inductus, quod quæ sunt iuris diuini, his priuari nemo possit, cum ad ea potestatem, Dei voluntate habeat. Sed apud multas gentes mos hic inualuit, vt vltimo supplicio afficiendis negetur Eucharistiæ perceptio, quas culpæ mortiferæ, ob eam rem affines omnes esse, nemo prudenter asserat: non est ergo diuino iure sub finem vitæ frequentanda Communio.

2. Confirmatur, legibus Ecclesiæ, non admittuntur ad Cœlestem hunc cibum excommunicati, quamuis eorum valetudo sit desperata, nisi sit eidem persuasum illos resipuisse, vitamque Christiano dignam agere, quia Eucharistia cibus est viuentis animæ, ac Deo gratæ, qualis non est excommunicati, qui publico Ecclesiæ iudicio ob lethale flagitium est mortuus: non est ergo moribundis iure diuino præcepta Eucharistiæ perceptio, quia lege, ac statuto Ecclesiæ, diuinum non potest euerti, & tamen eius auctoritate tam præcisis, de quorum pœnitentia certa non habet argumenta, quàm facinorosis, morituris cum infamia in publico foro, non est impartienda Eucharistia.

3. Obiicies. Tunc maximè res est in præcepto, cum eius vsus est necessarius ad assequendum finem præcepti, sed si quando vniri oportet hominem Deo, maximè sub finem vitæ, quam in rem maximè Communio est vtilis, & à Deo instituta: est ergo tunc vsurpanda. Confirmatur: quia hoc Ecclesiæ semper curæ fuit, ne quis decederet sine Viatico, quod est argumento, credidisse illam, cuique eo tempore, quo periclitatur, iure diuino sumendum esse.

4. Respondendum est argumento, negando vsum Sacramenti Eucharistici absolutè esse necessarium ad vnionem animæ cum Deo, quod tamen supponi videtur in maiore: hominis enim reconciliatio cum Deo, effectus est gratiæ, eiusdemque cum eo vnio per amorem, quæ duo assequi potest quilibet aliis meliùs quàm Eucharistia.

5. Ad confirmationem dicendum, in id Ecclesiam incubuisse ab omni æuo, vt fideles refecti sacro pane è vita excederent, non quod ea opinione esset vt crederet ad hanc religionem teneri eos lege diuina, sed quod sciret, in eo Sacramento, magna ac verè præcipua salutis, gratiæque consequendæ præsidia esse. Quando ergo inquies, si non in mortis periculo, lex diuina de suscipienda Eucharistia obligat. Non sæpius quàm semel in vita, inquit Maior: Victoria *in summa de Sacram. quæst.* 86. *de Eucharistia.* Non credit eum peccare, qui semel Eucharistiam sumpsit in anno, si illam in mortis articulo omittat ex negligentia. Eodem inclinat Nauarrus *in consil.* 16. *de pœnitentiis, & remissionibus.* Mihi probatur eorum opinio qui dicunt, ea de re statui nihil posse ex scripturis, cùm de tempore, ac sedulitate frequentandæ Eucharistiæ, ne verbum quidem habeant, possintque hæc verba: *Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, &c.* intelligi dicta esse de Communione vnica. Hucvsque Baunyus.

Sup. hoc in fine §. seq. & in alio eius not.

6. Verùm, vt Iesuitæ Dominicanum consociemus, audi, quid asserat Martinus Ledesma *in 4. tom. 1. quæst. 21. art. 11. dub. 2. folio mihi* 415. Dubitatur, ait, an sit de præcepto, quòd ægrotantes sumant Eucharistiam? Ad hoc dicit Paludanus, quòd si tales parum post Pascha morerentur, & fuerunt communicati in Paschate, non peccarent, licèt non sumerent Eucharistiam. Aliter autem peccarent. Tamen Syluester dicit, quòd nullum est peccatum, saltem mortale. Et ita est tenendum, quia non est aliquod præceptum in contrarium. Sed esset veniale peccatum ex negligentia illud dimittere.

Sup. hoc in Res. præterita, & in alijs eius primæ annot.

Sup. hoc peccato infra in Res. 72. §. vlt. & in §. præterito huius resol. à lin. 10. & vers. Non credit.

7. Et est antiqua consuetudo in Ecclesia, quòd detur Eucharistia ægrotantibus: vt habetur *de pœnitent. & remissionib. cap. Quod in te.* Et Eusebius in Ecclesiastica historia refert de quodam ægroto, qui clamabat, vt deferretur ei Eucharistia, & statim conualuit in cælum allata Eucharistia. Præterea quòd quis ægrotans ob negligentiam non sumeret Eucharistiam propter Ecclesiæ antiquam consuetudinem, grauiter peccaret, venialiter tamen citra contemptum. Vnde stando in solo iure diuino, sufficeret solùm semel in vita communicare. Hæc Ledesma.

8. Sed quid tibi videtur amice Lector, adhærendum ne erit nobis his opinionibus? Apagè. Et ideò rectè Salmanticensis Ochagauia *de Sacrament. tract. 2. de Eucharist. effectibus, & vsu, quæst.* 14. *num.* 4. sic ait: Antiquitus fuit in Ecclesia, & nunc etiam est præceptum de sumenda Eucharistia in articulo mortis, quod nullus sine temeritate negare potest. Ita statutum est in Concilio Ancirano, *can.* 22. circa homicidas voluntarios, & in Concilio Nicæno, *can.* 13. & idem statuitur circa publicos pœnitentes in Concilio Carthaginensi I V. *can.* 77. Neque valet dicere, quòd in Concilio Nicæno, & Ancirano, solùm fiat sermo de Sacerdotibus, & Episcopis, quibus imponitur hoc præceptum ministrandi; nam contrà est, quòd si hoc Sacramentum non esset necessarium ex præcepto, populo, non ita strictè administratio præciperetur Sacerdotibus. Tum quia Concilium Nicænum Eucharistiam vocat Viaticum necessariũ, quod si non esset impositum sub præcepto populo, non diceretur necessarium Viaticum, nam hæc necessitas non est, nisi respectu populi, cui dicitur Viaticum. Vnde meritò contra supradictos Doctores inuehitur sapientissimus Granadus *in 3. part. controuers. 6. tract. 10. disp. 3. num. 8. & 9.* Vide etiam Cardinalem Lugo *de Sacrament. Eucharist. disp. 16. sect. 2. num.* 33. Coninch *de Sacram. quæst.* 80. *art.* 11. *dub.* 3. *num.* 94. Layman *lib. 5. tract. 4. cap. 5. num.* 2. Palaum *tom. 4. disp. unica, punct. 14. num.* 4. Amicum *in Curs. Theol. tom. 7. disp. 29. sect. 2. num.* 12. & communiter Doctores.

9. Dicendum est itaque contra sententiam, quæ est Alensis 4. *part. quæst.* 11. *membr.* 2. *art.* 4. §. 1. Bonauenturæ *in 4. dist. 12. part. 2. art. 2. quæst.* 1. S. Thoma, *dist.* 9.

dist.9.quæst. vnica, art.1.ad quæst.2.& dist.12.quæst.3. art.2.ad 1.quæst. Argentinæ *quæst.3.art.4.* Ferrariensis 4. *contra Gentes, cap.61.* Syluestri *verb. Eucharistia 3.quæst.1.* Gabrielis *in Can. Missæ leg.87.in fine*, Palatij *in 4. dist 9. disp. 2. concl. 4.* Dicendum inquam contra sententiam supradictorum Doctotum, præceptum de sumenda Eucharistia esse diuinum: & ita docet D. Thomas Magister omnium *in 3.part.qu.80. art.11.* Manifestum, inquit, est, quod homo tenetur hoc Sacramentum sumere non solùm ex statuto Ecclesiæ, sed ex mandato Domini. Et præter Doctores citatos idem docet Vazquez *disp.213.cap.2.* Suarez *disp.69.sect.1.* Henriquez *lib.8. de Euch.cap.4.* & alij penes ipsos, ita vt Valentia *tom.4. disput.6. quæst.8. punct. 4.* dixerit, nullum Catholicum hoc tempore oppositum docere. Probatur, quia Eucharistia saltem in voto implicito est medium necessarium ad salutem: ergo diuino præcepto tenentur homines aliquando illam suscipere. Patet consequentia; quia cùm ex ipsa Dei institutione teneatur homo prospicere saluti suæ, tenetur consequenter ea efficere quæ Deus ipse instituit, vt media ad salutem, si ea sint eiusmodi, quæ ab homine effici possint. Sic enim diuino præcepto tenetur homo recipere Baptismum, elicere actum fidei, & similia, quia sunt media necessaria ad salutem, & ab ipso homine recipi, aut effici possunt: ergo cùm Eucharistia sit instituta à Domino, vt medium ad salutem, & illius vsus, seu receptio sit opus, quod ab homine fieri potest, tenetur diuino præcepto ad illius vsum.

Sup. hoc in Ref. & §§. not.1. huius Ref. & lege etiam Ref. notationis hanc sequentia.

Sup. hoc lege supra Resol.1.& 2. & vide etiam alios §§. earum annot.

10. Nec obstat Eucharistiam solùm esse medium in voto implicito: nam id solùm conuincit posse hominem adipisci salutem æternam absque reali susceptione Eucharistiæ, absque expresso illius desiderio: non tamen probat, nunquam teneri diuino præcepto ad illam accedere; potius enim oppositum planè colligitur: nam Eucharistia dicitur medium necessarium, quia nulli confertur iustificatio ex diuina institutione, nisi intuitu Euharistiæ tanquam finis Sacramentorum, ad cuius susceptionem, statis & opportunis temporibus accessurus est: ergo ex ipsa diuina institutione oritur obligatio accedendi ad illam opportunis temporibus; alioqui frustra conferretur prima iustificatio intuitu Communionis.

11. Quandonam verò obligat hoc præceptum? Aliqui asserunt quoties magna aliqua necessitas vrget ad consequendum finem, propter quem hoc Sacramentum est institutum, nempè ad roborandam vitam spiritualem contra graues tentationes. Quæ sententia probabilior est: difficultas tamen non modica est in assignanda huiusmodi necessitate. Durandus *in 4. dist.2. quæst.9.* & Gabriel *quæst.1. art.2. post concl. 3.* assignant articulum mortis, in quo vnusquisque fidelis tenetur se præmunire hoc necessario Viatico; de quo non est dubitandum, vt supra probauimus. Alij, præter hunc articulum, quoties necessitas vrget superandi grauem aliquam tentationem. Alij, quoties fidelis putat, nunquam amplius huius Sacramenti opportunitatem se in hac vita habiturum: Suarez *disp.69.sect.3.concl.3.* Tertio, quartovè quoque anno. Alij hanc obligationem vltra articulum mortis relinquunt prudenti iudicio Confessoris; nec posse, aiunt, dari tempus quo quis certò obligetur ad hoc Sacramentum recipiendum, sed ad illud necessariam fuisse Ecclesiæ determinationem. Sed hac in re duo videntur mihi certa: vnum est eum qui singulis annis ad Eucharistiam accederet, satisfacturum huic obligationi; quia Ecclesia ita sentit, cùm hoc tempus præscripserit fidelibus, & nemo dubitet maiorem frequentiam non esse præceptam. Alterum quod notauit Victoria, & Valentia non displicuit, scilicet diuino præcepto teneri sumere Eucharistiam eum, qui prudenter crederet, se iam vsque ad finem vitæ non habiturum vlterius opportunitatem accedendi ad hoc Sacramentum: etenim si tunc non accederet, differret postea Communionem per plures annos, & fortè per totam vitam, intra quam aliquoties communicare tenetur, vt dictum est: quare, vt quoquo modo potest, prospiciat spirituali saluti, tenebitur præuenire tempus, & præassumere cælestem panem, quem postea accipere non licebit.

Sup. contento in hoc §. supra in Resol. 1. §. 1.

Sup. hoc in Ref. & § not. præteritæ.

Sup. his sequentibus ibidem.

Sup. hoc ibidem ad medium præcitat. §. 1. vers. Et tertio.

12. Nota tamen, quòd licèt Suarez *disp.69.sect.3.* Bonacina *de Sacrament. disp.4. quæst.7. punct.1. num.8.* & alij asserant, etiam seclusa aliqua Ecclesiæ determinatione, omittentem per tres, vel quatuor annos Communionem præcepto diuino reum esse, & illud constringere; tamen Palaus *tom.4. disp. vnica, punct. 14. num.9.* & Vazquez *disp.214. cap.3. à num.20.* cui ex parte consentit Ægidius Coninch *quæst. 80. art. 11. dub.3. in fine*, aiunt seclusa determinatione Ecclesiæ nullius peccati reum esse qui toto vitæ tempore vsque ad mortis periculum omitteret Communionem. Nam præcepta affirmatiua determinatum tempus & cognitum habere debent, in quo executioni mandentur. At seclusa determinatione Ecclesiæ, nemini constat, nec constare potest, quod tempus Christus huius præcepti executioni signauerit præter mortis articulum. Ergo extra illud, nemo præcepto Diuino obligari potest. Et confirmo. Ponamus Christum Dominum instituisse hoc Sacramentum, præcepisseque in vita sumendum, quoties Ecclesia sua lege determinauerit. Sanè ex hac Constitutione, & Decreto quòd rationi maximè consentaneum est, infertur manifestè, neminem obligatum esse ex Diuino præcepto Eucharistiam sumere, antequam Ecclesia tempus sumptionis determinauerit, quia obligatio diuini præcepti ab ea determinatione pendet, & sub ea determinatione profertur.

13. Sed hoc dictum esse volo in sententia horum Doctorum. Et ex illa sequeretur, quod præceptum diuinum de sumenda Eucharistia semel adimpleri possit, quod ex Neotericis docuit Ledesma vbi supra, & ante illum Palud. *in 4. dist.9. quæst.1. art.1.* & alij quos refert Suar. *disp.69. sect.3.* Sed huic sententiæ, & meritò, non assentit Granadus vbi supra, quia cùm Eucharistia instituta sit in cibum spiritualem, & ad enutriendam animi vitam, valde negligens iudicaretur propriæ salutis, qui in tantis huius vitæ periculis, tamque frequentibus, semel tantùm per 40. annorum spatium, v.g. se ipsum hoc cibo muniret, & vires spirituales reficeret. Meritò igitur dicendum est, præter articulum mortis, præceptum diuinum de sumenda Eucharistia, obligare, aliquoties in vita. Sed quantum temporis vnam, & alteram Communionem, sumptam per modum Viatici, in articulo mortis debeat intercedere, in sequenti Resolutione explanabimus.

Quæ hic est infra Ref. 87.

RESOL. LXXI.

An qui paulo ante, v.g. 8. vel 15. dies communicauerit, teneatur iterum in articulo mortis communicare? Ex part.5. tr.3. Ref.41.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Marchantius *de Sacram. in resol. qq. pastoral. de Eucharist. tract.4. cap.1. quæst.2. & tract.6. sect.3. fol. 387.* Paludan. *in 4. dist.9. quæst.1. art.2.* Angelus *ver. Euchar. 3.* Tannerus *tom.4. disp.5. quæst.8. dub.5. num.110.* Reginaldus *tom.2. lib. 19. num. 65.* Iacobus Granado *de Sacram. in 3. part. contr.6. tract.10. disp.3. num.9.* Henriquez *lib.8. cap.5. num. 3.* Mercerus *de Sacram. in 3. part.*

Sup. hoc in Ref. seq. & infra in Ref. 73. in principio, & post medium, & in Ref. 74. § Verum. & §. penult. post medium, à

verſ. patet igitur. & in Reſol 81. §. Sed quia. à lin. 9. & infra in tr.5. Reſ.5. §.5. à lin. 50. & verſ. Et ita. & ſi places, lege Reſ. 3. huius not. à principio, & alias eius primæ not. ſignâtes pro aduerbio *ſupra* contentu in lin. 5. & 6. §. 2. huius Reſ. & pro aduerbio *alibi* cõtenſo in lin. 3. dicti §. in alia Reſ. huius not. & in tom. 3. tr. 1. Reſ. 54. ex doctrina §. Secundus caſus. & ſeqq.

part. quæſt. 80. *art.* 11. Chapeauilla *de ſacram. Euchar. quæſt.* 10. & alij & ratio eſt, quia nunc præceptum ſumendi Euchariſtiam tempore mortis, videtur moraliter impletum; & hanc ſententiam nouiſſimè, me citato, docet Ioannes de Lugo *de ſacram. Euchar. diſp.* 16. *ſect.* 2. *num.* 37.

2. Sed licèt ſuprà cum Vaſquez & alijs contrariam docuerim ſententiam, non audeo tamen hanc, tamquam improbabilem, damnare, quam ego alibi tamquam probabilem etiam docui, propter Doctorum multitudinem in eam conſpirantem, & quia rationibus Vaſquez à me ſuprà adductis aliquo modo poteſt ſatisfieri; quamuis enim ante morbum non vrgeat præceptum, ſi tamen tam paruo intercedente interuallo ſumpta ſit Euchariſtia, poteſt dici ſumptum re ipſa viaticum, & quòd eſt vtile pro vnione, & confortatione in morbo, & proinde ceſſare obligationem vlterioris communionis. Quemadmodum ſi quis creditori obligetur tantùm poſt annum centum reddere, ſi reddat ante tempus obligationis, omninò liberatur à debito, aliter ſe res habet in alijs præceptis, in quibus omnium iudicio eſt onus tempori annexum. Et ita hanc ſententiam probabilem eſſe admittit Præpoſitus *in* 3. *part. quæſt.* 80. *art.* 11. *dub.* 1. *num.* 54. Verùm magis difficilis quæſtio reſoluenda eſt. Ideo quæro.

RESOL. LXXII.

Quidam infirmus antequam in mortis periculum incidit, ſacram Euchariſtiam ex deuotione ſumpſit, quæritur, an teneatur iterum communicare?

Et an qui in Paſchate communicauit, ſi in articulo mortis non communicet ex negligentia quadam ſine contemptu, peccet moraliter?

Et curſim docetur non eſſe mortale omittere Euchariſtiam in articulo mortis, niſi adſit contemptus? Ex part. 3. tr. 4. Reſ. 40.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & in alijs eius annot.

§. 1. RESpondeo negatiuè cum Layman *in Theol. moral. lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 5. *num.* 4. vbi ſic aſſerit. Si infirmus vno, duobus, tribus, vel etiam octo diebus antequam in mortis periculum incidit, communicaueſit, conſolendum quidem ei eſt, vt iterum Euchariſtiam per modum viatici accipiat, tamen ad id non obligatur, cùm præceptum de Euchariſtia ante mortem inſtantem ſumenda ſecundùm ſubſtantiam impleuerit. Ita Layman, & alij.

2. Sed plus addunt Caietanus *verb. Communio*, Armilla *eodem verbo*, *numero* 4. & Emanuel Sà correctus à magiſtro Sacri Palatij *verbo Euchariſtia*, *num.* 1. vbi ſic aſſerit. Qui in Paſchate communicauit, ſi in articulo mortis non communicet ex negligentia quadam ſine contemptu, non peccat mortaliter. Ita ille, licèt contrarium aſſerant Zambranus *de caſ. tempore mor. cap.* 3. *dub.* 1. Syluius *in* 3. *part. quæſt.* 80. *art.* 11. *quæritur* 1. *concl.* 1. Layman *vbi ſuprà*, & Fagundez *præc.* 3. *lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 8. qui malè pro ſua ſententia citat Emanuelem Sà, vt *ſuprà* viſum eſt.

Sup. hoc ſupra in Reſ. præterita, & in alijs eius annot.

3. Notandum eſt tamen hîc obiter, D. Bonauenturam *in* 4. *diſt.* 10. *art.* 3. *q.* 1. Paludanum *diſt.* 9. *q.* 1. Caietanum *in ſumma verb. communio*, Armillam *eodem verbo*, *num.* 4. Victoriam *in ſumma*, *n.* 83. Ledeſmam, & alios docere non eſſe mortale omittere Euchariſtiam in mortis articulo, niſi adſit contemptus; licèt contrarium doceat Richardus, Durandus, Gabriel, Sotus, & alij, quos citat, & ſequitur Pitigianus *in* 4. *ſent. tom.* 1. *diſt.* 19. *q.* 3. *art.* 7. & alij recentiores, quos ego ſequor.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 70. §. Verũ. in fine, & in alio verſ. eius not.

RESOL. LXXIII.

An qui ſumpſit Euchariſtiam mane, & poſt prandium incidit in periculum mortis, poſſit iterum Euchariſtiam ſumere?

Et an qui paulo ante articulum mortis ſumpſit Euchariſtiam, maneat liber ab obligatione præcepti ſumendi Euchariſtiam pro eo articulo? Ex part. 4. tr. 4. & M. ſc. Reſ. 197.

§. 1. DEciſio huius caſus pendet ex illa quæſtione, an qui paulo ante articulum mortis ſumpſit Euchariſtiam, maneat liber ab obligatione præcepti ſumendi Euchariſtiam pro eo articulo? & partem affirmatiuam alibi probabilem eſſe docui, quam nouiſſimè tuetur Homobonus de Bonis *in conſultat. caſuum conſcient. vol.* 2. *part.* 5. *reſpon.* 47. Sed pro conſolatione alicuius infirmi, in tali caſu poſſe iterum, etiam non ieiunum Euchariſtiam ſumere, probabiliſſimum eſſe exiſtimo, tenens opinionem illorum, qui aſſerunt non ſatisfieri dicto præcepto per communionem factam ante articulum mortis, quamuis paulò antea factam. Et ideo Gaſpar Hurtado *de Euchar. diſp.* 10. *diffic* 2. ſic ait. Exiſtimamus eum, qui ſanus, aut ſi infirmus, extra periculum tamen mortis, communicauit, ſi in eodem die poſt eam communionem incidat in periculum mortis, ſiue violentæ, ſiue naturalis, & adeò vrgens, vt prudenter timeatur eodem die moriturus, aut quòd eo tranſacto non ſit futurus potens communicare, teneri pro Viatico iterum in eodem die communicare poſt incidentiam in dictum periculum, quia præceptum communicandi in articulo mortis, cui non eſt ſatisfactum communione ante periculum facta, eſt diuinum, & maioris ponderis, quàm prohibitio Eccleſiaſtica non communicandi in eodem die, niſi ſemel (& tu adde, ieiunus) quod expreſſit Vaſquez *in manuſcriptis*, & ei ſubſcripſerunt noſtræ Societatis, & plures alij grauiſſimi viri Academiæ Complutenſis, & Salmanticenſis, & id fecerunt Madriti P. Vega Rector illius Collegij, & P. Auolos in eodem Collegio. Ita Hurtado *vbi ſuprà*.

Sup. hac quæſt. ſupra in Reſ. 71. & in alijs eius annot. & ad medium huius Reſol. à verſ. Et iden.

Sup. hoc late in Reſol. ſeq & in alijs eius primæ not.

Sup hac ſeq. doctrina in Reſ. not. primæ huius Reſ. & ſignâter in Reſol. ſeq. §. Verum. ad medium. à verſ. Confirmatur. & in §. Ad tertiũ. poſt mediũ. à verſ. Patet igitur.

RESOL. LXXIV.

An qui mane communicauit, vel Miſſam dixit, & poſtea eodem die incidit in periculum mortis, poſſit non ieiunus adhuc ſacrum Viaticum ſumere?

Et an in tali caſu non ſolum poſſit, ſed teneatur talis iterum Euchariſtiam ſumere, ſiue mors ſit naturalis, ſiue violenta?

Et an ſit præceptum diuinum de ſumenda Euchariſtia in articulo mortis, vel an hoc præceptum non ſit diuinum?

Et aſſeritur, quod quando concurrunt duo præcepta, maius præponderat, & eſt anteponendum, vt eſt in ſupradicto caſu, in quo concurrunt præceptum diuinum de ſumenda Euchariſtia, & præceptum Eccleſiaſticum de ieiunio, & non ſumenda Euchariſtia bis in die?

Et docetur eum, qui tempore Paſchatis communicauit, amplius non teneri, ſecluſo ſcandalo, in articulo mortis communicare. Ex part. 5. tr. 3. Reſ. 33.

§. 1. HIc caſus in facti contingentia accidit his diebus, & negatiuam ſententiam mordicus ſuſtinent Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *diſput.* 69. *ſect.* 3. Fagundez *de præcept. Eccleſ. part. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 7. Raucius *in praxi Confeſſar. num.* 32. *fol.* 189. Fauſtus *de Euchar. lib.* 1. *quæſt.* 247. Granadus *in* 3. *part. D. Thom.* contro*ſ*.

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & in Reſ. præterita paulo poſt initiũ. verſ. Sed pro cõſolatione. & infra in

Reſ.81.§.Sed quia, & ſup. in tr. 2. reſ. 133.§. Sed &. & tom.3. tr. 2. reſ. 54. §. Secũdus caſus.

*controu.6.tract.*10. *diſput.*3.*num.*9. Mæratius *in D.Th. tom.*3. *diſp.*35. *ſect.*2. *num.*4. Michael Zambranus *de Sacram miniſtrant. tempore mortis, cap.*3.*dub.*1.*num.*1. & 6. Pitigianus *in* 4. *ſent. tom.*1. *diſtinct.*9.*quaſt.*3. *artic.*7. Mercerus *in* 3.*part. quaſt.*80. *artic.* 11. *quaritur tertiò.* Coninck *de Sacram.quaſt.*80. *art.* 11.*dub.*3. *num.* 100. & alij communiter; quia primò ex prohibitione Eccleſię non licet bis in die communicare, ex *c.conſuluiſti, de celebratione Miſſarum,* ex *cap. ſufficit, de conſecrat. diſtinct.*1. & docet D. Thom. *in* 3. *p. quaſt.*80. *art.*12. Alenſis *in* 4 *part. quaſt.*52 *mem.*3. & alij. Secundò, quia talis in ſubſtantia ſatisfecit præcepto communicandi in articulo mortis per modum Viatici, eſt enim ſenſus huius præcepti, hominem teneri paulò ante mortem communicare: nam finis præcepti videtur eſſe, vt per Communionem homo ſe ad tranſitum ex hac vita præparet, quod ſatis aſſequitur paulò ante mortem communicando, ſicut qui audiſſet Sacrum in die feſto, ignorans tunc eſſe Feſtum, talis non teneretur eodem die iterum aliud Sacrum audire, poſtquam cognouit eſſe diem feſtum. Tertiò, quia cum tempus fuerit breue à morbo, moraliter talis, quando mane ſumpſit Euchariſtiam, ſumpſit illam in periculo mortis; vnde mors moraliter tunc imminebat, licet ignorabatur, & ideò iam aderat obligatio præcepti, quamuis, vt dictum eſt, ob ignorantiam hoc non erat cognitum: quod tamen non obſtat, quominus per Communionem eo tempore factam, aliquis illi obligationi ſatisfaciat, quia vnuſquiſque in ſuis actibus cenſetur habere intentionem virtualem, vel implicitam implendi omnem obligationem, quam poteſt, & debet, licet fortè illam ignoret. Hæc opinio eſt probabilis, & ego à fortiori illam docui *in part.* 3. *tract.*4. *reſol.*40.

Quæ hic eſt Reſ.71. poſt præteritã, & in aliis eius not.

2. Verùm quia maximam conſolationem, vt patet, ægrotus haberet, ſi in tali caſu poſſet iterum communicare, ego puto contrariam ſententiam etiam probabilem eſſe. Dico igitur non ſolùm poſſe, ſed etiam teneri, quia in articulo mortis tenentur omnes communicare per modum Viatici, vt ex hac vita ſecuriùs migrent: ſed qui modo ante dicto communicauit, non ſumpſit Euchariſtiam vt Viaticum, eo quod ille, qui nihil cogitans de morte ſumit hoc Sacramentum, non ſumit illud vt Viaticum, hoc enim tantùm datur proficiſcentibus ex hac vita, ille autem qui bene valet, non dicitur proficiſci ex hac vita, ſiquidem nullus ſatisfacit alicui præcepto antequam obligatio illius incipiat: ergo morbo adueniente, & periculo mortis inſtante, tenetur iterum Euchariſtiam, & Viaticum ſumere. Confirmatur, quia hæc obligatio eſt propria illius temporis, quo adeſt tale præceptum, nec orta fuerat quamdiu periculum non imminebat: ergo illi ſatisfacere non potuit per communionem priùs factã, ſicut è contra ſi exiſtente in periculo mortis homo peccaret communionem omittendo, & poſtea periculum euaderet, non teneretur priorem obligationem implere, quia iam ceſſauit: & ita hanc ſententiam in terminis, vt dici ſolet terminantibus docet nouiſſimè ex Societate IESV doctus Hurtadus de Mendoza *de Sacrament. diſputat.* 10. *de Euchariſt. difficult.* 2. cuius verba ego adduxi *in* 4. *part. tractat.* 4. *reſolut.* 197. & etiam pro hac firmanda ſententia facit ex Theologis Complutenſibus, qui typis ſcripta ſua mandarunt, Turrianus *in ſumma part.* 2. *cap.* 58. *dub.* 5. *num.* 3. & ex Theologis Salmanticenſibus, Petrus de Ochagauia *de Sacrament. tractat. de Euchariſtia, quaſt.*14.*num.*7. vbi docent, qui præcepto Euchariſtiæ non ſatisfecit, ille qui proximè ante articulum mortis recipit communionem, ſiue tunc valeret, ſiue ægrotus eſſet, dummodo non eſſet conſtitutus in articulo mortis, & hanc ſententiam præter Doctores citatos docet etiam Kelliſonius *in* 3.*part. tom.* 2.*q.*80. *art.*11 *notab.* 2.

Quæ hic eſt reſ. antecedens, & in aliis eius prima not.

3. Reſtat modò reſpondere ad argumenta contrariæ ſententiæ, & ad primum aſſero, quod quando concurrunt duo præcepta, maius præponderat, & eſt anteponendum, ſed cùm in noſtro caſu concurrat præceptum Eccleſiaſticum de non ſumenda Euchariſtia bis in die, & præceptum diuinum de communicando tempore mortis, hoc poſterius præualere debet tanquam maioris ponderis, vt rectè obſeruat Sanchez *in ſum.tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 17. vide etiam Gamachæum *in* 3. *part. D.Thom. poſt quaſt.*79. *de ſacrific. Miſſa, cap. vlt.* & alios. Nec valet dicere, quod hoc præceptum non ſit diuinum, teſte Alexandro 4 *part.q.*11 *memb.* 2.*art.*4. Bonauentura *in* 4.*diſt.* 12.*part.*2.*diſt.*.. *art.*1.*q.*1. Ferrarienſe *lib.*4.*contra Gent. cap.*61. Sylueſtro *ver. Euchariſtia* 3. D.Th. *in* 4.*diſt.*6. *q.vlt. art.*1. Gabriele *in Canone Miſſa,* & aliis. Non inquam, hoc valet dicere, nam contrariam ſententiam tenet D.Thom. *in ſuo vlt.teſtam.* quod eſt 3 *pars q.*80. *art.*12. & ibi Tannerus, Syluius, Nugnus, Valentia, Coninck, Kelliſonius, Suarez, & alij expoſitores, quibus adde Durandum, Paludanum, Gabrielem, Sotum, & Victoriam, quos citat, & ſequitur Præpoſitus *in* 3 *part.q* 80. *art.*11. *dub.*1. *num.*51. & probat ex Ioan.6. *Niſi manducaueritis,* &c. ex Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* ex 1. ad Corinth. 11. *Dominus Ieſus in qua nocte,* &c. & ex Concilio Trid. *ſeſſ.*13.*cap.*2. dicente, & in illius (ſcilicet Sacramenti Euchariſtiæ ſumptione) colere nos ſui memoriam præcepit. Nec etiam valet dicere cum Bixxero *de Sacram.part.*4.*cap.*8.*num.*5. Naldo *in ſum ver. Euchariſtia, num.*5. Caietano *in ſum.ver. Communio ſacramentalis.* Ledeſma *tom.*1. *part.*4. *quaſt.*22. *art.*2. *dub* 11. Syluestro *ver. Euchariſtia* 3. *in princip.* Armilla *ver. Communio, num.* 4. Emanuele Sà *ver. Euchariſtia, num.*1. Victoria *in ſumma num.*86. Rodriquez *in ſumma tom.*1. *cap.* 64. *num.*3. & Ioannes Franc. Suarez *in Enchirid. caſ. conſc. lib.*5. *ver. Euchariſtia,* eum qui tempore Paſchatis communicauit, ampliùs non teneri, ſecluſo ſcandalo, in articulo mortis communicare, quia Chriſtus non præcipit frequentiam Sacramenti Communionis, ſed communionem, qui autem in Paſchate communicauit, verè dicitur communicaſſe: ergo, &c. ſed hæc opinio non eſt admittenda, & ideo contrariam docet Durandus *in* 4. *diſt.*9. *quaſt.* 2. Gabriel *quaſt.* 2. *art.* 2. *concl.*3. Sotus *diſt.*12. *quaſt.*1. *art.* 11. Valentia *tom.*4. *diſput.*6. *p.*8. *punct.*4. Syluius *in* 3.*part. quaſt.* 80. *art.*1. *quaritur* 1. *concluſ.*1. Molfeſius *in ſumm. tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 8. *n.*95. Reginaldus *in praxi tom.*2. *lib.* 29. *num.*64. Vaſquez, Suarez, Coninck, Præpoſitus *locis citatis,* quod aptè probatur ex praxi Eccleſiæ, & ex Concil. Carthag. IV. *Can.*77. quod à Leone IV. approbatum fuit, dum abſolutè, & abſque vlla limitatione præcipitur eis, qui in infirmitate (ſubintelligo periculoſa) ſint, vt Viaticum accipiant. Dicendum eſt igitur extare præceptum diuinum de ſumenda Euchariſtia pro articulo mortis; vnde cùm in noſtro caſu concurrat eodem tempore cum præcepto Eccleſiaſtico de non ſumenda Euchariſtia, niſi ſemel in die, apparet obligare magis præceptum diuinum, quàm Eccleſiaſticum.

Sup. hoc ſupra in tr.1. Reſ.134. §. 1. prope fin. & in tom.1. tr. 3. Reſ. 154. § 1. ad medium, à verſ. Vnde.

Sup. hoc præcepto ſup. in Reſ. 69. §. vlt. & latè in Reſ. 70 à §. 1. vſq; ad §. Nec obſtat.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 69. & in reſ. 70. §. Verũ, ad medium, & in §. Ad. & in Reſ. 72. §. 2. ad lin. 4.

4. Ad ſecundum argumentum reſpondetur, quod licet finis præcepti ieiunij ſit maceratio carnis, tamen quis non adimpleret ſubſtantiam talis præcepti, ſi non ieiunaret die ſtatuto; ſic eſt in noſtro caſu, licet finis huius præcepti ſit, vt per ſumptionem huius Sacramenti contra diaboli inſulta Chriſtianus roboretur, tamen huic præcepto non ſatisfaceret, ſi extra periculum mortis communicaret:

nam, vt optimè notat Vasquez *in 3. par. vbi inf. n. 15.* ille adimplet præceptum, qui non solùm efficit id, quod præcipitur, sed etiam in tempore, quando præcipitur. Nec valet argumenti confirmatio de audiente Sacrum in die festo, & ignorante esse diem festum, qui tamen non tenetur audire aliud Sacrum, nam in tali casu quis adimplet substantiam præcepti in tempore stabili, & statuto ad audiendum Sacrum, quod non accidit in casu nostro, in quo quis non sumit Eucharistiam tempore à præcepto statuto. Adde quod Lopez *lib. 1. de contractib. cap. 53.* Petrus Ledesma *in summa, tractat. de Eucharist. cap. 27. post 10. concl.* & alij asserunt, aliquem qui ignorantia præcepti id impleuit, non satisfacere, nisi antea intentionem aliquam generalem habuisset volendi quocumque opere ignorantet facto satisfacere præceptis.

Sup. conferto in hoc vers. Adde. inf. in tr. 3. Ref. 1. §. 1. ad mediũ, à vers. Et ideo. & ibi lege doctrinam Ref. 5. per totam, & signanter §. Verum. paulo post initium, vers. ax his, & signanter in tom 8 tr. 4. ex doctrina Ref. 49. §. Notandum ast. & recitanter in fine alterius Ref. eius not.

5. Ad tertium argumentum, quod cùm tempus valde proximum est periculo mortis, iam periculum mortis imminet, & ita eo tempore videtur impleri posse præceptum obligans in periculo mortis. Resp. cum Ochagauia, & Kellisonio *locis citatis*, quod cùm præceptum recipiendi Eucharistiam in articulo mortis impositum sit tanquam unus illius temporis, apertè sequitur, tempore proximo antecedenti neque impleri posse, neque habere vim obligandi. Vnde licet tempore proximo antecedenti articulus mortis dicatur moraliter periculum mortis imminere, hoc tamen non sufficit, vt eo tempore obliget præceptum Eucharistiæ: quia hoc præceptum tantùm obligat præcisè in periculo mortis physicè considerato, & non moraliter? quemadmodum præceptum recitandi horas Canonicas, præcisè, & physicè loquendo, obligat à media nocte vnius diei vsque ad aliam mediam noctem eiusdem diei, & hæc omnia docet etiam Vasquez *in 3. part. tom. 3. quæst. 80. artic. 11. disput. 214. cap. 2. num. 13. & 14.* vbi etiam respondet ad intentionem virtualem, quam censetur habere adimplendi præceptum, qui paulò ante ægritudinẽ sumpsit Eucharistiam: nam vt quis impleat præceptum, non ad intentionem implendi illud, sed ad substantiam operis, quod præcipitur, & tempus in quo obligat, attendendum est. Adde vt idem obseruat Vasquez, quod si hoc præceptum sumendi Eucharistiam obligat in articulo mortis, nemo etiam expressa intentione posset illud implere anticipando tempus, sicut nec præcepto audiendi Missam in die festo satisfaceret quis, si pridie illam audiret, & per eam tali præcepto satisfacere expresse vellet, quanto magis per voluntatem solam implicitam, quam virtualem vocant, vt minùs probabiliter putauit Suarez, & alij DD. in principio huius resolutionis citati. Patet igitur ex omnibus supradictis satis probabiliter posse, imò teneri aliquem secundum hanc posteriorem sententiam in eodem die sumere iterum Eucharistiam, si incidat in periculum mortis, siue violentæ, siue naturalis, dummodo tamen prudenter timeatur eodem die moriturus, vel quod alio die non sit futurus potens communicare. Itaque cùm hæc opinio probabilissima sit, puto in casibus contingentibus, in praxi deducendam esse, cùm sit multum fauorabilis, & consolatoria animarum, dum ægroti secundum hanc sententiam possint in illis angustiis, & horroribus mortis aduersùs diabolicas suggestiones iterum se sacra muniri communione, quam scimus in illa horiori cum reuerentia, humilitate, & præparatione ab omnibus sumi, & ita ego sentio aduersùs Suarez, & alios DD. negatiuæ sententiæ.

Sup. hac violenta morte latè infra in Ref. 78. 79. & 80. & pro morte naturali in Ref. præterita, & in aliis eius primæ not.

6. Nec valet dicere, quod hæc opinio imponit onus morientibus: nam respondeo illos lætanter hoc onus suscipere, & si contraria opinio esset vera, & tenenda, magnam eis, & meritò afflictionem afferret: igitur me consulente, & impellente, ne desinant Parochi nostram sententiam in praxim deducere. Nota tamen, quod post hæc scripta inueni Ioannem de Lugo *de Sacrament. Eucharist. disput. 16. sect. 3. num. 52.* negatiuam sententiam docente, quam, vt dixi, probabilem esse puto: sed tu ne desinas etiam nostram tanquam probabilem, in consolationem infirmorum sectari, quam etiam sequuntur multi viri docti ex Societate IESV, de hac re à me consulti.

RESOL. LXXV.

An qui mane Missam dixit, vel sacram Eucharistiam sumpsit, si post prandium incidat in articulum mortis, possit eodem die iterum communicare?

Et notatur in articulo mortis toties ex præcepto Eucharistiam esse sumendam, quoties post sumptionem amissa est gratia per peccatum mortale. Ea p. 6. tr. 6. & Misc. 1. Ref. 18.

§. 1. HAnc quæstionem fusè pertractaui *in 5. part. tract. 3. resol. 33.* & affirmatiuam sententiam docui, quam scio multum placuisse viris doctis: & ideò illam modò etiam ea auctoritate aliquorum stabilire conabor.

Quæ hic est Ref. antecedens, & sup. in Ref. 71. paulo post initiũ vers. Sed pro cõsolatione. & infra in Ref. 81. §. Sed quia. & sup. in tr. 1. Ref. 153. § Sed si. & in tom. 3. tr. 1. Ref. 54. §. Secundus casus.

2. Dico igitur nostram sententiam præter Gasparum Hurtado, & alios tenere in terminis, vt dici solet, terminantibus Marcellum Megalium *in Promptuario tom. 2. verb. Eucharistia Sacramenti præceptum, num. 6. & verb. Eucharistia Sacramenti Minister, num. 20.* vbi sic ait: Quando Sacerdos, qui manè celebrauit, aut laicus qui manè communicauit sanus ob suam deuotionem, tempore vespertino in morbum incideret ita periculosum, vt iudicio probabili Medicorum supra viuere non possit vsque ad sequentem diem: tunc enim, quia vnusquisque in articulo mortis constitutus tenetur Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum recipere, tenetur & tunc illud recipere, non obstante, quod eadem die Missam celebrauerit, aut communionem receperit: nam per talem communionem non satisfecit præcepto, quod nunc imminet de communicando in mortis articulo. Ita ille. Cui etiam adde ex Societate IESV Mutinum Bresserum *lib. 3. de conscientia probabili, cap. 8. num. 100.* vbi sic asserit. Infertur subito morbo, aut periculo mortis correptum debere communicare per modum Viatici, quamuis alio fine præcedenti, vel eodem die communicasset: quod etsi Doctores non exprimant, necessariò sequitur ex eorum sententia saltem valde probabili, quam tradit nominatim Vasquez, quod nisi in morbo præcepto diuino tunc communicandi satisfieri non possit. Ita Bresserus. Et hanc sententiam re maturiùs considerata, & inter illos discussa anno 1638. deduxerunt in praxi Patres Societatis IESV Domus professæ Panormitanæ in persona Patris Gascone, qui cùm manè Missam celebrasset, & post prandium lethali morbo correptus fuisset, iterum in eodemmet die sacram Communionem per modum Viatici ei præbuerunt.

3. Notandum tamen est hic obiter, refellendam esse opinionem Soti *in 4. distinct. 12. q. 1. art. 11.* Tabienæ *verb. communicare, num. 16.* Armillæ *verb. communio, num. 12.* asserentium in articulo mortis toties ex præcepto Eucharistiam esse sumendam, quoties post sumptionem amissa est gratia per peccatum mortale.

Sup. hoc in Ref. sequ. & in alia eius annot.

RESOL.

FESOL. LXXVI.

An quis in articulo mortis ſumpſit Viaticum, teneatur iterum id ſumere, ſi peccauit mortaliter? Ex part. 5. tract. Reſ. 43.

Sup. hoc in Reſ. præterita §. vlt. & in reſ. ſeq.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam docet Sotus *in 4. diſt. 12. quæſt. 1. artic. 11.* Tabiena *ver. communio, num.* 6. Armilla *eodem ver. num.* 11. Sed ego negatiuè reſpondeo cum Hurtado *de ſacram. Euchar. diſp.* 10. *diff.* 2. Kellisonio *tom* 2. *in* 3. *part. quæſt.* 80. *art.* 11. *not.* Ioanne de Lugo *de ſacram. Euchar. diſp.* 16. *ſect.* 3. *num.* 46. & Ochagauia *de Sacram. tract.* 2. *de Euchar. quæſt.* 14. *nu.* 8. quia eſt maxima differentia inter ſacramentum Euchariſtiæ, & ſacramentum Pœnitentiæ. Iam ſi quis in articulo mortis ſemel ſuſceperit abſolutionem ſacramentalem, vt ſatisfaciat præcepto illius temporis, & poſtea peccet mortaliter in eodem articulo, tenetur iterum recipere abſolutionem ſacramentalem, quia talis abſolutio eſt medium neceſſarium ad ſalutem pro omni tempore, quo quis lapſus ſit in peccatum mortale. At verò ſi quis in articulo mortis receperit Euchariſtiam, non tenetur eam iterum in eodem articulo recipere, licèt poſtea inciderit in graue peccatum, quia Euchariſtia non eſt neceſſaria neceſſitate medij ad ſalutem, ſed ſolum neceſſitate præcepti, quod præceptum imponitur in articulo mortis, vt Euchariſtia ſumatur tamquam Viaticum, & in memoriam paſſionis Chriſti, quod cùm iam ſemel præſtitum ſit præceptum, iam deinceps non obligat pro illo articulo, ſed pro alio.

RESOL. LXXVII.

An ſi quis in articulo mortis recipiat à ſuo Parocho Viaticum, & poſtea lapſus eſt in peccatum, ſi iterum illud peteret, deberet Parochus miniſtrare?

Et explanatur, quando in eadem infirmitate poſſit infirmo non ieiuno, qui recepit Viaticum, iterum atque iterum ſacrum Viaticum miniſtrari. Ex part. 11. tract. 6. & Miſc. 6. Reſ. 17.

Sup. hoc ſupra in §. vlt. Reſ. 75. & in reſ. 76.

§. 1. AD hoc dubium reſpondet Ioannes Pontius *in Cur. Theol. diſp.* 44. *quæſt.* 13. *concl.* 4. *num.* 98. ſic enim ait: Quæres, an qui poſtquam in morbo, vt ſatisfaciat huic præcepto, communicauit, peccauit mortaliter, teneatur iterum communicare? Sotus exiſtimat, quod ſic, quam doctrinam exiſtimat Cardinalis de Lugo eſſe contra praxim Eccleſiæ quia, inquit, nullus Parochus daret hodie Viaticum non ieiuno, cui heri dederat illud non ieiuno, licet diceret ſe peccaſſe poſtea mortaliter. Credo tamen eum non conſuluiſſe omnes Parochos, ſed ſolum id conieciſſe ex principiis, quibus videbatur ſibi colligere, quod præceptum id non exigeret; quæ principia propterea potius proponenda eſſent, quàm illud aliàs incertum, quod nemo id faceret. Et certè ex illa praxi non ſolùm colligeretur, quod non obligaret ad id præceptum, ſed etiam, quod non poſſet iterum communicare; quod tamen vix poteſt bene probari. Ego exiſtimo praxim illam in hoc fundari potiſſimum, quod ſi iterum daretur Viaticum, deueniretur in cognitionem, quòd infirmus poſt primum Viaticum peccaret mortaliter; quia omnes concedunt non debere dari iterum, præſertim ſi infirmitas poſt primum Viaticum valde diu non protraheretur, niſi quis peccaret poſtea mortaliter, non eſt autem veriſimile, quod cum tali famæ diſpendio obliget præceptum: Vnde putarem ſententiam Soti non ſolùm tutiorem, ſed probabiliorem, quando infirmus peccaret mortaliter publicè; nec facilè poterit Cardinalis doctiſſimus probare id nullo modo eſſe contra praxim Eccleſiæ. Hucvſque Pontius.

2. Sed ſcilicet ego teneam, infirmum poſt ſumptum Viaticum, ſi peccat mortaliter, non obligari ad iterum illud ſumendum, quia iam ſatisfecit præcepto diuino de ſumendo Viatico tempore mortis, & de peccato commiſſo poſt ſumptum Viaticum poteſt confiteri, quod me citato tenet, & probat Pater Franciſcus Lugo *de Sacrament. lib.* 5. *cap* 9. *quæſt.* 5. *num.* 36. tamen ea quæ ſupra dicit Pontius mihi non placent. Primò, quia non eſt verum, quod ſumpto ſemel Viatico non poſſit dari, vt patet ex communi praxi Eccleſiæ, & docent contra Vaſquez, & paucos alios communiter Doctores, quos me etiam citato adducit, & ſequitur Leander *de Sacram. tom.* 2. *tract.* 7. *diſp.* 5. *quæſt.* 39. ſed neſcio vnde poteſt oriri ſcandalum quod timet Pontius, ſi infirmus denuo petat Viaticum, quia poteſt hoc facere ex deuotione, vt communiter efficitur, etiam ſi infirmus non fuerit lapſus in aliquod peccatum. Deinde neque eſt verum quod non ſit dandum Viaticum, vt vult Pontius, niſi infirmitas valdè diu protraheretur: nam poſt ſex, imò vt ego teneo; poſt tres dies iterum Viaticum infirmo porrigendum eſſe exiſtimo. Et aliqui plus addunt ſingulis quibuſque diebus; vt ex Layman, & Hurtado probat, & tenet Leander *vbi ſupra quæſt.* 40. cui adde Dicaſtillum, *de Sacram. tom.* 1. *tractat.* 4. *diſp.* 9. *dub.* 16. *num.* 334. & ideò *num.* 342. firmat, ægrotum pro ſumendo Viatico poſſe ſe gerere pro exempto, & non comprehenſo in lege ieiunij, & ideo ad illud nõ teneri. Vide alios quos alibi citaui. Vnde ex his apparet quàm parum modeſtè protulit aliqua verba Pater Hurtado de Chocolata, & Tabaco, *tract.* 2. *cap.* 10. §. 3. *num.* 175. vbi ſic ait: [Lo ſegundo limito, quando el enfermo pecò mortalmente deſpues de auer recibido el Viatico, puede, aunque no eſtè ayuno, tornar à comulgar; porque con el pecado mortal ſe quitò la vnion que tenia con Chriſto, que es proprio efecto deſte Sacramento, la qual vnion mediante la caridad, y la Euchariſtia, quieren Chriſto, y la Igleſia que la tengan los fieles quando ſalen deſta vida, y por eſto los Concilios, y Sagrados Canones la llaman, Viaticum neceſſarium. Y aſſi parece que tiene aqui lugar la epicheia, de que no ſe guarde al ayuno natural, para comulgar; pero por ſola deuocion, y mayor aumento de gracia, y adquirir mayores auxilios, lo tengo por falſo; porque ſe abre gran puerta con no pequeña irreuerencia de eſte Sacramento. *Propter cuius honorem placuit ſpiritui Sancto quod prius in nos Chriſtianos Corpus Dominicum intraret, quam reliqui cibi, nam ideo per vniuerſum Orbem mos iſte ſeruatur.* Come dixe S. Auguſtin *cap.* 2. Y verdaderamente eſta es la coſtumbre de la Igleſia, que à ningun enfermo, in vna infirmitate, ſele das mas de vna vez el Viatico y à eſto deuen eſtar muy atentos los Parochos, y Obiſpos, porque ſi ſe abre la puerta à las opiniones referidas, que dan riendas en eſta materia, ſe ſeguiran no pequeños inconuenientes. Ita ille, & miror quomodo auſus ſit vocare opinionem falſam, quam communiter docent Doctores præter ipſum, & paucos alios, & quam docet apertè Rituale Romanum iuſſu Pauli V. editum, & quod voluit ab omnibus Epiſcopis obſeruari: ſic itaque habet Pontifex: Quod ſi æger, ſumpto Viatico, dies aliquot vixerit, vel periculum mortis euaſerit, & communicare voluerit, eius pio deſiderio Parochus non deerit Cùm igitur Pontifex decernat, ſi poſt Viaticum velit infirmus

Sup. hoc inf. in aliis eius not. & hic inf. in ipſomet §. ante mediũ, verſ. Pero por ſola.

Sup. hoc. inf. in Reſol. 85. 86. & 87. & in Reſ. 78. §. vlt. ad medium, verſ. Hæc ſententia. & in to. 1. tr. 7. reſ. 57. §. vlt. & lege doctrinam reſolutionum not. præteritæ.

Sup. hoc in reſolutionibus not. primæ huius §.

iterùm communicare, non esse illi communionem denegandam; non est cur hæc Pontificis facultas limitanda sit ad solam communionem ante cibum: tum quia ad hanc necessaria non erat noua Pontificis declaratio, & facultas, cùm etiam Concilia hanc facultatem infirmo concedant de communicando sæpius in eadem infirmitate, vt aperte illam concedit Concilium Mediolanense V. sub titulo, *Quæ ad Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum pertinent*, *Canone penultimo*: ergo aliquid ampliùs concedit hîc Pontifex infirmo, quod non concedunt Concilia: hæc autem est facultas, in eadem infirmitate communicandi etiam per modum Viatici: tum quia illa verba. *Et si dies aliquot vixerit*, consulto sunt posita, vt nimirum non statim semel sumpto Viatico, concedenda sit illi iterum communio per modum Viatici iuxta communem sententiam Doctorum, qui saltem requirunt vnam hebdomadam inter vnam & alteram communionem per modum Viatici: tum quia, cùm Pontifex duas apponat conditiones, vt æger licitè possit iterum in eadem infirmitate communicare, si aliquot dies vixerit, vel mortis periculum euaserit; cumque posterior intelligenda sit de pura communione, cùm per modum Viatici non liceat, nisi in mortis periculo illud accipere, prior conditio intelligenda erit de communione etiam per modum Viatici; nam per particulam disiunctiuam, vel, Pontifex satis declarat, aliud intendere in vno, atque in alio membro. Et hæc omnia docet Amicus *in Curs. Theol. tom. 7. disp. 47. sect. 2. num. 11.* Pasqualigus *in Theol. tom. 2. contr. 151. sect. 4. num. 21. cum seqq.* Videat modo P. Hurtadus, si hanc sententiam nota falsitatis exurere debebat: ergo falsam opinionem Paulus V. in Rituali docuit. Apage hoc dicere; excessit igitur doctissimus Vir in supra citatis verbis, & censura, sicuti etiam non bene testatur esse praxim Ecclesiæ semel tantùm præbere Viaticum infirmis non ieiunis, nam consuetudo Ecclesiæ est in contrarium, vt omnibus patet.

RESOL. LXXVIII.

An reus ad mortem damnatus, si pridie Eucharistiam sumpsit, possit in illo die supplicii denuo illam sumere, si cibum ex inaduertentia sumpsit?

Et quid, si forsan cibum aduertens sumpsit, si postea pœnitens facti vellet communicare?

Et docetur sanum damnatum ad mortem, si iudex nolit expectare, posse, imò debere Eucharistiam non ieiunum accipere eodem die supplicii, si ieiunus non possit?

Sed aduertitur se eodem die plectendum capite teneri ieiunare donec sumpserit Eucharistiam, modo ieiunare possit absque notabilium commodo, sicut etiam ægrotus, si commodè potest, tenetur accedere ieiunus ad Eucharistiam sumendam.

Et asseritur duobus, aut tribus diebus, imo & pluribus sequentibus, si adhuc perseuerat mortis articulus, vel periculum, posse infirmum non ieiunum communicare.
Et part. 9. tract. 6. & Misc. 1. Ref. 41. alias 42.

Sup. hoc in duabus Ref. seqq. & supra in Ref. 74. §. penult. propefinem, vers. siue violēta sed lege eam per totam, & alias eius primæ not.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Quintanaduenas *in Theolog. moral. tom. 1. tr. 4. singul. 14. num. 5.* vbi sic ait: [Difficultas est, an si morti damnatus pridie ante supplicium ex deuotione, non pro Viatico, Eucharistiam sumpsit, (nam hoc reseruauit ad ipsum supplicij diem,) velit communicare in ipso: at cibum iam, vel ex obliuione, aut inaduertentia, vel ex aliquali corporis infirmitate sumpsit; vtrùm possit tunc non ieiunus communicare? Respondeo, posse 1 quia tunc certè est in mortis periculo, imò & in articulo, iuxta Rodriquez *quæst. 62. m. 1. artic. 7.* præsertim cùm ille iam cibum sumpset, & differendum non sit supplicium, ac proinde ne valet ieiunus commonicare. Huic sententiæ maximè fauent Nauarrus *lib. 5. tit. de pœnitent. consil. 40* Suarez *sup.* Layman *lib. 6. tract. 4. c. 6. num. 20.* Reginaldus *tom. 2. lib. 29. cap. 6.* Coninch *quæst. 80. art. 8. nu. 50.* Zambranus *sup. num. 3.* Enriquez *lib. 8. cap. 5. num. 1.* Bonacina *de Euchar. dist. 4. par. 2. num. 22.* Bartholomæus ab Angelo *dial. 4. §...* Villalobos *tom. 1. tract. 7. difficult. 39 sit. 11.* Syluius *in 3. par. quæst. 80 art. 8.* & alij docentes, sanum damnatum morte, si iudex nolit expectare, posse, imò debere Eucharistim non ieiunum accepere eodem supplicij die, si ieiunus non possit. Et ita fecisse cū quodam reo plectendo Guerterum, Archiepiscopum Granatensem, testantur Zambranus, & Enriquez *vbi suprà.*

2. Præterea adderem, quòd si non ieiunus propter aliquam causam accepit pro Viatico, die ante mortem, Eucharistiam; & in ipso supplicij die non solùm ex necessitate, sed etiam ex ignorantia, vel inaduertentia cibum sumpsit, si vellet iterum Eucharistiam suscipere post cibi sumptionem, posset; imò etiam forsan posset, si aduertens sumpsisset, sed posteà pœnitens facti vellet communicare: quia vtitur iure suo, & adhuc est in mortis periculo, & incapax recipiendi Eucharistiam non ieiunus. Hæc sententia videtur esse, quam Doctores *num. 1.* asserunt, dicentes, duobus, aut tribus diebus, imò & pluribus sequentibus, si adhuc perseuerat mortis periculum, posse infirmum non ieiunum communicare. Quæ sententia magis vrget in hoc reo, quem certò scitur alio die ampliùs non communicaturum. Sed adde cum Coninch, & Bonacina *suprà*, eum, qui aduertit, se eo die plectendum capite, teneri ieiunare, donec sumpserit Eucharistiam, modò ieiunare possit absque notabili incommodo; sicut etiam ægrotus; si commodè potest, tenetur accedere ieiunus ad Eucharistiam sumendam.] Et hæc omnia docet Quintanaduenas *loco citato*, cui adde Hurtadum *de Sacr. Euchar. disp. 5. diffic. 16.* Eligium Bassæum *in Flor. Theol. mor. verb. Communio sacra, n. 25.* & Escobar *in Theol. mor. tr. 3. exam. 6. cap. 5. n. 62.*

Sup. his in Ref. præterita. §. 2. parūo post initi, a vers. Deinde. & infra in Ref. 85. 86. 87. &c.

Sup. hoc infra in Ref. 82. & lege doctrinam alterius §. eius not.

RESOL. LXXIX.

An ille, cui Princeps iubet mortem inferri eadem die absque dilatione, sit communicandus etiam non ieiunus?

Et notatur non esse necessarium tempus viginti horarum inter sumptionem Eucharistiæ, & suscipientis mortem intercurrere.

Imo docetur posse Sacramentum Eucharistiæ ministrari damnatis ad patibulum ante vnam horam mortis.

Et an quamuis pridie ad mortem esset sumpta Eucharistia à damnato, si tamen deuotionis causa ipso die mortis vellet iterum se communicare, esset magis pium illi Eucharistiam dare, quam Communionem impedire.
Ea part. 3. trat. 6. & Misc. 2. Ref. 59.

§. 1. AFfirmatiuè respondeo cum Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 7. diffic. 39. num. 1.* Zambrano *de cas. tempore mortis, c. 3. dub. 5. n. 6.* Henriquez *lib. 8. cap. 5. n. 1.* Suar. *in 3. p. tom. 3. q. 80. disp. 68. sect. 7.* Layman *in Theol. moral. lib. 6. tract. 4. cap. 6. num. 20.* Syluio *in 3. p. q. 80. art. 8.* Reginaldo *in praxi tom. 2. lib. 29. cap. 6. q. vlt. sect. 2. n. 20.* & Coninch *de Sacr. q. 80. art. 8 num. 50.* vbi sic asserit. Quādo quis est in præsenti periculo mortis, siue id fiat ratione morbi, siue quod supplicio afficiendus sit; tunc enim

Sup. hoc in Ref. præterita. & in aliis eius primæ not.

potest

poteſt communicari non ieiunus, & quocumque diei tempore, ſi ſit ante ſequentem diem moriturus, quia ſaltem valde probabile eſt, talem tunc teneri ex præcepto diuino communicare, quod maioris momenti eſt, quàm præceptum Eccleſiæ prohibentis non ieiunum communicari. Secundò, quia cùm communio tali homini ſit tunc valdè vtilis, & quodammodo neceſſaria, vt in extrema illa lucta, tanto præſidio confortetur, & roboretur, noluit eum Eccleſia tanto bono priuare. Ita ille, alij.

2. Notandum eſt etiam hic obiter, pro damnatis ad mortem, non eſſe neceſſarium tempus viginti quatuor horarum inter ſumptionem Euchariſtiæ, & ſuſcipientis mortem intercurrere, & licet hic Panormi, & in Regno Caſtellæ, & alibi, vt opinor, internallum vnius diei faciant intercurrere, attamen hoc non eſt neceſſarium. Vnde ego puto cum Sancio *in ſelect. diſput.* 40. *n.*4. quod quamuis pridie ad mortem eſſet ſumpta Euchariſtia à damnato, ſi tamen deuotionis cauſa ipſo die mortis vellet iterum ſe communicare, minus pium eſſet Communionem impedire, imò pij Iudices ad ſuſcipiendam hortari debent, vt puniendi tolerabilius mortem patiantur, & dæmoni tentationes illa hora maximè turbantes faciliùs ſuperent. Nec ex hoc reuerentia Sacramenti minuitur, cùm Chriſtus iſtud inſtituerit ad noſtram vtilitatem, & cohærent irreuerenter ſuſcipi, & ob noſtram vtilitatem, & ſi aliàs communicans debitam diſpoſitionem habeat: vnde vellem hæc à Principibus, & Iudicibus prænutari. Ita Sancius.

Sup. hoc cũ eodẽ Sancio hic citato in Reſ. ſeq. §. 2. ad lin. 7.

3. Scio Iulium Clarum §. *fin. quæſt.* 99. *num.* 3. Corſettum *ſingul.* 68. Vegam *part.*1. *cap.* 61. *caſ.* 21. Cucchum *inſtit. lib.* 5. *tit.* 5. *num.* 107. Ant. Scap. *de iur. non ſcrip. lib* 3. *cap.* 210. *n.*7. & Zerolam *in praxi Epiſc. par.* 2. *ver. damnati ad mortem, & ver. Euchariſtia,* reputare, indecenter recipi Euchariſtiam ipſo die mortis, & ob id à Iudicibus non eſſe permittendum miniſtrari, & imputandum damnato, quod pridie mortis renuerit recipere.

4. Sed contrariam ſententiam tenet Maiolus *de irregul. lib.* 3. *cap.* 24. *n.* 55. vbi ita ait: Ego nonnullis in locis, quibus pro Epiſcopis magiſtratum geſſi, validiore authoritate qua potui, induxi, vt damnatis ad mortem ea ipſa die Communio concederetur. Sic ille, & ita Romæ obſeruari teſtatur Sancius Corſettus, & Antonius Scap. *vbi ſupra.*

Sup. hoc in Reſ. ſeq. §. 2. ante mediũ, curſim in verſ. Vnde ego.

5. Vnde aſſerunt multi, poſſe Sacramentum Euchariſtiæ miniſtrari damnatis ad patibulum, ante vna horam mortis. Et ita docent Emanuel Sà *verb. Euchariſtia, num.* 2. quem ſequitur Fagundez *de prae. Eccleſ. part.* 3. *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 3. & Sotus *in* 4. *diſt.* 12. *quaſt.* 1. *art.* 12. *non longè à fine,* ait, quòd apparet nonnihil irreuerentiæ irrogari. Sacramento, ſi quis Euchariſtiam ſuſciperet, & illicò ad patibulum, & mortem raperetur; ergo dum dicit illicò, non ſentit fore irreuerentiam ante vnam horam miniſtrari. Et hæc omnia à fortiori procederent, quando Princeps eo die vellet omninò reum patibulo ſuſpendi; vt docent Petrus de Cenedo *in qq. can. q.* 3. *n.* 4. *in fine,* & Doctores in principio reſolutionis citati.

RESOL. LXXX.

An damnato ad mortem ſit danda Euchariſtia etiam ſi non ſit ieiunus?

Et quid ſi poſt horam ad patibulum eſſet ducendus?

Et notatur, quod quamuis pridie ad mortem eſſet ſumpta Euchariſtia à damnato, ſi tamen deuotionis cauſa ipſo die mortis vellet iterum communicare, minus pium eſſet Communionem impedire, quàm Euchariſtiam illi dare.

Etiamque aduertitur, reo expetenti, vel non recuſanti confeſſionem, & Euchariſtiam, Iudex ad confitenda peccata, & Euchariſtiam recipiendam tenetur dare tempus ſufficiens? Ex part. 5. tract. 3. Reſolut. 38.

§. 1. RESpondeo affirmatiuè cum Zimbrano *de Sacrament. Euchar. cap.* 3. *dub.* 8. *num.* 6. vbi citat Nauarrum, Suarez, Henriquez, Sà, & alios, quibus ego addo Ioannem de Lugo *de Sacram. Euchar. diſp.* 55. *ſect.* 4. *num.* 72. Fagundez *prae.* 3. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 21. Præpoſitum *in* 3. *part. quæſt.* 80. *art.* 8. *dub.* 2. *num.* 42. Granadum *de ſacram. in* 3. *part. controuerſ.* 6. *tractat. diſput. num.* 9. Tannerum *tom.* 4. *diſput.* 5. *q.* 8. *dub.* 4. *num.* 84. & Hurtadum *de Sacrament. Euchariſt. diſput.* 9. *difficult.* 16. quia ſupradicti tenentur ex præcepto, cum ſint in articulo mortis, ſumere Communionem, neque violenta mors tollit eis hanc obligationem, ſi Iudex alium diem pro executione expectare nolit.

Sup. hoc in duabus præcedẽtib. Reſ. & ſupra in Reſ. 74. § penult. propè finem, verſ. ſiue violẽtæ. ſed lege eam per totam, & alias eius primæ not.

2. Nec valet dicere, indecenter recipi Euchariſtiam in die ipſo, quo reus iuſtificandus eſt: nam ego hanc ſententiam *in* 3. *part. tractat.* 6. *reſolut.* 59. ſatis probaui, & reprobat Sancius *in ſelectis diſput.* 40. *num.* 4. & alij penes ipſum, qui quidem notat, quod quamuis pridie ad mortem eſſet ſumpta Euchariſtia à damnato, ſi tamen deuotionis cauſa ipſo die mortis vellet iterum communicare, minus pium eſſet Communionem impedire: imò pij Iudices ad ſuſcipiendam hortari debent, vt puniendi tolerabilius mortem patiantur, & dæmonis tentationes illa hora maximè turbantes faciliùs ſuperent. Et quamuis lex Caſtellæ conuenientiùs iudicet ipſo die mortis Euchariſtiam non miniſtrari damnatis, ob reuerentiam Sacramenti, contrarium forte decerneret modò ad vtilitatem damnati animaduertens. Nec ex eo reuerentia Sacramenti minuitur, cùm Chriſtus illud inſtituerit ad noſtram vtilitatem, & non cohærent irreuerenter ſuſcipi, & ob noſtram vtilitatem ſumi, ſi aliàs communicans debitam diſpoſitionem habeat. Vellem hæc à Principibus, iudicibus, & Magiſtris prænotari. Ita Sancius. Vnde ego in praxi, ſi iuſtitia rei differri non poſſet, illum communicarem, etiamſi poſt horam ad patibulum eſſet ducendus. Ita Sancius *loco cit.* & ego ipſe *vbi ſuprà,* omnino videndus. Notandum eſt etiam hic obiter, quod reo expetenti, vel non recuſanti confeſſionem, & Euchariſtiam, Iudex ad confitenda peccata, & ad Euchariſtiam recipiendam tenetur dare ſufficiens tempus. Patet, nam *in Clement. cùm ſecundum, de pœnit. & remiſſ.* præcipitur Epiſcopis, vt ſuadeant Iudicibus, & ſi neceſſe ſit, compellant eos ad concedendum tempus ſufficiens ad confeſſionem ſacramentalem efficiendam. Eadem autem eſt ratio de Euchariſtia, quia quando dicitur non denegandam pœnitentiam, aut concedendam pœnitentiam, hoc eſt, Pœnitentiæ Sacramentum, conſequenter intelligitur neque etiam Euchariſtiam eſſe denegandam, vt patet ex *cap. quod in te, de pœnit. & remiſſ.* ibi in illo verbo, *per quod pœnitentiam morientibus non denegamus,* Viaticum etiam, quod verè pœnitentibus exhibetur, intelligi volumus. Imò reo non eſt denegandum prædictum tempus, etiamſi timeatur inde fore, vt eripiatur è carcere. Ita docet Syluеſter *ver. index primo, q.* 11 *dict.* 6. & Petrus Nauarrus *lib.* 2. *de reſtit. cap.* 3. *n.* 226. Tum quia dicta Clement. abſolutè præcipit Iudices eſſe compellendos, tum quia minùs inconueniens videtur dicta ereptio, quæ reparari poteſt, quàm æterna damnatio, quæ non poteſt reparari. Quod ſi ex tali ereptione non timeatur damnum Reipublicæ, & ſit ſpes, quod recipiet Euchariſtiam differendo ſuſpendium, & confitebitur in-

Quæ hic eſt Reſ. antecedens.

Sup. hoc notata cum eodem Sancio hic citato in §. 2. Reſ. not. prætetitæ.

Sup. hac ſcita ibid. §. vlt.

tra tres dies, vel quatuor, differendum est supplicium ex lege charitatis, vt succurratur ruinæ spirituali proximi. Et hæc omnia docet Ochagauia *de Sacram. tract. de Euchar. q. 14. num. 10.*

RESOL. LXXXI.

An aliquando licitum sit deferre Viaticum moribundo absque stola, superpelliceo, & lumine?

Et notatur, quod minores Ordines, Extrema Vnctio, Confirmatio, & Matrimonium possunt sine lumine administrari sine lethali culpa.

Et docetur Sacerdotem chiragra laborantem, & pollice, ac indice impeditum non posse aliis digitis sacram Eucharistiam apprehendere, & porrigere.

Et aduertitur posse Parochum præbere Viaticum infirmo in articulo mortis constituto, qui mane, v.g. in eodem die sumpsit Eucharistiam, vel ex deuotione Missam dixit. Ex part. 10. tract. 11. & Misc. 1. Ref. 40.

Sup. hoc pro lumine accenso supra in Ref. 53. cursim in fine §. Verum, & supra in tract. 2. Ref. 154. in fine. Et pro stola, & superpelliceo infra in tr. 4. Ref. 19. ex doctrina §. eius vlt. ad medium. vers. Et hoc.

§. 1. Affirmatiuè respondet Leandrus *de Sacramentis tom. 2. tractat. 7. disp 4 quæst. 29.* Quia hoc diuinum Sacramentum est summæ necessitatis, maximè in articulo mortis: ergo in hoc licitè poterit administrari absque prædictis cæremoniis; si credibile sit aliàs infirmum moriturum sine illo. Confirmatur, quia multa alia omitti possunt in huius Sacramenti administratione, si necessitas infirmi vrgeat: ergo. Ita ille. Sed præter Bonacinam, Posseuinum, & Ludouicum à San Iuan, quos ipse adducit, negatiuam sententiã tenet Pater Tamburinus *Opuscul. de Commun. cap. 6. §. 1. num. 6.* cui adde nouissimè Martinum de San Ioseph, *in Monitis Confess. tom. 5. lib. 1. de Eucharist. tract. 5. n. 17.* sic asserentem: [No puede el Partocolleuat el Santissimo Sacramento à los Enfermos, sino puede ir con habito decente, esto es con Sobrepelliz Estola, y Luz delante.] Ita ille. Vide Auersam *de Sacramento Eucharist. quæst. 10 sect. 5.* Cardinalem Lugo, *disp. 18. sect. 5. n. 53.* Granadum *in 3. part. Contr. 6. tract. 12. disp. 3. n. 2.* Granadum *in Theol. mor. tom. 1. tract. 11. cap. 3. n. 6.* Filliucium, *tom. 1. tract. 4. c. 9. n. 550.* Graffium, *tom. 1. lib. 5. c. 40. num. 3.*

Sup. hoc pro Extrema-Vnctione, infra in tr. 4. Ref. 9. cursim ad lin 2. & in alio §. nius anoot.

2 Nota hic etiam cum Quintanaduenas *in Theol. mor. tom. 1. tract. 5. singul. 5. num. 3.* quod si Minores Ordines, Extrema-Vnctio, vel Confirmatio, & Matrimonium, sine lumine administrentur; non erit lethalis culpa, sicut nec grauis irreuerentia; & Pœnitentiæ Sacramentum sine eo conficitur semper. At cùm in Communione, & sacris Ordinibus conferendis necessario, vel adsit Corpus Christi, vel Missa celebretur, lethalem culpam committeret sine lumine conferens hæc Sacramenta; tum propter traditionem, seu consuetudinem ab Apostolorum tempore dimanantem; tum propter maiorem reuerentiam præsentiæ Christi Domini debitam. Hæc Quintanaduenas.

Sup. hoc supra in Ref. 53. § 1. & 2.

3 Et tandem nota cum Auersa loco citato, Sacerdotem chiragra laborantem, & pollice, ac indice impeditum, non posse aliis digitis sacram Hostiam apprehendere, & porrigere; quia licet tota manus sit consecrata, tamen specialiter illi duo digiti ad hoc ministerium ex vsu, & ritu Ecclesiæ deputati sunt.

Sæpiùs & alibi supra in Ref. 71. 74. & 95. & superius in tr. 1. Ref. 132 § Sed si. & in tom. 3. tr. 1. Ref. 54.

4. Sed quia hîc sermo accidit de Viatico, Nota id quod sæpius alibi firmauimus, posse scilicet Parochum præbere Viaticum infirmo in articulo Mortis constituto, qui mane, verbi gratia in eodem die sumpsit Eucharistiam, vel dixit Missam ex deuotione. Et ita, præter alios Doctores à me adductos, tenet nouissimè Martinus de San Ioseph *in Mon. Confess. tom. 1. lib. 1. de Eucharistia tractat. 9. num. 56.* vbi, me citato, sic asserit: [El que auia comulgado poco antes del peligro, ó articulo de muerte, no se escusa de recibir de nueuo el Viatico porque no se satisface con la Communion antecedente, al precepto de Derecho diuino de comulgar en aquel passo, y articulo. Porque à ningun precepto se satisfacere propiamente, sino es dentro del tiempo en que obliga el precepto, por los Derechos citados en el numero precedente: y bien probablemente han sido de opinion hombres grauissimos de las dos Vniuersidades de Alcalà, y Salamanca, que si auia comulgado vno por su deuocion el mismo dia que cayò malo, y en que se vè en peligro de muerte y prudentemente se entiende que morirà en el mismo dia, tiene obligacion à comulgar en el otra vez; porque se cumpla con el Derecho diuino, que es mayor peso, que el humano de no comulgar en vn dia dos vezes: tuuo esto expressamente el Padre Vazquez, en vn papel manuscripto, à quien cita, y sigue Hurtado *disp. 10. difficul. 1.* que affirma lo han practicado assi varones graues.] Hucusque Martinus, cui adde etiam, me citato, Leandrum *de Sacrament. tom. 5. tract. 7. disp. 2. qu. 6.* &c, etiam me citato, Pellizzarium *in man. Reg. tom. 1. tract. 5. c. 3. num. 70.* Hanc etiam sententiam tenet Quintanaduñas *in Theol. mor. tom. 1. tract. 4. Singul. 9. num 6.* & Ludouicus à San Iuan *in sua parua Summa, art. 4. de Commun. Infirmor. num. 45.* & tanquam probabilem illam admittit, me citato, sapientissimus Dicastillus, *de Sacramentis tom. 1. tractat. 4. disp. 10. dub. 3. n. 56.* Vnde gaudeo, pro consolatione infirmorum, hanc sententiam, postquam ego illam typis mandaui, fuisse à doctissimis viris comprobatam & in dies magis radices figere: quicquid nouissimè in contrarium asserat Tamburinus *Opuscul. de Comm. cap. 5. §. 6. n. 10.*

§. Secundus casus. & seq. & infra in tr. 3. Ref. 5. à lin. 6. pro contento à lin. 9. huius textus vers. El que. & in aliis eius not.

RESOL. LXXXII.

An infirmus in articulo mortis constitutus, si commode recipere possit sacrum Viaticum ieiunus, ad id teneatur? Ex part 11. tract. 6. & Misc. 6. Ref. 56.

Sup. hoc supra in Ref. 78. in fine, & infra in Ref 84. lege § vlt. ad medium.

§. 1. Negatiuam sententiam probabilem putat Hurtadus *de Chocolata, & Tabaco, tract. 2. cap. 10. §. 1. num. 165.* vbi sic asserit: [No me parece improbable, que por el mismo caso que el Medico declare, que vn enfermo està en peligro conocido de muerte, y que deue comulgar por Viatico, aunque pueda sin incomodidad alguna comulgar en ayunas, no tiene obligacion por el precepto Ecclesiastico, sino solo à cumplir el precepto Diuino. Lo primero: porque si en este trance obligara el precepto Eclesiastico, se causaria en los enfermos vna gran inquietud con los escrupulos, si podia, ò no podia esperar en ayunas, y assi la epicheia parece que dicta, que por el mismo caso que vno ex vi infirmitaris està en tal peligro, la ley humana Ecclesiastica no le obliga à recibir el Sacramento en ayunas, ni parece creible, que nuestra madre la Iglesia, como tan piadosa, quisiera obligar à sus hijos en este trance à que comulguen en ayunas, sino que solo con toda quietud cumplan con el precepto Diuino de comulgar. Segundo, porque assi parece que declarò esta ley Eclesiastica, y costumbre, el Concilio Constanciense, *sess. 13.* donde dize assi: Sacrorum Canonum auctoritas, & approbata consuetudo Ecclesiæ seruauit, & seruat, quod huiusmodi Sacramentum non sumatur à non ieiunis, præter quàm in infirmitate, &c. Y assi en la enfermedad, no ay precepto de ayuno natural, quando ay obligacion de cumplir con el precepto Diuino, y esto parece que es en que lo deuen

deuen fundar los Doctores que referiremos en el §. 1. quando dizen, que es licito comulgar muchas vezes en vna enfermidad, aunque no se estè en ayunas, y es esto tanto, que algunos dizen, que cada tres dias puede recibir el Sacramento, sin estar ayuno el el enfermo.] Ita ille.

2. Sed, vt verùm fatear communis opinio Doctorum est in contrarium, & quotidiana praxis; & præter Granadum, Suarez, Coninch, Fagundez, & Bonacinam, quos citat Hurtadus, hanc sententiam tenet Leander *de Sacram. tom. 2. tract. 7. disp. 4. quæst.* 38. testatur de communi praxi Ecclesiæ Bassæus, *in For. Totolog. verb. Communio Sacram. num.* 44. Cardinalis Lugo *de Euchar. disp.* 15. *sect.* 3. *num.* 58. Amicus *in Cur. Theolog. tom. 7. disp. 27. sect. 2. num.* 9. Martinus de San Ioseph *in Mon. confess. tom. 1. lib. 1. tract.* 8. *de Euchar. num.* 14. & ideò, cùm hæc opinio sit commoni calculo Doctorum approbata, & ex praxi Ecclesiæ roborata, puto opioionem Patris Hurtadi, aliàs viri docti, non esse practicandam.

RESOL. LXXXIII.

An Sacerdos possit iterum subministrare Eucharistiã infirmo, qui semel in articulo mortis sumpsit communionem per modum Viatici non ieiunus? Ex part. 2. tr. 14. Ref. 75.

Sup. hoc in Ref. seq. & supra in resol. 77. § Sed licet. paulo post initiũ, à vers. Primo. quia, & ad medium, & infra in Ref. 87. lege doctrinam §. vlt. & vide alias Ref. & §§. positos in annot. tertia Ref. 2. huius.

§. 1. NEgatiuam sententiam prorsus sustinet Vasquez *in 3. parte, tom. 3. disp. 211. cap. 4. num.* 38. & nouissimè Ioan. de la Cruz *in direct. consc. part. 2. tract. de Euchar. quæst.* 5. *dub.* 4. *concl.* 3. Ratio est, quia cum vna communione infirmus iam satisfecit præcepto sumendi Eucharistiam in articulo mortis. Ergo.

2. Sed affirmatiuam prorsus amplectendam esse docet vsus communis Ecclesiæ, & communis DD. sententia, nam ita docet Tabiena *ver. communicare, num.* 48. Armilla *ver. communio, num.* 18. Toletus *in summa, lib. 10. cap.* 15. Sà *ver. Eucharistia, num.* 5. Sot. *in 4. dist. 12. quæst. 1. art.* 8. Victoria *in summa, num.* 82. Graffius *dec. part. 1. lib. 2. cap.* 38. *num.* 32. Nugnus *in 3. part. tom. 1. quæst.* 80. *art.* 8. Coninch *de Sacrament. quæst.* 80. *art.* 8. *num.* 53. Reginaldus *tom. 2. lib. 29. cap. 6. num.* 120. Henriquez *lib. 8. cap. 4. num. 1. & cap.* 50. *num.* 1. Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 68. sect.* 1. & omnes neoterici, qoia non solùm contra rationem, quam pro sua sontentia adducit Vasquez, tunc permittitur ægroto non ieiuno communio, vt possit implere præceptum diuinum. Sed etiam, quia moriturus valde indiget tanti Sacramenti præsidio, & id sæpiùs, & ita maxime indigentem ope, & subsidio huius Sacramenti ad vincendas occurrentes tentationes, & peccandi pericula superanda, pia Mater Ecclesia non videtur velle suo præcepto cum tanto spirituali dispendio adstringere. Deinde io Conc. Constanciensi *sess.* 13. dicitur in casu infirmitatis posse Eucharistiam dari non ieiuno. Ergo cùm non limitet ad vnam tantùm vicem, quare nos limitare debemus? Maximè, vt diximus, quòd in secunda & tertia vice adsit eadem necessitas, quæ in prima, scilicet ne priuetur auxilio tanti Sacramenti. Igitur hanc secundam sententiam prorsus tenendam esse existimo.

RESOL. LXXXIV.

An infirmo non ieiuno in periculo mortis possit sæpius Viaticum præberi?

Et notatur, quod licet infirmus expectare possit ieiunus per vnam, aut alteram horam post mediam noctem, adhuc non esse obligationem in illa intempestiua hora sumendi Eucharistiam, sed posse differre ad aliud tempus in quo non sit ieiunus? Ex part. 5. tract. 3. Resol. 37.

§. 1. NNon desunt nostræ ætatis præstantissimi Theologi, qui hoc posse minimè fieri constanter ducent, & hi sunt Gamachæus, Doctor Surbonicus, *in summ. Theol. tom 3. de Sacrificio Missæ, c. vt. circa fin.* Kellisonius *tom. 2. in 3. part. quæst.* 80. *art.* 8. Ochagauia *de Sacram. tract. 2. de Euchar. quæst.* 22. *num.* 10. Coninck *de Sacram. quæst.* 80. *art.* 8. *num.* 52. Hurtadus *de Sacram. disp.* 9. *difficult.* 16. Præpositus *in 3. part. quæst.* 80. *art.* 2. *dub.* 2. *num.* 43. & alij. & ratio est, qoia infirmus pro periculo mortis excusatur à prohibitione Ecclesiastica sumendi Eucharistiam post fractionem ieionij, quando aliter nequit commodè, quia occurrit cum præcepto diuino communicandi pro eo periculo, quod præferendum est dictæ prohibitioni Ecclesiasticæ, sed postquam infirmus semel pro periculo mortis communicauit, ita satisfecit præcepto diuino communicandi, vt pro eodem periculo non teneatur ex diuino illo præcepto iterum communicare, quamuis post primam sumptionem Eucharistiæ mortaliter peccauerit. Ergo postquam infirmus semel pro periculo mortis communicauit, nequit iterum pro eodem perseuerante non ieionus communicare, quia post primam sumptionem nullum extat diuinum præceptum iterum communicandi, quo excusari possit à prohibitione Ecclesiastica communicandi post fractionem ieiunij. Et ideò hanc sententiam præter DD. citatos tenet Vasquez & Ioannes de la Cruz, quos retuli *in 1. part. tract. 14. resolut.* 75.

Quæ hic est Ref. antecedens, & in aliis eius annot.

2. Sed ibi contraria opinio mihi magis placuit cum multis Doctoribus, quibus nunc addo, me citaro, Ioannem de Lugo *de sacr. Euchar. disp.* 15. *sect.* 3. *num.* 64. Marchantium *in resol. pastor. de Sacram. tract. 4. cap. 2. quæst. 4. cas.* 1. Mercerum *de Sacram. quæst.* 80. *art.* 8. *num.* 3. Tannerum *vbi infrà num.* 85. Fagundez *præc. 3. lib. 3. cap. 5. num.* 20. Granadum *in 3. part. controv. 6. tract. 10. disput* 8. *num.* 9. vbi rectè ex Suarez notat qoòd licèt infirmus expectare posset ieiunos per vnam, aut alteram horam post mediam noctem, adhuc non esse obligationem in ea intempestiua hora sumendi Eucharistiam, sed posse differri ad aliud tempus, in quo non sit ieiunos: quod etiam docet Tannerus *tom. 3. disp. 5. quæst. 8. dub. 4. num.* 84. Quænam verò temporis intercapedo sit adhibenda in tali casu inter vnam & alteram communionem, vide me ipsum *in 1. part. tract.* 14. *resol.* 77. *& in 3. part. tract. 4. resol.* 44.

Quoad hoc lege supra doctrinam Ref. 82. & §. eius annot.

Quæ nunc hanc sequetur.

RESOL. LXXXV.

Quando Sacerdos iterum præbet ægroto non ieiuno sacram Eucharistiam, quænam temporis intercapedo habenda est inter vnam, & alteram Communionem? Ex part. 2. tr. 14. Ref. 77.

§. 1. MVltum tempus, arbitrio boni viri, respõdet Nau. *tom.. p. 2. lib. 5. de pœnit. & rem. consil.* 41. quòd aliqui asserunt esse 30. dies, vt obseruat Villalobos *vbi infrà.* Hæc sententia est nimis rigida, ideo post octo, vel decem dies, posse iterum infirmo non ieiuno Sacerdotem præbere viaticum, putauit Nugnus *in 3. part. tom. 1. quæst.* 80. *art.* 8. Villalobos *in sum p. 1. tract. 7. dub.* 38. *num.* 8. Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 68. sect.* 4. Henriquez *in summ. lib.* 8. *cap.* 5. Fagundez *de præcept. Eccl. tract. 3. lib. 3. cap. 5. num.* 10.

Sup. hoc in duabus Ref. seqq. & supra in Ref. 77. §. 1. inter principium, & medium, à vers. Deinde & in aliis Ref. & §§. eius not. & in tom. 1. tr. 7. Ref. 57 §. vlt.

*num.*10. amicissimus ac pariter doctissimus noster P. D. Andreas Castaldus *in sua praxi carem. lib. 4. sect.* 14. *cap.* 8. *num.* 5. cum aliis. Syluius verò *in 3. part. quæst.*80.*art.*9. putat post septem dies posse ægrotum iterum sumere viaticum.

2. Ego autem puto sex dies sufficere, nixus authoritate Tabienæ *ver. communicare, num.*48. Armill. *num.*18. Zambrani *in decis. cas. consc. tempore mortis, cap.* 3. *dub.* 5. *num.*4. Posseuini *de off. Cur. c.*8. *num.* 11. Filliuc. *tom.*4.*cap.*8.*num.*138.& fauet huic sententiæ Ioan. Maior. *in 4. sentent. dist.*9.*q.*3. *ad* 5. *quæst.* 32.

RESOL. LXXXVI.

Quanam temporis intercapedo habenda sit inter vnam & alteram Communionem, vt infirmus possit communicare non ieiunus?

Et notatur, quod si quis proxime ante medium noctis cœnauit in Dominica incidente in vigilia Natiuitatis Domini, possit statim post medium noctis sacrificare, & communicare?

Deinde licet deceat aliquo tempore post sacram communionem à cibo, & potu abstinere, tamen ad id nemo tenetur sub mortali, & ideo potest quis statim sine graui culpa de Sacristia ad prandium accedere? Ex part. 3. tr. 4. Res. 44.

Quæ hic est Res. antecedens, & in Res. seq. & supra in Resol. 77. §. 2. inter principium & medium, à vers. Deinde. & in alio §. & vers. eius not. & in to. 3. tr. 7. Res. 37. §. vlt.

§. 1. IN *resol.*77.*tract. de celebr. Missarum*, dixi sufficere sex dies, sed plus addit Paulus Layman *in Theol. mor. lib.*5. *tract.* 4. *cap.*6. *num.*20. vbi sic asserit. Eucharistia ob mortis periculum si sumpta sit à non ieiuno, posse ita accipi saltem post sex dierum interuallum, docent aliqui: quinimò existimo ob iustam causam, puta, si aliquis assuetus frequenter communicare, aut sacrificare propter deuotionem, ac desiderium, difficile abstineat, permitti ipsi posse, vt altero statim die iterum sacram Eucharistiam è manu Sacerdotis accipiat non ieiunus, dummodo mortis periculum instare videatur. Ita Layman. Sed post hæc scripta inueni Ludouicum de S. Iuan. *in sum. tom.*1. *quæst.*7. *art.*10. *diffi.*4. *de sacram. Euchar.* sic asserere. [Siendo yo Prelado daua à los enfermos el viatico, si lo pedian cada tercera dia, y en la Vniuersidad de Alcala se sabia, y la approbauan, sino el Padre Vasquez.] Ita ille, vbi etiam notat dictum Gabrielem Vasquez tandem in hanc descendisse sententiam, quod est valde notandum contra illos, qui nixi auctoritate Vasquez negant viaticum sæpiùs dandum infirmis.

2. Notandum est etiam cum Henriquez *lib.* 8. *cap.* 4. *in glossa littera V.* quòd si quis proximè ante medium noctis cœnauit in Dominica incidente in vigilia Natiuitatis Domini, posse statim post medium noctis sacrificare, & communicare. Deinde licèt deceat aliquo tempore post sacram communionem à cibo, & potu abstinere, tamen ad id nemo tenetur sub mortali, & ideo potest quis statim sine graui culpa, de sacristia ad prandium accedere, vt docent Villalob. *in sum. tom.* 1. *tract.*7. *diffic.*39. *num.*5. Sotus *in 4. dist.* 12. *quæst.* 1. *art.*8. Valent. *tom.*4. *disp.*6. *quæst.* 8. *punct.* 3. *ver. postremò*, & alij.

RESOL. LXXXVII.

An infirmus non ieiunus, qui sumpsit Viaticum possit illud iterum sumere sequenti die?

Sed si aliquis curiosus inquirat, quot dies debeat superuiuere infirmus, vt possit sumpto iam Viatico, iterum communicare, vt vult Rituale? Ex part. 9. tr. 9. & Misc. 4. Res. 48. alias 47.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Castrus Palaus *tom.*4. *tract.* 21. *disp. vnica, punct.* 13. *num.* 14. vbi sic asserit: Ego verò dicendum existimo, vel sentiendum esse cum Vasque, vel affirmandum non solum post sex, vel octo dies te posse iterum Viaticum sumere, sed singulis diebus. Nam si constitutis in mortis periculo, vt præcitati Doctores affirmant, nulla est lex posita de præmittendo ieiunio Communioni; cùm datum omnibus sit singulis diebus Eucharistiam accipere, poterunt illam accipere non ieiuni, si ieiunium seruare non possunt. Necessitatem verò tanti Sacramenti singulis diebus habent morituri, vt quid ergo illo priuandi sunt? Poterunt ergo singulis diebus communicare, si aliter non possunt. Et ita sustinent Tabiena, & Armilla casu quo moriturus post semel acceptum Viaticum peccaret mortaliter, quòd absit Henriquez *lib.*8. *cap.*50. solum dicit non decere ob reuerentiam Sacramenti sic sæpius communicare, tacitè indicans solum esse minus conueniens, sed non illicitum, Emanuel Sa *verb. Eucharistia, num.*3 *&* 34. *edit. Rom.* sine vlla limitatione, inquit, posse sæpius in eadem ægritudine infirmum, etiam non ieiunum, communicare, quoties expetere videtur. Layman existimat, si aliquis assuetus est frequenter communicare, vel sacrificare, & propter deuotionem, ac desiderium difficile abstineat, permitti posse, vt altero statim die iterum sanctum Eucharistiam è manu Sacerdotis accipiat non ieiunus, dummodo mortis periculum instare videatur. Hæc omnia Palaus. Hanc etiam sententiam tenet Hurtad. *de sacr. Euchar. disp.*9. *diffic.* 11. Bannius *in Theol. mor. tom.*1. *tract.* 5. *de Euchar. quæst.* 22. *dub.* 3. Leandr. *de Sacram. tom.* 2. *tract.* 7. *disp.* 5. *quæst.* 40. Escobar *in Theol. mor. tract.*7. *exem.*6. *cap.* 5. *num.* 62. Bassæus *in flor. Theol. mor. verb. Communio Sacram. num.* 45. & de solitis frequentare Communionem, Quintanadueñas *in Theol. mor. tom.* 1. *tract.* 4. *singul.* 14. *num.* 5. Et ideo Magister Serra Dominicanus *in 3. part. D. Thom. quæst.*80. *art.* 8. hæc scripta reliquit. Si quæras (ait) an in eadem infirmitate possint infirmi non ieiuni post sumptum Viaticum communicare? Responderi solet communiter, posse, dummodo inter vnam & alteram Communionem medier tempus sex, vel octo dierum. Non desunt tamen qui dicant, si mortis periculum semper instat, posse etiam altero die post Viaticum sumptum, & deinceps quotidie communicare non ieiunum, quia in mortis periculo non solùm permittitur non ieiuno Communio, vt possit implere præceptum accipiendi Viaticum, sed etiam quia moriturus valde indiget huius Sacramenti præsidio. Ita Serra. Et hanc sententiam probabilem esse putat Tamburin. *in method. expedita Communionis, cap.* 5. §. 11. *num.* 24.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Res. & in aliis earum annot. & lege infra §. Sed si. huius Res.

2. Sed hæc opinio mihi non placet, nam directè est contra Rituale Romanum Pauli V. vbi habetur, quòd si æger sumpto Viatico, dies aliquot vixerit, & communicare voluerit, eius pio desiderio Parochus non deerit. Itaque secundum Rituale, infirmus qui sumpsit Viaticum, potest iterum communicare, sed post aliquot dies. ergo non sequenti die, vt volunt citati Doctores. Nec obstat dicere cum Choquætio *in dissert. Theologica de Confessione per literas, cap.*7. *num.*42. vbi sic ait. Ad confirmationem eodem modo dicitur, Manuale, seu Rituale illud, vt & alia, alicuius priuati Doctoris opera confectum esse, & illius auctoritatem non excedere. Neque consensus Pontificis, aut iussio vt conscriptum fuerit, & euulgarum, confert aliquod pondus rebus, quæ in eo præscribuntur; tum quia non præcessit serium, ac sufficiens Theologorum examen, tum, quia Pontifex non intendit communibus, ac receptis sententiis Scholarum vllo pacto præiudicare propter

Sup. hoc in tom. 1. tr. 4. Res. 58. §. Tertio. & §. Ad tertium.

illius

illius opinionem, cui Manualis, ſeu Ritualis editionem commiſit. Ita ille. Sed miror virum doctum hæc ſcripſiſſe, nam loquitur contra expreſſa verba Pauli V. in Breui, datum Romæ die 17. Iunij 1614. in quo Pontifex teſtatur dictum Rituale non fuiſſe compoſitum ab vno Theologo vt perperam vult Choquætius, ſed à Congregatione plurimorum Cardinalium ſpecialiter ad id deputatorum cum conſilio eruditorum virorum, & vult in dicto Breui vt omnes Epiſcopi, Archiepiſcopi, &c. ab omnibus Parochis faciant dictum Rituale inuiolabiliter obſeruari: vnde meritò aduerſos Choquætium inſurgit acriter Coninch in reſponſione ad Diſſertationem de abſolutione moribundi n. 62. Itaque opinio Palai, & aliorum non videtur admittenda, cum ſit contra Rituale Romanum.

Sup. hoc in Reſ. vot. primæ huius Reſ. & in alijs eius annot.

3. Sed ſi aliquis curioſus inquirat quot dies debeat ſuperuiuere infirmus, vt poſſit iam ſumpto Viatico, iterum communicare, vt vult Rituale. Reſpondeo, præter diem ſumpti Viatici alteros duos dies. Opinio eſt in Iure, & verbis Ritualis fundata: & ideo ſuppono id quod habetur *in Regula pluralis 40. de regul. iuris in 6.* quod pluralis loquutio duorum numero eſt contenta, vbi Gloſſa figurat caſus *in cap. Is cui. §. 1. de preb. eo lib.* Papa diſpenſauit mecum vt poſſem obtinere plura beneficia, aliter non declarando: Quæritur quot beneficia potero obtinere virtute diſpenſationis? Potero ſolùm obtinere duo beneficia; quia cum diſpenſatio ſit odioſa, eſt reſtringenda; & in odioſis ſufficit quod verba poſſint verificari: & illa verba verificabuntur in duobus beneficiis; quia pluralis locutio, duorum numero eſt contenta. Item poteſt caſus figurari per *l. libertas §. poſt annos ff. de manum. teſt.* Aliquis Titius veniens ad mortem ſuum condidit teſtamentum, & in teſtamento ſuo cuidam ſeruo legauit libertatem poſt annos: quæritur poſt quot annos ſeruus conſequatur libertatem? Reſpondetur, poſt duos annos, quia verbum, *annos*, verificatur in duobus per rationem huius regulæ. Et Petrus Peckius id ex pluribus legibus, & exemplis confirmat, addens, quòd plerique ſunt in ea ſententia, vt exiſtiment hanc regulam habere locum, etiamſi in plurali locutione ſit hæc dictio *Omnia*. Nam ſi dicatur omnia, verificabitur in duobus, idque admodum vtile eſt ad ſaluandos teſtes à contrarietate, aut diuerſitate, ſi dicat vnus Titium à pluribus, vel omnibus eſſe vulneratum, & alter dicat a duobus ipſum vulneratum eſſe, nam cum dictio omnes, vel plures, verificetur in duobus, dicentur teſtes iſti eſſe concordes. Vide Zaſium *in l. ſi pluribus, num. 8. ff. de leg. 1.*

4. Hoc ſuppoſito ſic argumentor. Rituale Romanum aſſerit, infirmo ſumpto Viatico, poſſe denuo Euchariſtiam ſumere, ſi vixerit aliquos dies. Ergo aſſero ego, poteſt ſumere poſt duos dies. Probo conſequentiam: nam vt ſupra viſum eſt, pluralis loquutio verificatur numero duorum. Et hæc noſtra ſententia reſpicit reuerentiam debitam Sacramento, quia non concedit Viaticum ſequenti die, vt docent Palaus, & alij *vbi ſuprà*, citati. Reſpicit etiam neceſſitatem, & vtilitatem infirmorum, quia non differt ſecundum Viaticum vſque ad ſextum, vel octauum diem, vt vult Suarez, & alij. Ergo cùm ſit ſatis fundata in iure, videtur amplectenda, vt illam amplexi ſunt viri doctiſſimi à me conſulti. Et hanc opinionem practicandam cenſeo non ſolùm cum aſſuetis communicare, ſed etiam cum non aſſuetis; quia omnes illo tempore indigent auxilio tanti Sacramenti; vnde teneo abſolutè pro omnibus; quodſi aliquis v.g. ſumpſit Viaticum feria ſecunda, poſſit illud iterum ſumere feria quinta; nam ſic dicitur illud ſumpſiſſe vt vult Rituale Romanum, poſt aliquos dies. Nota quod noſtra ſententia ita placuit cuidam viro docto, vt putauerit infirmum non ieiunum poſſe ſumere ſecundum Viaticum poſt 48. horas, nam vnus dies conſtat ex 24. horis, & ſic ſumeret Viaticum poſt duos dies. Sed ego puto hos duos dies computandos eſſe à prima media nocte poſt diem ſumpti Viatici.

5. Sed contrà id quod firmatum eſt adduci poteſt Poſſeuinus *de Officio Curati, cap. 8. quæſt. 22.* vbi ait: Rituale Pauli V. docere infirmo Communionem dandam ſemel non ieiuno, quod ſi ſæpius detur, dandam ſemper ieiuno. Sed hoc gratis dicitur à Poſſeuino, nam Rituale aſſerit, Viaticum breui morituris dandum non ieiunis: cùm igitur loquatur abſolutè, & illimitatè, non eſt limitandum, vt vult Poſſeuinus ad primam vicem: immò cùm in eodem Textu efficiatur mentio de ſecunda Communione, quam poſt ſumptum Viaticum volt facere infirmus adhuc exiſtens in periculo mortis, abſolutè ſtatuitur eſſe communicandum à Parocho, nulla adhibita limitatione de ieiunio. Sic enim aſſeritur; quod ſi æger ſumpto Viatico dies aliquos vixerit, vel periculum mortis euaſerit, & communicare voluerit, eius pio deſiderio Parochus non deerit. Inſtabis, in dictis verbis eſſe communicandum à Parocho infirmum, qui periculum mortis euaſerit, ac infirmum, qui poſt ſumptum Viaticum, ſi aliquos dies vixerit, vellet communicare, ſed in primo caſu, infirmus non poteſt communicare; niſi ſit ieiunus; ergo idem dicendum erit & in ſecundo, Reſpondeo, quòd dicta verba Ritualis applicanda ſunt ſingula ſingulis, illa poſtea intelligendo pro vt de iure poſſunt & debent intelligi; verùm de iure certum ſit infirmum extra periculum mortis non eſſe communicandum niſi ieiunum, non poteſt nec debet hoc intelligi de infirmo exiſtente in periculo mortis, qui poſt Viaticum vellet iterum communicare; nam in tali caſu contra Vazquez & paucos alios communiter poſſe hoc facere non ieiunum aſſerunt Doctores, qui ſolùm diſcrepant de tempore, interponendo inter vnam, & aliam Communionem, & ſupra ego ſatis probabiliter firmaui ſufficere duos dies. Ergo, &c.

Sup. hoc lege ſupra doctrinam Reſ. 83. & Reſ. & §. eius not.

RESOL. LXXXVIII.

An Euchariſtia danda ſit in articulo mortis puero capaci rationis, & confeſſionis?

Et quid, ſi dubitatur, an ſint pueri doli capaces, & diſcernant ſufficienter hoc Sacramentum?

Et an prædicti pueri ex præcepto diuino teneantur in articulo mortis communicare, quamuis non teneantur ex præcepto Eccleſiæ? Ex part. 5. tr. 3. Reſ. 44.

§. 1. Affirmatiuè reſpondeo cum Præpoſito *in 3 part. quæſt. vnica, de ſacram. extremæ Vnctionis dub. 7. num. 58.* Caietano *in ſumma ver. communionis miniſter, in fine.* Armilla *ver. communio, num. 10.* Suarez *in 3. part. tom. 3. diſp. 79. ſect. 1. in fine*, Caſtro Palao *tom. 1. tract. 3. diſp. 1. punct. 24. §. 2. num. 7.* Perlino fusè *de ſacro Conuiuio, diſt. 2. cap. 5. per totum.* Baldello *tom. 1. lib. 5. diſput. 30. num. 16.* Salas *de legibus, diſp. 14. ſect. 13. num. 127.* Bonacina *de Sacram. diſp. 4. quæſt. 7. punct. 2.* Reginaldo *tom. 2. lib. 29. num. 82.* Henriquez *lib 8. cap. 42. num. 4.* Zambrano *de ſacram. Euchariſtia, cap. 3. dub. 2. num. 14.* Nugno *tom. 1. in 3. part. quæſt 80. art. 11. diffic. 2. ad 3.* Fauſto *de ſacram. Euchariſtiæ, lib. 1. quæſt. 262.* Tannero *tom. 4. diſput. 5. quæſt. 8. dub. 5. num. 116.* & aliis aſſerentibus, puerum præditum vſu rationis, capacem confeſſionis, & Extremæ-Vnctionis teneri ex præcepto diuino communicare in articulo mortis. Et ratio eſt, quia præceptum

Sup. hoc in Reſ. ſeq. & infra in tr. 4. Reſ. 44. §. vlt. & lege etiã hic infra doctrinam Reſ. 93. ſignanter §. vlt. ad lin. 6.

præceptum communicandi in articulo mortis est præceptum diuinum, vt constat ex dictis, quod præceptum ab Ecclesia non limitatur; ergo ex præcepto diuino tenetur in articulo mortis communicare, quamuis nondum teneatur ex præcepto Ecclesiæ, & hanc sententiam ita mordicus tenet Arboleda *in pra. sacram. Euchar. not.* 13. vt dicat nullum esse auctorem, qui contrariam teneat.

2. Sed immeritò quidem, non enim desunt Authores, & præstantissimi quidem, contrariam sententiam asserentes, vt Ochagauia *de Sacram. tract.* 2. *de Euchar. quæst.* 14. *num.* 11. Kellisonius *tom.* 2. *in* 3. *part. quæst.* 80. *art.* 11. *de fine.* Corduba *in summa quæst.* 60. Præpositus *in* 3. *part. quæst.* 80. *art.* 11. *dub.* 1. *num.* 56. Vasquez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 214. *disp.* 4. *num.* 40. & Hurtadus *de sacramento Eucharistia, disp.* 10. *diff.* 4. vbi sic ait. Obseruandum est pueris priùs aduenire tempus obligationis præcepti confessionis, quàm Euchristiæ adhuc pro articulo mortis sumendæ, quia minor discretio sufficit, vt quis confiteri, quàm communicare teneatur, quia ad obligationem confitendi sufficit, vt quis sic inter malum & bonum discernat, vt possit mortaliter peccare, ad quod minor discretio sufficit, quàm ad perfectè discernendum inter panem cœlestem & communem, & ad iudicandum de præparatione ad illum panem cœlestem dignè recipiendum requisita, quod requiritur ad obligationem communicandi adhuc in articulo mortis. Vnde contingere potest, vt puer in articulo mortis existens teneatur confiteri, & non teneatur communicare. Hæc Hurtadus. Cui etiam adde nouissimè Ludouicum Maratium *in D. Thom. tom.* 3. *tract. de Euchar. disp.* 35. *sect.* 4. *num.* 5. & Iacobum Granadum *de Sacrament. in* 3. *part. contr.* 6. *tract.* 50. *disp.* 3. *num.* 11. iuncta *disp.* 4. *num.* 2. Verùm quia sententia affirmatiua tot habet Auctores, tutò in praxi deduci potest, illámque nouissimè docet Ioannes de Lugo *de sacram. Euchar. disp.* 53. *sect.* 5. *nu.* 37. qui etiam *num.* 44. plus addit, (attendas quæso amice Lector) nempe pueris posse dari Eucharistiam, etiam quando dubitatum an sint doli capaces, & discernant sufficienter hoc Sacramentum, quod etiam ante illum inuenio docuisse Possæuinum *de officio Curati*, *cap.* 8. *num.* 10.

Sup. hoc in Res. 1. post seq

RESOL. LXXXIX.

An pueri capaces Sacramenti Pœnitentiæ teneantur in articulo mortis vi iuris diuini, communionem sumere?

Et quæritur, quando puer censeatur ad annos discretionis peruenisse, vt teneatur præcepto suscipiendi Eucharistiam? Ex part. 5. tr. 14. & Misc. 2. Res. 50.

Sup. hoc in Res. præterita, & in aliis §§. eius primæ annor.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Suarez *in* 3. *p. tom.* 3. *disp.* 70. *sect.* 1. *in fine.* vbi asserit extra articulum mortis non teneri pueros ad communionem ex vi iuris diuini, nisi in ætate, in qua obligat præceptum Ecclesiasticum suscipiendi Eucharistiam. In articulo verò mortis obligare, cùm primùm homo habet vsum rationis sufficientem ad peccandum, & ad recipiendum sacramentum Confessionis.

2. Sed Vasquez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp.* 214. *cap.* 4. Ochagauia *de Sacram. tract.* 2. *de Eucharist. quæst.* 17. *num.* 6. Iacobo Granado *in* 3. *part. de Sacram. contro.* 6. *tract.* 50. *disp.* 3. *num.* 11. Mæratio *in D. Thom. tom.* 3. *de sacram. Euchar. disp.* 35. *sect.* 4. *num.* 5. probabilius videtur ex vi iuris diuini non obligari hominem ad communionem in articulo mortis, si non attingit ætatem, in qua licitum est communicare iuxta consuetudinem Ecclesiæ infrà explicandam, quia Ecclesia declarauit, tunc non habere discretionem sufficientem, vt ea, qua par est, deuotione, & reuerentia Eucharistia suscipiatur. Si verò iuxta consuetudinem Ecclesiæ iam poterat puer licitè communicare, & si instat mors, tenebitur ex vi iuris diuini, licèt tunc non vrgeret Ecclesiæ præceptum, quia tunc nihil est, quod obstet adimpletioni præcepti diuini, quod obligat in articulo mortis ad communionem. Ita Granado qui postea *disp.* 4. *num.* 2. quærit, quando puer censeatur ad annos discretionis peruenisse, vt teneatur præcepto Ecclesiastico suscipiendi Eucharistiam, & cum Nauarro, Suarez, & Henriquez obseruat, non statim ac quis habet vsum rationis, qui sufficiat ad peccandum, & ad recipiendum sacramentum Pœnitentiæ, teneri ad Eucharistiam suscipiendam, maior enim dignitas Eucharistiæ petit maiorem reuerentiam in suscipiente, & maiorem discretionem. Henriquez ait plerumque eam discretionem obtinere anno vndecimo, aut postea. Sotus, & Valentia ante duodecimum annum non obligari censent pueros hoc præcepto. Suarez ait, moraliter loquendo nec ante decimum annum vrgere obligationem, nec vltra decimum quartum posse differri. Sed plus addit Mæratius *vbi suprà in Diuo Thoma, tom.* 3. *de sacramento Pœnitentiæ, disp.* 25. *sect.* 6. pueros ante annos pubertatis non teneri ad communicandum ex præcepto Ecclesiæ. Vnde ex his ego olim non damnaui de peccato mortali Confessarium, qui puerum anno nono ætatis suæ morientem non communicauit, sed tantùm ei sacramentum Pœnitentiæ ministrauit. Sed Confessarij, me consulente, & impellente, eo ipso quòd puer sit capax confessionis, ne deserant in articulo mortis illi sacram Eucharistiam porrigere, secundùm opinionem Suarez, & circa præsentem quæstionem in casu occurrenti, ne deseras videre Zambranum *de casibus tempore mortis, cap.* 3. *dub.* 2. *per totum*.

Sup. hoc supra in Res. 5. cursim in §. vlt. Sed lege eam per totam, & si placet etiam alias eius primæ annot. & signanter in to. 4. tr. 6. Res. 65. & si vacas otio vide Res. & §§. eius annotatiuum, vt doctrina repleatis pro hac quæst.

RESOL. XC.

An sacrum Viaticum possit pueris præberi, si confessarius dubitat, an sint doli capaces?

Idem est de extrema vnctione?

Et cursim infertur in dubio tam de comestione, quam de tempore ante, & post mediam noctem posse communicare, post habitam diligentiam manente dubio? Ex part. 10. tr. 16. & Misc. 6. Res. 36. alias 35.

Sup. hoc supra in fine Res. 88.

§. 1. DE hoc casu mihi magna altercatio fuit cum quodam viro docto per litteras, & negatiuam sententiam, quam ipse defendebat, tenet nouissimè Bernal *de Sacram disp.* 44. *sect.* 6. §. 2. *num.* 91. vbi sic ait: An puer, cùm rationis, & discretionis gradum attingat? Respondet Lugo, *vbi suprà*, non esse obligationem ei tribuendi Eucharistiam; quia dubium est, num lege comprehendatur: posse tamen ei tribui, quia prohibitio dandi Eucharistiam pueris fundatur fere in consuetudine fundata in Ritualis Romani rubricis: Sed in illis non aliter explicatur ea prohibitio circa Eucharistiam, ac circa Extremam Vnctionem: Ergo sicut ista potest eiusmodi puero dari, ita & Eucharistia; cùm hæc non minoris, sed potius maioris necessitatis sit, quam Extrema Vnctio.

Sup. hac Extrema-Vnctione magis latè infra in tr. 4. Res. 43. 45. & §. vlt.

2. Hæc tamen duo capita non mihi videntur inter se supposita illius authoris sententia, cohærere. Docet enim Eucharistiam iure Diuino obligare in articulo mortis: Ergo quando in articulo mortis licitè exhiberi potest, puero prorsus exhiberi debet: Consequentia patet: nam præceptum Diuinum eos omnes obligat, qui possunt debita cum dispositione tunc Eucharistiam accipere: sed puer hoc ipso quod

rationis

rationis vſum habeat, poteſt; Ergo ad ſumendam præcepto diuino aſtringitur: Atqui in dubio circa ſufficientem diſcretionem poteſt ſumere Euchariſtiam, vt ille affirmat: Ergo prorſus debet, quod idem negat.

3. Ego verò cenſeo, non poſſe licitè Euchariſtiam in mortis articulo præberi puero, de cuius ſufficiente rationis vſu, & diſcretione dubitatur. Moueor, quia non poteſt licitè dari Euchariſtia puero in mortis articulo, niſi debeat eidem dari: Sed in eiuſmodi dubio non debet dari, ſeu non eſt obligatio illam ei tribuendi: ergo nec licitè poteſt ei tribui. Minorem ipſe Lugus tradit: & ratio conuincit, quia ſtante dubio, num hac lege comprehendatur, poſſeſſio non ſtat pro legis obſeruatione, ſed pro mea libertate, prior eſt legis obſeruatione, vtpote ipſius ſubiectum. Maior autem probatur, quia Euchariſtiam in articulo mortis recipere, eſt res grauiſſima, & ſummi momenti: ſi prorſus, vt communiter cenſetur eſſe iure Diuino, vt ſupra vidimus: Ergo dum Eccleſia præcipit Euchariſtiam tunc exhiberi, iubet exhiberi omnibus, qui eius ritè recipiendæ indicantur idonei. Talis autem non iudicatur is, de cuius diſcret one dubitatur: ergo non ei debetur, atque adeo nec licitè poteſt ei Viaticum exhiberi. Confirmo idipſum vniuerſali conſuetudine, quæ optimum legis interpretem ſemper agit.

4. Nec eſt ſimile de Extrema-Vnctione: Tum quia hæc eſt quaſi complementum pœnitentiæ, vt ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 1. *de Extrema-Vnctione*, conſtat: ac proinde ſicuti eiuſmodi puero non ſolùm poteſt, ſed etiam debet, & hoc ipſo quod poteſt, debet conferri Sacramentum Pœnitentiæ, ita & Extremæ Vnctionis. Tum etiam quia tali puero tam pœnitentia, quàm vnctio præbenda eſt ſub conditione, ſi ille capax eſt; vnde ſi re ipſa capax non eſt, non ei tribuitur verum Sacramentum. Hoc autem in Euchariſtia locum non habet, vt per ſe conſtat. Huſque Bernal.

5. Sed licet argumenta Cardinalis de Lugo pro affirmatiua ſententia, magnam patiantur difficultatem, non ſolùm ex ſupradictis à Bernal, ſed etiam ex his, quæ contra dictum Cardinalem Lugo adducit Dicaſtillus *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 4. *diſput.* 10. *dub* 6. *num.* 121. Tamen, his non obſtantibus, non recedo à ſententia affirmatiua dicti Cardinalis, quem etiam tuetur Dicaſtillus *vbi ſuprà*, *num.* 122. motus hac ratione; quia ſi puer ille, de quo dubitatur, an habeat ſufficientem rationis vſum, re vera illum habet, dari debet, & non debet priuari; ſi verò nondum ſit capax doli, & illi detur Sacramentum, ſuum effectum habebit. Nam pueris baptizatis ſi detur, gratiam confert, vt probatum eſt *ſuprà*, *diſp.* 9. *num.* 200. *& ſeqq.* Iam ergo iuxta generale principium, vel omnino verum, vel ſaltem probabile, quod quando ex duobus periculis, damnis, aut inconuenientibus, alterutrum ſubeundum eſt, eligi debeat quod eſt minus; argumentari licet. Minus eſt inconueniens, & minus periculum, conferre illi puero Euchariſtiam, quam negare: Ergo conferenda potius erit, quàm neganda. Antecedens probo: ſi negetur illi, & re vera ſit capax, priuatur tanto bono, & non ſit quod Chriſtus fieri voluit: ſi verò detur puero nondum doli capaci, ex vno capite, nulla irreuerentia grauis ſit Sacramento in eo quod manducetur à puero, ex alio capite, non fruſtra datur, & ſine effectu. Confert enim gratiam illi, & per æternitatem gloriam habebit illi gratiæ reſpondentem: ergo minus inconueniens (ſi tamen inconueniens) eſt illi conferre, quàm negare. Præterea, (vt citato loco probauimus) conſtat etiam adminiculante Tridentino *ſeſſ.* 21. *cap.* 4. fuiſſe in multis locis in Eccleſia Dei vſum conferendi infantibus Euchariſtiam, & habuiſſe Patres ſic facientes, ſui facti probabilem cauſam: quamuis autem nunc ſine expreſſa lege, ſiue conſuetudine recepta non detur illis; hæc tamen lex, ſeu conſuetudo non credi debet habere locum in noſtro caſu articuli mortis; ſed, ſicut Extrema Vnctio confertur, non obſtante prohibitione; ita poteſt conferri Euchariſtia ob ſpecialem hanc, quam dixi rationem. Omitto alia, quæ vel facilia ſunt, vel non habent locum in noſtris principiis; quale eſt illud, quod obiicit ſibi Lugo à ſimili de ieiunio, cuius dubium ſi quis habeat, non poteſt illi dari Communio: Ergo eodem modo de eo, de quo non ſatis conſtat, an habeat vſum rationis, non poterit illi dari; de hoc tamen exemplo dubij ieiunij ſatis multa dixi *diſp.* 9. *num.* 284. *& ſeqq.* vbi contra Lugonem, & alios in dubio tam de comeſtione, quàm de tempore ante, vel poſt mediam noctem diximus poſſe communicare poſt adhibitam diligentiam manente dubio; atque adeo in noſtra doctrina non habet locum ea obiectio. Hæc omnia Dicaſtillus *vbi ſuprà*. Sup. hoc cum eodem Dicaſtillo hic citato, & aliis, latè ſupra in Reſol. 56 & in aliis §§ eius not. primæ.

6. Itaque, vt dixi, ad caſum propoſitum in titulo huius reſolutionis, affirmatiue reſpondeo: Et ita hanc ſententiam præter Dicaſtillum, & Lugo tenet Tamburinus *opuſc. de Communione, cap.* 5. §. 8. *num.* 13. & Amiciſſimus, ac Doctus Auerſa *de Sacram. Euchar. quæſt.* 8. *ſect.* 2. qui tamen addit, quod in tali caſu facilius eſſe videtur, interrogationibus aliquibus excitare capacitatem pueri, vt ſaltem probabile iudicium de illa formari poſſit, & ita determinetur, an ei concedenda ſit Euchariſtia.

RESOL. XCI.

An Infidelis in articulo mortis naturali, vel violento conuerſus ad Fidem ſtatim poſt Baptiſmum, ſit communicandus? Ex part. 5. tr. 3. Reſ. 45.

§. 1. Reſpondeo affirmatiuè: inſtruatur igitur infidelis in tali caſu eo modo, quo fieri poteſt, & poſt Baptiſmum ei ſacra Euchariſtia porrigatur, & ita ex plurimis rationibus docet Ioannes Sancius *in ſelectis diſp.* 40. *num.* 3. *& ſeq.*

RESOL. XCII.

An mutus & ſurdus à natiuitate ſit in articulo mortis communicandus? Ex part. 5. tr. 6. Reſ. 6.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam docet Iacobus Marchantius *de Sacrament. in reſol. qq. paſtor. de Euc. tr.* 4. *cap.* 3. *q.* 1. *caſ.* 4. vbi ſic ait. An adultus à natiuitate ſurdus & mutus ſit communicandus ſaltem in articulo mortis? Ratio dubitandi eſt, quia tales non videntur poſſe habere actualem deuotionem, cùm nunquam fuerint inſtructi de hoc myſterio, ideóque fidem actualem illius non videantur habere, quomodo enim credent niſi audierint? quomodo audient ſine prædicante? Ex altera parte vt illis adminiſtretur, ratio militat, quia tales ſunt baptizati, ideóque fidem habitualem habent per Baptiſmum infuſam, & cùm alios vident cum magna reuerentia & deuotione ad Sacramentum hoc accedentes & adorantes, concipiunt ibi eſſe aliquod myſterium, & deuotionem aliquam erga illud exterioribus demonſtrant ſignis, imò & adorationem in huius Sacramenti eleuatione exhibent. Experientia id didici in quadam ſurda & muta iuriſdictioni meæ ſubdita, quæ in Miſſæ ſacrificio eleuatione manuum, pectoris tunſione, aliiſque ſignis dum Sacramentum exhibetur,

exhibetur, adorationem exhibet, & deuotionem, quam solent fideles, & cùm vsu rationis perfecto polleat, absque dubio confusè mysterium ibi aliquod latere percipit. Imò signis aliquibus quandoque licentiam petiit cum aliis ad hoc Sacramentum accedendi, quæ tamen ei indulta non fuit à Parochis ante me, ideóque nec hactenus id resolui, cùm difficile sit iudicare de dispositione, & sufficienti reuerentia Sacramenti, nec ipsa Ecclesiastico præcepto communionis comprehendatur.

2. Dubium tamen mihi est, an si existeret in periculo mortis, ob diuinum præceptum communicandi semel in vita, non foret fides eius, quantum potest fieri, signis excitanda, vt sic ei ministretur tunc vt viaticum Eucharistia. Etenim cùm Deus in necessariis non desit, videtur speciali illustratione interiori, & specialis gratiæ auxilio adiuuare tales ad actum fidei exercendum. Alioqui cùm Theologorum sententia definiat neminem ex adultis sine hac explicita mysterij Trinitatis & Incarnationis saluari posse, sequeretur tales surdos & mutos excludi à salute, cùm non possint de illis mysteriis sufficienter instrui, & per consequens, nec explicitam fidem elicere, nisi dicamus Deum speciali gratia & lumine ad id concurrere, & intellectum, voluntatémque elenare, vt tales pio affectu fidei sufficienter assentiantur, maximè illis articulis, qui dicuntur esse necessarij, non solùm necessitate præcepti, sed etiam necessitate medij ad salutem. Hinc etiam aliqui Theologi dixere, quòd si quis inter infideles faceret quod in se est, nec haberet quempiam pro instructione ad fidem, Deum non ei defuturum, sed extraordinario potiùs modo eum illustraturum, siue etiam per Angelos. Itaque surdus & mutus à natiuitate videtur saltem in periculo mortis, posse communione muniri, si aliquam indicetur reuerentiam concipere, nec idem de illo est, ac de pueris, cùm discretionis lux in eo fulgeat, iuuaríque possit lumen naturale, & perfici lumine, & gratia supernaturali ad dispositionem sufficientem speciali benignitate Dei. Hucusque Marchantius, sed plus inquirendum videtur. Peto igitur,

RESOL. XCIII.

An non solùm in articulo mortis, sed etiam in vita surdus, & mutus, à natiuitate sit communicandus?

Et quid si sciat scribere?

Et deducitur, an muti, & surdi à natiuitate teneantur confiteri, & sint absoluendi?

Et asseritur habentes vsum rationis, sed debilem, & imperfectum, vt sunt quidam Æthiopes, & semifatui, secluso irreuerentiæ periculo, admittendos esse ad communionem, non solùm in articulo mortis, sed etiam in Paschate?

Et an amentes grandioris ætatis, & vt plurimum vinacis ingenij, sint computandi cum pueris in primis annis post septennium, quibus Doctores concedunt confessionem, non autem communionem? Ex part. 5. tr. 6. Ref. 7.

§. 1. Videtur negatiuè respondendum, vt patet ex Marchantio *vbi suprà*, nam hoc eis concedit in articulo mortis, & quidem hunc casum non inuenio agitatum inter Doctores. Sed ego respondeo, quòd si tales sciant scribere, & per consequens legere, non est dubitandum posse communicari. nam eis per scripturam satis sufficienter potest explicari mysterium & sacramentum Eucharistiæ, & dispositio necessaria ad illud suscipiendum: difficultas est si legere nesciant; & adhuc respondeo affirmatiuè. Primò, quia, vt obseruat Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 4. disp. 8. num. 12.* muti & surdi, de quibus loquimur, vt plurimum, & patet experientia, sunt perspicacis & acuti ingenij, vt multa explicatu difficillima facilè signis manifestent, aliáque ipsis significata intelligant ergo per signa & nutus potest eis mysterium Eucharistiæ explicari, & postea communicari; quod quidem confirmatur. nam vt in prima resolutione dictum est, muti & surdi à natiuitate tenentur confiteri, & sunt absoluendi, ergo tenentur & possunt communicari. Probo consequentiam; nam, vt obseruat Sancius *in select. disp. 26. num. 4.* & Zambranus *de casibus tempore mortis, cap. 3. dub. 2. num. 59.* & ex Societate IESV Castrus Palaus *tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 24. §. 2. num. 7.* non minùs difficiliora cognoscere debet Christianus, & consequenter mutus & surdus à natiuitate, vt validè & fructuosè confiteantur, quàm ad Eucharistiam suscipiendam, debet namque intelligere peccatum mortale animam occidere, à quo si velit liberari, recurrere debet ad confessionem, quæ quidem facienda est cum dolore delictorum præteritorum, & cum proposito illa non reiterandi, animoque satisfaciendi, & quòd omnia peccata si potest, eorumque numerum tenetur explicare, quæ quidem omnia ad capiendum difficilia esse nemo negabit, ac illa quæ in sacramento Eucharistiæ reperiuntur. Si ergo muti & surdi hoc non obstante secundùm Doctores capaces sunt sacramenti Pœnitentiæ, quare non erunt & Eucharistiæ? Si quando mutus & surdus confitetur, cognoscit per absolutionem gratiam sibi conferri, dolore & proposito indigere, neque dimidiandam confessionem, & si quoad cognitionem naturalem fortè difficilius sit cognoscere panem desinere, & corpus Christi adesse, quàm absolutione gratiam conferri, respectu tamen fidei æqualiter sunt cognoscibilia, seu credibilia, non enim maior authoritas ad credendum est in vno, quàm in alio, cùm vtrumque sit reuelatum à prima veritate, quæ in dicendo eiusdem authoritatis est. Præterea debet cognoscere puer communicans deuotè suscipiendam esse sacram Eucharistiam, quod an non cognoscet, dum suscipit sacramentum Pœnitentiæ reuerenter. Item scire opus habet ieiunè suscipiendam esse, & hoc quare non cognoscet, qui capax est ad cognoscendum, quòd dum confitetur, debeat habere dolorem de peccatis commissis, & propositum vlteriùs non peccandi? Faciliùs equidem instruentur muti & surdi ad seruandum ieiunium, quàm ad concipiendum dolorem. Concludo igitur ex supradictis quòd si muti, & surdi possunt confiteri, non videtur qua ratione non possint communicari.

2. Probatur secundò hæc opinio ex auctoritate Henriquez *lib. 8. cap. 42. num. 3.* Posseuini *de officio Curati, cap. 8. num. 9.* Perlini *in sacro conuiuio, dist. 2. cap. 4. num. 6.* Reginaldi *tom. 1. lib. 29. cap. 5. num. 81.* Bonacinæ *de Sacram. disp. 4. quæst. 6. punct. 1. num. 7.* & aliorum asserentium habentes vsum rationis, sed debilem & imperfectum, vt sunt quidam Æthiopes & semifatui, secluso irreuerentiæ periculo admittendos esse ad communionem, non solùm in articulo mortis, sed etiam in Paschate. Si ergo semifatuis neganda non est Eucharistia, quare mutis & surdis à natiuitate capacibus ad cognoscendam malitiam peccati mortalis erit deneganda? vnde quis non videt magis reuerenter & deuotè ab istis accipiendam esse sacram Synaxim, quàm ab illis? non debet igitur eis denegari. Sup. hoc pro semifatuo infr. in Ref. 96 §. 2. inter principium & medium, vers. Sed semifatuis.

3. Nec valet dicere, quòd non eo ipso quòd quis est capax rationis & sacramenti Pœnitentiæ, ideo est capax Eucharistiæ, nam communiter asserunt

riot Doctores pueros, licèt teneantur in primis annis post adeptum vsum rationis, confiteri, non tamen teneri, nec posse sumere Eucharistiam, & alij qui hoc extendunt, vt alibi visum est etiam in articulo mortis, nam respondeo primò non deesse Doctores contrarium docentes, vt ex illis docet mordicus Ioann. Sancius *in selectis, disp. 26. per totam*, cuius opinionem ex Societate IESV nouissimè sustinet Castrus Palaus *tom. 1 tract. 3. disp. 1. punct. 24. §. 2. num. 7.* vbi ex multis rationibus firmat pueros eo ipso quòd sunt capaces Sacramenti Pœnitentiæ, esse capaces Eucharistiæ. Vel respondeo secundò, quòd est negandum, amentes grandioris ætatis, & vt plurimum viuacis ingenij esse comparandos in casu, de quo loquimur, cum pueris in primis annis post septennium, quibus Doctores illi, vt dictum est, concedunt confessionem, non autem communionem, nam mutus & surdus à natura, vt docet Spino *in speculo testament. gloss 9. rubrica, num. 1.* si perfectè secundum eius intellectum percipiat, quæ geruntur, æquiparatur maiori, tenet Bart. *in l. mutum, de acquiren. hereditate.* Doctor. *l. 1. de verborum obligationibus*, vbi dicit Bartol. de quodam muto, qui per motum labiorum percipiebat, & intelligebat omnia quæ loquebantur, & *ibi* Aleiat. *num. 51.* faciat text. *in l. patri, de acquirenda hereditate, & in l. vbi non voce, de regul. iur. l. mutus, de procurat, l. item quia*, iuncta glossa *ver. mutus, de pactis, lib. 1. ff. qui & à quibus l. surdi & muti, de manumissis vindic.* Remittendum igitur puto iudicio & arbitrio prudentis Confessarij quando & quoties supradictis mutis & surdis à natiuitate sit sacrosancta Eucharistia impertienda.

Alibi supra in Res. 28. & in aliis eius primæ not.

cerdotes debent huiusmodi ægrotis communionem præbere. Ita Sancius *in selectis, d. sp. 8. num. 10.* Zambranus *in decis. cas. consc. tempore mortis, c. 1. p. 3. dub. 4. num. 2. & 7.* cum Coninch *de Sacram. qu. 8. art. 9. num. 74.* & alus.

2. Tales igitur amentes tunc communicandi non sunt, quando clarè & euidenter constat eos in peccato mortali vsum rationis amisisse, quod vix potest constare, vt bene aduertit Sot. *in 4. disp. 15.* nam vnusquisque præsumitur bonus, donec oppositum probetur, *c. fin. de præsum.* Sed hæc omnia procedunt, quando infirmus potest sine irreuerentia, & periculo vomitus dictam communionem sumere, aliàs danda non erit: & ideo Sylvius *in 3. part. quæst. 80. art. 9.* Emmanuel Sà *verb. Euchar. num. 3.* asserunt in mortis articulo non esse amentibus dandam Eucharistiam, ob irreuerentiæ periculum.

Sup. hoc vide infra Res. seq. & Notat. & infra lege doctrinam Res. 97.

3. Sed hi Doctores nimis absolutè loquuntur, nam in tali casu potest fieri experientia, vt optimè notat Zambranus *vbi suprà, num. 5.* Ita quòd detur primo huiusmodi infirmo aliqua forma non consecrata, vt appareat quomodo se habeat in tali sumptione, & si se habuerit decenter, detur illi forma consecrata: sin autem, minimè: & hæc est optima praxis. Quæ quidem omnia procedunt in administratione sacramenti Extremæ-Vnctionis. In quo casu notanda erit etiam alia optima praxis ex Zambrano *vbi supra, c. 5. dub. 2.* qui citat Paludanum, D. Antoninum, Ledesm. Henriquez & alios, scilicet phreneticum, vel furiosum si resistat, esse ligandum, exclusis tamen laicis ad tollendum scandalum, id facere aliquando erit necessarium, quando phreneticus non possit recipere aliud Sacramentum, nisi Extremam-Vnctionem.

Pro primo contento in hoc § vid. in septem primis lin. Resol. seq. & in fine dictæ Res.

Sup. hoc infra in tr. 4. Res. 50. in fine.

RESOL. XCIV.

An Sacerdos possit præbere Viaticum infirmo deliranti qui propter febrim in amentiam incidit?

Et an hoc procedat, quando infirmus potest sine irreuerentia, & periculo vomitus dictam Communionem sumere?

Et aduertitur, quod in multis Decretis statuitur, vt pœnitentia non negetur phreneticis, si constiterit prius confessionem desiderasse, & signa contritionis dedisse: & consequenter idem colligitur de Eucharistia, & non tamen necesse est, vt tempore vsus rationis petierint expressè, & ostenderint signa contritionis, Confessionis, & Communionis.

Idem est de Sacramento Extrema-Vnctionis, in quo casu notatur phreneticum, vel furiosum, si resistat, esse ligandum, & id facere aliquando erit necessarium, quando phreneticus non possit recipere aliud Sacramentum, nisi Extremam-Vnctionem? Ex part. 2. tr. 14. Res. 78.

§. 1. Respondeo affirmatiuè, ex D. Thom. *in 4. p. q. 88. art. 9. & ex c. qui recedunt 26. q. 6. & c. 15.* quia in pluribus decretis statuitur, vt pœnitentia non negetur phreneticis, si constiterit priùs confessionem desiderasse, & signa contritionis dedisse, & consequenter idem colligitur de Eucharistia: non tamen necesse est, vt tempore vsus rationis petierint expressè, & ostenderint signa contritionis, confessionis, & communionis, vt nimis scrupulosè putauit Zanardus *in direct. confess. p. 1. tr. de Euchar. c. 7.* & alij. Sed omnis fidelis, qui non est notorius excommunicatus, nec notorius peccator sine signis pœnitentiæ, & de quo non constat in complacentia peccati mortalis amisisse vsum rationis, debet Eucharistiam tempore mortis sumere, in quo quidem tempore omnis fidelis illam interpretatiuè censetur petere, & sic Sa-

Sup. responsione contenta in lin. 1. huius textus in Res. seq. & pro doctrina contenta à lin. 1. huius §. 10. fra in tr. 6. Res. 61. §. 1. post mediũ. à vers. Idem est.

RESOL. XCV.

An qui in amentiam, & phrenesim inciderunt sint in articulo mortis communicandi?

Et notatur, quod si timeatur periculum vomitus, vel expuitionis non est illi Eucharistia porrigenda? Ex part. 5. tr. 3. Res. 46.

§. 1. Negatiuam sententiam docet Emanuel Sà *ver. Eucharistia, num. 3.* vbi sic ait. Non est in vsu vt amentibus etiam in mortis periculo detur Eucharistia ob irreuerentiæ periculum. Ita ille, & ante illum Molanus *de Eucharistia, tract. 4. cap. 8.* Sed ego puto considerandum esse verè ne subsit tale periculum, vt bene obseruat Sylvius *in 3. part. quæst. 80. art. 1.* & ideò, quòd si is, qui in amentiam incidit, fuit aliquando sui compos & tunc Eucharistiam aliquo modo desiderauit, porrigenda est illi in mortis articulo, & ita præcipitur in Concil. Carthagin. IV. *cap. 79.* & Arausicano I. *in can. 3.* vt refertur *can. his qui, & can. qui recedunt 26. quæst. 6.* & ita fieri supponitur in Concilio Toletano XI. *cap. 11.* Accedit denique ratio, quia in eiusmodi hominibus est virtualis saltem deuotio erga Eucharistiam, & magnam ex eius perceptione vtilitatem percipere possunt. ergo in mortis articulo illis tribuenda est, quando nimirum diuino præcepto ad Eucharistiam accedere tenebantur: extra articulum vero mortis non est illis concedenda, quia neque Doctores, nec Ecclesia vsus id permittunt.

Sup. contenta in iis hac Res. in Res. præterita.

2. Notat etiam S. Thom. si in articulo mortis timeatur periculum vomitus, vel expuitionis Eucharistiæ, non esse illis porrigendam, quia sacramentum non est absolutè necessarium in re ipsa, & aliunde eius excellentia postulat vt quàm reuerenter tractetur.

Sup. hac in Res. 101 præterita §. Tales. ad medium, & lege infra doctrinam Res. 97.

3. Quære verò quispiam non inmeritò, quid re-

quiratur

quiratur, vt eiusmodi amentes censeantur Eucharistiam desiderasse, quando erant sui compotes, & sic esse dispositi ad communionem.

4. Respondetur in primis necessarium esse, vt quando in amentiam inciderunt, non constet eos fuisse aliqua graui culpa infectos, quia cùm in amentia non potuerint eam expiare, absolutè censentur indigni hoc Sacramento: si verò sint baptizati, & Christianam vitam egerint, nec constet de tali graui culpa, eo ipso pietas Ecclesiæ iudicat eos esse sufficienter dispositos ad Eucharistiam, & aliqua ratione virtualiter ipsam Eucharistiam desiderasse, & hæc omnia docet Granadus *de Sacram in 3. part. contr. 6. tractat. 10. disput. 5. num. 3. & 4.* vbi citat D. Thomam, Sotum, & Valentiam, quibus ego addo Ioannem de Lugo *de Sacram. Eucharist. disput. 13. sect. 3. num. 24. & 25.* Marchantium *in resolut. pastor. de Sacrament. tract. 4 cap. 3. quæst. 1. cas. 1.* Reginaldum *tom. 2. lib. 29. num. 79.* Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 69. sect. 2.* Vasquez *disput. 214 num. 35.* Kellisonium *tom. 2. in 3. part. quæst. 80 art. 11. dub. 1. num. 56.* Mæratium *tom. 3. de Sacram. Eucharist. disp. 35. sect. 4. num. 2.* Chapeauillam *de Sacramene. Euchar. q. 8.* qui docet in tali casu, posse Hostiam in vino præberi infirmo, vel vt alibi diximus, *in 1. part. tract. 14. resol. 78.* sumatur particula non consecrata, & detur infirmo amenti, qui illam deglutiat, detur postea particula consecrata. Et ita docet Zambranus *de Sacrament. Eucharist. dub. 4. cap. 5. num. 5.* & me citato, nouissimè Ioannes Saucius *in select. disp. 38. num. 2. & 3.*

Quæ hic est Ref. antecedens. §. vlt. in principio.

RESOL. XCVI.

An Sacerdos possit aliquando in sanitate communicare prædictos amentes?

Et an hæc opinio non procedat in perpetuo, & absolutè fatuis, sed in semifatuis, quibus Eucharistiam in Paschate dari debere: imo quoties Eucharistiam sibi ministrare postulauerint?

Et alij quinque casus ex opinione Sancij circa sumptionem Eucharistiæ cursim adducuntur, sed iam omnes magis latè in hoc tractatu sunt discussi, & explanati in suis Resolutionibus peculiaribus. Ex p. 2. tract. 14. Res. 79.

§. 1. RESpondeo negatiuè cum Zambrano *in decis. cas. conscient. cap. 3. dub. 6. num. 8.* & aliis, nam hoc conceditur illis tantùm in articulo mortis, quia in articulo necessitatis toleratur aliqua minor dispositio, & reuerentia, quæ non impediet gratiam habitualem, quæ tamen non debet tolerari extra talem necessitatem.

2. His tamen non obstantibus Ioseph Angles *in 4 sent.* docuit quotannis dictos amentes debere communicari, & hanc sententiam videtur etiam docere Villalobos *in sum. part. 1. tract. 7. dub. 40. n. 3.* & quia eodem rarus est, ponam eius verba. [La duda es si à estos freneticos se les ha de dar fuera del articulo de la muerte, mi parecer es, que se les puede dar algunas vezes, mayormente si tienen reuerencia à este Sacramento, y algun vso de razon, como son algunos Religiosos Sanctos, que por el tiempo vinieron à caducar.] Sed hæc opinio admitti non potest in perpetuò, & absolutè fatuis, sed in semifatuis, in quibus etiam Henriquez *lib. 8. cap. 42. n. 3. & 4.* putat Eucharistiam in Paschate dari debere: immò Sancius *in selectis disput. 26. num. 5. & disput. 38. num. 9.* probat illis Eucharistiam ministrandam esse toties, quoties eam sibi ministrari postulauerint, quia si in Paschate, vel aliquando communicant, nullam committunt irreuerentiam, nec etiam committent pluries communicando, cùm tam homo suscipiens, quàm Sacramentum susceptum semper vnum, & idem sint. Neque imaginari potest quomodo hodie communicando oriatur de nouo irreuerentia, quæ heri suscipiendo Eucharistiam non fuit orta; dummodo actio sit eadem in specie, Sacramentum idem, & homo, qui suscipit, sit cum eodem vsu rationis, quo fuit heri. Ita Sanchez. Sed an probabiliter, iudicent viri docti. Nam hic author nimis laxas opiniones tenet circa frequentiam Sacramenti Eucharistiæ. Primò enim docet, ad communicandum quotidie non aliam requiri dispositionem, præter nullius peccati mortalis conscientiam, aut quod ob inanem gloriam non suscipiatur Eucharistia. Secundò, esse magis expediens coniugatis die habitæ copulæ Eucharistiam suscipere: item die illo qui fornicationem, aut pollutionem voluntariam commisit, si de illa confiteatur. Tertiò, pueros statim, ac habent vsum rationis esse communicandos. Quartò, non esse expediens Confessariis impedire aliquoties pœnitentes Eucharistiam sumere, causa emendandi venialia peccata, siue imperfectiones illorum. Quintò, non esse etiam expediens Prælatis Religionum priuare aliquoties suos Religiosos susceptione Sacræ Eucharistiæ causa illos mortificandi: & idem Confessariis erga suos pœnitentes. Hæc omnia Sancius *in selectis disput. 22. vsque ad 31.* Sed aduersùs illum adest communis opinio Doctorum, & nouissimè Salazar Societatis Iesv, *in pract. de freq. commun.* edita Matriti anno Domini millesimo sexcentesimo vigesimo secundo, omnes supradictas propositiones refellit.

Sup. hoc pro semifatuis supr. in Ref. 93. § Probatur. ad medium.

Sup contentis in hoc vers. supr. in Ref. 48. & 50.

Sup. hoc Tertio supr. in Ref. 5. & super Quarto, & Quinto, in tom 1. tr. 6. Ref. 13. § vlt. ad medium, à vers. Ex hac.

RESOL. XCVII.

An moribundo sit danda Eucharistia cum periculo vomitus?

Et an si acciderit, quod infirmus nunquam vomitus passus fuerit, & sumpta Eucharistia vomitum faciat, quid est faciendum? Ex part. 5. tractat. 3. Resolut. 55.

§. 1. HIc casus potest frequenter accidere, & ad illum respondet Ioan. Sancius *in select. disput. 38. num. 2.* vbi sic ait: Notandum duplicem vomitus speciem ex mente Medicorum posse infirmum pati. Prima, quæ neutiquam adueniat, nisi sumpto cibo, vel potu. Secunda ea sola corporis ægritudine absque aliqua sumptione oriatur. Signa autem differentiarum vomitus tunc efficacia erunt, quando infirmitas talis qualitatis sit, vt cibum sumptum indiscriminatim, siue modicum, siue multum, non patiatur stomachus retinere, sed statim expellat in propria specie, aut per vomitum, aut per secessum, & tunc administranda non est Eucharistia. Si verò modicum retineat cibum, Eucharistia ministrari poterit. Imo si modicum non retineat, aut statim credendum eiiciendam Eucharistiam, præsertim si hostia consecrata adeò exiguæ sit quantitatis, quod indicio Medicorum credatur non motura stomachum, cùm parum pro nihilo reputetur. Porrò ad capiendam huius experientiam, vt securiùs ministretur, porrigatur Hostia non consecrata, qua eiecta, minimè consecrata offeratur. Sic ille, qui in nouissima editione quoad hanc experientiam citat meipsum *in prima part. tract. quarto, resolutione 78.* & subdit posteà, quòd si vomitus, vel secessus secundò contingat modo, & talis naturæ sit, vt etiam nullo sumpto cibo perduret, ministrari nullo modo debebit Eucharistia, à quo vomitu tamen, si cessauerit ægrotus per sex horas iudicet Medicus, num Eucharistia

Quæ hic est supr. Ref. 94. §. Tales. ad medium, & in alio §. eias annot.

riſtia poſſit miniſtrari. Quòd ſi Medicus abſit, quia fortè oppidum exiguum eſt, vel alia de cauſa, non timerem Eucbariſtiam porrigere, cùm tunc prudenter iudicetur vomitum ceſſaſſe, licèt non omninò, in melius tamen abire ſaltem per tempus opportunum, quo prudenter poſſit iudicari, nec etiam intra aliam horam redirurum vomitum, Sic cenſent Medici doctiores, quos conſului in bac Curia Mantuana? vnica verò ſpatium ſufficiens eſt, quo ſpecies ſacramentales digeri poſſent; quòd ſi contingat ſtatim ſumpta ſacra buccella vomitum redire, per accidens erit & euenire poſſet, etiamſi infirmus nunquam vomitum paſſus fuiſſet, tuncque Euchariſtia accipiatur, & in ſacro aliquo loco reponatur, & poſtquam conſtet veriſimiliter corruptas iam eſſe ſacras ſpecies, in Sacrarium proiiciatur.

RESOL. XCVIII.

An in articulo mortis, ſi laicus non poſſit deglutire particulam Hoſtiæ, miniſtranda ſit ei ſpecies ſanguinis? Et aduertitur, ſi contingat Sacerdotem ſacrificantem mori poſt conſecrationem, & ante ſumptum ſanguinem, nullumque adeſſe Sacerdotem, à quo poſſit aſſumi, poſſe laicum ſumere ſanguinem, ſi ſeruari non poſſit niſi cum periculo aceſcerent, & corrumperentur, aut in manus Infidelium deuenirent, aut aliquid ſimile. Ex part. 5. tract. 3. Reſ. 34.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 1. Reſ. 1. §. Poteſt etiam inferri ſecũdo, & ſeq. & in Reſ. 49. §. Sed ſi. & ſeqq. & in alio §. eius not.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docet Fagundez *de præcept. Eccleſ. præc. 3. lib. 3. c. 4. n. 20.* Pitigianus *in 4. ſentent. tom. 1. diſt. 8. q. 3. art. 6.* Suarez *in 3. p. tom. 3. diſp. 80. ſect. 3. in fine.* Mercerus *in 3. part. de Sacr. q. 80. art. 12. propoſ. 2. in fine.* & Syluius *in 3. par. q. 80. art. 12. quæritur quartò in fin.* vbi ſic aſſerit. Si contingeret moribundum non poſſe hoſtiam deglutire, relinquendus eſſet abſque viatico potius, quam ei daretur ſpecies vini. Ita ille. Et ratio eſt, quia in tali caſu ius diuinum non obligabit ad ſumptionem Sacramenti, & infirmus excuſabitur à ſumptione, & Miniſter a diſpenſatione; & difficultet poteſt euenire vt ægrotus non poſſit deglutire exiguam ſpeciem panis cum vino non conſecrato, vel cum aqua.

Sup. his cum vino vel aqua ſupra in fine Reſ. 53. & ſignanter in alio § eius annot.

2. His tamen non obſtantibus abſolutè affirmatiuam ſententiam tenet aduersùs Suarez ex Theologis Salmaticẽſibus Petrus Ochagauia *de Sacram. tra. 2. de Euch. effectibus, q. 18. num. 9.* vbi ſic ait. Cùm infirmus in tali eſſet caſu conſtitutus, quòd hoſtiam conſecratam traiicere in ſtomachum non poſſet, ſi vinum tamen conſecratum traiicere rectè poſſet, Suarez ſentit non poſſe Sacerdotem tunc temporis miniſtrare ſpeciem ſanguinis, ne præbeatur occaſio indiſcretis Miniſtris frangendi eam legem, quæ prohibet communionem ſub ſpecie vini; quare aſſerit iſte Doctor tunc infirmum non obligari præcepto Euchariſtiæ. Sed probabilius mihi videtur cum recentioribus debere tunc miniſtrari Sacramentum ſub ſpecie vini. Probatur ex eo, quia tunc in articulo mortis obligat præceptum diuinum Euchariſtiæ, quod præferendum eſt humano præcepto de non ſumenda ſpecie vini à laicis. Miniſtri autem ſibi conſulant in quibus caſibus poſſint præbere ſacramentum Euchariſtiæ ſub ſpeciebus vini. Ita Ochagauia, cui adde Didacum Nugnum *in 3. part. tom. 1. qu. 80. artic. 12. concluſ. 3* qui tamen putat in caſu contingenti adhibendum eſſe conſenſum Epiſcopi.

Sup. hoc ſupra in tr. 1. Reſ. 238. in fine, & in to. 3. tr. 1. Reſ. 49. §. Sed ſi.

3. Sed quicquid ſit de hoc caſu certum eſt contra Sotum *in 4 diſt. 13. q. 2. artic. 6.* ſi contingat Sacerdotem ſacrificantem mori poſt conſecratum, & ante aſſumptum ſanguinem, nullúmque adeſſe Sacerdotem à quo poſſit conſumi, poſſe laicum ſumere ſanguinem, ſi ſeruari non poſſit, niſi cum periculo, vt ſpecies aceſcerent, & corrumperentur, aut in manus infidelium deuenirent, aut aliquid ſimile. Ita Vaſquez *in 3. part. tom. 3. diſput. 216. cap. 4. num. 47.* & alij *vt ſuprà.*

post medių, & ſeqq.

RESOL. XCIX.

An tempore peſtis licitum ſit miniſtrare Euchariſtiam infirmis in cochleari argenteo Ex part. 4. tract. 4. & Miſc. Reſ. 114.

Sup. hoc lege doctrinã Reſ. ſeq.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Venerus *in examine Epiſc. lib. 4. cap. 46. num. 47.* vbi ſic ait. S. Sacramentum poteſt poni ſuper cochleare argenteum, dari infirmis ne Sacerdos manu tangat infirmum, & inficietur; & hanc ſententiam tanquam probabilem videtur admittere Bartholomæus Gauantus *in enchirid Epiſc. ver. Peſtis, num. 7.*

2. Sed meritò hoc fieri prohibetur *in Actis Mediol. Eccleſ. de cura peſtilen. cap. 15. num. 2.* & rationes adducit Chapeauilla *de ſacram. Euchar. miniſtr. temp. peſt. quæſt. 33. & 34* Marchinus *de bello diuino part. 3. cap. 5. num. 6.* & Bonacina *de Sacram. diſp. 4. ſect. 6. punct. 3. n. 10.* vnde annis elapſis in peſte Panormitana affirmatiua ſententia in praxi minimè admiſſa fuit.

RESOL. C.

An peſte laboranti prope mortem, liceat miniſtrare Euchariſtiam ſuper folium paginæ, & poſtea illud comburere? Ex part. 5. tract. 3. Reſ. 50.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam docet nouiſſimè Iacobus Mancinus *in tract. viſitandi infirmos, pract. 8. dub. 18.* vbi ſic ait. Non erit incongruum cum decenti inſtrumento, & debita reuerentia abſque ſcandalo hoc ſacramentum tempore peſtis miniſtrare. Accedit vſu aſſiduus, quem tenet Reuerendiſſimus Dominus D. Petrus de Marchis, Archiepiſcopus Smyrn. in ſua Diœceſi, in qua aſſiduè peſtis vrget, éſtque huiuſmodi. Poſt illorum confeſſionem Sacerdos ponit reuerenter particulam conſecratam ſuper foliũ paginæ albæ extenſæ ſuper ſcabellum ad id paratum, & dictis verbis, Domine non ſum dignus &c. infirmus accedit, & lingua particulam reuerenter ſumit, accipitque purificationem. Interim Clericus candela accenſa in ſummitate virgæ paginam comburit, quem vſum probabilem puto, tutáque conſcientia teneri poſſe tempore peſtis tantùm, & nouiſſimè Iacobus Marchantius *de Sacram. tract. 6 de Extr. Vnct. lect. 3. fol. 388.* alios modos ponit, & approbat miniſtrandi Euchariſtiam infectis abſque quod imponatur ori ab ipſo Sacerdote.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens.

2. Sed ego *in 4 part. tract. 4. reſol. 114.* ſimiles modos miniſtrandi Euchariſtiam infirmis reprobaui, tanquam irreuerentes huic venerabili Sacramento, & ideò pro negatiua ſententia *vbi ſuprà* adduxi Chapeauillam, Marchinum & alios; quibus nunc addo Bartholomæum à S. Fauſto *de ſacram. Euchar. lib. 1. quæſt. 112.* vbi ſic ait. Infertur non eſſe licitum tempore peſtis Euchariſtiam in loco decenti ponere, vt inde ab ipſis peſte infectis ore, vel proprijs manibus capiatur. Et ratio eſt, quia hoc eſt contra vſum & praxim Eccleſiæ, quæ praxis, vſus, mos, & conſuetudo Eccleſiæ vim legis habet, & quia in maximam cedit irreuerentiam tanti ſacramenti. Sic ille. Nec auctoritas Poſſeuini pro contraria ſententia adducta multum valet. Nam ipſe *in*

*cap.9. num.*22. postquam disputatiuè potiùs, quàm resolutiuè vsum huiusmodi instrumenti approbare visus est, tandem hæc verba subiecit. Ego tamen non recederem à communi vsu Ecclesiæ, qui est ministrare immediatè manu, & qui aliter ageret, præter peccatum posset etiam ab Episcopo puniri. An autem talis mortaliter peccaret, dubito, quia contraueniret graui ceremoniæ Ecclesiæ vniuersalis. Hæc Posseuinus. Ad doctrinam verò Episcopi Smyrnensis respondeo, quod magis præualere debet auctoritas 15. Episcoporum, qui in Conc. V. Mediolanensi à Summo Pontifice approbatum modum similem ministrandi Eucharistiam reprobarunt. Et peto à Marchino si in illo folio chartæ forsitan (vt faciliùs accidere potest) remaneret aliquod paruum fragmentum particulæ consecratæ, ad quid deseruiet combustio? Meritò igitur Chapeauilla *de Sacrament. Eucharist. quest.*33. *& seq.* damnauit hos modos ministrandi Eucharistiam peste infectis; vt qui non audens accedere ad peste infectum propter periculum contagionis à longè positus proponit ægris ex mensa ad hoc composita sumendam. Et qui proponit ægris sumendam ex scutellis. Necnon ille, qui pani vsuali, & communi inuolutum ministrat. Et ille, qui oblongiori forcipe Eucharistiam tenet, & sic ægro ministrat. Et ille, qui spatulæ oblongiori Eucharistiam infigit, & sic in os peste infecti immittit.

RESOL. CI.

An laicis infirmis Reliquia Sacramenti inuenta post ablutionem tradi possint?

Et quid, si ablutionem non sumpserint?

Et notatur ad euitandam irreuerentiam aliquando licitum esse accipere Eucharistiam sine ieiunio, vt si prudenter timeatur, peruenturam in manus infidelium, vel hereticorum, aut ab incendio absumi.

Et quid est agendum, si esset Sacerdos non ieiunus, & laicus ieiunus: vel laicus esset excommunicatus, & ieiunus, Sacerdos non quidem censura impeditus, sed non ieiunus.

Et quid si Sacerdos esset excommunicatus, laicus verò non.

Vlteriùs, si Sacerdos, peracta consecratione pereat, nec alius Sacerdos adsit ieiunus; si non ieiunus adsit, an iste debeat perficere Sacrificium?

Et quid in prædicto casu, si est qui celebrat in Pontificalibus, & deficit, & non sit olim Episcopus, an simplex Sacerdos possit supplere simplici, & ordinario modo, quæ desunt?

Et in dicto casu pereunte Episcopo, vtrum sit præferendus simplex Sacerdos ieiunus alteri Episcopo non ieiuno, vt perficiat quæ desunt?

Et an Sacerdos post longam communionem factam immediatè post Sacrificium possit vasa purificare, & Reliquias, seu fragmenta quæ supersunt consumere, etiamsi Reliquiæ fuerint consecratæ in ea Missa, vel ab alio in alia Missa? Ex part.10.tr.13. & Misc.3. Resol.53.

Sup. conterto in hoc, & seq. §. in ref. not. seq. à §. Non defina.

§. 1. NEgatiuam sententiam tanquam communem tuetur Fagundez, *pracept.3. libro 3. capite 5. numero* 31. vbi ita ait: Rursus rogabis, an possint huiusmodi reliquiæ inuentæ dari alicui ex his, qui communionem Eucharistiæ acceperunt, præsertim post sumptam aquam. Respondeo, huiusmodi reliquias dari, per se loquendo, non posse Laicis post sumptam ablutionem; quia hoc non pertinet ad eorum ministerium; censetur enim eorum actio perfectè consummata in ipsa prima sumptione ipsius Sacramenti: quare nec illis etiam dandæ sunt post finitam communionem, etiamsi ablutionem non sumpserint, nisi simul dentur cum priori formula, quia tunc censetur vna formalis communio, post hanc verò primam communionem, non possunt laici iterum communicare, per se loquendo: illa autem sumptio illarum reliquiarum est vera communio, si per se, ac separatim fiat. Ita Soarius citatus. Ille, cum Bonacina *de Sacram. disp.*4. *q.*6. *punct.*2. *n.*15. qui citat Reginaldum, Coninch, Nugnum, Filliucium, & Azorium; quibus adde, me citato Leandrum, *de Sacrament. tom.*2. *tract.*7. *disp.*5. *q.*35. qui firmat non licere dare laicis in eo casu, cùm iam non sint ieiuni. Quoniam si dictæ particulæ sumi possunt à Sacerdote, etiam post ablutionem, ideò est, quia sunt reliquiæ pertinentes ad idem Sacrificium, ad quod consummandum, & perficiendum Sacerdos habet debitum, quo debito caret Laicus.

2. Verùm affirmatiua sententia Marchini, ego olim *in par.*6. *tr.*6. *resol.*23. an sit probabilis, aliorum iudicio iudicandum reliqui; nunc autem inuenio illam docere Carolum Baucium *in Casibus singularibus Conscientiæ, cas.*136. vbi ita asserit: Quæritur fragmenta Hostiæ consecratæ post sumptam Eucharistiam, & absolutionem à Laico, an possint sumi ab eodem Laico, si statim sumat, scilicet post minimam moram temporis. Respondet Marchinus *de Sacramento Ordinis part.*3. *cap.*3. *num.* 18. id posse fieri. Ratio esse potest, quia sumptio illa reliquiarum ob minimam temporis moram censetur vna, & eadem actio moralis cum manducatione Hostiolæ, quam ieiunus accepit, & testatur esse motis in arctissima Religione S. Mariæ Fuliensis Ordinis Cisterciensis, & quamuis hæc opinio sit contra communem Doctorum sententiam, tamen quia prædictus liber fuit remissus iussu Magistri Sacri Palatij, & non fuit emendata hæc opinio. Idcirco mihi videtur etiam à principio extrinseco hanc opinionem esse probabilem; eo magis, cùm fuerit posita in praxi in multis Ciuitatibus, & oppidis, vt ipsemet Marchinus testatur. Hæc Baucius. Et dictam sententiam Marchini, non audet improbare nouissimè sapientissimus Ioannes Dicastillus *tom.*2. *de Sacram. tract.*4. *disp.*9. *dub.*17. *q.*6. *num.* 389. vbi sic ait: Illud etiam quod ait Marchinus de ablutione danda communicanti etiam Laico, non semel vidi fieri, quando scilicet in pyxide paruula portatur ad ægrotum Venerabile, non iam per modum Viatici, sed pro deuotione, & aqua, vel vinum infunditur in pyxidem, & communicanti porrigitur, vt si quæ minutæ particulæ manserint, non emaneant. In his ergo casibus, & isto modo non ausim damnare sic facientes, & faciliùs existimarem legem ieiunij pro communione pro iis casibus eo modo, ac non aliter esse receptam in Ecclesiis, saltem vbi talis est vsus, & modus. Hæc Dicastillus. Vnde puto sententiam Marchini non carere probabilitate, & ideo negatiuam, quam tenet cum communi Leandrus *vbi supra*, vocat tantùm probabiliorem. Quæ hic est supra in tr.1. Ref. 245. §. Non defina.

3. Nota hic obiter, ad vitandam irreuerentiam aliquam, licitum esse accipere Eucharistiam sine ieiunio, vt si prudenter timeatur peruenturam in manus infidelium, vel Hæreticorum, aut ab incendio absumi; & in tali casu, si Sacerdos esset non ieiunus, & Laicus ieiunus, cæteris paribus danda esset formula laico; semper tamen manibus esset à solo Sacerdote contrectanda. Quod si contingeret, vt Laicus esset excommunicatus, sed ieiunus, Sacerdos verò non quidem censura impeditus, sed non ieiunus, is mihi videtur præferendus, quia maius videtur impedimentum censuræ, quàm defectus ieiunij. Si verò Sacerdos esset excommunicatus, Laicus verò non, ego iudicarem à Laico fore manducationem, quia Laicus Sup. hoc primo sups. in Ref.38. §. vlt. & in aliis eius annot.

non

non eſt impeditus ad id, quod alioquin ex parte ſua Sacerdos non poteſt, quia eſt impeditus, & non vrget neceſſitas, quia adeſt alius, qui poſſit communicare. Et quamuis etiam miniſtrare illo modo Euchariſtiam ſit virtute cenſuræ prohibitum, tamen cùm in eo caſu neceſſitatis non adſit alius ad id munus ordinatus, poteſt id præſtare; & quidem ſi eſt excommunicatus toleratus (vt appellant) poterit in fauorem laici id facere; & quamuis non ſit toleratus, ſed denunciatus, aut manifeſtus Clerici percuſſor, adhuc poteſt abſque peccato pro tali caſu, quia non cenſetur Eccleſiaſticum impedimentum cenſuræ tunc obligare. Vlteriùs ſi Sacerdos peracta conſecratione peccat, aut extra ſe fiat ſine ſpe redeundi ad ſe, nec adſit alius Sacerdos ieiunus, ſi non ieiunus adſit, ille debet perficere Sacrificium. Quod ſi in prædictis caſibus Sacerdos impeditus ſit etiam Epiſcopus in Pontificalibus celebrans, & non ſit alius Epiſcopus, poteſt ſimplex Sacerdos ſupplere ſimplici, & ordinario modo quæ deſunt. Vtrum autem percunte Epiſcopo in eo caſu ſit præferendus ſimplex Sacerdos ieiunus alteri Epiſcopo non ieiuno; nihil video in aliis auctoribus; crediderim tamen præferendum eſſe Sacerdotem ſimplicem ieiunum. Et hæc omnia docet Dicaſtillus *vbi ſupra, num.* 375. 379. & 380. quæ admodum notanda ſunt, non enim facilè apud alios auctores inuenies.

Sup. hoc ſupra in tr. 1. Reſ. 238. ſignanter in §. 1. ad lin. 6. pro Sacerdote non ieiuno, & in reſ. 239. § vltim prope fin. à verſ. Si non reperiatur.

& in Reſ. 130 §. vlt. à lin. 3.

4. Sed ſi aliquis hic quærat, an Sacerdos poſt longam communionem factam, immediatè poſt finitum Sacrum, poſſit Vaſa purificare, & reliquias, ſeu fragmenta, quæ ſuperſunt conſumere? & negatiuè reſpondet Hurtadus *de Euchariſt. capite* 9. *difficultate* 17. eo quod iam non ſit ieiunus. Sed ego contrariæ ſententiæ adhæreo cum Cardinale Lugo, *de Euchariſt. diſputatione* 55. *numero* 81. *cum ſequentibus*. Suarez *tom.* 3. *diſputatione* 68. *ſectione* 6. Fagundez *vbi ſupra num.* 30. & alij Si particulæ, & earum reliquiæ fuerunt conſecratæ in ea Miſſa. Quia adhuc cenſetur perſeuerare eadem actio, & conſummatio eiuſdem Sacrificij. Imò & conſumere eas reliquias poterit, etiamſi ab alio præconſecratæ fuerint, modo aſſeruari commodè non poſſint.

Sup. hoc ſupra in tr. 1. Reſ. 250. ſignanter in §. 1. ante medium, à verſ. Item ſi el Sacerdote, & lege alias Reſ. not. primæ dictæ Reſ.

Sup. hoc ſupra in tr. 1. Reſ. 249. & in aliis eius primæ not.

TRACTATVS TERTIVS

De Præcepto Eccleſiaſtico audiendi Miſſam in Die Feſto.

RESOLVTIO PRIMA.

Quidam ſcrupulis angebatur, an habuerit intentionem implendi præceptum Miſſæ, & dicendi Horas Canonicas: ideo benignam aliquam opinionem impensè à me poſtulabat.

Et hoc dubium oriebatur, quia ſciebat, quod præter attentionem internam neceſſe eſſet ad implendum præceptum dicendi Horas Canonicas, & audiendi Miſſam intentio formalis, vel virtualis, qua vult dicta præcepta adimplere.

Ex quo deducitur, quod ſi quis audiat Miſſam ex deuotione, putans non eſſe diem feſtum, an teneatur poſtea aliam Miſſam audire?

Ex quo etiam aduertitur, ſatisfacere præcepto, qui vult Miſſam audire, vel recitare Officium cum voluntate expreſſa non adimplendi præceptum recitandi Officium, & audiendi Miſſam: nec opus eſſe mutare animum, in tempore habili, & applicare pro implendo præcepto Miſſam illam auditam, & Officium recitatum.

Et etiam infertur, quid eſt ſentiendum de Sacerdotibus dubitantibus, habuerint intentionem requiſitam conſecrandi Hoſtiam; an illis tantùm præcipiatur proferre verba conſecrationis attentè, & deuotè, non autem vt proferant cum intentione aliqua actuali volendi conſecrare, aut ſatisfaciendi præcepto obligantiad conſecrandum? Ex part. 3. tr. 6. & Miſc. 2. Reſol. 68.

Vt faciliùs hoc dubium diſſoluatur

§. 1. DVbium huius conſulentis oriebatur, quia ſciebat quod præter attentionem internam neceſſe eſſet etiam ad implendum præceptum dicendi Horas canonicas, & audiendi Sacrum, intentio formalis, vel virtualis, qua quis vult dicta præcepta adimplere. Ita multi DD. Vide Nauarr. *in cap. quando, notab.* 3. *num.* 27. & Azorium *tom.* 1. *lib.* 7. *capite* 2. *quæſ.* 6. Sed ego puto præcepta ſolùm obligare ad actum quem præcipiunt, vnde ſufficit huiuſmodi actum efficere, vt illa impleantur, & non eſt neceſſe, vt ipſum actum faciamus ex intentione formali, vel virtuali implendi præceptum. Et ideo ſi quis audiuit Miſſam ex deuotione, putans non eſſe diem feſtum, non tenetur poſtea aliam Miſſam audire, vt rectè docet Sanchez *in ſumma, tom.* 1. *lib.* 2. *cap...* *numero* 9. Vaſquez *in part.* 2. *quæſt.* 100. *art.* 9. *in expoſitione litteræ, numero* 5. Valentia *tom* 3. *diſputatione* 6. *quæſt.* 2. *punct. vltimo*, & alij. Vel dicendum eſt, quod ad implendum præceptum, licet opus ſit non ſolùm vt faciamus actum humanum imperatum per illud, ſed etiam vt faciamus illud, ſaltem ex intentione virtuali implendi illud, quam virtualem intentionem Suarez *tom.* 3. *diſputat.* 88. *ſectione* 5. ſemper dari affirmat in ipſo actu, quamdiu illa per contrarium actum non excludatur. Quoties igitur quis non habet hanc voluntatem formalem, nolens implere, verbi gratia, præceptum Miſſæ, vel Horarum Canonicarum, cenſetur habere intentionem virtualem implendi illud per illum.

in tom. 4. tr. 1. lege doctrinã reſ. 1.

Sup hoc inf. in Reſ. 5. §. Verũ, à lin. 7. & ſupr. in tr. 1. lege latam doctrinam reſ. 74. ſignanter §. Ad ſecundũ. prope fin. à verſ. Deinde. & in aliis eius verſ. & vide alias reſ eius primæ not. & ex illis inferes, quod pro hoc quæſtione debeas ſentire.

2. Et ita hanc ſententiam docet etiam Fagundez *præc.* 1. *lib.* 2. *cap.* 7. *n.* 14. vbi ſic aſſerit. Iuxta doctrinam Suarij, & Sancij reſpondendum eſt ad ſedandos ſcrupulos Sacerdotum dubitantium, an habuerint intentionem requiſitam ad conſecrandam hoſtiam; nam iuxta fondamenta Suarij, eo ipſo quod verba conſecrationis dixerunt, & non habuerunt hunc actum, & hanc intentionem formalem;

Sup. doctrina contenta in hoc §. lege reſ. not. primæ huius Reſ.

Nolo consecrare, virtualem habuerunt intentionem consecrandi. Iuxta fundamenta verò Sancij, illi solùm tenentur, & præcipiuntur proferre verba consecrationis attentè, & deuotè, non autem præcipiuntur vt proferant cum intentione aliqua actuali volendi consecrare, aut satisfaciendi præcepto obliganti ad consecrandum, & ideo irrationabiliter scrupulis excruciantur. Ita ille.

3. Vnde ea his patet, sufficere tantùm audire Missam, & recitare officium, non autem necesse est habere intentionem implendi huiusmodi præcepta, & dum quis non habet intentionem expressam non adimplendi præceptum, habet virtualem implendi. Repellantur igitur anxietates à scrupulosis, qui Domini iugum suaue, durum, & difficile reddunt. Imò ego puto, vt alibi etiam notauimus, satisfacere præcepto, qui vult Missam audire, vel recitare Officium, cum voluntate expressa non adimplendi præceptum recitationis Officij, & audiendi Missam, nec opus esse mutare animum in tempore habili, & applicare pro adimplendo præcepto Missam illam auditam, & officium recitatum, Ita contra Aragonium *in 2.2.quæst.* 83. *art.* 13. Lessium *lib.* 2. *cap.* 37. *dub.... num.* 59. Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *disput.* 88. *sect.* 3. Azorium *tom.* 1 *lib.* 7. *cap.* 2. *quæst.* 6. & alios, docet Sanchez, Valentia, & Vasquez, quos citat, & sequitur Fagundez *præc.* 1 *lib.* 2. *cap.* 87. *n.* 14.

Alibi in to. 9. tr. 6. Res. 46. §. Et idē. & inf. in Res. 3. §. Verum, cursim ad mediū, vers. Quod etiā. & in tom. 8. tr. 4. lege doctrinam res. 49.

RESOL. II.

An si quis audiat Missam sine interna attentione satisfaciat præcepto Ecclesiæ?

Ex quo infertur satisfacere eum præcepto Ecclesiæ de audiendo Sacro, qui tempore Sacri legit Horas canonicas, ad quas obligatur?

Et notatur, quod qui audit integram Missam, si simul duas partes duorum Sacerdotum audit, etiam satisfacere præcepto audiendi Missam? Ex part. 4. tr. 4. & Misc. Res. 107.

§. 1. NEgatiua sententia est probabilior & consultenda, sed affirmatiuam probabilem esse ego ipse docui cum Coninch & Layman *in part.* 1. *tract. de Horis canon. resol.* 2. quibus nunc addo Sylvestrum *ver. Missa* 11 *num.* 6. vbi sic ait, Licèt Missa sit deuotè audienda interiùs & exteriùs, interior tamen deuotio quæ in attentione consistit, non cadit sub humano præcepto, inata ea, quæ dicta sunt *suprà ver. Hora.* §. 11. exterior autem cadere potest, & videtur quòd cadat illa deuotio quæ de se est necessaria ad auditionem quæ cadit sub præcepto, cum qua non stat illa distractio, qua aliqui pro notabili parte Missæ nugantur cum socio. Ita Sylvester, Casuistarum decus, & hanc sententiam probabilem esse præter Coninch & Layman ex Societate IESV, docet etiam nouissimè Io. Præpositus *in* 3. *part. D. Thom. quæst.* 83. *art.* 6. *dub.* 5. *num.* 225. vbi sic asserit. Non est improbabile quod censent aliqui, per se loquendo, in auditione Missæ interiorem attentionem non requiri, sed sufficere moralem externam præsentiam, qua aliquis saltem confusè instinctu velit se præsentem Sacro sistere ad Deum colendum, quia talis moralis præsentia orta ea hac, vel simili voluntate, est obiectiuè Dei cultus, & ratione illius aliquis sufficienter dicitur moraliter Sacro interesse, & Sacrum audire. Vnde is, qui magna parte Sacri interiùs voluntariè distraheretur, non videretur mortaliter peccare, si nihil exteriùs ageret incompossibile præsentiæ morali descriptæ. Hæc Præpositus, qui respondet ad argumentum quod aliquis contra supradictam doctrinam posset adducere. Vnde non est audiendus Turrianus, qui nouissimè in censuris Theologicis *centur.* 4. *dub.* 18. asserit hanc sententiam esse improbabilem & perniciosam, nam non solùm tanquam probabilem hanc opinionem amplexi sunt, vt vidimus, plures Doctores, etiam Societatis IESV, sed ea ipsamet Societate nouissimè hanc sententiam absolutè tenet P. Gaspar Hurtado *tract. de Sacram. tom.* 2. *de sacrificio Missæ disp.* 5. *diffic.* 2. & ex Dominicana familia ita vidimus doctissimo Sylvestro.

Quæ nunc inuenietur in tom. 3. tr. 6. Res. 47. & in Res. 48. & in tom. 8. tr. 4. Res. 48. §. 2. per totū, & infra in Res. 4. cursim in quinque primis eius lin. addita Dicastillo.

2. Ex his infertur contra Sylvest. *vbi suprà quæst. vlt.* Angelum *ver. feria, num.* 46. Armillam *ver. Missa, num.* 39. & alios, satisfacere cum præcepto Ecclesiæ de audiendo Sacro, qui tempore Sacri legit Horas canonicas, ad quas obligatur, quia id non impedit externam moralem præsentiam necessariam auditioni Sacri.

Sup. hoc inf. in Res. 29. §. Verum. inter principium, & medium, vers. Tertio.

3. Nota etiam cum Hurtado *loco citato, diffic.* 4. ex Bonacina, quòd qui audit integram Missam, audiendo simul duas partes Missarum duorum Sacerdotum, etiam satisfacere præcepto audiendi Missam; sed hoc aliqui non admittunt.

Sup hoc in Res ant. præteritæ, in principio, & in aliis eius primis not.

RESOL. III.

An qui voluntariè sine attentione interna audiret Missam, teneatur postea illam iterum audire?

Item videtur dicendum de recitatione Officij diuini? Ex part. 10. tr. 15. & Misc. 5. Res. 2.

§. 1. SEcundùm sententiam probabilem, quam alibi cum Cardinali Lugo, & aliis docuimus hæc difficultas habet apud nos locum, nam putamus attentionem internam non esse præceptam ab Ecclesia in auditione Missæ, sed stando in opinione contraria ad casum propositum affirmatiuè respondendum esse docet Dicastillus *de Sacram tom.* 1. *tract.* 5. *disp.* 5. *dub.* 9. *num.* 120. vbi sic ait, Aduertendum etiam est id quod Coninch. suprà, & alij nonnulli Auctores significant in fauorem nostræ sententiæ de non necessaria præcisè attentione interna, nimirum eam attentionem nullo modo esse materiam præceptam ab Ecclesia, quasi esset materia quantumuis inuoluntariè, sine aduertentia, attentio deesset, adhuc suppleri deberet per attentionem nouam in alia Missa audita. Quod tamen etiam illi, qui contra nos sentiunt, negant, esse necessarium. Probatur sequela, quia sic distractus verè non exhiberet actum præceptum, scilicet internam illam attentionem. Quod autem hæc omisso attentionis sit inuoluntaria, infert quidem ad excusandum à peccato eum qui tunc non attendit, non tamen sufficit vt præceptum censeatur impletum perinde atque qui inciperet audire Sacrum, & statim etiam per totum Sacrum perseueraret dormiendo, inuoluntariè tamen, & non ex malitia, excusaretur quidem à peccato, non tamen impleret præceptū, sed perinde teneretur aliud Sacrum audire atque si voluntariè dormiret: cuius non est alia ratio, nisi quia non exhibuit materiam præcepti. Ergo si eodem modo præcipitur attentio interna, atque assistentia externa, quamuis quis inuoluntariè distractus non adhibeat attentionem, & non peccet, simul tamen non exhibet materiam præceptam eamque tenebitur in alia Missa exhibere, quia nondum impleuit præceptum. Quod etiam clarissimè patet in casu, quo quis (vt fieri potest) incipiat audire Sacrum, & inuoluntariè, seu non aduertens variis cogitationibus occupatus à loco Missæ discedat, tunc quidem non peccat discedendo, sed non implet præceptum. Ergo pari ratione si præceptum Missæ se extendat non solùm ad assistentiam corporis, vbi dicitur Missa, sed etiam ad assistentiam animi per attentionem,

Alibi in to. 3. tr. 6. Resol. 48. prope finē, §. Et notā. & in aliis eius primæ not. Et ad casum propositū à lin. 6. huius textus lege doctrinam res. seq. §. Sed si. & signanter à lin. 5. & infra in resol. 25. cursim in fin. & sup. in tr. 2. res. 145. §. 2. breuiter ad medium, vers. in audiēdo Sacro, & in tom. 3. tr. 5. Res. 29. §. Secūdo infertur Clericum. in fine, & iterum in §. Secūdo infertur Beneficiariū. etiā in fine, & in dicto tom. 3. tr. 6. Res. 47. §. vlt. & in Res 48. §. 1. prope finē, à vers. qui voluntariè distractus.

tentionem, quamuis qui inde animo discedat per distractionem inuoluntariam, non peccet sic discedendo, adhuc tamen non implebit præceptum. Non me latet aliquos respondere eum, qui cum legitima intentione attente, & deuotè audiendi Missam, eam incipit audire, & postea inuoluntariè distrahitur, quamuis non habeat actualem attentionem habere nihilominus virtualem, eamque sufficere ad implendum præceptum, quam tamen non habet qui voluntariè distrahitur.

2. Hoc tamen facilè reiicitur, nam licet intentio audiendi Missam attentè, & deuotè dici possit aliquo modo virtualiter permanere quatenus externa illa assistentia Missæ ex præcedenti voluntate perseuerat, id tamen locum non habet in attentione interna, hæc enim per actum omninò contrarium, aut incompossibilem scilicet per totalem distractionem planè interrumpitur, & cessat, quando enim aliquis actus ita interrumpitur vt neque in se, neque in effectu aliquo censeatur perseuerare, non amplius manet virtualiter, cumque nullus effectus attentionis maneat, nec virtualiter ipse censetur manere sicut censetur manere intentio. Aliis etiam modis prædictam solutionem impugnat Coninch. *suprà*, sed dicta sufficiunt. Adde quod ea virtualis attentio (sicut & intentio) semper includit, aut est actus aliquis existens, licet tenuissimus iuxta dicta *tract. 1. disp. 3. num.* 84. *& seqq.* Ideò alij, quibuscum iam olim in Complutensi nostro, & Toletano Collegiis disputabam, probabilius respondent quando attentio deficit omninò inuoluntariè tam in Missa, quam in recitatione Horarum, ex benigna interpretatione iuris Ecclesiastici intelligi posse, nolle piam matrem Ecclesiam obligare ad repetendum Officium, vel audiendam iterum Missam. Quod autem credi non debet, nec potest de eo, qui omninò voluntariè mente vagatur. Hæc tamen solutio adhuc non omninò videtur satisfacere, nam si tota ratio talis benignè interpretationis iuris nititur eo quod ille defectus attentionis præceptæ sit inuoluntariùs, cur non etiam idem dicemus de dormiente in Missa qui præoccupatur somno inuoluntariè? imò etiam de recitante Horas, sicut enim dormiens non exhibet materiam præceptam aut assistendi humano morali modo Missæ, aut proferendi verba officij Canonici, ita inuoluntariè distractus non exhibet attentionem quam præcipit Ecclesia; Ergo sicut ideò benignam interpretationem iuris Ecclesiastici admittunt pro non exhibente attentionem inuoluntariè distracto, eadem ratione benignam interpretationem admittere debuissent pro dormiente inuoluntariè, aut pro inuoluntariè cessante à prolatione verborum in recitatione Officij, cum non minus in vno casu, atque in alio inuoluntariè contingat materiam præceptam non præstari. Signum ergo est propriè, & verè actionem extremam esse materiam præceptam, quæ quoties non exhibetur, manet obligatio illam exhibendi, non tamen esse materiam præceptam actionem internam, cùm saltem si inuoluntariè non exhibeatur etiam aduersariis concedentibus non maneat obligatio illam exhibendi in iterata auditione Missæ aut recitatione Horarum. Hucusque Dicastillus, quæ satis grata fuisse curiosis non dubito, vnde videant qui nostram sententiam inpugnant in quibus tricis se misceant.

RESOL. IV.

An si quis audiat Missam impositam pro pœnitentia à confessario sine interna attentione, satisfaciat?

Idem esto de recitatione Rosarij à confessario imposita, si quis sine interna attentione recitat?

Et an qui audit Missam ex præcepto Ecclesiæ in diebus festiuis sine interna attentione, satisfaciat præcepto?

Et an Sacerdos satisfaciat præcepto Ecclesiæ de audienda Missa in die festo, si Missam dixerit cum voluntaria distractione?

Et an prædictus Sacerdos peccet mortaliter, si cum voluntaria distractione celebrat Missam non de præcepto, sed de Feria, vel de Sancto, sed non in die festo?

Et obiter quæritur, quando **Canon Missæ incipiat,** ***an à*** **Te igitur,** ***vel à*** **Communicantes,** ***vel an verò à verbis*** **Qui pridie quam pateretur,** ***& quando finiat, an vsque ad*** **Libera nos,** ***vel an vsque ad sumptionem?*** Ex part. 10. tr. 11. & Misc. 1. Res. 6.

§. 1. DIxi alibi satis probabiliter, si quis audiret Missam ex præcepto Ecclesiæ in diebus Festiuis sine interna attentione, satisfacere præcepto. Quam sententiam posteà, me citato, docent Cardinalis Lugo, & Dicastillus *vbi infrà*. Sed difficultas est de præcepto imposito à Confessario audiendi Missam, vel recitandi Rosarium, &c. Et negatiuè respondet Dicastillus *de Sacrament. tom. 1. tract. 5. disp. 5. dub.* 10. *num.* 119. vbi sic ait: Item si obligatio esset pro Pœnitentia iniuncta in Confessione, probabiliùs puto necessariam esse attentionem internam pro omnibus; neque enim obligatio implendi Pœnitentiam oritur ex mero præcepto humano authoritate humana; sed, licèt oriatur ab homine, oritur ab illo vt iudicante, absoluente, & imponente huiusmodi pœnitentiam nomine, & authoritate Christi sic instruentis Sacramentum, vt ea actio satisfactoria iniuncta, sit pars Sacramenti, saltem integralis; debeatque esse talis, qualis requiritur, vt sit opus ex se aptum ad id: tale autem non esset, si à sciente, & volente fieret sine intentione, & attentione conueniente. Ita ille. Verùm video Doctores communiter absolutè docere, præceptum Pœnitentiæ impositum à Confessario audiendi Missam, ieiunandi, & metiendum esse ad instar præceptorum Ecclesiæ. Alibi in to. 3. tr. 6. Res. 47. & in aliis eius primæ not. Sup. hoc præcepto cũ eodẽ Dicastillo hic citato tantum, in tom. 2. tr. 4. Res. 48. à §. Sed quoad, signãter post medium, à vers. Quod verò.

2. Sed si aliquis curiosè inquirat, An quod diximus probabiliter de audiente Missam ex præcepto Ecclesiæ sine interna attentione, dicendum sit etiam probabiliter de Sacerdote illam dicente cum voluntaria distractione, affirmatiuè respondet Tamburinus *Opuscul. de Sacrific. Missæ, lib. 2. cap.* 4. 6. *& seqq.* secluso tamen tempore, in quo recitat Canonem; sic enim ait, *num.* 9. Si Sacerdos per notabile tempus voluntariè distractus, eas Missæ partes, quæ Canonem continent recitet, seu peragat, peccabit mortaliter, siue Missa celebretur de præcepto, siue de Feria, Ratio, quæ meæ ad id mouet, est discrimen, quod intercederit inter Missæ Sacrificium, & cæteras orationes. Hæ enim sunt meræ allocutiones ad Deum: at Missa est insuper Sacrificium, hoc est, actus Religionis excellentissimus, quo profitemur Deum summè venerari. Videtur autem mihi grauis esse irreuerentia, quòd quis, dum profitetur Deum summè per suam actionem venerari, cum illo irreuerenter, per voluntariam distinctionem, se gerat: & in tanto ministerio, de quo tremunt Angelorum Ordines, omnia alia cogitare velit, quàm mente attendere ad quod operatur. Adde, & morale periculum aliquid graue omittendi, vel non ritè operandi, &c. Ità Tamburinus; Sed tu cogita. Sup. hoc & contento in hoc §. sup in tr. 1. Res 145. signanter à lin. 5. & hic lege doctrinã Res. præteritæ, à lin. 6 & omniũ Resol. §§. & vers. eius annot.

3. Verùm, si quis stare vellet in hac limitatione, deberet scire, Quandò incipiat Canon. Aliqui asserunt incipere ab illis verbis, *Te igitur, clementissime Pater*, iuxta Nauarrum *cap.* 27 *num.* 33. & iuxta

Glossam *in Clementina, Graues, de Sentent. Excomm.* Dominicum, & Francum *in cap. Episcopus de Priuileg. in 6.* Felinum *in cap. 1. num. 4. de except.* Syluestrum *verbo Excommunicatio. 5. n. 3.* Probant, quia in Missali ab illis verbis titulus Canonis incipit. Quidam probabiliter arbitrantur, à clausula, *Communicantes.* Alij ab illis verbis incipere existimant, *Qui pridie quàm pateretur*; Ità Syluester *supra* cum Innocentio, & Hostiensi: & ità Sotus *in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 4.* Ledesma *24. quæst. 15. art. 1.* & videtur sentire D. Thom. *3. par. q. 83. art. 6. ad 2.* quamuis id expressè non dicat. Paludanus *in 4. dist. 11. quæst. 3.* Archidiaconus, & vterque Cardinalis *in cap. Sicut Apostoli 11. quæst. 3.* Innocentius *in cap. Nuper de Sentent. Excommun. in 6.* Victoria, *de Excom.* §. 10. Sed primi videntur sentire probabiliùs. Et ità asserit Fagundez *præcept. 1. lib. 3. c. 18. num. 5.* Hoc etiam obseruauit Dicastillus *vbi suprà, disput. 4. dub. 13. nu. 249.* vbi asserit, Canonem secundùm communem incipere à *Te igitur*, &c. sed secundùm aliquos, à *Communicantes*, &c. & secundùm alios, à *Qui pridiè quam pateretur.* Quandò verò Canon finiat, discrepant etiam inter se Doctores: Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 83. sect. 1. in initio*, putat quod terminat vsque ad Consumptionem, incipiendo à *Te igitur*. Gauantus *verò in Rubr. Missæ. part. 1. tract. 7. cap. 8. litera L, & par. 3. tit. 10. num. 2.* putat terminare vsque ad *Libera nos*, &c. D. Gregorius à Suarez *vbi suprà* adductus, putat terminare vsque ad Orationem Dominicam, quam sententiam approbat Tamburinus *loco citato. num. 12.*

4 Notentur hæc omnia, quia nimis necessaria erunt, nempè in casibus, in quibus Sacerdos tenetur interrumpere Missam inchoatam ante inceptum Canonem, de quibus agit Fagundez *loco citato*: & in casu in quo Ecclesia violatur propter effusionem Sanguinis, dum Sacerdos dicit Missam, & non fuerit inceptus Canon; & in casu quo iudicandum erit, quando paruitas materiæ excuset à peccato mortali, si in Canone relinquantur aliqua verba: Quæ omnia cùm sint satis practicabilia: multùm deseruient pro Confessariis opiniones adductæ, videlicet quandò dicatur Canon incipere, & finire.

RESOL. V.

Quis summo mane audiuit Missam, postea Episcopus fecit illum diem festiuum, de præcepto, quæritur, an teneatur audire aliam Missam?

Ex quo infertur, an siquis mane communicauit, si postea in eadem die incidat in periculum mortis, teneatur iterum sumere Eucharistiam?

Et an, siquis in die festiuo audiat Sacrum immemor præcepti teneatur ad aliud Sacrum audiendum.

Et an si quis audiret Sacrum cum positiua intentione nõ satisfaciendi præcepto, adhuc satisfaciat, nec teneatur aliud Sacrum audire?

Et quid si talem intentionem habuerit, qui vouerit audire Sacrum, an vtique iste teneatur audire secundum Sacrum? Ex part. 10. tr. 15. & Misc. 5. Res. 4.

Sup. hoc cũ eodem Pallauicino hic infra citato lege infra doctrinam §. Nec. ad medium, Res. 1. § sed. Vide eam per totam.

§. 1. CAsus est curiosus, & affirmatiuè videtur respondendum, quia iste talis quando audiuit Missam, non aderat obligatio præcepti. Ergo superueniente præcepto erit adimplenda eius obligatio. Confirmatur ex illa opinione à me sæpiùs repetita, quod si quis manè communicauit, postea in eadem die incidat in periculum mortis teneatur iterum sumere Eucharistiam, quia quando manè communicauit non aderat articulus mortis, atque obligatio sumendi viaticum. Et ita præter Doctores à me alibi adductos tenet hanc sententiam, me citato Leandrus *de Sacrament. tom. 1. tract. 7. disputat. 1. quæst. 6. & 7. &* Quintanadueñas *in Theol. Mor. tom. 1. tract. 4. singul. 9. num. 6.* qui testatur ita sensisse Doctores Salmanticenses, & Complutenses, & hanc sententiam tanquam probabilem me citato admittit nouissimè sapientissimus Dicastillus, *de Sacram. tom. 1. tra. 4. disp. 10. dub. 4. num. 56.* & alij.

Alibi supra in tr. 2. Res. 71 & 72. & in principio 71. & post medium, & in Res. 74. §. Verum. & § penult. post medium, à vers. Patet igitur. & in Res. 81. § Sed quia. ad fin. 9. &c.

2. Verum his non obstantibus ad casum propositum indiuidualiter negatiuè respondet Pater Pallauicinus in Collegio Romano Sacræ Theologiæ professor, vir quidem doctissimus, & eruditissimus *de Iust. & Iure, lib. 4. cap. 11. num. 65.* vbi sic asserit Ex his colligitur Primò quod si quis die festo audiat Sacrum immemor præcepti non tenetur ad aliud Sacrum audiendum. Imò etiam in casu, in quo promulgetur præceptum audiendi Sacrum aliqua die, postquam Petrus ea die ex deuotione Sacrum audiuit, probabilius est Petrum non teneri ad secundam auditionem Sacri. Præceptum enim intendit tantum ne quis voluntariè omittat ea die Sacri auditionem; Qui verò Sacrum iam audiuit, non est amplius in statu Sacrum omittendi. Ita ille: vnde ego puto vtramque sententiã esse probabilem. Nota tamen id, quod ibidem docet idem Pater Pallauicinus *num. 96.* Quod etiamsi aliquis audiret Sacrum cum positiua intentione non satisfaciendi præcepto per illam auditionem, adhuc negatiuè satisfaceret, nec teneretur ad aliud Sacrum audiendum, cùm tamen si haberet talem intentionem is, qui vouit audire Sacrum, vtique teneretur audire secundum Sacrum. Ratio disparitatis est, quia sicut possum mihi imponere obligationem voti, ita possum illam extendere ad casum, ad quem non extendebatur, hoc est ad auditionem secundi Sacri: At verò sicut non possum imponere mihi obligationem præcepti (cum non possim exercere iurisdictionem supra me ipsum) ita non possum illam extendere ad auditionem secundi Sacri. Et ita etiam docet quoad votum Baldellus *in Theol. Morali, lib. 5. d. 25. num. 21. in verb. Neque est simile*, cum Suar. Ledesma, & aliis. Sed ego contrariæ sententiæ alibi adhæsi, nempe in tali casu audientem Missam animo non satisfaciendi voto, non teneri audire aliam, vt voto satisfaciat, quia verè, & integè ille fecit satis per Missam à se auditam, cùm verè præstiterit illud, quod vouit, neque enim per intentionem illam non satisfaciendi voto per dictam Missam, quam audiens habuit, voluit prorogare suum votum, aut denuò vouere licet posset, sed solùm voluit per aliam Missam voto satisfacere, ergo si ei iam satisfecit, nihil illi restat vt satisfaciat. Et ita hanc sententiam me citato tenet Leandr. *de Præceptis Ecclesiæ, tract. 2. d. 1. quæst. 83.* Trullench. *in Decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 2. dub. 16. num. 27.* Sanchez, & Bonacina, & alij. Non nego tamen sententiam Patris Pallauicini, Baldelli, & aliorum suam habere probabilitatem.

Sup. hoc supra in Res. 1 §. 1. paulo post initium vers. Et ideo. & supra in tr. 2. ea do. ctrina Res. 74. § Ad secundum prope finẽ vers. Adde. sed vide eam per totã, & alias eius primæ not. & ex illis inferes quid probat quæst. Et pro difficult. ad lin. 17. & ver. Quod etiam huius § in Res. 1 huius not. § vlt. ante medium, à vers. Imo. & in tom. 3. tr. 6. Res. 46. § Eisdem. & in tom. 8. tr. 4 Res. 49.

Et pro Alibi citato in hoc textu in omnibus Res. 55. & vers. huius annot. & signanter in Res. vlt.

RESOL. VI.

Quænam distantia ab Ecclesia excuset, vt quis non teneatur illam adire ad audiendam Missam in diebus festiuis?

Et aduertitur, quod si forte contingat in vrbe plura esse Templa, & loca interdicta, longiusque distare Ecclesiam aliquam intra vrbem, vel suburbiis liberam ab interdicto, tenebuntur etiam fœminæ delicatæ, & alicuius authoritatis, seclusa graui cæli intemperie eo ire, vt in die festo audiant Missam. Ex part. 10. tract. 11. & Misc. 1. Res. 8.

§. 1.

Sup. contēto in hac Ref. dēmpta diffic. pro tēpore interdicti in Reso l. seq.

§. 1. DE hac Quæstione agit Trullench *in Decalogum tom. 1 lib. 3. c. 1. dub. 9. n. 10.* Filliucius, *tom. 1 tract. 5. c. 7. num. 227.* Sed mihi placet hic apponere verba Patris Dicastilli *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 5 dub. 10. num. 181.* vbi sic ait: Hinc est, vt qui longius distat ab Ecclesia, vel loco Missæ, sæpe non teneatur adire. Quanta verò distantia necessaria sit, non omninò facilè est determinare; sed ex circumstantiis personæ, temporis, & ipsius etiam viæ, per quam debet ire, arbitrio prudentis debet decerni. Suarius, & Henriquez *suprà*, leucam assignant; quæ in Hispania, si legalis sit, idest, cuius spatium lege taxatum est, tria millia passuum communium continet, adeoque tria milliaria Italica: vsuales verò leucæ sæpè continent quinque millia passuum, id est, illæ, quæ communi vsu, & acceptione, leucæ appellantur; adeoque sæpè exæquant integrum milliare Germanicum, Bonacina verò suprà, sex, aut septem milliaria assignat, quæ proculdubio Italica intelliguntur, duas scilicet leucas Hispanicas legales. Ego sanè virum alioquin sanum tempore sicco, & sereno non puto excusari duobus tantum milliaribus Italicis distantem à loco Missæ; id enim facilè ab eiusmodi hominibus animi gratia solet percurri etiam pedestri itinere. Quòd si sint Nobiles, & prædiuites homines, faciliùs id præstabunt equo vel curru, vel lectica. eaque distantia sæpè in amplioribus ciuitatibus intrà vrbem ipsam percurritur. Vnde, si fortè contingat in similibus locis plura esse Templa, & loca interdicta, longiusque distare Ecclesiam aliquam intrà vrbem vel in suburbiis liberam ab interdictu; tenebuntur etiam fœminæ, seclusa graui cœli intemperie, eò ire; quamuis, si fœminæ alioquin delicatæ sint, & alicuius authoritatis; nec facilè possint habere currum, lecticam, aut sellam gestatoriam more gentis, non iudicarem teneri ire vltrà vnum milliare Italicum. Secùs verò de fœminis mediæ, aut infimæ plebis, quæ sunt his laboribus assuetæ, & non dedecet eas longius ire; maximè intra vrbem; Generaliter tamen loquendo, tempore hyemis, aut æstus, fœminas, quæ vltra mediam leucam etiam legalem, id est, vltrà mille quingentos passus distant ab Ecclesia, vel loco Missæ, non puto obligari; nisi nisi fortè fœminæ rusticæ sint, quæ non minus quàm eiusdem farinæ viri, solent hùc illùc discurrere leuibus de causis, etiam ad longius spatium. Quando autem pluit aut ningit notabiliter; vix imò, ne vix quidem etiam tales fœminas, aut viros obligarem ad quærendum Sacrum intra mediam leucam. Itaque absolutè iudicio prudentis relinquendum est, expensis circumstantiis. Hucvsque Dicastillus; quæ omnia notentur pro Praxi.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 3. Ref. 157. §. ad argumẽtum. ad mediũ, à vers. vt sicut cessatio.

RESOL. VII.

An distantia vnius leucæ sit sufficiens, vt quis ab audienda Missa excusetur?

Et quid, si iter cum equo faciendum sit?

Et an hoc intelligatur in tempus, quod non sit serenum, aut in via sint flumina, torrentes & huiusmodi, aut si equus, mula aut asinus, in quo iter qui acturus sit, sint tardi, &c?

Et docetur milliarium sufficere ad excusandum quemlibet à Missa, specialiter fœminas delicatas, & alicuius authoritatis? Ex part. 10. tract. 15. & Misc. 5. Resol. 35.

Sup. cõtento in hac Ref. dẽpta diffic. de itinere cũ equo in Ref. præterita.

§. 1. COntra Bonacinam, Ledesmam, & alios affirmatiuè respondet Leandrus *de præcept. Eccles. tract. 2. dist. 2. quæst. 22.* quia cùm hæc distantia duplicari debeat; eundo, scilicet, ad Ecclesiam, & redeundo ad locum, è quo exiuit, verè non breuis, sed longa satis existimanda est, & consequenter sufficiens ad excusandum quemlibet à Missa; Sic Suarez, *disp. 88. sect. 6. vers. Tertium cap. est.* Villalob. *tract. 8. disp. 36. num. 5.* sic dicens: [Tambien se iuzga por impotentia moral, quando la Iglesia esta distante vna legua; y fuesse necessario ir à pie; y aunque disse menos, como sea bien lexus, y llueuas y ò aya tempestad.] Fagundez etiam *de 1. præcept. lib. 2. cap. 9. num.* 10. per hæc verba: Quinta causa excusationis est longa distantia Ecclesiæ, & ratione illius excusantur illi, quibus necessarium est longum iter pedibus conficere, v.g. vnius leucæ: idemque dicendum est, si non sit distantia vnius leucæ. Et ita etiam tenet Villalobos *in Summa tom. 1. tract. 8. disp. 36. num. 5.* Fagundez, *de præcept. Eccles. præct. 1. lib. 2. cap. 9. n.* 10. & alij penes Leandrum, qui etiam postea *quæst.* 24. tenet distantiam etiam vnius leucæ, seu trium milliarium excusare ab audienda Missa etiamsi iter cum equo faciendum esset, quia ait etiam respectu istorum, distantia duarum leucarum, quæ eundo ad Ecclesiam, & ab illa redeundo confici est necessum; non leuis, & facilis, sed longa & difficilis censeri debet; ergo sufficiens ad excusandum quemque ab auditione Missæ. Adde hoc mihi non solùm probabile, sed certissimum esse, in casu quo tempus non sit serenum, aut in via sint flumina, torrentes, & huiusmodi; aut denique equus, mula, aut asinus, in quo iter quis acturus est, sint tardi, &c. Sed vt verum fatear, huic posteriori sententiæ, non adhæreo: nam non videtur concedendum quod eadem distantia sufficiat pro itinere pedestri, ac equestri: nam in itinere equestri minùs laboratur: ergo maiorem distantiam requirit; vnde ego puto, quòd saltem distantia vnius leucæ, & mediæ sit necessaria ad excusandum auditionem Missæ.

2. Non desinam tamen hìc adnotare Marchinum *Sacram. Ordin. tract. 3 part. 3. cap. 17. num. 19.* docere milliarium sufficere ad excusandum quemlibet à Missa: Ortiz *in Summa præcept. Decalog. §. 7.* sic ait: [Los que estan en azquerias no estan obligados à oir la Missa, si donde se dize mas de media.] Sed hi authores videntur loqui aliquantulum laxè; assentior tamen Patri Dicastillo *de Sacram. tom. 1. tract. 5. cap. 5. num.* 184. docenti, quod fœminæ delicatæ, & alicuius authoritatis non tenentur pedestres ire ad audiendam Missam vltra vnum milliare; sic potest limitari sententia requirens tria milliaria.

RESOL. VIII.

An mater, vel nutrix excusetur ab audienda Missa, si non potest infantulum domi relinquere, sed necesse sit secum in Ecclesia deferre?

Idem est de ancillis, quæ infantibus assistere debent? Ex part. 10. tr. 15. & Misc. 5. Ref. 36.

§. 1. AD hoc dubium quod est satis practicabile respondet Leandrus *de præcept. Eccles. tr. 2. dist. 2. quæst. 28.* quod supradictæ personæ excusantur eo tantùm modo quod nequeant dictus infantulos suos alteri commendare: quia, vt experientia constat, nec mater, seu nutrix potest eos ad Ecclesiam absque molestia celebrantis, & adstantium perturbatione, ferre; nec domi, absque probabili, & prudenti timore alicuius magni damni, solos relinquere: ergo absolutè est dicendum quod, vt prædicta mater, & nutrix excusetur à Missa, sufficiat non habere, aut inuenire aliquam personam, cui infantes suos, dum Missam possit audire, commendet. Sic videntur sentire Layman, *lib. 4. tract. 7. cap. 4. num. 3.*

vers.

verſ. Cauſa verò: quatenus docet abſolutè, quod ab audienda Miſſa excuſentur matres, & ancillæ, quæ infantibus aſſiſtere debent. Et Llamas *3.3.part. Metho. cap.5.§.11.pag.493.* per hæc clariora verba: Excuſantur, & omnes nutrientes infantes tenctos, à quorum cura diſcedere non licet, quia inquieti ſunt, & nimis plorant, & tales in Eccleſia deferre potiùs vitio aſcribendum eſt, cùm perturbent diuina officia vagitibus. Fauet Nauarrus, *cap.21. num.3.* Vbi abſolutè ait, excuſari nutrices, quæ ſine periculo non poſſunt relinquere eos quos lactant. Sic ille. Nunc ego; ſed ſic eſt, quod non poſſunt nutrices relinquere abſque periculo quos lactant; niſi habeant aliquem, cui talem curam committant: ergo ſi hunc non habet, verè excuſantur ab audienda Miſſa. Hactenus Leandrus. Sed communiter DD. aſſerunt, quòd ab audienda Miſſa excuſatur nutrix, aut illa cui credita eſt cura paruulorum, quæ non poteſt ferre ſecum puerum adhuc lactantem, & quem non poteſt domi relinquere abſque probabili alicuius damni periculo, vel non poteſt ferre ad Eccleſiam abſque graui celebrantis, vel adſtantium perturbatione, & moleſtia. Ita Trullench. *in Decal. tom.1. lib.3. cap.1. dub.9. num. 5.* & alij. Et ſententiam Leandri ego admitterem quando mulier ſciret infantem, vel ex infirmitate, vel ex natura eſſe nimis pronum ad plorandum, & vociferandum. At, vt verum fatear Coninch. *de Sacram. quæſt.83. art.6. dub. vnico, num. 286.* Palaus, *tom.4. tract.22. diſp. vnica, punct. vlt. n.6.* obſeruant, quod ſatius eſt infantes domi retinere, quam ſecum ad Eccleſiam deferre ob eorum inquietationem, quæ adſtantes moleſtat, & celebrantem perturbat.

RESOL. IX.

An pueri habentes vſum rationis teneantur ſtatim præcepto audiendi Miſſam in feſto? Ex part.5.tr.13. & Miſc.1.Reſ.77.

§. 1. PVeros teneri præcepto audiendi Miſſam dum perfectè incipiunt vti ratione ſufficienter ad peccatum mortale, puto cum Coninck *de Sacram. quæſt. 83. art. 6. num.* 286. Suarez *in 3.part. tom.3. diſp* 88. *ſect.*4. Præpoſito *in 3.part. quæſt.83. art. 6. num.*197. Fagundez *pract.1. lib.2. cap.2. num.*7. Mercero *de Sacram. quæſt.* 83. *art.* 4. *dub.* 4. & aliis. Imò Hurtadus *de ſacrificio Miſſæ diſp.5. diffic.* 2. credit, vt pueri hoc præcepto teneantur, ſufficere vſum rationis imperfectum ſufficientem ad peccatum veniale; ſicut etiam ſufficit vt teneantur præcepto non occidendi, & non mentiendi, etiam ſi nullius tranſgreſſione peccent mortaliter, quia à culpa mortali excuſantur ob imperfectionem deliberationis. Filliuc. verò *tom.1. tract.5. cap.7. num.*217. & Azorius *tom.1. lib.7. cap.2. quæſt.* 1. docent pueros communiter incipere habere vſum rationis, cùm ſeptennium attingunt, aut ſaltem explent, & in hac ætate hoc præcepto obligari. Ratio concluſionis eſt, quia vnuſquiſque fidelis cùm ad annos diſcretionis peruenit, obligatur præceptis Eccleſiæ, tenetur enim eodem tempore confiteri, abſtinere à carnibus. ergo, &c.

2. Non deſinam tamen hic apponere opinionem Iacobi Marchantij *in Candel. ſacram. qq. Paſtoral. tract.4. cap.6. quæſt.*2. vbi ſic aſſerit. Quæro ſecundò, qua ætate obliget præceptum Miſſæ? Reſpondent Doctores obligare poſt ſeptennium, quia tunc incipit diſcretio. Sed licèt verum ſit, quod ex tunc ac etiam antea pueri aſſuefaciendi ſint ad audiendam Miſſam, illos tamen ſtatim ac vſus diſcretionis incipit dicere obligatos ſub peccato mortali, videtur mihi rigidum. Tum, quia Eccleſia pia mater non videtur velle obligare tam rigidè ſtatim ac poteſt, tum quòd practice videamus maiorem partem puerorum etiam decimum annum attingentium in Eccleſia ſtare tempore Miſſæ, huc illuc circumſpiciendo ſine attentione requiſita, aut etiam ſociis corridere, colloqui, nugari, nec vim præcepti talis apprehendere. Qui verò eos ſtatim peccati mortalis velit condemnare? Non quòd velim dicere eos non eſſe capaces peccati mortalis ob ætatem, nam ſi hoc ſit verum, non eſt difficultas, ſed quòd licèt, in rigore loquendo, ſufficientem ætatem & diſcretionem habeant ad aliquod peccatum mortale committendum, non videatur tamen Eccleſia tanta ſub obligatione, ſeu vinculo tam arcto eos velle ſtatim obſtringere, donec perfectiorem rationis vſum aſſequantur, qua diuina myſteria pleniùs apprehendant, & obligationem ac attentionem, qua illis intereſſe oportet, pleniùs intelligant. Quòd ferè ordinariè circa tempus idoneum quo idoneitatem incipiunt habere ad Euchariſtiæ ſacramentum, putarim contingere, quod ipſum Confeſſarij prudenti iudicio venit expendendum, aliàs antea ſolùm venialiter exiſtimarim peccare ob apprehenſionem imperfectam, tum myſteriorum, tum præcepti ex imperfecto adhuc rationis vſu prouenientem, per quam fit vt facile negligant attentionem requiſitam, & magis præſentes ibi ſint corpore, quàm mente? Huc vſque Marchant.

RESOL. X.

An mutus, ſurdus, & cæcus teneantur Miſſam in diebus feſtiuis audire? Ex part.5.tr.6. Reſ.8.

§. 1. VIdetur prima facie reſpondendum negatiuè. nam ſupradicti neque per ſenſum auditus, neque per ſenſum viſus, poſſunt percipere myſteria ſacrificij Miſſæ. ergo, &c.

2. Sed affirmatiuam ſententiam docet Ioannes Azorius *tom.1. lib. 7. cap. 3. quæſt.* 4. D. Antoninus *part.2. tit.9. cap.*10.§.5. Sylueſter *ver. Miſſa* 2. *quæſt.*1. Sotus *in 4. diſt.*13. *quæſt.2. art.*1. Nauarr. *in manuali, cap.21. num.* 8. Præpoſitus *in 3.part. quæſt.* 83. *art.* 6. *dub.5. num.*215. & Fagundez *prat.1. lib.1. cap.7. n.*3. vbi ſic ait. Hinc patet euidenter teneri illum qui ſimul eſt mutus & ſurdus & cæcus, Miſſam audire, cùm, moraliter loquendo, ſenſu aliquo externo præſentialiter adeſſe, & ad id, quod fit, poſſit attendere, idque percipere. Ita Fagundez: & ratio eſt, quia *audiendi* verbum oppoſitum *in cap. Miſſas, de conſecrat. diſtinct.*1. non ſumitur preiſe & ſtrictè, ſed latè: *audire* enim hoc loco nihil aliud ſignificat, quam voluntariam alicuius in loco, vbi Sacrum celebratur, præſentiam, ita vt is Miſſam audire indicetur, qui ſponte Miſſæ ſacrificio intereſt: ſæpe enim contingit, vt Miſſa priuata ita ſubmiſſa voce dicatur, vt nihil ab adſtantibus audiatur, & tamen præcepto Eccleſiæ ſatisfaciunt, qui præſentes ſunt; aliquando etiam adeò magna eſt populi frequentia, vt Miſſa non ab omnibus audiatur, & tamen qui præſentes adſunt, præceptum ſeruant. Vnde, vt diximus, ſurdi, qui nihil audiunt, & cæci, qui nihil vident, tenentur Miſſam audire, & à præcepto minimè excuſantur.

Sup. hoc infra ex doctrina Reſ. 13. lege verſ. Addo. ad medium §.5. & ex Reſ. 18. §. vlt. & vide aliam verſ. comm annotationum.

RESOL. XI.

An Sereniſſimus Senatus Venetus, & omnes alij, qui audiunt Miſſam in Templo D. Marci dici ſolitam à Primicerio illius Eccleſiæ ante mediam noctem, ſatisfaciant

faciant præcepto audiendi Missam in die Natiuitatis Domini?

Idem est dicendum de audientibus Sacrum, quod in capella Pontificia dicitur ante mediam noctem in prædicta nocte Natiuitatis Domini?

Et obiter notatur, quod semper Primicerius Templi S. Marci Veneti celebrat ieiunus in prædicta nocte, quod non accidit in Cardinali celebrante in supradicta nocte in capella Pontificia, quia saltem Pontifex dispensat tacite, vt Sacrum in capella Pontificia dicatur à Cardinali non ieiuno? Ex part. 1 u. tr. 14. & Misc. 4. Res. 37. alias 35.

§. 1. CAsus est curiosus; & ad illum negatiuè respondet Pater Pasqualigus, *decis. 312. Mor. num.* 7. quia negant audientes Missam ab Eminentissimo Cadinali dici solitam in Capella Papali ante mediam noctem, satisfacere præcepto audiendi Missam in die Natiuitatis: ergo & in casu nostro. Probatur hæc opinio, quia quis non potest satisfacere præcepto nisi tempore, in quo actu adest obligatio præcepti: Sed in nostro casu quando auditur Missa, non auditur in tempore, quò adest obligatio præcepti, quia illa Missa dicitur ante mediam noctem: ergo audiendo illam quis non satisfacit præcepto audiendi Missam in die Natiuitatis.

Alibi in Res. sol. seq.

2. Sed ego alibi affirmatiuam sententiam sustinui contra Pasqualigum: & ita nouissimè contra illum tenet Leandrus *de Præceptis Ecclesiæ, tract. 2. disp. 1. quæst.* 27. cui adde doctissimum Ioannem Dicastillu *de Sacram num. 1. tract. 4. disp. 9. dub. 17. quæst. 7. num.* 404. & 407. vbi sic ait: Notandum est intra diem solemnitatis Ecclesiasticæ, non omnia munia, seu actiones, & functiones, quæ in tali die permittuntur, aut requiruntur; quouis tempore, seu hora illius diei esse licita, aut permissa, sed aliqua in quibusdam horis, alia in aliis: sic videmus Sacrum (excepto die Natiuitatis) non posse dici sine priuilegio tempore nocturno, sed tantum sub Aurora vsque ad meridiem, aut aliquanto post, plus minusue, iuxta varias sententias. Præterea, vt rectè notat Thomas Sanchez *Consiliorum Moralium, lib. 7. cap.* 1. licèt quoad contractus, & alia huiusmodi, dies incipiat à media nocte, tamen quantum attinet ad Officium Diuinum; & celebrandum Ecclesiasticas solemnitates, incipit dies à Vesperis. Pro qua sententia refert D. Thomam, *Quodlibet. 5. art.* 28. in corpore, Caietanum, *verb. Hora*, & alios Doctores. Nihilominus non omnes Horæ Canonicæ dici possunt post Vesperas & Completorium, sed tantùm Matutinum, & Laudes; Prima verò, Tertia, Sexta, & Nona non nisi saltem post mediam noctem, secluso speciali priuilegio. Atque hac ratione dicendum est de Missa, non posse dici post Vesperas, si postea sub Auroram, quia pro eo genere celebritatis est determinata quædem temporalis latitudo; non quia nondùm sumus intra diem Festiuitatis Ecclesiasticæ, ita vt, si per nefas diceretur Sacrum, non diceretur intra Festum, cùm iam simus in illo; sed quia intra ipsam diem non sumus in horis legitimis ad id faciendum. Vnde, si Pontifex dispenset, vt per aliquas horas aliquando anticipetur, vel postponatur Missa, non censetur dispensasse vt dicatur extra diem Festiuitatis; sed intra ipsum diem, indulgendo vt possit prius, vel postea celebrari. Iuxta hanc ergo doctrinam dicendum est, Pontificem pro Sacello suo, de quo agimus, dispensare, vt Sacrum celebretur ante mediam noctem pro solemnitate Natiuitatis: illud tamen Sacrum spectat ad diem Natiuitatis; non quia anticipetur dies Ecclesiastica Festi Natiuitatis quæ à Vesperis iam incipiet; sed quia permittit, aut fortè mandat, vt tale Sacrum dicatur ante horas solitas in aliis diebus; (hoc enim vbique gentium fit illa nocte celebrando statim post mediam noctem) sed etiam ante horam solitam in cæteris Ecclesiis pro illa nocte, & vt hoc fiat, dispensat in ieiunio ieiunari solito, vt possit Cardinalis celebrare. Itaque dico, illam Missam censeri dici intra diem Natiuitatis, quæ Ecclesiasticè incipit à Vesperis, durante nihilominus die Vigiliæ quantum ad ieiunium generale pro tota Ecclesia, & quantum ad hoc, vt Sacerdotes, aut alij obligati satisfaciant priuatim præcepto legendi horas ipsius Vigiliæ, si illas tunc dicant; quod commune est pro aliis etiam Festiuitatibus, in quibus durante spatio, quo quis potest implere obligationem Officij illius diei, incipit nihilominus altera dies, quæ habet initium a Vesperis. Cùm ergo per Priuilegium, aut Indulgentiam Papæ anticipetur illud Sacrum; & legatur intra Festum quidem, sed ante consuetam horam mediæ noctis, non est cur negemus tale Sacrum ante mediam noctem dictum sufficere, vt qui illi assistat; impleat præceptum audiendi Sacrum. Sicut eò ipso, quod iam siue Priuilegio, siue consuetudine vsu receptum est, vt Matutinæ Horæ anticipentur, consequenter etiam, qui ex voto, vel regula teneretur assistere Horis Matutinis, impleret præceptum audiendi Matutinum, etiam anticipatum, & idem esset, si anticiparetur tempus aliarum Horarum. Sicut de facto non impleet Sacerdos præceptum dicendi Matutinum, dicendo anticipatò, & impleret tunc præceptum Missæ audiendæ dicendo illam anticipatò ex Priuilegio. Hucusque Dicastillo, loquens de Sacro, quod capella Pontificia dicitur; quæ omnia procedere in Sacro, quod dicitur in Templo D. Marci firmandum est.

Sup. hac dispensatione, in Res. 1 seq. § Ad id. & in tom. 3. tr. 1. Res. 55. §. Hoc supposito. in fine, & seq.

3. Confirmatur hæc opinio: nam eò ipso quod per consuetudinem, vel Priuilegium dispensatur Primicerio D. Marci, vt ante mediam noctem celebret Missam Natiuitatis, censetur etiam dispensatum, vt audientes illam satisfaciant præcepto: nam accessorium sequitur naturam principalis, & audire Missam vt ipsemet Pasqualigus *vbi suprà, num.* 8. concedit, subordinatur celebrationi.

Alibi in Res. sol. seq. à lin. 3. & supra in tr. 1. Res. 108. § Nec paulo post initium, à vers. Primo.

4. Nota verò, quod Cardinalis Lugo vt alibi notauimus existimat, Missam, quæ celebratur in Capella Pontificia, non solùm esse Missam diei, sed Missam celebratam in die Natalis Domini, ex eo quod existimat Ecclesiam pro illa vice anticipare diem sequentem per aliquot horas, quia cùm Ecclesia computet dies à media nocte vsque ad mediam noctem, pro illo loco, & pro illa nocte anticipat diem sequentem, cùm pendeat ab hominum placitu, quando incipiat dies: data ergo hac diei anticipatione, verè celebratur prædicta Missa in ipso die Natalis Domini, ac per consequens illam audiens, verè audit Missam Natiuitatis, & in die Natiuitatis, & consequenter verè satisfacit obligationi audiendi Missam in die Natalis. Sed hæc doctrina, credo quod ipsemet Cardinalis non concederet pro Templo D. Marci, quod patet; nam si ita esset, primicerius posset dicere illam Missam non ieiunus, quod nunquam accidit: nam semper Primicerius in illa nocte celebrat ieiunus: Ergo. Adde, quod doctrinam superius adductam à Cardinali Lugo pro Capella Pontificia, Dicastillus *vbi suprà*, acriter impugnat, respondendo ad omnia argumenta adducta à Cardinali Lugo ex cuius opinione putat plura incommoda oriri. Quæ quidem à fortiori procederent, si id quod dixit Cardinalis Lugo de Capella Pontificia, aliquis vellet dicere de Templo D. Marci in illa nocte Natiuitatis. Igitur, asserit Dicastillus; reuera Pontificem saltem tacitè dispensare, vt Sacrum in Capella Pontificia dicatur à Cardinali non ieiuno, absque vlla anticipatione diei, vt vult Lugo; sed illud Sacrum dici

Sup. hoc Primicerio in tom. 3. tr. 1. Res. 55. §. Vnde. prope finem, vers. vt facit.

dici intra Festiuitatem Ecclesiasticam Natiuitatis Christi sine vlla diei anticipatione. Et hoc vltimum dicendum est etiam de Sacro quod dicit Primicerius in Templo D. Marci, non autem de dispensatione ieiunij; nam vt obseruatum est, Primicerij Sancti Marci semper celebrant in illa nocte Natiuitatis ieiuni, & eorum Missam audientes dicendum est satisfacere præcepto audiendi Missam in die Natiuitatis, per ea, quæ supra adduximus ex Dicastillo, & Leandro.

5. Nota tamen, quod non obstantibus superiùs dictis, contra opinionem Cardinalis Lugo, tamen illam esse satis probabilem existimo; cui ego olim adhæsi, & vt talem admittit Aversa, Tamburinus, Leandrus, & alij: Et ad inconuenientia, quæ tam ingeniosè excogitauit amicissimus Pater Dicastillo, respondere quis posset, quod quando Cardinalis Lugo asserit, Pontificem pro illa nocte Natiuitatis anticipare diem pro suo Sacello, intelligendum esse tantum, & dumtaxat, quoad Cardinalem celebraturum Missam, & quoad astantes illam audituros, & non quoad alia: Vnde quis tunc non posset in dicto Sacello comedere carnes, nec alij facere ea omnia, quæ tanquam inconuenientia enumerat Dicastillus *vbi supra*, contra Lugum, & ita vt dixi, puto vtrorumque sententiam probabilem esse: & stando in vtroque, dicendum est cum Leandro contra Pasqualigum, audientes Missam Cardinalis in Sacello Pontificio, & Primicerij D. Marci in eius Ecclesia satisfacere præcepto audiendi Missam in die Natiuitatis Domini, nec aliam audire tenentur.

Adhæsi in Ref. seq.

RESOL. XII.

An quis satisfaciat præcepto, si audiat Missam Natiuitatis, quæ coram Summo Pontifice in illa nocte ab Eminentissimo Cardinali celebratur?

Et an in tali casu Pontifex anticipet diem sequentem, vel dispenset, vt Cardinalis celebret non ieiunus?

Ex part. 7. tr. 12. & Misc. 3. Ref. 12. alias 10.

Sup. primâ diffic. huius tituli in Resol. præcesita.

§. 1. Affirmatiuè respondet Card. de Lugo *de sacram. Euchar. disp. 15. sect. 2. num. 56.* quia putat summ. Pontificem tum pro illo loco, & pro illa nocte anticipare diem sequentem, cùm hoc pendeat ex eius beneplacito, & ideo audientes illam Missam satisfaciunt præcepto audiendi Missam in die Natiuitatis.

Sup. quæst. contenta à lin. 1. huius textus, in Ref. præcterita § penult. & vlt. & so- p. 2. tr. 5. Ref. 10. §. Nec paulo post initiū, à vers. Primo, quia.

2. Sed noster Pater Pasqualigus *tom. 1. decis. 312. num. 4.* tenet summum Pontificem, in tali casu non anticipare diem sequentem, quia alioquin non dispensaret cum Breui speciali, vt quotannis facit cum Cardinali celebraturo, vt possit non ieiunus celebrare: nam si anticiparet diem, vt vult Eminentissimus Cardinal. de Lugo, vt Missam diceret, non egeret dispensatione, quia celebraret ieiunus, stante anticipatione diei facta per Ecclesiam, & per Pontificem, & ideò ipse tenet audientem talem Missam non satisfacere præcepto; sic enim *num. 7.* asserit. Ad primum ex iis, quibus suadebatur hæc anticipatio diei, Respondeo concedendo non satisfacere præcepto audiendi Missam in die Natiuitatis Domini, qui illam audiret; quia licet sit Missa diei, non est tamen in die, neque præceptum obligat ad audiendam Missam diei, sed Missam in die. Vnde si in die festo celebraretur Missa, quæ non esset Missa diei, (vt contingere potest, si celebretur Missa solemnis votiua) qui illam audiret, satisfaceret præcepto. Neque hoc est contra intentionem Pontificis quia aliud est, quod velit celebrari illam Missam pro festiuitate Natiuitatis: & aliud, quod velit celebrari in ordine ad satisfaciendum præcepto; non enim hoc intendit, sed tantum primum. Ita Pasqualigus.

3. Sed ego existimo audientes talem Missam præceptum adimplere, sequendo sententiam Eminentissimi Domini mei Card. de Lugo, de anticipatione diei.

4. Ad id autem quod P. Pasqualigus asserit Pontificem quotannis dispensare cum Cardinali celebraturo, vt possit non ieiunus celebrare, expediendo super hoc speciale Breue, vel Cardinalem celebraturum manere toto die vigiliæ Natiuitatis ieiunum, & post celebrationem cœnare: ergo non anticipatur in Capella dies, vt vult Cardinalis de Lugo. Respondeo non esse verum. Nam, ego interrogaui Illustrissimum Dominum meum Maraldum, & plures ministros Curiæ, & firmiter testati sunt mihi, nunquam Cardinalem in illa nocte celebrasse virtute Breuis Pontificij, dispensantis in ieiunio, Magistro Cæremoniarum Sanctissimi D.N. etiam testante, & hoc patet etiam vniuersæ Vrbi, Cardinalem in vigilia Natiuitatis Domini mane comedere, licet sero in collatione fieri solita in Palatio Apostolico nihil sumat. Et tandem pro coronide huius Resolutionis sciat Lector opinionem Eminentissimi Cardinalis de Lugo docere nouissimè doctum P. Raphaelem Auersam *de Sacram. Euchar. quæst. 8. sect. 8.* vbi sic ait. In nocte autem Natalis Domini, in Capella Pontificia, vbi celebrari solet Missa aliquantum ante mediam noctem, dici debet iussu Pontificis inchoari dies illius solemnitatis ab ea hora in qua inchoatur Missa, & hoc solùm pro Presbytero Cardinali celebrante: & pro aliis audientibus illam Missam: non pro aliis personis, nec extra illum locum, & non ad alios effectus. Ita Auersa. Sed si aliquis vellet stare in opinione P. Pasqualigi negantis anticipationem diei, adhuc assero, audientes Missam de qua loquimur satisfacere præcepto, nam in nostro casu concurrunt tales circumstantiæ vt præsumendum sit ex rationabili summi Pontificis voluntate ipsum velle audientes talem Missam satisfacere præcepto, cùm ipse dispenset, vt Cardinalis non ieiunus celebret coram se, & tota Curia, & dicat Missam Natiuitatis: Ergo tacitè & implicitè dispensat, vt qui intersunt, præceptum adimpleant; nam dispositum in vno correlatiuo censetur & dispositum in alio. Et quidem durum esset supponere velle Summum Pontificem suæ personæ assistentes, & tunc Missam Natiuitatis ex sua dispensatione celebratam audientes teneri postea sub onere peccati mortalis statim iterum eandem Missam audire; vnde, vt dixi, præsumendum est ex benigna, & rationabili mente Summi Pontificis; eo ipso, quod in tali loco, & tempore, & cum dictis circumstantiis faciat coram se celebrare, quod velit eos, qui tali Missæ intersunt, præcepto satisfacere. Itaque vt Summus Pontifex in ea nocte dispensat, vt Cardinalis non ieiunus anticipatè possit celebrare Missam Natiuitatis ita rationabiliter præsumendum est dispensare, vt audientes dictam Missam, etiam anticipatè satisfaciant præcepto. Quod apertè confirmatur; nam alioquin sequeretur, quod ipsemet Cardinalis celebrans teneretur sub peccato mortali audire, vel celebrare Missam mane Natiuitatis, quia Missa, quam ipse celebrauit ante mediam noctem, non fuit Missa celebrata in die Natiuitatis; ergo non satisfecit præcepto: quod asserere nimis videtur durum. Ergo dicendum est, quod tam ipse Cardinalis celebrans, quàm eius Missam audientes, satisfaciant præcepto dicendi, vel audiendi Missam, licet illa Missa physicè non dicatur in die Natiuitatis, neque teneri postea aliam Missam dicere, vel audire; & hoc, quia eo ipso, quod Summus Pontifex dispensat, vt Missa Natiuitatis coram ipso, & tota Curia anticipatè dicatur; dispensat etiam,

Sup. hac dispensatione in Resol. præcerita, §. 1. circa post mediū, vers. & it in tom. 3 tr. 1. Ref. 55. §. Hoc suppositio, in fine, & seq.

dicatur ; dispensat etiam , & celebrans, & adstantes anticipatè satisfaciant obligationi.

RESOL. XIII.

An famuli, qui non habent aliud tempus confitendi, nisi dum dicitur Missa , satisfaciant præcepto audiendi Sacrum in diebus festiuis ?

Et cursissime docetur licitum esse ob notabile commodum temporale etiam à Sacro abesse in die festo , si alia ratione id obtinere quis nequit.

Et aduertitur , quod ad satisfaciendum Missæ absolutè non est opus audire verba , aut videre sacrificantem, sed sufficit , vt intersit cum reuerentia , vt Sacrificium sua præsentia honoret.

Et an satisfaciat præcepto audiendi Missam Religiosus, vel Sacerdos podagra laborans, qui audit Missam, & simul excipit confessiones Nouitiorum, vel peccata venialia aliorum ? Ex part. 10. tract. 14. & Misc. 4. Res. 47. alias 45.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Lessius *in Auctario Casuum conscientiæ , post part. 2. diui Thomæ verb. Missa , cas. 2. num.* 8. vbi sic ait : Omninò tamen videntur excusandi, quibus ratione negotiorum, vel quia sunt in obsequio aliorum, non est integrum aliud Sacrum audire. Idque ex duplici , vel triplici capite. Primò , per Ἐπιείκειαν : Si enim legislator esset præsens, & omnes circumstantias nosset, non vellet illos obligare. Nam haud dubie mauult summus Pontifex illos tali modo Sacro interesse , cum tanto fructu spirituali , quem ex confessione percipiunt, quàm sine illo fructu perfectius ad Sacrificium Missæ attendere. Secundò , ratione lucri spiritualis, quo alioquin priuarentur. Si enim ob notabile commodum temporale licitum est etiam à Sacro abesse , si alia ratione id obtineri nequit , vt omnes fatentur, cur ob ingens lucrum animæ, quod alia ratione consequi moraliter non potes, non liceret tibi imperfecto illo modo Sacrum audire ? Addo ; ad satisfaciendum præcepto absolutè , non opus esse audire verba , aut videre Sacrificantem ; sed sufficere , vt intersit cum reuerentia , vt Sacrificium sua præsentia honoret. Vnde sufficit attentio quædam confusa, qua aduertat tibi Sacrificium offerri , vt docet Ioannes Medina *Cod. de Confess. quæst.* 44. quæ attentio videtur stare posse cum actu confitendi , præsertim si ille actus dirigatur ad participandum Sacrificio : Tunc enim intendere illi actui , est implicite intendere ipsi Sacrificio, & illud honorare. Denique sicut præceptum de abstinendo ob opere seruili die Festo non prohibet opera recreationis , vel alicuius necessitatis ; temporalis ; ita præceptum audiendi Sacrum non prohibet exercitium orationis , aut alterius operis Spiritualis. Ita Medina supra. Ex quibus satis probabile iudico etiam eos non teneri ad aliud Sacrum audiendum, quibus sat temporis suppeditat , si bonam saltem partem extra confessionem audierint , aut proinde sub peccato mortali non cogendos tanquam obstrictos , sed hortandos tanquam ad id , quod tutius est , & decentius. Hucusque Lessius. Quæ quidem omnia à fortiori concederet Pellizzarius in *Manuali Regularium , tom. 1. tract. 5. cap. 4. sect. 2. num.* 50. vbi admittit tanquam probabilem opinionem Reginaldi asserentis , quem implere præceptum Missæ, si tunc confiteatur sacramentaliter, etiam per partem notabilem.

Sup. hoc infra in Res. 18. §. vlt. & supra in tr. 1. ex doctrina Res. 92. inter medium , & finem , vers. putat enim. & supra in hoc ipsomet tr. in Res. 10. §. 1. ad medium.

2. Sed tantum ego excusarem absolutè quemcumque , si à principio Missæ vsque ad Euangelium inclusiuè peccata sua confiteretur : nam in tali casu satisfaceret præcepto audiendi Missam sicuti satisfaceret etiam Confessarius qui exciperet confessiones non de peccatis mortalibus , sed tantum de venialibus ; quia in istis audiendis non est necessaria attentio nimia , nec multum interrogandi sunt pœnitentes. Vnde ego olim asserui satisfecisse præcepto audiendi Missam quendam Religiosum podagra laborantem , qui audiebat Missam , & simul excipiebat confessiones Nouitiorum. Vide Leandrum *de præceptis Ecclesiæ , tract. 2. disp. 1. quæst. 71. & 72.*

RESOL. XIV.

An excommunicatus maiori excommunicatione, si in die festiuo ex præcepto audiat Missam, & postea obtineat absolutionem excommunicationis , teneatur iterum audire aliam Missam ?

Et cursim docetur , quod si quis audiret Missam animo non satisfaciendi præcepto , si postea mutet animum, non teneatur audire aliam Missam.

Et an in casu quod promulgetur præceptum audiendi Missam aliqua die postquam Petrus ea die ex deuotione Sacrum audiuit , teneatur ad secundam auditionem ?

Ex quo infertur , quod si quis mane communicauit , & post prandium inciderit in articulum mortis, non tenetur iterum sumere Eucharistiam.

Superest adhuc alia difficultas , an excommunicatus, qui ob negligentiam suam perseuerat in excommunicatione , peccet contra præceptum audiendi Missam ?

Et an idem dicendum sit de infirmo negligente in procuranda salute , & viribus ; & de carcerato negligente in procuranda libertate ?

Et an sit dispar ratio inter hoc præceptum , & præcepta Confessionis annuæ & Communionis pro supradictis excommunicatis , carceratis , & infirmis ?

Et an peccet non audiendo antea Sacrum , qui præuidet de proximo se reddi impotentem , ad illud audiendum incurrendo in excommunicationem , vel se inebriando, aut ingrediendo peregrinationem , vel iter voluntarium , &c. Ex part. 10. tract. 14. & Misc. 4. Res. 12. aliàs 10.

§. 1. CAsus est curiosus ; & ad illum affirmatiuè, respondet Baucius *in Miscellaneis casuum conscientiæ , tom. 1. quæst.* 534. vbi sic ait : Si excommunicatus sciebat se non potuisse audire Sacrum , dum erat innodatus tali censura , & hoc non obstante audiuit Missam , an teneatur audire aliam Missam , post obtentam absolutionem ab excommunicatione , si tempus celebrationis Missarum in die Festo , non sit adhuc elapsum. Respondetur teneri aliam audire post obtentam absolutionem ab excommunicatione , & ratio mihi est , quia audiuit Missam excommunicatus , tempore quo non obligauit Ecclesia ad audiendum Sacrum ; puta tempore excommunicationis , immò in illo tempore præcipit Ecclesia , vt non audiatur Missa sub pœna peccati mortalis , quia communiter docent Doctores quod communicatio in diuinis excommunicato , vel interdicto , est interdicta sub mortali , sed quando non adest obligatio adimplendi præceptum, non potest anticipate adimpleri , puta pro tempore futuri præcepti : ergo non potest excommunicatus satisfacere Missæ pro tempore , quo erit obligatus ad illam audiendam , sed debet eam audire , quando currit præceptum audiendi ; ante verò absolutionem obtentam , non currit præceptum audiendi Missam , post absolutionem currit præceptum : ergo tunc tenetur audire Sacrum : de hoc casu doctrina

Sup. hoc in Res. seq. §. 1. prope finé, vers. Ex quo infertur.

punctualis non reperitur, sed ex aliis principiis potest deduci; sed ratio supra assignata est satis rationabilis. Hacusque Baucius.

2. Sed licet hæc omnia ingeniosè excogitata sint, tamen habeo aliquam difficultatem: Nam licet in casu de quo loquitur, excommunicatus audiendo Missam peccauerit mortaliter, ratione prohibitionis Ecclesiæ, non tamen ex hoc sequitur, quod post obtentam absolutionem debeat aliam Missam audire: nam substantia præcepti nempe auditio Missæ iam fuit adimpleta, licet cum peccato mortali; quod non officit ad satisfactionem præcepti, quod solum mandat Missam audire, & hic reuera audierit Missam. Vnde si aliquis audiret Missam animo expresso non satisfaciendi præcepto, si postea mutet animum, non tenetur audire aliam Missam, quia iam illam audiuit.

3. Nec valet dicere cum Baucio, quod quando non adest obligatio adimplendi præceptum, non potest anticipate adimpleri: nam respondeo, quod in nostro casu moraliter adest obligatio præcepti. Et ita Cardinalis Lugo, & alij docent, quod si quis communicauit mane, & post prandium inciderit in articulum mortis, non tenetur iterum sumere Eucharistiam, quia mane satisfecit præcepto sumendi Viaticum pro articulo mortis, quod in tali casu moraliter eius obligatio mane extabat. Hinc in propriis terminis de præcepto audiendi Missam, doctus Pater Pallauicinus, vt alibi adnotaui docuit, *lib. 4. de Iust. & Iur. cap. 11. num. 95.* quod in casu in quo promulgetur præceptum audiendi Sacrum aliqua die, postquam Petrus ea die ex deuotione Sacrum audiuit, non tenetur ad secundam auditionem Sacri, & tamen quando audiuit primum Sacrum non aderat præceptum illud audiendi. Ergo, &c. Ideò, vt dixi, tu cogita.

Alibi supra in Res. 5.

4. Sed magna difficultas est an excommunicatus, qui ob negligentiam suam perseuerat in excommunicatione, peccet contra præceptum audiendi Missam. Aliqui negant, quia ex vi huius præcepti audiendi Sacrum, non obligatur quis ad procurandam absolutionem excommunicationis, quæ impedit audire Sacrum; quia non tenetur quis tam remote & à longe se disponere ad Missam audiendam; aliàs infirmus negligens in procuranda salute, & viribus, & carceratus negligens in procuranda libertate peccarent contra præceptum audiendi Sacrum. Vnde, licet istud impedimentum sit voluntarium, simul tamen est remotum, ad quod tollendum non obligatus quis ex vi præcepti audiendi Sacrum, in quo disparitatem agnoscunt prædicti Auctores inter hoc præceptum, & præcepta confessionis annuæ, & communionis tempore Paschatis. Nam hæc obligant ad mundandam animam omni peccato, atque adeò etiam ad tollendum impedimentum excommunicationis, Vnde consequenter etiam hi Auctores concedunt, quod si quis præuideat se fieri impotentem ad audiendum Sacrum incurrendo in excommunicationem, non peccat specialiter contra hoc præceptum audiendi Missam, sicut neque is, qui edit nimium, aut nociuum cibum, præuidens ob morbum se omissurum Horas Canonicas, aut ieiunia Ecclesiæ, non peccat contra hæc præcepta, nisi fecerit in fraudem præceptorum; quia ius humanum non obligat infirmos, licet culpa sua incurrerint in impedimentum. Et quidem me citato hanc sententiam negatiuam probabilem putat Dicastillo de *Sacramento, tom. 1. tract. 5. disp. 5. dub. 10. §. 2. num. 144.* & me etiam citato Leandrus *de præceptis Ecclesiæ, tract. 2. disp. 2. quæst. 5.* Non nego tamen etiam probabilem esse sententiam aliorum asserentium, eum qui præuidet de proximo reddi se impotentem ad audiendum Sacrum incurrendo in excommunicationem, aut negligit exire ab excommunicatione, in qua est, si facile possit, non solùm peccare peccato contumaciæ non parendo præcepto, ratione cuius imponitur excommunicatio; sed etiam contra præceptum Ecclesiæ audiendi Sacrum. Probatur à simili; quia, si quis aggrediatur voluntariam peregrinationem in die ieiunij, qua impeditur à ieiunio, peccat contra præceptum ieiunij, vt communiter docent Auctores. Similiter, qui in die Festo sine necessitate aggreditur iter, quo præuidet se fieri impotentem ad audiendum Sacrum, peccat contra tale præceptum; & qui ob perpetrandum peccatum fornicationis impeditur ab auditione Missæ in Festo; peccat non solùm contra Castitatem, sed etiam contra præceptum de audienda Missa, etiamsi id non faciat in fraudem huius præcepti: ergo similiter ille, qui in die Festo facit peccatum, cui est annexa excommunicatio, qua præuidet se impediendum ab auditione Missæ, non solùm peccat peccato contumaciæ, sed etiam contra peccatum audiendi Sacrum; sicut is, qui se inebriat, præuidens ea ebrietate impediendum ab auditione Missæ, aut à recitatione Horarum Canonicarum, ad quas tenetur, non solùm peccat peccato ebrietatis, sed etiam peccato omissionis Horarum, aut Missæ. Sed circa hæc exempla insurgit Dicastillo *vbi suprà*, qui totam hanc difficultatem solide, & clare, vt semper solet pertractat, & nos infra circa similem difficultatem plura annotabimus.

Sup. hæc in tom. 5. tr. 1. Res. 129. & 130. & in tom. 3. tr. 1. Resol. 105. §. vlt. ante mediam, à vers. similiter.

Sup. hoc pro Communione magis late supra in tr. 2. Res. 14. & in Resolutionib. not. præteritæ pro confessione & Cõmunione.

Sup. his in fine huius Resol. & in aliis §§. annot. vltimæ huius Res.

Sup. hoc pro Sacra audiẽ.

do in tom. 1. tr. 3. Res. 65. signanter ad medium §. 1. & in alio §. eius annot.

Sup. hoc supra ante medium huius §. vers. sicut neque is. & in to. 4. tr. 6. ex lata doctrina resol. 18. §. Similiter. prope finem, à vers. Et simili modo. & in §. penult. etiam prope finẽ, à vers. Qui optime. & aliquid in § vlt. & melius ad tem, in to. 1. tr. 7. Res. 61. &c.

RESOL. XV.

An qui audiuit Missam à Sacerdote excommunicato vitando, vel à degradato & deposito, aut suspenso, vel interdicto impleat præceptum Ecclesiæ de audienda Missa in die festiuo?

Et infertur eum, qui excommunicatus audit Missam in die festo, quamuis peccet sic audiendo, si tempore opportuno eadem die absoluatur ab excommunicatione, non teneri iterum Missam audire, postquam iam est absolutus, quia impleuit præceptum etiam excommunicatus; sicut qui in peccato mortali, vel excommunicatus in Paschate impleuit præceptum de communione.

Et notatur excusari ab auditione Missæ in die festiuo eos, qui non habent alium Sacerdotem quam publicè concubinarium.

Et an satisfaciat Missæ præcepto, qui inseruiens Missæ aliquando recedit à Sacrificio?

Et an satisfaciat præcepto, qui audit Missam per fenestram, interposita platea? Ex part. 10. tract. 11. & Misc. 1. Res. 7.

§. 1. Affirmatiuè respondet Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tract. 4. disp. 5. dub. 4. num. 47.* quia illa est vera Missa; materia autem generalis præcepti est auditio Missæ; & præcisè, vt est auditio Missæ, ille actus non prohibetur: nam prohibitio solùm est accidentaria, vel extrinseca Missæ, quatenus Missa est: ac proinde, licèt propter accidentarium, & extrinsecum actus ille sit prohibitus, præcisè tamen secundùm rationem auditionis Missæ prohibitione caret. Quod autem hic, & nunc cum circumstantiis sit peccatum; non tollit quin impleatur præceptum, quod potest impleri, & sæpè impletur per actum, qui sit peccatum; vt videre est iuxtà probabilem, satisque receptam opinionem in Communione Paschatis: quamuis enim quis in peccato mortali communicet, satisfacit præcepto Communionis: ità vt quamuis resurgens posteà à peccato per legitimam Confessionem, aut contritionem, possit intrà illos

Sup. hoc supra in tr. 2. cursim in primis lin. Res. 9. & in Res. 11. & 13.

illos dies iterùm ritè, & sanctè communicare; non teneatur: quia iam exhibuit actum præceptum ab Ecclesia, iuxtà dicta à nobis *tract. præcedenti* cum multis, *disp.* 10. *dub.* 8. vbi diximus cùm Azorio *lib.* 7. *cap.* 41. *quæst.* 12. impleri illud præceptum Ecclesiasticum ab eo, qui excommunicatus, vel alia Censura innodatus communicat, etiamsi aliàs peccet contrà ius diuinum, accedendo, indignè; & contrà ius Ecclesiasticum, arcens excommunicatos à Communione. Quorum omnium ratio non potest esse alia, nisi quia per illum actum ab extrinseco illicitum, & secundùm se non illicitum, fit opus illud, quòd ab Ecclesia præcipitur: Ergo potiori ratione in nostro casu. Quæ pars affirmatiua mihi placet: & ex eius fundamento patet ad argumentum pro parte negatiua: quamuis enim eadem Ecclesia, quæ præcipit auditionem Missæ, non præcipiat, nec permittat, vt in Sacris communicamus cum excommunicato non tolerato, & quod audiamus Sacrum à degradato, & deposito; tamen actum ipsum audiendi Missam secundùm se non prohibet, sed præcipit; sicut præcipit actum communicandi in Paschate: Et illa, substantia actus iam exhibetur ab audiente Missam, quamuis ex circumstantiis sit peccatum: sicut ex circumstantiis est peccatum communicare in peccato, & cum excommunicatione, vt dictum est. Ex quo infertur etiam, Eum, qui excommunicatus audit Missam in die festo; quantumuis peccet sic audiendo, si tempore adhuc opportuno eodem die absoluatur ab excommunicatione; non teneri iterum Missam audire, postquàm iam est absolutus; quia impleuit præceptum etiam excommunicatus: sicut diximus, impleuisse eum, qui excommunicatus communicauit in Paschate. Et hæc omnia docet Dicastillus *vbi supra*; & hunc casum asserit à nemine in terminis tractatum fuisse.

Sup. hoc late in Resol. præterita.

2. Sed ego, pace Viri doctissimi, & amicissimi, puto ab omnibus fuisse pertractatum: nam Doctores asserentes, non posse à supradictis Missam audiri, loquuntur quo ad impletionem præcepti: nam illam quæstionem pertractant in ordine ad præceptum de Missa audienda; & sententiæ negatiuæ adhærent; vt patet ex Ægidio Trullench *in Decalogum tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 1. *dub.* 6. *num.* 1. vbi sic asserit: Regulariter loquendo, à quolibet Sacerdote Missa audiri potest, non solùm validè, sed etiam licitè, modò non adsit aliqua prohibitio. Ratio est, quia Ecclesia simpliciter obligat ad Missam: ergo præceptum adimpletur cuiuscumque veri Sacerdotis non prohibiti, si Missa audiatur: secùs autem si prohibitus sit, vt sunt excommunicati, suspensi, interdicti vitandi: Ita ille, & ego.

3. Notandum est hìc, quòd licèt plures Authores asserant, excusari ab auditione Missæ eos qui non habent alium Sacerdotem, quàm publicè concubinarium: vnde Nauarrus, *cap.* 15. *num.* 78. *& seqq.* dicit, non esse licitum audire Missam à concubinario, quicquid tamen sit de iure antiquo, tamen post Concilium Constantiense nemo excusatur hoc titulo delicti Sacerdotis, nisi quando Sacerdos est nominatim excommunicatus, & denunciatus, vel publicus Clerici percussor. Ita Valentia, *tom.* 4. *disp.* 6. *quæst.* 10. *punct.* 5. Sotus *in* 4. *dist.* 13. *quæst.* 1. *art* 9. & alij.

4. Sed si aliquis obiter hìc quærat, an satisfaciat Missæ præcepto, qui inseruiens Missæ, aliquando recedit à Sacrificio? respondeo, qui inde recedunt, tanquam ministri: vt aliquod necessarium Missæ deferant, puta vinum, aut Hostiam, aut thus, censeri præsentes, & satisfacere; neque enim abesse censetur, qui eidem Sacrificio inseruit. Bonacina

Sup. contento in hoc §. vsque ad diffic. annot. seq. infra in Resol. 24. §. Nota, & seq. & pro parte in Resol. 43. cursim prope finē, vers. nam si quis

verò limitat, modò non recedant ab Ecclesia; si enim recedant, non dicuntur interesse Missæ corporaliter; atque adeò nec præcepto satisfacere; nisi forrè breui tempore absint. Quæ limitatio probabilis; sed non videtur omninò necessaria; nec enim ille censetur præsens Missæ ex eo præcisè, quod sit in Ecclesia; in qua sæpè sunt, & possunt esse, qui non censentur corporaliter præsentes Missæ, vt patet; maximè in magnis Ecclesiis, vt in Cathedralibus; sed tunc censetur quis præsens, quia seruit in eo, & cooperatur Missæ, quod potest præstare etiam extra Ecclesiam. Et ita hanc sententiam tenet Dicastillus *loco citato, dub.* 3. *num.* 43. qui *num.* 59. probabiliter nominatim contra me tenet satisfacere præcepto Missæ, qui illam audit per fenestram, interposita platea.

Sup. hoc cū eodem Dicastillo infrà in Resol. 17 & 18.

RESOL. XVI.

An licitum sit à Ministro existente in peccato mortali petere celebrationem Missæ, vt quis satisfaciat præcepto illam audiendi, vel sumendi Eucharistiam tempore Paschatis?

Et an hoc intelligatur, siue si Minister sit paratus ad ministrandum, siue non; siue sit meus Parochus & Pastor, siue non; modo adsit necessitas, vel iusta & rationabilis causa, & mea vtilitas?

Et in textu huius resolutionis adducuntur aliqui diuersi casus pro praxi supradictarum quæstionum. Ex part. 10. tract. 11. & Misc. 1. Resol. 63.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Ioannes Vuigers *in* 3. *part. D. Thomæ, quæst.* 64. *art.* 6. *dub. vnico, num.* 38. vbi sic ait: Non videtur tamen sufficiens ratio exigendi celebrationem Missæ à Sacerdote publico peccatore, qui non est Parochus, neque alioquin paratus ad celebrandum, eo tantùm nomine, vt quis non careat Missa die Dominico; quia reuerentia tanti Sacrificij & charitas proximi, videntur hic præponderare isti necessitati ex Ecclesiæ præcepto duntaxat prouenienti, quod ex minoribus causis sæpiùs cessat obligare; præsertim, cùm priuata obligatione, & simul cum affectu audiendi Sacrum, possit quis in tali consequi fructum; quem alias, audiendo Sacrum, consequeretur similiter, neque sufficiens ratio videtur exigendi Sacramentum Pœnitentiæ à tali Ministro, vt possim communicare in Paschate, si alia non adsit necessitas. Ita ille; cui adde Sotum *in* 4. *dist.* 1. *quæst.* 5. *art.* 6. Valentiam *tom.* 4. *disp.* 3. *quæst.* 5. *punct.* 3. & alios.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 3. Resol. 44. & lege cæteros Res. assignatas in annot. §. vlt. huius Resol.

2. Sed non minus probabiliter affirmatiuæ sententiæ ego adhæreo cum Granado *in* 3. *part. Contr.* 3. *tract.* 5. *disp. vlt. num.* 7. Hurtado *de Sacram. in gener. disp.* 4. *difficult.* 12. & Lessio *in* 3. *part. quæst.* 64. *art.* 6. *dub.* 2. *num.* 13. vbi docet, quòd si alterius Ministri non sit copia, in multis casibus licet à peccatore Ministro Sacramenta suscipere, & etiam petere, inducendo non paratum. Primò, in extrema, vel graui necessitate Baptismi, Eucharistiæ, Pœnitentiæ, Extremæ-vnctionis. Secundò, quando vrget præceptum Ecclesiasticum ad audiendam Missam, potes illum inducere ad celebrandum, modò sine scandalo possit celebrare. Tertiò, si vrget præceptum Ecclesiasticum Communionis. Quartò, si magna aliqua vtilitas Confessionis, aut Communionis inuitet, quæ alioquin multùm esset differenda. Colligitur ex D. Augustino, *epist.* 154. ad Publicolam, vbi ait, Licitum esse exigere iuramentum ab eo, quem scio iuraturum per falsos Deos, ad confirmandos contractus, quando aliter horum fides haberi nequit. Talis enim non se sociat peccato mali illius iuramenti; sed bono pacto

Sup. his seqq. in variis Resolutionib. to. 1. & huius to. 4. & in omnibus illorū tractatibus pro receptione Sacramentorum, quæ in eis continentur.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 1. Res 21. §. 1. ad medium, & in alio vers. eius secūdæ annot.

 fernandi

seruandi fidem. Ratio est, quia ego peto id quod valde bonum est, quodque ipse mihi licitè potest præstare (potest enim contritionem concipere:) ergo non teneor cum tanto meo incommodo abstinere à fructu spirituali, ne ipse peccet. Confirmatur, quia si ob incommodum temporale possum exigere iuramentum ab infideli per falsos Deos iuraturu, & petere mutuum ab vsurario, quem scio vsuras exacturum: multò magis ob tantum commodum spirituale possum petere sacramentum à ministro peccatore. Dices: Tu istum Ministrum scandalizas, nam das occasionem ruinæ. Respondeo, esse scandalum passiuum, quod non teneor cum tanto meo incommodo vitare. Ita Lessius.

Sup. hoc in Res. 5. not. vltimæ huius Res.

3. Verùm Caietanus, Sotus, Sà, & alij absolutè dicunt, licitum esse, petere, aut recipere à proprio Parocho Sacramentum: dummodo non petatur, vt malè administret. Probant, quia ex officio tenetur dare Sacramentum: ergo subditus habet ius ab eo petendi, & non tenetur euitare damnum spirituale Ministri sui, cum detrimento proprio, & carentia vtilitatis maximæ, quæ illi prouenit à Sacramentis, quocumque tempore recipiantur: Meliùs loquuntur Lessius, & alij, scilicet, attendendum esse, an sit alius minister bonus, à quo sine magna incommoditate possim recipere illud Sacramentum: tunc enim charitas obligat ad petendum Sacramentum à bono ministro, vt sic euitetur peccatum mortale proximi Prælati, qui malè administraturus esset. Si verò non sit alius minister bonus, licitum est, secundum Henriquez, compellere Parochum in Festis præcipuis, & Iubilæo, vt conferat Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ: immò addit Suarez, moraliter loquendo sufficere generalem vtilitatem, quæ ex Sacramentis percipitur, vt petere liceat Sacramentum à proprio Pastore, licet malè sit ministraturus, dummodo alius desit, vt dicebam: hæc enim est magna vtilitas spiritualis, propter quam permitti potest peccatum Parochi, cùm sæpe peccata permittantur propter temporalia emolumenta. Deinde si prædictus malus Minister non sit proprius Parochus, aut Pastor, sit tamen præparatus ad Sacramenta ministranda, v.g. quia ipse se offert, vel in loco publico excipit Confessiones, & ministrat Eucharistiam: prædicti Authores sentiunt, licere ab illo petere, aut recipere Sacramentum, perinde ac si esset proprius Parochus: quia re vera id non est cooperari peccato ministri, aut illum inducere ad peccandum, cùm ipse iam se velut paratus offerat ad illud peccatum committendum. Tunc autem non obligat charitas, vt non accedam ad Sacramentum, & amittam vtilitatem inde mihi prouenientem. Semper autem aduertendum est, debere suscipientem accedere ad alium ministrum bonum, si sine difficultate magna inueniatur; quamuis Sotus dicat, non esse peccatum mortale tunc accedere ad malum Ministrum, nisi fortè adsit graue scandalum. Et hæc omnia docet Granadus *loc. cit.*

Sup. hoc lege doctriaã Res. annot. seq.

Sup. contento in hoc §. ia tom. 1. tr. 1. in Res. 18. §. 1. & in Res. 20. & 21. & ibi in tr. 3. Res. 44. & supra in fine §. 1. huius Res. & lege etiã eius §. peaul. & in tom. 7. tr. 5. Res. 54. §. 2. ad med.

4. Dicendum est itaque absolutè, quod quando Minister est indignus, seu impeditus, eo solùm quia est in peccato mortali, possum ab eo petere Sacramentum; etiamsi sciam ministraturum in peccato mortali, siue paratus sit ad illa ministranda, siue non; siue sit meus Parochus, siue non; modo adsit necessitas, vel iusta, & rationabilis mea vtilitas, verbi gratia, impletio præcepti; vel mihi vtile est non multum differre vsum illorum Sacramentorum: modò etiam non possim aliquem alium æquè mihi vtilem inuenire. Vide Præpositum *in 3. part. quæst. 64. art. 6. dub. 2.* & Cuninch *dub. 2.* Suarez *disputat. 28. sect. 1.* Caspensem *in Curs. Theolog. tom. 2. tractat. 21. disput. 5. sect. 4.* Castrum Palaum *tom. 4. tractat. 18. punct. vltim. num. 12.* Trullench *de Sacrament. lib. 1. capit. 3. dub. 4.* & alios penes ipsos.

RESOL. XVII.

An qui audit Missam è fenestra domus suæ impleat præceptum?

Et an si quis audiat Missam stando extra Ecclesiam in eius atrio, seu Cœmeterio, satisfaciat præcepto? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Res. 154.

Sup. hoc in Res. seq. & in alia eius not. primæ.

§. 1. Hic Panormi adsunt domus è regione Diui Dominici, & Diui Francisci, & Ecclesiæ scholarum piarum, ex quarum fenestris quis posset Missam audire. Quæritur an satisfaciat præcepto? De hoc casu olim interrogatus fui ab Excellentissimo Principe Domino meo amantissimo, Marchione Hieracensi; & negatiuè respondi, nixus authoritate Filliucij *tom. 1. tractat. 5. capit. 7. num. 209.* vbi sic ait: Qui domi è regione, verbi gratia, fenestræ, vel portæ Ecclesiæ Missam audit, vel videt, non dicitur moraliter præsens, ideo nec satisfaciet. Sic ille. Et hanc sententiam à fortiori docet Laurentius de Portel *in addit. ad dub. Regul. ver. Indulgentia, num. 8.*

2. Non desinam tamen hic adnotare, nouissimè Gordonum docere, quod si quis audiret Missam stando extra Ecclesiam, satisfacere præcepto; sic enim ait *in Theologia Morali, tom. 2. lib. 6. quæst. 7. cap. 2. §. 3. num. 12.* Debet auditurus Missam esse corpore præsens, ita nempe, vt possit vtcumque cognoscere quid agat, & in qua Missæ parte versetur Sacerdos celebrans, & dummodo hæc seruetur, satis est, etiamsi sit post Altare, vel extra Ecclesiam, sic enim morali modo, imò & physicè dici potest de numero eorum, qui in Canone dicuntur circumstantes. Ita ille. sed in casu nostro non est recedendum à negatiua sententia, nec doctrina Gordoni applicari potest, quia explicandus est in casu quo quis esset extra Ecclesiam in eius atrio, seu cœmeterio.

RESOL. XVIII.

An qui audit Missam è fenestra domus suæ, adimpleat præceptum?

Et docetur existentes post parietem Ecclesiæ, & Missam audientes, satisfacere præcepto.

Et quamuis Missa dicatur in Altari valde remoto, vel alta Turri, & esset priuata, an verè dicatur præsens illi, ac proinde satisfacere præcepto, quamuis nec Sacerdotem videat, nec audiat? Ex p. 10. tr. 14. & Misc. 4. Res. 49. alias 47.

§. 1. Negatiuam sententiam olim docui cum Filliucio, Trullench, Escobar, & aliis, non puto tamen improbabilem affirmatiuam, quam tuetur Cardinalis Lugo, dummodo via publica non sit tam lata. Et ipse exemplificat suam opinionem in casu quo via non sit plusquam triginta passus. Sed magis amplè loquitur Dicastillo *de Sacrament. tom. 1. tractat. 5. disput. 5. dub. 4. num. 59.* vbi sic asserit: Aduertendum est aliquos existimare, non satisfieri præcepto, si quis audiat Missam è fenestra domus, quando celebratur in Ecclesia è regione existente. Ita Filliucius, *tom. 1. tractat. 5. capit. 7. num. 209.* & ex illo Diana *4. part. tractat. 4. resolut. 154.* vbi refert Portellum. Rationem reddunt, quia ille non dicitur moraliter præsens. Verùm ego non video quid deficiat illi præsentiæ, vt sit moralis. Ille assistit Missæ, & potest dare testimonium oculatum, quod

Quæ hic est Res. antecedens, & cum eodem Dicastillo hic citata supra cursim in §. ac Res. 15.

ibi

ibi celebretur, & omnia peracta fuerint, non minùs quàm si esset in Ecclesia, vel fortasse melius, quàm si fuisset in Cæmeterio (cùm tamen ex Cæmeterio sufficere supponat ibi Diana in fine.) Hoc totum non potest fieri sine illa præsentia morali requisita. Nec video cur, verbi gratia, quis ex fenestra suæ domus vergente ad forum, etiam interposita satis ampla platea censeatur præsens moraliter, & spectator Taurıludij Hispanici, vt incurrat censuram Sacerdos siue Secularis, siue Regularis, quando vigebat ea lex, pœna, & non censeatur eadem, aut longè propinquior distantia sufficiens, vt censeatur præsens celebrationi Missæ. Quod ampliùs confirmo, & declaro. Nam ea præsentia in Missa censeri debet iuxta communiorem hominum æstimationem, vt patet: talis autem censetur etiam longinquior; ergo etiam illa. Subsumptum probo multis centenis, imò millibus hominum ita censentibus. Veniebam ego olim in Classe triremium, in comitatu Augustissimæ Imperatricis Mariæ, tunc Reginæ Vngariæ: celebratur in littore, maximè diebus præceptis: nemo timoratus ibi non assistebat ex sua triremi, quando valde procul celebrabatur, duplo magis procul, aut sextuplo, quam sit distantia, de qua agimus in nostro casu, & omnes censebant se præsentes Missæ, eo ipso quod in tali loco essent, vnde aliqua ratione possent cognoscere quid ageretur. Ideo mihi placet Gordonus *Theolog. Moral. tom. 2. lib. 6. quæst. 17. cap. 2. num. 12.* qui putat sufficere, si quis sit corpore præsens, vbi possit cognoscere quid agatur, etiamsi sit extra Ecclesiam. Legatur Lugo *suprà num. 21.* vbi idipsum docet, nisi sit nimia fenestræ distantia, ob maximam quamdam plateam; sed hoc prudentis iudicio committendum est. Hucvsque Dicastillus, cuius sententia explicari potest in domo Illustrissimi Marchionis del Bufalo Domini mei amantissimi sita hic Romæ in Platea Diui Petri: nam si aliquis ex aliqua fenestra dictæ domus vellet audire Missam, quæ dicetur in Altari Ecclesiæ Diui Petri, certè quidem non satisfaceret præcepto, quia distantia esset nimis magna: secus autem dicendum foret, si aliquis ex fenestra eiusdem domus vellet audire Missam quam Sacerdos celebraret in Ecclesia S. Catharinæ, Confraternitatis Sanctissimi Sacramenti Diui Petri: ego putarem, stante opinione Dicastilli, Cardinalis Lugo, & aliorum, quod satisfaceret præcepto: nam fenestra illa non distaret nimis ab Ecclesia, ita vt impediret moralem præsentiam necessariam pro Missa audienda. Et ita hanc sententiam, præter Doctores citatos, tenet etiam Garcias *in sum. Theol. Mor. tract. 4. diffic. 9. n. 2.* & Leandrus *de precept. Ecclesiæ, tract. 2. disput. 1. quæst. 103.* & vt probabilem etiam admittit Pellizzarius *in Man. Regular. tom. 1. tract. 5. cap. 5. sect. 2. n. 45.*

Sup. hoc supra lege doctrinâ à medio §. 2. Res. 10. & ex Res. 13. §. 1. & superiùs in tr. 1. Res. 92. inter medium, & finē, vers. putās enim.

2. Nota hic obiter, Leandrum *vbi supra, quæst. 105. & 106.* docere, existentes post parietem Ecclesiæ, & Missam audientes, satisfacere præcepto: Et si dicatur Missa in alta Turri, & ipsi foris existant, dummodo tamen aliquo signo, aut quouis alio modo cognoscant quid Sacerdos in Missa agat. Et ideò *in quæst. 107.* contra Cardinalem de Lugo putat, quod si aliquis in Basilica Diui Petri audiat Missam, quæ dicitur in aliqua Capella, non videndo quid Sacerdos agat, si coniungeretur multitudini quæ esset præsens moraliter Missæ, & efficeretur pars illius, ita vt esset verum dicere, esse de numero eorum, de quibus in Canone Missæ dicitur; *Et omnium circumstantium*, tunc reuerà, quantumuis Missa diceretur in Altari valde remoto, & esset priuata, verè diceretur moraliter præsens illi, ac proinde satisfacere, quamuis nec Sacerdotem videret, nec audiret, quia sufficeret ei esse partem multitudinis, quæ moraliter est præsens, surgere, genuflectere, ac pectus tundere cum aliis, &c. Et hæc ex mente Leandri dicta esse volo.

RESOL. XIX.

An quando accidit Festum Annunciationis B. Virginis in die Parasceues, sit Missa illius diei audienda sub reatu peccati mortalis.

Et an Missa illius diei non sit Missa, neque propriè Sacrificium, cùm non sit noua Hostiæ consecratio? Ex p. 1. tr. 14. Res. 62.

§. 1. SEntentiam affirmatiuam docet Nugnus *tom. 1. in 3. part. quæst. 83. art. 1. diffic. 2. fol. mihi. 484.* & Vasquez *tom. 3. in 3. part. disp. 232. cap. 2. num. 18.* vbi ait: [Feria sexta in Parasceue Missam à nullo Sacerdote celebrari posse; ab hoc tamen non tollitur, quin eo die si festum aliquod consuetum ab Ecclesia seruari incidat, totus populus interesse debeat illi officio, in quo Sacramentum præsanctificatum consumitur, ex vniuersali præcepto audiendi Missam, siquidem illud loco Missæ haberi potest. Per officium autem cui populus interesse debet, intelligo non Passionem, neque cæteras orationes, quæ post illam, antequam Sacramentum ex suo loco in Altare deferatur, dicuntur: sed illud tantùm, quod extracto Sacramento, & in Altari posito à Sacerdote celebratur.] Hæc Vasquez.

Sup. hoc inf. ex doctrina Res. 25. § vlt. ad medium, à vers. Sic enim Feria. & in tom. 2. tr. 3 Res. 175. §. 1. ad med. & in tom. 9. tr. 7 ex Res. 111 §. aliqui. post mediū, à vers. Adduntur

2. Sed aduersùs illum contrariam sententiam ego semper tenui, quam docet ex nostris P. Naldus *in sum. ver. Missa, n. 20.* & P. Molfesius *in sum. tom. 1. tract. 3. cap. 17. num. 40.* Ratio est, quia Missa illius diei non est Missa, neque propriè est Sacrificium, cùm non adsit noua Hostiæ consecratio, vt probat, contra Nugnum *vbi supra*, Franciscus Suarez *tom. 3. in 3. part. disput. 75. sect. 4.* Bellarmini *tom. 2. lib. 4. de Eucharist. cap. 22.* Sebastianus Perecius *tract. de sacrif. Missæ, cap. 14.* Bonacina *de Sacram. disput. 4. quæst. vlt. punct. 2. num. 3.* Henriquez *in sum. lib. 9. cap. 9. num. 6.* Ledesma *in sum. tom. 1. cap. 19. conclus. 5. fol. mihi 123.* Scorzia *de sacrific. Missæ, lib. 1. cap. 5. ad 3. arg. secundæ opinionis*; qui citat Richardum, Maiorem, Gabrielem, & alios.

Sup. hoc inf. in Res. 25. §. vlt ad med. vers. Sic enim. Feria & in tom. 9. tr. 7. ex lata doctrina Resol 111. meliùs in eius §. His suppositis. & seqq.

3. Ad argumentum Vasquez posset aliquis respondere, fideles ex vi præcepti Ecclesiastici teneri audire tantùm Missam, quod est præceptum de re indiuidua, & non omne id quod succedit loco Missæ, vel partem Missæ. Et post hæc scripta, inueni Sancium *in select. disp. 32. n. 13.* & Gauantum *in comment. ad Rubr. Missal. p. 3. tit. 29. n. 24.* docere hāc posteriorem sententiam, & ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem sub die 19. Februarij 1622. testatur Gauantus: vnde non est ampliùs Vasquez in posterum audiendus.

RESOL. XX.

An qui audit Missam post Euangelium inclusiuè, satisfaciat præcepto?

Et an quis vnica Missa possit satisfacere pluribus vnam Missam petentibus sine stipendio? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Res. 196.

§. 1. DE hac quæstione alibi dictum est, nunc verò solùm addam Gaspar. Hurtadum *de sacr. Miss. disp. 5. diffic. 1.* affirmatiuam sententiam docere, sic enim ait: Omissio Missæ vsque ad Euangelium inclusiuè, seu iam dictum, si ab eo iam dicto assistatur vsque in finem, non erit mortalis: quia omissio hæc non videtur attingere grauitatem. Ita ille.

Alibi signāter inf. in ae. sol. 23. & in Resol. 21. & 22. &c.

Sup. hoc supra in tr. 1. Resol. 33. §. Nota verò. à lio. 5. & in Resol. 36. §. Notandum est & in Res. 41. § Item. à vers. Alibi etiam.

2. Notandum est etiam hic secundum Hurtado *disput.*4. *diffic.*15. ex eo, quod sacrificium Missæ pro pluribus oblatum prosit singulis, ac si pro vno tantùm offerretur, credimus vna Missa satisfieri pluribus petentibus vnam Missam, dummodo ab illis non sit acceptum stipendium, sed gratis multis personis Missa promissa fuerit, quod est valde notandum. Et ratio est, quia non est alia obligatio in Sacerdote, quàm applicandi petenti Missam fructum ex opere operato, seu ex institutione Christi, qui non minùs obuenit singulis, quàm si vnitati applicaretur; & non est obligatio applicandi fructum ex opere operantis, nempe orationum, & precum, & aliarum actionum Missæ (qui minus obuenit singulis.) quia qui ea exercet ex malo fine, qua ratione nullum habent fructum, etiam satisfacit petenti Missam. Ita Hurtado ex Ægidio Coninch; sed an probabiliter, iudicent alij: nam hæc opinio multis recentioribus non placet.

RESOL. XXI.

An qui audit Missam post finitum Euangelium, satisfaciat præcepto?

Et quid si ab Offertorio vsque ad benedictionem Sacerdotis intersit?

Et curssimè docetur, quod quis non tenetur Missæ interesse, nisi vsque ad missionem, & benedictionem Sacerdotis; & ideò non tenetur audire Euangelium S. Ioannis, si in principio Missæ audiuit aliud primum Euangelium. Ex p.5. tr.14. & Misc.2. Res.70.

§. 1. Negatiuam sententiam docet Mercerus *de Sacram. q.*83. *art.*6. *dub.*4. *notab.*4. *n.*3. Præpositus *in* 3. *part. q.*83. *art.*6. *dub.*4. *n.*203. Villalobos *in sum. tom.* 1. *tract.*8. *diffic.*35. *n.*2. & hanc sententiam ita mordicus tenet Turrianos *in selectis disput part.*2. *disput.*31. *dub.*28. vt contrariam temerariam esse existimet.

2. Sed iste author, vt sæpiùs cum tristitia dicere sum coactus, nimis immodestè se gerit in censurandis opinionibus, & sententias, quæ in scholis doctissimæ suæ Societatis leguntur passim, eiusdemque Scriptores typis mandarunt, nunc improbabiles, nunc temerarias, non scandalosas immeritò vocat. Ideò ad propositum dubium respondendo assero, sententiam nunc esse improbabilem, licet ego negatiuam teneam: vnde non damnarem de mortali, qui Missam post dictum Euangelium audiuit vsque ad finem. Et ita hanc sententiam docet ex eadem Societate IESV, præter Hurtadum quem citaui *in* 4. *part. tractat.*4. *resolut.*196. nouissimè Ioannes de Lugo *de Sacrament. Eucharist. disp.*22. *sect.*1. *num.*3. cui adde Henriquez *lib.* 9. *cap.* 25. *num.*7. Emanuelem Sà correctum *ver. Missæ auditio*, *num.*2. Fagundez *pr.*1. *lib.*2. *cap.*6. *num.*7. Fillincium *tom.*1. *tract.*5. *cap.*7. *num.*201. Faustum *de Eucharistia*, *lib.* 2. *quæstione* 386. Layman *lib.*4. *tractat.*7. *cap.*3. *num.*3. vide etiam Patrem Suarez *in* 3. *part. tom.* 3. *disp* 88. *sectione* 2. & ratio est, quia Euangelium Diui Ioannis iam est aliquo modo pars Missæ, & alioqui valde probabile est, non teneri fideles audire duo Euangelia in eadem Missa, alterum ipsius Missæ, alterum D. Ioannis, cùm non teneatur Missæ interesse, nisi vsque ad dimissionem, vel benedictionem, & ideo audiendo postremum Euangelium D. Ioannis in eodem tempore Missæ ab eodem Ministro, eodemque actu continuato, videtur satis compensari Euangelium in principio omissum, & satisfacere præcepto audiendi Missam, maximè quia non est necesse audire Euangelium proprij, sicut non est necesse audire Missam proprij diei festi, sed sufficit quamcumque audire. Ita Fagundez. Sed alij addunt aliam rationem, quia omissio hæc non videtur attingere grauitatem, ad constituendum peccatum mortale.

Quæ hic est Res. antecedens, & in Res. sequ. in princip. & in fine, & recitatur in alia Res. eius vlt. not.

3. Non desinam tamen hic adnotare vnum, quod obseruat Layman *vbi supra*, quod tamen non approbo, videlicet Amalarium significare *lib.* 3. *de Eccles. offic. cap.*36. fideles grauis culpæ damnari non posse, si ab Offertorio (vnde principium Missæ sumendum esse ex Isidoro refert) vsque ad benedictionem Sacerdotis intersint; & subdit Layman, se nihil contra communem Doctorum sententiam definire, solùm dicit, duriusculum videri, si hominem qui circa Offertorium ad Missam accessit, peccati mortalis damnemus, quod reliqua neglexerit, secluso contemptu, quando quæ principalia in Missæ Officio sunt, attente audiuit. Ita Layman. Sed tu cogita, quia talis omissio clarè apparet esse notabilem Missæ partem. Ergo, &c.

Sup. hoc Offertoriū in Res. seq. ad mediū, vers. Y aun Nauarro dixo.

RESOL. XXII.

An in auditione Missæ detur paruitas materiæ?

Et an si quis non intersit consecrationi, & sumptioni, vel parti Canonis, licet reliqua omnia Missæ audiat, non satisfaciat præcepto? Ex part.5. tract.5. Resol.44.

§. 1. Respondeo affirmatiuè, vt patet per ea quæ docet Coninck *de sacram. quæst.* 83. *art.*6. *dub. vn. num.*285. vbi sic asserit: Constat obligationem audiendi Missam esse grauem, & consequenter eum peccare mortaliter, qui cessante rationabili causa, aut integram Missam, aut notabilem eius partem omittit, qualem secundùm communem sententiam omitteret, qui veniret post Euangelium lectum, secus, si veniret antequam Euangelium legatur, si modò totam reliquam partem audiret, quod si veniret post lectam Epistolam, & exiret statim post Communionem, communiter docent peccaturum mortaliter & similiter qui exiret ante Communionem, quia hæc est notabilis pars. Ita Coninck, cui etiam adde Villalobos *in sum. tom.* 1. *tract.*8. *diffic.*35. *num.*2. vbi sic ait. [La Missa ha de ser entera, como consta del derecho, y assi qualquiera cosa que dexare por culpa, sera pecado, y podra ser venial por poquedad de materia, quando fuesse pequeña parte la que se dexasse, como si se dexasse vno al Epistola inclusiue. Assi lo dize Syluestro, San Antonio, Sandoual, y otros, con tal que oyesse despues la Missa hasta el cabo: otros estienden hasta el Euangelio. Ita Sotus. Y aun Nauarro dixo, que el que desde el Credo, ò Ofertorio assiste à la Missa, cumple el precepto con tal, que despues leer, o lea el Euangelio. Mas esse impertinente, que para la Missa no importa el Euangelio que se lea à parte hasta licentia me parece que es hasta acaba la Epistola. Lo mismo seria si vno oyesse la Missa hasta la Comunion, y despues se saliesse, lo qual seria pecado venial; con todo es bien que los Curas en las aldeas reprehendan la mala costumbre, que tienen los labradores. Aduiertan aqui los Doctores, que esta paruidad de materia se ha de entender fuera de lo essencial de la Missa, que si vno faltasse à la consegracion, y al consumir no oyria Missa, y si faltasse à alguna parte del Canon, aunque ella fuesse menor que el principio de la Missa hasta la Epistola se auria de juzgar por mayor quanto à la culpa.] Ita ille. Vide Mercerum *de Sacrament. in* 3. *part. q.*83. *art.*4. *dub.*4. Sed de hac quæstione ego etiam alibi docui esse materiam paruam si audiatur Missa post Euangelium dictum, quam

Sup hoc inf. in Res. 24. §. 3 à medio, & vers. Hoc supposito.

Sup. hoc in Res. prætecita, §. vlt. sed lege eam à princip. & Res. & § oct. vlt. huius

Sup. his duabus difficul. ios. in Resol. 25. §. 2.

Alibi supra in Res. 28.

§. 1. & in Resol. 21. & cursim, & recitanter in tom. 6. tr. 4. Res. 68. in fine.

quam sententiam nouissimè tenet ac tuetur Io. de Lugo *de Sacram. Euchar. disp. 22. sect. 1. num. 3.* qui bene aduertit, frustrà exigi à Nauarro, quòd postea per se ipsum Euangelium omissum legat, ea enim lectio priuata parum refert ad præceptum audiendi Missam.

RESOL. XXIII.

An qui accedit ad audiendum Sacrum, dum Præfatio dicitur, & non sit aliud, teneatur illud audire?

Et an peccet mortaliter, qui non assistit consecrationi, licet totam Missam audiat?

Et an qui tamen vsque ad consecrationem interesse possit, non censeatur adstrictus vsque ad illam assistere, cum in illa parte præceptum de audiendo Sacro nequeat impleri quoad substantiam? Ex part. 3. tract. 6. & Misc. 2. Res. 69.

Sup. hoc infra in Res. 25. §. vlt. inter principium, & medium, vers. an qui.

Sup. hoc in Resol. not. præterita §. 1. & in alio eius annot. & in §. 3. à lin. 3.

§. 1. AFfirmatiuè respondeo cum Suarez *in 3. par. tom. 3. disp. 88. sect. 2.* & Sanchez *in summa, tom. 1. lib. 1. cap. 19. num. 6.* quia ea quæ a consecratione vsque ad consumptionem continentur, sunt maximè necessaria, & per se primò intenta in præcepto audiendi Missam; nam in ipsis sacrificij substantia consistit, & sic aliqui censent non assistentem consecrationi peccare mortaliter, licèt totam Missam audiat.

2. Sed contrariam sententiam docet Sancius *in selectis, disp. 15. num. 5.* vbi sic asserit. Probabile iudico accedentem ad audiendum sacrum tempore quo præfatio dicitur, & non extet aliud celebrandum, minimè teneri reliquis illius Missæ interesse, quamuis oppositum doceant aliqui. Et à fortiori, qui tantùm posset vsque ad consecrationis tempus interesse, non censetur adstrictus vsque ad illud assistere, cùm in illa præceptum de audiendo sacro nequeat impleri, quoad substantiam, quod vtrumque constat ex vsu fidelium, etiam timoratorum. Ita Sancius.

RESOL. XXIV.

An qui adest præsens, & audit totam Missam, dempto tempore consumptionis Sacrificij adimpleat præceptum?

Et Resolutio huius quæstionis pendet ex illa, an consumptio sit de substantia Sacrificij Missæ?

Et infertur eum, qui de Ecclesia egreditur, quando Sacerdos vult consecrare, & finita consecratione statim regreditur, peccare lethaliter, nec satisfacere præcepto?

Et quid dicendum est de eo, qui tempore non simul sumptionis, sed etiam consecrationis ingrederetur Sacristiam ad afferendum aliquid necessarium, an satisfaciat præcepto de audienda Missa in die festo?

Et quid etiam, si quis exiret extra Ecclesiam ad faciendum, vel deferendum aliquod ad Missam necessarium? Ex part. 10. tract. 14. & Misc. 4. Res. 48. alias 46.

Sup. hac diff. supra in tr. 1. Res. 53. signanter §. Verum. ante medium. vers. Item non desunt. sed lege eam à principio & §§. not.

§. 1. SOlutio huius difficultatis pendet ex alia, nempe an consumptio sit de substantia Sacrificij Missæ. Et affirmatiuè respondent aliqui. Probatur, quia ad rationem Sacrificij requiritur aliqua immutatio in Christo, qui est res oblata, nulli autem alij actioni Missæ videtur posse tribui ratio immutationis, nisi sumptioni, per quam aliqua ratione Christus immutatur; imò etiamsi quis velit ad rationem actionis Sacrificij Missæ, quia incruentum Sacrificium est, nullam requiri in Christo immutationem nulla est alia actio melior & aptior quam sumptio ipsa, vt in ea constituatur ratio Sacrificij: quia Sacrificij incruenti ratio consistit in repræsentatione Sacrificij cruenti: hoc autem sumptione ipsa repræsentatur iuxta verba Pauli, *Quotiescumque manducabitis, &c. mortem Domini annunciabitis.* Quamuis ergo etiam consecratione repræsentetur, putant adhuc hi Auctores melius sumptione rationem actionis Sacrificij repræsentari: ideò totam essentiam in eo constituunt. Hoc supposito; ad difficultatem in titulo Resolutionis positam, negatiuè nominatim contra me respondet amicus noster Pater Auersa, *quæst. 11. sect. 19.* vbi sic ait: Rursus non esset censenda modica pars Missæ, illa in qua consistit substantia Sacrificij: Quare si quis non adesset consecrationi, & sumptioni, quamuis adesset de reliquo toti Missæ, non satisfaceret præcepto. Qui verò deesset tantum consecrationi, vel tantum sumptioni, satisfaceret præcepto, admittit Lugus, *disp. 22. num. 4.* eo quia sub opinione manet, in qua ex his actionibus consistat essentialiter Sacrificium. Adhæret Diana *part. 5. tract. 13. resol. 61.* Sed potius non videtur satisfacere: tum quia, vt putamus, vtraque est de substantia Sacrificij: tum quia, etiam illi qui vel vnam, vel alteram putant esse de essentia Sacrificij, adhuc fatentur, alteram ita esse de integritate, & necessitate, vt omninò debeat in ipso Sacrificio exerceri: quare sic etiam, qui tenentur audire Missam, ad vtramque assistere debent. Ita Auersa, satis quidem probabiliter.

vlt. huius Res. & in tom. 9. tr. 7. Res. 111. §. Aliqui.

Sup. hoc supra in Res. 22. cursim paulo post initiũ, vers. & similiter.

Sup. hoc in fine § seq. & in Res. not. seq.

Quæ nunc sequuntur, & supra in tr. 1. Res. 53. à lin. 2. vsque ad §. vlt. & cursim, & recitatiue infra in fine §. Sed, Res. 27.

2. Sed ego non discedo à sententia quam docui, & quam nouissimè docet Leandrus *de præcept. Eccles. tract. 2. disp. 1. quæst. 44.* quia satis probabile est præfatam sumptionem, nec partialiter adhuc pertinere ad essentiam Sacrificij vt probat ipsemet Leandrus cum aliis, *de Sacrament. tom. 2. tract. 8. disp. 1. quæst. 15.* Ergò cùm aliàs omissio huius partis sit leuis, & parua, non erit mortalis: vnde ex his apparet vtramque sententiam esse probabilem; itaque apponam hic verba Ludouici Carpensis *in cursu Theologia, tom. 2. tract. 13. disp. 4. sect. 1. num. 16.* vbi sic ait: Doctores affirmant, eum qui egreditur ab Ecclesia quando Sacerdos vult consecrare, & finita consecratione statim regreditur, peccare lethaliter, nec satisfacere præcepto, & addunt idem fortassè esse si ante communionem discederet; quia vel est de substantia, vel maximè pertinens ad perfectionem Sacrificij: & hæc sententia quoad priorem partem de absentia tempore consecrationis est valde conformis iis quæ supra docuimus; videlicet essentiam huius Sacrificij in consecratione consistere: vnde qui non adest tempore consecrationis, præsens non est, neque assistit huic Sacrificio; quia verò sub lite est in quo essentia Sacrificij consistat, an in consecratione, an verò in sumptione, poterit in praxi amplecti vtraque sententia, dummodo consecratio, & sumptio simul non omittantur. Ita ille; cui etiam adde Pellizzarium *in Man. Regul. tom. 1. tract. 5. cap. 4. sect. 2. num. 52.*

Sup. hoc in Res. seq. & in Res. præterita in duabus lin. vlt. §. 1.

Sup. hoc prope finem §. præteriti, vers. Qui vero.

3. Nota tamen satisfacere præcepto audiendi Missam, qui tempore non solùm sumptionis, sed etiam consecrationis ingrederetur Sacristiam verbi gratia ad afferendum aliquod necessarium, vt me citato docet Leandrus *vbi suprà, quæst. 45.* qui etiam, *quæst. 46.* extendit hoc, etiamsi quis exiret extra Ecclesiam ad faciendum, vel deferendum aliquid ad Missam necessarium. Vnde non deseram hìc apponere verba Patris Dicastillo *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 5. dub. 3. num. 41.* vbi sic ait: Quæri potest, an satisfaciat Missæ præcepto, qui interueniens Missæ aliquando recedat à Sacrificio? Respondeo, qui inde recedunt, tanquam ministri, vt aliquid necessarium

Sup. contrario in hoc, & seq. §. supra in Resol. 15. §. vltim. à principio, & infra in Res. seq. prope finem. vers. Nam si quis,

Missæ deferant, puta vinum, aut thus, censeri præsentes, & satisfacere; neque enim abesse censetur, qui eidem Sacrificio inseruit. Limitat verò Bonacina modò non recedant ab Ecclesia; si enim recedant, non dicuntur interesse Missæ corporaliter; atque adeò nec præcepto satisfacere, nisi forte breui tempore adsint. Quæ limitatio probabilis est; sed non videtur omninò necessaria; nec enim ille censetur præsens Missæ ex eo præcise, quod sit in Ecclesia, in qua sæpe sunt, & possunt esse, qui non censentur corporaliter præsentes Missæ, vt patet; & maximè in magnis Ecclesiis, vt in Cathedralibus, sed tunc censetur quis præsens, qui seruit in eo, & cooperatur Missæ, quod potest præstare etiam extra Ecclesiam. Ita Dicastillus.

4. Sed opinionem negatiuam, præter Fagundez, Bonacinam, & Trullench docet Castrus Palaus, *tom. 4. tractat.* 22. *punct.* 16. *numero* 7. quia nescio qua ratione censeri posses præsens Sacrificio, quantumuis ob illius causam recesseris; non enim præsentia moralis cum absentia morali consistere potest. Qui autem à Templo recedit etiam occasione deferendi Sacrificio necessaria, absolutè absens est, non solùm physice, sed moraliter à Sacrificio; non igitur illi præsens esse potest. Verùm his non obstantibus, sententiam Dicastilli, & Leandri puto esse probabilem.

RESOL. XXV.

An si quis adesset præsens tempore consecrationis, satisfaceret præcepto Missæ?

Et quid, si quis voluntarie, & sine necessitate exeat ante consecrationem, & vtraque facta redeat, an censeatur omisisse partem notabilem, ita vt non impleat præceptum Missæ?

Et quid, si omisisset à consecratione inclusiue, vsque ad Pater noster etiam inclusiue?

Et deducitur, an essentia Sacrificij consistat in consecratione, vel Communione?

Et an qui venit in medio Missæ vltimæ, teneatur saltem audire illam partem, quæ restat?

Sic etiam Feria sexta Hebdomadæ Sanctæ non tenetur quis adesse Officio illius diei, etiam occurrente Festo?

Et an qui tempore consecrationis ingressus fuisset Sacristiam, vt afferret aliquid ad Sacrificij cultum necessarium, satisfaciat præcepto audiendi Missam?

Et docetur eum satisfacere præcepto audiendi Missam, etiamsi in illa audienda voluntariam mentis euagationem, & distractionem haberet?

Idem est in recitatione Horarum canonicarum? Ex part. 5. tr. 13. & Misc. 1. Res. 61.

Sup. hoc in Res. præterita, §. Sed egn, ante mediū, vers. Doctores. Sed lege eā per totam.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Marchantius *in resol. Past. de Sacram. tract.* 4. *c.* 6. *quæst.* 4. vbi sic ait. Similiter dic, si quis voluntariè & sine necessitate exeat ante consecrationem, & vtraque facta redeat, censeri omissam partem notabilem, quia essentialis est sacrificio.

Sup. contēto in hoc §. supra in Res. 22. cursim prope finem. à vers. Aduerta.

2. Verùm affirmatiuam sententiam docet Hurtado *disputat.* 5. *de sacrificio Missæ, difficult.* 5. vbi ita asserit. Omissio partis Missæ à consecratione inclusiuè vsque ad *Pater noster* etiam inclusiuè, est mortalis ob dignitatem huius partis, non tamen omissio solius consecrationis, quamuis totius; bene tamen omissio totius consecrationis, & sumptionis, quamuis assistatur intermedio ob dignitatem harum duarum partium. Sic ille.

Sup. hoc supra in Res. 23. cursim & recitanter in lin. vlt. §. 1. & lege doctrinam ass. præteritæ, signanter §. 1. post mediū. & aliorum eius not.

3. Sed ego vtramque sententiam amplecti posse puto cum Ioanne de Lugo *de Sacram. disp.* 22. *sect.* 1. *num.* 4. vbi ait. Quæritur, an qui non adesset Missæ tempore consecrationis, & adesset omnibus aliis, satisfaceret? Videtur quòd non, quia illa est pars essentialis, in qua essentialiter consistit substantia sacrificij. ergo qui tunc non adest, non adest oblationi sacrificij. Respondeo loquendo per principia intrinseca, ita esse dicendum, quia tamen sub opinione est, an essentia sacrificij consistat in consecratione, vel communione, vt suprà vidimus, potest in praxi amplecti hanc, vel illam sententiam; si tamen abesset consecrationis, & communionis tempore, non satisfecisset præcepto. Ita Lugo. vbi etiam *num.* 6. quærit, an qui non potest Missam integram audire, quia venit, v. g. in medio Missæ vltimæ, teneatur saltem audire illam partem quæ restat? & post citatam meam sententiam affirmantem ipse censet distinguendum; nam vel aliquis potest adesse consecrationi, vel non. Si potest, credo quòd teneatur illi adesse, quia illa est pars principalis, & reliqua pertinent ad eius complementum, si verò peracta sit consecratio, non tenetur reliquæ parti adesse; sic enim feria sexta Hebdomadæ sanctæ non tenemur adesse officio illius diei, etiam occurrente festo, quia deest consecratio; sed ille, qui veniret peracta consecratione, solùm adesset communioni, & orationibus, quibus etiam adesse possumus illi feria sexta. ergo non magis tenebitur adesse illi parti, quàm illa feria sexta, vtraque enim communio fit à Sacerdote vt ministro publico, & nomine Ecclesiæ, vt vidimus in superioribus. Vnde probabiliter infero qui nullo modo posset adesse tēpore consecrationis, licèt posset adesse omnibus aliis partibus, nō obligari ad eas audiendas. Ratio à priori est, quia adesse Missæ, vt videbimus, non est solùm corpore adesse, sed offerre sacrificium simul cum Sacerdote offerente: qui autem non adest tempore consecrationis, non offert sacrificium illud, nisi generali ratione, sicut omnes alij fideles. ergo non obligatur ad assistendum aliis partibus, sicut in die, nec in die Parasceues obligatur, propter eamdem rationem. dixi tamen, *qui nullo modo posset adesse*. nam si quis eo tempore ingressus fuisset sacristiam, vt afferret aliquid ad sacrificij cultum necessarium, ille aliquo modo diceretur adesse consecrationi, & facere vnum corpus, cum aliis qui assistunt. Hæc omnia P. Lugo, satis quidē probabiliter; qui etiam *sect.* 2. *n.* 16. me citato docet eum satisfacere præcepto audiendi Missam, etiamsi in illa audienda voluntariam internam mentis euagationem, & distractionem haberet, quod idem mecum docet in recitatione Horarum Canonicarum.

Sup hoc supra in Res. 23.

Sup. hoc supra in Res. 19. & in aliis §§. eius notationum.

Sup. hoc in Res. præterita § penult. & vlt. & in alio §. eius not.

Sup. hoc supra in Res. 3. & in aliis eius annot.

RESOL. XXVI.

An qui audit Missam ab vno Sacerdote à consecratione vsque ad finem, & postea ab alio vsque ad consecrationem, satisfaciat præcepto?

Et non est dubium, quod satisfacit, si priorem partem Missæ prius audiat, & posteriorem posterius?

Et an aliquis possit adimplere præceptum audiendi Missam, sine graui violatione, si simul tempore audiat à duobus Sacerdotibus, ab vno à principio Missæ vsque ad consecrationem, & ab altero simul tempore à consecratione vsque ad finem?

Et docetur posse aliquem eodem tempore tres Missas audire, & satisfacere præcepto, voto, & pœnitentiæ?

Idem est, si imponatur à confessario pœnitentia audiendi, v. g. duas Missas, quas pœnitens potest audire simul tempore à duobus Sacerdotibus? Ex part. 5. tr. 14. & Misc. 2. Res. 52.

§. 1. NOn est dubium, quòd satisfacit, si priorem partem Missæ priùs audiat, & posteriorem

Sup. hoc dubio in Res. 1.

poste

seq. ad lin. 9. Et pro diffic. posita à lin. 3. huius textus in duabus Res. seqq.

posteriùs. Difficultas est in casu proposito, quando priùs ab vno Sacerdote audio posteriorem partem, & deinde ab alio priorem, & neminem inueni hoc dubium pertractare, nisi Turrianum *in selectis disp. part. 2. disp. 16. dub. 7.* vbi obseruat in tali casu non paucos viros doctos existimare, non esse graue peccatum hoc facere, quando non est magna interruptio temporis, quia solùm adest hic inuersio temporis, quæ non videtur magna deformitas, sicut dicunt Doctores de inuersione ordinis in recitatione Horarum Canonicarum, & dictus Turrianus non audet damnare hanc sententiam, sed relinquit iudicio Doctorum. Ergo, vt verum fatear, etiam non auderem damnare de peccato mortali sic audientem Missam.

2. Nota tamen hic obiter contra Turrianum nimis quidem audacem in censurandis opinionibus, non esse improbabile, vt ipse putat *vbi suprà*, posse aliquem adimplere præceptum audiendi Missam sine graui violatione, si simul tempore audiat à duobus Sacerdotibus ab vno à principio Missæ vsque ad consecrationem, ab altero simul tempore à consecratione vsque ad finem. quod probabiliter præter Doctores quos citaui *in part. 2. tract. 17. resol. 18.* docet ex eadem Societate Hurtadus *de Sacramen. tom. 2. de sacrificio Missæ, disp. 5. difficult. 4.* & Faustus *de Euchar. lib. 2. quæst. 389.* qui etiam docet posse aliquem eodem tempore tres Missas audire, & satisfacere præcepto, voto, & pœnitentiæ iniunctæ de audiendis tribus Missis. Turrianus verò *loco citato* negat, quòd si imponatur à Confessario pœnitentia audiendi, verbi gratia, duas Missas, pœnitentem satisfacere, si velit duas Missas simul tempore audire à duobus Sacerdotibus.

Quæ hic est infra Res. 28. §. Tota. &c.

Sup. hac, & sequent. diffic. in Res. seq. § vlt. & infra in Res. 28. §. vltim. post mediũ, à vers. Adducunt. & in Res. 29. prope finem, & in Res. 30. §. Hanc. ad medium, & in tom. 1. tr. 6. Res. 52.

RESOL. XXVII.

An qui audit duas partes Missæ successiuè, diuidendo partes substantiales, satisfaciat præcepto?

Et decitur non satisfacere præcepto Confessarij de audiendis Missis duabus, illum, qui simul tempore ambas audiret, quod aliqui etiam asserunt de illo, qui ex voto, vel pœnitentia sibi iniuncta tenetur audire tres Missas, aut plures?

Et quæritur, an essentia Sacrificij consistat in sola consecratione? Ex part. 8. tr. 7. & Misc. Res. 89.

Sup. hoc in Res. præterita à lin. 3. & in Res. seq. §. 1.

§. 1. NEgatiuè respondet Raphaël Aversa *de sacram. Euchar. quæst. 21. sect. 19.* vbi sic ait. Item animaduertendum est non satisfieri posse audiendo successiuè partem vnius Missæ, & partem alterius, si in vna parte contineatur consecratio, & in alia sumptio; quia sic non assisteret quis vni integro sacrificio: nec ex parte vnius, & parte alterius perficitur vnum moraliter sacrificium. Et hoc ita esse videtur, etiam si quis seruato ordine harum partium, priùs assistat consecrationi vnius Missæ, & postea sumptioni alterius; quia ex iis non constituitur vnum moraliter sacrificium. Multò magis id apparet, quando priùs quis assistit sumptioni vnius Missæ, & postea consecrationi alterius. Sicut si Sacerdos quis sumeret de corpore, & sanguine Domini consecrato in alia Missa, & denuò consecraret, sed non sumeret, vtique non diceretur ex hac duplici parte conficere vnum integrum sacrificium. In casu autem illo quo alius Sacerdos supplet defectum alicuius, verè est vna Missa, & vnum sacrificium, & omnes assistentes satisfacerent præcepto: quia hæc vnitas non consistit essentialiter in vnitate ministri, sed in vnitate morali ministerij, dum eadem victima plenè, & perfectè sacrificatur per consecrationem & sumptionem. Et inter has duas ordo est de essentia; quia in hoc consistit ratio huius sacrificij, vt idem Sacramentum priùs conficiatur, ac postea consumetur.

Sup. hoc cursim, & recitantes in duabus primis lin. Res. præterit.

2. Benè tamen admitti potest satisfieri, si quis assistat vni Missæ quoad totam substantiam sacrificij, id est, à consecratione ad finem, & alteri Missæ quo ad alias orationes & lectiones, vt ab initio ad partem proximam consecrationi. Et in hoc vnitas & ordo non est de essentia. sed procedit illud exemplum de Horis Canonicis. Atque in hoc potissimum sensu loquuti videntur vt plurimum Auctores prioris sententiæ, dicunt enim quando peruenit quis ad Ecclesiam proxime ante eleuationem vnius Missæ, & consequenter assistat alteri vsque ad eleuationem exclusiue. Sed tamen hoc ipsum non laudatur, nec à veniali culpa excusatur, si absque rationabili causa contingat. Hucvsque Aversa.

3. Sed licet hæc opinio ingeniosa, si tamen Doctores absolutè asserunt ad obseruantiam huius præcepti, satis esse integram Missam audire, etsi pars ab vno, & pars ab altero Sacerdote audiatur, & non distinguunt, an vna pars audienda debeat continere consecrationem & sumptionem, nec ne. Adde quòd aliqui satis probabiliter asserant essentiam sacrificij consistere in sola consecratione.

Sup. hoc supra in Res. 24. §. 1. prope finem, & in aliis eius not.

4. *Nota* etiam hic obiter P. Lugo *de sacrament. Eucharist. disp. 22. num. 10.* & Turrianum *in selectis, part. 2. disp. 16. dub. 7.* docere, non satisfacere præcepto Confessarij de audiendis Missis duabus, illum, qui simul tempore ambas audiret, quod aliqui asserunt, etiam de illo, qui ex voto, vel pœnitentia sibi iniuncta tenetur audire plures Missas; sed probabile etiam quoad hoc vltimum contrarium esse, tenet Molfesius *in summ. tom.... tract. 7. cap. 17. num. 36.* Hurtadus *de sacrament. Eucharist. disp. 5. diffic. 4.* & alij. Verùm resolutio dictorum dubiorum videtur mihi dependere ex intentione vouentis, vel Confessarij, quæ potest esse accommodata ad hoc vt satisfaciat plures Missas simul audiendo, quia tenera percipi sic potest fructus Missarum.

Et sup. contento in hoc §. vlt. in Res. præterita prope finem, & infra in Resol. 29. etiam prope finem, vers. Posse, etiam pro voto cõtento in hoc §. in iisdem locis, & in aliis Res. & §§. earum annotationum.

RESOL. XXVIII.

An Petrus satisfaciat præcepto Missæ, qui eodem tempore Sacrum duorum Sacerdotum media ex parte audiuit, nempe Missam vnius Sacerdotis vsque ad consecrationem & Missam alterius Sacerdotis à consecratione vsque in finem?

Et quod, si has duas dimidias Missas audiat successiuè, quamuis non seruet ordinem?

Et an, qui duplicem Missam audire tenetur, possit eas simul audire, dum eæ in duplici Altari simul celebrantur? Ex part. 2. tr. 17. & Misc. 3. Res. 18.

Sup. hoc supra in Res. 26. à lin. 3. & in Res. 27. à principio.

§. 1. REspondeo hoc successiuè fieri posse, vt si quis veniens ad Ecclesiam tempore eleuationis Missæ reliquum illius audiat, postea partem alterius vsque ad eleuationem. Sic Nauar. *cap. 21. num. 2.* Emanuel Sà *ver. Missæ auditio, num. 2.* Sotus *in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 1.* Henriquez *lib. 9. cap. 25. num. 8.* Barthol. ab Angelo *de Missa, §. 782.* & alij communiter, qui asserunt hoc facere, solum esse peccatum veniale, sine iusta causa.

Sup. hoc in Res. seq. & in Res. 1. post seq. §. Et quidem. & à §. Relinquẽdo, vsque in finem. Sed lege eam per totam, & in-

2. Tota ergo difficultas est, an hoc sit licitum in eodem tempore. Negat Reginaldus *tom. 2. lib. 19. cap. 2. quæst. 3. num. 26.* vbi ait. Cæterùm videtur omnino tenendum, Missæ auditionem non integrari sufficienter per duas medietates, quando quis vnam medietatem audit ab vno sacerdote, qui Missam incipit, & eodem tempore alteram medietatem, ab altero Sacerdote, qui est in medio Missæ, nam consuetudo

in

pra in Ref. 2. cursim in §. vlt. & in Ref. 26. §. 2. in principio.

in contrarium, ostendit, aliam fuisse mentem Ecclesiæ præcipientis Missæ auditionem. Id quod indicare videntur verba *cap. Missas speciali ordine*; inter partes verò, quæ simul sunt, non seruatur ordo.

3. Sed hæc ratio Reginaldi mihi non placet, nam illud verbum, *speciali ordine*, non videtur construendum cum verbo *audire*, sed cum verbo *præcipimus*, ita vt sensus sit, speciali ordinatione, seu lege præcipimus Missas audire. Sed audiamus Nugnum *t. t. in 3. part. quæst. 83. art. 6. ad 3.* meliùs in hac re philosophantem, asserit enim, Actio audiendi Missam cùm sit successiua, habens veras partes, impossibile est, quòd sit simul, atque adeò quando aliqois audit simul duas Missas secundum differentes partes, non possunt illæ duæ partes reputari, tanquam partes eiusdem Missæ, etiam, moraliter loquendo, vt reputantur, quando audiuntur in diuersis temporibus; sed ambæ simul sumptæ reputantur tanquam vnica pars tantùm; & idcirco nullo modo potest dici, quòd ille audiat integram Missam; quemadmodum si aliquis homo haberet intellectum angelicum, ita vt posset attendere ad primum versum horæ canonicæ recitando illum, & ad secundum, qui recitaretur ab alio socio, & hoc modo recitaret totam horam canonicam, res certissima est quòd non adimpleret præceptum, licèt adimpleatur recitando vnum versum, & audiendo alterum recto ordine. Hæc Nugnus, quem sequitur Coninch. *de Sacrament. in 3. part. quæst. 73. art. 6. dub. 2. num. 288.* Suarez, & alij.

Quoad hoc lege ex Ref. 2. not. præteritæ §. Secũdo, & §. Tertio. & §. Ad illam vero.

4. Sed non pauci contrariam tenent sententiam, quam probabilem vocat ex nostris Molfes. *in sum. tom. 1. tract. 3. cap. 17. num. 36. in fine*, nec destituta videtur ratione; nam Ecclesia non præcipit, vt Missa audiatur ab vno Sacerdote, sed simpliciter præcipit Missam audire: duæ autem medietates Missæ constituunt vnam Missam, & quamuis Missa debeat audiri secundùm suum ordinem, tamen hoc non est de necessitate præcepti, sicut alibi diximus de illo, qui horas canonicas recitat non seruato ordine, quem non peccare mortaliter probauimus. Et ideo Io. Azor. *part. 1. lib. 7. cap. 3. quæst. 5.* dixit, quòd si vera est illa opinio communiter recepta, & etiam ab ipso, nempe posse aliquem satisfacere præcepto Missæ, si in diuersis temporibus audiat partem Missæ ab vno Sacerdote, & partem ab altero, erit etiam vera altera opinio, quæ concedit posse huc fieri in eodem tempore. Nam quod pertinet, ait Azorius, ad attentionem, potest ad vtrumque animum intendere. Addncunt aliqui pro hac firmanda opinione, id quod notat Io. Maior *in 4. disp. 12. quæst. 8. dub. 1.* Ledesma *in sum. tom. 1. de sacram. Eucharist. cap. 27.* & Sanchez *in Decal. lib. 1. cap. 14. num. 12.* cum Scortia *de sacrificio Missæ lib. 2. cap. 20. num. 10* nempe, qui duplicem Missam audire tenetur, posse eas simul audire, dum eæ in duplici altari simul celebrantur. Hæc apud authores circa præsentem quæstionem inueni. Non reticeam tamen Reuerendissimum D. Franciscum de la Riba, Vicarium Generalem in hoc Archiepiscop. Panormitano, virum prudentia, morum probitate, ac doctrina celeberrimum, de hac quæstione à me consultum, affirmatiuè respondisse.

Sup. hoc supra in Ref. 26. §. vltim. prope finem. & in Ref. 27. §. vlt. in principio, & in Ref. seq. prope finem, à vers. Posse autem. & in Ref. 1. post seq. § Hanc. ad medium, vers. Confirmasse. & in tom. 2 tr. 6. Ref. 52.

RESOL. XXIX.

An quis satisfaciat præcepto, si simul audiat Missam à duobus Sacerdotibus, ab vno ab initio vsque ad consecrationem, & ab alio à consecratione vsque ad finem?

Et an quis possit breuissimo temporis interstitio, & intra duo minuta Missam audire, si in quatuor vel decem v. g. Altaribus variæ Missæ proportionata anterioritate, sic celebrentur?

Et an quis possit eodem tempore tres Missas, quæ à tribus Sacerdotibus celebrantur, audire & satisfacere pænitentiæ iniunctæ à confessario audiendi tres Missas?

Idem est de illo, qui ex vi præcepti, voti, & pænitentiæ obligatur audire tres Missas? Ex part. 10. tr. 15. & Misc. 5. Ref. 3.

§. 1. Negatiuè respondet Eminentiss. Cardinalis Lugo *de Sacram. Euchar. disp. 22. sect. 1. num. 10.* vbi sic ait; Confirmatur tertiò, quia si ille modus sufficit ad satisfaciendum præcepto, sufficiet etiam, si eodem tempore quis audiat priorem partem Missæ ab vno, & posteriorem ab alio in alio Altari celebrante, suppono enim posse aliquem simul audire duas, & tres Missas, poterit ergo simul audire duas parte, quæ constituant integram Missam. Consequens autem Suarez reputauit valdè absurdum, & quod nemo concederet. Sed iam aliqui illud concesserunt Bonacina *loco citato*, cuius sententiam laudat Hurtado *illa difficul. 4.* & probabile dicit, Molfesius *in Summa, tom. 1. tract. 3. cap. 17. num. 36. in fine*. Contrarium tamen docent alij communiter, & meritò, quia si potest à duobus audire primam, & secundam partem Missæ, & ita constare vnam Missam, poterit simul à tribus, vel à sex, vel à decem; ita vt intra duo minuta, vel tria totam Missam integram audierit, & satisfecerit præcepto, sicut enim possunt coniungi duæ partes, poterunt & decem diuersorum Sacerdotum, consequẽs autem videtur satis alienum à mente omnium fidelium. Adde quod posset aliquis eodem modo satisfacere præcepto recitandi Horas, si simul audiret à tribus Sociis tres lectiones, vel à nouem Sociis omnes nouem lectiones, ab vno Capitulum, & ab alio Orationes, &c. quia non requiritur attendere ad sensum, sufficit attendere ad Deum, & audire. Consequens autem nemo concedet. Et quidem Luisius Turrianus *in Selectis part. 2. disp. 16. dub. 7.* dicit illam sententiam nec esse probabilem nec tutam circa duas partes Missæ simul audiendas. Hucusque Lugo, cui præter alios adde Castrum Palaum *tom. 4. tract. 16. num. 9.* & Ludouicum Caspensem *in Cur. Theol. tom. 2. tract. 23. disp. 4. sect. 2. num. 19.*

Sup. hoc cursim supr. in Ref. 26. § 2. à principio vsque ad medium, & in Ref. 28. à § Tota, & in Ref. seq § Et quidem. & à § Relinquẽdo. vsque in finem, sed lege eã per totum, & supra in resol. 2. cursim in §. vlt.

Sup. hoc insr. in §. seq. huius Ref. post mediũ, vers. Colligo, & Ref. seq. §. Non est animus. & §. Et ideò.

2. Verùm licet hæc opinio sit probabilior, affirmatiuam alij putant probabilem, & illam me citato tenet Garzias *in Summa morali, tract. 4. difficul. 4. n. 7.* & me citato Leandrus *in Præceptis Ecclesiæ, tract. 2. disp. 1. quæst. 56.* & me citato Baunius *in Theol. mor. tom. 1. tract. 6. de Sacram. Missa, q. 9.* Probatur primò hæc opinio, quia probabile est (vt statim dicemus) quod possit quis simul, & eodem tempore audire tres Missas, & satisfacere præcepto Ecclesiæ, & voto, & pœnitentiæ iniunctæ de audiendis tribus Missis, ergo etiam est probabile, & satis quod satisfaciat præcepto Ecclesiæ, qui mediam Missam ab vno, & mediam ab altero eodem tempore audit, consequentia est euidens, quia sicut se habet totum ad totum, ita & pars ad partem. Secundò, quia etiam est probabile & satis (licet contrarium probabilius vt infra) quod satisfaciat præcepto Ecclesiæ, qui sine interna deuotione Missam audit; Ergo etiam erit probabile quod ad implendum hoc præceptum non requiratur illa attentio successim, quam circa partes Missæ Luysius requirit, ergo, & quod adimpleat præceptum qui mediam Missam ab vno, & mediam aliam ab alio eodem tempore audit. Tertiò, quia valde probabile, imò fere certum est (vt infrà) quod ille, qui tempore Missæ legit per librum, aut memoriter recitat Psalmos iniunctos pro pœnitentia aut Officium diuinum satisfaciat præcepto audiendæ Missæ vt diximus, ergo improbabile, & valde erit

Statim in fine huius Resol. & in aliis eius vlt. not.

Sup. hoc supra in Ref. 2. §. Ex his.

asserere

asserete tanquam certum, & indubitatum: quod præceptum audiendi Missam requirat attentionem successiuam circa singulas successiuas Missæ actiones, patet, nam hæc attentio non compatitur bene cum lectione Psalmorum aut Officij Diuini, sine illa ergo adimplere potest præceptum audiendi Missam adhuc in sententia ipsiusmet Luysij, ruit ergo fundamentum ipsius, ac consequenter fundata manet nostra sententia. Et ita hanc sententiam præter recentiores à me alibi citatos plusquam probabilem admittit etiam me citato Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 5. dub. 3. n.* 4. cui adde ex eadem Societate Antonium Escobar, & Mendoza *in Theol. mor. tract. 1. exam. 11. p. 5. cap. 4. n. 97. in fine*, vbi sic asserit: satisfacitne præcepto, qui eodem tempore audit vnam medietatem ab vno, & alteram ab alio? ita planè ex Sanchez, quia Ecclesia præcepit, vt Missa audiatur, duæ autem medietates vnam Missam constituunt. Colligo posse te breuissimo temporis interstitio Missam audire, si quatuor, v. g. Altaribus variæ Missæ proportionata temporis anterioritate sic celebrentur, vt dum vna inchoatur, secunda ab Euangelio tunc in consecratione procedat, tertia à consecratione in consumptionem, quarta denique à consumptione vsque ad terminum. Ita ille, & nouissimè Gesualdus, *in Theol. Mor. tom. 1. tract. 17. cap. 2. n. 16.* Vnde patet quàm parum modeste locuti sint Turrianus *in Select. disput. 16. dub. 7.* & Ledesma *part. 1. c. 27. post 5. conclusionem*, qui hanc affirmatiuam sententiam improbabilem vocant, est enim satis probabilis, licet negatiua, vt dixi, sit probabilior. Ad inconueniens vero adductum à Cardinale de Lugo respondet Leandrus *vbi suprà, quæst. 57.* Vide etiam me citato Pellizzarium, *in Man. Regular. tom. 1. tractat. 5. cap. 4. sect. 2. n. 58.* Posse autem aliquem contra Coninch. eodem tempore tres Missas v. g. quæ in eadem Ecclesia debita distantia eodem tempore celebrantur à tribus Sacerdotibus audire, & satisfacere pœnitentiæ iniunctæ Confessario audiendi tres Missas: & illo vnico actu vnius assistentiæ pœnitentiam adimplere tanquam si tres Missas distinctas audisset, docet me citato Gesualdus *vbi suprà, n.* 17. & me citato Leandrus *quæst.* 60. Sed plus addit etiam me citato Leandrus *q.* 59. quod qui vi præcepti, voti, & pœnitentiæ obligatur audire tres Missas satisfacit his omnibus audiendo eas simul, quod docet etiam amicissimus Dicastillus, *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 4. dub. 8. num.* 113. cum aliis penes ipsum; vnde Ego superiùs dicta his diebus firmaui contra quemdam Neotericum, qui illa immodestè damnabat.

Alibi in Resolutionibus & §§. not. primæ huius Res.

Sup. hoc supra in §. 1. huius Res. ad medium. à vers. Poterit simul. & in aliis §§. eius not.

Sup. hoc supra in Res. 26. prope finem, & in Res. 27. §. vlt. in principio. & in Res. 28. §. vltim. post mediũ, à vers. Adducunt, & in alia Res. eius annot. Et pro vlt. diffic. huius Res. præcepti, voti, & pœnitentiæ in Res. c. & 2. huius noc. & in eisdem locis.

RESOL. XXX.

An eadem actione duobus præceptis satisfacere possimus?

Et ad roborandam sententiam negatiuam diuersi casus adducuntur in textu huius Resolutionis?

Et hæc quæstio maximè proponitur pro præcepto audiendi Missam in die festo? Ex part. 11. tr. 1. & Misc. 1. Res. 3.

§. 1. PОnit hanc difficultatem nouissimè acutissimus Caramuel *in Theologia fundamentali fundam. 31. §. 14. num. 519.* Et ideò omnia eius verba per extensum apponam; sicitaque asserit.

Hæc omnia inde suborta, quod eodem tempore, & eadem actione possumus duobus præceptis numero distinctis satisfacere & ad eum, qui vnica actione duabus eiusdem præcepti partibus satisfacere vult, subueniamus.

2. Et quidem si res benè consideretur, multas consequentias parturit *res.* 58. quam habet Diana *tract. 17. partis* 2. vbi interrogat: An Petrus satisfecerit præcepto Missæ si eodem tempore sacrum duorum Sacerdotum audiuit, nempe Missam vnius Sacerdotis vsque ad consecrationem, & Missam alterius Sacerdotis à consecratione vsque ad finem.

Quæ hic est supra Res. 28 & infra in §. Relinquendo, huius Res. in aliis eius annot.

3. Vt rem melius intelligas, clare ponitur, quando vnus Sacerdos eleuat, alter introitum incipit, & tunc Petrus Ecclesiam ingreditur, & vtramque Missam simul audit, alteram ab eleuatione ad finem, & alteram ab initio ad eleuationem, & interrogat: An Missæ præcepto satisfecerit?

Negat Reginaldus, sed Reginaldi opinio non placet Dianæ, qui pro contraria citat Molfesium, & alios.

4. Non est animus approbare, aut improbare istam sententiam, sed notare, quæ debeat consequenter admittere meus Diana. Si Dialecticam amat; primò enim sicut satisfecit Petrus audiendo simul duas medias Missas à duobus Sacerdotibus; posset satisfacere audiendo simul quatuor Missæ quadrantes à quatuor Sacerdotibus, aut etiam octo octantes ab octo, quinimò si essent multa altaria, quibus simul esse præsens Petrus posset, & in vno Missa inciperetur, in altero epistola, in altero Euangelium, in altero oblatio, in altero Canon, in altero Consecratio, & in altero Communio, & tandem in altero post-Communio, & in altero vltimum Euangelium, posset Petrus vno quasi momento temporis integram Missam audire.

Sup. hoc infra in §. Et ideo. huius Res. cursim in fine, & in aliis §§. eius not.

5. Secundo, rationis paritas nos deduceret ad officium diuinum. Nam iuxta mores, & rubrica Monasticas in officio solemni habemus duodecim lectiones, & responsoria, quæ non recitat communitas, sed audit tantum; Ergo si sint viginti quatuor Religiosi in Choro, & singuli dicant simul lectionem aut responsorium, satisfacient præcepto legendi duodecim lectiones, & totidem responsoria.

Sup. hoc infra in §. Ad illam vero, huius Res. & lege etiam § eius annot.

6. Tertiò, quando duo legunt simul, non erit opus, vt alter alterum expectet, ieo poterit alter incipere versum sequentem, antequam alter præcedentem absoluat, quoniam potest simul se, & socium audire: nec est cur ad attentionem, & auscultationem recurras, quia attentionem internam, non esse necessariam putamus.

Sup. hoc ibidem.

7. Quartò, in Missa solemni, posita sententia, quæ docet, Sacerdotem non teneri legere Epistolam nec Euangelium, poterit dum legitur illa, Tractum, & Versus dicere, & dum Hoc, cætera, quæ illud sequuntur.

8. Quinto, si vera sunt, quæ de Scythis nonnullis leguntur, videlicet singulos binis linguis præditos, & posse aut etiam solere binas voces formare, & binas simul periodos diuersas efferre; vel si Deus aliquos homines bilingues produceret, qui dum altera lingua recitant matutinum, altera laudes, aut primam recitarent; Dicendum omninò esset eiusmodi homines duas simul horas legendo, obligationi recitandi officium diuinum satisfacturos.

9. Sextò; hoc ipsum necessario deberet ad communitates traduci; ipsæ enim omnes sunt multilingues. Quid enim stando huic doctrinæ vetaret magnam communitatem in decem manipulos diuidi, & dum vnus recitat Matutinum, & alius Laudes, alium Primam, & alios cæteras horas recitare, & quasi horæ quadrante graui, & molestæ publici officij obligationi satisfacere? Ergo posset simul eadem communitas diuidi in partes, & plures actus communitatis celebrare.

10. Septimò: in officio diuino nonnulla pluries repetuntur: An ne hæc toties deberent repeti? Respondi olim in commentario in regulam Sancti Benedicti,

nedicti, esse probabile singulas horas, singulis respondere præceptis: esse certum vnico actu hominem posse diuersis præceptis satisfacere; adeóque si simel in vna hora dicatur Pater, & Aue, & cætera, quæ in horis diuersis repetuntur, non debere in aliis recitari: Sed quid dicemus, si totum officium vnico præcepto indicatur? Putaui illa debere omninò repeti, & toties legi, quoties præcipiunt Rubricæ. Hæc dixi stando communi doctrinæ: at hodie si hanc Dianæ resolutionem, quam dilucido, admitterem, dicerem in officio diuino, nisi totum vni præcepto correspondeat, posse dici semel tantùm Pater, & Aue, semel Credo, semel Deus in Adiutorium, semel Gloria Patri, semel Oratio, & semel Psalmus, qui in horis diuersis solet repeti. Et ratio est manifesta, quia ad Dianæ mentem, non solùm simul duobus præceptis, sed etiam simul duabus præcepti partibus possumus satisfacere.

11. Octauò: si cui Rosarium legere præciperetur (hoc est quindecies Pater, & centies quinquagies Aue) diceret, quia singula Pater, & singula Aue diuersis præcepti partibus correspondent, & possumus stando Dianæ resolutioni eodem simul tempore diuersis præcepti partibus satisfacere. Et quia de obligationibus ortis à voto, & ortis à præcepto aliqui pariformiter philosophantur, idem dicere de illo deberent, qui vouisset Rosarium.

12. Anne hæc omnia Diana admitteret? Non puto. Quid ergo? vel hæc omnia debebit transglutire, vel à principali opinione discedere. Hucusque Caramuel.

13. Sed ego nec ab ipso superius dicta transgluttiam, timerem enim suffocari, nec sententiam, quam vt probabilem, docui, relinquam.

14. Et ratio est, quia in auditione duarum partium Missæ quis humano modo dicitur assistere sacrificio, & satisfacere præcepto, & moraliter audire vnam Missam; quod negandum est posse dici, & accidere in exemplis à Caramuele allatis.

15. Et ideo cum Leander *de præceptis Ecclesiæ tract.* 5. *disp.* 1. *q.* 56. docuerit nostram sententiam, nempè posse aliquem satisfacere præcepto, audiendo eodem tempore duas partes Missæ, tamen postea *quæst.* 57. non est ausus dicere, immò negauit apertissime in responsione prima, non adimplere præceptum, qui sex partes Missarum audiret, vt male inferebat Caramuel vbi supra.

Sup. his sex partibus supra in §. Nô est animus. huius Ref. & in Ref. præterita §. 1. ad mediũ. vers. poterit simul. & in §. 2. post medium. vers. Colligo.

16. Et licet postea Leander in respons. 2. videatur id concedere; tamen in fine sic subdit, Nec existimes, ò Theologe, hanc nostram sententiam esse nimis laxam, aut contra bonos mores; quia cùm omnino, moraliter loquendo, non sit practicabilis, nec laxa alicui, nec contra bonos mores videri potest, est igitur speculatiuè, & metaphysicè ex principiis intrinsecis probabilis; practicè verò, moraliter loquendo, minimè, quia illud, quod speculando asserimus, nequit ad praxim moraliter reduci. Vnde ad praxim nec prodest, nec obest hæc sententia, licet prosit ad cognoscendam speculatiuam veritatem. Hæc ille.

Quoad hoc lege doctrinam §. Sed

17. Ad illam verò illationem, quam suprà infert Caramuel in Corollario secundo, & tertio, respondet Leander loco citato *quæst.* 57. falsum esse quod quis adimpleret præceptum recitandi horas, qui simul audiret à tribus sociis tres lectiones, & minus quià nouem sociis nouem lectiones simul audiret; ab vno Capitulum, ab alio orationes, &c. quia vt quis diuino officio satisfaciat, vltra attentionem ad Deum, debet necessario audire distinctè verba recitantium cum illo, aut legentium, quod nullo modo potest præstare audiendo nouem socios, lectiones nouem diuersas recitantes, vt constat. Ita Leander.

hæc. prope finem Ref. 1. not. seq. & supra in hac ipsamet Ref. §. Secundo. & § Tertio.

18. Relinquendo itaque illationes Caramuelis deductas ex nostra opinione de auditione duarum partium Missæ, illam denuò auctoritate stabilire conabor, & præter Leandrum, Azorium, Bassæum, Dicastillum, Gesualdum, Bonacinam, Faustum, Molfesium, Brunium, Hurtadum, & alios à me alibi adductos, nouissimè hanc sententiam, me etiam citato docet Remigius ex Clericis Minoribus *in practica Confessariorum tract.* 21. §. 1. *num.* 4. vbi sic ait: [Como puede vno oyr tres Missas en vn mismo tiempo, y satisfacer con el precepto de la Iglesia, con el voto, y penitencia de oyr Missa, no ay razon para dezir que no satisface al precepto de la Iglesia el que en vn mismo tiempo oyr la media Missa de vno, y otra media de otro Sacerdote?] Quia sicut se habet totum ad totum, ita & pars ad partem.

Alibi supra in Ref. 25. §. Tota. & in Ref. 29. & in Ref. 26. § 2. à principio, vsque ad medium, & in Ref. 1. eius. fin in §. vlt. & supra in hac ipsamet Ref. §. Et quidem.

19. Hanc etiam sententiam me citato tenet Pater Hieronymus Garxias *in Theolog. moral. tract.* 4. *difficult.* 4. *num.* 7. sic asserens: [Pero no obstante lo dicho, algunos tienen por prouable la contraria, de que se cumplira con el precepto oyendo la dos metades iuntamente; lo vno, porque la Iglesia no manda que se oyga la Missa de vn Sacerdote, sino que absolutamente se oyga vna Missa; este taloye dos medias, que hazen moralmente vna Missa luego cumple con el precepto. Confirmase porque si yo tuuiese obligacion de oyr dos Missas, podria iuntamente oyr à entrambas, y cumplir con mi obligacion, luego tambien puedo cumplir con el precepto oyendo dos metades de vna. Por todo lo qual se vee, que esta opinione tiene prouabilidad, y que en caso que vno tenga mucha priesa, se puede aprouechar della tuta consciencia, pues tiene por si tantos Doctores, y razones de congruencia.] Ita ille.

Sup. hoc supra in Resol. 26. prope finem, & in Ref. 27. §. vlt. & in Ref. 28. prope fine, à vers. Adducunt. & in Ref. 29. §. vlt. prope finem à vers. Posse autem. & in tom. 1. tra. Ref. 52.

Vide etiam me citato, Rocaful. *in praxi Theolog. moral. tom.* 2. *lib.* 2. *de præcept. Eccles. cap.* 2. *dubit.* 2. *num.* 24.

Et hanc sententiam, me citato, non putat improbabilem Trullench *in Decal. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 1. *dub.* 5. *num.* 9. & me citato, probabilem vocat Hermanus Busenbaum *in medulla Theologiæ moralis lib.* 3. *tract.* 3. *cap.* 1. *dub.* 3. *num.* 5.

20. Obseruandum est tamen, quòd licet omnia à me superius dicta de satisfactione præcepti audiendo duas partes Missæ simul à duobus Sacerdotibus non careant probabilitate; tamen existimo contrariam sententiam esse probabiliorem, & consulendam, quam nouissimè præter alios docet ex Villalobos, Ioannes de Soria *in Epilogo summarum parte* 2. *tract.* 1. *sect.* 5. *disput.* 2. *de præcep. Eccles. tit. de præcepto audiendi missam.*

TRACTATVS

TRACTATVS QVARTVS
De Sacramento Extremæ-Vnctionis.

RESOLVTIO PRIMA.

An in casu extremæ necessitatis, si non adsit oleum benedictum ab Episcopo, possit Sacerdos illud benedicere, vel vti oleo non benedicto ad vngendum moribundum?

Et an saltem Sacerdos ex commissione Episcopi possit prædictum oleum benedicere?

Et an si ægrotus supervixerit, vngendus esset iterum sub conditione, cum oleo benedicto ab Episcopo, si tunc adsit?

Et an solùm ex præcepto, vel ex necessitate Sacramenti requiratur, vt oleum Extremæ-Vnctionis sit benedictum ab Episcopo?

Et an si fortè non esset aliud oleum, quàm Chrisma, sit peccatum de facto illo inungere infirmum moribundum?

Et an si Sacerdos per errorem contulit hoc Sacramentum Extremæ-Vnctionis cum sacro Chrismate, nihil sit repetendum?

Et an peccet mortaliter Sacerdos, qui oleo veteri, & non ab Episcopo eo anno benedicto vngeret infirmos?

Et an infirmi, qui omnino à natiuitate visu, vel auditu carent, sint in periculo mortis vngendi?

Et cursim docetur, quod qui carent membris vngendis, vel organo, vngendi sunt in parte proxima membri, vel organi deficientis. Ex part. 10. tr. 16. & Misc. 6. Res. 81.

§. 1. AFFIRMATIVAM sententiam docet nouissimè Io. Martinon *de Sacr. to. 5. disp. 65. sect. 3. n. 16.* vbi sic asserit: Dico secundò sufficere, vt oleum sit aliquo modo benedictum ab Episcopo, idest, vel per ipsum, vel per Sacerdotem ex ipsius commissione; qui enim per alium facit, per se facit moraliter. Probatur, quia teste Arcudio *lib. 5. de sacr. cap. 2.* Græci sic faciunt ex antiquissima consuetudine, quam Clemens VIII. approbauit, monens in quadam instructione, de ritibus Græcorum, non esse cogendos eorum Presbyteros accipere oleum ab Episcopo benedictum, quia ex antiquissima consuetudine Orientalis Ecclesiæ, possunt Presbyteri de licentia & commissione Episcopi benedicere oleum infirmorum. Multoque magis id possunt ex commissione ipsius Summi Pontificis, vt docent etiam Victoria *de sacr. n. 216. in fin.* & Valent. *q. 1. de Extr. Vnct. punct. 2.* post Palud. Sotum, & Caiet. quos citant. Imò quia opinio Glossæ initio relata videtur nonnullis esse probabilis in praxi, posset Sacerdos in casu extremæ necessitatis oleum ipse benedicere, eoque moribundum inungere: aut si neque benedicere liceret, posset vti etiam oleo non benedicto. Sed si ægrotus superuiueret, vngendus esset iterum sub conditione, propter securitatem. Hucvsque Martinon. Sed ego non auderē hanc sententiam in praxim deducere, quidquid ipse dicat. Nam vt rectè obseruauit, Doctores, quos citat,

Sup. hac cō-missione in fine huius §. & in princip seq. sed lege etiam à medio huius §. 1 à vers. Deinde de necessitate. & §§ eius not.

Sup hac cō-missione Pō-tificis post medium huius §. ad vers. Quç omnia & in aliis §§. eius not. quç est prima post seq. an-not.

Tom. II.

& sequitur Leandrus *de Sacr. tom. 1. tract. 4. disp. 2. q. 2.* quibus adde Lessium *in 3. p. D. Th. cap. 1. de Extr. Vnct. dub. 4. n. 3.* vbi est materia extrinseca Sacramentorum, qua Christus non est vsus requiritur benedictio. Dicendum est itaque, quod materia externa, quæ ad Sacramenta adhibetur, huiusmodi sacra benedictione debeat veluti disponi, aptari, & eleuari ad formam sacramentalem, & vt sit idoneum instrumentum, per quod gratia conferatur. Materiæ quidem Baptismi, & Eucharistiæ ipso Christi vsu, & contactu sanctificatæ, & aptatæ ad formam sacramentalem fuerunt, vnde non indigent alia benedictione, vt sint idoneæ materiæ. Sed Sacramenti Vnctionis, & Confirmationis materia Christus nunquam est vsus, vnde oportebat, vt aliqua benedictione consecrarentur. Deinde de necessitate Sacramenti est, vt oleum sit ab Episcopo benedictum, quia licet Diuus Iacobus huius benedictionis mentionem non fecerit ex communi Ecclesiæ traditione à Concilio Florent. in decreto Eugenij, de literis vnionis, & à Trid. *sess. 14. cap. 1.* declarata, & approbata necessariò requiritur, vti cōprobat D. Tho. *in 4. d. 23. q. 1. art. 1. qq. 1.* Pater Lugo *de Sacr. lib. 3. c. 1. q. 2. n. 19.* Bonauent. *art. 1. q. 2.* Palud *q. 1. art. 2.* Valent. *disp. 8. q. 1. p. 2. in princ.* Suar. *disp. 40. sect. 1. n. 3.* Ægid. de Coninc. *disp. 19. dub. 2. concl* Bonac *de sacram. Extr. Vnct. disp. 7. q. vnic. part. 2. n. 3.* Layman *lib. 5. sum tr. 8. cap. 2. n. 2.* & alij. Vnde audiendus non est Victoria *in sum. de sacrament. quæst. 217.* cui sub dubio fauet Caiet. *3. p. q. 72. art. 3.* asserens, solùm ex præcepto benedictionem requiri, non ex Sacramenti necessitate. Et ideò meritò Reuerendissimus Magister Sacri Palatij, deleuit hanc opinionem ex Aphorismis Emanuelis Sà, vt patet in editione ab ipso correcta. Et quidem, vt infra videbimus, aliqui hanc opinionem tanquam temerariam damnarunt. Quæ omnia sunt valde vera, nam esto graues DD. Caiet. *2. 2. q. 72. art. 3.* Victor. *de Extrem. Vnct. n. 216.* Henriquez *lib. 3. c. 8. n. 2.* Zambran. *de Extr. Vnct. cap. 5. n. 3.* non improbabiliter censeant, ex commissione Pontificis oleum à simplici Sacerdote benedictum sufficere. At verius, & securius est, necessariò ab Episcopo esse benedicendum; quia Florent. & Trident. Concilia æquè dicunt materiam huius Sacramenti esse oleum, ac esse ab Episcopo benedictum. At ex commissione Pontificis oleum mutari non potest: ergo neque mutari potest Episcopalis benedictio, sicuti aliis relatis, tradunt Barbosa *alleg. 10. num. 6. & alleg. 31. num. 14.* Valent. *disp. 8. quæst. 1. p. 2. in princip.* Suarez *disput. 40. sect. 1. num. 8.* Coninch *disp. 19. dub. 2. concl. 2.* Bellarm. *de Extrem. Vnct. cap. 7.* Laym. *lib. 4. sum. tract. 8. cap. 2. n. 1.* Bonac. *disp. 7. quæst. vnic. num. 2.* Trullench *de sacram. lib. 5. cap. vn. dub. 1. n. 2.* Illud verò est omnino certum, seclusa Pontificis commissione, oleum à simplici Sacerdote benedictum materiam insufficientem esse, vt bene notauit Coninch *dicta disp. 19. dub. 2. num. 6.* Et hæc omnia præter Doctores citatos docet Dicastillo *de Sacram. tom. 1. tractat. 7. disput. 1. dub. 3. num. 32.* Lessius *in 3. part. D. Thomæ, cap. 1. de sacram. Extrem. Vnct. dub. 4. & 5. n. 10.* qui tamen asserit, posse ex commissione Pontificis probabiliter simplicem Sacerdotem

Sup. hac in fine huius §. & infra in Res. 14. § vlt. & in tom. 1. tr. 1. Res. 58. §. 2 à lin. 4.

Sup. hoc supra paulo post initiū huius Res. cursim vers. Multoque. & in Res. 2. & § not. præteritæ, & in Res. 2. §. vlt.

X dotem

dotem oleum benedicere. Sed negandum est omnino id quod asserit Martinon, posse videlicet simplicem Sacerdotem hoc efficere ex commissione Episcopi, & si hoc efficitur in Ecclesia, dicendum esse procedere ex commissione, vel licentia Summi Pontificis, si non expressa, saltem tacita, vt ipsemet Arcudius à Martinon citatus obseruat, & optimè docet Pater Auersa *de sacr. Extr. Vnct. sect.* 2. Id quod asserit etiam Martinon de oleo non benedicto, puto à fortiori reprobandum, & ideò sententiam asserentem benedictionem olei, non esse de essentia huius Sacramenti, fortè temerariam vocauit Nugnus *in 3. part. tom.* 2. *quæst.* 29. *art.* 6. *concl.* 1. & temerariam sine metu vocauit Suar. *disp.* 49. *sect.* 1. *num.* 6. & ideò rectè Amicus *in Cur. Theol. tom.* 8. *disp.* 19. *sect.* 3. *n.* 50. docuit in nullo casu Extremam-Vnctionem esse ministrandam absque oleo benedicto ab Episcopo.

Sup. hoc supra ante medium huius §. vers. Deinde. & in aliis eius not.

2. Et ideò, vt dixi, sententiam Martinon minimè in praxi admittendam esse existimo, nec credo hucvsque in Ecclesia practicatam à nemine fuisse. Concedo tamen cum Dicastillo *vbi supra*, saluo meliori iudicio, quod si fortè non esset aliud oleum, quàm Chrisma Confirmationis, non esse peccatum de facto illo inungere, quia si præceptum solùm est positiuum Ecclesiæ, credi potest illam non velle in eo casu ita strictè prohibere, vt non liceat inungere ægrotum eo Chrismate, cùm ex alio capite nulla secundum se appareat irreuerentia facta Sacramento in ea Vnctione facta ex Chrismate. Vnde Layman *lib.* 5. *tract.* 8. *c.* 2. *num.* 3. notat, quod si Sacerdos per errorem contulit hoc sacramentum cum sacro Chrismate, nihil sit repetendum, quia putat valere; & hæc omnia docet etiam doctus, & amicissimus Pater Lugo *de sacram. lib.* 3. *cap.* 1. *q.* 3. *n.* 37. vide etiam Baucium *in Theolog. Mor. tom.* 1. *tr. vlt q.* 3.

Sup. hoc supra in princ. huius Resol. ad lin. 5.

Sup. hoc in Res. seq.

Sup. hoc notato in Res. seq. §. in omni. in principio, & inf. in fine Res. 7.

3. Sed Castrus Palaus *tom* 3. *tr.* 26. *punct.* 2. *n.* 11. putat nullo modo licitum esse, deficiente oleo infirmorum, oleo cathecumenorum, vel confirmatorum vti: tum quia est aduersus Ecclesiæ consuetudinem; tum quia est satis probabile, ea eis non posse sacramentum Vnctionis perfici, vtpote quæ in ordine ad hoc sacramentum consecrata non sunt. Atque ita tradit Layman *lib.* 5. *sum. tract.* 8. *cap.* 2. *n.* 3. Vide etiam Leandrum *vbi sup. q.* 6.

4. Puto etiam probabile id quod alibi docui, non peccare mortaliter eum, qui oleo veteri, & non eo anno ab Episcopo benedictum vngeret infirmos. Ita Leandrus *vbi sup. q.* 11. & Martinus de San Ioseph *tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 1. *de Extr. Vnct. n.* 14.

Alibi infr in Ref 8. & in Res. 2. §. Sed ego. ad lin. 6. & in aliis earum not. pro hac qu. Et pro contento in hoc §. Sed hic, & seq. infra in Res. 48. per totam.

5. Sed hic pro curiosis inquirendum, an infirmi qui omnino à natiuitate visu, vel auditu carent, sint in periculo mortis inungendi, & affirmatiuè aliqui respondent etiam cum forma absoluta, quidquid peccasti, &c. tum quia sensus absolutus non est; tum quia potuit, secundum illum sensum, per internum desiderium peccare. Sic Valentia *tom.* 4. *disp.* 8. *quæst.* 2. *punct.* 2. Cui malè aliqui obiiciunt, non posse nisi ineptè dubitari, num per visum peccauerit is, quem certò scimus nunquam vidisse. Respondeo enim non propterea dubitari, sed formam consuetam hypotheticè semper veram, non mutari in iis casibus particularibus, & rarò contingentibus: sicut in sacro faciendo, quamuis solus minister adsit sacrificanti, non propterea mutat ordinarium dicendi modum in plurali, *Misereatur vestri omnipotens Deus, & dimissis peccatis vestris*, &c. *Dominus vobiscum: Et omnium circumstantium, quorum tibi fides cognita est, & nota deuotio*, &c. *Benedicat vos omnipotens Deus*, &c. Et ita docet Martinon *vbi sup. sect.* 5. *num.* 37.

6. Sed hæc non admittit Dicastillus *vbi supra*, *n.* 51. vbi sic ait: Accedit quod qui cæcus est, & surdus à natiuitate, & qui nunquam etiam olfecit, vt sunt aliqui, non ideo videntur incapaces vnctionis: adde (si placet) mutum simul, & saporum gustu carentem, qualem hominem non esse impossibilem aliqui non improbabiliter putant, solo vigente sensu tactus; huiusmodi autem hominibus non videntur omnino necessariæ illorum sensuum vnctiones, quibus constat nunquam peccasse, nec esse in eo peccata, quæ originem habuerunt ab speciebus eorum sensuum quos nunquam habuit. Quod enim aliqui dicunt, inter quos Tannerus, eum qui caret membris vngendis, vngendum esse in parte proxima, quia saltem potuit peccare per concupiscentiam talis sensus, v.g. videndi; gratis dicitur, & sine fundamento in veritate verborum formæ: qui enim nunquam habuit oculos, nunquam peccauit per oculos, nec illa concupiscentia videndi, si peccatum fuit, fuit peccatum oculorum. Addit, quod vnctio in alia parte omnino distincta non significat remissionem peccati commissi, per eam partem, quæ non existit, nec vnquam extitit, nec commissi per concupiscentiam operandi, per talem partem, aut sensum, qui nunquam fuit. Ita ille, qui tamen postea *num.* 19. hæc subdit: Non videtur tamen omni probabilitate destitutum, quod qui caret sensu illo, aut organo etiam tali sensui deseruienti, possit inungi in aliis, & constare Sacramentum essentialiter sine illa vnctione: probabiliter enim satis credi potest, quod Deus, qui hanc Vnctionem ad hominem ea indigentem vngendum instituit; ita illam instituerit, vt seruiret, & valeret pro homine, qualis homo ipse hic, & nunc vngendus in se est: adeoque valeret pro vngendo homine in his sensibus, aut organis, quæ habet, etiamsi careat sensu, & organo aliquo; ita qui habet omnia organa, sit vngendus necessitate Sacramenti in omnibus; qui verò non omnia habet, in omnibus saltem illis quæ habet, vngendus sit. Hæc Dicastillus. Sed sententiam Valentiæ, & Martinon puto satis probabilem esse; nam ad argumentum Tanneri, & Dicastilli respondet, vt visum est, Martinon.

RESOL. II.

An si deest oleum Extremæ-Vnctionis, possit Parochus Sacramentum illud ministrare cum Chrismate?

Et vtrum valeat Sacramentum Extremæ-Vnctionis, si fiat sacro Chrismate?

Et docetur, quod si Sacerdos per errorem contulit hoc Sacramentum cum Sacro Chrismate, nihil est repetendum.

Et dubitatur, an sit peccatum veniale ministrare Sacramentum Extremæ-Vnctionis non in forma Crucis?

Et an oleum consecratum præcedentis anni, si supersit, & non sit combustum, possit in necessitate misceri cum oleo benedicto præsentis anni, si hoc non sufficiat?

Et si postquam ea mistio facta est, afferatur aliud oleum nouum, quod censeatur sufficere pro toto illo anno, an comburi statim debeat iuxta vsum Ecclesiæ illud oleum mistum ex nouo, & veteri, vel possit seruari? Ea p. 10. tr. 12. & Misc. 1. Res. 15.

§. 1. DE hoc casu nouissimè interrogatus fui: & negatiuam sententiam docet Layman, *lib.* 5. *tr.* 8. *c.* 12. *n.* 3. vbi sic ait: Si ad manum non habeatur oleum infirmorum, non esse licitum Sacerdoti in Extrema-Vnctione vti Chrismate; quia saltem nunc consuetudo Ecclesiæ repugnat, quæ proprium oleum, idque simplex, non mixtum, pro vngendis infirmis consecrat: quare neque extra omnem dubitationem est, vtrum valeat Sacramentum Extremæ-Vnctionis, si fiat Sacro Chrismate, eo quod

Sup. hoc in Res præterita, §. Et ideo. ad lin. 5.

quòd materia hæc non tantùm diuersam consecrationem habeat, sed etiam, saltem mortali æstimatione, diuersum vsum, & appellationem sortiatur, cùm sit mixtura aliqua artificialis. Ita ille, cui adde Lugum *de Sacram. in genere cap.* 12. *num.* 1.

2. Sed ego contrariæ sententiæ adhæreo, quam tuetur Amicus *in Cursu Theolog. tom.* 8. *disp.* 19. *sect.* 3. *num.* 35. Dico igitur, quòd in casu, in quo nun posset haberi simplex Oleum posse Sacerdotem ad hoc Sacramentum conficiendum vti Chrismate; sicuti etiam vti potest oleo veteri anni præcedentis, si non suppetat nouum benedictum: nam vtilitas, quam hoc Sacramentum affert infirmo, præferenda est. Vide etiam Suarez, *disp.* 40. *sect.* 1. *num.* 10. & Dicastillum, *de Sacrament. tom.* 1. *tract.* 7. *disp.* 1. *dub.* 3. *num.* 38. vbi sic ait: Saluo meliori iudicio, ego colligerem, si fortè non esset aliud oleum, quàm Chrisma Confirmationis; non esse peccatum de facto illo inungere; quia, si præceptum solum est positiuum Ecclesiæ, credi potest illam non velle in eo casu ita strictè prohibere, vt non liceat inungere ægrotum eo Chrismate, cùm ex alio capite nulla secundum se apparet irreuerentia facta Sacramentò in ea Vnctione facta ex Chrismate.

Sup. hoc in Res. præterita, §. Porro. & infra in Res. 7. in principio, & in Res. 8 & in Res. 19. §. Item poterit. in principio.

3. In omni tamen sententia dicendum est, quòd si Sacerdos per errorem contulit hoc Sacramentum cum Sacro Chrismate; nihil est repetendum; vt ego alibi notaui, & notat Amicus, & Dicastillus *locis citatis*; quibus adde Doctores, quos citat, & sequitur Leandrus *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 4. *disp.* 2. *quæst.* 6. qui tamen, *quæst.* 15. nominatim contrà me dubitat, an sit peccatum veniale ministrare Sacramentum Extremæ-Vnctionis non in formam Crucis; sed immeritò quidem, cùm sit communis sententia Doctorum: & præter Granadum, & Ochaganiam ab ipso citatos, hanc sententiam, me citato, tenet Dicastillus, *vbi suprà*, *num.* 42.

Alibi infra in Res. 7. in fine, & supra in Res. præterita, §. Et ideo. in fine. Et pro quæstione posita ad lin. 8. huius §. an sit peccatũ. infra in Resol. 10. §. vlt. & magis late in Res. 18. & pro casu necessitatis in aliis huius tract.

4. Sed hic soluendum est dubium: An scilicet oleum consecratum præcedenti anno, si supersit, & non sit combustum, possit in necessitate misceri cum Oleo benedicto præsentis anni, si hoc non sufficiat? Et Dicastillus, *vbi suprà*, *num.* 75. putat, si nondum contingat esse consumptum, nec in se sit putridum, aut corruptum, neque id prudenter timeatur, posse vrgente necessitate, ne deficiat pro ægrotis, misceri cum nouo; imò cæteris paribus videtur magis rationi consonum; tum quia, si potest non consecratum addi, cur non poterit consecratum? Tum quia ex principiis communis doctrinæ id sequi videtur; nam, si Doctores meritò docent, posse adhiberi oleum præcedentis anni, quando vrget necessitas; cur non poterit etiam adhiberi mixtum cum alio oleo benedicto præsentis anni? Nec obstat, quòd sit præceptum comburendi oleum præcedenti anno consecratum; id enim intelligendum est seclusa necessitate; si ergo illud per se solùm sine nouo alio seruari potest in necessitate; pari ratione seruari poterit admixtum cum nouo.

5. Quæret tamen aliquis; si postquam ea mixtio facta est, afferatur aliud nouum, quod censeatur sufficere pro toto illo anno; an comburi statim debeat, iuxta vsum Ecclesiæ, illud oleum mixtum ex nouo & veteri, vel possit seruari? Respondeo me quidem iudice, in ea re distinguendum esse. Nam, si mixtio fiat ex maiori parte veteris, & minore noui: adueniente puro nouo sufficiente, comburendum est totum: absolutè enim censetur vetus. Si verò maior pars sit noui olei, posset quidem seruari propter contrariam rationem: censetur enim absolutè nouum oleum, cuius comburendi præceptum nondum extat. Quòd, si mixtio ad æquales partes facta fuerit: probabilius iudico, esse comburendum quia non est absolutè oleum nouum: nam vetus, cuius comburendi vius est, aut præceptum non conuersum est in nouum. Imò, etiamsi minor pars veteris admixta fuerit; videtur consultiùs fieri, si illud statim comburetur: quia Sacramentum administrandum est cum illo oleo nouo sufficiente, etiamsi extet illud mixtum: ergo non est, cur asseruetur per totum annum. Vnde si finito anno comburendum est, parum refert quòd modo etiam comburatur, quandò moraliter non timetur defectus olei: Hucvsque Dicastillus, satis quidem probabiliter & doctè, vt semper solet.

RESOL. III.

Vtrum, si pro administratione Sacramenti Extremæ-Vnctionis addatur oleo consecrato maior quantitas olei non consecrati, hoc non obstante, remaneat consecratum?

Et quid est dicendum de oleo addito Chrismati?

Et eadem est ratio additionis ad aquam benedictam. Ex part. 11. tr. 3. & Misc. 3. Res. 15.

§. 1. CAsus est curiosus; & quod mirum videbitur, affirmatiuam sententiam tenet Magister Hinojola *in Directorio decisionum Regularium verbo baptismus fol.* 49. vbi sic ait, Oleum non consecratum additum consecrato totum fit consecratum, etiamsi sit maior quantitas non consecrati; secus de oleo addito chrismati dicendum est.

Sup omni contento in hac Res. lege doctrinam Resol. seq. & signanter §. Verum, ante mediũ, vers. secus si,

2. Hoc probatur, quia licet stando in vera philosophia per mixtionem resultat vnum tertium, stando tamen in iure Canonico sic videtur, Papam respondisse, qui in his Sacramentalibus magnam habet potestatem; nam per ratihabitionem consecrantur Ecclesiæ, aliàs si per huiusmodi mixtionem, seu partium additionem censerentur corruptæ partes præexistentes, repleremus omnia scrupulis; & cum communiter fiat huiusmodi permixtio olei consecrati, & non consecrati, nec permiscentes sint prudenter cauti in mensuranda quantitate olei superaddendi, maneremus dubij de consecratione Sacerdotum oleo, & chrismate inunctorum, de Confirmationis, & Extremæ-Vnctionis validitate.

3. Quod, & in philosophiæ iuribus fundari potest, quia quando duo liquores qui admiscentur, sunt eiusdem speciei, habentque qualitates indiuiduales valde similes eiusdem virtutis, & vigoris, vt duo vina alba: vel duo olea, non fit verè admixtio, nulla fit corruptio, neque resultat aliquod tertium, sed est vnio, & continuatio illarum partium; & quamuis maior quantitas superaddatur minori, tum non habeant contrarietatem qualitatum, non miscentur per mutuam actionem, & passionem, nec maior quantitas destruit minorem, sed per diuisionem partium quantitatiuarum, subintrans alter liquor illorum diuidit per commotionem partes alterius in minores minimis. Hoc idem de oleo non consecrato superaddito etiam in maiori quantitate oleo consecrato, quod totum remanet consecratum, consulitur tamen rationabiliter, ne in minimo excessu quantitatis superfundatur oleum non consecratum, quia quamuis vtrumque sit eiusdem speciei in esse entis, in esse tamen moris (vt ita dixerim) in esse (inquam) consecrati, & non consecrati differunt specie, atque adeò prudenter cauendum est, ne tanta sit quantitas olei superaddendi, quod suffocet consecratum, hoc est non omninò penetretur vndequaque à partibus olei consecrati.

4. Si verò oleum non consecratum superaddatur in maiori quantitate chrismati, proculdubio totum

tum remanet non consecratum propter liquores specie differentes, nempè balsamum, & oleum, & propter qualitates specifice, & indiuidualiter dissimiles, ex quorum mistione corruptis partibus, tertium quid resultat. Dixi in maiori quantitate; quia forsan si in quantitate æquali superaddatur oleum chrismati, non fiet tam perfecta commixtio ad corruptionem partium sufficiens. Cùm chrisma præter balsamum, habeat etiam oleum, ratione cuius nequit pugnare cum oleo superaddito.

5. Sed prorsus contrariam sententiam tenendam esse puto, & aduersus Patrem Dominicanum alios Magistros Dominicanos opponam, & hi sunt Ioannes de la Cruz *in Direct. conscient. de extrema-vnct. dub. 6. conclus.* 1. & Petrus de Ledesma *in Summa tom. 1. tractat. de extrema-vnctione cap.* 2. *conclus.* 4. *diffic.* 3. sic asserens, [Hase de aduertir, que quando al tal azeyte bendito, y consagrado se le añade otro azeyte que no este bendito y consagrado, hase de añadir poco à poco, y en menor quantidad para que el oleo bendito, y consagrado conuierta en su naturaleza al que no lo esta. Porque si fuesse mayor la quantidad del azeyte que no està bendito, y consagrado todos perderia, la consagracion, y bendicion. El exemplo esta llano en el agua bendita, la qual pierde la bendicion si le echan mayor quantidad de agua que no este bendita. Pero si la echan de menor quantidad toda queda bendita.] Ita ille; cui adde Henriquez *lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 2. Dicastillum *de Sacrament. tom.* 1. *tractat.* 7. *disput.* 1. *dub.* 7. *num.* 74. vbi testatur hanc esse communem sententiam Doctorum, idem docet Præpositus *in 3. part. D. Thomæ quæst. vnic. de Sacrament. extrem. vnct. dub.* 3. *num.* 19. Trullench. *de Sacrament. lib.* 5. *cap. unic. dub.* 2. *num.* 3. Dico igitur, quod licet Parocho oleum non consecratum miscere consecrato, quando timet fore, vt totum oleum consecratum non sufficiat pro toto anno, nam tunc vtrumque censetur consecratum per admixtionem, modo quod additur sit minoris quantitatis, quam consecratum, nam dignum trahit ad se minus dignum. Probatur hoc exemplo aquæ benedictæ. Vnde etiam non grauabor hîc apponere verba Lessij *in 3. part. de Sacrament. extrem. vnction. cap.* 1. *dub.* 5. *num.* 11. vbi sic ait; Animaduertendum est in necessitate posse addi oleo benedicto aliquid olei non benedicti, vt habetur *in cap. quod in dubiis, de consecratione Ecclesiæ, & Altaris*; quod intellige, modò id quod additur, minus sit quantitate, vel si non sit minus, saltem fiat additio sensim. Si enim id quod additur, superet, vel etiam æquale sit, & confestim addatur, id quod auctum est, non censetur esse idem quod ante fuit. Si autem sensim fiat additio, semper censetur esse idem, quod immediatè ante erat. Vnde cum antea esset benedictum, etiam post additionem censetur esse benedictum. Vide Syluestr. *verbo aqua benedicta, &* Fumum *ibid.* Est enim eadem ratio additionis ad aquam benedictam. Hæc Lessius.

Sup. hoc in Res. seq. cursim ad medium §. Sed non. & in tom. 4. tr. 5. Res. 26. §. Ex hac. prope finẽ, à vers. & dici solet etiam.

RESOL. IV.

An oleo benedicto Extremæ-Vnctionis semel, vel variis vicibus non possit admisceri, nisi pars adiecta sit minor quantitate, primum ab Episcopo benedicta?

Idem cursim infertur dicendum de aqua benedicta, quod aqua non benedicta aqua benedicta super addita, censetur acquirere benedictionem. Ex part. 9. tract. 6. & Misc. 1. Res. 43. alias 44.

Sup. omni euatento in

§. 1. RESpondet Zambranus *de cas. tempore mortis, cap. 6. dub. 5. num.* 5. & post illum, Pater Quintanaduenas *in Theolog. moral. tom. 1. tract. 5. singul. 1. num. 4. & seqq.* Quòd oleum Extremæ-Vnctionis, vt maneat benedictum, requiritur, vt quantitas in principio benedicta sit maior tota non benedicta superaddenda, vel superaddita, siue simul successiuè, siue variis vicibus fiat totius additio. Itaque putat, quantitatem minorem addendam, commensurandam semper esse cum oleo à principio benedicto: v. g. oleo vnius libræ benedicto, non potest fieri additio olei non benedicti, nisi in quantitate minori libra, duodecim, scilicet, aut quatuordecim vnciarum, vbi libra sexdecim constat, non verò septemdecim, imò nec sexdecim vnciarum, libram vnam constituentium.

hac Res. in Res. præterita.

2. Probat hanc sententiam ingeniosus Quintanaduenas: quia subiectum huius benedictionis est illud oleum, quod à principio fuit ab Episcopo benedictum: ergo necessum est, vt benedictio conseruetur, quòd maneat idem met: quia benedictio non potest esse sine subiecto, nec ad aliud absolutè diuersum transire; sed quando olei quantitas, etiam in diuersis vicibus addita, peruenit ad tantam ex additis factam, vt sit maior illa, cui facta est additio, & initio fuit consecrata; iam non manet absolutè idem indiuiduum physicum olei, & a principio consecratum; cùm vix maneat aliqua pars exigua illius, ob quam duntaxat dici possit non simpliciter, sed secundum quid idem: ergo in eo non potest manere benedictio, quæ conseruari non valet, nisi seruata identitate subiecti physici.

3. Confirmatur primò: quia, si oleo consecrato addatur semel, seu vna vice, maior pars non consecrati; nullum manet consecratum: quia non manet idem indiuiduum physicum, sed idem est, cum diuersis vicibus additur maior pars non benedicti: ergo nec benedictio manet.

4. Confirmatur secundò: nam ideò quando minima pars olei non benedicti miscetur maiori olei benedicti, totum manet benedictum, quia in commixtionibus, maior quantitas debet in se minorem conuertere, vel saltem ad sui identitatem trahere, & ei communicare suas qualitates: sed hoc fieri non potest, cùm pars addita est notabiliter maior: ergo nec hæc poterit participare benedictionem illius. Quòd verò maior pars olei non benedicti addatur vnica, vel pluribus vicibus benedicto, non tollit, quòd sit maior pars.

5. Verùm hæc sententia est contra praxim, & vsum ferè omnium Ecclesiarum, & contra communem sententiam Doctorum. Et ita docet Lessius *in 3. part. D. Thomæ de Sacram. Extrem. Vnct. cap.* 1. *dub.* 5. *num.* 11. Bannyus *in Theolog. moral. tom.* 1. *tract. vlt. in Epitomi, cap.* 2. Ludouicus a S. Iuan. *in Summa, quæst. vnica, de Sacram. Extrem. Vnct. art.* 2. *dub.* 1. *difficult.* 6. *concl.* 2. Candidus *tom.* 3. *de Extrem. Vnct. disquis.* 3. *art.* 2. *dub.* 17. & 18. Leander *de Sacrament. tom.* 2. *tract.* 4. *disput.* 2. *quæst.* 8. qui citat D. Thomam, Tabienam, Syluestrum, Angelum, Rosellam, Henriquez, Torreblancam, Possuinum, Bonacinam, & alios.

6. Sed non deseram hîc apponere verba sapientissimi Professoris Regij Sorbonici Nicolai Ysambert *in 3. part. D. Thomæ de Sacrament. Extrem. Vnct. disput.* 2. *art.* 3. vbi sic ait: [Atque ex hac limitatione sic explicata patet, quid sit respondendum ad vltimum dubium, scilicet, tunc valere Sacramentum Extremæ Vnctionis; quando oleo infirmorum proprio suo ritu consecrato, oleum non benedictum additur sensim, & in tam parua quantitate, vt priùs oleum benedictum censeatur moraliter remanere, & illud, quod est superadditum, denominari benedictum: sicut aqua non benedicta aquæ benedictæ

Sup. hoc in

superaddita

Reſ. prateritu ante med. §. vlt. & in alio verſ. eius anuot. ſuper addita cenſetur acquirere benedictionem. Cuius vtriuſque rei ratio hæc eſt, quod ritus iſti benedicendi ſint tantùm de iure poſitiuo, & per Eccleſiam inſtituti, quæ dum illos perficit, intentionem ſuam, ſaltem virtualiter, etiam eatendit ad liquores illos eiuſdem conditionis, qui poſtea in tali parua quantitate admiſcebuntur, vt priorem non cenſeantur moraliter corrumpere? imò & licere in eaſu neceſſitatis ita facere, intelligitur ex cap. *Quod in dubiis, extr. de conſecr. Eccleſiæ,* vbi Innocentius V. ita ait: Non negamus, quin oleum non conſecratum conſecrato poſſit oleo admiſceri.

7. Verùm audiamus alium Profeſſorem Regium Louanienſem, & is eſt Ioannes Vvigers *in 3. part. D. Thomæ, in ſupplem. quæſt. 29. art. 4. n. 6.* ita aſſerens: Notandum denique, oleo benedicto admiſceri poſſe oleum non benedictum, vt pluribus inungendis poſſit ſufficere, vel non ita citò exſiccetur, iuxta cap. *Quod in dubiis, de conſecrat. Eccleſiæ, & Altaris, in 3. Decretal.* Mouent autem communiter Doctores, hanc mixtionem cum cautela faciendam, vt additio paulatim fiat, & in minori quantitate: ita enim aiunt, cenſebitur eſſe idem oleum, quod prius, & Sup. hoc ſignanter ibid. benedictum, vt prius: ſecus ſi additio fiat ſimul in maiori, vel etiam in æquali quantitate, de quo videre licet Henriquez *ſupra*, cum aliis, quos citat. Verùm difficultate non caret, quomodo dum ſic paulatim in parua quantitate miſcetur, efficiatur totum benedictum; quandoquidem ipſa benedictio, dum adhibetur, affecerit tantùm oleum præſens, in quod tendebat, & id quod in oleo inde ramanet, ſit morale quid non habens efficaciam, aut virtutem operandi, vel cauſandi aliquid circa oleum ſibi ſuperadditum: aut certè, ſi quis forſitan voluerit dicere, quod benedictio dum fieret, extenderit ſe, & ſuo modo affecerit omne aliud oleum, quod præſenti oleo aliquando admiſcebitur, quid opus erit prædicta cautela? cùm æquè benedictum, ita loquendo, erit totum oleum, ſi plus ſimul, quàm ſi ſenſim, & ſucceſſiuè admiſceatur.

8. Hinc non minùs probabiliter forſitan dici poterit, per illam miationem oleum non benedictum non effici benedictum, ſed ad eum finem adhiberi, vt eo modo oleum benedictum ad plures poſſit extendi: vnde conſequenter hæc adhibenda eſſet cautio vt cum illo moderamine non benedictum adhibeatur quoad quantitatem, ſiue ſimul, ſiue ſucceſſiuè, & ita diligenter permiſceatur, moraliter nunquam fieri poſſit, quin dum digitus in illo mixto intingitur, ſemper ſimul aliqua parte olei benedicti inungatur: quia tamen prior opinio praxi, quæ in vſu eſt, magis fauet, hinc ad difficultates contra eam motas reſponderi poteſt, ex Chriſti inſtitutione, & Eccleſiæ intentione, benedictionem quæ adhibetur extendere ſe ad omne oleum admiſcendum, quando in ea quantitate admiſcetur, vt mixtum moraliter cenſeatur eſſe idem cum eo quod priùs fuit, potiùs quam eſſe illud quod eſt ſuperadditum: & quamuis phyſicè non operetur, & proinde potuiſſet æquè extendi etiam ad omne oleum, quando in maiori quantitate adhibetur, tamen non ita Chriſtum inſtituere voluiſſe, aut inſtituiſſe: quia inſtitutionem ſuam voluit accommodare communi hominum ſenſui, & apprehenſioni, qui iudicant, naturam rei non mutari per admixtionem modici extranei; ſed potiùs extraneum in illam mutari, & conuerti, & ſimul quoquo modo operandi ipſius naturæ, quæ ſic operari ſolet.] Hucvſque Vvigers, ex quibus facilè patet reſponſio ad argumenta contrariæ ſententiæ. Dicendum eſt itaque, quod ſi à principio Epiſcopus benedixit quantitatem olei, v.g. quatuor librarum, poſtea paulatim, & per varias vices poteſt addi quantitas decem librarum, ſi neceſſaria eſſet pro adminiſtratione ſacramenti, & copia infirmorum. Et ita, vt dixi, eſt vſus, & praxis Eccleſiæ.

RESOL. V.

An liceat Parochis mittere oleum Extremæ-Vnctionis ad infirmos, vt eo vngantur?

Et docetur, antiquos Patres Vnctionem curatiuam infirmis adhibuiſſe, etiam per non Sacerdotem, ſed oleo benedicto à Sacerdotibus, non ab Epiſcopo pro materia Extremæ-Vnctionis. Ea p. 9. tr. 6. & Miſc. 1. Reſ. 42. alias 43.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Quintanadueñas *in Theolog. moral. tom. 1. tract. 5. ſingul. vlt. n. 1.* vbi ſic ait: [Hoc oleum infirmorum (ſacræ Vnctionis remotam materiam) licitè concedi poſſe à Parocho, vel Sacriſta, vt infirmi debita veneratione eo vngantur, conſtat ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine ab Apoſtolis deſumpta, qui Marc. 6. à Chriſto Domino mittebantur, & vngebant oleo multos ægros, & ſanabantur. Sic Innocentius I. *Epiſt. 6. ad Decent.* ait: *Oleo ab Epiſcopo confecto, non ſolùm Sacerdotibus, ſed omnibus vti Chriſtianis licet in ſua, aut ſuorum neceſſitate.* Vbi Cornelius *in Iacob. 5. verſ. 14.* docet Innocentium loqui de vſu olei extra ſacramentum ad curandos infirmos.]

2. Sed hæc opinio mihi non placet: nam vt rectè obſeruat Caſtrus Palaus *tom. 4. tract. 26. diſp. vnic. punct. 2. n. 8.* oleum infirmorum ſolùm pro ſacramento Extremæ-Vnctionis deſeruit. Et ideò dixit Bannius *in Theol. mor. tom. 1. tr. vlt. q. 3.* [Cùm triplex ſit genus olei, quod ad vſum Chriſtiani populi benedicitur ab Epiſcopo, Chriſma, & oleum cathecumenorum, & infirmorum, id laborare Parochus ſedulò debet, ne eorum aliquo vtatur ad aliud, quàm cuius cauſa eſt inſtitutum ab Eccleſia: ſed Eccleſia oleum infirmorum inſtituit ſolùm (vt dixit Palaus, & patet) pro materia Sacramenti Extremæ-Vnctionis: ergo extra vſum illius, Parocho minimè vti dicto oleo licitum eſſe patet.]

3. Nec obſtant in contrarium à P. Quintanadu. adducta: nam, pace viri docti, Cornelius à Lapide, quem ipſe pro ſua ſententia adducit, eſt contra ipſum: etenim apertè fatentur, locum Innocentij non eſſe intelligẽdum de oleo ſancto ab Epiſcopo benedicto, ſed de oleo benedicto à Sacerdotibus, vti fecerunt Eremitæ. Vel diendum eſt (ait Cornelius) Innocentium ſolùm aſſerere, licitum eſſe omnibus Chriſtianis vti oleo ſancto in ſuis, & ſuorum neceſſitatibus, nimitum aduocando Presbyteros, & ab eis accipiendo Extremam-Vnctionem. Quod etiam notauit explanans dictum locum Innocentij Leſſius *in 3. p. D. Thom. de Sacr. Extr. Vnct. dub. 1. n. 4.*

3. Fateor, antiquos Patres Vnctionem curatiuam infirmis adhibuiſſe, etiam per non Sacerdotẽ, ſed oleo benedicto à Sacerdotibus, non ab Epiſcopis pro materia ſacramenti, vt etiã obſeruit Nicol. Yſambert. *in 3. p. D. Th. de ſac. Extr. Vnct. diſp. 1. art. 4.* & ideò Parochi abſtineant ſacrum oleum ab Epiſcopo conſecratum pro materia Extremæ-Vnctionis, præbere laïcis, vt ipſi infirmos vngant ad ſanitatem tuendam.

5. Vnde poſt hæc ſcripta inueni noſtram ſententiam docere Cardinalem Bellarminum *lib. 1. de Extr. Vnct. cap. 9.* aſſerit enim, eſſe contra praxim Eccleſiæ, dare oleum ſanctum laïcis, vt eo vtantur. Exempla verò quæ leguntur de miraculis, quæ ſancti Eremitæ oleo ſancto faciebant, non conuincunt eos fuiſſe vſos illo oleo, quod ab Epiſcopo ſolemni cæremonia benedicitur, vt ſit huius Sacramenti materia: po-

terant enim illo vti oleo, quod ipsi signo Crucis benedicebant. Ita Bellarminus.

RESOL. VI.

An vna gutta olei sit sufficiens in vnaquaque vnctione, ad conferendum Sacramentum Extremæ-Vnctionis?
Ex quo infertur, vnam guttam aquæ sufficere ad validitatem Baptismi. Ex par. 3. tr. 4. Res. 176. alias 177.

Sup. hoc inf. in Ref. 22. §. vlt.

§. 1 NEgatiuam sententiam docet Filliucius *tom. 1. tract. 3. cap. 4. num. 78.* vbi sic asserit: Dico quamlibet vnctionem tantam esse debere, quanta satis est, iuxta communem modum loquendi. Verùm vt rationem vnctionis attingat in particulari, non videtur satis vnam guttam olei stillare, sed opus est perfundere partem sensus, id enim est vngere. Ita ille.

2. Sed pro probabilitate partis affirmatiuæ habeo validum argumentum; nam ex doctrina Reginaldi *in praxi, tom. 2. lib. 28. cap. 9. num. 13.* Suarez, & aliorum, id quod de quantitate aquæ circa Sacramentum Baptismi asseritur; hoc etiam de quantitate olei circa Sacramentum Extremæ-Vnctionis asserendum est; sed probabiliter multi DD. vt *suprà* visum est, tenent vnam guttam aquæ sufficere ad validitatem Baptismi. Ergo vna stilla olei dicitur etiam vngere. Sed tu Lector cogita.

Supr. in ref. quæ hic est in tom. 1. tr. 5. Ref. 50. §. 8. & 2. & in aliis eius primæ annot.

RESOL. VII.

Quidam Sacerdos vnxit infirmum cum oleo veteri, quæritur, an peccauerit mortaliter?
Ex quo sequitur esse peccatum mortale, vel oleum benedicere alio die, quàm Feria quinta Parasceues, vel illud singulis annis non renouare.
Et notatur, quod si Sacerdos per errorem vngeret infirmum non oleo, sed sacro Chrismate nihil esse repetendum. Ex p. 3. tr. 4. Ref. 175. alias 176.

Sup. hoc inf. in Ref 19. §. Item. cuthim in princip. & in Ref. 8. & in aliis eius primæ not.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Zambranus *de casibus occurrentibus tempore mortis, cap. 5. dub. 4. num. 5. & seq.* vbi *num.* 14. sic concludit: Ex dictis sequitur esse peccatum mortale, vel oleum benedicere alio die quàm feria quinta, vel illud singulis annis non renouare, vel veteri vti extra necessitatem. Ita ille.

2. Sed hæc aliquibus non probantur, nam vt ait Ledesma *in sum. tom. 1. de Sacram. Extrema Vnct. cap. 2. in fine.* [No es cierto que aya preceto de renouar el azeyte de los enfermos cada año, aunque se suele hazer asi: Pero de la Chrisma se halla claro precero del derecho de que se renoeue.] Et Henriquez *lib. 3. cap. 8. num... in fin.* asserit absolutè, quod non est de præcepto renouare oleum singulis annis. Ex his aliquis probabiliter posset respondere, non peccasse mortaliter supradictum Sacerdotem vngentem infirmum oleo veteri. Sic determinauit Henriquez *lib. 2. cap. 19. num. 3.* vbi ait, quod non prohibetur vngere infirmos veteri oleo, & *in glossa, littera V.* notauit ita Theologos, & vtriusque iuris peritos Salmanticenses post longam consultationem determinasse.

Sup. hoc in Ref. 1. not. præteriæ §. Item potest. ad med.

3. Sed mihi magis placuit prima sententia, non tamen damno sententiam Henriquez, renouandum esse quotannis oleum infirmorum, & vetus comburendum in Ecclesia, vel in piscinam inijciendum; si verò non sit aliud oleum, nisi vetus, potest instante morte fieri cum illo Extrema-Vnctio, & ad hunc finem seruari debet vetus, quousque nouum habeatur: vide etiam Layman *in Theol. Moral. lib. 5. tr. 8. cap. 2. num. 4.* qui etiam *num.* 3. adnotat, quod si Sacerdos per errorem vngeret infirmum, non oleo, sed sacro Chrismate, probabiliter dici posse videtur nihil esse repetendum, sed rem Domino commendandam; tum quia plerumque non posset fieri iterata vnctio sine scandalo, tum quia valde probabile est, Sacramentum Extremæ-Vnctionis validè conferri in materia sacri Chrismatis. Ita Layman.

Sup. hoc supra in Ref. 1. §. Et ideo in fin. & in ref. 2. §. In omni.

RESOL. VIII.

An moribundo sit ministranda Extrema-Vnctio cum oleo alterius anni?
Et docetur, vrgente articulo mortis, perfici posse Sacramentum Extremæ Vnctionis breuissima, & tenui linitione vnius oculi, auris, manus, narium, & oris, etiam absque signo Crucis, & sub vna forma communi: Per istam sanctam Vnctionem, &c.
Et an sit necessaria vnctio pedis? Ex part. 5. tract. 3. Resol. 90.

§. 1. LIcet non videatur à peccato excusandus Sacerdos, qui ministraret hoc sacramentum cum oleo veteri, nam debet esse benedictum eo anno, vt habetur *in cap. literis, de consecrat. distinct.* 3. tamen vbi necessitas vrgeret, poterit Parochus vngere moribundum oleo veteri, & ita declarauit sacra Congregatio Episcoporum *die* 20. *Martij* 1590 teste Ganauto *in enchir. Episcop. ver. Extrema Vnctio, num.* 10. & docet Emanuel Sà *ver. Extrema-Vnctio, num.* 6. Zambranus *de sacrament. Extrem. Vnct. cap. 5. dub. 4. num.* 55. & doctissimus Barbosa *de officio Parochi, cap. 22. num.* 25. vbi *num.* 30. rectè aduertit cum multis Doctoribus in casu necessitatis, eo quod periculum sit in mora, posse Sacerdotem sine culpa inungere vnam aurem, vnam manum, aut vnum oculum, & tunc causa celerandi propter periculum instantis mortis, vnctiones sine Cruce fieri nihil obstat. Et ideò non grauabor etiam hic apponere auctoritatem Villalobos *tom. 1. tract 10. difficult. 3. num. 3.* vbi sic ait. [Que harà el Sacerdote quando vè al enfermo que està agonizando con peligro de morirse antes de recebir todas estas vnciones. Respondeo, que en tal caso vnia todos los organos de los cinco sentidos, los quales estan en la cabeça, excepto el tacto, y para el basta vngir vna mano, diziendo: Per istam sanctam vnctionem, & suom pijssimam misericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid peccasti per visum, auditum, gustum, odoratum, & tactum. Lo qual puede hazer breuemente tocando los organos de los sentidos, sin detenerse a hazer cruzes, y en tal caso las preces que se auian de dezir primero, las dirà despues. Mas esto no lo ha de hazer communmente, sino en caso de tan grande aprieto, como queda dicho, y si tuuiere lugar añade: Quidquid peccasti per gressum, y vnja vn pie, que ay tentencia de algunos Doctores que diga, que esso es necessario.] Ita ille. Vide etiam meipsum *in 3. part. tractat. 4. resolut.* 168. & Tannerum *tom. 4. disput. 7. quæst. 1. dub. 1. num.* 19. vbi docet, vrgente articulo mortis perfici posse sacramentum Extremæ Vnctionis breuissima, & tenui linitione vnius oculi, auris, manus, narium, & oris; etiam absque signo Crucis, & sub vna formula communi: Per hanc sacram Vnctionem, &c.

Sup. hoc in ref. præteritæ, & supr. in Ref. 1. §. Puto & in ref. 2 §. Sed ego ad lin. 6. & infr. in Ref. 19. §. Item poterit.

Sup. hoc in Ref. annot. vltimo, huius Ref.

Sup. hoc ibidem in ref. § 2 ad lin. 1. & vide etiã eius §. vlt.

Sup. hoc inf. in Ref. 10. &c.

Sup. hoc inf. in Ref. 19. §. 2. ad med.

Sup. hoc inf. in Ref. 14. §. penult.

Quæ hic est infr. ref. 10. & lege etiã alias eius primæ annot.

RESOL. IX.

An si Parochus portet domi oleum Extrema-Vnctionis

nis timens de nocte ad moribundum vngendum vocari, seclusô scandalo, peccet moraliter?

Et quid, si post Vnctionem factam, vt se citius expediat, Parochus non reuertit oleum ad solitum locum?

Et docetur non debere Parochum sine lumine Extremam-Vnctionem deferre?

Et notatur, vrgente periculo mortis, posse Sacerdotem sine Ministro administrare hoc Sacramentum, atque etiam sine alia solita precatione præuia? Ex part.5. tr.3. Ref.91.

Sup. hoc lamine supra in tr. 2. Ref. 81.§.2. cum fin ad lin. 1. & infra in fine Ref. 19.

§. 1. NEgatiuè respondet Barbosa *de officio Parochi*, *cap.22. num.44.* vbi docet non debere Parochum sine lumine Extremam-Vnctionē deferre, obseruando in hoc proprij Episcopatus constitutiones, & existimat venialiter tantùm peccare illum, qui sic ferret sine causa; qui verò cum causa, nullatenus. Et addit, (seclusa Episcopi constitutione) non bene agere eundem Parochum timentem de nocte se vocandum pro infirmo periculoso, si vespere ferat oleum Extremæ-Vnctionis ad suum cubiculum, vt vocatus expeditiùs vadat, vel si de nocte reuersus ab vnctione infirmi, vt se citius expediat, oleum non referat ad solitum locum, sed retineat domi vsque manè, nullum tamen credit peccatum mortale contrahere citra scandalum, vel periculum alicuius irreuerentiæ. Ita Barbosa.

Sup. contento in hoc agit latè infra in Ref. 19.§.1.& 3. & in alio vers. eius primæ annot.

2. Notandum est etiam hic obiter quod ex multis docet Tannerus *tom.4. disp.7. quæst.1. dub. 3. num. 85.* vrgente periculo mortis posse Sacerdotem sine ministro administrare hoc sacramentum, atque etiam sine alia solita precatione præuia.

RESOL. X.

An tempore pestis possit Sacerdos vngere vnam tantum partem dicendo consuetam formam, v. g. Per istam sanctam vnctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus, quidquid peccasti per visum, auditum, odoratum, gustum & tactum, *vel an sit necessarium in prædicto casu saltem velocissimè sine forma crucis vngere vnum oculum, vnam manum, aurem, narem, & os, & dicere*: Per istas sanctas vnctiones, &c?

Et an extra casum necessitatis, si Sacerdos faceret vnctiones, non in forma Crucis, minimè peccet lethaliter? Ex part.3.tt.4. Ref.167. alias 168.

Sup. omni contento in hoc & seq. §. supra in Ref.§. paulo post initiū. à vers.& deinde dictum Barbosa. vsque ad fine, & infra in Ref. seq. per totum, & in Ref.16. reiteratur in §. Prima & §. Secunda. & in Ref. 35. ad medium. à vers. sed an in. & in Ref. 40. §. vlt. & in tom. 3. tr. 1. Ref. 60. latè à §. Verū his sed lege eam à principio, & alias

§. 1. SEntentiam affirmatiuam docet Syluius *in 3. part. quæst. 32. art. 7.* quam approbasse Theologos Louanienses anno 1588. & 1573. testatur Octauius Tricaricensis Nuncius Apostolicus in Germania, & in directorio Ecclesiasticæ disciplinæ, vbi sic asserit. Etsi ordinariè vngenda sunt singula singulorum sensuum loca, nec vnquā, nisi grauissima necessitas cogat, aliter faciendum sit; constabit tamen sacræ vnctionis Sacramentum. Et in vngendo contagioso morbo, aut peste laborante, ad euitandum contagionis periculum, sufficiet, si vngatur sensus organum ad vnctionem magis expositum, & dectum, dicendo: Per istam sanctam vnctionem, & suam piissimam misericordiam, &c. Ita supradictus Nuncius Apostolicus, Syluius, & Theologi Louanienses, quibus etiam adde Chapeauillam *de Sacram. cap.5. quæst.* 30. Et hanc sententiam probabilem esse præter DD. citatos tenet etiam Layman *in Theol. mor. lib 5. tract. 8. cap. 3. num. 3.* & Coninch *de Sacram. disp. 19. dub. 3. num. 9. & 12.* vnde in praxi tutò amplecti potest.

2. Sed ego in tali casu, potiùs velocissimè sine Crucis forma vnum oculum, vnam aurem, vnam manum, narem, & os, vnica sententia partialium omnium formarum sententias complectente inungerem, dicendo: Per istas sanctas vnctiones, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus quidquid per visum, auditum, odoratum, gustum, & tactum deliquisti. Vide Zambranum *de casibus tempore mortis, cap. 5. num. 9.* Andream Victorellum *de sacram. Extremæ vnctionis, fol.66.* & Suarez *in 3. part. tom.4. disp.41. sect.2. num.7. & 8.* Coninch, & Layman *vbi suprà.*

Ref.& §§. eius prima not.

3. Notandum est tamen hic obiter, quòd etiam extra casum necessitatis si Sacerdos faceret vnctiones, non in forma Crucis, minimè lethale peccatum committeret. Ita Zambranus *vbi suprà, num. 22.* & Suarez *disp.40. sect.2. num. 3.*

Sup. hoc infra in Ref. 18. per totā, & in alio §. eius annot. & pro casu necessitatis in aliis Ref. & diuersis §§. huius tract.

RESOL. XI.

An liceat ministrare infirmo peste laboranti Extremam Vnctionem vngendo vnicū corporis sensum v.g. manum solam, vel oculum solum, ac vti forma verborum generali: Per istam sanctam vnctionem indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per visum, auditum, odoratum, gustum, & tactum?

Et in §. vltimo huius Resolutionis assignantur tres casus, in quibus saltem Sacramentum illud possit à Sacerdote per vnicam vnctionem perfici? Ex part.5. tract.3. Ref.80.

Sup. hoc lc. & Ref & §§. not. seq.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Philibertus Marchinus *de peste part.3. cap. 6. num. 16.* vbi docet multo verius esse ac tutius vnctionem quinque sensuum esse de necessitate Sacramenti, consequenter etiam grassante peste omnes quinque vnctiones esse adhibendas, vel potiùs hoc Sacramentum omittendum. Hoic conclusioni multum suffragatur Florentinum in Decreto Eugenij, vbi agens de hoc Sacramento tradit materiam illius remotam esse oleum oliuarum, proximam esse vnctiones in oculis propter visum, in auribus propter auditum, in naribus propter odoratum, in ore propter gustum, in manibus propter tactum, in pedibus propter gressum, in renibus propter delectationem ibi vrgentem. Probatur etiam ab eodem hæc opinio, quia mortale est applicare morituro materiam, vel formam Sacramenti dubiam; etenim qui sic se gerit, primò exponit se periculo irritandi Sacramentum contra reuerentiam Sacramentis debitam; deinde exponit periculo salutis infirmum, si fortè non etat attritus contra charitatem proximo debitam in tanta necessitate constituto. Altera ratio est, quia non est verisimile in tota Ecclesia hanc vngendi quinque sensus consuetudinem perpetuò viguisse, cuius initium non extat, nisi ex Apostolica traditione haberemus has quinque vnctiones esse huic Sacramento substantiales.

2. Verùm his non obstantibus contrariam sententiam probabiliter ego tenui *in 3. part. tract. 4. resolut.168.* cum Syluio, cui nunc addo Iacobum Granado *de Sacram. in 3. part. contr. 8. tract. vnic. disp. 7. num. 12.* vbi loquens de Pastorali Mechliniensi vbi dicitur. In morbis contagiosis sufficere vngi organum sensus magis obuium, dicendo formam: Per istam, &c. sic ait: Puto hanc doctrinam non esse damnandam, & posse ita sine peccato ministrati hoc Sacramentum saltem sub conditione, cùm aliter non fuerit inuentus, qui ministret, vel certè propter morbum contagiosum imminet periculum Sacerdoti, qui magis detineretur, vt omnes vnctiones perficeret. Recolendum ergo est duos doctos recentiores, nempe Suarez, & Henriquez, probabile existimare

Quæ hic est Ref. antecedens, & in aliis Ref. & §§. eius primæ not.

ſtimare in ſingulis vnctionibus conferri partem aliquam gratiæ,& conſequenter aliqua auxilia actualis, quæ ſunt effectus Extremæ-Vnctionis:quæ doctrina licèt vera nobis viſa non fuerit, non eſt digna vlla nota, nec cenſeri debet improbabilis iuxta illam: ergo potuit prædictum Paſtorale præſcribere, vt in morbis contagioſis, ne inficerentur Parochi peſte, dum detinentur in vngendis quinque ſenſibus, & pronunciãda forma in ſingulis vnctionibus, vt ſolùm vngerent vnum,vel alterum ſenſum magis pervium,& proferrent verba illi vnctioni reſpondentia. Sic enim quamuis non reciperet ægrotus Sacramentum integrum, certè reciperet partem illius,& cum aliqua parte gratiæ, quæ ſufficit ad tollenda peccata lethalia, & inſuper aliqua auxilia, quibus roboraretur aduersùs tentationes, & faſtidium ex peccatis relictum, quod licèt non ſit certum, eſt tamen non improbabile; & aliunde cùm Extrema-Vnctio non ſit de neceſſitate ſalutis, non irrogaretur ægroto iniuria, nec ipſi Sacramento, præſertim ſi apponeretur conditio, ſaltem intra mentem Sacerdotis miniſtrantis, & aliunde obuiaretur periculo mortis,quod ipſe Sacerdos ſubire poſſet. Concludo ergo non definiri ab hoc Paſtorali, nec ab Vniuerſitate Louanienſi quidquam contra aſſertiones huius noſtræ diſputationis; non enim affirmant non eſſe neceſſe vngi organa ſenſuum,& repeti verba formæ ad integrum Sacramentum Extremæ-Vnctionis, ſed ſolum licere in caſu neceſſitatis miniſtrare hoc Sacramentum, quaſi dimidiatum, applicando partem illius, quia non eſt improbabile ſic obtineri aliquam gratiam habitualem, & actualem, imò & corporis ſanitatem, & alioqui cùm non ſit Sacramentum neceſſarium ad ſalutem, excuſari poteſt Parochus ab obligatione conferendi illud integrum, & certum, ne alioqui peſte inficiatur. Huc vſque Granadus. Et hanc ſententiam nouiſſimè ſuſtinet Iacobus Marchant. *in Candelabr. de Sacram. tract. 6. lect. 3. fol.* 388. vbi ſic ait. Quæritur quãtum ad Extremam-Vnctionem, an in periculo contagij ſufficiat vnica vnctio in aliqua corporis parte? Reſpondeo hanc opinionem probabilem omnino eſſe, tum ob auctoritatem Doctorum, tum ob multiplicem rationem, idcóque à multis hoc tempore in praxi vſurpatur. Ita ille.

Sup. contento in hoc §. in Ref. præterita, ad lin. 10. & in ref. seq. in fine §. Nec. & infra in Reſol. 16. §. Prima. & in tom. 3. tr. 1. Reſ. 60. §. Verum. ſed lege eam per totam & nõ pigebit, & hic infra in Reſ. 20. §. Tertia.

3. Notandum eſt tamen, ſtando etiam in prima ſententia, quòd quoties vrget periculum præuiſum vel ex parte infirmi, quòd morietur ante quinque vnctiones, vel ex parte Miniſtri, quia timet contagium, ſi peſtiferatum vngat quinque vnctionibus, vel dum timet,ſi vnum quinque vnctionibus vngat, alios ægrotos in maiori mortis articulo conſtitutos abſque vlla vnctione deceſſuros. In his tribus caſibus Sacramentum iſtud poſſe à Sacerdote per vnam vnctionem perfici, dummodo vel ipſe intendat, vel ſaltem à Chriſti inſtitutione non diſcedat, quia ſine intentione Miniſtri non perficitur Sacramentum. Ita Marchinus *vbi ſuprà, num.* 26.

RESOL. XII.

An Parochus vngendo infirmum, ſi reliquerit vnctionem v.g. aurium, vel oculorum, teneatur iterum miniſtrare Sacramentum?

Et an ſaltem debeat ſuppleri vnctio partialis omiſſa?

Et quid, ſi tempus notabile interceſſit, an tunc debeant omnes vnctiones repeti?

Et additur, quod multi tenent, quod non ſint vnctiones omnes Sacramento huic intrinſecæ, & eſſentiales, ſed vnicam vnctionem ſufficere de neceſſitate Sacramenti in adminiſtratione Extremæ-Vnctionis?

Et an, ſecluſo ſcandalo, & contemptu, hoc Sacramentum omittere, vel nullum ſit peccatum vel tantum veniale? Ex part. 10. tr. 12. & Miſc. 2. Reſ. 31.

§. 1. DE hoc caſu ex Germania interrogatus reſpondi diſtinguo: nam, vel infirmus non poterat anteà confiteri, vel ſumere Euchariſtiam; & in tali caſu Sacramentum Extremæ-Vnctionis, modo quo ſuprà miniſtratum, putaui iterùm ſub cõditione miniſtrandum eſſe, ratione charitatis, per ea quæ me citato, docet Martinus de San Ioſeph *in Mon. Conf. tom. 1. lib. 1. tract. 1. de Extrem. Vnction. num.* 4. ſi autem, vel confeſſus fuit, vel communicauit, in tali caſu non eſſe iterùm vngendum exiſtimauit: & ſic in terminis docet Pelliazarius *in Man. Regul. tom. 2. tract. 8. cap. 3. ſect. 3. num.* 333. qui in facti contingentia hanc ſententiam tenuit, & poſtea Viri docti ab ipſo conſulti approbarunt. Nam in tali caſu, Sacramentum commodè præſtari non poteſt, & alioqui infirmus non patitur graue damnum, quia alia Sacramenta iam ſuſceperat. Confirmatur hæc opinio; nam ſecluſo ſcandalo, & contemptu, hoc Sacramentum omittere, vel nullum eſt peccatum, vel veniale, vt me citato ex multis aliis probat Leandrus *de Sacrament. tom. 1. tract. 4. diſput. 1. quæſt. 5. & 6.*

Sup. hoc infra in Reſ. 25. §. 1. poſt mediũ. &c.

2. Adde quod multi etiam tenent, quod non ſunt Vnctiones omnes Sacramento huic intrinſecæ, ac eſſentiales; vt docet Baunyus *in Theol. mor. tom. 1. tract. vlt. quæſt. 2.* Et ratio eſt, quod quælibet Vnctio cum ſua forma, completum ſenſum habeat, ac ſignificationem propriam independenter ab aliis: eſt hoc ergo Sacramentum quoad eſſentialia ſua integrum. Conſequentia probatur, Sacramenti natura eſt in eo, vt ſit ſignum practicum gratiæ quam producat illo ipſo inſtanti temporis, quo eſt, quia id efficit quod denotat, ſed quælibet Vnctio, cum ſua forma, remiſſionem culparum, quæ à peculiari ſunt admiſſæ ſenſu innuit ac declarat: ergo eam operatur illicò, ac eſt: partiale eſt ergo Sacramentum, eſſentialiter completum.

Sup. doctrina huius & ſeq. § ſupra in Reſ. 10. lege eius doctrinam & aliarum reſ. & §§. eius primæ not. & infra in Reſol. 16. §. Tertia. & in Reſ. 21. § 1. & 2. & in Reſ. 40. curſim inter medium & finem § vlt. & in tom. 3. tr. 1. Reſ. 60. à lin. 2. & melius in tom. 4. tr. 8. Reſ. 22. §. Confirmatur. & ſeq.

3. Nec obſtat dicere, quod non eſt in qualibet Vnctione perfecta ſignificatio; nam tam illa, quàm cæteræ ordinantur ad perfectam ſanitatem animæ, qua non fruitur, niſi cuius ſenſus omnes puri ſunt à labe ac peccati fæce, quod ei ante Vnctionem complementum non accedit. Ad maiorem Reſpondendum, in Vnctione qualibet, eam repetiri ſignificationem quæ ad Sacramentum ſufficit. Addendum præterea, eam expreſſam non eſſe remiſſionis peccatorum omnium, ſed implicitam tantùm. Primò, in quantum miniſter ægro certa peccata remitti poſtular, aliis non excluſis. Secundò, quatenus gratiam habitualem huic Sacramento propriam; à Deo ei dari, idem miniſter precatur, quæ cum commercium habere nullum cum culpis mortalibus queat, omnes ſi quæ fortè condemnandæ reſtant, indulgeri illi, ac remitti Sacerdos orat, ex quo fit conſequens ſanitatem mentis, & animæ perfectam, quæ eſt in gratia, Vnctione qualibet denotari, implicitè ſaltem ac virtute. Vide etiam Leandrũ *vbi ſuprà, diſp. 3. q. 20.* vbi me citato tenet, vnicam Vnctioné ſufficere de neceſſitate Sacramenti in adminiſtratione Extremæ-Vnctionis.

Sup hoc ſignanter infra in Reſ. 16. §. Prima præter Reſ & §§. not. præteritæ, & ſupr ad lin. 10. Reſ. 10. & in Reſ. 12. §. vltim & in to. 3. tr. 1. Reſ. 60. §. Verũ. Sed lege eã per totam, & non pigebit & hic infr. in Reſ. 20. §. Tertia.

4. Sed quicquid ſit de hac quæſtione; an in caſu poſito in titulo Reſolutionis, ſit repetendum Sacramentum? obſeruat Pellizzarius loco citato quòd non, ſed debet ſolùm ſuppleri vnctio partialis omiſſa; ſi tempus notabile interceſſit, repeti debent ſingulæ vnctiones; quia in hoc Sacramento non confertur gratia, niſi quando perficitur vltima vnctio cum ſua forma: quod eſt dicere omnes, & ſingulas vnctiones eſſe de ſubſtantia Sacramenti, ſecundùm communiorem, & probabiliorem ſententiam.

RESOL.

RESOL. XIII.

An sit de necessitate Sacramenti Extrema-Vnctionis, vt sensus, qui vngitur, nominetur?

Quod sit de necessitate præcepti non est dubitandum?

Et an si omitteres dicere: Per hanc sanctam vnctionem, *esto vngeres, Sacramentum non conficeres; & secus si solum illud verbum* sanctam, *relinqueres?*

Et quid, si imperatiuo modo peccatorum remissionem promitteres, dicens: Per hanc sanctam vnctionem remittatur tibi quidquid peccasti per visum, &c?

Et an omissio illorum verborum: Per piissimam misericordiam, *sit essentialis?*

Et notatur, quod potest Sacramentum Extremæ-Vnctionis à pluribus Sacerdotibus valide confici, si vnus aliquam functionem efficiat, & formam ei respondentem proferat, alter vero reliquum perficiat?

Et si post vnam, vel alteram vnctionem peractam, & formas partiales eis respondentes prolatas Minister interiret, possit Sacerdos reliquas absoluere?

Et quid est faciendum, si absoluisset quidem vnctionem aliquam, si nullam formam adhuc protulisset?

Et notatur ex priuilegio posse Regulares conferre Extremam-Vnctionem familiaribus Regularium, hospitibus iter agentibus, peregrinantibus, Architectis, aut cuiusuis artis, aut officij officialibus, qui in Monasterio operam dant, siue sint exteri, siue ciues illius vrbis, & his, qui Ecclesiæ Immunitate gaudent, & omnibus tandem laicis, quibus contingit intra conuentum septa repentino casu hoc Sacramento indigere & etiam his, quibus in prædiis, seu Grangiis Regularium hoc euenerit? Ex part. 9. tt. 7. & Misc. 2. Res. 56.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Auersa *de Sacrament. Extrema-Vnct. sect.* 4. vbi sic ait: [Circa prolationem formæ sopponendum vltrò est, non esse de necessitate Sacramenti, vt nominentur pedes, & renes, siue gressus, & lumborum delectatio: sicut, nempe, dicebamus, non esse de necessitate vuctionem talium partium. Sed tamen quando vnguntur, debent similiter ex præcepto nominari. De reliquo supponunt communiter Theologi, esse de necessitate, non solùm præcepti, sed etiam Sacramenti, vt explicitè, ac distinctè nominentur singuli quinque sensus; nempe, per visum, auditum, gustum, odoratum, & tactum. Ita enim adæquatè, & explicite correspondet forma materiæ. Et ita sumi videtur ex perpetuo ritu totius Ecclesiæ Latinæ in omni regione. Vnde in Pastorali illu Archiepiscopi Mechliniensis, quamuis dicatur, sufficere vnctionem alicuius sensus; tamen adhuc dicitur debere nominari singillatim omnes. Atque hoc pacto intelligit Concilium Florentinum, dum nominauit visum, & subiunxit similiter in aliis membris.] Ita ille.

Sup. hoc infra in Resol. 14. §. Tandem, &c.

Sup. hoc in Res. seq & in Res. 1. post seq. cursim in fine, & latè in Res. 2. post seq.

2. Idem etiam docet Castrus Palaus *tom. 4. tract. 26. disp. vnica, punct. 4. num.* 4. sic enim asserit: [Verba sopradicta quoad præceptum, & obligationem, necessariò, vt iacent in Rituali, exprimenda sunt. Nemini enim licitum est, ordinem ministrandi Sacramenta, sua propria authoritate inuertere. Quoad essentiam verò ea verba, sine quibus vnctio, & peccatorum remissio deprecatiuè significari non potest, essentialia reputari debent. Vnde, si omitteres dicere, *per hanc sanctam Vnctionem*, esto, vngeres, Sacramentum non conficeres. Secùs, si solùm illud verbum, *sanctam*, relinqueres. Item, si imperatiuo modo peccatorum remissionem promitteres, dicens: *Per hanc sanctam Vnctionem remittatur tibi, quidquid peccasti per visum.* quia huic formæ oratio, & deprecatio propria essentialis est. Omissionem autem illorum verborum, *per piissimam misericordiam tuam*, incertum est, essentialem esse. Aliqui affirmant, alij veriùs negant. Propterea, quòd in verbo, *indulgeat*, satis videntur contineri, cùm non alia via, quàm ex piissima suà misericordia remittere possit Deus nostra peccata. Secùs est de verbis subsequentibus, quæ reputo essentialia, necessariò enim remissio peccatorum deprecatiuo modo in hac forma exprimēda est: quia, cùm hoc Sacramentum institutum fuerit, vt illo Deus per Indulgentiam concedat, quidquid in iudicio pœnitentiali superfuit ex Iustitia soluendum, ob quam causam pœnitentiæ consummatiuum appellatur; meritò hæc remissio, & Indulgentia exprimi in petitionem debebat. Quinimò non solùm exprimi debet peccatorum remissio vtcunque, sed organa sensuum, vtpote illorum peccatorum radix, & origo; vt signum esset, hoc Sacramento hominem perfectè sanati.] Ita ille, cui adde Amicum *in Cursu Theologico, tom. 8. disp. 19. sect. 5. num.* 87.

Sup. hoc infra in Res. 17.

Sup. hanc particulam Sanctam in duabus Res. seqq. & pro imperatiuo modo, in Res. 2. huius not. Et pro particula *piissimam* contenta in hoc textu infra in Res. 17. & in aliis eius annot.

3. (Attende, Lector: non enim inuenies hunc casum apud multos.) Sed non desunt, qui sententiam negatiuam teneant: & ita docet Reginaldus *in praxi, tom. 2. lib. 28. cap. 9. num.* 36. sic asserens: [Idem dicendum videtur de particulis illis, *per visum, auditum*, & cæteris, quæ in fine singularum formarum partialium ponuntur, ex eo, quòd non censeantur de necessitate Sacramenti esse: quandoquidem talis necessitatis ratio dari non potest. Non quidem determinatio effectus huius Sacramenti, quasi in prima Vnctione remittantur peccata commissa per visum; & in secunda, commissa per auditum, & sic de cæteris: quia Deus non dat veniam dimidiatam, ita vt alicui remittens peccata mortalia commissa per visum, simul etiam remittat cætera, quorum quædam nullo sensu; sed per actus merè internos intellectus, aut voluntatis commissa esse possunt. Nec etiam determinatio partium corporis, quæ vngi debent: quoniam negari potest esse de essentia huius Sacramenti, vt hæc vnctio in illis partibus fiat: quandoquidem si quis careret aliquibus earum, vt manu, vel pede, nequiret alioqui validè suscipere istud Sacramentum. Atque dato, quòd id esset de Sacramenti essentia; non ideò tamen ipsum esset de necessitate Sacramenti, in forma exprimendum, vt confirmatur à simili: quia; etiamsi Vnctio in fronte dicatur esse de essentia Confirmationis; id tamen in istius forma non declaratur.]

4. Et hanc sententiam admittit etiam Author doctissimus, qui tamen manet incognitus sub nomine Hermeris Theologici *part. 8. cap. 9. concl. 3.* vbi sic asserit: [Tertiò obseruandum, probabile mihi esse, ad essentiam formæ non spectare, vt sensus, qui vngitur, nominetur; sed sufficere ad valorē Sacramenti, si dum oculus, verbi causa, vngitur, Sacerdos dicat. *Per istam sanctam Vnctionem*, &c. *indulgeat, tibi Deus, quicquid peccasti*, & idem in aliis sensibus repetat, eos minimè exprimendo. Sicut enim in forma Confirmationis frons non exprimitur, etsi illius vnctio sit essentialis: ita, quamuis vnctio sensuum sit necessaria ad substantiam huius Sacramenti, non sequitur, quòd in forma sensus essentialiter exprimi debeant. Confirmatur: nam, si dum oculus vngitur, proferat Sacerdos formam modo iam dicto, sufficienter indicabit se à Deo petere, vt remittat ægroto quicquid per visum peccauit, & sic de aliis. Imò si inter vngendum omnes sensus, dicat Sacerdos, verba illa tantùm semel: *Per istas sanctas vnctiones indulgeat tibi Deus quicquid peccasti.* probabile est, Sacramentum valere, propter rationem iam dictam: quia, scilicet, sufficienter videtur peti remissio peccatorum

catorum omnium, quæ à quinque sensibus originem duxerunt.] Ita ille, cui adde, ad verbum, Petrum à Sancto Ioseph *in Idea Theol. Sacram. cap. 94. resol. 3.* Vnde suspicor, quòd forsitan ipse fuerit Author dicti Hermetis, cùm omnia ab ipso ad verbum sumat, sed litteræ, Per R. P. G. F. I. in Hermete positæ, non indicant nomen Petri à Sancto Ioseph. Sed quicquid sit de hoc, ego non discedo ab affirmatiua sententia: non tamen audeo negatiuam, tanquàm improbabilem, damnare: & ideò meritò Ioann. Præpositus *in 3. part. D. Thomæ de Sacram. Extrem. Vnct. quæst. vnica, dub. 4. n. 24.* nostram sententiam tantùm esse veriorem dixit.

Sup. hoc infra in Ref. 21. lege eius §. penult. & vltim. & ex Ref. 12. §. 1.

5. Notandum est tamen hîc obiter, quòd potest Sacramentum Extremæ-Vnctionis à pluribus Sacerdotibus validè confici, si vnus aliquam functionem efficiat; & formam ei respondentem proferat; alter verò reliquum perficiat. Verùm, licèt hoc modo validè administrari possit hoc Sacramentum; non licèt tamen ita illud extra necessitatem conferre propter consuetudinem Ecclesiæ, quæ per vnum Ministrum non minùs hoc, quàm alia Sacramenta administrare solet. Si tamen post vnam, vel alteram vnctionem peractam, & formas partiales eis respondentes prolatas, Minister interiret; posset alius Sacerdos reliqua absoluere. Secùs, si absoluisset quidem vnctionem aliquam; nullam tamen formam adhuc protulisset: tunc enim totum repetendum esset, eò quòd sola vnctio sine forma non habet perfectionem partialem Sacramenti, neque aliquid confectum relinquit. Imò, si periculum esset, ne ægrotus interiret, antequàm omnes vnctiones ab vno peractæ essent, posset vnus vnum sensum vngere, & alius alium diuersæ rationis: si enim propter necessitatem conferentis Sacramentum plures Ministri successiuè adhiberi possunt; cur etiam licitè simul adhiberi non poterunt propter necessitatem ipsius suscipientis? Maximè, quia sicut ordo ita nec successio inter istas vnctiones est essentialis. Quare, cùm sit accidentalis, in necessitate permitti potest. Non tamen in dicta necessitate secundus Minister ita admittendus est vt vnus vngat vnum oculum, & alius alium, & sic de reliquis sensibus. Et ratio est: quia secundus admitti non debet, nisi vt eo iuuante, res citiùs peragatur. At hoc non habet locum in graui necessitate, in qua potest Sacerdos vngere tantum vnum oculum, vnam aurem, &c. Si ergo alter simul inungat alium oculum, & aliam aurem, Sacramentum non erit citiùs confectum, quàm si prior illud solus administraret, & ita secūdus Minister frustrà adhibebitur. Quare quādiu vnus inungit oculum, alius autem, vel aliū sensum diuersę rationis inūgere debet. Vide Doctores citatos.

Sup. hoc latè infra in Ref. 21. à principio.

Sup. hoc infra in Ref. 22. & in Ref. 21. §. 2. in fine, & seq.

6. Nec etiam hîc deseram adnotare nouissimè Patrem Quintanadueñas *in Theol. mor. tom. 1. tract. 5. singul. 4. num. 4. & 5.* ex priuilegio concesso Benedictinis, posse conferri Extremam-Vnctionem à Regularibus, Primò, familiaribus Regularium, hospitibus, iter agentibus, peregrinantibus, qui infirmati fuerint in eorum Monasteriis. Secundò, iis Architectis, aut cuiuiuis artis, aut officij Officialibus qui in Monasterio operam dant, siue sint exteri, vel ciues illius vrbis, domiciliumque in ea habentes, si contingat periculoso, & repentino morbo in Conuentu corripi. Tertio, similiter iis, qui Ecclesiæ immunitate gaudentes ibi graui infirmitate corripiuntur. Quartò, omnibus tandem laïcis, quibus contingit intra Conuentuum septa repentino casu hoc Sacramento indigere. Quintò, etiam iis, quibus in prædiis, seu grangiis Regularium hoc euenerit, hæc sint velut quædam Conuentuum partes, vt videbimus *in Appendice*: vbi de Iub. comm. generalis, & illa sub nomine, *Eremitorium*, comprehendi possunt.

Sup. his supra in tr. 2. Ref. 22. §. vltim. & in Ref. 63. & in tom. 7. tr. 1. Ref. 55 §. vltim. in principio, & in alio vlt. §. eius annot.

Hæc ex ipso priuilegio satis colliguntur, quod, vt rectè Emmanuel *t. 2. q. 67. art. 1.* ait, explicari debet, vt aliquid vltra ius commune operetur de iis, qui neque sunt famuli, neque familiares; si hi intra septa Monasteriorum infirmari, & curari contingat; pro quibus tamen non recurrendum est ad Parochos: vt eis Sacramenta Eucharistiæ; & Extremæ-Vnctionis possint ministrare. Ita Quintanadueñas.

Sup. hac Eucharistia in Ref. 2. not. præteritæ & in aliis eius primæ not. &c.

7. Sed debebat hîc Author considerare, an dictum priuilegium Nicolai Franci, Nuntij Apostolici, sit, vt optimè obseruat Lezzana *in Summa, tom. 2. c. 16. num. 20.* inter viuæ vocis oracula annumerandum, & ideò his temporibus inutile. Tamen ipse Pater Lezzana *tom. 3. verb. Extrema-Vnctio, num. 3.* adducit aliud priuilegium concessum nobis Theatinis à Pio V. ad ministrandum hoc Sacramentum etiam mercenariis famulis, operariis, & seruis Congregationis nostræ, ac quibusuis hospitibus, etiam sæcularibus, quos in locis nostræ Congregationis reperiri contigerit. Vide etiam Villalobos *in Summa, tom. 1. tract. 10. difficul. 6. num. 3.* vbi sic ait: [Ha se de aduertir, que Clemente IV. concedio à los Religiosos de nuestra Orden, (y otras Religiones tienen otros priuilegios de la misma manera,(que puedan administrar libremente los Sacramentos à los criados, que moran en su seruicio: y si murieren, enterrarlos en sus cementerios: y lo mismo se ha de entender, aunque el criado sea casado, que de noche se va à dormir à su casa, que en el Conuento se le pueden administrar los Sacramentos; y si cayesse malo, darle la Extrema Vncion, como tiene el P. Portel, por vnos priuilegios de la Orden de S. Geronymo: mas si cae en su casa, hale de dàr el Santissimo Sacramento, y la Vncion el Cura de la Parroquia.] Ita ille. Et hæc dicta esse volo secundùm mentem supradictorum.

Sup. hoc signanter in Ref. not. præteritæ, & supra in tr. 2. Ref. 22. §. vltim.

RESOL. XIV.

An Sacramentum Extremæ-Vnctionis, si in forma non exprimatur sensus, qui vngitur, sit validum?

Et docetur non esse de essentia huius Sacramenti, quod oleum sit ab Episcopo benedictum?

Ex quo infertur, an hoc etiam admitti debeatur in benedictione chrismatis pro Sacramento Confirmationis?

Es part. 10. tr. 12. & Misc. 2. Ref. 32.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam nominatim contrà me docet Martinus de San Ioseph, *in Mon. Confes. tom. 1. lib. 2. tract. 2. de Extr. Vnct. nu. 18.* vbi sic ait: [No se harà Sacramento, si en el fin de la fin de la forma no se dize el sentido, v.g. per visum, & per auditum, &c. contrà Dianam *3. part. 4. tract. 4. resol. 175.* Reginaldum, *lib. 28. n. 56.* Bonacinam, *punct. 3. n. 4.* & alios, porque estas palabras son de la sustancia de la forma y se explica in efecto por ellas; si quitandolas se quita el sentido.] Ita ille.

Quæ nunc hanc sequetur, & latè in Ref. 2. post seq. & in Ref. not. seq.

2. Sed ex incuria, vel amanuensium, vel impressorum, in citata mea Resolutione amissa fuit particula, *non* & ideò sic corrige, *non idem dicēdum videtur, &c.* nam alioquin statim post vnam lineam mihi contradicerem: nam subdo, de necessitate Sacramenti essē explicationem sensuū vngendorū in forma; & ita me citato tenet Leandrus *de Sacram. t. 2. tr. 4. disp. 2. q. 21.*

3. Sed licèt ego hanc sententiam teneam, si tamen contrariam, vt vult Martinus tenuissem, sententiam probabilem sequutus fuissem, & ideò contrà Martinum de San Ioseph, adducam Petrum de San Ioseph cuius verba adduxi *in part. 9. tr. 7. resol. 56.* Et hanc sententiam tenet etiam doctissimus Theologus nostri temporis Nicolaus Ysambert Doctor Sorbonicus *in 3. part. D. Thomæ, tom. 3. disput. 3.* de

Quæ hic est Ref. antecedens, & cursim in fine Ref. 1. not. præteritæ, & latè in Resol. 2.

de Sacram. Exet. Vnct. art. 2. vbi tenet formam Sacramenti Extremæ-Vnctionis consistere dumtaxat in his verbis. *Per vnctionem indulgeat tibi Deus*; etiamsi non exprimatur sensus qui vngitur. Et primum probatur ex hac particula, *istam*, quia si qua ratione esset necessaria, esset maximè vt vnctio determinaretur ad hanc in particulari: at actio ministri iuncta prolationi formæ satis illam determinat. Secundò: idem patet ex particula *Sanctam, seu Sacram*, quia Tridentinum *sess.* 14. *cap.* 1. dum hanc formam refert, nullam facit mentionem illius. Tertio: idem patet ex hac particula, *& suam piissimam misericordiam*, hæc enim apponitur, vt actus misericordiæ Diuinæ, à quo procedit remissio peccatorum, quæ fit per hoc Sacramentum, explicetur: at satis exprimitur per duas istas particulas, *indulgeat Deus*. Quartò: idem patet ex ista particula, *quidquid deliquisti*; hæc enim satis expressè includitur in ista præcedenti, *tibi indulgeat*, cùm hæc indulgentia intelligatur fieri à peccatis, & cùm terminus ille *indulgeat*, ponatur ibi simpliciter absolutè sine vlla restrictione, & terminus absolute positus in aliqua oratione absque aliquo termino eius significationem restringente, sumatur in tota sua latitudine, intelligitur hæc remissio per verbum *indulgeat*, importata, esse de omnibus peccatis, cùm etiam vnum peccatum mortale non remittatur sine alio, & sit impium dimidiam salutem à Deo expectare.

Sup. hoc in Ref. præterita, §. Item. ad lin. 10. &c. Sup hoc ibidem, & 10 Resol. seq. §. vlt. & in Ref. 1. post seq. §. Nam. & magis late in Ref 2. post seq.

4. Tandem idem probatur de istis particulis; *per visum, per auditum*, & alijs similibus, quibus sensus singuli enumerantur, tùm ex eo quod non videtur potior ratio cur vnus sensus debeat necessariò exprimi in forma, quàm alius, maximè cùm tam benè possit homo peccare per vnum sensum, quàm per alium: at omnes Theologi fatentur vnctiones pedum, & renum, non esse necessarias, imò Rituale Romanum expressè monet hanc vnctionem renum semper esse omittendam in fœminis, nec vllam aliam loco illius esse faciendam in alia parte, & proinde forma exprimens partem illam debet similiter relinqui, tum quia tam benè peccata per sensus interiores commissa remittuntur per hoc Sacramentum, imò sola voluntate commissa, quàm quæ committuntur etiam per sensus exteriores, quorum tamen expressio in forma huius Sacramenti non est necessaria: tum quia qui carent aliquo istorum sensuum non desinunt validè accipere hoc Sacramentum. Nec obstat quod vngatur in aliqua parte isti proxima, nam si vnctio talis partis, & mentio illius in forma esset de essentia huius Sacramenti, non posset loco eius alia inungi, quia per institutionem Christi Domini, hæc esset determinata, & non alia; tum denique etsi quinque sensus essent inungendi de necessitate Sacramenti, attamen inde non sequeretur expressionem illorum in forma, esse etiam de essentia, quia est de essentia Sacramenti Confirmationis, vt frons inungatur, non tamen est de essentia formæ illius, vt in illa frons exprimatur; igitur hæc particula exprimens sensum, qui inungitur, non est essentialis formæ huius Sacramenti. Hucvsque Ysambert. Sed, vt dixi: ego non recedo à sententia asserente, sensus qui vnguntur esse in forma explicandos de necessitate Sacramenti; vt tenet nouissimè Trullencb *de Sacram. lib.* 5. *cap. vnic. dub.* 2. *num.* 10.

Sup. hoc eatem supra in Resol. 8. prope finē, vers. Y vnja vu pie. & etiā breuiter ad lin. 6 Ref. 15. pro veraque vnctione pedum, & renum.

5. Nota verò hîc obiter, dictum Ysambert. *vbi suprà, disp.* 2. *art.* 2. docere non esse de essentia huius Sacramenti, quod oleum sit ab Episcopo consecratum, seu benedictum, habetur satis euidens ex declaratione Clementis VIII. Summi Pontificis, in sua instructione super Ritibus Græcorum, data ad Episcopos Latinos, directa anno Domini 1595. cuius verba Arcudius refert, *lib.* 5. *de Sacram. cap.* 2. vbi Summus Pontifex agens de oleo huius Sacramenti, ait verbis expressis, Græcos Sacerdotes non esse cogendos olea sancta, præter Chrisma ab Episcopis Latinis Diœcesanis accipere, cùm eiusmodi olea ab eis in ipsa oleorum, & Sacramentorum exhibitione, ex veteri ritu consecrentur, seu benedicantur. Quare sicut Græci Sacerdotes ex veteri praxi suæ Ecclesiæ, potestate sibi à suis Episcopis olim concessa, & per Summum Pontificem tacito consensu approbata, validè consecrant hoc oleum: ita etiam, multo potiori titulo, simplex Sacerdos ex concessione Summi Pontificis, poterit illud oleum benedicere. Nec obstat, quod agendo de Confirmatione diximus benedictionem Chrismatis non posse validè committi simplici Sacerdoti; nam Summus Pontifex Clemens VIII. in sua instructione, illam expressè excipit, notàtque nunquam Græcis Sacerdotibus simplicibus fuisse commissam, & præter citatos Auctores, hanc partem nostræ propositionis sequuntur Arcudius *loco cit.* Serarius *in sua disput. de Extrema-Vnct.* & alij recentiores, qui viderunt prædictam instructionem Clementis VIII. vnde erit tantùm de præcepto, quòd oleum hoc sit benedictum ab Episcopo, cuius benedictio non potest committi laico, ad quem eius administratio nullo modo potest pertinere, sicut pertinet ad Sacerdotem. Vnde Patres, & Concilia, quæ asserunt oleum hoc debere benedici ab Episcopo, loquuntur de Ministro ordinario, & non de extraordinario, seu per specialem commissionem Summi Pontificis deputato. Hæc omnia Ysambert; cuius sententiam tanquam probabilem admittit Lessius *in* 3. *part. D. Thomæ, cap.* 1. *de Sacr. Extrem. Vnct. dub.* 5. *num.* 10. qui etiam *quæst.* 72. *art.* 2. *dub.* 2. *num.* 15. admittit hoc etiam tanquam probabile in benedictione Sacri Chrismatis pro Sacramento Confirmationis, de qua alibi diximus.

Sup. hoc supra in Ref. 1. in principio, & signanter in fine § 1. & in principio § 2. signāter etiam ante medium § 1. vers. Deinde de necessitate. & in to. 3. tr. 1. Ref. 58. § 2. à lin. 4.

Sup. hac benedictione supra in Ref. 1. § 1. paulo post initiū. vers. multoque magis. & post medium, vers. Quę omnia. & in to. 3. tr. 1. Ref. 18. signanter in fine.

Alibi in to. 1. tr. 2. Ref. 1. § vlt. à principio. & in tom. 3. tr. 1. Ref. 15. à lin. 4 & in Ref. 20. & in alio § earum annotationū.

RESOL. XV.

An forma deprecatiua in Sacramento Extremæ-Vnctionis sit de necessitate Sacramenti?

Et an debeat iterari hoc Sacramentum, sine conditione, si aliquis illud conficeret sub forma indicatiua?

Et an sit sufficiens hac forma. Vngo te oleo sancto, & Deus tibi remittat quidquid peccasti, &c.

Et notatur, quod verba Formæ huius Sacramenti sunt ista: Per istam sanctam Vnctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti per visum, &c. in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti: *Quæ quidem vltima verba*, in nomine Patris, &c. *non sunt necessaria, neque de necessitate præcepti.*

Et an illa verba: sanctam, & piissimam, *sint substantialia?*

Et quid de illis verbis, suam misericordiam, *& de particulis illis*, per visum, per auditum, &c. Ex p. 3. tr. 4 Ref. 174. aliàs 175.

§. 1. SVfficere formam indicatiuam, videtur docere Martinus Becanus *de Sacramentis cap.* 27. *quæst* 7. *num.* 3. vbi sic asserit. Quæres, an necesse sit formam huius Sacramenti esse deprecatoriam: multi affirmant, quia primò Iacobus dicit, *Orent super eum.* Secundò, forma Romana est deprecatoria. Alij negant, primò, quia forma Ambrosiana, & Veneta non est deprecatoria, & tamen est sufficiens. Secundò, quia ex illis verbis, *baptizantes eos*, &c. colligit Ecclesia hanc formam, *Ego te baptizo.* Ergo similiter ex illis, *vngentes illum*, potest colligi hæc forma, *Ego te vngo.* Tertiò, quia in Sacramento Confirmationis sufficiens

Sup. hoc supra in Resol. 13. § 2. paulo post initiū, vers. Item si imperatiuo, &c.

ſufficiens hæc eſt forma. *Conſigno te Chriſmate.* Ergo ſimiliter in hoc Sacramento, *Vngo te oleo.* Quartò, quia ſacramentalis forma, etiamſi per modum indicatiuum proferatur, ſolet à SS. Patribus vocari oratio, quo pacto Leo Papa, & alij multi abſolutionem ſacramentalem vocant orationem Sacerdotis. Ergo quamuis in hoc Sacramento proferatur forma per modum indicatiui, ſufficiens erit illud Iacobi ad ſaluandum, *Orent ſuper eum.* Ita Becanus. Et hanc ſententiam probabilem eſſe docent Suarez *in 3. part. tom. 4. diſp. 40. ſect. 3. num. 7.* & Filliucius *tom. 1. tract. 3. cap. 4. num.* 80. nam contrariam, quam ipſi tenent, probabiliorem vocant.

2. Sed negatiuam ſententiam, non ſolùm probabiliorem, ſed omninò certam putauit Nugnus *in addit. ad 3. part. queſt. 33. art. 6.* ita vt ſi aliquis conficeret hoc Sacramentum ſub forma indicatiua, putet debere iterari ſine conditione. Idem etiam docent Coninch *de Sacram. diſp. 19. dub. 3. num. 54.* Ledeſma *in ſum. tom. 1. de Sacram. Extrema-Vnct. cap. 1. concl. 2.* Syluius *in addit. ad 3. part. queſt. 29. art. 7.* & alij communiter. Et ratio eſt, quia duæ formæ non poſſunt eſſe inſtitutæ pro vno Sacramento, niſi ſint æquiualentes, ſaltem in ſenſu; ſi ergo forma deprecatiua ſufficiens eſt, indicatiua ſola non ſufficit, quia non habet æquiualentem ſenſum. Ergo, &c.

3. His ita ſuppoſitis, difficultas eſt, an ſit ſufficiens hæc forma, *Vngo te oleo ſancto, & Deus tibi remittat quidquid peccaſti*, &c. Affirmatiuè reſpondet Suarez *tom. 4. diſp. 40. ſect. 3. num.* 8. ſed aduersùs illum acriter inſurgit Nugnos *in addit. ad 3. part. queſt. 29. art. 7.* vbi ait, quòd nullus auſus fuit vnquam dicere, quòd iſta forma ſit ſufficiens. At nouiſſimè, & meritò ſententiam Suarez ſequuntur Reginaldus *in praxi tom. 2. lib. 18. cap. 9. num. 55.* & Layman *in Theolog. moral. lib. 5. tract. 8. cap. 5. num. 1.* quia verbis indicatiui modi adiungitur ſufficiens deprecatio. Ergo, &c. quidquid in contrarium cum Nugno aſſerat Bonacina *de Sacrament. diſp. 7. queſt. vnica, punct. 3. num. 3.* licèt grauiter peccaret, qui hac forma vteretur.

4. Notandum eſt hìc obiter, quòd verba formæ huius Sacramenti ſunt iſta. *Per iſtam ſacram vnctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti per viſum*, &c. *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti*; quæ quidem vltima verba, *In nomine Patris*, &c. non ſunt neceſſaria, neque de neceſſitate præcepti, vt obſeruat Filliucius *tom. 1. tract. 3. cap. 4. num.* 86. & alij. Illa autem verba, *ſanctam, & piiſſimam*, non eſſe ſubſtantialia, docent Reginald. *tom. 5. lib. 18. cap. 9. num. 56.* Pitigianus *in 4. tom. 2. diſt. 23. queſt. vnica, art. 4. dub. 2.* & alij; quia illis detractis ſenſus adhuc manet integer; idem aſſerunt ſupradicti Doctores de illis verbis, *ſuam miſericordiam*, quia quæ ſequuntur, *indulgeat tibi Dominus*, cauſam principalem, quæ in hoc Sacramento ſufficienter exprimant, illis omiſſis, ſed de hoc alibi. Non idem dicendum videtur de particulis illis, *per viſum, per auditum*, &c. quæ in fine ſingularum formarum partialium ponuntur; igitur de neceſſitate Sacramenti ſufficiunt iſta verba. *Per iſtam Vnctionem indulgeat tibi Deus quidquid per viſum deliquiſti, vel per auditum*, &c. Non ſunt autem omittenda ſupradicta verba, & qui hoc faceret, peccaret.

Sup. his particulis in duabus primis Reſ. not. ſeq. & pro *ſuam miſericordiam*, infra in Reſ. 1. &c.

Ojo diga *Non idem*, ſio falſa.

Sup. his ſenſibus late in duabus Reſ. præteritis, & in Reſol. ſeq.

RESOL. XVI.

An ſit peccatum miniſtrare Sacramentum Extrema-Vnctionis ſub his tantum verbis. Per iſtam ſanctam Vnctionē indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti?

Et aliqua alia explanantur pro verbis contentis in conſueta forma huius Sacramenti.

Et tandem docetur eſſe mortale amplecti opinionem probabilem circa formas, & materias Sacramentorum, relictis certis, & præſcriptis ab Eccleſia. Ex part. 5. tract. 1. & Miſc. 5. Reſ. 58.

§. 1. TRactat hoc dubium Caramuel *fundam.* 68. §. 5. *num.* 530. vbi ſic ait.

2. Peto primò an peccet, qui in adminiſtratione huius Sacramenti vtatur forma eſſentiali, omiſſis verbis omnibus accidentalibus; puta qui tantùm diceret, *Per iſtam vnctionem indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti.* Affirmatiuè reſpondet Diana *part. 3. tract. 4. reſol. 175. §. notandum, & reſol.* 180. & ex eo Antonius Noctmot *in ſumma, verbo Extr. Vnction. num.* 52. ſed cur? An quia vtitur forma probabili? An verò quia omittit verba præcepta; ſi prima valeat ratio, ſcire vellem; cur non poſſit vti opinione probabili in adminiſtratione Sacramenti? Et ſi ſecunda, an ſit mortale? (Immò an ſit veniale?) omittere pauca verba præcepta. Ita Caramuel.

Quæ hic ſic Reſ. 15 & 17. & late ſuper hac quæſt. in Reſ. 13. & 14.

3. Sed ego reſpondeo in adminiſtratione Sacramenti Extremæ Vnctionis non ſufficere formam adductam à Caramuele, nam apud doctores tres ſolum ſententias probabiles inuenio circa præſentem quæſtionem.

4. Prima ſententia docet, vnicam ſufficere vnctionem in quauis corporis parte, ſub vna tantum forma, exprimente omnes corporis ſenſus.

Sup. hoc ſupra ad lin. 10. Reſ. 10. & in fine §. 1. Reſ. 12.

5. Secunda ſententia affirmat ad validitatem huius Sacramenti neceſſarias eſſe quinque ad minimum vnctiones in Oculis, Auribus, Naribus, Ore, Manibus; omnes tamen vnctiones adhiberi poſſe ſub vna tantum forma æquiualente omnibus formis partialibus, vt ſi quis vngendo oculum, aurem, narem, os, manum dicat: Per iſtas ſanctas vnctiones, & piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Deus, quicquid per viſum, auditum, guſtum, odoratum, & tactum deliquiſti.

Et ſup. hoc ſupra in Reſ. 10. per totā. & in alijs eius prima not. & lege etiā doctrinam Reſ. & §§ not. ſeq.

6. Tertia ſententia docet ad validitatem huius Sacramenti neceſſarias eſſe ad minimum quinque vnctiones in quinque corporis ſenſibus, cum quinque partialibus formis, reſpondentibus ſingulis vnctionibus.

Sup. hoc infra in Reſol. 20. §. 1. & 2. & in Reſ. 40. §. vlt. cuſin inter mediū, & finem, & ſignanter ſupra in Reſol. 12. §. Adde. & in tom. 3. tr. 1. Reſ. 60. in lin. 2. & lege ibi §. Verum his. & alias Reſ. & §§ eius not. & in tom. 4. tr. 8. Reſ. 22. §. Confirmatur. & ſeqq. & vide etiā Reſ. annot. præteritā.

7. Et omnes has tres ſententias eſſe probabiles putat Amicus vbi infrà; ſed primam, & ſecundam admittit tantùm tempore neceſſitatis in morbis contagioſis.

8. Sed forma adducta à Caramuele in illis verbis: Per iſtam vnctionem indulgeat tibi Deus quicquid deliquiſti, non includitur in formis ſuperius expreſſis, quia in forma Caramuelis nulla efficitur mentio de ſenſibus corporis. Ergo.

9. Sed dato, & non conceſſo, quod forma Caramuelis eſſet ſufficiens pro validitate Sacramenti, quod ego nego, & me citato negat etiam nouiſſimè Leander *de Sacram. tom. 5. tract. 4. diſp. 2. queſt. 21.* cum aliis.

10. Adhuc dicendum eſt contra Caramuelem, Sacerdotem miniſtrantem cum illa forma peccare mortaliter, vt ego docui, & ideò Amicus *in Curſ. Theol. tom. 8. diſp. 19. ſect. 4. num.* 71. ſic ait; Dico inter has ſententias, tertia eſt omnium tutiſſima, & in praxi ſaltem ſub præcepto ſeruanda, quando nulla vrget grauis neceſſitas; quod euidenter probat vniuerſalis Eccleſiæ Praxis, & ſentiunt ipſamet citata Paſtoralia, & Doctores omnes contrariæ ſententiæ, qui ſolum docent in morbis dumtaxat contagioſis & peſte graſſante ad euitandum periculum infectionis ſeruari poſſe ritum ſecundæ, vel primæ ſententiæ, ceteroqui neceſſitate non vrgente

te

te semper seruandam esse communem praxim Ecclesiæ iuxta tertiam sententiam explicatam. Ita ille.

11. Qui etiam posteà *sect.5.num.*87.hæc subdit: Demum an necessarium sit in formam exprimere omnes sensus, aut sufficiat vnum tantùm, vel nullum, dicendo: Per istam vnctionem indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti. Constat ex iis, quæ docuimus sectione præcedente, an scilicet de essentia huius Sacramenti sint omnes sensus, an sufficiat quamcumque corporis partem inungere. Omnes tamen Doctores notant tam verba, quæ diuinam misericordiam, quam quæ omnes sensus exprimunt sub præcepto proferenda esse, vt habet communis praxis vniuersalis Ecclesiæ, à qua recedere sine vrgente necessitate, graue peccatum est. Ita Amicus.

Qui ad interrogationes Caramuelis satis respondet, & satisfacit. Vide etiam Castrum Palaum *tom.*4. *tract.*26.*punct.*5. *num.*4.

12. Et quidem in forma Caramuelis peccatum non veniale, sed mortale adesse omninò dicendum esse puto, quia licet Reginaldus *in praxi tom.*2.*lib.*28. *num.* 16. & alij censeant, illas particulas per visum, per auditum, &c. non esse de essentia formæ, & de necessitate Sacramenti, quod etiam ex Coninch, Bonacina, & Tannero obseruat Hurtadus *de Sacr. t. de Extrem.Vnct. difficult.*7.

13. Tamen communiter tenent contrarium, & obseruant Præpositus, Martinus de San Ioseph *in mon. confes. tom.*1. *lib.*1.*tract.*1. *de Extrema-Vnctione num.*18. qui malè me citat pro sententia Reginaldi, Lessius *in 3.part. quæst. de Sacram. Extr.Vnct. dub.*6. *num.*13. Granadus *in 3.part. contr.*8. *tract.* 1. *disp.* 7. *num.*9. & alij.

14. Ergo dicendum est contra Caramuelem, si quis relinqueret illas particulas peccaret necessario mortaliter, quia ex earum omissione Sacramentum redderetur dubium, vt optimè obseruat Præpositus *in 3.part. D.Thomæ quæst.vnic.de Sacram.Euchar.dub.*4. *num.*25. ergo, &c.

Quæ hic est supra in te 1. Res.103. 15. Confirmatur nostra opinio, quia vt in superiori resolutione probatum est, secundum sententiam probabiliorem vinum congelatum est apta materia consecrationis, & tamen hoc non obstante, si aliquis Sacerdos ita consecraret, peccaret mortaliter, vt ex communi Doctorum sententia supra probatum est. Ergo licet opinio Caramuelis esset probabilis de forma Extremæ-Vnctionis; tamen hoc non obstante, si sacerdos ita vngeret, dicendum est, quod peccaret mortaliter.

16. Nam in re graui à communi consuetudine Ecclesiæ recederet, & periculo non conficiendi validè Sacramentum se exponeret, & ita in nostris terminis loquens de forma Extremæ-Vnctionis, si relinquatur particula *misericordiam*, docet Reuerendissimus Candidus *tom.*4.*disquis.*3.*art.*2.*dub.*33. Sylvius *in 3.part. quæst.*29. *art.*9. §.*expressio.* Nugnus *de Sacr. tom.*2.*quæst.*29.*num.*9.*difficult.vnica*, & alij. (Sup. hac particula in Res. seq. & in aliis eius not. pro hac quæst.)

17. Vndè non deseram hic apponere verba Petri à Sancto Ioseph *in idea Sacram. cap.*3.*res.*3. sic asserentis; Tertiò obseruandum probabile mihi esse ad essentiam formæ non spectare, vt sensus, qui vngitur nominetur, sed sufficere ad valorem Sacramenti, si dum oculus, verbi causa, vngitur, Sacerdos dicat, per istam sanctam vnctionem, &c. indulgeat tibi Deus quidquid peccasti, & idem in aliis sensibus repetat, eos minimè exprimendo. Sicut enim in forma confirmationis frons non exprimitur, etsi illius vnctio sit essentialis, ita quamuis vnctio sensuum sit necessaria ad substantiam huius Sacramenti, non sequitur quod in forma sensus essentialiter exprimi debeant.

18. Confirmatur: Nam si dum oculus vngitur proferat Sacerdos formam modo iam dicto sufficienter indicabit se à Deo petere, vt remittat ægroto quicquid per visum peccabit, & sic de aliis. Indò si inter vngendum omnes sensus dicat Sacerdos verba illa tantum semel: Per istas sanctas vnctiones indulgeat tibi Deus quicquid peccasti, probabile est Sacramentum valere propter rationem iam dictam: quia scilicet sufficienter videtur peti remissio peccatorum omnium, quæ à quinque sensibus originem duxerunt.

19. Moneo tamen standum esse praxi, & consuetudini Romanæ Ecclesiæ, quæ sensum qui vngitur nominat, & formam quinquies repetit, mutato vnico verbo. Indè enim sufficienter colligitur hunc ritum cadere sub præcepto, quia consuetudo habet vim legis, & non esse immutandum; nisi extrema necessitas, quæ legem non habet, exigeret interdum, vt mutaretur. Hæc à Sancto Ioseph. Quæ quidem verba, vtentem forma Caramuelis, peccare mortaliter demonstrare videntur; nam ex ipsa violaretur praxis, & consuetudo Ecclesiæ in ritu graui circa essentiam Sacramenti: Ergo.

20. Dico itaque doctissimo Caramueli, Sacerdotem administrando Sacramentum Extremæ-Vnctionis cum forma ab ipso præscripta peccare quidem mortaliter ex superius adductis, & ex doctrina adducta à Sanchez *de matr. lib.* 3. *disp.* 20. *num.* 4. & aliis nempe esse mortale amplect. opinionem probabilem circa formas, & materias Sacramentorum, relictis certis & præscriptis ab Ecclesia, prouenire non ex defectu opinionis, & ratione periculi, & irreuerentiæ Sacramenti; Sed quia contrauenitur Ecclesiæ consuetudini, quæ vim præcepti habet. (Sup. hoc supra in te. 1. Resol.102. §.1. ad medium, à vers. sequitur. & in aliis citat. annot.)

RESOL. XVII.

An qui in forma Extremæ-Vnctionis omitteret illa verba: per suam misericordiam conficeret Sacramentum? Ex quo deducitur, quid est sentiendum de omissione illius particulæ. Per istam vnctionem? Ex part.3.tract.4. Res.179. alias 180.

§. 1. NEgatiuè respondet Didacus Nugnus *to.* 2. *in addit.ad 3.part.quæst.*29.*art.*9.*conclus.*4. quia, ait ille, ista particula ponitur, vt explicetur causa principalis huius Sacramenti, & effectus illius; sed magis pertinet ad Sacramentum causa principalis, quàm instrumentalis. Ergo cùm Sacramentum sit nullum per omissionem illius particulæ, nempè *per istam vnctionem*, etiam est nullum per omissionem istius. Ita Nugnus, qui acriter insurgit aduersùs Suarez contrarium docentem *tom.*4.*disp.*40.*sect.*3.*n.*13. (Sup. hoc supra in Res. 13. §. Idem. & in Res.14. §. Sed. & in Res.15.§ vlt. & in Res.16. §. vlt. & pro particula. *Per istam vnctionem*, cuc. sim in Res.1. huius not. & in eodem §.)

2. Sed immeritò quidem, nam opinionem Suarez sequuntur doctissimi neoterici, vt Prigianus *in 4 sentent.tom.*2.*dist.*23.*quæst.vnic.art.*4 *dub* 2 Laymann *in Theol. moral. lib* 5. *tract.*8.*cap.*5.*num.*3. Reginaldus *in praxi, tom.*1.*lib.*18.*cap.*9.*num.*56. Filliucius *tom.*1. *tract.*3. *cap.* 4. *num.* 85. Coninch. *de Sacram. disp.*19. *dub.*4.*num.*15. & alij.

3. Dico igitur, quòd si aliquis Sacerdos in vngendo infirmum, omitteret ista verba, conficeret Sacramentum. Et ratio est, quia expressio causæ principalis effectus Sacramenti in aliis formis non solet esse de substantia, nisi vbi est necessaria inuocatio Trinitatis, ob rationem specialem. Adde, quòd in illis verbis, *Indulgeat tibi Deus*, causa principalis, quæ in hoc Sacramento operatur, sufficienter exprimitur. Ergo, &c. Vnde patet responsio ad argumentum Nugni.

RESOL. XVIII.

An supradicta Vnctiones facienda sint in modum Crucis saltem ex necessitate pracepti? Ex part. 3. tr.4 Res.177. aliàs 178.

Sup. hoc supra in Res.2. §. In omni, cursim ad medium, & in Res.10.§. vltim.& pro extrema necessitate in aliis Res.huius tract.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Syluester *verb.vnctio*,§.2. & glossa *in cap.nunquid,de consecrat.distinct.*5. cum Petro de Ledesma *in summa, tom.1 de Sacrament. Extrema-Vnctionis, cap.2.concl.2. diffic.2.* & Didaco Nugno *in addit.ad 3.part.quast.29. art.6.* vbi sic asserit. Mortale peccatum est, facere vnctiones sine figura Crucis. Probatur, quia est contra communem consuetudinem Ecclesiæ in re graui. Vnde falsa, & improbabilis mihi videtur sententia Suarez, dicentis non esse graue peccatum omittere Crucem. Ita Nugnus.

2. Sed hic auctor, vt alibi etiam notauimus, nimis audacter se gerit in censurandis opinionibus. Vnde ego puto opinionem Suarez, quam ipse falsam, & improbabilem putat, esse probabilissimam, seclusо contemptu, & scandalo; quia nullum est expressè latum præceptum de hac re, neque constat consuetudinem sub hac existimatione introductam esse. Vnde si quis Sacerdos vngeret infirmum, non in modum crucis, malè quidem faceret, non tamen peccaret mortaliter. Et ita nostram, & Suarez sententiam tenent Becanus *de Sacram.cap.27.quaf.3.num.3.* Layman *in Theol.mor.lib.5. tract.8. cap.3. num.7.* Filliucius *tom.1 tract.3.cap.3.n.75.* Coninch. *de Sacram. disp.19.dub.2. num.7.* Zambranus *de cas.occurrentibus tempore mortis, cap.5. num.12.* & alij.

RESOL. XIX.

Notantur aliqua circa Ritus administrandi Sacramentum Extrema-Vnctionis.

Et an omittere recitationem Psalmorum, & Litaniarum, & omnia, qua in Manuali dicenda prascribuntur, dum infirmus vngitur, sit peccatum mortale, si absque necessitate omittantur?

Et an Sacerdos vnum saltem Clericum debeat adhibere, si possit, qui illum iuuet in Orationibus, & responsionibus?

Et an in casu necessitatis Sacerdos non habens Clericum, neque alium, possit vti in responsionibus ministerio famina sine peccato?

Et an Sacerdos in defectu olei eiusdem anni possit vti oleo veteri alterius anni.

Et cursim docetur neque esse de pracepto singulis annis oleum infirmorum reuocari.

Et an Extrema-Vnctio administranda sit cum superpelliceo, stola, & lumine?

Et an in casu necessitatis, si pradicta non extarent, possit Sacerdos, his non adhibitis Extremam-Vnctionem ministrare?

Et deducitur, an liceat ad prabendum Viaticum dicere Missam sine indumentis?

Et an Sacerdos, si non haberet superpelliceum possit sine illo ministrare Viaticum infirmo morituro? Ex part.2. tract.6. & Misc.1. Res.45. alias 46.

§. 1. INter alios ritus, hoc Sacramentum administratur cum recitatione Psalmorum Pœnitentialium, & Litaniarum, & omnia, quæ in Manuali dicenda præscribuntur, dum infirmus vngitur. Sed, an ista omittere absque necessitate, sit peccatum, mortale, negat Palaus *tom.4. tract. 27. disp. vnica. punct.8.num.14.* & Granado *in 3.part.D.Thoma, contr. 8.tract.vnico, disp. 8. num. 8.* vbi sic ait: [Ad extremum nota, in administratione huius Sacramenti seruanda esse omnia, quæ præscribuntur in Manuali; recitanda, nimirum, omnia, quæ *ibi* ponuntur, nisi acceleratio mortis aliud exigat, vt notauit Henriquez *cap.12.§.5.* si extra hunc casum omitterentur, non credo peccari mortaliter, secluso contemptu; quia non est in Manuali verbum, quod indicet, hoc esse graue præceptum, vt patet ex Rituali Romano, edito iussu Pauli V. anno 1617. quod ab omnibus seruari hortatur, licèt non præcipiat. Si verò in aliqua Synodo sub graui Præcepto id statueretur, obligaret sub mortali, extra casum necessitatis, aut magni periculi prouenientis ex contagioso morbo.] Ita ille.

Sup. hac acceleratione mortis, sup. in Resol.8. prope finem. vers. Y en tal caso, las preces. & in Resol.9 §. vlt. cursissime ad fin. vlt.

2. Item, adhibere debet Sacerdos vnum saltem Clericum, si haberi possit, qui illum iuuet in orationibus, quæ ad hoc Sacramentum præmitti solent, recitandis: alioqui solus Sacerdos poterit omnia peragere, vt expressè definit Alexander III. *c. Quasiuit. de verb. sing.* his verbis: *Sacerdos vno prasente Clerico, & etiam solus, potest infirmum vngere.*

3. Sed, an in casu necessitatis, Sacerdos non habens Clericum, neque alium, possit vti in responsionibus ministerio fœminæ, sine peccato? Affirmatiuè respondet Quintanaduenas *in Theol. moral. tom. 1.tract.5. singul. 6. num. 3.* sic asserens: [Nihilominùs non peccaturam moraliter fœminam Sacerdoti sacram Vnctionem conferenti respondentem, nec Sacerdotem id ei consentientem, existimo: non enim ita prohibitum, & indecens est, vt in Missæ celebratione, & aliqualis necessitas excusat: imò & sine hac non erit mortale.] Hæc ille. Sed Leander *de Sacram. tom.1. tract. 4. disp. 4. quast. 22.* tenet, etiam, extra casum necessitatis posse Sacerdotem hoc Sacramentum solum administrare, & sibimet respondere: & citat Vegam, Bonaciuam, Archangelum, Possеuinum & alios. Sed ego hoc admitterem in casu necessitatis cùm Toleto, Sà, Grassio, & aliis.

Sup. hoc supra in Res.9. §. vlt.

4. Item poterit Sacerdos in defectu olei eiusdem anni, vti oleo veteri alterius anni. Quin etiam putat Henriquez *lib. 2. de Sacram. cap. 29. num. 3.* nullo præcepto Sacerdotem prohiberi infirmos vngere oleo veteri. Ad quod confirmandum affert *in sua Glossa, sub L. V.* authoritatem, tam Theologorum, quàm vtriusque Iuris peritorum Salmanticensium, qui post longam consultationem id determinarunt. Vnde idem Author *lib. 3.cap.8. num.2. in fine*, docet, neque esse de præcepto, singulis annis oleum infirmorum renouari. Et hæc omnia obseruat etiam Amicus *in Cur. Theolog. tom.8.disp. 19. sect. 14. num. 113.* sed aliqui opinionem Henriquez non admittunt: verùm nouissimè illam docet Leander *de Sacrament. tom. 1. tract. 4. disp. 2. quast. 11.* & penes ipsum Lublinus, Ledesma, Ludouicus de S.Iuan, & alij: sed communiter contrarium docent DD.

Sup. hoc supra in Res. 7. & in aliis eius prima not.

Sup. hoc præcepto in resol. not. præteritæ, § 1. & io §.2. à lin. 1. à vers. No es cierto.

5. Item, administranda est Extrema-Vnctio cum superpelliceo, & stola: sed an in casu necessitatis, si non extarent dicta ornamenta, & infirmus moreretur possit, his non adhibitis, ministrari; negant absolutè Suarez, Reginaldus, & alij. Amicus concedit, si infirmus alterius Sacramenti capax non esset. Sed Leandrus, quem citat, & sequitur Quintanaduenas *vbi suprà, singul.5. num. 4.* absolutè concedit. Et quidem, licèt Sacerdos non possit contra Maiorem, ad præbendum Viaticum dicere Missam sine indumentis: tamen est dispar ratio pro casu nostro: nam, vt rectè obseruat Amicus *vbi suprà, num. 117.* in Sacrificio Missæ conficitur Sacramentum, & Sacramentum Sacramentorum, & ideò maior est adhibenda reuerentia: in nostro verò casu solùm ministratur Sacramentum, quod, licèt non sit necessarium, est tamē valdè vtile: ergo, &c. Et hoc quidem à fortiori

Sup. his in tom. 3. tr.1. Res.2. §. Sed pro. & in to. 1.tr. 1.Res.9. § Confirmatur, in fine, & seqq.

Et sup. his indumentis supra in tr.1. Res. 178. §. vlt. & in aliis not primæ dicto §.

fortiori dicendum videtur, quando Sacerdos non haberet superpelliceum; posset enim sine illo ministrare Viaticum ægroto, cùm sit Sacramentum ita necessarium. Et quidem, si opinio probabilis plurimorum Doctorum concedit laico, in illo casu ministrare Viaticum infirmo, ac per consequens, sine superpelliceo: nam plus est tangere Corpus Christi, quàm illud ministrare sine superpelliceo: quantò magis licebit hoc Sacerdoti. Nota etiam, Leandrum *vbi suprà, de Sacram. tom. 1. tract. 4. disp. 4. quæst. 22.* docere, Sacerdotem peccare tantùm venialiter, si administret hoc Sacramentum sine lumine absque causa: & citat Possevinum.

Sup. hoc superpelliceo, magis latè supr. in tr. 2. Resol. 81. à principio.

Sup. hoc supra in Ref. 9. ad lin. 3. & in alio §. eius primæ not.

RESOL. XX.

Quando Sacramentum Extremæ-Vnctionis conferat gratiam?

Et asseritur, quod tametsi plures vnctiones fiant in hoc Sacramento, tamen videtur vna sufficere ad essentiam Sacramenti, siue fiat in capite, siue in pectore, &c. Ex part. 3. tractat. 4. Resolut. 178. alias 179.

Sup. doctrina contenta in hoc & seq. §. lege supra ex Resol. 11. §. 4. & §. Nec obstat. & Ref. 10. & alium §. eius primæ annot. & ex Ref. 16. §. Tertia. & in tom. 3. tr. 1. Ref. 61. à lin. 4. &c.

§. 1. Quidam, vt obseruat Henriquez *lib. 3. cap. 12. num. 3.* probabiliter dicunt in qualibet partiali vnctione, conferri statim gratiam, cùm habeat propriam materiam, & formam, & tamen omnes vnctiones dici vnum Sacramentum, vt duæ species in Eucharistia, vel septem Ordines, dicuntur vnum.

2. Secunda sententia probabilis putat, quòd confertur gratia, quando perficitur vltima vnctio, cum sua forma essentiali, quæ est quinta. Vnde si infirmus moreretur ante quintam vnctionem, non reciperet gratiam. Et ita docent Filliucius *tom. 1. tra. 3. c. 5. n. 126.* Suarez *tom. 4. disp. 41. sect. 2. num. 13.* Io. de la Cruz *in direct. conf. part. 2. de Sacrament. Extremæ-Vnctionis, dub. 1. concl. 3.* Villalobos *in summa, tom. 1. tr. 10. diffic. 5. n. 2.* Ledesma *in sum. tom. 1. de Sacrament. Extremæ-Vnctionis, cap. 1.* Nugnus *in addit. ad 3. part. quæst. 32. art. 6.* & alij.

3. Tertia sententia est Martini Becani *de Sacrament. cap. 25. quæst. 7. n. 6.* & aliorum asserentium, quòd tametsi plures vnctiones fiant in hoc Sacramento, tamen videtur vna sufficere ad essentiam Sacramenti, siue fiat in capite, siue in pectore, &c. Probatur primò, quia nec ex Scriptura, nec ex vniuersali traditione Ecclesiæ aliud colligi potest. Secundò, quia forma Ambrosiana, & Veneta non significant, nisi vnam vnctionem. Tertiò, quia sicut in Baptismo sufficit vna immersio, & in Eucharistia vna species, ita hic sufficit vna vnctio. Nec valet dicere, quòd in Concilio Florētino ponuntur plures vnctiones, nam ibi ponuntur septem, & tamen certum est non omnes esse necessarias. Ergo inde nihil conuinci potest, sicut in multis Conciliis tres immersiones, & duæ species in Eucharistia ponebantur. Et confirmatur, quia si aliquis non haberet oculos, non esset necesse eum vngere super oculos, aut dicere, *Indulgeat tibi*, &c. *quidquid deliquisti per oculos.* Ergo numerus vnctionum non est de essentia huius Sacramenti. Ex his sequitur, quòd hoc Sacramentum statim confert gratiam, quando vnica vnctio peracta est sufficienti verborum forma; reliquæ tamen vnctiones ob receptam consuetudinem non facilè sunt omittendæ, & si autem omittantur, sit sine detrimento Sacramenti, & effectus illius. Hæc omnia Becanus, probabiliter quidem, vt aduertit Sylnius *in addit. ad 3. par. q. 32. art. 6. quæritur 2.* sed tu tene secundam sententiam tanquam probabiliorem, & communiorem.

Sup. hac supra in Ref. 11. §. Nec obstat. in fine, sed lege eam per totum, & alios §§. & vers. eius relatos.

RESOL. XXI.

An Sacerdos, si vngendo infirmum moriatur, possit alius perficere Vnctiones prater Missas?

Et an possit Presbyter vnus vnam partem vngere, & alius aliam in necessitate? Ex part. 5. tract. 3. Resol. 87.

§. 1. Negatiuam sententiam docet Philippus Faber *in 4. sent. distinct. 23. quæst. vnic. cap. 4.* vbi sic ait. Differt Extrema-Vnctio ab Eucharistia, quia si vnus Sacerdos conficiat corpus, & non sanguinem, posset alius Sacerdos perficere illud Sacramentum consecrando vinum tantùm, quod ab alio omissum fuerat, vel incipiendo à principio consecrationis sumere aliam hostiam, eámque consecrare. Deinde consecrare sanguinem, & perficere sacramentum, vt obseruauit Sotus ex D. Thom. *dist. illa 23. art. 5.* In extrema autem vnctione, si vnus Sacerdos faciat duas, vel tres vnctiones, & deficiat, alius non potest exordiri à capite, & vngere easdem partes, quia esset ac si super eamdem hostiam consecrationem repeteret, quod non est vllo modo faciendum debet ergo persequi alias vnctiones quæ omissæ fuerant.

Sup. contento in hac Ref. supra in Ref. 13. §. Notandum est.

2. Sed contrarium docet Molfesius & *in summa, tom. 1. tract. 4. cap. 3. num. 54.* Turrianos *in sum part. 2. cap. 135. d. b. 2. num. 5.* Tannerus *tom. 4. disp. 7. quæst. 1. dub. 3. n. 85.* & Ochagauia *de sacram. Extr. Vnct. qu. 8. n. 5.* vbi ait. Validum est hoc sacramentum si aliquæ vnctiones cum suis formis respondentibus fiant ab vno Sacerdote, & aliæ ab alio, quia ex eo quòd vnus Sacerdos confecit priores vnctiones cum suis formis, & posteriores non confecit, quia non potuit, propter mortem suam, non debet infirmus priuari hoc sacramento: potest ergo ab alio exhiberi non repetendo primas vnctiones, quia illæ fuerunt validæ, integræ, & completæ, & non possunt repeti iterum; sicut neque hostia semel consecrata potest iterum consecrari. ergo ille alius Sacerdos, qui subsequitur, debet solùm posteriores vnctiones cum suis formis efficere. Confirmatur, quia quamuis in aliis sacramentis sacramentum inceptum ab vno Ministro, non posset consummari ab alio, vt in Baptismo, &c. ex eo est, quia non consistunt in pluribus materiis, & formis partialibus, sed in vna tantùm materia, & forma: at hoc Sacramentum habet plures materias & formas partiales, ergo licet quædam vnctiones fiant ab vno Sacerdote, aliæ tamen possunt fieri ab alio Sacerdote. Sicut in sacrificio Missæ, si Sacerdos moriatur post consecrationem Hostiæ, alius Sacerdos debet consecrare calicem, & prosequi sacrificium, & quidem extra casum necessitatis graue peccatum committeretur eo modo diuidendo vnctiones, propter rationem suprà allatam; in casu verò necessitatis nullum. Ita Ochagauia, qui citat D. Thomam, Durandum, Sotum & Sylu. strum, quibus ego ex neotericis addo Præpositum *in 3. part. quæst. vnic. de sacram. Extrema-Vnctionis, dub. 5. n. 37.* & Emanuel Sà *ver. Extr. Vnct. n. 11.* vbi sic ait. Potest Presbyter vnus partem vnam vngere, & alios aliam in necessitate.

Sup hoc vltimo magis latè in Ref. seq. §. 1. & 2. & in §. not. prætereæ ad medium, vers. Imo.

3. Dices numquam adesse hanc necessitatem, quòd multi Sacerdotes possint conferre hoc Sacramentum, cùm illud non sit necessitatis, possitque aliquis sine eo saluari. Respondeo posse interdum maximam esse necessitatem, vt si quis inciderit in amentiam, qui ante eam peccauit mortaliter, cuius quidem habuit attritionem, non tamen perfectam contritionem, ratione cuius sit gratiam consecutus, nec petierit confiteri, & proinde non

possit absolui, non possit etiam illi præberi Eucharistia propter periculum vomitus, huic ita necessaria est Extrema-Vnctio, vt sine illa sit in æternum periturus, cùm illa saluandus, vt est omnino probabilius: ergo potest occurrere moralis necessitas adhibendi plures Ministros huius Sacramenti. Ita Præpositus *vbi suprà, num.* 39.

3. Sed licèt hæc sint satis probabilia, obseruat tamen Ludouicus Mæratius *in D.Thom. tom.* 3. *tract. de Extr. Vnct. disp.* 10. *sect.* 2. *num.* 8. cùm non sit certum, vt visum est, Sacramentum Extremæ-Vnctionis sic à duobus ministratum validum esse, si contingeret Sacerdotem, qui cœpisset infirmum vngere, mori antequam omnes vnctiones absolueret, alteri licitum esse vnctiones à principio petere, perinde atque si prior ille nihil earum inchoasset. Id Theologi docent communiter. Et ratio est, quia id infirmo multo est vtilius, cùm sic Sacramentum certissimè recipiat; fateor tamen S. Thomam in citata ad tertium responsione videri sentire id esse illicitum, & posteriori Sacerdoti esse progrediendum in eo, quod prior inchoauit, quod proculdubio intelligendum est, dum mora inter singulas vnctiones factas à duobus interposita tanta non esset, vt obstare posset validitati Sacramenti, si perfectè omnes ab vno fuissent. Hæc Mæratius.

RESOL. XXII.

An in aliquo casu licitè possint plures Sacerdotes ministrare simul Extremam-Vnctionem, alicui moribundo?

Et an satis sit in administratione huius Sacramenti vnam guttam olei stillare? Ex part. 5. tract. 3. Res. 88.

Sup. hoc in Res. præterita §. 2. in fine, vers. Potest. & in §. seq. & supra in Res. 13. §. Notandum est, ad med. versi. mo, & præsuppositio, in principio huius Res. pro validitate huius Sacram. in §. vlt. huius not. in eius principio.

§. 1. SVppono cum Tannero *tom.* 4. *disput.* 7. *quæst.* 1. *dub.* 3. *num.* 85. & Mæratio *in D. Thom. tom.* 3. *tract. de Extrema Vnctione, disp.* 10. *sect.* 1. *num.* 1. quicquid in contrarium non bene asserat Turrianus *in summa, part.* 2. *cap.* 135. *dub.* 2. *conclus.* 1. validum fore hoc Sacramentum si plures Sacerdotes ita inter se conuenirent, vt dum vnus oculos inungit, formámque profert isti vnctioni respondentem, alter aures inungeret, formámque proferret, tertius nares, & ita de cæteris sensibus, nam inter has partiales vnctiones nullus est ordo essentialis, id est, necessarius ad validitatem Sacramenti. Ita Mæratius, qui tamen subdit hunc modum ministrandi Extremam-Vnctionem esse illicitum, & quòd nulla vnquam potest esse eius necessitas.

2. Sed ego puto posse interdum esse necessitatem, & ita non solùm validè, sed etiam licitè modo, quo suprà, ministrari aliquando hoc Sacramentum, & ita docet Præpositus *in* 3. *part. quæst. vnic. de Sacram. Extrema-Vnctionis, dub.* 5. *num.* 37. vbi sic ait. Aliquando licitè plures possunt concurrere ad confectionem huius Sacramenti, non solùm in casu si minister deficiat antequam perfecerit omnes vnctiones, sed etiam quando periculum esset ne hoc Sacramentum relinqueretur imperfectum, eo quòd ægrotus agat animam. Ita ille, cui adde Suarez *tom.* 4. *disp.* 44. *sect.* 1. *num.* 8. Barbosam *de officio Parochorum, cap.* 22. *num* 9. Filliucium *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 5. *num.* 94. Villalobos *in summa, tom.* 1. *tract.* 10. *diffic.* 6. *num.* 4. & Victorellum *tract. de Extrema-Vnctione, fol.* 74.

Sup. hoc supra in Res. 6.

3. Notandum est etiam hîc obiter secundùm Suarez *tom.* 4. *disp.* 40. *sect.* 2. *num.* 4. satis non esse in ministratione huius Sacramenti vnicam guttam olei stillare, quia id vel non est vngere, vel certè est res aliquo modo dubia, est sed oportere partem corporis oleo linire aliquod per illam diffundendo, hoc enim est propriè, & in rigore vngere. Sed hoc improbat, & meritò, Tannerus *tom.* 4. *disp.* 7. *quæst.* 1. *dub.* 3. *num.* 16. & si diffusio olei necessaria esset, sanè ampulla olei facilè breui vacuaretur & vsu loquendi, & operandi: quæuis enim etiam gutta olei ad veram vnctionem aliquantæ partis corporis sufficit, vt etiam in Confirmatione ob balsami raritatem parcissima vnctio adhiberi solet, nec plus in Ritualibus exigitur. Vnde non est audiendus Marchinus *de peste, part.* 3. *cap.* 6. *num.* 14. & Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 4. *n.* 78. asserentes non satis esse vnam olei sancti guttam in membro pestiferati stillare.

RESOL. XXIII.

An confessio sit præmittenda antequam Parochus inungat moribundum?

Et an sit peccatum mortale conferre Sacramentum Extrema-Vnctionis infirmo, antequam susceperit Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ? Ex part. 5. tract. 3. Res. 92.

§. 1. REspondeo quòd confessio non est necessariò præmittenda, quantum est ex ordine Sacramentorum, nam ad dignè illud suscipiendum satis est ad summum contritio, vel attritio putata contritio, aliunde tamen potest esse obligatio, vt si post viaticum peccasset mortaliter, & post vnctionem timeretur tempus defuturum pro confessione, tunc enim hæc prætermittenda esset, & absoluendus perfectè, etiamsi tempus elaberetur pro vnctione, priùs enim sumenda sunt Sacramenta necessaria, & deinde vtilia. Et hæc omnia docet Filliucius *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 5. *num.* 114. vnde ex his putat Barbosa *de officio Parochi, cap.* 22. *num.* 36. non esse peccatum mortale conferre Sacramentum Extremæ-Vnctionis infirmó, antequam susceperit Sacramentum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, quia infirmus potest per contritionem se disponere ad suscipiendum hoc Sacramentum, tum quia aliquando fieri potest, vt quis recipere possit Extremam-Vnctionem, non verò Pœnitentiam, vel Eucharistiam, vt quando aliquis patitur vomitum, aut ita repentè morbo præocupatur, vt non dederit signa Sacramenti Pœnitentiæ. Nec etiam desinam hîc apponere verba Henrici Villalobos *tom.* 1. *tract.* 10. *diffic.* 5. *num.* 3. vbi sic ait. [Tampoco es necessario recebir la comunion antes de recebir este Sagramento, que no ay præcepto dello, aunque ordinariamente se haze assi. Mas caso podria auer, en que conuiniesse darle la Extrema-Vncion primero, como si buuiesse peligro de la vida, y no se pudiesse traer tan presto el Sagramento de la Eucharistia.] Ita ille.

RESOL. XXIV.

An sit absoluendus moribundus, qui non vult recipere Extremam-Vnctionem?

Ex quo infertur esse peccatum mortale omittere ex negligentia graui Sacramentum Confirmationis?

Et cursim quæritur, an sit præceptum sumendi Extremam-Vnctionem, tempore mortis? Ex part. 5. tract. 3. Res. 97.

§. 1. VIdetur negatiuè respondendum ex auctoritate Scoti *in* 4. *dist.* 7. *quæst.* 2. Richardi *art.* 5. *quæst.* 1. VValdensis *de Sacram. tom.* 2. *cap.* 111. & Petri Soto *lect.* 2. asserentium esse peccatum mortale Pro doctr.

tale

na. quæ hic afferitur in tom. 1. tr. 6. Ref. 16. §. vlt. à in Ref. 17. per totam, & in Ref. 18. §. vlt. & in Resol. 19. ad lin. 4. & in Ref. 44 §. vlt. & in tom. 3. tr. 1. Ref. 9. §. Prima. sed lege eam per totam.

tale omittere ex negligentia graui Sacramentum Confirmationis. Ergo erit etiam mortale omittere ex negligentia Extremam-Vnctionem, nam qui commodè potest recipere Sacramentum, & non vult, censetur illud contemnere. Et ideò Toletus *lib. 2. cap. 14. in fine*, sic ait. Hoc autem Sacramentum non est necessarium necessitate salutis, potest enim homo saluari absque Confirmatione, tamen ipsum ex contemptu relinquere, peccatum est. Est autem contemptus secundùm aliquos, cum tempure Confirmationis apto occurrente, & commoditate oblata suscipiendi, non susciperetur, maximè si probabilitas adsit non futuræ commoditatis. Sic Toletus, cui adde Bellarminum *tom. 1. lib. 1. de Sacrament. in genere. cap.* 22. vbi postquam distinxerat necessitatem medij, & præcepti, subdit, v. g. Sacramentum Confirmationis est præceptum, sed non medium ad salutem simpliciter necessarium, ideo qui negligit accipere eiusmodi Sacramentum, peccat, sed si ex legitima causa non accipiat, nec peccat, nec impeditur à salute. Ita ille, & ideo hæc doctrina videtur etiam militare, quando ex graui negligentia data opportunitate infirmus nollet sumere Sacramentum Extremæ-Vnctionis. Imò Turrianus *in summa. part. 2. cap. 136. dub. 1. concl. 1.* putat probabile esse, quòd adsit præceptum sumendi Extremam-Vnctionem tempore mortis.

Sup. hoc præcepto in to. 3. tr. 1. Ref. 17. à principio.

2. Sed his non obstantibus, in rigore loquendo, puto non peccare mortaliter infirmum nolentem Sacramentum Extremæ-Vnctionis sumere, secluso tamen contemptu, & graui scandalo, vt ego cum multis probaui *in 3. part. tract. 4. resol.* 170. & probant Doctores, quos citat & sequitur Tannerus *tom. 4. disp. 7. quæst. 1. dub. 3. num. 56.* vbi rectè aduertit, quòd non censetur contemnere hoc Sacramentum hoc ipso quòd sciens & prudens illud prætermittit. At licèt hoc verum sit, tamen quia asserit Ludouicus de San Iuan *quæst. vnic. art. 7. de Sacram. Extrem. Vnct. dub. 2. concl. 2.* [A se denotat que quando el enfermo està en peligro de muerte, y no quiere recebir este Sagramento estando en su juyzio cabal, se presume del, que lo menosprecia, y escandaliza a los fieles, pues no quiere recebir en semejante passo vna cosa tan prouechosa, que perdona pecados, de gracia, y socorro sobrenatural contra las tentaciones.] Ideo curet Parochus ne infirmus sine hoc Sacramento moriatur, & hortetur illum, vt illud sumat.

Quæ nunc hanc sequetur, & lege etiam alium §. eius secundæ not & ex Ref. anntr. præteritæ. §. Sed dum. & §. Atque.

RESOL. XXV.

An Sacramentum Extrema-Vnctionis sit suscipiendum sub onere peccati mortalis, & illud sub eodem onere teneatur Sacerdos Ordinarius in tempore necessitatis ministrare?

Et notatur in casu necessitatis, si Pastor absit, vel non possit, aut nollet iniustè hoc Sacramentum infirmo ministrare, tunc inferiorem Sacerdotem posse, renuente Parocho, hoc officium facere ex præsumpta licentia Pontificis, & Ecclesia? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 169. alias 170.

Sup. hoc in Ref. præterita, signanter in eius §. vlt. & in aliis eius primæ not.

§. 1. AD primam dubitationem secluso contemptu, & scandalo negatiuè respondeo, & ita contra Petrum Soto *lect. 2. de Sacram. Extrema-Vnctionis* docet Villalobos *in summa tom. 1. t. act. 10. diffic. 5. num. 1.* vbi sic asserit: [No ay precepto de recebir la Extrema-Vncion, por laqual si se dexara no es pecado, saluo si vuiesse escandalo, ò menosprecio.] Ita ille, & nos alibi. An verò sit peccatum veniale affirmant Coninch *de Sacram. disp. 19. dub. 10. conclus. 1.* & Nugnus *in 3. part. tom. 2. quæst. 23. art. 2.*

Et sup. hoc peccato veniali supra in Resol. 18. cursim in fine, §. 2. & in tom. 3. tr. 1. Ref. 57. recitanter in §. Atque. & §. Sed dum.

diffic. 1. qui tamen notat, Suarez inclinare in illam partem, quòd nullum peccatum sit, sicut etiam hoc docere Villalobos patet in verbis *suprà* allatis.

2. Ad secundam dubitationem respondeo negatiuè cum Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 8. c. 7. n. 3.* vbi ita ait: Sacerdos qui non est proprius Pastor, si absente Parocho, licitè, ac facilè ministrare possit Sacramentum Extremæ Vnctionis in casu necessitatis, ad id ex charitatis lege obligatur, quamuis non obligatione graui, sed solùm culpa mortali, excepto si infirmus grauiter indigere videatur, quia aliquin sine omni Sacramento decedere deberet. Ita ille, qui citat Paludanum, & Coninch.

3. Notandum est tamen hîc obiter in casu necessitatis, si Pastor adsit, vel non possit, aut nollet iniustè hoc Sacramentum infirmo ministrare, tunc inferiorem Sacerdotem posse retinente Parocho, hoc officium facere; nam in tali casu Summus Pontifex licentiam illi præbere censendus est. Ita docent Henriquez *lib. 3. cap. 13. num. 4.* Caietanus *verf. excommunicatio, cap. 64.* Armilla *eodem verb. num. 49.* & alij, quos citat & sequitur Layman *vbi suprà, cap. 6. num. 2.* quidquid in contrarium asserat Syluest. *verf. excommunicatio 7. excom. 14. dub. 2.* & D. Antoninus *part. 3. tit. 24. cap. 34.*

Sup. contento in hoc §. infra in Ref. 29. & in to. 3. tr. 1. Ref. 59. §. Dico secundo, & signanter, §. His suppositis. & seq.

RESOL. XXVI.

An Parochus teneatur tempore pestis ministrare Extremam-Vnctionem, & Eucharistiam cum periculo vitæ?

Et quid, si saltem peste laborantes confessi sunt, an Parochus tuta conscientia in tali casu non teneatur Sacramentum Extrema-Vnctionis illis ministrare cum periculo vitæ?

Et an Sacramentum Pœnitentiæ teneantur Parochi ministrare omnibus suis etiam cum periculo vitæ? Ex p. 3. tt. 4. Ref. 173. alias 174.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docent Syluius *in 3. part. q. 32. art. 3.* & Nugn. *in 3. part. tom. 2. quæst 33. art.... diffic. 2.* qui ita mordiens hanc opinionem tenet, vt contrariam existimet falsam, & impiam.

2. Sed iste auctor nimis rigidè se habet in qualificandis aliorum opinionibus; vnde dicendum est, opinionem negatiuam esse probabilissimam, & illam docet ex Hispanis Theologis Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 10. diffic. 6. num. 7.* vbi sic asserit. [Aunque el parroco en tiempo de peste tiene obligacion de administrar el Sacramento de la penitencia y de la Eucharistia, con peligro de la vido quanto à este Sacramento de la Extrema-vncion, se ha de dezir que si el pecado puede euitar el peligro de la muerte, tiene obligacion à administrarle, mas si no puede sin esse peligro, no tiene obligacion, porque este Sacramento no es de preceto, ni es necessario para la salud del alma, aunque es vtil. Assi lo tienen Armilla, y Suarez;] quibus ego addo Molfesium *in summa, tom. 1. tract. 4. cap. 3. num. 51.* vbi sic asserit. Si peste infecti confessi sunt, posse Parochos tuta conscientia hanc opinionem sequi, & Sacramentum Extremæ-Vnctionis minimè illis ministrare. Ita Molfesius.

Sup. hoc in Resol. seq. & in to. 3. tr. 1. ea Ref. 60. §. vlt. & pro parte Eucharistiæ supra in tract. 2. Ref. 58.

Sup. hoc pro Sacram. Pœnit. supra in tr. 2. attente lege §. vlt. per totũ ausi 58. & infra ad lin. 3. §. seq. & in to. 3. tr. 1. ea Ref. 8. §. 2. post medium, à vers. qua ratione. & in Ref. 49. §. 1. & 2. &c. & pro hoc Sacram. Extremæ-Vnctionis, in to. 3. tr. 1. Ref. 60. §. vlt. ante medium. Et pro Eucharistia contenta ad lin. 6. §. vlt. huius Ref. ante medium §. præsenti huius Resol. & in Ref. 1. huius annot. per totam eam attente lege.

3. Notandum est tamen hîc, quòd Molfesius *loco cit. num. 52.* idem dicendum esse putat de Sacramento Eucharistiæ, sic enim asserit. Sacramentum Pœnitentiæ, quia necessarium est ad salutem proximi, tenentur Parochi ministrare omnibus suis, etiam cum periculo vitæ; Sacramentum verò Eucharistiæ, & sic viaticum, non tenerentur cum tanto periculo, nisi necessitas proximi magna esset, vt, quia

validè dubitaretur de illius salute, si absque viatico decederet; at à longè posset Parochus hortari oues peste laborantea, vt patienter sustineant infirmitatem, ac propositum habeant suscipiendi viaticum, quia in casu necessitatis indicatur satis esse propositum suscipiendi, & sic etiam adimpletur præceptum. Ita Molfesius, & ante illum Maior *in 4. sent. dist. 7. quæst. vlt. & dist. 23. quæst. 1.* sed contrariam sententiam docent Villalobos *vbi suprà*, & Rodriquez *in summa tom. 2. cap. 87. num. 8.* cum aliis.

RESOL. XXVII.

An Parochus tempore pestis teneatur cum periculo vitæ ministrare Sacramentum Extremæ-Vnctionis?

Et an in aliquo casu possit Parochus excusari à ministratione Pœnitentiæ, vt quando esset certus moraliter infirmum non habere conscientiam peccati mortalis? Ex part. 5. tr. 3. Res. 93.

§. 1. RESpondeo negatiuè, quia non est sacramentum necessitatis, & alioquin sufficienter subuenitur necessitati infirmi per alia duo sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, vt ego ipse docui *in 3. part. tract. 4. resol. 174.* Imò Filliucius *tom. 1. tract. 3. cap. 5. num. 99.* putat in aliquo casu posse excusari Parochum à ministratione sacramenti Pœnitentiæ, vt quando esset certus moraliter infirmum non habere conscientiam peccati mortalis, & alioquin periculum vitæ magnum esset. Vnde non est audiendus Turrianus *in summa part. 2. cap. 136. dub. 3. conclus. 1.* asserens Parochum teneri ad ministrandum hoc sacramentum subdito laboranti morbo contagioso, etiam cum periculo contagij & mortis, & ita nostram sententiam tenet etiam Tannerus *tom. 4. disp. 7. quæst. 1. dub. 3. num. 62.*

Quæ hic est Res. antecedens, & in tom. 3. tr. 1. ex Res. 60. §. vlt.

RESOL. XXIII.

An ægrotus, si non fuerit confessus in articulo mortis, teneatur Parochus cum periculo vitæ Sacramentum Extremæ-Vnctionis illi ministrare?

Et quid, si aliquis peste infectus, qui antequam incideret in amentiam, incidit in peccatum mortale, de quo solum habuit attritionem, an tunc Parochus teneatur cum periculo vitæ hoc Sacramentum ministrare, nisi Pastor esset valde necessarius, ex cuius morte multis immineret periculum spirituale? Ex part. 5. tract. 3. Res. 83.

§. 1. REspondeo negatiuè cùm Hurtado *de Sacramento Extremæ-Vnct. diffic. 12. in fine.* vbi sic ait. Obseruandum est Parochum ex iustitia, aut ex fidelitate teneri conferre extremam Vnctionem ægroto eâ indigenti, eámque saltem interpretatiuè petenti, quia tenetur non solùm necessaria, sed etiam vtilia rationabiliter petenti conferre, præsertim in periculo mortis, nihilominùs ad id non tenetur, quando ipsi imminet periculum mortis ex administratione, vt ob pestem infirmi, aut aliter, quamuis infirmus sit absque Extrema-Vnctione decessurus, & quamuis nullum aliud Sacramentum susceperit, quia ex vna parte potest infirmus absque Extrema-Vnctione per contritionem saluari, & ex altera parte non satis constat Extremam-Vnctionem sufficere ad delenda mortalia quoad culpam. Ita Hurtadus, cui adde Adamum Tannerum *in suis eruditissimis commentariis ad D. Thomam tom. 4. disp. 7. quæst. 1. dub. 3. num. 62.* Sed hoc intelligendum esse docet Iacobus Granado *de Sacram. in 3. part. contr. 8. disp. 8. num. 6.* nisi Parochus certò sciret ægrotum esse in statu peccati mortalis, & hoc remedio liberandum esse probabiliter sibi persuaderet, nam in hoc casu, qui certè metaphysicus est, patitur æger extremam necessitatem spiritualem, cui etiam cum periculo vitæ corporalis subuenire tenetur. Ita Granadus. Et alium casum similem ponit etiam Præpositus *in 3. part. quæst. vnic. de sacr. extr. Vnct. dub. 6. num. 47.* vt, v.g. si aliquis est infectus peste, qui antequam incideret in amentiam incidit in peccatum mortale, de quo solùm habuit attritionem, tunc enim putat Parochum teneri cum periculo vitæ hoc Sacramentum ei ministrare, nisi Pastor esset valde necessarius, ex cuius morte multis immineret periculũ spirituale, nũ teneretur cum periculo vitæ illud ministrare, imò nec videretur posse cùm imminens graue malum spirituale communitatis, cui obligatur, præponderet malo vnius, & magis obligetur ipsi communitati, quàm singulis in particulari: vnde non potest cum graui detrimento communitatis priuatis consulere, v.g. in locis hæresi infectis, vel vicinis hæreticis, pro quibus vix possit vllus Pastor inueniri, saltem mediocriter idoneus Pastor, cuius vita est necessaria ad conseruandos subditos in fide, non potest cum aperto vitæ periculo sacramentum Extremæ-Vnctionis ministrare etiam in casu suprà posito.

Sup. hoc lege §. not. seq.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 1. ex Res. 57. §. 57. lege doctrinam §. Aduertendum, & hic infr. ex Res. seq. post medium, ad medium, à vers. & accidere potest.

RESOL. XXIX.

An si ægrotus sit morti proximus, & non inueniatur Parochus, possit simplex Sacerdos, etiam Regularis Sacramentum Extremæ-Vnctionis infirmo ministrare?

Et an si extra casum necessitatis, absente Parocho, Sacerdos infirmum vngeret, in excommunicationem præter peccatum mortale incurreret, vel an hæc excommunicatio restricta sit tantum pro Religiosis? Ex part. 5. tr. 3. Res. 82.

§. 1. HIc casus accidit in quadam villa, & ad illum libet respondere cum verbis Iacobi Granado *de Sacram. in 3. part. controu. 8. tract. vnic. disp. 8. num. 5.* vbi sic asserit. Dubitari potest, an sufficiat licentia tacita, vel præsumpta proprij Pastoris, vt Sacerdos sæcularis, vel religiosus possit alicui ministrare hoc Sacramentum. Respondetur cum Soto *in disp. 23. quæst. 2. art. 1.* quando clarè præsumitur proprium Pastorem id velle, tunc posse licitè ministrari hoc Sacramentum à quolibet Sacerdote; vnde rectè addunt Suarez *disp. 44. sect. 2.* & Henriquez *cap. 13. §. 4.* si ægrotus sit iam proximus morti, & obtineri nequeat licentia à Parocho proprio, siue quia abest, siue quia non vult illam concedere, posse alium Sacerdotem conferre illi hoc Sacramentum, quia proprius Parochus non est rationabiliter inuitus, & saltem credi debet Summum Pontificem id tunc velle, ne æger priuetur hoc Sacramento, quod licèt non sit de necessitate salutis, est valde vtile, & accidere potest, vt ab eo pendeat salus æterna, si nimirum virtute illius Sacramenti consequatur remissionem peccatorum mortalium, vt aliquando obtineri potest. Ita Granadus. Vnde non est audiendus Gauantus *in Enchirid. Episc. ver. Extrema-Vnctio, num. 3.* vbi docet Religiosos non posse ministrare hoc Sacramentum, nec etiam in necessitate; sed tu contrarium tene cum Ioan. Præposito *in 3. part. quæst. vnic. de sacram. Extr. Vnct. dub. 6. num. 43.* & Antonio Fernandez *in Medulla casuum conscient. part. 3. cap. 10. §. 1. num. 8.* vbi tamen aduertit, si extra casum necessitatis absente Parocho Sacerdos infirmum vngeret, in excommunicationem præter peccatum mortale

Sup. hoc supra in Res. 25. §. vlt. & in tom. 3. tr. 1. Res. 59. §. Dico secundo. & signãter 3. His suppositis. & seq. ad literã cum eodem Granado hic citato, & supra in tr. 2. lege doctrinam §. vlt. Res. 16.

Sup. hac licentia supra in Res. 25. §. vlt. &c.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 1. Res. 57. §. Aduertendum, &c.

Sup. hoc supra in tr. 2. cursim ex doctrina § 1. Res. 61. & in tom. 3. tr. 2. ex Res. 59. lege ab eius 3. Dico se-

tale

cundo, vsque ad § vltim. exclusiuè.

tale incurreret, quod etiam docuit Valentia *tom. 4. disput. 8. q. 2. punct. 1.* Sed amicissimus Andreas Victorellus *in Append. ad Posseuin. de officio Parochi, c. 9.* putat contrarium quoad excommunicationem. nam Clement. loquitur tantùm de Religiosis, & pœnæ sunt restringendæ.

RESOL. XXX.

An excommunicatus nominatim, vel suspensus possit in articulo mortis ministrare infirmo Sacramentum Extremæ-Vnctionis?

Et quid tamen si ægrotus confessus fuerit? Ex part. 5. tr. 3. Ref. 81.

Sup. hoc lege doctrinã duarum Resol. sequentium, & in tom. 5. tr. 1. ea Ref. 55 §. vlt. ante medium, vers. Primus est. & ex Resol. 19. § Verum. in fine.

§. 1. CEnset Suar. *in 3. part. tom. 8. disp. 44. sect. 2. num. 6.* excommunicatum non posse, posse verò suspensum, quia hæc censura non priuat actu Ordinis. Verùm id videtur, pace viri docti, minùs solidè dictum, quia vel suspensio est totalis, quam communi iudicio constat prohibere etiam exercitium ordinis, vel est partialis ab officio, vel ordine, quo casu etiam prohibet functionem Ordinis, & administrationem Sacramentorum, vel est tantùm à beneficio, vel iurisdictione, & eo casu etiam nominatim suspensus potest Sacramentum ministrare, quia suspensio à iurisdictione solùm prohibet actus, qui sunt intrinsecè actus iurisdictionis, vt excommunicare, non verò qui sunt actus solius Ordinis, quamuis requirant in Pastore iurisdictionem, vt licitè exerceantur. Itaque respondeo quo casu suspensus ab Ordine potest hoc Sacramentum ministrare, posse etiam excommunicatum; vnde dico si Sacramentum sit infirmo ad salutem extremè necessarium, iuxta modum superiori dubio positum, desitque copia alterius Sacerdotis, posse, imò debere Pastorem nominatim excommunicatum, vel suspensum ministrare, vsque eo casu rigorem Ecclesiasticæ censuræ habere locum cum ea, quæ pro disciplina Ecclesiastica sunt instituta, non debeant vergere in apertum detrimentum animarum. Et hæc omnia docet Ioannes Præpositus *in 3. part. quæst. vnic. de sacram. Extrema-Vnctionis dub. 6. num.* 144. qui etiam in eodem loco putat hanc doctrinam esse fortè veriorem, etiamsi hoc Sacramentum non esset ad salutem infirmi necessarium, quia videlicet fuerit confessus; nam licèt in tali casu non sit ad salutem necessarium, est tamen maximè vtile, & conducens ad remissionem venialium, & ad robur contra diabolicos insultus maximè necessarium: ergo Ecclesia, quæ propter longè inferiorem vtilitatem permittit commercium cum nominatim excommunicato, non censetur in nostro casu illud prohibere, & proinde licet Pastori in fauorem alterius Sacramentum ministrare. Nota tamen quòd contrariam sententiam tenet cum Suarez, Ochagauia *de sacram. Extrema-Vnctionis quæst. 10. num. 3.* Sed tu ne deseras sententiam Præpositi.

RESOL. XXXI.

An in articulo mortis aliquando sit ministranda Extrema-Vnctio ab excommunicato denunciato, & hoc etiam tempore interdicti?

Et quid, si saltem aliud Sacramentum non sit possibile ministrari? Ex part. 5. tr. 3. Ref. 89.

Sup. hoc lege doctrinã Ref. præteritæ, & alios ĩ § sit nos.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet ex Suarez Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 10. diffic. 6. num. 6.* vbi sic ait. [Ha se de aduertir, que el Sacerdote que està descomulgado, no puede administrar esse Sagramento por necessidad que aya del, segun sentencia probable, que pues la Iglesia no permite que se dè este Sacramento en tiempo de entredicho; lo mismo parece se ha de dezir en este caso, y por el consiguiente que el enfermo no le puede recebir del descomulgado.] Sic ille, cui adde Filliucium *tom. 1. tract. 3. cap. 5. num. 97.* Sed ego contrariam sententiam teneo cum Trullenck *in expos. Bullæ Cruc. lib. 1. §. 3. dub. 7. num. 2.* qui ait: In articulo mortis, quando aliud sacramentum non est possibile, non est improbabile posse ministrari Extremam-Vnctionẽ, etiam ab excommunicato denunciato, & tempore interdicti, quia tunc videtur habere locum sacramenti Pœnitentiæ, & potest facere de attrito contritum. Quòd possit in eo casu à denunciato ministrari, docent Coninck *3. part. quæst. 64. art. 6. dub. 2. num. 48.* & Auila *de censur. 2. part. cap. 6. disp. 3. dub. 3. concl. 4.* Si enim à denunciato potest tunc ministrari, poterit etiam tempore interdicti, in quo potest pœnitentia, cuius locum in eo casu Extrema-Vnctio tenere videtur, v. g. si postquam ostendit signa contritionis, amisit vsum rationis, ob idque non potest confiteri & iamiam moritur, videtur tunc posse illi etiam tempore interdicti ministrare Extremam-Vnctionẽ, quia tunc locum pœnitentiæ habere censetur. ita Trullenck *vbi suprà*, quicquid in contrarium asserat Tannerus *tom. 4. disp. 7. quæst. 1. dub. 3. num. 64.* & Ludouicus de San Iuan *quæst. vnic. art. 1. de sacram. Extrema-Vnctio diffic. 1.* vbi docet tempore interdicti non esse ministrandam moribundo sacram Vnctionem. [Porque este Sagramento in ningun acontecimiento es Sacramento de necessidad, ni ay precepto diuino, ni Eclesiastico de recibirle, luego la probibicion de la Iglesia se estiende à estos.] Sed tu ne deseras in casu contingenti tenere sententiam affirmatiuam.

Sup. hac & seq. difficult. pro tempore interdicti in duabus Ref. seqq. & lege etiam §§. annot. seq. &c.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 1. Ref. 2. §. De susceptione, & seqq. & lege etiam Ref. nos. præteritæ.

RESOL. XXXII.

An tempore interdicti possit moribundo conferri Extrema-Vnctio, quando non potest recipere Sacramentum Pœnitentiæ?

Et an in dicto casu possit hoc Sacramentum ministrari ab excommunicato, & etiam denuntiato Ministro? Ex part. 5. tr. 10. Ref. 78. alias 77.

§. 1. CAsus est curiosus, & affirmatiuè respondeo. Puto igitur in articulo mortis quando aliud sacramentum non est possibile, non est improbabile posse ministrari Extremam-Vnctionem, etiam ab excommunicato denunciato, & tempore interdicti, quia tunc videtur habere locum sacramentum Pœnitentiæ, & potest facere de attrito contritum. Quòd possit in eo casu à denunciato ministrari docent Coninck *3. p. q. 64. art. 6. dub. 2. num. 48.* & Auila *de cens. 2. part. cap. 6. disput. 3. dub. 3. concl. 4.* si enim à denunciato potest tunc ministrari, poterit etiam tempore interdicti in quo potest pœnitentia, cuius locum eo in casu Vnctio-Extrema tenere videtur, v. g. si postquam ostendit signa contritionis, amisit vsum rationis, ob idque non potest confiteri, etiam iam moritur, videtur tunc posse illi etiam tempore interdicti ministrare Extremam-Vnctionem, quia tunc locum pœnitentiæ habere censentur. Ita docet Trullenck *in Bulla Cruc. lib. 1. §. 3. dub. 7. numero 2.*

Sup. hoc in Ref. præterita. paulo post initiũ à vers. In articulo mortis. & in Resol. seq. & in to. 3. tract. 1. ex Ref. 2. lege etiam doctrinam à §. De susceptione, & seqq. & pro excommunicato & denunciato Ministro cõtento in hoc textu in principio Rel. 1. huius annot. & in aliis eius primæ annot.

RESOL. XXXIII.

An moribundo sensu carens sit vngendus tempore interdicti?

dicti, non valens alia Sacramenta recipere, si non habeat Bullam Cruciata? Ex part. 3. tr. 4. Resol. 170. alias 171.

Sup. hoc supra in Ref. 31. paulo post initiũ, vers. In articulo mortis. & in Resol. 32. & in to. 3. tr. 1. Ref. 2. §. Sed difficultas.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Petrus de Ledesma *in summa, tom. 1. de sacram. Extrema-Vnctionis, cap. vlt. concl. 4.* vbi sic scribit: [Es cierto que en el tal caso no es licito administrar al enfermo el sacramento de la extrema vncion. Esto enseñan comunmente los Doctores, por que dizen, que de la extrema vncion no se puede administrar en tiempo de entredicho, y nunca sacan este caso; la razon es, porque este sacramento en ningun caso es sacramento de necessidad, ni ay precepto diuino de recebirle, luego la prohibicion de la Iglesia estiendese à este caso.] Ita ille.

2. Sed ego contrariam sententiam in facti contingentia consului, nempè moribundum sensibus destitutum, qui sacram Eucharistiam, & sacramentum Pœnitentiæ, non poterat recipere, fuisse omninò inungendum, etiamsi non haberet Bullam Cruciatæ, & esset in ciuitate interdictum. Et hanc sententiam docet Zambranus *de casibus tempore mortis, cap. 5. dub. 7. num. 5.* vbi sic ait: Satis probabile est, licitè ministrari posse, & debere Extremam-Vnctionem morienti carenti omni priuilegio, etiam tempore interdicti, & maximè si tunc careret sensu. Ita ille, qui multas rationes adducit, & citat Henriquez *lib. 3. cap. 10. num. 3. in glossa litera F.* & multos viros doctos à se consultos. Et ipse L. delma *vbi supra*, etiam hanc sententiam probabilem putat. Restat modò respondere ad argumentum Ledesmæ. Dico igitur, quòd nec iura, nec Doctores loquuntur in casu nostro, cùm negant tempore interdicti posse sine priuilegio dari Extremam-Vnctionem; sed agunt de casu ordinario, in quo moriens recipit aliud Sacramentum, vel quando licèt non recipiat, potest tamen commodissimè adiri iudex, qui possit illud interdictum, vt tollat illud prædicto casu. Igitur nostram sententiam in fauorem animarum omnino amplectendam esse puto, & illam Parochi, si casus occurrat, sine metu in praxim (me impellente, & consulente) deducant.

RESOL. XXXIV.

An Sacerdos tempore pestis possit vngere infirmum, non digito, sed virga oblonga, vt eius contactum effugiat? Ex part. 3. tractat. 4. Resolut. 166. alias 167.

Sup. hoc in Ref. seq.

§. 1. HIs annis elapsis, quando hic morbus miserrimè ciuitatem hanc afflixit, sententiam affirmatiuam consului, quam docent Chapeauilla *de sacram. Extrema-Vnctio. quæst. 34.* & Franciscus Sylvius *in 3. part. quæst. 32. art. 3.* vbi sic asserit: Curet Sacerdos habere vestes breues, & ita eas ad se colligat, vt quàm maximè potest, fugiat contactum infirmi. Præterea ægrotum (si potest) constitui faciat, in loco puro, & libero, non se statuat inter ignem, & infirmum, muniat se præseruatiuis iudicio medicorum; & vti potest virga oblonga, verè tamen oleo tincta, sic vt perficiatur vnctio. Peracta autem vnctione, virgam eiusmodi aut purgabit, ac io similem vsum seruabit, si aurea, vel argentea sit propter reuerentiam Sacramenti, vel igne comburatur, si sit lignea. Ita Sylvius, quæ omnia multum pro praxi in tali casu erant conducentia.

RESOL. XXXV.

An Sacerdos infirmis peste morientibus possit Sacramentum Extremæ-Vnctionis ministrare virgula argentea oblonga, &c?

Et an in tali casu liceat Parocho ministrare Extremam-Vnctionem vngendo quidem omnes quinque sensus, sed vnam aurem, vnum oculum, vnam narem, pedem, manum, & deinde vtendo hoc forma omnes singulas partiales sub vna totali amplectente, dicendo: Per istas sanctas vnctiones indulgeat tibi Deus quidquid per visum, auditum, olfactum, gustum & tactum deliquisti? Ex part. 5. tr. 3. Res. 79.

Quæ hic est Ref. antecedens.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam olim docui *in 3. part. tract. 4. resol. 167.* cum Sylvio & Chapeauilla, quibus nunc addo Victorellum *tract. de sacram. Extrema-Vnctionis, fol. 68.* & Marchinum *de peste part. 3. cap. 5. num. 1.* vbi sic ait: In magno vitæ discrimine non esse incongruum ministrari à Parochis Extremam-Vnctionem à longè virgula quadã, siue argentea, siue lignea, siue ex alia materia confecta ad pestem curandam; & ratio afferri potest, quia ex vna parte huiusmodi instrumenti vsus non infert aliquam huic Sacramento irreuerentiam, ex alia magnum nobis à natura ius tribuitur conseruandæ vitæ. Sic ille. Idem etiam docet Ioannes Præpositus *in 3. part. quæst. vnic. de sacram. Extrema Vnctio. dub. 6. num. 48.* Barbosa *de officio Parochi, cap. 21. num. 16.* Iacobus Mancinus *in practica visitandi infirmos, pract. 8. dub. 18.* vbi ita asserit practicasse D. Petrum de Marchis Archiepiscopum Smyrnensem. vide etiam Suarez *tom. 4. disp. 44. sect. 3. num. 10.* Sed an in tali casu liceat Parocho ministrare Extremam-Vnctionem, vngendo quidem omnes quinque sensus, sed vnam aurem, vnum oculum, vnam narem, pedem, manum, & deinde vtendo hac forma omnes singulas partiales sub vna totali amplectente: Per istas sacras vnctiones indulgeat tibi Deus quidquid per visum, auditum, olfactum, gustum, & tactum, deliquisti; & affirmatiuè respondi *vbi suprà, resolut. 168.* cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Marchinum *loco citato cap. 7.* cum Filliucio *tom. 1. tract. 3. cap. 5. num. 119.* vbi sic asserit. In casu necessitatis, quando nimirum esset vel periculum contagij, vel vt infirmus antè moriatur sub conditione mente concepta posset Minister vnica actione attingere quinque sensus vngendo vnum oculum, vnam aurem, & vnam manum, &c. & super hanc totam vnctionem proferre formam, quæ omnes quinque comprehendat, dicendo: Per has sacras Vnctiones indulgeat tibi Deus quicquid per visum, auditum, odoratum, gustum, & tactum peccasti. Sic enim faciendo, nec fit iniuria Sacramento, & proximo potest esse valde vtile, fortè etiam ita saluabitur, qui aliàs condemnandus fuisset, vt si esset tantùm attritus & confiteri aliàs non posset. Ita Filliucius.

Quæ hic est supra Resol. 10. & in aliis eius primæ annot.

RESOL. XXXVI.

Quo tempore sit danda infirmis vnctio extrema? Ex part. 3. tr. 4. Res. 172. alias 173.

Sup. hoc in Ref. seq.

§. 1. EXperientia nos docet, parentes vtplurimum amare magis corpora, quàm animas infirmorum, & ideò quando agitur de Extrema-Vnctione illis ministranda clamant, & vsque ad vltimum differre volunt; sed in hoc quantum errent etiam contra salutem corporum infirmorum, demonstrat

doctrina

doctrina Soti *in 4.sent.dist.23.quæst.2.art. 2.* & Ioannes de la Crua *in direct. conscient. part. 2. de sacram. Extr.vnct.dub.3. concl.* 3. vbi sic asserit. Sanitas corporis est effectus istius Sacramenti non infallibilis, sed quando sobiectum est dispositum, & aliàs salus corporis expedit saluti animæ, & tunc subiectum est indispositum, quando est ita viribus corporis destitutum, quòd virtus finita istius Sacramenti non potest illud sanare. Et paulò pòst *dub.4. concl.2.* ita ait. Cùm hoc Sacramentum in causando salutem corporis, non operetur miraculosè, sed virtute ordinaria supernaturali, non speretur tempus, quo causæ naturales iuuari non possint, sed adhuc spes salutis duret. Ita ille. Sed audiamus etiam Pitigianum *in 4. sent. tom.2. dist.23. quæst. vnica, art.5. quæst.4.* sic loquentem Non est expectandum, vt infirmus iam sensu, & cognitione careat, nam id est contra reuerentiam, & vtilitatem Sacramenti; nec etiam est expectandum tempus, in quo iam constet infirmum non posse naturaliter viuere, nam hoc etiam derogat secundario fini huius Sacramenti. Nam quamuis hoc Sacramentum supernaturaliter iuuet ad sanitatem recuperandam, non tamen est consentaneum expectare tempus, in quo ferè manifestè sit necessarium miraculum, nam hoc est quodammodo tentare Deum, & virtutem Sacrameoti velle experiri. Hæc Pitigianus.

RESOL. XXXVII.

Quonam tempore infirmitatis debeat Sacerdos inungere moribundum? Ex part.5.tr.3. Ref.95.

Sup. hoc in Ref. præterito. §. 1. LIbet huic dubitationi respondere cum verbis Kellisonij *tom. 2.in 3.part.quæst.32.art.3.* vbi sic ait. Noandum est, quòd sicut non est conferendum sacramentum hoc nisi iis, qui probabiliter præsumuntur extremè laborare, & quasi in exitu huius vitæ constitui, ita non esse nimis differendum hoc sacramentum. In quo peccant Ministri, qoi non adhibent hoc sacramentum, vel amici infirmi, qui Ministrum non accersunt, donec infirmus iamiam exhalaturus est animam, & vsu omni rationis destituitur; quia vsus rationis & deuotio infirmi plurimum confert ad effectum huius sacramenti; & hoc sacramentum confert vires contra tentationes, quæ solent præcedere priuationem vsus rationis, cùm destitutus ratione non sit capax tentationum, neque leuaminis contra vim morbi. Quocirca hac in re prudenter procedendum est, & neque nimium festinandum, (cùm non omnis ægrotus sit
Sup hoc latè in Ref. seq. capax huius Sacrameoti, vt suprà,) neque nimium tardandum, cùm vsus rationis, & deuotio infirmi multum conferat. Quocirca mentitur Caluinus *lib. 4. institut. cap.19. tit. de vltima vnctione, numer.25.* quando asserit, Iacobum omnes infirmos inungi voluisse, Catholicos non infirmos, sed semimortua cadauera sua inficere pinguedine, cùm iam anima in primoribus labris laborat, vel, vt ipsi loquuntur, in extremis. Neque enim omnes Ministri differont hoc sacramentum, donec infirmus mortuus penè sit, vel ratione destitutus, & si qui differant ab Episcopis reprehenduntur, & puniuntur. Vide etiam Philippum Fabrum *in 4.sent.dist. 23.quæst. vnic. disp. vnic. cap.4.*

RESOL. XXXVIII.

An Sacramentum Extremæ-Vnctionis collatum infirmo non grauiter, vel periculose laboranti, sit validum?

Et an si postea periculose laboret, sit ei denuo Sacramentum ministrandum?

Et an in dubio, (non loquor in casu opinionis;) an morbus de se, vel in hoc indiuiduo sit periculosus, possit Extrema-Vnctio ministrari?

Et an in hoc casu ministranda sit Extrema-Vnctio sub conditione? Ex part. 9. tr.6. & Misc.1. Ref.44. alias 45.

§. 1. QVoad primam difficultatem, affirmatiuam sententiam probabilem esse putat Quintanadu. *in Theolog.moral. tom.1. tract.5. singul.2. num 5.* Et quoad infirmitatem grauem, licèt non appareat periculosa, etiam tanqoam probabilem illam admittit Lessius *in 3.part. D. Thomæ, de Sacram. Extremæ-Vnctionis, cap.4. dub.1. num. 21.* Imò etiam in casu, quo morbus non sit ita grauis; hanc sententiam probabilem esse existimat Ioannes Vvigers *in Supplem.3.part. D.Thomæ, quæst.32. num.3.* Sup. hoc in Ref. præterita, post medium, lege vers. cùm non omnes ægrotus.

2. Probari potest hæc opinio, tum ex D. Iacobo, qui solùm expostulat infirmitatem, nullius periculi mortis mentionem faciens, ibi: *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros*, &c. Tum ex Trid. *sess. 14.cap.3.* asserente. *Hanc vnctionem esse infirmis adhibendam, illis præsertim, qui tam periculose decumbunt, vt in exitu vitæ constituti videantur.* Vbi notandum est verbum, *præsertim*, quod indicat, aliis infirmis ab iis, qui constituti sunt in exitu vitæ, vnctionem esse adhibendam: Tum ex Florent. dicente; *His tantum infirmis vnctionem dari debere, de quorum morte timetur.* Expendo verbum, *debere*, quod ad licitum vsum, non ad valorem spectat: aliàs loco, *debere*, vteretur Concilium, verbo, *posse*, Ergo, &c.

3. Sed ego puto, absolutè dicendum in vtroque casu posito *in titulo Resolutionis*, Sacramentum esse inualidum. Et ita docet Suarez *tom.4. in 3.part. disp. 41.sect.2. num. 4.& 5.* Nicolaus Ysambert *in 3.part. tom.3. de Sacram. Extrema-Vnctio.disp.6. art.2.* Granado *in 3. part. contr. 8. tract. vnico, disput.6. num.2.* Castr.Pal. *tom.4.tract.26. disp.vnica, punct.6.num.15.* Caspensis *in Cur.Theolog. tom.2.tract.27.disp.4.sect.2. num. 12.* Amicus *vbi infrà*, & alij communiter. Et ratio sumitur (ait Ysambert, *vbi suprà*) ea citato D.Iacobi; dum pro eo verbo, quod habet vulgata nostra editio, *infirmatur*, Græca editio habet, ἀσθενεῖ quæ, iuxta vim suæ significationis, significat esse sine viribus, & præ infirmitate deficere: item ex eo, quòd idem textus Græcus explicet hanc, *Infirmi*, tali particula, quæ, vt *suprà* notauimus, significat moribundum, graui morbo laborantem, eóque veluti deficientem: tum denique ex illa alia particula, *alleuabit eum*, quæ, iuxta textum Græcum, vt *suprà* monuimus, idem sonat, ac infirmum, præ morbo sopitum sensibus, *excitabit*. Confirmatur ampliùs: si Sacramentum hoc posset conferri homini non ita infirmo, Sanctus Iacobus non diceret, *Inducat Presbyteros Ecclesiæ*; sicut de aliis Sacramentis, quæ sanis, aut parum infirmis administrantur, solemus loqui: quia hoc cedit, tum in reuerentiam, tum in denotionem Sacramenti, & in humilitatem suscipientis: at ait Sanctus Iacobus: *Inducat Presbyteros Ecclesiæ*: id est, vocet eos ad se domum suam, in qua decumbit ægrotus. Deinde, si morbus ille, quem postulat Sanctus Iacobus in suscipiente hoc Sacramentum, esset tantùm leuis, & nullo modo periculosus; non consuleret, tanquàm remedium aliquod, Sacramentum quod est medium aliquod supernaturale; sed diceret, esse recurrendum ad Medicos, & naturalia remedia: quia non videtur esse ita conueniens recurrere ad remedia supernaturalia pro bonis corporis, vbi est euidens superesse naturalia. Probatur item ex Florent. Trident. & eius Catechismo, *vt suprà*:

item,

item, ex eo, quòd Sacramentum hoc frequenter vocetur, *Sacramentum exeuntium Extrema-Vnctio*, quòd conferatur extremo morbo laborantibus.

4. Deinde Concilium Tridentinum *sess. 14. in Proœmio huius Sacramenti*, asserit, institutum esse à Christo Domino, vt finem nostræ vitæ, tanquàm firmissimo quodam præsidio, muniret aduersùs Diaboli insidias. Supponit ergo, non aliis, quàm iis, qui in fine vitæ esse creduntur, ministrandum esse. Quod optimè confirmari potest ex eo, quòd sit totius vitæ Christianæ (vt inquit Concilium) consummatiuum. Secundò, si quilibet infirmus huius Sacramenti capax esset, eique validè ministrari posset, nulla apparet sufficiens ratio, cur Ecclesia solis infirmis periculosis hoc Sacramentum concederet, & aliis denegaret: iniustè enim viderentur priuati tanto Sacramenti fructu; quo ex institutione Christi capaces existunt. Vnde ex his patet responsio ad argumenta contraria.

5. Sed hic obiter quæro, an in dubio (non loquor in casu opinionis,) an morbus de se, vel in hoc indiuiduo sit periculosus, possit Extrema Vnctio ministrari? Et esto, censeat Chapeauilla *de ministrat. Vnct. cap. 5. quæst. 11.* ministrandam esse vnctionem sub conditione: at veriùs existimo cum Layman *tract. 8. cap. 4. circa finem*, ab hoc Sacramento supersedendum esse: tum, quia non est Sacramentum necessitatis: tum, & præcipuè, quia Sacramentum ministrari non potest ei, quem saltem sub opinione probabili non constiterit illius fructus esse capacem: tum, quia est præceptum, ne aliis, quàm vita periclitantibus ministretur; cuius præcepti transgressioni exponitur, qui infirmo dubium vitæ periculum tantùm habenti vnctionem concederet. Et ita etiam docet Palaus *vbi suprà, num. 13.*

6. Non nego tamen, opinionem Chapeauillæ esse probabilem, quam absolutè tenet Ylambert *loco citato, num. 6.* vbi sic ait: [Imò, si Medici nullum adhuc habeant positiuum iudicium; quo prudenter, & probabiliter affirment, infirmum esse in periculo, sed grauiter hæsitent, licèt suspendant iudicium, nihilominùs infirmus non desinit esse capax huius Sacramenti: quia tunc ob eiusmodi prudentem hæsitationem Medicorum, timetur de morte talis infirmi; & proinde cùm ex Florentino *suprà* allegato, hoc Sacramentum debeat dari infirmo, de cuius morte timetur; debet etiam & huic conferri, maximè cùm possit esse ei alicuius necessitatis; & Sacramenta, quæ sunt necessitatis, possint etiam conferri in dubio, ne Christianus priuetur remedio.] Ita ille.

7. Et hæc dicta sufficiant circa primam difficultatem. Deueniamus itaque ad secundam, videlicet, an si infirmus in morbo non periculoso vnctus sacro oleo, posteà incidat in infirmitatem periculosam, sit ei denuò Sacramentum Extremæ-Vnctionis ministrandum? Et affirmatiuè respondet Quintanadueñas *vbi suprà, num. 6.* & meritò quidem. Vnde in eius fauorem adducam authoritatem Patris Amici *in Cur. Theolog. tom. 8. disp. 19. sect. 10. num. 186.* vbi sic ait: [Ex dictis infero; si quis hoc Sacramentum suscepit tempore, quo morbus non censebatur periculosus, posset posteà hoc Sacramentum repetere, quando idem morbus euadit periculosus: tum, quia, *suprà* ex Conciliis ostendimus, hoc Sacramentum collatum infirmo graui, ac periculoso morbo non laboranti, est inualidum: tum, quia, esto, fuerit validum: quia tamen morbus mutatus de non periculoso, in periculosum, constituit infirmum sub noua necessitate, potest iterari.] Ita ille.

RESOL. XXXIX.

An in eadem infirmitate possit Sacerdos aliquem denuo inungere?

Et notatur, quod non est necessarium vt infirmus recuperet sanitatem, & postea incidat in similem, vel alium morbum, & simile periculum, sed satis est, si manente infirmitate v.g. hectica, vel hydropisi euadat periculum mortis, & post aliquod tempus iterum incidat in periculum mortis, tunc enim toties, quoties hoc acciderit, potest iterari hoc Sacramentum? Ex part. 5. tr. 3. Res. 96.

§. 1. HOc sacramentum non respicit tantùm infirmitatem, sed etiam infirmitatis statum, quo secundùm humanam æstimationem infirmus appropinquat morti, quocirca cùm infirmitas non est diuturna, & vnum tantùm est periculum mortis, non debet hoc sacramentum iterari. Quando verò morbus est diuturnus, vt est hectica, & hydropisis, tunc si videtur periculum, vel articulus mortis, debet infirmus inungi, & si postea euadat hoc periculum, & durante illo morbo iterum recurrat idem periculum, debet iterum inungi.

Sup. hoc in Ref. seq. paulo post initium, vers. Vnde. & §. Dicendum.

5. Notandum, hoc sacramentum, vt suprà, esse medicinam, non solùm contra infirmitatem animæ, sed etiam corporis, si illa impediat, quocirca recurrente periculo mortis, repetenda est medicina. Non est autem necessarium, quòd infirmus recuperet sanitatem, & postea incidat in similem, vel alium morbum, & simile periculum; sed satis est si manente infirmitate, v.g. hectica, vel hydropisi, euadat periculum mortis, & post aliquod tempus, (quod relinquitur iudicio prudentis viri) iterum incidat in periculum mortis. Tunc enim toties quoties hoc accidit, potest iterari hoc sacramentum, vt infirmus habeat leuamen in articulo mortis. Quocirca Concil. Trid. *sess. 14. cap. 3. de Extrema-Vnctione*, sic pronunciat. Quòd si infirmi post susceptam hanc vnctionem conualuerint (hoc est, vel omnino recuperauerint valetudinem, vel ad tempus meliùs se habuerint, & euaserint periculum mortis) iterum huius sacramenti subsidio iuuari poterunt, cùm in aliud simile discrimen inciderint. Vide Kellisonium *tom. 2. in 3. part. quæst. 33. art. 2.* Ludouicum de San Iuan. *quæst. vnic. art. 7. de sacram. extrem. Vnct. dub. 5. concl. 2.* Victorellum *tract. de sacram. Extr. Vnct. fol. 70.*

RESOL. XL.

An perseuerante periculo alicuius infirmitatis, in qua sumpta est Extrema-Vnctio, si adueniat periculum alterius infirmitatis possit æger denuo inungi?

Et quid, si antiquum periculum, quod iam desierat, redit, an iterum, ac tertio, vel quoties aduenit periculum, possit infirmus inungi, maxime in ægritudinibus diurnis, vt in hydropisi, & similibus?

Et an sit peccatum mortale absque necessitate non repetere formam Extremæ-Vnctionis in singulis membrorum vnctionibus?

Et quid sentiendum est in prædicto casu de nullitate, aut valore Sacramenti? Ex part. 1 u. tr. 1 1. & Misc. 1. Res. 51.

§. 1. CAsus est curiosus; & apud nullum Doctorem forsan inuenies, nisi apud non minùs ingeniosum, quàm doctum Patrem Dicastillum *de Sacram. tom. 1. tract. 7. disp. 1. dub. 10. num. 164.* vbi sic ait: Quamuis Extrema-Vnctio, non imprimat characterem;

racterem; nequit tamen eodem periculo morbi validè iterari; idque constat ex vsu Ecclesiæ: quando verò adest nouum periculum, aut antiquum periculum, quod iam desierat, redit; validè iterum administrari potest. Vnde etiam perseuerante antiquo periculo, non tamen ità proximo; id est, etiam perseuerante ægritudine eadem, cessante tamen vrgenti illo periculo, si posteà contingat in nouum periculum incidere, validè confertur Sacramentum iterum, ac tertiò, vel quoties de nouo adueniet periculum. Difficilius est, an, si perseuerante eadem ægritudine cum suo statu periculoso, adueniat noua aliqua ægritudo omninò distincta à præcedenti, etiam illa per se tam periculosa, vt sufficiat per se ad conferendam Extremam-Vnctionem, possit iterùm repeti hoc Sacramentum? In qua re, saluo meliori iudicio, Ego distinguerem; si enim ægritudo superueniens indicio Medicorum sit aliquid natura sua comitans, vel ordinariè consequens, aut annexum priori ægritudini perseueranti; tunc, etiam si secundùm leges physicas curationis, & secundùm definitiones ægritudinum, seu morborum, specie distinguantur; possunt, & debent reputari pro vno, & eodem. Item, si morbus, vel ægritudo superueniens ideò periculosa sit comparatione subiecti, quia casu inuenit subiectum præcedenti morbo laborans: secus non futura notabiliter periculosa; potest adhuc illud periculum præcedentis morbi censeri auctum, creuisseque ex aduentu alterius concausæ, ac proinde non iterandum hoc Sacramentum. Si verò causa superueniens, ipsa per se independenter à præcedenti, tam periculosa sit, vt nouum censeatur periculum, sufficiens se solo ad conferendam Extremam-Vnctionem patienti; non improbabile mihi videtur posse iterùm repeti Sacramentum; est enim simpliciter alius status ægroti, morbusque diuersus, maximè, si adhuc erat spes aliqua naturaliter sanandi in præcedenti morbo, tamen ex superuentu sequentis ea spes tollatur. Vnde si contingat ægrotum malignis febribus periculosè decumbentem ab aliquo lethaliter vulnerari, etiamsi ratione prioris ægritudinis susceperit Extremam-Vnctionem; probabile omninò puto, posse iterum licitè, & validè Extremam-Vnctionem recipere: tum quia ægritudo simpliciter noua constituit hominem in nouo & distincto agone, & noua & distincta necessitate auxiliorum respectu secundæ ægritudinis, ad cuius agonem, & certamen nondum existentis non data fuerat gratia præcedentis Sacramenti. Nec enim Sacramentum hoc confert gratiam cum respectu ad auxilia, vel (quod idem est) auxilia non conferuntur intuitu Sacramenti suscepti; nisi comparatione ægritudinis, in qua existebat ægrotus, quando suscepit Sacramentum. Cùm ergo iam existat simul in alia noua ægritudine, non minus indigente gratia, auxiliis, & inductione Presbyterorum Ecclesiæ, qui orent super ægrotum, vt oratio fidei saluet infirmum, & alleuiet eum Dominus; non videò cur ad hos omnes effectus, & ad sanitatem etiam corporis, modo explicato, non possit vti secundo Sacramenti huius remedio, vrgente secunda indigentia; quod enim alia ægritudo nondum obierit, per accidens esse videtur, si expectemus præcisè nouæ ægritudinis indigentiam. Huc usque Dicastillus, quæ secundùm eius mentem dicta esse volo.

Sup. hoc in Res. 200. seq.

2. Dicendum est igitur, posse iterum hoc Sacramentum in ægritudinibus diuturnis, vt in hydropisi, & similibus, quando accidit periculum mortis, quod potest accidere aliquando bis, & ter; vt notat Zanardus *in Direct. Theolog. par. 1. de Sacr. Extr. Vnction. cap. 5. in fine*, quod etiam notauit Ragueccius *in Lucerna Parochorum, de Sacr. Extr. Vnct. quæst. 10. num. 3.* vbi testatur in ciuitate Beneuenti quendam Scipionem Mascambrunum suprà ter fuisse vnctum in quadam infirmitate, in qua melius se habuit, & deinde iterum subiit periculum mortis.

Sup. hoc in Res. præterita.

3. Sed si obiter hic aliquis inquirat, an sit peccatum mortale absque necessitate non repetere formam Extremæ Vnctionis, in singulis membrorum vnctionibus? negatiuè respondet vbi suprà Dicastillus, *dub. 4. num. 69.* sic asserens: De repetitione verò eiusdem formæ in singulis vnctionibus Aliqui putant esse necessariam saltem necessitate præcepti in vnaquaque vnctione suam formam repetere, quod mihi placet. Verùm autem sit peccatum mortale, ita sine vrgenti necessitate omnes conferre Vnctiones, vt interim, dum fiunt, vna tantùm forma communis omnibus proferatur? Aliqui Recentiores dicunt: nisi moneatur vngendus de periculo nullitatis Sacramenti, esse mortale; nam tum supponentes illam doctrinam, quòd in materia Sacramentorum, nec forma, nec materia dubia, nec minister dubius adhiberi debeat; nisi saltem moneatur suscepturus de periculo nullitatis. Quæ sententia probabilis est, & in praxi omninò sequenda: sed non quidquid est positum in opinione, statim censendum dubium quo ad hoc, tunc enim aliqua, quæ quamuis non sint certa omnimoda certitudine; ad eam proximè accedunt; vel tanta est probabilitas, vt possit quis moraliter esse securus. Et quidem in nostro casu, cùm præter Vnctionem legitimam, vt supponimus, oratio Presbyteri adhibeatur communis pro omnibus Vnctionibus, non video esse timendum, aut dubitandum de nullitate, aut valore Sacramenti; vt censeri debeat peccatum mortale ex eo præcisè capite, quòd hic, aut ille Doctor velit mouere Quæstionem. Talis est illa quæstio de valore Sacramenti Pœnitentiæ cum sola attritione, etiam cognita vt tali. Vnde existimo vnicam formam sufficere. *Per istas sacras Vnctiones, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per visum, auditum, odoratum, gustum, & tactum.* Interim exhibendo omnes prædictas Vnctiones: hæc enim verba tam integrè, & expressè significant, atque significarent singulæ formæ per se dictæ. Hæc Dicastillus. Sed ego hanc sententiam in sola necessitate olim admisi, & nunc admitto cum Tannero *tom. 4. disp. 7. quæst. 1. dub. 1. num. 19.* & tenet, me citato, Pater Lugo *de Sacram. in genere, cap. 12. num. 3.*

Sup. hoc supra in Res. 5. paulo post initium, à vers. & doctissimus Barbosa vsque in fine, & in Res. 10. & 31. lege etiam per totas, & in Res. 35. ad medium à vers. sed an in tali casu, &c.

Sup. his materia, forma, & Ministro dubio supra in n. 1. ex doctrina Resol. 20. § 2. post medium, ad vers. Sequitur grauiter. & in alio §. & vers. eius not.

Sup his nullitate, aut valor. supra in Res. 16. §. Tertia. & §. Adhuc & in aliis eius not. & lege etiam Res. & vers. annot. primæ huius §.

Admisit in Res. præterita annot. & in eodem §. Tertia. & in aliis eius not. & significanter lege Resol. 10. &c.

RESOL. XLI.

An Sacerdos moribundus possit se ipsum vngere? Ex part. 5. tr. 3. Res. 95.

§. 1. Videtur affirmatiuè respondendum, quia, vt suprà satis probatum est, Sacerdotem moribundum posse se ipsum communicare; sed respondeo negatiuè, quia S. Iacobus satis indicat diuersas esse personas infirmi & Presbyteri vncturi. Secundò, quia forma mutaretur substantialiter quoad significationem verborum, non enim idem est: indulgeat tibi Deus quicquid deliquisti; &, indulgeat mihi quicquid deliqui, &c. sicut esset mutatio substantialis si quis diceret, Baptizo me, vt docet S. Thom. *quæst. 66. art. 5. ad 4.* Tertiò, quia sacramenta quæ perficiuntur ipso vsu, requirunt ministrum à suscipiente diuersum. Aliud est de Eucharistia, quæ est sacramentum in re permanenti consistens, & ita docet Mercerus *in 3. part. de Sacramentis, quæst. 32. art. 5.*

RESOL. XLII.

An Parochus, si cognoscat per confessionem puerum nunquam actualiter peccasse, teneatur ministrare illi Extremam-Vnctionem? Ex part. 3. tr. 4. Resl. 180. alias 181.

§. 1. NEgatiuam sententiam mordicus tenet Didacus Nugnus *in 3. part. tom. 2. quaest. 32. art. 2. diffic. 2.* & in terminis Ioannes Sancius *in selectis, disp. 27. num.* 18. quia qui nunquam peccauit, subiectum habile non est, cuius respectu forma vnctionis verificari valeat. Nam qua ratione verè dici potest, *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti.* &c. respectu illius, qui nec peccatum, nec peccati reliquias habet, cùm nulla vnquam labe fuerit infectus? Ita Sancius.

2. Sed mihi contraria opinio magis placet, quam tuetur Suarez *tom. 4. disput. 42. sect. 2. num.* 10. quia in hoc casu infirmus indigebit Sacramento Extremae-Vnctionis ob robur acquirendum aduersùs tentationes, & ad superandam tristitiam ex infirmitate manantem, & accipiet gratiam, qua perfectius ad ingressum gloriae praeparetur. Et ita hanc sententiam ex multis aliis rationibus praeter Suarez tenent etiam Villalobos *in summa, tom. 1. tract.* 10. *diffic. 4. num. 7.* Pitigianus *in 4. sent. tom. 2. dist. 23. q. vnica, art.* 5. Reginaldus *in praxi tom. 2. lib. 28. cap. 11. num. 69.* Filliucius *tom. 1. tract. 3. cap. 4. n.* 108. Coninch *de Sacram. disp. 19. dub. 7. num.* 23. Henriquez *lib. 3. cap. 11. num. 3.* & alij.

3. Vnde apparet immeritò hanc sententiam falsam à Nugno fuisse vocatam. Restat modò respondere ad argumentum Sancij, quòd forma non falsificatur in tali casu, dicendo, *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti*; nam hunc sensum facit, Imponendo tibi gratiam sacramentalem de se remissiuam peccati, si fortè adsit, sicut qui in sacramento Poenitentiae absoluit quempiam iam contritum, nam illa verba, *Absoluo te à peccatis tuis*, sensum reddunt, Impono tibi gratiam remissiuam peccatorum. Vide Coninch *de Sacram. disp. 4. dub. 4. num.* 59. & 60. Filliucium *vbi suprà*, & alios.

RESOL. XLIII.

An puer sit vngendus Sacramento sub conditione, quando dubitatur, si habeat vsum rationis?

Et quid, si dictus puer recepisset Sacramentum Poenitentiae etiam sub conditione? Ex p. 3. tr. 4 Resl. 168. alias 169.

§. 1. AD hunc casum ita respondet Zambranus *de casibus occurrentibus tempore mortis, cap. 1. dub. 1. num. 7.* Credo dandam esse Extremam-Vnctionem sub conditione, quando de puero dubitatur, an habeat vsum rationis sufficientem ad sacramentum Poenitentiae; licèt in tali casu dubij de vsu rationis, videatur esse tutius non dare vnctionem, quando dictus puer non posset recipere sacramentum Poenitentiae sub conditione; quamquam non sit omninò improbabile etiam tunc posse dari vnctionem, sub conditione scilicet, Si es capax, propter maximam eius vtilitatem, & fructum in tali articulo mortis, quem summopere refert feliciter concludere. Ita ille. sed tu absolutè, & sine vllo timore dabis Extremam-Vnctionem sub conditione. Et ita docet Sancius *in selectis, disp. 28. num.* 17. qui omnino videndus est.

Sup. hoc in Ref. 1. post seq. eusdem in §. vlt. & sup. in n. 2. Ref. 50. §. 1. in fine.

RESOL. XLIV.

An pueris danda sit Extrema-Vnctio, si non sint capaces Sacramenti Eucharistiae, sed tantum Poenitentiae?

Et asseritur in articulo mortis pueris doli capacibus, & aptis confiteri dandum esse Viaticum? Ex part. 3. tr. 6. & Misc. 2. Resl. 89.

§. 1. NEgatiuè respondet Sotus *in 4. sentent. dist. 23. quaest. 2. art. 2. colum. vlt. ver. si quaeras* Viualdus *in candel. aur. de Extrema-Vnct. cap. de suscipien. num. 7.* & quidam docti neotericus, asserentes pueris dandam non esse Extremam-Vnctionem, nisi in ea aetate, & dispositione sint, vt etiam sacrum Viaticum accipere possint, & hoc multis in locis consuetudine obseruari. Sup. hoc in Ref. seq.

2. Sed aduersùs dictam consuetudinem, & DD. opinionem insurgit, & meritò Melchior Zambranus *de cas. occur. temp. mor. cap. 5. de Extrema-Vnct. dub. 1. per totum.* & DD. quos ipse citat, quibus ego addo Layman *in Theol. moral. lib. 6. tract. 7. cap. 4. num. 2.* & Ludouicum de San Iuan *in summa, tom. 1. de sacram. Extrema-Vnct. quaest. vnica, art. 6. dub. 3. concl. 3.* vbi sic ait. [Para recebir la Extrema-Vncion no es menester que el niño llegue à edad de recebir el Sacramento de Eucharistia, como piensa vn Author moderno, aunque muy docto, porque para recebir el Sanctissimo Sacramento del Altar, es menester mucha mas discrecion, que para la Penitencia, y Extrema-Vncion.] Ita ille; licèt aliqui DD. probabiliter etiam doceant pueros in articulo mortis, qui sunt capaces sacramenti Poenitentiae, esse capaces sacramenti Eucharistiae.

3. Dicendum est igitur omnibus pueris capacibus sacramenti Poenitentiae, atque adeò omnibus post septennium, nisi constaret carere vsu rationis, dandam esse Extremam-Vnctionem, licèt non recipiant, nec sint idonei ad recipiendam Eucharistiam.

4. Verùm non desinam hîc adnotare, quod plures DD. asserunt, in articulo mortis, pueris doli capacibus, & aptis confiteri dandum esse Viaticum. Ita Tannerus *in 3. part. disp. 5. quaest. 6. dub. 5. num.* 116. Henriquez *lib. 8. cap. 42. num. 4.* Armilla *ver. communio, num.* 10. Caietanus *ver. minister communionis, in fine.* Salas *de legibus tract. 14. sect. 13. num.* 127. Reginaldus *tom. 2. lib.* 10. *num.* 82. Suarez *tom. 3. disp. 7. sect. 1 in fine.* Nugnus *in 3. part. quaest. 80. art. 9. diffic. 2. ad 3. argum.* & ego alibi.

Sup. hoc supra in tr. 1. Ref. 88. & 89. & in alio § eorum annotationū.

RESOL. XLV.

An pueri tunc in articulo mortis sint vngendi, quando sunt capaces Sacramenti Eucharistiae?

Et notatur, quod si dubitetur puerum non habere vsum rationis esse adhuc sub conditione vngendum? Ex part. 3. tr. 3. Resl. 85.

§. 1. SOtus *in 4. dist. 23. quaest. 2. art. 2.* & Viualdus, teste Hurtado *de Sacramento Extrema-Vnctionis, diffic.* 10. affirmatiuam sententiam docuerant, sed ipse ibi meritò, sententiam negatiuam docet, quia, ait ille, ad excipiendam Extremam-Vnctionem non requiritur tanta discretio, quanta ad receptionē Eucharistiae, sed sufficit illa quae sufficit ad receptionem sacramenti Poenitentiae, cuius Extrema-Vnctio est consummatiua. Et ita docet etiam Baldellus *tom. 1. lib. 5. disp. 30. num.* 16. & Ioan. Praeposit. *in 3. part. quaest. vnic. de sacram. Extremae-Vnctionis, dub. 7. n.* 57. vbi

Sup. hoc in Ref. praecedenti.

vbi sic ait. Pueri; qui sunt capaces confessionis instituendæ, & absolutionis, sunt capaces huius Sacramenti, quia sunt capaces effectus illius, imò licitè potest eis conferri, etiamsi nundum soliti sint communicare. Vnde Pastores possunt talibus hoc Sacramentum præbere, quia non habet talem cum Eucharistia connexionem, vt hæc necessariò debeat præcedere. Ita ille, & fusè docet hanc sententiam Ioan. Sancius *in select. disp.27. num.6.* & alij penes ipsum, quibus adde Nugnum *in 3.part.tom.2.quæst.32.art.4.* & nouissimè Iacubum Marchantium *de Sacram.lib.3. de Extr.Vnct. cap.1. quæst.1.*

2. Notandum est tamen quòd si dubitetur puerum non habere vsum rationis, esse adhuc sub conditione vngendum, vt ex Sancio & Zambrano docui *in 3.part.tract.4.resol.169.* & me citato, docet nouissimè Ioannes de Lugo *de Sacram. Euchar. disp.19. sect.4. num.41.*

Quæ hic est supra Resol. 43. & in alia Res. eius annot.

RESOL. XLVI.

Vtrum adulto in articulo mortis recenter baptizato sit illi Sacramentum Extrema-Vnctionis ministrandum?
Et an in tali casu sub conditione administranda sit ei Extrema-Vnctio? Ex p.3. tr.4. Res.171. alias 172.

Sup. hoc in Res. seq.

§. 1. Hic casus frequenter solet accidere, & negatiuam sententiam docent Nugnus *in 3.part.quæst.32.art.4.conclus.2.* & Sancius *in selectis, disp.27.num.18.* vbi sic asserit. Ego recens baptizato vnctionem ministrandam non consulerem, nisi nouum post Baptismum peccatum admisisse constaret.

2. Sed contrarium ego teneo, & ideò anno 1620. testatur ipsemet Sancius, fuisse ministratum Cathecumeno Matritensi, mancipio Mahumetano periculoso morbo decumbenti, Sacramentum Baptismi, Eucharistiæ, & Extremæ-Vnctionis successiuè, & immediatè vnum post aliud. Et ita hanc sententiam docent Zambranus *de cas. tempore mortis cap.5. dub.3.num.6.* Ledesma *in summ.tom 1.de Sacr.Extrem. Vnct.cap 6.concl.7.* Vega *in speculo Curat.part.1.cap.13. num.20.* Naldus *in summa,verb Extrema-Vnct.num 9.* Possevinus *de officio Curati cap. 9. num. 4.* Henriquez *lib.3. cap.11. num.3.* Filliucius *tom.1. tract.3. cap.6. num. 108.* vbi sic asserit: Peccatum actuale non est materia proxima, vel remota huius Sacramenti, sicut ast pœnitentia. Ergo quamuis non præcesserit, poterunt omnia essentialia adhiberi, atque adeò conferet effectum suum. Confirmatur, quia si quis in graui morbo baptizetur, etsi in fine vitæ, post viaticum debet sumere hoc Sacramentum, etiamsi nullum peccatum post Baptismum commiserit. Ita Filliucius, & post illum Layman *in Theol.mor.lib.5.tract.8.cap.3. num. 3.* sic asserens. Potest hoc Sacramentum ministrari homini, etiamsi nullum peccatum habeat, v.g. ei, qui immediatè antè baptizatus fuit. Sic ille; vide etiam Suarez *in 3.part.tom.3.disp.42.sect.2.n.9.* Lopez *in instruct.part.1.cap.23.* Syluestrum *ve.b.Extrema-Vnctio.n.5.in 3.dicto,* Paludanum *in 4.dist.23 q.3. n.15.* Richardum *in 4.dist.23.art.4.q.4.* & alios.

3. Vnde licèt Nugnus *vbi suprà in 3.part.quæst.32. art.4. concl.1.* & alij asserant, in tali casu sub conditione ministrandam esse Extremam-Vnctionem; attamen ego puto cum supradictis Doctoribus absolutè posse ministrari; ex quibus valdè miror, aliquos Parochos baptizare infideles tempore mortis, & tamen illis Sacramentum Extremæ-Vnctionis minimè ministrare.

RESOL. XLVII.

An Extrema-Vnctio sit ministranda adulto in periculo mortis statim post Baptismum susceptum? Ex p.5. tract.3. Res.86.

§. 1. Affirmatiuam sententiam puto tenendam & practicandam, quam præter Doctores, quos citaui *in 3.part.tract.4.res.172.* docet etiam Molfesius *in summa, tom.1.tract.4. cap.9.n.42.* & Ludou. à San Iuan. *quæst.vnic.art.6.de Sacr. Extrem.Vnct.dub.3. concl. 4.* vbi sic asserit. [A todos los adultos se ha de dar este Sagramento, si estan en el articulo de la muerte, aunque esten rezien bautizados; porque aunque à estos se les ayan perdonado todos sus pecados por el bautismo, quanto a la culpa y pena, toda via les quedan las reliquias, y resabios del pecado, que es la torpeza para el bien, y pronteza para el mal.] Et ita hanc opinionem tenet Præpos. *in 3.part. quæst.vnic.de Sacram.Extrema-Vnct.dub.7.n.61.* & ratio est, quia hoc Sacramentum habet duplicem proprium & infallibilem effectum; vnus est auxilia, quibus homo potest in illa extrema lucta corroborari; alter est remissio peccati, ita vt hi effectus sint disparati, & vnus ab altero non dependeat, possitque vnus conferri ei, qui non sit alterum recepturus, quisquis autem est capax alterutrius, est capax Sacramenti: cùm ergo is, qui nunquam peccauit: potest tamen peccare, per intrinsecam dispositionem possit recipere auxilia, quibus possit corroborari, potest hoc Sacramentum recipere, ergo, &c. Vide etiam Mercerum *in D.Thom.to.3. tract. de Extr.Vnct.disp.9. sect.3.n.2.* Vnde satis remanet fundata nostra sententia, & ideo Parochi, me consulente, ne deserant infidelibus baptizatis in articulo mortis statim Sacramentum Extremæ-Vnctionis ministrare.

Quæ hic est Res. antecedens.

RESOL. XLVIII.

An mutus, surdus & cæcus à natiuitate sit vngendus Extrema-Vnctione?
Et asseritur, deficiente organo alicuius sensus, locum organi esse vngendum; quod etiam fieri debet, quamuis homo tale organum nunquam habuerit, & proinde nunquam exterius per illud peccauerit, quia potuit peccare desiderio actus illius sensus. Ex part. 5. tr. 6. Res.11.

§. 1. Ratio dubitandi præsertim de cæco, esse potest, quia talis nunquam deliquit ex visione oculorum, cum illa caruerit. Sed contrarium dicendum est, & ideò Possevinus *de officio Curati, c.9.n.15.* sic ait. In cæco à natiuitate benè vnguntur oculi, quia habuit potentiam, licèt non actum peccandi. Idem dicitur in muto & surdo. Ita ille, cui adde Naldum *in summ.verb. Mutus, n.3. & verb. Extr.Vnct. n.8.* vbi ita asserit: Extrema-Vnctio dari debet à Natiuitate surdis, mutis, & cœcis, prope illa organa sensus illius, quo carent, quia licèt exteriùs per illa organa non peccauerint, peccasse tamen possunt per interiores potentias, quibus illa membra respondent. Hæc Naldus. Vnde Ioann. Præpositus *in 3. part. quæst. vnic. de Sacr. Extrem.Vnctionis, dub.8.n.73.* asserit, deficiente organo alicuius sensus locum organi esse inungendum, quod etiam fieri debet, quamuis homo tale organum nunquam habuerit, & proinde nunquam exteriùs per illud peccauerit, quia potuit peccare desiderio actus illius sensus.

Sup. hoc supra in Res.1. §.penult. per totum, & §.vlt.

Sup. hoc ibidem. ad medium prædicti §.vlt.

RESOL. XLIX.

An mulieri deficienti in partu sit ministrandum Sacramentum Extremæ-Vnctionis?

Et infertur hoc Sacramentum non esse ministrandum iis, qui non laborant infirmitate, licet in magno vitæ periculo versentur, & sic non est ministrandum gerentibus bellum, aut existentibus in mari cum periculo mortis, aut damnatis ad mortem per supplicium à Iudice. Ex part. 10. tract. 12. & Misc. 2. Res. 9.

§. 1. NEgatiuè respondet Bonacina *de Sacr. disp. 7. quæst. vnica, punct. 5. n. 6.* Naldus *in Summa, verb. Extrema-Vnctio, n. 5.* Sed ego puto affirmatiuæ sententiæ adhærendum esse, si mulier in partu incipiat deficere. Et ita docet Leandrus *de Sacram. tom. 1. tract. 4. disp. 3. quæst. 21.* & alij penes ipsum; quibus ego addo Patrem Lugo *de Sacram. in genere, cap. 21. num. 5.* & Patrem Amicum *in Curs. Theolog. tom. 8. disp. 19. sect. 9. num. 137.* vbi sic ait: Concedunt hoc Sacramentum multi Doctores fœminis partui proximis: quamquam, vt refert Emmanuel Sà, *verbo, Extrema-Vnctio, in fine*, id vetat Synodus Mediolanensis. Explicandi tamen sunt hi Doctores, vt tunc sit hoc Sacramentum ministrandum fœminis partui proximis, quando ex nimio dolore partus ita corporis viribus debilitantur, vt de morte earum timeatur. Ita ille. Sed audiamus Reuerendissimum Candidum *tom. 3. disquis. 3. art. 5. dub 3.* sic asserentem: Hoc Sacramentum non est conferendum iis, qui non laborant infirmitate, licèt in magno vitæ periculo versentur: & sic non est ministrandum gerentibus bellum, aut existentibus in mari cum periculo mortis, aut damnatis ad mortem per suplicium à Iudice, aut mulieribus in partu existentibus. Quia, hi omnes laborant infirmitate corporali: sed ex verbis D. Iacobi, *cap. 5. Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini*; apertè colligitur, hoc Sacramentum non esse conferendum, nisi laborantibus infirmitate corporali; ergo gerentibus bellum, existentibus in mari, damnatis ad mortem, mulieribus in partu existentibus Sacramentum hoc non debet conferri. Quod si mulier in partu incipiat deficere, est ei hoc Sacramentum dandum; quia tunc ex defectu naturæ proxima est morti. Hæc Candidus. Rectè itaque dixit Trullench *de Sacram. lib. 6. cap. vnico, dub. 4. num. 4.* quòd Extrema-Vnctio mulieribus parturientibus communiter non est danda; nisi vitæ discrimen fundetur in aliqua actuali ægritudine, & infirmitate; vt quia iam cœpit habere acerbissimos dolores, ex quibus iudicio Medicorum appareat probabile periculum mortis. Et ita ego olim consului, mulierem actu parturientem ex grauibus doloribus constitutam ex iudicio Medicorum in probabili periculo vitæ, fuisse vngendam Sacramento; vix enim contingit tale periculum sine ægritudine nata extorsione, & vexatione partium inferiorum, & tunc adduxi pro mea sententia, præter Doctores citatos, Lobbinum *in Summa, verb. Extrema-Vnctio, num. 14.* Reginaldum *in praxi, tom. 2. lib. 48. cap. 10. num. 68.* Vide etiam Filliucium *tom. 1. tract. 3. cap. 5. n. 68.* Vnde valde miratur Leandrus *vbi suprà* cum Archangelo de Rubeis, quomodo Concilium Mediolanense *4. part. 2.* affirmet vulneratos mortaliter inungi posse, & mulierem in partu deficientem inungi non debere: cùm tam ista, quam illi violenter ad mortem infirmentur; imò tantò magis mulier inungi debere, cùm eius infirmitas sit ex defectu naturæ, quæ in partu infirmitatem pati solita est. Sed considera, & recognosce, ne dictum Concilium loquatur de mulieribus existentibus in partu sine periculo, vt obseruat Bassæus *in Florib. Theolog. verb. Extremæ-Vnctionis Sacramentum num. 4.* non autem deficientibus in partu, & constitutis in probabili mortis periculo. Vide Antonium Ragucium *in Lucerna Parochorum, de Sacram. Extremæ-Vnctionis, quæst. 14. num. 1.* & Michaëlem Zanardum *in Direct. Theol. part. 1. de Sacram. Extremæ-Vnctionis, cap. 5. §. 6.*

RESOL. L.

An illis, qui in amentiam inciderunt, sit in periculo mortis ministranda Extrema-Vnctio, licet hoc Sacramentum nunquam petierint?

Et an in tali casu phreneticus, vel furiosus, si resistat, sit ligandus, vel fortiter tenendus, vt recipiat Extremam-Vnctionem, exclusis tamen laicis ad tollendum scandalum? Ex part. 5. tract. 3. Res. 84.

§. 1. REspondeo affirmatiuè cum Ludouico Mæratio *in D. Thom. tom. 3. tract. de Extrema-Vnctione, disp. 9. sect. 2. n. 6.* vbi sic ait. Secundum dubium est, an ministrari possit quibuslibet infirmis de vita periclitantibus etiam non petentibus, imò nec petere, vel ob amentiam, in qua tunc sunt, vel ob aliud impedimentum valentibus. Communis sententia est posse, non modò si antea petierint, nec contraria voluntate suam illam priorem voluntatem postea retractarint, quod certum est, sed etiam dum licèt nunquam expressè petierint, aliquam tamen habent illud suscipiendi intentionem, vel formalem & expressam, vel virtualem & interpretatiuam, quam semper habent ij, qui debitè Sacramenta alia perceperunt, vel de commissis à se peccatis contriti sunt, aut saltem attriti, quod de quolibet, de quo contrarium non constat, semper est præsumendum, quia qui non probatur malus, bonus præsumi debet; & ita docet etiam Filliucius *tom. 1. tract. 3. cap. 5. n. 101.* Ochagauia *de Sacram. Extrema Vnct. quæst. 7. n. 2.* Ludouicus à S. Iuan *de Sacram. Extrem. Vnct. quæst. vnic. art. 6. diffic. 2. conclus. 2. & 3.* & Vega *in speculo Curati, tom. 2. cap. 13 §. 3. num. 13.* vbi sic ait. [Este Sacramento es ordenado tambien para curar los pecados veniales, y las reliquias de los pecados mortales, por tanto à los locos y furiosos y simples de su nacimiento que no supieron nunca pecar, y no pueden tampoco tener deuocion, como se ha de tener à este Sacramento, no se dè administrar. Otra cosa es, si tuuieron luzidos interualos, o enloquecieron por alguna enfermedad, y le pidieron antes, o le dessearon expressamente, o tacitamente, o alomenos le huuieran pedido, si huuieran aduertido, porque à estos les puede ser administrado.] Sic ille. Cui adde Præpositum *in 3. part. quæst. vnic. de Sacram. Extr. dub. 7. n. 59.* Granadum *de Sacram. contr. 8. tract. vnic. disp. 6. num. 4.* Zambranum *de Sacram. Extremæ-Vnctionis, cap. 3. dub. 2.* qui *num. 3.* vt ego alibi notaui, putat in tali casu phreneticum, vel furiosum, si resistat, esse ligandum, vel fortiter tenendum, vt recipiat Extremam-Vnctionem, exclusis tamen laicis ad tollendum scandalum, & sanè non dubito id esse necessarium, quando phreneticus non posset recipere aliud Sacramentum. Ita ille, & nouissimè, me citato, Barbosa *de officio Parochi, cap. 22. num. 31.* Alibi supra in tr. 2. Res. 94. in fine.

TRACTATVS QVINTVS
De Sacramento Ordinis.

RESOLVTIO PRIMA.

An Christus Dominus determinauerit in indiuiduo omnes materias Sacramenti Ordinis? Ex part. 10. tr. 5. & Misc. 1. Res. 65.

Alibi in to. 3. tr. 1. ex lata doctrina resol. 67. §. Dicendum. & §. Nota tamen. sed legé eam per totum, & signanter §. vidisti. & hic infra in resol. seq. & in tom. 4. tr. 5. resol. §. 2. ante medium, à verf. ipse tamen, non designauit, vsque in finem.

§. 1. PRo eo negatiua sententia alibi adduxi vtrosque Lugos Germanos, Ioannem & Franciscum; Pontium, Præpositum, Amicum, Marchinum, Fornarium, Petrum à Sancto Ioseph, & Arcudium. Sed Cardinalis Iustinianus bon. memor. hanc sententiam impugnauit, & ex Nostris impugnat doctus, & amicissimus Pater D. Augustinus de Bellis. Ergo iterum ipsam amplector; nam, præter Doctores citatos, illam tenet sapientissimus & numquam satis laudatus Ioannes de Dicastillo, *tom. 1. de Sacrament. tract. 1. disp. 1. dub. 2. num. 363. & tract. 6. disp. 1. dub. 10. num. 265. & dub. 11. num. 274.* & Leandrus *de Sacram. tom. 1. tract. 1. disp. 1. quæst. 11. & tom. 2. tract. 6. disp. 3. quæst. 3.* Dico itaque ad propositam quæstionem, quòd Christus Dominus, instituendo Ordines, determinauit tantùm eorum materias in genere; nimirùm, vt ea esset legitima cuiuslibet Ordinis materia, quæ existens sensibilis, fui traditione debitè, & sufficienter facta, tam ex parte Ministri, quàm intentionis, significaret tunc de facto, potestatem tali ordini propriam dari ei, qui materiam istam sensibilem, seu signum istud sensibile acciperet in sua ordinatione: particularem autem istius signi determinationem; seu imponere, & veluti affigere significationem practicam istius potestatis huic, vel illi rei sensibili particulari; reliquit faciendum Ecclesiæ, prout, & quando illa iudicaret esse conueniens. Itaque Christus non determinauit in indiuiduo materiam, & formam Sacramenti Ordinis, materialiter sumptas; Nec materiam Eucharistiæ. Nam pro materia, & forma Ordinis, instituit signum sensibile significatiuum potestatis, quæ traditur; & verba talem potestatem exprimentia. Pro materia Eucharistiæ instituit panem, non determinando hunc, vel illum; sed panem, qualecumque esset: nec Vinum album, vel rubrum; sed vinum quodcumque. Et ita in Ecclesia Græca ordinantur Presbyteri, & Diaconi per solam manuum impositionem sub certa forma verborum. In Ecclesia verò Latina per manus impositionem, & per traditionem Panis, & Vini. In Ecclesia Græca consecratur in Pane fermentato; in Latina in Azimo. Igitur quia vtraque Ecclesia confert ordinationem per signum sensibile, & per verba significantia traditionem Sacerdotij, vtraque validè conficit; vtraque, formaliter loquendo, seruat materiam, & formam à Christo institutam; licèt non moraliter; cùm fic vtatur signis diuersis. Et ideò Martinus de San Ioseph *in Monita Confess. tom. lib. 1. de Sacrament. Ordin. tractat. 2. num. 5.* sic ait: [En la Iglesia Grega la materia deste Sacramento es solamente la imposicion de las manos del Obispo, que dize estas palabras: Diuina gratia, quæ semper infirma sanat, & quæ desunt supplet, crear, seu promouet N. Venerabilem Diaconum in Presbyterum, &c. Con que quedan ordenados los Sacerdotes Griegos sin entregarles la Hostia en la Patena, ni el vino en el Caliz. Y dize Padre Lugo *de Sacrament. in genere, dispur. 2. sect. 5. num. 85.* que vio en Roma, que Obispos Griegos Catolicos ordenauan desta manera, sabiendolo, y consintiendo lo el Sumo Pontifice. Y no obsta à lo dicho, que la materia, y forma de los Sacramentos deue ser la misma en todas las Iglesias; por que Christo Señor nuestro no determinò en particular la materia, y forma indiuidual del; lo que quiso fue, que se diesse este Sacramento por alguna senal sensible, que signifique la potestad, que se concede, y por palabras, que signifiquen lo mismo; y las dos Iglesias Latina, y Griega dan el Sacramento del Orden por señal sensible, y formalmente guardan la materia y forma, que instituyò Christo Señor nuestro; aunque no es assi materialmente; porque vsa cada vna de señales diuersas.] Ita ille.

2. Et tandem nouissimè satis latè & solidè hanc sententiam sustinet, & docet Nicolaus Ysambert, Doctor, & Socius Borbonicus *in 3. part. D. Thomæ; tom. 3. de Sacram. Ordin. disp. 3. art. 6. & 7.* qui omninò videndus erit: firmat enim validis argumentis sententiam nostram & respondet ad contraria. Et post hæc scripta inueni, hanc sententiam adhærere etiam Castrum Palaum, *tom. 4. tract. 27. punct. 4. num. 11;* qui citat Bellarminum, Coninch, Layman, & Bonacinam, vnde patet hodie inter Theologos recentiores hanc sententiam communem.

3. Verùm post hæc scripta etiam inuenio Martinon *de Sacram. tom. 5. disp. 66. sect. 4. & 5.* omnia superiùs dicta confirmare, & postquam notauit plures differentias, quoad conferendos Ordines inter Ecclesiam Latinam, & Græcam, tandem firmat, Christum, non determinasse in specie materiam & formam huius Sacramenti; Sed genericè tantùm instituisse, vt loco materiæ adhiberetur signum aliquod sensibile, significatiuum potestatis, quæ traditur: & loco formæ adhiberentur verba eandem potestatem sufficienter exprimentia. Hoc autem requiritur in vtraque Ecclesia. Quare vtraque seruat omnia essentialia à Christo instituta. Determinatio verò istius signi sensibilis, & materialis ad manus impositionem, facta est ab Apostolis: vt indicat Gregorius IX. cap. *Presbyter supra relato*; patetque, eos sic ordinasse Diaconos, *Actor. 6.* Presbyteros, *Actor. 14. vers. 22.* iuxta vim textus Græci; Episcopos, *1. Timoth. 4. & 2. Timoth. 1.* quem ritum Græca Ecclesia hucusque seruauit, atque etiam Latina in iis Ordinibus, qui certò Sacramentales sunt, nempè in Episcopatu, Presbyteratu, & Diaconatu: de aliis enim incertum est, aut potius falsum, quod sint Sacramentales, & à Christo ipso instituti. Sed impositioni manuum adiunxit porrectionem instrumentorum, ad maiorem expressionem potestatis per ordinem collatæ: ita tamen, vt in rigore alterutra sufficiat ad valorem

Sacramenti. Nam, quod sufficiat impositio manuum sine porrectione instrumentorum, patet ex ritu Græcorum. Quòd item sufficiat porrectio instrumentorum sine manuum impositione, significare videtur Gregorius IX. *cap. Presbyter, sæpius citato.* Ex probatur efficaciter eos, qui tenent Subdiaconatum, & quatuor Minores esse Sacramenta. Nam conferuntur per porrectionem instrumentorum sine manuum impositione. Ex parte verò formæ liquet, vtramque Ecclesiam adhibere verba sufficienter exprimentia potestatem, quæ confertur per ordinem. Quare vtraque Ecclesia seruat essentialia Sacramenti, & tantùm differt penes accidentalem determinationem signi sensibilis, & verborum. Item Christus non determinauit in vnica cæremonia, vel multiplici, Episcopatus conferri debere, vel Presbyteratus, aut Diaconatus, vt in Ecclesia Latina confertur duplici, vnica verò in Ecclesia Græca; sed liberum Ecclesiæ reliquit, vel vna cæremonia, vel diuersis significare omnem potestatem, quæ ab vnoquoque illorum Ordinum confertur. Obiicies, Concilium Florentinum, ex vtraque Ecclesia Græca, & Latina coactum, damnasse tacite ritum ordinandi Græcorum, cum definiuit, materiam Ordinis esse id, per cuius traditionem confertur Ordo: Sicut Presbyteratus traditur per Calicis cum vino, & Patenæ cum pane porrectionem, &c. formam verò Sacerdotij talem esse, *Accipe potestatem offerendi Sacrificium in Ecclesia pro viuis, & mortuis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* Vbi nota Græcos huic definitioni non reclamasse, atque ita, tacitè saltem, consentisse. Respondeo cum Arcudio, *lib.6.cap 5.initio,* Græcos non interfuisse, quando in fine Concilij factum est illud Decretum Eugenij pro institutione, & vnione Armenorum, qui per suos Legatos se Romanæ Ecclesiæ tunc adiunxerunt. Quare Eugenius Pontifex, & Concilium per illud Decretum nihil definiuit contra Græcos, nempe illos corrigere, aut docere intendit: sed tantùm instituere Armenos de modo celebrandi Sacramẽta, iuxta ritum in Ecclesia Romana vsitatum, quem ibi describit. Hoc patet ex ipsiosmet Decreti verbis, præsertim initio, & ex actis Concilij, quæ habentur, *tom.4.* Conciliorum veteris editionis: Non potuerunt ergo, neque debuerunt Græci reclamare huic Decreto, cum neque illi conficiendo adessent, neque per illud peterentur; sed tantùm docerentur Armeni Ritum, quo vtitur Ecclesia Romana in Sacramentorum administratione.

Sup. hoc in tom.3. tr. 1. Ref.66. & in tom. 4. tr.8. Ref.19. à lin. 4. & hic infra in Ref.7. §. Probatur. ad medium, & in Ref.8. à §.2. & in Ref. 9. §.2. prope finẽ, à verſ. Imo. & in Ref. 21. §.1. ad medium, à verſ. Et hæc à fortiori. & in Ref. 19. §. vnde. à lin.8.

4. Notandum autem contra eos, qui putant contactum instrumentorum, quæ porriguntur ab Episcopo, esse essentialem Sacramento, Concilium Florentinum non dicere, materiam esse contactum instrumentorum, sed porrectionem, vel traditionem, quæ potest fieri sine contactu ex parte ordinandi. Cùmque Episcopi Græci validè ordinent sine illa, imò & sine porrectione instrumentorum; certum esse debet, non esse de essentia Sacramenti. In praxi tamen non debet omitti à Latinis, quia præscribitur in Pontificiali Romano illis, qui ritu Latino ordinantur. Et hæc omnia docet Martinon, *loco citato.*

5. Nec etiam deseram hic apponere ea, quæ asserit, *tom.4. disp.27. sect.3. num.25.* Concilium Florentinum (ait) non omnia, quorum mentionem facit in assignandis Sacramentorum materiis sunt essentialia; vt patet inductione. Pro materia enim Calicis Eucharistici assignat vinum cum aqua modicissima, quæ tamen de essentia non est. In Sacramento Pœnitentiæ satisfactionem numerat inter actus pœnitentis, qui sunt materia, & tamen satisfactio est tantùm pars integralis. In Sacramento Ordinis ait, materiam esse illud per cuius traditionem confertur Ordo: sicut, inquit, Presbyteratus traditur per Calicis cum vino, & Patenæ cum pane porrectionem: Diaconatus verò per libri Euangeliorum dationem, &c. Et tamen Græci sola manuum impositione ordinant, & vt ex eorum praxi, & libris refert Arcudius, *lib.6. de Sacrament. cap.1. & sequent.* Simulque atque vna, & eadem manus impositione, & forma verborum dant vtramque potestatem Sacerdotalem, consecrandi scilicet, & absoluendi à peccatis, non diuisim, vt fit in Latina Ecclesia. Neque vsurpant eadem verba, quæ Florentinum tradit, alioqui Presbyteri Græci non essent veri Sacerdotes. Quos tamen, vt tales agnouit Ecclesia Romana, & vniuersa Ecclesia in eodem Concilio, quotidie permittit, eos celebrare inter Latinos, nullumque eorum reordinat, quando à Schismate ad vnionem cum Ecclesia Catholica accedit. Ita Martinon, cui etiam adde, præter alios Doctores à me citatos *in part.8. tract.1. resol.42.* omninò videndum eruditissimum Francisc. Halier *de Sacris Ord. cap. 2. art.1. §.11. per totum.* Gamachinum *in Summ. Theol. tom.2. de Sacram. Ordin. cap.5. propè fin.* Estium *in 4. distinct.7. §.10. & 11.* Bernal. *de Sacram. disp.17. sect.1. n.1.* Coninch *de Sacram. disp.20. dub.7. n.65.* & Auersam *de Sacram. Ordin. quæst.1. sect.5. & 2.* Vnde apparet, vt dixi, nostram sententiam inter Doctores recentiores esse communem.

Quæ nunc inuenietur in to.3. tr.1. Ref.67. in diuersis eius §§. signanter in § Deducitur tertio. & §. Nota tamen, sed lege eã à principio.

6. Et hæc omnia in vnum congerere volui, vt, si in facti contingentia aliqua Congregatio particularis circa præsentem difficultatem à Summo Pontifice institueretur, vt factum fuit à fel. mem. Vrbano VIII. statim Eminentissimi Cardinales, Prælati, ac Theologi in illa designati, Auctores omnes, qui de hac quæstione pertractant, præ manibus haberent.

RESOL. II.

An materia, & forma Ordinum fuerint instituta à Christo Domino? Ex p.6. tr.8. & Misc.3. Ref.18.

§. 1. AD hanc satis difficilem quæstionem ita respondet Ioannes Præpositus *in 3. part. D. Thomæ, quæst. vnic. de Sacram. Ordinis, dub.10. n.109.* Ex hactenus dictis de materia & forma ordinationis, & diuersitate in Ecclesia Romana, & Græca patêre, quàm sit probabile Christum non instituisse Ordinum materiam, & formam in particulari, sed solùm in genere, monendo scilicet, vt Ordines conferrentur per aliquod symbolum sensibile, quo significaretur eorum potestati, atque adeò relictum esse Ecclesiæ determinare materiam, & formam, dummodo per illas significetur potestas, quæ in ordine confertur, & ita censet Ruardus *§. de materia, citato.* Arcudius *lib.6. cap.4. §. itaque credibile.* Fornarius *cap.2. de Ordine,* & plures viri doctissimi, quos hac de re Romæ consului; tenuerunt etiam aliqui Louanij: idem censet saltem respectu Apostolorum Bellarm. *cap.9. citato, in fine.* Verùm probabilitas istius sententiæ etiam sine hac restrictione patet ex modo, quo ordines apud Græcos conferuntur. Quem modum Romana Ecclesia non reuocat in dubium, vt constat.

Sup. hoc in Ref. præterita. & late in alia Resol. & §§. eius primæ not.

2. Vnde censeo, quòd licèt hactenus dicta de materia, & forma singulorum adiuncta videantur probabiliora, si spectetur vsus, qui modò seruatur in Ecclesia Latina, (ita vt Ordo vt aliter collatus in Ecclesia Latina esset nullus, illa constituente determinationem materiæ & formæ, quæ iam est in vsu) aliter tamen collatus potest subsistere, si videlicet Ecclesia alio modo materiam & formam determinaret. Quemadmodum subsistit ordinatio Græcorum prædicto modo facta, & fortè subsistit ordinatio Diaconorum facta modo relato à Durando.

3. Nec

3. Nec dictis repugnat Trident. *sess. 21. cap. 2.* non enim vult Ecclesiam nihil posse circa determinationem materiæ Sacramentorum; sed solùm vult contra hæreticos quod Ecclesia possit præscribere, vt Eucharistia sub vna specie sumatur, cùm in eo non tollat vsum Sacramenti, & eius substantiam. Quæ substantia non potest dici tolli, si Ecclesia pro potestate sibi concessa variè determinet materiam, & formam ordinationis. Hæc omnia Præpositus, quæ quidem viris doctis maturanda relinquo; mihi etenim non plurimum arrident.

RESOL. III.

De materia Ordinis Subdiaconatus.

Et notatur non esse necessarium in traditione Calicis huius Ordinis Calicem esse consecratum. Ex part. 3. tr. 4. Ref. 188. alias 189.

Sup. in Ref. quæ hic est prima post seq.

§. 1. Esse duplicem respondet Filliuc. *to. 1. tract. 9. c. 2. n. 45.* Prima est traditio calicis vacui, & patenæ vacuæ superpositæ. Secunda est traditio libri Epistolarum; de prima non est controuersia; de secunda probatur eodem modo, quo *suprà*, de Diacono; nam eodem modo confertur Subdiacono liber Epistolarum, vt dicatur, *Accipe potestatem*, &c. Sed in hoc traditio libri Euangeliorum est partialis materia; ergo etiam in Subdiacono traditio libri Epistolarum. Ita Filliucius. Vide etiam Viguerium *in instit. Theol. cap. 16. §. 6. verb. 1. & 2.* cum aliis.

2. Sed contrariam sententiam sustinendam esse puto, nempe materiam Subdiaconatus esse traditionē calicis vacui cum patena. Et ita docet Syluius *in 3. p. q. 37. art. 2. quæritur 3.* Coninch *de Sacr. disp. 20. dub. 6. n. 69.* Layman *in Theol. moral. lib. 5. tract. 9. cap. 5. n. 3.* Valentia *tom. 4. disp. 9. q. 1. punct. 5.* Comitolus *in resp. mor. lib. 1. q. 12.* Molfesius *in sum. tom. 1. tract. 2. cap. 8. n. 22.* Vasquez *in 3. part. tom. 5. disp. 236. cap. 3.* Fornarius *tract. de ordinatione, cap. 20.* & alij penes ipsos.

Sup. hoc in Resol. seq. à lin. 2. & in alio §. eius primæ annot.

3. Notandum est etiam non esse necesse, Calicem esse consecratum contra Syluest. *verb. ordinatio. §. 4. verb. 2.* & alios. Ita Henriquez *lib. 10. cap. 5. in glossa littera F.* & alij.

RESOL. IV.

An Subdiaconus Ordinatus cum Calice non consecrato debeat iterum ordinari?

Et quid, si traditus est Subdiacono Calix non consecratus cum Patena consecrata?

Et infertur, an Calix, qui in Ordinatione Subdiaconatus cum Patena porrigitur, debeat esse consecratus de necessitate Sacramenti?

Et an, si Presbytero tradatur ab Episcopo materia vera panis, & vini in Calice, & Patena non consecratis, aut in aliis quibuscumque vasis, Ordo sit validus? Ex part. 10. tr. 11. & Misc. 1. Ref. 9.

§. 1. Resolutio huius dubij pendet ex illa difficultate, an Calix, qui in ordinatione Subdiacono cum Patena porrigitur, debeat esse consecratus de necessitate Sacramenti? Ego negatiuam sententiam olim docui cum Soto, Ledesma, & Henriquez: & me citato, illam docet Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 6. disp. 3. quæst. 16.* Barbosa *de Iure Eccles. lib. 1. cap. 37. n. 7.* Molfesius *in Summa tom. 1. tract. 2. cap. 8. num. 23.* Sanchez *Opusc. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 2. n. 5.* & me citato, Machadus, *tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 7. docum. 1. num. 5.* vbi sic ait: [Tambien es dudoso, y controuerso entre los Doctores, si el Caliz, que como hemos dicho, viene à ser la materia sustancial del Subdiacono, aya de ser consagrado, necessitate Sacramenti. Siluestro y otros sienten, que si; fundados en que el Caliz, que non està consagrado, no se distingue de otro qualquiera vaso Laycal, y profano; ni es apto proximamente para contener en si la sangre y cuerpo de Christo: y assi lo ha declarado el vso comun de la Iglesia, el qual deue tener grande fuerça en las cosas morales, en que euidentemente no consta lo contrario. Con todo esso Soto, Ledesma, y otros muchos con mas probabilidad defienden lo contrario; porque no se halla derecho alguno, del qual conste, que sea necessario, que el Caliz estè consagrado.] Ita ille. Verùm sententiam Syluestri docent alij, quos citat, & sequitur Marchinus *de Sacram. Ordinis, tract. 2. part. 6. dub. 1. num. 3.* Fornarius *de Sacram. Ordinis, cap. 2. num. 6.* Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tract. 6. disp. 1. dub. 11. num. 182.* quia Calix non consecratus non est materia ministerij Subdiaconi; qui non ordinatur ad ministrandam patenam, & vasculum non consecratum, nec destinatum ad ministerium Altaris; sed ad ministrandum vasa prædicto ministerio consecrata. Vnde non rectè argumentantur aduersarij, dum dicunt nullo iure constare oppositum: constat enim ex ipsa institutione, & ordinatione, qua ordinatur ad tale ministerium, & talia vasa ministranda. Paritas etiam sumpta à consecratione, quæ fieri potest in vase non consecrato, nulla est: nam materia consecranda à Sacerdote est ipsamet materia panis, & vini consecrabilis, in quocumque vase, aut loco sit. Vnde si Presbytero tradatur ab Episcopo materia vera panis & vini in Calice, & Patena non consecratis, aut in aliis quibuscumque vasis; omninò puto Ordinem esse validum: quia potestas officij, & Ordinis sui circa materiam ipsam panis & vini est non circa ipsa vasa; officium verò Subdiaconi circa ipsa vasa ministranda versatur. Vnde mirum non est, quod si Vasa non sint talia, qualia requiruntur ad suum ministerium: non sint materia, cuius traditione conferatur Ordo. Dicendum est itaque quòd Calix non consecratus non distinguitur à laico Calice, nec est idoneum instrumentum, & vas proximè aptum continere Eucharistiam: ergo requiritur, vt sit consecratus, sicuti quotidiano vsu comprobatum videmus: vsus autem valdè spectandus est in rebus moralibus, vbi oppositum euidenter non colligitur. Et confirmatur hæc sententia ex eo, quòd Christus Dominus in vltima Cœna suo contactu reddidit illum Calicem, quo vsus est, Sacrum: quem effectum cùm præstare nequeant nostri Episcopi solo contactu; necessariò sequitur, ipsum debere esse consecratum ex Ecclesiæ institutione, nè Calix noster dissimilis illi omninò sit, quo Christus in vltima Cœna vsus sit.

Docuit in Ref. præterita in eius §. vlt. & infrà in Ref. 7. §. vlt prope finem.

Sup. hoc infra in Ref. 7. §. Ex his. & in alio §. positu in annot. secunda dicti §. & in tom. 4. tr. 8. Resol. 47. §. Probatur tertio.

2. Stante itaque maxima probabilitate huius affirmatiuæ Sententiæ, puto supradictam Ordinationem, vt in facti contingentia interrogatus respondi, esse sub conditione reiterandam, sicut dixit Leandrus *vbi suprà, quæst. 15.* si Subdiaconatus datus fuerit per solam traditionē Calicis vacui absque Patena.

RESOL. V.

De materia Ordinis Diaconatus.

Et an si Episcopus ordinet aliquem Diaconum cum traditione libri Euangelij tantum sine impositione manuum esset verè ordinatus? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 187. alias 188.

§. 1. Materiam ordinationis Diaconi esse traditionem libri Euangelij cum impositione

Sup. hoc in tom. 3. tr. 1.

ex Ref. 67. lege doctrinam §. Deducitur tertio. ad medium.

manuum tradunt Syluius *in 3. part. quæst. 37. art. 2. quæritur* 3. Layman *in Theol. moral. lib. 5. tract. 9. cap. 5. num. 2.* Filliuc. *tom. 1. tract. 9. cap. 2. num. 44.* Coninch *de Sacram. disp. 20. dub. 7. concl. 3.* Henriquez *lib. 10. cap. 8. num. 3.* Bellarmin. *de sacram. Ordinis, lib. 1. cap. 9.* & alij penes ipsos.

2. Non desunt tamen Doctores, asserentes traditionem libri Euangeliorum esse solam materiam essentialem Diaconatus, & ita docent Valentia. *tom. 4. disp. 9. quæst. 1. punct. 5.* Faber *de sacram. Ordinis in 4. sent. dist. 24. quæst. 1. dub. 1. cap. 4 num. 3.* Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 21. diffic. 4. num. 2. & diffic. 5. num. 2.* Nugnus *in 3. par. tom. 2. quæst. 37. art. 3.* Et ideo si Episcopus ordinaret aliquem Diaconum sine impositione manuum, esset verè ordinatus. Vtraque opinio est probabilis.

RESOL. VI.

Præter doctrinam ref. annotationum seqq. lege in to. 3. tr. 1. ex Ref. 67. doctrinã §. Deducitur tertio.

De materia Ordinis Presbyteratus?

Et asseritur ordinationem Sacerdotis perfici in prolatione primæ formæ cum applicatione suæ materiæ, & impositionem manuum cum verbis secundæ formæ non esse de essentia, & substantia ordinis Sacerdotalis, sed adhibenda sunt ratione præcepti? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 186. alias 187.

Pro forma huius primæ materiæ in Ref. 3. not. seq. §. 1. Et pro forma huius secundæ materiæ, in to. 2. tr. 3. lege larã doctrinam, Ref. 2. & signanter in tom. 3. tr. 1. Ref. 12. latè à principio, & in Resol. 67. Et licet. & in to. 4. tr. 8 Ref. 22. §. vltim. cursim ad medium.

§. 1. SEcundùm aliquos materia sacerdotij est duplex. Prima est, traditio calicis cum vino, & potestatis offerendi sacrificium, &c. Secunda est, impositio manuum vnà cum verbis, *Accipe Spiritum sanctum, quorum remiseris peccata*, &c. Vtraque autem est de essentia, quia confertur distincta potestas; nam in prima tantùm consecrandi, in secunda absoluendi, ideóque sine altera earum esset imperfectus Sacerdos, & si vna ex üs omitteretur, illa sola supplenda esset. Igitur dicendum est ordinationem Sacerdotis constare duabus partialibus materiis, ad perfectam ipsius ordinationem essentialiter requisitis & per vnamquamque conferri nouam potestatem supernaturalem. Quare omnino credendum est, per vtramque conferri gratiam sacramentalem, & ita docent Coninch *de Sacram. disp. 20. dub. 7. num. 60. conclus. 2.* Vasquez *in 3. part. tom. 3. disp. 239. cap. 3.* Bellarminus *de Sacram. Ordinis, lib. 1. cap. 9.* Filliucius *tom. 1. tract. 9. cap. 2. num. 41.* Layman *in Theol. moral. lib. 5. tract. 9. cap. 5. num. 2.* Henriquez *lib 1. cap. 6. & cap. 11. num. 6* Syluester *in 3. part. quæst. 37. art. 2. quæritur* 4. & alij penes ipsos.

2. Sed contrariam sententiam non minus probabilem esse existimo, quam tuentur Valentia *tom. 4. disp. 9. quæst. 1. punct. 5.* Faber *de sacram. Ordin. in 4. sent. dist. 24. quæst. 1. disp. 1. cap. 4. num.* 96. Ioan. de la Crux *in direct. consc. part. 2. de sacram. Ordinis, dub. 2. concl. 2.* Sotus *in 4. dist. 24. quæst. 1. art. 4. conclus. 5.* Nugnus *in 3. part. to. 2. q. 37. art. 5.* & alij, asserentes ordinationem Sacerdotis perfici in prolatione primæ formæ cum applicatione materiæ suæ; & impositionem manuum cum verbis secundæ formæ non esse de essentia, & substantia ordinis Sacerdotalis, sed esse sacramentalia, quæ sunt adhibenda ratione præcepti, non quia sunt de essentia. Ita Doctores citati, qui respondent ad argumenta Bellarmini, & contrariorum. Vtraque opinio (vt dixi) est satis probabilis.

Sup. hac essentia latissime in Resolutionibus, & §§. not. præteritæ.

RESOL. VII.

An instrumenta Ordinis debeant necessario Ordinandis porrigi immediatè ab Episcopo, & non per Archidiaconum?

Et an contactus physicus, & non moralis instrumentorum sit de necessitate Sacramenti ordinis?

Et an Sacerdos ordinatus cum Calice, & Patena non consecratis, debeat iterum ordinari cum conditione?

Et quid dicendum de Subdiacono, & Diacono? Ex part. 10. tr. 15. & Misc. 5. Ref. 20.

§. 1. AD hunc casum sic respondet Emanuel Sà *ver. ordo num. 5.* Presbyter fit, dum ei traditur materia consecranda, Diaconus dum liber; Subdiaconus dum calix cum patena (sufficit verò calix etiam non consecratus) Acolythus dum vrceolus, vel candelabrum; Exorcista, & lector dum liber; Ostiarius dum clauis. Sufficit verò in cæteris ordinibus præter Sacerdotium tradere materiam per Archidiaconum. Ita ille.

2. Sed aliqui obseruant ipsum asserere, immeritò quod sufficiat in cæteris ordinibus præter sacerdotium tradere materiam per Archidiaconum; Nam in omnibus ordinibus, maioribus materia debet porrigi immediatè ab ipsomet Episcopo, alias ordinatio erit nulla, & sic habetur *in cap. Subdiaconus dist. 23.* Et ita docet cum Marchino, & alijs P. Leandrus *de Sacram. tom. 2 tract. 6. disp. 3. quæst. 28.* quibus ego addo Garciam *in Summa Theol. Moral. tract. 1. difficult. 1. disp. 8. num. 4. in fine*, Escobar *in Theol. Moral. tract. 7. exam. 8. cap. 8. num. 69.* Gribaldum *in Theol. Moral. tom. 1. tract. 32. cap. 3. num. 8.* Suarez, Filliuc. Siluestrum, Bonac. & Coninch. penes ipsum Balsæum *in Flor. Theol. ver. Ordo 2. num. 2.* cum docto Nicolao Isambert *in 3. part. D. Thomæ de Sacram. ordinis art. 8. num. 4. cum seq.* vbi sic ait: Videtur etiam esse de essentia ordinationis, vt Episcopus ordinans porrigat per se ipsum instrumenta ei quem ordinat per illorum traditionem.

3. Probatur ex modo loquendi Concilij Carthag. IV. supra; nam agens de ordinatione, ita ferè semper ait, accipiat scilicet ordinandus de manu Episcopi, vel tradat ei Episcopus, qua loquendi formula satis indicit requiri in ordinatione, vt hæc traditio instrumentorum fiat ab ipsomet Episcopo ordinante.

4. Addidit hanc particulam *Ferè*, quia id affirmat agendo de singulis ordinationibus, vt tamen dum agit de ordinatione Acolythi, dicat illum quidem esse ab Episcopo instruendum qualiter in officio suo gerere se debeat. At quantum spectat ad traditionem materiæ, ita loquatur de illa, sed ab Archidiacono accipiat ceroferarium cum Cereo, vt sciat se ad accendenda Ecclesiæ luminaria mancipari. Hoc tamen videtur correctum per Pontificale Rom. vbi semper habetur, vt ipsemet Episcopus porrigat quemadmodum animaduertit Caietan. *tom. 1. opusc. tract. 11.* sicque etiam ex ipso Pontificali Rom. probatur nostra propositio.

5. Probatur etiam ratione, in Sacramentis in vsu consistentibus applicatio materiæ ad subiectum, debet fieri à ministro talis Sacramenti, licet etiam in eius forma non semper exprimatur, quod talis applicatio fiat à Ministro formam Sacramenti proferente, vt videre est in Sacramento Extremæ-Vnctionis, cuius vnctio debet essentialiter perfici à Ministro formam eius proferente: Atqui Sacramentum ordinationis est in vsu, vt constat apud omnes Theologos, & per se patet, ordinarius eius minister est Episcopus ordinans, vt dicetur infra; materia verò ordinationis est traditio instrumentorum, vt supra docuimus; igitur debet hæc traditio instrumentorum fieri ab Episcopo ordinante ei, quem ordinat. Maior propositio probatur vniuersim de omnibus sacramentis formaliter consistentibus in vsu, siue

eorum

eorum formæ importent materiæ applicationem fieri à ministro proferente formam sacramenti (cuiusmodi sunt formæ baptismi, & confirmationis,) siue non importent (vt in extrema vnctione, & ordine.) Probatur inquam hoc modo : in Sacramentis consistentibus in vsu, idem sunt aliquem esse ministrum Sacramenti, & eundem actu per seipsum applicari materiam, & formam talis sacramenti suo subiecto, quia administratio sacramentorum eiusmodi consistit formaliter in tali applicatione, vnde dicuntur esse in vsu : atqui ordinatio, seu collatio ordinum Ecclesiasticorum est Sacramentum consistens in vsu (sicut, & baptismus confirmatio, & Extrema-Vnctio ex communi consensu Theologorum) cuius proprius minister est Episcopus, & materia eius propria est traditio instrumentorum facta ei qui ordinatur tanquam subiecto, vt ostendimus supra, igitur debet tali instrumentorum traditio fieri ordinando per ipsummet Episcopum.

6. probatur etiam nostra propositio ex citato decreto Clementis V I I I. Vna enim ex causis propter quas statuit ordinatos ab Episcopo Sagiensi esse sub conditione reordinãdos, est quod Episcopus non traderet per se ipsum instrumenta ordinandis. Ambæ tamen istæ propositiones non sunt de fide, quia Summus Pontifex in illo decreto ait se id statuere amplectendo tutiorem partem, nullumque verbum adhibet, quo videatur id definire. Et hæc omnia docet Ysambert *loco citato*, qui antea ex dicto decreto Clementis VIII. notauerat quod Summus Pontifex iusserat ordinari saltem sub conditione eos, qui à Sagiensi Episcopo ostensa tantum sibi materia fuerant ordinati, quod ego prorsus faciendum esse puto si casus accideret in ordinatione Presbyteratus. Et in aliis ordinibus idem dicendum videtur stante supradicto decreto, & opinione asserente (contra id quod ego cum D. Thoma, Vasquez, & aliis olim docui contactum physicum instrumenti esse de necessitate Sacramenti. Et ideò Martinus de San Ioseph. *in Mon. Confess. tom.1. lib.1. tract.2. de Sacram. Ordinis num.* 13. licet me citato asserat sufficere pro validitate ordinum contactum moralem, & non physicum, tamen postea sic addit. [Esta opinion me parece mucho mas probable que la contraria, però porque son de contrario parecer Autores muy graues, con que se haze probable scilicet, que es necessario el contacto de la materia, y que sin el no ay verdadera acceptacion, me parece que el que no toco la materia se buelua à ordenar debaxo de condicion. Ita ille. Et quidem decretum Clem. VIII. adductum ab Ysambert magnam vim mihi affert. Vide etiam Dicastillum *de Sacram. tom.1. tract. 6. disput.1. dub.14. num.*205. licet secluso hoc decreto in aliis ordinibus præter Sacerdotium aliqui Doctores contrarium asserant, vt ego alibi adnotaui.

Docuit infra in Ref.8. §.1. & in Resol.9. § 2. in fine, à vers. Imo. & seq. & in Ref. 11. §.1. ante medium, à vers. Et hoc. & in Ref. 19. §. Vnde. & supra in Ref.1. §. Notãdom. & in tom.3. tr.1. Ref.66. & in tom.4. tr.8. Ref.19.

7. Nota tamen quod post hæc scripta inueni Patrem Auersam *de Sacram. Ordinis, quæst.2. sect.*2. circa principale quæsitum huius Resolutionis sic asserere. Pariter de maioribus ordinibus fatendum erit, nec etiam de eorum necessitate, & validitate fuisse institutum ab ipso Christo, vt sacra instrumenta ab eodem Episcopo in ordinatione traderentur. Non solum, quia iam vniuersaliter de omnibus ordinibus diximus non fuisse à Christo ipso determinatam talem materiam, scilicet traditione sacrorum instrumentorum. Sed quia etiamsi fuisset hæc traditio determinata ab ipso Christo, non per hoc erat necessariò facienda immediatè propriis manibus ab eodem ministro ordinante, sed sufficienter fieri poterat iussione ipsius ministri moraliter æquiualentis.

Alibi infra in Ref.19. §. Vnde. & in Ref.12. §. vlt. & in tom.4. tr.8. ex Ref. 47. lege doctrinam §. Verum, & seqq.

8. Solum videri potest saltem ex ipsa determinatione Ecclesiæ requiri ad valorem ordinationis hanc traditionem instrumentorum per manum eiusdem ordinantis, supposito nempe quod absolutè instrumentorum traditio saltem ex determinatione Ecclesiæ sit apud nos necessaria ad valorem, & sane si Episcopus aliquis quempiam his ordinibus insignire tentaret non porrigendo sacra instrumenta propriis manibus, sed iubendo vt alius porrigeret, vel vt ipse Ordinandus per se de mensa sumeret, hæc ordinatio reputaretur sans dubia, & sub conditione iteranda. Ita ille. Vnde quicquid speculatiue dicendum sit, tamen omnes pro praxi concordant, aliquem si in ordinatione non acciperet instrumenta à manu Episcopi, esse denuò sub conditione ordinandum.

9. Ex his etiam dicendum est, Sacerdotem ordinatum cum Calice, & Patena non consecrata debere iterum reordinari cum conditione. Nam Castrus Palaus, *tom.4. tract.27. punct.5. num.*15. & alij docent : Necessitate Sacramenti Calicem, & Patenam consecratam esse debere, quia seclusa consecratione non sunt vasa Sacrificij, neque ad Sacrificium deputata. Ergo eorum traditio & contactus ad Sacrificium referri non potest, neque significare tangentem ea vasa, eo contactu in Sacrificij obsequium deputari, Quare, esto, nullibi caueatur, prædicta vasa consecrata esse debere, id ex natura rei sequitur ob significationem, quam habere debet materia ordinationis. Quod verò in materia non consecrata Eucharistia confici non possit, non probat materiam ordinationis non debere esse consecratam. Etenim Eucharistiæ confectio solum ex materia panis, & vini pendet; At ordinatio in materia pendet ex significatione Sacrificij, quam si non obtinet, materia ordinationis esse non potest. Præterea si ex eo, quod Eucharistia confici possit in calice, & patena non consecratis, infertur calicem, & patenam non consecratam deseruire posse pro materia ordinationis, cuiuslibet vasculi, pilei, & ligni traditio, materia ordinationis erit, cum in his omnibus Eucharistia de facto possit confici, quod dici nullatenus potest. Requiruntur ergo necessitate Sacramenti vasa consecrata.

Sup. hoc cursim, sed contrarium supra in Resol.4. §.1. inter medium, & finem. vers. Vnde si Presbytero, & in tom.4. tr.8 Ref.47. § Probatur tertio. & lege etiam §. not. seq.

Sup. hoc vide infra doctrinam §. vlt. Ref. 11. & lege etiã vers. annot. prætéritæ.

10. Itaque stante probabilitate huius opinionis, sequitur Sacerdotem, qui recipit presbyteratum cum calice, & patena non consecrata ad euitanda damna subsequentia, (si talis ordinatio esset inualida) debere iterum ordinari sub conditione, Quicquid dicendum esset de Subdiacono, & Diacono. Non desunt tamen, vt dixi, graues Auctores asserentes calicem, & patenam, quæ exhibentur ad tangendum non debere esse consecrata, vt ex multis tenet Opatonius, *tract. de ordine disp.1. quæst.4. num.*17. Quia nullum habetur ius, quod hoc præscribat. Tum quia vt in calice non consecrato validè potest confici Sacramentum, ita & validè potest Character Ordinis Subdiaconatus conferri per traditionem Calicis non consecrati : Et ideò hanc sententiam me citato tenet Leandrus *de Sacram. tom.2. tract.6. disp.3. quæst.* 16. & alij penes ipsum. Sed ego vt dixi si casus in praxi accideret, puto sacerdotium sub conditione reiterandum esse. Vnde non approbo id quod asserit Gesualdus *in Theol. Mor. tom.1. tract.21. cap.3. num.6. in fine.* quo ad Ordinem Presbyteratus.

Sup. hoc supra in Ref.4. à lin.2. & in alio § eius primæ annot.

RESOL. VIII.

An ordinandus Sacerdos debeat de necessitate Sacramenti tangere Hostiam vel aliam materiam Ordinis?

Et an sufficiat non solum tangere Hostiam, sed patenam

tantum, imo & solum calicem? Ex part. 3. tr. 4. Res. 184. alias 185.

Sup. hoc infra in Resol. 11 in fine §. Sed his. & seqq. & in Res. 12. à principio, & in Res 19. § Vnde in fine & in Res. 9. à principio.

§. 1. Affirmatiuam sententiam tenet nouissimè Fernandez *in exam. Theol. mor. part. 3. cap.* 55. §. 6. *num.* 1. & Faber Lector publicus S. Theologiæ in Academia Patauina *de sacram. Ordinis in 4. sent. dist.* 24. *quæst.* 1. *disp.* 1. *cap.* 4. *num.* 121. *& seq.* & respondet ad argumentum, quòd vinum ab ordinando non tangatur, sic enim ait. Quòd autem non tangatur vinum, cùm sit in calice, ergo nec hostia necessariò est tangenda. Respondetur non valere consequentiam, quia neque Apostoli tetigerunt vinum, cùm datum fuerit in calice, & regulariter accipiens vinum, non soleat tangere vinum, sed illud recipere in aliquo vase. At hostia, & panis cùm datur, accipitur in manibus, & tangitur: ergo dicendum est esse de necessitate Sacramenti. Quod etiam adducitur de sermonibus familiaribus, in quibus quis donat equum alicui, & ille eum recipit absque eo, quòd eum tangat, multo minus concludit; quia aliud est loqui de similibus actionibus familiaribus, & de actione sacramentali. Ita Faber.

Quæ nunc hanc sequentur, in fine eius §. 1. à vers. Imo. & in § seq. & in Res. 1. not. præterita §. 1. ante medium, à vers. Et hoc à fortiori. & hoc intellige pro cõtactu physico contento in hoc §. & in Res. præterita, & infra in Res. 19. §. Vnde à lin. 8. & latè in tr. 4. tr. 8. Res. 19. à lin. 4. & hic supra in Res. 1. §. Notãdum autem. & in tom. 3 tr. 1. Res. 66.

2. Sed ego hanc opinionem refello *in tract. 3. miscell. resol.* 3. vbi etiam addidi, & nunc addo contra Doctores, quos citat, & sequitur Bonacina *de Sacrament. disputat.* 8. *quæst. vnica, punct.* 5. *num.* 10. realem, & physicum contactum materiæ, quæ in ordinatione traditur, ad substantiam, seu valorem Sacramenti non pertinere. Et præter quos *ibi* citaui, docet etiam hanc sententiam Albertus Magnus *in 4. sent. dist.* 24. *art.* 38. *ad* 2. Zambranus *de cas. tempore mortis, cap. 6. dub. vnico, num.* 6. Ragucius *in lucerna Parochorum de sacram. Ordinis, qu. 3. num.* 2. & nouissimè Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 9. cap. 5. num.* 4. vbi sic asserit. Mihi placet magis sententia aliorum, qui negant ad substantiam, & valorem ordinationis contactum requiri; nam rationes sententiæ affirmantis, cui præsertim in re tam graui probanda onus incumbit, non conuincunt. Ad primum enim respondetur, verbum, *accipe*, solùm significare spiritualem potestatem ordinando conferendam, per exhibitionem Symboli externi, quo collatio talis potestatis significatur. Quare negandum est verbum illud ex necessitate Sacramenti referri ad eum, qui ordinandus est, vt capiat, seu manu tangat externum symbolum. Cur enim necessariò illud tangere debeat, non video aliam causam afferri posse, nisi vt traditio potestatis ab illo acceptetur. Id verò dici non potest, cùm Sacramentum istud non consistat in contactu aliquo, sicut matrimonium, quod proinde traditionem, & acceptationem postulat. Sed neque ad ipsum matrimonij contactum, corporum contactus necessariò requiritur, cùm alia signa mutuæ traditionis, & acceptationis exhiberi possint. Quanto igitur magis, cùm traditio spiritualis potestatis fieri possit sine reali contactu per solam exhibitionem symboli factam homini præsenti? Adde, si naturalis acceptatio significata ad valorem Sacramenti necessariò requiritur, consequens esse, vt paruuli, qui vsum rationis nondum habentes, huiusmodi acceptationis signum edere non possunt, inualidè ordinentur, quod repugnat communi sententiæ. Ad secundum respondetur ex praxi Ecclesiæ plus colligi non posse, quàm quòd talis cæremonia tangendi materiam ab Ecclesia præcipiatur. Ita Layman, quæ omnia adnotare volui ad extirpandos scrupulos, qui ordinandos ferè semper vexare solent, maxime pro tactu hostiæ. Notandum est tamen hîc, quòd Doctores asserentes necessarium esse contactum physicum in ordinatione, concedunt, quòd non sit necessarius contactus hostiæ, sed sufficit tangere patenam.

Sup. hoc in

3. Imò Sotus, & Syluester, quos citat, & sequitur Villalobos *in sum. tom. 1. tract.* 11. *diffic. 4. num.* 3. asserunt satis esse, vt quis in tali casu tangat solum calicem; & ita docet Coninch. *de Sacram. disp.* 20. *dub. 7. num.* 71. & Io. de la Cruz *in direct. conscient. part. 2. de sacram. Ordinis, dub. 2. concl.* 1. & Ledesma *in summa tom. 1. de sacram. Ordinis, cap. 3. concl.* 5. circa finem, debent tamen ipsi diligenter curare, vt in ordinatione subdiaconatus tangatur calix cum patena, in diaconatu liber Euangeliorum, in presbyteratu calix cum vino, & patena, cum hostia, seu pane; nam ita Ecclesia præcipit.

Res. 001. primæ huius Res. Sup. hoc in Res. seq. cursim ad medium §. 1. & magis latè infra in Res. 10. 11 & in Res. 12. § Sed licet. post medium, vers. Idem.

RESOL. IX.

Quidam Diaconus, cum ordinem Sacerdotalem sumeret tetigit Calicem cum Patena, sed non tetigit Hostiam quæsiuit à me postea, an talis contactus sit de necessitate Sacramenti?

Et quid, si tantum tangat calicem, in quo est patena cum Hostia, non vero tangat ipsam Hostiam, nec patenam?

Et quid est sentiendum, si tantum tangat Hostiam solam, & non Patenam, neque Calicem?

Et an saltem talis ordinandus teneatur tangere Calicem, & Patenam?

Et an contactus physicus instrumentorum in ordinatione sit de necessitate Sacramenti, vel tantum de necessitate præcepti? Ex part 2. tr. 16. & Misc. 2 Res. 3.

Sup. hac prima quæst. vsque ad not. seq. infra in Res. 11. signanter in fine. § Sed his. & latè in duobus §§ seqq & in Res. 12. a principio, & in Res. 19. §. Vnde. in fine, & supra in Res. præterita.

§. 1. Aliqui, vt notat Coninch *de Sacrament. disput. 20. dub. 7. num.* 57. putant ordinandum Sacerdotem, non solùm debere tangere physicè ipsum Calicem, ac Patenam, sed etiam ipsam Hostiam.

2. Sed contraria opinio prorsus est tenenda, quam docent Sotus *in 4. dist. 24. quæst. 1. art.* 2. Zambranus *in decis. cas. conf. cap. 6. dub. vnico, num.* 11. Summa Corona *part. 3. cap. 8. de causa materiali, numer.* 18. Camerotha *de Sacram. tract. 11. cap. 3. dub.* 4. Valent. *tom. 4. disput. 9. quæst. 5. punct.* 5. Ledesma *in summ. to. 1. de Sacram. Ordinis, cap. 3. fol mihi* 415. Vega *in summ. tom. 2. cap. 57. cas. 5. & in speculo tom. 2. c.* 14. §. 5. *num.* 21. Victorellus *in addit. ad tract. de ordine Martini Fernarij cap.* 2. Bonacina *de Sacram. disp.* 8. *quæst. vnic. punct. 3. num.* 10. & Didacus Nugnus *in addit. ad 3. p. tom. 2. quæst. 24. art. 5. diffic.* 2. vbi quærit quid dicendum si quis tangat vna manu Calicem, vt est in consuetudine, altera verò manu tangat Patenam, non Hostiam, vel Hostiam & non Patenam? & respondet, tunc esse verum Sacramentum. Et ratio est, quia sicut vinum sufficienter tangitur tacto Calice, in quo est; ita & Hostia sufficienter tangitur tacta Patena, in qua est, vel etiam Calice, in quo est Patena cum Hostia: nam etiam in aliis rebus humanis, non solent specialiter tangi omnia quæ traduntur, quando vnum eorum est in alio. Item in Rituali, vbi quæ in hoc contactu necessaria sunt, exactissimè describuntur, illud nullo modo, vel leuiter insinuatur, nec etiam Episcopus ordinans, eiúsque ministri sunt solliciti, vt fiat. Immò hæc opinio erit etiã vera in sententia eorum, qui putant contactum physicum esse de necessitate Sacramenti, & eam debere sic intelligi, vt sit probabilis, obseruat Vasquez *in 3. part. 3. tom. 3. disp. 146. cap. 2. num. 19. & 20.* Nam cùm ordinandi habeant tunc manus linteo colligatas, difficillimè fieri potest, vt ipsam Hostiam simul cum Calice tangant, præsertim quando habent digitos breuiores.

Pro hac quæstione, de solo contactu Calicis in Res. seq. & in aliis eius primæ annot.

Sup. hoc cõtactu physico in Resol. præterita, & infra in Res. 11. §. 1. ante medium, à vers. Et hoc à fortiori. & in Res. 19. §. Vnde à lin. 8

3. Non reticeam tamen ad tollendos omnes scrupulos, esse opinionem probabilem illam, quam docet

& supra in Ref.7.§.Probatur etiam nostra. ad mediam, & latè in to. 3. tr.1.Ref.66. à lin.2. & in tom.4. tract. 8. ref. 19. à lin. 4. & hic supra in Ref.1.§.Notandum autem.

docet Sotus *vbi suprà*, Victoria *in summm. Sacram. quæst.*230. Armil. *ver.ordo, num.*4. Henriquez *lib.* 1. *c.*9.*num.*11.*& lib.*10.*c.*10.*num.*1.*littera D, & B*, Ledesma 2.2.*q.*36.*art.*5.Reginald.*in praxi,to.*2. *lib.* 30. *tract.*1.*c.*2.*num* 8.Molfes.*in summ.tom.*1.*tract.* 2. *c.* 1. *num.* 42. cum Vasquez *loco citato*, nempe, non esse necessarium, vt ordinandus tangat physicè materiam, sed sufficere extensione manuum ostendat se eam ab ordinante acceptare, quia Concilium Florentinum *de ordine*, nihil meminit de contactu, sed tantùm de traditione, cùm tamen diligentissimè egerit de necessariis pertinentibus ad essentiam Sacramentorum. Secundò, traditio instrumentorum tantùm deseruit ad determinandam potestatem, quæ datur. Sed ad hoc non requiritur contactus, sed ostensio præsens cum signo acceptatiuo, quia non est eadem ratio, quæ in Baptismo, Confirmatione, & Vnctione: non enim dicitur quis lauari, vel vngi, nisi aqua, vel oleum attingat eius corpus. Tertiò confirmatur, quia verè dicitur quis accipere equum, vel nummos in suos, licèt illos non tangat, modò sit ostensio præsens, qua tradantur, & ab ipso acceptentur. Denique aliquando potest acquiri possessio, & esse vera traditio sine reali apprehensione, modò sit aliquod signum exterius loco illius apprehensionis realis, vt patet. Ergo, &c. Hæc omnia intelligenda sunt de necessitate Sacramenti, nam de necessitate præcepti ordinandus, vt notat Coninch *de Sacram.disp.*20.*dub.*7.*num.*71.*concl.*6. tenetur tangere saltem calicem & patenam.

Sup. hoc in Ref.seq. paulo post initium. à vers. Tenetur.

RESOL. X.

An qui in ordinatione Sacerdotis tetigit tantum Calicem, & non Patenam, valide ordinatus fuerit? Ex part.6.tr.8. & Misc.3. Ref.19.

Sup. hoc supra in ref. 8. §.vltim.& in Ref. 9. §. 2. cursim ad medium, & magis latè in Ref.seq.à lin. 2. & in Ref. 2. post seq §.Sed licet. breuiter post mediũ. vers. Idemque. Et pro necessitate præcepti cõtenta ad lin. 10. huius textus, cursim in fine Ref. præteritæ.

§. 1. CAsus in praxi accidit, & de illo ego interrogatus fui à quodam Illustrissimo Antistite, & affirmatiuè respondi: & ita hanc sententiam tenet nouissimè Ionnes Petit *in Theologia Sacramentali, part.* 2.*tract.*7.*lect.* 95. vbi sic ait. Communis sententia est contactum materiæ esse de essentia; quia in quolibet Sacramento habente materiam, necesse est, vt suscipiens contingat illam, vt patet in Baptismo & aliis. Tenetur ergo ordinandus Sacerdos, tangere calicem & patenam, saltem ex necessitate præcepti: quia hoc expressè in rituali præscribitur: quia tamen is qui tangit calicem, secundùm communem vsum videtur tangere etiam patenam ei impositam, est satis probabile, hunc contactum ad valorem Sacramenti sufficere, & contactum patenæ tantùm ad maiorem securitatem exigi. Ita Petit; cui etiam adde Stephanum Bauny *in Theol. Moral. part.* 1. *tract.*7. *quæst.* 12. vbi ita asserit. Qui in Sacerdotem ordinatur tenetur necessitate præcepti tangere calicem & patenam cui superposita est hostia. An autem immediatus esse hic contactus debeat, disputant Auctores. Probabilis est opinio mediatam sufficere saltem respectu patenæ, quia secundum communem vsum, tangi censetur patena, quando calix tangitur, & proinde sufficit calicis solius contactus ad valorem Sacramenti. Ita ille. Verùm quia hoc certò non constat, & est omnis in Sacramentis quærenda securitas, curãdum est, vt tam calix, quàm patena immediatè tangatur, grauitérque proinde peccaturum, qui secus faceret cũ aduertentia.

RESOL. XI.

An Sacerdos, qui in ordinatione tetigit Calicem, & non Patenam possit pro Missis dicendis accipere stipendium, nisi denuo ordinetur sub conditione?

Et an contactus physicus Patenæ requiratur de necessitate Sacramenti?

Et vtrum sit æqualis ratio de contactu Hostiæ, ac de contactu Calicis, & Patenæ?

Et deducitur, an contactus physicus instrumentorum sit necessarium pro validitate in Ordine Sacerdotij, & aliorum Ordinum?

Et an sit futura valida consecratio, si Episcopus porrigat panem extra Patenam?

Idem est dicendum de vino extra calicem? Ex part.10. tr.16. Misc.6. Ref.88.

§. 1. ALiquis posset affirmatiuè respondere: nam qui tetigit Calicem, dicitur moraliter tangere Patenam, & talis ordinatio esset valida. Et ideò Martinus de San Ioseph *in Mon. Confess. tom.*5. *lib.*1. *tract.*2.*de Ordine, num.*14. sic asserit: [En caso, que no se toque la Patena, ni la Hostia, si no solamente el Caliz, siento es mucho mas probable, que es valido el Sacramento: porque en tocando el Caliz se tocan la Patena, y Hostia, que estan en cima, *arg. l. vulgaris* 21.*ff. de furt.* Gloss. *cæterum in l.restituta* 47.*ff. ad Treb.* & sufficit tangere modicum, quod non habet discontinuationem ad totum, *argum. cap. vnic. de consecrat. Eccles. lib.*6. Ita ille; qui citat Sotum, Valentiam, Vasquez, Hurtadum, & Granadum; quibus adde Castrum Palaum *tom.* 4. *disputat.* 27. *punct.*5. *num.*20. & alios, quos citat. Et hoc à fortiori tenent Doctores, asserentes, contactum physicum non esse necessarium pro validitate Sacramenti in ordinatione Sacerdotij, & aliorum Ordinum, vt nouissimè, me citato tenet Martinon *de Sacram. tom.* 2. *disp.*66.*sect.* 5. *num.* 61. qui postea pro casu nostro *num.*68. sic ait: Cæterùm, plerique illorum, qui volunt, contactum materiæ necessariò requiri ad valorem Sacramenti ordinis, dicunt, non esse necessarium tangere proximè singula, quæ pro materia offeruntur: sed sufficere, quod in Sacerdotis ordinatione, v. g. tangatur Calix suppositus Patenæ: neque magis necessarium esse, tangi Hostiam ipsam Patenæ superpositam, quam vinum in Calice contentum, quod certè nullus ordinandorum tangit. Sic ille, & alij, quos citat Quintanaduenas *in Instruct. ordin. part.*3.§.2.*num.* 14. vbi sic ait: [No es necessario tocar todas las cosas, como son en el Sacerdotio el Caliz, Patena, y Hostia, sino qualquiera que toquen basta, estando iuncta con las otras, y qualquiera parte de qualquiera destas cosas: y este tacto solo requerit por bastante los Doctores, que afirman ser necessario con tacto fisico, sienten otros.

Sup. contento à lin. 2. huius Resol. supra in ref. 8.§.vlt. & in Ref 9. §.2. cursim ad medium, & in Ref.10. & in ref. seq. §. sed licet, breuiter. post mediũ. vers. Idemque.

Sup. hoc cõtactu physico in Ref. 1. not. præterita §. 2. & in Ref. 2. §. 2. in fine, à vers. Imo. & seq & supra in Ref. 1. §. Notandum. & in Ref. 7. §. Probatur etiã nostra. & infra in Ref. 19. §. Vnde, à lin. 8 & latè in to. 3. tr. 1. Ref. 66 à lin 2. & in to 4. tr. 8. Ref. 19. à lin. 4.

2. Sed, his non obstantibus, quia non desunt Doctores, quos citat Coninch *de Sacram. dispu.* 20. *dub.*7. *num.*71. & Opatouius *de Sacrament. tract. de Ordine, disp.*1.*quæst.*4. *num.*66. asserentes contactum physicum Patenæ requiri de necessitate Sacramenti; ideò respondeo ad casum propositum negatiuè, quod idem dicendum est in casu aliarum opinionum probabilium, nempe non posse secundum illas ordinatum celebrare, nec stipendium pro Missis sumere, nisi denuo ordinetur sub conditione. Et ita me citato tenet nouissimè Cardinalis de Lugo *in Consil. mor. lib.*1.*dub.*1. *num.*11. Tannerus *tom.*4.*disp.*7. *q.* 2. *dub.*1.*num.* 14. & alij. Vnde hanc sententiam in terminis docet amicissimus P. Diastillo *de Sacram. tom.* 1. *tract.*6. *disp.*1. *dub.* 14. *num.* 205. Qui tamen, me citato, rectè obseruat, hoc non esse dicendum, si tangeret Calicem, & Patenam, non tamen Hostiam; nam in tali casu moraliter certum est, ordinationem esse validam.

Sup. hoc in Resolutionibus, & §§. not. præteritæ.

Sup. hoc stipendio in Ref. seq. §. Sed licet. cursim ante mediam.

3. Sed nouissimè duo viri docti contrarium asserunt,

Sup. hoe, & contentis in duobus §§. seqq signanter supra in Ref. 8. & 9.

& infra in Ref. 19. §. Vnde in fine, & in Ref. 12. à principio.

runt, videlicet Bernal ex Societate IESV *de Sacram. disp.* 47. *sect.* 7. *num.* 16. asserens, quod videtur esse æqualis ratio de contactu Hostiæ, ac de contactu Calicis, & Patenæ: & Philippus Faber Ordinis Minorum Professor publicus in Academia Patauina *de Sacram. Ordinis*, *in* 4. *sent. dist.* 24. *quæst.* 1. *cap.* 3. *num.* 122. mordicus sustinet hanc sententiam, & ideò sic ait: Ego puto, simpliciter esse necessarium tactum Calicis, & Hostiæ. Ratio est, quia licèt in Concilio Florentino hoc non præscribatur, tamen in Pontificali Romano, ad quod se remittit Concilium in ritu seruando in his Sacramentis, præcipit disertis verbis, vt ordinandus tangat materiam porrectam, & præscribit modum. Et sic cessat ratio Caietani *in Summa*. Quod autem inquit in Pontificali non præcipi contactum tanquam necessarium, nullum habet fundamentum. Cùm enim præcipiat tactum illum, potius dicendum est, præcipere tanquam rem necessariam, alioquin frustrà præciperetur, ita disertè præscribendo modum acceptionis, & tactus. Accedit quod in consecratione Apostolum in vltima Cœna à Christo Domino facta, non solùm fuit traditus Calix, & panis, sed etiam acceperunt Calicem, & panem in suis manibus, siquidem manducauerunt, & biberunt, ergo cum tunc præscripserit materiam huius Sacramenti, sequitur, quod actus sit de necessitate huius Sacramenti. Quod autem, ait, quod non tangitur vinum, cum sit in Calice; ergo nec Hostia necessario est tangenda. Respondetur, non valere consequentiam; quia neque Apostoli tetigerunt vinum, cum datum fuerit in Calice, & regulariter accipiens vinum non soleat tangere vinum, sed illud recipere in aliquo vase; at Hostia, & panis cum datur, accipitur in manibus, & tangitur; ergo dicendum est esse de necessitate Sacramenti. Ita Faber. Vnde stante hac opinione, qui non tangeret Hostiam ex doctrina superius adducta, ex Lugo, & aliis communiter, esset denuò ordinandus sub conditione. Sed ego puto, quod in tali casu, vt dixit Dicastillus *vbi suprà*, moraliter certum est, ordinationem esse validam, ac proinde non reiterandam: quod etiam docuit indiuidualiter Castrus Palaus *tom.* 4. *tract.* 27. *punct.* 5. *num.* 10. & Doctores, quos etiam me citato, adducit & sequitur Leandrus *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 6. *disp.* 3. *quæst.* 14. & 26.

4. Vnde optimè dixit Præpositus *in* 3. *part. quæst. vnica*, *de Sacram. Ord. dub.* 10. *num.* 92. hanc sententiam esse omnino certam, & in praxi securam. Probatur primò, non potest ostendi, quod potius requiratur contactus Hostiæ in se, quàm vini, qui extra controuersiam non requiritur, vt patet ex praxi totius orbis. Secundò, in Romano Pontificali dicitur, quòd ordinandi tangant simul cuppam Calicis, & Patenam, nulla facta Hostiæ mentione. Tertiò, vt quis accipiat potestatem per contactum rei, quæ in alio ponitur, sufficit tangi id quod continet aliud, & in præsenti ex nullo solido fundamento contrarium colligi potest, & proinde nulla probabilitatis specie potest asseri contactum Hostiæ in se requiri. Quartò, nullus Episcopus etiam doctus, & timoratus reperit etiam sub conditione ordinationem eius, qui scit, se Hostiam non tetigisse, vel de eo rationabiliter dubitat; nullus etiam Doctor consultus vrget ordinationem eo casu etiam sub conditione repeti: ergo à posteriori omnino certum est contactum Hostiæ in se non requiri, quia aliàs Ecclesia in grauissimo errore versaretur, ex quo grauia sacrilegia saltem materialia sequerentur, & maxima animarum damna. Vnde pertinet ad Diuinam prouidentiam eamdem Ecclesiam docere, quod physicus contactus Hostiæ esset necessarius; alioquin illi deesset in præcipuo puncto practico pertinente ad Sacramenta. Et per hunc discursum animus potest, & debet omnino conquiescere, cum eam certitudinem pariat, quam in his rebus circa fidei definitionem habere possumus; quamuis enim aliqui existiment speculatiuè requiri Hostiæ contactum, cum tamen & communior sententia contrarium teneat, & eorum rationes sint parui ponderis, accedente vsu non vnius, vel alterius Prælati, sed communi, hæc sententia dici potest ex tacito consensu Ecclesiæ comprobari. Et hæc omnia docet Præpositus *vbi suprà*.

5. Sed hic pro curiosis non deseram apponere dubium, quod suscitat Præpositus *vbi suprà*, *num.* 89. Verum sit futura valida consecratio, si Episcopus porrigat panem extra Patenam? Respondeo, quamuis id etiam videatur illicitum propter contrariam consuetudinem, speculatiuè tamen videri omnino verius subsistere consecrationem: primò, quia verius est Christi Corpus in vltima Cœna ita Apostolis traditum. Secundò, quia illa ratione verè traditur materia, circa quam versatur potestas Sacerdotalis; itaque Patena eatenus solum requiritur, quatenus in ea traditur materia apta ad designandam potestatem Sacerdotalem. Idem censendum de Calice, quod scilicet eatenus solum debeat porrigi, quatenus necesse est, vt porrigatur vinum, quod cum sit res fluida, non potest aptè in se præberi. Si tamen tangeretur extra vas sufficienter inueniretur materia. Hucusque Præpositus, quæ quidem non inuenies apud illos.

Sup. hoc, & contento in hoc §. quamuis secitatiue, lege tamen supra ex Ref. 7. doctrinam §. Ex his. Signante post medium a vers. Etenim Eucharistiç. & lege dicti § a principio. & alium vers. eius primæ not.

RESOL. XII.

An Sacerdos, si in ordinatione tetigerit Patenam, sed non Hostiam, sit sub conditione ordinandus?

Et quid, si in Patena Hostia non esset?

Idem est dicendum de eo, qui ordinaretur solo tactu Calicis, non tangens Patenam?

Et an peccet mortaliter iste, qui immediate Hostiam non tangeret in supradicto casu?

Et an saltem ordinandus debeat de necessitate Sacramenti tangere immediate Calicem, simulque Patenam?

Et an si in porrectione Calicis, in Calice non fuerit appositum vinum, talis ordinatio fuerit valida, an vero nulla, & iteranda?

Superest adhuc alius singularis, & curiosus casus videlicet, Ioannes Sacerdos consecrandus accedens ad Episcopum Patenam, & Calicem porrigentem, siue turbatus, siue aliunde non tetigit nuda manu Patenam, siue Calicem, sed digitos Episcopi, & mediante manica Alba Calicem, quæritur, an valida sit ordinatio, an vero sub conditione iteranda? Ex part. 10. tr. 13. & Misc. 3. Ref. 50.

§. 1. CAsus frequenter solet accidere: sed licet communiter Doctores asserebant Hostiam non esse de necessitate tangendam; tamen pauci proponebant difficultatem, an stante opinione contraria, tali casu Ordinatio esset sub conditione reiteranda: Nouissimè tamen auctor diligens, & accuratus Carolus de Baucio *in Miscellan. Casuum Conscientiæ*, *to.* 2. *post Opusc.* 4. *in Appendice*, *quæst.* 4. affirmatiuam sententiam tenet; quia, ait ipse, Fernandez, & Fabrus docent necessarium esse, vt Ordinandus tangat Hostiam: Et Ledesma obseruat, quod Ecclesia vult, vt Hostia ab Ordinario tangatur: Vnde ex his subdit Baucius id quod asserit Villalobos, quod quotiescumque deest in collatione Ordinis id quo Ecclesia vtitur, & adest opinio pro vtraque parte probabilis, quod sit validus Ordo collatus, & non sit validus, quod dictum Sacramentum repetendum sit sub conditione

Sup. hoc supra in Ref. 8. & 9. & in Ref. 11 § Sed his, in fine, & in duabus §§. seqq. & infra in Ref. 19. §. Vnde, cursim in fine.

ditione: Et ita senserunt doctores, & vniversitatis Salamancæ. Quæ opinio potest confirmari ex eo quia Ecclesia non supplet, id quod deest circa essentialia Ordinis: non sic quando agitur de Iurisdictione vt alibi docui; nam quando adest opinio probabilis, quod talis casus v. g. potest absolui à carente potestate circa reseruata, & alia opinio docet oppositum, tunc Ecclesia confert iurisdictionem, ac proinde remanet absolutum peccatum, etiam si fortè à parte rei non poterat absolui illud peccatum, nam communis opinio probabilis, vt suprà dictum est, confert iurisdictionem, vt docent communiter Doctores, teste Lessio *de Iust. & iure, lib. 2. c. 29. dub. 8. num. 68.* secùs dicendum est de Sacramento Ordinis, vt colligitur ex Sanchez *in Summa, lib. 1. cap. 9. num. 34.* & 35. Et ratio mihi est, quia si tenera opinio est falsa à parte rei, Ordinatus bona fide non conficit sacramentum Eucharistiæ, non absoluit peccata, &c. quæ damna sunt magna in Ecclesia Dei, ac proinde non est recedendum ab eo, quod in vsu habet Ecclesia circa collationem Ordinis, & quia contraria opinio non est reiecta ab Ecclesia, idcircò arbitror sub conditione, esse reiterandam collationem Ordinis, quando non fuit obseruatum ac peractum, quod in vsu habet Ecclesia circa collationem Ordinis, &c. Ita mihi est dicendum, saluo doctiori iudicio, ac sensu Ecclesiæ Romanæ cui libenter me subiicio. Ita Baucins.

2. Sed licèt supradicta doctrina sit vera absolutè loquendo, tamen in casu de quo loquimur non videtur admittenda; vt me citato docet sapientissimus Pater Dicastillus *de Sacram. tom. 1. tract. 6. disp. 1. dub. 14. num. 205.* vbi hæc asserit: Obseruant verò aliqui ex prædictis Auctoribus citatis pro nostra sententia, quod quamuis hæc sit probabilior, opposita tamen est tutior, & nostra non certa, sed tantùm probabilis, ac proinde, qui eo modo, quo exigit prima sententia, non tangeret materiam, non esset certò ordinatus. Quapropter talis Sacerdos grauiter, (vt ipsi putant) peccaret, si eo defectu, & periculo adeò extraordinario non manifestato audiat Confessiones vel accepto stipendio Missas celebret; nemo enim à tali Sacerdote, nisi in extrema absolutionem peteret, nec Sacrificia oblato stipendio; nisi quando non suppeteret alius Sacerdos certò ordinatus, & meritò conqueri posset quis, quod Sacerdos stipendia acceptaret; vel absolueret non detecto huiusmodi defectu adeò extraordinario, vt moraliter nequeat, qui ad ipsum accedit, in eius suspicionem venire. Idemque iudicium putant esse de eo, qui ordinaretur solo tactu calicis, non tangendo patenam. Quæ sententia in hoc vltimo pro praxi mihi placet; non tamen id puto habere locum in eo, qui simul tangeret calicem, & patenam, quamuis digitis non pertingeret ad Hostiam immediatè tangendam; valere enim tunc ordinationem est moraliter certum, & benè cum multis docet Diana *locis citatis*, in quo vtriusque sententiæ Auctores conueniunt. Hucusque Dicastillus; cui adde Martinum de San Ioseph *vbi infrà tra. 2. num. 14.* & Nicolaum Isambert. *in 3. par. D. Thomæ, tom 3. de Sacram. Ordinis ar. 8. n. 4.*

Sup. hoc in Ref. præterita cursim in lin. 1. & §. Sed hja. paulo post initium.

Sup. hoc in Ref. præterita à linea 2. & hic supra in Ref. 8. §. vlt. & in Ref. 9 §. 2. cursim ad medium, & in Ref. 10

3. Imò plus addunt Doctores, quos citat & me etiam citato sequitur Leandrus *de Sacram. tom. 1. tr. 6. disp. 3. q. 26.* non esse credibile, mortale committere illum, qui immediatè hostiam non tangeret: quia vt benè notat Vasquez, cum Ordinandus habeat tunc manus linteo colligatas, difficilè est tangere Calice ipsam hostiam, præsertim habenti digitos breuiores. Rectè itaque dixit Lublinus, *verb. Ordo, num. 6* in susceptione Ordinis Sacerdotalis, non est tangenda hostia: nam sicut tradendo Calicem cum vino, non opus est tangi vinum, sed vas cum vino; ita tradendo Patenam cum hostia, non est necessarium tangi hostiam, sed Patenam, in qua est hostia. Erunt tamen esset, si in Patena hostia non esset: Sic ille.

Sup. hoc in Resolutionibus & §§. not. primæ huius Ref.

Sup. hoc etiam in Ref. not. primæ post seq. Sup. contento in hoc §. supra in Ref. 10. & in aliis eius primæ annotationis.

4. Sed an saltem ordinandus debeat de necessitate Sacramenti tangere immediatè Calicem, simulque Patenam? Respondeo negatiuè: quia ad valorem Sacerdotij sufficit tangere Calicem, super quem imposita est Patena: nam qui tangit Calicem censetur tangere Patenam illi superpositam. Sic Suro, Valentia, Vasquez, Hurtado, Granados, & alij, quos citat, & sequitur Leandrus *q. 25.* quibus adde Martinum de San Ioseph, *vbi infra, tract. 2. num. 14.* vbi sic ait: [En caso que no se toque la Patena, ni la Hostia, sino solamẽte el Caliz, siento es mucho mas probable, que es valido el Sacramento: porque en tocando el Caliz se tocan la Patena, y Hostia, que estan en cima *arg. leg. Vulgaris. 21. ff. de furtis, gloss. earum in leg. restituta. 47. ff. ad Trebellian.* & sufficit tangere modicum quod non habet discontinuationem ad totum, *arg. cap. Vnici, de consecrat. Eccles. lib. 6.* Ita Martinus, qui citat plures alios.

5. Et tandem pro Curiosis non deseram hic apponere ea, quæ nouissimè docet Petrus Marchant *in Tribun. Sacram. tom. 3. par. 1. tract. 6. tit. 2. q. 3. corol. 2.* vbi sic ait: Ex dictis iterum resoluuntur duo casus mihi aliquando propositi, ob personarum, quos contingebant, perplexitatem. Quatuor Religiosi, inter quos Titius, ab Episcopo eodem tempore sunt ordinati Sacerdotes: Post ordinationem vnus eorum in porrectione Calicis vacuum fuisse Calicem, sine defuisse vinum: Titius post aliquod tempus super hoc reflectens turbatus est maximis scrupulis: Quærebat, an ordinatio fuisset valida? an nulla, & reiteranda? Respondi: Non obstantibus pluribus responsionibus Doctorum in contrarium, qui saltem sub conditione reiterandam Ordinationem iudicabant, vel vt nullam, vel saltem dubiam. Respondi, inquam: Ordinationem simpliciter fuisse validam, nec absolutè, aut sub conditione repetendam. Ratio fundamentalis fuit; quia ex S. Bonauentura, & aliis, porrectio Calicis cum vino, sicut & Patenæ cum pane, pars materiæ integralis est, quæ ad essentiam non pertinet per se: modò tamen Forma pronunciata fuerit: Quæ autem tantùm ad integritatem, & expressiorem significationem spectant, etsi sine culpa omitti non possint, Ordinationem tamen, & Sacramentum non inualidant: Et plura addidi, quæ certam, & securam hanc sententiam reddunt, ita vt dubium practicum in hoc casu generari nequeat. Si Deus dederit, vt resolutiones, quas in casibus perplexis aliquando dedi, lucem videant, hæc latissimè deducta prodibit: Modo, quæ supra dicta sunt, sufficienter hanc responsionem probant.

Sup. hoc in tribus Ref. seqq. & in tom. 4. tr. 8. Ref. 47. §. 1.

6. Alter casus erat: Ioannes Sacerdos consecrandus accedẽs ad Episcopum Patenam & Calicem porrigentem, siue turbatus, siue aliunde, non tetigit nuda manu Patenam, siue Calicem, sed digitos Episcopi, & mediante manica Albæ Calicem. Quærebatur, an valida esset Ordinatio? an iteranda? Respondi, validam esse, nec repetendam; quia etsi porrectio præcipiatur, de qualitate tamen contactus nihil ab Ecclesia decretum est: vnde moralis contactus, qui acceptationem quandam significat, in hac re moralit sufficere censendus est. Præterquam quod, vt docui, porrectio Patenæ, & Calicis ad essentiam non pertineat, modò tamen, vt iam sæpè inculcatum est, non omittatur Forma verborum, quæ Materiam determinat. Hucusque Marchant.

7. Sed ego prorsùs contra illum puto in dictis Casibus Ordinationes illas esse repetendas sub conditione, per ea quæ alibi ex Granado adduxi, & adducit nouissimè Martinus de San Ioseph *in Mon. Confess. tom. 1,*

Alibi infra in Ref. 49. §.

Vnde. & supra in Ref. 7. §. Probatur etiã nostra, in fine, & in tom. 4. tr. 8 Ref. 47. § Verum,

tom.1.lib.5.tract.3.de Sacram. Ordinis, num. 54. vbi hæc asserit: [Diuersas vezes he tratado casos en que ay opiniones probables de los Doctores, que vnos dizen que son validos los Ordenes, y otros afirman que no son validos, y consejan, y aun obligan à que se repitan los Ordenes debaxo de condicion, y es necessario declarar mas esto. Contentame mucho la opinion del Padre Granado *de Sacram. in 3. part. D.Thoma, controuers.9 .tract.1. disp.6.num.2.* que tracta la materia en proprios terminos, y dize que no ay difficultad en que se pueda repetir el Sacramento debaxo de condicion, acciendo opiniones probables encontradas de los Doctores; però que esto se ha de entender en la ordinacion de los Obispos, y Sacerdotes, que controuertiendose en los casos debaxo de opinion, si quedaron ordenados, ò no, auià obligacion precisa de repetir Orden, porque sino se haze assi, se ponen à peligro de no consagrar, ni absolues los penitentes, de no ordenar Sacerdoses, ni confirmo los Fieles, pues es probable, que carecen de la potestad necessaria para exercer estos ministerios, con notable danno de los mismos Fieles, que deuen euitar, ordenandose segun doctrina cierta, y no segun opiniones en que puede auer engaño. Però en quanto à los demas Ordenes inferiores, afirma Granados que no obligaria, que se repitan en el que los recibò, segun opinion probable, porque no son tan necessarios, que no se pueda suplir por el Orden Sacerdotal la falta de los demas ministerios si la huuiesse, y porque à los demas Ordenes no està vinculado algun acto absolutamente necessario para la salud de las almas, de que pueda prouenis notable daño à los Fieles, y estando ordenado dellos segun opinion probable, puede el ordenado persuadirse prudentemente à que està bien ordenado sin que se le obligue à repetis el Sacramenso. Ita ille, & iterum ego.

Sup. his in §. 1. Ref. 1. not. præteritæ, & lege etiam §. 2. & 3. annot. præteritæ.

RESOL. XIII.

Qui dam suscepit Ordinem Presbyteratus, & in Calice non fuit vinum appositum, quæritur an Sacramentum fuerit inualidum, & sit denuo Ordinandus?

Et quid, si in Patena non sit Hostia triticea? Ex part. 3.tr.4. Ref. 185. alias 186.

Sup. omni contento in hac Ref. in duabus Ref. seqq. & pro parte defectus vini tãtum in Ref. præterita, §. Et tandem. & pro defectu Hostiæ ibidem cursissime in lin. vltim. §. Imo. & pro defectu vini in tom. 4. tr. 2. Ref. 47. §. 1.

§. 1. Hic casus potest in praxi accidere, ideo notes; & ad illum affirmatiuè respondet Ledesma *in summ. tom. 1. de Sacrament. Ordinis, cap. 3. difficul. 3.* & Io. de la Cruz *in direct. consc. part. 2. de Sacram. Ordinis, dub. 2. concl. 1.* vbi sic ait. Materia Sacerdotis est traditio patenæ cum hostia, & calicis cum vino, ita vt si in patena non sit hostia triticea, & in calice vinum vitis, non manet ordinatus. Sic ille.

2. At negatiuam sententiam docent Filliucius *tom. 1. tract. 9. cap. 2. num. 4.* Homobonus *de exam. Eccles. part. 1. tract. 4. cap. 9. quæst. 75.* Bonacina *de Sacram. disp. 8. quæst. vnica, punct. 3. num. 3.* & Henriquez *lib. 10. cap. 6. num. 1.* vbi sic asserit. Materia in illo, qui Sacerdotio initiatur, integra ex præcepto est traditio calicis cum vino, & patenæ cum hostia, quia & sacrificium Missæ ex præcepto, fit vtraque specie. At traditio vasis cum altera specierum, videtur esse materia sufficiens, ita vt si id ex obliuione contingat, non sit hic ordo iterandus ex necessitate. Nec enim diuisim datur potestas in vnam speciem, sed qui potest alteram, potest & vtramque speciem consecrare. Ita Henriquez, & ego.

3. Non grauabor tamen hic apponere sententiam doctissimi Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 11. diffic. 4. num. 1.* ita asserentis. [Si sucediesse en pratica (como ha sucedido vezes en estos tiempos) dexar de poner el vino en el caliz por descuido, hase de reiterar el Sacramento de baxo de condicion, como so hizo en estos tiempos, y deste parecer fueronlos mas doctos desta vniuersidad de Salamanca à cerca dello.] Sic ille.

RESOL. XIV.

An in ordinatione Sacerdotum, si per incuriam Magistri caremoniarum in Calice non apponatur vinum, ordinatio sit nulla?

Et quid, si in Patena non sit Hostia triticea?

Et quid est agendum, si esset probabile non defuisse vinum in Calice, & quid si esset certum non fuisse vinum in Calice?

Et obiter aduertitur, quod Innocentius III. non mandauit reiterare Sacramentum Confirmationis factum cum oleo sine balsamo? Ex part. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 119.

Sup. omni contento in hac Ref. vsque ad notat. seq. in Ref. præterita. & in alijs eius annot.

§. 1. Hic casus potest frequenter accidere, & his temporibus in Hispania & Germania accidit, & ad illum negatiuè respondet Henriquez *lib. 10. cap. 6. num. 1.* vbi cùm dixisset materiam in sacerdotio integram, esse traditionem calicis cum vino, & patenæ cum hostia, asserit. Traditio vasis cum altera specierum videtur esse materia sufficiens, vt si id ex obliuione contigerit, non sit hic ordo iterandus ex necessitate. Ita ille. & hanc sententiam speculatiuè probabilem esse putat Tannerus *in 3. part. D. Thom. disp. 7. quæst. 2. dub. 4. num. 94.*

2. Sed ipse, & meritò, docet Sacramentum in tali casu esse nullum & inualidum, & hanc sententiam tenet etiam Io. de la Cruz *in direct. conscien. part. 2. de Sacram. Ordin. dub. 2. conclus. 1.* vbi sic ait. Materia sacerdotij est traditio patenæ cum hostia, & calicis cum vino, ita vt si in patena non sit hostia triticea, & in calice vinum vitis, non manet ordinatus. Sic ille, & post illum Villalobos *in summ. tom. 1. tract. 11. diffic. 4. num. 1.* sic asserens. [De loqual se infiere que si en la ordinacion del Sacerdote no vuiese vino en el caliz, ò la hostia no fuesse de trigo, no quedaria ordinado. Mas porque Henriquez con otros tienen lo contrario se succediere en practica (como ha sucedido de vezes en estos tiempos) dexar de ponet el vino por descuydo, ha se de reyterar el Sacramento de baxo de condicion, como se hizo en estos caso, y deste pareçes fueron los mas doctos desta Vniuersidad de Salamanca, y de otras partes que fueron consultadus à cerca dello.] & tandem nouissimè hanc sententiam docet Turrianus *in select. disp. Theol. part. 5. disp. 21. dub. 2.* vbi ita ait. Ex dictis constat solutio dubij, de quo ante aliquot annos magna controuersia orta est in Hispania, contigit enim aliquando, vt in ordinatione Sacerdotum in quodam Episcopatu daretur calix sine vino? & disputatum fuit primò, quid agendum si esset probabile non defuisse vinum; secundò quid agendum si esset certum non fuisse vinum in calice. Circa primum aliqui censuerunt non esse necessarium sic ordinatum iterum ordinari, quia putarunt posse ordinatum amplecti opinionem probabilem in prædicto euento; aliqui simpliciter docuerunt esse obligationem iterum suscipiendi sacrum Ordinem sacerdotij, quia in primo euentu non fuit verum Sacramentum ex defectu vini, quod probabiliter iudicatur defuisse. Mihi placet opinio, quòd si solùm ageretur de reuerentia debita Sacramento, & vsui illius,

illius, satis esse amplecti opinionem probabilem. Secundò tamen existimo esse obligationem non vtendi Sacramento probabiliter solùm suscepto propter damnum proximorum; quia si ille homo verè non est Sacerdos, non conficiet Sacramentum Eucharistiæ, neque posset absoluere à peccatis, ex quo magnum detrimentum paterentur proximi; & ita senserunt multi viri docti in Hispania de hac re interrogati. Circa secundum, quicquid sit de aliorum sensu, mihi videtur esse obligatio recipiendi iterum verum sacerdotium per veram materiam & formam primò, quia non est probabile materiam Sacerdotis necessariò reperiri sine vino in calice; secundò licet esset talis opinio, tamen ratio facta probat esse necessarium tutiorem partem amplecti in tali controuersia. Hæc omnia Tutrianus *loco citato.* Vide etiam pro hac firmanda sententia Petrum Ledesmam *in summa tom. 2. de sacrament. Ordinis, cap. 3. diffic. 5.* & Tannerum *vbi supra*, qui asserit suo tempore hunc casum accidisse anno 1617. & multas rationes adducit, & soluit in contrarium, & Villalobos, qui respondet ad *cap. 1. de Sacr. non iter.* vbi Innocentius III. non mandauit reiterare Sacramentum Confirmationis factum cum oleo sine Balsamo. Vide etiam circa præsentem quæstionem multa alia quæ diximus *in 3. part. tract. 4. resol.* 186.

Sup. hoc inf. in ref. 17. § vlt. ante medium.
Quæ hic est sup. Ref. 13

RESOL. XV.

An sit valida ordinatio, porrecta Patena cum Hostia, vinum intra Calicem ex incuria non apponatur?

Et quid est faciendum in praxi, quando casus in facti contingentia acciderit?

Et deducitur peccare mortaliter, qui malitiosè consecraret, vel ordinaretur cum vna tantum specie. Ex p. 6. tr. 8. & Misc. 5. Ref. 22.

Sup. omni contento in hac Ref. dēptis diffic. notationum seqq in duabus præcedētibus Ref. & in aliis earum primarum annot.

§. 1. DE hoc casu his diebus à quodam Episcopo interrogatus fui, & respondet affirmatiuè nouissima Instructio Hispalensis pro ordinandis, *p. 5. §. 6. n. 6.* vbi sic habetur. [Si le entregara el Caliz solo con el vino, ò sola la Patena con el pan, era bastante materia? R. Que si, porque con qualquiera de estas cosas se dana entera potestad de consagrar el cuerpo, y sangue, que esta no se da dauida, que el que puede la vna, puede la otra. Y vemos que el Pontifice Innocentio VIII. dispenso con algunas nationes, adonde no se podia lleuar, ò conseruar el vino, que celebrassen solo la cōsagracion de la Ostia: y assi no es de essencia de sacrificio la de ambas del especies. Sic Henriquez supr. Pero pecaria mortalmente el que solo consegrara en vna, y el que se ordenasse maliciosamente con vna sola.] Sic ibi, & hāc sententiam docet etiam ex Henriquez Tiberius *in instr. pro ordin. c. 3. q. 22.* quibus adde Doctores quos ego citaui *in part. 3. tract. 4. resol.* 186. vbi quia hæc sententia est probabilis illam sequutus sum.

Sup hac sententia supra in tr. 1. Ref. 229. §. 1. & 2. &c.

Quæ hic est supra Ref. 13.

Quæ hic est Ref. antecedens.

2. Sed postea *in part. 4. tract. 4. resol.* 119. negatiuæ sententiæ tanquam probabiliori adhæsi, & nunc etiam adhæreo. Primò quia id apertè repugnat Concilio Florentino requirenti traditionem vtriusque materiæ, scilicet panis, & vini.

3. Confirmatur, forma non tantùm respicit alterutram partem materiæ, sed vtramque ex æquo, ergo vtraque ex æquo per modum requiritur ad valorem ordinationis. Adde quòd Patena cum pane, & Calix cum vino nō tradantur diuisim; sed simul, ergo signum est neutram partem sufficere etiam ad partialis Sacramenti confectionem, & proinde, si vna pars tradatur, nullo modo confici Sacramentum.

4. Consequentia probatur, videmus in omnibus aliis, quod quando Sacramentum saltem partialiter poni potest, partiali materiæ respondeat forma partialis distincta à forma partiali alterius, vt patet in vnctionibus, item in consecratione speciei panis, & consecratione speciei vini: cùm ergo nihil simile hîc videamus, & aliunde non appareat sufficiens fundamentum asserendi alteram partem posse omitti salua sacramenti substantia, non est verisimile eam omitti posse.

5. Secundò non videtur vllo modo probabile ita institutam ordinationem Sacerdotis, vt per eam possit conferri potestas ad conficiendum corpus, & conficiendum sanguinem; vel ergo dicendum est necessariò requiri traditionem panis, & vini, vel per traditionem vnius partis conferri potestatem conficiendi Sacramentum perfectum: posterius autem non videtur admittendum, quia traditio vnius partis per modum materiæ solùm designat potestatem consecrandi hanc partem.

6. Antecedens argumēti probatur, quia non videtur posse subsistere potestas collata iure diuino, quæ, etiam sistendo intra limites illius iuris nunquam possit exire in actum sine peccato; iure autem diuino nemo potest, saltem seclusa Pontificis dispensatione, sine peccato vnquam consecrare vnicam speciem.

7. Confirmatur, forma ordinationis Sacerdotis significat dari potestatem offerendi sacrificium eo modo, quo in Ecclesia communiter offerri solet, illud autem est perfectum, nec datur Sacerdos qui non possit vtramque speciem consecrare. Quamuis ergo consecratio vnius speciei subsistat sine consecratione alterius, non tamen subsistit ordinatio, per quam videtur solùm dari potestas ad consecrandum vnam speciem, & non aliam. Et ideò hanc sententiam præter Doctores à me *vbi supra in resol.* 119. adductos tenet nouissimè, me citato Raphaël Auersa *de Sacrament. Ordinis, quæst. 2. sect. 8.* & Stephanus Bauny *in Theolog. Moral. part. 1. tract. 7. quæst. 13. dub. 1.* Verùm stantibus supradictis opinionibus, quid faciendum in praxi quando casus in facti contingentia accideret. Respondet Bauny, Auersa, & alij, quod si quando fuisset aliquis ordinatus Sacerdos per traditionem vnius tantùm speciei, vtpote si non fuisset appositum vinum in Calice, debeter omnino ex integro repeti ordinatio saltem sub conditione. Et ita ego sentio.

RESOL. XVI.

An si Episcopus proferat verba formæ, antequam applicetur materia, vel è contra, Ordo sit iterandus? Ex p. 5. tr. 13. & Misc. 1. Resol. 48.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam ex professo docet Caiet. *tom. 1. opusc. tract.* 26. Nauar. *in Manuali, cap. 22. num.* 17. qui adducit *cap. vltim. de Sacram. non iterand.* vbi Greg. IX. asserit: Impositio manuum debet fieri cùm oratio super caput effunditur ordinandis. Et ideò in Pontificali statuitur, vt singulis Sacerdotibus dicantur verba formæ, cùm ordinantur, vt nimirum possit forma simul cum materia existere saltem quoad aliquam partem.

Sup. hoc in tom. 2. tr. 1. lege doctrinam Ref. 5. & 62. & in tom. 7. tr. 2. ex Ref. vnic. §. Nec valet. & §. Respondeo nō esse. & in tom. 4. tr. 8. ref. 56. per totam.

2. Sed his non obstantibus aliqui asserunt in Sacramento Ordinis sufficere simultatem materiæ moralem, & formæ. Imò & esse specialem rationem in hoc Sacramento, vt non petatur physica simultas. Cùm enim forma sit modi imperatiui, sufficiētissimè verificatur, quod Episcopus dicit, scilicet, Accipe, &c. Si finitis verbis sine magna mora accipiat, seu tangat librum, vel Calicem, &c. In cuius confirmationem

facit, quòd in Pontificali eùm ordinantur Subdiaconi, dicitur omnes debere successiuè tangere Calicem, & Patenam, & tamen verba dicuntur simul omnibus, ita vt sit certum, cùm plures accedunt ad tangendum, iam esse finitam prolationem formæ, & id ipsum notatur ibidem in minoribus Ordinibus.

3. Verùm non grauabor hîc apponere verba Iacobi Granado *in 3. part. de Sacramentis, controuers. 9. tractat. 1. disp. 6. num. 16.* vbi tenet posteriorem sententiam negatiuam esse longè probabiliorem, & addit, quòd si vlteriùs petatur an contraria opinio sufficientem habeat probabilitatem, vt iterari debeat Ordo, quando materia & forma secundùm nullam partem coextiterint realiter, dicerem duo sub meliori iudicio. Primum est in Subdiaconato, & minoribus Ordinibus nullo modo debere iterari, quia & varij Doctores reputant Ordinem esse legitimè collatum, & non est credibile Pontificale Romanum sequutum esse opinionem, secundùm quam non maneret omninò tutus, qui ordinatur. Et denique minor necessitas, & perfectio horum Ordinum facit vt minori certitudine debeamus esse contenti. Quare in praxi non video sufficientem probabilitatem, vt possit, vel debeat aliquis prædictorum Ordinú iterari, nec de his agitur in illo cap. sup. citato. Secundum est, in Presbyterato, & Diaconato esse sufficientem probabilitatem vt ordinati sine reali coëxistentia materiæ, & formæ, possint iterare Ordinem sub conditione. Probatur, tum quia Caietanus, & Nauarrus, viri doctissimi, sentiunt Ordinem aliter esse nullum. Tum, quia isti Ordines sunt multo sacratiores, magisque necessarij, & ratio dictat in eiusmodi rebus quærendam esse maiorem certitudinem; tum denique, quia in his Ordinibus peculiariter notat Pontificale, ita proferri verba formæ, vt simul concurrere possint cum materia. Ex quo vlteriùs infertur, saltem esse probabile Sacerdotem prædicto modo ordinatú, posse iterum petere Ordinem sub conditione; Diaconum verò non ita. Et hæc omnia docet etiam Iacobus Granado *vbi suprà.*

RESOL. XVII.

An Episcopus possit supplere aliquem defectum ordinationis quouis tempore?

Et an, quando supplendus est aliquis defectus Ordinum, non sit necessarium reiterari omnes ritus Ordinum, sed ille solùm, in quo defectus commissus fuerit?

Et an sine peccato possit suppleri prædictus defectus, quia Episcopus induatur vestibus sacris? Ex par. 5. tra. 14. & Misc. 2. Ref. 63.

Sup. hoc in Ref. seq. & in tom. 4. tra. 8. Ref. 50. ex doctrina §. Notat. paulo post initium a vers. à tem nota.

§. 1. ORdinatus, verbi gratia, est aliquis, & non tetigit calicem, vel librum, aut instrumentum, in cuius tactu comprimitur character, vel in Calice non fuit appositum vinum, &c. quæritur an eiusmodi iteratio possit fieri quouis anni tempore? Casus est probabilis, & negatiuam sententiam docet Thom. Sanch. *in opusc. tom. 2. lib. 7. c. 1. dub. 13. nu. 7.* vbi citat glossam, Panorm. Innocentium, D. Antonium, Tabienam, Angelum, & Henriquez, asserens talem suppletionem non posse fieri quouis tempore, sed tantùm illo tempore, quo Ordines possunt celebrari. Et ratio est, quia supplere eiusmodi defectum, saltem si sit substantialis, est conferre sacramentum Ordinis saltem sub conditione, sed in iure præscriptum est tempus, extra quod non licet sine priuilegio conferre sacramentú Ordinis, ergo neque licebit supplere defectum saltem substantialem.

2. Non desinam tamen hic pro curiosis adnotare, contrariam sententiam tanquam probabilem docere Iacobum Granado *in 3. p. de Sacr. contr. 9. tract. 2. disp. 3. n. 3.* vbi sic ait. Probabile est quòd viri docti à me consulti opinantur quouis tempore licere prædictos defectus supplere. Probatur euertendo fundamentum, cui innititur contraria opinio. Etenim, propriè loquendo, supplere eiusmodi defectus non est Ordines celebrare, sed potiùs perficere id, quod imperfectè præstitum est tempore ordinationis, nec enim tunc repetendæ cæremoniæ omnes, aut Sacramentum ministrandum, sicut in diebus Ordinum ministrari solet, sed præcisè iteranda saltem sub conditione ea cæremonia, quæ omissa est, verbi gratiá, iterandus contactus instromentorum, aut quid simile, quod pot ùs est veluti appendix Ordinum præcedentium. Vnde *in cap. pastoralis, de Sacrament. non iterand.* cùm quidam in confirmatione delinitus esset oleo, & non chrismate, quod secundùm veram opinionem est de essentia sacramenti Confirmationis, respondit Pontifex nihil esse iterandum, sed cautè suppleduio, quòd incautè fuerit prætermissum; quasi diceret, solùm repetendum est essentiale, quod deficit reliquis omissis, idque fiat, ita vt scandalum vitetur. Facit in hoc ius rei confirmatiuum quòd non minus videntur cadere sub præcepto cæremoniæ, & ritus, quibus Ordines celebrantur, quàm tempus à iure præfixum; sed cùm supplendus esset defectus prædictus, non oporteret iterari omnes ritus Ordinum, sed ille solùm, in quo defectus commissus fuerat ergo nec oportebit expectari tempus à iure præfixum. Imò addunt aliqui ob easdem rationes posse sine peccato suppleri prædictum defectum, quin Episcopus induatur vestibus sacris, quia id etiam pertinet ad solemnitatem requisitam, cùm Ordines celebrantur, non verò cùm defectus supplentur: res tamen est incerta, & dubium non est, quin oppositum sit tutius, & magis pertineat ad reuerentiam Sacramenti; imò aliis videtur certum id esse necessarium. Hæc omnia Iacobus Granado *loco citato*, cuius sententiam improbabilem esse non audeo dicere.

§ Sup. hac repetitione in Ref. 1. not. præterita, medium §. 1. & in Ref. 2. in fine §. 1.

Sup. hoc supra in Ref. 14.

RESOL. XVIII.

An si in aliqua ordinatione non fuit v.g. applicata debita materia, possit die sequenti adhiberi, non expectando aliam ordinationem?

Et an sit necessarium, vt in Ecclesia, vel alio publico loco defectus suppleatur, vel sat sit in secretiori loco?

Et an defectus possit suppleri à quocumque Episcopo?

Et asseritur in defectu substantiali iteranda solum esse ea quæ omissa sunt, vel de quibus dubitatur.

Et an liceat eodem die tam minores, quam maiores iterare, vel an magis consultum sit minores ordines cum subdiaconatu vno die, & duobus sequentibus diaconatum, & Sacerdotium suscipere.

Et quæritur, an aliquis Episcopus o dinis aliaque Pontificalia exercere possit in loco exempto de licentia ordinarii illius loci, nulla ab Episcopo, intra cuius diæcesim locus ille est exemptus, irrequisita licentia?

Et quid, si locus exemptus ad nullam Diæcesim pertineret? Ex part. 9. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 19.

§. 1. EX Granado *alibi* affirmatiuam sententiam teneo, quam scio placuisse multis Episcopis; nunc addo, eandem sententiam docere nouissimè Patrem Quintanadu. ñas *in Theol. mor. tom. 1. tra. 6. singul. 1.* firmat enim ex multorum Recentiorum sententia, eos, qui statutis à Iure temporibus, & cæremoniis ordinati sunt, si posteà cognouerint, aliquè defectú substantialem ad valorem Ordinis in sua Ordinatione intet

Alibi signauter, in Ref. præterita, & in tom. 4. tra. 8. Ref. 50. ex doctrina §. Not. paulo post initium a vers. Item nota.

interfuisse, v. g. quia debita materia non fuit; vel non fuit debitè applicata, aut calicem, librúmve non tetigerunt; aut abfuit in Sacerdotio manus impositio, posse quolibet tempore eiusmodi defectus suppleri: hoc enim non est Ordinem celebrare, sed perficere, quod imperfectè præstitum est tempore Ordinationis: & licèt quando quid substantiale omissum esset, deberet suppleri statutis temporibus, vt docent aliqui Doctores apud Thom. Sanch. *lib. 7. consil. c. 1. dub. 53. n. 7.* & cùm iterantur Ordines ex dubio primi Baptismi, non deberent suppleri iis temporibus; cùm in his Ordinibus nihil defuerit, quod debito tempore non sit collatum: & hoc statutum est pro vera, & absoluta Ordinum collatione, non pro conditionata. Similiter, non est necesse, vt in Ecclesia, aut alio publico loco conferantur; sed sat est in secretiori conferri. Propter hæc ego etiam existimarem, licere eodem die omnes Ordines, tam minores, quàm maiores, simul iterari; licèt cōsulerem, minores cum Subdiaconatu vno die, & duobus sequentibus Diaconatum, & Sacerdotium suscipere, nisi aliquod scandalum, aut incommodum notabile ex hoc oriretur: quod quidem vitandum erit, & maximum esset in publicitate, & interstitiis, videre, nempe, quem Sacerdotem cognouerunt homines, modò sacris initiari. Deinde solemnitates omnes, quibus Sacerdotium, Diaconatus, & Subdiaconatus, vel alij minores Ordines conferuntur, non esse necessariò adhibendas in hac conditionali Ordinum repetitione existimo: sed solùm præcisè sub conditione iteranda esse ea, quæ requiruntur ad valorem Sacramenti. Ita Granado *controu. 9. de Ord. tr. 3. disp. 3.* & alij ex Recentioribus ab ipso tacito nomine relati, asserentes, in defectu substantiali iteranda solùm esse ea, quæ omissa sunt, vel de quibus dubitatur, v. g. contactus instrumentorum, vel manuum impositio, simul cum prolatione formæ. Quod præcipue obseruari sufficiet in defectu dubio, & in iterando conditionaliter Ordine, cuius cæremonias omnes certò scitur esse factas, & scito hæc suppleri posse à quocunque Episcopo. Hucusque Quintanaduenas. Confirmantur supradicta ex doctrina Lessij, qui nouissimè *in Auctuario casuum conscientia ad 1. 2. D. Thom. verb. Ordines sacri, cas. 2. n. 6.* docet, Episcopum posse ordinare extra tempora Subdiaconum, qui susceperat Ordinem Subdiaconatus cum actuali intentione, & protestatione illud non suscipiendi: quia in foro externo ille iam censetur ordinem hunc suscepisse, estque Subdiaconus, ac proinde in foro externo satisfecit Canoni de Ordinibus suis tēporibus suscipiendis, sicut qui in foro externo contraxit matrimonium præsumptum coram Parocho, & testibus; irritum tamen ob aliquod occultum impedimentum, sublato impedimēto potest cōtrahere absque Parocho, & testibus, vt declarauit Pius V. quia satisfecit foro externo, habetúrque verus coniux. Ita Lessius, cuius opinio satis nostrā probabilē esse declarat.

Sup. hoc in Resol. prima not. prætesitæ ad lin. 10. eius §. 2. & in Res. 2. §. 1. in fine.

Sup. hoc defectu in Res. 1. not. prime huius Resol. ad lin. 6. §. Sed ad.

Sup. hoc supplemēto ibidem in principio §. Nota.

Sup. hoc infra in tr. 6. Res. 145.

2. Sed hîc quærendum est etiam pro praxi, an aliquis Episcopus Ordines, aliáque Pontificalia exercere possit in loco exempto ex licentia Ordinarij illius loci, nulla ab Episcopo, (intra cuius Diœcesim locus ille exemptus est) irrequisita licentia. Supponit Vasquez *disp. 143. c. 3. n. 53.* id fieri posse, fauentque verba Concilij: non enim Episcopi, sed Ordinarij licentiam requisiuit. Cæterùm, si locus exemptus sub aliqua Diœcesi contineatur, verius censeo, non solùm licentiam Ordinarij illius loci, sed etiam Episcopi necessariam esse: quia verè censetur Ordinarius. Secus esset, si locus exemptus ad nullam Diœcesim pertineret. Et ita docet Barbosa *de potestate Episcop. part. 3. alleg. 6. num. 55. & 13.* & Castr. Pal. *tom. 4. tr. 27. disp. vnica, punct. 15. num. 10.* & alij. Vnde mensibus elapsis rectè ego consului, Episcopum non potuisse in Monasterio Regularium exemptorum illos ordinare sine licentia Episcopi diœcesani, in cuius Diœcesi Monasterium illud extabat.

Sup. hoc infra in Res. 85. §. Asserit quinto. & in Res. 85. §. 1. signanter lege ante medium à vers. Item Eugenius. Sed vide eam per totā, & hoc intellige pro Monasteriis Regularium exēptorum tantum.

RESOL. XIX.

An si adsint opiniones pro validitate, vel nullitate alicuius ordinis, teneatur in hoc casu quis ordinem denuò recipere?

Ex quo infertur, quod Sacerdos, & Episcopus, si non tetigit vasa sacra, aut illud instrumentum, in cuius porrectione imprimitur Character, tenetur iterare ordinem sub conditione; & secus autem si quis sumeret Diaconatum, & Subdiaconatum.

Et an contactus vasorum sacrorum, aut instrumenti, v. g. Calicis cum Patena, & Hostia in Sacerdotio sit de essentia Sacramenti ita vt sine illo non sit verus ordo?

Et breuiter notatur Sacerdotem, qui immediatè tetigit Patenam, licet non tetigerit Hostiam, possit tuta conscientia exercere ordinem Sacerdotalem nec tenetur illum iterare.

Et aduertitur, quod sola obliuio, aut solus timor non est sufficiens ad verum dubium, aut probabilitatem, vt illico ordo iterandus sit. Ex part. 5. tr. 53. & Misc. 11 Res. 47. & ad pedem literæ sicut in §. 1. dictæ Res. in dicta part. 5. tr. 14. Res. 64. sed hic tantum Res. 1. hîc designata transcribitur.

§. 1. Certum est quoties dubium occurrit, an Ordo sit verè collatus, siue quia materia est dubia, siue quia sunt rationes sufficientes dubitandi, posse tunc & debere iterari sub conditione? Sed difficultas est, quando adsunt opiniones probabiles pro nullitate, vel validitate Ordinis, & in tali casu placet mihi opinio Iacobi Granado *in 3. part. de Sacram. controuers. 9. tract. 1. disp. 6. num. 2.* vbi sic ait. Supponendum est, si sit opinio probabilis Ordinem verè fuisse susceptum, & sic etiam probabilis opposita sententia, posse tunc sine dubio iterari Ordinem sub conditione, vt in generali diximus de omnibus Sacramentis *tract. 1. de Sacrament. in gen. disp. 4.* Vtrùm autem teneatur quis illum Ordinem iterare, ibidem breuiter explicuimus; si enim Ordo sit Sacerdotalis, aut Episcopalis, tenetur sine dubio iterare, quia alioqui exponitur periculo non consecrandi, non absoluendi pœnitentes, non ordinandi, cùm probabile sit illum non habere potestatem Ordinis ad id requisitam; cùm autem id cedat in maximum detrimentum fidelium, tenetur Ordinarius vitare huiusmodi incommodum, recipiendo prædictum Ordinem secundùm certam doctrinam, & non incerta opiniones, in quibus potest esse deceptio. Quod verò attinet ad reliquos Ordines inferiores, non obligarem eum, qui iuxta probabilem opinionem eos recepisset, vt illos iteraret etiam sub conditione. Moueor ad ita sentiendum, quia isti Ordines non sunt ita necessarij, vt per sacerdotalem potestatem suppleri non possint munera, propter quæ sunt instituta, & propterea non habent annexum aliquem actum absolutè necessarium ad salutem fidelium, aut defectu cuius proueniat Ecclesiæ notabile detrimentum; cùm ergo aliunde homo sit ordinatus iuxta probabilem opinionem, ac proinde prudenter possit sibi persuadere Ordinem fuisse validum, non est cur ad illius iterationem obligetur. Ita Iacobus Granado, & ego.

Sup. contentō in hoc §. 1. ad literam infra in Res. 79. §. Quoad secundum, à lin. eius 5. & iterū ad pedem literæ in duplicata Res. huius tituli, quæ hic non est transcripta. signanter infra in tract. 6. ex Resol. 166. §. Respondeo secundo. Sup. his in duabus primis Resol. not. seq. & in eisdem §§. & latè in to. 4. tr. 8. resol. 47. per totā, & signanter §. Verum.

2. Vnde ex his infertur cum dicto Granado, quòd Sacerdos, & Episcopus, si non tetigit vasa sacra, aut illud instrumentum, in cuius porrectione imprimitur character, tenetur iterare Ordinem sub conditione; secus autem si quis sumeret Diaconatum, vel Subdiaconatum. Et ratio est, quia adsunt opinio-

Sup. hoc supra in Res. 7. ex doctrina §. Probatur etiā nostra, in fine; & in Res. 12. § vlt. & pro diffic.

huius textus contenta à lin.7. & verſ. in contactus vaſorum &c. late ſupra in Reſ.9.§.2. in fine verſ. Imo,& in aliis eius not & in tom.4. tr.8. ex Reſ. 47.§.2. & §. verum. & ſeqq.

ees probabiles hinc inde, an contactus vaſorum ſacrorum, aut inſtrumenti, verbi gratia, Calicis cum Patena, & Hoſtia in ſacerdotio ſit de eſſentia Sacramenti, ita vt ſine illo non ſit verus Ordo. Negat enim Caietanus *in ſumm. ver. Ordinantium peccata.* Armilla *verb. Ordo, num.*4. Sotus *in* 4.*diſtinct.* 44. *q.* 1.*artic.*2. Victoria *in ſumma, quæſt.* 211. Emanuel Sà *verb. Ordo, num.*3. Tabiena *eodem ver.*2. *num.*1. Et hanc opinionem probabilem eſſe docet Henriquez *lib. de Ordine, cap.*10. *num.*1. Sed negatiuam ſententiam tenet Diuus Thomas *in addit. ad* 3. *part. quæſt.* 34.*art.* 5. *ad tertium*, & ſe retractans Caietanus *tom.* 1.*opuſc. tract.* 16. Paludanus *in* 4. *diſtinct.* 24. *quæſt.* 1. *art.*1. *num* 6. Ledeſma *in* 2.*part.*4. *quæſt.*36. *art.*5. Palatius *in* 4. *ſentent. tom.*1. *diſtinct.* 24. *quæſt.* 1. Angelus *verb. Ordo, num.*9. Syluester *eodem verb.* 2. *quæſt.* 5.*dicto* 3. Nauarrus *in Manuali, cap.*22. *num.* 3. Bartholomæus Ledeſma *de Sacramento Ordinis, dub.* 3. & alij, aſſerentes, quòd neceſſe eſt ad Sacramenti veritatem attingere ipſa inſtrumenta. Igitur in tali caſu, vt dictum eſt, Subdiaconus & Diaconus non tenerētur iterare Ordinem, ſi non tetigerint inſtrumenta; ſecus autem Sacerdos, & Epiſcopus. Nota tamen, vt ego alibi notaui, & notat etiam Iacobus Granado *vbi ſuprà num.*10. Sacerdotem, qui immediatè tetigit patenam, licèt non tetigerit hoſtiam, poſſe tuta conſcientia exercere Ordinem ſacerdotalem, nec teneri illum iterare.

Alibi ſupra in Reſ. 8. & in principio Reſ. 9 & in Reſ.11.§. ſed bis. in fine, & in duobus §§.ſeqq. & in Reſ.12.

3. Et tandem pro ſcrupuloſis notandum eſt hîc oportere hac in re diſtinguere ſcrupulum, aut nimium timorem à vero dubio, aut opinione, non enim quia quis timet num ordinatus ſit, aut præcisè, quia non recordatur tetigiſſe vaſa ſacra, aut non tetigiſſe imaginatur, illicò Ordo iterandus eſt, ſola enim obliuio, aut ſolus timor non eſt ſufficiens ad verum dubium, aut probabilitatem; multa enim obliuiſcimur, quæ verè fecimus, & timor ipſe, ac nimia ſollicitudo tangendi inſtrumenta, in quorum porrectione imprimitur character, faciunt videri obliuioni traditum, quod re vera memoramur. Sed ex his oritur alia non leuis difficultas. Quæro igitur:

RESOL. XX.

Quam intentionem habere debeat Sacerdos nouiter ordinatus, quando cum Epiſcopo in Miſſarum ſolemnijs concelebrat? Ex part.3. tra.4. Reſ.50.

Sup. hoc lege doctrinam Reſ.ſeq & ſignantes in tom.3. tr. 1.Reſ.48 per totam,& late in tom.4. tr. 8 Reſ.89. & 90.

§. 1. HIc caſus frequenter accidit, relinquendo placita aliorum DD. ponam hic ea, quæ circa præſentem quæſtionem docet doctus Layman *in exam. Theol. moral. lib.*5. *tract.*1. *cap.*7.*n.*5. vbi ſic aſſerit. Curandum eſt illi ſupradicto, ſcilicet Sacerdoti, vt non poſt alios verba conſecrationis finiat, nam ſi alius quiſquam abſolutam conſecrandi intentionem habens, ante alios ipſúmque principalem ſacrificantem Epiſcopum verba conſecrationis finiat, ſolus is conſecrabit. Quod incommodum vt euitetur, monent DD. concelebrantes oportere habere intentionem conditionatam, videlicet conſecrandi, ſi ſimul cum Epiſcopo verba conſecrationis abſoluant, non item ſi præueniant. Mihi verò magis placet cautio Doctorum monentium, vt noui Sacerdotes ſeruent generalem intentionem proferendi verba ſecundum voluntatem Eccleſiæ, quia non deſunt, qui exiſtimant, illos verba conſecrationis non dicere formaliter, & cum intentione conſecrandi, ſed tantùm recitatiuè, & materialiter in ſignum poteſtatis ſibi conceſſæ; in quam ſententiam valde probabilem propendent Richardus, & Suarez. Hæc omnia Layman, vide etiam Caietanum in 3. *part.q.*82. Henriquez *lib.*8. *cap.* 18. *num.*2. & Suarez *tom.*3. *diſp.*61. *ſect.* 4. & alios. Notentur hæc, quia multos ſcrupulos ſedabunt.

RESOL. XXI.

An Sacerdos cum ordinatur, ſi intelligit iam verba à ſocio prolata eſſe, teneatur ipſe non proferre vlterius verba conſecrationis? Ex. par. 5. tra.14. & Miſc.2. Reſ.82.

Sup. hoc lege doctrinã Reſ. præſentis. & aliarum eius annot.

§.1. HIc caſus poteſt frequenter accidere, & apud paucos inuenies pertractatum, ideóque ad eius reſolutionem ponam hîc ea, quæ inueniuntur in theſibus Theologicis defenſis in Collegio Romano Societatis IESV à Marchione Sfortia Pallauicino *lib.*8. *num.* 145. *&* 146. vbi ſic habetur. Quando Sacerdotes ordinantur, & plures proferunt ſuper eadem hoſtia verba cum Epiſcopo, omnes habere debent intentionem conſecrandi, ſæpe enim in Pontificali Clementis VIII. dicuntur celebrare, & admonentur vt curent ſimul abſoluere cum Epiſcopo, quod alioqui non eſſet neceſſarium, nec dici poteſt effectum conſecrationis ſuſpendi, donec omnes finierint, eo quòd talis ſit conſecrantium intentio. Etenim non eſt in poteſtate Miniſtri ſuſpendere Sacramentorum effectus, præſertim quia in hoc caſu verba conſecrationis multorum non haberent veritatem de præſenti, ſi non ſtatim verificarentur. Dicendum eſt igitur ideo non reiterari verba ſacrilegè, quia licèt plerique proferant ſine effectu, nemini tamen innoteſcit hoſtiam eſſe iam ab alio conſecratam; quare vnuſquiſque habet ſufficientem veriſimilitudinem pronunciandi cum effectu formam conſecrationis. quod ſi aliquis antequam abſoluerit, audiat verba eſſe ab alio complete prolata, ſpeculatiuè quidem exiſtimamus eum teneri ad non proſequendum vlterius formam conſecrationis ſaltem cum intentione conſecrandi; practicè verò tutius eſſet proferre verba cum intentione faciendi id, quod tunc intendit Eccleſia. Sic ibi.

RESOL. XXII.

An Epiſcopus conferat etiam Epiſcopalem Ordinem?
Et an oporteat Epiſcopum ordinari ab Archiepiſcopo, vel à Summo Pontifice?
Et an ſaltem Epiſcopus debeat à tribus Epiſcopis conſecrari? Ex part.8. tra.2. Reſ.3.

§. 1. REſpondeo, quòd Epiſcopus eſt ſufficiens, & idoneus miniſter, non ſolùm ad conferendos omnes Ordines ſibi inferiores, ſed etiam ad conferendum aliis ſimilem Epiſcopalem Ordinem. Non enim oportet Epiſcopum ordinari ab Archiepiſcopo, vel à Summo Pontifice. Quinimo in ratione Ordinis non inuenitur alius Ordo ſuperior Epiſcopali: igitur ipſi Epiſcopo debebat conuenire ampla poteſtas conferendi ipſum quoque Epiſcopalem Ordinem. Sed vbi deerat ſuperioritas, & velut intenſio, factum eſt, vt quadam extenſione ſuppleretur, quòd vnuſquiſque Epiſcopus à tribus ſimul Epiſcopis conſecraretur, & ordinaretur, vt in Pontificali præſcribitur, & in praxi ſeruatur. Et hæc omnia docet Auerſa *de ſacramen. Ordinis, quæſt.* 3. *ſect.* 2.

Sup. hoc latiſſime in tom. 3. tr. 1. Reſ. 61. §.2. & ſeqq. & in aliis eius not

Resol.

RESOL. XXIII.

An solus Episcopus sit Minister Ordinarius Sacramenti Ordinis?

Et aduertitur à quocumque vero Episcopo, siue hæretico, siue schismatico, siue Catholico, conferri posse valide Sacramentum Ordinis; peccabit tamen lethaliter, si Sacramentum hoc ministret, quando id facere prohibetur ab Ecclesia. Ex part. 8. tr. 2. Res. 1.

§. 1. RESponsio affirmatiua est de fide; & ideò omnem, & solùm Episcopum validè consecratum esse Ministrum ordinarium huius Sacramenti definiuit Concilium Tridétinum *sess. 23. can. 7.* ibi. Si quis dixerit Episcopos non habere potestatem confirmandi, & ordinandi, vel eam quam habent esse illis cum Presbyteris communem, &c. anathema sit. Et sub ipso nomine ministri ordinarij sic definiuit Concilium Florentinum *sess. vlt. in decreto Eugenij:* Ordinarius Minister huius Sacramenti est Episcopus. Idem docet Chrysostomus *homil. 11. in priorem epist. ad Timotheum*, vbi agens de Episcopis, & Presbyteris, dicit: sola quippe ordinatione superiores illis sunt: scilicet Episcopi Presbyteris. Et Hieronymus *epist. 85. ad Euagrium*: Quid facit Episcopus excepta ordinatione, quod Presbyter non faciat? estque communis Ecclesiæ sensus, ita vt Aërius etiam hac de causa fuerit habitus hæreticus, quod censeret simplici Sacerdoti competere facultatem Ordines conferendi.

2. Hinc Apostolus scribens ad Timoth. in epist. 1. cap. 4. *Noli* (inquit) *negligere gratiam, quæ data est tibi per impositionem manuum Presbyterij.* Vbi patet, sermonem esse de ordinatione S. Timothei: & per Presbyterium intelligitur conuentus Episcoporum, qui olim Presbyteri etiam appellari solebant; erat enim nomen Presbyteri, sicut & nomen Episcopi omnibus Sacerdotibus commune, vt ex multis refert, & docet Cardinalis Bellarminus *tom. 1. lib. 1. de Clericis, cap. 15.* Ratio verò huius assertionis desumitur ex munere Episcoporum: sunt enim Ecclesiæ gubernatores, quibus proinde incombit creare ministros Ecclesiæ media sacra ordinatione: & propterea appellantur Sacerdotes magni, seu perfecti, quia subeunt munus generandi sibi similes, conferendo omnibus hominibus Ordinem sacerdotalem, & alios inferiores, qui ad Sacerdotium ordinantur; sicut homo tunc est in statu perfecto, quando potest sibi similem corporaliter generare. Aduertendúmque est, à quocumque vero Episcopo, siue hæretico, siue schismatico, siue catholico, conferri posse validè Sacramentum Ordinis: quia hanc potestatem habet ratione characteris indelebilis, qui proinde auferri non potest, sicut nec à Sacerdote potestas validè consecrandi, quantumuis in hæresim labatur, aut degradetur: peccabit tamen lethaliter, si Sacramentum hoc administret, quando id facere prohibetur ab Ecclesia.

Sup. hoc latè in Res. seq. & in to. 3. tr. 1. Res. 65. §. 1. & in tom. 4. tr. 8. Res. 61. §. vlt. ad medium, à vers. Quippe. sed lege eam per totam, & ex Res. 99. §. 2.

RESOL. XXIV.

An Episcopus suspensus, excommunicatus, interdictus, depositus, degradatus, vel hæreticus valide conferat Ordines?

Et aduertitur Ordinationes factas à supradictis Episcopis esse irritas, quoad exercitium Ordinum, non quoad validitatem. Ex part. 8. tract. 2. Res. 2.

Sup. hoc cursim, & recitatiue in fine Res. præteritæ; & latè in tom. 3. tr. 1. Res. 65. §. 1. & in to. 4. tr. 8. Res. 61. §. vlt. ad medium, à vers. Quippe. sed lege eam per totam, & ex Res. 99. §. 2.

§. 1. VIdetur prima facie respondendum negatiuè, ex Ruffino, & Fauentino, vt refert glos-

sa *in cap. nos consecrationem, §. sed excommunicati 9. quæst. 1.* Et fundamentum est, quia sic negasse videntur Innocentius I. *epist. 18.* Leo I. *epist. 48.* & refertur *cap. in Ecclesia 1. quæst. 1.* Gregorius Magnus *lib. 3. epist. 20.* & refertur *cap. nos consecrat. 9. quæst. 1.* & *lib. 8. epistol. 65.* & refertur *cap. nos in hominem, ibid.* Item Damasus Papa *epistol. 4.* seu 5. & refertur *cap. per illicitam, ibidem*; expressè dicens, talem ordinationem debere reiterari: vt etiam dicitur præcedenti *cap. excommunicati:* & similiter Vrbanus II. in Synodo Placent. & refertur *cap. ordinationes, ibidem.*

2. His tamen non obstantibus, affirmatiuæ sententiæ adhærendum est. Dico igitur, Episcopum hæreticum, excommunicatum, interdictum, suspensum, valide ordinare, quia hæc non tollunt characterem Episcopalem: ratione cuius potest validè Ordines conferre; & de hæretico, de quo maius dubium esse posset, patet ex praxi Ecclesiæ, quæ non curat iteratò ordinari ordinatos ab hæreticis: idem iudicium est de degradato, in quo character Episcopalis remanet, quamuis aliqui, vt refert Richardus *dist. 25. art. 1. quæst. 3.* existimarint eum non posse valide Ordines conferre.

3. Ad auctoritates Patrum, & sacrorum Canonum adductas, respondeo cum Bruno *in Theolog. moral. tract. 7. q. ast. 9. assert. 2.* Hurtado *de Sacram. Ordinis, diffic. 17.* indicare ordinationes factas à supradictis Episcopis, esse irritas quoad exercitium Ordinum, non quoad validitatem. Vnde ait Præpositus *in 3. part. quæst. vnica, de sacrament. Ordin. dub. 12. num. 117:* quòd si in sacris Canonibus ex sanctis Patribus ordinationes factæ ab hæreticis interdum decernantur irritæ, non eo sensu dici irritas, quòd sint inualidæ, sed quòd per eas non accipiatur Ordinis executio; quia enim hæretici sunt excommunicati, & non possunt exercere functiones Ordinis, idcircò, qui ab illis ordinatur, non recipit executionem Ordinis.

4. Itaque cùm per hæresim, suspensionem, aut excommunicationem, non amittunt Episcopi characterem: ergo nec potestatem conferendi Ordines, cùm hæc in charactere consistat, quod & clariùs definitum est *cap. quod quidam, distinct. 21. canon. sicut semel, distinct. 63.* sic tamen ordinati suspensi sunt ab executione suorum Ordinum, vt pluribus ostendetur postea, cùm de suspensione, & hoc sensu intelligi debet, quòd à Gregor. asseritur *lib. 3. Epistol. epist. 20.* ordinationem quæ celebrata est ab excommunicato, nullam esse; cùm enim id quod in actum reduci nequit, idem sit, quoad rem, ac si non esset, meritò dicuntur non consecrati, qui per hæreticos sunt initiati, cùm vsum suorum Ordinum nullum habeant, saltem licitum, negari tamen non debet, quin ordinati ab hæreticis characterem & Sacramentum recipiant.

5. Contrà sensere olim Cypr. & Episcopi Africæ, cum enim in ea opinione essent, vt crederent baptizatos ab hæreticis iterum baptizandos esse; iudicandum quoque similiter illis fuit de ordinatis ab hæreticis, eos scilicet iterum ordinandos esse.

6. Quod autem Gratian. 1. *quæst. 1.* asseruit ordinatos ab hæreticis verè ordinatos non esse: id hunc sensum habet, non quòd ordinatio non sit rata, sed quòd Ordinis recepti executio sit suspensa, nec redigenda ad actum, vt superiùs dictum est.

RESOL. XXV.

An Episcopus suspensus à collatione Ordinum Minorum possit adhuc conferre Ordines maiores?

Et an saltem in prædicto casu possit Episcopus conferre Tonsuram?

Et quid, si suspendatur à collatione certi Ordinis?

Et cursim dicitur, quod Episcopus suspensus ab officio confirmandi, non ideo suspensus censetur ab Officio ordinandi, & consecrandi?

Etiamque notatur, quod quando quis suspenditur ab administratione Sacramentorum, non suspenditur à celebratione Missæ? Ex part.5.tr.10. Ref.6.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Henriquez *lib.13.cap.32. num.2.* Sayrus *lib.4. cap. 4. num.19.* Hugolinus *tab.4.cap.6. §.6.num. 3.* & Auila *part.3. disp.2. dub.2.conclus.12.* Tuletus *lib.1.cap.43. num.5.*

2. Sed ego contrariæ sententiæ adhæreo, quam tuetur Coninck *de Sacrament.disp.15. dub.2.num.10.* Layman *lib.2. tractat.5. part.3.cap.1. num.6.* Suarez *disp.26.sect.4. num.22.& 24.* & Ioannes Præpositus *in 3.part.quæst.3. de suspens.dub 2. num.18.* vbi sic ait. Si Episcopus suspendatur à collatione Ordinum, non potest etiam minores conferre, potest tamen conferre Tonsuram, quia non est Ordo: si suspendatur à collatione certi Ordinis, videtur posse alios Ordines conferre, quamuis digniores, quia collatio Ordinum est functio eiusdem potestatis, non verò vsus potestatis sublimioris, & proinde conferendo maiorem Ordinem, à quo non est suspensus, non censetur vti Ordine sublimiori, sed solùm exercere functionem sui Ordinis, quæ illi non est interdicta, patet in simili in eo, qui suspensus ab audiendis confessionibus, communi iudicio potest celebrare, cùm tamen adsit maius munus. Hæc Coninck. Hinc infertur cum Layman *loco citato* quòd Episcopus suspensus ab officio confirmandi, non ideò suspensus censetur ab officio consecrandi & ordinandi, quamuis hæc maiora sint, sed non connexa.

3. Nota etiam hìc cum Præposito, quando quis suspenditur ab administratione Sacramentorum, non suspenditur à celebratione Missæ, quia celebratio Missæ non solet comprehendi sub administratione Sacramentorum.

RESOL. XXVI.

An interdictus à Sacro faciendo possit Ordines conferre?

Et an in dicto casu non solum minores conferre possit Episcopus, sed etiam alio celebrante possit maiores Ordines conferre? Ex part.5. tract. 10. Res.87. alias 86.

§. 1. POsse conferre minores constat eo quòd non necessariò conferantur in Sacro. Henriquez *lib.13.cap. 43. num.1.* censet non posse conferre maiores, qui extra Missam conferri non possunt; sed omnino verius est posse conferre alio celebrante, quia non est necesse vt ordinans Sacrum faciat, & ita docet Ioan. Præpos. *in 3. part. quæst.4. de interd. dub.3. num.25.*

RESOL. XXVII.

An Episcopus possit validè conferre Ordinem, quem non suscepit?

Et deducitur simplicem Sacerdotem posse quidem ex commissione Pontificis conferre aliquos Ordines, dummodo illos, quos confert, habeat?

Et docetur, quod ille, qui recipit Ordinem Sacerdotalem sine reliquis, verè est Sacerdos, potestque exercere munera Diaconi, Subdiaconi, Acolythi, &c? Ex part.8.tr.2. Res.4.

§. 1. HAnc difficultatem latè discutit insignis Theologus Societatis IESV Iacobus Granadus *in 3. part. controuers.9. tract. 2.disp.1. num.4.* & quia Codex rarus est, ponam omnia hìc per extensum, quæ ipse asserit; itaque sic ait. Superest difficultas, an scilicet Episcopus conferre possit Ordinem, quem non habet; constat enim ex dictis in tractatu præcedenti, accidere posse, aliquem ordinari Sacerdotem, & consequenter Episcopum, qui non receperit minores Ordines, aut certè Subdiaconatum, vel Diaconatum: & ideò quæritur, an præfatus Episcopus conferre aliis possit illum Ordinem, quem forte non recepit.

2. Partem negantem amplecti videtur communis sententia Doctorum. Ita enim expressè docent sanctus Antoninus *3. part. titul. 14. cap. 16. §. 17.* Astensis *2.part.lib.6. titul.4.art.3.column.2.* Sylvester cum Raynerio *Ordo.2.quæst.1.* Summa Pisana *verb. Ordinatus, 2. in fine*, dicens ita sentire ferè omnes, Henriquez *lib.de Ordine, cap.5.§.2. litera H*, addens hanc esse communem sententiam. Emmanuel Sa *verb. Ordo, num. 23.* & quamuis Angelus *Ordo 2.* absolutè affirmet, omnes Ordines conferri posse ab Episcopo, non addit expressè, id esse verum, etiamsi aliquem Ordinem non receperit: imò *in numer.2.* addit cum Innocentio, simplicem Sacerdotem posse quidem ex commissione Summi Pontificis conferre aliquos Ordines sacros, dummodo illos, quos confert habeat. Denique cùm diligenter in aliis Doctoribus hanc difficultatem inuestigauerim, nullum inueni, qui affirmet, posse ab Episcopo conferri Ordinem, quem non recepit. Sup.hoc in tom.3.tr.1. Res.69 70. 71. & 72 & in tom.4.tr. 8 Res.25.lege eam per totam, & signāter paulo post initium, à vers. Vnde colligit.

3. Nituntur plerique ex citatis authoribus authoritate *canon.gloss.q.1.*& summa Pisana affert *canon. Daibertum, 1.quæst.7.* quibus addit Henriquez rationem, & Episcopi non conferunt eminenter Ordines inferiores, ac proinde Episcopus, qui eos non habet, nulli conferre potest.

4. Sed profectò nullum affertur ab his authoribus firmum fundamentum. Nam in primis *in can. gratia*, solùm inuehitur Leo Papa in simoniacos, his verbis: Gratiam, quæ maximè in Ecclesiasticis Ordinibus operatur, non accipiunt: si autem non accipiunt, non habent: si autem non habent, nec gratis, nec non gratis cuiquam dare possunt. Quid ergo dant? profectò quod habent. Quid habent? spiritum vtique mendacij,&c. Vbi perspicuum est, non esse sermonem de Episcopo, qui conferat Ordinem, quem non habet, sed solùm dicitur, simoniacum non accipere gratiam in sui ordinatione, quia peccat lethaliter Ordinem suscipiendo in statu peccati: & similiter cùm ipse alios ordinat, non conferre gratiam, quia peccat mortaliter, qui Sacramentum ab illo suscipit, nisi in aliquibus casibus excusetur. Quod autem attinet ad veritatem Sacramenti, nec verbum quidem habetur in hoc canone, & aliunde certum est, simoniacum posse validè ordinari; & ordinare, si ritus Ecclesiæ seruetur.

5. Deinde *can. Daibertum*, vt declarat glossa, & textus suadet, proponit solùm hunc casum: Fuerat nimirum Nezelon ordinatus Episcopus ab hæreticis præter formam Ecclesiæ, qui proinde verus Episcopus non erat: vnde cùm Daiberto contulisset Diaconatum, iussit Vrbanus II. Daibertum iterum ordinari Diaconum, quia Nezelon qui nihil habuit nihil dare potuit. Ex quibus patet, nullum nec verisimile principium desumi posse ad asserendum verum Episcopum, qui non recepisset Diaconatum, non posse illum conferre.

6. Deni que

6. Denique ratio, quam Henriquez affert, potiùs confirmat contrarium: nam Ordo sacerdotalis continet quasi eminenter Ordines inferiores, tam sacros, quàm non sacros; ergo eo ipso quòd quis sit Sacerdos, & Episcopus, potest seliquos Ordines conferre. Antecedens patet, tum authoritate S. Thomæ *quæst. 35. art. 5.* tum præ ertim ratione, quia ille qui recipit Ordinem sacerdotalem sine reliquis, vere est Sacerdos, potestque exercere munera Diaconi, Subdiaconi, Acolythi, &c. vt omnes sine dissensu docent; ergo in potestate sacerdotali, continentur potestates inferiorum Ordinum; ergo non est necessarium ab Episcopo fuisse receptum Diaconatum, v.g. vt illum conferre validè possit. Confirmatur efficaciter, quia Episcopus, qui non recepisset Ordines inferiores, potest ordinare Sacerdotes, ergo etiam Diaconos, Subdiaconos, & reliquos inferiores ministros. Antecedens concedunt DD. quia Episcopus est verè Sacerdos, & consequenter potest aliis conferre Ordinem sacerdotalem, cùm nullus auferat ab eo potestatem validè conferendi Ordinem, quem habet. Consequentiam probo, quia eo ipso, quòd ordinet Sacerdotes, confert illis potestatem exercendi munera Diaconi, & Subdiaconi, &c. cùm omnis Sacerdos, hæc munera obire possit: ergo potest etiam conferre Ordinem Diaconi, & Subdiaconi, &c. Patet consequentia, quia quidquid potestatis formaliter est in his Ordinibus, est eminentiori modo in Sacerdotio, ac proinde non est cur restringatur prædicta potestas Episcoporum ad solum Sacerdotium conferendum in prædicto casu. Confirmatur iterum, quia potestas conferendi omnes Ordines, tribuitur Episcopo ratione characteris Episcopalis: sed etiamsi non receperit Ordines inferiores, verè habet characterem Episcopalem; ergo habet potestatem omnes Ordines conferendi.

7. Responderi potest ad hanc rationem, in Sacerdotio esse quidem virtualiter, & veluti eminenter Ordines inferiores, & ideò Episcopum, eo ipso quòd Sacerdos sit, posse illos Ordines conferre eminenter, id est, conferendo dignitatem sacerdotalem; non tamen posse conferre illos formaliter: quia ad id non sufficit character Episcopalis, sed requiritur saltem, vt conditio, quòd inferiores ordines receperit: certumque est posse ab aliquo conferri aliquid, in quo continentur alia eminenter, aut virtualiter, quamuis non possint conferri ea, quæ virtualiter continentur. Sic enim sol, verbi gratia, potest immediatè producere lucem, & non potest immediatè efficere calorem, qui in luce eminenter continetur: homo potest producere hominem, & non potest producere alia corpora, quæ eminenti quadam ratione sunt in homine: & Cardinales eligere possunt Summum Pontificem, non tamen Episcopos inferiores, aut Magistratus sæculares. Ita ergo Episcopus posset conferre Ordinem sacerdotalem, quin formaliter conferre posset Ordines inferiores.

8. Fateor quidem hac solutione satisfieri argumento proposito, si aliunde esset sufficiens fundamentum asserendi, non posse Episcopum conferre Ordinem, quem non recepit: & absolutè non audeo negare communem opinionem carere fundamento; quia licèt iura, quæ afferuntur, non vrgeant, vrget authoritas Doctorum, à quo recedendum non est sine vrgentissima ratione, quæ hic non inuenitur & ideo suppono vt probabile satis, non posse validè conferri ab Episcopo Ordinem, quem non habet. Si tamen contrarium docuissent boni Authores, mihi certè illorum sententia non displiceret, quam tamen modò non sequor. Hucusque Granadus.

9. Ex quibus vltimis verbis amice (Lector) vidisti ipsum in hac quæstione affirmatiuam sententiam non tenuisse, quia boni Authores illam non docuerunt, quos tamen ipse non legit; quia plures post ipsum scripserunt, Vnde scias hanc sententiam docuisse præstantissimos nostræ ætatis Theologos, Vasquez *in 3. part. tom. 3. disputat. 243. cap. 2. num. 26.* vbi sic ait. Hinc rectè sequitur, Episcopum, etiamsi careat aliquibus Ordinibus, verè eos conferre posse, nempe si careat minoribus Ordinibus, & Subdiaconatu, & Diaconatu; quia licèt his careat, esse potest verus Sacerdos, & Episcopus reipsa, vt præmisimus; potestas autem conferendi Ordines est solùm Episcopalis, alij autem Ordines hanc potestatem non tribuunt. Ita Vasquez, cui adde Layman *lib. 5. tract. 9. cap. 9. num. 8.* Hurtadum *de Sacramento Ordin. diffic. ul. 17.* Præpositum *in 3. part. de Sacram. Ordin. quæst. vnica, dub. 12. num. 114.* Opatouium *de Sacram. tract. de Ordine, disp. 5. num. 8.* & alios.

10. Dico igitur potestatem ordinariam ordinandi esse apud Episcopum consecratum, & ipsi conuenire tantùm ratione Ordinis Episcopalis, non ratione aliorum: & consequenter Episcopum, quamuis carentem Ordinibus Diaconi, & reliquis inferioribus (vt fieri potest) quia isti non necessariò præsupponuntur ad valorem ordinationis in Episcopum, sicut præsupponitur Ordo sacerdotalis, posse validè conferre, non solùm eos, quos ipse habet (in quo Doctores conueniunt,) sed etiam eos, quibus caret. Eos tamen, quibus caret, nequit licitè conferre, quia qui caret inferioribus Ordinibus, prohibitus est in Ordine inferiori ministrare.

11. Itaque ex dictis in superioribus resolutionibus patet, ordinarium Ministrum sacramenti Ordinis esse Episcopum consecratum.

RESOL. XXVIII.

An Episcopus Titularis, licitè possit conferre Ordines?

Et an Episcopus Titularis non possit familiarem suum, seu commensalem Ordinare sine licentia sui Episcopi, quamuis cum illo per triennium commoratus erit?

Et an in tali casu Ordo teneat, si illum talis Episcopus ordinauerit, quamuis puniatur arbitrio sui Ordinarij, & Episcopus Titularis, qui eum Ordinauit sine commendatitiis sui Episcopi à Pontificalis suspendatur per annum? Ex part 8. tr. 2. Ref. 5.

§. 1. Respondeo, quòd facultas conferendi Tonsuram, vel alios Ordines, data Episcopis, tantùm procedit in illis Episcopis qui habent Diœcesim, non in aliis, qui non habent Diœcesim: quia non possunt ministrare Ordines, nec etiam prætextu familiaritatis continuæ commensalitatis suæ, absque proprij Prælati expresso consensu, aut literis dimissoriis ad aliquos sacros Ordines, aut minores, vel ad primam Tonsuram promouere, seu ordinare valeat, vti cauetur in Concilio Tridentino *sess. 14. de reformat. cap. 2.* vbi habetur in hæc verba formalia, quæ sequuntur,

2. Et quoniam nonnulli Episcopi Ecclesiarum, quæ in partibus infidelium consistunt, Clero carentes, & populo Christiano, cùm ferè vagabundi sint, & permanentem sedem non habeant, non quæ IESV CHRISTI, sed alienas oues inscio proprio Pastore quærentes, dum per hanc Synodum sanctam & Pontificalia iura in alterius Diœcesi, nisi de loci Ordinarij expressa licentia, & in personas eidem Ordinario subiectas tantùm exercere prohibitos vident, in legis fraudem, & contemptum, quasi Episcopalem cathedram in loco nullius Diœcesis sua temeritate eligunt, & quoscumque ad se venientes,

etiamsi suorum Episcoporum, seu Prælatorum literas commendatitias non habeant, clericali charactere insignire, & ad sacros Ordines etiam Presbyteratus promouere præsumunt, ex quo plerumque fit, vt minus idonei, & rudes, ac ignari, & qui à suo Episcopo tanquam inhabiles, & indigni reiecti fuerint ordinati, nec diuina officia peragere, nec Ecclesiastica Sacramenta rectè valeant ministrare: nemo Episcoporum, qui Titulares vocantur, etiamsi in loco nullius Diœcesi etiam exempto, aut aliquo Monasterio cuiusuis Ordinis resederint, aut moram traxerint vigore cuiusuis priuilegij sibi de promouendo quoscumque ad se venientes pro tempore concessi, alterius subditum etiam prætextu familiaritatis, continuæ commensalitatis suæ absque sui propri, Prælati consensu, aut litteris dimissoriis aliquos sacros, aut Ordines minores, vel ad primam Tonsuram promouere, seu ordinare valeat. Contrà faciens ab exercitio Pontificalium per annum, taliter verò promotus ab exequutione Ordinum, sic susceptorum, donec suo Prælato visum fuerit, ipso iure sint suspensi. Hucusque Concilium.

Sup. hoc infra in Ref. 60. & in 10. §. 11. 3. Ref. 26. cursim in §. Verum.

3. Dicendum est igitur quòd Episcopus titolaris non potest familiare suum, seu commensalem ordinare sine licentia sui Episcopi, quamuis cum illo per triennium commoratus fuerit, Trid. *sess. 4. de reformat. cap. 2. & sess. 6. cap. 5.* Gottier. ex *Canonic. lib. 1. cap. 26. num. 26.* Flamin. *de resignat. lib. 1. qu. 17. num. 17.* Vgolin. *de potestat. Episcop. cap. 4. §. 14.* Ordo tamen tenet, quamuis puniatur arbitrio sui Ordinarij, & Episcopus titularis, qui eum ordinauit sine commendatitiis sui Episcopi, à Pontificali suspenditur per annum, Trident. *sess. 14. de reformat. cap 2.* Axor. *part. 2. lib. 3. cap. 48. quæst. 6.* Vasquez *in part. 3. tom. 3. disp. 242. ex num. 45.* & alij.

RESOL. XXIX.

An Episcopus, qui tantum loco, & non dignitati renunciauit, possit conferre Ordines?

Et quid maximè, si rogetur ab alio Episcopo? Ex part. 8. tr. 2. Res. 6.

§. 1. Respondeo affirmatiuè, si rogetur ab alio Episcopo: nam certum est Episcopum qui renunciauit loco tantùm, dignitate retenta, esse verè, & propriè Episcopum. Et probatur ex *dict. cap. 1. de ordinatis ab Episcopo, qui renunciauit Episcopatui*, vbi etiam tradunt Butr. & Abb. sufficit enim ad hunc effectum, semel administrationem Episcopatus attigisse ad hoc, vt etiam ea cessante remaneat integra dignitas, in exemplo Comitum qui semel Prouinciam administrarunt, qui tales manent etiam administratione cessante, *l. vnic.* vbi Bart. *Cod. de Comit. qui Proui ncias regunt, lib. 12.* cum quo concordat text. *in l fin. Cod. de Decur. l. vnius, §. seruus ff. de quæst. l. seruos §. non solum, Cod. eod.*

2. Et ita docet R. Magister Candidus *tom. 4. disquis. 4. art. 3. dub. 5.* vbi sic ait. Episcopus, qui tantùm loco renunciauit rogatus ab aliquo Episcopo, potest omnes Ordines conferre sicut antè; rogatus, inquam, quia cùm nullos subditos habeat, non potest ordinare alienos, nisi consensu illius, cuius sunt subditi, Ita Alexander III. *cap. 1. requisiuit à nobis, de ordinatis ab Episcopo, qui renunciauit Episcopatui.* Verum igitur characterem Ordinis, & exequutionem illius, à tali Episcopo ordinati recipere.

RESOL. XXX.

An Episcopus, qui loco, & dignitati renunciauit, possit saltem conferre Ordines minores?

Et notatur non posse maiores Ordines conferre etiam ab alio Episcopo rogatum? Ex part. 8. tr. 2. Res. 7.

§. 1. Respondeo non posse maiores Ordines conferre, etiam ab alio Episcopo rogatus; ita vt visum, & exequutionem ordinati maioribus Ordinibus recipiant. Et ratio est, quia Episcopus, qui loco, & dignitati renunciauit, officij sui exequutionem non habet; & nemo dat, quod non habet, vt patet *in cap. 1. de ordin. ab Episcopo, qui renun.* Et docet in terminis Candidus *tom. 4. disquis. 4. art. 3. dub. 5.* secus autem dicendum est cum ipso quo ad Ordines minores; quod etiam præter Candidum docet Ricciullus *in lucubrat. Eccles. lib. 4. cap. 3. num. 4.*

RESOL. XXXI.

Quibus Episcopus possit validè ministrare Sacramentum Ordinis? Ex part. 8. tr. 2. Res. 8.

§. 1. Respondeo suis subditis. Et ideo, ne Episcopus sibi non subditum ordinet, prohibitum est in Concilio Nyceno *can. 17.* & in Tridentino *sess. 23. can. 8. de reform.* licèt, vt obseruat Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 11. difficult. 9. num. 1. que si de hecho le ordenasse al que fuesse de otro Obispado, llana cosa es que quedaria ordenado, mas pecaria mortalmente, porque tiene precepto desto en derecho, por el qual se lo haze à sabiendas, ò por ignorancia à sectada, queda suspenso de administrar los Ordenes por vn año.*

2. Sed *notandum* est, quòd quis tripliciter efficitur subditus alicuius Episcopi. *Primò*, ratione originis, quia in eius Diœcesi natus est; *secundò*, ratione domicilij, quod in eius Diœcesi babet, (animo scilicet perpetuò ibi habitandi;) *tertiò*, ratione beneficij, quod in eius Diœcesi obtinet: vnde, qui in vna Diœcesi esset natus, & in altera habitaret, & in tertia haberet beneficium, ab illis tribus Episcopis posset ordinari, & literas dimissorias accipere. Et ideò *in cap. cùm nullus, de temp. ordin. in 6.* sic habetur. Cùm nullius Parochiæ alienæ, præter superioris ipsius licentiam, debeat ordinare: superior intelligitur in hoc casu Episcopus, de cuius Diœcesi est is, qui ad Ordines promoueri desiderat, oriundus, seu in cuius Diœcesi beneficium obtinet Ecclesiasticum, seu habet, licèt alibi natus fuerit, domicilium.

Sup his infr. in Ref. 35. 36. & 37. & in alia Ref. earum annotationum.

3. Sed ad ornatum huius textus, & materiæ, plures non incuriosæ, sed practicabiles quæstiones sunt inferiùs agitandæ.

RESOL. XXXII.

An Episcopus in aliena Diœcesi sine licentia possit conferre suis subditis primam Tonsuram?

Et docetur Episcopum in aliena Diœcesi non posse celebrare Missam in Pontificalibus cum Baculo, & Mithra absque licentia Ordinary? Ex part. 4. tr. 4. & Misc. Res. 143.

§. 1. Negatiuè respondet Campanili *in diuer. iur. can. rubr. 6. cap. 1. num. 2.* Barbosa *de potest. Episc. part. 2. allegat. 6. num. 15.* & nouissimè Sanchez *in opusc. tom 2. lib. 7. cap. 1. dub. 50. num. 2.* ex iure nouo Concil. Trident. *sess. 6. cap. 5. de refor.* vbi prohibetur

Sup. hoc in tom. 5. tr. 3. Ref. 25. lege eius doctrinam.

betur Episcopis in aliena diœcesi Pontificalia exercere absque Episcopi diœcesani licentia.

2. Non desinam tamen hic annotare contrariam sententiam etiam post Concil. Tridentinum docere non ignobiles auctores, & ideo præter Doctores, quos citat & sequitur Bonacina *de Sacram. disp.3.quæst.vnic.punct.* 2. *num.* 13. tenent hanc opinionem Azotius *part.2. lib.3. cap.48. quæs.5.* Fornarius *de sacram. Ordinis, cap.5.* §. 4. *notab.* 4. Molfesius *in sum.tom.1.tract.2.cap.2.num.15.* & nouissimè Mauritius Alzedo *in praxi Episcop.part.2.cap.5.num.* 18. asserentes posse Episcopum extra diœcesim sine licentia Ordinarij propriis subditis primam tonsuram conferre, quia Concilium loquitur de Episcopo conferente Ordines; sed prima tonsura non est Ordo, sed initiatus ad Ordines, & solet concedi sine exercitio Pontificalium; ergo, &c.

Quæ hic est in tom.3. tr. 3. Res.77. & hic supra in tr.1. lege §. vlt.Res.144.

3. Notandum est etiam hîc obiter quod ego *in 2.part.tract.6.resol.* 35. docui, Episcopum in aliena diœcesi non posse celebrare Missam in Pontificalibus cum baculo, & mithra absque licẽtia Ordinarij. Verùm contrariam sententiam probabilem putat Paulus Layman *in quæstionibus Canonicis cap.17.num.* 214. & absolutè illam tenent Io. Vanshel *in Clem de priuileg. fol. mihi* 355. *col.* 2. & nouissimè Mauritius Alzedo *in praxi Episcop part.1.cap.13.num.* 88. qui plures alios citat; sed tu ne recedas à nostra sententia, quam consuetudo confirmat, & docet nouissimè Gauantus *in enchir. Episc. ver. iunctiones Episcopales, num.* 11. qui citat Riccium.

RESOL. XXXIII.

An si in Dimissoria concedatur licentia Ordinandi à quocumque Episcopo in propria Diœcesi ordinante, possit quis Ordinari ab Episcopo in aliena Diœ. esi de licentia Ordinarij Ordinationem exercente?

Et an Episcopus per ratihabitionem possit Ordinare alienum subditum? Ex part.3. tract. 4. Resol. 190. aliàs 191.

Sup. hoc lege doctrinã Res. seq. & magis latè pro contento in hac Res. in tom. 3. tr. 3. Res. 22 per totum.

§. 1. HIc casus olim accidit, & sententiam negatiuam docet Guttierrez *qq. Canonicis, lib.1. cap.16.* sed tunc ego adduxi Ledesmam *in sum.tom.1. de sacram. Ordinis, cap.8.concl.4. diffic.5.* qui affirmatiuam sententiam probabilem putat. Cùm enim adduxisset aliquas rationes pro sententia negatiua, sic tandem asserit. [Esta sentencia parece mas cierta, y probable, aunque quien dixesse lo contrario. no parece quedaria muy improbablemente por la razon, que bizimos. Porque parece, que las tales reuerendas equiualen à generales, aunque en la aparencia tenga algun limite, y restricion.] Ita ille.

2. Sed tunc etiam dubitatum fuit, an tali casu cùm ordinandus, & Episcopus ordinans, certò scirent proprium Episcopum, (si hoc sciret) generales dimissorias concessurum esse, & omnia rata habere; an, inquam, in tali casu non obstante dimissoria cum illa limitatione, sine scrupulo potuisset Episcopus dictum Clericum ordinare. Et respondi affirmatiuè cum Villalobos *in sum.tom.1.tract.11.diffic.9. num.*8. vbi ita ait; [lo que toca à reuerendas ha lugar la ratihabicion; esto es, que al que se ha de ordenar crea con buena fe que el Obispo tiene por bien, que se ordene sin esperar dimissorias, como lo diçe Salçedo.] Sic ille; & Ledesma *vbi suprà concl.* 5. ita asserit. [Puede el Obispo ordenar al que no es su subdito, teniendo por cierto, que el proprio Obispo lo tendra por bien.] Et de hac quæstione nos alibi fusiùs diximus partem etiam affirmatiuam cum Paludano *in 4. sent. dub.* 18. *quæst.1. art.2. cas.* 19. tenentes; quidquid in contrarium videatur docere Bonacina *de Sacram. disp* 6. *quæst.vnic. punct.4. num.* 28. & Aloysius Riccius *in addit. ad inst. Can. Lancelloti, lib.1. tit.25. §. pari ratione*, & nouissimè doctus Turrianus *de cens.lib.5. disp.46.dub.* 1. vbi negat Episcopum per ratihabitionem posse ordinare alienum subditum; sed nostra sententia est etiam probabilis.

Sup. hac ratihabitione in tom.4. tr. 3. Res.58. §. penult. cursim in fine.

RESOL. XXXIV.

An Episcopus inuitatus ad ordinandum in aliena Diœcesi possit ibi ordinare non solum suos subditos, sed etiam alienos literas dimissorias suorum Episcoporum portantes? Ex part.4. tr.4. & Misc. Res.144.

§. 1. NOn posse sine noua & expressa licentia Ordinarij, seu Capituli à quo inuitatus est ad ordinandum, tradit Barbosa *de potestate Episcopi part.2. alleg.4. num.* 64. & Miranda *in manuali Prælator. tom.1. quæst.38. art.3. concl.vnic.* ex Concil. Trident. *cap finali, sess.6. de reform.*

Sup. hoc pro suis subditis in tom.5. tr. 3. cursim in § vlt. Res.25 & pro aliis literas dimissorias deferẽtibus, lege doctrinam Res. præteritam.

2. Verùm contrariam sententiam tenet Venerus *in exam. Episc. lib.1. cap.12. num.*52. & Nauarrus, Toletus, Fornarius, quos citat & sequitur nouissimè Mauritius Alzedo *in praxi Episc. part. 2. cap.5. num.* 30. qui respondet ad locum Tridentini asserens quòd loquitur de Episcopo ordinante in aliena diœcesi ratione priuilegij sibi dati à Papa ad conferendos Ordines in aliena diœcesi, nam tunc sine licentia Ordinarij, & nisi Clericos illi Ordinario subiectos ordinare non poterit; secus autem in casu nostro, quando Episcopus est inuitatus ab alio Episcopo ad Ordines celebrandos generales, nam poterit ordinare ibi Clericos sibi subditos, & etiam aliarum diœcesium, si literas dimissorias habeant, neque ad hoc requirere tenetur aliam licentiam Episcopi vbi celebrat, sed sufficit generalis quam habet. Ita Alzedo *loco citato*.

RESOL. XXXV.

An qui v.g. accepit vnum Ordinem ab Episcopo originis, possit variare, & alium accipere ab Episcopo beneficij?

Et an hodie Regulares possint, non obstante Decreto Clem. VIII. die 3. Iunij 1599. ordinari ab Episcopo originis, neque id à Concilio Tridentino prohiberi, neque à dicto Decreto, neque ab vsu contrario, vel sint à fortiori ordinandi ab Episcopo Diœcesano? Ex part.6. tr.7. & Misc.2. Res.35.

§. 1. CAsus potest in praxi frequenter accidere; Et ad illum negatiuè respondet Molfesius *in summa tom.1. part.2. cap. 2. num.* 10. vbi sic asserit. Est notandum, quòd si subditus aliquo ex prædictis quatuor modis semel elegisset vnum Episcopum, à quo aliquem ordinem suscepisset, non posset variare, & assumere alios ordines ab alio ex dictis Episcopis, nisi Episcopus, qui priùs illum ordinauit indicasset causam ordinationis, & remitteret ordinatum ad aliũ ex dictis Episcopis. Ita post Archidiaconum *in cap. nec captanda, de concess. præben.* Achillem de Grassis *decis.* 13. *in titul. de pensionibus.* Quaranta *in verb. Ordo*, & alios, notat Riccius *loco citato, decis.* 106. quoniam si semel est factus subditus Episcopi ordinantis, cuius est onus prouidere illi de beneficio, & sic de aliis iuribus Episcopalibus, non potest talis subditus eligere alium Episcopum in præiudicium electi per primam ordinationem. Hucvsque Molfesius.

Sup. hoc in duabus Res. seqq. & infra cursim in fine Res.16. & supra in Res. 31. paulo post initiũ. §. 2.

2. Sed

2. Sed nouissimè affirmatiuam sententiam tenet Franciscus Zypæus *in suis eruditissimis consultationibus Canonicis, lib. 1. tit. de ætate, & qualitate ordinandorum, consil.* 3. quia hîc variatio non contingit circa vnum & idem subiectum, sed respectu diuersorum: quoniam Ordo susceptus v. g. Diaconatus distat à suscipiendo v. g. Sacerdotij; itaque vt exclusa sit variatio quoad vnum, qui & natura irreptibilis est, nihil vetat quoad alterum variare, & alterum Episcopum adire: si quidem nullus id iuris textus prohibet: & regula est, vt iure permissum censeatur, quod non inuenitur prohibitum: eò magis quòd in iure expressa sit concessio, vt adire liceat, quemcumque lubeat, originis, domicilij, aut beneficij, Episcopum; neque hæc exceptio adijciatur, neque verò vllibi decernatur, quòd per aditionem vnius Episcopi, alter fiat alienus, seu non proprius. Ordinationis autem legitimæ causa efficiens est propria ex vna trium causarum, originis, domicilij, iurisdictio ordinantis in ordinandum: qua manente, manet legitima possibilitas effectus, neque pactis, aut factis priuatorum, manēte causa, potest ea legalis possibilitas tolli. Et verò *in l. 2. 3. 4. 5. & 20. ff. de opt. legat.* optione quidem semel facta omne ius consumitur, sed rei eligendæ, nō omnibus autem exhibitis, quoad non exhibita integra manet optio *dicta l. 4.* & rationem assignat *dicta l. 20.* huius iuris: cur voluntatem optans mutare non possit. Quia omne ius prima, inquit, testatione consumpsit: quoniam res continuò eius fuit simul ac se dixerit eam sumere: itaque quoniam non eadem ratio in casu nostro obtinet, aditione vnius Episcopi non tolletur facultas à iure concessa pro alio ordine alium adeundi, quem alioquin ius adire permiserit.

Sup. hoc in Ref. not. seq.

3. Notandum est etiam hîc obiter suprà dictum Zypæum vbi suprà docere, non obstante Decreto Clementis VIII. die I. Iunij 1599. posse hodie Regulares ordinari ab Episcopo originis: nec id à Concilio Tridentino prohiberi, nec à dicto Decreto, neque ab vsu contrario. Sed aduersùs hanc sententiam vide Molfesium *loco citato, num.* 23. & Mirandam *in Manual. Prælatorum, tom. 1. quæst.* 38. *art.* 5. Et certò hodie ex vi Decreti Clementis VIII. Regulares non audent mittere subditos pro suscipiendis ordinibus, nisi ad Episcopos Diœcesanos.

Sup hoc Decreto in to. 7. tr. 2 lege latā doctrinam Resol. 127. & Vide etiam alios vers. eius not.

RESOL. XXXVI.

An subditus, si elegit, v. g. pro Ordine suscipiendo Episcopum domicilij, possit postea variare, & sumere Ordines ab Episcopo originis, vel beneficij? Ex part. 8. tr. 2. Ref. 9.

§. 1. NEgatiuè respondet Barbosa *de potest. Episcopi, part. 2. allegat. 4. num. 1.* vbi sic ait: Illud in hac materia est valdè notandum quòd si subditus aliquo ex prædictis tribus modis semel elegisset vnum Episcopum à quo aliquem Ordinem suscepisset, non posset variare, & assumere alios Ordines ab alio ex dictis Episcopis, nisi Episcopus qui priùs illum ordinauit, indicasset cessare causam ordinationis, & remittere ordinatum ad alium ex dictis Episcopis: ita post Archid. *in cap. nec captanda, de concess. præb.* Achil. de Grassis *decis.* 13. *de pensionibus*, Quarantam & Riccium obseruat Molfes. *dict. cap. 2. num.* 10. reddens rationem, quia si semel factus est subditus Episcopi ordinantis, cuius est onus prouidere illi de beneficio, & sic de aliis iuribus Episcopalibus non potest talis subditus eligere alium Episcopum in præiudicium electi per primam ordinationem. Ita Barbosa; cui etiam adde Piasecium *in praxi, part. 1. cap. 1. art. 1. num.* 4. qui citat Quarantam.

2. Sed ego *in part. 6. tract. 7. resolut.* 35. pro contraria sententia adduxi contra Molfesium, eruditum, & doctum Iurisconsultum Franciscum Zypæum, cui nunc addo Auersam *de Sacram. Ordinis, quæst. 3. sect. 6.* vbi ita asserit. Sufficit demum, quilibet ex his modis subiectionis: ita quòd si quispiam sit oriundus ex vno loco, & habeat beneficium non requirens residentiam in alio, & domicilium perpetuum in alio, poterit à quolibet ex his Prælatis promoueri, & sumitur ex *l. Senatores, ff. de Senatoribus.* Et similiter ad vnum Ordinem ab vno, & alium ab alio. Et ita hanc sententiam tenet etiam Squillante *de priuileg. Cleric. cap. 4. num.* 236. vbi ex Nouario testatur in Curia Archiep. Neapolitan. fuisse resolutum, ordinatum in loco domicilij, posse ordinari in loco beneficij.

Quæ hic est Ref. antecedens, & in Ref. seq. supra in Ref. 21. paulo post initium §. 2. & infra cursim in fine Ref. 56.

RESOL. XXXVII.

An qui v. g. suscepit Ordines minores ab Episcopo domicilij, possit variare, & suscipere Subdiaconatum ab Episcopo originis propria, & paterna, & postea Diaconatum & Sacerdotium ab Episcopis beneficiorum?

Et absolute docetur habentem plura beneficia in diuersis Diœcesibus posse, à quo maluerit Antistite, ordinari? Ex part. 9. tr. 9. & Misc. 4. Ref. 4.

Sup. hac origine Paterna, quamuis nihil pro ea explanetur in texto huius Ref. lege infra Ref. 40. & 41.

§. 1. CAsus in Praxi sæpiùs potest contingere; & affirmatiuam sententiam in *par.* 8. tanquam probabilem admisi contra Barbosam, Riccium, Quarantam, & alios. Et quia scio viris doctis nimis placuisse, nunc iterum illum firmabo auctoritate Ioannis Trullenchi *de Sacram. lib. 6. cap. vnico, dub. 7. n.* 17. vbi sic ait: Aduertit, & dicit valdè notandum in hac materia Barbosa, Molfesius, & alij, quòd si subditus aliquo ex tribus modis prædictis elegisset vnum Episcopum, à quo aliquem ordinem suscepisset, non posset variare, & assumere alios Ordines ab alio ex dictis Episcopis; nisi Episcopus, qui prius illum ordinauit, indicauerit cessasse causam ordinationis, & remitteret ordinatum ad alium ex dictis Episcopis. Ita colligit Archidiaconus in *capit. ne captanda, de concess. præb.* Et reddunt rationem, quia semel factus est subditus Episcopi ordinantis, cuius est munus prouidere illi de Beneficio, & sic de aliis Iuribus Episcopalibus; non potest talis subditus eligere alium Episcopum in præiudicium electi per primam ordinationem. Consequenter idem Barbosa *lib. 1. de Iure vniuerso, cap. 33. num.* 39. tenet eum qui habet plura Beneficia in diuersis Diœcesibus, si elegit vnum Episcopum, à quo incipit ordinari, non posse postea Ordines suscipere in alia Diœcesi, ratione alterius beneficij. Nihilominus tamē, cum bona venia tantorum Doctorum, existimo talem posse post susceptionem vnius Ordinis variare, & ab alio Episcopo ordinari: tum quia, etsi hunc Episcopum modo elegerit, non ideò desinit esse subditus à Iure aliorum: ergo, dum variat, vtitur Iure suo; consequenter nemini facit iniuriam: tùm quia per primam electionem non abdicauit à se Ius eligendi, quod habebat: tum quia Doctores citati, *num.* 15. *versic.* Tertiò Episcopus. absolutè docent, habentem plura Beneficia in diuersis Diœcesibus posse à quo maluerit Antistite ordinari: tùm & præcipuè, quia id nullo Iure reperitur expressè prohibitum: nec *dict. cap. ne captanda, quod citat Archidiac.* est contra nos; nam illud solùm loquitur de illo, qui habet facultatem à Pontifice ad acceptandum Beneficium, quod primò vacauerit; qui quidem, antequam Beneficium

In p. 8. tr. 2. Ref. 9. Quæ hic est Ref. antecedens & sup hoc etiam supra in Ref. 32. paulo post initium §. 2. & in Ref. 35. & infra cursim in fine Ref. 56.

Sup. hoc infra in Ref. 56.

neficium vacet, non poteſt acceptare determinatum beneficium; ſed tenetur acceptare primum beneficium quod vacauerit: quæ quidem capitis diſpoſitio non videtur accommodabilis noſtro caſui, præcipuè cum ſit odioſa, & conſequenter non extendenda. Quæ quidem ſententia, me conſulto, anno 1635. fuit in praxi acceptata in hac Diœceſi Valent. in quodam Beneficiario habente vnum beneficium in Diœceſi Segobricen. qui cùm ſuſcepiſſet ibi ratione illius beneficij Subdiaconatum, poſtea ratione alterius beneficij in Diœceſi Valentin. ſuſcepit alios Ordines. Hucvſque Trullench, ſatis probabiliter.

RESOL. XXXVIII.

An ſupradicta opinio in aliquo caſu irritetur?
Et an hoc non ſolùm in maioribus, verum etiam in minoribus Ordinibus locum habeat?
Et an laicus promoueri ad primam Tonſuram poſſit, etiam per Epiſcopum non ſuum?
Et notatur, quod in iſto caſu non incurrit ſuſpenſionem, quam ipſo iure Sacris ordinatus incurreret, ſi ab alieno Epiſcopo Ordinem ſuſciperet. Ex part. 8. tract. 2. Reſol. 10.

§. 1. RESpondeo affirmatiuè. Et ideò ſi aliquis à priori Epiſcopo originis Ordinem aliquem accepiſſet ad titulum beneficij reſidentiam requirentis, vel ad titulum patrimonij pro vtilitate, vel neceſſitate Eccleſiæ, iuxta formam Concilij Tridentini *ſeſſ. 23. de reform. cap.* 16. quo caſu non poterit noui domicilij Epiſcopus ei Ordines conferre, inconſulto priore Epiſcopo, à quo perquirere debet, vtrum iuſta illa cauſa, quæ ad collationem Ordinum coegit, ceſſauerit, vel adhuc vigeat, & ſi adhuc eadem cauſa perdurauerit, remitti debet, vt inſeruiat Eccleſiæ, cuius gratia fuit ordinatus, vt apparet ex *d. cap. 16. ſeſſ. 23. de reformat.* & docet additio ad ſummam Bullarij Quarantæ *in verb. Ordo, verſ. circa tertium, pag.* 351. quem ſequitur Bartholom. Vgolin. *d. tract* §. 2. *in fine*, & refert Piaſecius *in praxi Epiſcop. 1. part. cap. 1. de confer. Ordinib. n. 9. ampliat.* 2. Aloyſius Riccius *d. praxi Eccleſiaſtica, deciſ. 306. num.* 4. quamuis *ibidem in verſ. Caterùm*, aſſi met, contrarium conſuluiſſe nonnullos Epiſcopoſt domiciliarios ordinare cupientes, ſcilicet Clericos, qui ab eorum originis Epiſcopis Ordines ſumpſerunt, eo quod variatio maximè in Ordinibus, & aliis ſpiritualibus prohibeatur, ex Archid. *in cap. nec captanda, de conceſſ. præbend.* Achill. de Graſſis *deciſ.* 13. *de penſion.* & aliis, & probatur ex *Clement. 1. de renunt.*

2. Quæ omnia, non ſolùm in maioribus, verùm etiam in minoribus Ordinibus locum habebunt, imò in minoribus Ordinibus maior ratio eſt, cur prohibeatur Epiſcopus, niſi poſt quæſitum legitimè domicilium Ordines conferre, quia tunc ponitur fundamentum ſine quo reliqui Ordines conferri non poſſunt, & ab eo tempore ordinatus eximitur à poteſtate ſæculari, concurrentibus cæteris adminiculis: vt notat Rebuff. *de litteris dimiſſo. n.* 16. Quaranta *d. verb. Ordo*, quos ſequitur Piaſecius *d. loc. n. 9. ampliat.* 1.

3. Ex quo apparet, non modico errore lapſum fuiſſe Guid. Pap. *deciſ.* 44. dum exiſtimauit, poſſe laicum promoueri ad primam Tonſuram, etiam per Epiſcopum non ſuum (cui & conueniunt tradita per Petr. Alph. de Vaſconcel. *in harmonia rubr. titul. de temp. ordin. num. 7.*) ſi quidem manifeſtè conuincitur ex iam dictis, & ex *cap. fin. de temp. ordin. lib. 6.* quem etiam reprehendit Petr. Barboſa *in l. 1. art. 3. n.* 218. *de iudic.* licet *in num.* 220. affirmet, ſuſpenſionem, quam ipſo iure Sacris ordinatus aliàs incurreret, iſto caſu minimè contrahi, etiamſi ab alieno Epiſcopo primam Tonſuram ſuſcipiat, ex Nauarr. *conſ. 29. num. 31. de tempor. ordin.* Et hæc omnia docet Narbona *in Recopilat. lib. 4. titul. 1. leg. 20. n. 132. & ſeq.* cui adde Marchinum *de ſacram. Ordin. tract. 1. part. 5. cap. 5. num. 20.*

Quod hoc in tom. 5. tr. 5. lege doctrinam reſ. 14.

RESOL. XXXIX.

An Epiſcopus poſſit ordinare aliquem qui fortuitò natus eſt in ſua Diœceſi, ita vt ſit ei ſubditus originis? Ex p. 8. tr. 2. Reſ. 11.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Gaſpar Hurtadus *de ſacrament. Ordin. difficult. 7.* vbi ita aſſerit: Quilibet tamen ſit ſubditus Epiſcopo quoad ſuſceptionem Ordinum (vt exprimitur *in cap. cùm nullus, de temporibus ordinationum, in 6.*) aut ratione natiuitatis in Diœceſi illius (ad quod credo ſufficere, quod in ea fortuitò natus ſit, quia in ea erat cauſa itineris, vel negotij) ita ille; in cuius fauorem faciunt Doctores, quos citat Narbona *lib. 4. titul. 1. leg. 20. num.* 141.

2. Sed communis ſententia eſt in contrarium. Dico igitur, quod licet ſortiatur quis domicilium in ea patria, vbi natus eſt ipſemet, qui ad Ordines promoueri deſiderat, ex eodem *cap. cùm nullus*: nam natiuitas propria facit ciuem in eo loco, vbi natus eſt ipſe *leg. 2. ff. ad municip. leg. municipes. ff. de verb. ſignificat. leg. ciues, C. de incol. lib.* 10. docent Imola, Paulus, Alexander *in leg. huiuſmodi, §. legatum. ff. de leg.* 1. Felinus *cap. Rodulphus, concluſ. 5. de reſcript.* Menôchius *lib. 6. de præſumpt. præſumpt.* 42. *num.* 4. Bologn. *in repet. Extrauagantis Theodoſij*, 11. *part. verſ. natura ſuos ciues*, vbi dicit, quod quis ſit eius, vbi ortus eſt, & docet Grammat. *voto* 10. *num.* 15. quod præter natiuitatem eſt vetitas, vnde potentior eſt ciuilitas originis, quàm alia quælibet. *l. origine, C. de municip. & origin. lib.* 10. Cald. Pereira *in ſuo conſ. pro D. Ioan. à Taſſis, num.* 6. probat Ord. Luſit. *lib. 2. tit. 56. in princip.* ibi *Aquelle que della, ou de ſeu termo for natural.*

3. Hoc tamen intelligendum eſt ex parentibus, qui habent domicilium in eo loco, vbi ipſe filius natus eſt, non qui naſcitur caſu, & fortuitò ex parentibus alibi pergentibus, vel ad tempus moram trahentibus in aliquo loco, vbi natus eſt; nec enim contrahit ciuilitatem originis, ſed in eo loco vbi parentes proprium domicilium cenſentur habere, ex *l. 1. C. de cap. & poſtlim. reuerſ.* Bart. *num.* 4. & Platea *in l. filios, num. 1. verſ. quod intellige. C. de municip. & original. lib.* 10. Paulus & Alex. *d. §. legatum.* Felinus *d. cap. Rodulphus in 5. concl.* Iaſ. *conſ. 77. lib.* 3. Gregor. Lop. *l. 2. tit. 24. part. 4. verb. Maguer ſea natural*, & in his terminis proprius Epiſcopus non erit is, qui fuerit illius Diœceſis, in quo promouendus natus fuit caſu fortuito, ſed erit Epiſcopus eius Diœceſis, vbi parentes domicilium habuerunt, & fingitur ibidem natus. Et ita docet Thomas Vallaſcus *in ſuis Allegationibus, tom. 1. allegat. 5. num.* 20.

4. Et ideo Præpoſitus *in 3. part. de ſacrament. Ordin. quæſt. vnica, dub. 14. num.* 130. ita aſſerit. Epiſcopus originis, dicitur Epiſcopus loci, in quo quis natus eſt, cùm parentes ibi haberent domicilium, vel ſaltem cenſetur natus. Quod dico, quia vt aliquis cenſeatur Epiſcopus originis, non ſufficit aliquem fortuitò natum eſſe certo loco, v. g. in itinere, vel vbi parentes verſantur negotiorum cauſa, habentes alibi

alibi domicilium, sed cùm parentes eo loco domicilium haberent. Nam licèt aliquis nascatur in Diœcesi Cameracensi, vbi parentes versantur negotiorum causa, habentes domicilium in Diœcesi Tornacensi, non censetur natus in Diœcesi Cameracensi, sed in Tornacensi, & Tornacensis Episcopus est Episcopus originis. Videri potest *l. ciues 7. C. de incolis*. Panormitanus *in cap. Rodulphus, de rescriptis*. Syluester *verb. ciuitas, quæst. 4.* Ita Præpositus. Et ita hanc sententiam tenet etiam Felicianus à Vega *in cap. postulasti, de foro compet. num.* 18. Opatouius *de Sacram. tract. de Ordin. quæst. 3. sectio. 6.* Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 11. difficul. 9. num.* 2. Piasecius *in praxi, part. 1. cap. 1. art. 2. num.* 1. qui optimè obseruat sic accipiendum esse id quod dicitur, inde quem trahere originem, vbi fuerit baptizatus. Idem etiam docet Sanchez *de matrimon. lib. 3. disp. 23. num. 3.* Auila *de censur. part. 3. disp. 5. dub. 7.* Acugna *in Decret. part. 1. distinct. 71. num. 3.* Hypæus *in Anal. iur. Pont. lib. 1. tit. de ordinandis, num. 4.*

RESOL. XL.

An dicatur Episcopus originis, in cuius Diœcesi natus est Pater Clerici ordinandi?

Et quid, si Pater tempore natiuitatis filij illius ad aliam Diœcesim iam transtulerat domicilium, an ex Sacra declaratione Congregationis Concilij possit filius ordinari ab Episcopo paternæ originis? Ex part. 4. tr. 4. & Misc. Res. 148.

Sup. hoc in Res. seq. & supra in Res. 37. ea diffic. posita in titulo dictæ Res.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Emanuel Rodriquez, quem citat & sequitur nouissimè Mauricius Alzedo *in praxi Episcoporum part. 2. cap. 5. num. 44.*

2. At ego contrariam sententiam teneo cum nostro P. Molfesio *in sum. tom. 1. tract. 2. cap. 2. num. 7.* vbi sic ait. Quatuor modis quis dicitur subditus Episcopo vt possit ab illo ordinari. Primò ratione originis: secundò ratione domicilij: quartò, ratione familiaritatis. Primò igitur ratione originis potest quis ordinari ab Episcopo, vt si ipse, vel eius pater natus sit in loco diœcesis illius. Ita ille, qui probat hoc ex glossa, & alijs Doctoribus, quibus ego addo Barbosam *de potest. Episc. part. 2. alleg. 4. num. 7.* & alios penes ipsum. Et ideo sacra Congregatio Concilij *die 16. Decembr.* 1599. *&* 12. *Augusti* 1628. *& 7. Aprilis* 1629. declarauit, quòd quis ordinari potest ab Episcopo originis paternæ, tametsi pater tempore natiuitatis illius filij ad aliam diœcesim iam transtulerat domicilium.

RESOL. XLI.

An Episcopus possit ordinare aliquem, cuius pater natus est in sua Diœcesi, licet filius natus fuerit in aliena? Ex part. 8. tr. 2. Res. 12.

Sup. hoc in Res. præterita, & in alia eius not.

§. 1. PRo negatiua sententia adducit Rodriquez Alzedus *in praxi, part. 2. cap. 5. num. 43.* vbi sic ait: Ille dicitur Episcopus originis, in cuius Diœcesi ordinandus natus est, non verò Episcopus Diœcesis, in qua ordinandi pater natus. Emanuel Rodriquez *tom. 4. cap. 61.* aliàs 62. *num. 12. fol. 113.*

2. Barbosa verò *in pastorali, vbi proximè, num. 7. vsque ad* 15. extendit etiam ad Episcopum in cuius Diœcesi natus est pater, & ad hoc allegat glossam *in cap. nullus, de tempor. ordin. lib. 6.* Sed, meo iudicio, nihil probat. Ita ille.

3. Et hanc sententiam mordicus sustentat Acugna *in Decretum Gratiani, part. 1. distin. 71. num. 4.* ita asserens. An quoticunque aliquis ciuis alicuius loci dicitur, siue natus ibi, ciuiliter, id est, beneficio legis, & gaudet priuilegio ciuis talis loci, siue alibi natus sit, possit à tali loci Episcopo ordinari, ac si is esset Episcopus originis? Exempla sint in filio legitimo, qui nanciscitur ciuilitatem originis eius loci, vbi pater natus est, *l. assumptio, §. 1.* vbi Bartol. *ff. ad municipal. glossa 1. leg. 1. ff. eodem*, Bartol. & Platea *in l. filios C. de municipal. lib.* 10. Andr. Gail. *lib. 2. pract. obseru. cap. 36. num. 2.* Item in filio illegitimo, qui nanciscitur domicilium originis maternæ *leg. 1. ad finem, ff. ad. municipal, leg. eius 9. ff. eodem*, vbi Accursius *in summario huius legis*, Platea *leg. filios citata, numer. 2.* de quo etiam videri poterit dispositio ordinationis Lusitaniæ *lib. 1. tit.* 55. §. 1. *&* 4. Alia exempla videri possunt, quibus acquiritur naturalitas in legibus Castellæ *l. 2. titul. 24. part. 4.* ordinatio nostra Lusitana *lib. 2. titul.* 56. statim *in principio, & §. 1. 2. & 3.* Respondeo verbum *oriundus*, de quo in textu, quem explicamus propriè pro nato in tali loco, explicari debere iuxta *l. assumptio*, iuncta glossa *ibi, verb. oriundus, ff. ad municipal*, & quæ tradit Mandos. *regula 17. quæst. 40. num. 3.* nam beneficium legis licet faciat incolam, seu domiciliarium, nunquam tamen facit ortum, siue oriundum *l. 1. cum sequentibus, C. de municip. & origin. & l. 2. C. de incolis, lib.* 10. Gregor. Lopez *proximè citatus*. Menoch. *de arbitrar. lib. 2. cas.* 86. & quamuis talis possit dici naturalis ciuiliter, & impropriè; nunquam tamen dicetur ortus, siue oriundus, nisi ab origine propria, vt rectè explicant Burgos de Paz *l. 3. Tauri part. 5. num.* 372. Auendan. *de exequend. mandat. lib. 1. cap. 3. num.* 5. Azeuedo *in l. 19. titul. 3. lib. 1. recopilat.* cùm verba naturaliter propriè sint intelligenda. *l. final. C de his qui veniam ætatis*, & *ibi* Bald. Mantica *de coniect. lib. 3. titul. 4. num.* 15. Gallinius *de verb. signific lib. 2. cap. 21. num. 8. & lib. 3. cap. 19. num.* 12. Salazar *de vsu, & consuet. cap. 1. num.* 57. *&* 62. Tenent in specie Henriquez *lib. 10. de ordine, cap. 21. num. 1.* cum multis, quos *ibi* citat *in comment. litt. B.* Hucusque Acugna; cui adde Vallascum *tom. 1. allegat. 5. num.* 24.

4. Sed communiter Doctores affirmatiuam sententiam tenent. Ita Marcellus Vulpe *in praxi fori Eccles. cap. 7. numer.* 24. & Molfesius *in summa, tom. 1. tract. 2. cap. 2. num. 3.* vbi docet, quòd ratione originis potest quis ordinari ab Episcopo, vt si ipse, vel pater eius natus sit in illius Diœcesi. Vnde non grauabor hîc apponere verba Ioannis Machado *de perfecto Confess. tom. 1. lib. 4. part. 1. tract. 3. docum. 1. numero* 4. sic me citato, asserentis. *Queda pues dudoso, y controuerso entre los Dotores, si el origen del padre sea sufficiente, para que el hijo, aunque aya nacido en otra parte, se pueda ordenar con aquel Obispo, como si fuesse su originario, v.g. Pedro, que trata de ordenarse, nacio en Seuilla, su Padre en Granada; si podra ordenarse con el Arçobispo de Granada, por auer sido su Padre originario de ai. Algunos Dotores sienten, que en ningun caso es licito; fundados en que assi se determinò en Roma: Pero mas de veynte Autores, que recogo, y sigue Marchino son de contrario parecer. Y Diana trae tres declaraciones, que podia ordenarse uno con el Obispo del origen paterno aunque el huuiesse nacido en otra parte, donde el padre auia ya mudado domicilio.* Ita ille. Et ita affirmatiuam sententiam, me etiam citato, tenet Auersa *de sacrament. Ordin. quæst. 3. sect. 6.* Torreblanca *in pract. iur. spir. lib. 2. cap. 13. numer. 9.* vbi citat Vgolinum, Guttierrez, Campanilem, Zerolam, Riccium, & alios.

RESOL.

RESOL. XLII.

An filius alicuius Officialis Regij in alicubi communitatis possit ab Episcopo illius loci ordinari? Ex p.8. tract.2. Res.13.

§.1. Hic casus in Lusitania accidit in praxi, & ad illum sic respondet Aluarus Vallascus *to.1. allegat.5.num.37.& seqq.* Ex prædictis apparet, quod inter modos contrahendi domicilium, ille vnus est, quando quis in aliquo loco habet dignitatem, vel officium Regis, vel Reginæ, vel Domini illius loci; vel Consilij ipsius; quod tamen sufficiat ad congruam eius sustentationem, & de facto ex eo viuat, & habitationem habeat in eodem loco, vel in eius comitatu, in quo ea dignitate, vel officio fungatur.

2. Occurrit in facto, quod in Senatu Portugallensi, officio Sanatoris, simul & Cancellarij fungebatur doctissimus, & integerrimus Senator Ludouicus Machado de Gouuea, vnde postea creatus est Cancellarius Senatus superioris, qui vocatur vulgari sermone, *Casa da supplicaçano*, & nunc inter Senatores Palatij cooptatus, eius legitimos filius ex legitimo matrimonio natus Olyssipone Emmanuel Couthino de Castello Branco, Doctor in Iure Canonico volebat ordinari, & Ordines petebat ab Illustrissimo Episcopo Diœcesis Portugallensis Domino fratre Gondicalo de Moraes: dubitatum fuit an idem Ordines conferre posset propria iurisdictione, tanquam subdito suo domiciliario, an verò esset necessarium afferre dimissoriam ab Illustrissimo Archiepiscopo Olyssiponensi.

3. Dubitationem faciebat, quod originis domicilium habebat in ciuitate Olyssiponési, ex qua oriúdus erat, non in domicilio, vbi pater Senatoris, & Cancellarij officio fungebator: contrarium tamen fuit euictum: nam pater censetur domicilium habuisse in ciuitate, & Diœcesi Portugallensi, vbi habitabat, dum in ea prædictis officiis fungebatur, percipiens ex pecuniis regiis salarium competens ad suã sustentationem, & habebat locum Ord. *d.t.56. in pr. & l.penult. ff.de Senat.* vbi sic ait Iureconsultus Paul. Senatores licet in vrbe domicilium habeant, tamen si ibi vnde oriundi sunt, habere domicilium intelliguntur, quia dignitas domicilij adiectionem potius dedisse, quàm permutasse videtur. Et sic in duobus locis habet domicilium, quod ius admittit, *l.assumptio, §.iurisprudentibus,ff.ad municip.* gloss *verb.domicilium, in d.c.cum nullus, de tempor.ordin.lib.6.gloss.*1. Bartol. Alberic.Bald. Rebuff.*n.3.* & Orosc. *n.2. in d l.penult. ff.de Senat.* Idem probatur *in l.pen.C.de incolis,lib.*10. vbi gloss. Lucas de Penna, & Platea, Andr.Gail. *d.cap.36.n.1 lib.2.pract.obseruat.* Caldas *in consil.pro Domino Ioanne de Tassis,n.*12.

4. Atque sicut pater ibi censetur habere domicilium, sic etiam ipsius filius in sua potestate retentus censetur habere vltra domicilium originis, & posse vti domicilio patris habitando cum eo, *l.2.leg.3.* vbi gloss.& Alber.*ff.ad municip.*& ita verificatur dispositio text. *in d.c.cum nullus*, dum dicit posse conferre Ordines Episcopum eius Diœcesis, vbi ordinandus vel habet originem, vel beneficium, vel domicilium, quod potest verificari tam in proprio domicilio paterno, & docet ad nostrum intentum Nauar,*consil.*11. Et hæc omnia docet Vallascus *loc. cit.* cui adde Marchinum *de sacr.Ordin.tr.1.p.5.cap.7.n.*11. & Acugnã *in Decret.Gratiani,p.1.dist.71.n.*13.cum Machado *de perfect.Confess.tom.2.lib.4.p.1.tr.3.docum.3.n.7.* vbi sic ait: *Pero ha se de aduertir, que los hijos de los ministros perpetuos del Rey, como son los oidores, &c. aunque no estan con animo de permanecer perpetuamente donde tienen los oficios, sino antes de mudarse à otras partes, donde fueren promouidos, no obstante que (como dize vn ley) por razon del oficio, ò dignidad, no son ciudadanos de aquel lugar: como consta de otra ley contraen alli domicilio, y esto basta, para que los vnos, y los otros, como domiciliarios se puedan ordenar con el Obispo de aquel lugar.* Ita ille, & ego.

RESOL. XLIII.

An si quis habeat duo domicilia, possit vterque Episcopus illum ordinare?

Et quid dicendum est de eius filio?

Et quid si sit alibi natus fortuito, modo explicato? Ex part.8.tr.2. Res.14.

§.1. Respondeo affirmatiuè. Hinc si quis duo domicilia sub diuersis Episcopis haberet, in quibus si non æquis mathematicis temporibus, saltem prope ęqualitatem habitaret, posset indifferenter à quocumque ex his duobus Episcopis ad Ordines promoueri, quia ratione vtriusque domicilij sit singulis subditus. Et ita docet Aueria *de sacr.Ordin.q.3. sect.6.* Torreblanca *in pract.iur.spirit.lib.1.c.33.n.*11. ex *l.habeo,l.assumptio, l.eius, ff.ad municip.cap.2. de sepult.in 6.cap. penult.de tempor.ord.eod tit.* Hanc etiam sententiam tenet Molfesius *in sum.tom.4. tract.2. c.2. num.6.* Sanchez *de matrim.lib.3.disp.24.n.2.* Marchinus *de sacram.Ordin. tract.1.part.5. cap.7.num.*10. & Præpositus *in 3.part.de sacram.Ordin.quæst.vnic.dub.14.n.*135.

2. Sed quid dicendum de eius filio? Respondeo debere recipere ab Episcopo loci, in quo natus est, cùm parens ibidem haberet domicilium, quia ibi non est natus fortuitò, & Episcopus loci verè est Episcopus originis.

3. Dices: etiam alius potest dici Episcopus originis, ratione domicilij paterni. Respondeo negando assumptum, quia vt aliquis alibi natus, censeatur natus certo loco ratione domicilij paterni (saltem in ordine ad præsens negotium) debet esse natus in illo alio loco fortuitò, seu cùm parens non haberet ibidem domicilium, quod hîc non contingit.

4. Quid si sit alibi natus fortuitò, modo explicato. Respondeo, eo casu singulos Episcopos posse censeri Episcopos originis ratione domicilij paterni, cùm non sit potior ratio vnius, quam alterius. Ita Præpositus *loco citato.*

RESOL. XLIV.

Quando quis dicatur contrahere domicilium, vt Episcopus possit illum ordinare?

Et aliqua aduertuntur pro Clericis exteris, qui cum dimissoriis suorum Ordinariorum in ciuitate Neapolitana morantur. Ex p.8.tr.2. Res.15.

§.1. Dico, quod constituitur domicilium, cùm quis in locum aliquem maiorem partem bonorum transfert, *l.ciues,C.de incol.*& ibi contrahit, dies festos celebrat; aliter enim sola emptio domus, vel alicuius partis bonorum, non facit domicilium, *l.libertus. §.sola. ff.loco cit. cap.dilectus* 2. iuncta gloss. *verb. domicilium, de rescript.cap.vt Dominicis,* iuncta gloss.1. *de Paroch.* & alia gloss.*in cap. nullus; cit.in 6. verb.domicilium.* Host. *in summa de foro compet.num.*4. Sum. Ang. Arm. *verb domicilium.* Quod si bona non adsint, acquirere dicetur quis domicilium vbi habitat longo tempore, & continuè, cum animo, seu aliquo adiuncto actu, seu signo assumpti domici-

lij : vt si protestatur quis, se velle in certa vrbe domicilium figere. Abb. *in cap. fin. de Paroch. circa finem*, vel si impetret priuilegium, quo ius ciuitatis obtineat. Alciatus *in leg. pupillus, §. incola, ff. de verborum significat.* Decius *conf.* 283. *num.* 11. Si verò nullus adsit externus actus assumpti domicilij, ex decem annorum habitatione præsumetur assumptum domicilium. Accurs. *in leg. hæres absens, §. proinde, ff. de indic.* Bart. *in leg. lex Cornelia, §. si tamen, ff. de iniur.* Bald. *consil.* 311. *vol.* 4. Bursat. *consil.* 36. *vol.* 1. nisi adsit aliquod indicium, ex quo appareret illum non habere animum permanendi, quod accidit in scholaribus, *l. nec ipsi, Cod. de incolis.* Felinus *in cit. cap. dilectus* 2. *num.* 11. *de rescript.* Bartolus *in l. quesitum, ff. de leg.* 3. Alioquin manet iudicis arbitrio, qui faciliùs ex coniecturis in facto occurrentibus iudicare potest, an sit assumptum domicilium, etiam momento, non expectata diuturnitate temporis. Abb. *in cap. fin. n.* 8. *de Paroch.* Menoch. *de arbitr. iud. lib.* 2. *casu* 86. *cent.* 1. Mascardus *de prob. concl.* 535. Rot. *decis.* 105. *n.* 4. *part.* 2. *diuers.* Et hæc omnia docet etiam Pialecius *in praxi, part.* 1. *art.* 2. *n.* 2. cui adde Marchinum *de sacram. Ord. tract.* 1. *part.* 5. *cap.* 7. *n.* 3. *& seq.* & Machadum *de perfect. Confess. tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 1. *tract.* 3. *document.* 3. *n.* 5. vbi sic ait : [A cerca del segundo modo de acquirir al prelado por proprio Obispo, que como hemos dicho, es por razon del domicilio, se ha de aduertir, que segun dize vna ley, ay gran diferencia entre la habitacion, y el domicilio, porque para la habitacion basta habitar por algun tiempo, como por causa de estudios, de algun pleyto, &c. Mas para el domicilio, non solamente se requiere assistencia personal, sino tambien intencion de permanecer alli perpetuamente. Y assi las leyes, que para la adquisicion del domicilio piden diez años de habitacion, proceden para presumir animo de habitar, en el que pretende el domicilio.

2. De aqui se infieren comunmente los Dotores, que para adquirir domicilio en el fuero de la conciencia, basta solo el animo de habitar perpetuamente en qualquier lugar, y por consiguiente se puede ordenar con el Prelado del, como con proprio Obispo. No obstante, que por vna decision de la Rota Romana se declarò, que no bastaua este animo, aunque fuesse expressado, sino que con el era necessario algun acto significatiuo del domicilio, como comprar casa, ò heredad.] Ita ille.

3. Non desinam tamen hic adnotare, quod obseruat Genuensis *in praxi cap.* 48. *n.* 2. vbi sic ait : Seruatur autem in Curia Archiepiscopali, quod Clerici exteri, qui cum dimissoriis suorum Ordinariorum in ciuitate Neapolitana morantur, quamuis declarent se habere animum constituendi ibi domicilium, & per longum tempus in ea habitauerint, non admittuntur ad ciuitatem Neapolitanam, nisi capta informatione, quod in eorum patria non habeant aliqua bona, & tamdiu Neapoli habitauerint, quod præsumptio sit, ampliùs non habere animum redeundi ad patriam; & postea, mediante decreto; declarantur ciues Neapolitani; & nisi prædicta fiant, non habentur pro talibus, nec conferuntur eis Ordines sine dimissoriis suorum Episcoporum, nec etiam permittuntur celebrare Missas in ciuitate, & Diœcesi. Causa huius antiquæ obseruantiæ fuit, quod multi Clerici delinquentes, condemnati à suis Episcopis, se conferunt ad hanc ciuitatem, & non valentes amplius obtinere dimissorias à suis Episcopis pro exercendis Ordinibus susceptis, pro suscipiendis, de facili declarant se habere animum habitandi in ea : & nisi ita fieret, ciuitas Neapolitana abundaret dyscolis Clericis, ad notata *in cap. fin. de consuet.*

4. Verùm posset talis esse qualitas personæ, quod non obstante hac obseruantia, deberet statim admitti in ciuitatem. Ita Genuensis. Et quidem Episcopi debent in hoc cautè procedere.

RESOL. XLV.

An Episcopus possit ordinare Barones feudatarios, & eorum filios? Ex p. 8. tr. 2. Res. 16.

§. 1. Affirmatiuè respondeo cum Marchino *de sacram. Ordin. tract.* 1. *part.* 5. *cap.* 7. *num.* 15. vbi sic ait : Obseruandum Barones, seu feudatarios, posse ad Ordines ab eo Episcopo promoueri, in cuius Diœcesi obtinent feudum, etiamsi non habitent, & alibi domicilium retineant. Idem dicendum de filiis eorum qui acquirunt domicilium in eodem loco, in quo pater contraxit, propter dictum feudum. Vnde illi poterunt ad Ordines admitti ab eo Episcopo, in cuius Diœcesi pater habet feudum. Ita ille, qui citat Campanilem, & Barbosam, quibus adde Auersam *de sacram. Ordin. q.* 3. *sect.* 6.

RESOL. XLVI.

An Episcopus possit ordinare scholares Vniuersitatis?

Et quid etiam, si per decennium ibidem commorauerint?

Et infertur filios eorum, qui fortè in Vniuersitate vxorem duxerint animo in patriam redeundi, non posse ordinari ab Episcopo Vniuersitatis. Ex part. 8. tract. 2. Res. 17.

§. 1. Respondeo, studiosos alicuius Vniuersitatis, etiam ad decennium in ea commorantes, non contrahere ibidem domicilium, si retineant animum in patriam redeundi, sed eorum domicilium censeri esse in patria, vnde non possunt ordinari ab Episcopo, intra cuius terminos sita est vniuersitas, sed ab Episcopo domicilij, qui in filiisfamilias, qui nondum peculiarem sibi sedem præfixerunt, est Episcopus domicilij parentum, cùm hi censeantur habere idem domicilium cum parentibus.

2. Hinc etiam infertur, filios eorum qui fortè in Vniuersitate vxorem duxerint animo in patriam redeundi, non posse ordinari ab Episcopo Vniuersitatis; quemadmodum enim respectu patris non dicitur Episcopus domicilij, ita respectu prolis non dicitur Episcopus originis, vt ex dictis patet : ordinandus ergo est ab Episcopo domicilij parentis, in quo fingitur natus. Et hæc omnia docet Ioannes Præpositus *in* 2. *part. de sacram. Ordin. q. vnic. dub.* 14. *num.* 132. & 135.

RESOL. XLVII.

An Episcopus possit ordinare aliquem, qui ex fornicatione natus est ex matre certo loco domicilium habente, & patre alio? Ex p. 8. tr. 2. Res. 18.

§. 1. Respondeo cum Præposito *in* 3. *part. de sacr. Ordinis, quæst. vnic. dub.* 14. *num.* 13. quod si quis susceptus sit ex fornicatione matre certo loco domicilium habente, & patre alio, videtur eo casu filium sequi domicilium matris, à qua certiùs procedit : quemadmodum in seruitutis, vel libertatis conditione propter eandem rationem ex legum dispositione matrem sequitur. Vnde si talis velit tonsuram suscipere ab Episcopo originis, videtur debere suscipere ab Episcopo domicilij materni, in

quo

quo natus est, vel censetur natus. Idem dicendum de Ordinibus sacris, quos cum dispensatione possit suscipere.

RESOL. XLVIII.

An Episcopus, vt possit ordinare aliquem ratione beneficij, illud debeat esse perpetuum?

Et asseritur, non posse quem ordinari ratione Capellania, etiam perpetua: posse tamen ordinari in Commendam, si Commenda est perpetua: nam Commenda perpetua est beneficium. Ex part. 8. tract. 2. Resol. 19.

§. 1. REspondeo affirmatiuè cum Acugna *de Sacrament. Ordin. quæst. 3. sect. 6.* & aliis; nisi ordinandus aliunde habeat titulum. Vnde Acugna in Decretum Gratiani *part. 1. distinct. 71. num. 8.* sic ait: Quæro an tale beneficium debeat esse perpetuum, & non sufficiat esse manuale, & amouibile? Respondeo negatiuè, cum Franc. Domin. *citatus* Rebuff. *in praxi, tit. de Clericis, & à quibus, num. 21.* Garcia *num. 3.* Intellige si ordinandus aliunde habeat titulum, non beneficium manuale, & amouibile ad nutum, non potest præstare titulum, ad quem quis ordinetur.

2. Sed non desiram hîc apponere verba Aluaris Valasci *tom. 1. alleg. 5. num. 26.* sic asserentis: Notandum est, quod sufficit ordinari ab eo Episcopo, in quo ordinandus habet beneficium, siue respectu ipsius ordinem susceperit, siue non, vt notat glos. *verb. Ecclesiasticum, in d. cap. cùm nullus*, ea ratione, quia textus generaliter loquitur, & non distinguit. Et ideò nec nos distinguere debemus, *l. non distinguemus, ff. de arbitr. cap. consuluisti 2. q. 5.* & sequuntur *in d. cap. cùm nullus*, Lapus, Ioan. Andr. Dominic. *num. 8.* & Francus *n. 3. vers. in glos. verb. Ecclesiasticum*, ampliantes siue beneficium sit perpetuum, siue ad tempus, & ad nutum remouibile, cùm interim habeat titulum, secus si in Commendam, quia Commenda non est titulus, *cap. nemo deinceps, de elect.* Ita ille. Hinc Capellania, quando est perpetua, & in titulum collata, sufficit vt Episcopus possit ad ordines promouere, vt tradit Riccius *part. 1. decis. 189. num. 9.* vbi citat Salcedum, Nauarrum, Azorium, Zerolam, & Felicianum, quibus adde Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 23. n. 8.*

3. Nota tamen, quod Garcia de *benefic. tom. 1. part. 2. cap. 4. num. 7.* & Marchinus *de sacrament. Ordinis, tractat. 1. part. 5. cap. 8. num. 9.* asserunt, non posse quem ordinari ratione Capellaniæ, etiam perpetuæ. Concedunt tamen Garcia *num. 10.* & Marchinus *num. 12.* posse quem ordinari in Commendam, si Commenda sit perpetua: nam Commenda perpetua est beneficium.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Prosper de Augustino, Vgolinus, Piasecius, quos citat, & sequitur Squillante *de obligat. cler. cap. 4. dub. 18. num. 238.* quibus adde Riccium *in decis. Archiep. part. 3. decis. 77.* Et ratio est, quia Concilium Tridentinum *sess. 21. de reformat. cap. 2.* postulat, vt beneficium sit sufficiens, vt possit quis sacris Ordinibus insigniri.

Sup. hoc in Res. seq. & in 1. post seq. §. vlt. & infr. in Res. 55. §. vlt.

2. Sed ego prorsus puto in tali casu, posse Episcopum sacros Ordines conferre, & ita hanc sententiam docet Garcias *de benefic. tom. 1. part. 2. cap. 4. num 8.* Henriquez *lib. 10. cap. 22. §. 1. iuncta glossa lit. C. & cap. 17. in glossa lit. Q.* & nouissimè Barbosa *de iure Pontificio lib. 1. cap. 33. num. 38.* Ratio est, quia *cap. cùm nullus, de temp. ordin.* simpliciter loquitur de habentibus beneficium, nec explicat illius valorem, & quantitatem; & ideo, quod est valde notandum, sacra Cardinalium Congregatio, teste eodem Barbosa *vbi supra, cap. 39. n. 17.* censuit *in vna Ianuensi die 18. Martij 1628.* promotum ad Ordines cum collatione vnius beneficij redditus duorum scutorum annuorum, qui incedens in habitu laicali cum armis, dum caperetur à birruariis vnum ex illis occidit, & ad carceres laicales adductus fuit, gaudere priuilegio fori. Ita sacra Congregatio: vnde ex his non potest adduci in materia de qua loquimur opinio Soti *de iustit. lib. 10. quæst. 5. art. 3.* asserentis beneficium tenuissimum esse, quod non attingit ducatos octo, vel secundum Campanili, quod non attingit quatuor ducatos in anno, non, inquam, obstant hæ Doctorum opiniones: nam, vt visum est, sacra Cardinalium Congregatio censuit beneficium duorum ducatorum esse sufficiens ad gaudendum priuilegio fori: ergo etiam ad sumendos Ordines, ex quibus oritur priuilegium fori. Sanchez *in opuscul. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 22. num. 7.* dixit, sufficere beneficium quantumuis tenue, vt quis possit ordinari ab Episcopo vbi est beneficium. Restat modò respondere ad argumentum Concilij Tridentini adductum pro negatiua sententia. Dico igitur, quod Concilium ibi determinat, quod quis non possit ordinari ad titulum beneficij tenuis, non autem asserit, quod si ordinandus beneficio patrimonium sufficiens ad victum adiungat, non posse ordinari ab Episcopo. Igitur aliud est quærere, num beneficium sufficiat pro titulo, aliud si sufficiat vt tanquam subditus ratione beneficij possit promoueri ad Ordines.

Sup. hoc in Res. 1. not. præterit. & in Res. 2. in eodem §.

3. Notandum est etiam hîc obiter ratione beneficij tenuis, posse aliquem ordinari ab Episcopo vbi est beneficium, etiamsi illud beneficium non requirat residentiam, nec in illo resideat, nec in illius Diœcesi, & sic non eximatur à iurisdictione primi Episcopi. Ita Garcias, & Barbosa *loc. cit.* quos in casu contingenti, videlicet quando quis ordinari potest ratione beneficij, omnino videndos esse existimo.

Sup. hoc in Res. not. primæ huius Res. §. Et vt. & in Res. 3. §. vlt. post medium, à vers. Quare. Sup. hac residentia inf. in Res. 51. & 52.

RESOL. XLIX.

An quis possit ordinari ab Episcopo, in cuius Diœcesi est beneficium, licet sit tenue?

Et notatur ratione beneficij tenuis posse aliquem ordinari ab Episcopo, vbi est beneficium, etiamsi illud beneficium non requirat residentiam, nec in illo resideat, nec in illius Diœcesi, & sic non eximatur à iurisdictione primi Episcopi.

Et aduertitur ex Sacra Cardinalium declaratione beneficium duorum ducatorum esse sufficiens ad gaudendum priuilegio fori. Ex part. 4. tract. 4. & Misc. Res. 51.

RESOL. L.

An Episcopus possit ordinare aliquem ratione beneficij si illud sit tenue?

Et quid si tenui beneficio adiungatur patrimonium, itaque vt conflatum ex vtroque sufficiat ad sustentationem.

Et notatur Sacram Congregationem respondisse promotum ab alieno Episcopo ex causa beneficij tenuissimi malè promotum fuisse, ipsumque promotum suspensum esse ab executione Ordinum, atque collatorem à collatione per annum.

Et ex eadem declaratione, & Congregatione asseritur gaudere priuilegio fori quemdam Clericum ordinatum

cum beneficio duorum scutorum. Ex part. 8. tractat. 2. Resol. 20.

Sup. contento in hoc & duobus sequentibus §§. in Ref. præterita, & in Ref. seq. §. vlt. & infra in Ref. 55. §. vlt.

§. 5. NEgatiuè respondet Molfesius *in summa, to. 1. tr. 2. cap. 2. n. 7.* sic asserens: Ratione beneficij dicitur etiam subditus, si nempe in illa Diœcesi habeat Ecclesiasticum beneficium, sufficiens ad victum honestè, vt possit sacris Ordinibus insigniri; secus verò si esset beneficium tenue, vt notant communiter Doctores *in cap. 1. & cap. nullus, de temp. ordin. in 6.* Quaranta *in compend. Bullarij, in verb. Ordo.* Vgolinus & alij, quos probat idem Riccius *vbi supra, à decis. 599. cum seqq.* siue sit propriè beneficium, siue sit præstimonium, quia hoc habetur loco benefic. Ita Molfesius, cui etiam adde Piascium *in praxi, part. 1. cap. 1. art. 2. num. 3.*

2. Sed contrarium tenendum est; quia *in cap. nullus, de temp. ordin. in 6.* & alia huiusmodi non explicant valorem, & qualitatem, sed simpliciter, ac generaliter loquuntur; tum quia multi Canones de beneficio verba facientes, locum habent in beneficio etiam tenui, puta text. Concil. Trident. *in cap. 6. sess. 23. de reformat.* concedens tonsurato, vel possidenti beneficium gaudere priuilegio Clericali in ciuili ne dum, sed in capitali etiam causa, qui intelligitur, si quodcumque quamuis exiguum possideat beneficium. Et ita docet, me citato, Auersa *de Sacrament. Ordin. quæstion. 3. sect. 6.* vbi ita ait. Potest fieri, vt habens originem in vna ciuitate, accipiat beneficium in alia; & tunc per hoc pariter subijcitur illi Episcopo, in cuius Diœcesi obtinet beneficium, vt possit ab eo ordinari. Addunt tamen aliqui, ad hoc non sufficere quodcumque tenue beneficium, sed requiri ita commodum quo possit Clericus sustentari: eo quòd tale beneficium postulatur à Concilio Tridentino *sess. 21. cap. 2. de reformat.* Sed meritò alij plures censent, ad hunc effectum, de quo nunc loquimur, sufficere qualecumque beneficium. Ita defendunt Henriquez *lib. 10. cap. 22. §. 1. littera C. & cap. 17. littera Q.* Garcia *de benef. part. 2. cap. 4. nu. 8.* Barbosa *lib. 1. de iure Pontificio, cap. 33. num. 38.* Dina *part. 4. tractat. 4. resolut. 51.* & vt plurimum alij. Qui etiam afferunt aliquam declarationem sacræ Congregationis, quæ censuit gaudere priuilegio fori quendam Clericum ordinatum cum beneficio non excedente reditum duorum scutorum. Et quia sequitur ex eodem decreto Bonifacij, in quo non requiritur vllam beneficij quantitatem. Nec quidquam obstat illud decretum Concilij: quod sanè non loquebatur quoad hunc subiectionis effectum, sed quoad alium effectum congruæ sustentationis eius, qui vult ad maiores Ordines promoueri, de quo dicemus postea. Nunc verò vt promoueatur quis ab aliquo Episcopo ad minores Ordines, vel etiam ad maiores, si de reliquo habeat sufficiens patrimonium, sufficit subiectio ad illum Episcopum per qualecumque, licèt tenue beneficium. Hucusque Auersa. Recognosce me ipsum *loco cit.*

Sup. hoc in Ref. 1. not. præteritæ §. 2. ad mediū. à vers. nam vt visum, & in Ref. 2. in eodem §. & infra in hoc ipsomet §. huius Ref. vers. Qui etiam.

Quæ hic est Ref. antecedens, & in aliis eius prima, & secundæ annot.

3. Et vt verum fatear, vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. At textus *in d. cap. cum nullus*, non explicat valorem, & qualitatem beneficij, sed simpliciter dicit, quem posse ordinari ratione beneficij ab Episcopo, in cuius Diœcesi consistit beneficium. Quare, si tenui beneficio adiungeretur patrimonium, ita vt conflatum ex vtroque sufficeret ad sustentationem, sicut prærequirit Tridentinum *sess. 21. de reformat. cap. 2.* tunc posset ab Episcopo beneficij ordinari. Et hoc modo conciliantur opiniones contrariæ.

Sup. hoc in Ref. 1. not. primæ huius Ref. §. 2. in fine, & in Ref. §. vlt. post mediū, à vers. Quare.

4. *Nota* tamen, quòd, post hæc scripta inueni apud Squillantem *de priuileg. Cler. cap. 4. num. 239.* sacram Congregationem respondisse Cardinali de Aquauiua Archiepiscopo Neapolitano, promotum ab alieno Episcopo ex causa beneficij tenuissimi, malè promotum fuisse, ipsúmque promotum suspensum ab executione, atque collatorem à collatione per annum. Optarem tamen de hac declaratione authenticè constare.

RESOL. LI.

An vt Episcopus possit ordinare aliquem ratione beneficij existentis in sua Diœcesi, sufficiat, vt beneficium sit simplex? Ex part. 6. tractat. 8. & Misc. 3. Resol. 24.

§. 1. NEgatiuam sententiam tenet nouissimè doctus Stephanus Bauny *in Theol. Moral. to. 1. tract. 11. quæst. 3.* vbi sic ait. Episcopus beneficij is dicitur, qui in loco præsidet vbi beneficium est situm requirens residentiam; nam eius occasione ibi fixutus est sedem perpetuam, cum si officio satisfacere velit, ac suæ conscientiæ, inde non sit recessurus nisi ad tempus. Dixi si residentiam exigit, nam simplicia hanc possessori suo facultatem non tribuunt, vt ab Episcopo in cuius sunt Diœcesi sacro ordine initiari possit, aut tonsura. Ita ille; & ante illum Lessius *lib. 2. cap. 34. dub. 19. n. 92.*

Sup. hoc in Ref. seq. & supra in Resol. 49. §. vlt.

2. Sed contrariam sententiam ne timeant Episcopi in praxim deducere, quam præter alios tuetur Ioannes Præpositus *in 3. part. D. Thomæ, quæst. vnica, de Sacram. Ordinis, dub. 54. num. 136.* vbi asserit: Episcopus beneficij est is, in cuius Diœcesi aliquis habet beneficium etiam tenue, vt Henriquez *lib. 10. c. 22. num. 1.* quia hic non agitur de titulo sufficienti, sed de causa, propter quam aliquis sufficienter censeatur subiici alieno, vt ab eo possit ordines recipere, quæ inter cæteras est beneficium situm in alicuius Diœcesi, vt patet ex *cap. cum nullus, citato*, beneficium autem quantumuis tenue est verè beneficium.

3. Aliqui volunt, vt beneficium requirat residentiam, in qua non sit dispensatum cum beneficiario, quia alias ratione beneficij non constituitur domicilium; sed probabilius videtur sufficere beneficium non requirens residentiam, quia canon absolutè loquitur.

4. Confirmatur: Pontifex non solùm vult ratione domicilij aliquem subiici Episcopo, vt possit ab eo ordinari, sed etiam aliis de causis; ergo illæ sufficient quamuis aliquis propter eas non sortiatur domicilium. Hæc Præpositus; ex quibus sequitur oriundum ex certa Diœcesi habentem domicilium in alia, & in alia beneficium posse pro arbitrio Ordinarij à quolibet Episcoporum dictorum locorum: quod proportione dicendum est de habente plura domicilia, vel beneficia in variis Episcopatibus sita.

5. Notandum est hîc obiter quod Bonacina *de Sacram. Ordinis, disp. 8. quæst. vnica, punct. 4. n. 14.* licèt teneat sufficere beneficium non residentiale, vt supra firmauimus, limitat tamen, modo sit sufficiens ad victum, sed hanc limitationem ego improbaui *in part. 4. tract. 4. resol. 51.* vbi ex sacra Congregatione firmaui sufficere beneficium scutorum duorum.

Quæ hic est supra Ref. 49. & in aliis eius primæ annot.

RESOL. LII.

An, vt Episcopus possit ordinare ratione beneficij, sufficiat, vt sit simplex?

Et an, si beneficium non requirat residentiam, nec in illo Beneficiarius resideat, nec in illius Diœcesi, possit illum Episcopus ordinare. Ex part. 8. tractat. 2. Resol. 21.

§. 1. Nega

Sup. hoc in Ref. præterita, & in alio §. eius not. primo.

§. 1. NEgatiuè respondet Genuensis *in prax. cap. 48. num. 3.* vbi sic ait: Neapoli non ordinantur sine dimissorijs exteri, ratione beneficij simplicis, non requirentis residentiam, in ea obtenti; quamuis Ioannes Andreas Dominicus, & Franchus *in cap. cùm nullus, de tempor. ordin. in 6.* dicant id fieri posse: cui obseruantiæ adstipulatur Concilium Tridentinum *cap. 11. sess. 23. de reformat.* dum concedit Episcopo, quod possit ordinare non subditum suum familiarem triennalem, sine dimissorijs, dummodo illi statim Ecclesiast cum beneficium conferat; si enim beneficium solum sufficeret, frustra requireretur seruitium: nisi dicas, quod ex Concilio potest priùs ordinari, & postea ei conferri beneficium. Quidquid sit, talis est obseruantia Curiæ, & rationabilis. Ita Genuensis.

2. Sed communiter Doctores contrarium sentiunt, ita Marius Antoninus *variar. resol. lib. 1. resol. 112. casu 28.* Garcia *de benefic. tom. 1. part. 2. cap. 4. num. 9.* vbi sic ait: Tertiò ampliatur, etiamsi beneficium non requirat residentiam, nec in illo resideat, nec in illius Diœcesi, & sic non eximatur à iurisdictione primi Episcopi; cùm textus simpliciter loquatur de beneficio. Vide etiam Squillãtem *de priuil. Cleric. cap. 4. num. 237.* Auersam *de Sacrament. Ordin. quæst. 3. sect. 6.* Piasecium *in praxi, part. 1. cap. 1. art. 3. num. 3.* Vallascum *tom. 1. allegat. 4. num. 30.* & Machadum *de perfect. Confess. tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 3. document. 4. num. 2.* vbi sic asserit: [Dudan si basta, que el beneficio sea simple. Algunos Dotores sienten, que no, juzgando, que el texto citado pide, que el beneficio aya de ser de tal condicion, que requiera actual assistencia en aquel Obispado. Si bien mas comun, y recibida opinion es la contraria, porque segun principio de Derecho: Lex generaliter prolata, etiam generaliter debet intelligi. Y el texto referido habla generalmente de qualquiera beneficio, y assi no se deue restringir.]

RESOL. LIII.

An Episcopus possit aliquem ordinare, cui paulò antea beneficium confert? Ex p. 8. tr. 2. Resolut. 222.

Sup. hoc in Ref. seq. §. sed in fauor. & in ref. 1. post seq & infracursim in fin. Ref. 66. & in alio §. eius annot. sed cum iisdem DD.

§. 1. PRo responsione huius dubij apponam hic verba Marchini *de sacram. Ordin. tractat. 1. part. 5. cap. 8. num. 9.* vbi sic ait: Ampliatur, vt procedat etiam in eo qui nullum habet in tali Diœcesi beneficium; sed tamen Episcopus illius Diœcesis, optans illum ordinare, beneficium hac intentione illi conferret, vt illum validè posset initiare. Nam textus solùm requirit, vt quis legitimè beneficium obtineat, nec distinguit, qua ratione quis illud obtineat: ergo nec nos distinguere debemus. Sic Vgolinus *vbi supra.* Cui tamen sententiæ duo obstare videntur. Primò, quia hæc beneficij collatio videretur esse in fraudem legis, scilicet, ad eximendum illum Clericum, cui beneficium confertur, à iurisdictione sui Episcopi: at fraus, & dolus nemini debent patrocinari. Secundò, si illud fieri licitè posset, frustrà Tridentinum *sess. 23. de reform. cap. 9.* definiisset, Episcopum tunc solùm posse aliquem alterius Diœcesis ad Ordines promouere, cum per triennium fuerit cum eo commoratus, dummodo illi statim beneficium conferat. Nam iuxta prædictam sententiam, non requireretur triennalis cum dicto Episcopo commoratio. Et ideò hanc sententiam quæ verior videtur, sequitur Franchus *d. cap. cùm nullus,* glossa *cap. eos qui, de temp. ordin. verb. figmentum.* Quaranta *vbi supr.* Raceius *resol. 262.* Barbosa *d. alleg. 4. n. 57.* Si quis tamen priorem sententiam tueri vellet, ad primum respondere posset, fraudem legi non facere, qui vtitur iure suo, quod lege ipsa nititur. Ad secundum differre à casu triennalis familiaris, quod in illo collatio beneficij debet necessariò præcedere ordinationem, in hoc verò potest sequi, vt satis colligitur ex verbis Concilij *d. cap. 9.* ibi, Beneficium statim reipsa illi conferat: quasi dicat statim post ordinationem. Ita Marchinus.

2. Verùm communiter Doctores asserunt, beneficium non debere esse collatum in fraudem, ad hoc, vt extrahatur ex aliena Diœcesi. Vide Molfesium *in summa tom. 1. tract. 2. cap. 2. num. 7.* Piasecium *in praxi, part. 1. cap. 1. art. 2. num. 3.* Vnde Machadus *de perfect. Confessor. tom. 2. lib. 4. part. 1. tractat. 3. document. 4. num. 4.* sic ait: [La tercera question es, si para este efeto aprouecha el beneficio adquirido, in fraudem. Y aunque Campanil lo duda. Pero la mas probable es, que no: y como tal la defiende Barbosa en el lugar citado; fundado en que como dize vn principio de derecho: *Fraus, & dolus nemini debent patrocinari.*] Ita Machadus.

RESOL. LIV.

An ad fugiendam iurisdictionem Episcopi domicilij possit quis ordinari alibi titulo beneficij?

Et an Episcopus possit ordinare illum, qui in sua Diœcesi nullum habebat beneficium, si hac sola intentione illi confert?

Et an prædictus Episcopus in tali casu possit dispensare in interstitiis cum illo promouendo, & in illegitimitate ad Ordines; sicut potest Episcopus domicilij? Ex p. 11. tr. 4. & Misc. 4. Ref. 1.

§. 1. CAsus est nimis practicabilis, & ad illum negatiuè respondet Barbosa *de potestate Episcopi part. 2. alleg. 4. n. 45.* & alij. Probatur hæc opinio, quia fraus & dolus nemini debent patrocinari, *l. itaque fullo, ff. de furtis, cap. dictum 30. q. 1. cap. intelleximus, de iudic. cap. tua 12. de Cleric. non resid. cap. sedes, cap. ex tenore, de rescript. cap. 2. de dolo, c. 2. de cognat. spirit. cap. 1. de coll. deleg. cap. cum; de vsur.* Oldrad. *cons. 257. num. 41. prope fin. vers. fraus insuper.* Crauett. *cons. 764. num. 6.* Baldus *cons. 76. factum tale est, in fin. lib. 1.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. casu 182. num. 60. & cons. 121. n. 5. & cons. 136. n. 8. & cons. 198. n. 13.* Cou. *var. lib. 1. c. 18. n. 5.* Tiraq *de retract. lignag. § 1. glos. 9. n. 67.* Cardinal. Tuscus *practic. concl. tom. 4. litt. F. concl. 474. per totam.* Cardos. *in praxi iudic. & aduoc. v. dolus, n. 3.* & alij.

2. Sed ego de hoc casu ex Hispania anno elapso per litteras interrogatus, quidquid alibi dixerim probabiliter affirmatiuè respondi, nullo Authorum testimonio fretus, nunc autem inuenio hanc sententiam cum aliena tamen formidine docere sapientissimum Patrem Bardi *in selectis lib. 3. q. 3. n. 7.* vbi sic ait: Quæres num possit quis ordinari titulo beneficij existentis in aliena Diœcesi, si id fiat in fraudem ad fugiendam iurisdictionem Episcopi domicilij, quod tunc eueniret, quando quis fundaret beneficium hac intentione, vt posset ab alio Episcopo promoueri, vel præsumptiue, ita existimaretur v.g. si de proximo tempore ante ordinationem fundaret beneficium, & maximè tenuissimum, vt duorum, aut trium aureorum in aliena Diœcesi, vel id ex aliis coniecturis colligeretur. Alibi in Ref. not. seq.

3. Respondent communiter Doctores, etiam illi qui sunt in secunda sententia, in fraudem fieri non posse.

Sed, vt verum fatear, ratio ista apud me vim non facit, quia iure suo vtens, nequaquam frau-

dem committere videtur, vt habemus ex *regulas iuris* § 6. *& colligitur ex l. quod, & ex l. flauia § planè ff. de lib. hom. exhibito*, nam bona aut mala intentio, quamuis faciat ad fugiendum, vel patrandum peccatum, nequit tamen irritare actum externum si aliunde actus ille in iure sustinetur, quia intentio est actus occultus & internus, & ideò si actus externus non est contra iustitiam, quamuis operans intentionem malam habeat, non potest vi talis intentionis *de matrimonio celebrando lib. 3. disput. 18. num. 9.* proinde si lex Canonica statuit Episcopum illius loci in quo est beneficium in ordine ad hunc effectum promouendi, esse legitimum, & proprium, & cùm vnicuique liberum sit instituere beneficia Ecclesiastica, in quacumque Diœcesi, non video cur intentio illa occulta fugiendi iurisdictionem Episcopi domicilij, possit tollere iurisdictionem ab Episcopo beneficij ea intentione fundati, & illicitam reddere promotionem factam ab Episcopo beneficij, etiamsi beneficium sit nouiter institutum, aut collatum in illum finem, & quamuis intentio illa instituendi beneficium ob supradictum finem, possit esse mala ob aliquam adiunctam circumstantiam, non erit tamen mala ex hoc præcisò capite, quòd ab alio Episcopo & non à proprio ordines recipiantur; nam in *cap. cum nullus* non ponitur talis limitatio, sed solùm requiritur vt quis beneficium canonicè obtineat, ad hoc vt possit ordinari ab Episcopo loci in quo est beneficium, & ideò hanc sententiam libenter reciperem; sed quia non habeo adhuc Auctorem pro illa, idcircò pro modò suspendo iudicium, vsque dum melius aliorum placito dicta sententia confirmetur. Hucusque Bardi.

4. Sed in fauorem sententiæ amicissimi Viti adduco casum similem, An possit Episcopus ordinare illum, qui in sua Diœcesi nullum habet beneficium, si hac sola intentione illi confert.

Sup. hac quæst. in Ref. præterita, & in Ref. seq. & in alijs earum annotationum.

Et licet glossa *in cap. eos, de tempor. ord. verbo figmentum*, Francus *in c. cum nullus*, Riccius *ref.* 262. Barbos. *de offic. & potest. Epis. allegat. 4. num. 47.* Quaranta *verbo Ordo*, & alij, quos adducit & sequitur Michadus *tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 3. docum. 4. nu. 4.* negatiuè respondeant, eo quod hæc beneficij collatio esset in fraudem legis, nempè ad eximendum ordinandum à iurisdictione sui Episcopi, at fraus & dolus nemini debent patrocinari. Ergo.

5. Hoc tamen non obstante affirmatiuam sententiam tenet Leander *de Sacrament. tom. 2. tract. 6. disp. 8. quæst. 19.* & Martinus de San Ioseph *in monit. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 4. de ordine num. 10.* vbi sic ait, [Quando el Obispo dà vn beneficio à Clerigo de otro Obispado, solamente con fin de ordenarle, puede hazerlo assi, porque esta no es fraude pues ya tiene beneficio en su Obispado, y no pide mas el Derecho, ita Vgolinus *de officio Episcopi cap. 16. §. 3.* & verba generaliter prolata referuntur ad omnia, *l. quidam ff. de tritico, vino, gloss. final. C. de hered. de lat.* Hucusque Martinus.

6. Igitur ius solom requirit quòd quis beneficium legitimè optimè obtineat, vt ratione illius ad ordines promouere possit: Nec distinguit quo fine, aut ratione quis illud obtineat: ergo nec nos distinguere debemus. Nec quid obstat fundamentum contrarium: dicendum enim nullo modo fraudem legis facere, qui vtitur iure suo, quod lege ipsa nititur; Sed hæc omnia procedunt in casu nostro à Patre Bardi apposito. Ergo.

7. Sed si aliquis hìc inquirat, An supradictus Episcopus in tali casu possit dispensare in Interstitiis cum ipso prouidendo; Negatiuè respondet Marius Antoninos *l. 1. var. resol. 112. cas. 28.* cùm non possit iudicare de necessitate, vel vtilitate Ecclesiæ non suæ, & citat Nauarrum, sed male.

Sup. hoc infra in Ref. 95.

8. Mihi verò magis placet opinio affirmatiua, quam ex Garzia, & Barbosa tenet Bardi *vbi supra*, quibus ego addo Leandrum *loco citato q. 20.* & Martin. de San Ioseph *n. 7.* vbi sic ait, [Para adquirir domicilio de beneficio basta tener le simple; proque el *cap. nullus de temporibus ordinand. in 8.* absolutamente pide beneficio sin distinguir que sea simple, ò de residencia, y sin distincion se ha de entender de qualquiera beneficio, *l. de pretio ff. de publicis in rem actio. cap. solitæ de maioris. & obed. & l. 1. & l. prospexit ff. de legat. præstan.*

9. Y qualquiera destos beneficios dà derecho al Obispo donde caen para que pueda dispensar en los interstticios al tal beneficiado, argum. *legis si vt certe, §. si duobus, & ibi gloss. verbo dominium, ff. commodati.*] Ita Martinus.

10. Nec obstat argumentum in contrarium adductum à Mario Antonino, nam ad illud respondet Bardi negando non posse fieri iudicium ab Episcopo isto de necessitate, aut vtilitate alterius Ecclesiæ quamuis non suæ, quia vel loquitur de iudicio priuato ex eo præcisè quòd nequeat scire ea, quæ pertinent ad alienam Ecclesiam, vel de iudicio iuridico: si de primo, hoc est merè per accidens, & tunc non posset dispensare, non ex defectu potestatis, sed ex defectu causæ ignoratæ sufficientis ad dispensandum, si de secundo, quamuis Ecclesia illa non sit sua; nihilominus per accidens ratione promouendi, qui iam est effectus subditus, poterit Episcopus iudicium legitimum ferre; Inde est posse etiam dispensare in illegitimitate ad minores ordines, sicut potest Episcopus domicilij.

Sup. hac illegitimitate in Ref. not. præterita, §. 2. ad lin. 5.

RESOL. LV.

An Episcopus, vt aliquem iusto titulo ordinet, possit illi beneficium conferre immediatè ante ordinationem & illum statim postea ordinare?

Et quid, si beneficium sit tenue trium, vel quatuor aureorum?

Et quid est sentiendum, si beneficio tenui adiungatur patrimonium? Ex part. 11. tract. 11. & Misc. 1. Resol. 48.

§. 1. De hoc Casu sæpius interrogatus fui: nam Ordinandi, vel Episcopi inter se dissidentes, hoc non rarius efficere solent; & ad quæstionem ex Franco, Quaranta, Riccio, & Barbosa negatiuè respondet Marchinus *de Sacram. Ordin. tract. 1. part. 5. cap. 8. num. 9.* Et ratio est: Primò, quia hæc Beneficij collatio videretur esse in fraudem legis, scilicet ad eximendum illum Clericum, cui Beneficium confertur, à iurisdictione sui Episcopi: at fraus, & dolus nemini debent patrocinari. Secundò, si illud fieri licitè posset, frustrà Tridentinum *sess. 23. de Reformat. cap. 9.* definiisset, Episcopum tunc solùm posse aliquem alterius Diœcesis ad Ordines promouere, cùm per triennium fuerit cum eo commoratus, dummodò statim Beneficium illi conferat: Nam iuxta prædictam sententiam, non requireretur triennalis cum dicto Episcopo commoratio.

Sup. hoc supra in Ref. 53. & in Ref. 54. Sed in fauorem, & infra in fine Ref. 66. & eum eisdem DD. in alio §. eius annot.

2. Sed ego in facti contingentia affirmatiuæ sententiæ adhæsi, quam tuetur Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 6. disp. 8. quæst. 19.* quia Ius solùm requirit, quòd quis Beneficium legitimè obtineat, vt ratione illius ad ordines promoueri possit: nec distinguit quo fine, aut ratione illud obtineat: ergo nec nos distinguere debemus. Nec obstat fundamentum contrarium: dicendum enim, nullo modo fraudem legi facere, qui vtitur iure suo, quod lege ipsa nititur. Et ita hanc sententiam docet etiam nouissimè

Martinus

Martinus de Sao Ioseph *in mon. Confess. tom.* 1. *lib.* 2. *tract.* 4. *de Ordine*, *num.* 10. vbi sic ait. [Quando el Obispo da vn Beneficio à Clerigo, de otro Obispado, solamente con fin de ordinarle, puede hazerlo assi: porque esta no es fraude, pues ya tiene Beneficio en su Obispado, y no puole mas el Derecho. Ita Vgolinos *de offic. Episcop. cap.* 26. §. 3. & verba generaliter prolata referuntur ad omnia. *leg. Quidam. ff. de Tritico*, *vino*, Gloss. *fin. Cod. de Hæredib. delatione*. Ita ille. Vnde ad argumenta contraria patet respondeo, fraudem legi non facere, qui vtitur iure suo, qood lege ipsa oititur. Ad secundum, differre à caso triennalis familiaris, quòd in casu nostro collatio Beneficij debet necessariò præcedere Ordinationem; in illo verò potest sequi, vt satis colligitur ex verbis Concilij. dicto cap. 9. ibi, beneficiom statim re ipsa illi conferat: quasi dicat, statim post Ordinationem.

Sup. contento in hoc §. supra in Resol. 49. & 50. & in Ref. 51. §. vlt.

3. Nota contrà Molfesium, Sotum, Vgolinum, Riccium, Quarantam, & alios, supradictam sententiam procedere etiam si Beneficium sit tenue, v. g. trium, vel qoatuor Aureorum; vt optimè notat Garcias *de Benef. part.* 2. *cap.* 4. *num.* 8. Campanili *in diuers. Iuris Canonici*, *rub.* 8. *cap.* 5. *num.* 19. Henriquez *in Summ. lib.* 10. *cap.* 21. §. 1. *& litt. C.* Barbosa *de Officio Episcopi*, *alleg.* 4. *num.* 44. Ratio est; qoia vbi lex non distinguit, nec nos distioguere debemus. Sed *cap. cùm nullus*, *de tempor. ordin. in* 6. noo explicat valorem, & qualitatem Beneficij sed simpliciter dicit, quem posse ordinari ratione Beneficij ab Episcopo, in cuius Diœcesi consistit Beneficium. Quare, si tenui Beneficio adiungeretur Patrimoniū, itaut conflatum ex vtroque sufficeret ad sustentationem, sicut prærequirit Tridentinom *sess.* 21. *de Reform. cap.* 2. tunc posset ab Episcopo Beneficij ordinari. Quam moderationem admittunt etiam Vgolinus, & Stephanus Quaranta; & hoc modo conciliantur opiniooes. Vide Trull. *de Sacram. lib.* 6. *cap. vnic. dub.* 7. *num.* 16.

Sup. hoc in duabus primus Ref. not præterite in prima in fine §. 2. & in secunda §. Et vlt.

RESOL. LVI.

An qui habet plura beneficia in diuersis Diœcesibus, possit ab omnibus illis Episcopis ordinari?

Et an hoc etiam præter Episcopum originis, vel domicilij, à quibus etiam poterit ordinari? Ex part. 8. tr. 2. Ref. 23.

Sup. hoc supra in Ref. 17 post medium, à vers. Tertio Episcopus.

§. 1. RESpondeo affirmatiuè cum Acugna *in Decretum Gratiani*, *part.* 1. *dist.* 71. *num.* 7. & Garcia *de Beneficiis*, *tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 4. *num.* 1. vbi sic ait. Consequitur etiam quis ex beneficio, quòd possit ad Ordines promoueri ab Episcopo in cuius Diœcesi est beneficium, seu ab alio, de eius licentia, licèt aliàs ei nullo modo subditus sit, *cap. cùm nullus*, *de tempor. ordination. in* 6. Vnde si in diuersis Diœcesibus habet beneficia, poterit à pluribus Episcopis, ratione beneficij ordinari, præter Episcopum originis, vel domicilij, à quo etiam poterit ordinari. Ita ille; cui etiam adde Præpositum *in* 3. *part. de Sacram. Ordin. quæst. vnica*, *dub.* 14. *num.* 157.

Sup. hoc in Ref. not. præterite, & in aliis eius primæ an. not. quæ est apposita ad lib. 1. textus præcitatæ Ref.

RESOL. LVII.

An sola actualis possessio beneficij, ita vt non solus titulus, & collatio sufficiat, vt quis ab Episcopo possit ordinari? Ex part. 8. tr. 2. Ref. 24.

§. 1. RESpondet Garcia *de beneficiis*, *tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 4. *num.* 17. sufficere actualem possessionem, quamuis hæc sit ex iniusto titulo, sed colorato; nec sufficere titulum, & collationem; hoc secundum non placet, quia qui titulum, & collationem habet, verè habet beneficium, nam textus non dicit posse quemquam ordinari ab Episcopo beneficij: sed ab Episcopo domicilij, nec qood addit Garcia, possessionem scilicet actualem dare iurisdictionem Episcopo in beneficiarium, non verò titulum, nihil impedit: quia potestas ordinandi non præsopponit subiectionem potestati dominatiuæ, vt cernitur in eo, qui ab Episcopo originis ordinatur, & tamen alibi domicilium habet, à quo prouenit subiectio dominatiuæ potestati. Et hæc omnia docet etiam Acugna *in Decretum Gratiani*, *part.* 1. *dist.* 71. *num.* 7. Vide etiam Squillante *de priuileg. Cleric. cap.* 4. *num.* 248.

2. Nec deseras etiam recognoscere Riccium *part.* 2. *decis.* 188. *num.* 3. vbi latè probat, solam collationem tituli beneficij absque eius possessionis ingressu sufficere, vt quis possit ab Episcopo loci, vbi situm est beneficium, Ordines recipere.

RESOL. LVIII.

An Episcopus possit ordinare aliquem, qui in sua Diœcesi haberet pensionem? Ex part. 8. tract. 2. Resol. 26.

§. 1. POsset qois affirmatiuè respondere, quia pensio in fauorabilibus includitur sub oomioe beneficij. Sed communiter in nostro casu negant Doctores; & ita tenet Acugna *in Decretum Gratiani*; *part.* 1. *dist.* 71. *num.* 9. Marchinus *de Sacram. Ordin. tract.* 1. *part.* 5. *cap.* 8. *num.* 10. & alij. Et ratio est, qoia pensio propriè oon est beneficium, vt tradit Selua *de beneficiis*, 1. *part. quæst.* 5. *num.* 11. Caccialupus *de pensionibus*, *quæst.* 12. *& vltima*, Gigas *eodem titulo*, *quæst.* 20. Duaren. *de beneficiis*, *lib.* 2. *cap.* 4. *& lib.* 6. *cap.* 4. Paleotus *de nothis*, *& spuriis*, *cap.* 58. *num.* 4. Rodoanus *de simonia* 2. *part. cap.* 14. *num.* 10. Couarruuiás *pract. cap.* 36. *num.* 10. Nauarr. *consil.* 11. *num.* 8. *de constit. & consil.* 8. *num.* 9. *de iure patronat. & consil.* 66. *num.* 30. *de simonia*, Hojeda *de incompatibilitate beneficiorum in præfatione*, *num.* 30. *& 2. part. quæst.* 7. Azeuedo *l.* 1. *tit.* 1. *recop. num.* 5. Quintanad. *Ecclesiast. benefic. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 13. Flamininus *de resignat. lib.* 1. *quæst.* 10. *num.* 69. *& lib.* 2. *quæstio.* 15. *numer.* 11. *& lib.* 11. *quæst.* 4. *numero* 31. Suarez *de censur. disputat.* 15. *sect.* 1. *num.* 7. Gonzales *ad regulam*, *mens. gloss.* 5. §. *statim à principio.*

RESOL. LIX.

An Episcopus possit triennalem familiarem non sibi subditum ad Ordines promouere? Ex part. 8. tract. 2. Ref. 27.

§. 1. SAtis suprà dictum est, quomodo Episcopos possit ratione originis, domicilij, & beneficij Ordines conferre: superest modò ad materiæ complementum aliqua dubia proponere, circa auctoritatem Episcoporum ordinandi suos trienoales familiares; de qua loquens Conciliom Tridentioum *sess.* 23. *cap.* 9. *de reformat.* vbi præcipitur, ne Episcopus familiarem suum in subditum ordinet, nisi per trieunium fuerit cum ipso commoratum, & beneficium illi sine fraude statim conferat.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 5. 26 § Veruntamen ad medium, vers. Tertius.

RESOL. LX.

An hoc priuilegium extendatur ab Episcopos Titulares? Ex part.8.tr.2. Ref.28.

Sup. hac supra in Ref. 28. §.vlt. & in tom. 5. tr. 3. Ref. 26. cursim in §. Verum.

§. 1. RESpondeo negatiuè, vt patet ex Concilio Tridentino *sess.* 14 *cap.* 2. *de Reformatione*, vbi statuitur: Nullus Episcopus titularis, etiamsi resideat in loco exempto, aut nullius Diœcesis, aut in Monasterio, aut ibi moram traxerit, vigore cuiuscumque priuilegij de promouendo quoscumque ad se venientes pro tempore concessi, subditum alterius Episcopi, etiam prætextu familiaritatis absque sui Prælati expresso consensu ad Ordines maiores, vel minores, vel primam Tonsuram promouere audeat, aliàs ab exercitio Pontificalium per annum ipso iure suspensus sit.

RESOL. LXI.

An vt Episcopus ordinet suum familiarem triennalem, sufficiat vltimum annum esse inceptum? Ex part 8. tr.2. Ref.29.

§. 1. RESpondeo negatiuè cum Ioanne Præposito *in* 3. *part. de sacrament. Ordinis, quæst. vnica, dub.* 14. *num.* 142. Et ideò Marchinus *de sacrament. Ordin. tract.* 1. *part.* 5. *cap.* 9. *num.* 2. ait, quòd Concilium intelligi debet de familiari in seruitute per triennium continuatum completum, nec sufficere tertium annum fuisse cœptum. Ratio est, quia, licèt annus cœptus, & dies inchoata in fauorabilibus pro completa habeatur, vt *suprà* dictum est, secus tamen est in odiosis: at odiosum est Episcopis, quibus talis familiaris ratione domicilij, vel loci originis est de iure subditus, à propria eximi iurisdictione: & ideò, cùm simus in odiosis, annus cœpus debet esse completus.

RESOL. LXII.

An seruitium triennale sufficiat esse inceptum ante assumptionem ad Episcopatum? Ex part.8.tract.2. Ref.30.

§. 1. AFfirmatiuè respondeo cum Molfesio *in summa, tom.* 1. *tract.* 2. *cap.* 2. *num.*8. vbi ait, requiri seruitium triennale esse continuum, siue cœptum sit, antequam esset Episcopus, & completum sit, dum erat Episcopus; nam hoc parum refert. Et ita etiam docet Marcellus Vulpe *in praxi fori Eccles. cap.*7. *num.* 19. & pro hac sententia Garcia *de beneficiis, tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 5. *n.* 83. adducit declarationem sacræ Congregationis, vbi sic ait. Triennium in terminis *d. cap.* 9. sufficit, quòd incipiat, antequam fuisset Episcopus, vt sacra Congregatio censuit super *d. cap.* 9. his verbis: Ex identitate rationis sufficit, quòd triennium inceperit antequam fuisset Episcopus. Ita Garcia; cui etiam adde Præpositum *in* 3. *par. de sacram. Ordinis, quæst. vnica, dub.* 14. *num.* 142. Et ratio est, quia vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, & lex absolutè loquens, absolutè est intelligenda. Sed Concilium non distinguit de seruitio ante, vel post Episcopatum esse actionem: ergo absolutè intelligendum est.

RESOL. LXIII.

An familiaris Episcopi per triennium in regione remota possit ab illo ordinari? Ex part.8.tr.2. Ref.31.

§. 1. RESpondeo negatiuè, etiamsi expensis Episcopi vixerit; nam absens non dicitur propriè familiaris, neque Episcopus potest eius mores perscrutari. Et ita tenet Sanchez *in opusc. tom.* 1. *lib.*7. *cap.* 1. *dub.* 20. *num.* 21. Cenedo *in quæst. Canon. quæst.* 18. *num.* 30. Molfesius *in summa, tom.* 1 *part.* 2. *cap.* 2. *num.*8. Suarez *de censur. disp.* 31. *sect.* 15. *num.* 15. & alij, Vnde Piasecius *in praxi, part.* 1. *cap.* 1. *art.* 2. *num.* 14. sic ait: Dicitur autem familiaris, qui semper assistit Episcopo, & qui est ipsius continuus commensalis domesticus. *cap. fin. de verb. signif. in* 6. Gem. *ibid. not. vlt.* non verò qui in longinquo moratur, etiamsi ibi sumptibus Episcopi viuat. Maiol. *lib.* 4. *de irreg. cap.* 1. *num.* 5. Lopez *ad Dial, in pract. cit. crim. cap.* 26. *versi. tertius casus.* Rationémque dant ijdem, quia videlicet in longinquo degentis Episcopus mores cognoscere non potest, ob quem maximè respectum videtur hanc facultatem Conc. cit. indulsisse Episcopis; Lopez, & Quarant. *loco citato* Ita Piasecius.

2. Igitur inhærendo verbis Concilij, ibi, *familiarem*, innuitur hoc tantùm procedere in illis familiaribus, qui cum Episcopo commorantur; id est, qui sunt præsentes, & assistunt obsequijs Episcopi. Alioqui si absentes sint in regione remota, etiamsi illius sumptibus viuant, quasi procuratores, vel quomodolibet mercenarii, videtur eos per hoc non acquirere domicilium, vel facultatem promouendi. Quoniam in tam longa absentia, non rectè potest Episcopus nosse illius mores; quandoquidem hoc triennium à Concilio præfixum, postet ad hoc principaliter suffragari, quòd mores, & vita ab Episcopo cognoscantur, argument. *cap. si quis incognitus* 17. *quæst.* 2.

RESOL. LXIV.

An Episcopus possit ordinare suum familiarem seruientem tamen illum in ciuitate, sed extra domum? Ex part.8.tr.2. Ref. 32.

§. 1. RESpondeo affirmatiuè cum Sanchez *in opusc. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 20. *num.* 23. Nam in terminis Concilij dicendum est, familiarem esse qui in obsequio Episcopi intra, vel extra domum eius Episcopi expensis alitur. Pro hac parte est Panormitan. *cap. in litteris, de testibus, num.* 5. vbi dicit, quòd *familiaris*, est latior vox, quàm *domesticus*, & *cap. cum dilectus, de Cleric. non resident. num.* 2. vbi hæc dicit: Existentes in seruitio alicuius dicuntur sui familiares, & Mandosius *regula* 32. *Cancellaria*, *q.* 10. vbi inquit, Familiares sunt qui alicuius seruitio se deputant ab illius alimentis pendentes. Nec obstat *cap. finale, de verb. signific. in* 6. quia quoad illum casum intelligit illud, per suos Clericos, secus in hoc casu. Item, quia triennium illud datur à Tridentino, vt Episcopus norit mores familiaris: at optimè cognoscet, quando continuè in suo seruitio assistit, licèt in alia domo habitet. Item, pro hac sententia est Salzedo *citatus in notabili primo*, circa hunc casum, vbi tantùm requirit assistentiam, & quòd talis familiaris non sit absens. Idem tenuit quidam Doctor Salmantinus *in annotationibus*, quas publicè legit circa Tridentinum: & etiam tenet Henriquez *l.* 14. *de*

de irregul. cap.17. num.3.& lib.10.de Ordine, cap.12. num.1. in commento lit. D.

RESOL. LXV.

An Episcopus possit ordinare famulum sui familiaris triennalis?

Et supponitur istum famulum inseruisse familiari Episcopi per triennium? Ex part.8.tr.2. Res.34.

Sup. hoc in Res. seq. à lin. 6. & infra in Resol. 71.§ vlt. cursim ad medium.

§. 1. AFfirmatiuè olim respondi cum Sanchez, & postea inuenio hanc sententiam tribus viris doctis placuisse, & ideo illam, me citato, tenent Marchinus *de Sacram.pract. 1. part.5. cap.9. num.*8. Barbosa *de potestate Episcop. part. 2. alleg.5. num.*7. & Auersa *de sacram.Ordinis, quæst.3.sect.*6. Igitur sub verbis Concilij intelliguntur quoque famuli, & familiares eorundem familiarium, qui inseruiunt Episcopo, eiúsque impensis aluntur. Et hanc sententiam tenet etiam nouissimè Escobar *in Theolog.mor. tract. 7.exam.* 8. *cap.4. num.*73. suppono istum famulum inseruisse familiari Episcopi per triennium; nam non debet habere maius priuilegium, quàm familiaris ipse, cui deseruit.

RESOL. LXVI.

An famulus familiaris Episcopi, qui tamen eius expensis alitur, possit ab illo ordinari, & gaudeat priuilegio Concilij Tridentini sess.23. cap.9. de reformatione?

Et cursim deducitur familiares familiarium Cardinalium frui priuilegio familiarium Cardinalis?

Et notatur, quod si Episcopus conferat beneficium in ea Diœcesi, potest statim suum familiarem ordinare, non expectato triennio, sicut si daret beneficium cuique extraneo, possit illum statim ordinare, quod etiam procedit in famulo familiaris Episcopi? Ex part.4. tr.4. & Misc.Res.345.

§. 1. HIc casus est curiosus, & practicabilis, quem tamen apud paucos auctores inuenies, pro quo suppone ex dicto Coocilio Trident. posse Episcopum ordinare familiarem suum non subditum, si per triennium secum fuerit commoratus, beneficium quacumque fraude cessante illi conferat; hoc supposito ad quæstionem propositam affirmatiuè respondet Sanchez *in opusc.tom.2. lib.7.cap.1.dub.20. num.*24. vbi sic ait. Familiares, vel famuli familiarium Episcopi, qui expensis Episcopi aluntur, dicuntur familiares Episcopi, & fruuntur priuilegio dicti cap. 9. Tridenti. pro hac sententia est Mandosius *reg.3. Cancell. quæst.*16. vbi dicit, familiares familiarium Cardinalium frui priuilegio familiarium Cardinalis, & adducit etiam Salizetum, Oldradum, & Henriquez.

Sup. hoc in Res. præterita, & infra in Res.71 §. vlt. cursim ad medium.

2. Notandum est etiam hîc obiter contra Petrum de Ledesma *in summa to.2. de sacrament. Ordin. cap.5.post 9.conclus.* quòd si Episcopus conferat beneficium in ea diœcesi, potest statim suum ordinare familiarem, non expectato triennio, quia tunc non ordinat prætextu familiaritatis, sed quia ratione beneficij sortitur domicilium in ea diœcesi, sicut si daret beneficium cuicumque extraneo, posset illum statim ordinare, quia acquirit ibi domicilium, iuxta *cap.3.de temp. ordin.in* 6. Ita Sanchez *vbi suprà, num.* 25. consultus cum Henriquez, quorum doctrinam ego assero etiam procedere, vt patet in famulo familiaris Episcopi.

Sup. hoc in Res.seq.

Sup. hoc supra in Res. 53 & in aliis eius annot. & in fine §. 1 Res. huic sequentis.

RESOL. LXVII.

An Episcopus, si conferat beneficium familiari in sua Diœcesi, possit illud ordinare, non expectate triennio? Ex part.8.tr.2. Res.37.

§. 1. NEgatiuè respondet Ledesma *in summa tom.1. de sacramento Ordinis, cap.5.post 9. concl.* sed nominatim contra illum, contrariam sententiam tenet Auersa *de sacramento Ordinis, quæst.3: sect.*6. siquidem absque omni titulo familiaritatis potest Episcopus ordinare quemcumque habentem beneficium in sua Diœcesi ex hac sola subiectione beneficii, vt dictum est. Et ita etiam hanc sententiam contra Ledesmam, tenet Sanchez *in opuscul. tom.2. lib.7.cap.1.dub.20.num.*25. vbi sic ait. Secundò nota circa eundem casum, quòd si Episcopus conferat beneficium in ea Diœcesi, potest statim ipsum ordinare familiarem, non expectato triennio. Ratio, quia tunc non ordinat prætextu familiaritatis, sed quia ratione beneficii sortitur domicilium in ea Diœcesi. Sicut si daret beneficium cuicunque extraneo, posset illum statim ordinare: quia acquirit ibi domicilium iuxta *c.3.de tempor. ordin.in* 6. sic Doctor Henriquez à me consultus. Ita Sanchez.

Sup. hoc in Res. præterita §. vlt. in principio.

Sup. hoc in Res. præterita §. vlt. ad medium, & in aliis eius vlt. not.

2. Sed hîc se offert curiosa dubitatio; quia Concilium, vt visum est, determinat, posse Episcopum ordinare suum familiarem triennalem, modò ei conferat beneficium; si Episcopus confert beneficium alicui, constat, quòd ratione illius beneficii fit ei subditus, & sic intuitu illius potest eum ordinare, vt patet superiùs *in verb. dimissoria*, §.1. ergo nihil prodest ei familiaritas triennalis cùm absque ea possit eum ordinare ratione beneficij sibi collati?

3. Respondetur *primò*, quòd quando Episcopus vellet ordinare suum familiarem triennalem absolutè, & simpliciter, id est, quia non habet animum residendi in posterum in loco Episcopi domini sui: tunc Episcopus non potest eum ordinare ratione solius familiaritatis triennalis: sed tenetur ei conferre beneficium propter adimpletionem sacr. Concil. Trid.*sess.*21. *cap.* 12. *de reformat.* & Bullam Pij V. in accepto Ordine sine titulo, postea cogatur cum decore Ordinis mendicare, ad euitandas pœnas *cap. Episcopi, cap.tuis, de preb.*

4. Respondetur *secundò*, si verò Episcopus conferret alicui suo familiari beneficium aliquod, vel Curatum, vel Canonicatum, vel simplex sufficiens ad victum, excedens fortassis summam ducatorum quadraginta, vel quinquaginta certò, & permanserit cum eo spatio vnius mensis, & habet animum illic residendi in futurum, potest eum ordinare ratione beneficij collati, quia si hoc licet vnicuique, etiam suo familiari, qui saltem ei seruiuit per mensem, prout *supr.verb. dimissoria, §.quinto,* & tunc non est opus familiaritate triennali, Nauarr. *consil.2. de tempor.ord.& consil.*26. & quòd hoc verum sit, perpende verba sacri Concilii, vt benè notat Nauarr. *consil.*31. *loco citato, num.*2. quòd Episcopus non potest nec primam Tonsuram conferre suo familiari triennali, nisi priùs conferat ei beneficium; sed clarum est, tam per sacrum Concilium, quàm per Bullam Pij V. quòd beneficium non est necessarium Clerico, nisi quando vult ascendere ad sacrum Ordinem.

5. Respondetur *tertiò*, si confert ei aliquod beneficium simplex parui momenti, etiam vigintiquinque ducatorum, vel beneficium temporarium, vtputa seruitia quædam Ecclesiæ, vel quasdam Missas celebrandas, non excedentes prædictam summam: tunc non posset eum ordinare ratione illius beneficij; tum quia debet sufficiens, pro vt dictum est *in verb.dimissoria,*

soria, de patrimonio; tum quia Rebuff. *in tit. de Cleric. & qui, & à quo creent. num.* 21. quia beneficium temporarium parui momenti, non parit domicilium, vt idem ait *loco citato*, & idem *in declar nou. prou. num.* 21. *de prastim.* Et hæc omnia docet Zerola *in praxi part. 2. verb. Ordo, quæst.* 5. Sed non omnia mihi placent; licèt videatur approbare Cenedo *in qq. Can. quæst.* 18. *num.* 31.

RESOL. LXVIII.

An Episcopus debeat statim conferre beneficium suo triennali familiari, vt possit illud ordinare?

Et quid intelligitur per verbum statim, *an intelligatur, cum primum vacauerit?* Ex part. 8. tr. 2. Resol. 33.

§. 1. AD hoc dubium sic respondet Marchinus *de sacram. Ordin. tract. 1. part. 5. cap 9. n. 5. & seqq.* Tertiò, intelligi debet hæc facultas cum onere conferendi statim ordinato congruum beneficium. Sed quid intelligatur per verbum *statim*, non leuis est dissensio: siquidem Gabriel Vasquez *3. part. tom. 5. disp. 243. num. 49.* verbum *statim*, interpretatur, quamprimùm; id est, quamprimùm beneficium aliquod vacauerit, teneri Episcopum illud illi conferre; & interim commensalem habere, ne mendicare cogatur. Sed hæc expositio est nimis ampla, & voluntaria: nam sacra Congregatio declarauit, fuisse contra hanc Tridentini formam, quandam beneficij collationem triennali familiari factam intra annum, etiam in mense vndecimo à die ordinationis: sic testantur Flaminius Parisius *de resignat. beneficiorum, lib. 4. quæst. 2. num.* 92. Nicolaus Garcia *de beneficiis, part. 2. cap. 5. num.* 85. Similiter aliam factam post sex menses, fuisse contra eandem formam Tridentini, fuit resolutum in Curia Archiepiscopali Neapolitana, teste Riccio *decis.* 308. Molfesio *in summa, tract. 2. cap. 2. num. 9.* & idem fuisse resolutum a sacra Congregatione, referunt Zerola *in praxi Episcopali, part. 1. §. Dimissoria, & part. 2. verb. Ordo, vers. quintò dubitatur.* Flaminius *vbi suprà.* Rota Romana *diuers. part. 1. decis.* 731. eadem Rota *decis.* 222. Recentiores apud Farinac. qui testantur eiusmodi Episcopum incidisse in pœnas ordinantis non suos. Quare verbum *statim*, non excedere decem dies, tradunt Alexander, Romanos, Cacheranos, Riccius, quos refert, & sequitur Molfesios *vbi suprà.* Hucusque Marchinus.

2. Non deseram tamen adnotare sententiam sapientissimi Vasquez, negatiuam docere etiam post illum Gaspar. Hurtadum *de sacram. Ordinis, diffic.* 17. vbi sic ait: Conceditur tamen in Tridentino *sess. 23. cap. 9.* Episcopo, vt possit ordinare familiarem suum, quamuis non subditum, qui cum ipso fuerit per triennium commoratus, cum onere concedendi illi beneficium quamprimùm vacet, quod intelligitur, quamuis nullum habeat patrimonium, & quamuis nullius Ecclesiæ vrgeat necessitas Clericorum.

3. Et Ioannes Præpositus *in 3. part. de sacrament. Ordinis, quæst. vnica, dub. 14. num.* 142. aduertit id quod dicitur in Concilio Tridentino *de beneficio statim conferendo*, intelligi, cùm primùm vacauerit. Et hanc sententiam tenet etiam Tannerus *tom. 4. disp. 7. quæst. 3. dub. 2. num.* 38. sic asserens: Potest Episcopus ordinarius, non autem titularis, suum per triennium commensalem, aut famulum, quamuis non subditum, initiare Tonsura, vel etiam sacris, si quàm primùm ei vacans beneficium parat conferre.

4. Sed ego puto non esse recedendum ab affirmatiua sententia, quam nominatim contra Vasquez tenet etiam Auersa *de sacram. Ordinis, quæst. 3. sect. 6.* maximè stante declaratione Cardinalium emanata die 22. Maij 1586. vt refert Parisius, & Garcia *vbi suprà.*

RESOL. LXIX.

An Episcopus possit suo familiari triennali dimissorias concedere? Ex part. 8. tr. 2. Res. 36.

§. 1. REspondeo affirmatiuè cum Præposito *in 3. part. de sacramento Ordinis, quæst. vnica, dub. 14. num.* 142. Alxedo *in praxi Episcop. part. 2. c. 5. numer.* 39. Marchino *de sacramento Ordinis, tract. 1. part. 5. cap. 9. num.* 10. & aliis asserentibus facultatem ordinandi familiarem triennalem, collato statim beneficio extendit etiam ad concessionem dimissoriarum, quibus ab alieno Episcopo possit Ordines suscipere. Sup. hoc infra in Res. 71. §. 2. cursim in fine.

RESOL. LXX.

An Episcopus possit dispensare in interstitiis, quando ordinat familiarem suum? Ex part. 3. tr. 4. Res. 189. alias 190.

§. 1. NEgatiuam sententiam tenent Villalobos *in summa tom. 1. tract. 11. difficul. 9. numer.* 10. Ledesma *in sum. tom. 1. de sacram. Ordinis, cap. 8. conclu.* 5. qui citat Nauarrum *lib. 1. cons. 13. de temp. ordin.* quia id, quod concedit in tali casu Concilium Tridentinum Episcopis, est priuilegium. Ergo non est intelligendum de illis rebus, de quibus non loquitur. Sup. hoc in Res. seq. & infra in res. 94. § Nota tertio.

2. Sed ego contrariam sententiam teneo cum Io. de la Crux *in direct. consc. part. 2. de sacram. Ordinis, dub. 43. concl. 2.* vbi sic ait. Episcopus potest ordinare familiarem suum alienæ diœcesis, si per triennium fit commoratus, & ei det beneficium; ita in Concilio Tridentino *sect. 23. cap. 9.* Imò, & cum isto potest in interstitiis dispensare in casibus dicti Concilij *cap. 11. & 13.* Ita Congregatio Cardinalium. Hæc supradictus Doctor. Et hanc opinionem probabilem putat esse etiam ipsemet Ledesma *vbi suprà*, sic asserens. [En lo que toca à los intersticios, no me parece muy improbable, que el Obispo à quien firme le pueda dispensar.] Vnde Episcopi possunt tutò opinionem affirmatiuam in praxim deducere. Et ratio est, quia eo ipso quòd Concilium dat Episcopis potestatem concurrentibus illis conditionibus familiares suos ordinandi, & consequenter concedit illis necessaria ad talem ordinationem faciendam, vt est dispensatio in interstitiis.

RESOL. LXXI.

An Episcopus possit cum suo familiari triennali dispensare in interstitiis?

Et quid etiam super illegitimitate ad minores Ordines? Ex part. 8. tr. 2. Res. 35.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Zambellus *in Repert. mor. verb. ordo, num.* 16. & Molfesius *in summa tom. 1. tract. 2. cap. 2. num. 9.* vbi adducit declarationem sacræ Congregationis Concilij sub die 26. Maij 1594. & de dicta declaratione tenetur etiam Io. de la Cruz, quem ego adduxi *in part. 3. tract. 4. resol.* 190. adhærere huic sententiæ. Quæ hic est

2. Sed postea inueni aliam declarationem S. Res. antecedens, & inf.

Congregationis contrariam; vnde huic posteriori in Res. 94. §.

standum Nota tertiò.

standum esse puto, quam adducit Garcia *de beneficiis, tom. 1. part. 2. cap. 5. num.* 86. vbi sic ait. Non tamen potest Episcopus dispensare cum suo familiari triennali, aliàs non subdito super illegitimitate, etiam ad minores Ordines, Nauarrus *consil. 13. de temporibus ordination.* & Gennen. *dict. cap.* 81. *num.* 3. Man. Rodriquez, & P. Ledesma *supr.* nec super interstitiis, Nauarr. *conf.* 12. *eod. tit.* & Gennen. *ibi* Mandus. & Ledes. nisi pro Ecclesiæ suæ vtilitate, vt in sequenti declaratione S. Congregationis Congregatio censuit, & declarauit, quòd licet Episcopus possit ordinare familiarem suum triennalem, sibi aliàs non subiectum, & dare illi dimissorias ad ordinandum à quocumque, dispensare tamen non potest super interstitiis, de quibus *cap.* 13. *&* 14. nisi pro Ecclesiæ suæ vtilitate. Hucusque Garcia ex sacra Congregatione.

Sup. his dimissoriis supra in Res. 63.

3. Et hanc sententiam docet etiam Cenedo *in qq. Canon. quæst.* 38. *num.* 31. Sanchez *in opusc. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 27. *num.* 3. Zypæus *in Annal. iur. Pont. lib.* 1. *tit. de Ordin. numer.* 7. Squillante *de privileg. Cleric. cap.* 4. *num.* 244. Marchinus *de sacram. Ordinis, tract.* 1. *part.* 5. *cap.* 10. *num.* 11. Marcellus Vulpe *in praxi fori Eccles. cap.* 7. *num.* 18.

4. Non deferam tamen aduotare nouissimè affirmatiuam sententiam docere Escobar *in Theol. moral. tract.* 7. *exam.* 8. *cap.* 4. *num.* 75. vbi sic ait. Ex vi Concilij Tridentini *sess.* 23. *cap.* 9. potest Episcopus non tantùm ordinare suum familiarem alienæ Diœcesis, qui per triennium cum ipso fuerit commoratus, quando ei beneficium confert; sed etiam idem potest quoad famulum familiaris, qui eius expensis alitur, vti Sanchez affirmat. Adiicio posse etiam cum eis in interstitiis dispensare. Ita ille. Sed quia Garcia adducit declarationem Cardinalium, quam ego suppono, vt dixi, esse posteriorem: ideò huic adhærendum esse puto; cùm prior remanserit derogata per posteriorem, ex his, quæ notat Garcia *de benefic. tom.* 1. *part.* 3. *cap.* 4. *num.* 23. & Sarauia *de adiunctu, quæst.* 18. *num.* 20. sicut etiam asserunt dicendum esse de Rotæ decisionibus: nam si contrariæ reperiantur, posterioribus standum est.

Sup. hoc latè supra in Res. 65. & 66.

RESOL. LXXII.

An qui scit Italicè non autem Latinè legere, possit ab Episcopo initiari prima Tonsura, & quid, si nesciat scribere? Ex part. 5. tr. 14. & Misc. 2. Res. 27.

§. 1. QVo ad primum negatiuè videtur respondendum, quia Paludanus *in 4. dist.* 24. *q.* 3. *num.* 8. docet requiri legere Psalmos, & Rebuffus *tract. de pacifica possessione, num.* 214. dicit *illiteratum*, qui modicas literas scit legere in vulgari.

2. At his non obstantibus puto contrariam sententiam tenendam esse, quia Concil. Trid. *sess.* 23. *cap.* 12. *de reform.* dicit. Non initietur prima Tonsura, qui nescit legere, & cùm negatiua illa non inclusa in verbo, *nescit*, totam affirmatiuam destruat, & contrarium eius ponat iuxta glossam singularem in *c. cùm dilectus, de consuet.* si aliquis scit legere saltim Italicè, v. g. non potest dici nescire legere, seu nullo modo scire legere, quæ sunt æquipollentia. Et hæc omnia docet Sanchez *in opusc. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 46. *num.* 11. cui ego addo Azorium *tom.* 4. *lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 2. & Barbosam *de potest. Episcopi part.* 2. *alleg.* 11. *num.* 5. *in fine.*

3. Quo ad secundum verò sufficere, quòd characteres formare sciat, quamuis scribere perfectè nesciat, docet Sellius *in select. Canon. cap.* 5. *n.* 6. vbi testatur ita declarasse sacram Congregationem Episcoporum & Regularium sub die 13. Octobr. 1593.

RESOL. LXXVIII.

An mutus, surdus, & cæcus possint ordinari?
Et quid, de surdastro, qui difficulter audit?
Et quid est dicendum de illis, qui impeditioris sunt linguæ, aut blæsi, vt Moyses; aut balbi, vt Demosthenes, nisi forte notabilem difficultatem loquendi haberent?
Et quid est sentiendum de carente visu oculi sinistri, qui dicitur oculus Canonis? Ex part. 5. tract. 6. Resol. 22.

§. 1. DIco primò quòd surdus, & qui nullo modo audire potest, iure Canonico irregularis est, & ideò nec promouendus est, & promotus deiici debet. Altera verò tantùm aure surdus, item surdaster, difficulter audiens, non est irregularis, ex Maiol. *lib.* 1. *de irregular. cap.* 25. *num.* 1. & Alphonso Vinaldo *tractat. de irregular. numer.* 156. Iacob. de Graff. *lib.* 4. *cap.* 27. *numer.* 51. dummodo vtramque habeat aurem.

Sup. hoc surdastro in Res. seq.

2. Dico secundò, quòd qui mutus est, & lingua caret, quique linguæ vsum perdidit, aut non potest se explicare, irregularis est, ne promoueri possit, & propter impossibilitatem perdit Ordinis executionem, ex S. Th. 3. *part. quæst.* 82. *art.* 10. *ad* 3. Sot. 4. *dist.* 13. *art. fin. ad* 3. Tab. *ver. corpore vitiat. num.* 2. §. *Primò, in fine* & Maiol. *lib.* 1. *de irreg. cap.* 26. Alphons. Viuald. *tract. de irreg. num.* 162. & Iacobo de Graff. *lib.* 4. *cap.* 17. *num.* 50. & Henriquez *lib.* 14. *c.* 8. §. 2. Qui verò impeditioris sunt linguæ, aut blæsi, vt Moses, & balbi, vt Demosthenes, qui calculis sub lingua positis R, litteram postea didicit, non sunt irregulares. Maiol. *num.* 3. Iacob. de Graff. *lib.* 4. *cap.* 27. *num.* 50. nisi fortè notabilem difficultatem in loquendo haberent, & hæc omnia docet etiam Sayrus *de censuris, lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 17. *&* 21. & Hugolinus *de irregularitate, cap.* 46. *num.* 3. *&* 4.

3. Dico tertiò, quòd qui caret vno oculo, est irregularis. Ita Sylvester *sup. quæst.* 6. P. Henriquez *num.* 2. & probatur ex *cap. si Euangelica*, 50. *dist.* at verò si habeat vtrumque oculum integrum, quamuis careat visu dextri, non est irregularis. Sed quid si careat visu sinistri, qui dicitur oculus Canonis? Respondetur, si ita videat dextro, vt sine indecora conuersione faciei ad populum possit legere Canonem, ad quod etiam iuuabit Missalis adaptatio, non est irregularis, aliàs erit. & ita docet Auila *de cens. part.* 7. *disp.* 3. *dub.* 1.

Sup. contento in hoc §. quàuis pro Regularibus lege tamen in to. 7. tr. 1. ex Res. 289. doctrinam § Sed difficultas. à lin. 8. & vers. Idem etiam.

RESOL. LXXIV.

Ex quadam huius Regni ciuitate relata hæc quæstio mihi fuit: Possit ne quidam Religiosus surdaster ad sacros Ordines promoueri? Ex part. 2. tr. 17. & Mis. 3. Res. 20.

§. 2. PAulus Comitul. *in suis resp. mor. lib.* 6 *q.* 55. negatiuè respondet, & multis rationibus conatur hanc suam confirmare sententiam, sed præcipuè hoc argumento. Gelasius Papa ad Clericorum munera eos promoueri vetat, qui sunt vitiati corpore. Verùm surdaster est vitiatus corpore. Ergo ad munera Clericorum promoueri non potest. Minor ad hunc modum probatur. Is est vitiatus corpore, qui corporis vitio aliquo laborat. Verùm surdaster corporis vitio laborat, est enim surdastritas vitium auditus,

Sup. hoc est doctrina 2. resol. præteritæ ad lin. 4. eius §. 1.

tus, ſeu aurium, & quilibet ſurdaſter auditu eſt vitiatus Ergo eſt corpore vitiatus.

2. At ipſe DD. volumina voluens contrariam ſententiam communiorem inueni, quam ſequuntur hi omnes, Saytus *de cenſuris lib.6.cap.8. num.17.* Bonacina *de cenſuris, diſp.7. quæſt.2. punct. 2. num.7.* & ex ipſa Comitoli familia, Reginaldus *tom. 2. lib.30. tract.2. cap.5. ſect.2. num.50.* cum Maiolo *de irregul. lib. 1. cap. 25. num.1.* & Iacobus de Graffis *dec. aur. lib.4. cap. 27. num. 51.* qui aſſerunt, ſurdaſter, cùm quis eſt, ſeu cùm vel difficilè audit, vel altera aure tantum ſurdus eſt, nullo iure prohibetur ad ſacros Ordines promoueri.

3. Ad argumentum verò Comitoli poteſt quis reſpondere, non omne vitium corporis addocere irregularitatem, ſed tantùm illud, quod adducit nimiam deformitatem apparentem, quam non habet ſurdaſter, & qui altera aure ſurdus eſt. Salua ſemper, &c.

RESOL. LXXV.

Vtrum Religioſus, qui parum intelligit linguam latinam, ſit ad ſacros Ordines, & præſertim ad Sacerdotium admittendus?

Idem eſt dicendum de Cantoribus, Canonicis, & Prebendatis Eccleſiæ Cathredalis?

Et notatur, quod examen de ſcientia, & doctrina Regularium ad recipiendos Ordines debet fieri ab Epiſcopo?

Sed aduertitur, quod Epiſcopi hac in re ſuam exonerant conſcientiam cum conſcientia Prælatorum ipſorum commendatitiis literis plenam, atque omnimodam fidem adhibendo? Ex part.2.tr.16.& Miſc.2 Reſ.29. alias 35.

Sup. hor in Reſ. ſeq. & ia Reſol. 1. poſt ſeq. §. 2.

§. 1. Videtur reſpondendum negatiuè ex Concilio Tridentino, quod affert Bonac. *de Sacram. diſp.8. quæſt. vnica, punct 5. n.16.* & Riccius *in praxi, tom.1. reſol.269. n. 3.* vbi etiam ad ſuſcipiendos ordines minores requiritur, vt ordinandus intelligat linguam Latinam, & ideo talis Religioſus ex defectu ſcientiæ videtur irregularis, vt communiter docent DD. quidquid in contrarium afferat Henriquez *lib.10. cap. 16. num. 2.* & in gloſſa *littera Q. & lib.14. cap.8. num. 51.* & in gloſſa *lit. B.* quem poſtea ſequitur Garſias *de beneficiis, tom. 2. part. 7. cap.7. num.19.* putantes defectum ſcientiæ prohibere ſuſceptionem ordinum, ſed non facere irregularitatem.

2. At his minimè obſtantibus, non deſunt doctiſſimi viri, qui aſſerunt poſſe Epiſcopos ſine vllo ſcrupulo ordinare Regularem ordine Preſbyteratus, qui bene legit, & cantat, quamuis ſit minus litteratus, ſic enim in aliorum ſocietate, & pro officiis religionis videtur idoneus miniſter. Et ita docet Portel *in dubiis Regul. ver. Ordines ſacri, num. 6.* & Henriquez *lib.10. cap.56. num.2.* & Villalobos *in ſumma, tom.1. tract.25. dub.34. num.5.* vbi ſic aſſerit. [Quanto à los Religioſos es coſa muy cierta, qua no han meneſter tanta ſciencia para ordenarſe, como los Clerigos ſeglarea, que por viuir en communidad ſe ſuple mucha, y en haziendo el defecto ſe lo reprehenden. Y anſi digo, que para que ſe ordene vn Religioſo baſta, que entienda lo que ſon los Sacramentos, y en eſpecial el del altar, ſu forma, ſu materia, y quien es ſu miniſtro, y que ſepa bien leer, y pronunciar el Latin, aunque ſepa muy poco del, en eſpecial ſabiendo cantar. Y anſi no tienen qua eſcrupular en eſto los Señores Obiſpos, y no obſta contra eſto al Concilio Tridentino, porque vemos en vſo entre los hombres doctos, y de buena conſciencia lo qoe queda dicho, y aun reſpecto de los ſeglares no ſe pide comunmente, que los que ſe ordenan de Miſſa; ſean Baſtantes para enſeñar al pueblo. Y anſi pues eſta recebido entre hombres tan doctos, y graues deſta forma, y el negocio de derecho poſitioo, muy baſtante es para quitar el eſcrupulo, mayormente, que el Concilio no babla con palabras muy apretadas: lo miſmo ſe podria dexir de los Cantores, Canonigos, Racioneros de la Igleſias Cathedrales, ſiendo hombres virtuoſos, porque corre en ellos la miſma razon, y lo veo en practica.] Hæc Villalobos, quæ quidem ſunt multum à Dominis Examinatoribus adnotanda, quia valde practicabilia.

3. Sed non reticeam contrariam ſententiam in terminis docuiſſe Petrum Ledeſmam *in ſum. tom. 1. tract. de ſacram. Ordinis, cap.7. concl.4. fol. mihi 436.* vbi ita ait. [No me parece, que es licito, que el Obiſpo ordene de ordenes mayores el Religioſo, que lee bien, y canta, aunque no ſepa tanto en lo que toca al Latin, y en lo que toca à lo demas. Eſto digo contra algunos modernos Theologos, que enſeñan verdad. Porque el Concilio Tridentino pone grande rigor en lo que toca à la ſciencia, y ſaber, y particularmente en lo que toca el entender Latino, y anſi no me parece licito. Tambien porque eſte tal teniendo tan corta ſcientia, y tan limitado ſaber, no puede en ninguna manera miniſtrar bien, y deuidamente en ſus ordenes, luego no es licito ordenar el tal religioſo, no es bien, que ſepa menos, que los demas, antes es razon, que ſepa mas, pues deue miniſtrar mejor en ſus proprios ordenes, que los demas] Ita ille.

Sup. hor in tom. 5. tr. 5. Reſ.45. in fine, verſ. Nec nunc examinandos eſſe. & infra in Reſol. 85. §. Deinde. & pro ſecunda diffic. huius §. infra in Reſ.77. §. vlt ante medium, verſ. Vnde ſufficit.

4. Sed prima ſententia eſt ſatis probabilis, & tuta in praxi. Notandum eſt tamen, quòd examen de ſcientia & doctrina Regularium debet fieri ab Epiſcopo, vt contra aliquos recentiores notat Vazquez *in 3. part. tom. 5. diſp. 246. cap.6. num 55.* & alij, & patet ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 23. de refor. cap. 12.* ſed obſeruat Miranda *in man. Prælat. tom. 5. quæſt. 39. art.2.* quòd deuoti, atque prudentes Epiſcopi hac in re ſuam exonerant conſcientiam com conſcientiis Prælatorum, ipſorum commendatitiis litteris plenam atque omnimodam fidem adhibendo; vnde rectè Villalobos *in ſum. tom.1. tract.11. dub. 14. num. 5.* ſic aſſerit. [Los Obiſpos tienen derecho para examinar los Religioſos, que han de ordenar, como conſta del Concilio Tridentino. Mas bien podian paſſar los Obiſpos con el examen de los Obiſpos con el examen de los Prelados, teniendo dellos buen concepto quanto à eſto, que como los cometen à vn Examinador, tambien los pueden cometer à vn Prelado.] Et ita etiam docet Portel *in addit. ad dubia Regular. ver. Ordines ſacri, n. 1.*

RESOL. LXXVI.

An Regulares non bene linguam Latinam callentes poſſint ab Epiſcopis ordinari? Ex part.3. tract.2. Reſol.86.

§. 1. Videtur reſpondendum negatiuè, nam Concil. Trid. *ſeſſ.23. de reform. cap.11.* generaliter raquirit in ordinandis ſcientiam ſaltem linguæ Latinæ.

Alibi in Reſ. prætereita. & in Reſ. ſeq à §. Sed difficultas.

2. Sed ego alibi cum Villalobos contrarium docui, & nunc iterum doceo cum Tamburino *de iure Abbat. tom. 2. diſp.1. quæſt.21. num.5.* Hieronymo Rodriquez *in compen. qq. Regul. reſol.106. num.24.* & Peirino *in priuil. Minim. to.1. conſtit.26. Leonis X.* §.13.

§. 13. *num.* 25. quia in Regularibus non requiritur tanta litterarum peritia, quanta in Clericis sæcularibus. Nam Religiosi, regulariter loquendo, non ordinantur ad curam animarum habendam ficut Clerici. Vnde patet responsio ad authoritatem Concilij. Adde, vt obseruat Peyrinus, quod Conciliom id relinquit Episcoporum arbitrio, ait enim; Minores Ordines iis saltem, qui linguam Latinam intelligant per temporum interstitia, nisi aliud Episcopo magis expedire videretur, conferantur: arbitrium enim illud Episcopi non solùm est super interstitiis, ita vt iis non seruatis, si Ecclesiæ vtilitas postulet, possit Ordines conferre; sed etiam super Grammatica, ita vt nescienti Grammaticam, si alioqoin bonæ indolis sit, & docilis, vel possit optimè inseruire ministerio, ad quod ordinatur, sine Grammatica possit Ordines quoscumque conferre. Neque enim ex verbis Concilij colligi potest ratio, quare arbitrio Episcopi relinquatur potios dispensatio super interstitiis, quàm super Grammatica, cùm verbum, *conferantur*, sub quo stant illa duo post *arbitrium*, collocetur. Ita Peyrinos *vbi supra*, qui citat Menochium *lib.* 2. *de arbitr. cas.* 425. *num.* 58. quæ omnia sunt valdè notanda à Dominis examinatoribus Episcoporum.

RESOL. LXXVII.

De irregularitate ex ignorantia.
Et an regulares non multùm literati sint ordinandi?
Et an sufficiat, quod constet Dominis Episcopis per litteras testimoniales suorum Prælatorum Religiosos ordinandos esse examinatos, & sufficienter litteris instructos ad suscipiendos Ordines? Ex p. 4. tract. 2. Resol. 74.

§. 1. CLarum est quod ex ignorantia oritur irregularitas: vnde constat *in can. illiteratos, distinct.* 36. *& in cap. cum in cunctis, de elect. & ex cap. vltim. de tempor. ordin. in* 6. illiteratos non posse ordinari, & consequenter semel ordinatos quamuis bona fide, non posse Ordines exercere; quæ autem scientia ad quemlibet Ordinem perquiratur, tradit Concilium Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 4. 13. *&* 14. *de reform.*

Sup. contra. to in hoc § sup. in Ref. 75. & pro parte primæ difficultatis huius §. etiã ibidem. & in Ref. 76.

2. Sed difficultas est circa Regulares. Dico igitur com Hieronymo Rodriq. *in compend. quæst. regul. resol.* 52. *n.* 22. quod com Religiosis non multum litteratis possunt Episcopi dispensare vt ad Ordines sacros promoueantur, quia in illis non requiritur tanta scientia, quanta in Clericis sæcularibus, eo quod ad curam animarum non ordinentur, & ex continuo conuictu, & communicatione cum doctis in Religione semper manet spes discendi, idque colligitur ex *cap. nullus, de temp. ordin. in* 6. vbi illiteratus tonsurari prohibetur, nisi Religionem intret. Vnde sufficit quod constet prædictis Dominis Episcopis per literas testimoniales suorum Prælatorum Religiosos ordinandos esse examinatos, & sufficientes literis instructos ad suscipiendos Ordines, nec hoc est contra Concil. Trid. *in decreto examine ordinandorum*, nec contra aliud decretum *de sufficientia ordinandorum in Presbyteros ad docendum populum*; & cur magis credere debeat Episcopus sæculari examinatori, quàm Prælato Regulari testificandi de scientia & sufficientia ordinandi. Ita Rodriquez, & ego ipse alibi *in part.* 2. *tractat.* 16. *resol.* 29. vbi citaui Villalobos, Henriquez & Portel, & hanc sententiam, me citato, tenet etiam nouissimè Peyrinus *tract.* 2. *de Relig. Prælat. quæst.* 1. *cap.* 7. *num.* 20. vbi citat plures alios Doctores asserentes, quod licet Episcopis initiare etiam sacerdotio Regularem, qui bene legit & can-

Sup. hoc in Ref. not. seq. prope finẽ, sed lege etiã alios §§. siue vlt. not.

Quæ hic est sup. ref. 75 §. vlt. & lege etiam aliom vers. not. primæ præteriti §.

tat, quamuis minus sit literatus. Vide etiam Aloysium Bariolam *in aphorism. lit. R. ver. Regulares ad Ordines*, hanc etiam opinionem tenentem. Et ideo illam sine vllo metu & scrupulo possunt domini Episcopi in praxim deducere.

RESOL. LXXVIII.

An priuilegium quorumdam Abbatum conferendi Ordines minores duret adhuc, non obstante Concilio Tridentino sess. 25. c. 10. de Reformatione?
Et notatur supradictos Abbates posse his subditis sæcularibus dare literas dimissorias ad Ordines, neque hoc priuilegium derogare Concilium Tridentinum, Ex. par. 4. tra. 4. & Misc. Ref. 147.

§. 1. NEgatiuè respondet Henriquez *lib.* 14. *cap.* 18. *num.* 2. *& in glossa lit. P.* quia hoc clare videtur determinare Concil. Trident: *vbi suprà.* Et ita hanc sententiam docet etiam Gauantus *in enchir. Episc. ver. Abbas, num.* 31. vbi sic ait. Abbas non potest conferre Ordines minores, neque primam tonsuram non sibi subditis ex Concil. Trident. Ita ille, & nouissimè Mauricius Alzedo *in praxi Episcop. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 78.

Sup. hoc in Ref. seq & in aliis eius primæ not.

Verum nouissimè Thom. Sanchez *in opusc. to.* 2. *lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 18. *num.* 20. affirmatiuam sententiam putat probabiliorem, & ideo docet priuilegium concessum Abbatibus non reuocare Concilium Tridentinum, quia hoc priuilegium est concessum à VII. Synodo generali *cap.* 14. & habetur *in cap. quoniam, distinct.* 69. at reuocatio decretorum Concilij sufficiens non censetur, nisi in specie fiat eorum derogatio his verbis, non obstante aliqua lege, vel constitutione etiam in Concilio Generali statuta, vt colligitur ex *cap. ex parte, & cap. vltim. de capellis monach. cap. eam te, de ætat. & qualitate, cap. nonnulli, de rescript.* tenet Couarr. *var. cap.* 16. *num.* 6. Archidiaconus *cap.* 1. *de constitut. in* 6. Felinus *cap. nonnulli, de rescript.* Alexander *cons.* 187. *lib.* 1. Iacobatius *tract. de Conciliis, lib.* 3. *art.* 18. & per hoc dicit Nauarrus *in summ. cap.* 27. *num.* 165. priuilegium concessum Religiosis *in Clem. dudum, de sepult.* quia est Concilij generalis, quòd scil. si fine iusta causa repellantur ab Episcopo, censeantur approbari, non derogari per Concilium Tridentin. *sess.* 23. *capit.* 15. decernens non posse Regulares audire confessiones, nisi sint approbati ab Episcopo, quia Tridentinum *ibi* dicit, *non obstantibus quibuscumque priuilegiis;* & non dicit expressè, non obstante decreto Concilij generalis. Com ergo in nostro casu Tridentinum *vbi suprà* tantùm dicat, *non obstante quocumque priuilegio*, nec dicat, non obstante decreto Concilij generalis, non censebitur reuocatum tale priuilegium Abbatibus concessum in VII. Synodo generali. Item, quia priuilegium hoc Abbatibus concessum, est insertum in corpore iuris. *cap. cum contingat, de ætat. & qualitat. capit. Abbatibus, de priuileg. in* 6. at in generali priuilegiorum reuocatione, qualis est, quæ fit in dicto loco Tridentini, non comprehenditur priuilegium insertum in corpore iuris. Ergo non censetur reuocatum hoc priuilegium, & ita ego hoc tempore vidi titulum de prima tonsura Abbatis Benedictini, qui ordinauit sæcularem plenè sibi subditũ com Notarij testimonio, quod sic solet facere. Hæc omnia Sanchez, satis quidem probabiliter, si non obstaret declaratio Cardinaliũ in contrariũ quam adducit Quaranta *in ver. ordo*. Sed Lector eitra præsentem quæstionem non definat videre Gratianum *in discept. forens. to.* 2. *cap.* 112. *per totum.*

Pro contento in hoc §. ibid. in §. Verùm. & lege etiam Ref. eias 201.

& Flores de Mena *in qq. var. lib. 2. q. 14. per totam.*

Quoad hoc infr. in Ref. 83. lege eius doctrinam quamuis ibi pro abbatibus Ecclesiasticis.

5. Nota etiam, quod Sanchez *vbi supra dub. 21. num. 6.* contra Henriquez, Rodriquez, & alios docet supradictos Abbates posse suis subditis sæcularibus dare litteras dimissorias ad Ordines, neque hoc priuilegium derogare Concilium Tridentinum, & ita etiam tanet Tamburinus *de iure Abbat. tom. 2. disput. 2. quæst. 7. num. 1.*

RESOL. LXXIX.

Quidam Abbas Benedictinus contulit Ordines minores quibusdam non sibi subditis, qui postea alios Ordines susceperunt, & in illis ministrauerunt: quæritur quid in hac re statuendum?

Et an dicti Ordines sint saltem iterandi sub conditione?

Et quæritur, an prædicti Abbates possint conferre Ordines tam sæcularibus, quàm Regularibus, qui speciales litteras dimissorias à suis Superioribus habuerunt?

Et an si aliquis subditus sæcularis ordinaretur à supradictis Abbatibus, valeat quidem ordinatio, & sit tantùm illicita, non autem inualida?

Et aduertitur, quod priuilegium clausum in corpore iuris in generali derogatione nunquam censetur comprehendi. Ex p. 5. tr. 23. & Misc. 1. Res. 93.

§. 1. Circa præsentem quæstionem satis quidem arduam more meo breuiter, & resolutoriè videndum est primò, an potuerit dictus Abbas conferre dictos Ordines. Secundò, an saltem sint iterandi sub conditione.

Quoad hoc in tom. 5. tr. 3. lege doctrinam ref. 27. & signãter sup. hoc vide hic ref. præteritam, & concludẽter, & definitiuè in duabus Ref. seq.

2. Quoad primum respondeo dictum Abbatem minimè conferre potuisse supradictos Ordines, docere plures Doctores, asserentes Concilium Tridentinum *sess. 23. cap. 10.* reuocare priuilegium Abbatibus concessum conferendi Ordines minores, nisi ordinandi sint Regulares eorum subditi. Ita docet in specie contra Abbates Benedictinos Ioannes de la Cruz *de statu Relig. cap. 8. lib. 2. dub. 1.* Cœlestinus *in compend. Theolog. moral. tract. 8. cap. 4. quæst. 2.* Emanuel Sà *verb. Ordo, num. 16.* Portel. *in dub. regular. verb. Abbas, num. 1.* vbi sic ait; Abbas Benedictinus confert Ordines minores suis subditis, *cap. quoniam, distinct. 69.* & Iulius II. *Bulla 15.* & hoc non reuocatur in Concilio Tridentino pro suis subditis, sed pro aliis. Sic ille. Hanc etiam sententiam docet Barbosa *de potestate Episcopi, part. 2. allegat. 3. num. 11. & in Collectan. Doctor. tom. 3. in 6. Decretal. lib. 5. tit. 7. cap. 3. num. 5.* Miranda *in Manual. Prælat. tom. 1. quæst. 38. art. 9. conclus. 2.* Rubeus *in aphorism. Episcop. verb. Abbas, num. 13.* Puteanus *in 3. part. D. Thom. quæst. vnic. de sacram. Ordin. dub. 7. conclus. 2.* Zapæus *in iure Pontificio, tit. de maiorit. & obedient. num. 4.* Antonius de Marinis *quot. resol. cap. 1. num. 34.* Gratianus *in disceptat. tom. 4. cap. 791. num. 7.* Campanili *in diuers. iur. can. rubr. 6. cap. 2. ante num. 7.* Henriquez *lib. 14. cap. 18. n. 2.* Emanuel Rodriquez *in quæstionum regular. tom. 1. q. 18. art. 1.* Fuscus *de visit. lib. 2. cap. 15. n. 93.* Hieronymus Rodriquez *in compend. qq. regul. resol. 1. num. 22.* Nouarius *opuscul. de iure nouo Pontif. conclus. 103. num. 6.* Riccius *in praxi tom. 4. resol. 257.* Homobonus *in consul. tom. 1. part. 5. resp. 194.* Germonius *de sacra immun. lib. 3. cap. 9. num. 37.* Megalius *in prompt. verb. Abbas, num. 17.* Gaspar Hurtadus *de Sacrament. tract. de Ordine, difficult. 18.* Filliucius *tom. 1. tract. 9. cap. 5. num. 96.* Bartholomæus Ledesma *de sacrament. Ordinis, dub. 11.* Ioannes Baptista de Fabris *de sacramento Ordin. in communi, cap. 7. quæst. 2.* Naldus *in summa, verb. Abbas, num. 3.* Laurentius de Peyrinis *de Prælat. regul. tom. 2. quæst. 3. cap. 7. num. 23.* Lublinus *in sum. verb. Abbas, num. 3.* Piasecius *in praxi Episcop. part. 1. cap. 1. art. 1. num. 7.* Alzedus *de præstant. Episc. part. 2. cap. 6. num. 78.* Cataneus *in summ. verb. Abbas, §. 2.* Vega *in specul. Paroch. tom. 2. cap. 14. §. 8. num. 31.* Chamerota *de sacram. tract. 11. cap. 4. dub. 2.* Vasquez *in 3. part. tom. 4. disp. 243. cap. 5. num. 53.* Reginaldus *tom. 2. lib. 30. tract. 1. cap. 5. num. 25.* Acugna *in Decretum Gratiani, part. 1. disput. 95. cap. 2. num. 6.* Grassius *decis. part. 1. lib. 3. cap. 5. num. 142.* Tannerus *tom. 4. disp. 7. q. 3. dub. 2. n. 27.* Martinus *in Theolog. moral. de sacram. Ordin. q. 4. concl. 1.* Binsfeid. *in enchir. part. 1. cap. 16. §. 9.* Fuoes *in specul. moral. part. 2. cap. 10. n. 1.* Honorius *in compẽd. iur. can. lib. 1. tit. 11. n. 6.* Vallensis *in Decret. lib. 1. tit. 11. §. 3. n. 6.* & Litteratus *in sum. p. 1. cap. 46. n. 4.* Hi omnes asserunt non posse Abbates ordinare nisi suos subditos regulares; & aliqui ex ipsis addunt, magis explicando, neque alienos etiam cum licentia Episcoporum, & ita in specie docet Seraphinus *part. 1. decis. 985.* asserens ita sensisse Rotam: & Sellius *in select. can. cap. 19. n. 8.* testatur ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem Episcoporum & Regularium in vna Eugubina die 3. Nouembris 1593. & in vna Camplen. die 27. Iunij 1631.

Sup. hoc in resolutionibus positis inf. in annot. §. Sed aliqui huius Ref.

3. Verum his non obstantibus contrariam sententiam mordicus tenet Saochez *in opuscul. tom. 2. lib. 7. dub. 19. num. 20.* & ratio est, quia dictum priuilegium est insertum in corpore iuris, vt patet *in cap. quoniam, dist. 69. & in cap. Abbates, de priuileg. in 6. & cap. cùm contingat, de ætate & qualit. ordin.* Sed priuilegium clausum in corpore iuris in generali derogatione, nunquam censetur comprehendi, sed opus est, vt de illo efficiatur expressa mentio, vt ego ipse ad satietatem cum 19. Doctoribus satis probaui *in 3. part. tract. 2. resol. 1.* quibus nunc addo Basilium Pontium *de matrim. lib. 8. cap. 19. num. 16.* Castrum Palaum *tom. 1. tract. 3. disput. 4. punct. 21. §. 4. num. 5.* Suarez *de legib. lib. 8. cap. 38. num. 1.* Salas *disput. 17. sect. 14. num. 73.* Portel. *in dub. reg. verb. Priuilegium, num. 7. & 67.* Ergo in illa generali reuocatione Concilij Tridentini, non obstantibus quibuscumque priuilegiis, &c. dicendum est, non comprehendi priuilegium, de quo loquimur tanquam insertum in corpore iuris. Deinde dictum priuilegium Abbatibus fuit concessum in Synodo VII. *cap. 14.* Sed decreta Concilij generalis non censentur derogata nisi in specie fiat eorum derogatio, vt ego ipse cursim tetigi *in 1. part. tract. 5. resol. 2.* & latè probat cum 20. Doctoribus Hieronymus Cenedo *in quæst. can. q. 1. num. 27.* ergo in reuocatione generali, de qua loquimur, non comprehenditur dictum priuilegium, cùm ibi non apponatur specialis derogatio Concilij à quo emanauit.

Sup. contento in hoc §. præter Res. annotationũ sequentium, supr. in Res. præterit. §. 2.

Quæ nũc inuenietur in tom. 9. tr. 1. Resol. 90. §. Sed contrarium, & in aliis eius annot.

Quæ hic reperietur in tom. 9. tr. 8. Res. 15. §. Verùm.

4. Sed aliqui asserunt non obstante dicta derogatione Concilij Tridentini posse hodie Abbates habentes ius deferendi baculum, & mitram, & postquam munus benedictionis susceperint, Ordines minores sæcularibus non suis subditis conferre, dummodo ipsius Episcopi consensus accedat, & à dicto Episcopo quisque litteras dimissoriales impetrarit. Et ita declarasse sacram Congregationem testatur Quaranta, Bonacina, Capucinus, & Azorius, quos citat, & sequitur Tamburinus *de iure Abbatum tom. 2. disput. 2. quæst. 7. num. 2.* quibus ego addo Molfesium *in sum. tom. 1. tract. 2. cap. 2. num. 18.* Zanardum *in direct. Theol. part. 1. de sacr. Ordin. cap. 3.* Aluinum *de potestat. Abbat. cap. 21. num. 18.* Zerolam *in praxi Episcop. part. 1. verb. Abbas.* Kellisonium *in 3. p. tom. 2. quæst. 38. art. 2.* Venerum *in exam. Episcopor. lib. 1. cap. 12.* Layman *lib. 5. tract. 9. cap. 9. num. 1. & 2.* Lezzanam Romæ impressum anno 1634. *in quæstionum regular. cap. 18. num. 13.* Garantum Romæ impressum anno

Sup. hoc absoluè, & definitiuè in Res. 1. not. seq. & separatiuè in Res. 2. in eodem §.

anno 1631. *in enchirid. Episcop. verb. Abbat, num. 34.* Tiberium *in instruct. Ordin. cap. 7. quaest.* 48. Vgolinum *de potestate Episcopi, cap.* 26. §. 19. Grilenzonum 142. *num.* 32. Mercerum *de Sacrament. in 3. part. D. Thom. q.* 38. *art.* 1. Zecchium *de Republ. Eccl. cap.* 25. *numer.* 4. Mosconium *de maiestate militan. Ecclesia, lib.* 1. *cap.* 9. Fornarium *de Sacrament. Ordin. cap.* 5. §. 2. & nouissimè Ioannem Præpositum Societatis IESV *in 3. part. D. Thom. quaest. vnica de Sacrament. Ordinis, dub.* 13. *num.* 127. & quia codex rarus est, ponam per extensum eius verba, sic enim ait: Circa decretum Concilij notandum primò non prohiberi prædictos Abbates conferre Tonsuram, & minores Ordines sæcularibus sibi subditis, si accedat consensus Episcopi, cum quo etiam eiusdem Episcopi subditos possunt Tonsura, & minoribus Ordinibus initiare, vt respondit Congregatio Cardinalium; requiritur verò vt vnusquisque sæcularium habeat pro se dimissorias, & non tantùm in genere, vt eadem Congregatio. Deinde non prohiberi quominus possint primam Tonsuram & minores Ordines conferre aliis Regularibus, qui speciales literas dimissorias à suis Superioribus habuerunt, vt eadem Congregatio. Itaque Abbas, vel alius, qui primam Tonsuram & minores Ordines potest conferre cum dimissoriis specialibus eius, qui potest dare, potest ordinare sibi non subditum, tam regularem, quam sæcularem; vbi notandum præter huiusmodi dimissorias opus esse consensu Episcopi loci, in quo Ordines sunt suscipiendi, vt Congregatio. Itaque licèt respectu Regularium sibi subditorum non habeat opus consensu Episcopi loci, vt si eius Monasterium sit subditum Episcopo, tamen iis consensus est necessarius, vt alij ordinentur ex Congregationis decreto, quod videtur intelligendum, quando non confert Ordines in loco exempto, quia vt in eo conferat, non videtur requiri consensus Episcopi, vt instructis sufficientibus dimissoriis conferre possit, cùm in tali casu possit alienus Episcopus Ordines conferre petente Superiore, & qui habent priuilegium, vt à quouis Episcopo possint ordinari, possint in loco exempto ordinari à quolibet Episcopo, non requisito consensu Episcopi loci; & si petes vtrum, vt aliquis possit recipere minores Ordines ab Abbate, sufficiat habere dimissorias, quibus sit potestas recipiendi minores Ordines à quolibet? Respondeo sufficere, quia per particulam illam generalem datur illi facultas recipiendi à quouis valentè Ordines minores conferre. Et hæc omnia ad verbum docet Præpositus *vbi suprà*, ex mente sacræ Congregationis. Cui etiam adde Layman *in quaestion. canon. cap.* 17. *num.* 219. Vnde apparet pro vtraque opinione adesse declarationes Cardinalium sacræ Congregationis. Itaque in hoc casu aliquis posset dicere id, quod in simili dixit sapientissimus Petrus Hortado de Mendoza Societatis IESV *in 2. 2. D. Thome de fide, spe, & charitate, vol.* 1. *disp.* 84. *sect.* 2. §. 25. vbi agens de quadam quæstione, pro qua hinc inde afferebantur declarationes Cardinalium inter se pugnantes, vt in casu nostro, Respondit, inquam, Hurtadus, vtramque sententiam probabilem esse, & vtramque probatam Eminentissimis Cardinalibus, alteram quidem nonnullis, aliis alteram: etenim, vt ait Ouid.

Sæpe premente Deo, fert Deus alter opem.

Ita Hurtadus.

5. Vel posset aliquis respondere (Pupuratorum enim illorum Patrum sacrum Concilium venerari oportet) declarationes supradictis inter se minimè pugnare, quia declarationes pro prima sententia adductæ intelligendæ sunt, si Abbates conferre vellent Ordines ea authoritate, qua antea poterant, nempe non solùm suis Religiosis, sed etiam sæcularibus sibi tanquam Ordinario subditis absque consensu Episcopi loci; secus autem si Abbates hodie conferrent Ordines minores cum conditionibus appositis in declarationibus Cardinalium pro secunda sententia relatis. Vnde apparet declarationes supradictas non esse sibi contrarias, & ita esse intelligendas patet ex Præposito, Marcello, Vulpe *in praxi iudiciali, cap. 6. num.* 8. *&* 10. Kelisonio, Laymann, & aliis Doctoribus *vbi suprà*, citatis, qui postquam ex sacra Congregatione docuissent Concilium Tridentinum reuocasse priuilegium Abbatibus conferendi Ordines minores subditis etiam sæcularibus, postea subdunt. Ex eadem sacra Congregatione supradictos Abbates non obstante dicto Concilio posse conferre minores Ordines quibuscunque tam Regularibus, quàm secularibus etiam non sibi subditis, si tamen ordinandi habeant dimissorias à proprio Episcopo, vel Prælato, per quas sigillatim, & in particulari hanc licentiam præbeat, & consensum etiam Episcopi illius loci, in quo sunt Ordines ministraturi.

6. Vnde ex his patet etiam responsio ad auctoritatem Rotæ, quàm suprà affert Seraphinus, ad quam etiam Tiberius *de instruct. ordin. cap. 7. quaest.* 48. cum Tamburino *de iure Abbatum, tom.* 2. *disput.* 2. *quaest.* 7. *num.* 4. respondet loqui Dominos Rotæ, quando Abbates vellent conferre Ordines minores sine consensu Episcopi Diœcesani, & ratio huius posterioris sententiæ in fauorem Abbatum est, quia Concilium Tridentinum, licet asserat non licere Abbatibus ordinare nisi suos subditos Regulares, non sequitur ex hoc, quòd non possint ordinare alienos cum licentia suorum Episcoporum, vt patet ex *cap. vlt. de temp. ordinat. in* 6. Nam textus ibi, vt patet, & obseruat glossa, loquitur etiam de Abbatibus. quod confirmatur, nam ante Concilium Abbatibus non licebat ex *cap. Abbates, de priuileg. in* 6. ordinare nisi suos subditos Regulares, & etiam (quod hodie non possunt per Concilium Tridentinum) subditos laicos, in quibus quasi Episcopalem iuridictionem habebant, & tamen hoc non obstante ordinabant subditos alienos de licentia suorum Prælatorum, vt docet glossa *in cap. quoniam, distinctio.* 69. *verb. Monasterium, & ibi* Turrecremata *num.* 9. & Lapus *alleg.* 138. cum aliis communiter. ergo, &c. Et hæc sunt placita Doctorum circa præsentem quæstionem. Quid ego sentiam, non proferam, sed eius finalem, & claram resolutionem ad oraculum sacræ Congregationis remitto, ita vt in posterum amplius locus non sit Doctorum opinionibus adhærere.

7. Quo ad secundum dubiũ, an dicti ordines sint saltem reiterandi sub conditione ob probabilitatem sententiæ aientis priuilegium supradictorum Abbatum esse reuocatum per Concilium Tridentinum, respondent aliqui negatiuè. Et ita docet Insignis Theologus Societatis IESV Iacobus Granadus *de Sacrament. in 3. part. D. Thoma controuers.* 9. *tractat.* 1. *disput.* 6. *numer.* 2. vbi sic ait. Si sit opinio probabilis Ordinem verè fuisse susceptum, & sit etiam probabilis opposita sententia posse tunc sine dubio iterari Ordinem sub conditione, vt in generali diximus de omnibus Sacramentis *tract.* 1. *de Sacram. in gener. disput.* 4. Vtrùm autem teneatur quis illum Ordinem iterare, ibidem breuiter explicuimus; si enim Ordo sit sacerdotalis, aut Episcopalis, tenetur sine dubio iterare, quia alioqui exponitur periculo non consecrandi, non absoluendi pœnitentes, non ordinandi, cùm probabile sit illum non habere potestatem Ordinis ad id requisitam, cùm autem id cedat in maximum detrimentum fidelium, tenetur ordinatus vitare huiusmodi incommodum, reci-

Sup. hoc eõ eludenter, & diffinitiuè in Ref. seq. & infra in Ref. Tertio. quod Abbates.

Sup. hoc in Resolutionibus nor. præteritis.

Sup. hoc ad literam supra in Ref. 19. §. 1. per totum, &c.

piendo prædictum Ordinem, secundum certam doctrinam, & non iuxta opiniones, in quibus potest esse deceptio. Quod verò attinet ad reliquos Ordines inferiores non obligarem eum, qui iuxta opinionem probabilem eos recepisset, vt illos iteraret, etiam sub conditione. Moueor ad ita sentiendum, quia isti Ordines non sunt ita necessarij, vt per sacerdotalem potestatem suppleri non possint munera, propter quæ instituta sunt, & præterea non habent annexum aliquem actum absolutè necessarium ad salutem fidelium, aut defectu cuius proueniat Ecclesiæ notabile damnum. Cùm ergo aliunde homo sit ordinatus iuxta probabilem opinionem, ac proinde prudenter sibi posset persuadere Ordinem fuisse validum, non est cur ad illius iterationem obligetur. Hæc omnia Granadus, qui in terminis, vt dici solet, terminantibus, casum nostrum determinat. Adde quod multi asserunt, non obstante reuocatione supradicti priuilegij per Concilium Tridentinum, si aliquis subditus sæcularis ordinaretur à supradictis Abbatibus, valeret quidem ordinatio, esset enim tantùm illicita, non autem inualida, & conferret ordinatis characterem, non autem vsum Ordinis. Et ita ex declaratione Cardinalium docet Gauantus *in Enchirid. Episcop. verb. Abbas, num. 36.* Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 19. num. 17.* Tamburinus *de iure Abbat. tom. 2. disput. 2. quæst. 8. num. 1.* Molfesius *in summa, tom. 1. tractat. 2. cap. 2. num. 18. in fine.* Præpositus *in 3. part. quæst. vnic. de Ordine, dub. 13. num. 124.* Marcellus Vulpe *in praxi iudiciali, cap. 6. num. 10.* Rodriquez *in quæstionum regul. tom. 1. quæst. 18. art. 1.* Ludouicus de San Iuan *en su luz de Sacerdotes, q. 3. regul. art. 1. concl. 2.* vbi sic ait: [Si el dicho Abad ordenare de hecho personas estrañas, quedaran ordenadas, y recebiran caracter: porque escriuiendo el Papa Vrbano à Hugo Obispo de Leon de Francia, le dize: Clerici ab Episcopo alterius Parochiæ ordinati, à proprio in suis Ordinibus recipi possunt. De aqui se siguen dos puntos. El primero, que los dichos Clerigos reciben caracter. El segundo, que aun que los estraños reciben el caracter, no reciben la execucion de las Ordenes; pues que dize Vrbano, quod à proprio Episcopo recipi possunt in suis Ordinibus, las quales palabras presuponen, que los assi ordenados quedan suspensos de la execucion de las Ordenes; pues lo mismo es en nuestro caso.] Ita ille. Licet hanc sententiam non appprobet Laurentius de Peyrinis *de Prælat. Regul. tom. 2. quæst. 3. cap. 7. num. 23.* vbi docet, quod si per Concilium Tridentinum Abbatibus fuit reuocatum priuilegium, ipsi non solum illicitè, sed etiam inualidè ordinarent, & ordinati omnino ordinari denuò deberent. Sed negatiuam sententiam docet Sanchez *vbi supra*, obseruans priuilegium concessum Abbatibus conferendi Ordines minores esse absolutum, aliàs dicendum esset, quod si conferrent hos Ordines minores extra suum Monasterium, subditis tamen, non teneret Ordo, cùm priuilegium continet etiam quoad tantùm in suo Monasterio, quod tamen dicere videtur absurdum. At verò quoad iurisdictionem requisitam ad benè, & licitè Ordines conferendos dictum priuilegium est limitatum, scilicet in suo monasterio, & subditis. Ita Sanchez, cuius doctrina clarè confirmatur ab Archidiacono *in cap. Abbates, de priuileg. in 6.* vbi docet Abbatem conferentem Ordines minores extra suum Monasterium Regularibus alterius monasterij, etiam non inuitatum, conferre, hoc non obstante, characterem Ordinum: & Franchus *ibidem num. 2.* ex Ioanne Andrea docet etiam, quod si dicti Abbates alios ordinent Clericos aliter, quàm sibi permittitur *in dict. cap. quod vtique*, hoc non obstante characterem imprimunt. Et tandem non desinam hic apponere verba Petri de Ancharano *in dict. cap. Abbates, num. 5.* vbi sic ait. Aduerte tamen, quod licet Abbates non debeant conferre Ordines alijs, quàm personis hic expressis, tamen si conferant, imprimunt characterem. Ita ille, qui citat etiam Ioannem Andream, & Boetium, quibus adde glossam *in cap. Abbates, de priuileg. in 6. verb. tonsuram, in fine.* Vnde apparet priuilegium hoc conferendi Ordines minores Abbatibus concessum fuisse absolutum, sed quoad iurisdictionem ad licitè exercendum fuisse limitatum, in suis nempe Monasterijs, & in subditos. Vnde si Abbates extra Monasterium, & alienos ordinarent, illicitè quidem, sed validè Ordines conferrent. Et ideo hanc nostram sententiam clarè determinauit sacra Congregatio his verbis: Quidam laicus annis elapsis primam Tonsuram suscepit, & Ordines minores ab Abbate Cassinensi, eius in temporalibus & spiritualibus Superiore, credens illum habere potestatem; sed cùm sit contra dispositionem huius capitis, dubitatur an iste indigeat dispensatione, vel necesse habeat cupiens esse Clericus ordinari iterum ad dictos Ordines tanquam nulliter ei collatos. Congregatio Concilij sic respondit. Indiget dispensatione, sed non est necesse vt iterum ordinetur. Et hanc declarationem affert Marsilla *lib. 2. tit. 11. cap. 10. lit. L.* & Gallemart. *in declarat. Concilij, sess. 23. cap. 10. num. 1.* & de illa mentionem faciunt Præpositus, & Doctores proximè citati. Vnde corruunt ea, quæ docuit Suarez *de Relig. tom. 4. lib. 2. cap. 29. num. 8.* contra quem præter Doctores citatos adde Felinum *in cap. eam te, de rescript. num 8.* docentem Abbates non posse ordinare alienos subditos ex defectu iurisdictionis, non autem ex defectu quoad habitum potestatis, & ideò quando illis tribuitur iurisdictio, concurrit vtraque potestas requisita ad collationem Ordinum. Quæ quidem opinio Felini multum valet pro opinione superiùs adducta, asserente posse dictos Abbates ordinare subditos alienos cum licentia proprij Episcopi.

8. Nota tamen, quod post hæc scripta inueni Lapum Iurisconsultum Doctissimum *in alleg. 138.* in terminis, vt dici solet terminantibus, opinionem hanc docere, asserendo, quosdam laicos non subditos ordinatos ab Abbate Benedictino, characterem Ordinum minorum recepisse, & validè fuisse ordinatos, licet illicitè, quod etiam docuit Ioannes Præpositus *in cap. quoniam, distinct. 69. num. 5.* Et tandem omnia supradicta confirmantur ex doctrina quam nouissimè affert Bonacina *in addit. ad tom. 2. disput. 3.* post tractatum *de electione Summi Pontificis*, quia collatio minorum Ordinum non est actus iurisdictionis præcisè, sed est functio sacerdotalis officij, *cap. cùm contingat, de ætate, & qualitate.* Adde, quod in Concilio Tridentino, & in iuribus antiquioribus non irritatur collatio Ordinum aliter facta, nec vtuntur verbo, *non potest*, sed verbo, *non licet*, quæ loquendi forma prohibet collationem Ordinum, sed non irritat aliter factam. Hæc omnia Bonacina. Vnde stante dicta declaratione Cardinalium, & Doctorum opinione, puto hanc sententiam probabilissimam esse, & tutam in praxi; si autem supradicta declaratio non esset vera, & contrarium à sacra Congregatione in posterum determinabitur, eius decreto standum esse existimo.

RESOL. LXXX.

An Abbates Infulati possint conferre Ordines minores laicis sibi non subditis, si licentia Episcopi existat? Idem est dicendum de Regularibus alterius cuiuscum-

que

que Religionis, Ordinis, vel Inſtituti, etiamſi habeant litteras dimiſſorias ſuorum Prælatorum Regularium.

Et an aliqui Abbates hodie poſſint ſuis ſubditis conferre Ordines aliquos maiores? Ex p.7.tr.5 1.& Miſc.2. Reſ. 42.

Quæ hic eſt Reſ. antecedens, & in reſ.ſeq.& in aliis annotationum huius primæ reſ.pro omni contento in hac Reſ. ſignanter ibi in 1.2.4.5. & 6. annotatione.ius.

§. 5. DE hac quæſtione olim in Sicilia magna altercatio fuit inter viros doctos, & ego latiùs de illa diſſerui *in p.5.tr.13.reſ.93.* & pro vtraque parte validas rationes, & numerum Doctorum adduxi, nolui tamen ſententiam meam proferre, ſed reſolutionem dicti dubij ad Oraculum Purpuratorum Patrum remiſi; ſed iam ab ipſis quæſtioni finis impoſitus eſt: nam facto verbo cum Sanctiſſimo D. N. Vrbano VIII. feliciter nunc regnante, Sacra Congregatio Concilij Tridentini partem negatiuam nouiſſimè determinauit, vnde in poſterum de hac non erit locus diſputationi, & quia dictam declarationem ad me miſit amiciſſimus, & nunquam ſatis laudatus Dominus meus Franc. Paulucius dictæ Congregationis Secretarius meritiſſimus, ideo per extenſum hic illam in gratiam curioſorum apponam.

2. Die 23. Nouembris 1641. Sacra Congregatio Eminentiſſimorum Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, vtraque parte informante, ore, & ſcriptis, ac rationibus hinc inde deductis, maturè examinatis inhærendo deciſioni Rotæ Romanæ ſub die 27. Aprilis 1592. coram bon. mem. Cardin. Seraph. de ord. fel. rec. Clementis VIII. factæ, necnon declarationibus eiuſdem S. Congregationis dictæ deciſioni conformibus ſubſequutis, cenſuit improbata opinione contraria, Abbates Regulares Benedictos eiuſdem Congregationis Caſſinenſis, ſeu alterius Congregationis, vel Ordinis, aut inſtituti, habentes etiam iura Epiſcopalia, ſeu quaſi Epiſcopalia, vſumque Mitræ, Baculi, & benedicendi, ac facultatem primam Tonſuram, & minores Ordines conferendi, non poſſe dictam primam Tonſuram, nec alios Ordines minores niſi ſuis ſubditis Regularibus conferre; non autem Regularibus alterius Congregationis, Ordinis, vel Inſtituti, etiamſi habeant litteras dimiſſorias ſuorum Regularium, & conſenſum Ordinariorum, intra quorum Diœceſum fines, ipſi Regolares ordinandi exiſtunt; & multò minus perſonis ſæcularibus, etiam habentibus litteras dimiſſorias à ſuis Ordinariis.

3. Ac propterea inhibuit Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis Prælatis inferioribus, tam ſæcularibus, quàm regularibus, vt in futurum concedere non audeant ſupradictas litteras dimiſſorias huiuſmodi Abbatibus directas, nec ab iſtis recipi. Quod ſi ſecus fiat, tam concedentes, quàm ordinantes, à collatione Ordinum ſuſpenſi remaneant, præter alias pœnas arbitrio eiuſdem Congregationis reſeruatas.

4. Quam declarationem Sanctiſſimus D.N. die 27. Ianuarij 1642. ad ſe relatam approbauit, & inuiolabiliter obſeruari iuſſit; vnde ex his corruunt ea, quæ nouiſſimè docuit amiciſſimus P. Leone *de cenſ. reſol.6. num.*18. *& ſeq.* qui, vt reor hanc declarationem videre non potuit.

Sup. hoc inf. in Reſ.82. & in tom.3. tr. 2. Reſ.69. §. Sed ego. ante med.& in Reſ. 70. §.2. ante med. & in Reſ. 71. Paulo poſt initium.

5. Sed an aliqui Abbates hodie poſſint ſuis ſubditis conferre Ordines maiores, magna eſt inter Doctores altercatio. Affirmant aliqui, quos citat, & ſequitur Caramuel *in Reg. D. Bened. cap.*62.*n.*1626. vbi ſic ais: Aſſerunt communiter Theologi, neminem præter Epiſcopos poſſe conferre Ordines ſacros, illos, inquam, quos maiores dicimus; contrarium tamen probabilius eſt legitima praxi confirmante: Nam Abbati Ciſtercij, & quatuor primis Coabbatibus conceditur ab Innocentio VIII. anno 1589. vt Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines conferant: Ille nimirum quibuſcumque totius Ordinis, iſti ſuorum Monaſteriorum Religioſis. Hoc priuilegium eſt in praxi, & hodie ſuperſunt qui ad maiores Ordines ab his Abbatibus fuerunt promoti. Cumque Coabbatibus conceditur, Monaſteriorum ſuorum Religioſos poſſe ad illos Ordines promouere, nomine Monaſteriorum ſuorum omnes filiationes veniunt intelligendæ; ſunt enim Coabbatum Monaſteria, quibus præſunt authoritate extraordinaria. Citant hoc priuilegium Victoria teſtis oculatus, Nauar. *conſ.*13. *lib.*15. *de priuil.* Rodriq. *de Regul. tom.*1.*q.*18.*art.*2. *&* 4. & Philibert. Marchin. Nouarienſis *tr.*1. *de Sacr. Ord. par.*2. *cap.*13.*n.*9. Viualdus, & Chamerota hoc à Tridentina Synodo reuocatum aſſerunt, ſed notante citato Philiberto non approbant; imò eos hoc improbabiliter aſſerere conſtat ex praxi, quæ etiam hodie perennat. Ita Caramuel, cuius ſententiam amplexus eſt etiam Ioannes Baptiſta Tiberius *in inſtruct. Ordin. cap.*6. *q.*37. Sed negatiuam ſententiam mordicus tenet Candidus *tom.*4. *diſquiſ.*4. *art.*3. *dub.* 20. vbi citat Conincb, Layman, Nugnum, & Fornarium, aſſerentes Abbates Ciſtercienſes ſui Ordinis Monachis Subdiaconatum conferre non poſſe: ergo ſententiam meam non promam, ſed reſolutionem dubij ad Sacram Congregationem remitto.

RESOL. LXXXI.

An Abbates non benedicti poſſint conferre primam Tonſuram, & Ordines minores ſibi non ſubditis?

Et an poſſint ſupradictos Ordines conferre Nouitiis? Ex p.15.tr.2.& Miſc.2. Reſ.30.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Bruno *part.* 2. *tractatu* 7. *cap.* 3. *propoſ.* 3. vbi ſic ſtatuit; Abbates non benedicti poſſunt ſimiliter, ac benedicti ſuis ſubditis Regularibus, & ſæcularibus, ac aliis etiam ſæcularibus, & Regularibus non ſubditis primam Tonſuram, & quatuor Minores conferre.

Sup. hoc in Reſ. præcedenti, &c.

2. In duplici genere ſunt Abbates non benedicti, alij enim ſunt Abbates non benedicti, quibus benedictionem Epiſcopus recuſauit, alij autem quibus non recuſauit, nec benedicendi ſunt: quoad primum genus Abbatum propoſitio probatur ex *cap.* 5. *de ſupplem. neglig. Prælatorum*, in quo habetur, ſi Epiſcopus ter cum humilitate, & deuotione, ſicut conuenit requiſitus, Abbatem benedicere renuerit, liceat Abbati proprios Monachos benedicere, & alia quæ ad Officium pertinent exercere. Sed ad illorum officium ſpectat primam Tonſuram, & quatuor minores Ordines conferre: ergo illa omnia (licet recuſata benedictione) poſſunt exercere: nec poteſt dubitari, quin Papa hoc priuilegium poſſit concedere, quoniam hæc benedictio non imprimit characterem, neque eſt ex Chriſti inſtitutione, vt neceſſaria reputetur ad hanc conceſſionem: ſicut ergo Papa poteſt ſimplici Sacerdoti abſque præuia benedictione committere poteſtatem conferendi Confirmationem, ſic & facultatem illos Ordines conferendi, ſicut de facto illam commiſit, ac ſic tenent citati Hoſtienſis, & Armilla Aurea, qui addunt dictos Abbates non poſſe conferre illos Ordines in Monaſteriis non alienis exemptis, quod ego crediderim, ſi Epiſcopus illorum ſuperios non conſentiat: ſi autem non conſenſerit, vel illos vocauerit, poſſe tunc temporis Ordines prædictos conferre, cùm vt ſupra probatum eſt, poſſit Epiſcopus ſubditis huiuſmodi Ordines miniſtrare, nullique propterea fiat iniuria.

Sup. contenta in hoc, & duobus §§. ſeqq. ad litteram inf. in Reſ.85. in §. In duplici genere. & duobus §§. ſeqq.

3. Quoad autem aliud genus Abbatum non bene-

nedictorum neque benedicendorum, vt sunt Abbates triennales, non teperitur quidquam super hoc illis à iure communi concessum, sed tantum ex priuilegiis extra illud ius vagantibus, & probatur propositio quoad illos ex concessione Eugenij IV. 1437. facta Cisterciensi familiæ in Hispania, in qua vult vt Abbates Triennales, licet eis munus benedictionis non impendatur, omnibus & singulis honoribus, præeminentiis, priuilegiis, prærogatiuis, iuribus, & insignibus Abbatialibus fungi possint. Et quamuis de hoc priuilegio vtpotè terminis nimis generalibus concesso dubitari posset, nihilominus Iulius II. *priuileg. 9. num. 7.* omnem prorsus sustulit dubitationem, concedendo dictis Abbatibus Ordinis Cisterciensis illam potestatem his verbis; Nec non Nouitios, & alios quoscumque dicti Monasterij subditos, prout poterant præfati perpetuo Abbates Clericali charactere insigniendi; vbi Suarez proximè citatus *num.* 25. per clericalem characterem intelligit quatuor Minores vltra Tonsuram, & ita praxis habet etiam apud Fratres Congregationis Fuliensium eiusdem Ordinis Cisterciensis; quam etiam facultatem concessit idem Iulius Congregationi Milenitanæ referente Compendio priuilegiorum illius Congregationis *priuileg.* 13. *fol.* 10. & Eugenius IV. Congregationi Sanctæ Iustinæ, vt habetur in *Compend. priuileg. Montis Oliueti priuil.* 50. & 51. & à Leone X. Camaldulensibus eamdem etiam facultatem factam notat Marcellinus à Sancto Benedicto *in Compendio priuilegiorum Fuliens. verb. Abbas num.* 2. & denique Clemens VIII. priuilegia Camaldulensium confirmando declarauit, & de nouo concessit eorumdem Abbatibus, etiam non benedictis, & Prioribus similiter, quod possint Ordines Minores conferre suis subditis Regularibus, sub Data die 3. Augusti 1594. sic Archan. Rnman. *de priuileg. verb. Abbas.*

4. Et denique id etiam declarauit Sacra Congregatio Tridentini referente Barbosa *in Collectan. verb. Ordo*, die 16. Februarij 1610. affirmatque de iure id posse, licèt non sint benedicti, sed tantum triennales: sic etiam tenet Tamburinus *de iure Abbat. quæst.* 3. & idem resolutum fuisse 1619. refert Archang. Roman. *de priuileg. verb. Ordines.* Et quamuis ferè hæ omnes concessiones non loquantur nisi de subditis, attamen à Doctoribus extenduntur ad non subditos cum circumstantiis in præcedentibus appositis; ratio est, quoniam si Prælati huiusmodi priuilegiis, prærogatiuis, &c. sicut benedicti gaudent, & benedicti hoc iure potiantur, sine dubio hi etiam illo gaudebunt. Ita Brunus.

Quæ hic est Res. antecedens, & in aliis eius prima nat.

5. Sed hanc sententiam ego *in part. 7. tract.* 31. *resol.* 42. reprobaui ex Decisione Sacræ Congregationis facto verbo cum Sanctissimo, vnde corruunt ea quæ asserit Machadus *tom. 2. lib. 5. part. 3. tract. 1. docum. 2. num.* 2. & alij. Et ita præter Doctores à me citatos tenet Castrus Palaus *tom. 4. tract. 27. punct. 14. num.* 4. Dico itaque, Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 10. *de reformat.* hanc restrinxisse potestatem, ne Abbates, & alij exempti existentes intra fines alicuius Diœcesis, & idem est etiamsi extra existerent, quibusque aliàs à iure competebat Ordines minores conferre; ne, inquam, primam Tonsuram, Ordinesque Minores conferant aliis, quam Regularibus sibi subditis.

Sup. hoc infra in Resol. 84. §. Quia. & in Res. 85. §. Secundo, quod Abbates. & in to. 5. tr. 3. ex doctrina Res. 27. § vlt.

6. Sed difficultas est, an Regularibus Nouitiis sibi subditis possint Ordines conferre? Affirmare videtur Layman *lib. 5. sum. tract. 9. cap. 9. num.* 2. eo quod iure antiquo *in cap. Abbates de priuileg. in* 6. prædictis Abbatibus concessa fuerit hæc facultas, ibi: Nec eis licitum sit aliis, quam Monasteriorum suorum Conuersis, & qui ad illa conuolauerint, scilicet vt ibi conuertantur, & fiant Monachi (vt inquit Glossa) & in quos Ecclesiasticam, & quasi Episcopalem iurisdictionem obtinent, primam clericalem conferre tonsuram. Quæ tamen facultas per Tridentinum non videtur restricta, cum solum restrinxerit facultatem ordinãdi sæculares & regulares non subditos: at Nouitij sub nomine Regulari præcipuè in decreto fauorabili veniunt, & aliunde subduntur Ordinanti. Ergo.

7. Cæterum verius censeo, nequaquam posse prædictos Abbates Nouitiis Regularibus Ordines conferre: quia Nouitius, est n Regularis censendus sit, vt priuilegiis Regularium gaudeat, non tamen Abbati subiicitur pleno iure; sed solum quatenus ad probationem Religionis fuerit necessarium, vti benè notauit Sanchez *lib. 6. summ. cap. 10. in fine.* Ad probationem autem Religionis necessaria non est subiectio pro Ordinibus suscipiendis, vt de se constat: Ergo Regularis Nouitius quoad Ordinum susceptionem Abbati subditus non est. At Tridentinum solum concedit Abbatibus, vt Regularibus sibi subditis Ordines conferant. Non igitur possunt Nouitiis conferre. Atque ita tradunt ex quadam Constitutione Pij V. Nauarr. *cap. 27. num.* 158. Rodriquez *tom. 3. qq. regular. quæst. 23. art. 2. in fine.* Mirand. *Man. Prælat. tom. 1. quæst. 38. art. 9. conclus. 2. in fine.* Henriquez *lib. 10. cap. 23. num. 3. in comment. litt.* G. Lapus *in cap. cum nullus num. 3. de temporib. ordinat. in* 6. & ibi Ancharan. *num.* 3. & alij.

RESOL. LXXXII.

An Abbates benedicti possint conferre Diaconatum, & Subdiaconatum suis subditis?

Et quid erga non subditos?

Et an vbi Concilium Tridentinum non est receptum, nulla sit super hoc difficultas?

Et an Abbates communicantes possint illa facultate vti?

Ex part. 11. tr. 2. & Misc. 2. Res. 40.

Sup. hoc supra in Res. 80. § Sed an. & in aliis eius annot.

§. 1. AD hoc dubium sic respondet Brunus *part. 2. tract. 7. capit. 3. propos.* 5. Videtur satis probabile, quod Abbates benedicti, qui participant in omnibus priuilegiis cum Abbate Cisterciensi, & quatuor Abbatibus principalibus eiusdem ordinis, possint conferre Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines iis, quibus possunt Tonsuram, & Minores conferre.

Sup. contento in hoc. & duobus sequentibus §§. huius Res. ad litteram infra in Res. 85. §. Quod Abbas Cisterciensis. & in duobus §§. seqq.

2. Quod Abbas Cisterciensis, & quatuor primi Abbates illius Ordinis sint hoc priuilegio decorati, ostendit vius, & concessio Innocentij VIII. Bulla, quæ incipit, *Exposcit tuæ deuotionis*, in qua hæc verba ad dictos Abbates directa habentur; At ne Monachi dicti Ordinis pro suscipiendis Diaconatus, & Subdiaconatus Ordinibus, extra Claustrum hinc inde discurrere cogantur, & successoribus tuis, vt quibuscunque dicti Ordinis Monachis, aliis verò quatuor Abbatibus præfatis, ac eorum successoribus, vt suorum Monasteriorum prædictorum Religiosis, quos ad idoneos repereritis, Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines huiusmodi, alias ritè conferre liberè, & licitè possitis: auctoritate Apostolica, & ex certa scientia tenore præsentium de speciali dono gratiæ indulgemus; Quibus constat hanc facultatem expresse illis impartiri.

Sup. hoc in Res. nos. seq.

3. Obiicies, Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 10. dictis Abbatibus solùm dat facultatem conferendi Tonsuram, & quatuor Minores; & *cap.* 12. vult vt Episcopus examinet Regulares præsentatos ad sacros Ordines suscipiendos, ad probandum si digni sunt, cum clausula reuocatoria priuilegiorum Regularium.

tium.

rium. Respondetur, quod in locis, in quibus Tridentinum non est receptum nulla est super hoc difficultas, vt de Gallia affirmat Tamburinus *t.2. de iure Abbat. disput.5.quæst.5.* vbi approbat vsum illius priuilegij in dictis Abbatibus ex eo, quod illorum Abbatiæ in Gallia sunt sitæ, licet existimet hoc priuilegium per Tridentinum esse renocatum. Vbi verò Tridentinum viget, dubium oritur si clausula illius Concilij reuocet hoc priuilegium: Probauimus autem in primo tractatu, hanc clausulam non sufficere, quod etiam in hac speciali materia censet Nauarr. *Concil. 13. de priuileg.* cùm asserit, illam clausulam non esse ita expressam, quin illius coniecturæ dissolui possint. Ac proinde cum sit dubium de reuocatione illius priuilegij, stat priuilegium in suo robore, vt alibi diximus, & probauimus dicto tractatu. Denique post Tridentinum illud priuilegium fuit confirmatum, vt inferiùs dicetur, quod videtur omne dubium prorsus tollere; ac propterea asserendum posse dictos Abbates illo vti, non solum erga Regulares, & sæculares subditos; sed etiam erga non subditos, sicut de Minoribus Ordinibus superius ostendimus; cùm sit in vtrisque par ratio.

Sup. hoc latè in tom. 3. tr. 1. Ref. 70. §. sed an dicta & seqq.

4. Quibus sic stantibus insuper probatur propositio; quoniam, vt alibi probauimus, priuilegia communicantium cum illo Ordine confirmata sunt, ergo sunt in suo firmo robore; ergo Abbates communicantes possunt illa facultate vti; Ac sic tenet Ioannes de la Cruz *de Statu Relig. cap. 8. dub. 1. conclus. 1. sub finem*; & alij, qui (vt videbimus infra) sustinent in reliquis prædictæ Bullæ, *Exposcit*, participare; cur enim potius in vno, quam in alio participent? Non potest assignari ratio sufficiens. Indò cum sit eadem ratio in his, ac in illis, debent in omnibus priuilegiis participare, & non ab huius communicatione excludi. Ne dicas hoc priuilegium concessum fuisse ob specialem notam Abbatum, aut Abbatiarum huiusmodi, quæ non reperitur in cæteris; nam respondetur illam notam in eisdem reperiri, vt videre est in motiuo, quo Innocentius ad illud concedendum impulsus fuit, quod constat partim ex verbis priuilegij superius insertis, partim ex iis, quæ in principio Bullæ, in qua emanauit continentur, quæ talia sunt, *Exposcit tuæ deuotionis sinceritas, & Religionis promeretur honestas, vt tam te, &c.* Et quamuis hæc nota in illis non inueniretur, valeret pro eisdem Abbatibus; cum æquè principaliter in hoc priuilegio, sicut in aliis communicent. Verùm cum vsus illius facultatis non vigeat in proximè dictis Abbatibus non audeo hoc priuilegium illis absolutè concedere; licet non habeam pro contraria sententia rationem, qua ei assentiri cogar; quo circa meum iudicium doctiorum iudicio submitto. Hæc omnia Brunus.

5. Sed Pater Brunus multum faceret si sustineret priuilegia Cisterciensibus concessa, nam vt obseruat Castrus Palaus *tom. 4. tract. 27. punct. 14. numero 10.* quidquid sit de potestate an Cisterciensibus concessa sit; illud est certum, ea modo vti non posse, vt bene notarunt Nauarr. *lib. 3. consil. 14. de Regular. edit. 2.* Vasquez *disputat. 243. capit. 4. numero 24.* Layman *tract. 9. capit. 7. numero. 4.* Censetur namque vsu, & consuetudine abrogata: idque indicauit Tridentinum nullam illius potestatis mentionem faciens, & solum permittens prædictis Abbatibus, alias potestatem habentibus, tonsuram, & ordines Minores conferre, non omnibus, sed solùm Regularibus sibi subditis. Verum licet daremus priuilegia Cisterciensibus adhuc durare, vt aliqui asserunt, negandum est aliis Abbatibus communicari.

RESOL. LXXXIII.

An Abbates possint Clericis sæcularibus sibi subditis literas dimissorias concedere?

Et quid, si huiusmodi Prælatus esset Ordinarius priuatiue ad Episcopum, & habeat ius visitandi, & Synodum congregandi? Ex part. 3. tr. 2. Ref. 95.

§. 1. NEgatiuè respondent Tamburinus *de iure Abbat. tom. 2. disp. 2. quæst. 26. num. 1.* Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. quæst. 39. art. 5.* & Azorius *tom. 2. lib. 3. cap. 49. quæst. 3.* ex auctoritate Concilij Trident. *sess. 23. cap. 10. de reform.*

Quoad hoc lege supra doctrinam §. vlt. Ref. 78. quamuis ibi pro Abbatibus Regularibus.

2. His tamen non obstantibus, contrariam sententiam tenet doctus Villalobos *in sum. tom. 1. tra. 21. diffic. 9. num. 4.* vbi sic ait. [Aduertase que los Prælados que tienen iurisdicion casi Episcopal, como es el de Merida, y otros semeiantes, pueden dar à sus subditos, aunque sean seglares, dimissorias para ordenarse. La razon es, porque como à estos, ningun Obispo las puede dar, porque no son sus subditos, es fuerza dezir se las han de dar sus Priores, como dan licencia para confessarse y approuan los Confessores, y assi el Concilio Tridentino, no habla con estos, como su echa de ver de su tenor.] Ita ille, quem nouissimè sequitur adducens alias rationes Hieronymus Rodriquez *in compen. qq. Reg. resolut. 1. num. 16.* vide etiam Ledesmam *in sum. tom. 1. de sacram. Pœnit. cap. 9. post 2. concl.*

3. Nota etiam, quòd Tamburinus, & alij Doctores primæ sententiæ illam etiam limitant, nisi huiusmodi Prælatus esset ordinarius priuatiuè ad Episcopum, ac haberet ius visitandi, & Synodum congregandi, contra quem non intrare dispositionem Concilij Tridentini defendit Gratianus *in discept. forens. tom. 2. cap. 112.* quem refert Campanili *in diuers. iur. can. rub. 9. cap. 8. num. 4.* & Barbosa *de offic. Episc. part. 2. alleg. 7. num. 8.*

RESOL. LXXXIV.

An priuilegium concessum Regularibus, vt possint initiari sacris Ordinibus extra tempora, extendatur etiam ad Nouitios?

Et cursim docetur posse Superiorem concedere dimissorias supradictis Nouitiis, & ordinari ab Abbatibus, qui possunt subditos professos ordinare?

Et asseritur ex declaratione Clem. VIII. facta Monachis Fulensibus, quod Nouitij ligantur reseruatione casuum?

Et difficultas est, an priuilegium concessum Societati Iesu, vt possim ordinari extra tempora, &c. extendatur ad alias Religiones per communicationem priuilegiorum?

Et an quando quis ordinatur virtute dicti priuilegij, vel aliorum in tribus diebus festiuis, possit ordinari in festis duplicibus? Ex part. 11. tr. 4. & Misc. 4. Ref. 6.

§. 1. DE hoc casu Panormi interrogatus Pater Ioseph de Augustino inclitus Societatis Iesu Theologus negatiuè respondit, sed tunc ego in sententiam affirmatiuam inclinaui, nulla authoritate Doctorum fretus, nunc autem inuenio hanc sententiam docere Patrem Thomam Hurtado *var. t. 1. tr. 12. cap. 1. ref. 33. num. 1854.*

2. Quia, ait ille, nomine subditorum in fauorabilibus sunt Nouitij, qui priuilegiis professorum gaudent, ad quod probandum, me citato, alios etiam

 adducit;

adducit; Deindè asserit ex declaratione Clementis VIII. facta Monachis Fuliensibus, Nouitij ligantur celebratione casuum, vt tenent præter ibi citatos Salas t. 2. *disp.* 54. *sect.* 5. *in fine*, Peregrinus *in additionibus ad const. Theatinorum part.* 3. *quæst.* 8. & satis probabile dicit Marchinus *vbi supr. part.* 6. *cap.* 4. *num.* 12. ergo multò melius gaudebunt priuilegiis ordinandi se tribus diebus festiuis: quare sicut est tutum in praxi, quod Nouitiis potest Superior concedere dimissorias; ita est tutum in praxi, quod titulo beneficij, si quod habent, possit concedere, quod ordinentur tribus diebus festiuis; sic enim cogentur mendicare, quæ fuit ratio motiua Pij V. vnde tutissimè, & sapientissimè P. Suarez *t.* 4. *de relig. tr.* 8. *l.* 2. *c.* 29. *n.* 12. de Abbatibus, qui possunt subditos professos minoribus initiare, quod possint etiam Nouitios. Vt latè ibi probat, nec est inconueniens, quod Nouitius si mutet voluntatem ad sæculum redeat cum charactere Ordinum Minorum, quia ipsemet Nouitius voluit ordinari. Quare minus graui fundamento Marchinus *p.* 2. *c.* 20. *n.* 13. dixit opinionem Suarez videri minus tutam, & rationabilem.

Sup. hac quo ad casus reseruator in tom. 7. tr. 1. Ref. 107. per totam, & in aliis §§. eius annot.

Sup. hic dimissoriis in tom. 5. tr. 3. ex doctrina Ref. 228. per totam, & latè in tom. 7. tr. 1. Resol. 129. & 130. & vt possint Abbates minoribus ordinibus initiare Nouitios supra in Ref. 21. latè in §. sed difficultas. & seq. in aliis §§. eius annot.

3. Difficultas tamen existit an dictum priuilegium concessum Societati extendatur ad alias Religiones per communicationem priuilegiorum, & negatiuè aliqui respondent, & ideò forsitan Pater Ioseph de Augustino ad casum propositum negatiuè respondit.

4. Sed ego non recedo à sententia, quam alibi docui, nempè hoc priuilegium hodie extendi ad alias Religiones, & præsertim ad nostram, quæ ex Bulla particulari gaudet omnibus Priuilegiis Societati Iesu concessis.

Alibi infra in Resol. 86. 27. 38. & in Ref. 94. §. vltim. & in to. 7. tr. 1. Ref. 259. §. 1. in quibus aliquid repetitur pro hac quæst.

5. Et ideò hanc sententiam firmiter docet Ioannes de Soria *in Epilogo summarum p.* 2. *tr.* 1. *sect.* 1. *disp.* 9. §. *circa interstitia*, Hurtad. *vbi supr. n.* 1848. qui addit, quod tali priuilegio sine scrupulo possunt se confirmare Domini Episcopi.

6. Nec obstat clausula apposita in priuilegio Gregorij XIII. in qua se fundant Authores Societatis Vasquez, & alij; nam ad illam respondet Magister Donatus *in praxi Regularium t.* 1. *tr.* 7. *q.* 8. *fol.* 80. & posteà *n.* 17. sic aic, ac proinde per priuilegia dictæ Societati concessa; cæteri Regulares ad ordines possunt promoueri absque interstitiis, & extra tempora, & sine examine de cantu, & hoc ob amplissimam confirmationem, & extensionem, & innouationem Priuilegiorum factam per subsequentes, & antecedentes Romanos Pontifices, quibus charitatiuè placuit, gratias, & priuilegia Societatis præfatæ ad alios regulares extendere, illisque non solum in genere, sed etiam in specie, & nominatim, & de nouo sine aliqua limitatione concedere.

7. Quapropter isthæc prohibitio in fine constitutionis Gregor. XIII. apposita non potest impedire, quominus generalis, & absoluta communicatio Priuilegiorum Societatis Iesu, vel aliarum Relegionum facta alteri Religioni, has etiam gratias comprehendat.

8. Tum quia Generalis communicatio cum qualitate, & clausula, *quorum tenores*, *&c.* omnia complectitur, quia hæc clausula, vt diximus *in tract. de clausulis claus.* 21. habet vim specialis, & indiuiduæ derogationis, & expressionis cum omnibus suis qualitatibus, & tollit derogatorias derogatoriarum, quod est derogare omnibus iuribus, & constitutionibus derogantibus, & derogatoriis priuilegio, in quo est apposita, & derogat omni clausulæ resistenti: ergo.

9. Tum etiã ex quo Romani Pontifices in ampla, & absoluta priuilegiorum communicatione, excipiunt vnum, scilicet quatenus Sac. Conc. Trid. Decretis, nec non Regularibus dicti ordinis institutis non aduersentur, censentur omnia alia concedere, quia exceptio firmat Regulam in contrarium, vt supra diximus.

10. Tum item, quia in huiusmodi priuilegiorum communicatione, veniunt priuilegia Cisterciensium, & Cruciferorum, quibus in specie Gregor. XIV. anno Domini 1591. fuerunt concessa prædictæ Societatis priuilegia, vt patet in eius Bulla, quæ incipit. *Illius, qui pro Gregis*, & refert Hieronymus à Sorbo *in addit. ad Comp. Mend. verb. communicatio.*

11. Quibus adde, quod à concessione generali qualificata non est recedendum, nisi vbi aliter constat de voluntate concedentis; cùm præcisè simus in beneficio Principis sine præiudicio alicuius tertij, quod beneficium de iure latè interpretandum est. Hæc omnia Donatus *vbi suprà.*

12. Qui etiam *q.* 9. probat, quod non sit necessaria licentia Patris Generalis, vel Prouincialis, ad hoc vt cæteri subditi Mendicantes actualiter gaudeant, aut vti possint priuilegiis Societatis Iesu. Quia Gregorius XIV. absolutè, & independenter concessit Cisterciensibus priuilegia omnium Ordinum, & Cruciferis, in specie omnia priuilegia Societatis Iesu absque vlla limitatione, & restrictione, quod etiam nobis fecit Clemens VIII. anno 164. id ipsum Vrban. VIII. concessit Religioni Scholarum Piarum sine restitutione, & deducta omni dependentia, vt est videre *in sua constit.* 15. *in* 4. *tom. Laert. Cherub.* non indigemus Prælatorum facultate pro Priuilegiorum vsu; vbi enim lex non limitat, nec distinguit, nec nos limitare, aut distinguere debemus, & ita pro hac sententia Donatus plures Doctores, me etiam citato, adducit.

Sup. hoc in tom. 7. tr. 1. Ref. 259. §. Nota vero. & in alia Ref. eius not.

13. Claudam itaque hanc resolutionem cum verbis Martini de San Ioseph *in mon. confess. t.* 1. *l.* 1. *tr.* 5. *de ordin. num.* 13. sic asserentis [Algunos Autores afirman, que despues del Concilio Tridentino no pueden los Religiosos ordenar se fuera de los tiempos enque por Derecho pueden los Obispos celebrar ordenes generales. Vasquez *tom.* 3. *in* 3. *part. disp.* 246. *cap.* 5. *num.* 50. Suarez *de legibus lib.* 8. *cap.* 17. *num.* 8. Hurtadus *disp.* 23. *& aly.* Porque dixen que el Concilio Tridentino no abrogò los priuilegios que auia en contrario: y que el que despues concedio Gregorio XIII. à los Padres de la Compania, es incommunicable à las demas Religiones por auerlo assi ordenado el mismo Pontifice. Para mi es cosa cierta que oy pueden todos los Religiosos que tienen Communicacion de los priuilegios de las demas Religiones ser ordenados en qualquier tiempo de todas ordenes en tres dias de Domingo, ò de fiesta continuos, ò interpolados. La razones, porque lo concedio assi Clemente VIII. à los Padres de la Congregacion de S. Iuan Baptista de Portugal en priuilegio dado a 23. de Nouembre de 1596. y por communicacion gozan deste priuilegio las demas Religiones, que la tienen por autoridad Apostolica de mas de que el mismo priuilegio concedieron Alexand. VI. y Eugen. IV. à los Monies Geronimos, y Benitos. Villalob. *tractat.* 11. *diff.* 13. *num.* 6. donde de la razon, porque no estan reuocados estos priuilegios por el Concilio Tridentino, y cita à Pr. Manuel Rodriquez, y el priuilegio de Gregorio XIII. concedido à los de la compania, se Communica à nuestra Religion de los Menores, y à otras muchas que tiene Communicacion posteriores al de Gregorio XIII. que hizo incomunicable.] Hæc ita Martinus.

Sup. hoc infra in Resol. 86. in fine, & in Ref. 17. & pro multis priuilegiis contentis in hoc §. infra in Ref. 55. per totã, & signanter §. Neque. & in aliis eius not.

14. Cui adde Magistrum Hinoiosa Dominicanum

num *in Directorio dec. reg. verb. confirmatio fol.* 128. vbi sic ait, Indubiè habendum est, non omnia Priuilegia Ordinum Mendicantium fuisse reuocata per Concilium Tridentinum, etiam in decretis, in quibus statuitur contrarium ipsis priuilegiis: Itaque non omnia Decreta Concilij, etiam ea, quæ sunt contraria nostris priuilegiis, seruanda sunt cum derogatione ipsorum, sed solùm illa cum reuocatione priuilegiorum intelliguntur obseruanda, in quibus statuitur aliquod contrarium priuilegiis obseruandum, non obstantibus priuilegiis.

15. Probatur, quia licèt prima lex, & constitutio tollatur per secundam legem contrariam, licet non fiat mentio de prima: lex verò priuata, hoc est rescriptum, vel priuilegium, non tollitur per sequentem legem, vel constitutionem, nisi fiat mentio de ea, vnde secundum Hostiensem, nec ius commune sufficit tollere priuilegium, nisi faciat de eo mentionem, etiamsi tale priuilegium non sit concessum cum clausula quòd non reuocetur nisi fiat mentio de eo de verbo ad verbum, sed simpliciter; cum ergo in multis Concil. Trident. capitulis quamplura decernantur absque reuocatione priuilegiorum, quamuis contraria quidem ipsis priuilegiis, nihil per huiusmodi amittere roboris nostra priuilegia, sicut omninò amittere per decreta, quæ præscribunt aliquid obseruari, non obstantibus priuilegiis; ac inter priuilegia ab huiusmodi decretis illæsa, illud vnum est, quòd possint Mendicantes extra tempora ad Ordines promoueri Ita Hinojosa.

Sup. hoc infra in Ref. 88. §. Neque. prope finé, vers. Affirmantque. & in Ref. 98. §. Sed his. ad medium, à vers. Rogabis. Sed lege eam per totam, & aliã Ref. eius primo annot.

16. Sed an quando quis ordinatur in tribus diebus festiuis, possit ordinari in festis duplicibus. Prima opinio negat. Secunda opinio affirmat, quam præter Doctores à me alibi citatos tenet etiam Angelus Passerinus *in recollect. q. mor. verb. ord. num.* 34. & Ioannes de Soria *in Epilog. summar. p.* 2. *tr.* 1. *sect.* 1. *disp.* 9 §. *circa tempora*, asserentes, quòd quando ordines permittantur conferri diebus festis, intelliguntur quælibet festa duplicia in Ecclesia, etiamsi non sint in Populo: Tertia opinio distinguit de festo duplici ordinario, & de duplici maiori; In primo casu negat posse ordines conferri, concedit tamen in secundo casu.

17. Et ita tenet Pater Thomas Hurtadus *vbi supra var. tom.* 2. *tr.* 12. *cap.* 5. *res.* 33. *num.* 1852. qui etiam addit posse dictos Ordines ministrari in diebus festiuis, quæ Vrbanus VIII. in sua Bulla abstulit ab operum seruilium cessatione; Omnes istæ duæ opiniones sunt probabiles, sed primam existimo probabiliorem, communiorem, & ab Episcopis sequendam.

RESOL. LXXXV.

Refelluntur plures opiniones circa Regulares in ordine ad susceptionem Ordinum? Ex part. 11. tr. 2. & Misc. 2. Ref. 17.

Sup. hoc in tom. 7. tr. 1. Ref. 128. lege eam per totam.

§. 1. IDem Pater Bruno, *vbi supra de priuileg. Regular. part.* 2. *tr.* 7. *cap.* 1. *propos.* 2. asserit, quod Prælati Regulares possunt concedere suis subditis Regularibus literas dimissorias ad Ordines ab Episcopo loci, & etiam à quolibet alio suscipiendos, absque dimissoriis Episcopi illius loci.

2. Nec obstat decretum Sacræ Congregit onis sub Clemente VIII. die 15. Martij 1596. de ipsius mandato editum, relatum à Miranda *in Man. tom.* 1. *quæst.* 38. *artic.* 2. quod præscribit quasdam conditiones apponendas in dictis dimissoriis, quoniam non est certum quod mandante Clem. emanauerit, quod satis manifestè probatur ex eo, quod idem Clemens Bulla, quæ incipit, *Ratio pastoralis*, sub data 2. Decembris 1595 ex certa scientia Mendicantium priuilegia confirmauit. Qui autem fieri potest, vt tam citò mentem Pontifex mutarit? Certè hoc non est credibile. Sed estò, quod illud decretum emanasset, non valeret tamen aduersus illud priuilegium authenticum, cum, vt alibi probauimus, decreta Cardinalium non prævaleant Bullis. Secundò, quia idem Clemens die 2. Augusti eiusdem anni, Congregationi Sancti Benedicti Vallisoleti concessit, vt cum litteris dimissoriis suorum Prælatorum possent à quibuscunque locorum Ordinariis ad omnes etiam Presbyteratus ordines promoueri absque Diœcesani licentia, seu commendatitiis litteris, vt habetur *in Compend. priuileg. Fuliensium, verbo, Ordines* §. 3. de quo supra, denique ab illo tempore Regularium Mendicantium priuilegia fuerunt confirmata pluribus Pontificum Bullis, & præcipuè per Paulum V. die 11. Octobris 1612. in qua declarat manere in suo robore omnia priuilegia quomodolibet à prædecessoribus, etiam per viam communicationis concessa. Quod similiter fecit Vrbanus VIII. Bulla alias adducta, quæ incipit, *In plenitudinem.*

3. Deinde *cap.* 2. asserit Secundò. Quod Regulares ab Episcopo ordinante, examen de capacitate pati non tenentur, sed sufficit examen Prælatorum Regularium, & hoc ex concessione Alexandri IV. *his verbis*; Vt liceat vobis ordinandi Fratres eiusdem Ordinis, quibuscunque malueritis Catholicis Pontificibus communionem, & gratiam prædictæ Sedis habentibus præsentare, ipsisque Pontificibus præsentatos à vobis Fratres sine aliqua examinatione per eosdem Pontifices faciendam, & absque omni promissione, & obligatione ipsorum ord nandorum Fratrum ad Ordines promouere, vobis, & ordini vestro auctoritate præsentium indulgemus.

Sup. hoc supra in Ref. 75. §. vlt. in principio, & in tom. 5. tr. 3. Ref. 45. in fine, vers. nec tunc examinandos esse. & in Ref. not. præteritæ, §. Congregatio. in fine, vers. examinecatur quoad doctrinam.

4. Nec obstat Concilium Tridentinum *cap.* 12. *session.* 23. in qua habetur; Regulares quoque nec sine diligenti Episcopi examine ordinentur, priuilegiis quibuscunque quoad hoc penitus exclusis. Respondetur primò, Tridentino posterius esse priuilegium Societati Iesu, ac etiam aliis Regularibus Mendicantibus concessum, cum clausula dicti Tridentini reuocatoria. Secundò, respondetur, hoc priuilegium esse eidem Tridentino conforme, *cap.* 8. *eiusdem sessionis*, in quo prohibetur titularibus Episcopis ne ordinent quempiam nisi prius habitis litteris testimonialibus proprij Ordinarij, rationemque reddit, quia plerumque fit, vt minus idonei, & ignari ordinentur sine sui Ordinarij licentia, quibus supponit examen debere fieri per proprium Ordinarium, ac proinde proprium superiorem, qui illorum ordinarius est, & ex consequenti illud sufficere, nec requiri aliud ab Episcopo faciendum: Quo circa Pius V. declarauit, Regulares non subiici decretis illius capitis de solis Episcopis, vt ordinariis intellectis, *his verbis*, illud Caput non habere locum in Regularibus omnino declaramus. Quid clarius?

5. Asserit Tertiò, posse Regulares suscipere Ordines ante ætatem à Tridentino præscriptam, & hoc ex priuilegio Innocentij VIII. relato *in Compend. priuileg. Mend. verb. Ordines*, *&c. in Compend. Christoph. à cap. font. verb. dispensatio* §. 14. his verbis. Innoc. VIII. dispensauit cum toto Ordine Fratrum Minorum, quod postquam Fratres 23. annum attigerint (dum tamen sufficientes sint) possint promoueri ad Sacerdotium, & Missas celebrare, &c. non obstante iure, cæterisque in contrarium facientibus; imò idemmet Innocentius, vt refertur *eodem verb.* §. 15. concessit posteà, quod Generales, & Prouinciales possint dispensare cum Fratribus suis in 22. anno completo quoad sacerdotium suscipiendum,

Quoad hoc lege infra doctrinam Ref. 91. & signanter sup. hoc in to. 7. tr. 1 ref. 126, §. 1. prope finem, à vers. Sed an stante. & in alio § eius annot.

cipiendum, nec dum taxat in completo 22. anno, sed etiam inchoato. Ex priuilegio Conuentui Domus Carthusiæ sanctæ Trinitatis propè Ditionem Lingonensis anno 1391. die verò 19. Aprilis à Ioanne XXII. concesso, cuius origi nale asseruatur in dicta domo, & habetur *in Compen d. Priuileg. dicti Ordinis fol.* 13. his verbis. Vt omnes monachi, & clerici redditi dictæ domus vestræ, qui nunc sunt, & erunt pro tempore, 22. eorum ætatis annum attingentes, possint ad præsbyteratus ordinem promoueri, in ipsoque licitè ministrare defectu dictæ ætatis, ac statutis, & constitutionibus ipsius ordinis, & aliis in contrarium non obstantibus quibuscunque; voluitque idem Pontifex huiusmodi gratiam in suo robore perpetuo remanere. Atque hoc priuilegium expressè concessum est Fratribus Minimis per Iulium II. cum reuocatione iuris communis, Bulla, quæ incipit, incipit, *Dudum ad sacrum Ordinem Minorum*; his verbis; At quod Fratres Ordinis Minorum huiusmodi in 22. suæ ætatis anno tunc & pro tempore constituti ad Presbyteratus ordinem, aliàs tamen ritè se promoueri facere libere possent. Ex quibus manifeste patet Fratres Minores, qui etiam (in hoc vltimo priuilegio communicant) & consequenter alios, habere facultatem dispensandi super ætate constituta à iure ad Ordines Presbyteratus, Subdiaconatus, & Diaconatus suscipiendos. Confirmatur, quoniam ante Tridentinum Prælati poterant cum suis subditis dispensare, & facere vt assumerent Subdiaconatum in 18. Diaconatũ in 20. Presbyteratum in 22. completo, ac etiam in 21. inchoato; Ergo etiã nunc illa facultate vti possunt, cum illud priuilegium sit validum etiam post Tridentinum, vbi illud receptũ est. Ac sic tenet Emanuel Sa *verb. Relig.* n. 56. Christoph. *à cap font. proximè citatus.* Ac eidem sententiæ, vt aduertit Portel. *verb. Priuilegij cessatio num.* 64. subscribere debent Roder. Henriquez Sorbus, & alij, qui vt alibi notauimus existimant priuilegia Regularium expressè à Tridentino reuocata, valere in foro conscientiæ.

Sup. hoc infra in Ref. 86.87.88. & 94. §. vlt. & supra in Resol. præterita à §. difficultat. & signanter pro priuilegio contento in hoc § in Resol. 3. huius annot.

6. Asserit quartò, Quod possunt Regulares in vna, & eadem die sine temporibus à Iure statutis, siue extra illa Sacros Ordines maiores à quocumque Episcopo recipere. Ex priuilegio Alexandri: vt habetur *in Compen. Priuileg. Mendic. verb. Ordinis* §. 11. Concessit quod Prior Generalis Ordinis sancti Hieronymi, & singuli Priores eiusdem Ordinis præsentes, & futuri, possunt eligere quemcumque Episcopum Catholicum communionem Sedis Apostolicæ habentem, qui personas singulorum monasteriorum huiusmodi idoneas, ad omnes, etiam sacros, & Præsbyteratus Ordines, etiam extra tempora à Iure statuta, tribus diebus Dominicis, siue festiuis duplicibus successiue promouere poterit, Diœcesanorum licentia super hoc prius requisita.

Sup. doctrina contenta in hoc §. lege infra §. 1. Res. 58, & vide etiam eam per totam, & signanter in prædicto §. 1. ante medium à vers. Item Eugenius. & supra vide §. vlt. Res. 18. signanter in fine.

7. Asserit quintò, quod Regulares à quolibet Episcopo in propria, & aliena Diœcesi, & in suis propriis domibus Ordines recipere possunt sine licentia Episcopi Diœcesani, ac etiam ipso contradicente, & sine obligatione aliqua ordinando imponenda. Quod probatur ex declaratione Pij V. in Bulla, *Et si mendicantium*, in qua sic habetur. Ita quòd fratres huiusmodi, præfatos etiam sacros Ordines à quolibet Antistite gratiam, &c. Ordinarij loci licentia minime requisita in locis, seu domibus fratrum huiusmodi, aut alibi recipere possint. Quid clarius? Nec obstat huic veritati Bulla Leonis X. in Concil. Lateran. edita, quæ hoc Episcopis alienæ Diœcesis prohibet; quoniam vt superius diximus, hæc Bulla reuocata est, ac eam etiam reuocat proximè dictus Pius, vt tenet cum multis aliis Ioannes de la Cruz *de Statu Relig. lib.* 2. *capite* 3. *dubitat* 5. & hæc omnia docet Chassaing vbi supra.

8. Sed ego illa minimè admisi in variis locis meorum operum, & praxis Romanæ Curiæ est in contrarium, & consuetudo omnium Episcoporum, stante Concilio Tridentino, & Decretis S. Congregationis. Vide Marchinum *de Sacram. Ordinis tra.* 1. *part.* 5. *cap.* 2. *num.* 9. & 18. firmantem Priuilegia Regularium, adducta à Patre Bruno fuisse, & esse reuocata per Concilium Tridentinum, nec constare de renouatione & confirmatione; & Pius V. Gregor. XIII. Sixtus V. & Clem. VIII. peculiari constitutione aduersus malè promotos præcipiunt obseruari Tridentinum quoad ætatem & alia non obstantibus quibuscumque ordinationibus, & constitutionibus Apostolicis, quibus verbis reuocantur omnia priuilegia Tridentino obsistentia.

Non admisit in omnibus Res. & §§. præteritarum annotationum huius Res.

9. Nota etiam hic obiter, dictum Patrem Brunum *loco citato cap.* 3. *proposit.* 1. *cum sequ.* docere. Primò quod Abbates Benedictini possunt tonsuram, & quatuor Minores suis Monachis conferre.

10. Secundò, Quod Abbates Regulares prædicta facultate potiuntur in subditos nouitios, & sæculares, in quos iurisdictionem quasi Episcopalem habent, & in alius Regulares & Sæculares, sibi non subditos, dummodo Prælatorum eorundem accedat consensus.

Sup. hoc supra in Res. 81. §. Sed difficultas. & in aliis eius not.

11. Tertiò, Quod Abbates non benedicti possunt similiter ac benedicti suis subditis Regularibus, & Sæcularibus ac aliis etiam Sæcularibus, & Regularibus non subditis, Tonsuram, & quatuor Minores conferre.

Sup. hoc supra in Res. 79. & signanter in §. 2. 5. 6. & 7. eius annotatione, sed concludenter, & diffinitiuè in Resol. 80. Et pro contento in hoc §. 1. duplici genere. & duobus §§. seqq. ad litteram sup. in Res. 81. à §. 1. & seqq.

12. In duplici genere sunt Abbates, non benedicti; alij enim sunt Abbates non benedicti, quibus benedictionem Episcopus recusauit, alij autem, quibus non recusauit, nec benedicendi sunt. Quoad primum genus Abbatum, propositio probatur ex *cap.* 1. *de supp. neglig. Prælat.* in quo sic habetur, si Episcopus ter cum humilitate, & deuotione, sicut conuenit requisitus Abbatem benedicere renuerit, liceat Abbati proprios Monachos benedicere, & alia, quæ ad officium pertinent exercere: Sed ad illorum Officium spectat primam tonsuram, & quatuor Minores Ordines conferre; ergo illa omnia (licet recusata benedictione) possunt exercere. Nec potest dubitari, quin Papa hoc priuilegium possit concedere; quoniam hæc benedictio non imprimit characterem, neque est ex Christi institutione, vt necessaria reputetur ad hanc concessionem; sicut ergo Papa potest simplici Sacerdoti, absque præuia benedictione, committere potestatem conferendi confirmationem, sic & facultatem illos Ordines conferendi, sicut de facto illam commisit. Ac sic tenent citati Hostien. & Armill. Aurea; qui addunt dictos Abbates non posse conferre illos Ordines in Monasteriis nun alienis exemptis, quod ego crediderim; si Episcopus illorum superior non consentiat si autem consenserit, vel illos vocauerit, posse tunc temporis Ordines prædictos conferre; cum, vt supra probatum est, possit Episcopus subditis huiusmodi Ordines ministrare, nullique propterea fiat iniuria.

13. Quoad autem aliud genus Abbatum non benedictorum, neque benedicendorum, vt sunt Abbates triennales, non reperitur quidquam super hoc illis à iure communi concessum; sed tantum ex priuilegiis extra illud ius vagantibus. Et probatur propositio quoad illos ex concessione Eugenij Quarti 1437. facta Cisterciensi familiæ in Hispania, in qua vult, Vt Abbates triennales, licet eis munus benedictionis non impendatur, omnibus, & singulis honoribus, præeminentiis, priuilegiis, prærogatiuis, iuribus & insignibus Abbatialibus fungi possint. Et quamuis de hoc priuilegio, vtpotè terminis

nimis

nimis generalibus concesso, dubitari posset; nihilominus Iulius II. *privil.* 19. *num.* 7. omnem prorsus sustulit dubitationem, concedendo dictis Abbatibus Ordinis Cisterciensis illam potestatem *his verbis*; Nec non Novitios, & alios quoscunque dicti Monasterij subditos, prout poterant præfati perpetuo Abbates clericali charactere insigniendi. Vbi Suar. *proximè citatus num.* 25. per Clericalem characterem intelligit quatuor minores vltra tonsuram, & ita Praxis habet etiam apud Fratres Congregat. Fulienſ. eiusdem Ordinis Cisterciensis, quam etiam facultatem concessit idem Iulius Congregationi Meleritanæ referente Compendio privilegiorum illius Congregationis, *privil.* 13. *fol.* 10. Et Eugenius IV. Congregationi S. Iustinæ, vt habetur in Compend. privil. Montis Oleti *privil.* 50. *&* 51. & à Leone X. Camaldulensibus eamdem etiam facultatem factam notat Marcell. à S. Bened. *in Compend. privil. Fuliens. verb. Abbas num.* 2. Et denique Clemen. VIII. privilegia Camaldulensium confirmando declarauit, & de nouo concessit eorundem Abbatibus, etiam non benedictis, & Prioribus similiter quod possint Ordines Minores conferre suis subditis Regularibus. Sub datæ die 3. Augusti 1594. Sic Archan. Roman. *de privileg. verb. Abbas.*

14. Et denique id etiam declarauit Sacra Congreg. Tridentini, referente Barbosa *in Collectan. verb. Ordo*, die 16. Febr. 1610. affirmatque de iure id posse, licet non sint benedicti, sed tantum triennales. Sic etiam tenet Tamburin. *de iure Abbat. quæst.* 3. Et idem resolutum fuisse 1619. refert Archan. Rom. *de privil. lib. verb. Ordines.* Et quamuis ferè hæ omnes concessiones non loquantur, nisi de subditis, attamen à Doctoribus extenduntur ad non subditos cum circumstantiis in præcedentibus appositis; Ratio est, quoniam si Prælati huiusmodi privilegiis, prærogatiuis, &c. sicut benedicti gaudent, & benedicti hoc iure potiantur, sine dubio hi etiam illo

Sup. hoc in §1. Res. not. seq. & in alio §. eius primæ annot. gaudebunt.

15. Quartò, Quod videtur satis probabile, quod Abbates benedicti, qui participant in omnibus privilegiis cum Abbate Cisterciensi, & quatuor Abbatibus principalibus eiusdem Ordinis, possunt conferre Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines, iis, quibus possunt Tonsuram, & Minores conferre.

Sup. contento in hoc & duobus §§. seqq. ad literam supra in Res. 82. à §. 2. & seqq. 16. Quod Abbas Cisterciensis, & quatuor primi Abbates illius Ordinis sint hoc privilegio decorati, ostendit vsus, & concessio Innoc. VIII. Bulla, quæ incipit, Exposcit tuæ deuotionis, in qua hæc verba ad dictos Abbates directa habentur; At ne Monachi dicti Ordinis pro suscipiendis Diaconatus, & Subdiaconatus Ordinibus extra Claustrum hinc inde discurrere cogantur, tibi, & successoribus tuis, vt quibuscumque dicti Ordinis Monachis, aliis verò quatuor Abbatibus præfatis, ac eorum successoribus, vt suorum Monasteriorum prædictorum Religiosis, quos ad id idoneos repereritis, Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines huiusmodi, aliàs ritè conferre liberè, & licitè possitis, auctoritate Apost. & ex certa scientia tenore præsentium de speciali dono gratiæ indulgemus. Quibus constat hanc facultatem expresse illis impartiri.

17. Obiicies. Trident. *sess.* 13. *cap.* 10. dictis Abbatibus solum dat facultatem conferendi Tonsuram, & Quatuor Minores, *& cap.* 12. vult vt Episcopus examinet Regulares præsentatos ad sacros Ordines suscipiendos ad probandum si digni sunt, cum clausula reuocatoria privil. Regularium. Respondetur, quòd in locis, in quibus Trident. non est receptum nulla est super hoc difficultas, vt de Gallia affirmat Tambur. *tom.* 2. *de iure Abbat. disp.* 2. *quæst.* 5. vbi approbat vsum illius privilegij in dictis Abbatibus, ex eo quod illorum Abbatiæ in Gallia sunt sitæ, licet existiment hoc privilegium per Tridentinum esse reuocatum. Vbi verò Tridentinum viget, dubium oritur si clausula illius Concilij reuocet hoc privilegium: Probauimus autem in 1. *tract.* hanc clausulam non sufficere, quod etiam in hac speciali materia censet Nauarr. *cons.* 13. *de privil.* cùm asserit: Illam clausulam non esse ita expressam, quin illius coniecturæ dissolui possint; ac proinde, cùm sit dubium de reuocatione illius privilegij, stat privilegium in suo robore, vt alibi diximus, & probauimus dicto tract. Denique post Tridentinum illud privilegium fuit confirmatum, vt inferiùs dicetur, quod videtur omne dubium prorsus tollere, ac propterea asserendum posse dictos Abbates illo vti, non solùm erga Regulares, & sæculares subditos; sed etiam erga non subditos, sicut de Minoribus Ordinibus superius ostendimus, cùm sit in vtrisque par ratio.

18. Quibus sic stantibus, insuper probatur propositio; quoniam vt alibi probauimus, privilegia communicantium cum illo ordine confirmata sunt; ergo sunt in suo firmo robore; ergo Abbates communicantes possunt illa facultate vti. Ac sic tenet Ioannes de la Cruz *de statu Relig. cap.* 8. *dub.* 1. *conclus.* 1. *sub finem*; & alij, qui, vt videbimus infra, sustinent in reliquis præfatæ Bullæ, *Exposcit*, participare: Cur enim potius in vno, quàm in alio participent: Non potest assignari ratio sufficiens. Imò cùm sit eadem ratio in his, ac in illis, debent in omnibus privilegiis participare, & non ab huius communicatione excludi. Nec dicas hoc privilegium concessum fuisse ob specialem notam Abbatum, aut Abbatiarum huiusmodi, quæ non reperitur in cæteris; Nam respondetur illam notam in eisdem reperiri, vt videre est in motiuo, quo Innocentius ad illud concedendum impulsus fuit, quod constat partim ex verbis privilegij superius insertis, partim ex iis, quæ in principio Bullæ in qua emanauit, continentur, talia sunt. Exposcit tuæ deuotionis sinceritas, & Religionis promeretur honestas, vt tam te, &c. Et quamuis hæc nota in illis non inueniretur, valeret pro eisdem Abbatibus, cum æque principaliter in hoc privilegio, sicut in aliis communicent: verum cùm vsus illius facultatis non vigeat in proximè dictis Abbatibus, non audeo hoc privilegium illis absolutè concedere, licet non habeam pro contraria sententia rationem, qua ei assentiri cogar; quo circa meum iudicium doctiorum iudicio submitto. Hæc omnia P. Bruno vbi supra.

Sed aduersus supradicta extat Decretum Sacræ Congregationis Concilij auditis Regularibus, quod ego apposui per extensum *in part.* 7. *tract.* 11. *res.* 42. Quæ his est supra Res. 80.
facto verbo cum Sanctissimo. Et ideò hodie nimis temerarium esset sententiam Bruni defendere.

RESOL. LXXXVI.

An Regulares possint ordinari ab Episcopis extra tempora à iure statuta? Ex part. 3. tractat. 2. Resol. 31.

Pro omni contento in hac Res. supra in Res. 84. iteè à §. Difficultas. & in Res. 85. §. Asserit quarto. & infra in duabus Res. seqq. & in Res. 94. §. vlt. & in to. 7. tr. 1. Res. 559. §. 2.

§. 1. ALiqui respondent negatiuè, quia Gregor. XIII. qui concessit hoc privilegium Patribus Societatis Iesu, vetat expressè, vt aliæ Religiones possint in tali privilegio participare, etiamsi habeant participationem privilegiorum dictæ Societatis. Et ita docet Peirinus *in privileg. Minimor. tom.* 1. *constit.* 2. *Sixti IV.* §. 11. *num.* 39. Suarez *de legibus, lib.* 8. *cap.* 17. *num.* 8. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 1. *q.* 38. *art.* 4. Vasquez *in* 3. *part. to.* 3. *disp.* 246. *c.* 5. *n.* 50.

2. Sed

2. Sed contrariam sententiam probabilem esse existimo, & tutam in praxi; sicut aliqui Episcopi cum nostris obseruarunt, & ideo illam docet Portel, qui etiam testatur de praxi *in dubiis Regul. ver. Ordines sacram. n. 4.* Villalobos *in summ. to. 1. tr. 11. difficul. 12. n. 8. & diffic. 13. n. 6.* Io. de la Cruz *de statu Relig. lib. 2. cap. 8. dub. 1.* Homobonus *de exam. Eccl. to. 1. tr. 2. c. 1. quæst. 3.* Moneta *de commut. vlt. volunt. cap. 10. num. 188.* Barbosa *de potest. Episcopi, part. 2. alleg. 17. n. 7.* Emanuel Rodriquez *in qq. Regul. to. 3. quæst. 23. art. 5. & tom. 1. quæst. 55. art. 17.* & hoc non solùm per priuilegium supradictum, concessum Societati, non obstante illa prohibitione: quia alij Pontifices successores Gregorij concesserunt priuilegia Societatis, nostræ Religioni, & aliis, sine vlla limitatione, vt tenent Doctores citati, sed etiam per priuilegium Clement. VIII. concessum die 23. Nouembr. 1596. Patribus Congregationis S. Ioannis Euangelistæ in Portugallia; quod testatur vidisse Portel in compendio illius Religionis, & per priuilegia Alexandri VI. Eugenij IV. concessa Religionibus D. Hieronymi, & Benedicti; quæ reuocata minimè esse tenet à Concilio Tridentino, & probat ex Rodriquez Villalobos *loco citato*; & ideo, vt dixi, possunt Episcopi sine vllo scrupulo ordinare Regulares extra tempora. Vide etiam Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 10. cap. 8. num. 2.*

Sup. hoc in Ref. 1. not. præteritæ à prædicto §. & signanter à §. clau-dam. & in-fra in Ref. sequ. & in aliis §§. & vers. eius primus not.

RESOL. LXXXVII.

An Ordines Regularium habentes priuilegium, vt possint ordinare Regulares extra tempora, possint eo vti, vbi Concilium Tridentinum receptum est?

Et an vero pertineat ad Episcopum, vel ad Superiores Regularium dispensare in interstitiis? Ex par. 5. tra. 13. & Misc. 1. Ref. 57.

Sup. hoc supra in Ref. 84. §. Clandam. & in fine Ref. 86. & infra eo Ref. 94. lege §. vlt. & Ref. & §§. eius not. & in 10. 7. tr. 1. ea lata doctrina Ref. 255. §. vlt. ante medium, à vers. quale est priuilegiú.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet doctus & amicissimus P. Magister Lezzana *in sum. quæst. Regul. cap. 14. num. 19.* vbi sic ait. Regulares non possunt modò post Concil. Trident. extra tempora ordinari. Ratio est, quia licèt de hoc varia fuerint priuilegia Religionibus concessa, vt patet *compend. priuileg. ver. Ordines sacri.* Concilium tamen Tridentinum *sess. 23. cap. 8.* id prohibet fieri, & consonant constitutiones Pij II. & Sixti V. & praxis Ecclesiæ, maximè, quia ipsum Concilium *sess. 25. cap. 22.* præcipit omnia & singula in suis decretis contenta obseruari à Regularibus, non obstantibus quibuscomque priuilegiis, &c. Sic ille. In Tridentino autem sic decernitur. Hæc omnia, & singula in superioribus decretis contenta obseruari sancta Synodus præcipit in omnibus Cœnobiis, ac Monasteriis, Collegiis, ac Domibus quorumcumque Monachorum, ac Regularium, &c. non obstantibus eorum omnium, ac singulorum priuilegiis sub quibuscumque formulis verborum conceptis, &c.

2. Verùm probabilius est, quòd vti possint suo priuilegio, & quod generalis illa derogatio sit applicanda locis Concilij, in quibus derogatur priuilegiis Religiosorum, non verò se extendat ad omnia decreta, quæ etiam sine derogatione priuilegiorum sint edita. hoc sensu sancta Synodus vult omnia supradicta decreta seruari etiam cum derogatione priuilegiorum, quando ea in aliquo decreto est apposita, quasi illa generalis derogatio sit apposita ad maiorem inculcationem particularium, non verò respiciat ea decreta, in quibus non fuit derogatum priuilegiis. Et ita docet Ioan. Præpositus *in 3. part quæst. vnic. de sacram. Ordinis, dub. 15. num. 156,* & ideo *in compend. nostrorum priuileg. verb. Dispensatio. §. 11.* sic habetur. Cum licentia & dispensatione admodũ R. P. Generalis possont Nostri suscipere Ordines etiam sacros, & etiã Presbyteratus extra tẽpora à iure statuta, tribus tamen diebus Dominicis, vel aliis festiuis etiã continuis à quocumque Antistite, non obstante Concil. Trid. decreto. Gregor. XIII. Societat. Iesu, quod incipit, *Pium, & vtile*, &c, sub die 22. Septembr. 1582. Pontificatus sui anno 11. quódque refert Emanuel Rodriquez *in sua collectione priuilegiorum Bulla 25.* sub Greg. XIII. & in Bullario Romano etiam refertur, *tom. 2. Bulla 77. fol. 460.* quæ incipit, *Pium, & vtile*, &c. Et licèt in hoc priuilegio adsit clausula prohibitiua communicationis, & participationis, *nobis non obstat*, vt obseruat Peregr. *in scholio*, quin vti possimus dicto priuilegio, vt clarè patet ex priuilegio Greg. XIV. apud dictum compendium in introductione §. 7. & ita docent etiam Doctores, quos ego adduxi *in 3. part. tract. 2. resol. 31.* & me citato nouissimè hanc sententiam docet Cœlestinus *in compend. Theolog. moral. tract. 8. cap. 4. quæst. 4.* quicquid in contrarium asserat Lezzana *vbi supra*, vnde plures ex Nostris vigore supradictorum priuilegiorum fuerunt à multis Episcopis ad Ordines extra tempora admissi, & in casu contingenti vltra præsentem resolutionem, nedeseras videre supradictam *resol. 31. part. 3. tract. 4.*

Quæ hic est Ref. antecedens, & in aliis eius primæ & secundæ annot.

An verò pertineat ad Superiores Regularium dispensare in interstitiis, diximus *in 3. part. tract. 2. resol. 32. & in 4. p. tract. 4. resol. 209.* Nunc verò addam pro sententia affirmatiua Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 54. num. 8.* & Cœlestinum *in compend. Theolog. moral. tract. 8. cap. 4. quæs. 4.* & pro negatiua sententia Lezzanam *vbi suprà num. 15.*

Ref. 1. in hoc tractatu citata hic est infra Ref. 89. & in aliis eius primæ annot. Secunda vero est infra Ref. 91. §. Nota.

RESOL. LXXXVIII.

An Regulares possint dispensare cum suis subditis quoad interstitia, & vt ordinentur extra tempora?

Et an priuilegia Regularium quoad facultatem suscipiendi duplicem ordinem sacrum eodem die, & ab Episcopo in aliena Diœcesi absque licentia proprij, sint reuocata à Concilio Tridentino?

Et an quando alicui priuilegium conceditur, vt extra tempora in tribus Dominicis, vel diebus festiuis ordinetur, quin additum fuerit Duplicibus, *vel* Semiduplicibos, *intelligi debeant de festis diebus, qui à clero, & populo sub obligatione præcepti celebrantur?*

Et an priuilegia Regularium reuocata à Concilio Trid. intelligantur etiam reuocata in foro conscientiæ, ita vt Regulares vti illis non possint? Ex part. 9. tract. 8. & Misc. 3. Ref. 28.

§. 1. ALibi contra Vasquez, & alios, excommonicatione priuilegij Societatis, affirmatiuam sententiam probabiliter docui, quam nouissimè, tãquam probabilem etiam admittit P. Castrus Palaus, non ex meo principio, sed ex alia ratione: & ideò apponam hic eius verba, quæ nimis grata Regularibos, & plausibilia erunt: sic itaque asserit *to. 4. tr. 27. disp. vnic. punct. 13. n. 13.* [Satis probabile existimo, quod tradit Rodriquez, sibi contrarius, *tom. 3. qq. Regul quæst. 23. art. 5.* Villalobos *tract. 11. de ordine, diffic. 12. in fine, & diffic. 13. num. 6.* nempe, Prælatos Religionum vti posse facultatibus in hac parte ante Tridentinum concessis; neque per Tridentinum esse derogatas. Etenim, Alexander VI. concessit, quòd prior Generalis Ordinis S. Hieronymi, & singuli Priores eiusdem Ordinis præsentes, & futuri possent eligere quencumqoe Episcopum Catholicum, communionem Sedis Apostolicæ habentem: qui

Alibi pro interstitiis in duabus Ref. seqq. & in aliis earum primarum annotationú. Pro ordinatione vero extra tempora supra in Ref. 86. & in aliis eius primæ annot.

Sup. hoc & seq. priuilegio supra in Ref. 85. lege §. Asserit.

quarto, & §. Asserit quinto. & lege infra in hoc ipsomet §. Locũ Cõcilij, à vers. De facultate autem. & vide supra ex Res. 18. §. vlt. signanter in fine.

qui personas singulorum Monasteriorum huiusmodi ad id idoneas ad omnes etiam sacros & Presbyteratus Ordines, etiam extra tempora à Iure statuta, tribus diebus Dominicis, siue festiuis duplicibus successiuè promouere possit, Diœcesanorum licentia super hoc requisita. Sic refertur in Compend. Mendicant. *tit. Ordines sacri*, §. *fin.* Item, Eugenius IV. concessit, vt singuli Monachi præsentes, & futuri S. Benedicti ad id idonei, quos Prior sui Monasterij ad hoc elegerit, siue nominauerit, semel duntaxat anno quolibet, omnes etiam sacros Ordines, vna, & eadem die, etiam extra tempora à Iure statuta, à quibusvis Catholicis Antistitibus gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ habentibus (cuiusvis super hoc licentia minimè requisita) suscipere, dictique Antistites eisdem Monachis Ordines huiusmodi conferre possint. Sic habetur in dicto Compendio Mendicantium, *tit. Ordines Sacri* §. 8. quibus priuilegiis fruuntur Religiones Mendicantes, & aliæ, quæ in priuilegiis Religionum communicant. Hæc ergo priuilegia, quoad facultatem concedendi extra tempora, & dispensandi in interstitiis, affirmãt Rodriq. & Villalob. *suprà*, non esse à Concilio derogata; benè tamen quoad facultatem suscipiẽdi duplicem Ordinem sacrum eodem die, & ab Episcopo in aliena Diœcesi absque licentia proprij. Etenim de hac facultate suscipiẽdi duplicem Ordinem sacrum, eodem die, inquit Concil. Trid. *sess.* 23. *c.* 13. *de reform. in fine.* [Duo Sacri Ordines eodem die, etiam Regularibus, non cõferantur, priuilegiis, ac indultis quibusvis concessis non obstantibus.] de facultate autem se promouendi ab alieno Episcopo, inquit Tridentinum *cap.* 8. [Quòd si quis ab alio, quàm à proprio Episcopo promoueri petat, nullatenus id ei, etiam cuiusvis generalis, aut specialis rescripti, vel priuilegij prætextu, etiam statutis temporibus permittatur.] Et *sess.* 1. *de reform. c.* 5. ait: [Nulli Episcopo liceat cuiusvis priuilegij prætextu, pontificalia in alterius Diœcesi exercere, nisi de Ordinarij expressa licentia,] & in personas eidem Ordinario subiectas, seu habentes à suo Ordinario dimissorias, vt benè explicuit Rodriq. *tom.* 3. *qq. Reg. q.* 24. *art.* 2. Cùm ergo de facultate Religiosis facta concedendi extra tempora, dispensandique in interstitiis, nulla adsit à Concilio derogatio, dicendum est in suo robore persistere.

Sup. his in Resol. & §§. annot. prætermitta.

Sup. hoc lege supra in hoc §. priuilegia posita à vers. Etenim. & §§. eius annot. quæ est prima post prætermitam.

2. Neque verùm est, per clausulam illam generalem derogatoriam appositam *sess.* 25. *c.* 22. *de Regul.* derogata esse omnia priuilegia Regularibus concessa, aduersa Tridentini statutis: nam illa derogatio, vtpote odiosa, non ad omnia contenta, & disposita in Trid. sed ad contenta, & disposita in illa Trident. sessione extendi debet: neque est vllum fundamentum, ratione cuius debeat extendi ad omnia in Trident. contenta. Nam, si Tridentinum vellet omnia priuilegia Regularium aduersa Trident. Decretis derogare, in vltimo Decreto *sess.* 25. *de reform.* prædictam derogationem constitueret: quod tamen non præstitit. Igitur nulla alia priuilegia, quàm aduersa Decretis *illius sess.* 25. illa clausula derogantur; ac proinde priuilegium concedendi extra tempora, & dispensandi in interstitiis ab Alexandro, & Eugenio concessum, firmum persistit. Neque ex eo, quòd Greg. XIII. & Xystus V. confirmauerint Religionum priuilegia, quæ Tridentini aduersa non erant, infertur, derogasse aduersa; sed solùm infertur uoluisse ea confirmare, & locum opinionibus relinquere, an essent reuocata. Minùs obstat Motus proprius Xysti V. qui, vt *superius* dictum est, fertur contra male promotos, quia tales censeri non debent promoti ex Sedis Apostolicæ priuilegiis. Item, ille Motus reuocatus est, & ad terminos Iuris communis redactus. Neque denique obstat prohibitio facta à Gregorio XIII. ne alij Religiosi aliorum Ordinum communicationem in dicto priuilegio suscipiendi Ordines extra tempora, & non reseruatis interstitiis, communicarent: nam hæc prohibitio solùm infert, non posse priuilegio vti Religiosos aliorum Ordinum via communicationis; non tamen impedit, quin eo vti possint, si aliunde est illis concessum; vti concessum est ab Alexandro VI. & Eugenio IV. Neque prædicta prohibitio tollit, quin alij Pontifices successores eam communicationem facere possint, vti fecit Greg. XIV. sicuti probat Rodriq. *tom.* 1. *qq. Regul. q.* 55. *art.* 17. Adde, esto, per Tridentinum reuocata essent priuilegia Alexandri VI. & Eugenij IV. at Clementis VIII. speciali concessione innouata esse censentur, teste Rodriquez *dict. tom.* 3. *qq. Regul. q.* 25. *art.* 5. *in fine*, & Villalob. *tract.* 1 *de Ordine, diffic.* 12. *in fine, & diffic.* 13. *n.* 6. & approbat Barbos. *in Remissionib. Conc. sess.* 23 *c.* 8. Affirmantque Rodriq. & Villalob. non solùm in tribus Dominicis, sed etiam in tribus diebus festiuis duplicibus, vel semiduplicibus promoueri Religiosum posse ob concessionem Alexand. VI. & declarationem Clement. VIII. Quod credo probabiliter sustineri posse, tametsi verius censeam, quoties alicui priuilegium absolutè conceditur, vt extra tẽpora in tribus Dominicis, vel diebus festiuis ordinetur, quin additum fuerit, *duplicib. vel semiduplicibus*; intelligi debere de festiuis diebus, qui à Clero, & populo sub obligatione præcepti celebrantur: quia, vt dixi, dies hi secundum communẽ hominũ acceptionẽ festiui nuncupãtur, non illi, quos Clerus officio duplici, vel semiduplici honorant. Et hæc omnia docet Palaus *vbi supra*, quæ quidem secundùm eius mentem dicta esse volo, & ideò illa aliis indicanda relinquo.

Sup. his seqq. priuilegia infra in § vlt Res. 94. & in aliquibus Res. eius not. & supra in Res. 84. §. Claudam.

Sup. hoc infra in Resol. 95. §. Sed his. ad medium. à vers. Rogabis. sed lege eam per totam, & §. eius primæ not. & supra in Res. 84. §. Sed aa.

3. Qui etiam sciant, hanc sententiam, præter citatos Doctores, docere Patr. Leandrum à Murcia *in Regul. S. Francisci, c.* 6. *q.* 19. *n.* 1. vbi sic ait: [Quando el Papa confirmando los priuilegios dize: *Dummodo non sint contra Concilium Tridentinum*, no es su mente reuocar todos los priuilegios contrarios al Concilio Tridentino, en qualquiera manera, sino solamente aquellos, que de tal manera le son contrarios, que en propios terminos, y expressamente son reuocados del, como de hecho los reuoca en particulares lugares, porque si en propios terminos, y directamente no fueren reuocados del Tridentino, aunque por otro camino se le oppõgan, no estan reuocados, y por la misma razon son cõfirmados del Papa, aunque en la confirmacion ponga la dicha clausula. Esta conclusion es de Manuel Rodriquez *en el tom.* 1. *quæst.* 8. *art.* 6. el qual dize, que assi fue respondido de los Doctores de la Vniuersidad de Salamanca, consultados en este caso; y pone este exemplo Rodriguez: ordenarse extra tempora, es contra el Tridentino *en la session* 23. *en el cap.* 8. però con todo esso, porque el Concilio no reuoca los priuilegios, que los Regulares tienen encõtrario, los dichos priuilegios quedan enteros, y en su fuerça, y vigor, aunque son contrarios al Concilion, porque alli en quãto à esto no estan derogados, però porque el mismo Tridentino, *en la misma sess. en el cap.* 12. expressamente deroga los priuilegios de los Regulares, por los quales podian recibir Ordenes sacros antes de la edad, que alli señala el Concilio, por esta causa estos priuilegios alli derogados, en quanto à la anticipacion de la edad, non son licitos à los Regulares: y assi se han de entender los demas priuilegios contrarios al Concilio Tridentino: y la dicha clausula: *Dummodò non sint contraria Concilio.* se ha de explicar, añadiendole, *& non sint ab ipso reuocata, secùs si sint reuocata.*] Ita ille, qui posteà diligenter enumerat omnia priuilegia à Tridentino Regularibus reuocata; & posteà inquit, an dicta priuilegia reuocata à Concilio, intelligantur reuocata etiam in foro conscientiæ, ita vt Regulares vti illis non possint: & cum Rodriquez, Henriquez, Sorbo, & aliis, negatiuam sententiam probabilẽ putat:

Sup. hoc in tom. 7. tr. 1. Res. 126. & lege §§. eius primæ annot. & si placet etiam secundam.

tat: sed contrarium communiter docent Doctores. Vide Portel. *in dub. Regular. verb. Priuilegij cessatio per non vsum, n. 64.* & alios. Nota tamen, quod post hæc scripta inueni Peyrinum *de Prelato, q. 3. cap. 7. num. 11.* docere, dictum priuilegium concessum à Gregorio XIII. Societati IESV, fuisse postea derogatum à Sixto V. vnde hodie neque Patres Societatis posse vti dicto priuilegio; sed de ipsis, & de omnibus aliis Regularibus contrarium docet, me citato, Gauantus *in addit. Man. Episcop. verb. Ordo in genere, num. 8.* Et ego scio in societate dictum priuilegium hodie extare in viridi obseruantia, & in nostra sententia hodie illo vti possunt alij regulares.

RESOL. LXXXIX.

An dispensatio interstitiorum pertineat ad Episcopum, etiam respectu Religiosorum?

Et adnertitur, quod iuxta Bullam Greg. XIII. Generales Societatis Iesu possunt & ab illis delegatis, dispensare cum suis subditis in interstitiis.

Et notatur suscipientes Ordines non seruatis interstitiis nullam incurrere censuram, vel irregularitatem. Ex p. 3. tr. 2. Ref. 32.

Sup. contentoin hoc §. 1. & seq. inf. in Resol. 90. §. 1. & 2. & in Resol. 92. §. Nota etiam. per tot. & supra in Ref. 87. §. vlt. & in Ref. 88.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Bonacina *de sacram. disput. 8. quæst. vnic. punct. 6. n. 34.* qui citat Riccium, Barbosam, & Quarantam, idem etiam docet Ledesma *in summ. tom. 1. de sacrament. Ordin. cap. 8. concl. 11. in fine.*

2. Sed non desunt Doctores contrariam sententiam docentes ex Bolla Gregor. XIII. concessa Societati IESV. Et ita docet Villalobos *in summ. tom. 1. tract. 11. diff. 22. num. 8.* & Ioannes de la Cruz *in direct. conscient. part. 2. de sacram. Ord. dub. 5. concl. 2.* vbi sic ait: Iuxta Bullam Gregor. XIII. pro Societate Generales Ordinum, & ab istis delegati possunt cum suis subditis dispensare in interstitiis. Et hanc sententiam etiam probabilem vocat Ledesma *vbi supra.*

Sup. hoc inf. in Ref. 92. §. vlt. & in 10. §. 11. 3. Ref. 45.

3. Notandum est etiã hîc contra Henriquez *lib. 6. cap. 50. num. 1. in gloss. lit. Q.* suscipientes Ordines non seruatis interstitiis, nullam incurrere censuram, vel irregularitatem, quia nulla talis censura in iure inuenitur expressa: & ita docent Riccius *in collect. decision. part. 3. collect. 176.* Zerola *in praxi part. 2. verb. Ordo, num. 8.* Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 11. diffic. 12. num. 2.* & alij.

RESOL. XC.

An pro Episcopis in dispensatione interstitiorum cum Regularibus sufficiat sola attestatio Superiorum?

Et an Regulares possint ordinari non seruatis temporum interstitiis?

Et an ex priuilegio Clem. VIII. concesso Patribus Congregationis S. Ioannis Euangelistæ in Portugallia, possint Regulares ordinari extra tempora, & per quemcumque Episcopum tribus Dominicis, vel Festis continuis, vel interpolatis, non seruatis interstitiis à Concilio Tridentino designatis? Ex p. 3. tr. 2. Ref. 112.

Sup. contento in hoc, & seq. §. in Ref. præcenita. §. 1. & 2. & inf. in Ref. 92. §. Nota etiam. per totum, & pro parte supra in Ref. 87. §. vlt. & in Ref. 88.

§. 1. AFfirmatiuè respondeo, & sic declarauit sacra Cardinalium Congregatio sub his verbis: Non posse dispensare super interstitiis Regularium ordinandorum, sed id pertinet ad Episcopum ordinantem, qui tamen quoad causam dispensationis iudicium suum formare debet ex attestatione Superiorum Regularium, & hanc declarationem Cardinalium inuenies apud Peyrinum *in priuil. Minim. tom. 1. constit. 2. Sixti IV. §. 11. n. 35.*

2. Non desinam tamen hîc adnotare, quod Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 11. diffic. 12. num. 8.* refert quoddam priuilegium concessum Societati IESV, cuius etiam meminit Emanuel Rodriquez *in qq. Regul. tom. 2. q. 13. art. 5.* nempe vt possint Religiosi promoueri ad sacros Ordines, etiam Presbyteratus, absque vlla functione in ipsis Ordinibus, aut obseruatione interstitiorum. Quo priuilegio frui possunt aliæ Religiones communicantes, non obstante prohibitione communicationis huius gratiæ expressè facta à Gregor. XIII. in dicta constitut. vt probat Emanuel Rodriq. *art. 6. circa fin.* quem sequitur nouissimè Hieronymus Rodriquez *in compend. qq. Regul. resol. 106. num. 20.* & licet Villalobos *vbi supra*, sentiat debere in hoc Religiosos se conformare consuetudini propter constitutiones Pontificum contra malè promotos, quod tutios, & consultius videtur, licitum tamen & tutum erit, ait Hieronymus Rodriq. *vbi supra*, vti dicto priuilegio, quod non est reuocatum, sed potiùs confirmatum, vt latè probat Emanuel Rodriquez *loco citato.*

3. Adde quod Laurentius Portel *in dub. Regular. verb. Ordines sacri, num. 4.* testatur se vidisse in Compendio Religionis Patrum Congregationis S. Ioannis Euangelistæ in Portugallia priuilegium Clementis VIII. concessum dictis Patribus die 23. Nouembris 1596. vt possint ordinari extra tempora, & per quemcumque Episcopum tribus Dominicis, vel festis continuis, vel interpolatis, non seruatis interstitiis à Concilio Tridentino designatis, quæ ait Portel *loco citato*, est amplissima, & magna concessio pro hac materia, & ideo illam mente teneant Regulares, & Domini Episcopi.

Sup. hoc priuilegio, & aliis infra in ref. 94. § vlt. & in aliquibus aliis eius annot.

RESOL. XCI.

An constitutio Pij II. circa susceptionem Ordinum ante tempus, vel sine dimissoriis, & licentiis necessariis, comprehendat Regulares? Ex part. 8. tract. 7. & Misc. Ref. 59.

§. 1. NOn incurrere Regulares in pœnas dictæ Bullæ, putat nouissimè Santorus *in comm. ad constit. Minor. cap. 2. stat. 57. concl. 3.* vbi sic ait: Probabilis est sententia, quod in Extrauag. Pij II. non includantur Regulares, contra quod sentiunt Mirand. *cit. art. 6. concl. vnic.* Barbosa *de potest. Episcop. alleg. 16. num. 14.* Rodriq. *tom. 3. q. 24. art. 8.* Rodriquez alter *resol. 106. n. 10.* Marchinus *tract. 1. part. 5. num. 6.* Quaranta *verb. Ordo, pag. 376. § quibus sic specialiter.* qui citat Mandosium, dicitque esse rem indubitatam. Portel *verb. Ordines sacri, n. 13.* Ratio est, quia in ea non fit mentio de Regularibus, & in odiosis nomine Clerici non veniunt Monachi, vel Regulares, vt latè idem Miranda in oppositum adducit.

Quoad hoc sup. lege ex Ref. 85. dictinã §. Afferit tertiò. & vide etiã aliam Ref. §. & vers. eius not.

2. Nec eorum responsio perimit, quod etiam Regulares sunt Clerici, & materia Ordinum est communis; quia si hoc valeret, in multis comprehenderentur Regulares, in quibus ex allato principio non comprehenduntur. Nec etiam valet aliorum responsio, quod Sixtus V. confirmando Bullam Pij II. illam expressè ad Regulares extendit; quia, vt dictum est, fuit reuocata in omnibus, & redacta ad terminos iuris, & Bullæ Pij II. in quibus non fit mentio de Regularibus, & ita cessauit extensio, sicuti & censuræ, vnde Clem. VIII. illam reuocans ait, supradictas literas ad terminos sacrorum Canonum, ac constitutionis fel. mem. Pij Pap. II. & ad dispositionem decretorum S. Concilij Trident. restringimus, & reducimus. Nec non censuras, & pœnas in iisdem Sixti literis contra quoscumque, &c. moderamus, & abolemus.

Hucusque

Hucusque P. Santorus: sed stante praxi S. Pœnitentiariæ non recederem ab affirmatiua sententia, quam etiam communiter tenet Doctores.

RESOL. XCII.

Quæ causa sit sufficiens, vt Episcopus possit dispensare in interstitiis Ordinum Presbyteratus?

Et notatur, quod recipiens Ordines non seruatis temporum interstitiis absque dispensatione, non incidit in suspensionem, neque in irregularitatem, neque Episcopus illum ordinans?

Et obseruatur facultatem remittendi interstitia concessam Episcopo ex causis transire in capitulum, seu eius Vicarium Sede Vacante, quando tamen ex Decretis Concilij potest concedere licentiam ordinandi?

Et docetur solos Generales Societatis Iesu, & ab ipsis deputatos posse ex Bulla Greg. XIII. dispensare cum suis subditis Regularibus in interstitiis?

Et an cæteri Superiores Regulares possint quemadmodum Episcopi sess. 23. Trid. cap. 11. & 13. dispensare super temporum interstitiis cum suis subditis? Ex part. 4. tr. 4. & Misc. Res. 209.

Sup. hoc in Res. seq. & in Resol. 1. post seq. à §. 2.

§. 1. Concilium Tridentinum *sess. 23. cap. 11. &* 13. vt Episcopus dispenset in interstitiis, requirit vtilitatem, vel necessitatem Ecclesiæ, quæ quando adsit, vel non, remittit Episcopo indicandum: sed Doctores vtplurimum non explicant in particulari, quando Ecclesiæ vtilitas, vel necessitas postulat, vt quis ordinetur non seruatis temporum interstitiis, vt dispensari possint Episcopi: qui quidem hoc in casibus contingentibus scire cupiunt, & ideo quia casus est quotidianus, ponam hic verba P. Gasparis Hurtadi *de Sacram. tract. de Ordine, difficult.* 23. sic asserentis: Iudicio Episcopi relinquitur, vt in interstitiis dispenset, prout necessitas, vel vtilitas Ecclesiæ postulauerit, quæ verè postulat, vt ordinetur, qui habet beneficium: aut Capellaniam cum obligatione celebrandi Sacrum, & etiam (vt Congregatio Cardinalium declarauit) vt ordinetur qui in literis, aut in virtute magnos fecit profectus: quia is ordinatus erit vtilis Ecclesiæ. Ita ille. Vide etiam Hieronymum Rodriquez *in compend. qq. regul. resolut.* 106. *n.* 23. & Barbosam *in collect. DD. super Concil. Trident. sess.* 23. *cap.* 14. *num.* 2. asserentes, hanc necessitatem, & vtilitatem moraliter debere pensari, non enim in puncto indiuisibili consistunt: sed recipere debent eam latitudinem, quæ in aliis rebus moralibus arbitrio boni viri attendi solet.

Sup. contento in hoc §. latè in tom. 3. tr. 5. Resol. 16.

2. Obseruandum est etiam hîc, facultatem remittendi interstitia concessa Episcopo ex causis supradictis transire in Capitulum, seu eius Vicarium Sede Vacante, quando tamen ex decretis eiusdem Concilij potest concedere licentiam ordinandi. Ita sacra Congregatio, teste Armendario *in addit. ad recopilat. legum Nauarra lib.* 1. *tit.* 18. *leg.* 7. *de Episcopis, num.* 57. & Marta *de iurisd. part.* 2. *cap.* 9. *num.* 13. cum Homobono de Bonis *vbi suprà.*

Sup. contento in hoc §. in Res. not. seq.

3. Nota etiam, Hurtadum *vbi suprà* affirmare solos Generales Societatis IESV, & ab ipsis deputatos posse ex Bulla Gregorij XIII. dispensare cum suis subditis Regularibus in interstitiis, tamen alij hoc priuilegium ad alias Religiones extendunt. Vide Suarez *de Relig. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 12. *à num.* 21. cui adde Villalobos, & Ioan. de la Cruz, quos ego ipse citaui *in* 3. *part. tract.* 2. *resolut.* 32. Verùm hoc desinam hîc adnotare, quòd Homobonus *in consult. cas. conscient. tom.* 2. *part.* 3. *respons.* 21. Tamburinus *de iure Abbat. tom.* 2. *disput.* 2. *qu.* 25. & Lauretus de Franchis *de controuersiis inter Episcopos, & Regulares,* ponunt declarationem sacræ Congregationis tenoris sequentis: An Superiores Regularium possint quemadmodum Episcopi, vt *in sess.* 23. *Tridentini cap.* 11. & 13. dispensare super temporum interstitiis cum subditis suis? Sacra Congregatio censuit, Superiores Regulares non posse dispensare super interstitiis Regularium ordinandorum, sed id pertinere ad Episcopum ordinantem, qui tamen quoad causam dispensandi iudicium suum formare debet ex attestatione superiorum Regularium.

Quæ hic est supra Resol. 89. & in aliis eius primæ annot.

Sup. hoc in Res. not. prætesitæ; & in aliis eius primæ not.

4. Et tandem nota, quòd recipiens Ordines non seruatis temporum interstitiis absque disputatione non incidit in suspensionem, neque in irregularitatem. Ita Lauretus *vbi suprà, quæst.* 32. *fol.* 84. Campanili *in diuers. iur. Canon. rubr.* 6. *cap.* 3. *num.* 13. & alij, quos citat, & sequitur Barbosa *loco citato cap.* 13. *num.* 12. neque Episcopum illum ordinantem, Barbosa *num.* 11.

Sup. contento in hoc §. supra in Res. 89. §. vlt. & in tom. 5. tr. 5. Res. 45.

RESOL. XCIII.

Quæ causa requiratur ad dispensandum in interstitiis pro Sacerdotio assumendo? Ex part. 6. tr. 8. & Misc. 3. Res. 23.

§. 1. Respondeo vtilitas vel necessitas Ecclesiæ, sed ego adnotaui aliqua quo ad hoc *in part.* 4. *tract.* 4. *resol.* 209. nunc verò non desero apponere verba Ioannis Baptistæ Tiberij Societatis Iesu, quia Codex non ampliùs inuenitur, sic igitur asserit *in instruct. pro Ordinandis, cap.* 8. *quæst.* 3. vbi sic ait. Quamuis Sotbo ex S. Antonino 3. *part.* 1. 14. *cap.* 16. §. 18. necessitatem Ecclesiæ dicat esse, cum non sunt alij, qui ordinentur, & Ecclesia indiget Ordinatis: Vtilitatem, cum, etsi sint alij, Ecclesia tamen indiget. Hic tamen videtur nimius rigor; & S. Antoninus loquitur de causa sufficiente ad cogendos clericos ad Ordines sumendos: Minor autem sufficit ad dispensandũ. Quare hoc iudicium arbitrio Episcopi remittendum est. Neque enim requiritur necessitas extraordinaria, aut publica, vt etiam notauit Barbosa 2. *part. allegat.* 18. *num.* 5. Sed etiam eminens doctrina, vel morum probitas, & ordinandi merita sufficere videntur, spectat enim ad Ecclesiæ vtilitatem, & necessitatem, vt eorum ratio habeatur, quibus ipsa eget, vt ait Vasquez citandus.

Quæ hic est Res. antecedens, & in Res. seq. à §. 2.

2. Immò valdè probabile existimo particulam, *ac*, quæ habetur *in cap.* 14. sumendam esse disiunctiuè, non copulatiuè; cum enim in aliis dispensationibus etiam maioris momenti, sæpè sufficiat Ecclesiæ vtilitas; immò, & ipsius dispensati, non apparet cur hîc non sufficiat. Aut certè verbum, necessitas, latè sumendum prout magnam importat vtilitatem: & ita videtur velle Vasquez 3. *part. disp.* 246. *num.* 50. & Filliocius *tract.* 9. *num.* 3. *versic.* 5. Et putarim posse Episcopum absque scrupulo dispensare cum eo, qui causa studiorum, vt in iis magis proficiat, post ea distulit Sacrorum Ordinum susceptionem, quia Ecclesiæ summoperè vtiles & necessarij sunt docti Ministri. Et hæc omnia dicta volo secundùm mentem Tiberij.

RESOL. XCIV.

An ad dispensandum in interstitiis à Diaconatu ad Presbyteratum sit necessaria vtilitas, & necessitas Ecclesiæ copulatiuè?

Et apponuntur quinque causæ, vt ex qualibet earum

possit Episcopus cum prædictis dispensare.

Et an ad minores Ordines, & Tonsuram merè arbitrium Episcopi sufficiat ad dispensandum?

Et docetur posse Episcopum eodem die primam Tonsuram, minores Ordines, & Subdiaconatum conferre.

Et notatur Episcopum non posse dispensare ab interstitiis familiarem suum aliàs non sibi subditum.

Et aduertitur posse Regulares omnes ex priuilegiis vbique extra tempora à iure statuta ab Episcopis ordinari, & quibusuis Ordinibus initiari? Ex p.10.tr.1. & Misc.1. Res.10.

Sup. hoc in duabus præcedentibus Res.

§. 1. CAsus est practicabilis. Suppono quod causæ dispensandi in interstitiis duæ referuntur à Tridentino, *sess.23.cap.11.13. & 14. de reform.* nempe necessitas, & vtilitas particularium Ecclesiarum. Per Ecclesiæ vtilitatem intelligit, quando pauci sunt Ministri Ecclesiastici idonei: & tunc vtile est Ecclesiæ aliquos ordinare ad Ecclesiæ ministerium, & maiorem etiam ornatum, ac splendorem. Per necessitatem intellexit, quando deficerent Ministri, nec possent suppleri per iam ordinatos Ecclesiæ onera, tam in Missarum celebratione, quàm in aliis Ecclesiasticis ministeriis; sed iudicare quænam sit Ecclesiæ vtilitas, aut necessitas, Episcopi arbitrio relinquitur.

2. Hoc supposito, ad quæstionem propositam affirmatiuè respondet Castrus Palaus *tom.4. tract.27. punct.13. num.7.* Marchinus *de sacram. ordin.tract.2. part.2.cap.3.num.2.* vbi sic ait: Debet Episcopus maiorem causam vtilitatis, aut necessitatis expostulare in eo cum quo dispensaret in interstitiis à minoribus ad Subdiaconatum, vel à Diaconatu ad Presbyteratum, quàm à Subdiaconatu ad Diaconatum, quod etiam Concilium ponderasse videtur: nam vbi *cap.* 11. in ascensu à minoribus ad Subdiaconatum meminit Ecclesiæ vtilitatis, aut necessitatis disiunctiuè, posteà *cap.* 13. agens de promouendo à Subdiaconatu ad Diaconatum, dispensationem ab huiusmodi interstitiis soli Episcopi arbitrio relinquit. Sed *cap.* 14. agens de promouendo à Diaconatu ad Presbyteratum, vtramque causam copulatiuè his verbis exegit: *Ad Presbyteratus ordinem non assumantur, nisi qui ad minus per annum integrum in Diaconatu ministrauerint, nisi ob Ecclesiæ vtilitatem, ac necessitatem aliud Episcopo videretur.* Vbi vides, Concilium in Presbyteratu vsum esse particula copulante: at in ascensu à minoribus ad Subdiaconatum, vsum fuisse particula *aut*, quæ significat disiunctionem, vt multo maiorem in Presbyteratu suscipiendo, quàm in aliis Ordinibus dispensationis causam exigendam denotaret. Ita Marchinus, Bonacina etiam *de sacram. disp.8 q.5. punct.6. num.2.* grauiorem causam putat requiri in dispensatione interstitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quàm inter cæteros Ordines: nam Tridentinum in dispensationibus interstitiorum inter minores Ordines requirit solùm arbitrium Episcopi; in dispensationibus verò interstitiorum inter minores, & maiores Ordines exigit necessitatem, aut Ecclesiæ vtilitatem, ac tandem in dispensatione inter Diaconatum, & Presbyteratum postulat Ecclesiæ vtilitatem, & necessitatem. Vnde colligit Bonacina non sufficere vtilitatem, sed requiri etiam necessitatem propter particulam, *Et*, coniunctiuam.

3. Sed Dicastillus *de sacrament. tom.1. tractat.6. disp.1. dub.23. num.351.* docet, quantum attinet ad minores Ordines, & Tonsuram merè arbitrium Episcopi sufficere, dummodo non sit causa, quæ rationabiliter cogat ad negandum: nimirum docet, Principium Ecclesiasticum etiam in his rebus posse gratia prosequi, & fauore accedentes, & postulantes, alioquin non indignos. Ideoque meritò Concilium hoc permisit arbitrio Episcopi, maximè quando ordinandi sunt aliunde venientes ex aliis oppidis, seu locis eiusdem Diœcesis: nec enim oportet illos cogere pro vnoquoque gradu ex quatuor minoribus ire, & redire: atque ad summum hæc solùm causa (si causa requiritur) sufficiens est. Quod verò attinet ad maiores Ordines mihi placet maiori consideratione opus esse ad faciendam eam gratiam non expectando interstitia: sufficit tamen, etiam inter Diaconatum, & Presbyteratum, sola vtilitas, etiamsi non sit necessitas: illa enim particula coniunctiua, *Et*, non solùm copulatiuè, sed distributiuè potest sumi; ita vt sufficiat vtilitas, & sufficiat necessitas, vt alterutra postulante fiat: quidquid in contrarium sentiant aliqui, relati ab eodem Bonacina. Hæc omnia Dicastillus.

4. Verùm Auersa *de sacrament. Ordinis, quæst.3. sect.9.* & alij communiter, asserunt, quod Concilium requirit coniunctiuè vtilitatem, & necessitatem; ideò non audeo ab ista sententia discedere. Non putant tamen aliqui sententiam Patris Dicastilli improbabilem. Et ideò Trullench *de Sacramentis lib.6. capite vnico, dub.9. numero 5.* sic ait: Bonacina, & Barbosa obseruant in dispensatione interstitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium petere Concilium non solùm vtilitatem Ecclesiæ, sed etiam necessitatem: nam docent particulam, *Et*, esse copulatiuam; etsi alij recentiores oppositum non improbabiliter sentiant, nempe sufficere etiam, tum vel vtilitatem, vel necessitatem Ecclesiæ, prout expedire iudicauerit Episcopus. Ita ille.

5. Et quia casus in dies accidit, nota primò cum Leandro *de Sacrament. tom.2. tract.6. disput.11. quæst.21.* quod prima causa, vt Episcopus dispenset in interstitiis est necessitas, & vtilitas Ecclesiarum. Per necessitatem Ecclesiæ intelligit Concilium, quando deficiunt omnino Ministri; ita vt per ordinatos onera Ecclesiæ tam in Missarum celebratione, quàm in Ecclesiasticis ministeriis suppleri nequeant. Per vtilitatem verò, quando pauci sunt ministri idonei. Secunda causa dispensandi in interstitiis, est ætas prouecta ordinandi, cum grauitate, & integritate coniuncta. Tertia est arctatio recipiendi Diaconatum, & Presbyteratum, ratione Beneficij recepti, vel recipiendi, ex Tridentino *sess.7. capit.10. de Reformatione.* Quarta est, magna virtus ordinandi, aut excellentes in litteris profectus. Quinta denique causa dispensandi ab interstitiis cum aliquo, est studium in aliqua vniuersitate; vt scilicet, media Missarum celebratione, se possit in studiis sustentare.

6. Nota secundò, quod Dicastillus *vbi suprà, n.352.* docet etiam, quod ego *in part.9.* satis firmaui; posse scilicet Episcopum eadem die primam Tonsuram, minores Ordines, & Subdiaconatum conferre; & testatur se sæpius ab Episcopis hoc factum vidisse. — In part.9. tr.6. in Res. quæ hic est infra 97. & in aliis §. eius not. prima.

7. Nota tertiò, quod Marchinus *de Sacram. Ordinis, tract.1. part.7. cap.4. num.3.* nominatim contrà me, & Ioann. de la Cruz Dominicanum, teneat, Episcopos non posse dispensare ab interstitiis familiarem suum, aliàs non sibi subditum. Sed me citato, nostram sententiam contra Marchinum tenet Pater Auersa *de Sacram. Ordinis, quæst.3. sect.9. §. Relinquit tamen.* — Sup. hoc supra in Res. 70. & 71.

8. Nota quartò, me sæpius docuisse, posse Regulares omnes ex priuilegiis vbique extra tempora à iure statuta ab Episcopis ordinari. Et ita nouissimè — Sup. hoc sæpius & contento in hoc

§. supra in Resol. 24. §. Difficultas tamen. & in Ref. 85. §. Asserit quar. to, & in Ref. 86.87.& 88. & pro omnibus priuilegiis communicatis hoc §. lege §. Neque. per totum, Ref. 5. huius annot. & pro parte vide supra ex Resol. 24. §. Claudam. & ex Ref. 90. §. ylt. & in 10. p. tr. 1. ex Resol. 259. §. 1.

simè me citato mosdicus docet, & firmat Leandrus *de sacram. tom. 2. tract. 6. disput. 1 1. quaest. 23.* Primò, ait ille, quia hoc priuilegium fuit olim concessum Mendicantibus, & postea à Clemente VIII. absque limitatione confirmatum. Secundò, quia idem priuilegium concesserunt Alexander VI. & Eugenius IV. Monachis S. Hieronymi, & S. Benedicti. Tertiò, quia simile priuilegium concessit Clemens VIII. Congregationi S. Ioannis Euangelistæ in Portugallia. Quartò denique, quia idem priuilegium concessit Societati Iesu Gregorius XIII. die 21. Septembris 1582. qui licet prohibuerit illud communicari aliis Ordinibus, communicant tamen multi: nam alij Summi Pontifices successores Gregorij XIII. priuilegia Societatis Iesv multis Ordinibus absolutè concesserunt. Et nouissimè nobis discalceatis, ipsorum priuilegia, necnon & Monachorum S. Hieronymi, & S. Benedicti, & aliorum Ordinum, & Congregationum, à S.D.N. Vrbano VIII. absolutè, & pariformiter concessa, communicata fuerunt anno Domini 1634. die 28. Martij. Possumus ergo nos, & omnes alij Regulares, virtute priuilegiorum, à quocumque Episcopo per extra tempora, quibusuis Ordinibus initiari. Hucusque Leandrus, cui adde, me etiam citato, Patrem Auersam *vbi supra, de Sacrament. Ordinis, quaest. 3. sect. 9. §. Qui verò aliquem,* vbi asserit hanc opinionem esse tutam in praxi, & testatur se vidisse illam practicatam in pluribus Diœcesibus, & in Romana ipsa vrbe.

RESOL. XCV.

An Episcopus beneficij possit dispensare in interstitiis?

Et quid de illegitimitate ad minores Ordines? Ex p. 8. tr. 2. Ref. 25.

Sup. hoc supra in Ref. 54. §. Sed si.

§. 1. **N**Egatiuè respondet Marius Antoninus *var. resol. lib. 1. resol. 212. cas. 28.* cùm non possit iudicare de necessitate, vel vtilitate Ecclesiæ non suæ: & ita etiam docet Nauarrus *lib. 1. de temp. ordin. cons. 26.*

Sup. hac illegitimitate carsim in fine Ref. not. præteritam.

2. Sed affirmatiuè respondeo cum Garcia *de benefic. tom. 1. part. 2. cap. 4. num. 14.* vbi sic ait: Ampliatur, vt non solùm possit eum ordinare Episcopus beneficij, sed etiam cum eo dispensare in interstitiis, & etiam in illegitimitate ad minores Ordines: nam, cùm ratione beneficij sit subditus illius, quoad Ordines, est etiam subditus quoad omnia concernentia Ordines, & illis annexa, ad *l. 3. ff. de iurisdict. omnium iud.* Ita ille, & post illum Squillante *de priuil. Cler. cap. 4. num. 144.* Acugna *in Decretum Gratiani, part. 1. dist. 27. num. 7.* & Machadus *de perfect. Confess. tom. 2. lib. 4. part. 1. tract. 3. docum. 4. n. 5.* vbi sic ait: [La quarta dificultad es, si el Obispo donde alguno tiene beneficio Ecclesiastico, no solo le pueda ordenar, sino tambien darle reuerendas, dispensar con el en los interstiçios, e ilegitimidad, &c. Garcia, y otros defienden que si; fundanse en que si por razon del beneficio, se le sugeta, quanto à las Ordenes, tambien ha de quedar sugeto à todas las cosas concernientes à las Ordenes: pues segun principio de derecho; *Concesso aliquo, omne id concedi videtur, sine quo illud existere non potest.* No obstante, que Nauarro, y otros son de contrario parecer, porque el Obispo, donde esta el beneficio, no puede hazer juyzio en la dispensacion de los interstiçios, &c. de la necessidad, ò vtilidad de la Iglesia, que no es suya.] Ita ille: sed opinio Nauarri mihi non placet.

RESOL. XCVI.

An ex aliqua iusta causa possit Episcopus conferre maiores Ordines die Dominica?

Et supponitur, quod maiores Ordines non nisi in Sabbatho Quatuor Temporum anni, aut in Sabbatho Sancto, aut in Sabbatho ante Dominicam Passionis dari possunt.

Et notatur, quod minores Ordines Episcopus conferre potest tribus, aut etiam pluribus in qualibet Dominica, aut festiuo die, dummodo non videatur facere Ordinationem generalem.

Et consuetudo recepta Episcoporum concedit, vt Feria sexta vespere ante Sabbathum, in quo Sabbatho iure possunt omnes Ordines conferri, liceat dare Ordines minores.

Etiamque aduertitur primam Tonsuram quouis anni tempore, quouis die, hora, & loco dari posse.

Et an minores Ordines simul cum Subdiaconatu eodem die, eidemque conferri possint? Ex part. 2. tract. 16. & Misc. 2. Resol. 28. aliàs 30.

§. 1. **S**Vpponendum est ex communi doctrina, cum Vasquez *in 3. part. tom. 5. disp. 246. c. 5. n. 25.* Bonacina *de Sacram. disp. 8. quaest. vnica, punct. 6. num. 1.* & aliis, quòd maiores ordines, non nisi in Sabbatho quatuor temporum anni, aut in Sabbatho sancto, aut in Sabbatho ante Dominicam Passionis dari possunt. Hoc supposito, respondet affirmatiuè ad casum propositum Villalobos *in sum. tom. 1. tr. 11. diff. 13.* vbi sic ait. [Hase de aduertir, que tambien se pueden hazer los ordenes el Domingo siguiente por la mañana, con tal que el, que ordena, y el que se ha de ordenar continuen el ayuno del Sabado antes, porque entonces la mañana del Domingo, se trae al Sabado por la continuacion del ayuno, como dize vn texto. Mas esto no lo ha de hazer el Obispo sin necessidad, la qual seria si el Sabado no las pudo hazer, por hallarse enfermo, que entonces podria diferir las para el otro dia.] Ita ille ex Henriquez, quē ipse minimè citat *lib. 10. c. 12. n. 12.* vbi ita asserit. Potest Episcopus maiores Ordines Dominica sequenti post Sabbathum prædictum conferre, si causa subsit, dummodo ieiunium Sabbati continuet vsque ad Dominicam, quod continuari dicitur post Missam Sabbathi, nisi sumpserit absolutionem.

2. Notandum est etiam circa præsentem materiam de temporibus ordinandorum, quod minores Ordines Episcopus conferre potest tribus, aut etiam pluribus in qualibet Dominica, aut festiuo die, dummodo non videatur facere ordinationem generalem, & consuetudo Episcoporum recepta concedit, vt feria sexta vespere ante Sabbathum, in quo Sabbatho iure possunt omnes Ordines conferri, liceat dare Ordines minores. Ita Reginaldus *tom. 2. lib. 30. tr. 1. cap. 5. num. 26.* Henriq. *vbi suprà*, Villalobos *num. 4.* & Vasquez, qui notat primam Tonsuram quouis anni tempore, quis die, quauis hora, & loco dari posse, & contra Nauarrum, & alios non esse iure vetitum, eodem die quatuor minores Ordines, & vnum sacrum recipere, & aliquando testatur se vidisse minores Ordines simul cum Subdiaconatu, in eodem die eidem conferri. Ita ille *vbi sup. n. 47. & 48.* quidquid in contrarium asserat Reginaldus *loco citato, num. 28.* & alij.

Sup. hoc infra in Ref. 99. §. 1. & 2.

Sup. hoc ibidem. §. 2. ad medit. vers. La primera. Sup. hoc minores Ordines simul cū Subdiaconatu in Ref. seq. & aliis eius prima not.

RESOL. XCVII.

An seclusa consuetudine, si adest alicubi, possit Episco-

pus eadem die conferre minores Ordines simul cum Subdiaconatu eidem ordinando?

Et in dicto casu, an Episcopus debeat priùs interstitia dispensare? Ex part. 9. tract. 6. & Misc. 1. Res. 57. aliàs 58.

Sup. hoc in fin. Res. præcedentis, & supra in Res. 94. breuiter in §. Nota secundo. & infra in Res. 99. §. Nota hic. & in to. 5 tr. 3. Res. 45. cursim in fin. 31. sed lege eam per totam, signãter 3 a. post medium, à vers. Et quãuis. & in Res. 56. §. vlt. & in fine §. 3.

§. 1. NEgatiuè respondent quatuordecim Doctores, quos citat & sequitur Sanchez *in opusc. lib. 7. cap. 1. dub. 53. num. 2.* quibus ego addo Reginaldum *in praxi tom. 2. lib. 30. cap. 5. num. 270.* Ioan. Baptistam de Fabris *in Manual. de sacr. Ordin. cap. 8. n. 53.* & Layman *lib. 5. tract. 9. cap. 8. num. 7.* vbi sic ait: [Non est permissum, vt simul eidem Ordines minores, & Subdiaconatus conferatur, vt satis colligitur *ex cap. 2. de eo qui furtim Ordines recepit.* & Tridentino *sess. 23. cap. 11. & 13.* Et accedit Ecclesiarum consuetudo vim legis habens.] Ita ille, & alij communiter. Vnde ante factum semper Episcopis hanc sententiam consulendam esse arbitror.

2. Sed quia contrariam sententiam affirmatiuam satis probabilem existimo; ideò sentio post factum non esse damnandum Episcopum, si illam in praxi sequutos fuerit. Hanc affirmatiuam opinionem ante omnes solidè firmauit ingeniorum Phœnix, Pater Gabriel Vasquez in *3. part. D. Thomæ, tom. 3. disput. 246. cap. 5. num. 47. & 48.* & post illum Pater Gaspar Hurtado *de Sacram. Ordinis, diffic. 23.* Pater Ioannes Præpositus *in 3. part. D. Thomæ, quæst. vnic. de Sacr. Ordinis, dub. 15. num. 151.* Pater Castrus Palaus *tom. 4. tract. 27. punct. 13. num. 15.* & Pater B unyus *in Theologia mor. tom. 1. tract. 7. quæst. 11. §. Quintò*, omnes viri doctissimi ex Societate IESV, quibus ex Religione Clericorum Regularium adde Patrem Molfesium *in sum. tom. 1. tract. 2. cap. 14. n. 3.* & Patrem Leonem *de conf. recollect. 6. n. 582.* Vide etiam Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 31. diffic. 12. n. 7.* cuius verba *inferius* apponam; & Marchinum *de sacram. Ordinis, tract. 1. part. 7. cap. 1. num. 13. & 14.*

3. Probatur hæc sententia ex responsionibus ad argumenta contraria; vnde ad primum adductum à Layman, Sanchez, & aliis, desumptum ex authoritate *cap. 2. de eo qui furtiuè*, &c. Respondeo cum Vasquez, aliis *vbi supra*, in illo capitulo solùm punitur vt irregularis, vel vt alij volunt, vt suspensus, qui acceptis minoribus Ordinibus, postea furtiuè, & contra mandatum Episcopi Subdiaconatum in eodem die, aut ieiunio suscepit: quod nos etiam fatemur. Sed non sequitur ex hoc, quod Episcopus, si velit, non possit in eodem die minores Ordines, & Subdiaconatum conferre: & in tali casu ordinatus nec suspensionem, nec irregularitatem incurreret: quia non susciperet minores Ordines, & Subdiaconatum ausu temerario, vt dicit Pontifex in textu: sed volente, & consentiente Episcopo. Quod etiam patet, vt obseruat Pater Leo, & Marchinus *de Sacr. Ordin. tract. 1. p. 7. cap. 1. n. 17.* ex titulo, sub quo situatur dictus text. videlicet, *De eo qui furtiuè* (& sic contra ordinantis voluntatem) *Ordinem suscepit.* Quod etiam notauit Glossa *ibi*, & Gauantus *in Manual. Episcop. verb. Irregularitas, n. 42.* & etiam docet Rebuffus *in praxi benef. tit. de Cleric. ad sacros Ordines malè promotis, gloss. 1. n. 18.* Castr. Pal. *tom. 6. disp. 4. punct. 10. §. 1. num. 8.* & Lessius *in 3. part. D. Thomæ, cap. 6. de irregular. dub. 3. n. 50.* Dicendum est itaque, textum adductum ex *capit. 2. de eo qui furtiuè*, non facere pro sententia negatiua, quia hæ duæ propositiones non sunt contrariæ: *Potest licitè Episcopus eodem die conferre minores Ordines cum Subdiaconatu. & si quis furtiuè, contra mentem Episcopi, in eodem die sumit Ordines minores, & Subdiaconatum, in suspensionem incurrit.* Hæ, inquam, duæ propositiones sunt ambæ veræ, & stare simul possunt; & ideò sine fundamento ex secunda deducitur contrarium contra primam: non enim valet hoc argumentum: Pontifex docet *in c. 2. de eo* &c. sumentem Ordines minores cum Subdiaconatu in eodem die furtiuè, & contra mentem Episcopi, incurrere suspensionem. Ergo Episcopus in eodem die non potest conferre Ordines minores, & Subdiaconatum, & in tali casu ordinatus incurrit suspensionem. Neganda est enim hæc consequentia, vt rectè negauit illam Vasq. & alij Doctores superius citati: nam primum determinant quidam Canones, secundum verò minimè: neque hoc ex illo rectè infertur, & sequitur. Non est igitur tollenda potestas sacris antistitibus, & pœna ordinatis ponenda sine textu claro, & rotundo.

4. Notandum est etiam hic, quod Syluester *verb. Ordo 2. q. 7.* & alij adducunt ad firmandam primam sententiam cap. *Literas*, & cap. *Dilectus, de temp. ord.* sed malè: nam vt rectè obseruat Vasquez *loc. cit.* ibi solùm sermo est de duobus Ordinibus sacris, & præcipitur, ne in eodem die ab eodem recipiantur. Canones autem, *Qui aliquo, 51. dist.* & *Quis in Ecclesiasticis dist. 36.* & *Si quis Episcopi, 1. q. 1.* qui allegantur etiam à Syluestro, de hac re non loquuntur, sed de alio malo genere Ordinationis. Sup. contento in hoc §. in tom. 5. tr. 3. Res. 56. §. 1. per totum, & signanter in fine.

5. Ad secundum argumentum adductum à Layman, & desumptum ex Concil. Trident. *sess. 23. cap. 13. & 11.* Respondeo cum Hurtado *de sacram. Ordin. diffic. 23.* quod *in cap. 13.* Concilium præcipit, duos Ordines sacros in eodem die non esse conferendos: ergo neque Episcopus potest dare in eodem die Ordines minores, & Subdiaconatum. Nego consequentiam, vt negauit Vasquez *supra*, respondens ad cap. *Literas*, & cap. *Dilectus, de tempor. ordinat.* præcipientes id quod Tridentinum *suprà* præcipit, nempe, duos Ordines sacros non esse dandos in eodem die.

6. Ad cap. verò 11. Concilij, respondeo, quod vt legentibus patet, nihil in eo de hac re definitur: loquitur enim ibi textus, vt obseruat Turrianus *de censuris, lib. 5. disputat. 46. dub. 1.* & Suarez *de censur. disput. 31. sect. 1. num. 45.* sicut loquutus erat Pontifex *in cap. 2. de eo*, &c. nempe de suscipientibus, non autem de ordinante: vnde potius res ista *in d. cap. 11.* arbitrio Episcopi relinquitur, vt notat Marchinus *de sacram. Ordin. tract. 1. part. 7. cap. 1. n. 14.* Qui Episcopus dispensando in interstitiis, poterit, vt docet Castrus Palaus *vbi suprà*, eodem die minores Ordines, & Subdiaconatum conferre, & ita factum fuisse in Hispania testatur. Vnde Villalobos *in summa, tom. 1. diffic. 32. num. 7.* ita asserit: [Tambien se aduierte, que dispensando el Obispo en los interstiçios, podra dar los Ordenes minores con la Epistola, que el Concilio solo prohibe que se dan los Ordines mayores iuntos.] Hæc ille. Sup hoc in tom. 5. tr. 3. ex Res. 45 lege §. 2. post med. à vers. quamuis. & ex Res. 56. §. 1. in fine.

7. Ad tertium argumentum, quod Layman, & alij adducunt, respondet Vasquez, talem consuetudinem non esse introductam, vt vim legis habeat: & ita testatur ipse se vidisse aliquos Episcopos, minores Ordines cum Subdiaconatu in eodem die ministrasse. Quod etiam, vt visum est, testatur Castrus Palaus. Et ideò Pater Ioannes Præpositus *in 3. part. quæst. vnic. de sacram. Ordin. dub. 15. num. 155.* sic ait: [Probabilius censeo, primam Tonsuram posse conferri eodem die cum minoribus Ordinibus; imo & minores cum Subdiaconatu: quia iura in contrarium citari solita, de hac re non agunt, neque vlla est consuetudo contraria vim legis obtinens; & obligans.] Ita ille. & sic remanent soluta argumenta Layman, & aliorum, adducta in confirmationem negatiuæ sententiæ.

8. Patet igitur ex supradictis, sententiam asserentem, posse scilicet Episcopum in eodem die mi-

nistrare

nistrare Ordines minores cum Subdiaconatu; & sic ordinatum nullam incurrere suspensionem, esse satis probabilem. Sed de hac quæstione, supposita consuetudine, ego *alibi* egi, &, me citato, nouissimè agit Leander *de Sacrament. tom. 2. tractat. 6. disput. 15. quæst. 13.*

Alibi in Resolutionibus, & §§. annot. primæ huius Ref.

RESOL. XCVIII.

An Minores Ordines possint conferri diebus festiuis duplicibus, non tamen seruatis à populo ex præcepto?

Et quid de Ordinibus sacris ex priuilegio Papæ, sumendis, vt conceditur in tribus diebus festiuis?

Sed difficultas est, quid sub nomine diei festiui intelligatur?

Et supponitur minores Ordines posse dari quolibet Dominico, & quouis die Festo. Ex part. 5. tract. 13. & Misc. 2. Ref. 97.

Sup. hoc lege doctrinā §. not. seq.

§. 1. Casus est quotidianus, & satis practicabilis, cuius discussionem composui ad instantiam Abbatis la Farina, viri quidem omni laude dignissimi, & literis præsertim politioribus ornatissimi, pro cuius decisione suppono cum Henriquez *lib. 10. cap. 12. nu. 2.* Reginaldo *tom. 2. lib. 30. tract. 1. cap. 5. num. 26.* Ochagauia *de Sacramento Ordinis, quæst. 9. nu. 8.* Filliucio *tom. 1. tract. 9. cap. 4. num. 83.* Castaldo *in praxi Car. lib. 2. sect. 15. cap. 3. num. 3.* & Layman *lib. 5. tract. 10. cap. 8. num. 1.* Angeln *verb. Ordo num. 7.* Armilla *eodem verbo, num. 6.* Tabiena *verb. Ordo, 2. qu. 3.* Salzedo *in practica Diaz, cap. 26. §. Minores.* Alzedo *in praxi Episcop. part. 1. cap. 5. numero 21.* Madio *de Sacramento Ordinis, cap. 5. num. 4.* Honorio *in Decretal. lib. 1. tit. 11. nu. 1.* Campanili *in diuers. iur. Canon. rubr. 6. cap. 1. num. 1.* Ioanne Suarez *in Enchirid. casuum conscientiæ, lib. 5. verb. Ordo, §. datur prima Tonsura*, & aliis, Ordines minores posse dari quolibet die Dominico, & quouis die festo. Sed difficultas est, quid sub nomine diei festi intelligatur. Nam aliqui tenent intelligi festum de præcepto; & ita docet Naldus *in summa, verb. Ordo, num. 15.* Barbosa *de potestate Episcopi, part. 2. allegat. 51. num. 21. & in collect. ad ius Canon. tom. 1. lib. 1. tit. 11. cap. 3. num. 5.* Azorius *part. 2. lib. 1. cap. 17. quæstio vltima*, malè pro contraria sententia à Barbosa citatus; & à fortiori hanc sententiam docet etiam Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 11. difficult. 13. num. 4.* Viguerius *in inst. cap. 16. §. 6. vers. 6.* Rosella *verb. Ordo, 3. num. 4.* Diuus Antoninus *3. part. tit. 4. cap. 16. §. 16.* Sylvester *verb. Ordo, 2. quæst. 1.* Bartholomæus à Ledesma *de Sacramento Ordinis, dub. 55.* Paludanus *in 4. distinct. 25. quæst. 2. num. 15.* Zanard. *in Director. part. 1. de Sacramento Ordinis, cap. 3.* asserentes Ordines minores dari posse in diebus Dominicis, & aliis festis principalibus; quod etiam docet Vega *in speculo, part. 2. cap. 14. §. 9. num. 56.* Et, vt verum fatear, Doctores suprà citati, asserentes Ordines conferri posse die Dominico, aut alio die festiuo, videntur docere hunc diem debere esse festiuum de præcepto, sicuti sunt dies Dominici. Confirmatur hæc sententia ex Concilio Tridentino *sess. 24. cap. 1. de reformatione matrimonij*, vbi dum dicit denuntiationes matrimonij faciendas esse in diebus festiuis; Concilium Prouinciale Mediolanense, & Basilius Pontius *de matrimonio, lib. 5. cap. 30. num. 7.* cum aliis asserunt, dies festiuos intelligendos esse de his, qui Ecclesiæ præcepto seruantur. Ratio huius sententiæ erit, quia ille dicitur vulgariter dies festus, quem populus, & Clerus pro feriato ab operibus seruilibus habent; & summus Pontifex accipit diem festum, quando concedit aliquem ordinari posse, vt passim & communiter accipi solet, loquitur enim vt communiter loqui homines consueuerunt.

Sup. hoc in Ref. seq. lege §. Sed dictū. & videatur iam §§. not. seq.

2. Sed his non obstantibus contrarium sententiam aliqui tenent, nempe dictos dies festiuos tam in Ordinibus minoribus, quàm in maioribus ex priuilegio sumendis sufficere, vt sint de festo duplici, licèt non seruetur Ecclesiæ præceptum, neque in illis abstineatur ab operibus seruilibus. Et quia hæc opinio erit satis plausibilis omnibus ordinandis, & etiam, vt reor, Dominis Episcopis, ponam hic per extensum verba doctorum, qui illam docent. Ioannes Propositus, Societatis IESV *in 3. part. D. Thomæ, quæst. vnic. de Sacramento Ordinis, dub. 15. num. 150.* ne ait. Quod autem *in cap. de eo, de tempor. ordinat.* dicitur, minores Ordines dandos esse diebus festis, non tantùm videtur intelligendum de festo, quod seruatur in populo, sed etiam de eo quod seruatur in choro. Ita ille. Cui adde ex Societate eadem Stephanum Fagundez *pr. 1. cap. 1. num. 15.* vbi hæc asserit. Rogabis an cùm summus Pontifex concedit priuilegium alicui vt possit extra tempus à iure statutum tribus diebus festiuis ad tres sacros Ordines Subdiaconatus, Diaconatus, & Sacerdotij promoueri, nomine diei festi intelligatur festus dies, ac feriatus, in quo populus laboribus, & operibus seruilibus cessat: an sufficiat quòd sit dies duplex, licèt non sit feriatus: bipartita est sententia de hac re. Prima docet necesse esse hos dies esse à laboribus, & operibus seruilibus feriatos, & non sufficere quòd sint duplices, & festi in ordine ad Officia diuina. Secunda tamen sententia verior, & probabilior docet sufficere, quòd sint dies duplices, & festi in ordine ad Officia diuina, licèt non sint à laboribus feriati. Hæc Fagundez, qui pro hac sententia citat Rodriquez *in quæst. regul. tom. 3. quæst. 23. art. 5.* quibus etiam ego addo Homobonum de Bonis *in responsione casum conscientia, volumine 2. part. 5. responsione 207.* & tandem hanc sententiam docere Pontificale Romanum obseruat Gauantus *in enchiridio Episcoporum, verb. Ordines minores, num. 15.* & Tannerus *tom. 4. disput. 7. quæst. 3. dub. 2. num. 44.* asserentes ex dicto Pontificali minores Ordines posse dari singulis Dominicis, & festiuis diebus duplicibus, quod nouissimè notat etiam Franciscus Hallier *de sacris Ordinibus, part. 2. sect. 7. cap. 1. art. 1. num. 2.* Vnde nescio quare quidam Episcopi Theologus cum ipso olim de hac opinione in praxi seruanda nimium scrupulis agitaretur: est enim hæc opinio satis probabilis, & ideo, me consulente, ne timeant Episcopi illam in praxi deducere.

Sup. hoc supra in Ref. 54. §. Sed an. & in Ref. 58. §. Neque. prope finem, à vers. Affirmantque.

RESOL. XCIX.

An Episcopus possit conferre Ordines minores quatuor, vel quinque personis in diebus Dominicis, vel diebus festiuis?

Sed difficultas est, an sit necessarium esse dies festiuos de præcepto?

Et docetur, quod in rigore iuris non videtur vetitum quacunque die, etiam feriale minores ordines conferre?

Et an seclusa consuetudine ex causa iusta minores ordines, & simul Subdiaconatum eodem die Episcopus conferre possit?

Et notatur suscipientes minores Ordines ante susceptum Sacramentum Confirmationis, nec ipsos, nec Episcopum peccare mortaliter? Ex part. 10. tract. 11. & Misc. 2. Ref. 66.

§. 1. Negatiuam sententiam nominatim contra me tenet nouissimè Martinus de San Ioseph

in Monit. Confess. tom. 1. lib. 5. tract. 5. de Ordine, num. 2. vbi sic ait: [Los quatro menores Ordenes se puedendar en qualquiera dia de Domingo, y ne qualquiera dia festioo à vna, ò dos personas. Assi lo dize el pontifical Romano, qoe lo tomò del *cap. De eo: de temporib. ordinat.* Gaspar Hurtadus *vbi proximè*; però no podran ordenar por este capitulo los Obispos en dichos dias, sino à vno, ò à lo mas dos; porqoe expressamente lo señalan el Pootifical, y *el cap. De eo citat.* Vaaqoez *disp.* 246. *cap.* 5. Hurtadus *disp.* 23. *in princ.* Y es de admirar, que diaiendolo tam claro el Derecho, afirmen algunos Autores, que puede ordenar mas que dos, no parezca, qoe haze Ordenes generales.] Sic Diana 2. *par. tract.* 16. *resol.* 28. Siloest. *verb. Ordo* 2. *num.* 6. Reginaldus *lib.* 30. *num.* 16. Y no dizen bien, pues in claris non est locus coniecturalis. Hucusque Martinos, cui adde etiam nominatim contra me Leandrum *de Sacram. tom.* 2. *tract.* 6. *disp.* 15. *quæst.* 5. qui tamen magis liberalis, quàm Martinus, extendit ordinationem ad tres.

Quæ hic est supra Ref. 96. §. 2.

2. Sed ego non discedo à sententia, quam docui; & puto, in hoc oon tam scrupulosè ab Episcopis procedendum: nam illa verba Textus *cap.* 3. *de temporib. ordin.* non sunt apposita taxatioè, sed exemplificatiuè, & ideò assetit Castrus Palaus *tom.* 4. *tract.* 27. *punct.* 53. *nu.* 2. Bassæus *in Floribus, verb. Ordo* 4. *num.* .. cum aliis, Ordines Minores priuatim posse conferti, modò non sint tot Ordinandi, vt generalis Ordinatio videatur. Vnde doctissimos, & amicissimus Pater Quintanadoeñas *in instruct. Ordin. Hispalen. part.* 3. §. 4. *num.* 10. sic ait. [La primera Tonsora se puede dar qualquier dia, y assi se vsa. Las Ordenes Menores, fuera de las Temporas, se pocden dar todos los Domingos, y fiestas, *cap. De eo de temp. ord. Pontificale*, Angelus *Ordo* 4. *num.* 50. Tabiena *Ordo* 2. *quæst.* 3. Armilla *ord. num.* 7. Salzedus *prac.* Bernardus Diaz, *cap.* 26. Rebuffus *praxi de Cleric. gloss.* 1. *num.* 3. Sanchez *lib.* 7. *cons. cap.* 1. *dub.* 52. *num.* 5. Y no solo se puede à algunos, sino à muchos dar estas Ordenes estos dias, como no parezcan se celebran Ordenes generales; qoe esto pretende prohibir el Derecho, *cap. De eo* quando dize, se den à vno, ò dos.] Ita ille, & ego: quibus adde Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *in Opusc. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 52. *num.* 8. & alios, quos adducit Leandrus *vbi supra.*

Sup. hac prima Tonsura in Ref. not. præterita §. vlt. post mediam, vers. qui notat. & præteritis minoribus Ordinibus ibidem in §. 1.

3. Sed dictum est, Ordines Minores conferendos esse diebus Dominicis, vel diebus Festiuis; difficultas est, an sit necessariom, esse Festiuos de præcepto? Et affirmatiuè respondet Leandros *loco citato, quæst.* 3. cum aliis, quibus adde Lezanam *verb. Ordines Sacri, num.* 9. Sed in alio extremo se ponnot aliqui, & docent, quòd in rigore iuris non videtur vetitom quacumque die Minores Ordines conferre, & ita tenet Eligius Bassæus *in florib. verb. Ordo* 4. *num.* 4. *in fine*, & nouissimè idem tenet Martinus de San Ioseph *vbi suprà in mon. Confess. tom.* 1. *lib.* 5. *tract.* 5. *de Ordine, num.* 3. & 4. vbi sic ait, [Luago qoe es muy probable, que pueden los Señores Obispos dar los Menores Ordenes en qualquiera dia, aunque no sea de fiesta; porque aunqoe el Pontifical Romano, y *el cap. de eo*, solamente señalan los dia de Domingo ò festiuos; no reuocaron *el cap. Quando dist.* 5. que dize: Quando & vbi licitum fuerit, vsque ad Subdiaconatus Officium ordinentur Clerici: & Iura in tibus expedit concordari. *leg. præcipimus in fine, Cod. de appellat. leg. Vnica. Cod. de Inofficios. dot. leg.* Sed & posteriores. *ff. de legib. leg. non est nouum. ff. eod. tit. cap. Cùm expediat. de electionibus lib.* 6.] Ita ille qui citat Zerolam, Marchinum, & Ledesmam; quibos adde Ludouicum de San Iuan. *in Summa, quæst.* 2. *art.* 9. *de Sacrament. Ordin.* 5. *dub.* 2. *concl.* 2. sic asserentem. [Las Ordenes Menores se pueden dar en qualquier tiempo, que al Obispo le pareciere, ora sea Domingu, ò otra fiesta, ò en otros dias feriales, como las celebre dentro de su Obispado.] Hæc ille. Sed hanc sententiam impognat Leandrus *loco citato, quæst.* 2. putat tamen esse probabilem; nam suam vocat tantum probabiliorem.

Sup hac diffic. in Ref. præterita §. 1. ante medium, vers. Sed difficultas. & vide eam à principio, & §§. eius secundæ not.

4. Nota hic obiter, etiam seclusa consoetudine licere Episcopo eidem eadem die ex causa iusta Minores omnes & simul Subdiaconatum conferre. Ratio est, quia id nullo Iure Canonico est vetitum, & in Tridentino *sess.* 23. *cap.* 13. *de Reform.* solùm prohibetur, duos Ordines Sacros eidem eadem die conferri. Ità me citato, & aliis, tenet Bassæus *in Floribus verb. Ord.* 3. *num.* 7.

Sup. hoc sup. in Ref. 97. & in aliis §§. eius not. primæ.

5. Nota etiam, Suscipientes Ordines Minores ante susceptum Sacramentum Confirmationis, nec ipsos nec Episcopum peccare mortaliter. Ita, me citato, tenet Martinus de San Ioseph *vbi suprà, tract.* 6. *num.* 9. & me citato, Bassæus, *verbo Ordo* 3. *num.* 6.

Sup. hoc in Ref. seq. §. 1. & 2. quamuis ibi est quæstio pro suscipientibus ordines sacros, &c. & in aliis eius primæ not. & signanter sup. hoc in eius Ref. 2. & in eodem §. per totum, &c. & in tom. 4. tr. 8. Ref. 46. §. 1. & 2.

RESOL. C.

An Episcopus peccet mortaliter, si ordinet aliquem, qui Sacram. Confirmationis non sumpserit?

Et an qui Ordine sacro initiatur ante Confirmationem, peccet tamen venialiter?

Et an eo ipso, quod quis habeat dimissorias à suo Episcopo, vt possit ordinari, possit etiam ab Episcopo confirmari?

Et docetur Episcopum confirmantem alienum subditum, in sua Diæcesi non peccare, & consequenter nec incurrere in censuram aliquam?

Et notatur Episcopum non confirmatum posse validè alios confirmare, neque hoc faciendo peccare mortaliter? Ex part. 10. tr. 15. & Misc. 1. Ref. 14.

§. 1. AFfirmatioam sententiam videtur docere Moura in *Medulla cas. Conscient. par.* 3. *cap.* 3. §. 5. *num.* 1. & omnes qui docent peccare mortaliter, qui Sacris Ordinibus initiatur ante Confirmationem, vigore præcepti Concilij Tridentini, *sess.* 23. *cap.* 4. *de Reformatione.*

2. Sed de his alibi contrarium Ego tenui, & nunc teneo de Episcopo, cum Soto, Nauarro, Torreblanca, & aliis, qoos citat, & sequitur Leandrus, *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 9. Quibos ego addo amicissimum Patrem Dicastillum, *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 3. *disp. vnica, dub.* 10. *num.* 100. vbi sic ait: Aliqui Recentiores putant, non esse præceptum aliquod suscipiendo Confirmationem ante Ordines; quamois enim io Trident. *sess.* 23. *cap.* 4. *Confirm.* dicatur, *Prima Tonsura non initientur, qui Confirmationem non susceperint*: in his tamen verbis nullum putant contineri præceptum, vel soscipiendi Confirmationem ante Primam Tonsuram, vel quo Episcopi prohibeantur Primam Tonsoram dare non Confirmato. Quæ doctrina vera est, si loquantur de peccato graui; si tamen velint, nec venialiter peccare; omninò falsum dicunt: apparet enim non contemnenda inordinatio, non sequendo directionem Tridentini; cùm id fieri possit. Ideò non rectè dicitur, non esse præceptum id ita faciendi; sed non esse præceptum in materia graui. Ita Dicastillus Et ideò non mihi placet opinio doctissimi Granadi *in* 3. *part. tract.* 4. *disp.* 5. *num* 9. qui putat, sumentem Ordinem ante Confirmationem, neque venialiter peccare, puto enim culpam venialem committere, non autem mortalem; & sic nouissimè docet Castrus Palaus, *tom.* 4. *tract.* 20. *punct.* 8. *num.* 6.

Alibi sup. vtroq; tam recipiente, quam conferente Ordines in Ref. seq. §. 1. & 2. & infra in Ref. 152. §. 2. à lin. 20. vsque in finem dicti §. & in multis aliis eius primæ. & secundæ not.

3. Sed cum Casos in facti contingentia accidisset; Episcopus nolebat conferre Ordines cum peccato

cato veniali : & ideò tunc ego consului potuisse confirmare Ordinandum : nam eo ipso, quòd habebat Literas Dimissoriales à suo Episcopo, vt posset ordinari; hoc ipso poterat etiam ab eo Episcopo confirmari : etenim qui concedit finem, concedit consequenter, quæ sunt necessaria ad finem. Et ita, me citato, docet Leandrus *de Sacram. tom. 1. tract. 3. disp. 2. quæst. 10.* & me etiam citato, Caspensis *in Curs. Theolog. tom. 2. tract. 27. disp. 2. sect. 3. num. 11.* Dicastillus, *vbi suprà, dub. 11. num. 130.* & Palaus, *tom. 4. tract. 20. punct. 10. num. 7.* & Auersa *de Sacram. Confirmat. quæst 72. sect. 5.*

Sup. hoc in tom. 1. tr. 2. Resol. 12. & in tom. 3. tr. 3. Resol. 61. à lin. 4. vers. Hic.

4. Adde, quòd Leandrus, *vbi suprà quæst. 8.* me citato, docet Episcopum confirmantem alienum Subditum in sua Diœcesi, non peccare; & consequenter, neque incurrere in censuram aliquam; quia credendum est, hoc esse ratum, & gratum, proprio Episcopo; quod sufficit in præsenti : nam, cùm iurisdictio non sit de necessitate huius Sacramenti; faciliùs præsumi potest ratihabitio, quàm in Sacramento Pœnitentiæ, vbi requiritur iurisdictio de præsenti; licèt contrarium asserat Dicastillus, *loco citato.*

Sup. hoc in tom. 1. tr. 2. Ref. 10. 11. & in Ref. 12. §. Adde. & in tom. 3. tr. 3. Ref. 61. post medium, à vers. Notandum.

5. Nota tamen hic obiter, Episcopum non Confirmatum posse valide alios confirmare. Ita Dicastillus, *n. 126.* neque hoc faciendo, peccare mortaliter, contra nonnullos; sed tantùm venialiter. Ita Leandrus *vbi suprà quæst. 6.*

Sup. hoc in Ref. seq. cursim in fine §. 2. & in tom. 1. tr. 2. Ref. 4. in principio, & in §. penult. & vlt. & in tom. 4. tr. 8. Ref. 46. §. vlt.

RESOL. CI.

An qui suscipit Ordinem Diaconatum ante Confirmationem, quæritur an peccauerit mortaliter?

Et an non solum suscipiens Ordinem ante Confirmationem peccet mortaliter, sed etiam incurrat irregularitatem?

Et docetur Episcopum non peccare mortaliter ordinando non confirmatum, aut etiam antequam ipse confirmatus sit, Confirmationem, aut Ordines conferendo? Ex part. 2. tr. 16. & Misc. 2. Ref. 4.

§. 1. Didacus Nugnus *in addit. ad 3. part. tom. 2. quæst. 35. art. 4.* Martinus Fornarius *tract. de ordine, cap. 3. num. 3.* & Bonac. *de Sacram. disp. 8. quæst. vnica, punct. 5. num. 10.* Tolet. *in summ. lib. 1. cap. 71. num. 6.* & Maiol. *de irregul. lib. 4. cap. 12.* docent peccare mortaliter, cùm faciat contra Tridentini præceptum *sess. 22. cap. 4. de reform.* vbi ait, prima tonsura non initientur, qui Confirmationem non susceperint.

Sup. hoc in Ref. præterita & infra in Ref. 112. §. 2. & in aliis eius annot.

2. Verior tamen est opposita sententia, quam hoc nostro æuo communiter sequuntur. Ita Sotus *in 4. dist. quæst. vnic. art. 8.* Victoria *de Sacram. Ordinis, quæst. 232.* Candelabrum aureum *de confir. num. 41.* Auila *de censuris, part. 7. disput. 9. sect. 1. dub. 3.* Suar. *tom. 3. in 3. part. disp. 38. sect. 1.* Valent. *tom. 4. disput. 5. quæst. 1. punct. 3.* Nauarr. *in manu. cap. 22. num. 8.* Molfes. *in sum. tom. 1. tract. 2. cap. 11. num. 7.* Axor. *part. 2. lib. 3. cap. 48. quæst. 1.* & Coninch *de Sacram. disp. 20. dub. 10. num. 103. & quæst. 72. art. 8. num. 90.* vbi asserit. Addunt aliqui esse peccatum mortale, suscipere Ordines ante Confirmationem, sed meliùs Negat Nauarrus, qui docet etiam Episcopum non peccare mortaliter ordinando non confirmatum, aut etiam antequam ipse confirmatus sit, Confirmationem, aut Ordines conferendo.

Sup. contentis in istis tribus vltimis in Resol. 1. not. præterita. §. 1. 2. & vlt. & in Ref. 2. §. 2. in fine, &c.

3. Ad argumentum Bonacinæ & aliorum respondetur, quòd in verbis Conc. Trid. nihil præcipitur initiandis, sed præscribitur Episcopis quid facere debeant : quamuis nec hîc stricta aliqua obligatio imponatur, quia nullum est verbum, quo strictum præceptum indicetur. Nota verò, quod Toletus & Maiolus *vbi suprà*, putant non solùm suscipientem Ordinem ante Confirmationem peccare mortaliter, sed etiam incurrere irregularitatem. Sed hæc opinio meritò reiicitur à Suar. *in 3. part. tom. 4. disp. 42. sect. 3. num. 14.* Nauar. *in sum. cap. 11. num. 9.* Henriquez *lib. 14. cap. 6. num. 3.* Soto *in dist. 24. quæst. 1. art. 4.* Auila *vbi suprà*, & aliis.

RESOL. CII.

An in supputanda ætate Ordinandorum annumerandus sit dies Bissextilis vel omittendus?

Idem est in ordine ad professionem pro anno probationis Nouitiatus? Ex part. 10. tract. 11. & Misc. 1. Resol. 67.

§. 1. Diem Bissextilem, in ætate Ordinandorum, & profitendorum supputanda semper includendam esse, puto. Ducor Primò, quia in Ordinationibus accipiendus est annus Ecclesiasticus secundùm variationem temporum : at ritu Ecclesiastico dies bissextilis computatur : ergo. Secundò, eadem ratio est de vno anno bissextili, ac de cæteris: sed tot anni Bissextiles iam præteriti connumerandi sunt; secùs parere possent varietatem non modicam : ergo etiam includi debet dies præsens bissextilis. Tertiò, in iure vtraque dies bissextilis pro vnica habetur, *leg. Cùm bissextus. ff. de verb. signifi. & cap. Quæsiuit, eod. tit.* ergo necessariò computanda, ne necessaria ad perfectam ætatem dies desideretur. Quartò, in complendo anno probationis dies bissextilis est necessariò includendus; secùs Professio esset nulla ob non seruatam Tridentini formam, *sess. 25. cap. 15. de Regularibus* vt sustinent Iacobus de Graffis, *tom. 1. consil. lib. 3. consil. 6. num. 2. de Regularibus.* Rodriquez, *tom. 3. de Regul. quæst. 15. art. 4. & 5.* Molina *tom. 2. de Iustitia. tract. 2. disp. 573. §. Atque, vt à minori ætate.* Lessius, *lib. 2. de Iust. cap. 41. dub. 7. num. 59.* Sanchez *de Matr. tom. 1. lib. 2. disp. 24. num. 22. & tom. 2 Operis Moral. lib. 5. cap. 3. num. 31.* & clariùs *cap. 4. num. 4.* Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. quæst. 12. art. 3.* Bartol. de Vecchis *tract. de admittendis ad Religionis Statum Nouitiis disp. 11. dub. 4. num. 5.* & alij.

2. His non obstantibus, contrariam sententiam docent aliqui, asserendo diem bissextilem non esse necessariò computandum, tam in Ordinationibus quam in supputando anno Nouitatus integro. Quare, si Nouitius compleat annum probationis die 24. Februarij, etiam occurrente tunc mense bissextili, poterit eadem die Professionem emittere; nec necesse erit expectare sequentem diem, nempè vigesimum quintum bissextilem. Probatur hæc opinio : Annus à iure determinatus constat ex diebus 365. qui est annus ordinarius, quem per se leges intendunt; quòd si eo anno contingat superaddi his 365. diebus diem aliam bissextilem, tanquam de rebus per accidens, laborandum minimè videtur. Et ita præter Doctores, quos citat, sequitur Barbosa *de Potest. Episc. part. 2. allegat. 101. num. 13.* hanc sententiam tenet nouissime Martinus de San Ioseph. *in noctua Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 6. de ordine, num. 22.* vbi sic ait: [Para la edad de los ordenes legitima se ha de incluir en ella el dia del año bisiesto, como lo tiene Sanchez, *lib. 2. de matrim. disp. 24. num. 21.* hablando de la Professíon, y lo mismo es para la edad de los Ordenes, y se prueua, porque el dia del bisiesto es el acomplimiento de los quatro años precedentes, que, faltaua para el circulo entero del Sol por el Zodiaco y porque el dia 28. y 29. de Febrero se computan por vno, *cap. Quod sicut de verb. signif. & 3. §. Mino-*

Sup. his Nouitiis in to. 7. tr. 1. Ref. 13. & § vlt.

tem.

rem. ff. de minoribus, & leg. Cum bissextus. ff. de verb. signif. pero tengo por muy probable la opinion contraria de Siluestro *verb. ætas, num.* 5. de Panormitano *in cap. Quæren de Offic. deleg.* que dize, que en las cosas odiosas no se ha de computar el dia del año bisiesto, sino solamente se ha de contar el año de 365. dias, cayga bisiesto, ò no cayga: y parece que esto se determina en la ley *cum hæres. §. Stichus. ff. de stat. lib.* ita ille: cui adde etiam doctum, & eruditum Iurisconsultum Didacum de Narbona *in Annal. Iurisconf. num. 15. quæst. 55. num. 6.* qui citat pro se Henriquez, Riccium, & Aeugnam: vnde ego cum Leand. *de Sacram. tom. 2. tract. 6. disp. 6. quæst. 20.* vtramque sententiam probabilem esse puto.

RESOL. CIII.

An in ætate requisita ad Ordines suscipiendos detur paruitas materiæ?

Et notatur, quod si esset quis in principio sequentis diei, v.g. hodie impletur ætas 24. annorum post dimidiam noctem, potest ordinari Sacerdos?

Et cursim infertur, quod licet requiratur septennium completum ad sponsalia, si tamen sunt in vltimo die septennij, sat est, si ille sit inceptus? Ex part. 5. tr. 5. Res. 17.

Sup. hoc in Res. seq. §. Hæc. & in Res. 1. post seq.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Basilius Pontius *de matrimon. lib. 7. cap. 65. num. 1.* vbi sic ait. Non enim hìc locum habet illa regula, Quod parum distat, nihil distare videtur, sicut neque in aliis, in quibus ius tempus præfinitum exigit, vt in ætate ad Ordines, si enim vel vnus dies, aut hora desideretur, vitiat factum. Ita ille. cui etiam adde Henriquez *lib. 7. cap. 20. num. 2. in gl. lit. O.* vbi dicit non debere deesse diem.

2. Nec obstat, quòd parum pro nihilo reputatur, quia id est verum, quando non inde pendet tota impletio præcepti, v. g. breuissimum spatium est dimidietas salutationis Angelicæ, & tamen si nocte Iouis, postquam immediatè sonuit duodecima noctis hora, aliquis carnes comederet, peccaret mortaliter, & tamen non peccaret, si ante talem horam, etiamsi solùm esset post dimidietatem temporis salutationis Angelicæ, manducaret.

3. Nota tamen quòd si esset in principio sequentis diei, v.g. hodie impletur ætas 24 annorum, post dimidiam noctem potest ordinari Sacerdos. Ratio, quia, vt docet Nauarrus *eodem consil. 6.* in fauorabilibus dies cœptus habetur pro completo. *l. qua ætate, ff. de testament.* Faciunt pro hac sententia Mandosius *de ætate minori, cap. 04. num. 11.* Panormit. *cap. attestationes, de respons. impub.* vbi dicunt, quòd licèt requiratur septennium completum ad sponsalia, si tamen sunt in vltima die septennij, sat est si ille sit inceptus. Patet hoc etiam, quia ille reuera iam dicitur attigisse 25. annum. & ita docet Sanchez *in opuscul. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 33. num. 6. & 7.* Vide etiam Naldum *in summa verb. ætas, num. 3.*

Sup. hoc latè infra in tr. 6. Res. 3. & 4.

RESOL. CIV.

Quidam Religiosus inchoauit annum vigesimum tertium hora vigesima tertia diei, sed mane in eodem die recepit Ordinem Diaconatus, quæritur, an peccauerit, & in suspensionem inciderit tanquam ordinatus ante legitimam ætatem?

Et notatur, quod stando in rigorosa sententia, quod annus debeat esse inceptus, sufficit tamen ad singulos Ordines, vel per vnum medium diem annum inchoatum fuisse? Ex part. 2. tract. 16. & Misc. 2. Res. 27. alias 29.

§. 1. SVppono ex Tridentino, & communi DD. sententia, cum Filliucio *tom. 1. tract. 9. cap. 4. num. 84.* Miranda *in man. Pral. part. 1. quæst. 39. art. 2.* ad licitè suscipiendos Ordines requiri ætatem legitimam; nam ad primam tonsuram, & minores Ordines requiruntur saltem septem anni completi, ad Subdiaconatum viginti duo inchoati, ad Diaconatum viginti tres inchoati, & ad Presbyteratum viginti quinque, vnde si aliquis initiaretur Ordinibus sacris ante dictam ætatem, in suspensionem incurreret latam, in Bulla Pij II.

2. His suppositis affirmatiuè ad casum propositum respondet Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 11. dub. 11. num. 2.* vbi sic asserit. [Estos años basta, que sean commençados. Mas no bastaria si le faltasse vno, ò dos dias para cumplir la edad, segun la mas probable opinion (aunque à algunos parece lo contrario) porquè de derecho de verdad el tal no esta en año incepto, y ansi non habetur pro completo, Mas si llega à la verdad el dezir, que si à caso le faltasse medio dia, se podria ordenar. Mas lo contrario tengo por mas cierto, porque este aunque estè medio dia, no mas, antes de entrar en el año, aun no esta en el año, lo qual es necessario.] Ita ille, & ante illum Nauarrus *tom. 1. de tempore ordinand. cons. 9.*

3. Hæc sententia est probabilis, sed non minus probabilem contrariam existimo, quod etiam concedit ipse Villalobos, vt suprà apparet, & illam in terminis docet ita Ledesma *in sum. tom. 1. tract. de sacram. Ord. cap. 7. fol. mihi* 430. ita assèrens. [Si vno huuiesse de cumplir la edad el mismo dia de los ordenes a la tarde, ò de noche si se ordenasse à la mañana, ò vna cosa assi semeiante no parece à mi, que hauria mucho escrupulo, de otra suerte no lo tengo por seguro, y acertado.] Sic Ledesma. Ex his apparet dictum Religiosum non incurrisse supensionem illam, de qua suprà, saluo semper meliori iudicio. Sup hoc in Res. præterita, & in Res. seq.

4. Notandum est tamen, quòd stando in rigorosa sententia, quòd annus debeat esse iam inceptus, sufficit tamē ad singulos Ordines, vel per vnum medium diem, annum necessarium à Concilio Tridentino, suprà, inchoatum fuisse. Et ita docet Coninch *de Sacram. disp. 20. dub. 10. num. 102.* & Bonacina etiam *de Sacram. dist. 8. quæst. vnica, punct. 5. num. 12* Sup. hoc in Res. seq. lege §. Nota.

RESOL. CV.

An qui vespere ingreditur annum assignatum pro aliquo Ordine suscipiendo, possit mane præcedenti illum sumere?

Et notatur ad recipiendum v.g. Subdiaconatum sufficere viginti duos annos non per vnum integrum diem, nec per vnam horam, sed sufficere, si sint inchoati per vnum, vel dimidium quadrantem horæ?

Et docetur Episcopum posse dispensare, si deficiant ordinando duo, vel tres dies ad ætatem debitam ad suscipiendos Ordines? Ex part. 9. tr. 9. & Misc. 4. Res. 51. alias 50.

§. 1. SEntentiam affirmatiuam, quam docuit Primarius Professor S. Theol. in Acad. Salmātina Petrus de Ledesma Dominicanus, ego olim probabilem esse dixi. Sed nouissimè Pater Pasqualigus qui cautè vt omnes alij debere aliorum opiniones censurare, nominatim contra me putat *in qq. Can. cent. 2. quæst. 122. num. 5.* hanc sententiam omni probabilitate carere. Verum, me citato, probabilem esse putat Trullench *de Sacram. lib. 6. cap. vnico, dub. 10. num. 4.* Dixit in duabus præcedentibus Res.

num. 4. Et ita hanc sententiam, præter Doctores adductos, tenet me citato Marchinus *de Sacram. Ordinis, tract. 1. part. 5. capit. 2. num. 7.* & etiam me citato Leandrus *de Sacramentis tom. 2. tract. 6. disp. 6. quæst. 8.* quia in casu de quo loquimur, vespera diei trahitur ad mane, cùm ex vtroque, vna dies fiat, vnde morali continuatione, qui sic ordinatur, dicitur ordinari in anno vigesimo secundo, tertio, aut quinto constitutus. Videat modò Pater Pasqualigus, si sententia tantorum virorum sit improbabilis, quare illam adduxit *in Praxi de Ieiunio decis. 443. num. 13.* ad confirmandam quandam opinionem quam ibi docet; quasi tobur mea sententia, suæ sententiæ adiiceret; ergo tunc illam probabilem existimauit; non debebat igitur postea improbabilem vocare; verum ipse sciat Leandrum asserere, qui hanc sententiam improbabilem esse asseruerit, improbabiliter loqui. Imò ipse putat hanc sententiam debere dici probabiliorem: sed ego, vt verum fatear, puto contra Pasqualigum esse tantùm probabilem; at contrariam existimo probabiliorem.

Sup. hoc lege §. vltim. Ref. 2. not. præterite, quæst antecedens.

2. Notaetiam hîc obiter, dictum Patrem Leandrum docere *quæst. 7.* ad recipiendum v.g. Subdiaconatum sufficere viginti duos annos inchoatos, non per vnum integrum diem, vt vult Coninch, & alij, nec per vnam horam, vt ego volui cum Pontio; sed sufficere si sint inchoati per vnum vel dimidium quadrantem horæ; quia ait Leandrus, qui per dimimidium quadrantem horæ, viginti duos, tres, aut quinque annos attigit, verè constitutus est in anno 22. 23. & 25. à Tridentino præscripto. Ergo, &c.

3. Et tandem non deseram hic adnotare Michaelem Zanardum Dominicanum *in Direct. Theol. part. 1. de Sacram. matrim. cap. 40. §. 14.* docere Episcopos posse dispensare si deficiant ordinando duo, vel tres dies ad ætatem debitam ad suscipiendos Ordines, quia moraliter parua distantia, pro non distantia habetur, quia quod parum distat, nil distare videtur. Ita Zanardus, sed tu cogita, licet supradicta opinio Zanardi satis confirmet probabilitatem nostræ sententiæ, contra Pasqualigum

RESOL. CVI.

An si aliqua ordinatione Officialis Episcopi protestetur Episcopum nolle ordinare irregulares, v. g. carentes patrimonio, &c. tales, hoc non obstante, ordinentur?

Et quid est faciendum, quando ita casus acciderit in praxi?

Et notatur, quod non debent Episcopi accedentes ad Ordines prohibere sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne accedant cum impedimento occulto censuræ, irregularitatis, &c. quin potius debent illos absoluere & dispensare in casibus, quibus possint eos dispensare, & absoluere? Es part. 5. tr. 13. & Misc. 1. Rel. 66.

§. 1. AD hanc quæstionem respondet Ioannes de Lugo *de Sacram. disp. 8. sect. 7. num. 119.* vbi sic ait. Infero secundò quid dicendum sit de protestatione, qua aliqui Episcoporum Officiales solent ante Ordinum collationem publicè protestari Episcopum non habere intentionem ordinandi eos, qui cum aliquo legitimo impedimento ad Ordines accedunt, v.g. irregulares aut carentes patrimonio & beneficio, vel legitimis literis dimissoriis, &c. Nam si reuera Episcopus habet talem intentionem, proculdubio qui illis impedimentis fuerint ligati, non recipient verum Ordinem. Aliqui tamen existimant protestationem illam fieri solùm ad terrendum, Episcopum autem habere absolutum animum ordinandi eum, qui accedit, quicumque ille sit. Ego quidem vsum talis protestationis nullo modo probo, tum quia in ritibus Ecclesiasticis fundamentum non habet, nam licèt in Pontificalibus antiquis & modernis apponatur formula, qua ordinandi moneantur ex parte Episcopi ne vllus accedat irregularis absque ætate, vel facultate legitima, &c. in nullo tamen Pontificali legitur & inuenitur talis protestatio de defectu intentionis, quare Officiales Episcopi, dum illam protestationem addunt id de suo addunt, & non iuxta formulam in Pontificali constitutam; tum etiam, quia licèt existente grauissima causa posset aliquando Episcopus habere intentionem sub conditione, vt fatetur Vasquez *disp. cap. 7. num. 86.* de ministro absolutionis. Si, v. g. aliquis simulans se alium petat ordinari, cùm multum referat hunc non ordinari. Cæterùm eiusmodi voluntas conditionata vniuersalis cum omnibus haberi non potest absque grauissimis inconuenientiis, propter dubia quæ inde oriuntur circa valorem Ordinis. Potest enim contingere in primis quòd aliquis tale impedimentum habeat, illudque vel ignoret, vel eius actu non recordetur. Potest item suboriri dubium, an reuera habuerit aliquod ex iis impedimentis; denique dato quòd illud habuerit, & cognouerit, dubitabit meritò de intentione Episcopi, an fuerit conditionata, vt verba priora sonabant, an absoluta, prout debebit esse. Non debet autem res adeò grauis his dubiis exponi. Vnde si casus accederet, ego Sacerdoti eo modo ordinato cum tali impedimento consulerem, vt si commodè potest, adeat eumdem Episcopum, eiúsque intentionem exploret, qualis fuerit. Quòd si hoc fieri non possit, recipiat iterum sub conditione Ordinem, ne maneat in illo dubio, cum periculo inualiditatis aliorum Sacramentorum, quæ ex Sacerdotio dependent. Huc vsque Lugo.

2. Sed quando casus acciderit, nullum in eo ponit scrupulum Ioan. Præpositus *in 3. part. D. Thom. quæst. vnic. de Sacram. Ord. dub. 17. num. 171.* sic enim asserit. Aduerte Episcopum solere interdicere sub pœna anathematis ne quis se ingerat susceptioni Ordinis nisi sit ad hoc canonicè examinatus, admissus, approbatus, descriptus, & nominatus, quæ excommunicatio comprehendit etiam extraneos aliàs Episcopo non subiectos, qui in hoc actu subiiciuntur, quod potest aliquo modo confirmari ex *cap. præterea de officio delegati*, citato. Quòd si Episcopus dicat non intendo, vel nolo ordinare excommunicatos irregulares, &c. intelligitur si aliquem talem esse cognoscat; vnde propter huiusmodi clausulam non debet aliquis se existimare non ordinatum, si fortè erat excommunicatus, &c. ignotus tamen, vel occultus, quia non obstante tali protestatione Episcopus verè intendit Ordines conferre examinatis, admissis, nominatis, de quorum defectu nullam habet notitiam. Ita Præpositus, cui ego libenter adhæreo.

3. Notandum est etiam hîc, quòd non deberent Episcopi accedentes ad Ordines prohibere sub excommunicatione latæ sententiæ, ne accedant cum impedimento occulto censuræ irregularitatis, &c. quin potiùs deberent ad cautelam in generali illos absoluere, & dispensare, vt si quis deinde fuerit recordatus se habuisse aliquam censuram, irregularitatem, &c. non teneretur de his absolutionem quærere, si poterat Episcopus in dictis casibus absoluere, & dispensare. Ita Fillincius *tom. 1. tract. 9. cap. 5. num. 99.* Henriquez *lib. 10. cap. 20. num. 1. & 2.* & post illos Peyrinus *in priuil. Minimorum tom. 1. constit. 1. Iulij II. §. 18. num. 41. & 42.*

RESOL.

RESOL. CVII.

An censu redimibilis sufficiat ad patrimonium Clerici?

Et an sufficiat patrimonium ab alio donatum sub conditione, vt cesset statim, ac Ordinando de sustentatione prouisum sit?

Et notatur, quod hoc passim admittendum non est?

Et aduertitur aliquem non posse promoueri ad sacros Ordines ad titulum beneficij, si titulus sit de futuro?

Et an quis possit Subdiaconatum, vel Diaconatum recipere ad titulum beneficij præsentis, licet fructibus illius non statim potiretur, sed solum post receptum Presbyteratum illius frui inciperet?

Et an aliquis possit promoueri ad Ordines ad titulum coadiutoriæ?

Et quid maxime, si coadiutoria habeat de præsenti congruam sustentationem?

Et aduertitur, quod impetrato beneficio, sed prohibita possessione à iudice sæculari non posse aliquem sumere sacros Ordines? Ex part.9. tract.8. & Misc.3. Resol.55.

§. 1. NEgatiuam sententiam tenet Vgolinus *de potest. Episc. cap.*26. §. 10. *num.* 5. & §. 12. *num.*3. cum Bonacina *de Sacram. disp.*8. *quæst. vnica, punct.*5. *num.*35. Quia venditor potest illum redimere, quo casu res fit mobilis, quæ non sufficit ad patrimonium.

2. Sed optimè Ioannes Baptista Tiberius *in Instruct. ordin. cap.* 9. *quæst.* 68. Garcia *de benef tom.* 1. *part.*2.*cap.*5. *num.* 95. Parisius *de Ref. lib.* 2. *quæst.* 6. *num.*15. Azorius *tom.*2.*lib.*3. *cap.*14.*quæst.* 7. Castrus Palaus *tom.*4.*tract.*27. *disp.vnica*, *punct.*11.*num.*9. asserunt, censum redimibilem sufficere ad patrimonium: quia annui census inter immobilia computantur, Clementina, *Exiui.* §. *Cumque annui redditus. de verborum significat.* Neque obstat, quòd redimi, & extingui possit, quia obligandus est ab Episcopo talis ordinatus ad conuertendum pretium in alia bona fructifera: & hoc casu posset etiam alius cum ipso fundari, vt Nauarr. *de vsuris*, *num.*87. Lessius.*lib.* 5. *cap.*22. *num.*77. Itaque in tali casu, si redemptio fiat, deponatur pecunia ex Iudicis decreto apud idoneas personas, vt iterum census constituatur: si enim hoc est sufficiens pro constitutione vinculi, & maioratus perpetui, vti tradit Molina *de Hispan. primogen.lib.*1. *cap.*10.*num.*6. cur non sufficiet pro titulo ad Ordines requisito? illa enim cautione periculum extinctionis vitatur. Et licèt illo tempore, dum pecunia deposita est, nec se offert occasio censtituendi, non possit ordinatus ex ea alimenta suscipere; non obinde censendus est insufficiens titulus esse census constitutus: quia illud tempus, moraliter loquendo, breue esse solet, ac proinde in considerationem non venit; ideóque reputatur census perpetuus, ac si redemptio non contigisset. Et ita nouissimè hanc sententiam, præter Doctores citatos, tenet Pater Garcia *in Summ. mor.tract.*1. *difficul.*1.*dub.*5.*punct.*5.*num.*53. Machadus *tom.*2. *lib.*4. *part.* 1. *tract.* 7. *docum.*7. *num.*6. & Marchinus *de Sacram. Ordin. tract.* 2. *part.*6. *capit.*7. *difficul.*5.

3. Sed hîc incidenter quærendum est, an sufficiat patrimonium ab alio donatum sub conditione, vt cesset statim, ac ordinando de sustentatione prouisum sit? & an sit passim admittendum? Dico primò, de rigore esse admittendum: quia patrimonium, etiam absolutè datum, renuntiari potest de Episcopi licentia, obtenta aliunde decenti sustentatione: sed Episcopus admittendo talem conditionem, dat licentiam: ergo. In actu tamen, quo renunciatur, deberet Episcopus interuenire, vt iudicet, an aliunde sit prouisum sufficienter. Dico secundò: licèt patrimonia ab alio donata reiici non possint ex Sacræ Congregationis responso; reuerà tamen freqoenter sunt inania; cùm enim ad minus donator speret fore, vt ordinatus alimenta non petat, ideò is, ne illum offendat, nil audet exigere: vnde cogitur, si non mendicare, saltem indecorè viuere, vestire, laïcis inseruire, &c. & ideò etsi talia patrimonia, cùm omni suspicione carent, non sint reiicienda; non tamen frequenter putarim admittenda; maximè quia, cùm Episcopus neminem ad titulum patrimonij teneatur ordinare; nemo conqueri potest, si patrimonio ab Episcopo requisito carens non admittatur. Et hæc omnia docet Tiberius *in Instruct. Ordin. cap.*9.*quæst.*72.

4. Notandum est tamen hîc obiter contra Sayrom *de cens.lib.*10. *cap.*14. *num.* 19. Campanil. *in diuer. Iur. Rubr.* 8. *cap.* 4. *num.* 10. aliquem non posse promoueri ad sacros Ordines ad titulum beneficij, si titulus sit de futuro: sententia enim supradictorum est contra Concilium Tridentinum, quod prærequirit titulum de præsenti iam pacificè possessum, *ibi*: Pacificè possidere, *cap.* 2. *sess.* 21. *de reformat.* Ergo non sufficit titulus de futuro. Ita Garcia *de benefic.part.* 2. *cap.*5.*num.*130. qui tamen notat, fuisse à Sacra Congregatione resolutum, quòd poterit quis Subdiaconatum, vel Diaconatum recipere ad titulum beneficij præsentis, licèt fructibus illius non statim potiretur, sed solùm post receptum Presbyteratum illis frui inciperet. Sed hæc decisio videtur difficilis Marchino *de Sacram.Ordin. tract.*2.*part.*6. *cap.*6.*difficul* 3.*num.* 10. nam ex ea fieret, promotum ad Subdiaconatum, vel Diaconatum, si non habeat, vnde viuat, cogi interim mendicare: quod, vt à clericali honestate alienum, Sacri Canones abhorrent. Vnde ex his cautè legendus est Gonzalez *de Regul.Cancell.Gloss.*5. §.9. *num.* 8. qui absolutè docet, aliquem posse promoueri ad titulum coadiutoriæ: nam exponendus est de coadiutoria perpetua habente de præsenti congruam ad victum sustentationem. Vide Monetam *de optione Canon.c.*4.*q.*8.*num.*169.

5. Hinc etiam contra Rodriquez *in Summa, par.* 2. *cap.*15.*num.*11. dicendum est, quòd impetrato beneficio, sed prohibita possessione a Iudice sæculari, non posse aliquem Sacros Ordines sumere: nam Concilium ante ordinationem, pacificam beneficij possessionem prærequirit. Vide Marchinum, *vbi suprà, difficul.*4.

RESOL. CVIII.

An Episcopus in Regno Siciliæ possit ordinare Subdiaconum, qui pro matrimonio tantum vncias vndecim annuales habet, & multa alia circa patrimonium?

Et notatur, quod si aliquis Subdiaconus initiatur Diaconatu, aut Sacerdotio ostendens testimonium patrimonij renunciati, vel alienati, & tacens renunciationem factam, non incurrit pœnas statutas contra eos, qui absque patrimonio ordinantur?

Et docetur Graduatum in iure Canonico, aut in Sacra Theologia sine titulo, aut patrimonio posse ordinari?

Sed an vero contra hoc obstet declaratio Cardinalium? Ex part.4.tr.4. & Misc.Res.52.

§. 1. DE hoc casu olim per literas interrogatus fui ab Innocentio de Maximis Episcopo Catanensi, & affirmatiuè respondi, licèt nullius Doctoris authoritate fretus, quia licèt hodie in Sicilia patrimonium

patrimonium pro Subdiacono ordinando communiter determinatur constare ex vnciis duodecim annualibus, vt patet ex Synodo Panormitana *part. 2. caput. 6. num. 19.* tamen si in modico deficiat, non obstat quin Episcopus in tali casu possit Clericum ordinare, quia de modico non est curandum, vt habetur *in l. si olenm. §. fin. cum l. seq. ff. de dolo, & in l. in rebus § possunt, ff. commodati,* modica enim non nocent, vt patet ex *cap. si proponente,* vbi glossa, *de rescript.*

Sup. hoc ad literam in Ref. seq. 2. Verùm postea prædictam sententiam ex eodem principio inueni docere Thomam Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 35. num. 8.* & quia casus frequenter potest accidere, ponam eius verba; sic itaque asserit. Secundò nota quòd si modicum deficiat, ad honestam sustentationem parum facit, quia de modico non est curandum, *cap. reuera, de consecrat. dist. 2. l. scio, ff. de in integr. restit.* Secus si sit notabilis, qualis erunt quinque respectu vigintiquinque. Ita Sanchez, qui citat Nauarrum. ergo cùm quinque respectu vigintiquinque est defectus notabilis, summa duorum ducatorum & tarenorum non erit notabilis defectus respectu 30. ducatorum.

3. Notandum est tamen hîc obiter circa materiam patrimonij quòd si aliquis Subdiaconus initiatur diaconatu, vel sacerdotio, ostendens testimonium patrimonij renunciati, vel alienati, & tacens renunciationem factam, non incurrit pœnas statutas contra eos, qui absque patrimonio ordinantur, quia talis verè habet patrimonium, cùm renunciatio, vel alienatio facta sit nulla & inualida, licèt peccauerit in ea facienda. Ita Sanchex *vbi suprà dub. 40. iuncto dub. 38.* & de hoc casu his diebus in facti contingentia consultus fui, & *vt suprà* respondi.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 3. Ref. 49. §. vlt. 4. Nota etiam Henriquez *lib. 13. cap. 37. num. 2. & lib. 10. cap. 17.* & alios, quódve magis miror, Gonzales *in rep. Cancell. 8. gloss. 4. num. 36.* & nouissimè Mauricium Alzedo *in praxi Episcop. part. 2. cap 5. num. 6.* docere, graduatum in iure Canonico, in sacra Theologia sine titulo, aut patrimonio posse ordinari, quia tali non defuturum est vnde viuat, & sic adimpletur mens Concilij; sed hanc sententiam non approbat Sanchez *dub. 35. num. 10.* & alij. Ego verò si non obstaret declaratio Cardinalium quam affert Emanuel Sà correctus *ver. Ordo, numero 27.* hanc opinionem libenter consulerem in Collegialibus ex aliquo Collegio maiori Salmanticensi, aut Complutensi. nam in dictis Collegiis, quæ ego voco equos Troianos doctorum hominum, recepto gradu certum est citò graduatum habiturum plusquam congruam sustentationem, & ita tenet in specie Corduba *in summa quæstione 36.*

RESOL. CIX.

An in patrimonio necessario ad sumendos Ordines sacros detur paruitas materia? Ex part. 5. tractat. 5. Ref. 20.

Sup. hoc ad literam in §. Verum, Resol. præterita, Sed lege etiam eius §. 2. §. 1. RESpondeo affirmatiuè cum Sanchez *in opusc. tom. 1. lib. 7. cap. 1. dub. 36. num. 8.* vbi sic ait. Nota quòd si modicum deficiat ad honestam sustentationem, parum facit, quia de modico non est curandum, *cap. re vera, de consecr. dist. 2. l. scio, ff. de in integr. rest.* secus si sit notabilis defectus, qualis erunt quinque respectu vigintiquinque. Ita ille, & ante illum Nauarr. *de temp. ord. cons. 17.*

RESOL. CX

An Clericus possit alienare patrimonium absque licentia Episcopi, si aliunde acquisiuit beneficium, vel alia bona sufficientia pro victu?

Et an, si absque Episcopi licentia patrimonium vendat, permutet, obliget, aut aliquo modo alienet, antequam habeat vnde viuere possit, nulla sit talis alienatio?

Et aduertitur bona patrimonialia, ad quorum titulum ordinatus est, non ob inde fieri bona Ecclesiastica, tametsi priuilegio fori bonorum Ecclesiasticorum gaudeant. Ex part. 9. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 23.

§. 1. DIscordant in hoc Doctores. Prima opinio negat. Et ita docet Hugolinus *de potest. Episcop. cap. 26. §. 13. num. 4.* Gauantus *in Enchir. Episcop. verb. Ordines maiores, num. 13.* Præpositus *in 3. part. quæst. vnica, de Sacram. Ordin. lib. 18. n. 178.* Tiberius *in Instruct. ordinand. c. 9. quæst. 74.* Cenedus *in qq. Canon. lib. 1. quæst. 11. n. 9.* vbi sic ait: [Sciendum tamen est pro intellectu *dicti cap. 2. sess. 21.* minime irritam censeri præfatam patrimonij alienationem, absque licentia Ordinarij factam, si ipse alienans tempore alienationis habeat congruam sustentationem, quia tunc temporis, secundùm dispositionem Concilij, licentia Ordinarij poterit bona, ad cuius titulum ordinatus fuit, alienare: quia in hoc casu cessat ratio finalis Concilij, ibi: *Ne cogantur mendicare.* & sic debet cessare illius dispositio, *l. Adigere. §. Quamuis ff. de iur. patron. c. Cùm cessante, de appellat.* Quam interpretationem confirmant verba Concilij, ibi: *Donec beneficium Ecclesiasticum sufficiens sint adepti, vel aliunde habeant, vnde viuere possint.*] Ita aduertit Flaminius *de resignat. lib. 2. quæst. 6. nn. 16. & 36.* Grassius *lib. 2. cap. 97. num. 65. vers. Quod intellige.* Ceuallus *in pract. quæst. 527. num. 8. & quæst. 561. ex num. 30.* & sic cùm constituatur regula in Sacro Concilio Tridentino quòd bona, ad cuius titulum Clericus ordinatur, non possint alienari sine licentia Episcopi, & posteà sequatur limitatio, donec sufficiens beneficium Ecclesiasticum sint adepti; sequitur, quòd in hoc casu non requiritur prædicta licentia, imò ab ipso Concilio permittitur, cùm exceptio debeat esse de regula, ex l. *Cùm Prætor. de iudic.* aliàs enim tam regula tradita in Concilio, quàm eius exceptio, idem disponeret, quod esset absurdum. Ita Cenedus. Quibus adde Castrum Palaum *tom. 4. tract. 27. punct. 11. num. 13.* Sup. hoc in tom 5. tr. 3. lege doctrinam Ref. 51. signanter cursim ad medium.

2. Sed secunda opinio affirmat: & ita sentiunt Garcia *de benef. tom. 1. part. 2. cap. 5. num. 186. & seq.* Ludouicus de San Iuan *de Sacram. quæst. 2. art. 10. difficul. 2.* Gratianus *in disceptat. forens. cap. 159. num. 14.* Molfesius *in Summa, tom. 1. tract. 2. cap. 18. num. 32.* Azorius *tom. 2. lib. 3. cap. 4. quæst. 3.* Parisius *de resignat. benef. lib. 2. quæst. 6. num. 16.* & alij. Et ratio est: quia dictio illa, *donec*, apposita in Concilio, est restrictiua temporis, habetque naturam suspensiuam, donec aliud emergat, id est, dato beneficio, vel alia hæreditate, ex qua promotus decenter viuere possit, nõ prohibetur patrimonij alienatio absque alia Episcopi licentia: & ideò hanc non esse necessariam in casu congruæ sustentationis aliunde acquisitæ. Itaque, sicut fundus dotalis, durante matrimonio, alienari non potest, quoniam data est dos ad onera matrimonij sustentanda; ita nec patrimonium alienari potest, donec habeat Clericus, vnde commodè viuat.

3. Quid ego sentiam, dicam breuiter. Secũda opinio est satis probabilis: mihi verò probabilior prima apparet: & ideò, præter Doctores citatos, illam tenet nouissimè doctus Pater Hieronymus Garcia *in Sum. morali, tr. 1. diffic. 1. dub. 5. pun. 5. nu. 38.* [Quia (ait ille) el patrimonio erigido en titulo para ordenarse,

es connumerado entre los bienes Ecclesiasticos, y goça de sus priuilegios; ni puede el Principe secular cosa sobre el; luego este patrimonio sin licentia del Obispo es inagenable. Lo segundo, porque si el ordenado, por solo que tiene que comer sin el patrimonio, pudiese por su mera liberalidad, y gusto, deshazerse del sin licentia del Obispo, superfluo fuera dezir el Concilio, que no pueda enagenarlo *absque Episcopi licencia*, y que esto no se entienda, quando no tiene de otra parte con que sustentarse el ordenando, sino aun teniendolo. *Patet*; porque sino lo tuuiesse, como podria dar licencia el Obispo, pues era forçoso, que si la dava, quedar el obligado à darle à comer; y pretender esto el Concilio, ni es creible, ni lleua camino luego habla del caso, quando ya el ordenado tiene que comer por otra parte, que aun en tal caso le ha de pidir licencia para deshazerse del. Lo vltimo se prueua *ab inconuenienti*. Demos, que vn Subdiacono se ordenò à titulo de patrimonio, y luego obtuuo beneficio, ò le dieron hazienda equiualente al patrimonio, con lo qual se deshizo del patrimonio con que se ordenò, si luego despues le impetrasen el beneficio, ò por alguna censura se le quitasen, ò se gastase lo subrogado en lugar de patrimonio, seria fuerça repetir al que se lleuò el patrimonio, que lo buelua para poderse ordenar de Diacono: estos son absurdos, è inconuenientes grandes: luego no se puede resignar patrimonio, y *à fortiori* beneficio, a cuyo titulo se ordenò vno, sin licencia del Obispo, como se manda en el Concilio.] Hæc Garcia. Dicendum est igitur, alienationem patrimonij, factam absque licentia Episcopi, esse illicitam, etiamsi promotus de nouo habeat sufficiens beneficium, vel congruam sustentationem. Et quidem si ordinatus habens aliunde, vnde viuat, posset absque Episcopi sui licentia patrimonium, ad cuius titulum fuit sacris initiatus, pro libito suo alienare: ergo Tridentinum ineptè, & frustratoriè apposuisset illa verba, absque Episcopi licentia: siquidem iuxta oppositam sententiam sensus esset, tunc solùm prærequiri Episcopi facultatem ad alienandum dictũ patrimonium, vbi qui non aliunde haberet, vnde viueret: nam, si habeat, vnde aliunde viuere congruenter possit, nolunt Doctores aduersæ sententiæ, necessariam esse hanc Episcopi licentiam. Quare, si hæc propositio negatiua est falsa, affirmatiua erit vera. Quòd si factam illationem coacti admittant, rursus rogo, ad quid Episcopi licentia eo casu necessaria à Tridentino exigitur, cùm illam Episcopus daturus non sit: quia, si illam ob quamlibet causam daret, teneretur ipse suis sumptibus promotum sustentare? Duo ergo his verbis Concilium prærequirere videtur: vnum, quòd in locum patrimonij, sufficiens beneficium, vel congrua pensio pro decenti victu subrogetur: alterum, quòd Episcopus post diligens examen de tali sufficientia iudicet: qua existente, pro dicti patrimonij alienatione suum præstet consensum.

4. Sed hic oritur difficultas, an, si absque Episcopi licentia patrimonium vendas, permutes, obliges, aut aliquo modo alienes, antequàm habeas, vnde viuere possis, nulla sit talis alienatio, vt colligitur ex Tridentino prohibente prædictam alienationem sub verbo, *nullatenus*, quod tollit potentiam alienandi, & reddit actum nullum ex Glossa *in Clement. 2. verbo, Nullatenus, de sequestrat. possess.* & in Auth. *Si qua mulier verbo, Nullatenus, Cod. ad Senatusconsult. Velleianum, & ex verbo. Non possit*, quod etiam inducit nullitatem, vtpote quod omnem potentiam ad actum refert, teste Bart. *l. Cum lex n. 6. & 7. ff. de fideiussorib.* Iason, *l. Frater à fratre n. 44. vers. Tertia difficultas. ff. de condict. indebiti*, & pluribus alijs exornat Sanch. *lib. 6. de matrim. disp. 38. num. 10.*

Sup. hoc verb. *Non possit*, latissime in 10. 6. tr. 1. Res. 30. & in aliis eius prime not. & infra

5. Verùm his non obstantibus, licèt hæc opinio sit probabilior, & illam teneat Ioannes Præpositus *in 3. part. quæst. vnica, de Sacram. Ordinis, dub. 28. n. 178.* Sanchez *vbi suprà, disp. 32. num. 7.* Auila *de censuris, part. 3. disp. 5. dub. 5. concl. 2.* Molina *disp. 238.* Garcia *part. 2. cap. 5. n. 577.* & alij; tamen contraria sententia non videtur carere probabilitate, quam tuetur Suarez *de censur. disp. 31. sect. 1. n. 38.* & Petrus Ledesma *de Sacr. Ordin. cap. 7. concl. 7. difficult. 1.* Quia Concilium solùm hanc alienationem prohibuit, sed factam non irritauit: sicuti fecit in alienatione beneficij, quã sine licentia Episcopi factam irritam esse decreuit. Cùm ergo in alienatione patrimonij, & pensionis hoc Decretũ irritans non addiderit, & indicasse videtur, validam fore, si de facto fiat. Sed hæc parui momenti sunt, vt à communi sententia recedamus. Nam esto Concilium in alienatione patrimonij, & pensionis non apposuerit expressè clausulam irritantem; apposuit tamen illam virtualiter sub illo aduerbio, *Nullatenus*, iuncto verbo, *possit*, quod omnem potentiam tollit, & actum cõtra factum irritat, & annullat. Ergo, &c. Neque obstat verbum, *nullatenùs*: quia multi docent, non habere vim decreti irritantis, quando actus aliàs posset fieri ab eo, qui prohibetur. Sic Angelus, *Excomm. 7. fine*, Syluester *Excomm. vltimo fine.* Armill. *excomm. casu 35.* & alij apud Tiraquellum *in leg. Si vnquam. verb. Reuertatur, num. 69.* Neque verbum, *possit*: quia non possumus, quod licitè non possumus; & ideò non semper omninò actum habentis potestatem irritat, vt Couarruuias *in cap. Quamuis pactum. 2. part. de pactis, n. 10.* Suar. *5. de leg. cap. 31. n. 14.* Salas *de legib. disp. 16. sect. 8. n. 33.* Bonacina *de legib. disp. 1. quæst. 5. part. 7. §. 5. num. 17. vers. Hoc.*

in fine §. seq huius Res.

Sup. hoc verb. *Non possit* in §. præterito huius Resol. post med. & latè in aliis eius not.

6. Et tandem, bona patrimonialia, ad quorum titulum ordinatus es, non obinde fieri bona Ecclesiastica; tametsi priuilegio fori bonorum Ecclesiasticorum gaudeant; aliàs alienari non possent ex sola Episcopi licentia, vti permittitur in Trident. Sed necessaria esset solemnitas à iure requisita in alienatione bonorum Ecclesiasticorum, de qua in cap. *Sine exceptione. 52. 12. quæst. 2.* & cap. *Nulli. 5. de rebus Ecclesiæ non alienandis.* Gaudent autem priuilegio fori, non quia Ecclesiastica sunt; sed, quia sunt bona personæ Ecclesiasticæ. Vide Gratianum *disceptat. forens. c. 159. n. 27.* Menochium *de recuperand. possess. rem. 15. n. 25.* Ceuallos *commun. quæst. 527.* Cenedo *practic. quæst. lib. 1. quæst. 11. à num. 5.*

RESOL. CXI.

An qui suscipit primam Tonsuram, vel minoribus Ordinibus initiatur, animo non ascendendi ad alios Ordines, sed gaudendi priuilegio fori, & exemptione à tributis, peccet mortaliter? Ex part. 2. tr. 16. & Misc. 2. Res. 20. aliàs 22.

§. 1. NOuissimè August. Barbosa *de potest. Episc. p. 2. alleg. 11. n. 12.* cum Bannez *in 2. 2. q. 12. art. 1. in 2. diffic. concl. vlt.* partem tuetur affirmatiuam, & præter ipsos, tenet etiam hanc sententiam Ledesma *in sum. to. 1. 1. tr. de sacr. Ordinis, c. 7. concl. 3. fol. mihi 435.* qui citat Nauar. Et ratio est, quia Concil. Trid. *sess. 23. c. 4.* ait. Prima tonsura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint, & fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere, & scribere nesciant, & de quibus probabilis coniectura non sit, eos non sæcularis iudicij fugiendi fraude, sed vt Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse.

Sup. hoc in §. 1. 3. & 4. res. seq. & in tom. 3. tr. 1. Resol. 9. lege doctrinam §. Hoc supposito. & signãter inter medium, & finem, vers. Similiter.

2. At contraria sententia semper visa est mihi probabilior, & illam ex neotericis amplexi sunt Villalobos *in sum. tract. 22. diffic. 14. n. 2.* Sanchez *de matrim.*

marrim. tom. 2. lib. 7. disp. 31. num. 16. & 17. Coninch *de Sacr. tom. 2. disp. 20. num. 104. & 105.* & alij.

3. Ad authoritatem Concilij Tridentini respondetur, solom ostendere, qoid ipsa decentia, & illius status reuetentia postulet, & ideo nullis vtitur verbis præceptiuis, ad peccati mortalis obligationem sufficientibus.

RESOL. CXII.

An suscipientes primam Tonsuram, & Ordines minores solum causa euadendi iudicem secularem, peccent mortaliter?

Et quaritur obiter, an suscipientes Ordines minores sine confirmatione peccent mortaliter, vel Episcopus illos ordinans? Ex part. 10. tract. 16. & Misc. 6. Resol. 61.

§. 1. Affirmatiuè nominatim contra me respondet P. M. Ghetius *in suo Thesauro Animæ, tom. 1. verb. Clericus, quæst.* 10. vbi sic ait: Peccat mortaliter, qui recipit Minores Ordines, vel primam Tonsuram cum intentione euitandi forum sæculare. Hoc expresse habemus ex Concil. Trid. *sess. 23. cap. 4. de reform.* & sic docet Bañez 2. 2. *quæst. 22. art. 5.* Quidquid in contrarium dicat Diana *tract. 16. Miscell. 2. resol.* 22. qui respondet ad authoritatem Concilij, dicens ipsum solum attendere quid ipsa decentia, & illius status reuerentia postulet, & ideò nullis vtitur verbis præceptiuis ad peccati mortalis obligationem sufficientibus. Sed iste hallucinatur; sicut enim non confirmatus peccat mortaliter, si prima initiatur Tonsura, sic qui Tonsura initiatur, vt euitet forum sæculare. Ita Ghetius.

Quæ hic est Ref. antecedens, & in alio §. & vers. eius not.

2. Sed ego, his non obstantibus, iterum docerem, Clericum non peccare mortaliter, si Minores Ordines suscipiat, habens propositum recedendi, & interim à iudicio sæculari immunem esse: nam verba Concilij Tridentini, vt patet, rigorosum præceptum non indicant; & ad id quod asserit Ghetius, suscipientem Ordines Minores sine Confirmatione, vt vult Concilium, peccare mortaliter; ergo etiam peccabit mortaliter, si quis suscipiat Ordines ad fugiendum forum Laicale. Respondeo negando antecedens, nam vt ego docui *in 2. part. tract. 2. Miscell. resol.* 4. Ordines suscipientes nondum confirmari, citra tamen contemptum, non peccant mortaliter, quia verba Concilij strictum non continent præceptum. Et ita pro hac sententia alibi adduxi Magistrum Serra Dominicanum, cui nunc addo Reuerendiss. Candidum *tom. 3. disp. 1. art. 8. dub.* 20. Idem etiam docent Sotus, Victoria, Ledesma, Vinald. Soarez, Coninch, Ochagauia, Granatus, Layman, Hurtados, Henriquez Rodriquez, Moure, Nauarrus, Torreblanca, Marchinus, Molfesius, Reginaldus; quos omnes, me etiam citato, adducit, & sequitur Leandrus *de Sacram. tom. 1. tract. 3. disp. 1. quæst.* 8. quibus ego addo, me citato Barbosam in Concilium Trident. *sess. 23. cap. 4. num.* 2. Et me citato Stephanum de S. Gregorio *de Sacram. lib. 3. cap.* 18. *num.* 10. & me citato Trullench *de Sacram. lib. 2. cap. vnico, de Confirmat. num.* 13. Raguccium *in Lucerna Parochorum, de sacram. Confirm. quæst.* 25. Ioan. Franc. Suarez *in Enchir. Casuum Conscientiæ, tract. de Contractib. lib. 5. verb. Confirmatio.* Bizozerum *de Sacram. part. 3. cap. 4. num.* 2. Tiberium *in instruct. Ordinander. cap. 8. quæst.* 58. Gesualdum *in Theol. mor. tom. 1. tract. 5. cap. 2. num* 8. Dicastillum *de Sacram. tom. 1. tract. 3. disp. vnic. dub. 10. num.* 100. Eligium Bassæum *in floribus Theolog. verb. Confirmationis Sacram. num.* 12. Petrum à Sancto Ioseph *in Theologia Sacramentali, cap.* 14. *resol.* 4. Zambellum *in repert. moral. verb. consecratio, num.* 2. Lessium *in 2. part. D. Thomæ, quæst. 72. art. 8. dub. 12. num.* 32. Possentinum *in Summula de Sacram. Confirm. verb. Susceptor, num.* 3. Martinum de San Ioseph *vbi infrà, tract. 2. de Confirm. num.* 16. Præpositum *in 3. part. quæst. 72. art. 8. num.* 49. Quintanaduеñam *in Theolog. moral. tom. 1. tract. 2. sing. 4. num.* 3. & Ioannem Vvigers *de Sacram. quæst. 72. art. 8. num.* 32. cum aliis. Quid respondebit Magister Ghetius ad tantam nubem testium? qui omnes asserunt, verba Concilij Tridentini non imponere præceptum, ita vt sumentes Ordines ante Confirmationem, peccent mortaliter, & hoc plures ex supradictis Doctoribus extendunt etiam ad Episcopum illos ordinantem, qui volunt neque ipsum in hoc casu peccare mortaliter.

Quæ hic est supra Resol. 101. & in Res. 99. §. vlt. & lege etiã §. 1. & 2. Ref. 100. & in to. 1. & 2. Ref. 4. à lin. 4. & in Ref. 12. §. Notaui. & in tom. 3. tr. 1. Ref. 9. §. Sed difficultas. & in tom. 1. tr. 3. Ref. 26. §. Confirmatur. & in to. 6. tr. 1. Ref. 27. § Itaque. ad medium. à vers. In ipsomet. & latè in tom. 4. tr. 8. Ref. 46. à lin. 3. & §. seq.

3. Itaque ex his contra Ghetium assero, suscipientes primam Tonsuram, solum ad declinandum forum iudicis Laici, lethalis culpæ reos minimè esse, & ita præter Sanchez, & Coninch à me citatos hanc nostram sententiam tenent Nauarrus, & Rodriquez, quos citat & sequitur Layman *in Theol. moral. lib. 5. tract. 9. cap. 7. num.* 2. Idem tenet Naldus *in Summa, verb. Ordo, num.* 15. Bonacina *de Sacram. Ordinis, disp. 8. quæst. vnic. punct. vlt.* Ioan. Baptista de Fabris *in man. Ordin. de Sacram. Ordinis, cap. 4. quæst.* 7. Hurtadus *de Sacram. Ordinis, diffic.* 22. Escobar *in Theolog. moral. tract. 7. exam. 8. cap. 4. num.* 73. Homobonus de Bonis *in Exam. Eccles. part. 1. tract. 3. quæst.* 2. Villalobos *in Summa, tom. 1. tract. 13. diffic.* 14. *num.* 2. & nouissimè me citato Raphaël Auersa *de Sacram. Ord. quæst. 4. sect.* 2. & me citato Martinus de San Ioseph *in Mon. Confess. tom. 2. lib. 1. tract. 3. de Ord. num.* 5. vbi sic ait: [El que se ordena de prima tonsura, y de los quattro menores Ordenes con sola intencion de gozar del fuero Ecclesiastico, y huir del seglar, y de no pagar tributos, ni ir à la guerra, por mandado del Principe, ò de obtener algun Beneficio, iuzgan graues Autores, que pecan mortalmente, que iuzgan se va contra precepto del Concilio Tridentino *sess. 23. cap. 4. de reform.* quando dize, que el que se ordenare de prima tonsura, sit de illo probabilis coniectura, quod eligat hoc genus, vt Deo fideliter seruiat, & non vt declinet iudicium sæculare. Iuzgo por mucho mas probable, que estas palabras no inducen precepto, sino amonestacion, y que los arriba dichos nunca pecaran mortalmente, porque no van contra precepto alguno, y toman buen estado, aunque el fin no sea perfetto. Y es cosa dura condenar à pecado mortal pudiendo librar del, & sententia dura non est tenenda, neque admittenda, *l. filio pater 89. ff. de l.* 1. & sententia humanior est tenenda, *l. pro hærede* 20 §. *si quid,* & *ibi* Gloss. *humanior, ff. de acquir. hæred.* Ita Martinus. Et tandem hanc sententiam docet Castrus Palaus *t. 4. tr. 27. punct. 8. n.* 7. Et ratio est, quia, ait ille, rationi consonũ est, Ordinem suscipere sub intentione omnium, quæ Ordini annexa sunt: at Ordini annexa est exemptio à sæculari iudicio; ergo suscipere Ordinem sub hac intentione non est dissonum rationi. Neque huic intentioni obstat Concilium: quia in hac intentione nullam fraudem ordinandus committit: quippe vtitur iure sibi concesso. Illum ergo excludit Concilium ab ordine suscipiendo, qui non, vt fidelem cultum Deo præstet, ordinatur; sed sæcularis iudicij fugiendi fraude: fraus autem non est censenda committi, nisi graui aliqua causa apud sæculare iudicium incepta initiaretur: tunc enim censeretur ordinandus fraude vti in sæculari iudicio fugiendo.

Sup. hoc cursim in duabus primis Ref. not. præteritæ, & magis latè suprà in Ref. 100. & in Resol. 4. not. præteritæ, à lin. 4. & in fine §. Melius. & in §. vlt. & in Ref. 5. in eodem §. & in Ref. 6. §. vlt. & in Ref. 8. in eodem §. & in Ref. vltim. §. 1. & signanter 2.

4. Nota etiam, quod post hæc scripta inueni Machadum *de perfecto Confess. tom. 2. lib. 4. part. 3. tract. 2. docum. 2. num.* 5. me citato nostram sententiam tan-

quam probabilem docere. Et ideo me citato Leandrus *de Sacram.tom.2.tract.6.disp.7.q.11.* & me citato Garzias *in Summa,tract.1.diffic.1.dub.14.n.3.* sententiam affirmatiuam, quam ipsi cum Ghetio tenent vocant tantum probabiliorem. Poterat igitur Magister Ghetius nostram sententiam, si non probabiliorem, vt puto, saltem tanquam probabilem admittere, & non asserere tam petulanter, me illam tenendo hallucinatum fuisse. O lepidum caput!

RESOL. CXIII.

An ordinatus Ordinibus sacris ante pubertatem, teneatur continere?

Et quid, si adeptus pubertatem votum castitatis in Ordine sacro contento non ratificauit?

Et an prædictum votum à Parentibus, vel tutoribus absque causa aliqua irritari possit?

Ex quibus deducitur votum solemne expressum in Religione approbata ante pubertatem emissum, nisi post pubertatem ratificetur, non obligare.

Imo hodie votum expressum solemne professionis non valet vsque ad decimum sextum annum completum; & ideo idem dicendum erit de initiato ante decimum sextum annum, nempe eum non teneri continere.

Et an sit validum votum, & inualidum matrimonium contractum ab eo, qui Ordinem sacrum accepit, ignorans illi annexum esse votum castitatis?

Et quid est dicendum si quis suscipiat sacros Ordines, cum intentione expressa non vouendi castitatem, an hoc non obstante teneatur castitatem seruare? Ex part.10.tr.16.& Misc.6.Res.84.

Sup. doctrina contenta in hoc & seq § in tu.1. tr.7. Res.74. §. Sed ad. & signanter §. Quæro secundo. & quamuis nō plene sup. hoc lege tamen aliam Resol.ex §§. earum annotationū.

§. 1. NEgatiuam sententiam tenet Sanchez *de matrim.tom.2.lib.7.disp.30.num.8.* nisi adeptus pubertatem votum ratificet. Et ratio est, quoniam votum solemne expressum in Religione approbata, ante pubertatem emissum, nisi post pubertatem ratificetur, non obligat, *cap.1.& cap.illud 20.quæst.1. & cap. ad nostram, de regular.* Ergo nec votum solemne tacitum emissum in Sacri Ordinis susceptione. Dices, hoc votum solemne non tantæ esse efficaciæ: cum non sit per se, & ex natura rei solemne. Id fateor, ut vere constituit in statu iure Ecclesiastico incompatibili cum matrimonio: & quamuis Pontifex possit dispensare, at summa cum difficultate dispensabit, & propter causam valde publicam, quare non est credendum velle Ecclesiam voto tanti momenti alligari puerum impuberem. Quamuis enim votis simplicibus ligari possit, & facillimo negotio illi ætati consulitur: cum possint omnia illa impuberum vota à parentibus vel tutoribus absque causa aliqua irritari. Imò hodie cum votum expressum solemne professionis non valeat vsque ad decimum sextum annum completum, iuxta Trident. *sess.25.de regular.cap.15.* idem dicendum erit iuxta hanc sententiam de initiato Ordinibus Sacris ante decimum sextum annum, nempe, eum non teneri continere. Quia ratio tradita ab hac sententia prorsus militat in hoc casu.

2. Sed hanc opinionem refellit Pontius *de matrim. lib.7. cap.29. num.15.* & post illum Martinus *de Sacram.tom.5.disp.75.sect.2.n.23.* Quia votum emissum cum sufficienti vsu rationis, obligat quantum est ex se, & ex natura rei, nisi Ecclesia reddiderit hoc votum irritum. Vsus autem rationis sufficiens ad vouendum, est idem qui sufficit ad peccandum mortaliter: & Ecclesia nusquam irritauit votum ordinati ante pubertatem, sicut irritauit professionem factam ante annum 16. ætatis. Quare talem obligatum iri meritò censet. Vnde patet responsio ad argumentum, quod adducit Sanchez: Ego verò vtramque sententiam probabilem esse puto.

3. Verùm, si aliquis hic obiter quærat, An sit validum votum, & inualidum Matrimonium contractum ab eo, qui Ordinem Sacrum suscepit ignorans, annexum esse votum Castitatis. Negatiuæ respondet Vasquez, & Caietanus, quos citat, & sequitur Pontius *loco citato, num.14.* Sed ego puto esse validum Votum, & consequitur inualidum Matrimonium. Quia eo ipso quod sciens, & volens Ordines Sacros suscipit, licet ignorauerit, votum annecti, emisit tacitè votum. Quia qui vnum sciens, & prudens efficit, & vult; facit, & vult subinde ei annexa. Ita Sanchez *vbi suprà, disp.27.num.11.* & Candidus *tom.1. disquis.28.art.4. dub.6.* cum aliis; & Martinus de San Ioseph. Sup. hoc in Resol. not. præsentis §. Quæro tertio.

4. Sed quid dicendum, si suscipiens Sacros Ordines cum intentione expressa, non vouendi Castitatem, teneatur Castitatem seruare? Negant Vasquez *in 3.part.tom.3. disp.247.cap.7.num.99.* & Basilius Pontius *vbi suprà, num.14.* Sed affirmatiuæ sententiæ adhæret cum Sanchez, & Candido Pater Leandrus *de Sacrament.tom.2. tract.9. disp.17. quæst.7.* vel ex sola constitutione Ecclesiæ, vel etiam ex voto, eo quod id sit annexum ex constitutione Ecclesiæ Ordini Sacro independenter ab Ordinantis voluntate, Et ideò ad hæc duo posteriora dubia consentit nobiscum etiam P. Martinus de San Ioseph, *in Mon. Confess. tom.1.lib.1.tract.31. de Matrim. num.4.* Sup.hoc ibidem §. Nota etiam. Sup.hoc latè ibidem à §. Sed resolutio. & in tom.3. tr.1. Res.77 §. Et ideo. & seqq.

RESOL. CXIV.

An sacer Ordo susceptus per vim, & metum imprimat characterem.

Et deducitur, quod si Ordinatus per vim, & metum recipit Ordinem sine voluntate recipiendi Sacramentum, sed solum simulate, hic quidem Ordinem non suscipit, quia inualide ordinatur.

Item, cum quidam Ordinatus Subdiaconus obtinuisset ab Episcopo declaratoriam fuisse Ordinatum per vim, & metum; sed postea petens dispensationem à Summo Pontifice, vt ad alios Ordines sacros promoueri posset, dubitatum fuit à quibusdam in dataria, an iste talis debeat saltem sub conditione sumere Ordinem Subdiaconatus?

Item quæritur, an ordinatus per vim, & metum teneatur ad votum continentiæ?

Et an prædictus possit licite contrahere matrimonium?

Et an etiam teneatur ad recitandum Officium Diuinum?

Et docetur, quod quocumque metu initiatus, quantumuis graui, si postea ratificet verbo, aut facto semel vtens Ordine accepto sine vlla coactione, non erit iam in posterum sibi integrum resilire, sed continentiæ, & obligationi Officij Diuini subiacebit, sicuti cæteri sponte ordinati; & hoc autem intelligendum est, si sciens, & prudens exerceat; secus vero si per errorem, quo quis ad Ordinis obseruantiam existimat se esse adstrictum.

Et infertur, quod professio debet fieri à sciente, & volente; & quod professio tacita inducitur faciendo propria opera professorum. Ex part.10.tr.13.& Misc.3. Res.18.

Quoad hoc in to.2. tr.1. ex Res.22.§. vlt.post medium, à vers. Et etiā sufficit, & lege etiā doctrinam Res. & §. not. seq.

§. 1. SI vis est absoluta quia vi detinetur, negatiue est respondendum, si autem vis est conditionalis, puta vt euadat cruciatum, mortem, &c. tunc Ordinem characterem imprimere dicendum erit. Et ratio discriminis est, eo quod in coactione, quam conditionalem Doctores appellant adest voluntas

luntas saltem indirecta *ex capite Meritò* 15. *quæst.*1. quæ in absoluta coactione deficit. Et ita hanc sententiam sustinet Syluester, *verb. Ordo IV. num.*1. *Secundò.* Barbosa *de Potestate Episcopi. part.* 2. *allegat.* 2. *num.*5. & 6. Comitolus, *lib.* 1. *quæst.*55. *num.* 1. qui testatur de communi sententia Theologorum, & Canonistarum.

2. Sed aduersus superiùs dicta insurgit Antonius Cabreros, *de Metu, lib.*2.*cap.*16.*num.*8. vbi absolute ad quæstionem propositam negatiue respondet, & probat hanc sententiam pluribus argumentis. Primò, vbi de substantia actus est libertas voluntatis tunc actus annullatur ipso iure, *l. Si mulier.* §. *si dos, ff. hoc tit. cap. Cùm locum de spons.* coactio enim repugnat arbitrij libertati in substantia voluntatis, ita voluit Baldus *in Rub. extra, hoc tit.* illudque dicitur libero arbitrio fieri, quod nullo cogente imperio, & nulla necessitate fit *leg. Si quis maior. Cod. de transact.* Ergo cùm metus remoueat voluntatem ab actu, sequitur aperte tam vi absoluta, quàm conditionali ordinum adsumptionem non tenere. Secundò, vbicumque in aliquo actu requiritur voluntas qualificata, si adest illa, & non adstat qualitas, non est legi satisfactum *cap. Vbi periculum* §. *Cæterùm, in vers. Voluntas, & libertas, de elect. lib.*6. Sed in adsumptione Ordinum debet interuenire voluntas, & libertas, vt per se patet, ergo si adest sola voluntas, & non libertas, non est legi satisfactum: & de necessitate talis adsumptio non subsistet. Tertiò, votum metu factum est ipso iure nullum, *cap. licet de voto.* Sed in adsumptione Ordinum inest votum continentiæ, vt in *cap.* 1. & 2. *qui Cleric. vel. Vouent. cap. Ante triennium* 31. *dist.* Ergo nullus fuit ipso iure Ordo adsumptus. Quartò, quotiescumque duo regulariter æquiparantur à iure, ius disponens de vno habet locum in reliquo, *leg.*1. *de leg.*1. glossa *in leg. Si quis seruo. Cod. de furt. & in cap. Si postquam.* §. *fin. de elect. in* 6. *& in cap.* 2. *de confess. eod. lib. & in cap.* 1. *de Rescript. cum. multis*, Velasc. *in Axiom. Iur. lit. A, num.* 180. adsumptio Ordinis, & Professio regulariter sunt à iure æquiparata, *cap.* 1. *in vers. Per susceptionem Sacri Ordinis, aut Professionem. de Voto in* 6. Sed professio debet fieri à sciente, & voluntarie, ita decidit Text. *in cap. Constitutionem. in vers. Sciens.* ac voluntarius perseueret, *& in cap.*1. *& cap. Non solum, in vers. Si de sua voluntate processerit, de reg. lib.* 6. Ergo sicut debet esse voluntarius profitens Religionem, eodem modo adsumens Ordines. Quintò, habitus Religionis sponte susceptus deseri nequit, *cap.* 1. *capite* 2. 20. *quæst.* 3. ergo si per coactionem suscipitur, desertio locum habere poterit. Sextò Ordo receptus non potest deseri, *cap. Eos* 20. *quæst.* 3. ergo si non sponte susceptus, relinqui valebit. Septimò, facit expressus Textus *in cap. Præsens* 20. *quæst.* 3. vbi Clericus inuitus non subiicitur Ordinibus metu receptis, ibi: *Clericum nomine Lambertum minime debere existimauimus sub tali violentia fieri Monachum.* Quod enim quis non eligit, nec optat, profectò non diligit, quod autem non diligit, facile contemnit, nullum quippe bonum nisi voluntarium. Ergo distinctio respuenda est; & generaliter tam vi absoluta, quam conditionali Ordinum adsumptionem non tenere affirmandum extitit. Octauò probatur ex Textu in *cap.* 2. *de regul.* vbi si filius efficiatur Clericus post legitimos annos, & nec ipse, nec eius parentes intra annum reclamauerint, in Clericatu permanet, ibi: Si verò post legitimos annos per vim Clericus factus est, & nec ipse, nec parentes eius intra annum ad memoratas personas reclamauerint, in Clericatu permaneat. Ergo si intra annum reclamatio fiat, non permanebit in Clericatu, nec Ordo tenebit. Vltimò, nullus dubitat metum cadentem in constantem virum facere inuitum, quando, aut mors ipsa, aut corporis cruciatus grauis, aut vniuersorum bonorum, aut partis eorum amissio interminatur, *cap.* 1. *cap. Ad audientiam, & cap. Cùm dilectus. hoc tit. leg. propter litem. ff. de excusat.* aut subtractio magni lucri, vt docet Cynus *in leg. interpositas. Cod. de transact.* Sanchez *de Matrim. lib.*4. *disp.*5. *à n.*27. Sayrus *de Censuris, lib.*2. *cap.*21. *num.* 32. Sed in vi conditionali adest metus iustus, vt omnes fatentur: ergo Ordo ille adsumptus non valebit: alioquin metus cadens in constantem virum nullum sortietur effectum, contra expressa iura in *leg.* 1. *&* 2. *cum seqq. ff. hoc tit.* Rursus, si metus constans & ius facit inuitum, nulla voluntas in vi conditionali adest, cùm propter periculum minitatum consentiatur: igitur nullo modo distinctio procedit. Et hæc omnia docet Cabreros *vbi suprà.* Sed ego nolo à communi sententia recedere, quam præter Doctores citatos tenet etiam Marchinus *de Sacram. Ordinis, tract.* 2. *part.*6.*cap.*8.*difficult.*9.*n.*12. Dicastillus *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 6. *disp.*1. *dub.*19. *num* 424. Auersa *de Sacrament. Ordinis, quæst.* 4. *sect.* 8.

3. Respondeo itaque ad casum propositum magis clare; quod si ordinatus per vim & metum recepit Ordinem sine voluntate suscipiendi Sacramentum, sed solum simulare, hic quidem Ordinem non suscepere, quia inualide ordinatur, & si individualiter obseruat Coninch, *de Sacram. disp.* 20. *dub.* 14. *num.*143. & Marchinus *vbi suprà, num.*1. Secus autem dicendum de eo, qui est inuitus tantum secundum quid, vt sunt hi, qui metu inducuntur, vt supposito esse in casu nostro ad suscipiendum ordinem, ita vt vere illud velint suscipere, & si id nollent, si abesset metus.

4. Hi enim Ordinem suscipiunt, quia hi habent absolutam intentionem suscipiendi Sacramentum, & tantum sunt inuiti secundum quid, vt bene notat idem Coninch *vbi supra, quæst.*64. *art.*8. *dub.*5. *n.*99. cum aliis communiter. Et hoc dicere voluerunt DD. citati cum aliis communiter de coactione absoluta, & conditionali: ex his cum quidam Ordinatus Subdiaconus obtinuisset ab Episcopo declaratoriam fuisse ordinatum per vim, & metum; sed postea petens dispensationem à summo Pontifice, vt ad alios Ordines sacros promoueri possit, dubitatum fuit à quibusdam in Dataria, an iste talis debebat saltem sub conditione sumere Ordinem Subdiaconatus: & ego de hoc casu interrogatus respondi, quod si talis ordinatus per vim & metum habuit voluntatem non suscipiendi dictum Ordinem Subdiaconatus, quod vtique illum teneretur suscipere, quia tunc non fuit valide ordinatus: Si autem quando suscepit Subdiaconatum, voluit vere ordinari, licet si non adesset metus, Ordinem quidem non susciperet; & in hoc casu valide Subdiaconatum recepit, & characterem, & ideo non est denuo ordinandus, neque sub conditione, sed potest ad Diaconatum promoueri: Itaque secundum distinctionem à nobis positam, quoad primam partem procedit opinio negatiua Cabreros; quoad secundam partem, opinio affirmatiua Syluestri, & aliorum.

5. Sed ex his oritur difficultas, an ordinatus per vim & metum teneatur ad votum continentiæ: & pugnantes sententias multo adducit Marchinus *de Sacram. Ordinis, tract.*2. *part.* 6. *cap.*8. *difficult.*9. *num.*12. qui negatiuæ sententiæ adhæret satis quidem probabiliter licet affirmatiua sit etiam probabilis. Stantes autem in sententia negatiua, cui nouissime adhæret doctus Dicastillus *vbi suprà num.* 438. multa deducunt, & ideo ipse sic asserit: Infertur primò, posse prædictum licite contrahere Matrimonium,

Sup. hoc in Res. seq. signanter ad lin. 4. & in tom. 1. tr. 7. Res. 74. §. vlt. & lege etiã Res. not. primæ huius Res.

Sup. hoc in Res. seq. ad lin. 5.

nium, quia solum impedire posset votum, eiusque obligatio ad castitatem, quæ tamen nulla est. Quam sententiam putat esse omnium Doctorum, quos pro nostra sententia refert; atque in termino id expresse concedunt Henriquez *lib. 10. de sacram. Ordin. cap. 14. num. 3.* Infertur secundò, non teneri prædictum ad recitandum Officium Canonicum; est enim onus adiunctum Ordini sponte assumpto. Ita Nauarrus *in summa Latina, cap. 22. num. 5 1.* Viualdus, & Sà apud Sanchez *suprà.* Addit alter Sanchez cum Nauarro *lib. 1. consiliorum, de iis quæ vi, cons. 3. num. 4.* in priori editione; in posteriori verò, *consil. 5. num. 4.* adhuc non teneri continere ordinatum per metum, etiamsi metus non sit cadens in constantem virum; dummodo talis sit, vt præ timore illo initiatus fuerit, quo secluso non fuisset initiandus; idquod multi non improbabiliter sentiunt de Matrimonio simili metu inito, quod dicunt esse in foro conscientiæ nullum; & probabile putat Sanchez *lib 4. disput. 17. num. 3. & 4.* quamuis probabilius putet oppositum. Quæ doctrina mihi placet, eamque sequuntur plurimi Auctores, quos refert idem Sanchez *libro 7. disputat. illa 29. numer. 5. & 8.* Et hæc omnia docet Dicastillus *loco citato*, qui etiam postea subdit, quod quicumque metu initiatur, quantumuis graui, si postea ratificet verbo, aut facto, semel vtens Ordine accepto sine vlla coactione, non erit iam in posterum sibi integrum resilire; sed continentiæ subiacebit, sicut cæteri sponte ordinati. Iam enim per illam liberam gratificationem virtualiter elegit in eo Ordine permanere, perinde atque professio tacita inducitur faciendo propria opera professorum. *cap. Vidua, de Regularibus.* Ita Sanchez *num. 9.* cum Ostiensi, & alijs, quos refert. Hoc autem intelligendum est, si sciens, & prudens exerceat: secus verò, si per errorem, quo quis se ad Ordinis obseruantiam existimet adstrictum; tunc enim non censetur ratificare, nunquam enim est ratificatio actus nullius, dum ignoratur actum fuisse nullum, iuxta doctrinam eiusdem Sanchez *lib. 1. disputat. 16. num. 7.* & in nostro casu docent Nauarrus *lib. 1. consiliorum, titulo, de iis quæ vi, in priori editione, consilio 2. num. 8.* & in posteriori. *consil. 4.* Vega *in summa capite 57. casu 6.*

Sup. hoc inf. in tr. 6. Ref. 141. § Notãdum est.

Sup. hac professione in tom. 7. tr. 2. ex Ref. vnic. §. Denique. ad med. vers. Deinde. & pro doctrina seq. in hoc §. lege etiam præcitatũ §. Denique. per totum, & nõ pigebit.

RESOL. CXV.

An Ordo per vim, & metum susceptus impediat, & dirimat ordinationem?

Et an sic ordinatus teneatur ad seruandam castitatem, vel possit validè contrahere? Ex pa. 3. tr. 4. Res. 192. alias 193.

§. 1. NEgatiuam sententiam communiter docent DD. quos citant, & sequuntur Sanchez *tom. 2. lib. 7. disp. 29.* Azorius *tom 1. lib. 13. cap. vlt. q. 8.* & Rebellius *part. 2. lib. 1. q. 5.* Et ideò asserunt, sic ordinatum ad seruandam continentiam non teneri, & posse validè matrimonium contrahere, quia votum ex metu graui factum nullum est ipso iure, ex *ca. per latam, cap. cùm dilectus, de iis quæ vi, &c.*

2. Non reticeam tamen affirmatiuam sententiam nouissimè docere Basilium Pontium *de matrim. lib. 7. cap. 29. num. 3.* vbi sic asserit: Ego, qui multitudinem Doctorum parum curo, cùm sciam multos sine vllo examine, aliorum dictis adhærere, sed tantùm fundamenta, atque rationes considero, longè probabilius iudico, si rationum attendamus merita, votum continentiæ valere in eo, qui ordinatur ex metu graui, & inhabilem esse ad matrimonium, esse dignum tamen, vt cum eo facilè dispensetur. Ita ille, qui multas rationes solidè, & acutè, vt semper solet, adducit, & respondet ad Canones pro contraria sententia adductos; quam quidem his non obstantibus probabilem etiam esse existimo, & illam cum Sanchez tenent nouissimè Villalobos *in summa, tom. 1. tractat. 14. difficult. 14. num. 4.* & Bonacina *de matrimon. quæst. 3. punct. 9. num. 11.* cum duodecim Doctoribus, quos citat, & sequitur Barbosa *in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 42. cap. 3. num. 18.*

Sup. his duabus difficul. magis latè in Ref. præterita, §. vlt. à princip. sed lege eã per totam, & nõ pigebit, & in tom. 1. tr. 7. Ref. 74. §. vlt.

RESOL. CXVI.

An vir, consentiente vxore possit ad Sacerdotium promoueri, si ipsa Religionem non ingrediatur, etiamsi sit iuuenis, dummodo voueat castitatem?

Et notatur semper esse necessariam professionem vxoris in Religione, siue sit senex, siue iuuenis, vt possit vir ad Episcopatum promoueri.

Et quid si ad Cardinalatum vir promoueatur? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Res. 129.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Sotus *in 4. dist. 37. quæst. 1. art. 2. post 2. conclus.* Coninch *de sacrament. disputat. 35. dub. 6. num. 32.* & Sanchez *de matrim. lib. 7. disput. 39. num. 6.* vbi sic ait: Si vxor est senex, non suspecta de incontinentia, sufficit votum continentiæ ipsius in sæculo; secus si iuuenis, tunc enim desideratur ingressus ipsius in Religionem. Ita ille, & alij penes ipsum, quod probatur *in cap. Episcopus, distinct. 77.* vbi sic habetur; Sanè si coniugati iuuenes consenserint ordinari, etiam vxorum voluntas ita requirenda est, vt sequestrato mansionis cubiculo, Religione promissa postea quam pariter conuersi fuerint ordinentur. Probatur etiam ex periculo incontinentiæ, quod vxor iuuenis manens in sæculo, aut etiam vterque incurret, cùm vir iam ordinatus, ex antiqua cum ea consuetudine facilè possit inflecti, vt iterum coniuge vteretur, si in sæculo permanentes haberent liberum ad se mutuò accessum.

Sup. hoc in tom. 9. tr. 7. ex doctrina Ref. 21. §. 1. paulo post initium, à vers. Vt vir ad sacros Ordines.

2. His tamen non obstantibus, contrariam sententiam tenet nouissimè Gaspar Hurtado *tractat. de matrimon. disput. 11. difficult. 9. num. 29.* vbi sic ait: Vt vir possit ad sacros Ordines promoueri, sufficit, vt contra Sanchez docent Nauarrus, & Sà, si ab vxore castitatem in sæculo vouente absoluatur à debito thori, & cohabitationis, quia *in cap. coniugatus, de conuers. coniugat.* id tantùm requiritur: quod verò *in canone Episcopus, distinct. 77.* dicatur requiri promissionem Religionis, non obstat, quia prætërquam quod id Canon est Concilij Agathensis, quod non fuit generale, nomine Religionis non incongruè intelligitur castitas, vt exponit glossa. Ita Hurtado, & ante illum Basilius Pontius *de matrim. lib. 7. cap. 25. num. 7.* vbi sic asserit: Denique dixerim neque antiquo iure, neque nouiori requisitum fuisse, vt vxores eorum qui ad alios sacros Ordines præter Episcopatum promouebantur, Religionem profiterentur, sed tantùm, vt continentiam in sæculo vouerent, siue in senili, siue in iuuenili ætate essent constitutæ. Ita ille, qui explanat omnes textus tangentes præsentem materiam, & hanc opinionem esse probabilem fatetur ipsemet Sanchez *loco citato, numero 2.* & ita ego etiam sentio stando in puncto iuris.

3. Nota etiam, contra Sotum *in 4. distinct. 27. quæst. 1.* semper esse necessariam professionem vxoris in Religione, siue sit senex, siue iuuenis, vt possit vir ad Episcopatum promoueri, & ita statutum esse docet Pontius *vbi supra, num. 6. in cap. sanè, de conuers. coniugat.* Vnde infertur viro effecto religioso

Sup. hoc in Ref. noc. seq. §. 1. prope finem.

gioso, vxore vetula manente in sæculo cum castitatis voto, si vir ad Episcopatum promouendus esset, necessarium fore, vt vxor illa Religionem ingrediatur vt observat Ancharanus *in d.cap. sanè, in fine*. Et tandem nota contra Maiolum *lib.1. de irregular. cap. 34. num. 2.* quòd vt possit maritus ad Cardinalatum promoueri, non desideratur semper vxoris ingressus ad Religionem; sed non ampliùs desiderari puto quàm ad Ordines à viro assumendos. Ita Sanchez *vbi sup. disp. 41. num. 4.*

Sup. hoc magis latè in tom. 9. tr. 7. Ref. 21.

RESOL. CXVII.

An Clerici sacris Ordinibus initiati peccent mortaliter, si non deferant habitum clericalem, & coronam in capite?

Et quid, si cum ense, vel aliis similibus supradicti Clerici Sacris initiati incedant? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 182. alias 183.

Sup. hoc pro Tonsura in tom. 8. tr. 3. Ref. 18.

§. 1. AD istam difficultatem respondeo cum Villalobos *in summa, tom. 1 tract. 11. diffic. 16. num. 5.* vbi sic asserit [Dize Sylvestro *ver. Clericus*, §. 2. que el Clerigo peca mortalmente si no trae habito clerigal. y la corona abierta, mas Cayetano *in sum. ver. Clerici peccata*, dize, que en esto solo le ay auiendo temeridad, y contumaçia, ò menosprecio, cuya sentençia me pareçe muy probable, y se puede seguir, porque es mas mansa, quando truxesse algun señal, en que se echasse de ver que es clerigo, mas si no truxesse ningun señal de suerte que no se ehasse de ver que era clerigo, como si truxesse espada, y otras cosas semejantes, no se escusaria de pecado mortal, si no es que fuesse por breue tiempo, ò por alguna iusta causa.] Ita ille, & ego; licèt contrarium probabiliter aduersùs Caietanum doceat etiam Ledesma *in summa tom. 1. de Sacram. Ordinis, cap. 11. concl. 2. per totam.*

RESOL. CXVIII.

An Diaconus, & Subdiaconus peccent mortaliter frequenter canentes Epistolam, & Euangelium in peccato mortali?

Et quid, si longo tempore tales actus exerceant in peccato mortali?

Et obiter notatur Diaconum ministrantem Eucharistiam in peccato mortali, non peccare mortaliter. Idem est de Sacerdote? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 194. alias 195.

Sup. hoc in tom. 7. tr. 4. Ref. 29. cursim ad medium. vers. Subdiaconū. & latè in to. 2. tr. 2 ref. 5. §. penult. & vlt.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Filliucius *tom. 1. tract. 2. cap. 6. num. 87.* & à fortiori docebunt etiam hanc sententiam Doctores, asserentes absolutè tales peccare mortaliter, vt inter neotericos docent nouissimè Cabrera *de Sacram. quæst. 64. art. 6. disp. 1. §. 6. num. 48.* & Sylvius *in 3. part. quæst. 64. art. 6. quæritur 1. concl. 5.* vbi sic ait. Si Diaconus, aut Subdiaconus in mortali exercent actum sui Ordinis, probabilius est, quòd mortaliter peccent, quia sunt actus Sacramento peculiares, & maximè ad Eucharistiam accedentes, ad quos sunt consecrati. Ita ille, qui citat D. Thomam, Nugnum, Sylvestrum, Angelum, Toletum, Victoriam, & Molanum; quibus adde Sà *verb. Ordo, num. 31.* Caietanum *q. 64. art. 3. ad 1.* & Nauarrum *cap. 25. num. 72.*

2. Sed ego contrariæ sententiæ tanquam probabiliori adhæreo, quam docent Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 4. difficul. 10. num. 7.* Fernandez de Heredia *disp. de Sacram. in genere, part. 10. dub. 3. num. 4.* Vasquez *in 3. part. tom. 3. disp. 136. cap. 4.* Sotus *in 4. dist. 24. quæst. 1.* Valentia *to. 4. disp. 9. quæst. 1. punct. 4. ad 4.* Coninch *de Sacram. quæst. 64. art. 6. dub. 1. num. 38.* Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 16. sect. 4.* & alij. Et ratio est, quia talis actio non est dispensatio meritorum Christi, vt sunt Sacramenta, aut opus in se tam sanctum, vt adsit tam grauis obligatio exercendi illud in gratia.

3. Et ita hanc sententiam ego veram etiam existimo contra Filliucium *vbi suprà*, licèt longo tempore tales actus exerceantur cum peccato mortali, quia sæpiùs velle peccare venialiter, non efficit peccatum mortale; & hi actus sunt planè separati inter se, nec relinquunt effectum post se, ratione cuius prior coalescat cum posteriori. Nec valet asserere, sæpiùs talia facere in peccato mortali, includere implicitum contemptum. nam hoc non est verum, quia non est vlla ratio, qua indicetur in eo actu frequentato magis includi virtualem contemptum, quàm in frequentatione mendacij iocosi, aut negligentiæ in repellenda distractione inter orandum. Hæc omnia Coninch; vnde, vt diximus, non est audiendus Filliucius.

4. Notandum est etiam hîc obiter contra Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 1. cap. 5. num. 8.* & alios, Diaconum ministrantem Eucharistiam in peccato mortali non peccare mortaliter. Et ita docet inter alios Io. de la Cruz *in direct. conscient. part. 1. de Sacram. in genere, quæst. 4. dub. 3. concl. 1.* quod etiam de Sacerdotibus nos *in tractatu de celebratione Missarum*, satis probabiliter docuimus.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 1. Ref. 5 propè finem.

In Ref. 83. quæ hic est supra inter 2. Ref. 25. & in multis aliis eius not.

RESOL. CXIX.

An Acolythi, qui solemniter cereos ferunt in peccato mortali, peccent mortaliter?

Et cursim docetur hoc etiam locum habere in eo, qui capitulum, & collectam pronunciat in choro, qui id facit tanquam Presbyter?

Et an minores Ordines sint vera Sacramenta? Ex par. 3. tr. 4. Ref. 195. alias 196.

Sup. hoc primo lege §. 1. not. seq. ab eius principio.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Philippus Faber *de Sacram. Ordinis, in 4. sent. dist. 24. quæst. 1. disp. 1. cap. 3. num. 80.* qui citat Angelum, & Sylvestrum. Idem docet Nauar. *in manuali, cap. 27. num. 163. & de Horis canonicis, cap. 7. num. 41.* qui etiam hoc docet locum habere in eo, qui capitulum, & collectam pronunciat in choro, qui id faciat tanquam presbyter.

2. Sed bonus, & doctus senex nimis scrupulosè loquitur. Ideo contrariam sententiam veram esse existimo, quam docet Cabrera *de Sacram. in 3. part. quæst. 64. art. 6. disp. 1. §. 6. num. 55.* vbi ait, non esse mortale, exercere functiones minorum ordinum in peccato mortali, quia, vt *suprà* dictum est, non est certum, imò oppositum est multum probabile, minores ordines non esse vera Sacramenta, atque adeò illorum ministros non esse ad huiusmodi functiones consecratos, vel saltem est valde probabile, eos non esse consecratos per gratiam, ac characterem sacramentalem, ac proinde ex sanctitatis defectu in ministro colligi non potest mortale peccatum. Secundò, licèt Ordines minores sint Sacramenta, eorum tamen officia non sunt perfecta in genere sacri mysterij, & ex consequenti propter leuitatem materiæ non erit culpa mortalis. Cæteras rationes vide apud dictum Cabreram.

Supra non talis quæstio Sed infra in Ref. quæ inuenietur in to. 9 tr. 3. Ref. 80. §. penult. magis latè ibi in tr. 1. Ref. 65. § 24 a lin. 10. & 10. & in aliis eius not.

de præsenti inter impuberes, quæ erant veluti conditionalia matrimonia. Nicolaus autem, qui multis annis præcessit Clementem III. ea prohibuit, nisi magni alicuius dissidij vitandi causa fierent, atque ius istud *in dict. cap.* 2. non corrigit alia iura, quæ matrimonium de præsenti inter impuberes resoluunt in sponsalia, cùm sit antiquius; sed statuit ne talis contractus de præsenti inter impuberes fiat, nisi ex magna causa, quem contractum de præsenti inter impuberes posteriora iura Clementis, Lucij, & Innocentij III. vim tantùm sponsalium re ipsa habere vel declatatunt, vel denuo statuerunt. Ita Pontius.

RESOL. III.

An septennium requisitum ad contrahendum sponsalia esse debeat omnino completum?

Et quid, si duo, tres, octo, vel decem dies ad complendum septennium desint?

Et an in foro conscientia valida sint sponsalia, etiam multo ante septennium contracta, si malitia suppleat ætatem? Ex part. 3. tractat. 4. Resol. 273. aliàs 274.

Sup. contento in hoc. & & seq. §. in Ref. seq. per totam, & supra in tr. 5. ex doctrina Ref. 103. §. vlt. ad medium.

§. 1. AD hanc quæstionem affirmatiuè respondet Coninch *de Sacra. disp. 21. dub. 5. n. 55.* quia sicut quando iura alicui rei præscribunt certum pretium, hoc consistit omnino in indiuisibili, ita etiam quando alicui actioni præscribunt certam ætatem agentis; quia ideo certum pretium, ac ætatem agentis præscribunt, ne quisquam suo iudicio possit ea mutare; sufficeret tamen inchoatum esse vltimum diem anni septimi, quia eodem modo requiritur ætas septem annorum ad sponsalia, sicut requiritur in maribus ætas quatuordecim annorum ad condendum testamentum, sed in fauorem testamenti, ad hoc sufficit inchoasse vltimum diem anni 14. vt patet *in l. qua ætate, ff. de test. m. & qui testamenta,* &c. Ergo idem sufficiet in sponsalibus, quæ non sunt minus fauorabilia; Ita Coninch, & hanc sententiam docet etiam Pontius *de matrim. lib. 12. cap. 5. num. 3.* Sanchez *tom. 5. lib. 1. disput. 16. num. 4.* & alij. Hæc opinio est probabilis.

Sup. hoc in Ref. 2. not. præterita §. Sed hæc.

2. Sed ego contrariam probabilem etiam esse existimo, quæ asserit sufficere septennium moraliter esse completum, vt si, ait Guttierrez *de matrim. c. 22. num. 6.* duo, vel tres dies, deficerent. Sed plus addit Rebellius *part. 2. lib. 4. quæst 5. concl. 2. num. 2.* qui citat Sotum, Victoriam, Veracruz, Syluestrum, D. Antoninum, & D. Thomam, nempe valida esse sponsalia, etiamsi octo, vel decem dies ad complendum septennium desint.

Sup. hoc plus in Ref. 1. not. primæ huius Ref. in eius §. vlt.

3. Et hæc omnia intelliguntur in foro externo, & quando non constat malitiam supplere ætatem; nam in foro conscientiæ valida erunt sponsalia etiam multo ante septennium contracta, si malitia suppleat ætatem, cùm eam sufficiens vsus rationis præuenerit. Et ita ex multis docet Rebellius, & Pontius *locis citatis,* quidquid in contrarium asserat Richardus *in 4. dist. 27. art. 3. q. 1.* Durandus *q. 3. art. 2.* & Argentina *art. 4.* existimantes septennium ita esse requisitum, vt si vterque sponsus, vel alter sit minor septennio, irrita sint ipso iure sponsalia.

Sup. hoc latè infra in Ref.

RESOL. IV.

An sufficiat ad validè contrahendum sponsalia diem vltimum septenny inceptum esse?

Et asseritur, quod ad valorem sponsalium non requiritur ætas mathematicè completa, vnde septennium non physicum, sed morale requiritur?

Et an ob defectum duorum, vel trium dierum, aut vnius hebdomada, vel dimidy anni defectus impedimentum non sit, quin septennium completum esse dicatur? Ex part. 9. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 65.

§ 1. NEgatiuè respondet Gaspar Hurtado *de matrimon. disp. 1. difficultat. 14. num. 59.* Castrus Palaus *tom. 5. disput. 1. punct. 6. num. 6.* vbi probat, diem inceptum non sufficere, sed necessariò completum esse debere: quia vsquequò completus sit, non integer dies, & consequenter neque integer, & completus mensis, qui ex integris, & completis diebus coalescit. Deinde, quia, quoties tempus est à à Iure determinatum, currit de momento ad momentum, argum. leg. 3. §. *Minorē. ff. de minorib.* & *ibi* Glossa, & Doctores, *l. Pater. §. Sexaginta ff. de adulteriis.* Et *ibi* Bart. *l. Eos. §. Sin autem. C. de appellationib.* & *ibi* Baldus *leg. 2. §. Dies ff. quando appellandum sit.* & *ibi* Glossa. Et probari potest ex bimestri concesso ad deliberandum de Religionis ingressu, cap. *Ex publico. de conuersione coniug.* & ex ætate ad Professionem requisita, *cap. 15. sess. 25. de Regularibus.* in quibus dies inceptus non habetur pro completo, vti probat Thomas Sanchez *lib. 1. disput. 14. num. 22.* ergo idem est dicendum in septennio pro sponsalibus requisito. Neque obstat textus in l. *Qua ætate.* quia *ibi* est specialis dispositio, quæ ad alios casus extendi non debet, præcipue cùm non sit eadem ratio: quippe testamentum testatori fauorabile est, & nullatenus onerosum. At sponsalia, sicut & Religionis Professio, partim fauorabilia sunt contrahentibus, partim onerosa: meritò ergo in testamento dies inceptus pro completo reputatur; secùs in sponsalibus, & Religionis Professione.

Sup. hoc in Ref. præterita § 1. & 2. & in alio §. eius primæ not.

2. Sed affirmatiuæ sententiæ adhæret Poncius *lib. 12. cap. 5. num. 5.* Coninch *disp. 21. dub. 5. num. 51.* Guttierrez *cap. 2. nu. 5.* Et ratio est: quia non minùs fauorabile est matrimonium, quàm testamentum: sed ad testamentum vltima dies incepta censetur pro completa; vt statuitur l. *Qua ætate cit.* ergo. Et ita hanc sententiam tenet etiam Texeda *in Theol. moral. tom. 2. lib. 4. tract. 1. contr. 2. num. 57.* & Pater Perez *de matr. disp. 5. sect. 5. num. 6.* Fateor tamen sententiam Hurtadi satis probabilem esse, licèt ipse immeritò affirmatiuam falsam vocet.

Sup. hoc in Ref. præterita §. 1. post medium.

3. Adde, vt *alibi* adnotaui, non deesse Doctores asserentes, quòd ad valorem sponsalium non requiritur ætas mathematicè completa: vnde septennium non physicum, sed morale requirunt. Quorum autem dierum defectus morale complementum impediat, non conueniunt Doctores. Nam Ioan. Andreas *cap. Litteras, num. 2. de desponsat. impuber.* Henriquez *cap. Accessit. eodem num. 3.* & Vega *lib. 6. Summ. casu* 101. asserunt, ob defectum duorum, vel trium dierum, non impediri: Eman. Rodriquez *1. tit. Sum. cap. 244. num. 2.* censet neque vnius hebdomadæ defectum. Sotus verò *in 4. distinct. 27. quæst. 2. art. 2. ad 3.* Vitald. *Candelab. 1. part. de sponsalibus cap. 2. num. 15.* rem ampliùs extendunt. Quinimò Guttierrez *dicto cap. 2. num. 8.* audet affirmare, dimidij anni defectum impedimentum non esse, quin septennium completum esse dicatur, vt sponsalia valida sint, & præsumantur.

Alibi in Ref. præterita, & etiam pro omni contento in hoc §. ibidem §. 2.

RESOL. V.

An sponsalia valida sint, si vsus rationis ante septennium in contrahentibus reperiatur?

Et an ad sponsalia validè contrahenda sufficiat rationis

nis vsus, quia ad lethale peccatum sufficit?

Et notatur sponsalia ob defectum ætatis, vel vsus rationis nulla posse postea fieri valida, si post legitimam ætatem, & vsum rationis expressè, vel tacitè ratificentur à sponsis, modò sponsi sciant à se ipsis antea inita, sponsalia fuisse inualida?

Quod si nesciant sponsalia fuisse inualida, non fient valida per ratificationem simul habitando, vel sibi oscula tanquam sponsis impingendo, vel mittendo munera, &c. sed debent consentire de nouo? Ex part.9. tr.7.& Misc.2. Res.63.

Sup. hoc supra in Res.3. cursim in §. vlt.

§. 1. NEgatiuè respondent Hurtadus *de matrimon. disp.1. diffic.* 14. *num.* 61. Castrus Palaus *tom.5.disp.1. punct.6.num.*8. & Pater Vasquez interrogatus de hac sententia. Et ratio est: quia aliàs dispositio iuris, præscribens septennium, esset frustratoria: quia ex vna parte, quando est vsus rationis perfectus ante septennium, validè fiunt sponsalia secundùm aduersarios: & ex altera, quando non est talis vsus rationis, etiam post septennium completum, non fiunt validè: ergo ad nihil deseruit dicta dispositio, quia si malitia supplet ætatem, sponsalia eodem modo fiunt, aut non fiunt validè, siue ea dispositio extet, siue non extet. Ratio autem à priori est: quia quamuis pro matrimonio iure ipso fiat exceptio malitiæ supplentis ætatem; non tamen pro sponsalibus: ergo absque iure, imò contra ius ipsum absolutè absque exceptione requirens septennium ad valorem sponsalium, admittitur dicta exceptio, quæ non fuit facta à iure: quia frustra fuisset facta dicta præscriptio ætatis pro sponsalibus, quæ non fit frustrà in matrimonio: quia malitia supplens ætatem in matrimonio, non tantùm est vsus rationis perfectus, vt est in sponsalibus; sed etiam potentia ad generandum expedita, quæ non solet esse expedita ante ætatem requisitam pro matrimonio; ac proinde si ante eam est vsus rationis perfectus, & potentia expedita, validè fit matrimonium, & post eam etiam validè fit, si vsus sit rationis perfectus, quamuis non sit potentia ad generandum expedita.

2. Sed, his non obstantibus, communiter affirmatiuæ sententiæ adhærent Doctores, quos citat Sanchez *tom.1.lib.1. d.sp.16.num.*9. quibus adde Coninch *disp.* 21. *dub* 5. *num.* 51. Puteus *lib.*12. *cap.*5. *num.* 5. Rebellius *lib.* 4. *quæst.* 5. & alij. Et ratio est: quia septennium præscribitur, quia ante illud tempus vsus rationis perfectus non præsumitur. Si ergo de vsu rationis præsumptio fuerit, vel potiùs certitudo, cessat finis legis, & consequenter illius dispositio. Et fortè ob hanc causam dixit Iurisconsultus *in leg. In sponsalibus.la 1.ff.de sponsalib.* ad sponsalia satis esse, quòd sponsi, quid agant, intelligant. Et confirmatur exemplo matrimonij, pro quo contrahendo, esto, à iure requisitus sit in fœminis duodecimus annus completus, & in viris quartusdecimus. At si malitia, hoc est, potentia generandi, & discretio ante illam ætatem alicui aduenìat, validum matrimonium contrahet, cap. *De illis.el* 2. *de despensat.impuber.* quia in eo cessat ratio, ob quam illa ætas 12. & 14. annorum præscripta est: at eodem modo cessat in habente ante septennium perfectum vsum rationis. Ergo sponsalia ab eo contracta valida esse debent.

Sup. hoc supra in Resol.1.

3. Sed hic rectè quæritur, an ad sponsalia validè contrahenda sufficiat rationis vsus, qui ad lethale peccatum sufficit. Negat Henriquez *lib.* 11. *cap.* 13. *num.*9. Rebellius 2.*part.lib.*4. *quæst.*5.*num.*1. Bonacina *quæst.*1.*punct.*4.*num.*4. Quia ad peccatum mortale sufficit consensus, & aduertentia mali præsentis: ad sponsalia verò requiritur cognitio futurorum, cùm sponsalia sint promissio futuri matrimonij. At maior requiritur vsus rationis ad prouidentiam futurorum, quàm ad consensum alicuius actus præsentis. Cæterùm affirmatiua sententia tenenda est, quam tuetur cum Sanchez, & Mœtacio P. Perez *de mat.disp.*5.*sect.*6.*num.* 4. quia vsus rationis ad culpam lethalem sufficiens satis est ad obligandum se Deo per votum simplex Religionis: ergo & ad quidpiam homini promittendum: ergo & ad promittendum matrimonium: non enim ad hoc contrahendum sub grauiori peccato obligabitur, quàm ad illud faciendum, quod Deo vouerit: nec facilius huius voti relaxationem, quàm promissi matrimonij consequi poterit. Ergo, &c.

4. Nota tamen, sponsalia ob defectum ætatis, vel vsus rationis nulla, posse posteà fieri valida, si post legitimam ætatem, & vsum rationis expressè, vel tacitè ratificentur à sponsis. Quod fit consentiendo de nouo, vel simul habitando, vel sibi oscula, tanquam sponsis, impingendo, vel mittendo munera, quæ à sponsis mitti consueuerunt; modò sponsi sciant à se ipsis anteà inita sponsalia fuisse inualida. Quòd si nesciant sponsalia fuisse inualida, non fient valida per ratificationem: sicut etiam ad ratificandam Professionem, vel votum inualidum, requiritur in ratificante scientia voti facti, vel professionis, & nullitatis eius. Vnde, si quis ex errore, quo putat, priora sponsalia fuisse valida, ea ratificet, nihil prorsus efficiet: & pariter si ex dubio de valore eorum ea ratificet, non tenebitur, vbi nouerit fuisse nulla: quia ea ratificatio fuit ex errore, nec præsumenda est voluntas se obligandi absolutà, sed solùm ex suppositione falsa valoris priorum sponsalium; nisi constet voluisse ita se obligare, etiamsi sciret priora sponsalia fuisse nulla. Et ita docet Texeda *in Theol.moral.tom.*1. *lib.*4.*tract.*1.*num.*67. & alij communiter.

RESOL. VI.

An sponsalia metu graui contracta valida sint, si iuramentum accedat, vel iuramentum seruandum sit, & nec relaxetur?

Et an tale iuramentum minimè obliget, & ita non indigeat relaxatione?

Et notatur iuramentum metu extortum non solum confirmare contractus alias inualidos, sed nec etiam obligare, & proinde nulla indigere relaxatione? Ex part.3.tr.4. Res.277.alias 278.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Henriquez *lib.*11. *cap.*9. *num.*6. & alij penes Sanchez *vbi infrà, num.* 2. saltem quoad obligationem iuramenti, quia iurans soluere vsuras, tenetur obseruare iuramentum, ex *cap.debitores, de iure iur.* quamuis iuramentum non confirmet contractum. Ergo, &c.

2. Hæc sententia, vt ait Aragon.*in* 2.2.*quæst.*89. *art.*7.*circa solutionem ad* 3.§.*sed vltra*, est satis probabilis; sed ego contrariam probabilissimam etiam esse puto, quam tuetur Sanchez *de matrim. tom.*1. *lib.*4. *disp.* 51. *num.*3. & post illum Barbosa *in collect. tom.*5.*lib.*4. *tit.*1.*cap.*11.*num.*2. vbi sic ait: Nota quòd sponsalia metu graui contracta non firmantur iuramento, nec ratione illius obligant, aut relaxatione indigent. Sic ille. Igitur dicendum est sponsalia metu contracta esse inualida, nec effici valida accedente iuramento, quia iuramentum metu extortum cùm non confirmet contractum, relinquit illum in pristino valore, aut nullitate: quare ex illis nullum oritur publicæ honestatis impedimentum. Vnde dicendum est etiam tale iuramentum minimè obligare, & ita non indigere relaxatione. Probatur hæc opinio ex *cap.ex litteris, de despens. impub.* per quam irrita sunt sponsalia metu contracta, & Alexander de Ne-

no

uo *ibi num.* 5. capliceat lu casu de quo loquitur Summus Pontifex in dicto textu interueniisse iuramentum.

3. Adde quòd dum contractus aliquis ob publicam vtilitatem prohibetur, si iuramento stabiliatur, iuramentum nullam parit obligationem, nec relaxatione indiget. Sed hoc accidit in casu proposito. Ergo, &c. Vnde patet responsio ad argumentum contrariæ sententiæ; nam contractus vsurarius prohibetur principaliter ad bonum priuatum, non enim interest reipublicæ, siue hic ciuis, siue ille pecuniam per vsuram extortam comparet, sponsalia verò coacta ob publicam vtilitatem interdicuntur.

4. Non relinquam hic tamen adnotare in gratiam Confessariorum, esse probabilem illam sententiam, quæ asserit iuramentum metu extortum, non confirmare contractus aliàs inualidus, sed nec etiam obligare, & proinde nulla indigere relaxatione. Et ita docet Sanchez *tom. 1. lib. 4. disp. 20. num. 3. in fin. & disp. 21. num. 5. in fin.* licèt ipse contrariam sententiam putet probabiliorem. Vnde stante probabilitate alterius sententiæ multa iuramenta non obligabunt, si metu extorta sunt, & facta ad confirmandos contractus ipso iure nullos.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 3. Res. 117. & tom. 8. tr. 4. lege doctrinam Res. 51. & aliarum Res. & 55. eius annotationum.

RESOL. VII.

An in sponsalibus sufficiat consensus fictus?

Et Resolutio huius dubij pendet ex illa quæstione: an promissionis contractus sine animo se obligandi vero, sed tantum ficto, obliget promittentem?

Et cursim docetur eum, qui fictè promisit aliquam ducere, tantum teneri ratione damni illati, si corrupit, non aliter?

Et etiam deducitur, quod qui fictè promisit, & sub ea spe virginem decepit, teneri implere promissum, etiam si disparis conditionis sit, vel in nobilitate, vel in diuitiis, dummodo reuera nullum aliud signum exterius fuerit, quo indicaret dolo promittere? Ex part. 3. tr. 4. Res. 204. alias 205.

§. 1. RESolutio huius dubij pendet ex illa quæstione, an promissionis contractus sine animo se obligandi vero, sed tantùm ficto obliget promittentem; & communiter negatiuè respondent DD. Ita Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 9. num. 5.* & vniuersim de omni pactione docent Angel. *verb. pactum, num 4.* Syluest. *eodem verb. quæst. 4.* Armilla *ibidem, num. 2.* Tabiena *ibid. quæst. 2.* & de promissione ad sponsalitia, Veracruz *part. 3. speculi, art. 19. post 5. concl. 3.* Corduba *lib. 1. quæst. 13. dict. 2.* vbi alios citat, & vniuersè de omni contractu docet Richardus *in 4. distinct. 27. art. 1. quæst. 2.* Guilielmus de Rubeis *quæst. 1. art. 1.* Gabriel *quæst. 1. art. 1. notab. 3.* Docent igitur eum, qui fictè promisit aliquam ducere, tantùm teneri ratione damni illati, si corrupit, non aliter. Vide etiam Molinam *de iust. tom. 4. disp. 552.* Et ratio horum omnium est, quia obligatio promissionis prouenit ex lege positiua, quā quis sibi imponit. Sed nulla lex obligat, nisi legislator velit vt obliget. Ergo quando quis promittit animo non se obligandi, promissio, quæ est lex priuata, non obligat.

Sup. hoc lege Res. nut. seq.

2. Sed aduersùs hanc sententiam insurgunt duo lumina ætatis nostræ, Basilius Pontius *de matrim. lib. 2. cap. 4. & lib. 12. cap. 2.* & Gabriel Vasquez *disp. 6. de matrim. cap. 3.* hanc sententiam secutus est etiam Turrianus *in 2. 2. tom. 2. disp. 64. dub. 13.* Probant igitur hi Doctores, quòd eo ipso, quòd quis profert verba promissionis, & quæ scit esse promissionis, & illi, cui fit promissio, sunt insinuata, ex naturali iure tenetur ad seruandam veritatem, cùm promissio debeat esse fidelis; itaque qui promisit, non potest sua voluntate, tollere eam naturalem obligationem, & non potest esse voluntas proferendi externa signa promissionis, siue contractus, sine implicito animo se obligandi. Et hæc omnia probat validissimis rationibus Pontius *vbi suprà*, quæ etiam procedere in votis demonstrat.

3. Ex quibus patet responsio ad argumentum Sanchez. Nam respondetur obligationem promissionis non oriri ex voluntate promittentis, sed ex naturali iure, quòd debet esse coniuncta verbis veritas in futurum, quam non potest auferre à verbis, qui promittit. Vnde infert Pontius eum, qui fictè promisit, & sub ea spe virginem decepit, teneri implere promissum, etiamsi disparis conditionis sit, vel in nobilitate vel in diuitiis, dummodo reuera nullum aliud signum exterius fuerit, quo indicaret cum dolo promitti: disparitas enim illa conditionis non est argumentum sufficiens doli, neque fictionis. Et hæc omnia solidè, vt semper solet, conatur probare. Sed his non obstantibus primam sententiam Sanchez, & aliorum nempè promissionem fictam non obligare, puto in praxi tutam, & probabilissimam esse, quam nouissimè tenet Villalobos *in sum. to. 1. tr. 21. diffic. 2. num. 1.* Coninch *de Sacram. disp. 21. dub. 3. num. 7.* Molin. *de iust. tom. 2. tract. 2. disp. 352. num. 4.* Layman *in Theol. moral. lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 2. num. 10.* & alij.

Sup. hoc infra in Res. 148. §. vlt. & Res. 149. & 150. & etiam Res. 151.

RESOL. VIII.

An si in sponsalibus fictis iuramentum apponatur non tamen animo se obligandi, oriatur obligatio præstandi, quod promissum est?

Et an ex hoc non oriatur obligatio iustitiæ erga compartem, vel per talem promissionem non inducatur impedimentum publicæ honestatis? Ex part. 5. tr. 14. & Misc. 2. Resol. 33.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Ioan. Præpositus *in 3. part. D. Thomæ quæst. 9. de sponsal. dub. 4. num. 41.* quia obligatio iuramenti non oritur ex eo, quòd aliquis se velit obligare, sed ex eo, quòd te ipsa voluntariè Deum assumat in testem rei futuræ. nam reuerentia Deo debita obligat, vt id præstemus, quod sub diuina attestatione nos facturos promisimus, ne alioquin Deum testem falsi accersere censeamur. Igitur quamuis vi promissionis nullà oriatur obligatio erga compartem, oritur tamen obligatio religionis erga Deum faciendi id, quod iurauimus, cùm res sine peccato fieri possit, & legibus non prohibetur. Ita ille, & ante illum Caietanus *in 2. 2. quæst. 89. art. 7. ad 4.* Couarr. *de pactis, part. 5. §. 5. num. 2.* Sotus *de Iust. lib. 7. quæst. 1. art. 7. ad 4.* Aragon, *in 2. 2. quæst. 89. art. 7.* Henriquez *lib. 11. cap. 13. num. 2. in glossa lit. Z.* & alij. Hæc sententia est probabilis.

2. Sed contrariam non minus probabilem esse puto, quam cum multis tuetur Sanchez *de matr. lib. 1. disp. 9. num. 9.* quibus addo Mercerum *in 3. part. D. Thom. quæst. 45. de matr. dub. 1.* non enim Deus acceptat iuramentum nisi secundùm hominis intentionem, ex *can. humanæ aures 22. quæst. 5.* Nota tamen quòd stando etiam in prima opinione, ex illa non oritur obligatio iustitiæ erga compartem, vel per talem promissionem induci impedimentum publicæ honestatis, quia in ratione sponsalium nulla est promissio, defectu consensus, quod docet Præpositus *vbi suprà* & est valde notandum.

Sup. hoc latè infra in Res. 13. §. Verum. & in Res. 24.

RESOL.

RESOL. IX.

An sponsalia impuberum ita firmentur iuramento, vt neutri liceat pubertatem adeptæ resilire?
Et quid maxime in prædicto casu parte inuita? Ex part.3.tr.4. Ref.345.alias 346.

Sup. hoc in Ref. seq.

§. 1. NOn posse resilire mordicus docet Sanchez *de matrim.tom ... lib.1.disp.52. quæst.3.num.* 22.& adducit *cap.ex literis el 2.de sponf.* affirmatiuam tamen sententiam tenet Basilius Pontios *de matrim. lib.*12. *cap.9. num.7.* vbi sic ait. Quæres quid dicendum sit, si impuberum sponsalia iuramento confirmentur? Nonnulli dicunt resilire non posse, etiamsi ad annos pubertatis peruenerit, docet cum aliis Sanchez. Addit tamen, vt eiusmodi iuramentum confirmet sponsalia, necessariom esse, vt fiot proximi pubertati. In qoo non loquitur consequenter, sed euertit sententiam quam primò defenderat. Sed mihi longè probabilins videtur, etiamsi iuramentum interponatur, adhuc remanere sponsalia impuberum eiusdem rationis, quia ioramentum sequitur naturam obligatioois cui adiungitur; sed sponsalia impuberum iure communi dissoluuntur, altero eorum reclamante, cùm ad pubertatem peruenerit. Ergo idem etiam est quamuis iuramentum accedat. Vt enim dicamos alium effectum habere iuramentum, deberet esse in hoc specialis ioris dispositio, quæ non est. Ita Pontios, qui multas alias rationes addocit aduersùs Sanchez. Et hæc opinio videtur mihi satis probabilis, vnde impoberes possunt à sponsalibus resilire post annos pubertatis, licèt sponsalia iuramento firmauerint.

2. Nota tamen quòd opinio Sanchez est etiam probabilis, & illam etiam tenet Ægidios de Coninch *de Sacram.disp.*23. *dub.*1.*concl.*3. *num.*9. vbi sic asserit. Impuberes contrahentes sponsalia, si ea iuramento coofirment, nun possunt postea parte inuita iis renuntiare.

RESOL. X.

An impuberes possint resilire à sponsalibus iuramento firmatis, postquam ad annes pubertatis peruenerint? Ex part.3.tr.4.Ref.287.alias 288.

Sup. hoc in Ref præterita.

§. 1. NEgatiuam respondent communiter Doctores ex *cap. ex literis* 2. *de sponsalibus*, contrariam tamen sententiam probabilem esse docet Villalobos *in sum. tom.*1. *tract.*12. *diffic.*12. *num.* 27. vbi sic ait. [Algunos tienen probablemente, que si los desposorios se confirmaron con juramento, se pueden dissoluer, porque el juramento sigoe la naturaleza del acto à qoe se interpone, como dize la ley fin. *C.de non num.pecun.* y assi patece que estos desposorios incluyen esta tacita condicion, saluo si llegando à la edad resistiere, assi lo tienen Iuan Andres, y Paludano.] Sic Villalobos, qui tamen negatiuam sententiam tenet, & quidem meritò, si impuberes, quando sponsalia iuramento firmarunt, erant, vt sopponimus, doli capaces.

RESOL. XI.

An quis puber factus possit statim resilire à sponsalibus, non expectata alterius pubertate?
Et notatur factum puberem, si vult, debet statim reclamare, alias si in mora fuerit, censebitur tacitè sponsalia confirmare, & statim dicitur fieri, quod intra triduum fit? Ex part. 3. tractat. 4. Resolot.281. alias 282.

§. 1. EX neotericis noster Pater Antonius Naldus, vir quidem doctus, *in summa ver. sponsalia, num.*1. negatiuam sententiam docet ex *cap. de illis, de spons.impub.* & eandem sententiam tenet *ibi* glossa, & Cardinalis *num.* 2.

Sup. contento in hac Ref. infra in Ref. 21. §. vltim. cursim ante mediũ. vers. Adueniente.

2. Sed hæc sententia non est admittenda, & affirmatiuam prorsus tenendam esse poto, quam tuetur Pontios *de matrim. lib.*12. *cap.9. num.* 3. Coninch *de Sacram. disp.*23. *dub.*2. *num.*6. Guttierrez *de matrim. cap.*19.*num.*2. Barbosa *in collect.tom.*2. *lib ...tit.*2. *cap.* 7.*num.*6. quibus adde Doctores, quos citat, & seqoitur Sanchez *tract.*1.*lib.*1. *disp.*51.*num.*9. Et ratio est, quia frustrà expectatur euentus cuius nullus est effectus, *cap. cùm contingit, de off.deleg.* ergo si priùs factus pober potest altero pubertatem adepto reclamare, poterit etiam statim. Textus verò *in cap. de illis, in vers. si verè*, loquitur quando is, qui tempore sponsalium erat impuber, factus puber reclamat, at verò *in verb.mulier*, quando sponsalium tempore puber erat, & reclamat altero impubere existente, qua distinctione posita apparet veritas nostræ sententiæ, & responsio ad argumentum Naldi *ex dicto cap.de illis.*

3. Notandum est verò hîc cum Conineh, & Sanchez *vbi suprà*, factum poberem, si vult, debere statim reclamare, aliàs si in moras fuerit, censebitur tacitè sponsalia confirmare, statim autem dicitur fieri, quod intra triduum fit, ex *l.finali, C.de errore aduocat.& l. finali, C.de iudiciis*; in foro verò conscientiæ satis est cum reclamate ad tollendam obligationem, qui interiùs stato tempore dissentit, etsi exterius id non exprimat.

Sup. hoc melius in 10. t. tr. 3. Resol. 170 §. Ego olim. & in aliis §§. eius not.

RESOL. XII.

An in contractu sponsalium valide apponatur pœna persoluenda ab iniuste resiliente?
Sed notatur iniuste resilientem non teneri soluere pœnam ex pacto resilienti impositam, etiamsi iuramento firmetur? Ex part.3.tr.4. Ref.210.alias 211.

§. 1. NEgatiuè communiter respondent Doctores, quos citant, & sequuntur Sanchez *tom.1.lib.1.disp.* 30. & Guttierrez *de matrim. cap.*27. docentes resilientem etiam iniustè non teneri eam pœnam soluere. Probant id ex *cap.gemma* 29.*de spons. & l.Titia, ff.de verb. obligat. & l.mulier, C. de spons.* vbi eiusmodi stipulationes dicuntur non obligare, quia matrimonia debent esse libera.

2. Sed ego puto cum Basilio Pontio *de matrim. lib.*12.*cap.*19.*num.*8. & Conineh *vbi infrà*, in sponsalibus licitè apponi posse pœnam iniustè resilienti, tam iure ciuili, quàm canonico, vt ipse Pontius validissimis rationibus totum hoc probat, ad quem te remitto. Verùm propter iora *suprà* citata, & maximè propter communem ferè Doctorum sententiam satis probabile est, vt notat Couinch *de Sacram. disp.* 21. *dub.*5.*concl.* 2. *num.* 29. & Layman *in Theol. moral. tract.* 10.*part.* 1. *cap.* 10. *num.* 8. iniustè resilientem non teneri soluere pœnam ex pacto resilienti impositam, etiamsi ioramento firmetur, vt tenet Saochez *disp.*33 *num.*11. & alij contra Lessiom *lib* 2. *cap.*17. *dub.*7. *numer.* 56. & Molinam *tom.* 1. *tract.* 2. *disputat.*151.*num.*22.

Resol.

RESOL. XIII.

An sponsa possit resilire à sponsalibus, quando sponsus promittit se ab alia impudice tangi per oscula, & tactus, amplexus, &c?

Et quid, si huiusmodi oscula, & tactus forte essent frequentes?

Et an sponsalia, etiam si iurata sint, dissoluantur, si alter ex contrahentibus fornicationem admiserit? Ex part. 3. tr. 4. Res. 282. alias 283.

§. 1. NOtandum est ex *cap. quemadmodum 23. de iureiurand.* si alter ex contrahentibus fornicationem admiserit, sponsalia dissolui, etiamsi iurata sint, dissoluuntur tamen in fauorem innocentis, & ideo si innocens adhuc velit contrahere, alter tenetur. Et hoc procedit, etiamsi sponsa per vim cognita fuerit, & omnino renuens. His suppositis ex Basilio Pontio *de matrim. lib. 12. cap. 17. num. 3.* & aliis communiter, quæritur an sicut sponsus potest resilire à sponsalibus, quando sponsa permittit se impudicè tangi, per oscula, amplexus, &c. an, inquam, hoc sit licitum sponsæ, quando sponsus id efficeret. Respondeo negatiuè cum Reginaldo *tom. 2. lib. 31. cap. 36. num. 262.* & Sanchez *tom. 1. lib. 1. disp. 55. num. 5.* quia id sponsæ non est dedecus; nec est mutatio alicuius momenti, & solùm pares sunt ratione mutuæ fornicationis ad dissoluenda sponsalia. Verùm de hac sententia dubitat Gutierrez *de matr. c. 35. n. 1. in fine*, & illam limitat Coninch *de Sacram. disp. 23. dub. 7. nu. 56.* & Layman *in Theol. mor. lib. 5. tr. 10. p. 1. c. 2. n. 55.* nisi fortè eiusmodi oscula & tactus essent frequentes ita vt indicarent propensum valdè sponsi in alterum animum, vt meritò possit timeri, ne ipse minus sit sponsam amaturus, aut fidem ei non seruaturus.

Sup. hoc in Res. seq.

Sup. hoc in Res. not. præterita, §. 2. in fine.

RESOL. XIV.

Fœmina Nobilis contraxit sponsalia cum Caio, quæritur, an possit ea dissoluere propter oscula, & tactus impudicos cum altera?

Et difficultas est, vtrum liceat vtrique sponso & sponsalibus resilire, quando vterque fornicationem commisit post sponsalia?

Et notatur cum sponsalia valida sunt, tunc si post cognitam causam ad dissoluenda sponsalia, quis cognoscat carnaliter sponsam, amittit ius dissoluendi sponsalia?

Idem est, quando vir copulatus matrimonio cum vxore post cognitum eius adulterium eam cognoscit, quod amittit ius petendi diuortium?

Et quid, si supradicta sponsalia erant nulla ipso iure, an per copulam valida fiant, si contingat ipsa copula cum scientia illius defectus, qui erat in sponsalibus?

Et quid, si sponsus ignorat ius resiliendi, & cum ea ignorantia cognoscit sponsam, an censeatur sponsalia ratificare?

Et notatur, quod in foro interiori conscientiæ sponsus non amittit ius resiliendi, si accedat ad sponsam sine animo perseuerandi in sponsalibus?

Et an accedens ad sponsam absque animo cedendi proprio iuri, possit resilire à sponsalibus & solum compensare damnum?

Imo non tenetur recompensare damnum illatum, quando accedens protestatur sponsæ se ad ipsam accedere cum voluntate non renunciandi iuri resiliendi à prioribus sponsalibus?

Et an quæ supradicta sunt de fornicatione carnali, locum habeant in spirituali, scilicet in heresi, & maxime quando Heretici cohabitatio est innocenti periculosa? Ex part. 10. tr. 11. & Misc. 5. Res. 28.

Tom. II.

§. 1. DE hoc casu interrogatus, probabiliter affirmatiuè respondi, nixus auctoritate Castri Pala, & rationibus ab ipso adductis *tom. 5. disp. 1. punct. 25. num. 8.* cui adde Leandrum *de Sacrament. tom. 2. tract. 9. disput. 2. quæst. 37.* & Hurtadum *disputat. 2. difficul. 12. num. 42.* & Ochagauiam, *tract. 1. de matrim. quæst. 23. num. 2.* eò quòd prædictis osculis, & tactibus fides in sponsalibus data violetur. Quippe contrahentes sponsalia promittunt nedum corpus suum non tradere alteri in matrimonij vsum, sed sibi inuicem reseruare, vt matrimonio contracto, eo vti possint: quam tamen sponsionem, admittens oscula, & tactus, violat: ergo illi fides non est necessariò seruanda, quia frangenti fidem fides seruanda non est. Præterea, esto ex prædictis osculis & tactibus sponsus, spectata hominum conditione, non reputetur vilior, sicuti reputatur sponsa; at negari non potest, reputari impudicum; & suspicionem non leuem ingerere, sponsam minus esse amaturum, & fidem non seruaturum: quæ videntur sufficere ad sponsalium dissolutionem.

Sup. hoc in Res. præterita.

2. Non nego tamen, opinionem negatiuam esse probabiliorem, quam olim ego docui, & tuetur nouissime Pater Perez *de matrim. disput. 9. sect. 16. num. 8.* & alij, asserentes, hoc procedere, si ex parte Fœminæ oscula, & tactus fuerunt admissi; secùs autem ex parte viri; vt erat in casu nostro: quia ob prædicta oscula, & tactus vilior redditus non est, nec probrum est Fœminæ cum illo contrahere. Excipit tamen Coninch, nisi oscula, & tactus ita sint frequentes, vt indicent propensum valdè sponsi in alteram animum, & meritò timeri possit, quòd sponsam non sit amaturus, aut fidem non seruaturus. Idem tenet Layman, *lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 2. num. 10.*

Docuit in Res. not. præterita.

Sup. hoc ibidem in fine.

3. Sed difficultas etiam est, vtrùm liceat vtrique sponso à sponsalibus resilire, quando vterque fornicationem commisit post sponsalia? Sanchez *lib. 1. disp. 55. num. 10.* sequutus Henriquez, *lib. 11. de matrimon. cap. 14. numer. 6.* & Coninch *disp. 23. dub. 7. num. 65.* sentiunt, non fœminam, sed solùm virum posse in eo euentu ab sponsalibus resilire. Probant, quia ex parte sponsi in eo casu datur compensatio delicti, non autem respectu sponsæ; quia delicta sunt valdè imparia. Hæc sententia est satis probabilis: sed non minus probabilem affirmatiuam esse existimo, quam tenet Palaus *vbi suprà num. 10.* & Perez, *sect. 16. num. 2.* cum Leandro, *quæst. 34.* Ratio est, quia in causa matrimonij vterque sponsus æqualis est: ergo mutua fornicatio compensatur; ita vt delictum vnius compensetur cum delicto alterius. Firmo, quia cùm vterque coniux post contractum matrimonium, commisit adulterium, vir adulter non potest mulierem adulteram repudiare, quamuis adulterium vxoris sit grauius adulterio viri, vtpote ignominiosius, & periculosius: ergo similiter nec sponsus potest repudiare, seu dissoluere sponsalia, quando vterque commisit fornicationem post sponsalia; tametsi sponsus subeat maiorem ignominiam, ac damnum per fornicationem sponsæ, quàm subeat sponsa per fornicationem sponsi.

Sup. hoc in Res. seq.

4. Respondent aduersarij, longè difficiliorem esse separationem tori, quàm sponsalium. Sed contra est, quia licet multo facilius soluantur sponsalia, quàm matrimonium, quoad torum; sponsalia enim ob quamlibet notabilem mutationem superuenientem dissoluuntur; separatio verò tori non ita facilè fieri potest: attamen quoad, fornicationem æquiparantur in iure, scilicet ex *cap. Quemadmodum de iureiurando*; vt nimirum sicut fornicatio

quæ matrimonio superuenit, dissoluit ipsum quoad torum; ita vt omninò dirimat sponsalia: ergo sicut fornicatio ex parte vtriusque coniugis compensatur, ita vt neutri liceat separatio tori: ita & fornicatio ex parte vtriusque sponsi. Quod amplius firmatur iuxta sententiam Sanchez, & omnium Doctorum, tenentium fornicationem solius sponsi sufficere, vt sponsa possit sponsalia dissoluere: ergo vterque sponsus æqualis est quoad hunc effectum dissolutionis sponsalium: ergo optimè poterit dari iusta delicti compensatio vtroque fornicante, vt nemini liceat sponsalia dissoluere; sicut datur ex parte vtriusque coniugis adulterantis compensatio delicti adulterij.

5. Notandum tamen est hîc, Primò ad ornatum huius materiæ, quòd, cùm sponsalia valida sunt, tunc si post cognitam causam sufficientem ad dissoluenda sponsalia quis cognoscat carnaliter sponsam, amittit ius dissoluendi sponsalia. Patet, quia si vir matrimonio copulatus cum vxore, post cognitum eius adulterium eam cognoscat, amittit ius petendi diuortium; vt docet D. Thomas *in 4. disp. 35. quæst. vnica, art. 1. in corpore*; vt patet ex *lege si vxor. 13. in fine, ff. ad leg. Iuliam de adulteriis*. Ergo similiter sponsus per talem copulam amittit ius dissoluendi sponsalia, & hoc etiamsi habeat voluntatem non remittendi ius suum; quia hæc remissio non fit ab homine, sed à iure; si autem sponsalia ipso iure erant nulla, per copulam valida fiunt, si contingat ipsa copula cum scientia illius defectus, qui fuit in sponsalibus; & cum consensu permanendi in prioribus sponsalibus, cognoscendo esse irrita. Patet, quia iste consensus sufficiens est ad sponsalia de nouo celebranda; cur ergo ea non celebrabit? Quod si ignorat ius resiliendi, & cum ea ignorantia cognoscat sponsam, non censetur sponsalia ratificare: quia ex leg. si per errorem: nihil est magis contrarium consensui, quam error. Ita Ochagauia, *tract. 1. de Sacramento matrim. quæst. 23. n. 13.* & alij. Vnde ego his diebus consului, non potuisse quendam à sponsalibus resilire; quia post fornicationem sponsæ, illam carnaliter cognouerat.

Sup hoc cursim iusta in Ref. 231. §. Sextus. & si scire velis quid è contra in hoc casu lege ibi §. Sed hic obijcit quæso.

6. Notandum est tamen hîc cum amicissimo, & doctissimo Patre Martino Perez *vbi supra, sect. 17. num. 6.* quod in foro interiori conscientiæ sponsus non amittit ius resiliendi, si accedat ad sponsam sine animo, perseuerandi in sponsalibus. Ita sentit Hurtado, *disp. 2. difficul. 16.* Et ratio est, quia copula nullo iure continet explicitam, vel implicitam voluntatem renuntiandi proprio iuri; nam potest fieri sine ea voluntate, imo cum expressa voluntate opposita non renuntiandi: ergo accedens absque animo cedendi proprio iuri, poterit resilire ab sponsalibus; & solum tenebitur recompensare damnum illatum, si alia vita, quam ducendo sponsam potest damno illato satisfacere. Imo existimo, non teneri ad compensandum damnum, quando accedens protestatur sponsæ, se ad ipsam accedere cum voluntate non renuntiandi iuri resiliendi à prioribus sponsalibus; quia scienti, & volenti nulla fit iniuria. Dixi in conclusione: in Foro interiori; nam quæ dixi, vera sunt pro foro interno; pro externo verò semper iudicabitur, virum accessisse cum animo renuntiandi proprio iuri.

Sup. hoc latè iusta in Resol. 520.

7. Sed an ea, quæ supradicta sunt de fornicatione carnali, locum habeant in spirituali, scilicet in hæresi; fere omnes Doctores affirmant; vti videre est apud Sanchez *disp. 55. num. 3.* Guttierez *cap. 32. in fine num. 5.* Basilium Ponce, *lib. 12. cap. 17. num. 3.* Sed hoc intelligendum est, tum quando hæretici cohabitatio est innocenti periculosa: tum quando hoc delictum contingit illis in partibus, in quibus delinquentem infamem reddit, vt in Hispania, Sicilia, aliisque Catholicis regnis.

RESOL. XV.

An liceat vtrique sponso à sponsalibus resilire, quando vterque fornicationem commisit post sponsalia? Ex part. 3. tr. 4. Res. 283 alias 284.

§. 1. NEutrum posse in tali casu à sponsalibus resilire, docet Martinus Bonacina *de matrim. part. 1. punct. 8. num. 6.* & Paludanus *in 4. sent. dist. 17. quæst. 1. art. 3. num 17.* Primò, quia delictum vnius compensatur cum delicto alterius. Secundò, quia quando vterque coniux post contractum matrimonium commisit adulterium, vir non potest facere diuortium, quamuis adulterium fœminæ sit grauius adulterio viri. Ergo neque sponsus potest facere diuortium, seu dissoluere sponsalia, quamuis sponsus maiorem subeat ignominiam per fornicationem sponsi. Hæc omnia Bonacina, probabiliter quidem.

Sup. hoc in Ref. præterita §. Sed difficultas.

2. Mihi verò contraria sententia magis placet, asserens solum virum posse in eo euentu à sponsalibus resilire. Et ita docet Coninch *de Sacram. disp. 23. dub. 7. concl. 6. num. 63.* Henriq. *lib. 11. cap. 14. num. 6.* Reginald. *in prax. tom. 2. lib. 31. cap. 36. n. 262.* Gutierrez *de matrim. cap. 31. n. 4.* Sanchez *tom. 1. lib. 1. disp. 55. num. 9.* quibus nouissimè addendus est Basilius Pontius *de matrim. lib. 11. cap. 17. num. 3.* & Layman *lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 2. num. 12.*

3. Nec argumenta Bonacinæ sunt satis firma; nam ad primum respondeo, quòd non potest in tali casu dari compensatio, quia delicta sunt valdè imparia, longéque ignominiosius est sponso talem ducere, quàm sponsæ tali nubere, & ex fornicatione sponsæ longè grauius damnum sponso imminet propter incertitudinem secuturæ prolis. Ad secundum argumentum, quòd vir adulter non possit vxorem adulteram repudiare, respondeo, hoc simile non habere locum, quia longe difficilior est separatio tori, quàm sponsalium.

RESOL. XVI.

Vtrum sponsus possit contrahere matrimonium, quando aliquo occulto vitio laborat, cuius si alter conscius esset, posset iuste à sponsalibus resilire?

Ex quo infertur quamdam virginem post sponsalia corruptam potuisse sponsum defectus occulti ignarum cogere matrimonium contrahere, & stare sponsalibus?

Et cursim deducitur, an adulter ex iustitia possit licite exigere debitum à coniuge illius adulterij ignaro? Ex part. 3. tr. 4. Res. 286. alias 287.

§. 1. HÆc quæstio est satis practicabilis, & ego olim de illa interrogatus fui, quia sponsa virgo non erat. Ideo assero cum Basilio Pontio *de matrim. lib. 12. cap. 18. num 5 & 6.* & Coninch *de Sacram. disp. 23. dub. 11. nu 91. & seq* quòd distinguendi sunt defectus in duplici genere. Primum est eorum defectuum, qui insunt vni ex contrahentibus, siue cum culpa, aut sine illa, qui reddunt nuptias minus appetibiles, non tamen perniciosas. Vt si mulier, quæ existimatur pulchra, quia absens est, sit deformis, & quæ existimatur honesta, non sit virgo, sed corrupta, vel vi, vel sponte, quando tamen studeret in posterum honeste viuere: si enim id non proponeret, iam nuptiæ non solùm essent minus appetibiles, sed etiã perniciosæ,

closæ, morbus scilicet contagiosus, improbi mores, à quibus desistere non vult, grauis infamia, siue personalis, siue generis, quæ possit honestam familiam deturpare. Si ergo sunt defectus primi generis, dico non teneri contrahentem aperire eos. Nota tamen, quòd patienti huiusmodi defectus nullo modo licet, vel dicto, vel facto positiuè simulando contrarium, alterum vana spe ad nuptias suas allicere. Dixi *positiuè simulando*; quia tales defectus, maximè quando cum aliqua infamia coniuncti sunt, quis non tenetur manifestare, & ideo etiam interrogatus potest eiusmodi defectus dissimulare. Vnde recens nupta licitè, & consulto potest vti aliquo artificio, quo impediat ne vir deprehendat corruptam, imò, etsi fœmina malefaciat promittenti sibi nuptias, concedendo vsuram corporis, tamen aut nullo modo, aut leuiter peccat tali artificio tegendo se esse corruptam, ne alter hoc deprehendens eius nuptias auersetur; nam in tali casu non propriè se fingit virginem, sed vitium occultat, & etiamsi apertè diceret se esse virginem, non credo per hoc præcisè peccaturam mortaliter, nisi esset periculum ne vir postea eam corruptam deprehenderet. Si verò defectus sunt secundi generis modo quo *suprà* dictum est; non licet cum horum ignaro contrahere, nisi similes defectus pateretur. Ex his facilè colligitur an is, qui defectum aliquem patitur, possit ignarum eius defectus renuentem implere sponsalia, cogere vt adimpleat. Et quidem si sunt defectus posterioris generis, non potest, etiamsi post sponsalia in eos defectus inciderit. Et idem dicendum est de patiente defectus primi generis, si dolo induxit illum ad sponsalia contrahenda. At si patiens defectus primi generis non illum induxit ad contrahendum, probabile satis est posse cogere, vt impleat; probabilius tamen videtur non posse illum resilientem cogere. Et hæc omnia desumpta sunt à Pontio, & Coninch *vbi suprà*, qui horum omnium rationes adducunt in aliis libris non ita passim obuias.

2. Ex his infertur, me olim rectè consuluisse contra Villalobos *in summa tom.5. tract.12. diffic.14. num.3.* quandam virginem post sponsalia corruptam potuisse sponsum defectus occulti ignarum cogere matrimonium contrahere, & stare sponsalibus. Nec valet argumentum Villalobos, nempe adulterum ex iustitia non posse exigere debitum à coniuge illius adulterij ignara: nam ego puto adulterum licitè debitum exigere in tali casu, & ita docet Coninch *vbi suprà n.87.* qui citat Caietanum, vtrumque Sotum, & Henriquez, quidquid cum Villalobos sentiat Nauarrus *cap.22. n.23.* Couarruuias *in 4. decret. part.2. cap.7. num.4.* Armilla *verb. Adulterium, n.8. in fine*, & Angelus *ibidem n.3.* sed tu tene nostram sententiam, quam etiam docet Sanchez *tom.1. lib.1. disp.68. n.4.*

RESOL. XVII.

An si sponsa tempore sponsalium pulchra esset, dissoluantur sponsalia, ea facta notabiliter deformi?

Et an valde magna deformitas debeat esse sponsi, quæ de nouo accidens det sponsæ ius resiliendi?

Idem est de vehementi suspicione morbi Gallici, & de oris grauæolentia. Ex part. 3. tract. 4. Resol. 284. aliàs 285.

§. 1. NOtandum est sponsum non teneri contrahere matrimonium, si sponsa oculos, vel oculum, aurem, seu nasum amiserit, vel si morbus contagiosus, paralysis, vel lepra superueniat. Idem dicendum est de vehementi suspicione morbi Gallici, etsi non plenè probetur, & de oris graueo-

lentia, quando immedicabilis est. Et hæc omnia habentur & deducuntur ex *cap. quemadmodum, de iureiurando*. Hoc supposito, difficultas est de superueniente deformitate. Affirmatiuam sententiam docet Sanchez *to.1. lib.1. disp.57. n.4.* quia res non in eodem statu permanet, estque notabilissima mutatio, & talis, qua à principio existente sponsus non contraxisset, & ideo Innocentius *in dicto cap. quemadmodum n.3.* ait. Dissoluuntur sponsalia, quando notabilis deformitas superuenit, quia non manet res in eodem statu, cùm non sit fœmina apta facere id propter quod ducitur, scilicet tollere viro fornicandi occasionem, quia ad eam tam deformem accedere non valet. Ita Innocentius, & Sanchez.

2. Sed aduersùs illud nouissimè insurgit Ioannes Guttierrez *de matrim. in cap.21. n.5.* quia textus *in dict. cap. quemadmodum*, tantùm permittit dissolui sponsalia ob oculorum, vel nasi amissionem, vel ob paralysim. At deformitas, de qua nunc agimus, vt aduersatur pulchritudini vultus præcedenti, non est huiusmodi. Ergo, &c. Nec obstant verba Innocentij, quia de deformitate textus *in dict. cap. quemadmodum*, intelligenda sunt, non verò de alia inferiori diuersi generis, nempe [por auerse hecho de hermosa fea sin perder los ojos, y narizes, ni tener otra enfermedad de las expressas en derecho.] Siquidem patet virum posse accedere ad non pulchram, imò frequenter contingit viros habentes pulcherrimas mulieres cum aliis non pulchris fornicari. Nec valet dicere, quòd illæ infirmitates *in dicto cap.* proponuntur, exempli gratia: nam respondeo esse extendendas ad alias similes eandem rationem vel grauiorem habentes; non autem ad deformitates procedentes ex defectu pulchritudinis, quæ multo inferior est, & minimè comprehensa sub dispositione dicti *cap. quemadmodum*. Hæc omnia Guttierrez contra Sanchez, vbi citat pro sua sententia Couarruuiam, Carrerum, Mattienzo, & Lopez.

Verùm his non obstantibus sententia Sanchez mihi probabilissima videtur, quam post illum docet Basilius Pontius *de matr. lib.11. cap.17. n.5.* & Filliucius *tom.1. tract.11. diffic.11. num.18.*

3. Notandum est tamen hîc, quòd Doctores loquuntur communiter de sola deformitate accidente sponsæ, quia in viris non ita requiritur pulchritudo. Quare valdè magna debet esse deformitas sponsi, quæ de nouo accidens det sponsæ ius resiliendi, qualis posset fortè esse, si totum omnino nasum perderet, aut si tota facies fœdè exureretur, aut alia ratione ita fieret deformis, vt spectantibus horrorem aliquem incuteret, aut si vnà cum deformitate accedat aliud malum, vt si perdat oculum, & sit periculum, ne perdat secundum, aut si ineptus reddatur ad suum opificium exercendum, aut officium acquirendum ad sustentationem familiæ necessarium. Aliàs quando deformitas non est excessiua, non dat sponsæ iustam causam resiliendi. Et hæc omnia adnotauit Coninch *de Sacram. disp.23. dub.8. num.66.*

RESOL. XVIII.

An nulla dotis promissione praua possint dissolui sponsalia ob paupertatem sponsæ superuenientem?

Et quid, si illa sponsalia essent iuramento firmata?

Et notatur, quod si sponso subito accedat noua hæreditas, qua eius status plurimum melioretur, ita vt sponsa sit iam multum inæqualis illi, non ideo potest sponsalibus renunciare.

Eadem est ratio, si sponsæ noua hæreditas accedat. Ex part. 3. tract. 4. Res. 285. alias 286.

§. 1. NEgatiuè respondet Paludanus *in 4. dist. 27. q. 1. art. 2. n. 14.* Lopez, Rodriq, & alij, penes Sanch. *de matrim. to. 1. lib. 1. disp 59. n. 3.* quia sibi sponsus imputare debet, quòd nullum de dote tradenda pactum inierit. Et hanc sententiam probabilem esse docet Sanchez *loco citat. in fine*, & Villalob. *vbi inf. a.*

2. M hi verò contraria sententia placet, quam tuetur Basilius Pontius *de matrim. lib. 12. cap. 17. n. 8.* Villalobos *in summa tom. 1. tract. 12. diffic. 12. num. 19.* Henriquez *lib. 11. c. 14. n. 6.* Sanchez *vbi suprà n. 4.* & alij. Et ratio est, quia negari non potest, quin hæc non sit notabilissima mutatio, quæ si à principio extiterit, sponsalia non contraherentur; adde quòd promissio intelligitur facta rebus in eodem statu permanentibus, ex *cap. quemadmodum, de iureiurando.* Ergo, &c. Et hæc sententia procedit, etiamsi illa sponsalia fuissent iuramento confirmata, quia iuramentum intelligitur rebus notabiliter non mutatis, ex *eodem cap. quemadmodum.*

3. Notandum est tamen hîc, quòd si sponso subitò accedat noua hæreditas, qua eius status plurimum melioretur, ita vt sponsa fit iam multùm inæqualis illi: non ideo potest sponsalibus renunciare, quia per hoc non potest dici deceptus in sponsæ conditione, aut per errorem in eam consensisse, quia non errauit circa obiectum consensus, sed circa propriam conditionem, circa quam consensus non fertur; eadémque est ratio sponsæ, si ipsi noua hæreditas accedat. Et hanc sententiam priùs solùm Sanchez *vbi suprà n. 7.* auctorem habebat, nunc verò illam docet Coninch *de Sacram disp. 23. dub. 8. n. 69.* Guttierrez *de matrim. cap. 33. n. 4.* & Reginaldus *in praxi tom. 1. lib. 31. cap. 3. num. 363.*

4. Notandum est etiam hîc à Confessariis, an iurans se aliquam ducturum, nulla dotis promissione præmissa, teneatur ipsam ducere, si cum ipse diues sit, nullam ei dotem assignare velit. Quidam affirmant teneri, quando vir diues esset, & onera matrimonij sustinere posset. Alij verò negant, & ego vtramque sententiam probabilem esse puto, vide Sanchez *tom. 1. lib. 1. disp. 60.* & Guttierrez *de matrim. cap. 33. num. 5.*

RESOL. XIX.

An sponsalia inter consanguineos inita cum conditione, si Papa dispensauerit, sint valida, & obligent in conscientia, impetrata dispensatione?

Et an liceat vtrique contrahenti ante, & post impetratam à Pontifice dispensationem, altero inuito, à sponsalibus resilire?

Et an hoc etiam procedat, si talis promissio fuerit iuramento confirmata?

Et an si magnæ expensæ factæ sint causa talis promissionis pro impetranda dispensatione, resiliens à dictis sponsalibus teneatur illas restituere?

Et infertur consanguineos contrahentes matrimonium per verba de præsenti sub conditione, si Papa dispensauerit incurrere in excommunicationem latam in Clementina vnica de consang. Ex part. 3. tr. 4 Res. 289. alias 290.

Vt melius doctrina cõtenta in hoc, & seq. §. dissoluantur lege infra Res. 25. significanter §. Et dato, & Res. 143.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam mordicus tenet Adrianus *in 4. sent. tract. de sponsalib. dub. 10.* quem ex recentioribus sequuntur Basilius Pontius *de matr. lib. 3. c. 15. num. 5.* Coninch *de Sacram. disput. 29. dub. 1. concl. 5. num. 18.* Paulus Comitolus *in resp. mor. lib. 1. quæst. 145. per totam*, Rebellius *part. 2. lib. 2. qu. 10. sect. 6. num. 46.* quibus adde DD. quos citat, & sequitur Sanchez *tom. 1 lib. 5. disp. 5. q. 3. n. 12.* Et ratio est, quia earum rerum, quæ suapte natura nec malæ sunt, nec vlli iustæ legi repugnantes, iusta, ac firma potest esse pactio, sed pacisci de futuris nuptiis inter propinquos, ex concessione Romani Pontificis, nec turpe est, nec vllam legem perfringit; ergo inita de ea re pactio rata esse debebit, quando Romani Pontificis non infirmetur auctoritate. Deinde non est verum illud fundamentum, quod pendens à voluntate Principis est impossibile, quando Princeps illud concedere solet, vt accidit in casu nostro. Ergo, &c. Adde quòd ideò institutio spurij facta sub conditione, si Princeps eum legitimauerit, est valida. Secundò, venditio rei feudalis, seu maioratus simpliciter facta inualida est, valet tamen si fiat sub conditione, si dominus feudi, aut Princeps voluerit. Tertiò, votum Episcopi transeund. ad Religionem, si Papa dispensauerit, validum est. Quartò, quando est contiouersia super aliquo beneficio, licèt non possint pacisci simpliciter de pensione (aliàs esset simonia) si tamen faciant pactum super ea cum conditione, si Pontifex consenserit, suspendo dictam pensionem in euentum, quo Papa consentiat, licita est conuentio, & ita quotidie practicatur. Et tamen supradictæ conditiones pendent à Principis voluntate. Ergo, &c. Vnde ex his omnibus apparet, hanc sententiam esse satis firmam, & probabilem.

2. Verùm contrariam sententiam esse etiam probabilem existimo, & ita illam vocat Sanchez *vbi supra*, & illam absolutè tenet nouissime Ioannes Valerus *in differentijs vtriusque fori, verb. matr. diff. 7. per totam.* Barbosa *in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 5. cap. 5. num. 11.* & Riccius *in praxi part. 1. resol. 217. num. 2.* Genuensis *in praxi cap. 13. num. 5.* Molsesius *in sum. tom. 1. tract. 4. c. 5. num. 34.* Ragucius *in Lucerna Parochorum de matr. q. 127.* Henriquez *lib. 12. cap. 10. n. 4.* quibus addo Sotum, Ledesmam, Graffium, Viualdum, quos citat Sanchez *loco cit. num. 5.*

3. Dicendum est igitur secundùm hos DD. talem promissionem esse nullam, & proinde licitum esse vtrique contrahenti ante, & post impetratam à Pontifice dispensationem altero inuito à sponsalibus resilire. Et hoc etiam procedit, si talis promissio fuerit iuramento confirmata. Verùm si magnæ expensæ factæ sint causa talis promissionis pro impetranda dispensatione, resiliens à dictis sponsalibus tenetur illas restituere. Et rationes horum omnium inuenies apud Valerum *loco citato.* Ex his infert Guttierrez *qq. canon. lib. 1. cap. 22. num. 17.* consanguineos contrahentes matrimonium per verba de præsenti, sub conditione, si Papa dispensauerit, incurrere in excommunicationem latam *in Clem. vnic. de consang.* quia ea conditio tanquam impossibilis reiicitur, & ideo manet purum matrimonium. Sed Doctores primæ sententiæ hoc negant, quia secundùm illos ea conditio reputatur possibilis.

Sup hoc prímo melius & magis latè in Res. 1. annot. præterita à §. Et tandem dato.

RESOL. XX.

An pactum appositum in contractu matrimoniali, vel sponsalibus, quod vir perpetuo habitet in domicilio vxoris, sit validum?

Et an si pactum fuerit iuramento confirmatum, liceat resilire, & mulier teneatur virum sequi?

Et obiter notatur valere pactum, nequis posset ingredi ciuitatem, quod frequenter fit in remissionibus iniuriarum, & hoc etiam si non solum pactum fit temporale, sed etiam perpetuum? Ex part. 3. tr. 4. Res. 211. alias 212.

§. 1. HIc casus frequenter solet accidere, & ideo ad illum affirmatiuè respondeo cum Doctoribus, quos citat, & sequitur Sanchez *tom. 1. lib. 1. disp. 40.*

disp.40.n.2. quibus ego addo Layman *in Theol. moral. lib.5.tr.10.part.2.cap.2.n.3.* & Basil. Pontium *de matr. lib.12.c.20.n.8.* & in tali casu si contraueniatur, posse exigi pœnam tenent multi, neque hoc repugnare libertati coniugij. Limitanda tamen est hæc doctrina, nisi noua causa emergat mutandi domicilij, tunc enim etiamsi pactum sit iuramento confirmatum, licebit resilire, & mulier tenebitur virum sequi.

2. Notandum est tamen hîc obiter cum Pontio *vbi suprà, num.9.* contra Ancharanum *cons.75.num.3.* Alciat. *cons.34.n.3.lib.5.* & alios, valere pactum, ne quis possit ingredi in aliquam ciuitatem, quod frequenter fit in remissionibus iniuriarum. Et hoc non solùm si pactum sit temporale, sed etiam perpetuum. Et rationes pro supradictis adduxit Pontius *loco citato*, vnde Confessarij sedabunt multas conscientias, & respondebunt ad querelas partium.

RESOL. XXI.

An sponsalia iurata dissoluantur ex mutuo consensu, etiam si iuramentum intuitu pietatis emissum fuerit?

Et supponitur sponsalia ex mutuo consensu contrahentium dissolui; & hoc intelligendum est, de sponsalibus puberum; nam de impuberum sponsalibus alia est iuris dispositio; quippe impuberes sponsalia contrahentes resilire non possunt, quovsque pubertatem nacti sint, & merito, ne passim resiliant, & passim contrahant.

Et aduertitur, quod adueniente pubertate, qui prius illam attigerit resilire potest, nec opus habet expectare pubertatem alterius; quinimmò statim ac pubertatem attigerit reclamare debet, alioquin sponsalia firmauit, ac si post pubertatem contraxisset.

Et an pro foro conscientia sufficiat, si interius reclamatio fiat, vel an teneatur illam manifestare coram Episcopo, vel eius Vicario, & ipsis deficientibus coram honestis personis? Ex part.9.tr.7.& Misc.2.Ref.77. alias 76.

§. 1. SVppono, sponsalia ex mutuo contrahentium consensu dissolui ex textu in cap.2. *de sponsalibus*, vbi Innocentius inquit: *Videtur, quòd instar eorum, qui societatem interposita fide contrahunt, & posteà eandem sibi remittunt, hoc possit in patientia tolerari.* Res enim per quascunque causas nascitur, per eas dissolui potest, si solubilis est, vt est regula Iuris, & cap. *Omnis res. 27. quæst.2.* & obligationes, quæ consensu contrahuntur, contraria voluntate dissoluuntur, *§.vlt. Institut. Quib.mod.oblig.tollant.* Debet autem huiusmodi remissio sponte fieri, non coactè, aliàs nulla erit. Ex hac doctrina procedit, quòd etiamsi iuramento sponsalia confirmata sint, possunt ex mutuo consensu dissolui: quia iuramentum, quod in fauorem alterius factum est, tacitam imbibit conditionem, nisi alius remiserit.

2. His suppositis, quæritur, an si iuramentum sponsalibus adiectum, esset principaliter in honorem Dei factum, possint sponsalia confirmata mutuo consensu remitti: vt, si Titius, v.g. iuret Caiæ pauperi se eam ducturum, vbi tota promissio cedit in fauorem Caiæ: & affirmant Sanchez *lib.1. de matrim. disp.25: num.8.* Henriquez *lib.11. de matrim. cap.14. num.8.* posse sponsalia mutuo consensu dissolui, etiamsi iuramentum sit principaliter in honorem Dei factum.

Quoad hoc ne deferas legere in 10. 8.tr.4. latam doctrinam Ref.50.& 51. quamuis nō plene dicant sup. hoc casu.

3. Sed contrarium videtur tenendum ex mente D.Thomæ *in 2.2.quæst.89.art.9.ad* 2. in illis verbis: *Quòd homo potest alteri promittere aliquid dupliciter. Vno modo, quando promittit aliquid pertinens ad vtilitatem ipsius, putà, si sub iuramento promittat, se seruiturum ei, vel pecuniam daturum; & à tali promissione potest absoluere ille, cui talis promissio facta est: intelligitur enim tam soluere promissionem, quando facit secundum voluntatem eius. Alio modo, quando promittit aliquis alteri, quod pertinet ad honorem Dei, vel vtilitatem aliorum, putà, si aliquis sub iuramento promisit alicui se intraturum Religionem, vel aliquod opus pietatis facturum: & tunc ille, cui promittitur, non potest absoluere promittentem: quia promissio non est facta ei principaliter, sed Deo.* Hæc D.Thomas, vbi affirmat expressè, cùm aliquid promittitur intuitu pietatis, & Religionis principaliter, remitti non posse. Eandem sententiam sequitur Sotus *lib.8. de iust. quæst.1.art.9.ad* 2. Ledesma *de matr. quæst.45.art.13.* Sylnest. *verb. Iuramentum, 9.quæst.5.* Nauar. *in Summa, c.12.* Couarru. *de pact.1.par.§.3.n.1.* Et probatur manifesta ratione: quia, quādo iuramentum est principaliter in honorem Dei præstitum, confirmando aliquam promissionem homini factā; Deus est principalis creditor, cui ex merito talis iuramenti fuit acquisitum ius: ergo sine authoritate Dei, vel eius, qui eius vicem gerit, nequit remitti, nec relaxari. Confirmatur 2. quia iuramentum factum Deo intuitu pietatis, & principaliter propter honorem eius, æquiualet voto, vt benè Sotus: ergo, cùm in voto nulla persona priuata possit dispensare, eò quòd soli Deo sit ius acquisitum; nec etiam in eo iuramento.

4. Nec obstat dicere, quòd quamuis iuramentum Deo sit præstitum, ipse Deus recipit illud in vtilitatem partis: ergo pars, cui debetur, remittere potest; sicut alia debita condonare. Respondetur enim, hanc rationem esse valdè sterilem: & ideò, concesso antecedente distinguo consequens: nam, si iuramentum propriè, & principaliter intuitu partis præstitum est, verum est: si autem intuitu pietatis, & Religionis principaliter, & in honorem Dei illud acceptantis, falsum est. Quare egregiè dixit Sotus in huiusmodi promissionibus homini factis sub iuramento semper esse inquirendam promittentis, seu iurantis intentionem: atque si fuerit principaliter in fauorem partis, cui fuit facta promissio; iuramentum per consensum eius potest relaxari; si verò principaliter in honorem Dei, ac intuitu pietatis, minimè potest. Et benè addit D.Thom. 2.2. *quæst.88.art.3.* promissionis iuramentum confirmatorium erga hominem præstitum, relaxari non posse sine eius, cui fuit præstitum, consensu: quia per illud iuramentum, ius homini acquisitum est: quo iure priuari non debet sine eius consensu, sicut nec de aliis bonis propriis.

Verùm, licèt huic opinioni ego adhæream, sententiam tamen Sanchez, tanquàm probabilem, admitto: quam etiam tuetur Pontius *de matr. lib.12.c.9. n.1.* Guttierrez *cap.24.n.1.* Coninch *disp.23.dub.5.* & Castr. Palaus *tom.5.disp.3 punct.17.n.4.* & alij.

5. Notandum est tamen, quòd licèt *suprà* dixerimus, quòd sponsalia mutuo consensu dissoluuntur; tamen hoc intelligendum est de sponsalibus puberum: nam de impuberum sponsalibus alia est dispositio, vt constat ex cap. *De illis. el 1.* cap. *A nobis. de sponsalib. impuber.* quippe impuberes sponsalia contrahentes resilire non possunt, quovsque pubertatem nacti sint: & merito ne passim resiliant, & passim contrahant. Adueniente pubertate, qui priùs illam attigerit, resilire potest: neque opus habet expectare pubertatem alterius, cùm solùm ex eius dissensu post pubertatem permisso sponsalia dissoluantur. Quinimò statim ac pubertatem attigerit, reclamare debet, alioquin sponsalia firmauit, ac si post pubertatem illa contraxisset. Hunc tamen dissensum, & reclamationem, esto, Thomas Sanchez *n.16.* & Guttierrez *n.7.* censeant, pro foro conscientiæ sufficere, si interiùs fiat, mihi contrarium placet: nam, sicut ad contrahenda sponsalia non sufficit interior consensus, nisi

Sup. contento in hoc vers. Adueniente. & sequēti Quinimò. magis latè supra in Ref.12.

exteriùs manifestetur: sic nec sufficere potest ad contracta dissoluenda dissensus interior, nisi manifestetur exteriùs: vti notauit Pontius *dicto cap. 9. num. 5.* Manifestari autem expedit coram Episcopo, vel eius Vicario; &, ipsis deficientibus, coram honestis personis, iuxta textum *in cap. fin. de appellationib.* & tradit, aliis relatis, Sanchez *lib. 1. disp. 51. num. 57.* & Gutierrez *cap. 29. num. 7.*

RESOL. XXII.

An si sponsalia communi consensu dissoluantur, hoc non obstante, oriatur ex eis impedimentum publicæ honestatis?

Et breuissime deducitur, quod durat impedimentum publicæ honestatis etiam post mortem alterius sponsi. Ex part. 3. tract. 4. Res. 221. alias 222.

Sup. hoc in Res. seq.

§. 1. DE hoc casu olim magna altercatio fuit, nam quidam contraxit sponsalia cum filia, & postea illis ex communi consensu dissolutis cum matre contrahere volebat, tunc sine Summi Pontificis dispensatione hoc efficere minime posse asseruerunt multi Theologi, nam ita docet Sanchez *de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 65. num. 21.* & probat hanc sententiam, quia nulla maior sponsalium dissolutio accidere potest, quàm alterius sponsi morte, sed in tali casu durat etiam impedimentum. Ergo.

Sup. hac morte ibidem, ad medium §. 2.

2. Sed ego tunc contrarium consului, & in meam sententiam attraxi multos viros doctos ex Dominicanorum familia, & ex Societate Iesu, & præter Sà *verb. Matrimonium, num. 12.* citatum à Sanchez, adduxi pro hac opinione Basil. Pontium *de matrim. lib. 7. cap. 36. num. 9.* Gutierrez *de matrim. cap. 103. num. 11.* & Rebellium *part. 2. lib. 3. quæst. 14. n. 3.* qui citant declarationem Cardinalium sic asserentem. Si sponsalia soluuntur de consensu, Congregatio censuit esse inualida. Ad rationem verò, quam adducit Sanchez, respondebam, quòd adest dispar ratio inter vtrumque casum; quia in morte qui contraxit sponsalia, censetur in eadem voluntate decessisse, vel saltem debuisse decedere, quamdiu alter non dissentit, quod non accidit in casu nostro; nam adest voluntas expressa dissolutionis sponsaliorum. Non est ergo audiendus Sanchez, licèt vir doctissimus, in hoc casu, sed omnino dicendum est cum supradictis Doctoribus, ex sponsalibus mutuo consensu dissolutis nullum nasci impedimentum.

RESOL. XXIII.

An si sponsalia dissoluantur ex mutuo consensu cesset impedimentum publicæ honestatis ortum ex illis?

Et quid est dicendum, si morte alterius dissoluerentur?

Et an hoc impedimentum oriatur ex sponsalibus fictè celebratis, videlicet ore tenus absque consensu interiori?

Idem est de matrimonio fictè contracto ex defectu consensus. Ex part. 11. tract. 5. & Misc. 5. Res. 12.

Sup. hoc in Res. præterita.

§. 1. NEgatiuam sententiam docent duo viri docti ac strictæ amicitiæ vinculo mihi coniuncti, Reuerendissimus Candidus, & Anersa: Ille *tom. 1. disquisit. 28. art. 11. dub. 2.* Iste *de Sacrament. Matrim. quæst. 17. sect. 5.* Idem etiam docet Layman *lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 9. num. 3.* Trullench *de Sacram. lib. 7. cap. 9. dub. 13. num. 8.* Bassæus *verb. Matrimonium 7. num. 36.* Dicastillus *de Sacrament. tom. 3. tract. 10. disp. 7. dub. 39. num. 406.* & amicissimus P. Perez *de matrim. disp. 8. sect. 2. num. 4.* vbi sic asserit; Dico secundo; quando sponsalia dissoluuntur mutuo consensu contrahentium, adhuc non cessare impedimentum publicæ honestatis contractum ex sponsalibus validis, & certis. Ita opinor cum Doctoribus primæ sententiæ, & ratio meo iudicio efficacior hæc est, quia impedimentum matrimonij non dependet à voluntate contrahentium, sed ab Ecclesia, quæ constituit, vt impedimentum publicæ honestatis consurgat ex sponsalibus validis; sponsalia verò non ob id non fuerunt valida, quod posteà dissoluantur, vt constat. Ratio autem motiua, propter quam inductum est ab Ecclesia impedimentum publicæ honestatis, adhuc militat, quando sponsalia mutuo consensu dissoluuntur, eo quod non deceat matrimonium contrahi inter aliquas personas, quæ sibi factæ sunt propinquæ per sponsalia: aliàs enim posset hoc impedimentum cessare quoque post mortem alterius sponsi: non enim sponsalia videntur magis dissolui per mutuum consensum, quam per mortem, per quam perpetuo dirimuntur, vt ostensum est. Nec valet dicere cum Hurtado esse discrimen: nam sponsalia quæ mutuo consensu dissoluuntur, euanescunt immediatè, & ratione sui, & sponsis viuentibus vnus desinit ad alium pertinere, & è contra; non verò quæ morte alterius dissoluuntur, quia ista mediatè tantum, & ex defectu subiecti, & ipsis viuentibus semper vnus pertinuit ad alium, & è contra, ac proinde ex illis vtpotè perpetuis & semper validis oritur hoc impedimentum, & non ex illis. Non, inquam, valet, quia sponsalia per mortem etiam euanescunt, imo etiam magis, quia per mortem perpetuo dissoluuntur: at dissoluta per mutuum consensum, iterum per nouum consensum contrahi possunt. Immediatè etiam, & ratione sui per mortem euanescunt, quia immediatè euanescit omnis consensus, & radix illius, nempè humana. Vnde sicut sponsis viuentibus, vnus desinit ad alterum pertinere per mutuum consensum, ita multo magis mortuo alterutro. Non ergo est peculiaris ratio, nec speciale discrimen. Ita Perez, & ante omnes Sanchez.

2. Sed ego de hoc casu interrogatus ab Eminentissimo Domino meo Cardinali Franciotti, inter purpuratos Patres pietate & doctrina conspicuo, affirmatiuè respondi, Sancta declaratione Sacræ Congregationis Concilij à Pontio adducta, vt ego alibi obseruaui, de qua etiam ex Cornejo mentionem facit & sequitur Leander *de Sacrament. tom. 2. tract. 9. disp. 19. quæst. 4.* Hanc etiam sententiam tenet Castrus Palaus *tom. 5. disp. 4. punct. 10. num. 6.* Martinus de San Ioseph *in Monit. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 33. de matrim. num. 5.* Remigius *in praxi Confess. tract. 5. cap. 8. §. 14. num. 4.* Capensis *in curs. Theol. tom. 1. tract. 16. disp. 9. sect. 11. num. 6).* Opatatius *de Sacram. tract. de matrim. disp. 4. quæst. 7. num. 31.* Mercerus *de Sacram. in supplem. quæst. 57. dub. 2. num. 4.* & me citato Hermanus Busenbaum *in m. dulla Theologia moral.* & ratio est, quia talia sponsalia mutuo consensu soluta, sunt nulla & inualida. Secus dicendum est si morte alterius dissoluerentur; nam in eo casu, sponsalia illa perpetua censerentur: nam ille qui obiit iudicaretur in eadem voluntate decessisse. Et ideo Ioan. Præpositus *in 3. part. D. Thom. quæst. 7. de impedim. matrim. dub. 14. num. 122.* sic ait; Petitur an hoc impedimentum oriatur, si sponsalia valida mutuo contrahentium consensu dissoluantur? Respondeo non oriri vbi Tridentinum receptum est: Ita respondit Congregatio, quæ censuit esse inualida, quod videtur intelligendum ad hunc effectum, vt ex iis hoc impedimentum non oriatur, & ita existimo peculiarem esse

Alibi in sup. not. præteritæ.

Sup. hac morte ibidem, in fine §. 1. & seq.

dispoſi

dispositionem pro eo modo dissolutionis sponsalium: si enim dissoluantur morte vnius partis ante matrimonium contractum, vel iudicis sententiam, nihilominus pariunt hoc impedimentum, cum subsequens dissolutio non obstet, quominus fuerint valida. Ita ille, & iterum ego.

Sup. hoc in Ref. seq. & sups. cursim in fine Resol. 8.

3. Verùm quia hîc sermo incidit de impedimento publicæ honestatis, quæro primo, an oriatur ex sponsalibus fictè celebratis, videlicet oretenus absque consensu interiori, & affirmatiuè respondet Leander *de Sacram. tom. 2. tract. 9. disp. 19. quæst. 3.* cum Sanchez *lib. 7. disp. 68. num.* 14. Pontio *lib. 7. cap. 36. num. 16.* & aliis penes ipsum, asserit enim, quod valeat promissio sponsalitia in tali casu, eo ipso, quod exterius liberè & seriò absque ioco profetatur, obligetque tam ex iustitia, quam ex fidelitate, & quod sponsalia validè celebrentur per consensum debitum. Deinde motiuum ob quod statutum est ab Ecclesia hoc impedimentum, fuit impedire scandala & publicam indecentiam, vt constat *ex cap. iuuenis 3. de sponsalibus*; sed hæc æquè eueniunt quando sponsalia exterius apparent valida, & solus consensus internis ad eorum valorem desideratur, cum defectus ille interni consensus lateat omnes: ergo quando defectus consensus non constat extèrius, prædicta sponsalia inducent illud impedimentum.

4. Sed negatiuam sententiam sustinet Hurtadus *de matrim. disp. 21. difficul. 5.* Rebellius *lib. 4 quæst. 14. num. 3.* Coninch *de Sacram. disput. 12. dub. 5. num. 69.* Mascardos *tom. 1. lib. 3. part. 1. tractat. 51. docum. 8. num. 2.* & Cornejo *in 3. part. D. Thom. tom. 2. tract. 6. de impediment. matrim. dub. 30. quæst. 2.* vbi sic ait: Ex quibus infero, non oriri hoc impedimentum, quando sponsalia aut matrimonium inualida sunt defectu consensus interni, quidquid dicat Sanchez *lib. 7. disput. 68. num. 14. & disp. 70. num. 11.* Probatur, quia Concil. Tridentinum loco citato, & iura relata definiunt, non oriri ex sponsalibus quacumque ratione inualidis: ergo Concilium comprehendit omnem inualiditatem, etiam eam, quæ prouenit ex defectu consensus, non solum externi & apparentis, vt in infante, aut furioso, sed etiam iure interno: ergo in foro conscientiæ non dirimit matrimonium sequens, nec etiam in exteriori, si probari possit. Ita ille; cui adde Martinum Perez *de matrim. disp. 8. sect. 3. num. 3.* vbi probat ex sponsalibus inualidis solius interni, & occulti consensus defectu, nullum consurgere publicæ honestatis impedimentum. Moueor præcipuè, quia Concilium Trident. non potuit loqui clarius, & vniuersalius, quam cùm dixit se prorsus tollere illud honestatis publicæ impedimentum, dum sponsalia non erunt valida quacunque ratione, seu causa, verbis his vniuersalissimis omnem complectens causam inualiditatis eorum, ac proinde etiam interni consensus defectum; quem profectò si cum cæteris comprehendere voluisset, nullis aliis clarioribus, aut vniuersalioribus verbis vti potuisset.

5. Respondet Sanchez Tridentinum intelligi quacumque ratione externa, & apparenti sint sponsalia irrita, oportere autem sic intelligi, quia tale impedimentum est institutum ob publicam honestatem ad vitandum scandalum; atque ideò defectus consensus, ob quem non inducetur impedimentum debet esse externus. Sed contra est, quia Tridentini verba illa vniuersalia omnem nullitatem siue externam, & apparentem, siue etiam occultam comprehendunt. Præterea dictum *caput vnicum de sponsalibus in 6.* post Tridentinum manet illæsum quoad sponsalia irrita, defectu consensus, vt constat apud omnes: at ex sponsalibus inualidis solius interni consensus defectu, iuxta illud Bonifacij VIII. decretum non oritur tale impedimentum: ergo. Vnde ego huic sententiæ magis adhæreo. Non nego autem, vt optimè obseruat Dicastillus *de Sacram. tom. 2. tract. 10. disp. 7. dub. 39. num. 403.* affirmatiuam sententiam probabilem esse.

RESOL. XXIV.

An ex sponsalibus nullis ex defectu consensus, vel ob aliud impedimentum occultum oriatur impedimentum publicæ honestatis?

Et an dato casu, quod sponsus de facto contraheret cum sorore sponsæ suæ de præsenti, teneatur ad priorem reddere, si autem coniunctio carnalis accederet, cum secunda, tunc neutram possit accipere in vxorem, sin vero cum posteriori contrahat sponsalia, ea nulla sint, proinde quæ cum priori contraxit, solum sunt valida?

Et notatur, quod ex sponsalibus conditionatis nullum oritur impedimentum, publicæ honestatis, donec conditio fuerit impleta? Ex part. 9. tr. 6. & Misc. 1. Ref. 51. alias 52.

§. 1. AFfirmatiuè respondent Sanchez *lib. 7. disp. 68. num. 14.* Pontius *lib. 7. cap. 35. num. 10.* Layman *lib. 5. tract. 10. cap. 9. num. 4.* & alij: quia hoc impedimentum statutum est propter indecentiam, quam secum trahit matrimonium cum consanguinea in primo gradu illius, qua cùm sponsalia contraxisti: hæc autem indecentia semper oritur, quoties constat publicè, sponsalia valida fuisse, tametsi de facto irrita sint. Vnde, cum Concilium dicit, ex sponsalibus, quacunque ratione valida non fuerint, non contrahi hoc impedimentum; intelligendum est verbum, *quacunque ratione*, quæ cognoscitur, & scitur.

Sup. hoc in Ref. præterita §. Verù, & supra cursim in fine Ref. 8.

2. At mihi magis placet opinio negatiua, quam tenent Hurtadus *de matrim. disp. 21. difficult. 8. num. 4.* Coninch *disp. 32. dub. 5. num. 69.* Rebellius *lib. 3. quæst. 14.* Quia Concilium generaliter dixit, ex sponsalibus quacunque ratione inualida fuerint, nullum impedimentum contrahi: ergo absque fundamento restringitur ad ea, quæ sunt publicè inualida: aliàs neque ex sponsalibus validis omninò occultis impedimentum oriretur, siquidem nulla indecentia esset in tali contractu cum consanguineis sponsæ. Quapropter non est spectanda indecentia publica, quæ apud homines oriatur; sed quæ oritur spectato ipso contractu.

3. Et ideò Pater Perez *de matrim. disp. 32. sect. 8. num. 2.* absolutè asseruit, impedimentum iustitiæ publicæ honestatis, quod ex sponsalibus oritur, tantùm oriri ex sponsalibus cum determinata persona, ac certa; & ex absolutis, siue à principio, siue postea impleta conditione, & tantùm ex validis, & non ex nullis, siue ex defectu consensus, siue ob aliquod impedimentum, quamuis occultum: prædictúmque impedimentum publicæ honestatis esse perpetuum, nec dissolui morte alterius, nec mutuo consensu, nec quia alter resilijt. Ita ille, quibus omnibus adde Texedam *tom. 1. lib. 4. tract. 2. contr. 21. num. 9.*

4. Sed nota hic obiter: Dato casu, quòd sponsus de facto contraheret cum sorore sponsæ suæ de præsenti, dico, quòd tenetur ad priorem redire: si autem coniunctio carnalis accederet cum secunda, tunc neutram potest accipere in vxorem: non priorem; quia obstat affinitas: non posteriorem; quia impedit publica honestas. Sin verò cum posteriore contrahat sponsalia, ea nulla sunt; proinde quæ cum priori contraxit, solùm sunt valida.

5. Nota secundò: Ex sponsalibus conditionatis

 nullum

nullum oriri impedimentum publicæ honestatis, donec conditio fuerit impleta: quia tum demum incipiunt esse vera sponsalia: consurgit autem, si coram Parocho, & testibus contractum fuerit conditionaliter matrimonium: quia hoc habet vim sponsalium vsque dum adimpleta fuerit conditio: nam posteà ex illo matrimonio oritur affinitas. Et hæc omnia docet Opatouius *de Sacram. tract. de matrim. disp. 4. quæst. 7. num. 31.*

RESOL. XXV.

De quibusdam sponsalibus? Ex part. 11. tr. 2. & Misc. 2. Res. 70.

Sup. hoc in Res. seq. & lege doctrinam Res. not. seq.

§. 1. PRiora sponsalia non officere, sed posteriora obseruanda esse firmiter existimo.

2. Moueor ad id tenendum, quia dicta Sponsalia fuerunt contracta cum impedimento dirimente, sine conditione, si Papa dispensauerit. Nec facit quòd tacitè subintelligatur conditio, sed est necesse, vt expressè apponatur *leg. conditiones extrinsecus, de cond. & demonstr. gloss. in cap. 1. §. ille verò, in verb. conditionem, de sponsalib. in 6.* Quod rectè docet Sacra Rota *in Valentina matrimonij, die 10. Nouembris 1595. coram Seraphino, tom. 1. decis. 1156. num. 1.*

Sup. doctrina contenta in hoc & seqq. §§. supra in Res. 19. & infra lege doctrinam in Res. 143.

3. Et dato, & non concesso, quòd dicta sponsalia fuissent contracta sub dicta conditione, si Papa dispensauerit, etiam sequuta dispensatione dicendum est, non posse suffragari, cùm post illam non interuenerit nouus consensus; & ratio est, quia ius perpetuò prohibet dicta sponsalia, & propterea nec sub conditione contrahi potuerunt, *l. inter stipulantem 82. §. Sacram. ff. de verb. oblig.* vbi si res à commercio eximatur, super ea obligatio non contrahitur, & contracta extinguitur, nec reuiuiscit impedimento cessante, *l. continuus 137. §. cum quis. ff. eodem tit.* Deinde vt actus retro extendatur, oportere quod potuerit intercedere à principio, *l. si is qui pro emptore ff. de vsu cap.* Sed matrimonium, & sponsalia non potuerunt esse à principio temporis quo fuerunt inita, obstante impedimento, ergo non potuerunt retrotrahi. Secundum affero rationem, quòd ex facto à iure improbato non potest oriri aliqua obligatio, *l. cum lex ff. de fideinssor.* Sed in contractu conditionali sola spes est in obligatione, & propter illam spem contractus retrotrahitur, sed in nostris terminis nulla fuit obligatio ratione prædicta, ergo opus est nouo consensu.

4. Dicendum est itaque quod intentio Papæ, quando dispensat in gradu prohibito, sit solùm dandi facultatem contrahendi, non autem approbandi, & ratum habendi quod illicitè gestum est. Card. *in c. super eo*, & ibi Abbas *num. 8.* & Præpos. *num. 5. de cond. appos.* Aret. *cons. 142.* Syluester *in verb. matrim. lib. 3. quæst. 9.* Sotus *super 4. distin. 29. quæst. 2. art. 1. & alij.*

5. Et ita nostram sententiam, præter Doctores quos hìc ad satietatem possim adducere, Sacra Rota Romana perpetuò docuit, vt patet apud Seraphinum *vbi suprà*, & apud Manticam *decis. 205.* & apud Gregorium XV. *decis. 410.* & in causa Taurinensi sponsalium die 2. Decembris 1594. coram Gypsio, & in causa Vlixiponen. matrimonij 21. Iunij 1613. coram Sacrato, & in causa Colimbrien. sponsalium 26. Octobris 1616. coram Buratto, & in Bonooien. transactionis 5. Decembris 1607. coram Coccino *decis. 374. num. 6. & 7.* & nouissimè coram eodem in vna Hispalensi sponsalium die 6. Martij 1637. cuius decisionem omninò videndam inuenies

Quæ nunc inuenietur in fine tom. 5. Vbi est etiam decisio 2.

impressam in fine meæ sextæ Partis *decis. 2.* in qua adducuntur ad satietatem Doctores pro hac sententia, & validissimis rationibus confirmatur, ac respondetur ad argumenta contraria.

Sup. hoc in Res. not. prima huius Res.

6. Deinde, dato & non concesso, supradicta sponsalia priora fuisse valida, nec consensus nouus esset in illis necessarius; tamen dicendum est, adhuc obseruanda esse secunda sponsalia, vtpotè coniuncta cum copula: & ratio est, quia quando duo contendunt, vnus de lucro acquirendo, alter de damno vitando, huic potius fauendum est, quàm primo: sed secunda fœmina damnum patitur, & id agit, vt damnum euitet; prior verò vt lucrum acquirat; ergo illi potius fauendum est, quia prior, vel nullum, vel leue patitur nocumentum; & confirmatur exemplo contractus venditionis, in quo secunda venditio, sequuta traditione, præualet priori, *l. quoties C. de rei vendic.* Et ideò hanc sententiam tenet, me citato Leander *de Sacram. tom. 2. tract. 9. disp. 2. quæst. 19.* & me citato Bossius *de matrim. cap. 3. §. 28. num. 90.* & me citato Martinus de S. Ioseph *in monit. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 6. de matrim. num. 13.* Item docet Pontius *de matrim. lib. 11. cap. 14. num. 4.* Caspensis *in Curs. Theol. tom. 2. tract. 26. disp. 1. sect. 11. §. 6. num. 88.* & ex Societate Iesu *Rebellius l. 4. quæst. 8. sect. 4. num. 56.* Coninch *de Sacrament. disp. 23. dub. 4. concl. 4. num. 34.* Castrus Palaus *tom. 5. disp. 1 punct. 22. num. 6.* Lessius *in 3. part. D. Thom. cap. 3. de Sacrament. matrim dub. 5. num. 53.* Reginaldus *tom. 2. lib. 31. num. 218.* & Escobar *in Theol. moral. tract. 7. exam. 9. cap. 6. num. 106.* & alij penes ipsos.

7. Nec aduersus superiùs dicta obstat opinio Sanchez *de matrim. lib. 1. disp. 46. num. 5.* Trullench *de Sacram. lib. 7. cap. 2. dub. 8. memb. 4.* Vvigers *in Suplem. 3. Partis quæst. 43. dub. 5. num. 14.* Texedæ *tom. 2. lib. 4. tract. 1. controu. 5. quæst. 2. num. 260. & aliorum*, asserentium prima sponsalia valere, etiamsi posteriora fuerint contracta cum copula, non inquam hoc obstat: nam respondeo primò, nostram sententiam esse probabiliorem, vt patet ex decisionibus Sacræ Rotæ.

8. Respondeo secundò opinionem Sanchez, & aliorum non obstare in casu nostro, sed potius fauere; nam dictam opinionem Sanchez, & alij limitant in casu, quo secunda fœmina cognita, & ignara priorum sponsalium notabile damnum pateretur; sed hoc damnum in casu nostro contingeret, vt luce meridiana clarior est, ergo &c.

Sup. hoc supra in Res. 19. §. vlt. cur. sim in principio, sed lege eam per totam.

9. Et tandem, dato quòd omnia superiùs dicta non extarent, sed prima sponsalia essent firma; tamen hodie adesse iustam causam ab ipsis resiliendi, apertissimè patet, propter superuenientes simultates, & odia orta inter sponsum, & sponsam, quæ quidem præbere causam resiliendi à sponsalibus tradunt communiter Doctores; Ita Hurtadus *de Matrim. disput. 2. difficul. 14. num. 51. & 53.* Perez *de matrim. disp. 9. sect. 11. num. 5.* Præpositus *in 3. part. D. Thom. quæst. 9. de sponsalibus dub. 9. num. 87.* Vvigers *in 3. part. Suppl. quæst. 43. art. 3. causa 10. num. 2.* Ragucius *in Lucerna Parochorum, de Sacram. matrim. quæst. 13. num. 7.* Alarius *in Canon. Conscien. lib. 5. verb. sponsalia, num. 14.* Bizozerus *de Sacram. part. 2. cap. 1. membr. 3. num. 14.* Mercerus *in Supplem. 3. partis, quæst. 43. articul. 3.* Opatouius *de Sacram. tract. de matrim. disp. 1. quæst. 8. num. 105.* & alij penes ipsos.

10. Et ideò, vt habetur in Praxi Genuensis *cap. 24. num. 5.* fuit decisum in Rota Romana in vna Toletana matrimonij die 27. Ianuarij 1595. coram Seraphino, & in alia Aqoilegien. sponsalium 10. Decemb. 1599. coram Pamphilio, abstinendum esse à coactione, non obstante, quod sponsalia essent iurata, ex quo testes, sponsi dicebant, ipsum abhorrere nuptias, & asserere, omne malum potius electurum,

duorum, quàm illam in vxorem ducere. Sed totum hoc accidit in casu nostro, ergo, &c. Nota verò, quod quando Iudex desistere debet à conditione ob scandali timorem, vt est in casu nostro, non est necesse, vt id iuridicè sibi constet, sed sufficiunt circumstantiæ extraiudiciales. Ita contra Ledesmam docet Pax Iordanus *in Var. Elucubr. Tom. 1. l. 3. tit. 7. num. 203.* Sanchez *de Matr. to. 1. l. 1. cap. 20. n. 6.* cum aliis.

11. Dicendum est itaque ex omnibus superius dictis, sponsalia posteriora, de quibus loquimur, esse obseruanda; & sponsum habere iustam causam à prioribus resiliendi, & ideo non posse cogi, nec excommunicari.

12. Primò, quia priora sponsalia fuerunt contracta cum impedimento dirimente, & absque conditione, si Papa dispensauerit, & licet postea fuerit obtenta dispensatio, tamen non fuit iterum renouatus consensus.

13. Secundò, quia posteriora sponsalia coniuncta fuerunt cùm copula, ac ingens, & irreparabile damnum mulier pateretur, si priora firma remanerent.

14. Tertiò, quia post prima sponsalia contracta, grauia diffidia, & capitales inimicitiæ ortæ sunt inter sponsos, ergo &c.

RESOL. XXVI.

An si post sponsalia cum prima, sequantur sponsalia cum secunda vna cum copula, dissoluantur prima?

Et quid, quando fœmina secunda, quæ cognita est, & violata sub spe coniugij notabile damnum pateretur?

Et notatur, quod quando ex aliquo casu cessant prima sponsalia, an seruanda sint secunda? Ex part. 3. tr. 4. Res. 209. alias 210.

Sup. hoc in Res. præterita signanter à §. Deinde. §. 1. Non dissolui putat Sanchez *tom. 1. lib. 1. disp. 49. num. 5.* nisi secunda fœmina quæ cognita est, & violata sub spe coniugij, notabile damnum pateretur; tunc enim posset iudex obligare ad contrahendum cum secunda. Ratio verò, quare in dicto casu non dissoluantur sponsalia, hæc est, ait Sanchez, quia iniuria illata posteriori non aufert ius suum priori.

2. Sed in tali casu dissolui sponsalia ex parte vtriusque, & cogendum esse ad ducendum secundam tenet Basilius Pontius *de matrim. lib. 12. cap. 14. num. 4.* quia quando duo contendunt, vnus de lucro acquirendo, alter de damno vitando, huic potiùs fauendum est, quàm primo. Sed secunda fœmina damnum patitur, & id agit, vt damnum euitet, prior verò vt lucrum acquirat. Ergo huic quæ damnum passa est, fauendum potius, quàm alteri, quæ nullum, vel leue patitur. Ad argumentum Sanchez respondetur, posteriorem iniuriam, & traditionem prævalere priori promissioni, est enim fortius vinculum, & strictior obligatio resarciendi iniuriam, quam vinculum primæ promissionis, & ideo prævalet, etsi posterior. Hæc Pontius aduersùs Sanchez Sed vtraque opinio est probabilis, & cum Sanchez consentit nouissimè Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 12. diffic. 12. num. 12.* cum Pontio verò tenet Rebellius *lib. 4. quæst. 8. sect. 8. num. 56.* Coninch *de Sacram. disput. 22. dub. 4. concl. 4.* & ego.

Quoad hoc in Ref. seq. lege doctrinam §. 2. à lin. 4. 3. Notandum est etiam hìc obiter, quòd quando ex aliquo casu cessant priora sponsalia, an seruanda sint secunda, dissentiunt Doctores, affirmat Couarruuias *part. 1. de matrim. cap. 4. §. 1. num. 10.* & Rebellius *lib. 4. qu. 8. sect. 8. concl. 1.* & alij; sed negant Sanchez *lib. 1. disp. 55. num. 6.* Coninch *de Sacram. disp. 22. dub. 6. concl. 8.* & Pontius *vbi suprà, num. 2.* quibus ego adhæreo, quia si nulla fuit prior obligatio, non est quòd conualescat.

RESOL. XXVII.

Vtrum ex matrimonio, valido dissoluantur sponsalia?

Et an dissoluto matrimonio, teneatur, qui ita contraxit priora sponsalia implere? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 208. alias 209.

§. 1. Certum est dissolui quoad eum, qui non contraxit matrimonium, difficultas est quoad eum qui contraxit. Pater Sanch. *de matrim. tom. 1. lib.... disp. 48. num. 3.* affirmat in tali casu omninò dissolui, vt nulla prorsus maneat obligatio, ex *cap. 1. de sponsa duorum, cap. sicut. c. si inter, cap. veniens, cap. ii qui fidem, de sponsalibus.*

2. Sed negatiuam sententiam sustinet Basilius Pontius *de matrim. lib. 12. cap. 13. num. 4.* vbi docet obligationem sponsalium in casu, quo alter expectet, non extingui, sed suspendi, ita vt eo matrimonio dissoluto, teneatur priora sponsalia implere, quia obligatio nata ex sponsalibus in tali casu, non extinguitur iure positiuo, nam in canonibus allegatis à Sanchez, tantùm dicitur eum, qui post sponsalia contrahit matrimonium cum aliqua, debere manere cum illa. An verò extinguatur omnino obligatio sponsalium, non diffinitur, solùmque indicatur illum ea de causa non posse cum prima contrahere, quia iam impossibile est, contracto coniugio cum secunda. Neque etiam extinguitur talis obligatio ex ipsa rei natura, quia quando prior vinculo superueniunt aliud fortius fuerit ratione, vel aliud impedimentum, quo minus primum impleatur, non extinguitur, sed suspenditur. Vt cùm quis votum Religionis emisit, & postea contraxit coniugium, & consummauit, non extinguitur voti obligatio, sed dissoluto matrimonio tenetur Religionem ingredi. Hæc Pontius aduersùs Sanchez, cuius tamen opinio his non obstantibus non caret probabilitate, quam nouissimè sequitur Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 12. diffic. 12. num. 11.* Quoad hoc lege §. vlt. Res. præterit.

RESOL. XXVIII.

An adstrictus sponsalibus iuratis, si postea emittat Religionis votum, possit adhuc contrahere matrimonium animo ingrediendi Religionem ante consummationem?

Et an si votum Religionis ante sponsalia emisisti, & fœminam deflorasti sub fide data de matrimonio, tenearis illam ducere, omisso voto?

Et an sponsus, qui post sponsalia votum castitatis emisit, committat aliquam culpam? Ex part. 9. tract. 7. & Misc. 2. Res. 76. alias 75.

§. 1. Negatiuè respondet, & peccare mortaliter ex Sanch. & Gutierrez docet Castr. Pal. *tom. 5. disp. 1. punct. 16. num. 8.* eò quòd sic contrahens manifestissimo periculo te obiicere censeris; quòd illicitum est, nisi aliqua causa graui excuseris; qualis esset, si alia via non tibi pateat aditus securus Religionem ingrediendi; vel honori fœminæ, aut prolis bono consuli non possit. Sup. hoc in fra lege doctrinam Ref. 159.

2. Verùm non peccare mortaliter, imò esse ei licitum ex Caiet. Ledesma, & Rodriquez docet Texeda *in Theolog. moral. tom. 2. lib. 4. tract. 1. num. 237.* Quia, qui voto Religionis adstrictus matrimonium contrahit, Sup. hoc signanter ibidem.

contrahit, non peccat contra votum, & manifestum est. quia votum Religionis, seu castitatis, solùm obligat ad non contrahendum cum animo consummandi; aliàs nunquam esset licitum absque obtenta priùs dispensatione eo animo contrahere, quod falsum est, vt constat in eo, qui voto ligatus Religionis aliter non potest votum suum implere, nisi priùs matrimonium ineundo, vt si perculsus detineatur, & timeat amittere vitam. Secundò, quia aliàs, si sententia horum Authorum esset vera, sequeretur, quòd qui eo animo contraxit, teneretur posteà non ingredi Religionem. Tertiò, quia nulla iniuria ex matrimonio sic contracto infertur alteri coniugi, nec Sacramento: ergo, &c. Probatur antecedens pro vtraque parte: nam, qui matrimonium contraxit, potest absque iniuria alterius ad Religionem transire: nam ex sententia omnium Doctorum, & est expressum in Iure, coniugatis conceditur bimestre, intra quod possunt ad Religionem transire, relicto statu matrimoniali: cùm enim Religiosus status excellentior sit statu matrimoniali; in ipso contractu matrimonij, aut sponsalium, clauditur conditio hæc, nisi alter sponsus velit ad Religionem migrare; & eadem exceptio subintelligitur in iuramento, cum nemo præsumatur contra id, quod est consilium euangelicum, iurare velle: ergo voto Religionis adstrictus sic matrimonium contrahendo, nullam iniuriam infert alteri coniugi: imò si aliqua esset, illa sequitur per accidens, cùm vouens vtatur iure suo. Quòd etiam nec irrogetur iniuria Sacramento, ostendo: quia copula, seu matrimonij consummatio, non spectat ad substantiam eius: ergo benè potest stare verum Sacramentum matrimonij absque eius consummatione: & ideò vtramque sententiam satis probabilem existimo. Sed stando in affirmatiua, infertur contra Sanchez *lib. 1. disp. 43. numero* 11. & Guttierrez *cap. 225. num. 3.* licitum esse ei, qui sponsalia iurauit, etiam nullo voto adstrictus, matrimonium contrahere, cum animo ingrediendi Religionem ante eius consummationem: quia ex tali modo contrahendi matrimonium, nulla per se sequitur iniuria alicui, & aliàs ipse contrahens vtitur iure suo: imò si quæ iniuria alteri contrahenti sequatur, illa est per accidens, cùm alter coniux possit, & teneatur præuidere, non obstante matrimonio initu, licitum esse alteri coniugi ad Religionem transire gratia melioris frugis, & meliorandi vitam, & statum: quod quidem etiam ipsi concessum est.

3. Sed, quid dicendum, si iuramento sponsalia firmata sunt? Potéstne iurans, sponsa deserta Religionem ingredi? Negat Rebellius *lib. 4. quæst. 8. sect. 6. concl. 2.* Sed mihi magis placet opinio Pontij *lib. 12. cap. 10. num. 9.* & aliorum, asserentium posse: quia iuramentum sequitur naturam actus, cui adhæret, cap. *Quemadmodum, de iureiurando. leg. fin. Cod. de non numerat. pecun.* At natura promissionis matrimonij, cui iuramentum adhæret, imbibit conditionem, nisi promittens velit Religionem ingredi; quæ conditio cùm non insit sponsalibus ex iure positiuo, sed ex naturali, aut diuino priuilegio; nequit ab Ecclesia ab sponsalibus iuratis excludi: siquidem sponsalia iurata exequi non est ita perfectum, ac est Religionis status: aliàs ex matrimonio rato iurato non esset licitus transitus ad Religionem, quod non est dicendum. Certum est tamen apud me, quòd si votum Religionis emisisti ante sponsalia, & fœminam deflorasti sub fide data de matrimonio; teneris illam ducere, omisso voto. Ita contra Nauarrum, Rodriquez, & alios tenet Layman *lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 1. num. 4.* Coninch *disp. 23. dub. 3. concl. 6.* & alij non ob promissionem præcisè, sed ob traditionem sui corporis tibi bona fide factam sub conditione, & pacto matrimonij futuri, & sub illius spe: æquitas namque naturalis non patitur, vt cum tanto damno proximi in Deum liberalis existas.

Sup. hoc infra in Resol. 155. 156. & 157.

4. Et tandem quæram etiam hîc obiter, an sponsus, qui post sponsalia votum emisit castitatis, committat aliquam culpam? Circa quam difficultatem Sanchez *lib. 1. de matrim. disp. 46. num.* 10. Layman *in Summa, tract. 10. de sponsal. num. 6.* affirmant, huiusmodi vouentem non liberari post sponsalia vouendo castitatem ab aliqua culpa; & ideò dicunt, sponsum post sponsalia votum castitatis emittendo, peccare mortaliter, nisi vouendo intendat transire ad Religionem: & ideò fatentur, huiusmodi votum non esse licitum. Cæterùm omninò affirmandum est cum Soto *in 4. dist. 27. quæst. 2. art. 5*; Couarruuia *in Epitom. de sponsal. cap. 3.* huiusmodi votum esse licitum, nec proinde sponsum sic vouendo aliquam committere culpam. Ratio est: quia huiusmodi votum est de meliori bono: ergo est licitum, nec proinde vouendo peccat. Nec obstat dicere, quòd sponsus nequit vouere in præiudicium alterius sponsi, excepto voto Religionis: ergo, cùm votum castitatis sponsalibus superueniens præiudicet alteri sponso, nequit validè, & absque peccato fieri. Respondetur ex dictis, quòd in sponsalibus subintelligitur exceptio, id est, clauditur hæc conditio, *nisi alter sponsus velit ad perfectiorem vitam transire*: & ideò liberum est vtrique coniugi votum simplex castitatis facere, aut assumere Ordines; quare sponsus illud votum emittens, nec alteri sponso damnum infert, nec illicitè facit; cùm vtatur iure suo, atque adeò nullo modo vouendo peccat.

Sup. hoc infra in Resol. 30. §. vlt. & hic supra in primis lin. §. 2. huius Res.

Sup. hoc infra ex doctrina Res. 30. §. 2. cursim ad lin. 3.

RESOL. XXIX.

An sponsalia dissoluantur per solum ingressum Religionis, vel sit expectanda professio?

Et an sit licitum Religionem ingredi post sponsalia, etiam iuramento confirmata? Ex part. 3. tr. 4. Res. 206. alias 207.

§. 1. PRima opinio asserit, non dissolui nisi per professionem. Sic Couarruuias *part. 1. de matrim. cap. 5. num.* 15. Nauar. *in manuali, cap. 22. num.* 26. & alij, quia re vera non est textus, vnde colligatur ante professionem dissolui, & aliàs ex natura rei non videntur dissolui, cùm possit maritus egredi, & implere sponsalia.

2. Secunda opinio distinguit, scilicet quoad eum, qui in sæculo remanet, sponsalia dissolui, non verò quoad illum qui Religionem ingreditur, quia si ille alter velit cum eo egrediente contrahere, tenetur. Ita Gabriel *in 4. dist. 27. quæst. 2. art. 1. cas. 6.* Rebellius *lib. 4. quæst. 8. sect. 6.* & alij.

3. Tertia opinio est aliorum, qui docent sponsalia dissolui solo Religionis ingressu, quoad vtrumque. Sic Toletus *lib. 7. cap. 26.* Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. .. disp. 41. num. 1. & 5.* cum aliis penes ipsum. Omnes istæ tres sententiæ sunt probabiles.

4. Notandum est hîc obiter, regulariter, & absolutè loquendo licitum esse Religionem ingredi post sponsalia etiam iuramanto confirmata, dissoluentur enim iuxta supradictas opiniones. Nec facit contrà *cap. commissum 16. de sponsal.* vt fusè illud explicat Basilius Pontius *de matrim. lib. 12. c. 10. n. 9. & seq.*

RESOL. XXX.

An peccet, qui contraxit sponsalia, si suscipiat Ordines sacros?

Et

Et notatur votum suscipiendi sacros Ordines dirimere sponsalia, & licite post illa potest quis tale votum emittere? Ex part. 3. tr. 4. Res. 207. alias 208.

§. 1. Affirmant Rebellius *lib. 4. quæst. 8. sect. 5.* Sanchez *de matrim. tom. 5. lib. 1. disp. 47.* & alij; sed mihi contraria sententia magis placuit, semper enim quando contrahontur sponsalia, videtur subintellecta conditio melioris status. Et quamuis propositom cœlibatus sit melioris boni, attamen, quia non est status melior, ideo non videtor subintellecti conditio cœlibatus. At clericalis ordo status est immobilis, & ideo ex ipsa natura rei subintelligitur ea conditio in sponsalibus. Vnde dicendum est nullum peccatum committere eum, qui contractis sponsalibus ad sacros Ordines promoueri curat. Et ita docet nouissimè Basilios Pontios *de matrim. lib. 12. cap. 11. num. 3.* Sotus *in 4. dist. 27. quæst. 1. art. 5.* & Nauarrus *in man. cap. 22. num. 25.*

Sup. hoc lege §. not. seq. & signanter in fine.

2. Notandum est etiam hic contra Sanchez *vbi suprà*, votum suscipiendi sacros Ordines dirimere sponsalia, & licite post illa potest qois tale votum emittere. Sic Pontios *vbi suprà, cap. 12. num. 3.* qui citat Azorium. Non est tamen negandom opinionem negatiuam Sanchez esse probabilem.

3. Negatiuè respondet Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 46. num. 9.* vbi etiam asserit post sponsalia, tale votum emittere illicitum esse.

Sup. hoc supra in Ref. 18. §. Et tandem.

4. Sed affirmatiuam sententiam docet Basilius Pontius *de matrim. lib. 12. cap. 12. num. 4.* vbi sic asserit. Quod attinet ad votum castitatis supetueniens sponsalibus, nonnulli censent eo non dirimi sponsalia, neque eiusmodi votum post sponsalia licitum esse. Ego tamen existimo votum castitatis emissum post sponsalia esse validom, vel noo; hoc secundum dici non potest, ex eo quod fatetur idem Sãchez, voueotem obligatum manere ad non petendum, & peccare contrahendo matrimonium. Si ergo validum est votum, non possunt sponsalia consistere, quia incompossibilis est oligatio absoluta voti cum obligatione sponsaliorum. Ita Pontius, qui respondet ad omnia argumenta Sanchez, cuius tamen opinio, quam etiam tenent Villalobos *in summ. tom. 1. tract. 12. diffic. 12. num. 9.* Coninch *de Sacram. disp. 23. dub. 3. concl. 1. num. 25.* & Layman *in Theol. moral. lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 2. num. 6.* videtur etiam mihi probabilis, licèt cum Pontio consentiant Suarez *lib. 2. de voto, cap. 4. num. 13.* Vasqoez *opusc. de rest. cap. 3. §. 2. dub. 1. num. 17.* & alij.

RESOL. XXXI.

An quando aliqui pro aliis præsentibus, & tacentibus contrahunt sponsalia, horum taciturnitas sit signum sufficiens interni consensus?

Et an hoc procedat, etiamsi parentes contrahant sponsalia coram filiis emancipatis, & spuriis? Ex part. 3. tr. 4. Resol. 269. alias 270.

Sup. contento in hac Ref. dempta vltima diffic. in Ref. not. seq.

Sup. hac diffic. in Resol. seq. §. 1 pau-lo post initium, à vers. Et hanc sententiam.

§. 1. Svppono eam taciturnitatem sufficere, quãdo illi ex horum mãdato contrahont. Secundò, certũ est etiam quando parentes ita contrahunt pro filiis, horom taciturnitatem esse sofficiens signum consensus, & hoc habetur expresse *in cap. vnico, de despons. impuberum in 6.* Difficultas est quando contrahit non pater, vel mater, sed alij. Prima opinio negat, & ita docet Sanchez *tom. 1. lib. 1. disp. 22. num. 7.* cum aliis, penes ipsum; quia *in cap. vnico*, tanquam quid speciale hoc de parentibus statuitur. Et ita tenet nouissimè hanc sententiam Molinos *de ritu nupt. lib. 1. compar. 61. num. 38.* & Barbosa *in collect. tom. 4. lib. 4. sexti Decret. tit. 2. capit. vnico, numero 12.*

2. Secunda opinio affirmat, quam tuetur inter recentiores Basilius Pontius *de matrim. lib. 2. cap. 14. num. 7.* & illam non solùm procedere in foro conscientiæ, sed etiam in foro externo esse amplectendam demonstrat.

3. Sed mihi opinio Sanchez magis placet, neque vrget illa regula iuris, quòd qui tacet consentire videtur; nam respondeo tacentem censeri consentire, quantum est in sui fauorem, non verò in sui præiudicium, vt est in casu nostro. Non est tamen negandum sententiam Pontij esse probabilissimam, quam tenent Doctores, quos citat, & sequitor Henriquez *lib. 11. cap. 2. n. 6. iuncto comm. littera P.* vnde immeritò illam falsam vocauit Guttierrex *de matr. cap. 13. num. 2.* contra quem etiam teneo probabilem esse sententiam Ægidij Coninch *de Sacram. disp. 21. dub. .. num. 37.* asserentis id quod prima opinio Sanchez asserit de patre, & matre, asserendum esse de tutoribus: secus autem de iis, quorum curæ illi non sunt ea ratione commissi, vide etiam Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 2. num. 13. in fin.* Et omnia supradicta procedunt, etiamsi parentes contraherent sponsalia coram filiis emancipatis, & spuriis.

Sup. his tutoribus in Ref. not. præterita à principio.

RESOL. XXXII.

An Tutor, vel Curator, si respondeat pro puella, valida sint in vtroque foro sponsalia, vel matrimonium, ipsa præsente & tacente?

Et quia ius canonicum tanquam quid speciale id de parentibus asserit, quæritur etiam an sufficiat signum consensus in sponsalia, vel matrimonium, si nomine filiorum persona extranea respondeat? Ex part. 10. tr. 13. & Misc. 3. Res. 21.

Sup. contento in hac Ref. in Ref. 1. not. seq. signanter sup. hoc ibidem, in fine, & pro matrimonio in Ref. 2. per totam.

§. 1. Affirmatiuè respondet Rebellius, *part. 2. lib. 1. quæst. 10. num. 8.* vbi sic ait: Taciturnitas interdum sufficiens etiam est ad consensum exprimendum, ac adeò si consensus sit de præsenti, nec desint cætera, Matrimonium fiet: Si enim viro consensum exprimente, puella taceat, pro ea tamen pater, vel mater, vel alius puellæ curam gerens similem exprimendo consensum respondeat, silentium puellæ sufficit ad consensum exprimendum, ac proinde si illa de præsenti consentiat, Matrimonium erit. Ita ille. Et hanc sententiam à fortiori tenent hi, qui asserunt sufficiens signum consensus in sponsalia, vel Matrimonium esse, si nomine filiorom persona extranea respondeat; vt sustinet Glossa *in cap. vnico de sponsal. in 6. verb. Sponsalia.* Hostiensis ab eadem Glossa allegatus, Imola, Geminianus & alij *in d. cap. Vnicum*, & ex Theologis Ricardus *in 4. distin. 27. art. 1. quæst. 2.* Soto *ibidem, quæst. 1. art. 4. vers. Præsens autem.* Victoria *in Summa, de Matrim. num. 250.* Petrus Ledesma, *quæst 45. art. 2. dub. 3.* & alij qoos referunt Sanchez *d. disp. 23. num. 6.* Guttierrez *d. cap. 53. num. 2. versic. Vnde glossa.* quibus adde Basilium Pontium, *de Matrimonio lib. 2. cap. 14. num. 7.* quia æquè expressiua consensus filij, vel filiæ sunt verba externi iuncta præsentia, & taciturnitate, sicut verba parentis, immo magis, nam si puella velit contradicere, liberius id faciet coram externo, qoam parente. Confirmatur; quia si verba extranei puella præsente, & tacente, non essent de se sufficiens signum ad exprimendum consensum de præsenti: Summus Pontifex *in dicto capite Vnico.* non potuisset statuere, quod verba parentum pro filia sufficerent, cùm contractus Matrimonij constare debeat consensu exterius sufficienter expresso, ex eo quod est contractus

Sup. hoc in Ref. præterita à lin. 6. hoc est pro consensu in sponsalibus, sed pro isto consensu in matrimonio ipso, & pro omnibus personis contentis in hac Ref. infra in Ref. 53. per totam.

contractus humanus, & Sacramentum sensibile.

2. Sed ego non recedo à negatiua sententia, quam tuetur Sanchez *de Matrimonio lib.4. disp.23.* Guttierrez, *cap.13.* Bossius, *cap.3.§.39.num.*167. quia Textus *in cap.Vnico de Sponsal.in 6.* Loquitur tantum de parentibus, & verè non videtur similis ratio. Vnde si tutor contraheret pro suo minore tacente, requireretur, vel expressus consensus, vel ratihabitio per aliquod aliud signum. Et contra Doctores superius citatos dicendum est non esse sufficiens signum consensus in sponsalia & Matrimonium, si persona extranea respondeat pro Contrahentibus, vt tenet me citato Leandrus *de Sacram. tom.2. tra.9. disp.1. quest.* 50. & alij penes ipsum, & penes Sanchez: Quia ius Canonicum tanquam quid speciale id de parentibus asserit, innuens à contrario sensu secus esse in Extraneis: Tum quia ratio curæ & dilectionis paternæ, & obedientiæ filiorum erga parentes, dum parentes pro filiis præsentibus, & tacentibus contrahunt, & ius præsumit filios tacitè consentire, non habet locum in extraneis; ac proinde licet taciturnitas, dum parentes contrahunt, habeatur pro sufficienti signo taciti consensus, non reputabitur tamen, dum extraneus id facit, & pro alio pro quo extraneus respondet, & consensum exprimit, præcesserit, quod vna cum subsequente taciturnitate indicet consensum expressum, vel tacitum; vel nisi appareat clarè ei pro quo respondet, & contrahit, in eius commodum, & fauorem contrahere. Itaque in hoc casu puto in vtroque foro supradicta sponsalia, & matrimonium non esse valida, vide Bossium *loco citato.*

RESOL. XXXIII.

An quando Parentes, & Tutores pro filiis, & pupillis absentibus contrahunt sponsalia, & hi postea scientes non contradicunt, censeantur consentire? Ex part.3. tr.4. Res.270. alias 271.

§ 1 PRima opinio affirmat, sic Henriquez *lib.11. cap.13.num.5.* Sotus *in 4.dist.24.quest.2.art.2.ad 1.* & alij. Et ratio est, quia eadem prorsus est ratio, ac quando ipsis præsentibus, & tacentibus parentes contrahunt.

2. Secunda opinio negat, ita Basilius Pontius *de matrim.lib.2.cap.14.num.*14. Sanchez *tom.1.lib.1. disp.44.num.*16. quia textus *cap.vnic.de despons.impub. in 6.* agit de sponsalibus à parentibus nomine filiorum præsentium, & tacentium contractis, ideo in nostro casu non sufficit postea scientes non contradicere, sed requiritur, vt hi iam certiores facti sponsalia à patribus absentibus contracta, tacitè, vel expressè aliquo signo sufficienti ratificent.

3. Tertia opinio est Ægid. Coninch *de Sacram. disp.*21.*dub.3.n.*39. asserentis, quòd quando hi resciscunt per aliquem ad quem non pertinet rem gestam ad eos referre, ipsos tacendo non censeri consentire, quia non tenentur huic vllo modo assentire. Quando verò id ipsis proponitur per ipsos parentes, aut curatores, si taceant, censeri consentire, quia tenentur his talia iis proponentibus mentem suam aperire, atque ita vel contradicere, vel consentire; quod censentur facere dum tacent: quare si rem ipsis proponant eorum parte, fient statim sponsalia; secus est si eam hac absente, iis proponant: tunc enim non erunt sponsalia, donec pars per ipsos minores, aut alium ab iis ad hoc destinatam cognoscat eorum consensum, eúmque acceptet. Ita Coninch. Mihi verò secunda sententia magis placet, licèt alias probabiles esse existimem.

RESOL. XXXIV.

Quando teneatur implere, qui contraxit sponsalia, nullo præfixo tempore, & termino? Ex part.3. tr.4. Res.244. alias 245.

§. 1. ITa respondet Sanchez *de matrim. tom.1. lib.1.disp.*28. *num.*2. si dies apposita minimè sit obligationi, nec alia conditio, non teneri promissorem statim implere, sed tantùm requirente eo cui promissio facta est, tunc verò cùm alter petit, teneri contrahere. Ratio est, quia id generale est in omni debito absque diei præfixione, solùm enim tenetur debitor à creditore requisitus, soluere, vt constat ex *l.debitores præsentes, C.de pignoribus.* Ita Sanchez.

2. Sed hæc opinio displicet Basilio Pontio *de matrim.lib.*12. *cap.6.num.*1. vbi sic asserit: Incipit obligatio adimplendi sponsalia a momento contractus, *l.in omnibus obligationibus, ff. de reg.iuris*, cuius oppositum immeritò docuit Sanchez, argumento textus *in l.debitores, C.de pignoribus*, ex quo textu constat debitorem non teneri soluere, nisi requisitum, quando non est debito soluendo præfixus terminus, sed id perperam ex dicta lege colligitur; nam ibi agitur de distractione pignoris, quod creditor habet: non enim valent pacta de pignore propria auctoritate distrahendo. At quando conuenit, ne pignus debitoris distrahatur, & per perpetuam moram soluendi faciat solemniter, ac cum testibus denunciare eidem possunt, vt pignus liceat distrahere, vt *in d. l.debitores*; itaque perperam suam doctrinam ex dicta lege colligit Sanchez. Quod autem attinet ad eam doctrinam, quam affert, verum quidem est quando aliquis mutuam pecuniam dedit, nec terminum præfixit, intelligi debere necessariò aliquem terminum arbitrio iudicis, vt vtile sit mutuum, aliàs nulla mutuatarij vtilitate datum mutuum esset, si statim repeteretur, sicut etiam idem dicitur de precario. At in nostro casu longè diuersa ratio est, non enim est necessarium tempus expectandi, in quo sit vtilis promissio, est enim vtilis a principio, & vtilis adimpletio, & ita etiam alio non petente adimplenda est, nisi alter adimpletionem differri ex causa postulet. Ita Pontius aduersùs Sanchez.

3. Sed his non obstantibus, opinionem Sanchez probabilem esse puto, quam post illum tuetur Villalobos *in summa tom.1.tr.*52.*diffic.9.num.*2. vbi sic ait. [El que se desposo sin terminar el tiempo, en que se auia de casar, obligacion tiene pudiendolo hazer commodamente, quando la otra parte lo pidiere, porque assi acontece en las demas deudas, que se contraen sin señalar el termino de la paga.] Et hanc sententiam docet etiam Coninch *de Sacram. disp.*22. *dub.1.num.*2.

RESOL. XXXV.

Quidam contraxit sponsalia, & postea adimplere noluit, quæritur an sit per censuras compellendus? Ex part.3.tr.4. Res.205. alias 206.

§. 1. HIc casus frequenter solet accidere, & ad illum sic respondet Basilius Pontius *de matrim.lib.*12.*cap.6. num.*1. si is, qui sponsalia contraxit, adimplere nolit, monendus prius per iudicem est: & si adhuc negat, per censuram compellendus est. *cap.ex litteris, el 2.de sponf.* Illud tamen addendum est, iudicem compellere debere per censuras compulsione moderata, non præcisa, si pertinax sit pars in

resıdendo,

residendo, ex *cap. requisit. de sponsal.* Imò & quando prudenter iudicatur frustrà ferri excommunicationem, ab illa est abstinendum. Ita Pontius, & Villalobos *in summ. tom. 1. tract. 12. diffic. 19. n. 3.* vbi ita ait. [Han de aduertir mucho los Iuezes, quo no sean en este caso muy rigorosos, porque no hagan que se contrayga el matrimonio por miedo que cayga en varon constante, que si esso ay; no aura nada y tambien, porque suelen tener estas fuerzas difficultosas las salidas.] Ita ille.

RESOL. XXXVI.

Quidam vir Nobilis contraxit sponsalia, & per multos dies causa delectationis osculabatur, & tangebat sponsam, quæritur, an peccauerit mortaliter?

Et notatur dicta oscula, & amplexus esse licita, etiam, si præuisa pollutio sequatur, dummodo id faciant necessitate compulsi, & sine periculo consensus in pollutionem, cum inurbani, & austeri haberentur, nisi ita se inuicem oscularentur, & amplexarentur.

Et an hoc quod dictum est de osculis, & tactibus, similiter, & multo magis dicendum est de colloquiis, & aspectibus, modo aspectus non sint valde impudici, vt partium verendarum, sicut in simili de tactibus?

Etiamque aduertitur, quod sicut sponsis de futuro licita sint oscula, amplexus, & similes tactus cum sponsis suis, ita delectationes, & commotiones sensibiles, quæ ex cogitatis osculis, & amplexibus resultant, sed non ex aliis tactibus. Ex part. 1. tract. 17. & Misc. 3. Ref. 36.

Sup. hoc infra in Resol. 38. & lege etiam actoi. not. seq.

§. 1. PEccasse, respondit illi Theologus cuiusdam Religionis, nixus, vt ipse dicebat, authoritate Rebellij *art. 2. lib. 3. quæst. 19. sect. 2.* cui ego addebam Anton. Fernandez *in exam. Theol. mor. part. 4. cap. 2. §. 4. num. 4. & part. 3. cap. 21. §. 1. num. 11.* & nouissimè Rodriquez *in summ. tom. 3. cap. 102. num. 1.* & Comitol. *in respons. mor. lib. 4. quæst. 20. num. 4.* & alios.

2. Sed contrariam sententiam prorsus esse sustinendam puto. Dico igitur, quando tactus non sunt impudici, nec adest periculum pollutionis, excusantur à culpa mortali inter sponsos de futuro, & ratio est clara. Quia sicut copula cohonestatur à matrimonio, ita sponsalia, quæ sunt via ad matrimonium, debent cohonestare hos tactos, & oscula, quæ sunt quædam inchoatio ad ipsam copulam. Et sic hanc opinionem probabilem vocat Lessius *lib. 4. cap. 3. dub. 8. num. 58.* Bonacina *de matr. quæst. 4. punct. 9. num. 6.* & illam sequuntur Sanch. *de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 47. num. 49.* Tolet. *in summa, lib. 5. cap. 14. n. 4.* Nauar. *in manuali, cap. 14. n. 18. & cap. 16. n. 12.* Reginaldus *in praxi, tom. 2. lib. 22. cap. 1. n. 6.* Caiet. *in 2. 2. quæst. 154. art. 4.* Molfes. *in summa, tom. 1. tract. 4. cap. 15. n. 4. & 5.* Valent. *tom. 3. disp. 9. quæst. 5. punct. 3.* Salas *in part. 2. tom. 2. quæst. 74. tract. 13. disp. 6. sect. 26. n. 174.* Clauis Regia *lib. 8. cap. 6. n. 1.* Granado *in part. 2. contr. C. tr. 4. disp. 7. n. 4.* Iac. de Graffis *part. 1. decis. lib. 2. cap. 82. n. 3.* Lopez *part. 1. instruct. cap. 54. & 75.*

3. Notat etiam Salas, cum multis recentioribus, quòd sicut sponsis de futuro, vt dictum est, licita sunt oscula, amplexus, & similes tactus cum suis sponsis, ita delectationes, & commotiones sensibiles quæ ex cogitatis osculis, & amplexibus resultant, sed non ex aliis tactibus. Ita enim Sanchez *lib. 9. disp. 47. num. 6.* aduersùs Rebellium *vbi suprà.* Et ratio est, quia illa delectatio est de obiecto licito, & tanqoam præsens apprehenditur, & in præsenti est cis licitum. Ergo, &c.

4. Tandem nota ex Sanchez *vbi suprà disp. 46. n. 50.* dicta oscula, & amplexus esse licita, etiam si pollutio præuisa sequatur, dummodo id faciant necessitate compulsi, & sine periculo consensus in pollutionem, cùm inurbani, & austeri haberentur, nisi ita se inuicem oscularentur, & amplexarentur. Hoc quod dictum est de osculis, tactibus, similiter, & multò magis dicendum est de colloquiis, & aspectibus, vt notat Nauarr. *cap. 16. n. 12.* Sed limitat hoc Sanchez *n. 54.* modò aspectus non sint valdè impudici, vt partium verendarom, sicut in simili de tactibus dixerot *n. 52.* Sed hanc limitationem impugnat Salas *vbi supra sect. 26. num. 177.* quia tactus verendorum libidinosi, maiorem habent affinitatem cum copula, quàm aspectus libidinosi earum partium. Hæc Salas, sed an satis probabiliter, iudicent viri docti. Ex his patet responsio ad quæsitum.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 4. lege doctrinam Ref. 37. & pro aspectibus contentis in hoc textu in Ref. seq. §. 1.

Tom. II.

RESOL. XXXVII.

Improbatur quædam opinio pertinens ad sponsos de futuro; vbi docetur de sponsis de futuro esse permissum aspectum pudendorum.

Et notatur non esse mortale in coniugis absentia propria verenda libidinose tractare, si huiusmodi tactus ad illicitum actum non referantur.

Et quæritur, an quilibet tactus sint liciti, & quæcumque oscula inter coniugatos, etiam in partibus pudendis?

Et docetur mortiferum esse virile membrum in os vxoris immittere. Ex part. 11. tract. 2. & Miscell. 2. Ref. 68.

§. 1. IOannes Salas *in 1. 2. tom. 2. quæst. 74. tract. 13. dub. 6. sect. 26. n. 177.* docuit, sponsis de futuro esse permissum aspectum pudendorum; Ego dum legi hanc opinionem, improbabilem existimaui, & casum communicatus cum doctissimo concione nostro Patre Iosepho Augustino Societatis Iesu libèter in nostram sententiam iuit, quam nunc inueniu docere etiam Patrem Antonium Escobar *in 2. editione Theolog. moral. tract. 1. Examin. 8. cap. 3. num. 74.* vbi sic ait; Salas pudendorum permittit aspectus, quia non tantam habent connexionem cum copula quam tactus. Ast ego semper hanc sententiam, ob commotiunis immoderantiam, improbabilem iudicaui. Sanchez citatus ait licere oscula, & tactus externos, etiamsi secutura pollutio præuideatur, dummodo adsit iusta causa sponso, scilicet ad vitandam inurbanitatis, seu austeritatis notam. Porrò alia adsunt ablegandæ notæ huiusmodi documenta, & ideò illicitam esse dixerim tam obnoxiam periculo demonstrationem. Ita ille; & quoad hoc vltimum contra Sanchez etiam ei adhæreo.

Sup. hoc in Ref. præterita §. vlt. à lin. 6. & vers. Hoc quod.

2. Nota tamen, Escobar *vbi supra num. 73.* existimare non esse mortale in coniugis absentia verenda propria libidinosè attrectare, si huiusmodi tactus ad illicitum actum non referantur, etiamsi adsit pollutionis periculum, quia licet non referantur actu, tamen ordinantur sua ex natora ad coniugalem actum. Et citat Ioann. Præpositum *in 3. part. quæst. 6. de Bonis Matrimonij dub. 26. n. 188.* Sed Præpositus in dicto loco apertè dicit dictos tactus verendorum non esse mortale, si absit pollutionis periculum. Vnde ego puto illa verba in Codice amicissimi Patris Escobar fuisse scripta, & impressa errore amanuensis, vel impressoris; Et ideò vbi dicit, *Etiamsi adsit pollutionis periculum*, corrigere, *Etsi absit pollutionis periculum*; nam alioquin dictam opinionem non admitto, nec illam Præpositus docuit.

Sup. hoc infra in Resol. 188. §. Ad tertium, & in Ref. 189. 190. in Ref. 196. § Sed maior. & in tom. 5. tr. 6. Ref. 20. §. Quæritur sexto. prope finem, vers. nota etiam.

3. Idem Pater Escobar *n. 66.* quærit an inter Coniuges quilibet tactus sint liciti, & quæcumque oscula, & affirmat ex Filliucio (nam Typographus ex

Sup. hoc infra in Resol. 191. & 196. §. vlt. post

Gg errore

mediū, verſ. Et tactus. & in alia Reſ. earum annotationū, ad eias medium.

errore appoſuit Fagundez) licere, quoties non adeſt pollutionis periculum; ſed ipſe à piaculo veniali non excuſat propter mollitudinem nimiam ſpeciatim in obſcœnis indicat. Et ego ſententiæ patris Eſcobar adhæreo; Aduerto tamen, quòd Filliucius non dixit abſolutè dicta oſcula licere, nec excuſauit à peccato veniali, ſed tantùm à mortali, vt patet ex ipſius verbis *tom. 2. tract. 30. cap. 10. num. 195.* ſic enim ait; Oſcula in partibus inhoneſtis à fortiori eſſe peccata mortalia, hæc enim in iis partibus non fiunt, niſi ex amore libidinoſo, & deprauato, & practicè loquendo ſemper ſunt oſcula libidinoſa inter non coniugatos. Inter hos autem etſi non ſint cenſenda peccata mortalia, tamen increpandi ſunt qui hoc faciunt, tanquam operis arguentis animum nimis mollem, & libidini deditum. Ita Filliucius. Itaque non diſſentit ab Eſcobar, quibus adde Roccaful *vbi infra.*

Sup. hoc infra in Reſ. 184. §. penult. & vlt. & in Reſol. 187. curſim ad medium §.1.& in reſ. 188. breuiſſimè in lin.1.

4. Nota etiam dictum Patrem Eſcobar *num. 67.* aſſerere ex Fagundez, mortiferum eſſe virile membrum in os vxoris immittere; Ego hoc etiam olim docui, & nunc me citato docet Ioſeph Roccaful *in Praxi Theolog. moral. tom. 2. lib. 4. de 6. præcepto Decal. cap. 2. num. 200.* quia hoc non eſt ſimpliciter oſculum pudendorum, ſed quædam irrumatio diuerſæ ſpeciei cum periculo conſummandi præpoſtere.

RESOL. XXXVIII.

An tactus, & oſcula inter ſponſos de futuro ſint licita?

Et an hoc non procedat inter ſponſos de futuro ſub conditione, ſi Papa diſpenſauerit?

Et an impetrata diſpenſatione, licet non ſit ratificatus prior conſenſus ille, liceat illis amplexus & oſcula eo modo, quo licet ſponſis de futuro? Ex part.4.tract.4. & Miſc. Reſ.131.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Io. Franciſcus Suarez *in enchir. caſ. conſc. lib.7. ver. luxuria. §. oſculum, & tactus*, & Gaſpar Hurtado *tract. de matrim. diſp.10. diffic.10. n.48.* quia ex vna parte grauiter opponuntur caſtitati, & ex altera nondum eſt matrimonium, quo poſſint excuſari, qui à ſponſalibus excuſari non poſſunt, quia ſponſalia, quamuis ſint inchoatio quædam matrimonij, & prædicti tactus tantùm ſint inchoatio quædam copulæ coniugalis, non ſufficiunt ad eos excuſandos, quia inchoatio contractus non ſufficit ad excuſandum vſum rei de qua eſt contractus, quamuis ſolùm inchoatum & imperfectum, quia quovſque contractus eſt perfectus, non traditur dominium rei; qui autem nondum eſt dominus rei, nullatenus adhuc imperfectè poteſt ea vti, vtpote adhuc aliena, quamuis iam ſibi promiſſa. Ita Hurtado, cui adde alios, quos citaui *in part. 2. tract. 3. miſcell. reſol. 6.*

Quæ hic eſt ſupra Reſol. 36. & lege aliā reſ. eius ſecūdū not.

2. Sed ego ibi, & meritò, contrariam ſententiam docui, cum multis Doctoribus, quibus nunc addo Petrum Ochagauiam *de Sacram. tract. 1. de matrim. quæſt. 1. num. 15.* & Syluium *in 2.2. D.Thom. quæſt. 154. art. 4. concluſ. 7.* & Villalobos *in ſumm. tom. 1. tract. 12. diffic. 16. num. 2.*

3. Notandum eſt tamen, hoc non procedere inter ſponſos de futuro, ſub conditione, ſi Papa diſpenſauerit, his enim non ſunt licita tactus & oſcula, quæ ſponſis de futuro permiſſa ſunt, ex ratione, quam adducit Sotus *in 4. diſt. 19. quæſt. 2. art. 1.* & Sanchez *de matr. tom. 1. lib. 5. diſp. 5. n. 18.* & alij penes ipſum, quibus adde Salas *in 1.2. D.Thom. quæſt. 78. tract. 13. diſp. 6. ſect. 26. n. 177.* Molfeſium *in ſumma tom. 5. tract. 4. c. 15. n. 53.* Villalobos *vbi ſuprà n. 1.* Ludouic. de San Iuan *in ſumma tom. 1. quæſt. 1. art. 8. de Sacram. matr. diffic. 53.* at impetrata diſpenſatione licèt non ſit ratificatus prior ille conſenſus, puto licere illis amplexus & oſcula, eo modo quo licet ſponſis de futuro, quia tunc illa ſunt vera ſponſalia, vt optimè obſeruat, & tenet Sanchez *loco cit. n. 39.* & Præpoſit. *in 3. part. D.Thom. quæſt. 3. de Sacram. matrim. dub. 8. num. 95.*

RESOL. XXXIX.

An ſi ſponſa de futuro, vel vidua carnaliter delectatur de copula præterita, & futura, peccet mortaliter?

Et curſim docetur viduam non peccare mortaliter, ſi obortam cogitationem copulæ carnalis cum marito defuncto eam approbet voluntate; & ſic eſt etiam dicendum de ſponſa circa copulam carnalem futuram, & coniugalem, ſi eam, vel deſideret, vel ſimplicis voluntatis affectione approbet; quod alij extendunt ad omnem voluntatis affectionem, etiam ſimplicis complacentiæ conceptæ ex cogitatione concubitus cum muliere, ſi vxor eſſet. Ex part. 3. tract. 5. & Miſc. 5. Reſol. 2.

§. 1. NEgatiuè reſpondet Alphonſus Curiel *in 1. part. 2. D.Thom. quæſt. 74. art. 8. dub. 3. §. 2.* Herrera *de peccatis diſp. 33. q. 13.* Victoria, quem refert, & ſequitur Medina *in part. 2. q. 74. art. 8.* Zumel *ibid. diſp. 4. dub. 3.* & alij recentiores. Et ratio eſt, ait Curiel, quia delectatio carnalis in vidua conſequitur ad actum, qui fuit licitus, & delectatio ſapit naturam actus, ad quem conſequitur. Ergo, &c. Deinde, vidua non delectatur de libidine præſenti, ſed de libidine in memoria, hoc eſt, de præterita, vt præterita; ſimiliter ſponſus, non de libidine præſenti, ſed de futura copula delectatur. Ergo, &c. Et hanc ſententiam probabilem eſſe docuit Corduba *in qq. lib. 5. quæſt. 23. dub. 19.* & alij; vide etiam Valentiam *tom. 4. diſp. 6. quæſt. 4. punct. 4.* Sà *verb. luxuria, n. 13.* & Syluestrum *verb. delectatio, quæſt. 3.* cum Salas *in part. 2. tract. 13. diſp. 6. ſect. 30. num. 101.*

Sup. his vidua, & ſpōſa de futuro infra in Reſ. 195. §. 1. in fine, & in §. vlt & in Reſ. 196. §. 1. & 2. & ſignanter in fine.

2. Ego tamen contrariam ſententiam teneo cum DD. quos citat & ſequitur Bonacina *de matr. quæſt. 4. punct. 8. num. 3.* quibus ego addo Emanuelem de Valle de Moura *opuſc. 1. de Enſal. & Incant. ſect. 2. cap. 58. n. 14.* Caſtrum Palaum *tom. 1. tract. 2. diſp. 2. punct. 10. §. 2. n. 7.* Malderum *in part. 2. quæſt. 74. art. 10.* Monteſinum *in part. 2. tom. 1. quæſt. 74. art. 8. quæſt. 6. n. 503.* Martinez *in part. 5. tom. 1. quæſt. 74. n. 8. part. 5. tract. de Elect. dub. 3. concl. 7.* Villalobos *in ſumma tom. 2. tr. 40. dub. 17. n. 3.* Philiarchum *de offic. Sacerd. tom. 1. part. 1. lib. 4. cap. 18.* Filliucium *tom. 2. tract. 10. cap. 9. n. 359.* Layman *in Theol. moral. lib. 1. tract. 3. cap. 2. num. 14.* Tannerum *in part. 2. diſp. 4. quæſt. 8. n. 13.* & Baſilium Pontium *de matr. lib. 10. cap. 16. §. 2. n. 10. & 11.* Et ratio eſt, quia ſicut actus externus venereus, reſpectu ſponſæ, aut viduæ, non eſt licitus, ita neque eſt licita delectatio, quæ de illo actu capitur non conſtante matrimonio. Et ita etiam hanc ſententiam præter DD. citatos, tenet Leſſius *lib. 4. cap. 3. dub. 55. n. 120.* & Vaſquez *in part. 2. diſp. 114. num. 3.*

3. Notandum eſt tamen, quod multi ex DD. citatis docent, viduam non peccare mortaliter, ſi oborta cogitatione copulæ carnalis cum marito defuncto, eam approbet voluntate, & ſic dicendum putant de ſponſo circa copulam coniugalem futuram, ſi eam vel deſideret, vel ſimplicis voluntatis affectione approbet, quod Sanchez *in ſumma tom. 1. lib. 1. cap. 2. num. 33.* & alij extendunt ad omnem voluntatis affectionem etiam ſimplicis complacentiæ,

conceptæ

conceptæ ex cogitatione concubitus cum muliere, si vxor esset; sed hanc sententiam in praxi non audet consulere Layman *in Theol. moral. lib. 1. tract. 3. cap. 2. num. 13.* & ego similiter; & illam nouissimè reprobat Castrus Palaus *tom. 1. tract. 1. dispus. 2. punct. 10. §. 2. num. 6.*

4. Dicendum est igitur absolutè non esse licitam viduis delectationem ortam ex cogitatione copulæ habitæ tempore matrimonij, neque sponsis de futuro delectari de copula habenda tempore coniugij, vnde licèt Valentia *vbi suprà, tom. 4. disp. 6. quæst. 4. punct. 4.* per se loquendo, teneat primam sententiam, attamen postea sic asserit. Quoniam motus saltem concupiscentiæ facilè excitatur, cùm illa delectatio in animo hæret, crediderim propter periculum consentiendi directè, aut indirectè in aliquam concupiscentiam mortalem, plerumque talem delectationem de actu præterito coniugali in vidua esse mortale peccatum; aut enim grauis mulier est, & pia, aut leuis. Si est grauis, & pia, non admittet, vel certè non souebit eiusmodi delectationem in animo; sin autem leuis est, magno periculo sese exponit, propter rationem dictam, itaque peccat mortaliter. Hæc Valentia.

RESOL. XL.

An non obstante copula violenter extorta intra bimestre possit sponsa, quæ vim passa est, contradicente viro, ad Religionem transire?

Et an possit talis fœmina, quæ in dicto casu, vim patitur, incontinenti conari ad semen emittendum iam receptum? Ex part. 3. tractat. 4. Resol. 241. alias 242.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Thomas Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 3. disput. 21. num. 6.* cum aliis penes ipsum, quibus adde Emanuelem Sà *ver. matr. num. 17.* quia sponsus grauem intulit iniuriam cum non haberet ius copulam extorquendi ante bimestre concessum; ex *c. ad nostram, de empt. & vend. cap. tuæ, de clericis non resid. cap. sedes, de rescript.* cum multis similibus, quæ congerit Tiraquellus *de retract. lign. §. 3. glossa 9. n. 68.*

2. Sed opinio contraria præter alios multos tenet nouissimè aduersùs Sanchez Basilius Pontius *de matrim. lib. 9. cap. 10. num. 3.* quia iam matrimonium consummatum est, & iura sine distinctione loquuntur, quare vbi ius non distinguit, nec distinguendum est, nisi turpitudo sequatur. Non ergo potest talis fœmina inuito viro ad Religionem transire. Cæteras rationes videbis apud præfatum Pontium *vbi suprà*, qui *num. 4.* inuehitur etiam contra Sanchez *loco citato, num. 22.* asserentem posse talem fœminam, quæ

Sup. c in Ref. 4. & in seq. tt. 6 extri- na Ref. 1. prope fin. à ve Vbi tame

in isto casu vim patitur, incontinenti conari ad semen emittendum iam receptum, quia tunc inquit, semen non habet pacificam vasis possessionem. Sed ait Pontius, si dum reluctatur fœmina, eueniret, vt semen effunderetur extra vas, illam ego à peccato liberam iudicarem. At semel effusum semen, atque receptum, cuius nullus alius vsus est, nisi in ordine ad generationem, emittere turpissimum est. Neque verò, quia fœmina posset, dum vim patitur, virile membrum extrahere, ideo potest & semen iam receptum emittere, nam aliud est impedimentum apponere, dum quasi in via est ad consummationem violentus aggressor; aliud verò semen eiicere, cùm iam ad finem peruentum est, & consummatum matrimonium, vt satis constat. Et denique inquirendum est à Sanchez, quo fine honestari possit ea eiectio seminis; nam vt ea honesta esse posset, necessarium esset, vt duo concurrerent præcepta, vnum efficacius alio, hìc autem concurrit præceptum naturale non eiiciendi semen, cum consilio suscipiendi habitum religiosum. Quomodo ergo potest illa effusio honesta reddi? Hæc omnia Pontius *loco citato* contra Sanchez, cuius sententiam principalem positam in titulo quæstionis his non obstantibus, tenet nouissimè Layman *in Theolog. moral. lib. 5. tractat. 10. part. 3. cap. 6. num. 3.* Vide etiam Villalobos *in summ. tom. 1. tractat. 13. diffic. 13. num. 5.* hanc quæstionem tractantem.

RESOL. XLI.

An sponsa per vim oppressa à sponso ante bimestre possit semen incontinenti expellere?

Et an intra bimestre possit maritus vxorem inuitam cognoscere, absque peccato mortali, dato, quod de ingrediendo Religione non cogitet?

Et an, qui non cogitat ingredi Religionem, statim ac fit contractus, teneatur reddere alteri debitum.

Et notatur, quo quamuis transiret bimestre ante consummationem, volenti ingredi Religionem irrogari iniuriam, si vi comprimatur ad consummationem, quando statim ac ab ipso petitur debitum, vult Religionem ingredi, quia ei licet ingredi statim. Ex part. 9. tr. 8. & Misc. 3. Res. 18.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam, tanquam probabilem, admittit Sanchez *de matr. to. 1. lib. 2. disp. 25. n. 17.* ea communi doctrina, quam amplectuntur. Sotus *lib. 5. de inst. quæst. 1. art. 8. versic. De bonis autem* Bañes *2. 2. quæst. 64. art. 7. dub. 3. ad 2.* Aragonius *art. 7. fol. 382. §. In hac difficultate explicanda.* & ib. Salonius *controuers. 2. §. Ex his sequitur.* Manuel. 1. *tomo Summæ, 2. editione, cap. 136. num. 15.* ex doctrina, inquam, quæ habet, licere priuata authoritate furem incontinenti, vbi furtum arripuit, antequam in loco tuto constitutus sit, percutere, & eam reputari defensam: similiter ergo reputabitur defensa, cùm incontinenti, & statim, ac semen receptum est, fœmina vim passa expellit: secùs quando iam semen habet possessionem, & est quasi in loco tuto constitutum: tunc enim non erit defensa, sed intrinsecè malum. Et confirmatur: quia posset fœmina illa vim passa, quocunque tempore membrum virile extrahere, si posset, quamuis semen effundendum esset non enim tenetur id pati: ergo incontinenti ac effusum est, potest similiter expellere: quia, cùm nondum semen habeat pacificam vasis possessionem, adhuc quasi in fieri, & in ipsa effusione reputatur esse. De sponsa autem de præsenti per vim cognita, id non affirmatem: quia iniuria est multò leuior, nec infamiam patitur, & damnum non est, adeò graue. Nec de fœmina per metum cognita, quia copula fuit voluntaria; & cum peccato admissa. Ita Sanchez.

Sap. hoc in Ref. præterita §. 2. paulo post initiũ, à vers. asserentem posse. & in 10. 5. ts. 6. ex doctrina Ref. 32. prope finem, à vers. vbi tamen.

2. Sed aduersùs illum acriter insurgit Magister Taxeda *in Theol. moral. tom. 2. lib. 4. tract. 1. num. 124.* Quia expellere semen intra vas constitutum, est intrinsecè malum, vt pote contra naturam ordinantem semen illud ad prolis generationem: ergo ex nulla causa honestari potest. Secundò, quia ex illo semine viri intra vas fœminæ deciso, potest oriri proles: ergo vxor illud expellens peccat contra iustitiam, irrogans proli maximam iniuriam. Tertiò, quia quando semen iam habet possessionem, & est quasi in loco tuto constitutom, nequit vxor vi oppressa illud expellere: ergo neque quando statim, & incontinenti decisum est. Antecedens conceditur à Sanchez. Sed euidẽter probatur consequentia: quia semẽ iã decisũ intra vas fœminæ, in quocũque loco sit, siue na-

per ſit deciſum, ſine aliqua mora ſit elapſa, habet eandem vim, & operatur eundem effectum; imò reſpectu matricis, quæ recipit, & habet virtutem attrahendi illud, parum refert, quòd parùm, vel paucùm diſtet à loco tuto: nam experientia teſte inuentum eſt, fœminam virginem in balneis, matrice attrahente ſemen ibi caſu deciſum, abſque apertione clauſtri concepiſſe, & ideò multò certiùs concipiet vxor, ſtatim ac incontinenti ſemen per carnalem copulam intra ſuum vterum recepit. Deinde illa iniuriæ repulſio, extrahendo à vaſe ſemen receptum, vt iniuriam repelleret ſibi à marito factam, qui intra bimeſtre oppreſſit illam, non tendit contra maritum iniuriantem, dato caſu, quòd talis iniuria eſſet vxori illata, (quod tamen non credo:) ſed contra prolem innocentem ex ſemine illo generandam, & ideò eſt iniuſta: nemo enim poteſt repellere iniuriam ſibi factam, iniuria afficiendo eum, qui talis iniuriæ nullo pacto cauſa eſt. Ad argumentum adductum à Sanchez reſpondet poſteà Texeda *num.* 128. cuius ſententiæ ego libenter adhæreo.

Sup. hoc lege Reſ. not. ſeq. & ex earum doctrina inferre potes, quid pro hac diffic. ſentire debeas.

3. Sed hîc oritur quæſtio, an intra bimeſtre poſſit maritus vxorem inuitam cognoſcere abſque peccato mortali, dato, quòd de ingredienda Religione non cogitet? Et negatiuè reſpondet Gloſſa *in cap. Coniunget.* 27. *q.* 2. *verb. Primum.* Syluest. *verb. Debitum, q.* 1. *cauſa* 4. Roſellam *ibid. n.* 2. Armilla *n.* 5. & plures referens Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 24. *n.* 25. Poncius *lib.* 9. *c.* 9. *n.* 7. Sed ego contrarium puto. Dico igitur, maritum vxorem comprimentem intra prædictum tempus bimeſtre, non peccare mortaliter: quia à tempore initi matrimonij rectè, & benè habet ius in corpus fœminæ vxoris ſuæ: ergo illa vtendo vi, non peccat mortaliter. Antecedens conceditur ab omnibus, & conſequens oſtendo: quia nemo vtendo re propria, & iure ſuo peccat: etſi aliquibus ſequatur iniuria.

4. Obiicitur: Intra illud bimeſtre poterat fœmina illa, Deo inſpirante, deliberare de meliori ſtatu, & ad Religionem tranſitum facere: ergo vir vi opprimens vxorem, & auferens ab illa poteſtatem iſtam, peccat mortaliter. Reſpondeo, quòd in textibus à Sanchez adductis non imponitur præceptum, vt coniugati per bimeſtre abſtineant à copula; ſed duntaxat permittitur illis, vt intra bimeſtre poſſint abſtinere, vt deliberent de meliori ſtatu, atque ita nullum præceptum maritus tranſgreſſus eſt.

5. Nec obſtat dicere, quòd illud bimeſtre non ſolùm conceditur, vt cogitans de ingreſſu Religionis poſſit interim de eo deliberare; ſed etiam vt interim præparet neceſſaria ad ſolemnitatem nuptiarum; ac vt ſponſus eò chariorem habeat ſponſam, quòd diutiùs eam deſiderauit. Nam reſpondeo negando, bimeſtre ob alias cauſas concedi in iure: etenim, cùm ius expreſsè det rationem, cur eos duos menſes concedat, ſine fundamento alias rationes excogitamus. Et certè cùm ſponſalia ſoleant præcedere matrimonium, facilè interim neceſſaria ad ſolemnitatem præparari poſſunt, vt etiam communiter fit; & diuturnior negatio ſponſæ poteſt facilè fieri ante cõtractas nuptias. Quare cõcludendum eſt, eum, qui non cogitat ingredi Religionem, ſtatim ac fit contractus, teneri reddere alteri. Et ideò hanc ſententiam contra Sanch. præter Texedam *vbi ſuprà, n.* 130. tenet etiam Caſtr. Palans *to.* 3. *diſp.* 3. *punct.* 2. §. 5. *n.* 7. Coninch *de Sacr. diſp.* 26. *dub.* 4. *n.* 46. & Mart. Perez *de matr. diſp.* 20. *ſect.* 5. *n.* 12. qui etiam optimè notat, quod quamuis tranſierit bimeſtre ante conſummationem, volenti ingredi Religionem irrogari iniuriam, ſi vi comprimatur ad conſummationem, quãdo ſtatim ac ab ipſo petitur debitum, vult Religionem ingredi; quia ei licet ingredi ſtatim. Nam; quantumcumque temporis elapſum ſit à matrimonio contracto, modò non ſit conſummatum, ſiue iure, ſiue iniuria id cõtigerit, vtraque pars habet ius ingrediendi Religionem, modò id ſtatim faciat. Concludendum eſt igitur, vt probaui, hoc bimeſtre ſolùm concedi iis coniugatis, qui animum habent Religionis capeſſendæ. Ducor: quia à puncto contracti matrimonij tenentur coniuges ſibi inuicem reddere debitum, niſi iure pontificio ob bonum Religionis aliquo tempore hæc obligatio ſuſpendatur. At nullis aliis coniugibus inuenitur ſuſpenſa, niſi iis, qui de Religionis ingreſſu tractant, vt conſtat ex cap. *Ex publico. de conuerſ. coniugat.* vbi hoc bimeſtre, & non *alibi* inuenitur conceſſum: ergo, &c. Non nego tamen ſententiam Sanchez, Poncij, & aliorum ſuam habere probabilitatem.

Sup. hoc in duabus Reſ. ſeqq. quę tamen ambæ ſunt ſub vno tãtum num. Reſ. 42.

RESOL. XLII.

An ſi alter coniux non cogitat intrare Religionem, poſſit adhuc duobus primis menſibus non reddere debitum, alteri petenti?

Et in dicto caſu, quando quis ante matrimonij conſummationem vult Religionem ingredi, profeſſio poſſit emitti ante annum probationis exactum, v. g. intra dictum bimeſtre? Ex part. 4. tract. 4. & Miſc. Reſ. 133.

§. 1. NEgatiuè reſpõdet Coninch *de Sacr. diſp.* 26. *dub.* 4. *concl.* 2. *n.* 46. Hurtado *tract. de matr. diſp.* 8. *diffic.* 8. *n.* 29. & alij, quia ex vna parte ſtatim ac fit contractus matrimonij, traditur dominium corporis alteri, & ex altera parte *in cap.* 7. *de conuerſ. coniugat.* tantum conceditur tempus cogitanti & volenti ingredi religionem vt ingrediatur; ergo qui non cogitat ingredi Religionem ſtatim ac fit contractus, tenetur reddere debitum alteri petenti.

Sup hoc in Reſ. ſeq. ita ſit ante meam, à ver Quæſt. & ita in Reſ. quæ eſt ib hoc eod num. Reſ. poſt tred. ſeqq.

2. Verùm affirmatiuam ſententiam docet Præpoſitus *in* 3. *part. vbi infrà*, Sanchez *tom.* 1. *lib.* 2. *diſp.* 24. *num.* 5. & poſt illum Baſilius Pontius *de matrim. lib.* 9. *cap.* 9. *num.* 7. vbi ſic ait. Obſeruandum eſt eius temporis ſpatio poſſe vti coniuges, etiamſi non habeant animum ingrediendi Religionem, eo enim tempore non tenetur alter alteri reddere debitum, ſed licitè negat. Ita ille, & hanc ſententiam probabilem eſſe fatetur Coninch *vbi ſuprà*.

3. Sed hic obiter oritur difficultas, an in ſupradicto caſu, quando quis ante matrimonij conſummationem vult Religionem ingredi, profeſſio poſſit emitti ante annum probationis exactum, v. g. intra dictum bimeſtre? Affirmatiuè reſpondet Nauarrus *cap.* 16. *num.* 27. ex *dicto cap.* 7. vbi obligatur coniux intra dictum tempus ad Religionem tranſire, vel ad coniugium redire: pertranſire autem ad Religionem, intelligi videtur profiteri, quia *in cap.* 14. *eodem titulo*, ſupponitur tranſitu ad Religionem diſſolui matrimonium, & tamen non diſſoluitur ingreſſu, ſed profeſſione, ergo, &c. & hanc ſententiam probabilem eſſe, etiam vbi Concilium Tridentinum eſt receptum, tenet Ioannes Præpoſitus *in* 3. *part. D. Thomæ quæſt.* 5. *de indiſſolubilitate matrimonij, dub.* 6. *num.* 47. Sed ipſe cum communi Doctorum ſententia contrarium docet, nempe coniugem bimeſtri completo non teneri profiteri, ſed ſatisfacere ingrediendo Religionem, & tempore ſolito profitendo; vide Sanchez, Baſilium, Coninch & Hurtado *locis citatis*.

Sequitur ſub hoc eodemque numero Reſol. 42. *eadem quæſtio, videlicet, an coniux, qui non intendit Religionem ingredi, teneatur intra bimeſtre reddere debitum alteri petenti?*

Et notatur, quod ſi ſponſa duodennis intra bimeſtre tranſeat ad Religionem, tenetur ſponſus ſpectare vſque ad annum ſextum decimum ſponſæ, donec profiteatur;

tur; & si intrat in Religionem S. Francisci de Padua vsque ad annum decimum octauum. Ex part.10.tr.14. & Misc.4.Res.24.alias 21.

Sup. hoc in annotatione praemissa.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Bordonus *in Miscellaneis, decis.* 244. Quia per Matrimonium ratum statim transfertur dominium corporis in alterum Coniugem, maximè posita voluntate non ingrediendi Religionem. Tùm quia priuilegium per non vsum perditur, Gloss. *cum Doctor. in cap. Cum venissent. de Constitut.* Tùm quia cessante causa cessat effectus, ex vulgatis iuribus; causa illius bimestris est, vt Coniux deliberet, an velit ingredi Religionem, sed non vult ingredi: ergo illud bimestre cessat. Tùm quia ad perdendum illud priuilegium bimestris sufficit, semel deliberasse non ingredi, ne sit nimis molestus parti; sicut enim possibile est, quod animum non ingrediendi potest mutare in melius, ita etiam esse potest, quod de meliori in minus mutet, redeundo iterum ad primum propositum, ideò ne sit Coniugi alteri odiosus, & videatur abuti priuilegio, prudentius est asserere, priuilegium illud euanescere per primum propositum non ingrediendi Religionem.

2. Sed alij penes Sanchez cum ipso negant; quorum sententiæ tanquam probabiliori accedo; & tenet nouissimè Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 9. disp. 3. quæst.* 25. qui etiam *quæst.* 23. docet hoc bimestre ad deliberandum de Religionis ingressu continere omnes, & solùm illos dies, quo menses qui tunc iuxta temporis occasionem, vt in kalendario occurrunt, continent. Ex quo fit, non posse determinatè definiri quot dies, & non amplius debeat bimestre continere; cùm ex dictis constet, posse fieri, vt alicui plures dies, alteri pauciores contingant. Nam si verbi gratia, quis Matrimonium contraxit prima die Ianuarij, habebit solummodò quinquaginta, & nouem dies ad deliberandum de Religionis ingressu, propter eos duos menses longiores. Et nota hanc resolutionem esse valde vtilem ad sciendum, quando coniuges negantes sibi debitum peccent: & quando si sponsus cogat sponsam, non possit illa ampliùs Religionem ingredi.

3. Et tandem hîc obiter animaduerte, quod si sponsa duodennis intra bimestre transeat ad Religionem, tenetur sponsus expectare vsque ad decimum sextum annum sponsæ, donec profiteatur; & si intraret in Religionem Sancti Francisci de Paula, vsque ad annum decimum octauum; vt bene aduertit Basilius Pontius, *de matr. lib. 9. cap. 9. num. 2. & 3.* Henriquez *lib. 12. cap. 5. num. 8. litt. F.* notat sic fuisse decisum in Regia Cancellaria Vallisoleti, in quam ire.

RESOL. XLIII.

An filij nati ex fornicario concubitu habito à sponso, vel sponsa de futuro, sint naturales an spurij? Ex part.9. tract.7. & Misc.2. Res.70.

§. 1. COntra Sanchez, esse spurios, constanter affirmat Texeda *in Theol.mor. tom.2.lib.4.tr.3. contr.1.num.*33. quia illa fornicatio, quamuis non sit adulterium perfectum, est tamen imperfectum: nam sponsa de futuro non est soluta, sed desponsata, id est, alteri fide adstricta, cui reuera promisit fidelitatem seruare, à qua recedere fas non est, neque durante eo statu potest ad nuptias transire: & ideò filij ex eo nati adulterini sunt, loquendo de adulterio imperfecto: & propterea, quia attento iure canonico, soli

illi filij dicebantur naturales, qui ex vna concubina domi retenta procedebant, inter quem, & inter quam tempore conceptionis, aut natiuitatis filij nullum erat impedimentum ad contrahendum, vt decidit Innocentius III. in cap. *Nisi cum pridem. §. Persona. de renunt.* & affirmat Menoch. *de arbit. lib. 2. cons. 4. casu* 396. & Salyc. *in Praxi crimin. cap. 14. part.* 33. Anton. Gomez *lib. 11. Tauri, num.* 91. ergo, si inter sponsam, & riualem suum erat impedimentum ad contrahendum, filij ex eo concubitu nati, sunt illegitimi.

2. Obiicit Sanchez: Tempore conceptionis poterant parentes, sponsalibus non obstantibus, matrimonium validè contrahere, quamuis non absque culpa: ergo filij nati ex sponsis de futuro per fornicationem sunt naturales. Respondetur, sufficere sponsos habere impedimentum, vt ad nuptias transire non possint, vt filij nati ex illis, per copulam fornicariam nasci dicantur, & sint adulterini; & ideò l. *Si vxor. in princip. ff. ad leg. Iul. de adulter.* conceditur facultas sponso, vt possit accusare de adulterio cubantem cum sponsa de futuro: ex quo constat, talem concubitum esse adulterinum, imò si sponsus de futuro reperiret Clericum cum sponsa sua de futuro, quamuis illum percutiat; liberatur ab incursione excommunicationis, vt *ibi* dicitur: quia in ea fornicatione cum sponsa de futuro reperitur enormis iniuria sponso illata, & illa fornicatio potest dici alieni thori violatio.

3. Sed, his non obstantibus, ego sententiæ negatiuæ, quam docet Sanch. adhæreo, cui etiam adhæret Coninch *de Sacram. disp. 22. dub. 1. n. 7.* Guttier. *de matr. cap. 1. n. 22.* & Castr. Palaus *tom. 6. disp. 1. punct. 7. n. 10.* Basil. Pontius *lib. 11. c. 2. n. 7.* Molina *de iust. tr. 2. disp.* 167. & alij. Quia sponsalia de futuro solùm impediunt, ne licitè matrimonium celebretur; at celebratum non annullant, & consequenter filius procedit ex habilibus ad validè matrimonium contrahendum. Ergo est naturalis, & non spurius.

4. Nec obstant rationes contrariæ: nam, esto, illius filius ex coïtu sacrilego sit genitus, & ex parentibus impeditis ad legitimè contrahendum: quia tamen sacrilegium illud, & illud impedimentum non annullant matrimonium contrahendum; ea de causa filius inde genitus non est spurius. Cùm verò lex Tauri disponit, filios naturales debere procedere à parentibus, inter quos iustè absque dispensatione matrimonium esse poterat, verbum illud, *iustè,* intelligi debet, id est, *validè.* Præterea, non solùm ex solutis, sed etiam ex matrimonio ligatis, potest filius illegitimus nasci: si enim parentes impediti essent petere, neque obligari reddere, vt contingere posset, cùm alter illorum Professionem in Religione emiserit ex alterius consensu, & in illo statu filium procreassent; illegitimus, & spurius reputandus esset: quia procedit ex coïtu sacrilego, & à personis aliàs inhabilibus ad validè contrahendum, si de facto matrimonium non esset contractum. Sic post alios antiquiores Azorius *2. part. Instit. moral. lib. 2. cap. 6. quæst. 8. circa finem;* Suarez *tom. 5. de irregular. disp. 50. sect. 2. n. 5.* Sanchez, aliis relatis, *lib. 9. de matr. disp. 38. num. 5.*

RESOL. XLIV.

An sponsalia inter impares valeant, vt inter fœminam nobilem, & virum ignobilem?

Et an, quando ex matrimonio contrahendo scandalum timetur, inter consanguineos, debeat iudex illud impedire?

Idem est dicendum, quando est timor probabilis pessimi exitus, vt odij capitalis inter ipsos contrahentes.

Ex quibus colligitur posse Patrem impedire sponsalia filij, vel filiæ contra eius voluntatem inita, interueniente graui scandalo, non vero alias. Ex part. 9. tract. 7. & Misc. 2. Res. 71.

Sup. hoc infra ex Res. 135. lege doctrinam à medio eius §. Nota tamen.

§. 1. AFfirmatiuè ex Molina, & aliis, respondet Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. disp.* 14. *n.* 2. Quia, cùm contrahens sit dominus rei promissæ, & conscius notabilis excessus; videtur velle liberè cedere iuri suo, & excessus donationem facere. Et ideò quamuis puella nobilis, & diues malè faciat sponsalia contra patris voluntatem cum ignobili, aut paupere contrahendo, eò quòd exequutio esse nequeat sine aliorum scandalo, & ipsius puellæ dedecore, & ita prodigè, & cum peccato promiserit; tenent tamen sponsalia; & neminem video audere affirmare oppositum, eò quòd est contra Ecclesiæ praxim huiusmodi fidem seruare cogentis.

2. Sed aduersùs Sanchez insurgit Texeda *in Theol. moral. tom. 2. tract. 1. n.* 79. [Quia, ait ille, fœmina illa cum tanto dedecore patris, & propinquorum scandalo implere non tenetur promissionem, neque matrimonium exequi: quia iustitiæ virtus obligare non debet ad actum, qui sine peccato impleri non potest; qualiter interueniret, si puella illa tam nobilis, cum tam inæquali viro matrimonium contraheret cum tanto scandalo, & propria ignominia, & patris mœrore. Quare dicendum est, quòd quamuis doctrina à nobis tradita vera sit, & sponsalia clandestina de futuro post Concilium Tridentinum sint valida, & obligationem inducant implendi: nihilominùs patitur exceptionem, quando ex matrimonio contracto oritur graue scandalum, & ignominia alterius contrahentis: quod quidem colligitur expressè ex cap. *Cum in tua, de sponsal.* vbi agitur de fama, & scandalo, vbi Gloss. *verb. Scandalo*, & Abbas *ibi num.* 4. dicunt, quando ex matrimonio contracto scandalum timetur inter consanguineos, debere Iudicem illud impedire: quapropter benè potest pater matrimonium filij impedire contra eius voluntatem, quando ex illo timetur scandalum, discordiæ, & inter parentes odium, & inimicitiæ, ob indignitatem, & vilitatem, vt ita dicam, sponsæ.] Hæc omnia Texeda.

3. Sed non benè inuehitur contra Sanchez: nam Sanch. *n.* 3. vt legentibus patet, limitauit suam sententiam in casu, de quo loquitur Texeda, nempe, si scandalum magnum ex eo matrimonio probabiliter timeatur. Quia virtus iustitiæ obligare nequit ad actum, qui sine peccato impleri non potest: sed contrahere matrimonium cum magno illo scandalo, est apertè lethalis culpa, cùm notabiliter charitas proximi lædatur, dissoluatur parentum pietas, & cognatorum amicitia: ergo, &c. Vnde, vt dixi, non debebat Texeda Sanchez impugnare. Cuius sententiam sequitur etiam Mart. Perez *de matr. disp.* 5. *sect.* 3. *n.* 2.

4. Nota tamen, quòd cautè considerandum est hoc scandalum: non enim quodcumque sufficiet: sæpè enim vanæ minæ iactantur, terroresque opponuntur, & discordiarum pericula intentantur; quæ tamen, experientia teste, statim ac cessat ille impetus, & matrimonium celebratur, in nihilum recidunt, facileque animi conciliantur, sedatúrque omnis tempestas. Idem dicerem, quoties est timor probabilis pessimi exitus, vt odij capitalis inter ipsos contrahentes. Et ita docet Menochius *vol.* 5. *cons.* 1. *n.* 66. Guttierrez *in qq. can. lib.* 5. *cap.* 20. *num.* 23.

5. Ex his collige, posse patrem impedire sponsalia filij, vel filiæ, cōtra eius voluntatē inita, interueniente prædicto graui scandalo, non verò aliàs: quia, cùm filius teneatur fidem seruare, non potest pater tuta conscientia impedire, ne filius exequatur, quod debet.

RESOL. XLV.

An Pater teneatur dotare filiam, etiam si aliunde habeat dotem competentem?

Et supponitur tanquam certum Patrem teneri dotare filiam.

Et an Pater teneatur dotare filiam iam nuptam, quæ nupsit, inconsulto Patre, viro digno, & etiam quamuis nupserit viro indigno?

Et notatur Patrem teneri ad secundam dotem conferendam filiæ, priori amissa, quod intellige, si secundo nubat. Ex part. 11. tract. 4. & Misc. 4. Res. 24.

§. 1. SVppono tanquam certum, Patrem teneri dotare filiam, & patet ex *leg.* 19. *ff. de ritu nupt. l. final. Cod. de dot. promis. §. neque enim leges*, & docet Molina *disp.* 424. Rebellius *lib.* 5. *quæst.* 4. *num.* 1. & alij.

2. Sed difficultas est, anne pater cogatur filiam locupletem ac diuitem dotare? Et pro negatiua pugnant Alciat. *l.* 18. *parerg. cap.* 3. Connanus *l.* 8. Duar. *de dote cap.* 3. Coratius *ad l. qui liberos n.* 53. *ff. de rit. nupt. cap.* 8. *num.* 7. Bartolus *ad l.* 22. *§.* 4. *ff. ad Trebell.* quorum rationes hæ sunt.

3. Cessante ratione æquitatis, quæ suadet filias dotari, cessat quoque æquitas & lex filiam dotare iubens, *leg. plane, ff. famil. ercisc. l. adigere §. quamuis ff. de iure patr. cap. cessant, de appell.*

4. Atqui in filia diuite cessat æquitas, & ratio iuris, quæ filias dotari cogit, quæ hæc est, vt possint eo honestioribus nubere maritis.

5. Igitur cessat etiam in diuite filia lex iniungens patri dotare filiam.

6. Si pater filiæ non cogitur alimenta præstare, quando filia est locuples, sequitur quod nec dotem, quæ præstationi alimentorum comparatur, diuiti filiæ constituere possit.

Atqui verum est prius, *l. si quis à liberis §. sed si filius ff. de agnosc. lib.*

7. Igitur nec dotem cogitur parens locupleti filiæ dare.

8. Deindè specialiter, & iure singulari inductum est contra regulas iuris communis, fauore videlicet matrimonij, vt pater viuens teneatur aliquid filiæ præstare dotis nomine. Quo circà hoc strictè accipiendum, & ad eum casum restringendum, quo non habet filia, vndè se dotet: Interpretatio autem omnis ita facienda est, vt ius commune minus lædatur, *cap. cum dilectus, de consuet.*

9. Postremò si cogeretur Pater dotare filiam diuitem frustra in *dict. leg. final. Cod. de dote promis.* dubitaretur, verum pater filiam, cuius bona administrabat, de suo dotasse censeatur, an de bonis filiæ?

10. Verùm, his non obstantibus, affirmatiua sententia mihi placet, nam regula iuris est, quod ea quæ in fauorem, & commodum alicuius sunt introducta, ea non debent in odium, & detrimentum eius detorqueri, *l. quod fauore. C. de legibus.*

11. Atqui ad commodum filiæ pertinent ea, quæ mater, vel alij filiæ reliquerunt; Igitur non debent ea in odium filiæ detorqueri, id quod fieret, si propter isthæc bona filiæ dos non deberetur.

12. Accedit, quod generaliter, & indistinctè traditur, patris esse officium filiam dotare, *l. final. C. de dot. promis. l.* 19. *ff. de rit. nupt.* à quo officio non immunis præstatur pater propter aduentitium peculium filiæ, quod non tam inspiciendum, quam officium patris.

13. Insu

13. Insuper in *d. l. final. C. de dot. promis.* filia habebat bona aduentitia, & tamen dicitur, quod omninò ad patris spectet officium eam filiam dotare.

14. Non obstant superius in contrarium adducta, quod nempè cesset ratio in filia diuite, quæ aliàs suadet filias dotari, hoc quippè negatur.

15. Dos enim ad hoc constituitur & datur, vt eo facilius fœminæ maritos nanciscantur.

16. Deinde datur dos, vt onera matrimonij sustinere maritus valeat.

17. Atqui constat bona vxoris paraphernalia non seruire oneribus matrimonialibus sustinendis, etiamsi ea amplissima fuerint.

18. Quæ circa ratio dandæ dotis in locuplete filia non deficit.

19. Ad secundum respondetur, consequentiam negando, procedit enim à diuersis & separatis; filiæ diuiti alimenta non tenetur pater suppeditare, quia finis alimentorum hîc deficit: Nec enim opus habet diues filia vt alatur; Dotis autem finis omninò deficit in diuite, vt supra ostensum fuit.

Non obstat tertium, desumptum ex *d. l. 22. § ff. ad Trebell.*

Obseruandum enim, quod illic proponitur dos iam constituta mulieri post illius mortem.

20. Deinde cùm præstatio dotis ex priuilegio singulari descendat, amplissima eius est facienda interpretatio, *l. pen. ff. de constit. princ.*

Maximè cùm publicam vtilitatem concernat, *l. 1 ff. solut. matr. & l. 2. ff. de iur. dotal.* denique est regula iuris, quæ iubet in dubio pro dotibus respondere.

Et ita hanc posteriorem sententiam affirmatiuam tuetur Anton. Guibert. Constantin. *in tract. de dot. cap. 3. num. 13.* Andreas Gaill. *2. obseruat. 95. num. 14.* Roger. *de dot. cap 3. num. 4.* Nouellus *de dot. part. 6. priuil. 4.* Mynsing. *5. obseruat. 32. num. 2.* quibus adde ex Theologis Fragosum *in Republica tom. 3. lib. 2. disp. 5. §. 1. num. 11.*

21. Non desinam tamen hic annotare, Castrum Palaum, licet doceat hanc sententiam esse veram, & in praxi tenendam, & consulendam, attamen ait ipse probabilitate non caret, patrem deobligatum esse filiam diuitem dotare; tametsi obligatus sit ei excedenti 25. annos maritum quærere. Quæ fuit opinio Barthol. *in l. mulier §. cum proponeretur ff. ad Trebellian.* Alciat. *in l. 1. num. 65. ff. soluto matrimon.* Andr. Facbinei *lib. 10. cap. 38.* eo quod pater non tenetur filiam diuitem alere, *l. si quis à liberis ff. de liberis agnoscendis.* At dos loco alimentorum succedit. Ergo non tenetur dotem præstare. Quod si dicas cum Anton. Gom. *l. 50. Tauri num. 23. in fine*, alimenta habenti cessat patris obligatio, dos verò fauore publico debetetur, ne mulieres maneant indotatæ, obstat, quia strictior est obligatio alimentorum, quàm dotis; cum illa sit à natura, hæc ex lege; at illa obligatio conditionem imbibit, si aliundè alimenta non habeantur. Ergo hæc obligatio dotis eamdem conditionem continere debet, cùm vtraque obligatio in necessitate fundetur, quæ cessit, cùm aliunde dos & alimenta suppeditantur: neque refert legitimam debitam esse, quia hæc debetur post mortem, cùm tamen dos viuente Patre concedenda sit, *lex verò final. C. de dotis promis.* hanc sententiam indicat, cum tantùm dicat officium esse paternum, quod liberalitatis est, non necessitatis, iuxta *l. commodatum § sicut, ff. commodati*, ibi *volumus*, & officij magis est, quàm necessitatis commodare; *& dict. l. vltim. dicitur*: liberalitas itaque talis maneat vera & irreuocabilis, vt & puro nomine liberalitas, & debitum suam sequantur fortunã. Huc vsque Palaus.

Sed nostram sententiam ne deseras, & ita in foro fori, & poli obseruatur.

22. Sed ex his oritur alia difficultas; An Pater teneatur filiam emancipatam dotare? Affirmatiuè respondet Castrus Palaus *vbi supra num. 4.* Sed contrarium videtur dicendum ex *leg. 19. ff. de ritu nupt.* Ibi enim expressè asseritur, quod Pater qui in potestate filiam habet, eam dotare cogatur. Vnde inferri potest, patrem, qui filiam amplius in potestate non habet, non cogi filiam dotare, argumentu à contrario sensu, quod in iure fortissimum est, *l. 1. princ. ff. de offic. eius cui mand. est iurisp.* Etsi emancipatam filiam æquè atque in potestate existentem cogitur dotare, ad quid obiecto in *l. 19.* nominatim, & expressè asseritur, quod eam quam in potestate habet parens dotare compelletur.

23. Accedit huic, quod extraneus non teneatur extraneam dotare *l. profectitia ff. de iure dot.* Atqui patria potestate per emancipationem dissoluta, emancipata pro extranea habetur *§. 3. instit. de hæres. qualit. & differ.* Igitur emancipata à Patre non est dotanda.

24. Deinde in *l. 51. ff de iur. dot.* dicitur, id quod filiæ emancipatæ a patre donatum fuerat; eidem postea à patre in dotem esse datum; eoque casu non censeri dotem à patre, sed à filia profectam: Ex quo rursus relucet, quod pater emancipatam non teneatur dotare.

25. Verùm, his non obstantibus ego puto non esse recedendum à sententia Castri Palai, quam (licet ipse pro se nullum authorem adducat) tenent Franciscus Hotomanus *in disp. de dote cap. 3. num. 32.* & Gregorius Obrecht. *in disput. de dote, Thesi 88. cum sequen.*

26. Quibus adde Doctores, quos citat & sequitur Fragosius *in Republica t. 3. l. 2. disput. 5. §. 1. num. 7.* qui etiam optimè notat, an Pater teneatur dotare filiam iam nuptam, quæ nupsit inconsulto patre, viro digno? Affirmat Bald. *in l. 1. num. 9. ver. sed si nupsit filia ff. solut. matrimon. & in auth. res quæ num. 10. C. comm. de leg.* & Aret. *in d. l. 1. num. 6. vers. sed quæritur ff. soluto matrim.* Curt. Senior *cons. 27. num. 35. & cons. 39. num. 8.* quam sententiam vocat veriorem Soccin. sen. *cons. 57. num. 2. vers. sed contraria opinio lib. 4.* immò Ioann. Andreas, & Imol. *in cap. accedens de procurat.* hoc extendunt, quamuis filia nupserit viro indigno, sequitur Soccin. sen. *d. cons. 57. ad finem*; idem tenet Ripa *in l. 1. num. 59. ff. solut. matrim.*

Sup. contento in hoc §. lege infra doctrinam Ref. 58. signanter cursissime in lin. penult. §. 1. & Ref. eius not.

27. Nota etiam cum Rebellio *part. 2. lib. 3. qu. 4. num. 21.* quod quando dicitur, Patrem teneri ad secundam dotem conferendam si ea, priori amissa, intellige, si secundò nubat; nam constante primo marito, non obligatur Pater ad nouam dotem refundendam, etiamsi sine culpa filiæ, prima sit amissa, *l. Pater filiæ ff. de euictionibus.*

RESOL. XLVI.

An Pater teneatur dotare filiam naturalem, & spuriam?

Et notatur, quod nec ab hoc onere dotandi excusatur Pater filiam incestuosam, etiam de redditibus Ecclesiasticis beneficij.

Et ex his oriuntur duæ difficultates, Prima an dos data filiæ spuriæ ad ipsius hæredes transeat?

Secunda, an in euentu, quod Pater plus dotis dedit filiæ spuriæ, quam valeant totius vitæ alimenta, possint constante matrimonio, repeti quoad excessum? Ex part. 11. tractat. 4. & Misc. 4. Resol. 25.

§. 1. Affirmatiuam ſententiam tenet Cotraſius *in commeus ad leg. 19. num. 58. de ritu nupt.* Probitur Primò hæc opinio ex *cap. cum haberet*, de eo qui duxit in matrimonium, quam polluerat per adulterium, ſcribit Pontifex, patrem teneri prouidere filijs ſpuriis de neceſſariis.

2. Atqui dotem filiæ eſſe neceſſariam, quo nubere, & ita ſtupra turpiſque vitæ fœditatem effugere poſſit, nemo dubitat. Naturalis igitur filia dotanda eſt à patre.

3. Quicumque alere tenetur, is quoque tenetur dotare, cùm dos conſtituatur eum in finem, vt maritus onera matrimonialia ſuſtineat, vxorem & liberos, alat, *l. pro oneribus C. de iur. dot.* Atqui pater cogitur alere ſpurios, & liberos naturales inopes; igitur eoſdem quoque tenetur dotare.

4. In dubio ea ſemper eſt arripienda, & tenenda ſententia, quæ eſt humanior, quæ benignior & æquior, *l. in ambiguis ff. de reg. iur.* & in dubio pro dotibus reſpondendum eſt *l. 87. de reg. iur.*

5. Atqui filias naturales, & ſpurias eſſe à patre dotandas, benignior, æquior, & humanior eſt ſententia. Igitur pro ea reſpondendum, eaque hic retinenda erit.

6. Cæterum negatiuam ſententiam ſuſtinet Antonius Guibert. Conſtan. *in t. de dot. cap. 3. num. 9. & ſeqq.* Fr. Hotoman. *in diſp. de dot. cap. 3. num. 22.* Obrecht. *in d. diſp. de dote th. 90.* veriorem eſſe iudico.

7. In *l. 8. C. de natur. lib.* expreſsè Iuſtinianus ſcribit patribus indulgeri vt liceat eis nulla legitima ſobole, vel matre ſubſiſtente dotem vſque ad ſex vncias conſtituere: Vnde colligitur, quod nulla patribus naturalibus incumbat neceſſitas filias ſpurias dotandi, quod enim poteſtatis, & arbitrij eſt, hoc neceſſitatem nullam inducit, *l. ſæpè. ff. de offic. Præſid. l. non quidquid ff. de Iud.* Igitur Pater non cogetur filias naturales, etiam inopia laborantes dotare.

8. In *l. 41. §. pater. naturalis* 11. *ff. de leg. 3.* dicitur dotem datam à patre naturali filiæ, compenſari cum fideicommiſſis eidem filiæ naturali à patre relictis. Atqui ſi dos deberetur filiæ naturali a patre, certè non poſſet cum fideicommiſſo compenſari, ſed pater præter dotem, etiam fideicommiſſum filiæ naturali relictum præſtare cogeretur.

9. Pater dotare cogitur filias, quas habet in poteſtate, *l. 19. ff. de rit. nupt.* Atqui ſpuriæ non ſunt in poteſtate patris naturalis, vſque adeo, vt ne quidem patrem naturalem habere cenſeantur, *§. pen. inſtit. de nupt.* igitur à naturali patre non ſunt dotandæ.

10. Denique filia naturalis etiam ſucceſſionis ab inteſtato eſt expers, *l. humanitatis* 8. *C. de naturalibus l. except. duabus vnciis, quas ex nouell. 89. c. 12.* percipere poteſt. Si autem triens legitimus, qui eſt pars ſucceſſionis ab inteſtato, filiæ naturali non debetur, nec dos debebitur, quia illius vicem obtinet, *l. quoniam 29. C. de inoffic teſtam.*

11. Verùm mihi inter has pugnantes ſententias placet adhærere opinioni Doctorum quos affert, & ſequitur Caſtrus Palaus *to. 7. tr. 32. diſp. 19. punct. 5. §. 1. nu. 6.* Dico igitur quoad filias naturales, & ſpurias attinet, ſi fortè cogendus eſt pater dotem illis conſtituere, excedere non debet alimentorum quantitatem, ad quæ ſubminiſtranda iure naturali aſtrictus eſt, vt pluribus comprobat Molin. *lib. 2. de primog. cap. 15. num. 50.* Boëtius *deciſ. 127. num. 2.* Incertum tamen eſt, an dotem conſtituere teneatur, cùm nullibi id cautum ſit, communior tamen ſententia, quam refert, & ſequitur Couar. 2. *par. de ſponſalibus c. 8. §. 6. nu. 11.* Molina *l. 2. c. 15. num. 45.* Barboſ. *4. par. l. 1. num. 65. ff. ſolut. matr.* Rebell. *l. 5. q. 8. num. 3.* aſtruit obligatum eſſe dotem conſtituere pro quantitate alimentorum, ne illarum pudicitia periclitetur. Illud vero eſt certum, ſi aliùnde habeant, vel polleant arte, aut viribus, quibus hæc comparare poſſint deobligatum eſſe, argum. *l. ſi quis à liberis §. ſed filius ff. de liber. agnoſc.* & tradit Barboſa *4. l. 1. num. 61. ff. ſolut. matr.* quem ſequitur Rebell. *l. 5. q. 4. n. 27. & 28.*

12. Et ideò hanc ſententiam præter Doctores citatos ex Theologis, tenet etiam ex pluribus Iuriſconſultis Ioannes Baptiſta Fragoſus *tom. 3. l. 2. diſp. 5. §. 1. numero 13. cum ſeqq.* qui etiam optimè notat, quod neque ab hoc onere dotandi excuſatur pater filiam inceſtuoſam etiam de redditibus beneficij, vt Abbas *in cap. peruenit num. 1. de arbitris*, vbi indiſtinctè tradit cum bona conſcientia id facere poſſe Bartol. *in l. vltim. num. 7. §. de his, quibus, vt indignis*, Couarr. *part. 2. cap. 8. §. 6. à princ. & num.* 11. Molin. *de primog. lib. 2. cap. 15. num. 42.* Gomeſ. *l. 49. tauri n. 37. & 44.*

Sap. hoc notato in to. 6. tr. 7. ex doctrina Reſ. 42. §. 2. in fine, & ibi in tr. 8. Reſol. 112. § vlt. & in tom. 4. tr. 7. in Reſ. 21. §. vlt. & quàuis non plene ſuper hoc, ſed quid vt cum filiis ſpuriis pater facere poteſt, vide in tom. 6. tr. 8. doctrinam Reſol. 140 & §. eius annot. & non pigebit.

13. Sed ex his oriuntur duæ difficultates, an dos data filiæ ſpuriæ ad ipſius hæredes tranſeat? & an in euentu, quo pater plus dotis dedit filiæ ſpuriæ, quàm valeant totius vitæ alimenta poſſit conſtante matrimonio repeti quoad exceſſum.

14. Et ad illas reſpondet Rebellus *p. 2. l. 5. qu. 8. ſect. 3 & 4.* & quoad primam firmat hanc concluſionem, quòd dos ſpuriæ data à patre, non ſecus, ac fundus ſpurio, vel quoduis aliud pro alimentis relictum, deſignatumve à patre, ad filios, vel hæredes non tranſit, ſed ad patrem ſi res extet, ea mortua reuerti debet, eiuſque hæredes, vti fundus mortuo ſpurio. Quòd ſi filios ex ſe relinquat, ita indigentes ſuſtentatione, vt nec ex aliis bonis parentum, nec alia ratione commodè ali poſſint, ius habent non tanquam hæredes, ſed ex propria perſona, vt ſuus auus, qui pater ſpuriæ erat ex eadem dote, vel aliunde congrua ipſis alimenta conſtituat.

15. Quoad ſecundam difficultatem aſſerit, quòd ſi gener ſciebat vxorem eſſe ſpuriam. ſtatim poteſt dos quoad exceſſum reuocari, cùm non permittatur ignorare diſpoſitionem, *Auth. ex complexu C. de inceſtis nuptiis*, per quam ſpuria redditur incapax bonorum paternorum, nec per ius Canonicum lex hæc fuit abrogata, niſi qua ex parte menſuram congruam alimentorum ſpuriis denegabat. Quare exceſſus ille dotis ipſo iure eſt nullus, ac proinde ab hæredibus ſoceri poterit reuocari.

16. Tota ergo controuerſia eſt, quando gener ignorabat vxorem eſſe ſpuriam, & bona fide dotem excedentem alimenta recepit, in quo euentu dotem reuocari non poſſe conſtante matrimonio, tenet Bartol. *l. fin. §. ſi à ſocero ff. quæ in fraudem credit.* Vbi Iuriſconſultus hoc diſcrimen conſtituit inter generum conſcium fraudis commiſſæ, & ignarum illius, quòd in priori euentu etiam conſtante matrimonio dos reuocari poſſit; non item in ſecundo: Ratio eſt, quia cùm gener dotem habeat ex cauſa onerosa, ſi fraudis à ſocero dotante commiſſæ particeps non eſt, iniquum eſt, vt ab eo reuocetur conſtante matrimonio, ſecus ſi fraudem participauit, eademque diſtinctio fit, *l. penultima C. de his, quæ fiunt in fraudem cred.* ſoluto verò matrimonio, doteque reſtituta filiæ ſpuriæ, adiungit Bart. exceſſum dotis reuocari poſſe; eo quod habeat dotem ex cauſa Lucratoria: Bartoli ſententiam, iuxta præfatam iuris diſtinctionem admittunt Couar. *§ 6. citato num.* 11. & Anton. Gomez *ad l. 9. tauri num. 4.* Nau. *Apologia de reddit. quæſt. 2. monito 26. num. 2.* & alij.

17. Contraria verò ſententia contra Bartolum veriſimilior eſt, quæ tenet etiam conſtante matrimonio, & inſcio genero, exceſſum illum alimentorum in dotem datum, repeti poſſe quam ſequitur Palac. *repet. cap. per veſtras de donat. inter virum, & vxorem 3. notab. §. 24. num. 3.*

18. Ratio

18. Ratio est, quia collatio illa alimentorum inualida est quoad excessum ex dispositione Authen. ex complexu, ergo statim tamquam nulla reuocari potest, iuxta *l. non dubium C. de legibus*. Accedit, quia etiam quantumcumque pater velit, ac consentiant filij legitimi, non potest validè ea bonis paternis filius spurius habere amplius, quàm congrua alimenta, vt docet Angelus *consil. 223. num. 2.* Alexand. *consil. 229. numer. 15. l. 6.* Ergo nec etiam bona fides mariti facere poterit, vt dos ea cedens alimenta, valida sit quoad excessum.

RESOL. XLVII.

An auus teneatur dotare neptem?
Et quid in casu, quo neptis patrem inopem habeat, si tamen mater diues est?
Et an patruus nequaquam, obligetur sobrinas dotare?
Et an frater teneatur dotare sororem?
Et quid, si tantum soror vterina sit?
Et quid, si sit consanguinea, v.g. ex eodem patre, sed ex alia matre fratri coniuncta?
Et aliqua circa has sorores, & etiam sorores Clericorum pro dote, & alimentis illarum discutiuntur in textu huius Resolutionis? Ex part. 1 1. tract. 4. & Misc. 4. Res. 26.

§. 1. Videtur dicendum, quòd non solùm pater filiam, sed auus quoque paternus neptim dotare tenetur. Imperator enim Iustinianus in *l. fin. §. vtramque C. de dot. promiss.* ait paternum esse officium progeniem suam dotare *l. fin. §. vtramque C. de dot. promiss.* progeniei autem verbo non fil j modò, sed & nepotes, & pronepotes significari dicitur *in l. final. C. de emancip. liber.*

2. Accedit, quòd Marcianus *in libro 19. ff. de rit. nupt.* generaliter & indistinctè scribit, qui liberos in potestate habent, eos cogi in matrimonium collocare, & dotare: liberorum autem verbo omnes descendentes contineri, indubitatum est *l. sed si hac §. fin. ff. de in ius vocand. l. liber. ff. de verbor signif.*

3. Et in *libr. 6. de collat. bon.* dicitur ad officium aui spectare, neptim dotare, & subiungitur, quia pater filiæ ideò auum propter filium nepti dotem dare debere, cogitur itaque auus paternus neptim dotare.

4. Et sanè quæ ratio suadet à patre dotari filiam, eadem quoque in auo locum sortitur: cum aui non minus atque patris intersit nuptui elocari neptim, ne cùm maximo generis & familiæ probro turpem vitam eligere cogatur.

5. Limitat tamen hanc assertionem Obrechtus, vt tunc demum auus paternus cogatur dotare neptim, quando pater propter inopiam qua laborat, dotem filiæ præstare nequit, vt tunc inopiæ patris auus succurrere teneatur; Idque ipsum Ioannes Corrasius *in d. leg. 19. num. 60.* hac ratione confirmat, quòd ex officio patris erga filium id pendeat vt auus neptim dotet, *l. 6. ff. de collat. bonor.* Vnde cùm auus non obstringatur nisi propter filium, auus non nisi secundariò teneatur; obligatio autem secundaria cessat, vbi principalis est soluendo, *Authent. præsent. C. de fideiussor.* ergo.

6. Sed in casu contingenti, ne deseras videre Castrum Palaum *tom. 7. disp. 9. punct. 5. §. 2. num. 2.* vbi firmat obligationem adesse auo paterno dotandi ex eius bonis neptes etiam diuites, si in sua existant potestate.

7. Sed casu quo neptis patrem inopem habeat, eius tamen mater diues sit, veriùs est potiùs matrem quàm auum paternum teneri neptem dotare.

8. Patruus nequaquam obligatur sobrinas dotare; quia nullibi hæc obligatio etiam in subsidium indicatur. Quod efficacius procedit, si verum est, quod ipse Molina *lib. 2. de primog. cap. 15. num. 67.* Costa *select. lib. 2. cap. 10. num. 2.* Rebell. 2. *part. lib. 5. quæst. 4. num. 26.* astruunt, nempè patruum non esse speacialiter obligatum sobrinis alimenta præstare. Nam hæc magis necessaria sunt, quàm dotis constitutio.

9. Verùm hic oritur aliud dubium, An frater teneatur dotare sororem? De sorore vterina ex alio patre nata res expedita est, quòd frater eam dotare non teneatur, etsi inops sit, & aliter nubere non possit: sic enim Paulus Iurisconsultus *in l. 12. ff. de administrat. tut.* sed non dabit (tutor) dotem sorori (pupilli) alio patre natæ, etiamsi aliter ea nubere non potuit.

10. De consanguinea, hoc est ex eodem patre, sed alia matre fratri coniuncta, sicut etiam de germana ex vtroque parente ipsi coniuncta, quæritur anne dotari à fratre debeant, si inopes sint? Communiter hoc affirmatur ea ea ratione, quòd frater teneatur alere sororem consanguineam, & germanam *l. si quis à liberis §. verum ff. de cognosc. lib.* Igitur etiam tenetur dotare.

11. Et si verò hoc argumentum planè infirmum sit, nec etiam Textus expressus occurrat, quo demonstretur consanguineam, & germanam à fratre esse alendam, quia tamen *in l. 12. §. 3. ff. de admin. tutor.* nominatim, atque in specie dicitur, tutorem non teneri dotem constituere sorori pupilli sui ea alio patre natæ, haud obscurè ex eo colligitur quòd ex eodem patre natæ sorori dotem constituere teneatur, argum. *l. 1. ff. de offic. eius cui mandat.* vbi dicitur argumentum, quod à contrario sensu ducitur esse validissimum, & argum. *l. 12. in pract. ff. de iudic.*

12. Vide Doctores, quos citat, & sequitur Castrus Palaus *vbi suprà §. 3. num. 1. & 3.* firmans, quòd frater teneatur sororem ex eodem patre, quamuis non sit ex eadem matre, dotare, si ipsa sufficientem dotem aliunde non habeat. Sed sororem vterinam tenetur frater dotare secundùm tamen qualitatem alimentorum.

13. In euentu verò, quo frater obligatur dotem sorori constituere, non excusatur ex eo, quod minor sit, & necessitatem habeat alienandi aliqua immobilia ad dotem; nam hæc est causa vrgens à iure communi approbata, ac proinde interueniente decreto iudicis fieri alienatio potest, quin locus sit restitutioni, *l. final. C. de in integr. restit.*

14. Neque etiam excusatur quòd à patre soror exhæredata sit; neque item excusatur ex eo, quod Clericus sit, nullaque alia bona habeat, nisi quæ ex beneficiis colligit: Nam ex horum fructibus alere, & dotare sorores inopes rectè potest, cùm opus sit pietatis, & naturalis obligationis, & iuri maximè conform.

15. Excusatur tamen frater ab hac obligatione alendi & dotandi sororem inopem, si adsit eius mater, vel auus paternus, aut maternus, qui dotem, & alimenta constituere valeat.

16. Et ratio est, quia omnes ascendentes præferuntur fratri in successione, *Auth. defuncto C. ad Tertull.* ergo præferri debent in obligatione. Prætereà deficiente patre, obligatio alendi & dotandi filias matri diuiti competit, *l. si quis à liberis §. verum ff. de liber. agnoscend.* neque fratri competit nisi in subsidium.

17. Et hæc omnia docet etiam Rebellius *part. 2. l. 5. quæst. 4. nu. 13. cum sequen.* & rectè obseruat quòd si frater administrasset bona sororis ex quibus dos constitui

constitui posset, non cogetur eam dotare, vnde si ei dotem constituat, censebitur dotare ex bonis sororis; si modò separata sint; nam si indiuisa, & communia sint, censebitur in foro externo habuisse animum donandi quoad partem dotis, quæ eum tangeret, iuxta *l. vnicam, §. accedit C. de rei vxor. action.* Vide Menoch. *lib. 2. de arbitr. casu* 88. *num.* 47. & Barbos. 4. *p. l. 1. ff. solut. matrim. num.* 141. in foro tamen conscientiæ standum erit intentioni dotantis. Si enim de bonis sororis tantum dotare intendebat, nihil de suis bonis præstare tenebitur.

RESOL. XLVIII.

An filius teneatur dotare matrem nubere volentem?

Et deducitur, quod mater obligata non est per se filias dotare, aut donationes propter nuptias filiis constituere, nisi vrgens aliqua, & rationabilis causa intercederet?

Et notatur probabilius esse in neutro foro licitum esse viro, inuita vxore, dotare filiam prioris matrimonij ex bonis non solum immobilibus, sed etiam mobilibus, aut pecuniis per secundam vxorem adductis?.

Et cum pater præ omnibus coniunctis obligatus sit filias alere, & dotare, an illius hæres eadem obligatione teneatur? Ex part. 15. tr. 4. & Misc. 4. Res. 27.

§. 5. AFfirmatiuam sententiam docet Franciscus Hotomanus *in disp. de dote cap.* 3. *num.* 23. & Georgius Obrechthus *disp. de dote thesi* 109. *cum seq.* Probatur hæc opinio primò, nam si frater sorori egenti dotem dare cogitur; sanè, & filius cogi poterit ad matrem dotandam. Atqui verum est prius, igitur, & posterius.

2. Pietas, ad quam filius iure diuino, & humano matri obstringitur, postulat vt filius matris adhuc iuuenis pudori, & existimationi consulat, maximè cum ipsius quoque filij intersit vt mater, quæ se continere non potest, elocetur, ne cum maximo generis, & familiæ probro turpem vitam eligere cogatur.

3. Itaque huc pertinet Imperatoris Antonini rescriptum *in l. 1. C. de alien. liber.* Parentum necessitatibus liberos succurrere iustum est. Dotem autem necessariam esse matri ob incontinentiam ad secunda vota transeunti expeditum est. Igitur inopi matri succurrere tenetur filius in hac necessitate, dotem ipsi constituendo.

4. Si filius tenetur inopem matrem alere; eique ad victum necessitia præstare; sequitur, quòd teneatur etiam inopem matrem dotare, quia dos est species alimentorum. Atqui verum est prius *l. 13. §. 2. ff. de administrat. tut.* Verum igitur est quoque posterius

5. His tamen minimè obstantibus, negatiuæ sententiæ adhæreo; probatur hæc opinio. Primò, nam si filius non tenetur matri nuptialia munera mittere; sequitur quod nec dotare matrem teneatur. Iam autem verum est prius. *l. 13. §. final. ff. de admin. tutor. l. 1. §. præterea ff. de tutor. & ration. distrahend.* Sequitur itaque posterius.

6. Ad hæc iniquum foret ad illationem suæ iniuriæ aliquem cogi quippiam conferre, *l. qui accusare C. de eden. l. nimis graue C. de testib.* Atqui mater secundò nubendo, filiis infert iniuriam, *nou. 2. cap. 5. & cap. 1. de secund. nupt.* igitur non tenetur filius matri ad secundas nuptias conferre.

7. Quin etiam si dotaret filius matrem secundo nubentem, grauiter offenderet patrem, vt cuius anima secundùm viduæ suæ nuptiis contristatur *num. 22.*

8. Denique *in l. si vinea C. de prascript. long. temp.* mater ad secunda vota transiens, & vitrico in dotem dans res filij, nihil filio præiudicat; præiudicaret autem filio, si hic ad matrem dotandam foret obstrictus, Corasius *ad l. 19. num. 63. de rit. nupt.*

9. Nec huic opinioni præcedentis sententiæ argumenta quicquam detrahunt; ad primum enim, quod frater sororem inopem dotare teneatur: igitur multò magis matrem. Respondeo consequentiam negando, quia diuersissima est quoad præsens negotium ratio matris, & sororis: coniugium enim, quod init soror non pertinet, vel ad fratris, vel ad patris iniuriam, sicut secundum matris coniugium.

10. Ad secundum respondetur, filium teneri in necessitatibus succurrere matri, ita postulante pietate, ad quam obstrictus est filius matri: verùm non cogi matri, sua, & parentis cum iniuria succurrere, inque eo matrem iuuare quod ad ipsius filij, & patris iniuriam spectet.

Ad tertium, eadem planè est responsio.

11. Ad quartum, & vltimum respondetur, argumentum ab alimentis ad dotem planè inualidum esse, & vt alias concluderet, hic tamen nullam vim haberet, quia diuersissima est alimentorum, & dotis ratio: alitur inops mater sine filij, & defuncti coniugis iniuria: dotatur verò cum iniuria filij, & defuncti mariti.

12. Et ita hanc sententiam tenet ex Theologis Rebellius *de obligat. iust. part. 2. l. 4. quæst. 8. num.* 31. vbi sic ait. Filius non tenetur ad dotandam matrem inopem nubere volentem; etiamsi ille diues sit, ita Barbos. 4. *p. l. 1. ff. soluto matrim. num.* 126. post Bald. Alex. Ripam, & alios quos citat præfatam responsionem elicientes *ex l. si vinea C. de præscript. longi temporis.* Confirmatur etiam, quia quamuis ad matrem alendam cogendus sit, iuxta *l. 1. §. 1. ff. de tutelis, & rationibus distrahendis*; non tamen ad eam dotandam compelli debet, cùm illud nouum matris connubium in iniuriam ipsius filij quodammodo cedat.

13. Ita Rebellius, quem sequitur Castrus Palaus *tom. 7. disp. 9. punct. 5 §. 1. num.* 8. qui *num.* 7. optimè notat, quod mater obligata non est per se filias dotare, aut donationes propter nuptias filiis constituere, quia hæc obligatio patri est, non matri, vt expresse habetur *l. neque mater C. de iure dotium l. regia 9. tit. 11. part.* 4. Excipe, nisi vrgens aliqua, & rationabilis causa intercederet, vt in prædicta lege adnotatur; quam causam censerem esse, si eius pudicitia periclitaretur, ni nuberet, & aliunde dotem non haberet: sicuti ex communi sententia resoluit Molin. *disp. 424. in princip.* Rebell. 2. *part. lib.* 3. *quæst.* 4. *num.* 2. Deinde excipe, nisi mater hæretica esset, aut infidelis, & filia fidelis, & Catholica, nam in eo euentu ob fauorem religionis compellitur mater dotare filiam vsque ad legitimam portionem ei competentem, tametsi ex patre, aut aliunde dotem habeat, vt deciditur *l. cognouimus C. de hæretic.*

14. Notandum est hic obiter cum eodem Rebellio *quæst. 5. num. 10. cum seqq.* probabilius esse in neutro foro licitum esse viro regulariter, inuita vxore dotare filiam prioris matrimonij ex bonis non solum immobilibus, sed etiam mobilibus, aut pecuniis per secundam vxorem adductis, quod si faciat (soluto matrimonio) de bonis propriis vxori eam partem resarcire debet.

Si legis prius doctrinam Resol. not. seq. facilius hanc quæst. dissolues.

15. Si autem per traditionem filiæ in matrimonium in totam familiam, & in totam vtilitatem secundæ Societatis coniugalis magnum bonum, & euidens vtilitas redundet, quo damnum secundæ vxoris compensetur, non erit iniurium, si pater filiam prioris matrimonij ex bonis mobilibus, & ex pecuniis secundæ vxoris etiam inuitæ dotet.

16. Quan

Sup. hoc in tom. 6. tr. 3. lege doctrinam reſ. 57. prope finẽ, à verſ. quibus infert.

16. Quando pater ex bonis lucratis in ſecundo matrimonio, filiam ex primo dotauerit, vel filio ad nuptias donauerit, cauebit præiudicium tam quoad legitimas cæterorum filiorum, quàm quoad dimidiam partem lucratorum ſecundæ vxoris, alioquin damnum reſarcire tenebitur.

17. Sed verum vxor ſine conſenſu viri dotare valeat filiam ſiue communem, ſiue prioris matrimonij, eodem modo dicendum eſt, quo id vero ſine conſenſu vxoris permiſſum eſt.

18. Vide etiam Rebellium *quæſt. 6. per totam*, in qua latius hæc firmat, videlicet. Primò, quando communi conſilio vxor, & maritus ſimul promittunt dotem filiæ communi, vel ſi eam promiſſionem ab vxore factam poſtea vir ratam habeat, valida eſt promiſſio; etſi bona lucrata deſint, vt dos impleatur, ex bonis vtriuſque impleri debet, & quomodo in bonis vxoris executio fieri poſſit.

19. Secundò, ſi vxor ſine conſenſu viri aliquid filiæ, ſiue propriæ, ſiue alienæ nomine dotis promittat, inualida erit, & illicita promiſſio, ſi tamen vir factus conſcius eam ratam habeat, valida erit.

20. Tertiò, ſi promiſſio vxoris præfata ſine conſenſu viri facta in tempus ſoluti matrimonij referretur, valida foret.

21. Quartò, quando conſenſus alterius pro forma actus exigitur vt præcedat: ſi non præcedat, non reconualeſcit talis actus adueniente poſtea conſenſu, ſecus ſi pro vitando dumtaxat alterius damno exigatur.

22. Nota etiam cum Caſtro Palao *loco citato* §. 4. hæredem obligatum eſſe (æquè ac defunctus obligabatur) illius perſonam repræſentare, & conſequenter illius obligationem ſuſcipit: ſicut colligitur *ex l. poſtulante ff. ad Trebellian.* Vnde cùm pater præ omnibus coniunctis obligatus eſt filias alere, & dotare, illius hæres eadem obligatione tenebitur.

23. Hoc tamen procedit, cùm hæres integram ſubſtantiam, ex qua dos conſtituenda erat accipit, quòd ſi hæres fiſcus ſit, non obinde obligatione præſtandi alimenta, & dotem filiabus excuſatur ſicuti pluribus comprobat Petr. Barboſa *dict. 4. part. leg. 1. num. 84. ff. ſoluto matrimonio*, quia hæc eſt obligatio bonis paternis annexa, quam fiſcus recipiendo bona excutere non valet.

Sup. hoc magis latè in tom. 3. tr. 10. Reſ. 119.

24. Licet filiabus hæretici fiſcus neque dotem, neque alimenta præſtare tenetur.

25. Interim autem, ac delictum declaratum eſt, neque dos, neque alimenta ſunt deneganda.

26. Et hæc omnia ſufficiat dixiſſe circa obligationem conſtituendi dotes, & ne credas illa ſolum Iuriſconſultis ſcitu neceſſaria eſſe, ſed maximè etiam confeſſariis, ex his, quæ rectè obſeruat, & docet Rebellius *part. 2. lib. 5. quæſt 4. num. 30.* vbi ſic ait: Ex dictis habes quinam puellas volentes nubere, dotare teneantur ſecundùm diſpoſitionem legum, quam neceſſitatem legalem appellat Menoch. *lib. 2. de arbitr. caſu 182. num 67.* num verò huiuſmodi neceſſitas inducat obligationem peccati mortalis, non facile eſt diiudicare: crediderim tamen ſine præiudicio rectius ſentientium, quando ſecundùm iura, ac Doctores, aliquis compelli debet ad dotem præſtandam, ſubeſſe obligationem peccati mortalis, ſaltem ex genere ſuo, & multo magis poſt ſententiam Iudicis, licet autem hæc neceſſitas legalis non fundetur in debito de iuſtitia commutatiua, fundatur tamen non tantum in caritate, ſed etiam in ſpeciali vinculo pietatis, qua inter ſe prædicti ſanguine coniuncti tenentur, quæ inducit obligationem non purè ex caritate, ſed quaſi de iuſtitia; quia tamen ſæpiſſimè interueniunt cauſæ, quæ rationabiliter deobligant parentes, & conſanguineos, vel abſolutè, vel ſaltem ab accelerata præſtatione dotis, non erunt temerè peccati lethalis damnandi à confeſſariis. Ita Rebellius, & ego.

RESOL. XLIX.

De his, quæ in nuptiis data ſunt à conſanguineis, vel amicis ſponſi, & è contra, cui acquirantur? Ex parte 11. tract. 4. & Miſc. 4. Reſ. 28.

§. 1. CAſus in praxi quotidianus, & occaſione matrimonij initi inter filiam Excellentiſſimi Domini mei Conneſtabilis Principis Columnæ, & filium excellentiſſimi Marchionis Spinulę, in quo munera magni valoris (vt par erat in nuptiis tam inclitis) ſponſæ largita ſunt, de illo à parentibus interrogatus fui, & inter Iuriſconſultos (poſtea dicemus de Theologis) tres ſententias inuenio; nam Vldaricus Zaſius 1. *ſingul. intellect.* 9. Ludouicus Romanus *conſil.* 172. *num.* 1. contendunt, ea, quæ ſponſæ donantur, etiamſi conſanguineis mariti, & eius contemplatione, donata ſunt, ad vxorem tamen, & eius hæredes, non ad maritum pertinere. Cùm in donationibus non tam cuius contemplatione illæ fiant, ſed cui inſpiciendum ſit, & quod quis amico, & cognato donare cupit, ipſi dare facilè poſſit, nec opus habeat eiuſmodi circuitu, vt ſponſæ, vel vxori eius det, quod ipſum habere velit. Et hanc opinionem probat, & ſequitur etiam Daniel Mollerus *dict. l. 2. ſemeſtr. cap. 41.*

2. Sunt deinde, qui ſtatuant ad vtrumque coniugem ſpectare ea, quæ die nuptiarum illis donantur. quoniam contemplatione vtriuſque illa donata cenſentur, cùm præſertim pleriſque in locis modo ſit receptum, vt munera, quæ offeruntur, vtrique coniugi ab hoſpitibus donari, & offerri ſoleant.

3. Alij ſequuti Bartolum *in l. ſed etſi plures §. arrogato ff. de vulgar. & pupillar. ſubſtit.* marito illa tribuunt, quæ ab amicis, & cognatis eius donantur, vxori verò, quæ illi cognati donarunt, quæ diſtinctio teſte Iaſone à pleriſque approbatur, itaut durum ſit in practica ab illa recedere.

4. Plenius diſtinguit Matthæus Vueſembecius *in paratit. ff. de donat. inter vir. & vxor.* vt nempe ea, quæ à conſanguineis vxoris ſunt donata, vxori acquirantur; quæ vero à conſanguineis mariti donata ſunt, marito cedant. Quæ ab extraneis oblata fuerunt munera, ſint vtrique coniugi communia: Rationem videtur hæc opinio habere perſpicuam. Nam quæ à cognatis donantur ob propinquitatem, & contemplatione cognationis donare videntur, quæ ab extraneis ob affectionem erga vtrumque coniugem parem.

5. Et quidem non videtur obſtare ratio Zaſij, & Danielis Molxeri ſupra adducta, quod in donationibus non tam ſpectetur cuius contemplatione, quàm cui donatio fiat.

Hoc quippe principium dilucidè refellitur *text. l. 5. §. 2. de iure dot.* quo in loco Vulpianus ſcribit, *quod ſi quis patri donaturus dedit*, Marcellus *l. 6. Digeſt.* ſcribit, *hanc quoque à patre profectam eſſe, & eſt verum.* Vult proinde Vulpianus poſt Marcellum, dotem eſſe profectitiam, quæ non à patre ipſo, ſed contemplatione patris datur filiæ. Dum verò profectitia dicitur, innuitur quod patri acquiratur §. 1. *inſtit. per quas perſonas non acquir.* At non erat patri donata, ſed filiæ; at contemplatione patris: igitur in donationibus non tam ſpectatur, cui res detur, quam cuius contemplatione donatio fiat.

6. Et hæc ſunt placita Iuriſconſultorum, quos pro Theologis hìc viſum eſt adducere; nunc verò

Theologos

Theologos pro Iuriſconſultis adducam, & hi ſunt præcipue Sanchez *de matr. l.6. diſp.26.* Molina *tr.2. diſput.*430. & Caſtrus Palaus *tom.5. diſp.1. punct.*13. §.1. Martinus Perez *de matrim.*

7. Dico itaque, quòd cum conſanguineus, vel amicus ſponſi, vtrique ſcilicet ſponſo, & ſponſæ donat, non eſt difficultas vtrique acquiri, & inter vtrumque eſſe donatum diuidendum; ſatis enim donans ſuam voluntatem expreſſit, aliàs ſi vni tantùm vellet donatum explicari, non vtrique coniunctum donatum concederet.

8. Similiter idem eſt ſi donans vni tantùm ex ſponſis, ſibique conſanguineo donaret, ei tantum acquireretur, niſi aliter de donantis mente conſtaret, quia tunc pro donatario adeſt ipſius donationis, & conſanguinitatis præſumptio: neque hanc præſumptionem infirmat, eſto ſit donans vtriuſque ſponſi conſangoineus in eodem gradu, ſatis enim eſt, quod ſit donatarij conſanguineus, vt pro illo tantum ſit præſumptio.

9. Verùm ſi nulla ex ſupradictis cauſis exiſtit; ſed ſola adeſt conſanguinitas ſponſi, dubitant Doctores, an eo caſu donatio facta ſponſæ acquiratur ſponſæ, vel potius acquiratur ſponſo, & ſponſæ ſolus vſus concedatur? cui dubitationi breuiter reſpondeo, Verius, & probabilius eſſe ſponſo acquiri, cuius contemplatione ſponſæ donum factum eſt, nam cum conſanguineus ſponſi ob fauorem, quem ſuo conſanguineo præſtare intendit, eius ſponſæ donet, ea donatio potios cenſenda eſt fieri ſponſo, quàm ſponſæ. At ſi ſponſæ non ſolùm vſus, ſed dominium donati concederetur, integrè ea donatio in fauorem ſponſæ fieret, & nullo modo ſaltem immediatè in ſponſi fauorem.

Et hæc omnia auctoritate Iuriſconſultorum confirmant Sanchez, Molina, Palaus, & Perez *locis citatis.*

RESOL. L.

De donis datis à ſponſo ſponſa.

Idem eſt de donis, quæ ſocer nurui conceſſit, & largitus eſt. Ex part.1 t.u.4. & Miſc.4. Reſ.29.

§. 1. DIximus de donis factis à conſanguineis, vel amicis, nunc dicendum eſt de donis factis à ſponſo ſponſæ, quando non conſtat de animo donantis; Molina *tractat.2. diſputat.* 290. §.4. *dubium,* tenet ea omnia, quæ ſponſus ſiue de præſenti, ſiue de futuro ſponſæ mittit, cenſenda eſſe miſſa, vt ſponſa ornatior ad virum accedat, atque ad eam honorandam, animique affectum illi oſtendendum, qualiter matrimonij tempore ſit ab eo tractanda; non vt dominium earum rerum ad eam pertranſeat: nam donatio numquam præſumi debet, quoties ex alia cauſa, quam donationis intelligi poteſt collatum, vt tradit Gloſſa *l.cum qui ff. ſi cert. pet.* & pluribus firmat Gregor. *leg.36. verbo bienes tit.12. part.5.* Maſcard. *de probation. concluſ.* 555. At in præſenti ex prædictis cauſis relatis præſumi poſſunt collata, quæ à ſponſo ſponſæ mittuntur, non igitur præſumenda ſunt donata. Secundò, in his, quæ traduntur gratia tradentis, non præſumitur donatio *leg. ſi vt certò §. ſi duobus ff. commodati*: at ſponſus gratia ſui mittit ſponſæ munera, tum vt ad ipſum ornatior accedat, tum ne ipſe vilis, & auarus reputetur.

2. Verùm mihi magis placet opinio Caſtri Palai *tom.5. diſput.1. punct.13. num.3.* & Sanchez *lib.6. diſp.25. num.28.* aſſerentium in hoc caſu diſtinguendum, aut munera, quæ mittit ſponſus ſponſæ, ſunt ita exigua, vt ſi conſtante matrimonio darentur, cenſerentur donata, & non commodata, vel ſunt ita magna, & pretioſa, vt ſi darentur conſtante matrimonio, non cenſerentur donari, ſed illorum vſum commodari; eo quod non ad communem vxoris ornatum, ſed ad ſingularem, & extraordinariam deſeruiant. Si munera prioris ſint generis, præſumenda ſunt donata; ſecus ſi poſterioris.

Sup. hoc magis latè in to.6. tr.7. Reſ.69. §. vltim. & in Reſ. 144. §. penultim. & vltim.

3. Et ratio huius diſtinctionis eſt, quia hæc munera mittuntur à ſponſo ſponſæ in ſignum amoris, & teſtimonium qualiter conſtante matrimonio ab eo tractanda ſit, vt ipſe Molina fatetur; at ſi ſolum vſum, & non dominium muneris cuiuſuis exigui concedit, ſignum exigui amoris præbet, & teſtimonium manifeſtum aſperè conſtante matrimonio eſſe ſponſam tractandam: Quæ ratio non procedit in muneribus pretioſis, & quorum dominium conſtante matrimonio non conceditur, ſed ſolus vſus. Et confirmo, ſi munera, quæ mittuntur à ſponſo eius generis ſunt, vt & conſtante matrimonio neceſſaria reputentur ſponſæ ad eius communem, & decentem ornatum, cum hæc maritus vxori concedere teneatur, præſumendum eſt conceſſa tempore ſponſaliorum anticipatè voluiſſe concedere.

4. Nota tamen, quòd ſi in aliqua Prouincia adeſſet conſuetudo, vt ea, quæ ſponſus mittit, eſto pretioſa ſint, non repetantur, cenſendus eſt ſponſus ea donare cùm mittit, quia præſumendus eſt mittere ſecundùm Regionis conſuetudinem, cùm aliud non exprimit.

5. Immò plus addit Sanchez *l. 6. diſp. 25. num.* 17. nempè idem eſſe dicendum, quando mittuntur munera à ſponſo, quorum nulla eſt conſuetudo vt mittantur, vel mittuntur abundantiora & pretioſiora, quàm ſit conſuetudo; eo namque ipſo quod præter conſuetudinem munera ſponſus mittit ſponſæ, donare cenſendus eſt, argum. *l. donare ff. de regul. iuris.*

6. Sed optimè contra illum hoc non admittit Caſtrus Palaus *tom.5. diſp.1. punct.13. §.1. num.4.* nam hæc doctrina euertit concluſionem ab ipſo ſuperiùs poſitam, aſſerentem munera pretioſa commodari, non donari, quia in horum ſolius vſus conceſſione abunde liberalitas exercetur.

7. Faciliùs tamen videtur probandum, quod *num.* 18. Sanchez ſubiungit, munera à ſponſo miſſa præſumi donata, ſi ſponſa ei aliqua miſit, quia adeſt præſumptio remunerationis argum. *l. ſi verò non remunerandi §. inde Papinianus ff. mandati.* At deberet conſtare ſponſam animo donandi mittere eaque ſponſum non ſatis remunerari ſolo vſu pretioſorum conceſſo.

8. Obſeruandum eſt etiam, quòd ea quæ ſuperius diximus de muneribus miſſis à ſponſo ſponſæ; idem dicendum eſſe de donis, quæ ſocer nurui conceſſit, & largitus eſt; quod probat Sanchez *num.* 33. & Palaus *nu.9.* quibus adde Guttierrez *in quæſt. pract. lib.2. quæſt.10. num.1.*

RESOL. LI.

De veſtibus, & ornamentis datis ſponſa à ſponſo die nuptiarum?

Et ſup. hoc tria tempora diſtinguuntur, ante nuptias, in nuptiis, & poſt nuptias?

Et tandem concluditur, quod circa hoc maxime eſt attendenda conſuetudo? Ex part.11.tt.4. & Miſc.4. Reſ.30.

§. 1. MAgna difficultas eſt inter Doctores: An veſtes, & ornamenta muliebria à marito vxori data, irreuocabiliter acquirantur vxori? Bartolus *in leg. ſi mulier §. ſi vir. ff. de donat. inter virum & vxorem,*

uxorem, & in leg. penult. §. 2. n. 3. vers. tertia opinio ff. solut. matr. quem sequuntur Iacobus Menochius *lib. 2. arb. iudic. quaest. cap.* 118. Iulius Clarus *l. 4. sent. §. donatio quaest.* 10. *vers. successiuè*, Alciatus *respons.* 241. statuit, vestes quotidianas quibus quotidie mulieres vtuntur, donatas censeri; Vestes verò & iocalia, siue ornamenta, quae ad ornatum pot ùs corporis comparata sunt, quàm ad corporis vtilitatem, & quae magni sunt valoris, donata non praesumi.

2. Scipio Gentilis *in tract. de donat. inter virum & uxorem lib. 2. cap.* 32. ait, circa propositam quaestionem accuratè, tria tempora esse distinguenda, ante nuptias, in nuptiis, post nuptias: ante nuptias, idest cùm sponsalia tantum contracta sunt, vt aliarum rerum, sic & vestium licitam donationem esse *leg. 1. ff. de donat. inter virum & uxorem*, eamque donationem etiam praesumi in ipsis nuptiis, cùm scilicet matrimonium perfectum est consensu, & nuptialis instituitur pompa, puta deductio in mariti domum, vel alia solemnia nuptiarum celebrantur, vestes à sponso sponsae datas praesumi donatas ait, easque ad vxorem pertinere, nec restituendas esse, *d. leg. penult. ff. de don. inter virum, & uxorem*, quia & consuetudo & humanitas, siue affectio sponsi erga sponsam faciunt, vt tales vestes à viro donatae in pompa nuptiali ad vxorem pertineant, eidemque acquirantur, nec marito eiusdemve haeredibus restitui debeant.

3. Post nuptias consummatumque matrimonium, quae vestes dantur à viro mulieri in domum mariti iam collocatae, si quotidianae, & ad vsum mulieris necessariae fuerint, illae statim efficiantur mulieris, nec marito sint restituendae. Sin ad certi dumtaxat temporis vsum datae fuerint, & pretiosiores, tum eas; vtpotè à marito ornatus tantum causa, & honoris sui vxori comparatas, quo comptior, atque honestior esset, non tam donasse, quàm commodasse, aut precario datas praesumi; & ideò non adquiri vxori, sed restituendas esse marito, aut eius haeredibus.

4. Sed Hulrico Hunnio *in commen. ad Treutlerum vol. 2. disp. 7. thes. 9. quaest.* 46. placet aliquae distinctione ista temporum, solùm circa vestes, vtrum quotidianae & necessariae atque viles sint, an pretiosae, & ad certum temporis vsum comparatae, distinguendum videtur, vt illae quidem donatae, ac per donationem vxoris propriae effectae censeantur; hae verò non item, quocumque etiam tempore fuerint mulieri datae. Et ita etiam Menochius, Iulius Clarus, Andreas Alciatus, & caeteri ab hisce allegati statuunt.

5. Pro hac verò distinctione facit in primis *leg. virum ff. de donat. inter vir. & vxor.* vbi ex modo & ex genere impensae, non difficilem esse coniecturam, Celsus scribit, Vitum negotia vxoris gerens; an officio mariti ductus in rem eius impenderit vir. Si enim magna impensa fuerit, nego videri eum gessisse; sin parua, donauisse.

6. Et quòd vestes quotidianas intelligarur maritus donasse, confirmat amplius *l. ex anno ff. de donat. inter virum, & vxorem*, nam & ibi Vlpianus ex annuo inquir, vel menstruo, quòd maritus vxori praestat, tunc quòd superest, reuocabitur, si satis immodicum est, id est supra vires dotis: distinguit nimirum iurisconsultus inter id quod modicum, quodque immodicum vxori à marito praestitum est, vt illud quidem donatum vxori censeatur, hoc verò non item, sed marito sit restituendum.

7. Sed audiamus Theologos, quaerit itaque Castrus Palaus *tom. 5. disp. 1. punct.* 13. §. 3. *num.* 8. cùm vestes & alia ornamenta pretiosa ante consummationem matrimonij data sponsae in ipso nuptiarum die vel illi proximo censeantur sponsalitia largitas, ac proinde sponsa eorum medietatem per osculum acquirat, & integrè per copulam, vel potius marito, eiusve haeredibus, dissoluto matrimonio sint restituenda.

8. Et affirmatiuè respondet, videlicet praedictas vestes, & ornamenta sponsalitiam largitatem esse; eorumque medietatem lucrari sponsam per osculum, per copulam integrè.

9. Solùm ab hac doctrina excipit Sanchez *lib. 3. disp.* 23. *num.* 10. annulum, sponsae datum in Ecclesia tempore benedictionum, quia hic non voluntate donandi, sed ex voluntate seruandi Ecclesiae ritum censendus est conferri. Ex his solum est oppositum fundamentum; negamus namque sponsum dare eas vestes, & munera ea praecipuè intentione, vt obligationi, quam statim subiturus est alendi vxorem satisfaciat: si enim id intenderet, debebat exprimere, alioqui praesumitur consuluisse animo significandi suum amorem, & vt ipsa eo die nuptiarum honoretur.

10. Verùm libet hîc apponere verba Martini de San Ioseph *in mon. confess. tom. 1. lib. 1. tract. 8. de matr. n.* 10. sic enim ait: [Los vestidos preciosos, ò cotidianos y otras qualesquiera cosas que embia la esposa al esposo, ò el esposo à la esposa, despues de los esponsales ò despues del matrimonio de presente (como no le aya consumado) pertenece à la que llama el Derecho, sponsalitia largitas, y adquiere la midad la esposa por el beso; y ambos esposos lo que recibieron enteramente por la consumacion del matrimonio, quando no consta que la voluntad del que lo embiò fue de donar.

11. Aunque la muger no lleue dote, haze suas las donas ò vistas, enteramente por la copula quando se consuma el matrimonio, ò la midad de llas por el beso.

12. Despues de recibidas las donas, si el matrimonio no tuuiere efecto por culpa del esposado las pierde, y se queda con ellas la muger; verò si per culpa della se dexò el matrimonio deue voluer las enteramente al desposado; però se el matrimonio se dexa de haxer sin culpa de ambos por alcun caso fortuito, ò por auerse muerto el vno dellos, se han de boluer las donas al desposado, ò à sus herederos; saluo si el desposado huuiere besado à la desposada, que por el beso gana ella la midad de las dichas donas, y solamente hà de boluer la otra midad.] Ita ille.

13. Verum est, quod aliqua ex superius dictis procedunt in Regno Castellae, & ideo in hac materia standum puto consuetudinibus eiuscunque Prouinciae, & Regni: & quidem ego non existimo improbabilem sententiam Azeuedi *lib. 5. Recopil. tit. 2. leg. 4. n. 27. &* 32. Guttierrez *pract. quaest. lib. 2. quaest.* 19. *num.* 1. Hunnij, & aliorum asserentium, quod supradictae vestes, & ornamenta praesumi debent donata, & collata in tempus matrimonij, iuxta *legem quod sponsae C. de donat. ante nupt.* Cùm enim videat sponsus statim subiturum esse obligationem alendi sponsam, tradit illi vestes, & ornamenta, vt praedictae obligationi satisfaciat: & sponsa eo die nuptiarum honoretur: ergo horum traditio sponsalitia largitas censeri non potest, quia non est facta sponsae vt sponsae, sed potius sponsae vt vxori: si quidem non est facta ea praecipuè intentione, vt sponsae tempore sponsalium ea munera deseruiant, sed vt deseruiant tempore matrimonij.

Et ideò, vt dixi, maximè attendenda est consuetudo locorum.

RESOL. LII.

Quinam dicantur infantia, & qui pubertati proximi?

Ex quibus queritur in matrimonialibus, quinam sint proximi pubertati ad hoc, vt eis matrimonium concedi debeat? Ex part. 11. tractatu 7. & Misc. 1. Resolut. 39.

§. 1. QVæstio hæc deseruiet pro resolutione multorum casuum. Hulricus Hunnius *de pactis cap. 3. quæst. 4.* putat, infantes dici impuberes vsque ad annum septimum completum *l. 18. pr. C. de iure delib. lib. 1. §. 2. ff. de adm. tut.* vbi illi, qui fari possunt, dicuntur minores septem annis. Reliquos verò impubertatis annos in duas æquales partes secandas, quarum prima dicatur infantiæ, ab initio anni octaui vsque ad annum decimum cum dimidio completum: Ab hoc verò vsque ad annum decimum quartum completum dicatur proximus pubertati: Fœmina verò infantiæ proxima dicatur à septimo anno completo ad annum nonum cum dimidio completum: ab eoque annum duodecimum proxima pubertati: Nam post infantiam vsque ad pubertatem sunt in masculo septem anni, & in fœmina quinque, quare ex quo excessit quis dimidiam huius temporis partem, magis pubertati, quàm infantiæ proximus dici debet.

2. Accedit huic, quod experientia testatur masculus, postquam annum decimum, & sex menses; fœmina verò nouem cum semestri compleuerint, regulariter, atque communiter incipere ea ætate habere aliquem intellectum eorum, quæ agunt, proindeab ea ætate meritò proximi pubertati dicentur. Cùm illi, qui, quod agunt, intelligunt, proximi pubertati in iure dicantur *d. §. 18. de oblig. quæ ex delict. nasc.* Hæc Hunnius.

3. Aliqui vero hoc omne iudicis arbitrio relinquunt; Probatur, quia à iudicis arbitrio pendere debeat, quod in iure nostro determinatum, aut definitum non est, *l. 1. in fine ff. de fun. delib. cap. vlt. extr. de transact.* Nullibi autem in iure definitum, ac determinatum reperiatur, quinam sit pubertati proximus, & qui proximus infantiæ, proinde illud arbitrio, & discretioni iudicis relinqui debeat.

4. Verùm ego puto, suam habere probabilitatem sententiam illorum, qui statunt illos esse pubertati proximos, qui ad plenam pubertatem sex menses adhuc distant.

5. Probatur primò, quod *in l. non tantum 17. ff. de excusat. tutor.* ætas illa dicatur propè pubertatem esse, cui ad pubertatem tantùm semestre tempus reliquum fuerit.

6. Secundò, quod idem etiam confirmet *l. excipiuntur ff. ad Sylanian.* vbi proponitur Trebatium Germanum legatum, supplicium sumi iussisse de eo impubere qui à pubertate non multum abfuerit. Atque de proximo dumtaxat pubertati sumi supplicium potest, §. *in summa ff. de obl. quæ ex delict. nasc.* Et non multum à pubertate abesse dicitur Is, cui ad pubertatem adhuc semestre deest. Igitur pubertati proximus dicendus videtur, cui sex menses adhuc ad puberem ætatem absunt.

7. Tertiò, cùm dicto *propè*, item *proximè* ad semestre tempus ab ipso Iustiniano referantur *in l. properandum §. & si quidem C. de iud. d. l. non tantum 17. ff. de excusat. tut.* sequuntur inde quod proximus pubertati sit, cui desunt sex menses, siue semestre.

8. Quartò *in c. continebatur 6. extra de dispens. impub.* puella dicitur pubertati proxima, quæ in anno vndecimo, vel circa annum duodecimum est constituta, hoc est, cui sex menses adhuc ad pubertatem desunt.

Sup. hoc lege infra doctrinam Resol. 56. & 57.

9. Sed Hunnius pressus hoc argumento sic ait, In matrimonialibus, quæritur, quinam proximus sit pubertati, ad hoc vt matrimonium ei concedi debeat, rectè dici proximam illam esse pubertati, quæ sit in vndecimo anno, vel circa duodecim, quia tunc vt plurimum solet malitia supplere ætatem. Ac proinde adductum *cap. continebatur extra terminos*, in quibus loquitur non extendendum existimo. Præterea si rectè consideretur, probat hanc opinionem, quod nempe proximus tantùm ille sit pubertati, cui deest semestre. Vndecimus enim annus, cuius meminit *d. cap. continebatur*, de anno vndecimo cœpto, non de penè perfecto intelligi debet; quia si verba illa, quæ subsequuntur (vel circa duodecimum) intelligenda sunt de semestri, vt volunt dissentientes ante finem anni duodecimi, necessariò sequitur illa verba (in vndecimo) solùm cœpto, & non dimidiate. Ita Hunnius, cui adhæret (quod valde notandum est.) Gaspar Hurtadus *de matrim. disput. 22. diffic. 12. num. 46.* vbi sustinet *in d. cap. continebatur*, pubertati proximum eum dici, cui non deficit pluſquam integer annus.

10. Verùm, vt dixi, communiter docent Authores, quod pubertati proximus dicatur qui tantùm per sex menses ab ætate 14. annorum completorum distat, & ita tenuit Rota, & aliquos adducit, sequitur nouissimè Episcopus Maranta *in suis responsionibus part. 5. resp. 14. n. 7.* confirmantur superiùs dicta ex doctrina Bartoli *in §. si verò, num. 2.* Autben. *de Monach.* vbi docet, quod testis dicat, quod Titius possedit per viginti annos, quod testis probat de decem, & nouem annis cum dimidio, vt dicto *propè* intelligatur per sex menses.

11. Et ita etiam ex aliis obseruat Cenedus *singul. 81. num. 7.* & Barbosa *dict. 291. num. 1.* Vnde ex his elapsis diebus ego consului legatum relictum cuidam, quando esset propè 16. annos, potuisse illud consequi in anno 15. cum dimidio.

RESOL. LIII.

An quod dictum est de sponsalibus, dicendum sit de matrimonio, videlicet, vt sit validum, si illud Parentes contrahunt, præsentibus & tacentibus filiis?

Et an sit validum matrimonium, quando puella tacet, & nullus pro ea respondet, vel opus sit, vt respondeat pater, vel mater, aut tutor?

Et quid in tali casu, si extranei repromittant? Ex p. 3. tract. 4. Res. 271. alias 272.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam tenent communiter Doctores ex auctoritate Bonifacij *in d. cap. vnic. de desponſ. impuber. in 6.* dummodo tale matrimonium sit contractum coram Parocho & testibus.

Sup. hoc & omnib. perſonis, contētis in hac Ref. 32. lege eam per totam.

2. Tamen in gratiam studiosorum non reticebo hic adnotare ea, quæ adducit Basilius Pontius *de matrim. lib. 2. cap. 14. num. 3.* vbi sic ait. An dispositio Bonifacij locum etiam habeat in matrimoniis, quæstionem habet; video communem esse Doctorum sententiam in illis locum habere, nonnullis exceptis. At nisi me tot Doctorum auctoritas detineret, planè cum his paucis sentire, nempe hanc Bonifacij constitutionem non habere locum in matrimoniis, sed tantum in sponsalibus de futuro; inductus duobus fundamentis. Primum est ex verbis ipsius constitutionis, si enim in ea planè agitur de sponsalibus de futuro, cur ad matrimonium extendimus? Agere autem Pontificem de sponsalibus de futuro, planè constat ex omnibus, quæ in ea constitutione continentur; nam in §. 1. planum est eam per Innocentij III. constitutionem *cap. fin. de desponſ. impuber.* inter septennes non matrimonia, sed sponsalia,

sponsalia esse possint. In §. autem 2. speciatim agit de matrimoniis eorum impuberum, quæ tantùm fictione iuris sunt sponsalia. In 3. quoque §. id plenissimè constat, quia agitur de sponsalibus contractis in filiorum absentia, & illis ignorantibus. Quis autem dicat matrimonium contrahi in filiorum absentia, & illis ignaris? neque id vlli in mentem venire potest. Præterea, quia vel Pontifex in isto §. agit de sponsalibus, & matrimoniis, vel tantùm de sponsalibus, ad matrimonium autem extenditur à Doctoribus. Primum dici non potest, vt probatum est; neque secundum, non enim ea quæ de sponsalibus dicuntur, ad matrimonia etiam extendi semper debent; cùm enim strictior sit obligatio matrimonij, quàm sponsalium, multo plura requiruntur exactiùs ad matrimonium quàm ad sponsalia, Hæc enim multis de causis dissolui possunt, matrimonium autem indissolubile est. Vnde quamuis sponsalia à parentibus celebrata, præsente filio, atque tacente sustineri possint, & sic statuat Pontifex, non idem de matrimonio dicendum videretur, cùm ad matrimonium plena libertas requiratur, & facillimum sit filium, vel filiam metu reuerentiali impediri, metum autem reuerentialem impedire matrimonium dicam postea. His accedit, quòd cùm tota hæc dispositio de valore sponsalium, quæ celebrant parentes pro filiis, illis tacentibus, & præsentibus, nitatur in quadam præsumptione consensus tacentis, non est firmum aliquod fundamentum eos indicasse eam taciturnitatis præsumptionem sufficientem ad indicandum validum matrimonium, cùm sit res longè maioris momenti, & quæ magis veritate ipsa decidenda est, quàm præsumptionibus, aut illis efficacissimis, & vrgentissimis. Ita Pontius solidè, & subtiliter, vt semper solet.

3. Doctores verò, qui asserunt constitutionem Bonifacij *in d. c. vnico*, agere tantùm de sponsalibus, & non esse extendendam ad matrimonium, hi sunt, Gabriel *in 4. dist. 27. p. 1. art. 2. concl.* 4. Angelus *ver. matrimonium* 2. *num.* 5. & nonnulli recentiores, quos refert Petrus de Ledesma *de matrim. q. 45. art. 2. dub.* 3. & ex Theologis Societatis IESV Henriquez *lib.* 11. *cap. 2. n. 6. iuncto commento in litt. P.* vide etiam Bassol. *in 4. dist. 27. q. 1. art.* 1.

4. Sed stando in prima opinione, quæ, vt diximus, est communis, hoc non obstante, non erit validum matrimonium, quando puella tacet, & nullus pro ea respondet, quia consensus ipsius non sufficienter exprimitur per taciturnitatem, nisi parentes pro ipsa respondeant. Dixi, nisi parentes pro ea respondeant; nam non sufficit alium extraneum repromittere, sed opus est, vt respondeat pater, vel mater, aut tutor; nam hi censentur agere in gratiam, & fauorem puellæ, cuius curam gerunt, & consequenter, tunc valet regula, quòd qui tacet consentire videtur; & ita obseruat doctus Bonacina *de matrim. quæst. 2. punct. 1. n.* 8. & alij; licèt Sylnius *in 3. p. q. 45. art.* 2. contrarium doceat, nempe in tali casu valere matrimonium, etiamsi extranei repromittant.

5. Verùm pro coronide huius resolutionis ponam hic verba Ioannis Gutierrez *de matrim. c.* 13. *num.* 9. sic asserentis. Vide in praxi obseruari pro securiori cautela, quòd etiamsi parentes fiunt tempore contrahendi matrimonij, & illi hæc aperiant Parocho cum testibus; nihilominus ipse Parochus interrogat filios contrahentes, eorumque exquirit consensum, non verò parentum, conformans se cum dispositione Concilij Tridentini, ibi, *Vbi Parochus viro, & muliere interrogatis, & eorum mutuo consensu intellecto*, &c. Interrogatio igitur ipsorum contrahentium requiritur. Verùm si hoc non fieret, sed potius parentes interrogarentur à Parocho coram testibus præsentibus & intelligentibus ac tacentibus ipsorum filiis, contraherent matrimonium nomine ipsorum filiorum; quia præsentia, & taciturnitas filiorum quorum nomine eorum parentes contrahunt matrimonium, sufficiens externum signum est consensus interni, iuris præsumptione, & dispositione. *in cap. vnico, de despons. impub. in* 6. quod Concilium Tridentinum non corrigit, nec de hoc casu loquutum est, sed de frequentiori, regulari; scilicet quando ipsimet contrahendi matrimonialiter per se contrahant, nulla facta mentione de parentibus. Noster igitur casus, tanquam omissus, remanet sub dispositione iuris communis, argumento *l. commodissimè, cum simili, ff. de liber. & posthumis.* Ita Gutierrez.

RESOL. LIV.

An saltem peccet venialiter, qui loqui valens contraheret matrimonium per signa, & nutus? Ex part. 3. tr. 4. Resl. 247. alias 248.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Sanchez *de matrim. tom.... lib. 3 disp. 31. num.* 10. vbi ait. Fateor culpam esse venialem non exprimere verbis, sed solis signis consensum in matrimonio contrahendo, nisi iusta causa excusaret.

2. Sed contra illum nullam culpam venialem in tali casu agnoscit Basilius Pontius *de matrim. lib. 2. cap. 7. num.* 14. vbi sic asserit. Ego non video aliquod præceptum Ecclesiasticum de verbis adhibendis, & Pontifex *in cap. tuæ fraternitati, & cap. licet, de spons. duor.* non intendit excludere alia signa sensibilia expressiua consensus, & ipse Sanchez admittit nullum in dictis capitibus contineri præceptum. Quòd si nullum agnoscit præceptum in d. c̄is cap. quomodo potuit consequenter affirmare, esse peccatum veniale in omissione verborum; cum peccatum, tam mortale, quàm veniale, non possint esse, nisi vbi lex, & præceptum est; Nec verò ex Trident. *sess. 24. c. 1. de reform matr.* colligi potest necessitas verborum, cùm dicitur, *vbi Parochus viro, & muliere interrogatis, & eorum consensu intellecto*, &c. Neque enim dicit Concilium, vt interrogatio fiat per verba, cùm surdi, & muti Parochi verba percipere non possint, & quando Parochus interrogat eos, qui loqui possunt, & audire, non definit Concilium, neque præcipit, vt responsio etiam verbis fiat, sed solùm vt Parochus intelligit contrahentium consensum, potest autem ex signis æquiualentibus intelligi. Ita Pontius contra Sanchez.

3. Sed in illius fauorem stant nouissimè Coninch *de Sacram. disp. 24. dub. 9. num.* 66. & Filliucius *tom. 1. tract. 10. p. 1. c. 3. num.* 82. qui asserunt tales contrahentes peccare venialiter: non sunt tamen audiendi Petrus de Ledesma *in summa, de matrim. quæst. 45. art. 2. concl.* 2. Rodriquez *in summa, tom. 1. cap. 216. num.* 5. qui putant supradictos contrahentes peccare mortaliter, quod etiam docet nouissimè Syluius *in 3. p. quæst. 4. art.* 2.

RESOL. LV.

An contrahere matrimonium ante legitimam ætatem sit peccatum mortale? Ex part. 3. tractat. 4. Resl. 275. alias 276.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Villalobos *in summ. tom. 1. tract. 14. difficul. 22. num* 8. vbi sic asserit. El contraher matrimonio de presente

 fin

sin tener edad legitima, esta prohibendo en derecho en el *cap. 2. de despons. impub.* y hazer lo contrario es pecado mortal, cumo se vzen à quellas palabras districtiùs inhibemus.] Sic ille, & ante illum Coninch *de Sacr. disp. 21. dub. 5. n. 54.* Guttierrez *de matr. cap. 2. n. 16.* Bunacina *de matrim. quæst. 2. punct. 4. n. 7.* Filliuc. *tom. 1. tract. 10. part. 1. cap. 7. n. 159.* & hanc sententiam docet etiam nuuissimè Basilius Pontius *de matrim. lib. 7. cap. 65. n. 3.* & docuerat antea Henriquez *lib. 11. cap. 13. num. 13.* vnde non est dubium esse probabiliorem, & communiorem.

2. Non reticeam tamen negatiuam sententiam docere Thum. Sanchez *de matr. to. 1. lib. 1. disp. 17. n. 6.* quia à iure antiquo recedendum non est absque textu expresso, & quòd iuris correctio est odiosa, & omnino vitanda, *l. præcipimus, C. de appell.* Sed matrimonium de præsenti inter impuberes est permissum multis canonibus, & interpretantur, quasi essent verba de futuro, *cap. fin. de despons. impub. cap. vnic. §. idem quoque, eod. tit. in 6.* Ergo non est dicendum, *cap. 2.* quod citat correxisse hæc iura, cùm optimè possit interpretari ne corrigat. Item, quia Panurmitanus *eod. cap. 2. n. 5.* & Præposit. *ibi num. 2.* explicant illum textum, vt tantùm prohibeat, ne impuberes, vel puberes cum impubere contrahant matrimonium, simúlque cupulæ carnali dent operam, ne postmodum de matrimonij valore dubitetur. Quòd si vrgeas, textum permittere hanc coniunctionem propter pacis bonum; non posse autem permitti copulam; respondeo, permitti quidem posse quando iudicio Episcopi probabile esset malitiam præuenire ætatem; vrgentissimáque causa concurrente, quamuis de potentia ad copulam dubium esset aliquale, & si experientia facta comperiretur, nondum adesse potentiam, esset illud matrimonium sponsalia, iuris interpretatione. Hæc omnia Sanchez.

3. Sed stando in prima sententia, moderanda est cum Paludano *in 4. dist. 28. quæst. 2. art. 2. num. 8. & 10.* Angelo *ver. matrimonium 3. impedim. 16. n. 7.* Tabiena *ver. matrimonium 2. q. 6. num. 7.* Henriquez & Filliucio *locis citatis*, nisi cum Episcopi licentia, & iusta interueniente causa, matrimonium ante legitimam ætatem celebretur, ex *c. 2. vbi suprà.* Item stando etiam in dicta opinione quæritur.

RESOL. LVI.

An sit peccatum mortale contrahere matrimonium, vltimo die, quo completur legitima ætas?

Et an satis sit, si non solum prima dies anni duodecimi in fœmina, & decimi quarti in viro sit incæpta, sed etiam si tres dies, aut etiam decem dies ex ea ætate deficiant?

Et notatur validum esse matrimonium contractum ante legitimam ætatem, si malitia suppleat ætatem. Ex part. 3. tr. 4. Res. 276. alias 277.

Sup. hoc in Res. seq. & supra ex Resol. 52. lege doctrinam §. Sed Hannius.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Basilius Pontius *de matrim. lib. 7. c. 65. num. 1.* vbi sic ait. In dubio præfinitum tempus completum sit, inhabiles iudicat Ecclesia, etiamsi exigua temporis distantia sit, neque enim hîc locum habet illa regula, *quod parum distat, nihil distare videtur*, sicut neque in aliis, in quibus ius præfinitum tempus exigit, vt in animo probationis Religiosi, & in ætate ad Ordines; si enim vel vnus dies, aut hora desideretur, vitiat factum. Cùm enim ius præfiniat tempus, exigátque illud esse completum, nisi malitia suppleat, non est locus paucorum dierum supplemento. Quòd si illa suppleat, parum refert, an duo, vel tres dies, aut etiam plures deessent. Imò existimo, nec satis esse, vt impleta ætas censeatur vltimum diem inceptum esse, quando malitia non suppleat ætatem; vt de anno probationis dicendum est. Neque obstat, quòd iure ciuili alia sit dispositio in testamentis, nec enim à iure ciuili ad canonicum in hac re argumentum desumi potest, aut à testamentis ad matrimonia, vbi est expressa decisio Pontificum. Ita Pontius.

2. Contrariam tamen sententiam tenet Barbosa *in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 3. cap. 14. n. 2.* & Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 14. diffic. 22. num. 1.* & alij penes ipsum, vbi sic asserit. [Esta edad ha de ser complida, como dize el *c. ex litteris*, en estas palabras. Donec compleat puer annum decimum quartum. Verdades, que bastaria si estuuiesse en el vltimo dia, como tiene Syluestro, Ab. Alexandro de Neuo, Sanchez, y otros Iuristas, y es la razon, porque se determina assi en fauor del testamento en la ley *qua ætate, ff. de testam.* y no es menor el fauor de matrimonio. Mas no abstaria si faltassen tres dias, como con otro tiene el mismo Sanchez, y lo mismo siento si faltasse vn dia, porque mortalmente no se juzga por complido año, como se juzgaria estando en el mismo dia.] Sic Villalobos.

3. At Ioannes Guttierrez (attende lector) *de matrim. cap. 2. num. 20.* hoc vltimum contra Villalobos admittit, sic enim ait. Satis enim erit si prima dies anni duodecimi in fœmina, & decimi quarti in viro sit incepta, quinimo & idem erit dicendum quamuis tres dies ea ætate deficiant, ex eo quòd moraliter censeatur tunc completa: non enim metaphysicè compleri requiritur, vt tenet Hostiens. *in cap. impuberes, num. 5. de despons. impub.* & Veracruz *in specul. part. 1. articu. 16.* Imò Martinus Ledesma *in 2. part. lib. 4. sent. quæst. 60. art. 1. col. penult. verb. hæsitabis*, vlteriùs dicit satis esse quamuis decem dies desint. Ita Guttierrex.

4. Notandum est tamen hîc obiter validum esse matrimonium contractum ante legitimam ætatem, si malitia suppleat ætatem; vt ex multis notat Barbosa *in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 2. cap. 9. num. 2.* & patet ex *cap. de illis 2. de despons. impub.*

RESOL. LVII.

An in ætate requisita ad matrimonium detur paruitas materiæ?

Et notatur ad valorem matrimonij non requiri, vt dicta ætas sit mathematice completa, sed moraliter, vt quando contrahentes ab ea distarent non solum per tres, aut decem dies, sed etiam per vnum aut alterum mensem? Ex part. 5. tr. 5. Res. 16.

§. 1. REspondeo affirmatiuè, & ita aliqui asserunt sufficere eam ætatem ad matrimonij valorem quamuis tres dies ex ea deficiant, sic Hostiensis *in cap. puberes, num. 5. de despons. impub.* & plus addit Martinus Ledesma *in 2. part. 4. quæst. 60. art. 1.* docent satis esse, quamuis decem dies desint. Sed communiter Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *de matrimon. tom. 2. lib. 7. disput. 104. num. 2. & 3.* asserunt sufficere in tali casu, quòd vltima dies anni duodecimi in fœmina, & decimiquarti in viro sit incepta, quamuis non sit completa. — Sup. hoc in Res. præterita, & lege etiam §. eius not.

2. His tamen non obstantibus contrariam sententiam docet ex Pontio Gaspar Hurtadus *de matrim. disp. 22. difficult. 12. num. 45.* vbi sic ait. Alij docent requiri dictam ætatem esse mathematicè completam, & meritò, quia iure præscribitur, seu taxatur, ac proinde debet in indiuisibili consistere, sicut pretium iure præscriptum in indiuisibili consistit. Vnde

regula

regula illa, Quod parum distat, &c. non habet locum in taxatis a iure. Id verò, quod addit Sancius, nempe sufficere vltimum diem, quo dicti anni præscripti complentur, esse inchoatum, falsum est, vt optimè Basilius, quia quouisque sit completus, dicta ætas non est mathematicè completa, neque in indiuisibili consistens. Ita Hurtadus. Vnde puto vtramque sententiam probabilem esse etiam per Doctores, quos ego adduxi *in 3. part. tract. 4. resolut.* 277. quos omninò videbis.

3. Non desinam tamen hîc adnotare Rebellium *lib. 3. quæst. 16. sect. 2. num.* 16. docere ad valorem matrimonij non requiri, vt dicta ætas sit mathematicè completa, sed moraliter, vt quando contrahentes ab ea distarent per vnum, aut alterum mensem, qui vulgariter finis anni dicitur, quod enim parum distat, nihil distare videtur; sed in hoc nimis largè loquitur Rebellius, vt optime obseruat Naldus, *in summ. verb. ætas, num. 1.*

RESOL. LVIII.

An filius teneatur contrahere matrimonium, quod pater promisit, aut præcepit?

Et notatur licitè filios posse inire hoc, vel illud matrimonium, parentibus inuitis, aut resistentibus; erit tamen illicitum contrahere matrimonium, illis non certioribus factis.

Et cursissime docetur parentes non posse exhæredare filios, neque eis dotem negare, quia contrahunt matrimonium, illis inuitis.

Et aduertitur parentes, qui coactione sufficienti ad mortale compellunt filios ad matrimonium, non incurrere excommunicationem latam in Tridentino sess. 24. cap. 9.

Et an Tridentinum loquatur tantum de Dominis temporalibus, & Magistratibus habentibus iurisdictionem in foro exteriori sæculari; vnde neque Parochus, neque Episcopus, si compellerent ad matrimonium, in dictam excommunicationem non incurrerent.

Imo, neque Reges & Imperatores, quamuis habeant dictam iurisdictionem. Ex part. 4. tract. 4. & Misc. Ref. 132.

Sup. hoc in tom. 9. tr. 2. Resol. 343. §. 6. in fine, & hic infra lege doctrinam Resol. seq.

§. 1. Affirmatiuè respondet Cardinal. Bellarmin. *lib. 1. de matrimon. cap. 19.* Rebellius, & Nauarrus penes Hurtadum *vbi infrà*, dummodo filius non eligat meliorem statum, & quod matrimonium à patre promissum, aut præceptum non sit filio indignum, & hoc deduci videtur ex *cap. 1. de despons. impub.* vbi dicitur, Postquam filius ad perfectam ætatem peruenerit, omnino debet hoc implere.

2. Sed mihi contraria sententia magis placet, quam tuetur Hurtado *tract. de matrim. disp. 6. diffic. 9. num.* 32. cum Riccardo, Sanchez & Coninch penes ipsum, qui rationes pro hac firmanda sententia adducit, & rectè respondet ad supra citatum cap. 1. nam illa verba omnino debent à glossa & aliis communiter exponi de debito honestatis, non autem præcepti, seu obligationis.

Sup. hoc in Resol. 1. nos. præteritæ à §. 3. & seqq. & vide etiã Ref. 2. nos. præteritæ.

3. Notandum est etiam contra Bellarminum, Rebellium, & Sotum, licitè filios posse inire hoc, aut illud matrimonium parentibus inuitis, seu resistentibus; erit tamen illicitum contrahere matrimonium illis non certioribus factis, nisi quando filij timent, parentes iniustè impedituros dictum matrimonium, aut quando adest rationabilis causa occultandi parentibus matrimonium, & hæc omnia docet Hurtado *loco cit. difficult. 10. num. 35. & 36.* cum Sanchez, Coninch, & Vasquez, vbi etiam docet parentes non posse exhæredare liberos, neque eis dotem negare, quia contrahunt matrimonium ipsis inuitis.

Sup. hoc in tom. 9. tr. 2. Ref. 225. §. Notandum est, in fine, & pro dote, hic supra in Ref. 45 § Quibus. Et sup. contento in hoc vlt. §. Non desinã. infra in Ref. 141 § vlt. in principio.

4. Non desinam tamen hîc adnotare, parentes, qui coactione sufficiente ad mortale compellunt filios ad matrimonium, non incurrere in excommunicationem latam in Tridentino *sess. 24. cap. 9.* Ita contra Lopez & Albornos docet Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 4. disp. 22.* Coninch *de Sacram. disp. 28. dub. 5.* & alij; quia Tridentinum loquitur tantùm de dominis temporalibus, & Magistratibus habentibus iurisdictionem in foro exteriori sæculari, vnde neque Parochus, neque Episcopus si compellerent ad matrimonium, in dictam excommunicationem incurrerent, quia non habent iurisdictionem in foro externo sæculari. Ita etiam Hurtado *diffic. 8. num. 29.* Imò neque Reges & Imperatores, quamuis habeant dictam iurisdictionem, quia isti exprimi debent vt exprimuntur in eodem Tridentino *sess. 22. de reform. cap. 11.*

RESOL. LIX.

An filius peccet mortaliter, si non ducat dignam, quam pater vult, sed aliam ducat æquè dignam?

Et notatur filium Magnatis, quem pater non vult alere, secundum qualitatem personæ, non peccare mortaliter, si inscio atque inuito patre fœminam diuitem, & nobilem ducat genere aliquantulum inferiorem. Ex p. 6. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 21.

Sup. hoc lege doctrinã Ref. præteritæ, & vide etiam §. eius primæ nos.

§. 1. Peccare mortaliter asserit Fagundez *in Decal. tom. 1. lib. 4. cap. 4. n. 4.* vbi sic asserit. Ego illam opinionem sequor, quatenus asserit esse peccatum mortale filium contrahere contra voluntatem, & consensum Patris: quia in re graui ei non obedit; & aliunde Pater æquè dignam, & diuitem ei ducendam proponit, ac illam, quam filius sponte sua elegerat. Ita ille.

2. Sed ego olim in facti contingentia negatiuæ sententiæ adhæsi, quam tuetur Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 4. disp. 23. num. 10.* cui adde nouissimè Trullench *in Decalog. tom. 1. lib. 4. cap. 1. dub. 2. n. 13.* vbi sic ait. Dico filium teneri patrem consulere, si commodè fieri potest, & non longè abest, aut si non timet malitiosè impedimentum; non tamen tenetur consilium sequi, nisi ducat indignam: at si ducat dignam, non tenetur sequi Patris voluntatem, ita Trullench. Vide etiam Toletum *in summa lib. 5. cap. 1. n. 6.*

3. Notandum est etiam hîc obiter, quòd Fagundez *vbi suprà, n. 5.* fatetur filium Magnatis, quem Pater non vult alere secundùm qualitatem personæ, non peccare mortaliter, si inscio, ac inuito parente fœminam diuitem & nobilem ducat, genere aliquantulo inferiorem.

RESOL. LX.

An matrimonium inter absentes contractum per Procuratorem, vel per literas coram Parocho, & testibus sit Sacramentum?

Et infertur contrahentes sub peccato mortali teneri curare, vt sint in gratia illo tempore, quo Procuratores eorum nomine contrahunt.

Et notatur ætatem, & diuersitatem sexus nullius esse momenti in Procuratore; & ideo fœmina potest contrahere in tali casu matrimonium pro viro.

Etiamque aduertitur, quod Procurator non debet excedere suum mandatum, alioquin matrimonium est nullum.

Et cursim docetur, quod dicta Procuratio non est necesse,

vt efficiatur coram Parocho ac testibus, licet coram dictis postea sit ineundum matrimonium?

Idem, quod dictum est de matrimonio per Procuratorem contracto, dicendum est, si per literas contrahatur?

Ex part.3.tr.4. Ref.a49.alias 25n.

Sup. hoc cũ eodem Rebellio infra citato infra in Ref. 118. §.1.post medium,à verſ. Et ideo.

§. 1. NEgatiuam ſententiam docet nouiſſimè Gulielmus Eſtius *in 4.ſent.diſt.*39 §.5.& Franciſcus Syluius *in 3.part.D.Thomæ quæſt.*42.*art.*1.*quæritur 3.concl.*2. qui citat Caietanum, Victorium, & Canum. Et ratio eſt, quia ſicut collatio Sacramenti eſt actio perſonalis, ita eius receptio eſt perſonalis paſſio negatiuè; neque dici poteſt hoc eſſe matrimonio, vtpote contractui, peculiare, quia præter naturam contractus etiam habet rationem Sacramenti, quod proinde ſimiliter, vt alia Sacramenta, requirit, vt miniſter applicet formam ad materiam in ſubiecto præſente. Confirmatur, etiamſi pœnitentialis abſolutio ſit iudicialis, poſſit autem aliquis iudicialiter abſolui etiamſi ſit abſens; quia tamen eſt Sacramentum, non poteſt in abſentem proferri. Deinde ſequeretur alioquin, quòd Sacramenta conferant gratiam abſenti, & ſic occupato circa alia, vt nec ipſe de Sacramento cogitet, nec circa ipſum fiat actio ſacramentalis.

2. Sed contrariam ſententiam docent Doctores, quos citat, & ſequitur Sanchez *de matrim.tom.*1. *lib.*2.*diſp.*11.*q.*2.*num.*20.quibus ego addo Villalobos *in ſumma tom.*1.*tract.*13.*diffic.*9.*n.*3. Ioan.de la Cruz *in direct.part.*1.*de matrim.ante quæſt.*1.Baſilium Pontium *de matrim.lib.*1.*cap.*10.*num.*5. Valentiam *tom.*4. *diſp.*10.*quæſt.*1.*punct.*6. Coninch *de Sacram. diſp.*24. *dub.* 5.*concl.*5.*num.*23. & alios, vnde inferunt ſupradicti DD. contrahentes ſub peccato mortali teneri curare, vt ſint in gratia illo tempore, quo procuratores eorum nomine contrahent, ne Sacramentum viuorum in peccato mortali ſuſcipiant; ſecus de procuratoribus, qui alieno nomine agunt, nec vllum Sacramentum ſuſcipiunt.

3. Quid ego ſentiam, dicam breuiter cum Rebellio *part.*2.*lib.*2.*q.*5.*concl.*2.*num.* 9. quòd etſi valde probabile ſit, matrimonium inter abſentes contractum, non poſſe eſſe Sacramentum nouæ legis, ſeu gratiæ; ſine periculóque defendi poſſe videatur, omnem collationem, receptionémque cuiuſuis Sacramenti exigere præſentiam conferentis, ac recipientis, vt habet prior opinio; attamen poſterior tenenda eſt, vt communior, ac ſecurior, quæ abſolutè ait, eſſe Sacramentum, ſi videlicet contrahentes intendunt ſaltem implicitè, facere Sacramentum; id autem intendere ſunt cenſendi, quoties intendunt quod Eccleſia intendit in coniugandis fidelibus.

4. Et licèt Villalobos *in ſumma tom.*1, *tract.* 13. *diffic.*9.*num.*3.optimè aſſerat: [Que hazen bien los contrahentes, qne deſpues en preſencia ſe bueluen à caſar para quitar eſcrupulos, porque el matrimonio por la parte que tiene de cootracto, ſe puede repetir à manera de los demas contratos, y no ſereytera aquel Sacramento, porque eſto ſolo es confirmar el contraro, y oo hazelle de nueno.] Vnde ſic faciendo ſi fortè non receperunt Sacramentum, poſtea illud recipiant; attamen ego puto cum Rebellio *vbi ſuprà.*10. quòd tam Sacerdos, quàm contrahentes, cùm in facie Eccleſiæ iterum iunguntur, ad faciendas ſolemnitates omiſſas, implicitè hoc facere ſaltem inteodunt; ſiquidem rem, vt de iure licet, peragere volunt, quod eſt valde notandum ad tollendos ſcrupulos.

Sup. hoc infra in Ref. 91.§.Ea his.

5. Notandum eſt tamen hìc cum Syluio, & Pontio, & aliis *vbi ſuprà*, diuerſitatem ſexus nullius eſſe momenti in procuratore, cùm ſit tantùm inſtrumentum miniſtrans verba, quibus contrahitur matrimonium, & ideo fœmina poteſt contrahere in tali caſu matrimonium pro viro.

6. Notandum eſt etiam, quòd procurarot non debet excedere ſuum mandatum, alioquin matrimonium eſt nullum; [Mas non obſtante eſto, ait Villalobos *vbi ſuprà num.* 2. aunque en el poder le digan, que contrayga guardando la forma del Concilio Tridentino, ſi hizo al contrariu ſin moniciones, con todo vale; porque tambien valdria, ſi el miſmo, que da el poder, le hiziera aſſi.] Ita ille, qui etiam aduertit, [Que ſe puede dar poder al procurador, aunque no ſea con eſcritura, ni tan poco es oeceſſario, que tenga edad determinada.] Nota quòd dicta procuratio, non eſt neceſſe, vt efficiatur coram Parocho, ac teſtibus; licèt coram prædictis poſtea ſit ineundum matrimonium.

Sup. hoc notatur in Ref. & §.not.præterita.

7. Idem quod dictum eſt de matrimonio per procuratorem contracto, dicendum eſt, vt notat Barboſa *in collect. tom.* 4. *part.*2. *decreti*, *cauſa* 30. *quæſt.* 5. *nec illud*, *num.*2. cum aliis communiter, ſi per literas contrahatur, & ad hoc efficiendum à Villalobos *vbi ſuprà*, *diffic.*10. *num.*2. faciles viæ præbentur, [La vna, ſi el que eſcriue la carta, embia menſagero con ella, dandole poder à el, ò à otra perſona, que en ſu nombre acete el contrato, loqual no ſolo ſeria contraher por carta, ſino juntamente con ello por procurador. La ſecunda manera es (& hic eſt modus facillimus) que en carta eſcriua, que deſde entonces aceta la tradicion, que la otra parte le hiziere, y ſi leyda la carta delante del parocho y teſtigos, da ſu conſentimiento, la otra parte, y a el matrimonio vale, y eſte modo es facil.] Notentur hæc, quia in praxi poſſunt non ſemel accidere.

RESOL. LXI.

An Procuratore miſſo ad contrahendum, ſi mandans in amentiam incidat, matrimonium ſit validum?

Ex quo infertur, quod Baptiſmus furiæ tempore receptus, petitus ante furiam validus eſt?

Idem eſt in Sacramento Pœnitentiæ, quod poteſt enim abſolui, qui ante amentiam dedit ſigna contritionis?

Ex part.3.tr.4. Ref.248.alias 249.

§. 1. AFfirmatiuè reſpondet Sanchez *de matrim. tom.*1.*lib.*2. *diſp.*15.*nn.*12.vbi ſic ait. Hinc infertur ſi procuratore miſſo dans mandatum in amentiam incidat, & talis perſeueret dum procurator nomine ſuo contrahit, valere matrimonium, manet enim virtute prior conſenſus, cùm reuocatus non ſit: ſicut Baptiſmus furiæ tempore receptus, petitus ante furiam, validus eſt, ex *cap.maiores, de Baptiſmo*, ſicuti, ſi tunc temporis eſſet dormiens, valeret matrimonium. Ita Sanchez.

Sup. hoc in tom. 1. tr.1. Ref. 56.& in aliis eius not.

2. Sed hæc ſententia diſplicet Baſilio Pontio *de matrim.lib.*2. *cap.*15.*num.*14.quia pro forma, & cauſa contractus eſt conſenſus. Ergo nullum eſt matrimonium: adde ſi moreretur mandans, eo temporo nihil ageret procurator, ipſa enim morte ceſſaret conſenſus. Ergo etiam amentia, quæ æquiparatur morti, quoad conſenſum: in quo videtur longè diuerſam eſſe rationem de mandato, ſi in amentiam incidat, aut ſi dormiat; ille enim incapax eſt habendi conſenſum, hic verò minimè. Neque ſimile eſt, quòd Baptiſmus petitus ante amentiam, validè conferatur in amentia. Nam vt Baptiſmus effectum habeat, ſatis eſt voluntatem præceſſiſſe, neque reuocatam, eo enim ipſo poſita materia ponitur effectus: at in matrimonio neceſſarius eſt conſenſus perſeuerans, etiam in ipſo fieri contractus, quia conſenſus per verba expreſſus, vel ſigna eſt forma matrimonij.

Idem

Sup. hoc supra in tr. 2. ea doctrina Ref. 94. signanter à lin. 2.

Idem est in sacramento Pœnitentiæ, potest enim absolui, qui ante amentiam dedit signa contritionis, neque enim necesse est simul sint in pœnitentia, materia, & forma eius Sacramenti. Atque id, quod dicimus, intelligitur facilè, si quæramus, an cum illo in amentiam incidente, & præsente, licèt explicasset antea consensum, contraberetur matrimonium? Minimè. Ergo neque per procuratorem contrahi poterit, si mandans in amentiam incidat. Sic Basilius contra Sanchez.

Sed Sanchez sententiam tenet Henriquez *lib. 11. cap. 4. num. 4.* & nouissimè doctus Bonacina *de matrim. quæst. 2. punct. 5. num. 13.*

RESOL. LXII.

An, si omittantur denunciationes, matrimonium sit validum?

Et notatur primo contrahentes ante denunciationes factas peccare mortaliter, & ita dicendum est de Parocho tali matrimonio assisteate?

Secundo, quod in tali casu videlicet, quando denunciationes ante nuptias factæ non sunt; post nuptias ante consummationem matrimonij faciendas esse ex Concilio Trid. vt si forte impedimentum dirimens subsit, ante copulam fornicariam detegatur, nisi Episcopo consulto, videatur eas omnino intermitti?

Tertio, quod non possunt sola authoritate Parochi prætermitti denunciationes, si timetur malitiosè matrimonium impediendum, licet postea efficerentur, antequam dictum matrimonium consummetur, quia hoc spectat ad Episcopum, cum facile possit adiri? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 240. alias 241.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 3. Resol. 26. §. Secundo idem. & lege etiam Ref. & §§. annot. seq.

§. 1. NEgatiuè respondet Cephalus *lib. 4. cons.* 421. & Menochius *lib. 1. cons. 79. num. 70.* sed omnino contrariam sententiam tenendam esse puto, quam docent communiter Doctores (vt Sarmiento *lib. 1. select. cap. 6. num. 7.* Molinus *de rita nupt. lib. 2. diff. 11. num. 45.* Guttier. *pract. qq. lib. 2. part. 4. num. 15.* Riccius *in praxi tom. 1. resol. 224. num. 6.* Chamerota *de Sacram. tract. 12. de matrim. dub. 17.* Campanili *in diuer. iur. can. rub. 11. cap. 13. num. 143.* Leo *in Thes. for. Eccl. p. 2. cap. 6. num. 45.* Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 13. diffic. 24. num. 2.* vbi ita ait declarasse sacram Cardinalium Congregationem his verbis, Denunciationes si omittantur, per hoc matrimonium irritum non est, seruatis tamen cæteris requisitis.

2. Notandum est tamen contra Sotum *in 4. dist. 28. q. 1. art. 2.* contrahentes ante denunciationes factas peccare mortaliter, & ita dicendum est de Parocho tali matrimonio assistente. Ita Villalobos *vbi suprà.* Guttierez *de Sacram. Confirm. part. 1. cap. 51. num. 29.* Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 5. num. 6.* & alij.

3. Notandum secundò cum Layman *in Theolog. moral. lib. 5. tract. 10. p. 2. cap. 4. num. 11.* quòd in tali casu, quando videlicet denunciationes ante nuptias factæ non fuerunt, post nuptias ante consummationem matrimonij, faciendas esse, ex Concil. Trident. vt si forrasse impedimentum dirimens subsit, ante copulam fornicariam detegatur, nisi Episcopo consulto videatur eas omnino intermitti.

Sup. hoc lege doctrinã §. vltim. Ref. seq. & alterius & Ref. & §. eius not.

4. Notandum tertiò cum Coninch *de Sacram. disp. 27. dub. 5. num. 52.* quòd non possunt sola auctoritate Parochi prætermitti denunciationes, si timetur matrimonium malitiosè impediendum, licèt postea efficerentur, antequam dictum matrimonium consummetur; quia hoc spectat ad Episcopũ cùm facilè possit adiri, licèt Viualdus *in candel. part. 1. de matr. num. 243.* cum quibusdam aliis doceat posse hoc efficere Parochum. Sed tu tene primam sententiam; nam vt notat Henriquez *lib. 15. cap. 15. num. 5.* ita declarauit sacra Cardinalium Congregatio, vide Sanchez *de matrim. lib. 3. disp. 7. num. 7.*

RESOL. LXIII.

An quando matrimonium initum est absque denunciationibus, sit peccatum mortale consummare antequam præmittantur?

Et an coniux teneatur debitum reddere alteri coniugi petenti ante denunciationes?

Et notatur, quod si contingat casus in que matrimonium statim contrahi bono communi, vel speciali contrahentium expediat maxime, neque sit recursus ad Ordinarium, qui in prædictis denunciationibus dispenset, poterunt contrahere absque vlla culpa matrimonium coram Parocho & testibus; Parochusque & testes adesse peteraut? Ex part. 9. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 19.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Sanchez *de matrim. lib. 3. disp. 11. num. 3.* & alij penes ipsum. Quia ex præcepto Concilij Trident. *sess. 24. cap. 1.* non solùm tenebantur hi contrahentes præmittere denuntiationes contractui; sed, si tunc omissæ sunt, præmittere illius consummationi: ergo, sicut illas non præmittere matrimonio absque iusta dispensatione, esset peccatum lethale; etiam vbi contrahentes adhiberent diligentiam, vt nossent, an laborarent aliquo impedimento; ita erit mortale non præmittere consummationi, eadem adhibita diligentia: cùm idem præceptum violetur. Deinde, quia matrimonium intrinsecè ordinatur ad copulam, & prohibetur ante denũtiationes, vt euitetur copula, ne forsan, si impedimentum subsit, admittatur fornicatio: ergo à fortiori prohibetur ipsa consummatio, non præmissis denuntiationibus. Tandem, quia Parochus tenetur sub mortali curare, vt tales denuntiationes fiant ante consummationem, quando à principio factæ non sunt: ergo & ipsi coniuges peccant mortaliter consummando, iis non præmissis.

2. Verùm, his non obstantibus, Sotus, Ledesma, Rodriquez, Veracruz, & alij, quos citat, & sequitur Texeda *in Theol. moral. tom. 2. lib. 4. tract. 1. num.* 49. asserunt, contrahentes in tali casu non peccare mortaliter prima vice consummando matrimonium ritè celebratum iuxta determinationem Concilij, si contrahentes sint certi inter eos nullum subesse impedimentum. Probatur ex verbis Concilij, quæ talia sunt: *Vt si aliqua subsint impedimenta, facilius detegantur, nisi Ordinarius ipse expedire iudicauerit, vt prædictæ denuntiationes dimittantur.* Ex quibus Concilij verbis sic infero: ergo, cùm certum est, moraliter loquendo, nullum subesse impedimentum, non agunt contrahentes contra Decretum Concilij, matrimonio rectè, & benè celebrato, prima vice consummando illud, etiamsi id faciant absque causa. Probatur hoc: quia Concilium petit, quòd postquàm matrimonium est initum omissis denunciationibus, si id visum fuerit Ordinario expediens ante consummationem, tenentur contrahentes matrimonium publicare, quando dubitari potest de impedimento; ergo, si certum sit, nullum subesse impedimentum, non agunt contrahentes contra Decretum Concilij, ante publicationem prima vice consummando: quia vtuntur iure suo, & nemo vtens iure suo peccat.

3. Obiicit Sanch. Peccant mortaliter contrahentes contra Decretum Concilij, matrimonium

contrabendo, omissis absque causa denuntiationibus: ergo etiam peccant mortaliter contra Decretum Concilij, si post contractum matrimonium illud prima vice consumment absque causa ante denuntiationes. Hoc est totum argumentum in forma huius moderni, quamuis illud satis dilatet, & confundat. Sed respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam: quia in primo casu Concilium absolutè præcipit non esse absque causa denunciationes omittendas, & ideò si absque causa contrahentes illas omittant, antequam matrimonium contrahant, peccant mortaliter contra Decretum Concilij; in secundo tamen casu Concilium Tridentinum satis se explicat, dum dicit: *Vt si aliqua subsint impedimenta, faciliùs detegantur.* loquitur enim sub conditione, quòd fuerit aliquod impedimentum, quod detegi debet. Et ideò, si certè constet, nullum subesse impedimentum, contrahentes prima vice consummando non peccant, sicut nec secunda. Quare benè aduertit Caietanus *tom.1.opusc.tract.13.de vsu matrim quæst.*2. quòd, quamuis ante Decretum Concilij Tridentini matrimonium consummare ante denuntiationes esset illicitum, & mortalis culpa; post Decretum tamen Concilij, si matrimonium fuerit validè initum, illud consummare ante denuntiationes, nullum peccatum esset, dummodo adsint duo: Primum, quòd certum sit, nullum subesse impedimentum. Secundum, quòd contrahentès vtantur matrimonio cum intentione illud publicandi. Hæc omnia Texeda *vbi suprà.*

4. Sed extat dubium, an coniux teneatur debitum reddere alteri coniugi petenti ante denuntiationes? In qua difficultate affirmat Henriquez *in Summa, lib.*11. *de matrim. cap.* 16.*num.* 1. & asserit duo: Primum, non teneri coniugem reddere debitum. Secundum, quòd si fuerit matrimonium semel consummatum, reddere tenetur: sicut vouens Religionē, peccaret prima vice reddens; at deinceps reddere tenetur: quia semel consummato matrimonio, habent coniuges plenam potestatem, & vsum corporis. Idem tenent alij Neoterici docti: sed ducuntur hac ratione: quia iam hi violarunt Ecclesiæ præceptum nec possunt resarcire, sicut qui die ieiunij primo mane scienter comedit, deinceps non peccat, comestiones multiplicans. Sed meritò hanc sententiam impugnat Sanchez, *vbi suprà, num.* 5. & Texeda *num.* 52. quia eadem præcepti vis viget in ordine ad denuntiationes omissas in prima consummatione, quæ in secunda: ergo, si in secunda tenetur coniux reddere debitum, tenetur etiam prima vice: vel si non tenetur reddere prima vice, neque etiam in secunda. Deinde, quia per matrimonium verè, & rectè contractum transfertur ius, quod habet quilibet coniux in corpus alterius: ergo matrimonio vtendo non peccat.

5. Ad exempla adducta respondeo, non esse similia: non enim est simile de Religionis voto: quia, semel consummato matrimonio, ratione fortioris matrimonij consummati vinculi, redditur vouens impotens ad implendum votum; & ideò reddere tenetur: at verò, quia adhuc potest coniux implere præceptum Tridentini, abstinendo, donec fiant denuntiationes; nec tenetur contra præceptum illud reddere. Nihil etiam probat secunda differentiæ ratio: quia ieiunium indiuiduum est, nec commodam patitur diuisionem, cùm eius substantia in vnica comestione consistat: quare, ea fracta, deinceps obseruari nequit: at præceptum non consummandi matrimonium est diuisibile, vt præceptum abstinendi à carnibus: nam in qualibet copula militat eadem ratio Tridentini, vt probauimus: sicut ligatus castitatis voto peccat qualibet vice petendo; non tamen peccaret qualibet vice comedendo, sed sola prima, si ieiunium vouisset.

6. Notandum est hîc obiter, quòd si contingat casus, in quo matrimonium statim contrahi bono communi, vel speciali contrahentium expediat maximè, neque sit recursus ad Ordinarium, qui in prædictis denuntiationibus dispenset, poterunt contrahentes absque vlla culpa matrimonium contrahere coram Parocho, & testibus, Parochusque, & testes adesse poterunt: quia leges ecclesiasticæ non censentur eo rigore obligare, vt benè docent Sotus *in* 4.*dist.*18. *quæst.*1.*art.*2.*conclus.*3.§.*Ex his.* Ludouicus Lopez 1.*part.instruct.c.*39.§.*Ex prædictis.* Coninch *disput.*27. *de matrim.dub.*5.*num.*52. Sanchez, aliis relatis *lib.*3.*disp.*10.*num.*27. Layman *tract.*10.1.*part. cap.*4.*nu.*10. Indicat Guttierrez *cap.*57.*de matrim.n* 6. & docet Palaus *tom.*5.*disp.*2.*punct.*13.§.3.*num.*5.

Sup. contento in hoc §. lege doctrinam §. vlt. Ref. præteritæ, & melius ad rem infra in Ref. 71. §. vlt. & in Ref. 73 in principio.

RESOL. LXIV.

An prætermittere vnam de dictis denunciationibus sit peccatum mortale, vbi plura de denunciationibus?

Et an Parochus, qui id suo arbitrio faceret, grauiter puniendus esset ab Episcopo?

Et notatur denunciationes non posse fieri extra Ecclesiam, etiam si locus sit aptus, vt ad multorum notitiam perueniant?

Et an vero in tribus diebus festiuis continuis, vt in Paschate possint fieri dicta denunciationes?

Et an sit peccatum mortale, si Parochus efficeret dictas proclamationes in tribus diebus festiuis, sed interpolate? Ex part.3.tr.4. Ref.285.alias 236.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Sanchez *de matrim.tom.*1.*lib.*1.*disp.*5.*num.*8. sed aduersùs illum insurgit Basilius Pontius *de matrim. lib.*5. *cap.*30.*num.*3. & Coninch *de Sacram.disp.* 27. *dub.*5. *num.*51. quia omissio vnius proclamationis non est materia leuis, vt constat ex fine, ad quem ordinantur; quare Parochus, qui id suo arbitratu faceret, grauiter puniendus esset ab Episcopo. Neque satis erit ad excusandum à mortali culpa, quòd cesset causa denunciationum in aliquo peculiari casu, vt dixi *suprà* vniuersè de legibus, in præsumptione fundatis. Ita Pontius.

2. Sed his non obstantibus, Sanchez opinionem ego probabilem existimo, quam tuetur post illum Barbosa *de potest. Episcop. part.*2.*alleg.*32.*num.*5. Gutierrez *de matrim. cap.*57. *num.* 1. & Villalobos *in sum.tom.*1. *tract.*13.*disp.*14. *num.*3. vbi ita ait: [Aña-de Sânchez, que no seria pecado mortal dexar vna denunciation, donde mostalmente hablando no huuiesse peligro de impedimiento, porque es leue materia, y partial del precepto.] Sic ille, & alij.

3. Nota etiam, quòd Pontius putat denunciationes non posse fieri extra Ecclesiam, etiamsi locus sit aptus, vt ad multorum notitiam perueniant, sed Villalobos *vbi suprà num.*4. contrarium docet, & citat Sanchez, quibus adde Layman *in Theol.mor.lib.*5. *tract.*10. *part.*2.*cap.*4. *num.*10.

4. Debent etiam fieri dictæ denunciationes in tribus diebus festiuis, sed Villalobos *loco citato* asserit ex Sanchez, [que aunque no fuesse en fiesta, si estuuiesse iunto el pueblo de la manera que suele en las fiestas, se podrian hazer, porque malitia la misma razon, y se guarda el intento del Concilio.] Ita ille; sed contrariam docet Pontius *vbi suprà num.*7. Et an verò in tribus diebus festiuis continuis, vt in Paschate, possint fieri dictæ denunciationes, negatiuè respondendum est, & ideo Layman *vbi suprà*, ex

Sanchez

Sanchez notat oportere aliquod, saltem duorum dierum interuallum, inter vnam, & alterā denunciationem, intercedere, & ita docet Riccius *in praxi part.* 1. *resol.* 224.*n*.4. & Segura *in direct. iudic.p.*2.*c*.56.*n*.20.

5. Notandum est etiam, qood Henriquez *lib.* 11. *cap.*7.*num.*2.*in glossa littera C.* docet quòd esset peccatum mortale, si Parochus efficeret dictas proclamationes in tribus diebus festiuis, sed interpolatè, v. g. in die Dominica facit vnam proclamationem, in altera verò minimè, & postea in aliis duabus Dominicis facit alteras duas denunciationes. Sed ego puto contrarium cum Villalobos *vbi suprà num.* 3. ita asserente. [Ne sera pecado mortal, en no se hazer las denunciaciooes en tres fiestas continuas, aunque no huuiesse grande espacio de tiempo entre la vna y la otra.] Vide etiam Coninch *de Sacrament. disp.* 27.*dub.*5.*num.*47.

RESOL. LXV.

An denunciationes faciendæ sint in vtraque Parochia in qua diutius commorati sunt sponsi, vel sufficiat illas facere in Parochia in qua breui tempore commorantur? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 234. alias 235.

§. 1. FAciendas esse in vtriusque Parochiis, vbi diutiùs versati sont, & principaliorem habuere larem, docet Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 3. *disp.*6. *num.*6. & Coninch *de Sacram. disp.*27. *dub.*5 *num.*50. Et ratio est, quia denonciationes efficiontur, vt contrahentium impedimenta detegaotur. At cùm breuem moram in aliqua parochia sponsi contraxere, ignoti sunt, & impedimenta ignorantur. Ergo, &c. Et ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem testatur Segura Daualos *part.*2. *direct.cap.* 56. *num.* 19.

2. Sed his non obstantibus, si ego, ait Basilius Pontius *de matrim. lib.*5.*cap.*50. *num.*5. viderem declarationem Cardinalium, istorum opinioni acquiescerem. Cæterùm neque lego in his quas ediderunt Farinacius atque Rebellus, quin potiùs ex his quæ excosæ sunt, ego colligo in eis tantùm Ecclesiis debere fieri proclamationes, de quarum parochia sunt; nā cùm Concil. Tridentinum dicat eas debere fieri à proprio Parocho, declarant Cardinales propriom Parochum esse, in cuius parochia contrahentes habitant, tempore, quo matrimonium contrahitur; & in alia declaratione expressè dicitur, vt quando matrimonium contrahitur inter duos alienigenas, qui à paroo tempore in aliquo loco habitant, & noo sunt de vagabundis, proprium Parochum esse, in cuios parochia habitant tempore quo contrahunt matrimonium. Existimo itaque de iore in prædictis Parochiis præcisè debere fieri; an verò in aliis, vt voluit Sanchez, etiam fieri expediat, relictum existimo Episcoporum iudicio. Hæc Pontius *vbi suprà*; sed tu tene sententiam Sanchez, quam oouissimè tenet Io. Maria Nouarius *in pract. iur. Pont. conclus.*74. *num.*3. & Barbosa *de potest. Episc. part.*2. *alleg.* 32. *num.* 50. Gutierrez *de matrim.cap.*56. *num.*5. & alij.

RESOL. LXVI.

An quando contrahentes sunt ex diuersis Diœcesibus, & Ordinarius vnius dispensat in denunciationibus, sufficiat hoc, ne fiant in Parochia alterius? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 238. alias 239.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Sanchez *de matrim. tom.* 3.*lib.*7.*disp.*7.*num.* 7. vbi asserit, quòd quando contrahentes sunt ex dioersis diœcesibus, vtriusque Prælatum posse cum vtroque dispensare, & vnius dispeosationem sufficere, quia in hac re coniuges censentor quasi vna persona, & ratione connexionis causæ vterque alterius Prælato censetur subiectus. Ita ille.

2. Sed Basilius Pontius *de matrim. lib.* 3. *cap.* 31. *num.*9. valde dubitat de hoius dicti veritate, qoia sæpe potest contingere, vt impedimentum; quod in vna diœcesi notum non est, sit notom in alia; & ita ex dispensatione denonciationum in vna diœcesi, non sequitor per connexiooem, & colligationem aliquam, dispensatio in alia, in quo est valde diuersa ratio de matrimonio, & denunciationibus; nam in matrimonio, cùm sit necessariò vinculum duorum, necessariò etiam fit, vt qui vnum coniungere potest, possit & alium, est enim mutua coniunctio: at in denunciationibus oon est ita necessaria colligatio, & consequentia, vt satis constat. Sic Pontius.

His tamen non obstantibos, sententiam Sanchez tenet Gutierrez *de matrim.cap.*46.*num.*10. Reginaldus *in praxi tom.* 2. *lib.* 31. *cap.* 32. *num.* 232. & Coninch *de Sacram.disp.*27. *dub.*6.*num.*54.

RESOL. LXVII.

An Ordinarius possit dispensare, vt omittantur denunciationes, & quid intelligendum est sub nomine Ordinarij in Concilio Tridentino sess. 24. *de matrimon. cap.* 1.

Et quænam vero sint iustæ causæ, vt dispensetur in denunciationibus? Ex part. 3. tractat. 4. Resolut. 236. alias 237.

§. 1. REspondeo, non posse Parochum omittere denunciationes, sed id spectare ad Ordinarium, si ipse expedire iudicauerit; quia non potest sine causa. Quænam verò sint iustæ causæ, vt dispensetur io denonciationibus, vide Basilium Pontium *de matrim.lib.*5. *cap.* 32.*num.*2. & Layman *in Theol.mor. lib.*5.*tract.*10. *part.*2. *cap.* 4. *num.* 11. cum Coninch *vbi infrà num.*56. Sed quis nomine Ordinarij intelligatur, vt possit dispensare in hoc casu, magna quæstio est, nam Sanchez *de matrim.tom.*1. *lib.*3. *disp.*3. *num.*4. Coninch *de Sacram. disp.*27. *dub.* 6. *num.* 54. & alij, quos citat, & sequitur Barbosa *de potest. Episc. part.*2. *allegat.*32. *num.* 30. putat sub nomioe Ordinarij intelligi eos, quos quasi Episcopalem iurisdictionem habere dicunt Doctores. Sup. hoc infra lege latissimam doctrinam Ref.90. per totam.

2. Sed contrariam sententiam docet Basilius Pontius *de matrim. lib.*5.*cap.* 31.*num.* 3. vbi docet hanc potestatem dispensandi in denunciationibus solis Episcopis iure Tridentino concessam, & non his qui iurisdictionem quasi Episcopalem habent, vt Abbatibus, aut Vicariis sancti Ioaonis, vel similibus. Et ita determinauit sacra Cardinalium Congregatio his verbis. Non permittitur hæc facultas Commendatario, licèt eius Abbatia iura Episcopalia habeat, cuius Abbas appellatione Ordinarij venit, iuxta glossam *in cap. fin. de offic. ordin. in* 6. dixit enim sanctissimus Dominus noster, quòd Ordinarius hîc non intelligitur nisi Episcopus, attamen Cardinali Farnesio Farcensis Monasterij commendatario fuit permissum, non autem eius Vicario. Et hanc declarationem non solùm addocit Pontius, sed etiam Villalobos *in sum.tom.* 1. *tract.*53.*diffic.* 23. *num.*6. vbi tamen addit. [Vease lo que esta en pratica acerca desto que esso se podra seguir.] Sup. hoc in Ref. not. preteritæ in §. Verum ex his.

RESOL.

RESOL. LXVIII.

An saltem Vicarius Episcopi possit dispensare, ne ex iusta causa denunciationes efficiantur?

Et breuissime notatur hoc non procedere in Vicariis foraneis. Ex part. 3. tr. 4. Res. 237. alias 238.

Quoad hoc infr. ex Res. 90. lege latam doctrinam §. An verò, & seq.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam tenet Thomas Sanchez *de matrimon. tom.* 1. *lib.* 3. *disput.* 7. *num* 11. quia hæc potestas in Tridentino conceditur Ordinario. Vicarius autem Ordinarius est: ergo, &c. Limitat tamen hanc sententiam Sanchez *num.* 13. nisi Episcopus hanc facultatem dispensandi sibi reseruauerit.

2. Sed aduersus Sanchez, contrarium docet nouissimè Basilius Pontius *de matrimon. lib.* 5. *cap.* 31. & ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem, testatur Henriquez *lib.* 11. *cap.* 5. *num.* 5. Igitur sub nomine Ordinarij in hoc casu non intelligitur Vicarius Episcopi, & ita illum non posse has denunciationes remittere, nisi specialiter committatur.

3. Ad argumentum verò Sanchez respondetur quod Cardinales ad quos spectat declarare Concilium, declararunt, vt dictum est, in illis verbis Concilij non intelligi Vicarium. Et ea limitatio quam adducit Sanchez, sententiam ipsam, quam docet, euertit. Si enim Vicarius eo ipso, quod Vicarius constituitur, habet à Tridentino potestatem denunciationes remittendi, non posset per Episcopum tolli, sicut quamuis resistat, & contradicat Episcopus, non potest tollere Parocho licentiam assistendi matrimonio, neque potestatem concedendi alteri licentiam. Quod ergo Episcopus denegare potest Vicario, cui generalem administrationem committit, signum est non esse illi concessum à Concilio, eo ipso quod Vicarius est. Et hæc omnia asserit Pontius contra Sanchez.

4. At non reticeam opinionem Sanchez tenere nouissimè Aloysium Riccium *in praxi tom.* 1. *resolut.* 226. *num.* 2. Coninck *de Sacrament. disput.* 27. *dub.* 6. *cap.* 55. & Villalobos *in summa tom.* 1. *tract.* 13. *diffic.* 24. *num.* 7. vbi sic asserit. [El Vicario general del Obispo tambien puede dispensar en las denunciaciones, porque es ordinario, como queda dicho, y el Concilio comete esto al Ordinario, saluo si el Obispo lo reseruasse, que lo puede muy bien hazer, como tienen Sanchez, y otros.] Sic ille, quos citat ad satietatem, & sequitur Barbosa *de potest. Episcop. part.* 2. *allegat.* 32. *num.* 9.

Quoad hoc lege doctrinā à §. Hæc autem. Res. not. præterita.

5. Notandum est tamen hanc sententiam non procedere in Vicariis foraneis, ita Gutierrez *in can. qq. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 16. Didacus Spin. *de testam. gloss.* 15. *num.* 29. & alij.

RESOL. LXIX.

An quis ex vi denunciationum teneatur denunciare impedimentum matrimonij occultum, quod non potest probare?

Et asseritur delato ad Ordinarium impedimento, si vnus tantùm testis sit absque aliis adminiculis, non posse interdici matrimonium, nec deberi. Ex p. 3. tr. 4. Res. 220. alias 221.

§. 1. HIc casus frequenter potest accidere, & affirmatiuam sententiam docet Sanchez *de matrim. tom..lib.* 2. *disp.* 13. *n.* 2. qui citat Paludanum, Driedonem, Nauarrum, Couarruuiam, Gutierrez, Henriquez, Rodriquez, Vegam, & vtrumque Ledesmam, quibus ego addo Fagundez *prae.* 2. *lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 4. Henriquez *lib.* 3. *de pœnit. cap.* 21. *n.* 3. Aragon *in* 2. 2. *quæst.* 70. *art.* 1. *ad* 2. *argum.* Lopez *in instruct. part.* 1. *cap.* 37. §. *pen.* Layman *in Theolog. mor. lib.* 3. *sect.* 5. *tract.* 3. *cap.* 4. *num.* 9. Barbosam *de potest. Episcop. allegat.* 96. *num.* 51. Genuensem *in praxi Archiepisc. cap.* 2. *num.* 2. Lazarium *de monitoriis*, *sect.* 2. *quæst.* 12. *num.* 23. & Bonacinam *de matrimon. disput.* 2. *quæst.* 6. *punct.* 1. *num.* 9. vbi testatur de communi. Ratio est, quia ex *cap. preterea, de spons.* vnus testis sufficit ad impediendum matrimonium contrahendum, & hoc Barbosa *in collect. tom.* 2. *lib.* 4. *distinct.* 1. *cap.* 12. *num.* 12. cum Gutierrez *de matrimon. cap.* 36. *num.* 2. *& sequent.* ampliant, etiamsi testis non fuerit citatus, sed per partem oblatus, & quamuis esset denunciator, seu accusator, allegaretque turpitudinem suam.

2. Sed his non obstantibus doctissimus Basilius Pontius *de matrim. lib.* 5. *cap.* 34. *num.* 5. contrariam sententiam tenet, vbi sic asserit: Mihi placet sententia, quæ negat obligationem esse detegendi impedimentum matrimonij, si illud est omnino occultum, & ipse solus nouit; ita vt probari nullo modo possit. Quam sententiam tenuit Ioannes Maior *in* 4. *sent. distinct.* 22. *quæst.* 2. *art.* 3. & eadem mihi sententia placet, eamque per partes explicare, & probare conabor, vt magis constet eius veritas. Ita Pontius, qui postea fusè hanc sententiam explanat, & probat, vnde quando acciderit casus, lege illum, & omnia solidè pertractata inuenies: nam ego in his meis laboribus breuitati studeo.

3. Nota etiam, quod dictus Basilius *num.* 11. respondet ad argumentum contrarium desumptum ex *cap. preterea, de spons.* qui postea *in cap.* 36. *num.* 2. sic etiam asserit: Delato ad Ordinarium impedimento, si vnus tantùm testis sit absque aliis adminiculis, censeo non posse interdici matrimonium, nec deberi per ea, quæ adduxi *supra cap.* 4. vnus enim testis, etiam in causa matrimoniali non probat, etiam quoad effectum impediendi matrimonium, quidquid dicant multi, grauesque Doctores. Ita ille, quæ omnia valdè notanda sunt, quia noua, & practicabilia.

RESOL. LXX.

Pater volens impedire matrimonium filiæ rogauit Episcopum, vt interdiceret Parocho, ne tali matrimonio assisteret, & facta fuit interdictio, sed minimè obseruata est, tunc à me quæsierunt, an tale matrimonium fuerit validum?

Et quid, quamuis ea prohibitio à Pontifice Parocho facta esset?

Sed difficultas est, quid est dicendum, si Episcopus non solum interdicat Parocho, ne illi matrimonio assistat, sed etiam addit clausulam irritantem ipso facto matrimonium illud, si secus factum fuerit?

Ex quo infertur, an possit Episcopus prohibere Parocho, ne absoluat ab aliquo peccato, & irritet aliter factum?

Et quid est dicendum, si Episcopus Sacerdoti potestatem habenti audiendi confessiones fœminarum, prohibeat, ne illas audiat; an per illam simplicem prohibitionem, si confessiones fœminarum audiat, validæ sint tales confessiones?

Et tandem docetur, non posse Episcopum matrimonij impedimenta constituere, inducere, nec apponere, quia potestas hæc iam reseruata est Summo Pontifici. Ex part. 10. tr. 13. & Misc. 3. Res. 23.

§. 1. REspondi affirmatiuè. Nam cùm Parochus habeat à iure potestatē assistendi matrimonio, Sup. hac responsione in-

fra in Ref. 85. §. vlt. ad medium, & in alio §. eius annot. & lege doctrinã §. Quæro sextò. Resol. 58. & ad roboraodã doctrinam huius quæst. Vide in tom. 7. tr. 1. resol. 159. & alias eius primæ not. & signãter sup. hoc eius §. Potest etiam, ante mediũ. vers. optimè docet. Et pro contento ad med. huius §. & vers. immo idem, in tom. 3. tr. 1. lege doctrinam Ref. 92. & signanter §. 2. ad lin. 16. vers. & etiam Paroch. & pro contẽto post med. huius §. à vers. Hic fit, vt, in 10. 7. tr. 1. Ref. 559. § Potest etiã. ad med. vers. & inter alia.

Pro contento in hoc §. Sed difficultas. infr. lege doctrinã §. Quæro sextò. Ref. 88. &c.

nio, non censetur restricta per illam simplicem prohibitionem. Sic Henriquez *lib. 11. cap. 3. num. 4.* Reginaldus *lib. 3. num. 179.* Gottiertez, *de matrimonio, cap. 62. num. 55.* Filliucius, *tractat. 10. cap. 6. quæst. 6. num. 215.* & alij communiter. Et ita declarasse Sacram Congregationem Cardinalium, referunt Salzedo *in Practica Diaz, cap. 73. §. Primum dubium.* Petrus de Ledesma, *de Matrimonio, quæst. 45. art. 5. punct. 3. dub. 2. versu Primum dubium*, & Rodriquez, *5. parte, Summa in 5. editione, cap. 219. numer. 4.* & colligitur etiam ex *cap. 2. de Matrimonio contracto cont. interd. Eccles.* immò idem dicendum est, quamuis à Pontifice ea prohibitio Parocho facta esset, vt benè probat Sanchez, *lib. 7. de Matrimonio, disp. 5. num. 10.* quia militat eadem ratio. Hinc fit vt si Episcopus Sacerdoti, potestatem habenti audiendi Confessiones, præcipiat, ne audiat Confessiones fœminarum, validæ adhuc sint Confessiones, illi factæ à fœminis: nam cum aliàs Sacerdos ille habeat potestatem, validè audiendi Confessiones, etiam fœminarum, non debet censeri restricta per illam simplicem prohibitionem, nisi expresse dicatur. Et hanc opinionem sequuntur Ioannes Medina, *tract. 2. de Confess. quæst. de Sacerdotibus alienis per Paroc. eligen. ad finem*, Palatius *in 4. dist. 17. disp. 7. vers. Rursus etiam.* Henriquez, *lib. 6. de Sacram. cap. 6. num. 6.* vbi alios refert, Salas *de legibus, disp. 16. sect. 10. num. 43.* Ferdinandus de Castro, *tom. 1. tract. 3. disp. 2. punct. 9. num. 6.*

2. Sed difficultas est si Episcopus non solum interdicat Parocho, ne illi Matrimonio assistat, sed etiam addat clausulam irritantem ipso facto Matrimonium illud, si secus factum fuerit. Sanchez *de Matrimonio, lib. 3. disp. 32. num. 2.* tenet in hoc casu Matrimonium prædictum fore irritum, ex vi clausulæ irritantis. Sed ego contrarium sentio, & puto talo Matrimonium esse validum, quia tenenda est illa opinio, Episcopum non posse condere leges irritantes: ergo neque poterit prohibere ne aliquod Matrimonium fiat, addendo clausulam irritantem, si secus factum fuerit. Patet consequentia. quia parum refert, siue prohibitio fiat per modum legis, siue per modum simplicis præcepti, vt fatetur idem Sanchez *lib. 7. de Matrimonio, disp. 2. num. 13.* Secundò, nam si Episcopus posset præcipere Parocho, ne certum Matrimonium celebrare præsumat, & irritare illud, si aliter fiat; poterit etiam prohibitionem facere ipsis contrahentibus, ne inter se Matrimonium ineant, & addere clausulam irritantem. Similiter, posset prohibere habenti votum simplex Castitatis, vel Religionis, ne vxorem ducat, & irritare matrimonium contra talem prohibitionem factum; & consequenter posset Episcopus in sua Diæcesi, statuere noua impedimenta irritantia matrimonium, præter ea, quæ ab Ecclesia statuta sunt, quod est manifestè falsum, vt benè probat idem Sanchez *d. lib. 7. disp. 1. num. 9. ex commun opinione.* Quod si dicas, potest Episcopus prohibere Parocho, ne absoluat ab aliquo peccato, & limitare aliter factum: ergo idem poterit in casu nostro; quia nulla sufficiens discriminis ratio, videtur assignari posse. Quoniam, sicut Parochus habet à iure, vt possit auctoritatem præstare matrimonio, contrahendo, ita etiam habet à iure potestatem absoluendi à peccatis, vt omnes concedunt. Respondeo esse disparem rationem: nam, cum Episcopus, iure permittente, possit sibi aliquos casus reseruare, etiam respectu Parochorum, vt dicunt communiter Doctores, & praxis ipsa testatur; eo ipso, quod prohibet alicuius casus absolutionem cum clausula irritante, censetur in actu exercito, sibi illum reseruare, & per consequens impedire iurisdictionem Parochi, ne ad eum casum se extendat. Hæc autem ratio non militat in casu matrimonij; quia nullo iure probatur, posse Episcopum id irritum reddere; supposito quod fiat cum omnibus solemnitatibus ab Ecclesia præscriptis.

3. Nec aduersus superius dicta valet asserere, Pontium, Tutrianum, Villalobos, Ochaganiam, Hurtadum, Sanchez, & alios, quos citat, & sequitur Leandrus *de Sacrament. tom. 2. disp. 9. tractat. 9. quæst. 5.* docere, posse Episcopum matrimonij impedimenta inducere, atque apponere: Nam contrarium tenet Suarez *de Cons. tom. 5. disp. 7. sect. 4. num. 5.* & Coninch *de Sacrament disp. 30. dub. 1. num. 3. & 8.* Sed quicquid sit de iure, & ex vi sui muneris, hodie certum est, vt fatetur ipsemet Leandrus *vbi suprà quæst. 6.* & citati Doctores, non posse Episcopos impedimenta matrimonij constituere, quia potestas hæc apponendi impedimenta iam reseruata est Summo Pontifici: vnde satis remanet firmata nostra sententia contra Sanchez, nempè non posse Episcopum prohibere cum clausula irritante, ne Parochus assistat alicui matrimonio.

Sup. contento in hoc §. infr. in Ref. 95. cursim in fine, & latè in tom. 5. tr. 1. Ref. 58. signãter § v lt

RESOL. LXXI.

An propter magnam necessitatem possit contrahi aliquando matrimonium sine præsentia Parochi?

Et notatur, quod quando in articulo mortis quis vellet concubinam ducere, idque omnino videatur necessarium ad legitimandam prolem ex ea susceptam, & ad adimplendam fidem ei datam, posse Parochum omittere denunciationes? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 233. alias 234.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docuit Iacobus de Graffis *decis. quæst. lib. 2. cap. 86. num. 9.* vbi ait, quòd quando necessitas adeò esset vrgens, vt copia Parochi, & testium haberi non possit, vtpute quando quis est in articulo mortis, vel quando aliqua virgo sub tutela iniqui tutoris constituta timet quòd ipse eam viro ignobili, & indigno tradet in vxorem, posse quidem in his casibus, per mutuum consensum contrahi matrimonium sine præsentia Parochi.

Sup. contento in hoc. & seq. §. latè in Ref. seq. post med. à vers. Vnde resol lendus. & in tom. 3. tr. 1. Ref. 91. §. vlt. à princip. vsque post medium.

2. Sed aduersùs Graffium, & meritò, insurgit Petrus Cenedo *quæst. 30. num. 15. & 16.* vbi docet adeò strictè ad literam seruandum fore decretum Concilij Tridentini, videlicet vt nullo modo contrahatur matrimonium sine Parocho, & testibus, vt procedat ipsius dicisio, etiam vrgente maxima necessitate, vt si morti vicinus vellet concubinam ducere, idque omnino videatur necessarium ad legitimam prolem ex ea susceptam, & adimplendam fidem ei datam.

3. Notandum est tamen cum Sarmiento *lib. 1. select. cap. 16. num. 7.* Henriquez *lib. 3. cap. 11. num. 7.* & aliis, apud Cenedum *vbi suprà*, in supradicto casu, quando quis in articulo mortis contrahit, posse Parochum omittere denunciationes. Et hanc sententiam docet etiam nouissimè Layman *in Theol. moral. lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 4. num. 51.* & alij penes ipsum.

Sup. hoc magis latè in Ref. 2. not. præteritæ, à principio, & vide §§. eius primæ annot.

RESOL. LXXII.

An ex aliqua iusta causa, & magna necessitate posset quis inire matrimonium absque Parochi præsentia?

Et pro praxi huius quæstionis adducuntur aliqui casus in textu huius Resolutionis, in quibus hoc fieri potest? Ex part. 10. tr. 13. & Misc. 3. Ref. 55.

§. 1. De

Alibi in ref. præterita, & in aliis eias primæ annot.

§. 1. DE hac quæstione alibi à nobis pertractatũ est; sed quia quando ego iterum aliquid pertracto, semper aliquid boni, vel noui affero: ideo nunc assero ad propositum dubium negatiue me citato, respondere Leandrum *de Sacram.tom.2.tract.9. disp.7.quæst.7.* qui postea *quæst.8.* quærit, an oppidis, aut pagis, vbi nequit haberi Parochus, nec de proximo speratur haberi possit valide sine ipso matrimonium contrahi. Et affirmatiue respondet cum Coninch, supposita quadam declaratione Clem.VII. seclusa tamen dicta declaratione negatiuæ sentẽtiæ adhæret.

2. Sed nouissime doctus, & nunquam satis laudatus Pater Amicus, *in Cur. Theolog. tom.9. disput.7. sect.13. num. 135. & 539.* affirmatiue respondet in tribus casibus. Primus est quando Parochus haberi simpliciter non potest. Secundus, quando non sine maximo, vel ipsius Parochi vel contrahentium periculo. Tertius, quando maxima vrget contrahendi necessitas, quæ vsque ad Parochi præsentiam differri non potest; Quò ad priores duos, clara est sacræ Cardinalium Congregationis decisio, quæ consulta ab Episcopo Tricaric. circa formam matrimoniorum, quæ in partibus Hollandiæ, Zelandiæ, & Frisiæ contrahuntur, examinatis ac perpensis rationibus sibi ab Episcopo propositis, postquam declarasset, irrita esse matrimonia hæreticorum, celebrata coram Ministro hæretico, vel Magistratu in loco, vbi Tridentinum est publicatum, subiungit. Si verò Parochia, in qua fuit aliquando obseruatum Decretum, proprio Parocho careat, & cathedralis itidem Episcopo, & capitulo habentibus à Concilio facultatem alium Sacerdotem ad id delegandi, nullusque alius ibi sit, qui vices Parochi, aut Episcopi suppleat, Matrimonium valet absque præsentia Parochi, seruata tamen in eo, in quo potest, forma Concilij, nempe adhibitis saltem duobus testibus. Si verò extent quidem Parochus, & Episcopus, sed nullo constituto Vicario, vterque metu hæreticorum lateat, ita vt vere ignoretur vbi sit, vel eodem metu à Diœcesi absit, nec ad alterutrum sit tutus accessus, validum est Matrimonium contractum absque Parocho, adhibitis tamen duobus testibus. Hæc Sacra Congregatio, quæ duos priores casus hac sua declaratione aperte comprehendit, vel quando Parochus simpliciter haberi non potest; vel quando non sine ipsius, aut contrahentium periculo. Neque ab hac sententia alienus Sanchez, dum ex declaratione Clementis affirmat, valere Matrimonium absque Parocho contractum in oppidis, aut pagis, vbi nullus Pastor, aut vicem eius gerens haberi, aut in proximis locis adiri potest. Intelligi enim debet de aditu non solum physico, sed etiam morali, scilicet, vt Cardinalium Congregatio, absque vitæ periculo. Eosdem casus admittere tenetur Layman, *qui lib.5. tract.10. part.2. cap.4. num.7. & 8.* docet, validum esse Matrimonium à Catholico sine Parocho contractum, in locis, vbi expulsis Catholicis, nullus adest proprius Pastor. Item Matrimonium eorum Catholicorum, qui inter hæreticos permixti viuunt, intelligendum, quando non est tutus accessus ad proprium Parochum, alioqui etiamsi simul habitent cum hæreticis, tenentur Catholici coram proprio Parocho contrahere, si illum sine periculo habere possunt. Idem docet, posse Sacerdotem Catholicum assistere Matrimonio hæretici. Quod distinguo, si hæreticus seruet Tridentini Leges, alioqui si vellet contrahere contra Tridentini decretum in loco vbi illud est receptum, non posset Catholicus Sacerdos tali Matrimonio assistere, cum non possit assistere Matrimonio, in quo non seruantur Tridentini leges, vbi Tridentinum est receptum esset enim cooperari in eorum peccatum, & Matrimonij inualiditatem.

Sup. his duobus casibus infra in ref. 77 per totã, & in Ref. & 55. eius duarum annotationum, & etiam pro omni doctrina seq. in hac Ref.

3. In eadem sententia venit Cardinalis Bellarminus ex quodam ipsius responso dato Octauio Carafæ Nuntio Apostolico, quod refert citatus Syluius: De Matrimoniis, inquit, contractis, vbi nulli iam sunt proprij Pastores, iam olim actum fuit cum S.D. N. & cum Congregatione Concilij Tridentini. Ac sententia communis fuit, illa esse rata; nec ad ea pertinere Decretum Concilij, cum in huiusmodi locis obseruari non possit. Non video ergo (concludit) cur ea Matrimonia non debeant tolerari, cùm satis constet, Concilij Decretum, quod iubet Matrimonium fieri coram Parocho, non se extendere ad ea loca, vbi nulli sunt Parochi. Hæc Bellarminus, qui hoc responso excludit eorum effugium; qui dicunt hoc factum esse Pontificis dispensatione: cùm verba Bellarmini significent, ex sensu Pontificis, & Sacræ Congregationis, Decretum Tridentini ad eiusmodi matrimonia non extendi.

4. Ex his duobus casibus à Sacra Congregatione declaratis, colligo tertium: si non tutus accessus ad Parochum excusat contrahentes, quò minùs teneantur formam Tridentino in contrahendo adhibere, cur non excusabit maxima necessitas, qualis esset, si contrahentes in metu mortis, vel amissionis proprij status, cum ingenti iactura subditorum, cogerentur contrahere absque Parochi præsentia? vt si Princeps aliquis concubinam habeat, ex qua filium suscepit, sitque in euidenti periculo mortis, qui si absque legitimo filio decedat, totus eius principatus cum maxima subditorum iactura deuoluatur ad Principem hæreticum: næ in huiusmodi euentu poterit ille absque Parocho Matrimonium cum concubina contrahere, legitimando filium ex ea susceptum, qui possit Principatui succedere, & subditos in vera fide, & Religione conseruare. Quis negabit, hunc casum maioris fore momenti, quam non posse ad Parochum tutum habere accessum; quod si ille non censetur in Decreto Cõcilij comprehensus, potiori ratione non censebitur iste. Item si quis ad euitandam mortem, sibi in aliquo iniuste intentatam, ni statim contrahat, & consummet Matrimonium, modo mors non intentetur in legis contemptum, poterit hic sine Parocho contrahere. Ratio: potuit Concilium cum hac limitatione suum decretum condere. Quod cum hac illud condiderit, nobis persuadet, tum relata Cardinalium declaratio, tum ratio ipsa, cùm non soleat Ecclesia suas leges tanto cum damno & detrimento subditorum seruandas ferre. Hucusque Pater Amicus.

5. Sed circa declarationem Clementis VIII. ab Amico allatam, Hurtadus *de Matrimonio, disp.5. diffic. 3. num.10.* dicit hanc declarationem fuisse dispensationem. At Castrus Palaus, *tom.3. disp.2. punct.53. §.8. numer. 8.* non admittit dictam declarationem; tum quia constat authentice de prædicta declaratione, vel dispensatione, tum quia esto constaret, debebat publicari publicatione legis, ne legem vniuersaliter latam restringeret, vt ex communi firmat idem Palaus *tom.1. disp.1. punct.10. num.5.*

6. Verum circa omnia superius dicta magis ample loquitur nouissime Martinus de San Ioseph *in monita Confessariorum, tom.1. lib.5. tract.54. de Matrimonio, num.5.* vbi me citato, sic asserit. lg [Algunos Doctores, como son Veracrux, Sotus, Vega, Graffius, affirman que en caso, que no puede ser auido el Parroco, pueden los contrayentes celebrar sin el Matrimonio delante de tres testigos, si los ay quando alguno està en el articulo de la muerte, y se quiere casar con su concubina, para cumplir la palabra, y legitimar los hijos, y en otros caso semeiantes, fundase esta opinion, en que el Concilio no quiso, incluir casos tan apretados, y dexarlos sin remedio.

La

La verdad es, que es mucho mas probabile, que ni aun en estos casos no valdrà el mutuo consentimiento de los contrayentes, sin presencia del Paroco, y testigos por la razon dada en el numero primero, de que no guardando en el la forma, corruit actus, y porque la palabra del Concilio: Omninò inhabiles reddit. No admite epicheya. Henriquez dixe que era mucho mas probable, porque no se puede negar, que la de Veracrux sea probable, y por tal la tiene Villalobos *tractatu 13. de Matrimonio, numer.* 3. y que tambien lo en los lugares de los herejes, y en las Indias, donde no ay copia de Parocos, y que vn año entero no se puede auer, que aqui no se quiso prohibir totalmente el Concilio el Sacramento del Matrimonio, y ya hemos dicho diuersas vezes, que en caso de graue necessidad se puede seguir la opinion menos probable, y assi si el Matrimonio estuuiesse ya contraido sin Paroco en alguno destos casos se auia de sustentar, y defender, porque la opinion que defiende el Matrimonio ya hecho, aunque no la ampare mas que vn Doctor con alguna probabilidad se ha de defender contra la opinion de otros muchos, como dixe arriba. Ita ille.

Sup. hac opinione infr. in Ref. 74. prope finem, & in aliis eius vlt. not.

7. Sed ego extra casus superiùs declaratos à Sacra Congregatione, & Clemente VIII. de quibus vide etiam Iacobum Marchant. *in Resolution. Pastor. tract. 8. cap. 2. quæst. 1.* & Opatouium *de Sacrament. tract. de Matrim. disput. 2. quæst. 12. num.* 110. & 111. Præpositum *in 3. part. D. Thomæ, quæst. 4. de Matrim. clandest. dub. 8. per totam*, non audeo alios admittere, nec sententiam Veracruz, & aliorum puto probabilem, vt putat Martinus de San Ioseph: casum verò Patris Amici, tertio loco oppositum, nec reprobo, nec approbo, sed illius resolutionem Purpuratorum Patrum sacro consensu remitto. Sed post hæc scripta inueni Patrem Marchant. *in Tribun. Sacrament. tom. 3. part. 2. tractat. 1. tit. 7. quæst. 9. & 10* quæstionem huius Resolutionis latè pertractare, & ideò illum lege.

RESOL. LXXIII.

An in articulo mortis Parochus possit celebrare matrimonium sine testibus, & denunciationibus?

Et in corpore huius Resolutionis quatuor apponuntur casus, in quibus valet clandestinum coniugium, etiam sine Parocho, & testibus celebrato. Ex part. 5. tract. 3. Ref. 98.

Sup. hoc supra in Ref. 73. § vlt. & ex Ref. 62. lege eius §. vlt. & melius in §. vlt. Ref. 63.

§. 1. RESpondeo, quod si in articulo mortis quis velit contrahere cum aliqua, vel ad legitimandam prolem ex ea susceptam, vel ad tollendam infamiam, & dedecus fœminæ, vel simile incommodum, possunt licitè omitti monitiones ex licentia Parochi, si Ordinarius adiri commodè nequeat, quia tunc est euidens epiikia intentionis Concilij pro necessitate illius articuli, non tamen ex hoc sequitur licere in articulo mortis vnquam contrahere sine Parocho, & testibus, neque ad hoc potest dare licentiam Episcopus, quia hoc nunquam concessit Concilium Tridentinum Episcopo. Imò tacitè negauit, dum concessit posse remittere denunciationes, & nihil concessit circa præsentiam Parochi, & testium, quod est verum, etiamsi priùs matrimonium fuerit contractum inualidè coram Parocho, & testibus, si impedimentum est publicum, vel dispensatio est obtenta in foro exteriori. Et ita docet Zambranus *de sacrament. matrimon. cap. 7. dub. 3. num. 1. & 2.* Cui adde Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *de matrimon. tom. 1. lib. 3. disp. 17.* quibus ego addo Marchinum *de peste part. 6. cap. 4. num. 5.* vbi docet, quod si pestiferatus in articulo mortis velit concubinam ducere vel ad prolem legitimandam, vel ad maiorem suæ conscientiæ tranquillitatem, esse denunciationes relinquendas. Vide etiam Homobonum de bonis *in consult. tom. 2. part. 3. resp.* 310. Marchantium *in resolut. pastor. tractat. 8. de denunciat. cap. 1. quæst. 1.* Guttierrez *de matrimon. cap. 65. num. 4.* Hurtadum *de matrimonio, disputat. 5. difficult. 3.* Coninch *de Sacrament. disputat. 27. dub. 1.* Vnde est refellendus Sotus *in 4. distinct. 22. quæst. 1. artic. 2.* existimans esse casus aliquos, in quibus valeat clandestinum coniugium, etiam sine Parocho, & testibus celebrato, quam etiam sequitur Iacobus à Graffis *lib. 2. decision. aur. cap.* 86. Primus est, quando virgo sub tutela est iniqui tutoris, & clandestinè contrahit, ne tutor eam tradat viro ignobili. Item si quis lethaliter vulneratus fœminam concubinam, vt filios legitimos reddat, & faciliorem viam paret ad salutem, clandestinè cum illa contrahat, quia copia Parochi, & testium haberi non potest. Tertiò, si concubinarij iter facientes, vel alia ratione comprehensi, si in pericula ob concubinatum inciderent, subitò matrimonium contraherent secretò, vt affirmarent se esse coniuges. Quartò, si aliqui, quibus maximè expediret nubere, & valde metuerent illo tempore impediendos esse, ne contrahere possint, tunc secretò in matrimonium consentirent animo postea publicandi. Sed hæc omnia refelluntur à Pontio *de matrim. lib. 5. cap. 6. num. 3.*

Sup. hoc in Ref. 1. not. præterita, §. 1 & 2. & latè in Resol. præterita, & in tom. 3. tr. 2 Ref. 91. §. 3. à principio vsque ad medium.

RESOL. LXXIV.

An habitantes in ea Parochia, vbi Concilium Tridentinum de clandestinis matrimoniis publicatum est, & seruatur, si transeat v. g. in Galliam non animo ibi habitandi, sed cum animo ibi contrahendi, ac mox ad locum habitationis redeundi, an inquam, in tali casu matrimonium sit validum?

Ex quo sequitur, cùm statutum sit, vt quis semel in anno confiteatur proprio Sacerdoti, & vel ex consuetudine, vel ex declaratione Eugenij IV. peregrinus possit confiteri illi Parocho, in cuius Parochia habitat, non quidem ex commissione proprij, sed tanquam proprio Sacerdoti; ideò dicendum est, etiam si quis animo confitendi solùm illi Parocho eo accedat, & à sua domicilij Parochia recedat, illi etiam licet alteri confiteri, dum extra suam Parochiam est? Ex p. 6. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 29.

§. 1. NOuissimè negatinè respondet eruditus Franciscus Syluius *in suis resol. variis, verb. Matrimonium* 8. Quia tales vel contraxerunt coram Parocho loci, ad quem venerunt, vel clandestinè: vtrumuis dicatur matrimonium est nullum, quia de illis ita contrahentibus verificatur quod aliter, quàm coram Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius, seu Ordinarij licentia, & duobus, vel tribus testibus contraxerint: nam Parochus in decreto Concilij, non intelligitur Parochus loci, in quo fit contractus, sed Parochus contrahentium, seu alterius eorum, vt ex contextu Concilij patet, & affirmatur à Nauarro *lib. 4. consiliorum, consil. 7. ad titul. de clandestina desponsatione.*

Sup. hoc inf. in Ref. 78. & 89. §. Nota hic. & seq. & in tom. 1. tr. 3. Ref. 117. in fine, & in to. 4. tr. 3 ex doctrina resol. 163. signanter in principio §. Confirmatur.

2. Si dicas Decretum Concilij non habere robur in locis vbi non est publicatum, matrimonium verò de quo quæritur, esse contractum in loco, vbi non est publicatum. Respondetur, assumptionem esse veram respectiuè ad personas locis illis subiectas; scilicet, vt decretum non habeat robur in locis: seu in personis loca illa habitantibus, vbi non

est publicatum Concilium, Quantum verò ad loca, vbi fuit publicatum, in illis habet robur circa omnes eas personas, quæ talia loca inhabitant. Clausula enim decreti spectans eius publicationem designat tempus & loca, quando & vbi incipiat habere robur: personarum autem non facit expressam mentionem, & ideò intelligitur habere robur circa personas respectiuè ad tempus & loca, id est, personas comprehensas intra illud tempus, & intra illa loca, vbi ratione publicationis factæ cœpit obligare. Atqui personæ, de quibus quæritur, sunt comprehensæ intra tempus & locum, in quo facta fuit publicatio: ponuntur enim habitare in ea Parochia, in qua decretum est publicatum, & seruatur.

Sup hoc infra in §. vlt. huius Ref. & in to. 1. tr. 3. Ref. 117. & si placet lege alias Resol. eius primæ not. quāuis pro reseruatis in istomet casu.

3. Confirmatur: qui de vna Diœcesi transit ad aliam eo animo, vt non confiteatur suo Parocho, sed Pastori Ecclesiæ eius ad quem venit statim postea reuersurus, non validè confitetur: & hoc ideò, quia manet subditus illi Parocho, & illi Ecclesiæ, vnde venit, & ad quem redit, & consequenter alius Parochus caret iurisdictione in ipsum, iuxta Suarez *tom* 4. *disp.* 25. *sect.* 2. *num.* 9. Vasquez *quæst.* 93. *art.* 1. *dub.* 4. *in fine*, & communem aliorum sententiam: ergo transitus in fraudem factus non facit aliquem non esse subditum loci, vnde venit, ac per consequens transeuntes de vna Diœcesi in aliam, non desinunt esse subiecti Diœcesi, ex qua veniunt, nisi veniant animo habitandi. Huc vsque Syluius.

4. Sed affirmatiuam sententiam tenet Conineb *de Sacram. disp.* 27. *dub.* 1. *num.* 14. & Ioann. Vviggers *de Sacram. ad supplementum* 3. *part. D. Thom. quæst.* 50. *cap.* 5. *dub.* 14. *num.* 40. cui adde Sanchez *tom.* 1. *lib.* 3. *disp.* 18. *num.* 28. Basilium Pontium *de matrim. lib.* 5. *cap.* 9. *per totum*, & alios penes ipsos. Et ratio est, quia Peregrini à domicilio absentes non tenentur legibus sui domicilij; si in loco, vbi se recipiunt, vigeant leges contrariæ, saltem quoad solemnitates adhibendas in contractibus. Deinde quando inhabilitas est constituta absolutè & simpliciter in aliquam personam, tunc sequitur personam quocunque euntem; secus quando est constituta per modum legis: sicut enim lex illa non obligat in aliis locis, ita inhabilitas & annullatio actus non obtinent vim in aliis locis; neque sequuntur personam, nisi dum est in locis, in quibus ea lex vim obligandi habet: neque enim incipit ligare, & irritare immediatè & principaliter ratione personarum, vt notat Henriq. *lib.* 11. *cap.* 3. *num.* 8. Sed ob locum Parochiæ, vbi authoritate Ordinarij legitimè decretum est promulgatum. Vnde Concilium sic concludit: decernit insuper vt huiusmodi decretum in vnaquaque Parochia suum robur post 30. dies habere incipiat, &c.

5. Et hanc doctrinam veram esse dicendum est, etiamsi aliqui in fraudem legis Concilij Tridentini, & vt contrahant sine Parocho & testibus, eò proficiscantur, vt etiam docet Thomas Sanchez *disput. citat. num.* 29. Idque constat, tum quia contractus non læditur ex bona, vel mala intentione, ea enim permanet in affectu, nec transit in contractum exteriorem. Hinc enim communi sensu Doctores docent ex praua intentione non oriri restituendi obligationem, si reuera non est illatum damnum. Tum etiam, quia cùm quis vtitur iure suo, non dicitur dolo malo facere, textus *in l. nullus videtur* 55. *de regul. iur.* Nullus videtur dolo facere, qui iure suo vtitur, *&* *leg.* 3. §. *is, tamen, ff. de liber. homin. exhib.* Dolo malo non videtur agere, qui iure suo vtitur; *& leg. cùm creditor* 55. *ff. de furt.* Cùm creditor rem sibi pignoratam aufert, non videtur contrectare, sed pignori suo incumbere: cum aliis citatis per glossam *in dicta lib.* 3. At iste vtitur iure suo, neque fraus illicita est, vel dolus malus, quia non est prohibitum aliò proficisci vbi liceat sine testibus & Parocho contrahere: igitur iste non facit dolo malo. Sicut si quia statutum est, ne Salmanticæ natus obtineat Collegium Salmanticense; & fœmina aliqua in fraudem legis egrederetur Salmantica partus tempore, in loco vicino paritura, iure suo vti diceretur.

Sup. hoc in Resol. not. prætetitæ.

6. Vnde ex his sequitur: Cùm *in cap. omnis vtriusque sexus de pœnitent. & remissionib.* statutum sit, vt quis semel in anno confiteatur proprio Sacerdoti; & vel ex consuetudine, vel ex declaratione Eugenij IV. Peregrinus possit confiteri illi Parocho, in cuius Parochia habitat, non quidem ex commissione proprij, sed tanquam proprio Sacerdoti, sit, inquam, idem dicendum esse, etiamsi quis animo solùm confitendi illi Parocho, eò accedat, & à sua domicilij Parochia recedat: illi enim licèt alteri confiteri, dum extra suam Parochiam est: Et hæc omnia docet Sanchez & Pontius *vbi suprà*; ex quibus patet responsio ad argumenta, quæ in fauorem suæ sententiæ adducit doctus Syluius. Quid ego sentiam dicam breuiter; fateor huic sententiæ affirmatiuæ me semper adhæsisse, nam vt ex multis obseruat Castrus Palaus *tom.* 1. *disp.* 2. *punct.* 1. *num.* 12. in conflictu opinionum illa est tenenda quæ fauet valori matrimonij; sed quia nouissimè Franciscus Zypæus *in consult. Canonicis*, *lib.* 4. *tit. de Spons. & matrim. consult.* 6. testatur ann. 1628. Sacram Congregationem ipsi petenti respondisse, matrimonium de quo est quæstio esse nullum, ideo puto supposita dicta declaratione à prima sententia non esse recedendum.

Sup. hoc supra in §. Cōfirmatur huius Ref. & in alia eius not.

Sup. hoc infra in Resol. 78. cursim, & recitanter in §. Verū ego. & supra in Ref. 72. in fine §. Verum. & infra in Ref. 166. §. Vnde ex his. per totū, & lege doctrinā Ref. 135. & aliasū Ref. & 56. eius primæ not.

RESOL. LXXV.

An impedimenta matrimonij per Concilium sublata censeantur etiam sublata in Prouinciis, vbi illud non est publicatum. Ex part. 6. tract. 8. & Miscell. 3. Ref. 26.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet nouissimè doctus Franciscus Zypæus *in suis consultationibus Canonicis*, *lib.* 4. *tit. de Congregatione spirituali*, *consult.* 1. vbi sic ait. In lege derogatoria alterius legis quid prohibentis, aut irritantis promulgationem non ita solemnem, seu in singulis prouinciis requiri, sed regulariter sufficere factam in Curia, seu Concilio, sentit Vasquez *disp.* 156. *cap.* 4. vnde dicendum est quòd, vbi Concilium Tridentinum non est publicatum, verbi gratia in Scotia, valida esse matrimonia contracta in 3. aut 4. gradu affinitatis ex copula illicita, vigore legis, *in cap.* 4. §. 24. *de mat. Concil. Trid.* derogatoriæ veteris iuris impedimentum dirimens eo gradu etiam ex copula illicita statuentis: quia huiusmodi lex derogatoria extremam illam solemnitatem non exigat. Liberatio multis modis faciliùs contingit quam obligatio, fauorabilis sanè est libertas omnis, quæ à natura est. Dum legislator quid iubet fieri, vt populus facere obligetur, meritò plura requiruntur, quàm dum legislator tantùm tollit impedimentum, quod ipse actioni posuerat, permittit, quod vetuerat: eius hic tantùm voluntas notificata sufficit; sed dum subditorum actio exigitur, plura requiruntur, vt agere obligentur. Sed & res facilè dicitur reuerti ad primæuam naturam, & quod lubet agendi libertatem, contra quam prius illud ius matrimonij impedimenta induxit, quæ Trident. sustulit.

2. Neque his videtur obstare, quod Bulla promulgationis Concilij Tridentini indifferenter obseruanda

uanda

uanda proponit onerosa, & fauorabilia decreta, vt non liceat horum commodum sentire, quin illorum onus acceptetur, *cap. qui sentent. tit. de reg. in 6.* quia tametsi desideret Concilium omnium receptionem, & obseruantiam, tamen vbi non omnium obtinere potest, gaudet fieri saltem possibilium: vtile ab inutili non vitiatur: rarae sunt extra Italiam prouinciae, vbi Concilium Tridentinum quoad omnia decreta sit receptum, minimè in Francia, sed neque quoad omnia in Hispania, aut Belgio; nemo tamen rectè negauerit, quoad aliqua recipi potuisse, & obseruari, quomodo refertur, & Pium V. declarasse Tridentinum quoad fauorabilia à Catholicis Angliae obseruari posse.

3. Iterum neque mouet, actus non operari vltra intentionem agentium: at Pontificis Tridentinum promulgantis intentionem fuisse, vt Concilium locum haberet vbi Catholici sunt Episcopi, qui regimen spirituale exerceant: nam eorum opera receptionem fieri mandat, *sess. 25. cap. 2.* qui etiam discernant difficultates, quae se possunt offerre, easque ad Pontificem referant. Qui parati sumus, inquit Bulla, omnium prouinciarum necessitatibus ea ratione, quae commodior nobis visa fuerit, prouidere: at illae etiam contingere possunt circa obseruantiam fauorabilium decretorum; neque priuato arbitrio Catholicorum discernendum deferri debet, quae recipi, quae reiici debeant. Dum solet vulgus incertum esse, & studia in contraria scindi. Vnde praesertim inter haereticos Angliae, etiam scandalum oriri posset. Quia respondendum est primò ex iis legibus priorum prohibentium, & irritantium derogatoriis nullam actionem deferri vulgo, omnem consistere in voluntate legislatoris, prohibitionem, obicem, impedimentum tollente; quia reditur ad agendi quidlibet libertatem, quam sibi obtingere quomodocumque nemo queri potest.

4. Respondetur secundò, tametsi Concilium, & Pontifex desideret receptionem, & obseruantiam Concilij fieri per Episcopos; non tamen eas gentes, quae sub haereticis, aut infidelibus gemunt, exclusi à solatio, & beneficio eiusdem Concilij, quin iis ad maiorem Dei gloriam in moribus, & directione, quantum per locorum, & temporum iniuriam licet, vti possint. Hucusque Zypaeus.

5. Nec deseram hic adnotare Zypaei sententiam tanquam probabilem ante illum etiam admittere ex Soc. IESV Ioan. Praepositum *in 1.2. D.Th. q. 95. disp. 1. dub. 7. num. 27.* vbi ita asserit: Censent aliqui legem, quae reuocat aliam irritatoriam, non obtinere vim in aliqua prouincia, si in ea non fuerit promulgata. Ratio est quod haec lex reuocans ponat nouum ius, quod probabiliter non ligat vbi non promulgatur, v. g. olim lex irritabat matrimonium contractum cum affine in tertio gradu ex copula illicita, quod impedimentum sublatum est per Trid. *sess. 24. cap. 4. de reformatione matrimon.* seu lex quoad hunc gradum est reuocata. Censent verisimile, vbi lex Tridentini non est promulgata adhuc perdurare hoc impedimentum dirimens, etsi matrimonium initum cum tali affini in tertio gradu dissolueretur, & partes aliis coniungerentur, posterius matrimonium esse dissoluendum.

6. Sed contrarium videtur veriùs quando lex reuocatoria non inducit aliquod onus, sed solùm reuocat ius antiquum, & restituit antiquae libertati. Vnde licet ea lex dici possit nouum ius, id non refert, quia id solùm verum est, quod à legislatore ita sit sancitum, non autem quod aliquid imponat de nouo populum grauans.

7. Aduerte, cùm sentio non requiri promulgationem, non propterea sentio sufficere nudam internam voluntatem: is enim modus non sufficit ad directionem humanam, sed solùm existimo non requiri solemnem consuetam promulgationem, sed sufficere solam mentis declarationem, qua velit priori legi derogare.

8. Ad id quod ex Trid. affertur. Respond. id fieri posse; quod vbi Tridentinum non est receptum, ius antiquum in suo robore permaneat. Censent tamen aliqui non esse dissoluendum quod reductio Concilij Tridentini etiam locum habere potuit, vbi Concilium non est promulgatum, quod non est improbabile. Ita Praepositus; cui etiam adde Malderum *in 1.2. D.Thom. q. 90. ar. 4. dub. 2.* Verùm licet haec sententia affirmatiua non improbabilis mihi videatur, puto tamen eius resolutionem petendam esse à Summo Pontifice, vel à Sacra Congregatione Concilij Tridentini.

RESOL. LXXVI.

An clandestinè contrahens, copula interueniente teneatur saltem ratione iustitiae vir foeminam in vxorem ducere? Ea part. 9. tract. 7. & Misc. 2. Res. 72.

§. 1. NEgatiuam sententiam tenet Sanch. *de matr. tom. 1. lib. 1. disp. 20. n. 5.* quando animo decipiendi sic contraxit, licet virginem defloraverit: quia quoties virgo intelligit, vel potuit & debuit intelligere se decipi, non tenetur deceptor eam ducere: sed in hoc casu foemina scire debuit se decipi, cùm forma contrahendi matrimonium, tradita à Tridentino deficiat; & sit tam vulgaris, vt sit crassissima ignorantia id nescire. Ergo. Sup. hoc lege doctrinā Res. not. seq.

2. Sed plus addit, videlicet, non teneri eam ducere, licèt vero animo contraxerit illud matrimonium, & eam defloraverit. Probatur, quia non tenetur ratione contractus, qui prorsus irritus fuit; nec ratione iniuriae illatae, quia ipsa sciuit, vel scire debuit, matrimonium esse nullum, & poena grauissima dignum. Et confirmatur, quia maiorem intulit iniuriam, quando fictè contraxit: nam vltra deflorationem, interfuit iniuria doli: ergo si quando fictè contraxit, non tenetur, vt probaui, à fortiori quando verè. cùm in vtroque euentu contractus fuerit nullus, & in priori grauior fuerit iniuria. Confirmatur, quia secundum aliquos, certum est, promittentem consanguineae matrimonium, si Papa dispensauerit, eamque deflorantem non teneri, Papa dispensante, eam ducere, eo quod contractus est iure reprobatus: cùm tamen valde dubium sit, eum contractum esse reprobatum: ergo à fortiori in nostro casu non tenebitur, cùm constet matrimonium clandestinum iure reprobatum esse, & redditum prorsus nullum.

3. Sed his non obstantibus, affirmatiuam sententiam docet Teseda *in Theolog. mo. tom. 2. lib. 4. tract. 1. n. 88.* putat enim in tali casu virum teneri titulo iustitiae ratione iniuriae foeminae illatae, damnum illud compensare, vel illam ducendo, vel iterum matrimonium cum illa contrahendo: quia Concilium Tridentinum, statuens non valere matrimonium clandestinum, non abstulit à contrahentibus obligationem, quam aliàs alio titulo iustitiae habebant. Nec valet si dicas foeminam illam fuisse consciam nullitatis illius matrimonij clandestini, & ideò sibi imputare debere damnum ex sua defloratione ortum: quia foemina illa semper sperauit ab eo, cum quo contraxit, (& ob id se deflorandam obtulit) remedium, & sui status augmentum; imò & ratione promissionis implicitè, & contractus ibi reperti tenetur is, qui cum tali foemina contraxit, vel illam per alium actum legiti-

mum matrimonialem ducere, vel ad dotem addere. Ita ille. qui etiam subdit, si contrahentes clandestinè tempore contractus intentionem habuere se obligandi eo modo, quo possunt, manere obligatos, non quidem in ratione contractus matrimonialis, cùm nullus fuerit; sed in ratione sponsalium, propter promissionem singularem in actu illo repertam; quia sponsalia non sunt prohibita clandestinè fieri: & ideò diximus, minorem sexdecim annorum solemniter profitentem, non manere voto solemni ligatum, attento decreto Concilij Tridentini; manere tamen voto simplici castitatis adstrictum, si tempore professionis intentionem habuit se obligandi eo modo, quo potest. Quod tamen ego iterum limito, dummodò talis Professus tempore profitendi intẽtionem determinauerit ad profitendã castitatem, paupertatẽ, & obedientiam eo modo sibi possibili. Hæc Texeda.

Sup. hoc infra in Res. 80. quamuis ibi copula non interuenerit pro hoc casu.

4. Quod tamen etiam, quoad hoc vltimum, non admittit Sanchez *n.6.* Quia contractus externus omninò nullus est; intentio autem sola sine actu externo valido intentionis significatiuo non potest obligare ad sponsalia, quæ sunt contractus inter homines. Nec obstat dicere, in matrimonio virtute claudi sponsalia, & ex alia parte adesse legitimam intentionem: quia, quando explicatur intentio inter puberes per sola verba de præsenti; consensus de futuro sub eo inclusus, omninò corruit: vnde sola manet intentio destituta signo aliquo externo sufficienti ad producendam obligationem inter homines. Nec est simile de professione: quia obligatio voti simplicis est in ordine ad Deum, cui omne cor patet: quare sola intentio sufficiens fuit ad obligandum. Vnde ex his puto, vtramque sententiam, quoad omnia, tam Texedæ, quàm Sanch. probabilem esse.

RESOL. LXXVII.

An commorantes in terris Infidelium possint contrahere matrimonium, non seruata forma Concilij Tridentini? Et docetur, & si in aliqua ciuitate Decretum Concilij publicatum fuerit, modo tamen expulsis Catholicis Sacerdotibus non adsint Parochi proprij, valide coram Heretico prædicante, vel sine prædicante matrimonium contrahi. Ex part. 6. tract. 7. & Misc. 2. Res. 30.

Sup. hoc in Res. seq. §. Ex superius. & seq. & infra in Res. 89. §. Nota secundo.

§. 1. AD hoc dubium satis quidem practicabile sic respondet Pontius *de matr. lib. 5. cap. 9. num. 7.* Mihi fit valde verisimile eos, qui inter infideles commorantur, vel mercium congregandarum causa, vel alia ratione, aut inter Turcas captiui detinentur, etiamsi ex his locis sint oriundi, in quibus promulgatum & receptum est Tridentini Decretum, non teneri contrahere iuxta formam à Concilio præscriptam. In eo enim casu locum habet Epiikeia, deficit enim lex contrariè, & vitiosa esset obseruatio legis, cùm vel compellendi essent vitam seruare cœlibem, vel auferendum illis, quod in remedium infirmitatis est, matrimonium. Curandum illis tamen, vt seruent antiquas leges Ecclesiasticas quoad fieri potest, scilicet testes adhibendo, quibus probari coniugia possint: instrumenta etiam de eo publica conficiendo, quandoquidem nec Parochi copia, nec denunciationibus, ac benedictionibus Ecclesiasticis locus: facto etiam examine sufficienti, an illis obstet aliud Canonicum impedimentum. Hæc Pontius.

2. Nota verò quòd ex rationibus supradictis Stephanus Bauny *in Theol. moral. part. 1. tract. 12. de matrim. clandestino, quæst. 1.* & Layman *lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. num. 7.* docent, etsi in aliqua ciuitate

Sup. contéto

Decretum Concilij publicatum fuerit, modò tamen expulsis Catholicis Sacerdotibus non adsint proprij Parochi, validè coram hæretico Prædicante, vel sine Prædicante matrimonia contrahi: quia veri speciem habet non modicam, Papam in decreto Concilij in huiusmodi euentu dispensare ob Presbyterorum inopiam. Secundò cùm in eorum defectu, cætentiàque, Concilij Tridentini sanctio seruaret, abhorret à recto credere matrimonij capessendi libertatem impeditam esse. Verùm optarem hæc omnia à Summo Pontifice declarari, cùm Doctores communiter asserant nullum matrimonium inter Catholicos validè esse contractum sine Parocho & testibus.

in hac § 1. Resol. seq. §. Posset. lege à lin. 7. vsq; in finem, & in Res. 1. post seq. §. 1. & supra ex Res. 72. lege doctrinam ab eius §. Sed nouissime. vsque in finem dictæ Res.

RESOL. LXXVIII.

Ex Belgio ad locum, vbi Tridentinum non est vsu receptum, aliqui transierunt, vt ibi matrimonium clandestinum contraherent, quæritur, an fuerit validum?

Et cursim deducitur, quod in conflictu opinionum illa est amplectenda, quæ fauet valori matrimonij.

Et quid est dicendum de matrimonio Christianorum in terris Turcarum habitantium, an valide contrahant sine Parocho, & testibus?

Et quid de matrimonio Hæreticorum, non quidem in locis, vbi Tridentinum non est promulgatum, sed vbi iam promulgatum est, & adhuc est Parochus Catholicus, qui possit assistere matrimonio; an valeat ibi contractum ab Hæreticis sine Parocho, & testibus?

Quæritur etiam, an tale matrimonium valeat celebratum coram prædicante, & Ministro hæretico, vel sine prædicante, & absolute sine vllo Ministro, & Parocho? Et in §. Respond. huius Res. alq casus cursim circa hoc resoluuntur ex Declaratione Sacræ Congregationis. Ex part. 11. tr. 8. & Misc. 8. Res. 56.

§. 1. DE hoc casu à confessario contrahentium ex Belgio per litteras interrogatus fui, qui adducebat duas meas Resolutiones, in quibus affirmatiua, & negatiua sententia habetur, & quidem pro negatiua maximam vim affert decisio Sacræ Congregationis ibi à me adducta; vnde hanc difficultatem pertractat Dicastillus *de Sacram. tom. 3. tract. 10. disp. 3. dub. 6. num. 42.* vbi me citato sic ait. Addendum præterea videri posse cum Sanchez, Rebello, & Coninch locis citatis, adhuc verum esse, validè contrahi matrimonium ab incolis loci, in quo Tridentinum viget, in loco, in quo non viget, etiam si eò transierint ob finem clandestinè contrahendi, quidquid in contrarium dicant non pauci, quos refert Sanchez, *supra num. 19.* in qua re postea eundem Sanchez sequitur Pontius, quem refert, & sequitur Diana *3. part. tract. 6. resolut. 28. in fine*, & non solùm validè, sed licite posse fieri seruando in aliis ius antiquum. Quamuis enim in eum finem transierint, vt non obligentur Tridentini decreto, quo obligabantur in proprio loco, cuius erant incolæ, non ideo obligatio legis ad ipsos, & cum ipsis transfertur ad locum, quò sunt profecti, neque censentur propriè id facere in fraudem legis. Habent enim ius eundi ad illum alium locum, qui autem vtitur iure suo, non censetur operari in fraudem: neque bona, aut mala intentio etiamsi sufficiat ad excusandum, vel committendum peccatum sufficit ad annullandum, vel validandum actum, cùm intentio maneat in mente; neque effectum influat in opus externum. Ac proinde si matrimonium seclusa ea intentione esset validum, etiam cum illa validum esset. Post hæc scripta

Sup. hoc in Resolutionibus assignatis in duabus primis annotationib. seq.

Quæ nunc inuenietur in to. 1. tr. 3. Res. 517. §. vlt. & in Res. not. seq.

Quæ hic est supra Resol. 74. & in Ref. not. præteritæ, & infra in Ref. 89. §. Nota hic. & seqq. & in tom. 4. n. 3. ex doctrina Resol. 163. sgoanter in principio §. Cōfirmatur.

scripta incidi in huius rei quæstionem more suo erudite à Diana resolutam *6. parte tractat. septimo, resolut.* 29. vbi in fine fatetur semper fuisse huius sententiæ, non tamen putare iam recedendum à præcedente, quia nouissimè Franciscus Zipæus quem refert, testatur anno 1628. Sacram Congregationem ipsi petenti respondisse, matrimonium, de quo est quæstio, esse nullum. Verùm adhuc non video hoc testimonium satis esse, quia plura possunt concurrere in tali casu particulari, vt ita censeret Congregatio, Quidquid sit de auctoritate priuatæ cuiusdam responsionis ad priuatam interrogationem: & ideo post hæc tenet Perez hoc ipsum *disp. 39. sect. 3. num.* 5. propter rationem datam. Decisionibus autem Cardinalium sæpè opponuntur Doctores, imò Decisiones sibi sunt contrariæ frequenter. Quid ergo fiet? Multò magis iam in hac re vrget similis alia resolutio Cardinalium, qua resoluunt sic transeuntes non validè contrahere. Quæ resolutio robur accepit maximum ex Breui Pontificio Vrbani Octaui ad instantiam Archiepiscopi Coloniensis, dato 1627. 14. die Augusti, vbi cùm Eminentissimi in sua responsione dixissent suam sententiam circa tria quæsita, quorum primum, & secundum erat an tales retinentes domicilium in loco, in quo Concilium in hoc puncto est promulgatum, validè possint contrahere, vbi non est promulgatum: Item si solo animo absque Parocho, & testibus contrahendi se transferant, habitationem non mutantes. Responderunt ad primum, & secundum; non esse legitimum matrimonium inter se contrahentes cum fraude. Hanc responsionem Pontifex laudat, & approbat in illo Breui dum ait, Resolutionem huiusmodi auctoritate Apostolica tenore præsentium approbamus, & confirmamus. Subiungit deinde omnes firmitates adhiberi solitas eiusmodi Breuibus, & Bullis cum derogatoriis contrariorum quorumcumque etiamsi scienter, vel ignoranter à quoquam contingat aliquid in contrarium attentari: Huic resolutioni, quæ iam ipsiusmet Pontificis est standum erit. Solùm aduerto, quod cùm declaret non esse legitimum, addita illa particula *cum fraude*, (quæ tamen in quæsito non continebatur) requiri videtur fraus. Vnde si non adsit animus fraudulentus, sed existimatio, quod hoc fieri sic possit, non apparet, cur sit inualidum matrimonium ex vi huius declarationis. Item si (vt supra indicabam) ille animus non significetur exterius, sed sine vllo signo externo sola sit interna intentio, non est fraus, quæ possit iudicari in foro externo. Vix tamen potest contingere quod sic facientes, non præbeant aliquod signum externum talis animi, & finis. Res itaque iam est valdè periculosa, & tale matrimonium rebus vt nunc, valdè dubium, aut inualidum (probabiliter saltem) vt sic maneat porta ad resiliendum, nisi reualidetur legitimè, aut ad iudicandum contra illud. Hucusque Dicastillus.

Sup. hoc supra in resol. 74. §. vlt. prope finem & in aliis eius annot.

2. Verùm ego considerabam in casu proposito, quod in conflictu opinionum illa est amplectenda, quæ fauet valori matrimonij, vt communiter asserunt Doctores. Ergo in casu nostro amplectenda esset opinio affirmatiua; Nec obstat declaratio Sacræ Congregationis, quia de illa non constat authenticè, & si constaret, non desunt Doctores asserentes non esse necessariò standum illi, licet ego contrarium sententiam. Sed hic non obstantibus ego rescripsi consulentibus quod ad Sacram Pœnitentiariam recurrerent.

Sup. hoc in principio

3. Ex superius verò dictis oritur quæstio, quid dicendum de matrimonio Christianorum in terris Turcarum habitantium an validè contrahant sine Parocho, & testibus. Negat Petr. Ledesma *quæst.* 45. *artic.* 5. quia prædicti non habent Parochiam nisi in propria Prouincia, in qua nati sunt, in ea verò Decretum Tridentini obligat. Quam sententiam etiam approbat Henriquez *lib.* 11. *cap.* 3. quando prædicti Christiani habitant in illis Prouinciis infidelium absque animo ibi permanendi; tunc enim retinent propriam Parochiam in propria sua Prouincia, in qua viget Tridentinum. Idem quoque sentiebat olim Vasquez dummodo ante profectum dictorum Christianorum ad infideles Decretum Tridentini iam vigeret in sua Prouincia, & Parochia, secus verò, si nondum vigebat.

Ref. præteritæ, & infra in Ref. 89. §. Nota secundo.

4. Verùm mihi magis affirmatiua sententia placet; dico igitur absolutè, & absque vlla distinctione, matrimonium horum captiuorum esse validum, præsertim si non interueniat fraus, de qua diximus, qua non interueniente non declarat, aut decernit aliquid in contrarium declaratio Cardinalium; & eis roboratio facta in breui Pontificio ibi citato: Ideo etiamsi in his Prouinciis absque animo ibi permanendi tunc fiot, & quamuis eò venerint post receptionem Tridentini in sua Prouincia validè contrahent sine Parocho, & testibus. Ratio est, quia contrahentes quoad contractus sortiuntur forum loci in quo contrahunt, & tantùm legibus illius loci contrahere debent etiam si tantùm transeuntes, & per modum hospitij ibi sint: ergo prædicti validè celebrant contractum matrimonij in illis locis, etiamsi careant solemnitate Parochi, & testium, quæ solemnitas ibi necessaria est. Et ideò hanc sententiam docet Martin. Perez *de matrim. disp.* 39. *sect.* 6. *num.* 4. Sanch. *lib.* 3. *disp.* 18. *num.* 35. Pontius *lib.* 5. *cap.* 9. Rebellius *lib.* 2. *quæst.* 7. *sect.* 3. & alij.

Sup. hoc infra in §. Nec. huius Resol. & in alio §. eius annot.

5. Posset etiam aliquis hic quærere de matrimonio Hæreticorum non quidem in locis vbi Tridentinum non est promulgatum; sed vbi iam promulgatum est, & adhuc adest Parochus Catholicus, qui possit assistere matrimonio, an valeat ibi contractum ab Hæreticis sine Parocho, & testibus. Quæri ergo potest, an tale matrimonium valeat celebratum coram Prædicante, & Ministro Hæretico, vel absolutè sine vllo Parocho? Ad hoc dubium sic respondet Layman *lib* 4. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. *num.* 7. & si in aliqua Ciuitate Decretum Tridentini promulgatum fuerit, modò tamen, expulsis Catholicis Sacerdotibus absint proprij Pastores, validè sicut prius coram Prædicante, vel sine Prædicante matrimonia contrahi poterunt. Cum enim in his locis tali rerum statu decretum Tridentini seruari non possit, non est existimandum libertatem matrimonij validè contrahendi impeditam esse: sicuti Cardinalis Bellarminus respondet apud Chapeauille *cap.* 6. *quæst.* 15. hæc Layman, & postea subiungit, licet in Ciuitatibus Germaniæ quibus Lutherani cum Catholicis permixti viuunt, verbi gratia Augustani Ciues, tertia in spiritualibus subsint Episcopo suo, imò etiam Parocho Augustano; tamen existimandum non est Summorum Pontificum voluntatem esse, vt Tridentini decretum se extendat ad matrimonia illorum sine legitimo Pastore celebrata, ne multa incommoda oriantur, si eorum filij legitimè nati non sint, nec capaces officiorum, dignitatum, & Sacrorum Ordinum. Hæc etiam Layman.

Sup. doctrina seq. ab hinc vsque ad fin. huius Ref. leg §. vlt. Ref. præteritæ, & §. 2. Resol. seq. & supra ex Ref. 72. à §. Sed nouissimè. & §. not. seq. huius Ref.

6. Nec à supradictis dissentire videtur Tannerus *tom.* 4. *disp.* 8. *quæst.* 3. *dub.* 9. *n.* 122. vbi loquentes de matrimoniis Hæreticorum sic ait: In locis verò, & Parochus, vbi Concilium Tridentinum est promulgatum, & Hæretici impunè inter Catholicos tolerantur, nec dum quidem inualida censeri à Doctoribus, quamuis sine vero Parocho contrahantur

Sup. hoc lege Ref not. præteritæ, & infra ex Ref. 89. §. Sed limitanda.

propter tacitam dispensationem Pontificis, qui sciens eiusmodi matrimonia, non contradicit, neque irrita declarat. Hæc Tannerus. Quam doctrinam docuerat priùs idem Auctor anno 1601. *disput. de matrim. Thes.* 56. quam loco citato refert. Et hæc omnia non displicent Dicastillo *de sacram. tom.* 3. *tract.* 10. *disp.* 3. *dub.* 10. *num.* 84.

7. Verùm post hæc scripta inuenio Hermannum Busenbaum *in medul. Theol. mor. lib.* 6. *tr.* 6. *cap.* 3. *dub.* 2. circa præsentem difficultatem sic asserere: Quæres quid censendum de matrimoniis, quæ contrahuntur in partibus hæreticis.

8. Respond. circa ea Congregatio Cardinalium resoluit sequentia. Primò vbi hoc decretum Concilij nondum publicatum est in Parochia, verbi gratia in Saxonia, & Anglia, valere matrimonium contractum absque forma præscripta. Publicatio autem decreti facta præsumitur, si id aliquo tempore in Parochia tanquam decretum Concilij fuit obseruatum. Secundò, hæreticos, in quorum Parochia dictum decretum fuit publicatum, verbi gratia in Hollandia, Frisia, &c. teneri formam præscriptam seruare. Vnde consequenter ipsorum matrimonia absque forma Concilij, quamuis coram Ministro hæretico, vel Magistratu contracta, videntur esse nulla. Layman tamen *lib.* 5. *tit.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. putat eam non esse mentem summorum Pontificum propter grauissima incommoda inde subsequutura. Tertiò si Parochia, in qua aliquando decretum fuit obseruatum, proprio Parocho, & Episcopo careat, nullusque istine sit, qui vices Episcopi, vel Parochi suppleat, matrimonium valere absque præsentia Parochi, seruata tamen in quibus potest forma Concilij, nempe adhibitis saltem duobus testibus. Idem est si Parochus, & Episcopus metu hæreticorum lateat, ita vt verè ignoretur vbi sit, vel eorum metu absit à Diœcesi, & ad neutrum sit tutus accessus. Et hæc omnia obseruat Busenbaum *vbi supra*.

9. Vide etiam circa præsentem quæstionem Stephanum Baunium *in Theol. mor. tom.* 1 *tract.* 12. *de matrimon. clandest. quæst.* 1. Et hæc omnia adnotare volui in gratiam Lectorum, quia passim in aliis Auctoribus non inueniuntur pertractata, & propter plures casus, qui Romæ passim in dies veniunt discutiendi ex Germania, Hollandia, &c.

RESOL. LXXIX.

De quodam matrimonio in Hollandia contracto, & de quadam Monialis professione postea post dictum matrimonium facta.

Et deducitur, quod si aliquis emisisset professionem cum conditione, pacto, seu modo de retinendo, seu habendo proprio independenter à Superiore, dicta professio non valet, &c. Ex part. 11. tractat. 6. & Misc. 6. Resol. 1.

§. 1. CAsus ad me adductus non est ita clarè, vt ego desiderarem expositus: reducitur tamen ad duas difficultates, videlicet ad nullitatem matrimonij carnalis, & spiritualis. Et quoad primum respondeo, casum decidendum esse ex verbis declarationis sacræ Congregationis Concilij sub die 19. Ianuar. 1605. ad Episcopum Tricariensem tenoris sequentis: *Si verò Parochia, in qua fuit aliquando obseruatum decretum, Parocho careat, & Cathedralis itidem Episcopo, & Capitulo habentibus à Concilio facultatem alium Sacerdotem ad id delegandi, nullusque alius ibi sit, qui vices Parochi, aut Episcopi suppleat, matrimonium valet absque præsentia Parochi, seruata tamen in eo, in quo potest, forma Concilij, nempe adhibitis saltem duobus testibus. Si verò extent quidem Parochus, & Episcopus, sed nullo constituto Vicario, vterque metu hæreticorum lateat, nec ad alterutrum sit tutus accessus, validum est matrimonium absque Parocho, adhibitis tamen duobus testibus.* Hæc ibi, in quibus verbis duas firmo Conclusiones: Prima, si constet decretum esse publicatum, sed Ecclesia Parochialis careat Parocho, & Cathedralis Episcopo, & Capitulo habentibus facultatem delegandi alium Sacerdotem, & nullus sit alius, qui vices Parochi suppleat, matrimonium clandestinum sine præsentia Parochi validum erit, modò seruetur forma præscripta per Concilium quantùm fieri potest, scilicet adhibendo duos testes. Secunda, si extet quidem Parochus, & Ordinarius, sed vterque nullo constituto Vicario lateat propter metum hæreticorum, & ignoretur vbi sit tutus ad eum accessus propter prohibitionem sub graui multa, valebit matrimonium contractum sine forma Concilij, adhibitis testibus duobus. Itaque assero si aliqui in partibus Hollandiæ, vel aliis matrimonium contrahant absque præsentia Sacerdotis habentis potestatem matrimonio assistendi, vel eo quod nullus sit talis, vel verè ignoretur, vel non sit tutus ad illum accessus, validum futurum matrimonium; non futurum autem validum, si possint talem Sacerdotem sine magno periculo adire, & coram eodem contrahere. Et ita hanc sententiam, vt supra explicatam in terminis terminantibus loquendo de matrimoniis contractis in Hollandia, tradit, & tenet Ioan. Præpositus *in* 3. *part. D. Thom. quæst.* 4. *de matrim. clandest. dub.* 8. *num.* 50. Petrus Marchant *in Tribun. Sacram. tom.* 3. *p.* 2. *tract.* 1. *tit.* 7. *quæst.* 10. *concl.* 5. Amicus *in curs. Theolog. tract.* 9. *disp.* 7. *sect.* 53. *à num.* 135. & Lessius *post p.* 2. *D. Thomæ in Auct. cas. conscien. verb. matrim. cas.* 17. *num.* 35. & 36. Vide etiam Franciscum Syluium *in supplem. ad* 3. *part. D. Th. qu.* 43. *art.* 5. *quæritur* 4. *in* 3. *editione Duacena*, Eligium Bassæum *in floribus Theolog. Pract. verb. matrim.* 3. *num.* 1. Guillelmum Mercerum *in supplem. ad* 3. *part. D. Th. quæst.* 60. *dub.* 2. Ioannem Vvigers *in supplem. ad* 3. *part. D. Th. qu.* 50. *cap.* 5. *dub.* 14. *num.* 44. Iacobum Marchant *in qq. Pastoralibus tract.* 8. *cap.* 2. *quæst.* 2. Adamum Opatouium *de Sacram. tr. de matrim. disp.* 2. *quæst.* 112. *num.* 10. & 11. Layman *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. *num.* 7. Chapeauillam *de Sacramentis ministran. tempore pestis, vbi de matrim. quæst.* 15. Respondeo igitur ex his ad difficultatem propositam, quod si oratores, qui contraxerunt matrimonium in Hollandia potuerant habere Parochum, vel alium Sacerdotem delegatum, modo quo supra dictum est, & absque eorum præsentia, & testibus contraxerunt, matrimonium quidem fuit nullum, sin aliter, matrimonium fuit validum, dummodo saltem coram duobus testibus contraxissent.

Sup. hoc primo casu supra in Ref. 77. §. vlt. & in Ref. 72. §. Posset etiã à lin. 7. & §§. seqq. & in Resol. 72. §. Sed nouissimè.

2. Ad secundum verò dubium, respondeo, quòd si dictum matrimonium fuit validum, vtique professio subsequens erit inualida ex communi sententia Doctorum apud Patrem Lezanam *in Summa tomo* 4. *verb. Professio regularis num.* 15. Si autem dictum matrimonium fuit nullum, videnda esset forma professionis emissæ; nam vt obseruat Pater Bordonus *in Consiliis Regularium, tom.* 2. *resolut.* 92. *num.* 1. in aliquibus Religionibus, quando emittitur professio, exprimitur tantùm votum obedientiæ, sub quo tamen includitur votum castitatis, & paupertatis. Sed liberat nos ex istis tricis factum exhibitum ab oratrice; nam videtur supponere se emisisse professionem absque animo obseruandi paupertatem, vt de facto retinuit sibi annuos redditus disponendos ad sui libitum absque licentia superioris, si, inquam, talis professio, ita emissa fuerit, non est ambigen-

dum

dum fuisse inualidam, ex *cap. cum ad monasterium de statu monachor. in fine*, & ex Concil. Tridentin. *sess. 25. cap. 1. de Regularibus.* Quod obseruant communiter Doctores, & Garzias *in Polit. Regul. tract. 3. difficult. 1. dub. 4. num. 1.* Sanchez *in Summa tom. 2. lib. 5. cap. 1. num. 16.* Bordonus *in Consiliis Regularibus, tom. 2. resol. 85. num. 5.* & alij, asserentes, professionem validam constitui ex tribus votis, Obedientiæ, Castitatis, & Paupertatis; vnde sequitur, quod si aliquis emisisset professionem cum conditione, pacto, seu modo de retinendo, seu habendo proprium independenter à superiore, dicta professio non valeret, vtpotè contra substantiam illius. Et ita ex Abbate, Menochio, Spino, & aliis resoluit Aloysius Riccius *in Decisionibus Curiæ Archiepiscopalis, part. 4. decis. 340. num. 11.* Quibus adde Vecchium *in praxi nouitiorum, disp. 13. dub. 1. num. 11.* Hieronymum Rodriquez *in Compendio resol. 102. num. 58.* & Lessium *de Iust. lib. 2. cap. 41. dub. 7. num. 62.* Itaque si Oratrix emisit professionem cum intentione non vouendi paupertatem, & cum retentione annuorum redditumm absque dependentia Superioris, dictam professionem fuisse inualidam dicendum erit. Ita ego sentio, supposita tamen veritate facti, ita etiam senserunt interrogati de hoc casu Pater Valentinus Mangionius Societatis Iesu & P. M. Lezana Carmelitanus, viri doctissimi, & amicissimi.

RESOL. LXXX.

An matrimonium contractum sine præsentia Parochi, & testium transeat saltem in sponsalia de futuro?

Et an hoc procedat, etiamsi illud matrimonium fuerit iuramento confirmatum?

Et an dicti contrahentes possint discedere à tali contractu matrimonij sine vlla iudicis authoritate, & cum aliis contrahere, nec indigent iuramenti absolutione? Ex part. 3. tr. 4. Res. 257. alias 258.

Sup. contento in hac Ref. supra lege doctrinam Ref. 76. per totã, quamuis ibi copula interueniente in hoc casu.

§. 1. **A**Ffirmatiuè respondet Henriquez *lib. 11. cap. 5. num. 4.* Vega *in sum. tom. 2. cap. 34. cas. 25.* Layman *in Theol. moral. lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 1. num. 18.* Coninch *disp. 21. dub. 4. concl. 18.* Rebell. *part. 2. lib. 2. quæst. 9. num. 3.* & alij.

2. Sed opinionem contrariam tenendam esse existimo, quam tuetur Gutierrez *de iuram. confirm. part. 1. cap. 51. num. 26. & seq.* Spino *de testam. gloss. 15. num. 75. & seq.* Ledesma *de matr. quæst. 45. art. 5.* & alij, quos citat Barbosa *de potest. Episc. p. 2. alleg. 32. num. 143.* & ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem testatur Petrus de Cenedo *in qq. canon. quæst. 30. num. 28.* & hæc sententia procedit, etiamsi illud matrimonium fuerit iuramento confirmatum, vnde dicti contrahentes possunt discedere a tali contractu matrimonij, sine vlla iudicis auctoritate, & cum aliis contrahere, nec indigent iuramenti absolutione. Et ratio horum omnium est, quia attento decreto Concil. Trident. *sess. 24. cap. 1. de reform. matr.* tale matrimonium non solùm non tenet tanquam de præsenti, sed neque etiam tanquam sponsalia de futuro. Nam cùm sic contrahentes peccent, & contraueniant dispositioni Concilij, & præcepto superioris videntur potius facere actum illusorium, quàm aliquo modo validum. Ergo, &c.

RESOL. LXXXI.

An Parochus communiter ita reputatus sine tamen titulo, qui à principio fuit intrusus, validè matrimonio assistat?

Et quid, si à contrahentibus inhabilitas cognoscatur?

Et resolutio harum quæstionum pendet ex illa, an aliquis sine titulo, & authoritate Superioris in officio iudicis, Parochi, aut Confessoris se intrusit, si tamen communis error accedat, gesta per illum quoad vtrumque forum spectantia valida sint? Ex part. 9. tract. 7. & Misc. 2. Res. 45.

§. 1. **N**Egatiuam sententiam mordicùs tenet nouissimè amicissimus Pater Perez *de matrim. disp. 40. sect. 5. num. 5.* & alij, cuius sententiam existimo communem, & probabiliorem.

Sup. hoc infra in Ref. 91. §. Et tandem, & in tom. 8. tr. 5. Ref. 19. & in Resol. 20. § Ideò & seq. & ex doctrina Ref. 21. & in tom. 3. tr. 1. Ref. 5. à §. Sed difficultas. & in to. 8 tr. 1 Ref. 5. §. Sed audiamus cusm ad medium, vers. Insuper.

2. Affirmatiuam tamen Basilij Poncij, & aliorum, puto satis probabilem esse, quicquid parum modestè nominatim contra me dixerit Escobar à Corio, & ideò iterum contra illum adducam duos præstantissimos Theologos Societatis Iesu: sic itaque respondens ad casum propositum *in titulo huius Responsionis* asserit Castr. Pal. *tom. 5. disp. 2. punct. 13. §. 10. num. 9.* [Si Parochus intrusus sit in beneficium absque titulo à legitimo Superiore concesso, communis sententia tenet, nullatenus valere matrimonium, cui ipse assistit: quia deficit titulus coloratus, quem ius requirit, vt gesta ab inhabili valida reputentur, vt late probat Sanchez *d. disp. 22. n. 49. & 50.* tametsi probabile sit, & rationi consonum solùm communem populi errorem sufficere ad iurisdictionem concedendam, vt latè probat Basilius Ponce *lib. 5. cap. 20. num. 2.* quia præscriptione, & consuetudine iurisdictio acquiritur; eamque tribuere potest, qui est in possessione delegandi, tametsi verum titulum non habeat: arg. text. in Auth. *de Tabellionib. seu nouella 44. cap. 1. in fine.* ibi: *Documentis propter vtilitatem contrahentium non infirmandis: quippe vtilitati publicæ maximè expedit, ne gesta ab eo, qui communiter potens existimatur, inualida sint; cùm Respublica defectum supplere possit.* Ita Palaus.

3. Sed doctissimus, & amicissimus P. Bardi hanc affirmatiuam sententiam non solùm probabilem, sed probabiliorem putat in Bullam Cruciatæ, *p. 2. tr. 5. cap. 1. sect. 12. num. 157.* Quia, quando adest communis error, etiamsi nullus præcesserit titulus collatus à Superiore, viget illud ipsum adæquatum motiuum, per quod ius commune disposuit valida esse gesta ab eo, qui caret prædicto titulo, circa quem versatur communis error: ergo Confessarius, intrusus, carens omni titulo præcedente, si ex errore communi putatur legitimus Confessarius, validè absoluit. Consequentia est certa: nam euidenter deducitur ex illo antecedente. Tota autem difficultas est in ipso antecedente, quod sic probatur: Motiuum adæquatum, per quod iura voluerunt valida esse gesta, quando cum errore communi est titulus à Superiore collatus, quamuis irritus, est bonum commune, exigens dispositionem illam ad vitanda inconuenientia, quæ sequerentur: sed hoc ipsum prorsus motiuum viget, quando est error communis sine titulo: ergo manet idem motiuum adæquatum in vtroque casu: neque facilè percipere possum, quid operetur titulus iste inualidus, collatus à Superiore, dum enim est inualidus, perinde est, ac si non esset. Multas alias rationes adducit Bardi in confirmationem huius sententiæ, & respondet ad argumenta in contrarium: adi illum, & non pigebit. Itaque circa casum propositum *in hac Resolutione*, negatiuæ sententiæ adhæreo, & puto, Parochum sine titulo, cum solo errore communi, inualidè matrimonio assistere, licèt satis probabiliter contrarium sustinere quis posset ex doctrina *superius* allata, quam, præter Doctores à me *alibi* in fauorem Basilij Poncij citatos, tenet nouissimè Leander *de Sacram. to. 1. tr. 5. disp. 5. q. 81.* & Carolus Baucius *de casibus singularibus conscientiæ, cas. 225.*

Alibi in Resolutionib. not. primæ huius Ref.

4. Certum est tamen in vtraque sententia, si Parochus beneficium parochiale obtinuit, inualidè tamen, quia excommunicatus, vel irregularis erat; vel, si validè obtinuit, posteà fuit illo titulo priuatus, vel à iure, vel per sententiam, sed non beneficio spoliatus; stante communi errore vulgi putantes probabiliter, ipsum verum Parochum esse, tam matrimonium, quàm alia gesta per ipsum valida sunt; iuxta leg. *Barbarius Philippus. ff. de offic. Pretor.* & cap. *Infamis. 3. quæst. 7.* Ius namque propter vitanda scandala, grauiaque inconuenientia, quæ ex nullitate actuum oriri possunt, tribuit potestatem iis, qui communiter habere iurisdictionem existimantur. Quod verum est, tametsi à contrahentibus inhabilitas cognoscatur: quia singularis scientia communem errorem non impedit, ob quem iurisdictio conceditur, argum. leg. *Nam de ea. ff. de legib.* vt notauit Gutierrez *de matrim. cap. 62. num. 26.* & Sanch. *lib. 3. disp. 22. num. 42.* cum aliis.

RESOL. LXXXII.

An matrimonium initum cum licentia, dolo, & mendaciis à Parocho extorta, sit validum?

Idem asseritur, si licentia fuerit à Parocho metu cadenti in constantem virum extorta? Ex part. 9. tr. 6. & Misc. 3. Res. 20.

§. 1. Negatiuam sententiam docet Texeda *in Theolog. moral. tom. 2. lib. 4. tract. 1. num. 33. & 34.* vbi sic ait: [Si roges, an validum sit matrimonium, cui Sacerdos assistit; si licentia assistendi à Parocho fuerit impetrata dolo, & mendaciis? In hac difficultate affirmat Sanchez *lib. 3. de matrim. disp. 39. num. 14.* & idem asserit, si licentia fuerit a Parocho metu cadenti in constantem virum extorta. Cæterùm oppositum firmiter asserendum est, imò existimo, Sanchez sententiam esse contra mentem Concilij Tridentini, quod petit ad valorem matrimonij præsentiam Parochi, vel alterius Sacerdotis de eius licentia: sed licentia dolo, fraude, & mendaciis, aut metu graui extorta, non est licentia Parochi vera, sed subreptitia, ab illo Sacerdote arrepta, & non concessa: sicut licentia Religiosi à Prælato concessa dolo, aut metu graui ad consummandum aliquas pecunias, non est licentia: & ideò si ex vi illius Religiosus illas consumat, peccat mortaliter contra votum paupertatis: quia consumpsit illas absque legitima Prælati licentia; cum licentia ab eo concessa fuerit subreptitia, & nullius valoris: ita, quando dolo, & mendaciis, aut metu graui licentia assistendi matrimonio Sacerdoti conceditur à Parocho, & dolo, aut metu graui ab eo extorquetur; talis licentia non reputabitur pro licentia.] Ita Texeda.

Sup. hoc inf. in Res. 88. §. Quæro quartò.

2. Sed hæc sententia ita absolutè prolata mihi non placet: nam casus appositus à Sanchez est iste, an, si quis falso nomine alicuius Magnatis, vel Principis, petat à Parocho, vt concedat licentiam certo Sacerdoti, vt assistat tali matrimonio; talis licentia sic dolo, & mendacio extorta: valida censenda sit? Et meritò contra Texedam affirmatiuè respondet: nam in dicto casu dolus non versatur circa substantiam, vel causam finalem, sed impulsiuam. Et ita cum Sanchez tenet Perez *de matrim. disp. 41. sect. 6. num. 5.* vbi sic asserit: [Si illa falsa existimatio Principis, vel Magnatis (ecce casum Sancij) talem facultatem petentis, fuit vnica, & totalis causa finalis & motiua prædictæ concessionis, tunc in eo casu validam non fuisse licentiam. Hoc etiam videtur certum, quia tunc ille dolus, & mendacium tollit omninò consensum, qui est simpliciter necessarius ad liberam talis licentiæ concessionem. Vnde ex defectu consensus erit nulla talis licentia, cùm absolutè non consentiat voluntariè, nec velit nisi ob eam causam, vt veram ab ipso apprehensam, cùm tamen reuerà sit falsa. Regulariter tamen loquendo, non ita contingere solet, vt velit Parochus suam licentiam esse nullam, si allegata falsa sit. Patet causa: quia non videtur rationi consonum, vt ea sit mens Parochi concedentis licentiam, vt, nimirum, velit eam esse irritam, ea petitione falsa existente, ob damnum graue, quod inde sequitur, vt, videlicet, matrimonium passim irritetur. Quod maximè firmo: quia Parochum, vel Ordinarium concedentes prædictas licentias, si sint viri docti, & prudentes, non latet, sæpè mendaces esse, & fictitias similes Principum, & Magnatum petitiones. Vnde non illis innituntur, vt eas concedant; sed quia tenentur ex officio per se, vel alium assistere, atque adeò validè concedunt. Secùs autem dicendum est in eo casu, in quo mendacium, & dolus esset circa substantiam, vel concedens exprimeret deficiente veritate talem licentiam non concedere: certum enim est, concessionem inualidam fore. Hoc negari non potest; quia in primis, si putaretur Petrus petere sibi hanc facultatem, & non Paulus, esset error, vel dolus circa substantiam; quia deest substantialis consensus, cùm non consentiat in illum quem putat, sed in alium. Et ita, præter Perez, tenet etiam Aueria *de matrim. quæst. 6. sect. 4.* Castrus Palaus *tom. 5. tract. 28. disp. 2. punct. 13. §. 12. num. 2.* Antonius Escobar *in Theolog. mor. tract. 6. exam. 9. cap. 1. num. 76.* Hurtadus *de Sacram. matrim. disp. 5. difficult. 11. num. 39.* Stephanus à S. Gregorio *de Sacram. lib. 3. cap. 98. num. 2.* Caspensis *in Curs. Theolog. tom. 2. tract. 26. disp. 4. sect. 5. num. 23.* Trullench *tract. de iure Parochi, cap. 8. num. 5.* Noguerolus *tom. 1. allegat. 24. num. 187.* Coninch *de Sacram. disput. 27. dub. 3. num. 37.* Barbosa *de potestat. Episcop. part. 2. allegat. 32. num. 133.* Reginaldus *tom. 2. lib. 31. num. 182.* Bonacina *de matrim. quæst. 2. punct. 8. nu. 17.* Bossius *de contr. matrim. cap. 4. §. 46. num. 126.* Carolus Baccius *tract. 1. de cas. miscell. quæst. 465. per. 11.* & alij. Itaque opinio Sanchez contra Texedam vera est: quia dolus in impetranda licentia à Parocho versatur tantùm circa causam impulsiuam; secùs autem si versaretur circa substantiam, & in hoc casu procederet opinio Texedæ.

3. Nec obstat dicere, quòd falsitas circa causam finalem dispositionis, ipsam vitiat; sed in hoc casu est falsitas circa causam finalem, quia Parochus illa ratione cessante nullo modo concessisset eam licentiam: ergo. Secundò, dispensatio ex falsa causa obtenta est subreptitia, & nulla, cap. *Quia, de consanguinitate.* sed prædicta licentia conceditur ex falsa causa, & est quædam dispensatio: ergo est nulla. Tertiò, deest consensus Parochi in ea licentia: ergo est inualida. Antecedens probatur: quia nihil magis contrarium consensui, quàm error, l. *Si per errorem. ff. de iurisd. omnium Iudic.* Non obstat hæc dicere: nam ad illa respondet Perez *vbi suprà.* Et ad primum iam dictum est, causa finali vnica cessante, & falsa existente, non valere eam licentiam. Cæterùm id moraliter non contingere, iam explicatum est *suprà*: nam error, & falsitas non contingit circa causam finalem, sed circa solam impulsiuam. Ad secundum, maior est vera, quia est ita dispositum in iure, & à Pontifice declaratum. Minor verò est falsa: quia talia facultas datur ex vera causa motiua, & finali, tametsi aliqua falsitas subsit in causa impulsiua. Ad vltimum negatur antecedens: nam lex illa adducta in argumento, vbi dicitur nihil tam esse contrarium consensui, quam errorem; apertè de errore substantiali loquitur. Præterea, quando concedens limitat

suam

suam concessionem asserendo, si vera sunt, quæ proponuntur, clarissimum est, deficiente veritate, concessionem esse nullam. Atque hæc est ratio, cur rescripta Pontificum dolo obtenta, sint nulla: quia Pontifex hoc in iure apertè declarauit. Quod non procedit in casu nostro. Ergo, &c.

RESOL. LXXXIII.

An Parochus excommunicatus non toleratus validè assistat matrimonio?

Et an valeat matrimonium coram testibus excommunicatis non toleratis celebratum? Ex part. 5. tract. 9. Res. 78.

Sup. hoc inf. in Res. 92. §. Nota verò.

§. 1. NEgatiuè respondet Auila *part. 2. cap. 6. disp. 3. dub. 1. conclus. 5.* quia, ait, illi actus, quos excommunicatus non toleratus exercet ratione publici officij sunt nulli, vt tradit Sylu. *ver. excommunicatio 3. num. 2. & 3.* Nauarr. *cap. 27. num. 36. ad 6.* Sed in matrimonio assistit Parochus ratione publici officij, & publicæ potestatis. ergo. Minor probatur, nam assistit in quantum Parochus formaliter, cuius rei signum est, quòd licèt loco Parochi adhibeantur mille testes, non valebit matrimonium. Secundò contractus, in quibus secundùm ius requiritur de substantia præsentia tabellionis, sunt inualidi, & nulli, si tabellio sit excommunicatus non toleratus; sed de substantia matrimonij requiritur post Tridentinum præsentia Parochi. ergo si sit non toleratus, erit nullum. Maior habetur ex glossa *cap. decernimus de sententia excommunicationis in 6. in fine.* quam sequitur Geminianus *ibi num. 6.* Francus *num. 7.* Ancharanus *column. antepenult.* Syluester *verb. excommunicatio 3. num. 2. circa finem*, & communiter Canonistæ; secus dicendum est de testibus. nam licèt sint excommunicati non tolerati, valet matrimonium coram illis celebratum, quia non assistunt vt personæ publicæ, nec ratione publici officij, sed vt personæ priuatæ.

Sup. hoc inf. in Res. 91. cursim ad lin. 6. §. Sed communis. & magis latè in Res. 92. à princip. & in tom. 5. tr. 2. Res. 112. §. vlt.

2. Sed contrariam sententiam tenendam esse puto cum Cornejo *in 3. part. tract. 5. de excommun. disp. 10. §. 1. dub. 5.* certum est enim assistentiam Parochi non esse actum Ordinis, cùm ipse non sit Minister huius Sacramenti, vt suppono, neque esse actum iurisdictionis, vt latè probat Sanchez *lib. 3. de matrimonio disp. 2.* Sed solùm esse necessariam, vt authoritatem præstet matrimonio. ergo, &c. Et hanc sententiam tenet etiam Raynaudus *de monit. part. 2. cap. 2. num. 23.* Hurtado *disput. 5. de matrimonio, difficult. 8. num. 26.* Coninck *de Sacrament. disputat. 27. dub. 2. numer. 24.* & Pontius *de matrimonio, lib. 5. cap. 17. §. vnico, numero 9.* qui respondet ad omnia argumenta, quæ suprà pro sententia Auilæ adducta sunt, & citat pro hac sententia Vasquez, Suarez, & Sanchez.

RESOL. LXXXIV.

An Parochus excommunicatus assistens matrimonio, peccet?

Et supponitur Parochum excommunicatum etiam non toleratum suspensum, & irregularem validè assistere matrimonio?

Et an excommunicatus toleratus nullam culpam contrahat assistens matrimonio?

Et notatur certum esse nullum peccatum committere Parochum excommunicatum, quando in articulo mortis esset necessarium assistere matrimonio?

Etiamque aduertitur Parochum excommunicatum, etiam non toleratum validè posse aliis licentiam dare, vt matrimonio assistant? Ex part. 3. tr. 4. Res. 32. alias 233.

§. 1. SVppono Parochum excommunicatum validè assistere matrimonio posse, item suspensum, & irregularem, etiamsi sit excommunicatus non toleratus, & nominatim denunciatus, difficultas est, an peccet? Atqui affirmatiuè respondent, vt Vasquez *in 3. part. tom. 4. tract. de excom. dub. 7. num. 7.* imò Basilius Pontius *de matrim. lib. 5. cap. 17. dub. vnic. num. 11.* putat esse peccatum mortale, est enim communicatio in re graui, & sacra.

Sup. hoc in Res. seq. & infr. in Res. 87. §. Nota tamen.

2. Verùm Sanchez *de matr. tom. 1. lib. 3. disp. 21. num. 8.* contrarium docet, quia cùm spectet ad suum munus, communicat in re necessaria, & licet ex alia parte videatur peccare, quia videtur actus iurisdictionis benedicere sponsos illis verbis quæ præcipit Concil. Trident. *sess. 24. de matr. cap. 1. Ego vos coniungo*, &c. non tamen excedet venialem culpam, quia in nullius est præiudicium, & res est parui momenti, nec necessaria ad Sacramentum, & si omitterentur ea verba, tantùm esset veniale. Hæc omnia Sanchez, quæ tamen conatur refellere Pontius *vbi suprà*, tamen cum Sanchez concordat nouissimè Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 13. diffic. 18. num. 7.* vbi sic ait: [Añade Sanchez que el excomunicado si es tolerado no peca en esto, y si no lo es, peca venialmente, no porque assista al matrimonio, sino porque benedize a los contrayentes diziendo, *Ego vos coniungo*. Ita Villalobos.

Sup. excom. tolerato in Res. 2. not. præterita, & in eodem §. ante med. à vers. Imo Leandrus.

3. Vnde apparet sententiam Sanchez esse satis probabilem, & excommunicatum toleratum, si assistat matrimonio, nullam culpam contrahere, secus autem non toleratum, nam peccatum veniale efficeret. Nota tamen cum Suarez *de cens. disp. 11. sect. 1. num. 24.* certum esse nullum peccatum committere Parochum excommunicatum, quando in articulo mortis esset necessarium matrimonio assistere.

Et sup. contento à lin. 4. huius §. Vnde. in to. 2. tr. 1. Res. 15. in fine, vers. tertium. Et pro contento in hoc §. vlt. infr. in Res. 86. & 87. à lin. 8.

4. Notandum est hic obiter excommunicatum etiam non toleratum validè posse aliis licentiam dare, vt matrimonio assistant. Ita Sanchez *vbi suprà, n. 7.* & Basil. Pontius *num. 14.* quidquid in contrarium asserat Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. num. 3.* & Coninch *de Sacram. disp. 26. dub. 7. concl. 8.*

RESOL. LXXXV.

An Parochus excommunicatus non toleratus licet validè tamen illicitè assistat matrimonio?

Et an in prædicto casu, nec ipsi contrahentes peccent, dum coram illo contrahunt?

Et an tamen, si Parochus ab Episcopo, aut ab alio competente iudice prohibitus sit assistere matrimonio, aut licentiam conferre, si id efficiat quamuis peccet, validè tamen efficiet, quia simplici prohibitione non priuatur dicta potestate? Ex part. 5. tr. 9. Res. 79.

§. 1. PEccare in tali casu Parochum, docet Basil. Pontius *de matrim. lib. 5. cap. 17. §. vn. num. 11.* vbi sic ait. Tertiò colliges Parochum excommunicatum assistentem matrimonio peccare quidem ex vi eius iuris, in quo prohibita est excommunicato communicatio cum fidelibus sentit nobiscum Gabriel Vasquez *de excommunicatione dub. 7. num. 7.* est enim communicare quidem non in Sacramentis, ea enim communicatio tantùm est inter sumentem, & ministrantem, sed in Sacris, qualis communicatio est in diuinis Officiis, Missa audienda, & aliis huiusmodi, quam communicationem etiam Couarruuias, asserit esse mortale peccatum. Nec verò dici

Sup hoc in Res. præterita, & infra in Resol. 87. §. Nota tamen.

potest

potest Parochum illum communicare in re necessaria, & ideo excusari, vt indicare videtur Thom. Sanchez *lib. 3. disp. 25. num.* 8. neque enim sacramentum matrimonij videtur esse necessitatis, idque exemplo testis idonei excommunicati, tamen confirmari potest. Imò addiderim non esse venialem culpam, est enim communicatio in re adeò graui & sacra. Ita Pontius.

2. Sed ego aduersùs illum & Vasquez contrariam sententiam teneo, & ita præter Sanchez adductum hanc opinionem docet Hurtado *disp. 5. de matrim. difficult.* 8. *num.* 27. vbi firmat Parochum excommunicatum, quamuis non toleratum, non tantùm validè, sed etiam licitè assistere matrimonio, quia quamuis in his duobus communicet cum aliis, id tamen efficit ob vtilitatem, imò ob necessitatem contrahentium, quia absque eo, aut absque eius licentia nequeunt contrahere, vnde nec ipsi contrahentes peccant dum coram illo contrahunt. Si tamen Parochus ab Episcopo, aut ab alio competente iudice prohibitus sit assistere matrimonio, aut licentiam conferre, si id efficiat, quamuis peccet, validè tamen efficiet, quia simplici prohibitione non priuatur dicta potestate, imò priuari nequit quamdiu manet Parochus (quamuis sit ad nutum amouibilis) nisi à Papa, aut Concilio generali, quia ab his accipit potestatem ad dicta absque subordinatione ad Episcopum quoad eorum valorem; quando verò Parochus tantùm est prohibitus Sacramenta administrare, potest validè & licitè assistere matrimonio, & licentiam ad id conferre, quia neutrum est Sacramentum administrare.

Sup. hoc in Res. 2. not. præteritæ, & in eodem §. Et pro diffic. seq. in hoc §. 2 vers. Si tamen. supr. in Res. 70. & in aliis eius primæ not. & infr. in Res. 87. § vltim. prope fin. à vers. Nota. & pro parte in Resol. 88. §. Quæro sexto.

RESOL, LXXXVI.

An Parochus excommunicatus non toleratus valide licentiam conferat Sacerdoti, vt assistat matrimonio?
Et notatur non solum valide Parochum excommunicatum licentiam hanc præbere, sed etiam licite, quod est valde notandum? Ex part. 5. tr. 9. Res. 80.

Sup. hoc supra in Res. 84. §. vlt. & infra in Res. seq. à lin. 8.

§. 1. NEgatiuè respondet Ledesma *de matr. q. 45. art. 9. punct. 3. dub.* 4. & Coninck *de Sacr. disp. 27. dub. 2. n.* 25. quia Concilium dicit eum debere dare alteri licentiã assistendi, quod videtur esse actus superioritatis, & iurisdictionis. Nemo enim potest dare alteri licentiam aliquid faciendi, nisi habeat aliquam iurisdictionem, aut dominium, vel in eum cui dat licentiam, vel in rem circa quam dat licentiam aliquid faciendi, vt patet in omnibus similibus locutionibus. Confirmatur, quia hæc licentia non tantùm requiritur ne iuri ipsius Pastoris præiudicetur, sicut requiritur licentia vt possit quis non subdito dare Extremam-Vnctionem, sed vt assistens qualificetur, atque idoneus fiat vt assistat. Qualificare autem aliquem videtur omnino esse actus iurisdictionis.

2. Verùm affirmatiuam sententiam tenendam esse puto, quam tuetur Hurtado *disp. 5. de matr. diffic.* 8. *num.* 27. qui citat Sanchez, Pontium, Henriqu. & Rebell. & ratio est, quia collatio dictæ licentiæ non est actus iurisdictionis, quia non est institutio iudicis, sed tantùm est quædam designatio spectatoris matrimonij, vt possit de eo testificari, facta ex ordinatione Tridentini, à quo Sacerdos dicta designatione supposita accipit potestatem ad id, & non à Parocho, quia ea supposita Sacerdos qualificatur à Tridentino ad id, sicut & ipse Parochus, & non à Parocho. Vnde collatio dictæ licentiæ non est actus potestatis Parochi vt Parochus est, sed auctoritatis à Tridentino annexæ officio Parochi.

3. Notat etiam idem Hurtado contra Pontium non solùm validè Parochum excommunicatum licentiam hanc præbere, sed etiam licitè, quod est valde notandum.

Sup. hoc in Res. seq. §. Nota tamé. à lin. 7.

RESOL, LXXXVII.

Quidam Parochus publice grauiter percussit clericum, & statim dedit licentiam Sacerdoti ministrandi omnia Sacramenta suis Parochianis, quæritur, an matrimonia, quibus præfuit, fuerint valide contracta?
Et an in tali casu contrahentes non peccent?
Et notatur Parochum excommunicatum toleratum, & non declaratum, si assistat matrimonio, vel det licentiam assistendi, non peccare neque venialiter, & si non est toleratus, peccabit tantum venialiter?
Et aduertitur, quod si aliquis habet alicubi domicilium, & migrat ad illum recreationis causa breui rediturus, possit contrahere coram Parocho illius breuis habitationis, seu temporis, &c? Ex part. 11. tr. 5. & Misc. 5. Res. 50.

§. 1. CAsus iste accidit in ciuitate N. & de illo ego interrogatus respondi ad duas difficultates se restringere. Prima, an excommunicati denunciati, vel publici percussores Clericorum valide possint præbere licentiam assistendi matrimonio. Secunda, an in illa licentia administrandi omnia sacramenta includatur etiam matrimonium. Et ad primum dubium negatiuè respondet Dicastillus *de Sacrament. tom. 2. tract. 10. num.* 75. vbi docet contra Sanchez, etiamsi assistentia ipsius Parochi sit actus iurisdictionis, nihilominus collationem ipsam facultatis, aut commissionem assistendi matrimonio censeri posse actum alicuius iurisdictionis: Sæpè enim iurisdictionis actus est collatio facultatis, aut habilitatio ad aliquem actum qui in se non sit actus iurisdictionis, v. g. emptio aut venditio facta à minori ante legitimam ætatem sine consensu tutoris, aut curatoris sæpè non valet, nisi accedente facultate: quamuis autem actus vendendi, aut alienandi non sit actus iurisdictionis, sed dominij, actus nihilominus ipse conferendi siue dispensationem, siue facultatem, & veniam, vt actus ille vim habeat, proculdubio est actus iurisdictionis, ac proinde in matrimonio, licet assistentia ipsa non sit actus iurisdictionis, ipsa tamen collatio licentiæ seu facultatis ad validè assistendum potest esse iurisdictionis actus, quo argumento vsi sumus loco notato de censuris. Et rectè quidem nemo potest alteri dare licentiam aliquid faciendi, nisi habeat aliquam iurisdictionem, aut dominium, vel in eum cui dat licentiam, vel in rem ipsam, circa quam dat licentiam aliqui faciendi. Quam etiam sententiam docet Layman *tract. 10. p. 2. cap. 4. num. 5.* referens alios, maximè Nauarrum *cons. 14. de clandestina dispensatione num. 6. ad 3. in 2. edit.* vbi postquam docuit esse exercitium iurisdictionis dare alteri licentiam, qua is, alioqui non qualificatus, idoneus reddatur ad legitimum valorem actus; docet in particulari pro nostro casu, dare licentiam assistendi matrimonio esse actum iurisdictionis voluntariæ. Hæc omnia Dicastillus, & ante illum Coninch *de sacram. disp. 27. num. 15.* Suarez *de censur. disp. 14. sect. 2. n. 7. & de Pænit. disp. 27. sect. 2. num. 5.* Gutier. *de Matrim. cap. 2. num.* 89. Victoria, Sotus, Syluester, & alij penes ipsos.

Sup. hoc primo supra in Res. præterita, & sup. in Res. 84. §. vlt.

2. Sed licet hæc sententia sit satis probabilis, ego non recedo à sententia quam olim docui: nam Sanchez, & nunc me citato docet Leander de Sacram. *tom. 2. tract. 9. disp. 7. quæst.* 26. qui citat Pontium, Henriquez, Sà, Rebellum, Hurtadum, Bona-

cin.

cin. quibus adde etiam me citato Bassæum *verb. matrimonium* 5. *num.* 5. & Machadum *tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 2. *tract.* 2. *docum.* 16. *num.* 4. vbi sic ait; [Et tambien dudoso, y controuersio entre los Dotores, si el Paroco descomulgado, suspenso, &c. vitando, y no tolerado, pueda, validamente dar licencia à otro Sacerdote paraque en su nombre assista al matrimonio? Layman y otros dizen que no. Si bien Sanchez, Basilio, y otros defienden que es valido el matrimonio, cuya sentencia como mas probable sigue Diana: fundase en que la tal licencia no es acto de iurisdicion, sino vna mera designacion de la persona, hecha en virtud del Concilio Tridentino, paraque el Sacerdote segun su decreto, pueda prestarle autoridad con su persona.] Ita ille.

Sup. hoc supra in Ref. 84. & 85.

3. Nota tamen hîc obiter, parochum scilicet excommunicatum, etiam non toleratum, non solum validè assistere matrimonio, sed etiam licitè (quidquid in contrarium sentiat Basilius) imo si admittamus probabilem sententiam, quod validè conferat alteri Sacerdoti facultatem assistendi, eodem modo consequenter dicendum esset, etiam licitè conferre hanc licentiam, quia quamuis in his duobus communicet cum aliis, id tamen efficit propter vtilitatem, vel potius necessitatem contrahentium, cum absque parocho vel alio Sacerdote de licentia illius contrahere non possint, ac proinde neque ipsi contrahentes peccant. Vide Dicastillum *vbi supra num.* 78. Machadum *num.* 3. Imo Leander *quæst.* 27. putat in tali casu Parochum excommunicatum non declaratum si assistat matrimonio, vel det licentiam assistendi, non peccare neque venialiter, quod etiam ante ipsum docuerat Hurtadus *disp.* 5. *difficult.* 8. *num.* 27. & me citato docet Martinus de San Ioseph *in Mon. Confess. lib.* 1. *tract.* 5. *de Matrim. num.* 11. At Ioannes de Soria *in epilogo summarum part.* 2. *tract.* 1. *sect.* 8. *disp.* 10. §. *circa matrimonium clandestinum*, sic ait: Validè matrimonio assistit Parochus, licet sit suspensus, excommunicatus, aut irregularis. Peccauit ne assistendo? Respondeo cum distinctione, quod si est toleratus, nullo modo peccauit, sed si non est toleratus, peccat venialiter. Quare, si nulla iurisdictione vtitur? non ratione assistentiæ, sed propter benedictionem, quam illis communicat. Ita ille. Ego puto vtramque opinionem probabilem esse. Quoad secundum dubium respondeo, ea quæ speciali nota digna sunt, quando specialiter non notantur, censentur quasi neglecta *l. item apud Labeonem* 15. *ff. de iniuriis*: matrimonium autem est res grauissima, & ardua, iuxta *cap. finale de procuratoribus in* 6. & ex se patet: ergo est dignum speciali nota; ac proinde quando conceditur, censetur neglectum, & non concessum. Et ita etiam docet Dicastillus *de Sacram. vbi supra tom.* 3. *tract.* 10. *disp.* 3. *dub.* 14. *num.* 105. qui postcà *num.* 111. sic subdit; Verum quidem est, Congregationem Cardinalium aliquando censuisse in ea facultate administrandi Sacramenta, comprehendi etiam matrimonio assistere; sed tunc sequuti sunt opinionem probabilem, cuius oppositam nos cum aliis probabiliorem iudicamus. Ita Dicastillus. Sed si mihi constaret authenticè de tali declaratione, non recederem à sententia Purpuratorum Patrum.

Sup. hoc cursim in §. vlt. Ref. præcedentis.

Sup. hoc peccato sup. in Ref. 85. §. 2. ad medium.

Sup. hoc excom. declaratum sup. in Ref. 84. in fine §. Verum. & seq.

Sup. hoc. tolerato ibid.

Sup. hoc in Ref. seq. §. Ego verò. Sed lege ibi à §. Quæro secundò.

Sup. hoc inf. in Ref. 89. §. Et tandem nota. & seqq. & 10 Resol. 1 ts. pertot. magis latè

4. Notandum est hîc obiter, Leandrum nominatim contra me docere *tom.* 2. *de Sacram. tract.* 9. *disp.* 7. *quæst.* 21. Quod si quis habens alicubi domicilium migret aliò (recreationis causa) breui rediturus, possit contrahere coram Parocho illius breuis habitationis seu temporis. Quod etiam docet nouissimè P. Escobar *Theolog. Moral. tract.* 7. *exam.* 9. *cap.* 8. §. 5. *num.* 157. vbi sic asserit; Potestne celebrari coniugium in rurali domo, ad quam recreationis causa sponsi profecti essent, vno aut altero die commoraturi, si ditioni alterius parochi domus illa subdita sit? Asserit Sà *verb. Matrimonium, num.* 2. proprium Parochum in ordine ad matrimonium esse Parochum, in cuius parochia alteruter habitat, etiam ex paruissimo commorationis tempore. Ita ille. Sed hanc sententiam ego olim reprobaui, & nunc iterum reprobo, & ideo Dicastillus *de Sacram. tom.* 3. *tract.* 10. *disp.* 3. *dub.* 8. *num.* 48. sic ait: Ex quo fit, vt qui extra proprium domicilium minore tempore anni in eo loco habitat, tanquam hospes, seu animo citò redeundi, non habeat alium Parochum, adhuc in ordine ad matrimonium, quam Parochum sui domicilij, aut quasi domicilij, vt rectè probat Sanchez *citata disp.* 23. & Menoch. *cons.* 378 quicquid in contrarium sentiat Basilius *lib.* 5. *cap.* 17. & Sà *verb. Paroch. n.* 2. qui absque fundamento affirmant modicam seu breuem habitationem in Parochia alicuius, etiamsi recreationis causa fiat, sufficere vt quis in ordine ad matrimonium habeat illum, vt Parochum. Ita Dicastillus. Et hanc sententiam ex pluribus Doctoribus, me etiam citato firmat Angelus Bossius *de Matrim. cap.* 4. §. 9. *num.* 17. & *de Iubilæo sect.* 4. *cas.* 13. *num.* 34. asserens, non esse audiendos Pontium, & Sà, & tu adde nunc Leandrum, & Escobar. Nota etiam hic, quod Parochus interdictus seu prohibitus ab Episcopo assistere matrimonio, adhuc validè assistit; quia posito eo interdicto seu prohibitione, Parochus adhuc retinet iurisdictionem: idem dicendum quando huiusmodi prohibitio facta fuit Adiutori vel Vicario parochi. Imo Parochus cui vetitum fuit à Superiore administrare Sacramenta propter inscitiam, validè adhuc assistit matrimonio, quia huiusmodi assistentia non est propriè administratio Sacramenti, modo Parochus sit compos sui, & externo sensu percipiat consensum contrahentium, siue per se immediate, siue percipiat per interpretem, quod adeo verum est, etiamsi ibi per vim detineatur. Ita Bassæus *vbi supra num.* 8. Dicastillus, & alij.

Sup. hoc latè supra in Ref. 70. & in aliis eius primæ not. & 10 Ref. 85. §. vlt. ad medium, à vers. Si tamen.

Sup. hac vt in Ref. seq. §. Et hanc. à lin. 1. & seq. & in aliis §. eius annot.

RESOL. LXXXVIII.

De licentia, quam potest dare Parochus, vel Ordinarius assistendi matrimonio?

Pro quo varij, & curiosi casus apponuntur in textu huius Resolutionis, & etiam pro ipso Parocho tantum?

Ex part. 11. tr. 3. & Misc. 3. Res. 32.

Sup. hoc quod hic supponitur melius, & magis latè infra in Resol. 90. §. Sed vt Vicarius. ad med. & post med.

§. 1. QVæro primò: an Parochus non Sacerdos possit concedere licentiam Sacerdoti assistendi matrimonio; Suppono Parochum non debere necessario esse Sacerdotem: sed valere matrimonium contractum coram Parocho, vel Ordinario non Sacerdote: nam Concilium solùm exigit assistentiam proprij Parochi: at sic est, quod quamuis hic Sacerdos non sit, verè Parochi nomen, & auctoritatem propriè retinet, ergo: sic declararunt Eminentissimi Cardinales, vt refert Basilius *lib.* 5. *cap.* 17. *num.* 1. cui adde Doctores, quos citat, & sequitur Leander *de Sacram. tom.* 2. *tract* 9. *disp.* 7. *quæst.* 22. qui *quæst.* 23. firmat etiam neque peccare sic assistens matrimonio.

Sup. hoc in Res. not. seq.

2. Quæro secundò: an licentia concessa pro ministrandis Sacramentis, includat licentiam assistendi matrimonio. Respondet negatiuè Hurtadus *de matrim. disp.* 5. *difficul.* 11. *num.* 38. vbi docet ad assistendum matrimonio non requiri licentiam specialem, sed sufficere generalem, quia conceditur facultas ad exercendum officium Parochi, quod etiam declarauit Congregatio Cardinalium, & meritò, quia assistendo ex ea licentia, satisfit Tridentino, requirenti licentiam ad assistendum; quia ea est vera licentia

centia ad id, quamuis sub verbis generalibus collata; imò sufficit, quod licentia ad assistendum, siue specialis siue generalis, conferatur verbaliter, quia licentia verbalis est vera licentia, cui non obstat declaratio Cardinalium, in qua dicitur sufficere licentiam generalem in scriptis datam, quia non dicitur requiri, sed sufficere.

3. Ea verò, quæ speciali nota sunt digna, tunc censentur omissa, quando non conceduntur specialiter, aut modo æquiualente concessioni speciali, concessio autem facultatis generalis ad exercendum officium Parochi æquiualet licentiæ speciali ad assistendum matrimonio, quia hæc includitur in illa; concessio verò facultatis ad administrandum omnia Sacramenta non æquiualet, nec sufficit, quia assistere matrimonio, non est Sacramentum matrimonij administrare: quia nec Sacerdos assistens, nec Parochus est minister, sed tantùm ipsi contrahentes. Ita Hurtadus, qui citat Henriquez, & Coninch. Sed ex Basilio Pontio, Castrus Palaus, *tom. 5. disput. 2. punct. 23. num. 1.* aliter procedit, affirmans sufficienter prædictis verbis licentiam assistendi matrimonio esse concessam, quia esto in rigore matrimonium non administretur à Parocho, vel Sacerdote, impropriè tamen ministratur, quatenus eius præsentia nomine Ecclesiæ matrimonij administrationi necessaria est; sicque fuit à Sacra Congregatione decisum, teste Farinac. *vol. 4. pag. 275.* ibi requiritur commissio generalis administrandi Sacramenta, vel si hæc absit expressa, vel specialis licentia.

Et licet Hurtadus asserat, Congregationem sequi opinionem communium tanquam probabilem, illa tamen supposita, puto non esse ab ea recedendum.

Sup. hoc in Res. præterita §. Nota. post mediũ, vers. Quoad secundum. Sed lege pro hac quæst. supra à §. Quæro secundo huius Res.

4. Ego verò, vt meam sententiam promam, dico non sufficere si Parochus concedat alicui licentiam ministrandi omnia Sacramenta; nam talis licentia intelligenda est, sicut clausula Bullæ Cruciatæ concedens similem licentiam, quæ intelligitur de Sacramentis pœnitentiæ, & Eucharistiæ, quæ sunt maximæ necessitatis. Placet tamen quod rectè obseruat Sanchez *disp. 35. num. 8.* prædictam doctrinam esse veram, quando Parochus præsens eam licentiam concederet; nec est coniectura probabilis voluisse includere etiam matrimonium; secus quando Parochus in absentia relinquit substitutum, tametsi solum illi dicat, vt administret Sacramenta vice ipsius; tunc enim sufficiens est illi licentia ad matrimonium quia est illum Vicecuratum substituere, dum ipse abest. Et hæc omnia docet Perez *de matrim. disp. 41. sect. 1. num. 8.*

5. Quæro tertiò: An Parochus non proprietarius ab Episcopo delegatus, & amouibilis ad nutum illius, possit matrimonio assistere, & ad id licentiam, conferre; posse ipsum assistere non est dubium, difficultas est; an etiam possit licentiam ad id conferre, Sotus *in 4. dist. 18. quæst. 4. art. 3.* & Bartholomæus Ledesma *de pœnitentia dub. 53.* docent, non posse, quia prædictus est delegatus; qui autem est delegatus, nequit alterum subdelegare.

6. Sancius verò *lib. 3. disp. 31.* Henriquez, & plures alij docent, posse, quod etiam declarauit Congregatio Cardinalium, & meritò: quia ille est verè Parochus, quamuis delegatus; ergo potest ad id licentiam conferre, quia ex Tridentino sufficit licentia Parochi. Et idem ob eandem rationem dicendum est de Vicecurato plenè delegato à Parocho proprietario, vt contra Basilium aduertit Sancius, quod verum credimus non solùm in absentia, sed etiam in præsentia Parochi proprietarij, quia etiam in præsentia illius est verus, & proprius Parochus, quamuis non proprietarius, sed delegatus, & mercenarius.

7. Quòd autem delegatus non possit iurisdictionem subdelegare, non obstat, quia eam licentiam concedere, non est subdelegare iurisdictionem, quia assistere matrimonio, ad quod conceditur, non est actus iurisdictionis; præsertim quod delegatus, quamuis nequeat iurisdictionem ad omnem causam sibi delegatam delegare, potest tamen ad vnam, vel ad alteram, ac proindè posset ad assistendum matrimonio, quamuis id esset iurisdictionem concedere.

Et hæc omnia docet Hurtadus *de matrim. disput. 5. difficul. 10. num. 34. & 35.* cui adde Castrum Palaum *tract. 5. disp. 2. punct. 13. num. 8.*

8. Quæro quartò: An sufficiat ad validitatem matrimonij licentia Parochi extorta per vim, & metum. Respondeo affirmatiuè, quia contractus lucratiui, in quibus nihil rependitur, vt sunt simplex promissio, & donatio, tametsi metu graui extorti, validi sunt iure naturæ, & iure positiuo. Nam sunt simpliciter voluntarij; Qui enim metu coactus consensit, absolutè consentit voluntariè, omnibus .n. considerans vult. Est etiam in illis contractibus titulus iustus; nam in contractu donationis v. g. titulus legitimus est ipsemet titulus donationis, qui solum importat donationem liberalem, id est nullo pretio recepto. Et quamuis hic titulus reperiatur cum admixtione inuoluntarij ratione metus, dicitur titulus iustus, idest titulus cui ius non resistit, ipsum annullans, metu verò iniuriæ, quæ in tali donatione intercedit, nihil obest; tum quia iniuria non est immediata causa contractus, sed consensus contrahentis, tum etiam quia tametsi iniuria possit esse sufficiens causa ad reuocandum consensum, & contractum irritandum, non tamen est sufficiens vt ipsum reddat omninò irritum, vt constat in contractu cui dolus causam dedit, qui etsi iniuria interueniat, non est tamen iure naturæ irritus, sed irritandus, quia talis dolus versatur non circa substantiam contractus, aut materiæ, sed circa causam contrahendi, quæ est extrinseca rei, & accessoria, ac proinde non tollit consensum, qui sit sufficiens ad naturam contractus.

Sup. hoc supra in Res. 82. ad lin. 6.

9. Itaque per hanc assistentiam nihil conceditur Sacerdoti, quod in eius dominium transeat, quippè solùm conceditur eius personalis assistentiæ valor, vt matrimonium firmet, cùm ergo prædicta licentia sic extorta non irritetur à iure, efficitur validam esse.

10. Et hanc opinionem tenet Sanchez *l. 3. d. 39. num. 23.* Coninch. *disput. 27. dub. 3. num. 29.* Perez *de matrim. d. 41. sect. 5. num. 1.* Hortadus *disput. 5. diff. 21. num. 39.* Castrus Palaus *tom. 5. disp. 2. punct. 13. nu. 3.* & alij penes ipsum. Ex quo infertur validum esse matrimonium quando testes, vel Parochus dolo vocari, aut vi adducti, & contra eorum voluntatem detenti, assistunt matrimonio & intelligunt consensum; ita ex pluribus docet Leander *de Sacram tom. 2. tract. 9. disp. 7. q. 39.* qui *quæst. 40.* quærit an in tali casu valeat matrimonium, si Parochus assistens inuitus, & affectans non intelligere, aures & oculos occludens, nihil eorum, quæ agebantur vidit.

Sup. hoc cursim in fine Res. præterita, & magis latè pro testibus, Parocho, vi, &c. infra in Res. fol. 91. à medio §. Hos tamen, & seq.

11. Et contra Sanchez *lib. 3. disp. 39. num. 6.* & Bonacinam respondet valere dictum matrimonium; & ita respondit Sacra Congregatio in hæc verba; Et quid si Parochus adfuerit, nihil tamen eorum, quæ agebantur, vidit, vel audiuit, vtrum tale matrimonium sit nullum? Respondit Congregatio, matrimonium non valere, si non intellexit, nisi ipse Parochus affectasset non intelligere. Et quidem meritò (addit Basilius) ita responsum est. Nam eò ipso quod Parochus affectat non intelligere, admonitus primò velle matrimonium contrahere eos qui adsunt, sanè iam ignorare non potest consensum contrahentium, atque adeò testis esse potest eius consensus

apud

apud Eeelesiam. Huic tam apertissimæ decisioni frigidè respondet Thom. Sanch. inquit enim, horum verborum sensum esse, nisi Parochus consulto, & data opera, fingat se non intelligere; cùm tamen reuera non intellexisset; quasi qui vocatus ad hoc vt adsit matrimonio, & monitus a contrahentibu se velle contrahere, potuerit non intelligere matrimonium ab illis contrahi, quamuis postcà aures occludat. Hucvsque Basilius *lib. 5. cap. 21. n. 12.* cui adde Martinum de San Ioseph *in mon. Confess. to. 1. lib. 1. tract. 15. de Sacram. matr. n. 18.* vbi sic ait: [Es valido el matrimonio aunque sea prohibido por el ordioario, en que assistieron el Paroco, y testigos llamados por engaño, ò traidos por fuerça, y que con ella los detuuieron, y entendieron el cousentimiento de los contrayentes.

12. Y lo dicho es verdad aunque el Paroco, despues de engañado procure no ver ni entender el consentimiento de los que se casan, que delante del se da tapando las orejas, y cerrando los ojos: porque en diziendole que quieren contraher matrimonio, no puede ignorar antes entiende el consentimiento dicho, y puede ser testigo del, contra Poutium *loco citato num. 5.*]

13. Quæro quintò. An licentia concessa assistendi matrimonio sufficiat, si sacerdos ignoret licentiam datam esse, si à suo Nuncio fuerit acceptata. Et negatiuè respondet Poutius *lib. 5. cap. 28. n. 8.* vbi sic ait; concessa tamen licentia vti non potest is cui conceditur, nisi illi innotescat, nec enim satis est, quod concessa iam fuerit ad eius petitionem, & innotuerit Nuntio, vel Procuratori, vt latè ostendo in *tract. de confess.* contra Sancium. Vnde neque satis existimo, si contrahentes dicant se licentiam habere, vt eos iungere matrimonio possit, solent enim in eo innumeræ fraudes interuenire: nisi forsan adeò virtute, & auctoritate polleret qui diceret, vt de eius veritate nullo modo dubitari posse videatur, de quo Thomas Sanchez *disp. 37.* Ego tamen peterem licentiam ostendi etiam à quocunque viro quantumuis virtute præstanti; nec enim in hoc vlla irrogaretur iniuria, quod in re tanti momenti, & ex qua valor matrimonij pendet, diligenter conaretur extraneus sacerdos suo muneri satisfacere, quibus fauet decisio Rotæ apud Seraphinum 1099. Quando autem reuocatur, debeatne innotescere ei cui conceditur, & quando expiret, vel reuocatione, vel concedentis morte, definiri potest ex his, quæ dixi supra isto libro, & ex his quæ dico in tractatu de confessione in simili de licentia ad audiendas Confessiones. Ita Pontius; cui adde Hurtadum *de matrim. disp. 3. diffic. 13.*

14. Sed sententiam affirmatiuam Sanchez, post illum tenet Coninch *disp. 27. dub. 3. num. 3.* & Castrus Palaus *tom. 5. disp. 2. punct. 13. num. 6.* quia cuiuslibet beneficij, priuilegij, dispensationis, facultatis, & gratiæ concessio, à puncto acceptationis factæ à Nuncio ad id specialiter destinato habet effectum, vt communiter Doctores tradunt, & colligitur ex *cap. si tibi absenti, de prab. in 6.* Ergo idem est dicendum de prædictæ licentiæ concessione, cum nullum sit fundamentum aliam conditionem nouam exigendi; nam quod Sacerdos ea vti non possit licitè quovsque sibi innotescat esse concessam, per accidens est, neque valorem licentiæ impedit, sicut neque cuiusuis alterius facultatis.

15. Verùm ego non recederem à sententia Basilij Pontij negatiua, quam etiam tuetur Martinus Perez *de matr. disp. 41. sect. 2. num. 5.* & ideò dico, licentiam illam assistendi matrimonio concessam à Parochn non valere Sacerdoti, donec ipse sciat eam esse sibi concessam; nec satis esse quod fuerit concessa ad eius petitionem, & innotuerit Procuratori vel Nuncio. Ratio huius conclusionis eadem est, ac præcedentis, quia credi non potest Tridentinum, & Parochum velle vt licentia concessa valeat, & sit vera licentia, quovsque is, cui conceditur, possit eâ licitè assistere, quia ad id conceditur. At qui ignorat licentiam esse sibi concessam, quamuis iam acquisitam acceptatione à nunc, nequit licitè eâ assistere matrimonio.

16. Secundò, quando prædictam licentiam à Parocho petit Sacerdos per litteras, vel Nuncium ab eo missum, & ipse Parochus eam concedit, non valere à tempore, quo id Nuncio intimatur, sed vt valeat, oportere, vt ipsi Sacerdoti nota sit talis licentia per litteras Parochi mandato scriptas, vel per Nuncium ab eo directum.

17. Tertiò, idem puto dicendum de prædicta licentia obtenta per Procuratorem, non valere à tempore, quo id Procurator intelligit, sed à tempore, quo priuilegiatus habet notitiam per illum.

18. Quartò, assero non esse facilè credendum contrahentibus se habere licentiam, vt alienus Sacerdos matrimonio assistat, nisi sint personæ valdè fide dignæ; ita communiter Doctores; Ratio est, quia in his, quæ pertinent ad forum externum, vt pertinet dicta licentia, est difficile credendum partibus. Firmo, nam licet in foro pœnitentiali ad quem pertinent Confessio, Eucharistia, & Extrema-Vnctio, credatur se habere licentiam dicenti; at in foro externo, & in rebus spectantibus ad ipsum, non creditur, vt constat *ex cap. sicut, de sentent. excomm.* Vbi probatur non adhiberi fidem excommunicato, dicenti se absolutum esse ab excommunicatione, nisi excommunicatus literas absolutionis ostendat, aut alio modo legitimè de eius absolutione constet: non alia de causa, nisi quia pertinet ad forum externum, & ad externam Ecclesiæ gubernationem, non creditur dicenti se habere licentiam, nisi aliàs personæ sint valdè timoratæ, & fide dignæ; Nam etiam notant Doctores, Paludanus, Angelus, Syluester, & Nauarrus, quos refert, & sequitur Sanchez *lib. 3. disp. 37. numer. 3.* tametsi *in cap. sicuti de sent. excomm.* dicatur non esse credendum excommunicato dicenti se absolutum esse, nisi id legitimè ostendat; nihilominus tamen satis esse, si excommunicatus sit persona digna, & asserat se absolutum esse; ergo similiter in matrimonio est dicendum.

19. Quæro sextò: quid si Parocho interdictum sit ab ordinario, ne vlli Sacerdoti licentiam ad assistendum matrimonio concedat? Respondeo, concessionem, si fiat, illicitam fore: validam tamen esse dum prohibitioni non est adiectum decretum irritans, vt decisum à Congregatione Cardinalium testatur Sanchez *lib. 3. disp. 31. num. 2.* Salzedo *cap. 37. sua practica §. primum igitur dubium*, Zeball. *quæst. 604. num. 73.* Guttierrez *cap. 67. per totum*, & colligitur manifestè ex *cap. 2. de matrim. contr. contra interdict. Eccles.* Idem censeo dicendum de licentia concessa Sacerdoti sub onere præmittendi denunciationes, indagandi impedimentum, aliamve diligentiam præstandi, dum enim non additur decretum irritans, censeri debet prædictam diligentiam præcipi non in vi conditionis, sed oneris, & obligationis, maximè si sit diligentia quam ius commune postulat, vt tradit Sanchez *dicta disp. 32. & 33.* & Coninch *disp. 27. dub. 3. n. 33.*

Sup. hoc supra in fine Ref. 77. & in Ref. 85. §. 2. cursim ad medii, vers. si tamen. Et pro Decreto irritante hic apposito, lege supra doctrinã §. Sed difficultas Ref. 70.

20. Sed Martinus Perez *de matrim. disput. 41. sect. 4. num. 4.* putat quòd si in commissione facta Sacerdoti dicatur, coniunge aliquos matrimonio, si per solertem indaginem inueneris eos non esse impeditos, dictum Sacerdotem inualide interesse ea informatione non præmissa. Ratio est, quia illa

verba conditionem important alio modo quàm iure inest, & formam specialem inducunt; nam aliud est dicere si fuerint idonei, tunc enim non inducitur conditio, quia iure inest, & exprimitur modo quo inest, aliud verò si inueneris esse idoneum, quia petitur informationem fieri, quod iure non inerat, & ideò talis clausula induerit formam, & conditionem.

21. Ex his ergo olim rectè interrogatus respondi, quod si Episcopus per se, vel per constitutionem Synodalem interdicat Parochis dare licentiam assistendi, nisi Sacerdotibus approbatis ab Episcopo, & Sacerdos cui data est licentia non sit ex approbatis, sit valida dicta licentia, assistentia, & matrimonium ipsum.

22. Respondi, inquam, validum id totum esse, nisi Episcopus, aut constitutio Synodalis expressè addat decretum irritans aliter gesta. Ratio est, quia id speciale statutum est in fauorem matrimonij, vt irritum non reddatur ex simplici prohibitione, sic constat ex *cap.* 2. ibi; licet enim contra interdictum Ecclesiæ ad secunda vota transire non debuerit, non tamen est conueniens, vt ob id solùm Sacramentum coniugij dissoluatur. Igitur quamuis Episcopus, vel Synodalis constitutio simpliciter prohibeat, dum non addit decretum irritans, matrimonium non irritabitur. Firmo amplius: nam Tridentinum *Session.* 24. *de matrim. cap.* 7. præcipit Parochis ne intersint vagorum matrimonio, nisi præmissa diligenti informatione, & Episcopi licentia, & tamen si Parochus his non seruatis intersit eorum matrimonio, est validum. Ergo si coniungere aliquos matrimonio contra Concilij prohibitionem, vel dare licentiam alteri ad coniungendum absque diligentia ibi præscripta, non reddit illud irritum, à fortiori non reddet simplex Episcopi, vel Synodi prohibitio.

23. Nota hic obiter, Parochum criminosum, & infamem infamia iuris, posse assistere matrimonio. Vnde sequitur primò, quod talis Parochus possit dare licentiam alteri Sacerdoti assistendi matrimonio, tradit Sà supra, & sequitur ex variorum doctrina.

24. Sequitur secundò, infamem criminosum, &c. posse substitui, quia Concilium solùm requirit conditionem sacerdotij in substituto, & ita docet Præpositus *in* 3. *part. quæst.* 4. *de matrim. cland. dub.* 14. *num.* 99. *fol.* 917.

RESOL, LXXXIX.

Quædam practicabilia circa Parochum, & eius licentiam assistendi matrimonio, ad ornatum Concilij Tridentini sess. 24. *cap.* 1. *de reform.*

Pro quibus varij, singulares, & curiosi casus adscribuntur in corpore huius Resolutionis. Ex part. 11. tract. 3. & Misc. 3. Res. 34.

§. 1. IN sequenti Resolutione satis explicabitur, quis veniat sub nomine Ordinarij ad assistendum matrimonio, nunc verò aliqua discutienda sunt de Parocho, & de ipsa licentia assistendi matrimonio. Et suppono quod Parochus vnius contrahentis, si in eius Parochia matrimonium celebratur, validè, & licitè matrimonio assistit. Et hoc verum censeo, etiamsi Parochus extra propriam Parochiam assistat, ita contra Nauarr. *cap.* 25. *n.* 144. Ludouic. Lopez 1. *p. institut. cap.* 86. §. *præterea*, & 2. *p. de matrim. cap.* 39. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 3. *num.* 2. Rodriquez *p.* 1. *sum. cap.* 218. *n.* 5. Zeballos *d. q.* 604. *num.* 60. Basil. Ponce *lib.* 5. *cap.* 16. *n.* 4.

Sup. hoc iaf. ex Ref. 110. lege doctrinam §. Verùm, à versi. Vale el matrimonio. Sed lege eã [illegible]iolam.

2. Et post alios docet Leander *de sacram. tom.* 2. *tract.* 9. *disput.* 7. *quæst.* 16. Spino *de testam. gloss.* 15. *num.* 42. Sanchez *lib.* 3. *disput.* 19. *num.* 8. & 14. Coninch *disput.* 27. *n.* 22. Guttierrez *tractat. de matrim. cap.* 62. *num.* 5.

2. Ratio videtur manifesta, nam Concilium solùm exigit Parochi assistentiam, non autem exigit quod in propria Parochia assistat, neque eius fini necessarium erat, cùm eius assistentia vbicumque matrimonium celebretur clandestinæ nuptiæ vitantur, ob cuius causam assistentia Parochi à Concilio postulatur.

3. Sed difficultas est, an licitè extra propriam Parochiam assistat? Negant Salzed. *practic. cap.* 73. §. *vndecimo*, *in noua edition.* Henriquez *libro* 11. *capite* 3. *num.* 2. Rodriquez 1. *tom. summ. cap.* 219. *num.* 7. Basilius Ponce *dict. libro* 5. *capite* 16. *num.* 11. Coninch *disputat.* 27. *dub.* 2. *num.* 19. Mouentur, quia nequit sponsos benedicere: ergo neque eorum matrimonio assistere. Verius tamen cessante scandalo oppositum existimo cum Spino *Gloss.* 15. *numero* 42. Segura Daualos *director. indic. Ecclesiastic.* 2. *part. capite* 15. *numero* 49. Sanchez *lib.* 3. *disputat.* 19. *numer.* 18. & 19. Gutierrez *cap.* 62. *numero* 6. eo quod prædicta assistentia nullibi prohibita inueniatur, & licet sponsos benedicere non possit, vt tradit Concilium *sess.* 6. *cap.* 5. & *cap.* 24. *sess.* 1. *de reformat.* non inde infertur eorum matrimonio non posse assistere, cùm hæc assistentia magis vrgeat, & benedictioni solemni necessariò coniuncta non sit. Verùm an etiam validum sit illorum matrimonium, cui Sacerdos ex commissione Parochi assistit extra Parochiam committentis? Negant plures relati à Sanchez *lib.* 3. *disp.* 34. *numero* 1.

Sup. hoc in Ref. non. præteritæ, §. vlt.

4. Quia estò Ordinarius exercere possit extra territorium iurisdictionem voluntariam, & delegatus inferior Principe eam exercere nequit, vt ex *l.* 2. *de offic. proconf.* tenent Barthol. *in l.* 1. *n.* 40. *Codice de Summa Trinitat. & fid. Catholic. & in dict. l.* 2. *num.* 2. Franciscus Marchio *decision. Delphinat.* 117. *in fin.* 2. *part.*

5. Sed dicendum est similiter delegatum assistere matrimonio posse extra Parochiam committentis, ac potest committens, quia suam illi potestatem delegat, neque est vllus textus, aut ratio ex quibus hæc delegatio restricta censeatur, vt pluribus firmat Guttierrez *dict. cap.* 62. *de matrimon. num.* 10. neque verum est iurisdictionem voluntariam, quam ex assistentia imitatur non posse extra locum committentis delegatum exercere, potest vtique tum in audiendis confessionibus, tum in conferendis beneficiis, vt probabilior fert sententia apud Sanchez *lib.* 3. *disput.* 34. *num.* 2.

6. Et tandem obserua, aliquos docere, non sufficere præsentiam Parochi vnius contrahentis in Parochia alterius, sed necessariò requiri in Parochia viri præsentiam Parochi viri, & in Parochia fœminæ, præsentiam Parochi fœminæ; sed contrariam sententiam ego olim docui, & me citato nunc docet Leander *quæst.* 15. & omnia superiùs dicta, præter Doctores citatos firmat Martinus Perez *de matrimon. disput.* 40. *sect.* 2. *per totam.*

Docuit signanter infra in Ref. 110.

7. Nota hic etiam primò, incolas loci in quo non viget Tridentinum, non posse validè matrimonium inire absque Parocho, & testibus in loco vbi Concilium viget; secus autem dicendum est de incola loci, in quo viget Tridentinum: nam validè potest contrahere sine Parocho, & testibus in aliis locis in quibus non viget: ita contra Henriquez, Rodriquez, Syluium, & alios docet ex pluribus Leander *de Sacr. tom.* 2. *tract.* 9. *disp.* 7. *quæst.* 11. qui notat procedere, etiamsi in fraudem legis Tridentini

Sup. hoc &

contento in duobus seq. §§. supra in Ref. 74. & 75. & in to. 2. n. 3. Ref. 117. in fine, & in tom. 4. tr. 5. Ref. 16. Consulta tu. in prin cipio.

dentini proficiscantur ad locum vbi non viget, vt ibi fine Parocho, & testibus contrahant.

8. Quia probabilius est, quod si prædicti incolæ bona intentione contraherent, validè contraherent, vt nuper est habitum: ergo etiam validè contrahent, quamuis cum dicta mala intentione contrahant. nam contractus non læditur ex bona, vel mala intentione. Secundò, quia dicti incolæ in tali casu vtuntur iure suo; at qui vtitur iure suo, non dicitur in fraudem legis facere. ergo.

Vide etiam Martinum Perez *de matrimon. disput. 39. sect. 6. per totam*, & Bossium *de matrim. cap. 4. §. 10. n. 18.* Præpositum *in 3. part. D. Thom. q. 4. de matrim. clandest. dub. 7. n. 41.*

9. Nota secundò dari casus in quo valeat epicheia, quoad decretum Concilij de præsentia Parochi, & testibus: nam ego modo certum existimo Christianos habitantes in prouinciis infidelium, & in eis natos, in quibus Tridentinum non fuit promulgatum, validè contrahere absque Parocho, & testibus. Ratio est manifesta, quia decretum Tridentini in eis prouinciis non habet vim ex defectu publicationis ab ipso Tridentino requisitæ ad id: idem dicendum est de Christianis captiuis, & mercatoribus, & quibuscumque aliis habitantibus in dictis prouinciis, & natis in prouinciis Christianorum, in quibus Tridentinum non est promulgatum, nec viget, quia etiam isti validè contrahunt absque Parocho, & testibus, cùm Tridentinum non habeat vim in suis prouinciis, neque in prouinciis infidelium, in quibus habitant,

Sup. hoc supra in Ref. 77. & 78. §. Ex superius.

10. Item puto validè contrahere captiuos apud infideles sine Parocho, & testibus, quamuis ad eas regiones ducti sint post publicationem, & receptionem in sua Parochia, nec animum ibi permanendi habeant.

11. Et ita, me etiam citato tenent Doctores, quos adducit, & sequitur Leander *de Sacram. tom. 2. tr. 9. disp. 7. q. 13.* qui cum Sanchez, & Pontio idem putant dicendum esse de matrimonio contracto inter Christianos mercatores, qui inter infideles commorantur, mercium congregandarum (vel alia ratione) causa.

12. Nec obstat dicere, si captiui possint in locis infidelium contrahere matrimonium absque Parocho, & testibus, quia ibi non est receptum, nec promulgatum Tridentinum decretum, certè nullis aliis legibus Ecclesiasticis ieiunij, abstinentiæ carnium, vel auditionis Sacri tenentur, cùm ibi nec receptæ, nec publicatæ sint. Respondeo diuersas esse rationes, nam vt aliæ Ecclesiæ leges vbique obligent, sat est quod sint promulgatæ in qualibet fidelium Diœcesi, vel in Curia Romana: at decretum Tridentini vt obliget, specialem publicationem postulat in qualibet Parochia, vel loco habitantis. Cumque apud infideles hæc conditio deficiat in illis locis, hoc decretum nondum obligandi vires accepit, & consequenter qui in illis contrahunt, licet domicilium ibi non fixerint, non tenentur seruare solemnitatem in eodem decreto contentam, quia vt dictum est, contractus celebrandus est iuxta solemnitates loci contractus.

13. Et ideò Præpositus, *vbi supra num. 45.* sic asserit; Ex his patet quid sit dicendum de Christianis captis à Turcis, vel commercij causa degentibus apud infideles, quos aliqui existimant non posse validè in illis terris contrahere sine Parocho, &c. si Tridentinum in loco domicilij sit receptum ante illorum captiuitatem: alij dicunt non posse, si non habeant animum permanendi, sed ex dictis patet posse quouis in loco. Ita ille.

14. Sed limitanda venit superior sententia in locis, in quibus fuit promulgatum Concilium Tridentinum, licet postea in manibus infidelium, vel hæreticorum deuenerint, & sic hodie in Hollandia, vt ego alibi probaui: fideles non possunt contrahere matrimonium absque præsentia Parochi, & testium. Et ex dictis sequitur à fortiori Iudæos, qui aliquibus in locis habitant intra terminos Parœciarum, in quibus seruatur ea Tridentini constitutio, illa non adstringi, quod etiam dicendum de infidelibus commorantibus in dominio Regum Catholicorum, in quo Tridentinum hac in parte est receptum. Expediret tamen per ciuilem potestatem aliquem modum eis præscribi, quo de illorum matrimonio possit constare, quia etiam interest Reipublicæ ciuili, vt vitentur incommoda, quæ ex matrimoniis clandestinis nata sunt, hoc præmisso.

Alibi supra Ref. 78. §. Posset. in princip. & in aliis eius an. not. & signater ibi in §. Nec.

15. Dico primò, baptizati habentes domicilium in loco, in quo constitutio Tridentini est legitimè promulgata, & exacti sunt dies triginta à publicatione, & ibi contrahunt, necessariò debent seruare formam præscriptam, vt matrimonium validè ineant; est certa opinio, & apud omnes recepta, & ita docet Præpositus *vbi supra num. 31.*

16. Et tandem nota tertiò, magnam difficultatem adesse, quam habitationem contrahentes habere debeant in Parochia, vt eos Parochus coniungere possit: Basilius Pontius nimis laxè, dicit illius Parochiæ, in qua etiam per transitum habitas esse tuum Parochum, vt te possit in matrimonium iungere.

Sup. hoc inf. lege doctrinam per to. tam Ref. 112. & supra Ref. 87. §. Notandum est his obiter.

17. Sed hanc sententiam tanquam improbabilem refellit Castrus Palaus, & alij commun. ter. Alii qui verò nimis strictè putant necessariò contrahi domicilium debere, vt possit Parochus illorum matrimonio assistere. Sic Rota *in nouis. decis. 643. num. 2. & 3. volum. 1.* Segura *2. part. direct. iudic. cap. 15. num. 48.* Man. Rodriguez *1. tom. sum. 1. edit. cap. 219. num. 6.* Henriquez *lib. 11. de matrimon. cap. 3. num. 3.* Spino *specul. testam. gloss. 15. num. 41.* Petrus de Ledesma *de matrimon. quæst. 45. art. 5. punct. 3. post dub. 4. § dico tertiò.*

18. Mihi verò placet opinio media; & ideò assero non solùm illum verum Parochum tui esse ad matrimonium, in cuius Parochia habes domicilium, id est habitationem animo perpetuò manendi, dum commodior non se obtulerit, sed etiam illum, in cuius Parochia decernis maiori parte anni commorari animo postmodum in proprium domicilium reuertendi, qualiter procedunt Scholastici in Vniuersitate, & Mercatores in curia. & mercenarij locantes opera, sic latè probat pluribus relatis Sanchez *lib. 3. disp. 23. à num. 12.* Gutier. *cap. 63. de matrimon. à num. 13.*

Sup. his scholasticis lege doctrinã Ref. seq. & signanter §. vlt.

19. Quibus adde Præpositum *in 3. part. D. Thomæ quæst. 4. de matrimon. clandest. dub. 9. num. 58.* & Bossium *de matrimon. cap. 4. §. 2. num. 9.* Immo quoad hoc, vt valeat matrimonium inibi coram Parocho habitationis celebratum, non est opus expectare, vt maiori anni parte hi in Parochia, vel Diœcesi habitent, sed statim ac animum habitandi maiori anni parte habent, incipiunt habitare, efficiuntur Parochiani, & possunt ibi omnia Sacramenta, Ordine excepto, recipere ab Ordinario, vel Parocho habitationis. Ita Guttierrez *dicto cap. 63. num. 20.* Augustinus Barbosa *de potest. Episc. dict. alleg. 32. n. 64. & de Parochis dict. cap. 21. num. 35.* Sanchez *lib. 3. dict. disput. 23. num. 14.* Basilius Pontius *lib. 5. cap. 13. dict. §. 1. num. 4.* Ex ego *dicto casu 13. num. 33.* ob eam rationem, quod sicut ad domicilium simpliciter acquirendum, nulla requiritur temporis habitatio, sed statim ac quis incipit habitare cum animo perpetuo manendi, illud acquirit. Ita statim ac incipit

quia habitare, animum habens habitandi non ad modicum, sed ad longum tempus, contrah.t, seu acquirit quasi domicilium, & efficitur quasi incola, & Parochianus.

10. Et ideò ex Barbosa Bossius *ubi supra* §. 10. *n.* 18. testatur, Sacram Congregationem in Senen. 17. Maij 1610. declarasse validum fuisse matrimonium cuiusdam iuvenis cum meretrice, qui dubitaverat illud in propria Civitate contrahere, adhibendo Concilij Tridentini solemnitates; eo quod iuvenis parentes impedimentum eisdem facilè facturi erant, & propterea ad Urbem Romam se transtulerunt, & coram testibus, & Parocho in Parochia, in qua aliquantulum morati erant, contraxerunt per verba de præsenti.

RESOL. XC.

Quinam sub nomine Ordinarij comprehendantur ad ornatum Concily Trid. sess. 24. cap. 1. de reformatione, & aliorum textuum & Canonum?

Et docetur Episcopum, & Archiepiscopum, in sua Diœcesi, & aliquando comparatione suffraganeorum; Cardinalem, respectu subditorum Ecclesiæ sui tituli; Legatum Pontificis in Provincia sua legationis; Capitulum Sede vacante, seu eius Vicarium; Abbates Ecclesiæ nullo Episcopo subiectæ, omnes prædictos comprehensos esse sub nomine Ordinarij.

Et an Vicarius generalis Episcopi, vel provisor dicendus sit Ordinarius?

Et quid de Vicariis forensibus?

Et an ut Vicarius generalis queat per se assistere matrimonio, etiam debeat esse Sacerdos?

Et quid de Parocho?

Et quid est sentiendum de Abbatibus Commendatariis perpetuæ Abbatiæ, habentibus iura Episcopalia, ut est Abbatia Farsensis, &c.

Et an Magister Scholæ Salmantinus respectu Scholasticorum, qui in Matricula scripti sunt, an sit Ordinarius eorundem Scholasticorum, possitque validè assistere eorum matrimoniis, & aliis assistendi licentiam dare? Ex part. 11. tract. 3. & Misc. 3. Res. 35.

Sup. hac generali quæst. lege supra doctrinam à medio §. 2. usque in finem Res. 67. §. 1. DE hac quæstione latè agit Antonius Gomez *in Bullam Cruciatæ per cap. 4 per totum*; omnes verò conveniunt Episcopum, vel Archiepiscopum in sua Diœcesi esse ordinarium, non tamen comparatione subditorum suffraganeorum, quia comparatione horum ordinarius non est, nisi in casibus specialibus, ut deciditur *cap. pastoralis in princ. de offic. ordinarij*. Casus autem speciales sunt primò, si actu visitaret suffraganeos; etenim eo tempore ordinarius censetur teste Henriquez *lib.* 19. *cap.* 13. *num.* 3. Sanchez *lib.* 3. *disp.* 28. *num.* 3. & 4. Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. disp.* 25. *sect.* 1. *n.* 14. Coninch. *de matr disp.* 27. *num.* 17. Secundò extra tempus visitationis denegata ab Episcopo licentia, fuerítque causa ad Archiepiscopum per appellationem devoluta: tunc enim causa cognita & sententia prolata, cui locus appellationi non sit, poterit eo matrimonio assistere, vel licentiam concedere, sicut resolvunt Spino *de testam. gloss.* 15. *num.* 39. Segura *direct. indic. Ecclesiast.* 2. *part. cap.* 15. *num.* 50. aliis relatis Sanchez *lib.* 3. *disp.* 28. *num.* 4. Guttierrez *de matrim. cap.* 66. *num.* 3. Deinde censetur ordinarius Cardinalis respectu subditorum Ecclesiæ sui tituli, quia habet iurisdictionem quasi Episcopalem ex *textu in cap. his quæ, de maiorit. & obedient.* & tradunt Navarrus *lib.* 4. *consil. tit. de sponsal. consil.* 47. *alias tit. de clandestin. desponsat. consil.* 14. *num.* 1. Sanchez *dict. disp.* 28. *num.* 7. Guttierrez *cap.* 66. *num.* 9. Item sunt ordinarij omnes Legati Pontificis in Provincia suæ legationis, possunt enim quidquid potest Episcopus, ut probat Sanchez *num.* 10. & *lib.* 1. *canonic. quæst. cap.* 11. *num.* 6. Coninch. *disp.* 27. *dub.* 2. *num.* 16. Præterea censeri ordinarium capitulum Sede vacante, seu eius Vicarius resolvunt Coninch. *num.* 17. Guttierrez *dicto cap.* 66. *num.* 5. Sanchez [illegible] alij communiter. Item ordinarius censetur Abbas Ecclesiæ nulli Episcopo subiectæ, ut colligitur ex *cap. Ioannes de testament.* & tradit Henriquez *lib.* 11. *de matr. cap.* 3. *num.* 4. Petrus de Ledesma *de matrim. quæst.* 45. *art.* 5. *punct.* 3. *paulò ante dub.* 4. Sanchez *dict. disp.* 28 *num.* 6. Guttierrez *cap.* 66. *num.* 6. Denique omnes illi, qui iurisdictionem quasi Episcopalem habent comparatione subditorum ordinarij censentur, ut benè comprobant Sanchez, Guttierrez, & Coninch. *loc. alleg.*

Sup. hoc in tom. 3. tr. 3. Res. 8. & ibi in tr. 2. Res. 29. 30. & 35. Sup. hoc in fine Res. 1. nor. præteritæ, & in to. 3. tr. 2. Res. 31. §. Nihilominus.

Sup. hoc in tom. 9. tr. 7. Res. 51.

Sup. hoc in tom. 9. n. 5. Res. 18.

2. An verò Vicarius Episcopi Generalis in Hispania Provisor dicendus sit ordinarius, negat Gomez, *ubi supra num.* 21. & Sotus *in* 4. *dist.* 28. *quæst.* 4. *art.* 3. *verbo circa concessiones*, Patrus de Ledesma *quæst.* 45. *de matrim. artic.* 5. *punct.* 3. *dub.* 4. & ideò asserunt, seclusa speciali commissione, quòd non possit assistere matrimonio, nec Sacerdoti licentiam concedere. Mihi verò placet contraria sententia, quam tuetur Petrus Henriquez *lib.* 11. *cap.* 3. *num.* 4. Sanchez *lib.* 3. *disp.* 29. *num.* 18. Guttierrez *Canon. quæst. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 15. & *tract. de matrim. cap.* 66. *num.* 12. & *cap.* 69. *num.* 9. Coninch *disp.* 27. *dub.* 2. *num.* 17. Layman *lib.* 5. *Sum. tract.* 10. 2. *part. cap.* 4. *n.* 5. Basil. Pont. *lib.* 5. *cap.* 11. *n.* 1. Gaspar. Hurtado *disp.* 5. *de matr. diffic.* 9. *num.* 32.

Quoad hoc lege supra doctrinam Res. 68.

3. Et ratio est, quia ordinarius est qui habet iurisdictionem ordinariam, & iurisdictio ordinaria est, quæ vel lege, vel Canone, vel consuetudine conceditur, & habetur *l.* 1. *l. & quia ff. de iurisdict. omn. iud. l.* 2. *Cod. de officio eius, qui vicem alterius gerit cap. à iudicibus* §. 2. *quæst.* 6. ibi ordinarij verò sunt, qui ab Apost. & Ecclesiastica, vel ab Imper. ut sæculares legitimam potestatem accipiunt *cap.* 1. & *cap. conquerente, de officio Ordinarij, & aliis capitibus eodem titul. in Decretalibus*, & *in* 6. quare cùm Episcopus dum Vicarium constituit generalem, ei non conferat iurisdictionem, sed supposita electione, & constitutione in Vicarium Generalem ei à Canone tribuatur, ut constat ex dicto *cap. licet, & ibi Gloss. & scribentibus de officio Vicarij in* 6. vere, & propriè est ordinarius, & consequenter vigore Tridentini potest assistere, & alteri licentiam assistendi matrimonio concedere.

4. Nec obstat dicere, quod inquit Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 20. *de reformat.* cognitionem causarum matrimonialium ad solum Episcopum pertinere; tacitè eius Vicarium excludens. Respondeo, quòd estò asserat ad solos Episcopos pertinere causarum matrimonialium cognitionem, non ob inde Vicarium excludit; oportebat namque expressè illum excludere, uti factum est *sess.* 24. *cap.* 6. ibi, eis tantùm, non eorum Vicariis sit permissum, sicuti annotavit Flamin. *lib.* 3. *de resign. benefic. quæst.* 12. *num.* 20. & 21. Sanchez *lib.* 3. *disp.* 29. *num.* 16. Guttierrez *cap.* 69. *n.* 7. Adde etsi ea ratione Vicarius non deberet causas matrimoniales Vicarius Episcopi cognoscere, adhuc non infertur validè assistere matrimonio non posse; siquidem Parochus causas matrimoniales non cognoscit, & tamen validè assistit, & licentiam concedit, quia est ordinarius.

5. Hinc notandum est, quoties in aliquo decreto mentio fit ordinarij, nisi subiecta materia aliud poscat, intelligi non tantùm Episcopum, sed omnes habentes iurisdictionem ordinariam; quia omnes

nes illi ordinarij sunt: atque adeo nomine ordinarij comprehendi Vicarium Episcopi, cùm verè ordinarius sit, quare cùm in Tridentino mentio fiat ordinarij, comprehenditur quoque Vicarius Episcopi. Idem dic de Vicario Capituli Sede vacante, & aliorum habentium iurisdictionem Episcopalem, cùm verè ordinarius sit.

Quæ ad hoc in Ref. not. prætereitæ in eius §. vlt.

6. Hæc autem non sunt extendenda ad Vicarium foraneum; hic enim neque ordinarius est, nec per se assistere matrimonio potest, aut licentiam concedere, nisi ea potestas ei fuerit specialiter commissa, vt ex communi sententia docet Sanchez *dist. disp. 29. num. 20.* Gutticr. *cap. 67. n. 16. & cap. 69. n. 12.*

7. Nam licet Vicarius Foraneus alienius partis Diœcesis dicatur etiam Vicarius propriè in ea parte, in qua vices Episcopi gerit, iuxta *gloss. in clem. 1. verbo Foraneos, de rescriptis.* Bertachin. *tract. de Episc. part. 8. lib. 4. tit. de Vicario Episc. num. 17.* & alios quos citat Sbroz. *de Vicar. lib. 1. quæst. 20. dict. num. 1.* tamen, cùm non gerat vices Episcopi sui in eodem loco, in quo Episcopus non dicitur propriè Vicarius illius, Bartol. *in l. 1. ad finem ff. quis, & à quo* Couarruu. *pr. quæst. cap. 4. num. 8.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæst. 12. num. 15.* Spino, & Sbroz. *locis citatis.* Quare etiam non est ordinarius, cùm non habeat potestatem ordinariam, vt dixi in tractatu de triplici Iubilæi priuilegio *sess. 3. casu 1. §. 3. num. 60.* circa finem, Sed delegatam, nec cum Episcopo constituat idem tribunal, & auditorium, vnde ob eo ad Episcopum appellatur, quapropter Vicarius Foraneus neque matrimonius validè assistere, neque aliis assistendi licentiam dare, ex vi sui officij, seu delegationis in Vicarium foraneum potest; sed ad hoc ei specialis Episcopi commissio necessaria est assistendi, vel concedendi aliis licentiam assistendi. Si autem ei ab Episcopo causarum matrimonialium cognitio in genere concederetur; tunc ex vi huiusmodi delegationis, & validè assistere, & aliis assistendi licentiam dare posset, vt tradunt Segora *in directorio 1. part. cap. 15. num. 16. & cap. 16. num. 1.* Sanchez, Guttierrex, & Pontius *locis proximè citatis*, quia si potest de causa principali cognoscere, multò magis de causa minus principali, & accessoria, ac de præambulis, Regula cui licet quod plus est, *de reg. in 6.* & præter Doctores citatos Stephanus Gratian. *tom. 1. disceptat. Forens. cap. 83. num. 13.*

8. Sed vt Vicarius Generalis queat per se assistere matrimonio, eum debere esse Sacerdotem affirmant Nauarrus *Consil. lib. 1. de officio ordin. consil. 1. in prima edit. & lib. 4. consil. 10. in 2. edit.* Salzedo ad Diaz *dict. cap. 73. versic. 14.* Iulius Sannazarius *dict. artic. 4. num. 36.* Ceuallos *tom. 1. quæst. 604. num. 59.* Cenedo *quæst. 30. num. 46.* Vgolinus *de potest. Episc. cap. 15. § 10. num. 5.* Zerola *1. part. praxi verbo Parochus §. 3.* Hieron. Vener. *lib. 1. exam. cap. 39. num. 6.* & Sayrus *decis. 1. sub tit. de offic. ordin.* & attestatur Salzedo, & Nauarrus S. Congreg. id declarasse de Parocho, quòd non possit iuxta Concilium assistere, nisi sit Sacerdos; sed tenendum est, Vicarium Gener. non sacerdotem validè assistere, prout probabile putat Sannazarius *loco citato*, vt etiam Nauarrus ait de iure esse probabile, licet ob sacræ Congregationis declarationem secus sentiat, & absolutè tenent Bossius *de matrim. lib. 5. cap. 11. num. 11.* & Barbosa *de potest. Episc. part. 2. allegat. 32. num. 120.* quia etiam Parochus non Sacerdos validè assistit, vt dicemus infra, & declarauit Sacra Congregatio prout refert Bellarminus *ad dict. cap. 1. sess. 14.* in declarationibus, vltima declaratione, quæ sic habet, Parochus sufficit etiamsi non sit Sacerdos, dum expectatur manus. Vnde non est credendum emanasse declarationem in contrarium, quam allegant Nauarrus, & Salzedo *loco citato*, & ipsemet Nauarrus, licèt *loco citato* consuluerit quòd Vicarius Episcopi non Sacerdos non intersit matrimoniis, sed alium Sacerdotem delegct, nihilominus *cons. 30. de sponsal. in 1. edit. & cons. 9. de clandest. desponsat.* absolutè tenet non requiri Sacerdotium in Parocho.

Sup. hoc in Ref. not. seq.

Sup. hoc supra in Ref. 81. §. 1. à lin. 3.

9. Verùm ex his oritur difficultas, an quòd dictum est de Abbatibus titularibus habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem, sit extendendum ad Abbates commendatarios perpetuos Abbatiæ habentes iura Episcopalia, vt est hodie in Abbatia Farfensi Eminentissimus, & nunquam satis laudatus Princeps, & Dominus meus Franciscus Cardinalis Barberinus; & videtur negatiuè respondendum ex declaratione Sacræ Congregationis, quam refert, & sequitur Pontius *de matrim. lib. 5. cap. 10. num. 13.* vbi sic ait, Quæritur aliquis in hoc *cap.* An qui habet in commendam Abbatiam, quæ iura Episcopalia hab. at, intelligatur in præsenti nomine Ordinarij: extat de hoc decisio Congregationis Cardinalium, quæ apud Farinacium *sess. 24. Concily Tridentini cap. 1. de reform. matr.* his verbis concepta est; Non permittitur hæc facultas commendatario, licet eis Abbatia iura Episcopalia habeat, cuius Abbas appellatione Ordinarij venit iuxta *glossam in cap. fin. de offic. ordin. in 6.* Dixit enim S. D. N. quod Ordinarius hic non intelligitur nisi Episcopus, tamen Cardinali Farnesio Commendatario Farfensis Monasterij fuit permissum, non autem eius Vicario. Hæc ibi. Ex quibus disces neque commendatarium de iure posse, neque eius Vicarium, quamuis commendatario specialiter à Sede Apostolica concessum fuerit, nisi expressè etiam eidem Vicario Apostolica Sedes concesserit. Ita Pontius.

Sup. hoc supra lege doctrinam ref. 67. signanter à medio §. 2.

10. Sed præfata declaratio ait Angelus Bossius *de matr. cap. 4. §. 2. num. 50.* videtur suspecta, cùm in ea dicatur solum Episcopum comprehendi nomine Ordinarij in dicto *cap. 1. sess. 14.* quare subdit Bossius, nisi mihi magis constet de mente eiusdem S. Congregationis, puto contrariam sententiam veram esse. Et illam obseruat docuisse Nau. Ceuall. Molin. & alios; tum quia quicquid potest Titularis ratione dignitatis, potest illius commendatarius, Panor. *in cap. querelam de elect.* Dec. *in cap. edoceri de rescript.* Nauarr. & Molin. *locis citatis*; tum quia decretum Concilij de Ordinariis loquitur indefinitè, & regula indefinita vniuersali æquipollet, Glossa communiter recepta in *cap. vt circa, de elect. in 6.* At verò Abbas Commendatarius ordinarius dicitur, Gloss. & Text. *in cap. ordinar. de offic. ordinarij in 6.* Ergo, &c.

Ideò puto magis diligenter de veritate supradictæ Cardinalium declarationis inquirendum esse, vt postea necessario illam sequi debeamus.

11. Verùm quid dicendum est de magistro Scholæ Salamanticæ respectu Scholasticorum, qui in matricula descripti sunt; An sit Ordinarius eorundem Scholasticorum, possitque validè assistere eorum matrimoniis, & aliis assistendi licentiam dare? Negat Basilius Pontius *dict. leg. 5. cap. 12. n. 8. & sequent.* vbi pluribus contendit dictum Magistrum habere in Scholasticos Salamantinos laicos iurisdictionem tantùm sæcularem; Sanchez verò *lib. 3. cap. 7. num. 6.* & Guttierrez *cap. 56. num. 9.* referunt opinionem Manuelis asserentis dictum Magistrum comprehendi *in dict. cap. 1. sess. 24.* nomine ordinarij, habereque in dictos scholasticos omnem iurisdictionem quasi Episcopalem, ac proinde posse remittere denunciationes matrimoniales, assistere matrimonio, & aliis assistendi licentiam dare, & concedere.

quamuis nō plene sup. hoc, lege tamen doctrinam §. Mihi, Ref. præteritæ.

RESOL. XCI.

De testibus necessariis ad contrahendum validè matrimonium.

Et an sit necessarium hos testes esse rogatos?

Et an sufficiat, quamuis vi detenti, & repugnantes intersint, modo percipiant contractum celebratum?

Et an prædicti testes pro validitate matrimonij debeant esse omni exceptione maiores?

Et an testes simul cum Parocho interesse debeant matrimonio, vel sufficiat successiuè coram illis explicent contrahentes consensum?

Et an peccent mortaliter, qui contrahunt coram Parocho coacto, quod non procedit quoad testes?

Et an ad constituendum Procuratorem pro matrimonio contrahendo non sit necessaria certa ætas, nec qualitas alia præter eam, quam ius naturale exposcit ad explicandum consensum nomine alterius, nimirum vsum rationis?

Et an matrimonium initum coram testibus, & Parocho si iste sit intrusus, non obstante quod adsit error communis, an adhuc matrimonium sit validum? Ex parte 11. tr. 3. & Misc. 3. Res. 33.

§. 1. CErtum est, ad mattimonij valorem præter Parochum, vel alium Sacerdotum de licentia Parochi, requiri & sufficere duos testes, coram quibus contrahatur, nec sufficere vnum testem. Cum eo de Parocho patet, quia Tridentinum *sess. 24. de matrimon. cap. illo primo*, expressè irritat matrimonium non contractum coram Parocho, vel Sacerdote de eius licentia, & duobus, vel tribus testibus præsentibus. Est verò doctrina certa, quando statutum requirit ad certum actum duo personarum genera, personam vnius generis non posse vtriusque vicem gerere, atque adeò statuto, vt valeat actus coram presbytero, & tot testibus, presbyter ipse non potest esse vnus ex illis testibus. Cùm ergo Tridentinum exigat duo genera personarum, nimirum Parochum, seu Sacerdotem de eius licentia, & duos saltem testes præsentes, non poterit Parochus, vel ille Sacerdos obire munus Parochi, & simul vicem alterius ex illis duobus testibus supplere.

2. Hos tamen testes necessarium non esse rogatos, quia ea qualitas à Concilio non exigitur, vt benè notarunt Gregor. Lop. *leg. 1. verbo su testigos tit. 3. part. 5.* Caldas Pereira *de empt. & vend. cap. 6. num. 22.* Henriquez *lib. 11. cap. 3. num. 9.* Sanchez *l. 3. disp. 41. num. 7.* Gutti{e}r. *de matrim. cap. 44. num. 77. & cap. 55. in fine*: Quinimò sufficiunt, quamuis vi detenti, & repugnantes intersint, modo percipiant contractum celebratum, sicut de parocho diximus, quia ea vis non impedit, quin possint de matrimonio testari, vti tradit Zeball. *in suis quæst. pract. quæst. 604. num. 82.* Sanch. *l. 3. d. 39. num. 9.* Conineh *d. 27. num. 44.* Cenedo *pr. & Can. quæst. lib. 1. quæst. 30. num. 108. ad finem.*

Sup. hac vi supra in Resol. 88. §. Et hanc à lin. 5. & cursim in fine alterius Res. eius not. pro parte Parochi.

3. Nota tamen, eos qui contrahunt coram Parocho coacto, per se loquendo peccare mortaliter. Probatur, quia grauem iniuriam irrogant ipsi Parocho, vt ministro Ecclesiæ ab ipsa deputato ad auctorizandum matrimonium; ergo peccant grauiter contra Religionem, vel contra duliam Sacram. Peccant verò contra iustitiam, aut mortaliter, aut venialiter pro quantitate violentiæ. Dixi per se loquendo; nam posset contingere, vt esset grauis necessitas contrahendi, & absque iusta causa nollet Parochus assistere; tunc enim posset dolosa æquiuocatione vocari Parochus, non tamen vi cogi, quia priuati nequeunt id efficere.

Sup. hac vi in §. & lin. not. præteritæ, & in alia Res. eius annot.

4. Tamen hoc non procedit quoad testes, & ideò assero eos qui contrahunt coram testibus, coactis, vel dolo adductis, non peccare grauiter, contra Religionem, sed solùm venialiter: Patet, quia ipsi non gerunt vices Ecclesiæ, auctoritatem præstando ipsius nomine, matrimonio, quod Parochus præstat, sed solum obeunt testium ministerium, quod æquè præstare possunt vi detenti, aut ad aliud dolo vocati; esset tamen culpa venialis contra Religionem, quia non seruatur debita reuerentia Sacramento. Peccant verò contra iustitiam aut mortaliter, aut venialiter pro quantitate violentiæ ipsis illatæ; hæc enim ex qualitate iniuriæ pensanda est, an sit mortalis; similiter dico de testibus, si absque iusta causa nollent assistere, & esset grauis necessitas contrahendi, possent vocari dolosa æquiuocatione, sed nulla vi cogi; id enim officium est non priuatæ, sed publicæ potestatis. Ita Perez *de matrim. disp. 40. sect. 10. num. 6. & 7.*

5. Nota etiam, Parochum, & alios duos testes simul interesse debere matrimonio, nec sufficere si successiuè coram illis explicent contrahentes consensum. Patet, quia Tridentinum copulatiuè exigit assistentiam Parochi, & testium, vt possint testificari de matrimonio, tanquam de vno, & eodem contractu; at non plenè constat, quando non sunt simul physicè Parochus, & testes, cùm sint testes singulares; Vnde non sufficiet simultas moralis, vt sufficit simultas materiæ, & formæ in aliis Sacramentis; quia hîc assistentia Parochi, & testium desideratur à Tridentino, vt per eos possit plenè constare de contractu matrimonij inito.

6. His suppositis difficultas est, an dicti testes pro validitate matrimonij debeant esse omni exceptione maiores, videtur affirmatiuè respondendum; eò quod Concilium eorum præsentiam exigat, vt de matrimonio constet ex eorum testimonio, at testes minus idonei non plenè probant. Quinimò sæpè à testimonio dicendo repelluntur, vt sunt infames, aut alio vitio notati. Vt ergo fini Concilij fiat satis, necessario testes omni exceptione maiores debent adhiberi, quales, spectato iure antiquo ad probationem matrimonij requirebantur, iuxta textum, *in cap. super eo el 2. de testibus, & leg. 16. titul. nono, part. quarta*, & tradit aliis relatis Mascard. *de probation. conc. 1023. num. 4.* Anton. Gab. *tom. 3. commun. opin. lib. 1. titul. de testibus conclus. 8. num. 3. versicul. contrarium.* Adde, causa matrimonialis est causa ardua, & grauis, neque debet tractari per quoscumque iudices ex Textu, *in cap. 1. in fine de consanguin. & affin.* At in causa ardua non admittitur testis, cuius fides ob aliquam rationem infirmari possit *cap. licet §. quanquam autem, de probat.* ergo.

7. Sed communis sententia est in contrarium, & ideò Martin. de San Ioseph *in mon. confess. tom. 1. lib. 1. tract. 15. de matrim. n. 22.* ait; [No es necessario que los testigos sean mayores de toda exception como tengan vso de razon, basta que sean qualesquiera, aunque sean infames, descomolgados, padres, parientes, mugeres, y aun infieles, proque estos quando son puestos por testigos en escritura ò instrumento son sufficientes, aunque no lo sean para deponer en iuizio por las tachas que les pone el Derecho *glos. Authent. de testibus, §. & licet verò de suppliciis*, Baldus *l. parentes num. 1. versicul. sed sic latius Codice de testibus.* Anton. Gabriel alios referens *tom. 3. commun. lib. 1. titul. de testibus con. 10. num. 50. & con. 15. num. 13.* demas deque la autoridad del Parocho; ò otro Sacerdote, que ha de assistir con ellos, suple los defectos de los testigos.] Ita ille, qui citat Henriquez, Sanchez, & Hurtadum. Et ratio est, tum quia testes omni exceptione maiores difficilè inueniuntur;

Sup. his excommunicatis supra in Resol. 83. §. 1. in fine, & in alio §. eius not. & in Res. seq. à principio.

nirentur; & sic daretur occasio maioribus damnis, & litibus, quibus Ecclesia intendit obuiare in contractu matrimonij; tum etiam, quia cùm ius Tridentini sit odiosum, & nullus testis in eo excipiatur, non est cur restringendum sit ad dictos omni exceptione maiores, præsertim cùm matrimonium fauorabile sit; tum denique, quia seclusa prohibitione legis admitti possunt testes inhabiles ex mutuo consensu partium, seu contrahentium, vt constat; hic verò in matrimonio nec lex aliqua vetat, nec sine consensu contrahentium admittuntur; ergo.

Sup. his supra in Ref. 60. §. Notandum est tamen. & in fine § Notandum est etiam.

8. Ex his ego consului ad constituendum procuratorem pro matrimonio contrahendo non fuisse necessarium certam ætatem, nec qualitatem aliam, præter eam, quam ius naturale exposcit ad explicandum consensum nomine alterius, nimirum rationis vsum, vt de testibus diximus. Ratio est, tum quia in procuratore tametsi requiratur certa ætas, vt annorum vigintiquinque ad iudicia; sed non in Procuratore ad matrimonium; iudicium enim est inter contrahentes, contractus verò inter consentientes celebrantur; Vnde quælibet ætas in procuratore ad illos constitura, est idonea, dummodo sit capax consensus; tum etiam quia tametsi ad alia negotia desideraretur in procuratore certa ætas; non ideò requiritur in procuratore ad matrimonium, quia nulla prorsus eius industria desideratur, quia tantum explicat consensum absentis. Vnde durissimum videtur posse puerum quatuordecim annorum se ligare matrimonio, & ad id capacitatem sufficientem habere & non ad exprimendum consensum alterius contrahere volentis; tum denique quia cùm matrimonij contractus sit cæteris fauorabilior, non quæcumque cæterorum contractuum valorem impediunt matrimonij, nisi iure exprimatur de ipso matrimonio, vt constat de muto, surdo à natura, qui nullum contractum inire potest iure communi id prohibente, & tamen in illa prohibitione generali contractuum non includitur matrimonium; nam mutus simul & surdus, si intellectum habeat perspicacem; ita vt signis edoceri possit quid sit matrimonium, & signis indicare consensum, validè contrahit illud, sicut & potest confiteri, & absolui.

Et hæc omnia docet etiam Martinus Perez *de matrim. disp.* 40. *sect.* 10. *numer.* 7. & Præpositus *in* 3. *part. quæst.* 4. *de matrim. clandestino dub.* 14. *num.* 95. & 98. Reginaldus *in Praxi tom.* 2. *lib.* 31. *rep.* 23. Rebellius *p.* 2. *l.* 2. *quæst.* 8. & alij penes ipsum.

9. Et tandem pro complemento dictorum in superioribus Resolutionibus, quæro hîc, An matrimonium initum coram testibus, & Parocho, si iste sit intrusus, non obstante quòd adsit error communis, an adhuc dictum matrimonium sit validum; negatiuè respondet Sanchez, Perez, & alij. Ego autem satis probabiliter contrarium sentio ex his, quæ alibi adduxi, & ideò nouissimè nostram sententiam probabilem dicit Martinus de San Ioseph *in mon. confess. tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 5. *de matrim. num.* 14. cui adde Castrum Palaum *tom.* 5. *disp.* 2. *punct.* 13. §. 10. *num.* 9. quia præscriptione, & consuetudine iurisdictio acquiritur, eamque tribuere potest qui est in possessione delegandi, tametsi verum titulum non habeat *argum. textus in Auth. de tabellionibus, seu nouella* 44. *cap.* 1. *in fine*, ibi documentis propter vtilitatem contrahentium non infirmandis, quippè vtilitati publicæ maximè expedit, ne gesta ab eo qui communiter posse existimatur, inualida sint, cùm Respublica defectum supplere possit.

Alibi supra in Ref. 81. & in tom. 1. tr. 3. Ref. 19. & in Ref. 20. §. Imo. & seq. & ex doctrina Ref. 21. & in tom. 3. tr. 1. Ref. 5. à §. Sed difficultas. & in tom. 8. tr. 1. Ref. 5. §. Sed audiamus, breuiter, ad medium. vers. Insuper.

10. Vide etiam, me citato, eruditum, & amicissimum Patrem Lantenrium Longum *in tabulis Sacramentorum, tab.* 2. *cap.* 59. & me citato, Possentium *in recollect. quæst. moral. cap. miscell. pr. regularibus, sect.* 3. *num.* 17. & me citato Bosenbaum *in medulla Theologia moral. lib.* 6. *tract.* 4. *insp.* 2. *dub.* 5. *num.* 8. & plures alios, quos ego alibi adduxi contra Escobar à Corro, qui parum modestè hanc sententiam sigillatus est.

Alibi signater in Ref. 1. not. præteritæ, & in aliis eius not.

RESOL. XCII.

An excommunicatus vitandus sit admittendus vt testis in causis matrimonialibus?

Et quid si sit toleratus?

Et in causis fidei non est dubitandum.

Et notatur, quod assistentia Parochi excommunicati, etiam non tolerati contrahentibus matrimonium valida est. Ex p. 8. tr. 4. & Misc. 4. Ref. 21.

Sup. hoc supra in Ref. 83. §. 1. in fine, & in Ref. 91 §. Sed communis. cursim ad lin. 6. & in tom. 5. tr. 1. Ref. 121. §. vlt.

§. 1. Affirmatiuè respondet Bonacina *de censuris disput.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 7. *num.* 12. vbi sic ait: Excommunicatus toleratus licitè potest ferre testimonium. Ratio est, quia actus testandi ex natura sua vergit in fauorem illius pro qua præstatur; excommunicatus autem toleratus licitè potest actus in fauorem aliorum præstare, & exercere, modò non sese ingerat sua sponte, vt patet ex supradictis, & ex *cap. decernimus, de sentent. excommunic. in* 6. *ex cap. veniens, &c. testimonium de testibus.* Excommunicatus verò vitandus non potest licitè ferre testimonium, eo quod prohibita sit cum ipso excommunicatio. Excipitur causa fidei in qua potest testari, & accusare, *cap. in fidei fauorem de hæretic. in* 6. Excipi etiam posse videtur causa matrimonij, quæ est valde fauorabilis, vt colligitur ex *cap. final. de sententia & de re iudic.*

Sup. hoc in tom 5. tr 10. Ref 41. ad lin. 2. & cursim in alia lin. eius not.

2. Sed ego sententiæ negatiuæ adhæreo. Dico igitur certum esse in causa fidei non solùm validè, sed licitè excommunicatum vitandum testem esse, vt habetur *cap. in fidei fauorem, de hæreticis in* 6. & notant ibi Doctores, Geminian. Ancharan. Franc. in *cap. decernimus, de sentent. excomm.* Sayrus *lib.* 2. *de excomm. cap.* 8. *num.* 1. vt docet Hurtadus *de excom. disp.* 9. *difficult.* 1. Conincb. *de Sacram. disp.* 14. *dub.* 11. *num.* 110. Suarez *de cens. disp.* 16. *sect.* 6. *num.* 6. & alij.

3. Hoc tamen contra Bonacinam negandum puto in causis matrimonialibus, quia Doctores solum in causa fidei concedunt excommunicato vitando, vt se in testem, actorem, & accusatorem ingerere possit; quia solum in causa fidei, vt pote grauissima id expressum inuenitur. & cùm sit exceptio, à generali regula; non debet ad alios casus extendi præcipuè cum ratio longè diuersa sit. Neque obstat causam matrimonialem esse fauorabilem, quia non est æquè fauorabilis, ac causa fidei. Et casu quo æquè fauorabilis esset; id solum probat debere huiusmodi causæ eundem fauorem concedi, qui causæ fidei concessus est, non tamen probat quod de facto concessus sit. Adde, si in causa matrimoniali permittendum esset excommunicato, vt se in testem, & actorem ingerat, quia est causa fauorabilis, potiori ratione id permitti debet in causa pupilli, viduæ, Ecclesiæ, & similium, quod nullatenus à Doctoribus conceditur

4. Nota vero, quod assistentia Parochi excommunicati etiam non tolerati contrahentibus matrimonium valida est, quia hæc assistentia etsi authoritate publica præstetur, non est actus iurisdictionis, cùm sufficienter præstetur ab inuito, quod alienum est à iurisdictionis vsu, sed est executio cuiusdam conditionis à Concilio Tridentino requisitæ pro matrimonij valore, quæ cùm nullibi annulletur

Sup. hoc supra in Ref. 83.

facta ab Excommonicato vitando, valida censeri debet, vt benè Sanchez *lib.3. de matrim. disput.21.* Henriquez *lib.11.cap.3.* Rebell.*lib.2.de oblsgat.instit. quæst.9. num.9.* Bonacina *de matrim. quæst.2. punct.8. num. 21. & de censur. disput.2.punct.5. num.1.* Gaspar Hurtado *disp.7. difficul.2.* Paul. Layman *lib.1.summ. tract.5. part.2. cap.3. num.13. in fine*, Coninch. *disp. 27.dub.2. conclus.7.* Neque obstat excommunicatum vitandum testem esse non posse: quia Parochus matrimonio assistens non est testis deponens, sed inspiciens; inspicere autem matrimonium, illique præsentem esse, vt postmodum testificari possit, validè potest ab eacommunicato vitando præstari.

5. Et tandem nota, quod Marianus Soccinus *in cap. sacris num.405. de sentent. excom.* Vasquez *de excomm.dub.5.* Gaspar Hurtado *disp.8.difficult.6.* negant esse fidem adhibendam in testimonio eacommunicato vitando, iuxta textum *in cap. nullus 3.quæst.4.*

6. Sed mihi placet opinio contraria, tametsi ope exceptionis dicta depositio irritari potest, vt docent Coninch. Suarez, & alij *vbi suprà*, & colligitur apertè ex *cap.1.de exceptionibus in 9.& ex cap.excommunicamus 5. credentes de hæreticis*, vbi testimonium excommunicati ob hæresis fautoriam nullum declaratur tacite innuens ob aliam causam valere. Etenim actus annullatio asserenda non est absque manifesto textu, & ratione; nullibi autem inuenitur testimonium eacommunicati irritum; ergo. Quod autem prædicto testimonio non sit necessariò fides adhibenda; sed possit ope exceptionis elidi, id solum probat eius valorem non esse firmum, non tamen conuincit validum non esse, dum non excipitur; Interim namque fides ei est adhibenda.

RESOL. XCIII.

An ad valorem matrimonij sufficiat, vt Parochus, & testes audiant contrahentes, vel opus sit illos videre?
Ex part.8.tr.7. & Misc.Res.68.

§. 1. NOn sufficere illos audire, docet Franciscus Molinus *de rit.nupt. lib. 2. differ. 11. num. 120.* & post illum Augustinus Barbosa *de potestat. Episcop.part.2. allegat.32.num.86.* vbi sic ait. Infertur præsentiam Parochi in matrimonio ita requiri, vt nedum intelligere oporteat, cùm quid agitur, sed vt videat: nam insufficiens erit si contrahentes matrimonium à tergo essent alicuius parietis, vel vbi Parochus infirmitate, seu alio casu cæcus effectus esset, & non videret; quia ideò Parochi præsentia requiritur, vt ea tot mala & scandala, quæ in dies oriebantur, ex clandestino matrimonio cessarent. Atque ideò licèt cæcus retineat dignitatem, *l.qui furore.ff.de statu homin.lib.cæcus, ff.de iudiciis*; licèt etiam possit testificari de his, quæ ante cæcitatem vidit, vbi notas contrahentium voces audiuit; in his autem, in quibus facilè decipi posset, non integer testis est, quo in casu multum iudicis arbitrio tribuendum est. Hucusque Barbosa.

2. Sed ego contrariæ sententiæ adhæreo, quam tuetur Sanchez *de matrimonio, lib.3.disp.39.numer.3.* Gutierrez *cap.69. num.4.* Filliucius *tom.1. tractat.10. cap.6. num.224.* Rebellius *part.2. lib.2. quæst.8. numer.7.* Fernandez *in exam. Theol. part.3. cap.18.§.1. num.9.* Basilius Pontius *lib.5. cap. 21. num.8.* quibus omnibus adde sacram Rotam *decis.634. num.4.* apud Buratum, & *ibi* doctum & amicissimum Ferentillum *litter. A.* vbi docet non esse necessarium testes videre partes contrahentes, sed sufficere illos verba contractus, etiam intermedia cortina, vel pariete audire, quando habent notam vocem contrahentium. Vide etiam circa præsentem quæstionem Gratianum *to.5. cap.849. num.20.& seq.*

3. Ad id verò quod asserit amicissimus Barbosa respondeo, quòd licèt cæcus regulariter repellatur à testimonio in iis, quæ cæcitatis tempus concernunt, & sit communis Canonistarum, & Legistarum sententia, quòd solus auditus in testibus non sufficit, sed requiritur præsentia, & visus; vt tradunt Mascardus *de probationibus, verb.cæcitas, conclus.278. num.7.* Farinacius *de testibus, quæst. 61. num.19. & seqq.* & Doctores ab iisdem citati. Nihilominus hæc communis sententia, seu regula limitatur, vt non procedat in his, quæ non visu percipiuntur, sed auditu; de quibus potest cæcus esse legitimus testis, dummodo loquentium voces habeat notas, vnde potest testificari super verbis stipulationis, & contractus à contrahentibus prolatis; si modò vocem loquentis notam, & probè cognitam habeat: ita Mascardus *disp.concl.278. num.10.& 16.* Menochius *de arbitrar.casu 475. num. 16.& 22.* Farinacius *disp. quæst.61.num.14.& quæst.69.num.164.*

RESOL. XCIV.

An sit validum matrimonium initum coram Parocho ad id non specialiter vocato, sed casu transeunte?
Et in textu huius Resolutionis adducitur pulchrum dubium, & factum pro praxi prædictæ difficultatis?
Ex part.10.tr.13. & Misc.3.Res.16.

§.1. NEgatiue respondet Leandrus *de Sacrament. tom.2.tract.9. disp.6.quæst.38.* quia, vt Parochus dicatur præsens Matrimonio requiritur necessario, vt sit ad eum casum formaliter adhibitus, vocatus, & rogatus: Vnde si Parochus, casu adfuerit, etiamsi coram illo contrahatur matrimonium, nullum erit, nisi forte Parochum transeuntem moneant prius contrahentes, se velle contrahere, quia tunc valebit gradum tunc Parocho sustinente, & vidente contrahere. Sic declaratum fuit non semel, ac iterum à Congregatione Cardinalium; quorum declarationes extant apud Farinacium. Prima, *pagina* 268. Secunda, *pag.* 273. quam etiam adducit Rebellius 2. *part. in fine lib. 4. pag. mihi* 394. Quæ si se habet: *Parochus ita præsens Matrimonio debet esse, vt appareat à contrahentibus hac de causa adhibitus fuisse.* Tertia *pag.* 276. Vnde, si quis transeunte illac Parocho, ita altè proferret verba contractus; vt audiret Parochus, nihil ageret. Sic Basilius *lib.5. cap.21. num.4.* dicens, post tot declarationes Cardinalium, amplius de hoc dubitare non licere. Hucusque Pater Leandrus, qui citat etiam Bonacinam; quibus ego addo Campanilem, *in Diuer. Iur. Can.Rubrica 1.fine.* Vallensem *in Decret.lib.4. tit.3. num. 8.* Gonzalez *in Regul. Cancell. glossa 48.à num.32.* Borrellum *in Summa, decis.tom. 3. tit. 2. num. 366.* & nouissime Amicum *in Cur. Theol. tom.9.disp.7. sect. 11. num. 102.* & Petrum Marchant *in Tribun. Sacram. tom. 5. part. 2. tract.1.tit.7. quæst.5.concl.1.*

2. Sed ego puto non esse discedendum ab affirmatiua sententia, quam tuentur Layman, *lib.5. tract.10.part.2. cap.4.num.6.* Sanchez, *lib. 3.disp.39. num. 11.* Filliucius, *tom.1. tract. 10. cap.6. num.224.* Gratianus *in Addit. decis. 37. num. 8.& 9. in tom.1. discept.* Barbosa *de Officio Parochi, cap.22.num.56.* & plures alij, quos citat, & sequitur Bossius *de Matr. cap.3.§.B.num.6.* qui testatur ita fuisse decisum in facti contingentia; nam cum Medionali in quadam Ecclesia Parochiali, Parochus, qui ex prohibitione sibi facta ab Ordinario, nolebat post factas denunciationes assistere Matrimonio duarum personarum habilium,

habilium, Missam celebraret, sponsi vnà cum duobus testibus accesserunt ad Altare, vbi Parochus celebrabat; & cum Parochus finita Missa recederet ab Altari nihil sciens, neque cogitans de hoc, expresserunt coram ipso, & duobus testibus adductis, mutuum consensum de præsenti. Quod Matrimonium Mediolani, & Romæ fuit pronunciatum validum, licet ipsi contrahentes fuerint nonnullis pœnis mulctati. Et ratio est, quia si sufficit præsentia Parochi coacta, & dolosa: ergo sufficit etiam fortuita. Deinde, cùm Parochus, & testes in casu nostro vere advertant, sufficienter dicuntur præsentes, cum præsentia ad valorem Matrimonij petita contenta sit sola intellectus aduertentia, qua rite testimonium contracti Matrimonij prohiberi possit. Firmo; nam in aliis contractibus, qui casu adest, potest testificari de eis: ergo & hîc in contractu Matrimonij; quia ius Tridentini est correctorium, vnde intelligi debet de præsentia, quæ minus corrigat, dummodo humana sit, & sufficiens ad finem Tridentini, qualis est dicta: nam casu transeuntes ita testificari possunt, si aduertant ac si data opera interessent.

3. Nota verò, quod pro vtraque sententia in hac quæstione adducuntur Declarationes Sacræ Congregationis, quæ videntur inter se pugnare; sed non est discedendum à sententia affirmatiua, & ad declarationem Sacræ Congregationis adductam pro negatiua sententia, ne videatur pugnare cum altera adducta pro affirmatiua, respondet Bossius vbi supra intelligendam esse quando Parochus casu præsens, vel ad id non expresse vocatus, vel præmonitus ex subitanea & fortuita præsentia non intellexit, vel potuit intelligere rem seriò agi, & animo contrahendi; nam tunc non censetur adhibitus ad illum actum. Cætera à Gonzalez, & Pontio obiecta, facile reiiciuntur: nam *lege Quæsitum*. 78. §. *final. de lege* 3. & alia iura, quibus Gonzales nititur probare, eum, qui casualiter adest, non censeri adesse; loquuntur de fictione iuris, & de præsentia tantum corporea, non de morali, quæ perfectissime etiam breuissimo tempore haberi potest, dum res, quæ coram agitur, probe percipitur. Quare dictum testis repentini est nullum, solum quando non est informatus, nec potuit probe rem percipere. *Lex* autem, *heredes*. §. *in testamentis ff. Qui testam. fac. possunt*; quia Pontius probat adhibitum in iure dici, qui rogatur: loquitur de testibus quoad testamenta. Et ita nostram sententiam præter Bossium, & alios vbi supra citatos, tenet doctus, & amicissimus Pater Perez *de Matrimonio, disp.* 40. *sect.* 10. *num.* 9. qui respondet ad argumenta adducta à Leandro & Pontio, & explanat sensum Declarationum Sacræ Congregationis. Idem etiam docet Pater Aversa *de Matrimonio, quæst.* 6. *sect.* 6.

RESOL. XCV.

An sint à matrimonio arcendi, qui Fidei rudimenta nesciunt?

Et an saltem Pater noster, Aue Maria, Credo, & Decalogum, *debeant scire?*

Et cursim infertur statuere impedimenta matrimonij non ad Episcopum, sed ad Papam spectare? Ex part. 4. tr. 4. & Misc. Res. 85.

§. 1. Affirmatiuè videtur respondendum per ea, quæ adducit Basilius Pontius *de matrim. lib.* 5. *cap.* 36. *num.* 8. Vnde in prima Synodo Panormitana Eminentiss. Domini mei Cardin. ab Auria *part.* 2. *cap.* 7. *num.* 21. sic habetur. Parochus moneat sponsos matrimonio minimè iungendos esse, quin fidei Christianæ rudimenta prius nouerint, quod antea decreuerat Cardin. Paleotus *in Archiepisc. Bonon. part.* 3. *de sacram. matrim. fol.* 157. *col.* 1. vbi ita ait: Quæret Parochus an matrimonium facturi doctrinam Christianam sciant, aut saltem *Pater noster, Aue Maria, Credo, & Decalogum*; quòd si vterque ea nesciat, aut eorum alter moneat illos se non ante ad tertiam denunciationem venturum quàm illa ab ipsis rectè memoria teneri & intelligi perspexerit. Sic ibi.

2. Verùm his non obstantibus negatiuam sententiam prorsus sustinendam esse puto, quam docet vterque Sanchez, Thom. & Ioan. hic *in selectis disp.* 28. *num.* 9 ille verò *de matrim. tom.* 1. *lib.* 3. *disp.* 15. *num.* 19. & nouissime Homobon. de Bonis *in exam. Eccles. part.* 3. *tract.* 13. *cap.* 11. *quæst.* 33. *resol.* 2. vbi ita ait. Licèt nonnulli asseruerint aliquem à matrimonio contrahendo arceri posse si Christianam doctrinam ignoret, donec saltem Orationem Dominicam & Angelicam salutationem, Symbolum fidei & Decalogi præcepta memoria retineat, nisi præ senio, aut ingenij tarditate incapax esset. Aliis tamen verius videtur absolutè & per longum tempus prohiberi non posse, cùm matrimonij prohibitio regulariter nonnisi in casibus à iure expressis inducenda sit, & inter carmina in quibus coniugiorum impedimenta dilucidantur, vt sunt, error, conditio, &c. hoc impedimentum non extat. Expedit tamen suauiter absque vi bono modo & prudenti ratione ad breue tempus impedire vt sic doctrinæ addiscendæ curam habeant. Ita ille. & hoc modo intelligendæ sunt Synodi supradictæ, sin aliter, prohibitionem illorum non approbo; nam, vt notat Thom. Sanchez *vbi suprà*, statuere impedimenta matrimonij non ad Episcopum, sed ad Pontificem spectat; & hæc opinio apud me certa est, & contrarium non puto probabilem, quod valde notandum est à Parochis & eorum Capellanis, nam hic casus frequenter potest accidere. Sup. hoc infr. gis latè sup. in Ref. 70. §. vlt. & in aliis Ref. citas not.

RESOL. XCVI.

Quisnam est Minister Sacramenti matrimonij?

Et notatur Ministrum, id est Sacerdotem ante Concilium Tridentinum non fuisse necessarium, at postea esse necessarium, & pertinere ad essentiam matrimonij Ministrum talem, & testes? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 253. alias 254.

§. 1. Notabilis est sententia Melchioris Cani *lib.* 8. *de locis, cap.* 5. asserentis ministrum huius Sacramenti esse sacerdotem ipsum proferentem verba, & coniungentem contrahentes matrimonio. Sed hanc Cani opinionem vsque ad sua tempora nullum defensorem habuisse testatur Sotus *in* 4. *dist.* 26. *quæst.* 2. *art.* 3. & præter Gulielmum Parisiensem, & Theologos Concilij Coloniensis, nullum auctorem pro tali opinione allegari posse, notat Vasquez *tom.* 4. *in* 3. *p. disp.* 3. *de matr. cap.* 4. *nu.* 41. & ideò Basilius Pontius *de matrim. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 2. & Vasquez *loco citato, num.* 46. hanc opinionem improbabilem putat, & notâ dignam, vnde illam temerariam appellat Rebellus *p.* 2. *lib.* 5. *q.* 4. *sect.* 2. *num.* 6. Et patet ex Concilio Tridentino, & Florentino, vbi ex instituto propter nouas hæreses de matrimonij Sacramento sgunt, nec aliam nouam materiam, formam, ac ministrum illius in ratione Sacramenti tradunt, quàm in ratione contractus sub omni lege ab initio fuerit requisitus. Constat autem non opus fuisse sacerdote ante legem nouam, nec hodie inter gentes, vt matrimonium in genere contractus validum sit. Ergo, &c. ita etiam hanc sententiam

sententiam improbabilem esse docet Coninch *de Sacrament. disp. 24. dub. 3. num. 29.*

2. His tamen non obstantibus Melchioris Cani sententiam, quam supradictis notis auctores citati inuunt, sequuntur nouissimè nostris temporibus duo viri doctissimi sacræ Theologiæ in Academia Duacena publici Professores, Gulielmus Estius *in 4. sent. dist. 26. §. 10.* Franciscus Syluius *in 3. part. D. Thomæ quæst. 42. art. 2. quæritur* 1. qui octo argumenta adducit ad probandum Sacramenti matrimonij ministrum esse solum sacerdotem. Et hanc sententiam tanquam probabilem videtur admittere Didacus Nugnus *in 3. part. t. 1. quæst. 64. art. 6. diffic. 1. concl.* 2. Sed an ita tenera sit, aliis indicandum relinquo: mihi enim placet communis sententia, asserens ministrum huius Sacramenti esse ipsos contrahentes,

Alibi infra ex doctrina Ref. 513. signanter in fine, & in alia Ref. eius an. not. vt alibi diximus.

3. Notandum est tamen hîc obiter, Toletum *lib. 7. cap. 6. num.* 4. docere ministrum in hoc Sacramento ante Concilium Tridentinum non fuisse necessarium, at postea esse necessarium, & pertinere ad essentiam matrimonij ministrum, & testes. Sed hæc verba continere multa absurda notauit Basilius Pontius *de matrim. lib. 1. cap. 8. num.* 8. nempe ante Tridentinum non fuisse necessarium ministrum in matrimonio: & tamen Sacramenta non perficiuntur sine ministro; deinde posse Ecclesiam alium ministrum constituere. Quæ omnia cùm sint absurdissima, & viro docto indigna; dicendum est contra Pontium sub nomine ministri Toletum intelligere sacerdotem assistentem cum testibus matrimonio, & sic omnia absurda cessant, nam præsentia Parochi ante Tridentinum non erat necessaria ad contrahendum matrimonium, postea verò sic.

RESOL. XCVII.

Quænam sit materia, & forma huius Sacramenti?

Et quænam sit materia, & forma in matrimonio contrahendo per Procuratorem inter absentes? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 250. alias 251.

§. 1. PRima opinio asserit, internum consensum contrahentium esse materiam, verba autem esse formam. Ita Nauarrus *cap. 22. n. 20.* & Syluester *verb. matrimonium, numer.* 1. Secunda contra Nauarrum docet, nempe verba esse materiam, consensum formam. Ita Maior *in 4. dist. 26. quæst. 1. & 3.* Tertia tenet verba ab vno priùs prolata esse materiam, alterius verò verba esse formam. Ita Victoria *in summa, n. 245.* Quarta docet, verba contrahentium, esse sibi mutuo materiam, & formam, quæ enim matrimonij contractum inchoant, & offerunt, materiæ rationem obtinent: quæ verò eumdem acceptant, perficiunt, & complent, formæ rationem habent. Ita DD. quos citat, & sequitur Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 2. disp. 6.* quibus ego addo Coninch. *de Sacram. disp. 24. dub. 3. num. 32. & 33.* Villalobos *in summa tom.... tract. 13. diffic. 6. num.* 2. & Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 2. sect. 1. asser.* 1. Quinta opinio asserit, materiam huius Sacramenti esse coniugum corpora mutuò tradenda, formam verò esse verba coniugum contrahentium. Ita Paludanus, Couarruuias, D. Antoninus, & alij, quos citat, & sequitur Layman. *in Theol. moral. lib. 5. tract. 10. punct. 1. cap. 2. num. 3.*

2. Mihi quarta opinio magis placet. Sed quænam sit materia & forma in matrimonio contrahendo per procuratorem inter absentes, vide Sanchez *tom. 1. lib. 2. disp. 11. quæst. 4. numer.* 28. cuius sententia displicet Basilio Pontio *de matrim. lib. 1. cap. 10. num. 6.*

RESOL. XCVIII.

An Parochus teneatur sub mortali interrogare sponsos de mutuo consensu?

Et notatur non teneri Parochum interrogare sponsos, & contrahentes, an aliquod impedimentum habeant, ne contrahere possint? Ex part. 3. tract. 4. Resol. 293. alias 294.

§. 1. REspondeo quòd debet Parochus vtrumque sponsum interrogare de mutuo consensu ante contractum, an scilicet liberè consentiat, vt præcipit Concil. Tridentinum *sess. 24. cap.* 1. eius tamen omissio, quando aliàs Parocho constat eos liberè consentire, est leuis, & tantùm culpa venialis. Et ita docent Coninch *de Sacram. disp. 27. dub. 8. concl. 4. num.* 74. & Sanchez *tom. 2. lib. 3. disp. 38. num.* 8. Gutierrez *vbi infrà.*

2. Notandum est etiam hîc contra Veracruz *in speculo in appendice dub. 2. concl. 1. & 2.* non teneri Parochum interrogare contrahentes, an aliquod impedimentum habeant ne contrahere possint, & ita tenet Gutierrez *de matrim. cap. 69. n. 17.* & Sanchez *vbi suprà num. 10.*

RESOL. XCIX.

An Parochus, si intellecto consensu contrahentium, non dicat, ego vos coniungo in nomine Patris, &c. *peccet mortaliter?* Ex part. 3. tract. 4. Resol. 255. alias 256.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Rebellius *part. 2. lib. 2. quæst. 7. sent. 2. num.* 4. vbi sic ait. Opus est vt Parochus intellecto vtriusque consensu dicat, *Ego vos coniungo in nomine Patris*, &c. vel aliis verbis vtatur iuxta Prouinciæ consuetudinem. Quæ verba licèt non sint de necessitate Sacramenti, cum sint forma ipsius, sunt tamen de necessitate præcepti sub mortali obligantis, adhibenda. Ita ille, & post illum Cenedus *in qq. Can. quæst. 30. num.* 38. & Zanardus *in direct. part. 1. de sacram. matrim. cap. 10. quæst. 27.*

2. At contrariam sententiam tenet Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 13. diffic. 6. num. 3.* sic asserens [No obstante, que el Concilio dize que el Parroco entendiendo el consentimiento de las partes diga aquellas palabras.] *Ego vos in matrimonium coniungo in nomine Patris*, &c. [ò otras segun el vso recebido de la tierra, lo qual dize Ribellio que obliga à pecado mortal, mas yo soy de parecer, que obliga solo à venial, porque ni las palabras son de manera, que den à entender otra cosa, ni la materia es graue.] Sic ille, & ante illum Gutierrez *de matrim. cap. 69. n. 16.* Sanchez *tom. 3. lib. 8. disp. 38. num.* 7. & Coninch. *de Sacram. disp. 27. dub. 4. num.* 45. & ego hanc sententiam teneo.

RESOL. C.

An si Parochus, dum matrimonium contrahitur, sit distractus, & non aduertat ad ea, quæ tunc efficiuntur, dictum matrimonium sit validum?

Et quid est dicendum de testibus in prædicto casu?

Et an, si Parocho contradicente celebratur matrimonium, sit validum?

Et curiosissimè infertur, an si Sacerdos proferat super materiam legitimam formam Sacramentorum, absque

qua intentione, v.g. absoluendi, vel consecrandi, etiam si postea intentionem adhibeat, nihil efficiat? Ex part.10. tr.3. & Misc.3. Ref.20.

§.1. AD hoc dubium respondet Pater Amicus *in curs. Theol. tom.9. disp.7. sect.1 t. num.93.* vbi sic ait: Sed quid si intellectionem Parochus & Testes non adhibeant post celebratum Matrimonium, casus est, si dum contrahentes contraherent, Parochus sensu percepit, sed intellectu non aduertit ad ea, quæ tunc agebantur; sed post omnia peracta, reflectit se ad ea, quæ antea peracta fuere, an in huiusmodi euentu valeat Matrimonium? Ratio negatiua. Parochus & Testes debent intelligere, quando contractus Matrimonij celebratur, cùm vnum ea substantialibus requisitis, sit moralis præsentia Parochi, & Testium: vnde si tunc intellectio non adhibetur, matrimonium non fit. Confirmatur: si Sacerdos proferat super materiam legitimam verba absolutionis, absque intentione v.g. consecrandi, & absoluendi, etiamsi postea intentionem adhibeat, nihil efficiat, quia illam non adhibet tempore, quo reliqua ad Sacramenta, substantialiter requisita applicantur. Pro parte affirmatiua est; hoc sufficit ad morale indicium de celebrato Matrimonio ferendum.

2. Dico, valere Matrimonium si talis reflexio à Parocho, & testibus fiat, adhuc præsentibus contrahentibus, non autem si fiat illis absentibus. Primum probo: ea Concilium nihil aliud requirit, quam moralis Parochi, & testium præsentia, vt de celebrato Matrimonio restificari possint: at ad hoc sufficit, si ipsis præsentibus Parochus, & Testes iudicium formant de Matrimonio contracto: ergo etiamsi hoc iudicium paulo pòst forment in eorum præsentia, sat erit ad finem à Concilio intentum. Secundum ostendo: eo casu non verificaretur Concilij Decretum, quo statuit Matrimonium celebrandum coram Parocho, & Testibus, vtque moraliter præsentibus, nisi per reflexam saltem aduertentiam ad ea quæ à contrahentibus aguntur, dum actu contrahunt. Confirmatur. Non potest Parochus dici physicè præsens contrahentibus, quando corpore: ergo nec moraliter, quando mente ab illis abest. Ex quo infertur contra Henriquez *lib. 11. de Matrimonio, cap.3. num.1. in comment. littera F.* non valere Matrimonium si Parochus aut Testes ad Matrimonium accedant animo attendendi, sed tempore contractus distrahuntur mentis euagatione; quia sufficit, inquit, vt habeant attentionem virtualem; quæ in cæteris Sacramentis sufficit. At contra: præsentia Parochi, & Testium in Matrimonio requiritur, vt possint de contractu Matrimonio si opus fuerit, coram Ecclesia, iuridicè testari: ad hoc autem non sufficit præcedens attentio actualis, virtute tantum perseuerans tempore contractus, quia per præcedentem attentionem non intellexerunt, quæ tempore contractus postea acta sunt: ergo nisi actualem actionem habeant, quando actu Matrimonium celebratur, aut paulò pòst per reflexam aduertentiam modò explicatam, inualidum erit. Nec est par ratio de reliquis Sacramentis, in quibus Minister non est testis, vel iudex, ad quos spectat actu aduertere ad ea, de quibus indicium ferre debent. Vnde in Sacramento Pœnitentiæ non sufficit attentio actualis præcedens, quæ solùm virtute perseueret tempore Confessionis, sed requiritur actualis attentio, vt Sacerdos vt Euangelicus Iudex iudicium ferre possit de peccatis Pœnitentis. In reliquis autem Sacramentis, quia Minister non debet iudicium ferre de iis, quæ administrat, sed ea tantum humanomodo peragere, sufficit attentio virtualis, vt in cæteris actibus humanis. Ad rationem negatiuam sufficit, vt in aliqua parte temporis quo Parochus est præsens contrahentibus, intelligat, quæ ab ipsis geruntur. Ad confirmationem, intentio Ministri in Sacramentis conficiendis requiritur vt principium morale influens in eorum existentiam; nisi enim verba Ministri proferantur, ex, & cum intentione conficiendi Sacramenti, nihil efficiunt; quia non efficiunt nisi humano modo prolata & applicata. Nec sat est, talem intentionem adhibere post prolata verba, quæ non sunt valida ad conficiendum Sacramentum, nisi vt à Ministro imperata: at intentio adhibita post, non potest esse principium imperationum verborum antea prolatorum, cùm nil, quod est extra nostram potestatem, vt sunt verba iam præterita, possit esse effectus nostri imperij. At indicium Parochi, & Testium ad Matrimonium non requiritur, vt principium moraliter influens, cum non Parochus, aut Testes, sed ipsi Contrahentes sint huius Sacramenti Ministri; sed vt substantialis solemnitas ab Ecclesia requisita ad testificandum de Matrimonij celebritate. Quam ob causam non requiritur Parochi consensus; nam etiamsi ipso contradicente celebretur Matrimonium, validum erit, vt sacra Cardinalium Congregatio declarauit; non enim requiritur vt Sacramenti Minister, sed vt purus testis. Et hæc omnia docet Amicus *vbi suprà*: sententiam verò Patris Henriquez ab ipso improbatam, improbat etiam Martinus Perez *de Matrimonio disput.40. section.10. numer.3.* & Leandrus, *de Sacrament. tom.2. tractat. 9. disputat. 7. quæst. 37.* qui tamen illam esse probabilem videtur admittere; quod mihi non placet. Quia nisi Parochus & Testes acta aduertant, nequeunt certò testificari, quod initum sit Matrimonium: nam ad effectum testificandi de eo, perinde est: atque actu non aduertere, & non adesse. Firmo, quia Tridentinum pacificat præsentiam Parochi, & Testium; ibi: *qui aliter quam præsente Parocho, & duobus Testibus*, vbi copula, &, casus similes coniungit. At si Testes præ mentis euagatione non aduerterent ad mutuum consensum, minimè sufficeret; quia reuera non essent Testes: ergo idem dicendum est de Parocho. Quare sicut Parochus Iudex Sacramenti pœnitentiæ, licet velit aduertere, si tamen actu non aduertat, nihil facit, quia nequit iudicare de peccatis confessis, ita neque hic Parochus, & Testes, quia nequeunt testificari de Matrimonio facto. Quod si Parochus consultò vellet non intelligere contentum, vt si occludret aures & oculos; si reuera non attendit, nec intellexit consensus, nullo modo valeret Matrimonium; quia tunc reuerà non est præsens, nec potest testificari de Matrimonio. Nec huic doctrinæ obstat declaratio Cardinalium, quæ sic est intelligenda, vt velit fieri verum Matrimonium, cùm Parochus inuitè assistens, affectatè fingit, se non percipere, cùm tamen reuera perceperit, ac intellexerit, vt aduertit Amicus, & Perez *vbi supra*. Ergo, &c.

RESOL. CI.

An matrimonium initum coram Parocho & testibus sit validum, si consensus contrahentium intelligatur per interpretem?

Idem est, si fiat matrimonium per litteras ignota lingua? Ex part.10. tr.13.& Misc.3. Ref.17.

§.1. NEgatiuè respondet Pontius, *libro 5. cap. 21. n.10. & 11.* Qui ea de causa vult in Ecclesia Parochum, & testes esse præsentes, vt possint Ecclesiam certam reddere de Matrimonio contracto. At

At si Parochus, & testes tantùm per interpretem intelligant quod agitur, nec possunt illi esse certi, neque Ecclesiam certam reddere, innumeris enim litibus pateret aditus. Pone enim vnum ex contrahentibus dicere interpretem esse mentitum in eo, quod explicuit ipsum consensisse, in quo casu interpreti etiam iuranti non est habenda fides, cùm interpreti in re dubia non adhibeatur fides, etiamsi contrahens non producat Testes alios, vt docuit Donellus *in lege* 1. Tum quia ille Interpres in eo testimonio vnus est, eius autem testimonio non creditur, *lege Iurisiurandi. Cod. de Testibus.* Deinde huius Interpretis interest ita existimari, vt dicit, eius enim res agitur in eo testimonio, in sua autem causa nullus est testis, *lege Nullus, ff. de Testibus*, & *leg. omnibus. Cod. eodem.* Quare duobus testibus, probare debet alter contrahens, qui vtriusque linguæ periti fuerint & ibi interfuerint, alium, qui negat consensisse. In hoc ergo casu quomodo per Parochum probabitur Matrimonium apud Ecclesiam? Quamuis enim demus duos alios testes, qui cum Parocho adsunt, vtriusque linguæ peritos esse, & rectè intelligere, an Interpres verè explicet Parocho, quid agant contrahentes. At Ecclesia non tantum voluit esse duos illos testes, sed tres, scilicet, Parochum etiam testem qualificatum. Testis autem esse non potest Parochus, nec potest affirmare se scire, neque se audiuisse, sed erit in eo casu testis ex auditu alieno, cuius testimonium ex regula generali non admittitur, *cap. Licet ex quadam.* ibi; Præter communem formam, de testibus, vt ibidem notant Canonistæ. Cuius regulæ generalis ea ratio à Doctoribus communiter affertur, quod testis debet deponere de his, quæ nouit, & quibus præsens fuit, & sic per proprium sensum & non per sensum alterius, *cap. Testes. 3. quæst. 9.* Quam rationem reddunt Ioannes Andreas, *in d. cap. licet.* Aliique non pauci. Addit etiam aliam rationem Baldus: Quia sicut exemplum non probat, ita neque testimonium de alieno auditu. Et quidem in eo testimonio de auditu alieno causa scientiæ non est manifestior dicto, sed ignotior, & est quasi relatio relationis veritatis. Et quamuis nonnulli Doctores doceant testimonium de auditu alieno, aliqualem præsumptionem facere aliis concurrentibus, atque ita Parochum, licet sit testis de auditu alieno, tamen fidem facere concurrentibus aliis duobus testibus, hoc certè non satis mihi placet, quia licet in quouis alio Teste admitti posset, non tamen in qualificato, qualis est Parochus, cuius præcipuum debet esse testimonium. Quare ego existimo esse contra rationem testis, qui fidem facturus sit, vt per Interpretem intelligat quod agitur, sed per suum proprium sensum debet intelligere, aliàs infirmum eius testimonium erit: quod non ita repugnat Iudici, ad cuius officium exercendum solùm exigitur, vt causæ iudicandæ compos fiat, quam per se, vel per alium potest intelligere. Hucvsque Pontius. Sed Leandrus *de Sacramentis, tom. 2. tract. 9. disp. 7. quæst. 36.* media via incedit, & ait, non sufficere ad valorem Matrimonij intelligere consensum contrahentium, præcise per Interpretem, bene tamen casu, quo dictis Interpretis adiungantur aliqua signa contrahentium, exprimentia moraliter consensum ipsorum; quia in hoc euentu optime potest Parochus fidem facere de his, quæ nouit per Interpretem simul, & per proprium sensum, aliàs minimè.

2. Verum ego absolutè contra Leandrum & Pontium adhæreo opinioni affirmatiuæ Patris Sanchez, *lib. 3. disp. 39. num. 3.* Hurtadi *de matrim. disp.... difficult. 15. num. 48.* Ochagauiæ *tract. 3. quæst. 13. n. 1.* quibus addo Martinum de San Ioseph, *in monita Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 15. de matrimonio, num. 16.* & Martinum Perez, *de matrimonio, disp. 40. sect. 10. num. 2.* & probatur hæc opinio, quia Contrahentes satis explicant sibi consensus per Interpretem: ergo etiam explicant eos satis ipsi Parocho, & Testibus per eundem; patet consequentia, quia quod est sufficiens signum, vt Contrahentes percipiant suum consensum, est etiam sufficiens signum, vt Parochus, & Testes possint de eo testificari; neque enim Tridentinum exigit maiorem notitiam consensus in Parocho assistente, vel in aliis Testibus, quàm in ipsis Contrahentibus. Et sane si in aliis contractibus est satis Interpres ad eorum probationem, erit etiam in isto. Imo à fortiori in isto, cùm ius Tridentini sit correctorium, neque expresse exigens Testes per seipsos cognoscentes consensus, & non per Interpretem. Firmatur amplius; nam Interpres vnam personam constituit cum Contrahente; exprimit enim consensum ipsius ex eius voluntate, nomine, & mandato: ergo Parochus, & alij Testes poterunt absolute testificari de consensu talium Contrahentium, quamuis ipsum non percipiant immediatè ab eis, sicut nec percipit consensum qui datur per Procuratorem, & tamen rectè testificatur de eo. Nec valet dicere, quando dantur consensus per Procuratorem, adesse literas mandantis, & instrumenta manifestantia consensum. Non inquam, valet, quia illud mandatum non est sufficiens expressio consensus ad Matrimonium, nisi illæ literæ contineant potestatem vt Procurator exprimat consensum; vel nisi sit non reuocata voluntas, quæ non constat Parocho, & Testibus. Adde si instrumenta sint idiomatis ignoti à Parocho, & Testibus, isti indigebunt Interprete. Idémque erit si fiat Matrimonium per literas ignotæ linguæ; & tamen hæc Matrimonia valida sunt: ergo etiam & illud in quo Parochus, & Testes percipiunt consensus Contrahentium per Interpretem. Quod si in hoc casu sit aliquando periculum litis, id erit per accidens; nam etiam in aliis casibus potest esse idem periculum litium, & tamen id non obstat. Et ita nostram sententiam, post hæc scripta inuenio, docere Amicum *in Curs. Theol. tom. 9. disp. 7. sect. 11. num. 104.* qui respondet ad argumenta contraria adducta à Pontio contra Sanchez. Adi illum, & non pigebit: est enim vir doctissimus. Idem etiam contra Pontium docet Bossius *de matrim. cap. 3. §. 52. n. 253.* nam Interpreti integra fides danda est, quia non se habet vt Testis ad communem consensum declarandum. Neque enim verum est, quod in tali casu Parochus, & Testes sint Testes de auditu alieno; nam verè sunt Testes de auditu proprio: quia vt dictum est, Interpres non fungitur vice testis, sed se habet tanquam vox ipsorum Contrahentium, declarans eorundem consensum ipsismet Contrahentibus, & Parocho, ac Testibus præsentibus. Quare sicut si ipsismet Contrahentes coram Parocho, & Testibus non exprimerent consensum propria voce, sed scriptura, Parochus, & Testes essent Testes de proprio sensu, quia scriptura est vicaria vocis Contrahentium, illámque repræsentat; ita cum exprimunt media voce Interpretis ad id ab ipsis electi, quia vox Interpretis est vicaria vocis eorundem Contrahentium, illámque repræsentat; Vnde corruunt argumenta Pontij. Vide etiam Guttiertez *de matrim. cap. 69. n. 3.* Barbosam *in Decret. tom. 2. lib. 4. tit. 1. cap. 7. n. 8.* & Bonacinam *de matrim. quæst. 2. punct. 8. n. 7.*

RESOL. CII.

An tempore Aduentus, & Quadragesima sit peccatum mortale traducere sponsam solemniter in domum sponsi, & conuiuia solemnia facere?

Et

Et asseritur omnem traductionem sponsæ in domum sponsi, etiam absque solemnitate interdictam esse Feriarum tempore.

Et an liceat hoc tempore Feriarum consummare matrimonium? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 265. alias 266.

Sup. hoc & benedictione nuptiarum contenta à lin. 3. huius textus cum sin in fine Ref. seq.

§. 1. NEgatiuè respondet Sanchez *de matr. tom. 2. lib. 7. disp. 7. num.* 18. vbi sic ait. Verùm vt meam sententiam explicem, solas nuptiarum benedictiones hoc tempore vetitas esse sub mortali existimo, quia generali consuetudine receptum esse video, vt sponsæ eo tempore in sponsi domum traducantur, conuiuiaque fiant, ac alia lætitiæ signa præbeantur conniuentibus Prælatis. Quare si hæc moderata sint, nullam culpam agnosco, si aliquantulus sit excessus, solam venialem, mortalem autem minimè, nisi vbi nimius esset excessus, ita vt sanctitati prædictorum temporum notabiliter detraheretur, & an notabilis iure optimo offensionis, ac scandali spectantium animis tribueretur. Ita Sanchez.

2. Sed contrariam sententiam tenet Basilius Pontius *de matrim. lib. 6. cap. 8. n.* 10. vbi probat sponsam traducentem solemniter sponsam in domum suam, ac conuiuia facientem peccare mortaliter.

3. Verùm mihi opinio Sanchez videtur etiam probabilis, & illam nouissimè docet Villalobos in *sum. tom. 1. tractat.* 14. *diffic. 2. num.* 4. vbi ita esserit. [En este tiempo lleuar à la mugre à casa con solennidad, y señales de alegria, dizen muchos, que seria pecado mortal, aunque Sanchez con otros dize, que solas las benediciones serian pecado mortal, porque esta assi recebido en vso, laqual sentencia es mas mansla y probable, y se puede seguir.] Sic ille, & ego.

4. Ex his infertur non benè Syluestrum *verb. matrimonium 7. quæst.* 2. Emanuelem Sà *verb. impedimenta matrimonij non dirimentia, num.* 2. Veracruz *in speculo, part. 1. art.* 14. *conclus.* 4. Bartholomæum Ledesmam *de matrim. dub. 60. concl.* 3. Cucum *lib. instit. tit. 1. num.* 9. & alios, asseruisse omnem traductionem sponsæ in domum sponsi, etiam absque solemnitate, interdictam esse feriarum tempore. Et etiam parum probabiliter loquuti sunt Paludanus *in 4. dist. 32. quæst. 1. art.* 4. D. Antonin. *part. 3. tit. 1. cap. 17. in fine.* Rosella *verb. impedimentum, imped.* 17. Angelus *verb. debit. n.* 1. Tabiena *verb. impedimentum, imped.* 14. *quæst. 2. n. 3. in fine.* Caietanus *in sum. verb. matrimonium, cap. vlt. §. in publico autem loco.* Armilla *verb. matrimonium, n.* 64. & alij asserentes non licere hoc tempore feriarum consummare matrimonium; nullum enim est peccatum, si his temporibus consummentur matrimonia, siue de prima consummatione, siue de sequentibus sermo sit, vide Basilium Pontium *vbi supra, n.* 8. Coninch *de Sacr. disp. 30. dub. 3. concl. 4. n.* 37. Sanchez *loco cit. n.* 23. & penes ipsos, Filliucius *tom. 1. tract. 10. part. 1. cap. 9. num.* 271.

RESOL. CIII.

An nuptiæ sint prohibitæ in die Sabbathi ante Aduentum?

Idem quæritur à Vesperis ante diem Cinerum.

Et an si tempore prohibito Aduentus, & Quadragesimæ adhibeatur solemnis benedictio nuptiarum, aut traducatur solemniter sponsa ad domum sponsi, aut adhibeantur conuiuia, aut alia lætitiæ signa, peccent mortaliter sponsi talia facientes? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 201. alias 202.

Sup. hoc in Ref. seq.

§. 1. PRobabilem puto contra Sanch. *lib 7. disp* 7. opinionem Basilij Pontij *de matr. lib. 6. cap. 8. num.* 5. vbi sic asserit. An dies præcedens Dominicam Aduentus, & diem Cinerum saltem à vesperis comprehendatur decreto Concilij Tridentini, ita vt in vesperis eorum dierum nuptiæ celebrari non possint. Et quidem quod attinet ad diem Cinerum, conueniunt Doctores, non incipere prohibitionem nisi à media nocte, itaque integro die Martis solemniter nuptias celebrari posse. At quod spectat ad Aduentum Domini non pauci Doctores, & inter eos Thomas Sanchez existimant in vesperis præcedentis diei esse nuptias prohibitas, nisi vbi consuetudo aliud approbauerit. Ego tamen existimo vetitus etiam prohibitionem incipere à media nocte, atque in Sabbato integro ante Dominicam primam Aduentus nuptiarum solemnitatem non esse prohibitam. Ad id moueor, quia Concilium Tridentinum, & alia antiqua decreta dicunt, ab Aduentu Domini non posse solemniter celebrari nuptias, at Concilium Rauennatense secundum sub Clem. V. *cap.* 19. expressè primam Dominicam Aduentus nominat, quam certum est à media nocte incipere. Ex quo decreto colligo, ea ratione intellecta semper fuisse antiquiora Ecclesiæ decreta, quæ ab Aduentu Domini nuptias prohibuerunt. Ita vir doctissimus, qui *num.* 10. putat, si dicto tempore prohibito adhibeatur solemnis benedictio, aut traducatur solemniter sponsa ad domum sponsi, vel adhibeantur conuiuia, aut alia lætitiæ signa, peccare mortaliter sponsos talia facientes. Sed in hoc Iacobus de Graffiis *part. 1. lib. 2. cap. 85. n.* 28. tantùm veniale peccatum agnoscit.

Sup. hic sequentibus in Ref. præteritæ.

RESOL. CIV.

An nuptiæ prohibeantur à primis vesperis Sabbathi ante primam Dominicam Aduentus? Ex part. 3. tr. adiit. Ref. 26.

§. 1. PRo affirmatiua sententia *in part. 3. tract. 4. resol.* 201. adduxi Sanchez, cui nunc addo Barbosam *de officio Parochi, cap. 21. num.* 13. & Petrum Ochagauiam *de Sacr. tract. 3. de imped. matr. quæst. 41. n.* 3. vbi sic ait. *Pranotandum est tempus feriarum Aduentus incipere à primis vesperis Sabbati ante Aduentum, tunc enim communiter & quantum est de se Officium Aduentus solet incipere; tempus verò feriarum Quadragesimæ, incipere à media nocte diei Cinerum, quia Officium Quadragesimæ si in toto rigore perpendatur, tunc sumit exordium. Quæ doctrina vera est, nisi alium modum incipiendi consuetudo legitima obtinuerit: tunc enim consuetudini standum est. Iste autem modus numerandi initium temporis feriati, confirmis videtur rationi, quia numerari debet iuxta leges Ecclesiæ, in qua tempus incipere dicitur ab eo puncto, in quo Officium Ecclesiasticum proprium illius temporis incipit.* Ita ille.

Quæ hic est Ref. antecedens.

2. Sed ego *in citata resol.* pro contraria sententia adduxi Basilium Pontium, cui nunc addo Caualcanum *part. 2. decis* 58. *num.* 19. & alios *vbi infra*, quia verba Concilij Trident. & alia antiqua decreta, licèt dicant ab Aduentu Domini non posse solemniter celebrari nuptias, at Concil. Rauennatense secundum sub Clement. V. *cap.* 19. expressè primam Dominicam Aduentus nominat. Sed prima Dominica Aduentus incipit à media nocte; ergo, &c. Ex quo decreto colligit Pontius, ea ratione intellecta semper fuisse antiquiora Ecclesiæ decreta, quæ ab Aduentu Domini nuptias prohibuerunt. Et hanc opinionem Pontij visa est amplecti nostra prima Synodus Panormitana anno 1615. sub eminentissimo Domino meo Cardin. ab Auria, vbi *part. 2. cap. 7. n.* 23 ita asseritur: *Postremò meminerit à Dominica prima Aduentus vsque ad diem Epiphaniæ, & à feria 4. Ciner.* vsque

vsque ad Octauam Paschæ inclusiuè solemnitates nuptiarum prohibitas esse. In quibus verbis apertè apparet, quod sicuti prohibentur nuptiæ in Quadragesima à fer. 4. Ciner. ita prohibentur in Aduentu à Dominica prima Aduentus, sed feria 4. Ciner. incipit à media nocte, & non à vesperis feriæ 3. ita Dominicam primam Aduentus etiam à media nocte, & non à vesperis Sabbati dicendum est incipere. Et ideo hanc sententiam præter Pontium & Caualcanum tenet etiam ea Societate IESV Reginald. *tom.* 2. *lib.* 31. *cap.* 15. *num.* 588. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 10. *p.* 2. *cap.* 9. *n.* 268. Bonacina *de matrim. q.* 3. *punct.* 14. *n.* 4. vbi sic ait: *Ex Tridentino vetitum est celebrare matrimonium à primo die Aduentus Domini vsque in diem Epiphaniæ, & à 4. feria Ciner. vsque ad Octauam Paschæ inclusiuè, quod tempus incipit à media nocte præcedentis Dominicæ Aduentus, & à media nocte feria 4. Ciner. tunc enim incipit Aduentus & Quadragesima ritu Romano.* Ita ille, qui cum Filliucio pro hac sententia citat Sanchez, sed malè; nam contrariam sententiam docet, vt supra diximus.

RESOL. CV.

An Orationes, & cæremoniæ, quæ pro secundis nuptiis destinatæ sunt, possint tempore prohibito Aduentus, & Quadragesima ministrari?

Et notatur, quod licet adsit consuetudo, vt etiam secundæ nuptiæ benedicantur, quando alter coniux benedictionem non suscepit, siue sit vir, siue fœmina, attamen talis consuetudo non obligat sub mortali.

Et cursim asseritur benedictionum omissionem, secluso scandalo, & contemptu, non esse peccatum mortale. Ea p. 3. tr. 4. Res. 264. aliàs 265.

§. 1. AD hanc dubitationem ita respondet Basilius Pontius *de matrim. lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 13. Nonnulli viri docti huius Academiæ Salmanticensis existimarunt nullam incurrere pœnam Clericum qui temporibus prohibitis administrat ea, quæ Ecclesia designat pro secundis nuptiis, eo fundamento commoti, quod illa non sit nuptialis benedictio. Cæterùm si rem istam attentiùs consideràssent, aliter respondissent. Mihi enim semper visum est neque eas cæremonias quæ pro secundis nuptiis destinatæ sunt posse tempore prohibito ministrari sine culpa, & pœnis iure latis. Et in primis ad id me mouet, quod proximè superioribus annis vidi in hac Salmanticensi vrbe. Nam quidam nobilissimi viri contrahere volebant matrimonium, & cùm esset quadragesimale tempus, dispensationem à Sedis Apostolicæ Nuntio postularunt, quam denegauit. Quod magno argumento est etiam eam cæremoniam, licet non appelletur nuptialis benedictio, esse prohibitam illo tempore. Deinde me mouet, quod iura & antiqua, & recentiora vniuersè loquuntur & de matrimonio, & solemnitate nuptiali. Sicut ergo antiquis Canonibus etiam viduorum coniugia erant prohibita, ita & solemnitas illa nuptialis in nuptiis viduorum de more Ecclesiæ adhibita, prohibita censetur. Præterea, quia Canones tam antiqui, quàm recentiores vniuersè prohibent solemnitatem nuptialem, & non solùm nuptialem benedictionem; illæ autem cæremoniæ, licet non sint nuptialis benedictio, sunt tamen pars solemnitatis nuptialis, vt satis notum est. Ergo, &c. Ita Pontius *vbi supra.*

2. Notandum est tamen hîc obiter, quòd licè tadsit consuetudo, vt etiam secundæ nuptiæ benedicantur, quando alter coniux benedictionem non suscepit, siue sit vir, siue fœmina, attamen talis consuetudo non obligat sub mortali, quia eo rigore inducta non est, & ita docet Filliucius *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. *num.* 168. qui citat Henriquez, & Sanchez.

3. Adde quòd Sotus in 4. *dist.* 28. *quæst.* 1. *art.* 2. Emanuel Sà *verb. matrimonium, num.* 6. & alij, vt *supra* visum est, probabiliter asserunt benedictionum omissionem secluso scandalo, & contemptu, non esse peccatum mortale, quia tantùm est omissio cuiusdam sacramentalis non tanti momenti. Vide etiam Filliucium *loco citato, num.* 165.

RESOL. CVI.

An sit saltem peccatum veniale consummare matrimonium, antequam recipiant benedictiones Ecclesiæ? Ex par. 3. tr. 4. Res. 239. alias 240.

§. 1. AD hanc dubitationem ita respondet Villalobos *in summ. tom.* 1. *tract.* 13. *cap.* 24. *num.* 12. vbi sic ait. [No es pecado mortal ni venial consumar el matrimonio antes de las bendiciones de la Iglesia. La razon es porque no es prohibicion para esto en derecho, porque el Concilio Tridentino solo dize, *Sancta Synodus hortatur*, &c. Y despues el *cap. nostrates* 30. *quæst.* 5. *cuncta* el Papa las cosas, que concurren para las boda, y entre ellas la benedicion solennes añaden; hæc omnia non seruare non est peccatum, y assi no podria poner à cerca desto descomunion el Obispo, y si la pudiesse, no ligaria; porque el Concilio solo habla exortando à cerca desto, mas no seria pecado mortal, el no pagar el debito, ante la bendiciones, porque ay muchos Doctores que dizen, que es pecado venial consumar en este caso el matrimonio, y puede el casado seguir esta opinion.] Ita ille.

2. Dicendum est igitur absolutè, non esse neque peccatum veniale si coninges ante benedictionem matrimonium consumment, & ita præter Villalobos citatum docet Sanchez *de matrimon. tom.* 1 *lib.* 3. *disp.* 12 *quæst.* 7. & Layman *in Theol. moral. lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. *num.* 12. cùm aliis penes ipsos; quidquid in contrarium asserat vterque Sotus, Petrus, & Dominicus; hic *in* 4. *sent. dist.* 28. *quæst.* 1. *art.* 2. ille *lect.* 14. *de matrim.* §. *primum ius ipsum*, & alij, immò cùm Sanch. aliquando credo esse sanum consilium, consummare ante benedictiones, vt quando ex ex aliqua causa iusta differuntur, estque periculum incontinentiæ.

RESOL. CVII.

An liceat contrahere matrimonium tempore interdicti?

Et an tempore interdicti possint fieri matrimonij denunciationes? Ea part. 3. tr. 4. Res. 266. alias 267.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 7. *disp.* 8. *num.* 2. quia ea sola Sacramenta censentur tempore interdicti vetita, quæ purè sacramenta sunt, & omnino spiritualia. Sed matrimonium est contractus quidam naturalis, cui per accidens adiecit Christus sacramenti rationem. Ergo, &c. Sup hoc in Ref. seq. & in tom. 3. tr. 1. Ref. 2. §. Sed hic.

2. Sed more suo aduersùs Sanchez insurgit Basilius Pontius *de matrim. lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 3. quia generali prohibitione vetitum est Sacramenta ministrari tempore interdicti, exceptis, Baptismo, Confirmatione, Pœnitentia, & Eucharistia per modum viatici, vt patet ex *cap. alma mater, de sent. excom. in* 6. *cap. quoniam, eod. tit. cap. non est vobis, de sponsalibus, & c. quod in te, de pæn. & remiss.* Cùm ergo matrimonium,

monium, verè, & propriè Sacramentum sit, nec excipiatur alibi ab ea generali prohibitione, illa comprehendi censetur, argum. *Clement. 1. §. porrò, de verb. signific.* Neque obstat ratio Sanchez, nam cùm tam verè, & propriè Sacramentum sit, & in ratione sacramenti etiam spirituale sit, & Ecclesia generaliter prohibeat tempore interdicti ministrari Sacramenta præter supradicta, non est cur ab ea generali prohibitione excludamus sacramentum matrimonij: Ita Pontius.

3. Verùm ego vtramque sententiam probabilem esse puto, & ideò negatiuam cum Pontio tenet Suarez *tom. 5. disp. 32. sect. 1. n. 51.* Reginaldus *tom. 2. lib. 32. tract. 2. cap. 27. n. 28.* Filliucius *tom. 1. tract. 18. cap. 2. n. 51.* & alij. Affirmatiuam verò cum Sanchez tenet Coninch *de sacram. disp. 17. dub. 2. n. 47.* Auila *de cens. p. 5. disp. 4. sect. 1. dub. 6.* Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 19. diffic. 4. n. 10.* & alij.

4. Sed stando in opinione affirmatiua assero cum eodem Sanchez *num. 5.* quod nihil refert si contrahentes sint specialiter, & personaliter interdicti, possunt enim licitè copulari; quia sub illo interdicto non comprehenduntur matrimonium, nisi sit expressum: & à fortiori dicendum est ex supradictis tempore interdicti fieri posse matrimonij denunciationes, vt docet Paludanus *in 4. distinct. 26. quæst. 2. art. 2. num. 12.* & alij.

RESOL. CVIII.

An tempore interdicti licitum sit contrahere matrimonium?

Et an in prædicto tempore benedictiones tamen nuptiales fieri non possint, quia sunt officia diuina? Ex p. 5. tr. 10. Res. 82. alias 81.

Sup. hoc in Res. præterita, & in alio §. eius not.

§. 1. Negatiuam sententiam tenet Turrian. *lib. 6. disp. 48. dub. 3.* Postel *in dub. reg. ver. interd. n. 19.* Suar. *disp. 33. sect. 1. n. 51.* Philip. Faber *de cens. in 4. sent. distinct. 5. q. 1. disp. 5. cap. 1. n. 32.* Cornejo *in 3. part. tract. 5. de interd. §. 1. dub. 7.* & Præpos. *in 3. p. quæst. 4. de interd. dub. 3. num. 23.* quia constat ex *cap. responso*, saltem in loco interdicto non licere ministrare Sacramenta, exceptis iis quæ ius excipit. Item ex *cap. si sententia, de sent. excom. in 6.* Patet interdictos etiam generaliter nullibi posse recipere Sacramenta, exceptis casibus à iure expressis, idque planè supponit Bonifacius VIII. *cap. Alma mater*, cùm atqui nullum est ius, quo permittatur matrimonium tempore interdicti generalis personalis, vel in loco interdicto.

2. His tamen non obstantibus affirmatiuam sententiam tuetur Auila *p. 5. disp. 4. sect. 1. dub. 6.* Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 19. diff. 3. n. 15.* Layman *lib. 1. tract. 5. p. 4. cap. 2. n. 1.* Sanchez *tom. 1. lib. 7. disp. 8. n. 8.* Sà *ver. interd. num. 17.* Henriquez *lib. 13. cap. 43. n. 3.* & Hurtadus *tract. de interd diff. 8. n. 27.* quia quamuis *in cap. si sententia, de sent. excom. in 6.* generatim prohibeatur susceptio Sacramentorum, exceptis casibus in iure expressis, & sacramentum matrimonij non excipiatur, id tamen intelligitur de sacramentis commissis administrationi Ecclesiæ, administratio autem sacramenti matrimonij non est commissa Ecclesiæ, seu ministris ab ipsa ordinatis, aut deputatis; sed tantùm ipsis contrahentibus, benedictiones tamen nuptiales fieri non possunt, quia sunt Officia diuina. Adde quod *in cap. appellamus, de feriis*, dicitur matrimonium quocumque tempore contrahi posse, ea quo videtur excipi sacramentum matrimonij ab illa generali prohibitione tempore interdicti facta. Deinde licet matrimonium sit sacramentum, tamen est

Sup. his benedictionib. magis latè in Res. seq.

Tom. II.

contractus, & ita non videtur simpliciter prohibitum. Et ita hanc sententiam præter DD. citatos tenet etiam Coninck *de sacrament. disput. 17. dub. 2. num. 4.* cui ego libenter adhæreo.

RESOL. CIX.

An benedictio nuptiarum sit tempore interdicti illicita?

Et an saltem in dicto casu benedictiones nuptiales fieri possint in diebus, in quibus permittuntur diuina Officia, vt Paschatis? Ex part. 5. tract. 10. Resol. 85. alias 84.

§. 1. Negatiuam sententiam docet Henriq. *lib. 13. cap. 45. n. 3.* & Nauar. *cap. 27. n. 19.* Verùm contrariam docet Sanch. *de matrim. lib 7. disp 8. n. 17.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 19. diff. 3. n. 17.* Præpos. *in 4. p. q. 4. de interd. dub. 3. n. 23.* vbi sic ait: Addendum est etiam benedictionem nuptialem esse materiam satis grauem, quod in ministro Ecclesiæ satis apparet, sed etiam in ipsis contrahentibus erit grauis violatio, eo quod illa actio satis videatur grauis, & aptaad peccatum mortale.

Sup. hoc in Res. præterita, § vlt post mediū, verf. benedictiones tamen.

2. Non desinam hîc apponere verba Fabri *de cens. in 4. dist. 25. quæst. 1. disp. 5. cap. 2. num. 30.* vbi sic ait: Dubium est, an benedictiones nuptiales sint prohibitæ tempore interdicti: nam communis opinio tenet eas esse illicitas, quia inter diuina Officia computantur, imò habent adiunctam Missam, & preces solemnes, quas tempore interdicti esse prohibitas certum est. Nihilominus Couarr. *in dict. cap. Alma, part. 2. §. 2. num. 7.* tenet has benedictiones licere tempore interdicti, si fiant eo modo, quo concessum est celebrare diuina tempore interdicti, id licet clausis ianuis; quia etiam istæ benedictiones sunt quædam Officia sacra annexa cuidam Missæ, & proinde cum eisdem circumstantiis licebit. Sed obstat huic opinioni, quod in huiusmodi celebratione diuinorum permissa tempore interdicti debent excludi laici nedum interdicti, sed etiam non interdicti. Ergo sponsus, & sponsa non possunt illi Missæ interesse, & consequenter benedici non possunt, ideo sententia communis non videtur derelinquenda.

3. Nota tamen quod ex Suarez docet Turr. *lib. 6. disp. 49. dub. 4.* benedictiones nuptiales posse fieri in diebus, in quibus permittuntur diuina Officia, vt Paschatis, &c. quod est valde notandum, & notat etiam Mercerus *in 3. p. quæst. 24. de interd. dub. 3.* & Moscoso *in sum. tract. 16. cap. 8.*

Sup. hoc in tom. 5. ri 4. priore finem Res. 22.

RESOL. CX.

An validum sit matrimonium, cui proprius Parochus vnius contrahentis assistit in Parochia alterius sibi non subiecti?

Et an dictus Parochus, qui in aliena Parochia coniungit suum Parochianum peccet mortaliter, & puniendus sit? Ex p. 3. tr. 4. Res. 131. alias 132.

§. 1. Exempli gratia, si Parochus Petri contrahentis assistat in Parochia Mariæ, cuius non est Parochus. Aliqui existimant, quemuis Parochum ex duobus contrahentium, & ita Parochum viri in parochia fœminæ, & è contra, posse illos matrimonio iungere, & ita docet Sanchez *de matrimon. tom. 1. lib. 3. disp. 19. n. 11.* qui multas rationes adducit ad firmandam hanc sententiam.

Sup. hoc supra in Res. 80. §. Et tandem abserua, sed lege eam à principio.

2. His tamen non obstantibus, aduersus illum contrarium tenet Basilius Pontius *de matrimon. lib. 5. cap. 16. num. 4.* & alij penes ipsum, qui etiam adducit

aliquas Cardinalium declarationas. Prima ad Episcopum Brognatensem sic ait. Si quando vir ad domum vxoris accedit pro contrahendo, & consummando matrimonio, is proprius Parochus sit, qui vxoris est, & illis benedictionem sacerdotalem dare poterit de iure. Secunda ad Episcopum Leonensem, ita ait. Vt proprius Parochus sit, qui vxoris Parochus est, si in domo vxoris contrahitur, val aius parochia, vt *suprà*, in vna Brognatensi benedicere sponsos debeat, non obstante quacumque consuetudine contraria, & immemoriali. Et quamuis ad has declarationes posset quis respondere, in illis tantùm dici sufficere Parochum vxoris quando contrahitur in paroch a vxoris, & non addi illum præcisè requiri, quasi ao ipso dicant vnum sufficere, non verò negari, qoin alter possit esse præsens, hoc tamen responsum refelletur ex earum declarationum verbis rectè consideratis; nam quæstioni propositæ quis censendus esset in parochia fœminæ, verbi gratia, proprius Parochus, respondet Episcopo Bragnatensi, proprium Parochum esse vxoris, quando in parochia vxoris: aúmque Concilium dicat contrahendum coram proprio Parocho, & Congregatio declaret illum esse propriam Parochum, manifestè sequitur coram alio non posse contrahi matrimonium; expendo etiam in secunda declaratione dictum esse, Parochum vxoris esse, qui in eius parochia benedicere sponsos debet. Nota verbum *debet*, non ergo alius potest nec Parochus viri in parochia fœminæ, aliàs non vterentur Cardinales verbo *debet*, & hæc omnia affecit Pontius *vbi suprà*, qui respondet ad argomenta Sanchez.

3. Verùm sententia affirmatiua Sanchez, quam Pontius impugnat, sequitur nouissimè Layman *in Theol. moral. lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 5. num. 3.* & Villalobos *in summ. tom. 1. tract. 13. diffic. 18. n. 2.* sic asserens. [Vade el matrimonio hecho delante de qualquiera de los Parochos da los contrayentes, aunque se haga fuera de su parochia, la razon es porque el Parocho à qui no exercita officio de iurisdicion, que solo es testigo, y aunque la exercitara, no pertenecería esta à iurisdicion contentiosa, sino à voluntaria, que es de consentimiento de la partes, laqual se puede exercitar fuera dal territorio, y como el Concilio Tridentino no pone por sustancia, ni circonstancia deste contrato, que se haga en la propria parochia, no ay para que estenderlo à esso.] Ita ille; vnde remanet hæc sententia satis probabilis.

Sup. hoc in Res. not. præterita a principio.

4. Sed an dictus Parochus, qui in alia parochia coniungit suum parochianum, peccet mortaliter, & puniendus sit, nagat Sanchez & Villalobos; affirmat verò Pontius, & Henriquez, at vtraque opinio est probabilis.

Sup. hoc ibidem lege. §. Sed difficultas.

RESOL. CXI.

An Episcopi possint prohibere, ne matrimonia domi contrahantur?

Et an vt dicatur matrimonium in facie Ecclesiæ celebrari, sit opus, vt in Ecclesia ipsa materiale, vel eius limine celebretur, vel satis sit coram fidelium multitudine?

Et an hodie dicatur satis contractum in facie Ecclesiæ si coram Parocho & duplici teste, denunciationibus præmissis, matrimonium ineatur? Ex part. 3. tract. 4. Res. 278. alias 279.

§. 1. NEgatiuè respondet Barbosa *de potest. Episc. part.... alleg. 32. num. 18.* & ita declaranit sacra Cardinalium Congregatio his verbis. Ordinarius non potest prohibere, quin matrimonia domi celebrantur seruata Concilij forma. Sed cùm maximè deceat, vt in Ecclesia celebrentur, id hortari debent, non præcipere. Et bana daalarationem adducit Rebellius *part. 2. lib. 2. quæst. 7. sect. 2. num. 11.* Et ratio est, quia vt obseruat Sanchez *tom. 1. lib. 3. disp. 25. num. 26.* Reginaldus *tom. 2. lib. 31. cap. 33. num. 242.* & alij, vbi nullum reperitur impedimentum, debet Parochus volentes contrahere matrimonio in facie Ecclesiæ coniungare, vt constat ax Concilio Tridentino *sess. 24. de matrim. cap. 1.* vbi si nullum legitimum apponatur impedimentum ad celebrationem matrimonij, in facia Ecclesiæ procedatur. Vt autem dicatur matrimonium in facie Ecclesiæ celebrari, non est opus vt in ipsa Ecclesia materiali, vel in eius limina celebretur, sed satis est coram fidelium multitudine, vt testatur Abbas *in cap. finali, de clandest. desponsation. num. 9.* vbi Propositus *num. 9.* Alexander de Neuo *in prine. num. 25.* Syluester *verb. matrim. 2. quæst. 17. dicto secundo*, & alij. Hodie autem dicitur satis contractum in facie Ecclesiæ, si coram Parocho, & duplici teste, denunciationibus præmissis, matrimonium ineatur. Ita Sanchez.

2. His tamen non obstantibus inuenio, vt obseruat Pontius *tract. de impedim. matrim. causa 30. quæst. 13. cap. 26. §. 2. verb. 3.* Patres Concilij Prouincialis Coloniensis *2. cap. 33.* aliter decreuisse, & in nostra Synodo Panormitana 1615. *part. 2. num. 21.* sic decretum est. Nullo autem alio in loco, nisi in Ecclesia, quæ propria Sacramentorum domus est, sponsos iungat Parochus, nisi iustam ob causam Archiepiscopo probatam. Quocirca caueant medici, ne facili negotio fidem faciant ipsos, aut propter ægritudinem, aut corporis imbecillitatem Ecclesiam adire non posse. Vide Rebellium *loco citato*.

RESOL. CXII.

An sponsi rus profecti recreationis causa possint ibi matrimonium contrahere? Ex part. 3. tract. 4. Res. 230. alias 231.

§. 1. REspondent communiter negatiuè, quia tale matrimonium non afficit contractum, neque coram Parocho sponsi, seu sponsæ, neque de Parochi licentia ergo erit nullum; & ita sentiunt Doctores, quos citat, & sequitur Cenedo *de potest. Episc. part. 3. allegat. 32. numer. 66.* Riccius *in praxi tom. 1. resol. 214. num. 2.* & Manochius *vol. 4. cons. 378.* qui pro hac sententia adducit quatuor Sacræ Rotæ decisiones.

Sup contento in hac Res. supra ex Res. 17. lege § Notandum est hic obiter. & ex acc. §. Et tandem nota. & seqq.

2. Sed his non obstantibus, aliqui sentiunt eum qui habet alicubi etiam parui temporis habitationem, posse contrahere, & coram Parocho habitationis & coram sui domicilij Parocho, si velit, & ita nouissimè hanc sententiam docet Basilius Pontius *de matrim. lib. 5. cap. 15. § 1. num. 4.* & ante illum Emanuel Sa expurgatus à Magistro Sacri Palatij, vbi *verb. Parochus. num. 2.* sic affarit. Da parohia efficitur quis acquisitione domicilij Quantum ad pœnitentiam autem, & Eucharistiam, sufficit habitatio per sex menses secundùm quosdam. At meliùs alij sufficere quantum ad Sacramenta illic habitare, & non posse commodè ad proprium ire. Ad matrimonium verò sufficit, vel modica habitatio, & *verb. matrimonium, num. 2.* ita ait. Qui alicubi habitant non animo permanendi, quibusdam non videtur posse sub illo Parocho contrahere. At mihi videtur Congregatio Concilij aliud sentire, scilicet sufficere illic habitare dum contrahunt. Sic Emanuel Sà.

3. Declara

3. Declarationes verò Cardinalium hæ sunt, quas affert Pontius *num.* 5. Proprius Parochus est, in cuius Parochia contrahentes habitant tempore quo matrimonium contrahitur: & alia sic asserit. Quando matrimonium contrahitur inter duos alienigenas, & à paruo tempore in aliquo loco habitantes, qui tamen sint cogniti, & non sint comprehensi inter vagabundos, proprius eorum Parochus esse intelligitur, in cuius parochia habitant, & tempore quo matrimonium contrahunt. Vide lector, quàm sit difficilis hæc quæstio, cùm pro parte negatiua adsint Rotæ decisiones, & pro affirmatiua Cardinalium responsiones. Sed cùm de istis non constet authenticè, à prima opinione non discederem.

RESOL. CXIII.

An contrahentes matrimonium in peccato mortali peccent dupliciter; quia non solum suscipiunt, sed etiam ministrant hoc Sacramentum? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 198. alias 199.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 1. Ref. 11 in fine, & in to. 4. tr. 8. lege doctrinam ref. 52. signanter à lin. 2. & vers. Probatur.

§. 1. Peccare dupliciter docent Pontius *de matr. lib. 1. cap. 8. num. 11.* Vasquez *in 3. part. tom. 3. disp. 136. cap. 3. num. 38.* Ledesma *de matr. quæst. 43. art. 3. ad vltim. argum.* Nauarrus *in cap. 1. §. Sacerdos, num. 10. dist. 6. de pœnit.* & alij. Et ratio est, quia ipsi non solùm suscipiunt, sed etiam ministrant Sacramentum. Ergo peccant dupliciter, & tanquam susceptores, & tanquam ministrantes.

2. Sed contrariam sententiam probabilem esse puto, quam tenet Fernandez de Heredia *disp. de Sacram. in genere, part. 10. dub. 13. num. 4.* Fillîucius *tom. 1. tract. 1. cap. 6. num. 87.* Ledesma *in sum. cap. 6. tom. 1. de Sacram in genere, dub. 9.* Fernandez *in exam. Theolog. moral. part. 3. cap. 18. §. 1. num. 5.* qui citat Sotum, Guttierrez *de matrim. cap. 41. num. 3.* Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 2. disp. 6. num. 4.* Ioan. de la Cruz *in direct. conscient. part. 2. de Sacram. in genere, quæst. 4. dub. 3. concl. 1.* Coninch *de Sacram. quæst. 64. art. 6. dub. 1. num. 38.* Layman *in Theol. moral. lib. 5. tract. 1. cap. 5. num. 9.* Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 4. diffic. 4. num. 5.* vbi sic asserit: [El que recibe el Sacramento del matrimonio en pecado mortal, no pecas mas que vn pecado, como si recibiera otro Sacramento, porque aunque ambos los contrahentes sean ministros, con todo no estan deputados especialmente para esso.] Vnde patet responsio ad argumentum contrariæ sententiæ.

Sup. his Ministris latè supra in ref. 96. & infra cursim ad mediū Ref. 127.

RESOL. CXIV.

An censeatur matrimonium consummatum, si solus vir intra vas fœmina naturale seminet, fœmina vero non seminante?

Ex quo infertur, quod si viro seminante fœmina non seminauerit, idque partibus constat, possint Religionem ingredi, & profiteri, & pars relicta in sæculo aliud matrimonium inire. Ex part. 5. tract. 13. & Misc. 1. Ref. 54.

Sup. hoc infra in fine Ref. 216. & in Ref. 238. §. 2. Et ideo. & in to. 5. tr. 5. cursim in fine Ref. 151. Et vt melius dissoluatur hæc quæstia

§. 1. Affirmatiuam sententiam docent Doctores quos citat Sanchez *vbi suprà num. 10.* quibus ego addo Guttierrez *de matrim. cap. 54. num. 22.* vbi ex multis probat, quòd si solus vir intra vas naturale fœminæ seminet, consummatur matrimonium, quia semen fœmineum non est ad generandum necessarium.

2. Sed quamuis hæc opinio sit communior & probabilior, tamen contrariam probabilem etiam esse existimo cum Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 2. disp. 21. num. 11.* vbi ex pluribus Doctoribus probat per vtriusque seminis commixtionem fieri coniuges vnam carnem, & per consequens consummari matrimonium. Et ideo hanc sententiam mordicus tenet nouissimè doctus Alphonsus Caranza in eruditis suis commentariis *de partu humano, cap. 20. quæst. 1. num. 6.* vbi firmat, fœmina semen non emittente, matrimonium non consummari; & ad argumentum affirmatiuæ sententiæ respondeo illud principium philosophicum, quòd semen fœmineum non sit necessarium ad generationem, non esse ita certum, vt probabiliter quis contrarium tenere non possit; & ita tenent præter Doctores, quos citat Sanchez *vbi suprà*, Leuinus Lemnius *lib. 4. de occultis naturæ miraculis, cap. 23.* Ambrosius Paræus *de anatom. lib. 23. cap. 1.* Andræas Laurentius *de hist. anatom. lib. 8. cap. 2. quæst. 5. & cap. 4. quæst. 11.* Iacobus Guillemaus *de generatione, fol. 205.* Ioannes Baptista Saluaticus *in controuers. medic. cap. 79.* Sancta Cruz *de Hippocrate philos. super text. 73. de dieta.* Plutarchus *lib. 5. de placitis Philosophorum, cap. 5.* Lactantius Firmianus *de opificio Dei, cap. 12.* Nemesius *lib. de natura hominis, cap. 25.* Et hanc sententiam apertè docuit etiam Iustinianus (quod adhuc Iurisconsulti non obseruarunt) in Authentica *de triente, & semisse*, quæ est Nouella 18. vbi sic ait, *Neque enim masculus ipse in se, nec fœmina solum ad natiuitatis propagationem sufficiens est; sed vtrumque eorum coaptauit Deus ad generationis opus.* Idem Iustinianus *in §. sed hæc institutio, de exhæreditat. liberorum.* Ita vtraque persona in hominum procreatione simili naturæ officio fungitur, quod ipsum antea supposuerat in leg. 12. tabularum *cap. 14. de legitimis hæredibus*, & ab his intelligendus est Baldus, qui filium quoddam compositum appellat *in leg. fin. in fine. Cod. de seruis fugitiuis.* Sequitur Boërius post alios *decis. 241. num. 7.* & post Georgium Robalg. notat Andreas Dalnerus *de iure hominis, part. 6. num. 5.* nouissimè Thomas Actius post Syluam nuptialem *in tract. de infirmitate legali, cap. 20. num. 7.* Et tandem notandum est hanc sententiam confirmare sacrum textum in illis verbis Iob cap. 10. *Nónne sicut lac mulsisti me, & sicut caseum me coagulasti.* quibus in conceptu seminum maris & fœminæ concursus, & commixtio diuersorum, ac in caseo, (ad generationem humanam necessarius) velut exprimitur.

lege infra doctrinā ref. 243. & si vides alias ref. & §§. eius annotationū doctrina repleueris.

3. Cæteras verò rationes pro hac opinione videbis apud Caranzam *loco citato*, à quo supradicta sum mutuatus, quæ omnia satis confirmant id de quo olim Romæ à quodam Eminentissimo interrogatus fui, & quod probabiliter ego docui *in 4. part. tract. 2. resolut. 43.* cum Ioanne Præposito Theologo Societatis Iesv, quòd si viro seminante fœmina non seminauerit, idque partibus constet, possent Religionem ingredi & profiteri, & pars relicta in sæculo aliud matrimonium inire. Vide etiam ibi ex probabilitate huius sententiæ alios casus decisos.

Quæ officit, uenietur in tom. 5. tr. 5. Ref. 151 Et cum eodem Præposito hic citato infra in Resol. 243 § Secūdo. & in Ref. 238 §. Et ideo. ante mediū, vers. Ex quibus.

RESOL. CXV.

An, deficientibus hominibus sæcularibus, tenerentur Religiosi contrahere matrimonium?

Et notatur posse etiam nunc occurrere casum, in quo Religiosus teneretur matrimonium contrahere; vt quando sequerentur seditiones, & bella, nisi Principis filius Religiosus vxorem duceret; tunc enim sub peccato mortali matrimonium inire teneretur. Ex part. 5. tract. 4. Resol. 288. alias 289.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 1. lege doctrinã Ref. 78. & aliarum eius primæ annot.

§. 1. CVriosa magis quàm vtilis erit hæc quæstio. Negatiuam sententiam docet Basilius Pontius *de matrimon. lib. 1. cap. 4. num. 11.* Vasquez *in 3. part. tom. 4. disput. 1. de matr. cap. 3.* Rebell. *part. 2. lib. 2. q. 1. num. 7.* Syluius *in 3. part. quæst. 41. art. 2. concl. 2. ad argum. 5.* & alij penes ipsus, putantes mundi iam finem instare in tali casu, & ideò necessarium non esse matrimonium contrahi à Religiosis, vt per illos genus humanum restauretur.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 1. Vide doctrinam Ref. 78. signanter in §. Ad secundum.

2. Mihi verò magis placet sententia affirmatiua quam docent DD. quos citat, & sequitur Sanchez *tom. 1. lib. 2. disp. 3. n. 4.* quibus ego addo Reginaldum *in praxi tom. 2. lib. 35. cap. 2. n. 8.* Villalobos *in summ. tom. 1. tract. 13. diffic. 3. num. 1.* Et ratio est vrgenti necessitate obligans, sed in nostro casu maximè vrget, nec seclusa Dei reuelatione finem mundi adesse constare potest. Ergo, &c.

3. Notandum verò cum Sanchez, & Reginaldo *locis citatis*, posse etiam nunc occurrere casum, in quo aliquis Religiosus teneretur matrimonium contrahere, vt quando sequerentur seditiones, & bella, nisi Principis filius vxorem duceret: tunc enim sub onere peccati mortalis matrimonium iniri teneretur, non ratione præcepti matrimonij. Sed ad casus practicabiles veniamus, ideò quæro;

RESOL. CXVI.

An surdus, & mutus à natura possint contrahere matrimonium? Ex p. 5. tr. 6. Ref. 9.

§. 1. PRo parte negatiua posset quis dicere non posse, quia ius ciuile, vt dicemus infra prohibuit his contractus inire, quia facilè deciperentur. Ergo à fortiori idem dicendum erit de contractu matrimonij. Et ita tenet Anchatanus *in cap. cùm apud, de sponsalib. num. 5.* & *ibi* Abbas *num. 6.* Bollus *in Oeconomia can. class. 2. cap. 4. §. 7. lit. S.* Flaminius *de resignat. benefic. lib. 5. quæst. 3. num. 26.* Barbatia *lib. 2. cons. 59. num. 10.* Cardinalis Parisius *lib. 4. cons. 63. n. 4.* & alij.

2. Sed contrariam sententiam veram esse puto, quam tuetur ex multis Doctoribus Sanchez *de matrimon. tom. 1. lib. 1. disput. 8. num. 12.* vbi sic ait: Verius existimo, posse mutum simul ac surdum, si intellectum perspicacem habeat, ita vt signis edoceri possit, quid sit matrimonium, & signis indicare consensum, validè contrahere sponsalia, & matrimonium: probatur ex *dict. cap. cùm apud*, vbi in responsione sic dicitur: Videtur si talis, nempe mutus, & surdus, de quo erat quæstio, velit contrahere, non debet sibi denegari; vbi cùm loquatur in singulari, videtur intelligere de eodem vtroque morbo laborante. Præterea, quia aliqui muti ita sunt perspicacis, & acuti ingenij, vt multa explicatu difficillima faciliè signis manifestent, aliaque ipsis significata intelligant, vt experientia ipsa testatur: tandem, quia hi secundum omnes possunt confiteri, & absolui; ergo & contrahere matrimonium. Ita Sanchez, cui adde Gutierrez *de matrim. cap. 8. num. 3.* Franciscus Mul. *de ritu nuptiarum lib. 1. compar. 31.* Barbosam *in leg. cùm prætor, §. fin. num. 29. ff. de iudiciis.* Ripol *var. resolut. cap. 18. num. 207.* Naldum *in summa, ver. mutus, num. 1.* & Hurtadum *de matrimon. disputat. 3. difficultat. 3. num. 8.* vbi ita asserit: Qui à natiuitate simul est surdus, & mutus, si sit videns, & perspicacis ingenij, poterit validè contrahere matrimonium, quia signis visu perceptis, poterit percipere contractu matrimonij, quem videt aliquando celebrari, aliquid fieri ordinatum ad commixtionem carnalem, ac proinde in id consentire, & de eo signis pacisci. Hæc ille, ego. Et in tali casu iudex colliget consensum legitimum ex gestis, & signis, de quibus latè Bartolus, & Doctores omnes *in l. mutum, ff. de acquirend. hæreditat.*

RESOL. CXVII.

An mutus, & surdus, & simul cæcus à natura possit inire matrimonium?

Et quid si cæcitas non esset à natura, sed superuenisset? Ex p. 5. tr. 6. Ref. 10.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Hostiensis, Ioannes Andreas, Cardinalis Panormitanus, Alexander de Næuo, Henricus, & alij, quos citat Cenalios *tom. 3. commun. opin. quæst. 750. num. 53.* Gutierrez *de matrim. cap. 8. num. 4.* & ex Summistis hanc sententiam docent viri doctissimi, Angelus *verb. matrimonium 3. imped. 18. in principio*, & Tabiena *eodem ver. 2. quæst. 6. num 7. in fine*, vbi sic asserit: Sed quid de illo, qui est cæcus, mutus, & surdus? Respondetur secundum Panormitanum *in cap. cùm apud, de sponsal.* post Hostien. quod attendendum est, vtrum possit exprimere consensum suum, & sic admittatur, si autem non potest, quod iudex arbitrabitur, vtrum possit exprimere, & tunc repellatur. Ita Tabiena

2. Verùm sententiam contrariam docet Sanchez *de matrimon. tom. 1. lib. 1. disput. 8. num. 13.* quia mutus signis saltem edoceri potest, quid sit matrimonium; secus autem signa hæc percipere nequit, nec etiam verba, cùm simul surdus sit: ergo ex defectu auditus, & visus nequit adhuc confusè percipere contractum matrimonij, & eius primarium effectum.

3. Et post hæc scripta inuenio hanc sententiam docere etiam Basilium Pontium *de matrimon. lib. 2. cap. 12. num. 16.* Ea, inquit, quæ hactenus diximus de signis consensus matrimonij, vera etiam sunt in mutis, & surdis, cum edoceri possit, quid sit matrimonium, sicut & edocentur difficiliora alia. At si etiam simul cæcus esset à natura, non video quomodo discere possit, quid sit matrimonium, aut signis exprimere consensum, secus si cæcitas non esset à natura, sed superuenisset. Hæc Pontius. Vnde cùm hanc opinionem doceant Theologi, puto non esse audiendos Iurisconsultos; licet ex ipsis nouissimè nostram sententiam sequatur Antonius Rippol *variar. resolut. cap. 8. num. 108.* vbi sic ait: Si cæcus esset simul, qui mutus, & surdus à natura est, cùm desit modus, quo possit ipse percipere id quod facit, certè talis non posset contrahere, cùm non adsit motus, per quem percipere ipse possit quid agat. Ita ille.

RESOL. CXVIII.

An inter fideles possit esse matrimonium quod non sit Sacramentum?

Sed nota, obsecro amice Lector, quod quando quis contraheret sine formali, aut virtuali intentione faciendi, quod facit Ecclesia, licet illud matrimonium non sit Sacramentum, quia in Ministro non fuit intentio necessaria, attamen validum manet in ratione contractus: ita vt contrahentes non possint deinde nubere, neque in posterum posse tale matrimonium effici Sacramentum. Ex part. 3. tractat. 4. Ref. 254. alias 255.

§. 1. Dixi

Quæ hic est supra Ref. 96.

§. 1. DIximus in superiori resolutione ministros huius Sacramenti esse ipsos contrahentes, & cùm omne Sacramentum perficiatur intentione ministri, quæritur modò, an si fideles contrahentes habeant intentionem celebrandi matrimonium, non tanquam rem sacram, sed tantùm vt contractum, reuera tale matrimonium non efficit Sacramentum, valeat tamen ratione contractus? Nonnulli negant, quia ex Christi institutione inseparabilis est ratio Sacramenti à contractu matrimonij, vnde intentio conficiendi Sacramentum repugnat intentioni legitimè conficiendi matrimonium, quatenus est contractus. Sicutè contra qui intenderet facere Sacramentum, & non contractum, nihil efficeret, quia ex Christi institutione hæc duo sunt inseparabiliter coniuncta, & se mutuò ponunt, & destruunt. Ita Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 2. disp. 10. num. 6.* Layman *lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 2. num. 1.* Coninch. *de Sacram. disput. 24. dub. 1. concl. 4.* Petrus de Ledesma *de matrimon. quæst. 42. articul. 1. dub. 7. ad 1. & 2.* cum aliis.

2. Mihi verò contraria sententia placet, quam aduersùs Sanchez non solùm tenet Basilius Pontius *de matrim. lib. 1. cap. 9. num. 3.* & Villalobos *in summa tom. 1. tract. 13. diffic. 6. num. 4.* sed ex ipsa est Societate Gabriel Vasquez *tom. 2. in 3. part. disp. 138. cap. 5. in princ.* & ante omnes Rebellius *part.... lib. 2. q. 5. concl. 1.* Nam quæro à Sanchez, & aliis Doctoribus, vnde colligant eo modo factam à Christo institutionem, cùm eorum assertio ab institutione dependeat: eam enim non explicant Concilia, neque insinuant sancti Patres, neque etiam vnanimis Doctorum opinio. Et ideò plures Doctores, vt *suprà* visum est, docent, & docuerunt, matrimonium inter absentes, & per procuratorem esse firmum, atque legitimum, non tamen Sacramentum: & non pauci recentiores iudicant hanc opinionem adhuc post Concilium Tridentinum esse valde probabilem. Ergo, &c. Cæteras rationes videbis apud Rebellium.

Supra in Ref. quæ hic est supra 60.

3. Ex his omnibus sequitur (nota Lector) quòd quando aliquis contraheret sine formali, vel virtuali intentione faciendi, quod facit Ecclesia, licèt illud matrimonium non sit Sacramentum, quia in ministro non adfuit intentio necessaria, attamen manet validum in ratione contractus, ita vt contrahens non possit deinde alteri nubere, neque in posterum possit tale matrimonium effici Sacramentum. Et ita docet Pontius *vbi suprà de matrim. lib. 1. cap. 9. num. 8.* & Vasquez *tom. 2. in 3. part. disp. 138 cap. 5. & tom. 4. disp. 2. de matrim. cap. 10. num. 136.* sicut etiam diximus *suprà* matrimonium infidelium post Baptismum minimè fieri posse Sacramentum. Et ratio est, quia, ait Pontius & Vasquez, ratio Sacramenti matrimonij, annexa est fieri contractus, non vinculo remanenti post contractum. Consistit enim hoc Sacramentum in actione, sicut & alia omnia, excepta Eucharistia, & in eo fieri ipsius contractus datur gratia, non postea, vt certa sententia Doctorum est; post semel autem contractum validè matrimonium, non potest denuo esse aliud fieri eius contractus; vinculum enim matrimonij relictum, in nullo penitus iam dependet à consensu eorum, qui contraxerunt. Quare cùm etiamsi renouetur consensus, nihil efficiatur contra contractum antea validum, nec adhibeatur materia, & forma; cùm solùm verbotenus renouetur consensus, & Sacramentum matrimonij tantùm consistat in fieri, nec possit esse, nisi re ipsa fiat contractus, quod iam factum est; ergo non potest iam ampliùs fieri Sacramentum.

Supra in Ref. quæ hic est infra 126 & in alio vers. eius annot.

RESOL. CXIX.

An matrimonium Catholici cum Hæretico sit licitum, cum periculo peruersionis, quando tamen ex magna aliqua causa contrahitur?

Ex qua infertur non esse peccatum exponere se periculo spiritualis salutis ex causa aliqua vrgenti?

Etiamque cursim deducitur posse hominem aliquod medicamentum sumere ad assequendam salutem, quamuis probabiliter putet ex eo futuram seminis effusionem?

Et aduertitur, quod absolui potest, qui ex rationabili, & iusta causa non vult dimittere peccandi occasionem, modo proponat firmiter non peccare, etiam si aliquoties sit relapsus? Ex patt. 3. tr. 4. Ref. 268. alias 269.

§. 1. MAtrimonium Catholici cum infideli, hæretico vel pagano non esse ita intrinsecè malum, vt nulla circumstantia reddi possit licitum, sed aliquibus additis, vel mutatis circumstantiis licitè aliquando posse, & sine peccato contrahi, docuerunt Sanchez *de matrimon. tom. 2. lib. 7. disput. 72. num. 5.* Azorius *tom. 1. lib. 8. cap. 11. quæst. 5.* Filliucius *tom. 1. tract. 10. cap. 6. par. 2. quæst. 2.* Coninch *de Sacram. disp. 31. dub. 3. concl. 3.* Bedamarinus *de matrim. lib. 2. cap. 23. prop. 4.* Reginaldus *in praxi, tom. 2. lib. 23. num. 169* Scrarius *in opusc. de matr. Cathol. cum hæret. num. 18* & alij.

Quamuis non plenè sup hoc, tamen in tom. 3. tr. 1. lege latam doctrinam ref. 86 signanter a § sed quid dicendum.

2. Difficultas est, an etsi probabili periculo peruersionis dictum matrimonium fit ex causa ex magna aliqua & eximia causa, puta, vel augmenti, & propagationis Ecclesiæ, vel tanquam eius status, vel libertatis Catholicorum, quæ sub aliquo hæretico Principe, & Consiliatius hæc tic s oppidi tenentur. Hoc dubium apud neminem non esti, nisi apud doctissimum Basilium Pontium *de matrim. in appendice, cap. 6.* vbi affirmatiuam sentit etiam ex pluribus tenet. Et ratio est, quia exponere se periculo salutis spiritualis amittendæ, quamuis peccatum sit, non tamen ex his peccatis est, quæ quauis circumstantia posita, vel detracta suam deformitatem retinet, sed eius malitia pendet ab his, vel illis circumstantiis. Vnde ea expositio periculi non est peccatum, quando ex magna fiat, & vrgenti causa: tunc enim non est amare periculum, sed amare illud ingens bonum, ad quod sine eo periculo perueniri non potest, & ideo periculum adeat inuitus, non amans. Sed totum hoc accidit in casu proposito Ergo, &c. Non esse autem peccatum exponere se periculo spiritualis salutis ex causa aliqua vrgenti, docet D. Thomas *in 2. 2. quæst. 10. art. 9. in corpore*, Armilla *verb. periculum.* Graffius *de arbitr. confess. 2. cap. 49. num. 5.* Sanchez *in summ. tom. 1. lib. 1. cap. 5. num. 3.* Lopez *in instruct. puncti.... part. 1. cap. 20. conclus. 5. &* 4. Nauarrus *in man. cap. 3. num. 14. & in cap. negotia, de pœnit. dist. 5. num. 8.* Henriquez *lib. 4. cap. 5. num. 3.* Sed audiamus de hac re differentem Caietanum *in summa, verb. periculum*, sic enim ait. Secundò, tundo ad locum, siue societatem vbi est periculum peccandi mortaliter propter aspectum, persuasionis commoditates, aut aliquid huiusmodi, & hoc quidem si sine vrgenti necessitate fit, ad ineuitelæ pecca um spectat, non est autem ex suo genere peccatum mortale; quia in suæ libertatis arbitrio restat peccare mortaliter, etiam præsentibus talibus occasionibus peccandi. Ita ille, hinc Emanuel Sà *verb. absolutio, n. 12.* sic asseruit. Item absolui potest, qui ex rationabili, & iusta causa non vult omittere peccandi occasionem, modò proponat firmiter non peccare, etiamsi aliquoties sit relapsus.

Sup hoc in tom. 8 tr. 6. ex Ref. 11. lege doctrinâ à §. Non definiam. & seq. & Ref. earum annotation. Et pro confecto in vers. Non esse autem, huius textus, ibid. signanter in § vlt. & in aliis eius primæ not. led lege eas per textus, & alias earum annotation.

Sup hoc in tom. 1 tr. 4. ref. 27. & latissime in multis aliis eius primæ not.

Ll 4 3. Igitur

Et pro contento in hoc §. Igitur. in tom. 3. tr. 6. ex Ref. 11. §. vlt. &c.

3. Igitur ex his omnibus apparet offerre se periculo peccandi, tunc esse peccatum, quod fit sine causa vrgenti, vel necessitate ad id obligante, non verò si talis adsit causa, & causa etiam sufficit, esse non solùm pro bono spirituali, sed etiam pro aliquo bono temporali. Nec requiritur vt semper sit causa inuoluntaria, aut ex necessitate proueniens, sed satis est, etiam si sit causa voluntariè quæsita. Hæc omnia Basilius Pontius *vbi suprà*.

Et pro contento in hoc §. vlt. infra in Ref. 107. §. vlt. & in tom. 8. tr. 6. Ref. 15. & in alio §. eius not.

4. Ex quibus cum Vasquez *opusc. de restitut. cap. 3. §. 2. dub. 6. num. 23. & 24.* & aliis infert, posse hominem aliquod medicamentum sumere ad assequendam salutem, quamuis probabiliter putet ea eo futuram seminis effusionem.

RESOL. CXX.

In quodam Tribunali S. Inquisitionis N. fuit tanquam Hæreticus formalis publicè damnatus, quæritur, an quia Ecclesia se reconciliauit, eius vxor teneatur illum recipere, & secum cohabitare?

Et an supradicta opinio sit amittenda, si in occulto coniux hæreticus reconciliatur per Inquisitores?

Et notatur, quod in supradicto casu non desideratur specialis diuortij sententia, sed sufficit sententia Inquisitorum, qua declaratum fuit illum extitisse Hæreticum?

Et quæritur, an post sententiam, qua vxor hæretica declarata fuit, possit vir eius ordinibus sacris manens in sæculo initiari? Ex part. 6. tract. 7. & Misc. 2. Resol. 55.

Sup. hoc supra e. doctrina Ref. 14. §. vlt.

§. 1. CAsus potest frequenter accidere, & ad illum affirmatiue respondet ex Societate Iesv Rebellius *lib. 2. quæst. 18. sect. 2. numer. 5. & 9.* Ex Dominicanorum familia Sotus *in 4. dist. 39. quæst. vnica art. 4. ad 3.* quibus adde Palatium *dist. 35. disp. vnica fol. 783.* Iulium Clarum *lib. 5. §. hæresis num. 15.* Surdum *de Alimen. tit. 7. quæst. 25. num. 7.* & Simancham *in Cathol. instit. titul. 40. num. 16.* vbi testatur de communi, & asserit, quòd nisi vxor velit sanctimonialis esse, cogi potest, vt ad virum pœnitentem redeat. Probatur hæc opinio, quia *Matth.* 19. licitum est diuortium propter carnalem fornicationem, ergo non propter fornicationem spiritualem, quando vir est emendatus, quia cessat periculum subuersionis. Et hæc opinio videtur fauere matrimonio, cùm imponat obligationem ad cohabitandum: & fauet fidei: nam propter illam faciliùs hæretici se Ecclesiæ reconciliabunt. Ergo, &c.

2. His tamen minimè suffragantibus ego negatiuæ sententiæ adhæreo, quam tuetur Hurtadus de Mendoza *de fide vol. 5. disp. 76. sect. 6. §. 206. & 207.* Stephanus Bauny *in Theolog. Moral. tract. 12. de obligationib. coniug. quæst. 2.* Fragosus *in Regim. Reip. Christ. tom. 1. lib. 5. disp. 12. num. 328.* Sanchez *de matrimonio tom. 3. lib. 10. disp. 15. num. 9. & 19.* Henriquez *lib. 11. cap. 17. n. 6.* Layman *lib. 5. tract. 10. part. 3. cap. 7. n. 16.* Sanctarellus *tract. de hæresi cap. 33. d. 5. n. 3.* Fagundez *in Decalogum tom. 1. lib. 4. cap. 8. n. 10. & 15.* Filliucius *tom. 1. tract. 10. part. 1. cap. 10. num. 396.* & sequitur Coninch *de Sacram. disp. 35. dub. 4. n. 24.* quibus etiam adde Pontium *de Matrim. lib. 9. cap. 21. num. 3.*

3. Probatur hæc sententia: quia cohabitare cum viro tanquam hæretico damnato est insuaue & infame: ponere verò obligationem coniugi innocenti in Religionem ingredi est nimis durum, & in fauorem hæretici, vt ipse in seculo liber maneat: ergo sequitur minimè teneri coniugem recipere alterum coniugem, etiamsi sit emendatus, postquam de hæresi fuit damnatus. Alias rationes ex sacris Canonibus peritas recognosce apud citatos Authores.

4. Dicendum est igitur quòd hæreticum semel condemnatum quantumuis emendatum coniux postea non tenetur recipere: quia in pœnam hæreseos, omninò suo iure, quod habebat, vt alter sibi cohabitaret, ac debitum redderet, iam priuatus est, remanente solo matrimonij vinculo. Et nota quòd in hoc casu non desideratur specialis diuortij sententia, sed sufficit sententia Inquisitorum, qua declaratum fuit illum extitisse hæreticum: qua sententia data sine vlterioris separationis sententia integrum est coniugi omninò diuertere, & in seculo si velit remanere, non enim cogitur transire ad Religionem. Et ratio est clara, quia cùm hoc diuortium sit pœna hæresis, eo ipso quod coniux ex sententia Inquisitorum declaratus fuit hæreticus, damnatur hac pœna, sicut & amissione bonorum, & aliarum pœnarum. Ergo, &c.

5. Nec obstat locus *Matth.* 19. superiùs adductus, vbi dicitur coniugem ob solam fornicationem posse dimitti; quia ibi agitur de dimissione, quam ea vi contractus coniux per se facere possit, non autem de ea, quam in pœnam iudex facere possit: cùm enim hic hæreticum possit priuare omnibus bonis, atque etiam vita, quare non poterit priuare iure, quod habebat in coniugem.

6. Sed ex his oritur difficultas, an supradicta opinio sit admittenda, si in occulto coniux hæreticus reconciliatur per Inquisitores. Negat Barbosa *in Rubrica 2. part. num. 21. & 22. ff. solut. matrimon.* Et videtur in hanc sententiam inclinare Sotus *in 4. dist. 39. quæst. vnic. ad 3.* Sed affirmatiuam sententiam docet Sanchez *vbi suprà tom. 3. lib. 10. dist... num. 20.* & post illum Fagundez *in Decalog. tom. 1. lib. 4. cap. 8. num. 11.* vbi sic ait. Nec opus est, quòd in actu publico condemnetur huiusmodi coniux de hæresi per iudicis sententiam: si enim reuera declaretur per illam illum fuisse hæreticum, & vt talis habitu pœnitentiæ induatur, & reconcilietur: quamuis in occulto, & intra priuatos parietes id fiat, id sufficit: quia semper verificatur præcessisse Ecclesiæ iudicium, & sententiam declarantem hæresim, quam declarationem statim sequuntur pœnæ hæreticis in iure statutæ, quarum vna est diuortium perpetuum. Ita Fagundez. Cui ego libenter adhæreo.

7. Quærendum est tamen hîc incidenter, An post sententiam, qua vxor hæretica declarata fuit possit vir eius ordinibus sacris manens in seculo initiari. Negat Anglez, Lopez, & alij penes Fagundez *loco citato, num. 12.* Sed ipse meritò affirmatiuam sententiam tenet cum Sanchez *vbi suprà, num. 21.* quibus adde Sanctarellum *tr. de hæresi. cap. 33. dub. 5. num. 8.* Et ratio est: quia eadem est omninò ratio de transitu ad sacros ordines, atque ad religionem: cùm vtrobique detur perpetuum votum solemne castitatis, & consequenter perpetua status mutatio. Vnde cùm in iure expressè concedatur coniugi Catholico transitus ad religionem inuito altero coniuge de hæresi in iudicio conuicto, & iam conuerso, consequenter etiam expressè conceditur transitus ad sacros ordines: maximè quia hoc est fauor Catholici innocentis, & fauores sunt ampliandi: & licèt sit pœna hæretici coniugis, iam reconciliati, parum refert, quia hæc pœna necessariò resultat ex pœna perpetui diuortij qua punitur, vt hactenus diximus. Neque est opus, vt coniux de hæresi damnatus, & reconciliatus similiter ad religionem transeat, vel in seculo manens continentiam promittat, vt huiusmodi transitus ad sacros Ordines, vel religionem sit licitus coniugi Catholico: quia facultas concessa Catholico innocenti nullam debet vim inferre coniugi hæretico reconciliato.

8. Nec

8. Nec valet obiicere, quòd *in cap. coniugatus de conuersione coniugat.* dicitur, non posse virum suscipere Ordines sacros, nisi vxor in sæculo remanens amittat votum castitatis: ergo cùm in casu nostro vxor hæretica, & emendata nolit emittere tale votum, vir innocens & fidelis non poterit ad ordines promoueri. Respondeo, dictum caput esse intelligendum, quando coniux non est liber ab onere coniugali, tunc enim non potest ingredi Religionem, nec suscipere ordines, quamuis vaot des facultatem, nisi illa remanens in sæculo emittat votum castitatis, secùs verò est dicendum, quando vir est omninò liber ab omni onere coniugali, tunc enim non requiritur, vt vaot promittat castitatem.

9. Nec etiam obstat dicere, quòd post matrimonium contractum nullus potest ad sacros ordines ascendere, nisi in illis casibus, in quibus per sacros Canones conceditur, vt habetur *in Extrauag. Antiqua Ioannis 22. de voto*: at nullus extat textus Canonicus, in quo id concedatur in casu nostro: ergo, &c. Respondeo satis esse, si extet textus, in quo conceditur, vt per hæresim coniugis possit alter Catholicus ingredi religionem: nam eo ipso censetur etiam esse data facultas suscipiendi Ordines sacros: & ius coniugij sicut impedit, ne coniux ingrediatur religionem, ita impedit ne suscipiat Ordines sacros: cùm ergo hæreticus, postquam fuit de hæresi condemnatus, amittat omne ius coniugale, sicut potest alter coniux innocens & fidelis ingredi Religionem, ita etiam poterit ad Ordines sacros ascendere.

RESOL. CXXI.

An si coniux infidelis velit permanere cum coniuge fideli sine iniuria Creatoris, & scandalo, possit hoc non obstante, coniux fidelis nouum matrimonium inire?

Et notatur, quod tutius est in hoc casu Summum Pontificem consulere, & dispensationem petere?

At si aliquis hoc nollet efficere tenetur alterum coniugem monere, & inuitare ad Fidem, & aliqua alia quæ contingere possunt in supradicto casu, aduertuntur?

Et tandem docetur, quod idem, quod in dicto casu dictum est de matrimonio, dicendum est de ingressu Religionis, & de susceptione Ordinis sacri? Ex part. 3. tr. 4. Res. 251. alias 252.

§. 1. Negatiuè respondet Rebellius *part. 2. lib. 3. quæst. 10. num. 10.* quia gratia non destruit naturam; ergo nec prior contractus per similem contractum in lege gratiæ sine culpa alterius coniugis soluetur. Idem docet Valentia *tom. 4. disp. 10. quæst. 5. punct. 7.* Toletus *in summa lib. 7. cap. 7.* Nauarrus *in manuali, cap. 22. num. 49.* & ex veteribus D. Bonauentura *in 4. dist. 33. art. 2. quæst. 1.* D. Thomas *ibidem quæst. vnica, art. 5.* Ricardus *art. 2. quæst. 2.* Paludanus *quæst. 1. art. 2.* Durandus *quæst. 2.* & alij, & adducunt textum *in cap. gaudemus, de diuortiis.*

2. Sed alij his non obstantibus putant absolutè coniugem ex infidelitate ad Catholicam fidem conuersum posse transire ad alias nuptias, quamuis alter coniux in infidelitate persistens pacificè, & sine iniuria cohabitare vellet. Et ita docet Sanchez *de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 74. num. 9.* & alij penes ipsum.

3. Ad argumentum vero desumptum ex *cap. gaudemus.* respondet Coninch *de Sacram. disp. 26. dub. 5. num. 65.* quòd Pontifex ibi pro eodem sumit coniugem velle cohabitare manendo in sua infidelitate, & id velle cum contumelia creatoris, quia velle in infidelitate permanere, Dei contumelia est, præsertim quòd talis, vel exemplo filios ad infidelitatem facilè pertrahet, vel saltem erit infidelem, & hostem Dei fidelibus liberis dominari. Vnde hos duos casus, scilicet infidelem velle se conuertere, & nolle cohabitare fideli sine iniuria creatoris, aut ab ea discedere, ponit tanquam duo membra adæquatè genus diuidentia.

4. Notà quòd, verò Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 3. num. 4.* cum Veracruz *in speculo part. 2. art. 29.* putat ob auctoritatem Doctorum contrariæ sententiæ, longè tutius esse in hoc casu Summum Pontificem consulere, atque dispensationem petere.

5. At si aliquis hoc nollet efficere, tenetur alterum coniugem monere, & inuitare ad fidem. Vnde sequitur infideli petenti certum tempus ad deliberandum de conuersione, id debere ei concedi, quia hoc rationabile est, nec antè potest constare eum esse pertinacem. Non tamen requiritur, vt per Ecclesiæ sententiam declaretur esse pertinacem, sed sufficit alia via id constare, & idem quod de matrimonio dicendum est de ingressu Religionis, & de susceptione Ordinis sacri. Coninch *vbi suprà num. 62.* & alij. *Sup. his late infra in Res. 125. à principio, vsque ad §. sed si.*

RESOL. CXXII.

An coniux fidelis, qui fidelem coniugem sequi noluit, possit nouum sibi coniugem eligere?

Et an si postea conuertatur, possit ei concedi dispensatio, vt alteri nubat, si vir eius aliam duxerit vxorem? Ex part. 3. tr. 4. Res. 262. alias 263.

§. 1. Affirmatiuè respondet Sanchez *de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 77. num. 6.* vbi sic ait. Licet infideli dissoluto semel fidelis matrimonio ad aliud transire. Ducor, quòd nullo iure interdicatur infideli hic transitus, non enim humano Ecclesiastico, cùm Ecclesia careat iurisdictione in infideles: ius verò sæculare nullibi reperitur. Nec ius diuinum naturale id infidelibus prohibet, quia etsi peccat violans ius diuinum naturale legis prioris matrimonij, qua astringebatur sequi priorem coniugem ad fidem conuersum, at priori illo matrimonio iam penitus dissoluto, nulla lex diuina naturalis prioris matrimonij, quod iam nihil est, superest, qua hic infidelis arceatur ab alio matrimonio, nec aliud ius diuinum id vetans reperitur. Hæc omnia Sanchez. *Sup contento in hac Res. infra in Res. seq.*

2. Sed aduersùs illum tenet Basilius Pontius *de matrim. lib. 7. cap. 48. num. 25.* vbi probat suam sententiam ex *cap. si infidelis 28 quæst. 1.* & ex D. Thoma *in 4. sentent. dist. 37 quæst. 2. art. 5 ad 3.* vbi sic asserit: Postquam fidelis contraxit, solutum est vinculum matrimonij ex vtraque parte, quia matrimonium non claudicat quantum ad vinculum, sed quandoque claudicat quantum ad effectum. Vnde in pœnam vxoris infidelis ei indicetur, quòd non possit cum alio contrahere magis, quàm ex virtute matrimonij præcedentis, sed si postea connertatur, potest ei concedi dispensatiuè, vt alteri nubat, si vir eius aliam duxerit vxorem. Sic D. Thomas.

3. Nota verò quòd hanc pœnam non Ecclesia, sed Deus infligit propter iniuriam, qua infidelis ipsum Deum, veram fidem, & veritatem Sacramenti afficit, cuius pœna Ecclesia est promulgatrix. Ex quibus facilè refelles, quæ pro sua sententia adducit Sanchez. Ita Pontius.

4. At his non obstantibus mihi opinio Sanchez probabilis etiam videtur, & illam nouissimè docet Filliucius *tom. 1. tract. 10. part. 2. cap. 7. num. 148.* Barbosa *in collect. tom. 4. par. 2. Decreti causa 28. quæst. 2. cap. 2. num. 8.* & Coninch *de Sacram. disp. 26. dub. 5. concl. 2. num. 66.* vbi sic ait. Quod autem aliqui dicunt,

cunt, infideli in pœnam prohiberi secundas nuptias, sine fundamento dicunt. Ita ille, non rectè quidem; nam Pontij, & D. Thomæ opinio non caret etiam sua probabilitate.

RESOL. CXXIII.

An dissoluto matrimonio à fideli in casu sibi permisso, liceat absque culpa coniugi infideli aliud matrimonium inire?

Et aduertitur, quod si postea conuertatur, potest ei concedi dispensatio, vt alteri nubat, si vir eius aliam duxerit vxorem?

Et curiosissime infertur, quod qui vxorem enecat, etiam mortua illa, non potest aliam ducere, nisi accedat dispensatio? Ex part.9.tr.7. & Misc.2.Res.48.

Sup. hoc in Res. præteritæ per totã. §. 1. AFfirmatiuam sententiam tenet Castr. Palaus *tom.5.disp.2.punct.*13.§.3.*n.*54. cum aliis, asserés licitè posse infidelem obstinatũ, dissoluto iam matrimonio à fideli, aliud matrimonium inire: quia nullo textu, nec ratione firma, ostendi potest ademptam illi esse hanc potestatem. Si enim, mortuo fideli coniuge, omnes fatentur posse nouum matrimonium inire, etiam poterit illud inire dissoluto coniugio per aliud matrimonium à fideli initum: æquè enim ac per mortem dissolutum est.

2. Sed aliis magis placet opinio negatiua propter authoritatem S.Thomæ *in 4. distinct.39.qu. vnic. art.5.ad* 3. cui subscribit Sotus *ibi art.* 4. verba autem S. Doctoris sunt: Vnde in pœnam vxoris infidelis ei indicitur, quòd non possit cum alio contrahere, magis quàm ex virtute matrimonij præcedentis: sed, si posteà conuertatur, potest ei concedi dispensatio, vt alteri nubat, si vir eius aliam vxorem duxit. Vbi D. Thomas fatetur, tali infideli esse interdictum secundum matrimonium in pœnam suæ perfidiæ: & reddunt rationem Sot. & Lop. 1. *par. instr.cap.* 93. *verb. Huiusmodi.* quia infidelis eo ipso, quòd non vult ad fidem conuerti eo tempore, quo alter conuersus est, peccat contra ius naturale, & diuinum, non sequendo in conuersione coniugem conuersum: nam peccat contra fidem, non recipiendo illam mediante Sacramento Baptismi; & contra matrimonium, non sequendo coniugem conuersum, vt habetur in Can.*Si infideles.*22.q.2. quod est D. Greg. Itaque infidelis renuens conuerti, peccat in Deum, & in matrimonium, vt dixit Ambr.c. *Si infidelis.*28.q.2.Meritò ergo non iure ecclesiastico, sed diuino arcetur à nouo coniugio contrahendo.

3. Nec obstant argumenta Castri Palai in contrarium adducta: nam ad primum, quòd nulla est lex humana, nec naturalis, nec diuina, quæ obligat ad non nubendum infidelem, postquàm fidelis secundo nupsit. Respondetur, ex dictis falsum esse assumptum. Ad secundum, quòd dissoluto priori matrimonio post mortem coniugis conuersi, potest non conuersus secundum matrimonium celebrare: ergo etiam dissoluto per secundum matrimonium conuersi. Respondetur negando antecedens: quia infidelis nunquam potest secundum matrimonium contrahere, etiam mortuo fideli coniuge in pœnam perfidiæ, & ob proteruitatem est ei interdictum, vt non possit cum alia contrahere, vt docet D.Thomas: sicut, qui vxorem enecat, etiam mortua illa, non potest aliam ducere, nisi accedat dispensatio. Et ita hanc sententiam tenet etiam Basilius Pontius *de matrim. lib 9. cap.* 4. *num.* 15. Itaque hanc sententiam puto probabiliorem; non nego tamen primam, quam Tenuit in Res.not.præteritæ. cum Sanchez olim tenui, esse satis probabilem.

RESOL. CXXIV.

An coniux infidelis volens post Baptismum contrahere matrimonium, teneatur requirere consensum coniugis infidelis in remotissimis partibus habitantis?

Et an dicto casu dispensatio Pontificis sit necessaria, quæ suppleatur ea admonitio iure præscripta? Ex part.3.tr.4. Res.263.alias 264.

§. 1. HIc casus potest frequenter accidere, vnde notandum est, vt supra diximus, quòd vt coniux infidelis post Baptismum possit contrahere Sup. in res. quæ hic est etiam supra 121. aliud matrimonium cum fideli, tenetur requirere coniugem infidelem, & monere an velit conuerti, seu cohabitare sine scandalo, & iniuria creatoris cum ipso, & illa renuente hoc facere, potest postea licitè aliud inire matrimonium. Hoc supposito, quæritur an talis monitio requiratur, quando coniux infidelis adeò distat, vt commodè requiri nequeat? Et in hoc casu negatiuam sententiam docet Sanchez *de matrim.tom.*2. *lib.*7.*disp.*74. *num.*12. asserens quoties infidelis adeò distat, vt commodè requiri nequeat, non est opus monitione, quia vt res modo se habent, est moraliter certum fore, vt nolit conuerti, & relinquere suos, vt legitimè cohabitet, atque requisitio est moraliter impossibilis. Sic ille.

2. Aduersus quem nouissimè insurgit Basilius Pontius *de matrim. lib.*7. *cap.*48. *num.*12. vbi ita ait. Si reperiri non possit, vel ob difficultatem viæ, & itineris, cùm in remotissimis versetur regionibus, vt euenit in his qui ex Æthiopia captiui, vel seruis auferuntur, vel ignoratur vbi sit alter coniux, adhuc nubere non potest, quidquid dicat Sanchez, nisi dispensatio Pontificis accedat, quæ suppleatur ea admonitio iure præscripta. Ita Pontius.

3. Sed ego vtramque opinionem existimo probabilem esse, & ita cum Sanchez tenet Filliucius *tom.*1. *tract.* 10. *part.*2. *cap.*7. *num.* 24. & Riccius *in praxi, part.* 1.*resolut.*240.*num.*2. Coninch *de Sacram. disp.*26. *dub.*5. *concl.* 2. *num.*62. & cum Pontio tenet Rebellius *part.*2.*lib.* 3. *quæst.*10.*sect.*2. *num.*12.

RESOL. CXXV.

An matrimonium conuersi cum infideli contractum ante Baptismum dissoluatur per solemnem professionem Religionis?

Et an etiam, Ordine sacro assumpto, vinculum matrimonij in infidelitate contractum dissoluatur?

Et an matrimonium infidelium ad Fidem conuersorum, etiam consummatum possit à Pontifice dissolui ex aliqua iusta causa? Ex part.9. tract.7. & Misc.2.Resol.47.

§. 1. PRocedit quæstio in sententia communi, asserente, non dissolui matrimonium conuersi Sup. hoc supra in fine Res. 121. cum infideli, quovsque conuersus transeat ad aliud matrimonium. Quæritur igitur, an sicut dissoluitur per nouum matrimonium conuersi, etiam dissoluatur per eius Professionem solemnem Et affirmatiuè respondet Sanchez *de matr.lib.*7.*disp.*76.*n.*9.& alij: quia Professio Religionis soluit matrimonium ratum fidelium, quod est vinculum fortius, & efficacius, cùm sit non solùm contractus, sed Sacramentum: ergo dissoluet matrimonium consummatum infidelium, arg. textus in l. *De accusat.* 14. *ff. de diuers.& temp. præscr.* Qui enim vincit vincentem, vincit victum.

2. Mihi verò contraria sententia magis placet, quam tuetur Coninch *de Sacram.disp.*26 *dub* 5.*n.*65. Hurtad.

Hurtad. *de matrim. disp.* 8. *diffic.* 14. *num.* 52. Poncius *lib.* 9 *cap.* 4. *num.* 10. Perez *disp.* 36. *sect.* 8. *num.* 2. & alij. Et ratio est: quia dissolutio matrimonij fieri non potest, nisi ex diuina concessione: at nullibi inuenitur concessum, Professione Religionis dirimi matrimonium consummatum infidelium: nam, esto, matrimonio contracto, dirimatur, id prouenit, ne coniux conuersus cogatur, vel cœlibem degere, vel habitare cum infideli obstinato, & periculum peruersionis inducente, reddaturque ei conuersio onerosa. Quæ ratio omninò cessat Religione assumpta, cùm ipse liberè assumat vitam cœlibem. Non igitur ex priuilegio concesso dirimendi matrimonium, alio matrimonio assumpto, inferri potest dirimi Religionis Professione. Neque item censenda est hæc dissolutio concessa ex concessione dissolutionis matrimonij rati fidelium: tum, quia est casus diuersus: tum, quia non militat eadem ratio; alias sicut potest fidelis, non obstante matrimonio rato, ad Religionem transire, poterit etiam infidelis conuersus post matrimonium consummatum, tametsi alius conuertatur, quod meritò ipsemet Sanchez *disp.* 76. *num.* 3. & 7. negat. Ad argumentum verò, quod adducit Sanchez respondetur, regulam illam: *Si vinco vincentem te à fortiori vincam te*, non semper habere locum in his, quæ constant ex iure positiuo, nisi quando eadem ratio in vtroque militat, & quando vtrumque ex eodem iure constat; in præsenti autem casu, neque currit eadem ratio, neque vtraque dissolutio fit ex eodem iure: quia dissolutio matrimonij antiqui iam consummati conuersi fit iure diuino Christi per matrimonium nouum ratum; dissolutio verò matrimonij rati per Professionem, fit tantùm iure Ecclesiastico.

Sup. hoc in Res. not. præteritæ etiam in fine.

3. Notandum est etiam cum Hurtado *loco citato*, quòd etsi aliqui Doctores non infimæ notæ censeant, Ordine sacro assumpto vinculum matrimonij in infidelitate contractum dissolui: at communis sententia oppositum verissimè firmat, vt videre est apud Sanch. *lib.* 7. *disp.* 76. *circa fin.* quia nullibi inuenitur hoc priuilegium statui clericali concessum, maximè cùm matrimonium ratum fidelium eo statu assumpto non dissoluatur: ergo, &c.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 1. Res. 99.

4. Sed, si aliquis hic obiter quærat, an matrimonium infidelium ad fidem conuersorum, etiam consummatum, possit à Pontifice dissolui ex aliqua iusta causa? Affirmat Sanchez *lib.* 2. *disp.* 17. *num.* 2. & alij: quia matrimonium infidelium, etiam consummatum, cùm Sacramentum non sit, non habet eandem firmitatem, ac matrimonium ratum fidelium, vt colligitur ex cap. fin. 28. *quæst.* 1. Et ex Innocentio III. *cap. Quanto, de diuort.* vbi inquit, matrimonium fidelium insolubile esse, quia est Sacramentum. Cùm ergo infidelium matrimonium Sacramentum non sit, non sic erit insolubile: at matrimonium fidelium ratum solui potest authoritate Pontificis, iuxta probabilem opinionem: ergo etiam solui poterit matrimonium infidelium, etiam consummatum.

5. Contrariam tamen sententiam tenet Coninch *disput.* 26. *dub.* 5. *num.* 66. Poncius *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 15. & alij: quia matrimonium solui non potest, nisi in casibus à iure expressis, vt inquit Panormitanus *in cap. Ex parte, de conuersione coniugat. vers. Nos autem.* At nullibi est expressum, matrimonium consummatum fidelium solui posse: illud autem matrimonium, etsi in infidelitate fuerit contractum, iam est matrimonium fidelium, & consummatum: nulla ergo via solui potest. Neque obest, quòd Sacramentum non sit: nam, esto, id admittamus, quod plures negant post vtriusque conuersionem; non inde efficitur, solubile esse, cùm nullus iam adsit casus, in quo à Christo solutio concedatur: conceditur autem prædicto matrimonij casu, quo coniux vnus ad fidem conuertatur alio renuente conuerti, in quo à matrimonio, quod est Sacramentum, differt. Ego puto vtramque sententiam esse probabilem, licèt secundam existimem probabiliorem.

Sup. hoc Sacramento latè in Res. seq. & in alio §. eius not.

RESOL. CXXVI.

An matrimonium infidelium, cum ambo baptizantur, fiat Sacramentum, eisque gratiam conferat? Ex part. 3. tr. 4. Res. 252. alias 253.

§. 1. PRima opinio affirmat solam Baptismi susceptionem sine alio nouo consensu, efficere matrimonia infidelium verum Sacramentum. Et ita docet Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 9. *num.* 5. quia statim ac baptizantur, matrimonium illud repræsentat vnionem Christi cum Ecclesia, cùm in Christi fide contractum perseueret, efficiaturque indissolubile, saltem vt matrimonium ratum fidelium. Ergo statim, ac baptizantur, efficitur Sacramentum. Sed hæc Sanchez sententia mihi displicet, quia si hoc sufficeret, sequeretur fideles consummantes matrimonium, conficere nouum Sacramentum, & matrimonium, quia quod priùs poterat per dispensationem Pontificis, & ingressum Religionis solui, & tantùm repræsentat vnionem Christi cum Ecclesia per gratiam, efficiunt insolubile, & repræsentans vnionem Christi per Incarnationem, vt habetur *cap. debitum* 5. *de bigamis.* sed hoc dicere est absurdissimum. Ergo.

Sup. hoc ex doctrina §. penult. & vltim. Resol. præteritæ, eius sim ad medium §. vlt. à vers. Neque. & supra in Res. 118. §. vltim. ante medium, à vers. Sicut etiam.

2. Secunda opinio docet, quòd tunc primum matrimonium infidelium rationem Sacramenti assequitur, cùm post Baptismum, vel noui consensus mutui exprimuntur, vel præcedentes per aliqua externa signa: & probabile est non esse opus, vt Sacerdos, vel testes præsentes sint, sed vt dixi, sat est primum matrimonium de nouo signis externis ratum habere iuxta Ecclesiæ intentionem; verum est, quòd si infideles coniuges baptizentur, nolint tamen de nouo in Christo contrahere, vel ratum habere præteritum coniugium secundùm Ecclesiæ intentionem ad recipiendum istud Sacramentum, non videntur damnandi mortalis, sed absque Sacramento vti possunt pristino, & ita docet Rebellius *part.* 2. *lib.* 2. *quæst.* 7. *num.* 2. Bellarminus *lib.* 1. *de matrim. cap.* 5. & *cap.* 15. & alij.

3. Sed mihi tertia opinio magis placet, quæ asserit matrimonium contractum inter infideles, non posse fieri verum Sacramentum, etiamsi postea baptizentur. Et ita docent Basilius Pontius *de matr. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 8. Gabriel Vasquez *tom.* 2. *in* 3. *part. disp.* 138. *cap.* 5. & *tom.* 4. *disp.* 2. *de matrim cap.* 10. & Ægidius Coninch *de Sacram. disp.* 24. *dub.* 2. *concl.* 6. *num.* 25. Et ratio est, quia matrimonium est essentialiter contractus inter baptizatos initus, qui hîc nullo modo poni potest, nam neque contractus præteritus fuit initus inter baptizatos, & iam nullo modo in se existit, neque tales possunt de nouo matrimonium contrahere, quia sibi non possunt mutuò corpora tradere; nemo enim potest alteri tradere, quod non est suum, & quia neuter iam habet potestatem proprij corporis, vt docet Apostolus 1. *Cor.* 7. ergo non possunt ea sibi mutuò tradere. Fateor tamen cum Coninch *vbi suprà num.* 28. credibile esse Deum talibus maiora dare gratias præuenientes ad ferenda incommoda matrimonij, quàm dat infidelibus, non ob Sacramentum matrimonij, sed quia fideles sunt, quibus ratione fidei, ac Baptismi diuina gratia magis debita, & vbique parata est.

RESOL.

RESOL. CXXVII.

An excommunicati contrahentes matrimonium peccent dupliciter ex eo, quod non solum Sacramentum recipiant in excommunicatione, sed etiam ex eo, quod conferant, cum iuxta communem sententiam contrahentes sint Ministri huius Sacramenti? Ex part. 5. tract. 9. Res. 85.

§. 1. AD hunc casum ita respondet Præpositus *in 3. part. quæst. 2. de excomm. dub. 8. nu. 51.* Ex dictis videtur sequi, quòd contrahentes matrimonium in excommunicatione non solùm peccent mortaliter, eo quòd sacramentum recipiant in excommunicatione, sed etiam ex eo quòd conferant, cùm iuxta communem sententiam contrahentes sint Ministri huius Sacramenti, non videtur tamen improbabile, quod ex eo capite non peccent contra censuram, quia si benè perpendantur Canones, quibus vetatur excommunicatus ministrare Sacramenta, solùm agunt de Clerico. Ita ille, & ego.

Sup. his Ministris latè supra in Res. 96. & in fine Res. 113.

RESOL. CXXVIII.

An, qui matrimonium contrahit cum excommunicato, peccet mortaliter?

Et quid, si denunciatus sit, aut notorius Clerici percussor? Ex part. 3. tr. 4. Res. 267. alias 268.

§. 1. PRima opinio affirmat, & ita docet Petr. de Ledesma *de matrim. quæst. 59. art. 1. §. pen.* Viguerius *lib. inst. cap. 16. §. 7. verb. 8. impedim. 1.* & saltem peccare non explicando culpæ qualitatem, docet D. Thomas *in 4. dist. 39. quæst. unica, art. 5. ad 5.* Tolelus *lib. 7. cap. 7. num. 1.*

2. Secunda opinio distinguit, & illam docet Basilius Pontius *de matrim. lib. 6. cap. 10. num. 3.* vbi sic ait. Petere ab alio excommunicato siue denunciato, siue non denunciato, vt contrahat, dum ille absolui ab excommunicatione non potest, quia non habeat copiam absoluentis, vt si sit excommunicatio reseruata à iure, vel ab homine, peccatum mortale est, quia petitur ab eo actus, quem non potest facere benè, sed necessariò malè. At si potest absolui, quia copiam habet, nec peccat, qui contrahit cum excommunicato, siue denunciato, siue secus, quia petit ab illo actum, quem posset benè facere, & sine peccato, & sua culpa facit malè; vnde duo peccata erunt in eo, qui contrahit cum excommunicato excommunicatione maiori, quando absolui non potest ab ea excommunicatione, antequam contrahat, & quia ipse communicat in Sacramentis cum illo, & quia inducit illum ad indignè ministrandum, & recipiendum, imò tria peccata committit, est enim causa duorum peccatorum in proximo. Ita Pontius.

3. Tertia opinio, quam ego sequor, absolutè negat vllam esse culpam contrahere scienter cum excommunicatione maiori ligato, nisi denunciatus sit, aut notorius clerici percussor. Et ita docet Gutierrez *de matrim. cap. 83. num. 7.* & ante illum Sanchez *tom. 2. lib. 7. disp. 11. num. 8.* ex fauore Concilij Constantiensis, & ex aliis rationibus, quas videbis apud Sanchez, nam ego breuitati studeo.

RESOL. CXXIX.

An contrahere cum impedimento dirimente sit duplex peccatum? Ex part. 3. tr. 4. Res. 296. alias 297.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docent viri grauissimi, & cum magna probabilitate, vt ait Petrus Ledesma *de matrim. q. 50. art. 1. diffic. 3. post concl. 2.* quia vltra culpam transgressionis iuris naturalis, aut Ecclesiastici, secundùm quod est impedimentum, reperitur sacrilegium irritationis Sacramenti matrimonij.

Sup. hoc in Res. seq.

2. Verùm mihi contraria sententia placet, quia cætera Sacramenta habent iure diuino præscriptam materiam, & formam certam, ac determinatam, & & solam Sacramenti rationem subeunt, ac proinde materia, & forma non possunt adhiberi, quin sint ex se materia, ac forma Sacramenti; quare si sit indebitus vsus, ita vt Sacramentum irritetur, est sacrilegium. At matrimonium vltra Sacramenti rationem est contractus quidam naturalis, nec habet præscriptam materiam & formam determinatam, sed consensus contrahentium legitimos verbis, nutibus, aut literis, aut per procuratorem expressos. Vnde Ecclesia, aut iure naturali irritante consensus inter aliquos, qui matrimonio copulantur, non ipsi irritum sacramentum efficiunt. Quantum enim ex sua parte est, valide contrahunt, sed ius Ecclesiasticum naturale statuens id impedimentum, illud irritat. Hæc omnia Sanchez *tom. 2. lib. 7. disputat. 5. numer. 1.* & post illum Filliucius *tom. 1. tractat. 10. part. 2. cap. 1. num. 21.*

RESOL. CXXX.

Quot peccata committat, qui sciens contraheret matrimonium cum impedimento dirimente?

Et an impedimenta matrimonij addant nouam malitiam, etiam in copula fornicaria, distinctè explicandam in confessione? Ex part. 10. tract. 16. & Misc. 6 Res. 82.

§. 1. CAsus est practicabilis, & duo committere peccata docet Coninch *de Sacram. disp. 30. dub. 1. num. 19.* & nominatim contra me Pater Auersa *de Sacram. matrimonij, quæst. 9. sect. 5.* quia in tali casu præter peccatum inobedientiæ contra ius naturale, aut Ecclesiasticum, quo impedimentum fuerit introductum, etiam reperitur peccatum sacrilegij irritationis Sacramenti contra Religionem. Itaque fideles qui sciunt, matrimonium apud nos eleuatum esse ad statum Sacramenti, & sciunt se cum impedimento dirimente reddere nullum, & irritum Sacramentum, videntur ex hac etiam parte delinquere. Et hæc irritatio reuera cadit, non solùm super rationem contractus, sed concomitanter etiam super rationem Sacramenti. Et lex quidem irritans lata est ab Ecclesia: sed vt in facto ita contrahatur matrimonium, quod sit nullum, & irritum, prouenit, & fit ab ipsis contrahentibus, qui cum tali impedimento, & contra talem legem contrahere tentant.

Sup. hoc in Res. præterita.

2. Verùm plus addit doctissimus Pater Martinon *de Sacrament. tom. 5. disp. 63. sect. 5. num. 69.* vbi sic ait: Dico secundò, peccatum eorum, qui scienter, & sponte contrahunt cum talibus impedimentis, habere communiter triplicem malitiam. Vnam inobedientiæ contra legitimum præceptum Dei, vel Ecclesiæ prohibentis grauiter contrahere cum illis, alteram sacrilegij; contra Religionem & reuerentiam debitam Sacramento, quod sua culpa irritum reddunt: tertiam contra castitatem, ordinando (vt faciunt communiter) talem contractum ad habendam copulam prætextu veri matrimonij. Dixi autem, communiter; quia postrema intentio potest ali-

quando

quando deesse. Secundo quoque deest matrimonio infidelium contrahentium, cum aliquo impedimento naturali, aut positiuo, & inducto per statuta Principum, quibus subsunt. Neque enim infideles attentant contrahere Sacramentaliter; neque, si velint, possunt, quandiu non sunt baptizati. Fideles, autem qui iuxta probabiliorem Doctorum sententiam sibi persuadent posse valide contrahi matrimonium, etiam à Christianis, purè ciuiliter; non peccant contra reuerentiam Sacramenti, si attentant solum contrahere ciuiliter; sed peccant contra præceptum Dei, & Ecclesiæ volentis generaliter, vt non contrahant, nisi Sacramentali modo. Hucusque Martinus; qui postea conatur respondere ad argumenta Patris Sanchez.

3. Ego verò licèt sententiam Martinon, Coninch, Auerisæ tanquam probabilem admitto; sententiam tamen Sanchez, quam olim docui, minus probabilem iterum esse existimo: & illam pater Filliucius tuetur ex Theologis Hispanis Calpensis in *Curs. Theolog. tom. 2. tract. 26. disp. 9. sect. 1. n. 9.* Gaspar. Hurtadu. *de matrim. d. sp. 12. difficult. 5. num.* 11. & vir doctus, & amicissimus Pater Martinus Perez *de matrimon. disp. 21. sect. 3. num. 7.* Et ad argumenta Coninch, & Auerisæ respondeo negando sic; Irritè contrahentes profanare titus, ac nomen Sacramenti, nec irritare Sacramentum ipsarum, quia neque intendunt matrimonium inire, nec Sacramentum suscipere, cum sciant vtrumque esse impossibile; solum ergo intendunt contrahere contractum quemdam inualidum, & nullum. Vnde in hoc per se loquendo, nulla apparet irreuerentia Sacramenti. Obseruandum est tamen, etiam stando in nostra opinione, tale peccatum non semper esse idem secundum speciem, sed esse distinctum specie pro diuersitate specifica virtutis, intuitu cuius impedimentum dirimens prohibet matrimonium. Nam præcisè inter contrahentes, qui non ordinat contractum ad copulam, quando est cognatio, aut affinitas, aut iustitia publicæ honestatis, est vnum simplex peccatum incestus absque malitia fornicationis, quia tunc impedimentum prohibet intuitu pietatis, & reuerentiæ matrimonium. Et quando impedimentum est disparitas cultus, est peccatum Sacrilegij, quia tunc prohibet intuitu decoris, & honoris nostræ Religionis. Et etiam est peccatum Sacrilegij, quando impedimentum est votum castitatis, vel ordo, vt patet. Et verò peccatum malitiæ contra naturam, quando impedimentum est impotentia, quia hæc prohibet intuitu castitatis, vt reprimentis motus contra naturam. Est autem peccatum iniustitiæ, quando impedimentum est conditio seruitutis ignorata, aut vis, seu metus, aut raptus, aut error personæ, & quando sunt hæc impedimenta, contra quæ peccatur peccato iniustitiæ, peccatum est in altero, nempe in contrahente cum ignorante seruitutem, aut cum persona coacta, aut rapta, aut cum errante circa personam. Præterea est etiam peccatum contra Iustitiam, quando impedimentum est ligamen, seu prius matrimonium perseuerans, quia tunc corpus, quod est prioris coniugis viuentis, traditur alteri, aut intenditur tradi. Est item peccatum contra iustitiam vindicatiuam, quando impedimentum est crimen, quia crimen prohibet matrimonium in pœnam, seu punitionem ipsius. Denique quando impedimentum est defectus præsentiæ Parochi, & testium, est peccatum iniustitiæ contra coniugem qui esset, quia prohibet intuitu periculi deserendi coniugem, si esset, & contrahendi cum altero. Et hæc omnia iisdem verbis docet Hurtadus, & Perez *locis citatis*.

4. Sed ex his oritur alia difficultas, An impedimenta matrimonij addant nouam malitiam etiam in copula fornicaria distinctè explicanda in confessione; vide Auerisam, Martinon *vbi supra*. Ego enim Sanchez, & Hurtado, *vbi suprà*, existimo, copulam inter eos, inter quos est aliquod impedimentum dirimens, non semper habere peculiarem malitiam distinctam à malitia fornicationis contra castitatem; nisi quando impedimentum prohibetur matrimonium intuitu peculiaris motiui, quod in ipsa copula reperitur, vt quando copula est inter habentes impedimentum, aut cognationis, aut affinitatis, aut iustitiæ publicæ honestatis, aut disparitatis cultus. Quia his personis magis est indecens copula, quam contractus, & intuitu dictæ indecentiæ eis prohibetur contractus, aut nisi quando ipsa copula ex se, supposito impedimento, habet peculiarem oppositionem ad aliam virtutem, vt contingit in copula coniugati, seu legati vinculo matrimonij, & etiam Religiosi, & Sacris initiati, & etiam impotentis, & consanguinei in primo gradu lineæ rectæ. Quando verò copula inter impeditos non habet ex se peculiarem oppositionem ad aliam virtutem, neque impedimento prohibetur matrimonium intuitu motiui, quod in ipsa copula reperiatur, nunc non habet, nisi malitiam fornicationis contra castitatem, vt copula inter eos, inter quos est impedimentum erroris personæ, aut impedimentum conditionis, aut criminis, aut coactionis. Vide etiam circa præsentem difficultatem Perez *loco citato, sect. 4. per totam.*

RESOL. CXXXI.

Quid est faciendum, quando est dubium, an inter volentes contrahere adsit aliquod impedimentum dirimens?

Et notatur in dubio, an res egeat dispensatione, posse Episcopum declarare, non desiderari dispensationem, vel ad cautelam dispensare. Ex part. 4. tract. 3. Ref. 17.

§. 1. AD hoc dubium ita respondet Ioannes Sancius *in selectis disp. 43. num. 44.* Dubitans an impedimentum matrimonij habeat, facta sufficienti diligentia, potest illud inire absque dispensatione, quia possessio stat pro libertate ad contrahendum, dubium verò impedimento fauet: at absque certo iure nemo spoliandus est sua possessione. Sic ille. Sup. hoc in Ref. seq.

2. Notandum est tamen hic obiter Emanuelem Sà *verb. dispensatio num. 1.* docere, in dubio an res egeat dispensatione, posse Episcopum iuxta quorumdam probabilem opinionem declarare non desiderari dispensationem, vel ad cautelam dispensare. Ita ille. Sup. hoc magis latè in tom. 3. tr. 2. Ref. 20. 21. & in Ref. 22. signanter in §. 2. &c.

RESOL. CXXXII.

An dubius de impedimento dirimente matrimonium possit hoc non obstante illud contrahere?

Et docetur per Canones licitum esse inire matrimonium cum dubietate impotentiæ ad coeundum.

Et quæritur, an ille, qui bona fide contraxit, possit libere petere, & reddere debitum, quando nouit alterum dubitare de valore matrimonij?

Et an, si matrimonium sit contractum, sed nondum consummatum, & ante consummationem incidat dubium de impedimento, teneatur reddere; vel an teneatur ingredi Religionem, vt liberum relinquat alterum coniugem?

Et an dubius de iure suo, si post diligentem inquisitionem magis propendeat in eam partem sibi ius non assistere, quid facere debeat.

Et an dubitans de valore matrimonij, quod contraxerat, nondum habita consuetudine coniugis prioris præmortua, debitum interim à coniuge sua exigere possit? Ex part. 10. tractat. 13. & Misc. 3. Resolut. 7.

Sup. hoc in Ref. præterita.

§. 1. VT si verbi gratia, quis vult contrahere cum Iulia, & priùs habuit rem cum Faustina, quæ dubitatur an sit sotur Iuliæ, vel quid simile. Et negatiuè respondet Castrus Palans *tom.1. tract.1. disput.3. punct.8. num.*10. vbi sic ait: Etsi cuilibet licitum sit matrimonio copulari, non tamen licitum illi est, si dubius sit, habere impedimentum, quia nunquam habuit ius se matrimonio copulandi, nisi probando impedimentum non esse. Ita ille, cui adde Layman *lib.1. tract.1. cap.5.* §.3.*n.*13. vbi etiam sic ait: Simili ratione dicendum est, si dubium de matrimonij valore, ob latentis impedimenti suspicionem, antecedat, omnino ab eo contrahendo abstinendum esse. Idque partim ob fauorem Sacramenti, ne inualidè administretur: Partim ob illud principium; mala fide contractum iniri, possessionemque inchoari ab eo, qui initio dubitat, num contrahendi, possessionemque capiendi ius habeat. Hæc Layman, & ante omnes Veracruz *in specul. part.3. art.13. in fine.*

2. Sed licet hæc sententia sit satis probabilis, non minùs probabilem, imo & probabiliorem affirmatiuam existimo, quam tuetur vterque Sanchez Thomas, & Ioannex, ille *de matrim. lib.8. disp.6. n.*18. iste *in select. disp.*43.*n.*44. quibus adde duos doctissimos, & amicissimos viros, Franciscum Bardi, *de conscient. discept.6. cap.*11. *part.*7. §.11.*n.*6. & Franciscum de Lugo *de consciens. part.*1. *q.*31. *n.*180. Et ratio est, quia possessio stat pro dubitante, & non est tali possessione spoliandus, vsque dum contrarium non probetur; nemo enim absque certo iure debet spoliari sua possessione. Itaque post adhibitam sufficientem veritatis inquisitionem, siue dubitet vterque coniux, siue solus alter, possunt contrahere matrimonium, quoniam stat possessio pro libertate, vt docet secunda sententia. Quare censendi sunt contrahere bona fide, poteruntque reddere debitum, & petere, sicut illi quibus post contractum matrimonium superuenit dubium, & post præmissam debitam diligentiam adhuc perseuerat.

3. Confirmatur hæc opinio validissimo argumento, quod citati Auctores non obseruarunt, desumptum *ex cap. Laudabili, & cap. Finali, de frigidis, & maleficiatis*: nam dubius de potentia naturali sufficienti ad coeundum, non debet eligere tutiorem partem, abstinendo à contractu matrimonij: sed potest licitè contrahere, & post contractum conari ad copulam, adhuc manente dubio: cuius non est alia ratio, nisi quia homo possidet ius ad contrahendum, & in dubiis melior est conditio possidentis. Nec sufficit dicere, hoc esse speciale in dubio de potentia ad coeundum, propterea quod huiusmodi dubium non aliter quàm per conatum ad copulam potest expelli. Nam contra hoc est, nam si ex natura rei in dubio facti esset intrinsecè malum, sequi partem minùs tutam, etiam id foret malum in dubio impotentiæ naturalis, quod autem conatus ad copulam sit vnicum medium ad pellendum dubium, non honestat talem conatum, sed potiùs ideò natum est esse medium proportionatum, quia etiam cum illo dubio non est malum. Ideò enim malum non est, quia quis possidet: in dubio verò melior est conditio possidentis. Quæ ratio procedit in quocumque dubio facti, nisi aliud fuerit in iure positiuo expressum. Et hæc omnia docet, & obseruat etiam Rocafull, *in praxi Theolog. Moral. tom.1. part.3. lib.4. de conscient. cap.5. num.*14. Sicigitur itaque per Canones licitum est inire matrimonium cum dubietate impotentiæ ad coeundum, etiam licitum erit matrimonium contrahere cum dubietate alterius impedimenti: nam in omnibus militat eadem ratio.

4. Ad argumenta verò negatiuæ sententiæ respondet Pater Bardi, negando dubitantem de impedimento matrimonij, nunquam habuisse ius se matrimonio copulandi: nam in iis casibus, in quibus possessio est pro libertate, in ipso dubitante ius resultat ad contrahendum: neque nobis officit alia ratio desumpta ex irreuerentia Sacramenti, quia in eo casu prudenter homo operatur contrahens, & ideò nullam infert iniuriam Sacramento. Et quamuis aliqui sint Auctores qui primæ opinioni fauere videantur, negantes in dubio posse matrimonium contrahi, intelligendi tamen sunt loqui de dubio practico, scilicet quando resultante dubio speculatiuo, nulla adhuc est facta diligentia, vel non sufficiens ad inuestigandam veritatem; tunc enim dubium illud speculatiuum trahit practicum, atque adeò contrahens mala fide procedit, & dum diligentiam non apponit, nequit petere debitum, sed tantùm reddere, nisi alter coniux etiam mala fide contraxerit, dubitans eodem modo de impedimento; tunc autem neque petere, neque reddere esset licitum, & vterque coniux totum hoc sciens, nimirum notitiam impedimenti in seipsis tempore contractionis adfuisse, peccaret siue petendo, siue reddendo.

5. Sed quæres, an ille qui bona fide contraxit, & possidet, possit liberè petere, & teneatur reddere, quando nouit alterum dubitare de valore matrimonij. Respondeo posse petere, & reddere, sed non teneri reddere dum alius petit. Patet prima pars, quia cùm sit in legitima possessione, nec dubitet de matrimonij valore (non enim tenetur alteri dubitanti credere, nisi tales sint coniecturæ, vt credere conuincatur) potest vti plenè sua possessione tam petendo, quàm reddendo. Secunda autem pars roboratur, quia vnus coniux tenetur reddere alteri debitum ex iure iustitiæ, quod ille alter habet; sed coniux qui mala fide contraxit, & in ea adhuc perseuerat, nullum habet ius iustitiæ ad exigendum, vt citata iura diffiniunt: ergo alter qui bona fide possidet, non tenetur reddere, licet possit.

6. At difficultas est, an si matrimonium sit contractum, sed non consummatum, & ante consummationem incidat dubium de impedimento, teneatur reddere. Respondeo cum Vasq. *in p.2. disp.66. cap.6.* §.4. ex duobus illis prioribus mensibus concessis à iure, vt quisque deliberet, vtrum ei expediat in matrimonio perseuerare, vel ad Religionem transire, non debere reddere debitum. Et ratio est, quia istu tempore liber est, vt si velit non reddat, cùm possit negare vtendo libertate sibi concessa à iure, & quidem negando nulli se exponit periculo, reddendo verò se exponit periculo incontinentiæ. Elapso autem tempore duorum mensium non debet detinere alterum coniugem perpetuò dubium, sed debet ei detegere dubium suum, vt ipse etiam interim non petat donec sufficienter examinetur; quia tale dubium non potest esse perpetuum, quod ita intelligendum est, nisi probabiliter timeatur talis dubij reuelationem nihil profuturam, sed potiùs nocituram, si autem tale sit periculum, tunc debet coniux dubius reddere debitum, ne vltra tempus signatum à iure alterum coniugem detineat.

7. Nota cum Vasquez, nimis durum esse obligare

gare Coniugem dubium in hoc casu ingredi Religionem cùm reuera possit, vt ita liberum relinquat alterum Coniugem. Ratio est, quia status Religionis, nisi spontè suscipiatur, solet malos exitus habere, & sunt quidem plures aliæ difficultates, ob quas obligari ad Religionem non debet; aliqui tamen censent huiusmodi debere intrare Religionem; vt ab hoc dubio liberetur, cum hac via possit negare debitum, & debeat non se exponere periculo incontinentiæ in reddendo, cui planè se exponeret sine vlla obligatione si in principio redderet.

8. Sed hic notandum est, & menti tenendum, quod *in cap. Inquisitioni. de sentent. excomm.* sic dicitur: *Si credulitas probabilis, & discreta, quamuis non manifesta, animum pulset, debitum quidem reddi posse, sed non postulari.* Quæ quidem verba non eodem modo Doctores intelligunt, nam D. Thomas *in 4. dist. 41. quæst. 1. art. 5. quæst. 1. ad 3.* D. Antoninus, *part. 3. tit. 1. cap. 3. §. 2.* Syluest. *verb. matr. 8 quæst. 2. dict. 5.* Petr. Ledesma *de matr. quæst. 45. art. 1. dub. 2. ad 3. argum. 1. sent.* aiunt, quod dubitans de iure suo, si post diligentem inquisitionem, magis propendeat in eam partem, sibi ius non assistere, desinat esse bonæ fidei possessor, quam sententiam cum pluribus à se citatis tenuit Sanchez, *lib. 2. de matr. disp. 41. n. 10.* Sed Veracruz, *part. 3. Specul. art. 13. in fine*, Sanch. *lib. 1. moral. cap. 10. num. 9.* priorem sententiam suam retractans, docent, bonæ fidei possessorem iure suo nequaquam excidere, priusquam certò, vel quasi certò deprehendat, sibi ius non competere. Iuxta quam sententiam duobus modis responderi debet *ad cap. Inquisitioni:* Primò, dubitantem in casu eius *cap. non adhibuisse* diligentiam cognoscendæ veritatis: constat autem, dum dubitans veritatem inquirit, iure possessionis suæ vti non posse, excepto vnico casu, si visus Matrimonij dubij ad experimentum capiendum necessarius sit, iuxta decisionem *cap. Laudabilem. de frigid. & malefic.* in quo dicitur si suspicio incidat inter Coniuges de naturali perpetua impotentia, eaque probari non possit, triennij spatio cohabitandum ipsis esse, experiendi causa. Secundò, & faciliùs responderi potest; Eum, cui Papa id illo capite respondit, ab initio mala fide contraxisse Matrimonium; quia videlicet dubitabat, vel dubitare debebat de eius valore: vt proinde casus similis sit, *cap. Dominus, de secundis nuptiis.* vbi respondetur, dubitantem de valore Matrimonij, quod contraxerat, nondum habita certitudine Coniugis prioris præmortuæ, debitum interim à Coniuge sua exigere non posse. Et hæc omnia docet Layman, *lib. 1. tract. 1. cap. 5. §. 3. num. 24.* Verùm de his, & aliis difficultatibus, quando casus occurrent, vide Lessium *in 3. part. D. Thomæ, cap. 6. de Sacram. matrim. dub. 4. per totum*, Bossium *in Moralibus, tom....*

Quãuia non plene sup. hoc, lege tamen quid in hoc casu cõtingere potest infra in Res. 167.

RESOL. CXXXIII.

Vtrum sit validum matrimonium contractum cum falso errore alicuius impedimenti? v.g. vt si quis contraxit existimans coniugem mortuum, esse viuum, & tamen sciebat matrimonium esse nullum, contractum, superstite coniuge, &c. Ex part. 3. tract. 4. Resol. 292. alias 293.

§. 1. DIfficultas huius quæstionis est, quando adest error facti, & scientia iuris, vt quando coniuges falsò credunt adesse impedimentum, & existimant hoc stante non posse consistere matrimonium, & tamen contrahunt. Et de hoc casu olim interrogatus fui, nam quidam contraxit, existimans coniugem mortuum, esse viuum, & tamen sciebat matrimonium esse nullum, contractum superstite coniuge. Prima opinio negat, & ita docet Coninch *de Sacram. disp. 24. dub. 6. n. 53.* & alij penes ipsum, quia impossibile est talem habere veram intentionem contrahendi, quia nemo potest seriò intendere id quod omnino credit impossibile; quare non est verum talem posse intendere contrahere, quantum potest, cùm omnino credat se nullo modo posse, lenis esset, si de altera parte, vel leuissimè dubitaret, ita vt concipere posset fortasse fieri posse, vt validè contrahat, tunc enim posset hoc intendere. At verè contraheret, quamuis communiter grauiter peccaret ob periculum inualidè contrahendi, cui suo iudicio se exponit. Ita Coninch.

2. Secunda opinio affirmat, quam tuetur Sanch. *tom. 2. lib. 2. disp. 33. n. 2.* cum aliis penes ipsum, quibus ego addo Gutier. *de matr. cap. 47. n. 1.* nam contrahentes intendunt quantum in seipsis est consentire, quia hæ personæ sunt reuera habiles ad contrahendum, & intendunt quatenus possunt contrahere. Ergo validè contrahunt. Secundò, quia hæreticus, etsi credat Baptismum esse rem irrisoriam, & nihil valere, verè baptizat, si verè intendat facere, quod potest, & intendit Ecclesia. Ergo, &c.

3. Verùm Basilius Pontius *de matr. lib. 4. cap. 23. n. 1. & seq.* existimat non esse inter has sententias discrimen reipsa, si distinctè explicentur. Duobus enim modis potest se habere contrahentium animus in prædicto casu. Primus est, si eliciant duos actus, vel iudicia, quorum vnum feratur in impedimentum, quod falsò subesse putant, & in scientiam, & supposita ea volunt adhuc contrahere, quamuis ius resistat. Secundus est, vt quamuis habeant eam cognitionem circa factum, & ius, & aliam habeant, qua ipsis occurrat fortasse non teneri eo impedimento, &c. consensus sit quasi conditionatus, qui sic explicari potest. Etsi nos teneamur impedimento, & ius resistat, attamen si fortè potest iniri inter nos matrimonium, consentimus in illud. In primo casu impossibilis est intentio contrahendi, & si oppositum sentit Sanchez, non est sequendus, & in hoc casu procedit prima opinio Coninch. In secundo autem casu bene potest esse consensus sufficiens ad matrimonium, quia consensus ille est quasi conditionatus, si possum; cúmque conditio sit de præsenti, si non teneor fortè aliquo impedimento, & re vera non teneatur illo, statim consistit contractus matrimonij, & in hoc casu vera erit opinio Sanchez; sin aliter, non erit admittenda, & ad primum eius argumentum patet responsio ex dictis. Ad secundum respondeo, negando consequentiam, quia ita baptizans, scit se posse facere id quod intendit, scilicet facere, quod facit Ecclesia, sed contrahentes in nostro casu, putant se nullo modo posse contrahere, quare non possunt hoc seriò intendere. Ergo, &c.

RESOL. CXXXIV.

An si lis oriatur de validitate alicuius impedimenti Filij, illo medio tempore nati, sint legitimi reputandi.

Et quid, si illis prohibitum sit sub pœna excommunicationis, ne possint simul cohabitare, an adhuc fi ij pro legitimis debeant haberi?

Idem erit, ac multo magis, si interposita fuerit appellatio.

Et supponitur filium natum ex matrimonio bona fide alterius Parentis inito esse vere legitimum non solum quoad Parentem habentem bonam fidem, sed etiam quoad alium malam fidem habentem. Ex part. 10. tract. 11. & Misc. 1. Res. 62.

§. 1. Certum est, filium natum ex matrimonio bona fide alterius parentis inito, esse verè legitimum, non solùm quoad parentem habentem bonam fidem, sed etiam quoad alium malam fidem habentem. Ita Leandrus *de sacram.tom.2. tract.9.disp.18.quæst.18.* Martinus de San Ioseph *in monitis Confessar. tom.1. lib.1. tract.54.n.8.* Vallensis *in Paratitla ad Decret.lib.4.tit.17.num.2.* Cornejo *in 3.part. D.Thomæ, tract.5. de irregul.disput.15.dub.1.* Sanchez *de matrim.lib.8. disp.34.num.46.* & patet *ex cap Ex tenore, cap.Inter, & cap.Peruenit, qui filij sint legitimi.*

2. Difficultas est, si dictus filius natus sit lite pendente super nullitate matrimonij, & cum prohibitione sub pœna excommunicationis, ne possint simul cohabitare: & adhuc legitimum etiam censeri debere, videtur ex doctrina Sylvestri *verb. filij, quæst. 10. num. 11.* vbi sic ait: Quidam in facie Ecclesiæ contraxit cum quidam, facta solemni denunciatione, vtroque, vel altero ignorante parentelam, seu impedimentum: & postea accusati de parentela, & peremptoriè citati, venire noluerunt; at tandem excommunicati, in excommunicatione tres filios genuerunt: quibus deinde reconciliatis, & probata parentela, diuortium celebratum est. Quæritur igitur, an dicti filij sint legitimi? Et dicit Dre. & Bar. Brix. & Tancre. quod omnes filij nati, vel concepti ante sententiam sunt legitimi, *cap. Cùm inter, qui filij sint legit.* si contraxerunt in facie Ecclesiæ cum solemni denunciatione, & vterque, vel alter habuit bonam fidem tempore contractus. Ita ille, & nihil clariùs dici potest.

3. Nec deseram etiam hic apponere verba Simonis Maioli *de irregular.lib.1.cap.5.num.7.* sic asserentis: Si parentes per contumaciam excommunicati fuerint, pendente lite super matrimonio, & per sententiam separentur; ea contumacia parentum non poterit præiudicare filiis, vt patiantur defectum illegitimitatis, vnde habentur inter legitimos, vt concludit Zab. *in dict.cap. Cùm inter 3. opposit.in nouiss. scriptis*: litis enim pendentia super matrimonio non impedit, quin filij sint legitimi. Abbas *in dict. cap. Cum inter, per illum text.* etiamsi postea declaretur nullum matrimonium, vt ibi per eum: videntur enim perseuerare in quasi possessione matrimonij, sicut & in aliis omnibus causis *cap. vt lit.pend.* idem quoque erit, ac multò magis, si interposita fuerit appellatio: quum perinde sit, ac si non fuisset iudicatum, *cap. venientes, de iureiur.* & in hoc casu scripsit Ægyd. & post eum Zab. *in dict.cap.Cum inter.q.1. in nouiss. scriptis.* Hucusque Majolus, cui etiam adde Couarruuiam *de sponsalib. cap.8.§.1.num.5.cum seqq.* Barbosam *in Collect. tom 2.lib.4. tit.17.cap.2.num.13.* Giurbam *in Consuet. Messan. tom. 1. cap. 1. Gloss. 4. num. 66. & 67.* Catenam *de Officio Sanctæ Inquisit. part.2. tit.5. §.14. num. 79.* & Vincentium Præsidem de Franchis *part.1. decis. 130. vbi num.8.* testatur ita decisum fuisse in Sacro Concilio Neapolitano, quia pendente lite super validitate matrimonij, non debent impediri exercitia matrimonialia. Vide etiam Sayrum *de censur. lib. 6. capit. 10. num. 33. & 34.* qui cum Majolo id docet, etiamsi proles nascatur contra interdictum, & prohibitionem Ecclesiæ: verbi gratia si fiat thori separatio, etiam de consensu coniugum, & Episcopo approbante, & prohibente eis sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, ne copulentur, & ipsi contrauenientes commisceantur: nam proles nata erit legitima. Panormitanus *in cap.1.num.4.& 6. & in cap.2. num.5. de matrimon. contracto contra Interdict. Eccles.* Zabar. *in cap. Cum inter. quæst. 2.* Et ratio est, quia nati ab excommunicatis, non ex hoc sunt illegitimi. Et ita etiam tenet Sanctarellus *var. Resolution. quæst. 20. num. 15.* Itaque dicendum est, quod in aliis materiis faciliùs bona fides deperditur: sed in matrimonio semper remanet, etiam lite mota: deperditur igitur tantùm per sententiam, & adhuc durat, si de illa interposita sit appellatio, quæ quidem omnia valde notanda sunt, & pro foro interiori, & pro exteriori.

RESOL. CXXXV.

An pro valore matrimonij sequi aliquis possit opinionem singularem contra communem?

Idem quæri potest de valore professionis.

Et an hoc procedat, quando ipsa opinio est dubia, secus verò si esset clara?

Et notatur, quod licet in dubio pro matrimonio præsumendum sit, & iudicandum, tamen hoc procedit, quando in matrimonio contrahendo, vel contracto datur paritas personarum, secus data imparitate.

Etiamque docetur in foro conscientiæ tam quoad sponsalia, quàm quoad matrimonium dubitantem liberandum esse in dubio æquali, cùm melior sit conditio possidentis.

Et quid dicendum est in foro externo? Ex p.10. tr.13. & Misc.3. Res.19.

§. 1. Idem quæri potest de valore professionis; & aliqui putant, quod tantus sit matrimonij fauor, vt pro eo Iudices possint, & debeant iudicare etiam contra communem, & præferre opinionem singularis alicuius Doctoris celebris, quæ in probabili ratione fundata matrimonio faueat, illudque sustineat, opinioni plurium Doctorum illud impugnantium, nisi textui aperto innitatur. Ita post Host ensem, Butrium, Abb. *in cap. Si vir. de cognat. spiritual.* Felinum *in cap. 1. de sponsalib. num.6.* M Antonius Cuccus *libro 5. tit.11. num. 257.* Beret. *cons. 80. num.21. & 22.* Gaill. *obseruat. lib. 2. obseru. 94. num. 19.* Menochius *lib. 2. præsumpt. 71. num.30.* Augustinus Barbosa *tom.1. Collect.ad Decretales, lib 2.tit.20.cap.47.num.8. tit.27.cap.26.num.2. & 3. in fine*, Franciscus Mornus *cap. comparat. 17. lib.1. num. 15. in fine*, Sanchez *in dispnt. 18. libr. 1. num. 6.* & alij relati ab eodem Sanchez, & à Menochio; qui declarat id procedere, quando ipsa opinio communis esset dubia; secus vero si esset clara, quia tunc non est ita fauendum causæ fauorabili, qualis est matrimonialis, vt alij fiat iniustitia, quare tantum in dubio præferenda, & recipienda est opinio minus communis, & etiam singularis probabili innixa fundamento fauens Matrimonio. Ad cuius rei confirmationem Sanchez, & Barbosa aiunt facere *cap. Licet ex quadam, de Testibus, & attestat.* ibi: *Tolerabilius est aliquos contra statuta hominum dimittere copulatos, quàm coniunctos legitimè contra statuta Dei separare.*

Sup. hoc in tom. 9. tr.1. Res. 340. §. vlt. & in to. 8 tr. 1. Res. 14 §. vlt & hic supra in Resol 72. §. Verùm in fin & in Res. 74. § vlt. in fin. & in Res. 78. §. Verù. recitanter, & infra in Res. 166. §. Vnde ex his. per totam, & signãter prope eius finẽ, à vers. Imò.

2. Sed hanc sententiam reiicit Guttierrez *de matrim.cap.3.n.18.* sequutus Decium *in cap. 1. nu. 31. de constitution.* vbi dicit, quod fauore Matrimonij, vel alterius similis causæ, (verbi gratia Testamenti, dotis, libertatis) non est recedendum à communi opinione, quia sic fauorabili causæ sumus debitores, quod aliis iniustitia non fiat, *cap. Ex tenore, de foro compet. cap.final. de donat. inter vir.& vxor. & leg si pater, in fine princip. ff. de inofficioso testam.* ibi: *Nisi apertè Iudices iniquè secundum heredem scriptum pronunciasse apparebit.* Confirmat Guttierrez: Tum quia magna est auctoritas communis opinionis in Iudicando & consulendo, ideoque tenenda, & sequenda

quenda est: Tum quia hanc sententiam tennerunt eximiæ auctoritatis Doctores, Decius *vbi supra*, Alciatus, *lib. 3. Paradoxorum, cap. 7. num. 3. & 4. & in reg. 1. præsumpt.* 40. *num.* 2. Ioannes Neuizan. *in Sylua nuptiali, lib. 5. num.* 1. Auiles *in cap. 1. Prætor, in gloss. final. num.* 15. Cotta *in 2. part. memorab. iuris, in verbo Nuptiarum causa.* Ioannes Orosius, *in leg.* 1. *num.* 17. *ff. de Offic. quæst.* & Barbatius, *consil.* 3. *colum. penult. vers. Nec obstat. volum.* 1. vbi regulam, quod in dubio pro Matrimonio præsumi debeat, intelligit, nisi opinio verior & probabilior esset in contrarium, quia tunc non deberet indicari pro Matrimonio. At ego puto non esse recedendum a priori sententia extensionem approbante, vbi verè communis opinio non est clara, sed dubia, & opinio minus communis vel singularis non est falsa, sed probabili ratione innititur, & in contrarium addocta videtur procedere solum quando communis est clara, vel altera opinio caret probabili fundamento.

3. Nota tamen hìc obiter, quod licet in dubio pro Matrimonio præsumendum sit, & iudicandum, tamen hoc procedit, secundum Mascardum *de Probat. tom. 2. conclus.* 1017. *aliàs* 1023. *num.* 7. quando in Matrimonio contrahendo, vel contracto, datur paritas personarum, secus data imparitate; nam tunc pro Matrimonio ait, non esse præsumendum citans Curtium Iuniorem, *in lege Cum quædam puella, num. 22. ff. de Iurisdictione omn. iud.* Cephalum, *consil.* 52. *num.* 63. *lib.* 5. & Nicolaum Antonium Granattum *inter consil.* 82. *num.* 45. ad id etiam faciunt leges, quibus vetantur nuptiæ inter inæquales. Sed Franciscus Molinus, *de ritu Nuptiarum, lib. 5. compar. 17. num. 9. cum seqq.* cum Barbosa *in Decret. tom. 2. lib. 4. tit. 55. cap. 1. num. 3.* reiicit hanc declarationem, tenetque non procedere de iure canonico, quo attento, paritas vel imparitas personarum non consideratur. Et confirmatur ex nouo iure Tridentini, quod *cap. 1. sess. 24. de reformatione matrim.* decreuit, filios sine consensu Patris quascumque fœminas ducere posse, & ob id *cap.* 9. sub pœna excommunicationis præcipit Principibus ne suos subditos cogant, aut impediant, quominus possit quisque quam velit mulierem ducere. At quia video sententiam Mascardi docere doctissimum Sanchez *de matrim. tom. 5. lib. 3. disp. 15. num.* 7. ideo tu iudica.

Sup. hoc sapta lege doctrinam Res. 44.

4. Notandum tamen, quod Henriquez, *lib. 11. de Matrimonio, cap. 13. num. 4. & cap. 11. num. 5.* dicit in foro conscientiæ, tam quoad sponsalia, quam quoad Matrimonium dubitantem, liberandum esse in dubio æquali, cùm melior sit conditio possidentis. Cæterùm ego putauerim faciendum esse discrimen inter sponsalia, ac Matrimonium; ita vt qui in dubio æquali dubitant, num Matrimonium sit cótractum, cogendi sint in vtroque foro contrahentes, ne fortè fiat iniuria Sacramento per dissolutionem Matrimonij: quando verò dubitatur, num sponsalia valida sint, in vtroque foro iudicandos esse liberos, quia si quis tunc inuitus cogeretur, fieret ei iniuria per spoliationem libertatis, quam possidet. At dices similiter fieri etiam iniuriam coacto, quando dubitatur, num sit coniux. Negandum tamen erit assumptum, quia vt ex duobus malis, sic ex duobus periculis, semper minus est eligendum: cum verò æquè dubitatur num Sacramentum Matrimonij validum fuerit, si dissoluatur, periculum quidem est, ne dissoluatur Sacramentum, quod alioquin fortè ratum, validúmque fuit, & agatur contra illud præceptum negatiuum, Matth. 19. *Quod Deus coniunxit, homo non separet*, atque adeò si dissoluatur, temerè dissoluitur, & fit iniuria Sacramento Matrimonij. Ex alia verò parte, etsi periculum etiam sit, ne renuens sua libertate spolietur, velle tamen debet pati istud damnum dubium, quia minùs præponderat, minúsque malum est illud pati, quàm ipsa iniuria Sacramenti; præsertim cum iam bona fide aliud coniugium non possit inire, & iuxta hanc distinctionem videtur accipiendum illud assertum DD. in casu dubio fauendum esse Matrimonio. Et hæc omnia docet Rebellus, *part. 2. lib. 4. quæst. 3. num. 9.*

RESOL. CXXXVI.

An sit licitum contrahere matrimonium cum impedimento dirimente ex timore mortis, vel alterius grauis damni; & quid de multis aliis casibus? Ex part. 3. tract. 6. & Misc. 2. Res. 83.

§. 1. RESpondeo affirmatiuè, quia Ecclesia non obligat cum tanto rigore, & in tali casu matrimonium esset nullum, & ita tenet Suarez *de legib. lib. 3. cap. 30. num.* 13. Vnde ex his obiter colligitur. Primò cum Sanchez *in summa, tom. 5. lib. 1. cap. 19. n.* 8. ex timore mortis posse aliquem excommunicare absque potestate, licèt Suarez *de cens. disp. 6. sect. 3. num.* 8. contrarium asserat. Secundò cum vitæ discrimine quis non tenetur Eucharistiam, vel Baptismum suscipere, quoties moraliter certus sit de contritione. Ita docet Aragon. *in 2. 2. quæst. 62. art. 3. in 1. dub. circa solut. ad* 4. Sotus *lib. 1. de iust. quæst. 6 art.* 4. & alij, licèt contrarium asserat Azor. *tom. 1. lib. 1. cap. 11. quæst.* 2. Tertiò ex timore mortis, vel alterius grauis damni potest quis celebrare sine vestibus sacris, & mixtione aquæ; dummodò ad id faciendum non compellatur in contemptum fidei. Ita Becanus *tom. 2. tract. 3. cap. 6. quæst. 4. num.* 8. Valentia *tom. 3. disp. 7. quæst. 3. punct.* 8. & alij, licèt contrarium nouissimè asserat Castrus Palaus *in opere morali, tom. 1. tract. 2. disp. 1. punct. 13. num.* 9.

Sup. hoc in tom. 7. tr. 5. Res. 76. §. Tertio.

Sup. hoc secundo pro Baptismo in Resol. not. prætetitæ §. Quinto. & in to. 1. tr. 1. Res. 31.

Pro hoc Tertio in to. 7. tr. 5. Res. 76. §. Secundo. & lege etiam ibi §. vlt. & recitatur in fine alterius Resol. eius annot.

2. Notandum est tamen hìc obiter, quòd Ioannes Sancius *in selectis, disp. 55. num.* 6. asserit ob timorem mortis & grauem causam in administrandis Sacramentis licitam esse simulationem, & adducit varia exempla. Primò ait, si hæreticus minatetur mortem, si non consecrates omnem panem in foro extantem, poteris vti æquiuocatione, & intentionem non habere consecrandi. Secundò poterit Confessarius verba absolutionis sine intentione proferre circa indispositum, si alia viâ malum comminatum vitare non potest. Tertiò poterit ob solatium scrupulosi anxiè petentis absolutionem, cùm tamen indispositus sit, verba sine intentione proferre. Quartò licere Sacerdoti ministrare hostiam non consecratam pro consecrata mulieri, quam cogit maritus ad communicandum, quæ sine iactura famæ non potest communionem omittere. Hæc Sancius, quæ audaciam, & temeritatem redolere putauit Castrus Palaus *in opere morali, tom. 1. tract. 2. disp. 1. punct. 13. num.* 8. Verùm Sancius, vir amicissimus, nunquam dixit, vt patet *in tota dicta disp. & in num.* 10. licere Sacerdoti in illo casu ministrare hostiam non consecratam pro consecrata, vnde meritò aduersùs illum insurgit doctus Palaus.

Et pro primo, & secundo contento in hoc §. Notandum. cum eodē Sancio hic citato iantum in to. 8. tr. 4. exlata doctrina Res. 64. signanter in § Nonò potest.

Et Sup. quarto, & seqq. in hac Res. late supà in tr. 2. Res 31. & in tr. 1. in Res. 211. §. Et post. inter medium & finē, à vers. Accedit.

3. Non desunt tamen Doctores asserentes hostiam non consecratam pro consecrata posse ministrari peccatori occulto scienti, & petenti sibi dari propter vitandam infamiam, dummodo proponatur hostia consecrata adoranda, & à tergo post illam non consecrata, ita vt non videatur, nec adoretur, & hoc efficiatur, vt dictum est ex consensu peccatoris, ne ex conscientia errorea adoret non consecra-

tam pro consecrata. Et ita hanc sententiam post Aloysium Dolensem, Albertum, Bonauenturam, & alios tenent neoterici doctissimi Ludouicus de San Ioan *in summa*, *tom.* 5. *tract. de Eucharist. quæst.* 7. *art.* 8. *dub.* 4. & Villalobos *in summa*, *tom.* 1. *tract.* 7. *difficult.* 38. *num.* 7. sed ego contrariæ sententiæ, tanquam probabiliori adhæreo cum Palao *vbi suprà*, & Doctoribus, quos citat, & sequitur Sancius *loco citato*, qui vt diximus, malè à Castro Palao pro affirmatiua sententia citatur. Et ratio est, quia ministrans hostiam non consecratam, velut consecratam, etsi à tergo alterius consecratæ illam ponat, ponit equidem adorandum distinctum indiuiduum hostiæ non consecratæ, & adest periculum manifestum idololatriæ, cùm circumstantes possint, si velint, distincto actu adorationis adorare quamlibet hostiam, quæ communicantibus porrigitur, nec est in ministri potestate vitare aliorum adorationem hostiæ non consecratæ, quam ipse proponit velut consecratam. Ergo, &c.

RESOL. CXXXVII.

An in matrimonio ex metu graui contracto possit resilire, qui liber est à metu, nec particeps illius fuit? Ex part. 3. tract. 4. Resl. 228. alias 229.

Sup. hoc infra ex Resl. 139. lege doctrinam eius §. penult.

§. 1. Affirmatiuè respondet Thomas Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 4. *disp.* 15. *num* 5. vbi docet, non teneri cogentem in foro conscientiæ perficere matrimonium, donec per iudicem condemnetur, sed liberè altero inuito posse resilire, nisi aliud damnum sequutum sit, quia vel iste tenetur ratione delicti, & coactionis in pœnam illius, & hoc exigit iudicis condemnationem, ante quam nemo tenetur subire pœnam. Aut tenetur ratione iniuriæ illatæ per coactionem, & hoc non, quia non est tanta iniuria coactionis, quando aliud damnum inde non sequitur, vel aliter, quàm per matrimonium resarciri nequeat. Ergo, &c. Ita Sanchez.

2. Sed aduersùs illum insurgit nouissimè Basilius Pontius *de matrim. lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 3. vbi docet, eum qui particeps fuit, aut conscius metus illati alteri, cum quo contrahit, non posse in conscientia resilire, sed teneri obligatione expectandi voluntatem eius, qui vim passus est, & hoc secluso quouis damno. Et ratio est, quia iniustum est, vt ille contrahere cogatur inuitus: nam is qui coëgit, vel coactionis particeps, aut conscius fuit, reuera iniustitiam commisit in personam; ergo remanet obligatio resarciendi, & cùm resarciri possit sine damno alterius, qui vim intulit, resarcienda est, stando scilicet contractui, si alius velit. Ad hoc autem non est necessaria iudicis sententia, cùm ex iniuria illata nascatur naturalis obligatio reparandi, & ideò ante omnem iudicis sententiam, ea obligatione tenetur. Vnde ex his patet responsio ad argumenta Sanchez. Nam in tali casu dicendum est, illum non teneri ratione delicti in pœnam, neque ratione obligationis matrimonij, cùm nulla ibi sit obligatio matrimonij: sed teneri, quia ratione iniuriæ illatæ consurgit in illo alia naturalis obligatio restaurandi in eodem genere, cùm possit. Nec verò hæc censenda leuis iniuria, sed grauis, cùm in ea coactione committatur peccatum mortale, párque est, in eo casu vir, & fœmina.

At his non obstantibus, puto sententiam Sanchez probabilem esse, & illam tuetur nouissimè Villalobos *in summ. tom.* 1. *tract.* 13. *diffic.* 37. *n.* 5.

RESOL. CXXXVIII.

An matrimonium ex leui metu contractum valeat iure naturali, & positiuo?

Et quid, quando re vera ita extorquet consensum, vt sine eo metu non fieret? Ex part. 3. tract. 4. Resl. 229. alias 230.

§. 1. Affirmatiuè communiter respondent Theologi, & Iurisperiti, quos citat, & sequitur Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 4. *disp.* 17. *num.* 2. Rebellius *lib.* 2. *quæst.* 11. *sect.* 5. *concl.* 3. Pontius *de matrim. lib.* 4. *cap.* 18. *n.* 2. Villalobos *in summ. tom.* 1. *tr.* 13. *diffic.* 37. *n.* 5. & alij. Et ratio est, quia qui operatur ex metu leui, non dicitur neque vi, neque metu operari, nam habet in sua potestate sufficiens principium, quod debet metum repellere, cùm operetur imprudenter; imprudentiam autem cùm vitium sit, potest illam expellere. Ergo, qui cùm adeò facilè ex eo metu liberari possit, non se liberat, iure optimo censetur liberè operari.

Sup hoc in tom. 6. tr. 5. Resl. 113. cursim in 5 vltim. sed lege eam per totam.

2. Non reticeam tamen, aliquos asserere metum leuem reddere matrimonium nullum, quando reuera ita extorquet consensum, vt sine eo metu non fieret, & ita tenet Gabriel *in* 4. *dist.* 29. *q.* 1. *art.* 2. *concl.* 4. Nauarrus *in summa*, *c.* 17. *n.* 19. & *cap.* 22. *n.* 51. *not.* 1. Couarruuias *part.* 2. *c.* 3. §. 6. *n.* 4. & alij, quos refert Sanchez *vbi suprà*, *n.* 4. vbi fatetur hanc sententiam esse probabilem, & pro illa adducit multas rationes, licet eas soluat Pontius *n.* 5.

RESOL. CXXXIX.

An metus grauis à lege iustè incussus irritet matrimonium, si Iudex, verbi gratia, intendat delinquentem cogere per illum metum ad contrahendum?

Et pro praxi huius quæstionis adducuntur speciales casus.

Et deducitur validam esse professionem, dum vir minatur mortem vxori in adulterio repertæ, nisi Religionem profiteatur, quando minatur mortem auctoritate Iudicis infligendam, secus verò si minaretur propria auctoritate.

Etiamque infertur, si quis minaretur reo, verbi gratia, latroni iustam accusationem, nisi certum contrahat matrimonium, id valere.

Et tandem quæritur, an quando cogens fuit particeps culpæ metus alteri illati, maneat obligatus ad non resiliendum, & teneatur postea contrahere cum coacto, si velit? Ex p. 9. tr. 8. & Misc. 3. Resl. 17.

§. 1. Negatiuè respondet Sanchez *de matr. lib.* 4. *disp.* 13. *num.* 6. & 7. Sed contrariam sententiam prorsus tenet Texeda *in Theolog. mor. tom.* 1. *lib.* 4. *tract.* 5. *contr.* 10. *num.* 35. Probatur ex cap. *Veniens. el secundo, de sponsal.* vbi expressè deciditur, matrimonium validum non esse, ad quod contrahendum pater coëgit iuuenem, quem cum propria filia in lecto cubantem inuenit: at eo casu pater inuenem iustè coëgit, etsi iuuenis ille dederit causam coactioni, & præbuerit contra se inquinamentum, & fuerit in culpa totalis damni tam puellæ illati, quàm patri; imò magis patri, quàm puellæ fuit damnum illud illatum, non solùm circa honorem, sed circa dotem, quam tenetur pater addere, eo quod filia corrupta sit. Secundò, quia coactio ideò irritat matrimonium, quia aufert plenam consensus libertatem: ex matrimonio enim coacto infelices sperantur fines: sed non minùs libertatem aufert, quando metus à lege

Sup hac doctrina lege infra §. 1. Resl. 154. & cursim in alio vers. eius annot.

ge iustè incutitur, ac iniustè: ergo, sicut metus iniustè incussus matrimonium vitiat, eodem pacto illud vitiabit metus iustè à lege oblatus.

2. Scio tamen, præfatum Sanchez cum aliis respondere, solum metum, & coactionem iniuriosam tollere plenariam libertatem ad matrimonij valorem necessariam: & ideò ad argumentum negat rationis paritatem, quia metus à lege iustè incussus est, metus ab intrinseco præconceptus in ipso perpetrato delicto, atque adeò metum passo nulla irrogatur iniuria. Vnde asserit, quòd si Iudex delinquenti ad mortem condemnato liberationem offerat, si nubat filiæ suæ, alioquin infallibiliter mortem fore subiturum; matrimonium esse validum. Sed contrarium dicendum est: quia, licèt Iudex ius habeat puniendi delinquentem, & pœnam mortis infligendi iuxta tenorem legis, & ipse reus ob perpetrata scelera, lata contra eum sententia, illam pati teneatur: at non habet ius cogendi illum ad matrimonium cum filia sua ineundum, & ideò metus ille, respectu matrimonij extorquendi, ab extrinseco est, tollens prorsus libertatem necessariam ad valorem matrimonij.

Sup. hoc in Res. præteritæ annot. §. vlt.

3. Dices cum Sanchez: Si dux militi atrox crimen perpetranti offerat libertatem, si filiam eius, aut sororem ducat, aut si contrahat cum tali fœmina, neque infert metum, neque causam metus dedit; sed solùm offert metum tam iustè præconceptum, & vice pretij exposcit matrimonium; cùm lege iustitiæ non teneatur militi suam operam, & liberationem præstare: ergo matrimonium ita ex metu isto initum est validum, cùm sit metus ab intrinseco, imò est ablatio metus, quem iustè ex delicto perpetrato miles conceperat. Respondetur, nihil argumentum probare, & ex dictis manere solutum: nam, quamuis Dux possit punire militem, & miles teneatur subire punitionem, & pœnam; non tamen potest compellere illum, vt filiæ suæ nubat, neque matrimonium oblatum collocatur vice pretij liberationis, vt malè opinatur Sanchez: quia est alterius generis, & rationis, in genere matrimonij: nam ad Ducem, vel Iudicem solùm spectat infligere pœnam, & punire delictum causa comprobata, & sententia lata; non verò cogere voluntatem ad matrimonium contrahendum, ad quod requiritur maxima in contrahente libertas, cuius Iudex non est Dominus.] Hucvsque Texeda contra Sanchez.

4. Sed opinionem Sanchez puto satis probabilem, quam tuetur nouissimè Pater Perez *de matrim. disp. 17. sect. 16. num. 6. & sequent.* quem videbis. Et ideò ego puto contra Texedam cum Sanchez, quòd si Iudex capto iustè, mortemque timenti, vitæ condonationem promittat, si ducat ipsius Iudicis filiam, aut aliam fœminam, alioquin ei mortem iustè inferendam comminetur, valere matrimonium. Et ratio est: quia eo euentu metus non iniicitur ad matrimonium ineundum; sed iam conceptus aufertur, traditurque modus euadendi periculum: vnde, si iura eo casu illud irritarent, periclitanti omnem viam salutis præcluderent, cùm tamen intendant ei succurrere. Vnde, licèt demus, eo casu Iudicem non iustè procedere in ea promissione, quin fiat vlla delicti compensatio; attamen, cùm metum patienti præbeat modum, quo possit vitæ periculum effugere, quòd aliter, quàm contrahendo matrimonium nequit vitare; ideò valebit matrimonium. Vnde ex his infero primò, validam esse Professionem, dum vir minatur vxori in adulterio repertæ mortem, nisi Religionem profiteatur, quando minatur mortem authoritate Iudicis infligendam, quia est metus ex iusta lege, & causa incussus: secùs verò si minaretur propria authoritate mortem illi infligendam, non enim valeret; quia iniustè illi metus incuteretur. Secundò, si quis minetur reo, v. g. latroni iustam accusationem, nisi certum contrahat matrimonium, id valere: quia non est metus viri constantis ab alio incussus iniustè.

5. Verùm hic obiter obiicio, esse controuersiam, an, quando cogens fuit particeps, & per metus alteri illati maneat obligatus ad non resiliendum, & teneatur posteà contrahere cum coacto, si velit. Affirmant cum multis Doctoribus Basilius Pontius *lib. 4. cap. 15.* & Coninch *disput. 28. dub. 1. num. 7.* Primò; quia cogens intulit iniuriam coacto, quam resarcire tenetur, & nequit aliter, quàm stando contractui matrimoniali, si coactus velit: ergo ad id tenetur. Firmatur: quia ad id non est necessaria Iudicis sententia, cùm ex iniuria illata nascatur naturalis obligatio reparandi; & ideò ante omnem Iudicis sententiam ea obligatione tenetur.

Sup. hoc supra lege doctrinã Res. 137. per totam.

6. Mihi verò magis placet opinio negatiua; quam tuetur Sanchez *lib. 4. disp. 15. num. 5.* Ochagauia *de Sacram. matrim. tract. 3. quæst. 10.* & Hurtadus *disp. 6. diffic. 4. num. 16.* Quia non tenetur cogens in pœnam iniuriæ coactione illatæ, quia nullo iure talis pœna statuta est: neque tenetur, vt eam iniuriam resarciat; quia seclusis aliis damnis extrinsecis inde sequutis, iniuria illa ratione sui non exigit recompensationem, (aut saltem non exigit tantam) imò ex sua natura non est resarcibilis; neque tenetur ex eo, quòd consensum præbuit, quia ex consensu præstito in contractu mutuo non manet quis obligatus, nisi quando alter etiam obligatur. in nostro autem casu coactus non obligatur: ergo neque qui ad matrimonium cogit, manet obligatus ad denuò contrahendum, nisi quando ex matrimonio coacto sequutum est aliud damnum extrinsecum, quod nequit aliter resarciri, & est adeò graue, vt ob eius recompensationem non iudicetur rigidum ad tantum obligari.

RESOL. CXL.

An si index secundum allegata iustè cogat ad matrimonium, licet à parte rei illa coactio sit iniusta, adhuc tamen matrimonium illud sit validum? Ex part. 9. tr. 8. & Misc. 3. Res. 26.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Sanchez *tom. 1. lib. 4. disp. 13. num. 8.* vbi sic ait: Aduerto, non tantum valere matrimonium, quando Iudex iustè reuerà, & à parte rei compellit ad illud; sed etiam quando iustè secundùm allegata, & probata: v. g. aliquis fidem dedit de matrimonio fœminæ, quæ posteà fornicata est, quod cùm probare nequeat, spõsus compellitur illam ducere, quamuis secundùm rem hæc compulsio sit iniusta, cùm ille, ratione fornicationis, esset ab obligatione sponsalium liberatus: quia tamen est iuridica, & iusta, secundùm allegata, & probata non vitiat matrimonium: non enim est credendum, ius canonicum, quod in hoc casu compelli præscribit, velle, vt ea compulsione matrimonium irritetur. Et è contra intelligo non valere, si Iudex iniustè secundùm allegata cogat, quamuis in re iustum esset: quia est iniuria. Ita ille.

Sup. hoc in Res. seq. §. vlt. à medio vsque in finem.

2. Sed aduersùs illum insurgit Texeda *in Theol. moral. tom. 2. lib. 4. tract. 1. contr. 19. num. 41.* & putat tale matrimonium sic initum, esse nullum. Primò, quia huiusmodi sponsus secundùm rei veritatem, iniustè compellitur, cum ratione fornicationis sponsæ liber omninò sit re ipsa ab obligatione contrahendi: ergo, si contrahit, coactus contrahit, & coactio illa in interiori conscientiæ foro extrinseca est, tollens ab illo libertatem. Secundò, quia metus ille est ab extrinseco illatus, & re ipsa iniustus, cùm sponsus innocens nullo modo dederit causam coa-

ctioni. Tertiò, quia matrimonium illud ex parte sponsi est initum absque consensu eius: ergo est ipso facto nullum. Ad rationem autem pro Sanchez adductam, respondetur, quòd licet iustè Iudex secundùm allegata, & probata compellat sponsum, vt matrimonium contrahat, quia promisit illud; re tamen ipsa, & in foro conscientiæ matrimonium nullum est: quia procedit ex metu extrinseco, & absque consensu contrahentis.

3. At, his non obstantibus, opinionem Patris Sanchez sequitur Martinus Perez *de matrim. disp.* 17. *sect.* 16. *num.* 5 firmans, non solùm valere matrimonium, quando Iudex re ipsa, & verè compellit ad matrimonium, sed etiam quando iustè secundùm allegata, & probata, tametsi secundùm rem, & à parte rei sit ea compulsio iniusta. Ratio est, quia nullam facit alteri iniuriam; è contra verò, si Iudex iniustè secundùm allegata, & probata compelleret, quamuis in re iustum esset, non valeret matrimonium, quia est iniuria.

RESOL. CXLI.

An si quis ex metu cogatur matrimonium contrahere licet in genere, si postea contrahat, matrimonium sit validum?

Et notatur matrimonium ex graui metu contractum esse nullum non solum ex iure Ecclesiastico, sed etiam inspecto iure naturali?

Et aduertitur ea, quæ dicta sunt, locum habere in constitutione Procuratoris ad matrimonium: nam si ex graui metu fiat, erit nulla iure naturali, & positiuo, & per consequens matrimonium nullum?

Et docetur, quod si Parentes cogerent filios ad matrimonium ineundum, non incurrerent in excommunicationem latam in Concilio Tridentino sess. 24. cap. 9. de matrimonio?

Et tandem nota, quod matrimonium erit validum, si index cogat iustè matrimonium contrahere secundum allegata, & probata, iniustè tamen secundum rem, vt si cogat aliquem contrahere cum fæmina post promissionem fornicante? Ex part. 4. tract. 4. & Misc. Ref. 33.

§. 1. NEgatiuè videtur respondendum ex sententia Azorij *tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 11. *quæst.* 11. Ioannis Lupi *in cap. per vestras, de donat. inter virum & uxorem, notab.* 3. §. 11. *num.* 1. Abbatis, Felini, Imolæ, Iasonis, & aliorum, quos affert Couarruuias *in* 4. *Decret. part.* 2. *cap.* 3. §. 5. *num.* 8. asserentes, quòd si quis ex metu cogitur contrahere matrimonium cum aliqua ex filiabus Pauli, matrimonium tenet, quia in tali casu nulla adest coactio circa electionem illius fœminæ, sed circa electionem absolutè.

2. Sed ego magis probabiliter puto in tali casu matrimonium esse nullum, quia vt matrimonium sit liberum, non sufficit electio huius, vel illius personæ, sed requiritur vt electio talis status liberè plena sit, & non coacta, vt rectè docet & obseruat Castrus Palaus *in opere morali tom.* 1. *tract.* 2. *disp.* 1. *punct.* 9. *num.* 9. *ad* 1. *arg.* & ideo affirmatiuam sententiam contra Doctores citatos in casu illius matrimonij ex metu contracti docet Salas *in* 1. 2. *tract.* 3. *disp.* 3. *sect.* 1. *num.* 27. Rebellius *part.* 2. *lib.* 1. *quæst.* 11. *sect.* 1. *num.* 11. Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 4. *disp.* 12. *num.* 10. & nouissimè Basilius Pontius *de matrim lib* 4. *cap.* 14. *num.* 14. vbi rectè obseruat, quòd non obstat si alicubi consuetudine inductum sit, vt aliqui non contrahant, nisi cum aliqua ex certo genere, vel etiam lege indoci possit: nam ea consuetudine, aut lege nulla vis infertur, cùm possit non nubere; & præterea lex illa, vel consuetudo acceptata est voluntate & moribus vtentium, & cùm iusta sit, non infertur vis ab extrinseco. Ergo &c.

3. Notandum est etiam hîc obiter contra Sanchea *de matrim. lib.* 4. *disp.* 14. *num.* 2. Azorium *tom.* 1. *lib.* 1. *cap* 11. *quæst.* 6. Coninch *de Sacram. disput.* 28. *dub.* 1. *conclus.* 3. & alios penes ipsos, matrimonium ex graui metu initum esse nullum, non solùm, vt citati Doctores asserunt, de iure Ecclesiastico, sed etiam inspecto iure naturali, atque ideo non tantùm in Ecclesia, sed etiam extra Ecclesiam matrimonium esse nullum dicendum est, si ex metu graui iniustè illato celebratum sit; & ita docet Pontius *loco citato num.* 4. Comitolus *in respons. moral. lib* 1. *quæst.* 123. Scotus *in* 4. *dist.* 29. *quæst.* 1. *art.* 2. Rebellius *part.* 2. *lib.* 1. *quæst* 11. *sect.* 1. *concl.* 2. & ante omnes omnium Magister D. Thom. *in* 4. *dist.* 29. *quæst. unica, art.* 3. *quæst.* 1. *in corp.* & alij. Sup. hoc supra in tr. 5. ex latissima doctrina Ref. 114. §. vlt. cursim ad medium. vers. id. quod multi.

4. Nota etiam ea, quæ dicta sunt, locum habere in constitutione Procuratoris ad matrimonium, nam si ex metu graui fiat, erit nulla iure naturali, & positiuo, & per consequens matrimonium nullum, vt obseruat Pontius *loco citato, num.* 16. & latè probant viri doctissimi in allegatione quam impressam penes me habeo *art.* 1. *fol.* 5. super matrimonio inito per Procuratorem, *die* 13. *Ianuarij* 1590. inter Excellentissimum D. Antonium Aluarez de Toledo Ducem de Alua de Aciña, quia eadem libertas, quæ requiritur tempore contractus matrimonij, requiritur tempore quo Procurator constituitur ad illud contrahendum, & subinde si tunc non adest liber consensus, vitiabitur ipsa Procuratoris constitutio, ac perinde vitiabitur matrimonium eius virtute contractum, quoniam qualitas metus quæ à principio adfuit, dicitur durare.

5. Aduerte tamen quòd si parentes cogerent filios ad matrimonium ineundum, non incurrerent in excommunicationem latam in Concil. Trident. *sess.* 24. *cap.* 9. *de matrim.* Ita Villalobos *in summ. tom.* 1. *tract.* 13. *diffic.* 38. *num.* 4. qui citat Sanchez & Henriquez. Et tandem nota quòd matrimonium erit validum, si iudex cogat iustè matrimonium contrahere, secundùm allegata & approbata; iniustè tamen secundùm rem, vt si cogat aliquem contrahere cum fœmina post promissionem datam fornicante. Ita Sanchez *de matrimonio lib.* 4. *disp.* 14. *num.* 8. Sed ego magis probabiliter puto in tali casu matrimonium non esse validum. Ita Basilius Pontius *de matrimonio lib.* 4. *cap.* 19. *num.* 11. Sup. hoc supra in § vlt. per totum Ref. 38. Sup. hoc in Ref. præterita.

RESOL. CXLII.

An impotens cum impotentia perpetua, & cognita possit inire matrimonium in ordine ad castè viuendum? Ex part. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 75.

§. 1. HIc casus potest frequenter accidere, & negatiuam sententiam tenet Valentia *tom.* 4. *disp.* 10. *quæst.* 5. *punct.* 3. Henriquez *lib.* 12. *cap.* 8. *nu.* 1. Toler. *lib.* 7. *cap.* 2. *num. vlt.* & alij, quos citat & sequitur Sanchez *de matrim. tom.* 2. *lib.* 7. *disput.* 97. *num.* 2. quibus ego addo Hurtadum *de matrim. disput.* 22. *diff.* 4. *num.* 10. Præpositum *in addit. ad* 3. *part. quæst.* 7. *de impedim. dub* 19. *numer.* 166. Tannerum *tom.* 4. *disput.* 8. *quæst.* 4. *dub* 8. *num.* 136. Layman *in Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 11. Et ratio desumitur ex natura huius contractus, de cuius intrinseca ratione est traditio potestatis ad vsum & copulam matrimonialem, cuius immutatio non pendet ex arbitrio contrahentium vbi deest potentia ad rem aliquam, illic potestas eius rei alteri tradi non potest,

potest, non magis quàm domus vendi non potest ab eo, qui domum non habet.

2. Deinde hanc sententiam Sixtus V. in Bulla edita 1587. apertè videtur definire, nam ibi declarat matrimonia cum spadonibus, vel eunuchis prorsus euiratis, seu vtroque testiculo carentibus cum quibuslibet mulieribus, seu defectum prædictum ignorantibus, seu scientibus, esse, sempérque fuisse irrita.

3. Sed his non obstantibus Basil. Pontius inter Theologos recentiores doctissimus *lib. 7. de matrim. à cap. 55. vsque ad 59.* affirmatiuam sententiam tenet & probat, neque iure naturali, neque iure Ecclesiastico supradicta matrimonia cum impotentia perpetua inita in ordine ad castè viuendum, & sine ordine ad copulam esse prohibita, & adducit pro hac sententia Paludanum, D. Antonin. Veracruz, Petrum Scotum, Medinam & Magistrum sententiarum, & illam etiam probat ex D. Thom. & respondet ad argumenta contraria, & ad Bullam Sixti V.

4. Probatur hæc opinio, quia id, quod ad essentiam contractus matrimonij requiritur, tantùm est quòd sit mutua coniunctio animorum in naturalem vitæ societatem cum diuersitate sexus; sed totum hoc in matrimonio impotentium celebrato ad castè viuendum reperitur: ergo illud est verum legitimumque matrimonium. Tota difficultas est in maiori propositione, quam probare conabor. In primis ex generali ratione contractus in quo est traditio dominij, non repugnat matrimonium esse sine vllo prorsus ordine ad copulam ex illo generali principio, passimque recepto, vbi dominium distinguitur ab vsu, potest esse contractus circa materiam dominij sine ordine vllo ad vsum, & etiamsi aliàs deficiat vsus; tam enim vsus, quàm dominium potest esse vnumquodque separatim integra materia contractus. Ex quo fit corpus generationi aptum non esse necessariam materiam huius contractus. Sic enim aptū corpus necessaria materia proculdubio propter liberorum procreationem esset, quorsum enim isto fine secluso requireretur. Hic autem non est necessarius finis; eo ergo sublato, & matrimonio propter alium finem celebrato, quid indigemus apto ad generandum corpore. Itaque concomitabitur tantùm contractum aptitudo hæc si fortè fuerit in contrahente, non autem erit necessaria.

5. Deinde confirmatur, nam commune est omni Sacramento non consistere si desit materia ad illud necessaria, nec Baptismum sine aqua, Eucharistiam sine pane & vino, Pœnitentiam sine peccatis & dolore, Vnctionem sine oleo, &c. Nec ergo matrimonij sacramentum consistit sine necessaria materia, atque ideo sine corpore apto ad generationem, si illud est materia, quam necessariò postulat; sed omnium sententia certum est superueniente impotentia perpetua non dissolui matrimonium; ergo non est necessaria materia ad matrimonium corpus aptum generationi, & licèt aliqui disparitatem rationis in hoc conentur assignare, tamen Pontius omnes eorum responsiones elidit, & probat suam opinionem cum multis aliis rationibus, & ex *cap. consultationis, & c. requisisti, de frigid. & malef.* & respondet, vt dixi, ad omnia argumenta contraria, & ad Bullam Sixti V. ex quibus apparet hanc affirmatiuam sententiam esse satis probabilem, licèt contraria negatiua, quam ego teneo, sit communior & probabilior, & illam præter DD. citatos tenet etiam Syluius *in addit. ad 3. part. D. Thom. quæst. 58. art. 1. quæritur 2.* & Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 4. diffic. 18. num. 20.* Rebellius *part. 2. lib. 3. quæst. 16. sect. 1. num. 2.* & Ludouicus de san Iuan *in summ. tom. 1. de Sacram. matrim. quæst. 6. art. 15. dub. 1. conclus. 1.*

RESOL. CXLIII.

An matrimonium initum sub conditione honesta per verba de præsenti, vt contraho tecum, si Pater tuus voluerit, adueniente conditione efficiatur validum absque alio nouo consensu?

Sed notatur, quod stando in prima sententia affirmatiuâ requiritur, vt conditio adimpleatur coram Parocho, & testibus, vel vt Parochus, & testes cognoscant conditionem esse adimpletam?

Sed ex contraria sententia infertur, si post euentum conditionis ante nouum consensum præstitum, alter aliud contrahat matrimonium, peccare quidem contra fidem præstitam, at validum esset matrimonium, quia prius tantum habebat vim sponsalium?

Etiamque deducitur, si duo consanguinei contrahant coram Parocho, & testibus per verba de præsenti sub conditione, si Papa dispensauerit, non esse matrimonium absque nouo consensu post obtentam dispensationem? Ex part. 3. tr. 4. Res. 190. alias 291.

§. 1. CIrca præsentem quæstionem pugnant inter se Canonistæ, & Theologi, & cum Canonistis tenet Coninch *de Sacrament disput. 29. dub. 1. concl. 3. num. 11.* Sanchez *tom. 1. lib. 5. disput. 8. num. 5.* & Syluius *in 3. part. quæst. 45. art. 1. quæritur 1. concl. 7.* sicut Theologi, quia cæteri contractus conditionales, adueniente, & impleta conditione absque nouo consensu purificantur, vt patet *l. hac venditio, ff. de contrah. empt.* in illis verbis. Conditionales venditionis tunc perficiuntur cùm impleta fuerit conditio. Ergo idem dicendum est de matrimonio. Hinc infertur matrimonium aliàs contractum post prius conditionale, & impletam iam conditionem esse inualidum; quia per implementum conditionis prius matrimonium omnino firmum fuit. Et hanc Canonistarum opinionem cum Petro Ledesma *de matrim. quæst. 47. art. 5. dub. 7. principali, concl. 1.* valde probabilem esse existimo.

Vt melius & facilius tota doctrina huius Res. terminetur, lege prius supra doctrinam Res. 29. per totam, & Res. 25. signanter à §. Et dato.

2. Attamen mihi magis placet contraria sententia Theologorum, quos citat Sanchez *vbi suprà, num. 3.* quibus ego addo Basilium Pontium *de matrim. lib. 3. cap. 14. num. 15.* & ex Canonistis Augustinum Barbosam *in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 5. cap. 5. numer. 7.* Guttierrez *de matrim. cap. 81. num. 8.* Et ratio est, quia forma illa contrahendi tantumdem videtur valere ac si fieret per verba de futuro, vt patet ex *cap. super eo, de condit. appos.* Deinde confirmatur, quia nullum Sacramentum pendere potest à conditione de futuro, vnde si dicas: Ego te absoluo vbi primùm restitues, nihil efficis. Ergo, &c. Cæteras rationes videbis apud Pontium *vbi suprà.*

3. Vnde ex his infero contra Doctores primæ sententiæ, si post euentum conditionis ante nouum consensum præstitum alter aliud contrahat matrimonium, peccare quidem contra fidem præstitam, at validum esse matrimonium, quia prius tantùm habebat vim sponsalium. Ita Sotus *in 4. dist. 29. quæst. 2. art. 1. post concl. 3. verb. si arguitur ad id.* Secundò infertur contra Sanchez *vbi supra num. 26.* si duo consanguinei contrahunt coram Parocho, & testibus, per verba de præsenti, sub conditione, si Papa dispensauerit, non esse matrimonium absque nouo consensu post obtentam dispensationem Papæ. Guttierrez *de matrim. cap. 71. num. 10.* vide etiam Comitolum *lib. 1. quæst. vlt. num. 5.*

4. Dicendum est igitur secundùm opinionem Theologorum, matrimonium de quo est quæstio, non effici validum post adimpletam conditionem, absque

absque alio nouo consensu, sed transire, & habere tantùm vim sponsaliorum.

5. Non reticebo tamen hîc apponete sententiam mediam, quam tenet Rebellius *part.* 2. *lib.* 2. *quæst.* 10. *sect.* 6. *num.* 44. asserens quòd si contrahentes expresse paciscantur, aliisque signis declarent, se velle, vt adueniente conditione, matrimonium statim fiat, si in eodem consensu saltem virtuali permanent, probabile est sine nouo consensu matrimonium fieri. Ita Rebellius.

6. Notandum est tamen, quòd etiam stando in prima opinione requiritur, vt conditio adimpleatur coram Parocho, & testibus, vel vt Parochus, & testes cognoscant conditionem esse adimpletam. Ita Coninch, & Rebellius *vbi suprà*, cum Basilio Pontio *de matrim. lib.* 5. *cap.* 12. *num.* 8. quidquid in contrarium asserat Sanchez *loco citato*, *num.* 24.

RESOL. CXLIV.

An si vnus promittat matrimonium, & alius acceptet, non tamen repromittendo, maneat promittens obligatus?

Ex quo alij quatuor casus deducuntur circa promissionem matrimonij, & sponsalium? Ex part. 3. tract. 4. Res. 243. alias 244.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 3. *disp.* 5. *num.* 12. vbi sic ait. Quando matrimonij promissio fit gratis, & liberaliter, tunc altero acceptante promissionem, nec repromittente, solus promittens obligatur, quòd si alter post acceptationem diu distulerit repromissionem, & matrimonium perficere, censetur contemnere: atque ita qui promisit, manebit liber ea tacita remissione, quia cùm promissio matrimonij mutuam ex se repromissionem exigat, tendatque ad matrimonij complementum; euidens contemptus, ac tacitæ remissionis signum apparet, diu repromissionem, ac matrimonium protrahere. Ita Sanchez.

2. Sed contra illum stat Basilius Pontius *de matrim. lib.* 12. *cap* 4. *numer.* 2. vbi sic ait. Ego existimo nunquam esse posse promissionem futuri matrimonij gratuitam, & sine conditione repromissionis, & ex consequenti, si vnus promittat, neque alter repromittat tacitè, vel expresse, neutrum obligari: & affert rationem ex Gabriele Vazquez *in* 3. *part. tom.* 4. *disp.* 4. *de matrim. cap.* 3. *num.* 33. quia contractus matrimonij est instar contractus cuiusdam commutationis, & necessariò in se continet mutuam obligationem vtriusque, ita vt nemo velit, nec velle possit se tradere, nisi sub conditione, vt alter se ei mutuo tradat in compensationem, & obliget.

3. Ex his multa colligit Pontius contra Sanchez. Primò, promissionem futuri matrimonij non obligare ante acceptationem, neque ex iustitia, neque ex fidelitate. Secundò, sponsionem matrimonij factam infanti fauore illius non esse firmam, vel ratam, neque expectandum tempus, donec ille velit repudiare, vel acceptare. Tertiò, promissionem matrimonij etiam absenti fieri posse, neque in hoc seruatur stipulationis solemnitas: attamen antequam acceptetur ab absente, posse reuocari, & non obligare; nec posse stipulari aliquem pro alio in hac promissione, ita vt recedere non liceat promittenti. Vnde non satis est, neque pater, neque mater, neque frater, neque soror, neque alij ad acceptandum eius nomine. Quartò, si viro promittente matrimonium eam promissionem fœmina acceptet, contractum sponsaliorum valere, neque esse necessariam aliam repromissionem, quia cùm promissio matrimonij non sit nisi sub conditione repromissionis, neque esse possit ipso, quod aliquis acceptat, significat velle se in futurum contrahere, cùm non possit aliter promissionem acceptare, quæ est de matrimonio futuro. Hæc omnia Pontius aduersùs Sanchez; sed quia fuerunt viri doctissimi, saltem ex principio extrinseco, vnusquisque suam opinionem efficit probabilem, & tutam in praxi.

RESOL. CXLV.

Difficilis est illa quæstio, an si quis inualidè contraxit ob defectum consensus, vel cum impedimento dirimente, obtenta dispensatione, teneatur iterum consentire ante Parochum & testes? Ex part. 2. tr. 15. & Misc. 1. Res. 5.

§. 1. ALiqui affirmatiuè respondent apud Sanchez & Coninch *vbi infrà*, & nouissime docuit hanc sententiam Basilius Pontius *de matrim. lib.* 5. *cap.* 6. *numer.* 5. Ioan. Gutierrez *tract. de matrim. cap.* 76. *num.* 32. Pet. Cenedo *in suis practicis quæstionibus*, *quæst.* 30. *num.* 11. & *in Collectaneis ad Decretales, Collect.* 58. *num.* 4. Spino *in speculo testam. gl* 15. *princ num.* 62. Et ex Societate IESV Paul. Comitolus *in suis respons. moral. lib.* 1. *quæst.* 120. *numer.* 3. & *quæst* 122. *num.* 10. qui asserit se de hac controuersia dedisse litteras ad Patrem Stephanum Tuccium Romanæ Pœnitentiariæ Rectorem. Et cùm consuleret is Patrem Clementem VIII. Pontifex affirmatiuè respondit. Quare, addit Comitolus, post Apostolicæ Sedis adiudicationem, nemini est amplius integrum de hac re secùs opinari, & non solùm authoritate, sed etiam rationibus suadetur hæc opinio. Nam Concilium Tridentinum absolutè docet, matrimonia non posse validè contrahi, nisi coram Parocho & testibus. Ergo sublato impedimento requiritur etiam præsentia Parochi & testium, quando denuò celebratur matrimonium, cùm tunc verè contrahatur. Nec valet dicere quòd ex hac opinione sequerentur multa incommoda, præsertim scandalum: nam in tali casu non debent contrahi, sed petere dispensationem à Pontifice contrahendi sine præsentia Parochi, & testium ratione scandali.

Vt magis clarescat doctrina huius Res. lege infra Res 176. per totam & si placet vide alias duas Res. eius secundæ not. quæ nunc hanc sequentur. & signanter supra in n. 5. Res. 18. §. 3. in fine, vers. sicut qui.

2. Verùm contraria sententia probabilior est, & illam in praxi sæpiùs consului, quam amplexi sunt, Andr. Victor. mutans sententiam *in Notis ad Manuale Martini Nauarri cap.* 22. *num.* 70. Franciscus Sylvius *in addit. ad* 3. *part. D. Thom. quæst.* 45. *art.* 2. *quæst.* 2. *concl.* 4. Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 37. *num.* 3. Posseuinus *de officio Curati*, *cap.* 10. *num.* 24. Rebellius *de oblig. iust part.* 2. *lib.* 3. *quæst.* 9. *punct.* 5. & 6. Ægidius de Coninch *de Sacram. disp.* 24. *dub.* 10. *num.* 83. Reginaldus *in praxi*, *tom.* 2. *lib.* 31. *cap.* 23. *num.* 183. & Bonacina *de matrim. quæst.* 2. *punct.* 9. *num.* 5. & 6. præter Doctores, quos ipse citat, & Sanchez *vbi suprà*.

3. Dico igitur, quòd non tenentur iterum coram Parocho & testibus contrahere, qui semel coram eisdem contraxerunt, inualidè tamen ex defectu consensus, vel occultum impedimentum dirimens; sed satis erit, quòd rursus secretè verè consentiant, impetrata priùs dispensatione impedimenti, nisi periculum sit, vt detegatur ab aliquibus impedimentum, & probetur in foro externo; tali enim periculo existente, celebrandum iterum est coram Parocho & testibus, maximè si ipsi tale impedimentum nossent, quantumcunque aliàs esset occultum, quia cùm ipsis constet in foro Ecclesiæ matrimonium esse nullum, non sunt testes valoris, sed nullitatis

tatis matrimonij. Ita DD. citati. Ratio nostræ conclusionis est, quia hic casus censetur iure ipso exceptus, nec comprehensus in generali Concilij Decreto. Nam, secundùm mentem Tridentini in illo loco, illud solum matrimonium dicitur clandestinum quod non potest probari in facie Ecclesiæ esse contractum: sed id, de quo agimus, non est tale, quia eodem modo potest probari in facie Ecclesiæ contractum, quo alia omnia. Ergo ex mente Concilij, nec clandestinum, nec irritum erit.

4. Restat modò respondere ad argumenta Comitoli. Ad primum dico, de illa responsione Clementis VIII. non constare authenticè, vel Summum Pontificem tunc respondisse, tanquam priuatum Doctorem. Ad secundum respondetur, negando, tale matrimonium esse omninò nullum, nam fuit quidem validum secundùm externam apparentiam, & quoad præsumptionem Ecclesiæ ignorantis impedimentum, in cuius facie contractum est. Ergo sufficit tantum renouare consensum, & non adhibere præsentiam Parochi & testium, quia fuerunt præsentes externo contractui, & eorum præsentia requiritur, quando matrimonium contrahitur secundùm omnes partes, non verò quando suppletur aliquis defectus occultus. De hac tota quæstione vide etiam Zimbranum *in suis decisionibus casuum conscientiæ, cap. 7. dub. 2.* & Riccium etiam *in suis decisionibus, part. 2. decis. 98.* & Hieronymum Ceuallos *in speculo aureo opinionum commun. quæst. 604. num. 28.*

RESOL. CXLVI.

An matrimonium nullum ratione consensus ex parte vnius reualidetur postea, si ipse solus consentiat? Ex part. 5. tract. 3. & Misc. 1. Res. 87.

§. 1. QVædam mulier nulliter ex parte consensus matrimonium iniuit, post multum verò temporis copulam cum viro habuit, & intra se animum tiam habuit perficiendi matrimonium, post paucos verò dies amplius cum viro commisceri noluit. Sed eum dicta mulier postea cum alio contraxisset, cùm confiteretur, leuit ex illa Confessarius quòd tempore primi matrimonij in illud postea, vt dictum est, consensit, & cum viro copulam affectu maritali habuit, vnde noluit Confessarius illam absoluere, quæsierunt tunc à me quid faciendum?

2. Respondi quòd pro Confessario, & validitate primi matrimonij stat doctrina Sanchez *tom. 1. lib. 2. disp. 32. num. 12.* quam ego sequutus sum *in 3. part. tract. 4. resolut. 292.* cui etiam adde Coninck *de Sacram. disput. 24. dub. 10.* Henriquez *lib. 11. cap. 10.* & alios penes ipsos. Probatur hæc opinio, quia consensus illius, qui verè, & legitimè consensit, perseuerat habitualiter, ergo adueniente consensu illius qui fictè consensit, reualidatur matrimonium.

Quæ nunc hanc sequetur, & infra in §. vlt. Resol. 177.

3. Sed contrariam sententiam non minus probabilem esse iudico, quam tuetur Basilius Pontius *de matrimonio, lib. 4. cap. 24. & 25.* & Gaspar Hurtadus *de matrim. disput. 3. diffic. 9. & 10.* asserentes non sufficere, quòd ille, cui defuit consensus verus, & legitimus, de nouo consentiat, sed necessarium esse, quod vterque de nouo consentiat. Et ita respondit Clemens VIII. Rectori Romanæ Pœnitentiariæ Societatis. Ratio est, quia scilicet consensus illius, qui verè & legitimè consensit, cessat omninò adhuc habitualiter permanere statim, ac alter fictè & illegitimè consensit, quia qui verè consensit tantum, consensit saltem implicitè vsque ad tempus, in quo alter fictè, aut illegitimè consensit, & non ad vlterius, & longius tempus, quia iam omninò superfluum indicat, aut saltem, ex quo alter fictè, aut illegitimè consensit, absque dubio qui verè & legitimè consensit, destitit ab eo consensu, seu intentione, & voluntate contrahendi quia credit contractum iam esse perfectum ergo vt reualidetur de nouo contractus matrimonij, necessarium est vtrumque iterum de nouo consentire, ac proinde etiam, quòd vterque de nouo exteriùs exprimat consensum; quia nemo antiqua expressione expressit nouum consensum; sed hoc non accidit in casu, de quo loquimur. ergo. & ideo probabiliter consului potuisse supradictam mulierem abloiui, & in secundo matrimonio relinqui.

RESOL. CXLVII.

Vtrum ad reualidandum matrimonium ficte contractum, sufficiat adhibere consensum post longum tempus?

Et notatur, quod liceat in contrahendo matrimonio non sit necessarium consensum vtriusque coniugis simul tempore præstari, tamen exigitur simultas moralis, ita vt non magnum interuallum inter vnius & alterius consensum distet; magnum enim interuallum est, quando annus intercedit. Ex part. 3. tract. 4. Res. 291. alias 292.

§. 1. DE hoc casu olim interrogatus fui, nam quidam coram Parocho, & testibus, fictè matrimonium contraxerat, post autem decem menses verè, & ex animo contrahere volebat, quæsiuit à me, an post illud longum tempus sufficeret adhibere consensum, inscia neque de nouo consentiente vxore. Et tunc respondi affirmatiuè cum Sanchez *tom. 1. lib. 2. disp. 32. n. 12. & 13.* vbi sic ait. Tertiò infertur, satis esse fictè, vel metu contentiens posit verè assensum præbeat, quocumque temporis spatio interiecto, quia quando vnius adfuit consensus, oportet alterum absque longa mora consentire; vt prior consensus virtute maneat; in nostro autem casu, non tantùm virtute, sed actu, & formaliter semper manet, cùm semper qui verè consensit, æstimet valere matrimonium, & alterum habeat coniugem, petens, & reddens debitum. Nec opus est, vt iterum coram Parocho, & testibus celebretur hoc matrimonium, quia id est necessarium, quando omnino celebratur matrimonium, hîc autem tantum suppletur defectus internæ consensus, vel alius defectus occultus, & iam externo contractui astiterunt Parochus, & testes. Ergo, &c. Ita Sanchez, & alij penes ipsum, quibus ego addo Gutierrez *de matrim. cap. 46. nu. 14.*

Sup. hoc lege doctrinā Ref. præteritā.

Sup. hac inscia, &c. infra in Ref. 177. §. vlt. sed lege eam per totum, & si libet lege supra doctrinam Ref. 145.

2. Notandum est tamen hîc obiter, quòd licèt in contrahendo matrimonio non sit necessarium consensum vtriusque coniugis simul tempore præstari, tamen exigitur simultas moralis, ita vt non magnum interuallum inter vnius & alterius consensum distet; magnum verò interuallum Bartholomæus Ledesma *de matrim. dub. 15.* putat esse, quando annus intercedit, Henriquez *lib. 11. cap. 3. num. 6.* quando biennium intercedit. Sotus verò *in 4. sent. dist. 27. quæst. 1. art. 3. vers. sed alia hinc nascitur*, & Lopez *in instr. part. 2. cap. 39. §. quando septennium.* sed meliùs Petrus de Ledesma *de matrim. quæst. 45. art. 3. dub. 2.* asserit hoc prudentis arbitrio relinqui, attentis particularibus circumstantiis. Verùm super hoc vide, si libet, Ægidium Coninch *de Sacram. disp. 24. dub. 7. per totum.*

RESOL. CXLVIII.

An qui ficte contrahit matrimonium, iterum teneatur vere, & ex animo contrahere?

Et

Et quid, si sit longe disparis conditionis in Nobilitate, aut diuitiis, quando re vera nullum signum adfuit, quo indicari posset non serio promitti præter disparitatem?

Et cursim docetur, quod deceptor ad matrimonium non obligatur in multis casibus, & in §. vltimo huius Resolutionis quinque casus assignantur pro praxi? Ex part. 3. tr. 4. Res. 246. alias 247.

§. 1. NEgatiue respondet Martinus Ledesma 2. 2. *quæst.* 47. *art.* 4. nec multum ab illo differt Thomas Sanchez *de matrim. lib.* 3. *disp.* 11. *num.* 5. docet enim si nullum damnum sequitur fœminæ, cum qua quis fictè contraxit matrimonium, non teneri iterum contrahere; secus tamen si damnum sequitur, vel infamia, vel, quia aliud iam inire non potest; nisi fortè sint disparis conditionis, putat enim ex nullo contractu cum fictione celebrato obligationem oriri, nisi ratione alicuius damni illati, non verò ex vi contractus.

2. Sed hanc sententiam refellit Basilius Pontius *de matrim. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 5. vbi sic ait. Mihi videtur, fictè contrahentem iterum teneri verè ex animo contrahere, quo quidem ita certum existimo, vt indicem oppositum probabilitate carere; neque vllum alium quàm Martinum Ledesmam pro se citare potest Sanchez, vnde meritò improbabilem censet Ledesma *quæst.* 45. *art.* 4. *dub.* 5. & indubitatim Petr. Soto *lect.* 3. *de matrim.* § *primum igitur*; tenet eam Sotus *in* 4. *dist.* 27. *quæst.* 1. *art.* 3. qui omnium esse fatetur, olim tenuit Ioan. Maior *in* 4. *dist.* 27. *quæst.* 1. Petrus Gregorius *lib.* 9. *synt. cap.* 5. *num.* 6. quia si opinio contraria admitteretur, latissima aperiretur via hominibus sceleratis ad decipiendas sæpe fœminas, si semel sibi persuaserint non teneri ad contrahendum. Ita Pontius, qui alias validissimas rationes adducit ad hanc sententiam confirmandam, & *num.* 18. infert contra Sanchez, ita fictè contrahentem teneri iterum ad verè contrahendum, etiamsi sit longè disparis conditionis in nobilitate, aut diuitiis, quando reuera nullum signum adfuit, quo indicari posset non seriò promitti, præter disparitatem; disparitas enim illa conditionis non est argumentum huiusmodi doli, atque fictionis.

3. Sed licèt hæc omnia dicta sint à Pontio satis solidè, & probabiliter, tamen sententiam Sanchez non puto improbabilem, vt ipse Pontius existimat, & ideo illam tenet nouissimè Villalobos *in summ. tom.* 1. *tract.* 13. *diffic.* 6. *numer.* 2. Layman *in Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 6. *num.* 1. licèt asserat, quòd compensatio damnorum plerumque alia ratione secundùm æqualitatem fieri non potest, nisi denuo verè contrahatur.

Pro parte aliquorum casuum huius §. lege infra doctrinam Resol. 151. per totam, & vide etiam alias eius not.

4. Nota etiam cum Layman *ibid.* qui citat Syluestrum, Ledesmam, Henriquez, & Vasquez, quòd deceptor ad matrimonium non obligatur in multis casibus. Primò si decepta pro virgine se falsò iactauit. Secundò, si ex tali matrimonio scandala, & infelices exitus timeantur. Tertiò, si deceptor, vt dictum est, longè eminentiori statu positus sit. Quartò, si decepta cognita deceptione, aliam damni compensationem sponte recipiat. Quintò, si deceptor aliud postea matrimonium, vero consensu contraxit.

RESOL. CXLIX.

An qui fictè promisit matrimonium, & sub ea spe fœminam cognouit, teneatur illam in vxorem ducere? Ex part. 5. tr. 14. & Misc. 2. Res. 32.

Alibi in res. seq. & in aliis eius not.

§. 1. ALibi cum Lessio, & communi sententia affirmatiuam sententiam docui. Non desinam tamen hic adnotare Ioannem Præpositum *in* 3. *part. D. Thom. quæst.* 9. *de sponsal. dub.* 4. *num.* 46. per se loquendo, contrariam sententiam docere, sic enim ait. Deduci videtur, quòd etiam is, qui sub spe copulæ alicui fictè matrimonium promisit, etiam obtenta copula, non teneatur illam ducere seposito scandalo, & damno, quod aliter compensari non possit. Probatur. nam non tenetur ratione promissionis, vtpote fuit nulla, nec ratione damni cùm illud aliter possit compensari, quàm per matrimonium, vt supponitur, & patet in ea, quæ vi est cognita, quam non tenetur in vxorem accipere is, qui vim intulit, sed potest aliter damnum resarcire; sufficit ergo in casu nostro dare tali fœminæ, quantum moraliter requiritur, vt non censeatur damnum pati, & vt censeatur dari æquale rei ablatæ; quòd enim talis vir peccauerit decipiendo, non infert damnum taliter irreparabile, quam per matrimonium. ergo non tenetur matrimonium inire ad illud reparandum, sed potest illud damnum iniustè per fictam promissionem illatum aliter compensare. Ita Præpositus. Sed in praxi non est recedendum à prima opinione tamquam communi, quam etiam docet Vasquez *in* 3. *part. tom.* 4. *disp.* 6. *de matrim. cap.* 4. Mercerus *in* 3. *part. de Sacram. quæst.* 43. *dub.* 1. & Ochagauia *de Sacram. tract.* 1. *de matrim. quæst.* 6. *num.* 5.

2. Nota tamen quòd hæc opinio affirmatiua limitatur à Doctoribus variis modis, & Præpositus *vbi suprà* aliquas limitationes adducit, ideo in casu contingenti vide illas, & præsertim Villalobos *in summ. tom.* 1. *tract.* 12. *difficult.* 3. *num.* 3.

RESOL. CL.

Ad quid teneatur, si quis corrupit Virginem decipiendo illam sub promissione coniugij?

Et cursim docetur, quod in multis casibus talis non tenetur ducere, & in textu huius Resolutionis adducuntur sex casus pro praxi prædictæ difficultatis. Ex part. 3. tract. 6. & Misc. 2. Res. 81.

Sup. hoc supra in Res. 148. §. vlt. sed lege eam per totam & Res. 149. & superius ex Res. 7. §. 1. à medio, vers. docent igitur. & latè infrà in Res. seq.

§. 1. HIc casus frequenter solet accidere, & respondeo, quòd si promisit coniugium, & ea spe, & conditione vsuram corporis impetrauit, tenetur eam ducere, etiam si fictè promisisset. In multis tamen casibus non tenetur ducere. Primò non solùm si ipse longè sit nobilior, sed etiam si sit multo longè opulentior, & puella id sciuerit, & secundùm aliquos etiam si non sciuerit. Nam in his casibus facilè suspicari potest, virum simul latè coniugium promittere, vt ea fruatur. Secundò si ex aliis coniecturis facilè deprehendi poterat ipsum non sincerè agere, vt verbis ambiguis vti, inconstanter loqui, nimiis vti exaggerationibus, &c. Tertiò si aliquod impedimentum legitimum interuenerit, vt si fiat eius affinis, si ducat aliam per verba de præsenti, si sacros Ordines suscipiat, si graue aliquod damnum, vel scandalum ex tali matrimonio sequeretur. Quartò si illam contingat postea cum alio fornicari, & in hoc casu non tenetur illi alter satisfacere. Quintò si asserenti se virginem promisit nuptias vt ea potiretur, & postea deprehendat non esse virginem. Sextò si putabat esse virginem, & in coitu deprehendat reuera non fuisse, quamuis ex eius verbis deceptus non fuerit, & in hoc casu non solùm tenetur ducere, sed etiam probabilissimum est, quòd neque tenebitur pecunia compensare, quia ex vi promissionis solùm obligatur ad eam ducendam, quæ obligatio

obligatio cessat ex eo quòd deprehendat non esse virginem; si verò sciebat non esse virginem, & promisit ei matrimonium fictè ad obtinendam copulam, ea secuta tenebitur illam ducere si ipsa velit; mihi verò placet contraria sententia, si non timetur infamia, quare sufficiet compensare pecunia. Et hæc omnia cum suis rationibus inuenies apud Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 10.* & Lessium *lib. 2. cap. 10. dub. 3. per totam.*

RESOL. CLI.

An deflorator virginis sub spe coniugij teneatur illam ducere?

Et an, qui sic virginem deflorauit, satisfaciat constituendo illi dotem sufficientem ad supplendum defectum deflorationis?

Et an hoc a fortiori procedat, quando contrahentes sunt inæquales?

Et an qui fictè promisit, si in iudicio interrogaretur, an promiserit, non possit negare se promisisse; vel an possit in tali iuramento vti æquiuocatione negando promissionem, intelligendo ita vt teneatur, &c.

Idem est in aliis similibus. Ex patt. 5. tr. 6. & Misc. 6. Res. 55. alias 54.

Sup. hoc in Res. præterita, & in aliis eius not.

§. 1. RESpondeo quod Sanchez *lib. 1. disp. 10.* & & Vasquez *disp. 6.* docent, eum qui sub spe promissionis, quamuis tantum verbalis, deflorauit virginem, teneri determinate eam ducere in vxorem, & non satisfacere iuuando ad nuptias illi alias æquales. Primò, quia iste, quamuis solùm verbaliter, verè tamen promisit sub conditione deflorationis, quæ impleta fuit, ergo tenetur stare promissis. Secundò, quia iste verè intulit damnum virgini contra eius voluntatem, quæ solùm consensit sub conditione promissionis matrimonij verè, & non fictè: ergo tenetur ex iustitia ad matrimonium, quia quamuis damnum deflorationis possit pecunia compensari, non tamen iniusta deceptio, nisi eam in vxorem ducendo.

2. Et ita hanc sententiam tenet Lessius, Vasquez, & Molina, Cardinalis Lugo *de iustit. tom. 1. disp. 22. tract. 2. n. 20.* Hurtadus verò *de matr. disp. 1. difficult. 12. num. 45.* existimat prædictum teneri ex fidelitate ad eam ducendam in vxorem, quamuis sit multò nobilior, quàm illa: ex iustitia tamen ad id non teneri, sed satisfacere, si damnum deflorationis recompenset, aut constitutione dotis sufficientis, aut aliter.

3. Ex quibus deducit Hurtadus, prædictum teneri tantùm sub veniali ad ducendam virginem defloratam, quia tantùm tenetur ad id ex fidelitate ratione promissionis verbalis: teneri tamen sub mortali si eam non ducat ad satisfaciendum damno deflorationis dote, aut aliter: quia ad id tenetur ex iustitia ratione damnificationis iniustæ. Quod si omnino fictè promitteret, (idest si non proferret verba promissionis, sed simularet ea proferre) non tenetur ex fidelitate ad illam ducendam; quia non promisit verè adhuc verbaliter: teneretur tamen ex iustitia ad satisfactionem damni ratione damnificationis iniustæ.

4. Sed his non obstantibus, satis probabiliter ego puto cum D. Antonino, Bartholomæo, Ledesma, Bonacina, quos citat, & sequitur doctissimus, & amicissimus Pater Martinus Perez *de matrim. disput. 2. sect. 3. num. 2.* eum qui sic virginem deflorauit, non teneri eam in vxorem ducere, sed satisfacere constituendo ei dotem sufficientem ad supplendum defectum deflorationis. Moueor, quia ille nullam incurrit obligationem ratione promissionis, nam fuit ficta; & ex promissione ficta præcisè non oritur obligatio, vt constat ex superioribus; ergo solùm ratione damni illati; ergo si damnum sine matrimonio resarciri potest, vt verè potest dando sufficientem dotem, qua nubat viro sibi simili in qualitate, non est necesse, vt matrimonio resarciatur. Firmo: nam aliàs ex doctrina, & fundamento Sanchez apertè sequi videtur, eum, qui fictè promisisset matrimonium fœminæ, sub conditione verè repromissionis, si fœmina repromitteret, teneri ex iustitia illum verè contrahere; quod tamen negat Sanchez. Quia, vel teneretur ratione promissionis; & hoc non, quia ficta promissio non obligat, vel ratione damni, & hoc etiam non, quia nullum secutum est, vt supponitur: ergo signum est, quòd quando defloratur virgo ex ficta promissione; solùm præcisè oritur obligatio, quia secutum est damnum. Nam si nullum esset secutum, nulla esset orta obligatio; ergo si damnum deflorationis resarciri potest dotando, vel augendo dotem, qua possit æquè bene nubere, ac si deflorata non fuisset, non tenetur eam ducere. Quod si accideret, vt in aliquo euentu tale damnum aliter euitari non posset ratione scandali; nisi nubendo; tunc teneretur per accidens stare promissioni, & complere sponsalia.

5. Et hæc sententia contra vtrumque Pontium, Basilium, & Ioannem, ille *de matrim. lib. 5. cap. 2. §. vnico num. 25.* Hic *in curs. Theolog. disp. 52. quæst. 7. conclus. 3. num. 44.* à fortiori procedit, quando contrahentes sunt inæquales, vt si deflorator esset vir nobilis, etiam est non solùm sub spe coniugij, sed etiam sub spe conditionata virginem deflorauerit. Et ita cum Corduba, & aliis tenet Perez, *vbi supra sect. 4. num. 3.* & Hurtadus *num. 48.* Negandum est igitur istam esse veram promissionem, & ideo non teneri nisi ad compensandum pecunia, vel alia re damnum illatum. Quia nec tenetur ad eam ducendam ratione promissionis, quæ fuit ficta, & inualida; nec ratione iniustitiæ, & iniuriæ illatæ, quia iustitia non obligat ad restituendum plus, quàm damnum æstimatur, sed damnum ablatæ dolo virginitatis non tanti æstimatur, ac virum notabiliter digniorem, eam fœminam ducere: ergo nulla ratione tenetur. Optima etiam est ratio, quam adducit Sanchez quando in contractu est inæqualitas, fictè promittens non tenetur integrè implere, sed æquale reddere: sicut promittens meretrici valdè superfluum in sui corporis pretium, fictè tamen, non tenetur ex iustitia habere consensum reddendi nisi æquale. At in præsenti casu promissum matrimonium est multo inæqualius defloratione: non ergo tenetur ad id fictè promittens. Quare sicut si legitimum interuenerit impedimentum, vt si vir sit sacris initiatus, ante, vel post deflorationem, vel matrimonio adstrictus, vel si aliquod graue damnum, aut scandalum ex matrimonio timeatur, satis erit damnum resarcire. Ita in præsenti.

6. Nota etiam hîc obiter contra Basilium Pontium, *vbi supra cap. 2. num. 17.* dicentem, eum qui fictè promisit, si in iudicio interrogetur an promiserit, non posse negare se promisisse: Contrarium iudico verius cum Nauarro, & aliis, quos refert, & sequitur Sanchez *disput. 10. num. 27. & 28.* Ratio est, quia non tenetur ille promissione, atque adeo, cùm iudex roget, vt ad matrimonium debitum cogat, sensus interrogationis est, promisisti matrimonium, ita vt teneatis? verè ille respondet non promisi, intelligendo, ita vt teneat. Idem dico quoties quis verè promisit matrimonium,

sed non tenetur seruare fidem ob aliquam causam, vt quia altera fornicata est: potest enim iuramento negare promissionem, intelligendo, ita vt teneatur. Quod etiam intellige, quoties causa non implendi promissum non solùm est certa, sed solùm iudicio sapientum probabilis: quia tuta conscientia innitens opinioni probabili, potest se non obligatum existimare, atque adeò potest iurare se non promisisse, ita vt teneatur. Totum id firmat Sanchez optimis exemplis, quidquid dicat Basilius, vt de illo interrogato à Iudice, an motuò receperit nummos, quos iam verè non debet, qui potest iurare, se non recepisse, quia non recepit, ita vt nunc soluere teneatur: de Clerico, qui interrogatus, an portet aliquid, de quo gabellam debeat, potest iuramento negare, intelligendo, se nihil portare, ex quo gabellam debeat: de eo qui venit ex loco non infecto peste, quem tamen custodes falsò putant esse infectum; potest enim iurare, se ex eo non venire, intelligendo ex eo peste infecto, vt custodes rogare debent. Similiter ego in præsenti potest fictus promissor sub iuramento negare, se promisisse, sub intellecta ea conditione non promisi, ita vt teneat implere, quia vt iam probatum est, non tenetur.

RESOL. CLII.

Quis libidinis causa rapuit virginem, & adhuc in sua potestate existente, cum illa matrimonium contraxit, quæritur, an fuerit validum?

Et notatur in Concilio Tridentino solùm eam raptus speciem puniri, per quam vis infertur puellæ, non autem parentibus: Vnde si illa consentiat, etiamsi rapiatur vim parentibus inferendo, validum erit matrimonium. Ex p.3.tr.4. Ref.260.alias 261.

Sup. hoc in Ref. seq. §. vlt. & in to. 9. tr. 2. Ref. 344. §. 2. & seqq.

§. 1. NEgatiuè respondet Emanuel Sà *ver. matrimonium. n.9.* vbi sic ait: Inter raptorem, & raptam etiam alia causa, quàm vt vxor ducatur, quandiu est in potestate raptoris, non potest fieri validum matrimonium. Ita ille, & ita declarasse sacram Cardinalium Congregationem testatur.

2. At ego contrariam sententiam teneo, cum Sanchez *tom.2.lib.7.disp.13.num.4.* vbi asserit decreto Concilij Tridentini *sess.24. cap.6. de reformat. matrimon.* solùm comprehendi raptum, qui fit causa contrahendi matrimonij; non item ad exercendam libidinem. Et hanc sententiam probabilem esse docet Coninch *de sacrament. disput. 31. dub. 4. num. 48.* & pro ea adducit Mazilla aliam Cardinalium declarationem.

Sup. hoc in § 1. not. præteritæ.

3. Notandum est etiam hîc obiter contra Sà *loco cit.* Henriquez *lib.12. cap.14. n.4.* & alios in dicto Concilio Tridentino solùm eam raptus speciem puniri, per quem vis infertur puellæ, non autem parentibus. Vnde si illa consentiat, etiamsi rapiatur vim parentibus inferendo, validum erit matrimonium; nam intentio Concilij fuit per illud decretum succurrere libertati matrimonij, ne id mulier inuita contrahere cogatur, sed hoc non accidit quando illa consensit; ergo, &c. Ita hanc sententiam docet Sanchez *vbi supra, num. 3.* & probabilem putat Coninch *loco citato*, & tenet Filliucius *tom. 1. tract. 10. part. 2. cap. 8. num. 265.*

RESOL. CLIII.

An raptus, quo fœmina rapuit virum, dirimat matrimonium?

Et an raptus irritet etiam sponsalia?

Et notatur, quod raptus, puella consentiente, parentibus tamen inuitis, non dirimit tamen matrimonium, quamuis contraheret tempore quo est in potestate raptoris. Ex p.10.tr.16. & Misc.6. Ref.83.

§. 1. DE hac quæstione olim mihi magna altercatio fuit cum quodam Theologo natione Gallo, qui mordicus affirmatiuæ sententiæ adhærebat, quam præter alios tuentur tres ætatis nostræ inclyti Theologi, Pater Macratius *disputat. 10. de matrimon. section. 2.* Pater Auersa *de matrimon. quæst. 12. sect. 3.* Pater Martinon *de sacrament. tom. 3. disputatione 76. sect. 5. num. 64.* quia Concilium voluit suo isto decreto consulere libertati matrimonij, efficereque, vt non nisi liberè contrahatur: qua de causa dicit idem Auctor sufficere consensum puellæ, licet parentes dissentiant, & repugnent eius abductioni: quia Concilium non habuit rationem consensus eorum, sed ipsius puellæ abductæ propter matrimonium. Atqui libertas matrimonij non minus violatur, si mulier rapiat virum, quàm si vir rapiat mulierem: & de vero consensu legis iudicandum est ex ratione verbis illius expressa, quæ est velut ipsius anima: ergo, &c. Nec obest quod Concilium loquitur semper in genere masculino. Hoc enim facit, quia communiter raptus à viris contingit, & vix vnquam à fœminis. In odiosis autem, & pœnalibus fœmininum clauditur sub masculino, quando ratio per legem expressa est vtrique communis: ac generaliter lex pœnalis extenditur ad alium casum similem in lege non expressum, propter similitudinem rationis lege satis expressæ, vt docet Panormitanus *cap. Translato, de constitut.* Et communiter iuris vtriusque Interpretes. Confirmatur ex *leg. vnica, C. de raptu virginum*, quæ licet in masculino loquatur; tamen apertè significat fœminas sub eo intelligi, & comprehendi pœnis contra raptores ibi statutis, *§. & si quidem, vers. pœnas*, his verbis: *Sed & si quis inter ministeria seruilis conditionis fuerit comprehensus, circa sexus discretionem*, &c. Neque obstat, quod ibi loquatur de ferentibus opem raptori. Nam si fœmina raptui cooperans comprehenditur pœnis illis, vt verba relata clarè significant; quanto magis fœmina raptrix debet illis comprehendi, iuxta intentionem legislatoris, & verum sensum legis? Quippe quæ grauiùs delinquit in eadem materia, & in eadem actione sub his pœnis prohibita. Non obstat etiam, quod iniuria viro rapto facta, minor sit, quia non propterea desinit esse valde grauis, & iniuriosa, illiusque pœnis satis proportionata.

2. Verùm his non obstantibus negatiuam sententiam tenent Sanchez *lib.7. disput. 12. num. 25. & disp.13. num.16. & in sum. tom. 1. lib.4. cap.4. num.3.* Gaspar Hurtadus *disp.23. diffic.5. num. 12.* Rebellus *part.2. quæst.3. & qu. 11. num. 6.* Reginaldus *tom. 2. lib. 31. num. 165.* Præpositus *in 3. part. quæst. imped. matrimon. dub.16. num. 147.* Pontius *libr.7. capit.69. num.6.* Petrus à S. Ioseph *in Theolog. Sacram. cap.19. resol. 2. in fine*, & alij penes ipsos, asserentes quod si mulier iuuenem, vel alium rapiat per suos matrimonij ineundi causa, isque in matrimonium liberè consentiat, antequam separetur, omnino subsistet matrimonium, ratio est, quod Tridentinum non videatur agere de fœmina, vtpote quæ vix vnquam raptum soleat committere, sed solùm de raptu, qui in ordine ad matrimonium à viris frequenter committi solet. Confirmatur primò, nisi lex sufficienter exprimat, non solet comprehendere casus omninò rarò contingentes, sed est de communiter contingentibus. Confirmatur secundò, lex Ecclesiastica de raptu,

&

& proinde lex Trident. videtur respicere ad legem ciuilem, & secundum illam intelligenda; atqui *lex vnica, C. de raptu.* Non videtur intelligi de raptu per fœminam facto.

Quid ego sentiam dicam breuiter: Prima opinio videtur mihi satis probabilis, sed quia secunda est magis communis inter Doctores, videtur mihi probabilior, & illi adhæreo.

3. Sed hîc obiter quæro, An raptus irritet etiam sponsalia; & affirmatiuè respondet Cornejo *in 3. part. D. Thomæ, tract. 6. de impedim. matrim. dub. 38. quæst. 4.* Nec obstat dicere, quod decretum irritans matrimonia clandestina, non extenditur ad sponsalia, vt dictum est, ergo nec decretum irritans Matrimonium cum raptu. Respondeo, nego consequentiam, quia respectu raptus militat eadem ratio in Matrimonio, & sponsalibus, scilicet defectus talis libertatis, secus verò in contractu clandestino, vt diximus agendo de sponsalibus.

Sup. hoc in Res. præterita, & in alio §. eius prima not.

4. Nota hîc etiam, quod raptus, puella consentiente, parentibus tamen inuitis, non dirimit Matrimonium, Ita probabiliter docet Corneio *vbi suprà, quæst. 3.* & alij, quos citat, & sequitur Leandrus *de Sacram. tom. 2. tract. 9. disp. 2. quæst. 3* quia quamuis iste sit verus raptus ratione iniuriæ, quæ parentibus irrogatur, quam puella remittere non potest; tamen, quia finis Concilij est cauere, ne puella metu consentiat, qui in hoc casu cessat, ideò Matrimonium erit validum, quamuis contrahatur tempore, quo est in potestate raptoris. Et confirmatur; quia consensus Parentum non requiritur ad valorem Matrimonij, nec Concilium petit, quod parentibus restituatur, aut eorum consensus expectetur, sed solùm, quod in loco tuto ponatur, vt planè libera maneat. Et ita hanc sententiam tenet etiam Martinus de San Ioseph *in Mon. Confess. tom 1. lib. 1. tract. 40. de matrim. n. 6.* & Caspensis *in Curs. Theol. tom. 2. tract. 16. disp. 9. sect. 14. num. 95.*

RESOL. CLIV.

An si deprehensus in stupro offerat matrimonium, ne prodatur iustitiæ, non obstante tali metu, teneatur illud matrimonium in conscientia adimplere?

Et quid, si metu mortis à Patre, vel consanguineis inferendæ matrimonium offerat?

Et quid est, si deprehensus in adulterio metu mortis offerat matrimonium cum aliqua consanguinea mariti?

Et notatur, si aliquis minister iustitiæ eum, quem iustè ad mortem, vel aliam pœnam grauem, damnare debuerat, impunitate oblata, inuitet, vt eius filiam ducat in vxorem, tale matrimonium non valere; secus autem si illi, qui capite plectendus ob homicidium probatum legitimè, promittatur impunitas, si ducat filiam, vel vxorem occisi. Ex part. 3. tr. 4. Res. 227. alias 228.

Sup. hoc supra ex Res. 139. lege doctrinam §. 1. & in tom. 3. tr. 2. Res. 91. prope finem, à vers. Tertia, si videt.

§. 1. HIc casus olim accidit, & de illo interrogatus respondi affirmatiuè cum Basilio Pontio *de matrim. lib. 4. cap. 19. n. 10.* vbi sic asserit: Si deprehensus in stupro offerat cõsanguineis matrimonium cum illa, vel in adulterio deprehēsus, offerat matrimonium cum aliqua consanguinea mariti, non valet, dummodo id faciat metu mortis inferendæ à consanguineis, vel à viro. Is enim metus esset illatus iniustè, cùm non possint iustè occidere, sed tantùm comprehendere, & iudici prodere. Valet autem in eo casu matrimonium huiusmodi, quia offertur, vel exigitur in præmium ne prodatur, vel accusetur, quod iustè facere poterant, quia ibi potissima est iniuria consanguineorum, vel mariti, & eò tendere debet iudicis sententia, vt iniuria compensetur. Quare si sine sententia compensationem offert, quam Lessius iudicat sufficientem, nihil agitur contra bonos mores. In quo vides latum esse discrimen inter hunc casum, & eos de quibus agitur *in l. timorem, & in l. si quidem, ff. de eo quod metus causa.* Hæc Pontius, ex quibus in casu occurrenti videbit Confessarius, an matrimonium oblatum fuerit metu mortis inferendæ, vel ne proderetur iustitiæ. In primo casu respondebit matrimonium esse nullum, secus autem in secundo casu, quia in primo casu metus incutitur iniustè non autem in secundo. Et hæc valde notentur, quia sæpiùs in praxi solent accidere.

Sup. hoc in Res. 1. not. præterita §. 1. ante medium. à vers. Vnde.

2. Notandum est tamen hîc obiter, quod si aliquis minister iustitiæ, eum quem iustè ad mortem, vel aliam pœnam grauem damnare debuerat, impunitate oblata inuitet, vt eius filiam ducat in vxorem, tale matrimonium non valere. Et ratio patet ex dictis, quia ille tecta in tali casu infert metum iniustè, abutiturque potestate, cùm non fiat vlla delicti compensatio, ratione cuius metus iustè possit inferri. Et ita docet Rebellus *part. 2. quæst. 11. sect. 2. n. 14. & 15.* Pontius *de matrim. lib. 4 cap. 19. n. 13.* licèt contrariam sententiam doceant Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 4. disp. 12. num. 10.* & Coninch *de Sacram. disp. 28. dub. 1. concl. 3. n. 11.* Secus autem dicendum est, si illi, qui capite plectendus est ob homicidium probatum legitimè, promittatur impunitas, si ducat filiam, vel vxorem occisi; nam in tali casu adest compensatio iustè facta per iudicem. Idem dicendum est, si iudex deprehensio in homicidio, vel alio crimine, propter quod iustè possit occidere, minetur mortem, & per se tantùm intendat pro crimine supplicium sumere, tu verò vt mortem euadas, sponte eandem fœminam poscas in vxorem, quamuis scias, non aliter condonandam esse pœnam, matrimonium valet. Et hæc omnia docet Pontius *loco citato.*

RESOL. CLV.

An qui post votum Religionis, vel Castitatis corrupit fœminam sub pacto coniugij, teneatur illam ducere?

Et an in dicto casu teneatur talis contrahere, sed ante consummationem debeat ad Religionem transire? Ex part. 3. tract. 4. Res. 202. alias 203.

Sup. hoc in duab. seqq. Res. & suprà in Resol. 28. §. Sed quid, post medium.

§. 1. AFfirmatiuè respondent Doctores, nempè quòd si quis post votum Religionis, aut castitatis, virginem corrupit sub spe & pacto coniugij, vel aliam fœminam honestæ famæ, tenetur illam ducere, & consummare, nisi ea gratis remittat obligationem, aut alia via illi satisfactione præstita, libere consentiat. Et ita inter multos docet Vasquez *opusc. de restit. cap. 3. §. 2. dub. 6. num. 20.* & Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 45. num. 3.*

Sup. hac cõsummatione in Res. 1 not. præterita, ad lin. 5.

1. Notandum est tamen, vt bene aduertit, & docet Basilius Pontius *de matrim. lib. 6. cap. 12. n. 9.* quod probabile est, si talis tenebatur voto Religionis, teneri quidem contrahere, sed ante consummationem debere ad Religionem transire. Ratio probabilitatis hæc est, quia potest commodè vtrique obligationi satisfacere: Iustitiæ, contrahendo: sic enim resarcitur damnum illatum illa deceptione. Voto autem, transeundo ad Religionem. Cùm ergo commodè possit vtrique satisfieri, non est cur dicamus, obligationem voti Religionis aut cessare, aut differri. Ita Pontius.

RESOL. CLVI.

An qui prius emisit votum Castitatis, aut Religionis, & postea fœminam defloranit, fide data contrahendi

cum ea, teneatur eam in uxorem ducere, vel votum adimplere?

Et an in prædicto casu iste teneatur contrahere sed ante consummationem debeat ad Religionem transire? Ex part.5. tract.14. & Misc.2. Res.38.

Quæ hic est Res. antecedens, & in aliis eius prima annot.

§. 1. EGo ipse *in 3. part. tr. 4. res.* 203. adduxi circa præsentem dubitationem opinionem Sanchez, asserentis teneri eam ducere; adduxi etiam opinionem Pontij aientis, quòd si talis tenebatur voto Religionis, teneri quidem contrahere, sed ante consummationem debere ad Religionem transire. Et licèt hæ opiniones sint probabiles, nunc verò aliam non minus probabilem adducam, nempe huiusmodi hominem non posse licitè matrimonium contrahere, sed debere ad Religionem confugere, aut castitatem seruare. Et ita docet Petrus Ochagauia *de Sacr. tract. 1. de matr. quæst.* 18. n. 12. quia posterior obligatio non potest derogare priori, quando sunt eiusdem generis; vt si ego promitto Petro priùs meum pallium, & postea illud Francisco etiam promitto, etiamsi Franciscus aliquid pecuniæ mihi dederit pro tali spe, pallium nihilominus debetur Petro, & non Francisco. Sed vouens promisit Deo corpus suum, ergo licèt postea illud permittat fœminæ, sub eâque spe corpus eius in copulam acceperit, priorem promissionem prævalere necessum est. Secundò probatur, quia iste non tenetur ducere vxorem ratione promissionis, quia hæc nulla est, cùm sit illicita, & contra votum, neque etiam ratione damni illati, quia hoc damnum potest resarciri media pecunia, quæ sua est, & non medio corpore, quod suum quodammodo non est, sed Deo debitum per votum. Et hæc omnia docet Ochagauia *loc. cit.* Vnde cùm omnes supradictæ opiniones, vt dixi, sint satis probabiles, in casu occurrenti eligat quis quam maluerit.

RESOL. CLVII.

An qui prius votum Religionis, aut Castitatis emisit, virginem deflorauit cum promissione matrimonij, teneatur ad matrimonium, vel potius ad votum? Ex part.3. tract.4. Res.279. alias 280.

Sep. hoc in duabus præcedentibus Res. & supra in Resol.28. §. Sed quid. post mediū.

§. 1. REspondent communiter, quòd non obstante voto tenetur ad contrahendum matrimonium, si puella votum promittentis ignorauit, quia ingressus religionis non factus est ei illicitus, non enim potest ingredi, nisi grauem iniuriam irrogando puellæ. Ergo, &c. Deinde iustitiæ vinculum fortius est, quàm charitatis, sed ob charitatis vinculum superueniens non potest quis ingredi religionem, vt ratione parentum indigentiæ. Ergo à fortiori propter vinculum iustitiæ, quale est hoc de quo loquimur. Et ideo hanc sententiam tenet Lessius *lib. 2. cap. 10. dub. 4. num.* 32. Reginaldus *tom. 2. lib.* 31. *cap. 36. n.* 258. Coninch *de Sacr. disp.* 23. *dub. 3. concl. 6. n.* 24. Vasquez *opusc. de restit. cap. 3. §. 2. dub. 6. n. 16. & seq.* Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 1. disp. 45. n. 3.* Guttierrez *de matrim. cap. 15. n. 7.* & alij. Hæc sententia est probabilis.

2. Sed contrariam etiam esse probabilem concedit ipse Sanchez, & Guttierrez *vbi suprà*, & ego talem esse existimo, quia in tali casu deflorans virginem, non tenetur ratione promissionis, quia nulla fuit, tanquam promissio rei illicitæ contra votum; neque etiam ratione damni, quia violans virginem nuptiis non promissis non tenetur eam ducere, sed aliter satisfacere. Sed idem est non adesse promissionem, vel eã esse nullam, vt est in casu nostro. Ergo, &c.

3. Nec obstat dicere fictè promittentem teneri ratione damni puellam defloratam ducere, vt multi asserunt, cùm tamen promissio nulla fuerit, respondeo, quòd in eo casu tenebatur verè promittere, in nostro autem non poterat obstantibus votis; & ita hanc sententiam tenet Nauarrus, & Rodriquez, quos citat, & sequitur nouissimè Layman *in Theol. moral. lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 1. n. 5.* Cùm enim (ait ille) per votum prius Deo ius acquisitum sit, non potest vouens illud propria libertate tollere, maiorem cum altero obligationem contrahendo, aut statum voto contrarium suscipiendo.

4. Ad argumenta verò contrariæ sententiæ possèt quis respondere, quòd parum vrgent; nam ita primò sumitur apertè quod probandum est, scilicet talem plus obligari illi fœminæ, quàm Deo per votum. Ad secundum respondet Suarez *lib. 4. de voto, cap. 3.* negando iustitiam fortius obligare, quàm votum; grauius enim peccat, quàm qui in eadem materia violat iustitiam. Igitur dicendum est vtramque sententiam ex supradictis satis probabilem esse; vnde si quis habens votum Religionis, deflorauit virginem cum promissione coniug., potest vel tale matrimonium contrahere, vel Religionem ingredi.

RESOL. CLVIII.

An qui post votum Castitatis contraxit matrimonium, teneatur ante consummationem, ingredi Religionem, quando id est necessarium ad seruandum votum; nempe quando aliter coniux non vult Castitatem seruare?

Idem dicendum est, si votum Castitatis emittatur post matrimonium ratum.

Restant etiam nonnulla circa votum suscipiendi Ordines sacros, in quibus inuoluitur votum Castitatis; & circa votum ingrediendi Religionem, & circa votum non contrahendi matrimonium, si post prædicta vota quis contraxit, quid est faciendum explanatur. Ex p. r. t. tr.5. & Misc.5. Res.40.

§. 1. AFfirmatiuè respondet D. Thomas, Scotus, & alij, quos affert Coninch *de Sacrament. d. sp. 34. dub. 5. n. 34.* quia ille tenetur in quantum possit seruare votum castitatis: Sed iam non est aliud medium præter ingressum Religionis, & in eas angustias, vt nullum iam aliud medium sit præter ingressum religionis, ipsemet sua voluntate se induxit: ergo tenebitur hoc medio vti, ne cogatur ab altero euniuge debitum reddere, atque adeò non seruare integram castitatem.

Verùm mihi negatiua sententia magis placet, quam tuetur Perez *de matrim. disp. 61. sect. 3. num. 2.* Dicastillus *de Sacram. tom. 3. tract. 10. disp. 9. dub. 10. num.* 112. Sanchez, Pontius, Hurtadus, & alij penes ipsos.

2. Dico igitur, prædictum coniugem voto castitatis ligatum ante contractum matrimonium non teneri ante consummationem ingredi religionem ad illud votum implendum, sed posse matrimonium consummare, non exigendo, sed reddendo: Probo id primò, quia iste non vouit religionem ingredi: ergo non est ad id cogendus, vt possit seruare castitatem; quia vt huius voto satisfaciat, non tenetur suscipere medium tam arduum, ac difficilius re ipsa quam vouit. Sicut si quis habitans Romæ vouisset peregrinationem ad Virginem Lauretanam, si posteà transferret domicilium ante impletionem voti in Indias, tametsi peccaret, tamen hoc facto non obligaretur voto, quia contrarium esset nimis durum, ac moraliter impossibile.

3. Secundò, nemo tenetur rem inferioris ordinis commensare

compensare com re superioris ordinis meritissima, vt qui debet pecuniam, quam absque vitæ, vel famæ detrimento restituere nequit, excusatur. At talis religio respectu continentiæ promissæ: quamuis enim religio sit magnum Dei donum; id tamen est sponte eligenti. Vnde negari non potest esse grauissimum onus, & tale, vt nemo sit illud subire compellendus, nisi se expresè obligauerit, & constat statum religiosum nisi sponte suscipiatur, difficiles solere exitus habere. Denique id manifestè ostenditur ex Extrauaganti Ioan. XXII. *Antiquæ concertationi de voto*; in qua decernit, eum, qui post contractum matrimonium ante consummationem inuita vxore fuerat sacris initiatus, inducendum quidem, non compellendum vt Religionem ingrediatur; nolentem autem ingredi, compellendum vt petente sponsa matrimonium consummet; cùm tamen talis in suscipiendo Ordinem Sacrum obligauerit se voto castitatis. Hæc enim sunt verba Pontificis: Ad ingressum huiusmodi (nempè Religionis) sic inducatum, si matrimonium consummatum non fuerit, per Diœcesanum instanter moneri præcipimus & induci: quod si forsan renuerit adimplere ipsum, si sponsa eius institerit, per censuram Ecclesiasticam compellendum decernimus contractum matrimonium consummare. Vbi Glossa verb. *renuerit adimplere*, ait, Pontificem expresè supponere, licere illi renuere; quia aliàs non eius voluntati id relinqueretur, sed potius compelleretur. Si igitur ex hac decisione constat coniugem promotum ad ordinem Sacrum, post matrimonium ratum, cùm possit castitatem in eo promissam obseruare religionem ingrediens, ad id non teneri, à fortiori non tenebitur qui ante matrimonium vouerat castitatem. Quare cùm ille sit compellendus reddere debitum per Ecclesiasticam censuram post bimestre iure concessum, vt ibi deciditur, manifestum est illum non peccare, reddentem, sed potius si debitum negaret, verè peccaret. Hoc argumentum adeò efficax esse censetur, vt meritò dicat Basil. Pontius, se non videre, quomodo stante dicta Pontificis decisione, sententia opposita defendi queat.

Quamuis non plene sup hoc lege tamen intra, & non pigebit doctrinã Ref. 164. per totam.

4. Et ideò cùm Perez idem dicendum esse puto, Si votum castitatis emittatur post matrimonium ratum. Probatur rationibus numero præcedenti adductis, maximè decisione dictæ extrauagantis, vbi dictum est; Deciditur sic sacris initiatum non teneri ad religionem, vt votum obseruet. Addo non teneri ingredi religionem, etiamsi velit alter coniux cedere iuri suo, abstinens à debito petendo, nisi expresè voluisset, dum castitatem sic vouit, se ad religionem obligare, quamuis sciret non posse castitatem quam promisit obseruare, nisi ingrediendo religionem.

5. Sed pro Confessariis, & pro praxi hîc restant nonnulla circa votum suscipiendi Sacros Ordines, in quibus inuoluitur votum castitatis, & circa votum ingrediendi religionem, & circa votum non contrahendi matrimonium.

Sup. hoc infra in fine Ref. 219.

6. Et ideò circa primum, assero cum Dicasti lo *vbi suprà n.* 115. quod licet per votum suscipiendi sacros Ordines emissum ante matrimonium, contractus ipse matrimonij reddatur illicitus, si fiat animo non ingrediendi religionem; actus tamen coniugij illicitus non est; neque actus petendi; quia qui post tale votum contraxit, non tenetur religionem ingredi; cui obligationi, si esset, posset obstare actus primus, quo matrimonium consummatur. Quando autem votum illud fit post contractum, non redditur illicitus actus coniugalis primus; nisi quando vouens tunc aduertebat votum non posse implere, nisi religionem ingrederetur.

7. Circa secundum votum ingrediendi Religionem obseruandum est primum, actum coniugalem, quo matrimonium consummatur, reddi illicitum ipsi voventi, nisi moralis certitudo sit, quod alter coniux daturus sit facultatem ingrediendi religionem, & præstiturus omnia quæ requiruntur, vt possit tale votum implere. Ratio est, quia in eo primo actu, quo matrimonium consummatur, vouens redditur impotens ad ingrediendam religionem, nisi altero coniuge permittente, & ad requisita cooperante. Post primum verò actum coniugij, cæteri actus non sunt illiciti, quia nullo modo opponuntur, nec difficilius reddunt votum Religionis emissum. In quo Auctores plerique consentiunt.

8. Mihi tamen adhuc distinguendum videtur; nam si spes aliqua sit, quod coniux carens liberis concedet facultatem ingrediendi religionem, non concessurus si liberos habeat, videtur non posse petere, & cooperari ex parte sua ad apponendum impedimentum filiorum, quibus susceptis nec alter coniux permitteret ingredi, nec forte iam poterit, quia filij indigebunt parentis assistentia; si tamen nihil horum timeatur, liberè poterit petere, semperque, & in omni euentu petenti tenebitur reddere.

9. Circa tertium votum non contrahendi matrimonium, obseruandum est esse quidem illicitum ipsum contractum, post contractum verò nullo modo reddi illicitum actum coniugij, nec primum, quo matrimonium consummatur: nec secundum, & deinceps, vt rectè contra nonnullos aduertit Sanchez *suprà*. Quia actus coniugij non est directe contra votum: nam consummare non est contrahere.

RESOL. CLIX.

An habens votum Religionis, seu Castitatis peccet mortaliter contrahendo matrimonium animo ingrediendi Religionis antequam consummet matrimonium?

Et quid est sentiendum, quando quis absque vllo voto eo animo matrimonium contraheret? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 280. alias 281.

§. 1. AFfirmatiuè respondent Doctores communiter; quia facit grauem iniuriam alteri coniugi, cogeretur enim eius professionem expectare. Secundò ob periculum mutandi animum, & ita violandi votum. Tertiò tali animo contrahens videtur Sacramento illudere. Et ita hanc sententiam docent DD. quos citat, & sequitur Sanchez *vbi infrà n.* 7. & 10. quibus ego addo Coninch *de Sacr. disp.* 23. *dub.* 3. *n.* 13. & Gutierrez *de matrim. cap.* 25. *num.* 4. Hæc sententia est probabilior, & sequenda.

Sup. hoc lege supra doctrinam Ref. 28 per totam.

2. Non reticeam tamen contrariam sententiam esse probabilem, & ita illam vocat Sanchez *de matr. lib.* 1. *disp.* 43. *n.* 6. *in fine, & n.* 11. *in fine*. Primò, quia nulla infertur iniuria alteri, si religionem ante consummationem matrimonij ingrediatur, & contractus vtrinque æqualis est, id enim alteri licet. Ergo, &c. Secundò, vbi actus nullam iniuriam irrogat, sed ingredi religionem post matrimonium ratum, non est contra iustitiam; ergo nec erit, si contrahatur eo animo. Et ita docet Calderinus *in cap. rursus, qui cler. vel vouen.* Scot. *in* 4. *dist.* 38. *quæst. vnic. prope finem, ver. consimiliter si de peccato ageretur.* Altisiodorensis. *lib.* 3. *summæ tract.* 2. *cap.* 2. *quæst.* 3. *ad* 3. Angelus *ver. matrimonium* 3. *impedim.* 5. *n.* 1. Caietanus *in sum. ver. matrim. cap.* 5. *ver. & scito peccatum esse*, & Petrus Ledesma *de*

matr. q. 53. art. 1. dub. 1. concl. 2. qui cum Scoto asserit, nullam in hoc casu interuenire culpam. & hæc omnia à fortiori etiam procederent contra Cucchum *lib. 5. instit. tit. 11. n. 20.* Ledesmam *in 2. part. 4. qu. 53. art. 2.* & alios, quando quis absque vllo voto eo animo matrimonium contraheret. Sed contraria sententia, vt dixi, est probabilior.

RESOL. CLX.

An fœmina, quæ contraxit matrimonium cum viro improportionato, vel aliquantulum debili, vt facilior pateat aditus, teneatur pati incisionem, si commodè potest?

Et an in tali casu tale impedimentum censendum sit perpetuum, & matrimonium declarandum nullum? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 200. aliar 201.

Sup. hoc latè in Ref. seq. & in alia eius annot.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docent communiter Doctores, & inter illos Sanchez *de matrimon. tom. 2. lib. 7. disput. 93. num. 32.* quia cùm verum sit matrimonium, ius sui corporis transtulit in virum. Ergo si commodè potest sine magno incommodo aptam se reddere viro, tenetur. Et ita hanc sententiam nouissimè docet Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 14. diffic. 18. num. 16.* præter Doctores veteres, inter quos est D. Thomas *in 4. distinct. 44. q. 1. art. 2. ad 5.*

2. Sed ego contrariam sententiam probabilem esse puto, quam docet Basilius Pontius *de matrimon. lib. 7. cap. 62. num. 2.* qui pro hac sententia validas rationes adducit, præter auctoritatem Durandi, Paludani, & Gabrielis. Et ita Salmanticæ die 3. Aprilis, anno 1570. consultum respondisse testatur M. Loysium Legionensem in causa matrimonij D. Francisci de Fonseca, & D. Ioannæ de Azeuedo.

3. Igitur in tali casu tale impedimentum censendum est perpetuum, & matrimonium declarandum nullum: nec fœmina tenetur huiusmodi remedia pati, sed à coniugij onere libera est, vt alteri nubat. Ad argumentum verò, quod adducit Sanchez, respondetur, fœminam per contractum matrimonij ius suum tradere viro apto, non inepto, atque in non aptum nullum transferri ius. Ergo &c.

RESOL. CLXI.

An fœmina, quæ contraxit matrimonium cum viro improportionato, vel debili, vt facilior pateat aditus, teneatur pati incisionem, si commodè potest?

Et distinguitur hæc difficultas, quando defectus non prouenit ex muliere, sed ex viro, & si ex muliere prouenit, deciditur, quid sit faciendum.

Et pro praxi quæritur, an si vir trium annorum congressu, atque conatu claustra tamen fœminæ non violauit, an inquam, in tali casu matrimonium sit dissoluendum? Ex part. 3. addit. Ref. 3.

Quæ hic est Ref. antecedens, & in Ref. seq.

§. 1. In *part. 3. mearum resolutionum, tractat. 4. resol. 201.* opinio negatiua Basilij Pontij *lib. 7. de matrim. cap. 62. num. 2.* probabilis mihi visa est ex rationibus quas ipse adducit; & in fortioribus terminis hanc sententiam in causa matrimonij Illustrissimorum D. Francisci de Fonseca, & D. Ioan. de Azeuedo testatur consuluisse virum illum magnum Aloysium Legionensem Salmanticæ die 3. Aprilis anno 1570.

2. Sed aduersus illum nouissimè, me etiam citato, insurgit Megalios *in promptuar. Theolog. tom. 1. ver. corruptio virginis, num. 5.* afferens hanc sententiam esse contra sacros Canones, nimirum contra *cap. ex literis, & cap. fraternitati, de frigidis & malefic.* & contra Doctores, præsertim Durandum, Paludanum, & Gabrielem, & plurimum dolet me hanc sententiam docere.

2. His tamen non obstantibus adhuc puto opinionem quam docui probabilissimam esse, pro cuius explicatione duæ sunt discutiendæ difficultates. Prima, an in tali casu mulier teneatur adhibere incisionem, si non adsit periculum. Secunda, an sit dissoluendum matrimonium. Et quoad primam difficultatem affirmatiuè respondet Megalius *vbi suprà*; sed ego puto distinguendum esse. Nam aut defectus naturalis est in muliere ob extraordinariam arctitudinem, aut mulier nullam patitur ægritudinem, seu defectum; per illam non stat, quo minùs reddat debitum viro suo, sed defectus procedit ex illo, quia membrum habet (ignoscant quæso pudicæ aures) nimis improportionatum, vel non ita firmiter erigit.

3. Hoc supposito, dico quod in primo casu si incisio non sit inductiua mortis, vel infirmitatis grauis, & periculosæ, non solùm potest, sed tenetur mulier illam pati, quia defectus prouenit ex seipsa, & in eas angustias mulier sua culpa se coniecit, debuisset enim sibi prospicere ante nuptias. Verùm in secundo casu, quando defectus non prouenit ex muliere, sedex viro, vt est in casu de quo loquimur, tunc puto fœminam non teneri ad incisionem tolerandam, etiamsi modo facili efficiatur, hoc est, si vitæ periculum non adducat, puta cauterio, vel apertione sigilli. Et hanc sententiam non solùm tenet Pontius, & Ledesma *de matrimonio, quæst. 58. art. 1. circa fin.* ab ipso Sanchez citatus, sed etiam nouissimè illam docet Gaspar Hurtado insignis Theologus Societatis Iesv, *tract. de matrimonio, disp. 12. diffic. 8. num. 25. quia*, ait, *fœmina nullus est defectus, vt reddat, sed tantùm viro; ergo ipsi tantum, & non fœminæ incumbit vti remedio, quo defectum ipsius suppleatur: fœminæ verò sufficit offerre debitum more ordinario: præsertim quod fœminam præcipuè virginem artificio corrumpi horreat quodammodo natura, & honestas ipsa difficilè patiatur.* Ita Hurtado *loco citato.* Igitur fœmina, in casu de quo loquimur, nullam tenetur adhibere incisionem, etiamsi medici sine periculo illam aptam redderent, vt vir cum ipsa coitum consummare posset. Et hanc sententiam probabilissimam esse minimè dubito, quidquid in contrarium afferat Megalius, & Sanchez, quibus ego addo Petrum Ochaganiam *de sacram. tract. 3. de impedim matrim. q. 69. n. 16.*

4. Quoad secundam verò difficultatem, an si vir triom annorum congressu, atque conatu, claustra tamen non violauit; an, inquam, in tali casu matrimonium sit dissoluendum? & probabiliter affirmatiuè respondeo. Vnde notandum est cum Pontio, in contractu matrimonij celebrati in ordine ad copulam esse traditionem corporis apti in vsum, etiam pro corpore apto. Tradit itaque fœmina corpus aptum, vt vtator eo etiam vir ex se aptus, non verò se tradit inepto, cùm sit contractus rei pro re æqualis æstimationis. Hinc oritur ius, quod confert matrimonium, non esse aliud, quàm vt vir aptus vtatur apto corpore. Si ergo ineptus fuerit ad corporis vsum, quod de se aptum est illi in vsum traditur, nullum habet ius in matrimonio vir in corpus fœminæ. Qui ergo impotens est ad virginem agnoscendam, cùm tenere ille sit ineptus. nisi incidatur, nullum ius habet ad vsum, quia cum hoc ius solùm conferri debeat ex vi contractus, non censetur contractus validus, nisi subintellecta conditione mutuæ aptitudinis. Hæc Pontius.

5. Nec

5. Nec valet dicere cum Megalio, quòd matrimonium tunc est dissoluendum, quando impedimentum est perpetuum, v. g. quando arte medicorum absque corporali periculo non potest remoueri. Sed in nostro casu hoc impedimentum non est tale, quia opera humana potest remoueri, vt supponimus; ergo non potest tale matrimonium dissolui. Non, inquam, valet hoc argumentum, quia non procedit in casu nostro. Non enim impedimentum prouenit ex defectu fœminæ, quæ si naturaliter esset ita arcta, vt membrum virile intra os vuluæ non reciperet, tunc, inquam, minimè matrimonium esset dissoluendum; nam tale impedimentum, sine periculo, opera humana posset quis remouere. Sed in nostro casu impedimentum prouenit ex defectu viri, ad quod tollendum, medicamentum nullum superest, neque adest, nec ille in tali casu habet ius in corpus vxoris, vt malè asserebant Sanchez & Petrus de Ochagania *vbi suprà*; quia, vt dictum est, fœmina per contractum matrimonij ius suum tradit viro apto, non inepto, & ideo in non aptum nullum transfertur ius; commune est enim cuicumque contractui obligationem inducere iuxta solennitatem, formam & conditiones quibus celebratur, ac proinde cùm matrimonium contractus quidam sit, in quo vir & vxor se mutuo tradunt in vsum matrimonij, ea conditio subintelligitur; quamuis non exprimatur, si ad eum vsum apti fuerint. Manifestum autem est, non subintelligi vt apti sint ad vsum tertij, sed inuicem alter alterius comparatione habilis, vxorque se tradit viro vt ab illo cognoscatur, non autem à medico, igne, vel auro, vel obstetricis manu. Ergo, &c.

6. Igitur concedo Megalio, & verum est, quòd quando impedimentum arte medicorum tolli potest absque grauibus tormentis, impotentia non censetur perpetua, neque ex illo capite potest censeri irritum, quantumuis mulier mediocres cruciatus pati nolit, quos tamen tenetur sustinere propter ius mariti, licèt in hoc etiam contrarium doceat Puntius. Sed hæc omnia intelligenda sunt, vt diximus, si impedimentum non prouenit ex defectu viri. Vnde patet responsio ad Canones adductos contra nostram sententiam.

7. Et primò adducit Megalius textum *in cap. ex litteris, de frigidis & maleficiatis*, vbi Alexander III. sic ait. *Respondemus igitur, quòd si vitium mulier à natura contraxit, nec ope medicorum poterit adiuuari, viro aliam accipiendi liberam tribuas facultatem.* Ergo, ait Megalius, si opere medicorum adiuuari poterat, adiuuanda erat, & viro non erat concedenda facultas aliam accipiendi. Ita ille. Sed non ad rem, nam textus, vt patet, loquitur quando vitium mulier à natura contraxit, at in casu de quo loquimur, mulier non contraxit vitium à natura, sed vir; ergo textus non facit pro casu nostro, in quo mulier est integra, & vegeta, & in suo statu secundùm naturam; vnde quid reparatione, medicamentis, & obstetricante manu opus habet? adhibeantur hæc viro defectuoso, & impedimentum patienti, & non mulieri sanæ: & si non adsunt, vnusquisque reuertatur per aliam viam ad regionem suam.

8. Secundò, Megalius adducit textum *in cap. fraternitatis, eodem tit. de frigidis & malefic.* vbi Innocentius III. sic habet. *Per hoc autem quæstionem illam noueris esse solutam, qua quæritur, vtrùm ea quæ adeò arcta est, vt nulli possit carnaliter commisceri, nisi per incisionem, aut alio sibi modo violentia inferatur, non solummodo leui, sed fortè tam graui, vt ex ea mortis periculum timeatur, ad matrimonium contrahendum debeat idonea perhiberi.* Ita textus, per quem contra me putat Megalius casum in terminis decisum esse. Sed textus, vt legenti patet, loquitur de muliere arcta ex defectu suo, adeò vt nulli possit carnaliter commisceri. At in casu nostro mulieri non obstat aliud nisi virginitas, & est arcta vt omnes aliæ mulieres, ita vt cum aliis carnaliter, vt dicit textus, possit commisceri, defectus autem ex viro prouenit, qui improportionatam trabem habet, vel languidam, & semimortuam. Quare igitur pœna sustinenda erit à muliere? neque, vt superiùs satis probatum est, vir defectuosus habet ius super illam, vt patiatur ferrum, ignes, aurum, & alia medicamenta. Ergo, &c.

9. Igitur Canones loquuntur, quando defectus prouenit ex muliere, non autem ex viro, vt supponimus in casu nostro, & ita loquuntur Paludanus, Gabriel & Durandus, quos adducit Megalius & alij Doctores communiter, demptis aliquibus. Vnde apparet hanc opinionem, vt suprà explicatam, non carere maxima probabilitate, licèt Pontius magis absolutè loquatur. Sed ego, vt patet ex titulo dictæ resolutionis, in casu modò explicato, vt *suprà* illum sequutus sum. Non est ergo sententia, quam in dicta resolutione docui, contra Canones, vt Megalius putauit.

RESOL. CLXII.

An mulier teneatur pati incisionem sine graui dolore, & infirmitate, etiam si defectus proueniat ex parte viri ob membrum geniale improportionatum?

Et an integrum sit viro impotenti ad virginem, potenti tamen ad corruptam, propria authoritate instrumento aliquo ligneo, vel ferreo, vel simili ad id accommodato, digitisve claustra virginis à se ducta reserare, vt sic possit consummare matrimonium?

Et an vir sit alicuius culpa reus, qui sua temporalis impotentia conscius matrimonium contrahit eo tempore, quo talis durat impotentia?

Et an in tali casu, si conscius sua impotentia decepit fœminam ipsam ducens, teneatur eam vt sororem alere, & habere?

Et tandem quæritur, quid dicendum sit, quando per errorem in facie Ecclesiæ prius matrimonium fuit solutum, fœminaque alio nupserit, comperta veritate, an primum matrimonium restituendum sit?

Et an fœmina, quæ cum secundo viro copulam habuit, possit à priore viro repelli per diuortium, quoad habitationem, & thorum? Ex part. 11. tr. 5. & Misc. 5. Ref. 11.

§. 1. DE hac difficultate olim magna altercatio mihi fuit cum nostro Patre Megala, & postea hic Romæ dum viueret cum Patre Thesauro viro quidem docto ex inclyta Societate Iesu. Ille mordicus cum Sanchez asserebat, ego mordicus cum Pontio, negabam. Et nunc pro eorum sententia adduco Martinum Perez *de matrimon. disputat.* 37. *sect.* 6. *num.* 1. & 6. Raphaëlem Auersam *de matrimon. quæst.* 13. *sect.* 2. Texedam *in conuers. Theolog. Moral. tom.* 1. *lib.* 4. *tract.* 2. §. 9. *controuers.* 23. *numer.* 18. *cum seqq. fol.* 624. & Nicolaum Isambert Professorem Regium celeberrimi Musei Sorbonici *in* 3. *part. D. Thom. tom.* 3. *de Sacram. Matrim. disp.* 9. *art.* 12. *num.* 6. vbi sic asserit; Notandum impotentiam esse duplicem, vnam perpetuam, temporalem alteram. Ea dicitur perpetua, quæ nulla arte humana licita, vel saltem sine euidenti periculo corporis potest remoueri, vt intelligitur *ex cap. fraternitatis, extra de frigidis & maleficiatis*: quæ enim non licent, non censentur esse in nostra potestate. Sic impedimentum, quod est per maleficium, quod alio tantùm maleficio tolli (Sup. hoc late in duabus Ref. præcedentibus.)

Nn 4 potest,

potest, censetur esse perpetuum. Ea verò impotentia dicitur temporalis, quæ naturaliter, vel medio humano aut licito, sine notabili periculo animæ aut corporis, potest curari. Sic quando mulier est impotens ex eo, quod sit nimium arcta, si prudenti Medicorum iudicio possit reddi potens ad perfectam copulam per leuem aliquam incisionem, etiam cum aliquo dolore, sed tamen sine periculo vitæ, impedimentum hoc censetur tantùm temporale, & si iam matrimonium contraxerit, tenetur pati istam incisionem, quia per matrimonium sese obligauit ad reddendum debitum marito postulanti illud, quod non potest sine hac incisione.

2. Quibus non obstat, quod obiicit Basilius Pontius *tract. de impedim. cap. 32. §. 3.* naturam id horrere, nec honestatem pati fœminam artificio corrumpi, vt possit viro concumbere. Item mulierem, & virum contrahere matrimonium sese quidem tradendo, sed cum implicita ista conditione, *si ad eum vsum apta fuero.* Vnde cum hæc conditio desit in hoc casu, mulierem non teneri pati hanc incisionem. Tum denique quod Ecclesia nunquam medium istud præceperit, consuluerit, aut permiserit fieri ad componendas multas lites, quæ passim mouentur circa impotentiam; sed tantùm decernit trium annorum cohabitationem. Hæc, inquam, non obstant. Primum quidem, quia hoc est insitum à natura cuique rei, vt pro maiori suo bono, vel alterius, cui vel ex debito iustitiæ, vel naturæ obligatur, teneatur leue aliquod malum pati in corpore quod potest pati citra peccatum, vt tali debito satisfaciat, aliàs censetur peccare contra legem iustitiæ, vel naturæ, iuxta conditionem ipsius debiti: atqui præsens incisio vxoris est leuis, quia ex ea nullum graue periculum imminet, vt supponimus; & mulier prædictis omnibus similis obligatur reddere debitum suo viro: vnde talis incisio est potius secundum honestatem, quam contra: honestas enim debet attendi penes rectam rationem, quæ in præsenti casu tale remedium postulat.

3. Secundum item non obstat, quia contrahendo, sese etiam obligauit ad patiendum istud remedium, si eo opus esset: qui enim vult finem, vult & media rationabilia ad illum obtinendum, efficacia, cuiusmodi est hæc incisio in præsenti casu. Et si hæc ratio valeret, mulier etiam valde potens posset ob quodlibet aliud leue incommodum sui corporis denegare pro suo libito debitum suo viro, sicque illum pollutioni sæpe sæpius exponere; quod est absurdum, cùm in hoc vtroque casu matrimonium semper maneat validum.

4. Non denique obstat tertium: Ecclesia enim istud remedium non præcipit: quia in his quæ ad impotentiam spectant in ipsa indispositione corporis consistentem, supponit prudens iudicium Medicorum, & matronarum: quando verò impotentia est talis, vt ei possit succurri per leuem incisionem, qui iam matrimonium contraxerunt non solent litem mouere, sed sola parentum exhortatione sequuntur prudens Medicorum & matronarum consilium.

5. Notandum tertiò, vtramque impotentiam, tam perpetuam, quàm temporalem, adhuc esse duplicem: vnam absolutam, id est respectu omnium, v.g. quando vir cum nulla muliere potest consummare copulam ob impedimentum quod habet. Alteram esse tantum respectiuam, id est respectu quarumdam personarum, vt si mulier respectu vnius viri sit nimium arcta, quæ tamen respectu alterius sufficientem habet dilatationem. Hucvsque Illambertus.

6. Sed his non obstantibus ego non recedo à sententia quam docui, & quam absolutè vel tanquam probabilem post me receperunt viri doctissimi. Et ita tenet me citato Caspensis *in curs. Theol. tom. 2. tract. 26. disp. 9. sect. 14. num. 8.* & me citato D. castillus *de Sacram. tom. 3. tract. 10. dub. 48. n. 525.* & me citato Baunius *in Theol. moral. tom. 1. sect. 12. quæst. 9. asser. 3.* & me citato Bassæus *verb. matrimonium 7. num. 77.* idem docet Castrus Palaus *tom. 5. disp. 4. punct. 14. §. 1. num 8.* Gaspar Hurtadus *de matrimon. disp. 22. diffic. 7.* Leander *de Sacrament. tom. 2. tract. 9. disp. 11. quæst. 24.* & Martinus de San Ioseph *in Monit. Confessor. tom. 1. lib. 1. tract. 35. de matrimon. num 10.* Trullench *de Sacrament. lib. 7. cap. 9. dub 16. num. 9.*

7. Dico igitur primò contra Pontium, fœminæ licitum esse scissuram pati, quoties absque periculo corporali eam sustinere potest, quia licitum est naturam iuuare ad actum honestum, vti omnes Doctores supponunt de hac quæstione tractantes, cum inquirant, an obligata sit.

8. Secundo dico, fœminam, quæ nullam in se specialem arctitudinem habet vt à viro cognoscatur præter virgineum pudorem, obligata non est scissuram sustinere, tametsi absque vllo incommodo eam sustinere possit, vti docuit Petr. de Ledesma *tract. de matrim. quæst. 58. art. 1. circa finem* Gaspar Hurtado *disput. 22. diffic. 7.* & Basilius Ponc. *lib. 7. de impedim. cap. 62. à num. 2.* Mouetur, quia coniux in matrimonio corpus suum alteri coniugi tradit ad vsum coniugalem, prout à natura destinatum est: at natura non destinauit apertionem claustri virginalis in ordine ad coniugalem vsum fieri debere alio medio, quam viri pudendo, quinimo omnem alium modum, vtpote extraordinarium natura abhorret: ergo non tenetur fœmina illo vti.

9. Tertiò dico, si fœmina præ cæteris arcta sit, & conscia huius arctitudinis, contrahat cum illo qui illius est ignarus, probabilius reputo obligatam esse scissuram pati, si absque graui suæ salutis detrimento eam sustinere possit. In quo communi sententiæ assentior; Ducor, quia sic contrahens virum decipit non manifestans ei illam difficultatem, quam ipse præsumere non tenebatur. Ergo ratione illius deceptionis obligata est ea medicamenta sustinere, quæ virgineum claustrum disponant æquè aptum congressui, ac est claustrum cæterarum fœminarum: Fateor tamen hanc obligationem rarò contingere posse, cum vix possit euenire, quod fœmina sciat se præ cæteris arctam esse; eiusque arctitudinem à viro superari non posse; ideoque censeo rarò, vel nunquam obligandam esse ad eam scissionem sustinendam, cùm ipsa per matrimonium viro corpus suum tradidit aperiendum, non chirurgo, & fortè ob hanc causam nunquam iura statuerunt in litibus subortis de impotentia virgineum claustrum aliquo artificio reserari, sed solum triennalem habitationem concedunt. Signum ergo est nullam esse huius medij obligationem. Vide Palaum loco citato.

10. Vnde ex dictis resolui potest dubium de quo Sanchez *lib. 7. disp. 93. num. 29.* an scilicet integrum sit viro impotenti ad virginem, potenti autem ad corruptam propria authoritate instrumento aliquo ligneo, vel ferro, vel simili ad id accommodato; digitisvè claustra virginis à se ductæ reserare, vt sic possit consummare matrimonium.

11. S. Thom. *in 4. dist. 34. quæst. vnica artic. 2.* sic ait: *Si non posset implere carnalem actum cum virgine, & posset cum corrupta, tunc medicinaliter aliquo instrumento posset claustra pudoris frangere, & coniungi*, idem docet Albert. Magn. *ad eandem distinct. artic. 4.* expressè dicens posse digitis. Idem docent alij, quos refert Sanchez *citat. numer. 29.* Qui tamen

putat

putat eorum sententiam esse intelligendam, vt fiat à Medico, & secundum illius artem: ideò enim addiderunt illam vocem, *medicinaliter*, vt significarent id non posse fieri propria authoritate, sed iuxta Medicorum præscriptum. Quod mihi placet; sed aliqui non distinguunt de impedimento ex parte viri, aut ex parte fœminæ.

12. Etiam adhuc supposito præscripto Medicorum, & etiamsi Medici dicant nullum esse periculum in eo remedio; ex alio capite apparet difficultas, & mihi videtur distinguendum: nam vel loquimur in casu, quo ex parte fœminæ est impedimentum, propter extraordinariam arctitudinem, vel in casu quo solùm ex parte viri. Si loquamur de casu ex parte fœminæ, & in eo remedio non sit (vt supponimus) periculum vitæ, aut grauis morbi, dicendum videtur iuxta dicta fœminam teneri id pati; atque adeò virum etiam ipsa inuita, & renitente id posse facere vi, aut aliquo modo incantans illam intercipiendo, si aliter non possit: tunc enim ius suum recuperat. Si verò impedimentum sit ex parte viri, modo explicato; dicendum est, iuxta nostram sententiam, fœminam non teneri cum eo dolore, & horrore, atque adeò non posse virum ea inuita, vi, aut dolo vtendo id facere: est enim iniustus dolor, aut vis, vtpote cogens ad id, ad quod fœmina non tenetur. Ita Dicastillus *loco citato*, *num.* 512.

13. Sed hic obiter quæro, an vir sit alicuius culpæ reus, qui suæ temporalis impotentiæ conscius matrimonium contrahit eo tempore, quo talis durat impotentia? Et negatiuè respondet Sanchez *lib.* 7. *disput.* 92. quem adducit Texeda *Theolog. Mor. tom.* 2. *lib.* 4. *tractat.* 2. § 9. *num.* 9. Sed ipse putat in tali casu peccare mortaliter. Primò, quia celare hoc vitium fœminæ, nequit fieri absque eius magna incuria in re grauissima: ergo, &c. Probatur antecedens; quia iniustum est, & inducens notabile detrimentum priuare fœminam ductam iure quod habet ad actum matrimonialem, obligando illam per multum tempus, vt matrimoniali vsu abstineat. Secundò, quia iniustè agit vir, qui se obligat alteri pro aliquo tempore soluere id quod est impotens ad soluendum, cuius impotentiæ alter erat omnino ignarus: ergo vir qui conscius suæ impotentiæ matrimonium contrahit cum fœmina illius ignara, iniustè facit: atque cùm hæc iniustitia sit in re graui, peccat mortaliter. Confirmatur hoc, nam vir eo casu fœminam fallit in re graui: ergo peccat mortaliter. Confirmatur secundò, & explicatur: nam tunc aliquis peccat mortaliter peccato iniustitiæ, quando est causa, vt proximus ponatur in euidenti periculo peccandi mortaliter: Sed vir impotens ad coeundum contrahens cum fœmina eius impotentiæ ignata, ponit illam in euidenti periculo peccandi mortaliter, imò est causa quod actu peccet mortaliter: ergo, &c. Probatur minor, quia propter communicationem cum viro suo communiter contingit incontinentiæ periculum, & quod actualiter peccet, vt notum est.

14. Obiicit Sanchez: lex matrimonij obligat ad reddendum debitum instar præceptorum affirmatiuorum, nimirum semper, & salua incolumitate personæ, & temporibus commodis. Respondetur tamen falsum esse antecedens, & procedit ex ignorantia obligationis ortæ inter coniuges ad reddendum debitum: nam quoties alter coniux constitutus est in periculo euidenti incontinentiæ, tenetur alter coniux debitum reddere, & ideò si coniux alter agnoscat, se ad id esse impotentem, & vxor talis impotentiæ sit omnino ignara, peccat mortaliter contrahendo, & notabilem iniuriam infert coniugi: ergo, &c.

15. Verùm an in tali casu, qui suæ impotentiæ conscius decepit fœminam ipsam ducens, teneatur eam vel sororem habere, & alere. Affirmant Rosella *V. impedimentum* 15. *num.* 10. Syluester *matrim.* 8. *quæst.* 16. *dicto* 5. Armilla *ibi num.* 52. Præpositus, Turrecrem. Gregorius Lopez, & alij vsque ad 15. quos pro hac parte refert Sanchez *num.* 9. sed ego puto non teneri ad id sub præcepto. Quia reuera matrimonium est irritum: ergo non est cur obligetur vir ad eam fœminam, tanquam ad sororem habendam, & alendam. Et ita ex Sanchez tenet Leander *de sacram. tom.* 2. *tr.* 9. *disp.* 21. *q.* 7.

16. Et tandem hic quæro, quid dicendum sit quando per errorem in facie Ecclesiæ prius matrimonium fuit solutum, fœminaque alij nupserit, comperta tamen veritate, prius matrimonium restaurandum sit; an fœmina illa, quæ cum secundo viro copulam habuit, possit à priori viro repelli per diuortium quoad habitationem, & thorum? Ego contrarium censeo cum Texeda, *vbi supra*, quod patet ex *cap. fraternitatis, de frigidis, & malefic.* in quo constat ob eam fornicationem vxoris cum secundo viro habitam, non posse priorem virum nec illam repellere, nec petere diuortium quoad thorum, quia illa fœmina cum ob arctitudinem sit iudicio Ecclesiæ à priori viro separata, non peccauit alij nubendo, nec copulam cum illo habendo, quia bona fide id fecit, & per Ecclesiam vtrique coniugi facultas transeundi ad secundas nuptias æqualiter sit data. Imò Pater Sanch. est sibi expressè contrarius dum *num. sequent.* subdit, quod matrimonium ob solam impotentiam respectiuè separatum est, neuter coniux potest fornicationem obiicere, aut alterius consummationem ad celebrandum diuortium: ergo nec etiam potest prior vir, à quo illa fœmina ob impotentiam per iudicium Ecclesiæ separata est, & secundo nupsit, postea comperta veritate ei obiicere adulterium, & petere separationem quoad thorum.

Sup. hoc in Res. seq. à lin. 7.

Sup. hoc magis latè inf. in Res. 164. § Sed difficultas.

Sup. hoc ibidem.

RESOL. CLXIII.

An triennium à iure præscriptum ad experiendum impotentiæ veritatem, computandum sit à tempore, quo copula intentata est, vel à tempore præfixo à Iudice?

Pro quo aliqua alia prius supponuntur.

Et aduertitur, quod si post sententiam diuortij deprehendatur impedimentum non fuisse verè perpetuum, reuocandi sunt ad prius matrimonium, etiamsi alia matrimonia iniuissent.

Et infertur necessarium esse, quod triennium sit continuum.

Et cursim aduertitur hoc triennium terminum debere computari post annum decimum octauum, & non ab anno completo pubertatis, si in illo matrimonium est contractum.

Et docetur, quod quando vxor tantùm materialiter adulterium commisit, nempe existimans eum, cum quo rem habuisset esse proprium maritum: an credens esse mortuum, vel per vim absolutam cogitur, & opprimitur ab alio, non est sufficiens causa faciendi diuortium.

Et tandem notatur validum esse matrimonium, si vir seminasset intra vas, etiamsi innocens sit fœmina ad seminandum. Ex part. 11. tractat. 5. & Misc. 5. Resolut. 8.

§. 1. CAsus est nimis practicabilis, pro quo suppono, quod quando dubium est verum impedimentum sit perpetuum, concedi à Canonibus

ord

ordinariè triennium, ad bona fide experiendum; vt habetur *capitulo laudabilem, de frigidis, & maleficiatis*, si intra illud tempus non successerit, Ecclesia pronunciare debet sententiam diuortij. Quod si postea, deprehendatur impedimentum non fuisse verè perpetuum, reuocandi sunt ad prius matrimonium, etiamsi alia matrimonia iniuissent, vt patet *cap. accepisti, &c. fraternitatis, de frigidis & maleficiatis*, & dictum triennium esse computandum à tempore quo cœptum est à coniugibus copulæ vacare, ex Thom. Sanchez, & alijs penes ipsum docet P. Dicastillus *de Sacram. tom. 3. tract. 10. disp. 7. dub. 5 1. num. 575.* vbi sic asserit; A quo vlterius puncto sit triennium computandum, non omninò consentiunt Doctores. Illud videtur magis certum, non esse computandum à tempore ante conatum ad copulam: in hoc enim Doctores consentiunt, quia ante eum conatum non potest inchoari experientia, computandum ergo est à die conatus, & non à tempore præfixo à iudice, postquam egerunt coniuges pœnitentiam de matrimonio, vt nonnulli imperiti dixerunt, qui supponunt pœnitentiam esse iniungendam coniugibus. Quod totum sine aliquo fundamento dicitur. Ratio verò pro nostra doctrina est, quia in sæpè citato *cap. laudabilem*, expressè dicitur computandum esse à die celebrationis coniug j, hoc est à die intentatæ copulæ quia nimirum eo die solet intentari, quæ doctrina locum habet non solum in impotentia, quæ prouenit ex alijs causis, sed etiam in ea, quæ prouenit ex maleficio, vt cum multis probat Sanchez *num. 4.* & 5. vbi rectè expendit verba *capitis finalis de frigidis*, ibi; *Si constiterit vobis præfatum virum, & vxorem cohabitasse intra prædictos annos per continuum*, adiuncto principio eiusdem textus ibi; *mulier proposuit quod per multos annos fuerant simul, & cohabitauerant.* Ex quibus & alijs, quæ habentur in eo textu, apparet eos coniuges ante omne præceptum iudicis, & nondum illic mota cohabitasse octo annos, & tamen Pontifex decidit, dirimendum matrimonium; si intra eos octo annos continuè habitauerint. Ex quo patet, non requiri talem terminum assignari per iudicem, nec semper hoc impedimentum ex peccato consurgit, vt ideò non procedat triennium ante peractam pœnitentiam. Neque obest, quod *in eodem cap. finali* narretur, pœnitentiam peccatorum fuisse illis iniunctam. Nam in hoc narrat factum, non statuit ius, quando enim decidit, solum petit quòd coniuges intra totum illud tempus octo annorum, triennio continuò habitauerint simul.

1. Ex quo infertur, necessarium esse quod triennium sit continuum; quia id supponitur in eo capite, quæ continuitas moralis esse debet non mathematica, sed iuxta communem modum, vt docent Authores communiter. Hæc omnia Dicastillus; cui ego addo Reginaldum *tom. 2. lib. 31. numer. 107.* & Hurtadum *de Matrim. disp. 12. difficult. 1.* & Martinum Perez *disp. 37. sect. 11. num. 10.* & Ioannem Præpositum *in 3. part. D. Thom. quæst. 7. de impedimentis matrim. dub. 23. num 203.* Trullench, *de Sacram. lib. 7. cap. 9. dub. 76. num. 21.* Filliuc. *tom. 1. tract. 10. part. 2. cap. 5. num. 112.* Coninch, *de Sacram. disp. 35. num. 83.* & Basilium *verb. matrim. 7. num. 81.*

3. Sed licet hæc opinio sit tantorum Doctorum auctoritate fulcita, tamen ego puto contrariam sententiam tenendam esse, nempè totum triennium computandum esse à tempore præfixo à iudice; & ita se habet stylus Curiæ, quem sequitur sacra Rota vt patet ex pluribus decisionibus, quas ego vt par est semper veneror; & ideò Castrus Palaus *tom. 5. disp. 4. punct. 14. §. 10. num. 3.* sic ait. Ego verò censeo, spectato iuris rigore, hanc vltimam sententiam veriorem esse, vti colligitur ex *dicto cap. laudabilem*, vbi expressè habetur triennium enumerandum esse à die celebrati coniugij, quia ab eo die præsumuntur coniuges copulam intentasse. Idem demonstratur *in cap. fin. eod. tit. de frigid. & maleficiat.* vbi mulier allegans multis annis cum viro habitasse, nec potuisse pati congressum, nullo expectato vlteriori triennio, separatur. Verùm spectata consuetudine, styloque Romanæ Curiæ triennium computandum esse à decreto iudicis, quia ab eo die præmissa peccatorum confessione, & Eucharistiæ sumptione diligentius copula procuratur. Sic sæpè tenuit Rota teste Farinac. *vol. 1. cons. dec. 27. & 277. & vol. 2. cons. decis. 192. & 226.* Riccio *in praxi dec. 139. numer. 1.* Basilio Ponce *lib. 7. cap. 66.* Quod si ante iudicis decretum triennalis habitatio præcessit, arbitrio iudicis relinquitur iustis de causis abbreuiare triennium; vt notauit Rota *dict. decis. 216.* Riccius, & Basil. *loc. alleg.* vnde ad supradictorum confirmationem adduceam verba Ludouici, de San Iuan *in Summa de Sacrament. Matrim. quæst. 6. art. 15. diffic. 1. disp. 1.* sic asserentis; Paulo V. Sanctissimo Vicario de Iesu Christo Señor nuestro, y sucessor legitimo de S. Pedro, auiendo la Rota declarado, este triennio deuerse entender *à die reclamationis*, Su Santidad approuò la tale decision, y declarò ser assi verdad, y viose claro ser assi instissima sententia, pues auiendo se trattado de separar à ciertos duques, vassallos de la Iglesia, habitantes en Roma, que antes de reclamar auian estados iuntos mas de tres annos, dada la dicha sententia, de que habitassen otros tres años, *à die reclamationis*, fue Dios seruido, que al fin de los tres años sobre dichos, se hizo preñada la Dicha Duquesa con increibile gozo del pueblo Romano, de los Rotantes, y de su Santitad, &c. sic ille; cui adde Leandrum *de Sacrament. tom. 2. tract. 9. disp. 21. quæst. 47.* qui tamen optimè obiicit ex Rota, & Basilio Pontio, quod si ante iudicis decretum præcessit triennalis cohabitatio, esse in arbitrio iudicis, iustis causis concurrentibus, illud ad breuius tempus reducere.

4. Nota verò cum Ioan. Præposito *vbi suprà*, & Dicastillo *num. 582.* cum aliis, quod in iis, qui ante plenam adeptam pubertatem matrimonio iuncti sunt existente dubio de impotentia, triennium videtur inchoandum à tempore copulæ intentatæ post plenam pubertatem, idest, viro post annum decimum octauum, quia ante illud tempus impotentia præsumi potest ex debilitate naturæ proueniente ex minori ætate, quæ proinde accedente ætate tolli possit. Vnde non assentior Gaspari Hurtado *disp. 12. difficul. 11. num. 41.* qui ideò dicunt computandum esse tempus à priori pubertate illa non perfecta, quia in iure triennium eodem modo absque distinctione aliqua horum vel illorum supponit triennalem experientiam sufficere; id enim negamus, sed talem requirere, quæ tollat dubium de temporali defectu proueniente ex imbecillitate ætatis, non tollitur autem hoc dubium, nisi experimentum hoc capiatur à tempore, quo hmi imbecillitas ob defectum ætatis non locum habet; habet autem locum in iis, qui nondum venerunt ad perfectam pubertatem.

5. Nota secundò, Sanchez, & Basil. Pontium docere, quod quando vxor tantùm materiale adulterium commisit, nempè existimans eum cum quo rem habuit esse proprium maritum, aut credens esse mortuum, non est sufficiens causa faciendi diuortium. Item quando per vim absolutam cognitur, & opprimitur ab alio. Ratio est, quia in his casibus nulla formalis culpa, vel iniuria contra fidem matrimonij committitur. Vnde pas non est, quod aliquid detrimenti patiatur absque vlla sui culpa. Hanc doctrinam pro illo casu quo vxor accessit ad aliam, cum quo matrimonium contraxit inualidum quidem,

Sup. hoc in principio §. vlt. Ref. præteritæ, & nc deferas videre doctrinam Ref. seq.

Sup. tribus diuersis casibus contitis in hoc §. cum eodem Dicastillo hic infra citato tûm, ad literam infra in Ref. 231. §. 1. & cum aliis in §. 2. & in aliis §§ not. primæ dictæ Ref.

dem, sed bona fide, verissimam puto non minus, quam pro casu, quo per vim absolutam præcisè cogitur, & pro casu quo prudenter putauit illum, quem admittebat esse proprium virum. Tamen pro casu quo illa, licet formaliter adulterium non commiserit, tamen formaliter fornicata est, nempè quando prudenter putans maritum longè absentem obiisse, cum alio fornicata est, sciens illam esse fornicationem, putans tamen non esse adulterium; non videtur tunc ita certum non posse maritum ab illa diuertere, si posteà superueniens id sciat, maximè si illa etiam prolem suscepisset, vel prægnans esset ab amasio. Durissimum namque videtur hominem (maximè honestum ac nobilem) si non adulteram formaliter, saltem formaliter & propriè fornicariam, aut etiam illegitimè prægnantem admittere. Vnde saluo meliori iudicio, mihi non videtur improbabile, saltem si res sit nota, vel publica, non teneri cum tali vxore cohabitare: neque enim videtur cum tanto suo dedecore obligari ad eam cohabitationem, maximè in iis regionibus, in quibus turpe est talem vxorem admittere aut habere. Nam cùm lex cohabitationis, aut tori non ita strictè obligat, quin vel propter magnum damnum euadendum, vel propter aliquam aliam vrgentem causam censeatur quis ab ea obligatione quandoque liber, non video cur talis hæc causa non sit, scilicet, vt euitet illam ignominiam, quam in sua patria, & vbi notus est subiret, maximè si non facile in aliam simul cum vxore migrare posset; sed solus ipse. Neque ad illam secum adducendam magnis sumptibus vel laboribus videtur in tali casu obligandus: satis enim est, quod quantum fieri potest, non omnino vxoris curam relinquat, sed de necessariis ad vitam transigendam prouideat absens, quin cogatur, secum habere mulierem non castam, & iusti doloris perpetuam causam. Verùm hæc aliorum iudicio relinquo, solumque meam sententiam sincerè volui explicare, quam liberius affirmarem. Quibus adde Dicastillum *num.* 567. sed nouissimè sententiam Sanchez & Pontij sequitur Leander *de Sacram. tom.* 2. *tract.* 9. *disp.* 21. *quæst.* 43.

6. Nota tertiò, contra Cardinalem Bellarminum, & alios, triennium experientiæ debere esse moraliter continuum, non autem physicè, vt annus nouitiatus, & tempore requisito ad rescribendum; imo puto cum Sanchez, nec moralem desiderari continuitatem; quia finis illius triennij assignati, est, vt coniuges experiantur, an decursu temporis ea impotentia possit auferri, atque adeo non, sit perpetua matrimonium dirimens: adhoc autem experiendum satis est, quod illud triennium expleatur; etiamsi non sit in illo triennio continuitas habitationis, & assistentiæ ad copulam; imo quò magis continuè vacatur copulæ, ait Sanchez, eo debilior redditur vir. Vide Dicastillum *loco citato dub.* 55. *num.* 599. Sed difficultas est, an saltem ita completum exigatur triennium, vt intermissum tempus suppleri debeat. Respondeo affirmatiuè, sed æquitas poscit vt ea triennalis habitatio non censeatur interrupta, atque adeò neque ex parte supplenda, eò quod pauci dies, iique interpolati defecerint; imò, vt cum prædictis ait Sanchez, etiamsi dies interpolati toto illo triennio exæquent spatium sex mensium simul computati, non censentur supplendi, qui tamen si simul omitterentur supplendi essent, quia in priori illo modo praxis interpretatur non esse notabilem absentiam, quia cum iis breuibus, & interpolatis absentiis pro casibus occurrentibus censetur ordinaria & moraliter continua cohabitatio coniugum, quæ communi modo fit. Simultanea verò absentia sex mensium simul, meritò censetur grauis & notabilis atque adeo supplenda. Et ita etiam tenet Dicastillus *num.* 602. Lean. *quæst.* 48. Pontius *num.* 12. & alij, & tandem.

7. Nota quartò, valere matrimonium, si vir seminare posset intra vas, etiamsi impotens esset fœmina ad seminandum, quia ex valde probabili sententia semen fœmineum non est necessarium ad generationem, quamuis multum conferat, contra Hurtadum *disp.* 22. *diffic.* 5. *nu.* 18. & alios existimantes semen fœmineum esse necessarium ad generationem, consequenter si fœmina non potest seminare, esse inhabilem ad matrimonium, quod non est improbabile, ideo in hac sententia tale matrimonium non esse validum: Et ita obseruat Trulleuch *de Sacramentis lib.* 7. *cap.* 9 *dub.* 16. *num.* 1. Vide etiam Hermannum Busembaum *in Medulla Theolog. Moral. lib.* 6. *tract.* 6. *cap.* 3. *dub.* 2. *num.* 14.

Sup. hoc lege infra Res. 216. §. Sed, ante mediū, vers. Sterilis, quæ certo.

RESOL. CLXIV.

Quid faciendum de viro Sacris initiato, si post iudicis sententiam inueniatur impotentiam falso existimatam fuisse perpetuam, non fuisse talem?

Idem est, si in isto casu vir, vel fœmina ingrederetur Religionem ob dissolutionem talis matrimonij, si professus sit, an debeat redire ad vxorem?

Pro quibus aliæ difficultates proponuntur, quæ contingere possunt inter medium temporis separationis, & etiam post redditum ad vxorem circa petitionem. & redditionem debiti? Ex part. 11. tract. 5. & Misc. 5. Resol. 9.

§. 1. TRactat latè hunc casum Sanchez, & ex illo Pater Leander *de Sacram. tom.* 2. *tract.* 9. *disput.* 21. *quæst.* 52. vbi sic ait; An etiam qui ex præsumptione impotentiæ perpetuæ suscepit ordines Sacros, restituendus sit vxori, si cognoscatur impotentiam tantùm fuisse temporalem?

2. Respondeo, restituendum esse vxori permanenti in sæculo, quia vinculum adhuc matrimonij perseuerat, eò quod nec sit dissolutum per impotentiam præsumptam, nec per susceptionem Ordinis Sacri, vt supra iam habitum est. Sic Sanchez *lib.* 7. *disp.* 99. *num.* 39. & penes ipsum Enriquez *lib.* 12. *de matrim. cap* 8. *num.* 3. Petr. de Ledesma *quæst.* 8. *art.* 2. *dub.* 2. Bonac. *quæst.* 3. *de matrim. punct.* 13. *numer.* 22. Candid. *disquis.* 28. *art.* 13. *dub.* 9. & Hurtad. *disp.* 22. *diff.* 11. *numer.* 42. Qui benè notant quod vir, qui in dicto casu ordines suscepit Sacros, nequibit ad vxorem redire, nec ipsam repetere, si vxor ipsum non repetat, quia per Sacri Ordinis susceptionem ipsi præiudicauerit. Vxore verò ipsum repetente tenetur iste reddere debitum vxori, cùm ipsa non sit priuata lege petendi, non tamen ipse poterit debitum exigere (quidquid dixerint Astensis, & Richardus penes Sanchez) propter votum castitatis emissum in Sacrorum Ordinum susceptione. Hucvsque Leander. Vide etiam Ioannem de Soria *epilogo summarum part.* 2. *tract.* 1. *sect.* 1. *disp.* 10. §. *si forte corre nequibis.* Sed maximam difficultatem habet P. Dicastill. *de Sacram. tom.* 3. *tract.* 10. *disp.* 7. *num.* 590. *& seqq.* quantùm ad facultatem, quam negant tali viro petendi debitum, & solùm fatentur habere reddendi obligationem vxori petenti, hæret mihi scrupulus, quia ille ex falsa existimatione vouit castitatem, & ordines suscepit, alioqui non suscepturus. Et postea variis argumentis contra Sanchez ad hominem conatur hanc sententiam probare; sed tandem non audet discedere à sententia superius adducta tanquam communi.

Quamuis non plenè super doctrina & quæst. huius Res. lege tamen quod decernit Ioannes XXII. pro alio consimili casu supra in Res. 158. & non pigebit illā videre, & ne prætermittas legere doctrinam Res. 163.

3. In qua etiam ego stando, limitanda venit

cum

cum Sanchez *disp. illa* 99. *num.* 39. & cum Henriquez *lib.* 12. *cap.* 8. *num.* 3. vt non habeat locum, si vxor fornicata esset; quia tunc ratione fornicationis, si vir esset innocens, posset illam repellere. Quæ doctrina mihi vera videtur, sed pro casu quo talis fornicatio fuerit, postquam est cognitus valor matrimonij, vel saltem interim dum dubitabatur de valore, & inquirebatur veritas: nam in tali occasione certum est illam peccasse peccato adulterij, quia vel certo sciebat valere matrimonium, vel se exponebat periculo adulterandi, quando nesciebat; an valeret, vel non.

Sup. hoc supra in Ref. 162. cursim in fine §. vlt. vers. subdit quod.

4. Sed difficultas est, & ego contrarium puto cum Dicastillo *vbi suprà, num.* 591. Si vxor fornicata fuisset illo tempore quo matrimonium ex declaratione iudicis censebatur nullum: tunc enim bona fide putauit matrimonium non valere; atque adeo fornicando non commisit adulterium; nec fregit fidem formaliter, quia nulla fides data, nec obligatio iustitiæ putabatur subsistere: ergo non est ratio ob quam in tali casu vir possit negare debitum vxori, quæ illi formaliter nullam intulit iniuriam; nec commisit formaliter adulterium, non secus atque si bona fide alteri viro nupsisset, & cum eo habuisset copulam: quamuis enim vna sit fornicaria formaliter, & non altera, tamen neutra est formaliter adulterium, & ob solum adulterium coniux coniugi negare potest debitum. Vnde licet alter coniux sciat ante initum matrimonium, suum coniugem fornicatum fuisse; non ideo potest post matrimonium initum debitum negare, quamuis ea fornicatio sufficeret, si nota fuisset ante matrimonium ad retrocedendum, etiamsi præcessissent sponsalia, vt suis locis diximus. Vnde mihi videtur pro nostro casu non excusari virum à reddendo debito. Quæ doctrina mihi multò clarior videtur ordine inuerso, si fœmina vouisset castitatem, putans se iam fuisse liberam à tali matrimonio, & vir non quidem transiret ad sacros Ordines, sed adhuc maneret laicus, & existimans se liberum, fornicaretur cum alia fœmina; tunc enim instaurato matrimonio, aut declarato iam valido, non poterit mulier negare debitum neque cohabitationem ob fornicationem viri; quæ non fuit formaliter adulterium, & iniustitia contra ipsam, cui bona fide putabat se non alligatum. Atqui quantum ad hoc reddendi, vel non reddendi debitum coniugi adultero, eadem est ratio de fœmina, atque de viro: ergo si fœmina non excusatur propter talem fornicationem viri, nec vir excusabitur propter talem fornicationem fœminæ; etiamsi alioquin in communi æstimatione magis indecorum censeatur, quod vir habeat vxorem ab alio fornicariè cognitam, quam quod vxor habeat virum, qui aliam fornicariè cognouerit: id enim totum est extra ius ipsum matrimonij.

5. Nota verò cum Leandro *vbi suprà*, quod si vxor non repetat virum sic sacris initiatum, ille non poterit redire ad vxorem; quia sibi præiudicauit per ordinem sacrum. Ita Sanchez cum alijs *num.* 39. vbi rectè reprobat Petrum de Ledesma putantem fœminam nolentem repetere, teneri votum castitatis emittere: nec enim est cur ad id obligetur: nam Tex. *in cap. coniugatus, de conu. coniug.* solum hoc petit, vt vir de consensu vxoris legitimè ad sacros Ordines ascendat: hic autem iam ascendit absque vllo vxoris consensu: neque est vllus textus alius, qui petat huiusmodi votum, quando vxor sua libertate vtens nolit ipsum repetere. Sed quid dicendum an vir ingrediens Religionem ob dissolutionem matrimonij, dum comprehenditur impotentiam non fuisse perpetuam, si professus sit, debeat redire ad vxorem? Respondeo tanquam certum sub distinctione sic: Si vir ille professus est ante consummatum matrimonium, non debet redire ad vxorem: quia matrimonium non consummatum dissoluitur per professionem.

6. Quodsi contingat, quod facta professione alter coniux in sæculo relictus transierit ad aliud matrimonium, tunc aduertendum maximè est, an matrimonium inierit ante, vel post alterius professionem: nam si post professionem, valebit matrimonium, quantumuis apparuerit impotentiam non fuisse perpetuam: quamuis enim prius matrimonium valuisset, dissolutum fuisset per professionem, vtpotè nondum consummatum; atque adeò valebit secundum. Si vero ante professionem; posterius matrimonium erit irritum, atque vt valeat, necesse est adhiberi nouum consensum post factam professionem, quia ante illam nondum erat dissolutum prius matrimonium. Vide Dicastillum *vbi suprà num.* 585. & 587. Leandrum *quæst.* 50. Pontium *de matrimon. lib.* 7. *cap.* 61. *num.* 10. Hurtadum *disput.* 22. *diffic.* 11. *n.* 421. Villalobos *tom.* 1. *tract.* 14. *diffic.* 21. *num.* 4. & alios penes ipsos.

RESOL. CLXV.

An maritus possit habere copulam cum vxore, si vtroque teste careat? Ex part. 11. tract. 8. & Misc. 8. Ref. 32.

§. 1. Affirmatiuè respondet Sanchez *de matrim. tom.* 2. *libr.* 7. *disp.* 102. *num.* 6. docet enim licere copulam marito, qui non potest verum semen effundere, quia vtroque teste orbatus est. Probat verò, eo quod vir ille iure suo vtatur vacans actui coniugali, quem matrimonium permittit.

2. Sed hæc doctrina secundum Dicastillum duas patitur difficultates, primam, quod non videatur cohærere cum doctrina quam dedit *citat. disp.* 5. *nu.* 14. vbi docet, accessum ad non vxorem talis Eunuchi esse peccatum contra naturam, si enim talis copula Eunuchi etiam penetrando vas, est copula contra naturam, non assequor quomodo possit licere, etiam post matrimonium; quia esse vel non esse contra naturam, non prouenit ex matrimonio, vel defectu matrimonij, sed quia non est naturalis copula illa quoad substantiam, atque adeo non est copulatio coniugalis, neque actus coniugij, seu matrimonij, nec enim matrimonium præbet ius ad actum contra naturam. Vel ergo actus est contra naturam; vel non; si dicatur esse contra naturam; falsum est quod ait *num. illo* 7. quod vir ille iure suo vtatur, nec enim habet ius ad actum contra naturam ex vi sui matrimonij: Si verò dicatur non esse contra naturam, ergo neque inter non coniugatos est contra naturam, in quibus tantum deest vinculum matrimonij, quod vinculum non facit quod actus alioquin contra naturam, desinat esse contra naturam.

3. Secundam difficultatem patitur, quod videtur petere principium, & assumit id, de quo est controuersia, dum reddit pro ratione, quid vir ille iure suo vtatur, & quod sit vacans actui coniugali, quem matrimonium permittit, de hoc enim erat ibi controuersia, & oportebat aliundè probare quod habeat Eunuchus ius matrimoniale ad tale genus copulæ, & quod ille sit actus côiugalis. Adde quod non minus videtur de essentia copulæ matrimonialis seminis emissio, quam vasis penetratio, ille autem *lib.* 9. *disp.* 17. *num.* 20. ad quem locum se refert, docet non licere, quando non est penetratio vasis. Eunuchi verò penetratio non est penetratio matrimonialis, vasis enim penetratio, de qua agitur, non est cuiuscunque

cunque

cumque rei intromissio, sed membri genitalis virilis, illud autem membrum eunuchi non minùs videtur in ratione genitalis esse æquiuocè, seu analogicè tale, quàm oculus sine visiua potentia.

4. Adde secundò meliùs posse viribus naturæ seruire ad generationem adiutus arte ille cui amputata est fistula relictis testibus, & scroto, quàm qui vtroque teste caret. Experientia enim docuit prolem fuisse susceptam, imo proles aliquot à tali homine, emisso & deriuato semine in matricem per canaliculum, seu tubulum, & in facti contingentia pro quibusdam coniugatis consulti fuimus in Hispania, collega tunc meus Pater Hieronymus de Ribera, & Ego, dum profiteremur Theologiam, pluresque aliarum Religionum Theologi, qui tamen non putabant eiusmodi actum licere, quia modus ille generandi non erat institutus à natura, nec copula naturalis. Atqui multo magis distat à generatione (qui est primarius finis matrimonij) eunuchi copula, quæ per se, & ex natura sua non potest seruire ad generationem deficiente vero semine, quàm illa veri seminis deriuatio per tubulum. Iuxta dicta ergo non minùs est contra naturam, sed potiori ratione copula eunuchi cum vxore. Atque adeò illicita, de quo latiùs suo loco, vbi reddemus disparitatem de copula senum, qui verum semen emittunt licet morbosum. Eunuchi verò humor non est verum semen in sua essentia. Quod verò Sanchez addit de fine secundario matrimonij, qui est sedare libidinem, non probat ad huiusmodi finem posse adhiberi media, quibus essentialiter repugnat generatio, quæ est primarius finis: tale autem medium est administratio eius humoris, qui ex essentia sua non est semen, cui non per accidens, sed per se conuenit, non esse prolificum; quod non conuenit semini morboso, aut senis mariti, quod est verum semen, & per accidens vitiosum. Est quidem per accidens, quod eunuchus fuerit castratus, sed non est per accidens, sed essentiale, quod eius humor non sit semen, quia essentialiter non est semen: senis verò, vel morbosi semen, est essentialiter semen, sed per accidens minùs aptum, in quo magna est disparitas.

Et hæc omnia docet Dicastillus *vbi supra*, quæ aptata omnis Lectoribus fuisse reor, cùm sint satis curiosa, & ego hic per extensum afferre volui, quia de hac quæstione his diebus inter aliquos Theologos magna extitit altercatio.

RESOL. CLXVI.

De quadam curatione Hernistarum, an efficiat spadones, vel eunuchos, & impediat matrimonium?

Et docetur triplicem esse speciem eunuchorum.

Et explanatur, quod loquendo de Sacramentis qua non sunt de necessitate salutis, vt Confirmatio, Matrimonium, & Extrema-Vnctio, satis sit, quod minister in eorum administratione sequatur opinionem probabilem, relicta probabiliori, & tutiori.

Et sequitur, quod in conflictu opinionum illa est sequenda, quæ fauet valori matrimonij. Ex part. 12. tr. 3, & Misc. Res. 4.

§. 1. SVppono, quod ista curatio perficitur sine testiculorum denudatione ab aliqua tunica, & sine aliqua læsione vasorum deseruientium solùm soluendo partem processus Peritonij, quæ deorsum tendit ad testiculum, & supra illum integrum testem deducendo ad inguien, intra quod reclusum relinquitur parte inferiori tunicæ coarctata per ligaturam post quod vulnus inflictum curatur communi modo quo reliqua vulnera. Hanc curationem docuit Io. Laurentius, Chirurgus Pontificis in suo opere *de anathom. cap.* 176. Modo quæritur an homines sic curati, dicendi sint Eunuchi, ita vt comprehendantur in Bulla Sixti V. & non possint inire matrimonium? Casus est nouus, & ex Hispania ad fel. mem. Innoc. X. delatus fuit, & tunc Sac. Congr. existimans eius resolutionem pendere à iudicio: & relatione Medicorum rescripsit, vt collegium Medicum celeberrimæ Academiæ Vallisoletanæ suum votum præberet, quod nouissimè fecit, & mihi impressum legendum præbuit Illustrissimus, & Doctissimus Dominus meus Zurita, Sacræ Rotæ Auditor.

2. Itaque dictum Collegium ad propositam quæstionem per octo §. negatiuè respondet, & firmat supradictos emittere verum semen, nec obstare, quod testicula reponatur intra inguien, nec obstare etiam, quod valde notandum est contra aduersarios, modum curationis, quæ omnia validissimis rationibus confirmant depromptis ex visceribus artis Medicinalis, & Auctorum huius facultatis. Et hoc votum Medicorum subscribere postea Professores S. Theologiæ, ac Professores Iuris Canonici, & Cæsarei inclytæ Vniuersitatis, qui omnes sunt numero 22. asserentes ita curatos non esse inhabiles ad contrahendum matrimonium, nec comprehensos esse in Bulla Sixti V.

3. Et quidem ego huic sententiæ libenter adhæreo, quam ante docuit insignis Basilius Pontius *de matr. lib. 7. cap. 68. n. 3.* cui ego addo alium Doctorem Hispanum non obseruatum à Dominis Professoribus Vallisoletanis, nempe Leandrum ex Reformatis Ordinis Sanctissimæ Trinitatis, qui testatur se loquutum fuisse cum quodam homine sic curato ab Hernistis, qui duos habebat filios, sic itaque ait *de Sacr. tom. 3. tract. 9. disp.* 21. *q.* 16. An fuerit habilis ad matrimonium ille, à quo Chirurgus vnum læsum testem abstulit, & alium læsum, non, sed intra corpus recondidit, ne qua intestinorum descensui pateret via? Respondeo habilem fuisse, propter modum Sixti V. Quia ille Pontifex eos tantùm Eunuchos inhabiles ad matrimonium esse declarauit, qui vtroque teste carerent: sed ille de quo in casu quæritur, non caret vtroque teste, neque qui remansit attritus fuit, vt supponitur, sed inter illos computandus, quos Sixtus V. inhabiles ad matrimonium reddidit, & declarauit. Confirmatur, & declaratur hæc ratio, nam ideò testis ille intra viscera reconditus, non ideò factus est inhabilis elaborationi seminis, aut effusioni: ergo perinde ille habilis est, ac si vnus testiculus pendens remansisset, & integer in suo statu naturali, vt bene probat Basilius *lib. 7. de matr. cap.* 68. *n.* 3. *addens in fin.* quod si nullus ex his quibus ea curatio adhibetur, filios suscepit, parum interest, si verum semen emittitur, barba, pilisque non flaccidis, sed virentibus ornati sint, neque enim generandi potentia requiritur ad matrimonij valorem, sed coëundi, & verè seminandi. Sic ille. Cuius additis in fauorem ego superaddo, me in quodam insigni huius Diœcesis Toletanæ oppido vidisse hominem, cui casus omnino idem ab infantia contigit (vt testis oculatus mihi narrauit) barba virentibus nimis pilis ornatum, & liberos valde pulchros habentem, quos ego pluries vidi, pluriesque illis loquutus sum. Cuius veritate casus supposita, indubia certè manet nostra, & Basilij sententia. Huculque ex Pontio Leandrus, & nouissimè post hæc scripta virum inuenio hanc sententiam docere etiam nostrum Patrem Verricelli *de Apostol. Mission. tract.* 14. *quæst.* 143. *sect.* 7. *num.* 70. quorum doctrina magis procedit in casu nostro, in quo non vnum tantùm, sed duos testiculos intra inguien reponunt Hernistæ.

4. Dicendum est igitur supradictos non esse arcendos à matrimonio contrahendo, nec esse inclusos in Bulla Sixti V. tanquam spadones, & eunuchos, quod præter superiùs dicta apertè probatur ex his, quæ de istis adducit eruditus Iurisconsultus Petrus Tolosanus *in Syntagm. iuris lib.7. cap. 2.num.27.* vbi sic ait: Porrò quæ de eunuchis dicta sunt, intelligenda sunt de triplici eorum specie; in triplici namque sunt differentia, vt monuit Theophilus in Iuris Ciuilis institutionibus, *§. sed & eunuchi, de adop. lib.1. instit. tit.11. §. sed & illud eod.tit. ap. Iustinian.* Quidam enim sunt Spadones, alij Thlibiæ, alij Castrati. Spadones propriè sunt qui steriles nascuntur, & frigidi, & impotentes natura, vel propter aliquod vitium ad coitum, vt ait Aristoteles *lib. 2. de generat. animal. cap. 5.* & Deus ipse annotauit Matth. 19. & *Summi Pontifices, Alexand. in cap. 1. & 3. & tot. tit. de frig. & malefic. lib 4 Decretal. tit. 15.* vnde Columella *lib.1. de re rust.* vbi agit de arbor. per translationem, arboris surculos fructum non ferentes spadones nominat. Dicere tamen possemus spadones melius ab etymo propriè eos, quibus cremasteres, vel colei euulsi sunt à verbo σπάω, euello, cui consentit Vlpianus *l.4. § idem. D.Adrian. ad l.Cornel. de sicar. lib. 48. P, tit.8.* obtinuit tamen apud Theophilum, vt ij tantùm quos natura, vel vitium reddit coitui inutiles, spadones propriè dicantur, etsi spadonum generalis sit appellatio, continens tam eos qui natura spadones sunt, quàm Thlibias, & Thlasias, & si quod aliud genus spadonum sit ex Vlpiani responso, *leg. Spadonum 128. de verb. signif. lib.50. P.* Thlibiæ sunt Eunuchi, quibus à nutrice, vel forsitan à matre extriti sunt testiculi, *d.§. sed & illud, de adopt.* Eunuchi, inquam facti κατὰ θλῖψιν, id est per compressionem, quando relaxatis membris infantium aqua calida digitis testiculi comprimebantur, vsque dum abolerentur, & euanescerent, vt notat Paulus Ægyneta *lib. 6.* vbi agit de illis. Castrati sunt quibus exsecta sunt membra virilia, *d. §. sed & illud de adopt.* Sic enim distinguit Vlpianus *in l. si serua 40. §. si spadonum de iur. dot. lib.23. P. tit.3.* Spadonum natura, ab Spadone castrato, dum de matrimonio agitur, & dote, vt cum illo possit esse matrimonium, & dos, quia vitium, & frigiditas naturæ possit emendari: cum hoc nequaquam, qui omnino est impotẽs hoc modo quoque distinguit *in leg. sed & quæsitum 6. de liber. & posth. lib.28. P. tit.3.* dum de institutione posthumi ab spadone facta agit, vt ille instituere possit, hic nullo modo. Accedere potest aliud genus castratorum eunuchorum, quibus amputabatur penis & colei, quos Luithprandus *lib. 6. de reb. per Europam gest. cap.3.* vocare *Carsamasia* Græcos ait. Hucvsque Tolosanus cui ego addo Balsamonem *in Can. 24. Apost.* Antonium Augustinum *lib.5. emendat. cap. 5.* & Gibalinum *de irregularit. cap.3. part.4. consect.4.n.12.* Cum itaque clarum sit, tria esse Eunuchorum genera. Primò Thlibiæ, quia ab infantia genitales partes amiserunt, eo quod à parentibus illis expressæ, & inutiles redditæ sint. Secundò, spadones qui à natiuitate testiculos non habent: & tertiò castrati, qui ferro exsecti sunt. Non video quomodo supradictos homines de quibus loquimur in Bulla Sixti V. comprehensos esse, cum tantùm Pontifex ibi loquatur de spadonibus, & Eunuchis inter quos hos homines minimè annumerandos esse patet ex his quæ obseruat Tolosanus, & alij vbi supra.

5. Quod confirmatur auctoritate Gasparis Hurtadi *de matrim. disp.22. diffic.5. num.57.* Martini Perez *de matrim. disp.37. sect.3. num.5.* & aliorum asserentium spadones, & eunuchos ex motu Sixti V. ideo esse inhabiles ad contrahendum, quia vtroque teste carent, vel quia habent testes concussos, seu attritos, vnde verum semen non possunt emittere, sed in casu nostro isti homines non carent testiculis, nec illos habent concussos, vel attritos, vt testantur Hernistæ: ergo verum semen emittunt, quod experientia demonstrat: nam aliqui ex illis filios procrearunt, vt patet à pluribus exemplis allatis à Pontio, à Leandro, & à dicto Collegio Vallisoletano. Dicere autem fuisse filios spurios hoc est renciendum tanquam dictum iniuriosum, non solum filiis, sed etiam honestis parentibus.

6. Sed dices hos homines, licet non sint propriè spadones, & Eunuchi largo modo tales dici possunt tanquam inepti ad emittendum verum semen, quia habent testes non extra, sed intra inguen. At hoc non obstare ait Pontius vbi supra, quia ex eo, quod intra corpus recondantur, non habent qualitates conseruationi contrarias, sed similes; cùm testis qualitates sint caliditas, & humiditas: conseruatio autem fit à similibus. Id ipsum etiam conuincit, quod fœminei testes sint etiam intra corpus reclusi. Imò eadem cum viro genitalia habere fœminam, positione tantùm, magnitudine differentia iam pridem docuit Galenus *lib. 2. de semine*, his verbis. Est enim proportio maxima inter genitalia masculi, & fœminæ, omnia siquidem genitalia membra tum masculus, tum fœmina habere eadem videntur, positione tantùm, & magnitudine differentia. Quin & vasa testes nutrientia vtrique sexui ex eisdem venis, & arteriis procedunt, &c. Quod ergo intra corpus testes collocentur, nihil obest naturali eorum conseruationi, & temperamento, & ex consequenti, neque veri seminis elaborationi, sed neque obstat effusioni seminis geniti ab eo testiculo, quod quidem sanè constabit legenti Galenum *de semine*, vbi non recta via, sed per ambages & flexuosos meatus semen & elaborari, & descendere in pudendum facilè comperiet.

7. Instabis iterum, quod saltem ea modo curationis hos homines non posse emittere verum semen, videlicet ob solutionem continuitatis in tunica externa testiculorum. Sed hoc absolutè negant Medici Vallisoletani in supradicto voto, *§.8. per tot.* Tum quia, vt supponitur ex Hernistis, quibus est standum tanquam peritis in arte per curationem leuis fit tunicæ scissio, & quæ facilè à natura curatur sine eo quod artus, & caro testiculi patiantur. Tum quia, dato quod tota tunica nudaretur, non impeditur seminis prolifici generatio, prout neque in testibus mulierum carentibus illa. Tum quia vni lotione facta vulnus abstergitur, & curatur à natura, prout contingit in leuibus externis vulneribus. Tum quia seminis generatio perficitur à carne testium, prout est pars similaris, media facultate, & temperie illorum, quæ non patitur ex vi curationis: ergo ex vi illius non impeditur prolifici seminis generatio. Sic Medici Pinciani in voto §.8. qui etiam in §.6. probant in casu nostro non nudari testiculos à tunica erytroyde. Itaque in casu dictæ curationis testes non amittunt, nisi situm & locum, non autem qualitates, & substantiam quam priùs habebant: ergo verum semen emittere possunt.

8. At his minimè obstantibus, in Hispania non desunt aliqui Medici, & Theologi asserentes contrarium, nempe supradictos non posse contrahere matrimonium ex defectu emissionis veri seminis. Vnde sequitur nostram sententiam ad summum tantùm probabilẽ. Verum vbi agitur de validitate Sacramenti, non sufficit sequi opinionem indicatam practicè probabilem, sed eligendam opinionem omnino securam, cùm non subest extrema necessitas, cui aliter prouideri non possit. Et ratio est, quia hoc distat inter iudicium de iure, nimirum, quando dubitatur

dubitatur, an aliquid sit licitum, nec ne: & iudicium de facto, id est, an res hoc modo facta valeat, nec ne, quo prius ordinem ad operandum dicat, atque ita omne malitiæ periculum, quod forsan est in re ipsa tollit: posterius verò dicat ordinem ad rem ipsam, nec periculum irritationis rei tollat. Quare in priori casu excusatur sequens opinionem probabilem, non autem in posteriori. Quippe quantumuis opinio probabilis sit, non cessat periculum irritationis. Sic sustinent Petrus de Soto *lib. de institut. Sacerd. lect. 2. de Eucharistia*, Suarez *4. tom. in 3. part. disp. 26. sect. 6. n. 5. & 3. tom. in 3. part. disp. 21. sect. 4. ad fin.* Quibus adde Bossium *lib. 5. cap. 10. n. 105. & 111.* Merollam *tom. 1. disp. 3. cap. 4. dub. 3. n. 134.* Lanfrancum *opusc. 1. cap. 4. n. 6.* & qui penes me instar multorum est, sapientissimum, & amicissimum Patrem Bardi *de conscient. discep. 4. cap. 31. n. 7.*

Sup. hoc in tom. 3. tr. 1. lege doctrinam Res. 2. & si placet alias eius annot.

9. Respondetur primò, quod loquendo de Sacramentis quæ non sunt de necessitate salutis, vt Confirmatio, Matrimonium, Extrema-Vnctio, satis est quod minister in eorum administratione sequatur opinionem probabilem, relicta probabiliori, & tutiori. Fundamentum est, quod hæc Sacramenta non sunt de necessitate salutis, atque adeo non sequitur ex hoc, quod fiant irrita, sequendo probabilem opinionem, minus tutam, tam graue inconueniens, sicut in aliis, vt ratione illius teneatur minister necessariò sequi probabiliorem, & tutiorem sententiam. Et ita docent Lorca *cap. 2. D. Th. disp. 38. mem. 2.* & Martinez *ibid. dub. 6. §. item notandum*, & ego olim. Sed quia nunc adhæreo contrariæ sententiæ, cum Ildephonso in prima secundæ *tom. 3. disp. 208. dub. 12. const. 5. n. 808.* & aliis, ideò,

Sup. hoc supra in tr. 5. Res. 19. §. 1. sed lege eam per totam, & Resol. & ss. eius annot.

10. Respondeo secundò, quod in materia Sacramentorum, vbi sunt variæ opiniones de integritate, validitate, & effectu eorum, licet sequi opinionem probabiliorem, vel probabilem, & minùs tutam, cum duplici tamen limitatione. Prima, vt sit in re, quæ non sit contra Ecclesiæ vsum, consuetudinemque, vel præceptum de tali modo in administratione Sacramentorum seruando. Secunda ne pars minus tuta deroget obligationi charitatis, & misericordiæ respicientis remedium proximi. Et ratio est, quia cum hac duplici limitatione non potest alia culpæ ratio adesse sequendo opinionē probabilem, nisi aut ratione irreuerentiæ Sacramenti, aut ratione periculi irritationis. Neutra autem ratio in tali casu habet locum ad inducendam culpam. Non prior, quia nulla est irreuerentia Sacramenti illud administrare cum periculo, vt sit irritum, sequendo opinionem probabilem, quia quando quis sequitur opinionem probabilem, prudenter putat illum esse conuenientem modum ministrandi, & nulli se contrauenire præcepto, nec irritari Sacramentum, quare sicut credens probabiliter aliquid non esse contra præceptum Diuinum, ob id faciens illud non infert iniuriam Diuino præcepto, ita non irrogat iniuriam Sacramento, qui probabiliter credit illum esse conuenientem modum ministrandi. Neque etiam posterior ratio habet locum, quia quamuis sit periculum irritandi Sacramenti, aut illud suo gratiæ effectu frustrandi, id etiam contingere potest quando quis in praxi sequitur opinionem probabiliorem, & ad rectè operandum, & ne censeatur homo culpabiliter se periculo exponere, satis esse, si id efficiat cum prudenti assensu dictante probabiliter id esse licitum, ac Sacramentum non reddi irritum, quare cum dictæ duæ prædictæ limitationes in nostro casu adsint, quia & vsu, & præcepto Ecclesiæ non reperitur prohibitus modus contrahendi iuxta hanc nostram sententiam, & etiam non derogatur obligationi charitatis: tum quia matrimonij sacramentum non est institutum ad iustificationem peccatoris, sed in subiecto in gratia existenti auget gratiam, quod augmentum, dato quod matrimonium sic celebratum esset à parte rei irritum, contrahentes possunt commodè alia via restaurare: tum quia nullum nocumentum illis contingit, ipsis inuitis, cùm voluntariè, & spontaneè, & non coactè cõtrahant, ac proinde priuatio illa augmenti gratiæ (supposito, quod tale matrimonium foret nullum) se teneret ex parte ipsorum contrahentium, & recipientium Sacramentum, quo casu non derogari obligationi charitatis, si minister Sacramenti sequatur opinionem probabilem minus tutam in eiusdem Sacramenti administratione dicendum est. Et hæc omnia in casu simili de valore matrimonij comprobat Bossius *de contractu matr. cap. 4. §. 11. n. 21.* qui citat Vasquez, Salas, & alios, quibus adde doctum Tamburinum *in Decal. lib. 1. cap. 3. §. 4. n. 20.*

11. Sed licet hæc responsio sit communis inter Doctores, ego tamen respondeo tertiò nostram opinionem non esse solùm probabilem, sed certam, vt apertè patet ex exemplis allatis, quod homines sic ab Hermistis curati plures filios procrearunt.

12. Vnde ex his omnibus patet posse in Hispania, vel vbicumque terrarum Parochos, Vicarios, ac Dominos Episcopos admittere supradictos homines de quibus in hac quæstione loquuti sumus ad contrahēda matrimonia sine vllo scrupulo, aut hæsitatione; & post matrimoniū contractum si aliquis ex illis nullitatem in foro externo tentaret, Iudices Ecclesiastici contra illos debent sententiam pronunciare, quia in conflictu opinionum illa est amplectenda, quæ fauet valori matrimonij. Ita post Hostiens. Butr. Abb. *in cap. si vir, de cognat. spir.* Felin. *in cap. 1. de spons. n. 6.* M. Ant. Cuccus *lib. 5. tit. 11. n. 157.* Butr. *cons. 80. n. 11. & 22.* Gaill. *obseru. lib. 2. obs. 94. n. 19.* Menoch. *d. lib. 2. præsump. 71. n. 30.* Aug. Barbosa *tom. 1. collect. ad decret. lib. 2. tit. 20. c. 47. n. 8. tit. 27. c. 26. n. 2. & 3. in fin* Francisc. Molin. *de cõpar. 17. lib. 1. n. 15. in fin* Sanch. *disp. 18. lib. 1. n. 6.* & alij relati ab eodem Sanchez. Imò addunt hoc faciendum esse à Iudice etiam contra communem, & præferre opinionem singularis alicuius Doctoris celebris, quæ in probabili ratione fundata matrimonio faueat, illudque sustineat, opinioni plurium Doctorum illud impugnantium, nisi textui aperto innitatur.

Sup. hoc supra in Res. 72. §. Versiculum in fine, à vers. Porque la opinion. & in Res. 74. §. vlt. prope finem, à vers. Nam vt ex multis. & in Res. 78 recitanter in §. Verum ego. Sup. hoc latè supra in Res. 135. & in aliis eius primæ annot. pro hac quæst.

13. Sed in nostro casu pro validitate, adest votū totius celeberrimæ Pincianæ Vniuersitatis, ac Basilij Pontij, & Leandri. Ergo à Iudice Ecclesiastico pro valore matrimonij pronunciandum esse omnino dicendum est.

14. Nota verò, quod difficultas à me superiùs resoluta, discutienda erit in Sac. Congr. Conc. Trid. vnde si fortitan Eminentissimi Domini mei Cardinales aliter sentirent, ego omnia superiùs dicta abnego, & pro necessariò eorum determinationi standum esse. Nam Purpuratorum Patrum responsa tanquam Oracula veneranda esse semper existimaui.

RESOL. CLXVII.

An, vt mulier transire possit ad secundas nuptias, sufficiat præsumptio verisimilis, & probabilis de morte viri?
Et an Confessarius in conscientiæ foro id ipsi permittere possit, & iudex in foro externo, si post celebratas nuptias causam intelligeret, neque mulierem punire, neque à secundo viro separare deberet, donec cognitum esset priorem maritum adhuc viuere? Ex p. 3. tract. 4. Res. 213. aliàs 214.

§. 1. Hic casus frequenter accidit, & negatiuè respondendum est ex his quæ adducit San-

Quamuis non plenè

sup. hoc lege tamen supra quid in hoc casu accidere potest, ex latissima doctrina Res. 232. in fine, vers. Vbi respondet. & non pigebit scire in Res. 233.

chez *tom.1.lib.2.disp.46. quæst.1.* Villalobos *in summ. tom.1. tract.1. diffic.25. num.2.* & Doctores, quos ad satietatem citat Barbosa *in collect. tom.2. lib.5. tit.21. cap.2.n.3.&* 4. vide etiam Basilium Pontium *de matr. lib.7. cap. 52. per tot.* qui omnes requirunt certum nuncium, & famam de morte viri.

2. Sed his non obstantibus, vt optimè notat Layman *in Theol.mor. lib.5.tr.10.p.3.cap.3.n.2.* probabilis est illa sententia, quod mulier in tali casu nihil peccaret, si cum einsmodi valde probabili persuasione, ac præsumptione, atque iustissima credendi causa, quod prior maritus mortuus sit, adeoque bona fide si nemo se illi opponeret, ad secundas nuptias transitet. Vnde confessarius in conscientiæ foro id ipsi permittere, & iudex in foro externo, si post celebratas nuptias causam intelligeret, neque mulierem punire, neque à secundo viro separare deberet, donec cognitum esset priorem maritum adhuc viuere, idque apertè sumitur ex *cap.cùm per bellicam 34. q.1.* Ratio verò est, quia in moralibus, in quibus certitudo omnino haberi non potest homini, ad instituendas actiones suas, sufficere debet probabilissima, licet non omnino certa opinio, seu præsumptio. Ita Layman, qui citat D. Antoninum, Rosellam, Syluestrum, & Philiarchum, & in facti contingentia, de hoc casu nouissimè interrogatus fui, & cum doctrina Layman consului nihil innouandum, donec veritas de morte viri magis eluceret.

RESOL. CLXVIII.

Qui commisit adulterium cum promissione ficta contrahendi post obitum viri, quasi nupt postea, an contraxerit impedimentum?

Et an dato, quod dicta promissio sit facta serio, & ex animo, tamen hoc non obstante, requiratur, vt ab altero acceptata sit, neque satis est ad contrahendum hoc impedimentum tacita acceptatio, sed requiratur promissio mutua, & reciproca? Ex part.3.tract.4. Res. 197. alias 198.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docent Sanchez *de matr.tom.2.lib.7. disp.79.n.10.* Coninch *de sacram. disp.31.dub.5.n.57.* Veracruz *in specul.p.1. art.34. concl.9.* & alij.

Sup. hoc in Res. seq.

2. Sed contrariam sententiam tuetur Henriquez *lib.12.c.14.n.3.in fi.* Emanuel Sà *de matr.imped.n.7.* & hanc opinionem ego probabilem esse puto cum Layman *in Theol mor.lib.5.tr.10.p.2.cap.10.n.4.* Igitur, vt contrahatur hoc impedimentum, opus est, vt promissio matrimonij seriò, & ex animo fiat, non fictè, cùm alioquin non censeatur promissio. Vnde sequitur, quod talis promittens sine vlla dispensatione possit contrahere matrimonium cum adultera, si vir illius postea obierit.

3. Notant etiam probabiliter Layman, & Henriquez *vbi supra*, Villalobos *in sum. tom.1. tract. 14. diffic.15.num 9.* & alij contra Sotum *in 4.dist.37.ver. vnicu, art.4.* Lopez *p.2. cap.54.* & alios; dato, quod dicta promissio sit facta seriò, & ex animo, tamen hoc non obstante requiritur, vt ab altero acceptata sit, neque satis esse ad contrahendum hoc impedimentum tacitam acceptationem, sed requiri promissionem mutuam, & reciprocam, quod est valde notandum; sicut etiam est illud, quod dictus Layman aduertit contra Sanchez *lib.7. disp.79. num.21.* Nauarrum, & Rodriquez, nempe ad contrahendum hoc impedimentum opus esse, vt promissio sit puta, aut saltem ante mortem coniugis purificata, cùm alioquin non sit simpliciter facta promissio, quippe adhuc suspensa, & pendens à futuro euentu: & ita etiam docuit ante Layman Ægidius Coninch *in sacr. disput.31.dub.5.num.59.*

Sup. hoc in Res. not. præteritæ, §. vlt.

RESOL. CLXIX.

An promissio adulteri ficta inducat impedimentum matrimonij?

Ex quo infertur, quod fictè rebaptizant in foro conscientiæ excusatur ab irregularitate, & fictè proferens hæresim non incurrit pœnas, & censuras hæreticis impositas.

Et quæritur, an promissio de matrimonio contrahendo, vt inducat impedimentum, debeat esse externa, & acceptata, vel an taciturnitas obligationem, & acceptationem inducat? Ex p.9.tr.7.& Misc.3.Res.26.

§. 1. Svppono adulterium coniugis coniunctum cum promissione ducendi eam cum qua adulteratur, esse crimen dirimens ex iure Ecclesiastico, matrimonium sequutum cum ea: & id quod dicitur de adultero, dicendũ est de adultera. Hoc supposito, ad quæstionem propositam affirmatiuè respondet Castrus Palaus *tom.5.disp.4.punct.12.n.51.* Guttier. *de matr.cap.105.n.18.* Coninch *de sacr.disp.31.dub.5. n.57.* & Sanch. *lib.7. disp.79.n.10.* Quia ex promissione seriò facta, & cuius fictio non cognoscitur ansa occidendi coniugem, æquè nascitur ac ex vera promissione. Ius autem hoc impedimentum constituit ad dictam occasionem tollendam. Ergo promissioni apparenter veræ hoc impedimentum censeri debet appositum. Deinde præcepta Ecclesiastica cadunt in actus externos, & eosdem punit Ecclesia: nam de interioribus nihil iudicat, sed ille exteriùs promittit: ergo contrahit pœnam, seu impedimentum tali crimini iniunctum.

Sup. hac quæst. in Res. præterita.

2. Mihi verò magis placet negatina sententia, quam tuetur Hurtado *de matr. disp.23. difficul.2.n.9.* Henriq. *lib.12. cap.14. n.3.in fin.* & alij. Quod probatur exemplis fictè rebaptizantis, & fictè proferentis hæresim: nam rebaptizans ille in foro conscientiæ excusatur ab irregularitate, quia actus ille verè in ratione culpæ non est peccatum consummatum rebaptizandi, sed est tantùm imperfectum in eo ordine, & ideo non est sufficiens ad contrahendam irregularitatem, quæ imponitur propter delictum perfectum, & consummatum in illa sua specie. Ille etiam alius exteriùs hæresim proferens, veram fidem animo, & mente retinens, non incurrit pœnas & censuras hæreticis impositas, quia reuerà non est simpliciter hæreticus, sed solùm cum addito, scilicet exterior hæreticus, seu fictus. Sic ergo in præsenti, qui sine intentione exteriùs dat fidem matrimonio, reuerà non est promissor, sed fingit se promissorem: & ideò, quamuis in hoc etiam grauiter peccet, non tamen propriè est illa culpa, propter quam impedimentum dirimens impositum est. Et licèt Sanchez conetur ad hæc exempla respondere, ad eius tamen responsionem respondet Perez *loc. cit.*

Sup. hoc in tom. 5. tr. 2. res. 5. §. vlt. & Res. 15. & in Res. 29. ex doctrina §. 1. & 2.

3. Sed si hic obitet quæras, cùm promissio de matrimonio contrahendo, vt inducat impedimentum debeat esse externa, & acceptata, an taciturnitas inducat acceptationem. P. Perez *vbi sup. sect.5.n.4.* cum Pontio, Coninch, Rebell. & Hurtado affirmatiuè respondet. Ratio est, quia cùm adulteri se mutuò ament, censentur expetere mutuũ matrimoniũ, ideoq; vnus alteri hoc promittit, tanquam fauorabile. In his verò quæ fauorabilia indicantur ab eo cui offerũtur, & vt talia ei offeruntur, quamuis in seipsa non sint fauorabilia: *Qui tacet, consẽtire videtur. de reg. iur. in 6. reg. 43.* Verùm negatiuæ sententię adhæret Sanch. *lib.7. disp. 79.n.25.* Guttierrez *de matr. cap.105.n.28.* & Castrus

Sup. hoc in præterita §. vlt.

Palaus

Palaus *vbi sup.n.* 10. Nam esto matrimonium, vt qoid fauorabile offeratur, de facto tamen, vt offertur, fauorabile non est, tum, quia acceptans inhabilis sedditur ad illud matrimonium contrahendum, & pœnis Ecclesiasticis subiicitur: tum, quia in probabili sententia obligatur ad sepromittendum, quod onerosum est. At cum promissio non est gratuita, sed onerosa, onúsque continet, non censetur acceptari ex sola taciturnitate, vt tradunt Doctores *in regula, Qui tacet. de regul.iuris, in* 6. & l. *Qua dotis, ff. solut. matrim.* Neque obstat, quòd promissarius ignorauesit onus, quod ex acceptatione promissionis subiit: quia ea ignorantia, vtpote iuris, non præsumitur, & cùm taciturnitas, sola iuris præsumptione consensum inferat, nullatenus in præsenti inferre potest. Vnde vtramque sententiam probabilem esse puto. Ego verò magis adhæreo primæ sententiæ: quia, cùm adulteri se mutuò ament, cæco amore ducti maximè appetunt illud matrimonium, tametsi non ignorent esse onus, & impedimentum illius: vnde, qui tacet, censetur acceptare id, quod sibi indicat fauorabilius, & quod ipse maximè appetere censetur.

RESOL. CLXX.

An si quis adulterauit cum coniugata cum promissione sumendi illam in vxorem, mortuo marito; possit absque dispensatione Pontificia matrimonium illud inire, si dum commisit adulterium, nesciebat impedimentum dirimens ex illo prouenienss?

Idem est, si interfecit virum ad finem contrahendi matrimonium, si ignorabat inuincibiliter ex hoc crimine non potuisse sequi matrimonium, absque dispensatione Pontificia.

Et an, vt incurratur hoc impedimentum sufficiat, vt vnus contrahentium sciat huiusmodi impedimentum, vel requiratur scientia ex parte vtriusque contrahentis?

Et infertur, an affinitas ignorata ante matrimonium dirimat illud?

Ex quo cursim etiam deducitur, quod si quis haberet copulam cum matre, & haberet copulam cum filia ignorando inculpabiliter impedimentum affinitatis, nam si hoc non obstante contraheret cum ista sine præuia dispensatione, matrimonium esset nullum. Ex part. 10. tract. 13. & Misc. 3. Res. 51.

> Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. ex hac doctrina Res. 38. 4. Itaque, post mediũ, à vers. neque sub nomine. & quamuis non plenè super hoc tamen pro inhabilitate hic infra explicanda, longe infra doctrinam Resol. 241. & si vides omnes alias Res. eius notationum, doctrinâ repleueris, & facilius hanc quæst. dissolues.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Baucius *in Miscellaneis Casuum Conscientia, tom.* 2. *Opusc.* 1. *qu.* 176. vbi sic ait: Quis commisit adulterium cum promissione contrahendi Matrimonium secuta morte alterius Coniugis, vel interfecit virum ad finem contrahendi Matrimonium, sed ignorauit inuincibiliter ex hoc crimine non potuisse sequi Matrimonium absque dispensatione Summi Pontificis, an inciderit in hoc impedimentum dirimens? Respondetur, hunc casum non inueni apud Sanchez, qui diffusè agit de Matrimonio, nec apud amicissimum Dianam, qui profitetur peregrinas opiniones Doctorum edere in lucem ad vtilitatem Fidelium, & ad tollenda peccata mundi; ac proindè operæ pretium existimaui typis mandare doctrinam Paludani à mentibus Fidelium abolitam, cùm hic Auctor sit antiquus, & apud Bibliopolas non reperiatur. Ait hic Auctor *in sent. dist.* 34. *q.* 2. *nu.* 17. & citat Canones, quod requiritur scientia huius impedimenti, ad hoc vt incurratur tale impedimentum: quam scientiam huius impedimenti Paludanus requirit ex parte vtriusque contrahentis ad hoc vt incurratur supradictum impedimentum, nec sufficit vt vnus contrahentium sciat huiusmodi impedimentum. Fernandez *in Marcella Casuum Conscientiæ part.* 3. *cap.* 16. *sect.* 5. *in fine* citat Paludanum, & Maiorem, *quæst.* 2. *dist.* 37. *quæst.* 1. *art.* 4. & dicit esse communiorem opinionem, nempè requiri scientiam huius impedimenti, ad hoc, vt quis incurrat. Ratio potest esse, quia huiusmodi impedimentum, vt suprà dictum, est impositum ab Ecclesia in pœnam delicti: sed pœnas ait Sanchez *in Summa lib.* 4. *cap.* 22. *num.* 18. non incurri ab ignorante illas inuincibiliter, & dicit hanc esse probabiliorem opinionem. Ergo, Hucusque Baucius.

2. Sed si hæc opinio esset admittenda, plures in contrahendis Matrimoniis non egerent dispensatione Pontificia: Vnde ego circà supradicta habeo magnam difficultatem; nam impedimenta Matrimonij dirimentia, non solùm imposita sunt vt pœnæ, verùm principaliter tanquàm inhabilitates; vt rectè notat Lessius *in* 3. *part. de Sacram. Matrim. c.* 7 *dub.* 1. *num.* 130. Cornejo *in* 3. *part. tom* 2. *tract.* 6. *de Impedim. Matrim. disp.* 5. *dub.* 3. *num.* 2. & alij communiter. Ergo ex hoc capite dicendum quod in ipsis non prosit ignorantia; quod non solùm procedit quoad ignorantiam iuris, sed etiam quoad ignorantiam facti vnde affinitas ignorata ante Matrimonium dirimit illud, vt docet Io. de la Cruz, *in Direct. de Matrimon. art.* 5. *dub.* 9. *concl.* 2. & alij communiter. Dicendum itaque, quod Matrimonium non tantum sit Sacramentum, sed etiam ciuilis contractus, immò ratio ciuilis contractus in Matrimonio est antiquior ratione Sacramenti, eiusque fundamentum; contractus autem, vt sit & censeatur legitimus, subest dispensationi reipublicæ, vt patet in omnibus aliis contractibus, potestque respublica varias conditiones exigere, sine quibus contractus non censeatur, vel sit legitimus: potest, inquam, exigere vel ex parte materiæ, vel ex parte consensus, vel ex parte vtriusque: ergo Ecclesia potest certas conditiones exigere, sine quibus matrimonialis contractus non sit validus, & proinde potest instituere impedimenta Matrimonium dirimentia. Vnde ex his patet, ignorantiam nihil prodesse, quoad impedimenta Matrimonij.

3. Confirmantur supradicta aliis exemplis, ex lege Ciuili, & Canonica, in quibus prohibetur ne Testamenta condantur, nisi sub certo numero Testium, nec Professio emittatur, nisi completo integro anno nouitiatus, & post annum decimum sextum: Et tamen si aliquis cum ignorantia inuincibili conderet Testamentum, aut emitteret Professionem sine dictis conditionibus cum ignorantia inuincibili, hoc non obstante Testamentum, & Professio essent irrita. Sic & in casu nostro, licèt aliquis committeret adulterium & homicidium cum ignorantia inculpabili impedimenti criminis, hoc non obstante, Matrimonium esset nullum absque præuia dispensatione, sicut etiam foret si aliquis postquam rem habuit cum matre, haberet copulam cum filia ignorando inculpabiliter impedimentum affinitatis; nam si hoc non obstante contraheret cum ista sine præuia dispensatione, Matrimonium esset nullum. Et ratio horum omnium est; quia vt diximus impedimenta Matrimonij non imponuntur ab Ecclesia tanquam puræ pœnæ, sed tanquam inhabilitates, & conditiones annullantes actum subsequendum. Vnde patet responsio ad argumentum Bancij, videlicet quòd suspensio, interdictum, & irregularitas non incurritur cum ignorantia inculpabili: Nam respondeo, istas esse puras pœnas, impedimenta autem Matrimonij esse inhabilitates, & conditiones annullantes actum faciendum. Ergo est dispar ratio inter vtrumque casum. Ideò supradictæ opinioni amicissimi Bancij tam præiudiciali Sacris Tribunalibus Pœnitentiæ, & Datariæ Romanæ, nolo calculum

meum adiungere: Vnde in casibus ab ipso adductis, dicendum est, illas personas egere dispensatione ad contrahendum Matrimonium. Et post hæc scripta inueni nostram sententiam docere doctum Magistrum Serra *tom. 2. in part. 2. D. Thomæ quæst. 96. art. 4. ad 3.* vbi docet impedimenta Matrimonij non esse propriè pœnas, sed inhabilitates, & ideò ignorantiam ab eis non excusare.

RESOL. CLXXI.

An homicidium ab adultero, & adultera perpetratum animo, & intentione contrahendi matrimonium inter se, si ea intentio non manifestetur, & significetur exterius, inducat impedimentum dirimens?

Et infertur, quod Inquisitores excommunicantur, qui odio vel amore ducti iniustitiam reis faciunt.

Et quid, si odium, vel amor sit omnino occultus, & nullo signo, aut opere exteriori manifestatus, aut indicatus?

Ex quibus etiam deducitur, quod Ecclesia actus omnino interiores nec prohibere, nec præcipere potest.

Et notatur, quod si aliquis occidat virum cum animo ineundi matrimonium cum vna ex filiabus Titij, contraheret impedimentum cum qualibet earum. Ex p. 9. tract. 7. & Misc. 2. Res. 25.

§. 1. NEgatiuè respondet Poncius *de matrim. lib. 7. cap. 45. num. 4.* & Hurtad. *disp. 23. difficult. 1. num. 3.* Sed hæc sententia non placet Castro Palao *tom. 5. disp. 4. punct. 52. n. 5.* quia Ecclesia non punit intentionem præcisè, sed occisionem externam ea intentione factam, & cùm puniat lege ipsa, & non per sententiam, opus non est de intentione constare, argum. desumpto *ex Clem. 1. § Verùm, de Hæreticis*, vbi Inquisitores excommunicantur, qui odio, vel amore ducti iniustitiam reis faciunt.

Sup. hoc infra post medium §. seq. huius Res.

2. Verùm ego puto, non esse recedendum à negatiua sententia, quam cum Poncio, & Hurtado tenet doctus, & amicissimus P. Perez *de matrim. disp. 33. sect. 1. num. 7.* Quia certum est occultum omninò, & mentale delictum non subiacere Ecclesiæ iudicio, neque punitioni, optima ratione: quia lex est imperium Superioris inferiores ad sui obseruationem obligans: vnde iure naturali oportet inferiorem ad voluntatem Superioris conformari: absurdum enim est ei refragari, & resistere, sicut honestum obtemperare. At conformatio hæc inferioris ad Superiorem in eo solùm attẽdi debet, quod proprium hominum est: id autem est exterior operatio secundùm rationem; nam spiritualis cõformatio Angelorum, & spirituum potiùs videtur, quàm hominum; vel hominum etiam, ea tamen ratione, qua cum Angelis communicant: lex igitur humana humanam postulans obedientiam, eam solùm exposcit in operibus exterioribus, quæ propria hominum sunt, nec communia cum Angelis, ac proinde actus omninò interiores, nec prohibere, nec præcipere potest: quia in illis conformatio obedientiæ humanæ non exigitur. Ex quibus patet responsio ad argumentum Castri Palai. Dico igitur, quòd excommunicatio illa contra Inquisitorem illum, non ipsum comprehendit, si odium, vel amor sit omninò occultus, & nullo signo, aut opere exteriori manifestatus, aut indicatus. Quo circa in illa Clementina non excommunicatur, qui odio, vel amore, & gratitudine simpliciter omiserit inquirere; sed is, qui obtentu amoris, vel odij, hoc est, prætextu aliquo non inquirit: at prætextus est, quando aliquo signo talis animus indicatur: quare, si omninò maneret secretus talis affectus, nullam Inquisitor incurreret excommunicationem.

Sup. hoc latissime in to. 5. tr. 8. Res. 5. §. Notãdum est. & in Res. 29. §. Et tandem. & seq. & ibi in tr. 10. Res. 91. cursim in fine à vers. Hæreticus. & ibi in tr. 1. Res. 14 & late & docte in tom. 6. tr. 3. Resol. 1. fere post tres columnas ab eius principio, & in to. 3. tr. 1. Res. 32. §. 1. ad mediũ, vers. Tam quia Ecclesia. & quamuis nõ plene sup. hoc lege tamen doctrinam aliarũ Res. eius primæ not. & non pigebit.

3. Notandum est etiam hîc obiter, quòd si aliquis occidat, virum animo ineundi matrimonium cum vna ex filiabus Titij, contraheret impedimentum cum qualibet illarum: quia omnes nuncupatim, & expressè intentæ fuerunt. Ita Gutier. *de matr. c. 105. n. 22.* Sanc. *lib. 7. disp. 78. n. 58.* & alij. Sed hæc opinio non caret difficultate: quia, ait Palaus *loc. cit.* esto, intentæ omnes sint; sunt tamen intẽtæ sub indifferentia, & indeterminatione, quæ cum matrimonio consistere nequit. Verùm opinioni Sanc. adhæret Perez *loc. cit. sect. 2. num. 8.*

RESOL. CLXXII.

An impedimenta criminũ sint per dissuetudinem sublata?

Et pro praxi huius difficultatis septem casus assignantur in textu huius Resolutionis.

Et aduertitur, quod Confessarij pœnitentibus incestuosis, vxoricidis, &c. non debent imponere onus, vt si contrahere volunt, dispensationem obtineant.

Sed si aliquis scrupulosus, hoc non obstante, dispensationem super his petere velit, eam Episcopus conferre poterit. Ex part. 3. tract. 4. Res. 258. alias 259.

§. 1. HÆc impedimenta sunt. Primò, vxoricidium, *cap. admonere 33. q. 2.* Secundò, presbytericidium, *cap. qui presbyterum, de pœn. & remiss.* Tertiò, matrimonium cũ Moniali scienter initum, *cap. hi ergo 27. q. 1.* Quartò, si quis propriam prolem de sacro fonte susceperit in fraudem vsus coniugalis, *cap. de eo, 30. q. 1.* Quintò, qui ob peccatum publicam pœnitentiam peragere debuit, *cap. de his 33. q. 2.* Sextò, raptus sponsæ alienæ, *cap. statutum 27. q. 2.* Septimò, incestus cum consanguineis coniugis, aut sponsæ adhuc viuentis, *c. 1. 2. & c. transmissa, de eo qui cognoscit*, &c. saltem intra secundum gradum post Concil. Trident. *sess. 24. cap. 4. de reform. matr.* His suppositis assero, supradicta impedimenta criminum, esse per diuturnam consuetudinem penitus sublata. Et ita docet Coninch *de Sacr. disp. 30. dub. 3. n. 25.* Sotus *in 4. dist. 27. quæst. vnic. art. 2. prope fin.* Veracruz *in speculo, part. 1. art. 27. concl. 2.* Sanchez *de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 57. n. 8.* Nauarrus *cap. 22. num. 75.* Basilius Pontius *de matr. lib. 6. cap. 14. num. 4.* quidquid contrarium asserat Rebellius *part. 2. lib. 3. quæst. 18. num. 23.* & alij penes ipsum.

2. Vnde Confessarij pœnitentibus incestuosis, vxoricidis, &c. non debent imponere onus, vt si contrahere volunt super dictis criminibus, priùs dispensationem obtineant: nam, vt dictum est, iam per dissuetudinem dicta impedimenta sublata sunt. Sed si aliquis scrupulosus, hoc non obstante, dispensationem super his petere velit, eam Episcopus conferre poterit, sicut ex communi Doctorum sententia notat Nauarrus *lib. 4. consil. 9. num. 5. de consanguin. edit. 2.*

RESOL. CLXXIII.

Dubius de valore matrimonij post bimestre tempus, si illud non consummauit, quid facere debeat? Ex part. 4. tract. 3. Res. 41.

§. 1. IN priori bimestri post contractum matrimonium coniux dubitans de eius valore, siue post examen, siue antea, non tenetur reddere debitum; quia alter non habet ius petendi, & inde sequitur non posse reddere, quia nullum est periculum iniustitiæ, ob quod solum vitandum licitum est reddere cum periculo fornicationis; sed difficultas est, quid faciendum, quando coniux nondum consummauit

Sup. hoc lege doctrinã duarum Res. seqq.

summauit matrimonium, & post bimestre tempus adhuc dubitat? Vasquez *in 2.2.disp.66.cap.6.num.33.* asserit, quòd elapso illo tempore non debet detinere alterum coniugem perpetuò dubium, sed debet ei detegere dubium, vt ipse etiam interim non petat donec sufficienter examinetur. Hoc intelligit si probabiliter non timetur talem dubij reuelationem nihil profuturam, sed potiùs nocituram; quòd si tale sit periculum, tunc debet coniux dubius reddere debitum, ne vltra tempus bimestre signatum à iure, alterum coniugem detineat: obligare autem ipsum ingredi Religionem, cùm reuera possit, vt ita liberum relinquat alterum coniugem, nimis durum est, eo quòd nisi status Religionis sponte suscipiatur difficiles soleat habere exitus. Hoc mihi videtur probabilius, tametsi aliqui censeant, huiusmodi debere intrare Religionem, cùm hac via possit periculum incontinentiæ euadere, cui se exponeret sine vlla obligatione, si in principio redderet. Ita Vasquez, cuius sententiam certissimam putat Salas *in 2.2. tr.8. disp.vnica, sect.22.num.*208.quia non tenetur ait ipse, cum tanto detrimento suo, vel alterius, aut Religionem ingredi, aot à redditione debiti in dubio abstinere, vnde licitè illi periculo materialis fornicationis se exponit.

RESOL. CLXXIV.

An coniux dubius de valore matrimonij possit petere & reddere debitum?

Et an coniux dubitans, si præmiserit sufficienc examen de valore matrimonij, & adhuc dubius manet, poteritne vti matrimonio non solum reddendo, sed etiam petendo; & hoc etiam verum sit etiam quando moraliter est impossibile, adhibita diligentia, posse vinci dubium?

Et an quando dubium valoris matrimonij oritur ex dubio impedimenti impotentia, tunc vterque coniux possit reddere, & petere debitum?

Sed difficultas est, an coniux dubitans de valore matrimonij, si ante debitam diligentiam petat debitum, teneatur alter ei reddere?

Difficultas adhuc superest, an si coniux dubitans de valore matrimonij contrahendi, illud ineat, possit adhuc petere, & reddere debitum?

Et quid, si vterque coniux mala fide contraxit, an neuter possit petere, nec reddere debitum?

Et quid est dicendum, si coniuges habeant rationes probabiles matrimonium valere, quamuis probabilius iudicetur matrimonium non teneri, an possint in tali casu reddere, & petere debitum?

Et vtrum dubitans de valore matrimonij à se bona fide contracti, quia dubitat de seruitute alterius, possit, ac teneatur reddere debitum?

Et an coniux, qui bona fide contraxit, si postea non dubio suspensionis, sed potius opinetur matrimonium esse nullum, non solum possit reddere, sed etiam petere debitum? Ex part.4. tr.3. Ref.15.

Sup. hoc in Ref. seq. & lege doctrinam Ref. præteritæ.

§. 1. Hic casus agitabitur quando post matrimonium bona fide contractum superuenit dubium de ipsius valore; & in tali casu coniugem ita dubitantem non posse petere, teneri autem debitum reddere, docuerunt præstantissimi ætatis nostræ Theologi, Basilius Pontius *de matrim. lib.10.cap.15.* Muntesinus *in 1.2.D.Thome disp.39.quæst.4.* Vasquez *in 1.2. disp.66. cap.4.* Hurtadus *de matrim. disput.10. difficul.9. numer.39.* Rebellius *lib.2. quæst.16. sect.2.* Turrianus *in opusculis Theologicis, opusc.10. disput.4. dub.1.& disp.5.dub.1.* Pesantius *in 1.2.quæst.19.art.6. disp.4.sent.6.* & hoc ait Hurtadus, siue coniux bona fide, vel mala fide contraxerit; & ratio est, quia in dubiis tutior pars est eligenda: sed coniugi dubio (siue bona, siue mala fide contraxerit, & siue sit dubius ante sufficientem diligentiam, siue etiam postea) tutius est non petere, quia petendo se exponit periculo peccandi contra castitatem, & eidem coniugi tutius est reddere petenti bona fide, quàm non reddere, quia non reddendo se exponit periculo iniustitiæ contra ius coniugis petendi, & reddendo tantùm se exponit periculo fornicationis contra castitatem, quæ est minus peccatum, quàm dictum iniustitiæ. Ergo coniux in dicto dubio non potest petere; tenetur tamen reddere. Hæc Hurtadus, & in hanc sententiam magis inclinat Martinez *in 1. 2. tom. 1. quæst.19. art.6.dub.5 concl.2.*

2. Sed licèt hæc opinio sit probabilis, tamen contrariam non minus probabilem esse existimo. Dico igitur ante diligentiam adhibitam ad assequendam veritatem teneri coniugem dubitantem reddere debitum, non tamen posse petere, ea tamen sufficienter adhibita posse reddere, & petere. Ita Sanchez *tom.1.lib.2. disp.41. num.46.* Suarez *de Relig. tom.2. lib.4.cap.5 num.16.* Henriquez *lib.12. cap. 6. num. 5. & 7.* Emanuel Sà *ver. debitum coniugale, num.7.* Sotus *de iust.lib.4.quæst.5. art vlt.* Bannez *in 2. 2.quæst.62. art.6.dub.5.concl.4.* & nouissimè Ioannes VViggers *in 1.2. D.Thome quæst.19.art.6.dub.6.num.59. & 60.* Coninch *de Sacram. disp. 34. dub. 10.* Lorca *in 1.2. D.Thome disp.38.* Nam possessor bonæ fidei si dubitat rem esse alienam, & facto sufficienti examine, vt infrà videbimus, non potest dubium vincere, potest non tantùm rem detinere, sed etiam illa vti, quia in dubio est melior conditio possidentis. Ergo coniux dubitans si præmiserit sufficiens examen; & adhuc dubius maneat, poterit vti matrimonio non solùm reddendo, sed etiam petendo, & hoc verum est, etiam quando moraliter est impossibile adhibità diligentià posse vinci dubium, tunc enim, vt notat Sanchez *loco citato num.* 47. potest coniux dubitans nulla adhibita diligentia reddere & petere.

3. Notandum est tamen, etiam stando in prima opinione, illam non procedere, vt notat Pontius, Vasquez, Montesinus, & Hurtadus, *vbi suprà*, quando dubium valoris matrimonij oritur ex dubio impedimenti impotentiæ; nam tunc vterque coniux potest reddere & petere debitum.

4. Sed difficultas est an coniux dubitans de valore matrimonij, si ante adhibitam diligentiam petat debitum, teneatur alter ei reddere? Affirmat Corduba *in summa quæst. 45. punct.3.* Henriquez *lib.12. cap.6.num.5. in gloss.lit.T.* vterque Ledesma, Bartholomæus *dub.20.de matrim.concl.1.*& Petrus *de matrim. quæst.45. art.1. ad finem.* §. *ad hoc dubium respondetur*, quia in dubio melior est conditio possidentis; sed in hoc dubio vterque possidet, suppono enim quòd bona fide contraxerint; ergo, &c.

5. Verùm mihi magis placet opinio negatiua Sanchez *de matrim tom.1. lib.2. disp.41. numer.45.* & aliorum, quia in tali casu coniux dubitans non habet ius ad petendum debitum donec adhibeat debitam diligentiam ad veritatem assequendam.

6. Difficultas etiam est, an si coniux dubitans de valore matrimonij contrahendi, illud ineat, possit adhuc reddere, & petere debitum. Quando alter solus bone fide contraxit, ita dubitantem non posse reddere, nec petere, docent Sotus *in 4 dist. 17. quæst. 1.art.3.* Bartholomæus Ledesma *de matrim. dub. 20.* & alij. Sed mihi placet opinio Anchatani *in cap. Dominicus, de secund.nupt.* Sanchez *de matrim.tom.1.lib.2.disp.42. num.2.* Henriquez *lib.12.cap.6.num.5.& 7.in glossa litera S.* & aliorum assentientium, coniugem, qui tali dubio contraxit, nullo modo posse debitum

bitum petere, teneri, tamen reddere alteri bona fide possidenti. Verùm si vterque coniux mala fide contraxit, neutrum posse petere, nec reddere, docet Coninch *de Sacram. disp.* 34. *dub.* 10. *num.* 101. & alij *vbi suprà*. Ratio est clara, quia neotri suffragatur possessio mala fide incepta. At si curiosus lector inquirat, quid dicendum in tali casu, si coniuges habeant rationes probabiles matrimonium valere, quàm probabilius iudicent matrimonium non tenere? posse in tali casu reddere, & petere debitum, affirmat Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 42. *num.* 8. Negat verò mordicus Merolla *tom.* 1. *disp.* 3. *cap.* 3. *corollar.* 12. *difficult.* 2. *num.* 168. Sed vtraque opinio est probabilis.

Sup. hoc infra in Ref. 176. §. His tamen. in fine.

7. Et tandem pro coronide huius resolutionis, quæritur vtrùm dubitans de valore matrimonij à se bona fide contracti, quia dubitat de seruitute alterius, possit ac teneatur reddere debitum? Respondeo affirmatiuè cum Hurtado *tract. de matrim. disp.* 10. *diffic.* 9 *num.* 42. vbi sic ait. Tenetur coniux debitum reddere, quamuis sit dubius de valore matrimonij, quia dubitat an contraxerit cum mancipio ignorata seruitute; quia ea vna parte non reddendo se exponit periculo iniustitiæ contra mancipium, & ex altera reddendo nullum patitur detrimentum, quo excusari possit à reddendo, quia ex eo quòd accedat ad mancipium affectu maritali, vt tenetur accedere, non reualidat matrimonium præcedens, quia non accedit intendendo de nouo contrahere si fortè fuit nullum, quod erat necessarium ad reualidationem, sed tantùm accedit vt soluat debitum si fortè debeat, ne se exponat periculo iniustitiæ. Ita Hurtado, & ante illum Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 43. *num.* 8. & alij penes ipsum, quicquid afferat Nauarr. Angles & alij, quos refert Sanchez *num.* 2.

8. Non desinam etiam hic adnotare mirabilem opinionem Ioannis Salas *in* 1. 2. *tract.* 8. *disp. vnica, sect.* 12. *num.* 218. vbi asserit coniugem qui bona fide contraxit, si postea non dubitet dubio suspensionis, sed potiùs opinetur matrimonium esse nullum, non solùm posse reddere, sed etiam petere debitum; sed tu ne discedas à contraria sententia, quam tuetur Sanchez *de matrim. tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 44. quo ad petitionem debiti.

RESOL. CLXXV.

An qui bona fide contraxit, postea dubitans de valore matrimonij, & adhibita diligentia non constet veritas, possit adhuc non solùm reddere, sed etiam petere debitum?

Et notatur, quod coniux non tenetur regulariter credere alteri asserenti etiam sub iuramento se non consensisse ab initio, vel aliud dirimens impedimentum subesse, atque adeo dubio deposito potest petere debitum?

Et quid, si adsint aliæ sufficientes circumstantiæ, & coniectura, &c. an tunc nec reddere, nec petere possit debitum? Ex part. 3. tr. 4. Res. 294. alias 295.

Sup. hoc in Ref. præterita, & lege doctrinam alterius Ref. eius primæ not.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Rebellius *par.* 2. *lib.* 2. *quæst.* 16. *sect.* 2. *num.* 11. Gottierrez *de matrim. cap.* 49. *num.* 28. & alij, quia canones absolutè decernunt non esse petendum debitum cum dubio absque illa distinctione diligentiæ, antea, vel pòst adhibitæ: quæ etsi in tali dubio locum haberet, necessariò fuerat adhibenda, tanquam ad rem magis pertinens, quàm distinctio de credulitate à Pontifice in canone adducta. Deinde vbi iura non distinguunt, nec nos distinguere debemus; hæc sententia est probabilis.

2. Sed magis probabilem contrariam æstimo, quam tuentur Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez *tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 41. *num.* 46. & 47. quibus ego addo Coninch *de Sacram. disp.* 34. *dub.* 10. *concl.* 4. *num.* 105. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 9. *num.* 343. Valent. *tom.* 4. *disp.* 10. *quæst.* 6. *punct.* 2. Reginaldus *in praxi tom.* 2. *lib.* 31. *cap.* 39. *num.* 299. Et ratio est, quia possessor bonæ fidei, si dubitat rem esse alienam, & facto sufficienti examine nequit dubium vincere, potest non tantùm rem retinere, sed etiam illa vti; ergo coniux dubitãs si præmiserit sufficiens examen, & adhuc dubius maneat, poterit vti matrimonio, reddendo, & etiam petendo. Et hanc sententiam docet etiam nouissimè Villalobos *in summ. tom.* 1 *tract....*

3. Notandum est tamen etiam hic, quòd coniux non tenetur regulariter reddere alteri asserenti etiam sub iuramento, se vel non consensisse ab initio, vel aliud dirimens impedimentum subesse, atque adeò dubio deposito potest petere debitum. Ita Doctores citati, nisi adsint aliæ sufficientes circumstantiæ, & coniecturæ, vt asserentis probitas, &c. nam tunc nec reddere, nec petere potest.

RESOL. CLXXVI.

An fœmina, quæ contraxit matrimonium cum impedimento dirimente, si hoc postea sciat, teneatur reddere debitum in tempore, quo petit dispensationem, si adsit periculum vitæ?

Et quid, si vterque id sciat, curiosissimè quæritur?

Et notatur, quod in casu supradicto, si ad Pontificem non pateat accessus ex inopia, vel ex alia iusta causa, potest Episcopus in dictis impedimentis dispensare? Ex part. 4. tr. 4. & Misc. Res. 48.

§. 1. CAsus hic frequenter in praxi potest accidere, & faxit Deus, quòd in illo passim non peccetur mortaliter, nam Doctores communiter asserunt in tali casu fœminam non posse reddere debitum, & ita docet Villalobos *in summ. tom.* 1 *tract.* 13. *difficul.* 50. *num.* 1. Coninch *de Sacram. disput.* 34. *dub.* 10. *num.* 96. Gottierrez *de matrim. cap.* 50. *num.* 4. Bonacina *de matrim. quæst.* 4. *punct.* 4. *num.* 17. Barbosa *in collectan. tom.* 2. *lib.* 5. *tit.* 39. *cap.* 44. *num.* 3. Petrus Ochagania *de Sacram. tract.* 2. *de matrimon. quæst.* 11. *concl.* 1. *numer.* 2. Io. de la Cruz *in director. conscien. part.* 2. *de matrim. quæst.* 3. *dub.* 1. *concl.* 2. & alij, quos citat & sequitur Sanchez *de matrimon. tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 39. *num.* 6. vnde postea ipse *num.* 8. sic asserit. Ex his infertur tamquam certissimum tenendum esse, coniugem nullitatis matrimonij consciam ob impedimentum dirimens, siue diuino, siue humano iure, in nullo euentu posse reddere debitum viro ignoranti, licèt vitæ periculum ipsa subeat. Ita ille. & ratio est clara, quia si contrarium diceretur, sequeretur fornicationem aliquando esse licitam, videlicet propter famæ, vel vitæ periculum: sed hoc dicere est erroneum, cùm fornicatio sit intrinsecè mala; ergo in tali casu etiam cum vitæ periculo non est reddendum debitum, quia qui in tali casu reddit debitum, certò scit, matrimonium esse nullum; ergo certò scit fornicari; ergo si liceret in tali casu reddere debitum, licebit subinde fornicari, & ita hæc sententia determinatur *in cap. inquisitioni, de sentent. excommunicat.*

2. Addunt tamen aliqui, teste Villalobos *vbi suprà num.* 4. [Que si la muger sabe el impedimento, y no puede ausentarse que puede cohabitar con animo de negar el debito, y resistir quanto pudiere, y si no consiente, ni coopera con su cuerpo, si no solo la padece y permite que el marido trate con ella fingendo forçada y callando, que està segura en con-

sciencia

ſciençia. Fauoreçelo Henriquez *lib.11. cap.6. num.8.* Soto *lib.5. de iuſt. quæſt.1. art.5. ad 3.* Nauarr. *cap.16. num.1. & 13.* en quanto dizen, que la muger no pe-ea, ſi quando ay miedo de muerte, no reſiſte con el cuerpo, con tal que no ſe diſponga al acto, ni coo-pere. Mas dexando à parte lo que ay en eſte caſo, en el caſo preſente non ſe ha de tener eſta ſentençia, la razon es, porque cohabitando con el marido es iuſta à acomodarſe al pecado, y eſta en probabiliſſimo peligro de conſentir.] Ita ille, & Sanchez *vbi ſuprà num.16.* cum Corduba *in quæſt. lib.1. quæſt.11. ad fin. § penult.*

3. His tamen non obſtantibus non deſunt Do-ctores aſſerentes in noſtro caſu ad euitandum pericu-lum vitæ poſſe fœminam licitè permittere vt vir vta-tur ſuo corpore reddendo ei debitum, & ita docet Magiſter ſententiarum, Hugo de Sancto Victore, Hoſtienſis, Perez, & alij penes Sanchez *numer.2.* quibus ex neotericis ego addo in aliquo caſu noſtrum Molfeſium *in ſumm. tom.1. tract.4. cap.14. numer.90.* vbi ſic ait; Doctores dicunt, vt nec etiam ad euitan-dam mortem excuſetur coniux, ſciens impedimen-tum, non reddere debitum; quod mihi non proba-tur, quoties hoc impedimentum iam eueniſſet ex peccato, & ſic detegeretur infamia coniugis. Vt ſi mulier antequam conſummaret matrimonium cum viro, rem habuiſſet cum fratre, vel alio conſangui-neo viri in quarto gradu, vel cum patre, vel filio viri, quo caſu matrimonium ſequens eſſet nullum ob præcedens impedimentum dirimens, tunc puto, ſi non poſſet Religionem ingredi, nec adeſſet iuſta cau-ſa petendi diuortium, puto, inquam, quòd teneatur reddere debitum, & non detegere turpitudinem ſuam, quæ occidenda ſit per virum, & occultè pete-re debet diſpenſationem circa illud impedimentum. Sed vrgent contrarij, quia fornicatio nunquam li-cita eſt; verùm licèt prædicta opinio ſit ſecurior, & practicanda, nihilominus opinio contraria proba-bilitatem habet in caſu propoſito, quòd licèt non poſſit petere debitum, cum tamen alter eſt in bona fide, vtitur iure ſuo petendo debitum, & ſic poteſt alter ſciens impedimentum dirimens permittere illi, vt ſuo corpore vtatur reddendo ei debitum ad vitan-dum publicum ſcandalum ac mortem, & intentio obtinendi diſpenſationem poteſt illum excuſare à committendo nouo peccato, nam illa erit fornicatio materialis, & magis teneretur non facere alteri apertam iniuriam, quàm vitare periculum fornica-tionis materialis, ſecus ſi vterque id ſciat, quia ex nulla parte excuſari poſſit. Ita Molfeſius, & alij *vbi ſuprà*, quorum ſententia mihi non placet, & San-chez illam erroneam & falſam vocat.

Sup. hoc ſu-pra in Ref. 74. §. Diffi-cultas. ad medium, verſ. Verùm ſi.

4. Notandum eſt tamen hic obiter in caſu ſu-pradicto, ſi ad Pontificem non patet acceſſus ex ino-pia, vel alia iuſta cauſa impediente, poteſt Epiſco-pus in dictis impedimentis diſpenſare. Ita Ochagauia *de Sacram. tract.2. de matrim. quæſt.11. concl.3. num.5.* & alij *vbi ſuprà*.

RESOL. CLXXVII.

An impetrata diſpenſatione matrimonij nullius, coniux impedimenti conſcius teneatur aperire alteri matri-monium contractum fuiſſe irritum?

Et docetur quid in prædicto caſu ſit faciendum?

Et quid eſt agendum, quando reualidatur matrimonium nullum, quia vni defuit conſenſus verus, an in tali caſu ſufficiat, vt renouet conſenſum abſque eo, quod al-ter, qui verè, & legitimè conſenſit, hoc ſciat, & iterum de nouo conſentiat? Ex part.4. tr.4. & Miſc. Ref.49.

§. 1. Hæc quæſtio grauiſſima eſt, & prima ſen-tentia aſſerit coniugem ignorantem nul-litatem prioris matrimonij debere admoneri eius, vt modò denuo conſentiat, & non ſufficere eum poſt ablatum impedimentum, & cum eadem ignorantia antiqua accedere ad vxorem per copulam affectu maritali. Ita Doctores, quos citat, & ſequitur San-chez *de matr. tom.1. lib.2. diſp.36. num.8.* quibus ego addo Villalobos *in ſumm. tom.1. tract.24. difficul.32. num.6.* Ochagauiam *de Sacram. tract.2. de matrimon. quæſt.10. num.2.* Baſilium Pontium *de matrimon. lib.4. cap.25. num.2.* Comitolum *in reſp. moral. lib.1. quæſt. 120.* Hurtadum *de matrim. diſp.3. diffic.10. numer.36.* Rebellium *part.2. lib.2. quæſt.9. numer.4.* Præpoſitum *in 3. part. D. Thomæ quæſt.4. de matrim. dub.18. numer. 150.* Leſſium *de iuſt. lib.2. cap.17. dub.11. num.76.* Et ratio eſt clara, quia nihil eſt magis contrarium con-ſenſui, quàm error, *lib. ſi per errorem, ff. de iuriſd. omn. iud.* ſed iſte talis ex errore, quo putat fœminam eſſe ſuam vxorem, in illam conſenſit, & ad eam per copulam accedit; ergo verè non conſentit. Deinde coniux ignarus impedimenti præcedentis, & modò per diſpenſationem ablati, tantùm intendit cum co-pula, vel alijs verbis ex errore dictis approbare prius matrimonium, & non aliud de nouo efficere, imò forſan ſi ſciret fieri nouum matrimonium, illud fa-cere recuſaret, ergo, &c.

Ad elucidandam doctrinam huius Ref. lege ſupra Ref. 145. & vide etiam Ref. annot. ſeq.

2. Non deſunt tamen contrariam tenentes, & ideo illam docent doctiſſimi Thomiſtæ, Caietanus *in ſumm. verb. matrimonium, tit. contractus matrimonij poteſt reddi ex 7. capitibus vitioſus.* Sotus *in 4. diſt.28. quæſt.1. art.2. concluſ.3. caſ.1.* Paludan. *in 4. diſtin.36. quæſt.1. art.2. concl.2. num.14.* Bartholomæus Ledeſ-ma *de matrim. dub.17.* Lopez *in inſtr. part.2. cap.39.* Petrus Ledeſma *de matrim quæſt.45. art.7. dub. vlt. §. ſed dubium eſt, quodnam remedium*, & alij multi, & ita hanc ſententiam plures Theologos Salmanticen-ſes & Complutenſes conſultos etiam docuiſſe teſta-tur Henriquez *in ſumm. lib.11. cap.3. num.6. in gloſſa lit. T.* aſſerentes coniugem impedimenti conſcium obtenta diſpenſatione, vel impedimento ceſſante, non oportere alteri aperire prius matrimonium fuiſ-ſe irritum, ſed ſatis eſſe ſi cautè curet vtriuſque con-ſenſus renouari, vt diſſimulanter petendo ab alte-ro, vt pro ſua conſolatione ipſum habeat in coniu-gem.

3. Quid ego ſentiam dicam breuiter. Prima opi-nio tanquam probabilior eſt ſequenda, ſed quando timetur ſcandalum, aut graue damnum, & coniux neque ex aliquibus verbis generalibus poteſt à ma-rito conſenſum extorquere, tunc ſufficit copula pro-cedens ex affectu maritali, & in hoc caſu puto ſine vllo ſcrupulo ſequi poſſe ſecundam opinionem, vt etiam docent Doctores primæ ſententiæ, Ochagauia & Sanchez; vnde Villalobos *vbi ſuprà, num.8.* ſic ait. [Ha ſe mucho de notar, que ſe vuieſſe temor de grande eſcandalo ò graue peligro ſe puede ſeguir la ſentençia que dize, que no es neceſſario aduertir à la parte ignorante de la nulidad del matrimonio, ſino que baſta conſentir de nueuo el que ſabia el impedi-mento, y Henriquez *lib.11. cap.3. num.6.* dize que es lo miſmo, aunque ſe crea que la perſona igno-rante auiſada de la nulidad no contraheria, que ba-ſta, que no tenga entonçes acto contrario, y aſſi que aquella preparacion habitual del animo de no con-ſentir no obſta.] Ita ille. quod vltimum etiam do-cuerat præter Henriquez, Petrus de Ledeſma *de ma-trim. quæſt.45. art.3. dub. vlt.*

4. Notandum eſt tamen hic obiter, quod San-chez *lib.1. diſp.32. num.9.* Coninch *diſp.24. dub.10. num.90.* & alij aſſerunt, ſupradictam doctrinam non eſſe applicandam quando reualidatur matrimonium nullum,

Sup. hoc ſu-pra in Ref. 146. & 147.

nullum, quia vni defuit consensus verus. nam in tali casu docent sufficere, vt iste renouet consensum absque eo, quòd alter, qui verè & legitimè consensit, hoc sciat, & iterum de nouo consentiat. Sed contrarium docet Pontius *de matrim. lib. 4. cap. 14. num. 3.* Hurtado *de matrim. disp. 3. difficult. 9. num. 33.* & alij; & ita determinasse Clem. VIII. de hoc casu interrogatum à sacra Pœnitentiaria, testatur Paulus Comitolus *in respons. moral. lib. 1. quæst. 120.*

RESOL. CLXXVIII.

An in negatione debiti coniugalis detur paruitas materiæ? Ex part. 5. tr. 5. Ref. 14.

§. 1. Respondeo negationem debiti esse peccatum ex genere suo mortale, & contra iustitiam commutatiuam. Ita communiter omnes, & probatur, quia violatio iustitiæ commutatiuæ est ex genere suo mortalis, nisi paruitate materiæ, aut alia causa venialis fiat. Dixi esse mortale ex genere suo, quia aliquando potest esse veniale, videlicet ex paruitate materiæ, vt si vno frequenter exigente, alter rarò debitum neget, aut illud ad breue tempus differat: vt si coniux dic neget redditurus noctu, nam leuis materia est sæpissimè concedere, semel, aut iterum negare, aut ad modicum tempus differre, quod intelligendum est, si ex aliqua parte esset incontinentiæ, pollutionis, aut morbi periculum. nam eo imminenti mortale esset negare, aut differre. & ita docet Cornejo *in 3. part. D. Thomæ tract. 6. de matrim. disp. 5. dub. 1. quæst. 2.* & alij.

(Sup. his seqq. ab hinc ex doctrina Ref. seq §. 1. post medium, vers. Secundo. Sed lege eam per totum.)

2. Resol. XIV. *pag. 143. in fine resol.* addantur hæc: Et præsertim Basilius Pontius *de matrim. lib. 10. cap. 2. numer. 5.* Non desinam tamen hic apponere ea, quæ circa præsentem quæstionem docuit Adamus Tannerus *tom. 4. disp. 8. quæst. 6. dub. 2. num. 16.* vbi sic ait. Quoties seclusa causa iusta negandi debitum, alter coniux, non obstante excusatione, serio instat, & vrget debitum, mortale est negare debitum. Ex quibus colligitur, nec paruitatem quidem materiæ tali casu à peccato mortali excusare, etiamsi vel semel tantùm iustè, ac instanter petenti (esto ex parte petentis interueniat quædam intemperantiæ culpa) debitum negetur. Nimirum, quia vnicus etiam actus coniugalis, non solùm tamquam debitum fidei coniugalis, sed etiam vt remedium concupiscentiæ, & prolis, seu posteritatis seminarium, grauis materia est. Quare non intelligo quod Sanchez *lib. 9. disp. 2. num. 11.* docet, si coniux exigenti neget rarò debitum absque periculo incontinentiæ exigentis, non esse mortale negare debitum. v. g. inquit, solet vir petere quater in mense, & petat iterum non erit mortale vxorem ea quinta vice negare, sine periculo incontinentiæ. Leuis enim res censetur semel, vel iterum negare, vt sit culpa lethalis. Sed re vera si seria, & constans sit petitio, nam rarò petenti negari non poterit sine peccato mortali; quia respectu tantæ raritatis non potest videri parua materia, etiam vnica debiti negatio. Hucusque Tannerus. Verùm sententiam Sanch. quam ipse impugnat, inuenio docere etiam Pet. Ochag. *de sacr. Matr. tr. 5. q. 1. num. 6.* vbi firmat, esse peccatum leue denegare debitum, quando rarò denegatur, vt si vir quater soleat petere in mense, non est mortale quinta vice debitum in mense denegare. Ita ille. Sed quicquid sit de hoc, suadendum est coniugibus, vt faciles se in hac re ostendant, ne sua morositate animum coniugis ad amores illicitos auertant.

RESOL. CLXXIX.

Coniux quando teneatur reddere debitum petenti sub onere peccati mortalis? Ex part. 5. tr. 14. & Misc. 2. Ref. 36.

§. 1. Scio ignatum Confessarium aliquando denegasse absolutionem cuidam nobili fœminæ, quæ tamen in casu licito negabat aliquando debitum coniugale. Et ideo ad dubium propositum respondet Petrus Ochagauia *de Sacram. tr. 5. de matrim. q. 1. nu. 6.* Primò non esse peccatum graue denegare debitum in eo casu, quo alter coniux tantùm petit debitum precibus & blandiniis; nisi ex verecundia quis non auderet aliter exigere; patet, quia tunc non vult coniux grauiter obligare, imò sæpe neque leuiter. patet, quia hac ratione excusantur ab omni peccato debitores pecuniarij, qui suis creditoribus blanditiis petentibus debita, ea non soluunt. Ita notant Sotus *in 4. dist. 32. q. vnic. art. 1.* post conclusiones. & Henriquez *lib. 11. cap. 15. num. 7. in fin.* Secundò respondetur esse peccatum leue denegare debitum, quando rarò denegatur, vt si vir quater soleat petere in mense, non est mortale quinta vice deb tum in mense denegare; etiam peccatum leue est dum non statim, sed post breue tempus soluitur debitum, vt si manè exigatur, & redditur nocte. Tertiò respondetur cum Soto, & Henriqu. *loc. cit.* nullum esse peccatum negare debitum, si nimis crebrò, & immoderatè illud exigatur, secundum illud commune proloquium,

(Sup. contenta in hoc vers. secun. do. latè in Ref. præcedenti.)

Est modus in rebus, sunt certi denique fines.

Quartò respondetur absque graui peccato denegare posse debitum, quando alter remisse illud petit, vel rogatus facilè desistit à petitione. Et hæc omnia docet Ochagauia *vbi supra*, & aliqua ex his docet etiam Hurtado *de matr. disp. 10. diffic. 11.* cum aliis. Dicendum est igitur peccatum graue esse debitum rarissimè reddere, & cum magna difficultate ei, qui serio petit illud, tum propter discordias, quæ inde solent pullulare, tum propter iniuriam factam alteri consortio eo modo denegando, quod suum est, tum etiam propter periculum incontinentiæ, quod inde potest resultare.

RESOL. CLXXX.

Vtrum coniux teneatur reddere debitum alteri petenti cum peccato veniali, v. g. quoad situm, &c?

Et notatur, quod vir habens votum castitatis, si petit, vxor tenetur reddere debitum?

Etiamque aduertitur probabile esse non peccaturam coniugem reddendo debitum incestuoso, qui scilicet peccauit cum ipsius vxoris consanguinea ante dispensationem, quia non cooperatur peccato alterius? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 295. alias 296.

§. 1. Martin. Bonacina *de matrim. quæst. 4. punct. 3. num. 9 & 10.* negatiuè respondet, docet enim coniugem non debere debitum alteri coniugi, qui petit modo indebito, quoad situm, nisi adsit iusta causa, ob quam excusetur à petendo tali modo; nam petit illicitè ex circumstantia actus.

2. Verùm ego puto contrarium asserendum esse cum Sanchez *tom. 3. lib. 9. disp. 16. num. 8.* cui ego addo Basilium Pontium *de matrim. lib. 10. cap. 11. num. 4.* & Filliucium *tom. 1. tract. 10. part. 1. cap. 9. num. 308. & 318.* quia peccatum veniale petentis sic debitum in hoc casu nascitur ex ipso affectu petentis, & vehementi

(Sup. hoc infra in Ref. 183. §. Nota hic. & in Ref. 201. §. vlt. & in tom. 1. tr. 7. Ref. 99. à lin. 2. vsque in finem Ref.)

hementi appetitu voluptatis, cui appetitui, & affectui non cooperatur alter coniux reddens, sed exercet actum licitum coniugibus, & ordinatum ad generationem; adhuc enim, & ille modus posset exerceri sine eo appetitu, & affectu. Ita Pontius; vnde contra Henriquez *lib. 11. cap. 16. num. 6.* asserit non vix, sed absolutè, & sine vllo scrupulo, posse vxorem reddere debitum viro petenti, qui inuerso modo, seu præposterè succumbens vult illam intra naturale vas cognoscere.

3. Notandum est etiam hic à confessariis, quòd vir habens votum castitatis, si petit, vxor tenetur reddere debitum, quia per votum non amisit dominium corporis alterius coniugis, sed tantùm peccat exigens; ergo coniux exactus tenetur reddere. Nota etiam probabile esse, non peccaturam coniugem reddendo debitum incestuoso, qui scilicet peccauit cum ipsius vxoris consanguinea ante dispensationem, quia non cooperatur peccato alterius; alter enim peccat tantùm petendo actum sibi prohibitum at coniux non cooperatur petitioni, sed hac supposita cooperatur actui ex se licito. Et hæc omnia ca Sanchez notat Filliucius *vbi suprà, num. 309. & 310.* quidquid in contrarium etiam probabiliter, quoad redditionem debiti incestuoso, asserat Villalobos *in summ. tom. 1. tract. 13. diffic. 47. num. 4.* & alij.

Sup. hoc infra in Res. 345.

RESOL. CLXXXI.

De quibusdam dubiis circa vsum matrimonij?

Primo, quod quidam vir in modo extraordinario coeundi cum vxore aliquam seminis quantitatem extra vas emittebat?

Secundo, quod vir procreandorum liberorum pertæsus in fine copulæ extra vas totum semen effundebat, an inquam in his casibus vxor sine culpa poterat debitum reddere?

Et an in secundo casu vir, & fœmina, si id efficiatur de eius consensu, peccet mortaliter, sed si illa non consentit, possit licitè petere, & reddere debitum marito, etiamsi ille in fine copulæ semen extra vas effundat? Ex part. 2. tr. 15. & Misc. 1. Res. 64.

§. 1. QVidam in modo extraordinario coeundi cum vxore, aliquam seminis quantitatem extra vas emittebat, & procreandorum liberorum pertæsus, in fine copulæ extra vas totum semen effundebat, quæsitum à me fuit, an in his casibus vxor sine culpa poterat debitum reddere? Hi casus possunt in praxi sæpiùs occurrere; ideo cognoscant pudicæ aures. Et ad vtrumque casum respondeo affirmatiuè. Ad primum dico, non solùm quoad vxorem, sed etiam quoad maritum, non esse peccatum mortale, si eo copulæ modo aliqua pars seminis elabatur, dummodo retineatur alia; nam vt docent Medici non retinetur in matrice tota seminis quantitas. Ergo. Neque rursus esse peccatum mortale existimo, quamuis & eo modo concumbendi non ita certum sit fore conceptum, non enim coniuges tenentur vti medio certiori ad prolem suscipiendam; sed satis est, si vtantur conuenienti. Et hæc omnia docet Basil. Pontius *de matrim. lib. 10. cap. 11. num. 3.* qui etiam *num. 8.* affirmatiuè quoad vxorem respondet ad dubium secundum suprà positum, licèt aliqui viri doctissimi, vt ipse ait, contrarium sentirent. Dico igitur peccare quidem mortaliter virum, & fœminam, si de eius consensu id efficiatur; at si illa non consentiat, licitè existimo posse petere, & reddere debitum à marito, etiam si ille in fine copulæ semen extra vas effundat. Et ratio est, quia quoties peto actum ab aliquo, quem ille potest benè, vel malè præstare, non pecco, neque præbeo causam peccati; alter enim suâ malitiâ malè facit, cùm rectè possit efficere. Sed hoc totum procedit in casu nostro. Ergo. Et si vera esset contraria sententia, asserit Pontius, non solùm non posset vxor marito, ita prauè affecto, reddere petenti, sed neque ab eo petere; eadem enim militat ratio.

Sup. hoc infra in Resol. 185. & in alio §. eius annot.

Sup. hoc dubio secundo & sequentibus in hoc §. latè infra in Res. 184. à principio §. Quærendū est. & vide doctrinam alterius §. eius primo annot.

RESOL. CLXXXII.

An ne proles multiplicentur, cessante incontinentiæ periculo, sit peccatum mortale, non reddere debitum?

Et docetur validum esse pactum inter coniuges initum se continendi à coitu coniugali, ne proles multiplicentur secluso incontinentiæ periculo? Ex part. 3. tract. 4. Res. 212. alias 213.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Layman *in Theolog. moral. lib. 5. tract. 10. part. 3. cap. 1. num. 16.* qui citat Angelum, Syluestrum, & Nauarrum, & limitat hanc sententiam, nisi eo loco res sita sit, vt ob nouæ prolis generationem parentes, vel proles ad extremam penuriam redigendi sint; quòd tamen iis, qui inter Christianos viuunt, rarò eueniet. Ita Layman; vide etiam Coninch *de Sacram. disp. 44. dub. 4. concl. 4. num. 24.*

Sup. hoc in Res. seq.

2. Sed contrariam sententiam aliqui docent; nam in aliis etiam debitis excusat magna soluendi incommoditas, vel difficultas, & ideo Sotus *in 4. dist. 32. quæst. vnica, art. 1.* Sà *verb. debitum, num. 18.* & alij tenent non esse peccatum mortale cessante incontinentiæ periculo, ea de causa debitum negare. Sed plus addit Petrus de Ledesma *de matrim. quæst. 64. art. 1. in fine*, & Sanchez *tom. 3. lib. 9. disp. 25.* nam putant in tali casu nullam culpam interuenire.

3. Consentiunt tamen omnes Doctores, validum esse pactum inter coniuges initum se continendi à coitu coniugali, ne proles multiplicetur, secluso incontinentiæ periculo: vide inter alios Paludanum *in 4. dist. 31. qu. 3. art. 2. casu 5.* D. Antoninum *part. 3. tit. 1. cap. 20. §. 6.* & Nauarrum *cap. 16. num. 33.* Vide etiam Villalobos *in summ. tom. 1. tract. 13. diffic. 41. num. 9.*

RESOL. CLXXXIII.

An difficultas grauis in alendis filiis excuset à reddendo debitum?

Et an in hoc casu distinguendum sit inter personas Nobiles, communes & pauperes? Ex part. 9. tra. 7. & Misc. 2. Res. 3.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Texeda *tom. 2. lib. 4. tract. 1. contr. 12. num. 129.* Primò, quia filiorum multiplicatio spectat ad præcipuum matrimonij finem, & ad conseruationem, & dilatationem speciei, quam natura ipsa prætendit, & ad quam naturali propensione inclinat, imò & propter quam matrimonium institutum est, vt constat ex illis verbis Genes. 2. *Crescite, & multiplicamini.* ergo priuare naturam specificam tanto bono, negando debitum, iniustum est, & absque mortali culpa nequit fieri. Secundò, quia multò melius est, proli, ex tali coitu nascituræ, vt viuat inops, quàm quòd absolutè non sit, cùm melius illi sit esse, quàm non esse: ergo ob paupertatem à parentibus præsumptam, quæ fortassis non eueniet, non est proles, quæ nascitura erat ex tali maritali congressu, priuanda vita, & esse. Tertiò, quia debitum negare ob multiplicationem filiorum, opponitur immediatè prouidentiæ Dei, & arcanis, imò & consiliis eius: quia, cùm

Sup. hoc in Res. præcedenti.

de

de volatilibus cœli curam habeat, multò magis de creaturis rationalibus, quarum est Pater, specialiter illam habebit. Quartò, quia suscipere prolem ex matrimonio, est magnum bonum, cui quodcunque coniugum incommodum postponendum est.

2. Obiicitur: in aliis debitis excusat magna soluendi incommoditas, & difficultas: ergo illa excusabit etiam in solutione debiti coniugalis coniugem pauperem. Respondeo, concesso antecedente, negando consequentiam, quia habere prolem ex matrimonio, est magnum bonum, quod præponderat quibuscunque incommodis coniugum, præcipuè quia ex pauperibus coniugibus solent filij procreari, etiam cum paupertate parentum, qui sunt gloria, & magna commoditas eorum, & Religionis Christianæ decus, & ornamentum.

3. Præterea, idque mihi persuadet ad asserendum, horum Authorum sententiam veram non esse: quia, experientia teste, videmus multos filios ex magna paupertate natos, & ex parentibus pauperrimis crectos esse ad magnas dignitates, factósque esse opulentissimos, & ideò parentes, quantumuis pauperes, non debent diffidere ob multiplicationem filiorum de prouidentia Dei; sed in misericordia eius sperare, exercendo actum iustitiæ, qualis est sibi ad inuicem debitum reddendo: nam ex negatione debiti ob adductam causam sequi possunt multa peccata incontinentiæ ex parte viri, imò ex parte etiam fœminæ; atque omitto multas rixas, & contentiones, quæ inter coniugatos ob eam causam oriri possunt. Hæc omnia Texeda, cui adde Rebellium. Coninch, Layman, quos citat, & sequitur Castrus Palaus *tom. 5. disp. 3. punct. 4. §. 10. num. 9.*

4. Verùm ab obligatione reddendi debitum sub graui culpa excusare difficultatem grauem parentum in alendis filiis, si multiplicentur, asserunt Sotus *in 4. dist. 32. quæst. vnic. art. 1.* Rodriquez *in Summa tom. 1. cap. 243. concl....* Sà *verb. Debitum, num. 18.* Quinimò Petrus de Ledesma *de matrim. quæst. 64. art. 1. in fine.* Sanchez *lib. 9. disp. 25. num. 3.* Gaspar Hurtado *disp. 10. de matrim. difficul. 12. num. 54.* & alij censent, cessante incontinentiæ periculo, nullam culpam, nec venialem committi in prædicta negatione. Mouentur: quia ab aliis soluendis excusat magna incommoditas & difficultas, ergo ab hoc debito non excusabit? Præterea non teneris debitum reddere, si probabiliter times aliquod graue damnum tib., vel proli obuenturum: at, si proles nascatur, graue tibi, filiísque natis damnum imminet, siquidem cogeris ex eleemosynis emendicatis viuere. Ergo &c.

5. Dicendum est itaque hanc posteriorem sententiam satis probabilem esse, quidquid asserat Texeda: nam debitor non tenetur satisfacere creditori cum notabili suo detrimento, quando in creditore nullum simile, vel maius detrimentum timetur: ergo coniux non tenetur comparti debitum reddere, quando ex actu coniugali ea sequeretur prolium multiplicatio, vt parentes eas non possent alere: id enim est grauamen parentum, qui proles tenentur alere. Dixi, *quando in creditore*, &c. cùm enim eo casu debitor teneatur suo creditori satisfacere, sequitur quod in præsenti non liberaretur à redditione debiti, si in petente subesset morale periculum incontinentiæ, vt tradunt Authores citati, & passim alij: cuius vlterior ratio est, quòd incommodum in facultatibus excusans debitorem à persoluendo debito, non tam oritur ex rei natura, quàm ex quadam tacita creditoris concessione, qui, videlicet, non præsumitur velle suum creditorem ita grauare, quæ tacita concessio non potest præsumi, quando ipsemet creditor æquale, vel maius detrimentum incurreret ex dilatione solutionis. Ex quo patet, quòd quando in petente subesset periculum pollutionis, non posset prudenter præsumi consentire, vt illi petenti actus coniugalis negari possit.

6. Ex qua ratione facilè potest colligi, parte exigente debitum sub stricta obligatione. illud negari non posse, non obstante incommodo alicuius paupertatis in reddente: si enim solùm oriatur ex tacita creditoris voluntate, quòd in tali circumstantia debitor non teneatur reddere, non potest excusari, quando de contraria voluntate manifestè constat: quia tamen Authores in casu paupertatis parentum, absolutè loquuntur, nec se fundant in illa tacita petentis voluntate, propter eorum authoritatem non est improbabile, quòd liceat negare debitum, etiam exigenti obligationem, modò in petente absit periculum pollutionis.

7. Ex quo videtur deduci, quòd si nobilis non possit alere multas proles sine notabili status detrimento, seposito periculo pollutionis in comparte, non tenetur ei petenti debitum reddere. E contrario communes pauperes non videntur excusati à reddendo debito, eo quòd proles sint multiplicandæ, quas alere nequibant, cùm neque patiatur status detrimentum ex multiplicatione prolium, neque difficultas in prolibus alendis videatur valdè pondetanda, cùm pane mendicato viuere possint. Et hæc omnia docet Ioannes Præpositus *in 3. part. D. Thomæ, quæst. 6. de bonis matrimonij, dub 6. numer. 48.* cui adde Martinum Perez *de matrim. disp. 50. sect. 4. num. 6.* His tamen non obstantibus, concedo, opinionem negatiuam esse satis probabilem.

RESOL. CLXXXIV.

An peccet mulier reddendo debitum viro, qui saturandæ libidinis causa coitum incipit, sed postea, ne sequatur generatio, subtrahit se, & effundit semen extra vas?

Et docetur peccare quidem grauiter virum, & fœminam, si de eius consensu vir id faciat, at si illa non consentiat, licite posse reddere & petere debitum à marito, etiam si ille perperam redditurus sit?

Et quæritur, an vir mittens pudenda in os coniugis peccet mortaliter?

Et an hac circumstantia tanquam speciem mutans sit in confessione aperienda? Ex part. 6. tr. 7. & Misc. 2. Res. 7.

§. 1. PEccare mortaliter mulierem in tali casu docet nouissimè Stephanus Bauny *in Theolog. Moral. part. 1. tract. 12. quæst. 4.* Eò quòd materiam alterius noxæ præbere criminosum sit ac turpe, facit id mulier, cùm se viro substernit nexum postulanti corporum, ad sceleratam explendam libidinem, ac maritalem thorum sacrilega ac infami seminis effusione maculandam, nam si cum à sinu suo repelleret, si à complexu; non peccaret, materiam ergo ei peccati suppeditat, ergo non sine scelere hoc facit. Sup. hac supra in Res. 181. à medio vsque in finem. Sed vt magis elucescat doctrina, & scientia huius quæst. lege infra ex Resol. 186. §. Sed si.

2. Secundò culpam æterna morte dignam contrahit, qui matrimonium aliò refert, quàm cuius causa est à Deo institutum; aut in eius vsu, culpæ se periculo obiicit: faciat verumque mulier, quæ corporis sui copiam connubialis fœderis corruptori, sciens ac volens accommodat.

3. Age enim, quorsùm mulier in coniugio cum viro conuenit? quorsùm in alienam familiam, paterna relictâ domo, amicisque transit? Nempe vt sit mater, nempe vt in prole se, gentemque suam ab interitu vindicet, hanc enim intentionem quidpiam essentia

essentialissimum esse in matrimonio scribit D. Thomas *in 4. distinct.31. quæst.1. art.3.*

4. Et Richardus *distin.32. art.4. quæst.1.* affirmat concubitum coniugalem ordinari principalius ad prolem procreandam, quàm ad remedium. A dictamine enim naturæ est, vt vir cubet cum muliere ad conseruationem ipsius naturæ, & sic est bonum prolis, Bonau. *in 4. distinct.31. art.1. quæst.2.* At finem hunc mulier labefecit, cùm vsum coniugij, ac sui sinit dedecore à viro affici, atque in nihilum seminis effusione extra vas redigi.

5. Nec abest à peccati discrimine, quàm enim est improbabile, eam cùm comprimitur, viriique accessum patitur, voluptatis sensum habere nullum: quàm ab omni alienum veri specie, illecebrosæ libidinis motu vllo, corpus eius cum pollutionis periculo, non cieri, ac tangi? in quam à marito diuulsa non cadat, cum omni qua potest diligentia, curaque contendere debeat, vt (ipse non dicam) vel mediocriter eruditi intelligunt, ei eiusmodi motuum causam exitiabilem vitandam esse. Hucvsque Bauny.

6. Non desinam tamen adnotare Basilium Pontium *de matrim. lib.10. cap.11. num.8.* docere mulierem in tali casu reddentem debitum, nulli culpæ lethali obnoxiam esse: sic enim asserit. An si maritus procreandorum liberorum pertæsus, satiandæque libidinis appetens, dum suam vxorem agnoscit, tempore consummandæ copulæ extra vas semen effundat, seséque ab illa separet, possit vxor reddere petenti debitum licitè, & sine culpa. Iudicarunt viri doctissimi, vxorem peccare, sociamque esse peccati, atque adeò non posse reddere exigenti debitum. Probabant multis argumentis, quæ nullius momenti sunt, tantum enim probant coniunctionem illam, si fieret vtroque consentiente, esse illicitam. Quare ego existimo peccare quidem grauiter virum, & fœminam, si de eius consensu id faciat: at si illa non consentiat, licitè posse reddere, & petere debitum à marito, etiamsi ille perperam redditurus sit. Ratio desumpta ex generali doctrina, quam latiùs tradidi *supra lib. 5.* Quoties peto actum ab aliquo, quem ille potest bene, vel malè præstare, non pecco, neque præbeo causam peccati, alter enim sua maleficia malè facit, cùm rectè possit efficere. Hac regula vtimur, vt explicemus licere petere mutuum ab vsurario, quia ille potest sine vsura mutuari: & licitè etiam peti Sacramentum ab excommunicato, qui sua culpa non absoluitur; non verò posse ab illo sine Parochus sit, siue non, etiamsi paratus sit, si absque sua culpa absolui non potest ab excommunicatione. In eo enim casu non potest rectè actum illum exercere, atque adeò directè cooperor eius peccato. Quæ latiùs *supra, libro quinto* prosequuti sumus. Et quidem si vera esset illa prior sententia, non solùm non posset vxor marito ita praue affecto debitum reddere petenti, sed neque ab eo petere: eadem enim militat ratio. Ita potius; sed primæ sententiæ Bauny adhærent aliqui viri docti, de hac re aliàs à me consulti.

Sup. hoc in Ref. not. præteritæ, & in eisdẽ locis.

7. Quærendum est etiam hìc obiter (ignoscant quæso pudicæ aures, necesse est enim, vt hæc sciant Confessarij) an vir immittens pudenda in os coniugis peccet mortaliter, & affirmatiuam sententiam docet Fagundez *in Decal. tom.2. lib.6. cap.3. n.19.* vbi sic ait. Si membrum virile in os immittatur, committi sine dubio peccatum mortiferum videtur, cùm sit inaudita species luxuriæ, & plusquam contra naturam, sic dicere fas est: deinde quia est proximum periculum consummandi præposterum, & innaturalem coitum in ore: quare non veniales tantùm huiusmodi tactus esse existimo inter coniuges matrimonio copulatos, sed mortales omninò, horret enim natura similes libidinis modos, etiam inter ipsos coniuges, cùm nec inter animantes fiant. Ita ille.

Sup. hoc inf. in Ref. 157. eiusdẽ ad med. §. 1. & etiam breuissimè in Ref. 188. in fin. & supr. in Ref. 37. §. vlt. & lege infra in fine huius Ref. à vers. Vnde.

8. Sed aliquis posset dicere has spurcitias aliud non esse, nisi oscula pudendorum, quæ peccata lethalia inter coniuges non esse firmarunt Zanardus, Fillliucius, & alij penes me ipsum *in 3. part. tract.4. resol.125.* Verùm ego puto hoc non esse simplex osculum pudendorum, sed esse inceptionem alterius copulæ innaturalis, quam veteres irrumationem vocabant, à ruma, id est à mamma ductum vocabulum, cùm mentula tanquam mammilla ori alterius inseratur. Vide Martialem *lib.2. Epigrammate 47.* & Catullum *Epigrammate 18.* Et ideò ego puto etiam secluso pollutionis periculo virum immittendo membrum in os coniugis mortaliter peccare: nam tunc coniux non osculatur illud simpliciter, sed irrumat, & ideò hanc circumstantiam tanquam speciem mutantem esse in confessione aperiendam. Vnde ex his refellendus venit Sanchez *de Matrimonio, tom. 3. lib. 9. disput. 17. num. 5.* quem ego citaui *in part. 2. tract. 5. Miscell. resolut. 37.* asserens virum immittentem membrum in os vxoris, non peccare mortaliter: verùm, vt diximus, à sententia Fagundez non est recedendum.

Quæ hic est inf. Ref.191.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 7. ref. 82. §. vlt.

Quæ hic est inf. ref. 188.

RESOL. CLXXXV.

An sit peccatum mortale, si propter variationem situs in copula coniugali aliqua pars seminis elabatur?

Et quid est sentiendum de copula, quando vir est incubus, & mulier succuba?

Et cursim docetur, quod si fœtus non est animatus, quamuis sit periculum, vt non animetur, ex hoc non tenentur coniuges abstinere à copula coniugali. Ex part. 1. tr.8. & Misc.8. Ref.33.

§. 1. HIc casus cuidam viro nobili frequenter accidebat, & negatiuam sententiam docet doctus, & amicissimus Pater Martinus Perez *de matrimonio, disputatione 49. sectione 7. numer. 12.* vbi sic ait: Dico tertiò, si experimento constaret, ex aliquo concumbendi modo semen non retineri, sed effundi ob fœminei vasis nimiam humiditatem, vel laxitatem, fore peccatum mortale eo vti. Ita Ludouicus Lopez *part. 1. instruct. cap. 82. §. Igitur loquendo, & cap. 87. in fin.* Ratio est, quia impeditur generatio positiuè quando ex concumbendi modo illa effusio consurgeret, tunc enim situs ille esset causa effusionis. Quod si illa effusio succederet aliquando præter intentionem coniugum dantium operam rei licitæ, & non ex concumbendi modo, sed ex aliquo morbo, dummodo impedimentum retinendi non esset perpetuum, contingere posset absque culpa. Neque oppositum docet Sanchez *disput. 16. citata, num.5.* vt patet attentè legenti, quidquid dicat Basilius *cap. 11. citato, num. 3.* Est verò obseruandum cum Sanchez, & Basilio, ex aliqua seminis effusione extra vas, non concludi variationem debiti situs esse mortalem, dummodo eo copulæ modo retineatur aliqua seminis pars sufficiens ad generationem. Docent enim Medici, notam seminis quantitatem in matrice retineri, solet enim matrix aliquando eam solum partem retinere, quæ ad generationem sufficiens sit, expulso reliquo. Hucvsque Perez.

Sup. hoc supra in principio Ref. 181. & inf. in Ref. 187. §. Notandum est.

2. Hæc tamen opinio larga, & nimis laxa videtur nouissimè Patri Dicastillo *de Sacrament. tom. 3. tract. 10. disp. 9. dub. 7. num. 65.* est enim prodigere

ſemen humanum abſque rationabili cauſa, quia conioges, vt ſuppono, alioquin ad talem ſitum non habent ius propter impedimentum, aut difficultatem vtendi naturali ſitu, quin potius facilè poſſent illum ſeruare, nec refert, ſi dicatur id eſſe per accidens, & præter intentionem. Nam ſuppoſito, quod tale periculum præuideatur, & ſic congrediens non vtatur iure ſuo, non cenſetur id reſultare per accidens ex vſu ſui iuris. Neque enim habet ius ad ſic congrediendum, quando aliter poteſt, & debet. Vnde in tali caſu meritò cenſetur cauſa moralis illius effuſionis extra vas, quam non ſolum permittit, ſed etiam efficit adhibendo modum, ad quem non habet ius. Quæ ratio, & doctrina maximè vim habet in ſententia veriſſima, & mihi certa quod vel minimæ particulæ ſeminis deliberata adminiſtratio extra legitimum coniugium, aut legitimum vas ſit peccatum mortale, neque in ea ſit locus paruitati materiæ. Negari autem non poteſt, quin illa pars, quæ in tali caſu effunditur, ſit æquè adminiſtrata, atque illa, quæ intra vas legitimum recipitur, & tamen adminiſtratur præuidendo (vt ſupponimus) ex tali modo, ad quem non habet ius, fore extra vas effundendam. Ita Dicaſtillus.

3. Verùm licet hæc opinio mihi maximè placeat, conſulendam exiſtimem: tamen contrariam puto probabilem eſſe, quam præter Sanchez, Pontium, & Perez, tenet etiam Gaſpar Hurtadus *de matrim. diſp.50. difficul. 5. num.20.* Caſtrus Palaus *tom.5. diſp. 3. punct.4. §.3. num.1.* & Ioannes Præpoſitus *in 3. part. D. Thom. quæſt.6. de bono matrim. dub.24. n.175.* vbi ſic ait: Si effuſio non oriatur ex modo coeundi, ſed aliunde, v.g. ex morbo, debilitate, non erit mortale, quia non orietur ex ſitu inordinato, ſed ex alia cauſa præter coniugum intentionem, qui dant operam rei licitæ, ſcilicet actui coniugali: imò parua effuſio ſeminis non arguit actum eſſe mortalem propter ſitum indebitum, quia etiam ſoleat ſequi ſeruato ſitu naturali. Ita ille.

Sup. hoc ſupra in Reſ. 180. §. 1. & 2. & infra in Reſ. 201. §. vlt. & in to. 5. tr. 7. Reſ. 99. à lin. 2. vſque in finem.

4. Nota hic obiter in ſupradicta copula cum variatione ſitus, etiamſi vir ſit incubus, & fœmina ſuccuba, licet petens peccaret venialiter, reddentem non peccare, ſufficit enim illi pro cauſa nolle diſplicere alteri, & nolle dare occaſionem diſcordiæ propter rem, quæ ipſa per ſe non eſt intrinſecè mala. Et ita docent Doctores, quos citat; & ſequitur Leander *de Sacram. tom.2. tra 9. diſp.25. quæſt.34.* imò Caſtrus Palaus *vbi ſuprà* ex Pontio, & Sanchez, putat in ſupradicta copula cum variatione ſitus non adeſſe peccatum mortale, etiamſi ſcias non ita certò prolem generari, ac ſi debito modo fuiſſes vſus. quia non teneris generationem conuenientiori modo procurare; ſatis enim eſt ſi modo conuenienti eam procures. Illud certum, ſi ſcias ex prædicto concubitu generationem impediri, eo quod fœmina vel ob humiditatem, vel laxitatem non valet ſemen retinere, peccatum eſſe mortale, quia perinde eſt, ac ſi ſemen extra vas effunderes. Quod verum cenſeo, etſi ea expulſio, ſeu non retentio procedat ex aliqua infirmitate temporali fœminæ, quæ ſemen retinere poteſt ſeruato naturali modo concubitus.

Quoad hoc infra lege §. vlt. Reſ. 187.

5. Non deſeram etiam hic obiter annotare, Martinum de San Ioſeph *in mon. confeſſ. tom.1. lib.1. tractat.50. de matrim. num.2.* ſic aſſerere: [Pero ſi la criatura eſtà inanimada, aunque aya peligro de que no paſſe adelante por la copula, no ſerà pecado mortal perdir, ni pagar el debito, porque no es razon priuar de ſu derecho à los caſados, por coſa, que no es de gran importancia.] Ita ille, qui citat Sanchez, & Hurtadum.

RESOL. CLXXXVI.

An aliquando coniuges excuſentur à peccato, ſi effundant aliquid ſeminis extra vas?

Et excuſantur primò à mortali, caſu, quo parua aliqua pars ſeminis elabatur, dummodo alia retineatur; & abſque veniali, caſu, quo præter intentionem, dum vir legitimè congredi conatur, ac ex feſtinatione, & vigore naturæ ſemen extra vas effunditur.

Secundo docetur, quod ſi ſolum ſit periculum, vt amens ſeminet extra vas, non ideo cenſenda ſit ei illicita copula.

Tertio notatur, quod maritalis copula eſt licita ſeni, qui dum congreditur cum ſua vxore, effudit ſemen extra vas, &c.

Quarto quæritur de malitia ſpeciali pollutionis extra vas inter coniuges, & quomodo illam in confeſſione debent explicare, docetur, quæ doctrina eſt valde notanda à Confeſſariis. Ex part. 11. tr. 8. & Miſc. 8. Reſ. 36.

§. 1. Reſpondeo tanquam certum; eſſe quidem lethale ſi conſulto, & cum aduertentia id à marito fiat. Quia eſt peccatum mollitiei, cuius eſt intrinſeca malitia. Sic omnes Doctores. Limitant tamen hanc ſententiam præfati Authores, docendo, poſſe quandoque id abſque mortali contingere culpa; quandoque etiam abſque veniali. Abſque mortali, caſu quo parua aliqua pars ſeminis, dummodo alia retineatur, elabatur. Abſque veniali etiam caſu, quo præter intentionem, dum vir legitime congredi conatur, ex feſtinatione quadam, & vigore naturæ ſemen extra vas effundit. Ita Hurtado *de Sacram. matrim. diſp.10. diffic. 5. num.20.* & me citato Leander *de Sacram. tom. 2. tract.9. diſput.25. quæſt.39.*

Sup hoc in Reſ. ſeq. §. Addit.

2. Dico ſecundò, quòd ſi ſolum ſit periculum vt amens ſeminet extra vas, non ideo cenſenda ſit illicita copula, quia nimirum coniux ſanus dat operam rei illicitæ, & præter eius intentionem, ac per accidens euenit illa effuſio. Vnde licèt aliquando ita contingat ex defectu amentis, non ſemper ita eueniet. Ita Dicaſtillus ex Sanchez, & alij *tom. 3. de Sacram. tract. 10. diſp.9. dub.4. num 47.*

Sup. hoc infra in Reſ. 210. §. Notandum eſt à lin. 4.

3. Dico tertiò, quod maritalis copula ſit licita ſeni, qui dum congreditur cum ſua vxore, effundit ſemen extra vas. Itaque quando ſenex habet probabilem ſpem ſeminandi intra vas, poteſt vti copula, vtitur enim iure ſuo, etiamſi fortè contingat ſemen quandoque, aut ſæpè extra vas effundi, perinde atque dictum eſt locis notatis de frigido, cui conceſſum eſt triennium experientiæ, vt conetur ad copulam. Quamuis autem ſenex ſciat ſe non poſſe effundere ſemen intra vas, atque adeo non poſſe vti copula, vel conari ad illam, poteſt nihilominus vti oſculis, & amplexibus, ſi id fieri poſſit citra periculum pollutionis alterius coniugis. Ita ex Sanchez Dicaſtill. *vbi ſupra dub.7. num.77.*

4. Sed ſi aliquis incidenter hîc quærat de malitia ſpeciali pollutionis extra vas inter coniuges? Reſpondeo cum Dicaſtill. *vbi ſupra num. 82.* eiuſmodi peccatum inter coniugatos extra vas legitimum, eſſe grauius quàm ſimile inter ſolutos. Deinde huiuſmodi peccatum eſſe contra naturam, & habere malitiam adulterij tam ex parte viri, quàm vxoris conſentientis, tenerique in confeſſione explicare vtramque circumſtantiam adulterij, imò addo cum eodem Sanchez *numero 5.* non ſatis eſſe dicere commiſi adulterium cum coniugata in genere, & ſimul peccatum contra naturam; ſed explicandum

Quoad hoc ſupra lege doctrinam à principio vſque ad §. penult. Reſ. 183. & alterius Reſol. eius primo not.

dum esse, id fuisse commissum cum propria vxore. Prima pars responsionis, quod scilicet sit grauius inter coniuges, quàm inter solutos constat; quia inter solutos tantùm est merè peccatum contra naturam: inter coniuges verò etiam est peccatum adulterij, vt dicitur in secunda parte responsionis, quam hic etiam probo: Quia neuter coniux seruat alteri suum corpus castè, quod ad bonum fidei pertinet: neque enim alter alterius coniux est ad illum actum, sed ad naturalem, vt docuit, & obseruauit Caietanus 2. 2. *quæst.* 154. *artic.*1. *in solutione ad* 4. Atque hoc videtur voluisse Diuus Ambrosius *lib.*1. *de Patriarch.* & refertur *cap. Nemo* 32. *quæstione* 4. vbi ait: Nec hoc solùm est adulterium cum aliena peccare coniuge, sed omne quod non habet potestatem coniugij. At talis actus potestatem coniugij non habet (vt patet) ergo est adulterium.

5. Denique tertia pars, quod scilicet explicandum sit fuisse peccatum cum propria coniuge, nec sufficiat explicare in genere malitiam adulterij, sic probo: quia si dicatur fuisse cum persona coniugata in genere, eo modo confessionis explicatur iniustitia aduersus coniugem illius personæ, cum tamen nulla talis interueniat. Præterea si tale peccatum fiat cum propria coniuge renitente, & ad id coacta, vltra malitiam adulterij, haberet quandam malitiam raptus, quæ etiam explicari debet, vtpote distincta. Quod si fiat cum consensu illius, hoc ipsum erit explicandum. Neque sufficiet dicere, se commisisse tale peccatum cum fœmina coniugata, consentiente viro illius, intelligendo seipsum, qui eo ipso, quod peccat cum vxore sua, consentit, vt illa peccet. Hoc inquam, non sufficit, quia in tali casu explicare etiam malitiam, qua fuerit causa vt vir talis fœminæ consentiret in eam turpitudinem, quæ malitia tunc non interfuit, cum ipse non dederit alteri viro occasionem peccandi, sed ipsemet fuit qui contra seipsum, & contra ius suum, & propriæ vxoris talis peccati auctor, & causa fuit, non dans alteri viro ocasionem sic peccandi. V de etiam præter Dicastillum, Reginaldum *tom.*2. *lib.*31. *num.*333.

RESOL. CLXXXVII.

Notabilia quædam circa coitum coniugalem.

Et primò quæritur, an saltem liceat perfricare pudenda sua circa vas præposterum vxoris, vel in os eius intromittere, cessante pollutionis periculo?

Et an coniugati peccent mortaliter, vel tantum venialiter ex conscientia erronea, si variant situm ordinarium in coitu, etiamsi eo copula modo aliqua pars seminis elabatur?

Et notatur, quod vir expectare non tenetur, licet possit, etiam effuso semine, copulam continuare, vt fœmina seminet.

Secundò aduertitur seminationem extra vas posse aliquando contingere sine vlla culpa in coniugatis, vt in viris potentibus, &c.

Tertiò docetur viro cum vxore licere inchoare copulam causa delectationis, & postea inchoatam non absoluere, dummodo non subsit periculum pollutionis alterius coniugis, & vxor ea inchoata copula contenta sit.

Quartò quæritur, an sit peccatum mortale accedere ad menstruatam vxorem?

Quintò, an sit peccatum veniale accedere ad vxorem grauidam, si non adest periculum incontinentiæ? Ex p.3.tr.4.Res.203.alias 204.

§. 1. DIximus *in resol.* 37. *tract.* 3. *misc.* contra aliquos DD. non esse licitum coniugato incipere actum sodomiticum cum vxore: quæro nunc an saltem liceat perfricare pudenda circa vas præposterum. Affirmatiuè respondet Sanchez *de matr. tom.* 3. *lib.*9. *disput.*17. *num.*5. vbi sic ait. Si vir superficie dumtaxat vasis præposteri vxoris refricaret sua verenda, vel in os eius intromitteret, cessante omni pollutionis periculo, non crederem esse lethale, cùm os non sit vas ordinatum ad copulam sodomiticam, nec intra vas præposterum, ad eam tendens virile membrum includatur, sed solùm superficiem eius externam tangat; quare tactus hic reputatur instar aliorum inter coniuges, qui ad summum culpæ veniales sunt. Ita Sanchez.

Qūæ autē hanc sequetur. Sup. hoc in tom. 8. tr.6. Resol. 20. §. Quæritur quintò. & pro parte in ore pudenda intromittere, supra in Res. 184. §. penult. & vlt. & in aliis positis in annot. 1. dicti §. penult.

2. Sed hæc opinio mihi non placet, & illam reprobat nouissimè Basilius Pontius *de matrim. lib.*10. *cap.*11. *num.*5. vbi sic asserit. Non omnes tactus licent inter coniuges, & ita neque licebit perfricare pudenda in vase præpostero vxoris, & aliud asserere, mera turpitudo est, & habenas laxare libidini. Sic Pontius, & ego.

3. Notandùm est tamen, aliquos coniugatos peccare mortaliter ex conscientia erronea, si variant situm ordinarium in coitu: nam ex se est tantùm peccatum veniale, dummodo copula habeatur semper in vase naturali, quod verum esse putat Pontius *vbi supra*, etiam si eo copulæ modo aliqua pars seminis elabatur, dummodo retineatur alia; docent enim Medici, non totam seminis quantitatem in matrice retineri. Rursus docet, neque esse peccatum mortale, quamuis ex eo modo concumbendi non ita certum sit fore prolem; non enim coniuges tenentur vti medio certiori ad prolem suscipiendam, sed satis est, si vtantur conuenienti. Docet etiam non esse necessarium, vt vterque simul concurrat ad seminis effusionem; quare expectare vir non tenetur, licet possit etiam effuso semine copulam continuare, vt fœmina seminet.

Sup. hoc supra in princip. Res. 181. & 185 signāter post medium § 1. sed lege eam per totam. Sup. hoc inf. in Res. 216. &c. Sup hoc in Res præterita. §. 1. ad mediū, vers. absque.

4. Addit idem Auctor, seminationem extra vas posse aliquando contingere sine vlla culpa in coniugatis, vt in viris potentibus, dum congredi conantur, poterit euenire, vt ex festinatione præter intentionem semen effundatur, id enim non vitio, sed naturæ festinationi, & vigori tribuendum est.

5. Nota etiam contra Syluestrum, Rosellum, & Azorium, viro cum vxore licere inchoare copulam causa delectationis, & postea inchoatum coitum non absoluere, dummodo non subsit periculum pollutionis alterius coniugis, & vxor ea inchoata copula contenta sit. Item contra Azorium, & alios Theologos, & Iurisperitos, quos adducit Sanchez *lib.*9. *disp.*21. *num.*2. non est peccatum mortale accedere ad menstruatam vxorem: imò aliqui in tali coitu nullam culpam agnoscunt, idque probabile putat Sanchez *ibid. num.* 7. licet ipse asserat esse tantùm culpam venialem, nisi etiam hæc excusent ex eo, quod vrgeat incontinentiæ periculum. Et hæc omnia, vt dixi, docet Pontius cum multis aliis *loco cit. de matrimon. lib.*10. *cap.*11. *num.* 3.6. & 9. & *cap.*14. *num.*5. & 6. quæ sunt à Confessariis valde notanda, vt non imponant onus ferre nolentibus, & vbi non est.

Et sup. contento in hoc §. Non etiā. infra in Res. 202. §. Et ex his. & in Res. 205. 206. 209. & 215. §. vlt.

6. Sed pro coronide huius resolutionis dico, quod licet Pontius *in dicto cap.*14. *num.*7. cum Azorio putet esse peccatum veniale, accedere ad vxorem grauidam, si non adest periculum incontinentiæ, ego tamen puto in tali copula nullam culpam interuenire, & ita docet ex Sanchez Coninch *de Sacram. disput.* 34. *dub.*9. *concl.*4. & Villalobos *in sum tom.*1. *tract.*13. *diffic.*41. *num* 9.

Quo ad hoc lege supra §. vlt. Res. 185.

RESOL. CLXXXVIII.

Olim per litteras à quodam Sacerdote interrogatus fui de opinionibus Doctorum circa præsentes casus.

Primus, &c.

Secundus, si quis coniugatus immitteret membrum virile in os fœmina, an peccaret mortaliter?

Tertiò, si absente coniuge liceret seipsum tangere libidinis, vel voluptatis causa, absque pollutionis periculo?

Et an peccet mortaliter coniux, qui intra vas naturale fœmina digitos quasi membrum virile immittit, sicuti est peccatum mortale inchoatio copulæ sodomiticæ cum vxore, etiam non animo consummandi nisi intra vas legitimum?

Et aduerte, quod primus casus non pertinet ad istum tractatum. Ex p.2.tr.17. & Misc.3. Ref.37.

Sup. responsione contẽta in lin.1.& media secũdæ huius Ref. supra in Ref. 184. §. penult. & in aliis eius not.

§. 1. AD secundum respondet etiam Sanchez, *vbi suprà disput.* 17. *num.*5. negatiuè, sicut etiam ego opinor non peccare mortaliter, si coniux intra vas naturale fœminæ digitos quasi membrum virile immittat. Ratio est quia talis tactus non est medium improportionatum, nec alterius ordinis luxuriæ, sicuti est inchoatio copulæ sodomiticæ, etiam non animo consummandi nisi intra vas legitimum, licet Nauarr. *lib. de pœn. & remiss. conf.*7. Angelus *ver. debitum, num.*25. & nouissimè Zerola *in praxi pœnit. cap.*52. *quæst.*25. cum Iacobo de Graffis *tom.*1. *lib.*5. *de adult. conf.*3. *n.*11. Gambacurta *de cas. reser. cas.*2. *de sodomia, num.*5. Zanardus *in director. confess. part.*1. *tract. de matr. cap.* 41. §.10. hoc vltimum etiam coniugatis concedant. Sed non posse dictos actum sodomiticum incipere, contra præfatos DD. docet Bonacina *de matr. quæst.* 4. *punct.* 11. *n.*12. Sanchez *lib.*9. *disp.*17. *n.*4. & nouissimè Rodriquez *in summ. tom.*3. *cap.*88. *num.*2. & Basilius Pontius *de matrim. lib.*10. *cap.*11. *num.*5.

Sup. hoc in duabus Ref. seqq. & infr. in Ref. 196. §. Sed maior. & supra in Ref. 17. §. Nota tamẽ. & in tom. 8. tr.6. Ref 20. §. Quæritur sextò. prope finem.

2. Ad tertium Salas *vbi sup. n.*129. sentit culpam esse lethalem, si coniux libidinis causa seipsum tangat; nam vt ait ipse, tactus qui nec fiunt cum coniuge, nec ad finem coniugij referuntur, reuera non sunt coniugales: nam fiunt à coniugato, ac si coniugatus non esset, sed solutus: ergo sunt mortales, non minus ac si essent in solutis, & sic etiam tenet Vasquez *in p.*2. *tom.*2. *disp.*113. *n.*4.

3. Attamen supradictus Sanchez *loc. cit. disp.*44. *num.*16. docet, secluso periculo pollutionis, non esse mortale, sed tantùm veniale hoc facere; cum hac tamen limitatione, nisi tactus ex natura sua accommodatus sit, vt homo in seipso quantum possit effingat coitum. Ratio est, quia cum tactus ille suapte natura indifferens sit ad copulam coniugalem, & ad illicitam, possitque ad vnam, & alteram referri, nec ex intentione tangentis se, à sua natura, & ab hoc ordine distrahatur, vt ad copulam illicitam ordinetur, non est cur de culpa mortali damnandus sit. Et sic hanc sententiam sequuti sunt etiam multi alij Theologi Societatis Iesu, vt ipse Salas *loc. cit. n.*128. notauit.

4. Ad argumentum in contrarium, respondetur non posse dici eum tactum non esse actum coniugis, quia non habetur cum coniuge; quoniam vt actus coniugis sit, non opus est cum coniuge fieri, sed satis est, vt ad actum matrimonialem præsentis coniugij suapte natura ordinari possit, nec ab hoc scopo ex intentione operantis aberret. Verùm his non obstantibus, opinionem Vasquez, & Salas, asserentium tali casu adesse culpam lethalem, puto esse amplectendam: & ideo, vt *suprà* apud Sanchez in nouissima editione sententia contraria non inuenitur impressa.

RESOL. CLXXXIX.

An coniugatus, si seipsum tangat propter voluptatem captandam absque pollutionis periculo, peccet mortaliter? Ex p.3.tr.4.Ref.214. alias 215.

Sup. hoc in Ref. præterita. §. Ad tertium. & in aliis eius annot.

§. 5. AFfirmatiuè respondet Montesinus *in p.* 2. *D.Th. tom.* 2. *q.*74. *art.*8. *q.*5. *in fin.* Ioan. de la Crux *in direct. p.*1. *prac.*6. *art.*9. *dub.*12. Salas *in p.*2. *tom.*2. *tract.*13. *disp.*6. *sect.*54. *n.*129. Vasquez *in p.*2. *tom.*1. *q.*78. *art.*8. *disp.*113. *n.*4. & Sancius *in selectis disp.*21. *n.*26. Et ratio est, quia coniux non habet dominium proprij corporis in ordinem ad vsum veneris secum explendum, sed tantùm habet dominium corporis consortis sui: quapropter vtens proprio corpore in ordine ad venerem secum vtitur. Ergo, &c. Et ita peccare mortaliter coniuges in tali casu docent Doctores citati.

2. Sed Thomas Sanchez *de matrim. tom.* 3. *lib.*9. *disp.* 44. *num.*16. contrarium tenet, & putant tantùm peccare venialiter, quia cùm tactus ille suapte natura indifferens sit ad copulam coniugalem, vel illicitam, possitque ad vnam, vel alteram referri, nec ex intentione tangentis se à sua natura, & ab hoc ordine distrahatur, vt ad copulam illicitam ordinetur, non est cur de culpa lethali damnandus sit. Nec dici potest eum tactum non esse actum coniugis, nam non desideratur, eum cum coniuge fieri, sed satis est, vt ad coniugem præsentem suapte natura ordinari possit, nec ab hac natura ex intentione illa vtentis deuiet. Ita Sanchez, aduersus quem insurgit Sancius *vbi supra*, Nam licet actus ille indifferens dicatur in eo sensu, quod ordinabilis est ad fornicationem, vel copulam coniugalem, tamen intrinsecè malus est, quatenus per illum vtitur coniux proprio corpore, in ordine ad venerem secum explendam, quod illi prohibitum est, & non in ordine ad explendam cum coniuge, quæ absens reperitur. Ergo, &c. Et ideò tu tene primam sententiam.

RESOL. CXC.

An coniux in absentia alterius, si tangat libidinosè sua membra pudenda, peccet mortaliter? Ex part.4.tr.4. & Misc. Ref.537.

Sup. hoc in Ref. præterita, & in Ref. 1. post præteritam, §. Ad tertium. & in aliis eius annot.

§. 1. OBscœna sunt hæc, fateor, sed omnia munda mundis, & Confessarij in omni materia debent discernere inter lepram, & lepram, & scire quodnam sit peccatum mortale, quod veniale. Hanc quæstionem, quia practicabilis est, ego tractaui *in* 3. *part. tractat.* 4. *resolut.* 215. & pro negatiua sententia adduxi Thomam Sanchez, cui nunc addo Gasparem Hurtado *tractatu de matrimon. disputatione* 10. *difficultate* 10. *num.* 47. vbi excusat à mortali tactum, quo coniux etiam in absentia alterius tangit libidinosè sua membra pudenda, quamuis commouenda, & alteranda, quando non est periculum effusionis seminis futuræ extra vas, quia etiam illi tactus, sua natura ordinantur ad actum coniugalem, quamuis actu non referantur ad illud, & ita hanc sententiam docet etiam Petrus Ochagauia *de Sacrament. tractat.* 5. *de matrimon. quæst.* 52. *num.* 9. *in fine*, vbi sic ait: Puto etiam vnum coniugarum absentem ab alio sua membra tangentem, & commouentem proter solam voluptatem captandam tactus, absque periculo pollutionis

tionis, non peccare mortaliter, quia tactus ille, licèt actu non referatur ad coniugium, satis est eum suapte natura ordinari ad præsens coniugium, sicut contingit in delectatione morosa. Ita ille.

2. Et tandem nouissimè etiam ex Societate Iesu tamquam probabiliorem tenet hanc opinionem Ioannes Præpositus *In 3. part. D. Thom. quæst. 6. de bonis matrim. dub. 26. num.* 188. vbi sic ait. Petes vtrùm coniux possit absque graui peccato seipsum tangere ex voluptate carnali, non referendo ad copulam? Negat Vasquez, asserit Sanchez, cuius sententia videtur probabilior, quia talis contactus exercetur intra limites matrimonij, estque natura sua idoneus ad copulam licitam, nec ordinatur ad illicitam; ergo nihil per eum committitur repugnans fidei coniugali, aut matrimonij fini, & proinde ex illis capitibus non contrahit malitiam mortalem, quam non potest aliunde contrahere si absit pollutionis periculum. Ita ille. Vnde hanc sententiam, quæ priùs pro se solùm Sanchez habebat, nunc habet alios tres Patronos; sed tu ne recedas à contraria cum Doctoribus, quos citaui in dicta resolutione, asserentes in tali casu peccatum mortale adesse, nec aliter sentiendum esse puto, quicquid Sanchez, Hurtado & alij asserant.

RESOL. CXCI.

An sit peccatum mortale, si coniuges inter se tangant, & osculentur pudenda propter solam voluptatem?

Idem est de verbis impudicis, & aspectu partium verendarum, & amplexibus inhonestis inter coniugatos, modo non sit periculum pollutionis.

Et notatur, quod si aliquis sine interruptione morali multoties osculetur pudenda alicuius fœminæ, vel pueri, sufficit, vt in confessione dicat, osculatus sum solutam, vel puerum, & non est opus explicare, quod talis tactus, vel osculum fuit in partibus pudendis. Ex part. 3. tractat. 4. Res. 224. alias 225.

Sup. hoc infra lege doctrinam Ref. 194. signanter post medium, & si placet vide etiam alias Ref. & 55. eius primæ not. & signanter ex Ref. 196. § vltim. post mediũ, vers. tactus. & supra in Ref. 37. §. Idem.

§. 1. ESse peccatum mortale à fortiori docet Paludanus *in 4. dist. 31. quæst. 3. art. 2. concl. 6.* Syluester *ver. debitum coniugale. quæst. 7.* & ex neotericis Rodriquez *in summ. nouissima tom. 1. cap. 129. concl. 12.* vbi sic asserit. [Los casados que se deleytan en tactos venereos, no los queriendo ordenar à copula conjugal, pecan mortalmente, aunque Cayetano diga que no, cessando el peligro de polucion, en pero como ordinariamente ay este peligro, no deue ser amitida la opinion de Gayetano, pues de las cosas morales auemos de juzgar, conforme lo que comunemente acaeçe, y no auemos de acudir a metaphisicas.] Ita ille.

2. Sed si hæc opinio esset vera, væ væ coniugatis; igitur contrariam sententiam docent communiter Doctores, etiamsi tactus, & oscula sint in partibus pudendis, vnde Zanardus ex Dominicanorum familia *in directorio Confessar. part. 2. de Sacram. matrim. cap. 41. num.* 24. sic ait: Dico non esse peccatum mortale citra periculum pollutionis, quotcumque tactus, oscula, verba impudica, & aspectus partiũ verendarum inter coniuges. Sed audiamus Syluium *in 2. 2. q. 154. art. 4. concl. 61.* Oscula, (ait) tactus & amplexus etiam inhonesti, inter eos admittuntur si sunt coniugati, excusantur à mortali, quamuis fiant ob delectationem absque intentione copulæ coniugalis; modò non sit periculum pollutionis. Idem docet Filliucius Societatis Iesu *tom. 2, tract. 30. cap. 10. n. 93.* vbi sic asserit. Infertur oscula in partibus inhone-

stis à fortiori esse peccata mortalia: hæc enim in his partibus non fiunt nisi ex amore libidinoso, & deprauato, & practicè loquendo, semper oscula libidinosa inter non coniugatos. Inter hos autem, etsi non sint censenda peccata mortalia, tamen increpandi sunt, qui hoc faciunt, tanquam operis arguentis animum nimis mollem, & libidini deditum. Ita ille, & ego. Vide etiam S. la *in part. 2. tom. 2. & quæst. 74. tract. 13. disp. 6. dist. 26. n.* 169. Granado etiam *in p. 2. contr. 6. tract. 4. disp. 7. n. 4.*

3. Ad argumentum verò Rodriquez respondeo, supradicta oscula, & tactus communiter non fieri cum periculo pollutionis, & si tale periculum in aliquibus adesset; illis vti minimè possent, vt dictum est. Notandum est tamen hîc obiter, quòd si aliquis interruptione morali multoties osculetur pudenda alicuius fœminæ, vel pueri (ignoscite pudicæ aures) sufficit, vt in confessione dicat, Osculatus sum solutam, vel puerum, & non opus est explicare, quòd talis tactus, vel osculum fuit in partibus pudendis; nam est hæc tantùm circumstantia aggrauans, quæ secundùm probabilem opinionem, quam ego teneo, non est necessariò in confessione aperienda.

RESOL. CXCII.

An in aliquibus casibus tactus, oscula, &c. sint licita inter coniugatos cum periculo pollutionis? Ex part. 3. tract. 4. Res. 216. alias 217.

§. 1. REferam hîc tantùm verba Michaëlis Zanardi Dominicani *in direct. confess. p. 2. de Sacram. matrim. cap.* 21. *q.* 27 *fol. mihi* 908. vbi sic asserit. Tactus, & oscula coniugati cum coniuge cum periculo pollutionis, imò cum pollutione quandoque non sunt peccata mortalia. Primò, si pollutio accidat petenti, quia quamuis petens non possit petere oscula cum periculo pollutionis, poterit tamen pati ea, etiamsi polluatur, quia non dat operam rei illicitæ, & hoc est præter intentionem eius. Secundò, nec etiam in petente, si intenderet copulam; & dum iam ostendit per oscula eam excitare, polluitur propter supradictam rationem. Nec tertiò, si fierent ad excitandum amorem, vel ad eum conseruandum, & tum propter intentionem sequeretur pollutio. Ita Zanardus, & ante illum Sanchez *tom. 3. lib. 9. disp. 45. n. 35.* quem etiam sequitur Filliucius *tom. 1. tract. 10. part. 1. cap. 9. num. 356.*

Sup. hoc in duabus Ref. seqq & infra in Ref. 207. §. Dicendũ. ad lin. 6. & in tom. 8. tr. 6. Ref. 20. § Quæro sexto. in principio.

RESOL. CXCIII.

An aliquando sint licita oscula, & tactus inter vxoratos, cum periculo pollutionis?

Et pro confirmanda doctrina huius quæstionis adducitur, quod petere debitum cum aperto periculo effusionis seminis extra vas naturale, est peccatum mortale.

Et quod si dans operam rei alioquin licitæ, & percepta, & aduertat, retenta actione, vt possit impedire, tenetur impedire, alioquin mortaliter peccabit. Ex part 6. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 65.

§. 1. PRo parte affirmatiua *in 3. part. tractat. 4. resolut. 217.* adduxi Zanardum Dominicanum; Sanchez & Filliucium Iesuitas: & hanc sententiam ex eadem Societate tanquam probabilem admittit nouissimè Stephanus Bauny *in Theolog. Moral. parte 1. tract. 12. quæst. 5.* vbi sic ait. Hæc opinio si quid habet ponderis, id totum in Doctorum aucto-

Quæ hîc est Ref. antecedens, & in aliis eius annot.

ritatem, qui illam inuexerunt & probauerunt, referendum existimo. Sanè quia benigna est, & in coniuges indulgens, si quis eam sibi sequendam creder, non magnopere repugnabo. Ita Bauny. Et ideò, quidam Confessarius excusabat Coniugem, quæ, cùm maritus illam osculabatur in pollutionem incidebat: & etiam excusabat ipsum virum, quando osculabatur vxorem ad excitandum amorem, vel ad eum conseruandum, & præter intentionem pollutio sequebatur.

2. Sed hæc opinio displicet Ioanni Præposito *in 3. part. D. Thom. quæst. 6. de Sacram. matrimon. dub. 25. num. 186.* vbi sic ait. Coniuges, qui actum coniugalem exercere possunt absque graui peccato se mutuò amplecti tangere, osculari, &c. quamuis hos actus ad copulam non referat: quia tales actus ratione contractus, & status matrimonialis cohonestantur, & redduntur licite; ac proinde suam malitiam debent aliunde contrahere: non contrahunt autem aliunde, quàm quò non ordinentur in finem, & proinde solùm inuenitur defectus ordinationis in finem, qui solùm venialem malitiam continet.

3. Probatur. Coniux ratione contractus matrimonialis habet dominium corporis suæ compartis in ordine ad actum carnalem; & proinde in ordine ad actus natura sua præuios: quo dominio, & vsu dominij non priuatur, eo quòd hîc & nunc nolit actum consummatum. Aduerte tamen debere abesse periculum pollutionis & scandalum in altcrutra parte.

4. Dices hi actus de se sunt liciti, tantumque contrahunt malitiam venialem propter defectum ordinationis in finem: actus autem licitus & honestus non contrahit mortalem malitiam ex præuisa pollutione, &c. Ergo, &c. Respondeo sepositis opinionibus, quæ versantur circa materiam minoris propositionis, negando eamdem minorem quoad actus, de quibus est sermo: nam tactus, oscula, amplexus inter coniuges eatenus licent, quatenus quæruntur intra limites matrimonij: & per consequens, in quantùm nihil sequitur repugnans fini, & institutioni seminis: sequitur autem aliquid repugnans, si semen extra vas effundatur, neque pollutio in eo casu dici potest solùm permissa, cùm sequatur ex impetu illius motus carnalis, qui per se intenditur. Confirmatur: petere debitum cum aperto periculo effusionis seminis extra vas naturale est peccatum mortale: ergo etiam actus subordinati contrahent malitiam mortalem, si subsit consimile pollutionis periculum. Cùr [illegible] erò frequenter subesse possit in contactibus v[illegible] udicis, hi omninò sunt coniugibus dissuad[illegible] ordinentur ad copulam, vel saltem ea petatur, quando aduertitur periculum. Vnde videtur minùs probandum, quod ait Sanchez *lib. 9. de matrimonio, disput. 45. num. 36.* non semper esse mortales tactus exercitos cum periculo pollutionis etiam in petente: id, inquam, minùs probatur; cùm pollutio eo casu possit vitari petendo actum coniugalem, quem coniugatus potest exercere. Confirmatur, si dans operam rei alioquin licitæ & præceptæ aduertat inde secuturam pollutionem, quam retenta actione possit impedire, tenetur impedire, alioquin mortaliter peccabit: cùm ergo coniugatus in nostro casu possit occurrere pollutioni per actum coniugalem, qui non est ei difficilis, tenetur illum exercere: propter quam rationem, per se loquendo, sentio compartem, quæ per modum reddentis eosdem actus cum delectatione venerea patitur, vel exercer, teneri actum coniugalem petere, si aduertat in se pollutionis periculum, & nulla circunstantia extrinseca excuset: alioquin pollutionem censendam ei voluntariam, cùm eam possit impedire per medium non extraordinarium statui matrimoniali, idque sine magno grauamine, vt suppono. Huc vsque Præpositus. Et Villalobos *in summ. tom. 1. tract. 13. difficul. 41. num. 1.* sic ait. [Los aspectos, tocamientos, son licitos entre los casados, y nunca llegan à pecado mortal, quando no ay peligro de pollucion, y con los abraços y osculos se intentasse solo monstrar señal de amor, no seria pecado ninguno, non auiendo el dicho peligro.] Sic ille. Et reuera in his materiis cautè procedendum est, nec habenæ laxandæ sunt.

(Margin: Sup. hoc in tom. 8. tr. 6. Res. 20. §. Quæro sexto. post medium, vers. Confirmatur.)

RESOL. CXCIV.

An tactus, oscula, aspectus, & verba impudica sint licita inter coniugatos, etiam si ex illis prævideatur sequutura distillatio, aut membrorum seruentium generationi commotio? Ex part. 3. tract. 4. Res. 225. alias 226.

§. 1. AD hanc quæstionem ita respondet Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 46. nu. 43.* Non existimo esse mortale in coniugatis per tactus, & verba turpia, delectationemque veneream ex copula cogitata consurgentem dare causam commotioni membrorum seruientium generationi, & incurrere in delectationes præuisas, quamuis inter solutos id esset lethale; nam hoc non est graue damnum generationis in tali statu, & aliunde eæ delectationes, & spirituum commotiones in eis vacant culpa mortali. Ita Sanchez, & post illum Salas *in part. 2. tom. 2. quæst. 74. tract. 13. disp. 6. sect. 18. num. 123.* & Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 13. difficul. 42. num. 1.* vbi sic asserit. [Los aspectos, tocamientos, y delectaciones son licitos entre los casados, y nunca llegan à pecado mortal, quando no ay peligro de polucion, porque el acto a que se ordenan, ò de donde nace la delectacion, no es pecado entre los casados, si con los abraços y osculos se intentasse solo mostrar senal de amor, no seria pecado ninguno no hauiendo el peligro dicho, mas si aquellos actos fuessen dirigidos solo a deleyte sin animo de lleguar à la copula, solo seria pecado venial, y aunque en esto vuiesse periculum delectationis, no seria pecado mortal entre casados.] Sic Villalobos, vide *suprà in resol. 199.*

(Margin: Sup. hoc lege doctrinã duarum res. præcedentiũ & aliarum annotationum.)

(Margin: Sup. hac doctrina Villalobos lege supra Resol. 191. & §§. eius not. & in Res. præterita ad literam in fine.)

(Margin: Quæ hic est infra Res. 197.)

RESOL. CXCV.

Quidam vir in absentia coniugis sæpius habuit delectationem de actu coniugij præterito, & etiam futuro, ac si actu præsens esset, sine tamen aliquo periculo pollutionis: Confessarius obligauit illum ad explicandum numerum prædictarum delectationum, quæsiuit postea à me, an vere in illis delectationibus peccauerit mortaliter?

Et quid, si ex tali delectatione procedat aliqua commotio, & alteratio in partibus pudendis absque periculo tamen pollutionis?

Et deducitur, quod in viduis esset lethale delectari de copula præterita, quasi tunc esset præsens? Ex part. 2. tr. 17. & Misc. 3. Res. 36.

§. 1. QVòd sic opinatus est Syluest. *verb. delectatio. num. 2.* & Nauarr. *cap. 16. num. 10.* quos sequuti sunt neoterici multi, vt Ioan. Salas *in par. 2. tom. 2. tract. 10. disp. 6. sect. 20. num. 205.* Azor. *tom. 1. lib. 4. cap. 6. quæst. 8.* Fernandez *in suo exam. Theolog. part. 4. cap. 2. §. 4. num. 6.* & nouissimè Rodriquez *in summ. tom. 3. cap. 88. num. 7.* Probatur, quia de similibus

(Margin: Sup. hoc in Res. seq. & in aliis eius primę not.)

Sup. his viduis in Reſ. not. præteritæ, in diuerſis eius verſ. & ſignanter in fine, & in §. vlt. huius Reſ. & ſupra latè in Reſ. 39.

bus idem ius, & iudicium eſt: ſed in viduis eſſet lethale delectati de copula præterita, quaſi tunc eſſet præſens. Ergo idem erit & in coniugatis.

2. At ego ſemper in praxi contrariam ſententiam amplexus ſum, cum Curiele *in part. 2. quæſt. 74. art. 8. dub. 3. §. 2. difficultate 3.* Zanard. *in director. Theolog. part. 2. tract. de matrim. cap. 41.* Bonacina *de matrim. quæſt. 4. punct. 8. num. 12.* Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 9. diſp. 44. num. 3.* Vaſquez *in part. 2. tom. 2. diſput. 113. cap. 2. num. 2.* Leſſio *de iuſt. lib. 4. cap. 3. dub. 2. num. 121.* Reginald. *tom. 1. lib. 11. cap. 5. num. 52.* Medina *in part. 2. quæſt. 74. art. 8.* & Coninch. *de Sacram. diſp. 34. dub. 11. num. 113.* Et ratio eſt, quia delectatio ſumit malitiam, & bonitatem ex obiecto. At obiectum huius delectationis eſt licitum. Ergo licita erit & delectatio. Et hæc opinio procedit, etiam ſi ex tali delectatione procederet aliqua commotio, & alteratio in partibus pudendis, abſque periculo tamen pollutionis. Sic Bonacina, Zanardus, Vaſquez, & Sanchez *vbi ſupra.*

Sup. hoc in Reſ. ſeq. §. 2. prope finem, verſ. Et hæc. & lege infra doctrinam Reſ. 197. Et ex Reſ. 199. §. Verum. ante mediũ.

3. Ad argumentum contrarium reſpondetur, diſparitatem eſſe manifeſtam. nam vidua non poteſt ita delectari circa actum habitum cum coniuge defuncto, quia hic actus iam in præſenti eſt ei illicitus; non autem eſt illicitus coniugatæ. Poteſt igitur coniux ſumere delectationem de actu coniugij præterito, vel futuro, etiam ſi illum, tanquam præſentem, & nunc exercitum per imaginationem conſtituat, & ſic copula imaginaris ſe oblectare.

RESOL. CXCVI.

An delectatio moroſa coniugis de copula cum coniuge abſente ſit peccatum mortale?

Et quid, ſi ex ea delectatione conſurgeret membri pudendi commotio, & alteratio abſque pollutionis periculo?

Et infertur, quod in vidua, & ſponſa de futuro ſimilis delectatio eſt peccatum mortale?

Sed maior difficultas ſupereſt, an coniux poſſit abſque graui peccato ſe ipſum tangere ex voluptate carnali, non referendo ad copulam?

Et an coniuges non peccent mortaliter, qui libere poſſunt actum carnalem exercere, ſi huiuſmodi tactus circa ſe, vel comparem exerceant ad ſedandas carnis tentationes, quamuis actum coniugalem non intendant?

Et notatur delectationem moroſam de actu coniugij in abſentia non eſſe moraliter illicitam coniugatis, etiam quoties copula coniugibus eſt illicita, vel ob circunſtantiam extrinſecam, vel ob periculum ſanitatis, vel abortus, &c? Ex part. 9. tract. 8. & Miſc. 3. Reſol. 44.

Sup. hoc in Reſ. præterita, & infra in Reſ. 198. §. Sed non. & in Reſ. 199. §. Verum.

§. 1. AFfirmatiuè nominatim contra me reſpondet Pater Bordonus *in Conſil. Regul. tom. 2. reſol. 74. quæſt. 2. num. 6.* Tum quia huiuſmodi cogitatio non poteſt referri in bonum prolis, cum imaginatio nullum ordinem habeat ad prolem, neque aliquid operetur huiuſmodi ordinatio, cùm ſit merè intellectualis, & nugatoria ad hoc, non valens excuſare à peccato: ergo peccaminoſa eſt; neque refert, quòd quis copula coniugali cogitet ea intentione, vt eam referat in bonum prolis, quia ea imaginatoria fruſtatoria eſt ad hunc effectum, & quandoque non adeſt bonum prolis, ſi imaginatio referatur ad copulam ſterilem. Tum quia in vidua ſimilis delectatio eſt peccatum mortale: ergo & in coniugatis; cùm idem faciendum ſit iudicium de ſimilibus, ex vulgatis Iuribus. Tum quia non ſolùm debemus abſtinere à malo, ſed etiam ab omnibus illis mediis, quæ poſſunt

Sup. hoc infra in fine huius Reſ. & in Reſ. præterita §. 2. in fine verſ. Sed

nos inducere, & maximè proximè ad malum perpetrandum, quia finis, & mediorum eadem eſt ratio, *lib. oratio. ff. de ſponſal.* media enim ſequuntur naturam ſui finis, & ab eo regulantur, ibidem Bartolus; & finis dat neceſſitatem mediis, in quem, ſi quis non poteſt, neque in mediis; & eadem obligatione quis tenetur ad media, qua conſtringitur ad finem; ſed quilibet ſub mortali tenetur ſe abſtinere à motibus voluntariis partium pudendarum: ergo & mediis, per quæ tales motus cauſari poſſunt, cuiuſmodi eſt imaginatiò copulæ etiam coniugalis inter abſentes. Tum quia coniugati abſentes ab inuicem in quolibet actu venereo ſe habent, tanquàm non coniugati, iuxta illud Apoſtoli *1. Corinth. 7.* Qui habent vxores tanquam non habentes ſint. Ita ille, qui poſteà addit: Et ea his pater, quàm immeritò ſententiam Sanchez Diana vocet probabiliſſimam; ſufficit enim, ſi aliqualiter ſit probabilis apud ipſum, & alios; nam apud me iudicatur improbabilis, cùm ex tali imaginatione proximè ſequatur carnis alteratio, & voluntaria ſenſualis delectatio, quæ ſine dubio peccatum graue eſt.

in viduis & latè in alia Reſ. eius not.

5. Sed etiam poterat penes ipſum ſententia Sanchez magnam probabilitatem habere non ſolum ex principiis intrinſecis, ſed ſaltem ex principio extrinſeco, nempè auctoritate Doctorum: nam præter Sanchez, hanc ſententiam docet Vaſquez, Leſſius, Salas, Layman, Coninch, Sancius, Palaus, quibus adde Ioannem Præpoſitum *in part. D. Thomæ quæſt. 6 de bonis matrim. dub. 26. nu. 192.* Ochagauiam *tract. 5. de matrim quæſt. 12.* Hurtadum *diſp. 10. difficul. 10. num. 47.* Martinum Perez *de Matrim. diſput. 54. ſect. 2. num. 7.* Boſſium *tract. de Scrupulis §. 7. num. 152.* Dicaſtillum *de Iuſt. lib. 2. diſput. 3. dub. 25. num. 220.* Et hi omnes meritò vocari poſſunt Gigantes Theologiæ: vnde ſaltem ex eorum auctoritate noſtram ſententiam contra Patrem Bordonum ſatis probabilem eſſe patet. Nec deſunt pro illa rationes. Quia talis delectatio appetitus ſenſitiui, & commotio, membrorum, ac ſpirituum generationi inſeruientium in coniugibus de ſe, ſeu per ſe loquendo, ad copulam maritalem ordinantur, ſicut & tactus impudici inter eoſdem coniuges; per accidens autem eſt, quòd propter abſentiam, aut aliud ſimile impedimentum copula non exerceatur: ergo ſicut tactus impudici inter coniuges ob ſolam voluptatem, abſque animo copulæ, eo quòd natura ſua inter coniuges ordinentur ad actum coniugalem, ratione matrimonij, excuſantur à culpa mortali, ſicut excuſatur à mortali culpa ipſa maritalis, vt tradit Sanchez *lib. 9. de matrim. diſp. 44. num. 11.* & docent Doctores communiter, quos ipſe allegat, & alij tam antiqui, quam recentiores. Ita etiam matrimonium à mortali excuſat in coniugibus delectationem in appetitu ſenſitiuo de copula maritali cogitata, & ex ea ortam commotionem corporis, & ſpirituum generationi inſeruientium; cùm hæc omnia de ſe in coniugibus, ſicut & tactus impudici, oſcula, & amplexus, tanquam media ad finem ordinentur ad copulam materialem, quæ inter coniuges eſt licita. Quare omnia prædicta, ſi tantum propter delectationem à coniugibus appetantur, & exerceantur abſque pollutionis periculo, erunt peccatum veniale, quia extrahunt à ſuo fine; ſicut enim defectus debiti finis in habenda copula coniugali, non eſt culpa mortalis, ſed tantum venialis, niſi finis, mortalis intenderetur, vt docet idem Sanchez *eodem lib. 9. diſp. 8. num. 8. & 9.* & eſt Doctorum communis: ita etiam defectus debiti finis in prædictis actibus præambulis ad actum coniugalem erit ſolùm culpa venialis, ſecluſo alio fine mortali, vel periculo pollutionis: alioqui certum eſt peccare mortaliter coniuges, ſi animaduertant ex illa com-

motione sensitiua venerea, vel ex tactibus impudicis sequuturam pollutionem. Limitat præfatam sententiam Salas, affirmans esse mortale, si coniuges delectentur de copula maritali imaginaria, & ficta; sed rectè limitationem reiicit Palaus, eò quòd parùm referat copulam esse fictam, vel veram; si delectatio absolutè illis non est prohibita, & non tendit ad obiectum formaliter malum. Neque prædictæ sententiæ obstat illam delectationem sensitiui appetitus, & commotionem corporis esse initium effusionis seminis; nam ordinatur ad coitum cum coniuge, & seminis effusionem intra legitimum vas; quod sufficit, ne sit mortalis culpa: quamuis tunc copula propter absentiam, vel aliud impedimentum simile haberi non possit. Sicut etiam non obstat, quod similis delectatio voluntaria, & commotio non sit licita in vidua ex cogitatione prætetitæ copulæ maritalis: viduæ enim prohibita est copula carnalis, ac proinde etiam delectatio sensitiua illius cogitatæ: & in ea deficit matrimonium quod vtrumque excusat. Itaque ex his omnibus patet, quod talis est delectatio, qualis est consensus in actum, de quo capitur delectatio; talis enim est delectatio, quale est obiectum, vt docuit Aristoteles *lib.*10. *Ethicorum*, *cap.* 4. & 5. Sed copula, de qua est delectatio, inter coniuges est licita: ergo ex hac parte non est culpabilis delectatio: esset autem culpa venialis, si careret debito fine ad quem actus coniugalis à natura ipsa dirigitur. Et hæc sententia procedit etiam si ex ea delectatione consurgeret membri pudendi commotio, & alteratio absque pollutionis periculo, videlicet nullam esse culpam mortalem consensum in illam. Ratio est quia vt optimè docuit Vazquez 1.2.*disp.*153. *num.* 2. & 3. matrimonium excusans à copula mortali delectationem sensitiuæ partis, subinde excusat quoque commotionem illam naturaliter ex ipsa consurgentem. Quare sicut esset culpa mortalis, si coniux in actu coniugali delectaretur in alterius viri, aut fœminæ cogitatione carnaliter dilectorum; quia est delectatio morosa in obiecto mortaliter graui & turpi, ita è contra excusatur à culpa mortali illa delectatio, & commotio, quia est de obiecto, & copula licita, tametsi per accidens sit alter coniux absens.

Sup. hoc infra in fine huius Ref. & in aliis eius vlt. not.

Sup. hoc in Ref. prætetita §. 2. in fine, sed lege doctrinam Ref. seq. & infra ex Ref. 199 §. Verùm ante mediũ, à vers. etiam si inde consurgat.

3. His tamen non obstantibus, concedo sententiam affirmatiuam Patris Bordoni, & aliorum esse etiam satis probabilem; sed constanter nego nostram esse improbabilem, quam præter Doctores citatos ex Societate tenet nouissimè ex Neotericis Dominicanæ familiæ Magister Serra *in part.* 2. *D. Thomæ*, *tom.* 2. *quæst.* 74. *art.* 8. *dub.* 2. & Araujo ibidem *art.* 10. *dub.* 3. *num.* 48.

4. Sed maior difficultas est, an coniux possit absque graui peccato seipsum tangere ex voluptate carnali, non referendo ad copulam? Alibi pro negatiua sententia adduxi Vazquez, pro affirmatiua Sanchez, cuius sententia visa est probabilior Ioanni Præposito vbi supra *in* 3. *part. quæst.* 6. *de bonis matrim. dub.* 26. *num.* 188. quia talis contactus exercetur intra limites matrimonij, estque natura sua idoneus ad copulam licitam, nec ordinatur ad illicitam: ergo nihil per eum committitur repugnans fidei coniugali, aut fini matrimonij, & proinde ex illis capitibus non contrahit malitiam mortalem, quam non potest aliunde contrahere, si absit pollutionis periculum. Et hanc sententiam tenet etiam Hurtadus & Ochagauia vbi supra, quibus adde Patrem Martinum Perez loco citato *de Matrim. disp.* 53. *sect.* 2. *num.* 6. vbi sic ait: Dico, etiamsi coniugatus se ipsum tangat propter voluptatem captandam absque pollutionis periculo, solùm esse venialem culpam; quia cùm tactus ille indifferens sit ad copulam coniugalem licitam, vel ad illicitam, possitque ad vnam, vel alteram referri, nec ex intentione tangentis se distrahatur à sua natura, & ab hoc ordine, vel ad copulam illicitam ordinetur; non est cur de culpa lethali damnandus sit. Sicut dixit de morosa delectatione copulæ cum coniuge absente, non esse culpam lethalem, quia suaptè natura referri potest ad copulam coniugalem, licet actu non dirigatur. Vnde falsum est, vt ille tactus sit coniugalis, desiderari vt habeatur cum coniuge; non enim vt actus coniugis sit, requiritur eum cum coniuge fieri; sed satis est vt ad coniugium præsens sua natura ordinari possit, nec ab hac natura ex intentione illo vtentis deuiet. Firmatur hoc idem, quia prædicti tactus impudici ideò inter solutos sunt mortales, quia excitant delectationem veneream similem illi, quæ habetur in copula, & ad hoc natura sua ordinantur. Igitur quibus licita est copula, & in ea dicta delectatio, vt coniugibus; etiam illi tactus liciti erunt, si finem aliquem honestum habent; veniales, si eo careant, sicut ipsa copula esset. Itaque dicendum videtur, quòd illi tactus, vtpotè coniugis natura sua referuntur ad copulam coniugalem, à qua relatione non eximuntur, estò copulam non intendas, vel impossibilis sit ob alterius coniugis absentiam. Hæc enim per accidens contingunt, quæ relationem intrinsecam illorum tactuum non mutant. Præterea sicut ex matrimonio prouenit copulæ coniugali honestas; sic tactibus, qui copulæ deseruire possunt, tametsi per accidens non deseruiant.

Sup. hoc supra in Ref. 57. §. Nota tamen. & in Ref. 188. §. Ad tertium. & in aliis eius not.

5. Sed his non obstantibus, Ego puto sententiam negatiuam Vasquez esse tenendam, & consulendam, quàm nouissimè me citato tenet etiam doctus Pater Dicastillus *de Iust. lib.* 5. *disp.* 3. *dub.* 15. *num.* 218. quia ex matrimonio non habes potestatem tuo corpore vtendi, nisi quatenus necessarium est, vt ab altero debitum petas, vel illi reddas; at in præsenti casu nec debitum petere, nec reddere intendis. Non igitur tibi licet prædictus vsus. Deinde illi tactus, & carnis commotio ex se referuntur ad pollutionem, vel coitum. Ad coitum autem vt impossibilem nequaquam referri possunt. Restat ergo, vt ad pollutionem referantur. Ergo sunt omninò illiciti.

6. Nego autem coniuges peccare mortaliter, qui liberè possunt actum carnalem exercere, si huiusmodi actus circa se, vel compartem exerceant ad sedandas carnis tentationes, quamuis actum coniugalem non intendant; quia status matrimonialis in natura lapsa non tantum recipit generationem prolis, sed etiam est institutus ad sedandas carnis tentationes; & proinde actus illius potest licitè in hunc finem, relicto alio fine, assumi: vnde si in hunc finem exerceantur, ne quidem videntur venialia, secundùm Præpositum vbi suprà.

7. Nota etiam hic obiter delectationem morosam de actu coniugij in absentia non esse mortaliter illicitam coniugatis, etiam quoties copula coniugibus est illicita, vel ob circumstantiam extrinsecam, quæ per se neutrum coniugem arcet ab vsu matrimonij, ob periculum sanitatis, vel abortus, vel ob aliquod impedimentum naturale post matrimonium superueniens, puta, ob impotentiam, coeundi matrimonio contracto superuenientem, & delectationem appetitus sensitiui de copula maritali cogitata, vt præsenti, in eisdem coniugatis esse licitam, & excusari saltem à culpa mortali; sicut ex similibus casibus liciti sunt inter eosdem coniugatos tactus impudici, secluso periculo pollutionis, vt docet etiam Fagundez *in Decalog. lib.* 9. *cap* 6. *num.* 2. 3. & 4. & ratio est eadem, quia talis delectatio, & tactus de se, & ex natura sua ordinantur ad copulam coniugalem, & per accidens est, quòd non exerceatur, seu

Sup. hoc magis latè infra in Ref. 195.

exerceri

exerceri non possit. Quare cùm eadem copula tunc sit licita, & prohibita, vel impossibilis, solum per accidens, & ab extrinseco; licita etiam erunt delectatio illa, & tactus, qui de se ad actum coniugalem tanquam ad finem tendunt. Et tactus poterunt excusari à veniali, si non ob solam delectationem, sed ad conciliandum amorem, vel ad vitandam incontinentiam exerceantur absque pollutionis periculo. Et hanc sententiam me citato tenet nouissimè Bossius *tract. de Scrupulis*. §. 59. *num.* 2192. & Martinus Perez *de Matrim. disp.* 53. *sect.* 3. *num.* 2. *&* 3. qui tamen optimè notat, supradictam doctrinam non procedere in viduis & in sponsis de futuro; non enim his licitum est delectari morosè de copula coniugali præterita, vel futura tempore matrimonij, quicquid in contrarium asserat Magister Araujo *in part.* 2. *D. Thomæ*, *quæst.* 74. *art.* 10. *dub.* 3. *num.* 48. & alij.

Sup. hoc supra in Ref. 17. § Item & in Resol. 191. & 194. post medium.

Sup. hoc pro viduis supra in hac Ref. cursim in §. 1. & 2. & supra in Ref. 195. §. 1. in fine, & pro viduis, & sponsis de futuro latè superius in Ref. 39.

RESOL. CXCVII.

An coniux excusetur à peccato mortali, si voluntarie delectetur in commotione sensitiua orta ex imaginatione coniugis absentis?

Et supponitur abesse probabile pollutionis periculum? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 199. aliàs 200.

Alibi supra in Ref. 195. §. 2. in fine, & in Ref. 196. §. 2. prope finem. vers. Et hæc. & infra in Ref. 199. §. Verum. ad lin. 8. & vers. etiam si inde.

§. 1. CONtra Nauarrum, Azorium, Philiarchum, & alios affirmatiuam sententiam alibi cum multis DD. probabiliter docui, sed, quia aduersùs me propter hoc quidam Theologaster obmurmurauit, ideò iterum eandem sententiam doceo, quam docent etiam Medina *in part.* 2. *quæst.* 74. *art.* 8. *dub.* 1. Zumel *ibid. disput.* 4. *dub.* 3. Curiel *dub.* 3. §. 2. *diffic.* 3. Zanardus *in direct. consc. part.* 1. *tr. de matrim. cap.* 45. Layman *Theolog. moral. lib.* 1. *tract.* 3. *cap.* 6. *numer.* 14. vbi sic asserit: Licèt existiment aliqui etiam coniugatum mortaliter peccare, si voluntariè delectetur in motione venerea orta ex coniugis absentis apprehensione, eo quòd talis commotio tunc ordinari non possit ad actum coniugalem, sed potiùs ordinetur ad pollutionem; opposita tamen sententia probabilitate non caret, Cùm enim matrimonium à mortali peccato excuset tactus impudicos inter coniuges, non copulandi, sed solius voluptatis gratia institutos, consequens est similiter etiam sensitiuam commotionem ex absentis mariti cognatione ortam, vel voluntariè acceptam à culpa mortali excusari. Ratio est, quia hæc omnia in coniugibus, per se loquendo, tendunt ad opus coniugale. Per accidens autem est, quòd ob absentiam, vel simile impedimentum opus non exerceatur. Suppono autem in his casibus abesse probabile pollutionis periculum. Ita Layman, & ego; licèt nouissimè contrarium doceant Pontius *de matrim. lib.* 10. *cap.* 16. §. 2. *num.* 11. Fernandez *in exam. Theolog. moral. part.* 2. *cap.* 2. §. 4. *num.* 6. & alij, sed nostra sententia est probabilissima.

RESOL. CXCVIII.

An sit licita inter coniuges delectatio de copula cogitata vt præsenti, quando ipsa copula est illis interdicta ob aliquam causam?

Et in textu huius Resolutionis adducuntur diuersi casus pro praxi supradictæ difficultatis?

Et deducitur, quod si absit periculum pollutionis, non est peccatum mortale coniugibus delectari morosè de copula cogitata tanquam præsenti, dum absentes sunt? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 223. aliàs 224.

Sup. hoc supra in Ref. 196. §. vlt. in principio.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Sanchez *de matrim. tom.* 3. *lib.* 9. *disp.* 44. *num.* 11. sed aduersùs illum insurgit Basilius Pontius *de matrim. lib.* 10. *cap.* 16. §. 2. *num.* 12. & Emanuel Rodriguez *in summa nouissima tom.* 1. *cap.* 129. *conclus.* 3. vbi sic ait. [Quando la copula matrimonial es illicita, por razon de alguna circonstancia extrinseca, de su naturaleza no los priua de vso legitimo del matrimonio, tambien es illicita la delectacion del apetito sensitiuo desta copula pensada como de presente. Esta conclusion es contra Sanchez, el qual dize ser licita la dicha delectacion, y assi affirma, que entre los casados, aunque sea illicita la copula, por razon del notable peligro de la salud, ò de aborto, no sera illicita la delectacion desta copula, pues esta delectacion no es contra la dicha salud, y dizemas que illicita es la copula coniugal en lugar publico, por ser contraria à la honestidad natural, porque no es illicita mortalmente la delectacion interna sensitiua de la copula coniugal en el mismo lugar; attento que esta delectacion no es contraria à la honestidad natural, por razon de laqual la copula es illicita. Laqual doctrina tengo per muy, agena de la Theologia moral, porque aunque la dicha delectacion de presente no sea notablemente contraria à la salud corporal, ni a la honestidad natural, ella ansi sin respecto à circonstancia extrinseca, es illicita, porque la delectacion coniugal de su naturaleza quando se tiene de presente absolutamente no es buena, sino solamente quando se tiene actualmente el acto, y no quando no se tiene.] Ita Rodriquez.

2. Sed non rectè quidem, nam si absit periculum pollutionis, non est peccatum mortale coniugibus delectari morosè de copula cogitata tanquam præsenti, dum absentes sunt, quia cùm illis non sit peccatum mortale consensus in actum, nec etiam erit in delectationem, & ita sentiunt plures DD. quos *suprà*, & alibi citauimus, quibus nunc addo Maldesum *in part.* 2. *D. Thom. quæst.* 74. *art.* 10. *dub.* 11. Tannerus etiam *in part.* 2. *disp.* 4. *quæst.* 8. *dub.* 7. *num.* 140. Iacobum Granado *vbi infrà*, & Filliucium *tom.* 1. *tract.* 10. *cap.* 9. *num.* 353. qui citat D. Thomam, Paludanum, Caietanum, Gersonem, Armillam, & Tabienam.

Supra, & alibi in Resolutionibus quæ hic sunt supra 195. & 196. & infra in Ref. seq. §. Verum.

3. Igitur respondendo ad quæstionem in hac resolutione propositam, assero probabiliter cum Sanchez *vbi suprà*, quòd quoties copula interdicitur coniugibus ob circumstantiam extrinsecam, quæ per se neutrum coniugem arcet ab vsu matrimonij, licita est delectatio appetitus sensitiui de copula cogitata vt præsenti, vt si illicita sit copula propter periculum abortus, & salutis. Et ratio est, quia matrimonium non tantùm excusat coitum à culpa, sed etiam morosam delectationem. Ergo cùm impedimenta supradicta opponantur soli copulæ, vsus solus ille redditur illicitus, & non delectatio. Secundò, in his casibus vsus matrimonij ex se est licitus, sed tantùm ab extrinseco prohibetur ratione charitatis, aut pietatis obligantium præcaueri damnum coniugis, vel prolis; sed his virtutibus non aduersatur delectatio, cum ex illa simile damnum non timetur: ergo non erit prohibita.

4. Et idem dicendum est, quoties est physicum impedimentum ad copulam, vt si impotentia coeundi superueniat matrimonio contracto, vel quando concubitus est interdictus ratione alicuius præcepti Ecclesiæ, vt si coniux contrahit affinitatem, seu cognationem cum altero coniuge, & ratione cuius arcetur à debiti petitione; vel si vterque similiter eam contraxit, quia tale impedimentum est extrinsecum, & arcens à copula in pœnam admissi delicti. Ergo cùm res sit pœnalis, non est extendenda ad delectationem;

tionem, & id quod diximus de delectatione, dicendum esse puto, etiam de tactibus. Et hæc omnia asserit Sanchez *vbi suprà*, quem postea sequitur Granado *in 1. 2. D.Thomæ cont.6.disp.5. num.10.* & Villalobos *in summa, tom.2. tract.40. diffic.17.num.6.* vbi ita ait. [Duda es quando entre los casados no es licito el acto conjugal, porque tienen hecho voto de castidad, ò por falta de salud, ò por otro impedimento, si entonces es licita la delectacion. A loqual respondo, que si es por voto, en tal caso como el acto es illicito, tambien lo sera la delectacion, como dize Sanchez, mas no quando fuesse el impedimento extrinsecotan solamente, como el mismo dize; y lo mismo siente, quando por la affinidad que sobreuiene al matrimonio, no pueden pedir el debito, porque este es impedimento extrinseco del precepto de la Iglesia, en pena del pecado.] Sic ille; vnde apparet non bene Rodriquez dixisse, opinionem Sanchez à morali Theologia alienam esse; est enim probabilissima.

Sup. hoc in Res. seq. §. vlt.

RESOL. CXCIX.

An delectatio coniugis cum fœmina aliena, habeat non solum malitiam contra Castitatem, sed etiam contra Iustitiam?

Et docetur licitum esse coniugibus delectari de copula maritali, ac si præsens esset, etiam si inde consurgat membri pudendi alteratio, & commotio absque pollutionis periculo?

Et aduertitur non esse licitum coniugibus ligatis voto Castitatis delectari de copula legitime habita, vel habenda, & hoc etiam procedit, si coniux emiserit votum Castitatis absque consensu alterius coniugis, ratione cuius non deobligatur à debiti redditione? Ex part.3.tr.6. & Misc.2.Res.73.

Sup. hoc in tom 1. tr.7. Res.100.101. & 102.§ vlt. post medid. à vers. Sed hæc: & in Res. 104. cursim in §. Nota vero.

§. 1. Affirmatiuè respondent communiter, vide Bonacinam *de matrim.quæst.4.punct.8.n.19.* Et ratio est, quia coniux per matrimonium non solùm corpus, sed etiam affectus alteri coniugi obligauit. Ergo si in alteram fœminam à sua coniuge inclinat, iniuriam illi irrogat.

2. Sed hæc ratio non caret difficultate, vt docet Castrus Palaus *in opere morali tom.1. tract. 2. disp. 2. punct.10. §. 45. num.4.* supposita eius sententia affirmante delectationem non accipere malitiam omnem obiecti, sed quatenus ab intellectu voluntati repræsentatur. Cùm autem à circumstantia coniugis possit intellectus præscindere, & se ipsum quasi solutum considerare, non videtur circumstantiam coniugij posse malitiam tali delectationi tribuere. Quòd autem per coniugium non se coniuges obligauerint ab his delectationibus abstinere, sicuti obligant vouentes castitatem, inde probatur, quia hæ delectationes sunt per se incognitæ alteri coniugi. Ergo non potest ratione illarum iniuriam pati, neque ob illas copula sibi debita. Ergo non sunt contra iustitiam, sed solùm contra temperantiam, quod dubitando dictum sit. Hæc omnia Castrus, sed tu ne discedas à prima sententia affirmatiua.

Alibi sup. contento in hoc §. supra in Res. 195. per totum.& in Res 196. §. 1. & 2., & in Res. 198. §. Sed non, & lege etiã doctrinam Res.197. pro

3. Verùm, vt alibi diximus, & nunc iterum doceo cum dicto Castro Palao *vbi suprà, tract.1.disp. 2.punct.10.§.2. num.17.* licitum est coniugibus delectari de copula maritali habita, vel habenda, ac si præsens esset, modò absit periculum pollutionis, quia hæc delectatio coniugibus est licita, eo quòd principium, & dispositio sit copulæ coniugalis, quæ illis licita est, neque redditur mortalis, etiam si inde consurgat membri pudendi alteratio, & commotio absque pollutionis periculo, quia hæc omnia ad copulam maritalem de se ordinantur, si tamen propter eorum delectationem appetantur, erit culpa venialis, quia extrahitur à suo fine. Quod verò Salas affirmat *in part. 2.tract. 13. disp.6. sect. 30. num. 205.* mortale esse, si coniuges delectentur de copula maritali imaginaria, & fictam, non probatur, quia parum refert copulam esse ficta, vel veram, si delectatio absolutè illis prohibita non est, & non fertur ad obiectum formaliter malum. Ita Castrus *loco citato*, cui adde Coninch *de Sacram.disp.34.dub. 11.num. 123.* Vasquez *in part. 2.disp.113. cap.2.* Layman, Sanchez, & alios, quos *suprà* in duobus locis aduersùs quemdam Theologastrum citaui.

contento ad lin.8. huius §.

Supra in Res. 1.not.præter. citæ.

Sup. hoc in Res. præterita prope finem, vers. Aloqual.

4 Nota tamen non esse licitum coniugibus ligatis voto castitatis delectari de copula legitimè habita, vel habenda, quia licèt obiectum bonum sit; at delectatio bona non est, quia aduersatur voto castitatis, quod prohibet omnem delectationem sensibilem veneream. Ita Basilius Pontius *de matrim. lib. 10.cap.16.§.2.num. 12.* Sanchez, Vasquez, & alij, quæ opinio procedit aduersùs aliquos penes Coninch *de Sacram. vbi suprà, num. 109.* etiam si coniux emiserit votum castitatis absque consensu alterius coniugis, ratione cuius non deobligatur à debiti redditione. Ita Lessius *lib. 4. cap. 3. dub. 14. num. 106.* Vasquez *disp.115.cap.2.* & alij.

RESOL. CC.

An coniuges vtentes copula causa voluptatis peccent venialiter?

Et notatur non esse peccatum neque veniale contrahere matrimonium ob pulchritudinem, vel diuitias? Ex part.3.tr.4. Res.215. alias 216.

Sup. hoc latissime in Res seq. & in Res. 1. post seq. §. Quæro secundo.

§. 1. Affirmatiuè respondent Sanchez *de matrim. tom. 3.lib.9. disp.11.num.4.* Bonacina *de matrim.quæst.4. punct.6.num.7.* & alij penes ipsos.

2. Sed ego puto probabiliter non esse peccatum veniale cognoscere vxorem causa voluptatis, & hanc opinionem probabilem putat Veracruz *in Speculo, part. 3.art.16. concl.2.* & docent Ioan.Sancius *in selectis, disp.23. num.25.* & Basilius Pontius *de matrim. lib.1. cap.21. num.6.& 7.* & ex veteribus Maior *in 4. sent. distin.31. quæst.vnica, concl.7.* & Almainus *in 4. sent.dist.26. quæst.1.in fine.*

3. Notandum est etiam contra Sanchez *lib.2. disput.19. quæst.3. num.11.* non esse neque peccatum veniale contrahere matrimonium ob pulchritudinem, vel diuitias. Et ita docet Pontius *vbi suprà, num.13.* cum Soto *in 4. dist.20. quæst.1.art.2. concl.3.* & Maiore *in 4.dist.26. quæst.3.concl.1.& 2.*

RESOL. CCI.

An copula coniugalis inita propter delectationem inducat peccatum veniale?

Et sequitur, quod qui reddit debitum postulanti illud ex sola voluptate, non similiter peccet?

Ex quibus colligitur coniugatos peccare venialiter, quando cibis calidis, aut vnguentis, oleis, musco, & aliis medicamentis vtuntur ad excitandum, & magis accendendam voluptatem?

Et notatur copulam inter coniugatos ob sanitatem tuendam, vel conseruandam non includere culpam venialem, &c?

Et an actus coniugalis factus solum ad euitandam incontinentiam eius, qui petit debitum, seu propriam fornicationem vitandam, sit culpa venialis?

Et quid in casu, quo petens debitum carnis molestiis non vexetur,

vexetur, si satis sit probabiliter timere vexandum fore?

Et an si vir causa delectationis petit debitum cum situs variatione: peccet fœmina venialiter reddendo, aut an absolute possit negare? Ex part. 11. tract. 2. & Misc. 2. Res. 41.

Sup. hoc in §. 1. Res. not. seq.

Casus potest frequenter accidere, & ad illum respondeo quod talis copula potest dupliciter considerari, & secundum se, & ratione circumstantiarum; Ideò quæro an considerata ex sui natura inducat peccatum veniale? Et affirmatiue respondet Nicolaus Ysambert Professor Regius Sacræ Theologiæ in inclita Academia Parisiensi *tom. 3. in 2. part. D. Thom. de Sacram. matrim. disp. 11. art. 6. n. 7.* vbi sic ait, Ad auctoritatem Sancti Augustini explicantis prædictam particulam, prout significat condonationem alicuius culpæ: Respondetur cum istis locis agere de actu coniugali, vt tantum exercetur ex solo motiuo voluptatis, & ad id accommodare prædictum locum Apostoli; nam talem esse peccatum veniale docet S. Augustinus expressè *lib. de bono coniugali cap. 6.* & Sanctus Gregorius *respons. 10. ad interrogationes Sancti Augustini, & refertur 33. causa quæst. 4. cap. Vir cum propria coniuge dormiens.* Ratio est, Vbi in exercendo actu ex se bono, & licito, ordo ei debitus subuertitur, & solum, vel saltem primò, intenditur quod ei est annexum, non autem bonum eius, & finis, tunc est aliquod peccatum, saltem veniale: at potest facilè intelligi facta inductione: atqui dum actus coniugalis exercetur ob solam delectationem, vel principaliter, tunc debitus ordo inuertitur, quia ille primò debet exerceri ob aliquem ex suis finibus, cuiusmodi non est voluptas, cum sit bonum tantum delectabile, & non honestum, quod tamen solum est finis actionis humanæ; & voluptas, seu delectatio est tantum aliquid annexum actui coniugali, non autem finis eius: igitur actus coniugalis ex tali intentione exercitus, est aliquod peccatum, scilicet veniale. Vnde quia Sanctus Augustinus huic doctrinæ accommodat citatum textum Sancti Pauli, ideò hanc eius particulam, secundum indulgentiam, vel secundum veniam, explicat prout importat condonationem, & remissionem culpæ venialis.

2. Quod autem ibi Sanctus Augustinus loquatur de actu coniugali ex sola voluptate exercito, patet ex eo, quod citato *capite decimo libro de bono coniugali*, dicat talem actum concedi tantum libidini, & citato *capite 38. de peccato originali*, dicat tunc esse peccatum veniale iuxta Apostolum 1. ad Corinthios 7. *quando coniuges lasciuiendi voluptate exsaturandæ libidini inseruiunt, & cap. 78. Enchiridij*, dicit actum illum fieri carnalis voluptatis causa; quæ omnes loquendi formulæ satis indicant eum loqui tantum de actu coniugali, vt ex sola intentione voluptatis accipiendæ exercitio, & ad id citatum locum Sancti Pauli accommodare.

3. Neque (vt id obiter soluamus) hinc sequitur alterum coniugem qui reddit debitum postulanti illud ex sola voluptate, similiter peccare, quia sic tantum cooperatur actui ex sua natura licito coniugatis, & ad quem alteri reddendum tenetur non autem cooperatur malæ intentioni alterius, sed supposita petitione debiti cooperatur copulæ, quæ non tantum est licita, sed etiam postulanti debita, & ordinatio illa ad solam voluptatem est tantum ab vno coniuge & non ab altero; ideòque solus ille peccat venialiter. Hucusque Ysambert, cui adde præter Sanchez, & Bonacinam à me vbi infrà citatos, Hermannum Busenbaum *in Medulla Theologia moralis lib. 6 tract. 6. capit. 2. dubitat. 2. §. 1. numero 4.* Montesium *in part. 2. D. Thomæ tom. 1. disp. 2. §. 3. numero 3.* Coninch. *de Sacrament. disp. 34. num. 12.* Ochagauiam *de Sacram matrim. tract. 1. quæst. 2. num. 5.* Moure *in Examin. Theolog. moral. part. 3. cap. 20. §. 1. num. 6* Fagundez *in Decal. tom. 2. lib. 6. cap. 3. num. 3.* & alios penes ipsos.

4. Hæc sententia est satis probabilis, sed probabilem etiam existimo negatiuam, quam breuiter olim docui *in 3. part. tract. 4. resol. 116.* & præter Basilium Pontium, Sanchum, & alios, quos ibi adduxi, nunc iterum illam doceo contra quosdam inscios calumniatores cum Ioanne Pontio *in Cursu Theologia, disp. 49. quæst. 2. conclus. 3. num 10.* vbi sic ait, Ita; Sed non video prorsus, cur coniuges non possint coire ob voluptatem solam, quando inde non sequeretur præiudicium generationis, aut alicuius alterius obligationis.

Quæ hic est Res. antecedens, & in Res. seq. §. Quæro secundo.

5. Dices cum Ysamberto, quando in exercendo actu ex se bono, & licito, ordo ei debitus subuertitur, & solum, vel saltem primò intenditur, quod est ei annexum; non autem bonum eius, & finis, tunc committitur peccatum aliquod, saltem veniale: atque id fit, quando actus coniugalis exercetur ob solam delectationem; quia delectatio est aliquid annexum ipsi, non verò finis eius.

6. Respondeo primò, negando voluptatem non esse finem aliquem copulæ maritalis.

7. Respondeo secundò, negando maiorem, quando non tenetur quis intendere finem principalem ipsius, nec prohibetur ipsi illud, quod est annexum: quando enim quis non tenetur ad intendendum finem alicuius actus, certè non tenetur allicere actum ad illum finem; nec vllus est actus, qui non possit haberi ob motiuum quodcumque non prohibitum absque peccato: non tenetur autem coniugatus hic, & nunc intendere generationem prolis, nec prohibetur ipsi agere ob delectationem aliàs non prohibitam, qualis est delectatio orta ex copula maritali per se: ergo non inordinatè, nec peccaminosè agit habendo talem copulam.

8. Confirmatur hoc; quia vel procurare sibi bonum delectabile non prohibitum, est honestum vel non est. Si sit honestum, ergo honestum est habere copulam maritalem, quoties non prohibetur, etiamsi nihil aliud præterea intenderetur, nisi quando aliquis alius finis deberet ex præcepto intendi. Si non sit honestum, non erit inhonestum, quia nequit ostendi, ex quo capite esset inhonestum: ergo erit indifferens, & consequenter non erit peccaminosum.

9. Confirmatur secundò, quia aliàs peccarent coniuges quoties coirent, quando certi sunt, quod coitus non possit condocere ad generationem, vt sæpissimè cognoscunt, & sic male facerent qui matrimonium ineunt in ea ætate, in qua non possunt ad generationem concurrere, cùm tamen determinent coire: quod sine sufficienti causa dicendum non est.

10. Itaque, vel Augustinus debet intelligi de peccato, id est de defectu consistente in minoris boni electione, vel concedendum est, quod ita existimauerit; sed tamen non propterea, ita teneri debet; quia fundamenta opposita sententiæ præponderant ipsius auctoritati. Et eodem modo respondendum est ad auctoritatem Gregorij in responsione ad interrogationes Sancti Augustini, vt refertur *causa 33. quæst. 4. cap. Vir cum propria coniuge.* Hucusque Pontius.

11. Et hanc sententiam latè probat doctus, & amicissimus Pater Martinus Perez *de Matrim. disput. 18. sect. 7. num. 9.* Ratio est, quia si in tali delectatione ex se esset culpa venialis, etiam minima, actus omnino ex se habens illam delectationem sibi annexam,

nexam, nullo pacto licitus esse posset. Vnde similiter nec potuisset esse licitus contractus matrimonij ordinatus ad prædictum actum coniugalem propter generationem prolis, cùm nulla possit esse obligatio ad culpam venialem; ergo dicta delectatio, & voluptas carnalis ex se vere est licita, sicut & actus coniugij. Igitur per se licitum est contrahere gratia voluptatis ipsi actui coniugali annexæ. Firmo, quia sicut in natura rationali est appetitus honestus ad cibum quo vita conseruatur, ita etiam est appetitus moderatus ad generationem, per quam ipsa natura multiplicatur, & sicut vt auidius appetatur cibus, natura addidit in cibo delectationem, ita vt auidius quoque appetatur generatio, addidit quoque eadem natura delectationem; est enim voluptas, & delectatio condimentum operationum, vt dixit Aristoteles 10. *Ethicor. cap.* 4. Ergo sicut licitum est ea se intendere delectationem illam, quæ est in cibo, vt auidius cibus appetatur, & eo fine cibum sumere; ita licitum est ex se contrahentes matrimonium intendere delectationem illam, quæ est annexa generationi, & propter illam capiendam inire matrimonium, & actum coniugalem exercere. Quæ enim disparitas assignari potest, seruata moderata delectatione in vtroque appetitu, & vtraque operatione? Ita Perez; qui postea respondet ad argumenta contraria adducta à Sanchez, & aliis Aduersariis. Vide etiam Ægidium Trullench *de Sacram. l. 7. cap.* 11. *dub.* 2. & Gasparem Hurtadum *de matrim.*

12. Ita ex superius dictis apparet, copulam initam propter delectationem non inducere culpam venialem, quod intelligendum est secundum se, & considerata ex sui natura. Non nego tamen copulam initam ex voluntate, per accidens, & natura circumstantiarum (moraliter loquendo) posse sæpe culpam venialem continere; & ideo Martinus Perez, vbi supra, cùm nostram sententiam docuerit, postea *disp. 49. sess. 2. numero* 5. sic asseruit; Dico tertiò actum coniugalem exercitum solum ob capiendam delectationem carnalem ipsi actui annexam, vt auidius appetatur ob conseruationem speciei, esse immunem à culpa adhuc veniali, quia nimirum dicta delectatio, seu voluptas verè est licita, sicut & actus ipse.

13. Dico vltimò, nihilominus moraliter loquendo ferè semper esse excessum in tali actu, & venialem culpam. Vndè rarò accidit sine peccato veniali exerceri actum coniugalem. Ita communiter Sancti Patres, & Doctores. Ratio est, vehementia voluptatis in exercitio talis actus, nimius voluptatis excessus, qui in eo actu procuratur à coniugibus; ergo moraliter loquendo ferè semper est excessus in tali actu, & venialis culpa. Vnde colligo, coniugatos venialiter peccare, quando cibis calidis, aut vnguentis, oleis, musco, & aliis medicamentis vtuntur ad excercitandam, & accendendam magis voluntatem: quoniam hæc intemperantia voluptatis est, & veniale peccatum. Ita ille, & ego.

14. Et ita hanc sententiam docet etiam Martinus de Sancto Ioseph *Mon. Confessar. tom.* 1. *lib.* 11. *tractat.* 49. *de matrimon. numero* 9. & Leander *de Sacrament. tom. 2. tract.* 9. *disp.* 25. *quæst.* 17. asserentes, quod licet actus coniugalis, solum delectationis gratia habitus, ea genere suo, sine per se, non sit peccatum aliquod; tamen per accidens, & vt plurimum, siue moraliter loquendo, peccatum sit, sed veniale tantùm.

15. Sed ego sententiam horum Doctorum admitto, quando copula inita fuerit cum nimia, & extraordinaria voluptate, secus autem si copula ob voluptatem inde capiendam si nimia non sit, vt bene aduertit Castrus Palaus *tom. 5. disp. 3. pun.* 3. *numero* 3. non enim rationi dissonum est velle delectationem annexam copulæ coniugali, quæ ex se actus est iostitiæ, nec aliter puto docere Leandrum, & Perez. Vnde Martinus de San Ioseph *vbi supra dixit*, [Pero entiende se quando se busca de masiado deleyte, que el ordinario, como dizen, se consigue de la misma obra, que on si es licita, y le ordeno la naturaleza por la necessidad del fin honesto.]

16. Nota hic obiter primò contra Busembaum, *vbi supra num.* 8. Syluium *in 3. part. quæst. 49. artic. 6. consil.* 5. Sotum *in 4. dist. 5. quæst. vnica art.* 4. Ledesma *de matrimon. quæst.* 49. *art.* 5. *dub.* 4. & alios, copulam initam ob sanitatem tuendam vel conseruandam, non includere culpam venialem, etiamsi actualiter nec proles, nec vitatio fornicationis intendatur. Et ita docet Martinus Perez, *vbi suprà, num.* 4. Dico igitur vsum coniugalem ob sanitatem corporalem, vel ob quemuis alium finem extrinsecum honestum, esse etiam licitum. Ita Doctores præcedentis dicti: Et ratio eadem est; Quia finis non est malus, sed licitus, scilicet restitutio, aut conseruatio sanitatis; medium etiam est licitum, scilicet actus coniugalis, & etiam conueniens ad eum effectum, vt Medici docent. Non igitur est vnde malitia deriuetur. Quòd enim alio etiam medio possit vti ad conseruandam sanitatem, illamque tuendam, vel restaurandam, non continet culpam venialem, quia satis est vti medio ex se licito, & aliàs conuenienti. Neque etiam vlla est, neque ostendi potest inordinatio in eo, quod quis relicto proprio fine operis, id assumat ad alium finem honestum, ad quem habet proportionem, & conuenientiam. Vnde etiam est licitus vsus coniugalis, etiamsi quis, ob paupertatem, vel ob alium licitum finem vellet inefficaciter non sequi prolem ex honesto fine. Quia bonitas, vel malitia affectus inefficacis voluntatis ex motiuo pensanda est. Vnde hanc sententiam me citato tenet etiam Leander *tom. 1. tract 9. quæst.* 16. & alij penes ipsum. Sup. hoc infra in Ref. 204.

17. Sed quid dicendum, an actus coniugalis, factus solum ad vitandam incontinentiam eius qui petit debitum, seu ob propriam fornicationem vitandam, sit culpa venialis? Affirmat Syluius, *vbi supra*. Affirmant similiter alij, licet non absolutè, sed sub distinctione hac; Dicunt enim, tunc esse culpam venialem accedere ad coniugem vitandæ fornicationis causa, quando potest aliis mediis ab incontinentia abstinere, aut fornicationem in se ipso vitare: minimè verò esse, quando adhibitis aliis mediis nequit stimulos carnis sedare. Ita Petrus de Ledesma *vbi suprà dub.* 3. & alij. Sup. hoc infra in Ref. 203.

18. Sed ego puto absolutè, talem actum nullo modo esse peccaminosum, sed licitum, & honestum. Primò, quia sic colligitur *ex illis verbis* Apostoli 1. ad Corinth. 7. *propter fornicationem vnusquisque vxorem suam habeat.* Secundò, quia vsus coniugalis, supposito lapsu naturæ humanæ, ordinatur ex natura sua in remedium propriæ concupiscentiæ, quamuis minus principaliter quam prolis generationem: ergo in dicto vsu coniugali, ob eum finem factum, nulla erit deordinatio. Quod autem aliis mediis perfectioribus possit quis mederi concupiscentiæ, parum refert, vt me citato firmat Leander *tom. 2. tr. 9. disp.* 25. & Castrus Palaus *t. 5. d. 3. punct. 3. num.* 5.

19. Imò Ioannes Sancius *in Selectis disp.* 23. *numer.* 14. addit, nostram sententiam esse veram, etiam casu quo petens debitum, carnis molestiis non vexetur, quia satis est probabiliter timere vexandum fore. Et quidem si licitum est, & rationi rectæ consonum coniugali copula vti in conseruationem speciei, cur non licebit ea vti ob conseruationem proprij indiuidui, cùm ad huius conseruationem secundariò saltem referatur?

20. Et

Sup. hoc supra in Ref. 180. & in Ref. 15 § 6. Nota hic, & in to 1 tr. 7. Ref. 99 à lin. 2. vſque in finem.

20. Et tandem non deſeram hic apponere caſū, quem ponit doctiſſimus, & amiciſſimus pater Eſcobar *in 2. edit. Theolog. moral. tract. 7. Examin. 9. cap. 9. num. 201.* vbi ſic ait; Poſtulat cum veniali culpa vir, quia iuſta cauſa non adeſt, à coniuge debitum cum ſitus variatione, cauſa ſcilicet voluptatis: rogo, num reddendo, venialiter etiam peccet fœmina: aut abſolutè poſſit abnegare? Henriquez docet abnegare ſub veniali debere. Ego cum Sancio iudico teneri ad reddendum; debet enim præſumere aliam ſubeſſe cauſam. Quod ſi ſciat nullam aliam eſſe præter delectationem, adhuc exiſtimo poſſe ſine veniali reddere, imò debere; quia etſi immoderata illa voluptas maritum ad veniale afferat, debet fœmina præſumere illam maiorem voluptatem coniugij ſtrictiorem dilectionem coniugij conciliare. Ita ille, & ego.

RESOL. CCII.

Aliqua notabilia circa copulam coniugalem?

Primo, an incitantes amentes ad copulam peccet mortaliter?

Et quomodo teneantur hanc circumſtantiam confiteri?

Et quid maxime de incitante amentem habentem votum caſtitatis?

Secundo, an copula inita inter coniuges cauſa voluptatis ſit peccatum veniale?

Ex quo infertur poſſe coniuges inchoare copulam delectationis cauſa, & poſtea eam non abſoluere, dummodo non ſubſit periculum pollutionis alterius coniugis, & vxor inchoata ea copula contenta ſit?

Tertio, an quando aliquis accedit ad ſuam vxorem imaginatur fœminam pulchram, quo ardentius actum coniugalem exerceat, peccet mortaliter?

Idem iudicium eſt de aſpectu picturæ in illum finem?

Ex part. 1. tr. 8. & Miſc. 8. Ref. 35.

Sup. hoc infra in Ref. 210 § penult. ad medium, verſ. Quod argumento.

§. 1. QVæro primò, an incitantes amentes ad copulam, peccent; & quomodo teneantur hanc circumſtantiam confiteri? Sanchez *lib. 1. diſp. 8. num. 6.* ait peccare mortaliter eos, qui duos amentes non coniugatos ad copulam incitant, vt cum multis docet *n. 6.* & infert cum Ledeſma, eos quibus amentium cura demandata eſt, curare debere ne congrediantur; perinde atque tenentur ne alia mala inferant. Et addit; eos, qui ita copularent prædictos amentes, aperire debere in confeſſione eaſdem circumſtantias, quæ fatendæ eſſent ea copula habita inter perſonas mentis compotes, quia talis circumſtantia volita eſt à copulantibus illos amentes.

2. Sed hoc vltimum vt rectè obſeruat Dicaſtillus, *de Sacram. tom. 3. tract. 10. diſp. 9. dub. 4. num. 40.* quamuis probabiliſſimum, & forsàſe verum, & in praxi ita ſeruandum, ſuam habet difficultatem prò omnibus caſibus abſque vlla diſtinctione loquendo, quamuis enim in pleriſque veriſſimum ſit, vt ſi aliquis amentium coniugatus ſit, in quo caſu ſic incitans eſt cauſa iniuſtitiæ commiſſæ contra coniugem alterum; in aliis tamen caſibus, v. g. voti emiſſi ab illo amente ſeruandi caſtitatem, quando erat ſui compos; non video qua ratione tam certum ſit ſic incitantem amentem habentem votum, peccare peccato ſacrilegij contra votum caſtitatis, quod amens olim prudens emiſerat: Nam licet demus doctrinam generalem, ſcilicet eum, qui monet, aut incitat alium ad aliquod peccati genus, peccare eodem genere peccati cum eo, qui ſic incitatus peccat, ſaltem malitia ſecundaria: quatenus præceptum obligans aliquem ad aliquid faciendum, vel omittendum ex natura rei obligat cæteros, vt non hortentur, aut incitent illum ad contraueniendum tali præcepto; quamuis hoc ita eſſe generaliter fateamur; tamen in noſtro caſu, ille qui incitat amentem habentem votum caſtitatis ad copulam non eſt cauſa, vt amens frangat votum, neque vt amens peccet contra illud, ſitque infidelis Deo, & ſacrilegus, quia nihil tale committit in illo actu; ergo non peccat eo genere peccati, quo peccaret, ſi amens ille fuiſſet ſui compos. Imò ſi rectè expendamus, nec malitia ſecundaria fornicationis intra genus intemperantiæ peccat, quicumque incitat amentes ad copulam, quia non eſt cauſa vt illi ſint intemperantes, & venerei, tales enim non ſunt in eo actu. Solum ergo peccat ſic incitans, quia incitat ad actum, quem naturæ leges non permittunt in natura rationali, niſi inter coniuges & ſui compotes, id eſt non amentes, quorum ſaltem alter poſſit ſeruire ad rectam prolis educationem. Et hæc omnia docet Dicaſtillus *vbi ſuprà*, cui etiam ego adhæreo.

Sup hoc latiſſimè in duabus Ref. præcedentibus.

3. Quæro ſecundò, An copula inita ſolum inter coniuges cauſa voluptatis ſit peccatum veniale? Negatiuam ſententiam tanquam probabilem olim docui, quod omninò negauit quidam Theologus, ſed pro probabilitate dictæ opinionis ego poſteà plures adduxi, & ideò ipſimet Doctores, qui contra me in dicta copula culpam venialem agnoſcunt, fatentur tamen & admittunt noſtram opinionem eſſe probabilem, & ideò Martinus de San Ioſeph *in mon. Confeſſ. tom. 1. lib. 1. tract. 50. de Matrim. num. 9.* ſic ait: [Muy probable es la opinion de los que afirman, que no es pecado alguno tener el acto conjugal por la deleytacion que ſe ſiente en el, como no ſe excluyan los demas fines principales: porque el tal deleyte ſe conſigue del acto, que de ſu genero es licito. Sic Diana *3. part. tract. 4. reſolut.* 216. qui citat alios. Pero à la verdad me parece mas probable, que buſcando eſte fin con demaſiado deleyte, ſerá pecado venial, porque ſe peruierte el orden deuido: y porque el bien deleytable, que pide la naturaleza ſenſitiua, no puede ſer buen fin de las obras humanas, ſino ſolamente el bien honeſto, que es conforme à la naturaleza rational, & finis actus ſemper attendi debet & expectari, *lib. diximus, ff. de excuſat. tutor.*] Ita Martinus.

Quæ hic eſt ſupra Ref. 200.

4. Et nouiſſimè idem docet Dicaſtillus *de Sacrament. tom. 3. tract. 10. diſp. 9. dub. 2. num.* 14. Sic aſſerens: Addunt vlterius, & ſatis probabiliter Baſilius, Perez, Almanus *ſuprà*, & Maior *concluſ. 7.* actum coniugij exercitum ſolum ob delectationem carnalem capiendam ipſi actui annexam, vt ea ratione auidius appetatur ad conſeruandam ſpeciem nullo modo eſſe illicitum, adhuc veniale; quod etiam probabile putat Veracruz *3. part. ſpeculi*, quia delectatio, ſeu voluptas illa verè illicita perinde atque actus ipſe. Ita Diana cum aliis *3 part. tract. 4. reſ. 216.*

5. Nihilominus probabilius eſt non carere culpa, maximè ſi fiat ob nimiam illam delectationem, & ſolùm ex deſiderio illius. Vnde Auguſtinus *de bono coniugali cap. 6.* dixit: Coniugalis concubitus generandi cauſa non habet culpam, concupiſcentiæ verò ſatiandæ venialem habet culpam, ſi quis tamen intendat quidem delectationem, non vt in illa ſiſtat; ſed vt ea ratione actus cum maiori delectatione exercitus, magis apte fiat, & plene in ordine ad generationem, non video eſſe culpam; ſicut, quamuis in cibo intendere merè delectationem veniale peccatum ſit; eam tamen inten-

dere, vt ea ratione magis prosit, meliusque nutriatur natura, iuxta illud delitiolorum hominum axioma; quod sapit, nutrit: nullum est peccatum. Et in hoc sensu in nostro casu admittenda est doctrina prædictorum Auctorum. Hucusque Dicastillus.

6. Dicendum est igitur, nostram opinionem contra dictum Theologum, esse etiam secundum mentem aduersariorum satis probabilem, licet contrariam, probabiliorem, & communiorem simul cum ipsis ego existimem.

Sup. hoc inf. in Ref. 205. 206. 209. & 215. §. vlt. & in Ref. 187. §. Nota etiã. 7. Et ea bis infertur contra Ludouicum de San Iuan *in sum. art. 6. q. 25. de matrim. diffic. 3. fol.* 995. & alios, quos adducit, & impugnat Leander *de Sacram. tom. 2. tractat. 9. disput. 25. quæst.* 41. posse coniuges inchoare copulam delectationis causa, & postea eam non absoluere, dummodo nec subsit periculum pollutionis alterius coniugis, & vanè inchoata ea copula contenta sit. Quia copula absque seminatione reputatur instar tactuum partium verendarum, qui inter coniuges, cessante pollutionis periculo, liciti, & permissi sunt: sicut ergo tactus, etiamsi ea natura sua ordinentur ad actum, liciti sunt, quamuis non sit vltra progressus; sic & erit inchoata copula.

8. Quæro tertiò, quid sentiendum de illa doctrina Ioannis Præpositi *in 3. part. D. Thomæ, quæst. 6. de bonis matrimon. dub. 23. num.* 175. vbi sic ait: Ex

Quoad hoc in tom. 1. tr. 7. lege doctrinam Ref. 102. & si placet aliã, eius vlt. not. his patet quid dicendum, quando aliquis accedens ad suam, imaginatur fœminam pulchram, quò ardentiùs actum coniugalem exerceat. Si enim ita imaginetur aliam pulchram, vt animum pascat, perinde ac si rem cum illa haberet, & mortaliter peccat voluntariè sese delectando cum aliena, immò ita se gerens, ac si rem cum illa haberet: si verò hæc imaginatio solùm subseruiat, vt ardentiùs feratur in venerem, ibi sistendo, id solùm est peccatum veniale.

Sup. hoc in Ref. 201. prætérita, §. 2. 9. Idem iudicium est de aspectu picturæ in illum finem, licèt propter periculum mentalis adulterij id planè sit dissuadendum, & in hominibus carnalibus fortè raro absit peccatum mortale: cùm hi actum exercentes ex tali imaginatione facilè ferantur cæco impetu in aliquam, cupientes eidem adhærere, quamuis non esset sua, cupiantque rem habere cum ea, quam imaginatione sibi repræsentant. Ita Præpositus. Sed ego hæc omnia puto satis periculosa, & in praxi omnino fugienda, neque vllo pacto admittenda.

RESOL. CCIII.

An coniuges peccent etiam venialiter, si actum matrimonialem exerceant causa vitandæ fornicationis?

Ex quo cursim infertur, quod qui matrimonium ineunt causa vitandæ fornicationis, siue sint senes, siue iuuenes, non peccare venialiter. Ea part. 3. tract. 4. Ref. 218. alias 219.

Sup. hoc supra in Ref. 201. §. Sed quid. §. 1. AFfirmatiuè respondet D. Thomas *in 4. dist. 31. q. 62. art. 2. ad.* 2. Bonauentura *ibid. q. 2. art.* 2. D. Augustinus *lib. 1. de nupt. cap.* 14. Gregorius *lib. 32. moral. cap.* 20. & ex Neotericis Franciscus Syluius *in addit. ad 3. part. q. 49. art. 6. concl.* 4. Ratio est, quia talis coniux aliquo modo obsequitur libidini, quamuis eam coerceat intra limites matrimonij: & cùm exigat debitum non causa prolis, desunt ea bona quibus actus matrimonialis honestetur, scilicet fides ex parte, & proles. Ergo, &c.

2. Sed negatiuam sententiam, & meritò sustinent Durandus *in 4. dist. 31. q.* 4. Paludanus *q. 2. art.* 3. Maior *q. vnic. concl.* 4. Nauarrus *cap. 16. n.* 32. Philiarchus *de offic. sacer. tom. 1. part. 2. lib. 4. cap.* 19. Coninch *de sacram. disp. 3. dub. 1. n.* 6. Emanuel Sà *verb. debitum, num.* 5. & alij, quia matrimonium post lapsum hominis in peccatum ordinatum est etiam in remedium concupiscentiæ; quæ omnia ita vera existimo, vt mihi non placeat limitatio, quam adhibet Sanchez *de matrimon. tom. 3. lib. 9. disput. 9. num.* 4 Filliucius *tom. 1. tract. 10. part. 1. cap. 9. num.* 320. Paludanus *in 4. dist. 31. quæst. 2. art.* 2. D. Antoninus *3. part. tit. 1. c.* 10. §. 11. Veracruz *in Speculo 3. part. art. 16. concl.* 1. nempe opinionem supradictam esse amplectendam, quando alia remedia carnis coercendæ coniugi non sufficere videntur. Nam vt optimè docent Coninch *num.* 9. & Layman *in Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. n.* 2. cur necesse erit noua remedia præferre, quando ad hoc medium coniugalis vsus bonum est ad eum etiam finem à Deo ordinatum, & ab Apostolo 1. *Cor.* 7. commendatum? Profectò valde anxij reddentur coniuges, præsertim qui sine spe prolis copulantur, si examinare debeant num aliis modis, v. g. ieiuniis, aliisque carnis afflictionibus continentiæ suæ mederi possint. Ita Layman.

3. Ex his infero contra Syluium *vbi supra in fin.* quod qui matrimonium ineunt causa vitandæ fornicationis, siue sint senes, siue iuuenes, non peccare venialiter, licet ipse contrarium non bene asserat.

RESOL. CCIV.

An coniuges peccent venialiter, si exerceant actum coniugalem causa valetudinis conseruandæ?

Et quid, si occurrit aliud medium accommodatum pro conseruanda valetudine? Ex part. 3. tract. 4. Ref. 217. alias 218.

§. 1. AFfirmatiuè respondet D. Thomas *in 4. sent. dist. 32. art. 2. ad 4. & in supplem. 3. p. q. 49 art. 5. ad* 4. & Paludanus *in 4. dist. 31. quæst. 3. art.* 3. D. Antoninus *3. part. tit. 1. cap.* 20. §. 11. Ledesma *q. 49. art. 5. dub.* 4. & nouissimè Franciscus Syluius *in 3. p. q. 49. art. 6. concl.* 5. vbi sic asserit. Qui exercent actum coniugalem causa valetudinis, venialiter peccant, quia licet finis intentus sit bonus, & medium quod eligunt sit licitum, non est tamen proportio medij ad finem: actus enim coniugalis non est de se ordinatus ad sanitatem corporalem, sed ad generationem. Sup. hoc supra in Ref. 201. §. Nota hic.

2. His tamen non obstantibus cõtrariam sententiam probabilem etiam esse puto, quam tuentur Maior *in 4. dist. 32. q. vnic. §. his præmissis, concl.* 5. Coninch *de Sacrament. disput. 34. dub. 1. num.* 10. Emanuel Sà *ver. debitum, num.* 5. Layman *in Theol. mor. lib. 5. tr. 10. part. 2. cap. 4. num.* 3. & alij, quia cùm matrimonium præcipuè institutum sit ad propagationem speciei, videtur etiam secundariò institutum esse ad conseruationem indiuidui, species enim nisi saluis indiuiduis propagari non potest. Ergo, &c.

3. Vnde non mihi placet limitatio Filliucij *tom. 1. tract. 10. part. 1. cap. 9. num.* 321. Sanchez *de matrim. tom. 2. lib. 9. disput. 10. num* 3. Henriquez *lib. 11. cap. 15. num.* 5. nempe nostram sententiam tunc esse veram, quando non occurrit aliud medium accommodatum pro conseruanda valetudine. Dicendum est enim absolutè, vsum matrimonij esse licitum, etiamsi pro tuenda valetudine alia media proportionata occurrerent: nam in tali casu nulla potest ostendi inordinatio, cùm coniux vtatur re in se non mala ad effectum honestum, ad quem naturaliter est proportionata.

RESOL.

RESOL. CCV.

An coniuges etiam sine peccato veniali, ne seminatio noceat saluti, vel ob aliam iustam causam possint cœptam copulam abrumpere?

Et an hoc sit peccatum mortale, si coniuges etiam consentiant?

Et an cessante in vtroque coniuge pollutionis periculo, non peccet maritus mortaliter, si cœptam copulam ante seminationem abrumpat, ne proles generetur, modò id faciat vxore consentiente, aut non rationabiliter inuita; dummodo mulier etiam non seminet, alioquin maritus seminare debet, ne alterius semen frustra effundatur.

Et notatur, eum, qui versatur in ipso actu fornicario, teneri se retrahere ante spermatismum, etiamsi complex iam seminet: imò etiamsi ex vi prioris commotionis post retractionem esset futura seminatio extra vas. Ex p.3.tt.4. Ref.226. aliàs 227.

Sup. hoc in Ref. seq. & supra in Ref. 187. § Noto etiam. & in Ref. 202. §. Et ex his. & infra in Ref. 209. & in Ref. 215. §. vlt.

§. 1. HOc non esse peccatum mortale contra Syluestrum *verb. debitum*, q.7. & alios, si coniuges consentiant, alibi notauimus, & docent etiam Ioan. de la Cruz *in direct. consc. p. 2. de sacr. matr. q. 3. dub. 6. concl.* 3. Paludanus *in 4. dist. 31 q. 3. art. 2. cas.* 5. D. Antonius *p. 3. tit. 1. cap.* 2. §. 6. Caietanus *in* 2. 2. *q.* 154. *art.* 1. §. *ad* 2. *verè casum*. Sà *verb. debitum, n.* 17. Armilla *num.* 9. & alij.

2. Difficultas est in casu proposito, an adsit culpa venialis, & negatiuam sententiam docet Layman *in Theol. mor. lib. 3. sent. 4. n.* 19. vbi sic asserit. Communiter notant Doctores, cessante in vtroque coniuge pollutionis periculo, non peccare maritum mortaliter, si cœptam copulam ante seminationem abrumpat, ne proles generetur, modo id faciat vxore consentiente, aut non rationabiliter inuita. Imò si iusta causa adsit impediendi seminationem, v. g. ob paupertatem, ac multitudinem prolis, & nihilominus concubandi ad sedandam concupiscentiam, omnem culpam abesse, si mutuus consensus accedat, dummodo etiam mulier non seminet, alioquin etiam maritus ordinariè seminare debet, ne alterius semen frustra effundatur. Ita Layman, & ante illum Sanchez *tom. 3. lib. 9. disp. 19. n.* 3. ita asserens. Vbi causa iusta esset, v. g. ne seminatio noceat saluti, vel coniuges sunt pauperes, & prole abundant, quam non sunt alendo, & habeant similem copulam sine seminationis periculo, quo concupiscentiam sedent, nullam inuenio culpam. Ita ille: vnde non erunt damnandi etiam de culpa veniali coniuges infirmi, qui ad sedandam concupiscentiam inciperent copulam, & voluntariè illam minimè perficerent, & hic casus frequenter potest accidere.

Sup. hoc inf. in Ref. 207. §. Vnde & in tom. 8. tr. 6. Ref. 20. §. vlt.

3. Notandum est tamen hîc obiter eum qui versatur in ipso actu fornicario, teneri se retrahere ante spermatismum, etiamsi complex iam seminat, imò etiamsi ex vi prioris commotionis post retractionem esset futura seminatio extra vas. Et ratio est, quia omni momento tenetur opus prauum abrumpere. Nec refert, quod inde sequatur aliud incómodum quod sit contra naturam generationis, quia illud per accidens, & præter intentionem obuenit. Et ita docet Lessius *lib. 2. cap. 3. dub. 6. n.* 55. & Sanchez *lib. 9. disp. 19. n.* 7. licet ipsi contrariam sententiam probabilem esse existiment, sed mihi non placet.

RESOL. CCVI.

An vir debilis, vel infirmus possit sine peccato mortali incipere copulam cum vxore in vase legitimo, & non effundere? Ex part. 3. tractat. 6. & Misc. 2. Resolut. 94.

§. 1. NEgatiuam sententiam puto probabiliorem esse per ea quæ adducit Ludouicus de San Iuan *in summ. tom. 1. q. 3. art. 3. diffic. 5. dub.* 1. vbi tamen notat sententiam affirmatiuam esse probabilem. [Porque la copula carnal, y el matrimonio no solamente se ordena à la generacion, mas tambien para remedio de la concupiscentia humana propria, y de la muger; luego la tal copula no sera illicita tenida para este fin, ò a lo menos no sera mortal. Secundo entre los casados no son pecado mortal los tocamientos por feos que sean, siguen la sentencia de muchos, luego la tal copula no sera mortal entre los casados, porque entonces tan solamente tendrà razon de tocamiento feo. Por estas y otras razones no tengo por improbabile esta sentencia.] Ita ille, qui licet postea ad supradicta argumenta respondeat, tamen vt visum est, affirmatiuam sententiam probabilem esse putat. Sed de hac quæstione à nobis alibi fusiùs actum est.

Sup. hoc in Ref. præterita, & in alijs eius not. primæ.

RESOL. CCVII.

Quidam inchoabat copulam cum vxore, & postea ob morbi periculum ex eius consensu se retrahebat, verùm ex hoc aliquando sequebatur pollutio: quæsitum à me fuit an talis tactus esset licitus?

Et an non peccet de nouo, qui inchoata fornicatione cum aliqua se retrahit antequam seminet, quamuis propter naturæ impetum semen sit emittendum extra vas naturale; & in eo casu teneatur se retrahere, quia omni tempore ante completam fornicationem tenetur desistere, & eam non consummare: vnde in eo casu pollutio non censeatur volita, sed permissa.

Et quid in isto vltimo casu, si fœmina iam seminauerit, an hoc non obstante non tollat obligationem seminandi, & consummandi actum malum, quantum est ex parte alterius?

Et an peccent coniuges, qui in signum matrimonij coniugalis se amplectuntur, si præuideatur sequutura pollutio?

Et ex supradictis pendet decisio multorum casuum circa pollutionem euenientem etiam in vigilia, &c.

Et tandem quæritur, an liceat præbere medicinam ad corrumpendum semen, vt postea possit eiici? Ex p.6. tt.6. & Misc. 1. Ref. 37.

§. 1. REspondi affirmatiuè; quia non est peccatum dare operam rei licitæ, & actioni honestæ, quamuis prouideatur sequutura pollutio; dummodo absit periculum consensus, vt erat in casu de quo interrogatus fui: quia tunc pollutio non est in se volita, vt supponitur, neque dici potest volita in causa, quia non teneor illam actionem omittere, ne sequatur pollutio, stante iusta causa. Ergo, &c.

2. Notandum est tamen causam non debere esse nec[e]ss[a]riam, aut valde vrgentem ad excusandas prædictas pollutiones etiam à v[e]niali: nam si requireretur causa valde vrg[e]ns, vel necessaria, cum sint innumeræ actiones alioquin licitæ, ex quibus solent prouenire pollutiones, daretur locus perpetuis scrupulis, & nimiis anxietatibus, quod grauissimum foret. Ergo, &c.

3. Hinc Ioannes Præpositus *in part. 2. D. Thom. q. 74. art. 10. dub.* 1. sic respondet ad casum nostrum. Deducitur n[e]qu[e] peccare coniuges, qui propter morbi periculum se retrahunt ab actu coniugali,

quamuis propter naturæ incitationem putetur sequutura pollutio. Ita ille.

Sup. hoc supra in Ref. 205. §. vlt. & in tom. 8. tr. 6. Ref. 20. §. vlt.

4. Vnde ex eodem principio dicendum est, non peccare eum de nouo, qui inchoata fornicatione eum aliqua, se trahit antequam seminet, quamuis propter naturæ imperum semen sit emittendum extra vas naturale. Et eo casu tenetur se retractare, quia omni tempore ante completam fornicationem tenetur desistere, & non consummare: vnde eo casu pollutio non censetur volita, sed permissa. Nec assentior Præposito *vbi suprà*, Thomæ Sanchez *in editione Veneta, lib. 9. disp. 19. num. 7.* asserentibus contrarium esse probabile, & posse in eo casu sine nouo peccato actum consummari: nec posse fornicationem se retractare, si fœmina v.g. seminauerit: nam quòd vna pars seminauerit, non tollit obligationem non seminandi, & consummandi actum malum, quantum est ex parte alterius. Vide Lessium *lib. 4. c. 3. dub. 7. n. 55.*

5. Dicendum est igitur ex supradictis ad decisionem multorum casuum, in omnibus euentibus pollutionem euenientem etiam in vigilia ex aliqua actione, ad quam exercendam subest rationabilis causa, non est peccatum, modò absit periculum consensus. Vnde ego his diebus consului non peccare coniuges, qui in signum matrimonij coniugalis se amplectuntur, quamuis præuideatur sequutura pollutio, quia effectus coniugalis est sufficiens causa talem actum exercendi. Vide Azorium *tom. 3. lib. 3. cap. 23. quæst. 6.* Sicut etiam neque peccarent coniuges in actu coniugali, quamuis ex debilitate vel imbecillitate naturæ, vel alia de causa præter intentionem effluat aliquid seminis extra vas naturale; vel si aduertant reddentes debitum in se, vel in alio periculum pollutionis, cùm vacent rei illicitæ, ad quam ex iure alterius obligantur.

Sup. hoc supra in Ref. 192. & in aliis eius noi.

Sup. hoc supra in Ref. 119. § vlt. & in tom. 8. tr. 6. Ref. 14. §. His. in fine, & in Ref. 15.

6. Sed hîc obiter quæri potest; an liceat præbere medicinam ad corrumpendum semen, vt postea possit eiici. Thomas Sanchez *in editione Veneta, lib. 9. disput. 17. n. 15. vel 16.* dicit neminem negaturum fas esse accipere syrupũ resoluentem semen in sanguinẽ aliúmve humorem aliis viis expurgandum, ne æger omni modo ad salutem corporis procurandam restituatur. Et hanc opinionem non esse improbabilem tenet Præpositus *suprà in part. 2. Diui Thomæ. qu. 74. art. 10. dub. 1.* Sed ego puto non licere; quia etiam id repugnat institutioni seminis.

RESOL. CCVIII.

An propter notabile damnum salutis corporeæ possit coniux negare debitum petenti, etiam si in illo adsit periculum incontinentiæ?

Et an propter ordinariòs dolores, quos fœminæ in partu solent pati, possint debitum marito negare?

Et an possit negari debitum coniugi ebrio?

Idem est de coniuge amente, & furioso, dum tales sunt.

Et quid tamen, si periculum sit, quod ebrius extra ebrietatem, aut furiosus extra furorem effundat semen, vel in aliud incontinentiæ peccatum elabatur; an teneatur alter coniux in ipsa ebrietate, & furore reddere debitum? Ex p. 6. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 64.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet supplementum Gabrielis *in 4. distinct. 32. quæst. vnic. art. 2.* Ledesma *de Matrimonio, quæst. 64. art. 1. dub. 2. conclus. 3.* Vega *in summa tom. 1. c. 78. cas. 3.* & alij. Probatur, quia ordo charitatis petit vt salus corporis postponatur saluti animæ.

Sed mihi magis placet opinio Ioannis Maioris *in 4. dist. 31. quæst. 1. argument. 1. contra 3. concl.* & Sanchez *de Matrimon. tom. 3. lib. 1. disput. 2. num. 12. & disput. 24. num. 12.* Et ad argumentum contrarium respondeo procedere, vbi est extrema necessitas: vel si est grauis, is qui subuenire debet, est Prælatus, qualis non est coniux: nec ea est extrema necessitas: nam potest aliis mediis periculo illi incontinentiæ subuenire.

2. Et ita hanc nostram sententiam præter Doctores allatos tenet etiam Ioannes Præpositus *in 3. part. D. Thomæ. quæst. 6. de Sacram. Matrim. dub. 5. num. 14.* vbi postquam addoxit multos casus, in quibus coniux non tenetur reddere debitum, & præcipuè propter graue periculum morbi, asserit. Petes, vtrum in similibus euentibus, pars teneatur debitum reddere, quando saltem in comparte est periculum pollutionis. Respondeo negatiuè. Ita varij: quemadmodum enim variis aliis euentibus coniugatus tenetur aliter occurrere periculo incontinentiæ, quàm per actum coniugalem, ita & in hoc euentu, cùm in illo pars non censeatur liberari ab onere reddendi ex alterius condonatione, sed ex ipsa rei natura, quæ ius ei tribuit sibi suæque corporali saluti consulendi non obstante traditione corporis in alterius dominium, quo casu respectu mali alterius permissiuè censetur se habere: prudenter tamen considerandum, an subsit malum aliquod extraordinarium; nam propter ordinarios dolores, quos fœminæ in partu solent pati, non possunt debitum marito negare, vt communiter Doctores docent. Huc vsque Præpositus.

3. Sed hîc obiter quærendum est, an negari possit debitum coniugi ebrio. Ad hoc dubium ita respondet Fagundez Decalogi *tom. 1. lib. 6. cap. 4. n. 50.* Idem quod diximus de coniuge amente, dicendum est de ebrio & furioso, dum tales sunt: si tamen periculum sit, quòd ebrius extra ebrietatem, aut furiosus extra furorem effundat semen, vel in aliud incontinentiæ peccatum elabantur, tenetur alter coniux in ipsa ebrietate, & furore reddere debitum. Ita docet Sanchez *lib. 9. de Matrim. disput. 23. num. 12.* Vega *1. part. summ. capit. 18. cas. 12.* quamuis id mihi durum videatur propter ingentem molestiam: & ea obligatio in eo casu solùm videtur esse de charitate ad vitandum peccatum alterius coniugis, quod non tenetur vitare cum tanto suo detrimento. Ita Fagundez.

Sup. hoc ad literam in §. vlt. Ref. seq. & infra in Ref. 210. §. vlt.

RESOL. CCIX.

An licitum sit coniugibus non absoluere copulam, sed illam incipere delectationis causa, dummodo non subsit periculum pollutionis alterius coniugis, & vxor incoata ea copula contenta sit?

Et an si periculum sit, quod ebrius extra ebrietatem, aut furiosus extra furorem effundant semen, vel in aliud incontinentiæ peccatum elabantur, teneatur alter coniux in ipsa ebrietate, & furore reddere debitum?

Et an licitum sit fœmina aliquando ex iusta causa semen emittere, ne concipiat?

Et an vxor, vel quæcumque alia fœmina statim post copulam se inuertens, vt semen emittat, ne concipiat, & generet, peccatum mortiferum committat ex natura sua, nisi aliqua causa rationabilis excuset? &c. Ex parr. 10. tr. 14. & Misc. 4. Ref. 57. aliàs 55.

§. 1. NEgatiuè respondet Ludouicus de San Iuan *in Summa, quæst. 6. art. 15. de Sacrament. Matrim. difficult. 3.* vbi sic ait: [No es licito tener copula coniugal, sic queres dertamat simiente. Esta conclusion es casi comun, y virtualmente la tienen los que tunieron la resolution de la duda

preceden

precedente, porque la copula carnal sin derramamiento; no es Matrimonial ordenada à la generacion, à quien se ordena el Matrimonio, y assi serà pecado mortal tenerla entre casados. Contra esta conclusion. Esta copula no consumada se ordena à euitar la fornicacion, que es el secundario fin del Matrimonio, y a que no se ordena al fin principal, que es la generacion: luego licita serà? A este argumento digo, que la copula ordenada à euitar la fornicacion, no es la copula començada, sigo la consumada con derramamiento de simiente pudiendo seminar.] Ita ille, & alij.

2. Sed ego affirmatiuæ sententiæ adhæreo contra quendam Patrem Dominicanum, qui dixit his diebus illam me non rectè docuisse. Sed nostram sententiam tenet nouissimè me citato Pater Leandrus *de Sacrament. tom. 2. tract. 6. disput. 25. quæst. 42.* qui citat etiam Caietanum, Paludanum, Tabienam, & alios Doctores Dominicanos. Dicendum est itaque talem copulam esse licitam, dummodo nec subsit periculum pollutionis alterius coniugis, & vxor inchoata ea copula contenta sit: quia copula absque seminatione, reputatur instar tactuum partium verendarum, qui inter coniuges, cessante pollutionis periculo liciti, & permissi sunt. Sicut ergo tactus, etiamsi ex natura sua ordinentur ad actum, liciti sunt, quamuis non sit vltra progressus; sic etiam erit inchoata copula.

3. Sed hic obiter quæro, an licitum sit fœminæ aliquando iusta causa post copulam semen emittere, ne concipiat. Et affirmatiuè respondet Fagundez *in Decalog. tom. 2. lib. 6. cap. 3. num 50.* vbi sic ait: Idem quod diximus de coniuge amente, dicendum est de ebrio, & furioso, dum tales sunt; si tamen periculum sit, quod ebrius extra ebrietatem, aut furiosus extra furorem effundant semen, vel in aliud incontinentiæ peccatum elabantur, tenetur alter coniux in ipsa ebrietate, & furore reddere. Quamuis id mihi durum videatur propter ingentem molestiam, & grauem odorem, & ea obligatio in eo casu solum videtur esse de charitate ad vitandum peccatum alterius coniugis, quod non tenetur vitare cum tanto detrimento suo. Vxor denique, vel quæcumque alia fœmina, statim post copulam se inuertens, vt semen emittat, ne concipiat, & generet, peccatum lethiferum admittit ex natura sua, nisi aliqua causa rationabilis excuset, v.g. periculum mortis in partu, aut labor magnus, & magnum detrimentum in illo detinendo. Ita ille. Sed rectè hanc sententiam ex multis reprobat Leandrus *vbi supra quæst. 45.* quia impedire generationem de se est intrinsecè malum. Ergo nunquam efficere id licebit.

Sup. hoc in §. vlt. Resol. prætermiss. ad litteram, quamuis ibi additis Sanchez, & Vega.

Sup. hic infr. in Res. 212. per totã, & in tom. 5. tr. 6. ex doctrina Res. 32. ad med. vers. Dicendum.

RESOL. CCX.

An coniux sanus teneatur reddere debitum coniugi amenti, si iste ad aliam accessurus sit, vel se polluturus sit?

Et notatur vxorem rationis compotem posse à viro insano debitum petere.

Et quid, si adsit periculum, quod insanus extra vas seminet?

Et aduertitur, quod quando ambo coniuges sunt amentes esse separandos, ne carnaliter coniungantur.

Et an peccet mortaliter, qui eos ad copulam incitaret?

Et an coniugi ebrio, dum vsu rationis priuatus est, teneatur eius coniux reddere debitum?

Et quid, si esset periculum incontinentiæ in coniuge ebrio?

Et aduertitur, si vterque coniux ebrius est, licere consubitum inter illos, cuius contrarium dictum est de amentibus. Ex p. 9. tr. 7. & Misc. 2. Res. 4.

§. 1. AD hoc dubium respondet Texeda *tom. 2. lib. 4. tr. 1. contr. 12. n. 134.* vbi sic ait: [Si roges, an in casu adducto coniux sanus teneatur reddere debitum coniugi amenti, si petat. In qua difficultate affirmat Sanchez *lib. 9. de matr. disp. 25. n. 11.* teneri debitum reddere, præcipuè si credat, ex negatione debiti coniugem amentem ad aliam accessurum. Cæterùm omnino dicendum est cum Soto *in 4. dist. 32. q. vn. art. 4.* non teneri debitum reddere coniugem sanum amenti petenti, quia actus ille petendi non est humanus, neque deliberatus, neque amenti debet aliquid imputari ad culpam.] Ita Texeda.

Sup. hoc in Resol. sequ. §. vlt. post mediũ, vers. At verò.

2. Sed ego opinioni Sanchez adhæreo, quam tuetur etiam Hurtadus *de matr. disp. 10. diffic. 52. n. 55.* Coninch *de Sacr. disp. 34 dub 9. n. 79.* Castrus Palaus *tom. 5. disp. 3. punct. 4. §. 4. n. 18.* Dico itaque, nunquam coniugem sanæ mentis, per se loquendo, teneri coniugi rationis vsu ob amentiam destituto, debitum reddere, etiam in illis casibus in quibus id facere posset. Ita communiter Doctores. Ratio est, quia vsus dominij non potest esse in subiecto, quod hic & nunc est incapax vsus rationis, sicut nec ipsum dominium potest esse in subiecto incapaci rationis: ergo talis amẽs inualidè exigit debitum, quia hoc est vsus dominij, & consequenter alter non tenetur reddere. Firmatur, quia quamuis amens retineat dominium, attamen dominio, & iuri naturali matrimonij tantum correspondet obligatio reddendi ei qui exigit, vt homo est, seu actu humano; quia exigenti dormienti non est reddendum, amens autem non exigit vt homo. Quare sicut amens amittit ius ad suorum bonorum administrationem, ita ad vsum matrimonij, ita vt exigens nõ obliget per se, & ex natura rei. Per accidẽs autem erit obligatio, si ex defectu redditionis accessurus sit ad aliam, aut se polluturus sit: quia tunc recta ratio exigit, vt valde egenti debitum reddatur, quamuis non petat vt homo, quia non potest. Vnde ad euitanda grauiora mala, quandoque sanus tenetur amenti petenti reddere. Et hæc omnia præter Doctores citatos tenet Martinus Perez *de matr. disp. 49. sect. 6. n. 7.*

3. Quod si redditio debiti amenti nociua sit, pensanda est qualitas damni, vt inde colligatur, an sub graui, vel sub veniali culpa debeat coniux sanæ mentis à redditione abstinere, vti nouit Basilius Ponce *lib. 10. cap. 14. in fine.*

4. Notandum est etiam hic, vxorem rationis compotem posse à viro insano debitum petere: quia petit copulam sibi debitam, qua ob defectum iudicij in altero coniuge priuari non debet. Quod adeò verum est, vt etiamsi adsit periculum, quod insanus extra vas seminet, non tenetur coniux sanæ mentis à debiti petitione abstinere: quia illa effusio est præter eius intentionẽ, neque illi vtpote suo iure vtenti, tribuenda est, sicuti docuit Sotus *in 4. d. 34. q. vn. art. 4. ad fin. corp.* Petr. de Ledesma *q. 58. ar. 3. dub. 2. in resol. ad 3.* Henriq. *lib. 11. cap. 15. n. 4. & 10.* Sanch. *disp. 23. nu. 7.* Coninch *dub. 9. concl. 6. n. 79.* Et de hoc casu in facti contingentia Panormi consultus fui.

Sup. hoc in Res seq prope fin. à vers. At verò è contra.

Et pro contento à lin. 4. & vers. Quod adeò. huius §. sup. in Res. 186. §. Dico secundò.

5. Non nego tamen, quando ambo coniuges sunt amentes, esse separandos, ne carnaliter coniungantur; & peccare mortaliter, qui eos ad copulam incitaret. Ita communiter Doctores. Ratio est, quia tametsi eiusmodi amentes non peccent, defectu libertatis; at qui eos copularet, concurreret ad euidens periculum malæ educationis prolis, & ad illius damnum, cùm careret parentibus, qui eam educare possent, ac instruere: ergo grauiter peccaret. Quo argumento manifestè vincitur, peccare mortaliter eos, qui duos amentes non coniuga-

Sup. hoc in Res. seq. §. vlt. paulò post initiũ, vers. Primò.

Sup. hoc supra in §. 1. Res. 202.

tos ad copulam incitarent : quia granius esset prolis damnum quàm si mentis compotes essent. Quare illi, quibus amentium custodia demandata est, tenentur niti, ne congrediantur; sicut tenentur curare, vt abstineant ab aliis malis, & damnis inferendis.

Sup. hoc supra in Ref. 208. §. vlt. & in Ref. 209. §. vlt. à lin. 5.

6. Ex his sequitur quid dicendum sit de coniuge ebrio, dum vsu rationis priuatus est : dico enim non teneri per se, & ex natura rei coniugem sui compotem reddere ei debitum. Patet ob dictam rationem, quia non petit actu libero ; & humano, sicut nec amens. Per accidens autem tenetur reddere ratione periculi incontinentiæ in ebrio, si fortè esset. Addo si vterque coniux ebrius esset, licere concubitum inter illos : cuius contrarium diximus de mentibus. Ratio enim disparitatis est manifesta : nam in amentibus id non licet propter damnum prolis educandæ, quod damnum cessat in ebriis, hi enim breui ad se redeunt, & ideò proles non destituitur parentibus, qui de eius curent educatione.

RESOL. CCXI.

An si vir sit sana mentis, sit licitus vsus coniugij cum vxore amente, etiam cum periculo abortus?

Et quid è contra, si vxor sit sana mentis, vel si vxor amens sit sterilis?

Et deducitur, quod quando fæmina experientia didicit se nequire prolem viuam edere, tunc licere his coniugatis petere, & reddere debitum, quia melius est puero sic esse cum culpa originali, & carentia visionis Dei, quam omnino non esse, &c.

Et docetur, quod si ambo coniuges sint amentes, omnino nemo potest eos excitare ad copulam, absque graui culpa.

Item, quod si vnus coniux sit amens, & alter sana mentis, non tenetur sanus reddere debitum amenti petenti quantum est de se, quamuis si vult, licitè possit.

Sed quid est dicendum, si amenti coniugi adesset periculum accedendi ad aliam, vel polluendi se, an tunc alter coniux teneatur reddere debitum? Ea part. 10. tr. 13. & M. sc. 3. Ref. 41.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam contra Sanchez, docet nouissimè Carolus de Bancio, *de Miscell. casuum Conscientiæ, tom. 2. opusc. 1. quæst. 50.* vbi sic ait: Arbitror satis probabile esse licitum vsum coniugij viro sanæ mentis, etiam cum periculo probabili abortus. Et ratio mihi est, quia copula per se est ordinata ad productionem esse extra causas, & per accidens est, quod sequatur abortus. Neque dicas, quod copula cum tali periculo abortus, sit actio intrinsecè mala; nam ratio malitiæ est extrinseca actioni, cùm potiùs tribuenda sit morbo, seu insaniæ vxoris, quàm copulæ, quæ per se primò tendit non ad necem pueri, sed eius existentiam extra causas, quod non est : sic actio famuli, qui iussu heri vendit vinum lymphatum pro puro, nam illa est intrinsecè mala, nam licet ponere aquam vino sit quid indifferens, tamen ipse vidit, & facit actionem iniustam, & non potest præscindere illa actio à vendente, à ratione iniustitiæ, nec alij iniustitia potest tribui, nisi immediato cooperatori iniustitiæ, qui est qui actu vendit.

2. Confirmatur; docet Sanchez cum Doctoribus à se citatis *lib. 8. de matrimon. disput. 102. num. 8.* quod quandò fœmina experientia didicit se nequire prolem viuam edere, tunc licere his coniugibus petere, & reddere debitum. Et reddit rationem idem Sanchez, nimirum, quia præter intentionem, & per accidens mors illa fœtus accidat, coniugibus suo iure vtentibus, nec tenentur id prolis damnum vitare cum tanto detrimento, ac est, coniugatos perpetuò ab vsu coniugij abstinere cum maximo incontinentiæ vtriusque periculo. Deinde addit Sanchez *loco citato*, aliam rationem, & asserit, quod melius est puero sic esse cum originali culpa, & carentia visionis Dei, quàm omnino non esse, vt notat Diuus Thomas 1. 2. *quæst.* 83. *artic.* 1. *ad* 5. & colligitur ex Diuo Augustino *libro 5. contra Iulianum.* Concludit denique Sanchez *loco citato*, quod eligibilius est existere in rerum natura cum peccato habituali originali; quàm omnino non existere : nam licet si homini detur optio, potius debet eligere mortem, ac annihilationem, quàm peccatum actuale, etiam leuissimum committere. Si tamen iam sit peccatum originale, & reuelaret Deus se nolle id remittere, quamdiu homo existeret, adhuc melius faceret eligendo existentiam, quàm annihilationem; quia supposita Dei voluntate ille homo non teneretur, nec posset euitare id peccatum habituale, ac proinde nihil exosum facit Deo.

3. Confirmatur : Deus creat, & infundit animam rationalem intra corpus, cùm adsunt dispositiones pro tali forma, & prævidet quod in anima transfundetur peccatum originale; & non ob id cessat creare illam, ac infundere intra corpus, quia infectio peccati originalis tribuitur carni, seu semini, tanquam causæ instrumentali ducenti originem ab Adam, ac proinde dici non potest, quod anima ex sua creatione inquinetur, quia infusio importat respectum & ad Deum infundentem, & ad carnem cui infunditur anima; & ideò habito respectu ad Deum infundentem, non potest dici, quod anima per infusionem maculetur; sed solum habito respectu ad corpus, cui infunditur. Ita D. Thomas 1. 2. *quæst.* 83. *art.* 1. *ad* 4. Ita ille, qui alias etiam rationes adducit.

4. Sed ego puto non esse recedendum à sententia Sanchez, quam post illum docet Pontius *de matrimonio, lib.* 10. *capit.* 14. *num.* 10. Hurtadus *disput.* 10. *difficultat.* 3. *num.* 24. Leandrus *de Sacrament. tom.* 2. *tractat.* 9. *disput.* 25. §. 3. *quæst.* 28. & Ochagauia *de Sacrament. matrimon. tractat.* 5. *quæst.* 3. *num.* 5. vbi sic ait : Quinta ex causa assignari posset excusans à debito coniugali, furor alterius, vel vtriusque coniugis, sed quantum ad hanc causam respondetur. Primò, si ambo coniuges essent amentes omnino, neminem posse eos excitare ad copulam absque graui peccato. Tum quia illa copula esset more belluarum, tum etiam quia ea ratione magnum damnum immineret educationi prolis. Secundò respondetur, vno coniuge existente amente, & altero sanæ mentis dono prædito, non teneri sanum reddere debitum amenti petenti, quantum est de se, quamuis possit licitè; quia ille actus non humanus est, tum etiam quia amens licet retineat ius remotum ad corpus alterius coniugis, & radicatum in ipsa natura contractus matrimonialis, at non retinet ius proximum, quod ratione regulatur, & fundatur. At verò, si amenti coniugi adesset periculum accedendi ad alienam, vel polluendi se, teneretur alter coniux ei reddere debitum, quod est quædam petitio virtualis; hoc enim exigere videtur natura ipsa matrimonij, quod intellige, dum aliter non potest vitari illud malum. Tertiò pro maiori prædictorum intelligentia respondetur, vxore existente amente, & marito sano, non posse vxori petenti reddi debitum, quia est periculum magnum abortus, at verò è contra se habente, rectè posse reddi, quia in eo non est periculum aliquod abortus. Ita Ochagauia. Quibus omnibus adde etiam Martinum de

Sup. hoc in Ref. præterita, §. Nec nego ad medium.

Sup. hoc latè in Resol. præterita.

Sup. hoc in Ref. not. præteritæ. §. Notandum est.

de San Ioseph *in monit. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 50. de Matrim. num. 5.* Bonacinam, *de Matrim. quæst. 4. punct. 1. numer.* 10. Itaque dicendum est contrà Baucium, non esse licitum in tali casu vsum Matrimonij, nisi vxor amens esset sterilis.

RESOL. CCXII.

An vxor, & qualibet alia mulier peccet mortaliter mingendo statim post coitum, ad emittendum semen? Idem est, si se erigat, vt semen emittat, ne concipiat? Et an supradicta mulieres id facientes peccent contra conscientiam erroneam, si crederent ita mingendo peccare? Ex part. 3. tr. 5. & Misc. 1. Res. 15.

Sup. contento in hac Res. lege supra doctrinã Res. 209. prope finem vers. vxor denique. & in tom. 5. tr. 6. Res. 12. ad medium, vers. dicendum.

§. 1. Affirmatiuè respondet Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 20. num. 3.* & Bonacina *de matrim. quæst. 4. punct. 9. & 10. n. 10.* vbi sic ait. Verùm verò vxor grauiter peccet emittendo semen è vase statim post copulam, ne filios concipiat, patet ex supradictis, hoc enim est contra naturæ, & generationis ordinem, cùm prodigatur semen à natura institutum ad prolem suscipiendam. Sic Bonacina, & hoc solent facere sæpiùs meretrices.

2. Attamen contrarium docet Petrus Bellochius *in praxi de cas. reseru. part. 2. quæst. 4. num. 365.* vbi ita asserit. Quia sæpè solet mulier mingere post coitum, vel se erigere vt semen emittat, ne concipiat, saluo meliori iudicio, credo quòd non peccat saltem mortaliter, nam ex hoc, vt liquidò patet, non impeditur prolis generatio, quandoquidem aiunt Syluest. *verb. debitum, num. 6.* & Conradus *part. 2. quæst. 315.* matrix mulieris habet vim attractiuam, & retentiuam seminis, vnde frustrà post coitum mulier mingit vt illud foras emittat. Ita Bellochius. His tamen non obstantibus, puto dictas mulieres sic facientes peccare contra conscientiam erroneam, si crederent ita mingendo peccare.

Sup. hoc signantes in Res. 2. not. præteritæ. in eodem vers.

RESOL. CCXIII.

Quidam vir coniugatus, semine intra vas emisso, membrum virile extrahit, manente fœmina valde irritata libidine, quæ postea tactibus se excitando seminat, quæritur, an ita faciens peccet mortaliter? Ex part. 2. tr. 17. & Misc. 3. Res. 38.

Sup. hoc in Res. seq. & in Res. post sequentem, §. Confirmari. & in tom. 5. tr. 6. Res. 20. §. Quæritur tertio.

§. 1. Lethaliter peccare opinatus est nouissimè Emanuel Rodriquez *in sum. part. 3. cap. 68. num. 4.* & quia codex rarus est, ponam eius verba. [Auiendo el marido consumado la copula extrabendo membrum extra vas, no es licito a la muger prouocarse con tocamientos, para que tambien effundat semen intra vas, atento que estos tocamientos, pasada la copula son intrinsicamente malos, ni se puede dezir, que la prouocacion con ellos es vna perfecta consumacion del acto coniugal precedente, pues la copula coniugal ỳ a tuuo su perfecta consumacion; auiendo complido el marido, cuyo semen basta para que se siega la generacion.] Putat igitur Rodriquez hoc esse illicitum, quia actus ille omnino consummatus est ex parte finis, qui est generatio; cùm ad illam fœmineum semen minimè necesse sit.

2. At opinio contraria placuit Sanchez *tom. 3. de matrim. lib. 9. disput. 17. num. 12.* Bonac. *de matrimon. quæst. 4. punct. 6. num. 15.* & probabilis vocatur à Filliucio *in suis qq. moral tom 1. tract. 10. part. 1. cap. 9. numer.* 236. & illam nouissimè amplexus est Lessius *lib. 4. cap. 3. dub. 14. num. 94.* in editione facta Parisiis apud Rulinum Theodoricum anno 1618. Homobonum *de exam. Eccles. part. 1. tract. 7. cap. 28. quæst. 118.* Zanard. *in direct. theol. part. 1. de Sacram. matrim. cap. 41. §. 11. dico.* Ratio est, quia aliàs euidentissimo periculo peccati mortalis exponerentur fœminæ, cùm frequenter viri priùs seminent. Et cùm illico recedant, manet in illis valde irritata libido. Nec tunc illa prouocatio est illicita, quia est actus coniugalis perfectio, ac consummatio. Nam licèt semen mulieris non sit ad generationem necessarium; valde tamen confert, vt probat ipsemet Sanchez *ibid. num. 8.* His tamen non obstantibus ego puto non esse recedendum à prima sententia Rodriquez.

RESOL. CCXIV.

De emissione seminis tactibus prouocata inter coniugatos, & solutos?

Et inter alia deducitur circunstantiam patientis in peccato sodomiæ non debere in confessione explicari, sed sufficit, quod patiens dicat, exercui bis, vel ter sodomiam? Ex part. 11. tr. 1. & Misc. 1. Res. 11.

§. 1. Circa præsentem quæstionem sic philosophatur acutissimus Caramuel *fundam. 56. §. 4. num. 172.* Quidam vir coniugatus inter vas seminauit, & illico membrum virile extraxit, manente fœmina valdè irritata libidine. Ad hæc postea tactibus se excitando seminauit, & inquirit, an hoc faciens mortale peccatum incurrerit. Negat Sanchez, & Bonacina, & hæc eadem negatiua sententia probabilis vocatur à Lessio, Filliucio, Homobono, & Zanardo apud Dianam *part. 2. tract. 17. resol. 38.* & ratio horum Authorum est, quoniam per illos tactus actus coniugalis qui consistit in vtriusque seminatione, completur.

Quæ hic est Res. antecedens, & in aliis eius annot.

2. Corollarium 1. Ergo quando Amasius semine intra immisso membrum virile extrahit, manente pellice valdè irritata libidine, si hæc postea tactibus se excitando seminet, non committit nouum peccatum mollitiei, sed peccatum fornicationis complet, quæ consistit in seminatione vtriusque Amasij.

3. Corollarium 2. Ergo quando duo iuuenes se mutuis tactibus excitant, & vnus semine effuso discedit, manente altero libidine valdè irritato, si iste tactibus propriis prosequatur, & semen emittat, non committit nouum peccatum; Ita vt debeat in confessione dicere, mutuis semel tactibus apud alterum hæsi, quousque ipse in pollutionem inciderit, & semel in mollitiem incidi propriis tactibus. Sed prius complet, & satisfaciet in confessione dicens, ego & alter nos mutuo contactu polluimus. An & de Sodomia, &c. poteris philosophari, &c. singula Corollaria considera. Ita Caramuel.

4. Sed ego neque admitto Corollaria, nec etiam principalem conclusionem; Vnde vel iussu sacræ Congregationis indicis, vel iussu Superiorum Societatis illa opinio fuit deleta in operibus Sanchez, nec amplius impressa inuenitur nisi in prima editione Veneta.

5. Probatur nostra sententia primò, quia cùm vir se retrahit, consummata est iam copula coniugalis: Ergo mulierem solam tunc seminare esset peccatum mollitiei: Secundò, quia quando vir prius seminat, sequens muliebris seminatio frustratoria est, vt tradit Auicenna *Fen. 21. lib. 3. tract. 1. cap. 8. vers. error autem accidens.* Tertiò, quia fœmineum semen necessarium non est ad generationem. Quartò, quia coniugibus ea copula tantùm licita est, per quam fiunt vna caro; sed per illam muliebris seminis effusionem non fiunt vna caro: ergo. Quintò quia recepto viri semine, adeò clauditur vterus, vt nec

acus cuspidem admittat: ergo semen, quod posteà mulier fundit, nec intrat vterum, nec prodest ad generationem, Vide me ipsum alibi.

Alibi in Resolutionibus not. præteritæ.

6. Sed stando in opinione quam adducit Caramuel, eius Corollaria non carent difficultate, quia aliquis posset dicere; mulier vxorata, quæ remanet valde irritata, & tactibus se prouocat ad seminandum, complet copulam sibi licitam, ac si actu cum marito seminaret, quia abuteretur semine ad generationem ordinato: Sed tunc non esset seminis abusus, ergo nullum est peccatum; etenim ea seminatio cum sequatur paulò post copulam est copulæ complementum, eamque perficit. Ratio est, quia impertinens est ad generationem quomodo fœmineum semen in vterum recipiatur, aut à seminariis vasis in vterum fluat, siue copula siue manuum confricatione; sufficit enim recipi in vterum paulò post seminationem viri, vt sequatur generatio: Sicuti quomodocumque virile semen intret vterum, semper sequetur generatio, vt patet cùm generatio fit opera Dæmonis incubi: Ergo, &c.

7. Sed meretrix, si postquam Amasius seminauit, libidine irritata remansit, non potest tactibus se prouocare ad seminandum, quia non complet copulam sibi licitam, immò prohibitam; Ergo tactibus se prouocando aliam speciem libidinis incipit, & perficit, nempè mollitiei; Ergo tenetur illam in confessione explicare.

Sup. hoc in tom.1. tr. 7. Ref. 128. in fine. & in Ref. 133. 134. 135. 136. & 163. §. Quæro secundo.

8. Nota verò hic obiter, quod ego olim docui circumstantiam patientis in peccato sodomiæ non debere in confessione explicari; sed sufficere, quòd pœnitens dicat, exercui bis, vel ter sodomiam. Sed Caramuel *vbi suprà num.* 1189. asserit, quòd hæc sententia vt probabilis, supponit primò virum, aut fœminam patiendo delectari, & se delectando initium pollutionis habere. Secundò pollutionem completam, & inceptam, esse eiusdem speciei, nec debere pœnitentem exprimere. An tantùm cœperit, an compleuerit? tertiò pollutionem tactibus alienis procuratam, sodomiamque non differre specie, sed tantùm materialiter, & modaliter, sicut pollutio habita tactu manuum, aut tactu fœmorum. Porrò ista tria debet supponere qui nolit actionem à passione in sodomia distinguere: Vnde Diana qui de primo, & secundo nihil dicit, & tertium negat, asserere, sine consequentia non potest circumstantias agentis, & patientis non debere in confessione explicari. Ita Caramuel.

9. Sed nostram sententiam præter Leonem sequuti sunt me citato Lupus, Bordonus, Machadus, Zambellus, Ghilinus, Iuniparus, Gesualdus, Pontius, Mazzuchellus, Serius, Roccaful, Tongus, Possentius, Remigius, Verricelli, & Thomas Hurtadus.

10. Septemdecim itaque Doctores nostræ sententiæ adhærent, & pauci contrariam tenent. Et probatur hæc opinio, quia agens, & patiens in peccato sodomiæ concurrunt ad idem scelus, & ad eandem pollutionem & copulam per modum vnius causæ: Ergo eadem species malitiæ ab vtroque contrahitur: sic eandem speciem adulterij contrahit solutus ac coniugata, vel coniugatus ac soluta, quia ambo per modum vnius concurrunt ad frangendum matrimonij legem; sicut agens, & patiens sodomita ambo per modum vnius causæ concurrunt ad frangendum legem copulæ naturalis; sic eadem species homicidij est in tenente occisum ne fugiat, ac in vulnerante.

11. Probatur secundò, quia pollutio non addit nouam speciem malitiæ supra copulam sodomiticam aut fornicariam; sed est pars copulæ: ergo sicuti agens non tenetur explicare se pollutum vel non pollutum; plerumque enim sodomita, aut fornicator non seminat, quod vtique explicandum esset, si pollutio adderet malitiam speciei diuersam supra copulam: Ita neque patiens tenetur explicare se fuisse patientem; Consequentia patet, eatenus enim ex Lugo tenetur explicare se patientem, quia explicandum sibi est, se non pollutum; sed agens non tenetur explicare se patientem, quia explicandum sibi est, se non pollutum, sed agens non tenetur explicare se non pollutum, quando non seminauit, ergo neque patiens (dicendo se patientem) debet explicare se non pollutum.

12. Confirmatur; Nam pollutio in agente est pars copulæ, neque enim est quid diuersum à copula, sed ab illa distinguitur, vt pars à toto; Ergo in copula fuisse, vel non fuisse pollutionem sequutam est circumstantia aggrauans, vel minuens intra eandem speciem: Sed circumstantiæ minuentes, vel aggrauantes intra eandem speciem non sunt explicandæ: Ergo neque explicandum est se passum, vel non passum pollutionem in ea copula, & sic se fuisse patientem, vel agentem.

13. Quod autem pollutio sit pars copulæ patet, quia copula non dicitur consummata nisi sequuta seminatione seu pollutione intra vas, ergo est pars complens, & perficiens copulam.

14. Dicendum est itaque eandem malitiam specificam habere peccatum agentis, & patientis: sicut fornicatio cum soluta eandem specie malitiam habet tam ex parte viri agentis, quàm ex parte fœminæ patientis.

Alias etiam rationes adducunt citati Doctores, quas ego alibi adduxi.

Alibi in Resolutionibus not. præteritæ.

RESOL. CCXV.

An sit licitum viro postquam seminauit, & retraxit membrum à vulua, tangere pudenda vxoris, vt ipsa seminet?

Et an hoc etiam facere possit vxor suis manibus propriis?

Idem dici debetur de tactu membri genitalis ante os vuluæ suæ vxoris ad hoc, vt vxor seminet.

Et notatur non peccare mortaliter maritum, si in ipso actu seminationis non expectat seminationem vxoris, licet possit, effuso semine, copulam continuare, vt fœmina seminet.

Item, quod fœmina satisfacit suæ obligationi, si viro exigenti debitum præstet vsum sui corporis, vertens tamen animum ad alia, ne natura excitetur.

Item, quod incœpta copula per solam delectationem, si vxorati illam ex iusta causa non consummant, non peccant mortaliter, nec venialiter, si absit periculum pollutionis, v.g. ne salus noceatur, vel si contingat, quod coniugati sint pauperes, & multos filios habeant, &c? Ex part. 10. tract. 13. & Misc. 3. Resol. 42.

§. 1. CAsus potest accidere: & ad illum affirmatiuè respondet Carolus de Bancio, *de Miscell. casuum conscientiæ, tom. 2. opusc. 1. quæst.* 88. quia potest sine peccato id facere vxor suis manibus, quia non est pollutio, sed perfectio copulæ coniugalis, & licet seminatio mulieris non sit necessaria ad generationem, tamen satis iuuat: ergo si licet vxori huiusmodi tactus ad hoc, vt seminet, licet etiam viro, vt id præstare possit suis manibus in pudendis suæ vxoris. Et ratio à priori est, quia eatenus hoc non est prohibitum vxori, vt id faciat suis manibus, quatenus est licita consummatio copulæ iam inchoatæ à viro intrà vas naturale; ergo parum refert, quod ista consummatio copulæ iam inchoatæ à viro intrà vas naturale

naturale cum suo membro naturali, perficiatur ex parte vxoris manibus propriæ mulieris, vel manibus proprij viri, eo magis cùm tactus inter coniuges etiam in partibus pudendis non sit culpa mortalis etiamsi non fiat in ordine ad culpam, secluso periculo pollutionis: sed in hoc casu est licita pollutio, cum non sit aliud nisi perfectio copulæ inchoatæ à viro: ergo non est maior ratio cur sit licitus vxori, & non viro huiusmodi tactus ad finem vt perficiatur copula coniugalis: idem dici debet de tactu membri genitalis ante os vuluæ suæ vxoris ad hoc vt vxor seminet, nempè non esse peccatum mortale secluso periculo pollutionis viri extra vas naturale fœminæ, quia iste tactus inter coniugatos non est copula lethalis; potest etiam vir postquam seminauit continuare copulam donec vxor seminat. Hucusque Baucius.

Sup. hoc in duabus Ref. præcedentibus, & in tom. 8. tr. 6. Ref. 20. §. Quæro tertio.

2. Confirmari potest hæc opinio auctoritate Leandri *de Sacram. tom. 2. tract. 9. disp. 33. quæst. 41.* & Martini de San Ioseph *in Mon. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 31. de Matrim. num.* 8. vbi me citato, sic ait. Si el marido acabò primero con el acto de la generacion, por ser mas robustos los varones, es sentencia muy probable la que dize, que puede la muger tambien tener su acto consumado, prouocandose con tactos: porque esta no es polucion, sino acabar la copula, y moralmente es vn mismo: y sino fuera verdadera esta opinion quedarã las mugeres casi siempre en euidentissimo peligro de pecar mortalmente, condenandolas à detener el curso de la naturaleza, irrita ya con el mismo acto. Y lo que mas fauorece esta opiniones, siendo mas probable, que es necessario el semen de las mugeres para la generacion, esta casi sucedida. Ità ille; qui plures alios citat. Sed ego recessi ab opinione, *in part. 9.* ex rationibus adductis à Magistro Texeda, & nunc contrà Baucium rebedo: vndè in Editionibus Antuerpianis meritò opinio Baucij fuit abrasa ab Operibus Sanchez, & Hurtadi; & scio hanc sententiam malè olere penes Sacram Congregationem Indicis sicut & alia opinio, quam ex Sanchez tanquam probabilem adducit Baucius, *quæst.* 108. quæ etiam inuenitur deleta in impressione Antuerpiana.

In Ref. quæ hic est in to. 8 tr. 6. Ref. 20 § Quæro tertio.

3. Nota tamen, hîc obiter contra Hurtadum, & Ochaganiam, non peccare mortaliter maritum si in ipso actu seminationis nô expectat seminationem vxoris; itaque non tenetur expectare licèt possit etiam effuso semine copulam continuare vt fœmina seminet. Ita me citato docet Leandrus, *vbi suprà, quæst.* 40. qui etiam, *quæst.* 48. me citato docet quod mulier satisfaciat suæ obligationi, si viro exigenti debitum, præstet vsum sui corporis, conuertens tamen animum ad alia, ne natura excitetur?

Sup. hoc in Ref. seq. & in aliis eius primæ annot.

Sup. hoc in Ref. 201 præteritæ. § Sed licet.

4. Nota etiam, quod rectè me citato obseruat Martinus *vbi suprà, num.* 10. sic asserens: Despues de començada la copula por sola delectacion, si la dexan los casados sin consumarla, no pecaran mortalmente, como no aya peligro de polucion: porque el començarla fue, como tener actos, queà los casados no les son illicitos. Y aun no serà lo dicho pecado venial, como el dexar la copula, sea por justa causa de no dañar la salud, ò per ser pobres los casados, y tener muchos hijos: que en estos casos, y otros justos, començando la copula, vt sedent concupiscentiam, la pueden dexar sin algun pecado.

Sup. eum tenore in hoc §. vlt. supra in Ref. 187. § Nota etiã, & in Resol. 202. §. Et ex his. & in Resol. 205. 206 & 219.

RESOL. CCXVI.

An vnus ex coniugibus, si potest non expectat alterius seminationem, committat peccatum mortale?

Ex quo deducitur non esse reum culpa mortalis virum tactibus irritantem vxorem ad venerem scientem ob id præmaturius fœminam seminare?

Et an mulier satisfaciat suæ obligationi, si viro exigenti præstet quidem vsum corporis sui, animum tamen ad alia conuertat, ita vt natura non excitetur?

Et deducitur, quod sterilis, quæ certo nouit se non seminaturam, potest actum coniugalem exercere tam petendo, quam reddendo?

Ex quibus etiam infertur decisio illius dubij, scilicet, quando matrimonium dicatur consumatum? Ex part. 5. tr. 14. & Misc. 2. Ref. 37.

§. 1. Affirmatiuè respondet Petrus Ochagania *de Sacr. tr. 5. de matr. q. 2. n.* 13. vbi sic ait. Respondetur esse peccatum mortale in eo, quòd vir priùs seminet, & non expectet seminationem fœminæ, & si è contra faciet fœmina; grauiter delinquet. Patet prima pars responsi, & secunda etiam, quia vtriusque semen actiuè requiritur ad generationem. Ergo ne generatio impediatur, & ne vnius semen prorsus amittatur, aliud necessariò continuata copula expectandum est, & hoc etiam in sterilibus, ne violetur ordo naturæ. Ita ille, probabiliter quidem.

Sup. hoc in Ref. præterita §. Nota tamen, & supra in Resol. 187. §. 3. in fine, & in tom. 8. tr. 6. Ref. 20. §. Quæro tertio paulo post initium.

2. Verùm contrariam sententiam non minùs probabiliter defendit Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 9. disp. 17. nu.* 9. vbi firmat non esse necessarium vtrumque coniugem seminare simul, quare dum vir semen effundit, minimè tenetur fœminæ effusionem expectare, quia fœmineum semen nec esse necessarium, nec actiue ad generationem concurrere, docent aliqui. Ex quibus deducitur non esse reum culpæ lethalis virum tactibus irritantem Venerem, scientem se ob id præmaturiùs fœmina seminare.

3. Sed licet hæc opinio, vt dixi, si probabilis, oritur tamen ex illa pulchra difficultas, videlicet an mulier satisfaciat suæ obligationi, si viro exigenti præster quidem vsum corporis sui, animum tamen ad alia conuertat, ita vt natura non excitetur. Videri enim possit non satisfacere, primò quia si vxor debitum coniugale exigat, maritus tenetur se se excitare, illud vt reddat ergo, &c. Secundò vir habet potestatem in corpus mulieris in ordine ad generationem. ergo petente vsum corporis vxoris, ea debet subseruire aptè ad generationem, quod non potest præstare absque aliqua naturæ concitatione. Tertiò aliàs semen virile suo fine frustrabitur. Attamen Ioannes Præpositus, vir quidem doctus, ex Societate IESV, *in 3. part. D. Thom. quæst. 6. de bonis matrim. disp. 4. num.* 35. docet non esse improbabile satisfacere, & sufficere, si vsum vasis naturalis tribuat. nam eo ipso congressus est aptus ad generationem, quantum ex parte actus & modi. Confirmatur. Sterilis, quæ certò nouit se non seminaturam, potest actum coniugalem exercere, tam petendo, quàm reddendo, quod tamen minimè liceret, si viro seminante requireretur vt mulier sese ad seminationem excitaret, atque adeò in illum finem teneretur cum naturæ excitatione marito subseruire. Vnde verisimile est mulierem coniugatam, cui non placent actus venerei, posse in reddendo debito animum ad alia conuertere, & sic remanere frigidam, quod potest ex his colligi, quæ tradunt varij, scil. semen fœmineum non omnino requiri ad generationem, nam concitatio naturæ solùm videtur requiri ad seminationem; non potest tamen mulier ita se gerere ex intentione impediendi generationem. Ita Præpositus, qui respondit ad argumenta. Et ad primum allatum dicit disparem esse rationem viri & fœminæ, quòd vir non possit sine aliqua corporis concitatione actum coniugalem exercere. Vnde mirum non est, quòd ad reddendum debitum teneatur naturam excitare, mulier

Sup. hoc in Ref. 1. not. præteritæ. & in eodem §. ad medium.

Sup. hoc supra ex Ref. 163 lege doctrinam eius §. vlt.

mulier verò potest sui corporis, & vasis naturalis sine tali concitatione vsum præbere. Ad secundum argumentum respondet aliquos probabiliter sentire, sequi posse generationem, quamuis fœmina non seminet, & proinde non obstante eo quod animum ad alia conoettat, posse marito subseruire in ordine ad generationem. Ad tertium patet responsio ex dictis, quòd scil. semen virile non frustratetur suo fine, propter defectom seminis fœminei, secundùm sententiam, quæ censet absque hoc sequi posse generationem. Et hæc omnia, vt dixi, dicta sunt ex mente Ioannis Præpositi. Ex qoibus infertur decisio illius dubij, scil. quando matrimonium dicatur consummatom. Ad quod Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 33. diffic. 13. num. 1.* respondet hoc euenire *segun mas probable opinion*, quamuis fœmina non seminasset, *aunque no es cierta, porque no es cierte en Filosofia*, quòd fœmina non concurrat actiue ad generationem, *que es el fundamento desta sentencia*. Ita Villalobos.

Sup. hoc supra in Ref. 214 & in aliis §§ eius primæ oot.

RESOL. CCXVII.

An vir possit irritare omnia vota vxoris?

Et an possit maritus irritare votum, quod facit vxor de opere faciendo tempore soluti matrimonij, si maritus moriatur, & ideo possit irritare votum vxoris de ingredienda Religione post mortem mariti?

Item, an possit irritare vota, quæ fecit vxor ante matrimonium? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 219. aliàs 280.

Sup. contentis in hac Ref. lege doctrinam §. 1. Ref. seq. & in tom. 8. tr. 4. Ref. 44. & 45.

§. 1. NEgatiuam sententiam docet Basilius Pontius *de matrim. lib. 10. cap. 17. num. 3.* Syluius *in 2. 2. D. Thoma, quæst. 88. art. 8. concl. 7.* Valentia *tom. 3. disp. 6. quæst. 6. punct. 6.* Azorius *tom. 1. lib. 11. cap. 17. quæst. 12.* Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 6. cap. 4.* Philiatchus *de offic. sacer. tom. 1. part. 2. lib. 3. cap. 18.* Fillincius *tom. 2. tract. 16. cap. 8. num. 236.* & alij, assereores maritum non posse omnia vota vxoris irritare, sed ea tantùm, quæ, & quatenos iuri suo, quod habet ad coniugij vsum, & familiæ gubernationem præiudiciom aliquod afferre possunt. Et ita hoc pacto non possunt, v. g. irritare vota de præceptis, vt de seruanda castitate coniugali, de non mentiendo, de oratione aliqua recitanda in die, & similia.

Sup. hoc in tribus ref. annor præteritæ.

2. Sed in gratiam virorum, & ad subleuandum onus quod sustinent Confessarij in commutatione votorum, asser0 omnia vota vxoris, saltem constante matrimonio edita, à marito irritari posse, non minus quàm vota Religiosi à Prælato, & vota impuberis à patre. Et ita docet Villalobos *in summ. tom. 2. tract. 34. dub. 21. per totam.* Malderus *in 2. 2. D. Thoma, tract. 10 dub. 7. quæst. 5.* Sanchez *in summ. tom. 1. lib. 4. cap. 34. num. 2.* Ioan. de la Cruz *in direct. part. 1. pr. 1. art. 2. dub. 10. concl. 3.* Raphael de la Torre *in 2. 2. D. Thoma, tom. 2. quæst. 88. art. 9. disp. 7.* Aragon. *in 2. 2. quæst. 88. art. 8. post. 5. concl.* Emanuel Sà *verb. irritatio, numer. 1.* Paludanos *in 4. dist. 38. quæst. 3. art. 1. concl. 6.* Soto *de iust. lib. 7. quæst. 3. art. 1.* & alij.

3. Et hanc sententiam probabilem vocat Lessius *lib. 2. cap. 40. dub. 10. num. 83.* Rationes inuenies apud citatus Doctores. Quæ omnia supradicta ita vera existimo, vt firmiter teneam contra Malderum, Ledesmam, & alios, virum posse irritare votum vxoris non petendi, nec exigendi debitum. Sic Sanchez *vbi suprà, num. 10. & 11.* Sic etiam poterit maritus irritare votum, quod facit vxor de opere faciendo tempore soluti matrimonij, si maritos moriatur, & ideo potest irritare votum vxoris de ingredienda Religione post mortem mariti. Item potest irritare vota vxoris emissa ante matrimonium. Quæ omnia militant etiam in marito secundi matrimonij, qoi potest irritare vota, quæ fecit vxor tempore matrimonij Et hæc omnia Sanchez *vbi suprà*, qoidqoid in contrarium asserat Pootios *de matrim. lib. 10. cap. 17. num. 5. & seq.*

Sup. hoc in Ref. 1. & 3. nos primæ huius Ref.

RESOL. CCXVIII.

An vir possit irritare votum castitatis de eius licentia emissum ab vxore, ita vt non solum possit petere debitum, sed defuncto marito aliud matrimonium inire?

Ex quo sequitur mulierem vouentem non inire aliud matrimonium, si marito superstit, esse omnino liberam, si maritus tale votum irritet?

Item virum posse irritare votum vxoris ingrediendi Religionem relatum ad tempus soluti matrimonij?

Sed quæritur, an vir possit irritare votum ingrediendi Religionem ante consummatum matrimonium emissum?

Et notatur virum non posse absolute irritare vota vxoris ante matrimonium emissa, sed solùm suspendere executionem?

Et negatur virum posse irritare, si mutuo consensu cum vxore castitatem vouerint, ita vt simul renunciauerint iuri petendi? Ex part. 4. tractat. 4. & Misc. Ref. 110.

§. 1. DE hoc casu interrogatus opinionem affirmatiuam probabilem esse dixi, ex illo principio quòd omnia vota, etiam castitatis emissa ab vxore constante matrimonio, possunt irritari à marito, quamuis sint emissa tanquam implenda tempore soluti matrimonij, quia voluntas vxoris non solùm quoad materiam, sed etiam quoad se subsit viro, sitque viri eam gubernare & dirigere, ex quo sequitur quòd ea vota irritata nunqoam reuiuiscant, & proinde mulier cuius votum castitatis à viro est irritatum, possit absque peccato debitum petere, qu a per hanc irritationem ius voti omnino est extinctũ. Secundò sequitur quòd talis defuncto marito possit licitè aliud matrimonium inire. Tertiò seqoitur mulierem vouentem non inire aliud matrimonium si marito superstit, esse omnino liberam si maritus tale votum irritet, & hæc omnia præter Sanchez & alios, quos alibi adduxi, tenet etiam Ioannes Præpositus *in 3. part. D. Thoma, quæst. 6. de bonis matrim. dub. 20. num 153.* qoi *num 54.* etiam tenet cum Sanchez virum posse irritare votum vxoris ingrediendi Religionem relatum ad tempus soluti matrimonij, quia etiam quoad tale votum potest à marito dirigi, atque adeò si irritetur, mulier mortuo marito potest aliud matrimonium inire, & licèt neget Sanchez posse virom irritare votom ingrediendi Religionem ante consummatum matrimonium emissum, tamen hoc secundùm Præpositum videtur minus conformiter dictum, si potestas irritandi vota vxoris oriatur ex leuitate, imprudentia & facilitate muliebri in votis emittendis, nam inde sequitur, quòd non minus possit hoc votum irritare quàm alia, cùm eadem subsit causa. Quod confirmatur, quia propter hanc causam pater potest irritare votum filij impuberis de ingressu Religionis, nec valet dicere quòd Prælatus non possit irritare votum subditi de ingressu strictioris Religionis, quia id non potest, quod ei iure prohibetur, in præsenti autem nihil simile habemos. ergo, &c.

Sup. contento in hoc & seq §. lege doctrinam Ref. not. seq.

Alibi in ref. præterita per totam, & in tom. 8. tr. 4 Ref. 44. etiam per totam & signanter in hoc §. Verũ, & in Ref. 45.

2. Notat etiam idem Præpositus qnòd Sanchez censet virum non posse absolutè irritare vota vxoris ante matrimonium emissa: sed solum suspendere executionem, quod etiam secundùm mentem Præpositi noo videtur conformiter dictum, nam si vir

Sup. hoc in Ref. 1. nnt. præteritæ.

per

per matrimonium ita fiat superior vxoris, vt propter muliebrem leuitatem possit eius voluntatem gubernare & dirigere, potest non solùm suspendere vota ante emissa, sed etiam irritare; quemadmodum superior potest irritare vota sui Religiosi emissa ante professionem, & ideo procedendo iuxta principia asserentium omnia vota vxoris facta sine licentia viri ab eodem posse irritari, Vega citatus à Sanchez, censet hæc vota posse à viro irritari, & irritata nũ reuiuiscere.

3. Nota etiam hic primò quòd supradicti Doctores censent non solùm vota emissa sine licentia viri, sed etiam emissa ex licentia eiusdem à viro irritari posse, quod extendunt ad votum continentiæ, quia concedendo vxori facultatem vouendi, non ademit sibi potestatem irritandi, aliqui tamen censent eo casu irritantem sine causa mortaliter peccare: sed probabile est quòd peccet solùm venialiter, inconstanter retractans quod concesserat.

Quid est faciendũ sup. hoc inuenies in ref. seq. & in alia eius primæ annot.

4. Nota secundò quòd Sanchez negat virum posse irritare si mutuo consensu cum vxore castitatem vouerint, ita vt simul renuntiauerint iuri petendi, quod si ita intelligatur vt nulla sit irritatio secundùm mentem Præpositi, videtur minùs probabile; si verò solum velit, quòd non possit licitè, vera videtur eius sententia, & hæc omnia transcribere volui à Ioanne Præposito, quia eius codex ratus est, in gratiam Confessariorum, & responsorum casuum conscientiæ, qui ex supradictis à multis angustiis circa vxorum vota immunes erunt, cùm facilè ab eorum viris licitè irritari possint modo quo supra dictum est.

RESOL. CCXIX.

Sup. prima, & secunda diffic. huius tituli in to. 4. tr. 3. Ref. 120. §. Et hæc, à lin. 4. Vsque in finem Ref. & in alia ref. & vers. eius not.

An quando vtrque coniux ex communi consensu castitatem vouit, possit propter periculum incontinentiæ, Episcopus dispensare, vt petant, & reddant debitum?

Et notatur commutationem huius voti in tali casu non posse fieri virtute Bullæ Cruciatæ, quod idem est dicendum de priuilegiis Regularium?

Etiamque quæritur, an Episcopus possit dispensare in voto castitatis emisso post contractum matrimonium ante consummationem? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 125.

Docuit in ref. §. & vers. nos. preterit.

§. 1. Casus est multum practicabilis, & affirmatiuam sententiam olim docui, & nunc iterum doceo cum Basilio Pontio *de matrimon. lib. 8. cap. 9. numer.* 2. vbi sic ait. Ex hac doctrina colligitur quid sentiendum sit in illa quæstione, an possit Episcopus dispensare in voto castitatis absolutè emisso post contractum matrimonium & consummatum; cuius quæstionis varias species recenset Sanchez *lib. 8. disp.* 11. sed sine fructu; quare ego ita vniuersè statuo, siue hoc votum sit emissum ab vno tantùm coniuge de consensu, aut sine consensu alterius, siue ab vtroque coniunctim, aut seorsim, vel per modum contractus, si adest periculum incontinentiæ, dispensare potest Episcopus ad petendum & reddendum debitum. Ducor in hanc sententiam ista consideratione, quia si tantùm vnus emisit, & alter non vult ad Religionem transire, semper habet ius petendi, & ille qui vouit obligationem reddendi, & eiusmodi votum non fuit absolutè castitatis, sed non petendi, neque enim potuit contra ius tertij se ad omnimodam & perpetuam castitatem obligare. Similiter si vterque quomodocumque vouerit, si voluerit in sæculo remanere & cohabitare, cùm sit moraliter certum periculum incontinentiæ, & non possit ita breuiter adiri Pontifex, est legitima & iusta causa dispensandi. Nam ex eo quòd vterque vouerit, neuter amittit ius iustitiæ ad corpus alterius, licèt sit impeditum vinculo Religionis. Ita Pontius. Vide etiã Ægidiũ de Trullench *in Bull. Cruc. l.* 1 *§. 7. c. 3. dub.* 15. *n.* 16. vbi notat *n.* 19. commutationem huius voti in tali casu nõ posse fieri virtute dictæ Bullæ, quia facultas hæc in hoc casu nũ competit Episcopo modo ordinario & communi, sed ex quodam tacito consensu Papæ, & benigna eius volũtate interpretatiua: at quæ in iis casibus conceduntur Episcopis, non censentur per Bullam concessa. Ergo, &c. quod idem dicendum est de priuilegiis Regularium, nam per ea non possunt dispensare in eo casu de quo loquimur, vt probat Pontius *lib. 8. c. 19. n.* 12. Suarez *de voto lib. 6. c. 16. n.* 57. Sanch. *in summ. to. 1. lib. 4. c. 43. n. 7.* & alij.

Sup. prima ex doctrina in tom. 4. tr. 3. Ref. 109. §. 3. in fin. & si placet lege etiã doctrinam §§. eius annot. primæ.

Sup. hoc lege doctrinã Ref. annot. primæ huius Ref. in fin. & si placet §. annot. seq. & alterius §. eius not.

Sup. hoc vide doctrinã ref. not. seq. & alterius ref. eius not. pro isto casu.

2. Sed hic obiter quærere non desinam, an Episcopus possit dispensare in voto castitatis emisso post contractum matrimonium ante consummationem? Negatiuam sententiam docet Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 8. disp.* 11. *num.* 4. sed aduersùs illum insurgit nouissimè Basilius Pontius *vbi suprà, lib. 8. cap. 9. num.* 3. quia talis etiamsi sit intra bimestre, non tenetur Religionem ingredi, etiamsi habuerit animum ingrediendi cùm vouit, sed potest ab eo animo desistere, in quo vides iam esse notum periculum incontinentiæ; ergo potest Episcopus dispensare. Cæteras rationes aduersùs Sanchez adducit Pontius, quas penes ipsum videbis.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 3. ex lata doctrina Ref. 76. signanter §. vlt.

Sup. hoc supra ex doctrina Ref. 158. §. Et ideò. sed lege eã à principio.

RESOL. CCXX.

An coniuges, qui communi consensu votum Religionis emiserunt post contractum matrimonium, peccent mortaliter prima vice consummando?

Et quid, si vnusquisque voueat Religionem dependenter ab alterius in Religionem ingressu?

Et quid est sentiendum, si vnusquisque voueat Religionem non quidem dependenter ab alterius in Religionem ingressu, sed dependenter ab eius voto, eo quod promiserit Religionem ingredi, si alius similem præstiterit promissionem, promissione ab vtroque facta, an quilibet teneatur Religionem ingredi, esto alius non ingrediatur?

Et an qui castitatem vouit, diuortio legitimo facto, possit coniugi adulteræ reconciliari? Ex part. 9. tract. 7. & Misc. 2. Ref. 2.

§. 1. Negatiuè respondet Texeda *tom. 2. lib. 4. tract. 1. contr. 12. num.* 109. Quia, quando ambo coniuges communi consensu votum post matrimonium initum emiserunt Religionis, quamuis illud prima vice post votum factum consumment, possunt tandem matrimonio consummato, votum implere ex communi placito ad Religionem transeundo, sicut anteà: nam per consummationem non facti fuerunt inhabiles ad Religionis ingressum.

2. Nec obstat dicere, quòd si vnus solus coniux post matrimonium ante eius consummationem votum fecit Religionis, si prima vice consummet, peccat mortaliter: quia per illam consummationem factus est impotens ad implendum votum: ergo, si ambo coniuges, etiam ex communi placito, post matrimonium contractum ante eius consummationem, prima vice consumment, peccant mortaliter; quia efficiuntur impotentes ad implendum votum. Respondeo, negando consequentiam. Ratio est: quia coniux, qui post matrimonium initum Religionem vouit, tenetur implere votum, vt notum est. Si autem prima vice consummet, manet impotens ad implendum votum, siue petendo, siue reddendo, & contra votum consummando fecit, ideò peccauit mortaliter: quando coniuges autem ex communi placito, post matrimonium initum, votum fecerunt Religionis, per illã primam consummationem non facti sunt impotentes ad implendum suum votum, cùm ex vtriusque consensu possint Religionem ingredi, & ideò non est eadem ratio vtriusque.

3. Verùm

3. Verùm mihi magis placet sententia Coninch *de Sacr. disp. 34. dub. 7. n. 87.* adhibita distinctione: si enim vnusquisque voueat Religionē dependenter ab alterius in Religionem ingressu, non peccant matrimonium consummando: quia nemo obligatus fuit Religionem ingredi, nisi altero ingrediente. Quòd si vterque nolit ingredi, vterque liber est ab obligatione: siquidem deficit conditio ad voti obligationem necessaria. At, si vnusquisque voueat Religionem, non quidem dependenter ab alterius in Religionem ingressu, sed dependenter ab eius voto, eò quòd promiserit Religionem ingredi, si alius similem præstiterit promissionē, promissione ab vtroque facta, quilibet tenetur Religionem ingredi, esto, alius non ingrediatur; quia apposita fuit conditio ad obligationem voti requisita. Quo casu manifestum est, vtrumque mortaliter peccare, matrimonium consummando, cùm exponantur euidenti periculo votum non exequendi; vel quia alter nolens Religionem intrare, compartē cogit ad secum cohabitandum; vel, quia ea copula habita redduntur impotentes ad ingressum, si forte filius concipiatur.

4. Verùm, si post consummatum matrimonium, Religionem ex mutuo consensu voueant, nemo tenetur Religionem ingredi alio non ingrediente, nisi fortè vxor senex sit, & de incontinentiæ periculo minimè suspecta. Quo casu solùm peccat ille, per quem stat, quominùs votum impleatur, alius nempe impotentia excusatur. At si nolens ingredi moriatur, vel occasionem diuortij dederit, alter obligatur ingredi, si Religioni aptus sit. Quandiu verò non ingrediuntur, copulæ vacare possunt, nisi periculum sit concipiendi, ob quam causam impediantur à Religionis ingressu, sicuti hæc omnia notauit Coninch *disput. 34. dub. 7. n. 93.* & consentit Basilius *lib. 10. c. 5. n. 20.*

Sup. hoc infra in Ref. 224. lege doctrinam §. Secundo not. cursim in fine, & in Ref. 227 à medio §. penult.

5. Sed, si aliquis hic quærat, an qui castitatem vouit, diuortio legitime facto, possit coniugi adulteræ reconciliari? Sanchez *lib. 9. disput. 35. num 18.* asserit, prædictum votum castitatis non impedire, quin vouens coniugi adulteræ reconcilietur, illique debitum reddat; eò quòd nunquam fuerit factum de debito non reddendo, sed non petendo: quippe censendum est factum iuxta præsentem statum, in quo nequaquam obligari poterat ad non reddendū. Hæc, inquam, sententia mihi nullo modo probatur; aliàs sic vouens absolutè castitatem, posset mortua coniuge aliud matrimonium inire, quod Sanchez non concedit. Signum ergo est sub voto comprehendisse eam castitatem, quam sine præiudicio cōiugis præstare posset; atque adeò obligari, tum ad nō petendum debitum, tum ad non reddendum, quando licitè abstinere à redditione potest, tum ad non contrahendum matrimonium coniuge mortua, vt rectè tradit Coninch *dicta disp. 34. dub. 6. n. 50.* Basilius Ponce *suprà, n. 19.* quibus adde Castrum Palaum *tom. 5. disp. 3. punct. 4. §. 7. n. 9.*

RESOL. CCXXI.

An vir consentiens, vt vxor Religionem ingrediatur, ipse enim etiam ingredi debeat, & an sufficiat, vt sumat habitum Equitum D. Ioannis?

Et in prædicto casu an liceat etiam fœminis Monasterium S. Iacobi ingredi, & in eodem Ordine profiteri, & ita satisfaciant suæ obligationi? Ex part. 3. tr. 4. Ref. 242. aliàs 243.

Sup. hac doctrina in §. 1. Ref. seq.

§. 1. PVlchra, & curiosa quæstio, ad quam assero certum esse, vt sit licitus ingressus alterius coniugis post matrimonium consummatum in Religionem, minimè sufficere licentiam alterius manentis in sæculo, sed si manens in sæculo sit senex, & absque incontinentiæ suspicione, desiderari vt votum castitatis emittat, si autem iuuenis, id non sufficere, sed opus esse, vt pariter Religionem ingrediatur, vt habetur *in cap. cum sis, de conuer. coniugat. & cap. vxoratus, eod. tit.* hoc supposito tanquam certo, difficultas est, an in tali casu sufficiat, si vir assumat habitum Religionis Equitum Melitensium. Negatiuè respondet Sanchez *de matr. tom. 2. lib. 7. disp. 32. n. 4. in fin.* vbi sic ait. Nec sat est si profiteatur vel assūpto habitu Equitum D. Ioannis, quia ea sit professio solennis, at ij manent in sæculo cum periculo incontinentiæ, cuius contrarium petitur *in cap. vxoratus, de conuer. coniugat.*

Sup. hoc in Ref. not. præterita §. Non deficiam.

2. Sed his non obstantibus, affirmatiuam sententiam docet Basilius Pontius *de matrim. lib. 9. c. 12. n. 3.* vbi sic asserit. Cùm ergo vno coniuge ingrediēte Religionem, alter si iuuenis est, ingredi etiam Religionem compellitur, non quidem ingreditur, vt ibi tantùm degat tanquam in aliquo honesto loco reclusus, vt seruet continentiam, sed vt verè profiteatur: sufficiet autem ingredi Religionem sancti Ioannis, quod immeritò negat Sanchez, constetque ex praxi, & ego vidi sic seruari. Fœminis etiam licebit monasterium sancti Iacobi ingredi, & in eo ordine profiteri, & satisfacient suæ obligationi. Ita Pontius; satis quidem probabiliter, nam vt alibi ex auctoritate multorum Doctorum probauimus, votum ingrediendi Religionem impletur, ingrediendo dictam Religionem D. Ioannis.

Quoad hoc lege Ref. not. seq.

Alibi in to. 8. tr. 4. Ref. 18. & in alio §. eius secundæ not.

RESOL. CCXXII.

An mulier quinquagenaria dicatur senex, vt vir possit profiteri Religionem, remanente illa in sæculo cum voto castitatis?

Et notatur, quod ad Episcopum spectat despicere, vtrum vxor in his casibus extra incontinentiæ periculum existat?

Et an dicta licentia adhibenda sit ex præcepti necessitate, vel ex consuetudine?

Etiamque aduertitur, quod si coniux ingreditur Religionem, vt profiteatur, sufficere, si ingrediatur Religionem S. Ioannis?

Et an ingrediente vxore in Religionem, possit vir senex remanere in sæculo cum voto castitatis perpetuæ?

Et docetur virum, vt manens in sæculo dicatur prouectæ ætatis, sexagenarium esse debere, vel eam ætatem, quæ ex praua valetudine illi ætati respondeat? Ex part. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 73.

Sup. hoc, quod hic supponitur in principio Ref. præteritæ.

§. 1. DE hac casu his diebus interrogatus fui, pro cuius decisione suppono, non sufficere solum consensum coniugis, vt alteri licitum sit Religionem ingredi, sed requiritur vt quòd ambo ingrediantur, vel qui in sæculo mansurus est, & votum perpetuæ continentiæ editurus, ea sit ætate, vt extra periculum incontinentiæ esse videatur. Ita determinatur *in cap. cum sis, & cap. Apostolica, de conuer. coniugat.* & docet Villalobos *in sum. to. 1. tr. 13. diffic. 14. n. 2.* Hurtado *de matrim. disp. 11. diffic. 9. n. 28.* Reginald. *tom. 2. lib. 31. c. 4. n. 40.* Henriqu. *lib. 11. c. 8. n. 9. in glossa lit. I,* Gratianus *in discept. forens. cap. 102. nu. 21. & 27.* cum aliis communiter.

2. Difficultas est, quænam ætas senectutis sufficiat vt coniux non egeat Religionis ingressu, sed possit in sæculo manere castitatis voto astrictus, vt alter coniux legitimè ad Religionem transeat?

3. Prima opinio est Basilij Pontij *de matrim. l. 9. c. 12. n. 5.* qui putat hoc arbitrarium esse, & ea circumstantiis personæ, valetudinis, roboris, & anteactæ vitæ considerandum & definiendum esse, nam quamuis in aliis legibus, quæ communitati imponuntur, vt in priuilegio lacticinia comedendi, non ieiunandi, & Diaconissarum

Diaconissatum ætate determinetur senilis ætas ad sexaginta annos, quia leges illæ fundantur in præsumptione vt plurimum, attamen in hoc casu cùm sit specialis dispositio hue tantùm respiciens, vnumquodque iudicandum est ex propriis circumstantiis, & ideo non potest certa regula definiri. Hæc Pontius.

4. Secunda opinio est Aloysij Bariolæ *in aphor. lit. M. ver. maritus sexagenarius.* Riccius *part. 2. decis.* 131. & 135. Bartholomæi à S. Fausto *in thesaur. Relig. lib. 5. q. 55.* Dominici Soto *in 4. sent. dist. 27. q. 2. art. 4. §. præterea contra eamdem primam concl. & dist. 38. q. 1. art. 2. concl. 2. & 3.* Cordub. *q. 178.* Azorij *tom. 1. lib. 18. cap. 14. qu. 11.* & aliorum, asserentium fœminam dici senem quoad hunc effectum, quando est sexagenaria, quia, vt satis apud DD. firmatum est, sexagenarios neque ad ieiunium obligari, neque teneri cum Bulla abstinere à lacticinus, quia in tali ætate dicuntur senes.

5. Tertia opinio, quam ego probabilem & tutam in praxi esse existimo, vt superiores, asserit, fœminam quinquagenariam esse senem quoad hunc effectum, & ita docet Sanchez *de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 32. n. 15.* quem citant & sequuntur nouissimè Io. Guttierrez, & Augustin. Barbosa, ille *in tr. de matrim. cap. 91. n. 2.* hic *in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 32. cap. 4. n. 4.* vbi sic asserit. Credit meritò Sanchez fœminas quinquagenarias esse senes quoad hunc effectum, qui attento breuiori cursu vitæ illarum, ac celeriori senectutis aduentu, tam senex est mulier quinquagenaria, quàm vir sexagenarius, quod communis æstimatio testatur, & libidinis ardor ita tepescit in illa, ac in hoc etiam in ea ætate est sterilis, & communiter verè senex tunc appellatur, & de suspicione incontinentiæ libera creditur. Ita Barbosa. Vide etiam Bonacinam *de matrim. in nouiss. editione quæst. 3. punct. 4. num. 12.* hanc etiam sententiam docentem, & Filliucium *tom. 1. tr. 10. part. 2. cap. 4. num. 133.*

Sup. contento in hoc §. in tom. 7. tr. 1. lege doctrinam per totam Res. 323.

6. Notandum est tamen hic quòd ad Episcopum pertinet dispicere vtrùm vxor in his casibus extra incontinentiæ periculum existat; quare conuenit ab eo licentiam petere, vt colligitur ex *cap. si vir & vxor. 27. quæst. 2.* & notauit glossa *in cap. 1. de conuer. coniugat. verb. reuocari*; sed an dicta licentia adhibenda sit ex præcepti necessitate, negat Sanchez *lib. 7. disp. 32. n. 2.* sed affirmat Richardus *in 4. dist. 32. art. 2. q. 3. glos. cit. verb. reuocari*, & ita in praxi obseruatur, teste Layman *loco citato*. Verùm Pontius *vbi infrà n. 2.* putat circa licentiam petendam ab Episcopo iam vsu abolitum esse præceptum si quod extitit, neque etiam consuetudine receptum est, vt petatur Episcopi licentia. Sic ille; & post illum Guttierrez *vbi suprà n. 4.* Sed ego non recederem ab affirmatiua sententia, quã præter Sanchez ex neotericis docet Rebellius *lib. 3. q. 4. n. 12.* & Bonacina *vbi suprà.*

Sup. hoc in in Res. præterita à medio §. 2.

7. Non desinam tamen hic adnotare quòd si coniux ingreditur Religionem vel profiteatur, sufficere si ingrediatur Religionem S. Ioannis, vnde ego in facti contingentia consului fœmina ingrediente ad profitendum in monasterio Monialium, potuisse virum se militem S. Ioannis efficere, & ita hanc opinionem docet in terminis Basilius Pontius *de matrim. lib. 9. cap. 12. n. 3.* vbi sic ait. Cum ergo vno coniuge ingrediente Religionem, alter sit inuentis, ingredi etiam Religionem compellitur; sufficit autem ingredi Religionem S. Ioannis, constatque ex praxi, & ego vidi sic seruari. Ita Pontius, contra Sanchez *lib. 7. disp. 32. num 4.* negatiuam sententiam docentem, quã nouissimè sequitur Faustus *in thesaur. Relig. lib 5. qu. 58.* sed, vt dixi, opinio Pontij est probabilis, & vt talem illam tenent multi viri docti de hac re à me consulti.

8. Et tandem pro coronide huius resolutionis quæro, an ingrediente vxore in Religionem, possit vir senex remanere in sæculo cum voto castitatis perpetuæ, sicuti de vxore dictum est *suprà*. Affirmatiuam sententiam docet Basilius Pontius *loc. cit. num. 1.* vbi sic ait. Si consentiat vir vt vxor Religionem ingrediatur, ipse etiam ingredi debet, neque potest in sæculo remanere, nisi fortasse vir sit adeò prouectæ ætatis, vt in sæculo sine periculo permanere possit, vel nisi vir creetur Episcopus. Ita ille.

9. Sed aduersùs illum insurgit nouissimè Gaspar Hurtado *tract. de matrim. disp. 11. difficul. 9. n. 8.* vbi sic ait. Conueniunt Doctores neutrum coniugum posse Religionem ingredi, nisi vterque ingrediatur, vt exprimitur *in cap. vxoratus*, vbi excipitur posse maritum ingredi, non ingrediente vxore, quando vxor est senex, & non suspecta de incontinentia, si castitatem voueat; nullibi tamen excipitur posse vxorem ingredi, non ingrediente marito, quamuis prouectæ ætatis, & potentis manere in sæculo absque periculo, & ideo Basilius absque fundamento excipit, quòd id possit vxor in casu dicto. Sic Hurtado. Sed immeritò quidem asserit, Pontium loquutum fuisse sine fundamento, nam opinio Pontij apertè determinatur *in cap. ad Apostolicum, de conuers. coniugat.* vbi de alterutrius coniugis ingressu sic deciditur. Non est alter coniugum recipiendus ad obseruantiam regularem, nisi reliquus perpetuam continentiam repromittat; sed & vitam debet mutare, nisi fortè sit eius ætatis, vt sine suspicione incontinentiæ valeat in sæculo remanere; sic textus ibi, ex quibus verbis clarè apparet contra Hurtadum, quòd non solùm vxor, sed etiam vir potest in sæculo remanere, si sit senex, & sine incontinentiæ periculo, vt optimè docuit Pontius. Vide etiam Layman *lib. 5. tr. 10. part. 3. cap. 7. n. 2.* Sanchez *lib. 7. disp. 32. n. 2.* & Bonacinã *de matrim. in nouiss. edit. quæst. 3. punct. 4. n. 12.* qui etiam docet virum, vt manens in sæculo dicatur prouectæ ætatis, sexigenarium esse debere, vel eam ætatem quæ ex praua valetudine illi ætati respondeat, ita vt à periculo incontinentiæ credatur ratione ætatis abesse, quod vltimum est valde notandum. Vide etiam Filliucium *tom. 1. tr. 10. part. 2. cap. 4. num. 133.*

RESOL. CCXXIII.

An possit maritus tuta conscientia interficere vxorem in adulterio deprehensam? Ex part. 3. tr. 4. Res. 221. aliàs 223.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 5. ex lata doctrina Res. 125. signanter post medium, à vers. Quamuis verum sit. & in fine §. 2. & seqq. dictæ Res.

§. 1. ALiqui affirmatiuè respondent, vt Castillo *in l. 82. Tauri, num. 6. in fin.* & ibi Antonius Gomez *n. 52. in fin. & l. 76. in fine.* Menchaca *de success. creat. §. 7. n. 22. & vsufreq. cap. 8. & illustr. cap. 94. nu. 4.* Azeuedus *lib. 8. tit. 20. leg. 1. in fin. & lib 4. tit. 10. leg. 1. num. 21.* Et ratio est, quia tunc maritus id non efficit tanquam priuata persona, sed tanquam minister iustitiæ, *ex l. merito, ff. de adulteriis, & ex leg. Gracchus eo. tit.* nec valet dicere has leges esse iniustas; nam, vt ait Lessius, mirum est tot præclara ingenia Græcorum, & Romanorum hanc iniustitiam tot sæculis non vidisse, eamque legibus, & moribus à tempore Solonis probasse. Deinde eædem leges redactæ sunt in Codicem Iustiniani Principis Christiani, & à reliquis Principibus, & Iurisconsultis Christianis acceptatæ, Igitur in tali casu publicum ius istarum legum maritos ministros mortis efficit, illisque facultatem tribuit, vt in flagranti possint vxores occidere, non secus ac si post causæ cognitionem, & sententiam latam, illos exequendæ mortis ministros destinaret, deputat enim maritum tanquam ministrum publicæ auctoritatis iustæ executioni. Atqui id quidem rectè fieri posse lege lata, etiam inaudita adultera, quia notorius ex-

cessus examinatione non indiget, *cap. bona, de elect.* quando enim crimen notorium per deprehensionem, ac nullatenus excusari potest, non est necessaria citatio, nec sententia ad pœnam irrogandam.

2. Vnde ex his rationibus motus hanc sententiam Lessius *lib. 2. cap. 9. dub. 5. num. 16.* indicat probabilem, vt aduertit Basilius Pontius *de matr. lib. 9. cap. 15. num. 20.* qui *in num. 4.* testatur huic opinioni subscripsisse suo tempore multos Theologos Salmanticenses, quorum alij veram, alij probabilem, & omni censura liberam asseruerunt. Adde etiam, quod licet Magister sacri Palatij correxerit Emanuelem Sà, asserentem hanc sententiam esse probabilem, tamen Index Hispanus librorum prohibitorum à supremo Inquisitionis Consilio editus illam minimè reprobat.

3. Sed his non obstantibus, hanc sententiam ipse Pontius improbabilem, & falsam esse existimat, & illam etiam reprobant 48. Doctores, quos citat, & sequitur Barbosa *in collect. tom. 4. part. 2. caus. 33. quæst. 2. cap. inter hec*, vbi Nicolaus scribens Alberio Archiepiscopo dicit, non licere secundum Ecclesiasticas leges vxorem adulteram interficere. Cæteras verò rationes videbis apud Pontium, qui respondet ad argumenta contraria, sicut etiam facit Lessius *vbi supra*. Vnde non est amplius de hoc dubitandum, nam ex contraria sententia daretur occasio occidendi impunè quemlibet, fingendo quod cum vxore voluerit commercium habere, & exponeretur manifesto periculo animæ, sic interfectorum salus, qui capi possunt, accusari, & per iudicis sententiam puniri. Igitur prima opinio prorsus non est tenenda.

RESOL. CCXXIV.

An propter adulterium occultum valeat quis, secluso scandalo vxorem in foro conscientiæ dimittere?

Et an si vterque coniux sit reus adulterij, neuter possit ab altero diuertere?

Et quid si vnius crimen sit publicum, & alterius occultum?

Et an si innocẽs post factum diuortium commisit adulterium, teneatur alterum coniugem emendatum iterum ad thorum admittere, & ad instantiam alterius?

Et notatur, quod si præcessit sententia Iudicis Ecclesiastici de diuortio, hoc non obstãte innocens quamdiu non mutat statum, habet ius liberum ad reuocandum ad se nocentem, si velit, vnde non potest dictus nocens, inuito, aut inconsulto innocenti ad Religionem transire, vel sacris Ordinibus initiari, nec votum simplex castitatis emittere, & etiam si professus sit, vel sacris Ordinibus initiatus, vel votum emiserit, potest reuocari ab innocente, & votum irritare.

Et asseritur, quod si dictus nocens se omnino emendasset, sæpiusque, ac instanter petijsset reconciliationem, & innocens absolutè eam negasset, posset Religionem, aut Ordines suscipere, quia innocens in tali casu esset irrationabiliter inuitus? Ea part. 3. tract. 4. Res. 256. aliàs 257.

§. 1. NEgatiuè respondet Basilius Pontius *de matrim. lib. 9. c. 18. n. 6.* qui citat Diuum Thomam, Richardum, Bonauenturam, Turrecrematam, & alios; & ratio præcipua est, quia lex quæ prohibet separationem coniugum etiam fornicationis causa, ante prohibitionem, & Ecclesiæ iudicium, data est iure optimo, vt occurratur hominum malitiæ, & fraudi, cumque eiusmodi leges in præsumptione fundentur, & præsumptiones vtplurimum non deficiant, non cessat eorum obligatio, etiamsi in aliquo particulari casu deficiat præsumptio, & ratio legis. Et ita hanc sententiam docet etiam Ioannes de la Cruz *in direct. part. 2. de matrimon. quæst. 5. dub. 4. concl. 2.*

2. At his non obstantibus, contraria sententia mihi magis placet. Dico igitur, quod quando adulterium est occultum, vt probari ab innocente non possit, posse illum non expectato Ecclesiæ iudicio in foro conscientiæ vxorem dimittere, seu fugere in partes longinquas; secluso tamen aliorum scandalo. Et ita docet Rebellius *part. 2. lib. 2. quæst. 17. num. 2.* Coninch *vbi infra*. Villalobos *in sum. tom. 1. tract. 15. difficult. 3. num. 4.* Sanchez *de matrimon. tom. 1. lib. 10. disput. 11. num. 2.* Sotus *in 4. distinct. 36. quæst. vnica, art. 3.* & ex veteribus Paludanus *in 4. distinct. quæst. 1. art. 3. concl. 3.* Et ratio est, quia vir in foro conscientiæ, sublato scandalo, sibi ius dicere potest, cùm defectus probationis non sit ex culpa sua. Cæteras rationes videbis apud Paludanum, & apud Panormitanum *in cap. seri, de adulteriis.* Ad argumentum verò Pontij respondeo, quod quando lex fundatur in præsumptione, si deficiat in casu particulari, lex illa non obligat: vide ea quæ addiximus *in part. 1. tr. 10. de legib. resol. 27. & 28.*

3. Sed hæc omnia intelligenda sunt in foro conscientiæ, vt diximus; nam quoad forum externum talis separatio non permittitur, nisi adulterium sit notorium, iuxta *cap. significasti, & cap. porrò, de diuortiis.*

Quæ nunc inuenientur in tom. 6. tr. 1. Resol. 69. & 70.

4. Notanda sunt tamen aliqua hic obiter. Primò si vterque coniux sit reus adulterij, neuter potest ab altero diuertere, vt patet ex *d. cap. significasti, de diuort.* quia compensatur mutua iniuria. Nec refert vter priùs commiserit crimen, aut quod vnus sæpius altero, aut quod vnius crimen sit publicum, & alterius omnino occultum, & coniugem lateat, quia vterque verè fidem matrimonij fregit, soli autem innocenti conceditur diuortium. Ita Coninch *de Sacr. disp. 35. dub. 2. concl. 3. n. 12.* Rebellius *vbi sup. n. 6.* & alij. Vnde vtplurimum ex hoc capite multi illicitè diuortium petunt, quod est valde notandum à confessariis, sicut etiam illud quod aduertit Coninch *loco cit. num. 13.* nempe si innocens post factum diuortium commisit adulterium, tenetur alterum coniugem emendatum iterum ad thorum admittere, & ad instantiam alterius, vt notat etiam Rebellius *num. 9.* compelli poterit ad id à Iudice.

Sup. hoc etiã cursim infra in Res. 232. §. Primus.

Sup. his inf. in Res. 432. §. Et tandẽ.

Sup. hoc latè infra in Res. 227. & in 230 §. [illegible] not.

5. Secundò nota, quod si præcessit sententia iudicis Ecclesiastici de diuortio, hoc non obstante, innocens quamdiu non mutat statum, habet ius liberum ad reuocandum ad se nocentem si velit; vnde non potest dictus nocens, inuito, aut inconsulto innocenti ad Religionem transire, vel sacris Ordinibus initiari, nec votum simplex castitatis emittere, & etiamsi professus sit, vel sacris initiatus, vel votum emiserit, potest reuocari ab innocente, & votum irritare. Et hæc omnia docet Basilius Pontius *de matrim. lib. 9. cap. 19. n. 3. & 4.* cum aliis.

Sup primo contento in hoc §. secũdo. infra t. Resl. 232. §. in & pro reliquo in hoc & seq. §. ibidem in § 2. & in Resol. 227. lege doctrinam §. penult. & supra in Res. 220. §. etiam vlt.

6. Verùm Coninch *de sacram. disput. 35. dub. 5. concl. 4. num. 26.* asserit, quod si dictus nocens se omnino emendasset, sæpiusque ac instanter petijsset reconciliationem, & innocens eam absolutè negasset, posset Religionem, aut Ordines suscipere, quia innocens in tali casu irrationabiliter est inuitus, non enim habet ius, vt alter cogatur perpetuò de suo statu incertus manere, nec possit animæ suæ aliquem statum suscipiendo consulere.

RESOL. CCXXV.

An vir teneatur dimittere vxorem adulterantem, & perseuerantem in adulterando?

Et quid dicendum est de vxore quoad virum adulterantem, & perseuerantem in adulterando?

Et

Et an peccet maritus mortaliter, si vxorem in adulterando pertinaciter perseuerantem non dimittit, si adsit periculum incertitudinis prolis, sustinendique falsum hæredem? Ex p. 9. tr. 8. & Misc. 3. Res. 40.

Sup. hoc inf. in Res. 232. §. Nota tertiò.

§. 1. Affirmatiuè respondet Texeda *tom. 3. lib. 4. tract. 1. controu. 13. n. 71. & seq.* Quia ex natura rei tenetur vnusquisque auferre scandalum, quo scit, & cognoscit ex sua actione, aut cessatione actionis, quam exercere non tenebatur, fore originandum: sed ex eo quod maritus non recedebat ab vxore in adulterio perseuerante, sequitur scandalum, cum non illam à se repellendo præbeat occasionem suspicandi ipsum esse adulterij participem, & ex consensu eius vxorem in adulterio perseuerare: ergo tenetur maritus conscius adulterij sub mortali culpa recedere ab vxore adultera. Probatur, quia vnusquisque lege correctionis fraternæ peccata proximi vitare non tenetur per media conuenientia, & salubriora, quibus meliori modo possibili lucretur fratrem in peccato mortali existentem: ergo maritus, cum sit vxoris caput, cuius est eam dirigere, & gubernare strictiùs tenetur ex vi præcepti correctionis fraternæ eius fornicationem impedire, eam à domo pellendo, si ex tali repulsa fuerit spes, vt vxor illa emendet vitam. Confirmatur, quia præceptum correctionis fraternæ omnes obligat: ergo etiam obligat maritum in ordine ad vxorem in adulterio perseuerantem, vt vtatur mediis possibilibus, & necessariis ad lucrandam illam; sed medium possibile, & necessarium ad lucrandam vxorem in sua fornicatione perseuerantem, est expellere eam à consortio suo, si subsit spes quod repulsa, & relicta à viro emendabitur: ergo ad id tenetur ex meritis præcepti correctionis fraternæ.

2. Verùm negatiuæ sententiæ adhæreo. Dico igitur non teneri virum vxorem perseuerantem in adulterio sub peccato mortali dimittere, nisi in rarissimo casu. Probatur, quia in tali casu non tenetur ratione adulterij, quia id potest ei remittere, vt dicitur *in cap. quemadmodum 25. de iureiur.* Neque ratione correctionis fraternæ, quia huic obligationi satisfaciet, eam admonendo, & moderatè prout potest puniendo, quia vxorem dimittere, est medium viro nimis incommodum, ad quod ratione correctionis non tenetur, quia sic tenebitur cœlebs viuere, & solus domum regere, & eius infamia manifestior fieret; imò id vxori est periculosius, quia vxor quæ sæpe reprehensa, & punita non emendatur, liberius viuet, si dimittatur: neque tenetur ratione vitandi scandali, quod erit suspicandi ipsum conniuere, & patrocinari adulterio vxoris, si cum ipsa inhoneste viuente cohabitet; quia ad id vitandum non tenetur cum dicto incõmodo, cùm ad id sufficiat, quod ita reprehendat, puniat, & custodiat, vt id intelligant vicini: vnde quod dicitur *in cap. si vir, & Prou. 18.* tantum intelligitur, quando vir pacificè, & quietè cohabitat cum dicta vxore. Addidimus non teneri, nisi forsan rarissimè, quia quando dimissio sit apta ad emendationem absque inconueniente, aut ad vitandam dictam suspicionem, & marito non sit valde incommoda, & non sit aliud medium sufficiens ad emendationem, & ad suspicionem vitandam (quæ rarissimè coniungentur) tenetur eam dimittere. Et hæc omnia præter Sanchez docet Castrus Palaus *tom. 5. disp. 3. punct. 6. §. 3. num. 3.* Hurtadus *de matrim. disp. 11. difficult. 4. num. 15.* Layman *lib. 5. tract. 10. part. 3. cap. 7. num. 15.* Coninch *de sacr. disp. 35. dub. 3.* Auersa *de sacr. matr. q. 22. sect. 5.* Perez *de matrim. disput. 56. sect. 4. n. 4. & 5.*

3. Sed videndum est, an saltem peccet maritus mortaliter, vxorem in adulterio pertinaciter perseuerantem non dimittit, si adsit periculum incertitudinis prolis, substituendique falsum hæredem? In qua difficultate affirmat Sanchez *lib. 10. de matrim. disp. 13. n. 12.* non peccare mortaliter maritum non dimittendo vxorem ob prædictam causam, neque ad id teneri, etiam omni scandalo de medio sublato. At contrarium docet Texeda vbi supra, *num.* 80. Nam qui causam magni damni, & irreparabilis ruinæ dat, damnum ipsum magnum inferre videtur, & ob id mortaliter peccat; sed maritus retinens vxorem adulteram, & in adulterio perseuerantem est causa magni damni, & irreparabilis, quale est, vt adultera ex alio viro suscipiat prolem, quæ cùm nascatur in domo mariti, tanquam filius proprius haberi debet, & quæ iure hæreditario hæreditatem patris tanquam hæres suus, & necessarius vindicabit, ac proinde si maritus habuerit maioratum pinguem, in illo succedet filius adulterinus: ergo, &c. Verùm opinioni Sanchez adhæret Palaus vbi supra iuncto *num.* 1. ibi: Siquidem ea retentione suis hæredibus, &c. Itaque in tali casu non videtur obligari vir adeò acerbo remedio vti ad hoc periculum euitandum: nec eius culpæ adscribi debebit ea incertitudo prolis, eo renitente, & media suauia adhibente, resultans: neque antiqui Doctores ex hac ratione, sed tantùm ex debito correctionis, & vitandi scandali eam obligationem imponebant. Non videtur tamen negandum, vt optimè obseruat Auersa vbi supra, accidere posse, vt ex vna parte non sit adeò acerbum viro ab adultera vxore recedere; & ex alia parte nimis graue damnum legitimis successoribus obueniat, si magnam hæreditatem adulterina proles arripiat: & ideò ex hoc capite aliqua obligatio consurgat, licet etiam rarissimè hæ omnes conditiones coniungi possint.

4. Sed quid dicendum de vxore quoad virum adulterantem, & perseuerantem in adulterando? Respondeo à fortiori, vxorem multò minus teneri ad dimittendum maritum adulterum in adulterio persistentem. Patet quia neque ratione adulterij vt liquet, neque ratione correctionis fraternæ, quia per hoc nõ emendaretur: neque enim ea demissio, præterquam quod esset maximè incommoda vxori, esset apta ad emendationem viri, & mulieri non est virum corrigere, nisi precibus, & suauibus admonitionibus. Nec denique ratione scandali, & vitandi suspicionem consensus vxoris, quia rarò præsumitur vxorem consentire, & quando id præsumatur, facilè poterit huic præsumptioni aliis mediis occurrere. Quod si vxor omnino crederet virum esse emendandum, si ad tempus illum diuerteret, & posset id facere sine vllo notabili incommodo, ad id teneretur ex charitate: sentio tamen vix vnquã esse talem spem; imò moraliter semper esse timorem peioris exitus, si vir ab vxore dimittatur. Ita Doctores citati pro nostra sententia, Palaus, Perez, Hurtadus, Coninch, quibus à fortiori Adde Villalobos *in sum. tom. 1. tr. 15. diffic. 2. n. 7.* Sup. hoc inf. in Res. 232. §. Quæ dicta.

RESOL. CCXXVI.

An ex adulterio publico oriatur diuortium, ita vt possit adultera Religionem ingredi?

Et an in hoc casu sit necessaria innocentis licentia, vel an sufficiat, si id sciat innocens, nec contradicat cum possit?

Et an si vxor, sententia data à Iudice sæculari de eius adulterio, detrudatur in monasterium, si intra biennium illius reclusionis vir illam non repetat, poterit Religionem profiteri.

Et asseritur, vt supradicta adultera profiteatur in Religione, non esse necessarium, vt innocens etiam ad Religionem transeat, vel votum castitatis emittat, sed posse manere in sæculo absque vllo voto.

Idem est dicendum, si innocens Religionem ingrediatur. Ex p. 9. tr. 8. & Misc. 3. Res. 61. alias 60.

Sup. hoc inf in Ref. 232. §. 2. & lege etiam aliam §. eius annot.

§. 1. CVm ex adulterio publico oriatur diuortiũ, *ex cap. significasti, de diuort.* & Doctoribus citandis, respondeo, & assero primò, adulteram in nostro casu posse ingredi Religionem & in illa profiteri, si prius præcedat coniugis innocentis licentia; imò puto sufficere, si id sciat innocens, nec contradicat cùm possit. Ratio est, quia hoc pacto satis videtur data licentia, & scienti ac volenti nulla fit iniuria. Vnde obseruant Doctores indiuidualiter pro casu nostro, quod si vxor sententia lata à Iudice seculari de eius adulterio, vel illo notorio existente, detrudatur in monasterium pœnitentiam actura; si intra biennium illius reclusionis non illam repetat vir, poterit Religionem profiteri: ea enim repetitionis omissione censetur, Iure sic disponente, consentire ingressui: habetur *Auth. sed hodie, Cod. ad leg. Iul. de adulter.* cuius decisio Iure Canonico reuocata non est, vt rectè aduertit Abbas *cap. gaudemus, de diuort. num.* 7. Hostiensis *ibi num.* 3. Ioan. Andreas *num.* 3. Ancharanus *num.* 1. Basilius Ponce *lib.* 9. *cap.* 19. *n.* 3. Sanchez *lib.* 10. *disp.* 10. *n.* 8.

Sup. contento in hoc §. in Ref. not. præteritæ, §. De ipso.

2. Assero secundò, vt supradicta adultera profiteatur in Religione, non esse necessarium, vt innocens etiam ad Religionem transeat, vel votum castitatis emittat; sed posse manere in sæculo absque vllo voto. Probatur, quia id apertè constat *ex capit. Agathosa* 27. *q.* 2. vbi deciditur coniugem ingressum in Religionem, vxore manente in sæculo absque voto restituendum esse vxori, nisi mulier fornicata sit. Vnde textus prohibentes mutationem status alterius coniugis, altero in sæculo manente, saltem absque castitatis voto, vt *cap. sanè, cap. cùm sis, cap. significante. de conuers. coniugat.* loquuntur vbi matrimonium integrum, & illæsum perseuerat, secus vbi est diuortium. Et ratio est aperta, quia cùm innocens liber sit iugo debiti coniugalis, potest independenter ab vlla mutatione status adulteri ad Religionem, vel ad Ordines transire. At si id non posset ita liberè adulter, certè proueniret ob fauorem innocentis, ne videlicet iuri reconciliandi, quod habet derogetur: ergo renunciante innocente huic fauori, poterit nocens ita liberè transire ad ordines, vel ad Religionem vt ipse innocens. Quinimmò neque ingrediente innocente in Religionem: astringitur nocens ad illius ingressum, vt bene aduertit Sotus *in* 4. *dist.* 36. *q. vnic. art.* 5. *ad* 3. Layman *lib* 5. *sum. tr.* 10. 3. *part. cap.* 7. *n.* 12. Coninch *disp.* 35. *dub* 5. *init. concl.* 1. Quia textus *in cap. sanè, cap. cùm sis, cap. significauit, de conuers. coniug.* exigentes mutuum coniugum ingressum, intelliguntur, cùm matrimonij iura integra, & illæsa sunt; secus verò quando ob diuortium sunt diminuta. Et hæc omnia præter Doctores citatos tenet Castrus Palaus *tom.* 5. *disp.* 3. *punct.* 6. §. 7. *n.* 2. *&* 4. Martinus Perez *de matrim. disput.* 56. *sect.* 7. *num.* 3. *& seq.* Hurtadus *disp.* 11. *diffic.* 8. & alij penes ipsos.

RESOL. CCXXVII.

An vir qui post sententiam latam diuortij adulterium commisit, teneatur reconciliari cum vxore nocente dimissa?

Et notatur, quod quando res est integra ex parte innocentis, eo quod iam statum mutauit factus professus, vel Sacris initiatus, manifestum est nullum superesse ius innocenti ad reconciliandum adulteram.

Et quid si coniux sit Nouitius tantùm, vel solùm in minoribus constitutus?

Idem est, si tantùm impediatur voto simplici extra Religionem tamen, quod potest redire ad suam coniugem nocentem, licet peccet, cùm se exponat periculo violandi votum, tenebiturque reddere debitum, sed non exigere.

Et quando vterque coniux est adulter, & vnus ex eis vitam emendauit, alter verò minimè, liceatne coniugi emendato petere diuortium? Ex part. 9. tract. 8. & Misc. 3. Ref. 39.

§. 1. NEgatiuam sententiam tenet Rebellius *lib.* 2. *quæst.* 18. Layman *lib.* 5. *tract.* 10. *disp.* 9. *num.* 30. *& seq.* & alij penes ipsum partem affirmatiuam tuentem. Probatur hæc opinio, quia sententia diuortij iustè celebrati, transit in rem iudicatam in fauorem innocentis, & in odium adulteræ, atque in pœnam, & supplicium eius: ergo ab illo tunc sententiæ diuortij declaratæ manet innocens omnino liber ab obligatione reddendi debitum adulteræ petenti, & cohabitandi cum illa; & ideò rectè dixere Durandus *in* 4. *dist.* 39. *quæst.* 2. Ledesma *de matr. quæst.* 62. *art.* 6. post latam diuortij sententiam posse coniugem innocentem ad Religionem transire, in eaque adultero inconsulto, imò inuito profiteri: ergo semel diuortio legitimè celebrato, nullum deinceps manet ius apud adulterum repetendi innocentem, etiamsi innocens post sententiam diuortij fornicetur. Confirmatur: post sententiam diuortij coniux innocens non est coniux adulteri, quantum ad thorum, & cohabitationem: nam diuortium dissoluit matrimonium, etsi non quo ad vinculum, quoad thorum tamen, & cohabitationem, & aufert ab adultero ius quod habebat in corpus innocentis: ergo coniux innocens admittens fornicationem, post sententiam diuortij, nullam infert iniuriam coniugi adultero, quia ob fidem fractam ius omne quod habebat erga personam innocentis, amisit. Et ita hanc sententiam probat, & sequitur Texeda *tom.* 2. *lib.* 4. *tract.* 1. *contr.* 13. *num.* 41. contra Molinam.

Sup. hoc supra in Ref. 224. § Notanda in fin. & inf. in Ref. 232. §. Nota quintò.

2. Sed ego existimo sententiam Molinæ affirmatiuam esse probabiliorem, quam sequitur nouissimè Pater Martinus Perez *de matrim. disp.* 56. *sect.* 3. *n.* 5. Præpositus *in* 3. *part. quæst.* 5. *de indiss. matrim. dub.* 12. *num.* 101. Hurtadus *disp.* 12. *diffic.* 3. *num.* 11. Pontius *de matrim. lib.* 9. *cap.* 20. Coninch *disp.* 35. *dub.* 2. *n.* 13. & alij relati à Sanchez *n.* 27. Dico igitur in casu de quo loquimur, non solùm ex iudicis officio, sed ad petitionem partis cogendum esse innocentem postmodum nocentem nocenti dimisso reconciliari, obligatosque esse in conscientia hanc præstare reconciliationem quolibet volente. Et ratio est manifesta, quia sententia diuortij ob adulterium ab altero coniuge commissum, non concedit innocenti ius ab eo diuertendi, sed ius quod ex adulterio acquisiuit, declarat, vt eo publicè vti possit. At ius quod ex adulterio innocenti acquiritur, est dum innocens est: ergo facto nocente cessat prædictum ius, ac proinde obligatus est reconciliari, sicut obligaretur si adulterium commisisset ante sententiam latam. Et hanc sententiam præter Doctores citatos docet etiam Castrus Palaus *tom.* 5. *disp.* 3. *punct.* 6. §. 6. *num.* 11. qui respondet ad omnia argumenta quæ pro negatiua sententia adducit Sanchez, cuius tamen opinionem satis probabilem esse existimo.

3. Notandum est hic, quod quando res non est integra ex parte innocentis, eo quod iam statum mutauit, factus professus, vt sacris initiatus, manifestum est, nullum superesse ius innocenti ad reconciliandum adulterum. Patet, quia assumpsit statum immutabilem, seseque tradidit Religioni per professionem, vel Ecclesiæ per Ordines ad sacra ministeria; vnde non potest ad coniugem redire, neque ab statu præsenti resilire; & ideò eum statum assumens, omne à se ius matrimonij abdicauit. Quod si coniux innocens sit nouitius tantùm, vel solùm in minoribus cõstitutus, potest adhuc reconciliari; habet enim ius iustitiæ ad coniugem nocentem, & illud ius nondum impeditum est ab alio iustitiæ iure, quale habet Reli-

gio

Sup. hoc, & seqq. in hoc §. sup. in Res. 224. lege doctrinã §. Secundò notã. & pro parte in Res. 220. §. vlt.

gio in professum, vel Ecclesia in sacris initiatum. Idem est, si tantùm impediatur voto simplici, extra Religionem tamen, potest quidem redire ad suum coniugem nocentem, licet peccet, cùm se exponat periculo violandi, tenebiturque reddere, sed non exigere. Ita Perez *sect. 6. n. 3.* & alij. Quod tamen, & rectè limitat Palaus *num. 13.* si sacros Ordines, vel Religionem suscepisset, antequam sententia transiret in rem iudicatam; quia eo casu illegitimè Ordo, & Religio suscipitur, ideoque coniugi non planè dimisso præiudicare nequit.

4. Notandum est etiam hic obiter, difficultatem adesse inter Doctores, an quando vterque coniux est adulter, & vnus ex eis vitã emendauit, alter verò minimè, liceatne coniugi emendato petere diuortium? In qua difficultate affirmat Sanchez *lib. 10. de matr. disp. 7. n. 4.* coniugem emendatum rectè, & iustè posse ab adultero in fornicatione sua perseuerante recedere, atque cum illo diuortium celebrare, etiamsi nulla inter eos præcesserit reconciliatio, dummodo coniux perseuerans in sua fornicatione, per coniugem emendatum fuerit admonitus. Sed Texeda *vbi supra n. 65.* contrarium docet: censet enim admonitum ex sola admonitione sibi facta, & reconciliatione oblata, sed non acceptata, non cessisse iuri diuertendi, quod ex alterius adulterio acqu sierat; quia esto æquè nocens sit, ac petens reconciliationem, id solùm probat non posse alterũ accusare de delicto sibi non remisso, non tamen probat cessisse iuri diuertendi. His tamen non obstantibus sententiam Sanchez puto satis probabilem, quam etiam sequitur Layman *lib. 5. tr. 10. p. 3. cap. 7. n. 14.* & Coninch *disp. 35. dub. 2. n. 17.* licet cum Texeda sentiat Pontius *de matr. lib. 10. cap. 17. in fin.* & Hurtadus *disp. 11. diffic. 3. n. 10.*

RESOL. CCXXVIII.

An copula sodomitica imperfecta, quia semen non fuit emissum, pariat iustam causam diuortij?

Et quid est dicendũ de actu bestialitatis, & brutalitatis?

Et asseritur dari veram diuortij causam marito, cum cuius vxore alius pollutionem habuit inter crura, ipsa volente & consentiente.

Et an oscula, amplexus, & tactus habita ab vxore cum viro alieno sint causa diuortij? Ex part. 9. tract. 8. & Misc. 3. Res. 37.

§. 1. PRo negatiua sententia Texeda *in Theol. mor. tom. 2. lib. 4. tr. 1. contr. 13. n. 14.* adducit Sanchez, Layman, & Filliucium, contra quos tamen acriter inuehitur opinioni affirmatiuæ adhærendo; quia per illum concubitum, si sit habitus ex parte fœminæ cum alieno viro, nimis malè tractatur matrimonium, fidesque in illo promissa frangitur, maritus etiã manet maximè dedecoratus, & per hoc ignominia affectus: ergo ex eo quod per illam adulterinam copulam sodomiticam, siue non naturalem non decidatur vas intra semen, coniux innocens non amittit ius petendi diuortium ob maximum dedecus, & iniuriam ex ea copula illi illatam. Secundò, quia vbi reperitur verum adulterium, reperitur vera causa diuortij; sed tunc per illam copulam omittitur verum adulterium, cùm thalamus sit violatus, & viro innocenti iniuria data: ergo est vera causa diuortij. Probatur maior, quia verum adulterium ex quo matrimonium efficitur iniuriatum, reperitur in accessu carnali vnius coniugis cum alieno; sed ibi reperitur accessus carnalis vnius coniugis cum alieno: ergo, &c. Confirmatur, quia ibi reperitur violatio alieni thori, quæ tribuit causam adulterij. Tertiò, quia teste Sanchez *tom. 3. de matr. lib. 10. disp. 4. n. 13.* oscula, amplexus, & tactus habita ab vxore cum alieno viro sunt

Sup. hoc inf. in Res. 230.

causa diuortij, si ea contingant cum talibus circumstantiis loci, & temporis, ex quibus probetur adulterium; sed adulterinus congressus, siue sodomiticus, siue naturalis habitus à fœmina coniugata cum alieno viro cum vasis penetratione, siue naturalis, siue innaturalis, etiamsi fiat sine seminis effusione, infert maiorẽ iniuriã marito, quam oscula, amplexus, & tactus habita cũ vxore: ergo si per oscula, amplexus, & tactus datur causa diuortij, potiori iure debet dari per copulam sodomiticam. Explicatur hoc; magis læditur matrimonium, & maiori infamia afficitur maritus ex eo quod vxor eius habeat accessum sodomiticum cũ alio viro, quàm quod osculetur ab illo, & amplectatur; sed oscula habita ab vxore cum alio viro inferunt veram diuortij causam, vt fatetur Sanchez: ergo, &c. Adde quod per quid magis denegari mariti fama potest, & honor eius vilipendi, quam quod vxor eius cum alio habeat copulam sodomiticam, etiam non consummatam, si fiat cum vasis penetratione?

2. His tamen non obstantibus, sententiam Sanchez, & aliorum tenet nouissimè Castrus Pal. *tom. 5. disp. 3. punct. 6. §. 1. n. 2.* vbi sic ait: nomine adulterij, ratione cuius diuortium celebrari ab innocente possit, etsi aliqui censuerint solam copulam naturalem cum alieno viro, vel fœmina esse intelligendam, communis sententia defendit sodomiam, & bestialitatem intelligi; quia his criminibus caro coniugis in alienam diuiditur, contra matrimonij fidem. Debet autẽ sodomia, & bestialitas completa esse, id est cum seminis effusione, alias non perfectè in alienam carnẽ esset diuisio, neque consummata iniuria, neque sufficiens diuertendi causa. Quod à fortiori procedit in tactibus turpibus, pollutioneve, siue secum tantùm, siue cum alio, vti aduertunt omnes Doctores. Ita ille, cui etiam adde Martinũ Perez *de matr. disp. 56. sect. 2. n. 8.* Præposit. *in 3. p. q. 5. de insol. matr. dub. 12. num. 94.* Hurtadum *disp. 11. diffic. 2. n. 8.* Quod confirmatur ex communi sententia omnium Doctorum dicentium, non esse bigamum, vel irregularem, si prior vxor, aut fœmina quam ducit, sit cognita sola copula extra vas, aut sodomiticè. Quia tunc non est diuisio carnis suæ in plures intra naturale vas aptum ad generationem: ergo idem dicendum est respectu diuortij, tametsi sodomia, & brutalitas sint horrenda crimina; ideò non dare causam perpetui diuortij, quia verè per illa non diuiditur caro iuxta naturalem vsum aptum, & idoneum generationi.

3. Non est igitur recedendum à sententia negatiua, quidquid afferat Texeda, qui etiam animaduertere debebat opinionem Basilij Pontij *de matr. lib. 9. cap. 16. n. 5.* qui indicat sibi verius, nec peccatum nefandum, nec brutalitatem esse causam perpetui diuortij. Probat quia cùm diuisio carnis in plures dicitur in iure esse causa diuortij, de ea intelligendum est, quæ iuxta vsum naturalem est. Idque probat, quia ea diuisione inducitur in iure Bigamia, & irregularitas. At nulla turpis coniunctio extra naturale vas bigamiam, & irregularitatem inducit ex bigamia ortam, vel vera, vel similitudinaria, vt manifestum est. Igitur tantùm diuisio carnis, quæ iuxta naturalem vsum est, adulterij nomine intelligenda est. Et Molina *de Iust. tom. 4. tr. 3. disp. 95. n. 8.* asserit copulam sodomiticam habitam cum quodam tertio, etiamsi consummata sit, non carere probabilitate maxima, non inducere causam diuortij, maximè si vxor passiuè se habeat in illo actu cum alio à marito suo. Sed sententia Sanchez est tenenda.

4. Hinc ex dictis colligitur non esse audiendum Texedam *loco cit. n. 19.* asserentem dari veram diuortij causam marito, cum cuius vxore alius pollutionem habuit inter crura, ipsa volente & consentiente; & ideò si maritus probet factum, potest iure optimo intentare diuortium, & inde illam à se repellere. Ratio

Sup. hoc in Res. nor. præteritæ, §. Quod si.

tio ipſius eſt, quia per illam pollutionem inter cruta cum alio viro ab vxore habitam, frangitur fides promiſſa, & maritus illius maximè inhonoratur, & matrimonium ipſum manet læſum. Sed contrarium eſt, tenendum cum Perez, Palao, & aliis vbi ſuprà, quibus adde Villalobos, in Summa *tom. tr.* 15. *difficult.* 2. *n.* 13.

RESOL. CCXXIX.

An ſi vir expellat vxorem à domo negans neceſſaria alimenta, & ex hoc illa fornicetur, ſit viro concedendum diuortium?

Et quid, ſi vir ea intentione vxorem repuliſſet, alimentiſque priuaſſet, vt neceſſitate compulſa adulterium committeret?

Et an ſi vxor metu graui cadenti in virum conſtantem fornicetur, talis fornicatio ſit cauſa diuortij, & per illam à marito ſeparari debeat? Ex part. 9. tract. 8. & Miſc. 3. Reſ. 38.

§. 1. NEgatiuam ſententiam probat Sanch. *lib.* 10. *diſp.* 3. *n.* 6. ſed more ſuo contra illum inſurgit Texeda *in Theol. mor. tom.* 2. *lib.* 4. *tr.* 1. *contr.* 13. *n.* 23. & probat ſuā ſententiam ſic aſſerens. Primò quia maritus iniuſtè repellens vxorem à domo ſua, priuans eam alimentis, & neceſſariis ad vitam transigendam, maiorem cauſam confert adulterandi, quàm ſi ſolum adulterij conſcius illud non prohiberet: ſed quando maritus ſcit adulterium vxoris, & non prohibet, non debet ei petenti diuortium concedi: ergo neque quando ipſa adulterium commiſit repulſa iniuſtè à marito, priuata neceſſariis ad victum, & veſtitum. Secundò, quia attenta fœminarum fragilitate, & inconſtātia, vxor à viro iniuſtè repulſa, deſtitutaque remedio inueniendi victum, & veſtitum, eſt in euidenti periculo fornicandi, cuius tamen eſt cauſa maritus: ergo amittit ius petendi diuortium. Tertiò, quia maritus expellens vxorem iniuſtè à domo ſua negans ei neceſſaria ad vitam agendam, peccat mortaliter, vt tenentur concedere moderni: ergo non eſt innocens, ſed nocens, & iniuſtus. Tunc ſic argumentor: ſed diuortium non conceditur niſi in fauorē innocentis, in pœnam tamen nocentis: ergo, &c. Accedit etiam, quod maritus eiiciens vxorem è domo iniuſtè, ſi ipſa ob id fornicata fuerit, cenſetur fornicationi vxoris conſentire, atque ita pœna lenonis debet puniri, & non vxor. Accedit etiam ad confirmandam noſtram doctrinam contra præfatos modernos, quod illa habetur expreſſa *in c. diſcretionem, de eo qui cogn. conſangu.* cuius verba ſunt, Vir prius cogatur redire ad ipſam, & maritali eam affectione tractare, cùm adulterium ei non poſſit obiicere, qui eam adulterandam tradidit, præſertim inuitam. Ex quibus verbis ſic poteſt argumentum formari contra præfatos moderatos: Maritus iniuſtè repellens vxorem à domo ſua eam adulterandam tradit, cum ſic ſit remedio deſtituta, & alias non ſpernenda: ergo ſi fuerit cum alio fornicata, talis fornicationis cauſa per ſe fuit maritus.

2. Verùm ab opinione Sanchez puto non eſſe recedendum: dicendum eſt igitur ex eo, quod maritus cauſam remotam vxori dederit adulterium committendi, negādo inquam debitum, non ſuppeditando alimenta, atque eam è domo, & ex ſua cohabitatione expellendo; non cenſetur adulterio conſentire, neque à diuortio faciendo, impeditur vti colligitur ex *ca. ſignificaſti de diuortiis.* Et ibi Gloſſ. verbo materiam. Neque enim mulier ad fornicandum vlla ratione adduci debebat: *cap. Itane* 32. *q.* 5. Neque ignoſcendum eſt (vt inquit Vlpianus *leg. palam. n.* 34. *ff. de ritu nuptiar.* Et Gloſſa *c. ex litteris, de diuortiis*) ei, qui obtentu paupertatis turpiſſimam vitam agit. Et ita ſententiam Sanchez contra Texedam tenet Palaus, *t.* 5. *diſp.* 3. *punct.* 6. §. 1. *n.* 2. Hurtadus *de Matrim. diſp.* 21. *difficul.* 3. *num.* 12. Guttierrez *de Matrim. cap.* 129. *n.* 8. Coninch *de Sacrā diſp.* 35. *dub.* 1. *in fine,* Baſilius Poncius *de matrim. lib.* 9. *cap.* 17. *n.* 7. & alij. Quod tamen intelligendum putant, niſi vir ea intentione vxorem repuliſſet, alimentiſvè priuaſſet, vt neceſſitate compulſa adulterium committeret; quia eo caſu adulterium vxoris marito eſt voluntarium; perindeque eſt, ac ſi adulterio conniueret.

3. Sed ſi quæras hic, an ſi vxor metu graui cadenti in conſtantem virum fornicetur, talis fornicatio ſit cauſa diuortij, & per illam à marito ſeparari debeat: Et negatiuè reſpondet Abbas *conſ.* 3. *n.* 3. *volum.* 1. Roſella *verb. adulterium n.* 5. Syluest. *ibi, q. vltim.* Armilla, *n.* 5. Tabiena *quæſt.* 1. *n.* 3. Graffis, 2. *part. deciſ. lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 72. *caſu* 2. & inclinat Gregorius Lopez *leg.* 7. *verb.* Por fuerça *tit.* 9 *part.* 4. Et probabile cenſet Sanch. *lib.* 10. *diſp.* 5. *n.* 13. quia non ex malitia, & dolo, quod videtur requiſitum iuxta *l. penultim. ff. ad leg. Iul. de adult.* commiſſum eſt: & fauet Auguſtinus *in c. propoſito* 32 *quæſt.* 5. excuſans Lucretiam ab adulterij crimine, non quoad culpam, ſed quoad pœnam, eo quod metu coacta ſit. Sed huic opinioni non aſſentior. Dico igitur, illam vxoris fornicationem eſſe ſufficientiſſimam diuortij cauſam, poſſeque maritum illam fœminam iure optimo à ſe repellere tanquam adulteram, quia metus ille, quantumuis grauis, non excuſat fœminam illam à culpa mortali, (cum teneatur potius pati mortem, quam fornicationem ſubire, ergo nec à pœnis adulterij debitis. Et ita tenet Coninch *diſp.* 35. *dub.* 2. *n.* 10. Sanchez vbi ſuprà, *n.* 16. Henriquez *lib.* 11. *cap.* 17. *n.* 3.

RESOL. CCXXX.

An ex parte fœminæ tactus impudici, & pollutio inducant iuſtam cauſam diuortij?

Et infertur, an concubitus cum fœmina mortua præbeat cauſam ad celebrandum diuortium? Ex part. 11. tr. 5. & Miſc. 5. Reſ. 46.

§. 1. AFfirmatiuam ſententiam tenet Dicaſtillus *de Sacram. tom.* 3. *tr.* 10. *diſp.* 10. *dub.* 2. *n.* 11. Sup. hoc ſupra in Reſ. 228. §. 1. ad mediū verſ. Tertiò.
ſic aſſerens: In primis diſtinguendum inter virum, & vxorem ſpectata communi hominum æſtimatione, quia licèt concederemus nō poſſe vxorem ſeparari à viro talibus impudicis tactibus indulgente cum alia perſona, non videtur æqua conditio vice verſa, neque enim tam turpe, & indecorum eſt vxori, quod vir ipſius talia commiſerit cum alia perſona, quàm eſt turpe marito, & ignominioſum, quod tales tactus impudicos admiſerit vxor cum alio viro, nec cenſetur æquiualens compenſatio in ſola negatione ſimilium tactuum, maximè cum vix tales tactus negari poſſint, ſi negari non poteſt ſolutio debiti, ad quam ſolutionem ij tactus excuſari non poſſunt; imò debiti eſſe poſſunt caſu, quo putentur neceſſarij ad coniugalem copulam debitam. Præterea, quantò coniuges ſunt altioris, & nobilioris dignitatis, tantò plus creſcit iniuria in ſimilibus tactibus admiſſis ex parte vxoris cum alio: nec tamen in communi exiſtimatione tanto plus creſcit ex parte viri, cùm videamus Principes non Illuſtriſſimos tantùm, & Excellentiſſimos, ſed Sereniſſimos viros indulgere eiuſmodi leuitatibus, & impudicis iocis, & tactibus. Imò aliquando id ipſum audere ſpectante vxore, nec cenſetur tunc nimis ignominioſum vxori hoc videnti, & patienti: cùm tamen ècontra ſi faceret id vxor, iniuria eſſet grauiſſima comparatione viri, idque adhoc amplius creſceret, ſi eum viri aliquo famulo, aut mancipio. Quia ergo dicat maritum in eo caſu tantùm poſſe in doloris, & iniuriæ compenſationem ſimiles aliquos tactus

vxori

vxori petenti negare? Ego sanè saluo meliori iudicio, non nimis asperum, aut rigidũ putarem esse talem virum, qui nõ solùm à cæteris aliis actibus cum ea abstineret, sed à coniugia impudicæ consortio se subduceret. Vt interim omittã, non nimis temerarij suspicaturum visum, talem fœminam in huiusmodi tactibus deprehensam, viterius non modò fore progressurã, si occasio detur, sed iam prius fuisse progressam. Verùm hæc omnia relinquo in medio aliorum iudicio maximè iudicum Ecclesiasticorum, ad quos pertinet, si res ad forum externum deferatur de simili diuortio faciendo, aut non faciendo pronunciare.

Sup. hoc in Ref. not præterita. §. vlt.

2. Quod si pollutiones tam in viro, quàm in fœmina coniugatis cum complice probentur, aut nota sint fuisse, non video ita facilè quomodo possint ij Auctores asserere non licere ob eam causam diuortium facere. Quamuis autem Christus solùm assignauerit fornicationem pro causa dimittendi, non ideò affirmandum est solùm eã causam sufficere, cùm omnes, aut plerique concedamus (vt videbimus) etiam propter sodomiam, aut bestialitatem posse fieri diuortium, & talia nomine fornicationis comprehendi censentur, ergo etiam pollutio cum alia persona poterit comprehendi. Hucvsque Dicastillus.

3. Sed aduersus illum stant communiter Doctores, Busenbaum *in medulla Theol. moral. l. 6. tr. 6. cap. 2. dub. 3.* Sanchez *lib. 10. disp. 4.* Pontius *lib. 9. cap. 16.* Coninch *disp. 34. dub. 1.* Perez *disp. 56. sect. 1.* quibus adde Doctores quos citat, & sequitur Leander *de Sacram. to. 2. tr. 9. disp. 6. q. 8. 9. & 10.* cum Ioanne de Soria *in epiloge summarum part. 1. tr. 1. sect. 1. disp. 10. 5. circa diuortium*, Martino de San Ioseph *in man. confess. tom. 1. lib. 1. tract. 57. de matrim. n. 4.* & aliis qui negant contra Dicastillum ius diuortij consistere in iniuria facta coniugi, sed solùm in diuisione carnis, quæ non accidit in supradictis casibus.

4. Ex his infertur decisio casus curiosi; An concubitus consummatus cum fœmina mortua præbeat causam ad celebrandum diuortium? Affirmabunt, qui affirmant peccatum mollitiei tam viri, quàm vxoris esse causam iustam diuortij, vt Dicastillus *vbi suprà*, & alij. At ego respondeo non præbere causam ad diuortium celebrãdum. Quia præfatus concubitus non est propriè fornicatio, sed concubitus cum statua mulieris: vnde huiusmodi accedens, nec vnitur alteri, nec diuidit carnẽ suam cum tertia persona. Ita Leander *supra quæst. 522.* qui citat Sanchez, Bonacinam, & Filliucium.

Sup. hoc latè in tom. 8. tr. 6. Ref. 6.

RESOL. CCXXXI.

An quando mulier prudenter putauit maritum mortuum esse, si fornicata sit, & vir superueniat, possit ex hoc ipso petere diuortium?

Et quid, quando existimans eum, cum quo rem habuit, esse proprium maritum, aut si per vim absolutam cogitur, & opprimitur ab alio?

Et an quemadmodum maritus carnaliter cognoscendo eius vxorem post adulterium ab ea commissum, censetur remisisse adulterium quoad effectum petendi separationem matrimonij, ita & è contra vxor patiendo se carnaliter cognosci à marito adultero, &c?

2 *Et in textu huius Resolationis cursim apponuntur septem casus; in quibus notatur licere diuortium ob alias causas præter adulterium, sed hæc separatio non debet in perpetuum fieri?* Ex part. 1 1. tr. 5. & Misc. 5. Ref. 47.

Sup. primo, secundo, & tertio contẽtis in hoc §. ad literã supra in Ref.

§. 1. AFfirmatiuè respondet Dicastillus *de sacram. tom. 3. tr. 10. disp. 10. dub. 3. n. 39.* vbi sic ait: Quando vxor tantùm materiale adulteriũ commisit, non existimans eum, cum quo rem habuit esse proprium maritum, aut credens esse mortuum, non est sufficiens causa faciendi diuortium. Item quando per vim absolutam cogitur & opprimitur ab alio. Ratio est, quia in his casibus nulla formalis culpa, vel iniuria contra fidem matrimonij committitur. Vnde par non est, quòd aliquid detrimenti patiatur absque vlla sui culpa. Hanc doctrinam pro illo casu, quo vxor accessit ad alium, cum quo matrimonium cõtraxit inualidum quidem, sed bona fide, verissimam puto non minus, quàm pro casu, quo per vim absolutam præcisè cogitur, & pro casu, quo prudenter putauit illum, quem admittebat, esse proprium virum. Tamen pro casu, quo illa, licèt formaliter adulterium non commiserit tamen formaliter fornicata est, nempe quando prudenter putans maritum longè absentem obiisse, cum alio fornicata est, sciens illam esse fornicationem, putans tamen non esse adulterium: non videtur tunc ita certum non posse maritum ab illa diuertere, si postea superueniens id sciat, maximè, si illa etiam prolem suscepisset, vel prægnans esset ab amasio. Durissimum namque videtur hominem (maximè honestum, ac nobilem) si non adulteram formaliter, saltem formaliter & propriè fornicariam, aut etiam illegitimè prægnantem admittere. Vnde saluo meliori iudicio, mihi non videtur improbabile, saltem si res sit nota, vel publica, non teneri cum tali vxore cohabitare: neque enim videtur cum tanto suo dedecore obligari ad eam cohabitationem, maximè in iis Regionibus, in quibus turpe est talem vxorem admittere, aut habere. Nam cùm lex cohabitationis, aut aut tori non ita strictè obliget, quin vel propter magnum damnum euadendum, vel propter aliquam aliã vrgentem causam, censeatur quis ab ea obligatione quandoque liber: non video cur talis hæc causa non sit, scilicet, vt euitet illam ignominiam, quam in sua patria, & vbi notus est, subiret, maximè si non facilè in aliam simul cum vxore migrare posset, sed solus ipse. Neque ad illam secum adducendam magnis sumptibus, vel laboribus videtur in tali casu obligandus; satis enim est, quod quantum fieri potest, non omninò vxoris curam relinquat: sed de necessariis ad vitã transigendam prouideat absens, quin cogatur secum præsentem habere mulierem non castam, & iusti doloris perpetuam causam. Verùm hæc aliorum iudicio relinquo, solumque meam sententiam sincere volui explicare, quam liberius affirmarem. Ita Dicastillus.

361. §. Nam secundò, sed ibi addiciis aliis DD. & hic infra in §. Tertius, Quartus, & Quintus.

2. Sed puto non esse recedendum à negatiua sententia, quam præter alios tuetur Ioannes Præpositus *in 3. part. D. Thom. quæst. 5. de indissolubilitate Matrim. dub. 12. n. 92.* vbi sic asserit: Dicta intelliguntur quando pars peccauit: si enim sit immunis à culpa, non potest dimitti, vt si fuerit vi oppressa, si cognita ab aliquo fingente se esse eius maritum, cuius dolum non potuerit deprehendere, si adhibita diligentia bona fide existimarit maritum obiisse, ideoque alteri matrimonio iuncta est, & ab eo cognita: immò idem dicendum videtur etiamsi cum alio fornicetur, quia talis actus non continet formaliter violationem fidei coniugalis. Ita ille; cui adde Layman *lib. 5. tr. 10. cap. 7. n. 13.*

3. Sed hîc obiter quæro, an quemadmodũ maritus carnaliter cognoscendo eius vxorem post adulterium ab ea commissum, censeatur remisisse adulterium quoad effectum petendi separationem matrimonij, ita è contra vxor patiendo se carnaliter cognosci à marito adultero. Et videtur affirmatiuè respondendum, nam quoad diuortium pares sunt vir, & vxor, & probatur ex natura correlatiuorum, quorum est, vt dispositum in vno censeatur in alio dispositũ, iuxtà terminos *tex. in l. fin. C. de in dict. viduit.* & latè per Franch. *in decis.* 580. vbi refert fuisse decisum in dispositũ vno, & correlatiuis, cẽseri pariter in reliquis dispositũ. Nec obstat dicere, quod Matt. 19. Christus Dominus solius viri mentionem faciat, non tamen illi soli competit ius discedendi ab vxore, sed in hac

parte paria sunt iura viri, & mulieris. Solius verò viri mentionem facit, quod congressus cum Pharisæis id solum postularet: nam, vt patet ex Matth. 19. ij de solo marito agebant, inquirentes num liceret vxorem qualibet ex causa dimittere.

4. His tamen non obstantibus Aloysius Riccius *in decisionib. Curiæ Archiepiscop. Neapolit. tom. 4. decis.* 224. *n.* 3. testatur contrarium fuisse decisum in illa Curia, vt scilicet mulier mulierem patiendo se cognosci à marito adultero, non censeri illi remisisse adulterium, cuius decisionis ratio fuit, quia non censetur identitas rationis in vtroque casu, & proinde diuersum ius dici debet, & etiam quia conclusio supra enarrata procedit in viro se commiscente cum vxore adultera, vt censeatur illi remisisse adulterium, sed non è contra, cùm mulier sit in viri potestate, nec sit vxoris corripere virum, Graff. *decis. aur. cas. consc. lib.* 2. *cap.* 83. *n.* 6. & Maceraten. *cit. decis. seu resol.* 32. *part.* 1. non obstant in contrarium aduersa, quoniam procedunt, vt loquuntur in casu diuerso, & proinde non esse faciendam extensionem argumento *glos. in cap. odia, de reg. iur. in* 6. Hucusque Riccius.

Nota hic obiter, in sequentibus virum non posse vxorem adulteram dimittere.

Sup. hoc primo supra in Res. 224. §. Notanda sunt.

5. Primus, si vir quoque adulterium commiserit *cap. intelleximus cap. & fin. de adult.* Quia propria delicta mutua compensatione tolluntur.

6. Secundus si vxorem prostituerit, *c. Discretionem,* de eo qui cognouit consanguineam vxoris suæ.

Sup. hoc tertio, quarto, & quinto seqq. supra in §. 1. & 2. huius Res. & in alio eius primæ not.

7. Tertius, quando vxor bona fide existimans primum maritum esse mortuum, nupsit alteri, à primo dimitti non potest. 34. *q.* 2. *can. cum per bellicam.*

8. Quartus, quando aliquis fraudulenter sub specie mariti illam cognouit, *can. in lectum.* 34. *quæst.* 2.

9. Quintus, si vxor vi & violentia opprimatur. 32. *quæst.* 5. *can. Propositio*, quia vbi non est culpa, pœna esse non debet.

Sup. hoc superius in Res. 14. §. Notandum tamen. cursim ad lin. 5. vers. Patet.

10. Sextus, si post commissum adulterium, vir adulterij conscius eam cognouit. 32. *q.* 5. *c. si quis vxorem.*

11. Septimus additur, quando repudiata fuerit vxor ante Baptismum, si ambo ad fidem conuertantur, licet fuerit à secundo viro ante baptismum cognita, priori nihilominus erit conciliand a, *c. gaudemus, de diuortiis.* Et ita docent Authores citati, & præsertim Petrus Binsfeldius *in Enchirid. Theolog. Pastor. part.* 1. *cap.* 18. §. 5. *concl.* 8.

12. Nota secundò, licere diuortium ob alias causas præter adulterium, quas enumerat præter alios Dicastillus *vbi supra dub.* 5. per totum, constat ex Tridentino *sess.* 24. *can.* 8. *de Sacr. matr. & ex cap. litteris* 13. *de restitut. spoliator.* hæc tamen separatio non debet in perpetuum fieri, sicut ea, quæ causa fornicationis, vt ex eodem Tridentino satis colligitur; Itaque in his casibus, & similibus separatio non perpetua fieri potest, quamdiu talia pericula durabunt præterquam in casu hæresis, de quo ex iuris dispositione separationē esse posse perpetuam, sed subdit Dicastillus *vbi supra n.* 69. non possum non videre aliquas ex his causis via tuto posse credi certasse omninò. Insanus & furiosus quam facilè solet iterum insanire? veneficum, præsertim veneficium leuem sexu fœmineo, quis tuto credit non rediturum ad vesaniam? Qui ita crudelis est, vt subita ira abreptus aliquando periculosè vulnerauerit vxorem, sæpè solet ira corripi, quis credet in posterum fore pacificum? Qui coniugem nactus est energumenum, vel arreptitium, & sæpè huic miseriæ obnoxium, quis credat penitus liberatum? Ille, cui semel vxor dedit venenum; vnde potest esse in posterū tutus si cibos comedat, quos ipsa parauit, & habitent simul? Itaque in praxi via potest credi hæc, & similia penitus certasse. Præterea quis vult cogere coniugem innocentem honestissimæ & aut etiam illustrissimæ conditionis cohabitare cum coniuge infame ob crimē læsæ maiestatis, etiam humanæ, cui Princeps tantum vitam condonauit, reliquis bonis, & honoribus spoliato: Vnde quando Christus Dominus designauit fornicationis causam, loquebatur de re communiter, imò frequenter contingenti, & omniū celeberrima. Non ideò exclusit alias, quæ vel perpetuæ sint, vel tales esse posse prudenter credatur, aut timeatur. Hucusque Dicastillus.

RESOL. CCXXXII.

Aliqua notabilia, & sex casus circa diuortium matrimonij obseruantur? Ex part. 11. tr. 5. & Misc. 5. Res. 57.

§. 1. Nota primò coniugem innocentem posse, si velit, adulterium reuocare post diuortium celebratum etiam sententia iudicis, dummodo adulter ex facultate innocentis expressa, vel tacita non elegerit statum incompossibilem cum vita maritali: Ratio est, quia, vt dicebam, sententia diuortij tantùm statuta est in fauorem innocentis; vnde tandiu ea separatio durabit, quandiu innocenti placuerit; ita Doctores quos citat & sequitur Sanchez *lib.* 10. *disp.* 10. *n.* 3. quibus adde Reginaldū *tom.* 2. *lib.* 31. *n.* 365. Gutierrez, *de matrim. cap.* 120. *n.* 14. & alij. Sup. hoc supra in Res. 224. §. Secundo nota. & in Res. 227. §. penult.

2. Nota secundò coniugem adulterum non posse post diuortium sine priuata auctoritate, siue iudicis sententia validè transire ad Religionem, vel licitè ad Sacros Ordines inuito innocente, de licentia verò coniugis innocentis, tacita vel expressa, poterit nocēs transire ad professionē, vel Sacros Ordines: & quidē de expressa licentia, nulla est difficultas, conueniuntque Doctores; de tacita verò dubitari potest, quando censeatur facta ab innocente, & omissis aliis mihi placet si post sententiam diuortij adulter sæpius, & instanter petat ab innocente per se, vel per idoneas interpositas personas reconciliationem, eamque innocens constanter negligat censeri tunc factam facultatem ingrediendi religionem, vel transeundi ad Sacros Ordines; imò quotiescumque ex signis aliquibus prudenter colligi potest obstinatus animus innocentis nunquam admittendi reconciliationem poterit, iuxta citatos authores, ad religionem vel Sacros Ordines transire: censetur enim concessisse prædictam licentiam, atque adeo postea omissa iam professione, vel susceptis sacris Ordinibus, non poterit ab innocente reuocari. Sup. contento in hoc §. Supra in Res. 224. §. Secundo nota. & §. vlt. & in Res. 226. §. 1.

3. De ipso verò innocente remanente in sæculo, postquam adulter ingressus est religionem, vel Sacros Ordines suscepit, mihi placet non teneri vel religionem ingredi, vel votum castitatis emittere: id enim nullo iure probatur, nam *in cap. sanè, & c. significasti, de conuersione coniugatorum*, solùm agitur, de voto sic emittendo, aut ingredienda religione, quando matrimonium est integrum, & illæsum, non verò quando factum est diuortium. Et hæc omnia docet Dicastillus *de Sacram. t.* 3. *tr.* 10. *disp.* 10. *dub.* 8. *n.* 86. qui etiam subdit hoc ipsum locum habere in adultero: nam quando innocens ingreditur religionem, vel Sacros Ordines suscipit, non tenetur adulter manens in sæculo votum castitatis emittere, aut ingrediendi religionem, quia non comprehenditur propter rationem dictam in casu prædictorum reatuum. Sup. contento in hoc §. supra in Res. 226. §. Assero secundo.

4. Nota tertiò, plures Doctores putare, maritum teneri dimittere vxorem adulteram quæ non vult emendari, esseque mortale si hoc non faciat. Ita Ledesma, *de matr. q.* 62. *art.* 2. *concl.* 2. & alij: Mihi placet non teneri maritum (nisi fortè in rarissimo casu) vxorem dimittere, quantumuis in adulterio (etiam publicè) persistat. Ita Sanch. *cit. disp.* 13. *dub.* 3. & Peretius *supra sect.* 4. *nu.* 3. & 4. Ratio est, quia vel tenetur præcisè ratione adulterij, vel ratione scandali, vel ratione Sup. hoc supra in Res. 225. latè à principio.

tione correctionis fraternæ, cuius præcepto obligetur, ex nullo horum capite tenetur; aliud non apparet: ergo absolute non tenetur. Dixi in casu rarissimo, fieri cum potest aliquando, quando dimissio sit apta ad emendationem absque vllo alio periculo, vel etiam sit apta ad vitandam prædictam suspicionem conniuentiæ & tolerantiæ, neque marito sit valde incommoda vxoris dimissio; nec aliud medium facilè inueniatur, aut tentata alia non profuerint, in quo casu non negauerim, neque negant authores nostræ sententiæ illam posse dimitti, imò debere.

Sup. hoc in Res. not. præteritæ, §. vlt.

5. Quæ dicta sunt de viro, à fortiori procedant in vxore, adeò stricta obligatio incumbit corrigendi virum in adulterio persistentem.

6. Nota quartò, quoad obligationem alimentandi adulteram sic asserere Martinum de San Ioseph *in monit. confess. t. 1. lib. 1. tr. 36. de matr. n. 7.* [Por el adulterio no està obligado el marido à negar alimentos à la muger adultera, porque en esto no ay escandalo; y sino tuuiesse ella padre, ò persona, que la sustentasse, se le daria ocasion de ser peor. Sic Villalobos *tract. 15. difficult. 2. numero* 5. pero si quisiere podrà negarselos, pues puede priuarla de todo lo que le deue en quanto marido; Sanchez *lib. 10. disp. 8. num. 25.* cum aliis. Pero esto se entiende en el fuero oculto, que en el fuero exterior mientras no huuiere sentencia de diuorcio, le obligaràn a que le dè alimentos.] Sic ille.

Alibi supr. in Res. 227. latè à princip. & cursim in alia § eius primæ not.

7. Nota quintò, me alibi contra Sanchez & alios docuisse, teneri; Ita cum aliis etiam me citato docet nouissimè Leander *de Sacr. t. 2. tr. 9. disp. 26. q. 23.* cui adde Martinum de San Ioseph *in monit. confess. tom. 1. l. 1. tr. 58. de matrim. n.* 4. Ioannem de Soria *in Epilog. summar. p. 2. tr. 1. sect. 1. disp. 10. §. circa diuortiū*, Dicastillum *de Sacr. tom 3. tr. 10. disp. 10. dub. 3. n. 31.* Perez *de matrim. disp. 60. sect. 3. n. 5.* Remigium *vbi infra*, & alios. Et ratio est, quia iniuria ipsi, qui fuerat innocens, facta, compensatur per adulterium postea à se commissum contra alterum, quæ ratio locum habet, etiamsi diuortium factum fuerit interueniente sententia iudicis, & transierit in rem iudicatam: nam quantumuis præcesserit sententia, & factum fuerit diuortium, adhuc innocens adulterando infert iniuriam coniugi priùs dimisso. Vnde vna iniuria compensatur cum alia; ac proinde ius innocentis viuendi absque consortio alterius cessat, quia innocens per eam sententiam, aut diuortium semel seruatum non acquisiuit ius adulterandi, sed tantum declaratū fuit, & executioni mandatum ius illud, quod habebat diuertendi ab altero coniuge adultero.

Sup. hoc ibidem.

Sup. hoc supra in Res. 224. §. Notanda sunt, cursim ante medium.

8. Et tandem nota sextò, virum non habere ius petendi diuortium ab vxore propter adulterium etiā publicum, si ipse commisisset adulterium licèt occultum; vnde rectè Remigius *in prax. confes. t. 5. c. 8. §. 18. n. 7.* sic ait; [Pero aduiertan à qui los penitētes, y Confessores, que para que el vno de los casados pueda segura, y licitamente apartarse del compañero, hà de ser totalmente innocente, y libre del adulterio: de manera que si tābien le huuiesse cometido, aunque, secreta, y occultamente viene à perder el derecho que tenia de poder celebrar diuorcio, y pecar mortalmente, por ser cosa grauissima dissoluer el matrimonio quanto à la cohabitacion, sin sufficiente cosa. Es de tanta verdad esta doctrina que enseñan graues Autores, que el casado que comete adulterio, antes, y aun despues de dada la sentencia del diuorcio, que da con obligacion de reconciliarse con la adultera; *quia sententia diuortij respicit statum præsentem, iuxta quem lata est.* Punto es este en que han de reparar muchos de los casados, pue hallandose por causa de diuorcio libres de la mutua cohabitacion, no hazen escrupulo de seguir sus deprauados antojos, y de traspassar la lealdad que han prometido en celebrar esto Sacramento del matrimonio; y les deue auisar el Confessor, que traten de reconciliarse, pues han hecho igual iniuria al cōpañere separado.] Ita ille. Et hæc omnia notentur, quia non infrequenter possunt in praxi accidere.

RESOL. CCXXXIII.

An detur casus in quo mulier teneatur reuelare filium spurium cum periculo vitæ, & famæ?

Et an huic mulieri non debeatur denegari absolutio, & pœnitentia, si nolit reuelare tale delictum? Ex part. 1. tr. 2. & Misc. 2. Res. 33.

Sup. hoc in Res. seq. & infr. in §. vlt. huius Res & in fine alterius resceius not.

§. 1. REspondeo, quod aliqui affirmant adulteram debere reuelare filium esse spurium; alij negant. Qui affirmant diuisi sunt. Aliqui enim dicunt adulteram hoc reuelare debere filio spurio, & inducere eum ad dimittendam hæreditatem vero hæredi, & hæc est opinio Richardi in *quodlib. 4. dist. 15. art. 5. q. 4. ad* 4. Alij vero dixerunt adulteram debere reuelare hoc marito, vt assignet hæreditatem verò hæredi. Et hæc tribuitur Hostiensi in *summa, quæ dicitur copiosa l. 5. tit. de pœnis, & remiss.* atque communiter Maior in *4. dist. 15. q. 17.* Adr. *q. 1. de rest. ad* 5. dicunt cum discrimine vitæ, & famæ teneri ad reuelationem suæ culpæ. Alij dicunt quando hæreditas est ampla & copiosa, e.g. Marchionatus, Ducatus, Regnum, Comitatus, & huiusmodi teneri ad reuelationem sui criminis, non obstante periculo vitæ & famæ, hanc tenent Soto in *l. 4. de Iust. & Iure q. 7. art. 4.* ad secundū, Conarruuias *regula peccatum p. 1. n. 6.*

Sup. hoc in Res ant. præteritæ, §. Sed circa. & seq. & in aliis §§. eius annot.

2. Sed hæ opiniones mihi non placent, quia omnes conueniunt in hoc, quòd mulier huiusmodi adultera cum discrimine vitæ & famæ teneatur ad reuelationem sui delicti, licèt deinde in modo reuelandi, & causa discrepent. Scotus ergo has opiniones in particulari impugnat ex fundamento generali; Et primò modum dicendi Henrici, qui dicebat reuelari debere hoc crimen filio spurio sic, aut filius credet matri, aut non; si credet non est probabile, quòd propter hoc velit hæreditatem dimittere: quia pauci inueniuntur, qui ita perfecti sint, vt propter iustitiam seruandam in foro conscientiæ dimitant magnas possessiones, quas in foro exteriori tenere possunt. Neque mater potest præsumere filium hoc facturum, nisi multum experta esset voluntatem filij. Cùm ergo incertum sit ex hac reuelatione facta filio, sequuturam fore correctionem filij, & restitutionem habituram esse effectum, non debet se exponere periculo certo diffamationis apud suum filium. Si verò filius non crederet, tunc sequerentur duo mala. Primum diffamatio ipsius mulieris. Secundū quia ille filius teneret hæreditatem vt prius, & tamen haberet aliquam cognitionē quòd ad ipsū non pertinet, & quòd est res aliena.

3. Contra secundum modum dicendi, scilicet quòd teneatur reuelare marito, arguit: quia ex hac reuelatione sequeretur. Primò, quod mulier se diffamaret apud maritum; deinde ex hoc exponeret se periculo mortis propriæ; deinde exponeret maritum periculo vxoricidij: quia talis posset esse adeò zelator sui honoris, quod illam occideret, vt multi faciunt, vel saltem illam perpetuo odio haberet, & à se, & ab actu coniugij expelleret. Præterea si maritus crederet vxori, non posset à spurio auferre hæreditatem, nisi in foro publico probaret filium esse spurium, & tunc mulier diffamaretur etiam coram tota patria. Ad ista autem omnia mala, quæ probabiliter euentura essent (vt in pluribus eueniunt) non debet se mulier exponere propter incertum bonum hæreditatis restituendæ.

4. Contra omnes autem in generali tenentes illam opinionem, siue hæreditas sit magna, siue exigua, siue mulier sit valde nobilis, siue non, facit ratio ista, Quòd bona superioris ordinis plus valent, quàm bo-

na

na inferioris ordinis, vt ſupra, agendo de quando reſtitutio eſt facienda, *caſu* 4. oſtendimus. Vita corporalis autem & fama ſunt bona ſuperioris ordinis, vt patet: ergo vita & fama non ſunt commutãda pro quantumcumque magnis bonis fortunæ. Hæc eſt ſententia communis, quam cum Scoto tenent Gabriel in 4. *diſt.* 15. *q.* 2. *art.* 2. *concl.* 2. D. Antoninus *p.* 2. *tit.* 2. *cap.* 7. §. 4. Caietanus *in ſumma verbo Adultera*, Angel. Sylu. *eodẽ verbo q.* 1. Medina *de reſt. q.* 3. *concl.* 2. *cauſa* 4. Azor. *lib.* 5. *c.* 6. *q.* 2. & Canoniſtæ in *c. offic. de pœn. & remiſſ.* Hæc aſſertio præter rationem efficacem adductam, confirmatur apertè *c. officij citato*: Nam ibi Papa decernit, quòd mulieri quæ ſuppoſuit partum marito non habenti filios, ne poſſeſſio aliò deuolueretur, nolenti detegere hoc facinus marito, nõ debet denegari pœnitentia, & abſolutio, ſicut non debet denegari, mulieri quæ concepit ex adulterio, nec volenti detegere ſuum crimen, non eſt deneganda pœnitentia, & abſolutio. Eſt ergo hæc ſententia abſque dubio vera.

Sup. hac pœnitentia, & abſolutione lege §. Hinc. & ſeqq. Reſ. ſeq.

5. His tamen non obſtantibus. Ego puto poſſe dari caſum, in quo mulier teneatur manifeſtare filiũ ſpurium marito cum periculo famæ & vitæ, & caſus eſt, vt optimè obſeruat Magiſter Marcus Serra in 2. 2. *D. Thom. q.* 62. *art.* 6. *dub.* ... Quando bonum commune periclitaretur: vt ſi filius adulterinus eſſet noxius Regno, compelleretque ſubditos à fide apoſtatare, ſe ipſam mater detegere teneretur; ſed hæc obligatio non eſſet iuſtitiæ commutatiuæ, ſed legalis, vel charitatis, qua bonum commune præferre debet bono proprio. Ita ille, licèt Hurtadus *de iuſt. diſp.* 11. *diff.* 20. exiſtimet in tali caſu, non ſolùm ratione charitatis, ſed teneri ad id ex Iuſtitia commutatiua.

Et pro contento in hoc §. vlt. ibid. §. Sed aliqua. & in tom 8. tr. 7. Reſ. 65. in fine, & hic ſupra à principio huius Reſ.

RESOL. CCXXXIV.

An teneatur adultera aliquando reuelare peccatum ſuum, vt impediat damna legitimorum heredum?

Et aſſeritur filium non teneri aliquando credere matri atteſtanti in articulo mortis ſe eſſe adulterinum?

Et docetur non ſolum adulteram, ſed etiam adulterum teneri ad reſtitutionem dictorum damnorum in hereditate?

Et datur Regula confeſſario, quomodo ſe gerere debeat in ſupradicto primo caſu?

Et tandem notatur, quod ſi duo cognouerunt eandem mulierem, ita vt plane incertum ſit, quis eorum ſit pater, an vterque ex æquo debeat concurrere ad prolis ſuſtentationem, & ad reſtitutionem faciendam marito, & filiis eius, ſi mulier fuit maritata, & cognoſcitur certo, quod filius non ſit legitimus, &c? Ex part. 11. tr. 6. & Miſc. 6. Reſ. 56. alias 55.

Sup. hoc latè in Reſ. præterita, & in tom. 8. tr. 7. Reſ. 65. prope finẽ, verſ. Ex his adultera.

§. 1. CAſus poteſt accidere, & in facti cõtingentia torqueret confeſſariorum ingenia, ad illum certò ſic reſpondet Doctiſſimus Pater Ioannes Pontius *in ſuo curſ. Theol. diſp.* 52. *q.* 7. *concl.* 6. *n.* 44. adultera ſi non poſſit ex ſuis aliter prouidere damno ſequenti filiis veris, ex eo quod adulterinus putetur verus, quã reuelando peccatum ſuum, tenetur quandoque id facere, quandoque non tenetur. Hæc videtur communior re ipſa.

2. Probatur prima pars, quia ſi damnum ſequens filiis veris ſit notabiliter maius, quàm ſit damnum infamiæ quod ſolum ſequeretur, in caſu quo reuelaret peccatum, vt contingeret quando, qui putaretur primogenitus ad quem ſpectaret ampliſſima hæreditas, eſſet adulterinus, & niſi mater reuelaret ipſi peccatum ſuum, ſecundus filius legitimus, qui eſſet verè primogenitus Patris priuaretur illa hæreditate; certè nemo eſt qui non exiſtimet infamiam, quam incurreret apud filium, longè inferius malum eſſe, quàm iactura tantæ hæreditatis, & conſequenter ſi per talẽ reuelationem efficeret, quod primogenitus putatitius ingrederetur religionem, & ſic hæreditas perueniret ad verum hæredem, omnino apparet matrem obligari ad ſubeundam illam infamiam; ſi tamen non exiſtimet filium crediturum; & conſequenter non profuturam reuelationem, nõ debet reuelare crimen ipſi, non enim debet ſe infamare abſque vtilitate vlla.

Sed circa hoc dubitaretur, an filius debeat credere matri id dicenti.

3. Sotus videtur tenere, quod non: ſed intelligendus eſt, quando aliundè non conſtat moraliter, quod dicat verum, ſicut exiſtimarem conſtare quando in articulo mortis mater id diceret, & non conſtaret aliunde, quod duceretur affectu particulari erga alios filios: debet enim videri moraliter certum, quod in tali caſu dicendo mendacium, & præiudicando filio, non exponeret ſe periculo æternæ damnationis.

Sup. hoc in §§. ſeqq. & inf. in §. Ad id. & ſeq. & in Reſ. 1. not. præterit. §. Sed hæ. & in tom. 5. tr. 5. Reſ. 44. § no. tandum eſt. & in tom. 6. tr. 3. Reſ. 318. ex doctrina eius §. Sed ſi quæras. ad med. à verſ. Qui ſubdit.

4. Probatur iam ſecunda pars: quia ſi reuelando incurreret periculum mortis, vt aliquando poſſet contingere, apparet eam non teneri ad reuelationem: quia quodcumque detrimentum ſequens aliis filiis non accedit ad iacturam vitæ: vnde hæc non debet incurri, vt aliud vitetur. Hucvſque Pontius.

5. Sed aliqua ex dictis apud me habent magnam difficultatem, & ideò ad id quod dicit, Adulterã, quando ageretur de ſucceſſione magnæ hæreditatis, teneri cum iactura famæ ſuam turpitudinem manifeſtare. Reſpondeo hoc non eſſe admittendum niſi in caſu, quo adultera eſſet ſuſpectæ conuerſationis; vt eius famæ iudicio prudentum paruæ ſit æſtimationis, tunc poſſet habere locum ſententia Pontij & quorumdam aliorum, qui dicunt damna obuenientia marito, & legitimis hæredibus aliquando poſſe iudicio prudentũ præponderare, aut æqualia eſſe famæ adulteræ, vt ſi agatur de magna, & notabili hæreditate, & tunc eam teneri cum periculo famæ factum ſuum manifeſtare, ſi credat probabiliter quod ſic damna impedientur. Quod tamen non videtur admittendum, quando mulier abſolutè, & ſimpliciter poſſidet bonam famam, vt tenet Leſſius *lib.* 2. *cap.* 11. *dub.* 7. *n.* 57. cum Io. Vvigers *de iuſt. tr.* 1. *c.* 4. *n.* 31. & Gaſpare Hurtado *de iuſt. diſp.* 11. *diffic.* 20. qui tamen in vno caſu ſentẽtiam admittunt, ſi fortè manifeſtatio adulterij aliquando profutura ſit ad impediendam ſucceſſionem filij adulterini in aliquo Principatu, qui ob ſuos perditiſſimos mores futurus eſt maximè nociuus Reipublicæ loco hæredis legitimi, qui non ſit ſic futurus nociuus, tunc adultera tenetur ad manifeſtationem veritatis, adhuc cum periculo vitæ, & non ſolum ex miſericordia erga Rempublicam ad vitandum magnum damnum illius, ſed etiam ex iuſtitia commutatiua erga legitimum hæredem, quia tunc non ſufficit dictum periculum ad excuſandam eam ab obligatione impediendi damnum, cui ipſa cauſam oppoſuit.

Sup. hoc caſu in §. vlt. Reſ. præteritæ, & in fine alterius Reſ. eius not.

6. Ad id verò quod Pontius ſupra aſſerit, filium non teneri aliquando credere matri teſtanti in articulo mortis ſe eſſe adulterinum. Reſpondeo hoc etiam docere Hurtadum *loc. cit.* vbi ſic aſſerit; Addimus filiũ non teneri credere matri manifeſtanti adulterinum (niſi ex circumſtantiis conuincatur ad id, vt continget, ſi mater iurata in articulo mortis, & poſt ſuſceptam Euchariſtiam id affirmat tanquam certum) quia confitenti ſuum delictum, ſeu ſuam turpitudinem, non eſt credendum in præiudicium aliorum diſtinctorum ab ipſo confitente, ex eo ſolum quod id manifeſtet, niſi id alias conuincat, eo tamen ipſo quod filius abſque ſuſpicione prudenti credit matri, nequit hæreditatem adire vt pater: nec iam poſſeſſam retinere, niſi eam bona fide poſſederit tempore ſufficiente ad præſcriptionem. Ita Hurtadus, ſed bene dixit hanc doctrinam multos non admittere.

Sup. hoc ſupra in §. Sed circa. & ſeq. huius Reſ. & in aliis eius §§. eius annot.

7. Dico igitur quod ordinariè ſpurius non tenetur in conſcientia credere matri dicenti illum eſſe

ſpurium,

ſpurium, etiamſi mediante quocũmque iuramento id confirmaret, aut in mortis articulo aſſeueret. Ita Mald. *ſupra dub.* 10. Syluest. V. *Adulterium n.* 5. Bannes *in* 2.2.*q* 62.*art*.6. Suarez *tom*.5. *de cenſ.diſp.* 50. *ſect.* 4. Azor 3. *part.lib.* 3. *cap* 7. *quaſt.* 5. & alij. Et ratio in primis eſt, quia iura indicant, matri non eſſe ea in re fidẽ adhibendam, vt patet *l. miles ff. ad leg. Iuliam de adulteriis, & l. Filium* 6. *de his, quæ ſunt ſui vel alieni iuris.* Deinde, quia alleganti ſuam turpitudinem nulla debetur fides, vt habet Regula iuris: quæ maximè locum habet, quando id cedit in alterius præiudicium. Vide *Gloſſ. ad cap. Officij de pœnitentiis, & remiſſ.*

Quoad hoc in Ref. præterita lege doctrinam §. Contra, fignanter in fine.

8. Hinc infertur Confeſſarium debere vti magna prudentia ne vlla modum vrgeat adulteram in articulo mortis ad detegendum ſuum crimen: tum propter alia grauia incommoda, quæ inde ſunt ſequuta: tũ quia rarò ad quidquam profuit detectio adulterij. Quare ſentio, ne quidem eſſe conſulendum, niſi valdè moraliter certum eſſet ex pluribus circumſtantiis quod ſine aliis grauioribus incommodis ſic poſſent auerti damna, quæ alioquin legitimis hæredibus ſunt obuentura.

9. Adde ex Azorio, & Henriquez, neque conſulendum eſſe vt adultera detegatur poſt mortem per confeſſarium de ipſius ſcilicet conſenſu dato: quia periculum erit quod vel proles adulterina: vel Confeſſarius ipſe occidatur. Præterea haberetur violator ſigilli confeſſionis, & etiam iniquæ diffamationis: niſi forſitan per ſcripturam, & ſignaturam defunctæ ſe poſſet defendere.

10. Dixi ordinariè, quia ſi proferrentur eiuſmodi argumenta conceptus adulterini, quibus ſpurius in conſcientia conuinceretur, ita eſſe, puta quia paterfamilias tempore conceptus abfuiſſe ſatis oſtenditur: vel quia vt habet citata *l. filium* interueniente infirmitate, aut alia de cauſa tunc demonſtretur abſtinuiſſe ab vxore, vel ea valetudine fuiſſe, vt generare non potuerit, teneretur ab hæreditate, & ſeruare veros hæredes indemnes, vt notant Bonacina *ſupra*, & alij DD. ſed ſi paterfamilias vixerit tempore partus, non apparet quomodo Spurius poſtea conuinci poterit, aliquid iſtorum ſubfuiſſe, cùm haud dubiè maritus ea facile animaduertiſſet & prolem ab initio tanquam illegitimam reſpuiſſet. Et omnia ſuperius dicta docet etiam Ioannes Vvigers *loc. cit.* quæ quidem menti tenenda ſunt à Confeſſariis, & caſuum conſcientiæ Reſponſoribus, ſi quando caſus in facti contingentia eis acciderer.

Sup. hoc magis latè in Ref. ſeq.

11. Sed ad huius materiæ complementum notandum eſt contra Sotum, & Henriquez, communiter Doctores aſſerere non ſolum Adulteram, ſed etiam adulterum teneri ad reſtitutionem dictorum damnorum in hæreditate. Verùm eſt, quod Adulter tenetur ad reſtitutionem expenſarum in ſuſtentatione ſuæ prolis adulterinæ, & dictorum damnorum in hæreditate, & in collatione dotis, quando eſt moraliter certus abſque prudenti ratione dubitandi, quod proles illa adulterina ſit ſua: quando verò eſt dubium ad quem adulterum ex duobus pertineat, exiſtente certitudine morali, quod vnum, vel ad alterum pertineat, vterque tenetur ad dictam reſtitutionem, quilibet ad reſtitutionem medietatis, & altero nolente, ad reſtitutionem totius pertinentis ad Patrem.

Sup. hoc infra in §. vlt. huius Ref. & in aliis eius not.

12. In caſu caſu autem dicto in quo tam adulter, quam adultera tenentur ad dictorum reſtitutionem, tenentur æqualiter, quia quilibet eſt cauſa principalis partialis damni, quia iſtud oritur ex adulterio, cuius vterque eſt cauſa principalis partialis, & quilibet tenetur ad reſtitutionem partis ſibi correſpondentis faciendam ei, qui totum damnum reſtituit, tenetur autem ipſam ex bonis, de quibus poteſt diſponere, & ſi non habeat, vel non habeat ſufficientia, tenetur ad ſuadendum marito, vt veros hæredes meliores, & etiam ad rem familiarem diligentius, quam aliàs tenebatur adminiſtrandum, & ad imminuendum ſumptus ſui corporis quantum conditio ſui ſtatus, & valetudinis permittat, & ſi his, aut aliis modis ſatisfacere nequeat, tenetur quantum poſſit prolem adulterinam inducere, vt renuntiet hæreditati, vel in totum, ſi ad id induci poſſit, vel ſaltem in partem, ſiue ſtatum Religioſum eligendo, vel aliter; maximè ſi hæreditas ſit maioratus, & proles adulterina ſit in eo ſucceſſura, ſi ei non renuntiet, quia adultera, & adulter tenentur ad ea damna impedienda, vel reſarcienda quacumque via commodè poſſint. Vide Hurtadum *loc. cit.* & alios.

13. Et tandem pro curioſis hìc nota, quod Pontius *vbi ſupr. concl.* 5. *n.* 43. docet, quod ſi duo cognouerint eandem mulierem, ita vt plane incertum ſit, quis eorum ſit eius Pater, vel vterque ex æquo debet concurrere ad eius ſuſtentationẽ, & ad reſtitutionem faciendam marito, & filiis eius, ſi mulier fuit maritata, & cognoſcitur certò quod filius non ſit legitimus: quia aliquis debet, & neuter potius, quam alter: ergo vterque, vel, quod ſcio factum aliquando, debent ſortes mittere, & ille, in quem cadit, debet ſolus nutrire, & reſtituere, vel alio aliquo ſimili modo debent conuenire. Si tamen mulier ipſa poſſet congruenter ſuſtentare ex ſuo, fortaſſis neuter teneretur concurrere, ſed illa ſola, quia, cùm dederit cauſam dubij iniuſtè, in pœnam huius meritò ipſamet videri poſſet habere totam obligationem.

Sup. hoc ſu pra in fine §. Sed ad huius Ref. & in tom. 8 tr. 2. Ref. 14 & 15. & in tom. 6. tr. 3. ref. 138. §. At etiam.

RESOL. CCXXXV.

An adulter, qui filium ſuſcepit ex adulterio, illumque relinquit inter filios mariti adulteræ, præter alimenta teneatur etiam occurrere damno hæreditatis, quæ legitimis adimitur, vel damno dotis, (& ex hoc caſu olim interrogatus fui) quam pater putatiuus tradidit puellæ ſpuriæ, credens eam eſſe propriam filiam?

Et notent confeſſarij, quod in iſto caſu adulter tenetur reſtituere ſaltem alimenta prolis impenſa à tertio anno ætatis & deinceps, quando parens tenetur filium alere, etiam ſi non fuerit cauſa ſuppoſitionis? Ex part. 2. tr. 17. & Miſc. 3. Ref. 55.

§. 1. COmmuniter DD. reſpondent affirmatiuè. Ita Leſſius *de iuſt. lib.* 2. *c.* 10. *dub.* 6. *num.* 46. Turrian. *in* 2.2. *tom.* 2. *diſp.* 30. *dub.* 2. Finell. *de caſib. reſeru. caſ.* 10. *n.* 58. Megala *in* 2.2. *lib.* 1. *c.* 2. *n.* 13. Vazquez *opuſc. de teſtamentis c.* 5. §. 1. *n.* 22. Rebell. *de oblig. iuſt. p.* 1. *lib.* 3. *q.* 10. *n.* 11. Malder. *in* 2.2. *tr.* 3. *cap.* 4. *dub.* 9. Iac. de Graft *p.* 2. *lib.* 2. *c.* 132. *n.* 36. Azor. *p.* 3. *lib.* 5. *c.* 6. & 7. Alphonſ. de Vega *in ſum. tom.* 1. *cap.* 13. *caſ.* 8. Aragon. *in* 1.2. *q.* 62. *art.* 6. Rodriquez *in ſum. tom.* 1. *c.* 188. *n.* 1. Nauarr. *c.* 16. *n.* 40. Armilla *verb. adulterium, n.* 7. Reginald. *in praxi tom.* 1. *lib.* 10. *c.* 19. *q.* 3. *n.* 278. & alij, aſſerunt enim, adulterum, ex quo ſuſceptus eſt ſpurius, teneri ſicut adulteram ad reſarciendum damna ſubſecuta. Ratio eſt, quia adulter, non minus quàm adultera, eſt cauſa talis damni.

Sup. hoc in Ref. præterita, §. Sed ad, ſed lege eam per totam & non pigebit.

2. Verùm Dominicus Sotus *lib.* 4. *de iuſt. q.* 7. *art.* 2. & Henriquez *lib.* 1. *de matr. c.* 11. *nu.* 3. qui citat etiam Pennam, docent etiamſi adulter agnoſcat eſſe ſuam prolem, non teneri ad reſarciendum damna legitimis filiis, modò ipſe non fuerit author ſuppoſitionis. Ratio eſt, quia horum damnorum ſola adultera eſt cauſa, quia ipſa filium adulterinum ſupponit tamquam filium legitimum, cùm tamen adulter non ſupponat; ſed ſolùm tacendo permittat, vt filius adulterinus ſupponatur. Hanc opinionem, tamquam probabilem, amplectitur etiam Barthol. à S. Fauſto *in ſpeculo confeſſionis, diſp.* 23. *q.* 8. *n.* 8. qui affert hanc rationem, nam ſi adultera procuraret abortum, non diceretur adulter cauſa homicidij, quia ipſe ſuppeditauit prolem, niſi

Sup. hoc in tom. 8. tr. 2. Ref 15. in fine, à verſ. Ex his.

nisi suasisset, vel adiuuisset. Ergo pari ratione non censebitur causa suppositionis, ac proinde, nec damni ex suppositione sequuti; non enim videtur esse magis causa suppositionis, quàm abortionis, cùm neutrum consuluerit, & vtrumque ex libera voluntate adulteræ secutum est. Ergo nec ipse, sed mater tenebitur ad restitutionem. Hæc ille. Est igitur hæc sententia probabilis: licèt opposita sit probabilior, & tuta in praxi, vnde Pitigian. *in 4. sent. p. 2. dist.* 15. *q.* 2. *art.* 5. contrariam opinionem tantùm probabiliorem vocauit. Ergo secundùm Pitigianum, sententia Soti erit probabilis, sicuti etiam visa est multis recentioribus, vt testatur Lessius *de iust. lib.* 2. *c.* 10. *dub.* 6. *n.* 43.

3. Restat modò respondere ad argumentum oppositæ sententiæ. Dico igitur, adulterum non esse causam proximam illorum damnorum, sed remotam, cùm ipse non intenderit generare, sed solùm explere suam libidinem: adulteram verò esse causam proximam, quia partum spurium, tanquam legitimum marito suo supposuit. Ergo ipsa sola tenetur ad restitutionem. Notent confessarij, quòd in isto casu adulter tenetur restituere saltem alimenta proli impensa, à tertio anno ætatis, & deinceps, quandiu parens tenetur filium alere, etiamsi non fuerit causa suppositionis. Et ita etiam sentiunt aliqui viri docti de hac reconsulti.

RESOL. CCXXXVI.

Quædam mulier multas pecunias per adulterium acquisiuit, quæritur, an marito sint restituenda?

Et an prædicta pecunia restituenda sint saltem pauperibus, vel ei qui dedit?

Et quid, si tale pretium ab iis acceperit, qui potestatem alienandi non habent, vt Religiosi, filij familias, &c? Ex part. 2. tr. 17. & Misc. 3. Res. 7.

§. 1. Aientem sententiam affirmant non infimæ classis Theologi, quorum nomina accipe. Lud. Molina *de iust. & iure, tom.* 1. *tr.* 2. *disp.* 94 Reginald, *in praxi, tom.* 1 *lib.* 10. *c.* 13. *n.* 193. Pet. à Nauarr. *lib.* 3. *de rest. cap.* 1. *num.* 136. Bannez *in* 2. 2 *q.* 62. *art.* 5. *dub.* 5. & nouissimè Couarr. *in* 2. 2. *tom.* 2. *disp.* 14. *dub.* 1. *n.* 5. Hi omnes asserunt, coniugatas omne pretium per adulterium acquisitum debere reddere marito, ac si aliter laborando aliud acquisiuissent, volunt tamen occultè esse reddendum, vt propriæ famæ consulatur, & alia mala vitentur; nisi tamen tale pretium ab iis acceperint, qui potestatem alienandi non habent, vt Religiosi, filij familias, &c. Et ratio est, quia maritus est dominus corporis vxoris suæ quoad actus coniugales. Vide etiam Sotum *de iust. lib.* 4. *q.* 7. *art.* 1. *ad* 2. cum Bartholomæo à S. Fausto *in speculo confess. disp.* 27. *quæst.* 11.

2. Et licet hæc opinio tantorum virorum authoritate sit fulcita, semper tamen tamquam probabiliorem, contrariam sententiam tenui, quam nouissimè tenet etiam noster Megala *in p.* 2. *lib.* 2. *c.* 32. *quæst.* ... *n.* 24. Bonac. *de contract. disp.* 1. *q.* 3. *punct.* 3. *n.* 12. & Grassius *tom.* 1. *consiliorum, lib.* 5. *de furtis. consil.* 2.

Sed dices cum Rebellio *de obligat. iust. part.* 1. *lib.* 3. *q.* 10. *n.* 1. *&* 2. saltem propter iniuriam adulterij facienda est marito aliqua restitutio.

3. Respondeo cum Lessio *lib.* 2. *cap.* 10. *dub.* 5. ob adulterium non deberi aliquam restitutionem, quia non pro omni iniuria debetur restitutio pecuniaria, sed debetur pro iniuria, cum damno pecunia æstimabili.

4. Dices secundò, acceptum pro opere quod leges puniunt, est restituendum, vt est communis Iurisconsultorum, & Canonistarum opinio; sic Paulus, & Salicetus *in l. idem si ob stuprum, ff. de condict. ob turpem causam*, & Alexander *in l. generaliter, de verb. obligat.* & alij quos refert Couarruuias *ad reg. peccatum. part.* 2. §. 2. Sed adulterium à lege punitur. Ergo acceptum ob adulterium, si non marito, est saltem restituendum vel pauperibus, vt multi apud Couar. asserunt, vel ei qui dedit, vt vult Sotus, & Couarr.

5. Respondeo, hanc opinionem esse probabilé, vt ait Lessius *lib.* 2. *c.* 14. *dub.* 8. *n.* 60. Sed contraria sententia tanquam probabilior est amplectenda, eamque tenet Lessius *loc. cit.* Azor. *p.* 3. *lib.* 4. *cap.* 21. *quæst.* 5. Vasquez *opus. de rest. cap.* 7. *dub.* 2. Syluest. *verb. restit.* 2. §. 1. *in fine.* Nauarrus *cap.* 7. *n.* 134. & alij. Probatur ratione. nam leges, quas aduersarij citant, licèt pacta turpia rescindant, & tollant obligationem ciuilem, ob quam possit in iudicio peti promissum; non tamen reddunt irritam acquisitionem pecuniarum ex tali causa, nec faciunt inhabilem accipientem ad comparandum earum dominium. Dicendum est igitur ex dictis, posse mulieres coniugatas retinere sibi lucrum ex adulterio acceptum, neque restitutioni marito, vel aliis obnoxias esse. Salua, &c.

RESOL. CCXXXVII.

Aliqua practicabilia, & notabilia circa crimen incestus?

Primò, an si quis habeat rem cum muliere in tertio, & quarto gradu cum sua vxore coniuncta, sibique eodem gradu affine, impediatur à petitione debiti?

Secundo, si quis extraordinarie polluat fœminam aliquam emittens semen post extractum è vase naturali membrum, quamuis post modum casu illabatur semen in naturale vas, an nulla resultet affinitas?

Tertiò, an si semen alicuius viri ope Dæmonis deferatur in vterum fœmineum, contrahatur affinitas, quia illi non sunt facti vna caro, nec sibi adhæserunt?

Quartò, an contrahatur affinitas, si vir seminet, fœmina verò non seminante? Ex part. 3. tr. 5. & Misc. 1. Res. 19.

§. 1. An si quis habeat rem cum muliere in tertio, & quarto gradu cum sua vxore coniuncta, sibique eodem gradu affini impediatur à petitione debiti: Sup. hoc infra lege doctrinam §. 1. & 2. Res. 242.

2. Affirmatiuè respondet Comitolus *in respons. lib.* 1. *q.* 138. *n.* 2. Sed tu tene contrariam sententiam, quia huiusmodi impedimenta sunt de iure Ecclesiastico, sed nullum ius Ecclesiasticum statuit incestum in tali casu à petitione debiti impedire; ergo. Et ita docet Nauarrus, quem sequitur Basilius Pontius *de matrim. lib.* 7. *cap.* 33. *num.* 6. qui etiam *num.* 2. ait. Nota quòd si quis extraordinarie polluat fœminam aliquã, emittens semen post extractum è vase naturali membrum, quamuis postmodum casu illabitur semen in naturale vas, nulla resultat affinitas, licèt contrarium videatur docere Floronus *de casib. reser. part.* 2. *cas.* 6. *num.* 18. citans Grassium.

3. Nota etiam cum dicto Basilio Pontio contra Sanchez *lib.* 2. *disp.* 21. *n.* 2. quòd si semen alicuius viri ope dæmonis deferatur in vterum fœmineum, non contrahitur affinitas, quia illi non sunt facti vna caro, nec sibi adhæserunt.

4. Difficultas est, an contrahatur affinitas, si vir seminet, fœmina verò non seminet. Affirmatiuè respondent Syluester *infrà*, Floronus *vbi suprà de cas. n.* 28. Finellius *de cas. reser. cas.* 10. *n.* 9. Pontius *vbi suprà*, vbi sic asserit. Parum autem refert ad affinitatem contrahendam, quòd fœmina seminet, vel non; cùm eius semen ad generationem necessarium non esse sit constans opinio. Sed aliqui, vt notant Finellius, & Floronus *vbi suprà*, contrariam sententiam docent, putantes ad contrahendam affinitatem requiri concursum seminum, scilicet tam viri, quàm mulieris, Sup. hoc in Res. seq. & in aliis §§ eius primæ annot.

&

& Syluester *verb. Matrim.* 8. q. 15. pro hac sententia citat Innocentium, Hostiensem, & Vgonem, quibus adde Caietanum *in 2.2. quæst. 154. art. 15.* & hanc sententiam probabilem putat Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 2. disp. 11. num. 11.* & Ioannes Suarez *in Enchiridio casuum conscientiæ lib 5. verb. affinitas, § ad contrahendam.* Ad rationem verò Basilij Pontij posset quis respondere, quòd non est ita constans opinio illa, vt semen fœmineum non requiratur ad generationem, quin sententia contraria non sit probabilis, & illam acerrimè contra Aristotelem, non solùm tuentur medici, duce Hippocrate *lib. de genituro*, & Galeno *lib. 6. de locis affectis, cap 5.* Vallesio *lib. 2 contr. Medic. cap. 6.* Vega *lib. 1. de arte medendi cap. 3.* Petrus Meta. *tr. de semine, § iam verò.* sed etiam præstantissimi Theologi, vt Scotus *in 3. dist. 4. q. vnica*, Bonauentura *quæst. 1. n. 31* Maior *quæst. 3. art. 4.* & alij, quos citant Conimbricenses *de generat. lib. 5. cap. 4. q. 27.* Sed tu tene communem sententiam.

RESOL. CCXXXVIII.

An ad contrahendam affinitatem necesse sit non solum virorum, sed etiam fœminam seminare?

Et curſiſſimè infertur ad consummationem matrimonij quiri etiam seminationem fœminæ?

Et deducitur etiam, quod si viro seminante, mulier non seminauerit, idque partibus constet, an possint Religionem ingredi, sitque probabile, quod per professionem soluatur matrimonium, atque adeo pars in sæculo relicta possit aliud matrimonium inire?

Etiamque sequitur, quod si vir in eadem circunstantia, mortua vxore, aliam accipiat, cum qua consummet matrimonium, an idcirco impediatur Ordines sacros accipere, quia ex eo capite non erit bigamus?

Et tandem quæritur, an quando copula fornicaria est, iure naturali oriatur affinitas? Ex part. 3. tr. addit. Res. 21.

§. 1. Plausibilis erit lectoribus hæc resolutio. Dico igitur quòd in tali casu communiter asserunt DD. sufficere tantum semen viri. Ita Villalobos *in summ. tom. 1. tr. 14 diffic. 11. n. 8.* Comitolus *in respons. mor. lib. 1. q. 30. n. 2.* & Doctores quos citat & sequitur Sanchez *de matrim. tom. 2. l. 7. disp. 64. n. 21.* & ego adduxi *in 3. part. tr. 5. resol. 19.* Et ratio est, quia copula sine emissione seminis fœminæ est copula perfecta, & sufficiens ad generationem; ergo per illam contrahitur affinitas; quòd autem ad generationem sufficiat solùm semen viri, tradit Aristoteles *l. 1. de gener. cap. 2.* Auicenna *l. 9. animal. c. 1.* & D. Thom. *in 3. part. q. 31. art. 5. ad 3.* quem ferè omnes Theologi sequuntur. Rosella *verb. impedimentum 14 num. 8.* Tabiena *eodem verb. 4. q. 2. n. 3. in fine* D. Antoninus *part. 3. tit. 1. c. 11. ante § 1.* Sotus *in 4. dist. 27. q. 1. art. 4.* Henriquez *l. 11. c. 8. num. 8. in glossa littera N.* & alij. Vnde Ancharanus *in cap. fraternitati, de eo qui cognoscit consanguin. paulo post principium*, ait ad affinitatem non requiri semen fœminæ.

Quæ hic est Res. antecedens. § Difficultas, & infra in Res. 241. & signanter à §. 2. & in tom. 5. tr. 5. ex doctrina Res. 159. §. 2. ad medium, à vers. Secundo.

2. Sed his non obstantibus, ego cum Sanchez *vbi suprà, n. 20. in fine, in dicta resol.* putaui contrariam sententiam esse probabilem, quam nouissimè præter DD. quos *in d. resol.* citaui, ex Theologis Societatis Iesu tenet Gaspar Hurtado *tr. de matr. disp. 20. diffic. 1. n. 4.* vbi sic ait. Ad affinitatem non sufficit seminatio viri in matricem fœminæ, in qua est sanguis menstruus ad generationem paratus, sed etiam requiritur seminatio fœminæ, vt indicatur *in can. lex diuinæ constitutionis 27. q. 2.* dum in eo requiritur sanguinis (id est seminis) commixtio; quia Galenus docet quòd etiam seminatio fœminæ est necessaria ad generationem. Et sanè semen fœminæ non videtur ad aliud à natura institutum. Sic ille. Tenet etiam hanc sententiam ex Dominicanorum familia Lopez *in instruct. part. 2. cap. 50.* Graffius *p. 1. l. 2. c. 70. num. 8.* & ex veteribus Innocentius, Archidiaconus, Bellamera, Cardinalis Alexandrinus, Nicolaus de Orbellis, Gaeta, & alij penes Sanchez *loco citato.*

3. Et ideo non grauabor hic apponere verba Ioannis Præpositi *in addit. ad 3. part. D. Thomæ, quæst. 5. de insolubil. matrim. dub. 9. n. 79.* sic asserentis. Non est improbabile ad consummationem matrimonij requiri etiam seminationem fœminæ. Primò, quia multorum est sententia, quòd semen fœmineum per se etiam requiratur ad generationem, & quòd mater etiam per suum semen etiam actiuè concurrat ad generationem tanquam materia. Secundò Benedictus Pontifex *in can. lex diuinæ constitutionis*, dicit osculum non parere propinquitatem, quòd nullam faciat sanguinis commixtionem; ergo ad affinitatem (de qua *ibi* loquitur) iuxta illum requiritur commixtio seminis virilis, & fœminei, cum non possit dici commixtio sanguinis si adsit solum semen virile. Ita Præpositus. Ex quibus rectè infert primò, quòd si viro seminante mulier non seminauerit, idque partibus constet, possint religionem ingredi, sitque probabile, quòd per professionem soluatur matrimonium, atque adeo pars in sæculo relicta possit aliud matrimonium inire. Infertur secundò, si vir in eadem circunstantia mortua vxore aliam accipiat, cum qua consummet matrimonium, non idcirco impediatur sacros Ordines accipere, quia ex eo capite non erit bigamus, vt satis est probatum *in tr. de irregularitate*, quæ Deo dante, videbit lucem in 4 parte breui edenda. Igitur ex supradictis dicendum est affirmatiuam sententiam circa præsentem quæstionem probabilem & tutam esse in praxi, vt ipsimet aduersarij fatentur, Sanchez, Villalobos, Comitolus: & clare hanc opinionem præter DD. citatos, docet etiam D. Thomas *in 4. dist. 4 quæst. 1 art. 1. quæst. 4. ad 2.* vbi sic ait. *Vir & mulier efficiuntur vna caro per commixtionem seminum, vnde quantumcumque aliquis claustr. pudoris frangat, nisi commixtio seminum sequatur, non contrahitur affinitas.* Ita Sanctus Doctor, quod iisdem verbis docet D. Bonauentura etiam *in sent. dist. 41. quæst. 1.* Vnde ex his sequitur stante probabilitate huius opinionis, eum qui habuit copulam cum sorore, v. g. vxoris, si illa non seminauit, nullam contraxisse affinitatem, & ideo posse sine vlla dispensatione petere à sua vxore debitum.

Sup. hoc magis latè supra in Res. 114. & in aliis eius primæ not.

Sup. hoc infra in Res. §. Secundo, & in aliis. eius annot.

Sup. hoc ibidem §. Tertio.

Sup. hoc ibidem, in principio, & in §. Hinc, &c.

Sup. hoc ibidem, §. Apparet.

4. Et pro coronide huius resolutionis non desinam hîc inquirere, an quando copula fornicaria est, iure naturali oriatur affinitas. Affirmatiuam sententiam docet Hurtado *de matrim. disp. 20. diffic. 2. num. 7.* Coninch *de Sacram. disp 32. dub.... nu. 49.* quia etiam per dictam copulam fornicariam vir & fœmina fiunt vna caro, & vnus sanguis, non minus quàm per coniugalem, vt patet ex D. Paulo 1. *Cor. 6.* dum ait. *Qui adhæret meretrici, vnum corpus efficitur, & erunt duo in carne vna.* Sed negatiuam sententiam tenet Sanchez *de matrimonio, tom. 2. disp 65. num. 9.* Pontius *de matrimonio, lib. 7. cap. 33. num. 4* Henriquez *lib. 12. cap. 1. num. 2.* quia nulla sunt nomina, quibus nominemus sic affines ex fornicatione, deinde *in l. non facile, § affines, & § sciendum est ff. de gradibus affinitatis*, dicitur neque cognationem, neque affinitatem esse posse, nisi nuptiæ non interdictæ sint. Ex qua sententia, quam etiam tenet Villalobos *in summa, tom. 1. tract. 14. diffic. 17. n. 10.* infertur, vt ipse ait, [que el que siendo infiel conocio illicitamente a vna muger, se puede despues de baptizado casar con su hermana, porque no nacio de alli afinidad, y assi no tiene impedimento. Y lo mismo seria, si vn Christiano tratasse illicitamente con vna muger infiel, que podria despues casarse con vna hermana suya, que

Sup. hoc in Res seq per totam.

proprium incestus, sed reductiuè, & secundariò habet malitiam incestus, quatenus non repugnat, sed consentit in alterius coniugis incestum.

Sed hic obiter quæro, an priuetur iure petendi qui per metum cadentem in constantem virum cogitur ad copulam?

5. Affirmatiuè respondet Sanchez *lib.9.disp.31.n.4.* & Reginal. *lib.31.n.295.* & alij apud illos. Item Basil. *lib.11.cap.17.n.6.* & ratio est, quia in eo euentu non cessauit culpa incestus; tenebatur enim vitam exponere, ne consentiret: ergo nec excusabitur ab illa pœna. Quare sicut metus grauis non excusans participantem cum excommunicato à culpa, neque etiam excusat à censura excommunicationis: ita cùm vxor in casu non excusetur à culpa incestus, eam non eximet ab illa pœna. Et ita hanc sententiam veram esse putat Perez *disp.52.sect.4.n.6.*

6. Verùm ego cum Dicastillo *de Sacram. tom.3. tract.10.disp.9.dub.9.n.96.* ex Nauarro assero, probabile esse in tali casu coactum per metum grauem non priuari iure petendi. Ratio est, quia huiusmodi metus excusat ab incurrendis censuris; ergo etiam excusat ab incurrenda pœna priuationis debiti petendi: neque enim credibile est velle Ecclesiam cum tanto rigore tam graui pœna punire eos qui metu graui compulsi non seruant suam legem, licet Sanchez *vbi sup.* pro virili contendat virtute aliquorum textuum, eum qui coactus est non excusari à pœna, imo nec ab excommunicatione. Nihilominus oppositam sententiam appellat pietate plenam.

Sup. hoc in Res. præterita, §.2. & in tom. 5. tr.5. Res.7 §. Sed ex his. & ibi in tr.1.in Res. 61. §.Probatur. & in to. 7. tr. 2. Res. 182. §.vlt. & ibi in tr. 4. Res. 69. §.2. & 3. & quãuis non plenè sup. hoc tamen non deseras ibi legere doctrinã §. vlt. Res. 232 & si vides Res. eius annot. primæ, & alias aliarũ annotationum, caput tuum doctrina repleueris, si priùs legendo caput non doles, & tandẽ vide hic inf. doctrinam Res. 244.

Quæro etiam secundò, an qui contraxit affinitatem, vel cognationem cum scientia iuris, & facti, sed cum ignorantia pœnæ petendi debitum, illam incurrat?

7. Affirmatiuè respondet Martinus Perez *disp. 52.sect.6.num.6.* Ratio est, quia tametsi in excommunicatione id speciale sit, quia est vltima, ac summa pœna Ecclesiastica, exigens specialiter ipsius notitiam, vt si detur in delinquente summa contumacia. Idemque dicendum videtur de omnibus aliis censuris, ac etiam de irregularitate, quando est mera delicti pœna, & habet rationem censuræ, quia est eadem ratio. Cæterùm in aliis pœnis ordinariis, & proportionatis, qualis est pœna priuationis debiti exigendi imposita propter culpam incestuosam, non est hoc idem dicendum. Patet, quia communis est sententia Doctorum, ignorantiam solius pœnæ regulariter non excusare eiusdem pœnæ reatum, quia ignorantia pœnæ, quantumcumque si antecedens, non excusat culpam in transgressione legis, vt per se constat: vt enim lex obliget in conscientia, non oportet vt addat pœnam: ergo, vt quisquam agat contra conscientiam violando legem, non oportet vt sciat pœnam: illa ergo ignorantia non excusat culpam: ergo nec pœnam, quia non cessante causa, non cessat effectus. Item quia illa ignorantia ad summum facit, vt illa pœna non sit voluntaria: hoc autem nihil refert, quia pœna potius postulat, vt inuoluntaria sit: vnde videmus seruari tam à Deo, quàm ab hominibus; puniet enim Deus æterna pœna etiam illos, qui ignorabant suis peccatis deberi talem pœnam, & ab hominibus suspenditur fur, etiamsi pœnam ignorauerit.

8. Firmo, quia ex vi culpæ, ita homo subiicitur potestati Iudicis, vt possit ab illo puniri iusta pœna, vel iuxta leges, si in illis contineatur pœna, vel eius arbitrio, si ei commissum sit, siue pœna sit huius generis, siue alterius, & siue sit moderata, siue rigorosa, dummodo non excedat proportionem delicti: hoc enim solùm requirit æquitas iustitiæ ex parte delinquentis; optio autem pœnæ legislatoris iudicio commissa est. Dixi regulariter, propter censuras, præsertim excommunicationem, ob peculiarem naturam, & conditionem huius pœnæ, quæ est censura; quia requirit peculiarem modum contumaciæ, & inobedientiæ, eo quod non ordinetur per se primò ad puniendum delictum commissum, eo tantùm quod commissum est; sed ad emendationem eius, vel ad cogendum peculiari modo ne committatur, scilicet sub illo peculiari, & rigoroso modo præcipiendi sub comminatione censuræ. Hucvsque Perez.

9. Sed ego alibi contrariam sententiam tanquam probabilem admisi, & nunc iterum admitto; & illam nouissimè docet Dicastillus *vbi sup. n.105.* vbi sic ait: Qui factus est affinis, vel cognatus spiritualis cum ignorantia pœnæ, etiamsi habeat scientiam iuris, & facti, probabilissimum est non priuari iure petendi. Ratio est, tum quia pœnæ ignorantia excusat ab incurrenda excommunicatione, aliisque censuris: ergo etiam excusabit ab incurrenda pœna priuationis huius iuris petendi debitum: tum quia pœnæ quantitas debet proportionari quantitati delicti, iuxta *cap. felicis, de pœn. in 6.* minus delictum non censetur iuris dispositione puniendum eadem pœna, qua punitur maius, nisi id expresse dicatur: sed minus delictum est, & minor contemptus legis, quando frangitur lex continens graues pœnas, pœnis ignoratis, quàm iis cognitis: ergo æquum non est, quod transgressor subiiciatur eisdem pœnis pro minori delicto, atque pro maiori. Ita ille, sed vt dixi, à nobis alibi de hac quæstione pertractatum est.

Alibi in Resolutionib. not. præteritæ.

RESOL. CCXLIII.

An opinio, quod affinitas non contrahatur, nisi fœmina etiam cum viro seminet, sit probabilis?

Ex quo tres casus valde notandi in fine huius resolutionis inferuntur.

Et etiam notatur ex penetratione vasis fœminæ absque seminatione; itemque ex seminatione extra vas fœmineum naturale affinitatem non nasci.

Vbi an seminatio fœminæ sit necessaria ad generandum?

Exp.11.tr.5. & Misc.5. Res.26.

§. 1. Affirmatiuè respondet Basilius Pontius *de matrim. lib.9. cap.* 10.*n.*1. vbi sic ait: Certum est effusione seminis extra naturale vas, non consummari, *cap. extraordinaria 35.q.3.* deinde dico cum communi sententia, solam penetrationem vasis sine seminatione intra vas non esse sufficientem copulam, vt consummetur matrimonium in conscientia, & coram Deo, vt docet cum aliis Thom. Sanch. *lib.3. de matr. disp.*21.*n.*5. quia reuera non sunt effecti vna caro: nec enim efficiuntur vna caro, nisi per commixtionem seminum, vt colligitur *ex cap. lex 20. quæst.* 2. ibi, *quod nullam facit sanguinis commixtionem.* At sine effusione seminis non est sanguinis commixtio: dicuntur enim vna caro ex ea copula, quæ ad generandum satis esset: ea autem sine seminis effusione non potest esse ad generandum sufficiens. Dixi coram Deo: nam in foro externo, si probetur penetrasse claustra puellæ, præsumetur etiam seminasse, & non audietur, cùm puella deflorata maneat, & sine remedio ferè viuere cogatur, vt docet idem Thomas Sanchez *num.* 8. & 9. Neque verò in hoc expendendum est, an fœmina seminauerit, neque id vllam probabilitatem habet, quidquid contendat Thomas Sanchez *num.* 8. vide enim quot, quantisque scrupulis, & dubitationibus exponeretur consummatio matrimonij, si ea seminatio fœminæ attendenda esset. Nec refert an sit necessarium semen mulieris ad generationem, vel non: tantum enim hic attenditur ad consummationem seminatio intra vas

Sup. his primis duobus contentis in hoc textu in. sta in hoc ip. sumet Res.5. Hinc. & in alia eius not.

eius

eius qui præcipuas partes in generatione habet. Ita ille.

2. Sed vide, amice Lector, quàm varia sunt iudicia hominum hanc sententiam, quam nullam habere probabilitatem putat Pontius, probabiliorem esse docet Martinus Perez *de matr. disp. 31. sect. 1. n. 5.* sic enim asserit: Probabilius iudico ad affinitatem inducendam non sufficere seminationem viri in matricem fœminæ, in qua est sanguis méstruus ad generationem paratus, sed etiam requiri seminationem fœminæ. Ita Ludouicus Lopez 1. *part. instruct. cap. 50.* Gaspar Hurtado *disp. 10. diffic. 1. n. 5.* & alij. Mouent tum quia id satis indicatur *in Can. lex diuina constitutionis 27. q. 2.* vbi requiritur sanguinis, id est seminis commixtio. Tum etiam quia iuxta communem Medicorum sententiam, præsertim Galeni, & Auicennæ, etiam seminatio fœminæ est necessaria ad generationem: non enim semen fœminæ videtur ad aliud esse à natura institutum, cùm etiam natura nihil faciat frustra, & videamus ex masculo & fœmina diuersæ naturæ, & speciei produci fœtum tertiæ speciei, mutuò se impedientibus seminibus. Addo etiam quod notauit Rebellius *lib. 3. quæst. 15. n. 3.* quod sequi potest suapte natura generatio, attrahente postcà semine virili semen fœmineum, & materiam conceptui aptam; vnde sine coitus voluptate aliquæ feruntur concepisse. Ita Perez, cui adde Martinum de San Ioseph *in monit. Confessorum tom. 1. lib. 1. tract. 34. de matrim. num. 9.* sic asserentem. [Lo mas probable es, que es necessario, que *cum semine viri concurrat etiam semen mulieris*, para que se contrayga afinidad por que es lo mas probable, que si la muger no concurre, no aurà generacion: y assi si sucediere este caso, se podrà juzgar que no à hauo afinidad. Y tambien, quæ si el casado tuuo copula con parienta de su muger, *si illa non seminauerit*, no contraxo el impedimento alguno, y podrà sin dispensacion alguna pedir el debito. Ita ille.

3. Verùm ego nec Pontio, nec Perez assentior: non assentior Perez quatenus asserit suam sententiam esse probabiliorem: non assentior Pontio quatenus asserit hanc sententiam esse improbabilem. Dico itaque cum Doctoribus quos citat & sequitur Leander *de Sacram. tom. 2. tract. 9. disput. 20. q. 7.* Ioannes de Soria *in Epilogo summarum part. 2. tract. 1. sect. 1. disp. 10. §. affinitas*, & alij, Pontij esse communiorem, & probabiliorem: sententiam verò Perez, & Martini de San Ioseph contra Pontium puto esse probabilem vt vocauit Sanchez à Pontio adductus, & ita me citato tanquam probabilem admittit Verricelli *in qq. Legalibus tract. 4. q. 27. num. 74.* cui adde Suarez *in 3. part. q. 32. art. 1. disp. 10. sect. 1.* Imò nouissimè Remigius *in pract. Confess. tract. 2. cap. 6. §. 9. num. 6.* sic ait. [Algunos defienden que los grados de la consanguinidad, y afinidad son de la misma especie, y que basta que diga el penitente auer cometido vn pecado de incesto, sin dezir que era con hermana, madre, ò cuñada. Es tambien opinion muy recebida, que paraque nazca de la copula afinidad, es menester que sea verdadera: *Scilicet cum commixtione seminum maris, & fœminæ.*] Ita Remigius.

4. Sed non desinam hic apponere verba Dicastilli *de Sacram. tom. 3. tract. 10. disp. 7. dub. 34. n. 355.* vbi me citato ait: Vtrum requiratur simul cum semine virili semen fœmineum ad contrahendam affinitatem, non est omnino certum, pendet enim ex alio principio, de quo egimus etiam *cit. disp. 2. dub. 54.* vbi diximus in quæstione positum esse apud Philosophos, & Medicos, an ad generationem sufficiat tantum semen virile, vel requiratur etiam fœmineum. Qui ergo docent sufficere virile ad generationem, consequenter docent sufficere ad affinitatem, docetque Sanchez *cit. disp. 64.* Qui verò negat sufficere ad generationem, consequenter negabunt ad affinitatem. Atque ita docent Innocentius *in cap. fraternitatis*, de eo qui cognouit consanguineam, & Ludouicus Lopez 2. *part. instr. cap. 50.* & alij apud Sanchez *sup. num. 20.* aliique multi apud Dianam 5. *part. tract. 13. resol. 54.* Item Perez *sup. num. 5.* Quamuis autem vtrumque probabile sit, nihilominus prior sententia, quod sufficiat semen virile, est multorum & grauissimorum, quos refert Sanchez *ibid. num. 21.* inter quos Syluester, qui contendit, Doctores qui ante ipsum scripserant de hac re, explicare, vt quando hi dicunt exigi semen fœminæ, intelligant vel aliquid loco seminis, nempe sanguineum menstruum paratum a natura ad generationem prolis. Hucvsque Dicastillus. Et tandem Castrus Palaus *tom. 5. disp. 4. punct. 8. num. 3.* sic asserit.

5. Hinc manifestè infertur, ex penetratione vasis fœminei absque seminatione, itemque ex seminatione extra vas fœmineum naturale, affinitatem non nasci, vt probat textus *in cap. extraordinaria 35. quæst. 5.* Quinimò in probabili sententia, absque viri, & fœminæ seminatione: quia pluribus placet non improbabiliter vtriusque seminationem generationi necessariam esse, ac proinde matrimonij consummationi. Neque his obstat textus *in cap. iuuenis de sponsal. & cap. fraternitati*, de eo qui cognouit consanguin. vxoris suæ, vbi decernitur separandum esse virum à coniuge, eo quod sororem eius nondum septennem duxerit, & forsan cum ea tentauerit consummare, nec potuit, extraordinariàve libidine polluit. Non inquam, obstat: nam eo casu non fit separatio ob impedimentum affinitatis, sed ob impedimentum publicæ honestatis, loquitur enim Pontifex de sponsalibus. Ita ille.

6. Restat modò respondere ad argumenta Basilij Pontij, quæ inferius adduxit. Et ad primum, quot quantisque scrupulis, ac dubitationibus exponeretur ea consummatio matrimonij, si ea seminatio fœminæ attendenda esset.

7. Respondetur nullum omnino esse scrupulum, nullam prorsus dubitationem, vel enim certò sciunt coniuges fœminam non seminasse, vel dubitant. Si primum, matrimonium coram Deo non est consummatum: nam in conscientia non receditur à præsumptione fori externi, nisi constet euidenter de veritate opposita: forus autem externus præsumit vtramque seminationem probata copula.

8. Ad secundum, quod non refert an sit necessarium semen mulieris ad generationem, vel non; tantùm enim hic attenditur ad consummationem seminationis intra vas, eius qui præcipuas partes in generatione habet.

9. Respondetur gratis asseri à Pontio sufficere seminationem eius qui præcipuas partes in generatione habet: cùm enim ex Medicorum sententia vtrumque semen sit necessarium, non dicitur perfecta copula, atque adeò non consummata, si alterum semen ad generationem necessarium desit.

10. Apparet igitur ex superius dictis, excessisse Pontium in censura opinionis, asserentis affinitatem non contrahi si fœmina non seminet: ea enim sententia probabilis est, cuius probabilitate supposita, Mazucbellus *de casib. reseruat. disput. 2. cap. 4. difficultate 4. num. 23.* tria corollaria infert. Primò, eum qui habet copulam cum sorore vxoris suæ, si illa non seminauit, non contraxisse affinitatem; & sic posse absque vlla dispensatione petere debitum à sua vxore.

11. Secundò, si viro seminante non seminauerit fœmina, posse Religionem ingredi; & sic per professionem dissolui matrimonij vinculum, quod per copulam illam non fuit consummatum: & alterum coniugem in sæculo manentem posse aliud matrimonium

Sup. hoc supra in Res. 238. & in alijs eius primæ annot.

Quæ hic est supra in Res. 114. & in alijs eius primæ annot.

Sup. duobus contentis in hoc §. sup. in princip. huius Res. Et pro parte primæ diffic. cum D. Th. supra in Res. 238. §. Et ideo. prope fin. & in to. 3. tr. 2 ex doctrina Res. 120. §. 2. in fine. vers. Quod enim. & §. seq. & vt melius dissoluas hanc quæstionem in tom. 7. tr. 5. lege doctrinam Res. 152.

Sup. hoc in Res. nos. seq. §. Et ideò. in fin & in fine huius Res.

Sup. hoc supra in Res. 238. §. Et ideò. ante med. vers. ex quibus, & cum eodem Præposito hic citato supra in Res. 114. §. vlt & in alijs eius annot.

nium inire. Ita Ioann. Præpositus *in addit. part. 3. D. Thom. q. 5. de indissolubilit. matrim. dub. 9. num.* 85.

Et pro primo contento in hoc §. vt supra in Res. 238. §. Et ideò. ad medium, & vers. Inferfecundo.

sx. Tertiò, si maritus cum sua vxore copulam habuit, & seminauit vxore ipsa nunquam seminante, & vxore mortua aliam duxerit, cum qua matrimonium consummauit, hunc non esse bigamum, proindeque ex hoc capite non arceri à susceptione Sacrorum Ordinum. Ita Ioan. Præpositus cit. Quod idem existimat esse probabile Sanchez *lib. 7. de matrim. disp.* 83 *n. 6. in fin.* Hucvsque Mazuchellus, qui etiam poterat aliud corollarium inferre, videlicet ex copula fœmina non seminante, maritum non amittere ius petendi debitum vxori suæ. Verùm quia ego adhæreo opinioni asserenti etiam fœmina non seminante affinitatem oriri; ideo supradicta corollatia non admitto; imò reiicienda esse puto.

RESOL. CCXLIV.

An si pœnitens laboret ignorantia debeat confessarius illum admonere, si fructus non speratur?

Si matrimonium, v. g. ob latens impedimentum inualidum sit?

Si maritus ob castitatis votum ante nuptias editum, vel ob incestum post nuptias cum coniugis consanguinea commissum, facultate petendi debitum priuatus sit, &c?

Et aduertitur, quod cauere debet Confessarius ne in supradictis, & alijs similibus casibus interroget pœnitentem specialibus interrogationibus, sed contentus sit intelligere, an pœnitens in eis laboret inculpata ignorantia? Ex part. 3. tr. 4. Res. 80.

Sup. contento in hac Res. supra ex Res. 242. leg. doctrinam §. Quarto etiam secundo. & omniū Res. & §§. eius not.

§. 1. HÆc sunt exempla. Si matrimonium, v. g. ob latens impedimentum inualidum sit. Si maritus ob castitatis votum ante nuptias editum, vel ob incestum post nuptias cum coniugis consanguinea commissum facultate petendi debitum priuatus sit, si pœnitens per ignorantiam aliena bona possideat, &c. Dico igitur; quòd si Confessarius intelligat pœnitentem laborare ignorantia inuincibili, vel saltem moraliter non culpabili, & arbitretur admonitione non secuturum esse fructum sed potiùs animi inquietudinem, rixas, vel scandala, dissimulare debet, iuxta illud S. Augustini *homil. 41. inter. 50. Si scirem tibi non prodesse, non te admonerē, non te terrerem.* Et hæc docent ex Adriano, & Nauarro Paulus Layman *in Theol. mor. lib. 5. tr. 6. cap. 13. n. 5.* Suarez *in 3. part. to. 4. disp. 32. sect. 5. n. 3.* Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 2. disp. 38. n. 6.* Villalobos *in sum. tom. 1. tra. 9. diffic. 70. nu. 4.* & alij communiter, quæ sunt valdè notanda, quia faciliùs possunt accidere, & tunc discretus animarum Pastor omnia perpendens iuxta supradicta se gerat. Nā scio quendam imprudentem Confessarium dedisse occasionem multorum peccatorum, è quadam manifestatione vnius ex supradictis casibus. Vnde Villalobos *vbi suprà n. 13.* sic optimè asseruit. [En estos casos ha de estar muy cauto el Confessor; proque algunos ay tan impradentes, qui sin reparar mas luego dizen al penitente, no estays casado, de loquar se siguen despues grandes inconuenientes; y en este caso raxas vezes acontece que el Confessor tenga esta obligacion, proque se ha de alcançar dispensacion del Papa, y estal exos Roma, y por los menos ay gran peligro de la incontinencia mientras se saca la dispensacion.] Ita Villalobos.

2. Notandum est etiam hîc, quòd cauere Confessarius debet, si fructus non speretur, ne plus respondeat, quàm à pœnitente interrogatur, v. g. verùm matrimonium contractum ab eo, qui ante nuptias simplici castitatis voto obstrictus erat, validum existat, & an vxori debitum reddere teneatur, affirmet vtrumque Confessarius, interim tacens de obligatione non petendi debitum. Et ita contra Sotum *in 4. dist. 18. q. 2. art. 4. ad 2.* docent Sanchez *loc. cit. n.* 8. & Layman *n. 6.* vbi etiam rectè obseruat, quòd vt intelligat Confessarius, vtrùm in supradictis casibus pœnitens inculpata ignorantia laboret, necne, caueat eum sollicitare interrogationibus specialibus, videlicet existimetne matrimonium validum esse, nam subitò pœnitenti suspicionem commouebit. Sed solùm in tali casu contentus sit interrogare pœnitentem, nihilnè sit, quòd animum eius grauet, conscientiam scrupulosam reddat? Et hæc omnia adnotare volui in gratiam Confessariorum, quia in praxi sæpe sæpiùs aduenire solent.

RESOL. CCXLV.

An incestuoso iniquè petenti debitum possit sine peccato coniux innocens illud reddere?

Et an in tali casu non solum coniux possit reddere, sed teneatur?

Et notatur in gratiam innocentis permitti aliquando posse incestuoso debiti tacitam petitionem?

Et aduertitur impetrata dispensatione prædicti impedimenti integrè incestuosum recuperare ius petendi debitum, ac si nunquam affinitatem contraxisset, nec ad hanc impetrationem consensus innocentis requiritur, quam dispensationem concedere potest Episcopus saltem ex consuetudine, & ex priuilegiis Sedis Apostolicæ Superiores Religionum, & quibus ipsi commiserint, eamque concedere possunt?

Et tandem quæritur, an coniux, si adulterium committat, alter coniux, qui voto perpetuæ castitatis est obstrictus teneatur ei debitum petenti reddere? Ex part. 9. tr. 8. & Misc. 3. Res. 32.

§. 1. AFfirmatiuam sententiam docet Pater Sanchez *de matr. lib. 9. disp. 6. n. 12.* Sed aduersùs illum insurgit Texeda *tom. 2. lib. 4. tr. 1. controuer. 52. n. 88.* quia coniux incestuosus ob adulterium, & commissum incestum amisit ius petendi, & petendo peccat mortaliter: ergo coniux innocens, cùm nulla insit illi reddendi obligatio, cooperatur peccato incestuosi, & est particeps illius. Probatur consequentia: quia potest impedire peccatum adulteri, & non impedit, cùm possit. Secundò, quia ideò coniux innocens dubitans de valore matrimonij, peccat mortaliter reddendo debitum adultero non dubitanti: quia reddendo debitum solùm excusabatur à culpa ratione obligationis, qua tenebatur reddere; quæ tamen ratione adulterij contra ipsum commissi cessat: ergo, cùm in nostro casu coniux non teneatur reddere debitum adultero incestuoso petenti, reddendo peccat mortaliter, cooperando peccato eius. Tertiò, quoties quis potest remouere aliquem à peccato mortali, tenetur lege charitatis saltem id facere, cùm habeat præceptum à Deo de proximo suo: sed coniux innocens, absolutè loquendo, potest coniugem nocentem, & adulterum, & incestuosum remouere à peccato mortali, ei non reddendo debitum petenti: ergo ad id tenetur; atque si reddat, peccat mortaliter, cooperando peccato eius.

Sup. hoc supra in Res. 280. §. vlt. à lin. 5.

2. Obiicit Sanchez: Coniux innocens ex eo, quòd alter coniux adulterum commisit, & incestum, non peccat: ergo nulla potest assignari ratio, vt iniustè priuetur facultate reddendi, & petendi debitum: aliàs enim peccatum coniugis adulteri, & incestuosi noceret innocenti, cùm ipsum priuet tota sui iuris plenitudine. Sed respondetur, argumentum procedere ex praua intelligentia delicti perpetrati ab adultero incestuoso: nam per illud coniux innocens non priuatur aliquo iure petendi debitum, cùm, si petat teneatur coniux nocens, & adulter, & incestuosus reddere,

dere, ſed ſolùm priuatur poteſtate reddendi; & hoc quidem in pœnam, & ſupplicium adulteri inceſtuoſi: vnde illa poteſtatis priuatio debiti reddendi inceſtuoſo, quæ manet in innocente coniuge, non eſt priuatio alicuius iuris, quo innocens ob inceſtum alterius priuetur, ſed potiùs eſt ſui iuris corroboratio; cùm in ſua poteſtate poſitum ſit petere, quoties voluerit, abſque vlla obligatione reddendi, & in adultero maneat obligatio reddendi debitum coniugi, quoties petierit: & hæc doctrina in praxi, tanquàm vera, & ſecura, ſequenda eſt.] Ita Texeda.

3. Verùm ſententiam Patris Sanchez ego ſatis probabilem exiſtimo, quam, præter illum, tuetur Layman *lib. 5. tr. 10. p. 3. ca. 1. n. 15.* Caſtr. Palaus *to. 5. diſp. 3. punct. 4. §. 6. n. 7.* Quia in tali caſu ſi attentè cõſideretur, nulla eſt iniquæ actioni coopetatio quippe illa copula coniugalis ſecundùm ſe illicita non eſt; ſed ſolùm quatenus petitur ab inceſtuoſo: at petitioni inceſtuoſi non cooperaris formaliter, ſi quidem illum ad petendum non incitaſti; ſed ſolùm cooperaris copulæ petitæ: ergo nulla in malitiam coopetatio adeſt. Ex alia autem parte delictum inceſtuoſi te grauare non debet, vt dicitur cap. *Trãſmiſſæ*, cap. *Tuæ. de eo, qui cognouit cõſanguin.* Ergo æquè debes liber eſſe ad petendũ & reddendũ, ac ſi delictum cõmiſſum non eſſet. Et ideò hanc ſententiã tenet etiam inclytum Lumen Dominicanæ Familiæ, Martinus Ledeſma, *in 4. to. 2. q. 60. a. 5. fol. mihi* 507. qui plus addit, non ſolùm vxorem in tali caſu poſſe, ſed teneri reddere debitum: ſic itaque aſſerit: [Si autem ſequatur inceſtus, non dirimitur matrimonium iam anteà contractum; nempe, ſi quis cognouit ſororem ſuæ vxoris, vel eiuſdem vxoris aliquam aliam conſanguineam, non dirimitur iam contractum matrimonium, ſed priuatur, vt non poſſit exigere debitum ab vxore in pœnam; reddere autẽ tenetur: & ſi exigat debitum, peccat mortiferè: & probabile eſt, quòd vxor non tenetur reddere, etſi licitè poſſit: licet probabilius mihi videatur, quòd vxor tenetur reddere debitum marito petenti, eſto petens peccet.]. Ita ille. At quoad hoc vltimum diſſentio: puto enim contra Ledeſmam, in tali caſu nullam obligationem adeſſe debitum reddendi; licèt poſſit reddere, contra Texedam, ſi velit. Vide Guttierez *in qq. Can. lib. 1. cap. 23. n. 6.* Couarr. *in 4. Decret. part. 2. c. 7. §. 2. n. 5.* & Sanchez *vbi ſuprà, n. 8.*

4. Notandum eſt hìc obiter, in gratiam coniugis innocentis, permitti aliquando poſſe inceſtuoſo debiti tacitam petitionem, teſtantur Sotus *in 4. diſt. 37. q. vnic. art. 2. poſt 2. concluſ.* Guttierrez *lib. 1. canonic. qq. cap. 23. n. 9.* Sanchez pluribus relatis *lib. 9. diſp. 7. n. 1.* Si enim vxor cogeretur ſemper debitum petere, onerosum illi matrimonium eſſet, & periculo incontinentiæ exponeretur, crederéque poſſet, ſe minùs à viro diligi. Illud verò eſt certum, impetrata diſpenſatione prædicti impedimenti integrè inceſtuoſum recuperaſſe ius petendi debitum, ac ſi nunquam affinitatem contraxiſſet; neque ad hanc impetrationem conſenſus innocentis requiritur, vt optimè aduertit Sanchez *lib. 9. diſp. 6. n. 10.* Quam diſpenſationem concedere poſſe Epiſcopum, ſaltem ex conſuetudine, teſtantur Sanchez *lib. 8. diſp. 12. n. 4.* Valentia *diſp. 10. q. 5. part. 5.* Henriq. *lib. 12. c. 2. n. 9.* Layman *lib. 5. tr. 10. part. 3. cap. 1. n. 15.* & alij plures apud ipſos. Ex priuilegio autem Sedis Apoſtolicæ, Superiores Religioſorum, & quibus ipſi commiſerint, eam concedere poſſunt.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 1. Ref. 103. §. vlt.

Sup. hoc in tom. 7. tr. 1. latè in Ref. 282. &c. Et ſup. contenta in hoc §. vlt. in to. 4. tr. 3. Ref. 509 §. 2. & in Ref. 110. §. etiam 2. curſim prope eius finem.

5. Sed hìc obiter quæro, an, ſi coniux adulteriũ committat, alter coniux, qui voto perpetuæ caſtitatis eſt obſtrictus, teneatur ei debitum petenti reddere? In qua difficultate partem affirmatiuam tenet Leſſius *de iuſt. l. 2. c. 41. n. 53.* Sed obſtat validum argumẽtum: quia coniux voto caſtitatis ligatus, tenetur perfectè ſeruare ſuum votum, in quantum poteſt ſine iniuria alterius coniugis, neque petendo debitum, neque reddendo: ſed in caſu poſito coniux neque petere, neque reddere poteſt: ergo attenta vi, & obligatione ad id tenetur. Maior conceditur ab omnibus: ſed probatur minor: quia coniux adulter ob adulterium, cuius eſt conſcius coniux, qui voto caſtitatis eſt obſtrictus, amiſit ius petendi: ergo coniux voto caſtitatis obſtrictus non tenetur ei petenti debitum reddere. Ideò tu cogita.

RESOL. CCXLVI.

An vxoratus impeditus petere debitum, poſſit abſque diſpenſatione illud petere, ne periculo proximo exponatur labendi in peccata carnis?

Ex quo infertur, quod coniux non tenetur reddere debitum viro lepra, morbo Gallico, & confecto, etiam ſi in grauia peccata carnis labatur, debitum non reddendo? Ex part. 9. tr. 8. & Miſc. 3. Ref. 33.

§. 1. Affirmatiuè reſpondet Quintanadueñas *in Theol. mor. to. 1. tr. 9. ſingul.* 12. ex eo, inquit, iuris principio, quod probant Cæſar Argel. *de contradictore legitimo, q. 19. n. 72.* & Barboſa *de princip. lit. L, n. 25.* Lex non debet eſſe iniquitatis vinculum. Vinculum autem, ſcandalum, & occaſio ruinæ, ac grauiſſimæ iniquitatis eſſet lex Eccleſiaſtica impediens debiti petitionem, in caſu, in quo ex eius obſeruatione, grauiſſimo, & proximo luxuriæ periculo quis exponeretur: ergo non eſt credibile, legiſlatorem obligare voluiſſe cum tanto detrimento.

2. Confirmatur hæc ſententia ex Doctoribus aſſerentibus, licere coniugi impedito exigere debitũ ab altero, cùm in ſeipſo periculum incontinentiæ ſentit. Sic docent de coniuge, qui affinitatem contraxit, plurimi, quos citat, & ſequitur Sanchez *l. 9. diſp. 9. diſp. 7. n. 5.* adſtruens, tunc id habere locum, quando ſpes eſt, quòd ea copula periculo incontinentiæ ſubueniat, vel vbi id prudenter dubitaretur. Rationem adhibet: quia votum non obligat ad non pet ndum cum diſpendio ruinæ alterius coniugis: ergo nec etiam obligabit cum diſpendio animæ illius, qui illud emiſit: cùm non minùs, ſed multò magis teneatur hic ſuæ ſaluti ſpirituali proſpicere, quàm ſaluti vxoris ſuæ & matrimonij vſus poſt lapſum ordinetur, vt huic incontinentiæ ſubueniatur.

3. Limitanda verò eſt prædicta ſententia, vt tutiùs procedat, vt ea vtatur coniux, cùm commodè diſpenſatio ad petendum debitum haberi nequit, vel eſt periculum in mora ipſius petitionis. Vnde in oppidis, vbi nec Parochus, aut ſæcularis Confeſſor poteſtatem delegatam habent ad hanc diſpenſationem concedendam; nec Religioſus adeſt, qui eam concedere valeat: aut noctu ſuboritur vehemens ſtimulorum tempeſtas cum præfato periculo, poteſt etiam hoc impedimento ligatus, ab vxore debitum petere. Conſultius verò erit, quòd ſi poteſt, has occaſiones præueniat, diſpenſationem ad cautelam anteà impetrans, cùm ad ciuitatem, vel locum diuertit, in quo ſunt illi, qui eam poſſunt concedere. Sed ne ſcrupulis anſam præbeamus, adde, quòd, licèt hoc tutius ſit, valdè probabile eſt, nullo modo diſpenſationem eſſe neceſſariam tunc, etiamſi facilè obtineri poſſit; cùm hæc ſententia nitatur in eo, quòd tunc nec lex, nec votum obligant, ſeu ille caſus non cadat ſub lege, nec ſub voto ob rationes aſſignatas. Eo modo, quo Doctores, apud Bonacinam, *de leg. diſp. 1. q. 1. punct. vlt. n. 8.* docent, legis obligationem ceſſare in iis caſibus, qui per epicheiam, ſeu æquitatem, & prudentiam, non cenſentur comprehendi in lege, etiamſi verba legis illos comprehendere videantur.] Hucuſque Quintanadueñas.

4. Sed his omnibus non aſſentior, vtpote contra

commnnem sententiam Doctorum, memor illorum verbotnm Baldi asserentis, quòd qui loquitur contra omnes, non benè loquitur. Rectè itaque dixit Texeda *in Theol.mor.tom.2.lib.4.tr.1.controu.12.n.92.* Si roges, quid facere teneatur coniux, qui debiti petitione est priuatus ratione affinitatis contractæ per adulterium & incestum, aut ratione voti castitatis, si grauissimis carnis stimulis sit agitatus, ita vt illos vincere non possit: nam videtur eo casu licitam esse ei debiti petitionem, sicut licitam esse ei, quoties senserit in coniuge altero incontinentiæ periculum. Dico tamen, in nullo casu licitum esse ei debitum petere: & ideò tenetur vti carnis macerationibus, ieiunando, orando, aut disciplinis vires à carne auferendo. Neque est similis ratio de huiusmodi impedito, quoties videt in altera coniuge periculum incontinentiæ; in quo casu licitum est ei ab ea debitum petere: quia tunc illa debiti petitio, non est formaliter petitio, sed redditio, & obligationis solutio; quòd non euenit, quando incestuosus, adulter, aut voto castitatis ligatus ad vincendas carnis tentationes debitum petit. Vnde patet responsio ad argumenta contraria.

5. Hinc infertur, quòd coniux non tenetur reddere debitum viro, lepra, morbo gallico, &c. infecto, etiamsi in grauia peccata carnis labatur, debitum non reddendo: quia patiens ad superandas tentationes carnis, vt ex Poncio, Coninch, Layman, & aliis docet Palaus *tom.5.disp.3.punct.4.§.11.n.4.* alia plura remedia adhibere potest, quibus diuina gratia adiutus, illas vincat. Sic & in nostro casu. Ergo, &c.

RESOL. CCXLVII.

An sit probabilis opinio aliquorum asserentium non esse peccatum mortale copulam initam in Ecclesia ab vxoratis absque causa?

Et docetur, quando dicatur Ecclesia polluta ex effusione seminis in illa, & ad hoc quid requiratur?

Pro quibus in textu huius Resolutionis aliqui casus explanantur? Ex part.11.tr.8.& Misc.1.Res.34.

Sup. hoc quod hîc supponitur in tom. 1. tr.7. Resol. 83.§.vlt. Sed lege eam per totam. & infra §. vlt. huius Res.

§. 1. SVppono copulam absque causa factam in Ecclesia à coniugatis, esse culpam lethalem secundùm communem opinionem Doctorum, quos refert, & sequitur Leander *de Sacr.tom.2.tr.9.disp.25.q.30.* difficultas est, an opinio contraria sit probabilis? Olim negatiuè respondebat Magister Decius Dominicanus, cui ego obstiti, & nunc adduxi Hurtadum *de matrim.disp.10.diffic.4.n.16.* Basilium Pontium *lib.10.cap.10.n.13.* & alios penes ipsos, quibus nunc addo Martinum de San Ioseph *in mon.confess. tom. 1. lib. 1.tr.50.de matrim.n.2.* vbi sic ait: Probable sentencia es la de los que affirman, que tener copula coniugal en la Iglesia sin necessidad es pecado mortal; dizen, que es sin necessidad el no ser compelidos à habitar mucho tiempo en la Iglesia, v.g. quando estan retraidos, Suarez *3 part.quæst.83.art.3.disp.81.sect.4.* Henriquez *lib.9.de missa cap.27. n. 5.* & alij plures, quos citat, & sequitur Sanchez *vbi supr.num. 12.* Pero mas probable me parece, que no es pecado alguno tener la copula marital en la Iglesia, aun sin necessidad, porque no esta prohibida por Derecho natural, ni por el Diuino, in Ecclesiastico, ni quando en el *cap. fin.de consecrat.* Ecclesia se determina, que la efusion del semen humano, haze poluta la Iglesia, habla de la copula marital, sino de la fornicaria. Tienenlo assi *la glos.in cap. Ecclesiis, verb.semine, de consecrat. dist. 1.* & multi Auctores citati à Sanchez *lib.9.disp.15.n.7.* Hucvsque Martinus.

2. Et ideò hanc sententiam nouissimè tanquam probabilem admittit Dicastillus *de Sacr.tom.3.tr.10. disp.9.dub.5.n.57.* dico igitur probabiliter actum coniugalem in loco sacro, aut benedicto, non esse illicitum, nedum sacrilegum, quia in primis non est illicitus iure naturali, nec Diuino, vt patet. Deinde non satis probatur esse illicitum iure Ecclesiastico, nullibi enim reperitur Textus, in quo vel prohibeatur, vel supponatur prohibitus, nam prædictum *cap.finale, de consecr.Eccles.* (qui solus Textus solet adduci) non satis probat: quando enim ibi dicitur. Si Ecclesia, cuiuscunque fuerit semine, aut sanguinis effusione polluta, &c. non constat ibi esse sermonem de effusione etiam coniugali seminis modo naturali, & debito; nam ad eorum verborum veritatem sufficit seminis effusio non coniugalis, & illicita contra castitatem, siue fœminæ sit, siue viri, siue Clerici, siue non Clerici. Idque videtur indicari illis verbis, fuerit polluta, nam cum aliàs non constet satis actum coniugalem in Ecclesia esse prohibitum intuitu reuerentiæ Ecclesiæ, non est cur dicamus eo actu pollui Ecclesiam, maximè cum eodem tenore verborum ibi dicatur Ecclesiam pollui sanguinis effusione, & tamen non polluitur effusione sanguinis alioquin licita: ergo sicut non extenditur Ecclesiæ pollutio ad licitam effusionem sanguinis, ita non videtur extenda ad licitam effusionem seminis. Ecclesia ergo iuxta probabilem hunc discursum tantùm polluitur sanguinis, aut seminis effusione illicita, & non coniugali. Et quidem proba- Sup. hoc infra in §. Colligitur secùdo, huius Res. & in alio §. eius not.
bilissimum etiam est, non quacunque illicita effusione seminis; sed tantùm publica, id est, quæ confessione à reo facta in iudicio, aut facti euidentia venerit in multorum notitiam, vt contra Paludanum, Antoninum, Rebell. Sanchez, Suarium. & alios docent Vasquez *1.2.disp.98.n.6.* Toletus *lib.5.cap.8.* Azor. *to.1. lib.10.cap.26.q.13.* Basilius *suprà*, & alij Recentiores.

3. Et tandem post hæc scripta inuenio hanc sententiam absolutè docere Martinum Perez *de matrim.disp.49.sect.4.n.7.* & probat nullum esse peccatū si coniuges copulentur in loco sacro, neque Ecclesiā violari; siue copulentur in casu necessitatis, siue non. Quod etiam à simili comprobatur; nam effusio sanguinis quando iusta est, non habet speciē sacrilegij.

4. Et ex hac sententia colligitur primò, sola effusione seminis ex se illicita, & quæ cum peccato mortali fit, pollui Ecclesiam, & illam solam commissam in loco sacro habere speciem sacrilegij.

5. Colligitur secundò, neque etiam illa effusione seminis illicita pollui Ecclesiam, nisi id delictum sit publicum, atque adeo si effusio occulta sit, neque polluitur, neque speciem habet sacrilegij. Sic Toletus *lib.5.sum.cap.8.* Coninch *de Sacr.q.83.art. 3. dub. 1 n.130.* Gabriel Vasquez *in 1.2.disp.98.n.6.* Basilius Ponce *citatus n.15.* & alij. Probatur manifestis rationibus. Primò quia cum ea effusio seminis ideo tantum sacrilegium sit, quia ex constitutione Ecclesiastica locus sacer illa profanatur, & tollitur consecratio, aut benedictio; neque enim vlla est alia ratio, ob quā sit speciale peccatum; fit vt notoria tantum effusio speciale sacrilegij peccatum sit. Secundò, cùm reuerentia loco sacro debita consistat in opinione hominum, non potest per prædictum illicitum tolli nisi hominibus innotescat, sicut homines non fiunt de facto per crimina infames, nisi innotescant. Tertiò, sicut ob occulta crimina non potest iniungi publica pœnitentia, ne auctor iniuriosè diffametur; ita nec Ecclesia ob similia potest pollui, quia eadem diffamatio sequeretur. Vltimò, quia aliàs res esset intolerabilis. Ponamus enim solum Parochum scire eiusmodi factum, hærebit perplexus, quia nec poterit sine turbatione omninò à celebrando in ea Ecclesia abstinere; nec poterit curare vt reconcilietur, quia non poterit probare factum, si rei negent, qui hoc non tenentur fateri, quamdiù non est saltem semiplenè probatum. Nec etiam liberè in ea poterit sicut antea celebrare; quia semper dubitabit an hîc, & nunc sit

Sup. hoc supra in fine §. 2. huius Res. & in to. 9. tr. 1. Res. 132. §. Sed magis. Sig. guanter ad medium. vers. Requiritur etiam.

sufficiens

sufficiens necessitas celebrandi in Ecclesia polluta.

6. Colligitur tertiò, publicum in hac re dici, non quod iuridicè probari posset, sed quòd vel ipsa confessione rei in iudicio, aut euidentia facti in multorum notitiam deuenit, & est quasi diffamata Ecclesia, & denigrata eius reuerentia, vt communiter docent Doctores. Vnde si duo, vel tres, aut pauci homines scirent pollutionem, vel emissionem seminis in loco sacro admissam, adhuc neque egeret reconciliatione, neque esset speciale sacrilegij peccatum.

Sup. contentis in hoc §. in tom. 1. tr. 7. lege doctrinam ref. 83. & 84.

7. Colligitur quartò, pollui Ecclesiam dicto actu publico facto tantum intra corpus Ecclesiæ, & non facto in turri, nec in cubiculis corpori Ecclesiæ adhærentibus, nec in cellulis, seu tribunis, ex quibus Principes, qui domos Ecclesiæ coniunctas habent, audiunt sacrum; nec in Sacristia. Huc vsque Perez.

Sup. hoc supra in principio huius Ref. & in to. 1. tr. 7. Ref. 85. §. 1. & 2. & lege eam per totam.

8. Ex his à fortiori reprobandi veniunt Paludanus 4. *dist.* 18. *q.* 8. *art.* 4. *n.* 20. D. Antoninus 3. *p. tit.* 1. *cap.* 20. §. 2. Caiet. *verbo, Matrimonium cap. vlt. vers.* 6. Nauarra *cap.* 16. *n.* 32. Vinald. *de Matrim. vbi de debito coniugali nu.* 262. Armilla *verbo debitum, n.* 7. Valentia *tom.* 4. *disp.* 10. *generali q.* 6. *punct.* 2. §. 7. Graffis *in decis. cap.* 48. *n.* 26. Toletus *lib.* 5. *cap.* 8. *n.* 14. Quos omnes, & alios referunt pro hac parte Sanchez *n.* 9. & Basilius *n.* 12. asserentes quod etiam sit mortale peccatum, dictus coniugalis actus exercitus in Ecclesia in casu necessitatis, v.g. quando coniuges diu sunt intra illam inclusi.

9. Sed contrarium dicendum est, nempè non esse mortale in proposito casu talem actum in Ecclesia exerceri. Quia probabilius est, Ecclesiam in casu necessitatis nolle obligare coniuges ad abstinendum: sic Suarez 3. *p. q.* 83. *art.* 3. *disp.* 81. *sect.* 4. Enriquez *lib.* 9. *de Missa cap.* 27. *n.* 5. *& l.* 11. *c.* 16. *n.* 4. Petrus Ledesma *de matrim. q.* 64. *art.* 7. *conclus.* 1. *& in summ. tr. de Euchar. c.* 20. *diffic.* 1. Bartholomæus de Ledesma, Siluester, Castro Palaus, quos, & alios vsque ad 27. Doctores refert, & sequitur Sanchez *loco citato n.* 12.

RESOL. CCXLVIII.

An ex matrimonio nullo oriatur impedimentum publicæ honestatis? Ex part. 9. tr. 6. Ref. 49. aliàs 50.

§. 1. REspondeo affirmatiuè, dummodo non sit ex defectu consensus: quidquid asserant Nauarrus, Couarruuias, & Lopez. quorum opinio ante declarationem contrariam Sedis Apostolicæ, probabilis videbatur: hodie tamen minimè est vera, vel probabilis, nec tenenda vllo modo; sed contraria, nempe, id minimè esse correctum, sed adhuc stare, & ideò oriri ex matrimonio rato irrito quacunque ex causa, præterquàm defectus consensus, hoc impedimentum, vt nuncupatim declarauit Pius V. Summus Pontifex in suo Motu proprio, incip. *Ad Romanum spectat*, &c. anno 1568. vbi quòd, cùm multi dubitauerint, an Decretum Concilij Tridentini *sess.* 24. *de matrim. c.* 3. intelligatur de sponsalibus de futuro, vel etiam de matrimonio de præsenti non consummato, sic ait: *Authoritate Apostolica tenore præsentium declaramus, & definimus, Decretum Concilij, huiusmodi omnino intelligendum esse, & procedere in sponsalibus de futuro duntaxat, non autem in matrimonio (sic vt præfertur) contracto: sed in eo durare adhuc impedimentum in omnibus illis casibus, & gradibus, quibus de iure veteri ante prædictum Decretum Concilij introductum erat.* Ita obseruant Nauarrus *in Manual. Latin. cap.* 22. *nu.* 57. Henriquez *lib.* 12. *de matrim. cap.* 10. *n.* 2. Gregorius de Valentia 4. *part. disp.* 10. *quæst.* 5. *punct.* 3. vbi de impedimento publicæ honestatis, & Thomas Sanchez *lib.* 7. *disp.* 70. *n.* 5. vbi addit, sibi non placere temperamentum, quod adhibet Emmanuel Sà *verb. Matrim. n.* 12. vbi ait: [Si id matrimonium irritum sit occultum, aut manifestum sit, fuisse irritum, non oriri impedimentum.] *& numeris seqq.* Sanchez *vbi suprà*, alia declarat, & deducit in proposito vtilia apud ipsum videnda.

2. Sed, his non obstantibus, nouissimè Texeda *in Theol. mor. tom.* 2. *lib.* 4. *tr.* 2. §. 7. *contr.* 21. *n.* 24. nititur adhuc sententiam Couarruuias defendere: sic enim ait: [Nihilominùs existimo dicendũ: ex matrimonio irrito adhuc non oriri impedimẽtum publicæ honestatis: quod tamen affirmo sub correctione, & saluo meliori iudicio. Et ratio mea est: quia Pontifex, quando dixit: *Sed in eo durare adhuc impedimentum in omnibus illis casibus*; &c. non loquitur de matrimonio valido absoluto. Et potest deduci non contemnenda ratio ad hoc affirmandum: quia Pontifex loquitur de matrimonio, secundùm quod de illo agitur in iure veteri ante Decretum Tridentini, vt manifestant illa verba: *In omnibus illis casibus, & gradibus, quibus de iure veteri ante dictum Decretum*, &c. Ergo, cùm in iure veteri solùm agatur de sponsalibus irritis circa prædictum impedimentum, & non de matrimonio, vt constat ex d. cap. vnico, *de sponsal. in* 6. si Summus Pontifex loquitur secundùm ius antiquum; ergo, cùm ibi nihil agatur de matrimonio irrito, sed de matrimonio valido, imò nec de matrimonio, sed tantùm de sponsalibus; iuxta Pontificis intentionem dicendum est, solùm ex matrimonio valido oriri iustitiæ publicæ honestatis impedimentum.] Ita ille. Verùm hanc sententiam Texedæ nullatenus sustinendam esse puto; & præter Doctores citatos illam refellit Castrus Palaos *tom.* 4. *disp.* 4. *punct.* 10. *num.* 5. & Pontius *lib.* 7. *cap.* 35. *num.* 3.

RESOL. CCXLIX.

An ex matrimonio clandestino oriatur impedimentum publicæ honestatis?

Ex quo infertur hoc impedimentum publicæ honestatis non contrahi ab Infidelibus, vnde si quis sponsalia in infidelitate cum aliqua contraxisset, eaque obijsset ante matrimonium consummatum, conuersus posset eius sororem in vxorem accipere? Ex p. 9. tr. 6. & Misc. 1. Ref. 52. alias 53.

§. 1. AD hoc dubium sic respondet Ioannes Præpositus *in* 3. *part. q.* 7. *de impedim. dirim. dub.* 14. *n.* 123. ait enim: [Petes, an ex matrimonio clandestino oriatur hoc impedimentum, vbi Tridentinum receptum est? Rebellius 3. *part. de oblig. post lib.* 4. *sect.* 5. *n.* 102. ponit Congregationis declarationem in hæc verba: *Præsupposita declaratione per Constitutionem S. D. N. Pij V. super hoc decreto, censuit Congregatio oriri hoc impedimentum publicæ honestatis ex sponsalibus per verba de præsenti etiam nulliter contractis, omissa forma Decreti Concilij Tridentini, cap.* 1. *huius sessionis.* Respondetur, non videri oriri: & dico, hanc declarationem non videri ita certam, quam etiam plures alij Collectores non habent. Certè si tale matrimonium, ne quidem vim sponsalium de futuro sortiatur; non potest ex hoc capite impedimentum oriri. Non oritur etiam iure antiquo ex matrimonio inualido; cùm nullo Canone, vel etiam consuetudine, de qua constet, hoc impedimentum oriatur ex matrimonio irrito. Nec etiam oritur iure Trident. quia nullibi in Tridentino extat huiusmodi constitutio.

2. Dices: Pius V. videtur declarasse hoc impedimentum oriri ex matrimonio inualido, vt patet ex Constitutione, *Ad Romanum edita anno* 1568. quæ refertur *tit.* 1. *lib.* 4. *Septimi Decretalium cap.* 2. Respondetur negatiuè: solùm enim in genere statuit, & declarat, dispositionem *cap.* 3. *citati Concilij Trident.* non intelligi

ligi de matrimonio nondum consummato, sed solùm de sponsalibus de futuro: impedimentum verò ex matrimonio rato oriri iuxta dispositionem antiquorum Canonum.

3. Ex dictis patet, hoc impedimentum publicæ honestatis non contrahi ab infidelibus. Vnde, si quis sponsalia in infidelitate cum aliqua contraxisset, eaque obiisset ante matrimonium consommatum, conuersus posset eius sororem in vxorem accipere.] Hucvsque Præpositus, cuius sententiam tenet etiam Sanchez *de matrim. lib. 7. disp. 70. n. 13.*

4. Verùm contrariæ sententiæ adhæret Pontius *de matr. lib. 7. c. 35. ad fin.* & Hurtad. *disp. 21. diffic. 2. n. 7.* Quia matrimonium clandestinũ non est nullum absolutè ex defectu consensus; ille verò solùm potest dici nõ esse legitimus; quia est inter personas inhabiles ex lege, & statuto Concilij Trident. ob defectum solemnitatis præsentię Parochi, & testium. Vnde non est nullum matrimonium ex defectu cõsensus, sed ex defectu legitimationis. Sicut ob eandẽ rationem oritur tale impedimentum ex matrimonio nullo ex defectectu ætatis, quia non est nullum ex defectu consensus; sicut est matrimonium factum ex metu, aut errore personæ, aut in furia, in quo deficit omninò consensus planè voluntarius, ac liber. Et ideo hanc sententiam contra Sanchez, & Præpositum, tenet etiã nouissimè Castrus Palaus *tom. 5. disp. 4 punct. 20. n. 3.* vbi ita asserit: [Non videtur audiendus Sanchez, asserens, ex matrimonio rato celebrato absque Parocho, vel testibus nullum impedimentum nasci; quia neque speciem habet contractus. Quippe prædictus contractus nullus non est ex defectu consensus, sed ex defectu solemnitatis à Concilio requisitæ. At textus *in cap. vnico, de sponsalibus in 6.* decidit, in sponsalibus, vel matrimonio nullis ex quacumque causa præter defectum consensus, hoc impedimentum publicæ honestatis oriri: ergo ex prædicto contractu nullo, necessario oritur. Referúntque Farinacius, Barbosa, & Rebellius decisum fuisse à Sacra Congregatione in hæc verba: *Præsupposita declaratione per Constitutionẽ Pij V. super hoc Decreto* (scilicet *sess. 24. c. 3.*) *censuit Congregatio oriri impedimentum publicæ honestatis ex sponsalibus per verba de præsenti etiam nulliter contractis, omissa forma Decreti Concilij, sess. 24. c. 1.* & constat ex cap. *Ad audientiam de sponsalib.* vbi existente matrimonio nullo ob impedimentum consanguinitatis, oritur publica honestas.] Ita ille: cui adde doctum, & amicissimum Patrem Martinum Perez *de matrim. disp. 32. sect. 3. num. 3.*

RESOL, CCL.

An cognatio legalis orta ex adoptione imperfecta dirimat matrimonium?

Et supponitur duplicem esse adoptionem, vna est perfecta, & altera imperfecta?

Et notatur ex adoptione imperfecta neque oriri impedimentum impediens? Ex part. 4. tractat. 4. & Misc. Res. 120.

Sup. hoc recitantur in § 1. Res. not. seq.

§. 1. SVppono duplicem esse adoptionem; vna est perfecta, quæ arrogatio dicitur, qua adoptatus transit in potestatem adoptãtis, & fit hæres illius necessarius, etiã ex testamẽto, & tãtùm fit authoritate supremi Principis. Altera est imperfecta, seu simplex, quæ nomen adoptionis retinet, qua adoptatus non transit in potestatem adoptantis, quia per eam assumitur in filium ille, qui est sub potestate sui patris carnalis, & non est hæres necessarius ex testamento, sed tantùm ab intestato, & fieri potest authoritate magistratus inferioris Principe. Hoc supposito ad propositam quæstionem affirmatiuè respondet Basilius Pontius *de matrim. lib. 7. cap. 41. n. 2.* Villalobos *in sum. tom. 1. tr. 14. diffic. 20. n. 8.* Rebellius *part. 2. lib. 3. de matrim. quæst. 7. concl. 1. n. 5.* Præpositus *in 3. part. D. Thom. quæst. 7. de impedim. matrim. dub. 13. n. 109.* Gaspar Hurtado *de matrim. disp. 19. diffic. 2. n. 3.* & alij penes ipsos, quia iura, quibus ex adoptione inducitur cognatio legalis dirimens matrimonium, loquuntur de adoptione absolutè, & absque distinctione aliqua: sed adoptio imperfecta quamuis sit imperfecta, est tamen absolutè & verè & propriè adoptio; ergo dicta iura non sunt restringenda ad cognationem legalem ex adoptione perfecta. Hæc opinio est probabilis.

Sup. hoc in Res. seq à §. 2.

2. Sed contrariæ tamquam probabiliori adhæreo, quam tuetur Coninch *de Sacram. disp. 32. dub. 3. n. 44.* Sanchez *de matrim. lib. 7. disp. 63. n. 8.* Meratius *in sum. D. Thom. tom. 3. tr. de matrim. disp. 9. sect. 10. num. 8.* Ludouicus de San Iuan *in summ. de sacram. matrim. quæst. 6. art. 11. dub. 1. concl. 4.* Petrus de Ochagauia *de Sacram. tr. 3. de impedim. matrim. quæst. 58. n. 5.* Syluius *in 3. part. D. Thom. quæst. 67. art. 2.* Filliucius *to. 1. tr. 10. part. 2. cap. 5. num. 199.* Layman *lib. 5. tr. 10. part. 4. c. 7. num. 3.* Tannerus *in 3. part. D. Thom. disput. 8. quæst. 4. dub. 4. num. 74.* Et ratio est, quia cùm matrimonium sit res fauorabilis, iura illud dirimentia ob adoptionem restringi debent ad perfectam. Deinde cognatio legalis impedit matrimonium, quia filius adoptiuus debet habitare in domo adoptantis; sed hoc non est necessarium nisi sit adoptio perfecta; ergo ex ea sola oritur illud impedimentum; hanc autem esse mentem D. Thom. *in 3 part. quæst. 57. art. 2.* patet tum ex corpore articuli, tum ex responsione ad 1. & 4. *art. 3.* vbi solùm loquitur de adoptione perfecta. Nec obstat quòd Canones loquantur indistinctè, ipsa enim Canonum ratio quam assignat D. Thom. scilicet quòd filius adoptatus conuersetur in domo adoptantis sicut filius naturalis, ideóque facilis pateret locus concupiscentiæ, si adoptatio non esset impedimentum dirimens, clarè ostendit dictos Canones esse intelligendos de adoptione perfecta.

3. Non desinam etiam hîc obiter adnotare Ochaganiam, Tannerum & alios penes ipsum probabiliter docere ex adoptione imperfecta, neque oriri impedimentum impediens, licèt Ludouicus de San Iuan & alij etiam Doctores probabiliter contrarium asserant.

RESOL. CCLI.

An ex adoptione imperfecta oriatur impedimentum cognationis legalis?

Et notatur, quod licet adoptio dirimat in linea recta vsque ad quartum gradum descendentium, non tamen ascendentium?

Et an post Concilium Tridentinum hoc impedimentum solum dirimat vsque ad secundum gradum inclusiuè? Ex part. 9. tr. 6. & Misc. 1. Res. 53. alias 54.

§. 1. NOtandum, adoptionem duplicem esse: Alia enim est perfecta, quæ arrogatio dicitur, qua adoptatus transit in potestatem adoptantis, ideoque arrogari non potest, qui sui iuris non est, fitque hæres necessarius adoptantis, etiam ex testamento; & tantùm fit authoritate Supremi Principis: Altera verò est imperfecta, seu simplex, qua adoptatus non transit in potestatem adoptantis; quia per eam assumitur in filium ille, qui est sub potestate sui patris carnalis; & non est eius hæres necessarius ex testamento, sed tantùm ab intestato, & fieri potest authoritate Magistratus inferioris Principe. Sup. hoc recitatiuè in principio Res. annot. seq.

2. Hoc supposito, affirmatiuè respondet Toletus *lib. 7. c. 4. n. 7.* Hurtadus *disp. 19. diffic. 1. n. 3.* Villalobos *in sum. tom. 1. tr. 14. diffic. 8. n. 8.* Pontius *lib. 7. c. 41. n. 2.* Sup. hoc in Res. præterita lege doctrinam à

Rebellius

medio eius §. 1 à verf. Hoc suppo- sito.

Rebellius *lib. 3. q. 7. n. 15.* Castrus Palaus *tom. 6. disp. 4. punct. 9. n. 9.* & alij penes ipsos. Et ratio est: quia licet adoptio, ex qua adoptatus non transit in potestatem, & familiam adoptantis, vocetur imperfecta, id est, minùs perfecta, quàm arrogatio; attamen in se verè, propria, & perfecta adoptio est; sicque communiter appellatur, vt colligitur ex §. *Adoptio. Instit. de adoptionib.* & *l. Adoptiuus, ff. de ritu nuptiar.* At textus ex iure canonico, in quibus cognatio legalis impedimentum afferitur, de adoptione absolutè loquuntur, vt videre est in cap. *Ita diligere. c. Per adoptionem 30. q. 3.* & cap. vnico, *de cognat. legali*: ergo absque fundamento firmo restringitur cognatio legalis, vt solùm procedat in arrogatione. Lex namque absolutè loquens, absolutè intelligenda est, nec distinctionibus eius efficacia minuenda; vt inquit textus in l. *Non distinguemus.* 8. cum similib. *ff. de recept. arbitr.*

3. Verùm negantem sententiam satis etiam probabilem esse existimo, quam tuetur Sanchez *lib. 7. disp. 63. n. 9.* Coninch *disp. 32. n. 44.* Ochagauia *qu. 58.* Layman *lib. 5. tr. 1. part. 4. c. 7. n. 3.* Perez *de matr. disp. 30. sect. 2. num. 6. & 7.* quibus omnibus adde Texedam *tom. 2. lib. 4. tr. 2. contr. 21. n. 14.* Ratio est, quia adoptio ista imperfecta, est dispositio quædam ad perfectam adoptionem, vt benè D. Thomas *in 4. dist. 42. art. 1. ad 2.* ergo ex illa non nascitur hæc cognatio. Probo consequentiam, quia, cùm huiusmodi impedimentum aduersetur matrimonio, restringendum est, vt solùm ex adoptione perfecta oriatur. Accedit etiam quia, vt dictum est, per imperfectam adoptionem non transit persona adoptata in potestatem adoptantis, nec succedit in eius bona; imò nec persona adoptans tenetur ei quotam aliquam bonorum partem in testamento relinquere.

4. Nec obstat dicere, adoptionem imperfectam esse viam, & dispositionem ad perfectam, sicut & Catechismus ad Baptismum: ergo, sicut per Baptismi Catechismum contrahitur cognatio quædam spiritualis imperfecta, quæ solùm impedit matrimonium, vt cõstat ex cap. *Per Catechismum. de cognat. spirit. in 6.* & per prædictam adoptionem imperfectam. Nam respondetur, esse disparem rationem: quia in Catechismo est expressus textus id decidens, non verò in adoptione imperfecta. Nec potest ex rationis similitudine induci matrimonij impedimentum: aliàs esset quoque dicendum, ex solo exorcismo oriri quoque impedimentum impediens, eò quòd sit dispositio ad Baptismum. Displicet verò mihi id, quod asserit Texeda, hanc opinionem esse omninò veram: nam affirmatiuam existimo probabiliorem, & inter Iuristas, vt obseruat Villalobos, magis receptam.

5. Notandum est etiam hic, quòd licet secundum communem sententiam, adoptio dirimat in linea recta, vsque ad quartum gradum descendentium; id est, inter adoptantem, & adoptatam, eiusque adoptatæ posteros vsque ad quartum gradum; non tamen ascendentium: nihilominùs nouissimè Lessius in *3. par. D. Thom. ca. 10. de Sacram. matrim. dub. 9. n. 176.* existimat, probabile esse, post Concilium Tridentinum hoc impedimentum solùm dirimere vsque ad secundum gradum inclusiuè, sicut cognatio spiritualis. Ita quidam Doctores Salmaticenses, & Henriq. *l. 2. de matr. c. 12.* Quod confirmatur: quia, si cognatio spiritualis, quæ maius est vinculum, & insolubilius, dirimit solùm vsque ad secundum gradum; cur non idem dici queat de cognatione legali, quæ similis est cognationi spirituali? præsertim cùm non habeamus Canonem, qui contrarium exprimatur.

RESOL. CCLII.

An inter filios adoptiuos possit esse matrimonium, vt non obstet impedimentum cognationis legalis?

Et aduertitur impedimentum cognationis legalis non procedere inter adoptiuum, & filiam naturalem adoptantis, si sit illegitima? Ex part. 4. tract. 4. & Misc. Ref. 121.

§. 1. De hoc casu interrogatus fui à Serenissimo Principe Philiberto, & eius Confessarius Mag. Dominicus de los Reys negatiuè respondit, & adducebat Petrum Ledesmam *de matrim. qu. 57. art. 3.* cui ego addebam Petrum Ochagauiam *de Sacr. tr. 3. de impedim. matrim. quæst. 58. n. 11.* & Ludouicum de San Iuan *in sum. tom. 1. de sacram. matrim. qu. 6. art. 11. dub. 5.* & nouissimè hanc negatiuam sententiam ex Theologis Societ. IESV tenet Ludouicus Meratius *in sum. D. Thom. tom. 3. tr. de matrim. disp. 9. sect. 10. n. 3.*

2. Sed ego tunc affirmatiuam sententiam consului, quam tuetur Rebellius *part. 2. lib. 3 quæst. 7. concl. 3. num. 12.* Hurtado *de matrim. disp. 19 diffic. 3. nu. 3.* Præpos. *in 3. part. qu. 7 de impedim. matr. dub. 13. n. 111.* Sanchez *de matrim. lib. 7. cap. 41. n. 4.* & alij penes ipsos. Dicendum est igitur inter filios legales nullum esse impedimentum cognationis legalis, cùm nullo iure statuatur, esto cerni possit ex conuictu aliquod periculum incontinentiæ; tamẽ cùm rarò plures adoptari soleant, & ius de eo sileat, non licet extendere, cùm hæc pendeat ex iure Ecclesiastico. Imò aduertit Rebellius *loco cit.* ex Nauarro *cap. 22. n. 41.* impedimentum cognationis legalis non procedere inter adoptiuum & filiam naturalem adoptantis, si sit illegitima, quod est valde notandum. Possunt igitur supradicti sine vlla prævia dispensatione matrimonium inire, cùm nullo humano iure, vt dictum est, matrimonium inter eos irritum sit, quia quæ iura pronunciant irritum fratris adoptiui cum adoptiua sorore coniugium, loquuntur de adoptiua sorore quæ simul est patris adoptantis naturalis filia, vel si sit adoptiua tantùm, de fratre adoptiuo, qui sit adoptantis naturalis filius.

RESOL. CCLIII.

An mater post transitum ad secundas nuptias priuetur educatione filiorum?

Et notatur, quod si maritus vxorem Tutricem filiorum relinquat, exprimens etiam, si ad secundas nuptias transeat, non amittere tutelam, neque iudicis officio ab ea expelli possit?

Sed superest difficultas, cum mater secundo nubens amittat filiorum tutelam ipso iure, etiam in conscientia, quæritur, an sufficiat ad hanc pœnam incurrendam matrimonium ratum esse, tametsi consummatum non sit? Ex part. 10. tr. 13. & Misc. 3. Ref. 52.

§. 1. De hoc casu olim Panormi interrogatus fui, cùm D. Ioanna Branciforti vidua Comitia Mazarini, iniret Matrimonium cum D. Francisco de Vigintimilijs Marchione Hieracensi. Et ad quæstionem negatiuè respondet Sanchez *lib. 7. disp. 88. n. 17.* putat enim non excludi præcisè hanc matrem à prolis pupillæ educatione, sed solam præsumptionem iuris esse contra illam, quod suspecta sit, atque adeò in dubio standum esse hac præsumptione; & excludendam eam ab educatione, postea tamen iis coniectu is honestæ vitæ matris, ac vitrici, præsumptionẽ hanc infirmari, vt educatio matri non deneganda sit, quare arbitrio Iudicis committi, an mater in hac educatione præferenda aliis sit. Ducor *ex leg. 1. Cod. vbi Pupilli educari debeant*, vbi Textus prius tradit hanc regulam generalem. Pupilli educatio nulli potiùs quàm matri committenda est. Vbi manifestum esse sermonem de matre vidua indicat limitatio statim ibi adiuncta.

adiuncta: *Si non vitricum ei induxerit*. In qua limitatione iam est sermo de matre secundò nupta. Et statim subiicit Textus haec verba: *Quando autem inter eam, & cognatos, & tutores, super hoc orta fuerit dubitatio, praeses prouinciae inspecta personarum qualitate, & conditione perpendet vbi puer educari debeat.* Et ideò lite mota in Granatensi Praetorio ita Supremorum Iudicum sententia decisum esse testatur Sanchez *loco cit.* qui pro hac sententia adducit Franeum, Surdum, Caldas, Baldum, Angelum, & plures alios. Haec sententia est satis probabilis.

2. Sed ego affirmatiuae sententiae tanquam probabiliori adhaereo cum Glossa, Ruino, Menochio, Spino, Mattienzo, & aliis, quos citat Sanchez *vbi suprà*. Et hanc sententiam contrà Sanchez mordicus tenet nouissimè Castrus Palaus, *to. 4. disp. 4. punct. 13. n. 14.* Quia tutela regulariter simul cum educatione coniungitur, si igitur mater ob secundas nuptias sic suspecta redditur ad bonorum pupilli administrationem, vt iure ipso ea administratione priuetur; à fortiori educatione censenda est priuata. Et confirmatur: nam vitrico permittitur bonorum pupilli administratio *leg. fin. Cod. de contrario iudicio tutelae* Sed non illius educatio, secundum Gloss. *ibi verb. Proponis, & leg. 1. vers. Si non vitricum, Cod. vbi Pupilli educari debeant*, quia maiorem fiduciam postulat educatio personae, quàm illius bonorum administratio. Ergo si mater nubens ob suspicionem excluditur ab administratione bonorum Pupilli, ab eius educatione exclusa censetur. Deinde quoties lex ob praesumptionem aliquid certum statuit, omnem probationem censetur excludere, tametsi expressè eam non excludat, quia est praesumptio iuris, & de iure, vt tradit Abbas *in cap. Quantò, num. 2. de Praesumptionibus*. Et *ibi* Felinus, *num 3.* Couarruuias *4. decret. 1. part. cap. 4. §. 1. n. 2.* Menochius *lib. 1. praesumpt. quaest. 3. n. 12.* Mascardus *de probat. concl. 1218. n. 4.* At leges ob praesumptionem iniquae educationis statuunt, ne matri, si ad secundas nuptias transeat, Pupilli educandi concedantur, sed ex eius potestate extrahantur. Ergo aduersus hanc praesumptionem nulla est admittenda probatio. Neque obstat praesumptionem iuris, & de iure, aduersùs quam nulla admittitur probatio, ex actibus praeteritis sumendam esse: teste Euerardo in suis locis topicis, loco, à tempore ad tempus, *num. 2.* Menochius *de Praesumptionibus, lib. 1. quaest. 3. in fine*, quominus haec praesumptio (quidquid dicat Sanchez, *d. disp. 88. num. 17.*) sit iuris, & de iure, siquidem ex actu praeterito, scilicet ex nouo Matrimonio, nouique viri amore praesumit ius iniquitatem in educatione committendam, quod satis est, vt sit praesumptio iuris & de iure, vt colligitur manifestè ex Authent. *sed iam necesse. Cod. Donationibus ante nuptias*. iuncta Glossa Authent. *de aequalitate dotis, collat. 8. §. Aliud quoque, verb. Priuilegium*. Et pluribus comprobat idem Sanch. *lib. 7. disp. 37. n. 8.* Illud verò etsi eo priori sententiae concedendum hanc priuationem educationis non iure induci, sed iudicis officio faciendam esse, eò quod Textus solùm priuationem futuram indicent, & Doctores de hac materia loquentes id ipsum supponant, vt benè aduertit Sanchez *dicta disp. 88. n. 21.* Quare dum Mater secundò nubens à Iudice non priuatur Pupillorum educatione, optimè illam retinere poterit. Haec omnia Palaus, *vbi suprà*, qui respondet ad omnia argumenta Sanchez. Et ideò Iudices, vel Consiliarij in facti contingentia ne deferant illum recognoscere.

3. Nota etiam hic quod si Maritus Vxorem Tutricem filiorum relinquat, exprimens etiamsi ad secundas nuptias transeat, Sanchez, *vbi suprà, num. 9.* cum multis aliis docere, non solum non amittere tutelam, sed neque Iudicis officio ab ea expelli potest, quia ea designatione qualificata omnem videtur maritus suspicionem quae esse poterat malae administrationis exclusisse. Verùm mihi magis placet opinio contraria, quam aduersus Sanchez tenet Castrus Palaus *vbi suprà num. 7.* cum Baunyo, Gomez, & aliis; videlicet matrem secundò nubentem, saltem officio Iudicis à tutela expelli debere. Et ratio est, quia leges in filiorum fauorem priuarunt Matrem secundò nubentem filiorum tutela, eo quòd praesumpserit matres secundò nubentes, vt plurimum bona aliorum iniquè esse administraturas, quinimò ob affectum secundi Mariti eorum vitae insidiaturas. At ex designatione à marito facta haec suspicio frequenter contingens purgari non potest, tametsi purgetur singularis, & priuata suae Vxoris suspicio: ergo non obstante ea designatione leges suam vim, & efficaciam retinent. Et confirmo: Nullibi est concessum posse matrem ad secunda vota transeuntem retinere tutelam ex mariti concessione, neque marito leges hanc priuationem indicentes abrogare, aut in illis dispensare: Ergo absque fundamento asseritur ex concessione mariti, posse matrem transeuntem ad secunda vota tutelam filiorum retinere.

4. Verùm difficultas est, cùm mater secundò nubens amittat filiorum tutelam ipso iure etiam in conscientia, an sufficiat ad hanc poenam incurrendam matrimonium ratum esse, tametsi consummatum non sit. Et affirmatiuè respondet Sanchez *loc. cit. n. 6.* cum Baldo, Gabriele, Neuo, & aliis: Ego verò magis adhaereo opinioni negatiuae Castri Palai, *n. 4.* quia Textus de transitu ad secundas nuptias expressè locuti sunt; nuptiae autem propriè non sunt quousque matrimonium sit consummatum. Praetereà hae leges poenales, & correctoriae non debent extendi, sed potius restringi, ac proinde de Matrimonio in suo esse perfecto, quale est consummatum intelligi debent. Sicuti docuerunt Rom. *singul. 229. §. tu habes quod mater, &c.* Neuizanus *lib. 2. Syluae nuptialis, n. 50.* Boetius, *q. 266. nu. 5.* Gozadinus *consil. 18. nu. 4* Menochius *de arbitrar. casu 151. num. 8.* Et hos casus adnotare volui in gratiam Dominorum Aduocatorum; & quia saepiùs in praxi occurrere possunt.

LAVS DEO.

INDEX

INDEX
RERVM NOTABILIVM
Huius Tomi Secundi.

Prima Littera demonstrat Tractatum, secunda Resolutionem, Tertia Paragraphum, quarta Paginam.

A

Rerum Notabilium.

Com

&

Et

Rerum Notabilium.

diligen

Et

G

Hostiam

I

Ieiunium.

Ieſuita.

Ignorans. Ignorantia. Ignorare.

Illegitimitas.

Imaginari.

Imago.

Immittens. Immittere.

Impares.

Impedimentum. Impedire. &c.

Vbi,

Vbi,

Mica

Sine

In

Quæ

satus

Pecunia.

Et

S

Sabbathum Sanctum.

Sacerdos.

non

Stuprum.

Vt

dì

FINIS.